
ΑΚΑΔΗΜΙΑ
ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

AR1

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ARISTOTELIS

DE REPUBLICA LIBRI VIII

ET

ŒCONOMICA

EX RECENSIONE

IMMANUELIS BEKKERI.

ACCEDUNT

RERUMPUBLICARUM RELIQUIÆ

EX EDITIONE C. F. NEUMANN.

OXONII,

E TYPOGRAPHEO ACADEMICO.

MDCCCXXXVII.

INDEX CODICUM.

Q. Marcianus 200.
I^{b}. Coislinianus 161.
M^{b}. Marcianus 213.
Q^{b}. Laurentianus 81 5.
R^{b}. Laurentianus 81 6.
S^{b}. Laurentianus 81 21.
T^{b}. Urbinas 46.
U^{b}. Marcianus append. 4 3.
V^{b}. Palatinus 160.
W^{b}. Christinæ reginæ 125.
X^{b}. Vaticanus 342.
Parisiensis 1857.
Parisiensis 1858.
Parisiensis 2023.
Parisiensis 2025.
Parisiensis 2551.

ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ Α.

1 Ἐπειδὴ πᾶσαν πόλιν ὁρῶμεν κοινωνίαν τινὰ οὖσαν καὶ πᾶσαν κοινωνίαν ἀγαθοῦ τινὸς ἕνεκεν συνεστηκυῖαν (τοῦ γὰρ εἶναι δοκοῦντος ἀγαθοῦ χάριν πάντα πράττουσι πάντες), δῆλον ὡς πᾶσαι μὲν ἀγαθοῦ τινὸς στοχάζονται, μάλιστα δέ, καὶ τοῦ κυριωτάτου πάντων, ἡ πασῶν κυριωτάτη καὶ πάσας περιέχουσα τὰς ἄλλας· αὕτη δ' ἐστὶν ἡ καλουμένη πόλις καὶ ἡ κοινωνία ἡ πολιτική. Ὅσοι μὲν οὖν οἴονται πολιτικὸν καὶ 2
βασιλικὸν καὶ οἰκονομικὸν καὶ δεσποτικὸν εἶναι τὸν αὐτόν, οὐ καλῶς λέγουσιν· πλήθει γὰρ καὶ ὀλιγότητι νομίζουσι διαφέρειν, ἀλλ' οὐκ [a]εἴδει τούτων ἕκαστον, οἷον ἂν μὲν ὀλίγων, δεσπότην, ἂν δὲ πλειόνων, οἰκονόμον, ἂν δ' ἔτι πλειόνων, πολιτικὸν ἢ βασιλικόν, ὡς οὐδὲν διαφέρουσαν μεγάλην οἰκίαν ἢ μικρὰν πόλιν, καὶ πολιτικὸν δὲ καὶ βασιλικόν, ὅταν μὲν αὐτὸς [b]ἐφεστήκῃ, βασιλικόν, ὅταν δὲ [c]κατὰ λόγους τῆς ἐπιστήμης τῆς τοιαύτης, κατὰ μέρος ἄρχων καὶ ἀρχόμενος, πολιτικόν. Ταῦτα δ' οὐκ ἔστιν ἀληθῆ. Δῆλον δ' ἔσται τὸ 3
λεγόμενον ἐπισκοποῦσι κατὰ τὴν ὑφηγημένην μέθοδον. Ὥσπερ [d]γὰρ ἐν τοῖς ἄλλοις τὸ σύνθετον μέχρι τῶν ἀσυνθέτων ἀνάγκη διαιρεῖν (ταῦτα γὰρ ἐλάχιστα μόρια τοῦ παντός), οὕτω καὶ πόλιν ἐξ ὧν σύγκειται σκοποῦντες ὀψόμεθα καὶ περὶ τούτων μᾶλλον, τί τε διαφέρουσιν ἀλλήλων, καὶ [e]εἴ τι τεχνικὸν ἐνδέχεται λαβεῖν περὶ ἕκαστον τῶν ῥηθέντων.

Εἰ δή τις ἐξ ἀρχῆς τὰ πράγματα φυόμενα βλέψειεν, 2
ὥσπερ ἐν τοῖς ἄλλοις, καὶ ἐν τούτοις κάλλιστ' ἂν οὕτω

Codices Q.I[b].M[b].Q[b].S[b].T[b].U[b].V[b].W[b].
[a] εἴδη T[b]. [b] ἐφεστήκει Q.T[b]. [c] κατὰ τοὺς λόγους I[b]. [d] γὰρ om. M[b]. [e] εἴ τι] ἔτι S[b].

2 θεωρήσειεν. [1]Ἀνάγκη δὴ πρῶτον [f]συνδυάζεσθαι τοὺς ἄνευ ἀλλήλων μὴ δυναμένους εἶναι, οἷον θῆλυ μὲν καὶ ἄρρεν τῆς γενέσεως ἕνεκεν (καὶ τοῦτο οὐκ ἐκ προαιρέσεως, ἀλλ' ὥσπερ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ζῴοις καὶ φυτοῖς φυσικὸν τὸ ἐφίεσθαι, οἷον αὐτό, [g]τοιοῦτον καταλιπεῖν ἕτερον), [h]ἄρχον δὲ φύσει καὶ ἀρχόμενον διὰ τὴν σωτηρίαν· τὸ μὲν γὰρ δυνάμενον τῇ διανοίᾳ προορᾶν ἄρχον φύσει καὶ δεσπόζον φύσει, τὸ δὲ δυνάμενον τῷ σώματι ταῦτα ποιεῖν ἀρχόμενον καὶ φύσει δοῦ-
3 λον. Διὸ δεσπότῃ καὶ δούλῳ ταὐτὸ συμφέρει. Φύσει μὲν οὖν διώρισται τὸ θῆλυ καὶ τὸ δοῦλον. Οὐθὲν γὰρ ἡ φύσις ποιεῖ τοιοῦτον οἷον χαλκοτύποι τὴν Δελφικὴν [i]μάχαιραν πενιχρῶς, ἀλλ' ἓν πρὸς ἕν· οὕτω γὰρ ἂν ἀποτελοῖτο κάλλιστα τῶν ὀργάνων ἕκαστον, μὴ πολλοῖς ἔργοις ἀλλ' ἑνὶ
4 δουλεῦον. [1]Ἐν δὲ τοῖς βαρβάροις τὸ θῆλυ καὶ δοῦλον τὴν αὐτὴν ἔχει τάξιν. Αἴτιον δ' ὅτι τὸ φύσει ἄρχον οὐκ ἔχουσιν, ἀλλὰ γίνεται ἡ κοινωνία αὐτῶν δούλης καὶ δούλου. Διό φασιν οἱ ποιηταὶ

βαρβάρων δ' Ἕλληνας ἄρχειν εἰκός,

5 ὡς ταὐτὸ φύσει βάρβαρον καὶ δοῦλον ὄν. [1]Ἐκ μὲν οὖν τούτων τῶν δύο κοινωνιῶν οἰκία πρώτη, καὶ ὀρθῶς [l]Ἡσίοδος εἶπε ποιήσας

οἶκον μὲν πρώτιστα γυναῖκά τε βοῦν τ' ἀροτῆρα·

ὁ γὰρ βοῦς ἀντ' οἰκέτου τοῖς πένησίν ἐστιν. [l]Ἡ μὲν οὖν εἰς πᾶσαν ἡμέραν συνεστηκυῖα κοινωνία κατὰ φύσιν οἶκός ἐστιν, οὓς [k]Χαρώνδας μὲν καλεῖ [l]ὁμοσιπύους, [l]Ἐπιμενίδης δὲ ὁ Κρὴς [m]ὁμοκάπους· ἡ δ' ἐκ πλειόνων οἰκιῶν κοινωνία πρώτη
6 χρήσεως ἕνεκεν μὴ ἐφημέρου κώμη. Μάλιστα δὲ κατὰ φύσιν ἔοικεν ἡ κώμη ἀποικία οἰκίας εἶναι· οὓς καλοῦσί τινες ὁμογάλακτας παῖδάς τε καὶ παίδων παῖδας. Διὸ καὶ τὸ πρῶτον [n]ἐβασιλεύοντο αἱ πόλεις, καὶ νῦν ἔτι τὰ ἔθνη· ἐκ βασιλευομένων γὰρ συνῆλθον. Πᾶσα γὰρ οἰκία βασιλεύ-

[f] συνδιάζεσθαι Sb. [g] τοιοῦτο Mb. [h] ἄρχην Tb. [i] μάχειραν Tb. [k] χερώδας Q. [l] ὁμοσιτίους corr. Mb. [m] ὁμοκάπνους Parisiensis. 1857. [n] ἐκβασιλεύοντο Q.

εται [o]ὑπὸ τοῦ πρεσβυτάτου, ὥστε καὶ αἱ ἀποικίαι διὰ τὴν συγγένειαν. Καὶ τοῦτ' ἐστὶν ὃ λέγει [v]Ὅμηρος, 7

θεμιστεύει δὲ ἕκαστος
παίδων ἠδ' ἀλόχων.

Σποράδες γάρ· καὶ οὕτω τὸ ἀρχαῖον ᾤκουν. Καὶ τοὺς θεοὺς δὲ διὰ τοῦτο πάντες φασὶ βασιλεύεσθαι, ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ μὲν ἔτι καὶ νῦν, οἱ δὲ τὸ ἀρχαῖον ἐβασιλεύοντο· ὥσπερ δὲ καὶ τὰ εἴδη ἑαυτοῖς ἀφομοιοῦσιν οἱ ἄνθρωποι, οὕτω καὶ τοὺς βίους τῶν θεῶν. [t]Ἡ δ' ἐκ πλειόνων κωμῶν κοινωνία τέλειος 8
πόλις, ἡ δὴ πάσης ἔχουσα πέρας τῆς αὐταρκείας ὡς ἔπος εἰπεῖν, γινομένη μὲν οὖν τοῦ ζῆν ἕνεκεν, οὖσα δὲ τοῦ εὖ ζῆν. Διὸ πᾶσα πόλις φύσει ἐστίν, εἴπερ καὶ αἱ πρῶται [p]κοινωνίαι· τέλος γὰρ αὕτη ἐκείνων, ἡ δὲ φύσις τέλος ἐστίν· οἷον [q]γὰρ ἕκαστόν ἐστι τῆς γενέσεως τελεσθείσης, ταύτην φαμὲν τὴν φύσιν εἶναι ἑκάστου, ὥσπερ ἀνθρώπου, ἵππου, οἰκίας. [u]Ἔτι τὸ οὗ ἕνεκα καὶ τὸ τέλος βέλτιστον· [r]ἡ δ' αὐτάρκεια 9
[s]τέλος καὶ βέλτιστον. [d]Ἐκ τούτων οὖν φανερὸν ὅτι τῶν φύσει ἡ πόλις ἐστί, καὶ ὅτι ἄνθρωπος φύσει πολιτικὸν ζῷον, καὶ ὁ ἄπολις διὰ φύσιν καὶ οὐ διὰ τύχην ἤτοι φαῦλός ἐστιν ἢ κρείττων ἢ ἄνθρωπος, [t]ὥσπερ καὶ ὁ ὑφ' [d]Ὁμήρου λοιδορηθεὶς

[v]ἀφρήτωρ, ἀθέμιστος, ἀνέστιος.

[v]Ἅμα γὰρ φύσει τοιοῦτος καὶ πολέμου ἐπιθυμητής, ἅτε περ 10
[w]ἄζυξ ὢν ὥσπερ ἐν [x]πεττοῖς. [y]Διότι δὲ πολιτικὸν ὁ ἄνθρωπος ζῷον πάσης μελίττης καὶ παντὸς ἀγελαίου ζῴου μᾶλλον, δῆλον. Οὐθὲν γάρ, ὡς φαμέν, μάτην ἡ φύσις ποιεῖ, λόγον δὲ μόνον ἄνθρωπος ἔχει τῶν ζῴων. [t]Ἡ μὲν οὖν φωνὴ 11
τοῦ λυπηροῦ καὶ ἡδέος [z]ἐστὶ σημεῖον, διὸ καὶ τοῖς ἄλλοις ὑπάρχει ζῴοις· μέχρι γὰρ τούτου ἡ φύσις αὐτῶν [a]ἐλήλυθεν, [b]ὥστε αἰσθάνεσθαι τοῦ λυπηροῦ καὶ ἡδέος καὶ ταῦτα [c]ση-

o ὑπὲρ S^b. p κοινωνίαι om. M^b. q γὰρ om. S^b. r ἡ—βέλτιστον om. Q.M^b.T^b. s τέλος] καὶ τέλος I^b. t ὅσπερ S^b. v ἀφήρτωρ Q, ἀφήτωρ S^b.T^b. w ἄζυξ ὢν] lacunam Q.M^b.T^b. x πετοῖς M^b. y διὸ S^b.T^b. z ἐστὶ—ἡδέος om. Q.S^b.T^b. a προῆλθεν M^b. b ὥστε αἰσθάνεσθαι τοῦ] τοῦ ἔχειν αἴσθησιν I^b. c σημαίνει M^b.

μαίνειν ἀλλήλοις. [a]Ὁ δὲ λόγος ἐπὶ [d]τῷ δηλοῦν ἐστὶ τὸ συμφέρον καὶ τὸ βλαβερόν, ὥστε καὶ τὸ δίκαιον καὶ τὸ ἄδι-
12 κον. Τοῦτο γὰρ πρὸς τἆλλα ζῷα τοῖς ἀνθρώποις ἴδιον, τὸ μόνον ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ καὶ δικαίου καὶ ἀδίκου καὶ τῶν ἄλλων αἴσθησιν ἔχειν. [b]Ἡ δὲ τούτων κοινωνία ποιεῖ οἰκίαν καὶ πόλιν. Καὶ πρότερον δὴ τῇ φύσει πόλις [e]ἢ οἰκία καὶ ἕκα-
13 στος ἡμῶν ἐστίν. Τὸ γὰρ ὅλον πρότερον ἀναγκαῖον εἶναι τοῦ μέρους· ἀναιρουμένου γὰρ τοῦ ὅλου οὐκ ἔσται ποὺς οὐδὲ χείρ, εἰ μὴ ὁμωνύμως, ὥσπερ εἴ [f]τις [g]λέγει τὴν λιθίνην· διαφθαρεῖσα γὰρ ἔσται τοιαύτη. Πάντα δὲ τῷ ἔργῳ ὥρισται καὶ τῇ δυνάμει, ὥστε μηκέτι τοιαῦτα ὄντα οὐ λεκτέον
14 τὰ αὐτὰ εἶναι, ἀλλ' ὁμώνυμα. [c]Ὅτι μὲν οὖν ἡ πόλις [h]καὶ φύσει καὶ [i]πρότερον ἢ ἕκαστος, δῆλον· εἰ γὰρ μὴ αὐτάρκης ἕκαστος χωρισθείς, ὁμοίως τοῖς ἄλλοις μέρεσιν ἔξει πρὸς τὸ ὅλον· ὁ δὲ μὴ δυνάμενος κοινωνεῖν, ἢ μηθὲν δεόμενος δι' αὐτ-
15 άρκειαν, οὐθὲν μέρος πόλεως, ὥστε ἢ θηρίον ἢ θεός. Φύσει μὲν οὖν ἡ ὁρμὴ ἐν πᾶσιν ἐπὶ τὴν τοιαύτην κοινωνίαν· ὁ δὲ [k]πρῶτος συστήσας μεγίστων ἀγαθῶν αἴτιος. [c]Ὥσπερ γὰρ καὶ τελεωθὲν βέλτιστον τῶν ζῴων ἄνθρωπός ἐστιν, οὕτω καὶ
16 χωρισθὲν νόμου καὶ δίκης χείριστον πάντων. Χαλεπωτάτη γὰρ ἀδικία ἔχουσα ὅπλα· ὁ δ' ἄνθρωπος ὅπλα ἔχων [l]φύεται φρονήσει καὶ ἀρετῇ, οἷς ἐπὶ τἀναντία ἔστι χρῆσθαι μάλιστα. Διὸ ἀνοσιώτατον καὶ ἀγριώτατον ἄνευ ἀρετῆς, καὶ πρὸς ἀφροδίσια καὶ ἐδωδὴν χείριστον. [b]Ἡ δὲ δικαιοσύνη πολιτικόν· ἡ γὰρ δίκη πολιτικῆς κοινωνίας τάξις ἐστίν· ἡ δὲ δίκη τοῦ δικαίου κρίσις.

3 [a]Ἐπεὶ δὲ φανερὸν ἐξ ὧν μορίων ἡ πόλις συνέστηκεν, [m]ἀναγκαῖον [n]περὶ οἰκονομίας εἰπεῖν πρότερον· πᾶσα γὰρ πόλις ἐξ οἰκιῶν σύγκειται. Οἰκίας δὲ μέρη, ἐξ ὧν αὖθις οἰκία συνίσταται· οἰκία δὲ τέλειος ἐκ δούλων καὶ ἐλευθέρων. [a]Ἐπεὶ

[d] τῷ] τὸ S^b. [e] ἡ S^b. [f] τι T^b. [g] λέγοι I^b. [h] καὶ ante φύσει om. I^b. [i] προτέρα Q.M^b.T^b, προτέρω S^b. [k] πρῶτον Q.M^b.S^b.T^b. [l] φαίνεται I^b. [m] ἀνάγκη Q.M^b. nam S^b.T^b. om. quicquid est inter συνέστηκεν et δὲ ante τέλειος. [n] πρῶτον περὶ οἰκονομίας εἰπεῖν. πᾶσα γὰρ σύγκειται πόλις ἐξ οἰκιῶν. οἰκονομίας δὲ I^b.

δ' ἐν τοῖς ἐλαχίστοις πρῶτον ἕκαστον ζητητέον, πρῶτα δὲ καὶ ἐλάχιστα μέρη οἰκίας δεσπότης καὶ δοῦλος καὶ πόσις καὶ ἄλοχος καὶ πατὴρ καὶ τέκνα, περὶ τριῶν ἂν τούτων σκεπτέον εἴη τί ἕκαστον καὶ ποῖον δεῖ εἶναι. Ταῦτα δ' ἐστὶ δεσπο- 2
τικὴ [o]καὶ γαμική (ἀνώνυμον γὰρ ἡ γυναικὸς καὶ ἀνδρὸς σύζευξις) καὶ τρίτον τεκνοποιητική· καὶ γὰρ αὕτη οὐκ ὠνόμασται ἰδίῳ ὀνόματι. [u]Ἔστωσαν δ' αὗται τρεῖς ἃς εἴπομεν. [v]Ἔστι δέ τι μέρος ὃ δοκεῖ τοῖς μὲν εἶναι οἰκονομία, τοῖς δὲ 3
μέγιστον μέρος αὐτῆς· ὅπως δ' ἔχει, θεωρητέον. Λέγω δὲ περὶ τῆς καλουμένης χρηματιστικῆς. Πρῶτον δὲ περὶ δεσπότου καὶ δούλου εἴπωμεν, ἵνα τά τε πρὸς τὴν ἀναγκαίαν χρείαν ἴδωμεν, κἂν εἴ [p]τι πρὸς τὸ εἰδέναι περὶ αὐτῶν δυναίμεθα λαβεῖν βέλτιον τῶν νῦν ὑπολαμβανομένων. Τοῖς μὲν 4
γὰρ δοκεῖ ἐπιστήμη τέ τις εἶναι ἡ δεσποτεία, καὶ ἡ αὐτὴ οἰκονομία [q]καὶ δεσποτεία καὶ πολιτικὴ καὶ βασιλική, καθάπερ εἴπομεν ἀρχόμενοι· τοῖς δὲ παρὰ φύσιν τὸ δεσπόζειν. Νόμῳ γὰρ τὸν μὲν δοῦλον εἶναι τὸν δ' ἐλεύθερον, φύσει δ' οὐθὲν διαφέρειν. Διόπερ οὐδὲ δίκαιον· βίαιον γάρ. [t]Ἐπεὶ 4
οὖν ἡ κτῆσις μέρος τῆς οἰκίας ἐστὶ καὶ ἡ κτητικὴ μέρος τῆς οἰκονομίας (ἄνευ γὰρ τῶν ἀναγκαίων ἀδύνατον καὶ ζῆν καὶ εὖ ζῆν), ὥσπερ [r]δὲ [s]ἐν ταῖς ὡρισμέναις τέχναις ἀναγκαῖον [t]ἂν εἴη ὑπάρχειν τὰ οἰκεῖα ὄργανα, εἰ μέλλει ἀποτελεσθήσεσθαι τὸ ἔργον, οὕτω καὶ τῶν οἰκονομικῶν. Τῶν δ' ὀργά- 2
νων τὰ μὲν ἄψυχα τὰ δ' ἔμψυχα, οἷον τῷ κυβερνήτῃ ὁ μὲν οἴαξ ἄψυχον, ὁ δὲ πρωρεὺς ἔμψυχον· ὁ γὰρ ὑπηρέτης ἐν ὀργάνου εἴδει ταῖς τέχναις ἐστίν. Οὕτω καὶ τὸ κτῆμα ὄργανον πρὸς ζωήν ἐστι, καὶ ἡ κτῆσις πλῆθος ὀργάνων ἐστί, καὶ ὁ δοῦλος κτῆμά [v]τι ἔμψυχον, καὶ ὥσπερ ὄργανον [w]πρὸ ὀργάνων, πᾶς ὁ ὑπηρέτης. Εἰ γὰρ ἠδύνατο ἕκαστον τῶν 3
ὀργάνων κελευσθὲν ἢ προαισθανόμενον ἀποτελεῖν τὸ αὑτοῦ ἔργον, ὥσπερ τὰ Δαιδάλου φασὶν ἢ τοὺς τοῦ [x]Ἡφαίστου τρίποδας, οὓς φησιν ὁ ποιητὴς αὐτομάτους θεῖον δύεσθαι

o καὶ ante γαμική om. M[b]. p τις T[b]. q καὶ ἡ δεσποτεία S[b]. r δὲ om. M[b]. s ἐν om. I[b]. t ἂν om. M[b]. v τις Q. w πρὸς S[b].

ἀγῶνα, οὕτως αἱ κερκίδες ἐκέρκιζον αὐταὶ καὶ τὰ πλῆκτρα ἐκιθάριζεν, οὐδὲν ἂν ἔδει οὔτε τοῖς ἀρχιτέκτοσιν ὑπηρετῶν
4 οὔτε τοῖς δεσπόταις δούλων. Τὰ μὲν οὖν λεγόμενα ὄργανα ποιητικὰ ὄργανά ἐστι, τὸ δὲ κτῆμα πρακτικόν· ἀπὸ μὲν γὰρ τῆς κερκίδος ἕτερόν τι γίνεται παρὰ τὴν χρῆσιν αὐτῆς, ἀπὸ δὲ τῆς ἐσθῆτος καὶ τῆς κλίνης ἡ χρῆσις μόνον. Ἔτι δ' ἐπεὶ διαφέρει ἡ ποίησις εἶδει καὶ ἡ πρᾶξις, [x]δέονται δ' ἀμφότεραι
5 ὀργάνων, ἀνάγκη καὶ ταῦτα τὴν αὐτὴν ἔχειν διαφοράν. [t]Ὁ δὲ βίος πρᾶξις, οὐ ποίησίς ἐστιν· διὸ καὶ ὁ δοῦλος ὑπηρέτης τῶν πρὸς τὴν πρᾶξιν. Τὸ δὲ κτῆμα λέγεται ὥσπερ καὶ τὸ μόριον. Τό τε γὰρ μόριον οὐ μόνον ἄλλου ἐστὶ μόριον, ἀλλὰ καὶ ὅλως ἄλλου· ὁμοίως δὲ καὶ τὸ κτῆμα. Διὸ ὁ μὲν δεσπότης τοῦ δούλου δεσπότης μόνον, ἐκείνου δ' οὐκ ἔστιν· ὁ δὲ δοῦλος οὐ μόνον δεσπότου δοῦλός ἐστιν, ἀλλὰ καὶ ὅλως
6 ἐκείνου. Τίς μὲν οὖν ἡ φύσις τοῦ δούλου καὶ τίς ἡ δύναμις, ἐκ τούτων δῆλον· ὁ γὰρ μὴ αὑτοῦ φύσει ἀλλ' ἄλλου, ἄνθρωπος δέ, οὗτος φύσει δοῦλός ἐστιν. [u]Ἄλλου δ' ἐστὶν ἄνθρωπος, ὃς ἂν κτῆμα [y]ᾖ ἄνθρωπος ὤν. Κτῆμα δὲ ὄργα-
5 νον πρακτικὸν καὶ χωριστόν. Πότερον δ' ἐστί τις φύσει τοιοῦτος ἢ οὔ, καὶ πότερον βέλτιον καὶ δίκαιόν τινι δουλεύειν ἢ οὔ, ἀλλὰ πᾶσα δουλεία παρὰ φύσιν ἐστί, μετὰ ταῦτα σκεπτέον. Οὐ χαλεπὸν δὲ καὶ τῷ λόγῳ θεωρῆσαι καὶ ἐκ
2 τῶν γινομένων καταμαθεῖν. Τὸ γὰρ ἄρχειν καὶ ἄρχεσθαι οὐ μόνον τῶν ἀναγκαίων ἀλλὰ καὶ τῶν συμφερόντων ἐστί, καὶ εὐθὺς ἐκ γενετῆς ἔνια διέστηκε τὰ μὲν ἐπὶ τὸ ἄρχεσθαι τὰ δ' ἐπὶ τὸ ἄρχειν. Καὶ εἴδη πολλὰ καὶ ἀρχόντων καὶ ἀρχομένων ἐστίν, καὶ ἀεὶ βελτίων ἡ ἀρχὴ ἡ τῶν βελτιόνων
3 ἀρχομένων, οἷον ἀνθρώπου ἢ θηρίου. Τὸ γὰρ ἀποτελούμενον ἀπὸ τῶν βελτιόνων βέλτιον ἔργον· ὅπου δὲ τὸ μὲν ἄρχει τὸ δ' ἄρχεται, ἐστί τι τούτων ἔργον. [v]Ὅσα γὰρ ἐκ πλειόνων συνέστηκε καὶ γίνεται ἕν τι κοινόν, εἴτε ἐκ συνεχῶν εἴτ' ἐκ διῃρημένων, ἐν ἅπασιν ἐμφαίνεται τὸ ἄρχον καὶ τὸ

[x] δέονται δ'] καὶ δέονται I[b]. [y] ᾖ ἄνθρωπος] ᾖ δοῦλος Q.I[b]. et pr. M[b].

ἀρχόμενον. Καὶ τοῦτο ἐκ τῆς ἁπάσης φύσεως ἐνυπάρχει 4
τοῖς ἐμψύχοις· καὶ γὰρ ἐν τοῖς [z] μὴ μετέχουσι ζωῆς ἐστί
τις ἀρχή, οἷον ἁρμονίας. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἴσως ἐξωτερι-
κωτέρας ἐστὶ σκέψεως, τὸ δὲ ζῷον πρῶτον συνέστηκεν ἐκ
ψυχῆς καὶ σώματος, ὧν τὸ μὲν ἄρχον ἐστὶ φύσει τὸ δ' ἀρ-
χόμενον. Δεῖ δὲ σκοπεῖν ἐν τοῖς κατὰ φύσιν ἔχουσι μᾶλλον 5
τὸ φύσει, καὶ μὴ ἐν τοῖς διεφθαρμένοις. Διὸ καὶ τὸν [a] βέλ-
τιστα διακείμενον καὶ κατὰ σῶμα καὶ κατὰ ψυχὴν ἄνθρωπον
θεωρητέον, ἐν ᾧ τοῦτο δῆλον· τῶν γὰρ μοχθηρῶν [b] ἢ μοχθη-
ρῶς ἐχόντων δόξειεν ἂν ἄρχειν πολλάκις τὸ σῶμα τῆς ψυ-
χῆς διὰ τὸ φαύλως καὶ παρὰ φύσιν ἔχειν. Ἔστι δ' οὖν, 6
ὥσπερ λέγομεν, πρῶτον ἐν ζῴῳ θεωρῆσαι καὶ δεσποτικὴν
ἀρχὴν καὶ πολιτικήν· ἡ μὲν γὰρ ψυχὴ τοῦ σώματος ἄρχει
δεσποτικὴν ἀρχήν, ὁ δὲ νοῦς τῆς ὀρέξεως πολιτικὴν καὶ βα-
σιλικήν· ἐν οἷς φανερόν ἐστιν ὅτι κατὰ φύσιν καὶ συμφέρον
[c] τὸ ἄρχεσθαι τῷ σώματι ὑπὸ τῆς ψυχῆς καὶ τῷ παθητικῷ
μορίῳ ὑπὸ τοῦ νοῦ καὶ τοῦ μορίου τοῦ λόγον ἔχοντος, τὸ
δ' ἐξ ἴσου ἢ ἀνάπαλιν βλαβερὸν πᾶσιν. Πάλιν ἐν ἀνθρώπῳ 7
καὶ τοῖς ἄλλοις ζῴοις ὡσαύτως· τὰ μὲν γὰρ ἥμερα τῶν
ἀγρίων βελτίω τὴν φύσιν, τούτοις δὲ [d] πᾶσι βέλτιον ἄρ-
χεσθαι ὑπ' ἀνθρώπου· τυγχάνει γὰρ σωτηρίας οὕτως. Ἔτι
δὲ τὸ ἄρρεν πρὸς τὸ θῆλυ φύσει τὸ μὲν κρεῖττον τὸ δὲ χεῖ-
ρον, τὸ μὲν ἄρχον τὸ δ' ἀρχόμενον. Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον
ἀναγκαῖον εἶναι καὶ ἐπὶ [e] πάντων ἀνθρώπων. Ὅσοι μὲν οὖν 8
τοσοῦτον [f] διεστᾶσιν ὅσον ψυχὴ σώματος καὶ ἄνθρωπος θη-
ρίου (διάκεινται [g] δὲ τοῦτον τὸν τρόπον, ὅσων ἐστὶν ἔργον
ἡ τοῦ σώματος χρῆσις, καὶ τοῦτ' [h] ἔστ' ἀπ' αὐτῶν βέλτι-
στον), οὗτοι μέν εἰσι φύσει δοῦλοι, οἷς βέλτιόν ἐστιν ἄρ-
χεσθαι ταύτην τὴν ἀρχήν, εἴπερ καὶ τοῖς εἰρημένοις. Ἔστι 9
γὰρ φύσει δοῦλος ὁ δυνάμενος ἄλλου εἶναι (διὸ καὶ ἄλλου
ἐστίν) καὶ ὁ κοινωνῶν λόγου τοσοῦτον ὅσον αἰσθάνεσθαι

[z] μήτε M^b. [a] βελτίονα M^b. [b] ἢ] καὶ S^b. [c] τὸ] τῷ S^b. [d] βέλ-
τιον πᾶσι M^b. [e] πάντων τῶν ἀνθρώπων M^b. [f] διεστᾶσιν—τοῦτον
om. S^b. [g] δὲ om. Q.T^b. et pr. I^b. [h] ἔστ'] ἔσται S^b.

ἀλλὰ μὴ ἔχειν· τὰ γὰρ ἄλλα ζῷα οὐ λόγου αἰσθανόμενα, ἀλλὰ παθήμασιν ὑπηρετεῖ. Καὶ ἡ χρεία δὲ παραλλάττει μικρόν· ἡ γὰρ πρὸς τἀναγκαῖα τῷ σώματι βοήθεια γίνεται παρ' ἀμφοῖν, παρά τε τῶν δούλων καὶ παρὰ τῶν ἡμέρων
10 ζῴων. Βούλεται μὲν οὖν ἡ φύσις καὶ τὰ σώματα διαφέροντα [i] ποιεῖν [k] τὰ τῶν ἐλευθέρων καὶ τῶν δούλων, [l] τὰ μὲν ἰσχυρὰ πρὸς τὴν ἀναγκαίαν χρῆσιν, τὰ δ' ὀρθὰ καὶ ἄχρηστα πρὸς τὰς τοιαύτας ἐργασίας, ἀλλὰ χρήσιμα πρὸς πολιτικὸν βίον (οὗτος δὲ καὶ γίνεται διῃρημένος εἴς τε τὴν πολεμικὴν χρείαν καὶ τὴν εἰρηνικήν), συμβαίνει δὲ πολλάκις καὶ τοὐναντίον, τοὺς μὲν τὰ σώματ' ἔχειν [m] ἐλευθέρων τοὺς δὲ τὰς ψυχάς· ἐπεὶ τοῦτό γε φανερόν, ὡς εἰ τοσοῦτον γένοιντο διάφοροι τὸ σῶμα μόνον ὅσον αἱ τῶν θεῶν εἰκόνες, τοὺς ὑπολειπομένους πάντες φαῖεν ἂν ἀξίους εἶναι τούτοις δουλεύειν.
11 Εἰ δ' ἐπὶ τοῦ σώματος τοῦτ' ἀληθές, πολὺ δικαιότερον [n] ἐπὶ τῆς ψυχῆς τοῦτο διωρίσθαι· ἀλλ' οὐχ ὁμοίως ῥᾴδιον ἰδεῖν τό τε τῆς ψυχῆς κάλλος καὶ τὸ τοῦ σώματος. [v] Οτι μὲν τοίνυν εἰσὶ φύσει τινὲς οἱ μὲν ἐλεύθεροι οἱ δὲ δοῦλοι, φα-
6 νερόν, οἷς καὶ συμφέρει τὸ δουλεύειν καὶ δίκαιόν ἐστιν. [v] Οτι δὲ καὶ οἱ τἀναντία φάσκοντες τρόπον τινὰ λέγουσιν ὀρθῶς, οὐ χαλεπὸν ἰδεῖν. Διχῶς γὰρ λέγεται τὸ δουλεύειν καὶ ὁ δοῦλος. [v] Εστι γάρ τις [o] καὶ κατὰ νόμον δοῦλος καὶ δουλεύων· ὁ γὰρ νόμος ὁμολογία τίς ἐστιν, ἐν ᾧ τὰ κατὰ πό-
2 λεμον κρατούμενα τῶν κρατούντων εἶναί φασιν. Τοῦτο [p] δὴ τὸ δίκαιον πολλοὶ τῶν ἐν τοῖς νόμοις ὥσπερ ῥήτορα [q] γράφονται παρανόμων, ὡς δεινὸν [r] εἰ τοῦ βιάσασθαι δυναμένου καὶ κατὰ δύναμιν κρείττονος ἔσται δοῦλον καὶ ἀρχόμενον τὸ βιασθέν. Καὶ τοῖς μὲν οὕτω δοκεῖ τοῖς δ' ἐκείνως, καὶ τῶν
3 σοφῶν. Αἴτιον δὲ ταύτης τῆς ἀμφισβητήσεως, καὶ ὃ ποιεῖ τοὺς λόγους ἐπαλλάττειν, ὅτι τρόπον τινὰ ἀρετὴ τυγχάνουσα χορηγίας καὶ βιάζεσθαι δύναται μάλιστα, καὶ ἔστιν

[i] ποιεῖ Q.M^{b} S^{b}T^{b}. et pr. I^{b}. [k] τὰ om. S^{b}. [l] τὰ] καὶ τὰ I^{b}. [m] ἐλευθέρων S I^{b}. [n] ἐπὶ τῆς] δ' ἐπὶ τῆς T^{b}. [o] καὶ post τις om. M^{b}. [p] δὲ M^{b}. [q] γράφοντα S^{b}. [r] εἰ] οἱ T^{b}.

ἀεὶ τὸ κρατοῦν ἐν ὑπεροχῇ ἀγαθοῦ τινός, ὥστε δοκεῖν μὴ
ἄνευ ἀρετῆς εἶναι τὴν βίαν, ἀλλὰ περὶ τοῦ δικαίου μόνον
εἶναι τὴν ἀμφισβήτησιν. Διὰ γὰρ τοῦτο τοῖς μὲν εὔνοια 4
δοκεῖ τὸ δίκαιον εἶναι, τοῖς δ' αὐτὸ τοῦτο δίκαιον, τὸ τὸν
κρείττονα ἄρχειν, ἐπεὶ διαστάντων γε χωρὶς τούτων τῶν λό-
γων οὔτ' ἰσχυρὸν οὐθὲν ἔχουσιν οὔτε πιθανὸν [s]ἄτεροι λόγοι,
ὡς οὐ δεῖ τὸ βέλτιον κατ' ἀρετὴν ἄρχειν καὶ δεσπόζειν. [v]Ὅλως 5
δ' ἀντεχόμενοί τινες, ὡς οἴονται, δικαίου τινός (ὁ γὰρ νόμος
δίκαιόν τι) τὴν κατὰ πόλεμον δουλείαν τιθέασι δικαίαν, [t]ἅμα
δ' οὔ φασιν. Τήν [v]τε γὰρ ἀρχὴν ἐνδέχεται μὴ δικαίαν εἶναι
τῶν πολέμων, καὶ τὸν ἀνάξιον δουλεύειν οὐδαμῶς ἂν φαίη τις
δοῦλον εἶναι· εἰ δὲ μή, συμβήσεται τοὺς εὐγενεστάτους εἶναι
δοκοῦντας δούλους εἶναι καὶ ἐκ δούλων, ἐὰν συμβῇ πραθῆναι
ληφθέντας. Διόπερ αὐτοὺς οὐ βούλονται λέγειν δούλους, 6
ἀλλὰ τοὺς βαρβάρους. Καίτοι ὅταν τοῦτο λέγωσιν, οὐθὲν
ἄλλο ζητοῦσιν ἢ τὸ φύσει δοῦλον, ὅπερ ἐξ ἀρχῆς εἴπομεν·
ἀνάγκη γὰρ εἶναί τινας φάναι τοὺς μὲν πανταχοῦ δούλους
τοὺς δ' οὐδαμοῦ. Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ περὶ εὐγενείας· 7
αὐτοὺς μὲν γὰρ οὐ μόνον παρ' [w]αὑτοῖς εὐγενεῖς ἀλλὰ παντα-
χοῦ νομίζουσιν, τοὺς δὲ βαρβάρους οἴκοι μόνον, ὡς ὄν τι τὸ
μὲν ἁπλῶς εὐγενὲς καὶ ἐλεύθερον τὸ δ' οὐχ ἁπλῶς, ὥσπερ [x]ἡ
Θεοδέκτου [t]Ἑλένη φησὶ

θείων δ' ἀπ' ἀμφοῖν [y]ἔκγονον ῥιζωμάτων
τίς ἂν προσειπεῖν ἀξιώσειεν λάτριν;

[v]Ὅταν δὲ τοῦτο λέγωσιν, οὐθενὶ ἀλλ' ἢ ἀρετῇ καὶ κακίᾳ διο- 8
ρίζουσι τὸ δοῦλον καὶ ἐλεύθερον καὶ τοὺς εὐγενεῖς καὶ τοὺς
δυσγενεῖς. [t]Ἀξιοῦσι γάρ, ὥσπερ ἐξ ἀνθρώπου ἄνθρωπον καὶ
ἐκ θηρίων [z]γίνεσθαι θηρίον, οὕτω καὶ ἐξ ἀγαθῶν ἀγαθόν· ἡ
δὲ φύσις βούλεται μὲν τοῦτο ποιεῖν πολλάκις, οὐ μέντοι δύ-
ναται. [v]Ὅτι μὲν οὖν ἔχει τινὰ λόγον ἡ ἀμφισβήτησις, καὶ 9
οὐκ εἰσὶν οἱ μὲν φύσει δοῦλοι οἱ δ' ἐλεύθεροι, δῆλον· καὶ ὅτι

[s] ἕτεροι M^b, ἄπροι S^b. [t] ἅμα] ὅλως $M^b.T^b$. [v] τε om. M^b. [w] αὑτοῖς $S^b.T^b$. et pr. I^b. [x] ἡ] καὶ ἡ M^b. [y] ἐκγόνοι $S^b.T^b$, ἐκ γόνοιν $Q.I^b.M^b$. [z] γενέσθαι $Q.T^b$.

ἔν τισι διώρισται τὸ τοιοῦτον, ὧν συμφέρει τῷ μὲν τὸ δουλεύειν τῷ δὲ [a]τὸ δεσπόζειν, καὶ δίκαιον, καὶ δεῖ τὸ μὲν ἄρχεσθαι τὸ δ' ἄρχειν, ἣν πεφύκασιν ἀρχὴν ἄρχειν, ὥστε καὶ
10 δεσπόζειν. Τὸ δὲ κακῶς ἀσυμφόρως ἐστὶν ἀμφοῖν· τὸ γὰρ αὐτὸ συμφέρει τῷ μέρει καὶ τῷ ὅλῳ καὶ σώματι καὶ ψυχῇ, ὁ δὲ δοῦλος μέρος τι τοῦ δεσπότου, οἷον ἔμψυχόν τι τοῦ σώματος κεχωρισμένον δὲ μέρος. Διὸ καὶ συμφέρον ἐστί τι καὶ φιλία δούλῳ καὶ δεσπότῃ πρὸς ἀλλήλους τοῖς φύσει τούτων ἠξιωμένοις· τοῖς δὲ μὴ τοῦτον τὸν τρόπον, ἀλλὰ κατὰ νόμον καὶ βιασθεῖσι, τοὐναντίον.

7 Φανερὸν δὲ καὶ ἐκ τούτων ὅτι οὐ ταὐτόν ἐστι δεσποτεία καὶ [b]πολιτική, οὐδὲ πᾶσαι ἀλλήλαις αἱ ἀρχαί, ὥσπερ τινές φασιν. [c]Ἡ μὲν γὰρ ἐλευθέρων φύσει ἡ δὲ δούλων ἐστίν, καὶ ἡ μὲν οἰκονομικὴ μοναρχία (μοναρχεῖται γὰρ πᾶς οἶκος), ἡ
2 δὲ πολιτικὴ ἐλευθέρων καὶ ἴσων ἀρχή. [d]Ὁ μὲν οὖν δεσπότης οὐ λέγεται κατ' ἐπιστήμην, ἀλλὰ τῷ τοιόσδ' εἶναι· ὁμοίως δὲ καὶ ὁ δοῦλος καὶ ὁ ἐλεύθερος. [e]Ἐπιστήμη δ' ἂν εἴη καὶ δεσποτικὴ [f]καὶ [g]δουλική, δουλικὴ μὲν οἵαν περ [h]ὁ ἐν Συρακούσαις ἐπαίδευεν· ἐκεῖ γὰρ λαμβάνων τις μισθὸν ἐδίδασκε
3 τὰ ἐγκύκλια διακονήματα τοὺς παῖδας. Εἴη δ' ἂν καὶ ἐπὶ πλεῖον τῶν τοιούτων μάθησις, οἷον ὀψοποιικὴ καὶ τἆλλα τὰ τοιαῦτα γένη τῆς διακονίας. [i]Ἔστι γὰρ [k]ἕτερα ἑτέρων τὰ μὲν ἐντιμότερα ἔργα τὰ δ' ἀναγκαιότερα, καὶ κατὰ τὴν παροιμίαν

δοῦλος πρὸ δούλου, δεσπότης πρὸ δεσπότου.

4 Αἱ μὲν οὖν τοιαῦται πᾶσαι δουλικαὶ ἐπιστῆμαί εἰσι, δεσποτικὴ δ' ἐπιστήμη ἐστὶν ἡ χρηστικὴ δούλων· ὁ γὰρ δεσπότης οὐκ ἐν τῷ κτᾶσθαι τοὺς δούλους, ἀλλ' ἐν τῷ χρῆσθαι δούλοις. [l]Ἔστι δ' αὕτη [g]ἡ ἐπιστήμη οὐδὲν μέγα ἔχουσα [h]οὐδὲ σεμνόν· ἃ γὰρ τὸν δοῦλον [i]ἐπίστασθαι δεῖ ποιεῖν, ἐκεῖνον δεῖ

[a] τὸ post δὲ om. Q.I[b].S[b].T[b]. [b] πολιτικὴ T[b]. [c] καὶ alterum om. Q.S[b].T[b]. [d] δουλική om. Q. [e] ὁ om. S[b]. [f] ἕτερα] ἔργα Q.S[b].T[b]. [g] ἡ om. Q.S[b].T[b]. [h] οὐδὲ] οὐδὲν S[b]. [i] ἐπίστασθαι—ἐπίστασθαι om. Q.

ταῦτα ἐπίστασθαι ἐπιτάττειν. Διὸ ὅσοις ἐξουσία μὴ αὐ- 5
τοὺς κακοπαθεῖν, ἐπίτροπος λαμβάνει ταύτην τὴν τιμήν, αὐτοὶ δὲ πολιτεύονται ἢ φιλοσοφοῦσιν. Ἡ δὲ κτητικὴ ἑτέρα ἀμφοτέρων τούτων, οἷον ἡ δικαία, πολεμική τις οὖσα ἢ θηρευτική. Περὶ μὲν οὖν δούλου καὶ δεσπότου τοῦτον [k] διωρίσθω τὸν τρόπον.

Ὅλως δὲ περὶ πάσης κτήσεως καὶ [l] χρηματιστικῆς θεωρή- 8
σωμεν κατὰ τὸν ὑφηγημένον τρόπον, ἐπείπερ καὶ ὁ δοῦλος τῆς [m] κτήσεως μέρος τι ἦν. Πρῶτον μὲν οὖν ἀπορήσειεν ἄν τις πότερον ἡ χρηματιστικὴ ἡ αὐτὴ τῇ οἰκονομικῇ ἐστὶν ἢ μέρος τι ἢ ὑπηρετική, καὶ εἰ ὑπηρετική, πότερον ὡς ἡ κερκιδοποιικὴ τῇ ὑφαντικῇ ἢ ὡς ἡ χαλκουργικὴ τῇ ἀνδριαντοποιίᾳ· οὐ γὰρ ὡσαύτως ὑπηρετοῦσιν, ἀλλ' ἡ μὲν ὄργανα παρέχει, ἡ δὲ τὴν ὕλην. Λέγω δὲ ὕλην τὸ ὑποκείμενον, ἐξ οὗ τι ἀπο- 2
τελεῖται ἔργον, οἷον ὑφάντῃ μὲν ἔρια, ἀνδριαντοποιῷ δὲ χαλκόν. Ὅτι μὲν οὖν οὐχ ἡ αὐτὴ [n] ἡ οἰκονομικὴ τῇ χρηματιστικῇ, δῆλον. Τῆς μὲν γὰρ τὸ πορίσασθαι, τῆς δὲ τὸ χρήσασθαι· τίς γὰρ ἔσται ἡ χρησομένη τοῖς κατὰ τὴν οἰκίαν [o] παρὰ τὴν οἰκονομικήν; Πότερον δὲ μέρος αὐτῆς ἐστί τι ἢ ἕτερον εἶδος, ἔχει διαμφισβήτησιν. Εἰ γάρ ἐστι τοῦ χρη- 3
ματιστικοῦ θεωρῆσαι πόθεν χρήματα καὶ [p] κτῆσις ἔσται, ἡ δὲ κτῆσις πολλὰ περιείληφε μέρη καὶ ὁ πλοῦτος, ὥστε πρῶτον ἡ γεωργικὴ πότερον μέρος τι τῆς χρηματιστικῆς ἢ ἕτερόν τι γένος, καὶ καθόλου ἡ περὶ τὴν τροφὴν ἐπιμέλεια καὶ κτῆσις; Ἀλλὰ μὴν εἴδη γε πολλὰ τροφῆς, διὸ καὶ βίοι 4
πολλοὶ καὶ τῶν ζῴων καὶ τῶν ἀνθρώπων εἰσίν· οὐ γὰρ οἷόν τε ζῆν ἄνευ τροφῆς, ὥστε αἱ διαφοραὶ τῆς τροφῆς τοὺς βίους πεποιήκασι διαφέροντας τῶν ζῴων. Τῶν τε [q] γὰρ θηρίων 5
τὰ μὲν ἀγελαῖα τὰ δὲ σποραδικά ἐστιν, ὁποτέρως συμφέρει πρὸς τὴν τροφὴν αὐτοῖς, διὰ τὸ τὰ μὲν ζωοφάγα τὰ δὲ καρποφάγα τὰ δὲ παμφάγα αὐτῶν εἶναι· ὥστε πρὸς τὰς ῥα-

[k] διωρίσαντο Q.T[b], διωρήσαντο S[b]. [l] χρηματικῆς T[b]. [m] κτίσεως T[b]. [n] ἡ post αὐτὴ add. rc. I[b]. [o] περὶ S[b].T[b]. [p] κτίσις T[b]. [q] γὰρ om. I[b].

στώνας καὶ τὴν αἵρεσιν τὴν τούτων ἡ φύσις τοὺς βίους αὐτῶν διώρισεν. [4] Ἐπεὶ δ' οὐ ταὐτὸ ἑκάστῳ ἡδὺ κατὰ φύσιν ἀλλ' ἕτερα ἑτέροις, καὶ αὐτῶν τῶν ζῳοφάγων καὶ τῶν καρποφά-
6 γων οἱ βίοι πρὸς ἄλληλα διεστᾶσιν. [5] Ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἀνθρώπων· [r] πολὺ γὰρ διαφέρουσιν οἱ τούτων βίοι. Οἱ μὲν οὖν ἀργότατοι νομάδες εἰσίν· ἡ γὰρ ἀπὸ τῶν ἡμέρων τροφὴ ζῴων ἄνευ πόνου γίνεται σχολάζουσιν· ἀναγκαίου δ' ὄντος μεταβάλλειν τοῖς κτήνεσι διὰ τὰς νομὰς καὶ αὐτοὶ ἀναγκά-
7 ζονται συνακολουθεῖν, ὥσπερ γεωργίαν ζῶσαν γεωργοῦντες. Οἱ δ' ἀπὸ θήρας ζῶσι, καὶ θήρας ἕτεροι ἑτέρας, οἷον οἱ μὲν ἀπὸ λῃστείας, οἱ δ' ἀφ' [s] ἁλιείας, ὅσοι λίμνας καὶ ἕλη καὶ ποταμοὺς ἢ θάλατταν τοιαύτην προσοικοῦσιν, οἱ δ' ἀπ' ὀρνί-
8 θων ἢ θηρίων ἀγρίων. Τὸ δὲ πλεῖστον γένος τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τῆς γῆς ζῇ καὶ τῶν ἡμέρων καρπῶν. Οἱ μὲν οὖν βίοι τοσοῦτοι σχεδόν εἰσιν, ὅσοι γε [t] αὐτόφυτον ἔχουσι τὴν ἐρ-
γασίαν καὶ μὴ δι' ἀλλαγῆς καὶ καπηλείας πορίζονται τὴν τροφήν, νομαδικός, γεωργικός, λῃστρικός, ἁλιευτικός, θηρευ-
τικός· οἱ δὲ καὶ μιγνύντες ἐκ τούτων ἡδέως ζῶσι, προσανα-
πληροῦντες τὸν ἐνδεέστατον βίον, ᾧ τυγχάνει ἐλλείπων πρὸς τὸ αὐτάρκης εἶναι, οἷον οἱ μὲν νομαδικὸν ἅμα καὶ λῃστρικόν,
9 οἱ δὲ γεωργικὸν καὶ θηρευτικόν. [u] Ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τοὺς ἄλλους, ὡς ἂν ἡ χρεία [v] συναναγκάζῃ, τοῦτον τὸν τρόπον διάγουσιν. [w] Ἡ μὲν οὖν τοιαύτη κτῆσις ὑπ' αὐτῆς φαίνεται τῆς φύσεως διδομένη πᾶσιν, ὥσπερ κατὰ τὴν πρώτην γένεσιν
10 εὐθύς, οὕτω καὶ τελειωθεῖσιν. Καὶ γὰρ κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς γένεσιν τὰ μὲν συνεκτίκτει τῶν ζῴων τοσαύτην τροφὴν ὡς ἱκανὴν εἶναι μέχρις οὗ ἂν δύνηται αὐτὸ αὑτῷ πορίζειν τὸ γεν-
νηθέν, οἷον ὅσα σκωληκοτοκεῖ ἢ ᾠοτοκεῖ· ὅσα δὲ ζῳοτοκεῖ, τοῖς γενομένοις ἔχει τροφὴν ἐν αὐτοῖς μέχρι τινός, [x] τὴν τοῦ
11 καλουμένου γάλακτος φύσιν. [y] Ὥστε ὁμοίως δῆλον ὅτι καὶ γενομένοις οἰητέον τά τε φυτὰ τῶν ζῴων ἕνεκεν εἶναι καὶ τἆλλα ζῷα τῶν ἀνθρώπων χάριν, τὰ μὲν ἥμερα καὶ διὰ τὴν

[r] πολλοὶ S^b.T^b. [s] ἁλείας plerique. [t] αὐτόφυγον Q. [v] ἀναγκάζῃ I^b. [w] τὴν] τοῦ T^b.

χρῆσιν καὶ διὰ τὴν τροφήν, τῶν δ' ἀγρίων, εἰ μὴ πάντα, ἀλλὰ τά γε πλεῖστα τῆς τροφῆς καὶ ἄλλης βοηθείας ἕνεκεν, ἵνα καὶ ἐσθὴς καὶ ἄλλα ὄργανα γίνηται ἐξ αὐτῶν. Εἰ οὖν ἡ 12
φύσις μηθὲν μήτε ἀτελὲς ποιεῖ μήτε μάτην, ἀναγκαῖον τῶν ἀνθρώπων ἕνεκεν αὐτὰ πάντα πεποιηκέναι τὴν φύσιν. Διὸ καὶ ἡ πολεμικὴ φύσει κτητική πως ἔσται. [t]Ἡ γὰρ θηρευτικὴ μέρος αὐτῆς, ἣ δεῖ χρῆσθαι πρός τε τὰ θηρία, καὶ τῶν ἀνθρώπων ὅσοι πεφυκότες ἄρχεσθαι μὴ θέλουσιν, ὡς φύσει δίκαιον τοῦτον ὄντα τὸν [x]πόλεμον. [k]Ἓν μὲν οὖν εἶδος κτη- 13
τικῆς κατὰ φύσιν τῆς οἰκονομικῆς μέρος ἐστίν· ὃ δεῖ ἤτοι ὑπάρχειν ἢ πορίζειν αὐτὴν ὅπως ὑπάρχῃ, ὧν ἐστὶ θησαυρισμὸς χρημάτων πρὸς ζωὴν ἀναγκαίων καὶ χρησίμων εἰς κοινωνίαν πόλεως ἢ οἰκίας. Καὶ ἔοικεν ὅ γ' ἀληθινὸς πλοῦτος 14
ἐκ τούτων εἶναι. [t]Ἡ γὰρ τῆς τοιαύτης κτήσεως αὐτάρκεια πρὸς [y]ἀγαθὴν ζωὴν οὐκ ἄπειρός ἐστιν, ὥσπερ Σόλων φησὶ ποιήσας

πλούτου δ' οὐθὲν τέρμα πεφασμένον ἀνδράσι κεῖται.

Κεῖται γὰρ ὥσπερ καὶ ταῖς ἄλλαις τέχναις· οὐδὲν γὰρ ὄρ- 15
γανον ἄπειρον οὐδεμιᾶς ἐστὶ τέχνης οὔτε πλήθει οὔτε μεγέθει, ὁ δὲ πλοῦτος ὀργάνων πλῆθός ἐστιν οἰκονομικῶν καὶ πολιτικῶν. [k]Ὅτι μὲν τοίνυν ἔστι τις κτητικὴ κατὰ φύσιν τοῖς οἰκονόμοις καὶ τοῖς πολιτικοῖς, καὶ δι' ἣν αἰτίαν, δῆλον.

[k]Ἔστι δὲ γένος ἄλλο κτητικῆς, ἣν μάλιστα καλοῦσι, καὶ 9
δίκαιον αὐτὸ καλεῖν, χρηματιστικήν, δι' ἣν οὐδὲν δοκεῖ πέρας εἶναι πλούτου καὶ κτήσεως· ἣν ὡς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν τῇ λεχθείσῃ πολλοὶ νομίζουσι διὰ τὴν γειτνίασιν. [k]Ἔστι δ' οὔτε ἡ αὐτὴ τῇ εἰρημένῃ οὔτε πόρρω ἐκείνης. [k]Ἔστι δ' ἡ μὲν φύσει ἡ δ' οὐ φύσει αὐτῶν, ἀλλὰ δι' ἐμπειρίας τινὸς καὶ τέχνης γίνεται μᾶλλον. Λάβωμεν δὲ περὶ αὐτῆς τὴν ἀρχὴν 2
ἐντεῦθεν. [t]Ἑκάστου γὰρ κτήματος διττὴ ἡ χρῆσίς ἐστιν, ἀμφότεραι δὲ καθ' αὑτὸ μὲν ἀλλ' οὐχ ὁμοίως καθ' αὑτό, ἀλλ' ἡ μὲν [z]οἰκεία ἡ δ' οὐκ οἰκεία τοῦ πράγματος, οἷον ὑποδήμα-

[x] πόλεμον] πόλεμον πρῶτον rc. I[b]. [y] ἀγαθῶν Q.I[b].S[b].T[b]. [z] οἰκία T[b].

τος ἥ τε ὑπόδεσις καὶ ἡ μεταβλητική. [1] Ἀμφότεραι γὰρ
3 ὑποδήματος χρήσεις. Καὶ γὰρ ὁ ἀλλαττόμενος τῷ δεομένῳ
ὑποδήματος ἀντὶ νομίσματος ἢ τροφῆς χρῆται τῷ ὑποδή-
ματι ἢ ὑπόδημα, ἀλλ' οὐ τὴν οἰκείαν χρῆσιν· οὐ γὰρ ἀλλα-
γῆς ἕνεκεν γέγονεν. Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον ἔχει καὶ περὶ
4 τῶν ἄλλων κτημάτων. [1] Ἔστι γὰρ ἡ μεταβλητικὴ πάντων,
ἀρξαμένη τὸ μὲν πρῶτον ἐκ τοῦ κατὰ φύσιν, τῷ τὰ μὲν
πλείω τὰ δὲ ἐλάττω τῶν ἱκανῶν ἔχειν τοὺς ἀνθρώπους. [2] Ἠι
καὶ δῆλον ὅτι οὐκ ἔστι φύσει τῆς χρηματιστικῆς ἡ καπηλική·
ὅσον γὰρ ἱκανὸν αὐτοῖς, ἀναγκαῖον ἦν ποιεῖσθαι τὴν ἀλλα-
5 γήν. [1] Ἐν μὲν οὖν τῇ πρώτῃ κοινωνίᾳ (τοῦτο δ' ἐστὶν οἰκία)
φανερὸν ὅτι οὐδέν ἐστιν ἔργον αὐτῆς, ἀλλ' ἤδη πλείονος τῆς
κοινωνίας οὔσης. Οἱ μὲν γὰρ τῶν αὐτῶν ἐκοινώνουν πάντων,
οἱ δὲ κεχωρισμένοι πολλῶν πάλιν καὶ ἑτέρων· ὧν κατὰ τὰς
δεήσεις ἀναγκαῖον ποιεῖσθαι τὰς μεταδόσεις, καθάπερ ἔτι
πολλὰ ποιεῖ καὶ τῶν βαρβαρικῶν ἐθνῶν, κατὰ τὴν ἀλλαγήν.
6 Αὐτὰ γὰρ τὰ χρήσιμα πρὸς αὐτὰ καταλλάττονται, ἐπὶ
πλέον δ' οὐθέν, οἷον οἶνον πρὸς σῖτον διδόντες καὶ λαμβά-
νοντες, καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων ἕκαστον. [1] Ἡ μὲν οὖν
τοιαύτη μεταβλητικὴ οὔτε παρὰ φύσιν οὔτε χρηματιστικῆς
ἐστὶν εἶδος οὐδέν· εἰς ἀναπλήρωσιν γὰρ τῆς κατὰ φύσιν
7 αὐταρκείας ἦν. [1] Ἐκ μέντοι ταύτης ἐγένετ' ἐκείνη κατὰ λό-
γον. Ξενικωτέρας γὰρ γινομένης τῆς βοηθείας τῷ εἰσά-
γεσθαι ὧν ἐνδεεῖς καὶ ἐκπέμπειν ὧν ἐπλεόναζον, ἐξ ἀνάγκης
8 ἡ τοῦ νομίσματος ἐπορίσθη χρῆσις. Οὐ γὰρ εὐβάστακτον
[a] ἕκαστον τῶν κατὰ φύσιν ἀναγκαίων· διὸ πρὸς τὰς ἀλλαγὰς
τοιοῦτόν τι συνέθεντο πρὸς σφᾶς [b] αὐτοὺς διδόναι καὶ λαμ-
βάνειν, ὃ τῶν χρησίμων αὐτὸ ὂν εἶχε τὴν χρείαν εὐμεταχεί-
ριστον πρὸς τὸ ζῆν, [c] οἷον σίδηρος καὶ ἄργυρος, κἂν εἴ τι
τοιοῦτον ἕτερον, τὸ μὲν πρῶτον ἁπλῶς ὁρισθὲν μεγέθει καὶ
σταθμῷ, τὸ δὲ τελευταῖον καὶ χαρακτῆρα ἐπιβαλλόντων, ἵνα
ἀπολύσῃ τῆς μετρήσεως αὐτούς· ὁ γὰρ χαρακτὴρ ἐτέθη τοῦ

[a] ἕκαστον om. T^b. [b] αὐτοῦ T^b. [c] οἷον] οἷον ὁ $S^b.T^b$.

ποσοῦ σημεῖον. Πορισθέντος οὖν ἤδη νομίσματος ἐκ τῆς 9
ἀναγκαίας ἀλλαγῆς θάτερον εἶδος τῆς χρηματιστικῆς ἐγέ-
νετο, τὸ καπηλικόν, τὸ μὲν πρῶτον ἁπλῶς ἴσως γινόμενον,
εἶτα δι' ἐμπειρίας ἤδη τεχνικώτερον, πόθεν καὶ πῶς μετα-
βαλλόμενον πλεῖστον ποιήσει κέρδος. Διὸ δοκεῖ ἡ χρημα- 10
τιστικὴ μάλιστα περὶ τὸ νόμισμα εἶναι, καὶ ἔργον αὐτῆς τὸ
δύνασθαι θεωρῆσαι πόθεν ἔσται πλῆθος χρημάτων· ποιητικὴ
γὰρ εἶναι τοῦ πλούτου καὶ χρημάτων. Καὶ γὰρ τὸν πλοῦ-
τον πολλάκις τιθέασι νομίσματος πλῆθος, διὰ τὸ περὶ τοῦτ'
εἶναι τὴν χρηματιστικὴν καὶ τὴν καπηλικήν. [a]Ὁτὲ δὲ πάλιν 11
[d]λῆρος εἶναι δοκεῖ τὸ νόμισμα [e]καὶ νόμος παντάπασι, φύσει
δ' οὐθέν, ὅτι μεταθεμένων τε τῶν χρωμένων οὐθενὸς ἄξιον
[f]οὐδὲ χρήσιμον πρὸς οὐδὲν τῶν ἀναγκαίων ἐστί, καὶ νομίσμα-
τος πλουτῶν πολλάκις ἀπορήσει τῆς ἀναγκαίας τροφῆς· καί-
τοι ἄτοπον τοιοῦτον εἶναι πλοῦτον οὗ εὐπορῶν λιμῷ ἀπο-
λεῖται, καθάπερ καὶ τὸν Μίδαν ἐκεῖνον μυθολογοῦσι διὰ τὴν
[g]ἀπληστίαν τῆς εὐχῆς πάντων [h]αὐτῷ γιγνομένων τῶν παρα-
τιθεμένων χρυσῶν. Διὸ ζητοῦσιν ἕτερόν τι τὸν πλοῦτον 12
καὶ τὴν χρηματιστικήν, ὀρθῶς ζητοῦντες. [i]Ἔστι γὰρ ἑτέρα
ἡ χρηματιστικὴ καὶ ὁ πλοῦτος ὁ κατὰ φύσιν, καὶ αὕτη [i]μὲν
οἰκονομική, ἡ δὲ καπηλικὴ ποιητικὴ χρημάτων, οὐ πάντως
ἀλλ' ἢ διὰ χρημάτων μεταβολῆς. Καὶ δοκεῖ περὶ τὸ νό-
μισμα αὕτη εἶναι· τὸ γὰρ νόμισμα στοιχεῖον καὶ πέρας τῆς
ἀλλαγῆς ἐστίν. Καὶ ἄπειρος δὴ οὗτος ὁ πλοῦτος ὁ ἀπὸ 13
ταύτης τῆς χρηματιστικῆς. [k]Ὥσπερ γὰρ ἡ ἰατρικὴ τοῦ ὑγι-
αίνειν εἰς ἄπειρόν ἐστι καὶ ἑκάστη τῶν τεχνῶν τοῦ τέλους
εἰς ἄπειρον (ὅτι μάλιστα γὰρ ἐκεῖνο βούλονται ποιεῖν), τῶν
δὲ πρὸς τὸ τέλος οὐκ εἰς ἄπειρον (πέρας γὰρ τὸ τέλος πά-
σαις), οὕτω καὶ ταύτης τῆς [l]χρηματιστικῆς οὐκ ἔστι τοῦ
τέλους πέρας, τέλος δὲ ὁ τοιοῦτος πλοῦτος καὶ χρημάτων
κτῆσις. Τῆς δ' οἰκονομικῆς, οὐ [m]χρηματιστικῆς ἔστι πέρας· 14

[d] κλῆρος Tb. [e] καὶ] καὶ ὁ Q. [f] οὔτε codices. [g] ἀναπληστίαν Tb. [h] αὐτῶν Sb. [i] μὲν] μὲν ἡ rc. Ib. [k] χρηματικῆς Ib. [l] χρηματιστικὴ corr. Ib.

οὐ γὰρ τοῦτο τῆς οἰκονομικῆς ἔργον. Διὸ τῇ μὲν φαίνεται ἀναγκαῖον εἶναι παντὸς πλούτου πέρας, ἐπὶ δὲ τῶν γινομένων [m]ὁρῶμεν συμβαῖνον τοὐναντίον· πάντες γὰρ εἰς ἄπειρον αὔξουσιν οἱ χρηματιζόμενοι τὸ νόμισμα. Αἴτιον δὲ τὸ
15 σύνεγγυς αὐτῶν. [t]Επαλλάττει γὰρ ἡ χρῆσις τοῦ αὐτοῦ οὖσα ἑκατέρα τῆς χρηματιστικῆς. Τῆς γὰρ αὐτῆς ἐστὶ χρήσεως κτῆσις, ἀλλ' οὐ [n]κατὰ ταὐτόν, ἀλλὰ τῆς μὲν ἕτερον τέλος, τῆς δ' ἡ αὔξησις. [v]Ὥστε δοκεῖ τισὶ τοῦτ' εἶναι τῆς [o]οἰκονομικῆς ἔργον, καὶ διατελοῦσιν ἢ σώζειν οἰόμενοι
16 δεῖν ἢ αὔξειν τὴν τοῦ νομίσματος οὐσίαν εἰς ἄπειρον. Αἴτιον δὲ ταύτης τῆς διαθέσεως τὸ σπουδάζειν περὶ τὸ ζῆν, ἀλλὰ μὴ τὸ εὖ ζῆν· εἰς ἄπειρον οὖν ἐκείνης τῆς ἐπιθυμίας οὔσης, καὶ τῶν ποιητικῶν ἀπείρων ἐπιθυμοῦσιν. [v]Οσοι δὲ καὶ τοῦ εὖ ζῆν ἐπιβάλλονται, τὸ πρὸς τὰς ἀπολαύσεις τὰς σωματικὰς ζητοῦσιν, ὥστ' ἐπεὶ καὶ τοῦτ' ἐν τῇ κτήσει φαίνεται ὑπάρχειν, πᾶσα ἡ διατριβὴ περὶ τὸν χρηματισμόν ἐστι, καὶ
17 τὸ ἕτερον εἶδος τῆς χρηματιστικῆς διὰ τοῦτ' ἐλήλυθεν. [t]Εν ὑπερβολῇ γὰρ οὔσης τῆς ἀπολαύσεως, τὴν τῆς ἀπολαυστικῆς ὑπερβολῆς ποιητικὴν ζητοῦσιν· κἂν μὴ διὰ τῆς [p]χρηματιστικῆς δύνωνται πορίζειν, δι' ἄλλης αἰτίας τοῦτο πειρῶνται, ἑκάστῃ χρώμενοι τῶν δυνάμεων οὐ κατὰ φύσιν. [t]Ανδρίας γὰρ οὐ χρήματα ποιεῖν ἐστὶν ἀλλὰ θάρσος, οὐδὲ στρατηγι-
18 κῆς καὶ ἰατρικῆς, ἀλλὰ τῆς μὲν νίκην τῆς δ' ὑγίειαν. Οἱ δὲ πάσας ποιοῦσι χρηματιστικάς, ὡς τοῦτο τέλος ὄν, πρὸς δὲ τὸ τέλος ἅπαντα δέον ἀπαντᾶν. Περὶ μὲν οὖν τῆς τε μὴ ἀναγκαίας χρηματιστικῆς, καὶ τίς, καὶ δι' αἰτίαν τίνα ἐν χρείᾳ ἐσμὲν αὐτῆς, εἴρηται· καὶ περὶ τῆς ἀναγκαίας, ὅτι ἑτέρα μὲν [q]αὐτῆς οἰκονομικὴ δὲ κατὰ φύσιν [r]ἡ περὶ τὴν τροφήν, οὐχ ὥσπερ αὐτὴ ἄπειρος, ἀλλ' ἔχουσα ὅρον.

10 Δῆλον δὲ καὶ τὸ ἀπορούμενον ἐξ ἀρχῆς, πότερον τοῦ οἰκονομικοῦ καὶ πολιτικοῦ ἐστὶν ἡ [s]χρηματιστικὴ ἢ οὔ, ἀλλὰ δεῖ τοῦτο μὲν ὑπάρχειν· ὥσπερ γὰρ καὶ ἀνθρώπους οὐ [t]ποιεῖ

[m] ὁρῶ Q.I[b].S[b].T[b]. [n] καταυτὸν S[b].T[b]. [o] οἰκονομίας Q.S[b].T[b]. [p] χρηματικῆς Q. [q] αὐτοῖς T[b]. [r] ἢ S[b].T[b]. [s] χρηματικὴ I[b]. [t] ποιεῖν Q.

ἡ πολιτική, ἀλλὰ λαβοῦσα παρὰ τῆς φύσεως χρῆται αὐτοῖς, οὕτω καὶ τροφὴν τὴν φύσιν δεῖ παραδοῦναι γῆν ἢ θάλατταν ἢ ἄλλο τι· ἐκ δὲ τούτων, ὡς δεῖ, ταῦτα διαθεῖναι προσήκει τὸν οἰκονόμον. Οὐ γὰρ τῆς ὑφαντικῆς ἔρια ποιῆσαι, ἀλλὰ 2
χρήσασθαι αὐτοῖς, καὶ γνῶναι δὲ τὸ ποῖον χρηστὸν καὶ ἐπιτήδειον ἢ φαῦλον καὶ ἀνεπιτήδειον. Καὶ γὰρ ἀπορήσειεν ἄν τις διὰ τί ἡ μὲν χρηματιστικὴ μόριον τῆς οἰκονομίας, ἡ δ' ἰατρικὴ οὐ μόριον· καίτοι δεῖ ὑγιαίνειν τοὺς κατὰ τὴν οἰκίαν, ὥσπερ ζῆν ἢ ἄλλο τι τῶν ἀναγκαίων. [t]Ἐπεὶ δ' ἔστι 3
μὲν ὡς τοῦ οἰκονόμου καὶ τοῦ ἄρχοντος καὶ περὶ ὑγιείας ἰδεῖν, ἔστι δ' ὡς οὔ, [v]ἀλλὰ [w]τοῦ ἰατροῦ, οὕτω καὶ περὶ [x]τῶν χρημάτων ἔστι μὲν ὡς τοῦ οἰκονόμου, ἔστι δ' ὡς οὔ, ἀλλὰ [y]τῆς ὑπηρετικῆς· μάλιστα δέ, καθάπερ εἴρηται πρότερον, δεῖ φύσει τοῦτο ὑπάρχειν. Φύσεως γάρ ἐστιν ἔργον τροφὴν τῷ γεννηθέντι παρέχειν· παντὶ γὰρ ἐξ οὗ γίνεται, τροφὴ τὸ λειπόμενόν ἐστιν. Διὸ κατὰ φύσιν ἐστὶν ἡ χρηματι- 4
στικὴ πᾶσιν ἀπὸ τῶν καρπῶν καὶ τῶν ζώων. Διπλῆς δ' οὔσης αὐτῆς, ὥσπερ εἴπομεν, καὶ τῆς μὲν καπηλικῆς τῆς δ' οἰκονομικῆς, καὶ ταύτης μὲν ἀναγκαίας καὶ ἐπαινουμένης, τῆς δὲ μεταβλητικῆς ψεγομένης [z]δικαίως (οὐ γὰρ κατὰ φύσιν ἀλλ' ἀπ' ἀλλήλων ἐστίν), εὐλογώτατα μισεῖται ἡ ὀβολοστατικὴ διὰ τὸ ἀπ' αὐτοῦ τοῦ νομίσματος εἶναι τὴν κτῆσιν καὶ οὐκ ἐφ' ὅπερ ἐπορίσθη. Μεταβολῆς γὰρ ἐγένετο χάριν, ὁ 5
δὲ τόκος αὐτὸ ποιεῖ πλέον. [u]Ὅθεν καὶ τοὔνομα τοῦτ' εἴληφεν· ὅμοια γὰρ τὰ τικτόμενα τοῖς γεννῶσιν αὐτά ἐστιν, ὁ δὲ τόκος γίνεται νόμισμα νομίσματος· ὥστε καὶ μάλιστα παρὰ φύσιν οὗτος τῶν χρηματισμῶν ἐστίν.

[t]Ἐπεὶ δὲ τὰ πρὸς τὴν γνῶσιν διωρίκαμεν ἱκανῶς, τὰ πρὸς II
τὴν χρῆσιν δεῖ διελθεῖν. Πάντα δὲ [a]τὰ τοιαῦτα τὴν μὲν θεωρίαν ἐλεύθερον ἔχει, τὴν δ' ἐμπειρίαν ἀναγκαίαν. [u]Ἔστι δὲ χρηματιστικῆς μέρη χρήσιμα τὸ περὶ τὰ κτήματα ἔμπειρον εἶναι, ποῖα λυσιτελέστατα καὶ ποῦ καὶ πῶς, οἷον

[v] ἀλλὰ — οὔ om. $S^b.T^b$. [w] τῆς ἰατρικῆς Q. [x] χρηματιστικῶ, omisso τῶν, Q. [y] τῆς] τῆς κέρδους Q. [z] δικαίας T^b. [a] τὰ om. Sb.

ἵππων κτῆσις ποία τις ἢ βοῶν ἢ προβάτων, ὁμοίως δὲ καὶ
2 τῶν λοιπῶν ζῴων. Δεῖ γὰρ ἔμπειρον εἶναι πρὸς ἄλληλά τε
τούτων τίνα λυσιτελέστατα, καὶ ποῖα ἐν ποίοις τόποις· ἄλλα
γὰρ ἐν ἄλλαις εὐθηνεῖ χώραις. Εἶτα περὶ γεωργίας, καὶ
[b] ταύτης ἤδη ψιλῆς τε καὶ πεφυτευμένης, καὶ μελιττουργίας,
καὶ τῶν ἄλλων ζῴων τῶν πλωτῶν ἢ πτηνῶν, ἀφ' [c] ὅσων ἔστι
3 τυγχάνειν βοηθείας. Τῆς μὲν [d] οὖν οἰκειοτάτης χρηματι-
στικῆς ταῦτα μόρια καὶ πρῶτα, τῆς δὲ μεταβλητικῆς μέγι-
στον μὲν ἐμπορία (καὶ ταύτης μέρη τρία, ναυκληρία φορτη-
γία παράστασις· διαφέρει δὲ τούτων ἕτερα ἑτέρων τῷ τὰ
μὲν ἀσφαλέστερα εἶναι, τὰ δὲ πλείω πορίζειν τὴν ἐπικαρ-
4 πίαν), δεύτερον δὲ τοκισμός, τρίτον δὲ μισθαρνία. Ταύτης
δ' ἡ μὲν τῶν βαναύσων τεχνῶν, [e] ἡ δὲ τῶν ἀτέχνων καὶ τῷ
σώματι μόνῳ χρησίμων. Τρίτον δὲ εἶδος χρηματιστικῆς
μεταξὺ ταύτης καὶ τῆς πρώτης. Ἔχει γὰρ καὶ τῆς κατὰ
φύσιν τι μέρος καὶ τῆς μεταβλητικῆς, ὅσα ἀπὸ γῆς καὶ τῶν
ἀπὸ γῆς γινομένων, ἀκάρπων μὲν χρησίμων δέ, οἷον ὑλοτο-
5 μία τε καὶ πᾶσα μεταλλευτική. Αὕτη δὲ πολλὰ ἤδη περι-
είληφε γένη· πολλὰ γὰρ εἴδη τῶν ἐκ γῆς μεταλλευομένων
ἐστίν. Περὶ ἑκάστου δὲ τούτων καθόλου μὲν εἴρηται καὶ
νῦν, τὸ δὲ κατὰ μέρος ἀκριβολογεῖσθαι χρήσιμον μὲν πρὸς
6 τὰς ἐργασίας, [f] φορτικὸν δὲ τὸ ἐνδιατρίβειν. Εἰσὶ δὲ τεχνι-
κώταται μὲν τῶν ἐργασιῶν ὅπου ἐλάχιστον [g] τῆς τύχης,
βαναυσόταται δ' ἐν αἷς τὰ σώματα λωβῶνται μάλιστα, δου-
λικώταται δὲ ὅπου τοῦ σώματος [h] πλεῖσται [i] χρήσεις, [k] ἀγεν-
7 νέσταται δὲ ὅπου ἐλάχιστον προσδεῖ ἀρετῆς. [l] Ἐπεὶ δ' ἐστὶν
ἐνίοις γεγραμμένα περὶ τούτων, οἷον Χάρητι δὴ τῷ Παρίῳ
καὶ [l] Ἀπολλοδώρῳ τῷ Λημνίῳ περὶ γεωργίας καὶ ψιλῆς καὶ
πεφυτευμένης, ὁμοίως δὲ καὶ ἄλλοις περὶ ἄλλων, ταῦτα μὲν
ἐκ τούτων θεωρείτω ὅτῳ ἐπιμελές· ἔτι δὲ καὶ τὰ λεγόμενα
σποράδην, δι' ὧν [l] ἐπιτετυχήκασιν ἔνιοι χρηματιζόμενοι, δεῖ

[b] ταύτη Sb.Tb. [c] ὅσον Tb. [d] οὖν om. Sb.Tb. [e] ἡ δὲ τῶν ἀτέχνων om. Ib. [f] φρικτὸν Sb. [g] τῆς om. Ib. [h] πλεῖστα Q. [i] χρῆσις Sb.Tb. [k] ἀγενέσταται Q. [l] ἐπιτετυχὴ Sb, ἐπιτετοχὴ Tb.

συλλέγειν. Πάντα γὰρ [m] ὠφέλιμα ταῦτ' ἐστὶ τοῖς τιμῶσι 8
τὴν χρηματιστικήν. Οἷον καὶ τὸ Θάλεω τοῦ Μιλησίου·
τοῦτο γάρ ἐστι κατανόημά τι [n] χρηματιστικόν, ἀλλ' ἐκείνῳ
μὲν διὰ τὴν σοφίαν προσάπτουσι, τυγχάνει δὲ καθόλου τι
ὄν. [4] Ὀνειδιζόντων γὰρ αὐτῷ διὰ τὴν πενίαν ὡς ἀνωφελοῦς 9
τῆς φιλοσοφίας οὔσης, κατανοήσαντά φασιν αὐτὸν ἐλαιῶν
φορὰν ἐσομένην ἐκ τῆς ἀστρολογίας, ἔτι χειμῶνος ὄντος,
εὐπορήσαντα χρημάτων ὀλίγων ἀρραβῶνας διαδοῦναι τῶν
[o] ἐλαιουργίων τῶν τ' ἐν Μιλήτῳ καὶ [p] Χίῳ πάντων, ὀλίγου
μισθωσάμενον ἅτ' οὐθενὸς ἐπιβάλλοντος· ἐπειδὴ δ' ὁ καιρὸς
ἦκε, πολλῶν ζητουμένων ἅμα καὶ ἐξαίφνης, [q] ἐκμισθοῦντα ὃν
τρόπον ἠβούλετο, πολλὰ χρήματα [r] συλλέξαντα ἐπιδεῖξαι
ὅτι ῥᾴδιόν ἐστι πλουτεῖν τοῖς φιλοσόφοις, ἂν βούλωνται,
ἀλλ' οὐ τοῦτ' ἐστὶ περὶ ὃ σπουδάζουσιν. Θαλῆς μὲν οὖν 10
λέγεται τοῦτον τὸν τρόπον ἐπίδειξιν ποιήσασθαι τῆς σο-
φίας· ἔστι δ', ὥσπερ εἴπομεν, καθόλου τὸ τοιοῦτον χρημα-
τιστικόν, ἐάν τις δύνηται μονοπωλίαν αὐτῷ κατασκευάζειν.
Διὸ καὶ τῶν πόλεων ἔνιαι τοῦτον ποιοῦνται τὸν πόρον, ὅταν
ἀπορῶσι χρημάτων· μονοπωλίαν γὰρ τῶν ὠνίων ποιοῦσιν.
[4] Ἐν Σικελίᾳ δέ τις τεθέντος παρ' αὐτῷ νομίσματος συνε- 11
πρίατο πάντα τὸν σίδηρον ἐκ τῶν σιδηρείων, μετὰ δὲ ταῦτα
ὡς ἀφίκοντο ἐκ τῶν ἐμπορίων οἱ ἔμποροι, ἐπώλει μόνος, οὐ
πολλὴν ποιήσας ὑπερβολὴν τῆς τιμῆς· ἀλλ' ὅμως ἐπὶ τοῖς
πεντήκοντα ταλάντοις ἐπέλαβεν ἑκατόν. [s] Τοῦτο μὲν οὖν ὁ 12
Διονύσιος αἰσθόμενος τὰ μὲν χρήματα ἐκέλευσεν ἐκκομίσα-
σθαι, μὴ μέντοι γ' ἔτι μένειν ἐν Συρακούσαις, ὡς πόρους
εὑρίσκοντα τοῖς αὐτοῦ πράγμασιν ἀσυμφόρους. Τὸ μέντοι
ὅραμα Θάλεω καὶ τοῦτο ταὐτόν ἐστιν· ἀμφότεροι γὰρ ἑαυ-
τοῖς ἐτέχνασαν γενέσθαι μονοπωλίαν. Χρήσιμον δὲ γνω- 13
ρίζειν ταῦτα καὶ τοῖς πολιτικοῖς· πολλαῖς γὰρ πόλεσι δεῖ
χρηματισμοῦ καὶ τοιούτων πόρων, ὥσπερ οἰκίᾳ, μᾶλλον δέ.

[m] ὠφέλιμος Q. [n] χρηματικόν Q. [o] ἐλαιουργιῶν plerique.
[p] χείῳ Q. [q] ἐκμισθοῦνται T[b]. [r] συλλέξαντες S[b].T[b]. [s] τοῦτον
Q.I[b].T[b].

Διόπερ τινὲς καὶ πολιτεύονται τῶν πολιτευομένων ταῦτα μόνον.

12 Ἐπεὶ δὲ τρία [t] μέρη τῆς οἰκονομικῆς ἦν, ἓν μὲν δεσποτική, [v] περὶ ἧς εἴρηται πρότερον, ἓν δὲ πατρική, τρίτον δὲ γαμική· καὶ γὰρ γυναικὸς ἄρχειν καὶ τέκνων, ὡς ἐλευθέρων μὲν ἀμφοῖν, οὐ τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον τῆς ἀρχῆς, ἀλλὰ γυναικὸς μὲν πολιτικῶς, τέκνων δὲ βασιλικῶς· τό τε γὰρ ἄρρεν φύσει τοῦ θήλεος ἡγεμονικώτερον, εἰ μή που συνέστηκε παρὰ φύσιν, καὶ τὸ πρεσβύτερον καὶ τέλειον τοῦ νεωτέρου καὶ ἀτε-
2 λοῦς. Ἐν μὲν οὖν ταῖς πολιτικαῖς ἀρχαῖς ταῖς πλείσταις μεταβάλλει τὸ ἄρχον καὶ τὸ ἀρχόμενον· ἐξ ἴσου γὰρ εἶναι βούλεται τὴν φύσιν καὶ διαφέρειν μηθέν. [v] Ὅμως δέ, ὅταν τὸ μὲν ἄρχῃ τὸ δ' ἄρχηται, ζητεῖ διαφορὰν εἶναι καὶ σχήμασι καὶ λόγοις καὶ τιμαῖς, ὥσπερ καὶ [u] Ἀμασις εἶπε [w] τὸν
3 περὶ τοῦ ποδανιπτῆρος λόγον. Τὸ δ' ἄρρεν ἀεὶ πρὸς τὸ θῆλυ τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. [t] Ἡ δὲ τῶν [x] τέκνων ἀρχὴ βασιλική· τὸ γὰρ γεννῆσαν καὶ κατὰ φιλίαν ἄρχον καὶ κατὰ πρεσβείαν ἐστίν, ὅπερ ἐστὶ βασιλικῆς εἶδος ἀρχῆς. Διὸ καλῶς [v] Ὅμηρος τὸν Δία προσηγόρευσεν εἰπὼν

πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε,

τὸν βασιλέα τούτων ἁπάντων. Φύσει γὰρ τὸν βασιλέα διαφέρειν μὲν δεῖ, τῷ [y] γένει δ' εἶναι τὸν αὐτόν· ὅπερ [z] πέπονθε τὸ πρεσβύτερον πρὸς τὸ νεώτερον καὶ ὁ γεννήσας πρὸς τὸ τέκνον.

13 Φανερὸν τοίνυν ὅτι πλείων ἡ σπουδὴ τῆς οἰκονομίας περὶ τοὺς ἀνθρώπους ἢ περὶ τὴν τῶν ἀψύχων κτῆσιν, καὶ περὶ τὴν ἀρετὴν τούτων ἢ περὶ τὴν τῆς κτήσεως, ὃν καλοῦμεν
2 πλοῦτον, καὶ τῶν ἐλευθέρων μᾶλλον ἢ δούλων. Πρῶτον μὲν οὖν περὶ δούλων ἀπορήσειεν ἄν τις, πότερόν ἐστιν ἀρετή τις δούλου παρὰ τὰς ὀργανικὰς καὶ διακονικὰς ἄλλη τιμιωτέρα τούτων, οἷον σωφροσύνη καὶ ἀνδρία καὶ δικαιοσύνη καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων ἕξεων, ἢ οὐκ ἔστιν οὐδεμία παρὰ τὰς

[t] μέρη om. I[b].T[b]. [v] περὶ om. S[b]. [w] τὸν om. S[b]. [x] τεκτόνων T[b]. [y] γένει om. S[b]. [z] πέπονθε πρεσβύτερον πρὸς τὸν S[b].

σωματικὰς ὑπηρεσίας. Ἔχει γὰρ ἀπορίαν ἀμφοτέρως. 3
[a]Εἴτε γὰρ ἔστι, τί διοίσουσι τῶν ἐλευθέρων; Εἴτε μή ἐστιν
ὄντων ἀνθρώπων καὶ λόγου κοινωνούντων, ἄτοπον. Σχεδὸν
[b]δὲ ταὐτόν ἐστι τὸ ζητούμενον καὶ περὶ γυναικὸς καὶ παιδός,
[c]πότερα καὶ τούτων εἰσὶν ἀρεταί, καὶ δεῖ τὴν γυναῖκα εἶναι
σώφρονα καὶ ἀνδρείαν καὶ δικαίαν, καὶ παῖς ἐστὶ καὶ ἀκό-
λαστος καὶ σώφρων, ἢ οὔ; Καὶ καθόλου δὴ τοῦτ' ἐστὶν ἐπι- 4
σκεπτέον περὶ ἀρχομένου φύσει καὶ ἄρχοντος, πότερον ἡ
αὐτὴ ἀρετὴ ἢ ἑτέρα. Εἰ μὲν γὰρ δεῖ ἀμφοτέρους μετέχειν
καλοκἀγαθίας, διὰ τί τὸν μὲν ἄρχειν δέοι ἂν τὸν δὲ ἄρχεσθαι
καθάπαξ; Οὐδὲ γὰρ τῷ μᾶλλον καὶ ἧττον οἷόν τε διαφέ-
ρειν· τὸ μὲν γὰρ ἄρχεσθαι καὶ ἄρχειν [d]εἴδει διαφέρει, τὸ
δὲ μᾶλλον καὶ ἧττον οὐδέν. Εἰ δὲ τὸν μὲν δεῖ τὸν δὲ μή, 5
θαυμαστόν. Εἴτε γὰρ ὁ ἄρχων μὴ ἔσται σώφρων καὶ δί-
καιος, πῶς ἄρξει καλῶς; Εἴθ' ὁ ἄρχόμενος, πῶς ἀρχθήσε-
ται καλῶς; [e]Ἀκόλαστος γὰρ ὢν καὶ δειλὸς οὐθὲν ποιήσει
τῶν προσηκόντων. Φανερὸν τοίνυν ὅτι ἀνάγκη μὲν μετέχειν
ἀμφοτέρους ἀρετῆς, ταύτης δ' εἶναι διαφοράς, ὥσπερ καὶ
τῶν φύσει ἀρχομένων. Καὶ τοῦτο εὐθὺς ὑφήγηται περὶ τὴν 6
ψυχήν· ἐν ταύτῃ γάρ ἐστι φύσει τὸ μὲν ἄρχον τὸ δὲ
ἀρχόμενον, ὧν ἑτέραν φαμὲν εἶναι ἀρετήν, οἷον τοῦ λόγον
ἔχοντος καὶ τοῦ ἀλόγου. Δῆλον τοίνυν ὅτι τὸν αὐτὸν τρό-
πον ἔχει καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων, ὥστε φύσει τὰ πλείω ἄρχοντα
καὶ ἀρχόμενα. [f]Ἄλλον γὰρ τρόπον τὸ ἐλεύθερον τοῦ δούλου 7
[e]ἄρχει καὶ τὸ ἄρρεν τοῦ θήλεος καὶ ἀνὴρ παιδός· καὶ πᾶσιν
ἐνυπάρχει μὲν τὰ μόρια τῆς ψυχῆς, ἀλλ' ἐνυπάρχει διαφε-
ρόντως. [f]Ὁ μὲν γὰρ δοῦλος ὅλως οὐκ ἔχει τὸ βουλευτικόν,
τὸ δὲ θῆλυ ἔχει μέν, ἀλλ' ἄκυρον· ὁ δὲ παῖς ἔχει μέν,
ἀλλ' ἀτελές. [f]Ὁμοίως τοίνυν ἀναγκαῖον ἔχειν καὶ περὶ 8
τὰς ἠθικὰς ἀρετάς· ὑπολεπτέον δεῖν μὲν μετέχειν πάντας,
ἀλλ' οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον, ἀλλ' ὅσον ἑκάστῳ πρὸς τὸ αὐτοῦ
ἔργον. Διὸ τὸν μὲν ἄρχοντα τελέαν ἔχειν δεῖ τὴν ἠθικὴν

[a] εἴτι $S^b.T^b.$ [b] δὴ Q.$S^b.T^b.$ et corr. $I^b.$ [c] πότερον $I^b.$ [d] εἴδη $T^b.$
[e] ἄρχειν $S^b.$ [f] ὁμοῖον $S^b.T^b.$

ἀρετήν (τὸ γὰρ ἔργον ἐστὶν ἁπλῶς τοῦ ἀρχιτέκτονος, ὁ δὲ λόγος ἀρχιτέκτων), τῶν δ' ἄλλων ἕκαστον, ὅσον ἐπιβάλλει
9 αὐτοῖς. Ὥστε φανερὸν ὅτι ἐστὶν ἠθικὴ ἀρετὴ τῶν εἰρημένων πάντων, καὶ οὐχ ἡ αὐτὴ σωφροσύνη γυναικὸς καὶ ἀνδρός, οὐδ' ἀνδρία καὶ δικαιοσύνη, καθάπερ ᾤετο Σωκράτης, ἀλλ' ἡ μὲν ἀρχικὴ ἀνδρία, ἡ δ' ὑπηρετική. Ὁμοίως δ' ἔχει καὶ
10 περὶ τὰς ἄλλας. Δῆλον δὲ τοῦτο καὶ κατὰ μέρος μᾶλλον ἐπισκοποῦσιν· καθόλου γὰρ οἱ λέγοντες ἐξαπατῶσιν ἑαυτούς, ὅτι τὸ εὖ ἔχειν τὴν ψυχὴν ἀρετή, [g] ἢ τὸ ὀρθοπραγεῖν, ἤ τι τῶν τοιούτων· πολὺ γὰρ ἄμεινον λέγουσιν οἱ ἐξαριθμοῦντες
11 τὰς ἀρετάς, ὥσπερ Γοργίας, τῶν οὕτως ὁριζομένων. Διὸ δεῖ, ὥσπερ ὁ ποιητὴς εἴρηκε περὶ γυναικός, οὕτω νομίζειν ἔχειν περὶ πάντων·

γυναικὶ κόσμον ἡ σιγὴ φέρει,

ἀλλ' ἀνδρὶ οὐκέτι τοῦτο. Ἐπεὶ δ' ὁ παῖς ἀτελής, δῆλον ὅτι τούτου μὲν καὶ ἡ ἀρετὴ οὐκ αὐτοῦ πρὸς αὐτόν ἐστιν, ἀλλὰ
12 πρὸς [h] τὸν τέλειον καὶ τὸν ἡγούμενον. Ὁμοίως δὲ καὶ δούλου πρὸς δεσπότην. Ἔθεμεν δὲ πρὸς τἀναγκαῖα χρήσιμον εἶναι τὸν δοῦλον, ὥστε δῆλον ὅτι καὶ ἀρετῆς δεῖται μικρᾶς, καὶ τοσαύτης ὅπως μήτε δι' ἀκολασίαν μήτε διὰ [i] δειλίαν ἐλλείψῃ τῶν ἔργων. Ἀπορήσειε δ' ἄν τις, τὸ νῦν εἰρημένον εἰ ἀληθές, ἆρα καὶ τοὺς τεχνίτας δεήσει ἔχειν ἀρετήν· πολ-
13 λάκις γὰρ δι' ἀκολασίαν ἐλλείπουσι τῶν ἔργων. Ἢ διαφέρει [k] τοῦτο πλεῖστον. Ὁ μὲν γὰρ δοῦλος κοινωνὸς ζωῆς, ὁ δὲ πορρώτερον, καὶ τοσοῦτον ἐπιβάλλει ἀρετῆς ὅσον περ καὶ δουλείας· ὁ γὰρ βάναυσος τεχνίτης ἀφωρισμένην τινὰ ἔχει δουλείαν· καὶ ὁ μὲν δοῦλος τῶν [l] φύσει, σκυτοτόμος δ' οὐθείς,
14 οὐδὲ τῶν ἄλλων τεχνιτῶν. Φανερὸν τοίνυν ὅτι τῆς τοιαύτης ἀρετῆς αἴτιον εἶναι δεῖ τῷ δούλῳ τὸν δεσπότην, ἀλλ' οὐ τὴν διδασκαλικὴν ἔχοντα τῶν ἔργων δεσποτικήν. Διὸ λέγουσιν οὐ καλῶς οἱ λόγου τοὺς δούλους ἀποστεροῦντες καὶ φάσκον-

[g] ἢ] καὶ Q, om. I[b].S[b].T[b]. [h] τὸ τέλος Q.I[b].S[b].T[b]. [i] δειλείαν T[b]. [k] τούτων T[b]. [l] φύσεων T[b], φύων S[b].

τες ἐπιτάξει χρῆσθαι μόνον· [m] νουθετητέον γὰρ μᾶλλον τοὺς δούλους ἢ τοὺς παῖδας.

Ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων διωρίσθω τὸν τρόπον τοῦτον· 15
περὶ δὲ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς καὶ τέκνων καὶ πατρός, τῆς τε περὶ ἕκαστον αὐτῶν ἀρετῆς, καὶ τῆς πρὸς σφᾶς αὐτοὺς ὁμιλίας, τί τὸ καλῶς καὶ μὴ καλῶς ἐστί, καὶ πῶς δεῖ τὸ μὲν εὖ διώκειν τὸ δὲ κακῶς φεύγειν, ἐν τοῖς περὶ τὰς πολιτείας ἀναγκαῖον ἐπελθεῖν· ἐπεὶ γὰρ [n] οἰκία μὲν πᾶσα μέρος πόλεως, ταῦτα δ' οἰκίας, τὴν δὲ τοῦ μέρους πρὸς τὴν τοῦ ὅλου δεῖ βλέπειν ἀρετήν, ἀναγκαῖον πρὸς τὴν πολιτείαν βλέποντας παιδεύειν καὶ τοὺς παῖδας καὶ τὰς γυναῖκας, εἴπερ τι διαφέρει πρὸς τὸ τὴν πόλιν εἶναι σπουδαίαν καὶ τοὺς παῖδας εἶναι σπουδαίους καὶ τὰς γυναῖκας σπουδαίας. Ἀναγκαῖον δὲ δια- 16
φέρειν· αἱ μὲν γὰρ γυναῖκες ἥμισυ μέρος τῶν ἐλευθέρων, ἐκ δὲ τῶν παίδων οἱ κοινωνοὶ γίνονται τῆς πολιτείας. Ὥστ' ἐπεὶ περὶ μὲν τούτων διώρισται, περὶ δὲ τῶν λοιπῶν ἐν ἄλλοις [o] λεκτέον, ἀφέντες ὡς τέλος ἔχοντας τοὺς νῦν λόγους, ἄλλην ἀρχὴν ποιησάμενοι λέγωμεν, καὶ πρῶτον ἐπισκεψώμεθα περὶ τῶν ἀποφηναμένων περὶ τῆς πολιτείας τῆς ἀρίστης.

B.

Ἐπεὶ δὲ προαιρούμεθα θεωρῆσαι περὶ τῆς κοινωνίας τῆς πολιτικῆς, ἣ κρατίστη πασῶν τοῖς [p] δυναμένοις ζῆν ὅτι μάλιστα κατ' εὐχήν, δεῖ καὶ τὰς ἄλλας ἐπισκέψασθαι πολιτείας, αἵς τε χρῶνταί τινες τῶν πόλεων τῶν εὐνομεῖσθαι λεγομένων, κἂν εἴ τινες ἕτεραι τυγχάνωσιν ὑπὸ τινῶν εἰρημέναι καὶ δοκοῦσαι καλῶς ἔχειν, ἵνα τό τ' ὀρθῶς ἔχον ὀφθῇ καὶ τὸ χρήσιμον, ἔτι δὲ τὸ ζητεῖν τι παρ' αὐτὰς ἕτερον μὴ δοκῇ πάντως εἶναι σοφίζεσθαι βουλομένων, ἀλλὰ διὰ τὸ μὴ καλῶς ἔχειν ταύτας τὰς νῦν ὑπαρχούσας, διὰ τοῦτο ταύτην [q] δοκῶμεν ἐπιβαλέσθαι τὴν μέθοδον. Ἀρχὴν δὲ πρῶτον 2
ποιητέον ἥπερ πέφυκεν ἀρχὴ ταύτης τῆς σκέψεως. Ἀνάγκη

m νουθετέον Sᵇ. n οἰκεῖα Sᵇ. o λέγομεν Sᵇ. p βουλομένοις Iᵇ. q δοκῶ Uᵇ.

γὰρ ἤτοι πάντας πάντων κοινωνεῖν τοὺς πολίτας, ἢ [r]μηδενός, ἢ τινῶν μὲν τινῶν δὲ μή. Τὸ μὲν οὖν μηδενὸς κοινωνεῖν φανερὸν ὡς ἀδύνατον· ἡ γὰρ πολιτεία κοινωνία τίς ἐστι, καὶ πρῶτον ἀνάγκη τοῦ τόπου κοινωνεῖν· ὁ μὲν γὰρ τόπος [s]εἷς ὁ τῆς μιᾶς πόλεως, οἱ δὲ πολῖται κοινωνοὶ τῆς μιᾶς πό-
3 λεως. Ἀλλὰ πότερον [t]ὅσων ἐνδέχεται κοινωνῆσαι, πάντων βέλτιον [v]κοινωνεῖν τὴν μέλλουσαν οἰκήσεσθαι πόλιν καλῶς, ἢ τινῶν [w]μὲν τινῶν δ' οὐ βέλτιον; Ἐνδέχεται γὰρ [x]καὶ τέκνων καὶ γυναικῶν καὶ κτημάτων κοινωνεῖν [y]τοὺς πολίτας ἀλλήλοις, ὥσπερ ἐν τῇ [z]πολιτείᾳ τῇ Πλάτωνος· ἐκεῖ γὰρ ὁ Σωκράτης φησὶ δεῖν κοινὰ τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας εἶναι καὶ τὰς κτήσεις. Τοῦτο δὴ πότερον ὡς νῦν οὕτω βέλτιον
2 ἔχειν, ἢ κατὰ τὸν ἐν τῇ πολιτείᾳ γεγραμμένον νόμον; Ἔχει [a]δὲ δυσχερείας ἄλλας τε πολλὰς τὸ πάντων εἶναι τὰς γυναῖκας κοινάς, καὶ δι' ἣν αἰτίαν φησὶ δεῖν [b]νενομοθετῆσθαι τὸν τρόπον τοῦτον ὁ Σωκράτης, οὐ φαίνεται συμβαῖνον ἐκ τῶν λόγων. Ἔτι δὲ πρὸς τὸ τέλος ὅ φησι τῇ πόλει [c]δεῖν ὑπάρχειν, ὡς μὲν εἴρηται νῦν, ἀδύνατον, πῶς δὲ δεῖ [d]διελεῖν,
2 οὐδὲν διώρισται. Λέγω δὲ τὸ μίαν εἶναι τὴν πόλιν πᾶσαν ὡς ἄριστον ὅτι μάλιστα· λαμβάνει γὰρ ταύτην ὑπόθεσιν ὁ Σωκράτης. Καίτοι φανερόν ἐστιν ὡς προϊοῦσα καὶ γινομένη μία μᾶλλον οὐδὲ πόλις ἔσται· πλῆθος γάρ τι τὴν φύσιν ἐστὶν ἡ πόλις, γινομένη τε μία μᾶλλον οἰκία μὲν ἐκ πόλεως, ἄνθρωπος δ' ἐξ οἰκίας ἔσται· μᾶλλον γὰρ μίαν τὴν οἰκίαν τῆς πόλεως φαίημεν ἄν, καὶ τὸν ἕνα τῆς οἰκίας· ὥστ' εἰ καὶ δυνατός τις εἴη τοῦτο δρᾶν, οὐ ποιητέον· ἀναιρήσει γὰρ τὴν
3 πόλιν. Οὐ μόνον δ' ἐκ πλειόνων ἀνθρώπων ἐστὶν ἡ πόλις, ἀλλὰ καὶ ἐξ [e]εἴδει διαφερόντων· οὐ γὰρ γίνεται πόλις ἐξ ὁμοίων. Ἕτερον γὰρ συμμαχία καὶ πόλις· τὸ μὲν γὰρ τῷ

[r] μηδενῶν U^b, omissis ἢ τινῶν. [s] εἷς ὁ τῆς] ἰσότης codices. [t] ὅσον $Q^b.T^b$. [v] κοινωνεῖ Q^b. [w] μὲν τινῶν om. U^b. [x] καὶ τέκνων—κοινωνεῖν in margine Q^b. [y] τοὺς πολίτας ἀλλήλοις om. Q^b. [z] πολιτείᾳ τῇ] πολιτείᾳ τοῦ $Q^b.U^b$. [a] δὴ $I^b.Q^b.T^b.U^b$. [b] νομοθετῆσθαι U^b. [c] δεῖ Q^b. [d] διελθεῖν $I^b.Q^b.T^b$. [e] εἴδους $Q^b.T^b$, εἰδείους U^b.

ποσῷ χρήσιμον, κἂν ᾖ [f]τὸ αὐτὸ τῷ εἴδει· βοηθείας γὰρ χάριν ἡ συμμαχία πέφυκεν, ὥσπερ ἂν εἰ σταθμὸς πλεῖον ἑλκύσῃ. [g]Διοίσει δὲ τῷ τοιούτῳ καὶ πόλις ἔθνους, ὅταν μὴ κατὰ κώμας ὦσι κεχωρισμένοι τὸ πλῆθος, ἀλλ' οἷον [1]Ἀρκάδες. [1]Ἐξ ὧν δὲ δεῖ ἓν γενέσθαι, εἴδει διαφέρει. Διόπερ 4
τὸ ἴσον τὸ ἀντιπεπονθὸς σώζει τὰς πόλεις, ὥσπερ ἐν τοῖς ἠθικοῖς εἴρηται πρότερον· ἐπεὶ καὶ ἐν τοῖς ἐλευθέροις καὶ ἴσοις ἀνάγκη τοῦτ' εἶναι· ἅμα γὰρ οὐχ οἷόν τε πάντας ἄρχειν, ἀλλ' ἢ κατ' ἐνιαυτὸν ἢ κατά τινα ἄλλην τάξιν ἢ χρόνον. Καὶ συμβαίνει δὴ τὸν τρόπον τοῦτον [h]ὥστε πάντας 5
ἄρχειν, ὥσπερ ἂν εἰ μετέβαλλον οἱ σκυτεῖς καὶ [i]οἱ τέκτονες καὶ μὴ οἱ αὐτοὶ ἀεὶ σκυτοτόμοι καὶ τέκτονες ἦσαν. [1]Ἐπεὶ 6
δὲ βέλτιον οὕτως ἔχειν καὶ τὰ περὶ τὴν κοινωνίαν τὴν πολιτικήν, δῆλον ὡς τοὺς αὐτοὺς ἀεὶ βέλτιον ἄρχειν, εἰ δυνατόν· ἐν οἷς δὲ μὴ δυνατόν διὰ τὸ τὴν φύσιν ἴσους εἶναι πάντας, ἅμα δὲ καὶ δίκαιον, εἴτ' ἀγαθὸν εἴτε φαῦλον τὸ ἄρχειν, πάντας αὐτοῦ μετέχειν, ἐν τούτοις δὲ μιμεῖσθαι τὸ ἐν μέρει τοὺς ἴσους [k]εἴκειν [l]ὁμοίως [m]τοῖς ἐξ ἀρχῆς. Οἱ μὲν γὰρ ἄρχουσιν οἱ δ' ἄρχονται [n]παρὰ μέρος, ὥσπερ 7
ἂν ἄλλοι γενόμενοι. Τὸν αὐτὸν [o]δὴ τρόπον ἀρχόντων ἕτεροι ἑτέρας ἄρχουσιν ἀρχάς. Φανερὸν τοίνυν ἐκ τούτων ὡς οὔτε πέφυκε μίαν οὕτως εἶναι τὴν πόλιν ὥσπερ λέγουσί τινες, καὶ τὸ λεχθὲν ὡς μέγιστον ἀγαθὸν ἐν ταῖς πόλεσιν ὅτι τὰς πόλεις ἀναιρεῖ· καίτοι τό γε ἑκάστου ἀγαθὸν σώζει ἕκαστον. [1]Ἔστι δὲ καὶ κατ' ἄλλον τρόπον φανε- 8
ρὸν ὅτι τὸ λίαν ἑνοῦν ζητεῖν τὴν πόλιν οὐκ ἔστιν ἄμεινον. Οἰκία μὲν γὰρ αὐταρκέστερον ἑνός, πόλις δ' οἰκίας· καὶ βούλεταί γ' ἤδη τότε εἶναι πόλις, ὅταν αὐτάρκη συμβαίνῃ [p]τὴν κοινωνίαν εἶναι τοῦ πλήθους. Εἴπερ οὖν αἱρετώτερον [q]τὸ αὐταρκέστερον, καὶ τὸ ἧττον ἓν τοῦ μᾶλλον αἱρετώτερον.

[f] τῷ αὐτῷ Q[b].T[b].U[b]. [g] διοίσοι U[b]. [h] ὥστε πάντας ἄρχειν om. U[b]. [i] οἱ post καὶ om. U[b]. [k] οἰκεῖν I[b].T[b]. [l] ὁμοίους I[b]. [m] τοῖς om. U[b]. [n] παρὰ] κατὰ Q[b].T[b]. [o] δὴ] δὴ τὸν Q[b]. [p] τὴν om. U[b]. [q] τὸ αὐταρκέστερον om. U[b].

3 [1]Ἀλλὰ μὴν οὐδ' εἰ τοῦτο ἄριστόν ἐστι, τὸ μίαν ὅτι μάλιστ' εἶναι τὴν κοινωνίαν, οὐδὲ τοῦτ' ἀποδείκνυσθαι φαίνεται κατὰ τὸν λόγον, ἐὰν πάντες ἅμα λέγωσι τὸ ἐμὸν καὶ τὸ μὴ ἐμόν· τοῦτο γὰρ οἴεται ὁ Σωκράτης σημεῖον εἶναι τοῦ τὴν
2 πόλιν τελέως εἶναι μίαν. Τὸ γὰρ πάντες διττόν. Εἰ μὲν οὖν ὡς ἕκαστος, τάχ' ἂν εἴη μᾶλλον ὃ βούλεται ποιεῖν ὁ Σωκράτης· ἕκαστος γὰρ υἱὸν ἑαυτοῦ [r]φήσει τὸν αὐτὸν καὶ γυναῖκα δὴ τὴν αὐτήν, καὶ περὶ τῆς οὐσίας καὶ περὶ ἑκάστου δὴ τῶν συμβαινόντων ὡσαύτως. Νῦν δ' οὐχ οὕτω φήσουσιν οἱ κοιναῖς χρώμενοι ταῖς γυναιξὶ καὶ τοῖς τέκνοις, ἀλλὰ πάντες
3 μέν, οὐχ ὡς ἕκαστος δ' αὐτῶν. [s]Ὁμοίως δὲ καὶ τὴν οὐσίαν πάντες μέν, οὐχ ὡς ἕκαστος δ' αὐτῶν. [u]Ὅτι μὲν τοίνυν παραλογισμός τίς ἐστι τὸ λέγειν πάντας, φανερόν. Τὸ γὰρ πάντες καὶ ἀμφότερα καὶ περιττὰ καὶ ἄρτια διὰ τὸ διττὸν καὶ ἐν τοῖς λόγοις ἐριστικοὺς ποιεῖ συλλογισμούς· διὸ [t]ἐστὶ τὸ πάντας τὸ αὐτὸ λέγειν ᾠδὶ μὲν καλόν, ἀλλ' οὐ δυνατόν,
4 ᾠδὶ δ' οὐθὲν ὁμονοητικόν. Πρὸς δὲ τούτοις ἑτέραν ἔχει βλάβην τὸ λεγόμενον. [v]Ἥκιστα γὰρ ἐπιμελείας τυγχάνει τὸ [v]πλείστων κοινόν· τῶν γὰρ ἰδίων μάλιστα φροντίζουσιν, τῶν δὲ κοινῶν ἧττον, ἢ [w]ὅσον ἑκάστῳ ἐπιβάλλει. Πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις ὡς ἑτέρου φροντίζοντος ὀλιγωροῦσι μᾶλλον, ὥσπερ ἐν ταῖς οἰκετικαῖς διακονίαις οἱ πολλοὶ θερά-
5 ποντες ἐνίοτε χεῖρον ὑπηρετοῦσι τῶν ἐλαττόνων. Γίνονται δ' ἑκάστῳ χίλιοι τῶν πολιτῶν υἱοί, καὶ οὗτοι οὐχ ὡς ἑκάστου, ἀλλὰ τοῦ τυχόντος ὁ τυχὼν ὁμοίως ἐστὶν υἱός· ὥστε πάντες ὁμοίως ὀλιγωρήσουσιν. [u]Ἔτι οὕτως ἕκαστος ἐμὸς λέγει τὸν εὖ πράττοντα τῶν πολιτῶν ἢ κακῶς, [x]ὁπόστος τυγχάνει [y]τὸν ἀριθμὸν [z]ὤν, οἷον ἐμὸς [a]ἢ τοῦ δεῖνος, τοῦτον τὸν τρόπον λέγων καθ' ἕκαστον τῶν χιλίων, ἢ ὅσων ἡ πόλις ἐστί, καὶ τοῦτο διστάζων· ἄδηλον γὰρ [b]ᾧ συνέβη γενέσθαι

[r] φύσει Ub. [s] ὁμοίως—αὐτῶν om. Qb.Tb. [t] ἔστη Ib.Tb. [v] πλεῖστον rc. Ub. [w] ὅσων Tb.Ub. [x] ὁπόσος Tb. [y] τῶν ἀριθμῶν pr. Qb. et rc. Ib, τῶν ἀρθμῶν Tb. [z] ὤν om. Qb.Tb.Ub. et corr. Ib. [a] ἢ om. Ub. [b] ὡς Qb.Tb.

τέκνον καὶ σωθῆναι γενόμενον. Καίτοι πότερον οὕτω κρεῖτ- 6
τον τὸ ἐμὸν λέγειν ἕκαστον, τὸ αὐτὸ μὲν [c] προσαγορεύοντας
δισχιλίων καὶ μυρίων, ἢ μᾶλλον ὡς νῦν ἐν ταῖς πόλεσι τὸ
ἐμὸν λέγουσιν; Ὁ μὲν γὰρ υἱὸν αὑτοῦ ὁ δ' ἀδελφὸν αὑτοῦ 7
προσαγορεύει τὸν αὐτόν, ὁ δ' ἀνεψιόν, ἢ κατ' ἄλλην τινὰ
συγγένειαν, ἢ πρὸς αἵματος, ἢ κατ' οἰκειότητα καὶ κηδείαν
αὐτοῦ πρῶτον ἢ τῶν αὑτοῦ, πρὸς δὲ τούτοις ἕτερον φράτορα
[d] ἢ φυλέτην· κρεῖττον γὰρ ἴδιον ἀνεψιὸν εἶναι ἢ τὸν τρόπον
τοῦτον υἱόν. Οὐ μὴν ἀλλ' οὐδὲ διαφυγεῖν δυνατὸν τὸ μή 8
τινας ὑπολαμβάνειν ἑαυτῶν ἀδελφούς τε καὶ παῖδας καὶ πα-
τέρας καὶ μητέρας· κατὰ γὰρ τὰς ὁμοιότητας [e] αἱ γίνονται
τοῖς τέκνοις πρὸς τοὺς γεννήσαντας, ἀναγκαῖον λαμβάνειν
περὶ ἀλλήλων τὰς πίστεις. Ὅπερ φασὶ καὶ συμβαίνειν τινὲς 9
τῶν τὰς τῆς γῆς περιόδους πραγματευομένων· εἶναι γάρ τισι
τῶν ἄνω Λιβύων κοινὰς τὰς γυναῖκας, τὰ μέντοι γενόμενα
τέκνα διαιρεῖσθαι κατὰ τὰς ὁμοιότητας. Εἰσὶ δέ τινες καὶ
γυναῖκες καὶ τῶν ἄλλων ζῴων, οἷον ἵπποι καὶ βόες, αἱ σφό-
δρα πεφύκασιν ὅμοια ἀποδιδόναι τὰ τέκνα τοῖς γονεῦσιν,
ὥσπερ ἡ ἐν Φαρσάλῳ κληθεῖσα Δικαία ἵππος. Ἔτι δὲ καὶ 4
τὰς τοιαύτας δυσχερείας οὐ ῥᾴδιον εὐλαβηθῆναι τοῖς ταύτην
κατασκευάζουσι τὴν κοινωνίαν, οἷον αἰκίας καὶ φόνους ἀκου-
σίους, [f] τοὺς δὲ ἑκουσίους, καὶ μάχας καὶ λοιδορίας· ὧν οὐδὲν
ὅσιόν ἐστι γίνεσθαι πρὸς πατέρας καὶ μητέρας καὶ τοὺς μὴ
πόρρω τῆς συγγενείας ὄντας, ὥσπερ πρὸς τοὺς ἄπωθεν·
ἀλλὰ καὶ πλεῖον συμβαίνειν ἀναγκαῖον ἀγνοούντων ἢ γνωρι-
ζόντων, καὶ γενομένων τῶν μὲν γνωριζόντων ἐνδέχεται τὰς
νομιζομένας γίνεσθαι λύσεις, τῶν δὲ μηδεμίαν. Ἄτοπον δὲ 2
καὶ τὸ κοινοὺς ποιήσαντα τοὺς υἱοὺς τὸ συνεῖναι μόνον ἀφε-
λεῖν τῶν ἐρώντων, τὸ δ' ἐρᾶν μὴ κωλῦσαι, μηδὲ τὰς χρήσεις
τὰς ἄλλας, ἃς πατρὶ πρὸς υἱὸν εἶναι πάντων ἐστὶν ἀπρεπέ-
στατον καὶ ἀδελφῷ πρὸς ἀδελφόν· ἐπεὶ καὶ τὸ ἐρᾶν μόνον.
Ἄτοπον δὲ καὶ τὸ τὴν συνουσίαν ἀφελεῖν δι' ἄλλην μὲν 3

[c] προσαγορευτέον τὰς δισχιλίων U^b. [d] ἢ post φράτορα om. $I^b.Q^b.T^b.U^b$. [e] ἃ T^b. [f] τοὺς δὲ ἑκουσίους om. I^b.

αἰτίαν μηδεμίαν, ὡς λίαν δ' ἰσχυρᾶς τῆς ἡδονῆς γινομένης· ὅτι δ' ὁ μὲν πατὴρ ἢ υἱός, οἱ δ' ἀδελφοὶ ἀλλήλων, μηθὲν
4 οἴεσθαι διαφέρειν. [d]Ἔοικε δὲ μᾶλλον τοῖς γεωργοῖς εἶναι χρήσιμον τὸ κοινὰς εἶναι τὰς γυναῖκας καὶ τοὺς παῖδας ἢ τοῖς φύλαξιν· ἧττον γὰρ ἔσται φιλία κοινῶν ὄντων τῶν τέκνων καὶ τῶν γυναικῶν, δεῖ δὲ τοιούτους εἶναι τοὺς ἀρχομένους
5 πρὸς τὸ πειθαρχεῖν καὶ μὴ νεωτερίζειν. [e]Ὅλως δὲ [g]συμβαίνειν ἀνάγκη τοὐναντίον διὰ τὸν τοιοῦτον νόμον ὧν προσήκει τοὺς ὀρθῶς κειμένους νόμους αἰτίους γίνεσθαι, καὶ δι' ἣν αἰτίαν ὁ Σωκράτης οὕτως οἴεται δεῖν τάττειν τὰ περὶ τὰ τέκνα
6 καὶ τὰς γυναῖκας. Φιλίαν τε γὰρ οἰόμεθα μέγιστον εἶναι τῶν ἀγαθῶν ταῖς πόλεσιν (οὕτω γὰρ ἂν ἥκιστα στασιάζοιεν), καὶ τὸ μίαν εἶναι τὴν πόλιν ἐπαινεῖ μάλισθ' ὁ Σωκράτης· ὃ καὶ δοκεῖ κἀκεῖνος εἶναί [h]φησι τῆς φιλίας ἔργον, καθάπερ ἐν τοῖς ἐρωτικοῖς λόγοις ἴσμεν λέγοντα τὸν [f]Ἀριστοφάνην ὡς τῶν ἐρώντων διὰ τὸ σφόδρα φιλεῖν ἐπιθυμούντων συμφῦναι καὶ γενέσθαι ἐκ δύο ὄντων [i]ἀμφοτέρους ἕνα.
7 [f]Ἐνταῦθα μὲν οὖν ἀνάγκη ἀμφοτέρους ἐφθάρθαι ἢ τὸν ἕνα· ἐν δὲ τῇ πόλει τὴν φιλίαν ἀναγκαῖον ὑδαρῆ γίνεσθαι διὰ τὴν κοινωνίαν τὴν τοιαύτην, καὶ ἥκιστα λέγειν τὸν ἐμὸν ἢ υἱὸν
8 πατέρα ἢ πατέρα υἱόν. [e]Ὥσπερ γὰρ μικρὸν γλυκὺ εἰς πολὺ ὕδωρ μιχθὲν ἀναίσθητον ποιεῖ τὴν κρᾶσιν, οὕτω συμβαίνει καὶ τὴν οἰκειότητα τὴν πρὸς ἀλλήλους τὴν ἀπὸ τῶν ὀνομάτων τούτων διαφροντίζειν ἥκιστα ἀναγκαῖον ὂν ἐν τῇ πολιτείᾳ τῇ τοιαύτῃ, ἢ πατέρα ὡς υἱῶν ἢ υἱὸν ὡς πατρός, ἢ ὡς
9 ἀδελφοὺς ἀλλήλων. Δύο γάρ ἐστιν ἃ μάλιστα ποιεῖ κήδεσθαι τοὺς ἀνθρώπους καὶ φιλεῖν, τό τε ἴδιον καὶ τὸ ἀγαπητόν· ὧν οὐδέτερον οἷόν τε ὑπάρχειν τοῖς οὕτω πολιτευομένοις. [f]Ἀλλὰ μὴν καὶ περὶ τοῦ μεταφέρειν τὰ γινόμενα τέκνα, τὰ μὲν ἐκ τῶν γεωργῶν καὶ τεχνιτῶν εἰς τοὺς φύλακας, τὰ δ' ἐκ τούτων εἰς ἐκείνους, πολλὴν ἔχει ταραχήν, τίνα ἔσται τρόπον· καὶ γινώσκειν ἀναγκαῖον τοὺς διδόντας καὶ

[g] συμβαίνει $T^b.U^b$. [h] φασι Q^b. [i] ἀμφοτέροις U^b.

μεταφέροντας τίσι τίνας διδόασιν. Ἔτι δὲ καὶ τὰ πάλαι 10
λεχθέντα μᾶλλον ἐπὶ τούτων ἀναγκαῖον συμβαίνειν, οἷον αἰ-
κίας ἔρωτας φόνους· οὐ γὰρ ἔτι προσαγορεύουσιν ἀδελφοὺς
καὶ τέκνα καὶ πατέρας καὶ μητέρας τοὺς φύλακας οἵ τε εἰς
τοὺς ἄλλους πολίτας δοθέντες καὶ πάλιν οἱ παρὰ τοῖς φύ-
λαξιν εἰς τοὺς ἄλλους πολίτας, ὥστ' εὐλαβεῖσθαι τῶν τοιού-
των τι πράττειν διὰ τὴν συγγένειαν. Περὶ μὲν οὖν τῆς
περὶ τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας κοινωνίας διωρίσθω τὸν τρό-
πον τοῦτον.

Ἐχόμενον δὲ τούτων ἐστὶν ἐπισκέψασθαι περὶ τῆς κτή- 5
σεως, τίνα τρόπον δεῖ κατασκευάζεσθαι τοῖς μέλλουσι πολι-
τεύεσθαι τὴν ἀρίστην πολιτείαν, πότερον κοινὴν ἢ μὴ κοινὴν
εἶναι τὴν κτῆσιν. Τοῦτο δ' ἄν τις καὶ χωρὶς σκέψαιτο ἀπὸ 2
τῶν περὶ τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας νενομοθετημένων, λέγω
δὲ τὰ περὶ τὴν κτῆσιν, πότερον κἂν ᾖ ἐκεῖνα χωρίς, καθ' ὃν
νῦν τρόπον ἔχει πᾶσι, τάς τε κτήσεις κοινὰς εἶναι βέλτιον
καὶ τὰς χρήσεις, οἷον τὰ μὲν γήπεδα χωρίς, τοὺς δὲ καρποὺς
εἰς τὸ κοινὸν φέροντας ἀναλίσκειν (ὅπερ ἔνια ποιεῖ τῶν
ἐθνῶν), ἢ τοὐναντίον τὴν μὲν γῆν κοινὴν εἶναι καὶ γεωργεῖν
κοινῇ, τοὺς δὲ καρποὺς [k] διαιρεῖσθαι πρὸς τὰς ἰδίας χρήσεις
(λέγονται δέ τινες καὶ τοῦτον τὸν τρόπον κοινωνεῖν τῶν
βαρβάρων), ἢ καὶ τὰ γήπεδα καὶ τοὺς καρποὺς κοινούς. Ἑτέ- 3
ρων μὲν οὖν ὄντων τῶν γεωργούντων ἄλλος ἂν εἴη τρόπος
καὶ ῥᾴων, αὐτῶν δ' αὑτοῖς διαπονούντων τὰ περὶ τὰς κτήσεις
πλείους ἂν παρέχοι δυσκολίας· καὶ γὰρ ἐν ταῖς ἀπολαύσεσι
καὶ ἐν τοῖς ἔργοις μὴ γινομένων ἴσων ἀναγκαῖον ἐγκλήματα
γίνεσθαι πρὸς τοὺς ἀπολαύοντας [l] μὲν ἢ λαμβάνοντας πολλά,
ὀλίγα δὲ πονοῦντας, τοῖς ἐλάττω μὲν λαμβάνουσι πλείω δὲ
πονοῦσιν. Ὅλως δὲ τὸ συζῆν καὶ κοινωνεῖν τῶν ἀνθρωπικῶν 4
πάντων χαλεπόν, καὶ μάλιστα τῶν τοιούτων. Δηλοῦσι δ'
αἱ τῶν συναποδήμων κοινωνίαι· σχεδὸν γὰρ οἱ πλεῖστοι δια-
φερόμενοι ἐκ τῶν ἐν ποσὶ καὶ ἐκ μικρῶν προσκρούοντες ἀλ-

[k] διαιρῆσθαι U[b]. [l] μὲν ἢ λαμβάνοντας om. U[b].

λήλοις. Ἔτι δὲ τῶν θεραπόντων τούτοις μάλιστα προσκρούομεν, οἷς πλεῖστα προσχρώμεθα πρὸς τὰς διακονίας τὰς
5 ἐγκυκλίους. Τὸ μὲν οὖν κοινὰς εἶναι τὰς κτήσεις ταύτας τε καὶ ἄλλας [m]τοιαύτας ἔχει δυσχερείας, ὃν δὲ νῦν τρόπον ἔχει καὶ ἐπικοσμηθὲν ἤθεσι καὶ τάξει νόμων ὀρθῶν, οὐ μικρὸν ἂν [n]διενέγκαι· ἕξει γὰρ τὸ ἐξ ἀμφοτέρων ἀγαθόν. Λέγω δὲ τὸ ἐξ ἀμφοτέρων τὸ ἐκ τοῦ κοινὰς εἶναι τὰς κτήσεις καὶ τὸ ἐκ τοῦ ἰδίας. Δεῖ γὰρ πῶς μὲν εἶναι κοινάς, ὅλως δ' ἰδίας.
6 Αἱ μὲν γὰρ ἐπιμέλειαι διῃρημέναι τὰ ἐγκλήματα πρὸς ἀλλήλους οὐ ποιήσουσιν, μᾶλλον δ' ἐπιδώσουσιν ὡς πρὸς ἴδιον ἑκάστου προσεδρεύοντος· δι' ἀρετὴν δ' ἔσται πρὸς τὸ χρῆσθαι κατὰ τὴν παροιμίαν κοινὰ τὰ φίλων. Ἔστι δὲ καὶ νῦν τὸν τρόπον τοῦτον ἐν ἐνίαις πόλεσιν οὕτως ὑπογεγραμμένον ὡς οὐκ ὂν ἀδύνατον, καὶ μάλιστα ἐν ταῖς καλῶς οἰκου-
7 μέναις τὰ μὲν ἔστι τὰ δὲ γένοιτ' ἄν. Ἰδίαν γὰρ ἕκαστος τὴν κτῆσιν ἔχων τὰ μὲν χρήσιμα ποιεῖ τοῖς φίλοις, τοῖς δὲ χρῆται κοινοῖς, οἷον καὶ ἐν Λακεδαίμονι τοῖς τε δούλοις χρῶνται τοῖς ἀλλήλων ὡς εἰπεῖν ἰδίοις, ἔτι δ' ἵπποις καὶ κυσίν,
8 κἂν δεηθῶσιν ἐφοδίων ἐν τοῖς ἀγροῖς κατὰ τὴν χώραν. Φανερὸν τοίνυν ὅτι βέλτιον εἶναι μὲν ἰδίας τὰς κτήσεις, τῇ δὲ χρήσει ποιεῖν κοινάς. Ὅπως δὲ γίνωνται τοιοῦτοι, τοῦ νομοθέτου τοῦτ' ἔργον ἴδιόν ἐστιν. Ἔτι δὲ καὶ πρὸς ἡδονὴν ἀμύθητον ὅσον διαφέρει τὸ νομίζειν ἴδιόν τι· μὴ γὰρ οὐ μάτην [o]τὴν πρὸς αὑτὸν αὐτὸς ἔχει φιλίαν ἕκαστος, ἀλλ' ἔστι
9 τοῦτο φυσικόν. Τὸ δὲ φίλαυτον εἶναι ψέγεται δικαίως· οὐκ ἔστι δὲ τοῦτο τὸ φιλεῖν ἑαυτόν, ἀλλὰ [p]τὸ μᾶλλον ἢ δεῖ φιλεῖν, καθάπερ καὶ τὸν φιλοχρήματον, ἐπεὶ φιλοῦσί γε πάντες ὡς εἰπεῖν [q]ἕκαστον τῶν τοιούτων. Ἀλλὰ μὴν καὶ τὸ χαρίσασθαι καὶ βοηθῆσαι φίλοις ἢ ξένοις ἢ ἑταίροις
10 ἥδιστον· ὃ γίνεται [r]τῆς κτήσεως ἰδίας οὔσης. Ταῦτά τε δὴ οὐ συμβαίνει τοῖς λίαν ἓν ποιοῦσι τὴν πόλιν, καὶ πρὸς τούτοις ἀναιροῦσιν ἔργα δυοῖν ἀρεταῖν φανερῶς, σωφροσύνης

[m] τοιαύτας om. U[b]. [n] διενέγκας U[b]. [o] τὴν om. I[b]. [p] τὸ om. T[b].U[b]. et pr. I[b]. [q] ἕκαστος I[b].T[b].U[b]. [r] τῆς om. U[b].

μὲν τὸ περὶ τὰς γυναῖκας (ἔργον γὰρ καλὸν ἀλλοτρίας οὔσης ἀπέχεσθαι διὰ σωφροσύνην), ἐλευθεριότητος δὲ τὸ περὶ τὰς κτήσεις· οὔτε γὰρ ἔσται φανερὸς ἐλευθέριος ὤν, οὔτε πράξει πρᾶξιν ἐλευθέριον οὐδεμίαν· ἐν γὰρ τῇ χρήσει τῶν κτημάτων τὸ τῆς ἐλευθεριότητος ἔργον ἐστίν.

Εὐπρόσωπος μὲν οὖν ἡ τοιαύτη νομοθεσία καὶ φιλάνθρωπος ἂν εἶναι δόξειεν· ὁ γὰρ ἀκροώμενος ἄσμενος ἀποδέχεται, νομίζων ἔσεσθαι φιλίαν τινὰ θαυμαστὴν πᾶσι πρὸς ἅπαντας, ἄλλως τε καὶ ὅταν κατηγορῇ τις τῶν νῦν ὑπαρχόντων ἐν ταῖς πολιτείαις κακῶν ὡς γινομένων διὰ τὸ μὴ κοινὴν εἶναι τὴν οὐσίαν, λέγω δε δίκας τε πρὸς ἀλλήλους περὶ συμβολαίων καὶ ψευδομαρτυριῶν κρίσεις καὶ πλουσίων [s]κολακείας. [t]Ὧν οὐδὲν γίνεται διὰ τὴν ἀκοινωνησίαν ἀλλὰ διὰ τὴν μοχθηρίαν, ἐπεὶ καὶ τοὺς κοινὰ κεκτημένους καὶ κοινωνοῦντας πολλῷ διαφερομένους μᾶλλον ὁρῶμεν ἢ τοὺς χωρὶς τὰς οὐσίας ἔχοντας· ἀλλὰ θεωροῦμεν ὀλίγους [t]τοὺς ἐκ τῶν κοινωνιῶν διαφερομένους πρὸς πολλοὺς συμβάλλοντες τοὺς κεκτημένους ἰδίᾳ τὰς κτήσεις. [u]Ἔτι δὲ δίκαιον μὴ μόνον [v]λέγειν ὅσων στερήσονται κακῶν κοινωνήσαντες, ἀλλὰ καὶ ὅσων ἀγαθῶν. Φαίνεται δ' εἶναι πάμπαν ἀδύνατος ὁ βίος. Αἴτιον δὲ τῷ Σωκράτει τῆς παρακρούσεως χρὴ νομίζειν τὴν ὑπόθεσιν οὐκ οὖσαν ὀρθήν. Δεῖ μὲν γὰρ εἶναί πως μίαν καὶ τὴν οἰκίαν καὶ τὴν πόλιν, ἀλλ' οὐ πάντως. [w]Ἔστι μὲν γὰρ ὡς οὐκ ἔσται προϊοῦσα πόλις, ἔστι δ' ὡς ἔσται μέν, ἐγγὺς δ' οὖσα τοῦ μὴ πόλις εἶναι [w]ἔσται χείρων πόλις, ὥσπερ κἂν εἴ τις τὴν συμφωνίαν ποιήσειεν ὁμοφωνίαν ἢ τὸν ῥυθμὸν βάσιν μίαν. [x]Ἀλλὰ δεῖ πλῆθος ὄν, ὥσπερ εἴρηται πρότερον, διὰ τὴν παιδείαν κοινὴν καὶ μίαν ποιεῖν· καὶ τόν γε μέλλοντα παιδείαν εἰσάγειν, καὶ νομίζοντα διὰ ταύτης ἔσεσθαι τὴν πόλιν σπουδαίαν, ἄτοπον τοῖς τοιούτοις οἴεσθαι διορθοῦν, ἀλλὰ μὴ τοῖς ἔθεσι καὶ τῇ φιλοσοφίᾳ καὶ τοῖς νόμοις, ὥσπερ τὰ περὶ τὰς κτήσεις ἐν Λακεδαίμονι καὶ Κρήτῃ τοῖς συσσι-

[s] κολακείαις $Q^b.T^b$. [t] τοὺς] τῶν $Q^b.U^b$. [v] λέγειν—φαίνεται om. T^b. [w] ἔσται om. $I^b.Q^b.T^b$.

16 τίοις ὁ νομοθέτης ἐκοίνωσεν. Δεῖ δὲ μηδὲ τοῦτο αὐτὸ ἀγνοεῖν, ὅτι χρὴ προσέχειν τῷ πολλῷ χρόνῳ καὶ τοῖς πολλοῖς ἔτεσιν, ἐν οἷς οὐκ ἂν ἔλαθεν εἰ ταῦτα καλῶς εἶχεν· πάντα γὰρ σχεδὸν εὕρηται μέν, ἀλλὰ τὰ μὲν οὐ συνῆκται, τοῖς δ' 17 οὐ χρῶνται γινώσκοντες. Μάλιστα δ' ἂν γένοιτο φανερόν, εἴ τις τοῖς ἔργοις ἴδοι τὴν τοιαύτην πολιτείαν κατασκευαζομένην· οὐ γὰρ δυνήσεται μὴ μερίζων αὐτὰ καὶ χωρίζων ποιῆσαι τὴν πόλιν, τὰ μὲν εἰς συσσίτια, τὰ δὲ εἰς [x] φρατρίας καὶ φυλάς. Ὥστε οὐδὲν ἄλλο συμβήσεται νενομοθετημένον πλὴν μὴ γεωργεῖν τοὺς φύλακας· ὅπερ καὶ νῦν Λακεδαιμόνιοι 18 ποιεῖν ἐπιχειροῦσιν. Οὐ μὴν ἀλλ' οὐδὲ ὁ τρόπος τῆς ὅλης πολιτείας τίς ἔσται τοῖς κοινωνοῦσιν, οὔτ' εἴρηκεν ὁ Σωκράτης οὔτε ῥᾴδιον εἰπεῖν. Καίτοι σχεδὸν τό γε πλῆθος τῆς πόλεως τὸ τῶν ἄλλων πολιτῶν γίνεται πλῆθος, περὶ ὧν οὐδὲν διώρισται, πότερον καὶ τοῖς γεωργοῖς κοινὰς εἶναι δεῖ τὰς κτήσεις ἢ [y] καὶ καθ' ἕκαστον ἰδίας, ἔτι δὲ καὶ γυναῖκας 19 καὶ παῖδας ἰδίους ἢ κοινούς. Εἰ μὲν γὰρ τὸν αὐτὸν τρόπον κοινὰ πάντα πάντων, τί διοίσουσιν οὗτοι ἐκείνων τῶν φυλάκων; [a] Ἢ τί πλεῖον τοῖς ὑπομένουσι τὴν ἀρχὴν αὐτῶν; [a] Ἢ τί μαθόντες ὑπομενοῦσι τὴν ἀρχήν, ἐὰν μή τι σοφίζωνται τοιοῦτον οἷον Κρῆτες; [a] Ἐκεῖνοι γὰρ τἆλλα ταὐτὰ τοῖς δούλοις [z] ἐφέντες μόνον ἀπειρήκασι τὰ γυμνάσια καὶ τὴν τῶν 20 ὅπλων κτῆσιν. Εἰ δέ, καθάπερ ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσι, καὶ παρ' ἐκείνοις ἔσται τὰ τοιαῦτα, τίς ὁ τρόπος ἔσται τῆς κοινωνίας; [a] Ἐν μιᾷ γὰρ πόλει δύο πόλεις ἀναγκαῖον εἶναι, καὶ ταύτας ὑπεναντίας ἀλλήλαις. Ποιεῖ γὰρ τοὺς μὲν φύλακας οἷον φρουρούς, τοὺς δὲ γεωργοὺς καὶ τοὺς τεχνίτας καὶ τοὺς 21 ἄλλους πολίτας. [a] Ἐγκλήματα δὲ καὶ δίκαι, καὶ ὅσα ἄλλα ταῖς πόλεσιν ὑπάρχειν φησὶ κακά, πάνθ' ὑπάρξει καὶ τούτοις. Καίτοι λέγει ὁ Σωκράτης ὡς οὐ πολλῶν δεήσονται νομίμων διὰ τὴν παιδείαν, οἷον ἀστυνομικῶν καὶ ἀγορανομικῶν καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων, ἀποδιδοὺς μόνον τὴν παι-

[x] φατρίας I^b. [y] καὶ post ἢ om. Q^b. [z] ἀφέντες $Q^b.T^b.U^b$.

δείαν τοῖς φύλαξιν. Ἔτι δὲ κυρίους ποιεῖ τῶν κτημάτων 22
τοὺς γεωργοὺς ἀποφορὰν φέροντας· ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον
[a] εἰκὸς εἶναι χαλεποὺς καὶ φρονημάτων πλήρεις ἢ τὰς παρ'
ἐνίοις [b] εἰλωτείας τε καὶ [c] πενεστείας καὶ δουλείας. Ἀλλὰ 23
γὰρ εἴτ' ἀναγκαῖα ταῦθ' ὁμοίως εἴτε μή, νῦν γ' οὐδὲν διώ-
ρισται. Καὶ περὶ τῶν [d] ἐχομένων, τίς ἡ τούτων [e] τε πολι-
τεία καὶ παιδεία καὶ νόμοι τίνες. Ἔστι δ' οὔθ' εὑρεῖν ῥᾴ-
διον, οὔτε τὸ διαφέρον μικρόν, τὸ ποιούς τινας εἶναι τούτους
πρὸς τὸ σώζεσθαι τὴν τῶν φυλάκων κοινωνίαν. Ἀλλὰ μὴν 24
εἴ γε τὰς μὲν γυναῖκας ποιήσει κοινὰς τὰς δὲ κτήσεις ἰδίας,
τίς οἰκονομήσει ὥσπερ τὰ ἐπὶ τῶν ἀγρῶν οἱ ἄνδρες αὐτῶν;
[Κἂν εἰ κοιναὶ αἱ κτήσεις καὶ αἱ τῶν γεωργῶν γυναῖκες]
Ἄτοπον δὲ καὶ τὸ ἐκ τῶν θηρίων ποιεῖσθαι τὴν παραβολήν,
ὅτι δεῖ τὰ [f] αὐτὰ ἐπιτηδεύειν τὰς γυναῖκας τοῖς ἀνδράσιν, οἷς
οἰκονομίας οὐδὲν μέτεστιν. Ἐπισφαλὲς δὲ καὶ τοὺς ἄρχοντας 25
ὡς καθίστησιν ὁ Σωκράτης· ἀεὶ γὰρ ποιεῖ τοὺς αὐτοὺς ἄρχον-
τας. Τοῦτο δὲ στάσεως αἴτιον γίνεται καὶ παρὰ τοῖς μηδὲν
ἀξίωμα κεκτημένοις, [g] ἢ πού γε δὴ παρά γε θυμοειδέσι καὶ
πολεμικοῖς ἀνδράσιν. Ὅτι δ' ἀναγκαῖον αὐτῷ ποιεῖν τοὺς 26
αὐτοὺς ἄρχοντας, φανερόν· οὐ γὰρ ὁτὲ μὲν ἄλλοις ὁτὲ δὲ
ἄλλοις μέμικται ταῖς ψυχαῖς ὁ [h] παρὰ τοῦ θεοῦ χρυσός, ἀλλ'
ἀεὶ τοῖς αὐτοῖς. Φησὶ δὲ τοῖς μὲν εὐθὺ γινομένοις μῖξαι
[i] χρυσόν, τοῖς δ' ἄργυρον, χαλκὸν δὲ καὶ σίδηρον τοῖς τεχνί-
ταις μέλλουσιν ἔσεσθαι καὶ γεωργοῖς. Ἔτι δὲ καὶ τὴν 27
εὐδαιμονίαν [k] ἀφαιρούμενος τῶν φυλάκων, ὅλην φησὶ δεῖν
εὐδαίμονα ποιεῖν τὴν πόλιν τὸν νομοθέτην. Ἀδύνατον δὲ
εὐδαιμονεῖν ὅλην, μὴ τῶν πλείστων ἢ μὴ πάντων μερῶν ἢ
τινῶν ἐχόντων τὴν εὐδαιμονίαν. [l] Οὐ γὰρ τῶν αὐτῶν τὸ
εὐδαιμονεῖν [m] ὥνπερ τὸ ἄρτιον· τοῦτο μὲν γὰρ ἐνδέχεται τῷ
ὅλῳ ὑπάρχειν, τῶν δὲ μερῶν μηδετέρῳ, τὸ δὲ εὐδαιμονεῖν

[a] εἰκὸς om. Ub. [b] εἰλωτίας Ib. [c] πενιστείας Ib.Tb. [d] ἐρχομέ-
νων Ub. [e] τε om. Ub. [f] αὐτὰ] αὐτὰ καὶ Ib. [g] ἤπουθεν δὴ Ib.Tb.Ub.
[h] περὶ Tb. [i] χρηστόν Ub. [k] ἀφ μενος Ub. [l] οὖ Ub. [m] ὥσ-
περ rc. Ib.

28 ἀδύνατον. Ἀλλὰ μὴν εἰ οἱ φύλακες μὴ εὐδαίμονες, τίνες ἕτεροι; Οὐ γὰρ δὴ οἵ γε τεχνῖται καὶ τὸ πλῆθος τὸ τῶν βαναύσων. Ἡ μὲν οὖν πολιτεία περὶ ἧς ὁ Σωκράτης εἴρηκεν, ταύτας τε τὰς ἀπορίας ἔχει καὶ τούτων οὐκ ἐλάττους ἑτέρας.

6 Σχεδὸν δὲ παραπλησίως καὶ περὶ τοὺς νόμους ἔχει τοὺς ὕστερον γραφέντας· διὸ καὶ περὶ τῆς ἐνταῦθα πολιτείας ἐπισκέψασθαι μικρὰ βέλτιον. Καὶ γὰρ ἐν τῇ πολιτείᾳ περὶ ὀλίγων πάμπαν διώρικεν ὁ Σωκράτης, περί τε γυναικῶν [n] καὶ τέκνων κοινωνίας, πῶς ἔχειν δεῖ, καὶ περὶ κτήσεως, καὶ 2 τῆς πολιτείας τὴν τάξιν. Διαιρεῖται γὰρ εἰς δύο μέρη τὸ πλῆθος τῶν οἰκούντων, τὸ μὲν εἰς τοὺς γεωργούς, τὸ δὲ εἰς τὸ προπολεμοῦν μέρος· τρίτον δ' ἐκ τούτων τὸ βουλευόμενον 3 καὶ κύριον τῆς πόλεως. Περὶ δὲ τῶν γεωργῶν καὶ τῶν τεχνιτῶν, πότερον οὐδεμιᾶς ἢ μετέχουσί τινος ἀρχῆς, καὶ πότερον ὅπλα δεῖ κεκτῆσθαι καὶ τούτους καὶ συμπολεμεῖν ἢ μή, περὶ τούτων οὐδὲν διώρικεν ὁ Σωκράτης, ἀλλὰ τὰς μὲν γυναῖκας οἴεται δεῖν συμπολεμεῖν καὶ παιδείας μετέχειν τῆς αὐτῆς τοῖς φύλαξιν, τὰ δ' ἄλλα τοῖς ἔξωθεν λόγοις πεπλήρωκε τὸν λόγον καὶ περὶ τῆς παιδείας, ποίαν τινὰ δεῖ [o] γί- 4 νεσθαι τῶν φυλάκων. Τῶν δὲ νόμων τὸ μὲν πλεῖστον μέρος νόμοι τυγχάνουσιν ὄντες, ὀλίγα δὲ περὶ τῆς πολιτείας εἴρηκεν. Καὶ ταύτην βουλόμενος κοινοτέραν ποιεῖν ταῖς πόλεσι, κατὰ μικρὸν περιάγει πάλιν πρὸς τὴν ἑτέραν πολιτείαν. 5 Ἔξω γὰρ τῆς τῶν γυναικῶν κοινωνίας καὶ τῆς κτήσεως, τὰ ἄλλα ταὐτὰ [p] ἀποδίδωσιν ἀμφοτέραις ταῖς πολιτείαις· καὶ γὰρ παιδείαν τὴν αὐτήν, καὶ τὸ τῶν ἔργων [q] τῶν ἀναγκαίων ἀπεχομένους ζῆν, καὶ περὶ συσσιτίων ὡσαύτως· πλὴν ἐν ταύτῃ φησὶ δεῖν εἶναι συσσίτια καὶ γυναικῶν, καὶ τὴν μὲν χιλίων 6 τῶν ὅπλα κεκτημένων, ταύτην δε πεντακισχιλίων. Τὸ μὲν οὖν περιττὸν ἔχουσι πάντες οἱ τοῦ Σωκράτους λόγοι καὶ τὸ κομψὸν καὶ τὸ καινοτόμον καὶ τὸ ζητητικόν, καλῶς δὲ πάντα

[n] καὶ τέκνων καὶ κοινωνίας $Q^b.T^b.U^b$. [o] γινώσκεσθαι I^b. [p] δίδωσιν U^b. [q] τῶν ἀναγκαίων om. I^b.

ἴσως χαλεπόν, ἐπεὶ καὶ τὸ νῦν εἰρημένον πλῆθος δεῖ μὴ λαν-
θάνειν ὅτι χώρας δεήσει τοῖς τοσούτοις Βαβυλωνίας ἤ τινος
ἄλλης ἀπεράντου τὸ πλῆθος, ἐξ ἧς ἀργοὶ πεντακισχίλιοι
θρέψονται, καὶ περὶ τούτους γυναικῶν καὶ θεραπόντων ἕτε-
ρος ὄχλος πολλαπλάσιος. Δεῖ μὲν οὖν ὑποτίθεσθαι κατ' 7
εὐχήν, [r] μηδὲν μέντοι ἀδύνατον· λέγεται δ' ὡς δεῖ τὸν νομο-
θέτην πρὸς δύο βλέποντα τιθέναι τοὺς νόμους, πρός τε τὴν
χώραν καὶ τοὺς ἀνθρώπους. Ἔτι δὲ καλῶς ἔχει προσθεῖναι
καὶ πρὸς τοὺς γειτνιῶντας τόπους, εἰ δεῖ τὴν πόλιν ζῆν
βίον πολιτικόν· οὐ γὰρ μόνον ἀναγκαῖόν ἐστιν αὐτὴν τοιού-
τοις χρῆσθαι πρὸς τὸν πόλεμον ὅπλοις ἃ χρήσιμα κατὰ τὴν
οἰκείαν χώραν ἐστίν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς ἔξω τόπους. Εἰ δέ 8
τις μὴ τοιοῦτον ἀποδέχεται βίον, μήτε τὸν ἴδιον μήτε τὸν
κοινὸν τῆς πόλεως, ὅμως οὐδὲν ἧττον δεῖ φοβεροὺς εἶναι
τοῖς πολεμίοις, μὴ μόνον ἐλθοῦσιν εἰς τὴν χώραν, ἀλλὰ καὶ
ἀπελθοῦσιν. Καὶ τὸ πλῆθος δὲ τῆς κτήσεως ὁρᾶν δεῖ, μήποτε
βέλτιον ἑτέρως διορίσαι τῷ σαφῶς μᾶλλον· τοσαύτην γὰρ
εἶναί φησι δεῖν ὥστε ζῆν σωφρόνως, ὥσπερ ἂν εἴ τις εἶπεν
ὥστε ζῆν εὖ· τοῦτο γάρ ἐστι καθόλου μᾶλλον. Ἔτι δ' 9
ἔστι σωφρόνως μὲν ταλαιπώρως δὲ ζῆν. Ἀλλὰ βελτίων
ὅρος τὸ σωφρόνως καὶ ἐλευθερίως (χωρὶς γὰρ ἑκάτερον τὸ
μὲν τῷ τρυφᾶν ἀκολουθήσει, τὸ δὲ [s] τῷ ἐπιπόνως), ἐπεὶ μόναι
γ' εἰσὶν ἕξεις [t] αἱρεταὶ περὶ τὴν τῆς οὐσίας χρῆσιν αὗται, οἷον
οὐσίᾳ πράως ἢ ἀνδρείως χρῆσθαι [v] οὐκ ἔστιν, [w] σωφρόνως δὲ
καὶ ἐλευθερίως ἔστιν, ὥστε καὶ τὰς χρήσεις ἀναγκαῖον περὶ
αὐτὴν εἶναι ταύτας. Ἄτοπον δὲ καὶ τὸ τὰς κτήσεις ἰσάζοντα 10
τὸ περὶ τὸ πλῆθος τῶν πολιτῶν μὴ κατασκευάζειν, ἀλλ'
ἀφεῖναι τὴν τεκνοποιίαν ἀόριστον ὡς ἱκανῶς ἂν ὁμαλισθησο-
μένην εἰς τὸ αὐτὸ πλῆθος διὰ τὰς ἀτεκνίας [x] ὁσωνοῦν γεννω-
μένων, ὅτι δοκεῖ τοῦτο καὶ νῦν συμβαίνειν περὶ τὰς πόλεις.
Δεῖ δὲ τοῦτ' οὐχ ὁμοίως ἀκριβῶς ἔχειν περὶ τὰς πόλεις τότε 11
καὶ νῦν· νῦν μὲν γὰρ οὐδεὶς ἀπορεῖ διὰ τὸ μερίζεσθαι τὰς

[r] μηδὲν om. Q[b]. [s] τῷ] τὸ T[b].U[b]. [t] ἀρεταὶ I[b].Q[b].T[b]. [v] οὐκέτι U[b]. [w] σώφρονος T[b]. [x] ὁπονοῦν U[b], ὅσων νοῦν T[b].

οὐσίας εἰς ὁποσονοῦν πλῆθος, τότε δ' ἀδιαιρέτων οὐσῶν ἀνάγκη τοὺς παράζυγας μηδὲν ἔχειν, ἐάν τ' ἐλάττους ὦσι τὸ
12 πλῆθος ἐάν τε πλείους. Μᾶλλον δὲ δεῖν ὑπολάβοι τις ἂν ὡρίσθαι τῆς οὐσίας τὴν τεκνοποιίαν, ὥστε ἀριθμοῦ τινὸς μὴ πλείονα γεννᾶν· τοῦτο δὲ τιθέναι τὸ πλῆθος ἀποβλέποντα πρὸς τὰς τύχας, ἂν συμβαίνῃ τελευτᾶν τινὰς τῶν γεννηθέν-
13 των, καὶ πρὸς τὴν τῶν ἄλλων ἀτεκνίαν. Τὸ δ' ἀφεῖσθαι, καθάπερ ἐν ταῖς πλείσταις πόλεσι, πενίας ἀναγκαῖον αἴτιον γίνεσθαι τοῖς πολίταις, ἡ δὲ πενία στάσιν ἐμποιεῖ καὶ κακουργίαν. Φείδων μὲν οὖν ὁ Κορίνθιος, ὢν νομοθέτης τῶν ἀρχαιοτάτων, τοὺς οἴκους ἴσους ᾠήθη δεῖν διαμένειν καὶ τὸ πλῆθος τῶν πολιτῶν, καὶ εἰ τὸ πρῶτον τοὺς κλήρους ἀνίσους εἶχον πάντες κατὰ μέγεθος· ἐν δὲ τοῖς νόμοις τούτοις τοὐ-
14 ναντίον ἐστίν. [d]Αλλὰ περὶ μὲν τούτων πῶς οἰόμεθα βέλτιον ἂν ἔχειν, λεκτέον ὕστερον· ἐλλέλειπται δὲ τοῖς νόμοις τούτοις καὶ τὰ περὶ τοὺς ἄρχοντας, ὅπως ἔσονται διαφέροντες τῶν ἀρχομένων· φησὶ γὰρ δεῖν, ὥσπερ ἐξ ἑτέρου τὸ στημόνιον ἐρίου γίνεται τῆς κρόκης, οὕτω καὶ τοὺς ἄρχοντας ἔχειν
15 [y]δεῖν πρὸς τοὺς ἀρχομένους. [e]Επεὶ δὲ τὴν πᾶσαν οὐσίαν ἐφίησι γίνεσθαι μείζονα μέχρι πενταπλασίας, διὰ τί τοῦτ' οὐκ ἂν εἴη ἐπὶ τῆς γῆς μέχρι τινός; Καὶ τὴν [z]τῶν οἰκοπέδων δὲ διαίρεσιν δεῖ σκοπεῖν, μή ποτ' οὐ [a]συμφέρῃ πρὸς οἰκονομίαν· δύο γὰρ οἰκόπεδα ἑκάστῳ ἔνειμε διελὼν χωρίς, χαλε-
16 πὸν δὲ οἰκίας δύο οἰκεῖν. [f]Η δὲ σύνταξις ὅλη βούλεται μὲν εἶναι μήτε δημοκρατία μήτε ὀλιγαρχία, μέση δὲ τούτων, ἣν καλοῦσι πολιτείαν· ἐκ γὰρ τῶν ὁπλιτευόντων ἐστίν. Εἰ μὲν οὖν ὡς κοινοτάτην ταύτην κατασκευάζει ταῖς πόλεσι τῶν ἄλλων πολιτείαν, καλῶς εἴρηκεν ἴσως, εἰ δ' ὡς ἀρίστην μετὰ τὴν πρώτην πολιτείαν, οὐ καλῶς· τάχα γὰρ τὴν τῶν Λακώνων ἄν τις ἐπαινέσειε μᾶλλον, ἢ κἂν ἄλλην τινὰ ἀριστοκρα-
17 τικωτέραν. [g]Ενιοι μὲν οὖν λέγουσιν ὡς δεῖ τὴν ἀρίστην πολιτείαν ἐξ ἁπασῶν εἶναι τῶν [b]πολιτειῶν μεμιγμένην, διὸ

[y] δεῖ Tb. [z] τῶν om. Ub. [a] συμφέρει pr. Ib. [b] πολιτῶν Tb.

καὶ τὴν τῶν Λακεδαιμονίων ἐπαινοῦσιν· εἶναι γὰρ αὐτὴν οἱ μὲν ἐξ ὀλιγαρχίας καὶ μοναρχίας καὶ δημοκρατίας φασίν, λέγοντες τὴν μὲν βασιλείαν μοναρχίαν, τὴν δὲ τῶν γερόντων ἀρχὴν ὀλιγαρχίαν, δημοκρατεῖσθαι δὲ κατὰ τὴν τῶν ἐφόρων ἀρχὴν διὰ τὸ ἐκ τοῦ δήμου εἶναι τοὺς ἐφόρους· οἱ δὲ τὴν μὲν [c] ἐφορείαν εἶναι τυραννίδα, δημοκρατεῖσθαι δὲ κατά τε τὰ συσσίτια καὶ τὸν ἄλλον βίον τὸν καθ' ἡμέραν. [d] Ἐν 18
δὲ τοῖς νόμοις εἴρηται τούτοις ὡς δέον συγκεῖσθαι τὴν ἀρίστην πολιτείαν ἐκ δημοκρατίας καὶ τυραννίδος, ἃς ἢ τὸ παράπαν οὐκ ἄν τις θείη πολιτείας ἢ [e] χειρίστας πασῶν. Βέλτιον οὖν λέγουσιν οἱ πλείους μιγνύντες· ἡ γὰρ ἐκ πλειόνων συγκειμένη πολιτεία βελτίων. [f] Ἔπειτ' οὐδ' ἔχουσα φαίνεται μοναρχικὸν οὐδέν, ἀλλ' ὀλιγαρχικὰ καὶ δημοκρατικά· μᾶλλον δ' ἐγκλίνειν βούλεται πρὸς τὴν ὀλιγαρχίαν. Δῆλον 19
δ' ἐκ τῆς τῶν ἀρχόντων καταστάσεως· τὸ μὲν γὰρ ἐξ αἱρετῶν κληρωτοὺς κοινὸν ἀμφοῖν, τὸ δὲ τοῖς μὲν εὐπορωτέροις ἐπάναγκες ἐκκλησιάζειν εἶναι καὶ φέρειν ἄρχοντας ἤ τι ποιεῖν ἄλλο τῶν πολιτικῶν, τοὺς δ' ἀφεῖσθαι, τοῦτο δ' ὀλιγαρχικόν, καὶ τὸ πειρᾶσθαι πλείους ἐκ τῶν εὐπόρων εἶναι τοὺς ἄρχοντας, καὶ τὰς μεγίστας ἐκ τῶν μεγίστων τιμημάτων. [f] Ὀλιγαρχικὴν δὲ ποιεῖ καὶ τὴν τῆς βουλῆς αἵρεσιν· αἱροῦνται 20
[f] μὲν γὰρ πάντες ἐπάναγκες, ἀλλ' ἐκ τοῦ πρώτου τιμήματος, εἶτα πάλιν ἴσους ἐκ τοῦ δευτέρου, εἶτ' ἐκ τῶν τρίτων. Πλὴν οὐ πᾶσιν ἐπάναγκες ἦν τοῖς ἐκ τῶν τρίτων ἢ τετάρτων, ἐκ δὲ τοῦ τετάρτου τῶν τετάρτων μόνοις ἐπάναγκες τοῖς πρώτοις καὶ τοῖς δευτέροις. Εἶτ' ἐκ τούτων ἴσον ἀφ' ἑκάστου τιμή- 21
ματος ἀποδεῖξαί φησι δεῖν ἀριθμόν. [f] Ἔσονται δὴ πλείους οἱ ἐκ τῶν μεγίστων τιμημάτων καὶ βελτίους διὰ τὸ ἐνίους μὴ αἱρεῖσθαι τῶν δημοτικῶν διὰ τὸ μὴ ἐπάναγκες. [f] Ὡς μὲν οὖν 22
οὐκ ἐκ δημοκρατίας καὶ μοναρχίας δεῖ [g] συνιστάναι τὴν τοιαύτην πολιτείαν, ἐκ τούτων φανερὸν καὶ τῶν ὕστερον ῥηθησομένων, ὅταν ἐπιβάλλῃ περὶ τῆς τοιαύτης πολιτείας ἡ σκέψις·

[c] ἐφορείαν Ib: ceteri ἐφορίαν. [d] ἐν] εἰ Ub. [e] χειρίστους Ib. [f] μὲν γὰρ] δὲ Qb. [g] συνεστάναι rc. Ib.

ἔχει δὲ καὶ περὶ τὴν αἵρεσιν τῶν ἀρχόντων [h] τὸ ἐξ αἱρετῶν [i] αἱρετοὺς ἐπικίνδυνον· εἰ γάρ τινες συστῆναι θέλουσι καὶ μέτριοι τὸ πλῆθος, ἀεὶ κατὰ τὴν τούτων αἱρεθήσονται βούλησιν. Τὰ μὲν οὖν περὶ τὴν πολιτείαν τὴν ἐν τοῖς νόμοις τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον.

7 Εἰσὶ δέ τινες πολιτεῖαι καὶ ἄλλαι, αἱ μὲν ἰδιωτῶν αἱ δὲ φιλοσόφων καὶ πολιτικῶν, πᾶσαι δὲ τῶν καθεστηκυιῶν, καὶ καθ' ἃς πολιτεύονται νῦν, ἐγγύτερόν εἰσι τούτων ἀμφοτέρων· οὐδεὶς γὰρ οὔτε τὴν περὶ τὰ τέκνα κοινότητα καὶ τὰς
2 γυναῖκας ἄλλος κεκαινοτόμηκεν, οὔτε περὶ τὰ συσσίτια τῶν γυναικῶν, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἀναγκαίων ἄρχονται μᾶλλον. Δοκεῖ γάρ τισι τὸ περὶ τὰς οὐσίας εἶναι μέγιστον τετάχθαι καλῶς· περὶ γὰρ τούτων ποιεῖσθαί φασι τὰς στάσεις πάντας. Διὸ Φαλέας ὁ Χαλκηδόνιος τοῦτ' εἰσήνεγκε [k] πρῶτος·
3 φησὶ [l] γὰρ δεῖν ἴσας εἶναι τὰς κτήσεις τῶν πολιτῶν. Τοῦτο δὲ κατοικιζομέναις μὲν εὐθὺς οὐ χαλεπὸν ᾤετο ποιεῖν, τὰς [m] δ' ἤδη κατοικουμένας ἐργωδέστερον μέν, ὅμως δὲ τάχιστ' ἂν ὁμαλισθῆναι τῷ τὰς προῖκας τοὺς μὲν πλουσίους διδόναι μὲν λαμβάνειν δὲ μή, [n] τοὺς δὲ πένητας μὴ διδόναι μὲν λαμβά-
4 νειν δέ. Πλάτων δὲ τοὺς νόμους γράφων μέχρι μέν τινος ᾤετο δεῖν ἐᾶν, πλεῖον δὲ τοῦ πενταπλασίαν εἶναι τῆς ἐλαχίστης μηδενὶ τῶν πολιτῶν ἐξουσίαν εἶναι κτήσασθαι, καθά-
5 περ εἴρηται καὶ πρότερον. Δεῖ δὲ μηδὲ τοῦτο λανθάνειν τοὺς οὕτω νομοθετοῦντας, ὃ λανθάνει νῦν, ὅτι τὸ τῆς οὐσίας τάττοντας πλῆθος προσήκει καὶ τῶν τέκνων τὸ πλῆθος τάττειν· ἐὰν γὰρ ὑπεραίρῃ τῆς οὐσίας τὸ μέγεθος ὁ τῶν τέκνων ἀριθμός, ἀνάγκη [o] τόν γε νόμον λύεσθαι, καὶ χωρὶς τῆς λύσεως φαῦλον τὸ πολλοὺς ἐκ πλουσίων γίνεσθαι πένητας· ἔργον
6 γὰρ μὴ νεωτεροποιοὺς εἶναι τοὺς τοιούτους. Διότι μὲν οὖν ἔχει τινὰ δύναμιν εἰς τὴν πολιτικὴν κοινωνίαν ἡ τῆς οὐσίας ὁμαλότης, καὶ τῶν πάλαι τινὲς φαίνονται διεγνωκότες, οἷον

[h] τὸ om. Ub. [i] αἱρετὰς Ub. [k] πρῶτον Qb. [l] γὰρ om. Ub. [m] δ' ἤδη interpres: codices δὴ. [n] τοὺς—λαμβάνειν δέ om. Ib. [o] τὸν γενόμενον Ub.

καὶ Σόλων ἐνομοθέτησεν, καὶ παρ' ἄλλοις ἐστὶ νόμος ὃς κωλύει κτᾶσθαι γῆν [p]ὁπόσην ἂν βούληταί τις. [1]Ὁμοίως δὲ καὶ τὴν οὐσίαν πωλεῖν οἱ νόμοι κωλύουσιν, ὥσπερ ἐν Λοκροῖς [q]νόμος ἐστὶ μὴ πωλεῖν, ἐὰν μὴ φανερὰν ἀτυχίαν δείξῃ συμβεβηκυῖαν. [2]Ἔτι δὲ τοὺς παλαιοὺς κλήρους διασώζειν. Τοῦτο 7
δὲ λυθὲν καὶ περὶ Λευκάδα δημοτικὴν ἐποίησε λίαν τὴν πολιτείαν αὐτῶν· οὐ γὰρ ἔτι συνέβαινεν ἀπὸ τῶν ὡρισμένων τιμημάτων εἰς τὰς ἀρχὰς βαδίζειν. [3]Ἀλλ' [r]ἔστι τὴν ἰσότητα μὲν ὑπάρχειν τῆς οὐσίας, ταύτην δ' ἢ λίαν εἶναι πολλήν, ὥστε τρυφᾶν, ἢ λίαν ὀλίγην, ὥστε ζῆν γλίσχρως. Δῆλον οὖν ὡς οὐχ ἱκανὸν τὸ τὰς οὐσίας ἴσας ποιῆσαι τὸν νομοθέτην, ἀλλὰ τοῦ μέσου στοχαστέον. [4]Ἔτι δ' εἴ τις καὶ τὴν μετρίαν 8
τάξειεν οὐσίαν πᾶσιν, οὐδὲν ὄφελος· μᾶλλον γὰρ δεῖ τὰς ἐπιθυμίας ὁμαλίζειν ἢ τὰς οὐσίας, τοῦτο δ' οὐκ ἔστι μὴ παιδευομένοις ἱκανῶς ὑπὸ τῶν νόμων. [5]Ἀλλ' ἴσως εἴποι ἂν ὁ Φαλέας ὅτι ταῦτα τυγχάνει λέγων αὐτός· οἴεται γὰρ δυοῖν τούτοιν ἰσότητα δεῖν ὑπάρχειν ταῖς πόλεσιν, κτήσεως καὶ παιδείας. [6]Ἀλλὰ τήν τε παιδείαν ἥτις ἔσται δεῖ λέγειν, καὶ 9
τὸ μίαν εἶναι καὶ τὴν αὐτὴν οὐδὲν ὄφελος· ἔστι γὰρ τὴν αὐτὴν μὲν εἶναι καὶ μίαν, ἀλλὰ ταύτην εἶναι τοιαύτην ἐξ ἧς ἔσονται προαιρετικοὶ τοῦ πλεονεκτεῖν ἢ χρημάτων ἢ τιμῆς ἢ συναμφοτέρων. [7]Ἔτι στασιάζουσιν οὐ μόνον διὰ τὴν ἀνισό- 10
τητα τῆς κτήσεως, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν τῶν τιμῶν. Τοὐναντίον δὲ περὶ ἑκάτερον· οἱ μὲν γὰρ πολλοὶ διὰ τὸ περὶ τὰς κτήσεις ἄνισον, οἱ δὲ χαρίεντες περὶ τῶν τιμῶν, ἐὰν ἴσαι· ὅθεν καὶ

ἐν δὲ ἰῇ τιμῇ [s]ἠμὲν κακὸς ἠδὲ καὶ ἐσθλός.

Οὐ μόνον δ' οἱ ἄνθρωποι διὰ τἀναγκαῖα ἀδικοῦσιν, ὧν ἄκος 11
εἶναι νομίζει τὴν ἰσότητα τῆς οὐσίας, ὥστε μὴ λωποδυτεῖν διὰ τὸ ῥιγοῦν ἢ πεινῆν, ἀλλὰ καὶ ὅπως χαίρωσι καὶ μὴ ἐπιθυμῶσιν· ἐὰν γὰρ μείζω ἔχωσιν ἐπιθυμίαν τῶν ἀναγκαίων, διὰ τὴν ταύτης ἰατρείαν ἀδικήσουσιν. Οὐ τοίνυν διὰ ταύτην 12

p ὁπόστην T^b. q νόμος] νόμοις U^b. r ἔστι] εἰς Q^b.T^b, εἰς τὸ U^b. et pr. I^b. s ἡ μὲν κακὸς ἡ δὲ U^b.

μόνον, ἀλλὰ καὶ ἂν ἐπιθυμοῖεν, ἵνα χαίρωσι ταῖς ἄνευ λυπῶν ἡδοναῖς. Τί οὖν ἄκος τῶν τριῶν τούτων; Τοῖς μὲν οὐσία βραχεῖα καὶ ἐργασία, τοῖς δὲ σωφροσύνη· τρίτον δ', εἴ τινες βούλοιντο δι' αὐτῶν χαίρειν, οὐκ ἂν ἐπιζητοῖεν εἰ μὴ παρὰ
13 φιλοσοφίας ἄκος· αἱ γὰρ ἄλλαι ἀνθρώπων δέονται. [t]Ἐπεὶ ἀδικοῦσί γε τὰ μέγιστα διὰ τὰς ὑπερβολάς, ἀλλ' οὐ διὰ τὰ ἀναγκαῖα, οἷον τυραννοῦσιν οὐχ ἵνα μὴ ῥιγῶσιν. Διὸ καὶ αἱ τιμαὶ μεγάλαι, ἂν ἀποκτείνῃ τις οὐ κλέπτην ἀλλὰ τύραννον. [v]Ὥστε πρὸς τὰς μικρὰς ἀδικίας βοηθητικὸς μόνον ὁ
14 τρόπος τῆς Φαλέου πολιτείας. [u]Ἔτι τὰ πολλὰ βούλεται κατασκευάζειν ἐξ ὧν τὰ πρὸς αὐτοὺς [t]πολιτεύσονται καλῶς, δεῖ δὲ καὶ πρὸς τοὺς γειτνιῶντας καὶ τοὺς ἔξωθεν πάντας. [t]Ἀναγκαῖον ἄρα τὴν πολιτείαν συντετάχθαι πρὸς τὴν πολε-
15 μικὴν ἰσχύν, περὶ ἧς ἐκεῖνος οὐδὲν εἴρηκεν. [t]Ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τῆς κτήσεως· δεῖ γὰρ οὐ μόνον πρὸς τὰς πολιτικὰς χρήσεις ἱκανὴν ὑπάρχειν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς ἔξωθεν κινδύνους. Διόπερ οὔτε τοσοῦτον δεῖ [v]πλῆθος ὑπάρχειν ὧν οἱ πλησίον καὶ κρείττους ἐπιθυμήσουσιν, οἱ δ' ἔχοντες ἀμύνειν οὐ δυνήσονται τοὺς ἐπιόντας, οὔθ' οὕτως ὀλίγην ὥστε μὴ δύνασθαι πόλεμον ὑπενεγκεῖν μηδὲ τῶν ἴσων καὶ τῶν ὁμοίων.
16 [t]Ἐκεῖνος μὲν οὖν οὐδὲν διώρικεν, δεῖ δὲ τοῦτο μὴ λανθάνειν, ὅτι συμφέρει πλῆθος οὐσίας. [u]Ἴσως οὖν ἄριστος ὅρος τὸ μὴ λυσιτελεῖν τοῖς κρείττοσι διὰ τὴν ὑπερβολὴν πολεμεῖν, ἀλλ'
17 οὕτως ὡς ἂν καὶ μὴ ἐχόντων τοσαύτην οὐσίαν. Οἷον Εὔβουλος Αὐτοφραδάτου μέλλοντος [t]Ἀταρνέα πολιορκεῖν ἐκέλευσεν αὐτόν, σκεψάμενον ἐν πόσῳ χρόνῳ λήψεται τὸ χωρίον, λογίσασθαι τοῦ χρόνου τούτου τὴν δαπάνην· ἐθέλειν γὰρ ἔλαττον τούτου [w]λαβὼν ἐκλιπεῖν ἤδη τὸν [x][t]Ἀταρνέα. Ταῦτα δ' εἰπὼν ἐποίησε τὸν Αὐτοφραδάτην σύννουν γενό-
18 μενον παύσασθαι τῆς πολιορκίας. [u]Ἔστι μὲν οὖν τι τῶν συμφερόντων τὸ τὰς οὐσίας εἶναι ἴσας τοῖς πολίταις πρὸς τὸ μὴ στασιάζειν πρὸς ἀλλήλους, οὐ μὴν μέγ' οὐδὲν ὡς εἰπεῖν.

[t] πολιτεύονται I^b. [v] πλῆθος—οἱ om. U^b. [w] λαβεῖν U^b. [x] αὐταρνέα T^b.

Καὶ γὰρ ἂν οἱ χαρίεντες ἀγανακτοῖεν ἂν ὡς οὐκ ἴσων ὄντες ἄξιοι, διὸ καὶ φαίνονται πολλάκις ἐπιτιθέμενοι καὶ στασιάζοντες. [v]Ἔτι δ' ἡ πονηρία τῶν ἀνθρώπων ἄπληστον, καὶ τὸ 19
πρῶτον μὲν ἱκανὸν διωβολία μόνον, ὅταν δ' ἤδη τοῦτ' ᾖ πάτριον, ἀεὶ δέονται τοῦ πλείονος, ἕως εἰς ἄπειρον ἔλθωσιν· ἄπειρος γὰρ ἡ τῆς ἐπιθυμίας φύσις, ἧς πρὸς τὴν ἀναπλήρωσιν οἱ πολλοὶ ζῶσιν. Τῶν οὖν τοιούτων ἀρχή, μᾶλλον τοῦ 20
τὰς οὐσίας ὁμαλίζειν, τὸ τοὺς μὲν ἐπιεικεῖς τῇ φύσει τοιούτους παρασκευάζειν ὥστε μὴ βούλεσθαι πλεονεκτεῖν, τοὺς δὲ φαύλους ὥστε μὴ δύνασθαι· τοῦτο δ' ἐστίν, ἂν ἧττους τε ὦσι καὶ μὴ ἀδικῶνται. Οὐ καλῶς δ' οὐδὲ τὴν ἰσότητα τῆς οὐ- 21
σίας εἴρηκεν· περὶ γὰρ τὴν τῆς γῆς κτῆσιν ἰσάζει μόνον, ἔστι δὲ [y]καὶ δούλων καὶ βοσκημάτων πλοῦτος καὶ νομίσματος, καὶ κατασκευὴ πολλὴ τῶν καλουμένων ἐπίπλων. [w]Ἢ πάντων οὖν τούτων ἰσότητα ζητητέον ἢ τάξιν τινὰ μετρίαν, ἢ πάντα ἐατέον. Φαίνεται δ' ἐκ τῆς νομοθεσίας κατασκευάζων τὴν 22
πόλιν μικράν, εἴ γ' οἱ τεχνῖται πάντες δημόσιοι ἔσονται καὶ μὴ πλήρωμά τι παρέξονται τῆς πόλεως. [x]Ἀλλ' εἴπερ [z]δεῖ 23
δημοσίους εἶναι τοὺς τὰ κοινὰ ἐργαζομένους, δεῖ καθάπερ ἐν [a]Ἐπιδάμνῳ τε, καὶ [a]ὡς Διόφαντός ποτε κατεσκεύαζεν [a]Ἀθήνησι, τοῦτον ἔχειν τὸν τρόπον. Περὶ μὲν οὖν τῆς Φαλέου πολιτείας σχεδὸν ἐκ τούτων ἄν τις θεωρήσειεν, εἴ [b]τι τυγχάνει καλῶς εἰρηκὼς ἢ μὴ καλῶς.

[b]Ἱππόδαμος δὲ Εὐρυφῶντος Μιλήσιος, ὃς καὶ τὴν τῶν 8
πόλεων διαίρεσιν εὗρε καὶ τὸν Πειραιᾶ κατέτεμεν, γενόμενος καὶ περὶ τὸν ἄλλον βίον περιττότερος διὰ φιλοτιμίαν οὕτως ὥστε δοκεῖν ἐνίοις ζῆν περιεργότερον τριχῶν τε πλήθει καὶ κόσμῳ πολυτελεῖ, [c]ἔτι δὲ ἐσθῆτος εὐτελοῦς μὲν ἀλεεινῆς δὲ οὐκ ἐν τῷ χειμῶνι μόνον ἀλλὰ καὶ περὶ τοὺς θερινοὺς χρόνους, [d]λόγιος δὲ καὶ περὶ τὴν ὅλην φύσιν εἶναι βουλόμενος, πρῶτος τῶν μὴ πολιτευομένων ἐνεχείρησέ τι περὶ πολιτείας εἰπεῖν τῆς ἀρίστης. Κατεσκεύαζε δὲ τὴν πόλιν τῷ πλήθει 2

[y] καὶ δούλων om. U[b]. [z] δεῖ] δὴ T[b].U[b]. [a] ὡς om. I[b].Q[b].T[b].U[b]. [b] τι] τις I[b].Q[b].T[b].U[b]. [c] ἔτι δὲ om. T[b]. [d] λόγος I[b].T[b].

μὲν μυρίανδρον, εἰς τρία δὲ μέρη [e] διῃρημένην· ἐποίει γὰρ ἓν [f] μὲν μέρος τεχνίτας, ἓν δὲ γεωργούς, τρίτον δὲ τὸ προπο-
3 λεμοῦν καὶ τὰ ὅπλα ἔχον. Διῄρει δ' εἰς τρία μέρη τὴν χώραν, τὴν μὲν ἱεράν, τὴν δὲ δημοσίαν, τὴν δ' ἰδίαν· ὅθεν μὲν τὰ νομιζόμενα ποιήσουσι πρὸς τοὺς θεούς, [g] ἱεράν, ἀφ' ὧν δ' οἱ προπολεμοῦντες βιώσονται, κοινήν, τὴν δὲ τῶν γεωργῶν
4 ἰδίαν. Ὤιετο δ' εἴδη καὶ τῶν νόμων εἶναι τρία μόνον· περὶ ὧν γὰρ αἱ δίκαι γίνονται, τρία ταῦτ' εἶναι τὸν ἀριθμόν, ὕβριν βλάβην θάνατον. [h] Ἐνομοθέτει δὲ καὶ δικαστήριον ἓν τὸ κύριον, εἰς ὃ πάσας [h] ἀνάγεσθαι δεῖν τὰς μὴ καλῶς κεκρίσθαι δοκούσας δίκας· τοῦτο δὲ κατεσκεύαζεν ἐκ τινῶν γερόν-
5 των αἱρετῶν. Τὰς δὲ κρίσεις ἐν τοῖς δικαστηρίοις οὐ διὰ ψηφοφορίας ᾤετο γίνεσθαι δεῖν, ἀλλὰ φέρειν ἕκαστον πινάκιον, ἐν ᾧ γράφειν, εἰ [i] καταδικάζοι ἁπλῶς τὴν δίκην, εἰ δ' [k] ἀπολύοι ἁπλῶς, κενόν· εἰ δὲ τὸ μὲν τὸ δὲ μή, τοῦτο διορίζειν. Νῦν γὰρ οὐκ ᾤετο νενομοθετῆσθαι καλῶς· ἀναγκάζειν
6 γὰρ ἐπιορκεῖν ἢ ταῦτα ἢ ταῦτα δικάζοντας. [h] Ἐτίθει δὲ νόμον περὶ τῶν εὑρισκόντων τι τῇ πόλει συμφέρον, ὅπως τυγχάνωσι τιμῆς, καὶ τοῖς παισὶ τῶν ἐν τῷ πολέμῳ τελευτώντων ἐκ δημοσίου γίνεσθαι τὴν τροφήν, ὡς οὔπω τοῦτο παρ' ἄλλοις νενομοθετημένον· ἔστι δὲ καὶ ἐν [h] Ἀθήναις οὗτος ὁ νόμος
7 νῦν καὶ ἐν [l] ἑτέραις τῶν πόλεων. Τοὺς δ' ἄρχοντας αἱρετοὺς ὑπὸ τοῦ δήμου εἶναι πάντας· δῆμον δ' ἐποίει τὰ τρία μέρη τῆς πόλεως· τοὺς δ' αἱρεθέντας ἐπιμελεῖσθαι κοινῶν καὶ ξενικῶν καὶ ὀρφανικῶν. Τὰ μὲν οὖν πλεῖστα καὶ τὰ μάλιστα ἀξιόλογα τῆς [h] Ἱπποδάμου τάξεως ταῦτ' ἐστίν, ἀπορήσειε δ' ἄν τις πρῶτον μὲν τὴν διαίρεσιν τοῦ πλήθους τῶν πολιτῶν.
8 Οἵ τε γὰρ τεχνῖται καὶ οἱ γεωργοὶ καὶ οἱ τὰ ὅπλα ἔχοντες κοινωνοῦσι τῆς πολιτείας πάντες, οἱ μὲν γεωργοὶ οὐκ ἔχοντες ὅπλα, οἱ δὲ τεχνῖται οὔτε γῆν οὔτε ὅπλα, ὥστε γίνονται
9 σχεδὸν δοῦλοι τῶν τὰ ὅπλα κεκτημένων. Μετέχειν μὲν οὖν πασῶν τῶν τιμῶν ἀδύνατον· ἀνάγκη γὰρ ἐκ τῶν τὰ ὅπλα

[e] διῃρημένων Tb. [f] μὲν om. Qb. [g] ἱερά Qb.Tb. et pr. Ib. [h] ἀγάγεσθαι Qb. [i] καταικάζει pr. Ib. [k] ἀπολύει Qb. [l] ἑτέροις Ib.Tb.

ἐχόντων καθίστασθαι καὶ στρατηγοὺς καὶ πολιτοφύλακας καὶ τὰς κυριωτάτας ἀρχὰς ὡς εἰπεῖν· μὴ μετέχοντας δὲ τῆς πολιτείας πῶς οἷόν τε φιλικῶς ἔχειν πρὸς τὴν πολιτείαν; Ἀλλὰ δεῖ κρείττους εἶναι τοὺς τὰ ὅπλα γε κεκτημένους ἀμφοτέρων τῶν μερῶν· τοῦτο δ' οὐ ῥᾴδιον μὴ πολλοὺς ὄντας. Εἰ δὲ τοῦτ' ἔσται, τί δεῖ τοὺς ἄλλους μετέχειν τῆς πολι- 10
τείας καὶ κυρίους εἶναι τῆς τῶν ἀρχόντων καταστάσεως; Ἔτι οἱ γεωργοὶ τί χρήσιμοι τῇ πόλει; Τεχνίτας μὲν γὰρ ἀναγκαῖον εἶναι· πᾶσα γὰρ δεῖται πόλις τεχνιτῶν, καὶ δύνανται διαγίγνεσθαι καθάπερ ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσιν ἀπὸ τῆς τέχνης· οἱ δὲ γεωργοὶ πορίζοντες μὲν τοῖς τὰ ὅπλα κεκτημένοις τὴν τροφὴν εὐλόγως ἂν ἦσάν τι τῆς πόλεως μέρος, νῦν δ' ἰδίαν ἔχουσιν, καὶ ταύτην ἰδίᾳ [m]γεωργοῦσιν. Ἔτι δὲ τὴν 11
κοινήν, ἀφ' ἧς οἱ προπολεμοῦντες ἔξουσι τὴν τροφήν, εἰ μὲν αὐτοὶ γεωργήσουσιν, οὐκ ἂν εἴη τὸ μάχιμον ἕτερον καὶ τὸ γεωργοῦν, βούλεται δ' ὁ νομοθέτης· εἰ δ' ἕτεροί τινες ἔσονται τῶν τε τὰ ἴδια γεωργούντων καὶ τῶν μαχίμων, τέταρτον [n]αὖ μόριον ἔσται τοῦτο τῆς πόλεως, οὐδενὸς μετέχον, ἀλλ' ἀλλότριον τῆς πολιτείας. Ἀλλὰ μὴν εἴ τις τοὺς αὐτοὺς 12
θήσει τούς τε τὴν ἰδίαν καὶ τοὺς τὴν κοινὴν γεωργοῦντας, τό τε πλῆθος ἄπορον ἔσται τῶν καρπῶν ἐξ ὧν ἕκαστος γεωργήσει δύο οἰκίας, καὶ τίνος ἕνεκεν οὐκ εὐθὺς ἀπὸ τῆς γῆς καὶ τῶν αὐτῶν κλήρων αὐτοῖς τε τὴν τροφὴν λήψονται καὶ τοῖς μαχίμοις παρέξουσιν; Ταῦτα δὴ πάντα πολλὴν ἔχει ταραχήν. Οὐ καλῶς δ' οὐδ' ὁ περὶ τῆς κρίσεως ἔχει νόμος, τὸ 13
κρίνειν ἀξιοῦν διαιροῦντα τῆς κρίσεως ἁπλῶς γεγραμμένης, καὶ γίνεσθαι τὸν δικαστὴν διαιτητήν. Τοῦτο δ' ἐν μὲν τῇ διαίτῃ καὶ πλείοσιν ἐνδέχεται (κοινολογοῦνται γὰρ ἀλλήλοις περὶ τῆς κρίσεως), ἐν δὲ τοῖς δικαστηρίοις οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ καὶ τοὐναντίον τούτῳ τῶν νομοθετῶν οἱ πολλοὶ παρασκευάζουσιν ὅπως οἱ δικασταὶ μὴ κοινολογῶνται πρὸς ἀλλήλους. Ἔπειτα πῶς οὐκ ἔσται ταραχώδης ἡ κρίσις, ὅταν ὀφείλειν 14

[m] γεωργήσουσιν $I^b.Q^b.T^b$. [n] αὖ] οὖν T^b.

[o] μὲν ὁ δικαστὴς οἴηται, μὴ τοσοῦτον δ' ὅσον ὁ δικαζόμενος; Ὁ μὲν γὰρ εἴκοσι μνᾶς, ὁ δὲ δικαστὴς κρίνει δέκα μνᾶς, ἢ ὁ μὲν πλέον, ὁ δ' ἔλασσον, ἄλλος δὲ πέντε, ὁ δὲ τέτταρας· καὶ τοῦτον [p] δὴ τὸν τρόπον δῆλον ὅτι μεριοῦσιν, οἱ δὲ πάντα
15 καταδικάσουσιν, οἱ δ' οὐθέν. Τίς οὖν ὁ τρόπος ἔσται τῆς διαλογῆς τῶν ψήφων; Ἔτι δ' οὐδεὶς ἐπιορκεῖν ἀναγκάζει τὸν ἁπλῶς ἀποδικάσαντα ἢ καταδικάσαντα, εἴπερ ἁπλῶς τὸ ἔγκλημα γέγραπται δικαίως· οὐ γὰρ μηδὲν ὀφείλειν ὁ ἀποδικάσας κρίνει, ἀλλὰ τὰς εἴκοσι μνᾶς· ἀλλ' ἐκεῖνος ἤδη ἐπιορ-
16 κεῖ ὁ καταδικάσας μὴ νομίζων ὀφείλειν τὰς εἴκοσι μνᾶς. Περὶ δὲ τοῦ τοῖς εὑρίσκουσί τι τῇ πόλει συμφέρον ὡς δεῖ γίνεσθαί τινα τιμήν, οὐκ ἔστιν ἀσφαλὲς τὸ νομοθετεῖν, ἀλλ' εὐόφθαλμον ἀκοῦσαι μόνον· ἔχει γὰρ συκοφαντίας καὶ κινήσεις, ἂν τύχῃ, πολιτείας. Ἐμπίπτει δ' εἰς ἄλλο πρόβλημα καὶ σκέψιν ἑτέραν· ἀποροῦσι γάρ τινες πότερον βλαβερὸν ἢ συμφέρον ταῖς πόλεσι τὸ κινεῖν τοὺς πατρίους νόμους, ἂν ᾖ τις
17 ἄλλος βελτίων. Διόπερ οὐ ῥᾴδιον τῷ λεχθέντι ταχὺ συγχωρεῖν, εἴπερ μὴ συμφέρει κινεῖν. Ἐνδέχεται δ' εἰσηγεῖσθαί τινας νόμων λύσιν ἢ πολιτείας ὡς κοινὸν ἀγαθόν. Ἐπεὶ δὲ πεποιήμεθα μνείαν, ἔτι μικρὰ περὶ αὐτοῦ διαστείλασθαι βέλ-
18 τιον. Ἔχει γάρ, ὥσπερ εἴπομεν, ἀπορίαν καὶ δόξειεν ἂν βέλτιον εἶναι τὸ κινεῖν· ἐπὶ γοῦν τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν τοῦτο συνενήνοχεν, οἷον ἰατρικὴ κινηθεῖσα παρὰ τὰ πάτρια καὶ γυμναστικὴ καὶ ὅλως αἱ τέχναι πᾶσαι καὶ αἱ δυνάμεις, ὥστ' ἐπεὶ μίαν τούτων θετέον καὶ τὴν πολιτικήν, δῆλον ὅτι καὶ περὶ ταύ-
19 την ἀναγκαῖον ὁμοίως ἔχειν. Σημεῖον δ' ἂν γεγονέναι φαίη τις ἐπ' αὐτῶν τῶν ἔργων· τοὺς γὰρ ἀρχαίους νόμους λίαν ἁπλοῦς εἶναι καὶ βαρβαρικούς. Ἐσιδηροφοροῦντό [q] τε γὰρ οἱ
20 Ἕλληνες, καὶ τὰς γυναῖκας ἐωνοῦντο παρ' ἀλλήλων. Ὅσα τε λοιπὰ τῶν ἀρχαίων ἐστί που νομίμων, εὐήθη πάμπαν ἐστίν, οἷον ἐν Κύμῃ περὶ τὰ φονικὰ νόμος ἐστίν, ἂν πλῆθός τι παράσχηται μαρτύρων ὁ διώκων τὸν φόνον τῶν αὐτοῦ συγ-

[o] μὲν ὁ] codices ὁ μὲν. [p] δὴ] δὲ $Q^b.\Gamma^b$. [q] τε om. $Q^b.\Gamma^b$.

γενῶν, ἔνοχον εἶναι τῷ φόνῳ τὸν φεύγοντα. Ζητοῦσι δ' 21
ὅλως οὐ τὸ πάτριον ἀλλὰ τἀγαθὸν πάντες· [r] εἰκός τε τοὺς
πρώτους, εἴτε γηγενεῖς ἦσαν εἴτ' ἐκ φθορᾶς τινὸς ἐσώθησαν,
ὁμοίους εἶναι καὶ τοὺς τυχόντας καὶ τοὺς ἀνοήτους, ὥσπερ
καὶ λέγεται κατὰ τῶν γηγενῶν, ὥστ' ἄτοπον [s] τὸ μένειν ἐν
τοῖς τούτων δόγμασιν. Πρὸς δὲ τούτοις οὐδὲ τοὺς γεγραμ-
μένους ἐὰν ἀκινήτους βέλτιον. [v] Ὥσπερ γὰρ καὶ περὶ τὰς 22
ἄλλας τέχνας, καὶ τὴν πολιτικὴν τάξιν ἀδύνατον ἀκριβῶς
πάντα γραφῆναι· καθόλου γὰρ ἀναγκαῖον γραφῆναι, αἱ δὲ
πράξεις περὶ τῶν καθ' ἕκαστόν εἰσιν. [t] Ἐκ μὲν οὖν τούτων
φανερὸν ὅτι κινητέοι καὶ τινὲς καὶ ποτὲ τῶν νόμων εἰσίν,
ἄλλον δὲ τρόπον ἐπισκοποῦσιν εὐλαβείας [t] ἂν δόξειεν εἶναι
πολλῆς. [v] Ὅταν γὰρ ᾖ τὸ μὲν βέλτιον μικρόν, τὸ δ' ἐθίζειν 23
εὐχερῶς λύειν τοὺς νόμους φαῦλον, φανερὸν ὡς ἐατέον ἐνίας
ἁμαρτίας καὶ τῶν νομοθετῶν καὶ τῶν ἀρχόντων· οὐ γὰρ
τοσοῦτον ὠφελήσεται κινήσας, ὅσον βλαβήσεται τοῖς ἄρ-
χουσιν ἀπειθεῖν [v] ἐθισθείς. Ψεῦδος δὲ καὶ τὸ παράδειγμα 24
τὸ περὶ τῶν τεχνῶν· οὐ [w] γὰρ ὅμοιον τὸ κινεῖν τέχνην καὶ
νόμον. [t] Ὁ γὰρ νόμος ἰσχὺν οὐδεμίαν ἔχει πρὸς τὸ πείθε-
σθαι [x] πλὴν παρὰ τὸ ἔθος, τοῦτο δ' οὐ γίνεται εἰ μὴ διὰ
χρόνου πλῆθος, ὥστε τὸ ῥᾳδίως μεταβάλλειν ἐκ τῶν ὑπαρ-
χόντων [y] νόμων εἰς ἑτέρους νόμους καινοὺς ἀσθενῆ ποιεῖν ἐστὶ
τὴν τοῦ νόμου δύναμιν. [u] Ἔτι δ' εἰ καὶ [z] κινητέοι, πότερον 25
[a] καὶ πάντες καὶ ἐν πάσῃ πολιτείᾳ, ἢ οὔ; Καὶ πότερον τῷ
τυχόντι ἢ τισίν; Ταῦτα γὰρ ἔχει μεγάλην διαφοράν. Διὸ
νῦν μὲν ἀφῶμεν ταύτην τὴν σκέψιν· ἄλλων γάρ ἐστι καιρῶν.

Περὶ δὲ τῆς Λακεδαιμονίων πολιτείας καὶ τῆς Κρητικῆς, 9
σχεδὸν δὲ καὶ περὶ τῶν ἄλλων πολιτειῶν, δύο εἰσὶν αἱ σκέ-
ψεις, μία μὲν εἴ τι καλῶς ἢ μὴ καλῶς πρὸς τὴν ἀρίστην νενο-
μοθέτηται τάξιν, ἑτέρα δ' εἴ τι πρὸς τὴν ὑπόθεσιν καὶ τὸν
τρόπον ὑπεναντίως τῆς προκειμένης [b] αὐτοῖς πολιτείας. [v] Ὅτι 2

[r] εἰκότες τοὺς $Q^b.T^b$. [s] τὸ om. $Q^b.T^b$. [t] ἂν om. T^b. [v] ἐυθισθείς T^b. [w] γὰρ—ὁ om. $Q^b.T^b$. [x] πλὴν παρὰ] παρὰ πλὴν I^b. [y] νόμον T^b. [z] κινητέον $Q^b.T^b$. [a] καὶ ante πάντες om. I^b. [b] αὐτοῖς] αὐτῆς $Q^b.T^b$.

μὲν οὖν δεῖ τῇ μελλούσῃ καλῶς πολιτεύεσθαι τὴν τῶν ἀναγκαίων ὑπάρχειν σχολήν, ὁμολογούμενόν ἐστιν· τίνα δὲ τρόπον ὑπάρχειν, οὐ ῥᾴδιον λαβεῖν. 2 Ἡ τε γὰρ Θετταλῶν πενεστεία πολλάκις ἐπέθετο τοῖς Θετταλοῖς, ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς Λάκωσιν οἱ Εἵλωτες· ὥσπερ γὰρ ἐφεδρεύοντες τοῖς ἀτυχήμασι διατελοῦσιν. Περὶ δὲ τοὺς Κρῆτας οὐδέν πω τοιοῦτον συμβέβηκεν· αἴτιον δ' ἴσως τὸ τὰς γειτνιώσας πόλεις, καίπερ πολεμούσας ἀλλήλαις, μηδεμίαν εἶναι σύμμαχον τοῖς ἀφισταμένοις διὰ τὸ μὴ συμφέρειν καὶ αὐταῖς κεκτημέναις περιοίκους· τοῖς δὲ Λάκωσιν οἱ γειτνιῶντες ἐχθροὶ πάντες ἦσαν, [a]Ἀργεῖοι καὶ [c]Μεσσήνιοι καὶ [a]Ἀρκάδες, ἐπεὶ καὶ τοῖς Θετταλοῖς κατ' ἀρχὰς ἀφίσταντο διὰ τὸ πολεμεῖν ἔτι τοῖς προσ- 4 χώροις, [a]Ἀχαιοῖς καὶ Περραιβοῖς καὶ Μάγνησιν. Ἔοικε δὲ καὶ εἰ μηδὲν ἕτερον, ἀλλὰ τό γε τῆς ἐπιμελείας ἐργῶδες εἶναι, τίνα δεῖ πρὸς αὐτοὺς ὁμιλῆσαι τρόπον· ἀνιέμενοί τε γὰρ ὑβρίζουσι καὶ τῶν ἴσων ἀξιοῦσιν ἑαυτοὺς τοῖς κυρίοις, καὶ κακοπαθῶς ζῶντες ἐπιβουλεύουσι καὶ μισοῦσιν. Δῆλον οὖν ὡς οὐκ ἐξευρίσκουσι τὸν βέλτιστον τρόπον, οἷς τοῦτο συμ- 5 βαίνει περὶ τὴν εἱλωτείαν. Ἔτι δ' ἡ περὶ τὰς γυναῖκας ἄνεσις καὶ πρὸς τὴν προαίρεσιν τῆς πολιτείας βλαβερὰ καὶ πρὸς [d]εὐδαιμονίαν πόλεως. Ὥσπερ γὰρ οἰκίας μέρος ἀνὴρ καὶ γυνή, δῆλον ὅτι καὶ πόλιν ἐγγὺς τοῦ δίχα διῃρῆσθαι δεῖ νομίζειν εἴς τε τὸ τῶν ἀνδρῶν πλῆθος καὶ τὸ τῶν γυναικῶν, ὥστ' ἐν ὅσαις πολιτείαις φαύλως ἔχει τὸ περὶ τὰς γυναῖκας, 6 τὸ ἥμισυ τῆς πόλεως εἶναι δεῖ νομίζειν ἀνομοθέτητον. Ὅπερ ἐκεῖ συμβέβηκεν· ὅλην γὰρ τὴν πόλιν ὁ νομοθέτης εἶναι βουλόμενος καρτερικήν, κατὰ μὲν τοὺς ἄνδρας φανερός ἐστι τοιοῦτος ὤν, ἐπὶ δὲ τῶν γυναικῶν ἐξημέληκεν· ζῶσι γὰρ ἀκο- 7 λάστως πρὸς ἅπασαν ἀκολασίαν καὶ τρυφερῶς. Ὥστ' ἀναγκαῖον ἐν τῇ τοιαύτῃ πολιτείᾳ τιμᾶσθαι τὸν πλοῦτον, ἄλλως τε κἂν [e]τύχωσι γυναικοκρατούμενοι, καθάπερ τὰ πολλὰ τῶν [f]στρατιωτικῶν καὶ πολεμικῶν γενῶν, ἔξω Κελτῶν ἢ κἂν εἴ

[c] μεσήνιοι Ib.Tb. [d] εὐνομίαν Tb. et rc. Ib. [e] τυγχάνωσι rc. Ib.
[f] στρατιωτῶν Qb.Tb.

τινες ἕτεροι φανερῶς τετιμήκασι τὴν πρὸς τοὺς ἄρρενας συνουσίαν. Ἔοικε γὰρ ὁ μυθολογήσας πρῶτος οὐκ ἀλόγως συ- 8
ζεῦξαι τὸν [g]Ἄρη πρὸς τὴν Ἀφροδίτην· ἡ γὰρ πρὸς τὴν τῶν ἀρρένων ὁμιλίαν ἢ πρὸς τὴν τῶν γυναικῶν φαίνονται κατακώχιμοι πάντες οἱ τοιοῦτοι. Διὸ παρὰ τοῖς Λάκωσι τοῦθ' ὑπῆρχεν, καὶ πολλὰ διῳκεῖτο ὑπὸ τῶν γυναικῶν ἐπὶ τῆς ἀρχῆς αὐτῶν. Καίτοι τί διαφέρει γυναῖκας ἄρχειν ἢ 9
τοὺς ἄρχοντας ὑπὸ τῶν γυναικῶν ἄρχεσθαι; Ταὐτὸ γὰρ συμβαίνει. Χρησίμου δ' οὔσης τῆς θρασύτητος πρὸς οὐδὲν τῶν ἐγκυκλίων, ἀλλ' εἴπερ πρὸς τὸν πόλεμον, βλαβερώτατα καὶ πρὸς ταῦθ' αἱ τῶν Λακώνων ἦσαν. Ἐδήλωσαν δ' ἐπὶ 10
τῆς Θηβαίων ἐμβολῆς· χρήσιμοι μὲν γὰρ οὐδὲν ἦσαν, ὥσπερ ἐν ἑτέραις πόλεσιν, θόρυβον δὲ παρεῖχον πλείω τῶν πολεμίων. Ἐξ ἀρχῆς μὲν οὖν ἔοικε συμβεβηκέναι τοῖς Λάκωσιν εὐλόγως ἡ τῶν γυναικῶν ἄνεσις. Ἔξω γὰρ τῆς οἰκείας διὰ 11
τὰς στρατείας ἀπεξενοῦντο πολὺν χρόνον, πολεμοῦντες τόν τε πρὸς Ἀργείους πόλεμον καὶ πάλιν τὸν πρὸς Ἀρκάδας καὶ [h]Μεσσηνίους· σχολάσαντες δὲ αὐτοὺς μὲν παρεῖχον τῷ νομοθέτῃ προῳδοποιημένους διὰ τὸν στρατιωτικὸν βίον (πολλὰ γὰρ ἔχει μέρη τῆς ἀρετῆς), τὰς δὲ γυναῖκας φασὶ μὲν ἄγειν ἐπιχειρῆσαι τὸν Λυκοῦργον ἐπὶ τοὺς νόμους, ὡς δ' ἀντέκρουον, ἀποστῆναι πάλιν. Αἰτίαι μὲν οὖν εἰσὶν αὗται 12
τῶν γενομένων, ὥστε δῆλον ὅτι καὶ ταύτης τῆς ἁμαρτίας. Ἀλλ' ἡμεῖς οὐ τοῦτο σκοποῦμεν, τίνι δεῖ συγγνώμην ἔχειν ἢ μὴ ἔχειν, ἀλλὰ περὶ [i]τοῦ ὀρθῶς καὶ μὴ ὀρθῶς. Τὰ δὲ περὶ 13
τὰς γυναῖκας ἔχοντα μὴ καλῶς ἔοικεν, ὥσπερ ἐλέχθη καὶ πρότερον, οὐ μόνον ἀπρέπειάν τινα ποιεῖν τῆς πολιτείας αὐτὴν καθ' αὑτήν, ἀλλὰ συμβάλλεσθαί τι πρὸς τὴν φιλοχρηματίαν. Μετὰ γὰρ τὰ νῦν ῥηθέντα τοῖς περὶ τὴν ἀνωμαλίαν τῆς κτήσεως ἐπιτιμήσειεν ἄν τις. Τοῖς μὲν γὰρ αὐτῶν 14
συμβέβηκε κεκτῆσθαι πολλὴν λίαν οὐσίαν, τοῖς δὲ πάμπαν μικράν· διόπερ εἰς ὀλίγους ἦκεν ἡ χώρα. Τοῦτο δὲ καὶ διὰ τῶν νόμων τέτακται φαύλως· ὠνεῖσθαι μὲν γὰρ ἢ πωλεῖν τὴν

g ἄρην T[b]. h μεσηνίους I[b]. i τοῦ] τὰ Q[b].T[b].

ὑπάρχουσαν ἐποίησεν οὐ καλόν, ὀρθῶς ποιήσας, διδόναι δὲ
[k]καὶ καταλείπειν ἐξουσίαν ἔδωκε τοῖς βουλομένοις· καίτοι
15 τοῦτο [l]συμβαίνειν ἀναγκαῖον ἐκείνως τε καὶ οὕτως. [1]Ἔστι
δὲ καὶ τῶν γυναικῶν σχεδὸν τῆς πάσης χώρας τῶν [m]πέντε
μερῶν τὰ δύο, τῶν τ' ἐπικλήρων πολλῶν γινομένων, καὶ διὰ
τὸ προῖκας διδόναι μεγάλας. Καίτοι βέλτιον ἦν μηδεμίαν
ἢ ὀλίγην ἢ καὶ μετρίαν τετάχθαι. Νῦν δ' ἔξεστι δοῦναί τε
τὴν ἐπίκληρον ὅσῳ ἂν βούληται· κἂν ἀποθάνῃ μὴ διαθέμενος,
16 ὃν ἂν καταλίπῃ κληρονόμον, οὗτος ᾧ ἂν θέλῃ δίδωσιν. Τοι-
γαροῦν δυναμένης τῆς χώρας χιλίους ἱππεῖς τρέφειν καὶ πεν-
τακοσίους καὶ ὁπλίτας τρισμυρίους, οὐδὲ χίλιοι τὸ πλῆθος
ἦσαν. Γέγονε δὲ διὰ τῶν ἔργων αὐτῶν δῆλον ὅτι φαύλως
αὐτοῖς εἶχε τὰ περὶ τὴν τάξιν ταύτην· μίαν γὰρ πληγὴν
οὐχ ὑπήνεγκεν ἡ πόλις, ἀλλ' ἀπώλετο διὰ τὴν ὀλιγανθρω-
17 πίαν. Λέγουσι δ' ὡς ἐπὶ μὲν τῶν προτέρων βασιλέων μετε-
δίδοσαν τῆς πολιτείας, ὥστ' οὐ γίνεσθαι τότε ὀλιγανθρωπίαν
πολεμούντων πολὺν χρόνον· καί φασιν εἶναί ποτε τοῖς Σπαρ-
τιάταις καὶ [n]μυρίους. Οὐ μὴν ἀλλ' εἴτ' ἐστὶν ἀληθῆ ταῦτα
εἴτε μή, βέλτιον τὸ [o]διὰ τῆς κτήσεως ὠμαλισμένης πληθύειν
18 ἀνδρῶν τὴν πόλιν. [t]Ὑπεναντίος δὲ καὶ ὁ περὶ τὴν τεκνο-
ποιίαν νόμος πρὸς ταύτην τὴν διόρθωσιν. Βουλόμενος γὰρ
ὁ νομοθέτης ὡς πλείστους εἶναι τοὺς Σπαρτιάτας, προάγεται
τοὺς πολίτας ὅτι πλείστους ποιεῖσθαι παῖδας· ἔστι γὰρ
αὐτοῖς νόμος τὸν μὲν γεννήσαντα τρεῖς υἱοὺς ἄφρουρον εἶναι,
19 τὸν δὲ τέτταρας ἀτελῆ πάντων. Καίτοι φανερὸν ὅτι πολ-
λῶν γινομένων, τῆς δὲ χώρας οὕτω διῃρημένης, ἀναγκαῖον
πολλοὺς γίνεσθαι πένητας. [1]Ἀλλὰ μὴν καὶ τὰ περὶ τὴν
ἐφορείαν ἔχει φαύλως· ἡ γὰρ ἀρχὴ κυρία μὲν αὐτὴ τῶν με-
γίστων αὐτοῖς ἐστίν, γίνονται δ' ἐκ τοῦ δήμου πάντες, ὥστε
πολλάκις ἐμπίπτουσιν ἄνθρωποι σφόδρα πένητες εἰς τὸ ἀρ-
20 χεῖον, οἳ διὰ τὴν ἀπορίαν ὤνιοι ἦσαν. [1]Εδήλωσαν δὲ πολ-
λάκις μὲν καὶ πρότερον, καὶ νῦν δὲ ἐν τοῖς [1]Ανδρίοις· διαφθα-

k καὶ om. Q[b]. l συμβαίνει T[b]. m πέντε] πάντων T[b]. n κυρίως T[b].
o διὰ τῆς] τῆς διὰ T[b].

ρέντες γὰρ ἀργυρίῳ τινές, ὅσον ἐφ' ἑαυτοῖς, ὅλην τὴν πόλιν ἀπώλεσαν. Καὶ διὰ τὸ τὴν ἀρχὴν εἶναι λίαν μεγάλην καὶ ἰσοτύραννον δημαγωγεῖν αὐτοὺς ἠναγκάζοντο καὶ οἱ βασιλεῖς, ὥστε καὶ ταύτῃ συνεπιβλάπτεσθαι τὴν πολιτείαν· δημοκρατία γὰρ ἐξ [p]ἀριστοκρατίας συνέβαινεν. Συνέχει μὲν οὖν τὴν 21
πολιτείαν τὸ [q]ἀρχεῖον τοῦτο· ἡσυχάζει γὰρ ὁ δῆμος διὰ τὸ μετέχειν τῆς μεγίστης ἀρχῆς, ὥστ' εἴτε διὰ τὸν νομοθέτην εἴτε διὰ τύχην τοῦτο συμπέπτωκεν, συμφερόντως ἔχει τοῖς πράγμασιν. Δεῖ γὰρ τὴν πολιτείαν τὴν μέλλουσαν σώζε- 22
σθαι πάντα βούλεσθαι τὰ μέρη τῆς πόλεως εἶναι καὶ διαμένειν ταὐτά· οἱ μὲν οὖν βασιλεῖς διὰ τὴν αὐτῶν τιμὴν οὕτως ἔχουσιν, οἱ δὲ καλοὶ κἀγαθοὶ διὰ τὴν γερουσίαν (ἆθλον γὰρ ἡ ἀρχὴ αὕτη τῆς ἀρετῆς ἐστίν), ὁ δὲ δῆμος διὰ τὴν [r]ἐφορείαν· καθίσταται γὰρ ἐξ ἁπάντων. [1]Αλλ' αἱρετὴν ἔδει τὴν 23
ἀρχὴν εἶναι ταύτην ἐξ ἁπάντων μέν, μὴ τὸν τρόπον δὲ τοῦτον ὃν νῦν· παιδαριώδης γάρ ἐστι λίαν. [1]Ετι δὲ καὶ κρίσεών εἰσι μεγάλων κύριοι, ὄντες οἱ τυχόντες, διόπερ οὐκ αὐτογνώμονας βέλτιον κρίνειν ἀλλὰ κατὰ [s]τὰ γράμματα καὶ τοὺς νόμους. [1]Εστι δὲ [t]καὶ ἡ δίαιτα τῶν ἐφόρων οὐχ ὁμολογου- 24
μένη τῷ βουλήματι τῆς πόλεως· αὐτὴ μὲν γὰρ ἀνειμένη λίαν ἐστίν, ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις μᾶλλον ὑπερβάλλει ἐπὶ τὸ σκληρόν, ὥστε μὴ δύνασθαι καρτερεῖν ἀλλὰ λάθρᾳ τὸν νόμον ἀποδιδράσκοντας ἀπολαύειν τῶν σωματικῶν ἡδονῶν. [1]Εχει δὲ καὶ τὰ περὶ τὴν τῶν γερόντων ἀρχὴν οὐ καλῶς αὐτοῖς. [1]Επιει- 25
κῶν μὲν γὰρ ὄντων καὶ πεπαιδευμένων ἱκανῶς πρὸς ἀνδραγαθίαν τάχ' ἂν [v]εἴπειέ τις συμφέρειν τῇ πόλει. Καίτοι τό γε διὰ βίου κυρίους εἶναι κρίσεων μεγάλων ἀμφισβητήσιμον· ἔστι γάρ, ὥσπερ καὶ σώματος, καὶ διανοίας γῆρας. Τὸν τρόπον δὲ τοῦτον πεπαιδευμένων ὥστε καὶ τὸν νομοθέτην αὐτὸν ἀπιστεῖν ὡς οὐκ ἀγαθοῖς ἀνδράσιν, οὐκ ἀσφαλές. Φαί- 26
νονται δὲ καὶ καταδωροδοκούμενοι καὶ καταχαριζόμενοι πολλὰ τῶν κοινῶν οἱ κεκοινωνηκότες τῆς ἀρχῆς ταύτης. Διόπερ βέλ-

p ἀριστοκρατείας $I^b.Q^b.T^b$. q ἀρχαῖον $Q^b.T^b$. r ἐφορίαν T^b. s τὰ om. I^b. t καὶ om. pr. I^b. v εἴποιέ $Q^b.T^b$.

τιον αὐτοὺς μὴ ἀνευθύνους εἶναι· νῦν δ' εἰσίν. Δόξειε δ' ἂν ἡ τῶν ἐφόρων ἀρχὴ πάσας εὐθύνειν τὰς ἀρχάς· τοῦτο δὲ τῇ ἐφορείᾳ μέγα λίαν τὸ δῶρον, καὶ τὸν τρόπον οὐ τοῦτον λέ-
27 γομεν διδόναι δεῖν τὰς εὐθύνας. [t]Ἔτι δὲ καὶ τὴν αἵρεσιν ἣν ποιοῦνται τῶν γερόντων, [w]κατά τε τὴν κρίσιν ἐστὶ παιδαριώδης, καὶ τὸ αὐτὸν αἰτεῖσθαι τὸν ἀξιωθησόμενον τῆς ἀρχῆς οὐκ ὀρθῶς ἔχει· δεῖ γὰρ καὶ βουλόμενον καὶ μὴ βουλόμενον
28 ἄρχειν τὸν ἄξιον τῆς ἀρχῆς. Νῦν δ' ὅπερ καὶ περὶ τὴν ἄλλην πολιτείαν ὁ νομοθέτης φαίνεται ποιῶν· φιλοτίμους γὰρ κατασκευάζων τοὺς πολίτας τούτοις κέχρηται πρὸς τὴν αἵρεσιν τῶν γερόντων. Οὐδεὶς γὰρ ἂν ἄρχειν αἰτήσαιτο μὴ φιλότιμος ὤν. Καίτοι τῶν γ' ἀδικημάτων ἑκουσίων τὰ πλεῖστα συμβαίνει σχεδὸν διὰ φιλοτιμίαν καὶ διὰ φιλοχρη-
29 ματίαν τοῖς ἀνθρώποις. Περὶ δὲ βασιλείας, εἰ μὲν μὴ βέλτιόν ἐστιν ὑπάρχειν ταῖς πόλεσιν ἢ βέλτιον, ἄλλος ἔστω λόγος. [u]Ἀλλὰ μὴν βέλτιόν [x]γε μὴ καθάπερ νῦν, ἀλλὰ κατὰ
30 τὸν αὐτοῦ βίον ἕκαστον κρίνεσθαι τῶν βασιλέων. [v]Ὅτι δ' ὁ νομοθέτης οὐδ' αὐτὸς οἴεται δύνασθαι ποιεῖν καλοὺς κἀγαθούς, δῆλον· ἀπιστεῖ γοῦν ὡς οὐκ οὖσιν ἱκανῶς ἀγαθοῖς ἀνδράσιν· διόπερ ἐξέπεμπον συμπρεσβευτὰς τοὺς ἐχθρούς, καὶ σωτηρίαν ἐνόμιζον τῇ πόλει εἶναι [y]τὸ στασιάζειν τοὺς βασιλεῖς. Οὐ καλῶς δ' οὐδὲ περὶ τὰ συσσίτια τὰ καλούμενα
31 φιδίτια νενομοθέτηται τῷ καταστήσαντι πρῶτον. [t]Ἔδει γὰρ ἀπὸ κοινοῦ μᾶλλον εἶναι τὴν σύνοδον, καθάπερ ἐν Κρήτῃ· παρὰ δὲ τοῖς Λάκωσιν ἕκαστον δεῖ φέρειν, καὶ σφόδρα πενήτων ἐνίων ὄντων καὶ τοῦτο τὸ ἀνάλωμα οὐ δυναμένων δαπανᾶν, ὥστε [z]συμβαίνειν τοὐναντίον τῷ νομοθέτῃ τῆς προαι-
32 ρέσεως. Βούλεται μὲν γὰρ δημοκρατικὸν εἶναι τὸ κατασκεύασμα τῶν συσσιτίων, γίνεται δ' ἥκιστα δημοκρατικὸν οὕτω νενομοθετημένον· μετέχειν μὲν γὰρ οὐ ῥᾴδιον τοῖς λίαν πένησιν, ὅρος δὲ τῆς πολιτείας οὗτός ἐστιν αὐτοῖς ὁ πάτριος, τὸν μὴ δυνάμενον τοῦτο τὸ τέλος φέρειν μὴ μετέχειν [a]αὐ-

[w] κατά] καὶ κατά Ib. [x] γε om. Qb. [y] τὸ om. Qb. [z] συμβαίνει Ib. [a] αὐτοῖς Qb.Tb, αὐτῶν Ib.

τῆς. Τῷ δὲ περὶ τοὺς ναυάρχους νόμῳ καὶ ἕτεροί τινες ἐπι- 33
τετιμήκασιν, ὀρθῶς ἐπιτιμῶντες· στάσεως γὰρ γίνεται αἴτιος. [a]Ἐπὶ γὰρ τοῖς βασιλεῦσιν οὖσι στρατηγοῖς ἀΐδιος ἡ ναυαρχία σχεδὸν ἑτέρα βασιλεία καθέστηκεν. Καὶ ὠδὶ δὲ 34
τῇ ὑποθέσει τοῦ νομοθέτου ἐπιτιμήσειεν ἄν τις, ὅπερ καὶ Πλάτων ἐν τοῖς νόμοις ἐπιτετίμηκεν· πρὸς γὰρ μέρος ἀρετῆς ἡ πᾶσα σύνταξις τῶν νόμων ἐστί, τὴν πολεμικήν· αὕτη γὰρ χρησίμη πρὸς τὸ κρατεῖν. Τοιγαροῦν ἐσώζοντο μὲν πολεμοῦντες, ἀπώλλυντο δὲ ἄρξαντες διὰ τὸ μὴ ἐπίστασθαι σχολάζειν μηδὲ ἠσκηκέναι μηδεμίαν ἄσκησιν ἑτέραν κυριωτέραν τῆς πολεμικῆς. [b]Τούτου δὲ ἁμάρτημα οὐκ ἔλαττον· 35
νομίζουσι μὲν γὰρ γίνεσθαι τἀγαθὰ τὰ περιμάχητα δι' ἀρετῆς μᾶλλον ἢ κακίας· καὶ τοῦτο μὲν καλῶς, ὅτι μέντοι ταῦτα κρείττω τῆς ἀρετῆς ὑπολαμβάνουσιν, οὐ καλῶς. Φαύλως δ' 36
ἔχει καὶ περὶ τὰ κοινὰ χρήματα τοῖς Σπαρτιάταις. Οὔτε γὰρ ἐν τῷ κοινῷ τῆς πόλεως ἔστιν οὐδὲν πολέμους μεγάλους ἀναγκαζομένοις πολεμεῖν, εἰσφέρουσί τε κακῶς· διὰ γὰρ τὸ τῶν Σπαρτιατῶν εἶναι τὴν πλείστην γῆν οὐκ ἐξετάζουσιν ἀλλήλων τὰς εἰσφοράς. [a]Ἀποβέβηκέ τε τοὐναντίον τῷ νο- 37
μοθέτῃ τοῦ συμφέροντος· τὴν μὲν [c]γὰρ πόλιν πεποίηκεν ἀχρήματον, τοὺς δ' ἰδιώτας φιλοχρημάτους. Περὶ μὲν οὖν τῆς Λακεδαιμονίων πολιτείας ἐπὶ τοσοῦτον εἰρήσθω· ταῦτα γάρ ἐστιν ἃ μάλιστ' ἄν τις ἐπιτιμήσειεν.

[a]Ἡ δὲ Κρητικὴ πολιτεία πάρεγγυς μέν ἐστι ταύτης, ἔχει 10
δὲ μικρὰ μὲν οὐ χεῖρον, τὸ δὲ πλεῖον ἧττον γλαφυρῶς. Καὶ γὰρ ἔοικε καὶ λέγεται δὲ τὰ πλεῖστα μεμιμῆσθαι τὴν Κρητικὴν πολιτείαν ἡ τῶν Λακώνων, τὰ δὲ πλεῖστα τῶν ἀρχαίων ἧττον διήρθρωται τῶν νεωτέρων. Φασὶ γὰρ τὸν Λυκοῦργον, 2
ὅτε τὴν ἐπιτροπείαν τὴν Χαρίλλου τοῦ βασιλέως καταλιπὼν ἀπεδήμησεν, τότε τὸν πλεῖστον διατρῖψαι χρόνον περὶ [d]τὴν Κρήτην διὰ τὴν συγγένειαν· ἄποικοι γὰρ οἱ Λύκτιοι τῶν Λακώνων ἦσαν, κατέλαβον δ' οἱ πρὸς τὴν ἀποικίαν ἐλθόντες τὴν τάξιν τῶν νόμων ὑπάρχουσαν ἐν τοῖς τότε κατοικοῦσιν.

[b] τοῦτο Q[b]. et pr. I[b]. [c] γὰρ om. Q[b].T[b]. [d] τὴν post περὶ om. I[b].

3 Διὸ καὶ νῦν [e] οἱ περίοικοι τὸν αὐτὸν τρόπον χρῶνται αὐτοῖς, ὡς κατασκευάσαντος Μίνω πρώτου τὴν τάξιν τῶν νόμων. Δοκεῖ δ' ἡ νῆσος καὶ πρὸς τὴν ἀρχὴν τὴν [f] Ἑλληνικὴν πεφυκέναι καὶ κεῖσθαι καλῶς· πάσῃ γὰρ ἐπίκειται τῇ θαλάσσῃ, σχεδὸν τῶν [f] Ἑλλήνων ἱδρυμένων περὶ τὴν θάλασσαν πάντων· ἀπέχει γὰρ τῇ μὲν [f] τῆς Πελοποννήσου μικρόν, τῇ δὲ τῆς 4 [f] Ἀσίας τοῦ περὶ Τριόπιον τόπου καὶ [f] Ῥόδον. Διὸ καὶ τὴν τῆς θαλάσσης ἀρχὴν κατέσχεν ὁ Μίνως, καὶ τὰς νήσους τὰς μὲν ἐχειρώσατο τὰς δ' ᾤκισεν, τέλος δὲ ἐπιθέμενος τῇ Σικελίᾳ [g] τὸν βίον ἐτελεύτησεν ἐκεῖ περὶ [h] Κάμικον. [f] Ἔχει δ' 5 ἀνάλογον ἡ Κρητικὴ τάξις πρὸς τὴν Λακωνικήν. Γεωργοῦσί τε γὰρ τοῖς μὲν εἵλωτες τοῖς δὲ Κρησὶν οἱ περίοικοι, καὶ συσσίτια παρ' ἀμφοτέροις ἐστίν· καὶ τό γε ἀρχαῖον ἐκάλουν οἱ Λάκωνες οὐ φιδίτια ἀλλ' ἄνδρια, καθάπερ οἱ Κρῆτες, ᾗ 6 καὶ δῆλον ὅτι ἐκεῖθεν ἐλήλυθεν. [f] Ἔτι δὲ τῆς πολιτείας ἡ τάξις. Οἱ μὲν γὰρ ἔφοροι τὴν αὐτὴν ἔχουσι δύναμιν τοῖς ἐν τῇ Κρήτῃ καλουμένοις κόσμοις, πλὴν οἱ μὲν ἔφοροι πέντε τὸν ἀριθμὸν οἱ δὲ κόσμοι δέκα εἰσίν· οἱ δὲ γέροντες τοῖς γέρουσιν, οὓς καλοῦσιν οἱ Κρῆτες βουλήν, ἴσοι. Βασιλεία δὲ πρότερον μὲν ἦν, εἶτα κατέλυσαν οἱ Κρῆτες, [i] καὶ τὴν ἡγε- 7 μονίαν οἱ κόσμοι τὴν κατὰ πόλεμον ἔχουσιν. [f] Ἐκκλησίας δὲ μετέχουσι πάντες· κυρία δ' οὐδενός ἐστιν ἀλλ' ἢ συνεπιψηφίσαι τὰ δόξαντα τοῖς γέρουσι καὶ τοῖς κόσμοις. Τὰ μὲν οὖν τῶν συσσιτίων ἔχει βέλτιον τοῖς Κρησὶν ἢ τοῖς Λάκωσιν. [f] Ἐν μὲν γὰρ Λακεδαίμονι κατὰ κεφαλὴν [k] ἕκαστος εἰσφέρει τὸ τεταγμένον· εἰ δὲ μή, μετέχειν νόμος κωλύει τῆς πολι- 8 τείας, καθάπερ εἴρηται καὶ πρότερον. [f] Ἐν δὲ Κρήτῃ κοινοτέρως· ἀπὸ πάντων γὰρ τῶν γινομένων καρπῶν τε καὶ βοσκημάτων [l] καὶ ἐκ τῶν δημοσίων καὶ φόρων οὓς φέρουσιν οἱ περίοικοι, τέτακται μέρος τὸ μὲν πρὸς τοὺς θεοὺς καὶ τὰς κοινὰς λειτουργίας, τὸ δὲ τοῖς συσσιτίοις, ὥστ' ἐκ κοινοῦ

[e] οἱ om. Q[b]. [f] τῆς—δὲ om. Q[b].T[b]. [g] τὸν βίον om. Q[b]. [h] κάμεινον Q[b].T[b], κάμινον I[b]. [i] καὶ om. T[b]. [k] ἕκαστον I[b]. [l] καὶ ante ἐκ om. I[b].

τρέφεσθαι πάντας, καὶ γυναῖκας καὶ παῖδας καὶ ἄνδρας. Πρὸς δὲ τὴν ὀλιγοσιτίαν ὡς ὠφέλιμον πολλὰ πεφιλοσό- 9
φηκεν ὁ νομοθέτης, καὶ πρὸς τὴν διάζευξιν τῶν γυναικῶν, ἵνα μὴ πολυτεκνῶσι, τὴν πρὸς τοὺς ἄρρενας ποιήσας ὁμιλίαν, περὶ ἧς εἰ φαύλως ἢ μὴ φαύλως, ἕτερος ἔσται τοῦ διασκέψασθαι καιρός. [m]Ὅτι δὲ τὰ περὶ τὰ συσσίτια βέλτιον τέτακται τοῖς Κρησὶν ἢ τοῖς Λάκωσι, φανερόν. Τὰ δὲ περὶ τοὺς κόσμους ἔτι χεῖρον τῶν ἐφόρων. [n]Ὁ μὲν γὰρ 10
ἔχει κακὸν τὸ τῶν ἐφόρων ἀρχεῖον, ὑπάρχει καὶ τούτων· γίνονται γὰρ οἱ τυχόντες· ὃ δ' ἐκεῖ συμφέρει πρὸς τὴν πολιτείαν, ἐνταῦθ' οὐκ ἔστιν. [o]Ἐκεῖ μὲν γάρ, διὰ [n]τὸ τὴν αἵρεσιν ἐκ πάντων εἶναι, μετέχων ὁ δῆμος τῆς μεγίστης ἀρχῆς βούλεται μένειν τὴν πολιτείαν· ἐνταῦθα δ' οὐκ ἐξ ἁπάντων αἱροῦνται τοὺς κόσμους ἀλλ' ἐκ τινῶν γενῶν, καὶ τοὺς γέροντας ἐκ τῶν κεκοσμηκότων. Περὶ ὧν τοὺς αὐτοὺς ἄν τις [o]εἴ- 11
πειε λόγους καὶ περὶ τῶν ἐν Λακεδαίμονι [p]γινομένων· τὸ γὰρ [q]ἀνυπεύθυνον καὶ τὸ διὰ βίου μεῖζόν ἐστι γέρας τῆς ἀξίας αὐτοῖς, καὶ τὸ μὴ κατὰ γράμματα ἄρχειν ἀλλ' αὐτογνώμονας ἐπισφαλές. Τὸ δ' ἡσυχάζειν μὴ μετέχοντα τὸν 12
δῆμον οὐδὲν σημεῖον τοῦ τετάχθαι καλῶς· [r]οὐδὲ γὰρ λήμματός τι τοῖς κόσμοις ὥσπερ τοῖς ἐφόροις, πόρρω γ' ἀποικοῦσιν ἐν νήσῳ τῶν διαφθερούντων. [n]Ἣν δὲ ποιοῦνται τῆς 13
ἁμαρτίας ταύτης ἰατρείαν, ἄτοπος καὶ οὐ πολιτικὴ ἀλλὰ δυναστευτική· πολλάκις γὰρ ἐκβάλλουσι συστάντες τινὲς τοὺς κόσμους ἢ τῶν συναρχόντων αὐτῶν ἢ τῶν ἰδιωτῶν, ἔξεστι δὲ καὶ μεταξὺ τοῖς κόσμοις ἀπειπεῖν τὴν ἀρχήν. Ταῦτα δὴ πάντα βέλτιον γίνεσθαι κατὰ νόμον ἢ κατ' ἀνθρώπων βούλησιν· οὐ γὰρ ἀσφαλὴς ὁ κανών. Πάντων δὲ φαυλότατον 14
τὸ τῆς ἀκοσμίας τῶν δυνατῶν, ἣν καθιστᾶσι πολλάκις ὅταν μὴ δίκας βούλωνται δοῦναι· ᾗ καὶ δῆλον ὡς ἔχει τι πολιτείας ἡ τάξις, ἀλλ' οὐ πολιτεία ἐστὶν ἀλλὰ δυναστεία μᾶλλον. Εἰώθασι δὲ διαλαμβάνοντες τὸν δῆμον καὶ τοὺς φίλους μον-

m ἔτι I[b]. n τὸ om. Q[b].T[b]. o εἴποιε Q[b].T[b]. p γενομένων Q[b]. q ἀνυτεύχυνον Q[b].T[b]. r οὐδὲ] οὐδὲν I[b].Q[b].T[b].

ἀρχίαν ποιεῖν καὶ στασιάζειν καὶ μάχεσθαι πρὸς ἀλλήλους.
15 Καίτοι τί διαφέρει τὸ τοιοῦτον ἢ διά τινος χρόνου μηκέτι
πόλιν εἶναι τὴν τοιαύτην, ἀλλὰ λύεσθαι τὴν πολιτικὴν κοι-
νωνίαν; [r]Ἔστι δ' ἐπικίνδυνος οὕτως ἔχουσα πόλις τῶν βου-
λομένων ἐπιτίθεσθαι καὶ δυναμένων. [s]Ἀλλὰ καθάπερ εἴρη-
ται, σώζεται διὰ τὸν τόπον· ξενηλασίας γὰρ [t]τὸ πόρρω
16 πεποίηκεν. Διὸ καὶ τὸ τῶν περιοίκων μένει τοῖς Κρησίν, οἱ
δ' εἵλωτες ἀφίστανται πολλάκις· οὔτε γὰρ ἐξωτερικῆς ἀρχῆς
κοινωνοῦσιν οἱ Κρῆτες, νεωστί τε πόλεμος ξενικὸς διαβέβηκεν
εἰς τὴν νῆσον, ὃς πεποίηκε φανερὸν τὴν ἀσθένειαν τῶν ἐκεῖ
νόμων. Περὶ μὲν οὖν ταύτης εἰρήσθω τοσαῦθ' ἡμῖν τῆς πο-
λιτείας.

11 Πολιτεύεσθαι δὲ δοκοῦσι καὶ Καρχηδόνιοι καλῶς καὶ πολλὰ
περιττῶς πρὸς τοὺς ἄλλους, μάλιστα δ' ἕνια παραπλησίως
τοῖς Λάκωσιν. Αὗται γὰρ αἱ πολιτεῖαι τρεῖς ἀλλήλαις τε
σύνεγγύς πώς εἰσι καὶ τῶν ἄλλων πολὺ διαφέρουσιν, ἥ τε
Κρητικὴ καὶ ἡ Λακωνικὴ καὶ τρίτη τούτων [t]ἡ Καρχηδονίων,
2 καὶ πολλὰ τῶν τεταγμένων ἔχει παρ' αὐτοῖς καλῶς. Σημεῖον
δὲ πολιτείας συντεταγμένης τὸ τὸν δῆμον ἔχουσαν διαμένειν
ἐν τῇ τάξει τῆς πολιτείας, καὶ μήτε στάσιν, ὅ τι καὶ ἄξιον
3 εἰπεῖν, γεγενῆσθαι μήτε τύραννον. [u]Ἔχει δὲ παραπλήσια
τῇ Λακωνικῇ πολιτείᾳ τὰ μὲν συσσίτια τῶν ἑταιριῶν τοῖς
φιδιτίοις, τὴν δὲ τῶν ἑκατὸν καὶ τεττάρων ἀρχὴν τοῖς ἐφό-
ροις (πλὴν οὐ χεῖρον οἱ μὲν ἐκ τῶν τυχόντων εἰσί, ταύτην
δ' αἱροῦνται τὴν ἀρχὴν ἀριστίνδην), τοὺς δὲ βασιλεῖς καὶ τὴν
4 γερουσίαν ἀνάλογον τοῖς ἐκεῖ βασιλεῦσι καὶ γέρουσιν. Καὶ
βέλτιον δὲ [v]τοὺς βασιλεῖς μήτε κατὰ τὸ αὐτὸ εἶναι γένος,
μηδὲ τοῦτο τὸ τυχόν, εἴτε διαφέρον ἐκ τούτων αἱρετοὺς μᾶλ-
λον ἢ καθ' ἡλικίαν· μεγάλων γὰρ κύριοι καθεστῶτες, ἂν εὐ-
τελεῖς ὦσι, μεγάλα βλάπτουσι καὶ ἔβλαψαν ἤδη τὴν πόλιν
5 τὴν τῶν Λακεδαιμονίων. Τὰ μὲν οὖν πλεῖστα τῶν ἐπιτιμη-
θέντων ἂν διὰ τὰς παρεκβάσεις κοινὰ τυγχάνει πάσαις ὄντα
ταῖς εἰρημέναις πολιτείαις· τῶν δὲ πρὸς τὴν ὑπόθεσιν τῆς

[s] τὸ om. Qb.Tb. [t] ἡ] ἡ τῶν Ib.Tb. [v] τοὺς] τοὺς ἐκεῖ Qb.Tb.

ἀριστοκρατίας καὶ τῆς πολιτείας τὰ μὲν εἰς δῆμον ἐκκλίνει μᾶλλον, τὰ δ' εἰς ὀλιγαρχίαν. Τοῦ μὲν γὰρ [w] τὸ μὲν προσάγειν τὸ δὲ μὴ προσάγειν πρὸς τὸν δῆμον οἱ βασιλεῖς κύριοι μετὰ τῶν γερόντων, ἂν ὁμογνωμονῶσι πάντες· εἰ δὲ μή, καὶ [x] τούτων ὁ δῆμος. [H] Α δ' ἂν [y] εἰσφέρωσιν οὗτοι, οὐ 6
διακοῦσαι μόνον ἀποδιδόασι τῷ δήμῳ τὰ δόξαντα τοῖς ἄρχουσιν, ἀλλὰ κύριοι κρίνειν εἰσὶ καὶ τῷ βουλομένῳ τοῖς εἰσφερομένοις ἀντειπεῖν ἔξεστιν, ὅπερ ἐν ταῖς ἑτέραις πολιτείαις οὐκ ἔστιν. Τὸ δὲ τὰς πενταρχίας κυρίας οὔσας πολλῶν 7
καὶ μεγάλων ὑφ' αὑτῶν αἱρετὰς εἶναι, καὶ τὴν τῶν ἑκατὸν ταύτας αἱρεῖσθαι τὴν μεγίστην ἀρχήν, ἔτι δὲ ταύτας πλείονα ἄρχειν χρόνον τῶν ἄλλων (καὶ γὰρ ἐξεληλυθότες ἄρχουσι καὶ μέλλοντες) ὀλιγαρχικόν, [z] τὸ δ' ἀμίσθους καὶ μὴ κληρωτὰς ἀριστοκρατικὸν θετέον, καὶ εἴ τι τοιοῦτον ἕτερον· καὶ τὸ τὰς δίκας ὑπὸ τῶν ἀρχείων [a] δικάζεσθαι πάσας, καὶ μὴ ἄλλας ὑπ' ἄλλων, καθάπερ ἐν Λακεδαίμονι. Παρεκβαίνει δὲ 8
τῆς ἀριστοκρατίας ἡ τάξις τῶν Καρχηδονίων μάλιστα πρὸς τὴν ὀλιγαρχίαν κατά τινα διάνοιαν [b] ἣ συνδοκεῖ τοῖς πολλοῖς· οὐ γὰρ μόνον ἀριστίνδην ἀλλὰ καὶ πλουτίνδην οἴονται δεῖν αἱρεῖσθαι τοὺς ἄρχοντας· ἀδύνατον γὰρ τὸν ἀποροῦντα καλῶς ἄρχειν καὶ σχολάζειν. Εἴπερ οὖν τὸ μὲν αἱρεῖσθαι 9
πλουτίνδην ὀλιγαρχικόν, τὸ δὲ κατ' ἀρετὴν ἀριστοκρατικόν, αὕτη τις ἂν εἴη τάξις τρίτη, καθ' ἣνπερ συντέτακται καὶ τοῖς Καρχηδονίοις τὰ περὶ τὴν πολιτείαν· αἱροῦνται γὰρ εἰς δύο ταῦτα βλέποντες, καὶ μάλιστα τὰς μεγίστας, τούς τε βασιλεῖς καὶ τοὺς στρατηγούς. Δεῖ δὲ νομίζειν ἁμάρτημα νομο- 10
θέτου τὴν παρέκβασιν εἶναι τῆς ἀριστοκρατίας ταύτην· ἐξ ἀρχῆς γὰρ τοῦθ' ὁρᾶν ἐστὶ τῶν ἀναγκαιοτάτων, ὅπως οἱ [c] βέλτιστοι δύνωνται σχολάζειν καὶ μηδὲν ἀσχημονεῖν, μὴ μόνον ἄρχοντες ἀλλὰ μηδ' ἰδιωτεύοντες. Εἰ δὲ [d] δεῖ βλέπειν καὶ πρὸς εὐπορίαν χάριν σχολῆς, φαῦλον τὸ τὰς μεγίστας

[w] τὸ] τὰ Ib.Qb. [x] τοῦτον Qb. [y] εἰσφέρουσιν Qb.Tb. et pr. Ib. [z] τὸ] τοὺς Tb. [a] δοξάζεσθαι Ib. [b] ἣ Qb. [c] βέλτιστον Ib. [d] δεῖ] δὴ Tb, δὴ δεῖ Ib.

ὠνητὰς εἶναι τῶν ἀρχῶν, τήν τε βασιλείαν καὶ τὴν στρατη-
11 γίαν. Ἔντιμον γὰρ ὁ νόμος οὗτος ποιεῖ τὸν πλοῦτον μᾶλ-
λον τῆς ἀρετῆς, καὶ τὴν πόλιν ὅλην φιλοχρήματον. Ὅτι δ'
ἂν [e] ὑπολάβῃ τίμιον εἶναι τὸ κύριον, ἀνάγκη καὶ τὴν τῶν
ἄλλων πολιτῶν δόξαν ἀκολουθεῖν τούτοις. Ὅπου δὲ μὴ μά-
λιστα ἀρετὴ τιμᾶται, ταύτην [f] οὐχ οἷόν τ' εἶναι βεβαίως
12 ἀριστοκρατικὴν πολιτείαν. Εἰθίζεσθαι δ' εὔλογον κερδαί-
νειν τοὺς ὠνουμένους, ὅταν δαπανήσαντες ἄρχωσιν· ἄτοπον
γὰρ εἰ πένης μὲν ὢν ἐπιεικὴς δὲ βουλήσεται κερδαίνειν, φαυ-
λότερος δ' ὢν οὐ βουλήσεται δαπανήσας. Διὸ δεῖ τοὺς δυ-
ναμένους ἀρισταρχεῖν, τούτους ἄρχειν. Βέλτιον δ', εἰ καὶ
προεῖτο τὴν [g] ἀπορίαν τῶν ἐπιεικῶν ὁ νομοθέτης, ἀλλ' ἀρ-
13 χόντων γε ἐπιμελεῖσθαι τῆς σχολῆς. Φαῦλον δ' ἂν δόξειεν
εἶναι καὶ τὸ πλείους ἀρχὰς τὸν αὐτὸν ἄρχειν· ὅπερ εὐδοκιμεῖ
παρὰ τοῖς Καρχηδονίοις. Ἓν γὰρ ὑφ' ἑνὸς ἔργον ἄριστ'
ἀποτελεῖται. Δεῖ δ' ὅπως γίνηται τοῦθ' ὁρᾶν τὸν νομοθέ-
την, καὶ μὴ προστάττειν τὸν αὐτὸν αὐλεῖν καὶ σκυτοτομεῖν.
14 Ὥσθ' ὅπου μὴ μικρὰ πόλις, πολιτικώτερον πλείονας μετέ-
χειν τῶν ἀρχῶν, καὶ δημοτικώτερον· κοινότερόν τε γάρ, κα-
θάπερ εἴπομεν, καὶ κάλλιον ἕκαστον ἀποτελεῖται τῶν αὐτῶν
καὶ θᾶττον. Δῆλον δὲ τοῦτο ἐπὶ τῶν πολεμικῶν καὶ τῶν
ναυτικῶν· ἐν τούτοις γὰρ ἀμφοτέροις διὰ πάντων ὡς εἰπεῖν
15 διελήλυθε τὸ ἄρχειν καὶ τὸ ἄρχεσθαι. Ὀλιγαρχικῆς δ'
οὔσης [h] τῆς πολιτείας ἄριστα ἐκφεύγουσι τῷ πλουτεῖν, ἀεί
τι τοῦ δήμου μέρος ἐκπέμποντες ἐπὶ τὰς πόλεις. Τούτῳ
γὰρ ἰῶνται καὶ ποιοῦσι μόνιμον τὴν πολιτείαν. Ἀλλὰ
τοῦτ' ἐστι τύχης ἔργον, δεῖ δὲ ἀστασιάστους εἶναι διὰ τὸν
16 νομοθέτην. Νῦν δ', ἂν ἀτυχία γένηταί τις καὶ τὸ πλῆθος
ἀποστῇ τῶν ἀρχομένων, οὐδέν ἐστι φάρμακον διὰ τῶν νόμων
τῆς ἡσυχίας. Περὶ μὲν οὖν τῆς Λακεδαιμονίων πολιτείας
καὶ Κρητικῆς καὶ τῆς Καρχηδονίων, αἵπερ δικαίως εὐδοκι-
μοῦσι, τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον.

[e] ὑπολάβοι Ib. [f] οὐκ οἴονται Tb. [g] εὐπορίαν Ib.Tb. [h] τῆς] καὶ τῆς Qb.Tb.

Τῶν δὲ ἀποφηναμένων τι περὶ πολιτείας ἔνιοι μὲν οὐκ 12
ἐκοινώνησαν πράξεων πολιτικῶν οὐδ' ὠντινωνοῦν, ἀλλὰ διετέλεσαν ἰδιωτεύοντες τὸν βίον· περὶ ὧν εἴ τι ἀξιόλογον, εἴρηται σχεδὸν περὶ πάντων· ἔνιοι δὲ νομοθέται γεγόνασιν οἱ μὲν ταῖς οἰκείαις πόλεσιν, οἱ δὲ καὶ τῶν ὀθνείων τισί, πολιτευθέντες αὐτοί· καὶ τούτων οἱ μὲν νόμων ἐγένοντο δημιουργοὶ μόνον, οἱ δὲ καὶ πολιτείας, οἷον καὶ Λυκοῦργος καὶ Σόλων· οὗτοι γὰρ καὶ νόμους καὶ πολιτείας κατέστησαν. Περὶ μὲν οὖν τῆς Λακεδαιμονίων εἴρηται, Σόλωνα δ' ἔνιοι 2
μὲν οἴονται νομοθέτην γενέσθαι σπουδαῖον· ὀλιγαρχίαν τε γὰρ καταλῦσαι λίαν ἄκρατον οὖσαν, καὶ δουλεύοντα τὸν δῆμον παῦσαι, καὶ δημοκρατίαν καταστῆσαι τὴν πάτριον, μίξαντα καλῶς τὴν πολιτείαν· εἶναι γὰρ τὴν μὲν ἐν [1]Ἀρείῳ πάγῳ βουλὴν ὀλιγαρχικόν, [i] τὸ δὲ τὰς ἀρχὰς αἱρετὰς ἀριστοκρατικόν, τὰ δὲ δικαστήρια δημοτικόν. [1]Ἔοικε δὲ Σόλων 3
ἐκεῖνα μὲν ὑπάρχοντα πρότερον οὐ καταλῦσαι, τήν τε βουλὴν καὶ τὴν τῶν ἀρχῶν αἵρεσιν, τὸν δὲ δῆμον καταστῆσαι, τὰ δικαστήρια ποιήσας ἐκ πάντων. Διὸ καὶ μέμφονταί τινες αὐτῷ· λῦσαι γὰρ θάτερον, κύριον ποιήσαντα τὸ δικαστήριον πάντων, κληρωτὸν ὄν. [1]Ἐπεὶ γὰρ τοῦτ' ἴσχυεν, ὥσ- 4
περ τυράννῳ τῷ δήμῳ χαριζόμενοι τὴν πολιτείαν εἰς τὴν νῦν δημοκρατίαν κατέστησαν, καὶ τὴν μὲν ἐν [1]Ἀρείῳ πάγῳ βουλὴν [1]Ἐφιάλτης [k] ἐκόλουσε καὶ Περικλῆς, τὰ δὲ δικαστήρια μισθοφόρα κατέστησε Περικλῆς, καὶ τοῦτον δὴ τὸν τρόπον ἕκαστος τῶν δημαγωγῶν προήγαγεν αὔξων εἰς τὴν νῦν δημοκρατίαν. Φαίνεται δ' οὐ κατὰ τὴν Σόλωνος γενέσθαι τοῦτο 5
προαίρεσιν, ἀλλὰ μᾶλλον ἀπὸ συμπτώματος· τῆς ναυαρχίας γὰρ ἐν τοῖς Μηδικοῖς ὁ δῆμος αἴτιος γενόμενος ἐφρονηματίσθη, καὶ δημαγωγοὺς ἔλαβε φαύλους ἀντιπολιτευομένων τῶν ἐπιεικῶν, ἐπεὶ Σόλων γε ἔοικε τὴν ἀναγκαιοτάτην ἀποδιδόναι τῷ δήμῳ δύναμιν, τὸ τὰς ἀρχὰς αἱρεῖσθαι καὶ εὐθύνειν· μηδὲ γὰρ τούτου κύριος ὢν ὁ δῆμος δοῦλος ἂν εἴη

[i] τὸ] τὰ δὲ δικαστήρια δημοκρατικόν, τὸ I[b]. [k] ἐκόλυσε Q[b].

6 καὶ πολέμιος. Τὰς δ' ἀρχὰς ἐκ τῶν γνωρίμων καὶ τῶν [l] εὐπόρων κατέστησε πάσας, ἐκ τῶν πεντακοσιομεδίμνων καὶ ζευγιτῶν καὶ τρίτου τέλους τῆς καλουμένης ἱππάδος· τὸ δὲ τέταρτον θητικόν, οἷς οὐδεμιᾶς ἀρχῆς μετῆν. Νομοθέται δ' ἐγένοντο Ζάλευκός τε Λοκροῖς τοῖς ἐπιζεφυρίοις, καὶ Χαρώνδας ὁ Καταναῖος τοῖς αὑτοῦ πολίταις καὶ ταῖς ἄλλαις ταῖς 7 Χαλκιδικαῖς πόλεσι ταῖς περὶ [k] Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν. Πειρῶνται [m] δέ τινες καὶ συνάγειν ὡς [k] Ονομακρίτου μὲν γενομένου πρώτου δεινοῦ περὶ νομοθεσίαν, γυμνασθῆναι δ' αὐτὸν ἐν Κρήτῃ Λοκρὸν ὄντα καὶ ἐπιδημοῦντα κατὰ τέχνην μαντικήν· τούτου δὲ γενέσθαι Θάλητα ἑταῖρον, Θάλητος δ' ἀκροατὴν 8 Λυκοῦργον καὶ Ζάλευκον, Ζαλεύκου δὲ Χαρώνδαν. [k] Ἀλλὰ ταῦτα μὲν λέγουσιν ἀσκεπτότερον τῷ χρόνῳ λέγοντες, ἐγένετο δὲ καὶ Φιλόλαος ὁ Κορίνθιος νομοθέτης Θηβαίοις. [k] Ἦν δ' ὁ Φιλόλαος τὸ μὲν γένος τῶν Βακχιαδῶν, ἐραστὴς δὲ γενόμενος Διοκλέους τοῦ νικήσαντος [k] Ὀλυμπίασιν, ὡς ἐκεῖνος τὴν πόλιν ἔλιπε διαμισήσας τὸν ἔρωτα τὸν τῆς μητρὸς [k] Ἀλκυόνης, ἀπῆλθεν εἰς Θήβας, κἀκεῖ τὸν βίον ἐτελεύτησαν ἀμ- 9 φότεροι. Καὶ νῦν ἔτι δεικνύουσι τοὺς τάφους αὐτῶν ἀλλήλοις μὲν εὐσυνόπτους ὄντας, πρὸς δὲ τὴν τῶν Κορινθίων χώραν τοῦ μὲν συνόπτου τοῦ δ' οὐ συνόπτου· μυθολογοῦσι γὰρ αὐτοὺς οὕτω τάξασθαι τὴν [n] ταφήν, τὸν μὲν Διοκλέα διὰ τὴν ἀπέχθειαν τοῦ πάθους, ὅπως μὴ ἄποπτος ἔσται ἡ Κορινθία 10 ἀπὸ τοῦ χώματος, τὸν δὲ Φιλόλαον, ὅπως ἄποπτος. [k] Ὠικησαν μὲν οὖν διὰ [o] τὴν τοιαύτην αἰτίαν παρὰ τοῖς Θηβαίοις, νομοθέτης δ' αὐτοῖς ἐγένετο Φιλόλαος περί τ' ἄλλων τινῶν καὶ περὶ τῆς παιδοποιίας, οὓς καλοῦσιν ἐκεῖνοι νόμους θετικούς· καὶ τοῦτ' ἐστὶν ἰδίως ὑπ' ἐκείνου νενομοθετημένον, ὅπως 11 ὁ ἀριθμὸς σώζηται τῶν κλήρων. Χαρώνδου δ' ἴδιον μὲν οὐδέν ἐστι πλὴν αἱ δίκαι τῶν [p] ψευδομαρτυριῶν (πρῶτος γὰρ ἐποίησε τὴν [q] ἐπίσκηψιν), τῇ δ' ἀκριβείᾳ τῶν νόμων ἐστὶ

l ἐμπόρων $I^b.Q^b.T^b$. m δέ] δὲ καί $I^b.Q^b.T^b$. n γραφήν $I^b.Q^b.T^b$. o τὴν om. I^b. p ψευδομαρτύρων codices. q ἐπίσκεψιν codices.

γλαφυρώτερος καὶ τῶν νῦν νομοθετῶν. [r]Φαλέου δ' ἴδιον ἡ 12
τῶν οὐσιῶν ἀνομάλωσις, Πλάτωνος δ' ἥ τε τῶν γυναικῶν
καὶ παίδων καὶ τῆς οὐσίας κοινότης καὶ τὰ συσσίτια τῶν
[s]γυναικῶν, ἔτι δ' ὁ περὶ τὴν μέθην νόμος, τὸ τοὺς νήφοντας
συμποσιαρχεῖν, καὶ τὴν ἐν τοῖς πολεμικοῖς ἄσκησιν ὅπως
ἀμφιδέξιοι γίνωνται κατὰ τὴν μελέτην, ὡς δέον μὴ τὴν μὲν
χρήσιμον εἶναι [t]τοῖν χεροῖν τὴν δὲ ἄχρηστον. Δράκοντος 13
δὲ νόμοι μέν εἰσι, πολιτείᾳ δ' ὑπαρχούσῃ τοὺς νόμους ἔθηκεν·
ἴδιον δ' ἐν τοῖς νόμοις οὐδέν ἐστιν ὅ τι καὶ μνείας ἄξιον,
πλὴν ἡ χαλεπότης διὰ τὸ τῆς ζημίας μέγεθος. [u]Ἐγένετο δὲ
καὶ Πιττακὸς νόμων δημιουργὸς ἀλλ' οὐ πολιτείας· νόμος δ'
ἴδιος αὐτοῦ τὸ τοὺς μεθύοντας, ἂν τυπτήσωσι, πλείω ζημίαν
[v]ἀποτίνειν τῶν νηφόντων· διὰ γὰρ τὸ πλείους ὑβρίζειν με-
θύοντας ἢ νήφοντας οὐ πρὸς τὴν συγγνώμην [w]ἀπέβλεψεν,
ὅτι δεῖ μεθύουσιν ἔχειν μᾶλλον, ἀλλὰ πρὸς τὸ συμφέρον.
[u]Ἐγένετο δὲ καὶ [x]Ἀνδροδάμας [y]Ῥηγῖνος νομοθέτης Χαλκι- 14
δεῦσι τοῖς ἐπὶ Θρᾴκης, οὗ περί τε τὰ φονικὰ καὶ τὰς ἐπικλή-
ρους ἐστίν· οὐ μὴν ἀλλ' ἴδιόν γε οὐδὲν αὐτοῦ λέγειν ἔχοι
τις ἄν. Τὰ μὲν οὖν περὶ τὰς πολιτείας, τάς τε κυρίας καὶ
τὰς ὑπὸ τινῶν εἰρημένας, ἔστω τεθεωρημένα τὸν τρόπον τοῦ-
τον.

Γ.

Τῷ περὶ πολιτείας ἐπισκοποῦντι, καὶ τίς ἑκάστη καὶ
ποία τις, σχεδὸν πρώτη σκέψις περὶ πόλεως ἰδεῖν, τί ποτ'
ἐστὶν ἡ πόλις· νῦν γὰρ ἀμφισβητοῦσιν, οἱ μὲν φάσκοντες
τὴν πόλιν πεπραχέναι τὴν πρᾶξιν, οἱ δ' οὐ τὴν πόλιν ἀλλὰ
τὴν ὀλιγαρχίαν ἢ τὸν τύραννον. Τοῦ δὲ πολιτικοῦ καὶ τοῦ
νομοθέτου πᾶσαν ὁρῶμεν τὴν πραγματείαν οὖσαν περὶ πόλιν·
ἡ δὲ πολιτεία τῶν τὴν πόλιν οἰκούντων ἐστὶ τάξις τις. [u]Ἐπεὶ 2
δ' ἡ πόλις τῶν συγκειμένων, καθάπερ ἄλλο τι τῶν ὅλων
μὲν συνεστώτων δ' ἐκ πολλῶν μορίων, δῆλον ὅτι πρότερον
ὁ πολίτης ζητητέος· ἡ γὰρ πόλις πολιτῶν τι πλῆθός ἐστιν,

[r] φιλολάου $Q^b.T^b.$ et pr. $I^b.$ [s] post γυναικῶν $T^b.$ καὶ παίδων.
[t] ταῖν $Q^b.$ [v] ἀποτείνειν $T^b.$ [w] ἀπέβλεψαν $T^b.$

ὥστε τίνα χρὴ καλεῖν πολίτην καὶ τίς ὁ πολίτης ἐστί, σκεπτέον. Καὶ γὰρ ὁ πολίτης ἀμφισβητεῖται πολλάκις· οὐ γὰρ τὸν αὐτὸν ὁμολογοῦσι πάντες εἶναι πολίτην· ἔστι γάρ τις ὃς ἐν δημοκρατίᾳ πολίτης ὢν ἐν ὀλιγαρχίᾳ πολλάκις 3 οὐκ ἔστι πολίτης. Τοὺς μὲν οὖν ἄλλως πως τυγχάνοντας ταύτης τῆς προσηγορίας, οἷον τοὺς ποιητοὺς πολίτας, ἀφετέον. [t]Ὁ δὲ πολίτης οὐ τῷ οἰκεῖν που πολίτης ἐστίν· καὶ 4 γὰρ μέτοικοι καὶ δοῦλοι κοινωνοῦσι τῆς οἰκήσεως. Οὐδ' οἱ τῶν δικαίων μετέχοντες οὕτως ὥστε καὶ δίκην ὑπέχειν καὶ δικάζεσθαι· τοῦτο γὰρ ὑπάρχει καὶ τοῖς ἀπὸ συμβόλων κοινωνοῦσιν· καὶ γὰρ ταῦτα τούτοις ὑπάρχει. Πολλαχοῦ μὲν οὖν οὐδὲ τούτων τελέως οἱ μέτοικοι μετέχουσιν, [x]ἀλλὰ νέμειν 5 ἀνάγκη προστάτην. Διὸ ἀτελῶς πως μετέχουσι τῆς τοιαύτης κοινωνίας· ἀλλὰ καθάπερ καὶ παῖδας τοὺς μήπω δι' ἡλικίαν ἐγγεγραμμένους καὶ τοὺς γέροντας τοὺς [y]ἀφειμένους, φατέον εἶναι μέν πως πολίτας, οὐχ ἁπλῶς δὲ λίαν ἀλλὰ προστιθέντας τοὺς μὲν [z]ἀτελεῖς τοὺς δὲ παρηκμακότας ἤ τι τοιοῦτον ἕτερον· οὐδὲν γὰρ διαφέρει· δῆλον γὰρ τὸ λεγόμενον· ζητοῦμεν γὰρ τὸν ἁπλῶς πολίτην καὶ μηδὲν ἔχοντα τοιοῦτον ἔγκλημα διορθώσεως δεόμενον, ἐπεὶ καὶ περὶ τῶν ἀτίμων καὶ φυγάδων ἔστι τὰ τοιαῦτα καὶ διαπορεῖν καὶ 6 λύειν. Πολίτης δ' ἁπλῶς οὐδενὶ τῶν ἄλλων ὁρίζεται μᾶλλον ἢ [a]τῷ μετέχειν κρίσεως καὶ ἀρχῆς. Τῶν δ' ἀρχῶν αἱ μέν εἰσι διῃρημέναι κατὰ χρόνον, ὥστ' ἐνίας μὲν ὅλως δὶς τὸν αὐτὸν οὐκ ἔξεστιν ἄρχειν, ἢ διά τινων ὡρισμένων χρό- 7 νων· ὁ δ' ἀόριστος, οἷον ὁ δικαστὴς καὶ ἐκκλησιαστής. Τάχα μὲν [b]οὖν ἂν φαίη τις οὐδ' ἄρχοντας εἶναι τοὺς τοιούτους, οὐδὲ μετέχειν διὰ ταῦτ' ἀρχῆς· καίτοι γελοῖον τοὺς κυριωτάτους ἀποστερεῖν ἀρχῆς. [t]Ἀλλὰ διαφερέτω μηδέν· περὶ ὀνόματος γὰρ ὁ λόγος· ἀνώνυμον γὰρ τὸ κοινὸν ἐπὶ δικαστοῦ καὶ [c]ἐκκλησιαστοῦ, τί δεῖ ταῦτ' ἄμφω καλεῖν. [t]Ἔστω δὴ 8 διορισμοῦ χάριν ἀόριστος ἀρχή. Τίθεμεν δὴ πολίτας τοὺς

[x] ἀλλὰ—μετέχουσι om. Qb.Tb. [y] ἀφειμένως Tb. [z] ἀτελεῖν Ib.Tb. [a] τῷ] τῶν Tb. [b] οὖν ἀντιφαίη τις Ib.Qb.Tb. [c] ἐκκλησιαστικοῦ Tb.

οὕτω μετέχοντας. [1] Ὁ μὲν οὖν μάλιστ' ἂν ἐφαρμόσας πολίτης ἐπὶ πάντας τοὺς λεγομένους πολίτας σχεδὸν τοιοῦτός ἐστιν. Δεῖ δὲ μὴ λανθάνειν ὅτι τῶν πραγμάτων ἐν οἷς τὰ ὑποκείμενα διαφέρει τῷ εἴδει, καὶ τὸ μὲν αὐτῶν ἐστὶ πρῶτον τὸ δὲ δεύτερον τὸ δ' ἐχόμενον, ἢ τὸ παράπαν οὐδέν ἐστιν, [d] ἢ τοιαῦτα, τὸ κοινόν, ἢ γλίσχρως. Τὰς δὲ πολιτείας 9
ὁρῶμεν εἴδει διαφερούσας ἀλλήλων, καὶ τὰς μὲν ὑστέρας τὰς δὲ προτέρας οὔσας· τὰς γὰρ ἡμαρτημένας καὶ παρεκβεβηκυίας ἀναγκαῖον ὑστέρας εἶναι τῶν [e] ἀναμαρτήτων. Τὰς δὲ παρεκβεβηκυίας πῶς λέγομεν, ὕστερον ἔσται φανερόν. [2] Ὥστε καὶ τὸν πολίτην ἕτερον ἀναγκαῖον εἶναι τὸν καθ' ἑκάστην πολιτείαν. Διόπερ ὁ λεχθεὶς ἐν μὲν δημοκρατίᾳ μάλιστ' 10
ἐστὶ πολίτης, ἐν δὲ ταῖς ἄλλαις ἐνδέχεται μέν, οὐ μὴν ἀναγκαῖον. [3] Ἐνίαις γὰρ οὐκ ἔστι δῆμος, οὐδ' ἐκκλησίαν νομίζουσιν ἀλλὰ συγκλήτους, καὶ τὰς δίκας δικάζουσι κατὰ μέρος, οἷον ἐν Λακεδαίμονι τὰς τῶν συμβολαίων δικάζει τῶν ἐφόρων ἄλλος ἄλλας, οἱ δὲ γέροντες τὰς φονικάς, ἑτέρα δ' ἴσως ἀρχή τις ἑτέρας. Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ περὶ Καρχη- 11
δόνα· πάσας γὰρ ἀρχαί τινες κρίνουσι τὰς δίκας. [4] Ἀλλ' ἔχει [f] γὰρ διόρθωσιν ὁ τοῦ πολίτου διορισμός. [5] Ἐν γὰρ ταῖς ἄλλαις πολιτείαις οὐχ ὁ ἀόριστος ἄρχων ἐκκλησιαστής ἐστι καὶ δικαστής, ἀλλ' ὁ κατὰ τὴν ἀρχὴν ὡρισμένος· τούτων γὰρ ἢ πᾶσιν ἢ τισὶν ἀποδέδοται τὸ [g] βουλεύεσθαι καὶ δικάζειν ἢ περὶ πάντων ἢ περὶ τινῶν. Τίς μὲν οὖν ἐστὶν ὁ 12
πολίτης, ἐκ τούτων φανερόν· ᾧ γὰρ ἐξουσία κοινωνεῖν ἀρχῆς βουλευτικῆς ἢ κριτικῆς, πολίτην ἤδη λέγομεν εἶναι ταύτης τῆς πόλεως, πόλιν δὲ τὸ τῶν τοιούτων πλῆθος ἱκανὸν πρὸς αὐτάρκειαν ζωῆς, ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν. [1] Ὁρίζονται δὴ πρὸς τὴν 2
χρῆσιν πολίτην τὸν ἐξ ἀμφοτέρων πολιτῶν καὶ μὴ θατέρου μόνον, οἷον πατρὸς ἢ μητρός· οἱ δὲ καὶ τοῦτ' ἐπὶ πλέον ζητοῦσιν, οἷον ἐπὶ πάππους δύο ἢ τρεῖς [h] ἢ πλείους. Οὕτω δὴ ὁριζομένων πολιτικῶς καὶ [i] ταχέως, ἀποροῦσί τινες τὸν

[d] ἢ] ἢ Q[b].T[b]. [e] ἀναμαρτημάτων Q[b].T[b]. [f] γὰρ post ἔχει om. Q[b]. [g] βούλεσθαι I[b].Q[b].T[b]. [h] ἢ πλέους T[b]. [i] παχέως interpretes.

2 [k]τρίτον ἐκεῖνον ἢ τέταρτον, πῶς ἔσται πολίτης. Γοργίας μὲν οὖν ὁ Λεοντῖνος, [l]τὰ μὲν ἴσως ἀπορῶν τὰ δ' εἰρωνευόμενος, ἔφη, καθάπερ ὅλμους εἶναι τοὺς ὑπὸ τῶν ὁλμοποιῶν πεποιημένους, [m]οὕτω καὶ Λαρισσαίους τοὺς ὑπὸ [n]τῶν δημι-
3 ουργῶν πεποιημένους· εἶναι γάρ τινας λαρισσοποιούς. [1]Ἔστι δ' ἁπλοῦν· εἰ γὰρ μετεῖχον κατὰ τὸν ῥηθέντα διορισμὸν τῆς πολιτείας, [o]ἦσαν ἂν πολῖται· καὶ γὰρ οὐ δυνατὸν ἐφαρμόττειν τὸ ἐκ πολίτου ἢ ἐκ πολίτιδος ἐπὶ τῶν πρώτων οἰκησάντων ἢ κτισάντων. [1]Ἀλλ' ἴσως [p]ἐκεῖνοι μᾶλλον ἔχουσιν ἀπορίαν, ὅσοι μετέσχον μεταβολῆς γενομένης πολιτείας, οἷον
4 [1]Ἀθήνησιν ἐποίησε Κλεισθένης μετὰ τὴν τῶν τυράννων ἐκβολήν· πολλοὺς γὰρ ἐφυλέτευσε ξένους καὶ δούλους μετοίκους. Τὸ δ' ἀμφισβήτημα πρὸς τούτους ἐστὶν οὐ τίς πολίτης, ἀλλὰ πότερον ἀδίκως ἢ δικαίως. Καίτοι καὶ [q]τοῦτό τις ἔτι προσαπορήσειεν, ἆρ' εἰ μὴ δικαίως πολίτης, οὐ πολίτης,
5 ὡς ταὐτὸ δυναμένου τοῦ τ' ἀδίκου καὶ τοῦ ψευδοῦς. [1]Ἐπεὶ δ' ὁρῶμεν καὶ ἄρχοντάς τινας ἀδίκως, οὓς ἄρχειν μὲν φήσομεν ἀλλ' οὐ δικαίως, ὁ δὲ πολίτης ἀρχῇ τινὶ διωρισμένος ἐστίν (ὁ γὰρ κοινωνῶν τῆς τοιᾶσδε ἀρχῆς πολίτης ἐστίν, ὡς ἔφα-
3 μεν), δῆλον ὅτι πολίτας μὲν εἶναι φατέον καὶ τούτους, περὶ δὲ τοῦ δικαίως ἢ μὴ δικαίως συνάπτει πρὸς τὴν εἰρημένην πρότερον ἀμφισβήτησιν. [1]Ἀποροῦσι γάρ τινες πόθ' ἡ πόλις ἔπραξε καὶ πότε οὐχ ἡ πόλις, οἷον ὅταν ἐξ ὀλιγαρχίας
2 ἢ τυραννίδος γένηται δημοκρατία. Τότε γὰρ οὔτε τὰ συμβόλαια ἔνιοι βούλονται διαλύειν, ὡς οὐ τῆς πόλεως ἀλλὰ τοῦ τυράννου λαβόντος, οὔτ' ἄλλα πολλὰ τῶν τοιούτων, ὡς ἐνίας τῶν πολιτειῶν τῷ κρατεῖν οὔσας, ἀλλ' οὐ διὰ τὸ κοινῇ συμφέρον. Εἴπερ οὖν καὶ δημοκρατοῦνταί τινες κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον, ὁμοίως τῆς πόλεως φατέον εἶναι ταύτης τὰς τῆς πολιτείας ταύτης πράξεις καὶ τὰς ἐκ τῆς ὀλιγαρχίας καὶ τῆς
3 τυραννίδος. [1]Ἔοικε δ' οἰκεῖος ὁ λόγος εἶναι τῆς ἀπορίας ταύ-

[k] τρίτον] τρόπον Q[b]. [l] τὰ μὲν om. T[b]. [m] οὕτω—πεποιημένους om. I[b]. [n] τῶν om. T[b]. [o] ἦσαν] ἢ U[b]. [p] ἐκείνην μᾶλλον ἔχει I[b].M[b].Q[b].T[b].U[b]. et 1857. [q] τούτῳ I[b].Q[b].T[b].

της, πῶς ποτὲ χρὴ λέγειν τὴν πόλιν εἶναι τὴν αὐτὴν ἢ μὴ τὴν αὐτὴν ἀλλ' ἑτέραν. [b]Ἡ μὲν οὖν ἐπιπολαιοτάτη τῆς ἀπορίας ζήτησις περὶ τὸν τόπον καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἐστίν· ἐνδέχεται [r]γὰρ διαζευχθῆναι τὸν τόπον καὶ τοὺς ἀνθρώπους, καὶ τοὺς μὲν ἕτερον τοὺς δ' ἕτερον οἰκῆσαι τόπον. Ταύτην 4
μὲν οὖν [s]πραοτέραν θετέον τὴν ἀπορίαν· πολλαχῶς γὰρ τῆς πόλεως λεγομένης ἐστί πως εὐμάρεια τῆς τοιαύτης ζητήσεως. [b]Ὁμοίως δὲ καὶ τῶν τὸν αὐτὸν [t]τόπον κατοικούντων ἀνθρώπων πότε δεῖ νομίζειν μίαν εἶναι τὴν πόλιν. Οὐ γὰρ [v]δὴ 5
τοῖς τείχεσιν· εἴη γὰρ ἂν Πελοποννήσῳ περιβαλεῖν ἓν τεῖχος. Τοιαύτη δ' ἴσως ἐστὶ καὶ Βαβυλὼν καὶ πᾶσα ἥτις ἔχει περιγραφὴν μᾶλλον ἔθνους ἢ πόλεως· ἧς γέ φασιν ἑαλωκυίας τρίτην ἡμέραν οὐκ αἰσθέσθαι τι μέρος τῆς πόλεως. [b]Ἀλλὰ περὶ μὲν ταύτης τῆς ἀπορίας εἰς ἄλλον καιρὸν χρή- 6
σιμος ἡ σκέψις· περὶ γὰρ μεγέθους τῆς πόλεως, τό τε πόσον καὶ πότερον [w]ἔθνος ἓν ἢ πλείω συμφέρει, δεῖ μὴ λανθάνειν τὸν πολιτικόν· ἀλλὰ τῶν αὐτῶν κατοικούντων τὸν αὐτὸν τόπον, πότερον ἕως ἂν ᾖ τὸ γένος ταὐτὸ τῶν κατοικούντων, τὴν αὐτὴν εἶναι φατέον πόλιν, [x]καίπερ ἀεὶ τῶν μὲν φθειρομένων τῶν δὲ γινομένων, ὥσπερ καὶ ποταμοὺς εἰώθαμεν λέγειν τοὺς αὐτοὺς καὶ κρήνας τὰς αὐτάς, καίπερ ἀεὶ τοῦ μὲν ἐπιγινομένου νάματος τοῦ δ' ὑπεξιόντος, ἢ τοὺς μὲν ἀνθρώπους φατέον εἶναι τοὺς αὐτοὺς διὰ τὴν τοιαύτην αἰτίαν, τὴν δὲ πόλιν ἑτέραν; [y]Εἴπερ γάρ ἐστι κοινωνία τις ἡ πόλις, 7
ἔστι δὲ κοινωνία πολιτῶν, πολιτείας γιγνομένης ἑτέρας τῷ εἴδει καὶ διαφερούσης τῆς πολιτείας ἀναγκαῖον εἶναι δόξειεν ἂν καὶ τὴν πόλιν εἶναι μὴ τὴν αὐτήν, ὥσπερ γε καὶ χορὸν ὁτὲ μὲν κωμικὸν ὁτὲ δὲ τραγικὸν ἕτερον εἶναί φαμεν, τῶν αὐτῶν πολλάκις [z]ἀνθρώπων ὄντων. [b]Ὁμοίως δὲ καὶ πᾶσαν 8
ἄλλην κοινωνίαν καὶ σύνθεσιν ἑτέραν, ἂν εἶδος ἕτερον ᾖ τῆς συνθέσεως, οἷον ἁρμονίαν τῶν αὐτῶν φθόγγων ἑτέραν [a]εἶναι

[r] γὰρ] γὰρ καὶ Ib. [s] πρωτέραν Qb.Tb. [t] τόπον om. Ib.Qb.Tb. [v] δὴ] δεῖ Qb. [w] ἔθνος om. Ib.Tb. [x] καίπερ—αὐτάς om. Ib. [y] εἴπερ —αὐτήν om. Ib. [z] ἀνθρώπων om. Qb.Tb. [a] εἶναι om. Qb.Tb.

9 [b]λέγομεν, ἂν ὁτὲ μὲν ᾖ Δώριος ὁτὲ δὲ Φρύγιος. Εἰ δὴ τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον, φανερὸν ὅτι μάλιστα λεκτέον τὴν αὐτὴν πόλιν εἰς τὴν πολιτείαν βλέποντας· ὄνομα δὲ καλεῖν ἕτερον ἢ ταὐτὸν ἔξεστι καὶ τῶν αὐτῶν κατοικούντων αὐτὴν καὶ πάμπαν ἑτέρων ἀνθρώπων. Εἰ δὲ δίκαιον διαλύειν ἢ μὴ διαλύειν, ὅταν εἰς ἑτέραν [c]μεταβάλλῃ πολιτείαν ἡ πόλις, λόγος ἕτερος.

4 Τῶν δὲ νῦν εἰρημένων ἐχόμενόν ἐστιν ἐπισκέψασθαι πότερον τὴν αὐτὴν ἀρετὴν ἀνδρὸς ἀγαθοῦ καὶ πολίτου σπουδαίου [d]θετέον, ἢ μὴ τὴν αὐτήν. Ἀλλὰ μὴν εἴ γε τοῦτο τυχεῖν δεῖ ζητήσεως, τὴν τοῦ πολίτου τύπῳ τινὶ πρῶτον ληπτέον. Ὥσπερ οὖν ὁ πλωτὴρ εἷς τις τῶν κοινωνῶν ἐστίν, οὕτω καὶ 2 τὸν πολίτην φαμέν. Τῶν δὲ πλωτήρων καίπερ ἀνομοίων ὄντων τὴν δύναμιν (ὁ μὲν γάρ ἐστιν ἐρέτης, ὁ δὲ κυβερνήτης, ὁ δὲ πρωρεύς, ὁ δ' ἄλλην τιν' ἔχων τοιαύτην ἐπωνυμίαν) δῆλον ὡς ὁ μὲν ἀκριβέστατος ἑκάστου λόγος ἴδιος ἔσται τῆς ἀρετῆς, ὁμοίως δὲ καὶ κοινός τις ἐφαρμόσει πᾶσιν. Ἡ γὰρ σωτηρία τῆς ναυτιλίας ἔργον ἐστὶν αὐτῶν πάντων· τούτου 3 γὰρ ἕκαστος ὀρέγεται τῶν πλωτήρων. Ὁμοίως τοίνυν καὶ τῶν πολιτῶν, καίπερ ἀνομοίων ὄντων, ἡ σωτηρία τῆς κοινωνίας ἔργον ἐστί, κοινωνία δ' ἐστὶν ἡ πολιτεία· διὸ τὴν ἀρετὴν ἀναγκαῖον εἶναι τοῦ πολίτου πρὸς τὴν πολιτείαν. Εἴπερ οὖν ἐστὶ πλείω πολιτείας εἴδη, δῆλον ὡς οὐκ ἐνδέχεται τοῦ σπουδαίου πολίτου μίαν ἀρετὴν εἶναι τὴν τελείαν· [e]τὸν δ' ἀγαθὸν ἄνδρα [f]φαμὲν εἶναι κατ' ἀρετὴν τελείαν. 4 Ὅτι μὲν οὖν ἐνδέχεται πολίτην ὄντα σπουδαῖον μὴ κεκτῆσθαι τὴν ἀρετὴν καθ' ἣν σπουδαῖος ἀνήρ, φανερόν. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ κατ' ἄλλον τρόπον ἔστι διαποροῦντας ἐπελ- 5 θεῖν τὸν αὐτὸν λόγον περὶ τῆς ἀρίστης πολιτείας. Εἰ γὰρ ἀδύνατον ἐξ ἁπάντων σπουδαίων ὄντων εἶναι πόλιν, δεῖ δ' ἕκαστον τὸ καθ' αὐτὸν ἔργον εὖ ποιεῖν, τοῦτο δ' ἀπ' ἀρετῆς·

[b] λέγοιμεν $I^b.Q^b.T^b$. [c] μεταβάλη I^b. [d] θετέον om. I^b. [e] τὸν —τελείαν om. $Q^b.T^b$. et pr. I^b. [f] φαμεν κατὰ μίαν ἀρετὴν εἶναι τελείαν rc. I^b.

ἐπεὶ δ' ἀδύνατον [g]ὁμοίους εἶναι πάντας τοὺς πολίτας, οὐκ ἂν εἴη μία ἀρετὴ πολίτου καὶ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ. Τὴν μὲν γὰρ τοῦ σπουδαίου πολίτου δεῖ πᾶσιν ὑπάρχειν (οὕτω γὰρ ἀρίστην ἀναγκαῖον εἶναι τὴν πόλιν), τὴν δὲ τοῦ ἀνδρὸς [h]τοῦ ἀγαθοῦ ἀδύνατον, εἰ μὴ πάντας ἀναγκαῖον ἀγαθοὺς εἶναι τοὺς ἐν τῇ σπουδαίᾳ πόλει πολίτας. Ἔτι ἐπεὶ ἐξ ἀνομοίων 6
ἡ πόλις, ὥσπερ ζῷον εὐθὺς ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος καὶ ψυχὴ ἐκ λόγου καὶ ὀρέξεως καὶ οἰκία ἐξ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς καὶ κτῆσις ἐκ δεσπότου καὶ δούλου, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ πόλις ἐξ ἁπάντων τε τούτων καὶ πρὸς τούτοις ἐξ ἄλλων ἀνομοίων συνέστηκεν εἰδῶν, ἀνάγκη μὴ μίαν εἶναι τὴν τῶν πολιτῶν πάντων ἀρετήν, ὥσπερ οὐδὲ τῶν χορευτῶν κορυφαίου καὶ παραστάτου. Διότι μὲν τοίνυν ἁπλῶς οὐχ ἡ αὐτή, φανερὸν 7
ἐκ τούτων· ἀλλ' ἆρα ἔσται τινὸς ἡ αὐτὴ ἀρετὴ πολίτου τε σπουδαίου καὶ ἀνδρὸς σπουδαίου; Φαμὲν δὴ τὸν ἄρχοντα τὸν σπουδαῖον ἀγαθὸν εἶναι καὶ φρόνιμον, τὸν δὲ πολιτικὸν ἀναγκαῖον εἶναι φρόνιμον. Καὶ τὴν παιδείαν δ' εὐθὺς ἐτέ- 8
ραν εἶναι λέγουσί τινες τοῦ ἄρχοντος, ὥσπερ καὶ φαίνονται οἱ τῶν βασιλέων [i]υἱεῖς ἱππικὴν καὶ πολεμικὴν παιδευόμενοι, καὶ Εὐριπίδης φησὶ

μή μοι [k]τὰ κόμψ'—
ἀλλ' ὧν πόλει δεῖ,

ὡς οὖσάν τινα ἄρχοντος παιδείαν. Εἰ δὲ [l]ἡ αὐτὴ ἀρετὴ 9
ἄρχοντός τε ἀγαθοῦ καὶ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ, πολίτης δ' ἐστὶ καὶ ὁ ἀρχόμενος, οὐχ ἡ αὐτὴ ἁπλῶς ἂν εἴη πολίτου καὶ ἀνδρός, τινὸς μέντοι πολίτου· [m]οὐ γὰρ ἡ αὐτὴ ἄρχοντος καὶ πολίτου, καὶ διὰ τοῦτ' ἴσως [t]Ἰάσων ἔφη πεινῆν, ὅτε μὴ [n]τυραννοῖ, ὡς οὐκ ἐπιστάμενος ἰδιώτης εἶναι. [t]Ἀλλὰ μὴν ἐπαινεῖταί γε 10
τὸ δύνασθαι ἄρχειν καὶ ἄρχεσθαι, [o]καὶ πολίτου δοκίμου ἡ ἀρετὴ εἶναι τὸ δύνασθαι καὶ ἄρχειν καὶ ἄρχεσθαι καλῶς. Εἰ οὖν τὴν μὲν τοῦ ἀγαθοῦ ἀνδρὸς τίθεμεν ἀρχικήν, τὴν δὲ τοῦ

[g] ὁμοίως T^b. [h] τοῦ alterum om. T^b. [i] υἱεῖς] οἱ εἰς T^b. [k] τὰ] κατα I^b. [l] ἡ om. Q^b. [m] οὐ—πολίτου om. pr. I^b. rc. οὐ γὰρ οἱ αὐτοὶ ἄρχοντες καὶ πολῖται. [n] τυραννεῖ pr. I^b. [o] καὶ πολίτου—ἄρχεσθαι om. Q^b.T^b.

11 πολίτου ἄμφω, οὐκ ἂν εἴη ἄμφω ἐπαινετὰ ὁμοίως. [1]Ἐπεὶ
οὖν ποτὲ δοκεῖ ἀμφότερα καὶ οὐ ταὐτὰ δεῖν τὸν ἄρχοντα
[p]μανθάνειν καὶ τὸν ἀρχόμενον, [q]τὸν δὲ πολίτην ἀμφότερ' ἐπίστασθαι καὶ μετέχειν ἀμφοῖν, τοὐντεῦθεν ἂν κατίδοι τις.
[1]Ἔστι γὰρ ἀρχὴ δεσποτική· ταύτην δὲ τὴν περὶ τἀναγκαῖα
[r]λέγομεν, ἃ ποιεῖν ἐπίστασθαι τὸν ἄρχοντ' οὐκ ἀναγκαῖον,
12 ἀλλὰ χρῆσθαι μᾶλλον· θάτερον δὲ καὶ ἀνδραποδῶδες. Λέγω
δὲ θάτερον τὸ δύνασθαι καὶ ὑπηρετεῖν τὰς διακονικὰς πράξεις.
Δούλου δ' εἴδη πλείω λέγομεν· αἱ γὰρ ἐργασίαι πλείους.
[1]Ὧν ἓν μέρος κατέχουσιν οἱ χερνῆτες· οὗτοι δ' εἰσίν, ὥσπερ
σημαίνει καὶ τοὔνομ' αὐτούς, οἱ ζῶντες ἀπὸ τῶν χειρῶν, ἐν
οἷς ὁ βάναυσος τεχνίτης ἐστίν. Διὸ παρ' ἐνίοις οὐ μετεῖχον
οἱ δημιουργοὶ τὸ παλαιὸν ἀρχῶν, πρὶν δῆμον γενέσθαι τὸν
13 ἔσχατον. Τὰ μὲν οὖν ἔργα τῶν ἀρχομένων οὕτως οὐ δεῖ
τὸν ἀγαθὸν οὐδὲ τὸν πολιτικὸν οὐδὲ τὸν πολίτην τὸν ἀγαθὸν
μανθάνειν, εἰ μή ποτε χρείας χάριν αὐτῷ πρὸς αὐτόν· οὐ
γὰρ ἔτι συμβαίνει γίνεσθαι τὸν μὲν δεσπότην τὸν δὲ δοῦλον.
[1]Ἀλλ' ἔστι τις ἀρχὴ καθ' ἣν ἄρχει τῶν ὁμοίων τῷ γένει καὶ
14 τῶν ἐλευθέρων. Ταύτην γὰρ λέγομεν εἶναι τὴν πολιτικὴν
ἀρχήν, ἣν δεῖ τὸν ἄρχοντα ἀρχόμενον μαθεῖν, οἷον ἱππαρχεῖν ἱππαρχηθέντα, στρατηγεῖν στρατηγηθέντα καὶ ταξιαρχήσαντα καὶ λοχαγήσαντα. Διὸ [s]καὶ λέγεται καὶ τοῦτο
15 καλῶς, ὡς οὐκ ἔστιν εὖ ἄρξαι μὴ ἀρχθέντα. Τούτων δὲ
ἀρετὴ μὲν ἑτέρα, δεῖ δὲ τὸν πολίτην [t]τὸν ἀγαθὸν ἐπίστασθαι καὶ δύνασθαι καὶ ἄρχεσθαι καὶ ἄρχειν, καὶ αὕτη ἀρετὴ
πολίτου, τὸ τὴν τῶν ἐλευθέρων ἀρχὴν ἐπίστασθαι ἐπ' ἀμφό-
16 τερα. Καὶ ἀνδρὸς δὴ ἀγαθοῦ ἄμφω, καὶ [v]εἰ ἕτερον εἶδος
σωφροσύνης καὶ δικαιοσύνης ἀρχικῆς· καὶ γὰρ ἀρχομένου μὲν
ἐλευθέρου δὲ δῆλον ὅτι οὐ μία ἂν εἴη τοῦ ἀγαθοῦ ἀρετή, οἷον
δικαιοσύνη, ἀλλ' εἴδη ἔχουσα καθ' ἃ ἄρξει καὶ ἄρξεται, ὥσπερ
17 ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς ἑτέρα σωφροσύνη καὶ ἀνδρία. Δόξαι

p καυθάνειν Q[b].T[b]. q τὸ δὲ πολίτην ἀμφότερον Q[b].T[b]. r λεγόμενα ποιεῖν I[b].Q[b].T[b]. s καὶ ante λέγεται om. I[b]. t τὸν om. Q[b].T[b]. v εἰ] εἰς Q[b].

γὰρ ἂν εἶναι δειλὸς ἀνήρ, εἰ οὕτως ἀνδρεῖος εἴη ὥσπερ γυνὴ ἀνδρεία, καὶ γυνὴ [w]λάλος, εἰ οὕτω κοσμία εἴη ὥσπερ ὁ ἀνὴρ ὁ ἀγαθός, ἐπεὶ καὶ οἰκονομία ἑτέρα ἀνδρὸς καὶ γυναικός· τοῦ μὲν γὰρ κτᾶσθαι, τῆς δὲ φυλάττειν ἔργον ἐστίν. Ἡ δὲ φρόνησις ἄρχοντος [x]ἴδιος ἀρετὴ μόνη· τὰς γὰρ ἄλλας ἔοικεν ἀναγκαῖον εἶναι κοινὰς καὶ τῶν ἀρχομένων καὶ τῶν ἀρχόντων. Ἀρχομένου δέ γε οὐκ ἔστιν ἀρετὴ φρόνησις, ἀλλὰ 18
δόξα ἀληθής· ὥσπερ αὐλοποιὸς γὰρ ὁ ἀρχόμενος, ὁ δ' ἄρχων αὐλητὴς ὁ χρώμενος. Πότερον μὲν οὖν ἡ αὐτὴ ἀρετὴ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ καὶ πολίτου σπουδαίου ἢ ἑτέρα, καὶ πῶς ἡ αὐτὴ καὶ πῶς ἑτέρα, φανερὸν ἐκ τούτων.

Περὶ δὲ τὸν πολίτην ἔτι λείπεταί τις τῶν ἀποριῶν. Ὡς 5
ἀληθῶς γὰρ πότερον πολίτης ἐστὶν ᾧ κοινωνεῖν ἔξεστιν ἀρχῆς, ἢ [y]καὶ τοὺς βαναύσους πολίτας θετέον; Εἰ μὲν οὖν καὶ τούτους θετέον οἷς μὴ μέτεστιν ἀρχῶν, οὐχ οἷόν τε παντὸς εἶναι πολίτου τὴν τοιαύτην ἀρετήν· οὗτος γὰρ πολίτης. Εἰ δὲ μηδεὶς τῶν τοιούτων πολίτης, ἐν τίνι μέρει [z]θετέος ἕκαστος; Οὐδὲ γὰρ μέτοικος οὐδὲ ξένος. Ἢ διά γε [a]τοῦτον 2
τὸν λόγον οὐδὲν φήσομεν συμβαίνειν ἄτοπον; Οὐδὲ γὰρ οἱ δοῦλοι τῶν εἰρημένων οὐδέν, οὐδ' οἱ ἀπελεύθεροι. Τοῦτο γὰρ ἀληθές, ὡς οὐ πάντας θετέον πολίτας ὧν ἄνευ οὐκ ἂν εἴη πόλις, ἐπεὶ οὐδ' οἱ παῖδες ὡσαύτως πολῖται καὶ οἱ ἄνδρες, ἀλλ' οἱ μὲν ἁπλῶς οἱ δ' ἐξ ὑποθέσεως· πολῖται μὲν γάρ εἰσιν, ἀλλ' ἀτελεῖς. Ἐν μὲν οὖν τοῖς ἀρχαίοις χρόνοις παρ' 3
ἐνίοις ἦν δοῦλον τὸ βάναυσον ἢ ξενικόν· διόπερ οἱ πολλοὶ τοιοῦτοι καὶ νῦν. Ἡ δὲ βελτίστη πόλις οὐ ποιήσει βάναυσον πολίτην· εἰ δὲ καὶ οὗτος πολίτης, ἀλλὰ πολίτου ἀρετὴν ἣν εἴπομεν λεκτέον οὐ παντός, οὐδ' ἐλευθέρου μόνον, ἀλλ' ὅσοι τῶν ἔργων εἰσὶν ἀφειμένοι τῶν ἀναγκαίων. Τῶν δ' 4
ἀναγκαίων οἱ μὲν ἑνὶ λειτουργοῦντες τὰ τοιαῦτα δοῦλοι, οἱ δὲ κοινοὶ βάναυσοι καὶ θῆτες. Φανερὸν δ' ἐντεῦθεν μικρὸν

[w] ἄλλος $I^b.Q^b.T^b$. [x] ἴδιος om. I^b. [y] καὶ om. T^b. [z] θετέον T^b. [a] τούτων T^b.

[b] ἐπισκεψαμένοις πῶς ἔχει περὶ αὐτῶν· αὐτὸ γὰρ φανὲν τὸ
5 λεχθὲν ποιεῖ δῆλον. [1]Ἐπεὶ γὰρ πλείους εἰσὶν αἱ πολιτεῖαι,
καὶ εἴδη πολίτου ἀναγκαῖον εἶναι πλείω, καὶ μάλιστα τοῦ
ἀρχομένου πολίτου, ὥστ' ἐν μέν τινι πολιτείᾳ τὸν βάναυσον
ἀναγκαῖον εἶναι καὶ τὸν θῆτα πολίτας, ἐν [c]τισὶ δ' ἀδύνατον,
οἷον εἴ τίς ἐστιν ἣν καλοῦσιν ἀριστοκρατικὴν καὶ ἐν ᾗ κατ'
ἀρετὴν αἱ τιμαὶ [d]δίδονται καὶ κατ' ἀξίαν· οὐ γὰρ οἷόν τ'
ἐπιτηδεῦσαι τὰ τῆς ἀρετῆς ζῶντα βίον βάναυσον ἢ θητικόν.
6 [1]Ἐν δὲ ταῖς ὀλιγαρχίαις θῆτα μὲν οὐκ ἐνδέχεται εἶναι πολί-
την (ἀπὸ τιμημάτων γὰρ μακρῶν αἱ μεθέξεις τῶν ἀρχῶν),
βάναυσον δ' ἐνδέχεται· πλουτοῦσι γὰρ καὶ οἱ πολλοὶ τῶν
7 τεχνιτῶν. [1]Ἐν Θήβαις δὲ νόμος ἦν [e]τὸν δέκα ἐτῶν μὴ ἀπε-
σχημένον τῆς ἀγορᾶς μὴ μετέχειν ἀρχῆς. [1]Ἐν πολλαῖς δὲ
πολιτείαις προσεφέλκεται καὶ τῶν ξένων ὁ νόμος· ὁ γὰρ ἐκ
πολίτιδος ἔν τισι δημοκρατίαις πολίτης ἐστίν. Τὸν αὐτὸν
8 δὲ τρόπον ἔχει καὶ τὰ περὶ τοὺς νόθους παρὰ πολλοῖς. Οὐ
μὴν ἀλλ' ἐπεὶ δι' ἔνδειαν τῶν γνησίων πολιτῶν ποιοῦνται
πολίτας τοὺς τοιούτους (διὰ γὰρ ὀλιγανθρωπίαν οὕτω χρῶν-
ται τοῖς νόμοις), εὐπορούντες δ' ὄχλου κατὰ μικρὸν παραι-
ροῦνται τοὺς ἐκ δούλου πρῶτον ἢ δούλης, εἶτα τοὺς ἀπὸ γυ-
ναικῶν· τέλος δὲ μόνον τοὺς ἐξ ἀμφοῖν [f]ἀστῶν πολίτας
9 ποιοῦσιν. [v]Ὅτι μὲν οὖν εἴδη πλείω πολίτου, φανερὸν ἐκ
τούτων, καὶ ὅτι λέγεται μάλιστα πολίτης ὁ μετέχων τῶν
τιμῶν, ὥσπερ καὶ [v]Ὅμηρος ἐποίησεν

[g] ὡσεί τιν' ἀτίμητον μετανάστην·

ὥσπερ μέτοικος γάρ ἐστιν ὁ τῶν τιμῶν μὴ μετέχων. [1]Ἀλλ'
ὅπου τὸ τοιοῦτον ἐπικεκρυμμένον ἐστίν, ἀπάτης χάριν τῶν
10 συνοικούντων ἐστίν. Πότερον μὲν οὖν ἑτέραν ἢ τὴν αὐτὴν
[h]θετέον καθ' ἣν ἀνὴρ ἀγαθός ἐστι καὶ πολίτης σπουδαῖος,
δῆλον ἐκ τῶν εἰρημένων, ὅτι τινὸς μὲν πόλεως ὁ αὐτὸς τινὸς
δ' ἕτερος, κἀκεῖνος οὐ πᾶς ἀλλ' ὁ πολιτικὸς καὶ κύριος [i]ἢ

[b] ἐπισκεψάμενος Tb. [c] τινι Ib. [d] γίνονται Ib. [e] τὸν] τῶν Qb.Tb. et pr. Ib. [f] αὐτῶν codices. [g] ὡσεί—μὴ μετέχων post συνοικούντων ἐστίν Ib.Qb.Tb. [h] θετέον om. Ib. [i] ἢ δυνάμενος εἶναι κύριος om. Qb.Tb.

δυνάμενος εἶναι κύριος, ἢ καθ' αὑτὸν ἢ μετ' ἄλλων, τῆς τῶν κοινῶν ἐπιμελείας.

[1]Ἐπεὶ δὲ ταῦτα διώρισται, τὸ μετὰ ταῦτα σκεπτέον πότε- 6
ρον μίαν θετέον πολιτείαν ἢ πλείους, κἂν εἰ πλείους, τίνες καὶ πόσαι, καὶ διαφοραὶ τίνες αὐτῶν εἰσίν. [1]Ἔστι δὲ πολι-
τεία πόλεως τάξις τῶν τε ἄλλων ἀρχῶν καὶ μάλιστα τῆς κυρίας πάντων. Κύριον μὲν γὰρ πανταχοῦ τὸ πολίτευμα τῆς πόλεως, πολίτευμα δ' ἐστὶν ἡ πολιτεία. Λέγω δ' οἷον 2
ἐν μὲν ταῖς δημοκρατικαῖς κύριος ὁ δῆμος, οἱ δ' ὀλίγοι τοὐ-
ναντίον ἐν ταῖς ὀλιγαρχίαις· φαμὲν δὲ καὶ πολιτείαν ἑτέραν εἶναι τούτων. Τὸν αὐτὸν δὲ τοῦτον ἐροῦμεν λόγον καὶ περὶ τῶν ἄλλων. [t]Ὑποθετέον [k] δὲ πρῶτον τίνος χάριν συνέστηκε πόλις, καὶ τῆς ἀρχῆς εἴδη πόσα τῆς περὶ ἄνθρωπον καὶ τὴν κοινωνίαν τῆς ζωῆς. Εἴρηται δὴ [l] καὶ κατὰ τοὺς πρώτους 3
λόγους, ἐν οἷς περὶ οἰκονομίας διωρίσθη καὶ δεσποτείας, [m] ὅτι φύσει μέν ἐστιν ἄνθρωπος ζῷον πολιτικόν, διὸ καὶ μηδὲν δεόμενοι τῆς [n] παρ' ἀλλήλων βοηθείας οὐκ ἔλαττον ὀρέγον-
ται τοῦ συζῆν· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὸ κοινῇ συμφέρον συνάγει, καθ' ὅσον ἐπιβάλλει μέρος ἑκάστῳ τοῦ ζῆν καλῶς. Μά- 4
λιστα μὲν οὖν τοῦτ' ἐστὶ τέλος, καὶ κοινῇ πᾶσι καὶ χωρίς· συνέρχονται δὲ καὶ τοῦ ζῆν ἕνεκεν αὐτοῦ (ἴσως γὰρ ἔνεστί τι τοῦ καλοῦ μόριον), καὶ συνέχουσι τὴν πολιτικὴν κοινωνίαν καὶ κατὰ τὸ ζῆν αὐτὸ μόνον, ἂν μὴ τοῖς χαλεποῖς κατὰ τὸν βίον [o] ὑπερβάλλῃ λίαν. Δῆλον δ' ὡς καρτεροῦσι πολλὴν 5
κακοπάθειαν οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων γλιχόμενοι τοῦ ζῆν, ὡς ἐνούσης τινὸς εὐημερίας ἐν αὐτῷ καὶ γλυκύτητος φυσικῆς. [1]Ἀλλὰ μὴν καὶ τῆς ἀρχῆς [p] τοὺς λεγομένους τρόπους ῥᾴ-
διον διελεῖν· καὶ γὰρ ἐν τοῖς ἐξωτερικοῖς λόγοις [q] διοριζό-
μεθα περὶ αὐτῶν πολλάκις. [t]Ἡ μὲν γὰρ δεσποτεία, καίπερ 6
ὄντος κατ' ἀλήθειαν τῷ τε φύσει δούλῳ καὶ τῷ φύσει δε-
σπότῃ ταὐτοῦ συμφέροντος, ὅμως ἄρχει πρὸς τὸ τοῦ δεσπό-
του συμφέρον οὐδὲν ἧττον, πρὸς δὲ τὸ τοῦ δούλου κατὰ

k δὴ Ib.Tb. l καὶ post δὴ om. Ib. m ὅτι] καὶ ὅτι Ib.Tb. n περὶ Ib.Tb. o ὑπερβάλη Ib.Qb.Tb. p τοὺς] γε τοὺς Ib. q διωριζόμεθα Qb.

συμβεβηκός· οὐ γὰρ ἐνδέχεται φθειρομένου τοῦ δούλου σώ-
7 ζεσθαι τὴν δεσποτείαν. [t]Ἡ δὲ τέκνων ἀρχὴ καὶ γυναικὸς καὶ τῆς οἰκίας πάσης, ἣν δὴ καλοῦμεν οἰκονομικήν, ἤτοι τῶν ἀρχομένων χάριν ἐστὶν ἢ κοινοῦ τινὸς ἀμφοῖν, καθ' αὑτὸ μὲν τῶν ἀρχομένων, ὥσπερ ὁρῶμεν καὶ τὰς ἄλλας τέχνας, οἷον ἰατρικὴν καὶ γυμναστικήν, [r]κατὰ συμβεβηκὸς δὲ κἂν αὐτῶν εἶεν· οὐδὲν γὰρ κωλύει τὸν παιδοτρίβην ἕνα τῶν γυμναζομένων ἐνίοτ' εἶναι καὶ αὐτόν, ὥσπερ ὁ κυβερνήτης εἷς ἐστὶν
8 ἀεὶ τῶν πλωτήρων. [t]Ὁ μὲν οὖν παιδοτρίβης ἢ κυβερνήτης σκοπεῖ τὸ τῶν ἀρχομένων ἀγαθόν· ὅταν δὲ τούτων εἷς γένηται καὶ αὐτός, [s]κατὰ συμβεβηκὸς μετέχει τῆς [t]ὠφελείας· ὁ μὲν γὰρ πλωτήρ, ὁ δὲ τῶν γυμναζομένων εἷς γίνεται παιδο-
9 τρίβης ὤν. Διὸ καὶ τὰς πολιτικὰς ἀρχάς, ὅταν ᾖ κατ' ἰσότητα τῶν πολιτῶν συνεστηκυῖα καὶ καθ' ὁμοιότητα, κατὰ μέρος ἀξιοῦσιν ἄρχειν, πρότερον μέν, ᾗ πέφυκεν, ἀξιοῦντες ἐν μέρει λειτουργεῖν, καὶ σκοπεῖν τινὰ πάλιν [v]τὸ αὑτοῦ ἀγαθόν, ὥσπερ πρότερον αὐτὸς ἄρχων ἐσκόπει τὸ ἐκείνου συμ-
10 φέρον. Νῦν δὲ διὰ τὰς ὠφελείας τὰς ἀπὸ τῶν κοινῶν καὶ τὰς ἐκ τῆς ἀρχῆς βούλονται συνεχῶς ἄρχειν, οἷον εἰ συνέβαινεν ὑγιαίνειν ἀεὶ τοῖς ἄρχουσι νοσακεροῖς οὖσιν· καὶ γὰρ ἂν
11 οὕτως ἴσως ἐδίωκον τὰς ἀρχάς. Φανερὸν τοίνυν ὡς ὅσαι μὲν πολιτεῖαι τὸ κοινῇ συμφέρον [w]σκοποῦσιν, αὗται μὲν ὀρθαὶ τυγχάνουσιν οὖσαι κατὰ τὸ ἁπλῶς δίκαιον, ὅσαι δὲ τὸ [x]σφέτερον μόνον τῶν ἀρχόντων, [y]ἡμαρτημέναι [z]πᾶσαι καὶ παρεκβάσεις τῶν ὀρθῶν πολιτειῶν· δεσποτικαὶ γάρ, ἡ δὲ πόλις κοινωνία τῶν ἐλευθέρων ἐστίν.

7 Διωρισμένων δὲ τούτων ἐχόμενόν ἐστι τὰς πολιτείας ἐπισκέψασθαι, πόσαι τὸν ἀριθμὸν καὶ τίνες εἰσί, καὶ πρῶτον τὰς ὀρθὰς αὐτῶν· καὶ γὰρ αἱ παρεκβάσεις ἔσονται φανεραὶ
2 τούτων διορισθεισῶν. [t]Ἐπεὶ δὲ πολιτεία μὲν καὶ πολίτευμα σημαίνει ταὐτόν, πολίτευμα δ' ἐστὶ τὸ κύριον τῶν πόλεων,

[r] κατὰ] καὶ κατὰ Tb. [s] κατὰ] κατὰ τὸ Qb.Tb. [t] ἀσφαλείας Qb.Tb.
[v] τὸ] τοῦ Qb.Tb. [w] σκοποῦσαι Qb. [x] σφέτερον σκοποῦσιν μόνον Tb.
[y] ἡμαρτηκέναι Tb. [z] καὶ πᾶσαι Ib.

ἀνάγκη δ' εἶναι κύριον ἢ ἕνα ἢ ὀλίγους ἢ τοὺς πολλούς, ὅταν μὲν ὁ εἷς ἢ οἱ ὀλίγοι ἢ οἱ πολλοὶ πρὸς τὸ κοινὸν συμφέρον ἄρχωσι, ταύτας μὲν ὀρθὰς ἀναγκαῖον εἶναι τὰς πολιτείας, τὰς δὲ πρὸς τὸ ἴδιον ἢ τοῦ ἑνὸς ἢ τῶν ὀλίγων ἢ τοῦ πλήθους παρεκβάσεις· ἢ γὰρ οὐ πολίτας φατέον εἶναι τοὺς μετέχοντας, ἢ δεῖ κοινωνεῖν τοῦ συμφέροντος. Καλεῖν δ' 3
εἰώθαμεν τῶν μὲν μοναρχιῶν τὴν πρὸς τὸ κοινὸν ἀποβλέπουσαν συμφέρον βασιλείαν, τὴν δὲ τῶν ὀλίγων μὲν πλειόνων δ' ἑνὸς ἀριστοκρατίαν, ἢ διὰ [a] τὸ τοὺς ἀρίστους ἄρχειν, ἢ διὰ τὸ πρὸς τὸ ἄριστον τῇ πόλει καὶ τοῖς κοινωνοῦσιν αὐτῆς. [v]Οταν δὲ τὸ πλῆθος πρὸς τὸ κοινὸν πολιτεύηται συμφέρον, καλεῖται τὸ κοινὸν ὄνομα πασῶν [b] τῶν πολιτειῶν, πολιτεία. Συμβαίνει δ' εὐλόγως· ἕνα μὲν γὰρ διαφέρειν 4
κατ' ἀρετὴν ἢ ὀλίγους ἐνδέχεται, πλείους δ' ἤδη χαλεπὸν ἠκριβῶσθαι πρὸς πᾶσαν ἀρετήν, ἀλλὰ μάλιστα τὴν πολεμικήν· αὕτη γὰρ ἐν πλήθει γίγνεται. Διόπερ κατὰ ταύτην τὴν πολιτείαν κυριώτατον τὸ προπολεμοῦν, καὶ μετέχουσιν αὐτῆς οἱ κεκτημένοι τὰ ὅπλα. Παρεκβάσεις δὲ τῶν εἰρη- 5
μένων τυραννὶς μὲν βασιλείας, ὀλιγαρχία δὲ ἀριστοκρατίας, δημοκρατία δὲ πολιτείας. [t]Η μὲν γὰρ τυραννὶς ἐστι μοναρχία πρὸς τὸ συμφέρον [c] τὸ τοῦ μοναρχοῦντος, ἡ δ' ὀλιγαρχία πρὸς τὸ τῶν εὐπόρων, ἡ δὲ δημοκρατία πρὸς τὸ συμφέρον τὸ τῶν ἀπόρων· πρὸς δὲ τὸ τῷ κοινῷ λυσιτελοῦν οὐδεμία αὐτῶν.

Δεῖ δὲ μικρῷ διὰ μακροτέρων εἰπεῖν τίς ἑκάστη τούτων 8
τῶν πολιτειῶν ἐστίν· καὶ γὰρ ἔχει τινὰς ἀπορίας, τῷ δὲ περὶ ἑκάστην μέθοδον φιλοσοφοῦντι καὶ μὴ μόνον ἀποβλέποντι πρὸς τὸ πράττειν οἰκεῖόν ἐστι τὸ μὴ παροραῖν μηδέ τι καταλείπειν, ἀλλὰ δηλοῦν τὴν περὶ ἕκαστον ἀλήθειαν. [u]Εστι δὲ τυραννὶς μὲν μοναρχία, καθάπερ εἴρηται, δεσπο- 2
τικὴ [d] τῆς πολιτικῆς κοινωνίας, ὀλιγαρχία δ' ὅταν ὦσι κύριοι τῆς πολιτείας οἱ τὰς οὐσίας ἔχοντες, δημοκρατία δὲ τοὐναν-

[a] τὸ om. Q[b]. [b] τῶν om. I[b]. [c] τὸ ante τοῦ om. T[b]. [d] τῆς om. Q[b].

τίον ὅταν οἱ μὴ κεκτημένοι πλῆθος οὐσίας ἀλλ' ἄποροι.
3 Πρώτη δ' ἀπορία πρὸς τὸν διορισμόν ἐστίν. [e]Εἰ γὰρ εἶεν οἱ πλείους ὄντες εὔποροι κύριοι τῆς πόλεως, δημοκρατία δ' ἐστὶν ὅταν ᾖ κύριον τὸ πλῆθος, ὁμοίως δὲ πάλιν κἂν [f]εἴ που συμβαίνῃ τοὺς ἀπόρους ἐλάττους μὲν εἶναι τῶν εὐπόρων, κρείττους δ' [g]ὄντας κυρίους εἶναι τῆς πολιτείας, ὅπου δ' ὀλίγον κύριον πλῆθος, ὀλιγαρχίαν εἶναί φασιν, οὐκ ἂν καλῶς
4 δόξειεν [h]διωρίσθαι περὶ τῶν πολιτειῶν. [i]Ἀλλὰ μὴν κἄν τις συνθεὶς τῇ μὲν εὐπορίᾳ τὴν ὀλιγότητα τῇ δ' ἀπορίᾳ τὸ πλῆθος οὕτω [i]προσαγορεύῃ τὰς πολιτείας, ὀλιγαρχίαν μὲν ἐν ᾗ τὰς ἀρχὰς ἔχουσιν οἱ εὔποροι ὀλίγοι τὸ πλῆθος ὄντες, δημοκρατίαν δὲ ἐν ᾗ οἱ ἄποροι πολλοὶ τὸ πλῆθος ὄντες, ἄλλην
5 ἀπορίαν ἔχει. Τίνας γὰρ ἐροῦμεν τὰς ἄρτι λεχθείσας πολιτείας, τὴν ἐν ᾗ πλείους οἱ εὔποροι καὶ ἐν ᾗ ἐλάττους οἱ ἄποροι, κύριοι δ' ἑκάτεροι τῶν πολιτειῶν, εἴπερ μηδεμία
6 ἄλλη πολιτεία [k]παρὰ τὰς εἰρημένας ἐστίν; [l]Ἔοικε τοίνυν ὁ λόγος ποιεῖν δῆλον ὅτι τὸ μὲν ὀλίγους ἢ πολλοὺς εἶναι κυρίους συμβεβηκός ἐστιν, τὸ μὲν ταῖς ὀλιγαρχίαις τὸ δὲ ταῖς δημοκρατίαις, διὰ τὸ τοὺς μὲν εὐπόρους ὀλίγους, πολλοὺς δ' εἶναι τοὺς ἀπόρους πανταχοῦ· διὸ καὶ οὐ συμβαίνει τὰς ῥη-
7 θείσας αἰτίας γίνεσθαι [l]διαφορᾶς. [l]Ὧι δὲ διαφέρουσιν ἥ τε δημοκρατία καὶ ἡ ὀλιγαρχία ἀλλήλων, πενία καὶ πλοῦτός ἐστιν. Καὶ ἀναγκαῖον μέν, ὅπου ἂν ἄρχωσι διὰ πλοῦτον ἄν τ' ἐλάττους ἄν τε πλείους, εἶναι [m]ταύτην ὀλιγαρχίαν, ὅπου
8 δ' οἱ ἄποροι, δημοκρατίαν. [l]Ἀλλὰ συμβαίνει, καθάπερ εἴπομεν, τοὺς μὲν ὀλίγους εἶναι τοὺς δὲ πολλούς· εὐποροῦσι μὲν γὰρ ὀλίγοι, τῆς δ' ἐλευθερίας μετέχουσι πάντες· δι' ἃς αἰτίας ἀμφισβητοῦσιν ἀμφότεροι τῆς πολιτείας.

9 Ληπτέον δὲ πρῶτον τίνας ὅρους λέγουσι τῆς ὀλιγαρχίας καὶ δημοκρατίας, καὶ τί τὸ δίκαιον τό τε ὀλιγαρχικὸν καὶ δημοκρατικόν. Πάντες γὰρ ἅπτονται δικαίου τινός, ἀλλὰ

[e] εἰ γὰρ om. Q[b]. [f] εἴ που] ἵππου Q[b].T[b]. [g] ὄντος T[b]. [h] διωρίσασθαι Q[b].T[b]. [i] προσαγορεύει Q[b].T[b], προσαγορεύοι I[b]. [k] περὶ Q[b].T[b]. [l] διαφορᾶς T[b]. [m] ταύτην] τούτων τὴν T[b].

μέχρι τινὸς προέρχονται, καὶ λέγουσιν οὐ πᾶν τὸ κυρίως δίκαιον. Οἷον δοκεῖ ἴσον τὸ δίκαιον εἶναι, καὶ ἔστιν, ἀλλ' οὐ πᾶσιν ἀλλὰ τοῖς ἴσοις. Καὶ τὸ ἄνισον δοκεῖ δίκαιον 2
εἶναι· καὶ γάρ ἐστιν, ἀλλ' οὐ πᾶσιν ἀλλὰ τοῖς ἀνίσοις. Οἱ δὲ τοῦτ' ἀφαιροῦσι, τὸ οἷς, καὶ κρίνουσι κακῶς. Τὸ δ' αἴτιον ὅτι περὶ αὑτῶν ἡ κρίσις· σχεδὸν δ' οἱ πλεῖστοι φαῦλοι κριταὶ περὶ τῶν οἰκείων. Ὥστ' ἐπεὶ τὸ δίκαιον τισίν, καὶ διή- 3
ρηται τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπί τε τῶν πραγμάτων καὶ οἷς, καθάπερ εἴρηται πρότερον ἐν τοῖς ἠθικοῖς, τὴν μὲν τοῦ πράγματος ἰσότητα ὁμολογοῦσι, τὴν δὲ οἷς ἀμφισβητοῦσι, μάλιστα μὲν διὰ τὸ λεχθὲν ἄρτι, διότι κρίνουσι τὰ περὶ αὑτοὺς κακῶς, ἔπειτα δὲ καὶ διὰ τὸ λέγειν μέχρι τινὸς ἑκατέρους δίκαιόν τι νομίζουσι δίκαιον λέγειν ἁπλῶς. Οἱ μὲν γὰρ ἂν 4
κατά τι ἄνισοι ὦσιν, οἷον χρήμασιν, ὅλως οἴονται ἄνισοι εἶναι, οἱ δ' ἂν κατά τι ἴσοι, οἷον [n] ἐλευθερίᾳ, ὅλως ἴσοι. Τὸ δὲ κυριώτατον οὐ λέγουσιν. Εἰ μὲν γὰρ τῶν κτημάτων 5
χάριν ἐκοινώνησαν καὶ συνῆλθον, τοσοῦτον μετέχουσι τῆς πόλεως ὅσονπερ καὶ τῆς κτήσεως, ὥσθ' ὁ τῶν [o] ὀλιγαρχικῶν λόγος δόξειεν ἂν ἰσχύειν· οὐ γὰρ εἶναι δίκαιον ἴσον μετέχειν τῶν ἑκατὸν μνῶν τὸν εἰσενέγκαντα μίαν μνᾶν τῷ [p] δόντι τὸ λοιπὸν πᾶν, οὔτε τῶν ἐξ ἀρχῆς οὔτε τῶν ἐπιγινομένων. Εἰ 6
δὲ μήτε τοῦ ζῆν μόνον ἕνεκεν ἀλλὰ μᾶλλον τοῦ εὖ ζῆν (καὶ γὰρ ἂν δούλων καὶ τῶν ἄλλων ζῴων ἦν πόλις· νῦν δ' οὐκ ἔστι διὰ τὸ μὴ μετέχειν εὐδαιμονίας μηδὲ τοῦ ζῆν κατὰ προαίρεσιν), μήτε συμμαχίας ἕνεκεν, ὅπως ὑπὸ μηδενὸς ἀδικῶνται, μήτε διὰ τὰς ἀλλαγὰς καὶ τὴν χρῆσιν τὴν πρὸς ἀλλήλους· καὶ γὰρ ἂν [q] Τυρρηνοὶ καὶ Καρχηδόνιοι, καὶ πάντες οἷς ἐστὶ σύμβολα πρὸς ἀλλήλους, ὡς μιᾶς ἂν πολῖται πόλεως ἦσαν. Εἰσὶ γοῦν αὐτοῖς [r] συνθῆκαι περὶ τῶν εἰσαγωγίμων [s] καὶ 7
σύμβολα περὶ τοῦ μὴ ἀδικεῖν καὶ γραφαὶ περὶ συμμαχίας. Ἀλλ' οὔτ' ἀρχαὶ πᾶσιν ἐπὶ τούτοις κοιναὶ καθεστᾶσιν, ἀλλ' [t] ἕτεραι παρ' ἑκατέροις, οὔτε τοῦ ποίους τινὰς εἶναι δεῖ φρον-

[n] ἐλευθέριοι $I^b.Q^b$. [o] ὀλιγαρχιῶν T^b. [p] δ' ὅντι T^b. [q] τύραννοι $I^b.T^b$. [r] σωθῆναι $I^b.T^b$. [s] καὶ om. T^b. [t] ἑτέραν T^b.

τίζουσιν ἄτεροι τοὺς ἑτέρους, οὐδ' ὅπως μηδεὶς ἄδικος ἔσται τῶν ὑπὸ τὰς συνθήκας μηδὲ μοχθηρίαν [v]ἕξει μηδεμίαν, ἀλλὰ 8 μόνον ὅπως μηδὲν [w]ἀδικήσουσιν ἀλλήλους. Περὶ δ' ἀρετῆς καὶ κακίας πολιτικῆς διασκοποῦσιν ὅσοι φροντίζουσιν εὐνομίας. [t]Ηι καὶ φανερὸν ὅτι δεῖ περὶ ἀρετῆς ἐπιμελὲς εἶναι τῇ γ' ὡς ἀληθῶς ὀνομαζομένῃ πόλει, μὴ λόγου χάριν. Γίνεται γὰρ ἡ κοινωνία συμμαχία τῶν ἄλλων [x]τόπῳ διαφέρουσα μόνον τῶν [y]ἄποθεν συμμάχων· καὶ ὁ νόμος συνθήκη, καὶ καθάπερ ἔφη Λυκόφρων ὁ σοφιστής, ἐγγυητὴς ἀλλήλοις τῶν δικαίων, ἀλλ' οὐχ οἷος ποιεῖν ἀγαθοὺς καὶ δικαίους τοὺς 9 πολίτας. [u]Οτι δὲ τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον, φανερόν. Εἰ γάρ τις καὶ συνάγοι τοὺς τόπους εἰς ἕν, ὥστε ἅπτεσθαι τὴν Μεγαρέων πόλιν καὶ Κορινθίων τοῖς τείχεσιν, ὅμως οὐ μία πόλις. Οὐδ' εἰ πρὸς ἀλλήλους ἐπιγαμίας ποιήσαιντο· καί- 10 τοι τοῦτο τῶν ἰδίων ταῖς πόλεσι κοινωνημάτων ἐστίν. [t]Ομοίως δ' οὐδ' εἴ τινες οἰκοῖεν χωρὶς μέν, μὴ μέντοι τοσοῦτον ἄποθεν ὥστε μὴ κοινωνεῖν, ἀλλ' εἴησαν αὐτοῖς νόμοι τοῦ μὴ σφᾶς αὐτοὺς ἀδικεῖν περὶ τὰς μεταδόσεις, οἷον [z]εἰ ὁ μὲν εἴη τέκτων ὁ δὲ γεωργὸς ὁ δὲ σκυτοτόμος ὁ δ' ἄλλο τι τοιοῦτον, καὶ τὸ πλῆθος εἶεν μυρίοι, μὴ μέντοι κοινωνοῖεν ἄλλου μηδενὸς ἢ τῶν τοιούτων, οἷον ἀλλαγῆς καὶ συμμα- 11 χίας, οὐδ' οὕτω [a]πω πόλις. Διὰ τίνα δή ποτ' αἰτίαν; Οὐ γὰρ δὴ διὰ τὸ μὴ σύνεγγυς τῆς κοινωνίας. Εἰ γὰρ καὶ συνέλθοιεν οὕτω κοινωνοῦντες, ἕκαστος μέντοι χρῷτο τῇ ἰδίᾳ οἰκίᾳ ὥσπερ πόλει καὶ σφίσιν αὐτοῖς ὡς [b]ἐπιμαχίας [c]οὔσης βοηθοῦντες ἐπὶ τοὺς ἀδικοῦντας μόνον, οὐδ' οὕτως ἂν εἶναι δόξειε πόλις τοῖς ἀκριβῶς θεωροῦσιν, εἴπερ ὁμοίως ὁμιλοῖεν 12 συνελθόντες καὶ χωρίς. Φανερὸν τοίνυν ὅτι ἡ πόλις οὐκ ἔστι κοινωνία τόπου καὶ τοῦ μὴ ἀδικεῖν σφᾶς αὐτοὺς καὶ τῆς μεταδόσεως χάριν· ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἀναγκαῖον ὑπάρχειν, εἴπερ ἔσται πόλις, οὐ μὴν οὐδ' ὑπαρχόντων τούτων ἁπάντων ἤδη πόλις, ἀλλ' ἡ τοῦ εὖ ζῆν κοινωνία καὶ ταῖς οἰκίαις καὶ

[v] ἕξειν Tb. [w] ἀδικήσωσιν Ib.Qb.Tb. [x] τόπῳ] τούτῳ Qb.Tb. [y] ἄποθεν Ib. [z] εἰ om. Tb. [a] που codices. [b] ἐπιμαχία Qb.Tb. [c] οὔση Qb.

τοῖς γένεσι, ζωῆς τελείας χάριν καὶ αὐτάρκους. Οὐκ ἔσται 13
μέντοι τοῦτο μὴ τὸν αὐτὸν καὶ ἕνα κατοικούντων τόπον καὶ
χρωμένων ἐπιγαμίαις. Διὸ κηδεῖαί τ' ἐγένοντο κατὰ τὰς
πόλεις καὶ [d]φρατρίαι καὶ θυσίαι καὶ διαγωγαὶ τοῦ συζῆν.
Τὸ δὲ τοιοῦτον φιλίας ἔργον· ἡ γὰρ τοῦ συζῆν προαίρεσις
φιλία. Τέλος μὲν οὖν πόλεως τὸ εὖ ζῆν, ταῦτα δὲ τοῦ
τέλους χάριν. Πόλις δὲ ἡ γενῶν καὶ κωμῶν κοινωνία ζωῆς 14
τελείας καὶ αὐτάρκους. Τοῦτο δ' ἐστίν, ὡς φαμέν, τὸ ζῆν
εὐδαιμόνως καὶ καλῶς. Τῶν καλῶν ἄρα πράξεων χάριν θετέον
εἶναι τὴν πολιτικὴν κοινωνίαν, ἀλλ' οὐ τοῦ συζῆν. Διόπερ 15
ὅσοι συμβάλλονται πλεῖστον εἰς τὴν τοιαύτην κοινωνίαν,
[e]τούτοις τῆς πόλεως μέτεστι πλεῖον ἢ τοῖς κατὰ μὲν ἐλευ-
θερίαν καὶ γένος ἴσοις ἢ μείζοσι κατὰ δὲ τὴν πολιτικὴν ἀρε-
τὴν ἀνίσοις, ἢ τοῖς κατὰ πλοῦτον ὑπερέχουσι κατ' ἀρετὴν δ'
ὑπερεχομένοις. [v]Οτι μὲν οὖν πάντες οἱ περὶ τῶν πολιτειῶν
ἀμφισβητοῦντες μέρος τι τοῦ δικαίου λέγουσι, φανερὸν ἐκ
τῶν εἰρημένων.

[1]Εχει δ' ἀπορίαν, τί δεῖ τὸ κύριον εἶναι τῆς πόλεως. [2]Η 10
γάρ τοι τὸ πλῆθος, ἢ τοὺς πλουσίους, ἢ τοὺς ἐπιεικεῖς, ἢ τὸν
βέλτιστον ἕνα πάντων, ἢ τύραννον. [3]Αλλὰ ταῦτα πάντα
ἔχειν φαίνεται δυσκολίαν. Τί γάρ; [4]Αν οἱ πένητες διὰ τὸ
πλείους εἶναι διανέμωνται τὰ τῶν πλουσίων, τοῦτ' οὐκ ἄδικόν
ἐστιν; [5]Εδοξε γὰρ νὴ Δία τῷ κυρίῳ δικαίως. Τὴν οὖν ἀδι- 2
κίαν τί χρὴ λέγειν τὴν ἐσχάτην; Πάλιν τε πάντων ληφθέν-
των, οἱ πλείους τὰ τῶν ἐλαττόνων ἂν διανέμωνται, φανερὸν
ὅτι φθείρουσι τὴν πόλιν. [6]Αλλὰ μὴν οὐχ ἥ γ' ἀρετὴ φθεί-
ρει τὸ ἔχον αὐτήν, οὐδὲ τὸ δίκαιον πόλεως φθαρτικόν· ὥστε
δῆλον ὅτι καὶ τὸν νόμον τοῦτον οὐχ οἷόν τ' εἶναι δίκαιον.
[7]Ετι καὶ τὰς πράξεις ὅσας ὁ τύραννος ἔπραξεν, ἀναγκαῖον 3
εἶναι πάσας δικαίας· βιάζεται γὰρ ὢν κρείττων, ὥσπερ καὶ
τὸ πλῆθος τοὺς πλουσίους. [8]Αλλ' ἆρα τοὺς ἐλάττους δί-
καιον ἄρχειν καὶ τοὺς πλουσίους; [9]Αν [f]οὖν κἀκεῖνοι ταὐτὰ

[d] φατρίαι I[b]. [e] τούτοις om. Q[b].T[b]. [f] οὖν] οὐ T[b].

ποιῶσι καὶ διαρπάζωσι καὶ τὰ κτήματα ἀφαιρῶνται τοῦ
4 πλήθους, τοῦτ' ἐστὶ δίκαιον; Καὶ θάτερον ἄρα. Ταῦτα μὲν
τοίνυν ὅτι πάντα φαῦλα καὶ οὐ δίκαια, φανερόν. Ἀλλὰ
τοὺς ἐπιεικεῖς ἄρχειν δεῖ καὶ κυρίους εἶναι πάντων; Οὐκοῦν
ἀνάγκη τοὺς ἄλλους ἀτίμους εἶναι πάντας, μὴ τιμωμένους
ταῖς πολιτικαῖς ἀρχαῖς· τιμὰς γὰρ λέγομεν εἶναι τὰς ἀρχάς,
ἀρχόντων δ' αἰεὶ τῶν αὐτῶν ἀναγκαῖον εἶναι τοὺς ἄλλους
5 ἀτίμους. Ἀλλ' ἕνα τὸν σπουδαιότατον ἄρχειν βέλτιον;
Ἀλλ' ἔτι τοῦτο ὀλιγαρχικώτερον· οἱ γὰρ ἄτιμοι πλείους.
Ἀλλ' ἴσως φαίη τις ἂν τὸ [g] κύριον ὅλως ἄνθρωπον εἶναι
ἀλλὰ μὴ νόμον φαῦλον, ἔχοντά γε τὰ συμβαίνοντα πάθη
περὶ τὴν ψυχήν. Ἂν οὖν ᾖ νόμος μὲν ὀλιγαρχικὸς δὲ ἢ δη-
μοκρατικός, τί [h] διοίσει περὶ τῶν ἠπορημένων; Συμβήσεται
11 γὰρ ὁμοίως τὰ λεχθέντα πρότερον. Περὶ μὲν οὖν τῶν ἄλ-
λων ἔστω τις ἕτερος λόγος· ὅτι δὲ δεῖ κύριον εἶναι μᾶλλον
τὸ πλῆθος ἢ τοὺς ἀρίστους μὲν ὀλίγους δέ, δόξειεν ἂν λύεσθαι
2 καί τιν' ἔχειν ἀπορίαν, τάχα δὲ κἂν ἀλήθειαν. Τοὺς γὰρ
πολλούς, ὧν ἕκαστός ἐστιν [i] οὐ σπουδαῖος ἀνήρ, ὅμως ἐνδέ-
χεται συνελθόντας εἶναι βελτίους ἐκείνων, οὐχ ὡς ἕκαστον
ἀλλ' ὡς σύμπαντας, οἷον τὰ συμφορητὰ δεῖπνα τῶν ἐκ μιᾶς
δαπάνης χορηγηθέντων· πολλῶν γὰρ ὄντων ἕκαστον μόριον
ἔχειν ἀρετῆς καὶ φρονήσεως, καὶ γίνεσθαι [k] συνελθόντας ὥσ-
περ ἕνα ἄνθρωπον τὸ πλῆθος πολύποδα καὶ πολύχειρα καὶ
πολλὰς ἔχοντ' αἰσθήσεις. Οὕτω καὶ περὶ τὰ ἤθη καὶ τὴν
3 διάνοιαν. Διὸ καὶ κρίνουσιν ἄμεινον οἱ πολλοὶ καὶ τὰ τῆς
μουσικῆς ἔργα καὶ τὰ τῶν ποιητῶν· ἄλλοι γὰρ ἄλλο τι μό-
4 ριον, πάντα δὲ πάντες. Ἀλλὰ τούτῳ διαφέρουσιν οἱ σπου-
δαῖοι τῶν ἀνδρῶν ἑκάστου τῶν πολλῶν, ὥσπερ καὶ τῶν μὴ
καλῶν τοὺς καλούς φασι καὶ τὰ γεγραμμένα διὰ τέχνης τῶν
ἀληθινῶν, τῷ συνῆχθαι τὰ διεσπαρμένα χωρὶς εἰς ἕν, ἐπεὶ
κεχωρισμένων γε κάλλιον ἔχειν τοῦ γεγραμμένου τουδὶ μὲν
5 τὸν ὀφθαλμόν, ἑτέρου δέ τινος ἕτερον μόριον. Εἰ μὲν οὖν περὶ

[g] μύριον Tᵇ. [h] διοίση Tᵇ. [i] οὐ] ὁ Iᵇ.Qᵇ.Tᵇ. [k] συνελθόντων pr. Iᵇ.

πάντα δῆμον καὶ περὶ πᾶν πλῆθος ἐνδέχεται ταύτην εἶναι τὴν διαφορὰν τῶν πολλῶν πρὸς τοὺς ὀλίγους σπουδαίους, ἄδηλον· ἴσως δὲ νὴ Δία δῆλον ὅτι περὶ ἐνίων ἀδύνατον. Ὁ γὰρ αὐτὸς κἂν ἐπὶ τῶν θηρίων ἁρμόσειε λόγος. Καίτοι τί διαφέρουσιν ἔνιοι τῶν θηρίων ὡς ἔπος εἰπεῖν; Ἀλλὰ περί τι πλῆθος οὐδὲν εἶναι κωλύει τὸ λεχθὲν ἀληθές. Διὸ καὶ 6
τὴν πρότερον εἰρημένην ἀπορίαν λύσειεν ἄν τις διὰ τούτων καὶ τὴν ἐχομένην αὐτῆς, τίνων δεῖ κυρίους εἶναι τοὺς ἐλευθέρους καὶ τὸ πλῆθος τῶν πολιτῶν. Τοιοῦτοι δ' εἰσὶν ὅσοι μήτε πλούσιοι μήτε ἀξίωμα ἔχουσιν ἀρετῆς [l]μηδέν. Τὸ μὲν 7
γὰρ μετέχειν αὐτοὺς τῶν ἀρχῶν τῶν μεγίστων οὐκ ἀσφαλές (διά τε γὰρ ἀδικίαν καὶ δι' ἀφροσύνην τὰ μὲν ἀδικεῖν ἂν τὰ δ' ἁμαρτάνειν αὐτούς), τὸ δὲ μὴ μεταδιδόναι μηδὲ μετέχειν φοβερόν· ὅταν γὰρ ἄτιμοι πολλοὶ καὶ πένητες ὑπάρχωσι, πολεμίων ἀναγκαῖον εἶναι πλήρη τὴν πόλιν ταύτην. Λεί- 8
πεται δὴ τοῦ βουλεύεσθαι καὶ κρίνειν μετέχειν αὐτούς. Διόπερ καὶ Σόλων καὶ τῶν ἄλλων τινὲς νομοθετῶν τάττουσιν ἐπί τε τὰς ἀρχαιρεσίας καὶ τὰς εὐθύνας τῶν ἀρχόντων, ἄρχειν δὲ κατὰ μόνας οὐκ ἐῶσιν. Πάντες μὲν γὰρ ἔχουσι 9
[m]συνελθόντες ἱκανὴν αἴσθησιν, καὶ μιγνύμενοι τοῖς βελτίοσι τὰς πόλεις ὠφελοῦσιν, καθάπερ ἡ μὴ καθαρὰ τροφὴ μετὰ τῆς καθαρᾶς τὴν πᾶσαν ποιεῖ χρησιμωτέραν τῆς ὀλίγης· χωρὶς δ' ἕκαστος ἀτελὴς περὶ τὸ κρίνειν ἐστίν. Ἔχει δ' ἡ 10
τάξις αὕτη τῆς πολιτείας ἀπορίαν πρώτην μὲν ὅτι δόξειεν ἂν τοῦ αὐτοῦ εἶναι τὸ κρῖναι τίς ὀρθῶς ἰάτρευκεν, οὗπερ καὶ τὸ ἰατρεῦσαι καὶ ποιῆσαι ὑγιᾶ τὸν κάμνοντα τῆς νόσου τῆς παρούσης· οὗτος δ' ἐστὶν ἰατρός. Ὁμοίως δὲ τοῦτο καὶ περὶ τὰς ἄλλας ἐμπειρίας καὶ τέχνας. Ὥσπερ οὖν ἰατρὸν δεῖ διδόναι τὰς εὐθύνας ἐν ἰατροῖς, οὕτω καὶ τοὺς ἄλλους ἐν τοῖς ὁμοίοις. Ἰατρὸς δ' ὅ τε δημιουργὸς καὶ ὁ ἀρχιτεκτονικὸς 11
καὶ τρίτος ὁ πεπαιδευμένος περὶ τὴν τέχνην· εἰσὶ γάρ τινες τοιοῦτοι καὶ περὶ πάσας ὡς εἰπεῖν τὰς τέχνας, ἀποδίδομεν δὲ τὸ κρίνειν οὐδὲν ἧττον τοῖς πεπαιδευμένοις ἢ τοῖς εἰδόσιν.

[l] μηδὲ ἑν Ib. [m] συνελθόντος Tb.

12 Ἔπειτα καὶ περὶ τὴν αἵρεσιν τὸν αὐτὸν ἂν δόξειεν ἔχειν τρόπον· καὶ γὰρ τὸ ἑλέσθαι ὀρθῶς τῶν εἰδότων [n] ἔργον ἐστίν, οἷον γεωμέτρην τε τῶν γεωμετρικῶν καὶ κυβερνήτην τῶν κυβερνητικῶν. Εἰ γὰρ καὶ περὶ ἐνίων ἔργων καὶ τεχνῶν μετέχουσι [o] καὶ τῶν ἰδιωτῶν τινές, ἀλλ' οὔ τι τῶν εἰδότων γε
13 μᾶλλον. Ὥστε κατὰ μὲν τοῦτον τὸν λόγον οὐκ ἂν εἴη τὸ πλῆθος ποιητέον κύριον οὔτε τῶν ἀρχαιρεσιῶν οὔτε τῶν εὐ-
14 θυνῶν. Ἀλλ' ἴσως οὐ πάντα ταῦτα λέγεται καλῶς διά τε τὸν πάλαι λόγον, ἂν ᾖ τὸ πλῆθος μὴ λίαν ἀνδραποδῶδες (ἔσται γὰρ ἕκαστος μὲν χείρων κριτὴς τῶν εἰδότων, ἅπαντες δὲ συνελθόντες ἢ βελτίους ἢ [p] οὐ χείρους), καὶ ὅτι περὶ ἐνίων οὔτε μόνον ὁ ποιήσας οὔτ' ἄριστ' ἂν κρίνειεν, ὅσων τἄργα γιγνώσκουσι καὶ οἱ μὴ ἔχοντες τὴν τέχνην, οἷον οἰκίαν οὐ μόνον ἐστὶ γνῶναι τοῦ ποιήσαντος, ἀλλὰ καὶ βέλτιον ὁ χρώμενος [q] αὐτῇ κρινεῖ (χρῆται δ' ὁ οἰκονόμος), καὶ πηδάλιον κυβερνήτης· τέκτονος, καὶ θοίνην ὁ δαιτυμὼν ἀλλ' οὐχ ὁ μά-
15 γειρος. Ταύτην μὲν οὖν τὴν ἀπορίαν τάχα δόξειέ τις ἂν οὕτω λύειν ἱκανῶς· ἄλλη δ' ἐστὶν ἐχομένη ταύτης. Δοκεῖ γὰρ ἄτοπον εἶναι τὸ μειζόνων εἶναι κυρίους τοὺς φαύλους τῶν ἐπιεικῶν, αἱ δ' εὐθῦναι καὶ αἱ τῶν ἀρχῶν αἱρέσεις εἰσὶ μέγιστον· ἃς ἐν ἐνίαις πολιτείαις, ὥσπερ εἴρηται, τοῖς δήμοις ἀποδιδόασιν· ἡ γὰρ ἐκκλησία κυρία πάντων τῶν τοιούτων
16 ἐστίν. Καίτοι τῆς μὲν ἐκκλησίας μετέχουσι καὶ βουλεύουσι καὶ δικάζουσιν ἀπὸ μικρῶν τιμημάτων καὶ τῆς τυχούσης ἡλικίας, ταμιεύουσι δὲ καὶ στρατηγοῦσι καὶ τὰς μεγίστας ἀρχὰς [r] ἄρχουσιν ἀπὸ μεγάλων. Ὁμοίως δή τις ἂν λύσειε καὶ ταύ-
17 την τὴν ἀπορίαν· ἴσως γὰρ ἔχει καὶ ταῦτ' ὀρθῶς. Οὐ γὰρ ὁ δικαστὴς οὐδ' ὁ βουλευτὴς οὐδ' ὁ ἐκκλησιαστὴς ἄρχων ἐστίν, ἀλλὰ τὸ δικαστήριον καὶ ἡ βουλὴ καὶ ὁ δῆμος· τῶν δὲ ῥηθέντων ἕκαστος μόριόν [s] ἐστι τούτων. Λέγω δὲ μόριον τὸν
18 βουλευτὴν καὶ τὸν ἐκκλησιαστὴν καὶ τὸν δικαστήν. Ὥστε δικαίως κύριον [t] μειζόνων τὸ πλῆθος· ἐκ γὰρ πολλῶν ὁ δῆμος

[n] ἔργων Tb. [o] καὶ ante τῶν om. Qb.Tb. [p] οὐ om. Ib. [q] αὐτοῦ Ib. [r] ἔχουσιν Ib.Qb.Tb. [s] ἐστι om. Qb. [t] μειζόνων—δικαστήριον om. Tb.

καὶ ἡ βουλὴ καὶ τὸ δικαστήριον. Καὶ τὸ τίμημα δὲ πλεῖον τὸ πάντων τούτων ἢ τὸ τῶν καθ' ἕνα [v]καὶ κατ' ὀλίγους μεγάλας ἀρχὰς [w]ἀρχόντων. Ταῦτα μὲν οὖν διωρίσθω τοῦτον 19
τὸν τρόπον· ἡ δὲ πρώτη λεχθεῖσα ἀπορία ποιεῖ φανερὸν οὐδὲν οὕτως ἕτερον ὡς ὅτι δεῖ τοὺς νόμους εἶναι κυρίους κειμένους ὀρθῶς, τὸν ἄρχοντα δέ, ἄν τε εἷς ἄν τε πλείους ὦσι, περὶ τούτων εἶναι [x]κυρίους περὶ ὅσων ἐξαδυνατοῦσιν οἱ νόμοι λέγειν ἀκριβῶς διὰ τὸ μὴ ῥᾴδιον εἶναι καθόλου δηλῶσαι περὶ πάντων. [y]Οποίους μέντοι τινὰς εἶναι δεῖ τοὺς ὀρθῶς κειμέ- 20
νους νόμους, οὐδέν πω δῆλον, ἀλλ' ἔτι μένει τὸ πάλαι διαπορηθέν. Ἀλλὰ γὰρ καὶ ὁμοίως ταῖς πολιτείαις ἀνάγκη καὶ τοὺς νόμους φαύλους ἢ σπουδαίους εἶναι καὶ δικαίους ἢ ἀδίκους. Πλὴν τοῦτό γε φανερόν, ὅτι δεῖ πρὸς τὴν πολιτείαν 21
κεῖσθαι τοὺς νόμους. Ἀλλὰ μὴν [y]εἰ τοῦτο, δῆλον ὅτι τοὺς μὲν κατὰ τὰς ὀρθὰς πολιτείας ἀναγκαῖον εἶναι δικαίους, τοὺς δὲ κατὰ τὰς παρεκβεβηκυίας οὐ δικαίους.

Ἐπεὶ δ' ἐν πάσαις μὲν ταῖς ἐπιστήμαις καὶ τέχναις ἀγα- 1 2
θὸν τὸ τέλος, μέγιστον δὲ καὶ μάλιστα ἐν τῇ κυριωτάτῃ πασῶν, αὕτη δ' ἐστὶν ἡ πολιτικὴ δύναμις, ἔστι δὲ πολιτικὸν ἀγαθὸν τὸ δίκαιον, τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ κοινῇ συμφέρον, δοκεῖ δὲ πᾶσιν ἴσον τι τὸ δίκαιον εἶναι, καὶ μέχρι γέ τινος ὁμολογοῦσι τοῖς κατὰ φιλοσοφίαν λόγοις, ἐν οἷς διώρισται περὶ τῶν ἠθικῶν· τί γὰρ καὶ τισὶ τὸ δίκαιον, καὶ δεῖν τοῖς ἴσοις ἴσον εἶναί φασιν. Ποίων δ' ἰσότης ἐστὶ καὶ ποίων ἀνισότης, 2
δεῖ μὴ λανθάνειν· ἔχει γὰρ τοῦτ' ἀπορίαν καὶ φιλοσοφίαν πολιτικήν. Ἴσως γὰρ ἂν φαίη τις κατὰ παντὸς ὑπεροχὴν ἀγαθοῦ δεῖν ἀνίσως νενεμῆσθαι τὰς ἀρχάς, εἰ πάντα τὰ λοιπὰ μηδὲν διαφέροιεν ἀλλ' ὅμοιοι τυγχάνοιεν ὄντες· τοῖς γὰρ διαφέρουσιν ἕτερον εἶναι τὸ δίκαιον καὶ τὸ κατ' ἀξίαν. Ἀλλὰ μὴν εἰ τοῦτ' ἀληθές, ἔσται καὶ κατὰ χρῶμα καὶ κατὰ 3
μέγεθος καὶ καθ' ὁτιοῦν τῶν ἀγαθῶν πλεονεξία τις τῶν πολιτικῶν δικαίων τοῖς ὑπερέχουσιν. Ἢ τοῦτο ἐπιπόλαιον τὸ 4

[v] καὶ] καὶ τὸ Tb. [w] ἐχόντων Ib.Tb. [x] κυρίως Qb.Tb. [y] εἰ] εἰς Tb.

ψεῦδος; Φανερὸν δ' ἐπὶ τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν καὶ δυνάμεων· τῶν γὰρ ὁμοίων αὐλητῶν τὴν τέχνην οὐ δοτέον πλεονεξίαν τῶν αὐλῶν τοῖς εὐγενεστέροις· οὐδὲν γὰρ αὐλήσουσι βέλτιον, δεῖ δὲ τῷ κατὰ τὸ ἔργον ὑπερέχοντι διδόναι καὶ τῶν ὀργάνων τὴν ὑπεροχήν. Εἰ δὲ μήπω δῆλον τὸ λεγόμενον, ἔτι μᾶλλον αὐτὸ προαγαγοῦσιν ἔσται φανερόν. Εἰ γὰρ εἴη τις ὑπερέχων μὲν κατὰ τὴν αὐλητικήν, πολὺ δ' ἐλλείπων κατ' εὐγένειαν ἢ κάλλος, εἰ καὶ μεῖζον ἕκαστον ἐκείνων ἀγαθόν ἐστι τῆς αὐλητικῆς (λέγω δὲ τήν τ' εὐγένειαν καὶ τὸ κάλλος) [z] καὶ κατὰ τὴν ἀναλογίαν ὑπερέχουσι πλέον τῆς αὐλητικῆς ἢ ἐκεῖνος κατὰ τὴν αὐλητικήν, ὅμως [a] τούτῳ δοτέον τοὺς διαφέροντας τῶν αὐλῶν· δεῖ γὰρ εἰς τὸ ἔργον συμβάλλεσθαι τὴν ὑπεροχὴν καὶ τοῦ πλούτου καὶ τῆς εὐγενείας, συμβάλλονται δ' οὐδέν. Ἔτι κατά γε τοῦτον τὸν λόγον πᾶν ἀγαθὸν πρὸς πᾶν ἂν εἴη συμβλητόν. Εἰ γὰρ μᾶλλον τὸ τὶ μέγεθος, καὶ ὅλως ἂν τὸ μέγεθος ἐνάμιλλον εἴη καὶ πρὸς πλοῦτον καὶ πρὸς ἐλευθερίαν. Ὥστ' εἰ πλεῖον ὁδὶ διαφέρει κατὰ μέγεθος [b] ἢ ὁδὶ κατ' ἀρετήν, καὶ πλεῖον [c] ὑπερέχει ὅλως ἀρετῆς μέγεθος, εἴη ἂν συμβλητὰ πάντα· τοσόνδε γὰρ μέγεθος εἰ κρεῖττον τοσοῦδε, τοσόνδε δῆλον ὡς ἴσον. Ἐπεὶ δὲ τοῦτ' ἀδύνατον, δῆλον ὡς καὶ ἐπὶ τῶν πολιτικῶν εὐλόγως οὐ κατὰ πᾶσαν ἀνισότητ' ἀμφισβητοῦσι τῶν ἀρχῶν. Εἰ γὰρ οἱ μὲν βραδεῖς οἱ δὲ ταχεῖς, οὐδὲν διὰ τοῦτο δεῖ τοὺς μὲν πλεῖον τοὺς δ' ἔλαττον ἔχειν, ἀλλ' ἐν τοῖς γυμνικοῖς ἀγῶσιν ἡ τούτων διαφορὰ λαμβάνει τὴν τιμήν. Ἀλλ' ἐξ ὧν πόλις συνέστηκεν, ἐν τούτοις ἀναγκαῖον ποιεῖσθαι τὴν ἀμφισβήτησιν. Διόπερ εὐλόγως ἀντιποιοῦνται [d] τῆς τιμῆς οἱ εὐγενεῖς καὶ ἐλεύθεροι καὶ πλούσιοι. Δεῖ γὰρ ἐλευθέρους τ' εἶναι καὶ τίμημα φέροντας· οὐ γὰρ ἂν εἴη πόλις ἐξ ἀπόρων πάντων, ὥσπερ οὐδ' ἐκ δούλων. Ἀλλὰ μὴν εἰ δεῖ τούτων, δῆλον ὅτι καὶ δικαιοσύνης καὶ τῆς πολεμικῆς ἀρετῆς· οὐδὲ γὰρ ἄνευ τούτων οἰκεῖσθαι πόλιν δυνατόν, πλὴν ἄνευ μὲν τῶν προ-

[z] καὶ ante κατὰ om. Q[b].T[b]. [a] τοῦτο Q[b].T[b]. [b] ἢ—μέγεθος om. Q[b]. [c] ὑπερέχειν I[b].T[b]. [d] περὶ τιμῆς οἱ συγγενεῖς Q[b].T[b].

τέρων ἀδύνατον εἶναι πόλιν, ἄνευ δὲ τούτων οἰκεῖσθαι καλῶς.
Πρὸς μὲν οὖν τὸ πόλιν εἶναι δόξειεν ἂν ἢ πάντα ἢ ἔνιά γε 13
τούτων ὀρθῶς ἀμφισβητεῖν, πρὸς μέντοι ζωὴν ἀγαθὴν ἡ παι-
δεία καὶ ἡ ἀρετὴ μάλιστα [e] δικαίως ἂν ἀμφισβητοίησαν, κα-
θάπερ εἴρηται καὶ πρότερον. [1] Ἐπεὶ δ' οὔτε πάντων [f] ἴσον
ἔχειν δεῖ τοὺς ἴσους ἕν τι μόνον ὄντας οὔτε ἄνισον τοὺς
ἀνίσους καθ' ἕν, ἀνάγκη πάσας εἶναι τὰς τοιαύτας πολιτείας
παρεκβάσεις. Εἴρηται μὲν οὖν καὶ πρότερον ὅτι διαμ- 2
φισβητοῦσι τρόπον τινὰ δικαίως πάντες, ἁπλῶς δ' οὐ πάντες
δικαίως, οἱ πλούσιοι μὲν ὅτι πλεῖον μέτεστι τῆς χώρας
αὐτοῖς, ἡ δὲ χώρα κοινόν· ἔτι πρὸς τὰ συμβόλαια πιστοὶ
μᾶλλον ὡς ἐπὶ τὸ πλέον· οἱ δ' ἐλεύθεροι καὶ εὐγενεῖς ὡς
ἐγγὺς ἀλλήλων· πολῖται γὰρ μᾶλλον οἱ γενναιότεροι τῶν
ἀγεννῶν, ἡ δ' εὐγένεια παρ' ἑκάστοις οἶκοι τίμιος. [11] Ἔτι 3
διότι βελτίους εἰκὸς τοὺς ἐκ βελτιόνων· εὐγένεια γάρ ἐστιν
ἀρετὴ γένους. [1] Ὁμοίως δὴ φήσομεν δικαίως καὶ τὴν ἀρετὴν
ἀμφισβητεῖν· κοινωνικὴν γὰρ ἀρετὴν εἶναί φαμεν τὴν δικαιο-
σύνην, ᾗ πάσας ἀναγκαῖον ἀκολουθεῖν τὰς ἄλλας. [1] Ἀλλὰ 4
μὴν καὶ οἱ πλείους πρὸς τοὺς ἐλάττους· καὶ γὰρ κρείττους
καὶ πλουσιώτεροι καὶ βελτίους εἰσίν, ὡς λαμβανομένων τῶν
πλειόνων πρὸς τοὺς ἐλάττους. [f] Ἆρ' οὖν εἰ πάντες εἶεν ἐν
μιᾷ πόλει, λέγω δ' οἷον οἵ τ' ἀγαθοὶ καὶ οἱ πλούσιοι καὶ
εὐγενεῖς, ἔτι δὲ πλῆθος ἄλλο τι πολιτικόν, πότερον ἀμ-
φισβήτησις ἔσται τίνας ἄρχειν δεῖ, ἢ οὐκ ἔσται; Καθ' ἑκά- 5
στην μὲν οὖν πολιτείαν τῶν εἰρημένων ἀναμφισβήτητος ἡ
κρίσις τίνας ἄρχειν δεῖ· τοῖς γὰρ κυρίοις διαφέρουσιν ἀλλή-
λων, οἷον ἡ μὲν [g] τῷ διὰ πλουσίων ἡ δὲ [h] τῷ διὰ τῶν σπου-
δαίων ἀνδρῶν εἶναι, καὶ τῶν ἄλλων ἑκάστη τὸν αὐτὸν τρόπον.
[1] Ἀλλ' ὅμως σκοποῦμεν, ὅταν περὶ τὸν αὐτὸν ταὐθ' ὑπάρχῃ
χρόνον, πῶς διοριστέον. Εἰ δὴ τὸν ἀριθμὸν εἶεν ὀλίγοι 6
πάμπαν οἱ τὴν ἀρετὴν ἔχοντες, τίνα [i] δεῖ διελεῖν τὸν τρό-
πον; [11] Ἢ τὸ ὀλίγοι πρὸς τὸ ἔργον δεῖ σκοπεῖν, εἰ δυνατοὶ

[e] ἀναγκαίως Q[b].T[b]. [f] ἴσον] ἴσων T[b]. [g] τῶν Q[b].T[b]. [h] τῶν Q[b].
[i] δεῖ διελεῖν] δεῖν διελεῖν Q[b].

διοικεῖν τὴν πόλιν ἢ τοσοῦτοι τὸ πλῆθος ὥστ' εἶναι πόλιν ἐξ αὐτῶν; Ἔστι δὲ ἀπορία τις πρὸς ἅπαντας τοὺς διαμφισ-
7 βητοῦντας περὶ τῶν πολιτικῶν τιμῶν. Δόξαιεν γὰρ οὐδὲν λέγειν δίκαιον οἱ διὰ τὸν πλοῦτον ἀξιοῦντες ἄρχειν, ὁμοίως δὲ καὶ οἱ κατὰ γένος· δῆλον γὰρ ὡς εἴ τις πάλιν εἷς πλουσιώτερος ἁπάντων ἐστί, δῆλον ὅτι κατὰ τὸ αὐτὸ δίκαιον τοῦτον ἄρχειν τὸν ἕνα ἁπάντων δεήσει, ὁμοίως δὲ καὶ τὸν εὐγενείᾳ διαφέροντα τῶν ἀμφισβητούντων δι' ἐλευθερίαν.
8 Ταὐτὸ δὲ τοῦτ' ἴσως συμβήσεται καὶ περὶ τὰς ἀριστοκρατίας ἐπὶ τῆς ἀρετῆς· εἰ γάρ τις εἷς ἀμείνων ἀνὴρ εἴη τῶν ἄλλων τῶν ἐν τῷ πολιτεύματι σπουδαίων ὄντων, τοῦτον εἶναι δεῖ κύριον κατὰ ταὐτὸ δίκαιον. Οὐκοῦν εἰ καὶ τὸ πλῆθος εἶναί γε δεῖ κύριον διότι κρείττους εἰσὶ τῶν ὀλίγων, κἂν εἷς ἢ πλείους μὲν τοῦ ἑνὸς ἐλάττους δὲ τῶν πολλῶν κρείττους ὦσι τῶν ἄλλων, τούτους ἂν [k] δέοι κυρίους εἶναι μᾶλλον
9 ἢ τὸ πλῆθος. Πάντα [l] δὴ ταῦτ' ἔοικε φανερὸν ποιεῖν ὅτι τούτων τῶν ὅρων οὐδεὶς [m] ὀρθός ἐστι, καθ' ὃν ἀξιοῦσιν αὐτοὶ
10 μὲν ἄρχειν τοὺς δ' ἄλλους ὑπὸ σφῶν ἄρχεσθαι πάντας. Καὶ γὰρ δὴ καὶ πρὸς τοὺς κατ' ἀρετὴν ἀξιοῦντας κυρίους εἶναι τοῦ πολιτεύματος, ὁμοίως δὲ καὶ τοὺς κατὰ πλοῦτον, ἔχοιεν ἂν λέγειν τὰ πλήθη λόγον τινὰ δίκαιον· οὐδὲν γὰρ κωλύει ποτὲ τὸ πλῆθος εἶναι βέλτιον τῶν ὀλίγων καὶ πλουσιώ-
11 τερον, οὐχ ὡς καθ' ἕκαστον ἀλλ' ὡς ἀθρόους. Διὸ καὶ πρὸς τὴν ἀπορίαν, ἣν ζητοῦσι καὶ προβάλλουσί τινες, ἐνδέχεται τοῦτον τὸν τρόπον ἀπαντᾶν. Ἀποροῦσι γάρ τινες πότερον τῷ νομοθέτῃ νομοθετητέον, βουλομένῳ τίθεσθαι τοὺς ὀρθοτάτους νόμους, πρὸς τὸ τῶν βελτιόνων συμφέρον ἢ πρὸς τὸ τῶν
12 πλειόνων, ὅταν συμβαίνῃ τὸ λεχθέν. Τὸ δ' ὀρθὸν ληπτέον ἴσως· τὸ δ' ἴσως ὀρθὸν πρὸς τὸ τῆς πόλεως ὅλης συμφέρον καὶ πρὸς τὸ κοινὸν τὸ τῶν πολιτῶν. Πολίτης δὲ κοινῇ μὲν ὁ μετέχων τοῦ ἄρχειν καὶ ἄρχεσθαί ἐστι, καθ' ἑκάστην δὲ πολιτείαν ἕτερος, πρὸς δὲ τὴν ἀρίστην ὁ δυνάμενος καὶ προ-

[k] δέῃ Ib. [l] δὲ Ib. [m] ὀρθῶς Qb.

αιρούμενος ἄρχεσθαι καὶ ἄρχειν πρὸς τὸν βίον [n] τὸν κατ' ἀρετήν. Εἰ δέ τίς ἐστιν εἷς τοσοῦτον διαφέρων κατ' ἀρετῆς 13
ὑπερβολήν, ἢ πλείους μὲν ἑνὸς μὴ μέντοι δυνατοὶ πλήρωμα παρασχέσθαι πόλεως, ὥστε μὴ συμβλητὴν εἶναι τὴν τῶν ἄλλων ἀρετὴν πάντων μηδὲ τὴν δύναμιν αὐτῶν τὴν πολιτικὴν πρὸς τὴν ἐκείνων, [o] εἰ πλείους, εἰ δ' εἷς, τὴν ἐκείνου μόνον, οὐκέτι θετέον τούτους μέρος πόλεως· ἀδικήσονται γὰρ ἀξιούμενοι τῶν ἴσων, ἄνισοι τοσοῦτον κατ' ἀρετὴν ὄντες καὶ τὴν πολιτικὴν δύναμιν· ὥσπερ γὰρ θεὸν ἐν ἀνθρώποις εἰκὸς εἶναι τὸν τοιοῦτον. Ὅθεν δῆλον ὅτι καὶ τὴν νομοθεσίαν ἀναγ- 14
καῖον εἶναι περὶ τοὺς ἴσους καὶ τῷ γένει καὶ τῇ δυνάμει. Κατὰ δὲ τῶν τοιούτων οὐκ ἔστι νόμος· αὐτοὶ γάρ εἰσι νόμος. Καὶ γὰρ γελοῖος αν εἴη νομοθετεῖν τις πειρώμενος κατ' αὐτῶν· λέγοιεν γὰρ ἂν ἴσως ἅπερ [q] Ἀντισθένης ἔφη τοὺς [p] λέοντας δημηγορούντων τῶν δασυπόδων καὶ τὸ ἴσον ἀξιούντων πάντας ἔχειν. Διὸ καὶ τίθενται τὸν ὀστρακισμὸν αἱ δημο- 15
κρατούμεναι πόλεις, διὰ τὴν τοιαύτην αἰτίαν· αὗται γὰρ δὴ δοκοῦσι διώκειν τὴν ἰσότητα μάλιστα πάντων, ὥστε τοὺς δοκοῦντας ὑπερέχειν δυνάμει διὰ πλοῦτον ἢ πολυφιλίαν ἤ τινα ἄλλην πολιτικὴν ἰσχὺν ὠστράκιζον καὶ μεθίστασαν ἐκ τῆς πόλεως χρόνους ὡρισμένους. Μυθολογεῖται δὲ καὶ τοὺς 16
[r] Ἀργοναύτας τὸν [s] Ἡρακλέα καταλιπεῖν διὰ τοιαύτην αἰτίαν· οὐ γὰρ ἐθέλειν αὐτὸν ἄγειν τὴν [r] Ἀργὼ μετὰ τῶν ἄλλων ὡς ὑπερβάλλοντα πολὺ τῶν πλωτήρων. Διὸ καὶ τοὺς ψέγοντας τὴν τυραννίδα καὶ τὴν Περιάνδρου Θρασυβούλῳ συμβουλίαν οὐχ ἁπλῶς οἰητέον ὀρθῶς ἐπιτιμᾶν. Φασὶ γὰρ τὸν 17
Περίανδρον εἰπεῖν μὲν οὐδὲν πρὸς τὸν πεμφθέντα κήρυκα περὶ τῆς συμβουλίας, ἀφαιροῦντα δὲ τοὺς ὑπερέχοντας τῶν σταχύων ὁμαλῦναι τὴν ἄρουραν· ὅθεν ἀγνοοῦντος μὲν τοῦ κήρυκος τοῦ γινομένου τὴν αἰτίαν, ἀπαγγείλαντος δὲ τὸ συμπεσόν, συννοῆσαι τὸν Θρασύβουλον ὅτι δεῖ τοὺς ὑπερέχοντας ἄνδρας ἀναιρεῖν. Τοῦτο γὰρ οὐ μόνον συμφέρει τοῖς 18

[n] τὸν post βίον om. $Q^b.T^b$. [o] εἰ] ἢ T^b. [p] λέγοντας T^b.

τυράννοις, οὐδὲ μόνον οἱ τύραννοι ποιοῦσιν, ἀλλ' ὁμοίως ἔχει καὶ περὶ τὰς ὀλιγαρχίας καὶ τὰς δημοκρατίας· ὁ γὰρ ὀστρακισμὸς τὴν αὐτὴν ἔχει δύναμιν τρόπον τινὰ [q]τῷ [r]κολούειν
19 τοὺς ὑπερέχοντας καὶ φυγαδεύειν. Τὸ δ' αὐτὸ καὶ περὶ τὰς πόλεις καὶ τὰ ἔθνη ποιοῦσιν οἱ κύριοι τῆς δυνάμεως, οἷον [t]Ἀθηναῖοι μὲν περὶ Σαμίους καὶ Χίους καὶ Λεσβίους (ἐπεὶ γὰρ θᾶττον ἐγκρατῶς ἔσχον τὴν ἀρχήν, ἐταπείνωσαν αὐτοὺς [s]παρὰ τὰς συνθήκας), ὁ δὲ Περσῶν βασιλεὺς Μήδους καὶ Βαβυλωνίους καὶ τῶν ἄλλων τοὺς πεφρονηματισμένους διὰ
20 τὸ γενέσθαι ποτ' ἐπ' ἀρχῆς [t]ἐπέκοπτε πολλάκις. Τὸ δὲ πρόβλημα καθόλου περὶ πάσας ἐστὶ τὰς πολιτείας, καὶ τὰς ὀρθάς· αἱ μὲν γὰρ παρεκβεβηκυῖαι πρὸς τὸ ἴδιον ἀποσκοποῦσαι τοῦτο δρῶσιν, οὐ μὴν ἀλλὰ περὶ τὰς τὸ κοινὸν ἀγα-
21 θὸν ἐπισκοπούσας τὸν αὐτὸν ἔχει τρόπον. Δῆλον δὲ τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν· οὔτε γὰρ γραφεὺς ἐάσειεν ἂν τὸν ὑπερβάλλοντα πόδα τῆς συμμετρίας ἔχειν τὸ ζῷον, οὐδ' εἰ διαφέροι τὸ κάλλος, οὔτε ναυπηγὸς πρύμναν ἢ τῶν ἄλλων τι μορίων τῶν τῆς νεώς· οὐδὲ δὴ χοροδιδάσκαλος τὸν μεῖζον καὶ κάλλιον τοῦ παντὸς χοροῦ φθεγ-
22 γόμενον ἐάσει συγχορεύειν. [v]Ὥστε διὰ τοῦτο μὲν οὐδὲν κωλύει τοὺς μονάρχους συμφωνεῖν ταῖς πόλεσιν, εἰ τῆς οἰκείας ἀρχῆς ὠφελίμου ταῖς πόλεσιν οὔσης τοῦτο δρῶσιν. Διὸ κατὰ τὰς ὁμολογουμένας ὑπεροχὰς ἔχει τι δίκαιον πολιτικὸν
23 ὁ λόγος ὁ περὶ τὸν ὀστρακισμόν. Βέλτιον μὲν οὖν τὸν νομοθέτην ἐξ ἀρχῆς οὕτω συστῆσαι τὴν πολιτείαν ὥστε μὴ δεῖσθαι τοιαύτης ἰατρείας· δεύτερος δὲ πλοῦς, ἂν συμβῇ, πειρᾶσθαι τοιούτῳ τινὶ διορθώματι διορθοῦν. [v]Ὅπερ οὐκ ἐγίνετο περὶ τὰς πόλεις· οὐ γὰρ ἔβλεπον πρὸς τὸ τῆς πολιτείας τῆς οἰκείας συμφέρον, ἀλλὰ στασιαστικῶς ἐχρῶντο
24 τοῖς ὀστρακισμοῖς. [t]Ἐν μὲν οὖν ταῖς παρεκβεβηκυίαις πολιτείαις ὅτι μὲν ἰδίᾳ συμφέρει καὶ δίκαιόν ἐστι, φανερόν· ἴσως δὲ καὶ ὅτι οὐχ ἁπλῶς δίκαιον, καὶ τοῦτο φανερόν. [t]Ἀλλ'

[q] τὸ $Q^b.T^b$. [r] κολούειν γρ. I^b : κωλύειν $I^b.Q^b.T^b$. [s] περὶ I^b. $Q^b.T^b$. [t] ἐπέσκοπτε T^b, ἐπέσκωπτε I^b.

[v] ἐπὶ τῆς ἀρίστης πολιτείας ἔχει πολλὴν ἀπορίαν, οὐ κατὰ τῶν ἄλλων ἀγαθῶν τὴν ὑπεροχήν, οἷον ἰσχύος καὶ πλούτου καὶ πολυφιλίας, ἀλλ' ἄν τις γένηται διαφέρων κατ' ἀρετήν, τί χρὴ ποιεῖν; Οὐ γὰρ δὴ φαίεν ἂν δεῖν ἐκβάλλειν καὶ μεθιστάναι τὸν τοιοῦτον. Ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἄρχειν γε τοῦ τοιούτου· παραπλήσιον γὰρ κἂν εἰ τοῦ Διὸς ἄρχειν ἀξιοῖεν, μερίζοντες τὰς ἀρχάς. Λείπεται τοίνυν, ὅπερ ἔοικε πεφυκέναι, πείθεσθαι τῷ τοιούτῳ πάντας [w] ἀσμένως, ὥστε [x] βασιλέας εἶναι τοὺς τοιούτους ἀϊδίους ἐν ταῖς πόλεσιν.

Ἴσως δὲ καλῶς ἔχει μετὰ τοὺς εἰρημένους λόγους μεταβῆναι καὶ σκέψασθαι περὶ βασιλείας· φαμὲν γὰρ τῶν ὀρθῶν πολιτειῶν μίαν εἶναι ταύτην. Σκεπτέον δὲ πότερον συμφέρει τῇ μελλούσῃ καλῶς οἰκήσεσθαι καὶ πόλει καὶ χώρᾳ βασιλεύεσθαι, ἢ οὔ· ἀλλ' ἄλλη τις πολιτεία μᾶλλον, ἢ τισὶ μὲν συμφέρει τισὶ δ' οὐ συμφέρει. Δεῖ [y] δὲ πρῶτον διελέσθαι πότερον ἓν τὸ γένος ἐστὶν αὐτῆς ἢ πλείους [z] ἔχει διαφοράς. Ῥᾴδιον δὴ τοῦτό γε καταμαθεῖν, ὅτι πλείω [a] τε γένη περιέχει καὶ τῆς ἀρχῆς ὁ τρόπος ἐστὶν οὐχ εἷς πασῶν. Ἡ γὰρ ἐν τῇ Λακωνικῇ πολιτείᾳ δοκεῖ μὲν εἶναι βασιλεία μάλιστα τῶν κατὰ νόμον, οὐκ ἔστι [b] δὲ κυρία πάντων, ἀλλ' ὅταν ἐξέλθῃ τὴν χώραν, ἡγεμών ἐστι τῶν πρὸς τὸν πόλεμον· ἔτι δὲ τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς ἀποδέδοται τοῖς βασιλεῦσιν. Αὕτη μὲν οὖν ἡ βασιλεία οἷον στρατηγία τις αὐτοκρατόρων καὶ ἀΐδιός ἐστιν· κτεῖναι γὰρ οὐ κύριος, εἰ μὴ ἔν τινι βασιλείᾳ, καθάπερ ἐπὶ τῶν ἀρχαίων ἐν ταῖς πολεμικαῖς ἐξόδοις ἐν χειρὸς νόμῳ. Δηλοῖ δ' Ὅμηρος· ὁ γὰρ Ἀγαμέμνων κακῶς μὲν ἀκούων ἠνείχετο ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, ἐξελθόντων δὲ καὶ κτεῖναι κύριος ἦν. Λέγει γοῦν

> ὃν δέ κ' ἐγὼν ἀπάνευθε μάχης,—
> —οὔ οἱ—
> ἄρκιον [c] ἐσσεῖται φυγέειν κύνας ἠδ' οἰωνούς·
> πὰρ γὰρ ἐμοὶ θάνατος.

[v] ἐπεὶ Ib. [w] ἀσμένως] ἀναγκαίως Qb.Tb. [x] βασιλείας Ib.Tb. [y] δὲ] δὴ Ib. [z] ἔχειν Tb. [a] τε] τὰ Ib. [b] δὲ] δ' ἡ Qb.Tb.Ub. [c] ἐσεῖται Ib.

[a]Εν μὲν οὖν τοῦτ' εἶδος βασιλείας, στρατηγία διὰ βίου· τού-
6 των δ' αἱ μὲν κατὰ γένος εἰσίν, αἱ δ' αἱρεταί. Παρὰ [d]ταύ-
την δ' ἄλλο μοναρχίας εἶδος, οἷαι παρ' ἐνίοις εἰσὶ βασιλεῖαι
τῶν βαρβάρων. [e]Ἔχουσι δ' αὗται τὴν δύναμιν πᾶσαι [e]πα-
ραπλησίαν [f]τυραννικῇ, [g]εἰσὶ δ' ὅμως κατὰ νόμον καὶ πατρι-
καί· διὰ γὰρ τὸ [h]δουλικώτεροι εἶναι τὰ [i]ἤθη φύσει οἱ μὲν
βάρβαροι τῶν [k]Ἑλλήνων, οἱ δὲ περὶ τὴν [l]Ἀσίαν τῶν περὶ
τὴν Εὐρώπην, ὑπομένουσι τὴν δεσποτικὴν ἀρχὴν οὐδὲν δυσχε-
7 ραίνοντες. Τυραννικαὶ μὲν οὖν διὰ τὸ τοιοῦτόν εἰσιν, ἀσφα-
λεῖς δὲ διὰ τὸ πάτριαι καὶ κατὰ νόμον εἶναι. Καὶ ἡ φυλακὴ
δὲ βασιλικὴ καὶ οὐ τυραννικὴ διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν· οἱ γὰρ
πολῖται [k]φυλάττουσιν ὅπλοις τοὺς βασιλεῖς, τοὺς δὲ τυράν-
νους ξενικόν. Οἱ μὲν γὰρ κατὰ νόμον καὶ ἑκόντων, οἱ δ' ἀκόν-
των ἄρχουσιν, ὥσθ' οἱ μὲν παρὰ τῶν πολιτῶν οἱ δ' ἐπὶ τοὺς
8 πολίτας ἔχουσι τὴν φυλακήν. Δύο μὲν οὖν εἴδη ταῦτα μοναρ-
χίας, ἕτερον δ' ὅπερ ἦν ἐν τοῖς ἀρχαίοις [m]Ἕλλησιν, οὓς κα-
λοῦσιν αἰσυμνήτας. [n]Ἔστι δὲ τοῦθ' ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν αἱρετὴ
τυραννίς, διαφέρουσα δὲ τῆς βαρβαρικῆς οὐ τῷ μὴ κατὰ νό-
9 μον ἀλλὰ τῷ μὴ πάτριος εἶναι μόνον. [s]Ἦρχον δ' οἱ μὲν διὰ
βίου τὴν ἀρχὴν ταύτην, οἱ δὲ μέχρι τινῶν ὡρισμένων χρόνων
ἢ πράξεων, οἷον εἵλοντό ποτε Μιτυληναῖοι Πιττακὸν πρὸς
τοὺς φυγάδας ὧν προειστήκεσαν [t]Ἀντιμενίδης καὶ [t]Ἀλκαῖος
10 ὁ ποιητής. Δηλοῖ δ' [t]Ἀλκαῖος ὅτι τύραννον εἵλοντο τὸν
Πιττακὸν ἔν τινι τῶν σκολιῶν μελῶν· ἐπιτιμᾷ γὰρ ὅτι

τὸν κακοπάτριδα
Πιττακὸν πόλεως τᾶς ἀχόλω καὶ βαρυδαίμονος
[l]ἐστάσαντο τύραννον μέγ' ἐπαινέοντες ἀολλέες.

11 Αὗται μὲν οὖν εἰσί τε καὶ ἦσαν διὰ μὲν τὸ τυραννικαὶ εἶναι
δεσποτικαί, διὰ δὲ τὸ αἱρεταὶ καὶ ἑκόντων βασιλικαί. Τέ-
ταρτον δ' εἶδος μοναρχίας βασιλικῆς αἱ κατὰ τοὺς ἡρωϊκοὺς

[d] ταύτης Ub. [e] παραπλησίως Qb.Ub. et pr. Ib. [f] τυραννικήν Ub, τυραννικαί Qb, τυραννίσι rc. Ib: pr. enim post τυραν spatium vacuum. [g] εἰσὶ δ' ὅμως om. Ib.Qb.Tb. [h] δουλικώτερα Ub. [i] ἔθνη Ib.Qb.Tb.Ub. [k] φυλάσσουσιν Qb.Tb.Ub. [l] ἐστάκησαν τὸ τύραννιον Tb.

χρόνους ἐκούσιαί τε καὶ πάτριαι γιγνόμεναι κατὰ νόμον. Διὰ 12
γὰρ τὸ τοὺς πρώτους γενέσθαι τοῦ πλήθους εὐεργέτας κατὰ
τέχνας ἢ πόλεμον, ἢ διὰ τὸ συναγαγεῖν ἢ πορίσαι χώραν,
ἐγίγνοντο βασιλεῖς ἑκόντων καὶ τοῖς παραλαμβάνουσι πά-
τριοι. Κύριοι δ' ἦσαν τῆς τε κατὰ πόλεμον ἡγεμονίας καὶ
τῶν θυσιῶν, ὅσαι μὴ ἱερατικαί, καὶ πρὸς τούτοις τὰς δίκας
ἔκρινον. Τοῦτο δ' ἐποίουν οἱ μὲν οὐκ ὀμνύοντες, οἱ δ' ὀμνύ-
οντες· ὁ δ' ὅρκος ἦν τοῦ σκήπτρου [m] ἐπανάτασις. Οἱ μὲν 13
οὖν ἐπὶ τῶν ἀρχαίων χρόνων καὶ τὰ κατὰ πόλιν καὶ τὰ ἔν-
δημα καὶ τὰ ὑπερόρια συνεχῶς ἦρχον· ὕστερον δὲ τὰ μὲν
αὐτῶν παριέντων τῶν βασιλέων, τὰ δὲ τῶν ὄχλων παραιρου-
μένων, ἐν μὲν ταῖς ἄλλαις πόλεσι θυσίαι κατελείφθησαν τοῖς
βασιλεῦσι μόνον, ὅπου δ' ἄξιον εἰπεῖν εἶναι βασιλείαν, ἐν τοῖς
ὑπερορίοις τῶν πολεμικῶν τὴν ἡγεμονίαν μόνον εἶχον.

Βασιλείας μὲν οὖν εἴδη ταῦτα, τέτταρα τὸν ἀριθμόν, μία 14
μὲν ἡ περὶ τοὺς ἡρωϊκοὺς χρόνους (αὕτη δ' ἦν ἑκόντων μέν,
ἐπί τισι δ' [n] ὡρισμένοις· στρατηγὸς γὰρ ἦν καὶ δικαστὴς ὁ
βασιλεύς, καὶ τῶν πρὸς τοὺς θεοὺς κύριος), δευτέρα δ' ἡ βαρ-
βαρική (αὕτη δ' ἐστὶν ἐκ γένους ἀρχὴ δεσποτικὴ κατὰ νόμον),
τρίτη δ' ἦν [o] αἰσυμνητείαν προσαγορεύουσιν (αὕτη δ' ἐστὶν
αἱρετὴ τυραννίς), τετάρτη δ' ἡ Λακωνικὴ τούτων· αὕτη δ'
ἐστὶν ὡς εἰπεῖν ἁπλῶς στρατηγία κατὰ γένος ἀΐδιος. Αὗται 15
μὲν οὖν τοῦτον τὸν τρόπον διαφέρουσιν ἀλλήλων, πέμπτον
δ' εἶδος βασιλείας, ὅταν ἧ πάντων κύριος [p] εἷς ὤν, ὥσπερ ἕκα-
στον ἔθνος καὶ πόλις ἑκάστη τῶν κοινῶν, τεταγμένη κατὰ
τὴν οἰκονομικήν· ὥσπερ γὰρ ἡ οἰκονομικὴ βασιλεία τις [q] οἰ-
κίας ἐστίν, οὕτως ἡ βασιλεία πόλεως καὶ ἔθνους ἑνὸς ἢ [r] πλει-
όνων [s] οἰκονομία. Σχεδὸν δὴ δύο ἐστὶν ὡς εἰπεῖν εἴδη βασι- 15
λείας περὶ ὧν σκεπτέον, αὕτη τε καὶ ἡ Λακωνική. Τῶν γὰρ
ἄλλων αἱ πολλαὶ μεταξὺ τούτων εἰσίν· ἐλαττόνων μὲν γὰρ
κύριοι τῆς παμβασιλείας, πλειόνων δ' εἰσὶ τῆς Λακωνικῆς.

[m] ἀνάστασις Q[b].T[b]. et γρ. I[b]. [n] ὡρισμένων I[b].Q[b].T[b]. [o] αἰσυμνη-
τίαν I[b]. [p] εἷς om. Q[b].T[b]. [q] οἰκείας T[b]. [r] πλείονος Q[b].T[b]. et pr. I[b].
[s] οἰκονομίας Q[b].T[b].

2 [v]Ωστε τὸ σκέμμα σχεδὸν περὶ δυοῖν ἐστίν, ἓν μὲν πότερον συμφέρει ταῖς πόλεσι στρατηγὸν ἀΐδιον εἶναι, καὶ τοῦτον ἢ κατὰ γένος ἢ κατὰ μέρος, ἢ οὐ συμφέρει· ἕν δὲ πότερον ἕνα συμφέρει κύριον εἶναι πάντων, ἢ οὐ συμφέρει. Τὸ μὲν [t]οὖν περὶ τῆς τοιαύτης στρατηγίας ἐπισκοπεῖν νόμων ἔχει μᾶλλον εἶδος ἢ πολιτείας· ἐν ἁπάσαις γὰρ ἐνδέχεται γίγνεσθαι 3 τοῦτο ταῖς πολιτείαις· ὥστ' ἀφείσθω τὴν πρώτην. [t]Ο δὲ λοιπὸς τρόπος τῆς βασιλείας πολιτείας εἶδός ἐστιν, ὥστε περὶ τούτου δεῖ θεωρῆσαι καὶ τὰς ἀπορίας ἐπιδραμεῖν τὰς ἐνούσας. [t]Αρχὴ δ' ἐστὶ τῆς ζητήσεως αὕτη, πότερον συμφέρει μᾶλλον ὑπὸ τοῦ ἀρίστου ἀνδρὸς ἄρχεσθαι ἢ ὑπὸ τῶν 4 ἀρίστων νόμων. [v]Δοκοῦσι δὴ τοῖς νομίζουσι συμφέρειν βασιλεύεσθαι τὸ καθόλου μόνον οἱ νόμοι λέγειν, ἀλλ' οὐ πρὸς τὰ προσπίπτοντα ἐπιτάττειν, ὥστ' ἐν ὁποιᾳοῦν τέχνῃ τὸ κατὰ γράμματ' ἄρχειν ἠλίθιον· καὶ ἐν Αἰγύπτῳ μετὰ τὴν τετρήμερον κινεῖν ἔξεστι τοῖς ἰατροῖς, ἐὰν δὲ πρότερον, ἐπὶ τῷ αὐτοῦ κινδύνῳ. Φανερὸν τοίνυν ὡς οὐκ ἔστιν ἡ κατὰ γράμματα καὶ νόμους ἀρίστη πολιτεία διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν. 5 [t]Αλλὰ μὴν κἀκεῖνον δεῖ ὑπάρχειν τὸν λόγον τὸν καθόλου τοῖς ἄρχουσιν· κρεῖττον δ' ᾧ μὴ πρόσεστι τὸ παθητικὸν ὅλως ἢ ᾧ συμφυές. Τῷ μὲν οὖν νόμῳ τοῦτο οὐχ ὑπάρχει, ψυχὴν δ' ἀνθρωπίνην ἀνάγκη τοῦτ' ἔχειν πᾶσαν. [t]Αλλ' ἴσως ἂν φαίη τις ὡς ἀντὶ τούτου βουλεύσεται [w]περὶ τῶν καθ' 6 ἕκαστα κάλλιον. [v]Οτι μὲν τοίνυν ἀνάγκη νομοθέτην αὐτὸν εἶναι, δῆλον, καὶ κεῖσθαι νόμους, ἀλλὰ μὴ κυρίους ᾖ παρεκβαίνουσιν, ἐπεὶ περὶ τῶν γ' ἄλλων εἶναι δεῖ κυρίους. [v]Οσα δὲ μὴ δυνατὸν τὸν νόμον κρίνειν ἢ ὅλως ἢ εὖ, πότερον ἕνα τὸν 7 ἄριστον δεῖ ἄρχειν ἢ [x]πάντας; Καὶ γὰρ νῦν συνιόντες δικάζουσι καὶ βουλεύονται καὶ κρίνουσιν, αὗται δ' αἱ κρίσεις εἰσὶ πᾶσαι περὶ τῶν καθ' ἕκαστον. Καθ' ἕνα μὲν οὖν συμβαλλόμενος ὁστισοῦν ἴσως χείρων· ἀλλ' ἐστὶν ἡ πόλις ἐκ πολλῶν, ὥσπερ ἑστίασις συμφορητὸς καλλίων μιᾶς καὶ ἁπλῆς. Διὰ

[t] οὖν om. Q[b]. [v] δοκεῖ I[b].Q[b].T[b]. [w] περὶ] τὸν περὶ Q[b]. [x] πάντας] πάνυ I[b].Q[b].T[b].

τοῦτο καὶ [y]κρίνει ἄμεινον ὄχλος πολλὰ ἢ εἷς ὁστισοῦν. [1]Ἔτι 8
μᾶλλον ἀδιάφθορον τὸ πολύ· καθάπερ ὕδωρ τὸ πλεῖον, οὕτω
καὶ τὸ πλῆθος τῶν ὀλίγων ἀδιαφθορώτερον· τοῦ δ' ἑνὸς [z]ὑπ'
ὀργῆς κρατηθέντος ἤ τινος ἑτέρου πάθους τοιούτου ἀναγκαῖον
διεφθάρθαι τὴν κρίσιν· ἐκεῖ δ' ἔργον ἅμα πάντας ὀργισθῆναι
καὶ ἁμαρτεῖν. [1]Ἔστω δὲ τὸ πλῆθος οἱ ἐλεύθεροι, μηδὲν παρὰ 9
τὸν νόμον πράττοντες, ἀλλ' ἢ περὶ [a]ὧν ἐκλείπειν ἀναγκαῖον
αὐτόν. Εἰ δὲ δὴ τοῦτο μὴ ῥᾴδιον ἐν πολλοῖς, ἀλλ' εἰ πλείους
εἶεν ἀγαθοὶ καὶ ἄνδρες καὶ πολῖται, πότερον ὁ εἷς ἀδιαφθο-
ρώτερος ἄρχων, ἢ μᾶλλον οἱ πλείους μὲν τὸν ἀριθμὸν ἀγαθοὶ
δὲ πάντες; [1]Η δῆλον ὡς οἱ πλείους; [1]Αλλ' οἱ μὲν στασιά-
ζουσιν, ὁ δ' εἷς ἀστάσιαστος. [1]Αλλὰ πρὸς τοῦτ' ἀντιθετέον 10
ἴσως ὅτι σπουδαῖοι τὴν ψυχήν, ὥσπερ κἀκεῖνος ὁ εἷς. Εἰ δὴ
τὴν μὲν τῶν πλειόνων ἀρχὴν ἀγαθῶν δ' ἀνδρῶν πάντων ἀρι-
στοκρατίαν θετέον, τὴν δὲ τοῦ ἑνὸς βασιλείαν, αἱρετώτερον
ἂν εἴη ταῖς πόλεσιν ἀριστοκρατία βασιλείας, καὶ μετὰ δυνά-
μεως καὶ χωρὶς δυνάμεως οὔσης τῆς ἀρχῆς, ἂν ᾖ λαβεῖν πλείους
[b]ὁμοίους. Καὶ διὰ τοῦτ' ἴσως ἐβασιλεύοντο πρότερον, ὅτι 11
σπάνιον ἦν εὑρεῖν ἄνδρας πολὺ διαφέροντας κατ' ἀρετήν, ἄλ-
λως τε καὶ τότε μικρὰς οἰκοῦντας πόλεις. [1]Ἔτι δ' ἀπ' εὐερ-
γεσίας καθίστασαν τοὺς βασιλεῖς, ὅπερ ἐστὶν ἔργον τῶν
ἀγαθῶν ἀνδρῶν. [1]Επεὶ δὲ συνέβαινε γίγνεσθαι πολλοὺς
ὁμοίους πρὸς ἀρετήν, οὐκέτι ὑπέμενον ἀλλ' ἐζήτουν κοινόν τι
καὶ πολιτείαν καθίστασαν. [1]Επεὶ δὲ χείρους γιγνόμενοι 12
ἐχρηματίζοντο ἀπὸ τῶν κοινῶν, ἐντεῦθέν ποθεν εὔλογον γε-
νέσθαι τὰς ὀλιγαρχίας· ἔντιμον γὰρ ἐποίησαν τὸν πλοῦτον.
[1]Εκ δὲ τούτων πρῶτον εἰς τυραννίδας μετέβαλλον, ἐκ δὲ τῶν
τυραννίδων εἰς δημοκρατίαν· ἀεὶ γὰρ εἰς ἐλάττους ἄγοντες
δι' αἰσχροκέρδειαν ἰσχυρότερον τὸ πλῆθος κατέστησαν, ὥστ'
ἐπιθέσθαι καὶ γενέσθαι δημοκρατίας. [1]Επεὶ δὲ καὶ μείζους 13
εἶναι συμβέβηκε τὰς πόλεις, ἴσως οὐδὲ ῥᾴδιον ἔτι γίγνεσθαι
πολιτείαν ἑτέραν παρὰ δημοκρατίαν. Εἰ δὲ δή τις ἄριστον

y κρίνειν Q[b].T[b]. z ὑπὲρ γῆς T[b]. a ὃν I[b], ὃν Q[b].T[b]. b ὁμοίως Q[b].T[b].

θείη τὸ βασιλεύεσθαι ταῖς πόλεσιν, πῶς ἕξει τὰ περὶ τῶν τέκνων; Πότερον καὶ τὸ γένος δεῖ βασιλεύειν; [a]Ἀλλὰ γι-
14 γνομένων [c]ὁποῖοί τινες ἔτυχον, βλαβερόν. [d][a]Ἀλλ' οὐ παραδώσει κύριος ὢν τοῖς τέκνοις. [a]Ἀλλ' οὐκέτι τοῦτο ῥᾴδιον πιστεῦσαι· χαλεπὸν γάρ, καὶ μείζονος ἀρετῆς ἢ κατ' ἀνθρωπίνην φύσιν. [a]Ἔχει δ' ἀπορίαν καὶ περὶ τῆς δυνάμεως, πότερον ἔχειν δεῖ τὸν μέλλοντα βασιλεύειν ἰσχύν τινα περὶ αὐτόν, [e]ἢ δυνήσεται βιάζεσθαι τοὺς μὴ βουλομένους πειθαρ-
15 χεῖν, ἢ πῶς ἐνδέχεται τὴν ἀρχὴν διοικεῖν; Εἰ γὰρ καὶ κατὰ νόμον εἴη κύριος, μηδὲν πράττων κατὰ τὴν αὐτοῦ βούλησιν παρὰ τὸν νόμον, ὅμως ἀναγκαῖον ὑπάρχειν αὐτῷ δύναμιν, [f]ἢ
16 [g]φυλάξει τοὺς νόμους. Τάχα μὲν οὖν τὰ περὶ τὸν βασιλέα τὸν τοιοῦτον οὐ χαλεπὸν διορίσαι· δεῖ γὰρ αὐτὸν μὲν ἔχειν ἰσχύν, εἶναι δὲ τοσαύτην τὴν ἰσχὺν ὥστε ἑκάστου μὲν καὶ ἑνὸς καὶ συμπλειόνων κρείττω, τοῦ δὲ πλήθους ἧττω, καθάπερ οἵ τ' ἀρχαῖοι τὰς φυλακὰς ἐδίδοσαν, ὅτε [h]καθισταίέν τινα τῆς πόλεως ὃν ἐκάλουν αἰσυμνήτην ἢ τύραννον, καὶ Διονυσίῳ τις, ὅτ' ᾔτει τοὺς φύλακας, [i]συνεβούλευε τοῖς Συρακουσίοις διδόναι τοσούτους τοὺς φύλακας.

16 Περὶ δὲ τοῦ βασιλέως τοῦ κατὰ τὴν αὐτοῦ βούλησιν πάντα πράττοντος ὅ τε λόγος ἐφέστηκε νῦν καὶ ποιητέον τὴν σκέψιν. [a]Ὁ μὲν γὰρ κατὰ νόμον λεγόμενος βασιλεὺς οὐκ ἔστιν εἶδος, καθάπερ εἴπομεν, [k]πολιτείας· ἐν πάσαις γὰρ ὑπάρχειν ἐνδέχεται στρατηγίαν ἀΐδιον, οἷον ἐν δημοκρατίᾳ καὶ ἀριστοκρατίᾳ, καὶ πολλοὶ ποιοῦσιν ἕνα κύριον τῆς διοικήσεως· τοιαύτη γὰρ ἀρχή τίς ἐστι καὶ περὶ [a]Ἐπίδαμνον, καὶ
2 περὶ [a]Ὀπούντα δὲ κατά τι μέρος ἔλαττον. Περὶ δὲ τῆς παμβασιλείας καλουμένης, αὕτη δ' ἐστὶ καθ' ἣν ἄρχει [l]πάντων κατὰ τὴν ἑαυτοῦ βούλησιν ὁ βασιλεύς, δοκεῖ δέ τισιν οὐδὲ κατὰ φύσιν εἶναι τὸ κύριον ἕνα πάντων εἶναι τῶν πολιτῶν, ὅπου συνέστηκεν ἐξ ὁμοίων ἡ πόλις· τοῖς γὰρ ὁμοίοις

[c] ὁποίων Q[b].T[b]. [d] ἀλλ'—τέκνοις om. Q[b].T[b]. [e] ἢ I[b].Q[b].T[b]. [f] ἢ Q[b]. [g] φυλάξαι I[b].T[b]. [h] καθισταῖόν Q[b]. [i] συνεβούλευε—φύλακας om. pr. I[b]. [k] βασιλείας I[b].Q[b].T[b]. [l] πάντα Q[b].T[b].

φύσει τὸ αὐτὸ δίκαιον ἀναγκαῖον καὶ τὴν αὐτὴν ἀξίαν κατὰ φύσιν εἶναι, ὥστ' εἴπερ καὶ τὸ ἴσην ἔχειν τοὺς ἀνίσους τροφὴν ἢ ἐσθῆτα βλαβερὸν τοῖς σώμασιν, οὕτως ἔχει καὶ τὸ περὶ τὰς τιμάς. [b]Ὁμοίως τοίνυν καὶ τὸ ἄνισον τοὺς ἴσους· 3
διόπερ οὐδὲν μᾶλλον ἄρχειν ἢ ἄρχεσθαι δίκαιον. Καὶ τὸ ἀνὰ μέρος τοίνυν ὡσαύτως. Τοῦτο δ' ἤδη νόμος· ἡ γὰρ τάξις νόμος. Τὸν ἄρα νόμον ἄρχειν αἱρετώτερον μᾶλλον ἢ τῶν πολιτῶν ἕνα τινά. Κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ λόγον τοῦτον, 4
κἂν εἴ τινας ἄρχειν βέλτιον, τούτους καταστατέον νομοφύλακας καὶ ὑπηρέτας τοῖς νόμοις· ἀναγκαῖον γὰρ εἶναί τινας ἀρχάς, ἀλλ' οὐχ ἕνα τοῦτον εἶναί φασι δίκαιον ὁμοίων γε ὄντων πάντων. [c]Ἀλλὰ μὴν ὅσα γε μὴ δοκεῖ δύνασθαι διορίζειν ὁ νόμος, οὐδ' ἄνθρωπος ἂν δύναιτο γνωρίζειν. [d]Ἀλλ' 5
ἐπίτηδες παιδεύσας ὁ νόμος ἐφίστησι τὰ λοιπὰ τῇ δικαιοτάτῃ γνώμῃ κρίνειν καὶ διοικεῖν τοὺς ἄρχοντας. [e]Ἔτι δ' ἐπανορθοῦσθαι δίδωσιν, ὅ τι ἂν δόξῃ πειρωμένοις ἄμεινον εἶναι τῶν κειμένων. [f]Ὁ μὲν οὖν τὸν [m]νοῦν κελεύων ἄρχειν δοκεῖ κελεύειν ἄρχειν τὸν θεὸν καὶ τοὺς νόμους, ὁ δ' ἄνθρωπον κελεύων προστίθησι καὶ θηρίον· ἥ τε γὰρ ἐπιθυμία τοιοῦτον, καὶ ὁ θυμὸς ἄρχοντας διαστρέφει καὶ τοὺς ἀρίστους ἄνδρας. Διόπερ ἄνευ ὀρέξεως νοῦς ὁ νόμος ἐστίν. Τὸ δὲ τῶν τεχνῶν 6
εἶναι δοκεῖ παράδειγμα ψεῦδος, ὅτι τὸ κατὰ γράμματα ἰατρεύεσθαι φαῦλον, ἀλλὰ καὶ αἱρετώτερον χρῆσθαι τοῖς ἔχουσι τὰς τέχνας. Οἱ μὲν γὰρ οὐδὲν διὰ φιλίαν παρὰ τὸν λόγον 7
ποιοῦσιν, ἀλλ' ἄρνυνται τὸν μισθὸν [n]τοὺς κάμνοντας ὑγιάσαντες· οἱ δ' ἐν ταῖς πολιτικαῖς ἀρχαῖς πολλὰ πρὸς ἐπήρειαν καὶ χάριν εἰώθασι πράττειν, ἐπεὶ καὶ τοὺς ἰατροὺς ὅταν ὑποπτεύωσι πιστευθέντας τοῖς ἐχθροῖς διαφθείρειν διὰ κέρδος, τότε τὴν ἐκ τῶν γραμμάτων θεραπείαν ζητήσαιεν ἂν μᾶλλον. [g]Ἀλλὰ μὴν εἰσάγονταί γ' ἐφ' ἑαυτοὺς οἱ [o]ἰατροὶ 8
κάμνοντες ἄλλους ἰατροὺς καὶ οἱ παιδοτρίβαι γυμναζόμενοι παιδοτρίβας, ὡς οὐ δυνάμενοι κρίνειν [p]τὸ ἀληθὲς διὰ τὸ κρί-

[m] νοῦν γρ. I^b, νόμον $I^b.Q^b.T^b$. [n] τοὺς] καὶ τοὺς $Q^b.T^b$. [o] ἰατροὶ καὶ κάμνοντες $Q^b.T^b$. [p] τὸ—κρίνειν om. $Q^b.T^b$.

νειν περί τε οἰκείων καὶ ἐν πάθει ὄντες. [u]Ὥστε δῆλον ὅτι τὸ δίκαιον ζητοῦντες τὸ μέσον ζητοῦσιν· ὁ γὰρ νόμος τὸ μέσον.
9 [u]Ἔτι κυριώτεροι καὶ περὶ κυριωτέρων τῶν κατὰ γράμματα νόμων οἱ κατὰ τὰ ἔθη εἰσίν, ὥστε τῶν κατὰ γράμματα ἄνθρωπος ἄρχων ἀσφαλέστερος, ἀλλ' οὐ τῶν κατὰ τὸ ἔθος. [t]Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ ῥᾴδιον ἐφορᾶν [q]πολλὰ τὸν ἕνα· δεήσει ἄρα πλείονας εἶναι τοὺς ὑπ' αὐτοῦ καθισταμένους ἄρχοντας, ὥστε τί διαφέρει τοῦτο ἐξ ἀρχῆς εὐθὺς ὑπάρχειν ἢ τὸν ἕνα κατα-
10 στῆσαι τοῦτον τὸν τρόπον; [u]Ἔτι, ὃ καὶ πρότερον εἰρημένον ἐστίν, εἴπερ ὁ ἀνὴρ [r]ὁ σπουδαῖος, διότι βελτίων, ἄρχειν δίκαιος, τοῦ δὲ ἑνὸς οἱ δύο ἀγαθοὶ βελτίους· τοῦτο γάρ ἐστι τὸ

σύν [s]τε δύ' ἐρχομένω

καὶ [t]ἡ εὐχὴ τοῦ [t]Ἀγαμέμνονος,

τοιοῦτοι δέκα μοι συμφράδμονες.

Εἰσὶ δὲ καὶ νῦν περὶ ἐνίων αἱ ἀρχαὶ κύριαι κρίνειν, ὥσπερ ὁ δικαστής, περὶ ὧν ὁ νόμος [v]ἀδυνατεῖ διορίζειν, ἐπεὶ περὶ ὧν δυνατός, οὐδεὶς ἀμφισβητεῖ περὶ τούτων [w]ὡς οὐκ ἂν ἄριστα
11 ὁ νόμος ἄρξειε καὶ κρίνειεν. [t]Ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ μὲν ἐνδέχεται περιληφθῆναι τοῖς νόμοις τὰ δ' ἀδύνατα, ταῦτ' ἐστὶν ἃ ποιεῖ διαπορεῖν καὶ ζητεῖν πότερον τὸν ἄριστον νόμον ἄρχειν αἱρετώτερον ἢ τὸν ἄνδρα τὸν ἄριστον. Περὶ ὧν γὰρ βουλεύονται νομοθετῆσαι τῶν ἀδυνάτων ἐστίν. Οὐ τοίνυν τοῦτό γ' ἀντιλέγουσιν, ὡς οὐκ ἀναγκαῖον ἄνθρωπον εἶναι τὸν κρινοῦντα περὶ τῶν τοιούτων, ἀλλ' ὅτι οὐχ ἕνα μόνον ἀλλὰ
12 πολλούς. Κρίνει γὰρ ἕκαστος ἄρχων πεπαιδευμένος ὑπὸ τοῦ νόμου καλῶς, ἄτοπον δ' ἴσως ἂν εἶναι δόξειεν εἰ βέλτιον ἴδοι τις δυοῖν ὄμμασι καὶ δυσὶν ἀκοαῖς κρίνων, καὶ πράττων δυσὶ ποσὶ καὶ χερσίν, ἢ πολλοὶ πολλοῖς, ἐπεὶ καὶ νῦν ὀφθαλμοὺς πολλοὺς οἱ μόναρχοι ποιοῦσιν αὑτῶν καὶ ὦτα καὶ χεῖρας καὶ πόδας. Τοὺς γὰρ τῇ ἀρχῇ καὶ αὐτοῦ φίλους ποι-
13 οῦνται συνάρχους. Μὴ φίλοι μὲν οὖν ὄντες οὐ ποιήσουσι κατὰ τὴν τοῦ μονάρχου προαίρεσιν· εἰ δὲ φίλοι κἀκείνου καὶ

[q] πολλὰ om. T^b. [r] ὁ post ἀνὴρ om. I^b. [s] τι T^b. [t] ἡ om. $Q^b.T^b$. [v] ἀδυνατοῖ T^b. [w] ὡς—κρίνειεν post διορίζειν codices.

τῆς ἀρχῆς, [x] ὅ γε φίλος ἴσος καὶ ὅμοιος. Ὥστ' εἰ τούτους
οἴεται δεῖν ἄρχειν, τοὺς ἴσους καὶ ὁμοίους ἄρχειν οἴεται δεῖν
ὁμοίως. Ἃ μὲν οὖν οἱ διαμφισβητοῦντες πρὸς τὴν βασι-
λείαν λέγουσι, σχεδὸν ταῦτ' ἐστίν. Ἀλλ' ἴσως ταῦτ' ἐπὶ 17
μέν τινων ἔχει τὸν τρόπον τοῦτον, ἐπὶ δέ τινων οὐχ οὕτως.
Ἔστι γάρ τι φύσει [y] δεσποστὸν καὶ ἄλλο βασιλευτὸν καὶ
ἄλλο πολιτικὸν καὶ δίκαιον καὶ συμφέρον· τυραννικὸν δ' οὐκ
ἔστι κατὰ φύσιν, οὐδὲ τῶν ἄλλων πολιτειῶν ὅσαι παρεκβά-
σεις εἰσίν· ταῦτα γὰρ γίγνεται παρὰ φύσιν. Ἀλλ' ἐκ τῶν 2
εἰρημένων γε φανερὸν ὡς ἐν μὲν τοῖς ὁμοίοις καὶ ἴσοις οὔτε
συμφέρον ἐστὶν οὔτε δίκαιον ἕνα κύριον εἶναι πάντων, οὔτε
μὴ νόμων ὄντων, [z] ἀλλ' αὐτὸν ὡς ὄντα νόμον, οὔτε νόμων
ὄντων, οὔτε ἀγαθὸν ἀγαθῶν οὔτε μὴ ἀγαθῶν μὴ ἀγαθόν,
οὐδ' ἂν κατ' ἀρετὴν ἀμείνων ᾖ, [a] εἰ μὴ τρόπον τινά. Τίς δ' 3
ὁ τρόπος, λεκτέον· εἴρηται δέ πως ἤδη καὶ πρότερον. Πρῶ-
τον δὲ διοριστέον τί τὸ βασιλευτὸν καὶ τί τὸ ἀριστοκρατι-
κὸν καὶ τί τὸ πολιτικόν. Βασιλευτὸν μὲν οὖν τὸ τοιοῦτόν 4
ἐστι πλῆθος ᾧ πέφυκε φέρειν γένος ὑπερέχον κατ' ἀρετὴν
πρὸς ἡγεμονίαν πολιτικήν, ἀριστοκρατικὸν δὲ πλῆθος ᾧ πέ-
φυκε φέρειν πλῆθος ἄρχεσθαι δυνάμενον τὴν τῶν ἐλευθέρων
ἀρχὴν ὑπὸ τῶν κατ' ἀρετὴν ἡγεμονικῶν πρὸς πολιτικὴν ἀρ-
χήν, πολιτικὸν δὲ πλῆθος ἐν ᾧ πέφυκε [καὶ ἓν] ἐγγίνεσθαι
πλῆθος πολεμικόν, δυνάμενον ἄρχεσθαι καὶ ἄρχειν κατὰ νό-
μον τὸν κατ' ἀξίαν διανέμοντα τοῖς [b] εὐπόροις τὰς ἀρχάς.
Ὅταν οὖν ἢ γένος ὅλον ἢ καὶ τῶν ἄλλων ἕνα τινὰ συμβῇ 5
διαφέροντα γενέσθαι κατ' ἀρετὴν τοσοῦτον ὥσθ' ὑπερέχειν
τὴν ἐκείνου τῆς τῶν ἄλλων πάντων, [c] τότε δίκαιον τὸ γένος
εἶναι τοῦτο βασιλικὸν καὶ κύριον πάντων καὶ βασιλέα τὸν
ἕνα τοῦτον. Καθάπερ γὰρ εἴρηται πρότερον, οὐ μόνον οὗ- 6
τως ἔχει κατὰ τὸ δίκαιον, ὃ προφέρειν εἰώθασιν οἱ [d] τὰς
πολιτείας καθιστάντες, οἵ τε τὰς ἀριστοκρατικὰς καὶ οἱ τὰς

[x] ὅτε T^b, οὔτε Q^b. [y] δεσποτὸν $I^b.Q^b.T^b$. [z] ἀλλ'—ὄντων om. $Q^b.T^b$.
[a] εἰ om. $Q^b.T^b$. [b] ἀπόροις pr. I^b. et γρ. I^b. [c] τότε—πάντων om. I^b.
[d] τὰς post οἱ om. pr. I^b.

ὀλιγαρχικὰς καὶ πάλιν οἱ τὰς δημοκρατικάς· πάντες γὰρ καθ' ὑπεροχὴν [e] ἀξιοῦσιν, ἀλλ' ὑπεροχὴν οὐ τὴν αὐτὴν ἀλλὰ
7 κατὰ τὸ πρότερον λεχθέν. Οὔτε γὰρ κτείνειν ἢ φυγαδεύειν οὐδ' ὀστρακίζειν δή που τὸν τοιοῦτον πρέπον ἐστίν, οὔτ' ἀξιοῦν ἄρχεσθαι κατὰ μέρος· οὐ γὰρ πέφυκε τὸ μέρος ὑπερέχειν τοῦ παντός, τῷ [f] δὲ τηλικαύτην ὑπερβολὴν ἔχοντι τοῦτο
8 συμβέβηκεν. Ὥστε λείπεται μόνον τὸ πείθεσθαι τῷ τοιούτῳ, καὶ κύριον εἶναι μὴ κατὰ μέρος τοῦτον ἀλλ' ἁπλῶς. Περὶ μὲν οὖν βασιλείας, τίνας ἔχει διαφοράς, καὶ πότερον οὐ συμφέρει ταῖς πόλεσιν ἢ συμφέρει, καὶ τίσι, καὶ πῶς,
18 διωρίσθω τὸν τρόπον τοῦτον. Ἐπεὶ δὲ τρεῖς φαμὲν εἶναι τὰς ὀρθὰς πολιτείας, τούτων δ' ἀναγκαῖον ἀρίστην εἶναι τὴν ὑπὸ τῶν ἀρίστων οἰκονομουμένην, τοιαύτη δ' ἐστὶν ἐν ᾗ συμβέβηκεν ἢ ἕνα τινὰ συμπάντων ἢ γένος ὅλον ἢ πλῆθος ὑπερέχον εἶναι κατ' ἀρετήν, τῶν μὲν ἄρχεσθαι δυναμένων τῶν δ' ἄρχειν πρὸς τὴν αἱρετωτάτην ζωήν, ἐν δὲ τοῖς πρώτοις ἐδείχθη λόγοις ὅτι τὴν αὐτὴν ἀναγκαῖον ἀνδρὸς ἀρετὴν εἶναι καὶ πολίτου τῆς πόλεως τῆς ἀρίστης, φανερὸν ὅτι τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ διὰ τῶν αὐτῶν ἀνήρ τε γίνεται σπουδαῖος καὶ πόλιν συστήσειεν ἄν τις ἀριστοκρατουμένην ἢ βασιλευομένην, ὥστ' ἔσται καὶ παιδεία καὶ ἔθη [g] ταὐτὰ σχεδὸν τὰ ποιοῦντα [h] σπου-
2 δαῖον ἄνδρα καὶ τὰ ποιοῦντα πολιτικὸν καὶ βασιλικόν. Διωρισμένων δὲ τούτων περὶ τῆς πολιτείας ἤδη πειρατέον λέγειν τῆς ἀρίστης, τίνα πέφυκε γίνεσθαι τρόπον καὶ καθίστασθαι πῶς. Ἀνάγκη δὴ τὸν μέλλοντα περὶ αὐτῆς ποιήσασθαι τὴν προσήκουσαν σκέψιν.

Δ.

Ἐν ἁπάσαις [i] ταῖς τέχναις καὶ ταῖς ἐπιστήμαις ταῖς μὴ κατὰ μόριον γινομέναις, ἀλλὰ περὶ γένος ἕν τι τελείαις οὔσαις, μιᾶς ἐστὶ θεωρῆσαι τὸ περὶ ἕκαστον γένος ἁρμόττον, οἷον ἄσκησις σώματι ποία τε ποίῳ συμφέρει καὶ τίς ἀρίστη (τῷ γὰρ κάλλιστα πεφυκότι καὶ κεχορηγημένῳ τὴν ἀρίστην

[e] ἀξιοῦσιν ἀλλ' ὑπεροχὴν om. T^b. [f] δὲ] δὲ τὴν I^b. [g] ταῦτα T^b. [h] σπουδαῖον—ποιοῦντα om. I^b. [i] ταῖς ante τέχναις om. $Q^b.V^b$.

ἀναγκαῖον ἁρμόττειν), καὶ τίς τοῖς πλείστοις μία πᾶσιν· καὶ γὰρ τοῦτο τῆς γυμναστικῆς ἐστίν. Ἔτι δ' ἐάν τις μὴ τῆς 2
ἰκνουμένης ἐπιθυμῇ μήθ' ἕξεως μήτ' ἐπιστήμης τῶν περὶ τὴν
[k] ἀγωνίαν, μηδὲν ἧττον τοῦ παιδοτρίβου καὶ τοῦ γυμναστικοῦ παρασκευάσαι τε καὶ ταύτην ἐστὶ τὴν δύναμιν. Ὁμοίως
δὲ τοῦτο καὶ περὶ ἰατρικὴν καὶ περὶ ναυπηγίαν καὶ ἐσθῆτα
καὶ περὶ πᾶσαν ἄλλην τέχνην ὁρῶμεν συμβαῖνον. Ὥστε 3
δῆλον ὅτι καὶ πολιτείαν τῆς αὐτῆς ἐστὶν ἐπιστήμης τὴν ἀρίστην θεωρῆσαι τίς ἐστι, καὶ ποία τις ἂν οὖσα μάλιστ' εἴη
κατ' εὐχήν, μηδενὸς ἐμποδίζοντος τῶν ἐκτός, καὶ τίς τίσιν
ἁρμόττουσα· πολλοῖς γὰρ τῆς ἀρίστης τυχεῖν ἴσως ἀδύνατον, ὥστε τὴν κρατίστην τε ἁπλῶς καὶ τὴν ἐκ τῶν ὑποκειμένων ἀρίστην οὐ δεῖ λελῆθέναι τὸν νομοθέτην καὶ τὸν ὡς
ἀληθῶς πολιτικόν. Ἔτι δὲ τρίτην τὴν ἐξ ὑποθέσεως· δεῖ 4
γὰρ καὶ τὴν δοθεῖσαν δύνασθαι θεωρεῖν, ἐξ ἀρχῆς τε πῶς ἂν
γένοιτο, καὶ γενομένη τίνα τρόπον ἂν σώζοιτο πλεῖστον
χρόνον· λέγω δ' οἷον εἴ τινι πόλει συμβέβηκε μήτε τὴν ἀρίστην πολιτεύεσθαι πολιτείαν ἀχορήγητόν τε εἶναι καὶ τῶν
ἀναγκαίων, μήτε τὴν ἐνδεχομένην ἐκ τῶν ὑπαρχόντων, ἀλλά
τινα φαυλοτέραν. Παρὰ πάντα δὲ ταῦτα τὴν μάλιστα 5
πάσαις ταῖς πόλεσιν ἁρμόττουσαν δεῖ γνωρίζειν, ὡς οἱ πλεῖστοι τῶν ἀποφαινομένων περὶ πολιτείας, καὶ [l] εἰ τἆλλα λέγουσι καλῶς, τῶν γε χρησίμων διαμαρτάνουσιν. Οὐ γὰρ 6
μόνον τὴν ἀρίστην δεῖ θεωρεῖν, ἀλλὰ καὶ τὴν δυνατήν, ὁμοίως
δὲ καὶ τὴν ῥᾴω καὶ κοινοτέραν ἁπάσαις. Νῦν δ' οἱ μὲν τὴν
ἀκροτάτην καὶ δεομένην πολλῆς χορηγίας ζητοῦσι μόνον·
οἱ δὲ μᾶλλον κοινήν τινα λέγοντες, τὰς ὑπαρχούσας ἀναιροῦντες πολιτείας, τὴν Λακωνικὴν ἢ τινα ἄλλην ἐπαινοῦσιν.
Χρὴ δὲ τοιαύτην εἰσηγεῖσθαι τάξιν ἣν ῥᾳδίως ἐκ τῶν ὑπαρ- 7
χουσῶν καὶ πεισθήσονται καὶ δυνήσονται [m] κοινωνεῖν, ὡς ἔστιν
οὐκ ἔλαττον ἔργον τὸ ἐπανορθῶσαι πολιτείαν ἢ κατασκευάζειν ἐξ ἀρχῆς, ὥσπερ καὶ τὸ μεταμανθάνειν τοῦ μανθάνειν

[k] ἀγονίαν Vb. [l] εἰ om. Qb.Vb. [m] κινεῖν corr. Ib.

ἐξ ἀρχῆς. Διὸ πρὸς τοῖς εἰρημένοις καὶ ταῖς ὑπαρχούσαις πολιτείαις δεῖ δύνασθαι βοηθεῖν τὸν πολιτικόν, καθάπερ ἐλέ-
8 χθη [n] καὶ πρότερον. Τοῦτο δὲ ἀδύνατον ἀγνοοῦντα πόσα πολιτείας ἐστὶν εἴδη. Νῦν δὲ μίαν δημοκρατίαν οἴονταί τινες εἶναι καὶ μίαν ὀλιγαρχίαν· οὐκ ἔστι δὲ τοῦτ' ἀληθές. Ὥστε δεῖ τὰς διαφορὰς μὴ λανθάνειν τὰς τῶν πολιτειῶν, πόσαι,
9 καὶ συντίθενται ποσαχῶς. Μετὰ δὲ τῆς αὐτῆς φρονήσεως ταύτης καὶ νόμους τοὺς ἀρίστους ἰδεῖν καὶ τοὺς ἑκάστῃ τῶν πολιτειῶν ἁρμόττοντας· πρὸς γὰρ τὰς πολιτείας τοὺς νόμους δεῖ τίθεσθαι καὶ τίθενται πάντες, ἀλλ' οὐ τὰς πολιτείας
10 πρὸς τοὺς νόμους. Πολιτεία μὲν γάρ ἐστι τάξις ταῖς πόλεσιν ἡ περὶ τὰς ἀρχάς, τίνα τρόπον νενέμηνται, καὶ τί τὸ κύριον τῆς πολιτείας καὶ τί τὸ τέλος ἑκάστης τῆς κοινωνίας ἐστίν· νόμοι δὲ κεχωρισμένοι τῶν δηλούντων τὴν πολιτείαν, καθ' οὓς δεῖ τοὺς ἄρχοντας ἄρχειν καὶ φυλάττειν τοὺς παρα-
11 βαίνοντας αὐτούς. Ὥστε δῆλον ὅτι τὰς διαφορὰς ἀναγκαῖον καὶ τὸν ἀριθμὸν ἔχειν τῆς πολιτείας ἑκάστης καὶ πρὸς τὰς τῶν νόμων θέσεις· οὐ γὰρ οἷόν τε τοὺς αὐτοὺς νόμους συμφέρειν ταῖς ὀλιγαρχίαις οὐδὲ ταῖς δημοκρατίαις πάσαις, εἴπερ δὴ [o] πλείους καὶ μὴ μία δημοκρατία μηδὲ ὀλιγαρχία μόνον ἐστίν.

2 Ἐπεὶ δ' ἐν τῇ πρώτῃ μεθόδῳ περὶ τῶν πολιτειῶν διειλόμεθα τρεῖς μὲν τὰς ὀρθὰς πολιτείας, βασιλείαν ἀριστοκρατίαν πολιτείαν, τρεῖς δὲ τὰς τούτων παρεκβάσεις, τυραννίδα μὲν βασιλείας, ὀλιγαρχίαν δὲ ἀριστοκρατίας, δημοκρατίαν δὲ πολιτείας, καὶ περὶ μὲν ἀριστοκρατίας καὶ βασιλείας εἴρηται (τὸ γὰρ περὶ τῆς ἀρίστης πολιτείας θεωρῆσαι ταὐτὸ καὶ περὶ τούτων ἐστὶν εἰπεῖν τῶν ὀνομάτων· βούλεται γὰρ ἑκατέρα κατ' ἀρετὴν συνεστάναι κεχορηγημένην), ἔτι δὲ τί διαφέρουσιν ἀλλήλων ἀριστοκρατία καὶ βασιλεία, καὶ πότε δεῖ βασιλείαν νομίζειν, διώρισται πρότερον, λοιπὸν περὶ πολιτείας διελθεῖν τῆς τῷ κοινῷ προσαγορευομένης ὀνόματι, καὶ

[n] καὶ om. I[b].

[o] πλείους I[b], πλείους Q[b].V[b].

περὶ τῶν ἄλλων πολιτειῶν, ὀλιγαρχίας τε καὶ δημοκρατίας καὶ τυραννίδος. Φανερὸν μὲν οὖν καὶ τούτων τῶν παρεκβά- 2
σεων τίς χειρίστη καὶ δευτέρα τίς. [1]Ἀνάγκη γὰρ τὴν μὲν τῆς πρώτης καὶ θειοτάτης παρέκβασιν εἶναι χειρίστην· τὴν δὲ βασιλείαν ἀναγκαῖον ἢ τοὔνομα μόνον ἔχειν οὐκ οὖσαν, ἢ διὰ πολλὴν ὑπεροχὴν εἶναι τὴν τοῦ βασιλεύοντος, ὥστε τὴν τυραννίδα χειρίστην οὖσαν πλεῖστον ἀπέχειν πολιτείας, δεύτερον δὲ τὴν ὀλιγαρχίαν (ἡ γὰρ ἀριστοκρατία διέστηκεν ἀπὸ ταύτης πολὺ τῆς πολιτείας), μετριωτάτην δὲ τὴν δημοκρατίαν. [1]Ἤδη μὲν οὖν τις ἀπεφήνατο καὶ τῶν πρότερον οὕτως, 3
οὐ μὴν εἰς ταὐτὸ βλέψας ἡμῖν. [1]Ἐκεῖνος μὲν γὰρ ἔκρινε πασῶν μὲν οὐσῶν ἐπιεικῶν, οἷον ὀλιγαρχίας τε χρηστῆς καὶ τῶν ἄλλων, χειρίστην δημοκρατίαν, φαύλων δὲ ἀρίστην· ἡμεῖς δὲ ὅλως ταύτας ἐξημαρτημένας εἶναί φαμεν, καὶ βελτίω μὲν ὀλιγαρχίαν ἄλλην ἄλλης οὐ καλῶς ἔχει λέγειν, ἧττον δὲ φαύλην. [1]Ἀλλὰ περὶ μὲν τῆς τοιαύτης κρίσεως ἀφείσθω 4
τὰ νῦν· ἡμῖν δὲ πρῶτον μὲν διαιρετέον πόσαι διαφοραὶ τῶν πολιτειῶν, εἴπερ ἔστιν εἴδη πλείονα τῆς τε δημοκρατίας καὶ τῆς ὀλιγαρχίας, ἔπειτα τίς κοινοτάτη καὶ τίς αἱρετωτάτη μετὰ τὴν ἀρίστην πολιτείαν, κἂν εἴ τις ἄλλη τετύχηκεν ἀριστοκρατικὴ καὶ συνεστῶσα καλῶς· ἀλλὰ ταῖς πλείσταις ἁρμόττουσα πόλεσι τίς ἐστιν. [1]Ἔπειτα καὶ τῶν ἄλλων τίς 5
τίσιν αἱρετή· τάχα γὰρ τοῖς μὲν ἀναγκαία δημοκρατία μᾶλλον ὀλιγαρχίας, [p]τοῖς δ' αὕτη μᾶλλον ἐκείνης. Μετὰ δὲ ταῦτα τίνα τρόπον δεῖ καθιστάναι τὸν βουλόμενον ταύτας τὰς πολιτείας, λέγω δὲ δημοκρατίας τε καθ' ἕκαστον εἶδος καὶ πάλιν ὀλιγαρχίας. Τέλος δὲ πάντων τούτων, ὅταν ποιη- 6
σώμεθα συντόμως τὴν ἐνδεχομένην μνείαν, πειρατέον ἐπελθεῖν τίνες φθοραὶ καὶ τίνες σωτηρίαι τῶν πολιτειῶν καὶ κοινῇ καὶ χωρὶς [q]ἑκάστης, καὶ διὰ τίνας αἰτίας ταῦτα μάλιστα γίνεσθαι πέφυκεν.

Τοῦ μὲν οὖν εἶναι πλείους πολιτείας αἴτιον ὅτι πάσης ἐστὶ 3
μέρη πλείω πόλεως τὸν ἀριθμόν. Πρῶτον μὲν γὰρ ἐξ οἰκιῶν

[p] τοῖς] τίς V^b. [q] ἑκάστου $I^b.Q^b.V^b$.

συγκειμένας πάσας ὁρῶμεν τὰς πόλεις, ἔπειτα πάλιν τούτου τοῦ πλήθους τοὺς μὲν εὐπόρους ἀναγκαῖον εἶναι τοὺς δ' ἀπόρους τοὺς δὲ μέσους, καὶ τῶν εὐπόρων δὲ καὶ τῶν ἀπόρων τὸ
2 μὲν ὁπλιτικὸν τὸ δὲ ἄνοπλον. Καὶ τὸν μὲν γεωργικὸν δῆμον ὁρῶμεν ὄντα, τὸν δ' ἀγοραῖον, τὸν δὲ βάναυσον. Καὶ τῶν γνωρίμων εἰσὶ διαφοραὶ καὶ κατὰ τὸν πλοῦτον καὶ τὰ μεγέθη τῆς οὐσίας, οἷον ἱπποτροφίας· τοῦτο γὰρ οὐ ῥᾴδιον μὴ πλου-
3 τοῦντας ποιεῖν. Διόπερ ἐπὶ τῶν ἀρχαίων χρόνων ὅσαις πόλεσιν ἐν τοῖς ἵπποις [r] ἡ δύναμις ἦν, ὀλιγαρχίαι παρὰ τούτοις ἦσαν. [t]Εχρῶντο δὲ πρὸς τοὺς πολεμίους ἵπποις πρὸς τοὺς ἀστυγείτονας, οἷον [t]Ερετριεῖς καὶ Χαλκιδεῖς καὶ Μάγνητες οἱ ἐπὶ Μαιάνδρῳ καὶ τῶν ἄλλων πολλοὶ περὶ τὴν [t]Ασίαν.
4 [u]Ἔτι πρὸς ταῖς κατὰ πλοῦτον διαφοραῖς ἐστὶν ἡ μὲν κατὰ γένος ἡ δὲ κατ' ἀρετήν, κἂν εἴ τι [s]δὴ τοιοῦτον ἕτερον εἴρηται πόλεως εἶναι μέρος ἐν τοῖς περὶ τὴν ἀριστοκρατίαν· ἐκεῖ γὰρ [t] διειλόμεθα ἐκ πόσων μερῶν ἀναγκαίων ἐστὶ πᾶσα πόλις· τούτων γὰρ τῶν μερῶν ὁτὲ μὲν πάντα μετέχει τῆς πολι-
5 τείας, ὁτὲ δ' ἐλάττω, ὁτὲ δὲ πλείω. Φανερὸν τοίνυν ὅτι πλείους ἀναγκαῖον εἶναι πολιτείας, εἴδει διαφερούσας ἀλλήλων· καὶ γὰρ ταῦτ' εἴδει διαφέρει τὰ μέρη σφῶν αὐτῶν. Πολιτεία μὲν γὰρ ἡ τῶν ἀρχῶν τάξις ἐστί, ταύτην δὲ διανέμονται πάντες ἢ κατὰ [v]τὴν δύναμιν τῶν μετεχόντων ἢ κατά τιν' [v]αὐτῶν ἰσότητα κοινήν, λέγω δ' οἷον τῶν ἀπόρων ἢ τῶν
6 εὐπόρων, ἢ κοινήν τιν' ἀμφοῖν. [t]Αναγκαῖον ἄρα πολιτείας εἶναι τοσαύτας ὅσαι περ τάξεις κατὰ τὰς ὑπεροχάς εἰσι καὶ κατὰ τὰς διαφορὰς τῶν μορίων. Μάλιστα δὲ δοκοῦσιν εἶναι δύο, καθάπερ ἐπὶ τῶν πνευμάτων λέγεται τὰ μὲν βόρεια τὰ δὲ νότια, τὰ δ' ἄλλα τούτων παρεκβάσεις· οὕτω καὶ τῶν πο-
7 λιτειῶν δύο, δῆμος καὶ ὀλιγαρχία. Τὴν γὰρ ἀριστοκρατίαν τῆς ὀλιγαρχίας εἶδος τιθέασιν ὡς οὖσαν ὀλιγαρχίαν τινά, καὶ τὴν καλουμένην πολιτείαν δημοκρατίαν, ὥσπερ ἐν τοῖς πνεύμασι τὸν μὲν ζέφυρον τοῦ βορέου, τοῦ δὲ νότου τὸν εὖρον.

[r] ἡ om. Q[b].V[b]. [s] δεῖ Q[b].V[b]. et pr. I[b]. [t] διειλόμην I[b].V[b]. [v] τὴν et αὐτῶν om. Q[b].

Ὁμοίως δ' ἔχει καὶ περὶ τὰς ἁρμονίας, ὡς φασί τινες· καὶ γὰρ ἐκεῖ τίθενται εἴδη δύο, τὴν δωριστὶ καὶ τὴν φρυγιστί, τὰ δὲ ἄλλα συντάγματα τὰ μὲν Δώρια τὰ δὲ Φρύγια καλοῦσιν. Μάλιστα μὲν οὖν εἰώθασιν οὕτως ὑπολαμβάνειν περὶ 8
τῶν πολιτειῶν· ἀληθέστερον δὲ καὶ βέλτιον ὡς ἡμεῖς διείλομεν, [w]δυοῖν ἢ μιᾶς οὔσης τῆς καλῶς συνεστηκυίας τὰς ἄλλας εἶναι παρεκβάσεις, τὰς μὲν τῆς εὖ κεκραμένης ἁρμονίας, τὰς δὲ τῆς ἀρίστης πολιτείας, ὀλιγαρχικὰς μὲν τὰς συντονωτέρας καὶ δεσποτικωτέρας, τὰς δ' ἀνειμένας καὶ μαλακὰς δημοτικάς.

Οὐ δεῖ [x]δὲ τιθέναι δημοκρατίαν, καθάπερ εἰώθασί τινες 4
νῦν ἁπλῶς οὕτως, ὅπου κύριον τὸ πλῆθος· καὶ γὰρ ἐν ταῖς ὀλιγαρχίαις καὶ πανταχοῦ τὸ πλέον μέρος κύριον· [y]οὐδ' ὀλιγαρχίαν, ὅπου κύριοι [z]ὀλίγοι τῆς πολιτείας. Εἰ γὰρ εἶησαν 2
οἱ πάντες χίλιοι καὶ τριακόσιοι, καὶ τούτων οἱ χίλιοι πλούσιοι, καὶ μὴ μεταδιδοῖεν ἀρχῆς τοῖς τριακοσίοις καὶ πένησιν ἐλευθέροις οὖσι καὶ ταῖλλα [a]ὁμοίοις, οὐθεὶς ἂν φαίη δημοκρατεῖσθαι τούτους. Ὁμοίως δὲ καὶ [b]εἰ πένητες μὲν ὀλίγοι εἶεν, 3
κρείττους δὲ τῶν εὐπόρων πλειόνων ὄντων, οὐδεὶς ἂν ὀλιγαρχίαν προσαγορεύσειεν [c]οὐδὲ τὴν τοιαύτην, εἰ τοῖς ἄλλοις οὖσι πλουσίοις μὴ μετείη τῶν τιμῶν. Μᾶλλον τοίνυν λεκτέον ὅτι δῆμος μέν ἐστιν ὅταν οἱ ἐλεύθεροι κύριοι ὦσιν, [d]ὀλιγαρχία δ' ὅταν οἱ πλούσιοι. Ἀλλὰ συμβαίνει τοὺς μὲν πολλοὺς 4
εἶναι τοὺς δ' ὀλίγους· ἐλεύθεροι μὲν γὰρ πολλοί, πλούσιοι δ' ὀλίγοι. Καὶ γὰρ ἂν εἰ κατὰ μέγεθος διενέμοντο τὰς ἀρχάς, ὥσπερ ἐν Αἰθιοπίᾳ φασί τινες, ἢ κατὰ κάλλος, ὀλιγαρχία ἂν ἦν· ὀλίγον γὰρ τὸ πλῆθος καὶ τὸ τῶν καλῶν καὶ τὸ τῶν μεγάλων. Οὐ μὴν ἀλλ' οὐδὲ τούτοις μόνον ἱκανῶς ἔχει 5
διωρίσθαι τὰς πολιτείας ταύτας· ἀλλ' ἐπεὶ πλείονα μόρια καὶ τοῦ δήμου καὶ τῆς ὀλιγαρχίας εἰσίν, ἔτι διαληπτέον ὡς οὔτ' ἂν οἱ ἐλεύθεροι ὀλίγοι ὄντες πλειόνων καὶ μὴ ἐλευθέρων

[w] δυεῖν $U^b.V^b$. [x] δὲ om. $Q^b.U^b.V^b$. [y] οὐδ'—ὀλίγοι post δημοκρατεῖσθαι τούτους $I^b.Q^b.U^b.V^b$. [z] τῆς πολιτείας ὀλίγοι Q^b. [a] ὁμοίως U^b. [b] εἰ] οἱ U^b. [c] οὐδὲ] εἰ δὲ $Q^b.U^b.V^b$. [d] ὀλιγαρχίαν U^b.

ἄρχωσι δῆμος, οἷον ἐν [d]Ἀπολλωνίᾳ τῇ ἐν τῷ [d]Ἰονίῳ καὶ ἐν Θήρᾳ (ἐν τούτων γὰρ ἑκατέρᾳ τῶν πόλεων ἐν ταῖς τιμαῖς ἦσαν οἱ διαφέροντες κατ' εὐγένειαν καὶ πρῶτοι κατασχόντες τὰς ἀποικίας, ὀλίγοι ὄντες πολλῶν), οὔτ' ἂν οἱ πλούσιοι διὰ τὸ κατὰ πλῆθος ὑπερέχειν, δῆμος, οἷον [e]ἐν Κολοφῶνι τὸ παλαιόν· ἐκεῖ γὰρ ἐκέκτηντο μακρὰν οὐσίαν οἱ πλείους πρὶν γε-
6 νέσθαι τὸν πόλεμον τὸν πρὸς Λυδούς. [d]Ἀλλ' ἔστι δημοκρατία μὲν ὅταν οἱ ἐλεύθεροι καὶ ἄποροι πλείους ὄντες κύριοι τῆς ἀρχῆς ὦσιν, ὀλιγαρχία δ' ὅταν οἱ πλούσιοι καὶ εὐγενέστεροι ὀλίγοι ὄντες.

7 [v]Ὅτι μὲν οὖν πολιτεῖαι πλείους, καὶ δι' ἣν αἰτίαν, εἴρηται· διότι δὲ πλείους τῶν εἰρημένων, καὶ τίνες καὶ διὰ τί, λέγωμεν ἀρχὴν λαβόντες τὴν εἰρημένην πρότερον. [b]Ὁμολογοῦμεν γὰρ οὐχ ἓν μέρος ἀλλὰ πλείω πᾶσαν ἔχειν πόλιν.
8 [v]Ὥσπερ οὖν εἰ ζῴου προῃρούμεθα λαβεῖν εἴδη, πρῶτον ἂν ἀποδιωρίζομεν ὅπερ ἀναγκαῖον πᾶν ἔχειν ζῷον, οἷον ἔνιά τε τῶν αἰσθητηρίων καὶ τὸ τῆς τροφῆς ἐργαστικὸν καὶ δεκτικόν, οἷον στόμα καὶ κοιλίαν, πρὸς δὲ τούτοις, οἷς κινεῖται μορίοις ἕκαστον αὐτῶν· εἰ δὴ τοσαῦτα εἴδη μόνον, τούτων δ' εἶεν διαφοραί, λέγω δ' οἷον στόματός τινα πλείω γένη καὶ κοιλίας καὶ τῶν αἰσθητηρίων, ἔτι δὲ καὶ τῶν κινητικῶν μορίων, ὁ τῆς συζεύξεως τῆς τούτων ἀριθμὸς ἐξ ἀνάγκης ποιήσει πλείω γένη ζῴων (οὐ γὰρ οἷόν τε ταὐτὸν ζῷον ἔχειν πλείους στόματος διαφοράς, ὁμοίως δὲ οὐδ' ὤτων), ὥσθ' ὅταν ληφθῶσι τούτων πάντες οἱ ἐνδεχόμενοι συνδυασμοί, ποιήσουσιν εἴδη ζῴου, καὶ τοσαῦτ' εἴδη τοῦ ζῴου ὅσαιπερ αἱ συζεύξεις
9 τῶν ἀναγκαίων μορίων εἰσίν. Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ τῶν εἰρημένων πολιτειῶν· καὶ γὰρ αἱ πόλεις οὐκ ἐξ ἑνὸς ἀλλ' ἐκ πολλῶν σύγκεινται μερῶν, ὥσπερ εἴρηται πολλάκις. [n]Ἓν μὲν οὖν ἐστὶ τὸ περὶ τὴν τροφὴν πλῆθος, [f]οἱ καλούμενοι γεωργοί, δεύτερον δὲ τὸ καλούμενον βάναυσον· ἔστι δὲ τοῦτο περὶ τὰς τέχνας ὧν ἄνευ πόλιν ἀδύνατον οἰκεῖσθαι· τούτων δὲ τῶν τεχνῶν τὰς μὲν ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχειν δεῖ, τὰς δὲ εἰς

[e] ἐν] ἂν ἐν Ib.Qb.Vb. [f] οἱ om. Ib.

τρυφὴν ἢ τὸ καλῶς ζῆν. Τρίτον δ' ἀγοραῖον· λέγω δ' ἀγο- 10
ραῖον τὸ περὶ τὰς πράσεις καὶ τὰς ὠνὰς καὶ τὰς ἐμπορίας
καὶ καπηλείας διατρῖβον. Τέταρτον δὲ τὸ θητικόν. Πέμ-
πτον δὲ γένος τὸ προπολεμῆσον· ὃ τούτων οὐθὲν ἧττόν
ἐστιν ἀναγκαῖον ὑπάρχειν, εἰ μέλλουσι μὴ δουλεύσειν τοῖς
ἐπιοῦσιν. Μὴ γὰρ ἓν τῶν ἀδυνάτων ᾖ πόλιν ἄξιον εἶναι 11
καλεῖν τὴν φύσει δούλην· αὐτάρκης γὰρ ἡ πόλις, τὸ δὲ δοῦ-
λον οὐκ αὔταρκες. Διόπερ ἐν τῇ πολιτείᾳ κομψῶς τοῦτο,
οὐχ ἱκανῶς δὲ εἴρηται. Φησὶ γὰρ ὁ Σωκράτης ἐκ τεττάρων 12
τῶν ἀναγκαιοτάτων πόλιν συγκεῖσθαι, λέγει δὲ τούτους
ὑφάντην καὶ γεωργὸν καὶ σκυτοτόμον καὶ οἰκοδόμον· πάλιν
δὲ προστίθησιν, ὡς οὐκ αὐτάρκων τούτων, χαλκέα καὶ τοὺς
ἐπὶ τοῖς ἀναγκαίοις βοσκήμασιν, ἔτι δ' ἔμπορόν τε καὶ κά-
πηλον, καὶ ταῦτα πάντα γίνεται πλήρωμα τῆς πρώτης πό-
λεως, ὡς τῶν ἀναγκαίων γε χάριν πᾶσαν πόλιν συνεστη-
κυῖαν, ἀλλ' οὐ τοῦ καλοῦ μᾶλλον, ἴσον τε δεομένην σκυτέων
τε καὶ γεωργῶν. Τὸ δὲ προπολεμοῦν οὐ πρότερον ἀπο- 13
δίδωσι μέρος πρὶν ἢ τῆς χώρας αὐξομένης καὶ τῆς τῶν πλη-
σίον [g] ἁπτομένης εἰς πόλεμον καταστῶσιν. [f]Ἀλλὰ μὴν καὶ
ἐν τοῖς [h] τέτταρσι καὶ τοῖς ὁποσοισοῦν κοινωνοῖς ἀναγκαῖον
εἶναί [i] τινα τὸν ἀποδώσοντα καὶ κρινοῦντα τὸ δίκαιον. Εἴπερ 14
οὖν καὶ ψυχὴν ἄν τις θείη ζῴου μόριον μᾶλλον ἢ σῶμα, καὶ
πόλεων τὰ τοιαῦτα μᾶλλον θετέον τῶν εἰς τὴν ἀναγκαίαν
χρῆσιν συντεινόντων, τὸ πολεμικὸν καὶ τὸ μετέχον δικαιο-
σύνης δικαστικῆς, πρὸς δὲ τούτοις τὸ βουλευόμενον, ὅπερ
ἐστὶ συνέσεως πολιτικῆς ἔργον. Καὶ ταῦτ' εἴτε κεχωρισμέ- 15
νως ὑπάρχει τισὶν εἴτε τοῖς αὐτοῖς, οὐθὲν διαφέρει πρὸς τὸν
λόγον· καὶ γὰρ ὁπλιτεύειν καὶ γεωργεῖν συμβαίνει τοῖς
αὐτοῖς πολλάκις. [j]Ὥστε εἴπερ καὶ ταῦτα καὶ ἐκεῖνα θετέα
μόρια τῆς πόλεως, φανερὸν ὅτι τό γε ὁπλιτικὸν ἀναγκαῖόν
ἐστι μόριον τῆς πόλεως. [j]Ἕβδομον δὲ τὸ ταῖς οὐσίαις [k]λει-
τουργοῦν, ὃ καλοῦμεν εὐπόρους. [j]Ὄγδοον δὲ τὸ δημιουρ- 16

[g] ἁπτομένων I^b. [h] τέσσαρσι I^b. [i] τινα om. $Q^b.V^b$. [k] λειτουργῶν $Q^b.V^b$.

γικὸν καὶ τὸ περὶ τὰς ἀρχὰς λειτουργοῦν, εἴπερ ἄνευ ἀρχόντων ἀδύνατον εἶναι πόλιν. [1] Ἀναγκαῖον οὖν εἶναί τινας τοὺς δυναμένους ἄρχειν καὶ λειτουργοῦντας ἢ συνεχῶς ἢ κατὰ
17 μέρος τῇ πόλει ταύτην τὴν λειτουργίαν. Λοιπὰ δὲ περὶ ὧν τυγχάνομεν διωρικότες ἀρτίως, τὸ βουλευόμενον καὶ κρῖνον περὶ τῶν δικαίων τοῖς ἀμφισβητοῦσιν. Εἴπερ οὖν ταῦτα δεῖ γενέσθαι ταῖς πόλεσι καὶ καλῶς γίνεσθαι καὶ δικαίως, ἀναγ-
18 καῖον καὶ μετέχοντας εἶναί τινας ἀρετῆς τῶν πολιτικῶν. Τὰς μὲν οὖν ἄλλας δυνάμεις τοῖς αὐτοῖς ὑπάρχειν ἐνδέχεσθαι δοκεῖ πολλοῖς, οἷον τοὺς αὐτοὺς εἶναι [l] τοὺς προπολεμοῦντας καὶ γεωργοῦντας καὶ τεχνίτας, ἔτι δὲ τοὺς βουλευομένους τε καὶ κρίνοντας· ἀντιποιοῦνται δὲ καὶ τῆς ἀρετῆς [m] πάντες, καὶ τὰς πλείστας [n] ἀρχὰς ἄρχειν οἴονται δύνασθαι. [1] Ἀλλὰ
19 πένεσθαι καὶ πλουτεῖν τοὺς αὐτοὺς ἀδύνατον. Διὸ ταῦτα μέρη μάλιστα εἶναι δοκεῖ πόλεως, οἱ εὔποροι καὶ οἱ ἄποροι. [1] Ἔτι δὲ διὰ τὸ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τοὺς μὲν ὀλίγους εἶναι τοὺς δὲ πολλούς, ταῦτα ἐναντία μέρη φαίνεται τῶν τῆς πόλεως μορίων. [v] Ὥστε καὶ τὰς πολιτείας κατὰ τὰς ὑπεροχὰς τούτων καθιστᾶσι, καὶ δύο πολιτεῖαι δοκοῦσιν εἶναι, δημοκρατία καὶ ὀλιγαρχία.

20 [v] Ὅτι μὲν οὖν εἰσὶ πολιτεῖαι πλείους, καὶ διὰ τίνας αἰτίας, εἴρηται πρότερον· ὅτι δ' ἐστὶ καὶ δημοκρατίας εἴδη πλείω καὶ ὀλιγαρχίας, λέγωμεν. Φανερὸν δὲ τοῦτο καὶ ἐκ τῶν
21 εἰρημένων. Εἴδη γὰρ πλείω τοῦ τε δήμου καὶ τῶν λεγομένων γνωρίμων ἐστίν, οἷον δήμου μὲν εἴδη ἓν μὲν οἱ γεωργοί, ἕτερον δὲ τὸ περὶ τὰς τέχνας, ἄλλο δὲ τὸ ἀγοραῖον τὸ περὶ ὠνὴν καὶ πρᾶσιν [o] διατρῖβον, ἄλλο δὲ τὸ [p] περὶ θάλατταν, καὶ τούτου τὸ μὲν πολεμικόν, τὸ δὲ χρηματιστικόν, τὸ δὲ πορθμευτικόν, τὸ δ' ἁλιευτικόν (πολλαχοῦ γὰρ ἕκαστα τούτων πολύοχλα, οἷον ἁλιεῖς μὲν ἐν Τάραντι καὶ Βυζαντίῳ, τριηρικὸν δὲ [1] Ἀθήνησιν, ἐμπορικὸν δὲ ἐν Αἰγίνῃ καὶ Χίῳ, [q] πορ-

[l] τοὺς ante προπολεμοῦντας om. Q[b].V[b]. [m] πάντες om. I[b]. [n] ἀρχὰς om. Q[b].V[b]. [o] διατρῖβον] ἀγορεῦον Q[b]. [p] περὶ τὴν θάλατταν I[b]. [q] πορθμικὸν I[b].Q[b].V[b].

θμευτικὸν ἐν Τενέδῳ), πρὸς δὲ τούτοις τὸ χερνητικὸν καὶ τὸ μικρὰν ἔχον οὐσίαν ὥστε μὴ δύνασθαι σχολάζειν, ἔτι τὸ μὴ ἐξ ἀμφοτέρων πολιτῶν ἐλεύθερον, κἂν εἴ τι τοιοῦτον ἑτέρου πλήθους εἶδος. Τῶν δὲ γνωρίμων πλοῦτος, εὐγένεια, 22 ἀρετή, παιδεία, καὶ τὰ τούτοις λεγόμενα κατὰ τὴν αὐτὴν διαφοράν. Δημοκρατία μὲν οὖν ἐστὶ πρώτη μὲν ἡ λεγομένη μάλιστα κατὰ τὸ ἴσον. [u]Ἴσον γάρ φησιν ὁ νόμος ὁ τῆς τοιαύτης δημοκρατίας τὸ μηδὲν μᾶλλον ὑπάρχειν τοὺς ἀπόρους ἢ τοὺς εὐπόρους, μηδὲ κυρίους εἶναι ὁποτερουσοῦν, ἀλλ' ὁμοίους ἀμφοτέρους. Εἴπερ γὰρ ἐλευθερία μάλιστ' ἐστὶν ἐν 23 δημοκρατίᾳ, καθάπερ ὑπολαμβάνουσί τινες, καὶ ἰσότης, οὕτως ἂν εἴη μάλιστα, κοινωνούντων ἁπάντων μάλιστα τῆς πολιτείας ὁμοίως. [1]Ἐπεὶ δὲ πλείων ὁ δῆμος, κύριον δὲ τὸ δόξαν τοῖς πλείοσιν, ἀνάγκη [r] δημοκρατίαν εἶναι ταύτην. [x]Εν μὲν 24 οὖν εἶδος δημοκρατίας τοῦτο, ἄλλο δὲ τὸ τὰς ἀρχὰς ἀπὸ τιμημάτων εἶναι, βραχέων δὲ τούτων ὄντων· δεῖ δὲ τῷ [s] κτωμένῳ ἐξουσίαν εἶναι μετέχειν, καὶ τὸν ἀποβάλλοντα μὴ μετέχειν. [t v]Ἕτερον εἶδος δημοκρατίας τὸ μετέχειν ἅπαντας τοὺς πολίτας ὅσοι ἀνυπεύθυνοι, ἄρχειν δὲ τὸν νόμον. [v]Ἕτερον δὲ 25 εἶδος δημοκρατίας τὸ πᾶσι μετεῖναι τῶν ἀρχῶν, ἐὰν μόνον ᾖ πολίτης, ἄρχειν δὲ τὸν νόμον. [v]Ἕτερον εἶδος δημοκρατίας τἆλλα μὲν εἶναι ταὐτά, κύριον δ' εἶναι τὸ πλῆθος καὶ μὴ τὸν νόμον· τοῦτο δὲ γίνεται, ὅταν τὰ ψηφίσματα κύρια ᾖ ἀλλὰ μὴ ὁ νόμος. Συμβαίνει δὲ τοῦτο διὰ τοὺς δημαγωγούς. [1]Εν 26 μὲν γὰρ ταῖς κατὰ νόμον δημοκρατουμέναις οὐ γίνεται δημαγωγός, ἀλλ' οἱ βέλτιστοι τῶν [v] πολιτῶν εἰσὶν ἐν προεδρίᾳ· ὅπου δ' οἱ νόμοι μὴ εἰσὶ κύριοι, ἐνταῦθα γίνονται δημαγωγοί. Μόναρχος γὰρ ὁ δῆμος γίνεται, σύνθετος εἷς ἐκ πολλῶν· οἱ γὰρ πολλοὶ κύριοί εἰσιν οὐχ ὡς ἕκαστος ἀλλὰ πάντες. [v]Ομηρος δὲ ποίαν λέγει οὐκ ἀγαθὸν εἶναι πολυκοιρανίην, 27 πότερον ταύτην ἢ ὅταν πλείους ὦσιν οἱ ἄρχοντες ὡς ἕκαστος, ἄδηλον. [t]Ο δ' οὖν τοιοῦτος δῆμος, ἅτε μόναρχος ὤν, ζητεῖ

[r] δημοκρατίαν—εἶδος om. I[b]. [s] κταμένω V[b]. [t] ἕτερον—μετέχειν om. I[b]. [v] πολιτειῶν V[b].

μοναρχεῖν διὰ τὸ μὴ ἄρχεσθαι ὑπὸ νόμου, καὶ γίνεται δεσποτικός, ὥστε οἱ κόλακες ἔντιμοι· καὶ ἔστιν ὁ τοιοῦτος δῆμος
28 ἀνάλογον τῶν μοναρχιῶν τῇ τυραννίδι. Διὸ καὶ τὸ ἦθος τὸ αὐτό, καὶ ἄμφω δεσποτικὰ τῶν βελτιόνων, καὶ τὰ ψηφίσματα ὥσπερ ἐκεῖ τὰ ἐπιτάγματα, καὶ ὁ δημαγωγὸς καὶ ὁ κόλαξ οἱ αὐτοὶ καὶ ἀνάλογον· [w] καὶ μάλιστα δ' ἑκάτεροι [x] παρ' ἑκατέροις ἰσχύουσιν, οἱ μὲν κόλακες παρὰ τυράν-
29 νοις, οἱ δὲ δημαγωγοὶ παρὰ τοῖς δήμοις τοῖς τοιούτοις. Αἴτιοι δ' εἰσὶ τοῦ εἶναι τὰ ψηφίσματα κύρια ἀλλὰ μὴ τοὺς νόμους οὗτοι, πάντα ἀνάγοντες εἰς τὸν δῆμον· συμβαίνει γὰρ αὐτοῖς γίνεσθαι μεγάλοις διὰ τὸ τὸν μὲν δῆμον [y] πάντων εἶναι κύριον, τῆς δὲ τοῦ δήμου δόξης τούτους· πείθεται γὰρ
30 τὸ πλῆθος τούτοις. Ἔτι δ' οἱ ταῖς ἀρχαῖς ἐγκαλοῦντες τὸν δῆμόν φασι δεῖν κρίνειν· ὁ δὲ ἀσμένως δέχεται τὴν πρόκλησιν, ὥστε καταλύονται πᾶσαι αἱ ἀρχαί. Εὐλόγως δὲ ἂν δόξειεν ἐπιτιμᾶν ὁ φάσκων τὴν τοιαύτην εἶναι δημοκρατίαν οὐ πολιτείαν· ὅπου γὰρ μὴ νόμοι ἄρχουσιν, οὐκ ἔστι πολι-
31 τεία. Δεῖ γὰρ τὸν μὲν νόμον ἄρχειν πάντων, τῶν δὲ καθ' ἕκαστα τὰς ἀρχὰς καὶ τὴν πολιτείαν κρίνειν. Ὥστ' εἴπερ ἐστὶ δημοκρατία μία τῶν πολιτειῶν, φανερὸν ὡς ἡ τοιαύτη κατάστασις, ἐν ᾗ ψηφίσμασι πάντα διοικεῖται, οὐδὲ δημοκρατία κυρίως· οὐδὲν γὰρ ἐνδέχεται ψήφισμα εἶναι καθόλου. Τὰ μὲν οὖν τῆς δημοκρατίας εἴδη διωρίσθω τὸν τρόπον τοῦτον.

5 Ὀλιγαρχίας δὲ εἴδη, ἓν μὲν τὸ ἀπὸ τιμημάτων εἶναι τὰς ἀρχὰς τηλικούτων ὥστε τοὺς ἀπόρους μὴ μετέχειν πλείους ὄντας, ἐξεῖναι δὲ τῷ κτωμένῳ μετέχειν τῆς πολιτείας. Ἄλλο δέ, ὅταν ἀπὸ τιμημάτων [z] μακρῶν ὦσιν αἱ ἀρχαὶ καὶ αἱρῶνται αὐτοὶ τοὺς ἐλλείποντας. Ἂν μὲν οὖν ἐκ πάντων τούτων τοῦτο ποιῶσι, δοκεῖ τοῦτ' εἶναι μᾶλλον ἀριστοκρατικόν, ἐὰν
2 δὲ ἐκ τινῶν ἀφωρισμένων, ὀλιγαρχικόν. Ἕτερον εἶδος ὀλιγαρχίας, ὅταν παῖς ἀντὶ πατρὸς εἰσίῃ. Τέταρτον δ', ὅταν

[w] καὶ ante μάλιστα om. Q[b].V[b]. [x] παρ' om. I[b].V[b], παρ' ἑκατέροις om. Q[b]. [y] πάντων om. Q[b].V[b]. [z] μικρῶν codices.

ὑπάρχῃ τό τε νῦν λεχθὲν καὶ ἄρχῃ μὴ ὁ νόμος ἀλλ' οἱ ἄρχοντες. Καὶ ἔστιν ἀντίστροφος αὕτη ἐν ταῖς ὀλιγαρχίαις ὥσπερ ἡ τυραννὶς ἐν ταῖς μοναρχίαις καὶ περὶ ἧς τελευταίας [a] εἴπαμεν δημοκρατίας ἐν ταῖς δημοκρατίαις· καὶ καλοῦσι δὴ τὴν τοιαύτην ὀλιγαρχίαν δυναστείαν.

[4] Ὀλιγαρχίας μὲν οὖν εἴδη τοσαῦτα καὶ δημοκρατίας. Οὐ 3
δεῖ δὲ λανθάνειν ὅτι πολλαχοῦ συμβέβηκεν ὥστε τὴν μὲν πολιτείαν τὴν κατὰ τοὺς νόμους μὴ δημοτικὴν εἶναι, διὰ δὲ τὸ ἦθος καὶ τὴν ἀγωγὴν πολιτεύεσθαι δημοτικῶς, ὁμοίως δὲ πάλιν παρ' ἄλλοις τὴν μὲν κατὰ [b] τοὺς νόμους εἶναι πολιτείαν δημοτικωτέραν, τῇ δ' ἀγωγῇ καὶ τοῖς ἔθεσιν ὀλίγαρχεῖσθαι μᾶλλον. Συμβαίνει δὲ τοῦτο μάλιστα μετὰ τὰς 4
μεταβολὰς τῶν πολιτειῶν· οὐ γὰρ εὐθὺς μεταβαίνουσιν, ἀλλ' ἀγαπῶσι τὰ πρῶτα μικρὰ πλεονεκτοῦντες παρ' ἀλλήλων, ὥσθ' οἱ μὲν νόμοι διαμένουσιν οἱ προϋπάρχοντες, κρατοῦσι δ' οἱ μεταβάλλοντες τὴν πολιτείαν.

[5] Ὅτι δ' ἐστὶ τοσαῦτα εἴδη δημοκρατίας καὶ ὀλιγαρχίας, 6
ἐξ αὐτῶν τῶν εἰρημένων φανερόν ἐστιν. Ἀνάγκη γὰρ ἢ πάντα τὰ εἰρημένα μέρη τοῦ δήμου κοινωνεῖν τῆς πολιτείας, ἢ τὰ μὲν τὰ δὲ μή. Ὅταν μὲν οὖν τὸ γεωργικὸν καὶ τὸ κε- 2
κτημένον μετρίαν οὐσίαν κύριον ᾖ τῆς πολιτείας, πολιτεύονται κατὰ νόμους· ἔχουσι γὰρ ἐργαζόμενοι ζῆν, οὐ δύνανται δὲ σχολάζειν, ὥστε τὸν νόμον ἐπιστήσαντες ἐκκλησιάζουσι τὰς ἀναγκαίας ἐκκλησίας· τοῖς δὲ ἄλλοις μετέχειν ἔξεστιν, ὅταν κτήσωνται τὸ τίμημα τὸ διωρισμένον ὑπὸ τῶν νόμων. [c][Διὸ 3
πᾶσι τοῖς κτωμένοις ἔξεστι μετέχειν.] Ὅλως μὲν γὰρ τὸ μὲν μὴ ἐξεῖναι πᾶσιν ὀλιγαρχικόν, τὸ δὲ δὴ ἐξεῖναι σχολάζειν ἀδύνατον μὴ προσόδων οὐσῶν. Τοῦτο μὲν οὖν εἶδος ἓν δημοκρατίας, διὰ ταύτας τὰς αἰτίας, ἕτερον δὲ εἶδος διὰ τὴν ἐχομένην αἵρεσιν· ἔστι γὰρ καὶ πᾶσιν ἐξεῖναι τοῖς ἀνυπευθύνοις κατὰ τὸ γένος, μετέχειν μέντοι [d] δυναμένοις σχολάζειν. Διόπερ ἐν τῇ τοιαύτῃ δημοκρατίᾳ οἱ νόμοι ἄρχουσι, 4

[a] εἴπομεν Q[b]. [b] τοὺς om. Q[b].V[b]. [c] διὸ—μετέχειν om. I[b].Q[b].V[b]. [d] δυναμένους I[b].

διὰ τὸ μὴ εἶναι πρόσοδον. Τρίτον δ' εἶδος τὸ πᾶσιν ἐξεῖναι, ὅσοι ἂν ἐλεύθεροι ὦσι, μετέχειν τῆς πολιτείας, μὴ μέντοι μετέχειν διὰ τὴν προειρημένην αἰτίαν, ὥστ' ἀναγκαῖον καὶ 5 ἐν ταύτῃ ἄρχειν τὸν νόμον. Τέταρτον δὲ εἶδος δημοκρατίας ἡ τελευταία τοῖς χρόνοις ἐν ταῖς πόλεσι γεγενημένη. Διὰ γὰρ τὸ μείζους γεγονέναι πολὺ τὰς πόλεις τῶν ἐξ ὑπαρχῆς καὶ προσόδων [e] ὑπάρχειν εὐπορίας, μετέχουσι μὲν πάντες τῆς πολιτείας διὰ τὴν ὑπεροχὴν τοῦ πλήθους, κοινωνοῦσι δὲ καὶ πολιτεύονται διὰ τὸ δύνασθαι σχολάζειν καὶ τοὺς ἀπόρους 6 λαμβάνοντας μισθόν. Καὶ μάλιστα δὲ σχολάζει τὸ τοιοῦτον πλῆθος· οὐ γὰρ ἐμποδίζει αὐτοὺς οὐθὲν ἡ τῶν ἰδίων ἐπιμέλεια, τοὺς δὲ πλουσίους ἐμποδίζει, ὥστε πολλάκις οὐ κοινωνοῦσι τῆς ἐκκλησίας [f] οὐδὲ τοῦ δικάζειν. Διὸ γίνεται τὸ τῶν ἀπόρων πλῆθος κύριον τῆς πολιτείας, ἀλλ' οὐχ οἱ νόμοι. 7 Τὰ μὲν οὖν τῆς δημοκρατίας εἴδη τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα διὰ ταύτας τὰς ἀνάγκας ἐστίν· τὰ δὲ τῆς ὀλιγαρχίας, ὅταν μὲν πλείους ἔχωσιν οὐσίαν, ἐλάττω δὲ καὶ μὴ πολλὴν λίαν, τὸ τῆς πρώτης ὀλιγαρχίας εἶδός ἐστιν· ποιοῦσι γὰρ ἐξουσίαν 8 μετέχειν τῷ κτωμένῳ. Καὶ διὰ τὸ πλῆθος εἶναι τῶν μετεχόντων τοῦ πολιτεύματος ἀνάγκη μὴ τοὺς ἀνθρώπους ἀλλὰ τὸν νόμον εἶναι κύριον· ὅσῳ γὰρ ἂν πλεῖον ἀπέχωσι τῆς μοναρχίας, καὶ μήτε τοσαύτην ἔχωσιν οὐσίαν ὥστε σχολάζειν ἀμελοῦντας, μήθ' οὕτως ὀλίγην ὥστε τρέφεσθαι ἀπὸ τῆς πόλεως, ἀνάγκη τὸν νόμον ἀξιοῦν αὐτοῖς ἄρχειν, ἀλλὰ 9 μὴ αὐτούς. [g] Ἐὰν δὲ δὴ ἐλάττους ὦσιν οἱ τὰς οὐσίας ἔχοντες [g] ἢ οἱ τὸ πρότερον, πλείω δέ, τὸ τῆς δευτέρας ὀλιγαρχίας γίνεται εἶδος· μᾶλλον γὰρ ἰσχύοντες πλεονεκτεῖν ἀξιοῦσιν. Διὸ αὐτοὶ μὲν αἱροῦνται ἐκ τῶν ἄλλων τοὺς εἰς τὸ πολίτευμα βαδίζοντας, διὰ [h] δὲ τὸ μήπω οὕτως ἰσχυροὶ εἶναι ὥστ' ἄνευ 10 νόμου ἄρχειν, τὸν νόμον τίθενται τοιοῦτον. [i] Ἐὰν δ' ἐπιτείνωσι τῷ ἐλάττονες ὄντες μείζονας οὐσίας ἔχειν, ἡ τρίτη ἐπίδοσις γίνεται τῆς ὀλιγαρχίας, τὸ δι' αὐτῶν μὲν τὰς ἀρ-

[e] ὑπάρχειν om. I[b]. [f] οὔτε codices. [g] ἢ οἱ γρ. Q[b], εἰ μὲν I[b].Q[b].V[b]. [h] δὲ om. I[b].V[b].

χὰς ἔχειν, κατὰ νόμον δὲ τὸν κελεύοντα τῶν τελευτώντων διαδέχεσθαι τοὺς υἱεῖς. [11] Ὅταν δὲ ἤδη πολὺ ὑπερτείνωσι ταῖς οὐσίαις καὶ ταῖς πολυφιλίαις, ἐγγὺς ἡ τοιαύτη δυναστεία μοναρχίας ἐστίν, καὶ κύριοι γίνονται οἱ ἄνθρωποι, ἀλλ' οὐχ ὁ νόμος· καὶ τὸ τέταρτον εἶδος τῆς ὀλιγαρχίας τοῦτ' ἐστίν, ἀντίστροφον τῷ τελευταίῳ τῆς δημοκρατίας.

[7] Ἔτι δ' εἰσὶ δύο πολιτεῖαι παρὰ δημοκρατίαν τε καὶ ὀλιγαρχίαν, ὧν τὴν μὲν ἑτέραν λέγουσί τε πάντες καὶ εἴρηται τῶν τεττάρων πολιτειῶν εἶδος ἕν· λέγουσι δὲ τέτταρας μοναρχίαν, ὀλιγαρχίαν, δημοκρατίαν, τέταρτον δὲ τὴν καλουμένην [i] ἀριστοκρατίαν· πέμπτη δ' ἐστὶν ἣ προσαγορεύεται τὸ κοινὸν ὄνομα πασῶν (πολιτείαν γὰρ καλοῦσιν), ἀλλὰ διὰ τὸ μὴ πολλάκις γίνεσθαι λανθάνει τοὺς πειρωμένους ἀριθμεῖν τὰ τῶν πολιτειῶν εἴδη, καὶ χρῶνται ταῖς τέτταρσι μόνον, ὥσπερ Πλάτων ἐν ταῖς πολιτείαις. [2] Ἀριστοκρατίαν μὲν οὖν καλῶς [k] ἔχει καλεῖν περὶ ἧς διήλθομεν ἐν τοῖς πρώτοις λόγοις· τὴν γὰρ ἐκ τῶν ἀρίστων ἁπλῶς κατ' ἀρετὴν πολιτείαν, καὶ μὴ πρὸς ὑπόθεσίν τινα ἀγαθῶν ἀνδρῶν, μόνην δίκαιον προσαγορεύειν [i] ἀριστοκρατίαν. Ἐν μόνῃ γὰρ ἁπλῶς ὁ αὐτὸς ἀνὴρ καὶ πολίτης ἀγαθός ἐστιν· οἱ δ' ἐν ταῖς ἄλλαις ἀγαθοὶ πρὸς [l] τὴν πολιτείαν εἰσὶ τὴν αὐτῶν. [3] Οὐ μὴν ἀλλ' εἰσί τινες αἳ πρός τε τὰς ὀλιγαρχουμένας ἔχουσι διαφοράς, καὶ καλοῦνται ἀριστοκρατίαι, καὶ πρὸς τὴν καλουμένην πολιτείαν, ὅπου γε μὴ μόνον πλουτίνδην ἀλλὰ καὶ ἀριστίνδην αἱροῦνται τὰς ἀρχάς. Αὕτη ἡ πολιτεία διαφέρει τε ἀμφοῖν καὶ ἀριστοκρατικὴ καλεῖται. [4] Καὶ γὰρ ἐν ταῖς μὴ ποιουμέναις κοινὴν ἐπιμέλειαν ἀρετῆς εἰσὶν ὅμως τινὲς οἱ εὐδοκιμοῦντες καὶ δοκοῦντες εἶναι ἐπιεικεῖς. Ὅπου οὖν ἡ πολιτεία βλέπει εἴς τε πλοῦτον καὶ ἀρετὴν καὶ δῆμον, οἷον ἐν [m] Καρχηδόνι, αὕτη ἀριστοκρατική ἐστιν· καὶ ἐν αἷς εἰς τὰ δύο μόνον, οἷον ἡ Λακεδαιμονίων εἰς ἀρετήν τε καὶ δῆμον, καὶ ἔστι μίξις τῶν δύο τούτων, δημοκρατίας τε καὶ ἀρετῆς. [5] Ἀρι-

[i] ἀριστοκράτειαν Vb. et mox sect. 2. post προσαγορεύειν. [k] ἔχει καλεῖν] ἔχειν Qb.Vb. [l] τὴν post πρὸς om. Qb.Ub.Vb. [m] καλχηδόνι Ub.

στοκρατίας μὲν οὖν παρὰ τὴν πρώτην [n] τὴν ἀρίστην πολιτείαν ταῦτα δύο εἴδη· καὶ τρίτον ὅσαι τῆς καλουμένης πολιτείας ῥέπουσι πρὸς τὴν ὀλιγαρχίαν μᾶλλον.

8 Λοιπὸν δ' ἐστὶν ἡμῖν περί τε τῆς νομιζομένης πολιτείας εἰπεῖν καὶ περὶ τυραννίδος· ἐτάξαμεν δ' οὕτως οὐκ οὖσαν οὔτε ταύτην παρέκβασιν οὔτε τὰς ἄρτι ῥηθείσας ἀριστοκρατίας, ὅτι τὸ μὲν ἀληθὲς πᾶσαι διημαρτήκασι τῆς ὀρθοτάτης πολιτείας, ἔπειτα καταριθμοῦνται μετὰ τούτων, εἰσί τ' αὐτῶν
2 αὗται παρεκβάσεις, ὥσπερ ἐν τοῖς κατ' ἀρχὴν εἴπομεν. Τελευταῖον δὲ περὶ τυραννίδος εὔλογόν ἐστι ποιήσασθαι μνείαν διὰ τὸ πασῶν ἥκιστα ταύτην εἶναι πολιτείαν, ἡμῖν δὲ τὴν μέθοδον εἶναι περὶ πολιτείας. Δι' ἣν μὲν οὖν αἰτίαν τέτακται τὸν τρόπον τοῦτον, εἴρηται· νῦν δὲ δεικτέον ἡμῖν περὶ πολιτείας. Φανερωτέρα γὰρ ὁ δύναμις αὐτῆς διωρισμέ-
3 νων τῶν περὶ ὀλιγαρχίας καὶ δημοκρατίας. Ἔστι γὰρ ἡ πολιτεία ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν μίξις ὀλιγαρχίας καὶ δημοκρατίας, εἰώθασι δὲ καλεῖν τὰς μὲν ἀποκλινούσας ὡς πρὸς τὴν δημοκρατίαν πολιτείας, τὰς δὲ πρὸς τὴν ὀλιγαρχίαν μᾶλλον ἀριστοκρατίας διὰ τὸ μᾶλλον ἀκολουθεῖν παιδείαν καὶ εὐγέ-
4 νειαν τοῖς εὐπορωτέροις. Ἔτι δὲ δοκοῦσιν ἔχειν οἱ εὔποροι ὧν ἕνεκεν οἱ ἀδικοῦντες ἀδικοῦσιν· ὅθεν καὶ καλοὺς κἀγαθοὺς καὶ γνωρίμους τούτους προσαγορεύουσιν. Ἐπεὶ οὖν ἡ ἀριστοκρατία βούλεται τὴν ὑπεροχὴν ἀπονέμειν τοῖς ἀρίστοις τῶν πολιτῶν, καὶ τὰς ὀλιγαρχίας εἶναί φασιν ἐκ τῶν καλῶν
5 κἀγαθῶν μᾶλλον. Δοκεῖ δ' εἶναι τῶν ἀδυνάτων τὸ μὴ εὐνομεῖσθαι τὴν ἀριστοκρατουμένην πόλιν, ἀλλὰ πονηροκρατουμένην, ὁμοίως δὲ καὶ ἀριστοκρατεῖσθαι τὴν μὴ εὐνομουμένην. Οὐκ ἔστι δὲ εὐνομία τὸ εὖ κεῖσθαι τοὺς νόμους, μὴ πείθεσθαι
6 δέ. Διὸ μίαν μὲν εὐνομίαν ὑπολεπτέον εἶναι τὸ πείθεσθαι τοῖς κειμένοις νόμοις, ἑτέραν δὲ τὸ καλῶς κεῖσθαι τοὺς νόμους οἷς ἐμμένουσιν· ἔστι γὰρ πείθεσθαι καὶ κακῶς κειμένοις. Τοῦτο δ' ἐνδέχεται διχῶς· ἢ γὰρ τοῖς ἀρίστοις τῶν ἐνδεχο-

[n] τὴν post πρώτην om. U[b].

μένων αὐτοῖς, ἢ τοῖς ἁπλῶς ἀρίστοις. Δοκεῖ δὲ ἀριστοκρα- 7
τία μὲν εἶναι μάλιστα τὸ τὰς τιμὰς νενεμῆσθαι κατ' ἀρετήν· ἀριστοκρατίας μὲν γὰρ ὅρος ἀρετή, ὀλιγαρχίας δὲ πλοῦτος, δήμου δ' ἐλευθερία· τὸ δ' ὅ τι ἂν δόξῃ τοῖς πλείοσιν, ἐν πάσαις ὑπάρχει· καὶ γὰρ ἐν ὀλιγαρχίᾳ καὶ ἐν ἀριστοκρατίᾳ καὶ ἐν δήμοις, ὅ τι ἂν δόξῃ τῷ πλείονι μέρει τῶν μετεχόντων τῆς πολιτείας, τοῦτ' ἐστὶ κύριον. [1]Ἐν μὲν οὖν ταῖς πλεί- 8
σταις πόλεσι τὸ τῆς πολιτείας εἶδος καλεῖται· μόνον γὰρ ἡ μίξις στοχάζεται τῶν εὐπόρων καὶ τῶν ἀπόρων πλούτου καὶ ἐλευθερίας· σχεδὸν γὰρ παρὰ τοῖς πλείστοις οἱ εὔποροι τῶν καλῶν κἀγαθῶν δοκοῦσι κατέχειν [o]χώραν. [1]Ἐπεὶ δὲ τρία 9
ἐστὶ τὰ ἀμφισβητοῦντα τῆς ἰσότητος [p]τῆς πολιτείας, ἐλευθερία πλοῦτος ἀρετή (τὸ γὰρ τέταρτον, ὃ καλοῦσιν εὐγένειαν, ἀκολουθεῖ τοῖς δυσίν· ἡ γὰρ εὐγένειά ἐστιν ἀρχαῖος πλοῦτος [q]καὶ ἀρετή), φανερὸν ὅτι τὴν μὲν τοῖν δυοῖν μίξιν, τῶν εὐπόρων καὶ τῶν ἀπόρων, πολιτείαν λεκτέον, τὴν δὲ τῶν τριῶν ἀριστοκρατίαν μάλιστα τῶν ἄλλων παρὰ τὴν ἀληθινὴν καὶ πρώτην. [v]Ὅτι μὲν οὖν ἐστὶ καὶ ἕτερα πολιτείας εἴδη 10
παρὰ μοναρχίαν τε καὶ δημοκρατίαν καὶ ὀλιγαρχίαν, εἴρηται, καὶ ποῖα ταῦτα, καὶ τί διαφέρουσιν ἀλλήλων αἵ τ' ἀριστοκρατίαι καὶ αἱ πολιτεῖαι τῆς ἀριστοκρατίας, καὶ ὅτι οὐ πόρρω αὗται ἀλλήλων, φανερόν.

Τίνα δὲ τρόπον γίνεται παρὰ δημοκρατίαν καὶ ὀλιγαρ- 9
χίαν ἡ καλουμένη πολιτεία, καὶ πῶς αὐτὴν δεῖ καθιστάναι, λέγωμεν ἐφεξῆς τοῖς εἰρημένοις. [v]Ἅμα δὲ δῆλον ἔσται καὶ οἷς ὁρίζονται τὴν δημοκρατίαν καὶ τὴν ὀλιγαρχίαν· ληπτέον γὰρ τὴν τούτων διαίρεσιν, εἶτα ἐκ τούτων ἀφ' ἑκατέρας ὥσπερ σύμβολον λαμβάνοντας συνθετέον. Εἰσὶ δὲ ὅροι τρεῖς 2
τῆς συνθέσεως καὶ μίξεως. [1]Ἡ γὰρ ἀμφότερα ληπτέον ὧν ἑκάτεραι νομοθετοῦσιν, οἷον περὶ τοῦ δικάζειν. [1]Ἐν μὲν γὰρ ταῖς ὀλιγαρχίαις τοῖς εὐπόροις ζημίαν τάττουσιν, ἂν μὴ δικάζωσι, τοῖς δ' ἀπόροις οὐδένα μισθόν, [r]ἐν δὲ ταῖς δημοκρα-

[o] χάριν pr. I[b]. [p] τῆς om. Q[b].V[b]. [q] καὶ ἡ ἀρετή Q[b].V[b]. [r] ἐν — μισθόν om. V[b].

τίαις τοῖς μὲν ἀπόροις μισθόν, τοῖς δ' εὐπόροις οὐδεμίαν
3 ζημίαν. Κοινὸν δὲ καὶ μέσον τούτων ἀμφότερα ταῦτα· διὸ
καὶ πολιτικόν· μέμικται γὰρ ἐξ ἀμφοῖν. Εἷς μὲν οὖν οὗτος
τοῦ συνδυασμοῦ τρόπος, ἕτερος δὲ τὸ μέσον λαμβάνειν ὧν
ἑκάτεροι τάττουσιν, οἷον ἐκκλησιάζειν οἱ μὲν ἀπὸ τιμήματος
οὐθενὸς ἢ μικροῦ πάμπαν, οἱ δ' ἀπὸ μακροῦ τιμήματος· κοι-
νὸν δέ γε οὐδέτερον, ἀλλὰ τὸ μέσον ἑκατέρου [s]τιμήματος
4 τούτων. Τρίτον δ' ἐκ δυοῖν ταγμάτοιν, τὰ μὲν ἐκ τοῦ ὀλι-
γαρχικοῦ νόμου, τὰ δ' ἐκ τοῦ δημοκρατικοῦ. Λέγω δ' οἷον
δοκεῖ δημοκρατικὸν μὲν εἶναι τὸ κληρωτὰς εἶναι τὰς ἀρχάς,
τὸ δ' αἱρετὰς ὀλιγαρχικόν, καὶ δημοκρατικὸν μὲν τὸ μὴ ἀπὸ
5 τιμήματος, ὀλιγαρχικὸν δὲ τὸ ἀπὸ τιμήματος. [t]Ἀριστο-
κρατικὸν τοίνυν καὶ πολιτικὸν τὸ ἐξ ἑκατέρας ἑκάτερον λα-
βεῖν, ἐκ μὲν τῆς ὀλιγαρχίας τὸ αἱρετὰς ποιεῖν τὰς ἀρχάς, ἐκ
6 δὲ τῆς δημοκρατίας τὸ μὴ ἀπὸ τιμήματος. [t]Ὁ μὲν οὖν τρό-
πος τῆς μίξεως οὗτος, τοῦ δ' εὖ μεμῖχθαι δημοκρατίαν καὶ
ὀλιγαρχίαν ὅρος, ὅταν ἐνδέχηται λέγειν τὴν αὐτὴν πολιτείαν
δημοκρατίαν καὶ ὀλιγαρχίαν· δῆλον γὰρ ὅτι τοῦτο πάσχου-
σιν οἱ λέγοντες διὰ τὸ μεμῖχθαι καλῶς. Πέπονθε δὲ τοῦτο
καὶ τὸ μέσον· ἐμφαίνεται γὰρ ἑκάτερον ἐν αὐτῷ τῶν ἄκρων.
7 [v]Ὅπερ συμβαίνει περὶ τὴν Λακεδαιμονίων πολιτείαν. Πολ-
λοὶ γὰρ ἐγχειροῦσι λέγειν ὡς δημοκρατίας οὔσης διὰ [t]τὸ
δημοκρατικὰ πολλὰ τὴν τάξιν ἔχειν, οἷον πρῶτον τὸ περὶ
τὴν τροφὴν τῶν παίδων· ὁμοίως γὰρ οἱ τῶν πλουσίων τρέ-
φονται τοῖς τῶν πενήτων, καὶ παιδεύονται τὸν τρόπον τοῦ-
8 τον ὃν ἂν δύναιντο καὶ τῶν πενήτων οἱ παῖδες. [t]Ὁμοίως δὲ
καὶ ἐπὶ τῆς ἐχομένης ἡλικίας, καὶ ὅταν ἄνδρες γένωνται, τὸν
αὐτὸν τρόπον· οὐθὲν γὰρ [v]διάδηλος ὁ πλούσιος καὶ ὁ πένης.
Οὕτω τὰ περὶ τὴν τροφὴν ταὐτὰ πᾶσιν ἐν τοῖς συσσιτίοις,
καὶ τὴν ἐσθῆτα οἱ πλούσιοι τοιαύτην οἵαν ἄν τις παρασκευά-
9 σαι δύναιτο καὶ τῶν πενήτων ὁστισοῦν. [w]Ἔτι [w]τῷ δύο τὰς
μεγίστας ἀρχὰς τὴν μὲν αἱρεῖσθαι τὸν δῆμον, τῆς δὲ με-

[s] τίμημα Q[b]. [t] τὸ] τὸ μὴ V[b]. [v] διάδηλος margo : vulgo ἄδηλος.
[w] τῷ] τῶν I[b].V[b].

τέχειν· τοὺς μὲν γὰρ γέροντας αἱροῦνται, τῆς δ' ἐφορείας [x]μετέχουσιν. Οἱ δ' ὀλιγαρχίαν διὰ τὸ πολλὰ ἔχειν ὀλιγαρχικά, οἷον τὸ πάσας αἱρετὰς εἶναι καὶ μηδεμίαν κληρωτήν, καὶ ὀλίγους εἶναι κυρίους θανάτου καὶ φυγῆς, καὶ ἄλλα τοιαῦτα πολλά. Δεῖ δ' ἐν τῇ πολιτείᾳ τῇ μεμιγμένῃ καλῶς ἀμφότερα δοκεῖν εἶναι καὶ μηδέτερον, καὶ σώζεσθαι δι' αὐτῆς καὶ μὴ ἔξωθεν, καὶ δι' αὐτῆς μὴ τῷ πλείους ἔξωθεν εἶναι τοὺς βουλομένους (εἴη γὰρ ἂν καὶ [y]πονηρᾷ πολιτείᾳ τοῦθ' ὑπάρχον) ἀλλὰ [z]τῷ μηδ' ἂν βούλεσθαι πολιτείαν ἑτέραν μηθὲν τῶν τῆς πόλεως μορίων ὅλως. Τίνα μὲν οὖν τρόπον δεῖ καθιστάναι πολιτείαν, ὁμοίως δὲ καὶ τὰς ὀνομαζομένας ἀριστοκρατίας, νῦν εἴρηται.

Περὶ [a]δὲ τυραννίδος ἦν ἡμῖν λοιπὸν εἰπεῖν, οὐχ ὡς ἐνούσης πολυλογίας περὶ αὐτήν, ἀλλ' ὅπως λάβῃ τῆς μεθόδου τὸ μέρος, ἐπειδὴ καὶ ταύτην τίθεμεν τῶν πολιτειῶν τι μέρος. Περὶ μὲν οὖν βασιλείας διωρίσαμεν ἐν τοῖς πρώτοις λόγοις, ἐν οἷς περὶ τῆς μάλιστα λεγομένης βασιλείας ἐποιούμεθα τὴν σκέψιν, πότερον [b]ἀσύμφορον ἢ συμφέρει ταῖς πόλεσιν, καὶ τίνα καὶ πόθεν δεῖ καθιστάναι, καὶ πῶς. Τυραν- 2
νίδος δ' εἴδη δύο μὲν διείλομεν ἐν οἷς περὶ βασιλείας ἐπεσκοποῦμεν, διὰ τὸ τὴν δύναμιν ἐπαλλάττειν πως αὐτῶν καὶ πρὸς τὴν βασιλείαν, διὰ τὸ κατὰ νόμον εἶναι ἀμφοτέρας ταύτας [c]τὰς ἀρχάς· ἔν τε γὰρ τῶν βαρβάρων τισὶν αἱροῦνται αὐτοκράτορας μονάρχους, καὶ τὸ παλαιὸν ἐν τοῖς ἀρχαίοις [v]Ἕλλησιν ἐγίγνοντό τινες [d]μόναρχοι τὸν τρόπον τοῦτον, οὓς ἐκάλουν αἰσυμνήτας. [1]Ἔχουσι δέ τινας πρὸς ἀλλή- 3
λας αὗται διαφοράς. [ξ]Ἦσαν δὲ διὰ μὲν τὸ κατὰ νόμον βασιλικαὶ καὶ διὰ τὸ μοναρχεῖν ἑκόντων, τυραννικαὶ δὲ διὰ τὸ δεσποτικῶς ἄρχειν κατὰ τὴν αὐτῶν γνώμην. Τρίτον δὲ εἶδος τυραννίδος, ἥπερ μάλιστ' εἶναι δοκεῖ τυραννίς, ἀντίστροφος οὖσα τῇ [e]παμβασιλείᾳ. Τοιαύτην δ' ἀναγκαῖον εἶναι τυραν- 4

[x] μετέχουσι om. Q[b].V[b]. [y] πονηρὰ Q[b].V[b]. [z] τῷ] τὸ I[b].Q[b].V[b].
[a] δὲ τῆς τυραννίδος ἦν ἡμῖν Q[b]. [b] ἀσύμφορος I[b]. [c] τὰς om. Q[b].V[b].
[d] μόναρχοι I[b], μοναρχοιῶν Q[b].V[b]. [e] βασιλεία Q[b].V[b].

νίδα τὴν μοναρχίαν, ἥτις ἀνυπεύθυνος [f] ἄρχει τῶν ὁμοίων καὶ βελτιόνων πάντων πρὸς τὸ σφέτερον αὐτῆς συμφέρον, ἀλλὰ μὴ πρὸς τὸ τῶν ἀρχομένων. Διόπερ ἀκούσιος· [g] οὐθεὶς γὰρ ἑκὼν ὑπομένει τῶν ἐλευθέρων τὴν τοιαύτην ἀρχήν. Τυραννίδος μὲν οὖν εἴδη ταῦτα καὶ τοσαῦτα διὰ τὰς εἰρημένας αἰτίας.

11 Τίς δ' ἀρίστη πολιτεία καὶ τίς ἄριστος βίος ταῖς πλείσταις πόλεσι καὶ τοῖς πλείστοις τῶν ἀνθρώπων, μήτε πρὸς ἀρετὴν συγκρίνουσι τὴν ὑπὲρ τοὺς ἰδιώτας, μήτε πρὸς παιδείαν [h] ἣ φύσεως δεῖται καὶ χορηγίας τυχηρᾶς, μήτε πρὸς πολιτείαν τὴν κατ' εὐχὴν γινομένην, ἀλλὰ βίον τε τὸν τοῖς πλείστοις κοινωνῆσαι δυνατὸν καὶ πολιτείαν ἧς τὰς πλείστας 2 πόλεις ἐνδέχεται μετασχεῖν. Καὶ γὰρ ἃς καλοῦσιν ἀριστοκρατίας, περὶ ὧν νῦν εἴπομεν, τὰ μὲν ἐξωτέρω πίπτουσι ταῖς πλείσταις τῶν πόλεων, τὰ δὲ γειτνιῶσι τῇ καλουμένῃ πολιτείᾳ· διὸ περὶ ἀμφοῖν ὡς μιᾶς λεκτέον. [i] Ἡ δὲ δὴ κρίσις περὶ 3 ἁπάντων τούτων ἐκ τῶν αὐτῶν στοιχείων ἐστίν. Εἰ γὰρ καλῶς ἐν τοῖς ἠθικοῖς εἴρηται τὸ τὸν εὐδαίμονα βίον εἶναι τὸν κατ' ἀρετὴν ἀνεμπόδιστον, μεσότητα δὲ τὴν ἀρετήν, τὸν μέσον ἀναγκαῖον [j] βίον εἶναι βέλτιστον, τῆς ἑκάστοις ἐνδεχομένης τυχεῖν μεσότητος. Τοὺς [k] δὲ αὐτοὺς τούτους ὅρους ἀναγκαῖον εἶναι καὶ πόλεως ἀρετῆς καὶ κακίας καὶ πολιτείας· 4 ἡ γὰρ πολιτεία βίος τίς ἐστι πόλεως. [l] Ἐν ἁπάσαις δὴ ταῖς πόλεσίν ἐστι τρία μέρη τῆς πόλεως, οἱ μὲν εὔποροι σφόδρα, οἱ δὲ ἄποροι σφόδρα, οἱ δὲ τρίτοι οἱ μέσοι τούτων. [l] Ἐπεὶ τοίνυν ὁμολογεῖται τὸ μέτριον ἄριστον καὶ τὸ μέσον, φανερὸν ὅτι καὶ τῶν εὐτυχημάτων ἡ κτῆσις ἡ μέση βελτίστη 5 πάντων· ῥᾴστη γὰρ τῷ λόγῳ πειθαρχεῖν. [c] Ὑπέρκαλον δὲ ἢ ὑπερίσχυρον ἢ ὑπερευγενῆ ἢ ὑπερπλούσιον, ἢ τἀναντία τούτοις, ὑπέρπτωχον ἢ ὑπεράσθενῆ καὶ σφόδρα ἄτιμον, χαλεπὸν τῷ λόγῳ ἀκολουθεῖν. Γίγνονται γὰρ οἱ μὲν ὑβρισταὶ καὶ μεγαλοπόνηροι μᾶλλον, οἱ δὲ κακοῦργοι καὶ μικροπόνηροι

[f] ἄρχη V^b. [g] οὐθεὶς] εὐθὺς V^b. [h] ἣ] codices ἃ. [i] εἶναι βίον $Q^b.V^b$. [k] γρ. καὶ χωρὶς τοῦ δέ margo I^b.

λίαν· τῶν δ' ἀδικημάτων τὰ μὲν γίγνεται δι' ὕβριν, τὰ δὲ διὰ κακουργίαν. Ἔτι δ' ἥκισθ' οὗτοι φυλαρχοῦσι καὶ βουλαρχοῦσιν· ταῦτα δ' ἀμφότερα βλαβερὰ ταῖς πόλεσιν. Πρὸς 6
δὲ τούτοις οἱ μὲν ἐν ὑπεροχαῖς [l] εὐτυχημάτων ὄντες, ἰσχύος καὶ πλούτου καὶ φίλων καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων, ἄρχεσθαι οὔτε βούλονται οὔτε ἐπίστανται (καὶ τοῦτ' εὐθὺς οἴκοθεν ὑπάρχει παισὶν οὖσιν· διὰ γὰρ τὴν τρυφὴν [m] οὐδ' ἐν τοῖς [n] διδασκαλείοις ἄρχεσθαι σύνηθες αὐτοῖς), οἱ δὲ καθ' ὑπερβολὴν ἐν ἐνδείᾳ τούτων ταπεινοὶ λίαν. Ὥσθ' οἱ μὲν 7
ἄρχειν οὐκ ἐπίστανται ἀλλ' ἄρχεσθαι δουλικὴν ἀρχήν, οἱ δ' ἄρχεσθαι μὲν οὐδεμιᾷ ἀρχῇ, ἄρχειν δὲ δεσποτικὴν ἀρχήν. Γίνεται οὖν καὶ δούλων καὶ δεσποτῶν [o] πόλις, ἀλλ' οὐκ ἐλευθέρων, καὶ τῶν μὲν φθονούντων τῶν δὲ καταφρονούντων. Ἃ πλεῖστον ἀπέχει φιλίας καὶ κοινωνίας πολιτικῆς· ἡ γὰρ κοινωνία φιλικόν· οὐδὲ γὰρ ὁδοῦ βούλονται κοινωνεῖν τοῖς ἐχθροῖς. Βούλεται δέ γε ἡ πόλις ἐξ ἴσων εἶναι καὶ ὁμοίων 8
ὅτι μάλιστα, τοῦτο [p] δ' ὑπάρχει [q] μάλιστα τοῖς μέσοις· ὥστ' ἀναγκαῖον ἄριστα πολιτεύεσθαι ταύτην τὴν πόλιν ἐστὶν ἐξ ὧν φαμὲν φύσει τὴν σύστασιν εἶναι τῆς πόλεως. Καὶ σώζονται δ' ἐν ταῖς πόλεσιν οὗτοι μάλιστα τῶν πολιτῶν. Οὔτε 9
γὰρ αὐτοὶ τῶν ἀλλοτρίων ὥσπερ οἱ πένητες ἐπιθυμοῦσιν, οὔτε τῆς τούτων ἕτεροι, καθάπερ [r] τῆς τῶν πλουσίων οἱ πένητες ἐπιθυμοῦσιν· καὶ διὰ τὸ μήτ' ἐπιβουλεύεσθαι μήτ' ἐπιβουλεύειν ἀκινδύνως διάγουσιν. Διὰ τοῦτο καλῶς ηὔξατο Φωκυλίδης

πολλὰ μέσοισιν ἄριστα· μέσος [s] θέλω ἐν πόλει εἶναι.

Δῆλον ἄρα ὅτι καὶ ἡ κοινωνία ἡ πολιτικὴ ἀρίστη ἡ διὰ τῶν 10
μέσων, καὶ τὰς τοιαύτας ἐνδέχεται εὖ πολιτεύεσθαι πόλεις ἐν αἷς δὴ πολὺ τὸ μέσον, καὶ κρεῖττον μάλιστα μὲν ἀμφοῖν, εἰ δὲ μή, θατέρου μέρους· προστιθέμενον γὰρ ποιεῖ ῥοπὴν καὶ κωλύει γίνεσθαι τὰς ἐναντίας ὑπερβολάς. Διόπερ εὐτυχία 11

[l] ἐντυχημάτων V^b. [m] οὐδὲν τοῖς $Q^b.V^b$. [n] διδασκαλίοις I^b, διδασκάλοις $Q^b.V^b$. [o] μόλις $Q^b.V^b$. [p] δ' om. $Q^b.V^b$. [q] μάλιστα om. Q^b. [r] τῆς ante τῶν om. Q^b. [s] θέλων $I^b.V^b$.

μεγίστη τοὺς πολιτευομένους οὐσίαν ἔχειν μέσην καὶ ἱκανήν, ὡς ὅπου οἱ μὲν πολλὰ σφόδρα κέκτηνται οἱ δὲ μηθέν, ἢ δῆμος ἔσχατος γίγνεται ἡ ὀλιγαρχία ἄκρατος ἢ τυραννὶς δι' ἀμφοτέρας τὰς ὑπερβολάς· καὶ γὰρ ἐκ δημοκρατίας τῆς νεανικωτάτης καὶ ἐξ ὀλιγαρχίας γίνεται τυραννίς, ἐκ δὲ τῶν
12 μέσων καὶ τῶν σύνεγγυς πολὺ ἧττον. Τὴν δ' αἰτίαν ὕστερον ἐν τοῖς περὶ τὰς μεταβολὰς τῶν πολιτειῶν ἐροῦμεν. Ὅτι δ' ἡ μέση βελτίστη, φανερόν· μόνη γὰρ ἀστασίαστος· ὅπου γὰρ πολὺ τὸ διὰ μέσου, ἥκιστα στάσεις καὶ διαστάσεις
13 γίγνονται τῶν πολιτειῶν. Καὶ αἱ μεγάλαι πόλεις ἀστασιαστότεραι διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν, ὅτι πολὺ τὸ μέσον· ἐν δὲ ταῖς μικραῖς ῥᾴδιόν τε διαλαβεῖν εἰς δύο πάντας, ὥστε μηθὲν καταλιπεῖν μέσον, καὶ πάντες σχεδὸν ἄποροι ἢ εὔποροί
14 εἰσιν. Καὶ αἱ δημοκρατίαι δὲ ἀσφαλέστεραι τῶν ὀλιγαρχιῶν εἰσὶ καὶ πολυχρονιώτεραι διὰ τοὺς μέσους· πλείους τε γάρ εἰσι καὶ μᾶλλον μετέχουσι τῶν τιμῶν ἐν ταῖς δημοκρατίαις ἢ ταῖς ὀλιγαρχίαις, ἐπεὶ ὅταν ἄνευ τούτων τῷ πλήθει ὑπερτείνωσιν οἱ ἄποροι, κακοπραγία γίνεται καὶ ἀπόλλυνται τα-
15 χέως. Σημεῖον δὲ δεῖ νομίζειν καὶ τὸ τοὺς βελτίστους νομοθέτας εἶναι τῶν μέσων πολιτῶν· Σόλων τε γὰρ ἦν τούτων (δηλοῖ δ' ἐκ τῆς ποιήσεως) καὶ Λυκοῦργος (οὐ γὰρ ἦν βασιλεύς) καὶ Χαρώνδας καὶ σχεδὸν οἱ πλεῖστοι τῶν ἄλλων.
16 Φανερὸν δ' ἐκ τούτων καὶ διότι αἱ πλεῖσται πολιτεῖαι αἱ μὲν δημοκρατικαί εἰσιν αἱ δ' ὀλιγαρχικαί· διὰ γὰρ τὸ ἐν ταύταις πολλάκις ὀλίγον εἶναι τὸ μέσον, αἰεὶ ὁπότεροι ἂν ὑπερέχωσιν, εἴθ' οἱ τὰς οὐσίας ἔχοντες εἴθ' ὁ δῆμος, οἱ τὸ μέσον ἐκβαίνοντες καθ' αὑτοὺς ἄγουσι τὴν πολιτείαν, ὥστε ἢ δῆμος
17 γίγνεται ἢ ὀλιγαρχία. Πρὸς δὲ τούτοις διὰ τὸ στάσεις γίνεσθαι καὶ μάχας πρὸς ἀλλήλους τῷ δήμῳ καὶ τοῖς εὐπόροις. Ὁποτέροις ἂν μᾶλλον συμβῇ κρατῆσαι τῶν ἐναντίων, οὐ καθιστᾶσι κοινὴν πολιτείαν οὐδ' ἴσην, ἀλλὰ τῆς νίκης ἆθλον τὴν ὑπεροχὴν τῆς πολιτείας λαμβάνουσιν, καὶ οἱ μὲν δημοκρα-
18 τίαν οἱ δ' ὀλιγαρχίαν ποιοῦσιν. Ἔτι δὲ καὶ τῶν ἐν ἡγεμονίᾳ γενομένων τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὴν παρ' αὑτοῖς ἑκάτεροι πο-

λιτείαν ἀποβλέποντες οἱ μὲν δημοκρατίας ἐν ταῖς πόλεσι [t]καθίστασαν οἱ δ' ὀλιγαρχίας, οὐ πρὸς τὸ τῶν πόλεων συμφέρον σκοποῦντες ἀλλὰ [v]πρὸς τὸ σφέτερον αὐτῶν. [u]Ὥστε 19
διὰ ταύτας τὰς αἰτίας ἢ μηδέποτε τὴν μέσην γίνεσθαι πολιτείαν ἢ ὀλιγάκις καὶ παρ' ὀλίγοις· εἷς γὰρ ἀνὴρ συνεπείσθη μόνος τῶν πρότερον ἐφ' ἡγεμονίᾳ γενομένων ταύτην ἀποδοῦναι τὴν τάξιν. [t]Ἤδη δὲ καὶ τοῖς ἐν ταῖς πόλεσιν ἔθος καθέστηκε μηδὲ βούλεσθαι τὸ ἴσον, ἀλλ' ἢ ἄρχειν ζητεῖν ἢ κρατουμένους ὑπομένειν. Τίς μὲν οὖν ἀρίστη πολιτεία, καὶ 20
διὰ τίν' αἰτίαν, ἐκ τούτων φανερόν· τῶν δ' ἄλλων πολιτειῶν, ἐπειδὴ πλείους δημοκρατίας καὶ πλείους ὀλιγαρχίας φαμὲν εἶναι, ποίαν πρώτην θετέον καὶ δευτέραν καὶ τοῦτον δὴ τὸν τρόπον ἐχομένην τῷ τὴν μὲν εἶναι βελτίω τὴν δὲ χείρω, διωρισμένης τῆς ἀρίστης οὐ χαλεπὸν ἰδεῖν. Δεῖ γὰρ ἀναγκαῖον 21
εἶναι βελτίω τὴν ἐγγύτατα ταύτης, χείρω δὲ τὴν ἀφεστηκυῖαν τοῦ μέσου πλεῖον, ἂν μὴ πρὸς ὑπόθεσιν κρίνῃ τις. Λέγω δὲ τὸ πρὸς ὑπόθεσιν, ὅτι πολλάκις οὔσης ἄλλης πολιτείας αἱρετωτέρας ἐνίοις οὐθὲν [w]κωλύσει συμφέρειν ἑτέραν μᾶλλον εἶναι πολιτείαν.

Τίς δὲ πολιτεία τίσι καὶ ποία συμφέρει ποίοις, ἐχόμενόν 12
ἐστι τῶν εἰρημένων διελθεῖν. Ληπτέον δὴ πρῶτον περὶ πασῶν καθόλου ταὐτόν· δεῖ γὰρ κρεῖττον εἶναι τὸ βουλόμενον μέρος τῆς πόλεως τοῦ μὴ βουλομένου μένειν τὴν πολιτείαν. [t]Ἔστι δὲ πᾶσα πόλις ἔκ τε τοῦ ποιοῦ καὶ ποσοῦ. Λέγω δὲ ποιὸν μὲν ἐλευθερίαν πλοῦτον παιδείαν εὐγένειαν, ποσὸν δὲ τὴν τοῦ πλήθους ὑπεροχήν. [t]Ἐνδέχεται δὲ τὸ μὲν ποιὸν 2
ὑπάρχειν ἑτέρῳ μέρει τῆς πόλεως, ἐξ ὧν συνέστηκε μερῶν ἡ πόλις, ἄλλῳ δὲ μέρει τὸ ποσόν, οἷον πλείους τὸν ἀριθμὸν εἶναι τῶν γενναίων τοὺς ἀγεννεῖς ἢ τῶν πλουσίων τοὺς ἀπόρους, μὴ μέντοι τοσοῦτον ὑπερέχειν τῷ ποσῷ ὅσον λείπεσθαι τῷ ποιῷ. Διὸ ταῦτα πρὸς ἄλληλα συγκριτέον. [u]Ὅπου 3
μὲν οὖν ὑπερέχει τὸ τῶν ἀπόρων πλῆθος τὴν εἰρημένην [x]ἀνα-

[t] καθίστασιν V[b]. [v] πρὸς om. Q[b].V[b]. [w] κωλύει I[b]. [x] ἀπολογίαν Q[b].

λογίαν, ἐνταῦθα πέφυκεν εἶναι [y] δημοκρατίαν, καὶ ἕκαστον εἶδος δημοκρατίας κατὰ τὴν ὑπεροχὴν τοῦ δήμου ἑκάστου, οἷον ἐὰν μὲν τὸ τῶν γεωργῶν ὑπερτείνῃ πλῆθος, [z] τὴν πρώτην δημοκρατίαν, ἐὰν δὲ τὸ τῶν βαναύσων καὶ μισθαρνούντων, τὴν τελευταίαν, ὁμοίως δὲ καὶ τὰς ἄλλας τὰς μεταξὺ τούτων· ὅπου δὲ τὸ τῶν εὐπόρων καὶ γνωρίμων [a] μᾶλλον ὑπερτείνει τῷ ποιῷ ἢ λείπεται τῷ ποσῷ, ἐνταῦθα δὲ ὀλιγαρχίαν, καὶ τῆς ὀλιγαρχίας τὸν αὐτὸν τρόπον ἕκαστον εἶδος
4 κατὰ τὴν ὑπεροχὴν τοῦ ὀλιγαρχικοῦ πλήθους. Δεῖ δ' ἀεὶ τὸν νομοθέτην ἐν τῇ πολιτείᾳ προσλαμβάνειν τοὺς μέσους· ἄν τε γὰρ ὀλιγαρχικοὺς τοὺς νόμους τιθῇ, στοχάζεσθαι χρὴ τῶν μέσων, ἐάν τε δημοκρατικούς, προσάγεσθαι τοῖς νόμοις τούτους. [v] Ὅπου δὲ τὸ τῶν μέσων ὑπερτείνει πλῆθος ἢ συναμφοτέρων τῶν ἄκρων ἢ [b] καὶ θατέρου μόνον, [c] ἐνταῦθ' ἐν-
5 δέχεται πολιτείαν εἶναι μόνιμον. Οὐθὲν γὰρ φοβερὸν μή ποτε συμφωνήσωσιν οἱ πλούσιοι τοῖς πένησιν ἐπὶ τούτους· οὐδέποτε γὰρ ἄτεροι βουλήσονται δουλεύειν τοῖς ἑτέροις, κοινοτέραν δ' ἂν ζητῶσιν, οὐδεμίαν εὑρήσουσιν ἄλλην ταύτης. [t] Ἐν μέρει γὰρ ἄρχειν οὐκ ἂν ὑπομείνειαν διὰ τὴν ἀπιστίαν τὴν πρὸς ἀλλήλους. Πανταχοῦ δὲ πιστότατος ὁ διαιτητής,
6 διαιτητὴς δ' ὁ μέσος. [v] Ὅσῳ δ' ἂν ἄμεινον ἡ πολιτεία μιχθῇ, τοσούτῳ μονιμωτέρα. Διαμαρτάνουσι δὲ πολλοὶ καὶ τῶν τὰς ἀριστοκρατικὰς βουλομένων ποιεῖν πολιτείας, οὐ μόνον ἐν τῷ πλεῖον νέμειν τοῖς εὐπόροις, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ παρακρούεσθαι τὸν δῆμον. [t] Ἀνάγκη γὰρ χρόνῳ ποτὲ ἐκ τῶν [d] ψευδῶν ἀγαθῶν ἀληθὲς συμβῆναι κακόν· αἱ γὰρ πλεονεξίαι τῶν πλουσίων ἀπολλύουσι μᾶλλον τὴν πολιτείαν ἢ αἱ τοῦ δήμου.

13 [u] Ἔστι δ' ὅσα προφάσεως χάριν ἐν ταῖς πολιτείαις σοφίζονται πρὸς τὸν δῆμον πέντε τὸν ἀριθμόν, περὶ ἐκκλησίαν,

y post δημοκρατίαν margo I[b]. εἴπερ γὰρ οἱ γεωργοὶ ὑπερέχουσι, γίνεται ἡ τῶν γεωργῶν δημοκρατία. z τὴν πρώτην δημοκρατίαν] τὴν εἰρημένην ἀναλογίαν, ἐνταῦθα πέφυκεν εἶναι δημοκρατίαν I[b]. a μᾶλλον om. I[b].Q[b].V[b]. b καὶ om. Q[b].V[b]. c ἐνταῦθα δ' I[b]. d ψευδῶς I[b].V[b].

περὶ τὰς ἀρχάς, περὶ δικαστήρια, περὶ ὅπλισιν, περὶ γυμνασίαν. Περὶ ἐκκλησίαν μὲν τὸ ἐξεῖναι ἐκκλησιάζειν πᾶσι, ζημίαν δὲ ἐπικεῖσθαι τοῖς εὐπόροις ἐὰν μὴ ἐκκλησιάζωσιν, ἢ μόνοις ἢ μείζω πολλῷ. Περὶ δὲ τὰς ἀρχὰς τὸ τοῖς μὲν 2
ἔχουσι τίμημα μὴ ἐξεῖναι ἐξόμνυσθαι, τοῖς δ' ἀπόροις ἐξεῖναι. Καὶ περὶ τὰ δικαστήρια τοῖς μὲν εὐπόροις εἶναι ζημίαν ἂν μὴ δικάζωσι, τοῖς δ' ἀπόροις ἄδειαν, ἢ τοῖς μὲν μεγάλην τοῖς δὲ μικράν, ὥσπερ ἐν τοῖς Χαρώνδου νόμοις. [d]Ἐνιαχοῦ 3
δ' ἔξεστι μὲν πᾶσιν ἀπογραψαμένοις ἐκκλησιάζειν καὶ δικάζειν, ἐὰν δὲ ἀπογραψάμενοι μήτ' ἐκκλησιάζωσι μήτε δικάζωσιν, ἐπίκεινται μεγάλαι ζημίαι τούτοις, ἵνα διὰ μὲν τὴν ζημίαν φεύγωσι τὸ ἀπογράφεσθαι, διὰ δὲ τὸ μὴ ἀπογράφεσθαι μὴ δικάζωσι μηδ' ἐκκλησιάζωσιν. Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον 4
καὶ περὶ τοῦ ὅπλα κεκτῆσθαι καὶ τοῦ γυμνάζεσθαι νομοθετοῦσιν· τοῖς μὲν γὰρ ἀπόροις ἔξεστι μὴ κεκτῆσθαι, τοῖς δ' εὐπόροις ἐπιζήμιον μὴ κεκτημένοις· κἂν μὴ γυμνάζωνται, τοῖς μὲν οὐδεμία ζημία, τοῖς δ' εὐπόροις ἐπιζήμιον, ὅπως οἱ μὲν διὰ τὴν ζημίαν μετέχωσιν, οἱ δὲ διὰ τὸ μὴ φοβεῖσθαι μὴ μετέχωσιν. Ταῦτα μὲν οὖν [e]ὀλιγαρχικὰ σοφίσματα τῆς 5
νομοθεσίας, ἐν δὲ ταῖς δημοκρατίαις πρὸς ταῦτ' ἀντισοφίζονται· τοῖς μὲν γὰρ ἀπόροις μισθὸν πορίζουσιν ἐκκλησιάζουσι καὶ δικάζουσιν, τοῖς δ' εὐπόροις οὐδεμίαν τάττουσι ζημίαν. [f]Ὥστε φανερὸν ὅτι εἴ τις βούλεται μιγνύναι δι- 6
καίως, δεῖ τὰ παρ' ἑκατέροις συνάγειν καὶ τοῖς μὲν μισθὸν πορίζειν τοῖς δὲ ζημίαν· οὕτω γὰρ ἂν κοινωνοῖεν ἅπαντες, ἐκείνως δ' ἡ πολιτεία γίγνεται τῶν ἑτέρων μόνον. Δεῖ δὲ 7
τὴν πολιτείαν εἶναι μὲν ἐκ τῶν τὰ ὅπλα ἐχόντων μόνον· τοῦ δὲ τιμήματος τὸ πλῆθος ἁπλῶς μὲν ὁρισαμένους οὐκ ἔστιν εἰπεῖν τοσοῦτον ὑπάρχειν, ἀλλὰ σκεψαμένους τὸ ποῖον ἐπιβάλλει μακρότατον ὥστε τοὺς μετέχοντας τῆς πολιτείας εἶναι πλείους τῶν μὴ μετεχόντων, τοῦτο τάττειν. [g]Ἐθέλουσι 8
γὰρ οἱ πένητες καὶ μὴ μετέχοντες τῶν τιμῶν ἡσυχίαν ἔχειν,

[e] ὀλιγαρχικὰ τὰ σοφίσματα Ib.

ἐὰν μὴ ὑβρίζῃ [f]τις αὐτοὺς μήτε ἀφαιρῆται μηθὲν τῆς οὐσίας.
[4]Αλλὰ τοῦτο οὐ ῥᾴδιον· οὐ γὰρ ἀεὶ συμβαίνει χαρίεντας
9 εἶναι [g]τοὺς μετέχοντας τοῦ πολιτεύματος. Καὶ εἰώθασι δέ,
ὅταν πόλεμος ᾖ, ὀκνεῖν, ἂν μὴ λαμβάνωσι τροφήν, ἄποροι
δὲ ὦσιν· ἐὰν δὲ πορίζῃ τις τροφήν, βούλονται πολεμεῖν.
[4]Εστι δ' ἡ πολιτεία παρ' ἐνίοις οὐ μόνον ἐκ τῶν ὁπλιτευόν-
των ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ὡπλιτευκότων· ἐν Μαλιεῦσι δὲ ἡ μὲν
πολιτεία ἦν ἐκ τούτων, τὰς δὲ ἀρχὰς ᾑροῦντο ἐκ τῶν στρα-
10 τευομένων. Καὶ ἡ πρώτη δὲ πολιτεία ἐν τοῖς [4]Ελλησιν ἐγέ-
νετο μετὰ [h]τὰς βασιλείας ἐκ τῶν πολεμούντων, ἡ μὲν ἐξ
ἀρχῆς ἐκ τῶν ἱππέων (τὴν γὰρ ἰσχὺν καὶ τὴν ὑπεροχὴν ἐν
τοῖς ἱππεῦσιν ὁ πόλεμος εἶχεν· ἄνευ μὲν γὰρ συντάξεως
ἄχρηστον τὸ ὁπλιτικόν, αἱ δὲ περὶ τῶν τοιούτων ἐμπειρίαι
καὶ τάξεις ἐν τοῖς ἀρχαίοις οὐχ ὑπῆρχον, ὥστ' ἐν τοῖς ἱπ-
πεῦσιν εἶναι τὴν ἰσχύν), αὐξανομένων δὲ τῶν πόλεων καὶ τῶν
ἐν τοῖς ὅπλοις ἰσχυσάντων μᾶλλον πλείους μετεῖχον τῆς πο-
11 λιτείας. Διόπερ ἃς νῦν καλοῦμεν πολιτείας, οἱ πρότερον
ἐκάλουν δημοκρατίας. [f]Ησαν δὲ αἱ [i]ἀρχαῖαι πολιτεῖαι εὐ-
λόγως ὀλιγαρχικαὶ καὶ βασιλικαί· δι' ὀλιγανθρωπίαν γὰρ
οὐκ εἶχον πολὺ τὸ μέσον, ὥστ' ὀλίγοι τε ὄντες τὸ πλῆθος
12 καὶ κατὰ τὴν σύνταξιν μᾶλλον ὑπέμενον τὸ ἄρχεσθαι. Διὰ
τίνα μὲν οὖν εἰσὶν αἰτίαν αἱ πολιτεῖαι πλείους, καὶ διὰ τί
παρὰ τὰς λεγομένας [k]ἕτεραι (δημοκρατία [l]τε γὰρ οὐ μία
τὸν ἀριθμόν ἐστι, καὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως), ἔτι δὲ τίνες αἱ
διαφοραὶ καὶ διὰ τίνα αἰτίαν συμβαίνει, πρὸς δὲ τούτοις τίς
ἀρίστη τῶν πολιτειῶν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰπεῖν, καὶ τῶν
ἄλλων ποία [m]ποίοις ἁρμόττει τῶν πολιτειῶν, εἴρηται.
14 Πάλιν δὲ καὶ κοινῇ καὶ χωρὶς περὶ ἑκάστης [n]λέγωμεν περὶ
τῶν ἐφεξῆς, λαβόντες ἀρχὴν τὴν προσήκουσαν αὐτῶν. [4]Εστι
δὴ τρία μόρια τῶν πολιτειῶν πασῶν, περὶ ὧν δεῖ θεωρεῖν τὸν
σπουδαῖον νομοθέτην ἑκάστῃ τὸ συμφέρον· ὧν ἐχόντων κα-

[f] τι Vb. [g] τους] τους μὴ Qb.Vb. [h] τας om. Qb. [i] αρχαι Qb.Vb.
[k] ετερα Vb, ετερας Ib. [l] τε] το Vb. [m] ποιοις post αρμοττει Qb,
om. Vb. [n] λεγομεν Qb.Vb.

λῶς ἀνάγκη τὴν πολιτείαν ἔχειν καλῶς, καὶ τὰς πολιτείας ἀλλήλων διαφέρειν ἐν τῷ διαφέρειν ἕκαστον τούτων. Ἔστι 2
δὲ τῶν τριῶν τούτων ἓν μέν [o] τι τὸ βουλευόμενον περὶ τῶν κοινῶν, δεύτερον δὲ τὸ περὶ τὰς ἀρχάς (τοῦτο δ' ἐστὶν ἃς δεῖ καὶ τίνων εἶναι κυρίας, καὶ ποίαν τινὰ δεῖ γίγνεσθαι τὴν αἵρεσιν αὐτῶν), τρίτον [p] δὲ τί τὸ δικάζον. Κύριον δ' ἐστὶ 3
τὸ βουλευόμενον περὶ πολέμου καὶ εἰρήνης καὶ συμμαχίας καὶ διαλύσεως, καὶ περὶ νόμων, καὶ περὶ θανάτου καὶ φυγῆς καὶ δημεύσεως, καὶ τῶν εὐθυνῶν. Ἀναγκαῖον δ' ἤτοι πᾶσι τοῖς πολίταις ἀποδεδόσθαι πάσας ταύτας τὰς κρίσεις ἢ τισὶ πάσας, [q] οἷον ἀρχῇ τινὶ μιᾷ ἢ πλείοσιν, ἢ ἑτέραις ἑτέρας, ἢ τινὰς μὲν αὐτῶν πᾶσι τινὰς δὲ τισίν. Τὸ μὲν οὖν πάντας 4
καὶ περὶ ἁπάντων δημοτικόν· τὴν τοιαύτην γὰρ ἰσότητα ζητεῖ ὁ δῆμος· εἰσὶ δὲ οἱ τρόποι τοῦ πάντας πλείους, εἷς μὲν τὸ κατὰ μέρος ἀλλὰ μὴ πάντας ἀθρόους, ὥσπερ ἐν τῇ πολιτείᾳ τῇ Τηλεκλέους ἐστὶ τοῦ Μιλησίου (καὶ ἐν ἄλλαις δὲ πολιτείαις βουλεύονται αἱ συναρχίαι συνιοῦσαι, εἰς δὲ τὰς ἀρχὰς βαδίζουσι πάντες κατὰ μέρος ἐκ τῶν φυλῶν καὶ τῶν μορίων τῶν ἐλαχίστων παντελῶς, ἕως ἂν διέλθῃ διὰ πάντων), συνιέναι δὲ μόνον περί τε νόμων θέσεως καὶ τῶν περὶ τῆς πολιτείας, καὶ τὰ παραγγελλόμενα ἀκουσομένους ὑπὸ τῶν ἀρχόντων. Ἄλλος δὲ τρόπος τὸ πάντας ἀθρόους, συνιέναι 5
δὲ μόνον πρός τε τὰς ἀρχαιρεσίας αἱρησομένους καὶ πρὸς τὰς νομοθεσίας καὶ περὶ πολέμου καὶ εἰρήνης καὶ πρὸς εὐθύνας, τὰ δ' ἄλλα τὰς ἀρχὰς βουλεύεσθαι τὰς ἐφ' ἑκάστοις τεταγμένας, αἱρετὰς οὔσας ἐξ ἁπάντων [r] ἢ κληρωτάς. Ἄλλος 6
δὲ τρόπος τὸ περὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς εὐθύνας ἁπαντᾶν τοὺς πολίτας, καὶ περὶ πολέμου βουλευσομένους καὶ συμμαχίας, τὰ δ' ἄλλα τὰς ἀρχὰς διοικεῖν αἱρετὰς οὔσας, ὅσας ἐνδέχεται· [s] τοιαῦται δ' εἰσὶν ὅσας ἄρχειν ἀναγκαῖον τοὺς ἐπισταμένους. Τέταρτος δὲ τρόπος τὸ πάντας περὶ πάντων βουλεύεσθαι 7
συνιόντας, τὰς δ' ἀρχὰς περὶ μηθενὸς κρίνειν ἀλλὰ μόνον

[o] τι] τοι $Q^b.V^b$. [p] δὲ om. I^b. [q] οἷον] ἢ $Q^b.V^b$. [r] ἢ] καὶ V^b. [s] τοιαῦτα V^b.

προανακρίνειν· ὅνπερ ἡ τελευταία δημοκρατία νῦν διοικεῖται τρόπον, ἣν ἀνάλογόν φαμεν εἶναι ὀλιγαρχίᾳ τε δυναστευτικῇ καὶ μοναρχίᾳ τυραννικῇ. Οὗτοι μὲν οὖν οἱ τρόποι δημοκρα-
8 τικοὶ πάντες, τὸ δὲ τινὰς περὶ πάντων ὀλιγαρχικόν. [u]Ἔχει δὲ καὶ τοῦτο διαφορὰς πλείους. [v]Ὅταν μὲν γὰρ ἀπὸ τιμημάτων μετριωτέρων αἱρετοί τε ὦσι καὶ πλείους διὰ τὴν μετριότητα τοῦ τιμήματος, καὶ περὶ ὧν ὁ νόμος ἀπαγορεύει μὴ κινῶσιν ἀλλ' ἀκολουθῶσι, καὶ ἐξῇ κτωμένῳ τὸ τίμημα μετέχειν, ὀλιγαρχία μὲν πολιτικὴ δ' ἐστὶν ἡ τοιαύτη διὰ τὸ μετριάζειν· ὅταν δὲ μὴ πάντες τοῦ βουλεύεσθαι μετέχωσιν ἀλλ' αἱρετοί, κατὰ νόμον δ' ἄρχωσιν ὥσπερ καὶ πρότερον,
9 ὀλιγαρχικόν. [v]Ὅταν δὲ καὶ αἱρῶνται αὐτοὶ αὐτοὺς οἱ κύριοι τοῦ βουλεύεσθαι, καὶ ὅταν παῖς ἀντὶ πατρὸς εἰσίῃ καὶ κύριοι τῶν νόμων ὦσιν, ὀλιγαρχικὴν ἀναγκαῖον εἶναι τὴν τάξιν ταύ-
10 την. [v]Ὅταν δὲ τινῶν τινές, οἷον πολέμου [t]μὲν καὶ εἰρήνης καὶ εὐθυνῶν πάντες, τῶν δὲ ἄλλων ἄρχοντες, καὶ οὗτοι αἱρετοὶ ἢ κληρωτοί, ἀριστοκρατία [v]μὲν [w]ἡ πολιτεία· ἐὰν δ' ἐνίων μὲν αἱρετοὶ ἐνίων δὲ κληρωτοί, καὶ κληρωτοὶ ἢ ἁπλῶς ἢ ἐκ προκρίτων, ἢ κοινῇ αἱρετοὶ καὶ κληρωτοί, τὰ μὲν πολιτείας
11 ἀριστοκρατικῆς ἐστὶ τούτων, τὰ δὲ πολιτείας αὐτῆς. Διήρηται μὲν οὖν τὸ βουλευόμενον πρὸς τὰς πολιτείας τοῦτον τὸν τρόπον, καὶ διοικεῖ ἑκάστη πολιτεία κατὰ τὸν εἰρημένον
12 διορισμόν. Συμφέρει δὲ δημοκρατίᾳ τε τῇ μάλιστ' εἶναι δοκούσῃ δημοκρατίᾳ νῦν (λέγω δὲ τοιαύτην ἐν ᾗ κύριος ὁ δῆμος καὶ τῶν νόμων ἐστίν) πρὸς τὸ βουλεύεσθαι βέλτιον [x]τὸ αὐτὸ ποιεῖν ὅπερ ἐπὶ τῶν δικαστηρίων ἐν ταῖς ὀλιγαρχίαις (τάττουσι γὰρ ζημίαν τούτοις οὓς [y]βούλονται δικάζειν, ἵνα δικάζωσιν, οἱ δὲ δημοτικοὶ μισθὸν τοῖς ἀπόροις), τοῦτο δὲ καὶ περὶ τὰς ἐκκλησίας ποιεῖν· βουλεύσονται γὰρ βέλτιον κοινῇ βουλευόμενοι πάντες, ὁ μὲν δῆμος μετὰ τῶν γνωρίμων, οὗτοι
13 δὲ μετὰ τοῦ πλήθους. Συμφέρει δὲ καὶ τὸ αἱρετοὺς εἶναι τοὺς βουλευομένους ἢ κληρωτοὺς ἴσως ἐκ τῶν μορίων. Συμ-

[t] μὲν καὶ] μὲν ὑπὲρ I^b, μὲν καὶ ὑπὲρ $Q^b.V^b$. [v] μὲν om. I^b. [w] ἡ $I^b.Q^b.V^b$. [x] τὸ αὐτὸ] τε αὐτὸ codices. [y] βουλεύονται $Q^b.V^b$.

φέρει δὲ κἂν ὑπερβάλλωσι πολὺ κατὰ τὸ πλῆθος οἱ δημοτικοὶ τῶν πολιτικῶν, ἢ μὴ πᾶσι [z]διδόναι μισθόν, ἀλλ' ὅσοι σύμμετροι πρὸς τὸ τῶν γνωρίμων πλῆθος, ἢ ἀποκληροῦν τοὺς πλείους. [1]Εν δὲ ταῖς ὀλιγαρχίαις ἢ προαιρεῖσθαί τινας 14
ἐκ τοῦ πλήθους, ἢ κατασκευάσαντας ἀρχεῖον οἷον [a]ἐν [b]ἐνίαις πολιτείαις ἐστὶν οὓς καλοῦσι προβούλους καὶ νομοφύλακας, καὶ περὶ τούτων χρηματίζειν περὶ ὧν ἂν οὗτοι προβουλεύσωσιν· οὕτω γὰρ μεθέξει ὁ δῆμος τοῦ βουλεύεσθαι, καὶ λύειν οὐθὲν δυνήσεται τῶν περὶ τὴν πολιτείαν. [1]Ετι ἢ ταὐτὰ ψη- 15
φίζεσθαι τὸν δῆμον ἢ μηθὲν ἐναντίον τοῖς εἰσφερομένοις, ἢ τῆς συμβουλῆς μὲν μεταδιδόναι πᾶσι, βουλεύεσθαι δὲ τοὺς ἄρχοντας. Καὶ τὸ ἀντικείμενον δὲ τοῦ ἐν ταῖς πολιτείαις γιγνομένου δεῖ [c]ποιεῖν· [d]ἀποψηφιζόμενον [e]μὲν γὰρ [f]κύριον δεῖ ποιεῖν τὸ πλῆθος, καταψηφιζόμενον δὲ μὴ κύριον, ἀλλ' ἐπαναγέσθω πάλιν ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας. [1]Εν γὰρ ταῖς πολι- 16
τείαις [g]ἀντεστραμμένως ποιοῦσιν· οἱ γὰρ ὀλίγοι ἀποψηφισάμενοι μὲν κύριοι, καταψηφισάμενοι δὲ οὐ κύριοι, ἀλλ' ἐπανάγεται εἰς τοὺς πλείστους αἰεί. Περὶ μὲν οὖν τοῦ βουλευομένου καὶ τοῦ κυρίου [h]δὴ τῆς πολιτείας τοῦτον [i]διωρίσθω τὸν τρόπον.

[1]Εχομένη δὲ τούτων ἐστὶν ἡ περὶ τὰς ἀρχὰς διαίρεσις· 15
ἔχει γὰρ καὶ τοῦτο τὸ μόριον τῆς πολιτείας πολλὰς διαφοράς, πόσαι τε ἀρχαί, καὶ κύριαι τίνων, καὶ περὶ χρόνου, πόσος ἑκάστης ἀρχῆς (οἱ μὲν γὰρ ἑξαμήνους, οἱ δὲ δι' ἐλάττονος, οἱ δ' ἐνιαυσίας, οἱ δὲ πολυχρονιωτέρας ποιοῦσι τὰς ἀρχάς), καὶ πότερον εἶναι δεῖ τὰς ἀρχὰς ἀϊδίους ἢ πολυχρονίους ἢ μηδέτερον ἀλλὰ πλεονάκις τοὺς αὐτούς, ἢ μὴ τὸν αὐτὸν δὶς ἀλλ' ἅπαξ μόνον· ἔτι δὲ περὶ τὴν κατάστασιν τῶν ἀρχῶν, ἐκ τίνων δεῖ γίνεσθαι καὶ ὑπὸ τίνων καὶ πῶς. Περὶ 2
πάντων γὰρ τούτων δεῖ δύνασθαι διελεῖν κατὰ πόσους ἐνδέ-

[z] διοτόναι Vb. [a] ἐν om. Qb.Vb. [b] ἐνίαι Vb. [c] ποιεῖν] ποιεῖν τὸ πλῆθος Ib. [d] ἀποψηφιζόμενον—ποιεῖν om. Vb. [e] μὲν om. Ib.Qb. [f] δεῖ κύριον εἶναι ποιεῖν Ib. [g] ἀνεστραμμένως Ib. [h] δὴ] δεῖ Ib.Qb.Vb. [i] διωρίσθαι Ib.Vb.

χεται γενέσθαι τρόπους, κἄπειτα προσαρμόσαι, [k] ποίαις ποῖαι πολιτεῖαι συμφέρουσιν. [1] Ἔστι δὲ οὐδὲ τοῦτο διορίσαι ῥᾴδιον, ποίας δεῖ καλεῖν ἀρχάς· πολλῶν γὰρ ἐπιστατῶν ἡ πολιτικὴ κοινωνία [l] δεῖται, διόπερ πάντας οὔτε τοὺς αἱρετοὺς οὔτε τοὺς κληρωτοὺς [m] ἄρχοντας θετέον, οἷον τοὺς ἱερεῖς πρῶτον· τοῦτο γὰρ ἕτερόν τι παρὰ τὰς πολιτικὰς ἀρχὰς 3 θετέον. [1] Ἔτι δὲ χορηγοὶ καὶ κήρυκες· αἱροῦνται δὲ καὶ πρεσβευταί. Εἰσὶ δὲ αἱ μὲν πολιτικαὶ τῶν ἐπιμελειῶν, ἢ πάντων τῶν πολιτῶν πρός τινα πρᾶξιν, οἷον [n] στρατηγὸς [o] στρατευομένων, ἢ κατὰ μέρος, οἷον ὁ γυναικονόμος ἢ παιδονόμος· αἱ δ' οἰκονομικαί (πολλάκις γὰρ αἱροῦνται σιτομέτρας), αἱ δ' ὑπηρετικαί, [p] πρὸς ἃς, ἂν εὐπορῶσι, τάττουσι δούλους. 4 Μάλιστα δ' ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν ἀρχὰς λεκτέον ταύτας, ὅσαις ἀποδέδοται βουλεύσασθαί τε περὶ τινῶν καὶ κρῖναι καὶ ἐπιτάξαι, καὶ μάλιστα τοῦτο· τὸ γὰρ ἐπιτάττειν ἀρχικώτερόν ἐστιν. [1] Ἀλλὰ ταῦτα διαφέρει πρὸς μὲν τὰς χρήσεις οὐθὲν ὡς εἰπεῖν· οὐ γάρ πω κρίσις γέγονεν ἀμφισβητούντων περὶ τοῦ ὀνόματος· ἔχει [q] δέ τιν' ἄλλην διανοητικὴν πραγματείαν. 5 Ποῖαι δ' ἀρχαὶ καὶ πόσαι ἀναγκαῖαι εἰ ἔσται πόλις, καὶ ποῖαι ἀναγκαῖαι μὲν οὔ χρήσιμοι δὲ πρὸς σπουδαίαν πολιτείαν, μᾶλλον ἄν τις ἀπορήσειε πρὸς ἅπασάν τε δὴ πο- 6 λιτείαν καὶ δὴ καὶ τὰς μικρὰς πόλεις. [1] Ἐν μὲν γὰρ δὴ ταῖς μεγάλαις ἐνδέχεταί τε καὶ δεῖ [r] μίαν τετάχθαι πρὸς ἓν ἔργον· πολλούς τε γὰρ εἰς τὰ ἀρχεῖα ἐνδέχεται βαδίζειν διὰ τὸ πολλοὺς εἶναι τοὺς πολίτας, ὥστε [s] τὰς μὲν διαλείπειν πολὺν χρόνον τὰς δ' ἅπαξ ἄρχειν, καὶ βέλτιον ἕκαστον ἔργον τυγχάνει τῆς ἐπιμελείας μονοπραγματούσης 7 ἢ πολυπραγματούσης. [1] Ἐν δὲ ταῖς μικραῖς ἀνάγκη συνάγειν εἰς ὀλίγους πολλὰς ἀρχάς· διὰ γὰρ ὀλιγανθρωπίαν οὐ ῥᾴδιόν ἐστι πολλοὺς ἐν ταῖς ἀρχαῖς εἶναι· τίνες γὰρ οἱ τού-

[k] ποίαις om. V[b]. [l] δύναται Q[b].V[b]. [m] ἄρχοντας—πολιτικὰς om. pr. I[b]. [n] στρατηγοὺς I[b]. [o] στρατωμένων V[b]. [p] πρὸς] καὶ πρὸς I[b].Q[b].V[b]. [q] δ' ἔτι γ' ἄλλην Q[b]. [r] μίαν] καὶ μίαν V[b]. [s] τὰς] τοὺς fortasse I[b].

τους ἔσονται διαδεξόμενοι πάλιν; Δέονται δ' ἐνίοτε τῶν αὐτῶν ἀρχῶν καὶ νόμων αἱ μικραὶ ταῖς μεγάλαις· πλὴν αἱ μὲν δέονται πολλάκις τῶν αὐτῶν, ταῖς δ' ἐν πολλῷ χρόνῳ τοῦτο [t] συμβαίνει. Διόπερ οὐθὲν κωλύει πολλὰς ἐπιμελείας 8
ἅμα προστάττειν· οὐ γὰρ ἐμποδιοῦσιν ἀλλήλαις, καὶ πρὸς τὴν ὀλιγανθρωπίαν ἀναγκαῖον τὰ ἀρχεῖα οἷον ὀβελισκολύχνια ποιεῖν. Ἐὰν οὖν ἔχωμεν λέγειν πόσας ἀναγκαῖον ὑπάρχειν πάσῃ πόλει, καὶ πόσας οὐκ ἀναγκαῖον μὲν δεῖ δ' ὑπάρχειν, ῥᾷον ἄν τις εἰδὼς ταῦτα [v] συνάγοι ποίας ἁρμόττει συνάγειν ἀρχὰς εἰς μίαν ἀρχήν. Ἁρμόττει δὲ καὶ τοῦτο 9
μὴ λεληθέναι, ποῖα δεῖ κατὰ τόπον ἀρχεῖα πολλῶν ἐπιμελεῖσθαι καὶ ποίων πανταχοῦ μίαν ἀρχὴν εἶναι κυρίαν, οἷον εὐκοσμίας πότερον ἐν ἀγορᾷ μὲν ἀγορανόμον, ἄλλον δὲ κατ' ἄλλον τόπον, ἢ πανταχοῦ τὸν αὐτόν. Καὶ πότερον κατὰ τὸ πρᾶγμα δεῖ διαιρεῖν ἢ κατὰ τοὺς ἀνθρώπους, λέγω δ' οἷον ἕνα τῆς εὐκοσμίας, ἢ παίδων ἄλλον καὶ γυναικῶν. Καὶ κατὰ 10
τὰς πολιτείας δέ, πότερον διαφέρει καθ' ἑκάστην καὶ τὸ τῶν ἀρχῶν γένος ἢ οὐθέν, οἷον ἐν δημοκρατίᾳ καὶ ὀλιγαρχίᾳ καὶ ἀριστοκρατίᾳ καὶ μοναρχίᾳ πότερον αἱ αὐταὶ μέν εἰσιν ἀρχαὶ κύριαι, οὐκ ἐξ ἴσων δ' [w] οὐδ' ἐξ ὁμοίων, ἀλλ' ἕτεραι ἐν ἑτέραις, οἷον ἐν μὲν ταῖς ἀριστοκρατίαις ἐκ πεπαιδευμένων, ἐν δὲ ταῖς ὀλιγαρχίαις ἐκ τῶν πλουσίων, ἐν δὲ ταῖς δημοκρατίαις ἐκ τῶν ἐλευθέρων, ἢ τυγχάνουσι μέν τινες οὖσαι καὶ κατ' [x] αὐτὰς τὰς διαφορὰς τῶν ἀρχῶν, ἔστι δ' ὅπου συμφέρουσιν αἱ αὐταὶ καὶ ὅπου διαφέρουσιν· ἔνθα μὲν γὰρ ἁρμόττει μεγάλας, ἔνθα δ' εἶναι μικρὰς τὰς αὐτάς. Οὐ μὴν ἀλλὰ 11
καὶ ἴδιαί τινές εἰσιν, οἷον ἡ τῶν προβούλων· αὕτη γὰρ οὐ δημοκρατική, βουλὴ δὲ δημοτικόν. Δεῖ μὲν γὰρ εἶναί τι τοιοῦτον ᾧ ἐπιμελὲς ἔσται τοῦ δήμου προβουλεύειν, ὅπως ἀσχολῶν ἔσται· τοῦτο δ', ἐὰν ὀλίγοι τὸν ἀριθμὸν ὦσιν, ὀλιγαρχικόν· τοὺς δὲ προβούλους ὀλίγους ἀναγκαῖον εἶναι τὸ

[t] post συμβαίνει I[b]. διὰ τὸ διὰ πολλοῦ συμβαίνειν τὴν τούτων χρῆσιν. [v] συνάγει Q[b].V[b]. [w] οὐκ I[b].Q[b].V[b]. [x] ταύτας γρ. I[b].

12 πλῆθος, ὥστ' ὀλιγαρχικόν. Ἀλλ' ὅπου ἄμφω [y] αὗται αἱ ἀρχαί, οἱ πρόβουλοι καθεστᾶσιν ἐπὶ τοῖς βουλευταῖς· ὁ μὲν γὰρ βουλευτὴς δημοτικόν, ὁ δὲ πρόβουλος ὀλιγαρχικόν. Καταλύεται δὲ καὶ τῆς βουλῆς ἡ δύναμις ἐν ταῖς τοιαύταις δημοκρατίαις ἐν αἷς αὐτὸς συνιὼν ὁ δῆμος χρηματίζει περὶ πάν-
13 των. Τοῦτο δὲ συμβαίνειν εἴωθεν, ὅταν εὐπορία τις ᾖ ἢ μισθὸς τοῖς ἐκκλησιάζουσιν· σχολάζοντες γὰρ συλλέγονταί τε πολλάκις καὶ ἅπαντα αὐτοὶ κρίνουσιν. Παιδονόμος δὲ καὶ γυναικονόμος, καὶ εἴ τις ἄλλος ἄρχων κύριός ἐστι τοιαύτης ἐπιμελείας, ἀριστοκρατικόν, δημοκρατικὸν δ' οὔ· πῶς γὰρ οἷόν τε κωλύειν ἐξιέναι τὰς τῶν ἀπόρων; Οὐδ' ὀλιγαρχικόν·
14 τρυφῶσι γὰρ αἱ τῶν ὀλιγαρχούντων. Ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἐπὶ τοσοῦτον εἰρήσθω νῦν, περὶ δὲ τὰς τῶν ἀρχῶν καταστάσεις πειρατέον ἐξ ἀρχῆς διελθεῖν. Εἰσὶ δ' αἱ διαφοραὶ ἐν τρισὶν ὅροις, ὧν συντιθεμένων ἀναγκαῖον πάντας εἰλῆφθαι τοὺς τρόπους. [t] Ἔστι δὲ τῶν τριῶν τούτων ἓν μὲν τίνες οἱ καθιστάντες τὰς ἀρχάς, δεύτερον δ' ἐκ τίνων, λοιπὸν δὲ τίνα
15 τρόπον. [u] Ἑκάστου δὲ τῶν τριῶν τούτων διαφοραὶ τρεῖς εἰσίν· ἢ γὰρ πάντες οἱ πολῖται καθιστᾶσιν ἢ τινές, καὶ ἢ ἐκ πάντων ἢ ἐκ τινῶν ἀφωρισμένων, οἷον ἢ τιμήματι ἢ γένει ἢ ἀρετῇ ἤ τινι τοιούτῳ ἄλλῳ, ὥσπερ ἐν Μεγάροις ἐκ τῶν συγκατελθόντων καὶ συμμαχεσαμένων πρὸς τὸν δῆμον, καὶ
16 ταῦτα ἢ αἱρέσει ἢ κλήρῳ. Πάλιν ταῦτα συνδυαζόμενα, λέγω δὲ τὰς μὲν τινὲς τὰς δὲ πάντες, καὶ τὰς μὲν ἐκ πάντων τὰς δ' ἐκ τινῶν, καὶ τὰς μὲν αἱρέσει τὰς δὲ κλήρῳ. Τούτων δ'
17 ἑκάστης ἔσονται τῆς διαφορᾶς τρόποι τέσσαρες. [v] Ἢ γὰρ πάντες ἐκ πάντων αἱρέσει, ἢ πάντες ἐκ πάντων κλήρῳ, καὶ ἢ ἐξ ἁπάντων ἢ ὡς ἀνὰ μέρος, οἷον κατὰ φυλὰς καὶ δήμους καὶ [z] φρατρίας, ἕως ἂν διέλθῃ διὰ πάντων τῶν [a] πολιτῶν, ἢ ἀεὶ
18 ἐξ ἁπάντων, καὶ τὰ μὲν οὕτω τὰ δὲ ἐκείνως. Πάλιν [b] εἰ τινὲς οἱ καθιστάντες, ἢ ἐκ πάντων αἱρέσει ἢ ἐκ πάντων κλήρῳ,

y αὗται Ib.Qb.Vb. z φατρίας Ib.Vb. a πολιτικῶν codices. b εἰ] οἱ Qb.Vb.

ἢ ἐκ τινῶν αἱρέσει ἢ ἐκ τινῶν κλήρῳ, ἢ τὰ μὲν οὕτω τὰ δ' ἐκείνως, λέγω δὲ τὰ μὲν ἐκ πάντων αἱρέσει τὰ δὲ κλήρῳ. Ὥστε δώδεκα οἱ τρόποι γίνονται χωρὶς τῶν δύο συνδυασμῶν. Τούτων δ' αἱ μὲν δύο καταστάσεις δημοτικαί, τὸ πάντας ἐκ 19
πάντων αἱρέσει ἢ κλήρῳ γίνεσθαι ἢ ἀμφοῖν, τὰς μὲν κλήρῳ τὰς δ' αἱρέσει τῶν ἀρχῶν· τὸ δὲ μὴ πάντας ἅμα μὲν καθιστάναι, ἐξ ἁπάντων δ' ἢ ἐκ τινῶν, ἢ κλήρῳ ἢ αἱρέσει [c] ἢ ἀμφοῖν, ἢ τὰς μὲν ἐκ πάντων τὰς δ' ἐκ τινῶν ἀμφοῖν (τὸ δὲ ἀμφοῖν λέγω τὰς μὲν κλήρῳ τὰς δ' αἱρέσει), πολιτικόν. Καὶ τὸ τινὰς ἐκ πάντων τὰς μὲν αἱρέσει καθιστάναι τὰς δὲ 20
κλήρῳ ἢ ἀμφοῖν, τὰς μὲν κλήρῳ τὰς δ' αἱρέσει, ὀλιγαρχικόν· ὀλιγαρχικώτερον δὲ καὶ τὸ ἐξ ἀμφοῖν. Τὸ δὲ τὰς μὲν ἐκ πάντων τὰς δ' ἐκ τινῶν πολιτικὸν ἀριστοκρατικῶς, ἢ τὰς μὲν αἱρέσει τὰς δὲ κλήρῳ. Τὸ δὲ τινὰς ἐκ τινῶν ὀλι- 21
γαρχικόν, καὶ τὸ τινὰς ἐκ τινῶν [d] κλήρῳ, [μὴ γενόμενον δ' ὁμοίως], καὶ τὸ τινὰς ἐκ τινῶν ἀμφοῖν, τὸ δὲ τινὰς ἐξ ἁπάντων. [e] Τὸ δὲ ἐκ τινῶν αἱρέσει πάντας ἀριστοκρατικόν. Οἱ 22
μὲν οὖν τρόποι τῶν περὶ τὰς ἀρχὰς τοσοῦτοι τὸν ἀριθμόν εἰσι, καὶ διήρηνται κατὰ τὰς πολιτείας οὕτως· τίνα δὲ τίσι συμφέρει καὶ πῶς δεῖ γίνεσθαι τὰς καταστάσεις, ἅμα ταῖς δυνάμεσι τῶν ἀρχῶν, καὶ τίνες εἰσίν, ἔσται φανερόν. Λέγω δὲ δύναμιν ἀρχῆς, οἷον τὴν κυρίαν τῶν προσόδων καὶ τὴν κυρίαν τῆς φυλακῆς· ἄλλο γὰρ εἶδος δυνάμεως οἷον στρατηγίας καὶ τῆς τῶν περὶ τὴν ἀγορὰν συμβολαίων κυρίας.

Λοιπὸν δὲ τῶν τριῶν τὸ δικαστικὸν εἰπεῖν. Ληπτέον δὲ 16
καὶ τούτων τοὺς τρόπους κατὰ τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν. Ἔστι δὲ διαφορὰ τῶν δικαστηρίων ἐν τρισὶν ὅροις, ἐξ ὧν τε καὶ περὶ ὧν καὶ πῶς. Λέγω δὲ ἐξ ὧν μέν, πότερον ἐκ πάντων ἢ ἐκ τινῶν· περὶ ὧν δέ, πόσα εἴδη δικαστηρίων· τὸ δὲ πῶς, πότερον κλήρῳ ἢ αἱρέσει. Πρῶτον οὖν διαιρείσθω πόσα 2
εἴδη δικαστηρίων. Ἔστι δὲ τὸν ἀριθμὸν ὀκτώ, ἓν μὲν εὐθυντικόν, ἄλλο δὲ εἴ τίς [f] τι τῶν κοινῶν ἀδικεῖ, ἕτερον ὅσα εἰς

[c] ἢ ἀμφοῖν—τὰς δ' αἱρέσει om. $Q^b.V^b$. [d] κλήρῳ—τινῶν om. $Q^b.V^b$. [e] τὸ δὲ ἐκ] τότε δὲ ἐκ $Q^b.V^b$. [f] τι om. V^b.

τὴν πολιτείαν φέρει, τέταρτον καὶ ἄρχουσι καὶ ἰδιώταις ὅσα περὶ ζημιώσεων ἀμφισβητοῦσιν, πέμπτον τὸ περὶ τῶν ἰδίων συναλλαγμάτων καὶ ἐχόντων μέγεθος, καὶ παρὰ ταῦτα τό 3 τε φονικὸν καὶ τὸ ξενικόν. Φονικοῦ μὲν [g] οὖν εἴδη, ἄν τ' ἐν τοῖς αὐτοῖς δικασταῖς ἄν τ' ἐν ἄλλοις, περί τε τῶν ἐκ προνοίας καὶ περὶ τῶν ἀκουσίων, καὶ ὅσα [h] ὁμολογεῖται μέν, ἀμφισβητεῖται δὲ περὶ τοῦ δικαίου, τέταρτον δὲ ὅσα τοῖς φεύγουσι φόνου ἐπὶ καθόδῳ ἐπιφέρεται, οἷον [i] Ἀθήνησι λέγεται καὶ τὸ ἐν Φρεαττοῖ δικαστήριον· συμβαίνει δὲ τὰ τοιαῦτα ἐν τῷ παντὶ χρόνῳ ὀλίγα καὶ ἐν ταῖς μεγάλαις πόλεσιν. 4 Τοῦ δὲ ξενικοῦ ἓν μὲν ξένοις πρὸς ξένους, ἄλλο ξένοις πρὸς ἀστούς. [j] Ἔτι δὲ παρὰ πάντα ταῦτα περὶ τῶν μικρῶν συναλλαγμάτων, ὅσα [i] δραχμιαῖα καὶ πεντάδραχμα καὶ μικρῷ πλείονος· δεῖ μὲν γὰρ καὶ περὶ τούτων γίνεσθαι κρίσιν, οὐκ 5 ἐμπίπτει δὲ εἰς δικαστῶν πλῆθος. [j] Ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἀφείσθω καὶ τῶν φονικῶν καὶ τῶν ξενικῶν, περὶ δὲ τῶν πολιτικῶν [k] λέγωμεν, περὶ ὧν μὴ γινομένων καλῶς διαστάσεις γίνονται καὶ τῶν πολιτειῶν αἱ κινήσεις. [j] Ἀνάγκη δ' ἤτοι πάντας περὶ πάντων [l] κρίνειν τῶν διηρημένων αἱρέσει ἢ κλήρῳ, ἢ πάντας περὶ πάντων τὰ μὲν κλήρῳ τὰ δ' αἱρέσει, ἢ περὶ ἐνίων τῶν αὐτῶν τοὺς μὲν κλήρῳ τοὺς δ' αἱρε- 6 τούς. Οὗτοι μὲν οὖν οἱ τρόποι τέτταρες τὸν ἀριθμόν, τοσοῦτοι δ' ἕτεροι καὶ οἱ κατὰ μέρος· πάλιν γὰρ ἐκ τινῶν καὶ οἱ δικάζοντες περὶ πάντων αἱρέσει, ἢ ἐκ τινῶν περὶ πάντων κλήρῳ, ἢ τὰ μὲν κλήρῳ τὰ δὲ αἱρέσει, ἢ ἔνια δικαστήρια περὶ τῶν αὐτῶν ἐκ κληρωτῶν καὶ αἱρετῶν. Οὗτοι μὲν οὖν, 7 ὥσπερ ἐλέχθησαν, οἱ τρόποι τοῖς εἰρημένοις. [j] Ἔτι δὲ τὰ αὐτὰ συνδυαζόμενα, λέγω δ' οἷον τὰ μὲν ἐκ πάντων τὰ δ' ἐκ τινῶν τὰ δ' ἐξ ἀμφοῖν, οἷον εἰ τοῦ αὐτοῦ δικαστηρίου εἶεν οἱ μὲν ἐκ πάντων οἱ δ' ἐκ τινῶν, καὶ ἢ κλήρῳ ἢ αἱρέσει ἢ ἀμ- 8 φοῖν. [j] Ὅσους μὲν οὖν ἐνδέχεται τρόπους εἶναι τὰ δικαστήρια, εἴρηται· τούτων δὲ τὰ μὲν πρῶτα δημοτικά, ὅσα ἐκ

[g] οὖν om. Q[b].V[b]. [h] μὲν ὁμολογεῖται Q[b].V[b]. [i] ἀραχμιαῖα V[b]. [k] λέγομεν Q[b]. [l] κρίνειν—πάντων om. V[b].

πάντων ἢ περὶ πάντων, τὰ δὲ δεύτερα ὀλιγαρχικά, ὅσα ἐκ τινῶν περὶ πάντων, τὰ δὲ τρίτα ἀριστοκρατικὰ καὶ πολιτικά, ὅσα τὰ μὲν ἐκ πάντων τὰ δ' ἐκ τινῶν.

Ε.

Περὶ μὲν οὖν τῶν ἄλλων ὧν προειλόμεθα σχεδὸν εἴρηται περὶ πάντων· ἐκ τίνων δὲ μεταβάλλουσιν αἱ πολιτεῖαι καὶ πόσων καὶ ποίων, καὶ τίνες ἑκάστης πολιτείας φθοραί, καὶ ἐκ ποίων εἰς ποίας μάλιστα μεθίστανται, ἔτι δὲ σωτηρίαι τίνες καὶ κοινῇ καὶ χωρὶς ἑκάστης εἰσίν, ἔτι δὲ διὰ τίνων ἂν μάλιστα σώζοιτο τῶν πολιτειῶν ἑκάστη, σκεπτέον ἐφεξῆς τοῖς εἰρημένοις. Δεῖ δὲ πρῶτον ὑπολαβεῖν τὴν ἀρχήν, ὅτι 2
πολλαὶ γεγένηνται πολιτεῖαι πάντων μὲν ὁμολογούντων τὸ δίκαιον καὶ τὸ κατ' ἀναλογίαν ἴσον, τούτου δ' ἁμαρτανόντων, ὥσπερ εἴρηται καὶ πρότερον. Δῆμος [m]μὲν γὰρ ἐγέ- 3
νετο ἐκ τοῦ ἴσους ὁτιοῦν ὄντας οἴεσθαι [n]ἁπλῶς ἴσους εἶναι (ὅτι γὰρ ἐλεύθεροι πάντες ὁμοίως, ἁπλῶς ἴσοι εἶναι νομίζουσιν), ὀλιγαρχία δὲ ἐκ τοῦ ἀνίσους ἕν τι ὄντας ὅλως [o]εἶναι ἀνίσους ὑπολαμβάνειν (κατ' οὐσίαν γὰρ ἄνισοι ὄντες ἁπλῶς ἄνισοι ὑπολαμβάνουσιν εἶναι). Εἶτα οἱ μὲν ὡς ἴσοι ὄντες 4
πάντων τῶν ἴσων ἀξιοῦσι μετέχειν, οἱ δ' ὡς ἄνισοι ὄντες πλεονεκτεῖν ζητοῦσιν· τὸ γὰρ πλεῖον ἄνισον. [1]Ἔχουσι μὲν 5
οὖν τι πᾶσαι δίκαιον, ἡμαρτημέναι δ' ἁπλῶς εἰσίν· καὶ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν, ὅταν μὴ κατὰ τὴν ὑπόληψιν [p]ἣν ἑκάτεροι τυγχάνουσιν ἔχοντες μετέχωσι τῆς πολιτείας, στασιάζουσιν. Πάντων δὲ δικαιότατα μὲν ἂν στασιάζοιεν, 6
ἥκιστα δὲ τοῦτο πράττουσιν οἱ κατ' ἀρετὴν διαφέροντες· μάλιστα γὰρ εὔλογον ἀνίσους ἁπλῶς εἶναι τούτους μόνον. Εἰσὶ δέ τινες οἳ κατὰ γένος ὑπερέχοντες οὐκ ἀξιοῦσι τῶν 7
ἴσων αὐτοὺς διὰ τὴν ἀνισότητα ταύτην· εὐγενεῖς γὰρ εἶναι δοκοῦσιν οἷς ὑπάρχει προγόνων ἀρετὴ καὶ πλοῦτος. [1]Ἀρχαὶ μὲν οὖν ὡς εἰπεῖν αὗται καὶ πηγαὶ τῶν στάσεών εἰσιν, ὅθεν

[m] μὲν om. V[b]. [n] ἁπλοῦς V[b]. [o] εἶναι—εἶναι om. I[b].V[b]. [p] ἣν om. R[b].V[b]. et pr. I[b]. iidem τυγχάνωσιν.

8 στασιάζουσιν. Διὸ καὶ αἱ μεταβολαὶ γίγνονται [q] διχῶς· ὁτὲ μὲν γὰρ πρὸς τὴν πολιτείαν, ὅπως ἐκ τῆς καθεστηκυίας ἄλλην [r] μεταστήσωσιν, οἷον ἐκ δημοκρατίας ὀλιγαρχίαν ἢ δημοκρατίαν ἐξ ὀλιγαρχίας, ἢ πολιτείαν καὶ ἀριστοκρατίαν ἐκ τούτων, ἢ ταύτας ἐξ ἐκείνων· ὁτὲ δ' οὐ πρὸς τὴν καθεστηκυῖαν πολιτείαν, ἀλλὰ τὴν μὲν κατάστασιν προαιροῦνται τὴν αὐτήν, δι' αὐτῶν δ' εἶναι βούλονται ταύτην, οἷον τὴν 9 ὀλιγαρχίαν ἢ τὴν μοναρχίαν. [l]Ἔτι περὶ τοῦ μᾶλλον καὶ ἧττον, [s]οἷον ἢ ὀλιγαρχίαν οὖσαν [s]εἰς τὸ μᾶλλον ὀλιγαρχεῖσθαι ἢ εἰς τὸ ἧττον, ἢ δημοκρατίαν οὖσαν εἰς τὸ μᾶλλον δημοκρατεῖσθαι ἢ εἰς τὸ ἧττον· ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν λοι- 10 πῶν πολιτειῶν, [t]ἢ ἵνα ἐπιταθῶσιν ἢ ἀνεθῶσιν. [l]Ἔτι πρὸς τὸ μέρος τι [v]κινῆσαι τῆς πολιτείας, οἷον ἀρχήν τινα καταστῆσαι ἢ ἀνελεῖν, ὥσπερ ἐν Λακεδαίμονί φασι Λύσανδρόν τινες ἐπιχειρῆσαι καταλῦσαι τὴν βασιλείαν καὶ Παυσανίαν τὸν βασιλέα τὴν ἐφορείαν. Καὶ ἐν [l]Ἐπιδάμνῳ δὲ [w]μετέβαλεν ἡ πολιτεία κατὰ μόριον· ἀντὶ γὰρ τῶν φυλάρχων βου- 11 λὴν ἐποίησαν. Εἰς δὲ τὴν [l]Ἠλιαίαν ἐπάναγκές ἐστιν ἔτι τῶν ἐν τῷ πολιτεύματι βαδίζειν τὰς ἀρχάς, ὅταν ἐπιψηφίζηται ἀρχή τις. [l]Ὀλιγαρχικὸν δὲ καὶ ὁ ἄρχων ὁ εἷς ἦν ἐν τῇ πολιτείᾳ ταύτῃ· [x]πανταχοῦ γὰρ διὰ τὸ ἄνισον ἡ στάσις· οὐ μὴν τοῖς ἀνίσοις ὑπάρχει ἀνάλογον· ἀΐδιος γὰρ βασιλεία ἄνισος, ἐὰν ᾖ ἐν ἴσοις· ὅλως γὰρ τὸ ἴσον ζητοῦν- 12 τες στασιάζουσιν. [l]Ἔστι δὲ διττὸν τὸ ἴσον· τὸ μὲν γὰρ ἀριθμῷ τὸ δὲ κατ' ἀξίαν ἐστίν. Λέγω δὲ ἀριθμῷ [y]μὲν τὸ πλήθει ἢ μεγέθει ταὐτὸ καὶ ἴσον, κατ' ἀξίαν δὲ τὸ τῷ λόγῳ, οἷον ὑπερέχει κατ' ἀριθμὸν μὲν ἴσον τὰ τρία τοῖν δυοῖν καὶ ταῦτα τοῦ ἑνός, [z]λόγῳ δὲ τέτταρα τοῖν δυοῖν καὶ ταῦτα τοῦ ἑνός· ἴσον γὰρ μέρος τὰ δύο τῶν τεττάρων καὶ τὸ ἓν τῶν 13 [a]δυοῖν· ἄμφω γὰρ ἡμίση. [l]Ὁμολογοῦντες δὲ τὸ ἁπλῶς

q δικαίως Ib. r καταστήσωσιν Rb.Vb. s οἷον et εἰς τὸ μᾶλλον ὀλιγαρχεῖσθαι om. Rb. t ἢ ἵνα ἀναθῶσιν Rb. v κινεῖσθαι Ib. w μετέβαλλεν Vb. x πάντων Vb. y μὲν τὸ] μὲν τῷ Rb.Vb. z λέγω Rb. λόγῳ—ἑνός om. Vb. a δυεῖν Ib.

εἶναι δίκαιον, τὸ κατ' ἀξίαν διαφέρονται, καθάπερ ἐλέχθη πρότερον, οἱ μὲν ὅτι, ἐὰν κατά τι ἴσοι ὦσιν, ὅλως ἴσοι νομίζουσιν εἶναι, οἱ δ' ὅτι, ἐὰν κατά τι ἄνισοι, πάντων ἀνίσων ἀξιοῦσιν ἑαυτούς. Διὸ καὶ μάλιστα δύο γίνονται πολιτεῖαι, 14
δῆμος καὶ ὀλιγαρχία· εὐγένεια γὰρ καὶ ἀρετὴ ἐν [b] ὀλίγοις, ταῦτα δ' ἐν πλείοσιν· εὐγενεῖς γὰρ καὶ ἀγαθοὶ οὐδαμοῦ ἑκατόν, [c] ἄποροι δὲ [d] πολλοὶ πολλαχοῦ. Τὸ δὲ ἁπλῶς πάντῃ καθ' ἑκατέραν τετάχθαι τὴν ἰσότητα φαῦλον. Φανερὸν δ' ἐκ τοῦ συμβαίνοντος· οὐδεμία γὰρ μόνιμος ἐκ τῶν τοιούτων πολιτειῶν. Τούτου δ' αἴτιον ὅτι ἀδύνατον ἀπὸ τοῦ πρώτου 15
καὶ τοῦ ἐν ἀρχῇ ἡμαρτημένου μὴ ἀπαντᾶν εἰς τὸ τέλος κακόν τι. Διὸ δεῖ τὰ μὲν ἀριθμητικῇ ἰσότητι χρῆσθαι, τὰ δὲ τῇ κατ' ἀξίαν. [v] Ὅμως δὲ ἀσφαλεστέρα καὶ ἀστασίαστος μᾶλλον ἡ δημοκρατία τῆς ὀλιγαρχίας. [1] Ἐν μὲν γὰρ ταῖς ὀλι- 16
γαρχίαις ἐγγίνονται δύο, ἥ τε πρὸς ἀλλήλους στάσις καὶ ἔτι ἡ πρὸς τὸν δῆμον, ἐν δὲ ταῖς δημοκρατίαις ἡ πρὸς τὴν ὀλιγαρχίαν μόνον· αὐτῷ δὲ πρὸς αὐτόν, ὅ τι καὶ ἄξιον εἰπεῖν, οὐκ ἐγγίγνεται τῷ δήμῳ στάσις. [1] Ἔτι δὲ ἡ ἐκ τῶν μέσων πολιτεία ἐγγυτέρω τοῦ δήμου ἢ [e] ἡ τῶν ὀλίγων, ἥπερ ἐστὶν ἀσφαλεστάτη τῶν τοιούτων πολιτειῶν.

[1] Ἐπεὶ δὲ σκοποῦμεν ἐκ τίνων [f] αἵ τε στάσεις γίγνονται 2
καὶ [g] αἱ μεταβολαὶ περὶ τὰς πολιτείας, ληπτέον καθόλου πρῶτον τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς αἰτίας αὐτῶν. Εἰσὶ [h] δὴ σχεδὸν ὡς εἰπεῖν τρεῖς τὸν ἀριθμόν, ἃς διοριστέον καθ' αὑτὰς τύπῳ πρῶτον. Δεῖ γὰρ λαβεῖν πῶς τε ἔχοντες στασιάζουσι καὶ τίνων ἕνεκεν, καὶ τρίτον τίνες ἀρχαὶ γίνονται τῶν πολιτικῶν ταραχῶν καὶ τῶν πρὸς ἀλλήλους στάσεων. Τοῦ μὲν οὖν 2
αὐτοὺς ἔχειν πως πρὸς τὴν μεταβολὴν αἰτίαν καθόλου μάλιστα θετέον περὶ ἧς ἤδη τυγχάνομεν εἰρηκότες. Οἱ μὲν γὰρ ἰσότητος ἐφιέμενοι στασιάζουσιν, ἂν νομίζωσιν ἔλαττον ἔχειν ὄντες ἴσοι τοῖς πλεονεκτοῦσιν, οἱ δὲ τῆς ἀνισότητος καὶ τῆς ὑπεροχῆς, ἂν ὑπολαμβάνωσιν ὄντες ἄνισοι μὴ πλέον

[b] λόγοις $I^b.V^b$. [c] εὔποροι $I^b.V^b$. [d] πολλοὶ om. $I^b.R^b.V^b$. [e] ἡ post ἢ om. V^b. [f] αἵ τε] ἔτι R^b. [g] αἱ om. R^b. [h] δὲ R^b.

3 ἔχειν ἀλλ' ἴσον ἢ [i]ἔλαττον. Τούτων δ' ἔστι μὲν ὀρέγεσθαι δικαίως, ἔστι δὲ καὶ ἀδίκως· ἐλάττους τε γὰρ ὄντες ὅπως ἴσοι [k]ὦσι στασιάζουσι, καὶ ἴσοι ὄντες ὅπως μείζους. Πῶς μὲν οὖν ἔχοντες στασιάζουσιν, εἴρηται. Περὶ ὧν δὲ στασιάζουσιν, ἐστὶ κέρδος καὶ τιμὴ καὶ τἀναντία τούτοις· καὶ γὰρ ἀτιμίαν φεύγοντες καὶ ζημίαν, ἢ ὑπὲρ αὐτῶν ἢ τῶν
4 φίλων, στασιάζουσιν ἐν ταῖς πόλεσιν. Αἱ δ' αἰτίαι καὶ ἀρχαὶ τῶν κινήσεων, ὅθεν αὐτοί τε διατίθενται τὸν εἰρημένον τρόπον καὶ περὶ τῶν λεχθέντων, ἔστι μὲν ὡς τὸν ἀριθμὸν
5 ἑπτὰ τυγχάνουσιν οὖσαι, ἔστι δ' ὡς πλείους. Ὧν δύο μέν ἐστι ταὐτὰ τοῖς εἰρημένοις, ἀλλ' οὐχ ὡσαύτως· διὰ κέρδος γὰρ καὶ διὰ τιμὴν παροξύνονται πρὸς ἀλλήλους οὐχ ἵνα κτήσωνται σφίσιν αὐτοῖς, ὥσπερ εἴρηται πρότερον, ἀλλ' ἑτέρους ὁρῶντες τοὺς μὲν δικαίως τοὺς δ' ἀδίκως πλεονεκτοῦντας
6 τούτων. [l]Ἔτι διὰ ὕβριν, διὰ φόβον, διὰ ὑπεροχήν, διὰ καταφρόνησιν, διὰ αὔξησιν τὴν παρὰ τὸ ἀνάλογον. [l]Ἔτι δὲ ἄλλον τρόπον δι' ἐριθείαν, δι' ὀλιγωρίαν, διὰ μικρότητα, δι'
3 ἀνομοιότητα. Τούτων δὲ ὕβρις μὲν καὶ κέρδος τίνα ἔχουσι δύναμιν καὶ [l]πῶς αἴτια, σχεδόν ἐστι φανερόν· ὑβριζόντων τε γὰρ τῶν ἐν ταῖς ἀρχαῖς καὶ πλεονεκτούντων στασιάζουσι καὶ πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς τὰς πολιτείας τὰς διδούσας τὴν ἐξουσίαν· ἡ δὲ πλεονεξία γίνεται ὁτὲ μὲν ἀπὸ τῶν ἰδίων, ὁτὲ
2 δὲ ἀπὸ τῶν κοινῶν. Δῆλον δὲ καὶ ἡ τιμή, καὶ τί δύναται καὶ πῶς αἰτία στάσεως· καὶ γὰρ [m]αὐτοὶ ἀτιμαζόμενοι καὶ ἄλλους ὁρῶντες τιμωμένους στασιάζουσιν· ταῦτα δὲ ἀδίκως μὲν γίνεται, ὅταν παρὰ τὴν ἀξίαν ἢ τιμῶνταί τινες ἢ ἀτι-
3 μάζωνται, [n]δικαίως δέ, ὅταν κατὰ τὴν ἀξίαν. Δι' ὑπεροχὴν δέ, ὅταν τις ᾖ τῇ δυνάμει μείζων, ἢ εἷς ἢ πλείους, ἢ κατὰ τὴν πόλιν καὶ τὴν δύναμιν τοῦ πολιτεύματος· γίνεσθαι γὰρ εἴωθεν ἐκ τῶν τοιούτων μοναρχία ἢ δυναστεία. Διὸ ἐνιαχοῦ εἰώθασιν ὀστρακίζειν, οἷον ἐν [l]Ἄργει καὶ [l]Ἀθήνησιν·

[i] post ἔλαττον Vb.Ub. et margo Ib. τῆς ἰσότητος δηλονότι καὶ τῆς ὑπεροχῆς. [k] ὦσι καὶ στασιάζουσι Rb. [l] πόσ' Ib.Ub.Vb, πόσα Rb. [m] αὐτὴ ἀτιμαζομένη Ub. [n] δικαίως δέ] διὰ δικαίως Ub.

καίτοι βέλτιον ἐξ ἀρχῆς ὁρᾶν ὅπως μὴ [o] ἐνέσονται τοσοῦτον ὑπερέχοντες, ἢ ἐάσαντας γενέσθαι ἰᾶσθαι ὕστερον. Διὰ δὲ 4
φόβον στασιάζουσιν οἵ τε ἠδικηκότες, δεδιότες μὴ δῶσι δίκην, καὶ οἱ μέλλοντες ἀδικεῖσθαι, βουλόμενοι φθάσαι πρὶν ἀδικηθῆναι, ὥσπερ ἐν [t] Ῥόδῳ συνέστησαν οἱ γνώριμοι ἐπὶ τὸν δῆμον διὰ τὰς ἐπιφερομένας δίκας. Διὰ καταφρόνησιν 5
δὲ καὶ στασιάζουσι καὶ ἐπιτίθενται, οἷον ἔν τε ταῖς ὀλιγαρχίαις, ὅταν πλείους ὦσιν οἱ μὴ μετέχοντες τῆς πολιτείας (κρείττους γὰρ οἴονται εἶναι), καὶ ἐν ταῖς δημοκρατίαις οἱ εὔποροι καταφρονήσαντες τῆς ἀταξίας καὶ ἀναρχίας, οἷον καὶ ἐν Θήβαις μετὰ τὴν ἐν Οἰνοφύτοις μάχην κακῶς πολιτευομένων ἡ δημοκρατία διεφθάρη, καὶ ἡ Μεγαρέων δι' ἀταξίαν καὶ ἀναρχίαν ἡττηθέντων, καὶ ἐν Συρακούσαις πρὸ τῆς Γέλωνος τυραννίδος, καὶ ἐν [t] Ῥόδῳ ὁ δῆμος πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως. Γίνονται δὲ καὶ δι' αὔξησιν τὴν [p] παρὰ τὸ 6
ἀνάλογον μεταβολαὶ τῶν πολιτειῶν. [v] Ὥσπερ γὰρ σῶμα ἐκ μερῶν σύγκειται καὶ δεῖ αὐξάνεσθαι ἀνάλογον, ἵνα μένῃ συμμετρία, εἰ δὲ μή, φθείρεται, ὅταν ὁ μὲν ποὺς τεττάρων πηχῶν ᾖ τὸ [q] δ' [r] ἄλλο σῶμα δυοῖν [s] σπιθαμαῖν, ἐνίοτε δὲ κἂν εἰς ἄλλου ζῴου [t] μεταβάλλοι μορφήν, εἰ μὴ μόνον κατὰ [v] τὸ ποσὸν ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ ποιὸν αὐξάνοιτο παρὰ τὸ ἀνάλογον, οὕτω καὶ [w] πόλις [x] σύγκειται ἐκ μερῶν, ὧν πολλάκις [y] λανθάνει τι αὐξανόμενον, οἷον τὸ τῶν ἀπόρων πλῆθος ἐν ταῖς δημοκρατίαις καὶ πολιτείαις. Συμβαίνει 7
δ' ἐνίοτε τοῦτο καὶ διὰ τύχας, οἷον ἐν Τάραντι ἡττηθέντων καὶ ἀπολομένων πολλῶν γνωρίμων ὑπὸ τῶν [t] Ἰαπύγων μικρὸν ὕστερον τῶν Μηδικῶν δημοκρατία ἐγένετο ἐκ πολιτείας, καὶ ἐν [t] Ἄργει τῶν ἐν τῇ ἑβδόμῃ ἀπολομένων ὑπὸ Κλεομένους τοῦ Λάκωνος ἠναγκάσθησαν παραδέξασθαι τῶν περιοίκων τινάς, καὶ ἐν [t] Ἀθήναις ἀτυχούντων πεζῇ οἱ γνώριμοι ἐλάττους ἐγένοντο διὰ τὸ ἐκ καταλόγου στρατεύεσθαι

[o] αἰνέσονται γρ. I^b. [p] περὶ $I^b.V^b$. [q] δ' om. V^b. [r] ἄλλο om. R^b. [s] σπιθαμαῖον U^b, σπιθαμῶν R^b. [t] μεταβάλοι I^b. [v] τὸ prius om. $I^b.U^b.V^b$. [w] πόλεις V^b. [x] σύγκειται om. R^b. [y] λανθάνοι U^b.

8 ὑπὸ τὸν Λακωνικὸν πόλεμον. Συμβαίνει δὲ τοῦτο καὶ ἐν ταῖς δημοκρατίαις, ἧττον δέ· πλειόνων γὰρ τῶν [z]ἀπόρων γινομένων ἢ τῶν οὐσιῶν αὐξανομένων μεταβάλλουσιν εἰς ὀλι-
9 γαρχίας καὶ δυναστείας. Μεταβάλλουσι δ' αἱ πολιτεῖαι [a]καὶ ἄνευ στάσεως διά τε τὰς ἐριθείας, ὥσπερ ἐν [b]Ηραίᾳ (ἐξ αἱρετῶν γὰρ διὰ τοῦτο ἐποίησαν κληρωτάς, ὅτι ἠροῦντο τοὺς ἐριθευομένους), καὶ δι' ὀλιγωρίαν, ὅταν ἐάσωσιν εἰς τὰς ἀρχὰς [b]τὰς κυρίας παριέναι τοὺς μὴ τῆς πολιτείας φίλους, ὥσπερ ἐν [c]Ὠρεῷ κατελύθη ἡ ὀλιγαρχία τῶν ἀρχόντων γενομένου [b]Ηρακλεοδώρου, ὃς ἐξ ὀλιγαρχίας πολιτείαν καὶ δημοκρατίαν
10 κατεσκεύασεν. [d]Ἔτι διὰ τὸ παρὰ μικρόν· λέγω δὲ παρὰ μικρόν, ὅτι πολλάκις λανθάνει μεγάλη γινομένη μετάβασις τῶν νομίμων, ὅταν παρορῶσι τὸ μικρόν, ὥσπερ ἐν [d]Ἀμβρακίᾳ μικρὸν ἦν τὸ τίμημα, τέλος [c]δ' οὐθενὸς ἦρχον, ὡς ἔγγιον
11 ἢ μηθὲν διαφέρον τοῦ μηθὲν τὸ μικρόν. Στασιωτικὸν δὲ καὶ τὸ μὴ ὁμόφυλον, ἕως ἂν συμπνεύσῃ· ὥσπερ γὰρ οὐδ' ἐκ τοῦ τυχόντος πλήθους πόλις γίγνεται, οὕτως οὐδ' ἐν τῷ τυχόντι χρόνῳ. Διὸ ὅσοι ἤδη συνοίκους ἐδέξαντο ἢ [d]ἐποίκους, οἱ πλεῖστοι [e]ἐστασίασαν, οἷον Τροιζηνίοις [d]Ἀχαιοὶ συνῴκησαν Σύβαριν, εἶτα πλείους οἱ [d]Ἀχαιοὶ γενόμενοι ἐξέβαλον τοὺς Τροιζηνίους· ὅθεν τὸ ἄγος συνέβη τοῖς Συβαρίταις.
12 [f]Καὶ ἐν Θουρίοις Συβαρῖται τοῖς συνοικήσασιν· πλεονεκτεῖν γὰρ ἀξιοῦντες ὡς σφετέρας τῆς χώρας [g]ἐξέπεσον. Καὶ Βυζαντίοις οἱ ἔποικοι ἐπιβουλεύοντες φωραθέντες ἐξέπεσον διὰ μάχης, καὶ [d]Ἀντισσαῖοι τοὺς Χίων φυγάδας εἰσδεξάμενοι διὰ μάχης ἐξέβαλον, Ζαγκλαῖοι δὲ [h]Σαμίους ὑποδεξάμενοι
13 ἐξέπεσον [i]καὶ αὐτοί. Καὶ [d]Ἀπολλωνιᾶται οἱ ἐν τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ ἐποίκους ἐπαγαγόμενοι ἐστασίασαν, [k]καὶ Συρακούσιοι μετὰ τὰ τυραννικὰ τοὺς ξένους καὶ τοὺς μισθοφόρους πολίτας

[z] εὐπόρων Ib.Rb.Ub.Vb. [a] καὶ ἀναστάσεως Ub. [b] τὰς post ἀρχὰς om. Ub. [c] δ' ἀπ' οὐθενὸς ἦρχον ὡς ἐγγὺς ὂν ἢ interpres. [d] ἀποίκους Rb. [e] δ' ἐστασίασαν Vb, διεστασίασαν Rb.Ib. [f] καὶ om. Ub. [g] ἐξέπεσον om. Ub. [h] σαμίους etiam post ὑποδεξάμενοι Vb. [i] καὶ ante αὐτοί om. Rb. [k] καὶ—ἐστασίασαν om. Rb.

ποιησάμενοι ἐστασίασαν καὶ εἰς μάχην [l]ἦλθον, καὶ [t]Ἀμφιπολῖται δεξάμενοι [m]Χαλκιδέων ἀποίκους ἐξέπεσον ὑπὸ τούτων [n]οἱ πλεῖστοι αὐτῶν. Στασιάζουσι δ' ἐν μὲν ταῖς ὀλι- 14
γαρχίαις οἱ πολλοὶ ὡς ἀδικούμενοι, ὅτι οὐ μετέχουσι τῶν ἴσων, καθάπερ εἴρηται πρότερον, ἴσοι ὄντες, ἐν δὲ ταῖς δημοκρατίαις οἱ γνώριμοι, ὅτι μετέχουσι τῶν ἴσων οὐκ ἴσοι ὄντες. Στασιάζουσι δὲ ἐνίοτε αἱ πόλεις καὶ διὰ τοὺς τόπους, 15
ὅταν μὴ εὐφυῶς ἔχῃ ἡ χώρα πρὸς τὸ μίαν εἶναι πόλιν, οἷον ἐν Κλαζομεναῖς οἱ ἐπὶ Χύτρῳ πρὸς τοὺς ἐν νήσῳ, καὶ Κολοφώνιοι καὶ [o]Νοτιεῖς· καὶ [t]Ἀθήνησιν οὐχ ὁμοίως εἰσίν, ἀλλὰ μᾶλλον δημοτικοὶ οἱ τὸν Πειραιᾶ οἰκοῦντες τῶν τὸ ἄστυ.
[v]Ὥσπερ γὰρ ἐν τοῖς πολέμοις αἱ διαβάσεις τῶν ὀχετῶν, καὶ 16
τῶν πάνυ σμικρῶν, διασπῶσι τὰς φάλαγγας, οὕτως ἔοικε πᾶσα διαφορὰ ποιεῖν διάστασιν. Μεγίστη μὲν οὖν ἴσως διάστασις ἀρετὴ καὶ μοχθηρία, εἶτα πλοῦτος καὶ πενία, καὶ οὕτω δὴ [p]ἑτέρα [q]ἑτέρας μᾶλλον· ὧν μία καὶ ἡ εἰρημένη ἐστίν.
Γίγνονται μὲν οὖν αἱ στάσεις οὐ περὶ μικρῶν ἀλλ' ἐκ μικρῶν, 4
στασιάζουσι δὲ περὶ μεγάλων. Μάλιστα δὲ καὶ αἱ μικραὶ ἰσχύουσιν, ὅταν ἐν τοῖς κυρίοις γένωνται, οἷον συνέβη [r]καὶ ἐν Συρακούσαις ἐν τοῖς ἀρχαίοις χρόνοις· μετέβαλε γὰρ ἡ πολιτεία ἐκ δύο νεανίσκων στασιασάντων, ἐν ταῖς ἀρχαῖς ὄντων, περὶ ἐρωτικὴν αἰτίαν. Θατέρου γὰρ ἀποδημοῦντος 2
ἑταῖρος [s]ὤν τις τὸν ἐρώμενον αὐτοῦ ὑπεποιήσατο, πάλιν δ' ἐκεῖνος τούτῳ χαλεπήνας τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἀνέπεισεν ὡς αὐτὸν ἐλθεῖν· ὅθεν προσλαμβάνοντες τοὺς ἐν τῷ πολιτεύματι διεστασίασαν [t]πάντας. Διόπερ ἀρχομένων εὐλαβεῖ- 3
σθαι [v]δεῖ τῶν τοιούτων, καὶ διαλύειν τὰς τῶν ἡγεμόνων καὶ δυναμένων στάσεις· ἐν ἀρχῇ γὰρ γίγνεται τὸ ἁμάρτημα, ἡ δ' ἀρχὴ λέγεται ἥμισυ εἶναι παντός, ὥστε καὶ τὸ ἐν αὐτῇ μικρὸν ἁμάρτημα ἀνάλογόν ἐστι πρὸς [w]τὰ ἐν τοῖς ἄλλοις

l post ἦλθον Rb. τῶν τυραννικὰ τοὺς—ἦλθον. m χαλκίδων Ub.Vb.
n ὡς πλείους Vb. o νοτιοῖς Vb. p ἑτέρα om. Ib. q ἑτέρας om. Ub.
r καὶ om. Ib. s ὃν Rb. t πάντας Vb. v δὲ Rb. w τὰ] τὰς Ib.Vb.

μέρεσιν. [4] Ὅλως δὲ αἱ τῶν γνωρίμων στάσεις συναπολαύειν ποιοῦσι καὶ τὴν ὅλην πόλιν, οἷον [x] ἐν [1] Ἑστιαίᾳ συνέβη μετὰ τὰ [y] Μηδικά, δύο ἀδελφῶν περὶ τῆς [z] τῶν πατρῴων νομῆς διενεχθέντων· ὁ μὲν γὰρ ἀπορώτερος, ὡς οὐκ ἀποφαίνοντος [a] θατέρου τὴν οὐσίαν οὐδὲ τὸν θησαυρὸν ὃν εὗρεν ὁ πατήρ, προσήγετο τοὺς δημοτικούς, ὁ δ' ἕτερος ἔχων οὐσίαν πολλὴν [5] τοὺς εὐπόρους. Καὶ [b] ἐν Δελφοῖς ἐκ κηδείας γενομένης διαφορᾶς ἀρχὴ πασῶν ἐγένετο τῶν στάσεων τῶν ὕστερον· ὁ μὲν γὰρ οἰωνισάμενός τι σύμπτωμα, ὡς ἦλθεν ἐπὶ τὴν νύμφην, οὐ λαβὼν ἀπῆλθεν, οἱ δ' ὡς ὑβρισθέντες ἐνέβαλον τῶν ἱερῶν [6] χρημάτων θύοντος, κἄπειτα ὡς ἱερόσυλον ἀπέκτειναν. Καὶ περὶ Μιτυλήνην δὲ ἐξ ἐπικλήρων στάσεως γενομένης πολλῶν ἐγένετο ἀρχὴ κακῶν καὶ τοῦ πολέμου τοῦ πρὸς [1] Ἀθηναίους, ἐν ᾧ Πάχης ἔλαβε τὴν πόλιν [c] αὐτῶν· Τιμοφάνους γὰρ τῶν εὐπόρων τινὸς καταλιπόντος δύο θυγατέρας, ὁ [d] περιωσθεὶς καὶ οὐ λαβὼν τοῖς υἱέσιν αὐτοῦ [e] Δόξανδρος ἦρξε τῆς στάσεως καὶ τοὺς [1] Ἀθηναίους παρώξυνε, πρόξενος ὢν τῆς πόλεως. [7] Καὶ ἐν Φωκεῦσιν ἐξ ἐπικλήρου στάσεως γενομένης περὶ Μνασέαν τὸν Μνήσωνος πατέρα καὶ Εὐθυκράτη τὸν [1] Ὀνομάρχου, ἡ στάσις αὕτη ἀρχὴ τοῦ ἱεροῦ πολέμου κατέστη τοῖς Φωκεῦσιν. Μετέβαλε δὲ [f] καὶ ἐν [1] Ἐπιδάμνῳ ἡ πολιτεία ἐκ γαμικῶν· ὑπομνηστευσάμενος γάρ τις [g] θυγατέρα, ὡς ἐζημίωσεν αὐτὸν ὁ τοῦ ὑπομνηστευθέντος πατὴρ γενόμενος τῶν ἀρχόντων, ἄτερος συμπαρέλαβε τοὺς ἐκτὸς τῆς πολιτείας ὡς ἐπη- [8] ρεασθείς. Μεταβάλλουσι δὲ καὶ εἰς ὀλιγαρχίαν καὶ εἰς δῆμον καὶ εἰς πολιτείαν ἐκ τοῦ εὐδοκιμῆσαί τι ἢ αὐξηθῆναι ἢ ἀρχεῖον ἢ μόριον τῆς πόλεως, οἷον ἡ ἐν [1] Ἀρείῳ πάγῳ βουλὴ εὐδοκιμήσασα ἐν τοῖς Μηδικοῖς ἔδοξε [h] συντονωτέραν ποιῆσαι τὴν πολιτείαν, καὶ πάλιν ὁ ναυτικὸς ὄχλος γενόμενος αἴτιος τῆς περὶ Σαλαμῖνα νίκης καὶ [i] διὰ ταύτης τῆς ἡγεμονίας [k] διὰ τὴν

x ἐν om. V[b]. y δημοτικά I[b].R[b].V[b]. z τῶν om. I[b].R[b].U[b].V[b]. a θατέρου om. I[b].R[b].V[b]. b ἐν Δελφοῖς] ἀδελφοῖς R[b]. c αὐτοῦ I[b]. d περιωθεὶς R[b], περιωρισθεὶς U[b].V[b]. e δέξανδρος I[b]. f καὶ om. R[b]. g θυγατέρα om. I[b].R[b].V[b]. h συντονωτέρα R[b]. i διὰ τὸ ταύτης V[b]. k διὰ] καὶ διὰ U[b].

κατὰ θάλατταν δύναμιν τὴν δημοκρατίαν ἰσχυροτέραν ἐποίησεν. Καὶ ἐν [l]Ἄργει οἱ γνώριμοι εὐδοκιμήσαντες περὶ τὴν 9
ἐν Μαντινείᾳ μάχην τὴν πρὸς Λακεδαιμονίους ἐπεχείρησαν καταλύειν τὸν δῆμον, καὶ ἐν Συρακούσαις ὁ δῆμος αἴτιος γενόμενος τῆς [l]νίκης τοῦ πολέμου τοῦ πρὸς [l]Ἀθηναίους ἐκ πολιτείας εἰς δημοκρατίαν μετέβαλεν, καὶ ἐν Χαλκίδι Φόξον τὸν τύραννον μετὰ τῶν γνωρίμων ὁ δῆμος ἀνελὼν εὐθὺς εἶχετο τῆς πολιτείας, [m]καὶ ἐν [l]Ἀμβρακίᾳ πάλιν ὡσαύτως Περίανδρον συνεκβαλὼν τοῖς [n]ἐπιθεμένοις ὁ δῆμος τὸν τύραννον εἰς ἑαυτὸν περιέστησε τὴν πολιτείαν. Καὶ ὅλως δὴ 10
δεῖ τοῦτο μὴ λανθάνειν, ὡς οἱ δυνάμεως αἴτιοι γενόμενοι, καὶ ἰδιῶται καὶ ἀρχαὶ καὶ φυλαὶ καὶ ὅλως μέρος καὶ [o]ὁποιονοῦν πλῆθος, στάσιν κινοῦσιν· ἢ γὰρ οἱ τούτοις φθονοῦντες τιμωμένοις ἄρχουσι τῆς στάσεως, ἢ οὗτοι διὰ τὴν ὑπεροχὴν οὐ θέλουσι μένειν ἐπὶ τῶν ἴσων. Κινοῦνται δ' αἱ πολιτεῖαι καὶ 11
ὅταν τἀναντία εἶναι δοκοῦντα [p]μέρη τῆς πόλεως ἰσάζῃ ἀλλήλοις, οἷον οἱ πλούσιοι καὶ ὁ δῆμος, μέσον δ' ᾖ μικρὸν ἢ μηθὲν πάμπαν· ἂν γὰρ πολὺ ὑπερέχῃ ὁποτερονοῦν τῶν μερῶν πρὸς τὸ φανερῶς κρεῖττον, τὸ λοιπὸν [q]οὐ θέλει κινδυνεύειν. Διὸ 12
καὶ οἱ κατ' ἀρετὴν διαφέροντες οὐ ποιοῦσι στάσιν ὡς εἰπεῖν· ὀλίγοι γὰρ γίγνονται πρὸς πολλούς. Καθόλου μὲν οὖν περὶ πάσας τὰς πολιτείας αἱ ἀρχαὶ καὶ [r]αἰτίαι τῶν στάσεων καὶ τῶν μεταβολῶν τοῦτον ἔχουσι τὸν τρόπον. Κινοῦσι δὲ τὰς πολιτείας ὁτὲ μὲν διὰ βίας ὁτὲ δὲ δι' ἀπάτης, διὰ βίας μὲν ἢ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἢ ὕστερον ἀναγκάζοντες. Καὶ γὰρ ἡ ἀπάτη 13
διττή· ὁτὲ μὲν γὰρ ἐξαπατήσαντες τὸ πρῶτον ἑκόντων μεταβάλλουσι τὴν πολιτείαν, εἶθ' ὕστερον βίᾳ κατέχουσιν ἀκόντων, οἷον ἐπὶ τῶν τετρακοσίων τὸν δῆμον ἐξηπάτησαν, φάσκοντες τὸν βασιλέα χρήματα παρέξειν πρὸς τὸν πόλεμον τὸν πρὸς Λακεδαιμονίους, ψευσάμενοι δὲ κατέχειν ἐπειρῶντο τὴν πολιτείαν· ὁτὲ δὲ ἐξ ἀρχῆς τε πείσαντες καὶ ὕστερον

l *νίκης*] λίβης R^b. m *καὶ ἀναμβρακεία* U^b. n *ἐπιτιθεμένοις* $R^b.V^b$. o *ὁποιωνοῦν* V^b. p *μέρη*] *μέν τι* R^b. q *οὐ θέλει*] *ἐθέλει* R^b. r *αἰτίαι*] *αἱ* $I^b.R^b.V^b$.

πάλιν πεισθέντων ἐκόντων ἄρχουσιν αὐτῶν. Ἁπλῶς μὲν οὖν περὶ πάσας τὰς πολιτείας ἐκ τῶν [s] εἰρημένων συμβέβηκε γίγνεσθαι τὰς μεταβολάς.

5 Καθ' ἕκαστον δ' εἶδος πολιτείας ἐκ τούτων μερίζοντας τὰ συμβαίνοντα δεῖ θεωρεῖν. Αἱ μὲν οὖν δημοκρατίαι μάλιστα μεταβάλλουσι διὰ τὴν τῶν δημαγωγῶν ἀσέλγειαν· τὰ μὲν γὰρ ἰδίᾳ συκοφαντοῦντες τοὺς τὰς οὐσίας ἔχοντας συστρέφουσιν αὐτούς (συνάγει γὰρ καὶ τοὺς ἐχθίστους ὁ κοινὸς φόβος), τὰ δὲ κοινῇ τὸ πλῆθος ἐπάγοντες. Καὶ τοῦτο ἐπὶ
2 πολλῶν ἄν τις ἴδοι γιγνόμενον οὕτως. Καὶ γὰρ ἐν Κῷ ἡ δημοκρατία μετέβαλε πονηρῶν ἐγγενομένων δημαγωγῶν (οἱ γὰρ γνώριμοι συνέστησαν) καὶ ἐν Ῥόδῳ· μισθοφοράν τε γὰρ οἱ δημαγωγοὶ ἐπόριζον, καὶ ἐκώλυον ἀποδιδόναι τὰ ὀφειλόμενα τοῖς τριηράρχοις· οἱ δὲ διὰ τὰς ἐπιφερομένας
3 δίκας ἠναγκάσθησαν συστάντες καταλῦσαι τὸν δῆμον. Κατελύθη δὲ καὶ ἐν Ἡρακλείᾳ ὁ δῆμος μετὰ τὸν ἀποικισμὸν εὐθὺς διὰ τοὺς δημαγωγούς· ἀδικούμενοι γὰρ ὑπ' αὐτῶν οἱ γνώριμοι ἐξέπιπτον, ἔπειτα ἀθροισθέντες [t] οἱ ἐκπίπτοντες καὶ
4 κατελθόντες κατέλυσαν τὸν δῆμον. Παραπλησίως δὲ καὶ ἡ ἐν Μεγάροις κατελύθη δημοκρατία· οἱ γὰρ [v] δημαγωγοί, ἵνα χρήματα ἔχωσι δημεύειν, [w] ἐξέβαλλον πολλοὺς τῶν γνωρίμων, ἕως πολλοὺς ἐποίησαν τοὺς φεύγοντας· οἱ δὲ κατιόντες ἐνίκησαν μαχόμενοι τὸν δῆμον καὶ κατέστησαν τὴν ὀλιγαρχίαν. Συνέβη δὲ ταὐτὸν καὶ περὶ Κύμην ἐπὶ τῆς δημοκρα-
5 τίας ἣν κατέλυσε [x] Θρασύμαχος. Σχεδὸν δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἄν τις ἴδοι θεωρῶν τὰς μεταβολὰς τοῦτον ἐχούσας τὸν τρόπον. Ὅτε μὲν γάρ, ἵνα χαρίζωνται, ἀδικοῦντες τοὺς γνωρίμους συνιστᾶσιν, ἢ τὰς οὐσίας [y] ἀναδάστους ποιοῦντες ἢ τὰς προσόδους ταῖς λειτουργίαις· ὅτε δὲ διαβάλλοντες, ἵν'
6 ἔχωσι δημεύειν τὰ κτήματα τῶν πλουσίων. Ἐπὶ δὲ τῶν ἀρχαίων, ὅτε γένοιτο ὁ αὐτὸς δημαγωγὸς καὶ στρατηγός, εἰς τυραννίδα [z] μετέβαλλον· σχεδὸν γὰρ οἱ πλεῖστοι τῶν ἀρ-

[s] προειρημένων V[b]. [t] οἱ ἐκπίπτοντες om. R[b]. [v] δημαγωγοῦντες pr. R[b]. [w] ἐξέβαλον I[b]. [x] θρασύμαρχος V[b]. [y] ἀναδράστους V[b]. [z] μετέβαλον V[b].

χαίων τυράννων ἐκ δημαγωγῶν γεγόνασιν. Αἴτιον δὲ τοῦ 7
τότε μὲν γίγνεσθαι νῦν δὲ μή, ὅτι τότε μὲν οἱ δημαγωγοὶ
ἦσαν ἐκ τῶν στρατηγούντων (οὐ γάρ πω δεινοὶ ἦσαν λέγειν),
νῦν δὲ τῆς ῥητορικῆς ηὐξημένης οἱ δυνάμενοι λέγειν δημαγω-
γοῦσι μέν, δι' ἀπειρίαν δὲ τῶν πολεμικῶν οὐκ ἐπιτίθενται,
πλὴν εἴ που βραχύ τι γέγονε τοιοῦτον. Ἐγίγνοντο δὲ τυ- 8
ραννίδες πρότερον μᾶλλον ἢ νῦν καὶ διὰ τὸ μεγάλας ἀρχὰς
ἐγχειρίζεσθαί τισιν, ὥσπερ ἐν Μιλήτῳ ἐκ τῆς πρυτανείας·
πολλῶν γὰρ ἦν καὶ μεγάλων κύριος ὁ πρύτανις. Ἔτι δὲ
διὰ τὸ μὴ μεγάλας εἶναι τότε τὰς πόλεις, ἀλλ' ἐπὶ τῶν
ἀγρῶν οἰκεῖν τὸν δῆμον ἄσχολον ὄντα πρὸς τοῖς ἔργοις, οἱ
προστάται τοῦ δήμου, ὅτε πολεμικοὶ γένοιντο, τυραννίδι ἐπε-
τίθεντο. Πάντες δὲ τοῦτο ἔδρων ὑπὸ τοῦ δήμου πιστευθέν- 9
τες, ἡ δὲ πίστις ἦν ἡ ἀπέχθεια ἡ πρὸς τοὺς [a] πλουσίους, οἷον
Ἀθήνησί τε Πεισίστρατος στασιάσας πρὸς τοὺς πεδιακούς,
καὶ Θεαγένης ἐν Μεγάροις τῶν εὐπόρων τὰ κτήνη ἀποσφά-
ξας, λαβὼν παρὰ τὸν ποταμὸν ἐπινέμοντας. Καὶ Διονύσιος 10
[b] κατηγορῶν Δαφναίου καὶ τῶν πλουσίων ἠξιώθη τῆς τυραν-
νίδος, διὰ τὴν ἔχθραν πιστευθεὶς ὡς δημοτικὸς ὤν. Μετα-
βάλλουσι δὲ καὶ ἐκ τῆς πατρίας δημοκρατίας εἰς τὴν νεωτά-
την· ὅπου γὰρ αἱρεταὶ μὲν αἱ ἀρχαί, μὴ ἀπὸ τιμημάτων δέ,
αἱρεῖται δὲ ὁ δῆμος, δημαγωγοῦντες οἱ σπουδαρχιῶντες εἰς
τοῦτο καθιστᾶσιν ὡς κύριον εἶναι τὸν δῆμον καὶ τῶν νόμων.
Ἄκος δὲ τοῦ ἢ μὴ γίνεσθαι ἢ τοῦ γίνεσθαι ἧττον τὸ τὰς 11
φυλὰς φέρειν τοὺς ἄρχοντας, ἀλλὰ μὴ πάντα τὸν δῆμον.
Τῶν μὲν οὖν δημοκρατιῶν αἱ μεταβολαὶ γίγνονται πᾶσαι
σχεδὸν διὰ ταύτας τὰς αἰτίας.

Αἱ δ' ὀλιγαρχίαι μεταβάλλουσι διὰ δύο μάλιστα τρόπους 6
τοὺς φανερωτάτους, ἕνα μὲν ἐὰν ἀδικῶσι τὸ πλῆθος· πᾶς γὰρ
ἱκανὸς γίνεται προστάτης, μάλιστα δ' ὅταν ἐξ αὐτῆς συμβῇ
τῆς ὀλιγαρχίας γίνεσθαι τὸν ἡγεμόνα, καθάπερ ἐν Νάξῳ
Λύγδαμις, ὃς καὶ ἐτυράννησεν ὕστερον τῶν Ναξίων. Ἔχει 12

[a] πλησίους Vb. [b] κατηγορῶν] ἐν μεγάροις Rb.

δὲ καὶ ἡ ἐξ [c] ἄλλων ἀρχὴ στάσεως διαφοράς. [b]Οτὲ μὲν γὰρ ἐξ αὐτῶν τῶν εὐπόρων, οὐ τῶν ὄντων δ' ἐν ταῖς ἀρχαῖς, γίγνεται κατάλυσις, ὅταν ὀλίγοι σφόδρα ὦσιν οἱ ἐν ταῖς τιμαῖς, οἷον ἐν Μασσαλίᾳ καὶ ἐν [d]Ἴστρῳ καὶ ἐν [b]Ηρακλείᾳ καὶ
3 ἐν ἄλλαις πόλεσι συμβέβηκεν. Οἱ γὰρ μὴ μετέχοντες τῶν ἀρχῶν ἐκίνουν, ἕως [d] μετέλαβον οἱ πρεσβύτεροι πρότερον τῶν ἀδελφῶν, ὕστερον δ' οἱ νεώτεροι πάλιν· οὐ γὰρ ἄρχουσιν ἐνιαχοῦ μὲν ἅμα πατήρ τε καὶ υἱός, ἐνιαχοῦ δὲ ὁ πρεσβύτερος καὶ ὁ νεώτερος ἀδελφός. Καὶ ἔνθα μὲν πολιτικωτέρα ἐγένετο [e] ἡ ὀλιγαρχία, [f] ἐν [d]Ἴστρῳ δ' εἰς δῆμον ἀπετελεύτησεν,
4 ἐν [b]Ηρακλείᾳ δ' ἐξ ἐλαττόνων εἰς ἐξακοσίους ἦλθεν. Μετέβαλε δὲ καὶ ἐν Κνίδῳ ἡ ὀλιγαρχία στασιασάντων τῶν γνωρίμων αὐτῶν πρὸς αὐτοὺς διὰ τὸ ὀλίγους μετέχειν καὶ καθάπερ εἴρηται, εἰ πατήρ, υἱὸν μὴ μετέχειν, μηδ' εἰ πλείους ἀδελφοί, ἀλλ' ἢ τὸν πρεσβύτατον· ἐπιλαβόμενος γὰρ στασιαζόντων ὁ δῆμος, καὶ λαβὼν προστάτην ἐκ τῶν γνωρίμων,
5 ἐπιθέμενος ἐκράτησεν· ἀσθενὲς γὰρ τὸ στασιάζον. Καὶ ἐν [d]Ἐρυθραῖς δὲ ἐπὶ τῆς τῶν [g] Βασιλιδῶν ὀλιγαρχίας ἐν τοῖς ἀρχαίοις χρόνοις, καίπερ καλῶς ἐπιμελομένων τῶν ἐν τῇ πολιτείᾳ, ὅμως διὰ τὸ ὑπ' ὀλίγων ἄρχεσθαι ἀγανακτῶν ὁ δῆμος μετέβαλε τὴν πολιτείαν. Κινοῦνται δ' [h] αἱ ὀλιγαρχίαι ἐξ
6 αὐτῶν καὶ διὰ φιλονεικίαν δημαγωγούντων. [b]Η δημαγωγία δὲ διττή, [i] ἡ μὲν ἐν αὐτοῖς τοῖς [k] ὀλίγοις (ἐγγίνεται γὰρ δημαγωγὸς κἂν πάνυ ὀλίγοι ὦσιν, οἷον ἐν τοῖς τριάκοντα [d]Ἀθήνησιν οἱ περὶ Χαρικλέα ἴσχυσαν τοὺς τριάκοντα δημαγωγοῦντες, καὶ ἐν τοῖς τετρακοσίοις οἱ περὶ Φρύνιχον τὸν αὐτὸν τρόπον), ἢ ὅταν τὸν ὄχλον δημαγωγῶσιν οἱ ἐν τῇ ὀλιγαρχίᾳ ὄντες, οἷον ἐν Λαρίσσῃ οἱ πολιτοφύλακες διὰ τὸ αἱρεῖσθαι αὐτοὺς τὸν ὄχλον ἐδημαγώγουν· καὶ ἐν ὅσαις ὀλιγαρχίαις οὐχ οὗτοι αἱροῦνται τὰς ἀρχὰς ἐξ ὧν οἱ ἄρχοντές εἰσιν, ἀλλ' αἱ μὲν ἀρχαὶ ἐκ τιμημάτων μεγάλων εἰσὶν ἢ ἑται-

[c] ἄλλων] αὐτῶν alii. [d] μετέβαλλον V^b. [e] ἡ om. V^b. [f] ἐν Ἴστρῳ— ὀλιγαρχία om. R^b. [g] βασιλίδων codices. [h] αἱ om. R^b. [i] ἡ om. $I^b.R^b.V^b$. [k] λόγοις R^b.

ριῶν, αἱροῦνται δ' οἱ [l]ὁπλῖται ἢ ὁ δῆμος, ὅπερ ἐν [t]Αβύδῳ συνέβαινεν. Καὶ ὅπου τὰ δικαστήρια μὴ ἐκ τοῦ πολιτεύ- 7
ματός ἐστιν· δημαγωγοῦντες γὰρ πρὸς τὰς κρίσεις μεταβάλλουσι τὴν πολιτείαν, ὅπερ καὶ ἐν [u]Ηρακλείᾳ ἐγένετο τῇ ἐν [m]τῷ Πόντῳ. [v]Ετι δ' ὅταν ἔνιοι εἰς ἐλάττους ἔλκωσι τὴν ὀλιγαρχίαν· οἱ γὰρ τὸ ἴσον ζητοῦντες ἀναγκάζονται βοηθὸν ἐπαγαγέσθαι τὸν δῆμον. Γίγνονται δὲ μεταβολαὶ τῆς ὀλι- 8
γαρχίας καὶ ὅταν ἀναλώσωσι τὰ ἴδια ζῶντες ἀσελγῶς· καὶ γὰρ οἱ τοιοῦτοι [n]καινοτομεῖν ζητοῦσι, καὶ [o]ἢ τυραννίδι ἐπιτίθενται αὐτοὶ ἢ κατασκευάζουσιν ἕτερον, [p]ὥσπερ [w]Ιπαρῖνος Διονύσιον ἐν Συρακούσαις. Καὶ ἐν [x]Αμφιπόλει, ᾧ ὄνομα ἦν Κλεότιμος, τοὺς ἐποίκους τοὺς Χαλκιδέων ἤγαγε, καὶ ἐλθόντων διεστασίασεν αὐτοὺς πρὸς τοὺς εὐπόρους. Καὶ 9
ἐν Αἰγίνῃ ὁ τὴν πρᾶξιν [q]τὴν πρὸς Χάρητα πράξας ἐνεχείρησε μεταβαλεῖν τὴν πολιτείαν διὰ τοιαύτην αἰτίαν. [y]Οτε μὲν οὖν ἐπιχειροῦσί τι κινεῖν, ὁτὲ δὲ κλέπτουσι τὰ κοινά· ὅθεν πρὸς αὐτοὺς στασιάζουσιν ἢ οὗτοι ἢ [r]οἱ πρὸς [s]τούτους μαχόμενοι [t]κλέπτοντας, ὅπερ ἐν [z]Απολλωνίᾳ συνέβη τῇ ἐν τῷ Πόντῳ. [a]Ομονοοῦσα δὲ ὀλιγαρχία οὐκ [v]εὐδιάφθορος ἐξ 10
αὐτῆς. Σημεῖον δὲ ἡ ἐν Φαρσάλῳ πολιτεία· ἐκεῖνοι γὰρ ὀλίγοι ὄντες πολλῶν κύριοί εἰσι διὰ τὸ χρῆσθαι σφίσιν αὐτοῖς καλῶς. Καταλύονται δὲ καὶ ὅταν ἐν τῇ ὀλιγαρχίᾳ ἑτέραν ὀλιγαρχίαν ἐμποιῶσιν. Τοῦτο δ' ἐστὶν ὅταν τοῦ παντὸς 11
πολιτεύματος ὀλίγου ὄντος τῶν μεγίστων ἀρχῶν μὴ μετέχωσιν οἱ ὀλίγοι πάντες, ὅπερ ἐν [b]Ηλιδι συνέβη ποτέ· τῆς πολιτείας γὰρ δι' ὀλίγων οὔσης τῶν γερόντων ὀλίγοι πάμπαν ἐγίνοντο διὰ τὸ ἀϊδίους εἶναι ἐνενήκοντα ὄντας, τὴν δ' αἵρεσιν δυναστευτικὴν εἶναι καὶ ὁμοίαν τῇ τῶν ἐν Λακεδαίμονι γερόντων. Γίγνεται δὲ μεταβολὴ τῶν ὀλιγαρχικῶν 12
καὶ ἐν πολέμῳ καὶ ἐν εἰρήνῃ, ἐν μὲν πολέμῳ διὰ τὴν πρὸς τὸν δῆμον ἀπιστίαν στρατιώταις ἀναγκαζομένων χρῆσθαι (ᾧ

l πολῖται Rb. m τῷ om. Vb. n κενοτομεῖν Rb. o ἢ prius om. Rb. p ὥσπερ ὁ ἱππαρῖνος Rb. q τὴν πρὸς] πρὸς τὸν Rb. r οἱ om. Vb. s τούτοις Rb.Vb. t κλέπτοντες Rb.Vb. v εὐδιάφορος Parisiensis 1858.

[w] γὰρ ἂν ἐγχειρίσωσιν, οὗτος πολλάκις γίγνεται τύραννος, ὥσπερ ἐν Κορίνθῳ Τιμοφάνης· ἂν δὲ πλείους, οὗτοι αὐτοῖς περιποιοῦνται δυναστείαν)· ὁτὲ δὲ ταῦτα δεδιότες μεταδιδόασι τῷ πλήθει τῆς πολιτείας διὰ τὸ ἀναγκάζεσθαι τῷ
13 δήμῳ χρῆσθαι. Ἐν δὲ τῇ εἰρήνῃ διὰ τὴν ἀπιστίαν τὴν πρὸς ἀλλήλους ἐγχειρίζουσι τὴν φυλακὴν στρατιώταις καὶ ἄρχοντι μεσιδίῳ, ὃς ἐνίοτε γίνεται κύριος ἀμφοτέρων, ὅπερ [x] συνέβη ἐν Λαρίσσῃ ἐπὶ τῆς τῶν Ἀλευαδῶν ἀρχῆς τῶν περὶ [y] Σῖμον καὶ ἐν Ἀβύδῳ ἐπὶ τῶν [z] ἑταιριῶν ὧν ἦν μία ἡ Ἰφιά-
14 δου. Γίνονται δὲ στάσεις καὶ ἐκ τοῦ περιωθεῖσθαι ἑτέρους ὑφ' ἑτέρων τῶν ἐν τῇ ὀλιγαρχίᾳ αὐτῶν καὶ καταστασιάζεσθαι κατὰ γάμους ἢ δίκας, οἷον ἐκ γαμικῆς μὲν αἰτίας αἱ εἰρημέναι πρότερον, καὶ τὴν ἐν Ἐρετρίᾳ δ' ὀλιγαρχίαν τὴν τῶν ἱππέων Διαγόρας [δὲ] κατέλυσεν ἀδικηθεὶς περὶ γάμον.
15 Ἐκ δὲ [a] δικαστηρίου κρίσεως ἡ ἐν Ἡρακλείᾳ στάσις [b] ἐγένετο καὶ ἐν Θήβαις, ἐπ' αἰτίᾳ μοιχείας δικαίως μὲν στασιωτικῶς δὲ ποιησαμένων τὴν κόλασιν τῶν μὲν ἐν Ἡρακλείᾳ κατ' [c] Εὐρυτίωνος, τῶν δ' ἐν Θήβαις κατ' Ἀρχίου· ἐφιλονείκησαν γὰρ
16 αὐτοὺς οἱ ἐχθροὶ ὥστε δεθῆναι ἐν ἀγορᾷ ἐν τῷ κύφωνι. Πολλαὶ δὲ [d] καὶ διὰ τὸ ἄγαν δεσποτικὰς εἶναι τὰς ὀλιγαρχίας ὑπὸ τῶν ἐν τῇ πολιτείᾳ τινῶν [e] δυσχερανάντων κατελύθησαν, ὥσπερ ἡ ἐν Κνίδῳ καὶ ἡ ἐν Χίῳ ὀλιγαρχία. Γίγνονται δὲ [f] καὶ ἀπὸ συμπτώματος μεταβολαὶ καὶ τῆς καλουμένης πολιτείας καὶ τῶν ὀλιγαρχιῶν ἐν ὅσαις ἀπὸ τιμήματος βουλεύ-
17 ουσι καὶ δικάζουσι καὶ τὰς ἄλλας ἀρχὰς ἄρχουσιν. Πολλάκις γὰρ τὸ ταχθὲν πρῶτον τίμημα πρὸς τοὺς παρόντας καιρούς, ὥστε μετέχειν ἐν μὲν τῇ ὀλιγαρχίᾳ ὀλίγους ἐν δὲ τῇ πολιτείᾳ τοὺς μέσους, εὐετηρίας γιγνομένης δι' εἰρήνην ἢ δι' ἄλλην τιν' εὐτυχίαν συμβαίνει πολλαπλασίου γίγνεσθαι τιμήματος ἀξίας τὰς [g] αὐτὰς κτήσεις, ὥστε πάντας πάντων μετέχειν, ὁτὲ

[w] γὰρ ἐγχειρήσουσιν 1858. [x] συνέβη λαρίσαι R^b. [y] σάμον codices. [z] ἑταιρειῶν $I^b.V^b$. [a] δικαστηρίων 1858. [b] ἐγίνετο 1858. [c] εὐριτίωνος $I^b.V^b$. [d] καὶ om. R^b. [e] δυσχερανόντων R^b. [f] καὶ post δὲ om. R^b. [g] αὐτὰς om. 1858.

μὲν ἐκ προσαγωγῆς καὶ κατὰ μικρὸν γινομένης τῆς μεταβολῆς καὶ λανθανούσης, ὁτὲ δὲ καὶ θᾶττον. Αἱ μὲν [h] οὖν 18
ὀλιγαρχίαι μεταβάλλουσι καὶ στασιάζουσι διὰ τοιαύτας αἰτίας. Ὅλως δὲ [i] καὶ αἱ δημοκρατίαι καὶ ὀλιγαρχίαι ἐξίστανται ἐνίοτε οὐκ εἰς τὰς ἐναντίας πολιτείας ἀλλ' εἰς τὰς ἐν τῷ αὐτῷ γένει, οἷον ἐκ τῶν ἐννόμων δημοκρατιῶν καὶ ὀλιγαρχιῶν εἰς [k] τὰς κυρίους καὶ ἐκ τούτων εἰς ἐκείνας.

Ἐν δὲ ταῖς ἀριστοκρατίαις γίγνονται αἱ στάσεις αἱ μὲν 7
διὰ τὸ ὀλίγους τῶν τιμῶν μετέχειν, ὅπερ εἴρηται κινεῖν καὶ τὰς ὀλιγαρχίας διὰ τὸ καὶ τὴν ἀριστοκρατίαν ὀλιγαρχίαν εἶναί πως· ἐν ἀμφοτέραις γὰρ ὀλίγοι οἱ ἄρχοντες, οὐ μέντοι διὰ ταὐτὸν ὀλίγοι, ἐπεὶ δοκεῖ γε διὰ ταῦτα καὶ ἡ ἀριστοκρατία ὀλιγαρχία εἶναι. Μάλιστα δὲ τοῦτο συμβαίνειν 2
ἀναγκαῖον, ὅταν ᾖ τὸ πλῆθος τῶν πεφρονηματισμένων ὡς ὅμοιον κατ' ἀρετήν, οἷον ἐν Λακεδαίμονι οἱ λεγόμενοι Παρθενίαι (ἐκ τῶν ὁμοίων γὰρ ἦσαν), οὓς [l] φωράσαντες ἐπιβουλεύσαντας ἀπέστειλαν Τάραντος οἰκιστάς. Ἢ ὅταν [m] τινὲς ἀτιμάζωνται μεγάλοι ὄντες καὶ μηθενὸς ἧττους κατ' ἀρετὴν ὑπὸ τινῶν ἐντιμοτέρων, οἷον Λύσανδρος ὑπὸ τῶν βασιλέων. Ἢ ὅταν ἀνδρώδης τις ὢν μὴ [n] μετέχῃ τῶν τιμῶν, οἷον Κινά- 3
δων ὁ τὴν ἐπ' Ἀγησιλάῳ συστήσας ἐπίθεσιν ἐπὶ τοὺς Σπαρτιάτας. Ἔτι ὅταν οἱ μὲν ἀπορῶσι λίαν, οἱ δ' εὐπορῶσιν· καὶ μάλιστα ἐν τοῖς πολέμοις τοῦτο γίνεται. Συνέβη δὲ καὶ τοῦτο ἐν Λακεδαίμονι ὑπὸ τὸν [o] Μεσσηνιακὸν πόλεμον. Δῆ- 4
λον δὲ καὶ τοῦτο ἐκ τῆς Τυρταίου ποιήσεως τῆς καλουμένης Εὐνομίας· θλιβόμενοι γάρ τινες διὰ τὸν πόλεμον ἠξίουν [p] ἀνάδαστον ποιεῖν τὴν χώραν. Ἔτι [q] ἐάν τις μέγας ᾖ καὶ δυνάμενος ἔτι μείζων εἶναι, ἵνα μοναρχῇ, ὥσπερ ἐν Λακεδαίμονι δοκεῖ Παυσανίας ὁ στρατηγήσας κατὰ τὸν Μηδικὸν πόλεμον καὶ ἐν Καρχηδόνι Ἄννων. Λύονται δὲ μάλιστα 5
αἵ τε πολιτεῖαι καὶ [r] αἱ ἀριστοκρατίαι διὰ τὴν ἐν αὐτῇ [r] τῇ

h οὖν om. R[b]. i καὶ post δὲ om. 1858. k τὰς] τοὺς V[b]. l φωρέσαντα R[b]. m τινὰς ἀτιμάζοντα R[b]. n μετέσχη V[b]. o μεσηνιακὸν V[b]. p ἀνάδατον V[b]. q ἔτι om. R[b]. r αἱ et mox τῇ om. idem.

πολιτείᾳ τοῦ δικαίου παρέκβασιν. Ἀρχὴ γὰρ τὸ μὴ μεμῖχθαι καλῶς ἐν μὲν τῇ πολιτείᾳ δημοκρατίαν καὶ ὀλιγαρχίαν, ἐν δὲ τῇ ἀριστοκρατίᾳ ταῦτά τε καὶ τὴν ἀρετήν, [s] μάλιστα δὲ τὰ δύο· λέγω δὲ τὰ δύο δῆμον καὶ ὀλιγαρχίαν· ταῦτα γὰρ αἱ πολιτεῖαί τε πειρῶνται μιγνύναι καὶ αἱ πολ-6λαὶ τῶν καλουμένων [t] ἀριστοκρατιῶν. Διαφέρουσι γὰρ τῶν ὀνομαζομένων πολιτειῶν αἱ ἀριστοκρατίαι τούτῳ, καὶ διὰ τοῦτ' εἰσὶν αἱ μὲν ἧττον αἱ δὲ μᾶλλον μόνιμοι αὐτῶν. Τὰς γὰρ ἀποκλινούσας μᾶλλον πρὸς τὴν ὀλιγαρχίαν ἀριστοκρατίας καλοῦσιν, τὰς δὲ πρὸς τὸ πλῆθος πολιτείας. Διόπερ ἀσφαλέστεραι αἱ τοιαῦται τῶν ἑτέρων εἰσίν· κρεῖττόν τε γὰρ τὸ πλεῖον, [v] καὶ μᾶλλον ἀγαπῶσιν [w] ἴσον ἔχοντες. 7Οἱ δ' ἐν ταῖς εὐπορίαις, ἂν ἡ πολιτεία διδῷ τὴν ὑπεροχήν, ὑβρίζειν ζητοῦσι καὶ πλεονεκτεῖν. [u] Ὅλως δ' ἐφ' ὁπότερον ἂν ἐγκλίνῃ ἡ πολιτεία, ἐπὶ ταῦτα μεθίσταται ἑκατέρων τὸ σφέτερον αὐξανόντων, οἷον ἡ μὲν πολιτεία εἰς δῆμον, ἀρι-8στοκρατία δ' εἰς ὀλιγαρχίαν. [n] Ἢ εἰς τἀναντία, οἷον ἡ μὲν ἀριστοκρατία εἰς δῆμον (ὡς ἀδικούμενοι γὰρ περισπῶσιν εἰς τοὐναντίον οἱ ἀπορώτεροι), αἱ δὲ πολιτεῖαι εἰς ὀλιγαρχίαν· [x] μόνον γὰρ μόνιμον τὸ κατ' ἀξίαν ἴσον καὶ τὸ ἔχειν τὰ 9αὑτῶν. Συνέβη δὲ τὸ εἰρημένον ἐν Θουρίοις· διὰ μὲν γὰρ τὸ ἀπὸ πλείονος τιμήματος εἶναι τὰς ἀρχὰς εἰς ἔλαττον μετέβη καὶ εἰς ἀρχεῖα πλείω, διὰ δὲ τὸ τὴν χώραν ὅλην τοὺς γνωρίμους συγκτήσασθαι παρὰ τὸν νόμον· ἡ γὰρ πολιτεία ὀλιγαρχικωτέρα ἦν, ὥστε ἐδύναντο πλεονεκτεῖν· ὁ δὲ δῆμος γυμνασθεὶς ἐν τῷ πολέμῳ τῶν φρουρῶν ἐγένετο κρείττων, ἕως ἀφεῖσαν [y] τῆς χώρας ὅσοι πλείω ἦσαν ἔχοντες. 10Ἔτι διὰ τὸ πάσας τὰς ἀριστοκρατικὰς πολιτείας ὀλιγαρχικὰς εἶναι μᾶλλον πλεονεκτοῦσιν οἱ γνώριμοι, οἷον καὶ ἐν Λακεδαίμονι εἰς ὀλίγους αἱ οὐσίαι ἔρχονται· καὶ ἔξεστι ποιεῖν ὅ τι ἂν θέλωσι [z] τοῖς γνωρίμοις μᾶλλον, καὶ κηδεύειν ὅτῳ

[s] μάλιστα δὲ] μάλιστα δὲ καὶ Ib. [t] ἀριστοκρατειῶν Vb. [v] καὶ] καὶ γὰρ Vb. [w] ἴσον] ἧττον Rb, om. Ib. [x] μόνον] μόνιμον Vb. [y] τὴν χώραν Ib.Vb. [z] τοῖς—θέλωσιν om. Rb.

θέλωσιν. Διὸ καὶ ἡ Λοκρῶν πόλις ἀπώλετο ἐκ τῆς πρὸς Διονύσιον κηδείας· ὃ ἐν δημοκρατίᾳ οὐκ ἂν ἐγένετο, οὐδ' ἂν ἐν ἀριστοκρατίᾳ [a] εὖ μεμιγμένῃ. Μάλιστα δὲ λανθάνουσιν 11
αἱ ἀριστοκρατίαι μεταβάλλουσαι τῷ λύεσθαι κατὰ μικρόν, ὅπερ εἴρηται ἐν τοῖς πρότερον καθόλου κατὰ πασῶν τῶν πολιτειῶν, ὅτι αἴτιον τῶν μεταβολῶν καὶ τὸ μικρόν ἐστιν· ὅταν γάρ τι προῶνται τῶν πρὸς τὴν πολιτείαν, μετὰ τοῦτο καὶ ἄλλο [b] μικρῷ μεῖζον εὐχερέστερον κινοῦσιν, ἕως ἂν πάντα κινήσωσι τὸν κόσμον. Συνέβη [c] δὲ τοῦτο καὶ ἐπὶ τῆς [d] Θουρίων πολιτείας. Νόμου γὰρ ὄντος διὰ πέντε ἐτῶν στρατηγεῖν, γενόμενοί [e] τινες πολεμικοὶ τῶν νεωτέρων καὶ [f] παρὰ τῷ πλήθει τῶν φρουρῶν εὐδοκιμοῦντες, καταφρονήσαντες τῶν ἐν τοῖς πράγμασι καὶ νομίζοντες ῥᾳδίως κατασχήσειν, τοῦτον τὸν νόμον λύειν ἐπεχείρησαν πρῶτον, ὥστ' ἐξεῖναι τοὺς αὐτοὺς συνεχῶς στρατηγεῖν, ὁρῶντες τὸν δῆμον αὐτοὺς χειροτονήσοντα προθύμως. Οἱ δ' ἐπὶ τούτῳ τεταγμένοι τῶν ἀρ- 13
χόντων, οἱ καλούμενοι σύμβουλοι, ὁρμήσαντες τὸ πρῶτον ἐναντιοῦσθαι συνεπείσθησαν, ὑπολαμβάνοντες τοῦτον [g] κινήσαντας τὸν νόμον ἐάσειν τὴν ἄλλην πολιτείαν, ὕστερον δὲ βουλόμενοι κωλύειν ἄλλων κινουμένων οὐκέτι πλέον ἐποίουν οὐθέν, ἀλλὰ [h] μετέβαλεν ἡ τάξις πᾶσα τῆς πολιτείας εἰς δυναστείαν τῶν ἐπιχειρησάντων νεωτερίζειν. Πᾶσαι δ' αἱ πο- 14
λιτεῖαι λύονται ὁτὲ μὲν ἐξ αὐτῶν ὁτὲ δ' ἔξωθεν, ὅταν ἐναντία πολιτεία ᾖ ἢ πλησίον ἢ πόρρω μὲν ἔχουσα δὲ δύναμιν. Ὅπερ συνέβαινεν ἐπ' Ἀθηναίων καὶ Λακεδαιμονίων· οἱ μὲν γὰρ Ἀθηναῖοι πανταχοῦ τὰς ὀλιγαρχίας, οἱ δὲ Λάκωνες τοὺς δήμους κατέλυον. Ὅθεν μὲν οὖν αἱ μεταβολαὶ γίγνονται τῶν πολιτειῶν καὶ αἱ στάσεις, εἴρηται σχεδόν.

Περὶ δὲ σωτηρίας καὶ κοινῇ καὶ χωρὶς ἑκάστης πολιτείας 8
ἐχόμενόν ἐστιν εἰπεῖν. Πρῶτον μὲν οὖν δῆλον ὅτι, εἴπερ ἔχομεν δι' ὧν φθείρονται αἱ πολιτεῖαι, ἔχομεν καὶ δι' ὧν

[a] εὖ] ἢ V[b]. [b] μικρῶν R[b]. [c] δὲ] καὶ R[b]. [d] θουρείων R[b]. [e] τινες] δέ τινες R[b]. [f] παρὰ om. R[b]. [g] κινήσαντες V[b]. [h] μετέβαλλον I[b].V[b].

σώζονται· τῶν γὰρ ἐναντίων τἀναντία ποιητικά, φθορὰ δὲ
2 σωτηρίᾳ ἐναντίον. [1]Ἐν μὲν οὖν ταῖς εὖ κεκραμέναις πολι-
τείαις, ὥσπερ ἄλλο τι δεῖ τηρεῖν ὅπως μηθὲν παρανομῶσι,
καὶ μάλιστα τὸ μικρὸν φυλάττειν· λανθάνει γὰρ [i]ἐπεισ-
δύουσα ἡ παράβασις, ὥσπερ τὰς οὐσίας αἱ μικραὶ δαπάναι
3 δαπανῶσι πολλάκις γινόμεναι. Λανθάνει δὲ ἡ μετάβασις
διὰ τὸ μὴ ἀθρόα γίγνεσθαι· παραλογίζεται γὰρ ἡ διάνοια
ὑπ' αὐτῶν, ὥσπερ ὁ σοφιστικὸς λόγος· εἰ ἕκαστον μικρόν,
καὶ πάντα. Τοῦτο δ' ἔστι μὲν ὡς, ἔστι δ' ὡς οὔ· τὸ γὰρ
ὅλον καὶ τὰ πάντα οὐ μικρόν, ἀλλὰ σύγκειται ἐκ μικρῶν.
4 Μίαν μὲν οὖν φυλακὴν πρὸς ταύτην τὴν ἀρχὴν δεῖ ποιεῖσθαι,
ἔπειτα μὴ πιστεύειν τοῖς σοφίσματος χάριν πρὸς τὸ πλῆθος
συγκειμένοις· ἐξελέγχεται γὰρ ὑπὸ τῶν ἔργων. Ποῖα
δὲ λέγομεν τῶν πολιτειῶν σοφίσματα, πρότερον εἴρηται.
5 [k]Ἔτι δ' ὁρᾶν ὅτι ἔνιαι μένουσιν οὐ μόνον ἀριστοκρατίαι
ἀλλὰ καὶ ὀλιγαρχίαι οὐ διὰ τὸ ἀσφαλεῖς εἶναι [l]τὰς πολι-
τείας, ἀλλὰ διὰ τὸ εὖ χρῆσθαι τοὺς ἐν ταῖς ἀρχαῖς γινο-
μένους καὶ τοῖς ἔξω τῆς πολιτείας καὶ τοῖς ἐν τῷ πολιτεύ-
ματι, τοὺς [m]μὲν μὴ μετέχοντας τῷ μὴ ἀδικεῖν καὶ τῷ τοὺς
ἡγεμονικοὺς αὐτῶν εἰσάγειν εἰς τὴν πολιτείαν, καὶ τοὺς μὲν
φιλοτίμους μὴ ἀδικεῖν εἰς ἀτιμίαν τοὺς δὲ πολλοὺς εἰς κέρ-
δος, πρὸς αὐτοὺς δὲ καὶ τοὺς μετέχοντας τῷ χρῆσθαι ἀλλή-
6 λοις δημοτικῶς. [n]Ὁ γὰρ ἐπὶ τοῦ πλήθους ζητοῦσιν οἱ δη-
μοτικοὶ τὸ ἴσον, τοῦτ' ἐπὶ τῶν ὁμοίων οὐ μόνον δίκαιον
ἀλλὰ καὶ συμφέρον ἐστίν. Διὸ ἐὰν πλείους ὦσιν ἐν τῷ πο-
λιτεύματι, πολλὰ συμφέρει τῶν δημοτικῶν νομοθετημάτων,
οἷον τὸ ἐξαμήνους τὰς ἀρχὰς εἶναι, ἵνα πάντες οἱ ὅμοιοι με-
τέχωσιν· ἔστι γὰρ ὥσπερ δῆμος ἤδη οἱ ὅμοιοι, διὸ καὶ ἐν
τούτοις ἐγγίγνονται δημαγωγοὶ πολλάκις, ὥσπερ εἴρηται
7 πρότερον. [o]Ἔπειθ' ἧττον εἰς δυναστείας ἐμπίπτουσιν αἱ ὀλι-
γαρχίαι καὶ ἀριστοκρατίαι. Οὐ γὰρ ὁμοίως ῥᾴδιον κακουρ-
γῆσαι ὀλίγον χρόνον ἄρχοντας καὶ πολύν, ἐπεὶ διὰ τοῦτο

i ἐπεισδύουσα—μετάβασις] ἡ δαπάνη $l^b.R^b.V^b$. k ἔστι l^b. l τὰς] τῆς V^b. m μὲν om. R^b.

ἐν ταῖς ὀλιγαρχίαις καὶ δημοκρατίαις γίγνονται τυραννίδες· ἢ γὰρ οἱ μέγιστοι ἐν ἑκατέρᾳ ἐπιτίθενται τυραννίδι, ἔνθα μὲν οἱ δημαγωγοὶ ἔνθα δ' οἱ δυνάσται, ἢ οἱ τὰς μεγίστας ἔχοντες ἀρχάς, ὅταν πολὺν χρόνον ἄρχωσιν. Σώζονται δ' 8
αἱ πολιτεῖαι οὐ μόνον διὰ τὸ πόρρω εἶναι τῶν [n] διαφθειρόντων, ἀλλ' ἐνίοτε καὶ διὰ τὸ ἐγγύς· φοβούμενοι γὰρ διὰ χειρῶν ἔχουσι μᾶλλον τὴν πολιτείαν, ὥστε δεῖ τοὺς τῆς πολιτείας φροντίζοντας φόβους παρασκευάζειν, ἵνα φυλάττωσι καὶ μὴ καταλύωσιν ὥσπερ νυκτερινὴν φυλακὴν τὴν τῆς πολιτείας τήρησιν, καὶ τὸ πόρρω ἐγγὺς ποιεῖν. [o]Ἔτι τὰς τῶν 9
γνωρίμων φιλονεικίας καὶ στάσεις καὶ διὰ τῶν νόμων πειρᾶσθαι δεῖ φυλάττειν, καὶ τοὺς ἔξω τῆς φιλονεικίας ὄντας, πρὶν [o] παρειληφέναι καὶ αὐτούς, ὡς τὸ ἐν ἀρχῇ γινόμενον κακὸν γνῶναι οὐ τοῦ τυχόντος ἀλλὰ πολιτικοῦ ἀνδρός. Πρὸς 10
δὲ τὴν [p] διὰ τὰ τιμήματα γιγνομένην μεταβολὴν ἐξ ὀλιγαρχίας καὶ πολιτείας, ὅταν συμβαίνῃ τοῦτο μενόντων μὲν [q] τῶν αὐτῶν τιμημάτων εὐπορίας δὲ νομίσματος γιγνομένης, συμφέρει τοῦ τιμήματος ἐπισκοπεῖν τοῦ κοινοῦ τὸ πλῆθος πρὸς τὸ παρελθὸν [[r] κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον], ἐν ὅσαις μὲν πόλεσι τιμῶνται κατ' ἐνιαυτόν, ἐν δὲ ταῖς μείζοσι διὰ τριετηρίδος ἢ πενταετηρίδος· κἂν ᾖ πολλαπλάσιον ἢ πολλοστημόριον τοῦ πρότερον, ἐν ᾧ αἱ τιμήσεις κατέστησαν τῆς πολιτείας, νόμον εἶναι καὶ τὰ τιμήματα ἐπιτείνειν ἢ ἀνιέναι, ἐὰν μὲν ὑπερβάλλῃ, ἐπιτείνοντας κατὰ τὴν πολλαπλασίωσιν, ἐὰν δ' ἐλλείπῃ, ἀνιέντας καὶ ἐλάττω ποιοῦντας τὴν τίμησιν. [t]Ἐν 11
μὲν γὰρ ταῖς ὀλιγαρχίαις καὶ ταῖς πολιτείαις μὴ ποιούντων μὲν οὕτως ἔνθα μὲν ὀλιγαρχίαν ἔνθα δὲ δυναστείαν γίγνεσθαι συμβαίνει, ἐκείνως δὲ ἐκ μὲν πολιτείας δημοκρατίαν, ἐκ δ' ὀλιγαρχίας πολιτείαν ἢ δῆμον. Κοινὸν δὲ καὶ ἐν δήμῳ 12
καὶ [s] ὀλιγαρχίᾳ [[t] καὶ μοναρχίᾳ] καὶ πάσῃ πολιτείᾳ μήτ' αὐξάνειν λίαν μηθένα παρὰ τὴν συμμετρίαν, ἀλλὰ μᾶλλον

[n] φθειρόντων R^b. [o] περιληφέναι V^b. [p] διὰ τιμήματος V^b. [q] τῶν om. V^b. [r] κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον post ἐνιαυτόν vetus interpres. [s] ὀλιγαρχίαν R^b. [t] καὶ μοναρχίᾳ om. $I^b.R^b.V^b$.

πειρᾶσθαι μικρὰς καὶ πολυχρονίους διδόναι τιμὰς ἢ ταχὺ μεγάλας (διαφθείρονται γάρ, καὶ φέρειν οὐ παντὸς ἀνδρὸς εὐτυχίαν), εἰ δὲ μή, μή [v]τοί γ' ἀθρόας δόντας ἀφαιρεῖσθαι πάλιν ἀθρόας, ἀλλ' ἐκ προσαγωγῆς· [w]καὶ μάλιστα μὲν πειρᾶσθαι τοῖς νόμοις οὕτως ἄγειν ὥστε μηθένα ἐγγίγνεσθαι πολὺ ὑπερέχοντα δυνάμει μήτε φίλων μήτε χρημάτων, εἰ δὲ μή, [x]ἀποδημητικὰς ποιεῖσθαι τὰς παραστάσεις αὐτῶν.

13 Ἐπεὶ δὲ καὶ διὰ τοὺς ἰδίους βίους νεωτερίζουσιν, δεῖ ἐμποιεῖν ἀρχήν τινα τὴν ἐποψομένην τοὺς ζῶντας ἀσυμφόρως πρὸς τὴν πολιτείαν, ἐν μὲν δημοκρατίᾳ πρὸς τὴν δημοκρατίαν, ἐν δὲ ὀλιγαρχίᾳ πρὸς τὴν ὀλιγαρχίαν· ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἄλλων πολιτειῶν ἑκάστῃ. Καὶ τὸ εὐημεροῦν δὲ τῆς πόλεως

14 ἀνὰ μέρος φυλάττεσθαι διὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας. Τούτου δ' [y]ἄκος τὸ ἀεὶ τοῖς ἀντικειμένοις μορίοις ἐγχειρίζειν τὰς πράξεις καὶ τὰς ἀρχάς· λέγω δ' ἀντικεῖσθαι τοὺς ἐπιεικεῖς τῷ πλήθει καὶ τοὺς ἀπόρους τοῖς εὐπόροις. Καὶ τὸ πειρᾶσθαι ἢ συμμιγνύναι τὸ τῶν ἀπόρων πλῆθος καὶ τὸ τῶν εὐπόρων, ἢ τὸ μέσον αὔξειν· τοῦτο γὰρ διαλύει τὰς διὰ τὴν ἀνισότητα

15 στάσεις. Μέγιστον δὲ ἐν πάσῃ πολιτείᾳ [z]τὸ καὶ τοῖς νόμοις καὶ τῇ ἄλλῃ οἰκονομίᾳ οὕτω τετάχθαι ὥστε μὴ εἶναι τὰς ἀρχὰς κερδαίνειν. Τοῦτο δὲ μάλιστα ἐν ταῖς ὀλιγαρ-

16 χικαῖς δεῖ τηρεῖν. Οὐ γὰρ οὕτως ἀγανακτοῦσιν εἰργόμενοι τοῦ ἄρχειν οἱ πολλοί, ἀλλὰ καὶ χαίρουσιν ἐάν τις ἐᾷ πρὸς τοῖς ἰδίοις σχολάζειν, ὡς ἐὰν οἴωνται τὰ κοινὰ κλέπτειν τοὺς ἄρχοντας· τότε δ' ἀμφότερα λυπεῖ, τό τε τῶν τιμῶν μὴ

17 μετέχειν καὶ τὸ τῶν κερδῶν. Μοναχῶς δὲ καὶ ἐνδέχεται ἅμα εἶναι δημοκρατίαν καὶ ἀριστοκρατίαν, εἰ τοῦτο κατασκευάσειέ τις· ἐνδέχοιτο γὰρ ἂν καὶ τοὺς γνώριμους καὶ τὸ πλῆθος ἔχειν ἃ βούλονται ἀμφοτέρους. Τὸ μὲν γὰρ ἐξεῖναι πᾶσιν ἄρχειν δημοκρατικόν, τὸ δὲ τοὺς γνωρίμους εἶναι ἐν

18 ταῖς ἀρχαῖς ἀριστοκρατικόν. Τοῦτο δ' ἔσται, ὅταν μὴ [a]ᾖ κερδαίνειν ἀπὸ τῶν ἀρχῶν. Οἱ γὰρ ἄποροι οὐ βουλήσονται

[v] τι $I^b.R^b.V^b$. [w] καὶ om. $I^b.R^b.V^b$. [x] ἀποδημοτικὰς V^b. [y] εὖκος V^b. [z] τὸ καὶ] καὶ τὸ I^b. [a] ᾖ] οὐ R^b.

ἄρχειν τῷ μηδὲν κερδαίνειν, ἀλλὰ πρὸς τοῖς ἰδίοις εἶναι μᾶλλον· οἱ δ' εὔποροι δυνήσονται διὰ τὸ [b]μηδὲν προσδεῖσθαι τῶν κοινῶν, ὥστε συμβήσεται τοῖς μὲν ἀπόροις γίγνεσθαι εὐπόροις διὰ [c]τὸ [d]διατρίβειν πρὸς τοῖς ἔργοις, τοῖς δὲ γνωρίμοις μὴ ἄρχεσθαι ὑπὸ τῶν τυχόντων. Τοῦ μὲν οὖν μὴ κλέπτε- 19
σθαι τὰ κοινὰ ἡ παράδοσις γιγνέσθω τῶν χρημάτων [e]παρόντων πάντων τῶν πολιτῶν, καὶ ἀντίγραφα κατὰ [f]φρατρίας καὶ λόχους καὶ φυλὰς τιθέσθωσαν· τοῦ δὲ ἀκερδῶς ἄρχειν τιμὰς εἶναι δεῖ νενομοθετημένας τοῖς εὐδοκιμοῦσιν. Δεῖ δ' ἐν μὲν ταῖς δημοκρατίαις τῶν εὐπόρων φείδεσθαι, μὴ 20
μόνον τὰς κτήσεις μὴ ποιεῖν ἀναδάστους, ἀλλὰ μηδὲ τοὺς καρπούς, ὃ ἐν ἐνίαις τῶν πολιτειῶν λανθάνει γιγνόμενον· βέλτιον δὲ καὶ βουλομένους κωλύειν λειτουργεῖν τὰς δαπανηρὰς μὲν μὴ χρησίμους δὲ λειτουργίας, οἷον χορηγίας καὶ [g]λαμπαδαρχίας καὶ ὅσαι ἄλλαι τοιαῦται· ἐν δ' ὀλιγαρχίᾳ τῶν ἀπόρων ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι πολλήν, καὶ τὰς ἀρχὰς ἀφ' ὧν λήμματα τούτοις ἀπονέμειν, κἂν τις ὑβρίσῃ τῶν εὐπόρων εἰς τούτους, μείζω τὰ ἐπιτίμια εἶναι ἢ ἂν σφῶν αὐτῶν, καὶ τὰς κληρονομίας μὴ κατὰ δόσιν εἶναι ἀλλὰ κατὰ γένος, μηδὲ πλειόνων ἢ μιᾶς τὸν αὐτὸν κληρονομεῖν· οὕτω γὰρ ἂν ὁμαλώτεραι αἱ οὐσίαι εἶεν καὶ τῶν ἀπόρων εἰς εὐπο- 21
ρίαν ἂν καθίσταιντο πλείους. Συμφέρει δὲ καὶ ἐν δημοκρατίᾳ καὶ ἐν ὀλιγαρχίᾳ τῶν ἄλλων ἢ ἰσότητα ἢ προεδρίαν νέμειν τοῖς ἧττον κοινωνοῦσι τῆς πολιτείας, ἐν μὲν δήμῳ τοῖς εὐπόροις, ἐν δ' ὀλιγαρχίᾳ τοῖς ἀπόροις, πλὴν ὅσαι ἀρχαὶ κύριαι τῆς πολιτείας· [h]ταύτας δὲ τοῖς ἐκ τῆς πολιτείας ἐγχειρίζειν μόνοις ἢ πλείοσιν.

Τρία δέ τινα χρὴ ἔχειν τοὺς μέλλοντας ἄρξειν τὰς κυρίας 9
ἀρχάς, πρῶτον μὲν φιλίαν πρὸς τὴν καθεστῶσαν πολιτείαν, ἔπειτα δύναμιν μεγίστην τῶν ἔργων τῆς ἀρχῆς, τρίτον δ' ἀρετὴν καὶ δικαιοσύνην ἐν ἑκάστῃ πολιτείᾳ τὴν πρὸς τὴν πο-

[b] μηδενὸς $R^b.V^b$. [c] τὸ] τὸ μὴ R^b. [d] τρίβειν V^b. [e] πάντων παρόντων R^b. [f] φατρίας καὶ λόγους $I^b.V^b$. [g] λαμπαρχίας R^b. [h] ταύτας—πολιτείας om. I^b.

λιτείαν· εἰ γὰρ μὴ ταὐτὸν τὸ δίκαιον κατὰ πάσας τὰς πολι-
2 τείας, ἀνάγκη καὶ τῆς δικαιοσύνης εἶναι διαφοράς. Ἔχει δ' ἀπορίαν, ὅταν μὴ συμβαίνῃ ταῦτα πάντα περὶ τὸν αὐτόν, πῶς χρὴ ποιεῖσθαι τὴν διαίρεσιν· οἷον εἰ στρατηγικὸς μέν τις εἴη, πονηρὸς δὲ καὶ μὴ [i]τῇ πολιτείᾳ φίλος, ὁ δὲ δίκαιος καὶ φίλος, πῶς δεῖ ποιεῖσθαι τὴν αἵρεσιν; Ἔοικε δὲ δεῖν βλέπειν εἰς δύο, τίνος πλεῖον μετέχουσι πάντες καὶ τίνος ἔλατ-
3 τον. Διὸ ἐν [k]στρατηγίᾳ μὲν εἰς τὴν ἐμπειρίαν μᾶλλον τῆς ἀρετῆς· ἔλαττον γὰρ στρατηγίας μετέχουσι, τῆς δ' ἐπιεικείας πλεῖον· ἐν δὲ φυλακῇ καὶ ταμιείᾳ τἀναντία· πλείονος γὰρ ἀρετῆς δεῖται ἢ ὅσην οἱ πολλοὶ ἔχουσιν, ἡ δὲ ἐπιστήμη
4 κοινὴ πᾶσιν. Ἀπορήσειε δ' ἄν τις κἂν δύναμις ὑπάρχῃ τῆς πολιτείας καὶ φιλία, τί δεῖ τῆς ἀρετῆς; Ποιήσει γὰρ τὰ συμφέροντα [l]καὶ τὰ δύο. Ἢ ὅτι ἐνδέχεται τοὺς τὰ δύο ταῦτα ἔχοντας ἀκρατεῖς εἶναι, ὥστε καθάπερ καὶ αὐτοῖς οὐχ ὑπηρετοῦσιν εἰδότες καὶ φιλοῦντες αὐτούς, οὕτω καὶ πρὸς τὸ
5 κοινὸν οὐθὲν [m]κωλύει ἔχειν [n]ἐνίους. Ἁπλῶς δέ, ὅσα ἐν τοῖς νόμοις ὡς συμφέροντα λέγομεν ταῖς πολιτείαις, ἅπαντα ταῦτα σώζει τὰς πολιτείας. Καὶ τὸ πολλάκις εἰρημένον μέγιστον στοιχεῖον, τὸ τηρεῖν ὅπως κρεῖττον ἔσται τὸ βουλόμενον τὴν
6 πολιτείαν πλῆθος τοῦ μὴ βουλομένου. Παρὰ πάντα δὲ ταῦτα δεῖ μὴ λανθάνειν, ὃ νῦν λανθάνει τὰς παρεκβεβηκυίας πολιτείας, τὸ μέσον· πολλὰ γὰρ τῶν δοκούντων δημοτικῶν λύει
7 τὰς δημοκρατίας καὶ τῶν ὀλιγαρχικῶν τὰς ὀλιγαρχίας. Οἱ δ' οἰόμενοι ταύτην εἶναι μίαν ἀρετὴν ἕλκουσιν εἰς τὴν ὑπερβολήν, ἀγνοοῦντες ὅτι καθάπερ ῥίς ἐστι παρεκβεβηκυῖα μὲν τὴν εὐθύτητα τὴν καλλίστην πρὸς τὸ γρυπὸν ἢ τὸ σιμόν, ἀλλ' ὅμως ἔτι καλὴ καὶ χάριν ἔχουσα πρὸς τὴν ὄψιν, οὐ μὴν ἀλλ' ἐὰν ἐπιτείνῃ τις ἔτι μᾶλλον εἰς τὴν ὑπερβολήν, πρῶτον μὲν [o]ἀποβαλεῖ τὴν μετριότητα τοῦ μορίου, τέλος δ' οὕτως ὥστε μηδὲ ῥῖνα ποιήσει φαίνεσθαι διὰ τὴν ὑπεροχὴν καὶ τὴν

i τῇ om. R^b. k στρατηγίᾳ μᾶλλον εἰς τὴν ἐμπειρίαν I^b. l καὶ τὰ] κατὰ codices. m κωλύειν V^b. n ἐνίοις codices. o ἀποβάλει I^b, ἀποβάλλη V^b, ὑπερβαλεῖ R^b.

ἔλλειψιν τῶν ἐναντίων· τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον ἔχει καὶ περὶ τῶν ἄλλων μορίων. Συμβαίνει [p]δὴ τοῦτο καὶ περὶ τὰς ἄλλας 8
πολιτείας. Καὶ γὰρ ὀλιγαρχίαν καὶ δημοκρατίαν ἔστιν ὥστ' ἔχειν ἱκανῶς, καίπερ ἐξεστηκυίας τῆς βελτίστης τάξεως· ἐὰν δέ τις [q]ἐπιτείνῃ μᾶλλον ἑκατέραν αὐτῶν, πρῶτον μὲν χείρω ποιήσει τὴν πολιτείαν, τέλος δ' οὐδὲ πολιτείαν. Διὸ δεῖ 9
τοῦτο μὴ ἀγνοεῖν τὸν νομοθέτην καὶ τὸν πολιτικόν, ποῖα σώζει [r]τῶν δημοτικῶν καὶ ποῖα φθείρει τὴν δημοκρατίαν, καὶ [s]ποῖα τῶν [t]ὀλιγαρχικῶν τὴν ὀλιγαρχίαν. Οὐδετέραν μὲν γὰρ ἐνδέχεται αὐτῶν εἶναι καὶ διαμένειν ἄνευ τῶν εὐπόρων καὶ τοῦ πλήθους, ἀλλ' ὅταν ὁμαλότης γένηται τῆς οὐσίας, ἄλλην ἀνάγκη εἶναι ταύτην τὴν πολιτείαν, ὥστε φθείροντες τοῖς καθ' ὑπεροχὴν νόμοις φθείρουσι τὰς πολιτείας. [u]Ἁμαρτάνουσι δὲ καὶ ἐν ταῖς δημοκρατίαις καὶ ἐν ταῖς 10
ὀλιγαρχίαις, ἐν μὲν ταῖς δημοκρατίαις οἱ δημαγωγοί, ὅπου τὸ πλῆθος κύριον τῶν νόμων· δύο γὰρ ποιοῦσιν ἀεὶ τὴν πόλιν, μαχόμενοι τοῖς εὐπόροις, δεῖ δὲ τοὐναντίον αἰεὶ [v]δοκεῖν λέγειν ὑπὲρ εὐπόρων, ἐν δὲ ταῖς ὀλιγαρχίαις ὑπὲρ τοῦ δήμου τοὺς ὀλιγαρχικούς, καὶ τοὺς ὅρκους ἐναντίους ἢ νῦν ὀμνύναι τοὺς ὀλιγαρχικούς. Νῦν μὲν γὰρ ἐν ἐνίαις ὀμνύουσι 11
"καὶ τῷ δήμῳ κακόνους ἔσομαι καὶ βουλεύσω ὅ τι ἂν ἔχω κακόν·" χρὴ δὲ [w]καὶ ὑπολαμβάνειν καὶ ὑποκρίνεσθαι τοὐναντίον, ἐπισημαινομένους ἐν τοῖς ὅρκοις ὅτι "οὐκ ἀδικήσω τὸν δῆμον." Μέγιστον δὲ πάντων τῶν εἰρημένων πρὸς τὸ διαμένειν τὰς πολιτείας, οὗ νῦν [x]ὀλιγωροῦσι πάντες, τὸ παιδεύεσθαι πρὸς τὰς πολιτείας. [y]Ὄφελος γὰρ οὐθὲν τῶν ὠφελι- 12
μωτάτων νόμων καὶ συνδεδοξασμένων ὑπὸ πάντων τῶν πολιτευομένων, εἰ μὴ ἔσονται εἰθισμένοι καὶ πεπαιδευμένοι ἐν τῇ πολιτείᾳ, εἰ μὲν οἱ νόμοι δημοτικοί, δημοτικῶς, εἰ δ' ὀλιγαρχικοί, ὀλιγαρχικῶς. Εἴπερ γάρ ἐστιν ἐφ' ἑνὸς ἀκρασία, ἔστι καὶ ἐπὶ πόλεως. [y]Ἔστι δὲ τὸ πεπαιδεῦσθαι πρὸς τὴν 13

p δεῖ R^b. q ἐπιτείνῃ om. R^b. r τὸν δημοτικὸν V^b. s ποῖαι I^b. t ὀλιγαρχιῶν R^b. et pr. V^b. v δοκεῖ $R^b.V^b$. w καὶ post δὲ om. R^b. x ὀλιγωροῦν R^b.

πολιτείαν οὐ τοῦτο, τὸ ποιεῖν οἷς χαίρουσιν οἱ ὀλιγαρχοῦντες ἢ οἱ δημοκρατίαν βουλόμενοι, ἀλλ' οἷς δυνήσονται οἱ μὲν ὀλιγαρχεῖν οἱ δὲ δημοκρατεῖσθαι. Νῦν δ' ἐν μὲν ταῖς ὀλιγαρχίαις οἱ τῶν ἀρχόντων υἱοὶ τρυφῶσιν, οἱ δὲ τῶν ἀπόρων γίγνονται γεγυμνασμένοι καὶ πεπονηκότες, ὥστε καὶ βούλονται
14 μᾶλλον καὶ δύνανται νεωτερίζειν. [1]Ἐν δὲ ταῖς δημοκρατίαις ταῖς μάλιστα εἶναι δοκούσαις δημοκρατικαῖς τοὐναντίον τοῦ συμφέροντος καθέστηκεν. Αἴτιον δὲ τούτου ὅτι [y]κακῶς ὁρίζονται τὸ ἐλεύθερον. Δύο γάρ ἐστιν οἷς ἡ δημοκρατία δοκεῖ
15 [z]ὡρίσθαι, τῷ τὸ πλεῖον εἶναι κύριον καὶ τῇ ἐλευθερίᾳ. Τὸ μὲν γὰρ δίκαιον ἴσον δοκεῖ εἶναι, ἴσον δ' ὅ τι ἂν δόξῃ τῷ πλήθει, τοῦτ' εἶναι κύριον, ἐλεύθερον δὲ καὶ ἴσον τὸ ὅ τι ἂν βούληταί τις ποιεῖν. [a]Ὥστε ζῇ ἐν ταῖς τοιαύταις δημοκρατίαις ἕκαστος
16 [b]ὡς βούλεται, καὶ εἰς ὃ χρήζων, ὡς φησὶν Εὐριπίδης. Τοῦτο δ' ἐστὶ φαῦλον· οὐ γὰρ [c]δεῖ οἴεσθαι δουλείαν εἶναι τὸ ζῆν πρὸς τὴν πολιτείαν, ἀλλὰ σωτηρίαν. [1]Ἐξ ὧν μὲν οὖν αἱ πολιτεῖαι μεταβάλλουσι καὶ φθείρονται, καὶ διὰ τίνων σώζονται καὶ διαμένουσιν, ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν τοσαῦτά ἐστιν.

10 Λείπεται δ' ἐπελθεῖν καὶ περὶ μοναρχίας, ἐξ ὧν τε φθείρεται καὶ δι' ὧν σώζεσθαι πέφυκεν. Σχεδὸν δὲ παραπλήσια τοῖς εἰρημένοις περὶ [d]τὰς πολιτείας ἐστὶ καὶ τὰ συμβαίνοντα
2 περὶ τὰς βασιλείας καὶ τὰς τυραννίδας. [1]Ἡ μὲν γὰρ βασιλεία κατὰ τὴν ἀριστοκρατίαν ἐστίν, ἡ δὲ τυραννὶς ἐξ ὀλιγαρχίας τῆς ὑστάτης σύγκειται καὶ δημοκρατίας· διὸ δὴ καὶ βλαβερωτάτη τοῖς ἀρχομένοις ἐστίν, ἅτε ἐκ [e]δυοῖν συγκειμένη κακῶν καὶ τὰς παρεκβάσεις καὶ τὰς ἁμαρτίας ἔχουσα
3 τὰς παρ' ἀμφοτέρων πολιτειῶν. [1]Ὑπάρχει δ' ἡ γένεσις εὐθὺς ἐξ ἐναντίων ἑκατέρᾳ τῶν μοναρχιῶν· ἡ μὲν γὰρ βασιλεία πρὸς βοήθειαν τὴν ἀπὸ τοῦ δήμου τοῖς ἐπιεικέσι γέγονεν, καὶ καθίσταται βασιλεὺς ἐκ τῶν ἐπιεικῶν καθ' ὑπεροχὴν ἀρετῆς ἢ πράξεων τῶν ἀπὸ τῆς ἀρετῆς, ἢ καθ' ὑπεροχὴν τοιούτου γένους, ὁ δὲ τύραννος ἐκ τοῦ δήμου καὶ τοῦ πλήθους ἐπὶ τοὺς

y καλῶς Rᵇ. z ὡρίζεσθαι Vᵇ. a ὡς Vᵇ. b ὥσπερ Rᵇ. c δεῖ] δὴ Rᵇ. d τὰς] τῆς Rᵇ. e δυεῖν Iᵇ.

γνωρίμους, ὅπως ὁ δῆμος ἀδικῆται μηθὲν ὑπ' αὐτῶν. Φανε- 4
ρὸν δ' ἐκ τῶν συμβεβηκότων· σχεδὸν γὰρ οἱ πλεῖστοι τῶν
τυράννων γεγόνασιν ἐκ [f] δημαγωγῶν ὡς εἰπεῖν, πιστευθέντες
ἐκ τοῦ διαβάλλειν τοὺς γνωρίμους. Αἱ μὲν γὰρ τοῦτον τὸν 5
τρόπον κατέστησαν τῶν [g] τυραννίδων, ἤδη τῶν πόλεων ηὐξη-
μένων, αἱ δὲ πρὸ τούτων ἔκ τε τῶν βασιλέων παρεκβαινόντων
τὰ πάτρια καὶ δεσποτικωτέρας [h] ἀρχῆς ὀρεγομένων, αἱ δ' ἐκ
τῶν αἱρετῶν ἐπὶ τὰς κυρίας ἀρχάς (τὸ γὰρ ἀρχαῖον οἱ δῆμοι
καθίστασαν πολυχρονίους τὰς δημιουργίας καὶ τὰς θεωρίας),
αἱ δ' ἐκ τῶν ὀλιγαρχιῶν αἱρουμένων ἕνα τινὰ κύριον ἐπὶ τὰς
μεγίστας ἀρχάς. Πᾶσι γὰρ ὑπῆρχε τοῖς τρόποις τούτοις 6
τὸ κατεργάζεσθαι ῥᾳδίως, εἰ μόνον βουληθεῖεν, διὰ τὸ δύ-
ναμιν προϋπάρχειν τοῖς μὲν βασιλικῆς ἀρχῆς, τοῖς δὲ τὴν
τῆς τιμῆς, οἷον Φείδων μὲν περὶ [i] Ἄργος καὶ ἕτεροι τύραννοι
κατέστησαν βασιλείας ὑπαρχούσης, οἱ δὲ περὶ τὴν [k] Ἰωνίαν
καὶ Φάλαρις ἐκ τῶν τιμῶν, Παναίτιος δ' ἐν Λεοντίνοις καὶ
Κύψελος [k] ἐν Κορίνθῳ καὶ Πεισίστρατος [l] Ἀθήνησι καὶ Διο-
νύσιος ἐν Συρακούσαις καὶ ἕτεροι τὸν αὐτὸν τρόπον ἐκ δημα-
γωγίας. Καθάπερ οὖν εἴπομεν, ἡ βασιλεία τέτακται κατὰ 7
τὴν ἀριστοκρατίαν. Κατ' ἀξίαν γάρ ἐστιν, ἢ κατ' ἰδίαν ἀρε-
τὴν ἢ κατὰ γένους, ἢ κατ' εὐεργεσίας, ἢ κατὰ ταῦτά τε καὶ
δύναμιν. [m] Ἅπαντες γὰρ εὐεργετήσαντες ἢ δυνάμενοι τὰς πό- 8
λεις ἢ τὰ ἔθνη εὐεργετεῖν ἐτύγχανον τῆς τιμῆς ταύτης, οἱ
μὲν κατὰ πόλεμον κωλύσαντες δουλεύειν, ὥσπερ [l] Κόδρος, οἱ
δ' ἐλευθερώσαντες, ὥσπερ Κῦρος, ἢ κτίσαντες ἢ κτησάμενοι
χώραν, ὥσπερ οἱ Λακεδαιμονίων βασιλεῖς καὶ Μακεδόνων καὶ
Μολοττῶν. Βούλεται δ' ὁ βασιλεὺς εἶναι φύλαξ, ὅπως οἱ 9
μὲν κεκτημένοι τὰς οὐσίας μηθὲν ἄδικον πάσχωσιν, ὁ [m] δὲ
δῆμος μὴ ὑβρίζηται μηθέν. [k] Ἡ δὲ τυραννίς, ὥσπερ εἴρηται
πολλάκις, πρὸς οὐδὲν ἀποβλέπει κοινόν, εἰ μὴ τῆς ἰδίας ὠφε-
λείας χάριν. [n] Ἔστι δὲ σκοπὸς τυραννικὸς μὲν τὸ ἡδύ, βασι-

[f] δημαγωγοῦ I[b]. [g] τυράννων R[b]. [h] ἀρχὰς V[b]. [i] ἄρχος R[b]. [k] ἐν Κορίνθῳ] δ' ἐν κορίνθῳ R[b]. [l] κέδρος I[b].V[b]. [m] δὲ om. I[b].

10 λικὸς δὲ τὸ καλόν. Διὸ καὶ [n] τῶν πλεονεκτημάτων τὰ μὲν χρήματα τυραννικά, τὰ δ' εἰς τιμὴν βασιλικὰ μᾶλλον. Καὶ
11 φυλακὴ βασιλικὴ μὲν πολιτική, τυραννικὴ δὲ διὰ ξένων. [v]Οτι δ' ἡ τυραννὶς ἔχει κακὰ καὶ τὰ τῆς δημοκρατίας καὶ [o] τὰ τῆς ὀλιγαρχίας, φανερόν, ἐκ μὲν ὀλιγαρχίας [p] τὸ τὸ τέλος εἶναι πλοῦτον (οὕτω γὰρ καὶ διαμένειν ἀναγκαῖον μόνως τήν τε φυλακὴν καὶ τὴν τρυφήν) καὶ [q] τὸ τῷ πλήθει [r] μηδὲν πιστεύειν, διὸ καὶ τὴν παραίρεσιν ποιοῦνται τῶν ὅπλων· καὶ τὸ κακοῦν τὸν ὄχλον καὶ τὸ ἐκ τοῦ ἄστεος ἀπελαύνειν καὶ διοικίζειν ἀμφοτέρων κοινόν, καὶ τῆς ὀλιγαρχίας καὶ τῆς τυραννίδος.
12 [t]Ἐκ δημοκρατίας δὲ τὸ πολεμεῖν τοῖς γνωρίμοις καὶ διαφθείρειν λάθρᾳ καὶ φανερῶς καὶ φυγαδεύειν ὡς ἀντιτέχνους καὶ πρὸς τὴν ἀρχὴν ἐμποδίους· ἐκ γὰρ τούτων συμβαίνει γίγνεσθαι καὶ τὰς ἐπιβουλάς, τῶν μὲν ἄρχειν αὐτῶν βουλομένων,
13 τῶν δὲ μὴ δουλεύειν. [v]Οθεν καὶ τὸ Περιάνδρου πρὸς Θρασύβουλον συμβούλευμά ἐστιν, ἡ τῶν ὑπερεχόντων σταχύων κόλουσις, ὡς δέον ἀεὶ τοὺς ὑπερέχοντας τῶν πολιτῶν ἀναιρεῖν. Καθάπερ οὖν σχεδὸν ἐλέχθη, τὰς αὐτὰς ἀρχὰς δεῖ νομίζειν περί τε τὰς πολιτείας εἶναι τῶν μεταβολῶν καὶ περὶ τὰς μοναρχίας· διά τε γὰρ ἀδικίαν καὶ διὰ φόβον καὶ διὰ καταφρόνησιν ἐπιτίθενται πολλοὶ τῶν ἀρχομένων ταῖς μοναρχίαις, τῆς δὲ ἀδικίας μάλιστα δι' ὕβριν, ἐνίοτε δὲ καὶ διὰ
14 τὴν τῶν ἰδίων στέρησιν. [u]Ἔστι δὲ καὶ τὰ τέλη [s] ταὐτά, καθάπερ κἀκεῖ, καὶ περὶ τὰς τυραννίδας καὶ τὰς βασιλείας· μέγεθος γὰρ ὑπάρχει πλούτου καὶ τιμῆς τοῖς μονάρχοις, ὧν ἐφίενται πάντες. Τῶν δ' ἐπιθέσεων αἱ μὲν ἐπὶ τὸ σῶμα γίγνονται τῶν [t] ἀρχόντων, αἱ δ' ἐπὶ τὴν ἀρχήν. Αἱ μὲν οὖν
15 δι' ὕβριν [v] ἐπὶ τὸ σῶμα. Τῆς δ' ὕβρεως οὔσης [w] πολυμεροῦς, ἕκαστον αὐτῶν αἴτιον γίγνεται τῆς ὀργῆς· τῶν δ' ὀργιζομένων σχεδὸν οἱ πλεῖστοι τιμωρίας χάριν ἐπιτίθενται, ἀλλ' οὐχ ὑπεροχῆς, οἷον ἡ μὲν τῶν Πεισιστρατιδῶν διὰ τὸ προ-

[n] τῶν] ὑπὸ τῶν Victorius. [o] τὰ om. V[b]. [p] τὸ τὸ] τῷ τὸ I[b].R[b].V[b]. [q] τὸ] τῷ R[b]. [r] μηδὲν] μὲν V[b]. [s] ταὐτα I[b].R[b].V[b]. [t] ἀρχῶν V[b]. [v] ἐπεὶ R[b]. [w] πολυμερῶς V[b].

πηλακίσαι μὲν τὴν [f]Αρμοδίου ἀδελφήν, ἐπηρεάσαι δ' [f]Αρμόδιον· ὁ μὲν γὰρ [f]Αρμόδιος διὰ τὴν ἀδελφήν, ὁ δ' [f]Αριστογείτων διὰ τὸν [f]Αρμόδιον. [f]Επεβούλευσαν δὲ καὶ [x]Περιάνδρῳ τῷ ἐν [f]Αμβρακίᾳ τυράννῳ διὰ τὸ συμπίνοντα μετὰ τῶν παιδικῶν ἐρωτῆσαι αὐτὸν εἰ ἤδη ἐξ αὐτοῦ κύει. [f]Η δὲ Φιλίππου ὑπὸ Παυσανίου διὰ τὸ ἐᾶσαι ὑβρισθῆναι αὐτὸν ὑπὸ τῶν περὶ [f]Ατταλον, καὶ ἡ [y][f]Αμύντου τοῦ μικροῦ ὑπὸ [z]Δέρδα διὰ τὸ καυχήσασθαι εἰς τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ, καὶ ἡ τοῦ εὐνούχου Εὐαγόρᾳ τῷ Κυπρίῳ· διὰ γὰρ τὸ τὴν γυναῖκα παρελέσθαι τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἀπέκτεινεν ὡς ὑβρισμένος. Πολ- 16 17
λαὶ δ' ἐπιθέσεις γεγένηνται [a]καὶ διὰ τὸ εἰς τὸ σῶμα αἰσχύνεσθαι τῶν μονάρχων τινάς, οἷον καὶ ἡ Κραταίου εἰς [f]Αρχέλαον· ἀεὶ γὰρ βαρέως εἶχε πρὸς τὴν ὁμιλίαν, ὥστε ἱκανὴ καὶ ἐλάττων ἐγένετο πρόφασις, [b]διότι τῶν θυγατέρων οὐδεμίαν ἔδωκεν ὁμολογήσας αὐτῷ, ἀλλὰ τὴν μὲν προτέραν, κατεχόμενος ὑπὸ πολέμου πρὸς Σίρραν καὶ [f]Αρράβαιον, ἔδωκε τῷ βασιλεῖ τῷ τῆς [c][f]Ελιμείας, τὴν δὲ νεωτέραν τῷ υἱεῖ [f]Αμύντᾳ, οἰόμενος οὕτως ἂν ἐκεῖνον ἥκιστα διαφέρεσθαι καὶ τὸν ἐκ τῆς Κλεοπάτρας· ἀλλὰ τῆς γε ἀλλοτριότητος ὑπῆρχεν ἀρχὴ τὸ βαρέως φέρειν πρὸς τὴν ἀφροδισιαστικὴν χάριν. [d]Συνεπέθετο δὲ καὶ [f]Ελλανοκράτης ὁ Λαρισσαῖος διὰ τὴν 18
αὐτὴν αἰτίαν· ὡς γὰρ χρώμενος αὐτοῦ τῇ ἡλικίᾳ οὐ κατῆγεν ὑποσχόμενος, δι' ὕβριν καὶ οὐ δι' ἐρωτικὴν ἐπιθυμίαν ᾤετ' εἶναι τὴν γεγενημένην ὁμιλίαν. Πάρρων δὲ καὶ [f]Ηρακλείδης οἱ Αἴνιοι Κότυν διέφθειραν τῷ πατρὶ τιμωροῦντες, [f]Αδάμας δ' ἀπέστη Κότυος διὰ τὸ ἐκτμηθῆναι παῖς ὢν ὑπ' αὐτοῦ ὡς ὑβρισμένος. Πολλοὶ δὲ καὶ διὰ τὸ εἰς τὸ σῶμα αἰκισθῆναι 19
πληγαῖς ὀργισθέντες οἱ μὲν διέφθειραν οἱ δ' [e]ἐνεχείρησαν ὡς ὑβρισθέντες, καὶ τῶν περὶ τὰς ἀρχὰς καὶ βασιλικὰς δυναστείας, οἷον ἐν Μιτυλήνῃ τοὺς [f]Πενθαλίδας Μεγακλῆς [g]περιιόντας καὶ τύπτοντας ταῖς κορύναις ἐπιθέμενος μετὰ [h]τῶν

[x] περὶ ἄνδρω Vb. [y] ἀμαύτου Rb. [z] πέρδα Rb. [a] καὶ om. Rb. [b] διότι] ἢ Ib.Rb.Vb. [c] ἐλιβείας Ib.Rb.Vb. [d] συνετέθετο δὲ ἑλλ. Rb. [e] ἐνεχείρισαν Kb. [f] πενταλίδας Kb. [g] περιόντας Ib.Vb. [h] τῶν om. Vb.

φίλων ἀνεῖλεν, καὶ ὕστερον [i] Σμέρδις [k] Πένθιλον πληγὰς λα-
20 βὼν καὶ παρὰ τῆς γυναικὸς ἐξελκυσθεὶς διέφθειρεν. Καὶ τῆς
[l] Ἀρχελάου δ' ἐπιθέσεως Δεκάμνιχος ἡγεμὼν ἐγένετο, πα-
ροξύνων τοὺς ἐπιθεμένους πρῶτος· αἴτιον δὲ τῆς ὀργῆς ὅτι
αὐτὸν ἐξέδωκε μαστιγῶσαι Εὐριπίδῃ τῷ ποιητῇ· ὁ δ' Εὐρι-
πίδης ἐχαλέπαινεν εἰπόντος τι αὐτοῦ εἰς δυσωδίαν τοῦ στό-
ματος. Καὶ ἄλλοι δὲ πολλοὶ διὰ [m] τοιαύτας αἰτίας οἱ μὲν
21 ἀνῃρέθησαν οἱ δ' ἐπεβουλεύθησαν. [t] Ὁμοίως δὲ καὶ διὰ φόβον·
ἓν γάρ τι τοῦτο τῶν [n] αἰτίων ἦν, ὥσπερ καὶ περὶ τὰς πολι-
τείας καὶ τὰς μοναρχίας· οἷον Ξέρξην [t] Ἀρταπάνης φοβού-
μενος τὴν διαβολὴν τὴν περὶ Δαρεῖον, ὅτι ἐκρέμασεν οὐ κε-
λεύσαντος Ξέρξου, ἀλλ' οἰόμενος συγγνώσεσθαι ὡς ἀμνη-
22 μονοῦντα διὰ τὸ δειπνεῖν. Αἱ δὲ διὰ καταφρόνησιν, ὥσπερ
Σαρδανάπαλον ἰδών τις ξαίνοντα μετὰ τῶν γυναικῶν, εἰ
ἀληθῆ ταῦτα οἱ μυθολογοῦντες λέγουσιν· εἰ δὲ μὴ ἐπ' ἐκεί-
23 νου, ἀλλ' ἐπ' ἄλλου γε ἂν [o] γένοιτο ἀληθές. Καὶ Διονυσίῳ
τῷ ὑστέρῳ Δίων [p] ἐπέθετο διὰ [q] τὸ καταφρονεῖν, ὁρῶν τούς
τε πολίτας οὕτως ἔχοντας καὶ αὐτὸν ἀεὶ μεθύοντα. Καὶ
τῶν φίλων δέ τινες ἐπιτίθενται διὰ καταφρόνησιν· διὰ γὰρ
24 τὸ πιστεύεσθαι καταφρονοῦσιν ὡς λήσοντες. Καὶ [r] οἱ οἰόμε-
νοι δύνασθαι κατασχεῖν τὴν ἀρχὴν τρόπον τινὰ [s] διὰ τὸ κα-
ταφρονεῖν ἐπιτίθενται· ὡς δυνάμενοι γὰρ καὶ καταφρονοῦντες
τοῦ κινδύνου διὰ τὴν δύναμιν ἐπιχειροῦσι ῥᾳδίως, ὥσπερ οἱ
στρατηγοῦντες τοῖς μονάρχοις, οἷον Κῦρος [t] Ἀστυάγῃ καὶ
τοῦ βίου καταφρονῶν καὶ τῆς δυνάμεως διὰ τὸ τὴν μὲν δύνα-
μιν [v] ἐξηργηκέναι, αὐτὸν δὲ τρυφᾶν, καὶ Σεύθης ὁ Θρᾷξ
25 [w] Ἀμαδόκῳ στρατηγὸς ὤν. Οἱ δὲ καὶ διὰ πλείω τούτων
ἐπιτίθενται, οἷον καὶ καταφρονοῦντες καὶ διὰ κέρδος, ὥσπερ
Ἀριοβαρζάνῃ Μιθριδάτης. Μάλιστα δὲ διὰ ταύτην τὴν
αἰτίαν ἐγχειροῦσιν οἱ τὴν φύσιν μὲν θρασεῖς, τιμὴν δ' ἔχον-

i σμέρδης Ib.Rb.Vb. k πένθιμον Rb. l ἀρχηλάου Vb. m τοιαύτης Ib. n αἰτιῶν Rb.Vb. o γένοιτο τὸ ἀληθές Ib.Rb.Vb. p ὑπέθετο Rb. q τὸ om. Vb. r οἱ om. Rb. s διὰ] μετὰ Rb. t ἀστυάγει Ib.Vb. v ἐξοργηκέναι Vb. w ἀμαδόκω Vb.

τες πολεμικὴν παρὰ τοῖς μονάρχοις· ἀνδρία γὰρ δύναμιν ἔχουσα θράσος ἐστίν· δι' ἃς ἀμφοτέρας, ὡς ῥᾳδίως κρατήσοντες, ποιοῦνται τὰς ἐπιθέσεις. Τῶν [x] δὲ διὰ φιλοτιμίαν ἐπιτιθεμένων ἕτερος τρόπος ἐστὶ τῆς αἰτίας παρὰ τοὺς εἰρημένους πρότερον. Οὐ γὰρ ὥσπερ ἔνιοι τοῖς τυράννοις ἐπι- 26
χειροῦσιν ὁρῶντες κέρδη τε μεγάλα καὶ τιμὰς μεγάλας οὔσας αὐτοῖς, οὕτω καὶ τῶν διὰ φιλοτιμίαν ἐπιτιθεμένων ἕκαστος προαιρεῖται κινδυνεύειν· ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν, οὗτοι δ' ὥσπερ κἂν ἄλλης τινὸς γενομένης πράξεως περιττῆς, καὶ δι' ἣν ὀνομαστοὶ γίγνονται καὶ γνώριμοι τοῖς ἄλλοις, οὕτω καὶ τοῖς μονάρχοις ἐγχειροῦσιν, οὐ κτήσασθαι βουλόμενοι μοναρχίαν ἀλλὰ δόξαν. Οὐ μὴν ἀλλ' ἐλάχιστοί 27
γε τὸν ἀριθμόν εἰσιν οἱ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν ὁρμῶντες· ὑποκεῖσθαι γὰρ δεῖ τὸ τοῦ σωθῆναι μηδὲν φροντίζειν, ἂν μὴ μέλλῃ κατασχήσειν τὴν πρᾶξιν. Οἷς [y] ἀκολουθεῖν μὲν 28
[z] δεῖ τὴν Δίωνος ὑπόληψιν, οὐ ῥᾴδιον δ' αὐτὴν ἐγγενέσθαι πολλοῖς· ἐκεῖνος γὰρ μετ' ὀλίγων ἐστράτευσεν ἐπὶ Διονύσιον οὕτως ἔχειν φάσκων ὡς ὅπου περ ἂν δύνηται προελθεῖν, ἱκανὸν αὐτῷ τοσοῦτον μετασχεῖν τῆς πράξεως, οἷον εἰ μικρὸν ἐπιβάντα τῆς γῆς εὐθὺς συμβαίη τελευτῆσαι, τοῦτον καλῶς [a] ἔχειν αὐτῷ τὸν θάνατον. Φθείρεται δὲ τυραννὶς ἕνα 29
μὲν τρόπον, ὥσπερ καὶ τῶν ἄλλων ἑκάστη πολιτειῶν, ἔξωθεν, ἐὰν ἐναντία τις [b] ᾖ πολιτεία κρείττων. Τὸ μὲν γὰρ [c] βούλεσθαι δῆλον ὡς ὑπάρξει διὰ τὴν ἐναντιότητα τῆς προαιρέσεως· ἃ δὲ βούλονται, δυνάμενοι πράττουσι πάντες. [d] Ἐναν- 30
τίαι δ' αἱ πολιτεῖαι, δῆμος [d] μὲν τυραννίδι καθ' [b] Ἡσίοδον ὡς κεραμεῖ κεραμεύς (καὶ γὰρ ἡ δημοκρατία ἡ τελευταία τυραννίς ἐστιν), βασιλεία δὲ καὶ ἀριστοκρατία διὰ τὴν ἐναντιότητα τῆς πολιτείας. [e] Διὸ Λακεδαιμόνιοι πλείστας κατέλυσαν τυραννίδας καὶ Συρακούσιοι κατὰ τὸν χρόνον ὃν ἐπολιτεύοντο καλῶς. Ἕνα δ' ἐξ [f] αὐτῆς, ὅταν οἱ μετέχοντες 31

[x] δὲ] τε $I^b.R^b.V^b$. [y] ἀκολουθεῖ V^b. [z] δεῖ om. R^b. [a] ἔχειν om. idem. [b] ἡ V^b. [c] βουλεύεσθαι V^b. [d] μὲν om. V^b. [e] διὰ καὶ λακ. R^b. [f] αὐτοῦ V^b, αὐτῶν R^b.

στασιάζωσιν, ὥσπερ [g] ἡ τῶν περὶ Γέλωνα καὶ νῦν [h] ἡ τῶν περὶ Διονύσιον, ἡ μὲν Γέλωνος Θρασυβούλου τοῦ [t]Ἱέρωνος ἀδελφοῦ τὸν υἱὸν τοῦ Γέλωνος δημαγωγοῦντος καὶ πρὸς ἡδονὰς ὁρμῶντος, ἵν' αὐτὸς ἄρχῃ, τῶν δ' οἰκείων [i] συστάντων, ἵνα μὴ τυραννὶς ὅλως καταλυθῇ ἀλλὰ Θρασύβουλος· οἱ δὲ συστάντες αὐτῶν, ὡς καιρὸν ἔχοντες, ἐξέβαλον ἅπαντας
32 αὐτούς. Διονύσιον δὲ Δίων στρατεύσας, κηδεστὴς ὢν καὶ προσλαβὼν τὸν δῆμον, ἐκεῖνον ἐκβαλὼν διεφθάρη. Δύο δὲ οὐσῶν αἰτιῶν δι' ἃς μάλιστ' ἐπιτίθενται ταῖς τυραννίσι, μίσους καὶ καταφρονήσεως, θάτερον μὲν δεῖ τούτων ὑπάρχειν τοῖς τυράννοις, τὸ μῖσος, ἐκ δὲ τοῦ καταφρονεῖσθαι πολλαὶ
33 γίνονται τῶν καταλύσεων. Σημεῖον δέ· τῶν μὲν γὰρ κτησαμένων οἱ πλεῖστοι καὶ διεφύλαξαν τὰς ἀρχάς, οἱ δὲ παραλαβόντες εὐθὺς ὡς εἰπεῖν ἀπολλύασι πάντες· ἀπολαυστικῶς γὰρ ζῶντες εὐκαταφρόνητοί τε γίγνονται καὶ πολλοὺς καιροὺς παραδιδόασι τοῖς ἐπιτιθεμένοις. Μόριον δέ τι τοῦ μίσους καὶ τὴν ὀργὴν δεῖ τιθέναι· τρόπον γάρ τινα τῶν
34 αὐτῶν αἰτία γίνεται πράξεων. Πολλάκις δὲ καὶ πρακτικώτερον τοῦ μίσους· συντονώτερον γὰρ ἐπιτίθενται διὰ τὸ μὴ χρῆσθαι [k] λογισμῷ τὸ πάθος. Μάλιστα δὲ συμβαίνει τοῖς θυμοῖς ἀκολουθεῖν διὰ τὴν ὕβριν, δι' ἣν αἰτίαν ἥ τε τῶν Πεισιστρατιδῶν κατελύθη τυραννὶς καὶ πολλαὶ τῶν ἄλ-
35 λων. [t]Ἀλλὰ μᾶλλον τὸ μῖσος· ἡ μὲν γὰρ ὀργὴ μετὰ λύπης πάρεστιν, ὥστε οὐ ῥᾴδιον λογίζεσθαι, ἡ δ' ἔχθρα ἄνευ λύπης. [t]Ὡς δ' ἐν κεφαλαίοις εἰπεῖν, ὅσας αἰτίας εἰρήκαμεν τῆς τε ὀλιγαρχίας τῆς ἀκράτου καὶ τελευταίας καὶ τῆς δημοκρατίας τῆς ἐσχάτης, τοσαύτας καὶ τῆς τυραννίδος θετέον· καὶ
36 γὰρ αὗται τυγχάνουσιν οὖσαι [l] διαιρεταὶ τυραννίδες. Βασιλεία δ' ὑπὸ μὲν τῶν ἔξωθεν ἥκιστα φθείρεται, διὸ καὶ πολυχρόνιός ἐστιν· ἐξ αὐτῆς δ' αἱ πλεῖσται φθοραὶ συμβαίνουσιν. Φθείρεται δὲ κατὰ δύο τρόπους, ἕνα μὲν στασιασάντων τῶν μετεχόντων τῆς βασιλείας, ἄλλον δὲ τρόπον τυραννικώ-

[g] ἡ] οἱ Rᵇ. [h] ἡ περὶ τὸν δ. Rᵇ. [i] συστησάντων Rᵇ.Vᵇ. [k] λογισμῶν Rᵇ. [l] αἱρεταὶ Rᵇ.

τερον πειρωμένων διοικεῖν, ὅταν εἶναι κύριοι πλειόνων ἀξιῶσι καὶ παρὰ τὸν νόμον. Οὐ γίγνονται δ' ἔτι βασιλεῖαι νῦν, 37
ἀλλ' ἄν περ γίγνωνται, μοναρχίαι καὶ τυραννίδες μᾶλλον, διὰ τὸ τὴν βασιλείαν ἑκούσιον μὲν ἀρχὴν εἶναι, μειζόνων δὲ κυρίαν, πολλοὺς δ' εἶναι τοὺς ὁμοίους, καὶ μηδένα διαφέροντα τοσοῦτον ὥστε ἀπαρτίζειν πρὸς τὸ μέγεθος καὶ τὸ ἀξίωμα τῆς ἀρχῆς. [v]Ὥστε διὰ μὲν τοῦτο ἑκόντες οὐχ ὑπομένουσιν· ἂν δὲ δι' ἀπάτης ἄρξῃ τις ἢ βίας, ἤδη δοκεῖ τοῦτο εἶναι τυραννίς. [t]Ἐν δὲ ταῖς κατὰ γένος βασιλείαις τιθέναι δεῖ τῆς 38
φθορᾶς αἰτίαν πρὸς ταῖς εἰρημέναις καὶ τὸ γίνεσθαι πολλοὺς εὐκαταφρονήτους, καὶ τὸ δύναμιν μὴ κεκτημένους τυραννικὴν ἀλλὰ βασιλικὴν τιμὴν ὑβρίζειν· ῥᾳδία γὰρ ἐγίνετο ἡ κατάλυσις· μὴ βουλομένων γὰρ εὐθὺς οὐκ ἔσται [m] βασιλεύς, ἀλλ' ὁ τύραννος καὶ [n] μὴ βουλομένων. Φθείρονται μὲν οὖν αἱ μοναρχίαι διὰ ταύτας καὶ τοιαύτας ἑτέρας αἰτίας.

Σώζονται δὲ δῆλον ὡς ἁπλῶς μὲν εἰπεῖν ἐκ τῶν ἐναντίων, 11
ὡς δὲ καθ' ἕκαστον τῷ τὰς μὲν βασιλείας ἄγειν ἐπὶ τὸ μετριώτερον. [v]Ὅσῳ γὰρ ἂν ἐλαττόνων ὦσι κύριοι, πλείω χρόνον ἀναγκαῖον μένειν πᾶσαν τὴν ἀρχήν· αὐτοί τε γὰρ ἧττον γίνονται δεσποτικοὶ καὶ τοῖς ἤθεσιν ἴσοι μᾶλλον, καὶ ὑπὸ τῶν ἀρχομένων φθονοῦνται ἧττον. Διὰ γὰρ τοῦτο καὶ ἡ 2
περὶ Μολοττοὺς πολὺν χρόνον βασιλεία διέμεινεν, καὶ ἡ Λακεδαιμονίων διὰ τὸ ἐξ ἀρχῆς τε εἰς δύο μέρη διαιρεθῆναι τὴν ἀρχήν, καὶ πάλιν Θεοπόμπου μετριάσαντος τοῖς τε ἄλλοις καὶ τὴν τῶν ἐφόρων ἀρχὴν ἐπικαταστήσαντος· τῆς γὰρ δυνάμεως ἀφελὼν ηὔξησε τῷ χρόνῳ τὴν βασιλείαν, ὥστε τρόπον τινὰ ἐποίησεν οὐκ ἐλάττονα ἀλλὰ μείζονα αὐτήν. [v]Ὅπερ 3
καὶ πρὸς τὴν γυναῖκα ἀποκρίνασθαί φασιν αὐτόν, [o] εἰποῦσαν εἰ μηδὲν αἰσχύνεται τὴν βασιλείαν ἐλάττω παραδιδοὺς τοῖς υἱέσιν ἢ παρὰ τοῦ πατρὸς παρέλαβεν· "οὐ δῆτα" φάναι· "παραδίδωμι γὰρ πολυχρονιωτέραν." Αἱ δὲ τυραννίδες σώ- 4
ζονται κατὰ δύο τρόπους τοὺς ἐναντιωτάτους, ὧν ἄτερός

[m] βασιλεία Vb. [n] μὴ om. Ib. [o] εἰπᾶσαν Vb.

ἐστιν ὁ παραδεδομένος [p] καὶ καθ' ὃν διοικοῦσιν οἱ πλεῖστοι τῶν τυράννων τὴν ἀρχήν. Τούτων δὲ τὰ πολλὰ φασι καταστῆσαι Περίανδρον τὸν Κορίνθιον· πολλὰ δὲ καὶ παρὰ τῆς
5 [q] τῶν Περσῶν ἀρχῆς ἔστι τοιαῦτα λαβεῖν. Ἔστι δὲ τά τε πάλαι λεχθέντα πρὸς σωτηρίαν, ὡς [r] οἷόν τε, τῆς τυραννίδος, τὸ τοὺς ὑπερέχοντας κολούειν καὶ τοὺς [s] φρονηματίας ἀναιρεῖν, καὶ μήτε συσσίτια ἐᾶν μήτε ἑταιρίαν μήτε παιδείαν μήτε ἄλλο μηθὲν τοιοῦτον, ἀλλὰ πάντα φυλάττειν ὅθεν εἴωθε γίνεσθαι δύο, [t] φρόνημά τε καὶ πίστις, καὶ μήτε σχολὰς μήτε ἄλλους συλλόγους ἐπιτρέπειν γίνεσθαι σχολαστικούς, καὶ πάντα ποιεῖν ἐξ ὧν ὅτι μάλιστα ἀγνῶντες ἀλλήλοις ἔσονται πάντες· ἡ γὰρ γνῶσις πίστιν [v] ποιεῖ μᾶλ-
6 λον πρὸς ἀλλήλους. Καὶ τὸ τοὺς ἐπιδημοῦντας ἀεὶ φανεροὺς εἶναι καὶ διατρίβειν περὶ θύρας· οὕτω γὰρ ἂν ἥκιστα λανθάνοιεν τί πράττουσι, καὶ φρονεῖν ἂν ἐθίζοιντο μικρὸν αἰεὶ δουλεύοντες. Καὶ τἆλλα ὅσα τοιαῦτα Περσικὰ καὶ
7 βάρβαρα τυραννικά ἐστιν· πάντα γὰρ ταὐτὸν δύναται. Καὶ τὸ μὴ λανθάνειν πειρᾶσθαι ὅσα τυγχάνει τις λέγων ἢ πράττων τῶν ἀρχομένων, ἀλλ' εἶναι κατασκόπους, οἷον περὶ Συρακούσας αἱ ποταγωγίδες καλούμεναι, καὶ τοὺς ὠτακουστὰς ἐξέπεμπεν [w] Ἱέρων, ὅπου τις εἴη συνουσία καὶ σύλλογος· [x] παρρησιάζονταί τε γὰρ ἧττον, φοβούμενοι τοὺς τοιούτους,
8 κἂν παρρησιάζωνται, λανθάνουσιν ἧττον. Καὶ τὸ διαβάλλειν ἀλλήλοις καὶ συγκρούειν καὶ φίλους φίλοις καὶ τὸν δῆμον τοῖς γνωρίμοις καὶ τοὺς πλουσίους ἑαυτοῖς, καὶ τὸ πένητας ποιεῖν τοὺς ἀρχομένους, τυραννικόν, ὅπως μήτε φυλακὴ τρέφηται καὶ πρὸς τῷ καθ' ἡμέραν ὄντες ἄσχολοι ὦσιν ἐπι-
9 βουλεύειν. Παράδειγμα δὲ τούτου αἵ τε [y] πυραμίδες αἱ περὶ Αἴγυπτον καὶ τὰ ἀναθήματα τῶν Κυψελιδῶν καὶ τοῦ Ὀλυμπίου ἡ οἰκοδόμησις ὑπὸ τῶν Πεισιστρατιδῶν, καὶ τῶν περὶ Σάμον ἔργα Πολυκράτεια· πάντα γὰρ ταῦτα δύναται ταὐ-

p καὶ om. I[b]. q τῶν om. I[b].R[b]. r οἷόν τε] nonne οἷονται? s φρονιμωτάτους R[b]. t φρονήματά I[b].V[b]. v ποιεῖ om. V[b]. w ἱερέων V[b]. x παρρησιάζοντάς R[b]. y τυραννίδες R[b].

τόν, ἀσχολίαν καὶ πενίαν τῶν ἀρχομένων. Καὶ ἡ εἰσφορὰ 10
τῶν τελῶν, οἷον ἐν Συρακούσαις· ἐν πέντε γὰρ ἔτεσιν ἐπὶ
Διονυσίου τὴν οὐσίαν ἅπασαν εἰσενηνοχέναι συνέβαινεν. Ἔστι
δὲ καὶ πολεμοποιὸς ὁ τύραννος, ὅπως ἄσχολοί τε ὦσι καὶ
ἡγεμόνος ἐν χρείᾳ [z] διατελῶσιν ὄντες. Καὶ ἡ μὲν βασιλεία
σώζεται διὰ τῶν φίλων, τυραννικὸν δὲ τὸ μάλιστ' ἀπιστεῖν
τοῖς φίλοις, ὡς βουλομένων μὲν πάντων, δυναμένων δὲ μά-
λιστα τούτων. Καὶ τὰ περὶ τὴν δημοκρατίαν δὲ γιγνόμενα 11
τὴν τελευταίαν τυραννικὰ πάντα, γυναικοκρατία τε περὶ τὰς
οἰκίας, ἵν' [a] ἐξαγγέλλωσι κατὰ τῶν ἀνδρῶν, καὶ δούλων ἄνε-
σις διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν· οὔτε γὰρ ἐπιβουλεύουσιν οἱ δοῦλοι
καὶ αἱ γυναῖκες τοῖς τυράννοις, εὐημεροῦντάς τε ἀναγκαῖον
εὖνους εἶναι καὶ ταῖς τυραννίσι καὶ ταῖς δημοκρατίαις· καὶ
γὰρ ὁ δῆμος εἶναι βούλεται μόναρχος. Διὸ καὶ ὁ κόλαξ 12
παρ' ἀμφοτέροις ἔντιμος, παρὰ μὲν τοῖς δήμοις ὁ δημαγω-
γός (ἔστι γὰρ ὁ δημαγωγὸς τοῦ δήμου κόλαξ), παρὰ δὲ τοῖς
τυράννοις οἱ ταπεινῶς ὁμιλοῦντες, ὅπερ ἐστὶν ἔργον κολα-
κείας. Καὶ γὰρ διὰ τοῦτο πονηρόφιλον ἡ τυραννίς· κο-
λακευόμενοι γὰρ χαίρουσιν, τοῦτο δ' οὐδ' ἂν εἷς ποιήσειε
φρόνημα ἔχων ἐλεύθερον, ἀλλὰ φιλοῦσιν οἱ ἐπιεικεῖς ἢ οὐ
κολακεύουσιν. Καὶ χρήσιμοι οἱ πονηροὶ εἰς τὰ πονηρά· ἥλῳ 13
γὰρ ὁ ἧλος, ὥσπερ ἡ παροιμία. Καὶ τὸ [b] μηδενὶ χαίρειν
σεμνῷ μηδ' ἐλευθέρῳ τυραννικόν· αὐτὸν γὰρ εἶναι μόνον
ἀξιοῖ τοιοῦτον ὁ τύραννος, ὁ δ' ἀντισεμνυνόμενος [c] καὶ ἐλευ-
θεριάζων ἀφαιρεῖται τὴν ὑπεροχὴν καὶ τὸ δεσποτικὸν τῆς
τυραννίδος· μισοῦσιν οὖν ὥσπερ καταλύοντας τὴν ἀρχήν. Καὶ 41
τὸ χρῆσθαι [d] συσσίτοις καὶ συνημερευταῖς ξενικοῖς μᾶλλον
ἢ πολιτικοῖς τυραννικόν, ὡς τοὺς μὲν πολεμίους τοὺς δ' οὐκ
ἀντιποιουμένους. Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα τυραννικὰ μὲν καὶ
σωτήρια [e] τῆς ἀρχῆς, οὐθὲν δ' ἐλλείπει μοχθηρίας. Ἔστι
δ' ὡς εἰπεῖν πάντα ταῦτα περιειλημμένα τρισὶν εἴδεσιν.

[z] διατελῶσιν] ὦσι τελῶσι R^b. [a] ἐξαγγέλωσι $R^b.V^b$. [b] μηδὲν $R^b.V^b$. [c] καὶ ante ἐλευθεριάζων om. $R^b.V^b$. [d] συσσιτίοις R^b. [e] ταῖς ἀρχαῖς pr. V^b.

15 Στοχάζεται γὰρ ἡ τυραννὶς τριῶν, ἑνὸς μὲν [f]τοῦ μικρὰ φρονεῖν τοὺς ἀρχομένους (οὐδενὶ γὰρ ἂν μικρόψυχος ἐπιβουλεύσειεν), δευτέρου δὲ τοῦ διαπιστεῖν ἀλλήλοις· οὐ καταλύεται γὰρ πρότερον τυραννὶς πρὶν ἢ πιστεύσουσί τινες [g]αὐτοῖς· διὸ καὶ τοῖς ἐπιεικέσι πολεμοῦσιν ὡς βλαβεροῖς πρὸς τὴν ἀρχὴν οὐ μόνον διὰ τὸ μὴ ἀξιοῦν ἄρχεσθαι δεσποτικῶς, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ πιστοὺς καὶ ἑαυτοῖς καὶ τοῖς ἄλλοις εἶναι καὶ μὴ καταγορεύειν μήτε ἑαυτῶν μήτε τῶν 16 ἄλλων. Τρίτον δ' ἀδυναμία τῶν πραγμάτων· οὐθεὶς γὰρ ἐπιχειρεῖ τοῖς ἀδυνάτοις, ὥστε οὐδὲ τυραννίδα καταλύειν μὴ δυνάμεως ὑπαρχούσης. Εἰς οὓς μὲν [h]οὖν ὅρους ἀνάγεται τὰ βουλήματα τῶν τυράννων, οὗτοι τρεῖς τυγχάνουσιν ὄντες· πάντα γὰρ ἀναγάγοι τις ἂν τὰ τυραννικὰ πρὸς ταύτας τὰς ὑποθέσεις, τὰ μὲν ὅπως μὴ πιστεύωσιν ἀλλήλοις, τὰ 17 δ' ὅπως μὴ δύνωνται, τὰ δ' ὅπως μικρὸν φρονῶσιν. [i]Ὁ μὲν οὖν εἷς τρόπος δι' οὗ γίνεται σωτηρία ταῖς τυραννίσι τοιοῦτός ἐστιν, ὁ δ' ἕτερος σχεδὸν ἐξ ἐναντίας ἔχει τοῖς εἰρημένοις 18 τὴν ἐπιμέλειαν. [j]Ἔστι δὲ λαβεῖν αὐτὸν ἐκ τῆς φθορᾶς τῆς τῶν βασιλειῶν· ὥσπερ γὰρ τῆς βασιλείας εἷς τρόπος τῆς φθορᾶς τὸ ποιεῖν τὴν ἀρχὴν τυραννικωτέραν, οὕτω τῆς τυραννίδος σωτηρία ποιεῖν αὐτὴν βασιλικωτέραν, ἓν φυλάττοντα μόνον, τὴν δύναμιν, ὅπως ἄρχῃ [i]μὴ μόνον βουλομένων ἀλλὰ καὶ μὴ βουλομένων· προϊέμενος γὰρ καὶ τοῦτο 19 προΐεται καὶ τὸ τυραννεῖν. [k]Ἀλλὰ τοῦτο μὲν ὥσπερ ὑπόθεσιν δεῖ μένειν, τὰ δ' ἄλλα τὰ μὲν ποιεῖν τὰ δὲ δοκεῖν ὑποκρινόμενον [k]τὸ βασιλικὸν καλῶς, πρῶτον μὲν δοκεῖν φροντίζειν τῶν κοινῶν, μήτε δαπανῶντα δωρεὰς τοιαύτας ἐφ' αἷς τὰ πλήθη χαλεπαίνουσιν, ὅταν ἀπ' αὐτῶν μὲν λαμβάνωσιν ἐργαζομένων καὶ πονούντων γλίσχρως, διδῶσι δ' [l]ἑταίραις καὶ ξένοις καὶ τεχνίταις ἀφθόνως, λόγον τε ἀποδιδόντα τῶν λαμβανομένων καὶ δαπανωμένων, ὅπερ ἤδη πεποιήκασί τινες τῶν τυράννων· οὕτω γὰρ ἄν τις διοικῶν οἰκονόμος ἀλλ' οὐ

[f] τοῦ] τὰ R^b. [g] ἑαυτοῖς I^b. [h] οὖν om. $I^b.R^b$. [i] μὴ] μοι R^b. [k] τὸν $I^b.R^b$. [l] ἑτέραις V^b.

τύραννος εἶναι δόξει. Οὐ δεῖ δὲ φοβεῖσθαι μή ποτε [m] ἀπο- 20
ρήσῃ χρημάτων κύριος ὢν τῆς πόλεως. [l] Ἀλλὰ τοῖς γ' ἐκτο-
πίζουσι τυράννοις ἀπὸ τῆς [n] οἰκείας καὶ συμφέρει τοῦτο μᾶλ-
λον ἢ καταλιπεῖν ἀθροίσαντας· ἧττον γὰρ ἂν οἱ φυλάττον-
τες ἐπιτιθεῖντο τοῖς πράγμασιν. Εἰσὶ δὲ φοβερώτεροι τῶν
τυράννων τοῖς ἀποδημοῦσιν οἱ φυλάττοντες τῶν πολιτῶν·
οἱ μὲν γὰρ συναποδημοῦσιν, [o] οἱ δὲ [p] ὑπομένουσιν. [m] Ἔπειτα 21
τὰς εἰσφορὰς καὶ τὰς λειτουργίας δεῖ φαίνεσθαι τῆς τε οἰκο-
νομίας ἕνεκα συνάγοντα, κἂν ποτε δεηθῇ χρῆσθαι πρὸς τοὺς
πολεμικοὺς καιρούς, ὅλως τε αὐτὸν παρασκευάζειν φύλακα
καὶ ταμίαν ὡς [q] κοινῶν ἀλλὰ μὴ ὡς ἰδίων. Καὶ φαίνεσθαι
μὴ χαλεπὸν ἀλλὰ σεμνόν, ἔτι δὲ τοιοῦτον ὥστε μὴ φο-
βεῖσθαι τοὺς ἐντυγχάνοντας ἀλλὰ μᾶλλον αἰδεῖσθαι. Τού- 22
του μέντοι τυγχάνειν οὐ ῥᾴδιον ὄντα εὐκαταφρόνητον· διὸ
δεῖ κἂν μὴ τῶν ἄλλων ἀρετῶν ἐπιμέλειαν ποιῆται, ἀλλὰ τῆς
πολιτικῆς, καὶ δόξαν ἐμποιεῖν περὶ αὑτοῦ τοιαύτην. [m] Ἔτι δὲ
μὴ μόνον αὐτὸν φαίνεσθαι μηθένα τῶν ἀρχομένων ὑβρίζοντα,
μήτε νέον μήτε νέαν, ἀλλὰ μηδ' ἄλλον μηδένα τῶν περὶ
αὐτόν. [l] Ὁμοίως δὲ καὶ τὰς οἰκείας ἔχειν γυναῖκας πρὸς τὰς 23
ἄλλας, ὡς καὶ διὰ γυναικῶν ὕβρεις πολλαὶ τυραννίδες ἀπο-
λώλασιν. Περί τε τὰς ἀπολαύσεις τὰς σωματικὰς τοὐναν-
τίον ποιεῖν ἢ νῦν τινὲς τῶν τυράννων ποιοῦσιν· οὐ γὰρ μόνον
εὐθὺς ἔωθεν τοῦτο δρῶσιν, καὶ συνεχῶς πολλὰς ἡμέρας, ἀλλὰ
καὶ φαίνεσθαι τοῖς ἄλλοις βούλονται τοῦτο πράττοντες, ἵν'
ὡς εὐδαίμονας καὶ μακαρίους θαυμάσωσιν. [l] Ἀλλὰ μάλιστα 24
μὲν μετριάζειν τοῖς τοιούτοις, εἰ δὲ μή, τό γε φαίνεσθαι
τοῖς ἄλλοις διαφεύγειν· οὔτε γὰρ εὐεπίθετος οὔτ' εὐκατα-
φρόνητος ὁ νήφων, ἀλλ' ὁ μεθύων, οὐδ' ὁ ἄγρυπνος, ἀλλ'
ὁ καθεύδων. Τοὐναντίον τε ποιητέον τῶν πάλαι λεχθέντων
σχεδὸν πάντων· κατασκευάζειν γὰρ δεῖ καὶ κοσμεῖν τὴν πό-
λιν ὡς ἐπίτροπον ὄντα καὶ μὴ τύραννον. [m] Ἔτι δὲ τὰ πρὸς 25
τοὺς θεοὺς φαίνεσθαι ἀεὶ σπουδάζοντα διαφερόντως· ἧττόν

[m] ἀπορώσει Rb. [n] οἰκίας Ib.Vb. [o] οἱ δὲ ὑπομένουσιν om. Rb.
[p] ὑπολαμβάνουσιν Vb. [q] κοινὸν Rb.Vb.

τε γὰρ φοβοῦνται τὸ παθεῖν τι παράνομον ὑπὸ τῶν τοιούτων, ἐὰν δεισιδαίμονα νομίζωσιν εἶναι τὸν ἄρχοντα καὶ φροντίζειν τῶν θεῶν, καὶ ἐπιβουλεύουσιν ἧττον ὡς συμμάχους
26 ἔχοντι καὶ τοὺς θεούς. Δεῖ δ' ἄνευ ἀβελτηρίας φαίνεσθαι τοιοῦτον. Τούς τε ἀγαθοὺς περί τι γιγνομένους τιμᾶν οὕτως ὥστε μὴ νομίζειν ἄν ποτε τιμηθῆναι μᾶλλον ὑπὸ τῶν πολιτῶν αὐτονόμων ὄντων. Καὶ τὰς μὲν τοιαύτας τιμὰς ἀπονέμειν αὐτόν, τὰς δὲ κολάσεις δι' ἑτέρων ἀρχόντων καὶ δι-
27 καστηρίων. Κοινὴ δὲ φυλακὴ πάσης μοναρχίας τὸ μηθένα ποιεῖν ἕνα μέγαν, ἀλλ' εἴπερ, πλείους· τηρήσουσι γὰρ ἀλλήλους. Ἐὰν δ' ἄρα τινὰ δέῃ ποιῆσαι μέγαν, μή τοι τό γε ἦθος θρασύν· ἐπιθετικώτατον γὰρ τὸ τοιοῦτον ἦθος περὶ πάσας τὰς πράξεις. Κἂν τῆς δυνάμεώς τινα δοκῇ παραλύειν, ἐκ προσαγωγῆς τοῦτο δρᾶν καὶ μὴ πᾶσαν ἀθρόον ἀφαιρεῖ-
28 σθαι τὴν ἐξουσίαν. Ἔτι δὲ πάσης [r] μὲν ὕβρεως εἴργεσθαι, παρὰ πάσας δὲ [s] δυοῖν, τῆς τε εἰς τὰ σώματα κολάσεως καὶ τῆς εἰς τὴν ἡλικίαν. Μάλιστα δὲ ταύτην ποιητέον τὴν εὐλάβειαν περὶ τοὺς φιλοτίμους· τὴν μὲν γὰρ εἰς τὰ χρήματα ὀλιγωρίαν οἱ φιλοχρήματοι φέρουσι βαρέως, τὴν δ' εἰς ἀτι-
29 μίαν οἵ τε φιλότιμοι καὶ οἱ ἐπιεικεῖς τῶν ἀνθρώπων. Διόπερ ἢ μὴ χρῆσθαι δεῖ τοῖς τοιούτοις, ἢ τὰς μὲν κολάσεις πατρικῶς φαίνεσθαι ποιούμενον καὶ μὴ δι' ὀλιγωρίαν, τὰς δὲ πρὸς τὴν ἡλικίαν ὁμιλίας δι' ἐρωτικὰς αἰτίας ἀλλὰ μὴ δι' ἐξουσίαν, ὅλως δὲ τὰς δοκούσας ἀτιμίας ἐξωνεῖσθαι μείζοσι τι-
30 μαῖς. Τῶν δ' ἐπιχειρούντων ἐπὶ τὴν τοῦ σώματος [t] διαφθορὰν οὗτοι φοβερώτατοι καὶ δέονται πλείστης φυλακῆς, ὅσοι
31 μὴ προαιροῦνται περιποιεῖσθαι τὸ ζῆν διαφθείραντες. Διὸ μάλιστα εὐλαβεῖσθαι δεῖ τοὺς ὑβρίζεσθαι νομίζοντας ἢ αὐτοὺς ἢ ὧν κηδόμενοι τυγχάνουσιν· ἀφειδῶς γὰρ ἑαυτῶν ἔχουσιν οἱ διὰ θυμὸν ἐπιχειροῦντες, καθάπερ καὶ Ἡράκλειτος εἶπε, χαλεπὸν φάσκων εἶναι θυμῷ μάχεσθαι· ψυχῆς γὰρ
32 ὠνεῖσθαι. Ἐπεὶ δ' αἱ πόλεις ἐκ δύο συνεστήκασι μορίων,

[r] μὲν om. R[b]. [s] δυεῖν I[b]. [t] διαφορὰν V[b].

ἔκ τε τῶν ἀπόρων ἀνθρώπων καὶ τῶν εὐπόρων, μάλιστα μὲν ἀμφοτέρους ὑπολαμβάνειν δεῖ σώζεσθαι διὰ τὴν ἀρχήν, καὶ τοὺς ἑτέρους ὑπὸ τῶν ἑτέρων ἀδικεῖσθαι μηδέν, ὁπότεροι δ' ἂν ὦσι κρείττους, τούτους ἰδίους μάλιστα ποιεῖσθαι τῆς ἀρχῆς, ὡς, ἂν ὑπάρξῃ τοῦτο τοῖς πράγμασιν, οὔτε δούλων ἐλευθέρωσιν ἀνάγκη ποιεῖσθαι τὸν τύραννον οὔτε ὅπλων παραίρεσιν· ἱκανὸν γὰρ θάτερον μέρος πρὸς τῇ δυνάμει προστιθέμενον, ὥστε κρείττους εἶναι τῶν ἐπιτιθεμένων. Περίεργον 33
δὲ τὸ λέγειν καθ' ἕκαστον τῶν τοιούτων· ὁ γὰρ σκοπὸς φανερός, ὅτι δεῖ μὴ τυραννικὸν ἀλλ' οἰκονόμον καὶ βασιλικὸν εἶναι φαίνεσθαι τοῖς ἀρχομένοις καὶ μὴ σφετεριστὴν ἀλλ' ἐπίτροπον, καὶ τὰς μετριότητας τοῦ βίου διώκειν, μὴ τὰς ὑπερβολάς, ἔτι δὲ τοὺς μὲν γνωρίμους καθομιλεῖν, τοὺς δὲ πολλοὺς δημαγωγεῖν. [t]Ἐκ γὰρ τούτων ἀναγκαῖον οὐ μόνον 34
τὴν ἀρχὴν εἶναι καλλίω καὶ ζηλωτοτέραν τῷ βελτιόνων ἄρχειν καὶ [v]μὴ τεταπεινωμένων μηδὲ μισούμενον καὶ φοβούμενον διατελεῖν, ἀλλὰ [w]καὶ τὴν ἀρχὴν εἶναι πολυχρονιωτέραν. [u]Ἔτι δ' αὐτὸν διακεῖσθαι κατὰ τὸ ἦθος ἤτοι καλῶς πρὸς ἀρετὴν ἢ ἡμίχρηστον ὄντα, καὶ μὴ πονηρὸν ἀλλ' ἡμιπόνηρον.

Καίτοι πασῶν ὀλιγοχρονιώτεραι τῶν πολιτειῶν εἰσὶν ὀλι- 12
γαρχία καὶ τυραννίς. Πλεῖστον γὰρ ἐγένετο χρόνον ἡ περὶ Σικυῶνα τυραννίς, ἡ τῶν [t]Ὀρθαγόρου παίδων καὶ αὐτοῦ [t]Ὀρθαγόρου· ἔτη δ' αὕτη διέμεινεν ἑκατόν. Τούτου δ' αἴτιον ὅτι τοῖς ἀρχομένοις ἐχρῶντο μετρίως καὶ πολλὰ τοῖς νόμοις ἐδούλευον, καὶ διὰ τὸ πολεμικὸς γενέσθαι Κλεισθένης οὐκ ἦν εὐκαταφρόνητος, καὶ τὰ πολλὰ ταῖς ἐπιμελείαις ἐδημαγώγουν. Λέγεται γοῦν Κλεισθένης τὸν ἀποκρίναντα τῆς 2
νίκης αὐτὸν ὡς ἐστεφάνωσεν· ἔνιοι δ' εἰκόνα φασὶν εἶναι τοῦ κρίναντος οὕτω τὸν ἀνδριάντα τὸν ἐν [x]τῇ ἀγορᾷ καθήμενον. Φασὶ δὲ καὶ Πεισίστρατον ὑπομεῖναί ποτε προσκληθέντα δίκην εἰς [u]Ἄρειον πάγον. Δευτέρα δὲ περὶ Κόρινθον ἡ τῶν 3

[v] μήτε Rb. [w] καὶ post ἀλλὰ om. Rb. [x] ταῖς ἀγοραῖς Rb.

Κυψελιδῶν· καὶ γὰρ αὕτη διετέλεσεν ἔτη τρία καὶ ἑβδομήκοντα καὶ ἓξ μῆνας· Κύψελος μὲν γὰρ ἐτυράννησεν ἔτη τριάκοντα, [y]Περίανδρος δὲ τετταράκοντα καὶ τέτταρα, Ψαμμή-
4 τιχος δ' ὁ Γορδίου τρία ἔτη. Τὰ δ' αἴτια ταὐτὰ καὶ ταύτης· ὁ μὲν γὰρ [z]Κύψελος δημαγωγὸς ἦν καὶ κατὰ τὴν ἀρχὴν διετέλεσεν ἀδορυφόρητος, Περίανδρος δ' ἐγένετο μὲν τυραν-
5 νικός, ἀλλὰ πολεμικός. Τρίτη δ' ἡ τῶν Πεισιστρατιδῶν [a]Ἀθήνησιν, οὐκ ἐγένετο δὲ συνεχής· δὶς γὰρ ἔφυγε Πεισίστρατος τυραννῶν, ὥστ' ἐν ἔτεσι τριάκοντα καὶ τρισὶν ἑπτακαίδεκα ἔτη τούτων [a]ἐτυράννευσεν, ὀκτωκαίδεκα δὲ οἱ παῖδες, ὥστε τὰ πάντα ἐγένετο ἔτη τριάκοντα καὶ πέντε. Τῶν δὲ
6 λοιπῶν ἡ περὶ [b]Ἱέρωνα καὶ Γέλωνα περὶ [b]Συρακούσαις. [d]Ἔτη δ' οὐδ' αὕτη πολλὰ διέμεινεν, ἀλλὰ τὰ σύμπαντα [c]δυοῖν δέοντα εἴκοσι· Γέλων μὲν γὰρ ἑπτὰ τυραννεύσας τῷ ὀγδόῳ τὸν βίον ἐτελεύτησεν, δέκα δ' [b]Ἱέρων, Θρασύβουλος δὲ τῷ ἑνδεκάτῳ μηνὶ ἐξέπεσεν. Αἱ δὲ πολλαὶ τῶν τυραννίδων ὀλιγοχρόνιαι πᾶσαι γεγόνασι παντελῶς.

7 Τὰ μὲν οὖν περὶ τὰς πολιτείας καὶ [d]τὰ περὶ τὰς μοναρχίας, ἐξ ὧν [e]τε φθείρονται καὶ πάλιν σώζονται, σχεδὸν εἴρηται περὶ πάντων. [d]Ἐν δὲ τῇ πολιτείᾳ λέγεται μὲν περὶ τῶν μεταβολῶν ὑπὸ τοῦ Σωκράτους, οὐ μέντοι λέγεται καλῶς· τῆς τε γὰρ ἀρίστης πολιτείας καὶ πρώτης οὔσης οὐ
8 λέγει τὴν μεταβολὴν ἰδίως. Φησὶ γὰρ αἴτιον εἶναι [f]τὸ μὴ μένειν μηθὲν ἀλλ' ἔν τινι περιόδῳ μεταβάλλειν, ἀρχὴν δ' εἶναι τούτων ὧν ἐπίτριτος πυθμὴν πεμπάδι συζυγεὶς δύο ἁρμονίας παρέχεται, λέγων ὅταν ὁ τοῦ [g]διαγράμματος ἀριθμὸς τούτου γένηται στερεός, ὡς τῆς φύσεώς ποτε [h]φυούσης φαύλους καὶ κρείττους τῆς παιδείας, τοῦτο μὲν οὖν αὐτὸ λέγων ἴσως οὐ κακῶς· ἐνδέχεται γὰρ εἶναί τινας οὓς παιδευ-
9 θῆναι καὶ γενέσθαι σπουδαίους ἄνδρας ἀδύνατον. [d]Ἀλλ' αὕτη τί ἂν ἴδιος εἴη μεταβολὴ τῆς ὑπ' ἐκείνου λεγομένης ἀρίστης

[y] Περίανδρος—τέτταρα om. R[b]. [z] κύψελλος V[b]. [a] ἐτυράννησεν I[b]. [b] συρακούσας R[b]. [c] δυεῖν I[b]. [d] τὰ περὶ om. R[b]. [e] γε R[b]. [f] τοῦ R[b]. [g] διαδράγματος V[b]. [h] φυούσης καὶ κρείττους καὶ φαύλους τῆς V[b].

πολιτείας μᾶλλον [i]ἢ τῶν ἄλλων πασῶν καὶ τῶν [k]γιγνομένων πάντων; Καὶ διά τε τοῦ χρόνου, δι' ὃν λέγει πάντα μεταβάλλειν, καὶ τὰ μὴ ἅμα ἀρξάμενα γίγνεσθαι ἅμα μεταβάλλει, οἷον εἰ τῇ προτέρᾳ ἡμέρᾳ ἐγένετο τῆς τροπῆς, ἅμα ἄρα μεταβάλλει. Πρὸς δὲ τούτοις διὰ τίν' αἰτίαν ἐκ ταύτης εἰς τὴν Λακωνικὴν μεταβάλλει; Πλεονάκις γὰρ εἰς τὴν ἐναντίαν μεταβάλλουσι πᾶσαι αἱ πολιτεῖαι ἢ τὴν σύνεγγυς. [t]Ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ περὶ τῶν ἄλλων μεταβολῶν· ἐκ γὰρ τῆς Λακωνικῆς, φησί, [l]μεταβάλλει εἰς τὴν ὀλιγαρχίαν, ἐκ δὲ ταύτης εἰς δημοκρατίαν, εἰς τυραννίδα δὲ ἐκ δημοκρατίας. Καίτοι καὶ ἀνάπαλιν μεταβάλλουσιν, οἷον ἐκ δήμου εἰς ὀλι- 11
γαρχίαν, καὶ μᾶλλον ἢ εἰς μοναρχίαν. [u]Ἔτι δὲ τυραννίδος οὐ λέγει οὔτ' εἰ ἔσται μεταβολὴ οὔτ' εἰ μὴ ἔσται, διὰ τίν' αἰτίαν καὶ [m]εἰς ποίαν πολιτείαν. Τούτου δ' αἴτιον ὅτι οὐ [n]ῥᾳδίως ἂν εἶχε λέγειν· ἀόριστον γάρ, ἐπεὶ κατ' ἐκεῖνον δεῖ εἰς τὴν πρώτην καὶ τὴν ἀρίστην· οὕτω γὰρ [o]ἂν ἐγίγνετο [p]συνεχὲς καὶ κύκλος. [q]Ἀλλὰ μεταβάλλει καὶ εἰς τυραννίδα 12
τυραννίς, ὥσπερ [q]ἡ Σικυῶνος ἐκ τῆς Μύρωνος εἰς τὴν Κλεισθένους, καὶ εἰς ὀλιγαρχίαν, ὥσπερ ἡ ἐν Χαλκίδι ἡ [r]Ἀντιλέοντος, καὶ εἰς δημοκρατίαν, ὥσπερ ἡ τῶν Γέλωνος ἐν Συρακούσαις, καὶ εἰς ἀριστοκρατίαν, ὥσπερ ἡ Χαριλάου ἐν Λακεδαίμονι καὶ ἐν Καρχηδόνι. Καὶ εἰς τυραννίδα μεταβάλλει 13
ἐξ ὀλιγαρχίας, ὥσπερ ἐν Σικελίᾳ σχεδὸν αἱ πλεῖσται τῶν ἀρχαίων, ἐν Λεοντίνοις εἰς τὴν Παναιτίου τυραννίδα καὶ ἐν Γέλᾳ εἰς τὴν Κλεάνδρου καὶ ἐν [r]Ῥηγίῳ εἰς τὴν [s]Ἀναξιλάου καὶ ἐν ἄλλαις πολλαῖς πόλεσιν ὡσαύτως. [v]Ἄτοπον δὲ καὶ 14
τὸ οἴεσθαι εἰς ὀλιγαρχίαν διὰ τοῦτο μεταβάλλειν ὅτι φιλοχρήματοι καὶ χρηματισταὶ οἱ ἐν ταῖς ἀρχαῖς, ἀλλ' οὐχ ὅτι οἱ πολλοὶ ὑπερέχοντες ταῖς οὐσίαις οὐ δίκαιον οἴονται εἶναι ἴσον μετέχειν τῆς πόλεως τοὺς κεκτημένους μηθὲν τοῖς κεκτη-

[i] ἢ] καὶ Vb. [k] γενομένων Rb. [l] τὴν ὀλιγαρχίαν μεταβάλλει Rb. [m] εἰς ποίαν πολιτείαν post μεταβολὴ Schneiderus. [n] ῥάδιον Ib. [o] ἂν om. Rb. [p] συνεχῶς Rb.Vb. [q] ἡ—sect. 18. τὸ] hæc Rb. post VI. 1. 6. πόλεσιν. [r] σημείωσαι ἕτερον ῥήγιον margo Vb. [s] ἀνεξιλάου Ib.Vb.

μένοις· ἐν πολλαῖς τε ὀλιγαρχίαις οὐκ ἔξεστι χρηματίζεσθαι, ἀλλὰ νόμοι εἰσὶν οἱ κωλύοντες· ἐν Καρχηδόνι δὲ δημοκρατουμένῃ χρηματίζονται καὶ οὔπω μεταβεβλήκασιν. Ἄτοπον δὲ καὶ τὸ φάναι δύο πόλεις εἶναι τὴν ὀλιγαρχικήν, πλουσίων καὶ πενήτων. Τί γὰρ αὐτὴ μᾶλλον τῆς Λακωνικῆς πέπονθεν ἢ ὁποιασοῦν ἄλλης, οὗ μὴ πάντες κέκτηνται ἴσα ἢ μὴ πάντες ὁμοίως εἰσὶν ἀγαθοὶ ἄνδρες; Οὐδενὸς [t] δὲ πενεστέρου γενομένου ἢ πρότερον οὐθὲν ἧττον μεταβάλλουσιν εἰς δῆμον ἐξ ὀλιγαρχίας, ἂν γένωνται πλείους οἱ ἄποροι, καὶ ἐκ δήμου εἰς ὀλιγαρχίαν, ἐὰν κρεῖττον ᾖ τοῦ πλήθους τὸ εὔπορον καὶ οἱ μὲν ἀμελῶσιν οἱ δὲ προσέχωσι τὸν νοῦν. Πολλῶν [v] τε οὐσῶν αἰτιῶν δι' ὧν γίγνονται αἱ μεταβολαί, οὐ λέγει ἀλλὰ μίαν, ὅτι ἀσωτευόμενοι [w] κατατοκιζόμενοι γίγνονται πένητες, ὡς ἐξ ἀρχῆς πλουσίων ὄντων πάντων ἢ τῶν πλείστων. Τοῦτο δ' ἐστὶ ψεῦδος, ἀλλ' ὅταν μὲν τῶν ἡγεμόνων τινὲς ἀπολέσωσι τὰς οὐσίας, καινοτομοῦσιν, ὅταν δὲ τῶν ἄλλων, οὐθὲν γίγνεται δεινόν. Καὶ μεταβάλλουσιν οὐθὲν μᾶλλον οὐδέποτε εἰς δῆμον ἢ εἰς ἄλλην πολιτείαν. Ἔτι δὲ κἂν τιμῶν μὴ μετέχωσιν, κἂν ἀδικῶνται ἢ ὑβρίζωνται, στασιάζουσι καὶ μεταβάλλουσι τὰς πολιτείας, κἂν μὴ καταδαπανήσωσι τὴν οὐσίαν διὰ τὸ ἐξεῖναι ὅτι ἂν βούλωνται ποιεῖν· οὗ αἰτίαν τὴν ἄγαν ἐλευθερίαν εἶναί [x] φησιν. Πλειόνων δ' οὐσῶν ὀλιγαρχιῶν καὶ δημοκρατιῶν, ὡς μιᾶς οὔσης ἑκατέρας λέγει τὰς μεταβολὰς ὁ Σωκράτης.

Ζ.

Πόσαι μὲν οὖν διαφοραὶ καὶ τίνες τοῦ τε βουλευτικοῦ καὶ κυρίου τῆς πολιτείας καὶ τῆς περὶ τὰς ἀρχὰς τάξεως, καὶ περὶ δικαστηρίων, καὶ ποῖα πρὸς ποίαν συντέτακται πολιτείαν, ἔτι δὲ περὶ φθορᾶς τε καὶ σωτηρίας τῶν πολιτειῶν, ἐκ ποίων τε γίνεται καὶ διὰ τίνας αἰτίας, εἴρηται πρότερον. Ἐπεὶ δὲ τετύχηκεν εἴδη πλείω δημοκρατίας ὄντα καὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως πολιτειῶν, ἅμα τε περὶ ἐκείνων εἴ τι λοιπόν, οὐ χεῖρον ἐπι-

[t] δὲ] γὰρ R^b. [v] τε] δὲ R^b. [w] κατοκιζόμενοι V^b, καταταβιζόμενοι R^b. [x] φασιν $I^b.R^b.V^b$.

σκέψασθαι, καὶ τὸν οἰκεῖον καὶ [y] τὸν συμφέροντα τρόπον ἀποδοῦναι πρὸς ἑκάστην. Ἔτι δὲ καὶ τὰς συναγωγὰς αὐτῶν 3
τῶν εἰρημένων ἐπισκεπτέον πάντων τῶν τρόπων· ταῦτα γὰρ συνδυαζόμενα ποιεῖ τὰς πολιτείας ἐπαλλάττειν, ὥστε ἀριστοκρατίας τε ὀλιγαρχικὰς εἶναι καὶ πολιτείας δημοκρατικωτέρας. Λέγω [z] δὲ τοὺς συνδυασμούς, οὓς δεῖ μὲν ἐπισκο- 4
πεῖν, οὐκ ἐσκεμμένοι δ' εἰσὶ νῦν, οἷον ἂν τὸ μὲν βουλευόμενον καὶ τὸ περὶ τὰς ἀρχαιρεσίας ὀλιγαρχικῶς ᾖ συντεταγμένον, τὰ δὲ περὶ [a] τὰ δικαστήρια ἀριστοκρατικῶς, ἢ ταῦτα μὲν καὶ τὸ περὶ τὸ βουλευόμενον ὀλιγαρχικῶς, ἀριστοκρατικῶς δὲ τὸ περὶ τὰς ἀρχαιρεσίας, ἢ κατ' ἄλλον τινὰ τρόπον μὴ πάντα συντεθῇ τὰ [b] τῆς πολιτείας οἰκεῖα. Ποία μὲν οὖν δημοκρατία 5
πρὸς ποίαν ἁρμόττει πόλιν, ὡσαύτως δὲ καὶ ποία τῶν [c] ὀλιγαρχιῶν ποίῳ πλήθει, καὶ τῶν λοιπῶν δὲ πολιτειῶν [d] τίς συμφέρει τίσιν, εἴρηται πρότερον. Ὅμως δὲ δεῖ γενέσθαι 6
δῆλον μὴ μόνον ποία τούτων τῶν πολιτειῶν ἁρίστη ταῖς πόλεσιν, ἀλλὰ καὶ πῶς δεῖ κατασκευάζειν καὶ [e] ταύτας καὶ τὰς ἄλλας ἐπέλθωμεν συντόμως. Καὶ πρῶτον περὶ δημοκρατίας εἴπωμεν· ἅμα γὰρ καὶ περὶ τῆς ἀντικειμένης πολιτείας φανερόν, αὕτη δ' ἐστὶν ἣν καλοῦσί τινες ὀλιγαρχίαν. Ληπτέον 7
δὲ πρὸς ταύτην τὴν μέθοδον πάντα τὰ δημοτικὰ καὶ τὰ δοκοῦντα ταῖς δημοκρατίαις ἀκολουθεῖν· ἐκ γὰρ τούτων συντιθεμένων τὰ τῆς δημοκρατίας εἴδη γίνεσθαι συμβαίνει, καὶ πλείους δημοκρατίας μιᾶς εἶναι καὶ διαφόρους. Δύο γάρ 8
εἰσιν αἰτίαι δι' ἃσπερ αἱ δημοκρατίαι πλείους εἰσί, πρῶτον μὲν ἡ λεχθεῖσα πρότερον, ὅτι διάφοροι οἱ δῆμοι· γίνεται γὰρ τὸ μὲν γεωργικὸν πλῆθος, τὸ δὲ βάναυσον καὶ θητικόν· ὧν τοῦ πρώτου τῷ δευτέρῳ προσλαμβανομένου, καὶ τοῦ τρίτου πάλιν τοῖς ἀμφοτέροις, οὐ μόνον διαφέρει τῷ βελτίω καὶ χείρω γίνεσθαι τὴν δημοκρατίαν, ἀλλὰ καὶ τῷ μὴ τὴν αὐτήν. Δευτέρα δὲ περὶ ἧς νῦν λέγομεν· τὰ [f] γὰρ ταῖς δη- 9

[y] τὸν alterum om. R[b]. [z] δὲ om. W[b]. [a] τὰ alterum om. I[b]. [b] τῆς om. R[b]. [c] ὀλιγαρχικῶν I[b].R[b].W[b]. [d] τί I[b]. [e] ταύτας] πάντας W[b]. [f] γὰρ] δὲ W[b].

μοκρατίαις ἀκολουθοῦντα καὶ δοκοῦντα εἶναι τῆς πολιτείας οἰκεῖα ταύτης ποιεῖ συντιθέμενα τὰς δημοκρατίας [g] ἑτέρας· [h] τῇ μὲν γὰρ ἐλάττω, τῇ δ' ἀκολουθήσει πλείονα, τῇ δ' ἅπαντα ταῦτα. Χρήσιμον δ' ἕκαστον αὐτῶν γνωρίζειν πρός τε τὸ κατασκευάζειν ἣν ἄν τις αὐτῶν [i] τύχῃ βουλόμενος, καὶ πρὸς τὰς διορθώσεις. Ζητοῦσι μὲν γὰρ οἱ τὰς πολιτείας καθιστάντες ἅπαντα τὰ οἰκεῖα συναγαγεῖν πρὸς τὴν ὑπόθεσιν, ἁμαρτάνουσι δὲ τοῦτο ποιοῦντες, καθάπερ ἐν τοῖς περὶ τὰς φθορὰς καὶ τὰς σωτηρίας τῶν πολιτειῶν εἴρηται πρότερον. Νυνὶ δὲ τὰ ἀξιώματα καὶ τὰ ἤθη καὶ ὧν ἐφίενται [k] λέγωμεν.

2 Ὑπόθεσις μὲν οὖν τῆς δημοκρατικῆς πολιτείας ἐλευθερία· τοῦτο γὰρ λέγειν εἰώθασιν, ὡς ἐν μόνῃ τῇ πολιτείᾳ ταύτῃ μετέχοντας ἐλευθερίας· τούτου γὰρ στοχάζεσθαί φασι πᾶσαν δημοκρατίαν. Ἐλευθερίας δὲ ἓν μὲν τὸ ἐν μέρει ἄρ-
2 χεσθαι καὶ ἄρχειν. Καὶ γὰρ τὸ δίκαιον τὸ δημοτικὸν τὸ ἴσον ἔχειν ἐστὶ κατ' ἀριθμὸν ἀλλὰ μὴ κατ' ἀξίαν, τούτου δ' ὄντος τοῦ δικαίου τὸ πλῆθος ἀναγκαῖον εἶναι κύριον, καὶ ὅ τι ἂν δόξῃ τοῖς πλείοσι, τοῦτ' εἶναι καὶ τέλος καὶ τοῦτ' εἶναι τὸ δίκαιον· φασὶ γὰρ δεῖν ἴσον ἔχειν ἕκαστον τῶν πολιτῶν· ὥστε ἐν ταῖς δημοκρατίαις συμβαίνει κυριωτέρους εἶναι τοὺς ἀπόρους τῶν εὐπόρων· πλείους γάρ εἰσι, κύριον δὲ τὸ τοῖς
3 πλείοσι δόξαν. Ἓν μὲν οὖν τῆς ἐλευθερίας σημεῖον τοῦτο, ὃν τίθενται πάντες οἱ δημοτικοὶ τῆς πολιτείας ὅρον, ἓν δὲ τὸ ζῆν ὡς βούλεταί τις· τοῦτο γὰρ τῆς ἐλευθερίας ἔργον εἶναί
4 φασιν, εἴπερ τοῦ δούλου ὄντος τὸ ζῆν μὴ ὡς βούλεται. Τῆς μὲν οὖν δημοκρατίας ὅρος οὗτος δεύτερος, ἐντεῦθεν δ' ἐλήλυθε τὸ μὴ ἄρχεσθαι, μάλιστα μὲν ὑπὸ μηθενός, εἰ δὲ μή, κατὰ μέρος. Καὶ συμβάλλεται ταύτῃ πρὸς τὴν ἐλευθερίαν τὴν
5 κατὰ τὸ ἴσον. Τούτων δ' ὑποκειμένων καὶ τοιαύτης οὔσης τῆς ἀρχῆς τὰ τοιαῦτα δημοτικά, τὸ αἱρεῖσθαι τὰς ἀρχὰς πάντας ἐκ πάντων, τὸ ἄρχειν πάντας μὲν ἑκάστου ἕκαστον

[g] ἑτέρας om. W^b. [h] τῇ μὲν] τῆς μὲν R^b. [i] τύχοι W^b. [k] λέγομεν $I^b.W^b$.

δ' ἐν μέρει πάντων, τὸ κληρωτὰς εἶναι τὰς ἀρχὰς ἢ πάσας ἢ ὅσαι μὴ ἐμπειρίας δέονται καὶ τέχνης, τὸ μὴ ἀπὸ τιμήματος μηθενὸς εἶναι τὰς ἀρχὰς ἢ ὅτι μικροτάτου, τὸ μὴ δὶς τὸν αὐτὸν ἄρχειν μηδεμίαν ἢ ὀλιγάκις ἢ ὀλίγας ἔξω τῶν κατὰ πόλεμον, τὸ ὀλιγοχρονίους τὰς ἀρχὰς ἢ πάσας ἢ ὅσας ἐνδέχεται, τὸ δικάζειν πάντας καὶ ἐκ πάντων καὶ περὶ πάντων ἢ περὶ τῶν πλείστων [l] καὶ τῶν μεγίστων καὶ τῶν κυριωτάτων, οἷον περὶ εὐθυνῶν καὶ πολιτείας καὶ τῶν ἰδίων συναλλαγμάτων, τὸ τὴν ἐκκλησίαν κυρίαν εἶναι πάντων, ἀρχὴν δὲ μηδεμίαν μηθενὸς ἢ ὅτι ὀλιγίστων [m] ἢ τῶν μεγίστων κυρίαν. Τῶν 6 δ' ἀρχῶν δημοτικώτατον βουλή, ὅπου μὴ μισθοῦ εὐπορία πᾶσιν· ἐνταῦθα γὰρ ἀφαιροῦνται καὶ ταύτης τῆς ἀρχῆς τὴν δύναμιν· εἰς αὐτὸν γὰρ ἀνάγει τὰς κρίσεις πάσας ὁ δῆμος εὐπορῶν μισθοῦ, καθάπερ εἴρηται πρότερον ἐν τῇ μεθόδῳ τῇ πρὸ ταύτης. Ἔπειτα τὸ μισθοφορεῖν, μάλιστα μὲν πάν- 7 τας, ἐκκλησίαν δικαστήρια ἀρχάς, εἰ δὲ μή, τὰς ἀρχὰς καὶ τὰ δικαστήρια καὶ [n] τὴν βουλὴν καὶ τὰς ἐκκλησίας τὰς κυρίας, ἢ τῶν ἀρχῶν ἃς ἀνάγκη συσσιτεῖν μετ' ἀλλήλων. Ἔτι ἐπειδὴ ὀλιγαρχία καὶ γένει καὶ πλούτῳ καὶ παιδείᾳ ὁρίζεται, τὰ δημοτικὰ δοκεῖ τἀναντία τούτων εἶναι, ἀγένεια πενία βαναυσία. Ἔπὶ δὲ τῶν ἀρχῶν τὸ μηδεμίαν [o] ἀΐδιον εἶναι· ἐὰν δέ 8 τις καταλειφθῇ ἐξ ἀρχαίας μεταβολῆς, τότε περιαιρεῖσθαι τὴν δύναμιν αὐτῆς καὶ ἐξ αἱρετῶν κληρωτοὺς ποιεῖν. Τὰ μὲν 9 οὖν κοινὰ ταῖς δημοκρατίαις ταῦτ' ἐστί, συμβαίνει δ' ἐκ τοῦ δικαίου τοῦ ὁμολογουμένου εἶναι δημοκρατικοῦ (τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ ἴσον ἔχειν ἅπαντας κατ' ἀριθμόν) [p] ἡ μάλιστ' εἶναι δοκοῦσα δημοκρατία καὶ δῆμος· ἴσον γὰρ τὸ μηθὲν μᾶλλον ἄρχειν [q] τοὺς ἀπόρους ἢ τοὺς εὐπόρους, μηδὲ κυρίους εἶναι μόνους ἀλλὰ πάντας ἐξ ἴσου κατ' ἀριθμόν· οὕτω γὰρ ἂν ὑπάρχειν νομίζοιεν τήν τ' ἰσότητα τῇ πολιτείᾳ καὶ τὴν ἐλευθερίαν.

[l] καὶ τῶν μεγίστων om. R^b. [m] ἢ τῶν μεγίστων post πάντων interpretes. [n] τὴν om. codices. [o] ἴδιον R^b. [p] ἡ W^b. [q] τοὺς ἀπόρους ἢ om. R^b.

3 Τὸ δὲ μετὰ τοῦτο ἀπορεῖται πῶς ἔξουσι τὸ ἴσον, πότερον δεῖ τὰ [r]τιμήματα διελεῖν χιλίοις τὰ τῶν πεντακοσίων καὶ τοὺς χιλίους ἴσον δύνασθαι τοῖς πεντακοσίοις, ἢ οὐχ οὕτω δεῖ τιθέναι τὴν κατὰ τοῦτο ἰσότητα, ἀλλὰ διελεῖν μὲν οὕτως, ἔπειτα ἐκ τῶν πεντακοσίων ἴσους λαβόντα καὶ ἐκ τῶν χιλίων, τούτους κυρίους εἶναι τῶν διαιρέσεων καὶ τῶν δικαστηρίων. 2 Πότερον οὖν αὕτη ἡ πολιτεία δικαιοτάτη κατὰ τὸ δημοτικὸν δίκαιον, ἢ μᾶλλον [s]ἡ κατὰ τὸ πλῆθος; Φασὶ γὰρ οἱ δημοτικοὶ τοῦτο δίκαιον ὅ τι ἂν δόξῃ τοῖς πλείοσιν, οἱ δ' ὀλιγαρχικοὶ ὅ τι ἂν δόξῃ τῇ πλείονι οὐσίᾳ· κατὰ πλῆθος γὰρ 3 οὐσίας φασὶ κρίνεσθαι δεῖν. Ἔχει δ' ἀμφότερα ἀνισότητα καὶ ἀδικίαν· εἰ μὲν γὰρ ὅ τι ἂν οἱ ὀλίγοι, τυραννίς (καὶ γὰρ ἐὰν εἷς ἔχῃ πλείω τῶν ἄλλων εὐπόρων, κατὰ τὸ ὀλιγαρχικὸν δίκαιον [t]ἄρχειν δίκαιος μόνος), εἰ δ' ὅ τι ἂν οἱ πλείους κατ' ἀριθμόν, ἀδικήσουσι δημεύοντες τὰ τῶν πλουσίων καὶ ἐλατ- 4 τόνων, καθάπερ εἴρηται πρότερον. Τίς ἂν οὖν εἴη ἰσότης ἣν [v]ὁμολογήσουσιν ἀμφότεροι, [w]σκεπτέον ἐξ ὧν ὁρίζονται δικαίων ἀμφότεροι. Λέγουσι γὰρ ὡς ὅ τι ἂν δόξῃ τοῖς πλείοσι τῶν πολιτῶν, τοῦτ' εἶναι δεῖ κύριον. Ἔστω δὴ τοῦτο, μὴ μέντοι πάντως, ἀλλ' ἐπειδὴ δύο μέρη τετύχηκεν ἐξ ὧν ἡ πόλις, πλούσιοι καὶ πένητες, ὅ τι ἂν ἀμφοτέροις δόξῃ ἢ τοῖς πλείοσι, τοῦτο κύριον ἔστω, ἐὰν δὲ τἀναντία δόξῃ, ὅ τι ἂν 5 οἱ πλείους καὶ ὧν τὸ τίμημα πλεῖον. Οἷον οἱ μὲν δέκα οἱ δ' εἴκοσιν, ἔδοξε δὲ τῶν μὲν πλουσίων τοῖς ἕξ, τῶν δ' ἀπορωτέρων τοῖς πεντεκαίδεκα· προσγεγένηνται τοῖς μὲν πένησι τέτταρες τῶν πλουσίων, τοῖς δὲ πλουσίοις πέντε τῶν πενήτων. [u]Ὁποτέρων οὖν τὸ τίμημα ὑπερτείνει συναριθμουμένων 6 ἀμφοτέρων ἑκατέροις, τοῦτο [x]κύριον. [y]Ἐὰν δὲ ἴσοι συμπέσωσι, κοινὴν εἶναι ταύτην νομιστέον ἀπορίαν ὥσπερ νῦν, ἐὰν δίχα ἡ ἐκκλησία γένηται ἢ τὸ δικαστήριον· ἢ γὰρ ἀποκληρωτέον ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον ποιητέον. [z]Ἀλλὰ περὶ μὲν τοῦ ἴσου καὶ τοῦ δικαίου, κἂν ᾖ πάνυ χαλεπὸν εὑρεῖν τὴν ἀλή-

[r] τμήματα Rb.Wb. [s] ἡ om. Rb. [t] ἄρχει Wb. [v] ὁμολογοῦσιν Ib. [w] σκεπτέον—ἀμφότεροι om. Rb. et pr. Ib. [x] κύριον] δίκαιον Rb.

θειαν περὶ αὐτῶν, ὅμως ῥᾷον τυχεῖν ἢ συμπεῖσαι τοὺς δυναμένους πλεονεκτεῖν· ἀεὶ γὰρ ζητοῦσι τὸ ἴσον καὶ τὸ δίκαιον οἱ ἥττους, οἱ δὲ κρατοῦντες οὐδὲν φροντίζουσιν.

Δημοκρατιῶν δ' οὐσῶν τεττάρων βελτίστη μὲν ἡ πρώτη 4
τάξει, καθάπερ ἐν τοῖς πρὸ τούτων ἐλέχθη λόγοις· ἔστι δὲ καὶ ἀρχαιοτάτη πασῶν αὕτη. Λέγω δὲ πρώτην ὥσπερ ἄν τις [y] διέλοι τοὺς δήμους· βέλτιστος γὰρ δῆμος ὁ γεωργικός ἐστιν, ὥστε καὶ ποιεῖν ἐνδέχεται δημοκρατίαν, ὅπου ζῇ τὸ πλῆθος ἀπὸ γεωργίας ἢ νομῆς. Διὰ μὲν γὰρ τὸ μὴ πολ- 2
λὴν οὐσίαν ἔχειν ἄσχολος, ὥστε μὴ πολλάκις ἐκκλησιάζειν· διὰ δὲ τὸ μὴ ἔχειν τἀναγκαῖα πρὸς τοῖς ἔργοις διατρίβουσι καὶ τῶν ἀλλοτρίων οὐκ ἐπιθυμοῦσιν, ἀλλ' ἥδιον τὸ ἐργάζεσθαι τοῦ πολιτεύεσθαι καὶ ἄρχειν, ὅπου ἂν μὴ ᾖ λήμματα μεγάλα ἀπὸ τῶν ἀρχῶν. Οἱ γὰρ πολλοὶ μᾶλλον ὀρέγονται 3
τοῦ κέρδους [z] ἢ τῆς τιμῆς. Σημεῖον δέ· καὶ [a] γὰρ τὰς ἀρχαίας [b] τυραννίδας ὑπέμενον καὶ τὰς ὀλιγαρχίας ὑπομένουσιν, ἐάν τις αὐτοὺς ἐργάζεσθαι μὴ κωλύῃ μηδ' ἀφαιρῆται μηθέν· ταχέως γὰρ οἱ μὲν πλουτοῦσιν αὐτῶν, οἱ δ' οὐκ ἀποροῦσιν.
Ἔτι δὲ τὸ κυρίους εἶναι τοῦ ἑλέσθαι καὶ εὐθύνειν ἀναπληροῖ 4
τὴν ἔνδειαν, εἴ τι φιλοτιμίας ἔχουσιν, ἐπεὶ παρ' ἐνίοις δήμοις, κἂν μὴ μετέχωσι τῆς αἱρέσεως τῶν ἀρχῶν ἀλλά τινες αἱρετοὶ κατὰ μέρος ἐκ πάντων, ὥσπερ ἐν Μαντινείᾳ, τοῦ δὲ βουλεύεσθαι κύριοι ὦσιν, ἱκανῶς ἔχει τοῖς πολλοῖς. Καὶ δεῖ νομί- 5
ζειν καὶ τοῦτ' εἶναι σχῆμά τι δημοκρατίας, ὥσπερ ἐν Μαντινείᾳ ποτ' ἦν. Διὸ δὴ καὶ συμφέρον [c] ἐστὶ τῇ πρότερον ῥηθείσῃ δημοκρατίᾳ καὶ ὑπάρχειν εἴωθεν, αἱρεῖσθαι μὲν τὰς ἀρχὰς καὶ εὐθύνειν καὶ δικάζειν πάντας, ἄρχειν δὲ τὰς μεγίστας αἱρετοὺς καὶ ἀπὸ τιμημάτων, τὰς μείζους ἀπὸ μειζόνων, ἢ καὶ ἀπὸ τιμημάτων μὲν μηδεμίαν, ἀλλὰ τοὺς δυναμένους. Ἀνάγκη δὲ πολιτευομένους οὕτω πολιτεύεσθαι κα- 6
λῶς (αἵ τε γὰρ ἀρχαὶ ἀεὶ διὰ τῶν βελτίστων ἔσονται τοῦ δήμου βουλομένου καὶ τοῖς ἐπιεικέσιν οὐ φθονοῦντος) καὶ

[y] διελη I^b. [z] ἢ om. I^b. [a] γὰρ] γὰρ καὶ $R^b.W^b$. [b] τυραννίδας—ὀλιγαρχίας om. W^b. [c] ἐστὶ] εἴη W^b.

τοῖς ἐπιεικέσι καὶ γνωρίμοις ἀρκοῦσαν εἶναι ταύτην τὴν τάξιν· ἄρξονται γὰρ οὐχ ὑπ' ἄλλων χειρόνων, καὶ ἄρξουσι δι-
7 καίως διὰ τὸ τῶν εὐθυνῶν εἶναι κυρίους ἑτέρους. Τὸ γὰρ ἐπανακρέμασθαι, καὶ μὴ πᾶν ἐξεῖναι ποιεῖν ὅ τι ἂν δόξῃ,
d συμφέρον ἐστίν· ἡ γὰρ ἐξουσία τοῦ πράττειν ὅ τι ἂν ἐθέλῃ τις οὐ δύναται φυλάττειν τὸ ἐν ἑκάστῳ τῶν ἀνθρώπων φαῦλον. Ὥστε ἀναγκαῖον συμβαίνειν ὅπερ ἐστὶν ὠφελιμώτατον ἐν ταῖς πολιτείαις, ἄρχειν τοὺς ἐπιεικεῖς ἀναμαρτήτους
8 ὄντας, e μηδὲν ἐλαττουμένου τοῦ πλήθους. Ὅτι μὲν οὖν αὕτη τῶν f δημοκρατιῶν ἀρίστη, φανερόν, καὶ διὰ τίν' αἰτίαν, ὅτι διὰ τὸ ποιόν τινα εἶναι τὸν δῆμον· πρὸς δὲ τὸ κατασκευάζειν γεωργὸν τὸν δῆμον τῶν τε νόμων τινὲς τῶν παρὰ τοῖς πολλοῖς κειμένων τὸ ἀρχαῖον χρήσιμοι πάντες, ἢ τὸ ὅλως μὴ ἐξεῖναι κεκτῆσθαι πλείω γῆν μέτρου τινὸς ἢ ἀπό
9 g τινος τόπου πρὸς τὸ ἄστυ καὶ τὴν πόλιν. Ἦν δὲ τό γε ἀρχαῖον ἐν πολλαῖς πόλεσι νενομοθετημένον μηδὲ πωλεῖν ἐξεῖναι τοὺς πρώτους κλήρους. Ἔστι δὲ καὶ ὃν λέγουσιν Ὀξύλου νόμον εἶναι τοιοῦτόν τι δυνάμενος, τὸ μὴ δανείζειν εἴς τι μέρος τῆς ὑπαρχούσης ἑκάστῳ γῆς. Νῦν δὲ δεῖ διορθοῦν καὶ τῷ h Ἀφυταίων νόμῳ· πρὸς γὰρ ὃ λέγομεν ἐστὶ
10 χρήσιμος. Ἐκεῖνοι γάρ, καίπερ ὄντες πολλοὶ κεκτημένοι i δὲ γῆν ὀλίγην, ὅμως πάντες γεωργοῦσιν· τιμῶνται γὰρ οὐχ ὅλας τὰς κτήσεις, ἀλλὰ κατὰ τηλικαῦτα μόρια διαιροῦντες ὥστ' ἔχειν ὑπερβάλλειν ταῖς τιμήσεσι καὶ τοὺς πένητας.
11 Μετὰ δὲ τὸ γεωργικὸν πλῆθος βέλτιστος δῆμός ἐστιν ὅπου νομεῖς εἰσὶ καὶ ζῶσιν ἀπὸ βοσκημάτων· πολλὰ γὰρ ἔχει τῇ γεωργίᾳ παραπλησίως, καὶ τὰ πρὸς τὰς πολεμικὰς πράξεις μάλισθ' οὗτοι γεγυμνασμένοι τὰς ἕξεις καὶ χρήσιμοι τὰ
12 σώματα καὶ δυνάμενοι θυραυλεῖν. Τὰ δ' ἄλλα πλήθη πάντα σχεδόν, ἐξ ὧν αἱ λοιπαὶ δημοκρατίαι συνεστᾶσι, πολλῷ φαυλότερα τούτων· ὁ γὰρ βίος φαῦλος, καὶ οὐθὲν ἔργον μετ' ἀρετῆς ὧν μεταχειρίζεται τὸ πλῆθος k τό τε τῶν βαναύσων

d φανερὸν R^b. e μηδὲ $R^b.W^b$. f δημοκρατικῶν R^b. g τινος om. R^b. h ἀφυτάλων $I^b.R^b.W^b$. i δὴ R^b. k τό] τῶν R^b.

καὶ τὸ τῶν ἀγοραίων ἀνθρώπων καὶ τὸ θητικόν. Ἔτι δὲ 13
διὰ τὸ περὶ τὴν ἀγορὰν καὶ τὸ ἄστυ κυλίεσθαι πᾶν τὸ
τοιοῦτον γένος ὡς εἰπεῖν ῥᾳδίως ἐκκλησιάζει· οἱ δὲ γεωρ-
γοῦντες διὰ τὸ διεσπάρθαι κατὰ τὴν χώραν οὔτ' ἀπαντῶσιν
οὔθ' ὁμοίως δέονται τῆς συνόδου ταύτης. Ὅπου δὲ καὶ συμ- 14
βαίνει τὴν χώραν τὴν θέσιν ἔχειν τοιαύτην ὥστε τὴν χώραν
πολὺ τῆς πόλεως ἀπηρτῆσθαι, ῥᾴδιον καὶ δημοκρατίαν ποιεῖ-
σθαι χρηστὴν καὶ πολιτείαν· ἀναγκάζεται γὰρ τὸ πλῆθος
ἐπὶ τῶν ἀγρῶν ποιεῖσθαι τὰς ἀποικίας, ὥστε δεῖ, κἂν ἀγο-
ραῖος ὄχλος ᾖ, μὴ ποιεῖν ἐν ταῖς [l] δημοκρατίαις ἐκκλησίας
ἄνευ τοῦ κατὰ τὴν χώραν πλήθους. Πῶς μὲν οὖν δεῖ κατα- 15
σκευάζειν τὴν βελτίστην καὶ πρώτην δημοκρατίαν, εἴρηται·
φανερὸν δὲ καὶ πῶς τὰς ἄλλας· ἑπομένως γὰρ δεῖ παρεκ-
βαίνειν καὶ τὸ χεῖρον ἀεὶ πλῆθος χωρίζειν. Τὴν δὲ τελευ-
ταίαν, διὰ τὸ πάντας κοινωνεῖν, οὔτε πάσης ἐστὶ πόλεως
φέρειν, οὔτε ῥᾴδιον διαμένειν μὴ τοῖς νόμοις καὶ τοῖς ἔθεσιν
εὖ συγκειμένην· ἃ δὲ φθείρειν συμβαίνει [m] καὶ ταύτην καὶ τὰς
ἄλλας πολιτείας, [n] εἴρηται πρότερον τὰ πλεῖστα σχεδόν.
Πρὸς δὲ τὸ καθιστάναι ταύτην τὴν δημοκρατίαν, καὶ τὸν 16
δῆμον ποιεῖν ἰσχυρὸν εἰώθασιν οἱ προεστῶτες τῷ προσλαμ-
βάνειν ὡς πλείστους καὶ ποιεῖν πολίτας μὴ μόνον τοὺς γνη-
σίους ἀλλὰ [o] καὶ τοὺς νόθους καὶ τοὺς ἐξ [p] ὁποτερουοῦν πολί-
του, λέγω δὲ οἷον πατρὸς ἢ μητρός· ἅπαν γὰρ οἰκεῖον τοῦτο
τῷ τοιούτῳ δήμῳ μᾶλλον. Εἰώθασι μὲν οὖν οἱ δημαγωγοὶ 17
κατασκευάζειν οὕτως, δεῖ μέντοι προσλαμβάνειν μέχρις ἂν
ὑπερτείνῃ τὸ πλῆθος τῶν γνωρίμων καὶ τῶν μέσων, καὶ τού-
του μὴ πέρα προβαίνειν· ὑπερβάλλοντες γὰρ ἀτακτοτέραν
τε ποιοῦσι τὴν πολιτείαν, καὶ τοὺς γνωρίμους πρὸς τὸ χαλε-
πῶς ὑπομένειν τὴν δημοκρατίαν παροξύνουσι μᾶλλον, ὅπερ
συνέβη τῆς στάσεως αἴτιον γενέσθαι περὶ Κυρήνην· ὀλίγον
μὲν γὰρ πονηρὸν παρορᾶται, πολὺ δὲ γινόμενον ἐν ὀφθαλ-
μοῖς μᾶλλόν ἐστιν. Ἔτι δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα κατασκευάσματα 18

[l] δημοκρατικαῖς ἐκκλησίαις codices. [m] καὶ om. W[b]. [n] εἴρηται μὲν πρότερον R[b]. [o] καὶ τοὺς νόθους om. W[b]. [p] ὁποτεροσοῦν R[b].

χρήσιμα πρὸς τὴν δημοκρατίαν τὴν τοιαύτην, οἷς Κλεισθένης τε [1] Ἀθήνησιν ἐχρήσατο βουλόμενος αὐξῆσαι τὴν δημοκρα-
19 τίαν, καὶ περὶ Κυρήνην οἱ τὸν δῆμον καθιστάντες. Φυλαί τε γὰρ ἕτεραι ποιητέαι πλείους καὶ [q] φρατρίαι, [r] καὶ τὰ τῶν ἰδίων ἱερῶν συνακτέον εἰς ὀλίγα καὶ κοινά, καὶ πάντα σοφιστέον ὅπως ἂν ὅτι μάλιστα ἀναμιχθῶσι πάντες ἀλλή-
20 λοις, αἱ δὲ συνήθειαι διαζευχθῶσιν αἱ πρότερον. [1] Ἔτι δὲ καὶ τὰ τυραννικὰ κατασκευάσματα δημοτικὰ δοκεῖ πάντα, λέγω δ' οἷον ἀναρχία τε δούλων (αὕτη δ' ἂν εἴη μέχρι του συμφέρουσα) καὶ γυναικῶν καὶ παίδων, καὶ τὸ ζῆν ὅπως τις βούλεται παρορᾶν. Πολὺ γὰρ [s] ἔσται τὸ τῇ τοιαύτῃ πολιτείᾳ βοηθοῦν· ἥδιον γὰρ τοῖς πολλοῖς τὸ ζῆν ἀτάκτως ἢ τὸ σωφρόνως.

5 [1] Ἔστι δ' ἔργον τοῦ νομοθέτου καὶ τῶν βουλομένων συνιστάναι τινὰ τοιαύτην πολιτείαν οὐ τὸ καταστῆσαι μέγιστον ἔργον οὐδὲ μόνον, ἀλλ' ὅπως σώζηται μᾶλλον· μίαν γὰρ ἢ δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας οὐ χαλεπὸν μεῖναι πολιτευομένους ὁπωσ-
2 οὖν. Διὸ δεῖ, περὶ ὧν τεθεώρηται πρότερον, τίνες σωτηρίαι καὶ φθοραὶ τῶν πολιτειῶν, ἐκ τούτων πειρᾶσθαι κατασκευάζειν τὴν ἀσφάλειαν, εὐλαβουμένους μὲν τὰ φθείροντα, τιθεμένους δὲ τοιούτους νόμους καὶ τοὺς ἀγράφους καὶ τοὺς γεγραμμένους οἳ περιλήψονται μάλιστα τὰ σώζοντα τὰς πολιτείας, καὶ μὴ νομίζειν τοῦτ' εἶναι δημοτικὸν μηδ' ὀλιγαρχικὸν ὃ ποιήσει τὴν πόλιν ὅτι μάλιστα δημοκρατεῖσθαι
3 ἢ ὀλιγαρχεῖσθαι, ἀλλ' ὃ πλεῖστον χρόνον. Οἱ δὲ νῦν δημαγωγοὶ χαριζόμενοι τοῖς δήμοις πολλὰ δημεύουσι διὰ τῶν δικαστηρίων. Διὸ δεῖ πρὸς ταῦτα ἀντιπράττειν τοὺς κηδομένους τῆς πολιτείας, νομοθετοῦντας μηδὲν εἶναι δημόσιον τῶν καταδικαζομένων καὶ φερόντων πρὸς τὸ κοινόν, ἀλλ' ἱερόν· οἱ μὲν γὰρ ἀδικοῦντες οὐδὲν ἧττον εὐλαβεῖς ἔσονται (ζημιώσονται γὰρ ὁμοίως), ὁ δ' ὄχλος ἧττον [t] καταψηφιεῖ-
4 ται τῶν κρινομένων, λήψεσθαι μηθὲν μέλλων. [1] Ἔτι δὲ τὰς

[q] φατρίαι I^b. [r] καὶ τὰ] κατὰ $I^b.R^b.W^b$. [s] ἐστι R^b. [t] καταψηφίζεται pr. I^b.

γινομένας δημοσίας δίκας ὡς ὀλιγίστας ἀεὶ ποιεῖν, μεγάλοις ἐπιτιμίοις τοὺς [v] εἰκῇ γραφομένους κωλύοντας· οὐ γὰρ τοὺς δημοτικοὺς ἀλλὰ τοὺς γνωρίμους εἰώθασιν εἰσάγειν, δεῖ δὲ καὶ τῇ πολιτείᾳ πάντας μάλιστα μὲν εὔνους εἶναι τοὺς πολίτας, εἰ δὲ μή, μή [w] τοί γε ὡς πολεμίους νομίζειν τοὺς κυρίους. [4] Ἐπεὶ δ' αἱ τελευταῖαι δημοκρατίαι πολυάνθρωποί 5
τέ εἰσι καὶ χαλεπὸν ἐκκλησιάζειν ἀμίσθους, τοῦτο δ' ὅπου πρόσοδοι μὴ τυγχάνουσιν οὖσαι πολέμιον τοῖς γνωρίμοις (ἀπό τε γὰρ εἰσφορᾶς καὶ δημεύσεως ἀναγκαῖον γίνεσθαι καὶ δικαστηρίων φαύλων, ἃ πολλὰς ἤδη δημοκρατίας ἀνέτρεψεν), ὅπου μὲν οὖν πρόσοδοι μὴ τυγχάνουσιν οὖσαι, δεῖ ποιεῖν ὀλίγας ἐκκλησίας, καὶ δικαστήρια πολλῶν μὲν [x] ὀλίγας δ' ἡμέρας. Τοῦτο γὰρ φέρει μὲν καὶ πρὸς τὸ μὴ φο- 6
βεῖσθαι τοὺς πλουσίους τὰς δαπάνας, ἐὰν οἱ μὲν εὔποροι μὴ λαμβάνωσι [y] δικαστικόν, οἱ δ' ἄποροι, φέρει δὲ καὶ πρὸς τὸ κρίνεσθαι τὰς δίκας πολὺ βέλτιον· οἱ γὰρ εὔποροι πολλὰς μὲν ἡμέρας οὐκ ἐθέλουσιν ἀπὸ τῶν ἰδίων ἀπεῖναι, βραχὺν δὲ χρόνον ἐθέλουσιν. [y] Ὅπου δ' εἰσὶ πρόσοδοι, μὴ ποιεῖν ὃ 7
νῦν οἱ δημαγωγοὶ ποιοῦσιν· τὰ γὰρ περιόντα νέμουσιν. Λαμβάνουσι δὲ ἅμα, καὶ πάλιν δέονται τῶν αὐτῶν· ὁ [z] τετρημένος γὰρ ἐστι πίθος ἡ τοιαύτη βοήθεια τοῖς ἀπόροις. [4] Ἀλλὰ δεῖ τὸν ἀληθινῶς δημοτικὸν ὁρᾶν ὅπως τὸ πλῆθος μὴ λίαν ἄπορον ᾖ· τοῦτο γὰρ αἴτιον τοῦ μοχθηρὰν εἶναι τὴν δημοκρατίαν. Τεχναστέον οὖν ὅπως ἂν εὐπορία γένοιτο χρόνιος. 8
[4] Ἐπεὶ δὲ συμφέρει τοῦτο καὶ τοῖς εὐπόροις, τὰ μὲν ἀπὸ τῶν προσόδων γινόμενα συναθροίζοντας ἀθρόα χρὴ [a] διανέμειν τοῖς ἀπόροις, μάλιστα μὲν εἴ τις δύναται τοσοῦτον ἀθροίζων ὅσον εἰς γηδίου κτῆσιν, εἰ δὲ μή, πρὸς ἀφορμὴν [b] ἐμπορίας καὶ γεωργίας. Καὶ εἰ μὴ πᾶσι δυνατόν, ἀλλὰ κατὰ φυλὰς ἤ 9
τι μέρος ἕτερον ἐν μέρει διανέμειν· ἐν δὲ τούτῳ πρὸς τὰς

[v] εἰκῇ—ἀλλὰ τοὺς in margine W[b]. [w] τί I[b].R[b]. [x] ὀλίγαις δ' ἡμέραις pr. I[b]. [y] δικαστήριον R[b]. [z] γὰρ τετρημένος, omisso ἐστι, R[b]. [a] διαμένειν, omissis τοῖς ἀπόροις, R[b]. [b] εὐπορίας I[b].R[b].W[b], quorum I[b]. γρ. ἐμπειρίας, ὃ καὶ δοκεῖ κάλλιον.

ἀναγκαίας συνόδους τοὺς εὐπόρους εἰσφέρειν τὸν μισθόν, [c]ἀφιεμένους τῶν ματαίων λειτουργιῶν. Τοιοῦτον δέ τινα τρόπον Καρχηδόνιοι πολιτευόμενοι φίλον κέκτηνται τὸν δῆμον· ἀεὶ γάρ τινας ἐκπέμποντες τοῦ δήμου πρὸς τὰς περιοικίδας ποιοῦσιν εὐπόρους. Χαριέντων δ' ἐστὶ καὶ νοῦν ἐχόντων γνωρίμων καὶ διαλαμβάνοντας τοὺς ἀπόρους ἀφορμὰς [d μὲν] διδόντας τρέπειν ἐπ' ἐργασίας. Καλῶς δ' ἔχει μιμεῖσθαι καὶ τὰ Ταραντίνων· ἐκεῖνοι γὰρ κοινὰ ποιοῦντες τὰ κτήματα τοῖς ἀπόροις ἐπὶ τὴν χρῆσιν εὔνουν παρασκευάζουσι τὸ πλῆθος. [e]Ἔτι δὲ τὰς ἀρχὰς πάσας ἐποίησαν διττάς, τὰς μὲν αἱρετὰς τὰς δὲ κληρωτάς, τὰς μὲν κληρωτὰς [f]ὅπως ὁ δῆμος αὐτῶν μετέχῃ, τὰς δ' αἱρετὰς ἵνα πολιτεύωνται βέλτιον. [1]Ἔστι δὲ τοῦτο ποιῆσαι καὶ τῆς ἀρχῆς αὐτῆς μερίζοντας, τοὺς μὲν κληρωτοὺς τοὺς δ' αἱρετούς. Πῶς μὲν οὖν δεῖ τὰς δημοκρατίας κατασκευάζειν, εἴρηται.

6 Σχεδὸν δὲ καὶ περὶ τὰς ὀλιγαρχίας πῶς δεῖ, φανερὸν ἐκ τούτων. [1]Ἐκ τῶν ἐναντίων γὰρ δεῖ συνάγειν ἑκάστην ὀλιγαρχίαν πρὸς τὴν ἐναντίαν δημοκρατίαν ἀναλογιζόμενον, τὴν μὲν εὔκρατον μάλιστα τῶν ὀλιγαρχιῶν καὶ πρώτην— 2 Αὕτη δ' ἐστὶν ἡ σύνεγγυς τῇ καλουμένῃ πολιτείᾳ, ᾗ δεῖ τὰ τιμήματα διαιρεῖν, τὰ μὲν ἐλάττω τὰ δὲ μείζω ποιοῦντας, ἐλάττω μὲν ἀφ' ὧν τῶν ἀναγκαίων μεθέξουσιν ἀρχῶν, μείζω δ' ἀφ' ὧν τῶν κυριωτέρων· [g]τῷ τε κτωμένῳ τὸ τίμημα μετέχειν ἐξεῖναι τῆς πολιτείας, τοσοῦτον εἰσαγομένου τοῦ δήμου πλῆθος διὰ τοῦ τιμήματος, μεθ' οὗ κρείττονες ἔσονται τῶν 3 μὴ μετεχόντων. [1]Αεὶ δὲ δεῖ παραλαμβάνειν ἐκ τοῦ βελτίονος δήμου τοὺς κοινωνούς. [1]Ομοίως δὲ καὶ τὴν ἐχομένην ὀλιγαρχίαν ἐπιτείνοντας δεῖ μικρὸν κατασκευάζειν. Τῇ δ' ἀντικειμένῃ τῇ τελευταίᾳ δημοκρατίᾳ, τῇ δυναστικωτάτῃ καὶ τυραννικωτάτῃ τῶν ὀλιγαρχιῶν, ὅσῳ περ χειρίστη, τοσούτῳ δεῖ πλείονος φυλακῆς. [v]Ωσπερ γὰρ τὰ μὲν [h]σώματα εὖ διακείμενα πρὸς ὑγίειαν καὶ πλοῖα τὰ πρὸς ναυτιλίαν καλῶς

[c] ἐφιεμένους Ib. [d] μὲν om. Ib. [e] ἔτι] ἐπεὶ Wb. [f] ὅπως ὁ δῆμος αὐ om. Rb. [g] τῶν τε κτωμένων Ib.Rb. [h] εὖ σώματα Ib.Rb.

ἔχοντα τοῖς πλωτῆρσιν ἐπιδέχεται πλείους ἁμαρτίας ὥστε μὴ φθείρεσθαι δι' αὐτάς, τὰ δὲ νοσερῶς ἔχοντα τῶν σωμάτων καὶ τὰ τῶν πλοίων ἐκλελυμένα καὶ πλωτήρων τετυχηκότα φαύλων οὐδὲ τὰς μικρὰς [i] δύναται φέρειν ἁμαρτίας, οὕτω καὶ τῶν πολιτειῶν αἱ χείρισται [k] πλείστης δέονται φυλακῆς. Τὰς μὲν οὖν δημοκρατίας ὅλως ἡ πολυανθρωπία σώζει· τοῦτο γὰρ ἀντίκειται πρὸς τὸ δίκαιον τὸ κατὰ τὴν ἀξίαν· τὴν δ' ὀλιγαρχίαν δῆλον ὅτι τοὐναντίον ὑπὸ τῆς εὐταξίας δεῖ τυγχάνειν τῆς σωτηρίας. 5

[1] Ἐπεὶ δὲ τέτταρα μέν ἐστι μέρη [l] μάλιστα τοῦ πλήθους, γεωργικὸν [m] βάναυσον ἀγοραῖον θητικόν, τέτταρα δὲ τὰ χρήσιμα πρὸς πόλεμον, ἱππικὸν ὁπλιτικὸν ψιλὸν ναυτικόν, ὅπου μὲν συμβέβηκε τὴν χώραν εἶναι ἱππάσιμον, ἐνταῦθα μὲν εὐφυῶς ἔχει κατασκευάζειν τὴν ὀλιγαρχίαν ἰσχυράν (ἡ γὰρ σωτηρία τοῖς οἰκοῦσι διὰ ταύτης ἐστὶ τῆς δυνάμεως, αἱ δ' ἱπποτροφίαι τῶν μακρὰς οὐσίας κεκτημένων εἰσίν), ὅπου δ' ὁπλίτην, τὴν ἐχομένην ὀλιγαρχίαν· τὸ γὰρ ὁπλιτικὸν τῶν εὐπόρων ἐστὶ μᾶλλον ἢ τῶν ἀπόρων. [1] Ἡ δὲ ψιλὴ 2
δύναμις καὶ ναυτικὴ [n] δημοκρατικὴ πάμπαν. Νῦν μὲν οὖν ὅπου τοιοῦτον πολὺ πλῆθός ἐστιν, ὅταν διαστῶσι, πολλάκις ἀγωνίζονται χείρω· δεῖ δὲ πρὸς τοῦτο φάρμακον παρὰ τῶν πολεμικῶν λαμβάνειν στρατηγῶν, οἳ συνδυάζουσι πρὸς τὴν ἱππικὴν δύναμιν καὶ τὴν ὁπλιτικὴν τὴν ἁρμόττουσαν τῶν ψιλῶν. Ταύτῃ δ' ἐπικρατοῦσιν ἐν ταῖς διαστάσεσιν οἱ δῆμοι 3
τῶν εὐπόρων· ψιλοὶ γὰρ ὄντες πρὸς ἱππικὴν καὶ ὁπλιτικὴν ἀγωνίζονται ῥᾳδίως. Τὸ μὲν οὖν ἐκ τούτων καθιστάναι ταύτην τὴν δύναμιν ἐφ' ἑαυτούς ἐστι καθιστάναι, δεῖ δὲ διηρημένης τῆς ἡλικίας, καὶ τῶν μὲν ὄντων πρεσβυτέρων τῶν δὲ νέων, ἔτι μὲν ὄντας νέους τοὺς αὐτῶν υἱεῖς διδάσκεσθαι τὰς κούφας καὶ τὰς ψιλὰς ἐργασίας, ἐκκεκριμένους δὲ ἐκ παίδων ἀθλητὰς εἶναι αὐτοὺς τῶν ἔργων. Τὴν δὲ μετάδοσιν 4
γίνεσθαι τῷ πλήθει τοῦ πολιτεύματος ἤτοι καθάπερ εἴρηται

[i] δύνανται I^b. [k] πλεῖστον R^b. [l] κάλλιστα $I^b.R^b.W^b$. [m] βαυσικὸν $I^b.W^b$. [n] δημοτικὴ I^b.

πρότερον, τοῖς τὸ τίμημα κτωμένοις, ἢ καθάπερ Θηβαίοις, ἀποσχομένοις χρόνον τινὰ τῶν βαναύσων ἔργων, ἢ καθάπερ ἐν Μασσαλίᾳ, κρίσιν ποιουμένους τῶν ἀξίων τῶν ἐν τῷ πολι-
5 τεύματι καὶ τῶν ἔξωθεν. [1]Ἔτι δὲ καὶ ταῖς ἀρχαῖς ταῖς κυριωτάταις, ἃς δεῖ τοὺς ἐν τῇ πολιτείᾳ κατέχειν, δεῖ προσκεῖσθαι λειτουργίας, ἵν' [o]ἑκὼν ὁ δῆμος μὴ μετέχῃ καὶ συγγνώμην
6 ἔχῃ τοῖς ἄρχουσιν ὡς μισθὸν πολὺν διδοῦσι τῆς ἀρχῆς. [1]Ἁρμόττει δὲ θυσίας τε εἰσιόντας ποιεῖσθαι μεγαλοπρεπεῖς καὶ κατασκευάζειν τι τῶν κοινῶν, ἵνα τῶν περὶ τὰς ἑστιάσεις μετέχων ὁ δῆμος καὶ τὴν πόλιν ὁρῶν κοσμουμένην τὰ μὲν ἀναθήμασι τὰ δὲ οἰκοδομήμασιν ἄσμενος ὁρᾷ μένουσαν τὴν πολιτείαν· συμβήσεται δὲ καὶ τοῖς γνωρίμοις εἶναι μνημεῖα
7 τῆς δαπάνης. [1]Ἀλλὰ τοῦτο νῦν οἱ περὶ τὰς ὀλιγαρχίας οὐ ποιοῦσιν, ἀλλὰ τοὐναντίον· τὰ λήμματα γὰρ ζητοῦσιν οὐχ ἧττον ἢ τὴν τιμήν, διόπερ εὖ ἔχει λέγειν ταύτας εἶναι δημοκρατίας μικράς. Πῶς μὲν οὖν χρὴ καθιστάναι τὰς δημοκρατίας καὶ τὰς ὀλιγαρχίας, διωρίσθω τὸν τρόπον τοῦτον.

8 [1]Ἀκόλουθον δὲ τοῖς εἰρημένοις ἐστὶ τὸ διῃρῆσθαι καλῶς τὰ περὶ τὰς ἀρχάς, πόσαι καὶ τίνες καὶ [p]τίνων, καθάπερ εἴρηται καὶ πρότερον· τῶν μὲν γὰρ ἀναγκαίων ἀρχῶν χωρὶς ἀδύνατον εἶναι πόλιν, τῶν δὲ πρὸς εὐταξίαν καὶ κόσμον ἀδύ-
2 νατον οἰκεῖσθαι καλῶς. [1]Ἔτι δ' ἀναγκαῖον ἐν μὲν ταῖς μικραῖς ἐλάττους εἶναι τὰς ἀρχάς, ἐν δὲ ταῖς μεγάλαις πλείους, ὥσπερ τυγχάνει πρότερον εἰρημένον· ποίας οὖν ἁρμόττει
3 συνάγειν καὶ ποίας χωρίζειν, δεῖ μὴ λανθάνειν. Πρῶτον μὲν οὖν ἐπιμέλεια τῶν ἀναγκαίων ἡ περὶ τὴν ἀγοράν, ἐφ' ἧ δεῖ τινὰ ἀρχὴν εἶναι τὴν ἐφορῶσαν περί τε τὰ συμβόλαια καὶ τὴν εὐκοσμίαν· σχεδὸν γὰρ ἀναγκαῖον πάσαις ταῖς πόλεσι τὰ μὲν ὠνεῖσθαι τὰ δὲ πωλεῖν πρὸς τὴν ἀλλήλων ἀναγ-
4 καίαν χρείαν, καὶ τοῦτ' ἐστὶν ὑπογυιότατον πρὸς αὐτάρκειαν, δι' ἣν δοκοῦσιν εἰς μίαν πολιτείαν συνελθεῖν. [1]Ἑτέρα δὲ ἐπιμέλεια ταύτης ἐχομένη καὶ σύνεγγυς ἡ τῶν περὶ τὸ ἄστυ

o εἰκὼν Rb. p τίνων] τίμων Wb.

δημοσίων καὶ [q] ἰδίων, ὅπως εὐκοσμία ᾖ, καὶ τῶν πιπτόντων οἰκοδομημάτων καὶ ὁδῶν σωτηρία καὶ διόρθωσις, καὶ τῶν ὁρίων τῶν πρὸς ἀλλήλους, ὅπως ἀνεγκλήτως ἔχωσιν, καὶ ὅσα τούτοις ἄλλα τῆς ἐπιμελείας ὁμοιότροπα. Καλοῦσι δ' ἀστυ- 5
νομίαν οἱ πλεῖστοι τὴν τοιαύτην ἀρχήν, ἔχει δὲ μόρια πλείω τὸν ἀριθμόν, ὧν ἑτέρους ἐφ' ἕτερα [r] καθιστᾶσιν ἐν ταῖς πολυανθρωποτέραις πόλεσιν, οἷον τειχοποιοὺς καὶ κρηνῶν ἐπιμελητὰς καὶ λιμένων φύλακας. Ἄλλη δ' ἀναγκαία [s] τε καὶ 6
παραπλησία ταύτῃ· περὶ τῶν αὐτῶν μὲν γάρ, ἀλλὰ περὶ τὴν χώραν ἐστὶ καὶ τὰ περὶ τὰ ἔξω τοῦ ἄστεος· καλοῦσι δὲ τοὺς ἄρχοντας τούτους οἱ μὲν ἀγρονόμους οἱ δ' ὑλωρούς. Αὗται μὲν οὖν ἐπιμέλειαί εἰσι τούτων τρεῖς, ἄλλη δ' ἀρχὴ πρὸς ἣν αἱ πρόσοδοι τῶν κοινῶν ἀναφέρονται, παρ' ὧν φυλαττόντων μερίζονται πρὸς ἑκάστην διοίκησιν· καλοῦσι δ' ἀποδέκτας τούτους καὶ ταμίας. [t] Ἑτέρα δ' ἀρχὴ πρὸς ἣν ἀναγράφεσθαι 7
δεῖ τά τε ἴδια συμβόλαια καὶ τὰς κρίσεις ἐκ τῶν δικαστηρίων· παρὰ δὲ τοῖς αὐτοῖς τούτοις καὶ τὰς γραφὰς τῶν δικῶν γίνεσθαι δεῖ καὶ τὰς εἰσαγωγάς. [t] Ἐνιαχοῦ μὲν οὖν μερίζουσι καὶ ταύτην εἰς πλείους, ἔστι δὲ μία κυρία τούτων πάντων· καλοῦνται δὲ ἱερομνήμονες καὶ ἐπιστάται καὶ μνήμονες καὶ τούτοις ἄλλα ὀνόματα σύνεγγυς. Μετὰ δὲ ταύτην ἐχομένη 8
μὲν ἀναγκαιοτάτη δὲ σχεδὸν καὶ χαλεπωτάτη τῶν ἀρχῶν ἐστὶν ἡ περὶ τὰς πράξεις τῶν καταδικασθέντων [t] καὶ τῶν προτιθεμένων κατὰ τὰς ἐγγραφὰς καὶ περὶ τὰς φυλακὰς τῶν σωμάτων. Χαλεπὴ μὲν οὖν ἐστὶ διὰ τὸ πολλὴν ἔχειν 9
ἀπέχθειαν, ὥστε ὅπου μὴ μεγάλα ἔστι κερδαίνειν, οὔτ' ἄρχειν ὑπομένουσιν αὐτὴν οὔθ' ὑπομείναντες ἐθέλουσι πράττειν κατὰ [v] τοὺς νόμους· ἀναγκαία δ' ἐστίν, ὅτι οὐδὲν ὄφελος γίνεσθαι μὲν δίκας περὶ τῶν δικαίων, ταύτας δὲ μὴ λαμβάνειν τέλος, ὥστ' εἰ μὴ γιγνομένων κοινωνεῖν ἀδύνατον ἀλλήλοις, καὶ πράξεων μὴ γιγνομένων. Διὸ βέλτιον μὴ μίαν εἶναι ταύτην 10
τὴν ἀρχήν, ἀλλ' [w] ἄλλους ἐξ ἄλλων δικαστηρίων. Καὶ περὶ

q οἰδίων Rb. r καθιστῶσιν Wb. s τε om. Wb. t καὶ om. Wb. v τοὺς om. Wb. w ἄλλους] ἄλλας Ib.

τὰς προθέσεις τῶν ἀναγεγραμμένων ὡσαύτως πειρᾶσθαι διαιρεῖν. 11 Ἔτι δ' ἔνια πράττεσθαι καὶ τὰς ἀρχὰς τάς τε ἄλλας καὶ τὰς τῶν νέων μᾶλλον τὰς νέας, καὶ τὰς τῶν ἐνεστώτων ἑτέρας [x] καταδικασάσης ἑτέραν εἶναι τὴν πραττομένην, οἷον ἀστυνόμους τὰς παρὰ τῶν ἀγορανόμων, τὰς δὲ παρὰ τούτων ἑτέρους. Ὅσῳ γὰρ [y] ἂν ἐλάττων ἀπέχθεια [z] ἐνῇ τοῖς πραττομένοις, τοσούτῳ μᾶλλον λήψονται τέλος αἱ πράξεις· τὸ μὲν οὖν τοὺς αὐτοὺς εἶναι τοὺς καταδικάσαντας καὶ πραττομένους ἀπέχθειαν ἔχει διπλῆν, τὸ δὲ περὶ πάντων τοὺς αὐτοὺς πολεμίους πᾶσιν. Πολλαχοῦ δὲ διῄρηται καὶ ἡ φυλάττουσα πρὸς τὴν πραττομένην, οἷον Ἀθήνησι τῶν ἕνδεκα καλουμένων. 12 Διὸ βέλτιον καὶ ταύτην χωρίζειν, καὶ τὸ σόφισμα ζητεῖν καὶ περὶ ταύτην. Ἀναγκαία μὲν γάρ ἐστιν οὐχ ἧττον τῆς εἰρημένης, συμβαίνει δὲ τοὺς μὲν ἐπιεικεῖς φεύγειν μάλιστα ταύτην τὴν ἀρχήν, τοὺς δὲ μοχθηροὺς οὐκ ἀσφαλὲς ποιεῖν κυρίους· αὐτοὶ γὰρ δέονται φυλακῆς μᾶλλον ἢ φυλάττειν ἄλλους δύνανται. 13 Διὸ [a] δεῖ μὴ μίαν ἀποτεταγμένην ἀρχὴν εἶναι πρὸς αὐτοῖς, μηδὲ συνεχῶς τὴν αὐτήν, ἀλλὰ τῶν [b] τε νέων, ὅπου τις ἐφήβων ἢ φρουρῶν ἐστὶ τάξις, καὶ τῶν ἀρχῶν δεῖ κατὰ μέρη ποιεῖσθαι τὴν ἐπιμέλειαν ἑτέρους. Ταύτας μὲν οὖν τὰς ἀρχὰς ὡς ἀναγκαιοτάτας θετέον εἶναι πρώτας, μετὰ δὲ ταύτας τὰς ἀναγκαίας μὲν οὐθὲν ἧττον, ἐν σχήματι δὲ μείζονι τεταγμένας· καὶ γὰρ ἐμπειρίας 14 καὶ πίστεως δέονται πολλῆς. Τοιαῦται δ' εἶεν αἵ τε περὶ τὴν φυλακὴν τῆς πόλεως, καὶ ὅσαι τάττονται πρὸς τὰς πολεμικὰς χρείας. Δεῖ δὲ καὶ ἐν εἰρήνῃ καὶ ἐν πολέμῳ πυλῶν τε καὶ τειχῶν φυλακῆς ὁμοίως ἐπιμελητὰς εἶναι, καὶ ἐξετάσεως καὶ συντάξεως τῶν πολιτῶν. Ἔνθα μὲν οὖν ἐπὶ πᾶσι τούτοις ἀρχαὶ πλείους εἰσίν, ἔνθα δ' ἐλάττους, οἷον ἐν ταῖς 15 μικραῖς πόλεσι μία περὶ πάντων. Καλοῦσι δὲ στρατηγοὺς καὶ πολεμάρχους τοὺς τοιούτους. Ἔτι δὲ κἂν ὦσιν ἱππεῖς ἢ ψιλοὶ ἢ τοξόται ἢ ναυτικόν, καὶ ἐπὶ τούτων ἑκάστων ἐνίοτε

x καταδικασθείσας R^b. y ἂν om. R^b. z ἐν ᾗ W^b, ἐν ᾧ R^b.
a δὴ R^b. b τε om. R^b.

[c] καθίστανται ἀρχαί, αἳ καλοῦνται ναυαρχίαι καὶ ἱππαρχίαι καὶ ταξιαρχίαι, καὶ κατὰ μέρος δὲ αἱ ὑπὸ ταύτας τριηραρχίαι καὶ λοχαγίαι καὶ φυλαρχίαι καὶ ὅσα τούτων μόρια· τὸ δὲ πᾶν ἕν τι τούτων ἐστὶν εἶδος ἐπιμελείας πολεμικῶν. Περὶ 16
μὲν οὖν ταύτην [d] τὴν ἀρχὴν ἔχει τὸν τρόπον τοῦτον. [e]Ἐπεὶ δὲ [e] ἔνιαι τῶν ἀρχῶν, εἰ καὶ μὴ πᾶσαι, [f] διαχειρίζουσι πολλὰ τῶν κοινῶν, ἀναγκαῖον ἑτέραν εἶναι τὴν ληψομένην λογισμὸν καὶ προσευθυνοῦσαν, αὐτὴν μηθὲν διαχειρίζουσαν ἕτερον· καλοῦσι δὲ τούτους οἱ μὲν εὐθύνους, οἱ δὲ λογιστάς, οἱ δὲ ἐξεταστάς, οἱ δὲ συνηγόρους. Παρὰ πάσας [g] δὲ ταύτας τὰς 17
ἀρχὰς ἡ μάλιστα κυρία πάντων ἐστίν· ἡ γὰρ αὐτὴ πολλάκις ἔχει τὸ τέλος καὶ τὴν εἰσφοράν, [h] ἢ προκάθηται τοῦ πλήθους, ὅπου κύριός ἐστιν ὁ δῆμος· δεῖ γὰρ εἶναι τὸ συνάγον τὸ κύριον τῆς πολιτείας. Καλεῖται δὲ ἔνθα μὲν [i] πρόβουλοι διὰ τὸ προβουλεύειν, ὅπου [k] δὲ πλῆθός ἐστι, βουλὴ μᾶλλον. Αἱ μὲν οὖν πολιτικαὶ τῶν ἀρχῶν σχεδὸν τοσαῦταί τινές 18
εἰσιν, ἄλλο δ' εἶδος ἐπιμελείας ἡ περὶ τοὺς θεούς, οἷον ἱερεῖς τε καὶ ἐπιμεληταὶ τῶν περὶ τὰ ἱερὰ τοῦ σώζεσθαί [l] τε τὰ ὑπάρχοντα καὶ ἀνορθοῦσθαι τὰ πίπτοντα τῶν οἰκοδομημάτων καὶ τῶν ἄλλων ὅσα τέτακται πρὸς τοὺς θεούς. Συμ- 19
βαίνει δὲ τὴν ἐπιμέλειαν ταύτην ἐνιαχοῦ μὲν εἶναι μίαν, οἷον ἐν ταῖς μικραῖς πόλεσιν, ἐνιαχοῦ δὲ πολλὰς καὶ κεχωρισμένας τῆς ἱερωσύνης, οἷον ἱεροποιοὺς καὶ ναοφύλακας καὶ ταμίας τῶν ἱερῶν χρημάτων. [d]Ἐχομένη δὲ ταύτης [m] ἡ πρὸς τὰς 20
θυσίας ἀφωρισμένη τὰς κοινὰς πάσας, ὅσας μὴ τοῖς ἱερεῦσιν ἀποδίδωσιν ὁ νόμος, ἀλλ' ἀπὸ τῆς κοινῆς ἑστίας ἔχουσι τὴν τιμήν· καλοῦσι δ' οἱ μὲν ἄρχοντας τούτους, οἱ δὲ βασιλεῖς, οἱ δὲ πρυτάνεις. Αἱ μὲν οὖν ἀναγκαῖαι ἐπιμέλειαί εἰσι περὶ 21
τούτων, ὡς εἰπεῖν συγκεφαλαιωσαμένους, περί τε τὰ δαιμόνια καὶ τὰ πολεμικὰ καὶ περὶ τὰς προσόδους καὶ περὶ τὰ ἀναλισκόμενα, καὶ περὶ ἀγορὰν καὶ περὶ τὸ ἄστυ καὶ λιμένας

[c] καθίσταται ἀρχὴ Ib.Wb. [d] τὴν om. Wb. [e] εἶναι Rb. [f] διϊσχυρίζουσι Rb. [g] δὲ ταύτας om. Wb. [h] ἢ Wb. [i] πρόβουλον Rb. [k] δὲ] δὲ τὸ Wb. [l] τε om. Wb. [m] ἡ om. Wb.

καὶ τὴν χώραν, ἔτι τὰ περὶ τὰ δικαστήρια καὶ [n] συναλλαγμάτων ἀναγραφὰς καὶ πράξεις καὶ φυλακὰς καὶ ἐπιλογισμούς τε καὶ ἐξετάσεις, καὶ πρὸς εὐθύνας τῶν ἀρχόντων,
22 καὶ τέλος αἱ περὶ τὸ [o] βουλευόμενόν εἰσι τῶν κοινῶν. [1]Ἰδίᾳ δὲ [p] ταῖς σχολαστικωτέραις καὶ μᾶλλον εὐημερούσαις πόλεσιν, ἔτι δὲ φροντιζούσαις εὐκοσμίας, γυναικονομία, νομοφυλακία, παιδονομία, γυμνασιαρχία, πρὸς δὲ τούτοις περὶ ἀγῶνας ἐπιμέλεια γυμνικοὺς καὶ Διονυσιακούς, κἂν εἴ τινας ἑτέρας
23 συμβαίνει τοιαύτας [q] γίνεσθαι θεωρίας. Τούτων δ' ἔνιαι φανερῶς εἰσὶν οὐ δημοτικαὶ τῶν ἀρχῶν, οἷον γυναικονομία καὶ παιδονομία· τοῖς γὰρ ἀπόροις ἀνάγκη χρῆσθαι καὶ γυναιξὶ
24 καὶ παισὶν ὥσπερ ἀκολούθοις διὰ τὴν ἀδουλίαν. Τριῶν δ' οὐσῶν ἀρχῶν καθ' ἃς αἱροῦνταί τινες ἀρχὰς τὰς [r] κυρίους, νομοφυλάκων προβούλων βουλῆς, οἱ μὲν νομοφύλακες ἀριστοκρατικόν, ὀλιγαρχικὸν δ' οἱ πρόβουλοι, βουλὴ δὲ δημοτικόν. Περὶ μὲν οὖν τῶν ἀρχῶν, ὡς ἐν τύπῳ, σχεδὸν εἴρηται περὶ πασῶν.

Η.

[s] Περὶ πολιτείας ἀρίστης τὸν μέλλοντα ποιήσασθαι τὴν προσήκουσαν ζήτησιν ἀνάγκη διορίσασθαι πρῶτον τίς αἱρετώτατος βίος. [1]Ἀδήλου γὰρ ὄντος τούτου καὶ τὴν ἀρίστην ἀναγκαῖον ἄδηλον εἶναι πολιτείαν· ἄριστα γὰρ πράττειν προσήκει τοὺς ἄριστα πολιτευομένους ἐκ τῶν ὑπαρχόντων
2 αὐτοῖς, ἐὰν μή τι γίγνηται παράλογον. Διὸ δεῖ πρῶτον ὁμολογεῖσθαι τίς ὁ πᾶσιν ὡς εἰπεῖν αἱρετώτατος βίος, μετὰ δὲ τοῦτο πότερον κοινῇ καὶ χωρὶς ὁ αὐτὸς ἢ ἕτερος. Νομίσαντας οὖν ἱκανῶς πολλὰ λέγεσθαι καὶ τῶν ἐν τοῖς ἐξωτερικοῖς λόγοις περὶ τῆς ἀρίστης ζωῆς, καὶ νῦν χρηστέον αὐ-
3 τοῖς. [1]Ὡς ἀληθῶς γὰρ πρός γε μίαν διαίρεσιν οὐδεὶς ἀμφισβητήσειεν ἂν ὡς οὐ τριῶν οὐσῶν μερίδων, τῶν τε ἐκτὸς καὶ τῶν ἐν [t] τῷ σώματι καὶ τῶν ἐν τῇ ψυχῇ, πάντα ταῦτα

[n] συναλλάγματα Rᵇ.Iᵇ. [o] βουλόμενόν Iᵇ. [p] τὰς σχολαστικωτέρας καὶ μᾶλλον εὐημερούσας Rᵇ. [q] γενέσθαι Rᵇ.Wᵇ. [r] κυρίας Rᵇ. [s] περὶ] περὶ δὲ Iᵇ. [t] τῷ om. Sᵇ.Vᵇ.

ὑπάρχειν τοῖς μακαρίοις [v]δεῖ. Οὐδεὶς γὰρ ἂν φαίη μακάριον 4
τὸν μηθὲν μόριον ἔχοντα ἀνδρίας μηδὲ σωφροσύνης μηδὲ δι-
καιοσύνης μηδὲ φρονήσεως, ἀλλὰ δεδιότα μὲν τὰς παραπετο-
μένας μυίας, ἀπεχόμενον δὲ μηθενός, ἂν ἐπιθυμήσῃ τοῦ φα-
γεῖν ἢ πιεῖν, τῶν ἐσχάτων, ἕνεκα [w]δὲ τεταρτημορίου διαφθεί-
ροντα τοὺς φιλτάτους φίλους, ὁμοίως δὲ καὶ τὰ περὶ τὴν
διάνοιαν οὕτως ἄφρονα καὶ διεψευσμένον ὥσπερ τι παιδίον
ἢ μαινόμενον. [t]Ἀλλὰ ταῦτα μὲν λεγόμενα ὥσπερ πάντες 5
ἂν συγχωρήσειαν, διαφέρονται δ' ἐν τῷ ποσῷ καὶ ταῖς ὑπερο-
χαῖς. Τῆς μὲν γὰρ ἀρετῆς ἔχειν ἱκανὸν [x]εἶναι νομίζουσιν
ὁποσονοῦν, πλούτου δὲ καὶ χρημάτων καὶ δυνάμεως καὶ δόξης
καὶ πάντων τῶν τοιούτων εἰς ἄπειρον ζητοῦσι τὴν ὑπερβολήν.
[u]Ἡμεῖς δὲ αὐτοῖς ἐροῦμεν ὅτι ῥᾴδιον μὲν περὶ τούτων καὶ διὰ 6
τῶν ἔργων διαλαμβάνειν τὴν πίστιν, ὁρῶντας ὅτι κτῶνται
καὶ φυλάττουσιν οὐ τὰς ἀρετὰς τοῖς ἐκτὸς ἀλλ' ἐκεῖνα ταύ-
ταις, καὶ τὸ ζῆν εὐδαιμόνως, εἴτ' ἐν τῷ χαίρειν ἐστὶν εἴτ' ἐν
ἀρετῇ τοῖς ἀνθρώποις εἴτ' ἐν ἀμφοῖν, ὅτι μᾶλλον ὑπάρχει
[y]τοῖς τὸ ἦθος μὲν καὶ τὴν διάνοιαν κεκοσμημένοις εἰς ὑπερ-
βολήν, περὶ δὲ τὴν ἔξω κτῆσιν τῶν ἀγαθῶν μετριάζουσιν, ἢ
τοῖς ἐκεῖνα μὲν κεκτημένοις πλείω τῶν χρησίμων, ἐν δὲ τού-
τοις ἐλλείπουσιν· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν λόγον σκοπου-
μένοις εὐσύνοπτόν ἐστιν. Τὰ μὲν γὰρ ἐκτὸς ἔχει πέρας, 7
ὥσπερ ὄργανόν τι· πᾶν δὲ τὸ χρήσιμόν ἐστιν, ὧν τὴν ὑπερ-
βολὴν ἢ βλάπτειν ἀναγκαῖον ἢ μηθὲν ὄφελος εἶναι αὐτῶν
τοῖς ἔχουσιν. Τῶν δὲ περὶ ψυχὴν ἕκαστον ἀγαθῶν, ὅσῳ
περ ἂν ὑπερβάλλῃ, τοσούτῳ [z]μᾶλλον χρήσιμον εἶναι, εἰ δεῖ
καὶ τούτοις ἐπιλέγειν μὴ μόνον τὸ καλὸν ἀλλὰ καὶ τὸ χρή-
σιμον. [v]Ὅλως [a]τε δῆλον ὡς ἀκολουθεῖν φήσομεν τὴν διά- 8
θεσιν τὴν ἀρίστην ἑκάστου πράγματος πρὸς ἄλληλα κατὰ
τὴν ὑπεροχήν, ἥνπερ εἴληφε διάστασιν ὧν φαμὲν αὐτὰς εἶναι
διαθέσεις ταύτας. [v]Ὥστ' εἴπερ ἐστὶν ἡ ψυχὴ καὶ τῆς κτή-
σεως καὶ τοῦ σώματος τιμιώτερον καὶ ἁπλῶς καὶ ἡμῖν, ἀνάγκη

v δεῖ om. Eb.Vb. w δὲ om. Ib. x εἶναι om. Sb.Vb. y τοῖς ante
τὸ om. Sb. z χρήσιμον μᾶλλον Sb. a τε] δὲ Sb.

καὶ τὴν διάθεσιν τὴν ἀρίστην ἑκάστου ἀνάλογον τούτων ἔχειν.
9 Ἔτι δὲ τῆς ψυχῆς ἕνεκεν ταῦτα πέφυκεν αἱρετὰ καὶ δεῖ πάντας αἱρεῖσθαι τοὺς εὖ φρονοῦντας, ἀλλ' οὐκ ἐκείνων ἕνεκεν τὴν
10 ψυχήν. Ὅτι μὲν οὖν ἑκάστῳ τῆς εὐδαιμονίας ἐπιβάλλει τοσοῦτον ὅσον περ ἀρετῆς καὶ φρονήσεως καὶ τοῦ πράττειν κατὰ ταύτας, ἔστω συνωμολογημένον ἡμῖν, μάρτυρι τῷ θεῷ χρωμένοις, ὃς εὐδαίμων μέν ἐστι καὶ μακάριος, δι' οὐθὲν δὲ τῶν ἐξωτερικῶν ἀγαθῶν ἀλλὰ δι' αὐτὸν αὐτὸς καὶ τῷ ποιός τις εἶναι τὴν φύσιν, ἐπεὶ καὶ τὴν εὐτυχίαν τῆς εὐδαιμονίας διὰ ταῦτ' ἀναγκαῖον ἑτέραν εἶναι· τῶν μὲν γὰρ ἐκτὸς ἀγαθῶν τῆς ψυχῆς αἴτιον ταὐτόματον καὶ ἡ τύχη, δίκαιος δ' οὐδεὶς
11 οὐδὲ σώφρων ἀπὸ τύχης οὐδὲ διὰ τὴν τύχην ἐστίν. Ἐχόμενον δ' ἐστὶ καὶ τῶν αὐτῶν λόγων δεόμενον καὶ πόλιν εὐδαίμονα τὴν ἀρίστην εἶναι καὶ πράττουσαν καλῶς. Ἀδύνατον δὲ καλῶς πράττειν τοῖς μὴ τὰ καλὰ πράττουσιν· οὐθὲν δὲ καλὸν ἔργον οὔτ' ἀνδρὸς οὔτε πόλεως χωρὶς ἀρετῆς καὶ φρο-
12 νήσεως. Ἀνδρία δὲ πόλεως καὶ δικαιοσύνη καὶ φρόνησις τὴν αὐτὴν ἔχει δύναμιν καὶ μορφήν, ὧν μετασχὼν ἕκαστος τῶν
13 ἀνθρώπων λέγεται δίκαιος καὶ φρόνιμος καὶ σώφρων. Ἀλλὰ γὰρ ταῦτα μὲν ἐπὶ τοσοῦτον ἔστω πεφροιμιασμένα τῷ λόγῳ (οὔτε γὰρ μὴ θιγγάνειν αὐτῶν δυνατόν, οὔτε πάντας τοὺς οἰκείους ἐπεξελθεῖν ἐνδέχεται λόγους· ἑτέρας γάρ ἐστιν ἔργον σχολῆς ταῦτα)· νῦν δ' ὑποκείσθω τοσοῦτον, ὅτι βίος μὲν ἄριστος, [b] καὶ χωρὶς [c] ἑκάστῳ καὶ κοινῇ ταῖς πόλεσιν, ὁ μετὰ ἀρετῆς κεχορηγημένης ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε μετέχειν τῶν κατ'
14 ἀρετὴν πράξεων. Πρὸς δὲ τοὺς ἀμφισβητοῦντας, ἐάσαντας ἐπὶ τῆς νῦν μεθόδου, διασκεπτέον ὕστερον, εἴ τις τοῖς εἰρημένοις τυγχάνει μὴ πειθόμενος.

2 Πότερον δὲ τὴν εὐδαιμονίαν τὴν αὐτὴν εἶναι φατέον ἑνός [d] τε ἑκάστου τῶν ἀνθρώπων καὶ πόλεως ἢ μὴ τὴν αὐτήν, λοιπόν ἐστιν εἰπεῖν. Φανερὸν δὲ καὶ τοῦτο· πάντες γὰρ ἂν
2 [e] ὁμολογήσειαν εἶναι τὴν αὐτήν. Ὅσοι γὰρ ἐν πλούτῳ τὸ

[b] καὶ χωρὶς ἑκάστῳ om. V[b]. [c] ἑκάστου S[b]. [d] τε om. I[b]. [e] ὁμολογήσειεν S[b].

ζῆν εὖ τίθενται ἐφ' ἑνός, οὗτοι καὶ τὴν πόλιν ὅλην, ἐὰν ᾖ πλουσία, μακαρίζουσιν· ὅσοι τε τὸν τυραννικὸν βίον μάλιστα τιμῶσιν, οὗτοι καὶ πόλιν τὴν πλείστων ἄρχουσαν εὐδαιμονεστάτην ἂν εἶναι φαῖεν· εἴ τέ τις τὸν ἕνα δι' ἀρετὴν ἀποδέχεται, καὶ πόλιν εὐδαιμονεστέραν φήσει τὴν [f]σπουδαιοτέραν. [1] Ἀλλὰ ταῦτ' ἤδη δύο ἐστὶν ἃ δεῖται σκέψεως, ἓν μὲν [g]πότερος αἱρετώτερος βίος, ὁ διὰ τοῦ συμπολιτεύεσθαι καὶ κοινωνεῖν πόλεως ἢ μᾶλλον ὁ ξενικὸς καὶ τῆς πολιτικῆς κοινωνίας ἀπολελυμένος, ἔτι δὲ τίνα πολιτείαν θετέον καὶ ποίαν διάθεσιν πόλεως ἀρίστην, εἴτε πᾶσιν ὄντος αἱρετοῦ κοινωνεῖν πόλεως εἴτε καὶ τισὶ μὲν μὴ τοῖς δὲ πλείστοις. [1] Ἐπεὶ δὲ 4
τῆς πολιτικῆς διανοίας καὶ θεωρίας τοῦτ' ἐστὶν ἔργον, ἀλλ' οὐ τὸ περὶ ἕκαστον αἱρετόν, ἡμεῖς δὲ ταύτην προῃρήμεθα νῦν τὴν σκέψιν, ἐκεῖνο [h]μὲν πάρεργον ἂν εἴη τοῦτο δ' ἔργον τῆς μεθόδου ταύτης. [v] Ὅτι μὲν οὖν ἀναγκαῖον εἶναι πολιτείαν 5
ἀρίστην ταύτην καθ' ἣν τάξιν κἂν ὁστισοῦν ἄριστα πράττοι καὶ ζῴη μακαρίως, φανερόν ἐστιν· ἀμφισβητεῖται δὲ παρ' αὐτῶν τῶν ὁμολογούντων τὸν μετ' ἀρετῆς εἶναι βίον αἱρετώτατον, πότερον ὁ πολιτικὸς [i]καὶ πρακτικὸς βίος αἱρετὸς ἢ μᾶλλον ὁ πάντων τῶν ἐκτὸς ἀπολελυμένος, οἷον θεωρητικός τις, ὃν μόνον τινές φασιν εἶναι φιλόσοφον. Σχεδὸν γὰρ 6
τούτους τοὺς δύο βίους τῶν ἀνθρώπων οἱ φιλοτιμότατοι πρὸς ἀρετὴν φαίνονται προαιρούμενοι, καὶ τῶν προτέρων καὶ τῶν νῦν· λέγω δὲ δύο τόν τε πολιτικὸν καὶ τὸν φιλόσοφον. Διαφέρει δὲ οὐ μικρὸν ποτέρως ἔχει τὸ ἀληθές· ἀνάγκη γὰρ τόν τε εὖ φρονοῦντα πρὸς τὸν βελτίω σκοπὸν συντάττεσθαι καὶ τῶν ἀνθρώπων ἕκαστον καὶ κοινῇ τὴν πολιτείαν. Νομίζουσι 7
δ' οἱ μὲν τὸ τῶν πέλας ἄρχειν δεσποτικῶς μὲν γιγνόμενον μετ' ἀδικίας τινὸς εἶναι τῆς μεγίστης, πολιτικῶς δὲ τὸ μὲν ἄδικον οὐκ ἔχειν, ἐμπόδιον δὲ ἔχειν τῇ περὶ αὐτὸν εὐημερίᾳ. Τούτων δ' ὥσπερ ἐξ ἐναντίας ἕτεροι τυγχάνουσι δοξάζοντες· μόνον γὰρ ἀνδρὸς τὸν πρακτικὸν εἶναι βίον καὶ πολιτικόν·

[f] σπουδαίαν S^b. [g] πότερον S^b. [h] μὲν] μὲν γὰρ $I^b.S^b.V^b$. [i] καὶ] βίος καὶ S^b.

ἐφ' ἑκάστης γὰρ ἀρετῆς οὐκ εἶναι πράξεις μᾶλλον τοῖς ἰδιώ-
8 ταις ἢ τοῖς τὰ κοινὰ πράττουσι καὶ πολιτευομένοις. Οἱ μὲν
οὖν οὕτως ὑπολαμβάνουσιν, οἱ δὲ τὸν δεσποτικὸν καὶ τυραν-
νικὸν τρόπον τῆς πολιτείας εἶναι μόνον εὐδαίμονά φασιν.
Παρ' ἐνίοις δὲ καὶ τῆς πολιτείας οὗτος ὅρος τῶν νόμων, ὅπως
9 δεσπόζωσι τῶν πέλας. Διὸ καὶ τῶν πλείστων νομίμων χύδην
ὡς εἰπεῖν κειμένων παρὰ τοῖς πλείστοις, ὅμως εἴ πού τι πρὸς
ἓν οἱ νόμοι βλέπουσι, τοῦ κρατεῖν στοχάζονται πάντες, ὥσ-
περ ἐν Λακεδαίμονι καὶ Κρήτῃ πρὸς τοὺς πολέμους συντέ-
10 τακται σχεδὸν ἥ τε παιδεία καὶ τὸ τῶν νόμων πλῆθος. [d]Ἔτι
δ' ἐν τοῖς ἔθνεσι πᾶσι τοῖς δυναμένοις πλεονεκτεῖν ἡ τοιαύτη
τετίμηται δύναμις, οἷον ἐν Σκύθαις καὶ Πέρσαις καὶ Θρᾳξὶ
καὶ Κελτοῖς. [e]Ἐν ἐνίοις γὰρ καὶ νόμοι τινές εἰσι παροξύ-
νοντες πρὸς τὴν ἀρετὴν ταύτην, καθάπερ ἐν Καρχηδόνι φασὶ
τὸν ἐκ τῶν κρίκων κόσμον λαμβάνειν ὅσας ἂν στρατεύσωνται
11 στρατείας. [f]Ἦν δέ ποτε καὶ περὶ Μακεδονίαν νόμος τὸν
μηθένα ἀπεκταγκότα πολέμιον ἄνδρα περιεζῶσθαι τὴν φορ-
βειάν· ἐν δὲ Σκύθαις [k] οὐκ ἐξῆν πίνειν ἐν ἑορτῇ τινὶ σκύφον
περιφερόμενον τῷ μηθένα ἀπεκταγκότι πολέμιον. [g]Ἐν δὲ
τοῖς [d]Ἰβηρσιν, ἔθνει πολεμικῷ, τοσούτους τὸν ἀριθμὸν ὀβε-
λίσκους καταπηγνύουσι περὶ τὸν τάφον ὅσους ἂν διαφθείρῃ
12 τῶν πολεμίων. Καὶ ἕτερα δὴ παρ' ἑτέροις ἐστὶ τοιαῦτα
πολλά, τὰ μὲν νόμοις κατειλημμένα τὰ δὲ ἔθεσιν. Καίτοι
δόξειεν ἂν ἄγαν ἄτοπον ἴσως εἶναι τοῖς βουλομένοις ἐπισκο-
πεῖν, εἰ τοῦτ' ἐστὶν ἔργον τοῦ πολιτικοῦ, τὸ δύνασθαι θεω-
ρεῖν ὅπως ἄρχῃ καὶ δεσπόζῃ τῶν [l] πλησίον καὶ βουλομένων
13 καὶ μὴ βουλομένων. Πῶς γὰρ ἂν εἴη τοῦτο πολιτικὸν ἢ
νομοθετικόν, ὅ γε μηδὲ νόμιμόν ἐστιν; Οὐ νόμιμον δὲ τὸ
μὴ μόνον δικαίως [m] ἀλλὰ καὶ ἀδίκως ἄρχειν, κρατεῖν δ' ἔστι
καὶ μὴ δικαίως. [h]Ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἐν ταῖς ἄλλαις ἐπιστήμαις
τοῦτο ὁρῶμεν· οὔτε γὰρ τοῦ ἰατροῦ οὔτε τοῦ κυβερνήτου
ἔργον ἐστὶ τὸ ἢ [n] πεῖσαι ἢ βιάσασθαι τοῦ μὲν τοὺς θερα-

[k] οὐκ] μὴ S[b], om. V[b]. [l] πλησίων S[b]. [m] ἀλλὰ—ἀδίκως om. S[b].V[b]. [n] ποιῆσαι S[b].

πευομένους τοῦ δὲ [o]τοὺς πλωτῆρας. Ἀλλ' ἐοίκασιν οἱ πολ- 14
λοὶ τὴν δεσποτικὴν πολιτικὴν οἴεσθαι εἶναι, καὶ ὅπερ αὐτοῖς
ἕκαστοι οὔ φασιν εἶναι δίκαιον οὐδὲ συμφέρον, τοῦτ' οὐκ αἰ-
σχύνονται πρὸς τοὺς ἄλλους ἀσκοῦντες· αὐτοὶ μὲν γὰρ παρ'
αὑτοῖς τὸ δικαίως ἄρχειν ζητοῦσι, πρὸς δὲ τοὺς ἄλλους οὐδὲν
μέλει τῶν δικαίων. Ἄτοπον δὲ εἰ μὴ φύσει τὸ μὲν δεσπόζον 15
ἐστὶ τὸ δὲ οὐ δεσπόζον, ὥστε εἴπερ ἔχει τὸν τρόπον τοῦτον,
οὐ δεῖ πάντων πειρᾶσθαι δεσπόζειν, ἀλλὰ τῶν [p]δεσποστῶν,
ὥσπερ οὐδὲ θηρεύειν ἐπὶ θοίνην ἢ θυσίαν ἀνθρώπους, ἀλλὰ τὸ
πρὸς τοῦτο θηρευτόν· [q]ἔστι δὲ θηρευτὸν ὃ ἂν ἄγριον ᾖ ἐδε-
στὸν ζῷον. Ἀλλὰ μὴν εἴη γ' ἂν καὶ καθ' ἑαυτὴν μία πόλις 16
εὐδαίμων, [r]ἣ πολιτεύεται δηλονότι καλῶς, εἴπερ ἐνδέχεται
πόλιν οἰκεῖσθαί που καθ' ἑαυτὴν νόμοις χρωμένην σπουδαίοις,
ἧς τῆς πολιτείας ἡ σύνταξις οὐ πρὸς πόλεμον οὐδὲ πρὸς τὸ
κρατεῖν ἔσται τῶν πολεμίων· μηθὲν γὰρ ὑπαρχέτω τοιοῦ-
τον. Δῆλον [s]ἄρα ὅτι πάσας τὰς πρὸς τὸν πόλεμον ἐπι- 17
μελείας καλὰς μὲν θετέον, οὐχ ὡς τέλος δὲ πάντων ἀκρό-
τατον, ἀλλ' ἐκείνου χάριν ταύτας. Τοῦ δὲ νομοθέτου τοῦ
σπουδαίου ἐστὶ τὸ θεάσασθαι πόλιν καὶ γένος ἀνθρώπων καὶ
πᾶσαν ἄλλην κοινωνίαν, ζωῆς ἀγαθῆς πῶς μεθέξουσι καὶ τῆς
ἐνδεχομένης [t]αὐτοῖς εὐδαιμονίας. Διοίσει μέντοι τῶν τατ- 18
τομένων ἔνια νομίμων· καὶ τοῦτο τῆς νομοθετικῆς ἐστὶν ἰδεῖν,
ἐάν τινες ὑπάρχωσι γειτνιῶντες, ποῖα πρὸς ποίους ἀσκητέον
ἢ πῶς τοῖς καθήκουσι πρὸς ἕκάστους χρηστέον. Ἀλλὰ τοῦτο
μὲν κἂν ὕστερον τύχοι τῆς προσηκούσης σκέψεως, πρὸς τί
τέλος δεῖ τὴν ἀρίστην πολιτείαν συντείνειν· πρὸς δὲ τοὺς 3
ὁμολογοῦντας μὲν τὸν μετ' ἀρετῆς εἶναι βίον αἱρετώτατον,
διαφερομένους δὲ περὶ τῆς χρήσεως αὐτοῦ, λεκτέον ἡμῖν πρὸς
ἀμφοτέρους αὐτούς (οἱ μὲν γὰρ ἀποδοκιμάζουσι τὰς πο-
λιτικὰς ἀρχάς, νομίζοντες τόν τε τοῦ ἐλευθέρου [v]βίον ἕτερόν
τινα εἶναι τοῦ πολιτικοῦ καὶ πάντων αἱρετώτατον, οἱ δὲ τοῦ-

o τοὺς post δὲ om. S[b]. p δεσποτῶν codices. q ἔστι δὲ θηρευ-
τὸν om. S[b]. r ἣ S[b]. s ὅτι ἄρα I[b].S[b].V[b]. t αὐτῆς S[b].
v βίου I[b].

τον ἄριστον· ἀδύνατον γὰρ τὸν μηθὲν πράττοντα πράττειν εὖ, τὴν δ' εὐπραγίαν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν εἶναι ταὐτόν) ὅτι τὰ μὲν ἀμφότεροι λέγουσιν ὀρθῶς τὰ δ' οὐκ ὀρθῶς, οἱ μὲν
2 ὅτι ὁ τοῦ ἐλευθέρου βίος τοῦ δεσποτικοῦ ἀμείνων. Τοῦτο γὰρ ἀληθές· οὐθὲν γὰρ [w] τό γε δούλῳ, ᾗ δοῦλος, χρῆσθαι σεμνόν· ἡ γὰρ ἐπίταξις ἡ περὶ [x] τῶν ἀναγκαίων οὐδενὸς μετέχει τῶν καλῶν. Τὸ μέντοι νομίζειν πᾶσαν ἀρχὴν εἶναι δεσποτείαν οὐκ ὀρθόν· οὐ γὰρ ἔλαττον διέστηκεν ἡ τῶν ἐλευθέρων ἀρχὴ τῆς τῶν δούλων ἢ [y] αὐτὸ τὸ φύσει ἐλεύθερον τοῦ φύσει δούλου. Διώρισται δὲ περὶ αὐτῶν ἱκανῶς ἐν τοῖς πρώ-
3 τοις λόγοις. Τὸ δὲ μᾶλλον ἐπαινεῖν τὸ ἀπρακτεῖν τοῦ πράττειν οὐκ ἀληθές· ἡ γὰρ εὐδαιμονία πρᾶξίς ἐστιν. [1] Ἔτι δὲ πολλῶν καὶ καλῶν τέλος ἔχουσιν αἱ τῶν δικαίων καὶ σωφρόνων πράξεις. Καίτοι τάχ' ἂν ὑπολάβοι τις τούτων οὕτω διωρισμένων ὅτι τὸ κύριον εἶναι πάντων ἄριστον· οὕτω γὰρ
4 ἂν πλείστων καὶ καλλίστων κύριος εἴη πράξεων. [v] Ὥστε οὐ δεῖ τὸν δυνάμενον ἄρχειν [z] παριέναι τῷ πλησίον, ἀλλὰ μᾶλλον ἀφαιρεῖσθαι, καὶ μήτε πατέρα παίδων μήτε παῖδας πατρὸς μήθ' ὅλως φίλον φίλου μηθένα [a] ὑπολογεῖν μηδὲ πρὸς τοῦτο φροντίζειν· τὸ γὰρ ἄριστον αἱρετώτατον, [b] τὸ δ' εὖ πράττειν ἄριστον. Τοῦτο μὲν οὖν ἀληθῶς ἴσως λέγουσιν, εἴπερ ὑπάρξει τοῖς ἀποστεροῦσι καὶ βιαζομένοις τὸ τῶν
5 ὄντων αἱρετώτατον. [1] Ἀλλ' ἴσως οὐχ οἷόν τε ὑπάρχειν, ἀλλ' ὑποτίθενται τοῦτο ψεῦδος· οὐ γὰρ ἔτι καλὰς τὰς πράξεις ἐνδέχεται εἶναι τῷ μὴ διαφέροντι τοσοῦτον ὅσον ἀνὴρ γυναικὸς ἢ πατὴρ τέκνων ἢ δεσπότης δούλων. [v] Ὥστε ὁ παραβαίνων οὐθὲν ἂν τηλικοῦτον κατορθώσειεν ὕστερον ὅσον ἤδη παρεκβέβηκε τῆς ἀρετῆς. Τοῖς γὰρ ὁμοίοις τὸ καλὸν καὶ
6 τὸ δίκαιον ἐν τῷ μέρει· τοῦτο γὰρ ἴσον καὶ ὅμοιον. Τὸ δὲ μὴ ἴσον τοῖς ἴσοις καὶ τὸ μὴ ὅμοιον τοῖς ὁμοίοις παρὰ φύσιν· οὐδὲν δὲ τῶν παρὰ φύσιν καλόν. Διὸ κἂν ἄλλος τις

[w] τό] τῷ I^b. [x] τῶν om. V^b. [y] αὐτὸ τὸ corr. I^b, αὐτῷ $S^b.V^b$ et pr. I^b. [z] περιέναι S^b. [a] ὑπολογιεῖν $I^b.V^b$. [b] τὸ δ'] τοῦ δ' $S^b.V^b$.

ἢ κρείττων κατ' ἀρετὴν καὶ κατὰ δύναμιν τὴν πρακτικὴν τῶν ἀρίστων, τούτῳ καλὸν ἀκολουθεῖν καὶ τούτῳ πείθεσθαι δίκαιον. Δεῖ δ' οὐ μόνον ἀρετὴν ἀλλὰ καὶ δύναμιν ὑπάρχειν, 7
καθ' ἣν ἔσται πρακτικός. Ἀλλ' εἰ ταῦτα λέγεται καλῶς καὶ τὴν εὐδαιμονίαν εὐπραγίαν θετέον, καὶ κοινῇ πάσης πόλεως ἂν εἴη καὶ καθ' ἕκαστον ἄριστος βίος ὁ πρακτικός. Ἀλλὰ 8
τὸν πρακτικὸν οὐκ ἀναγκαῖον εἶναι πρὸς ἑτέρους, καθάπερ οἴονταί τινες, οὐδὲ τὰς διανοίας εἶναι μόνας ταύτας πρακτικὰς τὰς τῶν ἀποβαινόντων χάριν γιγνομένας ἐκ τοῦ πράττειν, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον τὰς αὐτοτελεῖς καὶ τὰς αὐτῶν ἕνεκεν θεωρίας καὶ διανοήσεις· ἡ γὰρ εὐπραξία τέλος, ὥστε καὶ πρᾶξίς τις· μάλιστα δὲ καὶ πράττειν λέγομεν κυρίως καὶ τῶν ἐξωτερικῶν πράξεων τοὺς ταῖς διανοίαις ἀρχιτέκτονας. Ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἀπρακτεῖν ἀναγκαῖον τὰς καθ' αὐτὰς πόλεις 9
ἱδρυμένας καὶ ζῆν οὕτω προῃρημένας· ἐνδέχεται γὰρ κατὰ μέρη καὶ τοῦτο συμβαίνειν· πολλαὶ γὰρ κοινωνίαι πρὸς ἄλληλα τοῖς μέρεσι τῆς πόλεώς εἰσιν. Ὁμοίως δὲ τοῦτο ὑπάρ- 10
χει καὶ καθ' ἑνὸς ὁτουοῦν τῶν ἀνθρώπων· σχολῇ γὰρ ἂν ὁ θεὸς ἔχοι καλῶς καὶ πᾶς ὁ κόσμος, οἷς οὐκ εἰσὶν ἐξωτερικαὶ πράξεις παρὰ τὰς οἰκείας τὰς αὐτῶν. Ὅτι μὲν οὖν τὸν αὐτὸν βίον ἀναγκαῖον εἶναι τὸν ἄριστον ἑκάστῳ τε τῶν ἀνθρώπων καὶ κοινῇ ταῖς πόλεσι καὶ τοῖς ἀνθρώποις, φανερόν ἐστιν.

Ἐπεὶ δὲ πεφροιμίασται τὰ νῦν εἰρημένα περὶ αὐτῶν, καὶ 4
περὶ τὰς ἄλλας πολιτείας ἡμῖν τεθεώρηται πρότερον, ἀρχὴ τῶν λοιπῶν εἰπεῖν πρῶτον ποίας τινὰς δεῖ τὰς ὑποθέσεις εἶναι περὶ τῆς μελλούσης κατ' εὐχὴν συνεστάναι πόλεως. Οὐ 2
γὰρ οἷόν τε πολιτείαν γενέσθαι τὴν ἀρίστην ἄνευ συμμέτρου χορηγίας. Διὸ δεῖ πολλὰ προϋποτεθεῖσθαι καθάπερ εὐχομένους, εἶναι μέντοι μηθὲν [c] τούτων ἀδύνατον. Λέγω δὲ οἷον περί τε πλήθους πολιτῶν καὶ χώρας. Ὥσπερ [d] γὰρ καὶ 3
τοῖς ἄλλοις δημιουργοῖς, οἷον ὑφάντῃ καὶ ναυπηγῷ, δεῖ τὴν

[c] τούτων ἀδύνατον] τὰ τῶν ἀδυνάτων S^b. [d] γὰρ om. V^b.

ὕλην ὑπάρχειν ἐπιτηδείαν οὖσαν πρὸς τὴν ἐργασίαν (ὅσῳ γὰρ ἂν αὐτὴ τυγχάνῃ παρεσκευασμένη βέλτιον, ἀνάγκη καὶ τὸ γιγνόμενον ὑπὸ τῆς τέχνης εἶναι κάλλιον), οὕτω καὶ τῷ πολιτικῷ καὶ τῷ νομοθέτῃ δεῖ τὴν οἰκείαν ὕλην ὑπάρχειν
4 ἐπιτηδείως ἔχουσαν. [1]Ἔστι δὲ πολιτικῆς χορηγίας πρῶτον τό τε πλῆθος τῶν ἀνθρώπων, πόσους τε καὶ ποίους τινὰς ὑπάρχειν δεῖ φύσει, καὶ κατὰ τὴν χώραν ὡσαύτως, ὅσην τε εἶναι καὶ ποίαν τινὰ ταύτην. Οἴονται μὲν οὖν οἱ πλεῖστοι προσήκειν μεγάλην εἶναι τὴν εὐδαίμονα πόλιν· εἰ δὲ τοῦτ'
5 ἀληθές, ἀγνοοῦσι ποία μεγάλη καὶ [e]ποία μικρὰ πόλις. Κατ' ἀριθμοῦ γὰρ πλῆθος τῶν ἐνοικούντων κρίνουσι τὴν μεγάλην, δεῖ δὲ μᾶλλον μὴ εἰς τὸ πλῆθος εἰς δὲ δύναμιν ἀποβλέπειν. [1]Ἔστι γάρ τι καὶ πόλεως ἔργον, ὥστε τὴν δυναμένην τοῦτο μάλιστ' ἀποτελεῖν, ταύτην οἰητέον εἶναι μεγίστην, οἷον [b]Ἱπποκράτην οὐκ ἄνθρωπον ἀλλ' ἰατρὸν εἶναι μείζω φήσειεν ἄν τις τοῦ διαφέροντος κατὰ τὸ μέγεθος τοῦ σώματος.
6 Οὐ μὴν ἀλλὰ κἂν εἰ δεῖ κρίνειν πρὸς τὸ πλῆθος ἀποβλέποντας, οὐ κατὰ τὸ τυχὸν πλῆθος τοῦτο οἰητέον (ἀναγκαῖον γὰρ ἐν ταῖς πόλεσιν ἴσως ὑπάρχειν καὶ δούλων [f]ἀριθμὸν πολλῶν καὶ μετοίκων καὶ ξένων,) ἀλλ' ὅσοι πόλεώς εἰσι μέρος καὶ ἐξ ὧν συνίσταται πόλις οἰκείων μορίων· ἡ γὰρ τούτων ὑπεροχὴ τοῦ πλήθους μεγάλης πόλεως σημεῖον, ἐξ ἧς δὲ βάναυσοι μὲν ἐξέρχονται πολλοὶ τὸν ἀριθμὸν ὁπλῖται δὲ ὀλίγοι, ταύτην ἀδύνατον εἶναι μεγάλην· οὐ γὰρ ταὐτὸν με-
7 γάλη τε πόλις καὶ πολυάνθρωπος. [1]Ἀλλὰ μὴν καὶ τοῦτό γε ἐκ τῶν ἔργων φανερὸν ὅτι χαλεπόν, ἴσως δ' ἀδύνατον, εὐνομεῖσθαι τὴν λίαν πολυάνθωπον. Τῶν γοῦν δοκουσῶν πολιτεύεσθαι καλῶς οὐδεμίαν ὁρῶμεν οὖσαν ἀνειμένην πρὸς τὸ πλῆθος. Τοῦτο δὲ δῆλον καὶ διὰ τῆς τῶν λόγων πίστεως.
8 [v]Ὁ τε γὰρ νόμος τάξις τίς ἐστι, καὶ τὴν εὐνομίαν ἀναγκαῖον εὐταξίαν εἶναι, ὁ δὲ λίαν ὑπερβάλλων ἀριθμὸς οὐ δύναται μετέχειν τάξεως· θείας γὰρ δὴ τοῦτο δυνάμεως ἔργον, ἥτις

[e] ποία post καὶ om. $S^b.V^b$. [f] ἀριθμῶν $S^b.V^b$.

καὶ τόδε συνέχει τὸ πᾶν, ἐπεὶ τό γε καλὸν ἐν πλήθει καὶ μεγέθει εἴωθε γίνεσθαι. Διὸ [g] καὶ [h] πόλιν ἧς μετὰ μεγέθους 9
ὁ λεχθεὶς ὅρος ὑπάρχει, ταύτην εἶναι καλλίστην ἀναγκαῖον.
[a] Ἀλλ' ἔστι τι καὶ πόλεσι μεγέθους μέτρον, ὥσπερ καὶ τῶν
ἄλλων πάντων, ζῴων φυτῶν ὀργάνων. Καὶ γὰρ τούτων 10
ἕκαστον οὔτε λίαν μικρὸν οὔτε κατὰ μέγεθος ὑπερβάλλον
ἕξει τὴν αὐτοῦ δύναμιν, ἀλλ' ὁτὲ μὲν ὅλως ἐστερημένον ἔσται
τῆς φύσεως, ὁτὲ δὲ φαύλως ἔχον, οἷον πλοῖον σπιθαμιαῖον
μὲν οὐκ ἔσται πλοῖον ὅλως, οὐδὲ δυοῖν σταδίοιν, εἰς δέ τι
μέγεθος ἐλθὸν ὁτὲ μὲν διὰ σμικρότητα φαύλην ποιήσει τὴν
ναυτιλίαν, ὁτὲ δὲ διὰ τὴν ὑπερβολήν. [b] Ὁμοίως δὲ καὶ πόλις 11
ἡ μὲν ἐξ ὀλίγων λίαν οὐκ αὐτάρκης ([i] ἡ δὲ πόλις αὔταρκες), ἡ
δὲ ἐκ πολλῶν ἄγαν ἐν τοῖς μὲν ἀναγκαίοις αὐτάρκης, ὥσπερ
ἔθνος, ἀλλ' οὐ πόλις· [k] πολιτείαν γὰρ οὐ ῥᾴδιον ὑπάρχειν·
τίς γὰρ στρατηγὸς ἔσται τοῦ λίαν ὑπερβάλλοντος πλήθους,
ἢ τίς κῆρυξ μὴ Στεντόρειος; Διὸ πρώτην μὲν εἶναι πόλιν
ἀναγκαῖον τὴν ἐκ τοσούτου πλήθους ὃ πρῶτον πλῆθος αὔτ-
αρκες πρὸς τὸ εὖ ζῆν ἐστὶ κατὰ τὴν πολιτικὴν κοινωνίαν.
[c] Ἐνδέχεται δὲ καὶ τὴν ταύτης ὑπερβάλλουσαν κατὰ πλῆθος 12
εἶναι μείζω πόλιν· ἀλλὰ τοῦτ' οὐκ ἔστιν, ὥσπερ εἴπομεν,
ἀόριστον. Τίς δ' ἐστὶν ὁ τῆς ὑπερβολῆς ὅρος, ἐκ τῶν ἔργων
ἰδεῖν ῥᾴδιον. Εἰσὶ γὰρ αἱ πράξεις τῆς πόλεως τῶν μὲν
ἀρχόντων τῶν δ' ἀρχομένων, ἄρχοντος δ' ἐπίταξις καὶ κρίσις
ἔργον. Πρὸς δὲ τὸ κρίνειν περὶ τῶν δικαίων καὶ πρὸς τὸ 13
τὰς ἀρχὰς διανέμειν κατ' ἀξίαν ἀναγκαῖον γνωρίζειν ἀλλήλ-
ους, ποιοί τινές εἰσι, τοὺς πολίτας, ὡς ὅπου τοῦτο μὴ συμ-
βαίνει γίγνεσθαι, φαύλως ἀνάγκη γίγνεσθαι τὰ περὶ τὰς
ἀρχὰς καὶ τὰς κρίσεις· περὶ ἀμφότερα γὰρ οὐ δίκαιον αὐτο-
σχεδιάζειν, ὅπερ ἐν τῇ πολυανθρωπίᾳ τῇ λίαν ὑπάρχει φανε-
ρῶς. [d] Ἔτι δὲ ξένοις καὶ μετοίκοις ῥᾴδιον μεταλαμβάνειν τῆς 14
πολιτείας· οὐ γὰρ χαλεπὸν τὸ λανθάνειν διὰ τὴν ὑπερβολὴν
τοῦ πλήθους. Δῆλον τοίνυν ὡς οὗτός ἐστι πόλεως ὅρος

g καὶ om. S[b]. h πόλις I[b]. i ἡ δὲ πόλις αὔταρκες om. S[b].V[b].
k πολίτην S[b].V[b].

ἄριστος, ἡ μεγίστη τοῦ πλήθους ὑπερβολὴ πρὸς αὐτάρκειαν ζωῆς εὐσύνοπτος. Περὶ μὲν οὖν μεγέθους πόλεως διωρίσθω τὸν τρόπον τοῦτον.

5 Παραπλησίως δὲ καὶ [1]τὰ περὶ τῆς χώρας ἔχει. Περὶ μὲν γὰρ τοῦ ποίαν τινά, δῆλον ὅτι τὴν αὐταρκεστάτην πᾶς τις ἂν ἐπαινέσειεν. Τοιαύτην δ' ἀναγκαῖον εἶναι τὴν παντοφόρον· τὸ γὰρ πάντα ὑπάρχειν καὶ δεῖσθαι μηθενὸς αὔταρκες. Πλήθει δὲ καὶ μεγέθει τοσαύτην ὥστε δύνασθαι τοὺς οἰκοῦντας ζῆν σχολάζοντας ἐλευθερίως ἅμα καὶ σω-
2 φρόνως. Τοῦτον δὲ [m]τὸν ὅρον εἰ καλῶς ἢ μὴ καλῶς λέγομεν, [n]ὕστερον ἐπισκεπτέον ἀκριβέστερον, ὅταν ὅλως περὶ κτήσεως καὶ τῆς περὶ τὴν οὐσίαν εὐπορίας συμβαίνῃ ποιεῖσθαι μνείαν, πῶς δεῖ καὶ τίνα τρόπον ἔχειν πρὸς τὴν χρῆσιν αὐτήν· πολλαὶ γὰρ περὶ τὴν σκέψιν ταύτην εἰσὶν ἀμφισβητήσεις διὰ τοὺς ἕλκοντας ἐφ' ἑκατέραν τοῦ βίου [o]τὴν ὑπερβολήν, τοὺς μὲν ἐπὶ τὴν γλισχρότητα τοὺς δὲ ἐπὶ τὴν τρυ-
3 φήν. Τὸ δ' εἶδος τῆς χώρας οὐ χαλεπὸν εἰπεῖν, δεῖ δ' ἔνια πείθεσθαι καὶ τοῖς περὶ τὴν στρατηγίαν ἐμπείροις, ὅτι χρὴ μὲν τοῖς πολεμίοις εἶναι δυσέμβολον, αὐτοῖς δ' εὐέξοδον. Ἔτι δ' ὥσπερ τὸ πλῆθος τὸ τῶν ἀνθρώπων εὐσύνοπτον ἔφαμεν εἶναι δεῖν, οὕτω καὶ τὴν χώραν· τὸ δ' εὐσύνοπτον τὸ εὐβοήθητον εἶναι τὴν χώραν ἐστίν. Τῆς δὲ πόλεως τὴν θέσιν εἰ χρὴ ποιεῖν κατ' εὐχήν, πρός τε τὴν θάλατταν προσήκει
4 κεῖσθαι καλῶς πρός τε τὴν χώραν. Εἷς μὲν ὁ λεχθεὶς ὅρος· δεῖ γὰρ πρὸς τὰς ἐκβοηθείας κοινὴν εἶναι τῶν τόπων ἁπάντων· ὁ δὲ λοιπὸς πρὸς τὰς τῶν γιγνομένων καρπῶν παραπομπάς. Ἔτι δὲ τῆς περὶ ξύλα ὕλης, κἂν εἴ τινα ἄλλην ἐργασίαν ἡ χώρα [p]τυγχάνοι κεκτημένη τοιαύτην, εὐπαρακόμιστον.

6 Περὶ δὲ τῆς πρὸς τὴν θάλατταν κοινωνίας, πότερον ὠφέλιμος ταῖς [q]εὐνομουμέναις πόλεσιν ἢ βλαβερά, πολλὰ τυγχάνουσιν ἀμφισβητοῦντες· τό τε γὰρ ἐπιξενοῦσθαί τινας ἐν

[1] τὰ om. Sb.Vb. [m] τὸν ὅρον om. Sb.Vb. [n] ὕστερον om. Ib. [o] τὴν om. Vb. [p] τυγχάνει Sb. [q] εὐνουμέναις Sb.Vb.

ἄλλοις τεθραμμένους νόμοις ἀσύμφορον εἶναί φασι πρὸς τὴν εὐνομίαν, καὶ τὴν πολυανθρωπίαν· γίνεσθαι μὲν γὰρ ἐκ τοῦ χρῆσθαι τῇ θαλάσσῃ διαπέμποντας καὶ δεχομένους ἐμπόρων πλῆθος, ὑπεναντίαν δ' εἶναι πρὸς τὸ πολιτεύεσθαι καλῶς. Ὅτι μὲν οὖν, εἰ ταῦτα μὴ συμβαίνει, βέλτιον καὶ πρὸς 2
ἀσφάλειαν καὶ πρὸς εὐπορίαν τῶν ἀναγκαίων μετέχειν τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν τῆς θαλάττης, οὐκ ἄδηλον. Καὶ γὰρ 3
πρὸς τὸ ῥᾷον φέρειν τοὺς [r]πολέμους εὐβοηθήτους εἶναι δεῖ κατ' ἀμφότερα τοὺς σωθησομένους, καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν· καὶ πρὸς τὸ βλάψαι τοὺς ἐπιτιθεμένους, εἰ μὴ κατ' ἄμφω δυνατόν, [s]ἀλλὰ κατὰ θάτερον ὑπάρξει μᾶλλον ἀμφοτέρων μετέχουσιν. [u]Ὅσα τ' ἂν μὴ τυγχάνῃ παρ' αὐ- 4
τοῖς ὄντα, δέξασθαι ταῦτα καὶ τὰ πλεονάζοντα τῶν γιγνομένων ἐκπέμψασθαι τῶν ἀναγκαίων ἐστίν· αὐτῇ γὰρ ἐμπορικήν, ἀλλ' οὐ τοῖς ἄλλοις δεῖ εἶναι τὴν πόλιν. Οἱ δὲ παρέχοντες σφᾶς αὐτοὺς πᾶσιν ἀγορὰν προσόδου χάριν ταῦτα πράττουσιν· [t]ἣν δὲ μὴ δεῖ πόλιν [v]τοιαύτης μετέχειν πλεονεξίας, οὐδ' ἐμπόριον δεῖ κεκτῆσθαι τοιοῦτον. [w]Ἐπεὶ δὲ καὶ 5
νῦν ὁρῶμεν πολλαῖς ὑπάρχον καὶ χώραις καὶ πόλεσιν ἐπίνεια καὶ λιμένας εὐφυῶς κείμενα πρὸς τὴν πόλιν, ὥστε μήτε τὸ αὐτὸ νέμειν ἄστυ μήτε πόρρω λίαν, ἀλλὰ κρατεῖσθαι τείχεσι καὶ τοιούτοις ἄλλοις ἐρύμασι, φανερὸν ὡς εἰ μὲν ἀγαθόν τι συμβαίνει γίγνεσθαι διὰ τῆς κοινωνίας αὐτῶν, ὑπάρξει τῇ πόλει τοῦτο τὸ ἀγαθόν, εἰ δέ τι βλαβερόν, φυλάξασθαι ῥᾴδιον τοῖς νόμοις φράζοντας καὶ διορίζοντας τίνας οὐ δεῖ καὶ τίνας ἐπιμίσγεσθαι δεῖ πρὸς ἀλλήλους. Περὶ δὲ τῆς ναυτικῆς 6
δυνάμεως, ὅτι μὲν βέλτιστον ὑπάρχειν μέχρι τινὸς πλήθους, οὐκ ἄδηλον· οὐ γὰρ μόνον αὐτοῖς ἀλλὰ καὶ [x]τῶν [y]πλησίον τισὶ δεῖ καὶ φοβεροὺς εἶναι καὶ δύνασθαι βοηθεῖν, ὥσπερ κατὰ γῆν, καὶ κατὰ θάλατταν. Περὶ δὲ πλήθους ἤδη καὶ 7
μεγέθους τῆς δυνάμεως ταύτης πρὸς τὸν βίον ἀποσκεπτέον τῆς πόλεως· εἰ μὲν γὰρ ἡγεμονικὸν καὶ πολιτικὸν ζήσεται

[r] πολεμίους codices. [s] ἀλλὰ] ἀλλ' εἰ $S^b.V^b$. [t] ἣν $I^b.V^b$. [v] τοιαύτην I^b. [w] ἐπειδὴ καὶ $I^b.S^b.V^b$. [x] τὸν S^b. [y] πλησίων I^b.

βίον, ἀναγκαῖον καὶ ταύτην τὴν δύναμιν ὑπάρχειν πρὸς τὰς πράξεις σύμμετρον. Τὴν δὲ πολυανθρωπίαν τὴν γιγνομένην περὶ τὸν ναυτικὸν ὄχλον οὐκ ἀναγκαῖον ὑπάρχειν ταῖς πό-
8 λεσιν· οὐθὲν γὰρ αὐτοὺς μέρος εἶναι δεῖ τῆς πόλεως. Τὸ μὲν γὰρ ἐπιβατικὸν ἐλεύθερον καὶ τῶν πεζευόντων ἐστίν, ὃ κύριόν ἐστι καὶ κρατεῖ τῆς ναυτιλίας· πλήθους δὲ ὑπάρχοντος περιοίκων καὶ τῶν τὴν χώραν γεωργούντων, ἀφθονίαν ἀναγκαῖον εἶναι καὶ ναυτῶν. Ὁρῶμεν δὲ καὶ τοῦτο καὶ νῦν ὑπάρχον τισίν, οἷον τῇ πόλει τῶν [z] Ἡρακλεωτῶν· πολλὰς γὰρ ἐκπληροῦσι τριήρεις κεκτημένοι τῷ μεγέθει πόλιν ἑτέρων ἐμμελεστέραν.

9 Περὶ μὲν οὖν χώρας καὶ λιμένων καὶ πόλεων καὶ θαλάττης καὶ περὶ τῆς ναυτικῆς δυνάμεως ἔστω [a] διωρισμένα τὸν τρόπον τοῦτον· περὶ δὲ τοῦ πολιτικοῦ πλήθους, τίνα μὲν ὅρον ὑπάρ-
7 χειν χρή, πρότερον εἴπομεν, ποίους δέ τινας τὴν φύσιν εἶναι δεῖ, νῦν λέγωμεν. Σχεδὸν δὴ κατανοήσειεν ἄν τις τοῦτό γε, βλέψας ἐπί τε τὰς πόλεις τὰς εὐδοκιμούσας τῶν Ἑλλήνων καὶ πρὸς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην, ὡς διείληπται τοῖς ἔθνεσιν.
2 Τὰ μὲν γὰρ ἐν τοῖς ψυχροῖς τόποις ἔθνη καὶ τὰ περὶ τὴν Εὐρώπην θυμοῦ μέν ἐστι πλήρη, διανοίας δὲ ἐνδεέστερα καὶ τέχνης· διόπερ ἐλεύθερα μὲν διατελεῖ μᾶλλον, ἀπολίτευτα δὲ καὶ τῶν πλησίον ἄρχειν οὐ δυνάμενα. Τὰ δὲ περὶ τὴν Ἀσίαν διανοητικὰ μὲν καὶ τεχνικὰ τὴν ψυχήν, ἄθυμα δέ· διόπερ ἀρ-
3 χόμενα καὶ δουλεύοντα διατελεῖ. Τὸ δὲ τῶν Ἑλλήνων γένος ὥσπερ μεσεύει κατὰ τοὺς τόπους, οὕτως ἀμφοῖν μετέχει· καὶ γὰρ ἔνθυμον καὶ διανοητικόν ἐστιν· διόπερ ἐλεύθερόν τε διατελεῖ καὶ βέλτιστα πολιτευόμενον καὶ δυνάμενον ἄρχειν πάν-
4 των, μιᾶς τυγχάνον πολιτείας. Τὴν αὐτὴν δ' ἔχει διαφορὰν καὶ τὰ τῶν Ἑλλήνων ἔθνη καὶ πρὸς ἄλληλα· τὰ μὲν γὰρ ἔχει τὴν φύσιν μονόκωλον, τὰ δὲ εὖ τε κέκραται πρὸς ἀμφοτέρας τὰς δυνάμεις ταύτας. Φανερὸν τοίνυν ὅτι δεῖ διανοητικούς τε εἶναι καὶ θυμοειδεῖς τὴν φύσιν τοὺς μέλλοντας εὐα-
5 γώγους ἔσεσθαι τῷ νομοθέτῃ πρὸς τὴν ἀρετήν. Ὅπερ γάρ

[z] ἡρακλειωτῶν Sb.Vb. [a] διωρισμένους Sb.Vb.

φασί τινες δεῖν ὑπάρχειν τοῖς φύλαξι, τὸ φιλητικοὺς μὲν εἶναι τῶν γνωρίμων, πρὸς δὲ τοὺς ἀγνῶτας ἀγρίους, ὁ θυμός ἐστιν ὁ ποιῶν τὸ φιλητικόν· αὕτη γάρ ἐστιν ἡ τῆς ψυχῆς δύναμις ᾗ φιλοῦμεν. Σημεῖον δέ· πρὸς γὰρ τοὺς συνήθεις καὶ φίλους ὁ θυμὸς αἴρεται μᾶλλον ἢ πρὸς τοὺς ἀγνῶτας, ὀλιγωρεῖσθαι νομίσας. Διὸ καὶ [b] Ἀρχίλοχος προσηκόντως 6
τοῖς φίλοις ἐγκαλῶν διαλέγεται πρὸς τὸν θυμόν·

οὐ γὰρ δὴ περὶ φίλων [c] ἀπάγχεο.

Καὶ τὸ ἄρχον δὲ καὶ τὸ ἐλεύθερον ἀπὸ τῆς δυνάμεως ταύτης ὑπάρχει πᾶσιν· ἀρχικὸν γὰρ καὶ ἀήττητον ὁ θυμός. Οὐ 7
καλῶς δ' ἔχει λέγειν χαλεποὺς εἶναι πρὸς τοὺς ἀγνῶτας· πρὸς οὐθένα γὰρ εἶναι χρὴ τοιοῦτον, οὐδ' εἰσὶν οἱ μεγαλόψυχοι τὴν φύσιν ἄγριοι, πλὴν πρὸς τοὺς ἀδικοῦντας. Τοῦτο δὲ μᾶλλον ἔτι πρὸς τοὺς συνήθεις πάσχουσιν, ὅπερ εἴρηται πρότερον, ἂν ἀδικεῖσθαι νομίσωσιν. Καὶ τοῦτο συμβαίνει 8
κατὰ λόγον· παρ' οἷς γὰρ ὀφείλεσθαι δεῖν τὴν εὐεργεσίαν ὑπολαμβάνουσι, πρὸς τῷ βλάβει καὶ [d] ταύτης ἀποστερεῖσθαι νομίζουσιν. [v] Ὅθεν εἴρηται

χαλεποὶ γὰρ πόλεμοι ἀδελφῶν

καὶ

οἵ τοι πέρα στέρξαντες, οἱ δὲ καὶ πέρα
μισοῦσιν.

Περὶ μὲν οὖν τῶν πολιτευομένων, πόσους τε ὑπάρχειν δεῖ 9
καὶ ποίους τινὰς τὴν φύσιν, ἔτι [e] δὲ τὴν χώραν πόσην τέ τινα καὶ ποίαν τινά, διώρισται σχεδόν· οὐ γὰρ τὴν αὐτὴν ἀκρίβειαν δεῖ ζητεῖν διά τε τῶν λόγων καὶ τῶν γιγνομένων διὰ τῆς αἰσθήσεως. [1] Ἐπεὶ δ' ὥσπερ τῶν ἄλλων τῶν κατὰ φύσιν 8
συνεστώτων οὐ [f] ταὐτά ἐστι μόρια τῆς ὅλης συστάσεως, ὧν ἄνευ τὸ ὅλον οὐκ ἂν εἴη, δῆλον ὡς οὐδὲ πόλεως μέρη θετέον ὅσα ταῖς πόλεσιν ἀναγκαῖον ὑπάρχειν, οὐδ' ἄλλης κοινωνίας οὐδεμιᾶς, [g] ἐξ ἧς ἕν τι τὸ γένος. [n] Ἓν γὰρ [h] τι καὶ κοινὸν 2
εἶναι [i] δεῖ καὶ ταὐτὸ τοῖς κοινωνοῖς, ἄν τε ἴσον ἄν τε ἄνισον

[b] ἀγχίλοχος Sb.Vb. [c] ἀπέγχεο Sb.Vb. [d] ταύτας Sb.Vb. [e] δὲ] τε Ib.
[f] ταῦτα Vb. [g] ἑξῆς Ib.Vb. [h] τοι Ib. [i] δὴ Ib.Sb.Vb.

μεταλαμβάνωσιν, οἷον εἴτε τροφὴ τοῦτό ἐστιν εἴτε χώρας
3 πλῆθος εἴτ' ἄλλο τι τῶν τοιούτων ἐστίν. Ὅταν δ' ᾖ τὸ μὲν
τούτου ἕνεκεν τὸ δ' οὗ ἕνεκεν, οὐθὲν ἔν γε τούτοις κοινὸν ἀλλ'
ἢ τῷ μὲν ποιῆσαι τῷ δὲ λαβεῖν· λέγω δ' οἷον ὀργάνῳ τε
παντὶ πρὸς τὸ γιγνόμενον ἔργον καὶ τοῖς δημιουργοῖς· οἰκίᾳ
γὰρ πρὸς οἰκοδόμον οὐθέν ἐστιν ὃ γίνεται κοινόν, ἀλλ' ἔστι
4 τῆς οἰκίας χάριν ἡ τῶν οἰκοδόμων τέχνη. Διὸ κτήσεως μὲν
δεῖ ταῖς πόλεσιν, οὐδὲν δ' ἐστὶν ἡ κτῆσις μέρος τῆς πόλεως.
Πολλὰ δ' ἔμψυχα μέρη τῆς [k] κτήσεώς ἐστιν. Ἡ δὲ πόλις
κοινωνία τίς ἐστι τῶν ὁμοίων, ἕνεκεν δὲ ζωῆς τῆς ἐνδεχομένης
5 ἀρίστης. Ἐπεὶ δ' ἐστὶν εὐδαιμονία τὸ ἄριστον, αὕτη δὲ
ἀρετῆς ἐνέργεια καὶ χρῆσίς τις τέλειος, συμβέβηκε δὲ οὕτως
ὥστε τοὺς μὲν ἐνδέχεσθαι μετέχειν αὐτῆς, τοὺς δὲ μικρὸν ἢ
μηδέν, δῆλον ὡς τοῦτ' αἴτιον τοῦ γίγνεσθαι πόλεως εἴδη καὶ
διαφορὰς καὶ πολιτείας πλείους· ἄλλον γὰρ τρόπον καὶ δι'
ἄλλων ἕκαστοι τοῦτο θηρεύοντες τούς τε βίους ἑτέρους ποι-
6 οῦνται καὶ τὰς πολιτείας. Ἐπισκεπτέον δὲ καὶ πόσα ταυτί
ἐστιν ὧν ἄνευ πόλις οὐκ ἂν εἴη· καὶ γὰρ ἃ λέγομεν εἶναι μέρη
πόλεως, ἐν τούτοις ἂν εἴη ἀναγκαῖον ὑπάρχειν. Ληπτέον
τοίνυν τῶν ἔργων τὸν ἀριθμόν· ἐκ τούτων γὰρ ἔσται δῆλον.
7 Πρῶτον μὲν οὖν ὑπάρχειν δεῖ τροφήν, ἔπειτα τέχνας (πολ-
λῶν γὰρ ὀργάνων δεῖται τὸ ζῆν), τρίτον δὲ ὅπλα (τοὺς γὰρ
κοινωνοῦντας ἀναγκαῖον καὶ ἐν αὐτοῖς ἔχειν ὅπλα πρός τε τὴν
ἀρχήν, τῶν ἀπειθούντων χάριν, καὶ πρὸς τοὺς ἔξωθεν ἀδικεῖν
ἐπιχειροῦντας), ἔτι χρημάτων τινὰ εὐπορίαν, ὅπως ἔχωσι καὶ
πρὸς τὰς καθ' αὑτοὺς χρείας καὶ πρὸς πολεμικάς, πέμπτον
δὲ καὶ πρῶτον τὴν περὶ τὸ θεῖον ἐπιμέλειαν, ἣν καλοῦσιν
ἱερατείαν, ἕκτον δὲ τὸν ἀριθμὸν καὶ πάντων ἀναγκαιότατον
κρίσιν περὶ τῶν συμφερόντων καὶ τῶν δικαίων τῶν πρὸς ἀλ-
8 λήλους. Τὰ μὲν οὖν ἔργα ταῦτ' ἐστὶν ὧν δεῖται πᾶσα πόλις
ὡς εἰπεῖν. Ἡ γὰρ πόλις πλῆθός ἐστιν οὐ τὸ τυχόν, ἀλλὰ
πρὸς ζωὴν αὔταρκες, ὡς φαμέν· ἐὰν δέ τι τυγχάνῃ τούτων
ἐκλεῖπον, ἀδύνατον ἁπλῶς αὐτάρκη τὴν κοινωνίαν εἶναι ταύ-

[k] κτίσεως Vb.

την. [4]Ανάγκη τοίνυν κατὰ τὰς ἐργασίας ταύτας συνεστάναι 9
πόλιν. Δεῖ ἄρα [l]γεωργῶν τ' εἶναι πλῆθος, οἳ [m]παρασκευά-
σουσι τὴν τροφήν, καὶ τεχνίτας, καὶ τὸ μάχιμον, καὶ τὸ
εὔπορον, καὶ ἱερεῖς, καὶ κριτὰς τῶν ἀναγκαίων καὶ συμφε-
ρόντων.

Διωρισμένων δὲ τούτων λοιπὸν σκέψασθαι πότερον πᾶσι 9
κοινωνητέον πάντων τούτων (ἐνδέχεται γὰρ τοὺς αὐτοὺς ἅπαν-
τας εἶναι καὶ γεωργοὺς [n]καὶ τεχνίτας καὶ τοὺς βουλευομένους
καὶ δικάζοντας) ἢ καθ' ἕκαστον ἔργον τῶν εἰρημένων ἄλλους
ὑποθετέον, ἢ τὰ μὲν ἴδια τὰ δὲ κοινὰ τούτων ἐξ ἀνάγκης
ἐστίν. Οὐκ ἐν πάσῃ δὲ τοῦτο πολιτείᾳ. Καθάπερ γὰρ εἴ- 2
πομεν, ἐνδέχεται καὶ πάντας κοινωνεῖν πάντων, καὶ μὴ πάν-
τας πάντων ἀλλὰ τινὰς τινῶν. Ταῦτα γὰρ καὶ ποιεῖ τὰς
πολιτείας ἑτέρας· ἐν μὲν γὰρ ταῖς δημοκρατίαις μετέχουσι
πάντες πάντων, ἐν δὲ ταῖς ὀλιγαρχίαις τοὐναντίον. [4]Ἐπεὶ 3
δὲ τυγχάνομεν σκοποῦντες περὶ τῆς ἀρίστης πολιτείας, αὕτη
δ' ἐστὶ καθ' ἣν ἡ πόλις [o]ἂν εἴη μάλιστ' εὐδαίμων, τὴν δ' εὐ-
δαιμονίαν ὅτι χωρὶς ἀρετῆς ἀδύνατον ὑπάρχειν εἴρηται πρό-
τερον, φανερὸν ἐκ τούτων ὡς ἐν τῇ κάλλιστα πολιτευομένῃ
πόλει καὶ τῇ κεκτημένῃ δικαίους ἄνδρας ἁπλῶς, ἀλλὰ μὴ πρὸς
τὴν ὑπόθεσιν, οὔτε βάναυσον βίον οὔτ' ἀγοραῖον δεῖ ζῆν τοὺς
πολίτας· ἀγεννὴς γὰρ ὁ τοιοῦτος βίος καὶ πρὸς ἀρετὴν ὑπε-
ναντίος. Οὐδὲ δὴ γεωργοὺς εἶναι τοὺς μέλλοντας ἔσεσθαι· 4
δεῖ γὰρ σχολῆς καὶ πρὸς τὴν γένεσιν τῆς ἀρετῆς καὶ πρὸς
τὰς πράξεις τὰς πολιτικάς. [4]Ἐπεὶ δὲ καὶ τὸ πολεμικὸν καὶ
τὸ βουλευόμενον περὶ τῶν συμφερόντων καὶ κρῖνον περὶ τῶν
δικαίων ἐνυπάρχει καὶ μέρη φαίνεται τῆς πόλεως μάλιστα
ὄντα, πότερον ἕτερα καὶ ταῦτα θετέον ἢ τοῖς αὐτοῖς ἀποδο-
τέον ἄμφω; Φανερὸν δὲ καὶ τοῦτο, διότι τρόπον μέν τινα 5
τοῖς αὐτοῖς, τρόπον δέ τινα καὶ ἑτέροις. [†]Ηι μὲν γὰρ ἑτέ-
ρας ἀκμῆς ἑκάτερον τῶν ἔργων, καὶ τὸ μὲν δεῖται φρονήσεως
τὸ δὲ δυνάμεως, ἑτέροις· ᾗ δὲ τῶν ἀδυνάτων ἐστὶ τοὺς δυνα-

l γεωργόν Sb. m παρασκευάζουσι Sb.Vb. n καὶ δὲ τεχνίτας Sb.Vb.
o ἂν εἴη] ἀεὶ Sb, ἀεὶ εἴη Vb.

μένους βιάζεσθαι καὶ κωλύειν, τούτους ὑπομένειν ἀρχομένους ἀεί, ταύτῃ δὲ [p] τοῖς αὐτοῖς· οἱ γὰρ τῶν ὅπλων κύριοι
6 καὶ μένειν ἢ μὴ μένειν κύριοι τὴν πολιτείαν. Λείπεται τοίνυν τοῖς αὐτοῖς μὲν ἀμφοτέροις ἀποδιδόναι τὴν πολιτείαν ταύτην, μὴ ἅμα δέ, ἀλλ' ὥσπερ πέφυκεν ἡ μὲν δύναμις ἐν νεωτέροις, ἡ δὲ φρόνησις ἐν πρεσβυτέροις [q] ἐστίν. Οὐκοῦν οὕτως ἀμφοῖν νενεμῆσθαι συμφέρει καὶ δίκαιον εἶναι· ἔχει
7 γὰρ αὕτη ἡ διαίρεσις τὸ κατ' ἀξίαν. Ἀλλὰ μὴν καὶ τὰς κτήσεις δεῖ [r] εἶναι περὶ τούτους· ἀναγκαῖον γὰρ εὐπορίαν ὑπάρχειν τοῖς πολίταις, πολῖται δὲ οὗτοι. Τὸ γὰρ βάναυσον οὐ μετέχει τῆς πόλεως, οὐδ' ἄλλο οὐθὲν γένος ὃ μὴ τῆς ἀρετῆς δημιουργόν ἐστιν. Τοῦτο δὲ δῆλον ἐκ τῆς ὑποθέσεως· τὸ μὲν γὰρ εὐδαιμονεῖν ἀναγκαῖον ὑπάρχειν μετὰ τῆς ἀρετῆς, εὐδαίμονα δὲ πόλιν οὐκ εἰς μέρος τι βλέψαντας δεῖ
8 λέγειν αὐτῆς, ἀλλ' εἰς πάντας τοὺς πολίτας. Φανερὸν δὲ καὶ ὅτι δεῖ τὰς κτήσεις εἶναι τούτων, εἴπερ ἀναγκαῖον εἶναι τοὺς γεωργοὺς δούλους ἢ βαρβάρους ἢ περιοίκους. Λοιπὸν δ' ἐκ τῶν καταριθμηθέντων τὸ τῶν [s] ἱερέων γένος. Φανερὰ
9 δὲ καὶ ἡ τούτων τάξις. Οὔτε γὰρ γεωργὸν οὔτε βάναυσον ἱερέα καταστατέον· ὑπὸ γὰρ τῶν πολιτῶν πρέπει τιμᾶσθαι τοὺς θεούς· ἐπεὶ δὲ διῄρηται τὸ πολιτικὸν εἰς δύο μέρη, τοῦτ' ἐστὶ τό τε ὁπλιτικὸν καὶ τὸ βουλευτικόν, πρέπει δὲ τήν τε θεραπείαν ἀποδιδόναι τοῖς θεοῖς καὶ τὴν ἀνάπαυσιν ἔχειν περὶ αὐτοὺς τοὺς διὰ τὸν χρόνον ἀπειρηκότας, [t] τούτους ἂν
10 εἴη ταῖς ἱερωσύναις ἀποδοτέον. Ὧν μὲν τοίνυν ἄνευ πόλις οὐ συνίσταται, καὶ ὅσα μέρη πόλεως, εἴρηται. Γεωργοὶ μὲν γὰρ καὶ τεχνῖται καὶ πᾶν τὸ θητικὸν ἀναγκαῖον ὑπάρχειν ταῖς πόλεσιν, μέρη δὲ τῆς πόλεως τό τε ὁπλιτικὸν καὶ βουλευτικόν. Καὶ κεχώρισται δὴ τούτων ἕκαστον, τὸ μὲν ἀεί, τὸ δὲ κατὰ μέρος.

10 Ἔοικε δ' οὐ νῦν οὐδὲ νεωστὶ τοῦτ' εἶναι γνώριμον τοῖς περὶ πολιτείας φιλοσοφοῦσιν, ὅτι δεῖ διῃρῆσθαι χωρὶς κατὰ

[p] τοὺς αὐτούς codices. [q] ἐστίν—εἶναι] malim εἶναι—ἐστιν. [r] εἶναι om. I[b].V[b]. [s] ἱερῶν I[b].V[b]. [t] τούτους] τουτοις I[b].

γένη τὴν πόλιν καὶ τό τε μάχιμον ἕτερον εἶναι καὶ τὸ γεωργοῦν· ἐν Αἰγύπτῳ [v]τε γὰρ ἔχει τὸν τρόπον τοῦτον ἔτι καὶ νῦν, τά τε περὶ τὴν Κρήτην, τὰ μὲν οὖν περὶ Αἴγυπτον Σεσώστριος, ὡς φασίν, οὕτω νομοθετήσαντος, Μίνω δὲ τὰ περὶ Κρήτην. Ἀρχαία δ' ἔοικεν εἶναι καὶ τῶν συσσιτίων ἡ 2
τάξις, τὰ μὲν περὶ Κρήτην γενόμενα περὶ τὴν Μίνω βασιλείαν, τὰ δὲ περὶ τὴν Ἰταλίαν πολλῷ παλαιότερα τούτων. Φασὶ γὰρ οἱ [w]λόγιοι τῶν ἐκεῖ κατοικούντων Ἰταλόν 3
τινα γενέσθαι βασιλέα τῆς Οἰνωτρίας, ἀφ' οὗ τό τε ὄνομα [x]μεταβαλόντας Ἰταλοὺς ἀντ' Οἰνωτρῶν κληθῆναι καὶ τὴν ἀκτὴν ταύτην τῆς Εὐρώπης Ἰταλίαν τοὔνομα λαβεῖν, ὅση τετύχηκεν ἐντὸς οὖσα τοῦ κόλπου τοῦ Σκυλλητικοῦ καὶ τοῦ Λαμητικοῦ· ἀπέχει γὰρ ταῦτα ἀπ' ἀλλήλων ὁδὸν ἡμισείας ἡμέρας. Τοῦτον δὴ λέγουσι τὸν Ἰταλὸν νομάδας τοὺς Οἰ- 4
νωτροὺς ὄντας ποιῆσαι γεωργούς, καὶ νόμους ἄλλους τε αὐτοῖς θέσθαι καὶ τὰ συσσίτια καταστῆσαι πρῶτον. Διὸ καὶ νῦν ἔτι τῶν ἀπ' ἐκείνου τινὲς χρῶνται τοῖς συσσιτίοις καὶ τῶν νόμων ἐνίοις. Ὠικουν δὲ τὸ μὲν πρὸς τὴν Τυρρηνίαν 5
Ὀπικοὶ καὶ πρότερον καὶ νῦν καλούμενοι τὴν ἐπωνυμίαν [y]Αὔσονες, τὸ δὲ πρὸς τὴν Ἰαπυγίαν καὶ τὸν Ἰόνιον [z]Χῶνες, τὴν καλουμένην [a]Σύρτιν· ἦσαν δὲ καὶ οἱ [b]Χῶνες Οἰνωτροὶ τὸ γένος. Ἡ μὲν οὖν τῶν συσσιτίων τάξις ἐντεῦθεν γέγονε 6
πρῶτον, ὁ δὲ χωρισμὸς ὁ κατὰ γένος τοῦ πολιτικοῦ πλήθους ἐξ Αἰγύπτου· πολὺ γὰρ ὑπερτείνει τοῖς χρόνοις τὴν [c]Μίνω βασιλείαν ἡ Σεσώστριος. Σχεδὸν μὲν οὖν καὶ τὰ ἄλλα δεῖ 7
νομίζειν εὑρῆσθαι πολλάκις ἐν τῷ πολλῷ χρόνῳ, μᾶλλον δ' ἀπειράκις· τὰ μὲν γὰρ ἀναγκαῖα τὴν χρείαν διδάσκειν εἰκὸς αὐτήν, τὰ δ' εἰς εὐσχημοσύνην καὶ περιουσίαν ὑπαρχόντων ἤδη τούτων εὔλογον λαμβάνειν τὴν αὔξησιν. Ὥστε καὶ τὰ περὶ τὰς πολιτείας οἴεσθαι δεῖ τὸν αὐτὸν ἔχειν τρόπον. [d]Ὅτι δὲ πάντα ἀρχαῖα, σημεῖον τὰ περὶ Αἴγυπτόν ἐστιν· 8

[v] τε om. $S^b.V^b$. [w] λόγοι S^b. [x] μεταβαλλόντας S^b. [y] αὔσωνες V^b. [z] χάωνες I^b, χάονες $S^b.V^b$. [a] Σίριν Heynius. [b] χάωνες $I^b.S^b.V^b$. [c] μήνου S^b. [d] ὅτε V^b.

οὗτοι γὰρ ἀρχαιότατοι μὲν δοκοῦσιν εἶναι, νόμων δὲ τετυχήκασι καὶ τάξεως πολιτικῆς. Διὸ δεῖ τοῖς μὲν εἰρημένοις ἱκανῶς χρῆσθαι, τὰ δὲ παραλελειμμένα πειρᾶσθαι ζητεῖν.

9 Ὅτι μὲν οὖν δεῖ τὴν χώραν εἶναι τῶν ὅπλα κεκτημένων καὶ τῶν τῆς πολιτείας μετεχόντων, εἴρηται πρότερον, καὶ διότι τοὺς γεωργοῦντας αὐτῶν ἑτέρους εἶναι δεῖ, καὶ πόσην τινὰ χρὴ [e] καὶ ποίαν εἶναι τὴν χώραν· περὶ δὲ τῆς διανομῆς καὶ τῶν γεωργούντων, τίνας καὶ ποίους εἶναι χρή, λεκτέον πρῶτον, ἐπειδὴ οὔτε κοινὴν φαμεν εἶναι δεῖν τὴν κτῆσιν, ὥσπερ τινὲς εἰρήκασιν, ἀλλὰ τῇ χρήσει φιλικῶς γινομένην
10 κοινήν, οὔτ' ἀπορεῖν οὐθένα τῶν πολιτῶν τροφῆς. Περὶ συσσιτίων τε συνδοκεῖ πᾶσι χρήσιμον εἶναι ταῖς εὖ κατεσκευασμέναις πόλεσιν ὑπάρχειν· δι' ἣν δ' αἰτίαν συνδοκεῖ καὶ ἡμῖν, ὕστερον ἐροῦμεν. Δεῖ δὲ τούτων κοινωνεῖν πάντας τοὺς πολίτας, οὐ ῥᾴδιον δὲ τοὺς ἀπόρους ἀπὸ τῶν ἰδίων τε εἰσφέρειν τὸ συντεταγμένον καὶ διοικεῖν τὴν ἄλλην οἰκίαν. Ἔτι δὲ τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς δαπανήματα κοινὰ πάσης τῆς πόλεώς
11 ἐστιν. Ἀναγκαῖον τοίνυν εἰς δύο μέρη διῃρῆσθαι τὴν χώραν, καὶ τὴν μὲν εἶναι κοινὴν τὴν δὲ τῶν ἰδιωτῶν, καὶ τούτων ἑκατέραν διῃρῆσθαι δίχα πάλιν, τῆς μὲν κοινῆς τὸ μὲν ἕτερον μέρος εἰς τὰς πρὸς τοὺς θεοὺς λειτουργίας, τὸ δὲ ἕτερον εἰς τὴν τῶν συσσιτίων δαπάνην, τῆς δὲ τῶν ἰδιωτῶν τὸ ἕτερον μέρος τὸ πρὸς τὰς ἐσχατιάς, ἕτερον δὲ τὸ πρὸς τὴν πόλιν, ἵνα δύο κλήρων ἑκάστῳ νεμηθέντων ἀμφοτέρων τῶν τόπων πάντες μετέχωσιν· τό τε γὰρ ἴσον οὕτως ἔχει καὶ τὸ δίκαιον καὶ τὸ πρὸς τοὺς ἀστυγείτονας πολέμους ὁμονοητικώτερον.
12 Ὅπου γὰρ μὴ τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον, οἱ μὲν ὀλιγωροῦσι [f] τῆς πρὸς τοὺς ὁμόρους [f] ἔχθρας, οἱ δὲ λίαν φροντίζουσι καὶ παρὰ τὸ καλόν. Διὸ παρ' ἐνίοις νόμος ἐστὶ τοὺς γειτνιῶντας τοῖς ὁμόροις μὴ συμμετέχειν βουλῆς τῶν πρὸς αὐτοὺς πολέμων, ὡς διὰ τὸ ἴδιον οὐκ ἂν δυναμένους βουλεύσασθαι
13 καλῶς. Τὴν μὲν οὖν χώραν ἀνάγκη διῃρῆσθαι τὸν τρόπον

[e] καὶ om. $S^b.V^b$. [f] τὴν et mox ἔχθραν $S^b.V^b$.

τοῦτον διὰ τὰς προειρημένας αἰτίας· τοὺς δὲ γεωργήσοντας μάλιστα μέν, εἰ δεῖ κατ' εὐχήν, δούλους εἶναι, μήτε ὁμοφύλων πάντων μήτε θυμοειδῶν (οὕτω γὰρ ἂν πρός τε τὴν ἐργασίαν εἶεν χρήσιμοι καὶ πρὸς τὸ μηδὲν νεωτερίζειν ἀσφαλεῖς), δεύτερον δὲ βαρβάρους περιοίκους παραπλησίους τοῖς εἰρημένοις τὴν φύσιν. Τούτων δὲ τοὺς μὲν ἰδίους ἐν τοῖς 14
ἰδίοις εἶναι [g] τῶν κεκτημένων τὰς οὐσίας, τοὺς δ' ἐπὶ τῇ κοινῇ γῇ κοινούς. Τίνα δὲ δεῖ τρόπον χρῆσθαι δούλοις, καὶ διότι βέλτιον πᾶσι τοῖς δούλοις ἆθλον προκεῖσθαι τὴν ἐλευθερίαν, ὕστερον ἐροῦμεν.

Τὴν δὲ πόλιν ὅτι μὲν δεῖ κοινὴν εἶναι τῆς ἠπείρου [h] τε 11
καὶ τῆς θαλάσσης καὶ τῆς χώρας ἁπάσης ὁμοίως ἐκ τῶν ἐνδεχομένων, εἴρηται πρότερον· αὐτῆς δὲ πρὸς αὐτὴν εἶναι τὴν θέσιν εὔχεσθαι δεῖ κατατυγχάνειν πρὸς τέτταρα βλέποντας, πρῶτον μέν, ὡς ἀναγκαῖον, πρὸς ὑγίειαν. [i] Αἵ τε 2
γὰρ πρὸς [k] ἕω τὴν ἔγκλισιν ἔχουσαι καὶ πρὸς τὰ πνεύματα τὰ πνέοντα ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς ὑγιεινότεραι, δεύτερον δὲ κατὰ βορέαν· εὐχείμεροι γὰρ αὗται μᾶλλον. Τῶν δὲ λοιπῶν πρός τε τὰς πολιτικὰς πράξεις καὶ πολεμικὰς καλῶς ἔχειν. Πρὸς μὲν οὖν τὰς πολεμικὰς αὐτοῖς μὲν εὐέξοδον 3
εἶναι χρή, τοῖς δ' ἐναντίοις δυσπρόσοδον καὶ δυσπερίληπτον, ὑδάτων τε καὶ ναμάτων μάλιστα μὲν ὑπάρχειν πλῆθος οἰκεῖον· εἰ δὲ μή, τοῦτό γ' εὕρηται διὰ τοῦ κατασκευάζειν ὑποδοχὰς [l] ὀμβρίοις [m] ὕδασιν ἀφθόνους καὶ μεγάλας, ὥστε μηδέποτε ὑπολείπειν εἰργομένους τῆς χώρας διὰ πόλεμον. Ἐπεὶ δὲ δεῖ περὶ ὑγιείας φροντίζειν τῶν ἐνοικούντων, τοῦτο 4
δ' ἐστὶν ἐν τῷ κεῖσθαι τὸν τόπον ἔν τε τοιούτῳ καὶ πρὸς τοιοῦτον καλῶς, δεύτερον δὲ ὕδασιν ὑγιεινοῖς χρῆσθαι, καὶ τούτου τὴν ἐπιμέλειαν ἔχειν μὴ παρέργως. Οἷς γὰρ πλείστοις χρώμεθα πρὸς τὸ σῶμα καὶ πλειστάκις, ταῦτα πλεῖστον συμβάλλεται πρὸς [n] τὴν ὑγίειαν· ἡ δὲ τῶν ὑδάτων καὶ

[g] τῶν] ἰδίους τῶν $I^b.V^b.$ [h] τε] τὰς $S^b.V^b.$ [i] αἵ τε] ἅτε $I^b.S^b.$ [k] ἕσω τὴν ἔγκλησιν $S^b.V^b.$ [l] ὀμβρίους $I^b.V^b.$ [m] ὕδατος $I^b.$ [n] τὴν om. $I^b.$

5 τοῦ πνεύματος δύναμις τοιαύτην ἔχει τὴν φύσιν. Διόπερ ἐν ταῖς εὖ φρονούσαις δεῖ διωρίσθαι πόλεσιν, ἐὰν μὴ πάνθ' ὅμοια μήτ' ἀφθονία τούτων ᾖ ναμάτων, χωρὶς τά τε εἰς τροφὴν ὕδατα καὶ τὰ πρὸς τὴν ἄλλην χρείαν. Περὶ [o]δὲ τόπων τῶν ἐρυμνῶν, οὐ πάσαις [p]ὁμοίως ἔχει τὸ συμφέρον ταῖς πολιτείαις· οἷον ἀκρόπολις ὀλιγαρχικὸν καὶ μοναρχικόν, δημοκρατικὸν δ' ὁμαλότης, ἀριστοκρατικὸν δ' οὐδέτερον,
6 ἀλλὰ μᾶλλον ἰσχυροὶ τόποι πλείους. [r]Ἡ δὲ τῶν ἰδίων οἰκήσεων διάθεσις ἡδίων μὲν νομίζεται καὶ χρησιμωτέρα πρὸς τὰς ἄλλας πράξεις, ἂν εὔτομος ᾖ καὶ κατὰ τὸν νεώτερον καὶ τὸν [q][r]Ἱπποδάμειον τρόπον, πρὸς δὲ τὰς πολεμικὰς ἀσφαλείας τοὐναντίον, ὡς εἶχον κατὰ τὸν ἀρχαῖον χρόνον· δυσέξοδος γὰρ ἐκείνη τοῖς ξενικοῖς καὶ δυσεξερεύνητος τοῖς
7 ἐπιτιθεμένοις. Διὸ δεῖ τούτων ἀμφοτέρων μετέχειν (ἐνδέχεται γάρ, ἄν τις οὕτω κατασκευάζῃ καθάπερ ἐν τοῖς γεωργοῖς ἃς καλοῦσί τινες τῶν ἀμπέλων συστάδας) καὶ τὴν μὲν ὅλην μὴ ποιεῖν πόλιν εὔτομον, κατὰ μέρη δὲ καὶ τόπους·
8 οὕτω γὰρ καὶ πρὸς ἀσφάλειαν καὶ κόσμον ἕξει καλῶς. Περὶ δὲ τειχῶν, οἱ μὴ φάσκοντες δεῖν ἔχειν τὰς τῆς ἀρετῆς ἀντιποιουμένας πόλεις λίαν ἀρχαίως ὑπολαμβάνουσιν, καὶ ταῦθ' ὁρῶντες ἐλεγχομένας ἔργῳ τὰς ἐκείνως καλλωπισαμένας.
9 [s]Ἔστι δὲ πρὸς μὲν τοὺς ὁμοίους καὶ μὴ πολὺ τῷ πλήθει διαφέροντας οὐ καλὸν τὸ πειρᾶσθαι σώζεσθαι διὰ τῆς τῶν τειχῶν ἐρυμνότητος· ἐπεὶ δὲ καὶ συμβαίνει καὶ ἐνδέχεται πλείω τὴν ὑπεροχὴν γίγνεσθαι τῶν ἐπιόντων καὶ τῆς ἀνθρωπίνης καὶ τῆς ἐν τοῖς ὀλίγοις ἀρετῆς, εἰ δεῖ σώζεσθαι καὶ μὴ πάσχειν κακῶς μηδὲ ὑβρίζεσθαι, τὴν ἀσφαλεστάτην ἐρυμνότητα τῶν τειχῶν οἰητέον εἶναι πολεμικωτάτην, ἄλλως τε καὶ νῦν εὑρημένων τῶν περὶ τὰ βέλη καὶ τὰς μηχανὰς εἰς
10 ἀκρίβειαν πρὸς τὰς πολιορκίας. [t]Ὅμοιον γὰρ [r]τὸ τείχη μὴ περιβάλλειν ταῖς πόλεσιν ἀξιοῦν καὶ τὸ τὴν χώραν εὐέμβολον ζητεῖν καὶ περιαιρεῖν τοὺς [s]ὀρεινοὺς τόπους· ὁμοίως

o δὲ] δὲ τῶν V[b]. p ὁμοίαις S[b]. q ἱπποδάμιον I[b].V[b]. r τῷ S[b].V[b]. s ὀρινοὺς I[b].V[b].

δὲ καὶ ταῖς οἰκήσεσι ταῖς ἰδίαις μὴ περιβάλλειν τοίχους ὡς ἀνάνδρων ἐσομένων τῶν κατοικούντων. [1]Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τοῦτό 11
γε δεῖ λανθάνειν, ὅτι τοῖς μὲν περιβεβλημένοις τείχη περὶ τὴν πόλιν ἔξεστιν ἀμφοτέρως χρῆσθαι ταῖς πόλεσιν, καὶ ὡς ἐχούσαις τείχη καὶ ὡς μὴ ἐχούσαις, ταῖς δὲ μὴ κεκτημέναις οὐκ ἔξεστιν. Εἰ δὴ τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον, οὐχ ὅτι τείχη μόνον περιβλητέον, ἀλλὰ καὶ τούτων ἐπιμελητέον, ὅπως καὶ πρὸς κόσμον ἔχῃ τῇ πόλει πρεπόντως καὶ πρὸς τὰς πολεμικὰς χρείας, τάς τε ἄλλας καὶ τὰς νῦν ἐπεξευρημένας. [t]Ὥσπερ 12
γὰρ τοῖς ἐπιτιθεμένοις ἐπιμελές ἐστι δι' ὧν τρόπων πλεονεκτήσουσιν, οὕτω τὰ μὲν εὕρηται τὰ δὲ δεῖ ζητεῖν καὶ φιλοσοφεῖν καὶ τοὺς φυλαττομένους· ἀρχὴν γὰρ οὐδ' ἐπιχειροῦσιν ἐπιτίθεσθαι τοῖς εὖ παρεσκευασμένοις.

[1]Ἐπεὶ δὲ δεῖ τὸ μὲν πλῆθος τῶν πολιτῶν ἐν συσσιτίοις I 2
κατανενεμῆσθαι, τὰ δὲ τείχη διειλῆφθαι φυλακτηρίοις καὶ πύργοις κατὰ τόπους ἐπικαίρους, δῆλον ὡς αὐτὰ προκαλεῖται παρασκευάζειν ἔνια τῶν συσσιτίων ἐν τούτοις τοῖς φυλακτηρίοις. Καὶ ταῦτα μὲν δὴ τοῦτον ἄν τις διακοσμήσειε 2
τὸν τρόπον, τὰς δὲ τοῖς θείοις ἀποδεδομένας οἰκήσεις καὶ τὰ κυριώτατα τῶν [v]ἀρχείων συσσίτια ἁρμόττει τόπον ἐπιτήδειόν τε ἔχειν καὶ τὸν αὐτόν, ὅσα μὴ τῶν ἱερῶν ὁ νόμος ἀφορίζει χωρὶς ἤ τι μαντεῖον ἄλλο πυθόχρηστον. Εἴη δ' ἂν 3
τοιοῦτος ὁ τόπος ὅστις ἐπιφάνειάν τε ἔχει πρὸς τὴν τῆς ἀρετῆς θέσιν ἱκανῶς καὶ πρὸς τὰ γειτνιῶντα μέρη τῆς πόλεως ἐρυμνοτέρως. Πρέπει δ' ὑπὸ μὲν τοῦτον τὸν τόπον τοιαύτης ἀγορᾶς εἶναι κατασκευὴν οἵαν καὶ περὶ Θετταλίαν ὀνομάζουσιν, ἣν ἐλευθέραν καλοῦσιν. Αὕτη δ' ἐστὶν ἣν δεῖ 4
καθαρὰν εἶναι τῶν ὠνίων πάντων, καὶ μήτε βάναυσον μήτε γεωργὸν μήτ' ἄλλον μηδένα τοιοῦτον παραβάλλειν μὴ καλούμενον ὑπὸ τῶν ἀρχόντων. Εἴη δ' ἂν εὔχαρις ὁ τόπος, εἰ καὶ τὰ γυμνάσια τῶν πρεσβυτέρων ἔχοι τὴν τάξιν ἐνταῦθα. Πρέπει γὰρ διῃρῆσθαι κατὰ τὰς ἡλικίας καὶ τοῦτον 5
τὸν κόσμον, καὶ παρὰ μὲν τοῖς νεωτέροις ἄρχοντάς τινας

[t] περ om. I[b]. [v] ἀρχαίων I[b].S[b].V[b].

διατρίβειν, τοὺς δὲ πρεσβυτέρους παρὰ τοῖς ἄρχουσιν· ἡ γὰρ
ἐν ὀφθαλμοῖς τῶν ἀρχόντων παρουσία μάλιστα ἐμποιεῖ τὴν
6 ἀληθινὴν αἰδῶ καὶ τὸν τῶν ἐλευθέρων φόβον. Τὴν δὲ τῶν
ὠνίων ἀγορὰν ἑτέραν τε δεῖ ταύτης εἶναι καὶ χωρίς, ἔχουσαν
τόπον εὐσυνάγωγον τοῖς τε ἀπὸ τῆς θαλάττης πεμπομένοις
καὶ τοῖς ἀπὸ τῆς χώρας πᾶσιν. [1]Ἐπεὶ δὲ τὸ πλῆθος διαι-
ρεῖται τῆς πόλεως εἰς ἱερεῖς, εἰς ἄρχοντας, πρέπει καὶ τῶν
ἱερέων συσσίτια περὶ τὴν τῶν ἱερῶν οἰκοδομημάτων ἔχειν τὴν
7 τάξιν. Τῶν δ' ἀρχείων ὅσα περὶ τὰ συμβόλαια ποιεῖται
τὴν ἐπιμέλειαν, περί τε γραφὰς δικῶν καὶ τὰς κλήσεις καὶ
τὴν ἄλλην τὴν τοιαύτην διοίκησιν, ἔτι δὲ περὶ τὴν ἀγορανο-
μίαν καὶ τὴν καλουμένην ἀστυνομίαν, πρὸς ἀγορᾷ μὲν δεῖ καὶ
συνόδῳ τινὶ κοινῇ [w]κατεσκευάσθαι, τοιοῦτος δ' ὁ περὶ τὴν
ἀναγκαίαν ἀγοράν ἐστι τόπος· ἐνσχολάζειν μὲν γὰρ τὴν
8 ἄνω τίθεμεν, ταύτην δὲ πρὸς τὰς ἀναγκαίας πράξεις. [x]Νενε-
μῆσθαι δὲ χρὴ τὴν εἰρημένην τάξιν καὶ τὰ περὶ τὴν χώραν·
καὶ γὰρ ἐκεῖ τοῖς ἄρχουσιν, οὓς καλοῦσιν οἱ μὲν ὑλωροὺς οἱ
δὲ [y]ἀγρονόμους, καὶ φυλακτήρια καὶ συσσίτια πρὸς φυλακὴν
ἀναγκαῖον ὑπάρχειν, ἔτι δὲ ἱερὰ κατὰ τὴν χώραν εἶναι νενε-
9 μημένα, τὰ μὲν θεοῖς τὰ δὲ ἥρωσιν. [1]Ἀλλὰ τὸ διατρίβειν
νῦν ἀκριβολογουμένους καὶ λέγοντας περὶ τῶν τοιούτων ἀρ-
γόν ἐστιν. Οὐ γὰρ χαλεπόν ἐστι τὰ τοιαῦτα νοῆσαι, ἀλλὰ
ποιῆσαι μᾶλλον· τὸ μὲν γὰρ λέγειν εὐχῆς ἔργον ἐστί, τὸ δὲ
συμβῆναι τύχης. Διὸ περὶ μὲν τῶν τοιούτων τό γε ἐπὶ
πλεῖον ἀφείσθω τὰ νῦν.

13 Περὶ δὲ τῆς πολιτείας αὐτῆς, ἐκ τίνων καὶ ἐκ ποίων δεῖ
συνεστάναι τὴν μέλλουσαν ἔσεσθαι πόλιν μακαρίαν καὶ πολι-
2 τεύεσθαι καλῶς, λεκτέον. [1]Ἐπεὶ δὲ δύ' ἐστὶν ἐν οἷς γίγνεται
τὸ εὖ πᾶσι, τούτοιν δ' ἐστὶν ἓν μὲν ἐν τῷ τὸν σκοπὸν κεῖσθαι
καὶ τὸ τέλος [z]τῶν πράξεων ὀρθῶς, ἓν δὲ τὰς πρὸς τὸ τέλος
φερούσας πράξεις εὑρίσκειν· ἐνδέχεται γὰρ ταῦτα καὶ δια-
φωνεῖν ἀλλήλοις καὶ συμφωνεῖν· ἐνίοτε γὰρ ὁ μὲν σκοπὸς

[w] κατασκευάσθαι Sb.Vb. [x] μεμιμῆσθαι Sb.Vb. [y] ἀγορανόμους Vb.
[z] τῶν] τῶν ὀρθῶν Sb.Vb.

ἔκκειται καλῶς, ἐν δὲ τῷ πράττειν τοῦ τυχεῖν αὐτοῦ διαμαρτάνουσιν· [a] ἐνίοτε δὲ τῶν μὲν πρὸς τὸ τέλος πάντων ἐπιτυγχάνουσιν, ἀλλὰ τὸ τέλος ἔθεντο φαῦλον· ὁτὲ δὲ ἑκατέρου διαμαρτάνουσιν, οἷον περὶ ἰατρικήν· οὔτε γὰρ ποιόν τι δεῖ τὸ ὑγιαῖνον εἶναι [b] σῶμα κρίνουσιν ἐνίοτε καλῶς, οὔτε πρὸς τὸν ὑποκείμενον αὐτοῖς ὅρον τυγχάνουσι τῶν ποιητικῶν· δεῖ δ' ἐν ταῖς τέχναις καὶ ἐπιστήμαις ταῦτα ἀμφότερα κρατεῖσθαι, τὸ τέλος καὶ τὰς εἰς τὸ τέλος πράξεις. [v] Ὅτι 3
μὲν οὖν τοῦ τ' εὖ ζῆν καὶ τῆς εὐδαιμονίας ἐφίενται πάντες, φανερόν. [1] Ἀλλὰ τούτων τοῖς μὲν ἐξουσία τυγχάνειν, τοῖς δὲ οὔ, διά τινα τύχην ἢ φύσιν· δεῖται γὰρ καὶ χορηγίας τινὸς τὸ ζῆν καλῶς, τούτου δὲ ἐλάττονος μὲν τοῖς ἄμεινον διακειμένοις, πλείονος δὲ τοῖς χεῖρον. Οἱ δ' εὐθὺς οὐκ ὀρθῶς 4
ζητοῦσι τὴν εὐδαιμονίαν, ἐξουσίας ὑπαρχούσης. [2] Ἐπεὶ δὲ τὸ προκείμενόν ἐστι τὴν ἀρίστην πολιτείαν ἰδεῖν, αὕτη δ' ἐστὶ καθ' ἣν ἄριστ' ἂν πολιτεύοιτο πόλις, ἄριστα δ' ἂν πολιτεύοιτο καθ' ἣν εὐδαιμονεῖν μάλιστα ἐνδέχεται τὴν πόλιν, δῆλον ὅτι τὴν εὐδαιμονίαν δεῖ, τί ἐστι, μὴ λανθάνειν. Φαμὲν 5
δὲ καὶ ἐν τοῖς ἠθικοῖς, εἴ τι τῶν λόγων ἐκείνων ὄφελος, ἐνέργειαν εἶναι καὶ χρῆσιν ἀρετῆς τελείαν, καὶ ταύτην οὐκ ἐξ ὑποθέσεως ἀλλ' ἁπλῶς. Λέγω δ' ἐξ ὑποθέσεως τἀναγκαῖα, 6
τὸ δ' ἁπλῶς τὸ καλῶς· οἷον τὰ περὶ τὰς δικαίας πράξεις αἱ δίκαιαι τιμωρίαι καὶ κολάσεις ἀπ' ἀρετῆς μέν εἰσιν, ἀναγκαῖαι δέ, καὶ τὸ καλῶς ἀναγκαίως ἔχουσιν (αἱρετώτερον μὲν γὰρ μηθενὸς δεῖσθαι τῶν τοιούτων μήτε τὸν ἄνδρα μήτε τὴν πόλιν), αἱ δ' ἐπὶ τὰς τιμὰς καὶ τὰς εὐπορίας ἁπλῶς εἰσὶ κάλλισται πράξεις. Τὸ μὲν γὰρ ἕτερον κακοῦ τινὸς αἵρεσίς 7
ἐστιν, αἱ τοιαῦται δὲ πράξεις τοὐναντίον· κατασκευαὶ γὰρ ἀγαθῶν εἰσὶ καὶ γεννήσεις. Χρήσαιτο δ' ἂν ὁ σπουδαῖος ἀνὴρ καὶ πενίᾳ καὶ νόσῳ καὶ ταῖς ἄλλαις τύχαις ταῖς φαύλαις καλῶς· ἀλλὰ τὸ μακάριον ἐν τοῖς ἐναντίοις ἐστίν. Καὶ γὰρ τοῦτο διώρισται κατὰ τοὺς ἠθικοὺς λόγους, ὅτι τοιοῦτός ἐστιν ὁ σπουδαῖος, ᾧ διὰ τὴν ἀρετὴν τὰ ἀγαθά ἐστι τὰ ἁπλῶς

[a] ἐνίοτε] ὁτὲ $S^b.V^b$. [b] σῶμα καὶ κρίνουσιν $S^b.V^b$.

8 ἀγαθά. Δῆλον δ' ὅτι καὶ τὰς χρήσεις ἀναγκαῖον σπουδαίας καὶ καλὰς εἶναι ταύτας ἁπλῶς. Διὸ καὶ νομίζουσιν ἄνθρωποι τῆς εὐδαιμονίας αἴτια τὰ ἐκτὸς εἶναι τῶν ἀγαθῶν, ὥσπερ εἰ τοῦ κιθαρίζειν λαμπρὸν καὶ καλῶς αἰτιῷτο τὴν λύραν μᾶλλον τῆς τέχνης. [1]Αναγκαῖον τοίνυν ἐκ τῶν εἰρημένων τὰ μὲν
9 ὑπάρχειν, τὰ δὲ παρασκευάσαι τὸν νομοθέτην. Διὸ κατ' εὐχὴν εὐχόμεθα τὴν τῆς πόλεως σύστασιν, ὧν ἡ τύχη κυρία· κυρίαν γὰρ [c]αὐτὴν ὑπάρχειν τίθεμεν· τὸ δὲ σπουδαίαν εἶναι τὴν πόλιν οὐκέτι τύχης ἔργον, ἀλλ' ἐπιστήμης καὶ προαιρέσεως. [1]Αλλὰ μὴν σπουδαία πόλις ἐστὶ [d]τῷ τοὺς πολίτας τοὺς μετέχοντας τῆς πολιτείας εἶναι σπουδαίους· ἡμῖν δὲ πάν-
10 τες οἱ πολῖται μετέχουσι τῆς πολιτείας. Τοῦτ' ἄρα σκεπτέον, πῶς ἀνὴρ γίνεται σπουδαῖος. Καὶ γὰρ εἰ πάντας ἐνδέχεται σπουδαίους εἶναι, μὴ καθ' ἕκαστον δὲ τῶν πολιτῶν, οὕτως αἱρετώτερον· ἀκολουθεῖ γὰρ τῷ καθ' ἕκαστον καὶ τὸ πάντας. [1]Αλλὰ μὴν ἀγαθοί γε καὶ σπουδαῖοι γίγνονται
11 διὰ τριῶν. Τὰ τρία δὲ ταῦτά ἐστι φύσις ἔθος λόγος. Καὶ γὰρ φῦναι δεῖ πρῶτον, οἷον ἄνθρωπον ἀλλὰ μὴ τῶν ἄλλων τι ζῴων, [e]εἶτα καὶ ποιόν τινα τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχήν. [1]Ενιά τε οὐθὲν ὄφελος φῦναι· τὰ γὰρ ἔθη μεταβαλεῖν ποιεῖ· ἔνια γάρ ἐστι διὰ τῆς φύσεως ἐπαμφοτερίζοντα διὰ τῶν ἐθῶν
12 ἐπὶ τὸ χεῖρον καὶ τὸ βέλτιον. Τὰ μὲν οὖν ἄλλα τῶν ζῴων μάλιστα μὲν τῇ φύσει ζῇ, μικρὰ δ' ἔνια καὶ τοῖς ἔθεσιν, ἄνθρωπος δὲ καὶ λόγῳ· μόνον γὰρ ἔχει λόγον. [1]Ωστε δεῖ ταῦτα συμφωνεῖν ἀλλήλοις· πολλὰ γὰρ παρὰ τοὺς ἐθισμοὺς καὶ τὴν φύσιν πράττουσι διὰ τὸν λόγον, ἐὰν πεισθῶσιν ἄλ-
13 λως ἔχειν βέλτιον. Τὴν μὲν τοίνυν φύσιν οἵους εἶναι δεῖ τοὺς μέλλοντας εὐχειρώτους ἔσεσθαι τῷ νομοθέτῃ, διωρίσμεθα πρότερον, τὸ δὲ λοιπὸν ἔργον ἤδη παιδείας· τὰ μὲν γὰρ [f]ἐθιζόμενοι μανθάνουσι, τὰ δ' ἀκούοντες.

14 [1]Επεὶ δὲ πᾶσα πολιτικὴ κοινωνία συνέστηκεν ἐξ ἀρχόντων καὶ ἀρχομένων, τοῦτο δὴ σκεπτέον, εἰ ἑτέρους εἶναι δεῖ τοὺς

[c] αὐτὴν om. I[b].V[b]. [d] τῷ] τὸ S[b].V[b]. [e] εἶτα] οὕτω I[b].S[b].V[b]. [f] ἐθιζόμενα I[b].

ἄρχοντας καὶ τοὺς ἀρχομένους ἢ τοὺς αὐτοὺς διὰ βίου· δῆλον γὰρ ὡς ἀκολουθεῖν δεήσει καὶ τὴν παιδείαν κατὰ [g] τὴν διαίρεσιν ταύτην. Εἰ μὲν τοίνυν εἴησαν τοσοῦτον διαφέροντες 2
ἄτεροι τῶν ἄλλων ὅσον τοὺς θεοὺς καὶ τοὺς ἥρωας ἡγούμεθα τῶν ἀνθρώπων διαφέρειν, εὐθὺς πρῶτον κατὰ τὸ σῶμα πολλὴν ἔχοντας ὑπερβολήν, εἶτα κατὰ τὴν ψυχήν, ὥστε ἀναμφισβήτητον εἶναι καὶ φανερὰν τὴν ὑπεροχὴν τοῖς ἀρχομένοις τὴν τῶν ἀρχόντων, δῆλον ὅτι βέλτιον ἀεὶ τοὺς αὐτοὺς τοὺς μὲν ἄρχειν τοὺς δ' ἄρχεσθαι καθάπαξ. Ἐπεὶ δὲ τοῦτ' οὐ 3
ῥᾴδιον λαβεῖν οὐδ' ἔστιν ὥσπερ ἐν Ἰνδοῖς φησὶ Σκύλαξ εἶναι τοὺς βασιλέας τοσοῦτον διαφέροντας τῶν ἀρχομένων, φανερὸν ὅτι διὰ πολλὰς αἰτίας ἀναγκαῖον πάντας ὁμοίως κοινωνεῖν τοῦ κατὰ μέρος ἄρχειν καὶ ἄρχεσθαι. Τό τε γὰρ ἴσον ταὐτὸν τοῖς ὁμοίοις, καὶ χαλεπὸν μένειν τὴν πολιτείαν τὴν συνεστηκυῖαν παρὰ τὸ δίκαιον. Μετὰ γὰρ τῶν ἀρχο- 4
μένων ὑπάρχουσι νεωτερίζειν βουλόμενοι πάντες οἱ κατὰ τὴν χώραν· τοσούτους τε εἶναι τοὺς ἐν τῷ πολιτεύματι τὸ πλῆθος ὥστ' εἶναι κρείττους πάντων τούτων, ἕν τι τῶν ἀδυνάτων ἐστίν. Ἀλλὰ μὴν ὅτι γε δεῖ τοὺς ἄρχοντας διαφέρειν τῶν ἀρχομένων, ἀναμφισβήτητον. Πῶς οὖν ταῦτ' ἔσται καὶ πῶς μεθέξουσι, δεῖ σκέψασθαι τὸν νομοθέτην. Εἴρηται δὲ πρό- 5
τερον περὶ αὐτοῦ. Ἡ γὰρ φύσις δέδωκε τὴν αἵρεσιν, ποιήσασα [h] αὐτῷ τῷ γένει ταὐτὸν τὸ μὲν νεώτερον τὸ δὲ πρεσβύτερον, ὧν τοῖς μὲν ἄρχεσθαι πρέπει, τοῖς δ' ἄρχειν. Ἀγανακτεῖ δὲ οὐδεὶς καθ' ἡλικίαν ἀρχόμενος, οὐδὲ νομίζει εἶναι κρείττων, ἄλλως τε καὶ μέλλων ἀντιλαμβάνειν τοῦτον τὸν ἔρανον, ὅταν τύχῃ τῆς ἱκνουμένης ἡλικίας. Ἔστι μὲν ἄρα 6
ὡς τοὺς αὐτοὺς ἄρχειν καὶ ἄρχεσθαι φατέον, ἔστι δὲ ὡς ἑτέρους. Ὥστε καὶ τὴν παιδείαν ἔστιν ὡς τὴν αὐτὴν ἀναγκαῖον, ἔστι δ' ὡς ἑτέραν εἶναι. Τόν τε γὰρ μέλλοντα καλῶς ἄρχειν ἀρχθῆναί φασι δεῖν πρῶτον. Ἔστι δ' ἀρχή, καθάπερ ἐν τοῖς πρώτοις εἴρηται λόγοις, ἡ μὲν τοῦ ἄρχοντος χάριν, ἡ δὲ τοῦ ἀρχομένου. Τούτων δὲ τὴν μὲν δεσποτικὴν εἶναί 7

g τὴν om. S[b].V[b]. h αὐτὸ I[b].V[b].

φαμεν, τὴν δὲ τῶν ἐλευθέρων. Διαφέρει δ' ἔνια τῶν ἐπιταττομένων οὐ τοῖς ἔργοις ἀλλὰ τῷ τίνος ἕνεκα. Διὸ πολλὰ τῶν εἶναι δοκούντων διακονικῶν ἔργων καὶ τῶν νέων τοῖς ἐλευθέροις καλὸν διακονεῖν· πρὸς γὰρ τὸ καλὸν καὶ τὸ μὴ καλὸν οὐχ οὕτω διαφέρουσιν αἱ πράξεις καθ' αὑτὰς ὡς ἐν τῷ
8 τέλει καὶ τῷ τίνος ἕνεκεν. Ἐπεὶ δὲ πολίτου καὶ ἄρχοντος τὴν αὐτὴν ἀρετὴν εἶναί φαμεν καὶ τοῦ ἀρίστου ἀνδρός, τὸν δ' αὐτὸν ἀρχόμενόν τε [i] δεῖν γίγνεσθαι πρότερον καὶ ἄρχοντα ὕστερον, τοῦτ' ἂν εἴη τῷ νομοθέτῃ πραγματευτέον, ὅπως ἄνδρες ἀγαθοὶ [k] γίγνωνται, καὶ διὰ τίνων ἐπιτηδευ-
9 μάτων, καὶ τί τὸ τέλος τῆς ἀρίστης ζωῆς. Διῄρηται δὲ δύο μέρη τῆς ψυχῆς, ὧν τὸ μὲν ἔχει λόγον καθ' αὑτό, τὸ δ' οὐκ ἔχει μὲν καθ' αὑτό, λόγῳ δ' [l] ὑπακούειν δυνάμενον. Ἂν φαμὲν τὰς ἀρετὰς εἶναι καθ' [m] ἃς ἀνὴρ ἀγαθὸς λέγεταί πως. Τούτων δ' ἐν ποτέρῳ μᾶλλον τὸ τέλος, τοῖς μὲν οὕτω διαιροῦσιν
10 ὡς ἡμεῖς φαμὲν οὐκ ἄδηλον πῶς λεκτέον. Αἰεὶ γὰρ τὸ χεῖρον τοῦ βελτίονός ἐστιν ἕνεκεν, καὶ τοῦτο φανερὸν ὁμοίως ἔν τε τοῖς κατὰ τέχνην καὶ τοῖς κατὰ φύσιν, βέλτιον δὲ τὸ λόγον ἔχον· διῄρηταί τε διχῇ, καθ' ὅπερ εἰώθαμεν τρόπον διαιρεῖν· ὁ μὲν γὰρ πρακτικός ἐστι λόγος ὁ δὲ θεωρητικός.
11 Ὡσαύτως οὖν ἀνάγκη διῃρῆσθαι καὶ τοῦτο τὸ μέρος δῆλον ὅτι, καὶ τὰς πράξεις δ' ἀνάλογον ἐροῦμεν ἔχειν, καὶ δεῖ τὰς τοῦ φύσει βελτίονος αἱρετωτέρας εἶναι τοῖς δυναμένοις τυγχάνειν ἢ πασῶν ἢ τοῖν δυοῖν· αἰεὶ γὰρ ἑκάστῳ τοῦθ' αἱρε-
12 τώτατον, οὗ τυχεῖν ἔστιν ἀκροτάτου. Διῄρηται δὲ καὶ πᾶς ὁ βίος εἰς ἀσχολίαν καὶ εἰς σχολὴν καὶ πόλεμον καὶ εἰρήνην, καὶ τῶν πρακτῶν τὰ μὲν εἰς τὰ ἀναγκαῖα καὶ χρήσιμα τὰ δὲ
13 εἰς τὰ καλά. Περὶ ὧν ἀνάγκη τὴν αὐτὴν αἵρεσιν εἶναι καὶ τοῖς τῆς ψυχῆς μέρεσι καὶ ταῖς πράξεσιν αὐτῶν, πόλεμον μὲν εἰρήνης χάριν, ἀσχολίαν δὲ σχολῆς, τὰ δ' ἀναγκαῖα καὶ χρήσιμα τῶν καλῶν ἕνεκεν. Πρὸς πάντα μὲν τοίνυν τῷ πολιτικῷ βλέποντι νομοθετητέον, καὶ κατὰ τὰ μέρη τῆς

[i] δεῖ Sb.Vb. [k] γίγνονται Ib. [l] ὑπακούει Sb. [m] ἃς] ἡμᾶς Sb.Vb.

ψυχῆς καὶ κατὰ τὰς πράξεις αὐτῶν, μᾶλλον δὲ πρὸς τὰ βελτίω καὶ τὰ τέλη. Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ περὶ τοὺς 14
βίους καὶ τὰς τῶν πραγμάτων διαιρέσεις· δεῖ μὲν γὰρ ἀσχολεῖν δύνασθαι καὶ πολεμεῖν, μᾶλλον δ' εἰρήνην ἄγειν καὶ σχολάζειν· καὶ τἀναγκαῖα καὶ τὰ χρήσιμα δὲ πράττειν, τὰ δὲ καλὰ δεῖ μᾶλλον. [v]Ὥστε πρὸς τούτους τοὺς σκοποὺς καὶ παῖδας ἔτι ὄντας παιδευτέον καὶ τὰς ἄλλας ἡλικίας, ὅσαι δέονται παιδείας. Οἱ δὲ νῦν ἄριστα δοκοῦντες πολιτεύεσθαι 15
τῶν [t]Ἑλλήνων, καὶ τῶν νομοθετῶν οἱ ταύτας καταστήσαντες τὰς πολιτείας, οὔτε πρὸς τὸ βέλτιον τέλος φαίνονται συντάξαντες τὰ περὶ τὰς πολιτείας οὔτε πρὸς πάσας τὰς ἀρετὰς τοὺς νόμους καὶ τὴν παιδείαν, ἀλλὰ φορτικῶς ἀπέκλιναν πρὸς τὰς χρησίμους εἶναι δοκούσας καὶ πλεονεκτικωτέρας. Παραπλησίως δὲ τούτοις καὶ τῶν ὕστερόν τινες γραψάντων 16
ἀπεφήναντο τὴν αὐτὴν δόξαν· ἐπαινοῦντες γὰρ τὴν Λακεδαιμονίων πολιτείαν ἄγανται τοῦ νομοθέτου τὸν σκοπόν, ὅτι πάντα πρὸς τὸ κρατεῖν καὶ πρὸς πόλεμον ἐνομοθέτησεν· α καὶ κατὰ τὸν λόγον ἐστὶν εὐέλεγκτα καὶ τοῖς ἔργοις ἐξελήλεγκται νῦν. [v]Ὥσπερ γὰρ οἱ πλεῖστοι τῶν ἀνθρώπων 17
[n]ζητοῦσι [o]τῶν πολλῶν δεσπόζειν, ὅτι πολλὴ χορηγία γίγνεται τῶν εὐτυχημάτων, οὕτω καὶ Θίβρων ἀγάμενος φαίνεται τὸν τῶν Λακώνων νομοθέτην, καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστος τῶν γραφόντων περὶ πολιτείας αὐτῶν, ὅτι διὰ τὸ γεγυμνάσθαι πρὸς τοὺς κινδύνους πολλῶν ἦρχον. [p]Καίτοι δῆλον ὡς ἐπειδὴ 18
νῦν γε οὐκέτι ὑπάρχει τοῖς Λάκωσι τὸ ἄρχειν, οὐκ εὐδαίμονες, οὐδ' ὁ νομοθέτης ἀγαθός. [q]Ἔτι δὲ τοῦτο γελοῖον, εἰ μένοντες ἐν τοῖς νόμοις αὐτοῦ, καὶ μηδενὸς ἐμποδίζοντος πρὸς τὸ χρῆσθαι τοῖς νόμοις, ἀποβεβλήκασι τὸ ζῆν καλῶς. Οὐκ ὀρθῶς [q]δ' ὑπολαμβάνουσιν οὐδὲ περὶ τῆς ἀρχῆς ἣν 19
δεῖ τιμῶντα φαίνεσθαι τὸν νομοθέτην· τοῦ γὰρ δεσποτικῶς ἄρχειν ἡ τῶν ἐλευθέρων ἀρχὴ καλλίων καὶ μᾶλλον μετ' ἀρετῆς. [q]Ἔτι δ' οὐ διὰ τοῦτο δεῖ τὴν πόλιν εὐδαίμονα νομί-

n ζηλοῦσι Ib.Sb.Vb. o τῶν] τὸ Ib. p τοι om. Ib. q δ' om. Sb.Vb.

ζειν καὶ τὸν νομοθέτην ἐπαινεῖν, ὅτι κρατεῖν [r]ἤσκησεν ἐπὶ τὸ τῶν πέλας ἄρχειν· ταῦτα γὰρ μεγάλην ἔχει βλάβην.
20 Δῆλον γὰρ ὅτι καὶ τῶν πολιτῶν τῷ δυναμένῳ τοῦτο πειρατέον διώκειν, ὅπως δύνηται τῆς οἰκείας πόλεως ἄρχειν· [s]ὅπερ ἐγκαλοῦσιν οἱ Λάκωνες Παυσανίᾳ τῷ βασιλεῖ, καίπερ [t]ἔχοντι τηλικαύτην τιμήν. Οὔτε δὴ πολιτικὸς τῶν τοιούτων λόγων καὶ νόμων οὐθεὶς οὔτε ὠφέλιμος οὔτε ἀληθής ἐστιν.
21 [v]Ταὐτὰ γὰρ ἄριστα καὶ ἰδίᾳ καὶ κοινῇ τὸν νομοθέτην ἐμποιεῖν δεῖ ταῦτα ταῖς ψυχαῖς τῶν ἀνθρώπων. Τήν τε τῶν πολεμικῶν ἄσκησιν οὐ τούτου χάριν δεῖ μελετᾶν, ἵνα καταδουλώσωνται τοὺς ἀναξίους, ἀλλ' ἵνα πρῶτον μὲν αὐτοὶ μὴ [w]δουλεύσωσιν ἑτέροις, ἔπειτα ὅπως ζητῶσι τὴν ἡγεμονίαν τῆς ὠφελείας ἕνεκα τῶν ἀρχομένων, ἀλλὰ μὴ πάντων δε-
22 σποτείας· τρίτον δὲ τὸ δεσπόζειν τῶν ἀξίων δουλεύειν. [v]Ὅτι δὲ δεῖ τὸν νομοθέτην μᾶλλον σπουδάζειν ὅπως καὶ τὴν περὶ τὰ πολεμικὰ καὶ τὴν ἄλλην νομοθεσίαν τοῦ σχολάζειν ἕνεκεν τάξῃ καὶ τῆς εἰρήνης, μαρτυρεῖ τὰ γιγνόμενα τοῖς λόγοις· αἱ γὰρ πλεῖσται τῶν τοιούτων πόλεων πολεμοῦσαι μὲν σώζονται, κατακτησάμεναι δὲ τὴν ἀρχὴν ἀπόλλυνται. Τὴν γὰρ βαφὴν ἀφιᾶσιν, ὥσπερ ὁ σίδηρος, εἰρήνην ἄγοντες. Αἴτιος δ' ὁ νομοθέτης οὐ παιδεύσας δύνασθαι σχολάζειν.

I 5 [t]Ἐπεὶ δὲ τὸ αὐτὸ τέλος εἶναι φαίνεται καὶ κοινῇ καὶ ἰδίᾳ τοῖς ἀνθρώποις, καὶ τὸν αὐτὸν ὅρον ἀναγκαῖον εἶναι τῷ τε ἀρίστῳ ἀνδρὶ καὶ τῇ ἀρίστῃ πολιτείᾳ, φανερὸν ὅτι δεῖ τὰς εἰς τὴν σχολὴν ἀρετὰς ὑπάρχειν· τέλος γάρ, ὥσπερ εἴρηται
2 πολλάκις, εἰρήνη μὲν πολέμου, σχολὴ δ' ἀσχολίας. Χρήσιμοι δὲ τῶν ἀρετῶν εἰσὶ πρὸς τὴν σχολὴν καὶ διαγωγήν, ὧν τε ἐν τῇ σχολῇ τὸ ἔργον καὶ ὧν ἐν τῇ ἀσχολίᾳ. Δεῖ γὰρ πολλὰ τῶν ἀναγκαίων ὑπάρχειν, ὅπως ἐξῇ σχολάζειν. Διὸ σώφρονα τὴν πόλιν εἶναι προσήκει καὶ ἀνδρείαν καὶ καρτερικήν· κατὰ γὰρ τὴν παροιμίαν, οὐ σχολὴ δούλοις, οἱ δὲ μὴ δυνάμενοι κινδυνεύειν ἀνδρείως δοῦλοι τῶν ἐπιόντων

r ἴσχυσεν I^b. s ὅπερ om. S^b. t ἔχοντες S^b. v ταῦτα S^b. w δουλεύωσιν $S^b.V^b$.

εἰσίν. [1] Ἀνδρίας μὲν οὖν καὶ καρτερίας δεῖ πρὸς τὴν ἀσχο- 3
λίαν, φιλοσοφίας δὲ πρὸς τὴν σχολήν, σωφροσύνης δὲ καὶ
δικαιοσύνης ἐν ἀμφοτέροις τοῖς χρόνοις, καὶ μᾶλλον εἰρήνην
ἄγουσι καὶ σχολάζουσιν· ὁ μὲν γὰρ πόλεμος ἀναγκάζει
δικαίους εἶναι καὶ σωφρονεῖν, ἡ δὲ τῆς εὐτυχίας ἀπόλαυσις
καὶ τὸ σχολάζειν μετ' εἰρήνης ὑβριστὰς ποιεῖ μᾶλλον. Πολ- 4
λῆς οὖν δεῖ δικαιοσύνης καὶ πολλῆς σωφροσύνης τοὺς ἄριστα
δοκοῦντας πράττειν καὶ πάντων τῶν μακαριζομένων ἀπο-
λαύοντας, οἷον εἴ τινές εἰσιν, ὥσπερ οἱ ποιηταί φασιν, ἐν
μακάρων νήσοις· μάλιστα γὰρ οὗτοι δεήσονται φιλοσοφίας
καὶ σωφροσύνης καὶ δικαιοσύνης, ὅσῳ μᾶλλον σχολάζουσιν ἐν
ἀφθονίᾳ τῶν τοιούτων ἀγαθῶν. Διότι μὲν οὖν τὴν μέλ- 5
λουσαν εὐδαιμονήσειν καὶ σπουδαίαν ἔσεσθαι πόλιν τούτων
δεῖ τῶν ἀρετῶν μετέχειν, φανερόν. Αἰσχροῦ γὰρ ὄντος μὴ
δύνασθαι χρῆσθαι τοῖς ἀγαθοῖς, [x] ἔτι μᾶλλον μὴ δύνασθαι ἐν
τῷ σχολάζειν χρῆσθαι, ἀλλ' ἀσχολοῦντας μὲν καὶ πολεμοῦν-
τας φαίνεσθαι ἀγαθούς, εἰρήνην δ' ἄγοντας καὶ σχολάζοντας
ἀνδραποδώδεις. Διὸ δεῖ μὴ καθάπερ ἡ Λακεδαιμονίων πόλις 6
τὴν ἀρετὴν ἀσκεῖν. [1] Ἐκεῖνοι μὲν γὰρ οὐ ταύτῃ διαφέρουσι
τῶν ἄλλων, τῷ μὴ νομίζειν ταὐτὰ τοῖς ἄλλοις μέγιστα τῶν
ἀγαθῶν, ἀλλὰ τῷ γενέσθαι ταῦτα μᾶλλον διά τινος ἀρε-
τῆς. [1] Ἐπεὶ δὲ μείζω τε ἀγαθὰ ταῦτα, καὶ τὴν ἀπόλαυσιν
τὴν τούτων ἢ τὴν τῶν ἀρετῶν, καὶ ὅτι δι' αὐτήν, φανερὸν
ἐκ τούτων, πῶς δὲ καὶ διὰ τίνων ἔσται, τοῦτο δὴ θεωρητέον.
Τυγχάνομεν δὴ διῃρημένοι πρότερον ὅτι φύσεως καὶ ἔθους 7
καὶ λόγου δεῖ. Τούτων δὲ ποίους μέν τινας εἶναι χρὴ τὴν
φύσιν, διώρισται πρότερον, λοιπὸν δὲ θεωρῆσαι πότερον
[y] παιδευτέοι τῷ λόγῳ [z] πρότερον ἢ τοῖς ἔθεσιν. Ταῦτα γὰρ
δεῖ πρὸς ἄλληλα συμφωνεῖν συμφωνίαν τὴν ἀρίστην· ἐνδέχε-
ται γὰρ διημαρτηκέναι [a] καὶ τὸν λόγον τῆς βελτίστης ὑπο-
θέσεως, καὶ διὰ τῶν ἐθῶν [b] ὁμοίως ἦχθαι. Φανερὸν δὴ τοῦτό 8
γε πρῶτον μέν, καθάπερ ἐν τοῖς ἄλλοις, ὡς ἡ γένεσις ἀπ'

[x] ἔτι—χρῆσθαι om. $I^b.S^b.V^b$. [y] παιδευτέον I^b. [z] πρότερον om. $S^b.V^b$. [a] καὶ om. I^b. [b] ὁμοίων I^b.

ἀρχῆς ἐστὶ καὶ τὸ τέλος ἀπό τινος ἀρχῆς ἄλλου [c]τέλους. Ὁ δὲ λόγος ἡμῖν καὶ ὁ νοῦς τῆς φύσεως τέλος. Ὥστε πρὸς τούτους τὴν γένεσιν καὶ τὴν τῶν [d]ἐθῶν δεῖ παρασκευάζειν
9 μελέτην. Ἔπειτα ὥσπερ ψυχὴ καὶ σῶμα δύ' ἐστίν, οὕτω καὶ τῆς ψυχῆς ὁρῶμεν δύο μέρη, τό τε ἄλογον καὶ τὸ λόγον ἔχον, καὶ τὰς ἕξεις τὰς τούτων δύο τὸν ἀριθμόν, ὧν τὸ μέν ἐστιν ὄρεξις τὸ δὲ νοῦς. Ὥσπερ δὲ τὸ σῶμα πρότερον τῇ γενέσει τῆς ψυχῆς, οὕτω καὶ τὸ ἄλογον τοῦ λόγον ἔχοντος.
10 Φανερὸν δὲ καὶ τοῦτο· θυμὸς γὰρ καὶ βούλησις, ἔτι δὲ ἐπιθυμία καὶ γενομένοις εὐθὺς ὑπάρχει τοῖς παιδίοις, ὁ δὲ λογισμὸς καὶ ὁ νοῦς προϊοῦσιν ἐγγίνεσθαι πέφυκεν. Διὸ πρῶτον μὲν τοῦ σώματος τὴν ἐπιμέλειαν ἀναγκαῖον εἶναι προτέραν ἢ [e]τὴν τῆς ψυχῆς, ἔπειτα τὴν τῆς ὀρέξεως, ἕνεκα μέντοι τοῦ νοῦ τὴν τῆς ὀρέξεως, τὴν δὲ τοῦ σώματος τῆς ψυχῆς.

16 Εἴπερ οὖν ἀπ' ἀρχῆς τὸν νομοθέτην ὁρᾶν δεῖ ὅπως βέλτιστα τὰ σώματα γένηται τῶν τρεφομένων, πρῶτον μὲν ἐπιμελητέον περὶ τὴν σύζευξιν, πότε καὶ ποίους τινὰς ὄντας
2 χρὴ ποιεῖσθαι πρὸς ἀλλήλους τὴν γαμικὴν ὁμιλίαν. Δεῖ δ' ἀποβλέποντα νομοθετεῖν ταύτην τὴν κοινωνίαν πρὸς αὐτούς τε καὶ τὸν τοῦ ζῆν χρόνον, ἵνα συγκαταβαίνωσι ταῖς ἡλικίαις ἐπὶ τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ μὴ διαφωνῶσιν αἱ δυνάμεις τοῦ μὲν ἔτι δυναμένου γεννᾶν τῆς δὲ μὴ δυναμένης, ἢ ταύτης μὲν τοῦ δ' ἀνδρὸς μή· ταῦτα [f]γὰρ ποιεῖ καὶ στάσεις πρὸς ἀλλήλους καὶ διαφοράς. Ἔπειτα καὶ πρὸς τὴν [g]τῶν τέκνων
3 διαδοχήν. Δεῖ γὰρ οὔτε λίαν ὑπολείπεσθαι ταῖς ἡλικίαις τὰ τέκνα τῶν πατέρων (ἀνόνητος γὰρ τοῖς μὲν πρεσβυτέροις ἡ χάρις παρὰ τῶν τέκνων, ἡ δὲ παρὰ τῶν πατέρων βοήθεια τοῖς τέκνοις), οὔτε λίαν πάρεγγυς εἶναι. Πολλὴν γὰρ ἔχει δυσχέρειαν· ἥ τε γὰρ [h]αἰδὼς ἧττον ὑπάρχει τοῖς τοιούτοις ὥσπερ ἡλικιώταις, καὶ περὶ τὴν οἰκονομίαν ἐγκληματικὸν τὸ
4 πάρεγγυς. Ἔτι δ', ὅθεν ἀρχόμενοι δεῦρο μετέβημεν, ὅπως

[c] τέλους] τέλος S^b. [d] ἐθνῶν V^b. [e] τὴν post ἢ om. $S^b.V^b$. [f] γὰρ om. $S^b.V^b$. [g] τῶν om. I^b. [h] αἰδὼς] αἱ δύο $S^b.V^b$.

τὰ σώματα τῶν γεννωμένων ὑπάρχῃ πρὸς τὴν τοῦ νομοθέτου βούλησιν. Σχεδὸν δὴ πάντα ταῦτα συμβαίνει κατὰ μίαν ἐπιμέλειαν. Ἐπεὶ γὰρ ὥρισται τέλος τῆς γεννήσεως ὡς ἐπὶ 5
τὸ πλεῖστον εἰπεῖν ἀνδράσι μὲν ὁ τῶν ἑβδομήκοντα ἐτῶν ἀριθμὸς ἔσχατος, πεντήκοντα δὲ γυναιξίν, δεῖ τὴν ἀρχὴν τῆς συζεύξεως κατὰ τὴν ἡλικίαν εἰς τοὺς χρόνους καταβαίνειν τούτους. Ἔστι δ' ὁ τῶν νέων συνδυασμὸς φαῦλος [i] πρὸς 6
τεκνοποιίαν· ἐν γὰρ πᾶσι ζῴοις ἀτελῆ τὰ τῶν νέων ἔγγονα καὶ θηλυτόκα μᾶλλον καὶ μικρὰ τὴν μορφήν, ὥστ' ἀναγκαῖον ταὐτὸ τοῦτο συμβαίνειν καὶ ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων. Τεκμήριον δέ· ἐν ὅσαις γὰρ τῶν πόλεων ἐπιχωριάζεται τὸ νέους συζευγνύναι καὶ νέας, ἀτελεῖς καὶ μικροὶ τὰ σώματά εἰσιν. Ἔτι 7
δὲ ἐν τοῖς τόκοις αἱ νέαι πονοῦσί τε μᾶλλον καὶ διαφθείρονται πλείους· διὸ καὶ τὸν χρησμὸν γενέσθαι τινές φασι διὰ τοιαύτην αἰτίαν τοῖς Τροιζηνίοις, ὡς πολλῶν διαφθειρομένων διὰ τὸ γαμίσκεσθαι τὰς νεωτέρας, ἀλλ' οὐ πρὸς τὴν τῶν καρπῶν κομιδήν. Ἔτι δὲ καὶ πρὸς σωφροσύνην συμφέρει 8
τὰς ἐκδόσεις ποιεῖσθαι πρεσβυτέραις· ἀκολαστότεραι γὰρ εἶναι δοκοῦσι νέαι χρησάμεναι ταῖς συνουσίαις. Καὶ τὰ τῶν ἀρρένων δὲ σώματα βλάπτεσθαι δοκεῖ πρὸς τὴν αὔξησιν, ἐὰν ἔτι τοῦ [k] σώματος αὐξανομένου ποιῶνται τὴν συνουσίαν· καὶ γὰρ τούτου τις ὡρισμένος χρόνος, ὃν οὐχ ὑπερβαίνει πληθύον ἔτι. Διὸ τὰς μὲν ἁρμόττει περὶ τὴν τῶν ὀκτωκαίδεκα 9
ἐτῶν ἡλικίαν συζευγνύναι, τοὺς δ' ἑπτὰ καὶ τριάκοντα, ἢ μικρόν· ἐν [l] τοσούτῳ γὰρ ἀκμάζουσί τε τοῖς σώμασι σύζευξις ἔσται, καὶ πρὸς τὴν παῦλαν τῆς τεκνοποιίας συγκαταβήσεται τοῖς χρόνοις εὐκαίρως. Ἔτι δὲ ἡ διαδοχὴ τῶν τέκνων τοῖς 10
μὲν [m] ἀρχομένης ἔσται τῆς ἀκμῆς, ἐὰν γίγνηται κατὰ λόγον εὐθὺς ἡ γένεσις, τοῖς δὲ ἤδη καταλελυμένης τῆς ἡλικίας πρὸς τὸν τῶν ἑβδομήκοντα ἐτῶν ἀριθμόν. Περὶ μὲν οὖν τοῦ πότε δεῖ ποιεῖσθαι τὴν σύζευξιν, εἴρηται, τοῖς δὲ περὶ τὴν ὥραν χρόνοις ὡς οἱ πολλοὶ χρῶνται καλῶς καὶ νῦν, ὁρίσαντες χει-

[i] πρὸς] πρὸς τὴν I^b. [k] σπέρματος $S^b.V^b$. [l] τούτῳ γὰρ ἀκμάζουσά $S^b.V^b$. [m] ἀρχομένοις $I^b.S^b.V^b$.

11 μῶνος τὴν συναυλίαν ποιεῖσθαι ταύτην. Δεῖ δὴ καὶ αὐτοὺς ἤδη θεωρεῖν πρὸς τὴν τεκνοποιίαν τά τε παρὰ τῶν ἰατρῶν λεγόμενα καὶ τὰ παρὰ τῶν φυσικῶν· οἵ τε γὰρ ἰατροὶ τοὺς καιροὺς τῶν σωμάτων ἱκανῶς λέγουσι, καὶ [n] περὶ τῶν πνευμάτων οἱ φυσικοί, τὰ βόρεια τῶν νοτίων ἐπαινοῦντες μᾶλλον.
12 Ποίων δέ τινων τῶν σωμάτων ὑπαρχόντων μάλιστα ὄφελος εἴη τοῖς γεννωμένοις, [o] ἐπιστήσασι μὲν μᾶλλον λεκτέον ἐν τοῖς περὶ τῆς παιδονομίας, τύπῳ δὲ ἱκανὸν εἰπεῖν καὶ νῦν. Οὔτε γὰρ ἡ τῶν ἀθλητῶν χρήσιμος ἕξις πρὸς πολιτικὴν εὐεξίαν [p] οὐδὲ πρὸς ὑγίειαν καὶ τεκνοποιίαν, οὔτε ἡ θεραπευ-
13 τικὴ καὶ κακοπονητικὴ λίαν, ἀλλ' ἡ μέση τούτων. Πεπονημένην μὲν οὖν ἔχειν δεῖ τὴν ἕξιν, πεπονημένην δὲ πόνοις μὴ βιαίοις, μηδὲ πρὸς ἕνα μόνον, ὥσπερ ἡ τῶν ἀθλητῶν ἕξις, ἀλλὰ πρὸς τὰς τῶν ἐλευθερίων πράξεις. [t] Ὁμοίως δὲ δεῖ
14 ταῦτα ὑπάρχειν ἀνδράσι καὶ γυναιξίν. Χρὴ δὲ καὶ τὰς ἐγκύους ἐπιμελεῖσθαι τῶν σωμάτων, μὴ ῥαθυμούσας μηδ' ἀραιᾷ τροφῇ χρωμένας. Τοῦτο δὲ ῥᾴδιον τῷ νομοθέτῃ ποιῆσαι προστάξαντι καθ' ἡμέραν τινὰ ποιεῖσθαι πορείαν πρὸς θεῶν ἀποθεραπείαν τῶν εἰληχότων τὴν περὶ τῆς γενέσεως τιμήν. Τὴν μέντοι διάνοιαν τοὐναντίον τῶν σωμάτων ῥαθυμοτέρως ἁρμόττει διάγειν· ἀπολαύοντα γὰρ φαίνεται τὰ γενόμενα
15 τῆς ἐχούσης ὥσπερ [q] καὶ τὰ φυόμενα τῆς γῆς. Περὶ δὲ ἀποθέσεως καὶ τροφῆς τῶν γιγνομένων, ἔστω νόμος μηδὲν πεπηρωμένον τρέφειν, διὰ δὲ πλῆθος τέκνων, ἐὰν ἡ τάξις τῶν [r] ἐθῶν κωλύῃ, μηδὲν ἀποτίθεσθαι τῶν γιγνομένων· ὥρισται γὰρ δὴ τῆς τεκνοποιίας τὸ πλῆθος. [t] Ἐὰν δέ τισι γίγνηται παρὰ ταῦτα συνδυασθέντων, πρὶν αἴσθησιν ἐγγενέσθαι καὶ ζωήν, ἐμποιεῖσθαι δεῖ τὴν ἄμβλωσιν· τὸ γὰρ ὅσιον καὶ τὸ
16 [s] μὴ διωρισμένον τῇ αἰσθήσει καὶ τῷ ζῆν ἔσται. [t] Ἐπεὶ δ' ἡ μὲν ἀρχὴ τῆς ἡλικίας ἀνδρὶ καὶ γυναικὶ διώρισται, πότε ἄρχεσθαι χρὴ τῆς συζεύξεως, καὶ πόσον χρόνον λειτουργεῖν ἁρμόττει πρὸς τεκνοποιίαν ὡρίσθω· τὰ γὰρ τῶν πρεσβυ-

[n] περὶ om. S[b]. [o] ἐπιστήμασι V[b]. [p] οὔτε codices. [q] καὶ ante τὰ om. I[b]. [r] ἐθνῶν S[b]. [s] μὴ om. I[b].S[b].V[b].

τέρων ἔκγονα, καθάπερ τὰ τῶν νεωτέρων, ἀτελῆ γίνεται καὶ τοῖς σώμασι καὶ ταῖς διανοίαις, τὰ δὲ τῶν γεγηρακότων ἀσθενῆ. Διὸ κατὰ τὴν τῆς διανοίας ἀκμήν· αὕτη δ' ἐστὶν 17
ἐν τοῖς πλείστοις ἥνπερ τῶν ποιητῶν τινὲς εἰρήκασιν οἱ μετροῦντες ταῖς ἑβδομάσι τὴν ἡλικίαν, περὶ τὸν χρόνον τὸν τῶν πεντήκοντα ἐτῶν. [v]Ὥστε τέτταρσιν ἢ πέντε ἔτεσιν ὑπερβάλλοντα τὴν ἡλικίαν ταύτην ἀφεῖσθαι δεῖ τῆς εἰς τὸ φανερὸν γεννήσεως· τὸ δὲ λοιπὸν ὑγιείας χάριν ἤ τινος ἄλλης τοιαύτης αἰτίας φαίνεσθαι δεῖ ποιουμένους τὴν ὁμιλίαν. Περὶ δὲ τῆς πρὸς ἄλλην ἢ πρὸς ἄλλον, ἔστω μὲν ἁπλῶς μὴ 18
καλὸν ἁπτόμενον φαίνεσθαι μηδαμῇ μηδαμῶς, ὅταν ᾖ καὶ προσαγορευθῇ πόσις, περὶ δὲ τὸν χρόνον τὸν τῆς τεκνοποιίας ἐάν τις φαίνηται τοιοῦτόν τι δρῶν, ἀτιμίᾳ ζημιούσθω πρεπούσῃ πρὸς τὴν ἁμαρτίαν.

Γενομένων δὲ τῶν τέκνων οἴεσθαι μεγάλην εἶναι διαφορὰν 17
πρὸς τὴν τῶν σωμάτων δύναμιν τὴν τροφήν, ὁποία τις ἂν ᾖ. Φαίνεται [t]δὲ διά τε τῶν ἄλλων ζῴων ἐπισκοποῦσι, καὶ διὰ τῶν ἐθνῶν οἷς ἐπιμελές ἐστιν [v]εἰσάγειν τὴν πολεμικὴν ἕξιν, ἡ τοῦ γάλακτος [w]πληθύουσα τροφὴ μάλιστ' οἰκεία τοῖς σώμασιν· ἀοινοτέρα δὲ διὰ τὰ νοσήματα. [u]Ἔτι δὲ καὶ κινήσεις 2
ὅσας ἐνδέχεται ποιεῖσθαι τηλικούτων συμφέρει. Πρὸς δὲ τὸ μὴ διαστρέφεσθαι τὰ μέλη δι' [x]ἀπαλότητα χρῶνται καὶ νῦν ἔνια τῶν ἐθνῶν ὀργάνοις τισὶ μηχανικοῖς, ἃ τὸ σῶμα ποιεῖ τῶν τοιούτων ἀστραβές. Συμφέρει δ' εὐθὺς καὶ πρὸς τὰ ψύχη συνεθίζειν ἐκ μικρῶν παίδων· τοῦτο γὰρ καὶ πρὸς ὑγίειαν καὶ πρὸς πολεμικὰς πράξεις εὐχρηστότατον. Διὸ 3
παρὰ πολλοῖς ἐστὶ τῶν βαρβάρων ἔθος τοῖς μὲν εἰς ποταμὸν ἀποβάπτειν τὰ γιγνόμενα ψυχρόν, τοῖς δὲ σκέπασμα μικρὸν ἀμπίσχειν, οἷον Κελτοῖς. Πάντα γὰρ ὅσα δυνατὸν ἐθίζειν, [y]εὐθὺς ἀρχομένῳ βέλτιον μὲν ἐθίζειν, ἐκ προσαγωγῆς δ' ἐθίζειν. Εὐφυὴς δ' ἡ τῶν παίδων ἕξις διὰ θερμότητα πρὸς τὴν τῶν ψυχρῶν ἄσκησιν. Περὶ μὲν οὖν τὴν πρώτην συμφέρει 4

[t] δὲ] τε Ib.Sb.Vb. [v] εἰσάγειν] ἀεὶ Ib.Sb.Vb. [w] πλήθουσα Ib. [x] ἁπλότητα Vb. [y] εὐθὺς—ἐθίζειν om. Sb.Vb.

ποιεῖσθαι τὴν ἐπιμέλειαν τοιαύτην τε [z]καὶ τὴν ταύτῃ παραπλησίαν· τὴν δ' [a]ἐχομένην ταύτης ἡλικίαν μέχρι πέντε ἐτῶν, ἣν οὔτε πω πρὸς μάθησιν καλῶς ἔχει προσάγειν οὐδεμίαν οὔτε πρὸς ἀναγκαίους πόνους, ὅπως μὴ τὴν αὔξησιν ἐμποδίζωσιν, [b]δεῖ [c]τοσαύτης τυγχάνειν κινήσεως ὥστε διαφεύγειν τὴν ἀργίαν τῶν σωμάτων· ἣν χρὴ παρασκευάζειν καὶ δι' ἄλ-
5 λων πράξεων καὶ διὰ τῆς παιδιᾶς. Δεῖ δὲ καὶ τὰς παιδιὰς εἶναι μήτε ἀνελευθέρους μήτε ἐπιπόνους μήτε ἀνειμένας. Καὶ περὶ λόγων δὲ καὶ μύθων, ποίους τινὰς ἀκούειν δεῖ [d]τοὺς τηλικούτους, ἐπιμελὲς ἔστω τοῖς ἄρχουσιν οὓς καλοῦσι παιδονόμους. Πάντα γὰρ δεῖ τὰ τοιαῦτα προοδοποιεῖν πρὸς τὰς ὕστερον διατριβάς. Διὸ τὰς παιδιὰς εἶναι δεῖ τὰς πολλὰς
6 μιμήσεις τῶν ὕστερον σπουδαζομένων. Τὰς δὲ διατάσεις τῶν παίδων καὶ κλαυθμοὺς οὐκ ὀρθῶς ἀπαγορεύουσιν οἱ κωλύοντες ἐν τοῖς νόμοις· συμφέρουσι γὰρ πρὸς αὔξησιν. Γίνεται γὰρ τρόπον τινὰ γυμνασία τοῖς σώμασιν· ἡ γὰρ τοῦ πνεύματος κάθεξις ποιεῖ τὴν ἰσχὺν τοῖς πονοῦσιν, ὃ συμβαίνει καὶ τοῖς
7 παιδίοις διατεινομένοις. [1]Ἐπισκεπτέον δὲ τοῖς παιδονόμοις τὴν τούτων διαγωγὴν τήν τ' ἄλλην, καὶ ὅπως ὅτι ἥκιστα μετὰ δούλων ἔσται. Ταύτην γὰρ τὴν ἡλικίαν, καὶ μέχρι τῶν ἑπτὰ ἐτῶν, ἀναγκαῖον οἴκοι τὴν τροφὴν ἔχειν. Εὔλογον οὖν ἀπελαύνειν ἀπὸ τῶν ἀκουσμάτων καὶ τῶν ὁραμάτων ἀνε-
8 λευθερίας καὶ τηλικούτους ὄντας. [v]Ὅλως μὲν οὖν αἰσχρολογίαν ἐκ τῆς πόλεως, ὥσπερ ἄλλο τι, δεῖ τὸν νομοθέτην ἐξορίζειν· ἐκ τοῦ γὰρ εὐχερῶς λέγειν ὁτιοῦν τῶν αἰσχρῶν γίνεται καὶ τὸ ποιεῖν σύνεγγυς. Μάλιστα μὲν οὖν ἐκ τῶν νέων, ὅπως μήτε λέγωσι μήτε ἀκούωσι μηδὲν [e]τοιοῦτον.
9 [1]Ἐὰν δέ τις φαίνηταί τι λέγων ἢ πράττων τῶν ἀπηγορευμένων, τὸν μὲν ἐλεύθερον μήπω δὲ κατακλίσεως ἠξιωμένον ἐν τοῖς συσσιτίοις ἀτιμίαις κολάζειν καὶ πληγαῖς, τὸν δὲ πρεσβύτερον τῆς ἡλικίας ταύτης ἀτιμίαις ἀνελευθέροις ἀνδραποδωδίας χάριν. [1]Ἐπεὶ δὲ τὸ λέγειν τι τῶν τοιούτων ἐξορί-

[z] καὶ τὴν] καὶ τοὺς V[b]. [a] ἐχομένων S[b].V[b]. [b] δεῖ] δεῖ δὲ I[b].S[b].V[b]. [c] τοσαύτην S[b].V[b]. [d] τοὺς om. V[b]. [e] τοιούτων I[b].V[b].

ζομεν, φανερὸν ὅτι καὶ τὸ θεωρεῖν ἢ γραφὰς ἢ λόγους ἀσχήμονας. [1]Ἐπιμελὲς μὲν οὖν [f]ἔστω τοῖς ἄρχουσι μηθὲν μήτε 10
ἄγαλμα μήτε γραφὴν εἶναι τοιούτων πράξεων μίμησιν, εἰ μὴ παρά τισι θεοῖς τοιούτοις οἷς καὶ τὸν τωθασμὸν ἀποδίδωσιν ὁ νόμος· [g]πρὸς δὲ τούτοις ἀφίησιν ὁ νόμος [h]τοὺς ἔχοντας ἡλικίαν πλέον προήκουσαν καὶ ὑπὲρ αὐτῶν καὶ τέκνων καὶ γυναικῶν τιμαλφεῖν τοὺς θεούς. Τοὺς δὲ νεωτέρους [i]οὔτ' 11
ἰάμβων οὔτε κωμῳδίας θεατὰς νομοθετητέον, πρὶν ἢ τὴν ἡλικίαν λάβωσιν ἐν ᾗ καὶ κατακλίσεως ὑπάρξει κοινωνεῖν ἤδη καὶ μέθης καὶ τῆς ἀπὸ τῶν τοιούτων γιγνομένης βλάβης ἀπαθεῖς ἡ παιδεία ποιήσει πάντας. Νῦν μὲν οὖν τούτων ἐν παρα- 12
δρομῇ πεποιήμεθα τὸν λόγον· ὕστερον δ' ἐπιστήσαντας δεῖ διορίσαι μᾶλλον, εἴτε μὴ δεῖ πρῶτον εἴτε δεῖ διαπορήσαντας, καὶ πῶς δεῖ· κατὰ δὲ [k]τὸν παρόντα καιρὸν ἐμνήσθημεν ὡς ἀναγκαῖον. [1]Ἴσως γὰρ οὐ κακῶς ἔλεγε τὸ τοιοῦτον Θεό- 13
δωρος ὁ τῆς τραγῳδίας ὑποκριτής· [l]οὐθενὶ γὰρ πώποτε παρῆκεν ἑαυτοῦ προεισάγειν, οὐδὲ τῶν εὐτελῶν ὑποκριτῶν, ὡς οἰκειουμένων τῶν θεατῶν ταῖς πρώταις ἀκοαῖς. Συμβαίνει δὲ ταὐτὸ τοῦτο καὶ πρὸς τὰς τῶν ἀνθρώπων ὁμιλίας καὶ πρὸς τὰς τῶν πραγμάτων· πάντα γὰρ στέργομεν τὰ πρῶτα μᾶλλον. Διὸ δεῖ τοῖς νέοις πάντα ποιεῖν ξένα τὰ φαῦλα, 14
μάλιστα δ' αὐτῶν ὅσα ἔχει ἢ μοχθηρίαν ἢ δυσμένειαν. Διελθόντων δὲ τῶν πέντε ἐτῶν τὰ δύο μέχρι τῶν ἑπτὰ δεῖ θεωροὺς ἤδη γίγνεσθαι τῶν μαθήσεων, ἃς δεήσει μανθάνειν αὐτούς. Δύο δ' εἰσὶν ἡλικίαι πρὸς ἃς ἀναγκαῖον διῃρῆσθαι τὴν 15
παιδείαν, μετὰ τὴν ἀπὸ τῶν ἑπτὰ μέχρι ἥβης καὶ πάλιν μετὰ τὴν ἀφ' ἥβης μέχρι τῶν [m]ἑνὸς καὶ εἴκοσιν ἐτῶν. Οἱ γὰρ ταῖς ἑβδομάσι διαιροῦντες τὰς ἡλικίας ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ λέγουσιν οὐ καλῶς, δεῖ δὲ τῇ διαιρέσει τῆς φύσεως ἑπακολουθεῖν· πᾶσα γὰρ τέχνη καὶ παιδεία τὸ προσλεῖπον βούλεται τῆς φύσεως ἀναπληροῦν. Πρῶτον μὲν οὖν σκεπτέον εἰ ποιητέον τάξιν 16

[f] ἐστι $I^b.S^b.V^b$. [g] πρὸς—νόμος om. $S^b.V^b$. [h] τοὺς—προήκουσαν om. $I^b.S^b.V^b$. [i] ὅτι ἄμβρων S^b. [k] τὸν] τὰ V^b. [l] οὐθὲν S^b. [m] ἓν $S^b.V^b$.

τινὰ περὶ τοὺς παῖδας, ἔπειτα πότερον συμφέρει κοινῇ ποιεῖσθαι τὴν ἐπιμέλειαν αὐτῶν ἢ κατ' ἴδιον τρόπον (ὃ γίνεται καὶ νῦν ἐν ταῖς πλείσταις τῶν πόλεων), τρίτον δὲ ποίαν τινὰ δεῖ ταύτην.

Θ.

Ὅτι μὲν οὖν τῷ νομοθέτῃ μάλιστα πραγματευτέον περὶ τὴν τῶν νέων παιδείαν, οὐδεὶς ἂν ἀμφισβητήσειεν· καὶ γὰρ ἐν ταῖς πόλεσιν οὐ γιγνόμενον τοῦτο βλάπτει τὰς πολι-
2 τείας. Δεῖ γὰρ πρὸς ἑκάστην πολιτεύεσθαι. Τὸ γὰρ ἦθος τῆς πολιτείας ἑκάστης τὸ οἰκεῖον καὶ φυλάττειν εἴωθε τὴν πολιτείαν καὶ καθίστησιν ἐξ ἀρχῆς, οἷον τὸ μὲν δημοκρατικὸν δημοκρατίαν, τὸ δ' ὀλιγαρχικὸν ὀλιγαρχίαν· ἀεὶ δὲ τὸ βέλτιστον ἦθος βελτίονος αἴτιον πολιτείας. Ἔτι δὲ πρὸς πάσας δυνάμεις καὶ τέχνας ἔστιν ἃ δεῖ προπαιδεύεσθαι καὶ προεθίζεσθαι πρὸς τὰς ἑκάστων ἐργασίας, ὥστε δῆλον
3 ὅτι καὶ πρὸς τὰς τῆς ἀρετῆς πράξεις. Ἐπεὶ δ' ἓν τὸ τέλος τῇ πόλει πάσῃ, φανερὸν ὅτι καὶ τὴν παιδείαν μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἀναγκαῖον εἶναι πάντων καὶ ταύτης τὴν ἐπιμέλειαν εἶναι κοινὴν καὶ μὴ κατ' ἰδίαν, ὃν τρόπον νῦν ἕκαστος ἐπιμελεῖται τῶν αὑτοῦ τέκνων ἰδίᾳ τε καὶ μάθησιν ἰδίαν, ἣν ἂν δόξῃ, διδάσκων. Δεῖ δὲ τῶν κοινῶν κοινὴν ποιεῖσθαι καὶ τὴν
4 ἄσκησιν. Ἅμα δὲ οὐδὲ χρὴ νομίζειν αὐτὸν αὑτοῦ τινὰ εἶναι τῶν πολιτῶν, ἀλλὰ πάντας τῆς πόλεως· μόριον γὰρ ἕκαστος τῆς πόλεως. Ἡ δ' ἐπιμέλεια πέφυκεν ἑκάστου μορίου βλέπειν πρὸς τὴν τοῦ ὅλου ἐπιμέλειαν. Ἐπαινέσειε δ' ἄν τις καὶ τοῦτο Λακεδαιμονίους· καὶ γὰρ πλείστην ποιοῦνται σπουδὴν περὶ τοὺς παῖδας καὶ κοινῇ ταύτην. Ὅτι μὲν οὖν νομοθετητέον περὶ παιδείας καὶ ταύτην κοινὴν ποιητέον, φα-
2 νερόν· τίς δ' ἐστὶν ἡ παιδεία, καὶ πῶς χρὴ παιδεύεσθαι, δεῖ μὴ λανθάνειν. Νῦν γὰρ ἀμφισβητεῖται περὶ τῶν ἔργων· οὐ γὰρ ταὐτὰ πάντες ὑπολαμβάνουσι δεῖν μανθάνειν τοὺς νέους οὔτε πρὸς ἀρετὴν οὔτε πρὸς τὸν βίον τὸν ἄριστον· οὐδὲ φανερὸν πότερον πρὸς τὴν διάνοιαν πρέπει μᾶλλον ἢ
2 πρὸς τὸ τῆς ψυχῆς ἦθος. Ἔκ τε τῆς ἐμποδὼν παιδείας

ταραχώδης ἡ σκέψις, καὶ δῆλον οὐδὲν πότερον ἀσκεῖν δεῖ τὰ χρήσιμα πρὸς τὸν βίον ἢ τὰ τείνοντα πρὸς ἀρετὴν ἢ τὰ περιττά· πάντα γὰρ εἴληφε ταῦτα κριτάς τινας. Περί τε τῶν πρὸς ἀρετὴν οὐθέν ἐστιν ὁμολογούμενον· καὶ γὰρ τὴν ἀρετὴν οὐ τὴν αὐτὴν εὐθὺς πάντες τιμῶσιν, ὥστ' εὐλόγως διαφέρονται καὶ πρὸς τὴν ἄσκησιν αὐτῆς. [ν]Οτι μὲν οὖν 3
τὰ ἀναγκαῖα δεῖ διδάσκεσθαι τῶν χρησίμων, οὐκ ἄδηλον· ὅτι δὲ οὐ πάντα, διῃρημένων τῶν τε ἐλευθέρων ἔργων καὶ τῶν ἀνελευθέρων, φανερὸν ὅτι τῶν τοιούτων δεῖ μετέχειν ὅσα τῶν χρησίμων ποιήσει τὸν μετέχοντα μὴ βάναυσον. Βάναυ- 4
σον δ' ἔργον εἶναι δεῖ τοῦτο νομίζειν καὶ τέχνην ταύτην καὶ μάθησιν, ὅσαι πρὸς τὰς χρήσεις καὶ τὰς πράξεις τὰς τῆς ἀρετῆς ἄχρηστον ἀπεργάζονται τὸ σῶμα τῶν ἐλευθέρων ἢ τὴν ψυχὴν ἢ τὴν διάνοιαν. Διὸ τάς τε τοιαύτας τέχνας 5
ὅσαι τὸ σῶμα παρασκευάζουσι χεῖρον διακεῖσθαι βαναύσους καλοῦμεν, καὶ τὰς μισθαρνικὰς ἐργασίας· ἄσχολον γὰρ ποιοῦσι τὴν διάνοιαν καὶ ταπεινήν. [ξ]Εστι δὲ καὶ τῶν ἐλευθερίων ἐπιστημῶν μέχρι μέν τινος ἐνίων μετέχειν οὐκ ἀνελεύθερον, [n] προσεδρεύειν δὲ λίαν πρὸς τὸ ἐντελὲς ἔνοχον ταῖς εἰρημέναις βλάβαις. [ο]Εχει δὲ πολλὴν διαφορὰν καὶ τὸ τίνος 6
χάριν πράττει τις ἢ μανθάνει· αὐτοῦ μὲν γὰρ χάριν ἢ φίλων ἢ δι' ἀρετὴν οὐκ ἀνελεύθερον, ὁ δὲ αὐτὸ τοῦτο [o] πράττων δι' ἄλλους πολλάκις θητικὸν καὶ δουλικὸν δόξειεν ἂν πράττειν. Αἱ μὲν οὖν καταβεβλημέναι νῦν μαθήσεις, καθάπερ ἐλέχθη πρότερον, ἐπαμφοτερίζουσιν. [π]Εστι δὲ τέτταρα σχεδὸν [p]ἃ 3
παιδεύειν εἰώθασι, γράμματα καὶ γυμναστικὴν καὶ μουσικὴν καὶ τέταρτον ἔνιοι γραφικήν, τὴν μὲν γραμματικὴν καὶ γραφικὴν ὡς χρησίμους πρὸς τὸν βίον οὔσας καὶ πολυχρήστους, τὴν δὲ γυμναστικὴν ὡς συντείνουσαν πρὸς ἀνδρίαν· τὴν δὲ μουσικὴν ἤδη διαπορήσειεν ἄν τις. Νῦν μὲν γὰρ ὡς ἡδονῆς 2
χάριν οἱ πλεῖστοι μετέχουσιν αὐτῆς· οἱ δ' ἐξ ἀρχῆς ἔταξαν ἐν παιδείᾳ διὰ τὸ τὴν φύσιν αὐτὴν ζητεῖν, ὅπερ πολλάκις

[n] προσεδρεύειν—ἀνελεύθερον om. $I^b.S^b.T^b$. [o] πράσσων T^b.
[p] ἃς T^b.

εἴρηται, μὴ μόνον ἀσχολεῖν ὀρθῶς ἀλλὰ καὶ σχολάζειν δύνασθαι καλῶς· αὕτη γὰρ ἀρχὴ πάντων, ἵνα καὶ πάλιν εἴπω-
3 μεν περὶ αὐτῆς. Εἰ γὰρ ἄμφω μὲν δεῖ, μᾶλλον δὲ αἱρετὸν τὸ σχολάζειν [q] τῆς ἀσχολίας, καὶ ὅλως ζητητέον τί ποιοῦντας δεῖ σχολάζειν. Οὐ γὰρ δὴ παίζοντας· τέλος γὰρ ἀναγ-
4 καῖον εἶναι τοῦ βίου τὴν παιδιὰν ἡμῖν. Εἰ δὲ τοῦτο ἀδύνατον, καὶ μᾶλλον ἐν ταῖς ἀσχολίαις χρηστέον ταῖς παιδιαῖς (ὁ γὰρ πονῶν δεῖται τῆς ἀναπαύσεως, ἡ δὲ παιδιὰ χάριν ἀναπαύσεώς ἐστιν· τὸ δ' ἀσχολεῖν συμβαίνει μετὰ πόνου καὶ συντονίας), διὰ τοῦτο δεῖ παιδιὰς εἰσάγεσθαι καιροφυλακτοῦντας τὴν χρῆσιν, ὡς προσάγοντας φαρμακείας χάριν· ἄνεσις γὰρ ἡ τοιαύτη κίνησις τῆς ψυχῆς, καὶ διὰ τὴν ἡδονὴν ἀνάπαυσις· τὸ δὲ σχολάζειν ἔχειν αὐτὸ δοκεῖ τὴν ἡδονὴν καὶ
5 τὴν εὐδαιμονίαν καὶ τὸ ζῆν μακαρίως. Τοῦτο δ' οὐ τοῖς ἀσχολοῦσιν ὑπάρχει ἀλλὰ τοῖς σχολάζουσιν. [t] Ὁ μὲν γὰρ ἀσχολῶν ἕνεκά τινος ἀσχολεῖ τέλους ὡς οὐχ ὑπάρχοντος, ἡ δ' εὐδαιμονία τέλος ἐστίν, ἣν οὐ μετὰ λύπης ἀλλὰ μεθ' ἡδονῆς οἴονται πάντες εἶναι. Ταύτην μέντοι τὴν ἡδονὴν οὐκέτι τὴν αὐτὴν τιθέασιν, ἀλλὰ καθ' ἑαυτοὺς ἕκαστος καὶ τὴν ἕξιν τὴν αὐτῶν, ὁ δὲ ἄριστος τὴν ἀρίστην καὶ τὴν ἀπὸ τῶν καλ-
6 λίστων. [u] Ὥστε φανερὸν ὅτι δεῖ καὶ πρὸς τὴν ἐν τῇ διαγωγῇ σχολὴν μανθάνειν ἄττα καὶ παιδεύεσθαι, καὶ ταῦτα μὲν τὰ παιδεύματα καὶ ταύτας τὰς μαθήσεις ἑαυτῶν εἶναι χάριν, τὰς
7 δὲ πρὸς τὴν ἀσχολίαν ὡς ἀναγκαίας καὶ χάριν ἄλλων. Διὸ καὶ τὴν μουσικὴν οἱ πρότερον εἰς παιδείαν ἔταξαν οὐχ ὡς ἀναγκαῖον (οὐδὲν γὰρ ἔχει τοιοῦτον) οὐδ' ὡς χρήσιμον, ὥσπερ τὰ γράμματα πρὸς χρηματισμὸν καὶ πρὸς οἰκονομίαν καὶ πρὸς μάθησιν καὶ πρὸς πολιτικὰς πράξεις πολλάς· δοκεῖ δὲ καὶ γραφικὴ [r] χρήσιμος εἶναι πρὸς τὸ κρίνειν τὰ τῶν τεχνιτῶν ἔργα κάλλιον· οὐδ' [s] αὖ καθάπερ ἡ γυμναστικὴ πρὸς ὑγίειαν καὶ ἀλκήν· οὐδέτερον γὰρ τούτων ὁρῶμεν γιγνόμενον
8 ἐκ τῆς μουσικῆς. Λείπεται τοίνυν πρὸς τὴν ἐν τῇ σχολῇ

[q] τῆς—σχολάζειν om. $I^b.S^b.T^b$. [r] χρησίμη T^b. [s] αὖ] ἂν S^b.

διαγωγήν, εἰς ὅπερ καὶ φαίνονται παράγοντες αὐτήν· ἣν γὰρ οἴονται διαγωγὴν εἶναι τῶν ἐλευθέρων, ἐν ταύτῃ τάττουσιν. Διόπερ [v]Ὅμηρος οὕτως ἐποίησεν

ἀλλ' οἷον μέν ἐστι καλεῖν ἐπὶ δαῖτα θαλείην.

Καὶ οὕτω προειπὼν ἑτέρους τινὰς 9

οἳ καλέουσιν ἀοιδόν φησιν, ὅ κεν τέρπῃσιν ἅπαντας.

Καὶ ἐν ἄλλοις δέ φησιν [t]Ὀδυσσεὺς ταύτην ἀρίστην εἶναι διαγωγήν, ὅταν εὐφραινομένων τῶν ἀνθρώπων

δαιτυμόνες δ' ἀνὰ δώματ' ἀκουάζωνται ἀοιδοῦ
ἥμενοι ἑξείης.

[v]Ὅτι μὲν τοίνυν ἐστὶ παιδεία τις ἣν οὐχ ὡς χρησίμην παι- 10
δευτέον τοὺς υἱεῖς οὐδ' ὡς [t]ἀναγκαίαν ἀλλ' ὡς ἐλευθέριον καὶ καλήν, φανερόν ἐστιν· πότερον δὲ μία τὸν ἀριθμὸν ἢ πλείους, καὶ τίνες αὗται καὶ πῶς, ὕστερον λεκτέον περὶ αὐτῶν. Νῦν 11
δὲ τοσοῦτον ἡμῖν εἶναι πρὸ ὁδοῦ γέγονεν, ὅτι καὶ παρὰ τῶν ἀρχαίων ἔχομέν τινα μαρτυρίαν ἐκ τῶν καταβεβλημένων παιδευμάτων· ἡ γὰρ μουσικὴ τοῦτο ποιεῖ δῆλον. [v]Ἔτι δὲ καὶ τῶν χρησίμων ὅτι δεῖ τινὰ παιδεύεσθαι τοὺς παῖδας οὐ μόνον διὰ τὸ χρήσιμον, οἷον τὴν τῶν γραμμάτων μάθησιν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ πολλὰς ἐνδέχεσθαι γίγνεσθαι δι' αὐτῶν μαθήσεις ἑτέρας. [t]Ὁμοίως δὲ καὶ τὴν γραφικὴν οὐχ ἵνα ἐν 12
τοῖς ἰδίοις ὠνίοις μὴ διαμαρτάνωσιν, ἀλλ' ὦσιν ἀνεξαπάτητοι πρὸς τὴν τῶν σκευῶν ὠνήν τε καὶ πρᾶσιν, ἢ μᾶλλον ὅτι ποιεῖ [v]θεωρητικὸν τοῦ περὶ τὰ σώματα κάλλους. Τὸ δὲ ζητεῖν πανταχοῦ τὸ χρήσιμον ἥκιστα ἁρμόττει τοῖς μεγαλοψύχοις καὶ τοῖς ἐλευθέροις. [v]Ἐπεὶ δὲ φανερὸν πρότερον 13
τοῖς ἔθεσιν ἢ τῷ λόγῳ παιδευτέον εἶναι, καὶ περὶ τὸ σῶμα πρότερον ἢ τὴν διάνοιαν, δῆλον ἐκ τούτων ὅτι παραδοτέον τοὺς παῖδας γυμναστικῇ καὶ παιδοτριβικῇ· τούτων γὰρ ἡ μὲν ποιάν τινα ποιεῖ τὴν ἕξιν τοῦ σώματος, ἡ δὲ τὰ ἔργα.

Νῦν μὲν οὖν αἱ μάλιστα δοκοῦσαι τῶν πόλεων ἐπιμε- 4

[t] ἀναγκαῖον Sᵇ.Tᵇ. [v] θεωρητικὴν Iᵇ.

λεῖσθαι τῶν παίδων αἱ μὲν ἀθλητικὴν ἕξιν ἐμποιοῦσι, λωβώμεναι τά τε εἴδη καὶ τὴν αὔξησιν τῶν σωμάτων, οἱ δὲ Λάκωνες ταύτην μὲν οὐχ ἥμαρτον τὴν ἁμαρτίαν, θηριώδεις δ' ἀπεργάζονται τοῖς πόνοις, ὡς τοῦτο πρὸς ἀνδρίαν μά-
2 λιστα συμφέρον. Καίτοι, καθάπερ εἴρηται πολλάκις, οὔτε πρὸς μίαν οὔτε πρὸς μάλιστα ταύτην βλέποντα ποιητέον τὴν ἐπιμέλειαν. Εἴ τε καὶ πρὸς ταύτην, οὐδὲ τοῦτο ἐξευρίσκουσιν· οὔτε γὰρ ἐν τοῖς ἄλλοις ζῴοις οὔτ' ἐπὶ τῶν ἐθνῶν ὁρῶμεν τὴν ἀνδρίαν ἀκολουθοῦσαν τοῖς ἀγριωτάτοις, ἀλλὰ
3 μᾶλλον τοῖς [w] ἡμερωτέροις καὶ λεοντώδεσιν ἤθεσιν. Πολλὰ δ' ἐστὶ τῶν ἐθνῶν ἃ πρὸς τὸ κτείνειν καὶ πρὸς τὴν ἀνθρωποφαγίαν εὐχερῶς ἔχει, καθάπερ τῶν περὶ τὸν Πόντον [t] Ἀχαιοί τε καὶ [t] Ἡνίοχοι καὶ τῶν ἠπειρωτικῶν ἐθνῶν ἕτερα, τὰ μὲν ὁμοίως τούτοις τὰ δὲ μᾶλλον, ἃ λῃστικὰ μέν ἐστιν, ἀνδρίας
4 δ' οὐ μετειλήφασιν. [u] Ἔτι δ' αὐτοὺς τοὺς Λάκωνας ἴσμεν, ἕως μὲν αὐτοὶ προσήδρευον ταῖς φιλοπονίαις, ὑπερέχοντας τῶν ἄλλων, νῦν δὲ καὶ τοῖς γυμνασίοις καὶ τοῖς πολεμικοῖς ἀγῶσι λειπομένους ἑτέρων· οὐ γὰρ τῷ τοὺς νέους γυμνάζειν τὸν τρόπον τοῦτον διέφερον, ἀλλὰ τῷ μόνον μὴ πρὸς
5 ἀσκοῦντας ἀσκεῖν. [v] Ὥστε τὸ καλὸν ἀλλ' οὐ τὸ θηριῶδες δεῖ πρωταγωνιστεῖν· οὐ γὰρ λύκος οὐδὲ τῶν ἄλλων θηρίων [x] τι ἀγωνίσαιτο ἂν οὐθένα καλὸν κίνδυνον, ἀλλὰ μᾶλλον
6 ἀνὴρ ἀγαθός. Οἱ δὲ λίαν εἰς ταῦτα ἀνέντες τοὺς παῖδας, καὶ τῶν ἀναγκαίων [y] ἀπαιδαγωγήτους ποιήσαντες, βαναύσους κατεργάζονται κατά γε τὸ ἀληθές, πρὸς ἕν τε μόνον ἔργον τῇ πολιτικῇ χρησίμους ποιήσαντες, καὶ πρὸς τοῦτο χεί-
7 ρον, ὡς φησὶν ὁ λόγος, ἑτέρων. Δεῖ δὲ οὐκ ἐκ τῶν προτέρων ἔργων κρίνειν, ἀλλ' ἐκ τῶν νῦν· ἀνταγωνιστὰς γὰρ τῆς παιδείας νῦν ἔχουσι, πρότερον δ' οὐκ εἶχον. [v] Ὅτι μὲν οὖν χρηστέον τῇ γυμναστικῇ, καὶ πῶς χρηστέον, ὁμολογούμενόν ἐστιν. Μέχρι μὲν γὰρ ἥβης κουφότερα γυμνάσια προσοιστέον, τὴν βίαιον τροφὴν καὶ τοὺς πρὸς ἀνάγκην πόνους

[w] ἡμερωτάτοις I^b. [x] τι om. $I^b.S^b.T^b$. [y] ἀπαιδαγώγους $S^b.T^b$.

ἀπείργοντας, ἵνα μηθὲν ἐμπόδιον ᾖ πρὸς τὴν αὔξησιν. Σημεῖον γὰρ οὐ μικρὸν ὅτι δύναται τοῦτο παρασκευάζειν· ἐν γὰρ τοῖς [z] ὀλυμπιονίκαις δύο τις ἂν ἢ τρεῖς εὕροι τοὺς αὐτοὺς νενικηκότας ἄνδρας τε καὶ παῖδας, διὰ τὸ νέους ἀσκοῦντας ἀφαιρεῖσθαι τὴν δύναμιν ὑπὸ τῶν ἀναγκαίων γυμνασίων. 8

Ὅταν δ' ἀφ' ἥβης ἔτη τρία πρὸς τοῖς ἄλλοις μαθήμασι γένωνται, τότε ἁρμόττει καὶ τοῖς πόνοις καὶ ταῖς ἀναγκοφαγίαις καταλαμβάνειν τὴν ἐχομένην ἡλικίαν. Ἅμα γὰρ τῇ τε διανοίᾳ καὶ τῷ σώματι διαπονεῖν οὐ δεῖ· τοὐναντίον γὰρ ἑκάτερος ἀπεργάζεσθαι πέφυκε τῶν πόνων, ἐμποδίζων ὁ μὲν τοῦ σώματος πόνος τὴν διάνοιαν, ὁ δὲ ταύτης τὸ σῶμα. 9

Περὶ δὲ μουσικῆς ἔνια μὲν διηπορήσαμεν τῷ λόγῳ καὶ πρότερον, καλῶς δ' ἔχει καὶ νῦν ἀναλαβόντας αὐτὰ προαγαγεῖν, ἵνα ὥσπερ ἐνδόσιμον γένηται τοῖς λόγοις οὓς ἄν τις [a] εἴπειεν ἀποφαινόμενος περὶ αὐτῆς. Οὔτε γὰρ τίνα ἔχει δύναμιν ῥᾴδιον περὶ αὐτῆς διελεῖν, οὔτε τίνος δεῖ χάριν μετέχειν αὐτῆς, πότερον παιδιᾶς ἕνεκα καὶ ἀναπαύσεως, καθάπερ ὕπνου καὶ μέθης· ταῦτα γὰρ καθ' αὑτὰ μὲν οὔτε τῶν σπουδαίων, ἀλλ' ἡδέα, καὶ ἅμα παύει μέριμναν, ὡς φησὶν Εὐριπίδης. Διὸ καὶ τάττουσιν αὐτὴν καὶ χρῶνται πᾶσι τούτοις ὁμοίως, οἴνῳ καὶ μέθῃ καὶ μουσικῇ. Τιθέασι δὲ καὶ τὴν ὄρχησιν ἐν τούτοις. Ἢ μᾶλλον οἰητέον πρὸς ἀρετήν τι τείνειν τὴν μουσικήν, ὡς δυναμένην, καθάπερ ἡ γυμναστικὴ τὸ σῶμα ποιόν τι παρασκευάζει, καὶ τὴν μουσικὴν τὸ ἦθος ποιόν τι ποιεῖν, ἐθίζουσαν δύνασθαι χαίρειν ὀρθῶς. [b] Ἢ πρὸς διαγωγήν τι συμβάλλεται καὶ πρὸς φρόνησιν· καὶ γὰρ τοῦτο τρίτον θετέον τῶν εἰρημένων. Ὅτι μὲν οὖν δεῖ τοὺς νέους μὴ παιδιᾶς ἕνεκα παιδεύειν, οὐκ ἄδηλον· οὐ γὰρ παίζουσι μανθάνοντες· μετὰ λύπης γὰρ ἡ μάθησις. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ διαγωγήν τε παισὶν ἁρμόττει καὶ ταῖς ἡλικίαις ἀποδιδόναι ταῖς τοιαύταις· οὐθενὶ γὰρ ἀτελεῖ προσήκει τέλος. Ἀλλ' ἴσως ἂν δόξειεν ἡ τῶν παίδων σπουδὴ παιδιᾶς εἶναι χάριν 1 2 3 4 5

[z] ὀλυμπιονικικαῖς I^b. [a] εἴποιεν $S^b.T^b$. [b] ἢ I^b.

ἀνδράσι γενομένοις καὶ τελειωθεῖσιν. Ἀλλ' εἰ τοῦτ' ἐστὶ τοιοῦτον, τίνος ἂν ἕνεκα δέοι μανθάνειν αὐτούς, ἀλλὰ μὴ καθάπερ οἱ τῶν Περσῶν καὶ Μήδων βασιλεῖς, [c] ἄλλων αὐτὸ
6 ποιούντων μεταλαμβάνειν τῆς ἡδονῆς καὶ τῆς μαθήσεως; Καὶ γὰρ ἀναγκαῖον βέλτιον ἀπεργάζεσθαι τοὺς αὐτὸ τοῦτο πεποιημένους ἔργον καὶ τέχνην τῶν τοσοῦτον χρόνον ἐπιμελουμένων ὅσον πρὸς μάθησιν μόνον. Εἰ δὲ δεῖ τὰ τοιαῦτα διαπονεῖν αὐτούς, καὶ περὶ τὴν τῶν ὄψων πραγματείαν αὐτοὺς
7 ἂν δέοι παρασκευάζειν· ἀλλ' ἄτοπον. Τὴν δ' αὐτὴν ἀπορίαν ἔχει καὶ εἰ δύναται τὰ ἤθη βελτίω ποιεῖν· ταῦτα γὰρ τί δεῖ μανθάνειν αὐτούς, ἀλλ' οὐχ [d] ἑτέρων ἀκούοντας ὀρθῶς τε χαίρειν καὶ δύνασθαι κρίνειν; Ὥσπερ οἱ Λάκωνες· ἐκεῖνοι γὰρ οὐ μανθάνοντες ὅμως δύνανται κρίνειν ὀρθῶς, ὡς [e] φασί,
8 τὰ χρηστὰ καὶ τὰ μὴ χρηστὰ τῶν μελῶν. Ὁ δ' αὐτὸς λόγος κἂν [f] εἰ πρὸς εὐημερίαν καὶ διαγωγὴν ἐλευθέριον χρηστέον αὐτῇ· τί δεῖ μανθάνειν αὐτούς, ἀλλ' οὐχ ἑτέρων χρωμένων ἀπολαύειν; Σκοπεῖν δ' ἔξεστι τὴν ὑπόληψιν ἣν ἔχομεν περὶ τῶν θεῶν· οὐ γὰρ ὁ Ζεὺς αὐτὸς ᾄδει καὶ κιθαρίζει τοῖς ποιηταῖς, ἀλλὰ καὶ βαναύσους καλοῦμεν τοὺς τοιούτους
9 καὶ τὸ πράττειν οὐκ ἀνδρὸς μὴ μεθύοντος ἢ παίζοντος. Ἀλλ' ἴσως περὶ μὲν τούτων ὕστερον ἐπισκεπτέον, ἡ δὲ πρώτη ζήτησίς ἐστι πότερον οὐ θετέον εἰς παιδείαν [g] τὴν μουσικὴν ἢ θετέον, καὶ τί δύναται τῶν διαπορηθέντων τριῶν, πότερον παιδείαν ἢ παιδιὰν ἢ διαγωγήν. Εὐλόγως δ' εἰς πάντα τάτ-
10 τεται καὶ φαίνεται μετέχειν. Ἥ τε γὰρ παιδιὰ χάριν ἀναπαύσεώς ἐστι, τὴν δ' ἀνάπαυσιν ἀναγκαῖον ἡδεῖαν εἶναι (τῆς γὰρ διὰ τῶν πόνων λύπης ἰατρεία τίς ἐστιν)· καὶ τὴν διαγωγὴν ὁμολογουμένως δεῖ μὴ μόνον ἔχειν τὸ καλὸν ἀλλὰ καὶ τὴν ἡδονήν· τὸ γὰρ εὐδαιμονεῖν ἐξ ἀμφοτέρων τούτων ἐστίν.
11 Τὴν δὲ μουσικὴν πάντες εἶναί φαμεν τῶν ἡδίστων, καὶ ψιλὴν οὖσαν καὶ μετὰ μελῳδίας· φησὶ γοῦν καὶ Μουσαῖος εἶναι

βροτοῖς ἥδιστον ἀείδειν.

[c] ἄλλων] δι' ἄλλων $S^b.T^b$. [d] ἕτερον $S^b.T^b$. [e] φησί T^b. [f] εἴη $I^b.S^b.T^b$. [g] τὴν—παιδείαν om. I^b.

Διὸ καὶ εἰς τὰς συνουσίας καὶ διαγωγὰς εὐλόγως παραλαμβάνουσιν αὐτὴν ὡς δυναμένην εὐφραίνειν· ὥστε καὶ ἐντεῦθεν ἄν τις ὑπολάβοι παιδεύεσθαι δεῖν αὐτὴν τοὺς νεωτέρους. Ὅσα 12
γὰρ ἀβλαβῆ τῶν ἡδέων, οὐ μόνον ἁρμόττει πρὸς τὸ τέλος ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν ἀνάπαυσιν. Ἐπεὶ δ' ἐν μὲν τῷ τέλει συμβαίνει τοῖς ἀνθρώποις ὀλιγάκις γίγνεσθαι, πολλάκις δὲ ἀναπαύονται καὶ χρῶνται ταῖς παιδιαῖς οὐχ ὅσον ἐπὶ πλέον ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἡδονήν, χρήσιμον ἂν εἴη διαναπαύειν ἐν ταῖς ἀπὸ ταύτης ἡδοναῖς. Συμβέβηκε δὲ τοῖς ἀνθρώποις ποιεῖ- 13
σθαι τὰς παιδιὰς τέλος· ἔχει γὰρ ἴσως ἡδονήν τινα καὶ τὸ τέλος, ἀλλ' οὐ τὴν τυχοῦσαν· ζητοῦντες δὲ ταύτην, λαμβάνουσιν ὡς ταύτην ἐκείνην, διὰ τὸ [h] τῷ τέλει τῶν πράξεων ἔχειν [i] ὁμοίωμά τι· τό τε γὰρ τέλος οὐθενὸς τῶν ἐσομένων χάριν αἱρετόν, καὶ αἱ τοιαῦται τῶν ἡδονῶν οὐθενός εἰσι τῶν ἐσομένων ἕνεκεν, ἀλλὰ τῶν γεγονότων, οἷον πόνων καὶ λύπης. Δι' ἣν μὲν οὖν αἰτίαν ζητοῦσι τὴν εὐδαιμονίαν γίγνε- 14
σθαι διὰ τούτων τῶν ἡδονῶν, ταύτην ἄν τις εἰκότως ὑπολάβοι τὴν αἰτίαν· περὶ δὲ τοῦ κοινωνεῖν τῆς μουσικῆς, οὐ διὰ ταύτην μόνην, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ χρήσιμον εἶναι πρὸς τὰς ἀναπαύσεις, ὡς ἔοικεν. Οὐ μὴν ἀλλὰ ζητητέον μή ποτε 15
τοῦτο μὲν συμβέβηκε, τιμιωτέρα δ' αὐτῆς ἡ φύσις ἐστὶν ἢ κατὰ τὴν εἰρημένην χρείαν, καὶ δεῖ μὴ μόνον τῆς κοινῆς ἡδονῆς μετέχειν ἀπ' αὐτῆς, ἧς ἔχουσι πάντες αἴσθησιν (ἔχει γὰρ ἡ μουσικὴ τὴν ἡδονὴν φυσικήν, διὸ πάσαις ἡλικίαις καὶ πᾶσιν ἤθεσιν ἡ χρῆσις αὐτῆς ἐστὶ προσφιλής), ἀλλ' ὁρᾶν εἴ πῃ καὶ πρὸς τὸ ἦθος συντείνει καὶ πρὸς τὴν ψυχήν. Τοῦτο δ' ἂν 16
εἴη δῆλον, εἰ ποιοί τινες τὰ ἤθη γιγνόμεθα δι' αὐτῆς. Ἀλλὰ μὴν ὅτι γιγνόμεθα [k] ποιοί τινες, φανερὸν διὰ πολλῶν μὲν καὶ ἑτέρων, οὐχ ἥκιστα δὲ καὶ διὰ τῶν Ὀλύμπου μελῶν· ταῦτα γὰρ ὁμολογουμένως ποιεῖ τὰς ψυχὰς ἐνθουσιαστικάς, ὁ δ' ἐνθουσιασμὸς τοῦ περὶ τὴν ψυχὴν ἤθους πάθος ἐστίν. Ἔτι δὲ ἀκροώμενοι τῶν μιμήσεων γίγνονται πάντες συμ- 17
παθεῖς, καὶ χωρὶς τῶν ῥυθμῶν καὶ τῶν μελῶν αὐτῶν. Ἐπεὶ

[h] τῷ om. Sb. [i] ὁμοιώματα· τό Sb.Tb. [k] ποιοί—δὲ καὶ om. Sb.Tb.

δὲ συμβέβηκεν εἶναι τὴν μουσικὴν τῶν ἡδέων, τὴν δ' ἀρετὴν περὶ τὸ χαίρειν ὀρθῶς καὶ φιλεῖν καὶ μισεῖν, δεῖ δῆλον ὅτι μανθάνειν καὶ συνεθίζεσθαι μηθὲν οὕτως ὡς τὸ κρίνειν ὀρθῶς καὶ τὸ χαίρειν τοῖς ἐπιεικέσιν ἤθεσι καὶ ταῖς καλαῖς πράξε-
18 σιν. Ἔστι δ' ὁμοιώματα μάλιστα παρὰ τὰς ἀληθινὰς φύσεις ἐν τοῖς ῥυθμοῖς καὶ τοῖς μέλεσιν ὀργῆς καὶ πραότητος, ἔτι δ' ἀνδρίας καὶ σωφροσύνης καὶ πάντων τῶν ἐναντίων τούτοις καὶ τῶν ἄλλων ἠθικῶν. Δῆλον δὲ ἐκ τῶν ἔργων· μετα-
19 βάλλομεν γὰρ τὴν ψυχὴν ἀκροώμενοι τοιούτων. Ὁ δ' ἐν τοῖς ὁμοίοις ἐθισμὸς τοῦ λυπεῖσθαι καὶ χαίρειν ἐγγύς ἐστι τῷ πρὸς τὴν ἀλήθειαν τὸν αὐτὸν ἔχειν τρόπον· οἷον εἴ τις χαίρει τὴν εἰκόνα τινὸς θεώμενος μὴ δι' ἄλλην αἰτίαν ἀλλὰ διὰ τὴν μορφὴν αὐτήν, ἀναγκαῖον τούτῳ καὶ αὐτὴν ἐκείνην
20 τὴν θεωρίαν, οὗ τὴν εἰκόνα θεωρεῖ, ἡδεῖαν εἶναι. Συμβέβηκε δὲ τῶν αἰσθητῶν ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις μηδὲν ὑπάρχειν ὁμοίωμα τοῖς ἤθεσιν, οἷον ἐν τοῖς ἁπτοῖς καὶ τοῖς γευστοῖς, ἀλλ' ἐν τοῖς ὁρατοῖς ἠρέμα· σχήματα γάρ ἐστι τοιαῦτα, ἀλλ' ἐπὶ μικρόν, καὶ πάντες τῆς τοιαύτης αἰσθήσεως κοινωνοῦσιν. Ἔτι δὲ οὐκ ἔστι ταῦτα ὁμοιώματα τῶν ἠθῶν, ἀλλὰ σημεῖα μᾶλλον
21 τὰ γιγνόμενα [l]σχήματα καὶ χρώματα τῶν ἠθῶν. Καὶ ταῦτ' ἐστὶν ἐπὶ τοῦ σώματος ἐν τοῖς πάθεσιν. Οὐ μὴν ἀλλ' ὅσον διαφέρει καὶ περὶ τὴν τούτων θεωρίαν, δεῖ μὴ τὰ [m]Παύσωνος θεωρεῖν τοὺς νέους, ἀλλὰ τὰ Πολυγνώτου κἂν εἴ τις ἄλλος τῶν γραφέων ἢ τῶν ἀγαλματοποιῶν ἐστὶν ἠθικός. Ἐν δὲ
22 τοῖς μέλεσιν αὐτοῖς ἐστὶ μιμήματα τῶν ἠθῶν. Καὶ τοῦτ' ἔστι φανερόν· εὐθὺς γὰρ ἡ τῶν ἁρμονιῶν διέστηκε φύσις ὥστε ἀκούοντας ἄλλως διατίθεσθαι καὶ μὴ τὸν αὐτὸν ἔχειν τρόπον πρὸς ἑκάστην αὐτῶν, ἀλλὰ πρὸς μὲν ἐνίας ὀδυρτικωτέρως καὶ συνεστηκότως μᾶλλον, οἷον πρὸς τὴν μιξολυδιστὶ καλουμένην, πρὸς δὲ τὰς μαλακωτέρως τὴν διάνοιαν, οἷον πρὸς τὰς ἀνειμένας· μέσως δὲ καὶ καθεστηκότως μάλιστα πρὸς ἑτέραν, οἷον δοκεῖ ποιεῖν ἡ [n]δωριστὶ μόνη τῶν ἁρμονιῶν, ἐν-

[l] σχήματα om. Sb.Tb. [m] πάσωνος Ib. [n] δωριστὴ Sb.Tb.

θουσιαστικοὺς δ' ἡ [o]φρυγιστί. Ταῦτα γὰρ καλῶς λέγουσιν 23
οἱ περὶ τὴν παιδείαν ταύτην πεφιλοσοφηκότες· λαμβάνουσι
γὰρ τὰ μαρτύρια τῶν λόγων ἐξ αὐτῶν τῶν ἔργων. Τὸν
αὐτὸν γὰρ τρόπον ἔχει καὶ [p]τὰ περὶ τοὺς ῥυθμούς· οἱ μὲν
γὰρ ἦθος ἔχουσι στασιμώτερον οἱ δὲ κινητικόν, καὶ τούτων
οἱ μὲν φορτικωτέρας ἔχουσι τὰς κινήσεις οἱ δὲ ἐλευθεριω-
τέρας. [q]Ἐκ μὲν οὖν τούτων φανερὸν ὅτι δύναται ποιόν τι 24
τὸ τῆς ψυχῆς ἦθος ἡ μουσικὴ παρασκευάζειν. Εἰ δὲ τοῦτο
δύναται ποιεῖν, δῆλον ὅτι προσακτέον καὶ παιδευτέον ἐν αὐτῇ
τοὺς νέους. [q]Ἔστι δὲ ἁρμόττουσα πρὸς τὴν φύσιν τὴν 25
τηλικαύτην ἡ διδασκαλία τῆς μουσικῆς· οἱ μὲν γὰρ νέοι διὰ
τὴν ἡλικίαν ἀνήδυντον οὐδὲν ὑπομένουσιν ἑκόντες, ἡ δὲ μουσικὴ
φύσει τῶν ἡδυσμένων ἐστίν. Καί τις ἔοικε συγγένεια ταῖς
ἁρμονίαις καὶ τοῖς ῥυθμοῖς εἶναι· διὸ πολλοί φασι τῶν σοφῶν
οἱ μὲν ἁρμονίαν εἶναι τὴν ψυχήν, οἱ δ' ἔχειν ἁρμονίαν.

Πότερον δὲ δεῖ μανθάνειν αὐτοὺς ᾄδοντάς τε καὶ [r]χει- 6
ρουργοῦντας ἢ μή, καθάπερ ἠπορήθη πρότερον, νῦν λεκτέον.
Οὐκ ἄδηλον [s]δὲ ὅτι πολλὴν ἔχει διαφορὰν πρὸς τὸ γίγνε-
σθαι ποιούς τινας, ἐάν τις αὐτὸς κοινωνῇ τῶν ἔργων· ἓν γάρ
τι τῶν ἀδυνάτων ἢ χαλεπῶν ἐστὶ μὴ κοινωνήσαντας τῶν ἔρ-
γων κριτὰς γενέσθαι σπουδαίους. [v]Ἅμα δὲ καὶ δεῖ τοὺς παῖ- 2
δας ἔχειν τινὰ διατριβήν, καὶ τὴν [t]Ἀρχύτου πλαταγὴν οἴ-
εσθαι γενέσθαι καλῶς, ἣν διδόασι τοῖς παιδίοις ὅπως χρώ-
μενοι ταύτῃ μηδὲν καταγνύωσι τῶν κατὰ τὴν οἰκίαν· οὐ γὰρ
δύναται τὸ νέον ἡσυχάζειν. Αὕτη μὲν οὖν ἐστὶ τοῖς νηπίοις
ἁρμόττουσα τῶν παιδιῶν, ἡ δὲ παιδεία πλαταγὴ τοῖς μεί-
ζοσι τῶν νέων. [v]Ὅτι μὲν οὖν παιδευτέον τὴν μουσικὴν οὕτως 3
ὥστε καὶ κοινωνεῖν τῶν ἔργων, φανερὸν ἐκ τῶν τοιούτων· τὸ
δὲ πρέπον καὶ τὸ μὴ πρέπον ταῖς ἡλικίαις οὐ χαλεπὸν διο-
ρίσαι, καὶ λῦσαι πρὸς τοὺς φάσκοντας βάναυσον εἶναι τὴν
ἐπιμέλειαν. Πρῶτον μὲν γάρ, ἐπεὶ τοῦ κρίνειν χάριν μετέ- 4
χειν δεῖ τῶν ἔργων, διὰ τοῦτο χρὴ νέους μὲν ὄντας χρῆσθαι

o φρυγιστή $S^b.T^b$. p τὰ om. $S^b.T^b$. q ἔστι] ἔχει $I^b.S^b.T^b$. r χειρ-
αγωγοῦντας $S^b.T^b$. s δὴ I^b.

τοῖς ἔργοις, πρεσβυτέρους δὲ γινομένους τῶν μὲν ἔργων ἀφεῖσθαι, δύνασθαι δὲ τὰ καλὰ κρίνειν καὶ χαίρειν ὀρθῶς διὰ τὴν
5 μάθησιν τὴν γενομένην ἐν τῇ νεότητι. Περὶ δὲ τῆς ἐπιτιμήσεως ἣν τινες ἐπιτιμῶσιν ὡς ποιούσης τῆς μουσικῆς βαναύσους, οὐ χαλεπόν λῦσαι σκεψαμένους μέχρι τε πόσου τῶν ἔργων κοινωνητέον τοῖς πρὸς ἀρετὴν παιδευομένοις πολιτικήν, καὶ ποίων μελῶν καὶ ποίων ῥυθμῶν κοινωνητέον, ἔτι δὲ ἐν ποίοις ὀργάνοις τὴν μάθησιν ποιητέον· καὶ γὰρ τοῦτο δια-
6 φέρειν εἰκός. [1]Ἐν τούτοις γὰρ ἡ λύσις ἐστὶ τῆς ἐπιτιμήσεως· οὐθὲν γὰρ κωλύει τρόπους τινὰς τῆς μουσικῆς ἀπεργάζεσθαι τὸ λεχθέν. Φανερὸν τοίνυν ὅτι δεῖ τὴν μάθησιν αὐτῆς μήτε ἐμποδίζειν πρὸς τὰς ὕστερον πράξεις, μήτε τὸ σῶμα ποιεῖν βάναυσον καὶ ἄχρηστον πρὸς τὰς πολεμικὰς καὶ πολιτικὰς ἀσκήσεις, πρὸς μὲν τὰς χρήσεις ἤδη, πρὸς δὲ τὰς
7 μαθήσεις ὕστερον. Συμβαίνοι δ' ἂν περὶ τὴν μάθησιν, εἰ μήτε τὰ πρὸς τοὺς ἀγῶνας τοὺς τεχνικοὺς συντείνοντα διαπονοῖεν, μήτε τὰ θαυμάσια καὶ περιττὰ τῶν ἔργων, ἃ νῦν ἐλήλυθεν εἰς τοὺς ἀγῶνας, ἐκ δὲ τῶν ἀγώνων εἰς τὴν παι-
8 δείαν. [1]Ἀλλὰ καὶ τὰ τοιαῦτα μέχρι περ ἂν δύνωνται χαίρειν τοῖς καλοῖς μέλεσι καὶ ῥυθμοῖς, καὶ μὴ μόνον τῷ [s]κοινῷ τῆς μουσικῆς, ὥσπερ καὶ τῶν ἄλλων ἕνια ζῴων, ἔτι δὲ καὶ πλῆθος ἀνδραπόδων καὶ παιδίων. Δῆλον δὲ ἐκ τούτων καὶ ποίοις
9 ὀργάνοις χρηστέον. Οὔτε γὰρ αὐλοὺς εἰς παιδείαν ἀκτέον οὔτ' ἄλλο τεχνικὸν ὄργανον, οἷον κιθάραν κἂν εἴ τι τοιοῦτον ἕτερόν ἐστιν, ἀλλ' ὅσα ποιήσει αὐτῶν ἀκροατὰς ἀγαθοὺς ἢ τῆς μουσικῆς παιδείας ἢ τῆς ἄλλης. [1]Ἔτι δ' οὐκ ἔστιν ὁ αὐλὸς ἠθικὸν ἀλλὰ μᾶλλον ὀργιαστικόν, ὥστε πρὸς τοὺς τοιούτους αὐτῷ καιροὺς χρηστέον ἐν οἷς ἡ θεωρία κάθαρσιν
10 μᾶλλον δύναται ἢ μάθησιν. Προσθῶμεν δὲ ὅτι συμβέβηκεν ἐναντίον αὐτῷ πρὸς παιδείαν καὶ τὸ κωλύειν τῷ λόγῳ χρῆσθαι τὴν αὔλησιν. Διὸ καλῶς ἀπεδοκίμασαν αὐτοῦ οἱ πρότερον τὴν χρῆσιν ἐκ τῶν νέων καὶ τῶν ἐλευθέρων, καίπερ
11 χρησάμενοι τὸ πρῶτον αὐτῷ. Σχολαστικώτεροι γὰρ γιγνό-

[s] κοινωνῶ Ib.Sb.Tb.

μενοι διὰ τὰς εὐπορίας καὶ μεγαλοψυχότεροι [t] πρὸς ἀρετήν, ἔτι τε πρότερον καὶ μετὰ τὰ Μηδικὰ φρονηματισθέντες ἐκ τῶν ἔργων, πάσης [v] ἥπτοντο μαθήσεως, οὐδὲν διακρίνοντες ἀλλ' ἐπιζητοῦντες. Διὸ καὶ τὴν αὐλητικὴν ἤγαγον πρὸς τὰς μαθήσεις. Καὶ γὰρ ἐν Λακεδαίμονί τις χορηγὸς αὐτὸς 12
ηὔλησε τῷ χορῷ, καὶ περὶ [1] Ἀθήνας οὕτως ἐπεχωρίασεν ὥστε σχεδὸν οἱ πολλοὶ τῶν ἐλευθέρων μετεῖχον αὐτῆς· δῆλον δὲ ἐκ τοῦ πίνακος ὃν ἀνέθηκε Θράσιππος [1] Ἐκφαντίδῃ χορηγήσας. [v] Ὕστερον δ' ἀπεδοκιμάσθη διὰ τῆς πείρας αὐτῆς, βέλτιον δυναμένων κρίνειν τὸ πρὸς ἀρετὴν καὶ τὸ μὴ πρὸς ἀρετὴν συντεῖνον. [t] Ὁμοίως δὲ καὶ πολλὰ τῶν ὀργάνων τῶν ἀρχαίων, 13
οἷον [w] πηκτίδες καὶ βάρβιτοι καὶ τὰ πρὸς ἡδονὴν συντείνοντα τοῖς ἀκούουσι τῶν χρωμένων, ἑπτάγωνα καὶ τρίγωνα καὶ σαμβῦκαι, καὶ πάντα τὰ δεόμενα χειρουργικῆς ἐπιστήμης. Εὐλόγως δ' ἔχει καὶ τὸ περὶ τῶν αὐλῶν ὑπὸ τῶν ἀρχαίων μεμυθολογημένον· φασὶ γὰρ δὴ τὴν [1] Ἀθηνᾶν εὑροῦσαν ἀποβαλεῖν τοὺς αὐλούς. Οὐ κακῶς μὲν οὖν ἔχει φάναι καὶ διὰ 14
τὴν ἀσχημοσύνην τοῦ προσώπου τοῦτο ποιῆσαι δυσχεράνασαν τὴν [x] θεόν· οὐ μὴν ἀλλὰ μᾶλλον εἰκὸς ὅτι πρὸς τὴν διάνοιαν οὐθέν ἐστι ἡ παιδεία τῆς αὐλήσεως· τῇ δὲ [1] Ἀθηνᾷ τὴν ἐπιστήμην περιτίθεμεν καὶ τὴν τέχνην. [1] Ἐπεὶ δὲ τῶν 15
τε ὀργάνων καὶ τῆς ἐργασίας ἀποδοκιμάζομεν τὴν τεχνικὴν παιδείαν, τεχνικὴν δὲ τίθεμεν τὴν πρὸς τοὺς ἀγῶνας· ἐν ταύτῃ γὰρ ὁ πράττων οὐ τῆς αὐτοῦ μεταχειρίζεται χάριν ἀρετῆς, ἀλλὰ τῆς τῶν ἀκουόντων ἡδονῆς, καὶ ταύτης φορτικῆς. Διόπερ οὐ τῶν ἐλευθέρων κρίνομεν εἶναι τὴν ἐργασίαν, ἀλλὰ θητικωτέραν. Καὶ βαναύσους δὴ συμβαίνει γί- 16
γνεσθαι· πονηρὸς γὰρ ὁ σκοπὸς πρὸς ὃν ποιοῦνται τὸ τέλος. [t] Ὁ γὰρ θεατὴς φορτικὸς ὢν μεταβάλλειν εἴωθε τὴν μουσικήν, ὥστε καὶ τοὺς τεχνίτας τοὺς πρὸς αὐτὸν μελετῶντας αὐτούς τε ποιούς τινας ποιεῖ καὶ τὰ σώματα διὰ τὰς κινήσεις.

Σκεπτέον δ' ἔτι περί τε τὰς ἁρμονίας καὶ τοὺς ῥυθμούς, 7

[t] πρὸς] πρὸς τὴν Ib. [v] ἥττοντο Sb. [w] πυκτίδες Ib. [x] θεάν Sb.Tb.

καὶ πρὸς παιδείαν πότερον πάσαις χρηστέον ταῖς ἁρμονίαις
y καὶ πᾶσι τοῖς ῥυθμοῖς ἢ διαιρετέον, ἔπειτα τοῖς πρὸς παι-
δείαν διαπονοῦσι πότερον τὸν αὐτὸν διορισμὸν θήσομεν ἢ
τρίτον δεῖ τινὰ ἕτερον, ἐπειδὴ τὴν μὲν μουσικὴν ὁρῶμεν διὰ
μελοποιίας καὶ ῥυθμῶν οὖσαν, τούτων δ' ἑκάτερον οὐ δεῖ λε-
ληθέναι τίνα z ἔχει δύναμιν πρὸς παιδείαν, καὶ πότερον
a προαιρετέον μᾶλλον τὴν εὐμελῆ μουσικὴν ἢ τὴν εὔρυθμον.
2 Νομίσαντες οὖν πολλὰ καλῶς λέγειν περὶ τούτων τῶν τε
νῦν μουσικῶν ἐνίους καὶ τῶν ἐκ φιλοσοφίας ὅσοι τυγχάνουσιν
ἐμπείρως ἔχοντες τῆς περὶ τὴν μουσικὴν παιδείας, τὴν μὲν
καθ' ἕκαστον ἀκριβολογίαν ἀποδώσομεν ζητεῖν τοῖς βουλο-
μένοις παρ' ἐκείνων, νῦν δὲ νομικῶς b διέλωμεν, τοὺς τύπους
3 μόνον εἰπόντες περὶ αὐτῶν. Ἐπεὶ δὲ τὴν διαίρεσιν ἀποδε-
χόμεθα τῶν μελῶν ὡς διαιροῦσί τινες τῶν ἐν φιλοσοφίᾳ,
τὰ μὲν ἠθικὰ τὰ δὲ πρακτικὰ τὰ δ' ἐνθουσιαστικὰ τιθέντες,
καὶ τῶν ἁρμονιῶν τὴν φύσιν πρὸς ἕκαστα τούτων οἰκείαν
ἄλλην πρὸς ἄλλο μέρος τιθέασι, φαμὲν δ' οὐ μιᾶς ἕνεκεν
ὠφελείας τῇ μουσικῇ χρῆσθαι δεῖν ἀλλὰ καὶ πλειόνων χά-
ριν (c καὶ γὰρ παιδείας ἕνεκεν καὶ καθάρσεως—τί δὲ λέ-
γομεν τὴν κάθαρσιν, νῦν μὲν ἁπλῶς, πάλιν δ' ἐν τοῖς περὶ
ποιητικῆς ἐροῦμεν σαφέστερον—, τρίτον δὲ πρὸς διαγωγήν,
πρὸς ἄνεσίν τε καὶ πρὸς τὴν τῆς συντονίας ἀνάπαυσιν), φα-
νερὸν ὅτι χρηστέον μὲν πάσαις ταῖς ἁρμονίαις, οὐ τὸν αὐτὸν
δὲ τρόπον πάσαις χρηστέον, ἀλλὰ πρὸς μὲν τὴν παιδείαν
ταῖς ἠθικωτάταις, πρὸς δὲ ἀκρόασιν ἑτέρων χειρουργούντων
4 καὶ ταῖς πρακτικαῖς καὶ ταῖς ἐνθουσιαστικαῖς. Ὁ γὰρ περὶ
ἐνίας συμβαίνει πάθος ψυχὰς ἰσχυρῶς, τοῦτο ἐν πάσαις
ὑπάρχει, τῷ δὲ ἧττον διαφέρει καὶ τῷ μᾶλλον, οἷον ἔλεος
καὶ φόβος, ἔτι δ' ἐνθουσιασμός. Καὶ γὰρ ὑπὸ ταύτης τῆς
κινήσεως κατακώχιμοί τινές εἰσιν· ἐκ d δὲ τῶν ἱερῶν μελῶν
ὁρῶμεν τούτους, ὅταν χρήσωνται τοῖς ἐξοργιάζουσι τὴν

y καὶ πᾶσι τοῖς ῥυθμοῖς om. $S^b.T^b.$ z δύναμιν ἔχει $I^b.$ a προαι-
ρετὸν $T^b.$ b διέλομεν $S^b.T^b.$ c καὶ γὰρ καὶ παιδιᾶς $I^b.$ d τῶν δὲ
$I^b.S^b.T^b.$

ψυχὴν μέλεσι, [e] καθισταμένους ὥσπερ ἰατρείας τυχόντας καὶ καθάρσεως. Ταὐτὸ δὴ τοῦτο ἀναγκαῖον πάσχειν καὶ τοὺς 5
ἐλεήμονας καὶ τοὺς φοβητικοὺς καὶ τοὺς ὅλως παθητικούς, τοὺς δ' ἄλλους καθ' ὅσον ἐπιβάλλει τῶν τοιούτων ἑκάστῳ, καὶ πᾶσι γίγνεσθαί τινα κάθαρσιν καὶ κουφίζεσθαι μεθ' ἡδονῆς. [f] Ὁμοίως δὲ καὶ τὰ μέλη τὰ καθαρτικὰ παρέχει [f] χαρὰν ἀβλαβῆ τοῖς ἀνθρώποις. Διὸ ταῖς μὲν τοιαύταις 6
ἁρμονίαις καὶ τοῖς τοιούτοις μέλεσι [g] θετέον τοὺς τὴν [h] θεατρικὴν μουσικὴν μεταχειριζομένους ἀγωνιστάς. [i] Ἐπεὶ δ' ὁ θεατὴς διττός, ὁ μὲν ἐλεύθερος καὶ πεπαιδευμένος, ὁ δὲ φορτικὸς ἐκ βαναύσων καὶ θητῶν καὶ ἄλλων τοιούτων συγκείμενος, ἀποδοτέον ἀγῶνας καὶ θεωρίας καὶ τοῖς τοιούτοις πρὸς ἀνάπαυσιν. Εἰσὶ δ' ὥσπερ αὐτῶν αἱ ψυχαὶ παρε- 7
στραμμέναι τῆς κατὰ φύσιν ἕξεως, οὕτω καὶ τῶν ἁρμονιῶν παρεκβάσεις εἰσὶ καὶ τῶν μελῶν τὰ σύντονα καὶ [i] παρακεχρωσμένα. Ποιεῖ δὲ τὴν ἡδονὴν ἑκάστοις τὸ κατὰ φύσιν οἰκεῖον. Διόπερ ἀποδοτέον ἐξουσίαν τοῖς ἀγωνιζομένοις πρὸς τὸν θεατὴν τὸν τοιοῦτον τοιούτῳ τινὶ χρῆσθαι τῷ γένει τῆς μουσικῆς. Πρὸς δὲ [k] παιδείαν, ὥσπερ εἴρηται, τοῖς ἠθικοῖς 8
τῶν μελῶν χρηστέον καὶ ταῖς ἁρμονίαις ταῖς τοιαύταις. Τοιαύτη δ' ἡ δωριστί, καθάπερ εἴπομεν πρότερον· δέχεσθαι δὲ δεῖ κἄν τινα ἄλλην ἡμῖν δοκιμάζωσιν οἱ κοινωνοὶ τῆς ἐν φιλοσοφίᾳ διατριβῆς καὶ τῆς περὶ τὴν μουσικὴν παιδείας. [l] Ὁ δ' ἐν τῇ πολιτείᾳ Σωκράτης οὐ καλῶς τὴν φρυγιστὶ μό- 9
νην καταλείπει μετὰ τῆς δωριστί, καὶ ταῦτα ἀποδοκιμάσας τῶν ὀργάνων τὸν αὐλόν. [l] Ἔχει γὰρ τὴν αὐτὴν δύναμιν ἡ φρυγιστὶ τῶν ἁρμονιῶν ἥνπερ αὐλὸς ἐν τοῖς ὀργάνοις· ἄμφω γὰρ ὀργιαστικὰ καὶ παθητικά. Δηλοῖ δ' ἡ ποίησις· πᾶσα 10
γὰρ [l] βακχεία καὶ πᾶσα ἡ τοιαύτη κίνησις μάλιστα τῶν ὀργάνων ἐστὶν ἐν τοῖς αὐλοῖς, τῶν δ' ἁρμονιῶν ἐν τοῖς φρυγιστὶ μέλεσι λαμβάνει ταῦτα τὸ πρέπον, οἷον ὁ διθύραμβος

[e] καθισταμένας I[b]. [f] χώραν corr. I[b]. [g] θεατέον πρὸς τὴν S[b].T[b]. [h] θεατρικὴν om. I[b]. [i] παρακεχωρημένα I[b]. [k] παιδιὰν I[b]. [l] βραχεῖα T[b].

11 ὁμολογουμένως εἶναι δοκεῖ Φρύγιον. Καὶ τούτου πολλὰ παραδείγματα λέγουσιν οἱ περὶ τὴν σύνεσιν ταύτην ἄλλα τε, καὶ διότι Φιλόξενος ἐγχειρήσας ἐν τῇ δωριστὶ ποιῆσαι διθύραμβον τοὺς μύθους οὐχ οἷός τ' ἦν, ἀλλ' ὑπὸ τῆς φύσεως αὐτῆς ἐξέπεσεν εἰς τὴν φρυγιστὶ [m] τὴν προσήκουσαν ἁρ-
12 μονίαν πάλιν. Περὶ δὲ τῆς δωριστὶ πάντες ὁμολογοῦσιν ὡς στασιμωτάτης οὔσης καὶ μάλιστ' ἦθος ἐχούσης ἀνδρεῖον. [v]Ἔτι δὲ ἐπεὶ τὸ μέσον μὲν τῶν ὑπερβολῶν ἐπαινοῦμεν καὶ χρῆναι διώκειν φαμέν, ἡ δὲ δωριστὶ ταύτην ἔχει τὴν φύσιν πρὸς τὰς ἄλλας ἁρμονίας, φανερὸν ὅτι τὰ Δώρια μέλη πρέ-
13 πει παιδεύεσθαι μᾶλλον τοῖς νεωτέροις. Εἰσὶ δὲ δύο σκοποί, τό τε δυνατὸν καὶ τὸ πρέπον· καὶ γὰρ τὰ δυνατὰ δεῖ μεταχειρίζεσθαι μᾶλλον καὶ τὰ πρέποντα [n] ἑκάστοις· [o] ἔστι δὲ καὶ ταῦτα ὡρισμένα ταῖς ἡλικίαις, οἷον τοῖς ἀπειρηκόσι διὰ [p] χρόνον οὐ ῥᾴδιον ᾄδειν τὰς συντόνους ἁρμονίας, ἀλλὰ τὰς
14 ἀνειμένας ἡ φύσις ὑποβάλλει τοῖς τηλικούτοις. Διὸ καλῶς ἐπιτιμῶσι καὶ τοῦτο Σωκράτει τῶν περὶ τὴν μουσικήν τινες, ὅτι τὰς ἀνειμένας ἁρμονίας ἀποδοκιμάσειεν εἰς τὴν παιδείαν, ὡς μεθυστικὰς λαμβάνων αὐτάς, οὐ κατὰ τὴν τῆς μέθης δύναμιν (βακχευτικὸν γὰρ ἥ γε μέθη ποιεῖ μᾶλλον) ἀλλ' ἀπειρηκυίας. [v]Ὥστε καὶ πρὸς τὴν ἐσομένην ἡλικίαν, τὴν τῶν πρεσβυτέρων, δεῖ καὶ τῶν τοιούτων ἁρμονιῶν ἅπτεσθαι καὶ τῶν
15 μελῶν τῶν τοιούτων. [v]Ἔτι δ' εἴ τίς ἐστι τοιαύτη τῶν ἁρμονιῶν ἣ πρέπει τῇ τῶν παίδων ἡλικίᾳ διὰ τὸ δύνασθαι κόσμον τ' ἔχειν ἅμα καὶ [q] παιδείαν, οἷον ἡ λυδιστὶ φαίνεται πεπονθέναι μάλιστα τῶν ἁρμονιῶν, δῆλον [r] ὅτι τούτους ὅρους τρεῖς ποιητέον εἰς τὴν παιδείαν, τό [s] τε μέσον καὶ τὸ δυνατὸν καὶ τὸ πρέπον.

[m] τὴν προσήκουσαν—τῆς δωριστὶ om. I[b]. [n] ἑκάστους I[b]. [o] ἔτι T[b]. [p] χρόνου I[b]. [q] παιδείαν] διάνοιαν corr. ab eadem manu I[b]. [r] ὅτι τρεῖς τούτους ποιητέον εἰς τὴν παιδιάν I[b]. [s] τε om. S[b].

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ

ΠΟΛΙΤΕΙΩΝ

ΤΑ ΣΩΖΟΜΕΝΑ.

ARISTOTELIS

RERUMPUBLICARUM

RELIQUIÆ.

COLLEGIT, ILLUSTRAVIT

ATQUE

PROLEGOMENA

ADDIDIT

CAROLUS FRIDERICUS NEUMANN.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

PROLEGOMENA.

PARS PRIOR.

VARIUM est hominum ingenium variaque natura. Alter, qui viderit, quam parva sit terra, qui cognoverit, quid sit æternum, qui cœlum, hæc deorum regna, perspexerit, nihil præclarum putet in rebus humanis, nihil diuturnum, nihil gloriosum. Alter vero, qui eas artes, quibus homines et civitates moderari assolent, præclarissimum esse sapientiæ munus maximumque putaverit virtutis vel documentum vel officium, illuderit fortasse eum, qui

> Astrologorum signa in cœlo quid sit observat: Jovis
> Cum capra aut nepa, aut exoritur nomen aliquod beluarum.

At sapienter a natura varietas hæc provisa est. Qui tandem fieri potuisset, quin perpetuæ iis inessent in civitatibus seditiones, ad quas quispiam adire cuperet? Attamen nihil est ex omnibus rebus humanis præclarius aut præstantius quam de republica bene mereri, civitati et securitatem et opulentiam præstare; quibus deletis, et is, qui præstantissimum esse regnum omnia humana despicere et sapientia inferiora ducere putaverit, sine animi perturbatione divinis hisce disciplinis se minime dare potuerit; optimus quisque ideo rapitur ad generis humani opes augendas, studetque consiliis et laboribus tutiorem et opulentiorem hominum vitam in civitate, æqualium tantum conjunctione existentem, reddere.

Sociale esse animal hominem et societatem ab ipsa natura institutum esse, neutiquam nova est recentiorum philosophorum sententia, ut quidam, horum solum libellis versati, autumare fortasse voluerint; etenim a Stagirite aliisque Græciæ sapientibus luculento modo jam enunciata est hæc sententia. Legitur vero apud illum in politicis: *ὅτι τῶν φύσει ἡ πόλις ἐστὶ, καὶ ὅτι ἄνθρωπος φύσει πολιτικὸν ζῶον· καὶ ὁ ἄπολις διὰ φύσιν καὶ οὐ*

διὰ τύχην ἤτοι φαῦλός ἐστιν, ἢ κρείττων ἢ ἄνθρωπος[a]; ubique igitur terrarum homines, ibi quoque inter sese conjuncti et conglobati quasi inveniuntur.

Prima est maris feminæque naturalis societas, ex qua familia oritur, quarum plures rempublicam constituunt, cujus αὐτάρκεια, ut Aristotelis utar verbo, necessarium est fundamentum. *Civitas autem similium hominum communio quædam est, vitæ optimæ causa constituta*[b], quæ quidem fieri non potest, nisi οἰκίων πλῆθος καὶ χώρας καὶ κτημάτων, αὔταρκες πρὸς τὸ εὖ ζῆν[c] adsit, nam *omnia suppetere et nihil desiderari*, hoc demum est et viribus et natura esse instructissimum; hæc demum genuina est αὐτάρκεια[d]. Diversis vero et animi et corporis facultatibus et moribus et religionibus diversa sit felicitas—diversa igitur civitas; omnes tamen homines eodem regimine moderari, umbraticorum solum nostra ætate doctorum insana est sententia[e], neque saniora sunt politicorum quorundam placita, quibus omnia æterna et immutabilia ponuntur.

Peculiaris est igitur natura, forma et finis cujusque civitatis[f], et sunt miri orbes et quasi circuitus in rebus publicis commutationum et vicissitudinum; quæ naturales quasi civitatis mutationes a veteribus jam vario modo descriptæ sunt; Plato, Aristoteles, Polybius, Cicero et suo more gravibus ac ponderosis quibusdam verbis Tacitus in harum rerum explicatione enisi sunt. Sed proh dolor! hæc philosophorum historicorumque disputata ad minimam tantum orbis terrarum partem pertinent. Asia enim, generis humani incunabula, dominorum tantum mutationes et horrendas cædes experta est; certe eundem semper cursum teneret, nisi Britannorum mirandum imperium femineos et imbecilles homines robore et

[a] Pol. I. 1. 9. III. 4. 2. Cicero de Republ. I. 25. Hume origine of government ess. V. Omnibus fere politicis et philosophis usque ad novissimum Hegelium hæc placuit ratio; immo Hobbesius, cujus fallaces *leges naturæ fundamentales* satis notæ sunt, profitetur; *homines alterum alterius congressum natura cogente appetere.* De Cive I. 1. annotatio.

[b] Pol. VII. 7. 2. III. 5. 14.

[c] Pol. III. 9. VII. 4. 7. Eadem legas apud Platon. Pol. III. 387. d.

[d] Pol. VII. 5. initio. Qua de causa rex apud Græcos etiam αὐτάρκης nominatur. Stob. Serm. 46. 335. l. 48.

[e] Pol. VII. 7. 3. Τοῦτ' (varia felicitas) αἴτιον τοῦ γίγνεσθαι πόλεως εἴδη καὶ διαφορὰς, καὶ πολιτείας πλείους.

[f] Quæ ἤθος ab Aristotele (Pol. VII. initio,) *principe* a Montesquieu dicta sunt. Luminosa est hac de re disputatio in opere inscripto: Commentaires sur l'esprit des loix par Destutt de Tracy.

animo, litteris artibusque Europæorum imbueret, quibus tandem miras religionum, morum regiminumque mutationes enasci necesse est. Hac in terra multisque orbis terrarum partibus, non umquam *respublica*, id est *populi res*, vel quod vere et acute Britanni *commonwealth* vocant[g], exstitit, hæc terra non umquam non, nisi sub unius imperio fuit, cujus animo, nutu et consilio omnia gesta, omnia perpetrata sunt. Quorum teterrimorum principum (quibus, ut Ennius ait, nulla sancta societas nec fides) subditis pœnæ metu, ad abjectum suum statum ameliorandum et felicitatem augendam, ne cogitandi quidem data est facultas, neque minimum reipublicæ scientiæ vestigium, neque minima politicarum disputationum signa reperta sunt[h]. Putida vero et horrenda symbola, lepida figmenta, quibus animi belle pulsentur, non frustra quæras in eorum litteris; et lapis et arbor, et flumen et animal sentiunt sæpiusque ea enunciant, quæ miser ipse et prostratus numquam proferre potuerit. Fabularum apologorumque inveniendorum non minima causa. Multo aliter omnium artium mater, Græcia;—quæ tandem est ars quam Græci homines non excoluerint? quas leges, quæ instituta, etsi ad eorum regulam civitates vitam non ducebant, Græci philosophi non excogitaverint? Quæ sunt reipublicæ præcepta, quæ summi Græciæ sapientissimique viri in scriptis non reliquerint? Vigeant igitur in sempiternum Grajæ Musæ, vigeat in sempiternum Græciæ doctrina et numquam fabulosæ Indiæ commenta et immanes narratiunculæ, quæ, ut quisque non plane ineruditus facillime intelliget, illiberali quorundam nostræ ætatis hominum animo magis arrident, Græcas litteras de loco dejiciant;

Vos exemplaria Græca
Nocturna versate manu, versate diurna.

Immo beatissima et fœcundissima illa Græcia[i] non galeata e Jovis capite desiliit:

Ἦν χρόνος, ἡνίκα φῶτες ἀπ' ἀλλήλων βίον εἶχον
Σαρκοδακῆ· κρείσσων δὲ τὸν ἥττονα φῶτα δαΐζε[k].

[g] Respublicæ autem ab Heerenio in opere "Ideen" inscripto ex Arriano recentioribusque indicatæ non tanti fuerant, ut hominum ingenium moresque mutaverint.

[h] Malcolm the history of Persia I. 275, seq. Persæ numquam ea, quæ apud Herodotum III. 80 seq. leguntur, animo evolverunt. Heeren Ideen I. 465.

[i] Quæ ad terræ situm pertinent, fuse ab Anonymo in Vita Pythagoræ apud Photium tractata sunt. Jamblich. Vit. Pythag. ed. Kiessl. II. 118.

[k] Orphica 378. ed. Gessn.

Etsi enim vera videatur sapientissimorum sententia: *legem neque hominum ingeniis excogitatam, nec scitum aliquod esse populorum, sed æternum quiddam, mentem sapientis rationemque*, attamen disciplina, doctrina experientiaque ad motus animi perturbationesque cohibendos genus humanum educatur maxime est necesse; antiquissima vero est moderatrix mentis humanæ et cultrix poesis; antiquissimum enim est et novissimum quoque cujusque adolescentis fœtus. Quippe quod ceterarum rerum studia, doctrina tantum, præceptis, arte diuturnoque tempore crescunt; poesis vero, antiquissimis temporibus cum Musica arctissime conjuncta [l], natura ipsa valet, genuinis mentis viribus excitatur et quasi divino quodam spiritu afflatur; sunt sancti igitur poetæ, ut Ennii utar verbo, aut si mavis Hierophantes. Orpheus, Olenus, Melampus, Thamyris (Iliad. II. 395—600.) aliique, qui duros, agrestes inhumanosque Græciæ incolas in meliorem vitam, ad meliores mores et comptiores extulerunt (Musicæ contemptio Cynæthenses Arcadum homines feros et incultos reddidit [m]), diu quidem ante Homerum vel si mavis scholam Homericam illustres exstiterunt. Sicuti ex immensa horrendæ belluæ fauce, Scandinaviæ incolarum fabulis universus mundus ortus est, sic e poesi variæ doctrinæ diversæque artes originem duxerunt, et barbaris adhuc gentibus disciplinæ loco cujusvis generis, historiæ præsertim habita est [n], —sic *honor et nomen*, ut ille ait, *divinis vatibus atque carminibus venit* [o]. Inter quos, sicut pater divum hominumque inter reliquos Olympi incolas, Homerus longe eminuit fama atque auctoritate; adeo ut ab eo Græciam eruditam esse dicerent, eumque edisci juberent ad res humanas sapienter moderandas, omnemque vitam ex ejus præceptis temperandam [p]. Quin adeo Homeri catalogum navium ex Iliados secundo libro pueri, qui in

l "Quis ignorat musicen jam illis "antiquis temporibus non studii modo, "verum etiam venerationis habuisse, ut "iidem musici, et vates et sapientes ju- "dicarentur?" Quintiliani Inst. Orat. I. 17. A. Manutius ad Ciceron. Tusc. Disput. initio. Pulcherrimus de indole hominum est locus Plotini, quem adscripsit Nicephorus in Scholiis ad Synesium, p. 396. C. seq. ed. Petavii.

m Plut. de Mus. §. 26. Arist. Pol. VIII. 2. 2. VIII. 4. Polyb. IV. 20. Etiam seriore ætate musica maximi fuit momenti apud Græcos. Cicero de Legg. II. 15. Marx ad Ephori fragm. 89.

n Jacob Grimm, Gedanken über Mythos, Epos und Geschichte, in opere inscripto Deutsches Museum t. III. 53. Jos. Hammer in Ephemerid. Vienens. (Wiener Jahrbücher) 1819. 30.

o Horat. A. P. v. 400, 401.

p Plat. Pol. X. 606. e. 598. c.

scholis docebantur, ut memoriter recitarent, lege lata sanxisse nonnulli ex Græcis dicuntur, quia ex eo variis in civitatibus jus honoresque populorum probari solerent [q].

Præterea, cui non animus formidine divum
Contrahitur? cui non conrepunt membra pavore,
Fulminis horribili cum plaga torrida Tellus
Contremit, et magnum percurrunt Murmura cœlum [r]?

Homines igitur poetarum cantilenis emolliti, de majoribus, de deorum natura, de creatione universi, de lunæ passionibus, eorumque quæ circa solem et stellas fiunt inquisiverunt [s] et ab ipsis inventa vel excogitata pulcris horrendisque fabulis poetico more depictis investiverunt; qui Physici, id est speculatores et venatores naturæ, nominantur.

His æquales et jam antea multi prout singulis civitatibus, exstiterunt, qui *condere cœperint urbeis et pecudes et agros divisere*, qui consilio atque auctoritate urbibus præessent, qui publico jure et moribus civitates constituerent omnesque cives legum imperio pœnæ metu coercerent. Ab antiquissimis igitur populis legumlatores urbiumque conditores, qua dei ipsi habiti [t], qua ut Minos, Theseus, Lycurgus, Zaleucus, Charondas, Romulus multique reges propter beneficentiam electi [u], deorum honore affecti sunt. Postea alii exorti sunt, qui ad vitam emendandam, ad consilia excogitanda pro variis hominum vicissitudinibus enixe se dederunt, atque, ut ille ait, *ῥήμασι βραχέσι ἀξιομνημονεύτοις, ἑκάστῳ εἰρημένοις* [x], moralia præcepta civibus condonaverunt; habes igitur poetas gnomicos, quorum princeps Hesiodus, et qui vulgo immerito quidem septem sapientes dicuntur, quos omnes pæne video, ut Tullii utar verbis, in media republica versatos esse [y].

Mansisset fortasse eadem voluntas in regum posteris, si regum similitudo permansisset, sed cum rex injustus esse cœpe-

q Eustath. ad Iliad. B. p. m. 199. Plura de Homeri auctoritate et fama collegerunt Interpp. ad Ælian, V. H. XIII. 22. 38. Heyne ad Iliad. IV. 288. Lycurgus etiam quod *τὸ πολιτικὸν καὶ παιδευτικὸν* in carminibus Homericis vidit, ea Spartam retulit. Plut. Lyc. IV.

r Lucret. de rer. nat. V. 1217.

s Aristot. Metaph. I. 2. t. II. 485. D. ed. Casaub. Attamen de aliis etiam rebus disputaverunt, sed omnibus *τοῦ φυσικοῦ* nomen imposuerunt. Sext. Emp. adv. Logicos 107. s. 27. Diog. Laert. IX. 12. 15.

t Nemesii de nat. hom. 316. ed. Matth.

u Pol. V. 8. 2.

x Protag. 343. a.

y De Rep. I. 7. ibiq. Maji adnot.

rit, periit modo popularium modo optimatum (qui temporum intervallo poetarum cantilenis et philosophorum lucubrationibus exculti sunt) seditionibus; atque civitates:

Ἐλευθερίᾳ ἀφίκοντο θύσουσαί ποτε,
ὅτε τῶν φόρων ἐγένοντ' ἐλεύθεραι σχεδόν.
κἄπειτ' ἀπ' ἐκείνης τῆς θυσίας διέφθορεν
αὐτὰς ξενίζουσ' ἡμέραν ἐξ ἡμέρας,
ἀβουλία κατέχουσα πολὺν ἤδη χρόνον.
γυναῖκε δ' αὐτὰς δύω ἐταράττετόν τινε
ἀεὶ συνοῦσαι, δημοκρατία θατέρᾳ
ὄνομ' ἐστὶ, τῇ δ' ἀριστοκρατία θατέρᾳ [z].

Teterrimis his seditionibus et sævis bellis civilibus multifaria medicina, sed frustra proh dolor! adhibita est; maxima harum perturbationum causa videtur fuisse, quod libertatem perperam definierunt veteres [a]: *libertas* enim *civilis* (*bürgerliche Freiheit*), de qua tam multa nostris temporibus disputantur, universæ antiquitati plane est incognita, illi libertatis nomine *politicam* illam *libertatem* (*souveräne Freiheit*) intelligunt, quam Cicero his verbis designat, dicens: *Nulla alia in civitate, nisi in qua populi potestas summa est, ullum domicilium libertas habet* [b]. His adde nullum, si Lyciorum fortasse excipias rempublicam, electarum concionum (*Landstände*, *Repräsentativ-System*) vestigium repertum esse [c] (Aristoteli ipsi civis est qui nunc regit, nunc regitur [d]). Omnes vero cives in concione congregati a demagogis, horrendis illis antiquarum civitatum corruptoribus [e], commoti, nunc his nunc illis sensum adhi-

z Heniochi fragm. apud Stobæum S. 41. 241.

a Pol. V. 7. 22. αἴτιον δὲ τούτου, ὅτι κακῶς ὁρίζονται τὸ ἐλεύθερον. Tittmann Darstellung der griechischen Staatsverfassungen initio.

b De republ. I. 31.

c De Lycia Strabo XIV. 3. Hoc loco Gillies, Aristotle's Ethics and Politics t. II. 64—66. demonstrare conatus est: jam apud antiquos, *status imperii* vel *ordines provinciales*, ut mediæ ætatis denominatione utar, exstitisse, sed male mea quidem sententia; obscuram vero illis fuisse hujusce regiminis notionem equidem non negaverim. Coraji doctissima Prolegomena ad Aristotelem ρε. Etiam Montesquieu Lyciorum rempublicam maximis effert laudibus. Esprit des Lois IX. 3. Qui vero, de Tracy Comment. über d. Geist der Ges. 39. vers. germ. *constitutionem repræsentativam*, sit venia verbo barbarico, etiam Montesquieu temporibus ignotam fuisse dicere potuerit, equidem non possum percipere.

d Pol. III. 1. 4. Πολίτης δὲ ἁπλῶς οὐδενὶ τῶν ἄλλων ὁρίζεται μᾶλλον ἢ τῷ μετέχειν κρίσεως καὶ ἀρχῆς. III. 2. 7. III. 7. 13.

e Conf. Aristotelis loca Pol. V. 4. 4. V. 7. 19. V. 9. 6. VI. 2. 9. et quæ recentiores Kortüm, Tittmann, Passow, Drummann et Poppo (in II. t. ed. Thucyd.) de iis disputaverunt.

buerunt et, animis perturbatis, excitatis quasi fluctibus ac tempestatibus jactati sunt.

Antiquissimis jam temporibus Cereris aliorumque deorum mysteria, occulta sacra ad homines excolendos et educandos eorumque mores emendandos instituta esse videntur. Quæ excelsissimi quique viri imitati, ad seditiones in civitatibus amovendas et sanam libertatem restituendam arcana disciplina et occultis placitis sese conjunxerunt: inter hos maxime eminet Samius ille Cometes, Pythagoras; cujusvis vero Pythagoras fuerit patriæ, cujusvis italicæ philosophiæ originem statueris, utique ut genuinum Doriensium fœtus [f], petulantibus sophistarum Atheniensium visis, fucatis et impiis Ionum fabulis opposita est Pythagoræorum doctrina. Nam neque nobilitate, neque mundi harmonia, neque numerorum systemate Græciam, quæ Magna dicta est, universam in potestate tenuit, et quamdiu ipse florebat quietam et felicem reddidit [g], sed gravissima illa Doriensium rerum civilium prudentia, quam Græci *φρόνησιν* dicunt, præstantissimis nempe privatim et publice institutis artibusque. Quæcunque de anima cœlestiumque rationibus Pythagoræi suaserint perobscura et tenebris obvoluta sunt, sed universam Pythagoræ disciplinam ad cultum flagitiosum et corruptum emendandum, ad mores vitiosos sanandos enisam esse, inter omnes, leviter tantum historiæ philosophiæ tinctos, satis constat. *Κενὸς ἐκείνου φιλοσόφου λόγος*, illius verba sunt aurea in fragmento a Stobæo servato [h], *ὑφ' οὗ μηδὲν ἀνθρώπου πάθος θεραπεύεται, ὥσπερ γὰρ ἰατρικῆς οὐκ ὄφελος μὴ τὰς νόσους ἐκβαλλούσης ἀπὸ τῶν σωμάτων, οὕτως οὐδὲ φιλοσοφίας, εἰ μὴ τὸ τῆς ψυχῆς κακὸν ἐκβάλλει*, et merito quidem, ni fallor, ante Socratem philosophiam a Pythagora jam a cœlo devocatam esse, dici potest; fuit enim omnium primus, a quo *de virtutibus* disputatum est [i].

f Böckh Philolaos des Pythagoräers Lehren 40.

g Polyb. II. 39. Meiners Geschichte der Wissenschaften I. 465—472. 508. De tempore, quo in Magnam Græciam Pythagoras venerit, nunc conferri possunt Ciceronis verba de Republ. II. 15.

h Serm. 81. 473. Attamen incertum est, num a Pythagora ipso nec ne. Omnes enim Pythagoræi suos proprios etiam libros conditoris nomine inscripserunt. Fabricii Bibl. græc. I. 787. ed. Harles. Sic etiam Plato omnia sua Socrati tribuit. Cicer. de Rep. I. 8.

i Aristot. Magn. Moral. initio II. 85. b. Metaph. XIII. 3. 577. ed. Casaubon. A Jamblicho vit. Pythag. I. 274. ed. Kiessling. *εὑρέτης τῆς πολιτικῆς ὅλης πολιτείας* nominatur. Disputat etiam hac de re Heyne in Opusc. academ. volum. secundo.

Eadem esse philosophiæ moralis et prudentiæ rerum civilium præcepta omnes omnium ætatum populorumque sapientes posuerunt, sed *acerba fata homines agunt;* nulla unquam respublica orbis terrarum circuitu, justis his et definitis terminis se cohibuit. Honestissimi quique viri justitiam animi esse affectionem suum cuique tribuendi et societatem, i. e. conjunctionem humanam, æque tuendi, universalem quodammodo virtutem, in notissimis omnium litterarum monumentis acute et dilucide demonstraverunt. Principii loco ab iis utique a Platone hæc sunt posita: *singulorum hominum vitam instituendam et totam civitatem temperandam ex iisdem principiis dijudicandas esse; utriusque disciplinæ, tum ejus, quæ præcipit de singulorum vita dirigenda, tum ejus, quæ est de republica administranda, easdem esse leges*[k]. Alii genera juris, institutorum, morum consuetudinumque describentes, non modo in tot gentibus varia, sed in una urbe millies mutata demonstrantes, nullum esse naturale jus, sed civile tantum aliquod contendunt, atque sic justitiam, omnium rerum fundamentum, e medio tollunt; quorum sophistarum fallace Dialecticæ arte, ex Eleaticæ philosophiæ scriniis edoctus, Gorgias princeps[l] omnia miscere cœpit; ejusdem vero asseclæ et imitatores, mores, leges et instituta, quibus solutis respublica stare non potest, si non funditus sustulerunt, maxima tamen ex parte suffoderunt. An exhausto rubore impudentiora quam illa Calliclis verba dici possunt? Τρυφὴ καὶ ἀκολασία καὶ ἐλευθερία (licentia), ait iste[m], τοῦτ' ἐστὶν ἀρετή τε καὶ εὐδαιμονία· τὰ δ' ἄλλα τοῦτ' ἐστὶν τὰ καλλωπίσματα τὰ παρὰ φύσιν συνθήματα, ἀνθρώπων φλυαρία καὶ οὐδενὸς ἄξια. Atque rerumpublicarum gubernatores his doctrinis imbuti, his philosophiæ speluncis edocti, dolos, fallaciam et impietatem in rebus publicis administrandis attulerunt, et vim et potestatem unicam

k Morgenstern de Platonis republ. 63.

l Primus post eos, quos poetæ tradiderunt movisse aliqua circa rhetoricen, Empedocles dicitur. Artium autem scriptores antiquissimi Corax et Tisias Siculi; quos insecutus est vir ejusdem insulæ Gorgias Leontinus, Empedoclis, ut traditur, discipulus. Quint. III. 1. De rhetoricæ origine Sopatri locum, qui Ὑπόμνημα εἰς τὴν Ἑρμογένους τέχνην scripsit, primum edidit Morelli (Biblioth. gr. divi Marci manuscripta p. 300.): Γοργίας ὁ Λεοντῖνος κατὰ πρεσβείαν ἐλθὼν, Ἀθήνῃσι τὰς τέχνας τὰς συγγραφείσας παρ' αὐτῶν (Corace ac Tisia) ἐκόμισε, καὶ αὐτὸς ἑτέραν προσέθηκε, καὶ μετ' αὐτὸν Ἀντιφῶν ὁ Ῥαμνούσιος, ὁ Θουκυδίδου διδάσκαλος λέγεται τέχνην γράψαι, μετὰ ταῦτα Ἰσοκράτης ὁ ῥήτωρ.

m Plat. Gorg. 492. E. II. 154. ed. Heindorf. Ita Thrasybulus in Platon. Politia: τὸ δίκαιον οὐκ ἄλλοτι, ἢ τὸ τοῦ κρείττονος ξύμφερον. De Legib. X. 606. Meiners l. c. II. 184.

esse rerum gerendarum regulam civitates ipsæ profiteri minime erubuerunt[n]. Fallax hæc et impia doctrina medio ævo primum ab Italis, ecclesiastico regimine miserabiliter corruptis[o], exculta, a Machiavello dilucidis verbis descripta et variis nominibus, *Ragione di Dominio, di Signoria, di Regno, di Imperio* unum in corpus conjuncta est[p]; ita ut in rebus gestis recentiore et nostra ætate regnativa prudentia, sit venia verbo[q], et moralia præcepta toto cœlo diversa esse putarentur[r].

Omnes vero suæ ætatis sophistas elusit et acerrime in eos disputavit Socrates, fallacibus quidem sæpius Dialecticæ nodis, apud Platonem saltem; ita ut ipse præstantissimus tantum omnium sophistarum unus videatur[s]. Siquidem omnium cœlestium curam deposuit Socrates; eaque, quæ de natura quærerentur aut majora quam quæ hominum ratio consequi possit, aut nihil omnino ad vitam hominum attinere dixit, et de vita tantum, de moribus, de virtutibus et de republica (quamquam non primus, ut supra jam demonstratum est, sicut Cicero aliique affirmaverunt[t]) quærere solitus est; cujus e disciplina, e philosophiæ quasi officina, multæ variæque doctrinæ exstiterunt; usque ad eum enim omnes Academici, Peripatetici, Stoici et Epicurei radices agunt. Socraticorum vero longe celeberrimi sunt Plato et Aristoteles, qui, quamquam temporum ratione perpensa Socratis discipulus, quidcunque etiam nugatorii Grammatici in medium attulerunt, neutiquam esse potuerit, jure tamen inter Socraticos adnumeratur.

Plato et Aristoteles, excelsissima doctæ Græciæ ingenia, biformis naturæ humanæ exempla sunt quasi et ἀρχέτυπα. Alter ingenio suo indulgens tumente sæpe et dithyrambica oratione, omne judicium veritatis, veritatemque ipsam ab opinionibus et a sensibus abductam meræ cogitationis esse et mentis decrevit;

n Thucyd. V. 89. Xenophon. de Republ. Atheniens. passim.

o Machiavelli Discorsi sopra la prima deca di Livio I. 12.

p Hac de re fusior erit sermo in Politices historia.

q Sic *ragione* vel *Ragionamento* di Stato latine vocat Scipio Amiratus in Dissert. Polit. in Tacit. XII. 1.

r Lepida exstant exempla apud Duclos Mém. secr. sur les Règnes de Louis XIV. et de Louis XV. I. 40. et Schlosser in opere: Geschichte des achtzehnten Jahrhunderts t. II. 31. 45.

s Plato ab Eleatica simul et Heraclitea ratione profectus adversus earum placita acerrime pugnavit. Brandis Diatribe academica de perditis Aristotelis libris de Ideis et de Bono, sive Philosophia 61.

t Omnia fere veterum loca, quibus moralis disciplinæ auctor dicitur, collecta sunt in Fabricii ed. Sexti Empirici, Adv. Ethicos initio 691.

alter omnium rerum vim et naturas, omnium populorum historias mentis acie accuratissime perscrutans, commoda honestis commiscuit, Platonis species seu ideas labefactavit et ad vitam bene degendam hominum rationes et opiniones nobis etiam considerandas esse voluit. Ille igitur Rempublicam suam tanquam picturam, sibi ad oculorum veluti oblectationem, præclaram quidem sed a vita hominum abhorrentem, confinxit[v]; hic ceterique fere omnes, qui hac de re disseruerunt Græcorum philosophi, sine ullo certo exemplari et forma reipublicæ (quamquam me non fugit Aristotelem Politiæ nomine idealem rempublicam instituisse), de generibus et de optimis rationibus omnium civitatum fusius et vario modo disputaverunt.

Aristotelem magistrum, qui primus *rei omnis humanæ peritissimus*[w] dici meruit, et a Plinio majore *celebrari vir in omni doctrina summus*[x], discipulorum cohors sequutus, omnem illum locum, quem civilem nominamus, graviter et copiose tractavit. Quam multa enim Peripatetici illi de Republica scripserunt? quam multa de Legibus? Peripatetica disciplina, cujus nomen, ut nunc e Tullianis libris de Republica coargui potest, jam a Platone ortum traxit[y], rerum naturalium studia mirabilium etiam et occultarum cum arte historica, geographica, grammatica, rhetorica, poetica et musica sic conjunxit, ut τῆς ἐγκυκλίου παιδείας præ reliquis omnibus veluti quoddam fuerit seminarium. Ab his Oratores, ab his Imperatores ac rerumpublicarum principes exstiterunt, et ut ad minora veniam, Mathematici, Poetæ, Musici, Medici denique ex hac tanquam artium omnium officina profecti sunt[z]. Quisnam vero populus,

v Athen. VI. 15. Cicer. de Oratore I. 52. De Rep. II. 11. Sed male ait noster in de Leg. II. 6, Platonem principem fuisse qui de Republica scripserit. Plura hac de re infra.

w Gellius N. Attic. XIX. 5.

x Hist. Nat. VIII. 17. Sed si Stuhr recentiorum mystagogorum unum audias, ei sensum historicum defuisse dices (Untergang der Naturstaaten 104.); sensum antiquitatis et poetices rationem in Homero interpretando Aristotelem fugisse, Heynii etiam est sententia. Observ. ad Iliad. VIII. 562. 821.

y II. 29. ibi adnot. Diogenes Laertius et Ammonius dixerunt jam id nomen a Platone ortum esse. Patricii Discuss. Peripat. t. I. 128. Nomen a loco quodam umbroso, Περιπάτῳ ortum esse, maxima quidem eruditione adhibita demonstrare conatus est Johannes Jönsenius in Dissert. de hist. Peripatetica. Launoii de varia Aristotelis fortuna ed. Hermannus ab Elswich 422.

z Ciceron. de fin. IV. 2. V. 3 et 4. De Legib. III. 5. 6. De Republ. II. 11. De Luzac LL. Att. 138. Johannis Jönsenii Dissert. Peripatetica 388 s. f. ed. Launoii de varia Aristotelis fortuna ed. Herm. ab Elswich. Vitembergæ 1720. 8.

quisnam rerumpublicarum status magis idoneus fuerit ad civilia hæc enodanda, ad varia variis civitatibus utilia præcepta explicanda! Ut enim cunctam fere Græciam omnesque ab ea deductas Colonias unda adluit, ita eorum mores, leges et instituta excitatis fluctibus adnatare videntur, et una urbs, Syracusæ, trecentorum annorum spatio omnes rerum publicarum formas, varias civitatum seditiones et conversiones est experta. Universus victus enim et cultus antiquorum Græcorum toto cœlo ab recentiorum temporum disciplina diversus fuit; non in arcanis regum conciliis, meretricum et assentatorum auctoritate, negotia publica decreta et peracta sunt, sed in foro, in concione, in Leschis, publicis foribus carentibus ædificiis, quorum una in urbe Athenis trecenta erant et sexaginta[a], omnia quæ ad civitatis regimen, quæ ad magistratuum jura et officia, quæ ad judiciorum administrationem pertinent, hæc omnia cives variis rationibus ponderatis disputaverunt et decreverunt; quis igitur non videt ὑποδύεσθαι ὑπὸ τὸ σχῆμα τὸ τῆς πολιτικῆς τὴν ῥητορικήν[b]? His adde laudes et honores, qui rerum civilium peritos sequuti sunt; viri enim politici non modo in præsentiarum ad summum imperium et auctoritatem se sustulerunt[c], sed sempiternam gloriam non a civibus solum, sed a peregrinis, ut Dicæarchi satis notum est exemplum, adepti sunt; qui igitur fieri non potuisset, ut multi ore rotundo res civiles tractaverint? Sophistæ, Politices et Rhetoricæ magistri[d], universam Græciam pervagantes sæpius ut Carneades Romæ, de gravissimis rebus, quasi oratorio exercitii genere, in utramque partem disseruerunt[e]. Hinc perniciosa illa præcepta, quorum jam supra mentio facta est, *jura sibi homines pro utilitate sanxisse*[f] orta, et in multis disputationibus et operibus, ut in Critiæ elegiis[g], maximis laudibus ornata sunt.

a Kuhnius ad Ælian. V. H. II. 34. Grævius ad Hesiod. ἔργ. v. 493, ubi hac de re multa disputaverunt VV. DD.

b Aristot. Rhet. 2. Etiam poeticam partem quandam vel germen esse Politices e lib. 8. Pol. quo puerorum institutio tractatur, clarum est. Patricii Discuss. Peripat. t. I. 102.

c Σοὶ τῷ δυναμένῳ λέγειν καὶ πείθειν sunt Gorgiæ verba ad Socratem τὰ πλήθη. Gorg. 452. e. II. 22. ed. Heind.

d Arist. Ethic. ad Nicom. X. s. f. Xenoph. Memorab. I. 2. 31. et quæ Socrates ironice ad Protag. in Platon. Dialogo ejusd. nom. 487. IV. ed. Heind.

e Lactant. inst. V. 4.

f Lactant. inst. V. 16. Οἱ πολλοὶ τῶν πολιτικῶν οὐκ ἀληθῶς τυγχάνουσι τῆς προσηγορίας, χρημάτων καὶ πλεονεξίας ἕνεκεν ἅπτονται τοῦ ζῆν οὕτως. Eudem. I. 5. III. 117. s. f.

g Sext. Empir. adv. Mathemat. 318.

Totum istum locum, quem civilem nominamus, Peripatetici explicaverunt. Ab hac familia, Tullius ait, ista manarunt, Platone principe[h]: et post Aristotelem omnem hunc civilem in disputando locum explicuit Heraclides Ponticus, profectus ab eodem Platone. Theophrastus vero institutus ab Aristotele habitavit in eo genere rerum; ab eodemque Aristotele doctus Dicæarchus, huic rationi studioque non defuit[i]. Post a Theophrasto Phalereus ille Demetrius mirabiliter doctrinam ex umbraculis eruditorum, otioque non modo in solem atque pulverem, sed in ipsum discrimen aciemque produxit. Nam et mediocriter doctos magnos in republica viros, et doctissimos homines non nimis in republica versatos, multos commemorare possumus; qui vero utraque re excelleret, ut et doctrinæ studiis et regenda civitate princeps esset, quis facile præter hunc inveniri potest[k]? Atqui perpauci ex aliis philosophorum disciplinis *τὸ πρακτικὸν τῆς φιλοσοφίας, πῶς βιοτεύειν καὶ πῶς προΐστασθαι τέκνων προσήκει, καὶ πῶς ἄρχειν καὶ πῶς νομοθετεῖν*[l] sibi tractandum præposuerunt. Plures quidem Stoicorum, non solum Dion Stoicus et eruditus Panætius, ut male apud Tullium legitur[m], multa scripta reliquerunt de republica, de parendo et imperando, de judiciis et de causis dicendis, sed doctorum umbraticorum argutiæ magis, quam rerum civilium peritorum scripta videntur, adeoque Chrysippus ipse fatetur doctrinam suam ad rempublicam gerendam non conducere[n].

Hanc vero usque ad ætatem nemo repertus est, qui rerum civilium et civitatum scriptores unum in corpus collegerit. Mirandus quidem ille Maius, qui e palimpsestis jam varia antiquitatis monumenta nobis impertiit, collectionem aliquam promisit, sed qui futilem Naudæi Bibliographiam politicam sibi exemplar esse voluerit[o], nescio qui frugi aliquid conscripserit. Benevolo animo, accipias velim, quæ in veteribus legendis sedulo annotavi.

h Hoc neutiquam sic esse jam supra est demonstratum.

i Optime ingeniosus ille Osnabrugensis, Justus Möser: Aristoteles, dieser grosse Meister in allen Wissenschaften, welcher manchen Gedanken weggeworfen, worauf nachher Andere ganze Systeme gebaut. Harlekin oder Vertheidigung des Groteske-Königchen 56.

k De Leg. III. 6. De Finib. IV. 3.

l Plut. de placit. philos. initio. 874.

m De Leg. III. 5.

n Plut. de Stoic. repugn. 1033. c. 1034. b. Cicero de Rep. I. 21.

o Maius ad Ciceron. de Republ. I. 21. et in Præfatione.

Præter Platonem et Aristotelem, de cujus politicis operibus infra sermo erit, sequentes politicos scriptores a veteribus laudatos esse inveni, quo quidem in Catalogo *Rerumpublicarum Descriptiones*, quarum plures apud unum Athenæum laudantur, minime enumeratæ sunt.

Ἀναξάρχου περὶ Βασιλείας apud Clement. Stromat. I. 227. a. Anaxarchus Pyrrhonis fuit præceptor (Strom. l. c. X. 301. d. Diogen. Laert. X. s. 61.) et Ionica dialecto in libello usus esse e pulcherrimo fragmento videtur. Πολυμαθείη κάρτα μὲν ὠφελεῖ, κάρτα δὲ βλάπτει τὸν ἔχοντα· ὠφελέει (scr. εἰ) μὲν ἄξιον ὄντα, βλάπτει δὲ τὸν ῥηϊδίως φωνέοντα πᾶν ἔπος καὶ ἐν παντὶ δήμῳ· χρὴ δὲ καιροῦ μέτρα εἰδέναι· σοφίης γὰρ οὗτος ὅρος. Clementis l. c.

Ἀναξαγόρας περὶ Βασιλείας apud Ælian. V. H. IV. 15. Attamen οὐκ ἐφρόντιζε τῶν Πολιτικῶν apud Laert. II. 6. de eo legitur, incertum igitur est, utrum hoc opus scripserit, nec ne. Interpp. ad Ælian. l. c. Hemsden de Anaxagora 22. Creuzer. ad Olympiod. Comment. in Alcibiad. prim. p. 138.

Ἀντισθένους Πολιτικὸς λόγος ἢ Πολιτεία apud Athen. V. 220. c. Meurs. Biblioth. Attic. I. Gronovii Thesaur. X. 1427. d.

Ἀριστοξένου Νόμοι Πολιτικοὶ ἢ Πολιτεία. Mahnii Diatribe de Aristoxeno p. 124. Wyttenbach. Biblioth. crit. P. IV. 451.

Δημήτριος ὁ Φαληρεὺς περὶ Δημοκρατίας. Meurs. Biblioth. Attic. II. Gronov. Thesaur. Græc. 478. Sed conjectura tantum nititur v. d.

Διοσκορίδου περὶ Νομίμων apud Schol. Aristophan. ὀρν. v. 1283; ejusdem Πολιτεία Λακωνικὴ sæpius apud Plutarchum citatur.

Διογένους τοῦ Κυνικοῦ Πολιτεία apud Athen. IV. 159. c. Sæpius laudatur apud Plutarchum.

Ἐμπεδοκλέους Πολιτικά, quæ prorsus interierunt, ut ne fragmentum quidem inveniatur. Aristoteles apud Diog. Laert. VIII. 58. Sturz. Empedocles Agrigent. 86. Attamen valde dubito Empedoclem hunc librum scripsisse.

Ἐπικούρου περὶ Βασιλείας. Plut. non posse suaviter vivi secundum Epicurum p. 1095. d.

Ζήνωνος περὶ Πολιτείας apud Athen. XIII. 561. c. ibique Interpp. Memorabile quod Theodoretus Therapeut. lib. III. ex opere attulit: ταῦτα ξυνορῶν καὶ Ζήνων ὁ Κιττιεὺς, ἐν τῷ

τῆς Πολιτείας ἀπαγορεύει βιβλίῳ, καὶ ναοὺς οἰκοδομεῖν, καὶ ἀγάλματα τεκταίνειν. Meursii Cyprus II. 30.

Ἡρακλείτου περὶ τῆς Φύσεως· διῄρηται δὴ εἰς τρεῖς λόγους, εἰς τὸν Περὶ τοῦ Παντὸς, καὶ Πολιτικὸν καὶ Θεολογικόν. Diog. Laert. IX. 630. ed. Casaub. Inter fragmenta a Schleiermachero in Wolfii Museo studiose collecta, quædam sunt, quæ e Politico hausta esse videntur.

Ἡρακλείδου περὶ Πολιτειῶν, quarum duo et quatuor fragmenta sæpius edita et explicata sunt, Πιθανὸν ὅτι ἠρανίσθη τὸ σύγγραμμα cum Coraio v. d. confirmaverim, ἀπὸ τὰς αὐτὰς Πολιτείας τοῦ Ἀριστοτέλους. Προλεγ. εἰς τοῦ Ἀρ. Πολιτ. γ. De Νόμοις aliisque Heraclidis operibus, quæ μυθώδη esse sanus ille Plutarchus nobis auctor est (in Camillo I. 309. ed. Bryan.), Meursii peculiare scriptum conferri potest.

Θεοφράστου Πολιτικὰ πρὸς τοὺς καίρους i. e. quæ essent in Republica inclinationes rerum et monumenta temporum, quibus sit moderandum utcunque res postularet. Cicero de Finib. V. 4, 5. 11. Plura exstiterunt Theophrasti scripta, quæ ad res civiles spectaverunt, ut Περὶ ἀρίστης Πολιτείας, Περὶ Βασιλείας, Περὶ Νόμων etc., quorum fragmenta maximam partem penes me sunt collecta. De libris autem Theophrasti, qui temporum injuria interciderunt, peculiare scripsit opus Meursius. Gronov. Thesaur. X. Peculiare aliquid in Boethii Comment. in Aristotelis de Interpret. (p. 292. in Boethii operibus Basil. edit.) de Theophrasto legitur: In omnibus, in quibus Theophrastus disputat, post magistrum leviter ea tangit, quæ ab Aristotele dicta ante cognovit, alias vero diligentius res non ab Aristotele tractatas exequitur.

Theodectus de Republica sive *de Lege* scripsisse videtur. Arist. Rhet. II. 23. Goettling ad Arist. Polit. 292. Plura invenies ad Αθ' Πολ. s. v. ψῆφοι. Κώρυκος τῆς Παμφυλίας, ἤ ποτε Φάρσαλος, ἀφ' ἧς Θεοδέκτης κάλλει διαφέρων καὶ ποιήσας τεχνικὴν ῥητορικὴν καὶ λόγους ἀγαθοὺς γράψας καὶ τραγῳδίας. V. Eustath. ad Dionys. Perieg. v. 854.

Ἱππόδαμος Εὐρυφῶντος Μιλήσιος, πρῶτος τῶν μὴ Πολιτευομένων ἐνεχείρησε περὶ Πολιτείας εἰπεῖν τῆς ἀρίστης. Aristot. Pol. II. 5. initio. De eo conferri possunt Schol. ad Aristoph. Ἱπ-

πεῖς v. 306, Valesius ad Harpocr. s. v. Ἱπποδάμεια, et Schneider ad Vitruvium.

Κλεάνθου Πολιτικὸς, Νόμοι περὶ Ἐλευθερίας apud Diog. Laert. VII. laudantur.

Κριτίου Πολιτεία Ἔμμετρος. Exstant hujusce operis fragmenta quædam lectu in primis digna, de quibus alio in libello fusius disputabo. Ceterum cf. Bayle Dict. Critique s. v. H. Meiners Geschichte der Wiss. II. 186. Schweigh. in Ind. ad Athen. s. v.

Μενησθένου Πολιτικά, apud Athen. IX. 494. b.

Panætii de statu civili, apud Ciceron. de Legib. III. 6. Super celeberrimo hoc Stoico conferri potest van Linden Diss. de Panætio Rhodio. Lugd. Batav. 1802. Beier ad Ciceron. de Officiis I. 7. Meursii Rhod. II. 10. s. v.

Τηλεκλέους τοῦ Μιλησίου Πολιτεία. Aristot. Pol. IV. 11. 3.

Φαλέου τοῦ Χαλκηδονίου περὶ τῆς Πολιτείας apud Aristot. Pol. II. 4. 1. 8. 13. De hoc Phaleo aliunde non constat.

Χρυσίππου περὶ Νόμου apud Martian. l. 2. D. de Lege, περὶ Πολιτείας apud Sext. Empir. Hypotyp. III. 24. conf. Baguet de Chrysippo p. 331 seq., qui tamen falso autumat, hoc Stoicorum fulcimen nunquam seorsum περὶ Νόμων scripsisse, l. c. 334.

Χρυσογόνου Πολιτεία apud Athen. 648. d.

Ἀνωνύμου Πολιτεία, cujus exstat synopsis apud Photium; eadem fortasse, quam Maius se in Vaticana Bibliotheca invenisse ad Cic. de Rep. profitetur.

Hæc veluti γεῦμα exhibuimus integræ fragmentorum collectionis eorum omnium qui scripserunt περὶ Πολιτείας vel περὶ Πολιτειῶν, περὶ Νομοθετῶν, ut Hermippus (Athen. XIV. 619.) et Apollodorus (Heynii Apollodori fragm. t. II. s. f.); περὶ Νομοθεσίας, ut Demetrius Phalereus (Harpocrat. passim); περὶ Δήμων, ut Diodorus (Meurs. Biblioth. Att. s. v.); περὶ Γενῶν, ut Draco et Melito (Harpocr. s. v. Ἐτεοβ. et Καθέτος); περὶ Νομίμων βαρβαρικῶν, ut Nymphodorus (Clement. Protrept. 43. a. Bayle Dict. s. v.) aliique multi; περὶ Νόμων vel Νομίμων καὶ Ἐθῶν, ut Telephus Pergamenus (Suidas s. v.) et Dioscorides (Schol. ad Aristoph. ὀρν. v. 1283.), περὶ Εὐγενείας καὶ Ἐλευθερίας, ut Metrodorus (Diog. Laert. X. 1.), Aristoteles aliique multi; quorum omnium Politicorum fragmenta, quæ ad Rem-

publicam, leges, mores, instituta et universe ad res civiles pertinent, in unum corpus redacta atque dilucide digesta rerum civilium studiosis cupide condonare voluerim [p].

PARS POSTERIOR.

CUIQUE, etsi maxima mentis acie præditus sit, tria præcipue ad perfectum politicum et usum et politicorum scripta civitatumque instituta et leges sedule et diligenter perlegere opus esse, nemo non videt. At rerum civilium usu et peritia Græcorum præsertim Romanorumque scriptores eminent, quippe qui illa ætate historiam vel politica præcepta litteris mandarunt, vel exercitibus præfuerunt, vel maximas civitates rexerunt, vel certe magnum rerum civilium militariumque usum sibi comparaverunt. Quo tandem, hercle, hoc aliter fieri potuerit? Tunc litteræ magistratibus regibusque inseparabiles exstiterunt comitatores et summis efferebantur laudibus; Philosophi, qui in legum civitatumque naturam et in naturales earum conversiones enixe inquisiverint, a populis principibusque ad leges scribendas arcessiti sunt [a]; excelsissima quæque ingenia coronis et statuis passim donata divum adeo honoribus affecta sunt [b]. Eheu, quanto a veteribus illis nostra distat ætas! Litteræ despectæ et qui rerum civilium studiis se adscripserint, maximas principibus et oligarchicis viris suspiciones præbent, æterna atque inconcussa ratio.....quo vero aberravimus? in rem nostram revertamur!

Noster ille Stagirites, quamquam omnibus longe (Platonem fortasse excipias) ingenio, acumine et diligentia præstans, mundanas res, sicut in philosophicis disputationibus ita etiam in vita, non solum non in ludibrio et despectui habuit, sed callide humaniterque iisdem uti sibi præposuit. Tyrannorum quidem in scriptis inimicissimus, Hermiam tamen Alarnensium tyran-

p Rerum tyrannicarum scriptores summo studio accuratissime recensuit Augusti Matthiæ discipulus Ebert in Dissert. Siculis. Prodierunt Regiomontii Prussorum 1825. 8.

a Plato a Cyrenæis et Arcadibus, ut leges ipsis ferret rogatus, bonas ob causas, honorificum munus recusavit. Morgenstern de Plat. Polit. 289.

b Ælian. V. H. XIII. 22. ibique Perizonius.

num tanta sibi amicitia conciliavit, ut princeps filiam ei in matrimonium collocaverit; a Philippo, Alexandri filii magister, summa cum laude officium peragens, hoc unicum laboris præmium petiit, sive ut aliis placet ab Alexandro discipulo, ut patria Stagira, bello eversa, urbs veteris Thraciæ ad sinum Strymonium sita, restitueretur; restitutis vero civibus leges scripsit [c]; tantum se in Alexandri amicitiam insinuavit, ut Stagiritæ potius quam patris auctoritate commotus adversus Persas iisse putaretur [d]; varia opera quoque principibus viris, sicuti Themisoni Cypriorum regi Protrepticum suum adscripsit [e]. Hac vero cum principum familiaritate summam conjunxit diligentiam in antiquis monumentis investigandis et rerumpublicarum causas, formam, leges, publicos et privatos mores sedulo perscrutatus est,—quid, quod non civilia omnia et suæ et præteritæ ætatis maxima cum perspicuitate vidisset atque aureis commentariis explicasset? agedum hujusce generis scripta recenseamus.

Duæ sunt in genere humano Aquilæ, magni illius Julii Scaligeri sunt verba, una bellica, Julius Cæsar, altera rei litterariæ, Aristoteles. Ille castra militum incredibili celeritate pervolavit, hic disciplinarum culmen ingenii summa sagacitate attigit [f]. Eandem fere sagacitatem et maximam animi contentionem in Aristotele explicando opus esse, neminem leviter saltem doctum fugisse credo. Ipse quidem Stagirites more suo veræ cujusque rhetoricæ fontes, naturam humanam, acerrime perscrutatus est, adeoque *ῥητορικὰς τέχνας* edidit,—sed, ut decet in acroamaticis, rebus magis quam verbis animum adhibuit. Mollis est enim oratio philosophorum et umbratilis, nec sententiis nec verbis instructa popularibus, *nec vincta numeris, sed*

c Ælian. V. H. III. 17. ibique Interpp. Aristotelem Callisthenes frustra imitatus est. Plutarchi de Stoic. Repugn. c. 20. Καλλισθένει τινὲς ἐγκαλοῦσιν, ὅτι πρὸς Ἀλέξανδρον ἔπλευσεν, ἐλπίζων ἀναστήσειν Ὄλυνθον, ὡς Στάγειρα Ἀριστοτέλης. De varia scriptura civitatis aut *Stagira* aut Stagiros docte disputat Nunnesius ad Aristotelis vitam p. 25. Nunc parvus est vicus et Macri a Græcis illius regionis nominatus. Patricii Disquis. Peripat. initio.

d Plut. de Alexandri fortuna 327. f.

e Leve exstat Protreptici fragmentum in Olympiodori Comment. ad Alcibiad. prim. 144. ed. Creuzer.

f Belle Quintilianus de Inst. Orat. XII. 11. Quot seculis Aristoteles didicit, ut non solum quæ ad Philosophos atque oratores pertinent, scientia complecteretur, sed animalium satorumque naturas omnes perquireret? *Illis enim hæc invenienda fuerunt, nobis cognoscenda sunt.*

soluta liberius. Nihil iratum habet, nihil invidum, nihil atrox, nihil mirabile, nihil astutum, casta verecunda virgo incorrupta quodammodo [g]. Attamen magis quam par est, præfractum est ejus orationis genus, obscurus sæpe sententiarum nexus vel sæpius particulis quibusdam, γὰρ, δὲ, οὖν, καίτοι etc. conglomeratus; ut maximam partem sententiis intermediis disputatio explenda sit; hac vero oratione in *Acroamaticis* præsertim scriptis utitur, alia in *Exotericis*[h]; ὅτι γὰρ οὐκ ἀσθενείᾳ λόγου τὸ ἀσαφὲς αὐτοῦ συγγράμμασιν ἐγένετο, ἴσασι μὲν καὶ οἱ μετρίως λόγῳ παρακολουθεῖν δυνάμενοι, ὅτι πολλὴν ἐμφαίνει λεκτικὴν δύναμιν ἡ Ἀριστοτέλους ἑρμήνεια, ὡς δι' ὀλίγων πολλάκις συλλαβῶν παραδιδόναι, ὅσα οὐκ ἄν τις ἐν πολλαῖς περιόδοις ἐδίδαξε[i]. Difficillima igitur est horum librorum versio in recentioris cujusdam populi sermonem.

Variæ sunt philosophiæ disciplinæ, variæ *laudandarum omnium artium procreatricis* divisiones; neutiquam vero Peripateticorum illa est in tres partes partitio: in *naturæ* nempe *obscuritatem*, in *disserendi subtilitatem*, in *vitam atque mores*, neque hac in re ut in aliis pluribus ad historiam philosophiæ pertinentibus Tullio nostro fides est habenda [k]. Omnem vero illum de Philosophia locum Peripatetici in τὸ θεωρητικὸν et τὸ πρακτικὸν diviserunt [l], et apud Nostrum, ut Simplicii, doctissimi certe Aristotelis interpretum, verbis utar, τῶν δὲ πρακτικῶν τὰ μὲν Ἠθικά εἰσι, ὡς τάτε Νικομάχεια καὶ Εὐδήμεια καὶ τὰ ἐπιγραφόμενα Μεγάλα, τὰ δὲ Οἰκονομικὰ, τὰ δὲ Πολιτικὰ, ὡς οἱ οἰκονομικοὶ καὶ πολιτικοὶ ἐπιγεγραμμένοι λόγοι[m]. Ethica quidem illa ad nostram rem minime pertinentia seponamus, atque ad Politica nostra pergamus.

[g] Cicer. Orat. 19.

[h] Hoc de duplice operum Aristotelis genere conf. Pol. I. 5. III. 6. VII. 4. VIII. 1. Eudem. II. 1. et Buhlii Arist. edit. t. I. Wyttenbach. ad Heusdii Specimen Critic. in Plat. 46. Ἀκροαματικὰ mane, ἐξωτερικὰ vero pomeridiano tempore docuit Aristoteles. Turnebus ad Quint. III. 1.

[i] Simplicii Προλεγ. εἰς τὰς Ἀριστοτέλους Κατηγορίας. Basil. 1551. p. 2. a. l. 35. seq. Latini Interpretes verbatim sæpius vertentes nihil fere ad intellectum prosunt, aut, quia se quam possunt Ciceronis simillimos esse cupiunt, quæ ab illo breviter et subobscure dicta sunt, ea hujus more dilatant atque diducunt. Mureti opera ed Ruhnk. III. 324.

[k] De Finib. IV. 2. ibique Muretus.

[l] Plut. de Placit. Philos. init. 874. Muretus l. c.

[m] Simplicius l. c. p. 1. b. l. 29. Εἰκότως τὴν εἰς δύο τομὴν ἡ φιλοσοφία δέχεται, εἴς τε τὸ πρακτικὸν καὶ εἰς τὸ θεωρητικόν· διότι καὶ τῆς ἡμετέρας ψυχῆς δυνάμεις ὑπάρχουσι δύο, ζωτική τε καὶ θεωρητικὴ, ἃς ἡ φιλοσοφία κοσμεῖν ἐθέλει καὶ τελειοῦν. Joannis Grammatici in Arist. Meteorol. init. idem fere Aristoteles ipse profert in secundo physico.

Ἀριστοτέλους Πολιτικῶν βιβλία η'.

Veram illam excelsissimi Romanorum oratoris sententiam: maximam animi contentionem in Aristotele legendo adhibendam esse, neminem certe, qui hoc ad opus studium contulerit, latuit. Eique vero sermonis asperitatem superanti, difficillimum sæpe sententiarum nexum, quem nisi percipias, ubique ut Conringius lacunas deprehenderis, penitus intelligenti, amplissima præmia summosque fructus fore perfacile contenderim. Quippe quod in aliis philosophiæ partibus Aristoteles, *frequenter quidem non intellectus*, mediæ ætatis recentiorumque temporum magister fuit; sic rerum civilium doctrinam ex eo et sacris litteris, vide sis St. Thomæ Aquinatis[n] de regimine Principum opusculum vel *Dantii de Monarchia* libellum, scriptores maximam partem hauserunt. Quid, quod Machiavelli in famoso illo libello nostrum exscripserit[o]? Quid tandem de reliquis dicam, e. g. de claris quondam *Lipsii monitis et exemplis politicis?* (Scaliger vir acerrimus de iis scripsit; Lipsius non est Politicus, nec potest quidquam in Politica; nihil possunt pedantes in illis rebus, nec ego nec alius doctus possemus scribere in Politicis.) Merito igitur Buchnerus: Aristotelem maxime dignum videri qui ediscatur totus. *Hic ille fons est, unde cæteri omnes duxere latices, et cui maxime debent, quidquid aut ordinis aut bonitatis ibi invenitur* [p]. Plurima etiam recentiorum philosophorum placita, inaudita habita, quasi novissimis primum Gallorum seditionibus in lucem edita essent, in dilaceratis illis prob dolor! libellis duo millia abhinc annos consignata deprehenduntur[q]; quandoquidem sive Stagirites ipse opus præclarum non perfecerit, sive in notissimis scripturarum Aristotelicarum vicissitudini-

[n] Scripsit etiam commentaria in Aristotelis Politica. Divi Thomæ Aquinatis in libros Politicorum Aristotelis Commentaria. Romæ 1492. fol. parch.

[o] Pol. V. 9. Corai Prolegom. γ. ad Polit. Locis amborum scriptorum comparatis omnium sub oculis hoc posuit Ranke: Zur Kritik neuerer Geschichtschreiber 195.

[p] Buchneri epistolæ ed. 1707. 8. 117.

[q] Unum solum exemplum profero. Popei, britanni poetæ sententia:

For forms of government let fools contest,
Whate'er is best administered is best.

atque in de Tracy *Commentaires* etc. multis verbis explicata occurrit jam apud nostrum III. 5. 1. Ὅταν μὲν ὁ εἷς ἢ οἱ ὀλίγοι ἢ οἱ πολλοὶ τὸ κοινὸν συμφέρον ἄρχωσι, ταύτας μὲν ὀρθὰς ἀναγκαῖον εἶναι πολιτείας, τὰς δὲ πρὸς τὸ ἴδιον ἢ τοῦ ἑνὸς ἢ τῶν ὀλίγων ἢ τοῦ πλήθους παρεκβάσεις.

bus extrema operis pars amissa sit, mutilum esse opus et dilaceratum diligenti cuique lectori perspicuum erit. Hoc quidem certum est, antiquissimis jam temporibus non plures quam octo acroamaticorum politicorum libros exstitisse, nec apud Diogenem Laertium plures inveniri[r], nec a Joanne Stobæo, suæ ætatis longe doctissimo, qui in eclogas suas ethicas politicorum summam transtulit, plures excerptos esse libros[s], ac ne verbum quidem apud Grammaticos Commentatores e deperditis quibusdam libris in medium allatum est; laudantur quidem libri ab Eustathio[t] ceterisque minorum gentium compilatoribus, et veteres hujusce operis interpretes, quorum plures jam sæculo tredecimo exstiterunt, qui e Græco in Latinam linguam transtulerint[v], semper *se reliqua hujus operis in Græco nondum invenisse* ingenue professi sunt. Ipse etiam Aristoteles sæpius *hæc in sequentibus tractatum iri* pollicetur, quæ quidem frustra in sequentibus quæsiveris. Omnibus his perpensis, opus ipso ab Aristotele non absolutum esse, mihi maxime verosimile esse videtur. Erat vero hoc in more institutoque veterum positum, ut, cum libros perlegerent, eorum de quaque re sententias excerperent, itemque argumenta, quibus res illas confirmabant, adnotarent; neque id solum faciebant, sed quæ ipsi persæpe probavissent adnotabant, qui quidem libri *Commentarii* vocantur[w]; equidem nescio an talia commentaria, limatius quidem composita, nondum vero absoluta habeamus in acroamaticis his rerum civilium præceptis[x];

r V. 24.

s 196. Aureliæ Allobrogum 1619. Excerpendi finem facit ad VII. 14. 10. et τῶν μὲν πολιτικῶν τὰ μὲν ἀκεφάλεια ταῦτα adjungit. De opere Περὶ Πολιτικῆς, ἢ Γρῦλλος apud Anonymum reperto conf. Buhle l. c. 122. Περὶ Ῥητορικῆς legendum esse contendit Menage ad Diogen. Laert.

t Ad Iliad. I. 126. laudat Pol. V. 9. 6.

v Jourdain Recherches critiques sur l'âge et sur l'origine des traductions Latines d'Aristotele 195. Roberti Lincolniensis episcopi primam esse Politices versionem, non idoneis quidem argumentis contendit, 76. 231. Antiquam hanc versionem in libris Aristotelis corrigendis maximo auxilio esse v. cl. Victorius professus est. Mehi Vita Ambrosii General. Camaldul. t. I. pag. 156. Bandini P. Victorii vita 46.

w Ammonius in Categorias vers. lat. Venetiis 1559. p. 78.

x Putidus est error in opere La république de Cicéron, Parisiis 1798. Legitur enim ibid. I. adn. 7. "Aristote avoit rangé ses institutions par "ordre, et les avoit accompagnées de "remarques dans autant de traités "particulières, au nombre de 158."— Nullum sino diem prætorire, Petri Victorii sunt verba ad a. 1569, quo non aliquid notem ad Comment. in Aristotelis Polit., eruamque aliquid e tam magno cumulo difficultatum; attamen primum sub anno 1576 Commentarii prodierunt. Bandini vita P. Victorii 67.

doctrinæ politicæ ex magna illa Rerumpublicarum collectione compendium esse, proxima fortasse veritatis est sententia.

Si numerum librorum Aristotelis computaveris, plus quam quingentos libros repertos esse merito antiquitas jam stupuit[y]. Quinquaginta fere volumina *De Animalibus* Aristotelem condidisse Plinius ait, quibus omnibus etiamnum se usum esse significat[z]; Antigonus Carystius septuaginta numeravit[a]; quadraginta Analyticorum libros Aristotelis nomine inscriptos exstitisse e variis Analyticorum interpretibus satis notum est[b]. Recensus autem Aristotelicorum librorum a veteribus scriptoribus jam confectos habemus tres, et quidem primum in vita Aristotelis apud Diogenem Laertium; secundum in vita ejusdem, auctore Anonymo, a Menagio Observationibus ad Diogenem Laertium inserta; tertium in Arabica philosophorum bibliotheca, quæ manuscripta servatur in Bibliotheca Scorialensi, unde illum excerpsit Casirius in opere inscripto: *Bibliotheca Arabico-Hispana*[c]. Non est nostrum numero et ordine in varios librorum Stagiritæ recensus investigare, præsertim cum hæc provincia a doctissimo Buhlio jam occupata fuerit[d]. Multum autem, notissimis Aristotelicorum operum vicissitudinibus in inscriptionibus et in ordine librorum variatum esse, non tam ex eo apparet, quod in Codicibus manu exaratis et in vulgatis editionibus plures libri diversis nominibus insigniantur aut locum sibi debitum non teneant; quam potius ex interna confusione, qua præstantissima philosophi opera, v. c. quæ hodie vocantur Physica, Metaphysica, Parva Naturalia, Problemata, Ethica ad Nicomachum et Eudemum, Politica, liber male vulgo inscriptus de Xenophane, Gorgia et Zenone, et alia ad nos pervenere[e]. Etenim jam veteres quædam Aristotelis opera *νοθεῖα* esse putaverunt[f]. Quo vero numerus

y Menage Observat. ad Diog. Laert. p. 201.

z Hist. Nat. VIII. 16, 17.

a Schweigh. Animadv. ad Athen. VII. 281. f.

b Jo. Philopon. ad Analyt. prior. fol. 2. a.—In Regia Bibliotheca Matridensi occurrit Proœmium libri Aristotelis de animalium Proprietate aliunde minus notum, rubris litteris adscripta *Constantini Lascaris* annotatiuncula: ἔοικεν γὰρ Ἀριστοτέλει. Iriarte Catal. I. 322. Liber de Agricultura Aristotelis extat Arabice. Herbelot. Bibl. orient. 969.

c Diog. Laert. V. 19. Menagii Observ. 201. Casirii Biblioth. Arab. Hispan. I. 306. Buhle de libris Aristotelis deperditis Comment. XV. 62.

d l. c.

e Buhle l. c. 58.

f Athen. XV. 697. a.

librorum Aristoteli suppositorum maximopere increvit, id fuit Ptolemæorum et Attalorum magnas bibliothecas Alexandriæ et Pergami condendi studium, quo reges illi certantes libros, Aristotelis nomen præ se ferentes, undequaque magnis sumtibus coemerunt. Excitati itaque sunt homines lucri avidi, ut regibus illis imponentes venderent proprios ingenii fœtus pro libris Aristotelicis [g]. His adde eadem sæpe scripta non solum variis nominibus [h], sed particulam quandam libri integrum quasi opus laudari [i]. Quid? quod, omnibus his perpensis, non multos suppositicios ab aliis confectos fœtus operum Aristotelicorum catalogo non ademeris?

Id vero, quo tempore opus aliquod amissum sit, accurate explicare, hoc, vel maxima diligentia adhibita, fieri non potest; Grammaticorum enim, Parœmiographorum aliorumque umbratilium doctorum laudata flocci æstimanda sunt. Quandoquidem Suidas, Hesychius, Eustathius, alii, et vero etiam Apostolius, Cardinalis Bessarionis amicus, sæculi decimi quinti scriptor, horum Aristotelicorum operum fragmenta in medium attulerunt aliorumque clarissimorum scriptorum [k], quibus, ut pro certo habeo, ne leviter quidem universum opus inspectum est. Recentiorem enim semper fere antiquiorem Grammaticum transscripsisse, in horum scriptorum operibus legendis perfacile invenias, ingenue interdum serioris ætatis scriptor profitetur: se alius auctoritate opus aliquod afferre et uti Eustathius ὡς φασιν adjungit [l]. Non meum est nunc disquirere omnia illa commoda, quæ perhibent, portentosis illis cruciatorum e bellis emanasse, utrum re vera exstiterint nec ne [m], sed hoc summorum etiam virorum auctoritate commotus dicere audeo: barbarica ista incultorum Latinorum Constantinopolis expugnatione auream veterum operum copiam, proh dolor! in

[g] Plura hac de re Bayle Lexic. s. v. Tyrann. Not. D. Heynii Opusc. academ. I. 129. Buhle l. c. 66. Menage ad Diog. Laert. VIII. 35. Meiners Geschichte etc. I. 573.

[h] Brandis de perditis Aristotelis libris de Ideis et de Bono 6.

[i] Marx ad Ephorum et Cretica mea. Ita, ut Buhlii verbis utar, quæ præter πολιτικὴν ἀκρόασιν laudarunt scripta Aristotelica argumenti politici Diogenes Laertius et Menagii Anonymus: Πολιτικὸν α'—Πολιτικὰ β' haud dubie non fuerunt opera singularia a Politicis diversa. Buhle l. c. 121.

[k] Sic Apostolius procœmio proverbiorum laudat Panætium de Officiis. Cicer. de Offic. I. 2. §. 7. ibique Beier.

[l] Eustath. ad Dionysii Periegesin v. 1140. Buhle l. c. 126.

[m] Notissimus est hac de re Heerenii libellus, quocum conf. Jourdain l. c. 40.

sempiternum perditam esse[m]. Quot tandem a Photio, celeberrimo et doctissimo Patriarcha, lecta sunt, quorum ne vestigium quidem post eum invenire possumus! Attamen nostris præsertim temporibus de perditorum quorundam operum inventione nobis omnino non est desperandum; fieri enim potest, ut e palimpsestis, quibus jam fragmentum operis Aristotelis *de Justitia* debemus[n], aut ex antiquis in Aramenicam vel aliam linguam versionibus frugi aliquid eruatur.

Laudatissimos illos *de Alexandro* amici et magistri Aristotelis libellos deperditos esse, dum futilia quædam de Magno illo scripta ad nostram ætatem pervenerint, sæpenumero admiratus sum[o]; atque jure argui potest summi illius viri consilium et auctoritatem variis temporum vicissitudinibus Philippi filio numquam defuisse. Ephebo autem, ut prudentissimus ille Gallus Telemachum, librum Περὶ Βασιλείας inscripsisse videtur παιδεύων αὐτὸν ἐν τούτῳ μονοβίβλῳ ὅπως δεῖ βασιλεύειν[p]. Neutiquam ob amissa præcepta politica, quæ enucleate in Politia habemus[q], sed peculiaribus Macedonici regni rationibus, de quibus Stagirites certe disseruit, nos privatos esse merito dolemus. Est fortasse liber, Arabico sermone sic inscriptus:

Hyes ab ul ghalie uel maghlue

Ratio victoris et victi: exstat liber in regia Bibliotheca Parisiensi No. 918 et 924. Herbelot Biblioth. orient. 128 et 976. Arabicam inscriptionem Scherer V. Cl. Bibliothecæ Monacensis Bibliothecarius adscripsit. In libello de Alexandri fortuna Plutarchus sapientissimum consilium affert: Ἀριστοτέλης συνεβούλευσε αὐτῷ τοῖς μὲν Ἕλλησιν ἡγεμονικῶς, τοῖς δὲ βαρβάροις δεσποτικῶς χρώμενον.

Non umquam vero damnum operis Περὶ ἀποικίας resarcire possumus; in servatis enim Aristotelis operibus nullum est *de*

[m] Graviter ut assolet, horum temporum historiam Schlosserus nuper descripsit. Weltgeschichte, t. III. P. 2. sect. 1.

[n] Alter (Aristoteles) autem de ipsa justitia quattuor implevit sane grandis libros. Cic. de Republ. III. 8. Male igitur Buhle l. c. 116. autumat opus adhuc in libro quinto Ethicorum ad Nicomachum exstare.

[o] Buhle l. c. 126.

[p] Vita Aristotelis auctore Ammonio. Aristotelis oper. I. 48. 56. ed. Bip. Diog. Laert. V. 22. Perlustravi figmentum quoddam Aristoteli falso adscriptum: l'histoire de l'estat et du gouvernement des roys et des princes appellé le secret des secretes, lequel fist Aristote au roy Alexandre. à Paris s. a. 4to. Nunnesii notæ in Aristotelis vitam p. 57. Fabricii Biblioth. gr. t. III. Aristoteles c. 37. Jourdain l. c. 200. De Theophrasti opere ejusdem nominis conf. Αἰσυμνήτης inter fragmenta.

[q] III. 9. seq.

Coloniis argumentum[q]. Diversæ autem plane ab iis exstiterunt coloniarum deducendarum causæ rationesque apud antiquos, quam quæ recentiores populos, Hispanos præsertim, quarta terræ parte detecta, ad colonias mittendas impulerunt. Superfluam enim nimiamque multitudinem pro locis angustis modicisque terræ regionibus variæ Græcorum gentes nimium quasi sanguinis emiserunt in Campaniam, Siciliam, Asiam et usque ad Africam flumenque Istrum. Neque subjectæ erant metropoli, neque patriæ tributum solvebant, sed civitatem patriæ more peculiaribus magistratibus peregrinis in regionibus, pietate quidem in Metropolin uti in parentes servata, instituerunt (toto cœlo autem diversus est recentiorum hominum coloniarum deducendarum mos[r]); quæ quidem omnia a Nostro in perdito illo libro disputata, sed primarium *de coloniis in Asiam deducendis* operis scopum fuisse, verosimile videtur. Nam Alexander vel humanitate vel prudentia commotus, uti ad celeberrimam illam urbem in Ægypto constituendam, sic etiam coloniis in Asiam mittendis animos advertit. Proh dolor incœptis relictis periit, victor ipse turpissimis victus voluptatibus. Attamen litterarum græcarum vestigia vel apud Parthos imperio Romanorum vigente reperta, usque ad Macedonum occupationem sequenda esse quis non videt?

In omnibus omnium rerum Nostri disquisitionibus elucet gravis illa in Politicis effata sententia: δεῖ τοῖς εὑρημένοις ἱκανῶς χρῆσθαι, τὰ δὲ παραλελειμμένα πειρᾶσθαι ζητεῖν[s]; hac mente δικαιώματα πόλεων, Τὰ ἐκ τῶν Νόμων Πλάτωνος α′ β′ γ′ et Τὰ ἐκ τῆς Πολιτείας confecit[t]. Nescio an alia de re plura disputata, plures sententiæ enunciatæ sint, quam de inimicitia, quæ inter Platonem et Aristotelem orta esse dicitur. Ingenioso illi Gallo, cujus dicta acutiora sæpe sunt quam vera, placuit: Aristotelem hac mente solum, ut in Platonem disputaret, Politiam scripsisse[v]. Quisnam talia impugnare voluerit? Qui vero de illis,

q Fabricii Biblioth. gr. III. 9. Buhle l. c. 113. Memorabilis exstat locus Pol. I. 1. 7. Πᾶσα οἰκία βασιλεύεται ὑπὸ τοῦ πρεσβυτάτου, ὥστε καὶ αἱ ἀποικίαι διὰ τὴν συγγένειαν.

r Plura hac de re invenias in notissimo opere: An inquiry into the nature and causes of the wealth of nations by Ad. Smith. IV. 7.

s VII. 9. 5.

t Diog. Laert. V. 22. Morgenstern l. c. 25. 5. Idem est fortasse libellus, qui arabice *De voluptate* inscriptus est, Hadgi Khalfa enim dicit eo in libro commentaria inesse de Platonis Politia. Herbelot Bibl. orient. 977.

v Esprit des lois XXIX. 19.

in quibus Plato ab Aristotele reprehenditur [w], magistrum a discipulo non intellectum esse ex ipsius Platonis scriptis demonstrare conati sunt, non cogitaverunt: Platonem nonnumquam alia in editis, alia in ἀγράφοις tradidisse [x], quæ eum admirari non decet, qui *naturam* veritatis venatoris, ἡ γὰρ φιλοσοφία θήρα τῆς ἀληθείας ἐστί, cognovit; variæ enim sunt variis temporibus et mutabiles cujusque investigatoris de rerum natura sententiæ. Nullius igitur esse momenti examen a recentioribus quibusdam de authentia operum Platonis institutum, luce ipsa est clarius.

Δικαιώματα πόλεων [y] auctor vitæ Aristotelis, quem primum edidit Petrus Joannes Nunnesius atque luculento simul commentario explicuit; *justificationes græcarum civitatum* nominat, *quibus lites Græcorum determinabat* [z]. In iis vero, quæ ad operis sententiam attinent, nec Valesio nec Buhlio assentiar. Valesius falsa quadam apud Ammonium Grammaticum lectione ductus, putavit: Philosophum hoc libro de justis bellis, quas ob causas indici debeant quibusque legibus gerenda sint, disseruisse [a]; Buhle Nunnesii vita Aristotelis commotus δικαιώματα πόλεων hujusmodi argumentum habuisse autumat, ut Alexander civitatibus quibusdam propitius redderetur [b]. Ex operis fragmentis, cum duo solum exstent, nihil certi evincere licet. Apud Ammonium Grammaticum s. v. Νῆες hæc leguntur: Ἀριστοτέλης δὲ ἱστορεῖ ἐν δικαιώμασι πόλεων [c] οὕτως· Ἀλέξανδρος ὁ Μολοττὸς ὑπὸ ταυτὸν χρόνον, Ταραντίνων αὐτὸν μεταπεμψαμένων ἐπὶ τὸν πρὸς τοὺς βαρβάρους πόλεμον, ἐξέπλευσε ναυσὶ μὲν πέντε καὶ δέκα, πλοίοις δὲ συχνοῖς ἱππαγωγοῖς καὶ στρατηγικοῖς [d]. Alter locus apud Harpocrationem s. v. Δρυμός exstat: Ἀριστοτέλης ἐν τοῖς δικαιώμασί φησιν οὕτως· Ἔπειτα

w Primus quem scimus fuit Eubulus, philosophus Platonicus, uti a Longino discimus apud Porphyrium de vita Plotini 13. ed. Basil. Vid. fragmenta Longini 120. ed. Toup.

x Brandis l. c. 26. ibique laudata.

y Arist. oper. I. 23. ed. Buhle.

z Conring introd. in Polit. Aristot. Op. omn. II. 462. ubi quæ addidit: *scripta est ab eo posterius historia politiarum*, aliunde, quod sciam, non sunt nota. Nunnesii in vit. Arist. p. 81.

a Vales. ad Harpocr. 273. In eodem errore Grotius versatus est in præfatione *de jure belli ac pacis*. Miror idem nunc etiam in Schoell de la littérature grecque III. 280. scriptum esse.

b Buhle de libris Arist. etc. 123.

c Sic quidem legendum est, perperam in codicibus πολέμων legitur. Ita habet Ptolemæus Ascalonita, quem fere transscripsit Ammonius. Fabricii Biblioth. gr. t. IV. p. 520. Aliis etiam locis hæc verba inter sese commutata sunt. Mahne Diatribe de Aristoxeno 53. Procli successoris in Plat. Alcibiad. Primum Commentarii 207. ed. Creuzer.

d Eadem apud Eustath. ad Iliad H. p. 559. 624. B. ed. Rom. attamen ὥς φασιν adjungit.

Δρυμὸν ἓν Ἀττικὸν καὶ ἕτερον Βοιώτιον. Δικαιώματα vero, ut bene apud Suidam s. v. legitur, sunt *privilegia, peculiaria rerumpublicarum jura*, quæ Aristotelem in suo opere descripsisse, equidem persuasum habeo.

Utique jam antiquis non satis clarum fuit, utrum Aristoteli an Theophrasto librum Περὶ ἀτόμων γραμμῶν adscriberent[e]; sic et veteres et recentiores de libro Περὶ Εὐγενείας dubitationes moverunt[f]. Sæpenumero mihi, auctoris acumen mentisque gravitatem cogitanti, mirum visum est, qui, cum in iis, quæ ad feminas servosque attinent, veriora a poetis et sophistis (quorum plures inimicorum scriptis nunc diffamati, ingenui procul dubio fuerunt veritatis investigatores) doceretur, e perversis Græcorum opinionibus ad veritatem Stagirites se attollere non potuerit. Atqui notissimæ sunt ejus sententiæ: *homines qua liberos qua servos natura gigni, aliam feminarum esse naturam, aliam virtutem, aliam justitiam*[g], cum Euripides jam in scena docuerit:

Ἴδιον οὐδὲν ἔχομεν· μία δὲ γονὰ
Τό, τ' εὐγενὲς καὶ τὸ δυσγενές[h].

et alio loco:

Εἰς δ' εὐγένειαν ὀλίγ' ἔχω φράσαι καλά.
Ὁ μὲν γὰρ ἐσθλὸς εὐγενὴς ἔμοιγ' ἀνήρ.
Ὁ δ' οὐ δίκαιος, κἂν ἀμείνονος πατρὸς
Ζηνὸς πεφύκῃ, δυσγενὴς εἶναι δοκεῖ[i].

et Lycophron aliique sophistæ, *rem omnino futilem et inanem esse nobilitatem*[k] demonstraverunt. Qua animi, ingenii et doctrinæ in summo viro labe homunciones aliqui nostræ ætatis enisi, putida et indigna placita de hominum societate et de na-

e Loca ex Simplicio et Philopono collegit diligentissimus Meursius in Theophrasto. Gronov. Thesaur. X. 630. b.

f Plut. in vita Aristidis I. 335. c. Athen. XIII. 555. n. De recentioribus conf. de Luzac. Legg. Attic. I. §§. 1 et 4. Etiam ab aliis hoc de loco scriptum est, e. g. a Metrodoro, cujus περὶ Εὐγενείας laudatur a Diog. Laertio, initio Epicuri. Hadgi Khalfa in biblioth. philos. arabica laudat Aristotelis librum de generis nobilitate. Casiri I. 306.

g Pol. I. 2. 20. I. 5. 8. 10. II. 6. 4. Rhet. I. 5. 296. initio. Quod ad feminas attinet, ut ipse profitetur, aliam edixit sententiam Socrates. Xenoph. Conviv. II. 9. ἡ γυναικεία φύσις οὐδὲν χείρων τῆς τοῦ ἀνδρὸς οὖσα τυγχάνει.

h Jo. Stobæi de Nobilitate 1. 84. 492. l. 35. fragm. ex *Alexandra* vel *Alexandro*.

i In Dictye, fragm. X.

k Stobæus l. c. 494. l. 48. Ibi Luzac LL. Attic. 87. 4. ingeniose emendavit, pro καινόν, κενόν. Religiosus ille Plutarchus vehementer in Sophistas disputat. Stob. l. c. 498. l. 30.

tura humana confabulati sunt [k]; liberalibus vero et magnanimis imbecillis solum humanæ naturæ novum est argumentum. Equidem fragmentorum sermonem et doctrinam cum aliis, politicis præsertim Aristotelicis scriptis comparans, non dubitavi asserere: Librum Περὶ Εὐγενείας genuinum esse Stagiritæ fœtum. De nobilitate vero, *cujus in mediæ ætatis et nostri temporis sensu atque significatione, ne vestigium quidem est apud Græcos*, hæc docet in Politicis [l]: Ἡ εὐγένειά ἐστιν ἀρχαῖος πλοῦτος καὶ ἀρετή. Εὐγενεῖς εἶναι δοκοῦσιν, οἷς ὑπάρχει προγόνων ἀρετὴ καὶ πλοῦτος. Eadem fere in altero fragmento libri de Nobilitate [m] leguntur: Ἡ μὲν εὐγένειά ἐστιν ἀρετὴ γένους. Οὐχ οἱ πλούσιοι, οὐδ' οἱ ἀγαθοὶ, ἀλλ' οἱ ἐκ πάλαι πλουσίων, ἢ ἐκ πάλαι ἀγαθῶν, εὐγενεῖς εἶεν ἄν. ζητεῖ γὰρ ὁ λόγος τ' ἀληθῆ· ἀρχὴ γὰρ ἄνωθεν πάντων· οὐ μὴν ἀλλ' οὐδὲ ἐκ προγόνων ἀγαθῶν εὐγενεῖς πάντως, ἀλλ' ὅσοι τυγχάνουσιν ἀρχηγοὶ τῶν προγόνων ὄντες (Neque vero omnes, qui ex majoribus fortibus et bonis prognati sunt, nobiles sunt; sed illi, qui et ipsi auctores sint novæ illustrium majorum seriei). Diversam vero iniit sententiam Luzacius in Lectionibus Atticis, ubi etiam fragmenta libelli collecta et translata invenies [n].

Qui vero res civiles investigandas sibi proposuerint, his maxime necessarium esse, doctorum in placitis et variis politicorum disciplinis versari, non latuit Nostrum. Ad omnium igitur philosophorum effata, ut ipse in Politicis fatetur, et omnium civitatum formam, mores et instituta cognoscenda enixe se dedit. Neque vero nostrorum quorundam philosophorum more; quippe qui ut præterita et obsoleta denuo in lucem afferant, rerum gestarum studio correpti sunt, sycophantice illud sophisma enuntiantes: *vera et sana esse omnia quæ adsunt*, contra nec Aristoteles, nec Plato, nullum suæ

[k] Aristotelicis his argumentis impugnavit honestum illum virum *Bartholemæum Las-Casas, Sepulveda* Politiæ Aristotelis editor, quæ res collectione operum Bartholemæi nuper Parisiis edita satis est perspicua.

[l] IV. 6. 5. V. 1. 3.

[m] Apud Stobæum l. c. 498. s. f. 499. l. 23. Lycophron sophistes, cujus his in fragmentis meminit, occurrit etiam in Politia III. 5. 11. Victorii Comment. ad Aristot. 223. Fabr. Bibl. gr. II. 424.

[n] 86. seq. Etiam Wyttenbachius de libri authentia cum Plutarcho et Athenæo dubitat ad Specim. Platon. auct. v. Heusde 48. Plura de Græcorum nobilitate atque inprimis de libro Aristotelis nuper disputavit Welcker in Prolegomenis ad Theognidis Reliquias; Viri doctissimi disputationes, opere meo jam diu absoluto, in manus pervenerunt, harum sæpius sermo erit in *Historia Politices*.

ætatis civitatis regimen bonum esse claris verbis professi sunt [o]. Quid mirum? veteres philosophi nulla ratione seu principis seu optimatum seu populi habita, ingenui veritatis venatores exstiterunt, nostrorum aliqui fortasse antiquam illam sententiam:

Qui sibi ipse sapiens prodesse nequit, nequicquam sapit,

regulam sibi proposuerunt.....

Aristoteles igitur suum ipsius præceptum, δεῖ τοῖς εὑρημένοις ἱκανῶς χρῆσθαι, τὰ δὲ παραλελειμμένα πειρᾶσθαι ζητεῖν [p], sequens, omnibus rerumpublicarum formis, legibus, institutis moribusque summo studio exquisitis—omnes enim artes et scientiæ, ut philosophus multis in locis docet, ἐκ τῆς ἐμπειρίας et historia rerum sibi subjectarum profectæ sunt,—ad doctrinam civilem constituendam, ad cujusque principatus arcana explicanda se accinxit; et quicunque sive Platonis sive Aristotelis civilem doctrinam penitus cognoscere velit, is diversas rerumpublicarum Græcorum formas anquisitas habeat, maxime necesse est; totius enim Græciæ civilis doctrinæ fundamenta in populi historia, moribus, legibus et institutis quærenda sunt [q].

Quas vero civitates in opere Περὶ Πολιτειῶν descripserit auctor, non satis certum est. In iis vero non solum res gestas, mores, instituta et leges accuratissime memoriæ prodidit, sed etiam initia et incrementa reipublicæ, temporum fabulosorum suæque ætatis res gestas aliaque omnia, quæ hominum animis subjecta, numquam præteriri debeant populari et pleniori orationis genere, ut in exotericis scriptis placuit, depinxit [r]. Fabulam enim historiarum esse matrem, quæ quocunque poëtarum fuco figmentisque variata sit et obfuscata, ei tamen veritatis speciem inesse atque mores, instituta, opiniones, religiones, lineamenta quasi colorem succumque antiquissimorum temporum fabulosis his traditionibus inclusas esse acerrimi ingenii virum non latuit; hac sententia ductus nec adagia

o Platon. Polit. VI. 497. a. b. Epist. 7. P. 3. Vol. 3. 431. ed. Bekk. Morgenstern Comment. 80. Aristot. Polit. IV. 11. s. f. V. 7. 16. V. 7. 19. V. 7. s. f. VI. 3. 2.

p Pol. VII. 9. 5.

q Zachariæ staatswissenschaftliche Betrachtungen über Cicero's Werk vom Staate 13.

r Cicero de Finib. V. 5. Plut. Non posse suaviter vivere secundum Epicurum 1093. b.

quidem historiæ morumque documenta minime spernenda præteriit.

Certe non satis mirari possumus, qui Cephisidorus in Isocrate magistro defendendo[s], Aristotelem Adagiorum omissionis accusare potuerit, cum maximam partem adagia sint rerumpublicarum fragmenta servata nobis, et peculiarem eum Proverbiorum collectionem instituisse e Diogene Laertio intelligamus[t]. Adagia enim non solum historiæ moribus populorum institutisque lucem præbent, sed initia et antiquissimæ reliquiæ sunt philosophiæ et poeseos, quam gnomicam dictam esse, neminem, qui his in rebus non plane rudis est, fugere potest. Πῶς δ' οὐχὶ σοφὸν ἡ παροιμία, Synesii sunt verba, περὶ ὧν Ἀριστοτέλης φησίν, ὅτι παλαιᾶς εἰσι φιλοσοφίας ἐν ταῖς μεγίσταις ἀνθρώπων φθοραῖς ἀπολομένης ἐγκαταλείμματα περισωθέντα διὰ συντομίαν καὶ δεξιότητα[v]. Etsi huic cosmologicæ, ut ita dicam, sententiæ minus accedas, quæ quidem nostrorum temporum etiam doctissimis quibusdam historiæ linguarum inquirendæ verisimilis visa est[w], attamen negari non potest: *nativam inesse atque genuinam adagiis prudentiam.*

Hæc vero extrinseca quasi fuerunt præstantissimi operis ornamenta. Rerumpublicarum autem formam, originem, leges publicas privatosque mores delineare, peculiarem fuisse divini et admirabilis operis provinciam e nomine ipso videre licet. Sed quo modo omnia hæc explicuerit, quam accurate hæc omnia digesta et explicata fuerint, e reipublicæ Atheniensium luculentis fragmentis leviter solum inspectis, satis superque intelligi potest[x]; quibus, quandoquidem dilacerata et mutilata Grammaticorum scribarumque imperitia nobis servata sint,

s De inimicitia Aristotelis cum Isocrate vid. Luzac. l. c. 119. Quatuor scripsit Cephisidorus γνησιώτατος τοῦ Ἰσοκράτους ἀκουστής (Dionys. Halic. in Isocrate 102. 17.) in Aristotelem libros. Jons. de script. hist. phil. I. 13. 1. Ruhnkenii Hist. crit. orat. græc. 82. In Leonardi Bruni Epist. t. II. p. 153. pro Aristoteles commotus *Socratis* gloria scr. *Xenocratis.*

t Menag. Observat. ad Diog. Laert. 197.

v Encomium Calvitii 59. ed. Turnebus, 85. ed. Paris. 1740. Ceterum conferri possunt Erasmi in Proverbiorum Chiliades Prolegomena. Ejusdem momenti Adagia in Arabum historia sunt, conf. Oelsner 125. Memorabile est, eadem fere, quæ in Synesii loco de Aristotele dicuntur, apud Platonem legi in Critia III. 151. ed. Bekk. V. 288. ed. Ast.

w Sicut Klaproth in opere *Asia Polyglotta* inscripto.

x E reipublicæ Atheniensium fragmentis Sigonium accurate suos libros de Republica Atheniensi descripsisse, Nunnesius est auctor in notis ad vitam Aristotelis p. 59.

magistratuum, qui summam imperii tenebant et infimorum obscurissimorumque reipublicæ ministrorum honores et officia eadem perspicuitate, eadem diligentia descripta et ante oculos posita sunt [y].

Peculiarem, Aristotele auctore, Peripateticorum morem, multos conscribere libellos omnibus fere de rebus, quis litterarum historiæ leviter tantum tinctus nesciat? Quo monstroso, venia sit verbo, vitas præcipue scribendi studio historiam philosophiæ omniumque litterarum multos errores traxisse, multis fraudibus inquinatam esse, vel e doctissimis Luzacii Lectionibus Atticis intelligi potest [z]. Fucatis his ex alio in alium librum secure translatis narrationibus, et a credulitate et imperitia veritatis loco tradita omnium fere illustrium virorum vitis labeculas plerumque vitiaque adsperserunt; quo ex fonte magnam partem vitæ Aristotelis ab Ammonio conscriptæ natam esse, maxime verisimile est. Ἀμέλει καὶ συνώδευσεν αὐτῷ μέχρι καὶ ἔσω τῶν Βραχμάνων, ἔνθ' ἔστησε τὰς διακοσίας πεντηκοντα-πέντε Πολιτείας fabulosi Ammonii sunt verba; veriora, ut videtur, apud Diogenem Laertium leguntur: Πολιτεῖαι πόλεων δυοῖν δεούσαιν ἑξήκοντα καὶ ἑκατὸν, καὶ ἰδίαι δημοκρατικαὶ, ὀλιγαρχικαὶ, ἀριστοκρατικαὶ καὶ τυραννικαί. Ab Arabe vero laudantur Aristotelis *De reipublicæ regimine* lib. I. Politia dictus, *ubi complures nominantur urbes ac nationes regendæ numero CLXXI.* et *De urbium moribus* lib. II. [a] In vita Aristotelis ex vetere translatione a Nunnesio primum cum locupletissimis scholiis edita hæc leguntur: *Juvene autem existente Alexandro et militante contra Persas, eundo cum eo, nec tunc abstinuit philosophari Aristoteles; tunc enim composuit historiam ducentarum et quinquaginta politiarum* [b].

Ipse autem Aristoteles sexaginta sex civitatum in libris de

y Niebuhr Hist. Rom. I. 20. seq.

z Luzac. l. c. 144. aliisque locis.

a Ammonii vita Aristot. in Casauboni edit. op. omn. Aristotelis. Diogen. Laert. 318. ed. Casaub. Buhle l. c. 120. Conf. Herbelot Bibliothèque orientale p. 971. (Villois. anecd. gr. II. 157.) *Ketab siassat almoden*, tître du livre des Républiques d'Aristote traduit en Arabe, dans lequel suivant Hagi-Khalfah (est fortasse idem scriptor turcus, de quo anno Hegiræ 1141 (1728) Orbis terrarum Descriptio edita est Constantinopoli, sed scribitur Hagi-Califa. Journal des savans 1730. 57.), il fait mention de *cent quatre vingt et onze villes ou Républiques différentes et de leur état démocratique.*

b Vita Aristotelis auctore Ammonio sive Joanne Philopono, græce et latine; accessit ejusdem vita Aristotelis ex vetere translatione cum Pet. Joan. Nunnesii locupletissimis et doctissimis scholiis. Helmstadii 1666. 4. p. 14. et Nunnesii notæ p. 58.

republica mentionem fecit, nusquam vero operis Περὶ Πολιτειῶν, male vero vv. dd. Ethicorum Nicomacheorum finem ad Πολιτείας pertinere voluerunt; sæpius vero obscure tanquam ἐν αἰνίγμασι ad leges aut instituta civitatum respexit (quæ librorum explicandorum non minima est difficultas), secum ipse fortasse reputans, hæc fusius in *Rebuspublicis* explicata esse. De operis igitur descriptione nihil dici potest, cum e fragmentis præsertim nihil eruere liceat. Occurrit quidem in Scholiis ad Aristophanis ὀρν. v. 1283. Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Ἰθακησίων Πολιτείᾳ μβ', sed incertum est, utrum popularis partis an universæ collectionis quadragesima secunda fuerit Ithacensium respublica.

Neutiquam vero, mea quidem sententia, Laertii locus classicus de Politiis, de universi operis descriptione intelligendus est; ubinam regales civitates mansissent? Fundamentum fuerunt operis αἱ Κτίσεις, quas Plutarchus laudat[c], quarum partes liber de Insulis[d], Περὶ Εὐβοίας[e], Περὶ Κυρήνης[f], Τυῤῥηνῶν νόμιμοι[g], et Περὶ Ποταμῶν[h], a quo certe opus Περὶ τῆς τοῦ Νείλου ἀναβάσεως, cujus exstat in veteribus quibusdam editionibus latina versio[i], fragmentum est. Deinde originibus omnium civitatum explicatis, earum historiam oratione, ut Plutarchi utar verbis, δύναμιν καὶ χάριν conjungenti descripsit. Extrema vero universi operis parte continebatur: Descriptio omnium suæ ætatis rerumpublicarum eo modo, quem hodie *statisticum*, venia sit verbo barbarico, dicunt et cujusmodi apud veteres Xenophontis de Lacedæmoniorum Atheniensiumque Republica libelli, exstant. Quæ si vera sunt, cum alter ad hanc alter ad illam partem adspexerit, mirabile discrimen inter numerum librorum de rebuspublicis perfacile explicatum habes.

c Plutarch. non posse suaviter vivere secund. Epicur. II. 1093. ὅταν δὲ μηδὲν ἔχουσα λυπηρὸν ἢ βλαβερὸν ἱστορία καὶ διήγησις ἐπὶ πράξεσι καλαῖς καὶ μεγάλαις προσλάβῃ λόγον ἔχοντα δύναμιν καὶ χάριν ὡς τὰς Κτίσεις καὶ Πολιτείας Ἀριστοτέλης ἢ Βίους ἀνδρῶν Ἀριστόξενος (Diatribe de Aristoxeno, auctore Mahne 22 seq.) ἔγραψεν, οὐ μόνον μέγα καὶ πολὺ τὸ εὐφραῖνον, ἀλλὰ καὶ καθαρὸν καὶ ἀμεταμέλητόν ἐστι.

d Plinii Hist. IV. 12.

e Schol. ad Apollon. Argon. I. 558. Sic fragmenta τῶν Ἠθικῶν peculiari nomine laudantur. Morelli Biblioth. Nannian. 447.

f Pol. IX. 6.

g Apollon. hist. Mirab. XV.

h Plut. de fluminibus s. f. II. 1164. C.

i Buhle l. c. 127. Fortasse etiam libellus *De situ Indiæ*, qui in Catalogo Monasterii Bobii decimo sæculo occurrit τῶν Πολιτειῶν fragmentum fuit. Murat. Ant. It. med. æv. III. 818. Jourdain recherches etc. 30.—Nunc si vera sunt mea, Indices apud Fabricium corrigendi sunt.

Eheu amissum est in sempiternum præclarum opus, nisi e palimpsestis quibusdam fortasse eruatur. Nam neque in integro Procli commentario ad Platonis Politiam, quem Maius ille nobiscum communicare nuper promisit, quædam inesse majora fragmenta, neque in arabica versione eas latere[k] verisimile est. Proclus enim instinctu quasi divino afflatuque commotus, meditationibus suis et θεολογουμένοις tanquam circulo inclusus, rarissime e historia, nisi Ægyptiacam exceperis, testimonia sua hausit. Arabes vero summum odium in Idololatras suscipientes, philosophica tantum et physica opera, perraro autem poetica et historica, religionibus, fabulis lepidisque deorum figmentis completa, transtulerunt[l], atque si factum est, quod testimoniis supra adhibitis plane certum est, exemplarium penuria sequentibus infaustis illis omnium litterarum temporibus versionem τῶν Πολιτειῶν amissam esse persuasum habeo. A Photio vero doctissimo ac præclarissimo Patriarcha hoc opus jam non lectum esse ex ejus ipsius verbis constat. Sopater sophistes varias conscripsit eclogas in libris XII, quas Photius nobis excerpsit; summa XI librorum exposita ait Patriarcha: Ὁ δωδέκατος λόγος συνήθροισται ἐξ ἄλλων τε διαφόρων, καὶ ἐκ τῶν Ἀριστοτέλους πολιτειῶν Θετταλῶν τέ φημι καὶ Ἀχαιῶν καὶ Παρίων, Λυκίων τε καὶ Κίων καὶ ὧν ἐκεῖνος ἁπλῶς ἐν τοῖς Πολιτικοῖς αὐτοῦ διαλαμβάνει, ὧν τὸ χρήσιμον οὐκ ἄδηλον[m]). Certe si *Respublicæ* ipsius ætate adhuc exstitissent, vel hic vel alio loco sermonem de iis injecisset. Neutiquam vero seriorum Grammaticorum collectorumque, Tzetzæ et Apostolii, cujus oratio et maxime quidem hyperbolica exstat

k Fabricii Bibliogr. antiq. II. 695. Villoisonus Anecdot. II. 157.

l Oelsner de l'influence de Mohamed 132. 133. Rhapsodiarum quarundam Iliadis fecit quidem versionem Theophilus Edessanus, Maronites in syriacam linguam. Kehr Monarchiæ asiat. sarac. status 32. Oelsner l. c. not. 1. Etiam Poetica Aristotelis in arabicam linguam translata est; latina ex arabico versio exstat, eaque immerito a diversis Poeticæ editoribus neglecta. Plura hac de re disseruit Camus in collectione: Notices et extraits des Manuscrits VI. 422. seq. Non pigebit legere Condei judicium in historia Dominationis Arabum in Hispania (Historia de la dominacion de los Arabes en España Prologo p. XI.: si con el mismo fervor se hubiesen entonas aplicado à leer y traducir las historias griegas y latinas, hubieran imitado los buenos ezemplos que dieron ambas naciones. Y ahora en vez de' impertinentes y pueriles biographos, secos analistas y vanos autores di Hadices, ò historias tradicionales Ilenos de pompa, y de lascivas gracias de estilo, tendriamos en ellos buenos historiadores; pues los Arabes ni en lingua, ni en ingenio ceden à vinguna otra nacion.

m Photii Myriobib. Cod. 161. 175. 178. 104. b. s. f. ed. Bekker.

ad Fridericum III. imperatorem[n], loca argumento esse possunt, quippe qui alii alios verbatim describunt vel, quod nonnunquam fit, Politiam Πολιτειῶν nomine in medium afferunt[o].

Pro certo quidem habeo, Grammaticos et Lexicographos, omisso nomine ex Aristotelis thesauris hausisse, sæpissime etiam a librario aliquo vel scriba nomen ejus negligentiæ aut tædii causa suppressum esse, cujus rei et apud alios scriptores exempla occurrunt[p]; attamen nullum locum, nisi cui Stagiritæ nomen adscriptum sit, vel ex aliis certis indiciis ejus esse demonstrari potuerit, in fragmentorum collectionem inferre decrevi; hanc ob rem ne Hemsterhusii quidem auctoritate commotus sum, neque plura e libro octavo Pollucis recepi, quam quibus nomen Stagiritæ adscriptum esse inveni[q]. Eandem ob causam humanissimi Coraii conjectura, Nicolai Damasceni, qui alias etiam aliorum lucubrationes pro suis venditabat[r], et Heraclidis Rerumpublicarum excerpta ex Aristotelis Πολιτείαις hausta esse, quandoquidem mihi vera esse videtur, in fragmentorum tamen collectionem horum scriptorum nullum recepi[s]; in Eubœorum vero reipublicæ fragmentis Aristotelis Chalcidensis quædam legisse, neminem certe pœnitebit.

En habes igitur, erudite lector, aurei illius operis fragmenta,

n Rer. German. script. II. 47. ed. Struv. Fugit Schoellium Hist. de la littérature grecque VII. 329. Alia Apostolii opuscula in manuscriptis atque editis indicat Morelli in Bibl. græca divi Marci 157. Cretam insulam et antiquissimo et medio ævo doctrinæ officinam et quasi catenam fuisse, valde admirandum est. Ubi enim Lycurgus antiquissimis temporibus edoctus legislatorem se civibus præbuit, illic sæc. XIV ac XV græci codices exarati et in Italiam missi sunt. Conf. Ebert zur Handschriftenkunde 98. Apostolium nostrum egestate adactum libros multos descripsisse compertum est. Morelli l. c. 157. Aliorum etiam Cretensium sunt libri manuscripti, ut Plusiadeni ἄρχοντος ecclesiarum in Insula Cretæ. Morelli l. c. 237. conf. Georgii Gemistii Plethonis et Michaëlis Apostolii Orationes funebres duæ. Nunc primum ex Mss. edidit Fülleborn, Lipsiæ 1793. in Præfatione.

o Photii Lexic. s. v. ἐσχατία et πάρεδρος. Eustath. ad Iliad. A. 126. A. ed. Rom. I. 242. ed. Politus, Florentiæ 1730. fol. ubi Salvinus male locum e Πολιτείαις haustum esse autumat. Exstat in Polit. I. 9. 6.

p Sturzius ad Orion. Theban. Præf. IV. In Aurispæ sæculo XV doctissimi viri litteris mentio est Strabonis cujusdam libelli: *De conditoribus civitatum*, quod postea amissum esse videtur. Ambrosii General. Camaldul. epist. lib. XXIV. 53. ed. Mehus.

q Hemsterhusius ad Poll. VIII. 92. 49. Quamquam a viro illustrissimo et a Jungermanno sæpius adnotatum sit: omnia fere lib. VIII. ex Aristotele hausta esse, etiam nunc, permultis scriptoribus de Atheniensium Republica amissis, aliorum scriptorum loca indigitare licet, ex quibus hausit Lexicographus. Sic locus Poll. VIII. 119. e Pausania I. 29. excerptus est.

r Orellii Præfat. in Nic. Damascenum. Cretica mea 19. 89.

s Ad. Coraii Prodrom. τῆς Βιβλ. ἑλλ. 205. 271.

quod utinam integrum hodie exstaret; vix enim dici potest, ut Casauboni utar verbis, quam multa eo opere continerentur omnibus antiquitatis studiosis scitu jucundissima et dignissima, quæ nunc obruta densissimis tenebris planeque sepulta jacent[t]. En habes igitur ejus operis fragmentorum collectionem, multa opera multoque studio, nisi arroganter dictum sit, undique conquisitam, quæ a doctissimis viris tam diu desiderata et promissa est[v], quam ut benevolo animo, erudite lector, accipias iterum atque iterum rogo.

t Casaub. not. ad Diogen. Laert. 76. ed. Coloniæ 1615. 8.

v Promisit jam collectionem Casaubonus ad Diog. Laert. l. c. Desideraverunt collectionem Montecatini in Præfat. ad Edit. II. lib. Arist. Politic. Ferrariæ 1594. fol. Buhle l. c. 120. Niebuhr Hist. Rom. I. 20. Heeren Historische Werke III. 15. Fragmenta quædam summa diligentia atque doctrina collegit Patricius in Discuss. Peripat. t. I. p. 73 seq. Seldenii de Jure naturali et Gentium (Opera Vol. I. P. I. 75.) hæc sunt verba: "Memorat etiam ipse Aristoteles *συνηγμένας πολιτείας* seu *respublicas congestas*, quas a Laertio Πολιτείας πόλεων civitatum regimina dici opinor, quarum ex consideratione atque veterum placitorum observatione *τὴν περὶ τὰ ἀνθρώπινα φιλοσοφίαν*, id est doctrinam moralem et civilem, post Ethica ad Nicomachum absoluta perficere est adgressus. Regiminum illorum seu Rerumpublicarum sic ab eo in corpus unicum collectarum numerus erat centum et quinquaginta octo. Mittimus, quæ habuit alia ejusmodi opera veluti *δικαιώματα πόλεων* seu civitatum forensia, præter politicorum libros octo, qui ex hujusmodi supellectili ejus tantum superstites id genus disciplina sunt haud parum referti."

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ
ΠΟΛΙΤΕΙΩΝ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ.

Χαλεπὸν γὰρ ἄνθρωπον ὄντα μὴ διαμαρτάνειν ἐν πολλοῖς, τὰ μὲν ὅλως ἀγνοήσαντα τὰ δὲ κακῶς κρίναντα, τὰ δὲ ἀμελέστερον γράψαντα.—Galeni de Comp. Medic.

ΑΘΗΝΑΙΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ.

I. Ἀδύνατοι.

Ἀδύνατοι, οἱ ἐντὸς τριῶν μνῶν (ed. Lugd. 1696. falso μηνῶν) κεκτημένοι τὸ σῶμα πεπηρωμένον. Ἐλάμβανον δὲ οὗτοι δοκιμασθέντες ὑπὸ τῆς βουλῆς δύο ὀβολοὺς τῆς ἡμέρας ἑκάστης, ἢ ὀβολὸν ὥς φησιν Ἀριστοτέλης ἐν Ἀθηναίων Πολιτείᾳ. Ὡς δὲ Φιλόχορός φησιν ἐννέα δραχμὰς κατὰ μῆνα. Harp. s. v. Ἀδύνατοι· οἱ μέρος τι βεβλαμμένοι τοῦ σώματος, ὡς μηδὲ ἐργάζεσθαι, οἳ καὶ ἐχορηγοῦντο τὰ πρὸς τὸ ζῆν παρὰ τῆς πόλεως, μισθοφορούντων αὐτοῖς τῶν ἐν τοῖς (scr. ἐντός. Sic jam edidit ut nunc video Siebelis in Philochori fragmm. p. 45.) τριῶν μνῶν περιουσίαν κεκτημένων. Ἐδοκιμάζοντο δὲ οἱ ἀδύνατοι ὑπὸ τῆς τῶν πεντακοσίων βουλῆς, καὶ ἐλάμβανον τῆς ἡμέρας, ὡς μὲν Λυσίας λέγει, ὀβολὸν ἕνα, ὡς δὲ Φιλόχορος, πέντε. Ἀριστοτέλης δὲ δύο ἔφη. Bekkeri Anecdota gr. I. 345. Montefalconii Bibl. Coisl. 604. His de rebus luculenter disseruerunt Alberti ad Hesych. s. v. ἀδύνατοι et Boeckhius de Œcon. Athen. I. 260. seq. Zonar. teste (s. v. t. I. pag. 42. ed. Tittm.) alii horum hominum singulis diebus binos obolos, alii unum obolum acceperunt: ἐλάμβανον—οἱ μὲν ἐφ' ἑκάστης ἡμέρας ὀβολοὺς δύο, οἱ δὲ ὀβολόν. Siebelis ad Philoch. fragmm. p. 45. Goettling ad Aristot. Polit. 327.

II. Ἀστυνόμος.

Δέκα φησὶν εἶναι τοὺς Ἀστυνόμους Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Ἀθηναίων Πολιτείᾳ· πέντε μὲν Πειραιεῖ, πέντε δ' ἐν ἄστει, τούτοις δέ φησι μέλειν περί τε τῶν αὐλητρίδων, καὶ ψαλτριῶν καὶ τῶν κοπρολόγων, καὶ τῶν τοιούτων. Harp. s. v. Quale discrimen Aristo-

teles ipse inter ἀστυνόμους atque ἀγορανόμους statuere voluerit, vid. in Pol. VI. 4. 6. ibique Goettling p. 421. Plat. de Legg. VI. 261. Alii ἀστυνόμον, alii ἀγορανόμον Ædilem esse putant (conf. Steph. Thes. nov. ed. 542. 2385.), sed si accuratius rem inspicias, neutrum cum Romanorum Ædili, Annonæ præfecto, comparare volueris. [Conf. Creuzeri Abrifs der Römischen Antiquitäten p. 144.] Non eosdem, sed similes tantum plurimis in rebus esse jam Dionysius ait A. R. VI. 4. σχεδὸν ἐοίκασί πως κατὰ τὰ πλεῖστα τοῖς παρ' Ἕλλησιν ἀγορανόμοις. Plura laudaverunt edd. nov. ed. Steph. Thes. 544. C. seq. Apud Thebanos ἀστυνόμοι, τελέαρχοι dicti sunt, atque ipse Epaminondas φθόνῳ, καὶ πρὸς ὕβριν ἀποδειχθεὶς Τελέαρχος ὑπὸ τῶν Θηβαίων. Plut. reip. ger. Præc. t. IX. 232. Meier et Schoem. l. c. 90. Casaub. ad Sueton. Tiber. 61.

III. Ἀποδέκται.

Ἀποδέκται, ἀρχή τίς ἐστι παρ' Ἀθηναίοις οἱ Ἀποδέκται· Ἀριστοτέλης δ' ἐν τῇ Ἀθηναίων Πολιτείᾳ δεδήλωκεν, ὡς δέκα τε εἴησαν (scr. ἦσαν), καὶ ὡς παραλαβόντες τὰ γραμματεῖα ἀπαλείφουσι τὰ καταβαλλόμενα χρήματα τῆς βουλῆς ἐναντίον ἐν τῷ βουλευτηρίῳ, καὶ πάλιν ἀποδιδόασιν τὰ γραμματεῖα τῷ δημοσίῳ, καὶ ἁπλῶς ἃ πράττουσι διασαφεῖ. ὅτι δὲ ἀντὶ τῶν Κωλακρετῶν οἱ ἀποδέκται ὑπὸ Κλεισθένους ἀπεδείχθησαν, Ἀνδροτίων ἐν τῷ δευτέρῳ. (Androt. Ἀτθίδος fragmenta pag. 109. ed. Siebelis. Ruhnken. ad Tim. s. v. Harpocr. s. v. Ἄλλη δ' ἀρχὴ, πρὸς ἣν αἱ πρόσοδοι τῶν κοινῶν ἀναφέρονται· παρ' ὧν φυλαττόντων μερίζονται πρὸς ἑκάστην διοίκησιν. Arist. Pol. VI. 5. 4. ib. Schn. et quæ congessit in Lex. s. v. Bekk. anecd. gr. I. 198. 427. Boeckh. l. c. I. 179. seq. Ἀποδέκται δὲ ἦσαν δέκα, οἳ τοὺς φόρους καὶ τὰς εἰσφορὰς καὶ τὰ τέλη ὑπεδέχοντο καὶ τὰ περὶ τούτων ἀμφισβητήσιμα ἐδίκαζον· εἰ δέ τι μεῖζον εἴη, εἰσῆγον εἰς τὸ δικαστήριον. Poll. VIII. 97. Schol. ad Æschin. κατὰ Κτησ. p. 252. ed. Bekk.

IV. Ἀπόλλων πατρῷος.

Τὸν δὲ Ἀπόλλωνα κοινῶς πατρῷον τιμῶσιν Ἀθηναῖοι, ἀπὸ Ἴωνος· τούτου γὰρ οἰκήσαντος τὴν Ἀττικὴν, ὡς Ἀριστοτέλης φησὶ, τοὺς Ἀθηναίους Ἴωνας (Eurip. Ion. 74. 1593.) κληθῆναι, καὶ Ἀπόλλων πατρῷος αὐτοῖς ὀνομασθῆναι. Harp. s. v. Πάτριος (" πάτριον est *patrium*, ad patriam et civitatem pertinens, πατρι-

" κὸν, *paternum*, ad patrem, avos cet. spectans, cujus forma " quædam πατρῷον [Attica est forma, Ionica πατρῴϊον, Bœotica " πατροῖον. conf. Barker ad Etymol. m. Etymol. Gud. p. 1086. " ed. Sturz.] leviore etiam intervallo distans a πατρικῷ." Wyttenb. ad Plut. Mor. II. 175. hoc vero discrimen non semper observatum est. Interpp. ad Poll. I. 1. [vid. quæ dixi in Dissert. infra laudat. p. 7 et 8. et adde sis Markland. ad Euripid. Suppl. 264, (275.) bene de his præcipientem. Minus placent, quæ Elmsleius monuit ad Euripid. Bacch. 1365. p. 162. Cf. denique Hemsterhusii Anecdota ed. Geel. I. p. 100.]) Ἀπόλλων Ἀθηναίοις διὰ τί ἐστιν; οἱ πρῶτοι Ἀθηναίων γεγενημένοι γονέας ᾤοντο εἶναι γῆν καὶ ἥλιον· ὁ δὲ Ἀπόλλων ἥλιος εἶναι δοκεῖ· καὶ διὰ τοῦτο πάτριος Ἀπόλλων. ἢ ὅτι Ἀπόλλων μιγεὶς Κρεούσῃ, τῇ θυγατρὶ Ἐρεχθέως, ἐγέννησε τὸν Ἴωνα, ἀφ' οὗ Ἴωνες. Bekker anecd. gr. I. 292. conf. Bæhr de Apolline Patricio et Minerva Primigenia Atheniensium. Heidelbergæ, 1820. qui nostrum etiam locum p. 12. adhibuit. De jurejurando Archontum per Apollinem patricium et Jovem Herceum conf. nunc Plattner Beiträge, p. 88. sq. Heffter die athen. Gerichtsverfassung p. 23.

V. Ἀγορανόμοι.

Ἀγορανόμοι, οἱ τὰ κατὰ τὴν ἀγορὰν ὤνια διοικοῦντες ἄρχοντες. Ἀριστοτέλης δ' ἐν Ἀθηναίων Πολιτείᾳ, κληροῦσθαί φησι πέντε μὲν εἰς Πειραιᾶ· πέντε δὲ εἰς ἄστυ. Harp. s. v. Ἀγορανόμους δὲ τῆς ἀγορᾶς καθίσταμαι τρεῖς τοὺς λαχόντας, τοὺς δὲ ἱμᾶντας ἐκ λεπρῶν. Aristoph. Acharn. 723. ibid. Schol. Οὓς νῦν λογιστὰς καλοῦμεν. Ἱμᾶντας δὲ, λώρους, φραγγέλια· τὸ γὰρ παλαιὸν φραγγελίοις (sic. Suid. vulgo φραγγέλαις, quod est verbum nihili. v. Menag. ad Diog. Laert. VI. 90.) ἔτυπον οἱ λογισταὶ τοὺς τῆς ἀγορᾶς. Diversas veterum rationes, cur Dicæopolis agoranomos fori ἐκ λεπρῶν instruat, legas apud Schol. et qui, ut alias etiam sæpius, inde hausit Suid. s. v. Iisdem fere verbis hæc apud alios Lexicographos. Hesych. Lex. Seg. 199. 330. Lex. Technol. leguntur. Δυοῖν τούτων ἐπιμελεῖσθαι δεῖν τοὺς Ἀγορανόμους, Theophrasti in libris legum sunt verba, τῆς τε ἐν τῇ ἀγορᾷ εὐκοσμίας, καὶ τοῦ ἀψευδεῖν μὴ μόνον τοὺς πιπράσκοντας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ὠνουμένους. Suid. s. v. κατὰ τὴν ἀγοράν. Petiti Comment. in leg. Att. V. 3. Wolf ad Demosth. adv. Lept. VIII. The-

saur. græc. ling. ab H. Stephano ed. nov. I. 542. Meier et Schoem. l. c. 89. Conf. quæ attuli s. v. Ἀστυνόμος.

VI. Ἀντιγραφεύς.

Ἀντιγραφεὺς, ὁ καθιστάμενος ἐπὶ τῶν καταβαλλόντων τινὰ τῇ πόλει χρήματα, ὥστε ἀντιγράφεσθαι ταῦτα· (Æschin. κατὰ Κτησ. p. 18. ed. Bekk.) διττοὶ δὲ ἦσαν ἀντιγραφεῖς, ὁ μὲν τῆς διοικήσεως, (appositus erat τῷ ταμίᾳ τῆς διοικήσεως ad contrascribendas acceptorum et expensorum tabulas. Schoem. de Comitiis Athen. p. 320. seq.) ὥς φησι Φιλόχορος· ὁ δὲ τῆς βουλῆς, ὡς Ἀριστοτέλης ἐν Ἀθηναίων Πολιτείᾳ. Harp. s. v. Harpocrationis ἀντιγραφεῖς a Polluce VIII. 99. Λογισταὶ dicti sunt. Δύο enim l. l. legitur ἦσαν, ὁ μὲν τῆς βουλῆς, ὁ δὲ τῆς διοικήσεως, λογισταὶ, καὶ τούτους ἡ βουλὴ κληροῖ κατ' ἀρχὴν (conf. Vales. ad Harpocr. p. 35. 184. 228.) ὡς παρακολουθεῖν τοῖς διοικοῦσι. Falso interp. "ut jus dicentibus adsint." Bekk. Anecd. gr. I. 410. Permagnus vero Athenis fuit scribarum numerus, quod cuique magistratui scriba suus affuit, quorum diversa officia muneraque sæpissime Lexicographi aliique scriptores confuderunt. Γραμματεῖς, ἀντιγραφεῖς, ὑπογραμματεῖς etc. sæpissime occurrunt apud antiquos scriptores, quorum diversa munera ne a Boeckhio quidem l. c. I. 98. 198. 201. et Schoemanno l. c. accurate describi potuerunt.

VII. Ἄρειος πάγος.

Οὐκ ὄντων δὲ δημοσίων χρημάτων τοῖς Ἀθηναίοις (ubi Persico bello urbem dereliquerunt et Salamina se contulerunt,) Ἀριστοτέλης μέν φησι τὴν ἐξ Ἀρείου πάγου βουλὴν πορίσασαν ἑκάστῳ τῶν στρατευομένων, ὀκτὼ δραχμὰς αἰτιωτάτην γενέσθαι τοῦ πληρωθῆναι τὰς τριήρεις. Plut. in Themistocle I. 258. ed. Bryan. De Ἀρείῳ πάγῳ conferri possunt quæ maximo studio collegerunt Matth. de jud. Atheniens. s. v. et Plattner der Process und die Klagen bei den Attikern I. 22. seq. et in Addendis XXI.

VIII. Βούλευσις.

Βουλεύσεως, ἐγκλήματος ὄνομα ἐπὶ δυοῖν ταττόμενον πραγμάτων. Τὸ μὲν γάρ ἐστιν, ὅταν ἐξ ἐπιβουλῆς τίς τινι κατασκευάσῃ θάνατον· ἐάν τε ἀποθάνῃ, ὁ ἐπιβουλευθεὶς, ἐάν τε μή. Τὸ δ' ἕτερον ὅταν ἐγγεγραμμένος ὡς ὀφείλων τῷ δημοσίῳ αὐτὸς δικάζηταί τινι, ὡς οὐ

δικαίως αὐτὸν ἐγγεγραφότι, τοῦ μὲν οὖν προτέρου μάρτυς Ἰσαῖος ἐν τῷ πρὸς Εὐκλείδην, ἐπὶ Παλλαδίῳ λέγων εἶναι τὰς δίκας. (Tittmanni Descript. rerump. gr. p. 223. n. 62.) Ἀριστοτέλης δ' ἐν τῇ Ἀθηναίων Πολιτείᾳ τῷ Ἰσαίῳ συμφωνεῖ. Harp. s. v. Valesius ad h. l. p. 31. Schneid. Comm. in Aristot. Polit. p. 387. Quæ actio hic ab Aristotele βούλευσις, proprie a Lycurgo, ut Suidas docet s. v. ψευδογραφὴ dicitur. Petiti LL. Att. IV. 9. 19. Boeckh. l. c. I. 373. 240. Matth. l. c. p. 150. not. 9. p. 248. not. 28.

IX. Γραμματεύς.

Ὁ Γραμματεὺς πῶς τε καθίστατο καὶ τί ἔπραττεν, ὡς τῶν γραμμάτων τέ ἐστι κύριος, καὶ τὰ ψηφίσματα τὰ γενόμενα φυλάττει, καὶ τὰ ἄλλα πάντα ἀντιγράφεται, καὶ παρακάθηται τῇ βουλῇ, δεδήλωκεν Ἀριστοτέλης ἐν Ἀθηναίων Πολιτείᾳ. Harpocr. s. v. Poll. (VIII. 98.) qui ex Aristotelis fontibus hausit, hæc affert de Scribis: Γραμματεύς ὁ κατὰ πρυτανείαν κληρωθεὶς ὑπὸ τῆς βουλῆς, ἐπὶ τῷ γράμματα φυλάττειν καὶ τὰ ψηφίσματα· καὶ ἕτερος ἐπὶ τοὺς νόμους ὑπὸ τῆς βουλῆς χειροτονούμενος· ὁ δὲ ὑπὸ τοῦ δήμου αἱρεθεὶς γραμματεὺς, ἀναγινώσκει τῷ τε δήμῳ καὶ τῇ βουλῇ. Multa suo more de Scribis congessit Meurs. Lect. Att. VI. 25. Boeckh. ll. cc. conf. s. v. ἀντιγραφεύς. Exstiterunt quidem sacri scribæ καλοῦνται δὲ ἱερομνήμονες καὶ ἐπιστάται καὶ μνήμονες, καὶ τούτοις ἄλλα ὀνόματα σύνεγγυς. Arist. Pol. VI. 5. 12. ibique Goettling p. 421.

X. Δατηταί.

Δατεῖσθαι, τὸ μερίζεσθαι· οἱ δὲ δατηταὶ, οἱονεὶ μερισταί. Ὁπότε γὰρ κοινωνεῖέν τινες ἀλλήλοις, καὶ οἱ μὲν βούλοιντο διανέμεσθαι τὰ κοινὰ, οἱ δὲ μὴ, ἐδικάζοντο οἱ βουλόμενοι τοῖς μὴ βουλομένοις, προσκαλούμενοι εἰς Δατητῶν αἵρεσιν. Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Ἀθηναίων Πολιτείᾳ. Harp. s. v. Poll. VIII. 136.

Δατητὴς, παρὰ Ἀττικοῖς, ὁ διανεμητὴς, Ἀριστοτέλης. Etym. Magn. s. v. 249. 42.

Εἰς δατητόν· πρόκλησις νεμέσεως ἢ κληρονομίας, ἢ κοινοῦ τινος ἀγορασμοῦ· ἐπὶ τῶν διανεμόντων, τὰ κοινά τισιν· ὡς Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Ἀθηναίων Πολιτείᾳ. Photii Lex. s. v. ad exempl. Porsonii Appendix. Meier et Schöm. l. c. 378. ibique laudata.

XI. Δεκάζειν.

Ἀριστοτέλης δ' ἐν Ἀθηναίων Πολιτείᾳ, Ἄνυτόν φησι καταδεῖξαι

τὸ δεκάζειν τὰ δικαστήρια. Harp. s. v. δεκάζων. Plut. Corial. XIV. t. II. 75. ed. Hutten. Οὐκ ἴσμεν ὅστις ἦν ὁ δεκάσας πρῶτον ἐν Ῥώμῃ δῆμον, ἢ δικαστήριον· Ἀθήνῃσι δὲ λέγεται πρῶτος ἀργύριον δοῦναι δικασταῖς Ἄνυτος ὁ Ἀνθεμίωνος, προδοσίας περὶ Πύλον κρινόμενος ἐν τοῖς Πελοποννησιακοῖς ἤδη τελευτῶσιν, ὁπηνίκα τὸ χρυσοῦν ἔτι γένος ἀκήρατον ἐν Ῥώμῃ τὴν ἀγορὰν κατεῖχεν. Schol. ad Platon. Apolog. 91. 9. (p. 330. ed. Bekker.) Οὗτος ὁ Ἄνυτος Ἀνθεμίωνος ἦν υἱὸς, Ἀθηναῖος γένος, Ἀλκιβιάδου ἐραστὴς, πλούσιος ἐκ βυρσοδεψικῆς· ὅθεν καὶ σκωπτόμενος ὑπὸ Σωκράτους διὰ τοῦτο . . . ἔπεισε μισθῷ Μέλιτον ἀσεβείας γραφὴν δοῦναι κατὰ Σωκράτους. Plat. Theæt. s. f. Heind. ad initium Sophistæ IV. 269. Matthiæ de jud. Athen. I. 270. n. 55. Schneid. ad Xenoph. Memorab. Socratis initio. Meier et Schöm. l. c. 150. Anytus et Lycon *συνήγοροι* fuerunt Meliti. l. c. 709. De *γραφῇ περὶ ἀσεβείας* cf. ibid. 303.

XII. Ἐπὶ Δελφινίῳ.

Ἐπὶ Δελφινίῳ δικαστήριόν ἐστιν οὕτω καλούμενον Ἀθήνῃσιν· δικάζονται δὲ ἐνταῦθα οἱ ὁμολογοῦντες μὲν ἀπεκτονέναι, δικαίως δὲ τοῦτο πεποιηκέναι λέγοντες, Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Ἀθηναίων Πολιτείᾳ. Harp. s. v. et s. v. Δελφίνιον. Pausan. I. 28. Poll. VIII. 119. Matthiæ de jud. Ath. I. 151. Bekkeri anecd. gr. I. 255.

XIII. Δῆμοι.

Μυῤῥινοῦς γοῦν δῆμος ἐν Ἀττικῇ μυῤῥίνας ἔχων, ὅθεν αὐτὸς Μυῤῥινόεις, καὶ κατὰ συναίρεσιν Μυῤῥινοῦς. Ὥσπερ ἕτερος Ῥαμνοῦς ἀπὸ τῶν ἐκεῖ φυομένων ῥάμνων. Ὧν αἱ δημόται Μυῤῥινούσιος καὶ Ῥαμνούσιος· καὶ ἡ Ἐρεικοῦσα λέγεται διὰ τὰς ἐν αὐτῇ ἐρείκας· καὶ ἡ Ποντικὴ δὲ Κερασοῦς ἀπὸ τῶν φυτῶν τῶν κεράσων κέκληται· καὶ Πιτυοῦσα, ἣ Μίλητός ποτε διὰ τὸ πολλὰς ἔχειν πίτυας ἐκλήθη. Τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἄλλοι τόποι πεπόνθασιν. Schol. ad Arist. Plut. v. 586. Οἱ Παλληνεῖς δῆμός ἐστι τῆς Ἀττικῆς, ἔνθα Πεισιστράτῳ βουλομένῳ τυραννεῖν καὶ Ἀθηναίοις ἀμυνομένοις αὐτὸν πόλεμος συνέστη. (Istud bellum Lenzius, laudato Corsino, refert ad Olymp. 60. 1. Androt. fragm. p. 118.)—μέμνηται δὲ τούτου καὶ Ἀνδροτίων (qualis? plures enim exstiterunt. Thomas de Pinedo ad Steph. de urb. pag. 754. Philochori et Androt. *Ἀτθίδος* reliquiæ p. XIV. ed. Siebelis. hic vero est Androtion *Ἀτθίδος* scriptor. fragm. p. 118.) καὶ Ἀριστοτέλης ἐν Ἀθηναίων

Πολιτείᾳ. Schol. ad Arist. Acharn. v. 233. Hinc sua sumpsit Eustath. ad Dionys. v. 453. A plantis locorum sæpissime deducta sunt nomina, sic Κερασοῦς, Ἀγνοῦς, Ἀναγυροῦς, Ἀχραδοῦς, Ῥαμνοῦς, Σελινοῦς, Πυξοῦς, Μυρικοῦς et similia, uti jam a Schol. ad Arist. Plut. l. c. adnotatum est. Edd. nov. Steph. Thes. pag. 490. c. 561. a. Δήμων nomen Clisthene multo antiquius fuit, sed agri tantum Attici partes sic appellatæ sunt, hic vero antiqua reipublicæ descriptione commutata, universum Atheniensium agrum in partes divisit, quos δήμους dixit. Schöm. de Comitiis Athen. pag. 363. Meier et Schöm. pag. 79. seq.

XIV. Διαιτηταί.

Εἰσὶ δὲ οἱ διαιτηταὶ, ἕτεροι τῶν δικαστῶν (Ammon. de simil. et diff. voc. s. v.)· οὗτοι μὲν γὰρ ἐν δικαστηρίοις ἐδίκαζον ἀποδεδειγμένοις, καὶ τὰς ἀπὸ τῶν διαιτητῶν ἐφεσίμους (Ἔφεσις, ἡ ἐξ ἑτέρου δικαστηρίου εἰς ἕτερον μεταγωγή. Harp. s. v. De provocationibus conf. Meier de bonis Damnat. pag. 89. Schömann de comit. Athen. p. 238. not. 29. "Veræ provocationes, ἐφέ-" σεις ad populum nullæ fuerunt apud Athenienses, et quæ " Heynius de eis dixit, Op. Academ. IV. p. 81. not. e, flux-" erunt e falsa interpretatione Plutarchi vit. Solon. cap. 18.;" sed fugit v. d. Poll. locus VIII. 62. ἔφεσις ἢ ἀπὸ βουλῆς ἐπὶ δῆμον cet.) ἔκρινον· οἱ δὲ διαιτηταὶ κλήρῳ πρότερον λαχόντες· ἢ ἐπιτρεψάντων αὐτοῖς τῶν κρινομένων τοῖς κρινομένοις διήτουν. Καὶ εἰ μὲν ἤρεσκε τοῖς ἀντιδίκοις, τέλος εἶχεν ἡ δίκη· εἰ δὲ μή, τὰ ἐγκλήματα καὶ τὰς προκλήσεις καὶ τὰς μαρτυρίας, ἔτι δὲ καὶ τοὺς νόμους, καὶ τὰς ἄλλας πίστεις ἑκατέρων ἐμβαλόντες εἰς καδίσκους καὶ σημηνάμενοι, παρεδίδοσαν τοῖς εἰσαγωγεῦσι τῶν δικῶν. Λέγει δὲ περὶ αὐτῶν Ἀριστοτέλης, Ἀθηναίων Πολιτείᾳ. Harpocr. s. v. Διαιτηταὶ δὲ ἐκ τῶν ὑπὲρ ἑξήκοντα ἔτη γεγονότων ἐκληροῦντο, καὶ ἐπεκληροῦντο αὐτοῖς αἱ διαιταί· καὶ ἀτιμία ἀφώριστο τῷ μὴ διαιτήσαντι τὴν ἐπικληρωθεῖσαν δίαιταν· τῶν δ' ἐν ἱεροῖς πάλαι οὐδεμία δίκη πρὶν ἐπὶ διαιτητὰς ἐλθεῖν εἰσήγετο· ἔλεγον δὲ ἐπιτρέψαι δίαιταν, καὶ ἡ δίαιτα ἐκαλεῖτο ἐπιτροπή· ἡ δὲ ἔφεσις αὐτῶν εἰ εἰς δικαστήριον ἐγίγνετο, εἰς ἐχῖνον (conf. verb. s. v.) τὰς ψήφους ἐμβαλόντες ἰδίᾳ ἑκατέρας τοῦ φεύγοντος καὶ διώκοντος κατεσημαίνοντο· ἐλάμβανον δὲ οἱ διαιτηταὶ δραχμὴν παρὰ τοῦ κρίνοντος τὴν καλουμένην παράστασιν, ἐγγράψαντος αὐτοῦ ἐν γραμματείῳ τὸ ἔγκλημα καὶ τὸ τίμημα· ἐλάμβανον δὲ καὶ ἑτέραν ὑπὲρ τῆς ἀντωμο-

σίας. Poll. VIII. 126. 127. conf. cum VIII. 60. 89. Bekker anecd. gr. I. 235. Schol. in Plat. p. 457. ed. Bekker. De διαιτηταῖς, quos jure cum *juges de paix*, Friedensrichtern, apud Britannos, Franco-gallos et provincias Rhenanas comparare possumus, conf. Heffter, die Athenäische Gerichtsverfassung pag. 277. seq., peculiarem de iis scripsit libellum Hudtwalker.

XV. Διαμεμετρημένη ἡμέρα.

Μέτρον τι ὕδατός ἐστι, πρὸς μεμετρημένον ἡμέρας διάστημα ῥέον· ἐμετρεῖτο δὲ τῷ Ποσειδεῶνι μηνί· πρὸς δὴ τοῦτο ἠγωνίζοντο οἱ μέγιστοι καὶ περὶ τῶν μεγίστων ἀγῶνες· διενέμετο δὲ εἰς τρία μέρη τὸ ὕδωρ, τὸ μὲν τῷ διώκοντι, τὸ δὲ τῷ φεύγοντι, τὸ τρίτον τοῖς δικάζουσι. Ἀριστοτέλης δ' ἐν τῇ Ἀθηναίων Πολιτείᾳ, διδάσκει περὶ τούτων. Harp. s. v. Poll. IV. 166. Æschin. in Ctesiph. p. 587. Τῷ νόμῳ κρινέσθωσαν οἱ ἄνδρες κατὰ ἕνα ἕκαστον, διῃρημένης τῆς ἡμέρας τριῶν μερῶν, ἑνὸς μέν, ἐν ᾧ ξυλλέγεσθαι ὑμᾶς δεῖ καὶ διαψηφίζεσθαι, ἐάν τε ἀδικεῖν δοκῶσιν, ἐάν τε μή. Ἑτέρου δὲ, ἐν ᾧ κατηγορῆσαι, ἑτέρου δὲ, ἐν ᾧ ἀπολογήσασθαι. Schol. ad Demosth. de corona p. 265. ed. Bekker. Xenoph. Hellen. I. 7. 24. Ἡμέρα pro actis alicujus diei, ut Latini *Dies* (vid. Drakenb. ad Liv. 42. 67. Grævius ad Cic. pro Sept. 36.), hoc loco pro judicio sumitur. Matth. de jud. Athen. I. 269. n. 54. Bayle Dict. ad. f. Diss. *sur le jour*. Meier et Schöm. l. c. 716.

XVI. Εἰς ἐμφανῶν κατάστασιν.

Εἰς ἐμφανῶν κατάστασιν ὄνομα δίκης ἐστὶν ὑπὲρ τοῦ ἀμφισβητήσιμα εἶναι ἐν φανερῷ. Ὁ δὲ Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Ἀθηναίων Πολιτείᾳ, πρὸς τὸν ἄρχοντά φησι λαγχάνεσθαι ταύτην τὴν δίκην, τὸν δὲ ἀνακρίνοντα εἰσάγειν εἰς τὸ δικαστήριον. Harp. s. v. ibid. Vales. p. 52. Ἦν δὲ δίκη καὶ εἰς ἐμφανῶν κατάστασιν καλουμένη, ὁπότε τις ἐγγυήσαιτο, ἢ αὐτόν τινα, ἢ τὰ χρήματα. Poll. VIII. 33. ibiq. Interpp. Petiti LL. Att. VII. 5. p. 636. ibique Wesseling. Conf. nunc Der Attische Process von Meier und Schömann 45. 394. 509. 515.

XVII. Ἑταῖραι.

Πεζὰς μόσχους, ἀντὶ τοῦ ἑταίρας· ἐλέγοντο γάρ τινες οὕτως, ὡς Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Πολιτείᾳ. Phot. s. v. sequitur versus τοῦ Εὐπόλεως Κόλαξι. Alberti ad Hesych. t. II. 899. n. 1. Schleusneri cur. noviss. s. v.

XVIII. Εὔθυναι.

Εὐθύνης ὄνομα ἀρχῆς παρ' Ἀθηναίοις· δέκα τὸν ἀριθμὸν ἄνδρες ἦσαν, παρ' οἷς ἐδίδοσαν οἱ πρεσβεύσαντες, ἢ ἄρξαντες, ἢ διοικήσαντές τι τῶν δημοσίων τὰς εὐθύνας· διείλεκται περὶ αὐτῶν Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Ἀθηναίων Πολιτείᾳ. Harp. s. v. Eadem vero de λογισταῖς in Scholiis ad Æsch. κατὰ Κτησ. leguntur pag. 249. ed. Bekk. sunt enim iidem magistratus. Poll. VIII. 45. 100. Phot. et Zonar. Λεξ. Ῥητ. s. v. 257. ed. Bekk. Alberti ad Hesych. s. v. Ruhnken. ad Tim. 126. Schol. in Plat. Leg. 459. ed. Bekker. Boeckh. l. c. I. 202. 205. Meier et Schömann l. c. 99. 214. Omnes enim magistratu aut curatione aliqua cum pecuniæ publicæ administratione conjuncta decedentes, rationes apud Logistas reddebant, Archontes vero Euthynis. Schol. in Plat. LL. p. 459. ed. Bekk. Εὔθυνοί εἰσιν ἄρχοντές τινες, οἱ τὰς εὐθύνας λαμβάνοντες παρὰ τῶν ἀρχόντων, ὥσπερ οἱ λογισταὶ καὶ πάρεδροι ἐφ' ἑκάστῃ ἀρχῇ· καὶ γὰρ τῷ ἄρχοντι εὔθυνος ἦν καὶ πάρεδρος, καὶ τῷ βασιλεῖ ὁμοίως καὶ τῷ πολεμάρχῳ, καὶ τοῖς θεσμοθέταις. Boeckh. l. c. I. 204. not. 174. male emendasse Andocid. de Myster. pag. 37. ex hoc Scholio satis patet. conf. infra s. v. Λογισταί.

XIX. Ἐφιάλτης.

Ἐφιάλτην μὲν οὖν φοβερὸν ὄντα τοῖς ὀλιγαρχικοῖς καὶ περὶ τὰς εὐθύνας καὶ διώξεις τῶν τὸν δῆμον ἀδικούντων ἀπαραίτητον, ἐπιβουλεύσαντες οἱ ἐχθροί, δι' Ἀριστοδίκου τοῦ Ταναγρικοῦ, κρυφαίων ἀνεῖλον, ὡς Ἀριστοτέλης εἴρηκεν. Plut. Pericl. p. 348. t. I. ed. Bryan. Is est Ephialtes, amicus Periclis, cujus opera plura adempta sunt Areopago judicia (Plut. l. c. 347.) circa Olymp. 80. 1. Diod. 11. 77. Meminit etiam hujus facti Arist. Pol. II. 9. 3. καὶ τὴν μὲν ἐν Ἀρείῳ πάγῳ βουλὴν Ἐφιάλτης ἐκόλουσε καὶ Περικλῆς. Plut. l. c. 344.

XX. Ἐχῖνος.

Ἐχῖνος ἔστι μὲν ἄγγος τι, εἰς ὃ τὰ γραμματεῖα τὰ πρὸς τὰς δίκας ἐτίθεντο· μνημονεύει τοῦ ἄγγους τούτου Ἀριστοτέλης ἐν Ἀθηναίων Πολιτείᾳ. Harp. s. v. Ἐχῖνος δὲ, οὐχ αἱ μαρτυρίαι ἐμβληθεῖσαι κατεσημαίνοντο. Poll. VIII. 17. 127. Ἐχῖνος, καδίσκος τίς ἐστι χαλκοῦς (non quidem semper. conf. Phot. s. v. ἐχῖνοι 40. 46. 4.

ed. Pors.), εἰς ὃν αἵ τε μαρτυρίαι καὶ αἱ προκλήσεις ἔγγραφοι ἐνεβάλλοντο ὑπὸ τῶν δικαζομένων, καὶ κατεσημαίνοντο, ἵνα μηδεὶς κακουργήσῃ περὶ τὰ ἐμβαλλόμενα. Phot. s. v. Ἐχῖνος. Schol. Arist. Σφ. v. 1427. Ἔχει δὲ καὶ ὁ χαλκοῦς κημὸς, ὥς φησιν Ἀριστοτέλης διερρινημένον (?) ἐπίθεμα, εἰς τὸ, αὐτὴν μόνην τὴν ψῆφον καθίεσθαι. Schol. Arist. Ἱππ. v. 1147. Petiti LL. Att. IV. 5. pag. 436. ibique Wesseling. Theophr. Char. XIII. 3. ibid. adnot.

XXI. Ἐπιμελητὴς τῶν μυστηρίων.

Ἀριστοτέλης ἐν Ἀθηναίων Πολιτείᾳ φησὶν οὕτως· ὁ δὲ βασιλεὺς, πρῶτον μὲν τῶν μυστηρίων ἐπιμελεῖται, μετὰ τῶν Ἐπιμελητῶν οὓς ὁ δῆμος ἐχειροτόνει. Τέσσαρες ἦσαν, δύο μὲν ἐξ Ἀθηναίων ἁπάντων, εἷς δὲ ἐξ Εὐμολπιδῶν καὶ εἷς ἐκ Κηρύκων. Harp. s. v. Ὁ δὲ βασιλεὺς μυστηρίων προέστηκε μετὰ τῶν ἐπιμελητῶν cet. Poll. VIII. 90. conf. cum VIII. 107. ibid. Interpp. Sigon. IV. de Republ. Athen. c. ult. Boeckh. l. c. I. 231. Matth. de jud. Ath. I. 243. seq.

XXII. Ἐπιστάτης, Πρόεδροι, Πρυτάνεις.

Δύο εἰσὶν οἱ καθιστάμενοι Ἐπιστάται· ὁ μὲν ἐκ Πυτανείου κληρούμενος, ὁ δὲ ἐκ τῶν Προέδρων, ὧν ἑκάτερός τινα διοίκησιν διοικεῖ, δεδήλωκεν ὁ Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Ἀθηναίων Πολιτείᾳ. Harp. s. v. Τῶν Πρυτανέων εἷς ὁ λαχὼν ἐπιστάτης ἐλέγετο. Δὶς δὲ τὸν αὐτὸν ἐπιστατῆσαι οὐκ ἐξῆν. Φυλάσσει δὲ τοῦ ἱεροῦ τὰς κλεῖς, ἐν ᾧ τὰ δημόσια χρήματα, ἔτι μὲν (τὰ γράμματα addit Telephus Pergamenus, cujus fragmentum exstat apud Eustathium ad Odyss. P. v. 455. p. 641. ed. Basil. Sed neque Suid. nec Poll. VIII. 95. nec alii Lexicographi e Telephi fontibus hauserunt, ut Vales. ad Harp. p. 73. et Luzacius putaverunt Disquis. de Epist. ac Proedr. §. 3. post Orat. de Socrate Cive, sed ex Aristotelis Ἀθηναίων Πολιτείᾳ, ex quo etiam Telephus sine dubio sua hausit. Schöm. de Comit. Athen. p. 84. not. 4.) καὶ τὴν δημοσίαν σφραγίδα· ἐπειδὰν δὲ οἱ Πρυτάνεις συναγάγωσι τὴν βουλὴν ἢ τὸν δῆμον, ὁ ἐπιστάτης κληροῖ προέδρους ἐννέα (τῆς πόλεως Telephus addit) ἀπὸ φυλῆς ἑκάστης ἕνα, πλὴν τῆς πρυτανευούσης, καὶ πάλιν ἐκ τῶν ἐννέα τούτων ἐπιστάτην ἕνα κληροῖ καὶ τὸ πρᾶγμα παραδίδωσι· αὐτὸς δὲ εἰσάγει τὴν δίκην, καὶ ἐπιμελεῖται κατὰ νόμον πάντα γενέσθαι, καὶ μηδὲν παραλειφθῆναι πρὸς τὸ διδαχθῆναι τοὺς δικαστάς.

Suid. s. v. Πρόεδροι, ἐκληροῦντο ὑπὸ τῶν Πρυτανέων καθ' ἑκάστην Πρυτανείαν, εἷς ἐξ ἑκάστης φυλῆς πλὴν τῆς πρυτανευούσης, οἵτινες τὰ περὶ τὴν ἐκκλησίαν διῴκουν. Ἐκαλοῦντο δὲ Πρόεδροι, ἐπειδήπερ προήδρευον τῶν ἄλλων ἁπάντων. Ὅτι δ' ὁ καλούμενος Ἐπιστάτης κληροῖ αὐτούς, εἴρηκεν Ἀριστοτέλης ἐν Ἀθηναίων Πολιτείᾳ. Harp. s. v. Photii Lex. s. v. 452. 4. ad exempl. Porsoni. Πρόεδροι. Πρόεδρος, ὁ τῆς Πολιτείας ἀρχηγὸς καὶ ἡγεμών. Πρόεδροι ἐκλήρουν τὴν (scr. ἐκληροῦντο) τῶν (scr. ὑπὸ τῶν) Πρυτανέων καθεκάστην (scr. καθ' ἑκάστην) πρυτανείαν, εἷς ἐξ ἑκάστης φυλῆς, πλὴν τῆς πρυτανευούσης cet. ut supra. Ὅτι δὲ ὁ καλούμενος Ἐπιστάτης κληροῦ (scr. κληροῖ) αὐτοὺς, εἴρηκεν Ἀρ. ε. Ἀ. Π. Scholia ad Demosth. e codice Bavarico. Orat. Græc. t. II. p. 104. ed. Reiske. Scholia ad Æschinis κατὰ Κτησ. pag. 247. 248. ed. Bekker. Poll. VIII. 96. Suid. s. v. Bekk. anecd. gr. I. 290. Schol. in Plat. LL. p. 459. Doctissimorum virorum ingenia maxime Prytanum Proedrorumque institutum exercuit; alii aliam inierunt viam: ut Sigonius (de Rep. Athen. II. 3.), Corsinius (Fast. Att. Diss. VI. n. 7.), Luzacius (de Epist. ac Proedr. §. 4.), Schömann (de comit. Athen. p. XVI. Lib. I. cap. 7. p. 83. seq.), Tittmann (Descr. rerumpubl. gr. p. 169. seq.). Harpocr. locum corruptum esse Corsinius et Schömann ll. cc. pronuntiantes medicinam, ut mihi quidem videtur neutiquam necessariam ei adhibuerunt. Hæc omnia legas mihi apud Schöm. l. c. p. 85. sq., ubi V. D. Harp. locum, certe quod nisi post absolutum primum librum Lexicographum nactus est (conf. Dedicat. p. IX.) mendose adscripsit. In Harp. enim Manuscriptis ὑπὸ Πρυτανέων, non Πρυτανέων nude legitur. De Pryt. cf. nunc Meier et Schöm. l. c. 118—122.

XXIII. Ἐπιμελητὴς Ἐμπορίου.

Ἀριστοτέλης· Ἐμπορίου ἐπιμελητὰς δέκα κληροῦσιν, τούτοις δὲ προστέτακται τῶν τε ἐμπορίων ἐπιμελεῖσθαι, καὶ τοῦ σίτου τοῦ καταπλέοντος εἰς τὸ Ἀττικὸν ἐμπόριον, τὰ δύο μέρη τοὺς ἐμπόρους ἀναγκάζειν εἰς τὸ ἄστυ κομίζειν. Harp. s. v. Ἐπιμεληταὶ ἐμπορίου ἦσαν κληρωτοὶ, δέκα τὸν ἀριθμὸν, ἑκάστου ἔτους καθιστάμενοι, οἷς προσετέτακτο τῶν ἐμπορίων ἐπιμελεῖσθαι, καὶ τοῦ σίτου τοῦ καταπλέοντος εἰς τὸ ἐμπόριον τὸ ἀστικὸν (scr. Ἀττικὸν, quod jam Boeckhius l. c. I. 89. not. 371. fecit), τὰ δύο μέρη τοὺς ἐμπόρους ἀναγκάζειν. Bekk. anecd. gr. I. 255. Schneid. ad Xe-

noph. de Vectig. III. 3. Ceterum de iis, quæ ad mercaturam Atheniensium attinent, conf. Boeckhius de Œconom. Civit. Athen. Lib. I. s. 9. t. I. p. 50. seq.

XXIV. Ἑλληνοταμίαι.

Ὅτι ἀρχή τις ἦν οἱ Ἑλληνοταμίαι, οἳ διεχείριζον τὰ χρήματα καὶ Ἀριστοτέλης δηλοῖ ἐν τῇ Ἀθηναίων Πολιτείᾳ. Harp. s. v. Ἑλληνοταμίαι· οἱ ταμίαι τῶν ἑλληνικῶν χρημάτων· εἶχε γὰρ ἡ Ἑλλὰς κοινὰ χρήματα ἀποκείμενα ἐν Δήλῳ. Bekk. anecd. gr. I. 248. Poll. VIII. 14. Schneid. ad Xenoph. de Vectig. V. 5. ibid. laud. Boeckhius, magno cum acumine, ut assolet V. D., inscriptionibus adhibitis, de Hellenotamiis l. c. I. 189. aliisque locis disserens, nescio qui hunc Aristotelis et Lexicographi locum præterire potuerit.

XXV. Θησεύς.

Ὅτι δὲ πρῶτος (ὁ Θησεὺς) ἀπέκλινε πρὸς τὸν ὄχλον, ὡς Ἀριστοτέλης φησὶ καὶ ἀφῆκε μοναρχεῖν ἔοικε μαρτυρεῖν καὶ Ὅμηρος ἐν νεῶν καταλόγῳ (Iliad. β', 547.) μόνους Ἀθηναίων δῆμον προσαγορεύσας. Plut. Thes. c. 25. Homeri versus laudatus etsi spurius non esset, nullius tamen foret argumenti de antiquissima Atheniensium republica, cum in Odyss. etiam α', 103. δῆμος Ἰθάκης legatur. cf. Matth. animadv. ad Hymn. Homeric. pag. 114. Thesei vero belli domique res gestæ juxta incertæ sunt, de quibus notum est peculiare Meursii opusculum. Ceterum conf. quæ de Thesei institutis docte disputavit Schöm. de Comit. Atheniens. initio. Heffter l. c. 109.—Fortasse Photii Scholion s. v. Κυσολάκων e nostri Atheniensium republica haustum est; legitur ibidem Μελαίνῃ Θησεὺς ἐν τοῖς παιδικοῖς ἐχρήσατο, ὡς Ἀριστοτέλης.

XXVI. Θεσμοθέται.

Ἀρχή τίς ἐστιν παρ' Ἀθήνῃσιν ἡ τῶν Θεσμοθετῶν, ἓξ τὸν ἀριθμὸν ὄντων. Εἰσὶ δὲ ἐκ τῶν καλουμένων ἐννέα ἀρχόντων (sed aliquando etiam omnes novem prætores Θεσμοθέται dicuntur. Frumand. in Fascicul. Philolog. I. 102.)· καλοῦνται δὲ οὕτως, ὅτι τῶν νόμων τὴν ἐπιμέλειαν εἶχον. Θεσμοὶ δὲ ἐκαλοῦντο οἱ νόμοι, ὡς προείπομεν (conf. Harpocr. s. v. Θεσμός)· ὅτι δὲ τοὺς νόμους οὗτοι διώρθουν κατ' ἐνιαυτόν, εἴρηκεν Αἰσχίνης τε ἐν τῷ

κατὰ Κτησιφῶντος (p. 12. ed. Bekker. ibid. Schol. p. 250.), καὶ Θεόφραστος ἐν τρίτῳ νόμων. Ὁ δὲ Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Ἀθηναίων Πολιτείᾳ διέρχεται, ὅσα οὗτοι πράττουσιν. Harp. s. v. Καὶ Ἀριστοτέλης δ' ἐν τῇ Ἀθηναίων Πολιτείᾳ περὶ τῶν Θεσμοθετῶν λέγων, γράφει ταυτί. "Εἰσὶ δὲ καὶ γραφαὶ πρὸς αὐτοὺς, ὧν παράστασις (μία δραχμή ἐστι Suid. s. v. παράστασις. Matth. de jud. Athen. I. 261.) τίθεται, ξενίας καὶ δωροξενίας, ἄν τις δῶρα δοὺς ἀποφύγῃ τὴν συκοφαντίαν." Harp. s. v. δωροξενίας. Ἄλλαι πρὸς ἄλλους τῶν ἀρχόντων ἐλαγχάνοντο δίκαι· πρὸς δὲ τοὺς Θεσμοθέτας, αἵ τε ξενίας τε, καὶ δωροξενίας καὶ συκοφαντίας καὶ δώρων καὶ ψευδεγγραφῆς, καὶ ὕβρεως, καὶ μοιχείας, καὶ βουλεύσεως (conf. s. v.) καὶ ἄλλων. Harp. s. v. Photii Lexic. s. v. Ξενίας γραφή. ad exempl. Porson. appendix 390. 7. Ἡγεμονία δικαστηρίου. Poll. VIII. 87. 88. Οἱ μὲν Θεσμοθέται προγράφουσι πότε δεῖ δικάζειν τὰ δικαστήρια· καὶ τὰς εἰσαγγελίας (die Athenäische Gerichtsverfassung von Heffter S. 16. c.) εἰσαγγέλλουσιν εἰς τὸν δῆμον καὶ τὰς χειροτονίας καὶ προβολὰς εἰσάγουσι καὶ τὰς τῶν παρανόμων γραφάς· καὶ εἴ τις μὴ ἐπιτήδειον νόμον γράψειε, καὶ στρατηγοῖς εὐθύνας· γίγνονται δὲ πρὸς αὐτοὺς γραφαὶ, ξενίας, δωροξενίας, δώρων, συκοφαντίας, ψευδοκλητείας, ψευδεγγραφῆς, βουλεύσεως, ἀγραφίου, μοιχείας· εἰσάγουσι δὲ καὶ δοκιμασίαν ταῖς ἀρχαῖς καὶ τοὺς ἀπεψηφισμένους, καὶ τὰς ἐκ τῆς βουλῆς καταγνώσεις, καὶ δίκας ἐμπορικὰς, καὶ μεταλλικὰς· καὶ ἐὰν δοῦλος κακῶς ἀγορεύῃ τὸν ἐλεύθερον, καὶ ταῖς ἀρχαῖς ἐπικληροῦσι τὰ δικαστήρια, τὰ ἴδια, καὶ τὰ δημόσια· καὶ τὰ σύμβολα τὰ πρὸς τὰς πόλεις κυροῦσι, καὶ δικαστὰς ἀπὸ συμβόλων εἰσάγουσι (i. e. controversias, quæ ex pactis inter duos populos fœderatos initis dirimendæ erant. Harpocr. s. v. σύμβολα ibique Vales. pag. 72. Optime hac de re Schneid. ad Arist. Pol. III. 1. initio p. 230.), καὶ τὰς τῶν ψευδομαρτυρίων ἐξ Ἀρείου πάγου. Photius s. v. (670. 14. ad exempl. Porsoni) partim ex Poll. sua excerpsit. Bekkeri anecd. gr. I. 264. Ceterum conf. Matth. de judic. Athen. I. p. 245. seq. et qui Demosthenis locum rectius explicat Meier l. c. p. 43. not. 127. Heffter l. c. p. 101. Meier et Schöm. l. c. 59. seq.

XXVII. Ἱεροποιοί.

Κληρωτοὶ ἄρχοντες εἰσὶ δέκα τὸν ἀριθμὸν, οἳ τά τε μαντεύματα ἱεροθετοῦσι, κἄν τι καλλιερῆσαι δέῃ, καλλιεροῦσι μετὰ τῶν μάντεων καὶ θυσίας τὰς νομιζομένας ἐπιτελοῦσι καὶ τὰς πενταετηρίδας ἀπά-

σας, πλὴν Παναθηναίων. Ταῦτα Ἀριστοτέλης ἱστορεῖ ἐν τῇ Ἀθηναίων Πολιτείᾳ. Etym. Magn. s. v. Δέκα ὄντες Ἱεροποιοὶ ἔθυον θυσίας τὰς πενταετηρίδας, τὴν εἰς Δῆλον, τὴν ἐν Βραυρῶνι, τὴν τῶν Ἡρακλειδῶν, τὴν Ἐλευσίναδε. Poll. VIII. 107. ibi Interpp. Phot. s. v. ubi pro τοῖς μαντεύμασι legendum est μάντεσι. Εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλοι Ἱεροποιοὶ τῶν σεμνῶν θεῶν, adjungit Phot. s. v., οἳ τὸν ἀριθμόν εἰσιν ἀόριστοι. Bekk. anecd. gr. I. 265.

XXVIII. Ἵππαρχος. Φύλαρχος.

Λέγεται παρ' Ἀθηναίοις Ἵππαρχος καὶ ὁ τῶν ἱππέων ἄρχων, δύο δ' ἦσαν οὗτοι, ὡς καὶ Ἀριστοτέλης ἐν Ἀθηναίων Πολιτείᾳ (Schneid. Præmonita ad Xenophontis de Hipparcho). Φύλαρχός ἐστιν, ὁ κατὰ φυλὴν ἑκάστην τοῦ ἱππικοῦ ἄρχων, ὑποτεταγμένος τῷ Ἱππάρχῳ, ὡς Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Ἀθηναίων Πολιτείᾳ. Harpocr. s. v. Poll. VIII. 94. ibi Interpp.

XXIX. Καλλικράτης.

Ὑπὲρ τὰ Καλλικράτους· Ἀριστοτέλης δέ φησιν ἐν τῇ Ἀθηναίων Πολιτείᾳ, Καλλικράτην τινὰ πρῶτον δικαστῶν τοὺς μισθοὺς (Phot. δικαστικοὺς) εἰς ὑπερβολὴν αὐξῆσαι· ὅθεν καὶ τὴν παροιμίαν εἰρῆσθαι. Zenob. Prov. VI. 29. Suid. s. v. Phot. s. v. 623. 18. ad exemplar Porsoni. Τὰ δὲ δικαστήρια μισθοφόρα κατέστησε Περικλῆς. Aristot. Polit. II. 9. 3. ed. Schneid. Plat. Gorg. pag. 515. e. ibid. Heind. Schöm. l. c. p. XVIII. Meier et Schöm. l. c. p. 136. Callistratum vero judicii præmium instituisse auctor est Anonym. Append. Prov. Vatic. III. 35. De initio et incremento τοῦ δικαστικοῦ legi potest Plut. in Pericle c. 9. Ἄλλοτε ἄλλως ἐδίδοτο τὸ δικαστικὸν τῶν τῶν δημαγωγῶν τὰ πλήθη κολακευόντων, ὥς φησιν Ἀριστοτέλης ἐν Πολιτείαις (Arist. Pol. IV. 4. 5. V. 9. 3.)· τούτοις πενηταῖς ὁ Περικλῆς καταδημαγωγούμενος τρέπεται πρὸς τὴν τῶν δημοσίων διανομὴν, συμβουλεύσαντος αὐτῷ Δημονίδου τοῦ Ἰηθεν, ὡς Ἀριστοτέλης ἱστόρηκεν. Boeckh. l. c. I. 230. seq.

XXX. Κίμων.

Ἀριστοτέλης φησίν, οὐχ ἁπάντων Ἀθηναίων, ἀλλὰ τῶν δημοτῶν αὐτοῦ Λακιαδῶν παρεσκευάζετο τῷ βουλομένῳ τὸ δεῖπνον. Plut. Cim. t. III. p. 119. Aliter Cornelius Nepos in vita Cimonis, ibid. Interpp.

XXXI. Καλλιστεφάνου Ἔλαια.

Ἀριστοτέλης δὲ οὕτω φησὶ κατὰ λέξιν περὶ αὐτῆς· ταύτης δὲ ἔμπαλιν τὰ φύλλα ταῖς λοιπαῖς ἐλαίαις πέφυκεν. Ἀφίησι τε τοὺς πτόρθους, ὥσπερ ἡ μύρτος, εἰς τοὺς στεφάνους συμμέτρους. Ἀπὸ ταύτης λαβὼν Ἡρακλῆς ἐφύτευσεν Ὀλυμπιάσιν· ἀφ' ἧς οἱ στέφανοι τοῖς ἀθληταῖς δίδονται. Ἔστι δὲ αὕτη περὶ τὸν Ἰλισσὸν ποταμὸν, σταδίους ξ' τοῦ ποταμοῦ ἀπέχουσα. Περιῳκοδόμηται δὲ, καὶ ζημία μεγάλη τῷ θιγόντι αὐτῆς ἐστιν· ἀπὸ ταύτης ἔφερον λαβόντες Ἠλεῖοι τῶν ἀθλητῶν ἐν Ὀλυμπίᾳ τοὺς στεφάνους. Schol. ad. Arist. Plut. v. 586.

XXXII. Κατὰ δήμους δικαστάς.

Περὶ τῶν κατὰ δήμους δικαστῶν, ὡς πρότερον μὲν ἦσαν τριάκοντα, καὶ κατὰ δήμους περιϊόντες ἐδίκαζον, εἶτα ἐγένοντο τεσσαράκοντα, εἴρηκεν Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Ἀθηναίων Πολιτείᾳ. Harpocr. s. v. Οἱ δὲ τεσσαράκοντα πρότερον μὲν ἦσαν τριάκοντα, οἳ περιϊόντες κατὰ δήμους, τὰ μέχρι δραχμῶν δέκα ἐδίκαζον, τὰ δὲ ὑπὲρ ταῦτα, διαιτηταῖς παρεδίδοσαν. Μετὰ δὲ τὴν τῶν τριάκοντα ὀλιγαρχίαν, μίσει τοῦ ἀριθμοῦ τῶν τριάκοντα, τεσσαράκοντα ἐγένοντο· χίλιοι καὶ διακόσιοι ἀπὸ τούτων ἦσαν οἱ λειτουργοῦντες. Δημοσθένης δὲ νόμον γράψας, ἀντὶ τοσούτων τριακοσίους τοὺς πλουσιωτάτους ἐποίησε. Poll. VIII. 100. ibique Interpp. Phot. s. v. κ. δ. δ. Actiones etiam de verberibus inflictis in judicium deducebant. Demosth. in Pantaen. p. 976. 10. Matthiæ de jud. Athen. I. 250. Meier et Schöm. l. c. 79. seq.

XXXIII. Κλέων.

Ἐπέστη Κλέων καὶ τῇ πρὸς Λακεδαιμονίους εἰρήνῃ, ὡς Φιλόχορος καὶ Ἀριστοφάνης, προσθεὶς ἄρχοντα Εὔθυνον. Ἀριστοτέλης δὲ καὶ περιζωσάμενον αὐτὸν λέγει δημηγορῆσαι, εἰς τὴν θρασύτητα αὐτοῦ ἀποσκώπτων. Schol. ad. Lucian. Tim. 30. Tib. Hemsterhusius ad h. l. ait: προσθεὶ—Εὔθυνον aptius post Philochorum inseritur, sed eo anno, ut ex aliis scriptoribus satis constat, quo Cleon obstitit, ne pax cum Lacedæmoniis iniretur, nec Stratocles, nec Euthynus (fortasse Εὔθυνος non nomen proprium est h. l., sed ἄρχοντος, de quo s. v. Λογιστ. nec vero liquet), sed Stracles Archon fuit. Thucydid. IV. 15. seq. Schol. ad Aristoph. Pac. v. 664. Palm. Exercit. p. 727. Siebe-

lis ad Phil. fragm. pag. 59. mutatis vocum sedibus ita legit: ὡς Φιλ. πρ. ἄρχ. Ε. κ. Ἀριστοτ. Ἀριστοφάνης δὲ καὶ cet. Hæc quidem translatio mihi quoque quam maxime placet. Ceterum de consuetudine manus velandi pro concione, laudavit V. D. Demosth. de fals. Leg. pag. 233. Wolf et Chandler Reise durch Griechenland p. 288. De Cleone elegans est Dissert. Kortümii in opere Philologische Beiträge aus der Schweiz I. p. 35. sq.

XXXIV. Κλεοφῶν δημαγωγός.

Ἀριστοτέλης φησὶ μετὰ τὴν ἐν Ἀργινούσαις[a] ναυμαχίαν, Λακεδαιμονίων βουλομένων ἐκ Δεκελείας ἀπιέναι, ἐφ' οἷς ἔχουσιν ἑκάτεροι καὶ εἰρήνην ἄγειν ἐπὶ τοῦ Καλλίου[b], Κλεοφῶν ἔπεισε τὸν δῆμον μὴ προσδέξασθαι, ἐλθὼν εἰς τὴν ἐκκλησίαν μεθύων καὶ θώρακα ἐνδεδυκὼς, οὐ φάσκων ἐπιτρέψειν, ἐὰν μὴ πάσας ἀφῶσι τὰς πόλεις οἱ Λακεδαιμόνιοι. Schol. ad Aristoph. Ran. v. 1580. Cleophon, barbarus, exagitatur etiam ab Aristoph. Ran. v. 698. ubi Schol. Κλεοφῶν στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων, καὶ εἰς τοῦτον τὸν δημαγωγὸν δρᾶμα φέρεται Πλάτωνος (τοῦ κωμικοῦ sc.) καὶ ἐπιγράφεται ὁμωνύμως αὐτῷ Κλεοφῶν. Τοῦτον κωμῳδεῖ, ὡς ξένον καὶ φλύαρον, καὶ δυσγενῆ, Θρᾷκα γ' αὐτὸν ἔλεγεν. Ἀντεποιεῖτο δὲ τῶν πρωτείων τῆς πόλεως. Schol. ad. v. 693. καλεῖται Κλεοφῶν ὁ τυροποιός. Omnes fere Atheniensium demagogos vel peregrinos vel μετοίκους fuisse jam Döderlein vidit in Philolog.

[a] Αἱ Ἀργινοῦσαι κείμεναι μεταξὺ Μιτυλήνης καὶ Κύμης. Diod. Sic. XIII. 97.

[b] Schol. ad Arist. Bat. v. 406. Ἐπὶ γοῦν τοῦ Καλλίου τούτου φησὶν Ἀριστοτέλης, ὅτι σύνδυο ἔδοξε χορηγεῖν τὰ Διονύσια τοῖς τραγῳδοῖς καὶ κωμῳδοῖς, ὥστε ἦν τις καὶ παρὰ τὸν Ληναϊκὸν συστολὴ χρόνῳ, δι' οὗ πολλοὶ ὕστερον, καθάπερ τὰς χορηγίας περιεῖλε Κινησίας. Hic locus a Dindorfio etiam ita editus mire corruptus est. Plane a vero aberravit Petit. LL. Att. I. 1. p. 144. ed. Wesseling. "Nihil enim aliud hic dicit Aristoteles," Küsteri ad Aristophan. verba sunt, "quam Archonte Callia institutum primum fuisse, ut bini Choragi sumptus ad commissiones Tragœdiarum et Comœdiarum necessarios suppeditarent, cum antea id unus tantum fecisset." (Ὁ Φρῦνις κιθαρῳδὸς Μιτυληναῖος δοκεῖ πρῶτος παρὰ Ἀθηναίοις κιθαρωδικῇ νικῆσαι Παναθήναια ἐπὶ Καλλίου ἄρχοντος. Schol. ad Arist. Νεφ. v. 965.) "Deinde quæ sequuntur ὥστε—Κινησίας non leviter corrupta sunt, quæ sic emendo et distinguo: ὥστε ἦν τις περὶ τὸν Λην. (ἀγῶνα) συστολή· χρόνῳ δὲ οὐ πόλλῳ cet. Sensum hunc esse puto: Quare etiam Lenæi Ludi minori apparatu et sumptu exhibere cœperunt (antequam scilicet institutum esset, ut bini pro uno sumptus ad ludos suppeditarent), tempore autem post, Cinesias effecit, ne sumptus amplius ad apparatum ludorum Scenicorum a Choragis præberentur. Sic etiam v. 153. Κινησίας ἐπραγματεύσατο κατὰ τῶν Κωμικῶν, ὡς εἶεν ἀχορήγητοι." Cinesias insulsissimus fuit dithyrambicus poeta. Schol. l. c. Hunc locum e Διδασκαλίαις Aristotelis excerptum esse verisimile est; alio etiam loco ab Aristoph. Schol. (ad Plut. v. 385, omisso nomine, apud Suid. et Phot. s. v. ὄνου σκιὰ) laudantur.

Beitr. aus der Schweiz. I. 39. n. 21. Quoties vero Lacedæmonii pacem ab Atheniensibus petiverunt non satis constat. conf. Diodorus Sic. XIII. 52. Krüger Dionysii Halicarn. Historiographica p. 283. seq. Olymp. Comment. in Plat. Alcib. pr. p. 26.

XXXV. Κύρβεις, Ἄξονες.

Κύρβεις φησὶν Ἀπολλόδωρος ἐν τοῖς περὶ Θεῶν (Apollod. t. I. pag. 396. ed. Heyne) ἔχειν ἐγγεγραμμένους τοὺς νόμους· εἶναι δ' αὐτοὺς λίθους ὀρθοὺς ἑστῶτας, ὡς (Heyne legit οὓς, recte ut videtur) ἀπὸ μὲν τῆς στάσεως, στήλας· ἀπὸ δὲ τῆς εἰς ὕψος ἀναστάσεως (Heyne ἀνατάσεως, male) διὰ τὸ κεκορυφῶσθαι, κύρβεις ἐκάλουν. Ἀριστοτέλης δ' ἐν τῇ Ἀθηναίων Πολιτείᾳ φησίν· "Ἀναγράψαντες δὲ τοὺς νόμους εἰς τοὺς Κύρβεις, ἔστησαν ἐν τῇ στοᾷ τῇ Βασιλείᾳ" (τῇ βασιλίδι. apud Phot. s. v. 189. 21. ad exempl. Porson.) Harp. s. v. Poll. VIII. 128. Schol. Aristoph. Νεφ. v. 447. Ὄρν. v. 1354. Κύρβεις χαλκαῖ σανίδες ἔνθα τοὺς νόμους γράφουσι· κατὰ δὲ ἐνίους ἄξονες τρίγωνοι (τετράγωνοι apud Ammon. de simil. et diff. vocum s. v.), ἐν οἷς ἦσαν οἱ τῶν πόλεων νόμοι γεγραμμένοι καὶ αἱ δημοσίαι ἱεροποιαὶ, καθάπερ καὶ Ἀριστοτέλης ἐν τῇ τῶν Ἀθηναίων Πολιτείᾳ φησὶ καὶ Ἀπολλόδωρος. Theopompus in libro περὶ Εὐσεβείας ait Κύρβεις a Corybantibus inventos esse. Schol. l. c. Scholion valde corruptum est. Ἄξονες——νόμοι γεγραμμένοι καὶ οἱ δημοσίοι, κύρβεις δὲ ἐν οἷς ἱεροί scribendum est. Eadem Plut. ex Aristotele tradit Solon. t. I. p. 201. ed. Bryan. Apollonii Scholiastes ἄξονας τετραγώνους λίθους, κύρβεις δὲ τριγώνους tantum esse vult. Barnes. ad Euripid. Hippol. v. 1252. Coray Prolegomena in Aristotel. Polit. p. οδ'. Etiamsi inscriptio operis Περὶ τῶν Σόλωνος ἀξόνων, ἑ, apud Anonym. Menagii non corrupta sit, ut Buhle autumat, de Libr. Arist. deperd. Comment. Vol. XV. p. 120, eundem librum Atheniensium reipublicæ partem neutiquam vero opus peculiare fuisse contenderim. Suidas s. v. Meurs. in Solone 24. Schleusneri cur. noviss. p. 159. ibique laudata. Ceterum omnia quæ ad Κύρβεις et Ἄξονας pertinent collegerunt edd. Steph. Thes. gr. ling. p. 1095. sq.

XXXVI. Κυρία ἐκκλησία.

Τίνες δὲ αἱ κυρίαι ἐκκλησίαι, Ἀριστοτέλης δεδήλωκεν ἐν τῇ

Ἀθηναίων Πολιτείᾳ, λέγων τοὺς Πρυτάνεις συνάγειν τὴν βουλὴν, καὶ τὸν δῆμον, ἢ τὴν βουλὴν ὁσημέραι, πλὴν ἐάν τις ἀφέσιμος (ἄφετος Poll.) ᾖ· τὸν δὲ δῆμον τετράκις τῆς πρυτανείας ἑκάστης· προσγράφουσι δέ φησι καὶ κυρίαν ἐκκλησίαν, ἐν ᾗ δεῖ τὰς ἀρχὰς ἀποχειροτονεῖν, οἳ δοκοῦσι μὴ καλῶς ἄρχειν, καὶ περὶ φυλακῆς τῆς χώρας, καὶ τὰς εἰσαγγελίας [c] ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ τοὺς βουλομένους ποιεῖσθαί φησι, καὶ τὰ ἑξῆς. Harp. s. v. Καὶ προγράφουσι πρυτάνεις πρὸ τῆς βουλῆς καὶ πρὸ τῆς ἐκκλησίας, ὑπὲρ ὧν δεῖ χρηματίζειν· τῶν δ' ἐκκλησιῶν, ἡ μὲν κυρία, ἐν ᾗ τὰς ἀρχὰς ἐπιχειροτονοῦσιν, εἴπερ καλῶς ἄρχουσιν ἢ ἀποχειροτονοῦσιν· ἐν ᾗ καὶ τὰς εἰσαγγελίας ὁ βουλόμενος εἰσαγγέλλει, καὶ τὰς ἀπογραφὰς τῶν δημευομένων ἀναγινώσκουσιν οἱ πρὸς ταῖς δίκαις, καὶ τὰς λήξεις τῶν κλήρων. Poll. VIII. 95. ibi Interpp. Phot. s. v. (672. 8. ad exemplar Porsoni) Hesych. s. v. Etym. Magn. s. v. Aliter Schol. ad Aristoph. Acharn. v. 19. ex eo Suidas s. v. sed conf. quæ Schömann de Comit. Athen. p. 28. seq. disputavit.

XXXVII. Λειψύδριον. Λυκόποδες.

Λυκόποδες. Οὕτως ἐκάλουν τοὺς τυράννων δορυφόρους. Οὗτοι πόλεμον ἀράμενοι πρὸς Ἱππίαν τὸν τύραννον καὶ τοὺς Πεισιστράτου υἱεῖς.—Λειψύδριον, τὸ ὑπὲρ Πάρνηθος, εἰς ὅπερ συνῆλθόν τινες τῶν ἐκ τοῦ ἄστεος, ὥς φησιν Ἀριστοτέλης ἐν Ἀθηναίων Πολιτείᾳ. Suid. s. v. Schol. ad Aristoph. Lysistr. v. 665. 666. Causæ nominis Λυκοπόδων variæ traduntur. Phot. s. v. Etym. Magn. s. v. Ob injustitiam tyranni satellites sic nominatos esse puto. Lupo enim injurias significari inter omnes satis constat, ita λύκου ῥήματα, ἐπὶ τοῦ καὶ λόγοις καὶ ἔργοις ἀδικοῦντος. Schol. in Plat. Phædr. p. 318. ed. Bekker.

XXXVIII. Μετρόνομοι.

Ἦσαν δὲ τὸν ἀριθμὸν πεντεκαίδεκα. Εἰς μὲν τὸν Πειραιᾶ δέκα, πέντε δ' εἰς ἄστυ· εἶχον δὲ τὴν ἐπιμέλειαν, ὅπως δίκαια εἴη τὰ μέτρα τῶν πωλούντων, ὡς καὶ Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Ἀθηναίων Πολιτείᾳ. Harp. s. v. Rectius Phot. s. v. Ἄρχοντες ἦσαν δέκα τὸν ἀριθμὸν, ὧν πέντε μὲν ἐν ἄστει· πέντε δὲ ἐν Πειραιεῖ. Sic etiam apud Bekk. anecd. gr. I. 278. Suid. s. v. In altero

[c] "Ita nempe vocabantur accusationes de gravissimis criminibus publicis, quæ summam reipublicæ attingerent." Matth. de jud. Athen. I. 229. seq.

quidem loco apud Phot. s. v. *πέντε μὲν εἰς Πειραιᾶ, ἐννέα δὲ εἰς ἄστυ* legitur, sed ex *ε'*, *ἐννέα* natum esse jam Alberti ad Hesych. s. v. adnotavit. Itaque puto apud Harp. legendum esse *ἦσαν ... δέκα· εἰς μ. τ. Π. πέντε*, præsertim cum non nisi decem fuerunt agoranomi (conf. verb. s. v.) Aliter Boeckhius l. c. I. 52. n. 193. Harpocr. locum sic emendavit: *εἰς μὲν τὸν Πειραιᾶ πέντε, δέκα δ' εἰς ἄστυ.* Causæ quidem, quas affert ibidem V. D., non idoneæ esse videntur. Conf. etiam Kühn. ad Pollux. IV. 167. et Meursii Attic. Lect. I. 8. et 19.

XXXVIII. Λογισταί. Συνήγοροι.

Ἀρχή τις παρ' Ἀθηναίοις οὕτω καλουμένη· εἰσὶ δὲ τὸν ἀριθμὸν δέκα, οἳ τὰς εὐθύνας τῶν διῳκημένων ἐκλογίζονται ἐν ἡμέραις τριάκοντα, ὅταν τὰς ἀρχὰς ἀποθῶνται οἱ ἄρχοντες· διείλεκται περὶ τούτων Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Ἀθηναίων Πολιτείᾳ, ἔνθα δείκνυται, ὅτι διαφέρουσι τῶν εὐθυνῶν. Harp. s. v. *Εὐθύνη* conf. ibi laudatos. *Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Ἀθηναίων Πολιτείᾳ οὕτω λέγει· λογισταὶ δὲ αἱροῦνται δέκα, παρ' οἷς διαλογίζονται πᾶσαι αἱ ἀρχαὶ τά τε λήμματα καὶ τὰς γεγενημένας δαπάνας· καὶ ἄλλοις* (scr. *ἄλλοι*) *δέκα συνηγόροις* (scr. *συν—ροι*), *οἵ τινες συνανακρίνουσι τούτοις· καὶ οἱ τὰς εὐθύνας διδόντες παρὰ τούτοις ἀνακρίνοντες πρῶτον, εἶτα ἐφίενται εἰς τὸ δικαστήριον εἰς ἕνα καὶ φ α'.* Photii Lexic. ad exempl. Porsoni, appendix. *Ἐπεὶ δ' ἔνιαι τῶν ἀρχῶν, εἰ καὶ μὴ πᾶσαι, διαχειρίζουσι πολλὰ τῶν κοινῶν, ἀναγκαῖον ἑτέραν εἶναι τὴν ληψομένην λογισμὸν καὶ προσευθυνοῦσαν, αὐτὴν μηθὲν διαχειρίζουσαν ἑτέραν. Καλοῦσι δὲ τούτους οἱ μὲν εὐθύνας* (si Schneid. audias, Comment. ad Aristot. p. 502. *εὐθύνους* legendum est. Sed scribitur *εὔθυνος* et *εὐθύνης*, Plur. *εὔθυνοι* et *εὔθυναι*. De re vero *ἡ εὔθυνα*, Plur. *εὔθυναι*. Sic etiam *εὐθύνη*. Boeckh. l. c. I. 205. n. 177.), *οἱ δὲ λογιστὰς, οἱ δὲ ἐξεταστὰς, οἱ δὲ συνηγόρους.* Arist. Polit. VI. 5. 9. Nonne quæso Aristoteles secum ipse pugnat? Minime. In Atheniensium republica quos diversos esse Magistratus dixerat, eosdem esse dixit in Politia, diversis nempe in rebuspublicis civitatibusque. Quale tamen fuerit discrimen apud Athenienses inter *εὐθύνους* et *λογιστάς*, s. v. *Εὔθυναι* jam explicatum est. Petitus (III. 11. p. 308. ed. Wessel.) Logistas tanquam novem Archontes, Euthynas tanquam Paredrous novem Archontibus, Logistis assidentes autumat; atque ubi judicatum sit, Magistratus potestate dece-

dentes aliquid reipublicæ debere, Euthynos esse, qui ab illis exigerent, quibuscum fere consentit Boeckhius (l. c. I. 204. seq.), qui Euthynos socios tantum τῶν λογιστῶν nominat. Longe a vero aberravit Schneiderus in Addendis ad Comment. in Aristotelis Polit. p. 503. Non umquam enim Euthyni judices de crimine reorum Magistratuum sedebant, sed τὰ δικαστήρια οἱ λογισταὶ κληροῦσι. Bekk. anecd. gr. I. 245. 310. Æschin. in Ctesiph. p. 395. 408. Phot. aliique Lexicogr. Ceterum de Logistis conferri potest Matth. l. c. p. 250. Schömann l. c. p. 293. [Vid. nunc Hermann: über G. Böckh's Behandlung der Inschriften Anh. III. p. 220 ff.]

XXXIX. Συνήγοροι.

Κληρωτοὺς δὲ γενομένους δέκα συνηγόρους Ἀριστοτέλης φησίν. Schol. ad Aristoph. Σφ. v. 689. Συνήγοροι ἄρχοντες ἦσαν κληρωτοί, οἱ τοῖς λογισταῖς ἐβοήθουν πρὸς τὰς εὐθύνας τῶν ἀρξάντων τινὰ ἀρχήν. Bekk. anecd. gr. I. 301. Plane vero ab his diversi sunt οἱ τοῖς ἰδιώταις συναγορεύοντες (Bekk. l. c.), qui non sorte, sed manuum porrectione creati sunt. Suid. s. v. Phot. s. v. Schöm. l. c. p. 108. seq. His de rebus etiam Boeckhius, ut videtur, in errorem lapsus est l. c. I. 207. Accurate rem explicuerunt Heffter l. c. p. 105. seq., Meier et Schöm. l. c. p. 708., Plattner l. c. 94.

XL. Ναύκραροι.

Ναυκράρους τὸ παλαιὸν τοὺς ἄρχοντας ἔλεγον. Ἀριστοτέλης δ' ἐν τῇ Ἀθηναίων Πολιτείᾳ φησί· "κατέστησαν δὲ δημάρχους τὴν αὐτὴν ἔχοντας ἐπιμέλειαν τοῖς πρότερον ναυκράροις, Δημίους ἀντὶ τῶν Ναυκράρων ἐποίησαν." Harp. s. v. Ναυκραρικά. Ἄρχων τις ἦν ὁ Δήμαρχος· οὗτοι δὲ τὰς ἀπογραφὰς ἐποιοῦντο τῶν ἑκάστῳ δήμῳ χωρίων ἔτι δὲ καὶ τὰ ληξιαρχικὰ γραμματεῖα παρὰ τούτοις ἦν, καὶ συνῆγον τοὺς δήμους, ὁπότε δεήσειεν, καὶ ψῆφον αὐτοῖς ἐδίδοσαν· τούτους δέ φησιν Ἀριστοτέλης ἐν Ἀθηναίων Πολιτείᾳ ὑπὸ Κλεισθένους κατασταθῆναι, τὴν αὐτὴν ἔχοντας ἐπιμέλειαν τοῖς πρότερον Ναυκράροις. Harp. s. v. Δήμαρχος. Δήμαρχοι, οἱ κατὰ δήμους ἄρχοντες, ἐκαλοῦντο τέως (i. e. ante Clisthenem) ναύκληροι (conf. Interpp. ad h. l.), ὅτε καὶ οἱ δῆμοι ναυκράριοι· ναυκραρία δ' ἦν τέως φυλῆς δυοκαιδέκατον μέρος, καὶ δυώδεκα ναυκράριοι ἦσαν. Τέσσαρες κατὰ τριττὺν ἑκάστην. Τὰς δ' εἰσφοράς,

ἃς κατὰ δήμους διεχειροτόνουν οὗτοι, καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν ἀναλώματα. Ναυκραρία δὲ ἑκάστη δύο ἱππέας παρεῖχε (Petit. LL. Att. VIII. 1. pag. 659. ed. Wessel.) καὶ ναῦν μίαν (Sigon. IV. de rep. Athen. 5.), ἀφ' ἧς ἴσως ὠνόμασται. Poll. VIII. 108. Ἀριστοτέλης περὶ Κλεισθένους φησί· "Κατέστησε καὶ Δημάρχους τὴν αὐτὴν ἐλόντας ἐπιμέλειαν τοῖς πρότερον Ναυκλάροις· καὶ γὰρ τοὺς δήμους αὐτῶν ναυκλαρίων ἐποίησεν." Οἱ πρότερον Ναύκλαροι, εἴτε ὑπὸ Σόλωνος κατασταθέντες, εἴτε καὶ πρῶτον· οὗτοι δὲ τὴν πομπὴν τῶν Παναθηναίων ἐκόσμουν, Κλεισθένους καταστήσαντος ἀντὶ Ναυκλάρων. Schol. ad Aristoph. Nub. v. 37. Ναυκραρία μὲν ὁποῖόν τι ἡ συμμορία, καὶ ὁ δῆμος· ναύκραρος δὲ ὁποῖόν τι ὁ δήμαρχος, Σόλωνος οὕτως ὀνομάσαντος, ὡς καὶ Ἀριστοτέλης φησί. Ὕστερον δὲ ἀπὸ Κλεισθένους δῆμοί εἰσι, καὶ δήμαρχοι ἐκλήθησαν ἐκ τῆς Ἀριστοτέλους Πολιτείας, ὃν τρόπον διέταξε τὴν πολιτείαν ὁ Σόλων. Φυλαὶ δὲ ἦσαν τέσσαρες, καθάπερ πρότερον καὶ φυλοβασιλεῖς τέσσαρες. Ἐκ δὲ τῆς φυλῆς ἑκάστης ἦσαν νενεμημέναι τριττύες μὲν τρεῖς, ναυκραρίαι δὲ δώδεκα καθ' ἑκάστην. Ὁ Κλείδημος ἐν τῇ τρίτῃ φησὶν, ὅτι Κλεισθένους δέκα φυλὰς ποιήσαντος ἀντὶ τῶν τεσσάρων, συνέβη καὶ εἰς πεντήκοντα μέρη διαταγῆναι· αὐτοὺς (leg. αὐτὰς) δὲ ἐκάλουν ναυκράρια, ὥσπερ νῦν εἰς τὰ ἑκατὸν μέρη διαιρεθέντα καλοῦσι συμμορίας. Phot. s. v. 288. 5. ad exemplar Porson. Ναύκληροι καὶ Ναύκραροι διαφέρει. Ναύκληροι μὲν γάρ εἰσιν οἱ ναῦν κεκτημένοι· Ναύκραροι δὲ οἱ εἰσπραττόμενοι τὰ δημόσια κτήματα· καὶ Ναυκράρια, οἱ τόποι, ἐν οἷς ἀνέκειντο τὰ κτήματα. Ammonii de similibus et diff. voc. s. v. p. 788. in Thesauro utriusque Linguæ. Lugd. Bat. 1600. fol.

XLI. Νικίας.

Ἔνεστιν οὖν περὶ Νικίου πρῶτον εἰπεῖν ὃ γέγραφεν Ἀριστοτέλης, ὅτι τρεῖς ἐγένοντο βέλτιστοι τῶν πολιτῶν, καὶ πατρικὴν ἔχοντες εὔνοιαν καὶ φιλίαν πρὸς τὸν δῆμον, Νικίας ὁ Νικηράτου, καὶ Θουκυδίδης ὁ Μιλησίου, καὶ Θηραμένης ὁ Ἄγωνος. Plut. Nic. III. 206. ed. Bryan.

XLII. Ὅρκοι.

Ἐοίκασι δ' Ἀθηναῖοι πρός τινι λίθῳ τοὺς ὅρκους ποιεῖσθαι, ὡς Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Ἀθηναίων Πολιτείᾳ. Harp. s. v. Phot. s. v. 223. 25. ed. Porson. Suid. s. v. Kühn ad Poll. VIII. 86. 95. Hujus lapidis in foro meminit Plutarch. Sol. c. 25.

Meurs. Attic. Lect. l. 6. Zoëga de Obelisc. p. 209. n. 6. Siebelis ad Philoch. fragm. p. 44. Thesmothetæ juxta lapidem in foro jurabant, si unquam violassent Solonis instituta, auream statuam paris ponderis Delphos se dicaturos. Plutarch. l. c. t. I. p. 202. ed. Bryan. Slavones etiam per lapides aliasque res jurare in usu habuerunt. Geschichte der Hohenstaufen von Raumer I. 366.

XLIII. Ἐπὶ Παλλαδίῳ.

Δικαστήριόν ἐστιν οὕτω καλούμενον, ὡς καὶ Ἀριστοτέλης ἐν Ἀθηναίων Πολιτείᾳ, ἐν ᾧ δικάζουσιν ἀκουσίου φόνου καὶ βουλεύσεως (conf. s. v.) οἱ Ἐφέται· ἔσχε δὲ τὸ δικαστήριον τὴν τοῦ Παλλαδίου ἐπωνυμίαν, καὶ οἱ δικασταὶ τὴν τῶν Ἐφετῶν ἐντεῦθεν. Ἀγαμέμνονος μετὰ τῶν Ἀργείων σὺν τῷ Παλλαδίῳ προενεχθέντος Ἀθήνας ἐξ Ἰλίου, Δημοφῶν ἁρπάζει τὸ Παλλάδιον, καὶ πολλοὺς τῶν διωκόντων ἀναιρεῖ. Ἀγαμέμνων δὲ δυσχεράνας δίκην τὸν ἁρπάσαντα ἀπαιτεῖ, καὶ συνίσταται τὸ κριτήριον ἐπὶ πεντήκοντα μὲν Ἀθηναίων, πεντήκοντα δὲ Ἀργείων, οὓς Ἐφέτας ἐκάλεσαν, παρὰ τὸ παρ' ἀμφοτέρων ἐφεθῆναι αὐτοῖς τὰ τῆς κρίσεως. Harp. s. v. Aliter Poll. VIII. 118. De judicio ἐπὶ Παλλαδίῳ Matth. de jud. Atheniens. I. p. 149. De Ephetis accuratius Harp. s. v. Οἱ δικάζοντες τὰς ἐφ' αἵματι κρίσεις ἐπὶ Παλλαδίῳ καὶ ἐπὶ Πρυτανείῳ καὶ ἐπὶ Δελφινίῳ καὶ ἐν Φρεάττοι Ἐφέται ἐκαλοῦντο. Phot. s. v. Bekk. anecd. gr. I. 257. Matth. l. c. p. 146. 157.

XLIV. Πάρεδροι.

Ἀριστοτέλης δ' ἐν τῇ Ἀθηναίων Πολιτείᾳ φησί· "Λαμβάνουσι δὲ παρέδρους, ὅ, τε ἄρχων καὶ ὁ πολέμαρχος (conf. s. v.), δύο ἑκάτερος οὓς ἂν βούληται· καὶ οὗτοι δοκιμάζονται ἐν τῷ δικαστηρίῳ πρὶν παρεδρεύειν, καὶ εὐθύνας διδόασιν ἐπὰν παρεδρεύωσιν." Harp. s. v. Πάρεδροι δ' ὀνομάζονται, οὓς αἱροῦνται ἄρχων, καὶ βασιλεὺς, καὶ πολέμαρχος δύο ἕκαστος, οὓς βούλεται· δοκιμασθῆναι δὲ αὐτοὺς ἐχρῆν ἐν τοῖς πεντακοσίοις, εἶτ' ἐν δικαστηρίῳ. Προσαιροῦνται δὲ καὶ γραμματέα, ὃς ἐννόμῳ δικαστηρίῳ κρίνεται. Poll. VIII. 92. Phot. Hesych. Suid. s. v. Varii fuerunt Paredri τῶν Ἑλλαναταμίων (Boeckh. l. c. I. 193.), τῶν εὐθύνων (Boeckh. 204. seq.). Aristotelis sententia ἄρχων solum et πολέμαρχος sibi παρέδρους creaverunt, apud Poll. etiam βασιλεύς (cujus πάρεδροι nominatim apud Demosthen. adv. Neær. 1369. 20. 1373. 21.

occurrunt), apud alios grammaticos omnes archontes sibi παρέδρους adjunxerunt—disquisitionem hac de re neutiquam ad finem perduxerunt Meier et Schöm. l. c. 57. 100. 102.

XLV. Περίπολος. Ἔφηβοι.

Ἀριστοτέλης ἐν Ἀθηναίων Πολιτείᾳ περὶ τῶν ἐφήβων λέγων φησὶν οὕτως· "Τὸν δεύτερον ἐνιαυτὸν, ἐκκλησίας ἐν τῷ θεάτρῳ γενομένης, ἀποδεξάμενοι τῷ δήμῳ περὶ τὰς τάξεις, καὶ λαβόντες ἀσπίδα καὶ δόρυ παρὰ τοῦ δήμου, περιπολοῦσι τὴν χώραν καὶ διατρίβουσιν ἐν τοῖς φυλακτηρίοις·" παρατηρητέον οὖν, ὅτε ὁ μὲν Ἀριστοτέλης ἕνα φησὶν ἐνιαυτὸν ἐν τοῖς περιπόλοις γίγνεσθαι τοὺς ἐφήβους, ὁ δὲ Αἰσχίνης δύο. Harpocr. s. v. Eadem Phot. 420. 23. ad exempl. Porson. et Suid. s. v. Vales. in Notis et Mauss. p. 318. sq. Duck. ad Thucyd. VI. 45. Schöm. l. c. pag. 351. seq. Inter Ephebos recensebantur octodecim annos nati. De juramento etc. conf. Poll. VIII. 105. Schöm. l. c. p. 76. seq. Fortasse Aristoteles antiquiorem ætatem in mente habuit, Æschines vero, quocum consentit Poll. l. c. aliique, recentiorem. Ceterum levem esse illam Epheborum militiam etiam Scipio ait apud Ciceronem de Republ. IV. 4. p. 278. ed. princ. conf. Cors. fast. Att. Diss. XI. 5.

XLVI. Περικλῆς.

Reipublicæ Atheniensium omnes domi militiæque res gestas ab Aristotele in Atheniensium civitatem relatas esse, non solum verisimile sed plane certissimum est. Exaggerat multa Duris Samius, ut Plutarchus ait, in iis, quæ ab Atheniensibus et Pericle, Sami insula occupata, perpetrata sint,—οὔτε Θουκυδίδης ἱστόρηκεν, οὔτ' Ἔφορος οὔτ' Ἀριστοτέλης (Plut. Pericl. I. 369). Sed fusius de singulis sermonem fecisse philosophum e loco Plutarchi (I. 339.), ubi ex Aristotele, Periclem musica apud Pythoclidem excultum esse (Ἀριστοτέλης δὲ παρὰ Πυθοκλείδῃ μουσικὴν ἂν διαπονηθῆναι τὸν ἄνδρα φησίν), affert, coargui licet. Iterum ex Aristotele apud eundem legitur Plutarchum (l. c. p. 367.), "Periclem quondam navali prœlio a Melisso "Samiorum prætore superatum esse". Ὑπὸ δὲ τοῦ Μελίσσου καὶ Περικλέα φησὶν αὐτὸν Ἀριστοτέλης ἡττηθῆναι, ναυμαχοῦντα πρότερον. In Politia atque aliis in operibus Aristoteles sæpissime ad Periclis res gestas respicit. Polit. II. 9. 3. ibique Schneid.

XLVII. Πολέμαρχος.

Πολέμαρχος, ἀρχή τις ἦν παρ' Ἀθηναίοις οὕτω καλουμένη, ἔστι δὲ εἷς τῶν ἐννέα ἀρχόντων. Ἀριστοτέλης δ' ἐν τῇ Ἀθηναίων Πολιτείᾳ, διεξελθὼν ὅσα διοικεῖ ὁ Πολέμαρχος, πρὸς ταῦτα φησίν· Οὗτός τε εἰσάγει δίκας τάς τε τοῦ ἀποστασίου καὶ ἀπροστασίου (Ἀποστασίου μὲν δίκην ἔλεγον, ὁπότε ἀπελεύθερος κρίνοιτο, ὡς ἀποστὰς τοῦ δεσπότου· Ἀπροστασίου δὲ, ὁπότε μέτοικος ἐγκαλοῖτο ὡς μὴ ἔχων προστάτην. Ammon. de simil. et diff. voc. s. v. Meier et Schöm. l. c. 53. 185. 473.) καὶ κλήρων καὶ ἐπικλήρων τοῖς μετοίκοις, καὶ τἄλλα ὅσα τοῖς πολίταις ὁ ἄρχων, ταὐτὰ τοῖς μετοίκοις ὁ Πολέμαρχος. Harp. s. v. Schol. Vesp. 1037. et ex eo Suid. s. v. Matth. de jud. Ath. I. 242. Meieri hist. jur. Att. de bonis Damnatorum et fisc. 34. 40. fusius his de rebus sermo est. Aliis etiam in civitatibus magistratus Polemarchi nomine occurrit, ut apud Arcades Thuc. V. 47. Polyb. IV. 287, Thebanos in Inscriptionibus apud Boeckh. Œcon. Civit. Athen. II. 376. Matthiæ de jud. Athen. I. 245. Heffter l. c. p. 98. Poll. VIII. 91. peculiaria quædam de Polemarchi officio in medium attulit. Ὁ δὲ Πολέμαρχος θύει μὲν Ἀρτέμιδι ἀγροτέρᾳ καὶ τῷ Ἐνυαλίῳ (Suid. s. v. ibique Interpp.)· διατίθησι δὲ τὸν ἐπιτάφιον ἀγῶνα τῶν ἐν πολέμῳ ἀποθανόντων· καὶ τοῖς περὶ Ἁρμόδιον ἐναγίζει. Δίκαι δὲ πρὸς αὐτὸν λαγχάνονται, μετοίκων, ἰσοτελῶν (Harp. s. v. Ἰσοτελής. Bekk. anecd. gr. I. 267. Ἰσοτελεῖς· μέτοικοι τὰ μὲν ξενικὰ τέλη μὴ τελοῦντες, τὰ δὲ ἴσα τοῖς ἀστοῖς τελοῦντες. Boeckh. l. c. II. 77.), προξένων (de iis Boeckh. l. c. sæpius) καὶ διανέμει τὸ λαχὸν (causarum partem) ἑκάστῃ φυλῇ τι μέρος· τὸ μὲν διαιτηταῖς παραδιδούς. Præerat iisdem controversiis Romæ Prætor peregrinus. Cic. de Legg. II. Schneid. Comment. ad Aristot. Polit. p. 280. ibid. Giphanius. Multa et acute quidem de Polemarchi institutione et muneribus disseruerunt Meier et Schömann l. c. 50. sq., quorum auctoritate commotus in Harpocrationis loco ταὐτὰ pro ταῦτα scripsi.

XLVIII. Πωληταὶ καὶ Πωλητήριον.

Οἱ μὲν Πωληταὶ ἀρχή τίς ἐστιν Ἀθήνῃσι δέκα τὸν ἀριθμὸν ἄνδρες, εἷς ἐκ τῆς φυλῆς ἑκάστης· διοικοῦσι δὲ τὰ πιπρασκόμενα ὑπὸ τῆς πόλεως πάντα, τέλη, καὶ μέταλλα, καὶ μισθώσεις, καὶ τὰ δημευόμενα· διείλεκται δὲ περὶ αὐτῶν Ἀριστοτέλης ἐν Ἀθηναίων

Πολιτείᾳ. Πωλητήριον δὲ καλεῖται ὁ τόπος; ἔνθα συνεδρεύουσιν οἱ Πωληταί. Harp. s. v. Πωληταὶ, οὗτοι τῶν ὀφειλόντων τῷ δημοσίῳ κατὰ προθεσμίαν καὶ μὴ ἀποδιδόντων ἐπίπρασκον τοὺς οὐσίας, ὑπέκειντο δὲ τοῖς Πωληταῖς καὶ ὅσοι τὸ διαγραφὲν ἀργύριον ἐν πολέμῳ μὴ εἰσέφερον, ἔτι καὶ οἱ ξενίας ἁλόντες· καὶ ὁ μέτοικος προστάτην οὐκ ἔχων· καὶ ὁ ἀποστασίου γραφείς· τούτων γὰρ τὰς οὐσίας πωλοῦντες παρακατέβαλον εἰς τὸ δημόσιον. Phot. s. v. bis. Poll. VIII. 99. Harp. s. v. Μετοίκιον. Schneid. ad Xenoph. de Vectig. III. 13. Boeckh. l. c. I. 167. Grammaticorum locos collegit Meursius Attic. Lect. I. 7.

XLIX. Σῖτος.

Σῖτος καλεῖται ἡ διδομένη πρόσοδος εἰς τροφὴν ταῖς γυναιξὶν ἢ τοῖς ὀρφανοῖς, ὡς ἐξ ἄλλων μαθεῖν ἐστὶ, καὶ ἐκ τῆς Ἀριστοτέλους Ἀθηναίων Πολιτείας. Harp. s. v. Hoc ad ὀρφανοφυλάκων munus pertinet, de quo fusius disputat Schneid. ad Xenoph. de Vectig. II. 7. A marito, qui cum uxore divortium fecisset, annua pensitatio, alimentorum causa, ad artam frumenti mensuram, illi erat præstanda, in Odeo vero cuncta (Meier et Schöm. p. 145.) peragebantur, quæ ad frumentum auctoritate publica exhibendum spectabant. Veterum recentiorumque hac de re locos summa diligentia collegit Jo. Luzac. LL. Att. p. 60. n. 20. Heffter l. c. p. 61. Meier et Schöm. l. c. 428.

L. Σιτοφύλακες.

Σιτοφύλακες ἀρχή τις ἦν Ἀθήνῃσιν, ἥτις ἐπεμελεῖτο ὅπως ὁ σῖτος (apud Theod. Metoch. p. 666. pro καὶ σιτία, συσσιτία scribendum est) δικαίως πραθήσεται, καὶ τὰ ἄλφιτα καὶ οἱ ἄρτοι· ἦσαν δὲ τὸν ἀριθμὸν πάλαι μὲν πεντεκαίδεκα ἐν ἄστει, πέντε δὲ ἐν Πειραιεῖ, ὕστερον δὲ λ′ μὲν ἐν ἄστει, ε′ δὲ ἐν Πειραιεῖ, ὡς Ἀριστοτέλης ἐν Ἀθηναίων Πολιτείᾳ. Phot. Lex. 514. 21. ad exempl. Porson. Harpocr. et Poll. s. v. Bekk. anecd. gr. I. 300. In hoc loco emendando Boeckh. l. c. I. 91. n. 379. audacior quam felicior fuisse videtur. Meier et Schöm. l. c. 92. seq.

LI. Σόλων.

Ἀριστοτέλης δ' ἐν Ἀθηναίων Πολιτείᾳ φησὶν, ὅτι Σόλων εἰς τετταρα διεῖλε τέλη τὸ πᾶν πλῆθος Ἀθηναίων, Πεντακοσιομεδίμνους, καὶ Ἱππέας, καὶ Ζευγίτας, καὶ Θῆτας. Harp. s. v. Ἱππάς. Εἰς τέσσαρα διῃρημένης παρ' Ἀθηναίοις τῆς πολιτείας, οἱ ἀπορώτα-

τοι ἐλέγοντο θῆτες (καὶ θητικὸν τελεῖν, οὗτοι δὲ οὐδεμίας μετεῖχον ἀρχῆς), ὡς καὶ Ἀριστοτέλης δηλοῖ ἐν Ἀθηναίων Πολιτείᾳ. Harp. s. v. Phot. s. v. 110. 2. ad exempl. Porson. Harp. s. v. Πεντακοσιομεδίμνοι. Poll. VIII. 129, 130. Arist. Pol. II. 9. §. 4. Schneid. Comment. in Arist. Pol. p. 157. Boeckh. l. c. t. II. p. 28. seq. Combusti legislatoris cineres per Salaminiorum insulam dissipatos, proditum est, ab aliis testibus fide dignis ὑπό τε ἄλλων ἀνδρῶν ἀξιολόγων, καὶ Ἀριστοτέλους τοῦ φιλοσόφου. Plut. Solon. s. f. t. I. p. 212. Absonam plane esse fabulam Plut. ait l. c. Primum a Solone democratiam institutam esse diserte docuit Aristoteles Pol. l. c. conf. Perizon. ad Ælian. V. H. V. 13. Goettling ad Aristot. Polit. l. c.

LII. a. Σύμβολον.

Περὶ τοῦ παραδιδομένου τοῖς εἰσιοῦσιν εἰς τὸ δικαστήριον συμβόλου, Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Ἀθηναίων Πολιτείᾳ οὕτω γράφει· Τοῖς γὰρ δικαστηρίοις χρῶμα ἐπιγέγραπται ἐφ' ἑκάστῳ, ἐπὶ τῷ σφηκίσκῳ τοῦ εἰσόδου. Ὁ δὲ λαβὼν τὴν βακτηρίαν βαδίζει εἰς δικαστήριον, τὸ ὁμόχρουν μὲν τῇ βακτηρίᾳ, ἔχων δὲ τὸ αὐτὸ γράμμα, ὅπερ ἐν τῇ βαλάνῳ· ἐπειδὰν δὲ εἰσέλθῃ παραλαμβάνει σύμβολον δημοσίᾳ παρὰ τοῦ εἰληχότος (εἰληχυίας ἀρχῆς. Schol. ad v. 277.) ταύτην τὴν ἀρχήν. Schol. ad Aristoph. Plut. v. 278. Schol. ad v. 277. adjungit ἵνα ἐξιόντες, καὶ τοῦτο προσφέροντες λαμβάνοιεν τὸν δικαστικὸν μισθόν. Aristoph. ἐκκ. v. 296. Σύμβολον, ὃ ἐλάμβανον οἱ δικασταὶ εἰς τὸ δικαστήριον εἰσιόντες. Εἶτα τοῦτο δόντες, τὸ δικαστικὸν ἐκομίζοντο. Phot. s. v. Poll. VIII. 16. Bekk. anecd. gr. I. 220. 301. Boeckh. l. c. I. pag. 253. Matth. de jud. Athen. I. 234. not. Heffter l. c. p. 53. 59. De Symbolis omnia collecta invenies in Creuzeri Symbolica. Meier et Schöm. l. c. 30. 134. 136.

LII. b. Ἀπὸ συμβόλων δικάζειν.

Ἀθηναῖοι ἀπὸ συμβόλων ἐδίκαζον τοῖς ὑπηκόοις· οὕτως Ἀριστοτέλης. Bekk. anecd. I. 436. Ἐδίκαζον Ἀθηναῖοι ἀπὸ συμβόλων τοῖς ὑπηκόοις καὶ τοῦτο ἦν χαλεπόν. Hesych. I. 489. Poll. VIII. 65. Diversæ vero sunt δίκαι ab Aristotele per δίκην ὑπέχειν καὶ δικάζεσθαι explicatæ. Pol. III. 1. 3. His de συμβόλοις multi exposuerunt, Valesius ad Harpocr. 133, Schneider ad Arist. Polit. 163, Tittmann l. c. 227, Meier et Schöm. l. c.

773—780, sed omnium accuratissime Platner l. c. I. 105—114. Miror similitudinem quandam cum iis judiciis, quæ apud nos "Austrägalgerichte" vel "Austräge" nominantur, a doctissimis his viris non observatam esse. Civitas vero ad jus dicendum electa ἔκκλητος est πόλις. Hudtwalcker l. c. 125 sq. Meier et Schöm. l. c. 775.

LIII. Στρατεία ἐν τοῖς ἐπωνύμοις. Στρατηγοί.

Τίς ἦν [d] ἐν τοῖς ἐπωνύμοις στρατεία, δεδήλωκεν Ἀριστοτέλης ἐν Ἀθηναίων Πολιτείᾳ λέγων· "Εἰσὶ γὰρ ἐπώνυμοι (conf. Phavorin. s. v. ἐπώνυμοι), δέκα μὲν οἱ τῶν φυλῶν, δύο δὲ καὶ τεσσαράκοντα οἱ τῶν ἡλικιῶν. Οἱ δὲ ἔφηβοι ἐγγραφόμενοι, πρότερον μὲν εἰς λελευκωμένα γραμματεῖα ἐνεγράφοντο, καὶ ἐπεγράφοντο αὐτοῖς ὅ τε ἄρχων, ἐφ' οὗ ἐπεγράφησαν (leg. cum Gronov. ἐνεγράφησαν), καὶ ὁ ἐπώνυμος, ὁ τῷ προτέρῳ ἔτει ἐπιδεδημηκώς (nescio quare Siebelis ad Philochori fragm. p. 42. h. in v. vitium inesse contendat). Νῦν δὲ εἰς τὴν βουλὴν ἀναγράφονται." Καὶ μετ' ὀλίγα· "χρῶνται δὲ τοῖς ἐπωνύμοις καὶ πρὸς τὰς στρατείας, καὶ ὅταν ἡλικίαν ἐκπέμπουσι, προσγράφουσι [e] ἀπὸ τινὸς ἄρχοντος ἐπωνύμου μέχρι τίνος δεῖ στρατεύεσθαι." Harp. s. v. Suid. s. v. Phot. s. v. 541. 17. ad exemplar Porsoni, ubi pro ἐπεγράφοντο αὐτοῖς ὅ, τε ἄρχων, ἐφ' ὃν ἐπεγράφησαν legendum est ἐπεγράφ. αὐτοῖς ὅτε ἄρχων, ἐφ' οὗ ἐπεγράφ. "Videtur ergo ἡ ἐν τοῖς ἐπωνύμοις στρατεία fuisse 1) militia in statuis (?), ἐπωνύμων indici solita, 2) militia illa, cujus anni 42 ex Archontibus eponymis numerabantur, seu stipendia illa 42, quæ ex Archontibus eponymis numerabant." Siebelis. Sigon. de Rep. Athen. IV. 5. Petit. LL. Att. p. 548. seq. Corsin. Diss. II. t. II. p. 135. sq. Philoch. fragm. p. 43.

Οἱ καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν χειροτονούμενοι Στρατηγοὶ δέκα ἦσαν, ὡς μαθεῖν ἐστὶν ἐκ τῆς Ἀθηναίων Πολιτείας Ἀριστοτέλους. Harp. s. v.

LIV. Ταμίαι.

Ἀρχή τις παρ' Ἀθηναίοις ἦν οἱ ταμίαι, δέκα τὸν ἀριθμόν· παραλαμβάνουσι δ' οὗτοι τό, τε ἄγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς, καὶ τὰς νίκας, καὶ τὸν ἄλλον κόσμον, καὶ τὰ χρήματα ἐναντίον τῆς βουλῆς, ὥς φησιν

[d] Articulus ἡ inserendus est ex Suida et Photio s. v. Quod jam vidit Siebelis ad Philochori fragm. p. 42. n. 58.

[e] Leg. ὡς γράφουσιν pro προσγράφουσι e Photio.

Ἀριστοτέλης ἐν Ἀθηναίων Πολιτείᾳ. Harp. s. v. Poll. VIII. 116. Phot. s. v. 568. 4. ad exempl. Porson. Suid. s. v. Etym. M. s. v. Philemonis Grammatici quæ supersunt p. 151. ed. Osann. Bekk. anecd. gr. I. 306. De Tamiis passim Boeckh. l. c.

LV. Τετρακόσιοι. Δρακοντίδης.

Οἱ τετρακόσιοι πρὸς ἑπτὰ κατέστησαν τῶν τριάκοντα τυράννων παρ' Ἀθηναίοις, οἵτινες τέτταρας μῆνας ἦρξαν τῆς πόλεως, ὥς φησιν Ἀριστοτέλης ἐν Ἀθηναίων Πολιτείᾳ. Harp. s. v. Phot. s. v. ubi post ἑπτὰ, ἐτῶν delendum est. Ἐστὶ γὰρ οὗτος Δρακοντίδης, ὃς τὸ περὶ τῶν λ'. ψήφισμα περὶ Ὀλιγαρχίας γράψας, ὡς Ἀριστοτέλης ἐν Πολιτείαις. Schol. ad Arist. Σφ. v. 157. De insigni illa Reipublicæ Atheniensis commutatione, qua Antiphonte potissimum auctore, pristina Magistratuum ratione antiquata, summa omnium rerum ad Quadringentos translata est viros, Ruhnkenius egit in Dissertatione de Antiphonte. Vid. Ruhnkenii opuscula, Lugd. Batav. 1807. p. 235. seq. Tayl. Vit. Lys. pag. 115. seq. Sluiteri Lectt. Andocidd. initio. Etiam Krüger s. f. Dionys. Historiogr.

LVI. Φυλαί. Τριττῦς. Γένη.

Τριττύς ἐστι τὸ τρίτον μέρος τῆς φυλῆς· αὕτη γὰρ διῄρηται εἰς τρία μέρη, τριττὺν (scr. τριττῦς ex Phot. Lex. ad exempl. Porson. 605. 19. et Etym. Magn. s. v.) [conf. Wachsmuth Hellenische Alterthumskunde I. p. 224.], καὶ ἔθνη, καὶ φρατρίας (hac de re egit Buttm. in Dissertat. Academ. Berolin.), ὥς φησιν Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Ἀθηναίων Πολιτείᾳ. Harp. s. v. Ὅτε μέντοι τέσσαρες ἦσαν αἱ φυλαὶ, εἰς τρία μέρη ἑκάστη διῄρητο· καὶ τὸ μέρος τοῦτο ἐκαλεῖτο τριττὺς, καὶ ἔθνος καὶ φρατρία. Poll. VIII. 111. ibi Interpp. Ἀριστοτέλης φησί· " τοῦ ὅλου πλήθους διῃρημένου Ἀθήνῃσιν εἴς τε τοὺς γεωργοὺς καὶ τοὺς δημιουργοὺς, φυλὰς αὐτῶν εἶναι τέσσαρας, τῶν δὲ φυλῶν ἑκάστης μοίρας εἶναι τρεῖς, ἃς τριττύας (scr. τριττῦς) τε καλοῦσι καὶ φρατρίας, ἑκάστης δὲ τούτων τριάκοντα εἶναι γένη, τὸ δὲ γένος ἐκ τριάκοντα ἕκαστον ἀνδρῶν συνεστάναι· τούτους δὴ τοὺς εἰς τὰ γένη τεταγμένους γεννήτας καλοῦσιν. Schol. in Pseudo-Platonis Axioch. Bekkeri in Platon. Comment. crit. Berolini 1823. p. 465. Petiti LL. Att. lib. VIII. 1. p. 659. ed. Wesseling. Ἀθήνῃσιν αἱ φυλαὶ μετὰ μὲν Ἴωνα τέσσαρες, ἀπὸ δὲ Κλεισθένους δέκα, μετὰ δὲ ταῦτα δώ-

δεκα. Schol. Plat. in Tim. p. 424. ed. Bekker. cf. cum Schol. in LL. p. 459. Philochori fragm. p. 41. ed. Sieb. Schol. in Æschinis κατὰ Κτησ. p. 248. 252. ed. Bekker. Cf. nunc Censor in Ephem. Hermes inscriptis 1824. p. 107. P. IV.

LVII. Ψῆφοι.

Ἀριστοτέλης ἐν Ἀθηναίων Πολιτείᾳ γράφει ταυτί· ψῆφοι δέ εἰσι χαλκαῖ αὐλίσκον ἔχουσαι ἐν τῷ μέσῳ, αἱ μὲν ἡμίσειαι τετρυπημέναι, αἱ δὲ ἡμίσειαι πλήρεις· οἱ δὲ λαχόντες (judices sortiti. Heffter l. c. p. 52.) ἐπὶ τὰς ψήφους ἐπειδὰν εἰρημένοι ὦσιν οἱ λόγοι παραδιδόασιν ἑκάστῳ τῶν δικαστῶν δύο ψήφους, τετρυπημένην καὶ πλήρη, φανερὰς ὁρᾷν τοῖς ἀντιδίκοις, ἵνα μήτε πλήρεις, μήτε πάντῃ τετρυπημένας λαμβάνωσιν. Harp. s. v. Ἴσαι αἱ ψῆφοι αὐτῶν· ἐγένοντο δὲ ἴσαι ψῆφοι, ὡς Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Ἀθηναίων Πολιτείᾳ, καὶ ἦσαν τοῦ μὲν διώκοντος αἱ τετρυπημέναι, τοῦ δὲ φεύγοντος αἱ πλήρεις. Ὁποτέρῳ δ' αἱ πλείους γίνονται, οὗτος ἐνίκα, ὅτε δ' ἴσαι, ὁ φεύγων ἀπέφευγεν, ὡς καὶ Θεόδεκτος ἐν τῇ Σωκράτους Ἀπολογίᾳ. Haustum est fragmentum ex Supplemento Lexici rhetorici ad Φωτίου τοῦ Πατριάρχου Λεξέων συναγωγήν. E codice Galeano descripsit Ricardus Porsonus In Ædibus Valpianis 1822. 8. 2 Vol. The classical Journal No. LIV. 361. 1823. conf. nunc Photii Lexicon s. v. 670. 30. Theodectus, Phaselita, Aristotelis discipulus, forma præstans, cujus amore captus philosophus perhibetur. Athen. XIII. 566. e. Theodectus (Theodectes ex analogia scribendum esse censet Goettling. ad Aristotelis Polit. 292.), cui Rhetorica inscripsit Aristoteles, præter Tragœdias etiam de Republica sive de Lege scripsisse videtur. Aristotel. Rhetor. II. 23, quo etiam *Apologia* laudatur: παράδειγμα ἐκ τοῦ Σωκράτους τοῦ Θεοδέκτου. Goettling l. c. De psephis conf. nunc Meier et Schöm. l. c. 720. seq.

LVIII. Ψηφίζειν.

Ἀριστοτέλης δέ φησιν· ὅτι ψήφῳ οἱ ἐγγραφόμενοι δοκιμάζονται οἱ νεώτεροι, εἰ μὴ ἔτων ιε' εἶεν. ἴσως δ' ἂν περὶ τῶν κρινομένων παίδων εἰς τοὺς γυμνικοὺς ἀγῶνας λέγει· οὐχ ὡς ἐν δικαστηρίῳ κρινομένων, ἀλλ' ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων. Schol. ad Arist. Σφ. v. 576. ibique Küsterus. Wolf Prolegom. ad Demosth. orat. in Lept. p. 92.

LIX. Χορηγεῖν.

Ὅτι νόμος ἐστὶν ὑπὲρ τεσσαράκοντα ἔτη γενόμενον, χορηγεῖν

παισὶν, Ἀριστοτέλης ἐν Ἀθηναίων Πολιτείᾳ. Harp. s. v. Ὁ νόμος κελεύει τὸν χορηγὸν τὸν μέλλοντα ὑπὲρ τετταράκοντα ἔτη γεγονότα. Æschines apud Petit. LL. Att. III. 7. s. f. p. 386. ed. Wessel. ibique laudata.

ΑΙΓΙΝΗΤΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ.

Δοῦλοι.

Ἀριστοτέλης δ' ἐν Αἰγινητῶν Πολιτείᾳ καὶ παρὰ τούτοις φησὶ γενέσθαι ἑπτὰ καὶ τεσσαράκοντα μυριάδας δούλων. Athen. VI. p. 272. d. Hume ess. XI. Populousness of ancient Nations, t. II. p. 159. et 163. ed. Basil. falsam esse vel ipsius Aristotelis rationem putat, vel scribæ cujusdam mendum hoc in loco inesse. De Atheniensium servis luculenter disseruit Boeckh. in opere sæpius laudato.

ΑΚΑΡΝΑΝΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ.

I. Λέλεγες.

Ὅτι δὲ πλάνητες καὶ μετ' ἐκείνων (Κάρων) καὶ χωρὶς, καὶ ἐκ παλαιοῦ, καὶ αἱ Ἀριστοτέλους Πολιτεῖαι δηλοῦσιν· ἐν μὲν γὰρ τῇ Ἀκαρνάνων φησὶ, τὸ μὲν ἔχειν αὐτῆς Κούρητας, τὸ δὲ προεσπέριον Λέλεγας, εἶτα Τηλεβόας· ἐν δὲ τῇ τῶν Αἰτωλῶν, τοὺς νῦν Λοκροὺς Λέλεγας καλεῖ· κατασχεῖν δὲ καὶ τὴν Βοιωτίαν αὐτοὺς φησίν· ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τῇ Ὀπουντίων καὶ Μεγαρέων· ἐν δὲ τῇ Λευκαδίων καὶ αὐτοχθόνα τινὰ Λέλεγα ὀνομάζει, τούτου δὲ θυγατριδοῦν Τηλεβόαν, τοῦ δὲ παῖδας δύο καὶ εἴκοσι Τηλεβόας, ὧν τινὰς οἰκῆσαι τὴν Λευκάδα. Strab. Geogr. VII. 321. ibique Interpp.

II. Λεύκαρος.

Fortasse ex Acarnanum Republica quæ apud Schol. ad Pind. Nem. III. 27. leguntur: Ἀριστοτέλης Λεύκαρόν φησι τὸν Ἀκαρνᾶνα πρῶτον ἔντεχνον τὸ παγκράτιον ποιῆσαι. De Παγκράτιον conf. Vossii Gymnastica s. 85.

ΑΚΡΑΓΑΝΤΙΝΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ.

I. Λίτρα. Σικελικὰ νομίσματα.

Ἀριστοτέλης δὲ ἐπὶ (scr. ἐν) μὲν Ἀκραγαντίνων Πολιτείᾳ προειπὼν ὡς ἐζημιοῦντο πεντήκοντα λίτραις ἐπάγει, ἡ δὲ Λίτρα δύναται ὀβολὸν Αἰγιναῖον· ἐν δὲ Ἱμεραίων Πολιτείᾳ φησὶν, ὡς οἱ μὲν Σικε-

λιῶται τοὺς δύο χαλκοῦς ἑξάντα (ad h. v. Interpp.) καλοῦσι· τὸν δὲ ἕνα οὐγκίαν (vel οὐγγίαν), τοὺς δὲ τρεῖς τριάντα, τοὺς δὲ ἓξ ἡμίλιτρον, τὸν δὲ ὀβολὸν, Λίτραν· τὸν δὲ Κορίνθιον στατῆρα δεκάλιτρον, ὅτι δέκα ὀβολοὺς δύναται. Poll. IV. 174.

Ἐν Ἀκραγαντίνων Πολιτείᾳ φησὶν Ἀριστοτέλης ζημιοῦσθαί τινα τριάκοντα λίτρας (in hoc vel in supra laudato loco vitium inest)· δύνασθαι δὲ τὴν Λίτραν ὀβολὸν Αἰγιναῖον· ἀλλὰ μέντοι παρ' αὐτῷ τις ἂν ἐν τῇ Ἱμεραίων Πολιτείᾳ καὶ ἄλλα εὕροι Σικελικῶν νομισμάτων (τοῦτο τοὔνομα ἔχει νόμισμα, ὅτι οὐ φύσει, ἀλλὰ νόμῳ ἐστί. Arist. Ethic. ad Nicom. V. 5.) ὀνόματα, οἷον οὐγκίαν, ὅπερ δύναται χαλκοῦν ἕνα, καὶ διξάντα, ὅπερ ἐστὶ δύο χαλκοῖ (conf. Hemsterh. ad h. l.), καὶ τριξάντα, ὅπερ τρεῖς, καὶ ἡμίλιτρον, ὅπερ ἓξ καὶ λίτραν, ἣν εἶναι ὀβολόν· τὸ μέντοι δεκάλιτρον δύνασθαι μὲν δέκα ὀβολοὺς, εἶναι δὲ στατῆρα Κορίνθιον. Poll. IX. 80. Τὸ μέντοι Σικελικὸν τάλαντον ἐλάχιστον ἴσχυε· τὸ μὲν ἀρχαῖον, ὡς Ἀριστοτέλης λέγει, τέσσαρας καὶ εἴκοσι τοὺς νούμμους· τὸ δὲ ὕστερον, δυοκαίδεκα· δύνασθαι δὲ τὸν νοῦμμον τρία ἡμιωβόλια. Poll. IX. 87. De his conferantur Boeckhius de Œconom. Atheniens. I. p. 17. seq. Wurm de Pond. Num. Mensur. rationibus p. 60. 136. Originem Agrigenti explicat Goeller de situ et origine Syrac. p. 265. sq. Ceterum de mutatione *ου* in u, *οὐγκία* in *uncia*, cf. Schneideri Grammat. latina t. I. p. 26. et 84.

II. Ἐμπεδοκλῆς.

Φησὶ δ' αὐτὸν (Ἐμπεδοκλέα) καὶ Ἀριστοτέλης ἐλεύθερον γεγονέναι καὶ πάσης ἀρχῆς ἀλλότριον, εἴγε τὴν βασιλείαν αὐτῷ διδομένην παρῃτήσατο, καθάπερ Ξάνθος ἐν τοῖς περὶ αὐτοῦ λέγει (Creuzeri hist. græc. antiq. fragm. p. 228. seq.), τὴν λιτότητα δηλονότι πλείων ἀγαπήσας. Diogen. Laert. VIII. 63. Ex Agrigentinorum Republica hæc excerpta esse videntur. Sturzii Emped. Agrigent. p. 98. sq. Timæi fragmenta in Goelleri Opere de situ etc. p. 209.

III. Ἐμπεδοκλοῦς τελευτή.

Περὶ τῶν ἐτῶν Ἐμπεδοκλοῦς Ἀριστοτέλης διαφέρεται· φησὶ γὰρ ἐκεῖνος ξ' ἐτῶν αὐτὸν τελευτῆσαι· οἱ δὲ θ' καὶ ρ'. Diog. Laert. l. c. Sturz. l. c. p. 122. seq. Fragmentum e commentariis etiam ad universam philosophiam pertinentibus haustum esse potest.

Buhle de libris Aristotelis deperditis. Comment. Soc. Scient. Gotting. Vol. XV. p. 127. De Empedocle, præter Sturzium, maxima diligentia omnia suo more congessit Bayle in Lex. s. v.

ΑΜΒΡΑΚΙΩΤΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ.

Δεξαμεναί.

Δεξαμεναὶ μέρος τῆς Ἀμβρακίας ἀπὸ Δεξαμένου τοῦ Μεσόλου παιδὸς καὶ Ἀμβρακίας τῆς θυγατρὸς Φόρβαντος τοῦ Ἡλίου· τὸ ἐθνικὸν Δεξαμεναῖος, ὡς Ἀριστοτέλης φησὶν ἐν τῇ Ἀμβρακιωτῶν Πολιτείᾳ. Steph. Byz. s. v.

ΑΡΓΕΙΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ.

I. Φείδων.

Εἴη δ' ἂν καὶ Φείδων τι ἀγγεῖον ἐλαιηρὸν, ἀπὸ τῶν Φειδωνίων μέτρων ὠνομασμένον· ὑπὲρ ὧν ἐν Ἀργείων Πολιτείᾳ Ἀριστοτέλης λέγει. Poll. X. 180. Verbum Φείδων frustra in Lexicis quæras, Πάντων δὲ πρῶτος Φείδων ὁ Ἀργεῖος νόμισμα ἐν Αἰγίνῃ ἔκοψεν. Etym. M. s. v. Ὀβελίσκος 613. 12. Φείδων ὁ Ἀργείων βασιλεὺς ἐν Εὐβοίᾳ, χωρίῳ τοῦ Ἄργους πρῶτος ἔκοψε χρυσὸν νόμισμα. Etym. M. s. v. Εὐβοικὸν νόμισμα 388. 52. De iis, quæ ad Phidonem nostrum atque ad ponderum mensurarumque inventionem spectant, varia statuerunt et veteres et recentiores. Quatuor enim Phidonis nomine denominati, eorumque res gestæ mirandum in modum inter sese permutantur. Primus antiquissimus Corinthiorum legislator nobis annumerandus est (Aristot. Polit. II. 3. 7.), qui τοὺς οἴκους ἴσους ᾠήθη δεῖν διαμένειν καὶ τὸ πλῆθος τῶν πολιτῶν, καὶ εἰ τὸ πρῶτον τοὺς κλήρους ἀνίσους εἶχον πάντες κατὰ μέγεθος, deinde Argivus mensurarum ponderumque inventor etiam a Plinio H. N. VII. 57. laudatus, qui quidem in Scholiis ad Pind. Olymp. XIII. 17. aliisque locis cum Corinthio confusus est. Hemsterh. ad Poll. IX. 83. De Phidone seriore Argivorum tyranno præter Herodot. VI. 27. Pausan. VI. 22, qui Olympiadi quartæ eum assignat, vide sis Strab. VIII. 358. ubi diversorum res gestæ a Casaubono in unum collatæ sunt. Quartus denique Æolidis legislator, cujus in Κυμαίων reipublicæ fragmentis meminit Heraclides; quintus vero Thesprotorum rex. Odyss. XIV. 316. Ceterum de mensurarum ponderumque inventione et de Phidone con-

ferri possunt Polyd. Virg. de rer. invent. I. 19. Mahne Diatribe de Aristoxeno p. 50. Schneider ad Arist. Pol. p. 334. Ephori fragm. p. 161. ed. Marx. Boeckh. Œcon. Atheniens. I. 22. De nomine vero Ἀργείων multa suo more hallucinatus est Jablonski VV. Aeg. s. v. De Romanis, primis æris signatoribus, vid. Goeller l. c. p. 262.

II. Συνθῆκαι πρὸς Λακεδαιμονίους.

Ἀριστοτέλης ἐν ταῖς Ἀρκάδων πρὸς Λακεδαιμονίους συνθήκαις γέγραφθαί φησι, μηδὲν ἄχρηστον ποιεῖν βοηθείας χάριν τοῖς Λακωνίζουσι τῶν Τεγεατῶν, ὅπερ εἶναι, μηδένα ἀποκτιννύναι. Plut. Quæst. Rom. 277. B. Τίνες οἱ παρὰ Ἀρκάσι καὶ Λακεδαιμονίοις χρηστοί; Λακεδαιμόνιοι Τεγεάταις διαλλαγέντες, ἐποιήσαντο συνθήκας, καὶ στήλην ἐπ' Ἀλφειῷ κοινὴν ἀνέστησαν, ἐν ᾗ μετὰ τῶν ἄλλων γέγραπται, Μεσσηνίους ἐκβαλεῖν ἐκ τῆς χώρας καὶ μὴ ἐξεῖναι χρηστοὺς ποιεῖν, ἐξηγούμενος ὁ Ἀριστοτέλης τοῦτό φησι, δύνασθαι τὸ μὴ ἀποκτιννύναι βοηθείας χάριν τοῖς Λακωνίζουσι τῶν Τεγεατῶν. Plut. Quæst. Græc. 292. B. Qui locus e Quæst. Rom. l. c. sic emendandus est, καὶ μηδὲν ἀχρήστους cet.

ΑΡΚΑΔΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ.

Οἱ Μύριοι.

Μύριοι ἐν Μεγάλῃ πόλει (sæpius conjunctim scribitur) συνέδριόν ἐστι κοινὸν Ἀρκάδων ἁπάντων, οὗ πολλάκις μνημονεύουσιν οἱ ἱστορικοί. Διείλεκται δὲ περὶ αὐτῶν καὶ Ἀριστοτέλης ἐν τῇ κοινῇ Ἀρκάδων Πολιτείᾳ ἀρχόμενος τοῦ βιβλίου (conf. Prolegom.). Harp. s. v. Phot. Lex. s. v. Schleusneri cur. noviss. pag. 243. Phavorin. 128. 47. Διοίσει δὲ τῷ τοιούτῳ καὶ πόλις ἔθνους, ὅταν μὴ κατὰ κώμας ὦσι κεχωρισμένοι τὸ πλῆθος, ἀλλ' οἷον Ἀρκάδες. Arist. Pol. II. 1. 1. ibique Goettling. Mirum quoddam apud Eustathium legitur: τοὺς Ἀρκάδας ἔχειν τριάκοντα προσπελατῶν μυριάδας ὥσπερ εἰλώτων. Eustath. 1090. 59. ed. Basil. Quando et quomodo condita sit Megalopolis, disserit Schneid. ad Xenoph. Hellenica VI. 5. 3. Arcadum vero commune consilium Lycomedis sententia in Megalopoli ἐξ ἀνδρῶν μυρίων constitutum fuisse, quod de pace et bello decerneret, præter Æschinem de falsa Legat. p. 38, Demosthenem p. 344. et 403. ed. Reisk. et Diodor. XV. 59. (ad quem locum Schneid. l. c. Wes-

selingii diligentiam desiderat) tradit etiam Pausan. VIII. p. 666. Schneider in Ind. Græc. ad Xenoph. Hellenica s. v. Tittmann l. c. p. 691. n. 47. Kortüm l. c. 128.

ΒΟΤΤΙΑΙΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ.

Κρῆτες.

Ἀριστοτέλης δὲ καὶ αὐτὸς ἐν τῇ Βοττιαίων Πολιτείᾳ δῆλός ἐστιν οὐ νομίζων ἀναιρεῖσθαι τοὺς παῖδας ὑπὸ τοῦ Μίνω, ἀλλὰ θητεύοντας ἐν τῇ Κρήτῃ καταγηράσκειν· καί ποτε Κρῆτας εὐχὴν παλαιὰν ἀποδιδόντας, ἀνθρώπων ἀπαρχὴν εἰς Δελφοὺς ἀποστέλλειν· τοῖς δὲ πεμπομένοις ἀναμιχθέντας ἐκγόνους ἐκείνων συνεξελθεῖν· ὡς δὲ οὐκ ἦσαν ἱκανοὶ τρέφειν ἑαυτοὺς αὐτόθι, πρῶτον μὲν εἰς Ἰταλίαν διαπεράσαι, κακεῖ κατοικεῖν περὶ τὴν Ἰαπυγίαν· ἐκεῖθεν δὲ αὖθις εἰς Θράκην κομισθῆναι, καὶ κληθῆναι Βοττιαίους· διὸ τὰς κόρας τῶν Βοττιαίων θυσίαν τινὰ τελούσας ἐπᾴδειν, Ἴωμεν εἰς Ἀθήνας. Plutarchi Thes. cap. 15. pag. 13. ex edit. Aug. Bryan. Eadem apud ipsum Plutarchum leguntur in Quæstionibus Græcis p. 298. f. (t. VII. p. 195. ed. Reiske. Heeren de fontibus Plutarchi p. 18.), sed diversa plane a Conone traduntur. "Cretenses, Minoe duce, Dædalum persequentes Siciliam appulere ibique a Sicanorum rege victi, tempestatibusque Iapygiam invecti, sedem domiciliumque terra iis præbuit; posteriori vero tempore pars eorum, seditione orta, Bottiæos, oraculi auctoritate se contulit." Conon. Narrat. apud Phot. Cod. 186. p. 435. ed. Hoesch. Strabo lib. VI. 232. B. Cretica mea p. 65. ubi Caroli Ritteri sententia in opere Die Vorhalle europäischer Völkergeschichten est perpensa. De diversa scriptura nominis Βοττιαίων cf. Poppo Proleg. ad Thuc. Voll. II. p. 336. 52.

ΓΕΛΩΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ.

Γέλων.

Φησί που καὶ Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Γελώων Πολιτείᾳ· Γέλωνα τὸν τοῦ Ἱέρωνος ἀδελφὸν, ὑδέρῳ νοσήματι τὸν βίον τελευτήσαντα, αὐτὸν δὲ τὸν Ἱέρωνα ἐν τῇ τῶν Συρακουσίων Πολιτείᾳ δυσουρίᾳ δυστυχῆσαι. Schol. ad Pind. Pyth. I. 89. Meminit hujusce rei Plut. de Pyth. oracul. 403. c. Δεινομένους δὲ τοῦ Σικελιώτου μαντευομένου περὶ τῶν υἱέων, ἀνεῖλεν Ἀπόλλων ὡς τρεῖς τυραννήσοιεν. Ὑποτυχόντος δὲ τοῦ Δεινομένους Οἰμωξόμενοί γε, ὦ δέσποτα Ἄπολλον, καὶ τοῦτό σοι ἔφη διδόναι καὶ προσαναιρεῖν·

ἴστε τοίνυν ὅτι Γέλων μὲν ὑδροπιῶν, Ἱέρων δὲ λιθιῶν ἐτυράννησεν. Wess. ad Diod. t. IV. p. 352. Goeller. de situ et origine Syrac. pag. 15. n. 10. Schneideri Præfatio ad Xenophontis Hieronem t. V. op. omn. p. 222.

ΔΗΛΙΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ.

I. Βωμὸς Ἀπόλλωνος τοῦ Γενέτορος.

Ἀμέλει καὶ βωμὸν προσκυνῆσαι μόνον Πυθαγόραν ἐν Δήλῳ τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ γενέτορος, ὅς ἐστιν ὄπισθεν τοῦ Κερατίνου, διὰ τὸ πυροὺς καὶ κριθὰς καὶ τὰ πόπανα μόνα τίθεσθαι ἐπ' αὐτοῦ ἄνευ πυρός· ἱερεῖον δὲ μηδὲν, ὥς φησιν Ἀριστοτέλης ἐν Δηλίων Πολιτείᾳ. Diogen. Laert. VIII. 13. Antiquissima hæc quidem fuerunt deorum sacrificia. Porphyrii de Abstin. II. §. 5. p. 106. II. §. 20. p. 138. ed. de Rhoer. Philostrati vit. Apollonii init. γινώσκειν τε Πυθαγόραν, ὡς ἀσπάζοιντο οἱ θεοὶ μᾶλλον τὰ τοιαῦτα incruenta scil. sacrificia. Bekkeri Specimen in Philostrati vit. Apollon. pag. 3. ibidem Creuzerus. Λέγεται δὲ περὶ τὸν αὐτὸν χρόνον θαυμασθῆναι Πυθαγόραν περὶ τὸν Δῆλον προσελθόντα αὐτὸν πρὸς τὸν ἀναίμακτον λεγόμενον καὶ τοῦ Γενέτορος Ἀπόλλωνος βωμόν. Jamblich. de vit. Pythag. s. 25. t. I. p. 60. s. 35. t. I. p. 76. ed. Kiessl. Cic. de Rep. III. 11. p. 238. ibique Maius. De symbolis Pythagoricis, quæ cum antiquis Orphicorum mirandum in modum conveniunt, conf. Bodei Orpheus p. 28. Ἀριστοτέλης φησὶ καὶ μήτρας καὶ τρίγλης ἐνιότε ἀπηγόρευε Πυθαγόρας ἐσθίειν. Diog. Laert. VIII. 19. Hæc quidem ex libro Περὶ Πυθαγορικῆς φιλοσοφίας (Laert. V. 25. Jamblichi de vit. Pythagor. s. 31. Theon. Smyrn. Mathem. pag. 30. ed. Bulbald. etc. Jonsii de Script. Hist. Phil. I. 11. 1. Quod quidem non diversum esse ab opere eod. Laert. V. 5. laudato Πρὸς τοὺς Πυθαγορείους puto) excerpta esse videntur. De re conferri possunt Interpp. ad Laert. l. c. et ad Gellium IV. 11.

II. Γλαῦκος.

Ἀριστοτέλης ἐν Δηλίων Πολιτείᾳ, ἐν Δήλῳ κατοικήσαντα μετὰ τῶν Νηρηΐδων Γλαῦκον τοῖς θέλουσι μαντεύεσθαι. Athen. VIII. 296. c. ibid. Interpp. Strab. Geogr. IX. 405. ibid. Casaubon.

III. Δῆλος.

Delus, quam *Aristoteles* ita appellatam prodidit, quoniam

repente apparuerit enata. Plin. H. N. IV. 12. Fabricius hoc Plinii loco commotus male in catalogum librorum deperditorum Aristotelis opus Περὶ νήσων intulit.—Fabulam, qua Delum insulam olim undis mersam, et incerta sede fluctuantem, postea vero pro beneficio Latonæ præstito emersam et certum in mari locum adeptam esse dicunt, si non a Pindaro inventam, exornatam tamen et amplificatam esse, Matthiæ est sententia in Prolegom. ad Hymn. Homer. VIII. 23. ibique l. l.

ΔΡΥΟΠΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ.

Δρύοπες.

Δρυόπων δ' οἰκητήριον φασὶ καὶ τὴν Ἀσίνην· εἶτ' ἐκ τῶν περὶ Σπερχειὸν τόπων ὄντας αὐτοὺς Δρύοπος τοῦ Ἀρκάδος κατοικίσαντος ἐνταῦθα, ὡς Ἀριστοτέλης φησίν. Strab. VIII. 373. Δρυόπων δὲ Ἑρμιόνη τε καὶ Ἀσίνη ἡ πρὸς Καρδαμύλῃ τῇ Λακωνικῇ. Herod. VIII. 73. Habitant quidem Peloponnesum, neutiquam vero Aborigines. Herod. l. c.

ΔΩΔΩΝΑΙΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ.

Δωδωναῖον χαλκοῦν.

Ἀριστοτέλης δύο φησὶ στόλους εἶναι, καὶ ἐπὶ μὲν τοῦ ἑτέρου λέβητα, ἐπὶ θατέρου δὲ παῖδα κρατοῦντα μάστιγα, ἧς τοὺς ἱμάντας χαλκίους ὄντας σειομένους ὑπ' ἀνέμου, τῷ λέβητι προσκρούειν· τὸν δὲ τυπτόμενον ἦχειν. Suid. s. v. Δωδωναῖον χαλκοῦν. Steph. Byz. s. v. Strab. Epitome VII. 329. Mich. Apost. Prov. VII. 44. De Dodona atque de Oraculo in Odyssea jam memorato cons. Eustath. ad Odyss. ξ, 327. π, 403.

ΕΠΙΔΑΥΡΙΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ.

Ἐπίκαρος.

Ἡ Ἐπίδαυρος δ' ἐκαλεῖτο Ἐπίκαρος (sic ingeniose Casaubonus ex Eustathio emendavit)· φησὶ γὰρ Ἀριστοτέλης κατασχεῖν αὐτὴν Κάρας, ὥσπερ καὶ Ἑρμιόνην. Strab. Geograph. VIII. 374. Insula occurrit jam in navium Catalogo Iliad. II. 561.

ΕΥΒΟΕΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑΙ.

I. Ἀχιλλεύς.

Σουΐδας (hic Strabone est antiquior, apud eum nempe VII. Geogr. in Thessalicis p. 329. laudatur. Voss. de Hist. gr.

p. 302.) καὶ Ἀριστοτέλης οἱ περὶ Εὐβοίας πεπραγματευμένοι καὶ ὁ τοὺς Φρυγίους λόγους γράψας (i. e. Philostephanus) καὶ Δημαχος καὶ Διονύσιος ὁ Χαλκιδεὺς, οὐ τὴν περὶ Ἀχιλλέως διεσπαρμένην ἀφῆκαν ἡμῖν ἐπὶ χώρας δόξαν, ἀλλὰ τοὐναντίον· οἱ μὲν ἐκ Θέτιδος αὐτὸν νομίζουσι γεγονέναι τοῦ Χειρῶνος· Δημαχος δὲ ἐκ Φιλομήλης τοῦ Ἄκτορος. Ἄλλοι δ' ἄλλως περὶ αὐτοῦ ἀποφαίνονται. Schol. ad Apollon. Argon. I. 558. Omnia ea, quæ ad Eubœæ respublicas attinent, num ex Stagyritæ an ex Aristotelis Chalcidensis operibus hausta sint, valde incertum est.

II. Ἄργουρα.

Ἄργουρα, ἔστι πόλις τῆς Εὐβοίας ἐν τῇ Χαλκιδικῇ κειμένη, ὡς Ἀριστοτέλης ὁ Χαλκιδεὺς ἐν τῷ περὶ Εὐβοίας. Harpocr. s. v. Ἄργουρα—ἔστι καὶ τόπος τῆς Εὐβοίας, ὅπου δοκεῖ τὸν Πανόπτην Ἑρμῆς πεφονευκέναι. Steph. de urb. s. v.

III. Κομβή.

Κομβὴν φασὶ τὴν ἐπικληθεῖσαν Χαλκιδέα, ἐπειδὴ ὅπλα χαλκᾶ ἐποιήσατο, πρώτην συνοικήσασαν ἀνδρὶ ἑκατὸν παίδων γενέσθαι μητέρα, ὡς ἱστοροῦσιν οἱ τὰ Εὐβοϊκὰ συγγράψαντες. Zenob. Cent. VI. 50. Euboicorum vero scriptoribus etiam Aristoteles adnumerari debet.

IV. Ἄβαντες.

Φησὶ δ' Ἀριστοτέλης ἐξ Ἄβας τῆς Φωκικῆς Θρᾴκας ὁρμηθέντας ἐποικῆσαι τὴν νῆσον (Εὔβοιαν), καὶ ἐπονομάσαι Ἄβαντας τοὺς ἔχοντας αὐτήν. Strab. Geogr. X. 445. Abantes ab Homero Eubœæ incolæ vocantur Iliad. β. 556. 542. Nomen Abantum aliter etiam explicatur apud Strab. l. c. ibique Interpp. Herod. I. 146. ibique Interpp. Ephori fragm. p. 135. ed. Marx. Mannert. Geogr. VIII. 775.—Insulam alii quoque insederunt advenæ Pelasgicæ stirpis, in his Dryopes; Pausan. IV, 34, qui Styra insederant, etiam Arabes, Cadmi comites. Strabo l. c. Postea immigrarunt in Eubœam Hellenes diversarum stirpium, Æolicæ imprimis et Ionicæ, hujus tamen potissimum, cumque Ionibus ita permixti sunt Abantes, ut nomen exoleverit Abantum. Heyne ad Iliad. l. c. t. IV. p. 313.

V. Ἀποικίαι.

Αἱ δ' οὖν πόλεις τῆς Εὐβοίας διαφερόντως αὐξηθεῖσαι καὶ ἀποι-

κίας ἔστειλαν ἀξιολόγους εἰς Μακεδονίαν. Ἐρέτρια μὲν γὰρ συνῴκισε τὰς περὶ Παλλήνην καὶ τὸν Ἄθω πόλεις· ἡ δὲ Χαλκὶς τὰς ὑπὸ Ὀλύνθῳ, ἃς Φίλιππος διελυμήνατο, καὶ τῆς Ἰταλίας τε καὶ Σικελίας πολλὰ χωρία Χαλκιδέων ἐστίν. Ἐστάλησαν δὲ αἱ ἀποικίαι αὗται, καθάπερ εἴρηκεν Ἀριστοτέλης, ἡνίκα ἡ τῶν Ἱπποβοτῶν καλουμένη ἐπικράτει πολιτεία· προέστησαν γὰρ αὐτῆς ἀπὸ τιμημάτων, ἀριστοκρατικῶς ἄρχοντες. Strab. Geograph. X. 447. Multis locis Aristoteles in Polit. IV. 3. 2. V. 3. 6. V. 10. 3. (falso Kortüm zur Geschichte hellenischer Staaten p. 143. hunc Aristotelis locum ad Chalcidenses ἐπὶ Θράκης refert) Chalcidensium mentionem facit, sed frustra nostrum ibidem quæras locum. Vel e Rebuspublicis vel ex opere Ἀλέξανδρος ἢ ὑπὲρ ἀποικιῶν (Laert. V. 22. Anonym. Menagii) inscripto Geographum hausisse pro certo habeo. Rem Ἱπποβοτῶν (sic scribendum est, non Ἱππομάτ. Abrah. Gronovii adnot. ad Ælian. V. H. VI. 1. pag. 439.) i. e. civium, qui opulentiores erant atque equos in usum Reipublicæ alebant, penes quos inde civitatis regimen fuit, jam VV. DD. occupaverunt. Casaubonus ad locum Strabonis laudatum. Perizon. ad Ælian. V. H. VI. 1. Interpp. ad Herod. V. 77. Goettling. ad Aristot. Polit. p. 396. —Ceterum ipsius Aristotelis mater ex eorum fuit stirpe, qui e Chalcide Stagira coloniam deduxerunt. Dionys. Halic. Epist. ad Ammæum §. 5. t. VI. 9. ed. stereot.

VI. Κλεόμαχος.

Bellum flagrabat quondam inter Chalcidenses et Eretrienses, Chalcidensibus vero auxilio venerat Cleomachus Pharsalius. Is, amasii tantum auctoritate, certaminis spectatoris, in hostem irruit, equitatum, quo maxime Eretrienses pollebant, gravisque armaturæ milites fugavit; ipse vero in pugna interfectus est. Ἀριστοτέλης δὲ τὸν μὲν Κλεόμαχον ἄλλως (scr. ἀληθῶς) ἀποθανεῖν φησὶ, κρατήσαντα τῶν Ἐρετριέων τῇ μάχῃ· τὸν δὲ ὑπὸ τοῦ ἐρωμένου φιληθέντα, τῶν ἀπὸ Θράκης Χαλκιδέων γενέσθαι, πεμφθέντα τοῖς ἐν Εὐβοίᾳ Χαλκιδεῦσιν ἐπίκουρον· ὅθεν ᾄδεσθαι παρὰ τοῖς Χαλκιδεῦσιν· Ὦ παῖδες οἳ χαρίτων τε καὶ πατέρων ἐλάχετε ἐσθλῶν, μὴ φθονεῖτε ὥρας ἀγαθοῖσιν ὁμιλίαν· σὺν γὰρ ἀνδρείᾳ καὶ ὁ λυσιμελὴς Ἔρως ἐπὶ Χαλκιδέων θάλλει πόλεσιν. Plutarch. Amat. t. II. p. 761. A.

ΗΛΕΙΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ.

I. Καύκωνες.

Οἱ μὲν ὅλην τὴν νῦν Ἠλείαν, ἀπὸ τῆς Μεσσηνίας μέχρι Δύμης, Καυκωνίαν λεχθῆναί φασιν. Ἀντίμαχος οὖν Ἐπειοὺς καὶ Καύκωνας ἅπαντας προσαγορεύει· τινὲς δὲ, ὅλην μὲν μὴ κατασχεῖν αὐτοὺς, δίχα δὲ μεμερισμένους οἰκεῖν, τοὺς μὲν πρὸς τῇ Μεσσηνίᾳ κατὰ τὴν Τριφυλίαν, τοὺς δὲ πρὸς τῇ Δύμῃ κατὰ τὴν Βουπρασίδα καὶ τὴν κοίλην Ἦλιν. Ἀριστοτέλης δ' ἐνταῦθα μάλιστα οἴδεν ἱδρυμένους αὐτούς. Strab. Geogr. VIII. 345. Antiquissimis temporibus, Hellanicus auctor est, Dryopes, Caucones, Pelasgos, Leleges aliosque barbaros intra et extra Isthmum sita obtinuisse. Hellanicus apud Strab. VII. p. 321. Strabonis ætate nullum plane Cauconum fuisse vestigium legimus l. c. p. 322.

II. Ἑλλανοδίκαι.

Ἀριστοτέλης ἐν Ἠλείων Πολιτείᾳ, τὸ μὲν πρῶτόν φησιν ἕνα καταστῆσαι τοὺς Ἠλείους Ἑλλανοδίκην, χρόνου δὲ διελθόντος δύο, τὸ δὲ τελευταῖον ἐννέα. Harp. s. v. Περὶ δὲ τοῦ τῶν Ἑλλανοδικῶν ἀριθμοῦ Ἑλλάνικός φησι καὶ Ἀριστόδημος (de hoc videatur Boeckhius Præfat. ad Pind. Schol. p. XIV.), ὅτι τὸ μὲν πρῶτον β', τὸ δὲ τελευταῖον ε'. (leg. ἐννέα) τοσαῦται γὰρ αἱ τῶν Ἠλείων φυλαὶ καὶ ἀφ' ἑκάστης εἷς ἦν Ἑλλανοδίκης. Schol. ad. Pind. Olymp. III. 22. Suid. s. v. Ἑλλανοδίκαι ἦσαν ἄρχοντές τινες Ἠλείων, οἱ διέποντες τὰ κατὰ τὸν ἀγῶνα τῶν Ὀλυμπίων· ἐκλήθησαν δὲ οὕτω παρὰ τὸ τοῖς Ἕλλησι δικάζειν (quare ex Eleis creati sint, legas apud Schol. ad Pind. Olymp. III. 22.)· ἐδίκαζον δὲ τοῖς τε ἀθληταῖς καὶ τοῖς ἄλλοις ἀγωνισταῖς, καὶ προεκάθηντο ἐν τῷ ἀγῶνι ἐν πορφυρίσιν· ἦσαν δὲ τὸ παλαιὸν ἐννέα, εἶτα δέκα, εἶτα πεντήκοντα τὸ τελευταῖον. Bekkeri anecd. gr. I. 248. Vario fuerunt Hellanodici numero variis temporibus, non tantum decem, sed vel quinquaginta, ut ex l. laud. et Lexicographo apud Bekkerum cognovimus, ad extremum; aliquando plures, aliquando pauciores, prout tribuum numerus Eleis major aut minor fuit. Pausan. Eliac. I. 9. Scalig. ad Euseb. n. 1241. p. m. 7. Vales. ad Harp. p. 146. Meurs. Att. Lect. IV. 29. Perizon. ad Ælian. V. H. IX. 31. Kuhn. et Perizon. ad Ælian. l. c. X. 1. Boeckh. ad Pind. Schol. l. c. p. 95. Sie-

belis ad Pausan. V. 9. 5. t. II. p. 209. Plane ab his diversi sunt Lacedæmoniorum Ἑλλανοδίκαι, quos cum tribunis Romano in exercitu comparat Weiske ad Xenoph. de Republ. Lacedæm. XIII. 11.

III. Ἐπειοὶ οἱ Ἠλεῖοι.

Ἔστι δὲ πόλις Ἦλις Πελοποννήσου, ὁ κτίσας δὲ αὐτὴν Ἠλεῖος παῖς Ποσειδῶνος καὶ Εὐρυπύλης τῆς Ἐνδυμίωνος· Ἠλείου δὲ Ἄλεξις καὶ Ἐπειὸς βασιλεύς· ἀφ' οὗ Ἐπειοὶ οἱ Ἠλεῖοι, ὥς φησιν Ἀριστοτέλης ἐν τῷ Πέπλῳ (leg. Πολιτείᾳ). Etym. Magn. s. v. Ἦλις. In Odyss. XIII. 275. Ἦλις δῖα, ὅθι κρατέουσιν Ἐπειοὶ legitur. Aristotelis locus fugit Mannert. in Geograph. VIII. 483. Variæ autem de Eleis fabulæ apud Pausan. V. 1, Apollodor. I. 7. §. 5. Strab. VIII. 547. (Ephori fragm. p. 106.) leguntur. Heyne ad Iliad. II. 620. t. IV. p. 342.

ΗΠΕΙΡΩΤΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ.

Ἀμύνται.

Ἀμύνται ἔθνος Θεσπρωτικόν. Ἀριστοτέλης ἐν τῇ τῶν Ἠπειρωτῶν Πολιτείᾳ. Steph. s. v. Interpp. ad Isocrat. Panegyr. cap. 46.

ΘΕΤΤΑΛΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ.

I. Θετταλία.

Ἀριστοτέλης ἐν τῇ κοινῇ Θετταλῶν Πολιτείᾳ ἐπὶ Ἀλεύα (Genit. Doricus. Buttm. Magn. Gr. §. 34. n. 16. p. 147.) τοῦ Πύῤῥου διηρῆσθαί φησιν εἰς τέτταρας μοίρας τὴν Θετταλίαν. Harp. s. v. τετραρχία. Τετραρχία, τεττάρων μερῶν ὄντων τῆς Θετταλίας, ἕκαστον μέρος τετρὰς ἐκαλεῖτο· ὄνομα δέ φησιν εἶναι τοῖς τέτταρσιν, Θετταλιῶτιν, Φθιῶτιν, Πελασγιῶτιν, Ἀστιεῶτιν. Photii Lex. s. v. Hellanicus in libro de rebus Thessalorum scripto ediderat Θετταλιῶτιν, Φθιῶτιν, Πελασγιῶτιν, Ἑστιαιῶτιν (Sturzii Hellanici fragm. s. v.), quo ex loco Ἀστιεῶτιν in Ἑστιαιῶτιν emendari debet. Steph. Byz. et Suid. s. v. Sic etiam in nova Photii Lex. editione legitur. 580. 17. Pythia Thessalis de rege futuro consulentibus respondit:

Τὸν Πύῤῥον τοι φημὶ, τὸν Ἀρχεδίκη τέκε παῖδα.

καὶ τοῦτο (leg. τοῦτον) τὸν τρόπον ὁ Ἀλεύας ὑπὸ τοῦ θεοῦ βασιλεὺς, αὐτός τε πολὺ πάντων ἐπρώτευσε τῶν πρὸ αὐτοῦ, καὶ τὸ ἔθνος εἰς δόξαν προήγαγε μεγάλην καὶ δύναμιν. Plut. de frat.

am. p. 492. b. Aleuadum vero res gestas et veteres ut Euphorion (Ephori fragm. p. 7. ed. Marx.) et recentiores luculenter descripserunt. Valesius ad Harp. p. 185. ad Sozomeni Prolegom. p. 75. Valckenær. ad Herodot. VII. 6. Ruhnken. ad Timæi gloss. p. 22. Schneider. ad Arist. Pol. p. 494. seq. Kortüm. ad hist. rerump. græc. p. 78. Poppo Prolegom. ad Thuc. vol. II.

II. Λάγυνος.

Ἀριστοτέλης δ' ἐν τῇ Θετταλῶν Πολιτείᾳ, θηλυκῶς λέγεσθαί φησιν ὑπὸ Θετταλῶν τὴν λάγυνον. Athen. XI. 499. d. Moeris s. v. ibid. Interpp. Multa sunt quidem Thessalis peculiaria verba, e. g. βουκέφαλος pro ἵππος. Etym. Gud. p. 113. 14. Conf. Stephani Thesaur. n. ed. Vol. I. Nescio qui Schneiderus in Addendis ad Polit. Comment. 495. Aristotelem de singularibus rebuspublicis Aleuadarum et Scopadarum imperio vel oligarchiæ subjectis separatim tractasse dicere potuerit; Θετταλῶν Πολιτεία universi operis τῶν Πολιτειῶν fuit pars.

ΘΗΒΑΙΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ.

I. Αὐτόχειρες.

Ἀριστοτέλης δέ φησι περὶ Θηβαίων, ὅτι τοὺς αὐτόχειρας ἑαυτῶν γινομένους οὐκ ἐτίμων. Zenob. VI. 17.

II. Τάφος τοῦ Ἰόλεω.

Λέγεται δὲ καὶ τὸν Ἰόλεων τοῦ Ἡρακλέους ἐρώμενον ὄντα· Ἀριστοτέλης δὲ καὶ καθ' αὑτὸν ἔτι φησὶν ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ Ἰόλεω, τὰς καταπιστώσας ποιεῖσθαι τοὺς ἐρωμένους καὶ τοὺς ἐραστάς. Plut. Pelop. II. p. 218. seq. ed. Bryan.

ΙΘΑΚΗΣΙΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ.

I. Μαντεῖον Ὀδυσσέως.

Ἀριστοτέλης φησὶν ἐν Ἰθακησίων Πολιτείᾳ, Εὐρυτᾶνας ἔθνος εἶναι τῆς Αἰτωλίας, ὀνομασθὲν ἀπὸ Εὐρύτου, παρ' οἷς εἶναι μαντεῖον Ὀδυσσέως. Τὸ δ' αὐτὸ καὶ Νίκανδρός φησιν ἐν Αἰτωλικοῖς. Tzetzes ad Lycophr. v. 799. p. 790. ed. Müller. Apud Lacedæmonios etiam Ulixis templum fuit. Meurs. Miscell. Lac. I. 4. Ceterum de honoribus Heroicis adde Feithii Antiq. Homer. I. 1. §. 6. Cretica mea pag. 80. not. k.

II. Τηλέμαχος.

Ἀρκείσιος, ὁ ἥρως ὁ πάππος Ὀδυσσέως. Ἀριστοτέλης δὲ ἐν τῇ Ἰθακησίων Πολιτείᾳ, τὸν Κέφαλον οἰκοῦντα ἐν ταῖς ἀπ' αὐτοῦ κληθείσαις Κεφαληνίαις νήσοις, ἄπαιδα ἐπιπολὺ ὄντα, ἐρόμενον τὸν θεὸν, κελευσθῆναι ᾧ ἂν ἐντύχῃ θήλει συγγενέσθαι. Παραγενόμενον δὲ εἰς πατρίδα καὶ δὴ ἐντυχόντα ἄρκτῳ, κατὰ χρησμὸν συγγενέσθαι. Τὴν δὲ ἐγκύμονα γενομένην, μεταβαλεῖν εἰς γυναῖκα, καὶ τεκεῖν παῖδα Ἀρκείσιον, ἀπὸ ἄρκτου. Etym. Magn. s. v. Ἀρκείσιος, ὅτι ἐκ τοῦ ἀρκέω, ἀρκέσω τὸ ἐπαρκῶ, Ἀρκέσιος καὶ πλεονασμῷ Ἀρκείσιος κύριον, ὁ τοῦ Λαέρτου πατήρ. Eustath. ad Odyss. IV. 755. Varia autem de Ulixis genere Eustathius protulit ad Odyss. XVI. 118. Μοῦνον Λαέρτην Ἀρκείσιος υἱὸν ἔτικτεν Μοῦνον δ' αὖτ' Ὀδυσσῆα πατὴρ τέκεν. Telemachus patrem allocutus est; ad quem locum Eustathius: Ἰστέον ὅτι γενεαλογοῦσι Διὸς μὲν καὶ Εὐρυοδίας Ἀρκείσιον, αὐτοῦ δὲ καὶ Χαλκομεδούσης Λαέρτην, τοῦ δὲ καὶ Ἀντικλείας Ὀδυσσέα, οὗ καὶ Πηνελόπης Τηλέμαχον, αὐτοῦ δὲ καὶ Πολυκάστης, τῆς Νέστορος Περσέπτολιν. Ἀριστοτέλης δὲ ἐν Ἰθακησίων Πολιτείᾳ καὶ Ἑλλάνικος δὲ Τηλέμαχόν φασι Ναυσικάαν γῆμαι τὴν Ἀλκινόου καὶ γεννῆσαι τὸν Περσέπτολιν. Conf. Odyss. XIV. 182.

III. Σκυτάλη.

Ἐχρῶντο δὲ σκυτάλῃ καὶ ἀλλοίως (scil. non solum apud Lacedæmonios), ὡς Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Ἰθακησίων Πολιτείᾳ μβ. Schol. ad Aristoph. Ὄρν. v. 1283. Suid. s. v. Phot. s. v. 526. 18. ad exemplar Porson. De Scytala Lacedæmoniorum locus est classicus in Schol. ad Pind. Olymp. VI. 158. quem locum adscripsit Goettling. ad Aristotelis Politicam p. 468. [Plut. Lysand. 19. Schol. ad Thucydid. I. 31. et qui omnia fere collegit Jo. Andr. Bos. ad Cornel. Nepot. Pausan. cap. 3.] Fuit igitur Ithacensium respublica universi operis quadragesima secunda. Conf. Prolegom.

ΚΑΛΑΥΡΙΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ.

Καλαυρία.

Τίς ἡ Ἀνθηδὼν, περὶ ἧς ἡ Πυθιὰς εἶπε, Πῖν' οἶνον τρυγίαν, ἐπεὶ οὐκ Ἀνθηδόνα ναίεις. Ἡ γὰρ ἐν Βοιωτοῖς οὐκ ἔστι πολύοινος. Τὴν Καλαυρίαν τὸ παλαιὸν Εἰρήνην ὠνόμαζον ἀπὸ γυναικὸς

Εἰρήνης, ἣν ἐκ Ποσειδῶνος καὶ Μελανθείας τῆς Ἀλφειοῦ γενέσθαι μυθολογοῦσιν, ὕστερον δὲ τῶν περὶ Ἀνθὴν καὶ Ὑπερίην αὐτόθι κατοικούντων, Ἀνθηδονίαν καὶ Ὑπέρειαν ἐκάλουν τὴν νῆσον. Εἶχε δὲ ὁ χρησμὸς οὕτως (ὡς Ἀριστοτέλης φησί),

Πῖν' οἶνον τρυγίαν, ἐπεὶ οὐκ Ἀνθηδόνα ναίεις,
Οὐδ' ἱερὰν Ὑπέραν, ὅθι γ' ἄτρυγον οἶνον ἔπινες.

Ταῦτα μὲν ὁ Ἀριστοτέλης. Plut. Quæst. gr. 295. D. seq. conf. Mannert. Geogr. VIII. p. 662. De Anthedone Bœotiæ civitate ad Euripum e regione Eubœæ Heyne egit ad Iliad. II. 508. At de Calauriæ historia et republica nihil fere traditum est. Tittmann Darstellung der griechischen Staatsverfassungen p. 360.

ΚΕΡΚΥΡΑΙΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ.

I. Κερκύρα.

Ἡ δὲ Κερκύρα πρότερον μὲν Δρεπάνη ἐκαλεῖτο, εἶτα Σχερία. Ἀποδίδωσι δὲ τὴν αἰτίαν Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Κερκυραίων Πολιτείᾳ· φησὶ γὰρ τὴν Δήμητρα φοβουμένην μὴ οἱ ἐκ τῆς Ἠπείρου ἐρχόμενοι ποταμοὶ Ἤπειρον αὐτὴν ποιήσωσι, δεηθῆναι Ποσειδῶνος, ἀποστρέψαι τὰ τῶν ποταμῶν ῥεύματα· ἐπισχεθέντων οὖν τούτων, ἀντὶ Δρεπάνης Σχερίαν ὀνομασθῆναι. Δρεπάνη δὲ ἐκαλεῖτο διὰ τὸ τὴν Δήμητρα αἰτησαμένην δρέπανον παρ' Ἡφαίστου, τοὺς Τιτᾶνας διδάξαι θερίζειν· εἶτα αὐτὸ κρύψαι εἰς τὸ παραθαλάσσιον μέρος τῆς νήσου, προσκλυζούσης δὲ τῆς θαλάσσης ἐξομοιωθῆναι τὴν θέσιν τῆς γῆς δρεπάνῃ. Schol. Apoll. IV. 983. Eustath. ad Odyss. V. 34. Incolæ ipsi antiquissimis jam temporibus non Κερκύραν sed Κορκύραν patriam dixerunt, ut ex pervetustis numismatibus satis constat. Koehler ad Heracl. de Polit. pag. 73. Boeckh. Œconom. Atheniens. t. II. p. 402. Goeller de situ Syrac. p. 254. Ceterum nota sunt Cardinalis Quirini, Andreæ Mustoxidis et Meursii opera de Corcyra, quorum lucubrationibus Corcyræorum res dilucidius expositæ atque explicatæ sunt.

II. Κερκυραῖοι ὑπερήφανοι.

Ὑπερηφάνους εὐπραγοῦντας τοὺς Κερκυραίους φησὶν Ἀριστοτέλης γενέσθαι. Zenob. Cent. IV. 49. Hesych. s. v. Κερκυραίων μάστιξ.—Ἡ Κερκύρα τὸ παλαιὸν εὐτυχὴς ἦν καὶ δύναμιν ναυτικὴν πλείστην εἶχεν, ἀλλ' ὑπὸ πολέμων τινῶν καὶ τυράννων ἐφθάρη. Epitome Strab. VII. 329. ibique Casaubon.

ΚΙΑΝΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ.

Κίος.

Ἔστι δὲ Κίος πόλις Μυσίας κληθεῖσα οὕτως ἀπὸ Κίου τοῦ ἀφηγησαμένου τῆς Μιλησίων ἀποικίας, ὥς φησι Ἀριστοτέλης ἐν Κιανῶν Πολιτείᾳ· ᾤκησαν δὲ αὐτὴν πρῶτον μὲν Μυσοὶ, δεύτερον Κᾶρες, τὸ δὲ τρίτον Μιλήσιοι. Schol. ad Apollon. Rhod. Argon. I. 1117. Κίος πόλις Μυσίας ἀπὸ Κίου τοῦ ἡγησαμένου Μιλησίων τῆς ἀποικίας, κατῴκισαν δὲ αὐτὴν Μυσοὶ, εἶτα Κᾶρες καὶ τρίτον Μιλήσιοι. Etym. Magn. s. v. Κιανίς. Schol. in Pseudo-Plat. pag. 466. ed. Bekker. Ex quatuor urbibus unam hanc Kium fuisse, quarum Alexander reditus provenientes Phocioni dare decrevit, Ælian. V. H. I. 25. ibique Perizon. Ceterum cave ne insulam Κέων urbemque Kium inter sese confundas; insula enim Κέως, Κῶς et Κῖος scribitur (non est igitur necessaria Heindorfii ad Plat. Prot. p. 341. e. emendatio in Aristoph. Ran. v. 970. f), urbs vero semper Κίος a fluvio præterfluente. Cellarii Geograph. antiqua III. 8. t. II. p. 280. Etym. Magn. s. v. Κρῖος p. 539. 25. Menag. in Diogen. Laert. p. 419.

ΚΟΛΟΦΩΝΙΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ.

I. Ἀλῆτις.

Ἦν δὲ καὶ ἐπὶ ταῖς ἑώραις τὶς ἐπ' Ἠριγόνῃ, ἣν καὶ Ἀλῆτιν λέγουσιν ᾠδήν. Ἀριστοτέλης γοῦν ἐν τῇ Κολοφωνίων Πολιτείᾳ φησίν· "ἀπέθανε δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Θεόδωρος ὕστερον βιαίῳ θανάτῳ· λέγεται δὲ γενέσθαι τρυφῶν τις (Schweighæus. adnot. t. VII. pag. 366.), ὡς ἐκ τῆς ποιήσεως δῆλόν ἐστιν. Ἔτι γὰρ καὶ νῦν αἱ γυναῖκες ᾄδουσιν αὐτοῦ μέλη περὶ τὰς ἑώρας." Athen. XIV. 619. e. ibique Interpp. Ἦν δὲ καὶ ἀλῆτις ᾆσμα ταῖς αἰωραῖς προσᾳδόμενον Θεοδώρου ποίημα τοῦ Κολοφωνίου. Poll. IV. 55. Ἀλῆτις ἑορτὴ Ἀθήνῃσιν, ἡ νῦν Αἰώρα λεγομένη. Hesych. s. v. Varias ceterum instituti festi causas legas apud Meurs. Gr. fer. s. v. Αἰώρα. Gronov. Thesaur. VII. 711.

f Κῖος etiam de insulæ *Cei* incola dici unde probari possit, non habeo; hinc in loco Aristophanis Κεῖος scribendum esse, ut ex Eustathio quoque nunc edidit Dindorfius, persuasum habeo. Præter Heindorfium l. l. conf. Boeckh. ad Platon. Min. pag. 109. et nunc potissimum Bröndstedt Reisen etc. I. pag. 57. 58.

II. Τρυφὴ τῶν Κολοφωνίων.

Οἱ τὴν Σίριν δὲ κατοικοῦντες, ἣν πρῶτοι κατέσχον οἱ ἀπὸ Τροίας ἐλθόντες, ὕστερον δὲ Κολοφώνιοι, ὥς φησι Τίμαιος καὶ Ἀριστοτέλης εἰς τρυφὴν ἐξώκειλαν οὐχ ἧσσον Συβαριτῶν· καὶ γὰρ ἰδιῶς παρ' αὐτοῖς ἐπεχωρίασε φορεῖν ἀνθινοὺς χιτῶνας, οὓς ἐζώννυντο μίτραις πολυτελέσι, καὶ ἐκαλοῦντο διὰ τοῦτο ὑπὸ τῶν περιοίκων μιτροχίτωνες, ἐπεὶ Ὅμηρος τοὺς ἀζώστους ἀμιτροχίτωνας καλεῖ. Athen. XII. 523. C. Jam Schweighæuserus in Indice ad Athen. e Colophoniorum republica hæc hausta esse vidit. Ceterum de re ipsa legas Goellerum de situ etc. pag. 290.

ΚΡΟΤΩΝΙΑΤΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ.

Οἱ ἵπποι ὀρχοῦνται.

Εἰς τηλικοῦτον δ' ἦσαν τρυφῆς ἐληλακότες οἱ Συβαρῖται ὡς καὶ παρὰ εὐωχίας τοὺς ἵππους ἐθίσαι πρὸς αὐλὸν ὀρχεῖσθαι· ταῦτ' οὖν εἰδότες οἱ Κροτωνιᾶται, ὅτε αὐτοῖς ἐπολέμουν, ὡς καὶ Ἀριστοτέλης ἱστορεῖ διὰ τῆς Πολιτείας αὐτῶν, ἐνέδοσαν τοῖς ἵπποις τὸ ὀρχηστικὸν μέλος· συμπαρῆσαν γὰρ αὐτοῖς καὶ αὐληταὶ ἐν στρατιωτικῇ σκευῇ· καὶ ἅμα αὐλούντων ἀκούοντες οἱ ἵπποι, οὐ μόνον ἐξωρχήσαντο, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀναβάτας ἔχοντες ἠὐτομόλησαν πρὸς τοὺς Κροτωνιάτας. Athen. XII. 520. C. Ex Crotoniatarum republica hæc excerpta esse jam Schweighæus. in Ind. ad Athen. contra Dalecampium demonstravit. De Sybaritarum vero luxurie multa collegit Goeller de situ et orig. Syrac. p. 286. seq.

ΚΥΔΝΙΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ.

Κυδνώδεις συμφοραί.

Κυδνώδεις συμφοραὶ, τοῦτο εἰς παροίμιον ἦλθε διὰ τὰ Κυδνίοις συμβάντα· φησὶ γὰρ Ἀριστοτέλης οὕτως κακῷ αὐτοὺς διατεθῆναι ὑπὸ Ἀμφιτρύωνος, ὥστε μεγάλας συμφορὰς, συμφορὰς Κυδνώδεις καλεῖσθαι. Zenob. Cent. IV. 83. conf. Meurs. ad Helladii Chrestomath. p. 60. ibique laud.

ΚΥΘΗΡΑΙΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ.

Κύθηρα, Πορφύρουσσα.

Κύθηρα νῆσος ἀπὸ Κυθήρου τοῦ Φοίνικος· ἐκαλεῖτο δὲ Πορφύρουσσα, διὰ τὸ κάλλος τὸ παρὰ τῶν πορφυρῶν, ὡς Ἀριστοτέλης. Stephan. de urbib. s. v. Plin. H. N. IV. 12. Pausan. III.

23. ibique Siebelis. Isid. Orig. XIV. 6. Wasse ad Thucydid. VII. 26. Poppo ad Thucydid. Vol. II. pag. 200.

ΚΥΜΑΙΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ.

I. Αἰσυμνήτης.

Ἰδίως δέ φησιν Ἀριστοτέλης ὑπὸ Κυμαίων αἰσυμνήτην τὸν ἄρχοντα λέγεσθαι. Etym. Magn. s. v. Ἐστὶ δὲ Αἰσυμνητεία ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν αἱρετὴ τυραννίς. Aristot. Pol. III. 9. 5. Οἱ γὰρ Αἰσυμνῆται καλούμενοι παρ' Ἕλλησι τὸ ἀρχαῖον, ὡς ἐν τοῖς περὶ Βασιλείας ἱστορεῖ Θεόφραστος, αἱρετοί τινες ἦσαν τύραννοι. Dionys. Halic. Antiq. Rom. V. 73. Antiqui vero jam dubitaverunt, εἰ γνήσιον esset Theophrasti περὶ Βασιλείας opus, nec ne. Schweighæus. in Indice ad Athen. s. v. Theophrastus. Diversum autem certe fuisse opus περὶ Βασιλείας Κυπρίων a Suida in Τιάρᾳ laudatum equidem puto. Meursii Theophrastus. Gronovii Thesaur. X. 631. Αἰσυμνᾶν ἐστὶ τὸ ἡγεῖσθαι καὶ ἄρχειν. Schol. ad Euripid. Medeam v. 19. ubi etiam Aristoteles laudatur. Meurs. ad Hellad. pag. 69. ibid. laudatis adde Schol. ad Odyss. p. 288. ed. Buttmann. Alexander ab Alexandro IV. 13. Theod. Metochita pag. 668. Νῦν δὲ οἱ Ἕλληνες ἑκόντες (ὄντες delendum est cum Cod. Mon.) κατὰ χρείαν δή τινα, καὶ αὖθις διὰ νόσον ἐν λογισμοῖς σωφρονικοῖς καὶ ποθοῦσιν ἰατρείαν ἐπὶ ταῖς συμφοραῖς ἀνθαιρούμενοι δεσπότας ἐπὶ ῥητοῖς ἀνευθύνους καὶ τυραννικὴν ἐπιστασίαν βελτίστων ἀνδρῶν κατ' ἀρετὴν ἐκλογίμων, καὶ γαλήνην δυναμένων ἐμποιεῖν ἐν πολιτικοῖς κλύδωσιν, οὓς Αἰσυμνήτας (Alberti ad Hesych. t. I. p. 175.) τὸ παλαιὸν ἐκάλουν, οἷος Πιττακὸς ἦν ἐν Μιτυλήνῃ, καὶ Περίανδρος ἐν Κορίνθῳ, καὶ Φοιβίας ἐν Σάμῳ, καὶ τῇ κατὰ Ἰόνιον Ἀπολλωνίᾳ Χαιρήμων.

II. Τύραννος.

Ἴδιον δέ τι πεπόνθασιν οἱ μεθ' Ὅμηρον ποιηταὶ, τοὺς πρὸ Τρωϊκῶν βασιλεῖς τυράννους προσαγορεύοντες, ὀψέ ποτε τοῦδε τοῦ ὀνόματος εἰς τοὺς Ἕλληνας διαδοθέντος, κατὰ τοὺς Ἀρχιλόχου χρόνους, καθάπερ Ἱππίας ὁ σοφιστής φησιν. Ὅμηρος γοῦν τὸν πάντων παρανομώτατον Ἔχετον, βασιλέα φησὶ καὶ οὐ τύραννον· (Ὀδυσσ. 6. 84.)

Εἰς Ἔχετον βασιλῆα, βροτῶν δηλήμονα.

Προσαγορευθῆναι δέ φασι τὸν τύραννον ἀπὸ τῶν Τυῤῥηνῶν· χα-

λεποὺς γάρ τινας περὶ λῃστείαν τούτους γενέσθαι (hæc est Philochori sententia. Philochori fragm. p. 13.)· ὅτι δὲ νεώτερον τὸ τοῦ τυράννου ὄνομα, δῆλον· οὔτε γὰρ Ὅμηρος οὔτε Ἡσίοδος, οὔτε ἄλλος οὐδεὶς τῶν παλαιῶν τύραννον ἐν τοῖς ποιήμασιν ὀνομάζει· ὁ δὲ Ἀριστοτέλης ἐν Κυμαίων Πολιτείᾳ, τοὺς τυράννους φησὶ τὸ πρότερον αἰσυμνήτας προσαγορεύεσθαι, εὐφημότερον γὰρ ἐκεῖνο τοὔνομα. Sophoclis Œdip. Tyrann. Argumentum. Eadem quidem in Politicis dicit Aristoteles III. 10. §. 10. ed. Schneider. Οἱ ἀρχαῖοι—ὅτε καθισταίεν τινα (φύλακα) τῆς πόλεως, ὃν ἐκάλουν αἰσυμνήτην ἢ τύραννον. Eodem opere III. 9. §. 5. αἰσυμνήτας, αἱρετοὺς nominat τυράννους. Aliam vero verbum τύραννος habuisse vim antiquissimis temporibus videtur, nam præfectum a civibus electum toto cœlo a tyranno distare neminem fugit; sequente vero ætate tyranni vocati sunt ii, qui non civium consensu, sed stipatis militum copiis potestate fuerunt perpetua ea in civitate, quæ antea libertate usa erat. Conf. sis de voce Τυράννῳ Cret. mea pag. 73. not. m. et seq. Αἰσυμνήτης. Ad vers. 587. Œdipodis Tyr. τύραννος εἶναι μᾶλλον, ἢ τύραννα δρᾷν, exstat gl. βασιλικὰ ποιεῖν, καὶ μὴ βασιλεὺς εἶναι. Conf. Brunck. ad h. v. Æschines in Oratione κατὰ Κτησ. p. 9. ed. Bekker. Εὖ ἴστε Ἀθηναῖοι, ὅτι τρεῖς εἰσὶ πολιτεῖαι παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις, τυραννὶς καὶ ὀλιγαρχία καὶ δημοκρατία, ubi Schol. τυράννους ἔλεγον καὶ τοὺς βασιλεῖς. In Schol. seq. ante ταύτην, ὀλιγαρχία adjungendum est. Quocum consentit Ammonius de different. vocab. s. v. In Schol. Ambr. ad Odyss. II. 47. Οἱ ἀρχαῖοι τὴν βασιλείαν ἐμέριζον εἰς τρία ἐπίθετα· τὸν μὲν πρᾶον βασιλέα ὠνόμαζον πατέρα, τὸν ἀπηνῆ καὶ θυμώδη δεσπότην, τὸν φειδωλὸν καὶ φιλόχρυσον κάπηλον. Homeri Odyss. ed. Baumgarten-Crusius 82.—De Cyme Ephori patria quædam attulit Marx ad Ephori fragm. p. 9. seq. Conf. nunc Eberti Dissertationes Siculæ. Regiomontii Brussorum 1825. 8°.

III. Βλακὸς ἀχρηστότερος.

Βλακὸς ἀχρηστότερος, οἱ δὲ ἀπὸ τοῦ πρὸς τῇ Κύμῃ χωρίου Βλακείας (Βλακίας apud Etym. scriptum est), οὗ μέμνηται καὶ Ἀριστοτέλης. Mich. Apost. V. 65. Etym. M. s. v. Adagium etiam in Indice collectionis Erasmi indicatum est, sed frustra in volumine quæsivi.

ΚΥΠΡΙΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ.

Ἄνακτες. Πρύλις.

Ἄνακτες καὶ ἄνασσαι· οἱ μὲν υἱοὶ καὶ ἀδελφοὶ τοῦ βασιλέως, καλοῦνται ἄνακτες· αἱ δὲ ἀδελφαὶ καὶ γυναῖκες, ἄνασσαι. Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Κυπρίων Πολιτείᾳ. Harp. s. v. ἄνακτες. Suid. s. v. Etym. M. s. v. Apud Poetas nonnunquam ἄναξ pro ἄνασσα legitur. Hymn. in Cerer. v. 58. Pindar. Pyth. XII. 5. Matth. animadv. in Hymn. Homericos p. 361. Ἀριστοτέλης δὲ πρῶτον Ἀχιλλέα ἐπὶ τῇ τοῦ Πατρόκλου πυρᾷ, τῇ Πυρρίχῃ φησὶ κεχρῆσθαι, ἣν παρὰ Κυπρίοις φησὶ Πρύλιν λέγεσθαι, ὥστε παρὰ τὴν πυρὰν τῆς πυρρίχης τὸ ὄνομα θέσθαι. Schol. ad Pindar. Pyth. II. 127. Boeckh. de metris Pind. p. 271. Schaef. de Πρύλις et Πρυλέες adnot. in nov. Thes. Steph. ed. pag. DIX. s. v. Alia etiam Cypriis peculiaria verba ibidem leguntur. Theophrasti autem opus Περὶ Κυπρίων βασιλείας apud Phot. Lex. s. v. Τιάρα laudatur et in Scholiis ad Plat. p. 415. ed. Bekker. Insula primum Σφηκεία nominata, quod Σφῆκες eam habitabant, deinde Κεραστία multorum collium causa. Ἐνοχαί quidem in Etym. M. s. v. p. 738. 55. scriptum est, sed jam Sylburgius ἐξοχάς emendavit, et sic quidem Schol. Lycophr. ad v. 447. auctoritate scripsit Larcherus. Larcheri emend. ad Orion. Theb. p. 209. ed. Sturz. Peculiaria quædam de regibus hujusce insulæ apud Eustathium leguntur ad Iliad. 497. 49. καί τι δέ φασι τάγμα εὔδοξον ἐν Κύπρῳ ἄνακτες ἐκαλοῦντο· πρὸς οὓς ἀνεφέρετο, φασὶν, ἑκάστης ἡμέρας πρὸς τῶν ὠτακουστούντων, ὅ, τι ἂν ἀκούσωσιν· ἐπὶ διορθώσει δὲ τοῦτο ἦν τῶν κατὰ τὴν νῆσον. His de tyrannorum artibus disputavit Aristoteles in Polit. V. 9. p. 186. ed. Goettling. quem vide in adnot. 407 et 494.

ΚΥΡΗΝΑΙΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ.

I. Βάττος.

Βάττος Κυρήνην ἔκτισεν ἐλθὼν ἀπὸ Θήρας τῆς κατὰ Κρητὴν νήσου· ὃν τιμήσαντες Λίβυες ἐχαρίσαντο αὐτῷ τὸ κάλλιστον τῶν λαχάνων τὸ σίλφιον, καὶ ἐν νομίσματι αὐτὸν ἐχάραξαν, τῇ μὲν βασιλείαν, τῇ δὲ σίλφιον παρὰ τῆς πόλεως δεχόμενον, ὡς Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Κυρηναίων Πολιτείᾳ· ἔνθεν καὶ ἡ παροιμία ἐπὶ τῶν διαφόρους καὶ ἐξόχους τιμὰς δεχομένων. Βάττος, ὡς Ἀριστο-

τέλης, ἐν Λιβύῃ Κυρήνην λεγομένην ἔκτισε κατὰ τὸν δοθέντα αὐτῷ παρὰ τῷ Ἀπόλλωνι χρησμόν· καὶ οἱ πολιταὶ οἱ Κυρηναῖοι ἀνταπόδοσιν τῆς εὐεργεσίας βουλόμενοι χαρίσασθαι τῷ βασιλεῖ, ἐποίησαν εἰκόνα, ὡς δὲ τίνες δακτύλιον, ἐν ᾧ ἡ πόλις αὐτῶν προσφέρει τῷ βασιλεῖ τὸ σίλφιον, καὶ τὸ φύλλον δὲ αὐτοῦ καὶ ὁ καρπὸς, καὶ ὁ κλάδος, καὶ ὀπὸς, καὶ ἁπλῶς τὸ πᾶν αὐτοῦ πολλῆς τιμῆς ἄξιόν ἐστιν. Schol. ad Aristoph. Plut. v. 926. Montefalconii Bibliotheca Coisl. 607. De herba σίλφιον in Cyrenaica terra cumulatim inventa conf. Interpp. ad Plaut. Rud. 3. 2. 16. Sprengel hist. rei herb. p. 84. De Batto vero multa exstant in Scholiis ad Pind. Pyth. et fusius hac de civitate agit Hardion in Mém. de l'Académie des Inscript. t. III.

Plato, si Plutarcho, Æliano et Diogeni Laertio fides (Pamphil. apud Diog. Laert. III. 23. Ælian. V. H. II. 42. XII. 30. Plut. ad Princip. indoctum p. 779. t. II. Vit. Lucull. p. 492. D. E. t. I. ed. Francof.) rogatus ut Cyrenæis et Arcadibus leges ferret, explorato singulari horum populorum statu, quum eum legislationi suæ morali non accommodatum reperiret, honorificum munus recusavit. Morgenstern de Platonis republ. p. 289.

II. Αἰθήρ.

Αἰθὴρ παρὰ τὸ ἀεὶ θεῖν κυκλοφορικῶς, φησὶν Ἀριστοτέλης περὶ Κυρηναίων. Etym. Magn. s. v. Ἀριστοτέλης δὲ καὶ πέμπτον εἰσάγει σῶμα, τὸ αἰθέριον καὶ κυκλοφορικὸν, μὴ βουλόμενος τὸν οὐρανὸν ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων γεγενῆσθαι· κυκλοφορικὸν δὲ λέγει τὸ πέμπτον σῶμα, ὅτι ἐν κύκλῳ περὶ τὴν γῆν φέρεται. Nemesii de nat. hom. p. 164. seq. ed. Matth. Aristot. de Mundo c. 2. de Cœlo c. 2. Diogen. Laert. p. 176. Plut. p. 878. B. Chrysippi de Æthere dicta invenias in Baguet. Comment. de Chrysippi vita etc. pag. 212.

III. Πεντηκοντάδραχμον καὶ Πεντάδραχμον.

Ἦν δὲ ἡ δραχμὴ οὐ νόμισμα μόνον ἀλλὰ καὶ πεντηκοντάδραχμον καὶ πεντάδραχμον παρὰ Κυρηναίοις. Ἦν μέντοι, ὡς Ἀριστοτέλης φησὶν ἐν Κυρήνῃ, καὶ τετραστάτηρον καὶ στατὴρ καὶ ἡμιστάτηρον χρυσᾶ νομίσματα. Poll. IX. 60. 62. Hac de re conf. Wurmii de Ponder. Num. Mensur. rationibus apud Romanos et Græcos. Stuttgard. 1821. 8.

ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ.

I. Αἰγεῖδαι.

Εἰσὶν Αἰγεῖδαι φρατρία Θηβαίων, ἀφ' ἧς ἦκόν τινες εἰς Σπάρτην, Λακεδαιμονίοις βοηθήσαντες ἐν τῷ πρὸς Ἀμυκλαεῖς πολέμῳ, ἡγεμόνι χρησάμενοι Τιμομάχῳ, ὃς πρῶτος μὲν πάντα τὰ πρὸς πόλεμον διέταξε Λακεδαιμονίοις· μεγάλων δὲ παρ' αὐτοῖς ἠξιώθη τιμῶν. Καὶ τοῖς Ὑακινθίοις δὲ ὁ χάλκεος αὐτῷ θώραξ προτίθεται, τοῦτον δὲ Θηβαῖοι ὅπλον ἐκάλουν. Ταῦτα ἱστορεῖ καὶ Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Λακεδαιμονίων Πολιτείᾳ.—Ἀριστοτέλης φησὶν ὅτι πολεμοῦντες οἱ Λάκωνες Ἀμυκλαεῦσιν, ὡς ἐπύθοντο παρὰ θεοῦ τοὺς Αἰγείδας συμμάχους λαβεῖν, εἰς Ἀθήνας ἐπορεύοντο· καταλύσαντες δὲ ἐν Θήβαις, εὐωχουμένης τῆς τῶν Αἰγειδῶν φρατρίας ἐκλήθησαν· ἀκούσαντες δὲ μετὰ δεῖπνον εὐχομένου τοῦ ἱερέως διδόναι τοῖς Αἰγείδαις τοὺς θεοὺς τὰ ἀγαθὰ, καὶ συμβαλόντες τὸν χρησμὸν, ἐντεῦθεν ἔλαβον τὴν συμμαχίαν. Schol. ad Pind. Ist. VII. 18. (VI. 18. ed. Boeckh.) Αἰγεῖδαι ἀπὸ τοῦ Αἰγέως καλοῦνται, φυλὴ μεγάλη ἐν Σπάρτῃ. Herod. IV. 149. ibid. Wessel. Plura de Ægidis Lacedæmoniorum Thebanorumque collegit Marxius ad Ephori fragm. p. 100. 103. seq.

II. Λυκοῦργος.

Οἱ μὲν Ἰφίτῳ συνακμάσαι Λυκοῦργον καὶ συνδιαθεῖναι τὴν Ὀλυμπιακὴν ἐκεχειρίαν λέγουσιν αὐτόν· ὧν ἐστι καὶ Ἀριστοτέλης ὁ φιλόσοφος, τεκμήριον προσφέρων τὸν Ὀλυμπιάσι δίσκον, ἐν ᾧ τοὔνομα τοῦ Λυκούργου διασώζεται καταγεγραμμένον. Plut. Lycurg. I. p. 85. Ἀριστοτέλης ἐλάττονας σχεῖν φησὶ τιμὰς ἢ προσῆκον ἦν αὐτὸν (Λυκοῦργον) ἔχειν ἐν Λακεδαίμονι, καίπερ ἔχοντα τὰς μεγίστας· ἱερόν τε γάρ ἐστιν αὐτοῦ, καὶ θύουσι καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν ὡς Θεῷ. Plut. l. c. p. 127. Lyc. 1. 31. Hæc etiam ex Ὀλυμπιονίκαις a Laertio V. 26. VIII. 51. et a Menagii Anonymo memoratis, hausta esse possunt, quas Eratosthenem in suis sæpius secutum esse Sturzius probat in Præfat. ad Empedoclis fragm. p. XIX. Quod vero ad rem attinet, nominis errore hæc ab Aristotele posita esse videntur. Nam, ut Ciceronis utar verbis, centum et octo annis postquam Lycurgus leges scribere instituit, prima posita est Olympias (de Republ. II. 10.); quippe a Lycurgo juniore una cum Iphito ludos primum institutos esse verior videtur sententia. Euseb.

Chron. I. 32. Ceterum locus Aristotelis, quem Plutarchus pag. 112. t. I. c. 14. impugnat, non ex Λακεδαιμονίων Πολιτείᾳ excerptus est. Exstat enim in Polit. II. 6. §. 8. Schneideri Comment. p. 122.

III. Ἔφοροι.

Ἀριστοτέλης δὲ μάλιστά φησι καὶ τοὺς Ἐφόρους, ὅταν εἰς τὴν ἀρχὴν καταστῶσι, πρῶτον τοῖς εἵλωσι καταγγέλλειν πόλεμον, ὅπως εὐαγὲς ᾖ τὸ ἀνελεῖν. Καὶ τἄλλα δὲ τραχέως προσεφέροντο καὶ σκληρῶς αὐτοῖς, ὥστε καὶ πίνειν ἀναγκάζοντες πολὺν ἄκρατον εἰς τὰ συσσίτια παρεισῆγον, ἐπιδεικνύμενοι τὸ μεθύειν οἷόν ἐστι τοῖς νέοις· καὶ ᾠδὰς ἐκέλευον ἄδειν, καὶ χορείας χορεύειν ἀγεννεῖς καὶ καταγελάστους, ἀπέχεσθαι δὲ τῶν ἐλευθέρων. Plut. Lyc. c. 28. Multa quidem Stagyrites de Ephoris in octo libris Politicorum (II. 6.) disputat, attamen hæc et quæ Plutarchus l. c. pag. 121. de κρυπτίᾳ i. e. de puerorum latrociniis ex Aristotele hausit, frustra ibi quæsivi; ex Lacedæmoniorum igitur Politia hausta esse videntur. De Ἐφορείᾳ etiam mentionem fecit Aristoteles in Rhet. III. 18.

IV.

Ὁ Ἀριστοτέλης οὐκ ἐξεῖναί φησιν ἀποδημεῖν τοῖς Λακεδαιμονίοις, ὅπως μηδὲ ἐθίζωνται ἄλλων νόμων εἶναι φίλοι· τοῦ μέντοι Ἰσοκράτους (ἐν Βουσιρίδι p. 225. A. ed. Steph.) τοὺς μαχίμους μόνους λέγοντος κωλύεσθαι ἀποδημεῖν, οἱ περὶ Ἀριστοτέλην τοὺς πάντας Λακεδαιμονίους φασίν. Harp. s. v. καὶ γὰρ τὸ μ. Perizon. ad Ælian. V. H. XIII. 16. Heind. ad Protag. p. 342. c. t. IV. p. 580. Fabrotti ad Theoph. Inst. p. 11. ubi accurate omnia invenies collecta.

V. Μόραι.

Συντάγματά τινα Λακωνικὰ οὕτω καλεῖται· διείλεκται δὲ περὶ τούτων Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Λακεδαιμονίων Πολιτείᾳ. Φησὶ δὲ ὡς εἰσὶ μοῖραι (e Photio ἑπτὰ adjungendum est) ὠνομασμέναι, καὶ διῄρηνται εἰς τὰς μοίρας Λακεδαιμόνιοι πάντες. Harp. s. v. Suid. s. v. Φησὶ δὲ Ἀριστοτέλης, ὡς εἰσὶ μοῖραι ἑπτὰ ὠνομασμέναι, καὶ διῄρηνται εἰς τὰς Μοίρας Λακεδαιμόνιοι πάντες. Phot. s. v. p. 284. 18. ad exemplar Porson. Μωρῶν, ubi Μορῶν corrigas. Sturzii Lexic. Xenoph. Vol. III. p. 173. Schleusneri cur. noviss. in Phot. p. 245. Μόρα σύνταγμά τι Λακωνικὸν ἐξ ὀκτακοσίων ἢ ἐννακοσίων ἀνδρῶν συνεστός· ἢ ὄνομα λόχου τινός.

Bekk. anecd. I. 279. Τὴν δὲ μόραν Ἔφορος μὲν ἄνδρας εἶναι πεντακοσίους,—ἄλλοι δέ τινες ἐννακοσίους, ὧν Πολύβιός ἐστι. Plut. Pelop. c. 17. p. 286. Ephori fragm. p. 249. ed. Marx. Diodor. XV. 32. ibique Wesseling. Si Λόχος et Μόρα idem esset, cum Meursio in Harpocrationis loco Μόραι ε' emendandum; lege quæ suo more copiose ille collegit Attic. Lect. I. 16.

VI. Λόχος.

Λόχοι Λακεδαιμονίων φησὶν Ἀριστοφάνης τέτταρες·—πέντε γάρ εἰσιν, ὥς φησι Ἀριστοτέλης. Hesych. s. v. Λόχος, ἔνιοι μὲν τὸ σύστημα τὸ ἐξ ἀνδρῶν η'. Οἱ δὲ τὸ ἐξ ἀνδρῶν ιβ'. Οἱ δὲ τὸ ἀπὸ ἑκκαίδεκα ἀνδρῶν πλῆθος, ὃ καὶ τέλειόν φασι καὶ σύμμετρον. Conf. τάξις παλαιὰ καὶ ὀνομασίαι τῶν ἀρχόντων in Thesauro utriusque ling. p. 820. et p. 822. l. 48. λόχος ἀνδρῶν ὀκτώ. ex variis scriptoribus glossemata collecta esse videntur. Hesychius nunc e Photii Lex. ed. Pors. emendari potest. Λόχοι, Λακεδαιμονίων δ', ὡς Ἀριστοφάνης· Θουκυδίδης δὲ ε'· Ἀριστοτέλης ζ'. Photii Lexic. s. v. Φυλαὶ etiam apud Athenienses descriptæ erant in λόχους et φρατρίας (Aristot. Pol. V. 7. §. 11.), sæpius tamen λόχου fit mentio, ubi de militia et de delectu militari sermo est. Schneid. Comment. in Aristot. Polit. p. 329. Perizon. ad Ælian. V. H. II. 44.

VII. Φοινικίς.

Ἀριστοτέλης φησὶ ἐν Λακεδαιμονίων Πολιτείᾳ, χρῆσθαι Λακεδαιμονίους φοινικίδι πρὸς τοὺς πολέμους· τοῦτο μὲν, ὅτι τὸ τῆς χρόας ἀνδρικόν· τοῦτο δὲ, ὅτι τὸ τοῦ χρώματος αἱματῶδες τὸ τοῦ αἵματος ῥύσεως ἐθίζει καταφρονεῖν. Schol. ad Aristoph. Acharn. v. 319. Suid. s. v. φοινικίδα. Mœris s. v. φοινικίς. Ælian. V. H. VI. 6. ait, id factitatum esse, ut quandam gravitatem ipso colore sibi parerent, simulque punicæ vestes sanguinis profluvio saturatioris coloris redditæ, hostibus terrorem incuterent. Suid. s. v. καταξαίνειν. Valer. Max. II. 6. Plut. in Instit. Laconicis. Qui vero omnibus numeris absolutam virtutem præstitissent, ii etiam, injecta veste punicea, gloriose sepeliebantur. Ælian. l. c.

VIII. Χλαμὺς, χλαῖνα.

Χλαμὺς καὶ χλαῖνα διαφέρει· ἡ μὲν γὰρ χλαῖνα τετράγωνον ἱμά-

τιον· ἡ δὲ χλαμὺς εἰς τέλειον περὶ τὰ κάτω συνῆκται καὶ τοὺς χρησαμένους πολὺ καὶ ἀπ' ἀλλήλων διεστάναι· προσάγεται Ἀριστοτέλην. Ammon. s. v. conf. Schneideri Lex. s. v. χλαμὺς et χλαῖνα. Apud Eustathium plura me hac de re legisse memini.

IX. Φόβου ἱερόν.

Ἔστι δὲ καὶ Λακεδαιμονίοις οὐ Φόβου μόνον, ἀλλὰ καὶ Θανάτου καὶ Γέλωτος καὶ τοιούτων ἄλλων παθημάτων ἱερά. Τιμῶσι δὲ τὸν Φόβον, οὐχ, ὥσπερ οὓς ἀποτρέπονται δαίμονας, ἡγούμενοι βλαβερὸν, ἀλλὰ τὴν πολιτείαν μάλιστα συνέχεσθαι νόμῳ νομίζοντες· διὸ καὶ προεκήρυττον οἱ ἔφοροι τοῖς πολίταις εἰς τὴν ἀρχὴν εἰσιόντες, ὡς Ἀριστοτέλης φησὶ κείρεσθαι τὸν μύστακα, καὶ προσέχειν τοῖς νόμοις, ἵνα μὴ χαλεποὶ ὦσιν αὐτοῖς· τὸ τοῦ μύστακος, οἶμαι, προτείνοντες, ὅπως καὶ περὶ τὰ μικρότατα τοὺς νέους πειθαρχεῖν ἐθίζωσι· καὶ τὴν ἀνδρείαν δέ μοι δοκοῦσιν, οὐκ ἀφοβίαν, ἀλλὰ φόβου ψόγου καὶ δέος ἀδοξίας οἱ παλαιοὶ νομίζειν. Plutarch. Cleom. cap. 9. Etiam apud Athenienses his insulsissimis horrendisque diis sacra, Epimenidis auctoritate, fuerunt instituta, hoc vero consilio ut a mœnibus prohiberent. Conf. Heinrichii libellum "Epimenides Leben und Schriften" inscriptum.

X. Φιλοχρηματία Λακεδαιμονίων.

Ἃ φιλοχρηματία Σπάρταν ἔλοι, ἄλλο δὲ οὐδὲν, αὕτη λέλεκται ἐπὶ τῶν ἐξ ἅπαντος κερδαίνειν προαιρουμένων· μετενήνεκται δὲ ἀπὸ χρησμοῦ δοθέντος Λακεδαιμονίοις, ἐν ᾧ ἔχρησε τότε ὁ θεὸς ἀπολέσθαι τοὺς Λακεδαιμονίους, ὅταν ἀργύριον καὶ χρυσίον τιμήσωσι· μέμνηται τοῦ χρησμοῦ Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Λακεδαιμονίων Πολιτείᾳ. Zenob. II. 24. Diogen. Suid. Apost. s. v. Joan. Brodæi Misc. II. 12. exstant in Gruteri Lampade critica. Plut. Instit. Lacon. 42. p. 239. E. p. 960. Wytt. Plut. Agis c. 2. t. IV. p. 296. edit. Bryant. Cicer. de Offic. II. 22. ibique Interpp. Olympiodori in Platon. Alcibiad. prior. Comment. p. 164. ibidem Creuzer.

XI. Ὁ Λέσβιος ᾠδός.

Ἰστέον δὲ καὶ ὅτι δοκεῖ οὐκ ἀγαθοὺς ἀνθρώπους ἡ Λέσβος ἐνεγκεῖν, ὅθεν καὶ Λεσβιάσαι, τὸ αἰσχρῶς μολῦναι τὸ στόμα κατὰ Αἴλιον Διόνυσον, ὃς καὶ τὸν τῆς παροιμίας Λέσβιον ᾠδὸν (scr. ἀοιδὸν ut apud Apostolium s. v. Μετὰ Λέσβιον ἀοιδὸν) Τέρπανδρόν φησιν, ἢ Εὐαινετίδην, ἢ Ἀριστοκλείδην. Καὶ Ἀριστοτέλης δὲ ἐν

τῇ Λακεδαιμονίων Πολιτείᾳ, τὸ μάλιστα Λέσβιον ᾠδὸν (scr. τὸ Λέσβιον ἀοιδὸν μάλιστα) τὸν Τέρπανδρόν φησι δηλοῦν. Ἐκαλοῦντο δέ φασι καὶ ὕστερον εἰς τὴν ἐκείνου τιμὴν, πρώτως μὲν ἀπόγονοι αὐτοῦ, εἶτα, εἴτις ἄλλος παρείη Λέσβιος. Eustath. in Iliad. p. 637. 12. ed. Basil. p. 741. A. ed. Rom. Suid. s. v. Zenob. V. 9. Diogen. VI. 36. Phavorin. p. 1169. 38. Phot. Lex. ad exempl. Porson. p. 215. 13. ubi pro Εὐαινετίδης, Εὐαίνετος legitur. De Terpandro conf. Plut. de Musica c. 6. Vol. V. P. II. p. 633. ed. Wyttenb. Procli Chrestomathia p. 382. 19. in fin. Hephæstionis Enchirid. ed. Gaisford. Oxon. 1810. 8. Hujus proverbii originem a poetis Græcorum comicis repetendam esse Bodio visum est. Orpheus poetarum Græcorum antiquissimus pag. 17. n. 11. ibique multa de Terpandro, quem Ὁμήρου μὲν τὰ ἔπη, Ὀρφέως δὲ τὰ μέλη ἐξηλωκέναι Glaucus Rheginus auctor est apud Plutarch. l. c., collecta invenies.

XII. Κνακίων Βαβύκα.

Ἀριστοτέλης δὲ τὸν μὲν Κνακίωνα, ποταμὸν, τὴν δὲ Βαβύκαν, γέφυραν. Plutarch. Lyc. p. 92. cap. 6. Inter amnem vero et pontem hujusce nominis oraculi jussu conciones habitæ sunt.

XIII. Ἡ Κρυπτία.

Ἡ δὲ καλουμένη κρυπτία παρὰ Λακεδαιμονίοις, εἶγε δὴ καὶ τοῦτο τῶν Λυκούργου πολιτευμάτων ἔν ἐστιν, ὡς Ἀριστοτέλης ἱστόρηκε, ταύτην ἂν εἴη καὶ τῷ Πλάτωνι περὶ τῆς πολιτείας καὶ τοῦ ἀνδρὸς ἐνειργασμένη δόξαν. Plut. Lyc. c. 28. Furtum antiquissimos apud Græcos nemini opprobrio fuisse ex Odyssea (I. 398. III. 73.) et Thucydide (I. 5.) demonstrare licet. conf. Eustath. ad Odyss. l. c. Συμφωνεῖ δὲ τοῖς ταῦτα λέγουσι καὶ ὁ ἱστορήσας, ὅτι βίος τῶν Ἑλλήνων τοῖς πρώτοις ἀπὸ λῃστείας τὸ πολὺ ἐπορίζετο, καὶ ὅτι τὸ ἀπὸ λῃστείας βιοτεύειν τοσοῦτον ἀπεῖχε τοῦ αἰσχύνην φέρειν, ὡς καὶ ἐν καλῷ μᾶλλόν τι καθεστηκέναι, καὶ ἕδνα ταῖς νύμφαις οἱ νυμφίοι τὰ λῃϊσθέντα σὺν κλεΐ ἔφερον. Ceterum cf. Xenoph. de Republ. Lacedæm. ibique Schneideri adnotationes.

XIV. Οἱ Γέροντες.

—Ἀεὶ τῶν ὀκτὼ καὶ εἴκοσι γερόντων τοῖς μὲν βασιλεῦσι προστιθεμένων, ὅσον ἀντιβῆναι πρὸς δημοκρατίαν, αὖθις δὲ ὑπὲρ τοῦ μὴ γενέσθαι τυραννίδα, τὸν δῆμον ἀναῤῥωνύντων· τοσούτους δὲ κατα-

σταθῆναί φησι τοὺς γέροντας Ἀριστοτέλης, ὅτι τριάκοντα τῶν πρώτων μετὰ Λυκούργου γενομένων, δύο τὴν πρᾶξιν ἐγκατέλιπον ἀποδειλιάσαντες. Plut. Lyc. 5. De Gerusia omnia fere jam olim collegit Meursius. Nunc conferri possunt Interpp. ad Aristotelis Polit. II. 6. et Tittmann Darstellung der griechischen Staatsverfassungen pag. 117. seq.

ΛΟΚΡΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ.

I. Ζάλευκος.

Χαμαιλέων ὁ Ἡρακλεώτης ἐν τῷ περὶ μέθης καὶ Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Λοκρῶν Πολιτείᾳ Ζάλευκον τὸν Λοκρὸν παρὰ τῆς Ἀθηνᾶς τοὺς νόμους λαμβάνειν ἀπομνημονεύουσι. Clem. Alexandr. Stromat. tom. I. pag. 352. A. ed. Sylburg. Ἐπειδὴ γὰρ Λοκροὶ ἐχρῶντο τῷ θεῷ, πῶς ἂν πολλῆς ταραχῆς ἀπαλλαγεῖεν (civibus enim jam corruptis leges tulit Zaleucus), ἐξέπεσεν αὐτοῖς χρησμὸς, ἑαυτοῖς νόμους τίθεσθαι, ὅτε καί τις ποιμὴν, ὄνομα δ' ἦν Ζάλευκος, πόλλους νόμους δυνηθείη τοῖς πολίταις εἰσενεγκεῖν δοκίμους· γνωσθεὶς δὲ καὶ ἐρωτηθεὶς, πόθεν εὕροι, ἔφησεν ἐνύπνιον αὐτῷ τὴν Ἀθηνᾶν παραστήσεσθαι (Heynius παραστήσασθαι)· διὸ αὐτός τε ἠλευθέρωται καὶ νομοθέτης κατέστη. Schol. ad Pind. Olymp. X. 17. Plutarchus de sui laude pag. 543. lepidam hujusce Zaleuci figmentis affert causam. *Malunt enim homines*, Philosophi Chæronensis sunt verba, *fortunæ quam virtutis laudem aliis concedere; quod illius dona bonum alienum, hujus defectum a se ipsis proficisci existimant, hanc ob rem* οὐχ ἥκιστα γοῦν λέγουσι ἀρκέσαι Λοκροῖς τὴν Ζαλεύκου νομοθεσίαν, ὅτι τὴν Ἀθηνᾶν ἔφασκεν αὐτῷ φοιτῶσαν εἰς ὄψιν ἑκαστότε τοὺς νόμους ὑφηγεῖσθαι καὶ διδάσκειν, αὐτοῦ δὲ μηδὲν εἶναι διανόημα. Conf. Creuzeri Symbol. t. II. p. 803. not. seq. Heyn. Opusc. Academ. Vol. II. p. 64. seq. Goeller. de situ Syracus. p. 259. Marx Ephori fragm. p. 150. multa ibique laudata. Chamæleon vero, cujus etiam auctoritate Clemens nititur, ex Heraclea Pontica, Peripateticus, Theophrasto et Heraclidæ Pontico æqualis fuit. Jonsius de Script. Hist. Phil. I. 17. Ut omnes fere Peripatetici, hic etiam multa scripsit. Boeckh. Præfat. in Pind. Schol. p. IX. Jambl. vit. Pyth. p. 217. ed. Küster. Zaleucum inter Pythagoreos enumerat. Bentley Dissert. upon Phal. pag. 244. seq.

II. Τῶν Λοκρῶν ἔθη.

Τίμαιος δ' ὁ Ταυρομενίτης ἐν τῇ ἐννάτῃ τῶν ἱστοριῶν γράφων οὕτως· "καθόλου δὲ ἠτιῶντο τὸν Ἀριστοτέλη διημαρτηκέναι τῶν Λοκρικῶν ἐθῶν· οὐδὲ γὰρ κεκτῆσθαι νόμον εἶναι τοῖς Λοκροῖς, ὁμοίως δὲ οὐδὲ Φωκεῦσιν, οὔτε θεραπαίνας, οὔτε οἰκέτας, πλὴν ἐγγὺς τῶν χρόνων· ἀλλὰ πρώτῃ τῇ Φιλομήλου γυναικὶ τοῦ καταλαβόντος Δελφοὺς δύο θεραπαίνας ἀκολουθῆσαι. Παραπλησίως δὲ καὶ Μνάσωνα (Ælian. V. H. III. 19.) τὸν τοῦ Ἀριστοτέλους ἑταῖρον χιλίους οἰκέτας κτησάμενον (de antiqua servitudine apud Græcos bene disserit Feith. ant. Hom. Il. 20.), διαβληθῆναι παρὰ τοῖς Φωκεῦσιν ὡς τοσούτους τῶν πολιτῶν τὴν ἀναγκαίαν τροφὴν ἀφῃρημένον· εἰθίσθαι γὰρ ἐν ταῖς οἰκίαις διακονεῖν τοὺς νεωτέρους τοῖς πρεσβυτέροις." Athen. VI. 264. C. Timæus Tauromenita, ab Istro Callimachio, qui ἀντιγραφάς adversus eum edidit, Ἐπιτίμαιος vocatus (Siebelis in Istri fragm. Lips. 1812. pag. XIX.), insano fere modo Locrorum Epizephyriorum causa in Aristotelem debacchatus est. (De situ Locrorum, qui a Promontorio Ζεφύριον, hodie *Bursano* vel *Bruzzano*, v. Poppo Comment. in Thuc. t. II. p. 552. n. 10, cognominati sunt, Strab. VI. 259.) Φησὶ γὰρ Τίμαιος, Ἀριστοτέλην εἶναι θρασὺν, εὐχερῆ, προπετῆ· πρὸς δὲ τούτοις κατατετολμηκέναι τῆς τῶν Λοκρῶν πόλεως, εἰπόντα, τὴν ἀποικίαν αὐτῶν εἶναι δραπετῶν, οἰκετῶν, μοιχῶν, ἀνδραποδιστῶν. Polyb. XII. 9. 2. Contra se haudquaquam vana conjectura adductum asserit, sed certissimis argumentis exploratam rei veritatem tenere. Ad Locros enim, qui in Græcia sunt, se profectum esse, atque hos primum sibi fœdus in tabulis incisum ostendisse, cui hujusmodi præfixum est exordium; *ut parentes erga liberos decet.* Polybius autem rerum gestarum peritissimus, Locrensium præcipue in rebus maxime versatus, Aristotelem luculentis rationibus ab hac contumelia vindicavit, imo asserere conatus est, τὴν ὑπ' Ἀριστοτέλους παραδιδομένην ἱστορίαν περὶ τῆς ἀποικίας ἀληθινωτέραν εἶναι συμβαίνει τῆς ὑπὸ Τιμαίου λεγομένης. Polyb. XII. 5. 4. De maledicentia vero Timæi conf. Wesseling. ad Diodor. V. pag. 330. Marx ad Ephori fragm. p. 67. 153. 255. Schweighæus. ad Polyb. t. VII. p. 72. Omnia fere collegit Goeller de situ et origine Syracus. pag. 192. seq.

ΜΑΣΣΑΛΙΩΤΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ.

I. Πρωτιάδαι.

Τὸ ὅμοιον ἱστορεῖ γενέσθαι καὶ Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Μασσαλιωτῶν Πολιτείᾳ γράφων οὕτως· "Φωκαεῖς οἱ ἐν Ἰωνίᾳ ἐμπορίᾳ χρώμενοι, ἔκτισαν Μασσαλίαν. Εὔξενος δὲ ὁ Φωκαεὺς Νάνῳ τῷ βασιλεῖ, τοῦτο δ' ἦν αὐτῷ ὄνομα, ἦν ξένος· οὗτος ὁ Νάνος ἐπιτελῶν γάμους τῆς θυγατρὸς, κατὰ τύχην παραγενόμενον τὸν Εὔξενον παρακέκληκεν ἐπὶ τὴν θοίνην· ὁ δὲ γάμος ἐγίνετο τόνδε τὸν τρόπον· ἔδει μετὰ τὸ δεῖπνον εἰσελθοῦσαν τὴν παῖδα, φιάλην κεκερασμένην ᾧ βούλοιτο δοῦναι τῶν παρόντων μνηστήρων· ᾧ δὲ δοίη, τοῦτον εἶναι νυμφίον· ἡ δὲ παῖς εἰσελθοῦσα δίδωσιν, εἴτε ἀπὸ τύχης, εἴτε καὶ διὰ ἄλλην τινὰ αἰτίαν τῷ Εὐξένῳ· ὄνομα δὲ ἦν τῇ (Schweighæus. omittit τῇ) παιδὶ Πέττα. Τούτου δὲ συμβάντος, καὶ τοῦ πατρὸς ἀξιοῦντος, ὡς κατὰ θεὸν γενομένης τῆς δόσεως, ἔχειν αὐτὴν, ἔλαβεν ὁ Εὔξενος γυναῖκα, καὶ συνῴκει, μεταθέμενος τοὔνομα Ἀριστοξένην, καὶ ἔστι γένος ἐν Μασσαλίᾳ ἀπὸ τῆς ἀνθρώπου μέχρι νῦν Πρωτιάδαι καλούμενον, Πρῶτις γὰρ ἐγένετο υἱὸς Εὐξένου καὶ Ἀριστοξένης." Athen. XIII. 576. A. Aliter Plutarchus (Sol. c. 2. I. 174.): ὁ Μασσαλίας κτίστης Πρῶτος ὑπὸ Κελτῶν τῶν περὶ τὸν Ῥοδανὸν ἀγαπηθείς. Aristotelem sequitur Trogus 43. 3. Schneid. Comment. in Arist. Pol. p. 306. Apud Papon Hist. gén. de Provence II. p. 496. hæc de nominis origine leguntur: Μασσαλία de Μάσσω et Σάλιαι, c'est le nom de Salyes, dont le roi se tenoit près de l'endroit où est la ville d'Aix. Ainsi Marseille signifie qui est voisin de Salyes. [Vide quæ disputavit Jo. Chr. Johannsen in libro: Veteris Massiliæ res et instituta. Kiliæ 1817. L. I. cap. 1. 2. pag. 6. seqq., ac de nomine urbis ibid. cap. 5. pag. 27. seq.]

II. Μασσαλία.

Ὅτι πρὸ τούτων τῶν χρόνων (quo Phocenses rege coacti patriam fugerunt) ἤδη ὑπὸ Φωκαέων ᾤκιστο ἡ Μασσαλία καὶ Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Μασσαλιωτῶν Πολιτείᾳ δηλοῖ. Harp. s. v. Μασσαλία. Phot. Lex. s. v. 218. 13. ad exemplar Porson. Schleusneri cur. noviss. pag. 218. Φωκεῖς (Mahne Diatribe de Aristoxeno recte p. 211. Φωκαεῖς legit) φυγόντες, Μασσαλίαν ᾤκησαν, τούτοις ὁμόχρονος ὁ Πυθαγόρας, apud Jamblich. Theolog. Arithm. p. 41. legitur. De nomine Massaliæ Steph. Byz. s. v.

et inter Timæi fragm. apud Goeller. de situ Syrac. pag. 262. Coray ad Isocrat. t. II. p. 333. ibid. ll. Quibus adjunge Petr. Heidenreich. Massilia, in Gronov. Thes. Antiq. Vol. VI.

III. Βρασμός.

Ἀριστοτέλης μὲν οὖν φησὶν, ὑπὸ σεισμῶν τῶν καλουμένων Βρασμῶν, ἐκπεσόντας τοὺς λίθους εἰς τὴν ἐπιφάνειαν (ἐν τῷ πεδίῳ, μεταξὺ τῆς Μασσαλίας καὶ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ῥοδανοῦ) συνολισθεῖν εἰς τὰ κοῖλα τῶν χωρίων. Strab. Geograph. IV. 182. "Locum Aristotelis hodie opinor non habemus. Idem tamen hujus rei etiam libro II. cap. 8. μετεωρολ. meminit. [conf. Johannsen l. I. cap. 4. pag. 21.] De terræ motu, quem Posidonius Βρασμὸν vocabat, alii Βρασματίαν, vid. Senec. N. Q. VI. 21." Casaub.

IV. Μασσαλιωτῶν τρυφή.

Μασσαλιῶται δ' ἐθηλύνθησαν, οἱ τὸν αὐτὸν τοῖς Ἴβηρσι τῆς ἐσθῆτος φοροῦντες κόσμον. Ἀσχημονοῦσι γοῦν διὰ τὴν ἐν ταῖς ψυχαῖς μαλακίαν, διὰ τρυφὴν γυναικοπαθοῦντες· ὅθεν καὶ παροιμία παρῆλθεν, Πλεύσαις εἰς Μασσαλίαν. Athen. XII. 523. C. Erasmus in Adagiis formam Πλεύσειας profert, quæ quidem in Proverbio magis placeat. Dubius est ceterum utrum sit Massalia Phocensium colonia, an Libyca. Plautus enim, Cicero, Strabo, Valerius Maximus aliique Massiliensium severam disciplinam summis laudibus extulerunt; leges adeo quædam sapientiæ frugalitatisque plenæ a Valerio Maximo et ab Athenæo ipso nobis servatæ sunt, e. g. ne cives religionis prætextu vitam inertem et otiosam sectarentur, ne mulieres vino uterentur (Ælian. V. H. II. 38.); apud Athenæum igitur, ex Aristotelis Adagiis aut Rebuspublicis ut videtur haurientem, vel Massaliam Libycam vel tertiam quampiam intelligendam esse decrevit. Des. Erasmi Adagior. p. 1937. Montefalconii Bibliotheca Coislin. 608. [Vid. quæ Johannsen libro supra laudato, III. c. 2. p. 73. sqq. disputat, quo hæcce inter se conciliet.]

ΜΕΘΩΝΑΙΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ.

Παράσιτοι.

Ἀριστοτέλης δ' ἐν τῇ Μεθωναίων Πολιτείᾳ, παράσιτοι, φησὶ, τοῖς μὲν ἄρχουσι δύο καθ' ἕκαστον ἦσαν· τοῖς δὲ πολεμάρχοις εἷς. Τεταγμένα δὲ ἐλάμβανον παρ' ἄλλων τε τινῶν καὶ τῶν ἁλιέων

ὄψον. Athen. VI. 236. e. Μεθώνη, ἣν πολιορκῶν ὁ Φίλιππος ἐξεκόπη τὸν δεξιὸν ὀφθαλμόν· τέσσαρες δὲ εἶναι φησὶ Μεθώνας Δημήτριος ὁ Μάγνης. Phot. Lex. s. v. Parasiti vero ii fuerunt apud Athenienses, qui apud Romanos suis in ritibus *viri epulones* vocati sunt. Poll. VI. 7. Petiti LL. Att. I. 2. p. 159. ed. Wesseling. De Methone vero, quo nomine plures fuere urbes, plura congessit Eustath. ad Iliad. II. 716. Incolæ e Phthiorum gente fuere, qui ab Achillis inde ditionis finibus loca insederunt. Heyne ad Iliad. II. 716. t. IV. p. 379.

ΜΙΛΗΣΙΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ.

Μιλήσιοι.

Μιλήσιοι δ' ἕως μὲν οὐκ ἐτρύφων, ἐνίκων Σκύθας, ὥς φησιν Ἔφορος, καὶ τὰς ἐφ' Ἑλλησπόντῳ πόλεις ἔκτισαν καὶ τὸν Εὔξεινον πόντον κατῴκισαν πόλεσι λαμπραῖς, καὶ πάντες ἐπὶ τὴν Μίλητον ἔθεον· ὡς δ' ὑπήχθησαν ἡδονῇ καὶ τρυφῇ, κατερρύη τὸ τῆς πόλεως ἀνδρεῖον, φησὶ Ἀριστοτέλης, καὶ παροιμία τις ἐγεννήθη ἐπ' αὐτῶν,

Πάλαι ποτ' ἦσαν ἄλκιμοι Μιλήσιοι.

Athen. XII. 523. e. Hæc ex Milesiorum republica hausta esse jam Schweighæuserus conjecit in Indice ad Athen. Frustra hoc Ephori fragmentum in Marxii collectione quæsivi, quem quidem narratio de urbis Milesiorum origine apud Strab. XIV. p. 941. non fugit. Ephori fragm. 135. Milesiorum vero luxus in hominum sermonem abiit, adeo ut quidquid molle minusque virile vellent intelligere, Milesium appellarent; hinc Aristophanes in Ranis Μιλήσια στρώματα notat vel quod Milesia regio optimas habere lanas dicitur [vid. quæ plura hac de re disseruntur in not. ad Plutarch. Alcib. cap. XXIII. p. 194. seqq.]; fabulæ Milesiæ etiam sermones nec veri nec verisimiles, nec in ullum vitæ usum parati, sed tantum ad voluptatem et terendum tempus, a Mileto Ioniæ originem duxerunt. Des. Erasmi Adag. p. 1194.

ΜΗΛΙΕΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ.

I. Οἱ παῖδες.

Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Μηλιέων Πολιτείᾳ τοὺς παῖδας γυμνοὺς ἐκφέρειν μέχρις ἐτῶν ις' καὶ καταφιλεῖν αὐτοὺς ἐν τοῖς συμποσίοις. Suid. s. v. τῶν φιλτάτων. Μηλίοις ἀνεῖλεν ὁ θεὸς, φιλεῖν τῶν φιλτάτων τὰ φίλτατα· μέχρις οὗν ἐτῶν δέκα ἐξ γυμνοὺς περιέφερον

τοὺς παῖδας, καὶ κατεφίλουν ἐν Ὀλυμπίᾳ. Prov. Vat. append. Cent. IV. 5. Nihil sani e verbis ἐν Ὀλυμπίᾳ erui potest; locus e Suida emendandus est.

II. Τὸ Μηλιακὸν πλοῖον.

Τὸ Μηλιακὸν πλοῖον· τοῦτο ἐπὶ τῶν ἄγαν ῥεόντων πλοίων ἀπὸ ἱστορίας τινὸς εἴρηται· φησὶ γὰρ Ἀριστοτέλης, Ἱππότην εἰς ἀποικίαν στελλόμενον τοῖς μὴ βουληθεῖσιν αὐτῷ συμπλεῖν καταράσασθαι (leg. καταρᾶσθαι), ἐπειδὴ γὰρ προφασιζόμενοι, οἱ μὲν τὰς γυναῖκας αὐτοῖς ἀῤῥωστεῖν, οἱ δὲ τὰ πλοῖα ῥεῖν κατέμενον, κατηράσατο μήτε πλοῖα στεγανὰ αὐτοῖς γενέσθαι ποτὲ, καὶ ὑπὸ τῶν γυναικῶν κρατεῖσθαι ἀεί. Phot. Lex. s. v. 594. 9. ad exempl. Porson. Suidas s. v. Apostol. Cent. XIX. 89. Prov. e Vat. Append. IV. 4. Des. Erasmi Adag. p. 685. ed. Wechel.

ΝΑΞΙΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ.

I. Λύγδαμις τύραννος.

Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Ναξίων Πολιτείᾳ περὶ τῆς παροιμίας, οὐδεὶς κακὸς μέγας ἰχθῦς, οὕτως γράφει. Τῶν παρὰ Ναξίοις εὐπόρων, οἱ μὲν πολλοὶ τὸ ἄστυ ᾤκουν, οἱ δὲ ἄλλοι διεσπαρμένοι κατὰ κώμας· ἐν οὖν δή τινι τῶν κωμῶν, ᾗ ὄνομα ἦν Ληστάδαι, Τελεσταγόρας ᾤκει, πλούσιός τε σφόδρα καὶ εὐδοκιμῶν καὶ τιμώμενος παρὰ τῷ δήμῳ τοῖς τἄλλοις ἅπασι καὶ τοῖς καθ' ἡμέραν πεμπομένοις· καὶ ὅτε καταβάντες ἐκ τῆς πόλεως δυσωνοῖντό τι τῶν πωλουμένων, ἔθος ἦν τοῖς πωλοῦσι λέγειν, ὅτι μᾶλλον ἂν προέλοιντο Τελεσταγόρᾳ δοῦναι, ἢ τοσούτου ἀναδόσθαι. Νεανίσκοι οὖν τινες ὠνούμενοι μέγαν ἰχθῦν, εἰπόντος τοῦ ἁλιέως τὰ αὐτὰ, λυπηθέντες τῷ πολλάκις ἀκούειν, ὑποπιόντες ἐκώμασαν πρὸς αὐτόν. Δεξαμένου δὲ τοῦ Τελεσταγόρου φιλοφρόνως αὐτοὺς, οἱ νεανίσκοι αὐτόν τε ὕβρισαν, καὶ δύο θυγατέρας αὐτοῦ ἐπιγάμους· ἐφ' οἷς ἀγανακτήσαντες οἱ Νάξιοι καὶ τὰ ὅπλα ἀναλαβόντες ἐπῆλθον τοῖς νεανίσκοις· καὶ μείζστη τότε στάσις ἐγένετο προστατοῦντος τῶν Ναξίων Λυγδάμιδος, ὃς ἀπὸ ταύτης τῆς στρατηγίας τύραννος ἀνεφάνη τῆς πατρίδος. Athen. VIII. 348. a. seq. Antea paucorum fuit Naxiis dominatio. Αἱ δ' ὀλιγαρχίαι μεταβάλλουσι—μάλιστα, ὅταν ἐξ αὐτῆς συμβῇ τῆς ὀλιγαρχίας γίγνεσθαι τὸν ἡγεμόνα· καθάπερ ἐν Νάξῳ Λύγδαμις, ὃς καὶ ἐτυράννησεν ὕστερον τῶν Ναξίων. Arist. Pol. V. 5. init. Œcon. II. 1. t. II. p. 283. E. ed. Casaub. Hæc vero regiminis mutatio a. Chr. n. quingentesimo sexto facta est.

Kortüm. ad hist. rerumpubl. græc. p. 103. Tittm. l. c. p. 409. Mannert. Geogr. VIII. 754.

II. Πολυκρίτη.

Bello inter Naxios Milesiosque mœchæ cujusdam causa orto, Naxii præsertim a Diogneto, Erythræorum Milesiis auxilia ferentium duce, vexati sunt. Femina quædam, Polycritæ nomine, cujus amore Diognetus captus est, pacem dedit civibus. Qui vero hoc factum sit, diverso modo a Naxiorum scriptoribus relatum est, Ἀριστοτέλης δέ φησιν οὐδὲ ἁλούσης τῆς Πολυκρίτης· ἄλλως δέ πως ἰδόντα τὸν Διόγνητον ἐρασθῆναι, καὶ πάντα διδόναι καὶ ποιεῖν ἕτοιμον εἶναι· τὴν δὲ ὁμολογεῖν ἀφίξεσθαι πρὸς αὐτὸν, ἑνὸς μόνου τυχοῦσαν, περὶ οὗ τὸν Διόγνητον (ὥς φησιν ὁ φιλόσοφος) ὅρκον ᾔτησεν· ἐπεὶ δὲ ὤμοσεν, ἠξίου τὸ Δήλιον αὐτῇ δοθῆναι (Δήλιον γὰρ ἐκαλεῖτο τὸ χωρίον), ἄλλως δὲ οὐκ ἂν ἔφη συνελθεῖν· ὁ δὲ καὶ διὰ τὴν ἐπιθυμίαν καὶ διὰ τὸν ὅρκον ἐξέστη, καὶ παρέδωκε τῇ Πολυκρίτῃ τὸν τόπον, ἐκείνη δὲ τοῖς πολίταις· ἐκ δὲ τούτου πάλιν εἰς ἴσον καταστάντες, ἐφ' οἷς ἠβούλοντο πρὸς τοὺς Μιλησίους διελύθησαν. Plut. de virt. mulier. pag. 254. B. seq. Polycritæ factum variis modis exornatum invenias e Theophrasti De rebus Naxicis et opere πρὸς τοὺς καιρούς in Parthenii Erot. c. 9. in Polyæni Strateg. VIII. 36. ubi quidem male pro Πολυκρίτη scriptum invenitur Πολυκρήτη.

ΟΠΟΥΝΤΙΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ.

I. Ἄσπετος, ὁ Ἀχιλλεύς.

Ἄσπετος, ὁ Ἀχιλλεὺς ἐν Ἠπείρῳ, ὥς φησιν Ἀριστοτέλης ἐν Ὀπουντίων Πολιτείᾳ. Hesych. s. v. ibiq. Alberti. Ὀποῦς πόλις τῆς Λοκρίδος ἀπὸ Ὀπόεντος τοῦ Ἠλείου. Schol. ad Apollon. Rhod. Argon. I. 69. [Add. Plutarch. Pyrrh. cap. I. ἐκ τούτου δὲ καὶ Ἀχιλλεὺς ἐν Ἠπείρῳ τιμὰς ἰσοθέους ἔσχεν, Ἄσπετος ἐπιχωρίῳ φωνῇ προσαγορευόμενος. Ubi consul. notam pag. 145.]

II. Ἀμφίσσα.

Ἀμφίσσα πόλις τῆς Λοκρίδος. Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Ὀπουντίων Πολιτείᾳ οὕτω λέγει, "Ἀνδραίμων δὲ ἦν οἰκιστὴς, Ἀμφίσσαν δ' ὠνόμασαν διὰ τὸ περιέχεσθαι τὸν τόπον ὄρεσιν." Harp. s. v. Ἀμφίσσα. Diversa apud Paus. X. 38. leguntur. Nostrum locum præteriit Mannert. Geograph. VIII. 125.

III. Ὀπούς.

Ὀποῦντος ἦν θυγάτηρ Ἠλείων βασιλέως, ἣν Ἀριστοτέλης Καμβύσην καλεῖ· διὰ τούτων οὖν ὁ Πίνδαρος τὴν Πρωτογένειάν φησιν ἐξ Ἤλιδος ἁρπασθεῖσαν εἰς Μαίναλον τῆς Ἀρκαδίας ὄρος κομισθῆναι ὑπὸ Διός· Μαίναλος δὲ ὄρος Ἀρκαδίας καὶ πόλις· ἐνταῦθα μιχθεὶς αὐτῇ ὁ Ζεὺς ἤνεγκε τῷ Λοκρῷ, ἵν' ὡς ἑαυτοῦ ἀναθρέψῃ τὸν γεννηθέντα· ἀφ' οὗ ἡ τῶν Λοκρῶν χώρα, ἧς Λοκρίδος μητρόπολις ἡ Ὀποῦς. Schol. ad Pind. Olymp. IX. 86. Opus Patrocli fuit patria. Iliad. Σ. 326. Heyne ad Iliad. II. 531. Ex Eleorum vel Opuntiorum republica hæc excerpta esse videntur. Plura invenies in Mannert. Geograph. VIII. 116. 130. [Conf. Boeckh. Explicatt. ad Carm. Pindar. pag. 191.]

ΟΡΧΟΜΕΝΙΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ.

I.

Τὸ Ἡσιόδειον γῆρας, Ἀριστοτέλης ἐν Ὀρχομενίων Πολιτείᾳ, δὶς τεθάφθαι φησὶ τὸν Ἡσίοδον, καὶ ἐπιγράμματος τοῦδε τυχεῖν,

Χαῖρε δὶς ἡβήσας καὶ δὶς τάφον ἀντιβολήσας,
Ἡσίοδ' ἀνθρώποις μέτρον ἔχων σοφίης.

Append. Prov. e Vat. Bibl. IV. 3. Pindari vero est epigramma. Ἀριστοτέλης ἢ ὁ φιλόσοφος, μᾶλλον δὲ οἶμαι ὁ τοὺς πέπλους συντάξας (συνάξας in marg. Multæ occurrunt variantes lectiones in margine ed. Heinsii, quæ publica in Bibliotheca Heidelbergæ exstat; eas quidem adscripsi, quæ ad nostrum pertinent locum. [vid. Gaisford. Poet. Græc. minor. Vol. III. p. 15. seq.]) ἐν τῇ Ὀρχομενίων Πολιτείᾳ, Στησίχορον τὸν μελοποιὸν εἶναί φησι υἱὸν Ἡσιόδου (φασιν Ἡσιόδου in marg.) ἐκ τῆς κτημένης (κεκτημένης in m.) αὐτὸν (αὐτῷ in m.) γεννηθέντα τοῦ Ἀμφιφάνους καὶ Γανύκτορος ἀδελφῆς (ἀδελφοῦ in m.), θυγατρὸς δὲ Φήσεως (Φύσεως in m.). Tzetzæ Schol. in Hesiod. pag. 3. b. ed. Heinsii. Quod ad Stesichorum attinet, consentit cum Aristotele Philochorus. Procli Schol. in Ἔργα α. p. 66. b. Fabricii Bibl. gr. t. I. pag. 596. Ἐπέγραψε δὲ καὶ Πίνδαρος atque iisdem sequitur verbis epigramma, quod supra descripsimus; in margine versus secundus sic est scriptus: Ἡσιόδου ἀνθρώποις μέτρα χέων σοφίης. Θεσπιέων ἀνελόντων τοὺς οἰκοῦντας τὴν Ἄσκρην, Ὀρχομενίων δὲ τοὺς σωθέντας δεξαμένων, ὅθεν καὶ τὸν θεὸν Ὀρχομενίοις προστάξαι τὰ Ἡσιόδου λείψανα λαβεῖν, καὶ

θάψαι παρ' αὐτοῖς, ὡς καὶ Ἀριστοτέλης φησὶ γράφων τὴν Ὀρχομενίων Πολιτείαν. Procli Schol. in ἔργα p. 142. a. De Hesiodi vero laude adde Menandrum de encomio p. 49. ed. Heeren., cujus locum Bastius emendavit ad Greg. Corinth. p. 201.

II. Ἀχάνη.

—Ἐν Ἀχαρνεῦσιν εἶπεν Ἀριστοφάνης (v. 193), ἀχάνας χρυσίου, τὸ ἀγγεῖον ἴσως Περσικόν· ἔνιοι δὲ τὴν θεωρικὴν κίστην οὕτω κεκλῆσθαι νομίζουσιν, ἐν δὲ Ἀριστοτέλους Ὀρχομενίων Πολιτείᾳ μέτρον ἐστὶ τετταράκοντα πέντε μεδίμνους χωροῦν Ἀττικούς. Poll. X. 165. Salmasii et Jungermanni adnot. ad h. l. De Ponderum etc. rationibus auct. Wurm. p. 133. Apud Homerum Od. XI. 284. occurrit jam Ὀρχομενὸς Μινυήϊος, atque peculiare hac de civitate opus doctissimi Mülleri omnibus antiquitatis studiosis notum est.

ΠΕΛΛΗΝΙΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ.

Μάστροι.

Μαστῆρες Ὑπερίδης ἐν τῷ πρὸς Πάγκαλον· ἔοικεν ἀρχή τις εἶναι ἀποδεδειγμένη ἐπὶ τὸ ζητεῖν τὰ κοινὰ τοῦ δήμου, ὡς οἱ Ζητηταὶ καὶ οἱ ἐν Πελλήνῃ Μάστροι, ὡς Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Πελληνίων Πολιτείᾳ. Harp. s. v. Μάστηρες, οἱ τὰ φυγαδευτικὰ χρήματα εἰσπράττοντες, οἱονεὶ ζητηταὶ τῶν φυγαδευτικῶν χρημάτων τῶν ἀειφυγίᾳ φυγαδευθέντων· ἐκλήθησαν δὲ μάστηρες ἀπὸ τῶν κυνηγῶν τῶν ἐν τοῖς μαστοῖς τῶν ὀρῶν ζητούντων τὰ θηρία. Phot. Lex. s. v. Μαστροὺς Rhodicorum esse Magistratus Hesychius s. v. affirmat; Doricum vero esse vocabulum hac præsertim de causa existimant, quod Sophron in Mimis Dorica dialecto scriptis, verbo ejusdem radicis Μαστροπὸς usus est. Conf. Larcheri adnot. ad Orion. Theb. p. 101. 30. ed Sturz. De Atheniensium vero Ζητηταῖς Sigonius R. Athen. IV. 3. Boeckh. de Œconom. civit. Athen. I. p. 170. Schoemann de Comit. Athen. p. 171. 221. 316.

ΡΩΜΑΙΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ.

I. Τῆς Ῥώμης ἅλωσις.

Τοῦ μέντοι πάθους αὐτοῦ (Ῥώμης) καὶ τῆς ἁλώσεως (ὑπὸ τῶν Γαλατῶν) ἔοικεν ἀμυδρά τις εὐθὺς εἰς τὴν Ἑλλάδα φήμη διελθεῖν. —Ἀριστοτέλης δ' ὁ φιλόσοφος τὸ μὲν ἁλῶναι τὴν πόλιν ὑπὸ Κελ-

τῶν ἀκριβῶς δῆλός ἐστιν ἀκηκοώς· τὸν δὲ σώσαντα Λεύκιον εἶναι φησίν· ἦν δὲ Μάρκος, οὐ Λεύκιος ὁ Κάμιλλος· ἀλλὰ ταῦτα μὲν (Romæ nempe occupationem calamitatemque usque ad Græcos permanasse) εἰκασμῷ λέλεκται. Plut. Camill. c. 22. t. I. p. 309. Equidem cum doctissimo Niebuhr in Romana historia (I. p. 20.) credo, Aristotelem non fusius de Romanorum rebus scripsisse, sed quasdam solum eorum leges moresque in magna illa Rerumpublicarum collectione tradidisse, quod duobus his fragmentis et Ῥωμαίων Νομίμοις a Menagii Anonymo laudatis, quibus neutiquam lectori illudere videtur, ut Fabricio Bibl. gr. III. 7. p. 194. placuit, satis est apertum et perspicuum. Buhle de deperditis Arist. script. Comment. XV. p. 120. Eum vero in antiquissimarum Italiæ civitatum moribus, legibus rationibusque maxime versatum esse Pol. III. 5. 11. et VII. 9. 3. nobis sunt argumento.

II. Τὸ καταφιλεῖν.

Διὰ τί τοὺς συγγενεῖς τῷ στόματι φιλοῦσιν αἱ γυναῖκες (τῶν Ῥωμαίων);———Ἀριστοτέλης ὁ φιλόσοφος αἰτίαν ἱστόρηκε· τὸ γὰρ πολυθρύλλητον ἐκεῖνο, καὶ πολλοῦ γενέσθαι λεγόμενον, ὡς ἔοικεν, ἐτολμήθη ταῖς Τρωάσι καὶ περὶ τὴν Ἰταλίαν. Τῶν γὰρ ἀνδρῶν ὡς προσέπλευσαν ἀποβάντων, ἐνέπρησαν τὰ πλοῖα, πάντως ἀπαλλαγῆναι τῆς πλάνης δεόμεναι καὶ τῆς θαλάττης· φοβηθεῖσαι δὲ τοὺς ἄνδρας, ἠσπάζοντο τῶν συγγενῶν καὶ οἰκείων, μετὰ τοῦ καταφιλεῖν καὶ περιπλέκεσθαι, τοὺς προστυγχάνοντας· παυσαμένων δὲ τῆς ὀργῆς καὶ διαλλαγέντων, ἐχρῶντο καὶ τολοιπὸν ταύτῃ τῇ φιλοφροσύνῃ πρὸς αὐτούς. Plutarch. Quæst. Roman. pag. 265. b.

ΣΑΜΙΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ.

I. Τὸ περὶ Δρῦν σκότος.

Ἀριστοτέλης φησὶν ἐν τῇ Σαμίων Πολιτείᾳ· Περιηνέας (scr. Πριηνέας) πολλοὺς ὑπὸ Μιλησίων ἀναιρεθῆναι περὶ τὴν καλουμένην Δρῦν. Ὅθεν καὶ τὰς Περιηνέας (scr. Πριηνέας) γυναῖκας ὀμνύναι, τὸ περὶ Δρῦν σκότος. Zenob. V. 11. Mich. Apostol. 17. 25. Vitium in hoc loco inesse atque Πριηνέας scribi oportere luce est clarius. Τίς ὁ λεγόμενος ἐν Πριήνῃ παρὰ δρυὶ σκότος; Σάμιοι καὶ Πριηνεῖς πολεμοῦντες ἀλλήλοις τὰ μὲν ἄλλα μετρίως ἐβλάπτοντο καὶ ἔβλαπτον· μαχῆς δὲ μεγάλης γενομένης, χιλίους Σαμίων οἱ Πριηνεῖς ἀπέκτειναν· ἑβδόμῳ τὸ ὕστερον ἔτει

Μιλησίοις συμβαλόντες παρὰ τὴν καλουμένην δρῦν, τοὺς ἀρίστους ὁμοῦ τι καὶ πρώτους ἀπέβαλον τῶν πολιτῶν· ὅτε καὶ Βίας ὁ σοφὸς εἰς Σάμον ἐκ Πριήνης πρεσβεύσας εὐδοκίμησε· ταῖς δὲ Πριηνέων γυναιξὶν ὁμοῦ τοῦ πάθους τούτου καὶ τῆς συμφορᾶς ἐλεεινῆς γενομένης, ἀρὰ κατέστη καὶ ὅρκος ὁ περὶ τῶν μεγίστων, Ὃ παρὰ δρυὶ σκότος, διὰ τὸ παῖδας αὐτῶν καὶ πατέρας καὶ ἄνδρας ἐκεῖ φονευθῆναι. Plut. Quæst. Gr. p. 295. 296. A. Des. Erasmi Adagia p. 965. Prienes vero originem, ubi Bias septem sapientum unus ortus est, legas apud Pausan. Achaic. 12. et apud Herodot. I. 142. Non multum distat a Mileto.

II. Σαμίων ὁ δῆμος πολυγράμματος.

Οἱ Σάμιοι καταπονηθέντες ὑπὸ τῶν Τυράννων σπάνει τῶν πολιτευομένων ἐπέγραψαν τοῖς δούλοις ἐκ πεντεστατήρων τὴν ἰσοπολιτείαν, ὡς Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Σαμίων Πολιτείᾳ. Mich. Apost. XVII. 25. Hinc Adagium Σαμίων ὁ δῆμος ὡς πολυγράμματος, quod quidem variis modis explicatum est. Phot. Lex. s. v. 498. 20. ad exempl. Porson. Suid. s. v. Quare Σαμιακὸς τρόπος apud antiquos proverbii loco habitus sit, non potest accurate explicari. Des. Erasmi Adagia p. 290. ed. Wechel. Servi vero a Græcis Romanisque sæpius civium penuria in civitatem recepti sunt, cujus rei multa solos apud Lacedæmonios exstant exempla. De Samiorum quidem Politia omnia jam occupaverunt vv. dd. Kortüm ad histor. rerumpubl. græc. p. 100. Tittmann exposit. rerumpubl. Græc. p. 434. Atque peculiare de Samiorum rebus gestis nunc exstat Panofkæ opus, quod conf. pag. 46.

III. Αἴσοπος.

Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Σαμίων Πολιτείᾳ εἰπόντα φησὶν Αἴσοπον μῦθον εὐδοκιμηκέναι. Schol. ad Aristoph. Ὄρν. v. 471. Panofka de Samiorum rebus p. 89.

ΣΑΜΟΘΡΑΚΙΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ.

Σαμοθράκη.

Ἡ δὲ Σαμοθράκη Λευκωσία πρότερον ἐκαλεῖτο, ὡς ἱστορεῖ Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Σαμοθράκης Πολιτείᾳ· ὕστερον δὲ ὑπὸ Σάου υἱοῦ Ἑρμοῦ καὶ Ῥήνης κληθῆναι, ἐπεντεθέντος τοῦ μ· τῶν δὲ Θρᾳκῶν οἰκησάντων αὐτὴν Σαμοθράκην κληθῆναι. Schol. ad Apollon. Argon. I. 917. Σαμοθράκη διὰ τί καλεῖται; Κεῖται ἡ νῆσος αὕτη

καταντικρὺ τῆς Θρᾴκης, φασὶ δὲ Σαμίους οἰκίσαντας, αὐτὴν τὸ ὄνομα θέσθαι. Bekkeri anecd. gr. I. 305. Eadem apud Eustathium leguntur ad Iliad. 12. De sacris Samothracum perobscura a variis scriptoribus tradita sunt. Conf. Lipsius ad Tacit. Ann. II. 54. Nota est ingeniosa magis quam vera Schellingii his de religionibus inquisitio. Fuit quoque dicta Δαρδανία. Steph. Byz. ubi v. Holsten. Heyne ad Iliad. XIII. 12. Observ. t. VI. p. 371. Panofka de Samiorum rebus pag. 20. seq.

ΣΙΚΥΩΝΙΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ.

Τὰ νομίσματα.

Τὸ μέντοι τῶν ὀβολῶν ὄνομα οἱ μὲν ὅτι πάλαι βουπόροις ὀβελοῖς ἐχρῶντο πρὸς τὰς ἀμοίβας, ὧν τὸ ὑπὸ τῇ δρακὶ πλῆθος ἐδόκει καλεῖσθαι δραχμὴ, τὰ δὲ ὀνόματα τοῦ νομίσματος μεταπεσόντος ἐς τὴν νῦν χρείαν ἐνέμεινεν ἐκ τῆς μνήμης τῆς παλαιᾶς. Ἀριστοτέλης δὲ αὐτὰ ταῦτα λέγων σμικρόν τι ἐν Σικυωνίων Πολιτείᾳ καινοτομεῖ· ὀφέλλους αὐτοὺς τέως ὠνομάσθαι λέγων, τοῦ μὲν ὀφέλλειν δηλοῦντος τὸ αὔξειν, αὐτῶν δὲ διὰ τὸ εἰς μῆκος ηὐξῆσθαι ᾧδε κληθέντων. Ὅθεν καὶ τὸ ὀφείλειν ὠνομάσθαι φησὶν οὐκ οἶδ' ὅπως· ἐπὶ μέντοι τῶν ὀβολῶν ὑπηλλάχθαι τὸ φ εἰς τὸ β κατὰ συγγένειαν. Poll. IX. 77. ib. Interpp. De Ponderum etc. rationibus auct. Wurm. passim.

ΣΥΡΑΚΟΥΣΙΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ.

I. Καλλικύριοι.

Καλλικύριοι, οἱ ἀντὶ τῶν γεωμόρων ἐν Συρακούσαις γενόμενοι πολλοί τινες τὸ πλῆθος·—ὠνομάσθησαν δὲ ἀπὸ τοῦ εἰς ταὐτὸ συνελθεῖν παντοδαποὶ ὄντες, ὡς Ἀριστοτέλης ἐν Συρακουσίων Πολιτείᾳ, ὅμοιοι τοῖς παρὰ Λακεδαιμονίοις Εἵλωσι, καὶ παρὰ Θεσσαλοῖς Πενέσταις, καὶ παρὰ Κρησὶ Κλαρώταις. Photii Lex. s. v. 127. 11. ad exempl. Porsoni. Aborigines vel antiquissimi terræ incolæ plerumque ab advenis in servitudinem redacti diversis nominibus diversis terrarum regionibus occurrunt. De Καλλικυρίοις conf. Goeller. de situ et origine Syracus. p. 215. Plura invenias in Creticis meis c. XI. de servis p. 125. seqq. et in Welckeri Theogn. Reliq. 19. Syracusarum laudes ex Timæo haustas in Ciceronis de Republ. III. 31. p. 261. ed. Princ. invenias, quod præstantissimum fragmentum Goelleri collectioni nunc addi potest. De scripturis Συρακόσσαι, Συρα-

κοῦσσαι, Συρακοῦσαι et Συῤῥακοῦσαι conferri potest Goettling. ad Theod. p. 246. ad Arist. Pol. p. 293. [Hess. ad Plutarch. Timol. cap. I. p. 1. sqq.]

II. Διονύσιος ὁ νεώτερος.

Ἀριστοτέλης δ' ἐν τῇ Συρακουσίων Πολιτείᾳ, καὶ συνεχῶς φησὶν Διονύσιον τὸν νεώτερον ἔσθ' ὅτε ἐπὶ ἡμέρας ἐνενήκοντα μεθύειν· διὸ καὶ ἀμβλυόπτερον γενέσθαι τὰς ὄψεις. Athen. X. p. 439. e. Arist. Pol. V. 8. §. 14. Eadem apud Plutarchum in Dione, nomine Aristotelis omisso, legimus. Ἡμέρας, ὥς φασιν, ἐνενήκοντα συνεχῶς ἔπινεν ἀρξάμενος, καὶ τὴν αὐλὴν ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ σπουδαίοις ἀνδράσι καὶ λόγοις ἄβατον καὶ ἀνείσοδον οὖσαν, μέθαι καὶ σκώμματα καὶ ψαλμοὶ καὶ ὀρχήσεις καὶ βωμολοχίαι κατεῖχον. cap. 7. t. V. p. 165. ed. Bryant. Ælian. V. H. VI. 12. Justin. XXI. 2.

III. Οἶνος πόλιος.

Καί που καὶ γλυκὺς οἶνος πόλιος. Ἔστι μὲν ἐκ Συρακουσῶν· Πόλις δ' αὐτὸν ὁ Ἀργεῖος πρῶτον ἐπεσκεύασεν, ἀφ' οὗ καὶ τοὔνομα· ἢ ἀπὸ τοῦ Συρακουσίων βασιλέως Πόλλιδος, ὡς Ἀριστοτέλης λέγει. Poll. VI. 16. Ex Syracusana fortasse Republica hæc sunt hausta. Non memini me usquam de Polide Argivo vel de Pollide Syracusanorum rege quædam legisse; vicus Πόλις apud Thucyd. occurrit III. 101.

ΤΑΡΑΝΤΙΝΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ.

Νόμισμα.

Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Ταραντίνων Πολιτείᾳ φησὶ, καλεῖσθαι νόμισμα παρ' αὐτοῖς νοῦμμον, ἐφ' οὗ ἐντετυπῶσθαι Τάραντα τὸν Ποσειδῶνος, δελφῖνι ἐποχούμενον. Poll. IX. 80. Διὰ τοῦτο τοὔνομα ἔχει νόμισμα, ὅτι οὐ φύσει ἀλλὰ νόμῳ ἐστί. Arist. Ethic. Nic. V. 5. Pol. I. 3. 20. ibique Goettling. p. 296.

ΤΕΓΕΑΤΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ.

Ἄρκαδες, Προσέληνοι.

Ἀριστοτέλης δ' ἐν τῇ Τεγεατῶν Πολιτείᾳ φησὶν, ὅτι βάρβαροι τὴν Ἀρκαδίαν ᾤκησαν· οἵ τινες ἐξεβλήθησαν ὑπὸ τῶν νῦν Ἀρκάδων ἐπιθεμένων αὐτοῖς (Schol. ad Apollon. Argon. IV. 263.) πρὸ τοῦ ἐπιτεῖλαι τὴν Σελήνην· διὸ καὶ προσωνομάσθησαν Προσέ-

ληνοι. Schol. ad Aristoph. Νεφ. v. 397. Schol. ad Apoll. Argon. l. c. κατωνομάσθησαν legit. Kortüm. ad hist. rerumpubl. græc. p. 163.

ΤΕΝΕΔΙΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ.

I.

Δοκεῖ δὲ συγγένειά τις εἶναι Τενεδίοις πρὸς τούτους (Τεγεάτας) ἀπὸ Τέννου τοῦ Κύκνου, καθάπερ εἴρηκεν Ἀριστοτέλης· καὶ ἡ τοῦ Ἀπόλλωνος δὲ τιμὴ παρ' ἀμφοτέροις ὁμοία οὖσα, δίδωσιν οὐ μικρὰ σημεῖα. Strab. Geogr. VIII. 380. Paus. II. 5. diversam affinitatis causam in medium attulit. conf. quæ Siebelis ad Pausan. l. l. monuit.

II. Τενέδιος πέλεκυς.

Ἔστι καὶ ἑτέρα παροιμία, Τενέδιος πέλεκυς, ἐπὶ τῶν ἤτοι πικρῶς, ἢ καὶ μᾶλλον συντόμως ἀποκοπτόντων τὰ ζητήματα, καὶ τὰ ἄλλα πράγματα, καὶ φησὶν Ἀριστείδης καὶ ἄλλοι τῶν ἐν Τενέδῳ, Ἀπόλλωνα πέλεκυν κρατεῖν διὰ τὰ συμβάντα τοῖς περὶ Τέννην· ἢ μᾶλλον, ὥς φησιν Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Τενεδίων Πολιτείᾳ, ὅτι βασιλεύς τις ἐν Τενέδῳ νόμον ἔθηκε τὸν καταλαμβάνοντα μοιχοὺς ἀναιρεῖν πελέκει ἀμφοτέρους. Ἐπειδὴ δὲ συνέβη τὸν υἱὸν αὐτοῦ καταληφθῆναι μοιχὸν, ἐκύρωσε καὶ περὶ τοῦ ἰδίου παιδὸς τηρηθῆναι τὸν νόμον· καὶ ἀναιρεθέντος, εἰς παροιμίαν ἐλθεῖν τὸ πρᾶγμα ἐπὶ τῶν ὠμῶς πραττομένων· διὰ τοῦτο φησὶ, καὶ ἐπὶ τοῦ νομίσματος τῶν Τενεδίων κεχαράχθαι ἐν μὲν τῷ ἑτέρῳ μέρει πέλεκυν· ἐπὶ δὲ τοῦ ἑτέρου δύο κεφαλὰς εἰς ὑπόμνησιν τοῦ περὶ τὸν παῖδα παθήματος. Steph. s. v. Photii Lex. s. v. Τεναίδιος Πέλεκυς 576. 15. ad exemplar Porson. Diogen. Cent. VIII. 58. Apostol. XVIII. 28. Conf. cum hoc proverbio adagia Τενέδιος ἄνθρωπος et Τενέδιος συνήγορος in Erasmi collectione p. 1098. 1099. atque 1451. Plura hac de re attulit Mascovius in Jurisprud. philolog. p. 460.

ΤΡΟΙΖΗΝΙΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ.

Τροιζηνίων διάλεκτος.

Ὠνομάζετο δὲ παρὰ Τροιζηνίοις, ὥς φησιν Ἀριστοτέλης ἐν τῇ αὐτῶν Πολιτείᾳ, Ἄμπελος Ἀνθηδονιὰς καὶ Ὑπεριὰς ἀπὸ Ἄνθου τινὸς καὶ Ὑπέρου, ὡς καὶ Ἀλθηφιὰς ἀπὸ Ἀλθηφίου τινὸς, ἑνὸς τῶν Ἀλφείου ἀπογόνων. Athen. I. 31. c. Πιτθεὺς ὁ Θησέως

πάππος, πόλιν μὲν οὐ μεγάλην τὴν Τροιζηνίων ᾤκησε, δόξαν δὲ μάλιστα πάντων, ὡς ἀνὴρ λόγιος ἐν τοῖς τότε καὶ σοφώτατος, ἔσχεν. Ἦν δὲ τῆς σοφίας ἐκείνης τοιαύτη τις, ὡς ἔοικεν, ἰδέα καὶ δύναμις,—τοῦτο μὲν οὖν καὶ Ἀριστοτέλης ὁ φιλόσοφος εἴρηκεν. Plut. Thes. c. 3. p. 3. ed. Bryant. De λόγοις Τροιζηνίοις conf. Ælian. V. H. XI. 2.

ΦΩΚΕΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ.

Τύραννος τῶν Φωκέων.

Ἐξήκεστός τε ὁ Φωκέων τύραννος δύο δακτυλίους φορῶν γεγοητευμένους, τῷ ψόφῳ τῷ πρὸς ἀλλήλους διῃσθάνετο τοὺς καιροὺς τῶν πράξεων. Ἀπέθανεν δὲ ὅμως δολοφονηθεὶς καίτοι προσημήναντος τοῦ ψόφου, ὥς φησιν Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Φωκέων Πολιτείᾳ. Clem. Alexandr. Stromat. p. 334. B. ed. Sylburg.

ΤΥΡΡΗΝΩΝ ΝΟΜΙΜΟΙ.

I. Δεῖπνον μετὰ τῶν γυναικῶν.

Ἀριστοτέλης ἐν Τυῤῥηνῶν Νομίμοις· οἱ δὲ Τυῤῥηνοὶ δειπνοῦσι μετὰ τῶν γυναικῶν ἀνακείμενοι ὑπὸ τῷ αὐτῷ ἱματίῳ. Athen. I. 23. d. Etiam Theophrastus tyrrhenicas scripsit historias, quæ laudatæ sunt in Schol. ad Pind. Pyth. II. 3. Fœderis cujusdam inter Tyrrhenos et Carthaginienses mentio facta est ab Aristotele in Polit. III. 5. §. 10. ed. Schneid. Niebuhr Hist. Rom. I. pag. 64. seq. De Tyrrhenis multa disputavit Ebert in Dissertationibus Siculis pag. 32.

II. Τυῤῥηνοὶ μουσικώτατοι.

Τυῤῥηνοὶ δὲ τῷ Ἀριστοτέλους λόγῳ οὐ πυκτεύουσιν ὑπ' αὐλῷ μόνον, ἀλλὰ καὶ μαστιγοῦσι καὶ ὀψοποιοῦσι. Poll. IV. 56. Ἀριστοτέλης ἱστορεῖ κατ' αὐτὸν ἐν Τυῤῥηνίᾳ μαστιγοῦσθαι τοὺς οἰκέτας πρὸς αὐλόν. Plutarch. de cohib. ira pag. 460. C.

ΒΑΡΒΑΡΩΝ ΝΟΜΙΜΟΙ.

I. Ἀχάνη.

Ἀχάνη μέτρον ἐστὶ Περσικὸν, ὥσπερ ἡ Ἀρτάβη παρ' Αἰγυπτίοις· ἐχώρει δὲ μεδίμνους Ἀττικοὺς μέ, ὡς μαρτυρεῖ Ἀριστοτέλης. Schol. ad Aristoph. Acharn. v. 108. De Achane plura sunt congesta in Stephani novæ edit. Thesauro pag. CCCLXXXIX. Conf. supra p. 330. seq.

II. Σκόρπιοι.

Ἀριστοτέλης δ' ἐν Νομίμοις Βαρβαρικοῖς τῆς Καρίας σκόρπιοι γίνονται, οἱ μὲν ξένους πατάξαντες, οὐ λίαν ἀδικοῦσι· τοὺς δὲ ἐπιχωρίους παρ' αὐτὰ ἀποκτείνουσιν. Apollonii histor. Comment. cap. 11. Aristot. H. A. VIII. 39. Æliani H. A. V. 14. Antig. Caryst. hist. mirab. cap. 18. ibid. Meursius et Beckmann. Νομίμων Βαρβαρικῶν multi exstiterunt auctores, quorum nomina invenies apud Toupium in Emend. in Suid. P. II. p. 153. et apud Marxium in Ephori fragm. p. 93.

III. Ἄμμούς.

Ἄμμοὺς, ὁ Ζεὺς, Ἀριστοτέλης. Hesych. s. v. Vox hodie non exstat in Aristotelis operibus, nec tamen puto cum edd. nov. Thes. Stephani p. CCCCXCV. Aristophanem legendum esse; ex barbaricis enim legibus glossa hausta esse videtur. Ἄμμοῦν Αἰγύπτιοι καλέουσι τὸν Δία. Herod. II. 42. ibique Interpp. Jablonski vv. Aeg. s. v. et quæ ad eum laudaverunt vv. dd. in nov. ed. Steph. Thes. p. CCVIII. Nunc vero Champollion in Hieroglyphis Dei nomen "*Amn*" scriptum invenit. conf. Précis du Systême hiéroglyphique. Paris. 1824. 8. et Kosegarten in Ephem. Hermes inscriptis 1824. P. III. p. 303.

IV. Ἄνταν δρος.

Ἄνταν δρος πόλις ὑπὸ τὴν Ἴδην πρὸς τῇ Μυσίᾳ τῆς Αἰολίδος. —Ἀριστοτέλης φησὶ ταύτην ὠνομάσθαι Ἠδωνίδα, Κιμμερίων ἐνοικούντων ἑκατὸν ἔτη. Steph. Byz. s. v.

V. Ἀδραμύττειον.

Ἀδραμύττειον,—κέκληται ἀπὸ Ἀδραμύτου κτίστου, παιδὸς μὲν Ἀλυάττου, Κροίσου δὲ ἀδελφοῦ, ὡς Ἀριστοτέλης ἐν Πολιτείαις. Steph. Byz. s. v.

EX INCERTIS REBUSPUBLICIS.

I. Ες κόρακας.

Ἀριστοτέλης δὲ φησὶ, λοιμοῦ κατασχόντος καὶ κοράκων πολλῶν γενομένων, τοὺς ἀνθρώπους θηρεύοντας αὐτοὺς καὶ περικαθαίροντας ἐᾷν ζῶντας καὶ ἐπιλέγειν τῷ λοιμῷ, φεῦγ' ἐς κόρακας. Phot. Lex. s. v. (20. 6. ad exempl. Porson.) Suid. s. v.

Mich. Apost. IX. 16. Alii autem adagii originem ad aliam historiam referunt; vid. quæ collegit Des. Erasm. in Adag. collectione p. 955.

II. Ἀπόλλων.

Ναὶ μὴν Ἀπόλλωνα, ὁ μὲν Ἀριστοτέλης πρῶτον Ἡφαίστου καὶ Ἀθηνᾶς, δεύτερον ἐν Κρήτῃ τὸν Κορύβαντος, τρίτον τὸν Διὸς, καὶ τέταρτον τὸν Ἀρκάδα τοῦ Σιληνοῦ. Νόμιος οὗτος κέκληται παρ' Ἀρκάσιν, ἐπὶ τούτοις τὸν Λίβυν καταλέγει τὸν Ἄμμωνος. Clement. Protrept. pag. 17. D. Ἀπόλλων φασὶ μετὰ λύρας κατέδειξε τοῖς ἀνθρώποις νόμους, καθ' οὓς ζήσονται, πραΰνων τε ἅμα τῷ μέλει τὸ κατ' ἀρχὰς ἐν αὐτοῖς θηριῶδες, καὶ εὐπρόσιτον τῇ τοῦ ῥύθμου ἡδύτητι ποιῶν τό παραγγελλόμενον, καὶ ἐκλήθησαν νόμοι κιθαρωδικοὶ, ἐκεῖθεν δὲ σεμνολογικῶς, ὡς καὶ Ἀριστοτέλει δοκεῖ, νόμοι καλοῦνται οἱ μουσικοὶ τρόποι, καθ' οὕστινας ᾄδομεν. Suidas. s. v. νόμοι κιθ. Non meam esse provinciam Mythologiam ingenue confiteor. Virorum doctorum contortæ præsertim de Apolline disquisitiones omnibus antiquitatis studiosis notissimæ sunt. Novam plane viam iniit Müllerus in opere "Dorienses" inscripto, in quem vero acriter impugnavit Censor in Ephem. Jenens.

ἄμ' πέλαγος ἄνεμοι φέρον ἔνθα καὶ ἔνθα·
ἄλλοτε μέν τε Νότος Βορέῃ προβάλεσκε φέρεσθαι,
ἄλλοτε δ' αὖτ' Εὖρος Ζεφύρῳ εἴξασκε διώκειν,
O qui πολύτροπος esset Ὀδυσσεύς!

III. Παίδων ὀνόματα.

Ὁ δὲ Ἀριστοτέλης ἐν ταῖς ἑβδομάσι φησὶν ἐπιτίθεσθαι τὰ ὀνόματα, γράφων οὕτω· "τὰ πλεῖστα δὲ ἀναιρεῖται πρὸς τὴν ἑβδόμην, διὸ καὶ ὀνόματα τότε τίθενται, ὡς πιστεύοντες μᾶλλον τότε τῇ σωτηρίᾳ. Schol. ad. Aristoph. Ὄρν. 494. Ætates hominum per septenarium numerum jam a Solone descriptæ sunt. Analecta vet. poet. I. pag. 64. ed. Brunck. Apud Aristotelem ipsum τῶν ποιητῶν τινες μετροῦντες ταῖς ἑβδομάσι τὴν ἡλικίαν (Pol. VII. 15. 11.) legitur. Plura de septenario numero hominum vitæ fatali disputavit in Hist. Nat. VII. 1. t. I. p. 119. t. IV. p. 449. ed. Schneider. Apud Homerum numerus novenarius præcipue in mythis solennis est. Matthiæ animadv. in Hymn. Homer. p. 126. et Cretica mea p. 56.—Ceterum Buffon, supplément à l'histoire naturelle t. VII. p. 158, infantium dimidias

naturæ sine parentum incuria ante adolescentiam mori demonstravit.

IV. Ἀμοριὰς καὶ Πάραλος.

Ἡ δὲ Πάραλος καὶ ἀπό τινος ἥρωος ἐπιχωρίου ἐκλήθη· Ἀριστοτέλης δὲ Ἀμοριάδα καὶ Πάραλον οἶδε. Photii Lex. ad exemplar Porson. 670. 6. Appendix. Thucyd. II. 55. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι παρῆλθον ἐς τὴν Πάραλον γῆν καλουμένην μέχρι Λαυρίου, οὗ τὰ ἀργύρεια μέταλλα ἐστὶν Ἀθηναίοις. Mannert. Geograph. VIII. 304.

V. Πελάται.

Πελάται· οἱ μισθῷ δουλεύοντες, ἐπεὶ τὸ πέλας ἐγγύς· οἷον ἔγγιστα διὰ πενίαν προσιόντες· Ἀριστοτέλης. Phot. Lex. s. v. 407. 20. ad exempl. Porson. conf. Schneid. Lex. s. v. [et Wachsmuth. Hellen. Alterthumskunde I. p. 322.]

VI. Ἑσπερίδες λιγύφωνοι.

Διὰ τοῦτο Ἡσίοδος Ἑσπερίδας λιγυφώνους ἐν Θεογονίᾳ καλεῖ, διότι κατὰ μουσικὴν ἁρμονίαν οἱ ἀστέρες κινοῦνται περὶ τὰ Γαδεῖρα, ὡς Ἀριστοτέλης φησί. Schol. in Hesiodi Theog. p. 256. a. Hanc ad fabulam, ni fallor, Hesperides λυριόεσσαι apud Quintum II. 417. pertinent. cf. Heyne ad Iliad. III. 162. IV. 479. Pythagoram res omnes ad numeros et musicam retulisse, atque orbem harmonia quadam compositum dixisse, omnibus notum est. Eam opinionem Pythagora antiquiorem atque ab illo tantum vulgatam esse Quintilianus aliique prodiderunt. Quintil. Inst. Orat. I. 10. ibique Spalding.

VII. Ἀρχὴ ἄνδρα δείκνυσι.

Ἀρχὴ ἄνδρα δείκνυσι, Θεόφραστος ἐν τῷ παροιμιῶν καὶ Ἀριστοτέλης Βίαντός φησιν αὐτὸ εἶναι ἀπόφθεγμα. Harp. s. v. Diversis a diversis scriptoribus hoc adagium adscriptum est. Orelli sent. moral. I. 553. ibique adnot.

VIII. Ἡ Σινώπη.

Ἐν δὲ τοῖς Ὀρφικοῖς Ἄρεος καὶ Αἰγίνης γενεαλογεῖται ἡ Σινώπη, κατὰ δέ τινας Ἄρεος καὶ Παρνάσσης, κατ' Εὔμηλον καὶ Ἀριστοτέλην, Ἀσωποῦ· καὶ οὗτος μέν φησιν ὅτι Ἄλυν τε τὸν ποταμὸν ἐπλάνησε καὶ Ἀπόλλωνα καὶ Δία, αἰτησαμένη παρ' αὐτῶν πρότερον, ἵν' ἐπιτύχῃ οὗ ἄν ἐθέλοι· ἔπειτα εἰποῦσα παρθενίας ὀρέ-

γεσθαι, ταύτης ἐπέτυχεν ὡς ἂν ὅρκῳ δεδεμένων αὐτῶν. Schol. Apollon. Argon. II. 948. Hæc fortasse ex Σινώπης Πολιτείας hausta sunt, qua de civitate Rambachii libellus de Mileto ejusque coloniis et Heeren Ideen I. pag. 175. conferri possunt. De alia Sinope et diversa plane, scorto famosissimo multa invenies in nov. Thesaur. Steph. ed. pag. CCCXLVI.

IX. Ἀχαιοὶ ἐν Λατίῳ.

Ἀριστοτέλης ὁ φιλόσοφος Ἀχαιῶν τινας ἱστορεῖ τῶν ἀπὸ Τροίας ἀνακομισαμένων περιπλέοντας Μαλέαν, ἔπειτα χειμῶνι βιαίῳ καταληφθέντας, τέως μὲν ὑπὸ τῶν πνευμάτων φερομένους πολλαχῇ τοῦ πελάγους πλανᾶσθαι, τελευτῶντας δ' ἐλθεῖν εἰς τὸν τόπον τοῦτον τῆς Ὀπικῆς, ὃς καλεῖται Λάτιον, ἐπὶ τῷ Τυῤῥηνικῷ πελάγει κείμενος· ἀσμένους δὲ τὴν γῆν ἰδόντας, ἀνελκῦσαί τε τὰς ναῦς αὐτόθι καὶ διατρίψαι τὴν χειμερινὴν ὥραν, παρασκευαζομένους ἔαρος ἀρχομένου πλεῖν ἐμπρησθεισῶν δὲ αὐτοῖς ὑπὸ νύκτα τῶν νηῶν, οὐκ ἔχοντας ὅπως ποιήσονται τὴν ἄπαρσιν, ἀβουλήτῳ ἀνάγκῃ τοὺς βίους, ἐν ᾧ κατήχθησαν χωρίῳ ἱδρύσασθαι· συμβῆναι δὲ αὐτοῖς τοῦτο διὰ γυναῖκας αἰχμαλώτους, ἃς ἔτυχον ἔχοντες ἐξ Ἰλίου, ταύτας δὲ κατακαῦσαι τὰ πλοῖα φοβουμένας τὴν οἴκαδε Ἀχαιῶν ἄπαρσιν, ὡς εἰς δουλείαν ἀφιξομένας. Dionysii Hal. Antiq. Rom. I. 72. t. I. p. 181. seq. ed. Reiske. Dionysium de urbe Roma condita descripsit Eusebius in Chron. atque fere ad verbum Armenica versio cum Græco cohæret. Glareani autem ad Dionysium observatio, pro Λάτιον, Λατῖνος legendum esse, ab Eusebii Armenica versione confirmatur. Conf. Eusebii Pamphili Chronicon Bipartitum opera Aucher Ancyrani. Venetiis 1818. fol. p. 173.

X. Ὅμηρος.

Ἀναξιμένης καὶ Δαμάστης καὶ Πίνδαρος Χῖον τὸν Ὅμηρον ἀποφαίνονται· καὶ Θεόκριτος· ὁ δὲ Δαμάστης καὶ δέκατον αὐτὸν ἀπὸ Μουσαίου φησὶ γεγονέναι· Ἱππίας δ' αὖ καὶ Ἔφορος Κυμαῖον· ὁ δὲ Ἔφορος καὶ εἰς Χαρίφημον ἀνάγει τὸ γένος αὐτοῦ· ὁ δὲ Χαρίφημος οὗτος Κύμην ᾤκησε· Τιμόμαχος δὲ καὶ Ἀριστοτέλης ἐξ Ἴου τῆς νήσου· Ἀντίμαχος δὲ Κολοφώνιον· Στησίμβροτος δὲ Σμυρναῖον· Φιλόχορος δὲ Ἀργεῖον· Καλλικλῆς δὲ Σαλαμίνιον· Ἀριστόδημος δὲ ὁ Νυσσαεὺς Ῥωμαῖον αὐτὸν ἀποδείκνυσιν ἔκ τινων ἐθῶν ῥωμαϊκῶν· ἄλλοι δὲ Αἰγύπτιον, καὶ πατέρας πολλοὺς λέγουσι. Ἡρακλείδης μὲν πρεσβύτερον Ἡσιόδου λέγει· Ὕρανδρος δὲ καὶ Ὑψικράτης

ἡλικιώτην. Κράτης δὲ μετὰ ἑξήκοντα ἔτη τοῦ ἰλιακοῦ πολέμου γεγονέναι φησὶν αὐτόν. Ἐρατοσθένης δὲ μετὰ ρ τῆς τῶν Ἰώνων ἀποικίας· Ἀπολλόδωρος δὲ μετὰ π. Ἐκαλεῖτο δὲ Μελισσογενὴς ἢ Μελισαγόρας· ἔπειτα Ὅμηρος ἐξ ὅτου ἐτυφλώθη, ἢ ὅτι παῖς ὢν ὅμηρον ἐδόθη τῷ βασιλεῖ· τυφλωθῆναι δὲ αὐτὸν λέγουσιν ἢ διὰ μῆνιν τῆς Ἑλένης ὀργισθείσης αὐτῷ εἰπόντι αὐτὴν ἀπολιπεῖν Μενέλεων (sic) καὶ ἀκολουθῆσαι Ἀλεξάνδρῳ, ἢ ἐλθόντα εἰς τὸν τάφον τοῦ Ἀχιλλέως εὔξασθαι αὐτὸν ἰδεῖν ἔνοπλον, καὶ ὑπὸ τῆς αὐγῆς τῶν ὅπλων τυφλωθῆναι· ἐλεηθῆναι δὲ ὑπὸ Θέτιδος καὶ Μουσῶν· ἀποθανεῖν δὲ αὐτόν φασιν ἐν Ἰῳ τῇ νήσῳ ἢ νόσῳ ἢ τῷ τῶν ἁλιέων αἰνίγματι καὶ αὐτῷ ἐπιγραφῆναι τόδε·

Ἐνθάδε τὴν ἱερὰν κεφαλὴν κατὰ γαῖα καλύπτει
Ἀνδρῶν ἡρώων κοσμήτορα θεῖον Ὅμηρον.

Regiæ Bibliothecæ Matritensis cod. gr. manuscr. Vol. pr. ed. Joannes Iriarte. Matriti 1769. fol. p. 233.

SUMMARIUM.

	Page.
Ἀθηναίων ... Πολιτεία	268
Αἰγινητῶν	297
Ἀκαρνάνων	ibid.
Ἀκραγαντίνων	ibid.
Ἀμβρακιωτῶν	299
Ἀργείων	ibid.
Ἀρκάδων	300
Βοττιαίων	301
Γελώων	ibid.
Δηλίων	302
Δρυόπων	303
Δωδωναίων	ibid.
Ἐπιδαυρίων	ibid.
Εὐβοέων	ibid.
Ἠλείων	306
Ἠπειρωτῶν	307
Θετταλῶν	ibid.
Θηβαίων	308
Ἰθακησίων	ibid.
Ἰμεραίων	
Cf. Γελώων Πολιτ.	
Καλαυρίων	309
Κερκυραίων	310
Κιανῶν	311
Κολοφωνίων	ibid.
Κροτωνιατῶν	312
Κυδνίων	ibid.
Κυθηραίων ... Πολιτεία	312
Κυμαίων	313
Κυπρίων	315
Κυρηναίων	ibid.
Λακεδαιμονίων	317
Λοκρῶν	322
Μασσαλιωτῶν	324
Μεθωναίων	325
Μιλησίων	326
Μηλιέων	ibid.
Ναξίων	327
Ὀπουντίων	328
Ὀρχομενίων	329
Πελληνίων	330
Ῥωμαίων	ibid.
Σαμίων	331
Σαμοθρᾳκίων	332
Σικυωνίων	333
Συρακουσίων	ibid.
Ταραντίνων	334
Τεγεατῶν	ibid.
Τενεδίων	335
Τροιζηνίων	ibid.
Φωκέων	336
Τυῤῥηνῶν ... Νόμιμοι	ibid.
Βαρβάρων	ibid.
Ex incertis Rebuspubl.	337

[a]ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ Α.

[b]Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ καὶ πολιτικὴ διαφέρει οὐ μόνον τοσοῦτον ὅσον οἰκία καὶ πόλις (ταῦτα μὲν γὰρ αὐταῖς ἐστὶ τὰ ὑποκείμενα) ἀλλ' ὅτι καὶ ἡ μὲν πολιτικὴ ἐκ πολλῶν ἀρχόντων ἐστίν, ἡ [b]οἰκονομικὴ δὲ μοναρχία. [c]Ἐνιαι μὲν οὖν 2
τῶν τεχνῶν [d]διήρηνται, καὶ οὐ τῆς αὐτῆς ἐστὶ ποιῆσαι καὶ χρήσασθαι τῷ ποιηθέντι, ὥσπερ λύρᾳ καὶ [e]αὐλοῖς· τῆς δὲ πολιτικῆς ἐστὶ καὶ πόλιν ἐξ ἀρχῆς συστήσασθαι καὶ ὑπαρχούσῃ χρήσασθαι καλῶς, ὥστε δῆλον ὅτι καὶ τῆς οἰκονομικῆς ἂν εἴη καὶ κτήσασθαι οἶκον καὶ χρήσασθαι αὐτῷ. Πόλις 3
μὲν οὖν οἰκιῶν πλῆθός ἐστι καὶ χώρας καὶ [f]χρημάτων αὐτάρκες πρὸς τὸ εὖ ζῆν. Φανερὸν δέ· ὅταν γὰρ μὴ δυνατοὶ ὦσι τούτου τυγχάνειν, διαλύεται καὶ ἡ κοινωνία. [g]Ἔτι δ' ἕνεκα τούτου συνέρχονται· οὗ δὲ ἕνεκα ἕκαστον ἔστι καὶ γέγονε, καὶ ἡ οὐσία αὐτοῦ [g]τυγχάνει αὕτη οὖσα. [h]Ὥστε δῆλον ὅτι 4
πρότερον [h]γενέσει ἡ οἰκονομικὴ πολιτικῆς ἐστίν. Καὶ γὰρ τὸ ἔργον· μόριον γὰρ οἰκία πόλεώς ἐστιν. Σκεπτέον οὖν περὶ τῆς οἰκονομικῆς, καὶ τί τὸ ἔργον αὐτῆς.

Μέρη δὲ οἰκίας ἄνθρωπός τε καὶ [i]κτῆσίς ἐστιν. [j]Ἐπεὶ δὲ 2
πρῶτον ἐν τοῖς ἐλαχίστοις ἡ φύσις ἑκάστου θεωρεῖται, καὶ περὶ οἰκίας ἂν ὁμοίως [k]ἔχοι, ὥστε καθ' [j]Ησίοδον δέοι ἂν ὑπάρχειν

οἶκον μὲν πρώτιστα γυναῖκά τε βοῦν [l]τ' ἀροτῆρα·

τὸ μὲν γὰρ τῆς τροφῆς πρῶτον, τὸ δὲ τῶν ἐλευθέρων. [h]Ὥστε 2
δέοι ἂν τὰ περὶ τὴν τῆς γυναικὸς ὁμιλίαν οἰκονομήσασθαι

Codices Q.I[b].M[b].Q[b].S[b].T[b].U[b].W[b].X[b]. [a] Tit. *οἰκονομικὸς α* I[b].T[b]. [b] *οἰκονομία* Q[b].S[b].T[b]. [c] *ἔνια* Q[b].S[b].T[b].W[b]. [d] *διήρηται* Q[b].S[b]. [e] *αὐλοί* Q.Q[b].S[b].T[b].X[b]. [f] *κτημάτων* I[b].W[b]. [g] *αυτη τυγχάνει* W[b]. [h] *γενέσει* om. Q.M[b].Q[b].S[b].T[b].X[b]. [i] *κτίσις* Q.T[b].X[b]. [k] *ἔχει* Q.Q[b].S[b].T[b].X[b]. [l] *τ'* om. Q.Q[b].S[b].T[b].X[b].

καλῶς· τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ ποίαν τινὰ δεῖ [m]ταύτην εἶναι παρασκευάσαι. Κτήσεως δὲ πρώτη ἐπιμέλεια ἡ [n]κατὰ φύσιν· κατὰ φύσιν δὲ γεωργικὴ προτέρα, καὶ [o]δεύτεραι [p]ὅσαι ἀπὸ
3 τῆς γῆς, οἷον μεταλλευτικὴ καὶ [q]εἴ τις ἄλλη τοιαύτη. [r]Ἡ δὲ γεωργικὴ μάλιστα ὅτι δικαία· οὐ γὰρ [r]ἀπ' ἀνθρώπων, [s]οὔθ' ἑκόντων, ὥσπερ καπηλεία καὶ αἱ μισθαρνικαί, οὔτ' ἀκόντων, ὥσπερ αἱ πολεμικαί. [t]Ἔτι [t]δὲ καὶ τῶν κατὰ φύσιν· φύσει γὰρ ἀπὸ τῆς μητρὸς ἡ τροφὴ πᾶσίν ἐστιν, ὥστε καὶ
4 τοῖς ἀνθρώποις ἀπὸ τῆς γῆς. Πρὸς δὲ τούτοις καὶ πρὸς ἀνδρίαν συμβάλλεται μεγάλα· οὐ γὰρ ὥσπερ αἱ βάναυσοι τὰ σώματα ἀχρεῖα ποιοῦσιν, ἀλλὰ [v]δυνάμενα θυραυλεῖν καὶ πονεῖν, ἔτι δὲ δυνάμενα κινδυνεύειν πρὸς τοὺς πολεμίους· [w]μόνων γὰρ τούτων τὰ κτήματα ἔξω τῶν ἐρυμάτων ἐστίν.

3 Τῶν δὲ περὶ τοὺς ἀνθρώπους ἡ [x]κατὰ γυναῖκα πρώτη ἐπιμέλεια. Κοινωνία γὰρ φύσει τῷ θήλει καὶ τῷ ἄρρενι μάλιστ' ἐστίν. [t]Ὑπόκειται γὰρ ἡμῖν ἐν ἄλλοις ὅτι πολλὰ τοιαῦτα ἡ φύσις ἐφίεται ἀπεργάζεσθαι ὥσπερ καὶ τῶν ζῴων ἕκαστον· ἀδύνατον δὲ τὸ θῆλυ ἄνευ τοῦ ἄρρενος ἢ τὸ ἄρρεν [y]ἄνευ τοῦ θήλεος ἀποτελεῖν τοῦτο, ὥστ' ἐξ ἀνάγκης αὐτῶν
2 [z]ἡ κοινωνία συνέστηκεν. [t]Ἐν μὲν οὖν τοῖς ἄλλοις ζῴοις [a]ἀλόγως τοῦτο ὑπάρχει, καὶ ἐφ' ὅσον μετέχουσι τῆς φύσεως, ἐπὶ τοσοῦτον, καὶ τεκνοποιίας μόνον χάριν· ἐν δὲ τοῖς ἡμέροις καὶ φρονιμωτέροις διήρθρωται μᾶλλον· φαίνονται γὰρ μᾶλλον βοήθειαι γινόμεναι καὶ εὔνοιαι καὶ [b]συνεργίαι ἀλλήλοις.
3 [t]Ἐν ἀνθρώπῳ δὲ μάλιστα, ὅτι οὐ μόνον τοῦ εἶναι [c]ἀλλὰ καὶ τοῦ εὖ εἶναι συνεργὰ ἀλλήλοις τὸ θῆλυ καὶ τὸ ἄρρεν ἐστίν. [d]Καὶ ἡ τῶν τέκνων κτῆσις οὐ λειτουργίας ἕνεκεν [e]τῇ φύσει

[m] ταύτας T[b], ταῦτα Q[b]. [n] κατὰ φύσιν om. Q[b].S[b]. [o] δευτέρα M[b].Q[b].S[b].T[b]. [p] ὅσα Q.Q[b].T[b].X[b], δὲ ὅσα M[b]. [q] εἴ] ἤ Q[b].T[b].X[b]. [r] ἀπανθρώπως Q.Q[b].S[b].T[b].X[b]. [s] οὔθ'—μισθαρνικαί om. Q.M[b].Q[b].S[b]. T[b].X[b]. [t] δὲ] τε I[b].M[b].Q[b].S[b].T[b].W[b].X[b]. [v] δυνάμεθα Q[b].S[b]. [w] μόνον M[b].W[b]. [x] κατὰ] πρὸς pr. I[b]. [y] τοῦ θήλεος ἄνευ M[b]. [z] ἡ] ἐν M[b].Q[b].S[b].T[b].X[b]. [a] ἀλόγοις Q[b].S[b].T[b].X[b]. [b] συνεργείαι M[b].Q[b]. S[b].T[b]. [c] ἀλλὰ καὶ τοῦ εὖ εἶναι om. Q[b]. [d] καὶ om. S[b].T[b]. [e] τῆς φύσει Parisiensis 2025, τῆς φύσεως Q[b].S[b].T[b].X[b].

μόνον [f]οὖσα τυγχάνει ἀλλὰ καὶ ὠφελείας· ἃ γὰρ [g]ἂν [h]δυνάμενοι εἰς [i]ἀδυνάτους πονήσωσι, πάλιν κομίζονται [k]παρὰ δυναμένων ἀδυνατοῦντες ἐν τῷ γήρᾳ. [v]Ἅμα δὲ καὶ ἡ φύσις 4
ἀναπληροῖ ταύτῃ τῇ περιόδῳ τὸ ἀεὶ εἶναι, ἐπεὶ [l]κατ' ἀριθμὸν
οὐ δύναται, ἀλλά [m]γε κατὰ τὸ εἶδος· οὕτω [n]προῳκονόμηται
ὑπὸ τοῦ θείου ἑκατέρου ἡ φύσις, τοῦ τε ἀνδρὸς καὶ τῆς γυ-
ναικός, πρὸς τὴν κοινωνίαν. Διείληπται γὰρ [o]τῷ μὴ ἐπὶ 5
ταὐτὰ πάντα χρήσιμον [p]ἔχειν τὴν δύναμιν, ἀλλ' ἔνια μὲν ἐπὶ
τἀναντία, εἰς ταὐτὸ δὲ [q]συντείνοντα· τὸ μὲν γὰρ ἰσχυρό-
τερον τὸ δ' ἀσθενέστερον ἐποίησεν, ἵνα τὸ μὲν φυλακτικώ-
τερον ᾖ διὰ τὸν φόβον, τὸ δ' ἀμυντικώτερον διὰ τὴν ἀνδρίαν,
καὶ τὸ μὲν [r]πορίζῃ τὰ ἔξωθεν, τὸ δὲ σώζῃ τὰ ἔνδον· καὶ
πρὸς τὴν ἐργασίαν τὸ μὲν δυνάμενον ἑδραῖον εἶναι πρὸς δὲ
τὰς ἔξωθεν θυραυλίας ἀσθενές, τὸ δὲ πρὸς μὲν [s]τὰς ἡσυχίας
[t]χεῖρον πρὸς δὲ τὰς κινήσεις ὑγιεινόν· καὶ περὶ τέκνων τὴν
μὲν γένεσιν [v]ἴδιον, τὴν δὲ ὠφέλειαν [v]κοινήν· τῶν μὲν γὰρ τὸ
θρέψαι, τῶν δὲ τὸ παιδεῦσαί ἐστίν. Πρῶτον μὲν οὖν νόμοι 4
πρὸς γυναῖκα, καὶ τὸ μὴ ἀδικεῖν· οὕτως γὰρ ἂν οὐδ' αὐτὸς
ἀδικοῖτο. Τοῦθ' ὑφηγεῖται [w]δὲ καὶ ὁ κοινὸς νόμος, καθάπερ
οἱ Πυθαγόρειοι λέγουσιν, ὥσπερ [x]ἱκέτιν καὶ ἀφ' ἑστίας
ἠγμένην, ὡς ἥκιστα δεῖν [y]δοκεῖν] [z]ἀδικεῖν· [a]ἀδικία δὲ ἀνδρὸς
αἱ θύραζε [b]συνουσίαι γινόμεναι. Περὶ δὲ ὁμιλίας, μήθ' ὥστε 2
[c]δεῖσθαι μήθ' ὡς [d]ἀπόντων ἀδυνατεῖν ἡσυχάζειν, ἀλλ' οὕτως
ἐθίζειν ὥστε ἱκανῶς ἔχειν παρόντος καὶ μὴ παρόντος. Εὖ δ'
ἔχει καὶ [e]τὸ τοῦ [t]Ησιόδου,

παρθενικὴν δὲ γαμεῖν, ἵνα ἤθεα κεδνὰ [f]διδάξῃς·

[f] οὖσα τυγχάνει om. $M^b.Q^b.S^b.T^b.X^b$. [g] ἂν om. $Q^b.S^b$. [h] δυναμένοις $M^b.Q^b.S^b.T^b$. [i] ἀδυνάτως T^b. [k] περὶ X^b. [l] κατ'] κατὰ τὸν M^b. [m] γε] καὶ $Q^b.S^b.T^b.W^b$, om. $I^b.M^b.X^b$. [n] προωκονόμειται $T^b.X^b$. [o] τὸ $M^b.Q^b.S^b.T^b.X^b$. [p] ἔχον 2025. [q] συντείνονται $Q^b.S^b.T^b$. [r] πορίζηται ἔξωθεν, τὸ δὲ σώζῃ τὰ I^b, πορίζηται ἔξωθεν, τὸ δὲ σώζηται W^b: plerique πορίζει τὰ et σώζει τὰ. [s] τὴν ἡσυχίαν M^b. [t] χῶρον S^b. [v] κοινήν—ἴδιον $I^b.W^b$. [w] δὲ] δὲ ὁ $M^b.S^b.T^b$. [x] ἱκέτην $M^b.S^b.T^b$. [y] δοκεῖ $S^b.T^b$. [z] ἀδικεῖν om. Parisiensis 2551. [a] ἀδικίαι 2551. [b] ξυνουσίαι γινόμεναι I^b, ξυνιοῦσαι γυναῖκες $M^b.S^b.T^b$. 2551. [c] post δεῖσθαι $S^b.T^b$. 2551 ἴσως παρόντος. [d] ἀπόντος $S^b.T^b$. 2551. [e] τὸ om. 2551. [f] διδάξῃ M^b.

3 αἱ γὰρ ἀνομοιότητες τῶν ἠθῶν ἥκιστα φιλικόν. Περὶ δὲ κοσμήσεως, ὥσπερ οὐδὲ τὰ ἤθη δεῖ [g] ἀλαζονευομένους ἀλλήλοις πλησιάζειν, οὕτως οὐδὲ τὰ σώματα· ἡ δὲ διὰ τῆς κοσμήσεως οὐδὲν διαφέρουσά ἐστι τῆς τῶν τραγῳδῶν ἐν τῇ σκευῇ πρὸς ἀλλήλους ὁμιλία.

5 Τῶν δὲ κτημάτων πρῶτον [h] μὲν καὶ ἀναγκαιότατον τὸ βέλτιστον καὶ ἡγεμονικώτατον· τοῦτο δ' ἦν ἄνθρωπος. Διὸ δεῖ πρῶτον δούλους παρασκευάζεσθαι σπουδαίους. Δούλων δὲ εἴδη δύο, ἐπίτροπος καὶ [i] ἐργάτης. [1] Ἐπεὶ δὲ ὁρῶμεν ὅτι αἱ παιδεῖαι ποιούς τινας ποιοῦσι τοὺς νέους, ἀναγκαῖον καὶ παρασκευασάμενον τρέφειν οἷς τὰ ἐλευθέρια τῶν ἔργων [k] προσ-
2 τακτέον. [l] Ὁμιλία δὲ πρὸς δούλους ὡς μήτε ὑβρίζειν ἐᾶν [m] μήτε ἀνιέναι, καὶ τοῖς μὲν ἐλευθεριωτέροις τιμῆς μεταδιδόναι, τοῖς δ' ἐργάταις τροφῆς πλῆθος. Καὶ ἐπειδὴ ἡ τοῦ οἴνου πόσις καὶ τοὺς ἐλευθέρους ὑβριστὰς ποιεῖ, καὶ πολλὰ ἔθνη [n] ἀπέχεται καὶ τῶν ἐλευθέρων, [o] οἷον Καρχηδόνιοι ἐπὶ στρατιᾶς, φανερὸν ὅτι τούτου ἢ μηδὲν ἢ ὀλιγάκις μεταδο-
3 τέον. [1] Ὄντων δὲ τριῶν, ἔργου καὶ κολάσεως καὶ τροφῆς, τὸ μὲν μήτε κολάζεσθαι μήτ' ἐργάζεσθαι, τροφὴν δ' ἔχειν, ὕβριν ἐμποιεῖ, τὸ δὲ ἔργα μὲν ἔχειν καὶ κολάσεις, τροφὴν δὲ μή, βίαιον, καὶ ἀδυναμίαν ποιεῖ. Λείπεται δὴ ἔργα παρέχειν καὶ τροφὴν ἱκανήν· ἀμίσθων γὰρ οὐχ [p] οἷόν τε ἄρχειν, δούλῳ
4 δὲ μισθὸς τροφή. [q] Ὥσπερ δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις ὅταν μὴ γίγνηται τοῖς βελτίοσι βέλτιον μηδὲ ἆθλα [q] ἢ ἀρετῆς καὶ κακίας, γίνονται χείρους, οὕτω καὶ [r] περὶ οἰκέτας. Διόπερ δεῖ ποιεῖσθαι σκέψιν, καὶ διανέμειν τε καὶ ἀνιέναι κατ' ἀξίαν ἕκαστα, καὶ τροφὴν καὶ ἐσθῆτα καὶ [s] ἀργίαν καὶ κολάσεις, λόγῳ καὶ ἔργῳ [t] μιμουμένους τὴν τῶν ἰατρῶν δύναμιν, ἐν φαρμάκου λόγῳ, [v] προσθεωροῦντας ὅτι ἡ τροφὴ οὐ φάρμα-
5 κον διὰ τὸ συνεχές. Γένη δ' ἂν εἴη [w] δούλων πρὸς τὰ ἔργα

g ἀλαζονευομένως S^b.T. h μὲν om. M^b. i ἐργαστής S^b.T^b. k προστάκτων M^b.T^b, προσακτέον S^b. l ὁμιλίαν T^b. m nonne μηδὲ? n ἀπέχουσι S^b.T^b. o οἷον οἱ καρχηδόνιοι M^b. p οἷονται S^b.T^b. q ἢ om. M^b.S^b.T^b. r παρὰ S^b.T^b. s ἄργειαν S^b.T^b. t μιμουμένην S^b.T^b. v προσθεωροῦνται S^b.T^b. w δούλων om. I^b.M^b.

βέλτιστα μήτε δειλὰ μήτ' ἀνδρεῖα ἄγαν. Ἀμφότερα γὰρ ἀδικοῦσιν· καὶ γὰρ οἱ ἄγαν δειλοὶ οὐχ ὑπομένουσι καὶ οἱ [x] θυμοειδεῖς οὐκ εὔαρχοι. Χρὴ δὲ καὶ τέλος ὡρίσθαι πᾶσιν· δίκαιον γὰρ καὶ συμφέρον τὴν ἐλευθερίαν κεῖσθαι ἆθλον· βούλονται γὰρ πονεῖν, ὅταν ᾖ ἆθλον καὶ ὁ χρόνος ὡρισμένος. Δεῖ δὲ καὶ ἐξομηρεύειν ταῖς τεκνοποιίαις, καὶ μὴ κτᾶσθαι 6
ὁμοεθνεῖς πολλούς, ὥσπερ καὶ ἐν ταῖς πόλεσιν, καὶ τὰς θυσίας καὶ τὰς ἀπολαύσεις μᾶλλον τῶν δούλων ἕνεκα ποιεῖσθαι [y] ἢ τῶν ἐλευθέρων· πλείονα γὰρ ἔχουσιν οὗτοι οὗπερ ἕνεκα τὰ τοιαῦτα ἐνομίσθη.

Εἴδη δὲ τοῦ οἰκονόμου τέτταρα, ἃ δεῖ ἔχειν [z] περὶ τὰ χρή- 6
ματα. Καὶ γὰρ τὸ κτᾶσθαι δυνατὸν χρὴ εἶναι καὶ φυλάττειν· εἰ δὲ μή, οὐδὲν ὄφελος τοῦ κτᾶσθαι· τῷ γὰρ ἠθμῷ ἀντλεῖν τοῦτ' ἐστί, καὶ ὁ λεγόμενος τετρημένος πίθος. Ἔτι δὲ καὶ εἶναι κοσμητικὸν [a] τῶν ὑπαρχόντων καὶ χρηστικόν· τούτων γὰρ ἕνεκα κἀκείνων δεόμεθα. Διῃρῆσθαι δὲ δεῖ [b] τῶν 2
κτημάτων ἕκαστον, καὶ πλείω τὰ κάρπιμα εἶναι τῶν ἀκάρπων, καὶ τὰς ἐργασίας οὕτω [c] νενεμῆσθαι ὅπως μὴ ἅμα κινδυνεύσωσιν ἅπασιν. Πρὸς δὲ φυλακὴν τοῖς [d] τε Περσικοῖς συμφέρει χρῆσθαι καὶ τοῖς Λακωνικοῖς. Καὶ ἡ Ἀττικὴ δὲ οἰκονομία χρήσιμος· ἀποδιδόμενοι γὰρ ὠνοῦνται. Καὶ ἡ τοῦ ταμιείου θέσις οὐκ ἔστιν ἐν ταῖς [e] μικροτέραις οἰκονομίαις. Περσικὰ δὲ ἦν τὸ πάντα [f] ἐπιτάττειν καὶ πάντ' ἐφορᾶν αὐ- 3
τόν, καὶ ὃ ἔλεγε Δίων [g] περὶ Διονυσίου· οὐθεὶς γὰρ ἐπιμελεῖται ὁμοίως τῶν ἀλλοτρίων καὶ τῶν οἰκείων, ὥστε ὅσα ἐνδέχεται, δι' [h] αὐτοῦ ποιεῖσθαι χρὴ τὴν ἐπιμέλειαν. Καὶ τὸ 4
τοῦ Πέρσου καὶ τὸ [i] τοῦ Λίβυος ἀπόφθεγμα εὖ [k] ἂν ἔχοι· ὁ μὲν γὰρ ἐρωτηθεὶς [l] τί μάλιστα ἵππον πιαίνει, "ὁ τοῦ δεσπότου ὀφθαλμὸς" ἔφη· ὁ δὲ Λίβυς ἐρωτηθεὶς ποία κόπρος ἀρίστη, "τὰ τοῦ δεσπότου ἴχνη" ἔφη. Ἐπισκεπτέον οὖν

x θυμώδεις $S^b.T^b$. y ἢ] μὴ $M^b.S^b.T^b$. z παρὰ $S^b.T^b$. a τῶν ὑπαρχόντων om. $M^b.S^b.T^b$. b τῶν κτημάτων] τούτων $M^b.S^b.T^b$. c νενομεῖσθαι $S^b.T^b$. d τε om. $S^b.T^b$. e σμικροτέραις I^b. f ἐπιτάττειν] τετάχθαι I^b. g παρὰ $S^b.T^b$. h ἑαυτοῦ I^b. i τοῦ alterum om. I^b. k αν ἔχοι] ἔχει $M^b.S^b.T^b$. l τί] τὰ $S^b.T^b$.

τὰ μὲν αὐτὸν τὰ δὲ τὴν γυναῖκα, ὡς ἑκατέροις διαιρεῖται τὰ
5 ἔργα τῆς οἰκονομίας. Καὶ τοῦτο ποιητέον ἐν μικραῖς οἰκονομίαις ὀλιγάκις, [m]ἐν δ' [n]ἐπιτροπευομέναις πολλάκις. Οὐ γὰρ [o]οἷόν τε μὴ καλῶς ὑποδεικνύντος καλῶς μιμεῖσθαι, οὔτ' ἐν τοῖς [p]ἄλλοις οὔτ' ἐν ἐπιτροπείᾳ· ὡς ἀδύνατον μὴ ἐπιμελῶν
6 δεσποτῶν ἐπιμελεῖς εἶναι τοὺς ἐφεστῶτας. [1]Επεὶ δὲ ταῦτα καὶ καλὰ πρὸς ἀρετὴν καὶ ὠφέλιμα πρὸς οἰκονομίαν, ἐγείρεσθαι χρὴ πρότερον δεσπότας οἰκετῶν καὶ καθεύδειν ὕστερον, καὶ μηδέποτε [q]ἀφύλακτον οἰκίαν εἶναι ὥσπερ πόλιν, [r]ὅσα τε δεῖ ποιεῖν, μήτε νυκτὸς μήτε ἡμέρας [s]παριέναι. Τό τε διανίστασθαι νύκτωρ· τοῦτο γὰρ καὶ πρὸς ὑγίειαν καὶ οἰκο-
7 νομίαν καὶ [t]φιλοσοφίαν χρήσιμον. [1]Εν μὲν οὖν ταῖς μικραῖς κτήσεσιν ὁ [1]Αττικὸς τρόπος τῆς διαθέσεως τῶν ἐπικαρπιῶν χρήσιμος· ἐν δὲ ταῖς μεγάλαις διαμερισθέντων καὶ τῶν πρὸς ἐνιαυτὸν καὶ τῶν κατὰ μῆνα δαπανωμένων, ὁμοίως δὲ καὶ περὶ σκευῶν χρήσεως τῶν καθ' ἡμέραν καὶ τῶν ὀλιγάκις, ταῦτα παραδοτέον τοῖς ἐφεστῶσιν. [1]Επὶ τούτοις καὶ τὴν ἐπί-
8 σκεψιν αὐτῶν διά τινος χρόνου ποιητέον, ἵνα μὴ λανθάνῃ τὸ σωζόμενον καὶ τὸ ἐλλεῖπον. Οἰκίαν δὲ πρός τε τὰ κτήματα [v]ἀποβλέποντα κατασκευαστέον καὶ πρὸς ὑγίειαν καὶ πρὸς εὐημερίαν αὐτῶν· λέγω δὲ [w]κτήματα μέν, οἷον καρποῖς καὶ ἐσθῆτι [x]ποία συμφέρει, καὶ τῶν καρπῶν [x]ποία ξηροῖς καὶ [x]ποία ὑγροῖς, καὶ τῶν ἄλλων κτημάτων [x]ποία ἐμψύχοις καὶ [x]ποία ἀψύχοις καὶ δούλοις καὶ ἐλευθέροις καὶ γυναιξὶ καὶ
9 ἀνδράσι καὶ ξένοις καὶ ἀστοῖς. Καὶ πρὸς εὐημερίαν δὲ καὶ πρὸς ὑγίειαν δεῖ εἶναι, εὔπνουν μὲν τοῦ θέρους, εὐήλιον δὲ τοῦ χειμῶνος. Εἴη δ' ἂν ἡ τοιαύτη [y]κατάβορρος οὖσα καὶ μὴ ἰσοπλατής. Δοκεῖ δὲ καὶ ἐν ταῖς μεγάλαις οἰκονομίαις χρήσιμος εἶναι θυρωρός, ὃς ἂν ᾖ ἄχρηστος τῶν ἄλλων ἔργων, πρὸς τὴν σωτηρίαν τῶν εἰσφερομένων καὶ ἐκφερομένων. Πρὸς

[m] ἐν] οὐ T[b]. [n] ἐπιτροπευομένας S[b].T[b]. [o] οἵονται M[b].S[b].T[b]. [p] post ἄλλοις S[b].T[b]. οἰκονομίαις. [q] ἄφυκτον S[b].T[b]. [r] ὅσα τε] ὅτε M[b]. S[b].T[b]. [s] περιέναι M[b], περιένας T[b]. [t] φιλόσοφον I[b].M[b]. [v] ἀποβλέποντ[αι] S[b], ἀποβλέποντε T[b]. [w] κτήμασι M[b].S[b].T[b]. [x] ποῖα I[b], ποῖαι M[b].S[b].T[b]. [y] κατάβορος M[b].

εὐχρηστίαν δὲ σκευῶν τὸ Λακωνικόν· χρὴ γὰρ ἓν ἕκαστον ἐν τῇ αὐτοῦ χώρᾳ κεῖσθαι· οὕτω γὰρ ἂν ἕτοιμον ὂν οὐ [z]ζητοῖτο.

Β.

Τὸν [a]οἰκονομεῖν μέλλοντά τι κατὰ τρόπον δεῖ τῶν τε [b]τόπων, [c]περὶ οὓς [d]πραγματεύεται, μὴ ἀπείρως ἔχειν καὶ τῇ φύσει εὐφυῆ εἶναι καὶ τῇ προαιρέσει φιλόπονόν τε καὶ δίκαιον· ὅ τι γὰρ ἂν ἀπῇ τούτων τῶν μερῶν, πολλὰ [e]διαμαρτήσεται [f]περὶ τὴν πραγματείαν ἣν μεταχειρίζεται. Οἰ- 2
κονομίαι δέ εἰσι [g]τέσσαρες, ὡς ἐν τύπῳ διελέσθαι (τὰς γὰρ ἄλλας εἰς τοῦτο ἐμπιπτούσας εὑρήσομεν), βασιλικὴ σατραπικὴ πολιτικὴ ἰδιωτική. Τούτων δὲ μεγίστη μὲν καὶ ἁπλουστάτη ἡ βασιλική, ποικιλωτάτη [h]δὲ καὶ ῥᾴστη ἡ πολιτική, ἐλαχίστη δὲ καὶ ποικιλωτάτη ἡ ἰδιωτική. [i]Ἐπικοινωνεῖν 3
μὲν τὰ πολλὰ [k]ἀλλήλαις ἀναγκαῖόν ἐστιν· ὅσα δὲ μάλιστα δι' αὐτῶν ἑκάστῃ συμβαίνει, [l]ταῦτα ἐπισκεπτέον ἡμῖν ἐστίν. Πρῶτον μὲν τοίνυν τὴν βασιλικὴν ἴδωμεν. [m]Ἔστι δὲ αὕτη δυναμένη [m]μὲν τὸ καθόλου, εἴδη δὲ [n]ἔχουσα [o]τέτταρα, [p]περὶ νόμισμα, [p]περὶ τὰ ἐξαγώγιμα, περὶ τὰ εἰσαγώγιμα, περὶ τὰ ἀναλώματα. Τούτων δὲ ἕκαστον [q]μὲν περὶ τὸ νόμισμα 4
λέγω ποῖον καὶ πότε τίμιον ἢ εὔωνον ποιητέον, περὶ δὲ τὰ [r]ἐξαγώγιμα καὶ εἰσαγώγιμα, πότε καὶ τίνα [s]παρὰ τῶν σατραπῶν ἐν τῇ ταγῇ [t]ἐκλαβόντι αὐτῷ λυσιτελήσει διατίθεσθαι, περὶ δὲ τὰ ἀναλώματα, τίνα [v]περιαιρετέον καὶ πότε, καὶ [w]πότερον δοτέον νόμισμα εἰς τὰς δαπάνας [x]ἢ ἃ τῷ νομίσματι [y]ὤνια. Δεύτερον δὲ τὴν σατραπικήν. [z]Ἔστι δὲ 5
ταύτης [z]εἴδη ἓξ τῶν προσόδων, ἀπὸ γῆς, ἀπὸ τῶν ἐν τῇ

[z] ζητοῖται S[b]. [a] οἰκονομὴν U[b]. [b] τρόπων Q. [c] περὶ οὓς] οὗ W[b]. [d] πραγματεύονται U[b], ἂν πραγματεύηται W[b]. [e] διαμαρτήσεως S[b].T[b].X[b]. [f] παρὰ Q[b].S[b].T[b]. [g] τέτταρες I[b], τέσσαραι Q[b].S[b].T[b]. [h] δὲ om. Q.I[b]. M[b].Q[b].S[b].T[b].X[b]. [i] ἐπεὶ κοινωνεῖν Q.Q[b].S[b].T[b].X[b]. [k] ἀλλήλοις Q.Q[b].T[b].X[b]. [l] ταύταις U[b]. [m] μὲν om. U[b]. [n] ἔχουσι Q[b].S[b].T[b]. [o] τέσσαρα I[b].U[b].X[b]. [p] utrobique παρὰ Q[b].S[b].T[b].X[b]. [q] immo περὶ μέν. [r] εἰσαγώγιμα καὶ ἐξαγώγιμα Q.Q[b]. [s] περὶ S[b].T[b].U[b]. [t] ἐκλαμβάνοντα S[b].T[b]. [v] παιρετέον S[b].T[b]. [w] πότερον] ποτὸν S[b].T[b]. [x] ἢ ὅταν νομίσματος S[b].T[b].U[b]. [y] ἔνια S[b].T[b]. [z] εἴδη] εἰς U[b].

χώρᾳ ἰδίων γινομένων, ἀπὸ ἐμπόρων, ἀπὸ τελῶν, ἀπὸ βοσκη-
6 μάτων, ἀπὸ τῶν ἄλλων. Αὐτῶν δὲ τούτων πρώτη μὲν καὶ κρατίστη ἡ ἀπὸ [a]τῆς γῆς (αὕτη δ' ἐστὶν ἣν οἱ μὲν ἐκφόριον οἱ δὲ δεκάτην προσαγορεύουσιν), δευτέρα ἡ ἀπὸ τῶν ἰδίων γινομένη, οὗ μὲν [b]χρυσίον, οὗ δὲ ἀργύριον, οὗ δὲ χαλκός, οὗ δὲ ὁπόσα δύναται γίνεσθαι, τρίτη δὲ [c]ἡ ἀπὸ τῶν [d]ἐμπο-
ριῶν, τετάρτη δὲ [e]ἡ ἀπὸ τῶν κατὰ γῆν τε καὶ ἀγοραίων τελῶν γινομένη, πέμπτη δὲ ἡ ἀπὸ [f]τῶν βοσκημάτων, [g]ἐπι-
καρπία [h]τε καὶ δεκάτη καλουμένη, ἕκτη δὲ ἡ [i]ἀπὸ τῶν ἄλ-
λων, [k]ἐπικεφάλαιόν τε καὶ χειρωνάξιον προσαγορευομένη.
7 Τρίτον δὲ τὴν πολιτικήν· ταύτης δὲ κρατίστη μὲν πρόσοδος ἡ ἀπὸ τῶν ἰδίων ἐν τῇ χώρᾳ γινομένων, εἶτα [l]ἡ ἀπὸ ἐμπο-
ριῶν καὶ [m]διαγωγῶν, εἶτα ἡ ἀπὸ τῶν ἐγκυκλίων. Τέταρτον δὲ καὶ τελευταῖον τὴν ἰδιωτικήν· αὕτη δ' ἐστὶν ἀνώμαλος μὲν διὰ τὸ δεῖν μὴ πρὸς ἕνα σκοπὸν οἰκονομεῖν, ἐλαχίστη δὲ διὰ τὸ καὶ τὰς προσόδους καὶ τὰ ἀναλώματα βραχέα γίνεσθαι.
8 Αὐτῆς δὲ ταύτης κρατίστη μὲν πρόσοδος ἡ ἀπὸ γῆς γινο-
μένη, δευτέρα δὲ ἡ ἀπὸ τῶν ἄλλων [n]ἐγκυκλημάτων, τρίτη δὲ ἡ ἀπὸ ἀργυρίου. Χωρὶς δὲ τούτων ὃ πάσαις μὲν [o]ἐποικονο-
μεῖται ταῖς οἰκονομίαις, καὶ προσήκει σκοπεῖν αὐτὸ μὴ [p]πα-
ρέργως, μάλιστα δὲ ταύτῃ, [q]τὸ τἀναλώματα μὴ μείζω τῶν προσόδων γίνεσθαι.
9 [r]Ἐπεὶ τοίνυν τὰς διαιρέσεις εἰρήκαμεν, μετὰ [r]τοῦτο πάλιν νοητέον ἡμῖν, ἡ σατραπεία περὶ ἣν ἂν πραγματευώμεθα, [s]ἡ πόλις, πότερον ἅπαντα [t]ἃ ἄρτι διειλόμεθα ἢ τὰ μέγιστα τούτων [v]δυνατὴ φέρειν ἐστί [[w]τούτοις χρηστέον]· μετὰ δὲ τοῦτο ποῖαι τῶν προσόδων ἢ τὸ παράπαν οὐκ εἰσί, δυναταὶ

[a] τῆς om. U[b]. [b] χρυσία et U[b]. [c] ἡ] καὶ ἡ I[b].S[b].T[b]. [d] ἐμπορίων U[b]. [e] ἡ] καὶ ἡ I[b].S[b].T[b]. [f] τῶν om. S[b].T[b].U[b]. [g] ἐπικαρπίας T[b].U[b]. [h] τε om. S[b].T[b].U[b]. [i] ἐπὶ S[b].T[b].U[b]. [k] ἐπικεφαλαίων τε καὶ χειρῶν ἄξιον S[b].T[b].U[b]. [l] ἡ add. U[b]. [m] διαγωγῶν Boeckhius: codices δι' ἀγώνων. [n] ἐγκλημάτων I[b].U[b], ἐγκλιμάτων S[b].T[b]. [o] ἐπικοινωνεῖται S[b].T[b].U[b]. et γρ. I[b]. [p] παρέργοις S[b].T[b]. [q] τὸ] τὰ S[b].T[b]. [r] τοῦτο] τοῦ S[b].T[b]. [s] ἡ I[b].U[b]. [t] ἃ codicibus deest. [v] δυνατὴ] εἰ δυνατὴ I[b], διὰ U[b]. [w] τούτοις χρηστέον om. U[b].

δ' εἰσὶ γενέσθαι, ἢ μικραὶ [x]νῦν οὖσαι μείζους [y]οἷαί [z]τινες κατασκευασθῆναι, ἢ τῶν ἀναλωμάτων [a]τῶν νῦν ἀναλουμένων τίνα τε καὶ πόσα περιαιρεθέντα ὅλα μηθὲν [b]βλάψει.

Τὰ μὲν οὖν [c]περὶ τὰς οἰκονομίας τε καὶ τὰ μέρη [d]τὰ τούτων εἰρήκαμεν· ὅσα δέ τινες τῶν [e]πρότερον πεπράγασιν εἰς πόρον χρημάτων ἢ τεχνικῶς τι διῴκησαν, ἃ [f]ὑπολαμβάνομεν ἀξιόλογα αὐτῶν εἶναι, [g]συναγηόχαμεν. Οὐδὲ γὰρ ταύτην τὴν ἱστορίαν ἀχρεῖον [f]ὑπολαμβάνομεν εἶναι· ἔστι γὰρ [h]τούτων ἅ τις ἐφαρμόσει τοῖς [i]οἷα ἂν αὐτὸς [k]πραγματεύηται. 10

[l]Κύψελος ὁ Κορίνθιος εὐξάμενος τῷ Διί, ἐὰν κύριος γένηται τῆς πόλεως, τὰ ὄντα Κορινθίοις πάντα ἀναθήσειν, ἐκέλευσεν αὐτοὺς [m]ἀπογράψασθαι, ἀπογραψαμένων δὲ τούτων τὸ δέκατον μέρος παρ' [n]ἑκάστου ἔλαβε, τοῖς δὲ λοιποῖς [o]ἐκέλευσεν ἐργάζεσθαι. Περιελθόντος δὲ τοῦ ἐνιαυτοῦ τὸ αὐτὸ τοῦτο ἐποίησεν, ὥστε συνέβαινεν ἐν δέκα ἔτεσιν [p]ἐκεῖνόν τε ἅπαντα ἔχειν ἅπερ [q]ἀνιέρωσε, τούς τε Κορινθίους ἕτερα [r]κεκτῆσθαι. 2

Λύγδαμις Νάξιος ἐκβαλὼν φυγάδας, ἐπειδὴ τὰ κτήματα αὐτῶν οὐθεὶς ἠθέλησεν ἀλλ' ἢ [s]βραχέος ἀγοράζειν, αὐτοῖς τοῖς φυγάσιν ἀπέδοτο. Τά τε ἀναθήματα, ὅσα ἦν αὐτῶν ἔν τισιν ἐργαστηρίοις ἡμίεργα ἀνακείμενα, ἐπώλει τοῖς τε φυγάσι καὶ τῶν ἄλλων τῷ βουλομένῳ ὥστ' ἐπιγραφῆναι τὸ τοῦ [t]πριαμένου ὄνομα. 3

Βυζάντιοι δὲ δεηθέντες χρημάτων τὰ τεμένη τὰ δημόσια ἀπέδοντο, τὰ μὲν κάρπιμα [v]χρόνον τινά, τὰ δ' ἄκαρπα ἀενάως, τά τε θιασωτικὰ καὶ τὰ πατριωτικά, ὡσαύτως καὶ ὅσα ἐν χωρίοις ἰδιωτικοῖς ἦν· [w]ὠνοῦντο γὰρ πολλοῦ ὧν ἦν καὶ τὸ 4

x νῦν] μὲν Ib.Sb.Tb. y οἷάν Ub. z τινες] an τε? a τῶν νῦν ἀναλουμένων om. Sb.Tb.Ub. b βλάψη Ub. c παρὰ Sb.Tb. d τὰ post μέρη om. Ib. e προτέρων corr. Tb. f utrobique ὑπελαμβάνομεν Ib. g συναγιόχαμεν Sb.Tb, συναγιώχαμεν Ub. h τούτων ἅ τις] ὅτε τούτων Ib.Sb.Tb.Ub. i οἷα om. Sb.Tb. k πραγματεύη Ib.Tb.Ub. l κύψελλος Ib. m ἀπογράψασθαι om. Sb.Tb.Ub. n ἑκατέρου Sb.Tb. o ἐκέλευεν Sb.Tb.Ub. p κεῖνόν Ib.Tb.Ub. q ἂν ἱέρωσε Ub. r ἐκτῆσθαι Ub, κτῆσαι Tb, κτίσαι Sb. s βραχέως Ub. t πριάμου Sb.Tb.Ub. v χρόνον] χρώμενα χρόνον Sb.Tb.Ub. w ὠνοῦνται Sb.Tb.

ἄλλο κτῆμα. Τοῖς δὲ θιασώταις ἕτερα χωρία τὰ δημόσια,
2 ὅσα ἦν περὶ τὸ γυμνάσιον ἢ τὴν ἀγορὰν ἢ τὸν λιμένα. Τούς
τε τόπους τοὺς ἀγοραίους ἐν οἷς ἐπώλει τίς τι, καὶ τῆς θα-
λάττης τὴν [x] ἁλιείαν, καὶ τὴν τῶν [y] ἁλῶν [z] ἁλατοπωλίαν, τῶν
τ' ἐργαζομένων θαυματοποιῶν καὶ μάντεων καὶ φαρμακο-
πωλῶν καὶ τῶν ἄλλων τῶν [a] τοιουτοτρόπων· τὸ τρίτον δὲ
3 μέρος τοῦ ἐργαζομένου ἀποτελεῖν ἔταξαν. Τῶν τε νομι-
σμάτων τὴν καταλλαγὴν ἀπέδοντο μιᾷ τραπέζῃ· ἑτέρῳ δὲ
οὐκ ἦν οὐθενὶ οὔτ' ἀποδόσθαι ἑτέρῳ οὔτε πρίασθαι παρ' ἑτέ-
ρου· εἰ δὲ μή, στέρησις ἦν. [d]Οντος δὲ νόμου αὐτοῖς μὴ εἶναι
πολίτην ὃς ἂν μὴ ἐξ [b] ἀστῶν ἀμφοτέρων [c] ᾖ, χρημάτων δεη-
θέντες ἐψηφίσαντο τὸν ἐξ ἑνὸς ὄντα [d] αὐτοῦ [e] καταβαλόντα
4 μνᾶς τριάκοντα εἶναι πολίτην. [f]Εν [f] σιτοδείᾳ [g] δὲ γενόμενοι
καὶ ἀποροῦντες χρημάτων κατήγαγον τὰ πλοῖα τὰ ἐκ τοῦ
Πόντου· χρόνου δὲ γενομένου, τῶν ἐμπόρων ἀγανακτούντων
ἐτέλουν αὐτοῖς τόκους [h] ἐπιδεκάτους, τοῖς δὲ ὠνουμένοις [i] τι
ἔταξαν χωρὶς [k] τῆς τιμῆς διδόναι τὸ ἐπιδέκατον. Μετοίκων
δέ τινων ἐπιδεδανεικότων ἐπὶ κτήμασιν, οὐκ οὔσης αὐτοῖς [l] ἐκ-
τίσεως ἐψηφίσαντο τὸ τρίτον μέρος [m] εἰσφέροντα τοῦ δα-
νείου [n] τὸν βουλόμενον κυρίως ἔχειν τὸ κτῆμα.

5 [p]Ιππίας ὁ Ἀθηναῖος τὰ ὑπερέχοντα τῶν ὑπερῴων εἰς τὰς
δημοσίας ὁδοὺς καὶ τοὺς ἀναβαθμοὺς καὶ τὰ προφράγματα
καὶ τὰς θύρας τὰς ἀνοιγομένας ἔξω ἐπώλησεν· ὠνοῦντο [o] οὖν
2 ὧν τὰ κτήματα, καὶ συνελέγη χρήματα οὕτως συχνά. Τό
τε νόμισμα τὸ ὂν Ἀθηναίοις ἀδόκιμον ἐποίησε, [p] τάξας δὲ
τιμὴν ἐκέλευσε πρὸς αὐτὸν ἀνακομίζειν· συνελθόντων δὲ ἐπὶ
[q] τῷ [r] κόψαι ἕτερον χαρακτῆρα, ἐξέδωκε τὸ [s] αὐτὸ ἀργύριον.
[v]Οσοι τε τριηραρχεῖν ἢ φυλαρχεῖν ἢ χορηγεῖν [t] ἤ [v] τινα εἰς

x ἁλείαν Ib. y ἄλλων Sb. z ἁλανοπωλίαν Ub, ἁλανοπωλείαν Sb.Tb. a τοιούτων τρόπων Sb.Tb.Ub. b ἀστῶν] αὐτῶν codices. c ᾖ om. Ub. d αὐτῶν Sb.Tb. e καταβαλλόντα Ub. f σιτοδοτία Tb.Ub. g δὲ] τε Ub. h ἐπιδεκάτους—τὸ om. Ub. i τε Tb. k τῆς om. Sb.Tb. l ἐκκτή-σεως Ub. m εἰσφέρειν τὰ τοῦ Ub. n τὸν om. Sb.Tb. o οὖν om. Sb. p τάξαι Ub. q τὸ Sb.Tb.Ub. r σκόψαι Tb. s αὐτὸ om. Ub. t εἴ Ib.Ub. v τινες, omissa εἰς, Ub.

ἑτέραν [w] τοιαύτην λειτουργίαν ἤμελλον δαπανᾶν, τίμημα τάξας μέτριον ἐκέλευσε τὸν βουλόμενον ἀποτίσαντα τοῦτο ἐγγράφεσθαι εἰς [x] τοὺς λελειτουργηκότας. Τῇ τε ἱερείᾳ 3 τῇ τῆς Ἀθηνᾶς τῆς ἐν ἀκροπόλει ὑπὲρ τοῦ ἀποθανόντος φέρειν χοίνικα κριθῶν καὶ πυρῶν ἑτέραν καὶ ὀβολόν, καὶ ὅσῳ ἂν παιδάριον γένηται, τὸ αὐτὸ τοῦτο.

[y] Ἀθηναῖοι δὲ οἱ ἐν Ποτιδαίᾳ οἰκοῦντες δεόμενοι χρημά- 6 των εἰς τὸν πόλεμον ἀπογράψασθαι ἅπασι συνέταξαν τὰς οὐσίας, μὴ ἀθρόας [z] εἰς τὸν αὐτοῦ δῆμον ἕκαστον, ἀλλὰ [a] κατὰ κτῆμα ἐν [b] ᾧ τόπῳ ἕκαστον [c] εἴη, ἵνα οἱ πένητες δύνωνται ὑποτιμᾶσθαι· ὅτῳ δὲ μὴ ἦν κτῆμα μηθέν, τὸ σῶμα δικαῖον τιμήσασθαι. [d] Ἀπὸ τούτων οὖν [d] εἰσέφερον τὸ ἐπιγραφὲν [e] ἕκαστος [f] σῶον τῇ πόλει.

[g] Ἀντισσαῖος δέ, δεηθείσης τῆς πόλεως χρημάτων, [h] εἰθι- 7 σμένων αὐτῶν λαμπρῶς ἄγειν Διονύσια, ἐν οἷς ἄλλα τε πολλὰ ἀνήλισκον ἐξ ἐνιαυτοῦ παρασκευάζοντες καὶ ἱερεῖα πολυτελῆ· [i] ὑπογύου δὲ οὔσης ταύτης τῆς ἑορτῆς [k] ἔπεισεν αὐτοὺς τῷ μὲν Διονύσῳ εὔξασθαι ἐς νέωτα ἀποδώσειν διπλάσια, ταῦτα δὲ συναγαγόντας [l] ἀποδόσθαι. [m] Συνελέγη οὖν αὐτοῖς χρήματα οὐκ ὀλίγα πρὸς τὴν χρείαν.

Λαμψακηνοὶ δὲ προσδοκίμων οὐσῶν τριήρων πολλῶν πρὸς 8 αὐτούς, ὄντος μεδίμνου τῶν ἀλφίτων τετραδράχμου, προσέταξαν τοῖς ἀγοραίοις πωλεῖν [n] ἑξαδράχμου, καὶ τοῦ ἐλαίου τὸν [o] χοᾶ ὄντα δραχμῶν τεττάρων καὶ [o] τριωβόλου, τοῦ τε οἴνου καὶ τῶν ἄλλων ὡσαύτως. Τὴν μὲν οὖν ἀρχαίαν τιμὴν ἐλάμβανεν ὁ ἰδιώτης, τὸ δὲ πλέον ἡ πόλις, καὶ εὐπόρησε χρημάτων.

[p] Ἡρακλεῶται πέμποντες ναῦς [p] τεσσαράκοντα ἐπὶ τοὺς ἐν 9

[w] λειτουργίαν τοιαύτην I^b. [x] τοὺς λειτουργικοὺς U^b, τὸ λειτουργικὸν $S^b.T^b$. [y] δὲ] καὶ U^b. [z] εἰς—ἀλλὰ om. $S^b.T^b.U^b$. [a] κατὰ om. U^b. [b] ᾧ τόπῳ] τόπῳ οὗ $S^b.T^b$, τόπω U^b. [c] εἴη] γὴ $S^b.T^b$. [d] συνέφερον U^b. [e] ἑκάστου $T^b.U^b$. [f] σῶμα ἡ πόλις $S^b.T^b.U^b$. [g] δέ om. $S^b.T^b.U^b$. [h] ἠθισμένων δὲ αὐτῶν $S^b.T^b.U^b$. [i] ὑπὸ ἐγγύου $T^b.U^b$. [k] εἶπεν U^b. [l] ἀποδίδοσθαι $S^b.T^b.U^b$. [m] συνάγη $S^b.T^b$, συνάγει U^b. [n] ἑξάδραγμον $T^b.U^b$. [o] χόαν et τριοβόλω I^b. [p] τετταράκοντα I^b.

Βοσπόρῳ τυράννους, οὐκ εὐπορούμενοι χρημάτων παρὰ τῶν ἐμπόρων συνηγόρασαν τόν τε σῖτον πάντα καὶ τὸ ἔλαιον
2 καὶ τὸν οἶνον καὶ τὴν ἄλλην ἀγοράν. [q]Χρόνου δὲ ἱσταμένου ἐν ᾧ ἔμελλον ἀποδώσειν τὴν τιμήν, τοῖς [r]τε δὴ ἐμπόροις καλῶς εἶχε μὴ κοτυλίζειν ἀλλ' ἀθρόα τὰ φορτία πεπρᾶσθαι, ἐκεῖνοί τε διδόντες δι' [s]ἄλλην οὐ μισθὸν [t]παρῆγον ἀλλὰ τὴν ἀγορὰν [v]ἐν ὁλκάσι, καὶ ἄνδρα ταμίαν ἐπέστησαν
3 ἐφ' [w]ἑκάστῃ τῶν νεῶν. [x]Ἀφικομένων δ' εἰς τὴν πολεμίαν αὐτῶν ἠγόραζον οἱ στρατιῶται παρὰ τούτων ἅπαντα. Πρότερον [x]συνελέγη ἢ ἀργύριον ἐδίδοσαν οἱ στρατηγοὶ πάλιν τὸ μισθὸν, [y]ὥστε συνέβαινε ταὐτὸ τὸ ἀργύριον δίδοσθαι ἕως εἰς οἶκον ἀπῆλθον.

10 Λακεδαιμόνιοι [z]Σαμίων δεηθέντων [a]χρήματ' αὐτοῖς εἰς τὴν κάθοδον δοῦναι, ἐψηφίσαντο μίαν ἡμέραν [b]καὶ αὐτοὺς καὶ τοὺς οἰκέτας καὶ τὰ ὑποζύγια νηστεῦσαι, ὅσον δὲ ἐδαπάνα ἕκαστος, [c]τοσοῦτον δοῦναι τοῖς [d]Σαμίοις.

11 [e]Χαλκηδόνιοι δὲ ξένων ἐν τῇ πόλει συχνῶν παρ' αὐτοῖς γινομένων, ὀφείλοντες αὐτοῖς μισθὸν οὐκ ἠδύναντο διαλῦσαι. [f]Ἀνήγγειλαν οὖν, εἴ τις τῶν πολιτῶν ἢ μετοίκων σῦλον ἔχει κατὰ πόλεως ἢ ἰδιώτου ἢ βούλεται λαβεῖν, ἀπογράψασθαι. [f]Ἀπογραψαμένων δὲ συχνῶν, τὰ πλοῖα τὰ πλέοντα εἰς τὸν
2 Πόντον ἐσύλων μετὰ προφάσεως εὐλόγου. [f]Ἔταξαν δὲ χρόνον ἐν ᾧ λόγον ὑπὲρ αὐτῶν ἔφασαν ποιήσασθαι. [g]Συλλεγέντων δὲ χρημάτων συχνῶν τοὺς μὲν στρατιώτας ἀπήλλαξαν, ὑπὲρ δὲ τῶν σύλων διεδικάσαντο. Τοῖς δὲ μὴ δικαίως [h]συληθεῖσιν ἡ πόλις ἀπὸ τῶν προσόδων ἀπεδίδου.

12 Κυζικηνοὶ δὲ στασιάσαντες πρὸς ἀλλήλους, ἐπικρατήσαντος τοῦ δήμου, τῶν δὲ πλουσίων συνειλημμένων, ὀφείλοντες

q χρόνου διισταμένου $I^b.S^b.T^b.U^b$. r τε] δὲ iidem. s ἄλλων I^b. t παρῆσον U^b. v ἐν ὀλίσασιν U^b, ἐνολίσασιν $I^b.S^b.T^b$, omisso omnes καὶ. w ἑκάστην U^b, ἑκάτων $S^b.T^b$. x συλλέγει $S^b.T^b.U^b$, συ λλεγο I^b. y ὡς U^b. z τελμίων $I^b.S^b.T^b.U^b$. a χρήματά τ' $S^b.T^b$. b καὶ αὐτοὺς] ἑαυτοὺς U^b. c εἰς τοῦτον $S^b.T^b.U^b$. d λακεδαιμονίοις U^b. e καλχηδόνιοι U^b, καρχηδόνιοι I^b. f ἔταξε $S^b.T^b.U^b$. g συλλεγόντων T^b. h συλληφθεῖσιν U^b.

χρήματα στρατιώταις ἐψηφίσαντο μὴ θανατῶσαι τοὺς συνειλημμένους, ἀλλὰ χρήματα πραξαμένους φυγαδεῦσαι.

Χῖοι δέ, νόμου ὄντος αὐτοῖς ἀπογράφεσθαι τὰ [i]χρέα εἰς 13
τὸ δημόσιον, δεηθέντες χρημάτων [k]ἐψηφίσαντο τοὺς [l]μὲν ὀφείλοντας ἀποδοῦναι τῇ πόλει τὰ δάνεια, τὴν δὲ πόλιν ἐκ τῶν προσόδων τοὺς τόκους τοῖς δεδανεικόσι καταφέρειν, ἕως ἂν κατὰ τὸ ἀρχαῖον εὐπορήσωσιν.

Μαύσωλος ὁ Καρίας τύραννος, πέμποντος βασιλέως πρὸς 14
αὐτὸν ἐπὶ τῷ τοὺς [m]φόρους δοῦναι, συναγαγὼν τοὺς εὐπορωτάτους ἐν τῇ χώρᾳ ἔλεγεν [n]ὅτι βασιλεὺς αἰτεῖ τοὺς φόρους, αὐτὸς δὲ οὐκ εὐπορεῖται· κατασκευαστοὶ δ' ἄνδρες αὐτῷ εὐθέως ἐπηγγέλλοντο ὅσον εἰσοίσει ἕκαστος. Τούτων δὲ τοῦτο πραξάντων, οἱ εὐπορώτεροι τὰ μὲν αἰσχυνόμενοι τὰ δὲ φοβούμενοι πολλῷ τούτων [o]πλείω ἐπηγγέλλοντο καὶ εἰσέφερον. Πάλιν δεηθεὶς χρημάτων, ἐξεκκλησιάσας τοῖς Μυ- 2
λασσεῦσιν ἔλεγεν ὅτι μητρόπολις [p]οὖσα ἡ πόλις αὐτοῦ αὕτη ἀτείχιστός ἐστιν, ὁ δὲ βασιλεὺς ἐπ' αὐτὸν στρατεύει· ἐκέλευσεν οὖν τοὺς [q]Μυλασσεῖς φέρειν ἕκαστον ὅτι πλεῖστα χρήματα, φάσκων αὐτοὺς τοῖς νῦν εἰσενεχθεῖσι καὶ τὰ λοιπὰ σώζειν. Εἰσενεχθέντων δὲ πολλῶν τὰ μὲν χρήματα εἶχε, τὸ δὲ τεῖχος οὐκ ἔφη τὸν θεὸν ἐν τῷ παρόντι οἰκοδομεῖν.

Κόνδαλος Μαυσώλου ὕπαρχος, ὁπότε διαπορευομένῳ αὐτῷ 15
διὰ τῆς χώρας προσενέγκοι τις πρόβατον ἢ [r]ὗν ἢ μόσχον, ἀπογραψάμενος τὸν δόντα καὶ τὸν χρόνον, [r]ἀπαγαγόντα εἰς οἶκον ἐκέλευσε τρέφειν ἕως ἂν [s]ἐπανέλθοι· ὁπότε [t]δὲ δοκοίη χρόνος ἱκανὸς εἶναι, αὐτό τε τὸ [v]τραφὲν καὶ τὴν ἐπικαρπίαν λογισάμενος ἀπῄτει. Τῶν [w]τε δένδρων τὰ ὑπερέ- 2
χοντα ἢ πίπτοντα εἰς τὰς ὁδοὺς τὰς βασιλικὰς ἐπώλει τὰς ἐπικαρπίας. Τῶν δὲ στρατιωτῶν εἴ τις τελευτήσειε, διαπύλιον ἐπώλει [x]δραχμὴν τοῦ σώματος· [y]ἅμα τε οὖν ἐντεῦθεν

[i] χρέη εἰς τὸν U[b]. [k] ἐψήφισαν U[b]. [l] ὀφείλοντας μὲν I[b]. [m] φόρους om. S[b].T[b]. [n] ὅτι] ὅτι ὁ I[b].S[b].U[b]. [o] πλείω om. I[b].S[b].T[b].U[b]. [p] οὖσα om. U[b]. [q] μυλασεῖς U[b]. [r] υἱὸν et mox ἀγόντα S[b].T[b].U[b]. [s] ἐπανέλθη S[b].T[b]. [t] δὲ om. U[b]. [v] γραφὲν T[b]. [w] τε om. I[b]. [x] δραχμῶν S[b].T[b]. [y] ἄλλα S[b].T[b].U[b].

καὶ ἀργύριον ἐλάμβανεν, ἅμα τε οἱ ἡγεμόνες [z] οὐ παρε-
3 κρούοντο αὐτόν, πότε τετελεύτηκεν ὁ στρατιώτης. Τούς τε
Λυκίους ὁρῶν ἀγαπῶντας τὸ [a] τρίχωμα φορεῖν [b] ἔφη γράμ-
ματα ἥκειν [c] παρὰ βασιλέως κόμας ἀποστεῖλαι εἰς [d] προ-
κόμια, [e] προστετάχθαι οὖν [f] αὐτῷ ὑπὸ Μαυσώλου ἀποκεῖραι
αὐτούς. [g] Ἔφησεν οὖν, εἰ βούλονται ἐπικεφάλαιον τακτὸν
αὐτῷ δοῦναι, [g] μεταπέμψεσθαι ἐκ τῆς [h] Ἑλλάδος κόμην. Οἱ
δὲ ἀσμένως ἔδοσαν ὃ ᾔτει, καὶ συνελέχθη χρήματα πολλὰ
ἀπὸ ὄχλου πολλοῦ.

16 [i] Ἀριστοτέλης [h] Ῥόδιος ἄρχων Φωκαίας, ἀπορῶν χρημάτων,
ὁρῶν στάσεις οὔσας δύο τῶν [h] Φωκαέων λόγους ἐποιήσατο
πρὸς τὴν ἑτέραν στάσιν ἐν ἀπορρήτοις, φάσκων αὐτῷ διδό-
ναι χρήματα τοὺς ἑτέρους ἐφ' ᾧ αὐτοῖς τὰ πράγματα ἐγκλῖ-
ναι, [i] αὐτὸς δὲ μᾶλλον [k] βούλεσθαι παρὰ τούτων λαβεῖν καὶ
2 τὰ [l] περὶ τὴν πόλιν τούτοις διοικεῖν παραδοῦναι. [i] Ἀκού-
σαντες δὲ ταῦτα εὐθέως τὰ χρήματα οἱ παρόντες [m] πορί-
σαντες ὅσα ἐκέλευσεν ἔδωκαν. [i] Ὁ δὲ τοῖς [n] ἑτέροις πάλιν
ἔδειξεν [o] ἃ εἰληφὼς εἴη [p] παρὰ τῶν ἑτέρων· οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ
ἔφασαν οὐκ ἐλάττω δώσειν. Λαβὼν δὲ παρ' ἀμφοτέρων
3 κατήλλαξεν αὐτοὺς πρὸς ἀλλήλους. Τοῖς τε πολίταις [q] κατι-
δὼν οὔσας δίκας πολλὰς καὶ μεγάλας ἐκ πολλοῦ χρόνου [r] ἀδι-
κίας, τούτοις διὰ πολέμου δικαστήριον καθίσας προεῖπεν,
ὅσοι ἂν μὴ [s] δικάσωνται, νόμον δ' ἔθηκε μηκέτι εἶναι ὑπὲρ
τῶν προτέρων ἐγκλημάτων κρίσεις. Τότε [t] δὴ [v] παραβολὴ
πολλῶν δικῶν, καὶ τὰς ἐγκλήτους μετ' ἐπιτιμίων ἐφ' αὐτὸν
ποιούμενος, καὶ παρ' ἑκατέρων δι' ἑτέρων ἀργύριον λαμβά-
νων, [w] συνήγαγεν οὐκ ὀλίγα χρήματα.

17 Κλαζομένιοι δ' ἐν σιτοδείᾳ ὄντες χρημάτων τε ἀποροῦν-

[z] οὐ om. $T^b.U^b$. [a] τείχωμα φέρειν $S^b.T^b$. [b] ἔφησε $I^b.S^b.T^b$. [c] περὶ $S^b.T^b$. [d] προσκόμια I^b, προκόσμια U^b. [e] προτετάχθαι U^b. [f] αὐτοῦ $S^b.T^b$. [g] μεταπέμψασθαι codices. [h] φωκαίων $S^b.T^b$, φωκέων $I^b.U^b$. [i] αὐτοῖς U^b. [k] βουλεύεσθαι $T^b.U^b$. [l] παρὰ $S^b.T^b$. [m] πορίσαντες om. U^b. [n] ἑταίροις U^b. [o] ἃ] ἀεὶ T^b. [p] περὶ T^b. [q] οὐκ ἰδὼν $S^b.T^b.U^b$. [r] ἀδικίαν $S^b.T^b$. [s] δικάσωνται καὶ χρόνων προέθηκε μηκέτι ἔσεσθαι $S^b.T^b.U^b$. [t] δὲ I^b. [v] παραβόλιον I^b, παραβόλου $S^b.T^b$. [w] συνήγαγον $S^b.T^b.U^b$.

τες ἐψηφίσαντο, παρ' οἷς ἔλαιόν ἐστι τῶν ἰδιωτῶν, δανεῖσαι τῇ πόλει ἐπὶ τόκῳ· γίνεται δὲ πολὺς οὗτος ὁ καρπὸς ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῶν. Δανεισάντων δὲ μισθωσάμενοι πλοῖα ἀπέστειλαν εἰς τὰ [x] ἐμπορεῖα, ὅθεν αὐτοῖς ἦκε σῖτος ὑποθήκης γενομένης τῆς τοῦ ἐλαίου τιμῆς. [1] Ὀφείλοντες [y] στρατιώταις μισθὸν εἴκοσι τάλαντα, καὶ οὐ δυνάμενοι, τόκον ἔφερον τοῖς ἡγεμόσι τέτταρα τάλαντα τοῦ ἐνιαυτοῦ. [1] Ἐπεὶ δὲ τοῦ μὲν 2
ἀρχαίου ἀπέκοπτον οὐθέν, ἀεὶ δὲ μάτην ἐδαπάνων, νόμισμα ἔκοψαν σιδηροῦν εἰς ἀργυρίου λόγον εἴκοσι ταλάντων, εἶτα διδόντες τοῖς εὐπορωτάτοις ἐν τῇ πόλει κατὰ λόγον ἑκάστῳ ἀργύριον παρ' ἐκείνων ἔλαβον ἴσον. Οἵ τε οὖν ἰδιῶται εἶχον εἰς τὰς καθ' ἡμέραν χρείας ἀναλίσκειν, καὶ ἡ πόλις τοῦ χρέους ἀπηλλάγη. Δεύτερον δ' ἐκ τῶν προσόδων ἐκείνοις τόν τε τόκον κατέφερον, αἰεί [z] τε διαιροῦντες ἑκάστῳ πρὸς μέρος διεδίδοσαν, τοὺς δὲ σιδηροῦς ἐκομίζοντο.

[a] Σηλυβριανοὶ [b] δὲ δεηθέντες χρημάτων, νόμου ὄντος αὐτοῖς 18
[c] σῖτον μὴ ἐξάγειν ἐν λιμῷ [d] γενομένοις, ἐκείνοις δὲ ὑπάρχοντος σίτου παλαιοῦ, ἐψηφίσαντο τῇ πόλει παραδοῦναι τοὺς ἰδιώτας τὸν σῖτον τῆς τεταγμένης τιμῆς, ὑπολειπόμενον ἕκαστον ἐνιαυτοῦ τροφήν· εἶτα [e] ἐξαγωγὴν ἔδωκαν τῷ βουλομένῳ, τάξαντες [f] τιμὴν [g] ἣν ἐδόκει καλῶς ἔχειν αὐτοῖς.

[1] Ἀβυδηνοὶ δέ, διὰ στασιασμὸν τῆς χώρας ἀργοῦ γενο- 19
μένης, καὶ τῶν μετοίκων οὐ προϊεμένων αὐτοῖς οὐδὲν διὰ τὸ καὶ ἔτι ὀφείλειν, ἐψηφίσαντο τὸν βουλόμενον τοῖς γεωργοῖς δανείζειν, [h] ὡς ἐργάσωνται, ὡς πρώτοις αὐτοῖς ἐσομένης τῆς κομιδῆς ἐκ τοῦ καρποῦ, τοῖς δὲ ἄλλοις ἐκ τῶν [i] λειπομένων.

[1] Ἐφέσιοι δεηθέντες χρημάτων νόμον ἔθεντο μὴ φορεῖν 20
χρυσὸν τὰς γυναῖκας, ὅσον δὲ νῦν ἔχουσι, δανεῖσαι τῇ πόλει· τῶν τε κιόνων τῶν ἐν τῷ νεῷ τάξαντες ἀργύριον ὃ δεῖ κατα-

x ἐμπόρια I[b]. y στρατιῶται I[b]. z τε alterum om. I[b].S[b].T[b].U[b]. a σηλυμβριανοὶ T[b]. b δὲ om. U[b]. c σίτου μὴ ἐξαγωγὴν S[b], σίτου μὲν ἐξαγωγὴν T[b], σῖτον μὴ ἐξαγωγὴν U[b]. d γενομένης S[b].T[b].U[b]. e ἐξαγωγεῖν U[b]. f τιμὴν—αὐτοῖς om. U[b]. g ἣν om. S[b].T[b]. h ὡς ἔργα ὡς τοῖς πρώτοις S[b].T[b].U[b]. i θλιβομένων T[b].U[b].

βαλεῖν, εἴων ἐπιγράφεσθαι τὸ ὄνομα τοῦ δόντος τὸ ἀργύριον ὡς ἀνατεθεικότος.

21 Διονύσιος [k]Συρακούσιος βουλόμενος χρήματα συναγαγεῖν, ἐκκλησίαν ποιήσας ἔφησεν ἐωρακέναι τὴν [l]Δήμητραν, [m]καὶ κελεύειν τὸν τῶν γυναικῶν κόσμον εἰς τὸ ἱερὸν ἀποκομίζειν. Αὐτὸς μὲν οὖν τῶν παρ' αὑτῷ γυναικῶν τὸν κόσμον [n]τοῦτο πεποιηκέναι, ἠξίου δὲ καὶ [n]τοὺς ἄλλους, μή τι μήνιμα παρὰ τῆς θεοῦ γένηται. Τὸν δὲ μὴ τοῦτο [o]ποιήσαντα ἔνοχον 2 ἔφησεν ἱεροσυλίας ἔσεσθαι. [p]Ἀνενεγκάντων δὲ πάντων ἃ εἶχον διά τε τὴν θεὸν καὶ δι' ἐκεῖνον, θύσας τῇ [q]θεῷ τὸν κόσμον [r]ἀπηνέγκατο ὡς [s]παρὰ τῆς θεοῦ [t]δεδανεισμένος. Προελθόντος [v]δὲ χρόνου καὶ τῶν γυναικῶν πάλιν φορουσῶν, ἐκέλευσε τὴν βουλομένην [w]χρυσοφορεῖν τάγμα τι ἀνατιθέναι 3 [x]εἰς τὸ ἱερόν. Τριήρεις [y]τε [z]ναυπηγεῖσθαι μέλλων ᾔδει ὅτι δεήσοιτο χρημάτων. [a]Ἐκκλησίαν οὖν συναγαγὼν ἔφη πόλιν αὐτῷ τινὰ προδίδοσθαι, εἰς ἣν δεῖσθαι χρημάτων, ἠξίου τε αὐτῷ τοὺς πολίτας εἰσενέγκαι δύο στατῆρας ἕκαστον· οἱ δ' εἰσήνεγκαν. Διαλιπὼν δὲ δύο [b]ἢ τρεῖς ἡμέρας, ὡς διημαρτηκὼς τῆς πράξεως, ἐπαινέσας [c]αὐτοὺς ἀπέδωκεν ἑκάστῳ ὃ [d]εἰσήνεγκαν. Ποιήσας δὲ τοῦτο ἀνεκτήσατο τοὺς πολίτας. Εἶτα πάλιν οἰόμενοι ἀπολήψεσθαι εἰσήνεγκαν· ὁ δὲ λαβὼν 4 εἶχεν εἰς τὴν ναυπηγίαν. Οὐκ εὐπορῶν [e]δὲ ἀργυρίου νόμισμα ἔκοψε [f]καττιτέρου, καὶ συναγαγὼν ἐκκλησίαν πολλὰ τοῦ κεκομμένου νομίσματος ὑπερεῖπεν· οἱ δὲ ἐψηφίσαντο καὶ μὴ [g]βουλόμενοι ἕκαστος [h]ὃ ἂν εἵλετο ἔχειν ὡς ἀργυροῦν ἀλλὰ μὴ καττιτέρινον. Πάλιν τε δεηθεὶς χρημάτων ἠξίου τοὺς 5 πολίτας εἰσενεγκεῖν αὐτῷ· οἱ δ' οὐκ ἔφασαν ἔχειν. [i]Ἐξενέγ-

k σιρακουσίοις Ib.Tb. l δήμητρα Sb.Tb. m καὶ ante τὴν Sb.Tb.Ub. n τοῦτον et τοῖς ἄλλοις Sb.Tb.Ub. o ποιήσοντα Ib. p ἀνεγκάντων Sb.Tb, ἐνεγκάντων Ub. q θεᾷ Sb.Tb. r ἀπηνέγκαντο Sb.Tb.Ub. s περὶ Sb.Tb. t δεδανεισμένοι Ub. v δὲ] δὲ τοῦ Sb. w χρυσὸν φορεῖν τάγματα Sb.Tb. x ἐν τῷ ἱερῷ Ib. y τε om. Sb.Tb.Ub. z ναυπηγήσειν Sb. a συναγαγεῖν ἔφη πόλει Ub. b ἢ om. Sb.Tb. c αὐτοῖς Sb.Tb.Ub. d εἰσήνεγκεν Ub. e δὲ om. Ub. f καττιτερίου Tb. g βουλόμενος Tb. h ὃ ἀνείλετο Sb.Tb, ὃ ἀνείλατο Ub, οὖν εἵλετο Ib.

καὶ οὖν τὰ σκεύη τὰ παρ' αὐτοῦ ἐπώλει ὡς δὴ δι' ἀπορίαν τοῦτο ποιῶν, ἀγοραζόντων δὲ Συρακουσίων [i]ἀπεγράφετο τί ἕκαστος [k]ἀγοράσειεν· ἐπεὶ [l]δὲ τὴν τιμὴν κατέβαλον, ἐκέλευσε τὸ σκεῦος ἀναφέρειν ἕκαστον ὃ ἠγόρασεν. Τῶν [m]τε πολιτῶν διὰ τὰς εἰσφορὰς οὐ τρεφόντων βοσκήματα εἶπεν ὅτι ἱκανὰ ἦν αὐτῷ πρὸς [n]τοσοῦτον· τοὺς οὖν νῦν τι κτησαμένους ἀτελεῖς ἔσεσθαι. Πολλῶν δὲ ταχὺ κτησαμένων πολλὰ 6
βοσκήματα ὡς ἀτελῆ [o]ἐξόντων, ἐπεὶ καιρὸν ᾤετο εἶναι, τιμήσασθαι κελεύσας ἐπέβαλε τέλος. Οἱ οὖν πολῖται ἀγανακτήσαντες ἐπὶ τῷ ἐξηπατῆσθαι σφάζοντες ἐπώλουν. Ὡς δὲ πρὸς τοῦτο ἔταξε σφάζεσθαι ὅσα δεῖ τῆς ἡμέρας, οἱ δὲ πάλιν ἱερόθυτα ἐποίουν· ὁ δὲ ἀπεῖπε θῆλυ μὴ θύειν. Πάλιν 7
[p]τε δεηθεὶς χρημάτων ἐκέλευσεν ἀπογράψασθαι [q]χρήματα πρὸς αὐτὸν ὅσοι [r]οἶκοί εἰσιν ὀρφανικοί· ἀπογραψαμένων δὲ ἄλλων, τὰ τούτων χρήματα ἀπεχρᾶτο, ἕως ἕκαστος εἰς ἡλικίαν [s]ἔλθοι. [t]Ῥήγιόν τε [v]καταλαβών, ἐκκλησίαν συναγαγὼν εἶπε διότι δικαίως μὲν ἂν ἐξανδραποδισθεῖεν ὑπ' αὐτοῦ, νῦν [w]μέντοι τὰ εἰς τὸν πόλεμον ἀνηλωμένα χρήματα κομισάμενος καὶ ὑπὲρ ἑκάστου σώματος τρεῖς μνᾶς ἀφήσειν αὐτούς. Οἱ δὲ [x]Ῥηγῖνοι, ὅσα ποτ' ἦν αὐτοῖς ἀποκεκρυμμένα, ἐμφανῆ 8
ἐποίουν, καὶ οἱ ἄποροι παρὰ τῶν εὐπορωτέρων καὶ παρὰ τῶν ξένων δανειζόμενοι ἐπόρισαν ἃ [y]ἐκέλευε χρήματα. Λαβὼν δὲ ταῦτα παρ' αὐτῶν τά τε σώματα πάντα οὐδὲν ἧττον [z]ἀπέδοτο, τά τε σκεύη ἃ τότε ἦν ἀποκεκρυμμένα ἐμφανῆ ἅπαντα ἔλαβεν. Δανεισάμενός τε παρὰ τῶν πολιτῶν χρή- 9
ματα ἐπ' ἀποδόσει, ὡς ἀπήτουν αὐτόν, ἐκέλευσεν ἀναφέρειν ὅσον ἔχει τις ἀργύριον πρὸς αὐτόν· εἰ δὲ μή, θάνατον ἔταξε τὸ ἐπιτίμιον. [a]Ἀνενεχθέντος δὲ τοῦ ἀργυρίου, ἐπικόψας χαρακτῆρα ἐξέδωκε τὴν δραχμὴν δύο δυναμένην δραχμάς, καὶ τό

i ἀπογράφοντες Q.S[b].T[b].U[b]. k ἀγόρασεν S[b]. l δὲ] δὴ Q[b].S[b]. T[b].U[b]. m τε] δὲ I[b]. n τοσούτους οὖν τοίνυν κτησαμένους Q.S[b].T[b].U[b]. o ἐξόντων ἐπικαίρως τὸ εἶναι I[b], ἐξὸν τῷ ἐπὶ καιρὸν ὡς (εἰς Q.) τὸ εἶναι Q.S[b].T[b].U[b]. p τε om. U[b]. q χρημάτων Q.S[b].T[b]. r οἰκεῖοι Q[b].T[b], οἰκεῖον S[b]. s ἔλθοιεν Q.S[b].T[b]. t ῥὴ υἱόν S[b]. v καταλιπὼν codices. w μέντοι] μὲν S[b].T[b]. x ῥηγηνοὶ I[b]. y ἐκέλευσε Q.I[b]. z ἀπέδοκε S[b].

[a]τε ὀφειλόμενον πρότερον ἀνήνεγκαν πρὸς αὐτόν. Εἰς Τυρρηνίαν τε πλεύσας ναυσὶν ἑκατὸν ἔλαβεν ἐκ τοῦ τῆς Λευκοθέας ἱεροῦ χρυσίον τε καὶ ἀργύριον [b]πολὺ καὶ τὸν ἄλλον κόσμον οὐκ ὀλίγον. Εἰδὼς δὲ ὅτι καὶ οἱ ναῦται πολλὰ ἔχουσι, [c]κήρυγμα ἐποιήσατο τὰ ἡμίσεα ὧν ἔχει ἕκαστος ἀναφέρειν πρὸς αὐτόν, τὰ δ' ἡμίσεα ἔχειν τὸν λαβόντα· τῷ δὲ μὴ ἀνενέγκαντι θάνατον ἔταξε τὸ ἐπιτίμιον. [f]Ὑπολαβόντες δὲ οἱ ναῦται [d]ἀνενέγκαντες τὰ ἡμίσεα τὰ κατάλοιπα [e]ἔξειν ἀδεῶς, ἀνήνεγκαν. [f]Ὁ δ' ἐπείπερ ἐκεῖνα ἔλαβεν, ἐκέλευσε πάλιν τὰ ἡμίσεα ἀναφέρειν.

22 Μενδαῖοι δὲ τὰ μὲν ἀπὸ λιμένων καὶ τῶν ἄλλων τελῶν αὐτοῖς [f]προσπορευόμενα ἐχρῶντο εἰς διοίκησιν τῆς πόλεως, τὰ δὲ ἀπὸ τῆς γῆς καὶ οἰκιῶν τέλη οὐκ ἔπραττον, ἀλλ' ἀνέγραφον τοὺς ἔχοντας· [g]ὁπότε [h]δὲ δεηθεῖεν χρημάτων, ἀπεδίδοσαν ὀφείλοντες. [i]Εκέρδαινον οὖν τὸν παρεληλυθότα χρόνον ἀτόκοις τοῖς χρήμασιν ἀποκεχρημένοι. Πολεμοῦντες πρὸς [i]Ολυνθίους καὶ δεόμενοι χρημάτων, ὄντων αὐτοῖς ἀνδραπόδων, ἐψηφίσαντο [i]καταλειπομένων ἑνὶ [k]ἑκάστῳ θήλεος καὶ ἄρρενος τἆλλα ἀποδόσθαι τῇ πόλει, ὡς ἐκδανεῖσαι τοὺς ἰδιώτας χρήματα.

23 Καλλίστρατος ἐν Μακεδονίᾳ πωλουμένου τοῦ [l]ἐλλιμενίου ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἴκοσι ταλάντων ἐποίησεν εὑρεῖν τὸ διπλάσιον· κατιδὼν γὰρ ὠνουμένους [m]τοὺς εὐπορωτέρους αἰεὶ διὰ τὸ δεῖν [n]ταλαντιαίους [o]καθιστάναι τοὺς ἐγγύους τῶν εἴκοσι ταλάντων, προεκήρυξεν ὠνεῖσθαι τὸν βουλόμενον καὶ τοὺς ἐγγύους [o]καθιστάναι τοῦ τρίτου μέρους [p]καὶ καθ' ὁπόσον ἕκαστος δύνηται πείθειν.

24 Τιμόθεος [i]Αθηναῖος πολεμῶν πρὸς [i]Ολυνθίους καὶ ἀπορούμενος ἀργυρίου, κόψας χαλκὸν διεδίδου τοῖς [q]στρατιώ-

[a] τε om. Sb. [b] πολὺν Sb. [c] κήρυγμα—ἔχει om. Q.Sb.Tb. [d] ἀνενεγκόντες Q. [e] ἔχειν Ib. [f] προπορευόμενα Q, προσαγορευόμενα Sb.Tb. [g] ὁπόταν Ib. [h] δὲ om. Q.Sb.Tb. [i] καταλειπομένου Q.Sb.Tb, καταλειπομένας Ib. [k] ἑκάστου Q. [l] ἑλλημενίου Q.Sb.Tb. [m] τοὺς εὐπορωτέρους om. Q. [n] ταλαντιαίως Q, ταλαντίαιον Sb.Tb. [o] utrobique καθεστάναι Ib. [p] καὶ om. Ib. [q] στρατιώταις—αὐτοῖς om. Q.

ται. [1]Ἀγανακτούντων δὲ τῶν στρατιωτῶν ἔφη αὐτοῖς τοὺς ἐμπόρους τε καὶ ἀγοραίους ἅπαντας ὡσαύτως πωλήσειν. Τοῖς δ' ἐμπόροις προεῖπεν, ὃν ἄν τις [r]λάβῃ χαλκόν, τούτου πάλιν ἀγοράζειν τά τ' ἐκ τῆς χώρας ὤνια καὶ τὰ ἐκ τῶν λειῶν ἀγόμενα· ὃς δ' ἂν περιλειφθῇ αὐτοῖς χαλκός, πρὸς αὐτὸν ἀναφέροντας ἀργύριον λαμβάνειν. Περὶ Κέρκυραν 2
δὲ πολεμῶν καὶ ἀπόρως διακείμενος, καὶ τῶν στρατιωτῶν αἰτούντων τοὺς μισθοὺς καὶ ἀπειθούντων αὐτῷ καὶ πρὸς τοὺς ὑπεναντίους φασκόντων ἀποπορεύεσθαι, ἐκκλησίαν συναγαγὼν ἔφησεν οὐ δύνασθαι διὰ τοὺς χειμῶνας παραγενέσθαι αὐτῷ ἀργύριον, ἐπεὶ τοσαύτην εἶναι περὶ αὐτὸν εὐπορίαν ὥστε τὴν προδεδομένην [s]τριμήνου [t]σιταρκίαν δωρεὰν αὐτοῖς διδόναι. Οἱ δὲ ὑπολαβόντες οὐκ ἄν ποτε προέσθαι τοσαῦτα 3
χρήματα τὸν Τιμόθεον αὐτοῖς, [v]εἰ μὴ τῇ ἀληθείᾳ [w]προσδόκιμα ἦν τὰ χρήματα πρὸς αὐτόν, ἡσυχίαν εἶχον ὑπὲρ [x]τῶν μισθῶν, ἕως ἐκεῖνος διῳκήσατο ἃ ἐβούλετο. Σάμον δὲ πολιορκῶν τοὺς καρποὺς καὶ τὰ καὶ ἐπὶ τῶν ἀγρῶν ἀπεδίδοτο αὐτοῖς τοῖς Σαμίοις, ὥστε εὐπόρησε χρημάτων εἰς μισθοὺς τοῖς στρατιώταις. Τῶν τ' ἐπιτηδείων ἐπεὶ σπάνις ἦν ἐν τῷ 4
στρατοπέδῳ διὰ τοὺς ἀφικνουμένους, ἀπηγόρευσε μὴ πωλεῖν σῖτον [y]ἀληλεσμένον, μηδὲ μέτρον ἔλασσον ἢ μέδιμνον, μηδὲ τῶν ὑγρῶν μηδὲν ἔλαττον ἢ [y]μετρητήν. Οἱ μὲν οὖν [y]ταξίαρχοί τε καὶ λοχαγοὶ ἀγοράζοντες ἀθρόα [z]διεδίδοσαν τοῖς στρατιώταις, οἱ δὲ εἰσαφικνούμενοι ἦγον αὐτοῖς τὰ ἐπιτήδεια· ὁπότε [a]δὲ ἀπαλλάττοιντο, εἴ τι περίλοιπον εἴη αὐτοῖς, ἐπώλουν. [v]Ὥστε συνέβαινεν εὐπορεῖσθαι τοὺς στρατιώτας [b]τῶν ἐπιτηδείων.

[c]Διδάλης Πέρσης ἔχων στρατιώτας τὰ μὲν καθ' ἡμέραν 25
πορίζειν ἐδύνατο ἐκ τῆς [d]πολεμίας αὐτοῖς, νόμισμα δὲ οὐκ ἔχων διδόναι, ἀπαιτούμενος δέ, χρόνου γενομένου οὗ ὤφειλε,

[r] λάβοι Q. [s] *τριμήνους* pr. I[b]. [t] *σιταρχίαν* Q.S[b].T[b]. [v] ante *εἰ* Q.S[b].T[b]. *εἰ μὴ τῷ κατὰ λόγον.* [w] *προδόκιμα* Q. [x] *τῶν*] *τε* I[b].S[b].T[b]. [y] *ἀληλεμένον* et mox *μετρητόν* et *ταξιάρχαι* S[b].T[b]. [z] *διέδοσαν* Q.S[b].T[b]. [a] *δὲ* om. Q.S[b].T[b]. [b] *τῶν γ' ἐπιτηδείων* Q.S[b].T[b]. [c] διδάλλης Q.T[b], Δατάμης Polyænus. [d] *πόλεως* S[b].

τεχνάζει τοιόνδε. Ἐκκλησίαν συναγαγὼν ἔφη οὐκ ἀπορεῖσθαι χρημάτων, ἀλλ' εἶναι αὐτῷ [e] ἐν χωρίῳ τινί, λέγων ἐν ᾧ εἴη. Καὶ ἀναζεύξας ἐβάδιζεν ἐπ' αὐτό· εἶτα [f] ὡς ἐγγὺς τοῦ χωρίου ἐγένετο, προελθὼν εἰς αὐτὸ ἔλαβεν ἐκ τῶν ἐνόντων [g] ἱερῶν ὅσος ἐνῆν κοῖλος ἄργυρος, εἶτ' ἐπισκευάσας τὰς ἡμιόνους ὡς ἀγούσας ἀργύριον παραφαινούσας τε ταῦτα ἐβά-
2 διζεν. Ἰδόντες δὲ οἱ στρατιῶται, καὶ νομίσαντες ἅπαντα εἶναι [h] ἄργυρον τὸν ἀγόμενον, ἐθάρρησαν ὡς κομιούμενοι τὸν μισθόν. Ὁ δ' ἔφη δεῖν εἰς Ἀμισὸν ἐλθόντας ἐπισημήνασθαι, ἣν δ' εἰς τὴν [i] Ἀμισὸν ὁδὸς πολλῶν τε ἡμερῶν καὶ χειμέριος· τὸν [k] δὴ χρόνον τοῦτον ἀπεχρᾶτο τῷ στρατοπέδῳ τὰ ἐπιτήδεια μόνον διδούς. Τοὺς [l] δὲ τεχνίτας τοὺς ἐν τῷ στρατοπέδῳ [m] αὐτὸς εἶχε καὶ τοὺς καπήλους τοὺς μεταβαλλομένους τι· [n] ἄλλῳ δὲ οὐκ ἦν [o] οὐθενὶ οὐθὲν τούτων ποιεῖν.

26 Χαβρίας Ἀθηναῖος Ταῷ [p] τῷ Αἰγυπτίων βασιλεῖ ἐκστρατεύοντι καὶ δεομένῳ χρημάτων συνεβούλευε τῶν τε ἱερῶν τινὰ καὶ τῶν ἱερείων τὸ πλῆθος φάναι πρὸς τοὺς [q] ἱερεῖς δεῖν παραλυθῆναι διὰ τὴν δαπάνην. Ἀκούσαντες [r] δὲ οἱ ἱερεῖς, καὶ τὸ ἱερὸν παρ' αὐτοῖς ἕκαστοι βουλόμενοι [s] εἶναι, καὶ ἴδια
2 αὐτοῖς [t] οἱ ἱερεῖς δίδοσαν χρήματα. Ἐπεὶ δὲ παρὰ πάντων εἰλήφει, προστάξαι αὐτοῖς ἐκέλευσεν εἰς μὲν τὸ ἱερὸν καὶ εἰς αὐτὸν τῆς δαπάνης ἧς πρότερον ἐποιοῦντο τὸ δέκατον μέρος ποιεῖσθαι, τὰ [v] δὲ λοιπὰ [w] αὐτῷ δανεῖσαι, ἕως [x] ὁ πόλεμος ὁ
3 πρὸς βασιλέα διαλυθῇ. Ἀπ' οἰκίας δὲ [y] ἑκάστης ἐκέλευσεν ἅπαντας εἰσενέγκαι τάξαντα ὃ δεῖ, καὶ ἀπὸ τοῦ σώματος ὡσαύτως· τοῦ σίτου τε πωλουμένου χωρὶς τῆς τιμῆς διδόναι τὸν πωλοῦντα καὶ ὠνούμενον ἀπὸ τῆς [z] ἀρτάβης τὸν ὀβολόν, ἀπὸ τῶν πλοίων τε καὶ ἐργαστηρίων καὶ τῶν ἄλλην τινὰ

[e] ἐγχωρίῳ Q. [f] ὡς] δ' Q.S[b].T[b]. [g] ἡμερῶν Q. [h] ἀργύριον Q.S[b].T[b]. [i] ἀμίδιον S[b].T[b], σαμίδιον Q. [k] δὲ S[b]. [l] δὲ om. Q.I[b]. S[b].T[b]. [m] αὐτοὺς Q.I[b].S[b].T[b]. [n] ἄλλα I[b]. [o] οὐθὲν οὐθενὶ S[b].T[b]. [p] τῶν codices. [q] ἱεροὺς Q.S[b].T[b]. [r] δὲ om. Q.S[b].T[b]. [s] εἶναι καὶ ἴδια] ἴνδει καὶ ἰνδεία Q.S[b].T[b]. [t] οἱ ἱερεῖς] ἱερεὺς Q.S[b].T[b]. [v] δὲ om. Q.S[b].T[b]. [w] αὐτῶν S[b].T[b]. [x] ὁ prius om. Q.I[b].S[b].T[b]. [y] ἑκάστοις Q. [z] ἀρτάμης T[b].

ἐργασίαν ἐχόντων τῆς ἐργασίας μέρος τὸ δέκατον κελεῦσαι ἀποτελεῖν. [1]Ἐκστρατεύειν δ' αὐτῷ μέλλοντι ἐκ τῆς χώρας, [4] εἴ τίς τι ἔχοι ἄσημον ἀργύριον ἢ χρυσίον, κελεῦσαι ἐνέγκαι πρὸς αὐτόν· [a]ἐνεγκάντων δὲ τῶν πλείστων ἐκέλευσε [b]τούτῳ μὲν ἐκεῖνον [c]χρῆσθαι, τοὺς δὲ δανείσαντας συστῆσαι τοῖς [d]ναυάρχοις ὥστ' ἐκ τῶν φόρων αὐτοῖς ἀποδοῦναι.

[1]Ἰφικράτης [1]Ἀθηναίοις, Κότυος συναγαγόντος στρατιώτας, 27
ἐπόρισεν αὐτῷ χρήματα τρόπον τοιοῦτον. [1]Ἐκέλευσε τῶν ἀνθρώπων ὧν [e]ἦρχε προστάξαι [f]κατασπεῖραι αὐτῷ γῆν τριῶν μεδίμνων· τούτου δὲ πραχθέντος συνελέγη σίτου πολὺ πλῆθος. Καταγαγὼν οὖν τὰ [g]ἐμπόρια ἀπέδοτο, καὶ εὐπόρησε χρημάτων.

Κότυς Θρᾷξ [h]παρὰ [i]Πειρινθίων ἐδανείζετο χρήματα εἰς 28
[k]τὸ τοὺς στρατιώτας συναγαγεῖν· οἱ δὲ [l]Πειρίνθιοι οὐκ ἐδίδοσαν αὐτῷ. [1]Ἠξίωσεν οὖν αὐτοὺς ἄνδρας γε τῶν πολιτῶν φρουροὺς δοῦναι εἰς χωρία τινά, ἵνα τοῖς ἐκεῖ στρατιώταις [m]νῦν φρουροῦσι σχῇ ἀποχρήσασθαι. Οἱ δὲ τοῦτο ταχέως ἐποίησαν, οἰόμενοι τῶν χωρίων κύριοι ἔσεσθαι. [1]Ὁ δὲ Κότυς τοὺς ἀποσταλέντας εἰς φυλακὴν ποιήσας, τὰ χρήματα [n]αὐτοὺς ἐκέλευσεν ἀποστείλαντας, ἃ [o]ἐδανείζετο παρ' αὐτῶν, [o]κομίσασθαι.

Μέντωρ υἱὸς [1]Ἑρμείαν συλλαβὼν καὶ τὰ χωρία αὐτοῦ 29
κατασχὼν τοὺς ἐπιμελητὰς [p]εἴασε κατὰ χώραν τοὺς ὑπὸ [q]τοῦ [1]Ἑρμείου καθεστηκότας. [1]Ἐπεὶ δὲ ἐθάρρησάν τε ἅπαντες, καὶ εἴ τί ποτ' ἦν αὐτοῖς ἀποκεκρυμμένον ἢ [r]ὑπεκκείμενον, μεθ' [s]ἑαυτῶν εἶχον, [t]συλλαβὼν αὐτοὺς πάντα παρείλετο ἃ εἶχον.

Μέμνων [1]Ῥόδιος [v]κυριεύσας Λαμψάκου, δεηθεὶς χρημάτων 30

[a] ἐνεγκόντων Q.S[b].T[b]. [b] τούτῳ] τοὺς τῶ Q.S[b].T[b]. [c] χρᾶσθαι Q.I[b].T[b]. [d] ναυάρχαις T[b]. [e] ἦχε I[b]. [f] σπεῖραι S[b].T[b]. [g] ἐμπορεῖα Q. [h] περὶ Q. [i] περινθίων Q, περινθίου S[b].T[b]. [k] τὸ om. Q.I[b]. S[b].T[b]. [l] περίνθιοι Q.S[b].T[b]. [m] νῦν om. S[b].T[b]. [n] αὐτῶν S[b].T[b]. [o] ἐδάνειζε et κομίζεσθαι Q.S[b].T[b]. [p] εἴασε om. Q.T[b]. [q] τοῦ om. S[b]. [r] ὑποκείμενον S[b].T[b]. [s] αὐτῶν I[b], αὐτὸν S[b]. [t] συλλαβὼν—εἶχον om. Q.S[b].T[b]. [v] κελεύσας Q.S[b].T[b].

ἐπέγραψε τοῖς πλουσιωτάτοις αὐτῶν πλῆθός τι ἀργυρίου, τούτοις δὲ τὴν κομιδὴν ἔσεσθαι [w]παρὰ τῶν ἄλλων πολιτῶν ἔφησεν· ἐπεὶ δὲ οἱ ἄλλοι πολῖται εἰσήνεγκαν, ἐκέλευσε καὶ ταῦτα αὐτῷ δανεῖσαι ἐν χρόνῳ διειπάμενος ἐν ᾧ πάλιν αὐτοῖς
2 ἀποδώσει. Πάλιν τε δεηθεὶς χρημάτων ἠξίωσεν αὐτοὺς εἰσενέγκαι, κομίσασθαι δ' ἐκ τῶν προσόδων· οἱ δ' εἰσήνεγκαν ὡς διὰ ταχέων αὐτοῖς ἐσομένης τῆς κομιδῆς· ἐπεὶ δὲ καὶ αἱ καταβολαὶ τῶν προσόδων παρῆσαν, ἔφησεν ἐπ' αὐτῷ χρείαν εἶναι
3 καὶ τούτων, [x]ἐκείνοις δὲ ὕστερον ἀποδώσειν σὺν τόκῳ. Τῶν τε στρατευομένων παρ' αὐτῷ [y]παρῃρεῖτο τὰς [z]σιταρχίας καὶ τοὺς μισθοὺς ἓξ ἡμερῶν τὸν ἐνιαυτόν, φάσκων ταύταις ταῖς ἡμέραις οὔτε φυλακὴν [a]αὐτοὺς οὐδεμίαν οὔτε πορείαν
4 οὔτε δαπάνην ποιεῖσθαι, τὰς [b]ἐξαιρεσίμους λέγων. Τόν τε πρὸ τοῦ [c]χρόνον διδοὺς [d]τοῖς στρατιώταις τῇ δευτέρᾳ τῆς νουμηνίας τὴν σιταρχίαν, τῷ μὲν πρώτῳ μηνὶ παρέβη τρεῖς ἡμέρας, τῷ δ' ἐχομένῳ πέντε· τοῦτον δὲ τὸν τρόπον προῆγεν [e]ἕως εἰς τὴν τριακάδα ἦλθεν.

31 Χαρίδημος [f]Ὠρείτης ἔχων τῆς Αἰολίδος τινὰ χωρία, ἐπιστρατεύοντος ἐπ' αὐτὸν [g]Ἀρταβάζου χρημάτων ἐδεῖτο εἰς τοὺς στρατιώτας. Τὸ μὲν οὖν πρῶτον εἰσέφερον αὐτῷ, εἶτα οὐκέτι ἔφασαν ἔχειν. [h]Ὁ δὲ Χαρίδημος, ὃ ᾤετο χωρίον εὐπορώτατον εἶναι, ἐκέλευσε, καὶ εἴ τι νόμισμα ἔχουσιν ἢ τι ἄλλο σκεῦος ἀξιόλογον, εἰς ἕτερον χωρίον ἀποστέλλειν, παραπομπὴν δὲ δώσειν· ἅμα δὲ καὶ αὐτὸς τοῦτο ποιῶν φανερὸς ἦν.
2 Πεισθέντων δὲ τῶν ἀνθρώπων, [i]προαγαγὼν αὐτοὺς τῆς πόλεως μικρὸν καὶ ἐρευνήσας ἃ εἶχον, ἔλαβεν [k]ὅσων ἐδεῖτο, [l]ἐκείνους δὲ πάλιν εἰς τὸ χωρίον ἀπῆγεν. Κήρυγμά τε ποιησάμενος ἐν ταῖς πόλεσιν ὧν ἦρχε μηδένα [m]μηδὲν ὅπλον [m]κεκτῆσθαι ἐν τῇ οἰκίᾳ, εἰ δὲ μή, ἀποτίσειν ἀργύριον ὃ ἐπεκήρυξεν, ἠμέλει καὶ οὐδεμίαν ἐπιστροφὴν ἐποιεῖτο. Τῶν δὲ

[w] περὶ Sᵇ.Tᵇ. [x] κείνοις Q. [y] παρητεῖτο Iᵇ.Sᵇ. [z] συνταρχίας Sᵇ.Tᵇ. [a] αὐτοῖς codices. [b] ἐξαιρεσίμων Sᵇ.Tᵇ. [c] χρόνου Q.Sᵇ.Tᵇ. [d] τῆς στρατιώτητος Sᵇ.Tᵇ. [e] ὡς εἰς τὴν τριάδα Q.Sᵇ.Tᵇ. [f] ὠνείτης Q. [g] προσαγαγὼν Q.Sᵇ.Tᵇ. [h] ὅσον iidem. [i] κείνους Q [k] μηδὲ et ἐκτῆσθαι Q.Sᵇ.Tᵇ.

ἀνθρώπων οἰομένων τὸ κήρυγμα μάτην αὐτὸν πεποιῆσθαι, εἶχον ἃ ἔτυχον ἕκαστοι κεκτημένοι κατὰ χώραν. Ὁ δ' ἔρευναν ἐξαίφνης ποιησάμενος τῶν οἰκιῶν, παρ' [l] οἷς εὗρεν ὅπλον τι, [m] ἐπράττετο τὸ ἐπιτίμιον.

Φιλόξενός τις Μακεδὼν Καρίας σατραπεύων δεηθεὶς χρη- 32
μάτων Διονύσια ἔφασκε μέλλειν ἄγειν, καὶ [n] χορηγοὺς προέγραψε τῶν Καρῶν τοὺς εὐπορωτάτους, καὶ προσέταττεν αὐτοῖς ἃ δεῖ παρασκευάζειν. Ὁρῶν δ' αὐτοὺς δυσχεραίνοντας, ὑποπέμπων τινὰς ἠρώτα τί βούλονται δόντες ἀπαλλαγῆναι τῆς λειτουργίας. Οἱ δὲ πολλῷ πλέον ἢ ὅσον ᾤοντο ἀνα- 2
λώσειν ἔφασαν δώσειν τοῦ μὴ ὀχλεῖσθαι [o] καὶ ἀπὸ τῶν ἰδίων ἀπεῖναι. Ὁ δὲ παρὰ τούτων λαβὼν ὃ ἐδίδοσαν, ἑτέρους κατέγραψεν, ἕως ἔλαβε [p] παρὰ [q] τούτων ἃ ἐβούλετο· καὶ [r] προσῆν παρ' [s] ἑκάστοις.

Εὐαίσης Σύρος Αἰγύπτου σατραπεύων, ἀφίστασθαι μελ- 33
λόντων τῶν νομαρχῶν ἀπ' αὐτοῦ αἰσθόμενος, καλέσας αὐτοὺς εἰς [t] τὰ βασίλεια [v] ἐκρέμασεν ἅπαντας, πρὸς δὲ τοὺς οἰκείους ἐκέλευσε λέγειν ὅτι ἐν φυλακῇ εἰσίν. Ἕκαστος οὖν τῶν οἰκείων ἔπραττον ὑπὲρ ἑκάστου, καὶ χρημάτων ἐξεωνοῦντο τοὺς συνειλημμένους. Ὁ δὲ διομολογησάμενος ὑπὲρ ἑκάστου καὶ λαβὼν τὰ ὁμολογηθέντα ἀπέδωκεν ἑκάστοις τὸν νεκρόν.

Κλεομένης Ἀλεξανδρεὺς Αἰγύπτου σατραπεύων, λιμοῦ 34
γενομένου ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις τόποις σφόδρα ἐν Αἰγύπτῳ [w] δὲ μετρίως, ἀπέκλεισε τὴν ἐξαγωγὴν τοῦ σίτου. Τῶν δὲ νομαρχῶν φασκόντων οὐ δυνήσεσθαι τοὺς φόρους ἀποδοῦναι τῷ μὴ [x] ἐξάγεσθαι τὸν σῖτον, [y] ἐξαγωγὴν μὲν ἐποίησε, τέλος δὲ πολὺ τῷ σίτῳ ἐπέβαλεν, ὥστε συνέβαινεν [z] αὐτῷ ἐξαγομένου ὀλίγου πολὺ τέλος λαμβάνειν, αὐτούς τε [a] τοὺς νομάρχας πεπαῦσθαι τῆς προφάσεως. Διαπλέοντος δ' αὐτοῦ τὸν νομὸν 2

l οἷς] οἵσων $S^b.T^b$. m ἔπραττε Q.$I^b.S^b.T^b$. n χοραγοὺς $I^b.S^b.T^b$. o καὶ] δὲ καὶ Q.$S^b.T^b$. p περὶ Q. q τοῦτο $S^b.T^b$. r προσὸν $Q^b.S^b.T^b$. s ἑκάστης Q.T^b. t τὸν βασιλέα Q. v ἐκρέμα I^b. w δὲ μετρίως] καὶ μετρίως $S^b.T^b$. x ἐξαγαγέσθαι Q.$S^b.T^b$. y ἐξαγαγεῖν Q, ἐξαγαγὼν T^b. z αὐτῷ] αὐτῶ εἰ μὴ Q.$S^b.T^b$. a τοὺς om. Q.T^b.

οὗ ἐστὶ θεὸς ὁ κροκόδειλος, ἡρπάσθη τις τῶν παίδων αὐτοῦ· καλέσας οὖν τοὺς ἱερεῖς ἔφη [b]πρότερος ἀδικηθεὶς ἀμύνεσθαι τοὺς κροκοδείλους, καὶ προσέταξε θηρεύειν αὐτούς. Οἱ δὲ ἱερεῖς, ἵνα μὴ ὁ θεὸς αὐτῶν καταφρονηθῇ, συναγαγόντες ὅσον
3 ἠδύναντο χρυσίον ἔδοσαν αὐτῷ, καὶ [c]οὕτως ἐπαύσατο. [d]Ἀλεξάνδρου τοῦ βασιλέως ἐντειλαμένου [d]αὐτῷ οἰκίσαι πόλιν πρὸς τῷ Φάρῳ καὶ τὸ ἐμπόριον τὸ πρότερον ὂν ἐπὶ τοῦ Κανώβου ἐνταῦθα ποιῆσαι, καταπλεύσας [e]εἰς τὸν Κάνωβον πρὸς τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς κτήματα ἔχοντας ἐκεῖ ἐπὶ [f]τούτῳ ἥκειν ἔφη ὥστε μετοικίσαι αὐτούς. Οἱ [g]δὲ ἱερεῖς καὶ οἱ κάτοικοι εἰσενέγκαντες χρήματα ἔδωκαν, ἵν' ἐᾷ κατὰ χώραν αὐτοῖς
4 τὸ ἐμπόριον. [f]Ὁ δὲ λαβὼν τότε μὲν ἀπηλλάγη, [h]εἶτα δὲ καταπλεύσας, ἐπεὶ ἦν εὐτρεπῆ αὐτῷ τὰ πρὸς τὴν οἰκοδομίαν, ἤτει αὐτοὺς χρήματα ὑπερβαλὼν τῷ πλήθει· τοῦτο γὰρ αὐτῷ τὸ διάφορον εἶναι, τὸ αὐτοῦ εἶναι τὸ ἐμπόριον καὶ μὴ ἐκεῖ. [d]Ἐπεὶ [i]δ' οὐκ ἂν ἔφασαν δύνασθαι δοῦναι, [k]μετώ-
5 κισεν αὐτούς. [d]Ἀποστείλας τέ [k]τινα ἐπ' ἀγόρασμά τι, αἰσθόμενος ὅτι εὐώνων [k]ἐπιτετύχηκεν, αὐτῷ δὲ [l]μέλλει ἐκτετιμημένα λογίζεσθαι, πρὸς τοὺς συνήθεις τοῦ ἀγοραστοῦ ἔλεγεν ὅτι ἀκηκοὼς εἴη τὰ ἀγοράσματα αὐτὸν ὑπερτίμια ἠγορακέναι· αὐτὸς οὖν [m]οὐ [n]προσέξειν. Καὶ ἅμα τὴν ἀβελτηρίαν
6 αὐτοῦ ἐλοιδόρει μετ' ὀργῆς προσποιήτου. Οἱ δὲ ταῦτ' ἀκούοντες οὐκ ἔφασαν δεῖν πιστεύειν αὐτὸν τοῖς λέγουσί τι κατ' ἐκείνου, ἕως αὐτὸς παραγενόμενος τὸν λόγον αὐτῷ δῷ. [d]Ἀφικομένου δὲ τοῦ ἀγοραστοῦ ἀπήγγειλαν αὐτῷ τὰ [o]παρὰ τοῦ Κλεομένους· ὁ δ' ἐκείνοις τε βουλόμενος ἐνδείξασθαι καὶ τῷ Κλεομένει ἀνήνεγκε τὰς τιμὰς [p]ὥνπερ ἦν ἠγορακώς.
7 [q]Τοῦ τε σίτου πωλουμένου ἐν τῇ χώρᾳ δεκαδράχμου, καλέ-

[b] πότερος Q, πρότερον S^b. [c] οὗτος Q. [d] αὐτοῦ Q.I^b.S^b.T^b. [e] εἰς τὸν Κάνωβον] δὲ τὸν τόπον πρὸς Q, δὲ τὸν πον πρὸς S^b.T^b. [f] τοῦτο Q. τοῦ S^b.T^b. [g] δὲ om. Q,S^b.T^b. [h] εἶτα] τότε Q.S^b.T^b. [i] δ' om. Q.S^b.T^b. [k] μετώκησαν et mox τινας et ἐπιτέτυχεν Q.S^b.T^b. [l] μελλειν S^b.T^b. [m] οὐ om. Parisiensis 2025. [n] προσάξειν S^b.T^b. [o] περὶ S^b.T^b. [p] ὥσπερ Q. [q] τοῦ τε σίτου πωλουμένου] τουτέστιν ἡ τοῦ πώλου Q.S^b.T^b.

σας τοὺς ἐργαζομένους [r] ἠρώτα πῶς βούλονται αὐτῷ ἐργάζεσθαι· οἱ δ' ἔφασαν ἐλάσσονος ἢ ὅσου τοῖς ἐμπόροις ἐπώλουν. [t] Ὁ δ' [s] ἐκείνους μὲν [t] ἐκέλευσεν αὐτῷ παραδιδόναι ὅσουπερ ἐπώλουν τοῖς ἄλλοις, αὐτὸς δὲ τάξας τριάκοντα καὶ δύο δραχμὰς τοῦ [v] σίτου [w] τὴν τιμὴν οὕτως ἐπώλει. Τούς τε 8
ἱερεῖς καλέσας ἔφησε πολὺ [x] τὸ ἀνάλωμα ἐν τῇ χώρᾳ γίνεσθαι εἰς τὰ ἱερά· δεῖν οὖν καὶ τῶν ἱερῶν τινὰ καὶ τῶν ἱερέων τὸ πλῆθος καταλυθῆναι. Οἱ δὲ ἱερεῖς καὶ ἰδίᾳ ἕκαστος καὶ [y] κοινῇ τὰ ἱερὰ χρήματα ἐδίδοσαν, οἰόμενοί τε αὐτὸν τῇ ἀληθείᾳ μέλλειν τοῦτο ποιεῖν, καὶ ἕκαστος βουλόμενος τό τε ἱερὸν τὸ [z] αὑτοῦ εἶναι κατὰ χώραν καὐτὸς ἱερεύς.

[d] Αντιμένης [f] Ρόδιος [a] ἡμιόδιος γενόμενος [d] Αλεξάνδρου περὶ 35
Βαβυλῶνα ἐπόρισε χρήματα ὧδε. Νόμου ὄντος ἐν Βαβυλωνίᾳ [b] παλαιοῦ δεκάτην εἶναι τῶν εἰσαγομένων, χρωμένου δὲ αὐτῷ οὐθενός, τηρήσας τούς τε σατράπας ἅπαντας προσδοκίμους ὄντας καὶ στρατιώτας, οὐκ ὀλίγους [c] τε πρέσβεις καὶ τεχνίτας κλητοὺς τοὺς ἄλλους ἄγοντας καὶ ἰδίᾳ ἀποδημοῦντας, καὶ δῶρα πολλὰ ἀναγόμενα, τὴν δεκάτην [d] ἔπρασσε κατὰ [e] τὸν νόμον τὸν κείμενον. [f] Πάλιν τε [g] πορίζων τὰν- 2
δράποδα τὰ ἐπὶ στρατοπέδῳ ὄντα [h] ἐκέλευσε τὸν βουλόμενον ἀπογράφεσθαι ὁπόσου [i] θέλοι, [k] μέλλειν δὲ τοῦ ἐνιαυτοῦ ὀκτὼ δραχμὰς ἀποτίσαι, ἂν δὲ ἀποδρᾷ τὸ ἀνδράποδον, κομίζεσθαι τὴν τιμὴν [l] ἣν ἀνεγράψατο. [d] Απογραφέντων οὖν πολλῶν ἀνδραπόδων οὐκ ὀλίγον [m] συντελεῖ ἀργύριον. Εἰ δέ τι [n] ἀποδρῴη ἀνδράποδον, [o] ἐκέλευε τὸν σατράπην τῆς ἐν ᾗ [p] ἐστὶ τὸ στρατόπεδον ἀνασώζειν [q] ἢ τὴν τιμὴν τῷ κυρίῳ ἀποδοῦναι.

[d] Οφέλας [d] Ολύνθιος καταστήσας ἐπιμελητὴν εἰς τὸν νομὸν 36

r ἐρώτησε Q.S[b].T[b]. s ἐκεῖνον I[b], ἐκεῖνό τε Q.S[b].T[b]. t ἐκέλευεν Q. v σίτου] τάττου Q.T[b]. w τὴν add. I[b]. x τὸ ἀνώμαλον ἀνάλωμα I[b]. y κοινωνῇ T[b]. z αὐτῶν Q.S[b].T[b]. a ἡμιόδιος] γνώριμος margo Parisiensis 2023. b παύλου Q.S[b].T[b]. c τε] τε καὶ Q.S[b].T[b]. d ἔπρασαν Q.S[b].T[b]. e τὸν om. S[b]. f πάλιν] ὦ πάλιν Q.S[b].T[b]. g πορίζειν Q.S[b].T[b]. h ἐκέλευε 2023. i θέλει Q.I[b].T[b]. k μελλειν] τελεῖν Q. S[b].T[b]. l ἧς Q.S[b].T[b]. m συντελεῖν S[b], συνελέγη margo 2023. n ἀποδράση Q, ἀποδίση S[b].T[b]. o ἐκέλευσε Q. p ἐστὶ] ἐσίη Q.S[b].T[b]. q ἢ om. Q.I[b].S[b].T[b].

τὸν [r]Ἀρθριδίτην, ἐπεὶ [s]προσελθόντες αὐτῷ οἱ νόμαρχοι οἱ ἐκ τοῦ τόπου τούτου ἔφασαν βούλεσθαι πλείω αὐτοὶ πολὺ φέρειν, τὸν δ' ἐπιμελητὴν τὸν [t]νῦν καθεστηκότα ἀπαλλάξαι αὐτὸν ἠξίουν, ἐπερωτήσας αὐτοὺς εἰ δυνήσονται συντελεῖν ἅπερ ἐπαγγέλλονται, φησάντων αὐτῶν τὸν μὲν ἐπιμελητὴν κατὰ [v]χώραν εἶα, τοὺς δὲ φόρους πράσσεσθαι ἐκέλευεν [w]ὅσους αὐτοὶ ὑπετιμήσαντο. Οὔτε οὖν [x]ὃν κατέστησεν ἀτιμάσαι [x]ἐδόκει, οὔτ' [y]ἐκείνοις πλείους φόρους ἐπιβαλεῖν ἢ [z]αὐτοὶ ἔταξαν, χρήματα δὲ πολλαπλάσια αὐτὸς ἐλάμβανεν.

37 Πυθοκλῆς [1]Ἀθηναῖος [1]Ἀθηναίοις συνεβούλευσε τὸν [a]μόλυβδον τὸν ἐκ τῶν [b]Τυρίων παραλαμβάνειν παρὰ τῶν ἰδιωτῶν τὴν πόλιν, [c]ὥσπερ ἐπώλουν, δίδραχμον, εἶτα [d]τάξαντας [e]αὐτοὺς τιμὴν ἑξαδράχμου οὕτω [f]πωλεῖν.

38 [g]Χαβρίας πληρωμάτων τε κατειλεγμένων εἰς ἑκατὸν καὶ εἴκοσι ναῦς, [h]τῷ δὲ [i]Ταῷ ἑξήκοντα [k]μόνον [l]οὔσης χρείας, [m]προσέταξε [n]τοῖς ἐκ τῶν ἑξήκοντα νεῶν [o]αὐτοῦ τῶν ὑπομενουσῶν τοὺς πλέοντας εἰς δίμηνον σιτηρεσιάσαι ἢ αὐτοὺς [p]πλέειν. Οἱ δὲ βουλόμενοι ἐπὶ τῶν ἰδίων εἶναι [q]ἔδωκαν ἃ προσέταξεν.

39 [1]Αντιμένης τούς τε θησαυροὺς τοὺς παρὰ [r]τὰς ὁδοὺς [s]τὰς βασιλικὰς ἀναπληροῦν ἐκέλευε τοὺς σατράπας κατὰ τὸν νόμον [t]τὸν τῆς χώρας· ὁπότε δὲ [v]διαπορεῖν τὸ στρατόπεδον ἢ ἕτερος ὄχλος ἄνευ τοῦ βασιλέως, πέμψας τινὰ παρ' [v]αὐτὸν ἐπώλει τὰ ἐκ τῶν θησαυρῶν.

40 [w]Κλεομένης προσπορευομένης τε τῆς νουμηνίας καὶ δέον τοῖς στρατιώταις [x]σιταρχίαν δοῦναι κατέπλευσεν ἐξεπίτηδες, προσπορευομένου δὲ τοῦ μηνὸς ἀναπλεύσας [y]διέδωκε τὴν σιτ-

[r] Ἀθριβίτην Sylburgius. [s] προσελθόντα Sb.Tb. [t] νοῦν Sb.Tb. [v] χώρας Ib. [w] ὅτε αὐτοὺς Q.Sb.Tb. [x] ὃν] τὸν et mox δοκεῖ Qb.Sb.Tb. [y] ἐκεῖνος Q.Ib.Sb.Tb. [z] αὐτοῖς τάξαντα Q.Sb.Tb. [a] μόλιβδον Ib. [b] τριήρων margo 2023. [c] ὥστε Q. [d] τάξαντος Q.Ib.Sb.Tb. [e] αὐτοῖς Ib. [f] πολύν Q. [g] χαβρία Ib.Tb, χαυρία Q. [h] τῶν Q.Sb.Tb. [i] τ ῶ Sb.Tb. [k] μόνων Ib. [l] οὐσῶν Q.Sb.Tb. [m] προστάξαι Q.Ib. Sb.Tb. [n] αὐτοῖς Ib. [o] αὐταῖς Q.Sb.Tb. [p] πλέειν] πλείω Q.Sb.Tb. [q] ἔδωκε προσέταξε Q.Sb.Tb. [r] τὰς] τοὺς Q. [s] τὰς om. Q.Tb. [t] τὸν om. Sb.Tb. [v] διαποροῦν et mox αὐτοῦ Q.Ib.Sb.Tb. [w] κλεομένους Q.Ib.Sb.Tb. [x] σιταρχίας Q. [y] δέδωκε Sb.Tb, ἐξέδωκε Q.

ταρχίαν, εἶτα τοῦ εἰσιόντος μηνὸς [z]διέλιπεν [a]ἕως τῆς νουμηνίας. Οἱ μὲν οὖν στρατιῶται διὰ τὸ νεωστὶ εἰληφέναι τὴν σιταρχίαν ἡσυχίαν εἶχον, [b]ἐκεῖνος δὲ παραλλάξας ἕνα μῆνα [c]παρὰ τὸν ἐνιαυτὸν ἀφῄρει μισθὸν ἀεὶ μηνός.

Σταβέλβιος ὁ [d]Μυσῶν στρατιώταις μισθὸν συγκαλέσας 41
ἔφησεν [e]αὐτῷ τῶν μὲν ἰδιωτῶν [f]οὐδεμίαν χρείαν [g]εἶναι, τῶν δὲ ἡγεμόνων, ὅταν δέηται στρατιωτῶν, [h]ἐκείνων ἑκάστῳ δοὺς ἀργύριον ἀποστέλλειν ἐπὶ [i]ξενολογίαν, τούς τε μισθοὺς οὓς δεῖ [k]ἐκείνοις δοῦναι, τοῖς ἡγεμόσιν ἂν [l]ἥδιον διδόναι· ἐκέλευεν οὖν αὐτοὺς ἀποστέλλειν ἕκαστον [m]τοὺς [n]αὐτῶν καταλόγους ἐκ τῆς χώρας. Τῶν [o]δὲ ἡγεμόνων ὑπολαβόντων χρημα- 2
τισμὸν αὐτοῖς [p]ἔσεσθαι, ἀπέστειλαν τοὺς στρατιώτας, καθάπερ ἐκεῖνος προσέταξεν. Διαλιπὼν [q]δὲ ὀλίγον χρόνον καὶ συναγαγὼν αὐτοὺς οὔτε αὐλητὴν ἄνευ [r]χοροῦ οὔτε ἡγεμόνας ἄνευ ἰδιωτῶν οὐδὲν ἔφη χρησίμους εἶναι· ἐκέλευεν οὖν αὐτοὺς ἀπαλλάττεσθαι ἐκ τῆς χώρας.

Διονύσιος τὰ εἰρὰ περιπορευόμενος, [s]εἰ μὲν τράπεζαν ἴδοι 42
[t]παρακειμένην χρυσῆν ἢ [v]ἀργυρᾶν, ἀγαθοῦ δαίμονος [w]κελεύσας ἐγχέαι ἐκέλευσεν ἀφαιρεῖν, ὅσα δὲ τῶν ἀγαλμάτων φιάλην εἶχε προτετακότα, εἶπας [x]ἂν ὅτι [y]δέχομαι ἐξαιρεῖν [z]ἐκέλευεν. Τά [a]θ' ἱμάτια τά τε χρυσᾶ καὶ τοὺς στεφάνους περιῄρει τῶν ἀγαλμάτων, φάσκων αὐτὸς καὶ κουφότερα καὶ εὐωδέστερα δοῦναι· εἶτα ἱμάτια μὲν λευκά, στεφάνους δὲ λευκίνους περιετίθει.

z διέλειπεν Q.T[b]. a ἕως οὖν τῆς Q.S[b].T[b]. b κῶνος Q.S[b].T[b]. c περὶ S[b].T[b]. d μῦς Q.S[b].T[b]. e αὐτοῦ Q.T[b], αὐτοῖς I[b]. f οὐδεμίαν—στρατιωτῶν om. Q. g εἶχε T[b] h κείνων Q.T[b]. i κεινολογίαν Parisiensis 1857, νολογίαν Q.S[b].T[b]. k κείνοις Q.I[b].T[b]. l ἴδιον Q.S[b].T[b]. et pr. I[b]. m τοὺς om. 1857. n αὐτοὺς Q.S[b]. o δὲ om. Q.S[b].T[b]. p ἔσεσθαι καὶ ἀπέστειλαν Q.S[b].T[b]. q δὲ om. Q.S[b].T[b]. r χοροῦ—εἶναι om. Q. s εἰ om. Q.T[b], εἰ μὲν om. S[b]. t παρεκειμένην 1857. v ἀργυρῆν Q. w ἐκέλευσεν Q.T[b]. x ἂν om. I[b]. y δέομαι T[b], δεχόμεναι Q. z ἐκέλευσε Q.S[b].T[b]. a θ' om. Q.S[b].T[b].

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

INDEX VERBORUM

ET LOCUTIONUM

IN POLITICIS ET ŒCONOMICIS

NOTATU DIGNIORUM.

Numerus Romanus librum ; Arabicus prior caput, alter sectionem indicat.

Ἀβελτερία v. 11, 26
ἀγαθοῦ δαίμονος ἐγχέαι Œ. ii. 42, 1.
ἀγαθοὺς περί τι γιγνομένους v. 11, 26
ἄγαν et λίαν pro eodem vii. 4, 11
ἀγαπῶσι τὰ πρῶτα v. 5, 4
ἄγειν ἐπὶ τὸ μετριώτερον v. 11, 1
ἀγελαῖον ζῷον i. 2, 10
ἀγένεια, ignobilitas seu obscuritas generis vi. 2, 7
ἀγεννεῖς et γενναῖοι, oppos. iv. 12, 2.
ἀγεννὴς βίος vii. 9, 3
ἀγνῶτες ἀλλήλοις ἔσονται v. 11, 5. sic vii. 7, 5
ἀγοράζειν βραχέος Œ. ii. 3, 1. ἀγορά σματα Œ. ii. 34, 5. ἀγοραστὴς, emptor Œ. ii. 34, 6
ἀγοραῖοι qui merces in foro venditant Œ. ii. 8, 1. 24, 1. ἀγοραῖος ὄχλος vi. 4, 14. ἀγοραῖον πλῆθος iv. 4, 10, 21. ἀγοραῖα τέλη Œ. ii. 1, 6. ἀγοραῖον βίον ζῆν vii. 9, 3
ἀγορανόμος iv. 15, 9. ἀγορανομίας curia vii. 12, 7. ἀγορανομικὰ νόμιμα ii. 5, 21
ἄγριος πρὸς— asper adversus vii. 7, 5
ἀγρονόμοι, magistratus vi. 8, 6. ἀγρονόμων ædes vii. 12, 8
ἀγωγῇ καὶ τοῖς ἤθεσι v. 5, 3
ἀδιάφθορος iii. 15, 8, 9
ἀδορυφόρητος διετέλεσεν v. 12, 4
ἀδουλία, carere servo vi. 8, 23
ἀεννάως ἀποδίδοσθαι Œ. ii. 4, 1
ἄζυξ ὤν i. 2, 10
ἀθλητὰς εἶναι τῶν ἔργων vi. 7, 3
ἆθλον πρόκειται vii. 10, 14
ἀθρόοι et ἕκαστοι oppos. iii. 13, 10
αἰκισθῆναι πληγαῖς εἰς τὸ σῶμα v. 10, 19
αἱρεταὶ ἀρχαί ii. 12, 2. αἱρετὴ τυραννίς iii. 14, 8. αἱρετώτατον ἑκάστῳ τί vii. 14, 11
αἰσυμνήτης iii. 15, 16. αἰσυμνῆται olim dicebantur μόναρχοι αὐτοκράτορες iv. 10, 2. αἰσυμνῆται apud veteres erant αἱρετοὶ τύραννοι iii. 14, 8. αἰσυμνητεία, αἱρετὴ τυραννίς iii. 14, 14 ; ut Romæ dictatura, teste Dionysio Hal.
αἰσχροκέρδεια iii. 15, 12
αἰσχύνεσθαι εἰς τὸ σῶμα v. 10, 17
αἰτία, ratio, τρόπος i. 9, 17
ἀκερδῶς ἄρχειν v. 8, 19
ἀκοινωνησία ii. 5, 12
ἀκολούθοις χρῆσθαι vi. 8, 23
ἄκος remedium ii. 7, 11, 12. idem

ἰατρεία ibid. ἄκος τοῦ μὴ γίνεσθαι v. 5, 11. 8, 14
ἀκοσμία, moderatorum et rectorum vacuitas, ἀναρχία ii. 10, 14
ἀκουάζωνται ἀοιδοῦ viii. 3, 9
ἀκρασία πόλεως v. 9, 12
ἄκρατος, merus iv. 11, 11
ἠκριβῶσθαι πρὸς πᾶσαν ἀρετήν iii. 7, 4
ἁλατοπωλία τῶν ἁλῶν Œ. ii. 4, 2
ἁλεεινὴ ἐσθής ii. 8, 1
†ἁλεία pro ἁλιεία, piscatio Œ. ii. 4, 2. v.l.x.
ἀληλεσμένος, molitus Œ. ii. 24, 4
τῇ ἀληθείᾳ, re vera Œ. ii. 24, 3. 34, 8. Idem κατ' ἀλήθειαν iii. 6, 6
ἁλιεία, piscatio Œ. ii. 4, 2
ἀλλ' ἢ, nisi ii. 10, 7. iii. 15, 9. v. 6, 4. Œ. ii. 3. Sic οὐθενὶ ἀλλ' ἢ i. 6, 8
ἀλλαγὴ, permutatio i. 8, 8
ἄλλως τε καὶ ὅταν ii. 5, 11
ἄλοχος, uxor i. 3, 1
ἄμβλωσιν ἐμποιεῖσθαι vii. 16, 15
ἄμισθοι ἀρχαί ii. 11, 7
ἀμνημονεῖν, non meminisse v. 10, 21
ἀμπισχεῖν σκέπασμα μικρόν vii. 17, 3
ἀμύθητον ὅσον ii. 5, 8
ἀμύνειν τοὺς ἐπίοντας ii. 7, 15
ἀμφιδεξίους esse cives suos vult Plato ii. 12, 12
ἄν, in uno eodemque commate geminata ii. 7, 18
ἀναβαθμοὶ gradus Œ. ii. 5, 1
ἀναγκαῖον, necessario iv. 11, 21
ἀναγκοφαγίαι viii. 4, 9
ἀναγράφεσθαι πρὸς— vi. 8, 7
ἀνάδαστον ποιεῖν τὴν χώραν v. 7, 4. ἀναδάστους ποιεῖν τὰς κτήσεις v. 8, 20. sic v. 5, 5
ἀνακομίζειν πρὸς αὐτόν Œ. ii. 5, 2
ἀναλογίζεσθαι vi. 6, 1
ἀναλοῦσθαι, impendi Œ. ii. 1, 9
ἀνάπαυσιν ἔχειν περὶ— vii. 9, 9
ἀναπλήρωσις τῆς ἐπιθυμίας ii. 7, 19
ἀναρχία δούλων iv. 4, 20
ἀνδραποδωδίας χάριν vii. 17, 9
ἄνδρια, ἀνδρῶν συσσίτια in rep. Spartana ii. 9, 20. ἄνδρια Lacones olim vocabant τὰ φιδίτια ii. 10, 5
ἀνεγκλήτως ἔχειν vi. 8, 4
ἀνεξαπάτητοι ὦσι πρὸς τὴν— viii. 3, 12
ἀνευθύνους εἶναι ii. 9, 26
ἀνήδυντον ὑπομένει οὐδέν viii. 5, 25
ἀνιέναι καὶ ἐλάττω ποιεῖν v. 8, 10
ἀνιερῶσαι, consecrare, dedicare Œ. ii. 2
ἀνομάλωσις τῶν οὐσιῶν ii. 12, 12
ἀνομοθέτητος πόλις ii. 9, 5
ἀνόνητος αὐτοῖς ἡ χάρις vii. 16, 3
ἀντεστραμμένως ποιοῦσι, seu †ἀνεστραμμένως iv. 14, 16
ἀντεχόμενοι δικαίου τινός i. 5, 5
ἀντίγραφα, adversaria v. 8, 19
τὶ ἀντιπεπονθός ii. 2, 4
ἀντιποιεῖσθαι τῆς τιμῆς iii. 12, 8
ἀντιπράττειν πρὸς ταῦτα iv. 5, 3
ἀντισεμνύνεσθαι v. 11, 13
ἀντισοφίζεσθαι πρὸς ταῦτα iv. 13, 5
ἀντίστροφος, ex adverso respondens iv. 5, 2. 6, 11. 10, 3
ἀντίτεχνοι v. 10, 12
ἄξιον εἰπεῖν pro ἀξιόλογον ii. 11, 2
ἄοινος τροφή vii. 17, 1
ἄοπλον πλῆθος iv. 3, 1
ἀόριστοι ἀρχαί iii. 1, 6
ἀπαγορεύει μὴ κινῶσι, vetat ne moveant iv. 14, 8. ἀπηγορευμένα, interdicta vii. 17, 9
ἀπάγχεο vii. 7, 6
ἀπαιδαγωγήτους τῶν ἀναγκ. viii. 4, 6
†ἀπαιδαγώγους ibid. v.l.y.
ἀπάνευθε μάχης iii. 14, 5
ἀπειθεῖν τοῖς ἄρχουσι ii. 8, 23. Œ. ii. 24, 2.
ἀπειπεῖν τὴν ἀρχὴν, abdicare imperium ii. 10, 13
ἀπειρήκασι τοῖς δούλοις τὰ γυμνάσια, interdixerunt ii. 5, 19. ἀπειρηκότες διὰ τὸν χρόνον, qui senio defessi se a civilibus negotiis abdicarunt vii. 9, 9
ἀπεκταγκὼς, qui occidit vii. 2, 11
†ἀπεκτακώς ibid.
ἀπέραντος τὸ πλῆθος ii. 6, 6
ἀπέχθεια τοῦ πάθους, odium et de-

testatio ii. 12, 9. ἀπέχθεια πρὸς τοὺς πλουσίους v. 5, 9. ἀπέχθειαν ἔχειν πολλὴν vi. 8, 9
ἀπηρτῆσθαι τῆς πόλεως πολύ vi. 4, 14
ἀπληστία εὐχῆς i. 9, 11
ἀποβλέπειν πρὸς τὸ— iii. 8, 1. idem σκοπεῖν τὸ— iii. 6, 9, 11
ἀπογράψασθαι, dare nomina Œ. ii. 2. ἀπογράφεσθαι τὰ χρέα εἰς τὸ δημόσιον Œ. ii. 13. ἀπογράφεσθαι ὁπόσου θέλοι Œ. ii. 35, 2
ἀποδέκται, magistratus vi. 8, 6
ἀποδημητικαὶ παραστάσεις v. 8, 12
ἀποδιδράσκειν τὸν νόμον ii. 9, 24
ἀποδικάζειν, judicio absolvere ii. 8, 15. oppos. καταδικάζειν, ibid. ἐπ' ἀποδόσει δανείσασθαι Œ. ii. 21, 9. sic ἐπὶ τόκῳ δανεῖσαι Œ. ii. 17, 1
ἄποθεν, procul iii. 9, 10. ἄποθεν σύμμαχοι iii. 9, 8
ἀποθεραπεία θεῶν vii. 16, 14
ἀπόθεσις, expositio fœtus vii. 16, 15
ἀποικίαν ποιεῖσθαι ἐπὶ τῶν ἀγρῶν, rus secedere vi. 4, 14
ἀποικισμός v. 5, 3
ἀποκληροῦν τοὺς πλείους iv. 14, 13. ἀποκληρωτέον vi. 3, 6
ἀποκλίνουσαι πρὸς τὴν δημοκρ. iv. 8, 3
ἀποκρίνων τῆς νίκης αὐτὸν, victoriam illi abjudicans v. 12, 2
ἀπολαύσεις αἱ σωματικαί i. 9, 16. v. 11, 23. ἀπολαυστικὴ ὑπερβολή i, 9, 17. ἀπολαυστικῶς ζῆν v. 10, 33
ἄπολις διὰ φύσιν ποῖος i. 2, 9
ἀπολίτευτα ἔθνη vii. 7, 2
ἀπονέμειν, attribuere iv. 8, 4
ἀποξενοῦσθαι πολὺν χρόνον ii. 9, 11
ἄποπτος εἴη ἀπὸ— prospici posset ex —ii. 12, 9. pro συνόπτος, ibid.
ἀπορεῖσθαι χρημάτων Œ. ii. 25, 1. ἀπορούμενος ἀργυρίου Œ. ii. 24, 1
ἀποσκεπτέον πρὸς— vii. 6, 7. ἀποσκοπεῖν πρὸς τὸ ἴδιον iii. 13, 20
ἀποτεταγμένη, deputata vi. 8, 13
ἀποτίθεσθαι τὰ γιγνόμενα [†γεννώμενα] vii. 16, 15
ἀποφαίνειν τὸν θησαυρόν v. 4, 4
ἀποφορὰν φέρειν ii. 5, 22
ἀπεχρᾶτο τῷ στρατοπέδῳ Œ. ii. 25, 2. ἀπεχρᾶτο τὰ τούτων χρήματα Œ. ii. 21, 7 : utenda accipiebat.
τὸ ἀπρακτεῖν an laudabilius quam τὸ πράττειν vii. 3, 3
ἅπτονται δικαίου τινός iii. 9, 1
οἱ ἄπωθεν seu οἱ πόρρω τῆς συγγενείας, alieni ii. 4, 1. Item per o iii. 9, 8
ἀργὸς χώρα Œ. ii. 19
ἀρετή τί i. 13, 10
ἀρισταρχεῖν δυνάμενοι ii. 12, 12
ἀριστίνδην αἱρεῖσθαι ii. 11, 3, 8. iv. 7, 3. cf. iii. 5, 5. Idem κατ' ἀρετὴν καὶ κατ' ἀξίαν αἱρεῖσθαι ii. 11, 9. iii. 5, 5
ἀριστοκρατικὴ πολιτεία ii. 6, 16. ἀριστοκρατικὸν πλῆθος τί iii. 17, 4. ἀριστοκρατουμένη πόλις iii. 18, 1. iv. 8, 5
ἄρκιον ἐσσεῖται iii. 14, 5
ἁρμόττουσα πρὸς— quadr. viii. 5, 25
ἄρνυνται μισθόν iii. 16, 7
ἄρουρα, arvum, seges iii. 13, 17
ἀρραβῶνας διαδοῦναι i. 11, 9
τὸ ἀρχαῖον, antiquitus i. 2, 7. λίαν ἀρχαίως ὑπολαμβάνουσι, in eorum opinione simplicitas est nimis antiqua vii. 11, 8
ἀρχαιρεσίαι iii. 11, 8. idem αἱ τῶν ἀρχῶν αἱρέσεις iii. 11, 15
ἄρχειν δεσποτικὴν ἀρχήν iv. 11, 7. ἄρχειν τὰς μεγίστας sc. ἀρχάς vi. 4, 5. sic ii. 6, 19. et vi. 2, 5. ἄρχεσθαι οὐδεμιᾷ ἀρχῇ iv. 11, 7. ἄρχεσθαι δουλικὴν ἀρχήν ibid. ἄρξεται, imperanti parebit iii. 4, 16
ἀρχεῖον, magistratus collegium ii. 9, 21. v. 4, 8. sic ἀρχεῖα, magistratuum collegia ii. 11, 7. ἀρχεῖα, magistratus iv. 15, 8, 9. ἀρχεῖον curia iv. 14, 14
ἀρχαὶ τίνες μάλιστα iv. 15, 4. ἀρχὴ omissum instructura ii. 6, 19. vi. 2, 5. 4, 5. ἀρχὴν ἄλλην

ποιεῖσθαι i. 13, 16. ἀρχὴν, omnino vii. 11, 12
ἀρχικὴ ἀρετή iii. 4, 10. ἀρχικὴ ἀνδρία i. 13, 9
ἀρχιτέκτονες ταῖς διανοίαις vii. 3, 8
ἄρχοντες, magistratus in sacerdotum collegio vi. 8, 20
ἀσέλγεια τῶν δημαγωγῶν v. 5, 1. ἀσελγῶς ζῶντες v. 6, 8
ἄσημον ἀργύριον Œ. ii. 26, 4
ἀσκεπτότερον τῷ χρόνῳ λέγοντες ii. 12, 8
ἄσμενος ἀποδέχεται ii. 5, 11
ἀστασίαστοι πόλεις iv. 11, 13. ἀστασιάστους εἶναι ii. 12, 15
ἀστραβὲς σῶμα vii. 17, 2
τὸ ἄστυ καὶ τὴν πόλιν vi. 4, 8
ἀστυγείτονες πόλεμοι vii. 10, 11
ἀστυνομία, magistratus vi. 8, 5. ἀστυνομίας curia vii. 12, 7. ἀστυνομικὰ νόμιμα ii. 5, 21
ἀσύμφορος τοῖς αὐτοῦ i. 11, 12. ἀσυμφόρως πρὸς τὴν πολιτείαν v. 8, 13
ἄσχολοι ὦσιν ἐπιβουλεύειν, non habeant otium insidiandi v. 11, 8. ἄσχολος ὢν πρὸς τοῖς ἔργοις laboribus et negotiis occupatus v. 5, 8
ἀσωτευόμενοι v. 12, 17
ἅτε, velut, tamquam v. 10, 2
ἀτελῆ πάντων εἶναι, ab omnibus immune esse ii. 9, 18
ἅτεπερ veluti i. 2, 10
ἄτεχνοι, καὶ τῷ σώματι μόνῳ χρήσιμοι i. 11, 4
ἀτιμάζεσθαι παρ' ἀξίαν v. 3, 2
ἀτίμητος μετανάστης iii. 5, 9
ἄτιμοι πολῖται iii. 1, 5. ἀτιμίᾳ ζημιοῦσθαι vii. 16, 18
ἄτοκα χρήματα Œ. ii. 22
ἄττα viii. 3, 6.
†ἄττα ibid.
ἡ αὐλητικὴ sc. τέχνη viii. 6, 11
αὐλοποιός, tib. fabricator iii. 4, 18. αὐτὰ τὰ χρήσιμα, sola necessaria i. 9, 6
αὐτάρκεια κτήσεως i. 8, 14
αὐτογνώμονας κρίνειν ii. 9, 23. αὐτογνώμονας ἄρχειν ii. 10, 11
αὐτοσχεδιάζειν περί τι vii. 4, 13
αὐτόφυτος ἐργασία i. 8, 8
ἀφειδῶς αὐτοῦ ἔχειν v. 11, 31
ἀφεῖσαν τῆς χώρας v. 7, 9
ἀφωρισμένος πρὸς τὰς θυσίας, deputatus ad sacr. vi. 8, 20
ἀφρήτωρ, ἀθέμιστος, ἀνέστιος i. 2, 9
ἀφροδισιαστικὴ χάρις v. 10, 17
ἄφρουρον εἶναι, immunem esse ab excubiis ii. 9, 18
ἀφύλακτος οἰκία Œ. i. 6, 6
ἀχόλω πόλεως iii. 14, 10
ἀχορήγητος τῶν ἀναγκαίων iv. 1, 4

B.

βαδίζειν εἰς τὰς ἀρχὰς, magistratus adire, id est capessere ii. 7, 7. iv. 14, 4. Sic βαδίζειν εἰς τὰ ἀρχεῖα iv. 15, 6
βακχεία, bacchatio viii. 7, 10. βακχευτικὸν ποιεῖ ἡ μέθη viii. 7, 14
βάναυσον πλῆθος τί iv. 4, 9. βάναυσοι et θῆτες, sunt οἱ κοινῇ λειτουργοῦντες, ut δοῦλοι οἱ ἐνὶ λειτουργοῦντες iii. 5, 4. βάναυσος ex genere τῶν χερνήτων iii. 4, 12. βαναύσου servitus, limitata est i. 13, 13
βάναυσοι an cives statuendi iii. 5, 1. τὸ βάναυσον οὐ μετέχει τῆς πόλεως vii. 9, 7. βάναυσοι in quibusdam rebusp. erant servi et exteri iii. 5, 3. βάναυσοι τέχναι τίνες viii. 2, 5. βαναυσόταται τέχναι τίνες i. 11, 6. βάναυσον ἔργον τί viii. 2, 4. βαναύσων ἔργων ἀπέχεσθαι vi. 7, 4. βάναυσον βίον ζῆν vii. 9, 3. βαναυσία vi. 2, 7
βαρυδαίμονος πόλεως iii. 14, 10
βασιλεῖς, reges sacrorum vi. 8, 20
βασιλευτόν iii. 17, 1. βασιλευτὸν πλῆθος τί iii. 17, 4
Βασιλιδαί v. 6, 5
†βασιλίδαι regis filii ibid. v.l.g
βασιλικὸς vulgo qui i. 1, 2
τὴν βαφὴν ἀφιέναι vii. 14, 22
βίαιον τροφήν viii. 4. 7
βλάβην ἔχει ταῦτα μεγάλην vii. 14, 19
τῷ βλάβει vii. 7, 8
βλέπειν εἰς δύο, spectare duo v. 9,

2. sic iv. 2, 3. 7, 4. βλέψας ἐπὶ τὰς— respic. vii. 7, 1
βοηθὸν ἐπαγαγέσθαι τὸν δῆμον v. 6, 7. βοηθητικὸς πρὸς τὰ μικ. ii. 7, 13
βούλεται εἶναι, pro ἀληθῶς ἔστι καὶ καλεῖσθαι εἴωθε ii. 2, 8
βουλὴ Cretensibus dicitur ἡ γερουσία, Senatus ii. 10, 6. βουλὴ, senatus, magistratus popularis seu democraticus iv. 15, 11. vi. 2, 6. 8, 17, 24
βουλαρχεῖν iv. 11, 5
βουλευτικὴ ἀρχή iii. 1, 12
βραχέος ἀγοράζειν Œ. ii. 3

Γ.

γαμικὴ, conjugium i. 3, 2. γαμικὴν ὁμιλίαν ποιεῖν πρὸς— vii. 16, 1
γαμίσκεσθαι, nubere vii. 16, 7
γειτνιῶντες τόποι ii. 6, 7. γειτνιῶσαι πόλεις ii. 9, 3
ἐκ γενετῆς i. 5, 2
κατὰ γένος, per success. generis iii. 14, 5
γερουσία, senatus ii. 9, 22
γηδίου κτῆσις vi. 5, 8
γηγενεῖς οἱ πρῶτοι ἄνθρωποι ii. 8, 21
γήπεδα, fundi ii. 5, 2
γίγνονται γεγυμνασμένοι καὶ πεπονηκότες v. 9, 13. γένωνται πρὸς τοῖς ἄλλοις μαθήμασι, ceteris disciplinis incubuerint viii. 4, 9
γλαφυρὸς νομοθέτης ii. 12, 11. ἧττον γλαφυρῶς ii. 10, 1
γλίσχρως ζῆν ii. 7, 7. γλίσχρως λαμβάνειν, et ἀφθόνως διδόναι, oppos. v. 11, 19
γλιχόμενοι τοῦ ζῆν iii. 6, 5
γνώριμοι γίγνονται τοῖς ἄλλοις, innotescunt ceteris v. 10, 26. γνώριμοι cur appellentur οἱ εὔποροι iv. 8, 4. γνώριμοι quibus notis censeantur iv. 4, 22. γνωρίμους imperiis fungi, aristocraticum est v. 8, 17. γνώριμοι adversus plebem insurgunt v. 3, 4. γνώριμοι in democratiis cur seditiones moveant v. 3, 14. τῶν γνωρίμων στάσεις καὶ φιλονεικίαι v. 8, 9. γρωρίμων διαφοραὶ iv. 3, 2, γνωρίμων numerus Athenis bello Laconico imminutus v. 3, 7
κατὰ γράμματα ἄρχειν, ex legum præscripto imperium gerere ii. 10, 11. iii. 15, 4. sic κατὰ γράμματα καὶ νόμους ibid. κατὰ γράμματα ἰατρεύεσθαι iii. 16, 6. ἡ ἐκ γραμμάτων θεραπεία, quæ ex præscripto fit iii. 16, 7
γράφεσθαι παρανόμων i. 6, 2. γραφόμενοι δίκην vi. 5, 4
γραφαὶ τῶν δικῶν vi. 8, 7. vii. 12, 7. γραφαὶ, tabulæ scriptæ iii. 9, 7
γυναικοκρατούμενοι ii. 9, 7. γυναικοκρατία fovetur a tyrannis v. 11, 3
γυναικονόμοι, magistratus aristocraticus iv. 15, 13. γυναικονομία, magistratus vi. 8, 22, 23
γεγυμνασμένοι τὰς ἕξεις vi. 4, 11
γυμνασία, exercitatio vii. 17, 6. γυμνασιαρχία, magistratus vi. 8, 22

Δ.

τὰ δαιμόνια, res divina vi. 8, 21. pro eodem †τὰ περὶ τοὺς θεούς vi. 8, 18
δαιτυμὼν, epulator iii. 11, 14
τὸ δάνειον ἀποδοῦναι Œ. ii. 13
δανεῖσαι τῇ πόλει ἐπὶ τόκῳ Œ. ii. 17, 1
δαπανᾶν εἰς— Œ. ii. 5, 2. δαπανηραὶ λειτουργίαι v. 8, 20
δὲ in redditione ii. 6, 19
δεινὸς περὶ νομοθεσίαν ii. 12, 7. δεινοὶ λέγειν, eloquentes v. 5, 7
δεισιδαίμων, metuens divini numinis v. 11, 25
δεσπόζειν, dominari i. 6, 9. δεσπόζειν τῶν πέλας vii. 2, 8. δεσπόζον καὶ ἄρχον φύσει i. 2, 2
†δεσποστικὸν γίνεσθαι iv. 4, 27. οἱ δεσποστοὶ vii. 2, 15. δεσποστόν iii. 17, 1
δεσπότης vulgo qui i. 1, 2. δεσποτεία, dominatus iii. 6, 6. δεσποτεία quibusdam videtur esse scientia quædam i. 3, 4. †δεσποτὸν pro δεσποστόν iii. 17,

i. v.l.y. δεσποτικὸν γίνεσθαι iv. 4, 27. δεσποτικὰ (seu δεσποστικὰ) τῶν βελτιόνων iv. 4, 28

δεύτερος πλοῦς ἂν συμβῇ iii. 13, 23. τῇ δευτέρᾳ τῆς νουμηνίας, altero die post novilunium Œ. ii. 30, 4

δημαγωγὸς et στρατηγὸς olim sæpe idem v. 5, 6. δημαγωγὸς, ὁ τοῦ δήμου κόλαξ v. 11, 12. δημαγωγοῦ et κόλακος affinitas iv. 4, 28. δημαγωγοὶ in quibus democratiis exsistant, et in quibus non iv. 4, 26. populi ductandi occasionem unde acceperint in Atheniensium rep. ii. 12, 5. magni unde fiant iv. 4, 29. quibus rebus peccent in democratiis v. 9, 10. δημαγωγῶν ἀσέλγεια democratias sæpe perdit v. 5, 1. δημαγωγῶν veterum et recentiorum discrimen v. 5, 7. δημαγωγὸς ἦν, pro ἐδημαγώγει τὸ πλῆθος v. 12, 4. δημαγωγεῖν τοὺς πολλούς v. 11, 33. δημαγωγῶν τοὺς τριάκοντα v. 6, 6

δημαγωγία duplex est ibid.

δημεύειν τὰ κτήματα v. 5, 5

δημιουργοὶ νόμων, legum conditores ii. 12, 1, 13. δημιουργὸν τῆς ἀρετῆς vii. 9, 7

δῆμος pro δημοκρατία iii. 1, 10. iv. 4, 3, 5. v. 1, 3, 14. 4, 8. Sic δῆμοι pro δημοκρατίαι v. 7, 14. δῆμος ἔσχατος, extrema democratia iv. 11, 11. κατὰ δήμους, per municipia iv. 15, 17

δημοκρατεῖσθαι iv. 4, 2. v. 9, 13. δημοκρατούμενοι κατὰ νόμους iv. 4, 26. δημοκρατικὸν τί vi. 5, 2

δημοτικῶν multa, labefactant decratias v. 9, 6

διαβάλλειν ἀλλήλοις v. 11, 8

διαβάσεις τῶν ὀχετῶν v. 3, 16

διαγίγνεσθαι ἀπὸ τέχνης, artis ope vitam sustentare ii. 8, 10

διαγωγὴ ἐλευθέριος viii. 5, 8

διαδικάσασθαι ὑπὲρ— Œ. ii. 11, 2

διακονίαι οἰκετικαί ii. 3, 4. διακονικαὶ ἀρεταί i. 13, 2. διακονικὰ ἔργα vii. 14, 7. διακονικὰς πράξεις ὑπηρετεῖν iii. 4, 12

διακοῦσαι τὰ δόξαντα ii. 11, 6

διαλαμβάνειν τοὺς ἀπόρους vi. 5, 10. διαλαμβάνειν τὴν πίστιν pro λαμβάνειν vii. 1, 6

διαλογὴ τῶν ψήφων ii. 8, 15

διαλῦσαι τὸν μισθὸν, persolvere Œ. ii. 11, 1

διαμισήσας τὸν ἔρωτα ii. 12, 8

διαναπαύειν ἐν ταῖς— viii. 5, 12

διανέμεσθαι, distribuere inter se iii. 10, 1, 2

διανοήσεις αὐτοτελεῖς vii. 3, 8

διαπιστεῖν ἀλλήλοις v. 11, 15

διαπονεῖν αὐτῷ τὰ— ii. 5, 3

διαπύλιον Œ. ii. 15, 2

διήρθρωται ἧττον ii. 10, 1

διαστάσεις, dissidia iv. 16, 5

διεστασίασαν πάντας v. 4, 2

διαστείλασθαι περὶ αὐτοῦ ii. 8, 17

διαστρέφεσθαι τὰ μέλη vii. 17, 2

διατείνεσθαι, distendi vii. 17, 6. διάτασις τῶν παίδων ibid.

διατρίβειν πρὸς τοῖς ἔργοις v. 8, 18. vi. 4, 2. διατριβὴ περὶ τὸν χρηματισμόν ἐστι πᾶσα i. 9, 16

τοῦτο αὐτῷ τὸ διάφορον εἶναι, id ipsius interesse Œ. ii. 34, 4

διαφωνεῖν ἀλλήλοις, et συμφωνεῖν, contraria vii. 13, 2

διαχειρίζειν τὰ κοινά vi. 8, 16

ἡ διδασκαλία τῆς μουσικῆς viii. 5, 25

διεπάμενος ἐν ᾧ χρόνῳ ἀποδώσει Œ. ii. 30, 1

διελεῖν περὶ αὐτῆς viii. 5, 2

διεστᾶσι distant i. 5, 8

δίκη τί i. 2, 16. δίκαιον τὸ δημοτικόν vi. 2, 2. δίκαιος ἄρχειν, justum est ut imperet iii. 16, 10. vi. 3, 3

δικαστήριον καθίσαι Œ. ii. 16, 3. δικαστήριον κύριον ἓν ii. 8, 4

δικαστικὴ δικαιοσύνη iv. 4, 14

διμναῖον τιμήσασθαι Œ. ii. 6

διομολογησάμενος ὑπὲρ— Œ. ii. 33

διορθώματι τοιούτῳ διορθοῦν iii. 13, 23

διστάζων τοῦτο ii. 3, 5

δίχα γίνεσθαι vi. 3, 6
διωβόλια, bini oboli ii. 7, 19
διώκειν τοῦτο ὅπως δύνηται, eo anniti ut possit vii. 14, 20
δοῦλος πρὸ δούλου i. 7, 3. τὸ δοῦλον, servitus, vi. 2, 3
δραχμιαῖα συναλλάγματα iv. 16, 4.
δύεσθαι ἀγῶνα i. 4, 3
δυνάμενος τοιοῦτόν τι vi. 4, 9
δυνάμεις τῶν ἀρχῶν iv. 15, 22
δυναστεία, species oligarchiæ iv. 5, 2. existere unde soleat v. 3, 3 δυναστευτικὴ ὀλιγαρχία iv. 14, 7. δυναστευτικὴ αἵρεσις v. 6, 11. δυναστευτικὴ ἰατρεία ii. 10, 13
δυναστικὴ καὶ τυραννικ. ὀλιγαρχ. vi. 6, 3
δυοῖν ὄμμασι καὶ δυσὶν ἀκοαῖς iii. 16, 12. δυοῖν ἀρεταῖν ii. 5, 10. δυοῖν σπιθαμαῖν v. 3, 6
δυσγενεῖς, ignobiles i. 6, 8
δυσέμβολος τοῖς πολεμίοις vii. 5, 3
δυσεξερεύνητος τοῖς— vii. 11, 6
δυσέξοδος τοῖς ξενικοῖς ibid.
δυσπερίληπτος vii. 11, 3
δυσπρόσοδος τοῖς ἐναντίοις ibid.
Δώριος ἁρμονία iii. 3, 8. Δώρια συντάγματα iv. 3, 7

E.

ἐᾶν κατὰ χώραν Œ. ii. 34, 3. εἴασε κατὰ χώραν Œ. ii. 29
οἱ ἐν ἑβδόμῃ Argis v. 3, 7
ἔγγονα, proles, nati vii. 16, 6
ἐγγράφεσθαι εἰς τοὺς λειτ. Œ. ii. 5, 2. ἐγγραφαὶ, inscriptiones vi. 8, 8
ἐγγυητὴς ἀλλήλοις τῶν δικαίων iii. 9, 8
ἐγγύους καθιστάναι Œ. ii. 23
ἐγγὺς οὖσα τοῦ μὴ πόλις εἶναι ii. 5, 14
ἐγκληματικόν ἐστι, incusationes solet parere vii. 16, 3
ἐγκλήτους ποιήσασθαι Œ. ii. 16, 3
ἐγκλίνειν ἐπὶ τὸ— v. 7, 7. ἐγκλίνει πρὸς τὴν ὀλιγαρχίαν ii. 6, 18. ἐγκλῖναι pro ἐνδοῦναι Œ. ii. 16, 1. ἔγκλισιν ἔχουσαι πρὸς ἕω vii. 11, 2
ἐγκυκλήματα Œ. ii. 1, 8
ἐγκύκλια, quotidiana et usitata ii. 9, 9. Sic αἱ ἐγκύκλιαι διακονίαι, quotidiana et velut in orbem redeuntia ministeria ii. 5, 4. ἐγκύκλια διακονήματα i. 7, 2. ἐγκυκλίων proventus Œ. ii. 1, 7.
ἔγκυοι gravidæ vii. 16, 14
ἐγχειρίσαι in manus trad. v. 6, 12, 13
ἐδεστὸν ζῷον vii. 2, 15
ἑδραῖον εἶναι Œ. i. 3, 5
ὅσα δυνατὸν ἐθίζειν vii. 17, 3
εἰλωτεῖαι, hilotarum servit. ii. 5, 22. minus recte εἰλωτεία† ii. 9, 4. origo enim ἀπὸ τοῦ ἕλους, aspirationem postulat.
εἶναι εἰς ἄπειρον, pro ἰέναι i. 9, 16. ὄντος τετραδράχμου, cum 4 drachmis venderetur Œ. ii. 8
εἴργεσθαι πάσης ἔβρεως v. 11, 28. εἰργόμενοι τοῦ ἄρχειν v. 8, 16. εἰργομένους τῆς χώρας vii. 11, 3
εἰσαγώγιμα καὶ ἐξαγώγ. Œ. ii. 1, 4
εἰσίῃ, ineat magistratum iv. 14, 9. εἰσιόντες, magistratum ineuntes vi. 7, 6. εἰσιόντος μηνός Œ. ii. 40
εἰσφορά vi. 8, 17. εἰσφορὰ τῶν τελῶν v, 11, 10
ἐκ μικρῶν, leves ob res ii. 5, 4
ἐκβοήθεια vii. 5, 4
ἔκγονον θεῖον i. 6, 7
ἐκδόσεις ποιεῖσθαι, elocari vii. 16, 8
ἐκκλησιάζειν τὰς ἀναγκαίας ἐκκλησίας iv. 6, 2. ἐκκλησιαστὴς καὶ βουλευτὴς iii. 11, 17. ἐκκλησιαστὴς καὶ δικαστὴς iii. 1, 11
ἐκκλίνει εἰς τὸν δῆμον ii. 11, 5
ἐκτετιμημένα λογίζεσθαι, carius in rat. inf. Œ. ii. 34, 5
ἐκτοπίζειν ἀπὸ τῆς οἰκείας [†οἰκίας v.l.n.] peregre abire domo v. 11, 20
ἐκφόριον seu δεκάτη Œ. ii. 1, 6
ἐλαιούργια seu ἐλαιουργεῖα i. 11, 9
ἐλαιῶν φορά ibid.
ἐλευθέριος πρᾶξις ii. 5, 10. ἐλευθεριάζειν v. 11, 13
ἐλήλυθεν ἐκεῖθεν, inde profecta et orta sunt ii. 10, 5

ἐλλέλειπται τοῖς νόμοις τούτοις τὰ— prætermissa in his leg. s. ii. 6, 14
ἐλλιμενίου venditio Œ. ii. 23
ἔμπειρον εἶναι περὶ τὰ κτήματα i. 11, 1. ἐμπείρως ἔχοντες τῆς— viii. 7, 2
ἐμπόδιον ἔχειν τῇ περὶ αὐτὸν εὐημερίᾳ vii. 2, 7. ἐμπόδιοι πρὸς τὴν ἀρχήν v. 10, 12
ἐμποδιοῦσιν ἀλλήλαις iv. 15, 8
ἐμποιεῖν περὶ αὐτοῦ δόξαν v. 11, 22
ἐμπορία, mercatura i. 11, 3
ἐμπόριον κεκτῆσθαι vii. 6, 4
ἓν τῶν ἀδυνάτων ἐστὶ, pro ἀδύνατόν ἐστι iv. 4, 11. ἓν μὲν— ἓν δὲ iii. 15, 2. vi. 2, 3. ἕνα μὲν—ἕνα δὲ— v. 10, 29, 31. ἓν δὲ, pro ἕτερον δὲ ii. 8, 2
ἐνάμιλλον εἴη πρὸς— iii. 12, 6
ἔνδημα et ὑπερόρια oppos. iii. 14, 13
ἐνδόσιμον γέγηται τοῖς λόγοις viii. 5, 1
ἔνθα μὲν—ἔνθα δὲ iv. 15, 10
ἐνθουσιασμὸς afflatus viii. 5, 16. ἐνθουσιαστικὸν ποιεῖν viii. 5, 16, 22
ἐνιαύσιαι ἀρχαί iv. 15, 1
ἑνοῦν τὴν πόλιν ii. 2, 8. idem μίαν ποιεῖν τὴν πόλιν ii. 2, 2. 3, 1
ἔνοχος ἱεροσυλίας Œ. ii. 21, 1
ἐνσχολάζειν vii. 12, 7
ἐξαγωγὴν ἔδωκαν τῷ— Œ. ii. 18. ἐξαγώγιμα καὶ εἰσαγώγ. Œ. ii. 1, 3
ἐξαδυνατοῦσι λέγειν iii. 11, 19
ἐξαιρέσιμοι ἡμέραι Œ. ii. 30, 3
ἐξαργεῖν v. 10, 24
ἐξεκκλησιάσαι Œ. ii. 14, 2
ἐξέλθῃ τὴν χώραν iii. 14, 3
ἐξετάσεις τῶν ἀρχόντων vi. 8, 21. ἐξετασταὶ, magistr. p. vi. 8, 16
ἐξίστανται εἰς— pro μεταβάλλουσι seu degenerant v. 6, 18
ἐξόδοις πολεμικαῖς, exped. iii. 14, 4
ἐξομηρεύειν δοῦλον Œ. i. 5, 6
ἐξόμνυσθαι τὴν ἀρχήν iv. 13, 2
ἐξοργιάζοντα τὴν ψυχήν viii. 7, 4
τοῖς ἔξωθεν λόγοις πληροῦν τὸν λόγον ii. 6, 3
ἐξωνεῖσθαι μείζοσι τιμαῖς v. 11, 29. ἐξεωνοῦντο χρημάτων Œ. ii. 33
ἐξωτερικὰ ἀγαθὰ, externa bona vii. 1, 10. ἐξωτερικὴ ἀρχή ii. 10, 16. ἐξωτερικαὶ πράξεις vii. 3, 8, 10. ἐξωτερικωτέρας ἐστὶ σκέψεως i. 5, 4. ἐξωτερικοῖς λόγοις Aristoteles inter alia disseruit περὶ τῶν τῆς ἀρχῆς τρόπων iii. 6, 5. ἐξωτερικοῖς λόγοις disputatum inter cetera de vita optima vi. 1, 2
ἐπάναγκες ἦν ii. 6, 20. ἐπάναγκές ἐστι τῶν [†τῷ] v. 1, 11
ἐπανακρέμασθαι, καὶ μὴ πᾶν ἐξεῖναι ποιεῖν vi. 4, 7
ἐπανάστασις v. 3, 5
ἐπανάτασις τοῦ σκήπτρου iii. 14, 12
ἐπεὶ cum infin. Œ. ii. 24, 2
ἐπεισδύουσα παράβασις v. 8, 2
ἐπέλθωμεν συντόμως πῶς δεῖ— vi. 1, 6
ἐπεξευρημένας νῦν vii. 11, 11
ἐπηρεασθείς v. 4, 7. πρὸς ἐπήρειαν πράττειν iii. 16, 7
ἐπὶ τὸ πλέον, plerumque iii. 13, 2. ἐπὶ τοὺς πολίτας, adversus cives iii. 14, 7. ἐφ' ᾧ cum infin. Œ. ii. 16, 1
ἐπιβάλλει ἡ σκέψις ii. 6, 22. ἐπιβάλλει ἑκάστῳ, ad quemque pertinet, cuique convenit ii. 3, 4. sic i. 13, 8. ἐπιβάλλει ἑκάστῳ τοσοῦτον, tantum cuique competit vii. 1, 10. ἐπιβάλλει μέρος ἑκάστῳ τοῦ ζῆν καλῶς iii. 5, 3
ἐπιβάλλειν, addere in licendo i, 11, 9. ἐπέβαλε τέλος, tributum imposuit Œ. ii. 21, 6. sic ἐπιβαλεῖν πλείους φόρους Œ. ii. 36. ἐπιβάλλονται τοῦ εὖ ζῆν i. 9, 16
ἐπιβὰς τῆς γῆς v. 10, 28
τὸ ἐπιβατικόν vii. 6, 8
ἐπιγαμίας ποιήσαιντο πρὸς ἀλλήλους iii. 9, 9
ἐπέγραψε, imposuit Œ. ii. 30, 1
ἐπιδανείζειν ἐπὶ κτήμασι Œ. ii. 4, 4
ἐπιδέκατοι τόκοι ibid.
ἐπιδέχεται πλείους ἁμαρτίας vi. 6, 4. pro eodem φέρει ibid.
ἐπιεικεῖς τῇ φύσει ii. 7, 20
ἐπίκαιροι τόποι vii. 12, 1
ἐπικαρπία seu δεκάτη Œ. ii. 1, 6. ἐπικαρπίαν πορίζειν πλείω i. 11, 3

ἐπικαταστῆσαι v. 11, 2
ἐπίκειται ζημία τούτοις iv. 13, 3
ἐπικεφάλαιον, proventus species Œ. ii. 1, 6. ἐπικεφάλαιον τακτὸν δοῦναι, certam summam in singula capita pendere Œ. ii. 15, 3. sic κατὰ κεφαλὴν ἕκαστος εἰσφέρει ii. 10, 7
ἐπίκληροι θυγατέρες v. 4, 9. ἐπικλήρων jus apud Spartanos ii. 9, 15. ἐπίκληροι apud Spartanos multæ ibid.
ἐπικοινωνεῖν ἀλλήλαις Œ. ii. 1, 3. †ἐπικοινωνεῖται πᾶσι Œ. ii. 1, 8
ἐπικόψας χαρακτῆρα Œ. ii. 21, 9
ἐπικοσμηθεὶς ἤθεσι ii. 5, 5
ἐπικρατοῦσι τῶν εὐπόρων vi. 7, 3
ἐπιλέγειν τούτοις vii. 1, 7
ἐπιλογισμοὶ pro λογισμοί vi. 8, 21, 16
ἐπιμαχία pro συμμαχία iii. 9, 11
ἐπιμελὲς εἶναι, curæ esse iii. 9, 8. ἐπιμελὲς ἔστω τοῖς— vii. 17, 5, 10. et iv. 15, 11. ἐπιμέλειαν τῶν ἀπόρων ποιεῖσθαι πολλήν v. 8, 20
ἐπιμεληταὶ, curatores, præfecti Œ. ii. 29. ἐπιμελητὴν καταστῆσαι εἰς— Œ. ii. 36
ἐπιμίσγεσθαι πρὸς ἀλλήλους vii. 6, 5
ἐπίνεια καὶ λιμένες vii. 6, 5
ἐπιξενοῦσθαι vii. 6, 1
ἐπιπλέον, amplius i. 9, 6
ἐπίπλων κατασκευή ii. 7, 21
ἐπιπόλαιον ψεῦδος, evidens mendacium iii. 12, 4
ἐπισημαίνεσθαι significare v. 9, 11. ἐπισημήνασθαι ἄργυρον, signare Œ. ii. 25, 2
ἐπισκοπεῖν τὸ κοινὸν ἀγαθόν iii. 13, 20
ἐπιστῆσαι, absol. vii. 16, 12
ἐπιστάται, magistratus nomen vi. 8, 7. ἐπιστατῶν πολλῶν δεῖται ἡ πολιτικὴ κοινωνία iv. 15, 2
ἐπιστρατεύει ἐπ' αὐτόν Œ. ii. 31, 1
ἐπιστροφὴν ἐποιεῖτο οὐδεμίαν, nihil curabat Œ. ii. 31, 2
τὸ ἐπιτάττειν, ἀρχικώτερόν ἐστι iv. 15, 4. ἐπιτάγματα τυράννων iv. 4, 28
ἐπιτείνειν et ὑπερτείνειν, potentiam suam extendere longe iv. 6, 10, 11
ἐπιτηδεῦσαι τὰ τῆς ἀρετῆς iii. 5, 5
ἐπιτίμια, mulctæ v. 8, 20. τὸ ἐπιτίμιον ἔταξε θάνατον Œ. ii. 21, 9
ἐπίτριτος πυθμήν v. 12, 8
ἐπίτροπος, commissarius, curator i. 7, 5. ἐπιτροπεία, tutela ii. 10, 2. ἐπιτροπεία, curatio Œ. i. 6, 5
ἐν ὅσοις ἐπιχωριάζεται τὸ— vii. 16, 6
ἐποικονομεῖται πάσαις Œ. ii. 1, 8
ἑπομένως, consequenter vi. 4, 15
ἑπτάγωνα, instrum. mus. viii. 6, 13
τὸν ἔρανον τοῦτον ἀντιλαμβάνειν μέλλων vii. 14, 5
ἐργαζόμενοι σῖτον Œ. ii. 34, 7
ἔργον, difficile est ii. 7, 5
ἐρέτης, remex iii. 4, 2
ἔρευναν ποιεῖσθαι τῶν Œ. ii. 31, 2
ἐριθευόμενοι v. 3, 9. ἐριθεία v. 2, 6. ἐριθεῖαι mutationes interdum in rebusp. excitant v. 3, 9
ἐρύμασι κρατεῖσθαι vii. 6, 5. ἐρυμνοὶ τόποι vii. 11, 5. ἐρυμνοτέρως vii. 12, 3. ἐρυμνότης τειχῶν vii. 11, 9
ἑστίασις συμφορητός iii. 15, 7
ἑταιρία, sodalitium v. 11, 5
εὐάγωγον εἶναι τῷ νομοθέτῃ vii. 7, 4
εὔαρχοι δοῦλοι Œ. i. 5, 5
εὐβοηθήτους εἶναι κατ'— vii. 6, 3
εὐγενεῖς τίνες v. 1, 7. εὐγένεια τί iv. 8, 9. εὐγένεια, ἀρετὴ γένους iii. 13, 3. εὐγένεια ubique honorata est iii. 13, 2
εὐδαίμονας καὶ μακαρίους v. 11, 23
εὐδιάφθορος ἐξ αὐτῆς v. 6, 10
εὐέλεγκτα vii. 14, 16
εὐέμβολος χώρα vii. 11, 10
εὐέξοδος τοῖς πολίταις vii. 5, 3. 11, 3
εὐεπίθετος ὁ μεθύων v. 11, 24
εὐεργέτας τοῦ πλήθους iii. 14, 12
εὐετηρίας γιγνομένης δι' εἰρήνην v. 6, 17
εὐήλιος οἰκία Œ. i. 6, 9
εὐθηνεῖν, feliciter provenire i. 11, 2
εὐθύνειν τὰς ἀρχάς ii. 9, 26. εὐθυντικὸν δικαστήριον iv. 16, 2. εὐθῦναι

τῶν ἀρχόντων iii. 11, 8. εὔθυνοι, magistratus nomen vi. 8, 16
εὐθὺς ἔωθεν v. 11, 23. εὐθὺς οἴκοθεν ὑπάρχει παισὶν οὖσι, statim a prima pueritia iv. 11, 6. εὐθὺ γινομένοις, simulatque nascerentur ii. 5, 26
εὐκοσμίας curator iv. 15, 9
εὐμεταχείριστος πρὸς τὸ ζῆν i. 9, 8
εὐνομία quid sit, et quotuplex iv. 8, 6. εὐνομία oportet ut sit εὐταξία vii. 4, 8. εὐνομούμεναι πόλεις ii. 1, 1. iv. 8, 5
εὐόφθαλμον ἀκοῦσαι, speciosum auditu ii. 8, 16
εὐπαρακόμιστος vii. 5, 4
εὔπνους οἰκία Œ. i. 6, 9
εὔποροι τίνες λέγ. iv. 4, 15. εὐπορεῖσθαι τῶν ἐπιτηδ. Œ. ii. 24, 4, εὐπορούμενοι χρημάτων Œ. ii. 8
εὐπραγία et εὐδαιμονία non sunt idem vii. 3, 1
εὐπρόσωπος νομοθεσία ii. 5, 11
εὐσυνάγωγος τόπος vii. 12, 6
εὐσύνοπτον πλῆθος vii. 5, 3. εὐσύνοπτόν ἐστι vii. 1, 6. εὐσύνοπτοι ἀλλήλοις ii. 12, 9
εὐσχημοσύνη καὶ περιουσία vii. 10, 7
εὔτομος διάθεσις vii. 11, 6. εὔτομος πόλις vii. 11, 7
εὐτυχία diversa ab εὐδαιμονίᾳ vii. 1, 10
εὐφυῶς ἔχει vi. 7, 1. εὐφυῶς κείμενα πρὸς— vii. 6, 5
εὐχείμεροι πόλεις vii. 11, 2
εὐχείρωτον εἶναι τῷ— vii. 13, 13
εὐχῆς ἔργον ἐστὶν, in votis positum est, optari potest vii. 12, 9
εὔχρηστον πρὸς ὑγίειαν vii. 17, 2. εὐχρηστία σκευῶν Œ. i, 6, 9
εὖωνον, vili pretio parabile Œ. ii. 1, 4. εὐώνων ἐπιτετύχηκε Œ. ii. 34, 5
ἐφεδρεύειν τοῖς ἀτυχήμασι ii. 9, 2
ἐφεξῆς τοῖς εἰρημένοις v. 1, 1
ἐφίστησιν, permittit, relinquit iii. 16, 5. ἐπέστησαν ἐφ' ἑκάστῃ, unicuique præfecerunt Œ. ii. 9, 2. ἐφέστηκε νῦν ὁ λόγος, tempus est ut nunc dicamus iii. 16, 1
ἐφόδια ἐν ἀγροῖς ii. 5, 7
ἐφορεία v. 1, 10. ii. 6, 17. ἐφορεία Spartana an recte constituta ii. 9, 19, 22. †ἐφορία, τυραννίς τις ii. 6, 17. τὴν †ἐφορίαν ἔχειν vi. 8, 17
ἡ ἔχουσα, sc. ἐν γαστρί vii. 16, 14

Z.

ζευγῖται in Athen. rep. ii. 12, 6
ζημιώσονται, pass. signif. vi. 5, 3
ζῆν ἀπὸ βοσκημάτων vi. 4, 11
ζῳοφάγα i. 8, 5

H.

ἠθμῷ ἀντλεῖν Œ. i. 6, 1
ἡλικιῶται æquales vii. 16, 3
ἧλῳ γὰρ ἦλος proverb. v. 11, 13
ἡμιόδιος Ἀλεξάνδρου Œ. ii. 35, 1
ἡμιπόνηρος ὤν v. 11, 34
ἡμίχρηστος ὤν ibid.
ἠπειρωτικὰ ἔθνη viii. 4, 3
ἦ πού γε δή ii. 5, 25
†ἦπουθεν δή ibid. v.l.g.

Θ.

Θάλεω τοῦ Μιλησίου i. 11, 8, 10
θαυματοποιοί Œ. ii. 4, 2
θεμιστεύει παίδων ἠδ' ἀλόχων i. 2, 7
θετικοὶ νόμοι, leges de adoptione liberorum ii. 12, 10
θεωρίαι, spectacula ludorum vi. 8, 22
θηλυτόκα ἔγγονα vii. 16, 6
θηρευτὸν τί vii. 2, 15
θησαυροὶ frumentarii Œ. ii. 39. θησαυρισμὸς χρημάτων i. 8, 13
θῆτες et βάναυσοι, οἱ κοινῇ λειτουργοῦντες: ut δοῦλοι, οἱ λειτουργοῦντες ἑνί ii. 5, 4. θητικὸν Athenis privatum ii. 12, 6. θητικὴ ἐργασία viii. 6, 15
θιασωτικὰ τεμένη Œ. ii. 4
θιγγάνειν αὐτῶν attingere vii. 1, 13
θλιβόμενοι διὰ τὸν πόλεμον v. 7, 4
θοίνη, cœnæ dapes iii. 11, 14
θυραυλεῖν, foris cubare vi. 4, 12. θυραυλεῖν καὶ πονεῖν Œ. i. 2, 4. θυραυλίαι αἱ ἔξωθεν Œ. i. 3, 5

I.

ἰατρείας δεῖσθαι iii. 13, 23. ἰατρεία ἐπιθυμίας ii. 7, 11

ἴδιος μεταβολή v. 12, 9. ἰδίους ποιεῖσθαι τῆς ἀρχῆς, conciliare et familiares efficere v. 11, 32. ἰδίως, peculiariter ii. 12, 10
ἰδιωτεύοντες τὸν βίον ii. 12, 1. ἰδιωτικὴ οἰκονομία Œ. ii. 1, 7
ἱδρυμένοι περὶ τὴν θάλασσαν ii. 10, 3
ἱερατεία civitati in primis necessaria vii. 8, 7. ἱερατικαὶ θυσίαι iii. 14, 12
ἱερόθυτα ποιεῖν Œ. ii. 21, 6
ἱερομνήμονες, magistratus vi. 8, 7
ἱεροποιοὶ, sacrifici vi. 8, 19
ἴῃ τιμῇ, eodem honore ii. 7, 10
ἱκανὸς πρὸς αὐτάρκειαν iii. 1, 12
ἡ ἱκνουμένη ἡλικία vii. 14, 5
ὁ Ἰόνιος, sc. κόλπος vii. 10, 5
ἱππαρχεῖσθαι iii. 4, 14. ἱππαρχίαι, magistratus vi. 8, 15
ἱππὰς, ordo in Athen. rep. ii. 12, 6
ἱππάσιμος χώρα vi. 7, 1
ἰσάζῃ ἀλλήλοις v. 4, 11
ἰσοπλατὴς οἰκία Œ. i. 6, 9
ἰσοτύραννος ἀρχή ii. 9, 20

K.

Καθαρτικὰ μέλη viii. 7, 5
καθεστᾶσι pro καθεστήκασι iv. 15, 12. καθεστηκότως ἔχειν πρὸς— viii. 5, 22
καθήμενος, positus, colloc. v. 12, 2
καθιστάναι τὰς ἀρχὰς, constituere seu creare mag. iv. 15, 14. καθίσταιντο εἰς εὐπορίαν v. 8, 20. καταστῶσιν εἰς πόλεμον iv. 4, 13. καθεστηκότας ὑπὸ τοῦ— constitutos Œ. ii. 29
καθομιλεῖν τοὺς γνωρίμους v. 11, 33
τὸ καινοτόμον ἔχοντες λόγοι ii. 6, 6. καινοτομεῖν †ἄλλως ii. 7, 1
καιροφυλακτεῖν, seu καιροφυλακεῖν viii. 3, 4
κακόνους ἔσομαι τῷ δήμῳ v. 9, 11
κακοπάθειαν πολλὴν καρτερεῖν iii. 6, 5. κακοπαθεῖν i. 7, 5. κακοπαθῶς ζῶντες ii. 9, 4
κακοπάτριδα Πιττακόν iii. 14, 10
κακοπονητικὴ ἕξις vii. 16, 12
κακοπραγία in magna inopum multitudine iv. 11, 14
κακουργῆσαι v. 8, 7
καλῶς εἶχε τοῖς ἐμπόροις Œ. ii. 9, 2. καλῶς ἔχειν αὐτῷ τὸν θάνατον, pulchram et præclaram illi mortem esse v. 10, 28
κἂν εἰ pro καὶ εἰ ii. 5, 14. κἂν εἰ pro εἰ vii. 4, 6
καπηλικὴ, cauponaria i. 9, 4
καρποφάγα ζῷα i. 8, 5
καρτερεῖν πολλὴν κακοπάθειαν iii. 6, 5. καρτερικὴ πόλις ii. 9, 6
κατὰ γένος, per successionem generis iii. 14, 8. κατὰ γράμματα καὶ νόμους iii. 15, 4. καθ' αὐτοὺς, pro suæ conditionis modulo iv. 11, 16
καταδαπανᾶν τὴν οὐσίαν v. 12, 18
καταβολὴ τῶν προσόδων Œ. ii. 30, 2
κατάβορρος οἰκία Œ. i. 6, 9
καταγορεύειν ἑαυτῶν v. 11, 15
κατέγραψεν ἑτέρους Œ. ii. 32, 2
καταδωροδοκούμενοι ii. 9, 26
κατάκλισις ἐν συσσιτίοις vii. 17, 9. κατακλίσεως κοινωνεῖν vii. 17, 11
κατακτησάμενοι τὴν ἀρχήν vii. 14, 22
κατακώχιμοί εἰσιν ὑπὸ— viii. 7, 4. κατακώχιμοι πρὸς— ii. 9, 8
κατειλημμένα νόμοις vii. 2, 12
κατήλλαξεν αὐτοὺς πρὸς ἀλλήλους, conciliavit Œ. ii. 16, 2. καταλλάττεσθαι, commutare seu permutare i. 9, 6
κατάλογοι, pro milites in catalogum relati Œ. ii. 41, 1
τὰ κατάλοιπα, reliqua Œ. ii. 21, 10
κατανέμεσθαι ἐν— vii. 12, 1
κατανόημα χρηματιστικόν i. 11, 8
καταριθμοῦνται μετὰ τούτων iv. 8, 1
κατασκευάζειν, instruere suborn. v. 6, 8. κατασκεύασμα, institutum ii. 9, 32. κατασκευάσματα τυραννικά vi. 4, 20. κατασκευαστοὶ ἄνδρες, subornati Œ. ii. 14, 1
καταστασιάζεσθαι κατὰ γάμους v. 6, 14
κατέτεμε τὸν Πειραιᾶ ii. 8, 1
κατατοκιζόμενοι, γίγνονται πένητες v. 12, 17

κατατυγχάνειν vii. 11, 1
καταχαρίζεσθαι τὰ κοινά ii. 9, 26
καταψηφιεῖται τῶν κρινομένων vi. 5, 3
κατέχειν τὴν πρᾶξιν, rem conficere v. 10, 27
κάτοικοι, habitatores Œ. ii. 34, 3. κατοικιζόμεναι πόλεις ii. 7, 3. κατοικούμεναι πόλεις ibid.
κερδαίνειν μεγάλα vi. 8, 9. κερδαίνειν τὰς ἀρχὰς, quæstui habere magistratus v. 8, 15. κερδαίνειν ἀπὸ τῶν ἀρχῶν v. 8, 18
κερκίδες ἐκέρκιζον αὐταί i. 3, 3. κερκιδοποιική i. 8, 1
κατὰ κεφαλὴν ἕκαστος εἰσφέρει, pro suo quisque capite ii. 10, 7
ἐν κεφαλαίοις εἰπεῖν v. 10, 35
κηδεύειν ὅτῳ θέλωσι v. 7, 10. κηδεῖαι cur factæ iii. 9, 13
κηδομένους τῆς πολιτείας vi. 5, 3
κήρυγμα ποιεῖν Œ. ii. 21, 10. 31, 2
κινεῖν νόμον v. 7, 13
κλέπτειν τὰ κοινά v. 8, 16, 19
κλήρους τοὺς παλαιοὺς διασώζειν ii. 7, 6. κληρωταὶ ἀρχαί ii. 11, 7. κληρωτοὶ ἐξ αἱρετῶν ii. 6, 19
κοῖλος ἄργυρος Œ. ii. 25, 1
κοινολογῶνται πρὸς ἀλλήλους ii. 8, 13. κοινολογοῦνται ἀλλήλοις περὶ— ib.
οἱ κοινωνοὶ κοινόν τι ἔχουσι vii. 8, 2. κοινωνικὴ ἀρετή iii. 13, 3
κολακεία v. 11, 12
κόλακες, tyrannorum adulatores sunt; δημαγωγοὶ, assentatores populi iv. 4, 28. †κολακία, pro κολακεία v. 11, 12
κολούειν τοὺς ὑπερέχοντας iii. 13, 18. v. 11, 5
τὴν κομιδὴν ἔσεσθαι αὐτοῖς παρὰ τῶν— recepturos ab— Œ. ii. 30, 1, 2
τὸ κομψὸν ἔχοντες λόγοι ii. 6, 6
Κορινθία, Corinthius ager ii. 12, 9
κορύναις τύπτειν v. 10, 19
κορυφαῖος τῶν χορευτῶν iii. 4, 6
κόσμοι apud Cretenses idem fere magistratus qui apud Lacedæmonios Ephori ii. 10, 6. κόσμοι apud Cretenses an recte instituti ii. 10, 9. οἱ κεκοσμηκότες, qui fuerunt κόσμοι seu moderatores reipublicæ ii. 10, 10
κοτυλίζειν, cotyla vendere Œ. ii. 9, 2
κρατεῖσθαι, firmari vii. 6, 5
κρίκων κόσμος vii. 2, 10
κριτικὴ ἀρχή iii. 1, 12
κρόκη ἐξ ἑτέρου ἐρίου ii. 6, 14
κτᾶσθαι δούλους, acquirere s. i. 7, 4. τὰ κτήματα ἀφαιρῶνται τοῦ πλήθους iii. 10, 3. κτήσεως εἴδη Œ. i. 2, 2. ἡ κτητικὴ," acquirendi ars i. 4, 1
κύει ἐξ αὐτοῦ v. 10, 16
κυλίεσθαι περὶ τὴν ἀγοράν vi. 4, 13
κυρία, auctoritas, potestas iv. 15, 22. κυρία τῶν προσόδων ibid. κύριόν ἐστι, ratum habetur iv. 8, 7. κυρίως ἔχειν, firmiter et rata potestate possidere Œ. ii. 4, 4
ἐν κύφωνι δεθῆναι v. 6, 15
κώμη quid i. 2, 5, 6

Λ.

τῶν λαμβανομένων καὶ δαπανωμένων λόγον ἀποδιδόναι, accepti et expensi rationem reddere v. 11, 19
λαμπαδαρχία v. 8, 20
Λαρισσοποιοὶ, vel potius Λαρισσαιοποιοί iii. 2, 2
λάτρις, ancilla i. 6, 7
λειπομένους ἑτέρων τοῖς ἀγῶσι viii. 4, 4
λειτουργεῖν περὶ τὰς ἀρχάς iv. 4, 16. λειτουργεῖν πρὸς τεκνοπ. vii. 16, 16. λειτουργεῖν ταῖς οὐσίαις iv. 4, 15. λειτουργοῦντας τῇ πόλει ταύτην τὴν λειτουργίαν iv. 4, 16
λειτουργίαι αἱ πρὸς τοὺς θεούς vii. 10, 11
λεύκινοι στέφανοι Œ. ii. 42. nescio an rectius λευκόϊνοι.
λήμματα, quæstus v. 8, 20. vi. 7, 7. λήμματα ἢ μεγάλα ἀπὸ τῶν ἀρχῶν, m. quæstus vi. 4, 2. λήμματος οὐδέν ἐστι τοῖς κόσμοις ii. 10, 12
λῆρος, nugæ, res nihili i. 9, 11
ληστικὰ ἔθνη viii. 4, 3
λόγιοι, litterati, docti vii. 10, 3. λόγιος περὶ τὴν φύσιν ii. 8, 1

λογισμὸν λαμβάνειν vi. 8, 16
λογισταὶ, magistratus publ. ibid.
λόγος τῷ ἀνθρώπῳ διὰ τί δέδοται i. 2, 11
λοχαγία, magistratus inferior quam ταξιαρχία vi. 8, 15
λωποδυτεῖν διὰ τὸ ῥιγοῦν ii. 7, 11

M.

Μακαρίζειν, beatum judicare vii. 2, 2
μακρὰ τιμήματα, amplus census iii. 5, 6. iv. 5, 1. Sic μακρὸν τίμημα iv. 9, 3. μακρὰν οὐσίαν κεκτῆσθαι iv. 4, 5. μακρὰς οὐσίας κεκτημ. vi. 7, 1
μάλιστα μὲν— εἰ δὲ μὴ— iv. 11, 10. vi. 2, 4
μᾶλλον cum comparativo iii. 16, 3
μαντικὴ τέχνη ii. 12, 7
μεγαλοπόνηροι iv. 11, 5
αἱ μεθέξεις τῶν ἀρχῶν iii. 5, 6
μελιττουργία i. 11, 2
τῶν μελῶν διαίρεσις viii. 7, 3. μελοποιία musica viii. 7, 1. μετὰ μελῳδίας viii. 5, 11
μένειν ἐπὶ τῶν ἴσων v. 4, 10
ἐν μέρει, vicissim vi. 2, 1. παρὰ μέρος seu κατὰ μέρος ii. 2, 7
μεσεύει κατὰ τοὺς τόπους vii. 7, 3
μεσίδιος ἄρχων v. 6, 13
τὸ διὰ μέσου, et τὸ μέσον, pro eodem iv. 11—13
μετάβασις τῶν νομίμων v. 3, 10
μεταβλητικὴ, permutandi ratio i. 9, 4
τὰ μεταλλευόμενα ἐκ γῆς i. 11, 5. μεταλλευτικαὶ τέχναι i. 11, 4. μεταλλευτικὴ κτῆσις Œ. i. 2, 2
μετανάστης, ὁ μέτοικος iii. 5, 9
μέτριοι τὸ πλῆθος ii. 6, 22. μετριότητα τοῦ βίου διώκειν v. 11, 33. μετριάζειν τοῖς τοιούτοις v. 11, 24. μετριάσας τοῖς ἄλλοις v. 11, 2
μέχρι του vi. 4, 20
μὴ γὰρ— ἦ— subaudito δέος ἐστί iv. 4, 11
τὰ Μηδικὰ, bellum Persicum viii. 6, 11
μήνιμα παρὰ θεοῦ γινόμ. Œ. ii. 21, 1
μιγνύμενοι τοῖς βελτίοσι iii. 11, 9
μικρῷ διὰ μακροτέρων, paulo prolixius iii. 8, 1
μικροπόνηροι iv. 11, 5
Μίνω, Minois ii. 10, 3
ἡ μιξολυδιστὶ ἁρμονία viii. 5, 22
μισθαρνία, species τῆς μεταβλητικῆς i. 11, 3. μισθαρνικαὶ ἐργασίαι viii. 2, 5. μισθαρνοῦντες iv. 12, 3. alibi divise μισθὸν ἀρνύμενοι iii. 16, 7
μισθοφόρα δικαστήρια ii. 12, 4
μνείας ἄξιον ii. 12, 13
μνήμονες, magistratus nomen vi. 8, 7
μόναρχοι iii. 13, 22. 16, 12. μόναρχοι αὐτοκράτορες iv. 10, 2. μόναρχος ἐκ πολλῶν σύνθετος est populus in democratia iv. 4, 26. μοναρχία βασιλικὴ iii. 14, 11. μοναρχιῶν εἴδη δύο iii. 7, 3, 5. μοναρχεῖν ἑκόντων iv. 10, 3. μοναρχεῖται πᾶς οἶκος i. 7, 1
μοναχῶς v. 8, 17
μόνιμος πολιτεία ii. 11, 15. iv. 12, 4. v. 1, 14
μονόκωλος φύσις vii. 7, 4
μονοπραγματοῦσα ἐπιμέλεια iv. 15, 6
μονοπωλίαν αὐτῷ κατασκευάζειν i. 11, 10
μυρίανδρος πλήθει πόλις ii. 8, 2

N.

Νάματος τοῦ μὲν ἐπιγινομένου, τοῦ δ' ὑπεξιόντος iii. 3, 6
ναοφύλακες, æditui vi. 8, 19
ναυαρχίαι, magistratus vi. 8, 15. ναυαρχία Spartæ ii. 9, 33. ναυαρχίαν Atheniensium reip. populus peperit ii. 12, 5
ναυκληρία, ἐμπορίας εἶδος i. 11, 3
ναυπηγὸς, navium fabr. iii. 13, 21. ναυπηγεῖν τριήρεις Œ. ii. 21, 2
ναυτιλία, navigatio iii. 4, 2. vi. 6, 4. vii. 4, 10
ἐς νέωτα Œ. ii. 7
νεωτάτη, novissima v. 5, 10
νεωτεροποιοὺς εἶναι ii. 7, 5
νήπια, infantes viii. 6, 2
νομάδες ἄνθρωποι i. 8, 6. νομαδικὸς βίος i. 8, 8

νομάρχαι, provinciales, seu provinciarum prætores Œ. ii. 33. 34, 1. Iidem νόμαρχοι Œ. ii. 36
τὰ νομιζόμενα ποιεῖν πρὸς τοὺς θεούς ii. 8, 3
νομικῶς διελεῖν viii. 7, 2
νόμιμα ἀρχαῖα εὐήθη ii. 8, 20
νομίσματος χρῆσις πόθεν i. 9, 7
οἱ ἐν νόμοις, qui in legum studio versantur i. 6, 2. at νομὸς, præfectura Œ. ii. 34, 2
νομοθεσία περὶ τοὺς ἵππους iii. 13, 14. νομοθετητέον, seu νόμους θετέον iii. 13, 11. νομοθετήματα δημοτικά v. 8, 6. ἡ νομοθετικὴ, scientia vii. 2, 1
νομοφύλακες iv. 14, 14. νομοφύλακες, magistratus aristocraticus vi. 8, 24. νομοφυλακία, magistratus vi. 8, 22
νοσακεροὶ, morbosi iii. 6, 10
νοσερῶς ἔχον σῶμα vi. 6, 4

Ξ.

Ξαίνειν, lanam carpere v. 10, 22
ξενηλασία ii. 10, 15
ξενικοὶ σύσσιτοι v. 11, 14. ξενικὸν δικαστήριον iv. 16, 2. ξενικὸς βίος vii. 2, 3. ξενικὸς πόλεμος ii. 10, 16. τὸ ξενικὸν, peregrini, exteri iii. 5, 3
ἐπὶ ξενολογίαν ἀποστέλλειν Œ. ii. 41, 1
ξένον ποιεῖν τοῖς— vii. 17, 14

Ο.

Ὀβελισκολύχνια iv. 15, 8
ἡ ὀβολοστατικὴ i. 10, 4
πρὸ ὁδοῦ γέγονε, expedit viii. 3, 11
ὀδυρτικωτέρως ἔχειν viii. 5, 22
ὀθνεῖοι, exteri ii. 12, 1
οἴαξ, clavus navis i. 4, 2
οἰκετικαὶ διακονίαι ii. 3, 4
οἰκίζειν νήσους ii. 10, 4
οἰκοδόμησις ὀλυμπίου v. 11, 9
οἰκονόμος vulgo qui i. 1, 2
οἰκοπέδων διαίρεσις ii. 6, 15
οἶκος, domus cum familia Œ. i. 1, 2
οἰωνισάμενός τι σύμπτωμα, casum nescio quem auguratus v. 4, 5
ὀλιγαρχεῖσθαι iv. 5, 3. ὀλιγαρχικὴ τάξις iv. 14, 9. ὀλιγαρχικαὶ παρεκβάσεις iv. 3, 8. ὀλιγαρχικὸν τί vi. 5, 2
ὀλίγιστα, paucissima vi. 2, 5
ὀλιγοσιτίας ratio ii. 10, 9
ὀλιγωρεῖν cum genit. [†cum accus.] vii. 10, 12
ὁλμοποιοί iii. 2, 2
Ὀλυμπίασι [†ὀλυμπιάσι] νικήσας ii. 12, 8
ὁμαλότης τῆς οὐσίας ii. 7, 6. v. 9, 9. ὁμαλίζειν τὰς οὐσίας ii. 7, 20. ὁμαλίζειν τὰς ἐπιθυμίας μᾶλλον δεῖ ἢ τὰς οὐσίας ii. 7, 8. ὁμαλισθῆναι τὰς κτήσεις ii. 7, 3. idem τὰς οὐσίας ἴσας ποιεῖσθαι, ii. 7, 7. Sic ὡμαλισμένη κτῆσις ii. 9, 17. ὁμαλίζεσθαι εἰς τὸ αὐτὸ πλῆθος ii. 6, 10
ὁμαλῦναι τὴν ἄρουραν iii. 13, 17
ὁμιλία πρὸς σφᾶς αὐτούς i. 13, 15. ὁμιλία πρὸς— tractatio Œ. i. 5, 2
ὁμογάλακτες i. 2, 6
ὁμοιώματα viii. 5, 18
ὁμόκαποι seu ὁμόκαπνοι Epimenidi qui i. 2, 5
ὁμοσίπυοι Charondæ qui ibid.
ὁμωνύμως εἶναι i. 2, 13
ὀνομαστοὶ γίνονται καὶ γνώριμοι τοῖς ἄλλοις v. 10, 26
ὁπλίτης [†ὁπλῖτις] χώρα vi. 7, 1. ὁπλιτεύειν καὶ γεωργεῖν iv. 4, 15. ὡπλιτευκότες iv. 13, 9
ὁπόστος τὸν ἀριθμόν ii. 3, 5
ὁρᾶν ὅπως μὴ— ἢ vi. 5, 7. ὁρῶμεν συμβαῖνον videmus accidere iv. 1, 2. ὅραμα pro εὕρημα i. 11, 12. idem κατανόημα i. 11, 8
ὀργιαστικὸν ὄργανον viii. 6, 9. 7, 9
ὀρθοπραγεῖν i. 13, 10
ὁρμᾶν πρὸς— incitare v. 10, 32
ὅρος finis, scopus iv. 8, 7
ὅσον ἐφ' ἑαυτοῖς, quantum in se erat ii. 9, 20
ὀστρακίζειν καὶ μεθιστάναι ἐκ τῆς πόλεως iii. 13, 15. ὀστρακίζειν τοὺς ὑπερέχοντας iii. 17, 7. ὀστρακισμὸς cur invectus in resp. quasdam iii. 13, 15, 18, 22. v. 3, 3

ὅτι μικροτάτου, quam minimi vi. 2, 5. ὅτι ἥκιστα, quam minime vii. 17, 7
οὐ δῆτα v. 11, 3. οὐ μὴν, non tamen iii. 1, 10
ὄφελος οὐδὲν, nil prodest ii. 7, 8, 9. Sic ὄφελος αὐτῶν οὐδέν vii. 1, 7
ὀχετὸς, rivus, aquæductus v. 3, 16
ὀψοποιική i. 7, 3

Π.

Παθήματα, pro πάθη, affectus i. 5, 9
τὰ παθητικὸν μόριον, ea animi pars in qua sunt affectus i. 5, 6
παιδαριώδης λίαν ii. 9, 23
παιδείαν εἰσάγειν εἰς τὴν πόλιν ii. 5, 15
παιδονόμοι, aristocraticus magistratus iv. 15, 13. παιδονόμων munus vii. 17, 5, 7. παιδονομία, magistratus vi. 8, 22, 23
παιδοτρίβης, nonnunquam est εἷς τῶν γυμναζομένων iii. 6, 7. παιδοτρίβου καὶ γυμναστικοῦ iv. 1, 2. παιδοτριβική viii. 3, 13
ἐκ παίδων, a pueritia vi. 7, 3
παμβασιλεὺς, ὁ κατὰ τὴν αὐτοῦ βούλησιν πάντα πράττων iii. 16, 1. παμβασιλεία iii. 15, 1. παμβασιλεία τί iii. 16, 2
παμφάγα ζῷα i. 8, 5
παντοφόρος χώρα vii. 5, 1
πάππους δύο, ἢ τρεῖς, ἢ πλείους iii. 2, 1
παρ' ἐμοὶ, penes me iii. 14, 5
παραβολὴ δικῶν Œ. ii. 16, 3
ἐν παραδρομῇ λέγειν vii. 17, 12
παράζυγες ii. 6, 11
παραίρεσις ὅπλων, arm. ademptio v. 10, 11. 11, 32
παράκρουσις, error. halluc. ii. 5, 13
παραλογίζεται ὑπ' αὐτῶν v. 8, 3. παραλογισμὸς fallacia, ii. 3, 3
παρανόμων γράφεσθαι i. 6, 2
τὸ παράπαν, omnino ii. 6, 18
παραπέτεσθαι vii. 1, 4
παραπομπὴ τῶν καρπῶν vii. 5, 4. παραπομπὴν διδόναι Œ. ii. 31, 1
παρασκευάζειν τὸ σῶμα ποιόν τι viii. 5, 3
παραστάσεις v. 8, 12. παράστασις, ἐμπορίας εἶδος i. 11, 3
παραστάτης τοῦ κορυφαίου iii. 4, 6
παρεστραμμένος τῆς κατα φύσιν ἕξεως viii. 7, 7
παραφαίνουσαι ταῦτα Œ. ii. 25, 1
παρακεχρωσμένα μέλη viii. 7, 7
πάρεγγύς ἐστι ταύτης ii. 10, 1. τὸ πάρεγγυς vii. 16, 3
παρεκβαίνειν τὰ πάτρια v. 10, 5. παρεκβάσεις τῶν ὀρθῶν πολιτειῶν iii. 6, 11. 7, 2
παρθενικὴν γαμεῖν Œ. i. 4, 2
παροξύνειν πρὸς— irritare adversus vi. 4, 17. Sic παροξύνονται πρὸς ἀλλήλους v. 2, 5. παροξύνοντες πρὸς ἀρετὴν ταύτην, incitantes vii. 2, 10
πατρικαὶ et πάτριαι pro eodem iii. 14, 6, 7. πατρικῶς τὰς κολάσεις ποιεῖσθαι v. 11, 29
πάτριοι et πάτριαι iii. 14, 8, 11, 12. πάτριόν ἐστι, patrio usu receptum est ii. 7, 19
πατριωτικὰ τεμένη Œ. ii. 4, 1. verius fortasse φατριωτικὰ, curialia.
ἡ παῦλα τῆς τεκνοποιίας, requies a lib. procr. vii. 16, 9
πεδιακοὶ, civ. Athen. pars v. 5, 9
οἱ πεζεύοντες, ped. copiæ vii. 6, 8
πεινῆν, esurire ii. 7, 11
πεμπὰς pro πεντάς v. 12, 8
πένεσθαι καὶ πλουτεῖν iv. 4, 18
πενεστεῖαι, Penestarum servit. ii. 5, 22. πενεστεία Θετταλῶν ii. 9, 2
πενιχρῶς i. 2, 3
πεντάδραχμα συναλλάγματα iv. 16, 4
πεντακοσιομέδιμνοι ii. 12, 6
πενταπλασίας πλείω οὐσίαν γίνεσθαι non sinit Plato ii. 6, 15. 7, 4
πενταρχίαι in Carthag. rep. ii. 11, 7
πέρα τούτου προβαίνειν vi. 4, 17. οἱ πέρα στέρξαντες, πέρα μισοῦσι vii. 7, 8
πέρας ἔχειν vii. 1, 7. πέρας τὸ τέλος πάσαις i. 9, 13
περὶ Συρακούσαις pro παρὰ Συρακουσίοις, apud Syrac. v. 12, 5
περιβάλλειν τοίχους ταῖς οἰκίαις vii.

ii, 10. περιβεβλημένοις τείχη περὶ τὴν πόλιν vii. 11, 11
περιληφθῆναι τοῖς νόμοις iii. 16, 11. περιειλημμένα τρισὶν εἴδεσι v. 11, 14
περίλοιπον εἴη Œ. ii. 24, 4
περιόδους τῆς γῆς πραγματεύεσθαι ii. 3, 9
περίοικοι, Cretensium coloni ii. 10, 5
περιποιοῦνται αὐτοῖς δυναστείαν v. 6, 12
περιττὸς περὶ τὸν βίον ii. 8, 1
περιωθεῖσθαι ὑφ' ἑτέρου v. 6, 14. περιωσθείς, repulsam passus, rejectus v. 4, 6
†περιωθισθείς ibid.
πηκτίδες, vet. instr. mus. viii. 6, 13
πηχῶν pro πήχεων v. 3, 6
πιστευθέντες, persuasi iii. 16, 7
πιστοὶ πρὸς τὰ συμβόλαια iii. 13, 2
πλαταγὴ Ἀρχύτου viii. 6, 2
πλέον ἐποίουν οὐθὲν [†οὐδὲν], proficiebant nihil v. 7, 13. τί πλεῖον τοῖς— quid emolum. ii. 5, 19
πλεονάζειν, abundare i. 9, 7
πλεονεξία τις τῶν δικαίων τοῖς ὑπερέχουσι iii. 12, 3
πλῆθος τῆς πόλεως τῆς μεγάλης quomodo accipiendum vii. 4, 6
πληθύει ἀνδρῶν ἡ πόλις ii. 9, 17. πληθύον σῶμα [†σπέρμα v. l.^{k}.] vii. 16, 8. πληθύουσα τροφή vii. 17, 1
πλῆκτρα εἰ ἐκιθάριζεν αὐτά i. 4, 3
πλήρωμά τι παρέξονται τῆς πόλεως ii. 7, 22. sic iii. 13, 13
πλουτίνδην αἱρεῖσθαι ii. 11, 9. iv. 7, 3. sic ἀριστίνδην αἱρ.
πλοῦτος τί i. 9, 10. 13, 1
πλούτων νομισματος i. 9, 11
πλωτήρων genera diversa iii. 4, 2
ποδανιπτὴρ, pelvis i. 12, 2
πεποιῆσθαι, fecisse Œ. ii. 31, 2. ποίησις et πρᾶξις, specie differunt i. 4, 4. ποιητοὶ πολῖται, factitii cives iii. 1, 3
τὸ ποῖον, qualenam i. 10, 2
πολέμαρχοι τίνες vi. 8, 15
πολεμικὰ ἐθνῶν γένη ii. 9, 7
πολεμοποιὸς ὁ τύραννος v. 11, 10
πόλις, vox ambigua iii. 1, 1. πόλις τί i. 2, 8. iii. 1, 2. Œ. i. 1, 3. πόλις τί, καὶ τί πολίτης iii. 1, 12
πολιτεία τί iii. 1, 1. 6, 1. iv. 1, 10. 3, 5. πολιτεία, βίος τίς ἐστι πόλεως iv. 11, 3. πολιτεία et πολίτευμα idem significant iii. 7, 2. πολιτειῶν διαφοραί iii. 1, 9. πολιτεία ἀριστοκρατικὴ τίς iv. 7, 3. πολιτεία specialiter quæ reip. forma dicatur iii. 7, 3. πολιτείας peculiari nomine sic appellatæ definitio iv. 8, 1. 8, 9. πολιτεῖαι specialiter quæ dicantur, et quomodo ab aristocratiis differant v. 7, 6. πολιτεία proprie dicta, oligarchiæ et democratiæ mistura est iv. 8, 3. reipubl. genus medium inter oligarchiam et democratiam ii. 6, 16. πολιτεῖαι vulgo quæ nominentur iv. 8, 3. πολιτεῖαι quæ nunc dicuntur, prius δημοκρατίαι vocabantur iv. 13, 11. πολιτείαν peculiariter sic appellatam quidam democratiæ speciem faciunt iv. 3, 7. πολιτεία quomodo instituatur ad probam oligarchiæ ac democratiæ temperiem iv. 9, 1. quibus ex caussis mutationes experiatur interdum v. 6, 16. 7, 5
πολιτεύεσθαι, remp. administr. ii. 12, 1. πολιτεύεσθαι κατὰ νόμους iv. 6, 2. πολίτευμα quid iii. 6, 1. εἰς τὸ πολίτευμα βαδίζειν iv. 6, 9
πολιτικὴ δύναμις iii. 12, 1. πολιτικὴ ἐπιστήμη ii. 8, 18. πολιτικοὶ σύσσιτοι, qui e civium numero sunt c. v. 11, 14. πολιτικὸν πλῆθός τι iii. 17, 4. πολιτικὸς vulgo qui i. 1, 2. πολιτικὸς non est idem qui βασιλικὸς, οἰκονομικὸς, δεσποτικός i. 1, 2. 3, 4
πολίτιδος καὶ πολίτου iii. 2, 3

πολιτοφύλακες ii. 8, 9. πολιτοφύλακες Larissæ v. 6, 6
πολλαπλασίωσις v. 8, 10
πολλοστημόριον τοῦ πρότερον ibid.
πολὺ ὑπερβάλλειν, longe sup. iv. 14, 13. πολὺ βέλτιον vi. 5, 6. πολὺ δικαιότερον i. 5, 11. πολὺ μᾶλλον vii. 3, 8
πολυκοιρανίαν quam Homerus bonam esse neget iv. 4, 27
Πολυκράτεια ἔργα v. 11, 9
πολυλογία περὶ— iv. 10, 1
πολύοχλα πλήθη iv. 4, 21
πολυπραγματοῦσα ἐπιμέλεια iv. 15, 6
πονηροκρατουμένη πόλις iv. 8, 5
πονηρόφιλον ἡ τυραννίς v. 11, 12
πορθμευτικὸν πλῆθος iv. 4, 21
πορίζειν αὐτῷ τροφήν i. 8, 10. πορίσασθαι, acquirere i. 8, 2
πόρος χρημάτων, acquis. pec. Œ. ii. 1, 10. πόρους εὑρίσκειν, rei quærendæ rationes invenire i. 11, 12
πόσις καὶ ἄλοχος, maritus et uxor i. 3, 1. vii. 16, 18
ποταγωγίδες, delatrices v. 11, 7
ποτέρως ἔχει τἀληθές vii. 2, 6
πραγματευόμενοι τὰς τῆς γῆς περιόδους, in terrarum orbe circumlustrando operam ponentes ii. 3, 9. πραγματευτέον περὶ— viii. 1, 1
πρακτικὸς βίος τίς vii. 3, 8. πρακτικαὶ διάνοιαι ibid.
τῶν πρακτῶν differentia vii. 14, 12
πράξεις τῶν καταδικασθέντων, exactiones seu exsecut. jud. vi. 8, 8
πράσεις καὶ ὠναί iv. 4, 10
πράττεσθαι, exigere vi. 8, 10. Œ. ii. 31, 2. πεπράγασιν, act. sign. Œ. ii. 1, 10
πρεσβεία, ætatis privileg. i. 12, 3
προαισθάνεσθαι τὸ κελευόμενον i. 4, 3
προανακρίνειν iv. 14, 7
τὸ πρόβλημά ἐστι περὶ— iii. 13, 20
προβουλεύειν περὶ— iv. 14, 14. προβουλεύειν τοῦ δήμου iv. 15, 11
πρόβουλοι, magistratus oligarchicus iv. 14, 14. 15, 11, 12. vi. 8, 17, 24. πρόβουλοι ἐπὶ τοῖς βουλευταῖς iv. 15, 12
προεδρίαν νέμειν τοῖς— v. 8, 21. ἐν προεδρίᾳ εἶναι iv. 4, 26
προεθίζεσθαι πρὸς— viii. 1, 2
προειπεῖν, quære προκηρύξαι.
προεισάγειν ἑαυτοῦ, ante se in theatrum prodire vii. 17, 13
προκάθηται τοῦ πλήθους, populi præses seu antistes est vi. 8, 17
προκηρύξαι, edicere Œ. ii. 23. idem προειπεῖν Œ. ii. 24, 1. 16, 3
τὴν πρόκλησιν ἀσμένως δέχεται iv. 4, 30
προκόμια seu προσκόμια Œ. ii. 15, 3. alibi πρόσθετοι κόμαι.
πρόκριτοι iv. 14, 10
πρόξενος τῆς πόλεως v. 4, 6
προωδοπεποιημένος ii. 9, 11
προῳκονόμηται ὑπὸ τοῦ θείου Œ. i. 3, 4
προπαιδεύεσθαι πρὸς— viii. 1, 2
τὸ προπολεμοῦν μέρος ii. 6, 2. τὸ προπολεμοῦν in qua reip. forma rerum potiatur iii. 7, 4
πρὸς αἵματος, ratione consanguinitatis ii. 3, 7. πρὸς ταῖς ἔργοις διατρίβειν vi. 4, 2. πρὸς τῷ [†τὸ] καθ' ἡμέραν εἶναι, quotidianis laboribus invigil. v. 11, 8. πρὸς σῖτον διδόντες, frumento permutantes i. 9, 6
προσάγεσθαι, adjungere sibi v. 4, 4
ἐκ προσαγωγῆς et ἀθρόως oppos. v. 8, 12. 11, 27. sic v. 6, 17. vii. 17, 3
προσαναπληροῦν τὸ ἐνδεές i. 8, 8
προσαπορεῖν ἄρ— iii. 2, 4
προσάπτουσιν ἐκείνῳ, illi tribuunt i. 11, 8
προσδόκιμα ἦν, exspectabantur Œ. ii. 24, 3. sic Œ. ii. 8
προσεδρεύειν πρὸς τὰ ἴδια ii. 5, 6. sic viii. 2, 5. προσήδρευον ταῖς φιλοπονίαις viii. 4, 4
†προσεῖπε pro προεῖπε Œ. ii. 24, 1
προσευθύνειν vi. 8, 16. προσευθύναι τῶν ἀρχόντων vi. 8, 21

προσεφέλκεσθαι, insuper attrahi iii. 5, 7
προσέχειν, aures præbere Œ. ii. 35
προσκρούοντες ἀλλήλοις ii. 5, 4
προσόδων εἴδη ἕξ Œ. ii. 1, 5
προσπορευόμενα αὐτοῖς ἀπὸ—Œ. ii. 22
†προσποριζόμενα ibid.
προστάτην νέμειν iii. 1, 4. προστάτης et ἡγεμών, cognatæ signif. v. 6, 1
προτιθέμενοι, in judic. for. vi. 8, 8. itidemque §. 10. προθέσεις τῶν ἀναγεγραμμένων.
προφέρειν τὰ δίκαια iii. 17, 6
προφράγματα ædium Œ. ii. 5
πρόωνται, neglexerint v. 7, 11
πρυτάνεις, magistratus in sacerdotum collegio vi. 8, 20. πρυτανεία Mileti in tyrannidem versa v. 5, 8
πρωταγωνιστεῖ τὸ καλόν viii. 4, 5
πυθόχρηστον μαντεῖον vii. 12, 2

P.

ῥαθυμοτέρως διάγειν vii. 16, 14
ῥέπειν πρὸς τὴν ὀλιγαρχίαν iv. 7, 5
ῥιγοῦν, frigere ii. 7, 11
ῥιζώματα pro γονεῖς i. 6, 7
ῥυθμῶν et ἁρμονιῶν affin. viii. 5, 25. ῥυθμὸν non facit βάσις μία ii. 5, 14

Σ.

σαμβῦκαι, instr. mus. viii. 6, 13
†σαμβύκαι ibid.
σατραπεύων Αἰγύπτου Œ. ii. 33. σατραπεύων Καρίας Œ. ii. 32
σιδηρεῖα, officinæ ferrariæ i. 11, 11
σιταρχίαν δοῦναι Œ. ii. 40. τὰς σιταρχίας διδοὺς τοῖς στρατιώταις Œ. ii. 30, 4. τὰς σιταρχίας παραιρεῖσθαι τῶν στρ. Œ. ii. 30, 3. σιταρχίαν εἰληφέναι Œ. ii. 40. rectius σιταρκία τριμήνου [†τρίμηνος] Œ. ii. 24, 2
σιτηρεσιάσαι εἰς δίμηνον Œ. ii. 38
ἐν σιτοδείᾳ γένεσθαι Œ. ii. 4, 4
σιτομέτραι iv. 15, 3
σκέμμα περὶ δυοῖν ἐστί iii. 15, 2. σκέψιν ποιεῖσθαι περὶ— iv. 10, 1
σκολιὰ μελή iii, 14, 10
σκοποῦντες πρὸς τὸ— iv. 11, 18. pro ἀποβλέποντες πρὸς τὸ, ut ibid.
σκυτεῖς et σκυτοτόμοι ii. 2, 5
σκυτοτομεῖν ii. 11, 13
σκύφος περιφερόμενος vii. 2, 11
σοφίζονται τοιοῦτόν τι ii. 5, 19. σοφιστέον πάντα ὅπως ἂν— vi. 4, 19. σόφισμα ζητεῖν περί τι vi. 8, 12. σοφίσματα τῶν πολιτειῶν v. 8, 4. σοφίσματα πολιτικά iv. 13, 1
σπιθαμιαῖον πλοῖον vii. 4, 10
σποραδικὰ ζῷα i. 8, 5
οἱ σπουδαρχιῶντες v. 5, 10
σταθμὸς, pondus ii. 2, 3
στάσιμον ἦθος ἔχειν viii. 5, 23
στάσεις καὶ διαστάσεις factiones et dissidia iv. 11, 12. στάσιν κινοῦσι v. 4, 10. στασιάζειν πρὸς ἀλλήλους ii. 7, 18. στασιωτικὸν τὸ μὴ ὁμόφυλον v. 3, 11. στασιωτικῶς, per factionem v. 6, 15
τὸ στημόνιον ἐξ ἑτέρου ἐρίου γίνεται τῆς κρόκης ii. 6, 14
στοχάζεσθαι ἀγαθοῦ τινός i. 1, 1. στοχαστέον τοῦ μέσου ii. 7, 7
στρατηγοὶ et πολέμαρχοι qui vi. 8, 15. στρατηγικὸς ἀνήρ v. 9, 2. στρατηγικῆς ἔργον i. 9, 17. στρατηγεῖσθαι iii. 4, 14
συγγνώμην ἔχειν μεθύουσι ii. 12, 13
συγκαταβαίνειν ταῖς ἡλικίαις ἐπὶ τὸν αὐτὸν καιρόν vii. 16, 2, 9
ὡς συγκεφαλαιωσαμένους εἰπεῖν vi. 8, 21
σύγκλητοι pro ἐκκλησίαις iii. 1, 10
συγκρούειν ἀλλήλοις τοὺς— v. 11, 8
συγκτήσασθαι τὴν χώραν ὅλην v. 7, 9
συγχορεύειν iii. 13, 21
συζευγνύναι, de connub. cop. vii. 16, 6. σύζευξις ἀνδρὸς καὶ γυναικός i. 3, 2. σύζευξιν ποιεῖσθαι vii. 16, 10
συκοφαντεῖν τοὺς ἔχοντας v. 5, 1. συκοφαντίας ἔχειν ii. 8, 16
σῦλον [†σύλαν] ἔχειν κατα prehendendi jus habere adversus— Œ. ii. 11, 1. σύλων [†συλῶν] actio Œ. ii. 11, 2. συλᾶν μετὰ προφάσεως εὐλόγου Œ. ii. 11, 1

σύλλογοι σχολαστικοί v. 11, 5
συμβέβηκεν ὥστε—εἶναι iv. 5, 3
συμβάλλειν πρὸς— conferre, comparare ii. 5, 12. συμβάλλεσθαί τι πρὸς— aliquid conferre ii. 9, 13. viii. 5, 4. Sic συμβάλλεται μεγάλα πρὸς Œ. i. 2, 4. συμβάλλεται πλεῖστον πρὸς— vii. 11, 4. συμβάλλονται πλεῖστον εἰς iii. 9, 15
συμβλητὸν πᾶν πρὸς πᾶν ii. 12, 6
σύμβολα pro συμβόλαια, contractus iii. 1, 4. Sic οἷς ἐστι σύμβολα πρὸς ἀλλήλους περὶ τοῦ— iii. 9, 6, et 7
συμβόλαια, contractus vi. 8, 3. συμβόλαια τὰ περὶ τὴν ἀγοράν iv. 15, 22. τὰ συμβόλαια διαλύειν iii. 3, 2. συμβολαίων δίκαι iii. 1, 10
συμβούλευμα, consilium v. 10, 13
σύμβουλοι Thuriorum v. 7, 13
συμμαχεσάμενοι πρὸς— iv. 15, 15
συμπείθεσθαι, persuasione adduci iv. 11, 19
συμπλειόνων, complurium iii. 15, 16
συμπνεῖν, conspirare, in concordiam coalescere v. 3, 11
συμπολιτεύεσθαι vii. 2, 3
συμποσιαρχεῖν τοὺς νήφοντας ii. 12, 12
συμπρεσβευτὰς ἐκπέμπειν ii. 9, 30
συμπρίασθαι, coemere i. 11, 11
ἀπὸ συμπτώματος, casu ii. 12, 5
συμφερόντως ἔχει τοῖς πράγμασι ii. 9, 21
συμφορητὰ δεῖπνα iii. 11, 2. συμφορητὸς ἑστίασις iii. 15, 7
συμφράδμονες, consiliarii iii. 16, 10
συμφυές iii. 15, 5
συμφωνεῖν πρὸς ἄλληλα συμφωνίαν τὴν ἀρίστην vii. 15, 7. συμφωνίαν ποιεῖν ὁμοφωνίαν ii. 5, 14
συναγηόχαμεν, collegimus Œ. ii. 1, 10
συναγοράζειν πάντα Œ. ii. 9, 1
συναλλάγματα ἴδια iv. 16, 2. συναλλαγμάτων μικρῶν δικαστήρια iv. 16, 4. συναλλαγμάτων ἀναγραφαί vi. 8, 21
συναμφότεροι ii. 7, 9. συναμφότερα τὰ ἄκρα iv. 12, 4
συναναγκάζει ἡ χρεία i. 8, 9
συναποδημεῖν v. 11, 20
συναποδήμων κοινωνίαι ii. 5, 4
συναπολαύειν v. 4, 4
συνάρχοντες, collegæ ii. 10, 13. σύναρχον ποιεῖν iii. 16, 12. συναρχίαι, collegia magist. iv. 14, 4
συναυλίαν ποιεῖσθαι, pro σύζευξιν γαμικὴν καὶ συνοικίαν ποιεῖσθαι vii. 16, 10
συνδυάζειν τὰ ἄνευ ἀλλήλων μὴ δυνάμενα εἶναι i. 2, 2. συνδυάζειν πρὸς— vi. 7, 2. συνδυασμὸς et συναγωγὴ pro eodem vi. 1, 4, 3. συνδυασμὸς τῶν νέων vii. 16, 6
σύνεγγυς ἀλλήλοις εἰσί ii. 11, 1
συνεθίζειν πρὸς τὰ ψύχη vii. 17, 2
συνεκτίκτειν τροφήν i. 8, 10
συνεπιβλάπτεσθαι ταύτῃ ii. 9, 20
συνεπιψηφίσαι τὰ δόξαντα ii. 10, 7
σύνεργα ἀλλήλοις τοῦ εὖ εἶναι Œ. i. 3, 3
συνεστηκότως ἔχειν viii. 5, 22
συνήγοροι, magist. p. vi. 8, 16
συνήθεις τοῦ— familiares Œ. ii. 34, 5
συνημερευταὶ ξενικοί v. 11, 14
συνθῆκαι αὐτοῖς εἰσὶ περὶ— iii. 9, 7
συνιστάναι πολιτείαν ἐκ— ii. 6, 22
σύννους γενόμενος ii. 7, 17
συνοικῆσαι v. 3, 11
†συνοικίσαι, una condere ibid.
σύνοπτος, conspicuus ii. 12, 9
συντάττεσθαι πρὸς τὸν βελτ. σκοπόν vii. 2, 6. σύνταξις τῆς πολιτείας vii. 2, 16
συντελεῖν, contribuere Œ. ii. 35, 2. 36
συντονωτέραν ποιῆσαι τὴν πολιτείαν v. 4, 8. ibidem ἰσχυροτέραν. pro eodem συντονώτερον ἐπιτίθενται v. 10, 34
συνωμολογημένον ἡμῖν vii. 1, 10
συσσιτεῖν μετ' ἀλλήλων vi. 2, 7. συσσίτια Laced. et Cret. ii. 5, 15. συσσιτίων Cretensium et Laconicorum comparatio ii.

10, 7. *συσσίτια* Spartæ an recte instituta ii. 9, 30. *συσσίτια γυναικῶν* ii. 6, 5. 7, 1. *συσσιτίων* institutum vetus est vii. 10, 2. *συσσιτίων* ratio quæ optima vii. 10, 10

αἱ συστάδες τῶν ἀμπέλων vii. 11, 7

συστρέφουσιν αὐτοὺς, coire illos et conspirare cogunt v. 5, 1

σφάζειν, jugulare Œ. ii. 21, 6

σφετεριστής v. 11, 33

σχολαὶ, scholæ v. 11, 5. *ἑτέρας ἔργον σχολῆς ταῦτα* vii. 1, 13. *σχολαστικαὶ πόλεις* vi, 8, 22

σωφρόνως ζῆν non sufficit civitati ii. 6, 8. *σωφροσύνη ἡ περὶ γυναῖκας ἀλλοτρίας*, continentia ii. 5, 10

T.

τὰ μὲν, τὰ δὲ, partim vi. 7, 6

ταγὴ, impositio, imperium Œ. ii. 1, 4

τάγμα τι pro *τακτόν τι* Œ. ii. 21, 2

ταλαντιαίους καθιστάναι τοὺς ἐγγύους Œ. ii. 23

ταμίαι, magistratus publ. vi. 8, 6. *ταμιεύειν*, quæsturam gerere iii. 11, 16. *ταμιεία*, quæstura v. 9, 3. *ταμιείου θέσις* Œ. 1, 6, 2

τὰ νῦν [†*τὰ νῦν*] in præsentia iv. 2, 4

ταξίαρχοι [†*ταξιάρχαι* v.l.y.] *καὶ λοχαγοί* Œ. ii. 24, 4. *ταξιαρχίαι*, magist. vi. 8, 15. *ταξιαρχῆσαι* iii. 4, 14

ταπεινῶς ὁμιλοῦντες v. 11, 12

τείνοντα πρὸς ἀρετήν viii. 2, 2

τειχοποιοὶ, magistratus vi. 8, 5

ἡ τεκνοποιητική i. 3, 2. *τεκνοποιία ἀόριστος* ii. 6, 10. *τεκνοποιίας νόμος* ii. 9, 18

τελέως pro *τελείως* iii. 1, 4

τέλος εἶναι, decerni vi. 2, 2. *τέλος ἀποτελεῖν*, tributum pendere Œ. ii. 26, 3. *τέλος πολὺ ἐπέβαλε τῷ σίτῳ* Œ. ii. 34, 1. *τέλος πολὺ λαμβάνειν* ibid. *τὸ τέλος καὶ τὴν εἰσφορὰν* [†*ἐφορίαν*] *ἔχειν* vi. 8, 17. *τέλος*, ad extremum vi. 8, 21. v. 9, 7, 8

τεμένη δημόσια, eaque *κάρπιμα* vel *ἄκαρπα*, venduntur Œ. ii. 4, 1

τεχνάζει τοιόνδε Œ. ii. 25, 1. *τεχνάζειν* cum verbo infin. i. 11, 12. *τεχναστέον ὅπως γένοιτο* vi. 5, 8

τεχνικὴ παιδεία viii. 6, 15. *τεχνικοὶ τὴν ψυχήν* vii. 7, 2

τηλικοῦτοι, qui ea ætate sunt vii. 17, 5, 7

τηρεῖν ἀλλήλους, observare se inter se v. 11, 27. *τήρησιν τῆς πολιτείας καταλύειν* v. 8, 8

τιμαλφεῖν τοὺς θεούς vii. 17, 10

τιμήματα μακρὰ, amplus census iii. 5, 6

τίμιον καὶ εὔωνον, carum et vile, oppos. Œ. ii. 1, 4

τόκος, fœnus, unde dict. i. 10, 5. *τοκισμὸς*, fœneratio i. 11, 3

τοὐντεῦθεν iii. 4, 11

του pro *τινός* vi. 4, 20. *τῆς* pro *ταύτης* Œ. ii. 35, 2

τρέπειν ἐπ' ἐργασίας [†*ἔργα*] vi. 5, 10

ἡ τριακὰς, sc. *ἡμέρα* Œ. ii. 30, 4

τρίγωνα, instr. mus. viii. 6, 13

διὰ τριετηρίδος ἢ πενταετηρίδος, tertio aut quinto quoque anno v. 8, 10

τριηραρχία, magistratus inferior quam *ναυαρχία* vi. 8, 15

τρίχωμα φορεῖν [†*φέρειν*] Œ. ii. 15, 3

κατὰ τρόπον, debito modo Œ. ii. 1, 1

τρυφᾶν, et *γλίσχρως ζῆν*, oppos. ii. 7, 7

τετύχηκε pro *ἐστί* vi. 3, 4. sic *τετύχηκεν ὄντα*, fuerunt vi. 1, 2. *τετυχηκότα* nacta vi. 6, 4

τοὺς τύπους μόνον εἰπεῖν περὶ αὐτῶν viii. 7, 2. *τύπῳ εἰπεῖν* vii. 16, 12. vi. 8, 24. *τύπῳ διορίζειν* v. 2, 1. *ἐν τύπῳ διελέσθαι* Œ. ii. 1, 2. *τύπῳ τινὶ ληπτέον* iii. 4, 1

τύραννος et *αἰσυμνήτης* iii. 15, 16

τυχηρὰ χορηγία iv. 11, 1

τῷ— eo quod— Œ. ii. 34, 1

τωθασμός vii. 17, 10

Υ.

ὕβρις, petulans seu contumeliosa injuria v. 10, 13. ὕβρις multiplex est v. 10, 15

ὑγιᾶ τῆς νόσου ποιεῖν τὸν κάμνοντα, e morbo sanare iii. 11, 10. Idem ὑγιάσαι τὸν κάμνοντα iii. 16, 7

ὑδαρὴς φιλία ii. 4, 7

ὑλοτομία i. 11, 4

ὑλωροὶ, magistratus vi. 8, 6. ὑλωρῶν ædes vii. 12, 8

ὑπακούειν λόγῳ vii. 14, 9

ἐξ ὑπαρχῆς, ab initio iv. 6, 5

ὕπαρχος Μαυσώλου Œ. ii. 15, 1

†ὑπεγγύου οὔσης, pro ὑπογύου οὔσης, instante Œ. ii. 7

ὑπεκκείμενον Œ. ii. 29

ὑπεναντίως τῆς προκειμένης ii. 9, 1

ὑπὲρ in compos. idem quod σφόδρα, admodum, supra modum iv. 11, 5

ὑπερασθενὴς ibid.

ὑπερβάλλει ἐπὶ τὸ σκληρόν ii. 9, 24. τὰς ὑπερβολὰς διώκειν v. 11, 33. ὑπερβολὴν τῆς τιμῆς ποιήσας οὐ πολλὴν, non intenso seu exaucto nimium pretio i. 11, 11

ὑπερεῖπεν πολλὰ τοῦ νομίσματος Œ. ii. 21, 4

ὑπερευγενὴς iv. 11, 5

ὑπερίσχυρος ibid.

ὑπέρκαλος ibid.

ὑπερπλούσιος ibid.

ὑπέρπτωχος ibid.

ὑπερτείνειν τῷ πλήθει iv. 11, 14. ὑπερτείνει τοῖς χρόνοις τὴν— vii. 10, 6

ὑπερτίμια ἠγορακέναι, carius emisse Œ. ii. 34, 5

ὑπερῷα εἰς τὰς δημοσίας ὁδοὺς ὑπερέχοντα Œ. ii. 5, 1

ὑπηρετεῖν διακονικὰς πράξεις iii. 4, 12. ὑπηρετικαὶ ἐπιμέλειαι iv. 15, 3

ὑπόγυιον πρὸς αὐτάρκειαν vi. 8, 3

ὑπογύου Œ. ii. 7

ὑποδεικνύναι, præmonstr. Œ. i. 6, 5

ὑποδοχαὶ ὑδάτων vii. 11, 3

ὑπόθεσις, σκοπὸς, ὅρος, pro eodem vi. 2, 1, 3. πρὸς ὑπόθεσιν, explic. iv. 11, 21

ὑποθήκης γενομένης τῆς—Œ. ii. 17, 1

ὑπόκειται ἡμῖν ἐν ἄλλοις, hæc a nobis posita est hypothesis Œ. i. 3, 1

ὑποκρίνεσθαι τὸν βασιλικὸν, regiam personam agere v. 11, 19

ὑπομένει ἀρχόμενος ἀεὶ vii. 9, 5

ὑπομνηστευσάμενος θυγατέρα v. 4, 7

ὑποπέμπειν Œ. ii. 32, 1

ὑποποιεῖσθαι v. 4, 2. pro eodem ἀναπείθειν ὡς αὐτὸν ἐλθεῖν, ibid.

ὑποτιμῆσαι, censere Œ. ii. 36. Sic ὑποτιμᾶσθαι, censeri Œ. ii. 6

ὑφαντικῆς ἔργον i. 10, 2

Φ.

φάρμακον, remedium ii. 11, 16. φάρμακον πρὸς τοῦτο λαβεῖν παρὰ— remedium ad hoc petere ab— vi. 7, 2

ἔφασαν, dixerunt Œ. ii. 31, 1

φείδεσθαι τῶν εὐπόρων, parcere opulentis v. 8, 20

φέρει πρὸς pro συμφέρει— vi. 5, 6

φεύγειν τὸ ἀπογράφεσθαι iv. 13, 3. φεύγων φόνου, reus homicidii iv. 16, 3

φιδίτια Spartana dicebantur olim ἄνδρια ii. 10, 5. φιδίτια Spartæ an recte instituta ii. 9, 30

φίλαυτον εἶναι quid, et quale ii. 5, 9

φιλητικὸς τῶν γνωρίμων amans n. vii. 7, 5

φιλίαν τὴν πρὸς αὐτὸν, αὐτὸς ἔχει ἕκαστος φύσει ii. 5, 8

φιλικῶς ἔχειν πρὸς— ii. 8, 9

φιλοσοφεῖν, philosophice excogitare ii. 10, 9. φιλοσοφεῖν περὶ μέθοδον ἑκάστην iii. 8, 1. Sic περιφιλοσοφηκότες περὶ—viii. 5, 23. οἱ ἐκ φιλοσοφίας, philosophiæ sectatores viii. 7, 2. pro eodem οἱ ἐν φιλοσοφίᾳ ibid. §. 3.

φιλοχρήματος qui, et qualis ii. 5, 9

φοβητικοὶ, meticulosi viii. 7, 5

φονικαὶ δίκαι iii. 1, 10. φονικὸν δικαστήριον iv. 16, 2

φορὰ, fertilitas i. 11, 9

φορβειὰν περιεζῶσθαι vii. 2, 11
τοὺς φόρους δοῦναι Œ. ii. 14. 1. φόρων δημοσίων ratio ii. 10, 8
φορτηγία, ἐμπορίας εἶδος i. 11, 3
φρατρίαι καὶ φυλαί, curiæ et tribus ii. 5, 17. κατὰ φρατρίας καὶ λόχους καὶ φυλάς v. 8, 19. iv. 15, 17. φράτωρ, curialis ii. 3, 7.
ἐν Φρεαττοῖ iv. 16, 3
πεφροιμίασται vii. 4, 1. πεφροιμιασμένα τῷ λόγῳ vii. 1, 13
φρονημάτων πλήρεις ii. 5, 22. τοὺς φρονηματίας ἀναιρεῖν v. 11, 5. φρονηματίζεσθαι ii. 12, 5. φρονηματισθέντες ἐκ τῶν ἔργων viii. 6, 11. πεφρονηματισμένοι διὰ τὸ— iii. 13, 19
Φρύγια συντάγματα iv. 3, 7. Φρύγιος ἁρμονία iii. 3, 8.
φυγαδεύειν v. 10, 12
φύλακες, custodes civitatis ii. 5, 17, 20
εἰς φυλακὴν ποιῆσαι Œ. ii. 28
φυλακτήρια vii. 12, 1, 8
φυλαρχία, magistratus vi. 8, 15. φυλαρχεῖν iv. 11, 5. Œ. ii. 5, 2. φυλάρχων loco βουλὴ instituta in Epidamniorum rep. v. 1, 10
φυλέτης, tribulis ii. 3, 7. φυλετεύειν ξένους καὶ μετοίκους iii. 2, 3

X.

χαλεπὸν εἶναι πρὸς τοὺς— vii. 7, 7. χαλεπήνας [†χαλεπῆνας] τούτῳ v. 4, 2
χαλκουργική i. 8, 1
χαρακτὴρ τοῦ νομίσματος i. 9, 8
οἱ χαρίεντες, qui elegantioris ingenii sunt ii. 7, 10, 18. χαρίεντες καὶ νοῦν ἔχοντες vi. 5, 10
χάρις ἀφροδισιαστική v. 10, 17. χάριν ἀναπαύσεώς ἐστι viii. 5, 10
χειμέριος ὁδός Œ. ii. 25, 2
διὰ χειρῶν ἔχειν, tractare v. 8, 8. ἐν χειρὸς νόμῳ iii. 14, 4
χειρουργεῖν, de mus. instr. tractatione viii. 6, 1. 7, 3. χειρουργικὴ ἐπιστήμη musices instrumentalis viii. 6, 13
χειρωνάξιον, proventus species Œ. ii. 1, 6
χερνῆτες, οἱ ἀπὸ τῶν χειρῶν ζῶντες iii. 4, 12. τὸ χερνητικόν iv. 4, 21
χοᾶ pro χοέα Œ. ii. 8
χορηγία, munus publ. v. 8, 20. χορηγίας τυγχάνειν i. 6, 3. χορηγίας τυχηρᾶς δεῖσθαι iv. 11, 1. κεχορηγημένον καλῶς iv. 1, 1. κεχορηγημένος ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε, cui tanta suppetit copia ut vii. 1, 13
χοροδιδάσκαλος iii. 13, 21
ἐν χρείᾳ ἐσμὲν αὐτῆς i. 9, 18
χρηματίζει περὶ πάντων, de omnibus negotiis cognoscit ac decernit iv. 15, 12. χρηματίζεσθαι ἀπὸ τῶν κοινῶν iii. 15, 12. χρηματισμὸν αὐτοῖς ἔσεσθαι, rei faciendæ occas. futuram Œ. ii. 41, 2. χρηματιστικῆς πέρι i. 8, 1. χρηματιστικοῦ ἔργον τί i. 8, 3
χρῆναι, oportere viii. 7, 12
χρῆσθαι μετρίως τοῖς— moderate tractare v. 12, 1
χρήσιμοι οὐδὲν ἦσαν ii. 9, 10
χρηστικὸς, uti sciens Œ. i. 6, 1
χρόνιος εὐπορία vi. 5, 8
χύδην κείμενα vii. 2, 9
κατὰ χώραν εἴασε, in loco suo manere sivit Œ. ii. 36
χωρὶς τῆς λύσεως, præter solut. ii. 7, 5

Ψ.

ψευδομαρτυριῶν κρίσεις ii. 5, 11
ψιλὴ γεωργία i. 11, 2, 7. ψιλὴ μουσική viii. 5, 11

Ω.

ὠνὴ καὶ πράσις viii. 3, 12. ὤνιοι ἄνθρωποι, venales, qui pecuniis se corrumpi patiuntur ii. 9, 19. ἐν τοῖς ἰδίοις ὠνίοις, in privatis emptionibus viii. 3, 12
ὠτακουσταὶ Hieronis v. 11, 7

INDEX RERUM

QUÆ IN POLITICIS ET ŒCONOMICIS

VISÆ SUNT MEMORABILIORES.

ABORTUS ciere quando licitum vii. 16, 15

Abstinere ab alienis ii. 5, 10

Abydena sodalitia v. 6, 13. Abydenorum magistratuum electio v. 6, 6. Abydenorum stratagema œconomicum Œ. ii. 19

Achæi Trœzenios socios suos Sybari ejiciunt v. 3, 11. Achæi, Thessalis finitimi ii. 9, 3. Achæi Pontici, crudeles viii. 4, 3

Acies divellitur etiam parvorum rivorum transitu v. 3, 16

Acquirendi ars i. 7, 5. œconomiæ pars est i. 4, 1.

Acquisitionum genera quot, et quodnam maxime secundum naturam Œ. i. 2, 2. acquisitionis species quænam œconomiæ pars sit i. 8, 13. 9, 15. acquisitionis species altera, pecuniaria ratio i. 9, 1

Acquisita ni probe conserventur, cribro hauritur aqua Œ. i. 6, 1

Actionum differentia vii. 14, 11. actionum differentia pro ratione finis seu scopi viii. 2, 6. actionum honestatem fine potissimum metimur vii. 14, 7. actionibus et negotiis vacare, an laudabilius quam actiones capessere ac negotiis implicari vii. 3, 3

Actuosa vita quæ vii. 3, 8

Adamas a Cotye cur defecerit v. 10, 18

Adversaria publicæ pecuniæ per curias et tribus v. 8, 19

Adulationis munus quod v. 11, 12.

Adulatores in pretio ubi sint iv. 4, 27. adulatores cur apud tyrannos et apud plebem sint in pretio v. 11, 12. adulatoris et δημαγωγοῦ affinitas iv. 4, 28

de Adulteriis lex vii. 16, 18. adulterio stuprum pensatur v. 4, 2. adulterii punitio seditionem movet v. 6, 15

Ædium privatarum in orbe dispositio quæ melior vii. 11, 6. ædium pars superior in viam publicam propendens, dejicitur Œ. ii. 5, 1. ædificiorum corruentium curatores publici vi. 8, 4, 18. *Vise et* Domus.

Æditui, ναοφύλακες vi. 8, 19

Ægina mercatoribus abundat iv. 4, 21. Æginæ reip. mutatio quomodo tentata v. 6, 9

Ægyptii, populus antiquiss. vii. 10, 8. Ægyptii agricolas a militibus distinctos habent vii. 10, 1, 6. Ægyptiorum medicorum in purgandis corporibus mos iii. 15, 4. Ægyptiæ pyramides v. 11, 9. Ægypti satrapa Œ. ii. 33. 34

Ænii, Æni oppidi cives v. 10, 18

Æolidis loca Œ. ii. 31, 1

Æquale et simile quid vii. 3, 5. æquale, justum videtur esse iii. 9, 1. æqualia inæqualibus non conveniunt iii. 16, 2. æquales in aliquibus, se in omnibus æquales esse putant iii. 9, 4.

Æqualitas et inæqualitas ut seditiones in rebuspub. pariat v. 3, 14. æqualitas quorum sit, et quorum inæqualitas iii. 12, 2. æqualitas pro merito et dignitate, stabiles efficit resp. v. 7, 8. æqualitatem in civitate Phaleas esse vult posessionis et institutionis ii. 7, 8. ad æquabilitatem revocandæ cupiditates potius quam facultates ibid. æqualitas in democratia ut instituenda vi. 3, 1. æqualitas duplex est v. 1, 12

Æqualiter rectum quod iii. 13, 12

Æquatio facultatum in rep. v. 9, 9
Æquum esse videtur ut quod multitudini visum fuerit, ratum habeatur v. 9, 15
Ærario publico præfecti vi. 8, 6. ærarii sacri quæstor vi. 8, 19. ærarium Spartæ an recte constitutum ii. 9, 36
Ærumnas multas etiam vitæ solius gratia toleramus iii. 6, 5
Æs et ferrum animis quibusdam a Deo mista ii. 5, 26
Ætates septenario annorum numero distinctæ vii. 16, 17. 17, 15. ætatum distinctio in bellicis muniis vi. 7, 3
Æthiopes imperia pro staturæ dignitate conferunt iv. 4, 4
Affectiones aliæ alias superant, ut res in quas cadunt aliæ aliis superiores sunt vii. 1, 8
Affectus mire cient musici moduli viii. 5, 18. affectus varie cientur pro harmoniæ diversitate viii. 5, 22
Afflatus enthusiastici viii. 7, 4
Agamemnon pro concione convitia patitur: in expeditione autem, imperii vires exserit iii. 14. 4. Agamemnonis votum de decem consiliariis iii. 16, 10
Agere præcipue dicuntur ii qui mente et cogitatione fabricantur vii. 3, 8
Ager civitatis, quantus et qualis esse debeat vii. 5, 1, 3. penes quos esse debeat vii. 10, 9. ager apud Spartanos paucis fuit communicatus ii. 9, 14. agri divisio vii. 10, 11. agri divisio Hippodamea ii. 8, 3. agrorum magistri vi. 8, 6. agrorum possessio, certa mensura olim definita vi. 4, 8. agri quantum libet parare, non ubique licitum ii. 7, 6. agrum ære alieno obstringere vetat Oxyli lex vi. 4, 9
Agricolæ, civitati alendæ necessarii iv. 4, 9. e quali hominum genere esse debeant vii. 10, 13. vel servi sunt, vel barbari aliqui, aut finitimi vii. 9, 8. 10, 13. agricolis a Socrate quæ tributa ii. 5, 22
Agriculturæ laus Œ. i. 2, 3. agricultura, justissima res faciendæ ratio Œ. i. 2, 2, 3. agricultura an pecuniariæ rationis pars i. 8, 3. agriculturæ studium ut excitatum olim vi. 4, 8. agriculturæ et militiæ studium an dividi in rep. debeat vii. 10, 1. agriculturæ et militiæ studia apud multos conjuncta iv. 4, 15, 18. agricultura duplex i. 11, 2, 7. agricultura viva, est res pecuniaria i. 8, 6
Alcæi poetæ locus adversus Pittacum et cives suos iii. 14, 10
Alcyones matris suæ amorem detestatur filius Diocles ii. 12, 8
Aleuadæ Larissæ principes v. 6, 13
Alexander urbem in Ægypto ad Pharum condit Œ. ii. 34, 3
Aliena nemo ita curat ut propria Œ. i. 6, 3
Alimentorum ratio aliis alia prospecta est a natura i. 8, 10. alimentorum diversitas, vitas quoque diversas efficit i. 8, 4. alimentum a matre petere natura docuit Œ. i. 2, 3. alimenti minus puri cum puro commistio iii. 11, 9
Amadocus Seuthis insidias cur expertus v. 10, 24
Amasidis dictum de pelvi i. 12, 2
Amasii contumeliosis dictis aut factis gravissime exasperantur v. 10, 16, 18
Amantes præ nimio amore coalescere cupiunt ii. 4, 6
Amatoriæ consuetudines, imperiosæ esse non debent, nec contumeliosæ v. 11, 29. amatoria controversia inter duos adolescentes, Syracusanæ reip. mutationis caussam præbuit v. 4, 1
Ambidextros esse cives suos vult Plato ii. 12, 12
Ambitio sæpe ad insidias struendas incitat v. 10, 25
Ambitiosi quam offensionem omnium ægerrime ferant v. 11, 28
Ambraciæ census olim exiguus, tandem prorsus neglectus fuit v. 3, 10. Ambraciæ populus tyranno ejecto reip. clavum sibi asseruit v. 4, 9
Amici, æquales et similes iii. 16, 13. amicorum bona communia ii. 5, 6
Amicitia, convictus institutum quoddam est iii. 9, 13. maximum in civitatibus bonum est ii. 4, 6. amicitia diluta seu aquosa ii. 4, 7
Amisus, oppid. Œ. ii. 25, 2
Amoris sedes ἐν τῷ θυμῷ vii. 7, 5. amor an concedendus, ubi consuetudo adimitur amantibus ii. 4, 2. amorem matris suæ detestatur filius ii. 12, 8. amor ardens in ardens odium vertitur vii. 7, 8
Amor sui, Amor pecuniæ, et similia, si modum excedant, habentur vitiosa ii. 5, 9. amore sui non temere nec frustra quisque, sed natura ducitur ii. 5, 8
Amphipoli seditionem inter divites et Chalcidenses colonos excitat Cleotimus v. 6, 8. Amphipolitani a Chalcidensium colonis maxima ex parte suis sedibus expulsi v. 3, 13

Amyntas, Archelai gener v. 10, 17. Amyntas minor v. 10, 16
Anaxilaus, Rhegin. tyr. v. 12, 13
Androdamas Rheginus quibus et quas leges tulerit ii. 12, 14
Animam alii harmoniam esse, alii harmoniam habere, unde dixerint viii. 5, 25. anima corpore posterior ortu vii. 15, 9. anima, imperat natura; corpus, imperio ejus regitur i. 5, 4. anima in corpus herile habet imperium i. 5, 6. anima (seu vita) redimit ira quod petit v. 11, 31. animæ partes duæ vii. 15, 9. animæ partium divisio vii. 14, 9
Animalia ut vivant vii 13, 12. animalis partes, anima et corpus i. 5, 4. animalium partes necessariæ iv. 4, 8. animalium species quomodo investigentur ibid. animantes, et cicures et feræ, hominis caussa conditæ i. 8, 11
Animis aliis aurum, aliis argentum, aliis æs et ferrum a Deo admistum ii. 5, 26. animi forma et pulchritudo, non tam facile cerni potest, ut corporis species i. 5, 11. animi partium habitus duo vii. 15, 9. animis mutamur in audiendis modulis musicis viii. 5, 18. animus gravidis mulieribus remissior et laxior esse debet vii. 16, 14
Annon Carthagine tyrannidem affectavit v. 7, 4
Annui magistratus iv. 15, 1
Annuli, *vise* Circuli.
Antileon, Chalcid. tyr. v. 12, 12
Antimenides et Alcæus, Mitylenensium exsulum duces iii. 14, 9
Antimenis Rhodii stratagema œconomicum Œ. ii. 35, 1. 39
Antissæi Chios exsules ob insidias ejiciunt v. 3, 12
Antissæi (seu Antisthenis Atheniensis) œconomicum stratagema Œ. ii. 7
Antisthenis dictum de leporum et leonum concione iii. 13, 14
Aphytæorum lex vi. 4, 9
Apollodori Lemnii scripta de re rustica i. 11, 7
Apollonia in Ionio sinu quæ imperii forma sit usa iv. 4, 5. Apollonia Pontica oligarchiæ mutationem unde experta v. 6, 9. Apolloniatæ ad Euxinum, ab inquilinis suis invaduntur v. 3, 13
Apophthegma Persæ, et Libyis seu Afri Œ. i. 6, 4
Appetitus post corporis curam in institutione puerorum informandus est vii. 15, 10
Aquarum et ventorum vis vii. 11, 4. aquarum copia civitati necessaria vii. 11, 3. aquarum in urbe disparatio vii. 11, 5. aquæductuum curatores vi. 8, 5. aquæ pluviæ receptacula vii. 11, 3. aquæ salubres vii. 11, 4
Arbiter cur ubique fidissimus iv. 12, 5. Arbitrariorum judiciorum examen ii. 8, 13
Arcadum habitacula sparsa ii. 2, 3
Archelaus Cratææ [†Cratevæ] insidias cur expertus v. 10, 17, 20
Archiæ Thebani punitio v. 6, 15
Archilochi locus de iræ adversus amicos excandescentia vii. 7, 6
Archytæ crepitaculum viii. 6, 2
Areas ædium binas cuique civi tribuit Plato ii. 6, 15
Areopagiticus senatus, oligarchicus est ii. 12, 2. Areopagitici consilii auctoritas et potentia Persici belli tempore v. 4, 8. Areopagiticus senatus ab Ephialte accisus ii. 12, 4
Argentum animis quibusdam a Deo admistum ii. 5, 26
Argis nobiliores post Mantinense prœlium populum convellere conantur v. 4, 9. Argis ostracismus cur usurpatus v. 3, 3. Argivi a Cleomene Lacedæmonio attriti, finitimos in civitatem recipiunt v. 3, 7
Argonautæ Herculem cur reliquerint iii. 13, 16
Ariobarzanes Mithridatis insidias cur expertus v. 10, 25
Aristocratiæ quæ dicantur v. 7, 6. Aristocratiæ vulgo quæ nominentur iv. 8, 3. Aristocratiæ a πολιτείαις specialiter sic dictis qua re differant v. 7, 6. Aristocratiæ vulgo dictæ, in plerisque civitatib. ab optima reip. forma deflectunt iv. 11, 2. in Aristocratiis seditiones unde exsistant v. 7, 1. Aristocratia quid sit, et unde dicta iii. 7, 3. iv. 8, 9. Aristocratia maxime quæ iv. 8, 7. Aristocratia vere quæ sit appellanda iv. 7, 2. Aristocratia, oligarchia quædam est v. 7, 1, 10. Aristocratiam oligarchiæ speciem faciunt nonnulli iv. 3, 7. Aristocratia rebusp. convenientior quam regnum iii. 15, 10. Aristocracratia et εὐνομία separari nequeunt iv. 8, 5. Aristocratiæ scopus, virtus iv. 8, 7. Aristocratiæ species iv. 7, 3 Aristocratica politia quæ dicatur iv. 7, 3. Aristocratica respublica, in qua pro virtutibus et meritis honores conferuntur iii. 5, 5. Aristocratica resp. esse nequit ubi non maxima

virtutis habetur ratio ii. 11, 11. Aristocratica multitudo quæ iii. 17, 4 Aristocratica comitia iv. 14, 10. in Aristocraticarum rerump. institutione qua re multi delinquant iv. 12, 6
Aristogiton Harmodii amicus et socius v. 10, 15
Aristophanis apud Platonem dictum de amantibus ii. 4, 6
Aristotelis Rhodii stratagema œconomicum Œ. ii. 16, 1
Arma civitati necessaria vii. 8, 7. de Armis lex polit. iv. 13, 4. arma domi habere, civibus interdicitur a tyr. Œ. ii. 31, 2. arma populo cur adimant tyranni v. 10, 11. arma et gymnasia servis interdicta in Creta ii. 5, 19. Armatura gravis, opulentorum est; levis, tenuiorum vi. 7, 1 armatura gravis sine ordinum collocatione inutilis est iv. 13, 10
Arrhas dare i. 11, 9
Arrhabæus et Sirrha v. 10, 17
Artaba, mensura frumentaria Œ. ii. 26, 3
Artabazus Charidemum bello petit Œ. ii. 32, 1
Artapanus Xerxem cur peremerit v. 10, 21
Arthriditis, præfectura Ægypti Œ. ii. 36. rectius Athribitis, ut apud Strabonem et Ptolemæum.
Artes omnes primum sui ipsarum rationem habent iii. 6, 7. ars quæque considerat quid generi cuique conveniat iv. 1, 1. ars omnis et institutio, naturæ defectum supplere nititur vii. 17, 15. artium et scientiarum omnium finis Bonum est iii. 12, 1. artibus omnibus extremum est finis i. 9, 13. artes quædam a se invicem sejunctæ Œ. i. 1, 2. artium mutatio nonnunquam admittitur ii. 8, 18. artium quibus civitati opus est, genera duo iv. 4, 9
Artificum opera cuique civitati opus est ii. 8, 10. artifices an omnes publici esse debeant ii. 7, 22. artifices virtutem habere an necesse sit i. 13, 12. artifices plerique divites iii. 5, 6. artifices Thebis qua conditione ad magistratus admissi iii. 5, 7. *vise et* Opif. Artificiosissimæ operæ quæ i. 11, 6
Arx, monarchica et oligarchica munitio vii. 11, 5
Asiatica ingenia qualia vii. 7, 2. Asiani servilioribus ingeniis præditi quam Europæi iii. 14, 6. Asiatæ plerique equos adversus hostes alebant iv. 3, 3
Asperi an magnanimi vii. 7, 7
ex Astrologia olei fertilitatem prospicit Thales i. 11, 9
Atarnei obsidio intermissa Eubuli monitis ii. 7, 17
Atheniensis reip. forma examinatur ii. 12, 2. Athen. resp. post tyrannos ejectos a Clisthene ut mutata iii. 2, 3. Athenis populare imperium pro paucorum dominatu a Solone institutum est ii. 12, 2. Athenis γνωρίμων numerus imminutus bello Laconico v. 3, 7. Atheniensis populus sub Quadringentorum imperio qua spe deceptus fuerit v. 4, 13. Athenienses in civitatibus subjugatis tollebant oligarchias v. 7, 14. Samiis, Chiis, et Lesbiis potiti, contra pacta eos acciderunt iii. 13, 19. ad bellum Mitylenense quomodo inducti v. 4, 6. Atheniensium ii qui Piræum incolunt, magis plebeii sunt quam qui urbem v. 3, 15. Athenienses Potidæam habitantes, quo stratagemate pecunias collegerint Œ. ii. 6
Athleticus corporis habitus vii. 16, 13. Athletica habitudo an in civitatem introducenda viii. 4, 1
Athribitis : quære Arthriditis.
Attali in Pausaniam contumelia v. 10, 16
Attica œconomia Œ. i. 6, 2, 7
Avaritia imperiorum formas mutavit iii. 15, 12
Audacia ad quæ utilis ii. 9, 9
Audaces facile ad insidias struendas inducuntur v. 11, 27
Audire pueritiam quæ deceat v. 17, 5, 7
Auditionibus primis familiariores sese præbent auditores vii. 17, 13
Augmenta seu incrementa, si præter proportionem fiant, seditiones nonnumquam in republ. excitant v. 3, 6. 4, 8
Aurum animis quibusdam a Deo admistum ii. 5, 26. auri gestatione mulieribus Ephesinis interdicitur Œ. ii. 20. auri gestatio pretio redimitur a matronis Syracus. Œ. ii. 21, 2
Ausones, pop. Italiæ vii. 10, 5
Autophradates quibus Eubuli monitis ab Atarnei obsidione avocatus ii. 7, 17

B.

Babylon præ vasta amplitudine se captam esse toto triduo non sensit iii. 3, 5. Babylone decimæ dantur eorum quæ importantur Œ. ii. 35, 1
Babylonii a Persarum rege cur sæ-

pius accisi iii. 13, 19. Babyloniæ regionis amplitudo et felicitas ii. 6, 6
Bacchatio viii. 7, 10
Bacchanales ludi vi. 8, 22
Bacchanalia splendide celebrari solita Œ. ii. 7
Bacchanalium sumptus divitibus imperantur Œ. ii. 32, 1
Baccho in annum sequentem voventur dupli sacrificiorum sumptus Œ. ii. 7
Bacchiadæ, Corinthiacæ urbis principes ii. 12, 8
Barbari servilioribus ingeniis præditi quam Græci iii. 14, 6. Barbarorum servitus Græcis quodammodo debita i. 2, 4. Barbarorum commercia, pleraque permutatoria i. 9, 5. Barbarica regna qualia iii. 14, 6
Barbitus, vet. instr. mus. viii. 6, 13
Beata vita quæ iv. 11, 3. beate vivere in quibus positum vii. 1, 6. in beatis quæ requirantur vii. 1, 3
Beatorum insulæ vii. 15, 4
Beatitudo quid sit vii. 8, 5
vulgo in opibus et voluptatibus ponitur v. 11, 23. vulgo in externis bonis collocatur vii. 13, 8. cum voluptate esse conjuncta creditur ab omnibus viii. 3, 5. sine virtute esse non potest vii. 9, 3, 7. beatitudo unius hominis et totius civitatis an eadem vii. 2, 1
Bellare ob eminentiam, non est utile potentioribus ii. 7, 16
Bellum, pacis gratia est vii. 14, 13. 15, 1. bellum ad justitiam et temperantiam cives adigit vii. 15, 3. bello interemptorum liberis, alimenta e publico decrevit Hippodamus ii. 8, 6 bello victa, victoris esse, lex jubet i. 6, 1
ad Bellicos usus civitas apta ut sit vii. 11, 3. bellicis usibus habiles, equites, gravis armaturæ milites, velites, navales copiæ vi. 7, 1. bellicarum rerum cura, in rebusp. pulchra quidem est, non tamen summus omnium finis vii. 2, 17. bellicæ res penes quos in rep. esse debeant vii. 9, 4. bellatrix civitatis pars, an a rustica sejungi debeat vii. 10, 1.
Bellicæ artes cur exercendæ vii. 14, 21. ad bellicas artes multorum populorum institutio et leges directæ vii. 2, 9. bellica ars et ipsa est acquirendi ratio i. 8, 12
Bene, in duobus positum vii. 13, 2. bene beateque vivere quid iii. 9, 14. bene beateque vivere vulgus in divitiis positum existimat vii. 2, 2. bene cum iis agi nequit, qui bonis et honestis actionibus non student vii. 1, 11
Benefactores populi aut gentis, reges olim creabantur v. 10, 8
Bestiæ, rationem nec orationem sentiunt, sed affectibus inserviunt i. 5, 9
Bonus vir qui vii. 13, 7. bonus vir quomodo fiat aliquis vii. 13, 10. boni viri a promiscua multitudine qua re differant iii. 11, 4. boni viri virtus quæ iii. 4, 16. bonus vir etiam adversis recte uti potest vii. 13, 7. bonus et vir et civis aliquis esse potest in Aristocratia iv. 7, 2
Boni, virtutisque et honestatis studiosi, tribus modis fimus vii. 13, 10. boni ex bonis natura; sed non semper i. 6, 8. boni fimus institutione iii. 18, 1. boni fieri multi non possunt v. 12, 8
Bonum, finis est artium et scientiarum omnium iii. 12, 1. boni caussa fiunt omnia i. 1, 1. bonum quodcumque, an cum quocumque conferendum iii. 12, 6
Bona animi quo majora, eo utiliora vii. 1, 7. bona externa, a fortuna proficiscuntur vii. 1, 10. bonis uti non posse, turpe vii. 15, 5
Bonorum venditio Spartæ vetita ii. 9, 14. bona sua vendere quando licitum apud Locros ii. 7, 6
Bos, pauperibus pro servo est i. 2, 5
Bospori tyrannus Œ. ii. 9, 1
Byzantii piscatores multi iv. 4, 21. Byzantii inquilinos cur ejecerint v. 3, 12. Byzantiorum stratagemata œconomica Œ ii. 4, 1

C.

Calcei usus duplex i. 9, 2
Calculi jus plebi qua cautione dandum in oligarch. iv. 14, 15. *Vise et* Suffrag.
Callistrati stratagema œconomicum Œ. ii. 23
Camicus, opp. Siciliæ ii. 10, 4
Canobi emporium ad Pharum transfertur Œ. ii. 34, 3
Cantus, res hominibus suavissima viii. 5, 11. cantus inter epulas delectat viii. 3, 9. cantus harmonia quæ quibus conveniat viii. 7, 13
Capistro incingi vii. 2, 11
Captivorum corpora singula, ternis minis dimittuntur Œ. ii. 21, 7
Cariæ satrapa Œ. ii. 32, 1
Carthaginiensis resp. examinatur ii. 11, 1. Carthagine aristocratica est reip. forma iv. 7, 4. Carthagine plebs ut

demulceatur vi. 5, 9. Carthaginiensis democratia in pecuniæ studio nihilominus perstat v. 12, 14. Carthaginienses pro expeditionum numero, circulorum quoque seu annulorum numerum militantibus augebant vii. 2, 10. Carthaginienses in expeditionibus a vino abstinent Œ. i. 5, 2. †Carthaginiensium stratagema œconomicum Œ. ii. 11, 1

Castratus: quære Exsectus.

Catanensium legislator Charondas ii. 12, 6

Cauponaria unde exstiterit i. 9, 9. cauponaria non est pecuniariæ rationis pars, natura i. 9, 4. cauponariæ objectum i. 9, 12

Celtæ, bellicosa gens ii. 9, 7. Celtarum disciplina et leges, maxima ex parte ad bellicas artes directæ vii. 2, 10. Celtæ natos suos adversus frigora ut indurent vii. 17, 3

Census annui in quibusdam civitatibus: in majoribus, tertio aut quinto quoque anno fiunt v. 8, 10. census quantus statuendus in bene constituta rep. iv. 13, 7. censum intendere et remittere v. 8, 10. census æquatio in democr. vi. 3, 1. censuum divisio in temperantissima oligarchiæ specie vi. 6, 2. census mutatio, reip. mutandæ occasionem præbet interdum v. 6, 17. e censu mutationes quæ fiunt in rebuspublicis, quomodo prohibendæ v. 8, 10

Censum legibus definitum qui expleverint, ad magistratus admittuntur iv. 6, 2. pro Census amplitudine cives in quibusdam rebusp. admittuntur ad magistratus iii. 5, 6. pro census amplitudine magistratus conferuntur in quibusdam democratiis iv. 4, 24. pro censuum amplitudine magistratus conferuntur in oligarchiis iv. 5, 1. pro census diversitate, potestas quoque diversa in republ. iii. 11, 16. census pauperum Œ. ii. 6. census Aphytæorum qualis vi. 4, 10

Chabriæ Atheniensis stratagemata œconomica Œ. ii. 26, 1. 38

Chalcide populus reip. gubernacula sublato tyranno sibi asseruit v. 4, 9. Chalcidensis tyrannis in oligarchiam versa v. 12, 12. Chalcidenses equos adversus hostes alebant iv. 3, 3. Chalcidensium in Thracia legislator Androdamas ii. 12, 14. Chalcidenses colonos Amphipoli contra ditiores concitat Cleotimus v. 6, 8. Chalcidensium coloni Amphipolitas magna ex parte ejiciunt v. 3, 13. Chalcidicarum civitatum per Italiam et Siciliam legislator Charondas ii. 12, 6

Chaones, (vel potius Chones) pop. Italiæ vii. 10, 5

Charetis Parii scripta de re rustica i. 11, 7

Charetis in Ægina conatus v. 6, 9

Charicles triginta tyrannis assentatur v. 6, 6

Charidemi Oritani stratagemata œconomica ii. 31, 1

Charilli [†Charilai] Spartanorum regis tutor et patruus Lycurgus fuit ii. 10, 2. Charilli [†Charilai] tyrannis, Lacedæmone in aristocratiam versa v. 12, 12

Charondas Catanensis, civitatis suæ legislator ii. 12, 6. Zaleuci auditor fuit ii. 12, 7. mediocris conditionis homo fuit iv. 11, 15. quas leges tulerit ii. 12, 11. Charondæ lex de judiciis iv. 13, 2. Charondæ ὁμοσίπνοι qui i. 2, 5

Chius mercatoribus abundat iv. 4, 21. Chii oligarchia unde convulsa v. 6, 16. Chii ab Atheniensibus contra pacta accisi iii. 13, 19. Chii exsules ab Antissæis ob insidias ejiciuntur v. 3, 12. Chiorum stratagema œconomicum Œ. ii. 13

Chones pop. Italiæ vii. 10, 5

Chorus unus idemque interdum comicus, interdum tragicus iii. 3, 7. Chori magister æquabilitatem in choro instituit iii. 13, 21.

Choragus choro tibia ipse præcinuit Lacedæmone viii. 6, 12

Chytron (seu Chyton) Clazomeniorum urbis in continenti pars v. 3, 15

Ciborum apparatio viii. 5, 6

Cinadωn seditionem Spartæ cur excitarit v. 7, 3

Circulorum seu annulorum ornatus pro expeditionum numero augebatur Carthagine vii. 2, 10

Cisternæ, seu aquæ pluviæ receptacula vii. 11, 3

Cithara pueritiæ interdicitur viii. 6, 9

Civis, vox ambigua iii. 1, 2. civis qui iii. 1, 12. 2, 1. civis generaliter qui, et qui specialiter in qualibet reip. forma iii. 13, 12, civis quibus rebus definiatur iii. 1, 6. civis definitio examinata iii. 1, 11. civis dicitur is potissimum qui honorum publicorum est particeps iii. 5, 9. civis in quibusdam rebusp. non habetur, qui non utroque parente cive natus sit Œ. ii. 4, 3. civis in democratiis quibusdam est, qui e civis filia natus

est, etiam spurius iii. 5, 7. cives an sint opifices manuarii iii. 5, 1. civis an non sit qui non justo titulo civis est iii. 2, 4. cives, consortes et participes ejusdem civitatis ii. 1, 2. cives non sunt omnes sine quibus civitas esse nequit iii. 5, 2. civis in populari imperio maxime est et dicitur iii. 1, 10

Civium divisio Hippodamea examinatur ii. 8, 7. cives, seu urbis incolæ, an recte in duas partes a Socrate divisi ii. 6, 2. civium species plures, ut plures species civitatum iii. 5, 5. civis pro diversa reipubl. forma diversus est iii. 1, 9

Cives qualibus ingeniis esse conveniat in bene constituta rep. vii. 7, 1, 4. cives vitam qualem in bene constituta repub. vivere debeant vii. 9, 3. civium vita, in otio libera et temperans esse debet vii. 5, 1. civis non suus quisque est, sed civitatis viii. 1, 4. civis virtus quæ iii. 4, 15. civis boni et viri boni virtus an eadem iii. 4, 3, 7, 10. civis et magistratus virtus eadem quæ viri boni vii. 14, 8. civem egregium eo anniti decet, ut reip. præesse possit vii. 14, 20

Cives factitii iii. 1, 5

Civilis multitudinis partes duæ: altera, quæ arma tractat; altera, quæ consilia vii. 9, 9, 10

Civitas seu πόλις, quid i. 2, 8. iii. 1, 2, 12. 9, 14. Œ. i. 1, 3. res est naturalis i. 2, 9. res e compositorum genere iii. 1, 2. civitas omnis composita ex domibus et familiis i. 2, 3. civitas omnis, communio quædam est i. 1, 1. qualis sit communio et societas iii. 9, 12. liberorum hominum communio et societas est iii. 6, 11. societas est similium, ad vitam quam optime degendam instituta vii. 8, 4, 8. boni et juris communione congregatur ac conservatur, ut familiæ i. 2, 12. natura prior quam domus et unus quisque nostrum i. 2, 12, 14. e quantitate et qualitate constat iv. 12, 1. finem et scopum quem habeat iii. 9, 13. honestatis magis quam necessitatis gratia constituta iv. 4, 12. sine quibus esse non possit vii. 8, 6, 7. civitas appellari non potest quæ natura serva est iv. 4, 11

Civitati omniane debeant esse communia ii. 1, 3. civitatem magis ac magis unam fieri, an expediat ii. 2, 2, 8. civitatem unam esse oportet, sed non omni ex parte ii. 5, 14. civitatis perfecte unitæ signa quæ statuerit Socrates ii. 3, 1. civitatis communio, est primum in loci consortio posita ii. 1, 2. civitates duas in una facere ii. 5, 20. civitatis unio distrahitur a δημαγωγοῖς v. 9, 10

Civitas cum marine et marinis hominibus commercium habere debeat vii. 6, 1. civitas negotiatoria esse debet, sibi non aliis vii. 6, 4. civitas una eademque quo modo sit, quo modo item alia iii. 3, 13. civitas fecisse aut non fecisse aliquid quando dicatur iii. 3, 1

Civitatis quantitas, habitantium multitudo est: qualitas, libertas, nobilitas, divitia, institutio, et consimilia iv. 12, 1. civitatis divisio Hippodamea ii. 8, 2. civitas dividi pro diverso habitantium genere an debeat vii. 10, 1, 6. civitatis partes necessariæ quæ iv. 3, 4, civitatis partes præcipuæ et maxime necessariæ quæ iv. 4, 9. civitatis partes principales quæ, et civilis corporis velut anima iv. 4, 14. civitatis cujusque partes tres; divites, pauperes, mediocris fortunæ homines iv. 11, 4. civitatis partes duæ potissimum, divites et pauperes iv. 4, 19. vi. 3, 4. civitatis partem majorem qui sibi vindicare possint iii. 9, 15. civitatis partes omnes, esse et manere oportet easdem, si salvam velimus rempublicam ii. 9, 22. civitatis pars, ob successus aliquos gloria et viribus aucta, reipublicæ formam interdum mutat, vel sibi conformat v. 4, 8

Civitatis imperium penes unum an esse debeat iii. 16, 2. civitatis imperium ac potestas penes quem aut quos esse debeat iii. 10, 1. civitates imperio utebantur primum regio, ut populi et gentes i. 2, 6

Civitatis participes qui non sint vii. 9, 7. civitatis consortio qui natura abstinet, aut malus est, aut homine excellentior i. 2, 9. civitatis jus communicatur in deterrimis democratiis etiam iis qui altero parente cives nati sunt vi. 4, 16. civitatis jus xxx minis venditur ei qui altero tantum parente cive natus sit Œ. ii. 4, 3. civitatis jure apud Spartanos carebat, qui ad convivia debitam portionem conferre non posset ii. 9, 32. 10, 7.

Civitatis species et differentiæ unde exsistant vii. 8, 5. civitas magna quæ, et quæ parva vii. 4, 4, 6.

civitas magna et hominibus abundans, non est idem vii. 4, 6. civitas magnitudinis modum habere quem debeat vii. 4, 9, 14. civitas hominibus abundans, recte et ex legum præscripto vix administrari potest vii. 4, 7. civitates magnæ a seditionibus cur magis vacuæ quam parvæ iv. 11, 13. civitates olim parvæ iii. 15, 11. civitas pulcherrima quæ vii. 4, 9. civitas beata quæ vii. 1, 11. civitas beata per se sola quæ sit vii. 2, 16. civitas beata quæ futura sit, e quibus constare debeat vii. 4, 4. 13. civitas beata esse an possit sine beatis seu opulentis custodibus ii. 5, 27. civitas beata non ad unam dumtaxat partem respicit, sed ad cives universos vii. 9, 7. civitati suppetere quæ debeant ad bene beateque vivendum vii. 4, 4. civitas proba ut fiat vii. 13, 9. civitas virtutes quas habere debeat vii. 15, 1. civitas virtute quid opus habeat, cum potentia et amicitia pollet v. 9, 4. *Vise et* Urbs.

Civilis societas quarum rerum statuenda iii. 9, 14. civilis societas optima quæ iv. 11, 10. civilis vita, in belli et pacis negotia distincta i. 5, 10. civiles actiones otium requirunt vii. 9, 4. civilis principatus, liberorum et æqualium est imperium i. 7, 1. civile bonum, jus iii. 12, 1

Classis præfectura Spartæ an recte constituta ii. 9, 33

Clava cædere v. 10, 19

Clazomeniorum seditio v. 3, 15. Clazomeniorum stratagema œconomicum Œ. ii. 17, 1

Cleander, Gelæ tyrannus v. 12, 13

Cleomenes Lacedæmonius Argivos aterit v. 3, 7

Cleomenis Alexandrini stratagemata œconomica Œ. ii. 34, 1. 40

Cleotimus Amphipoli seditionem ciet v. 6, 8

Clisthenes post ejectos tyrannos Athen. remp. ut mutarit iii. 2, 3. Clisthenis machinamentum in amplianda democratia vi. 4, 18

Clisthenes sublata Myronis tyrannide, aliam tyrannidem Sicyone instituit v. 12, 12. Clistheni Sicyonio auctoritatem quæ conciliaverint v. 12, 1.

Cnidi oligarchia quomodo mutata v. 6, 4. unde subversa v. 6, 16

Codrus rex cur factus v. 10, 8

Cœna collatitia iii. 11, 2. 15, 7

Cœtus instituti etiam vitæ ipsius caussa iii. 6, 4

Coam democratiam quid convulserit v. 5. 2

Coitus quas ob caussas amantibus a Platone negetur, et an recte ii. 4, 3. de coitu lex vii. 16, 17

Collactanei i. 2, 6

Collatitia cœna: *Vide* Cœna.

Collegiorum convivia vii. 12, 2

Coloniæ propter generis conjunctionem i. 2, 6

Colophon qua reip. forma olim usa iv. 4, 5. Colophoniorum et Notiensium seditio v. 3, 15

Colo seu cribro haurire Œ. i. 6, 1

Columnarum inscriptio in templis pretio venditur Œ. ii. 20

Comas alere atque ornare ii. 8, 1. comæ alendæ jus Œ. ii. 15, 3

Comitiorum ratio iv. 14, 4, 5

Communio, amicitiæ aliquid habet iv. 11, 7. communio et societas omnis, boni alicujus caussa institui solet i. 1, 1. communio præcipua, et reliquas omnes complectens, est civitas, et civilis societas ibid. communionis, in primis autem civilis, desiderio ducuntur omnes i. 2, 15. communio an omnium rerum et omnibus esse debeat in civitate ii. 1, 3. vii. 9, 1. communio seu consortium humanorum omnium, difficilis ii. 5, 4. communio æqualis an inter inæquales iii. 9, 5

Comœdias spectare, pueritiæ non licitum vii. 17, 11

Comparatio cujusvis cum quovis iii. 12, 6

Compositio et mistio in rerump. formis quibus limitibus definita iv. 9, 2

Concentus: *Vise* Harmonia.

Concionis jus penes populum iii. 11, 16. concionis jus in democratia vi. 2, 5. de concionum jure lex iv. 13, 1, 3, 5. concionis [†cogendæ] jus pro censu iv. 9, 3. conciones habentibus præmia in quibusdam rebusp. proposita iv. 15, 13. concionum et judiciorum infrequentia, ubi reditus sunt exigui vi. 5, 5. concio potestatem quarum rerum habeat iii. 11, 15

Condalus, Mausoli præfectus, quibus stratagematis rem fecerit Œ. ii. 15, 1

Condemnatorum bona sacra esse jubentur, non publica vi. 5, 3

Connubia quando et æqualibus jungi debeant vii. 16, 2. connubia quo anni tempore jungenda, et qua utriusque sexus ætate vii. 16, 10

Conservare parta ni sciamus, cribro haurimus aquam Œ. i. 6, 1

Consuetudo, secundus ad honestatem assequendam gradus vii. 13, 11. consuetudo et mores, ingenium ac naturam mutant ibid. consuetudo quo melior, eo meliorem efficit reip. formam viii. 1, 2
Consultatio de rebus civitati utilibus penes quos esse debeat iv. 14, 2, 4, 5. vii. 9, 4. consultationum et judiciorum potestas populo concessa iii. 11, 8. consilia si inter se communicent nobiliores et plebeii, rectius deliberationes fiunt in rep. iv. 14, 12
Contemplatio rectissime ut fiat i. 2, 1
Contemptus et invidia, a civili societate plurimum absunt iv. 11, 7. contemptus sæpe ad insidias et manus inferendas concitat v. 10, 22, 32. seditiones quomodo pariat v. 3, 5. iræ ardorem accendit vii. 7, 5
Continentia tollitur in rerum omnium communitate ii. 5, 10
Contractuum parvorum judicia iv. 16, 4. contractibus privatis destinatum judicium iv. 16, 2
Contraria efficiunt contraria v. 8, 1
Controversis negotiis sui sunt magistratus vi. 8, 7
in Contubernium civitatis recepti inquilini, sæpe seditiones cient v. 3, 11
Contumeliæ quomodo seditiones sæpe excitent v. 3, 1. contumeliæ genera varia v. 10, 15. contumeliæ duo potissimum genera vitanda monarchæ v. 11, 28. contumeliosæ injuriæ iras et manus adversus tyrannos concitant v. 10, 13
Convictus et humanorum omnium communitas, difficilis ii. 5, 4. convictu exterorum magis quam civium gaudent tyranni v. 11, 14. convictus instituta iii. 9, 13
Conviviorum publicorum institutum vetus est vii. 10, 2. a conviviis publicis arcentur, qui dictis aut factis turpitudinem aliquam admiserint vii. 17, 9. conviviis magistratuum peculiaris locus destinatus vii. 12, 2. convivia Spartana recte instituta fuerint, nec ne ii. 9, 10. conviviorum Cretensium et Laconicorum collatio ii. 10, 7. conviviorum magistros Plato vult esse sobrios ii. 12, 12
Copia ad vitam bene degendam sufficiens i. 8, 14
Copulatio eorum quorum alterum sine altero esse nequit i. 2, 2
Corinthiorum tyrannis quam diu durarit v. 12, 3
Corpus anima prius ortu vii. 15, 9. animi imperio a natura subjectum i. 5, 4, 5. corpora liberis alia, alia servis a natura data i. 5, 10. corporis cura, in institutione puerili, animi curam præcedit vii. 15, 10
Corrigere remp. non minoris artis quam instituere iv. 1, 7
Cotyis Thracum regis stratagema œconomicum Œ. ii. 28. Cotyi Thracum regi pecunias ut collegerit Iphicrates Œ. ii. 27. Cotys cur interfectus v. 10, 18
Cratæas (seu Cratevas) Archelao cur insidiatus v. 10, 17
Crepitaculum Archytæ viii. 6, 2
Cretæ insulæ situs ii. 10, 3. Cretensium et Laconum cognatio ii. 10, 2. Cretensis reip. constitutio examinatur ii. 10, 1. Cretenses servis quæ interdixerint ii. 5, 19. Cretenses cur minus insidiarum a servitiis suis experti quam Lacedæmonii ii. 9, 3. Cretica institutio et leges, ad res bellicas directæ vii. 2, 9
Crocodilus pro deo colitur in Ægypto Œ. ii. 34, 2
Crudeles gentes quæ viii. 4, 3
Cumis democratia a Thrasymacho ut convulsa v. 5, 4. Cumanis homicidii lex quæ fuerit ii. 8, 20
Cupiditas in pueris est a primo statim ortu vii. 15, 10. ad cupiditatum expletionem vulgus plerumque vivit ii. 7, 19. cupiditas et animi impetus magistratum sæpe pervertunt iii. 16, 5. cupiditatis natura, infinita est ii. 7, 19. cupiditas si major sit quam necessitas postulat, consequuntur injuriæ ii. 7, 11. cupiditates potius ad æquabilitatem revocandæ quam opes ii. 7, 8. cupiditatis immodicæ remedia ii. 7, 12, 20
Cura in hominibus excitari quibus rebus soleat ii. 4, 9. cura privatorum, major esse solet quam publicorum ii. 3, 4
Curare aliena nemo ita solet ut propria Œ. i. 6, 3. curantur negotia melius, si singuli singulis, quam si singuli pluribus præficiantur curatores iv. 15, 6
Curationes civiles quot generum sint iv. 15, 3. curationes plures simul sustineri an possint iv. 15, 8
Curatores eorum quæ tum in urbe tum foris ad commodum et decorum publicum spectant vi. 8, 3. curatores rei divinæ vi. 8, 18. curatores minus diligentes sunt, nisi herus subinde opus inspiciat Œ. i. 6, 5
Curiarum numerum augere vi. 4, 19
Custodes civitatis ii. 4, 10. sunt velut

præsidiarii ii. 5, 20. quales esse debeant vii. 7, 5. liberi a terræ cultura ii. 5, 17. custodibus civitatis an recte beatitas a Socrate adempta ii. 5, 27. custodibus multi magis indigent, quam custodire alios possunt vi. 8, 12

Custodia magistratus iii. 15, 14, 16. custodia regia et tyrannica ut differat iii. 14, 7. custodia regia, e civibus; tyrannica, ex hominibus exteris v. 10, 10. custodia urbis vi. 8, 14. custodiæ nocturnæ in civit. necessariæ v. 8, 8. custodia vacare domus numquam debet Œ. i. 6, 6. custoditionis et exactionis munera in quibusd. rebuspubl. distincta vi. 8, 11

Cypselus, Corinthi tyrannus e demagogo factus v. 10, 6. tyrannidem Corinthi per XXX annos tenuit v. 12, 3, 4. Cypseli stratagema œconomicum Œ. ii. 2

Cypselidarum donaria et monumenta v. 11, 9. Cypselidarum tyrannis quam diu durarit v. 12, 3

Cyrenaicæ democratiæ auctores quo instituto usi vi. 4, 18. Cyrenaicæ seditionis caussa vi. 4, 17

Cyrus rex cur factus v. 10, 8. Astyagi arma et manus cur intulerit v. 10, 24

Cyzicenorum stratagema œconomicum Œ. ii. 12

D.

Dædali instrumenta i. 4, 3

Daphnæus a Dionysio accusatur v. 5, 10

Debita in album publicum referebantur apud Chios Œ. ii. 13. debita privata in pecuniæ inopia exigit civitas ib.

Decamnichus insidiarum adversus Archelaum dux v. 10, 20

Decima fructuum Œ. ii. 1, 6. decima pecoris ibid. decima bonorum a principe exigitur Œ. ii. 2. decima eorum quæ importantur Œ. ii. 35, 1. decima exigitur a negotiatoribus Œ. ii. 26, 3. decima ultra pretium exigitur Œ. ii. 4, 4. decima pro usura datur ibid.

Dedicatio emptitia Œ. ii. 20

Dediscere non minus laboriosum quam discere iv. 1, 7

Definitum unumquodque opere ac facultate sua i. 2, 13

Delatores tyrannorum v. 11, 7

Deliberandi facultas in servo nulla; in muliere, non sui juris; in puero, imperfecta i. 13, 7. *Vise et* Consult.

Delphi ex affinium dissidio seditione et bello implicati v. 4, 5

de Democratia quid sentiant quidam iv. 2, 3. democratia vulgo quæ dicatur iv. 4, 1. democratiæ prius vocabantur quæ nunc πολιτεῖαι iv. 13, 11. democratia quid sit iii. 8, 2. democratia vere quid iv. 4, 3, 6. democratia maxime quæ esse videatur iv. 14, 12. democratiæ definitio examinata iii. 8, 3, 4. democratia ab oligarchia qua re differat iii. 8, 7. democratia duobus potissimum limitibus terminata v. 9, 14. democratia, πολιτείας excessus est iii. 7, 5. in democratiis resp. est penes populum iii. 6, 2. democratia unde exstiterit v. 1, 3. democratia e tyrannide nata iii. 15, 12. democratia exsistere ubi soleat iv. 12, 3. democratia institui ubi possit vi. 4, 1. in democratia jus ut æquetur vi. 3, 1. democratia scopum quem habeat iii. 7, 5. democratiæ scopus, libertas iv. 8, 7. democratia seditionibus minus obnoxia quam oligarchia v. 1, 15. democratiæ tutiores et diuturniores cur sint quam oligarchiæ iv. 11, 14. democratiæ quid conducat iv. 14, 12. democratiæ species iv. 4, 21, 22. 5, 3. democratiæ species e quorum compositione oriantur vi. 1, 7. democratiæ species optima quæ vi. 4, 1. democratiæ species prima et optima ut constituenda; agricolarum scilicet et pastorum ibid. democratiæ species postrema ut instituatur et stabiliatur vi. 4, 15, 16. democratiis communia quæ vi. 2, 1. democratias quid conservet vi. 6, 5. democratiæ quibus ex causis mutari potissimum soleant v. 5, 1. democratia pro oligarchia Athenis a Solone instituta ii. 12, 2. democratiæ et oligarchiæ proba mistura quæ iv. 9, 6. democratica resp. quibus limitibus sit definita vi. 2, 1

Democratici legislatoris officium vi. 5, 1

Derdas Amyntæ cur insidiatus v. 10, 16

Deus beatus per se vii. 1, 10. Divinæ potentiæ opus vii. 4, 8. Dei cultu reip. præ ceteris opus est vii. 8, 7. divini cultus antistites vi. 8, 18. deorum cultus quibus in rep. committi debeat vii. 9, 9. divini cultus cura Lacedæmone penes reges iii. 14, 3. Dei cultus principi studiose procurandus v. 11, 25. Dei sui contemptum magno redimunt sacerdotes Ægyptii Œ. ii. 34, 2. deorum ut simulacra,

ita et vitas suis similes fingunt homines i. 2, 7
Dii natales a gravidis diligenter colendi vii. 16, 14. dii scurriles et ludicri vii. 17, 10. dii regio imperio uti cur crediti i. 2, 7
Deus quidam inter homines est vir qui virtutibus ceteros antecellit iii. 13, 13
Diagoras Eretriensem oligarchiam subvertit v. 6, 14
Dicere quæ non veremur, eadem nec facere vii. 17, 8
Dictorum testimonia e rebus [†verbis] petuntur viii. 5, 23
Dictatores, αἰσυμνῆται iii. 14, 8
Didalis seu Didalcis Persæ stratagema œcon. Œ. ii. 25, 1
Dies exemptitii Œ. ii. 30, 3
Diffidere amicis, tyrannicum est v. 11, 10, 15
Dignitatis æqualitas controversa est v. 1, 13
Diocles, Philolai amasius, qua occasione patriam deseruerit, et quale sibi Thebis monumentum struxerit ii. 12, 8
Dion Dionysio cur insidiatus v. 10, 23. Dionis in Dionysio persequendo institutum v. 10, 28. Dion Dionysii ejectione seipsum perdidit v. 10, 32. Dionis dictum de Dionysio Œ. i. 6, 3
Dionysius Daphnæum accusat v. 5, 10. custodiam a Syracusanis petens, quod responsum acceperit iii. 15, 16. tyrannus Syracusis e demagogo factus v. 10, 6. tyrannidem Syracusis Hipparini impulsu arripit v. 6, 8. monopolam Syracusis ablegat i. 11, 12. Dionysii Syracusanorum tyranni, stratagemata œconomica Œ. ii. 21, 1. 42. Dionysius uno quinquennio omnes Syracusanorum opes ut collegerit v. 11, 10. Dionysii affinitas Locros perdidit v. 7, 10
Dionysius junior Dionis insidias cur expertus v. 10, 33. Dionysii junioris tyrannis ex se ipsa convulsa v. 10, 31
Diophantus Athenis opifices fecit publicos ii. 7, 23
Disci solent quatuor ferme; litteræ, gymnastica, musica, pictura viii. 3, 1. discimus alia consuetudine, alia auditione vii. 13, 13
Disciplina commoda unice reipublicæ opus est v. 9, 11. disciplinæ scopus viii. 2, 6. disciplinæ tempus duabus ætatibus distinctum vii. 17, 15. disciplinæ spectandæ primum pueris, deinde paullatim addiscendæ vii. 17, 14. disciplina, cum labore et molestia conjuncta est viii. 5, 4
Dissidium maximum virtutis et vitii v. 3, 16
Distensiones in puerili ætate an vetandæ vii. 17, 6
Dithyrambus ad Phrygiam harmoniam accedit viii. 7, 10
Divisio in compositis procedit usque ad incomposita i. 1, 3
Divites, viri boni ac spectati cur appellentur iv. 8, 4. qua re ceteris civibus in republica potiores iii. 13, 2. Spartæ nihilo insigniores quam pauperes iv. 9, 8. divitum in democratiis quæ habenda ratio v. 9, 10. 8, 20. divitum commodis in quibusdam favent leges politicæ; in quibusdam commodis pauperum iv. 13, 1, et deinceps. divites in oligarchia mulctantur nisi judicia exerceant iv. 9, 2. divitibus in republica non tribuendum nimium iv. 12, 6. divites per seditionem oppressi, pecuniis et exsilio mulctantur Œ. ii. 12
Divitiæ quid i. 13, 1. divitiarum nomine alias aliud accipitur i. 13, 1. divitiæ an censendæ in quarum copia perimus fame i. 9, 11. divitiæ infinitæ quæ, et cur i. 9, 13. divitiæ veræ unde i. 8, 14. *Vise et* Opes.
Diuturnum esse quod vult, violentia carere debet v. 11, 2, 3
Dolium pertusum Œ. i. 6, 1. dolium perforatum est improba egestatis cupiditas vi. 5, 7
Domini oculus pinguefacit equum Œ. i. 6, 4. domini vestigia, optimum agro lætamen ibid. dominorum multitudinem quam Homerus bonam esse neget iv. 4, 27. *Vise* Herus.
Dominari multis plerique omnes cupiunt vii. 14, 17. dominari quibus liceat vii. 2, 15
Dominatus, seu herile imperium vii. 14, 7. dominatus seu herilis imperii ratio iii. 6, 6, 11. Dominium, et Imperium, seu Magistratus, non sunt idem vii. 3, 2. dominium a natura cui tributum i. 2, 2. dominium rerum omnium an penes unum esse expediat iii. 15, 2
Domus seu Familia quid i. 2, 5. domus et civitas, boni jurisque communione congregata i. 2, 12. domus seu familiæ partes Œ. i. 2, 1. domus primæ et minimæ partes quæ i. 3, 1. domus seu familiæ partes præcipuæ, maritus et uxor ii. 9, 5. domus perfecta e liberis et servis constat i. 3, 1. domus

imperium penes natu maximum i. 2, 6. domesticum imperium, monarchia est i. 7, 1. domus custodia vacare numquam debet Œ. i. 6, 6. domus una esse debet, sed non omni ex parte ii. 5, 14. domus colonia, pagus i. 2, 6

Domus duas inhabitare difficile ii. 6, 15. domus et cives æquali numero manere voluit Phido Corinthius ii. 6, 13. domus strui ut debeat i. 6, 8. *Vise et* Ædes.

Doria compositio iv. 3, 7. Doricæ harmoniæ propr. viii. 5, 22. 7, 8, 12. Dorii moduli in puerorum institutione permissi viii. 7, 12

Dotes apud Spartanos dabantur magnæ ii. 9, 15. de dotibus institutum Phaleæ ii. 7, 3

Doxandri et filiorum repulsa v. 4, 6

Draconis leges ii. 12, 13

Ducis opera populus in bello carere non potest v. 11, 10. dux nimiæ multitudinis nemo esse potest vii. 4, 11. dux belli apud Lacones rex est iii. 14, 3. duces in reges suos cur arma interdum vertant v. 10, 24. duces bonis amissis sæpe res novas moliuntur v. 12, 17. duces sine copiis nihil prosunt Œ. ii. 41, 2

Ducatus perpetuus in rep. iii. 14, 14. 16, 1. ducatus perpetuus an utilis rebuspubl. iii. 15, 2

Dulce exiguum, aquæ copiosæ admistum, nullum sui sensum in temperatura præbet ii. 4, 8

Duo unâ rem gerentes iii. 16, 10

E.

Ebrios delinquentes gravius mulctari vult Pittacus quam sobrios ii. 12, 13. ebriosus, contemptui et insidiis magis obnoxius quam sobrius v. 11, 24

Ecphantides viii. 6, 12

Ejurare magistratum iv. 13, 2

Eligere recte non nisi scientes possunt iii. 11, 12. eligere seipsos possunt quidam in quibusdam rebuspubl. iv. 14, 9

Elidensis oligarchia v. 6, 11

Elimeæ rex v. 10, 17

Eloquentes, populari auræ student v. 5, 7

Eminens virtute, an summovendus e civitate, ut ii qui opibus et potentia præminent iii. 13, 24, 25. eminenti imperium quando debeatur iii. 17, 8

Eminentia seditiones aliquando in rep. excitat v. 3, 3. eminentior civitatis pars mistione temperanda et castiganda est v. 8, 14. eminentiores in republ. vel relegari solent, vel accidi iii. 13, 15. eminentiorum capitum detruncatio v. 10, 13

Emitti ad exteros solent quorum domi est abundantia i. 9, 7

Emporia quibus civitatibus sint, quibus non vii. 5, 4

Emptio lucri caussa fit ii. 11, 12

Ephesiorum stratag. œcon. Œ. ii. 20

Ephialtes Areopagiticum senatum accidit ii. 12, 4

Ephori Lacedæmone a Theopompo rege instituti v. 11, 2. e plebe sumebantur ii. 6, 17. numero erant quinque ii. 10, 6. Ephororum Spart. munus ii. 9, 26. Ephori apud Lacedæmonios alii alias lites judicant iii. 1, 10. Ephororum magistratus apud Lacedæmonios, democratia quædam est ii. 6, 17. Ephori Spartani eandem habent potestatem quam apud Cretenses *οἱ κόσμοι* ii. 10, 6. Ephororum Spartanorum cum Carthaginiensium CIIII magistratu collatio ii. 11, 3. Ephoros Spartæ tollere conatus Pausanias v. 1, 10. Ephororum magistratus an recte apud Spartanos constitutus ii. 9, 19. 10, 10

Epidamnus operas habet publicas ii. 7, 23. Epidamni imperium penes unum iii. 16, 1. Epidamni respubl. unde mutata v. 1, 10. Epidamniis reip. mutationem attulit nuptialis controversia v. 4, 7

Epimenidi *δμόκαποι* qui i. 2, 5

Equa justa ii. 3, 9. equum pinguefacit domini oculus Œ. i. 6, 4. equos alere qui soleant iv. 3, 2. equi non nisi a locupletibus ali possunt vi. 7, 1. equorum et canum usus Lacedæmone communis ii. 5, 7

Equitum oligarchia v. 6, 14. in Equitatu olim consistebat bellicum robur iv. 13, 10. equitatui et graviori armaturæ additur etiam levis armatura vi. 7, 2

Eretrienses, equos adversus hostes alebant iv. 3, 3. Eretriensis oligarchia ut subversa v. 6, 14

Eruditio et nobilitas, divites magis comitantur iv. 8, 3

Erythris oligarchia unde mutata v. 6, 5

Ethicorum mentio ii. 2, 4. iii. 9, 3. iv. 11, 3. vii. 13, 5

Evæsis Syri stratagema œconomicum Œ. ii. 33

Evagoras Cyprius eunuchi insidias cur expertus v. 10, 16

Eubulus Autophradatem ab Atarnei obsidione ut averterit ii. 7, 17

Eunomia dicta poesis Tyrtæi v. 7, 4

Euripides ob exprobratum sibi oris fœtorem gravius commotus v. 10, 20. Euripidis locus de rebus politico necessariis iii. 4, 8. locus de libertate democratica v. 9, 15. sententia de somno et poculis viii. 5, 2
Europæa ingenia qualia vii. 7, 2
Eurum noti speciem quidam faciunt iv. 3, 7
Eurytion Heracleensis v. 6, 15
Euthycrates Onomarchi Phocensis filius v. 4, 7
Exactio a venditoribus et emptoribus et ceteris negotiatoribus Œ. ii. 26, 3. exactores iidem et judices esse non debent vi. 8, 10, 11
Excessus reprimi solent in omnibus artibus et scientiis iii. 13, 21. excessus quibuslibet in rebus graves iv. 11, 5. excessus alius alio melior non est, sed minus malus iv. 2, 3. excessus primorum et præstantissimorum pessimi iv. 2, 2. excessus fines seu limites, ex effectis perspiciuntur vii. 4, 12
†Exclusio a convictu publ. vii. 17, 9
Excubiæ et præsidia per opportuna loca disposita vii. 12, 1
Exercitatio quæ quibus conveniat iv. 1, 1
Exploratores tyrannorum v. 11, 7
Exponere fœtum mutilatum seu mancum licet vii. 16, 15
Exsectus a rege suo deficit, velut contumeliam passus v. 10, 18
Externorum ope indigemus ad impetranda ab illis necessaria i. 9, 7. exteri non admittuntur ad capessandam remp. vii. 4, 14

F.

Fabricari mente et cogitatione, præcipuarum actionum una est vii. 3, 8
Fabulas audire pueritiam quas conveniat vii. 17, 5. fabula de leporum et leonum concione iii. 13, 14
Facere et agere, specie differunt; sed instrumentis ambo indigent i. 4, 4
Facultates: *vise* Opes.
Familia: *vise* Domus.
Felicitas et beatitudo non sunt idem vii. 3, 1
Ferarum usus i. 8, 11. ferarum exemplum non ubique locum habet ii. 5, 24
Ferini et belluini mores viii. 4, 1, 5
Ferrum animis quibusdam a Deo admistum ii. 5, 26. ferrum gestabant veteres Græci ii. 8, 19
Figulus Figulo invidet v. 10, 30
Filios quatuor qui procreasset, Spartæ immunis erat ii. 9, 18. filius imperium cum patre gerere non poterat v. 6, 4. filius patri succedit in oligarchicis rebusp. iv. 14, 9
Finis, et id cujus caussa quidque fit, censetur optimum i. 2, 9. finis artium et scientiarum omnium, Bonum est iii. 12, 1. finis, actionum honestatem turpitudinemve ostendit vii. 14, 7
Finitimis contermini, in quibusdam rebusp. non admittuntur ad consilia de bellis adversus finitimos gerendis vii. 10, 12
Fletus in puerili ætate an prohibendi vii. 17, 6
Fluvius unus idemque an dicendus iii. 3, 6. fluvio frigido recens natos immergere vii. 17, 3
Focus publicus vi. 8, 20. focus sacer, et qui a foco abducuntur Œ. i. 4, 1
Fœminæ natura et munia Œ. i. 3, 1. fœminæ nubere possunt anno ætatis XVIII vii. 16, 9
Fœminini et masculini sexus copulatio necessitate facta Œ. i. 3, 1. fœmineum genus apud barbaros eadem conditione est qua servile i. 2, 4
Fœnus unde dictum, et cur i. 10, 5. fœnus duplum e monopolia i. 11, 11. fœnore se interdum obligat ipsa resp. Œ. ii. 17, 1
Fœtor oris exprobratus, gravem Euripidi iram movit v. 10, 20
Fons unus idemque an dicendus iii. 3, 6. fontium curatores vi. 8, 5
Fores quæ extrorsum aperiuntur, interdictæ Œ. ii. 5, 1
Fortitudinis officium i. 9, 17. fortitudo comitatur non agrestissimos quosque, sed mitioribus et leoninis moribus præditos viii. 4, 2. fortitudo viribus armata, audacia est v. 10, 25
Fortuna, externorum caussa est, seu auctor vii. 1, 10. fortuna justum aut temperantem reddit neminem ibid. fortuna prospera et otium, petulantiores reddunt animos vii. 15, 3. fortunam secundam ferre non cujusvis est v. 8, 12
Forum rerum venalium vii. 12, 6. forum rerum venalium omnibus apud se præbent eæ civitates quæ proventuum ubertatem spectant vii. 6, 4. forum liberum, in Thessalia quodnam fuerit vii. 12, 3. fori structura qualis esse debeat ibid. fori curatores vi. 8, 3
Frater maximus natu et minimus natu, quibusdam in locis non simul imperium gerunt v. 6, 3. e fratribus pluribus maximus natu tantum ad impe-

rium admittebatur v. 6, 4. fratrum ex paternorum bonorum divisione dissidium v. 4, 4. fratrum bella gravia vii. 7, 8
Frigidæ regiones qualia ferant ingenia vii. 7, 2
Frigori a pueris assuefaciendi liberi vii. 17, 2
Fructus pro privatis usibus dividi a populis quibusdam solent ii. 5, 2. fructuum digestio in familia Œ. i. 6—8
Frumenti exportatio lege vetita Œ. ii. 18
Fundos communes esse an expediat ii. 5, 2
Furta ex inopia ii. 7, 11
Futilia omnia juventuti debent esse peregrina et insolita vii. 17, 14

G.

Gelæ oligarchia in tyrannidem versa v. 12, 13
Gelonis tyrannis v. 3, 5. Gelonis tyrannis ex se ipsa convulsa v. 10, 31. Gelonis tyrannis Syracusis in democratiam versa v. 12, 12. Gelonis tyrannis quam diu durarit v. 12, 6
Generationis terminus in utroque sexu qui vii. 16, 5
Generis conservatio per prolis proseminationem i. 3, 4. generis propagandi cupiditas innata et animali cuique et plantæ i. 2, 2
Generis virtus, nobilitas iii. 13, 3. generis præstantia ubique honorata est iii. 13, 2. ob generis præstantiam quidam plus dignitatis sibi arrogant v. 1, 7
Generosi, magis cives sunt quam degeneres iii. 13, 2
Gentium et populorum discrimen pro situs et loc. diversitate vii. 7, 2
Gladius Delphicus i. 2, 3
Gloriæ infinita quæritur copia; virtutis non item vii. 1, 5
Gordiæ filius Psammetichus v. 12, 3
Gorgias Leontinus Larissæos ut definierit iii. 2, 2. Gorgiana virtutum enumeratio i. 13, 10
Græcanicorum populorum differentia vii. 7, 4. Græcæ nationis dotes vii. 7, 3. Græcorum resp. clarissimæ an ad rectam institutionis normam compositæ vii. 14, 15. Græciæ principes civitates, in oppidis sibi subjectis, ad suæ reip. normam, vel democratias instituebant, vel oligarchias iv. 11, 18. v. 7, 14
Grammatica cur discatur viii. 3, 1
Gravidarum diæta et exerc. vii. 16, 14
Gravis armatura, opulentorum magis est quam inopum vi. 7, 1
Gubernatoris scopus iii. 6, 8
Gymnasia et arma servis interdicta apud Cretenses ii. 5, 19. gymnasia seniorum vii. 12, 4
Gymnastica cur discatur viii. 3, 1, 7. gymnastica quomodo utendum viii. 4, 7. de gymnasticis exercitiis leges politicæ iv. 13, 4
Gymnicis ludis, celeritatis et tarditatis habetur ratio iii. 12, 7

H.

Habitationes olim sparsæ i. 2, 7. in habitationis consortium recepti inquilini, sæpe seditiones excitarunt v. 3, 11
Habitus corporis qualis congruat ad prolis generationem vii. 16, 12
Hanno: *vise* Annon.
Harmodius et Aristogiton cur Pisistratidis manus intulerint v. 10, 15
Harmoniarum seu concentuum differentia viii. 5, 22. 7, 3. harmonia ex eisdem sonis quomodo dicatur alia iii. 3, 8. harmoniarum duas species primarias quidam faciunt, Doriam et Phrygiam iv. 3, 7. harmoniis omnibus utendum an sit viii. 7, 1. harmoniarum usus idem non est viii. 7, 3. harmoniarum degressiones seu deflexiones viii. 7, 7
Haurire colo seu cribro Œ. i. 6, 1
in Heliæam conveniunt magistratuum collegia, cum magistratus aliquis creandus est v. 1, 11
Hellanocrates Larissæus v. 10, 18
Heniochi, gens crudelis viii. 4, 3
Heracleæ oligarchia e pauciori numero ad sexcentos extensa v. 6, 3. Heracleæ Ponticæ oligarchia quo casu mutata v. 6, 7. Heracleensis populus imperio ut privatus v. 5, 3. Heracleensis seditionis caussa v. 6, 15. Heracleotarum copiæ navales vii. 6, 8. Heracleotarum Ponticorum stratagema œconomicum Œ. ii. 9, 1
Heracleodorus Oritanus v. 3, 9
Heraclides Ænius v. 10, 18
Heracliti dictum de ira v. 11, 31
Heræensi reip. mutationem quæ attulerint v. 3, 9
Hercules ab Argonautis cur relictus iii. 13, 16
†Heredis instituendi jus apud Spartanos ἐπικλήροις concessum ii. 9, 15. de hereditatibus constitutio oligarchica v. 8, 20
Hermeas a Mentore captus Œ. ii. 29
Heroum et deorum ab hominibus differentia vii. 14, 2
Herus hero præstat i. 7, 3. heri dili-

gentis vigilantia Œ. i. 6, 6. *Vise et* Domin.

Herilis scientia quæ i. 7, 4. herile imperium vii. 14, 7. herilis imperii ratio iii. 6, 6, 11. herile imperium, multis civile seu politicum videtur vii. 2, 14

Hesiodi gnoma de invidia v. 10, 30. sententia de uxore ducenda Œ. i. 4, 2. locus de primis rei familaris instrumentis i. 2. 5. locus de familia instituenda Œ. i. 2, 1

Hestiæensium seditio e duorum fratrum dissidio v. 4, 4

Hieronis exploratores v. 11, 7. Hieronis et Gelonis tyrannis quamdiu durarit v. 12, 6

Hilotæ Lacedæmoniis dominis suis sæpe insidiati ii. 9, 2

Hipparinus Dionysium Syracusis ad tyrannidem arripiendam incitat v. 6, 8

Hippiæ Atheniensis stratagemata œcon. Œ. ii. 5, 1

Hippocrates magnus medicus vii. 4, 5

Hippodamus Euryphontis filius, Milesius, reip. formam quam instituerit ii. 8, 1. Hippodami resp. examinatur ii. 8, 7. Hippodamia urbis distinctio vii. 11, 6

Hispani, *quære* Iberi.

Homerus Jovem patrem hominumque deumque cur vocet i. 12, 3. πολυκοιρανίαν quam bonam esse neget iv. 4, 27

Homeri locus de regis potestate in expeditione iii. 14, 4. locus de rei familiaris principatu i. 2, 7. hemistichium de inquilino iii. 5, 9. locus de eo qui bellum cupit i. 2, 9. loci duo de musica seu cantu inter epulas viii. 3, 8, 9

Homicidiorum judicia iv. 16, 3. homicidii lex Cumanis quæ fuerit ii. 8, 20

Hominivoræ gentes viii. 4, 3

Homo proprium inter animalia cetera quid habeat i. 2, 12. natura civile et sociale animal est i. 2, 9, 10. iii. 6, 3. armatus est prudentia et virtute i. 2, 16. sine virtute agrestissimum est animal, tum in victu tum in rebus veneriis ibid. legum et juris imperio excusso, animal est omnium pessimum i. 2, 15. hominis gratia conditæ et plantæ, et animalia cetera i. 8, 11. homo alterius, qui i. 4, 6.

Honesta spectanda magis quam necessaria et utilia vii. 14, 14

Honoris nomine seditiones in rebusp. sæpe oriuntur v. 3, 2. honores qua proportione conferendi sint in rebusp. v. 8, 12. honorum ademptione ambitiosi maxime irritantur v. 11, 28. honorum publicorum qui non est particeps, est velut inquilinus iii. 5, 9. honorem sibi vindicant nobiles, divites, liberi iii. 12, 8. honorum communio in democratiis major quam in oligarchiis iv. 11, 14. honores otio et quieti sæpe posthabentur a pauperibus iv. 13, 8. lucro postponuntur a vulgo vi. 4, 3. in honore pari malus et bonus ii. 7, 10

Honoratiores quosque sequitur reliquum vulgus in jud. ii. 11, 11

Hostes multos qui occidisset, luculentis olim præmiis afficiebatur; qui nullum occidisset, afficiebatur pœna vii. 2, 11

I.

Iambos audire et videre pueritiam nefas vii. 17, 11

Janitor in magnis familiis Œ. i. 6, 9. *vise et* Fores.

Iapyges nobiliorem Tarenti partem aterunt v. 3, 7

Iapygiæ hab. vet. vii. 10, 5

Jason extra tyrannidem esurire se dicebat iii. 4, 9

Iberi quo præmio remunerarint eos qui plures occidissent hostes vii. 2, 11

Ignobiles seu degeneres censentur sola virtute i. 6, 8

Ignominiæ si quæ illatæ esse videntur, majoribus honoribus diluendæ sunt et compensandæ v. 11, 29

Imagines deorum pro cujusque dignitate i. 5, 10

Imitari nemo recte potest, nisi quis recte præmonstret Œ. i. 6, 5

Imperare finitimis, non præcipuus civitatis scopus vii. 14, 19. imperare ut dominum, cum injuria conjunctum censent nonnulli vii. 2, 7. imperare moderatos homines, utilissimum rebusp. vi. 4, 7. imperare in sua republ. posse, civem egregium decet vii. 14, 20. imperare et parere novit bonus tum magistratus tum civis iii. 4, 10, 15. imperare recte nequit qui non didicit bene imperio parere iii. 4, 14. vii. 14, 6

Imperans et imperio parens, quibus discriminibus sint distincti i. 12, 2. imperantis virtus i. 13, 5, 8

Imperator, πολέμαρχος, στρατηγός vi. 8, 15. in Imperatore quæ præcipue spectentur v. 9, 3. *vise et* Dux.

Imperata ut differant vii. 14, 7

Imperia, honores appellantur iii. 10, 4. imperium et obedientia plerisque re-

bus a natura tributa i. 13, 6. imperium et obedientia, conservationis gratia a natura instituta i. 2, 2. et 5, 2. imperium obtinere omnes cupiunt vii. 2, 9. imperium nemo affectat nisi ambitiosus ii. 9, 28. imperium et dominium a natura cui tributum i. 2, 2. imperium cui jure merito debeatur iii. 13, 8, 10. imperium potioribus jure debetur, secundum nonnullos i. 6, 4. imperium senioribus convenit vii. 14, 5. imperium et potestas rerum penes quos in rep. esse debeat iii. 10, 1. 11, 1. imperium seu potestas rerum in republ. vel penes unum est, vel penes paucos, vel penes plures iii. 7, 2. imperio præesse omnes simul non possunt ii. 2, 4. imperium et rerum potestas penes unum an esse in rep. debeat iii. 16, 2. 17, 2. imperium divitibusne ac nobilibus debeatur, necne iii. 13, 7. imperium administrari utrum melius ab homine præstantissimo, an ab opt. legibus iii. 15, 3. 16, 11. imperium ex legum præscripto an magistratus arbitrio rectius administretur iii. 16, 9. imperium an penes eosdem semper esse debeat vii. 14, 1, 8. imperia et magistratus venales esse an expediat ii. 11, 10. imperia in oligarchiis grandi mercede redimuntur vi. 7, 5. imperium pro staturæ dignitate confertur ab Æthiopibus iv. 4, 4

Imperiorum seu magistratuum differentia iv. 15, 1. imperii species et modi plures iii. 6, 5. imperium aliud, imperantis; aliud, subditi gratia est vii. 14, 6. imperium non omne, dominium est vii. 3, 2. imperia recta quæ sint, et quæ a recta norma deflectant iii. 7, 2. imperium melius, in quo meliores subditi i. 5, 2. imperium herile, et imperium in liberos seu ingenuos vii. 14, 7. imperium in liberos seu ingenuos, pulchrius quam herilis dominatus vii. 14, 19. imperium civile, privatæ tranquillitati et prosperitati officere creditur vii. 2, 7. imperia maxima populo an committenda iii. 11, 7. imperium perpetuum cur plerique cupiant iii. 6, 10

Imperium capessere filius cum patre non poterat, nec fratres natu minores cum fratre natu maximo v. 6, 3. *vise et* Magistratus.

Improbis rerum potestatem committere, non est tutum vi. 8, 12. improbis cur gaudeant tyranni v. 11, 12. Improbitas hominum, res insatiabilis ii. 7, 19

Inæquales in aliquibus, se in omnibus inæquales esse judicant iii. 9, 4. inæquales æqualia participare an justum iii. 9, 5

Inæqualitas justa videtur esse iii. 9, 2. inæqualitas non opum tantummodo, sed etiam honorum, seditiones parit ii. 7, 10

Incrementa: *vise* Augmenta.

Indorum reges vii. 14, 3

Indigentia sæpe plura simul experiri cogit i. 8, 9

Infamiæ nota mulctare vii. 16, 18. 17, 9

Ingenium seu natura, primus ad honestatem assequendam gradus vii. 13, 11. ingeniorum diversitas pro locorum seu regionum diversitate vii. 7, 2. ingenium et natura, crebra assuetudine mutatur vii. 13, 11

Ingenuorum ac nobilium discrimen i. 6, 7. ingenui ex altero tantum parente iv. 4, 21

Inimicitia et ira qua re differant v. 10, 35

Injuriæ voluntariæ, pleræque omnes ex ambitione et avaritia proficiscuntur ii. 9, 28. injuriæ maximæ perpetrantur magis ob excessus seu exsuperantias quam ob necessitates ii. 7, 13

Injustitia viribus armata, res asperrima i. 2, 16

Inobedientiæ ansa omnis præcidenda in rep. ii. 8, 23

Inopes imperium et otium agere recte non possunt ii. 11, 8. inopes ad opus faciendum convertendi vi. 5, 10. inopum cupiditas improba, dolium perforatum vi. 5, 7. *Vise et* Pauperes.

Inquilini et servi, civitatis seu habitationis in urbe, sunt participes iii. 1, 3. inquilini honorum publicorum expertes iii. 5, 9. non admittuntur ad capessendam remp. vii. 4, 14. inquilinis oppigneratorum firma possessio non datur Œ. ii. 4, 4. inquilini sæpe seditiones in rebuspubl. cient v. 3, 11

Insatiabile votum i. 9, 11. insatiabilis est hominum improbitas ii. 7, 19

Inscriptionis jus pretio venditur Œ. ii. 20

Insidiæ quorum maxime vitandæ v. 11, 30. insidiæ aliæ corporibus struuntur, aliæ bonis et honoribus v. 10, 14. insidiari bene instructis nemo facile solet vii. 11, 12

Inspectores constituendi, qui observent ne quis contra quam reip. sit utile, vivat v. 8, 13. inspectione assidua opus est, si diligenter rem geri velit herus Œ. i. 6, 4, 5
Institutio, naturæ defectum supplere nititur vii. 17, 15. institutione boni reddimur iii. 18, 1. institutio ratione prius an consuetudine fieri debeat vii. 15, 7. institutio quæ et quomodo instituenda viii. 2, 1. institutionis æqualitas in republ. an utilis ii. 7, 9. institutio una eademque esse debet omnium in repub. viii. 1, 3. institutio juventutis in civitate, una et communis esse debet ii. 5, 15. institutio puerorum ad quos scopos referenda vii. 14, 14. instituendi ad reip. commodum cives v. 9, 11. institutio ad reipubl. commodum quomodo fieri debeat v. 9, 13. institutionis tempus duabus ætatibus distinctum vii. 17, 15. institutio solis custodibus urbis a Socrate tributa ii. 5, 21. institutio pueris pro crepitaculo est viii. 6, 2. institutio in quibusdam nihil proficit v. 12, 8
Instrumenta sua quæque ars desiderat i. 4, 1. instrumentis multis indiget hæc vita vii. 8, 7. instrumenta, faciendi; possessio vero, tantum agendi facultatem præbet i. 4, 4. instrumenta alia animata, alia inanima i. 4, 2. instrumentum excellentius sibi vindicat qui excellit in opere iii. 12, 4. instrumentorum cura in bene instituta familia Œ. i. 6, 7. instrumentorum loculi Œ. i. 6, 9
Intensio nimia, in qualibet re vitiosa est v. 9, 7
Inventa propemodum omnia; sed eorum alia non collecta sunt, alia non recepta usu iii. 5, 16. inventa primum necessaria; deinde pulchra magis ac magis addita vii. 10, 7. inventis utendum: sed quærenda insuper quæ sunt prætermissa vii. 10, 8
Inventori utilitatis alicujus, an decernendum in rep. præmium ii. 8, 16
Invidia et contemptus, a civili societate plurimum absunt iv. 11, 7
Ioniæ tyranni v. 10, 6
Iphiadis sodalitia v. 6, 13
Iphicratis Atheniensis stratagema œconomicum Œ. ii. 27
Ira odii pars quædam est v. 10, 33. imperiosus et invictus est affectus vii. 7, 6. vindictam magis spectat quam eminentiam v. 10, 15. cum ira pugnare, difficile v. 11, 31. ira in familiares et amicos cur asperior vii. 7, 5, 7
Istri oligarchia in democratiam versa v. 6, 3
Italus, Œnotriæ rex vii. 10, 3. Itali regis instituta vii 10, 4
Itali ab Italo rege denominati, qui olim Œnotri; et Italia quæ olim Œnotria vii. 10, 3
Italiæ Græcanicæ legislator Charondas ii. 12, 6
Jucundum aliis aliud i. 8, 5
Judex operis bonus esse nequit qui ejus notitiam nullam habet viii. 6, 1. judicare recte de rebus possunt etiam ii qui eas non didicerint viii. 5, 7. judicare vulgus de musicorum et poetarum operibus rectius cur soleat iii. 11, 3. judicat melius populus universus quam unus aliquis homo iii. 15, 7
Judices et exactores iidem esse non debent vi. 8, 10
Judicatorum exactio non penes eum qui condemnavit, sed penes alium vi. 8, 10, 11
Judicium quid i. 2, 16. judiciorum differentia tribus limitibus definita est; e quibus scilicet, de quibus, et quomodo iv. 6, 1, 5. judicia a quibus, de quibus, et quomodo fiant iv. 6, 5. judicia in rebuspub. penes quos esse debeant iv. 14, 13. judiciorum potestas populo concessa iii. 11, 8. judicia de jure et utilitate tum publ. tum pr. penes quos in republ. esse oporteat vii. 9, 4. judicia omnia et omnibus de rebus populus sibi vindicat iv. 14, 4. judicia penes magistratum sunt in quibusdam casibus iii. 16, 10. judicium de singularibus, magistratus est et reipublicæ: de universalibus statuunt leges iv. 4, 31. judicia publica an debeant esse arbitraria ii. 8, 13. judiciorum ratio an recte a Solone instituta ii. 12, 3. judicia de justis et utilibus, reipublicæ in primis necessaria vii. 8, 7.
Judiciorum species octo iv. 16, 2. judicia forensia de tribus potissimum fiunt ii. 8, 4. judicia jurata iii. 14, 12. judicia democratica quæ, quæ item oligarchica et aristocratica iv. 16, 8
Judicium in singulis plebeiis imperfectum est; in congregatis, perfectum iii. 11, 9, 14. judicium in re propria, minus sincerum iii. 16, 8. 9, 2, 3

Judicia prava, multas democratias everterunt vi. 5, 5
Judicii locus præcipuus ab Hippodamo statuitur unus ii. 8, 4
de Judicii desertione lex iv. 13, 2
Jupiter pater hominumque deumque cur dicatur ab Homero i. 12, 3
Juramenti ritus priscis regibus qui fuerit iii. 14, 12. juramentum oligarchicum v. 9, 10
Jus et Judicium quid i. 2, 16. jus quærentes, medium quærunt iii. 16, 8. jus, æquum videtur esse v. 9, 15. jus est quod publice prodest iii. 12, 1. jus civitatem non corrumpit iii. 10, 2. jus et æquitas a rebus-publicis omnibus probantur quidem: sed non recte observantur v. 1, 2. jus controversum apud quosdam i. 6, 3. jus diversis an aliud sit iii. 12, 2. jus democratiis quod, quod item oligarchiis vi. 3, 2. jus populare quod vi. 2, 2, 9. 3, 2
Jus dicturus civibus, oportet ut norit quales illi sint vii. 4, 13
Jussa: *quære* Imperata.
Justum, æquale quiddam est iii. 12, 1. justum, aliquibus justum est iii. 9, 3. justa et utilia ab aliis petimus: ipsi tamen non eadem erga illos exercemus vii. 2, 14
Justitia, virtus socialis iii. 13, 3
Juvenculas elocari an expediat vii. 16, 6, 8
Juvenum connubia cur improbentur vii. 16, 6. juniorum proles qualis vii. 16, 16
Juvenes ingenuos ministrorum vices in quibusdam obire non dedecet vii. 14, 7. juniores parere decet vii. 14, 5. juniorum cœtui magistratus aliquos interesse convenit vii. 12, 5. juniores viribus, seniores prudentia valent vii. 9, 6
Juventus, irrequieta est viii. 6, 2. juventutis submissa reverentia vii. 14, 5

L.

Laborum et operarum discrimina i. 11, 6. labores ad prolis generationem quales congruant vii. 16, 13. laboribus animum simul et corpus occupari non oportet viii. 4, 9
Lactis alimentum vii. 17, 1
Lacedæmon virtutem an recte colat vii. 15, 6. Lacedæmon seditiones quas et quibus de caussis experta v. 7, 2. et in seq. Lacedæmone opes et facultates ad paucos e potentioribus et spectatioribus devolvuntur v. 7, 10
Lacedæmonii in puerorum institutione diligentes viii. 1, 4. servis, equis, canibus, et instrumentis rusticis utuntur velut communibus ii. 5, 7. hilotarum suorum insidias sæpe experti ii. 9, 2. finitimos omnes habebant hostes ii. 9, 3. in civitatibus subjugatis tollebant democratias v. 7, 14. tyrannides plurimas everterunt v. 10, 30. Lacedæmoniorum stratagema œconomicum in juvandis Samiis Œ. ii. 10. Lacedæmoniorum resp. cur laudetur a nonnullis ii. 6, 17. Lacedæmoniorum regnum cur tam diu durarit v. 11, 2
Lacones juventutem suam laboribus efferant; minus convenienter viii. 4, 1
Lacones in bellicis concertationibus nunc aliis inferiores viii. 4, 4. Lacones de modulis recte judicare norunt, etiamsi non discant viii. 5, 7
Laconica respubl. examinatur ii. 9, 1. Laconicæ reip. mistura seu temperatura quæ sit iv. 9, 7
Laconica disciplina an recte instituta vii. 14, 16
Laconicæ institutionis scopus ibid. Laconica institutio et leges ad res bellicas directæ vii. 2, 9. Laconica œconomia Œ. i. 6, 2, 9. Laconicorum judiciorum alia penes alios iii. 1, 10. Laconicorum regum potestas quæ fuerit iii. 14, 3, 14
Laconico bello attritus Athenis nobiliorum numerus v. 3, 7. *Vise et* Sparta.
Lameticus seu Napetinus sinus vii. 10, 3
Lamprus musicus vii. 13, 8
Lampsacenorum stratagema œconomicum Œ. ii. 8
Larissa oligarchiæ mutationem experta sub Aleuadis v. 6, 13. Larissæi πολιτοφύλακες v. 6, 6
Larissæos ut definierit Gorgias Leontinus iii. 2, 2
Legati et præcones iv. 15, 3
Leonum responsum in concione leporum iii. 13, 14. Leonini mores viii. 4, 2
Leontini pro oligarchia tyrannide oppressi v. 12, 13
Lesbii ab Atheniensibus contra pacta accisi iii. 13, 19
Leucadica respublica unde nimis popularis facta ii. 7, 7
Leucotheæ fanum Œ. ii. 21, 9
Lex, ordo quidam est vii. 4, 8. consensio quædam et conventio est i. 6, 1. pactum quoddam et conventum

est, spondens mutuum utrimque jus iii. 9, 8. in universalibus imperat: de singularibus decernit magistratus et respublica iv. 4, 31. legesne an magistratus rerum potiri debeant iii. 11, 19. e legumne præscripto, an viri præstantissimi arbitratu, rerum summam administrari magis expediat iii. 15, 3. legesne optimas an virum optimum imperare satius sit iii. 16, 11. leges ad reipublicæ formam accommodatæ esse debent, non contra iv. 1, 9. iii. 11, 21. leges a legislatore accommodari debent et ad regionem, et ad homines regionis illius incolas ii. 6, 7. leges ad reipublicæ conservationem quomodo accommodandæ vi. 5, 2. leges ad pluriumne, an ad meliorum commoda referri a legislatore debeant iii. 13, 11, 14. leges in rebuspublicis quædam ad pauperum, quædam ad divitum commoda latæ iv. 13, 1, 5. leges in rep. nil prosunt, nisi bonæ disciplinæ assuefiant cives v. 9, 12. leges patriæ an mutandæ in rep. ii. 8, 16, 23. legis unius violatio sæpe magnas mutationes in remp. invehit v. 7, 12. legum transgressio parva neglecta, sæpe magnis motibus occasionem præbet v. 3, 10

Leges veteres, simplices erant et barbaricæ ii. 8, 19. legum tria dumtaxat genera statuit Hippodamus ii. 8, 4. leges rusticæ vi. 4, 8

Legislator bonus spectare quæ debeat vii. 2, 17. 14, 8, 13. reipubl. partes tres spectare debet iv. 14, 1. ad mediæ conditionis cives semper in rep. respicere debet iv. 12, 4. legislatoris in disciplina instituenda scopus vii. 14, 21. legumlatores institutionis rectam normam an secuti in instituendis rebuspublicis vii. 14, 15. legislatoris democratici officium vi. 5, 1

Legumlatores præcipui qui fuerint, et quas leges apud quos tulerint ii. 12, 6. legumlatores alii suis civibus, alii alienis leges scripserunt, et alii in reipubl. administratione, alii in vita privata ii. 12, 1. legumlatores optimi, e mediocris conditionis hominibus fuerunt iv. 11, 15

Legum custodes et ministri qui constituendi iii. 16, 4. legum custodia qua utendum magistratui iii. 15, 15

Liberalitatis officium in opum usu cernitur ii. 5, 10. liberalitas tollitur in rerum omnium communitate ii. 5, 10

Liberiores populi qui vii. 7, 2, 3. liberi natura quidam sunt, et non sunt i. 6, 9. liberi et ingenui sola virtute censentur i. 6, 8. libera ingenia abhorrent ab adulationibus v. 11, 12. liberi homines quarum rerum potestatem in republ. habere debeant iii. 11, 6. liberi hominis vita vii. 3, 1. libera vita, herili seu dominatrice an melior ibid.

Liberorum procreandorum lex Spartæ an recte constituta ii. 9, 18. ad liberorum procreationem qualis requiratur corporis habitus vii. 16, 12. liberorum procreatio quorsum ref. Œ. i. 3, 3. liberorum procreatio quo temporis spatio limitata vii. 16, 16. liberorum procreatio numero limitata vii. 16, 15. liberorum procreatio ni limitetur, absurde possessiones æquantur ii. 6, 10. liberorum numerus limitandus ubi opum quantitati certus limes præscribitur ii. 7, 5. liberorum nimia multitudo qua ratione olim impedita ii. 10, 9

Liberi alendi qui, quique exponendi vii. 16, 15. liberorum victus qualis esse debeat vii. 17, 1. liberorum educatio et institutio quomodo institui debeat ibid. liberos an suo quisque modo instituere debeat viii. 1, 3. liberi divitum Spartæ eodem educantur modo quo liberi pauperum iv. 9, 7. liberi ætate nec nimis infra parentes esse debent, nec nimis ad eos accedere vii. 16, 3. liberis pauperes utuntur pro ministris vi. 8, 23. liberos communes esse an expediat ii. 3, 5. liberos pro similitudine cum parentibus, dividunt Libyæ superioris incolæ ii. 3, 9. in liberos imperium patri regium i. 12, 3. liberi juniorum quales vii. 16, 6

Libertas vulgo putatur facere quod libuerit v. 9, 15. libertas nimia, quorum malorum caussa v. 12, 18. libertatis democraticæ signa duo vi. 2, 3

Libya superior mulieres habet communes ii. 3, 9

Licentia major indies sumitur, ubi semel quid indultum est v. 7, 12

Limitum curatores publici vi. 8, 4

Litteræ disci cur soleant viii. 3, 1, 7, 11

Lites publicæ quam paucissimæ esse debent vi. 5. 4. litium tabulæ ad magistratus controversis negotiis destinatos deferuntur vi. 8, 7. litium omnium judicium penes magistratus aliquos iii. 1, 11. lites minus recte

judicatæ, ad unum præcipue forum ablegantur ab Hippodamo ii. 8, 4
Loci consortium ii. 1, 2. locus dignitati respondens vii. 12, 3. locus seditionis ansam civitati quomodo interdum præbeat v. 3, 13. locus et homines interdum disjunguntur iii. 3, 3. locorum peritia opus est bono œconomo Œ. ii. 1, 1
Locrensium lex de bonorum venditione ii. 7, 6. Locrensium Epizephyriorum legislator Zaleucus ii. 12, 6
Locros perdidit Dionysii affinitas v. 7, 10
Lucrum honori vulgo anteponitur vi. 4, 3. lucri cupiditas seditiones sæpe excitat v. 3, 1
Ludus, requiei gratia institutus viii. 3, 4. ludi pueris quales conveniant vii. 17, 5. ludorum et certaminum præfecti vi. 8, 22
Lustrationibus et expiationibus adhibetur musica viii. 7, 3, 4. lustralia carmina, seu Lustrales moduli viii. 7, 5
Lycii comæ alendæ potestatem grandi pecunia redimunt Œ. ii. 15, 3
Lycophronis sophistæ dictum de lege iii. 9, 8
Lyctii in Creta, Laconum coloni ii. 10, 2
Lycurgus Charilli [†Charilai] tutor fuit ibid. peregrinationis suæ maximam partem in Creta transegit ibid. Thaletis auditor fuit ii. 12, 7. mediocris conditionis homo fuit iv. 11, 15. et leges et remp. instituit, sicut etiam Solon ii. 12, 1. Spartanas mulieres frustra legib. subjicere conatus ii. 9, 11. Lycurgicæ disciplinæ scopus vii. 14, 16
Lydia harmonia viii. 7, 15
Lygdamis, Naxi tyrannus v. 6, 1. Lygdamidis Naxii stratag. œcon. Œ. ii. 3
Lysander regium imperium Spartæ convellere conatus v. 1, 10. a regibus depressus v. 7, 2

M.

Macedonum reges v. 10, 8. Macedonum lex de eo qui nullum hostem occidisset vii. 2, 11
Machinæ bellicæ vii. 11, 9
Magistratibus, præsertim necessariis, carere civitas non potest iv. 4, 16. vi. 8, 1. magistratus qui potissimum nominari debeant iv. 15, 4. magistratus quot sint, qui, et quarum rerum vi. 8, 1, 21. magistratuum differentia multiplex iv. 15, 1. magistratuum divisio iii. 1, 6. magistratus quales qualibus rebusp. conveniant iv. 15, 10. magistratus rebusp. quibusdam peculiares sunt iv. 15, 11. magistratus decoris magis quam necessitatis gratia instituti qui vi. 8, 22. magistratus amplissimi, et penes quos reip. summa est, in quales conferri debeant v. 9, 1. magistratus maximi populo an committendi iii. 11, 7
Magistratuum creatio et judicatio penes populum est ii. 12, 5. magistratuum legendorum et judicandorum potestas populo a Solone concessa iii. 11, 8. magistratus e quo civium ordine a Solone instituti ii. 12, 6. magistratuum constituendorum differentia triplex iv. 15, 14. magistratus creantur vel electione, vel sorte, vel utroque modo iv. 15, 19. magistratus alios suffragiis, alios sorte creari Tarentini cur voluerint vi. 5, 11. magistratus sorte leguntur in democratia; suffragiis in oligarchia iv. 9, 4. magistratus e lectis deligi, non satis tutum ii. 6, 12. in magistratibus legendis virtutisne tantum, an etiam opum habenda ratio ii. 11, 8. in magistratus creatione spectantur virtus, genus, census, et similia iv. 15, 15. ad magistratus admittuntur qui censum legibus præscriptum expleverint iv. 6, 2. magistratus pro census amplitudine conferuntur in quibusdam rebusp. iii. 5, 6. magistratus majores pro census amplitudine conferuntur iii. 11, 16. magistratus e militaris ordinis civibus legebantur apud Malienses iv. 13, 9. magistratus opifici apud Thebanos non permittebatur, nisi toto decennio a foro venalitiario abstinuisset iii. 5, 7. magistratus et imperia civibus pro merito divisurus, oportet ut norit quales sint cives vii. 4, 13
Magistratuum creandorum ratio in democratia quæ vi. 2, 5, 8. magistratus pro census magnitudine in quibusdam democratiis conferuntur iv. 4, 24. magistratus in oligarchia pro opum et census qualitate ii. 6, 19. 7, 7. iv. 5, 1. 9, 4. magistratus in oligarchiis vel pro census amplitudine, vel pro sodalitiorum numero v. 6. 6. magistratus oligarchici quibus onerentur muniis vi. 7, 6. a magistratibus et imperiis plebs in oligarchiis absterreri ut soleat vi. 7, 5
Magistratus civiles a quibusdam

plane improbantur vii. 3, 1. magistratus civilis scopum quem habeat iii. 6, 9. magistratus pauciores in parvis civitatibus; in magnis, plures vi. 8, 2. magistratus plures in parva rep. sæpe uni committuntur iv. 15, 7. magistratus plures unum eundemque gerere an expediat ii. 11, 13. magistratus qui plures res curare, qui item uno imperio fungi debeant iv. 15, 9. †magistratu digni qui sunt, apud Spartanos etiam inviti ad honores adiguntur ii. 9, 27

Magistratus a subditis quib. rebus differre debeat vii. 14, 4. magistratui discenda quæ iii. 4, 14. magistratus boni virtus quæ iii. 4, 7. magistratus virtus propria, Prudentia iii. 4, 17. magistratus munus, imperare et judicare vii. 4, 12. magistratus non omnis dominium est vii. 3, 2. magistratusne an legum esse debeat rerum potestas iii. 11, 19. magistratui cuique potestas est sua iv. 15, 22. magistratuum præsentia verum pudorem et liberalem timorem injicit vii. 12, 5

Magistratus eosdem semper esse, an recte præceperit Socrates ii. 5, 25. magistratus venales esse an expediat ii. 11, 10. magistratus quæstui haberi, præsentissima reip. pestis est v. 8, 15

Magistratuum conviviis peculiaris locus destinatus vii. 12, 2

Magistratuum accusatores, ad populi judicium provocant iv. 4, 30

de Magistratus ejuratione lex iv. 13, 2. *vise et* Imperium.

Magna quæ dicantur vii. 4, 5. magnum facere unum solum monarcha non debet; sed plures v. 11, 27

Major pars ubique obtinet iv. 4, 1

Magnitudinis modus in omnibus rebus requiritur vii. 4, 9

Magnanimi non sunt asperis ingeniis vii. 7, 7

Magnesii ad Mæandrum, equos adversus hostes alebant iv. 3, 3

Mala, cum parva sunt, oculos fallunt; cum augescunt, magis in oculos incurrunt vi. 4, 17. malorum initia animadvertere, non cujusvis est v. 8, 9

Maliensis resp. penes quos fuerit iv. 13, 9

Mantinensis democratia vi. 4, 4. Mantinense prœlium v. 4, 9

Manus utriusque usum æqualem ac dexteritatem requirit in suis civibus Plato ii. 12, 12

Manuarii opifices: quære in Opif. manuarium opus quod, quæque artes manuariæ viii. 2, 4

Marina civitatis turba iv. 4, 21

Martis et Veneris copulatio non absurde conficta ii. 9, 8

Mascula fœminis natura potiora i. 5, 7. mascula ad ducatum et imperium aptiora quam fœminæ i. 12, 1. masculini et fœminini sexus copulatio ex necessitate facta Œ. i. 3, 1. mas et fœmina generationis caussa copulati a natura i. 2, 2. mares matrimonium contrahere possunt anno ætatis circiter XXXVII vii. 16, 9. maris natura et munia Œ. i. 3, 1

Mascula venus in bellicosis gentibus ii. 9, 8. Cretensibus cur a suo legislatore concessa ii. 10, 9

Massiliæ examen instituitur eorum qui digni videntur imperio vi. 7, 4.

Massiliæ oligarchia quomodo in πολιτείαν versa v. 6, 2, 3

Matris suæ amorem detestatus filius ultro exsulat ii. 12, 8

Materia quid i. 8, 2. materia quo præparata melius, eo melius opus ab arte perficitur vii. 4, 3

Mausoli œconomica stratagemata Œ. ii. 14, 1

Medela vix quidquam proficit cum mala per longas invaluere moras v. 3, 3

Medici ægrotantes, aliorum, non sua utuntur opera iii. 16, 8

Media Persis cur sæpe accisi iii. 13, 19

Media vitæ conditio in republica, optima iv. 11, 9

Mediocritas, et medium, in omnibus optima iv. 11, 4

Mediæ conditionis multitudo ubi major est, quam eorum qui in summo aut opulentiæ aut paupertatis gradu sunt constituti, stabilis est respublica iv. 12, 4

Megacles Penthalidas cur occiderit v. 10, 19

Megarenses et Corinthii, finitimi iii. 9, 9. Megarensium magistratuum creatio iv. 15, 15. Megaris democratia ut convulsa v. 3, 5. 5, 4

Membra in pueris ne pervertantur vii. 17, 2

Memnonis Rhodii stratagemata œconomica Œ. ii. 30, 1

Mendæorum stratagemata œconomica Œ. ii. 22

Mens in appetitum imperium habet politicum et regium i. 5, 6. pro-

gressu ætatis in infantibus crescit, ut etiam ratio vii. 15, 10
Mensæ deorum simulacris appositæ Œ. ii. 42
Mentoris stratagema œconomicum Œ. ii. 29
Mercatura, potissima permutatoriæ artis species i. 11, 3
Mercenaria opera viii. 2, 5. mercenariæ conciones, judicia, magistratus vi. 2, 7
Messeniacum bellum v. 7, 3
Metallicæ artes i. 11, 4. metallica rei faciendæ ratio Œ. i. 2, 2
Metum incuti civibus prodest v. 8, 8. non metuendus populo princeps, sed potius verendus v. 11, 21
Metus sæpe ad insidias et manus inferendas concitat v. 10, 21. metus seditiones quomodo excitet v. 3, 4. metus communis periculi, etiam inimicissimos in unum cogit v. 5, 1. *vise et* Timor.
Meum et Non meum ii. 3, 1
Midæ votum stolidum i. 9, 11
Mileti Prytanis tyrannidem invasit v. 5, 8
Militaris vita, multas virtutis habet partes ii. 9, 11. militaris virtutis incitamenta varia variis populis vii. 2, 10. e militaris ordinis civibus magistratus legebantur apud Malienses iv. 13, 9
Militiæ et agriculturæ studium an sejunctum in rep. esse debeat vii. 10, 1. militiæ et agriculturæ studia apud multos conjuncta iv. 4, 15, 18
Minerva, artium et scientiarum auctor viii. 6, 14. tibias a se inventas cur abjecerit ibid.
Minister, artibus est instrumenti quædam species i. 4, 2. ministri partes exsequi posse iii. 4, 12. ministri plures, sæpe minus recte inserviunt quam pauciores ii. 3, 4. ministris quibus maxime succenseamus ii. 5, 4
Ministeria corporis i. 13, 2
Minos Cretensibus leges primus instituit ii. 10, 3. agricolas a militibus sejunxit in sua rep. vii. 10, 1. maris imperium unde obtinuerit ii. 10, 4. ubi exstinctus ibid.
Miserationis et metus affinitas viii. 7, 4, 5
Mistione temperanda et reprimenda civitatis pars quæ paulo magis eminere incipit v. 8, 14
Mithridates Ariobarzani cur insidiatus v. 10, 25
Mitylenæi Pittacum adversus Alcæum et exsules dictatorem creant iii. 14, 9. Mitylenensib. belli adversus Athenienses quæ caussa fuerit v. 4, 6
Mnaseas, Mnesonis pater, Phocensis v. 4, 7
Modulaminum divisio viii. 7, 3. modulamina morata ad puerilem institutionem admitti possunt viii. 7, 8. moduli sacri, seu sacra carmina viii. 7, 4. de modulis recte judicare possunt etiam ii qui non didicerint viii. 5, 7
Mœnia civitatem unam eandemque non faciunt iii. 3, 5. *vise et* Muri.
Molottorum reges v. 10, 8
Molossorum regnum cur diu durarit v. 11, 2
Monarchæ multos sibi comparant oculos, aures, manus, pedes iii. 16, 12
Monarchiæ genera quot iii. 14, 8. monarchia recta, regnum; vitiosa, tyrannis iii. 7, 3, 5. monarchia exsistere unde soleat v. 3, 3. monarchia utraque e contrariis nata est v. 10, 3. monarchia quibus rebus conservetur, et quibus convellatur v. 10, 1. monarchia quælibet conservari incolumis ut possit v. 11, 27. monarchiæ insidias quibus de caussis experiantur v. 10, 13
Monetæ cudendæ taxandæque jus penes principem Œ. ii. 21, 9. 26, 3. moneta ferrea Œ. ii. 17, 2. moneta stannea Œ. ii. 21, 4. *vise et* Numisma.
Monopolia i. 11, 10
Morbosa, ne minima quidem peccata ferre possunt vi. 6, 4
Mortui cadaver non sine vectigali efferri vult dux Œ. ii. 15, 2
Motuum in rebusp. principia et caussæ septem v. 2, 4
Mulctarum disceptationi destinatum judicium iv. 16, 2
Mulieris virtutes i. 13, 3. mulieris virtus non eadem quæ viri i. 13, 9. mulieris temperantia et fortitudo, alia est quam viri iii. 4, 16. mulierum studia eadem an esse debeant quæ virorum ii. 5, 24. mulieres belli socias esse, et iisdem studiis quibus civitatis custodes operam dare, vult Socrates ii. 6, 3. mulierum et puerorum disciplina multum ad civitatis emendatam constitutionem confert i. 13, 15. mulierum moderatores in aristocratiis tantum sunt, non in democratiis nec oligarchiis iv. 15, 13. mulieribus licentiæ frena an recte in Spartana republ. laxata ii. 9, 5. mulieribus apud Spartanos frena cur laxata ii. 9, 10. mulierum impe-

rium an ferendum in republ. ii. 9, 8. mulierum imperium fovetur a tyrannis v. 11, 11. mulieres silentium decet i. 13, 11

Mulierum convictus a Socrate institutus ii. 6, 5. 7, 1. mulieres an communes esse expediat ii. 2, 1. mulieres communes in Libya superiori ii. 3, 9. mulieres apud veteres Græcos erant emptitiæ ii. 8, 19. mulieribus pauperes utuntur pro ancillis vi. 8, 23

Mulieribus illata probra, plurimas everterunt tyrannides v. 11, 23

Mulieres parere desinunt ætatis anno L. vii. 16. 5

Muliebrem mundum Ceres sibi poscit Œ. ii. 21, 1

Munia plura iidem in rep. obire possunt iv. 4, 18. munia publica apud veteres diuturna erant v. 10, 5. munia publica quorsum a tyrannis imperari debeant v. 11, 21. muneribus publicis accidi potest eminentiorum potentia v. 8, 20. muneribus gravibus onerandi honores in oligarchicis rebusp. vi. 7, 5. a muneribus publicis vacatio, pretio redimitur Œ. ii. 5, 2

de Munitionibus vii. 11, 5

Muris cingi urbs an debeat vii. 11, 8. murorum custodia vi. 8, 14. murorum cura vii. 11, 11. murorum curatores publici vi. 8, 5

Musæi hemistichium de cantu viii. 5, 11

Muscas timens vii. 1, 4

Musica, res dulcissima viii. 5, 11. modulatione et numeris constat viii. 7, 1. in disciplinarum numerum cur relata viii. 3, 7. cur discatur viii. 3, 1. 5, 2. an manuarios et illiberales faciat sui studiosos viii. 6, 1, 3, 5. duplex est viii. 5, 11. modulatane an numerosa pueritiæ magis conveniat viii. 7, 1. voce et manu an exercenda ingenuis viii. 6, 1. musicæ usus quorsum viii. 7, 3. musicæ usus omnibus ætatibus et moribus gratus viii. 5, 15. musicæ species manuariæ seu illiberales viii. 5, 8. musica instrumenta qualia pueritiæ ingenuæ conveniant viii. 6, 8

Mutantur quædam eodem tempore, quæ tamen non cœperunt eodem tempore exsistere v. 12, 9

Mutationes in rebuspublicis unde fiant v. 1, 8. mutationum in imperiis caussas quas et quam recte statuerit Socrates v. 12, 7. ad mutationem in rebusp. cur inclinent v. 2, 2. mutationes in rebusp. fiunt interdum sine seditionibus v. 3, 9

Mylassa, seu Mylassenses, Cariæ metropolis Œ. ii. 14, 2

Myrων, Sicyonis tyrannus v. 12, 12 N.

Natis alimentum præbere, naturæ opus est i. 10, 3. *vise* Liberi.

Nationum diversitas in rebusp. sæpe seditiones excitat v. 3, 11

Natura nil facit frustra i. 2, 10. nihil frustra fecit, nec imperfectum i. 8, 12. naturæ munia exsequi in conservatione et propagatione generis Œ. i. 3, 3. præter naturam quæ sunt, pulchra et honesta non sunt vii. 3, 6. natura mali nonnulli v. 12, 8. natura cujusque quæ dicatur esse i. 2, 8. *vise et* Ingenium.

Navalia et portus vii. 6, 5

Navales copiæ vii. 6, 8. navales copiæ, democraticæ magis sunt quam oligarchicæ vi. 7, 2

Naxi tyrannidem invasit Lygdamis v. 6, 1

Necessaria et utilia, honesti gratia sunt vii. 4, 13

Necessitas seu indigentia sæpe plura experiri cogit i. 8, 9. necessitas artes et alia quibus opus est, docet vii. 10, 7

Necis potestas non penes omne regnum iii. 14, 4

Neglectus insidiosus Œ. ii. 31, 2

Negotia, otii gratia sunt vii. 14, 13. 15, 1. ad negotia fortitudine ac tolerantia opus est vii. 15, 3

Nobiles quibus notis censeantur iv. 4, 22. nobiles et ingenui censentur sola virtute i. 6, 8. nobiles videntur qui majorum virtute et opulentia præstant v. 1, 7. nobilioribus imperium confertur in quibusdam rebusp. iv. 4, 5. nobiliorum factiones et contentiones, diligenter in civitatibus cavendæ v. 8, 9. nobilium seu τῶν γνωρίμων differentia iv. 3, 2

Nobilitas, generis virtus est iii. 13, 3. nobilitas est antiqua opulentia et virtus iv. 8, 9. nobilitas et virtus, paucorum sunt in rep. v. 1, 14. nobilitas et eruditio divites magis comitantur iv. 8, 3

Noctu surgere Œ. i. 6, 6

Nominis celebritas, sæpe ad audenda magna incitat v. 10, 26

Nomina ne nimis multi darent, quo sophismate cautum in rep. iv. 13, 3

Notiensium et Colophoniorum seditio v. 3, 15

Novas res moliuntur duces amissis bonis suis v. 12, 17
Numerus modum excedens, ordinem habere non potest vii. 4, 8. numero æqualia et paria v. 1, 12
Numeris seu rhythmis omnibus an utendum in pueris instituendis viii. 7, 1
Nummi interdum nauci sunt i. 9, 11
Numisma, elementum et finis est permutationis i. 9, 12. Numismatis usus unde et cur introductus i. 9, 7. Numismatis signatio i. 9, 8. numismatis coacervatio in infinitum i. 9, 14. *vise et* Moneta.
Nuptiales controversiæ graves interdum seditiones pariunt v. 4, 5—7. nuptiales controversiæ sæpe imperiorum subversioni occasionem præbent v. 6, 14. *vise et* Conjug.

O.

Obsidio quibus monitis impedita ii. 7, 17. obsidionales machinæ vii. 11, 9
Oculos multos sibi comparant monarchæ iii. 16, 12
Odium ardens ex ardenti amore vii. 7, 8
Œconomorum genera quatuor Œ. i. 6, 1. œconomo necessaria quæ Œ. ii. 1, 1
Œconomia, regnum est domesticum iii. 14, 15. œconomiæ studium hominibus maximum i. 13, 1. œconomiæ species quatuor Œ. ii. 1, 2. œconomiæ speciebus [†commune quid] omnibus qui finis Œ. ii. 1, 8. œconomia viri alia quam mulieris iii. 4, 17. œconomia ad mulieres, non ad viros pertinet ii. 5, 24
Œconomica et Politica ut differant Œ. i. 1, 1. œconomica et domum familiamque acquirere novit, et recte illis uti Œ. i. 1, 2. œconomices officium est magis uti quam acquirere i. 8, 2
Œnophyta, et prœlium ibi commissum v. 3, 5
Œnotri, olim vagi, quibus institutis ab Italo rege suo exculti vii. 10, 4. Œnotriæ rex Italus vii. 10, 3
Olei proventus magnus apud Clazomenios Œ. ii. 17, 1
Oligarchia vulgo quæ dicatur iv. 4, 1. quid sit iii. 8, 2. vere quid sit iv. 4, 3, 6. quibus definiatur vi. 2, 7. oligarchiæ definitio examinata iii. 8, 3. oligarchia, aristocratias excessus est iii. 7, 5. in oligarchiis respubl. est penes paucos iii. 6, 2. oligarchia a democratia qua re differat iii. 8, 7. oligarchia scopum quem habeat iii. 7, 5. oligarchiæ scopus, divitiæ iv. 8, 7. oligarchiæ propria ii. 6, 19. oligarchia civitates duas an habeat, alteram divitum, alteram pauperum v. 12. 15. oligarchiæ unde natæ iii. 15, 12. v. 1, 3. oligarchia exsistere ubi soleat iv. 12, 3. oligarchiæ esse dicuntur magis ex viris bonis iv. 8, 4. oligarchiæ constitui ut debeant vi. 7, 1. oligarchiæ conservari quibus rebus possint vi. 6, 1, 5. oligarchia et tyrannis, minus durabiles v. 12, 1. oligarchiæ cur minus tutæ et diuturnæ quam democratiæ iv. 11, 14. oligarchia seditionibus magis obnoxia quam democratia v. 1, 15. oligarchiæ mutationes experiri quibus de caussis soleant v. 6, 1. oligarchia, si consentiat, non facile a seipsa labefactatur v. 6, 10. oligarchia si in oligarchia exsistat, altera perimere alteram solet ibid. oligarchiæ in tyrannidem versæ exempla v. 12, 13. oligarchiam Athenis Solon vertit in democratiam ii. 12, 2
Oligarchiæ species quæ sint iv. 5, 1. 6, 7. oligarchiæ species quædam iv. 4, 5. oligarchiæ species temperatissima et prima quæ vi. 6, 1. oligarchiæ πολιτικὴ quæ iv. 14, 8. oligarchia alia alia melior non est, sed minus mala iv. 2, 3. oligarchiæ non omnes opib. augendis accommodatæ v. 12, 14. oligarchiæ olim in quibus civitatibus fuerint iv. 3, 3. oligarchicæ cur fuerint priscæ respub. iv. 13, 11. oligarchicis rebuspubl. quæ conducant v. 8, 15, 20
Oligarchica comitia iv. 14, 8. oligarchica curia iv. 14, 14. oligarchica disciplina vitiata v. 9, 13. oligarchicum juramentum v. 9, 11. oligarchica legum sophismata et quæ illis in democratiis opponantur machinamenta iv. 13, 1, 5. oligarchica quæ videntur, sæpe subvertunt oligarchias v. 9, 6
Olympi carmina viii. 5, 16
Olympii structura v. 11, 9
Olynthii a Mendæis oppugnantur Œ. ii. 22. a Timotheo impugnantur Œ. ii. 24, 1
Omnes, vox ambigua ii. 3, 1, 3
Onomacritus legumlator et vates antiquissimus ii. 12, 7
Onomarchi Phocensis filius Euthycrates v. 4, 7
Opum infinita quæritur copia; virtutis non item vii. 1, 5. opes usque ad quintuplum exaugeri sinit Plato ii. 6, 15. opum amplitudo, prodest ii.

7, 16. opum inæqualitas Spartæ an recte instituta ii. 9, 13. opes mediocres, omnium optimæ iv. 11, 4. 11. *vise et* Divitiæ.
Ophelæ (seu Ophellæ) Olynthii stratagema œconomicum Œ. ii. 36
Opicorum sedes vii. 10, 5
Optatissimum quod vii. 14, 11 non Optima tantum spectanda, sed etiam Possibilia iv. 1, 6. ex optimis unusne imperium administrare debeat, an omnes iii. 15, 6
Opuntis imperium penes unum iii. 16, 1
Opus unum ab uno melius perficitur; plura ab uno eodemque recte peragi non possunt ii. 11, 13, 14. opus melius quod a melioribus perficitur i. 5, 3. opus artis eo melius, quo melior est materia vii. 4, 3. opere ac facultate sua definitum unum quodque i. 2, 13. in opere qui excellit, instrumentum quoque excellentius sibi vindicat iii. 12, 4, operum species plures, servorum quoque plures efficiunt species iii. 4, 12
Opifices manuarii iii. 4, 12. opifices manuarii in quibusdam rebuspublicis erant servi et exteri iii. 5, 3. opifices manuarii non sunt participes reipublicæ vii. 9, 7. opifices Thebis qua conditione ad magistratus admissi iii. 5, 7. opifices olim non capessebant magistratus iii. 4, 12
Organica musica e liberali disciplina excluditur viii. 6, 15
Oritanam oligarchiam quæ labefactarint v. 3, 9
Orientales venti salubres vii. 11, 2
Orthagoræ et filiorum tyrannis cur tamdiu durarit v. 12, 1
Otium et privata negotia multi honoribus præferunt v. 8, 16, 18. otio opus est ad studia virtutis et civiles actiones vii. 9, 4. otium agere non licet nisi sint reditus iv. 6, 3. otium agere inopes sæpe commodius possunt quam divites iv. 6, 6. otium ut recte agamus, non parum nosse refert viii. 3, 2. otium civile virtutes quas requirat vii. 15, 2. otium et res secundæ, petulantiores reddunt cives vii. 15, 3. otium servis non est: proverb. vii. 15, 2
Otiosa vita qui delectantur, ad pecuariam animum applicant i. 8, 6
Oxyli lex vi. 4, 9

P.

Paches Mitylenen capit v. 4, 6
Pagus, seu κώμη quid i. 2, 5, 6
Panætius, Leont. tyr. v. 12, 13. apud Leontinos tyrannus e δημαγωγῷ factus v. 10, 6
Par et simile quid vii. 3, 5
Parere et servire quæ voluerit natura i. 2, 2. parere juniores decet vii. 14, 5. parere qui didicerunt, iidem recte imperare possunt vii. 14, 6. parere æque atque imperare novit bonus tum magistratus tum civis iii. 4, 10, 15. parendum quibus vii. 3, 6
Parron [†Paron] et Heraclides fr. v. 10, 18. Aliis Python dicitur.
Partes non sunt omnia ea sine quibus totum esse non potest vii. 8, 1. partes minimæ totius sunt, quæ sunt incompositæ i. 1, 3
Participes qui sunt communionis alicujus, commune aliquid habeant oportet vii. 8, 2
Partheniæ qua de caussa Lacedæmone in coloniam ablegati v. 7, 2
Partus juvencularum difficiles et periculosi vii. 16, 7. parere mulieres quando desinant vii. 16, 5
Parvum a nihilo parum differre existimatur v. 3, 10. parva neglecta, sæpe magnis motibus occasionem præbent v. 3, 10, 7, 11
Pastoralis plebs optima post rusticam vi. 4, 11
Pater et filius quibusdam in locis non simul imperium administrant v. 6, 3. pater hominumque deumque Jupiter ab Homero cur dicatur i. 12, 3
Paulatim quæ irrepunt, animum fallunt v. 8, 3
Pauperes otium et quietem sæpe honoribus præferunt iv. 13, 8. pauperes, magistratus et potestates in democratia æque sibi vindicant ac divites vi. 2, 9. pauperum commodis leges politicæ in quibusdam favent; in quibusdam non iv. 13, 1. et deinceps. pauperum ratio quæ habenda in oligarchiis v. 8, 20. pauperes in oligarchiis cur res novas moliantur v. 9, 13. pauperes multos fieri e divitibus, malum est ii. 7, 5 ad Paupertatem redigere subditos, tyrannicum est v. 11, 8. paupertas sæpe ex luxuria v. 12, 17. paupertas improbitatem et seditionem in civitate gignit ii. 6, 13
Pausanias Spartæ rex, eph[illegible]rorum potestatem tollere conatus v. 1, 10. tyrannidem Spartæ affectavit v. 7, 4. a civibus suis quo nomine incusatus vii. 14, 20
Pausanias Philippo cur insidiatus v. 10, 16
Pausonis picturæ viii. 5, 21

Pax et otium bellicosa ingenia enervant vii. 14, 22. pacem et otium agere ut possimus, magis scitu necessarium quam quomodo bella et negotia gerenda sint vii. 14, 14, 22
Peccata nonnulla legislatorum et magistratuum ferenda ii. 8, 23. peccata ne minima quidem ferre possunt quæ male sunt affecta vi. 6, 4
Peculatus intolerabilis in magistratu v. 8, 16
Pecuniarum copia civitati opus est vii. 8, 7. pecuniarum publicarum ratio Spartæ an recte instituta ii. 9, 36. pecuniæ publicæ ut tradendæ v. 8, 19. pecuniæ acquirendæ ratio, eademne cum œconomia, an pars ejus i. 8, 1, 2
Pecuniaria ratio sitne politici et œconomici i. 10, 1. cur œconomiæ pars sit i. 10, 2. acquisitionis est species altera, et quidem potissima i. 9, 1. pecuniariæ rationis objectum et officium i. 9. 10. pecuniariæ rationis partes utiles quæ i. 11, 1. pecuniariæ ratio duplex est, œconomica et cauponaria i. 10, 4. pecuniariæ rationis species altera, cauponaria, unde exstiterit i. 9, 16. pecuniariæ rationis species tertia i. 11, 4. pecuniaria ratio naturalis est, quæ ex fructibus et animalibus quæstum facit i. 10, 4
Pecuniæ conquirendæ, seu rei faciendæ, modi quatuor Œ. ii. 1, 2. pecuniæ faciendæ exempla varia: eorum scilicet qui reip. præfuerunt Œ. ii. 1, 10. et deinceps. pecuniaria stratagemata privata i. 11, 8, 11
Pecus alere ob nimias tyranni exactiones non audet civitas Œ. ii. 21, 5
Pecuaria vita i. 8, 8
Pecuarii, νομάδες i. 8, 6
Pecuarii, optima populi pars post agricolas vi. 4, 11
Pejus seu Deterius, melioris caussa est vii. 14, 10
Penestæ in Thessalia dominis suis sæpe insidiati ii. 9, 2
Penthalidæ Mitylenæ cur interempti v. 10, 19
Penthilus a Smerdi occisus ibid.
Penuarii situs Œ. i. 6, 2
Peregrinorum dicasterium duplex iv. 16, 2, 4
Peregrinantium consortium seu communio non diu durat ii. 5, 4
Periander, Ambraciæ tyrannus, a populo expulsus v. 4, 9. insidias cur expertus v. 10, 16
Periandri Corinthii instituta v. 11, 4. Periander Thrasybulo consilium quod dederit iii. 13, 16. v. 10, 13. tyrannidem Corinthi per XLIV [†XL] annos tenuit v. 12, 3, 4
Pericles in Athen. rep. quæ innovarit ii. 12, 4
Pericula præclara exantlare viii. 4, 5
Perinthiis pecunias ut extorserit Cotys Thracum rex Œ. ii. 28
Periodi mutationum v. 12, 8
Permutationis caussa, et usus i. 9, 4
Permutatoriæ artis species i. 11, 3
Perrhæbi, Thessalis finitimi ii. 9, 3
Persica œconomia Œ. i. 6, 2, 3. Persicorum regum instituta tyrannica et barbara v. 11, 6. Persarum disciplina et leges, maxima ex parte ad bellicas artes directæ vii. 2, 10
Phaleæ Chalcedonii institutum ii. 7, 2. 12, 12. Phaleæ objectio refellitur ii. 7, 8
Pharsalica politia v. 6, 10
Pharsalica equa, cognomento Justa ii. 3, 9
ad Pharum in Ægypto urbs conditur ab Alexandro Œ. ii. 34, 3
Phidon, tyrannus Argis pro rege v. 10, 6
Phido Corinthius quomodo rempubl. instituerit, et quam recte ii. 6, 13
Philippus Pausaniæ insidias cur expertus v. 10, 16
Philolaus Corinthius, Thebanorum legislator fuit, et qua occasione ii. 12, 8. Thebanis quas leges tulerit ii. 12, 10, et 12. v.l.r. Philolai monumentum ii. 12, 9
Philosophi non spectant opes i. 11, 9
Philosophia, ut inutilis, male vulgo audit ibid.
Philosophia opus est otio politico vii. 15, 3
Philosophica vita vii. 2, 5
Philoxenus dithyrambum Doricis modulis perficere non potuit viii. 7, 11
Philoxeni Macedonis in Cariæ præfectura stratagema œconomicum Œ. ii. 32, 1
Phocæensium factiones ut deceperit et conciliarit Aristoteles Rhodius Œ. ii. 16, 1
Phocensibus sacri belli caussa quæ fuerit v. 4, 7
Phocylidæ votum de media vitæ conditione in rep. iv. 11, 9
Phoxus, Chalcidis tyrannus v. 4, 9
Phreattium [†Phrearrium] dicasterium Athenis iv. 16, 3
Phrygia compositio iv. 3, 7
Phrygia harmonia enthusiasticos efficit auditores viii. 5, 22. 7, 9

Phrygiam harmoniam an recte Socrates cum Dorica in Platonis rep. admiserit viii. 5, 9
Phrynichus Quadringentis assentatur v. 6, 6
Picta a veris qua re differant iii. 11, 4
Pictura cur discatur a pueris ingenuis viii. 3, 1, 7, 12. picturæ moratæ viii. 5, 21. picturas turpes spectare pueritiam nefas est vii. 17, 9
Piræum Athenis qui habitant, magis plebeii sunt quam qui urbem incolunt v. 3, 15
Piscatione victitantes i. 8, 7
Piscatores multi ubi iv. 4, 21
Pisistratus Athenis tyrannus e demagogo factus v. 10. 6. in Areopag. judicium vocatus, comparere non recusavit v. 12, 2. tyrannidis suæ tempore bis exsulavit v. 12, 5. Pisistrati Athen. dissidium cum pediasimis v. 5, 9
Pisistratidarum opera structum Olympium v. 11, 9. Pisistratidarum tyrannis Athenis non fuit continua v. 12, 5. Pisistratidis manus cur illatæ v. 10, 15. Pisistratidarum tyrannis qua re eversa v. 10, 34
Pittacus Mitylenensium dictator in bello adversus exsules iii. 14, 9. Pittaci leges ii. 12, 13
Plato in libr. de Rep. quatuor reip. formas ponit iv. 7, 1. Platonis opinio de optima reip. constitutione, decem libris comprehensa, examinatur ii. 2, 1. Platonis altera reip. constitutio, quæ XII libris de legibus exponitur examinatur ii. 6, 1. in Platonis rep. an recte instituta mulierum, liberorum et possessionum communio ii. 1, 3. Plato opum amplificationi quem terminum præscripserit ii. 6, 15. 7, 4. leges præcipuas quas tulerit ii. 12, 12. in Spartanis legibus quid reprehenderit ii. 9, 34
Plebis pars optima, quæ agriculturam exercet vi. 4, 1. plebis quæ ratio habenda in oligarchiis v. 9, 10. plebs divitibus sæpe vim infert iii. 10, 3. *vise et* Populus.
Plebiscitis ubi administrantur omnia, non est proprie Democratia iv. 4, 31. plebiscita sæpe tyrannica iv. 4, 28, 29. plebiscitum nullum generale iv. 4, 31
Plumbi metallum Œ. ii. 37
Pluribus visum quod fuerit, in omnibus reipublicæ formis ratum habetur iv. 8, 7
Pluviæ aquæ receptacula vii. 11, 3
Pœnas delinquentibus grandes intentavit Draco ii. 12, 13. pœnæ paterno animo irrogandæ v. 11, 29. pœnas per alium sumere, honores ipse conferre debet princeps v. 11, 26
Poeticorum, seu librorum de Poetica, mentio viii. 7, 3
Politicus prudens sit necesse est iii. 4, 7. politicum animal est homo natura sua i. 2, 9. iii. 6, 3
de Politica scripserunt etiam privati homines ii. 12. 1. politica et civitatem instituere novit, et constituta recte uti Œ. i. 1, 2. politicæ constitutiones omnes scripto exacte comprehendi nequeunt ii. 8, 22. politica sophismata seu stratagemata iv. 13, 1. *vise et* Civil.
Polycratis Samii opera v. 11, 9
Polygnoti picturæ moratæ viii. 5, 21
Pontici populi, crudeles viii. 4, 3
Populus est velut unus homo plura corporis membra et plures sensus habens iii. 11, 2. populone magis an optimatibus imperium et potestas rerum debeatur in republ. iii. 11, 1. populus universus, opibus et virtutibus æquat paucos præstantes in republ. viros iii. 13. 10. populus judicare recte an possit iii. 11, 14. populus rectius judicat quam unus aliquis homo iii. 15, 7. populo quæ potestas a Solone concessa necessario ii. 12, 5. populus quarum rerum potestatem habere debeat iii. 11, 6. majorum et graviorum potestatem cur sibi vindicet iii. 11, 18. æqualitatem quam sibi postulet iv. 14, 4. monarchiam ubi affectet iv. 4, 27. tyrannus quidam est ii. 12, 4. non facile a se invicem dissidet v. 1, 16. populum tres urbis partes statuit Hippodamus ii. 8, 7. populus olim ruri habitabat v. 5, 8. agriculturæ studiosus ut reddatur vi. 4, 8
Popularis turbæ divisio iv. 3, 1. populi species quæ iv. 4, 21. popularis multitudinis species præcipuæ quæ iv. 4, 9. populi partes potissimæ quatuor, agricolæ, opifices, forenses, mercenarii vi. 7, 1. populi pars optima post rusticam, pecuaria vi. 4, 11. populi numerositas in civitate quo modo accipienda vii. 4, 6
Populi assentatores: *vise* δημαγωγοὶ in Gr. Ind.
Popularia quæ videntur, sæpe subvertunt populare imperium v. 9, 6
Populorum discrimen pro locorum et situs diversitate vii. 7, 2
Portarum custodia vi. 8, 14

Portoria Œ. ii. 22
Portuum custodes publ. vi. 8, 5
Possessio, pars domus est i. 4, 1. instrumentum quoddam est ad vitam commode agendam i. 4, 2. quale instrumentum i. 4, 6. possessionis partes quædam sunt animatæ vii. 8, 4. possessionum omnium prima, potissima, et maxime necessaria, servus Œ. i. 5, 1. possessionibus aptanda domus Œ. i. 6, 8. possessionis cujusque usus duplex i. 9, 2. possessiones non sunt pars civitatis vii. 8, 4. possessiones et facultates in civitate penes quos potissimum esse debeant vii. 9, 7, 8. possessionis quoque magnitudinem a legislatore spectari vult Plato ii. 6, 8. possessionum magnitudo quanta esse debeat ii. 7, 15. possessiones æquari voluit Phaleas, et quomodo ii. 7, 3. possessionum æqualitas an recte a Socrate in Platonis republ. exposita ii. 7, 21. possessiones æquari absurdum, ubi liberorum procreationi certus limes non præscribitur ii. 6, 10. possessionum æqualitas quorsum prosit ii. 7, 18. possessiones et bona communia esse an expediat ii. 5, 1, 5, 8. possessiones communes esse an debeant vii. 10, 9. possessiones veteres vendere non licebat vi. 4, 9
Potentiæ infinita quæritur copia; virtutis non item vii. 1, 5
Potentiorum eminentia accidi ut possit in repub. v. 8, 20
Potestas faciendi quod lubet vi. 4, 7. potestas rerum in rep. vel penes unum est, vel penes paucos, vel penes multos iii. 7, 2. potestas rerum cui jure merito debeatur in republ. iii. 13, 8. potestas magistratui cuique sua est iv. 15, 22. potestas paulatim adimenda magnatibus, non uno impetu v. 11, 27. *Vise et* Imperium, Magistratus.
Potidæatarum stratagema œconomicum Œ. ii. 6
Præco Stentorius vii. 4, 11
Prædatores populi viii. 4, 3
Prædis victitantes i. 8, 7
Præesse reip. ut possit, civem egregium studere decet vii. 14, 20
Præfectis multis opus habet civilis societas iv. 15, 2. præfecti minus diligentes sunt, si herus non subinde opus inspiciat Œ. i. 6, 5. præfecti a civibus delati rationem habet princeps Œ. ii. 36
Prærogativa divitum in rep. magis perniciosa quam pauperum iv. 12, 6
ex Præscripto medicinam et alia facere iii. 16, 6
Prætermissa quærenda vii. 10, 8
Prævenire malunt qui sibi metuunt, quam injuriam pati v. 3, 4
Prima quæque maxime diligimus vii. 17, 13
Principis institutio quæ iii. 4, 8. principi discenda quæ iii. 4, 14. principis boni virtus quæ iii. 4, 7. principis virtus propria, Prudentia iii. 4, 17. princeps in judicium vocatus, non recusat comparere v. 12, 2
Principium, dimidium totius v. 4, 3. in principio si peccetur, finis quoque malus consequitur v. 1, 15. principiis obstandum v. 4, 3. principiis obstare melius et facilius, quam confirmatis medelam adhibere v. 3, 3
Privatus esse nequit qui tyrannidi assuevit iii. 4, 9. privatum et peculiare aliquid censeri, multum refert ii. 5, 8. privatum emolumentum spectant monarchæ et oligarchæ iii. 7, 2, et 5. privata œconomia, seu rei faciendæ ratio Œ. ii. 1, 7
Proles parentibus plerumque similis ii. 3, 8, 9. *Vise et* Liberi.
Propugnatores civitatis ii. 6, 2. propugnatoribus civitati opus est iv. 4, 10. propugnatores civitatis, in qua reip. forma primas teneant iii. 7, 4. propugnatores civitatis aluntur e publico ii. 8, 3
Proventus parari vel amplificari ut possint Œ. ii. 1, 9. proventuum genera sex Œ. ii. 1, 5
Prudentia, propria magistratuum virtus iii. 4, 17
Prytanis apud Milesios multorum et magnorum habebat potestatem v. 5, 8. *Vise et* Græc. Ind.
Psammetichus Gordiæ filius v. 12, 3
Psephismata plebis. *Vise* Plebiscita.
Pubertas, anno ætatis XIV vii. 17, 15
Publicæ operæ ii. 7, 3. publica utilitas spectatur in rectis ac veris rebuspubl. iii. 6, 11. 7, 2
Publicare ditiorum bona v. 5, 5. publicationes prædiorum aut fructuum an invehendæ in rempublicam v. 8, 20. publicatio bonorum per judicia, nimis licenter a demagogis usurpatur vi. 5, 3
Puer, imperfectus i. 13, 11. pueri a primo statim ortu voluntatem et cupiditatem habent vii. 15, 10. pueris crepitacula cur dentur viii. 6, 2. puerorum ingenia docilia vii. 17, 3. puerorum institutio ad disciplinas, quo anno possit incipi vii. 17, 4, 14.

puerilis institutio ad quos scopos dirigenda vii. 17, 14. pueri in quibus institui soleant viii. 3, 1
Pueritiæ moderatoribus quæ in primis curanda vii. 17, 5, 7
Pulchrum in magnitudine et multitudine cernitur vii. 4, 8
Pupillorum pecuniis utitur tyrannus Œ. ii. 21, 7
Purgationis mos qui Ægyptiis medicis iii. 15, 4
Pusillanimes, nulli facile insidias struxerint v. 11, 15
Pyramides Ægyptiæ v. 11, 9
Pythagorei de uxoris tractatione quid sentiant Œ. i. 4, 1
Pythoclis Athen. stratagema œconom. Œ. ii. 37

Q.

Quadringentis assentatur Phrynichus v. 6, 6. sub quadringentorum imperio populus Athen. ut deceptus fuerit v. 4, 13
Quæstores publici vi. 8, 6. quæstor sacri ærarii vi. 8, 19. in Quæstura quæ præcipue spectetur virtus v. 9, 3. quæsturæ lex v. 8, 19
Quintuplum in opum amplificatione Plato excedi vetat ii. 6, 15. 7, 4

R.

Ratio et sermo homini cur data i. 2, 11. ratio et mens in homine, finis naturæ vii. 15, 8. ratio et mens progressu ætatis in puerorum animis crescunt vii. 15, 10. ratio, tertius ad honestatem consequendam gradus vii. 13, 10. ratio non semper naturæ et consuetudinis ductum sequitur vii. 13, 12. ratione vitam regere, solius hominis est ib. ratio duplex est; altera, in agendo; altera, in contemplando posita vii. 14, 10. ratione carens animæ pars, ortu prior quam ea quæ est ratione prædita vii. 15, 9
Rationes accepti et expensi v. 11, 19. ratio reddenda medico inter medicos: itidemque aliis inter suæ conditionis homines iii. 11, 10
Ratum habetur quod pluribus visum fuerit iv. 4, 23. vi. 2, 2. 3, 4. ratum in qualibet reip. forma id habetur quod pluribus visum fuerit iv. 8, 7. ratum esse volunt in democratia, quod multitudini visum fuerit v. 9, 15
Reciproca æqualitate conservantur civitates ii. 2, 4
Rectum, accipiendum æqualiter iii. 13, 12. recte ac pulchre omnia explicari, difficile ii. 6, 6
Reddere captivos pollicitus, mortuos reddit, non vivos Œ. ii. 33
Reges olim qui facti, et cur iii. 14, 12. v. 10, 8. rex e quib. et in quem finem creetur v. 10, 3. reges et duces quales legant Carthag. ii. 11, 9. reges perpetui in rebusp. qui esse possint iii. 13, 25. regis officium et scopus v. 10, 9. regum veterum munia iii. 14, 12. rex natura et ingenio subditis præstare debet i. 12, 3. reges oblectamenta non ipsi sibi conciliant, sed per alios ea sibi accersunt viii. 5, 5. regum custodia qualis iii. 14, 7. regum dissidia alenda putabant Lacedæmonii ii. 9, 30. regum filii in equestri et militari arte instituuntur iii. 4, 8
Reges sacrorum vi. 8, 20
Regiumne an aliud imperium civitati et regioni magis utile iii. 14, 1. regio imperio utebantur primitus civitates, ut populi et gentes i. 2, 6. regio imperio cur usæ priscæ resp. iii. 15, 11. iv. 13, 11. regium imperium accedit ad aristocraticum v. 10, 2. regii imperii custodia quæ esse debeat iii. 15, 14. 14, 7. regii imperii successio qualis sit convenientior iii. 15, 13
Regia œconomia, seu rei augendæ ratio Œ. ii. 1, 3
Regnum, monarchia est ii. 6, 17. qualis monarchia, et quomodo a tyrannide differat iii. 7, 2, 5. apud Spartanos an recte constitutum ii. 9, 29. quibus conservetur et stabiliatur v. 11, 1. quot et quibus modis evertatur v. 10, 36. regni species plures iii. 14, 2, 14. regni species præcipuæ duæ iii. 15, 1. regna quæ nunc sunt, potius sunt monarchiæ ac tyrannides v. 10, 37
Regionis seu agri divisio Hippodamea ii. 8, 3. regiones aliæ alia felicius proferunt i. 11, 2. *Vise et* Ager.
Regula tuta ii. 10, 13
Requies, quia molestiæ ex laboribus perceptæ medela est, jucunda est viii. 5, 10
Respublica quid iii. 6, 1. resp. non est ubi legum imperium exsulat iv. 4, 30. reip. institutio seu ordinatio quid sit iv. 3, 5. resp. non ad leges accommodandæ sunt, sed contra leges ad resp. iv. 1, 9. respub. penes eos esse debet qui arma gestare possunt iv. 13, 7, 9. resp. stabilis ubi exsistat iv. 12, 4. respubl. quo temperatur seu miscetur melius, eo est stabilior iv. 12, 6
Rerumpublicarum differentiæ iii. 1, 9. rerump. formæ plures cur sint, seu unde exsistant iv. 3, 1, 6. v. 1, 2. vii. 8, 5. 9, 2. respublicæ rectæ

seu veræ quæ sint, et qui earundem excessus iii. 6, 11. 7, 2. rerumpublicarum formæ rectæ quot; quot item a recta regula deflectentes iv. 2, 1. rerumpublicarum formæ potissimum duæ, democratia et oligarchia iv. 3, 6. 4, 19. v. 1, 14. respublicæ pleræque omnes democraticæ sunt aut oligarchicæ iv. 11, 16. respub. nonnullæ ratione obtinentis seu dominantis partis dicuntur iii. 3, 2. reip. primum genus post regium imperium apud Græcos fuit e militantibus iv. 13, 10. respubl. priscæ cur regio aut paucorum imperio usæ iv. 13, 11

Resp. quæ quibus conducat iv. 12, 1. rerumpubl. formæ ut copulentur et contemperentur vi. 1, 3. reip. forma optima quæ iii. 18, 1. iv. 11, 1, 8. vii. 2, 5. 9, 3. reip. formam optimam ex omnibus mixtam esse volunt ii. 6, 17. reip. forma melior quæ e pluribus mista est ii. 6, 18. resp. e mediocris fortunæ civibus, ad democratiam magis accedit, et omnium est tutissima v. 1, 16. reip. forma media cur optima iv. 11, 12. rerumpubl. formæ minus durabiles quæ v. 12, 1

in Rebuspubl. constituendis quæ quærantur vi. 1, 10. rerumpublicarum partes tres spectandæ bono legumlatori iv. 14, 1. rempubl. corrigere non minoris est artis quam instituere iv. 1, 7. resp. incolumes quæ servent v. 8, 1, 8. rerumpub. mutationes unde et quomodo fiant v. 1, 8. 4, 12. rerumpublicarum mutationes fiunt interdum sine seditionibus v. 3, 9. respublicæ omnes labefactantur vel ab internis caussis, vel ab externis v. 7, 14. respubl. mutantur sæpe non in contrarias, sed in cognatas v. 6, 18. de rerumpublicarum mutationibus an recte disputatum a Socrate v. 12, 7

Rerumpubl. sophismata varia, modo ad pauperum, modo ad divitum commoda iv. 13, 1

Reipubl. participes qui non sint vii. 9, 7. rempublicam capessere in quibusdam civitatibus licet omnibus liberis iv. 6, 4

Reverentia inter æquales minor vii. 16, 3

Rhegini perfide a Dionysio tractati ii. 21, 7. Rhegii oligarchia in tyrannidem versa v. 12, 13

Rhodiorum seditio v. 3, 4. Rhodi democratia quomodo sublata v. 3, 5. 5, 2

Rivorum copia civitati necessaria vii. 11, 3

Rusticorum bona nullis munitionibus septa Œ. i. 2, 4. rusticorum instrumentorum usus Lacedæmoniis communis ii. 5, 7

S.

Sacerdotes vi. 8, 18. sacerdos Minervæ quibus reditibus donata Œ. ii. 5, 3. sacerdotum convivia seu concœnationes vii. 12, 6. sacerdotum collegium, diversum a politico magistratu iv. 15, 2. sacerdotia penes quos esse debeant vii. 9, 9. sacerdotum et sacrificiorum multitudo minuitur in bellicis necessitatibus Œ. ii. 26, 1. 34, 8

Sacri moduli viii. 7, 4. sacri belli Phocensibus caussa quæ fuerit v. 4, 7

Sacra esse jubentur condemnatorum bona, non publica vi. 5, 3

Sacra publica, et deputatus illis magistratus vi. 8, 20. sacrorum cura, reip. in primis necessaria vii. 8, 7. sacrorum curatores vi. 8, 18. sacrorum sumptus de publico fieri debent vii. 10, 10. sacrorum privatorum contractio vi. 4, 19

Sacrifici vi. 8, 19. sacrificia initio magistratus vi. 7, 6. sacrificia servorum potissimum gratia instituenda Œ. i. 5, 6. sacrificia penes reges iii. 14, 13

Sacrificans sacrilegii crimine per dolum implicatur v. 4, 5. sacrificare fœminei sexus pecudem interdicitur Œ. ii. 21, 6

Salaminiam victoriam Atheniensibus peperere nauticæ copiæ v. 4, 8

Saltatio cur exerceatur viii. 5, 3

Saltuariorum ædes vii. 12, 8

Salubrior cæli regio quæ vii. 11, 2. salubritas civitatis in quibus potiss. consistat vii. 11, 4

†Samus Aleuades v. 6, 13. v. l.y

Samus a Timotheo obsidetur Œ. ii. 24, 3. Samii ab Atheniensibus contra pacta accisi iii. 13, 19. Samii exsules pecuniarium auxilium a Lacedæmoniis petunt Œ. ii. 10. Samii Zanclæos hospites suos e sedibus suis ejiciunt v. 3, 12

Sanitas etiam infinita spectatur a medicina i. 9, 13

Sardanapali cædes v. 10, 22

Satrapica œconomia, seu rei faciendæ ratio Œ. ii. 1, 4, 9

Scientia ut herilis, ita etiam servilis i. 7, 2. scientiarum omnium finis Bonum est iii. 12, 1

Scopus et finis actionibus rectus proponendus est, et investiganda quæ

ad finem illum ferant vii. 13, 2. scopus malus viii. 6, 16
Scylacis narratio de Indorum regibus vii. 14, 3
Scylleticus (seu Scyletinus) sinus vii. 10, 3
Scyphus in solenni festo apud Scythas circumferebatur vii. 2, 11
Scythæ ut multarint eos qui nullum occidissent hostem ibid.
Seditiones omnes unde oriri putentur ii. 7, 2. v. 1, 7. de quibus seu ob quæ exsistere soleant v. 2, 3. ubique ob inæqualitatem oriuntur v. 1, 11. exsistunt non tantum ex opum, sed etiam ex honorum inæqualitate ii. 7, 10, 18. de magnis rebus sunt, etiamsi e parvis exsistant v. 4, 1. seditiones parvæ maxima incrementa capiunt, cum inter eos oriuntur qui rerum potiuntur ib. seditiones ducum et potentiorum in republica capitum, mature dirimendæ v. 4, 3. seditiones in magnis civitatibus cur minus oriantur quam in parvis v. 4, 3. seditiones omnium minime concitant homines virtute præstantes; cum justissime id facere possint v. 1, 6. 4, 12. seditione laborantes, imbecilli sunt v. 6, 4
Selybrianorum stratagema œconomicum Œ. ii. 18
Seminis et corporis incrementum certo temporis spatio limitatum vii. 16, 8
Semestres magistratus iv. 15, 1. cur instituti v. 8, 6
Senatus Cretensibus dicitur βουλή ii. 10, 6. senatus, βουλή, collegium democraticum iv. 15, 11, 12. senatus pro tribunatu institutus in Epidamniorum republica v. 1, 10. senatus Platonicus e cujusque census classe pari numero lectus ii. 6, 20
Senatoria dignitas, virtutis præmium est ii. 9, 22. senatoria potestas in quibus democratiis labefactetur iv. 15, 12
Senum magistratus apud Lacedæmonios, oligarchia quædam est ii. 6, 17. senum magistratus, seu senatus, an recte in Spartana rep. constitutus ii. 9, 24, 27
Seniores prudentia, juniores viribus pollent vii. 9, 6. seniores imperare decet vii. 14, 5. seniorum gymnasia vii. 12, 4. seniorum proles qualis vii. 16, 16
Senium ut corporis est, sic etiam animi ac mentis ii. 9, 25
Sententiis pluribus probatum quod fuerit, ratum habetur vi. 2, 2. 3, 4
Septenarius ætatum numerus vii. 16, 17. 17, 15
Sepulcrorum structura memorabilis ii. 12, 9
Sermo datus homini ad significanda commoda et incommoda i. 2, 11
Servus, possessio est animata, et instrumentum primarium i. 4, 2. heri sui totus est i. 4, 5. heri pars est i. 6, 10. servo sublato, herile imperium salvum esse non potest iii. 6, 6
Servus duobus modis dicitur i. 6, 1. servi natura quidam sunt, et non sunt i. 6, 9. servus natura qui i. 4, 6. 5, 9. servos ratione carere an recte quidam dixerint i. 13, 14. servus a brutis parum differt i. 5, 9
Servi an appellandi qui ex ingenuis ac nobilibus capti sunt et venditi i. 6, 5. servi et ignobiles seu degeneres censentur sola virtute i. 6, 8. servorum species plures iii. 4, 12. servorum genera duo; operarii, et operariorum inspectores Œ. i. 5, 1. servi operarii quales esse debeant Œ. i. 5, 5
Servi tractandi ut sint Œ. i. 5, 2. servis non vacat: proverb. vii. 15, 2. servi merces, alimentum Œ. i. 5, 3. servis libertas præmium proponenda viii. 10, 14. servis duo tantum apud Cretenses interdicta, gymnasia et arma ii. 5, 19. servitiorum census, et profugorum restitutio Œ. ii. 35, 2. servorum usus Lacedæmoniis communis ii. 5, 7. servitia publica ut tractanda ii. 9, 4
Servi virtus an sit, et quæ i. 13, 2. servus servo præstat i. 7, 3
Servilis quoque scientia est i. 7, 2. servilissimi labores qui i. 11, 6. serviliores populi qui vii. 7, 2
Servitus belli jure imposita, justa censetur i. 6, 5. servitus habetur non vivere ut velis vi. 2, 3
Servire quæ voluerit natura i. 2, 2. servire, utile et justum est eos quos natura servos fecit i. 5, 11. servire, duobus modis dicitur i. 6, 1
Sesostris Ægyptii institutum vii. 10, 1. Sesostris Minoe multis annis antiquior vii. 10, 6
Seuthes Thrax v. 10, 24
Siculæ oligarchiæ pleræque in tyrannides versæ v. 12, 13
Sicyoniorum tyrannis omnium diutissime duravit v. 12, 1. Sicyoniæ tyrannidis mutatio v. 12, 12
Silvarum curatores vi. 8, 6
Similes natura, idem jus et eandem dignitatem sibi vindicant iii. 16, 2.

simile sui relinquere cupit et animal quodque, et planta i. 2, 2
Simulacra phialas porrigentia Œ. ii. 42. simulacris laneam vestem pro aurea, violaceam item coronam pro aurea, imponit Dionysius ib.
Simus Aleuades v. 6, 13
Sirra et Arrabæus v. 10, 17
Smerdis Penthilum cur occiderit v. 10, 19
Societatis bellicæ caussa ii. 2, 3. *Vise et* Communio.
Socratis respublica quasnam dubitationes afferat ii. 5, 28. Socrates civitatis partes an sufficientes enumeraverit iv. 4, 12. cives seu urbis incolas an recte in duas partes diviserit ii. 6, 2. civitatis perfecte unitæ quæ signa statuerit ii. 3, 1. magistratus eosdem semper esse an recte præceperit ii. 5, 25. mulieris et viri eandem esse virtutem an recte dixerit i. 13, 9. mulieres, liberos, et bona an recte in Platonis republica jusserit esse communia ii. 1, 3. uxores et liberos quibus de caussis voluerit esse communes ii. 4, 5. in uxorum et liberorum communicatione quam alucinationis caussam habuerit ii. 5, 13. Phrygiam harmoniam an recte in Platonis republica admiserit viii. 7, 9. reprehensus a quibusdam, quod remissos modulos e sua disciplina excluserit viii. 7, 14. de imperiorum mutationibus an recte pronuntiarit v. 12, 7
Sodalium ex amatoriis negotiis grave dissidium v. 4, 2
Solon et leges et rempublicam instituit, ut etiam Lycurgus ii. 12, 1, 2. rempublicam an recte instituerit ii. 12, 2. populo quæ concesserit iii. 11, 8. in poesi sua se mediæ conditionis hominem fuisse docet iv. 11, 15. Solonis lex de possessionum æqualitate ii. 7, 6. versus de infinito divitiarum studio i. 8, 14
Sophismata politica iv. 13, 1. v. 8, 4
Sophoclis locus ex Ajace i. 13, 11
Sorte creantur magistratus quidam iv. 15, 16. vi. 2, 5. sorte lecti ex iis qui lecti fuerant suffragiis ii. 6, 19. sortitio pro electione in Heræensem remp. cur inducta v. 3, 9. sorte judicia quoque fiunt nonnulla iv. 16, 5
Sortes seu possessiones pristinas servare ii. 7, 6
Spartana resp. in plerisque ad Creticæ imitationem instituta ii. 10, 1
Spartanæ civitatis jure carebat, qui debitam portionem ad convivia non posset contribuere ii. 9, 32. 10, 7. Spartani magistratus ut creentur iv. 9, 9. Spartanarum mulierum vitia ii. 9, 6. Spartanis exitii caussa quæ fuerit ii. 9, 34. Spartæ exitium attulit civium paucitas ii. 9, 16. Spartanorum civium aliquando fuerunt millia decem ii. 9, 17. *vise* Lacedæmon.
Spectare pueritiæ quæ licitum vii. 17, 9
Spectatores primis auditionibus familiariores sese præbent vii. 17, 13. spectatores duum generum viii. 7, 6
Spicarum eminentiornm decerptio seu detruncatio iii. 13, 17. v. 10, 13
Spiritus retentio, roborat vii. 17, 6
Sponsæ relictio, graves inter affines parit simultates v. 4, 5
Sponsores tertiæ partis, in portorii elocatione acceptantur Œ. ii. 23
Spurii quoque civitatis jus habent in quibusdam democratiis, modo altero parente cives nati sint vi. 4, 16. iii. 5, 7
Stabelbii stratagema œconomicum Œ. ii. 41, 1
Stamen ex alia lana fit quam subtegmen ii. 6, 14
Stateres bini singulis civibus imponuntur a Dionysio Œ. ii. 21, 3
Statua in foro posita v. 12, 2. statuæ ex ære i. 8, 2. statuæ moratæ viii. 5, 21. *Vise et* Simulacra.
Stentorius præco vii. 4, 11
Stercus agris optimum, heri vestigia Œ. i. 6, 4
Stipendia militibus dantur initio mensis Œ. ii. 30, 4. 40. stipendium militibus callido commento detrahit dux Œ. ii. 30, 3. 40
Structuris plebem distinere v. 11, 9
Subditi virtus quæ iii. 4, 18. subditi quales esse debeant ii. 4, 4. subditorum munia quatenus magistratui et politico discenda iii. 4, 13. subditorum bona omnia decennii spatio tyrannus ut sibi pepererit Œ. ii. 2
Succedere patribus defunctis filios lex jubet iv. 6, 10
Suffragia in tabulis ferre ii. 8, 5. suffragiorum dijudicatio vi. 3, 4. suffragiorum æqualitas, sorte vel simili modo deciditur vi. 3, 6. *Vise et* Calculus.
Sumptuum ratio œconomica Œ. ii. 1, 4. sumptus non sunt faciendi majores quam sint reditus Œ. ii. 1, 8. sumptus etiam exigui, latenter exhauriunt facultates v. 8, 2
Suspenduntur desertores Œ. ii. 33
Suum cuique concedi, stabiles efficit resp. v. 7, 8

Sybaritas piaculo quid obstrinxerit v. 3, 11
Syracusani post tyrannos expulsos, extero et mercenario milite in civitatis consortium recepto, seditiones et bellum sunt experti v. 3, 13. Syracusani tyrannides multas everterunt v. 10, 30. Syracusis plebs, Atheniensibus devictis, reip. formam e politica in democraticam vertit v. 4, 9. Syracusis democratia quomodo sublata v. 3, 5. Syracusana resp. mutata e duorum adolescentum seditione v. 4, 1
Syrtis accolæ vii. 10, 5

T.

Tabulæ suffragiorum ii. 8, 5. tabulæ conventorum, pactorum, fœderis ac societatis iii. 9, 7
Taos seu Tachos, Ægyptiorum rex Œ. ii. 26, 1
Tarentum Lacedæmoniorum colonia v. 7, 2. Tarenti piscatores multi iv. 4, 21. Tarentini pauperes ut demereantur vi. 5, 10. Tarenti democratia ex πολιτεία ut exorta sit v. 3, 7
Teleclis Milesii Politia iv. 14, 4
Temperanter vivere, non sufficit civitati ii. 6, 8
Temperata ingenia vii. 7, 4
Templa seu fana per agrum disposita vii. 12, 8
Temporis diuturnitas probat rectene aliquid an secus institutum ii. 5, 16
Tenedus transfretatoribus abundat iv. 4, 21
Terrarum orbem circumlustrantes homines ii. 3, 9
Terrigenæ primi homines ii. 8, 21
Testium qualicunque numero reus condemnatur ii. 8, 20. testimonii falsi pœna ii. 12, 11
Thales Milesius, Onomacriti sodalis ii. 12, 7. Thaletis stratagema pecuniarium i. 11, 8
Theagenes Megaris divitum jumenta trucidat v. 5, 9
Theatrica musica viii. 7, 6
Thebanorum in Laconiam irruptio ii. 9, 10. Thebis certo temporis spatio a manuariis operibus abstinent qui remp. capessere volunt vi. 7, 4. Thebis opifici magistratus non dabatur nisi decennium a foro venalitiario abstinuisset iii. 5, 7. Thebis democratia quomodo sublata v. 3, 5. Thebis seditio ex adulterii punitione v. 6, 15
Theodectis Helene i. 6, 7
Theodori histrionis mos vii. 17, 13
Theopompus Lacedæmoniorum rex, cur regiam potestatem moderandam censuerit v. 11, 2
Thera qua imperii forma sit usa iv. 4, 5
Thessali penestarum suorum insidias sæpe experti ii. 9, 2, 3. Thessalicum forum vii. 12, 3
Thibron Lycurgum Lacedæmoniorum legislatorem cur miratus vii. 14, 17
Thracum disciplina et leges, maxima ex parte ad bellicas artes directæ vii. 2, 10
Thrasippus choragus viii. 6, 12
Thrasybulus Hieronis frater v. 10, 31. Thrasybulus tyrannus Syracus. undecimo mense pulsus v. 12, 6
Thrasymachus Cumis democratiam evertit v. 5, 4
Thuriorum lex de quinquennali prætura v. 7, 12. Thuriis et Sybaritis dissidii caussa quæ fuerit v. 3, 12. Thuriorum oligarchia quomodo convulsa v. 7, 9
Tibia motus quales cieat viii. 6, 9. tibiæ præstantiores debentur præstantiori tibicini iii. 12, 5. tibiis pueritiæ interdicitur viii. 6, 9. tibia excluditur etiam e Platonis republ. viii. 7, 9. tibias a se inventas cur abjecerit Minerva viii. 6, 13. tibiæ cantus, quando et cur in disciplinarum numerum receptus viii. 6, 11
Tibicen sine choro Œ. ii. 41, 2
Timophanes Mitylenensis v. 4, 6
Timophanes Corinthi tyrannidem ut invaserit v. 6, 12
Timor liberalis vii. 12, 5. *Vise et* Metus.
Timothei Atheniensis stratagema œconom. Œ. ii. 24, 1
Tincturam amittere vii. 14, 22
Tolerantia et fortitudine ad negotia opus est vii. 15, 3
Totum parte prius i. 11, 13. totius partes minimæ sunt, quæ sunt incompositæ i. 1, 3
Transgressio latenter se insinuat v. 8, 2
Tributa et vectigalia Œ. ii. 1, 6. tributorum apud Cretenses ratio quæ fuerit ii. 10, 8. tributi loco binos stateres a singulis civibus exigit tyrannus Œ. ii. 21, 3. tributa quorsum exigi debeant v. 11, 21. tributorum exactio tyrannica v. 11, 10
Tribuum auctio iii. 2, 3. vi. 4, 19
Triginta tyrannis assentabatur Charicles v. 6, 6
Triopion in Asia ii. 10, 3
Trœzeniis oraculo quid responsum de crebriore juventutis interitu vii. 16, 7. Trœzenii ab Achæis Sybari ejecti v. 3, 11

Turpiloquium e civitate inprimis exterminandum vii. 17, 8
Turres per opportuna loca dispositæ vii. 12, 1
Tyrannus e quibus creetur, et cur v. 10, 3. tyranni olim plerique ex δημαγωγοῖς facti v. 5, 6. 10, 4, 6. tyranni scopus v. 10, 9. tyrannorum voluntates tribus fere limitibus circumscribi possunt v. 11, 16. tyrannorum custodia quæ iii. 14, 7. tyranni a servorum et mulierum insidiis nihil fere sentiunt periculi v. 11, 11
Tyrannica instituta v. 11, 5. tyrannica machinamenta vi. 4, 20
Tyrannicidis magni honores propositi ii. 7, 13
Tyrannis, qualis sit monarchia iii. 7, 5. 8, 2. regii imperii excessus est iii. 7, 5. omnium minime πολιτεία est iv. 8, 2. naturæ adversatur iii. 17, 1. unde exstiterit iii. 15, 12. nascitur ex oligarchia et vigentissima democratia iv. 11, 11. ex postrema oligarchiæ specie et democratia composita est v. 10, 2. et democratiæ mala habet, et oligarchiæ v. 10, 11. e duobus malis composita, subditis perniciosissima est v. 10, 2. in oligarchiis quoque interdum exsistit v. 6, 12. in oligarchiis et democratiis qua occasione exsistat v. 8, 7
Tyrannidis et democratiæ affinitas iv. 4, 27. tyrannis spectat tria potissimum v. 11, 14. quot et quibus modis conservetur incolumis v. 11, 4, 17. tyrannis et oligarchia, minus durabiles v. 12, 1. tyrannidis mutationes variæ v. 12, 12. tyrannis convellitur duobus modis v. 10, 29, 31
Tyrannides crebriores cur olim quam nunc v. 5, 8. tyrannides præ ceteris quæ diutius durarint v. 12, 1
Tyrannidis species duæ iv. 10, 2
Tyria, metallum Atticum Œ. ii. 37. fortasse Laurium.
Tyrtæi poesis, Eunomia dicta v. 7, 4

V.

Vectigalia Œ. ii. 1, 6
Velites, et navales copiæ, democraticæ magis sunt quam oligarchicæ vi. 7, 2
Venari quæ soleamus vii. 2, 15. venatoriæ artis ortus et usus i. 8, 12. venatu victitantes i. 8, 7
Vendere possessiones veteres non licebat vi. 4, 9. vendere bona sua quibusdam in locis vetitum; nisi— ii. 7, 6. venditio facultatum Spartæ vetita ii. 9, 14
Ventorum genera potissimum duo iv. 3, 6, 7. venti salubriores qui vii. 11, 2. venti boreales magis commendantur a physicis quam austrini vii. 16, 11
Verberibus mulctare vii. 17, 9
Verendus magis populo princeps quam timendus v. 11, 21
Veruta defunctorum ad sepulcra tot defiguntur apud Iberos, quot hostes defunctus occiderit vii. 2, 11
Vestitus Spartæ divitibus et pauperibus idem iv. 9, 8
Vetera pleraque minus apte distincta ii. 10, 1
Vetita si quis dixerit aut fecerit inter pueros vii. 17, 9
Viarum curatores vi. 8, 4. ad vias regias thesauri frumentarii Œ. ii. 39. in viam regiam propendentes aut prolabentes arbores, regi vindicat præfectus Œ. ii. 15, 2
Vicatim divisi populi ii. 2, 3
Victa victoris esse, belli jus dictat i. 6, 1. victrix pars semper in boni alicujus eminentia est i. 6, 3
Victus e publico ii. 10, 8
Videre pueritiam quæ licitum vii. 17, 7
Vigilantis heri officium i. 6, 6
Vinum pueritiæ noxium vii. 17, 1. vino abstinent multi etiam ingenui Œ. i. 5, 2
Viri gignere desinunt ætatis anno LXX vii. 16, 5. *Vise et* Mas, Maritus.
Virginem duci vult Hesiodus Œ. i. 4, 2
Virtus quid i. 13, 10. virtus moralis in aliis alio modo inest i. 13, 8. virtus viri alia, alia mulieris: sic alia magistratus, alia subditi iii. 4, 16. virtus non una eademque ab omnibus colitur viii. 2, 2. virtutis portio quantacumque vulgo sufficere videtur vii. 1, 5. virtute civitati quid opus sit, si potentia et amicitia polleat v. 9, 4. ad virtutis studium otio opus est vii. 9, 4. virtutis officiis studere nequit, qui manuariam aut mercenariam vitam agit iii. 5, 5. virtus possessorem sui non corrumpit iii. 10, 2. virtus adminiculis et sumptibus adjuta, etiam ut cogere potest i. 6, 3. virtute eminens, an summovendus e civitate, ut ii qui præminent opibus et potentia iii. 13, 24. virtute præstans ceteris, Deus quidam est inter homines iii. 13, 13
Vis, non sine virtute videtur esse i. 6, 3
Vita instrumentis multis indiget vii. 8, 7. vitæ dulcedo multas ærumnas

tolerare cogit iii. 6, 5. vita privata et a publicis negotiis vacua, an præferenda ei quæ se ad reipublicæ administrationem cum ceteris applicat vii. 2, 3, 5. vita philosophica putatur, quæ soli contemplationi est dedita vii. 2, 5. vita civitatis bene constitutæ cives qualis deceat vii. 9, 3. vitam ad reipublicæ commodum instituere, non servile sed salutare est v. 9, 16. vita actuosa quæ vii. 3, 8. vita optima quæ iv. 11, 3. vii. 3, 7. vita optima quæ et singulis hominibus, et universis civitatibus vii. 1, 13. de vita optima disputatum in exotericis libris vii. 1, 2. vita virtute prædita utendum ut sit vii. 3, 1. vita honesta copiis aliquibus instructa sit oportet vii. 13, 3

Vitæ genera miscentur interdum et conjunguntur, ad necessitates commodius explendas i. 8, 8. vitæ hominum et ceterorum animalium, inter se diversæ i. 8, 4—6

Vivere ut libet, libertas habetur vulgo vi. 2, 3. vivitur in democratiis ut cujusque voluntas aut necessitas fert v. 9, 15. vivere incomposite vulgus mavult quam temperanter vi. 4, 20

Undecim viri, magistr. Athen. vi. 8, 11

Unum et idem aliquid quomodo dicatur iii. 3, 6. unam esse civitatem et domum oportet, sed non omni ex parte ii. 5, 14

Voluptatem ex se ipso sine philosophia petere nemo potest ii. 7, 12. in voluptatibus perfruendis quæ cautio tyranno adhibenda v. 11, 23

Votum difficile ut persolverit Cypselus Œ. ii. 2

Vox animalibus a natura data, ad voluptatis dolorisque signa edenda i. 2, 11

Urbs seu oppidum quid Œ. i. 1, 3. urbis situs vii. 5, 3. urbis situs in se qualis esse debeat vii. 11, 1. urbis seu urbanorum ædium dispositio vii. 11, 6. urbium divisio Hippodamea ii. 8, 1, 2. urbs mœnibus cingi an debeat vii. 11, 8. urbs sine quibus esse nequeat, et sine quibus recte habitari non possit iii. 12, 9

Urbanæ multitudinis divisio iv. 3, 1. urbanæ multitudinis species præcipuæ quæ iv. 4, 9

Urbes quædam ob amplitudinem gens potius quam civitas nominandæ iii. 3, 5. urbes olim non erant magnæ v. 5, 8. *Vise et* Civitas.

Usus scientia, non minor quam acquisitionis i. 7, 4

Utilia, honesti gratia sunt vii. 14, 13

Utilitatis in republ. inventori an decernendum præmium ii. 8, 16. utilitatis alicujus inventori præmium decrevit Hippodamus ii. 8, 6. utilitatem ubique spectare, liberalia et magnanima ingenia non decet viii. 3, 12

Vulcani tripodes i. 4, 3

Vulgus ex honoratiorum judicio plerumque dependet ii. 11, 11. vulgus de musicorum et poetarum operibus cur rectius judicet iii. 11, 3. *Vise et* Populus, Plebs.

Uxor a marito ut tractanda Œ. i. 4, 1. uxores communes esse an recte voluerit Socrates ii. 5, 24. *Vise et* Mulier.

X.

Xerxes ab Artapano cur peremptus v. 10, 21

Z.

Zaleucus, Locrensium legislator ii. 12, 6. Thaletis auditor fuit ii. 12, 7

Zanclæi a Samiis hospitibus suis ejecti v. 3, 12

Zephyrum boreæ speciem quidam faciunt iv. 3, 7

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ARISTOTELIS

METEOROLOGICA
DE MUNDO
DE ANIMA
DE SENSU ET SENSILI
DE MEMORIA
DE SOMNO
DE INSOMNIIS
DE DIVINAT. PER SOMN.
DE LONGITUDINE VITÆ
DE JUVENTUTE ETC.
DE RESPIRATIONE
DE SPIRITU

EX RECENSIONE

IMMANUELIS BEKKERI.

OXONII,
E TYPOGRAPHEO ACADEMICO.
MDCCCXXXVII.

INDEX CODICUM.

E. Parisiensis Regius 1853.
F. Laurentianus 87 7.
H. Vaticanus 1027.
L. Vaticanus 253.
M. Urbinas 37.
N. Vaticanus 258.
O. Vaticanus 316.
P. Vaticanus 1339.
Q. Marcianus 200.
R. Parisiensis 1102.
S. Laurentianus 81 1.
T. Vaticanus 256.
U. Vaticanus 260.
V. Vaticanus 266.
W. Vaticanus 1026.
X. Ambrosianus H. 50.
Y. Vaticanus 261.
Z. Oxoniensis collegii corporis Christi W. A. 2 7.
B^a. Palatinus Vaticanus 162.
G^a. Marcianus 212.
H^a. Marcianus 214.
c. Parisiensis 1861.
f. Marcianus 206.
i. Parisiensis 2032.
l. Parisiensis 1860.
m. Parisiensis 1921.
n. Urbinas 39.
o. Coislinianus 166.

[a] ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΩΝ Α.

ΠΕΡΙ μὲν οὖν τῶν πρώτων αἰτίων τῆς φύσεως καὶ περὶ πάσης κινήσεως φυσικῆς, ἔτι [b] δὲ περὶ τῶν κατὰ τὴν ἄνω φορὰν διακεκοσμημένων ἄστρων καὶ περὶ τῶν στοιχείων τῶν σωματικῶν, πόσα τε καὶ ποῖα, καὶ τῆς εἰς ἄλληλα μεταβολῆς, καὶ περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς τῆς κοινῆς εἴρηται πρότερον. Λοιπὸν δ' ἐστὶ μέρος τῆς μεθόδου ταύτης ἔτι θεωρη- 2
τέον, ὃ πάντες οἱ πρότερον [c] μετεωρολογίαν ἐκάλουν· ταῦτα δ' ἐστὶν ὅσα συμβαίνει κατὰ φύσιν μέν, ἀτακτοτέραν μέντοι τῆς τοῦ πρώτου στοιχείου τῶν [d] σωμάτων, περὶ τὸν γειτνιῶντα μάλιστα τόπον [e] τῇ φορᾷ τῶν ἄστρων, οἷον περί τε γάλακτος καὶ κομητῶν καὶ τῶν ἐκπυρουμένων καὶ κινουμένων φασμάτων, ὅσα τε θείημεν ἂν ἀέρος εἶναι κοινὰ πάθη καὶ ὕδατος, ἔτι δὲ γῆς ὅσα [f] εἴδη καὶ μέρη καὶ πάθη τῶν μερῶν, ἐξ ὧν περί τε πνευμάτων καὶ σεισμῶν θεωρήσαιμεν ἂν τὰς αἰτίας καὶ περὶ πάντων τῶν γινομένων κατὰ τὰς κινήσεις τὰς τούτων· ἐν οἷς τὰ μὲν ἀποροῦμεν, τῶν δ' ἐφαπτόμεθά τινα τρόπον· ἔτι δὲ περὶ κεραυνῶν πτώσεως καὶ τυφώνων καὶ πρηστήρων καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐγκυκλίων, ὅσα διὰ πῆξιν [g] συμβαίνει [h] πάθη τῶν αὐτῶν σωμάτων τούτων. Διελθόντες 3
δὲ περὶ τούτων, θεωρήσωμεν εἴ τι δυνάμεθα κατὰ τὸν ὑφηγημένον τρόπον [i] ἀποδοῦναι περὶ ζῴων καὶ φυτῶν, καθόλου τε καὶ χωρίς· σχεδὸν γὰρ τούτων ῥηθέντων τέλος ἂν εἴη γεγονὸς τῆς ἐξ ἀρχῆς ἡμῖν προαιρέσεως πάσης. Ὧδ' οὖν ἀρξάμενοι λέγωμεν περὶ αὐτῶν πρῶτον.

Codices E.F.H.N. [a] μετεώρων N. [b] δὲ τῶν περὶ τὴν ἄνω E. [c] μετεωρολόγον N. [d] σωμάτων κινήσεως περὶ H.N. [e] τῇ φορᾷ] διαφορὰ pr. N, τῇ φορᾷ τῇ E. [f] μέρη καὶ εἴδη F.H.N. [g] συμβαίνει om. N. [h] πάθη om. H.N. [i] ἀποδοῦναι om. E.

2 [k]Ἐπεὶ γὰρ διώρισται πρότερον ἡμῖν μία μὲν ἀρχὴ τῶν σωμάτων, ἐξ ὧν συνέστηκεν ἡ τῶν [l]ἐγκυκλίως φερομένων σωμάτων φύσις, ἄλλα δὲ [m]τέτταρα σώματα διὰ τὰς [m]τέτταρας ἀρχάς, ὧν διπλῆν [n]εἶναί φαμεν τὴν κίνησιν, τὴν μὲν ἀπὸ τοῦ μέσου, τὴν δ' ἐπὶ τὸ μέσον· [o]τεττάρων δ' ὄντων τούτων, πυρὸς καὶ ἀέρος καὶ ὕδατος καὶ γῆς, τὸ μὲν [p]τούτοις πᾶσιν ἐπιπολάζον εἶναι πῦρ, τὸ δ' ὑφιστάμενον γῆν· δύο δ' ἃ πρὸς αὐτὰ τούτοις ἀνάλογον ἔχει· ἀὴρ μὲν γὰρ πυρὸς [q]ἐγ-
2 γυτάτω τῶν ἄλλων, ὕδωρ δὲ γῆς. [r]Ὁ δὴ περὶ τὴν γῆν [r]ὅλος κόσμος ἐκ τούτων συνέστηκε τῶν σωμάτων· περὶ [s]ὃν τὰ συμβαίνοντα πάθη φαμὲν εἶναι ληπτέον. [t]Ἔστι δ' ἐξ ἀνάγκης συνεχής πως οὗτος ταῖς [t]ἄνω φοραῖς, ὥστε πᾶσαν αὐτοῦ τὴν δύναμιν κυβερνᾶσθαι ἐκεῖθεν· ὅθεν γὰρ ἡ τῆς κινή-
3 σεως ἀρχὴ πᾶσιν, ἐκείνην [v]αἰτίαν νομιστέον πρώτην. Πρὸς δὲ τούτοις ἡ μὲν ἀΐδιος καὶ τέλος οὐκ ἔχουσα τῷ τόπῳ τῆς κινήσεως, ἀλλ' ἀεὶ ἐν τέλει· ταῦτα δὲ τὰ σώματα [w]πάντα
4 [x]πεπερασμένους διέστηκε τόπους ἀλλήλων. [y]Ὥστε τῶν συμβαινόντων περὶ αὐτὸν πῦρ μὲν καὶ γῆν καὶ τὰ συγγενῆ τούτοις ὡς ἐν ὕλης εἴδει τῶν γιγνομένων αἴτια χρὴ νομίζειν (τὸ γὰρ ὑποκείμενον καὶ πάσχον τοῦτον προσαγορεύομεν τὸν τρόπον), τὸ δ' οὕτως αἴτιον [y]ὡς ὅθεν ἡ τῆς κινήσεως ἀρχή, τὴν τῶν ἀεὶ κινουμένων αἰτιατέον δύναμιν.

3 [z]Ἀναλαβόντες οὖν τὰς ἐξ ἀρχῆς θέσεις καὶ τοὺς [z]εἰρημένους πρότερον διορισμούς, λέγωμεν περί τε τῆς τοῦ γάλακτος φαντασίας καὶ περὶ κομητῶν καὶ τῶν ἄλλων ὅσα τυγχάνει
2 τούτοις [a]ὄντα συγγενῆ. Φαμὲν [b]δὲ πῦρ [c]καὶ ἀέρα καὶ ὕδωρ καὶ γῆν [d]γίνεσθαι ἐξ ἀλλήλων, καὶ ἕκαστον ἐν ἑκάστῳ ὑπάρχειν τούτων δυνάμει, ὥσπερ καὶ τῶν ἄλλων οἷς ἔν τι καὶ ταὐ-
3 τὸν ὑπόκειται, εἰς [e]ὃ ἀναλύονται ἔσχατον. Πρῶτον μὲν

[k] ἐπειδὴ F.H.N. [l] ἐγκύκλω E. [m] τέσσαρα et τέσσαρας H. [n] φαμὲν εἶναι F.H. [o] τεσσάρων N. [p] πᾶσι τούτοις F.H.N. [q] ἐγγύτατα E. [r] ὅλην E. [s] οὗ F.H.N. [t] ἄνωθεν E. [v] αἰτίαν εἶναι ν. H.N. [w] πάντα om. E. [x] πεπερασμένοις τόποις διέστηκεν F. [y] ὡς om. F.H.N. [z] ὡρισμένους F. [a] συγγενῆ ὄντα H.N. [b] δὴ F.H.N. [c] καὶ ἀέρα om. E. [d] γενέσθαι E. [e] ὃ] ὃ δὴ F.H.N.

οὖν ἀπορήσειεν ἄν τις περὶ τὸν καλούμενον ἀέρα, τίνα τε χρὴ λαβεῖν αὐτοῦ τὴν φύσιν ἐν τῷ περιέχοντι κόσμῳ τὴν γῆν, καὶ πῶς [f] ἔχει τάξει πρὸς τἆλλα τὰ λεγόμενα στοιχεῖα τῶν σωμάτων. [t] Ὁ μὲν [g] γὰρ τῆς γῆς ὄγκος πηλίκος ἄν [h] τις εἴη 4
πρὸς τὰ περιέχοντα μεγέθη, οὐκ ἄδηλον· ἤδη γὰρ ὦπται διὰ τῶν ἀστρολογικῶν θεωρημάτων ἡμῖν ὅτι πολὺ καὶ τῶν ἄστρων ἐνίων ἐλάττων ἐστίν. [u] Ὕδατος δὲ φύσιν συνεστη- 5
κυῖαν καὶ ἀφωρισμένην οὔθ' ὁρῶμεν οὔτ' ἐνδέχεται κεχωρισμένην εἶναι τοῦ περὶ τὴν γῆν ἱδρυμένου σώματος, οἷον [i] τῶν τε φανερῶν, θαλάττης καὶ ποταμῶν, κἂν εἴ τι κατὰ βάθους [k] ἄδηλον ἡμῖν ἐστίν. Τὸ δὲ δὴ μεταξὺ τῆς γῆς τε καὶ τῶν 6
ἐσχάτων ἄστρων πότερον ἕν τι νομιστέον εἶναι σῶμα τὴν φύσιν ἢ πλείω, κἂν εἰ πλείω, πόσα, καὶ μέχρι ποῦ διώρισται τοῖς τόποις; [t] Ἡμῖν μὲν οὖν εἴρηται [l] πρότερον περὶ τοῦ 7
πρώτου στοιχείου, ποιόν τι τὴν δύναμίν ἐστι, καὶ [m] ὅτι πᾶς ὁ περὶ τὰς ἄνω φορὰς κόσμος ἐκείνου τοῦ σώματος πλήρης ἐστίν. Καὶ ταύτην τὴν δόξαν οὐ μόνον ἡμεῖς τυγχάνομεν 8
ἔχοντες, φαίνεται δ' ἀρχαία τις ὑπόληψις αὕτη καὶ τῶν πρότερον ἀνθρώπων· ὁ γὰρ λεγόμενος αἰθὴρ παλαιὰν εἴληφε τὴν προσηγορίαν, [n] ἣν [t] Ἀναξαγόρας μὲν τῷ πυρὶ ταὐτὸν ἡγήσασθαί μοι δοκεῖ σημαίνειν· τά τε γὰρ ἄνω πλήρη πυρὸς εἶναι, κἀκεῖνος τὴν ἐκεῖ δύναμιν αἰθέρα καλεῖν ἐνόμισεν, τοῦτο [o] μὲν ὀρθῶς νομίσας· τὸ γὰρ ἀεὶ σῶμα θέον [p] ἅμα θεῖόν [q] τι τὴν [r] φύσιν ἐοίκασιν ὑπολαβεῖν, καὶ διώρισαν ὀνομάζειν αἰθέρα τὸ τοιοῦτον ὡς ὂν οὐθενὶ τῶν παρ' ἡμῖν τὸ αὐτό· οὐ γὰρ δὴ φήσομεν ἅπαξ οὐδὲ δὶς οὐδ' ὀλιγάκις τὰς αὐτὰς δόξας ἀνακυκλεῖν γινομένας ἐν τοῖς ἀνθρώποις, ἀλλ' ἀπειράκις. [u] Ὅσοι δὲ πῦρ καθαρὸν εἶναί φασι τὸ περιέχον καὶ μὴ 9
μόνον τὰ φερόμενα σώματα, τὸ δὲ μεταξὺ γῆς καὶ τῶν ἄστρων ἀέρα, θεωρήσαντες [s] ἂν τὰ [t] νῦν δεικνύμενα διὰ τῶν

[f] ἔχει τῇ τάξει F.H.N. [g] γὰρ δὴ τῆς F.H.N. [h] τις om. F. [i] τε τῶν E. [k] ἡμῖν ἐστὶν ἄδηλον H.N. [l] πρότερον καὶ περὶ H.N. [m] ὅτι] διότι E.H.N. [n] ἣν] ἣν καὶ H.N. [o] μὲν] μὴ pr. N. [p] ἅμα καὶ θεῖον F.H.N. [q] τι om. E. [r] φύσιν τε ἐοίκασιν E. [s] ἂν om. F. [t] νῦν om. H.N.

μαθημάτων ἱκανῶς ἴσως ἂν ἐπαύσαντο [v] ταύτης τῆς παιδικῆς δόξης· λίαν γὰρ ἁπλοῦν τὸ νομίζειν μικρὸν [w] τοῖς μεγέθεσιν εἶναι τῶν φερομένων ἕκαστον, ὅτι φαίνεται θεωροῦσιν [x] ἡμῖν
10 ἐντεῦθεν οὕτως. Εἴρηται μὲν οὖν καὶ πρότερον ἐν τοῖς περὶ τὸν ἄνω τόπον θεωρήμασι, [y] λέγωμεν δὲ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ νῦν. Εἰ γὰρ τά τε διαστήματα πλήρη πυρὸς καὶ τὰ σώματα συνέστηκεν ἐκ πυρός, πάλαι φροῦδον [z] ἂν ἦν ἕκαστον τῶν ἄλ-
11 λων στοιχείων. [a] Ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἀέρος γε μόνου πλήρη· πολὺ γὰρ ἂν ὑπερβάλλοι τὴν ἰσότητα τῆς κοινῆς ἀναλογίας πρὸς [a] τὰ σύστοιχα σώματα, κἂν εἰ δύο στοιχείων πλήρης ὁ με-ταξὺ [b] γῆς καὶ οὐρανοῦ τόπος ἐστίν· οὐδὲν γὰρ ὡς εἰπεῖν μό-ριον ὁ τῆς γῆς ἐστὶν ὄγκος, ἐν ᾧ συνείληπται πᾶν καὶ τὸ
12 τοῦ ὕδατος πλῆθος, [c] πρὸς τὸ περιέχον μέγεθος. [d] Ὁρῶμεν δ' οὐκ ἐν τοσούτῳ μεγέθει γινομένην τὴν ὑπεροχὴν τῶν ὄγκων, ὅταν ἐξ ὕδατος ἀὴρ [d] γένηται διακριθέντος ἢ πῦρ ἐξ ἀέρος. [d] Ἀνάγκη δὲ τὸν αὐτὸν [e] ἔχειν λόγον ὃν ἔχει [f] τὸ τοσονδὶ καὶ [g] μικρὸν ὕδωρ [h] πρὸς τὸν ἐξ αὐτοῦ γινόμενον ἀέρα, καὶ τὸν
13 πάντα πρὸς τὸ πᾶν ὕδωρ. Διαφέρει δ' οὐθὲν οὐδ' εἴ τις [i] φήσει μὲν μὴ γίγνεσθαι ταῦτα ἐξ ἀλλήλων, ἴσα μέντοι τὴν δύναμιν εἶναι· κατὰ [k] τοῦτον γὰρ τὸν τρόπον ἀνάγκη τὴν ἰσότητα τῆς δυνάμεως ὑπάρχειν τοῖς μεγέθεσιν αὐτῶν, ὥσπερ
14 κἂν εἰ γιγνόμενα ἐξ ἀλλήλων ὑπῆρχεν. [v] Ὅτι μὲν οὖν οὔτ' ἀὴρ οὔτε πῦρ συμπεπλήρωκε μόνον τὸν μεταξὺ τόπον, φανε-ρόν ἐστιν· λοιπὸν δὲ [l] διαπορήσαντας εἰπεῖν πῶς τέτακται [m] τὰ δύο πρὸς τὴν τοῦ πρώτου σώματος θέσιν, λέγω δὲ ἀέρα
[n] τε καὶ πῦρ, καὶ διὰ τίν' αἰτίαν ἡ θερμότης ἀπὸ τῶν ἄνωθεν
15 ἄστρων [o] γίγνεται τοῖς περὶ τὴν γῆν τόποις. Περὶ ἀέρος οὖν εἰπόντες πρῶτον, ὥσπερ ὑπεθέμεθα, [p] λέγωμεν οὕτω καὶ

[v] ταύτης om. E.N, ante δόξης ponit F. [w] τοῖς om. F. [x] ἐντεῦθεν ἡμῖν F. [y] λέγομεν H.N. [z] ἦν ἕκαστον ἂν N. [a] σύστοιχα τὰ σώματα N. [b] γῆς τε καὶ F.H.N. [c] πρὸς] εἰς E. [d] γίνηται N. [e] λόγον ἔχειν ὅσον F.H.N. [f] τὸ om. H.N. [g] μικρὸν] μὴ pr. N. [h] πρὸς τὸν πάντα corr. E. [i] φησὶ E.F, φαίη N. [k] γὰρ τοῦτον N. [l] διαπο-ρήσαντ' F. [m] τὰ om. pr. N. [n] τε om. F. [o] γίνεσθαι N. [p] λέγομεν E.

περὶ τούτων πάλιν. Εἰ δὴ γίνεται ὕδωρ ἐξ ἀέρος καὶ ἀὴρ ἐξ ὕδατος, διὰ τίνα ποτ' αἰτίαν οὐ συνίσταται νέφη κατὰ τὸν ἄνω τόπον; Προσῆκε γὰρ μᾶλλον ὅσῳ [q]πορρώτερον ὁ τόπος 16
τῆς γῆς καὶ ψυχρότερος, διὰ τὸ μήθ' οὕτω πλησίον εἶναι τῶν ἄστρων θερμῶν ὄντων μήτε τῶν ἀπὸ τῆς γῆς ἀνακλωμένων ἀκτίνων, αἳ κωλύουσι πλησίον τῆς γῆς συνίστασθαι, διακρίνουσαι τῇ θερμότητι τὰς συστάσεις· γίνονται γὰρ [r]αἱ τῶν νεφῶν ἀθροίσεις, οὓς λήγουσιν ἤδη διὰ τὸ σχίζεσθαι εἰς ἀχανὲς αἱ ἀκτῖνες. [t]Ἢ οὖν οὐκ ἐξ ἅπαντος τοῦ ἀέρος [s]ὕδωρ 17
πέφυκεν γίγνεσθαι, ἢ εἰ ὁμοίως ἐξ ἅπαντος, ὁ περὶ τὴν γῆν οὐ μόνον ἀήρ ἐστιν ἀλλ' οἷον ἀτμίς, διὸ πάλιν συνίσταται εἰς ὕδωρ. [t]Ἀλλὰ μὴν εἰ τοσοῦτος ὢν ὁ ἀὴρ ἅπας ἀτμίς 18
ἐστιν, δόξειεν ἂν πολὺ ὑπερβάλλειν ἡ τοῦ ἀέρος φύσις καὶ ἡ τοῦ ὕδατος, εἴπερ τά τε διαστήματα τῶν ἄνω πλήρη ἐστὶ σώματός τινος, καὶ πυρὸς μὲν ἀδύνατον διὰ τὸ κατεξηράνθαι ἂν τἆλλα πάντα, λείπεται δ' ἀέρος καὶ [t]τοῦ περὶ τὴν γῆν [v]πᾶσαν ὕδατος· ἡ γὰρ ἀτμὶς ὕδατος διάκρισίς ἐστιν. Περὶ 19
μὲν οὖν τούτων ἠπορήσθω τοῦτον τὸν τρόπον· ἡμεῖς δὲ [w]λέγωμεν ἅμα πρός τε τὰ λεχθησόμενα διορίζοντες καὶ πρὸς τὰ νῦν εἰρημένα. Τὸ μὲν γὰρ ἄνω καὶ μέχρι σελή- 20
νης [x]ἕτερον εἶναι σῶμά φαμεν πυρός τε καὶ ἀέρος, οὐ μὴν ἀλλ' ἐν αὐτῷ γε τὸ μὲν καθαρώτερον εἶναι τὸ δ' ἧττον εἰλικρινές, καὶ διαφορὰς ἔχειν, καὶ μάλιστα ᾗ καταλήγει πρὸς τὸν ἀέρα καὶ πρὸς τὸν περὶ τὴν γῆν κόσμον. Φερομένου δὲ 21
τοῦ πρώτου στοιχείου κύκλῳ καὶ τῶν ἐν αὐτῷ σωμάτων, [y]τὸ προσεχὲς ἀεὶ τοῦ κάτω κόσμου καὶ σώματος τῇ κινήσει διακρινόμενον ἐκπυροῦται καὶ ποιεῖ τὴν θερμότητα. Δεῖ δὲ νοεῖν οὕτως καὶ ἐντεῦθεν ἀρξαμένους. Τὸ γὰρ [z]ὑπὸ τὴν 22
ἄνω περιφορὰν σῶμα οἷον ὕλη τις οὖσα καὶ δυνάμει θερμὴ καὶ [a]ψυχρὰ καὶ ξηρὰ καὶ ὑγρά, καὶ ὅσα ἄλλα τούτοις ἀκο-

q πορρώτερος F.H. r αἱ] καὶ E. s πέφυκεν ὕδωρ F.H.N. t τοῦ] τὸ E. v ἅπασαν F.H.N. w λέγομεν E.H. x εἶναι σῶμα ἕτερον F. y τὸ] τότε N. z ὑπὸ] ὑπὲρ pr. N. a ξηρὰ καὶ ψυχρὰ E.

λουθεῖ πάθη, γίγνεται τοιαύτη καὶ ἔστιν ὑπὸ κινήσεώς [b] τε καὶ ἀκινησίας, [c] ἧς τὴν αἰτίαν καὶ τὴν ἀρχὴν εἰρήκαμεν πρό-
23 τερον. [a] Ἐπὶ μὲν οὖν τοῦ μέσου καὶ περὶ τὸ μέσον τὸ βα-
ρύτατόν [d] ἐστι καὶ ψυχρότατον ἀποκεκριμένον, γῆ καὶ ὕδωρ· περὶ δὲ ταῦτα [e] καὶ [f] τὰ ἐχόμενα τούτων, ἀήρ τε καὶ ὃ διὰ συνήθειαν καλοῦμεν πῦρ, οὐκ ἔστι δὲ πῦρ· ὑπερβολὴ [g] γὰρ
24 θερμοῦ καὶ οἷον ζέσις ἐστὶ τὸ πῦρ. [a] Ἀλλὰ δεῖ νοῆσαι τοῦ λεγομένου ὑφ' ἡμῶν ἀέρος τὸ μὲν περὶ τὴν γῆν οἷον ὑγρὸν καὶ [h] θερμὸν εἶναι διὰ τὸ ἀτμίζειν [i] τε καὶ ἀναθυμίασιν [k] ἔχειν γῆς, τὸ δ' ὑπὲρ τοῦτο θερμὸν ἤδη καὶ ξηρόν. [a] Ἔστι [l] γὰρ ἀτμίδος μὲν φύσις ὑγρὸν καὶ [h] θερμόν, ἀναθυμιάσεως δὲ θερμόν καὶ ξηρόν· καὶ ἔστιν ἀτμὶς μὲν δυνάμει οἷον
25 ὕδωρ, ἀναθυμίασις δὲ δυνάμει οἷον πῦρ. Τοῦ μὲν οὖν ἐν τῷ ἄνω τόπῳ μὴ συνίστασθαι νέφη ταύτην ὑπολεπτέον αἰτίαν εἶναι, ὅτι οὐκ [m] ἔνεστιν ἀὴρ μόνον ἀλλὰ μᾶλλον [n] οἷον πῦρ.
26 Οὐθὲν δὲ κωλύει καὶ διὰ τὴν κύκλῳ φορὰν κωλύεσθαι συνί-
στασθαι νέφη ἐν τῷ [o] ἄνω τόπῳ· ῥεῖν γὰρ ἀναγκαῖον ἅπαντα τὸν κύκλῳ ἀέρα, ὅσος μὴ ἐντὸς τῆς περιφερείας λαμβάνεται τῆς ἀπαρτιζούσης ὥστε τὴν γῆν σφαιροειδῆ εἶναι πᾶσαν· φαίνεται [p] γὰρ καὶ νῦν ἡ τῶν ἀνέμων γένεσις ἐν τοῖς λιμνά-
ζουσι [q] τόποις τῆς γῆς, καὶ οὐχ [r] ὑπερβάλλειν τὰ πνεύματα τῶν [s] ὑψηλοτάτων [t] ὀρῶν. [a] Ῥεῖ δὲ κύκλῳ διὰ [v] τὸ συνεφέλ-
27 κεσθαι τῇ τοῦ ὅλου περιφορᾷ. Τὸ μὲν γὰρ πῦρ τῷ ἄνω στοιχείῳ, τῷ δὲ πυρὶ ὁ ἀὴρ συνεχής ἐστιν· ὥστε καὶ διὰ τὴν κίνησιν κωλύεται συγκρίνεσθαι εἰς ὕδωρ, ἀλλ' ἀεί ὅ τι ἂν βαρύνηται μόριον αὐτοῦ [w] ἐκθλιβομένου εἰς τὸν ἄνω τόπον τοῦ θερμοῦ κάτω φέρεται, ἄλλα δ' ἐν μέρει συναναφέρεται τῷ ἀναθυμιωμένῳ πυρί, καὶ οὕτω συνεχῶς τὸ μὲν ἀέρος δια-

[b] τε om. F.H.N. [c] ἧς καὶ τὴν H.N. [d] καὶ ψυχρότατόν ἐστιν H.N. [e] καὶ ante τὰ om. H. [f] τὰ om. F.N. [g] γὰρ ἀέρος θερμοῦ E. [h] θερμὸν] ψυχρὸν pr. E. [i] τε om. N. [k] γῆς ἔχειν F. [l] ἀτμίδος μὲν γὰρ F.H.N. [m] ἔστιν E. [n] οἷον om. E. [o] ἀνωτέρῳ F.H.N. [p] γὰρ om. E. [q] τόποις corr. E. [r] ὑπερβάλλει N. [s] ὑψηλῶν F.H.N. [t] ὀρέων E.F. [v] τὸ σ.] τοῦ σ. E. [w] ἐκθλ.] ἐκ τοῦ θλιβομένου E.

τελεῖ πλῆρες ὂν τὸ δὲ πυρός, καὶ ἀεὶ ἄλλο καὶ ἄλλο γίνεται ἕκαστον αὐτῶν. Περὶ μὲν οὖν τοῦ μὴ γίγνεσθαι νέφη μηδ' 28
εἰς ὕδωρ σύγκρισιν, καὶ πῶς δεῖ λαβεῖν περὶ τοῦ μεταξὺ τόπου τῶν ἄστρων καὶ τῆς γῆς, [x] καὶ τίνος ἐστὶ σώματος πλήρης, τοσαῦτα εἰρήσθω. Περὶ δὲ τῆς γιγνομένης θερμότη- 29
τος, ἣν παρέχεται ὁ ἥλιος, μᾶλλον μὲν καθ' [y] αὐτὸ καὶ ἀκριβῶς ἐν τοῖς περὶ αἰσθήσεως προσήκει λέγειν (πάθος γάρ τι [z] τὸ θερμὸν αἰσθήσεώς ἐστιν), διὰ τίνα δ' αἰτίαν γίγνεται μὴ τοιούτων ὄντων ἐκείνων τὴν φύσιν, λεκτέον καὶ νῦν. [t]Ορῶμεν δὴ τὴν κίνησιν ὅτι δύναται διακρίνειν τὸν ἀέρα 30
καὶ ἐκπυροῦν, ὥστε καὶ τὰ φερόμενα τηκόμενα φαίνεσθαι πολλάκις. [a] Τὸ μὲν οὖν γίγνεσθαι τὴν ἀλέαν καὶ τὴν θερμότητα ἱκανή ἐστι παρασκευάζειν καὶ ἡ τοῦ ἡλίου φορὰ μόνον· ταχεῖάν τε γὰρ δεῖ καὶ μὴ πόρρω εἶναι. [t]Η μὲν οὖν 31
τῶν ἄστρων ταχεῖα μὲν πόρρω δέ, ἡ δὲ τῆς σελήνης κάτω μὲν βραδεῖα δέ· ἡ δὲ τοῦ ἡλίου ἄμφω ταῦτ' ἔχει ἱκανῶς. Τὸ δὲ [b] μάλιστα γίγνεσθαι ἅμα τῷ ἡλίῳ αὐτῷ τὴν θερμότητα εὔλογον, λαμβάνοντας τὸ ὅμοιον ἐκ τῶν παρ' ἡμῖν [c] γιγνομένων· καὶ γὰρ ἐνταῦθα τῶν βίᾳ φερομένων ὁ πλησιάζων ἀὴρ [d] μάλιστα γίνεται θερμός. Καὶ τοῦτ' εὐλόγως συμβαίνει· 32
μάλιστα γὰρ ἡ τοῦ στερεοῦ διακρίνει κίνησις αὐτόν. Διά τε ταύτην οὖν τὴν αἰτίαν ἀφικνεῖται πρὸς [e] τόνδε τὸν τόπον ἡ θερμότης, καὶ διὰ [f] τὸ τὸ περιέχον πῦρ τὸν ἀέρα διαρραίνεσθαι τῇ κινήσει πολλάκις καὶ φέρεσθαι [g] κάτω βίᾳ. Σημεῖον 33
δ' ἱκανὸν ὅτι ὁ ἄνω τόπος οὐκ ἔστι θερμὸς οὐδ' [h] ἐκπεπυρωμένος καὶ αἱ διαδρομαὶ τῶν [i] ἀστέρων. [t]Εκεῖ μὲν γὰρ οὐ γίνονται, κάτω δέ· καίτοι τὰ μᾶλλον κινούμενα [k] καὶ [l] μᾶλλον ἐκπυροῦται. Πρὸς δὲ τούτοις ὁ ἥλιος, ὅσπερ μάλιστα εἶναι [m] δοκεῖ θερμός, φαίνεται λευκὸς ἀλλ' οὐ πυρώδης ὤν.

Τούτων δὲ διωρισμένων, λέγωμεν [n] διὰ τίν' αἰτίαν αἵ τε 4

[x] καὶ ante τίνος om. E. [y] ἑαυτὸ H.N. [z] τὸ om. E. [a] τοῦ E.F. [b] μᾶλλον F.N. [c] γενομένων F.N. [d] μᾶλλον F. [e] τὸν αὐτὸν τόπον N. [f] τὸ alterum om. H. [g] βίᾳ κάτω F.H.N. [h] πεπυρωμένος E. [i] ἄστρων E. [k] καὶ μᾶλλον] καὶ θᾶττον F.H.N. [l] ἐκπυροῦται θᾶττον. πρὸς F. [m] δοκεῖ om. pr. N. [n] δι' ἣν E.

φλόγες αἱ [o]καόμεναι φαίνονται περὶ τὸν οὐρανὸν καὶ οἱ διαθέοντες ἀστέρες καὶ οἱ καλούμενοι ὑπό τινων δαλοὶ καὶ αἶγες· ταῦτα γὰρ πάντ' ἐστὶ τὸ αὐτὸ [p]καὶ διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν, διαφέρει δὲ τῷ μᾶλλον καὶ ἧττον. [1]Ἀρχὴ δ' ἐστὶ καὶ τούτων καὶ πολλῶν ἄλλων ἥδε. Θερμαινομένης γὰρ τῆς γῆς ὑπὸ τοῦ ἡλίου τὴν ἀναθυμίασιν ἀναγκαῖον γίνεσθαι μὴ ἁπλῆν, ὥς τινες οἴονται, ἀλλὰ διπλῆν, τὴν μὲν ἀτμιδωδεστέραν τὴν δὲ πνευματωδεστέραν, τὴν μὲν τοῦ ἐν τῇ γῇ καὶ ἐπὶ τῇ γῇ ὑγροῦ ἀτμίδα, τὴν δ' αὐτῆς τῆς γῆς οὔσης ξηρᾶς καπνώδη· καὶ τούτων τὴν μὲν πνευματώδη ἐπιπολάζειν διὰ τὸ θερμόν, [3]τὴν δ' ὑγροτέραν ὑφίστασθαι διὰ τὸ βάρος. Καὶ διὰ ταῦτα τοῦτον τὸν τρόπον κεκόσμηται [q]τὸ πέριξ· πρῶτον μὲν γὰρ ὑπὸ τὴν ἐγκύκλιον φοράν ἐστι τὸ θερμὸν καὶ ξηρόν, ὃ [r]λέγομεν πῦρ (ἀνώνυμον γὰρ τὸ κοινὸν ἐπὶ πάσης τῆς καπνώδους διακρίσεως· [s]ὅμως δὲ διὰ τὸ μάλιστα πεφυκέναι τὸ τοιοῦτον [t]ἐκκάεσθαι τῶν σωμάτων οὕτως ἀναγκαῖον χρῆσθαι [4]τοῖς ὀνόμασιν), ὑπὸ δὲ ταύτην τὴν φύσιν ἀήρ. [v]Δεῖ δὲ νοῆσαι οἷον ὑπέκκαυμα τοῦτο [w]ὃ νῦν [x]εἴπομεν πῦρ περιτετάσθαι τῆς περὶ τὴν γῆν σφαίρας ἔσχατον, ὥστε μικρᾶς κινήσεως τυχὸν [t]ἐκκάεσθαι πολλάκις ὥσπερ [y]τὸν καπνόν· ἔστι γὰρ ἡ φλὸξ πνεύματος ξηροῦ ζέσις. [†]Ηι ἂν οὖν μάλιστα εὐκαίρως [z]ἔχῃ ἡ τοιαύτη σύστασις, ὅταν ὑπὸ τῆς περιφορᾶς κι-[5]νηθῇ πως, ἐκκαίεται. Διαφέρει [a]δ' ἤδη κατὰ τὴν τοῦ ὑπεκκαύματος θέσιν [b]ἢ τὸ [c]πλῆθος· ἂν μὲν γὰρ πλάτος ἔχῃ καὶ μῆκος τὸ ὑπέκκαυμα, πολλάκις ὁρᾶται καιομένη φλὸξ ὥσπερ ἐν ἀρούρᾳ καιομένης καλάμης, [d]ἂν δὲ [e]κατὰ μῆκος μόνον, οἱ [6]καλούμενοι δαλοὶ καὶ αἶγες καὶ ἀστέρες. [f]Καὶ ἐὰν μὲν [g]πλέον τὸ ὑπέκκαυμα ᾖ κατὰ τὸ μῆκος [h]ἢ τὸ πλάτος, ὅταν μὲν [i]οἷον ἀποσπινθηρίζῃ [k]ἅμα καιόμενον (τοῦτο δὲ γίνεται

[o] καιόμεναι F.H.N. [p] καὶ et αὐτὴν om. E. [q] τὸ] τὰ E. [r] λέγωμεν E.F. [s] ὁμοίως E. [t] ἐκκαίεσθαι F.H.N. [v] δεῖ δὲ] δεῖ δὴ F.N. [w] ὃ om. E. [x] εἴπωμεν pr. E. [y] τὸν om. E. [z] ἔχει N. [a] δ' ἤδη] οὖν δὴ E. [b] ἢ τὸ corr. E. [c] πλῆθος αὐτοῦ ἂν F. [d] ἐὰν F.H.N. [e] κατὰ τὸ μῆκος N. [f] καὶ ἐὰν μὲν] ἐὰν μὲν οὖν N. [g] πλεῖον F.H.N. [h] ἢ] καὶ E. [i] οἷον] οὖν N. [k] ἅμα δὲ καιόμενον E.

διὰ τὸ παρεκπυροῦσθαι, κατὰ μικρὰ μέν, [l]ἐπ' ἀρχὴν δέ), αἴξ καλεῖται, ὅταν δ' ἄνευ τούτου τοῦ πάθους, δαλός. [4]Ἐὰν δὲ 7 τὰ [m]μήκη τῆς ἀναθυμιάσεως κατὰ μικρά τε καὶ [n]πολλαχῇ διεσπαρμένα ᾖ καὶ ὁμοίως κατὰ πλάτος [o]καὶ βάθος, οἱ δοκοῦντες ἀστέρες διάττειν γίνονται. [5]Ὁτὲ μὲν οὖν ὑπὸ τῆς 8 κινήσεως ἡ ἀναθυμίασις ἐκκαιομένη γεννᾷ αὐτά· ὁτὲ δὲ ὑπὸ τοῦ διὰ τὴν ψύξιν συνισταμένου ἀέρος [p]ἐκκρούεται καὶ ἐκθλίβεται τὸ θερμόν, διὸ καὶ ἔοικεν ἡ φορὰ ῥίψει μᾶλλον αὐτῶν, ἀλλ' οὐκ ἐκκαύσει. [6]Ἀπορήσειε γὰρ ἄν τις πότερον ὥσπερ 9 ἡ ὑπὸ τοὺς λύχνους τιθεμένη ἀναθυμίασις ἀπὸ τῆς ἄνωθεν φλογὸς [q]ἅπτει τὸν [r]κάτωθεν λύχνον (θαυμαστὴ γὰρ καὶ τούτου ἡ ταχυτής ἐστι καὶ ὁμοία ῥίψει, ἀλλ' οὐχ ὡς ἄλλου καὶ ἄλλου γιγνομένου πυρός), ἢ [s]ῥίψεις τοῦ [t]αὐτοῦ σώματός εἰσιν αἱ διαδρομαί. [7]Ἔοικε [v]δὲ [w]δὴ δι' ἄμφω· καὶ [w]γὰρ 10 οὕτως ὡς [x]ἡ ἀπὸ τοῦ λύχνου γίνεται, καὶ ἔνια διὰ [y]τὸ ἐκθλίβεσθαι ῥιπτεῖται, ὥσπερ οἱ ἐκ τῶν δακτύλων πυρῆνες, ὥστε καὶ [z]εἰς θάλασσαν καὶ εἰς γῆν φαίνεσθαι πίπτοντα, καὶ νύκτωρ καὶ μεθ' [a]ἡμέραν αἰθρίας οὔσης. Κάτω δὲ ῥιπτεῖται 11 διὰ τὸ τὴν πύκνωσιν [b]εἰς τὸ κάτω [c]ῥέπειν [d]τὴν ἀπωθοῦσαν. Διὸ καὶ οἱ κεραυνοὶ κάτω πίπτουσιν· πάντων γὰρ τούτων ἡ γένεσις οὐκ ἔκκαυσις ἀλλ' ἔκκρισις ὑπὸ τῆς ἐκθλίψεώς ἐστιν, ἐπεὶ κατὰ φύσιν γε τὸ θερμὸν ἄνω πέφυκε φέρεσθαι πᾶν. [8]Ὅσα μὲν οὖν [e]μᾶλλον ἐν τῷ ἀνωτάτω τόπῳ συνίσταται, 12 [f]ἐκκαομένης γίγνεται τῆς ἀναθυμιάσεως, ὅσα δὲ κατώτερον, ἐκκρινομένης διὰ τὸ συνιέναι καὶ ψύχεσθαι τὴν ὑγροτέραν ἀναθυμίασιν· αὕτη γὰρ συνιοῦσα καὶ κάτω ῥέπουσα ἀπωθεῖ πυκνουμένη καὶ κάτω ποιεῖ τοῦ θερμοῦ τὴν ῥίψιν· διὰ δὲ τὴν θέσιν τῆς ἀναθυμιάσεως, ὅπως ἂν [g]τύχῃ κειμένη τοῦ πλάτους

[l] ἐπάρχειν F. [m] μήκη] μέρη N. [n] πολλὰ ἢ διεσπαρμένα pr. E. [o] καὶ κατὰ βάθος H.N. [p] ἐκκρ. καὶ ἐκθλ.] ἐκθλίβεται καὶ ἐκκρίνεται F.H.N. [q] ἅπτει] ἐπὶ E. [r] κάτω F.N. [s] ῥίψις N. [t] αὐτοῦ τινὸς σώματος F.H.N. [v] δὲ om. F.H.N. [w] δὴ et γὰρ om. E. [x] ἡ] εἰ F. [y] τοῦ F. [z] εἰς τὴν γῆν καὶ εἰς τὴν θάλατταν F.H.N. [a] ἡμέραν καὶ αἰθρίας E.F.H.N. [b] εἰς τὸ om. N. [c] ῥίπτειν E. [d] τὴν] εἰς γῆν E. [e] μᾶλλον om. E. [f] ἐκκαιομένης F.H.N. [g] τύχοι N.

καὶ τοῦ βάθους, οὕτω φέρεται [h] ἢ ἄνω ἢ κάτω ἢ εἰς τὸ πλά-
13 γιον. Τὰ πλεῖστα δ' εἰς τὸ πλάγιον διὰ τὸ δύο φέρεσθαι φοράς, βίᾳ μὲν κάτω, φύσει δ' ἄνω· πάντα γὰρ κατὰ τὴν διάμετρον φέρεται τὰ τοιαῦτα. [i] Διὸ καὶ τῶν διαθεόντων ἀστέρων ἡ πλείστη [k] λοξὴ γίνεται φορά. Πάντων δὴ τούτων αἴτιον ὡς μὲν ὕλη ἡ ἀναθυμίασις, ὡς δὲ τὸ κινοῦν ὁτὲ μὲν [l] ἡ ἄνω φορά, ὁτὲ δ' [l] ἡ τοῦ ἀέρος συγκρινομένου πῆξις.
14 Πάντα δὲ [m] κάτω σελήνης ταῦτα γίνεται. Σημεῖον δ' ἡ φαινομένη αὐτῶν ταχυτὴς [n] ὁμοία οὖσα τοῖς ὑφ' ἡμῶν [o] ῥιπτουμένοις, ἃ διὰ τὸ πλησίον εἶναι ἡμῶν πολὺ δοκεῖ τῷ τάχει παραλλάττειν ἄστρα τε καὶ [p] ἥλιον καὶ σελήνην.

5 Φαίνεται δέ ποτε συνιστάμενα νύκτωρ αἰθρίας [q] οὔσης πολλὰ φάσματα ἐν τῷ οὐρανῷ, οἷον χάσματά τε καὶ βόθυνοι καὶ αἱματώδη χρώματα. Αἴτιον δὲ [r] καὶ τούτων τὸ
2 αὐτό. [t] Ἐπεὶ γὰρ φανερός ἐστι συνιστάμενος [s] ὁ ἄνω ἀὴρ ὥστ' ἐκπυροῦσθαι, καὶ τὴν ἐκπύρωσιν ὁτὲ μὲν τοιαύτην γίγνεσθαι ὥστε φλόγα δοκεῖν [t] κάεσθαι, ὁτὲ δ' οἷον δαλοὺς [v] φέρεσθαι καὶ ἀστέρας, οὐθὲν ἄτοπον εἰ χρωματίζεται ὁ αὐτὸς [w] οὗτος ἀὴρ συνιστάμενος παντοδαπὰς χρόας· διά τε γὰρ [x] πυκνοτέρου διαφαινόμενον ἔλαττον φῶς καὶ ἀνάκλασιν δεχόμενος [y] ὁ ἀὴρ παντοδαπὰ χρώματα ποιήσει, μάλιστα δὲ φοινικοῦν ἢ πορφυροῦν διὰ τὸ ταῦτα μάλιστα ἐκ τοῦ πυρώδους καὶ λευκοῦ φαίνεσθαι μιγνυμένων κατὰ τὰς [z] ἐπιπροσθήσεις, οἷον ἀνίσχοντα τὰ ἄστρα καὶ δυόμενα, ἐὰν ᾖ καῦμα, καὶ
3 διὰ καπνοῦ φοινικᾶ φαίνεται. Καὶ τῇ ἀνακλάσει [a] δὲ ποιήσει, ὅταν τὸ ἔνοπτρον ᾖ τοιοῦτον ὥστε μὴ τὸ σχῆμα ἀλλὰ τὸ χρῶμα δέχεσθαι. Τοῦ δὲ μὴ πολὺν χρόνον μένειν ταῦτα ἡ σύστασις αἰτία ταχεῖα οὖσα. Τὰ δὲ [b] χάσματα ἀναρρηγνυμένου τοῦ φωτὸς ἐκ [c] κυανέου καὶ μέλανος ποιεῖ τι βάθος

[h] ἢ ante ἄνω om. N. [i] διὸ καὶ τῶν om. E. [k] γίνεται φορὰ λοξή F. [l] ἡ utrumque om. E. [m] κάτω ταῦτα σελήνης F.H, ταῦτα κάτω σελ. N. [n] ὁμοία om. E. [o] ῥιπτομένοις H. [p] σ. καὶ ἥλ. E. [q] οὔσης om. E. [r] καὶ] ἐπὶ F.H.N. [s] ἄνω ὁ ἀὴρ N. [t] καίεσθαι F.H.N. [v] φαίνεσθαι H.N. [w] οὗτος om. E. [x] πυκνότερον pr. N. [y] ὁ om. N. [z] ἐπιπροσθέσεις F.H.N. et pr. E. [a] δὲ om. N. [b] σχήματα E. [c] κυανοῦ F.H.N.

ἔχειν δοκεῖν. Πολλάκις δ' ἐκ τῶν τοιούτων καὶ δαλοὶ ἐκπί- 4
πτουσιν, ὅταν συγκριθῇ μᾶλλον· συνιὸν δέ [d] τι χάσμα δοκεῖ.
[v]Ὅλως δ' ἐν τῷ μέλανι τὸ λευκὸν πολλὰς [e] ποιεῖ ποικιλίας,
οἷον ἡ φλὸξ ἐν τῷ καπνῷ. [f]Ἡμέρας μὲν οὖν ὁ ἥλιος κωλύει, 5
νυκτὸς δ' ἔξω τοῦ φοινικοῦ τὰ ἄλλα δι' [f] ὁμοιόχροιαν οὐ φαί-
νεται. Περὶ μὲν οὖν τῶν διαθεόντων [g] ἀστέρων καὶ τῶν ἐκ-
πυρουμένων, ἔτι [h] δὲ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων φασμάτων ὅσα
ταχείας ποιεῖται τὰς φαντασίας, ταύτας ὑπολαβεῖν δεῖ τὰς
αἰτίας.

Περὶ δὲ τῶν κομητῶν καὶ τοῦ [i] καλουμένου γάλακτος λέ- 6
γωμεν, διαπορήσαντες πρὸς τὰ [k] παρὰ τῶν ἄλλων εἰρημένα
πρῶτον. [l]Ἀναξαγόρας μὲν οὖν καὶ Δημόκριτός φασιν εἶναι
τοὺς κομήτας σύμφασιν τῶν πλανήτων ἀστέρων, ὅταν διὰ τὸ
πλησίον ἐλθεῖν δόξωσι θιγγάνειν ἀλλήλων. Τῶν δ' [l]Ἰταλι- 2
κῶν [l] τινὲς [m] καὶ καλουμένων Πυθαγορείων ἕνα λέγουσιν αὐτὸν
εἶναι τῶν πλανήτων [n] ἀστέρων, ἀλλὰ διὰ πολλοῦ τε χρόνου
τὴν φαντασίαν αὐτοῦ εἶναι καὶ τὴν ὑπερβολὴν ἐπὶ μικρόν,
ὅπερ συμβαίνει καὶ περὶ τὸν τοῦ [l]Ἑρμοῦ ἀστέρα· διὰ γὰρ
τὸ μικρὸν ἐπαναβαίνειν πολλὰς ἐκλείπει φάσεις, ὥστε διὰ
χρόνου [o] φαίνεται πολλοῦ. Παραπλησίως δὲ τούτοις καὶ οἱ 3
περὶ [l]Ἱπποκράτην τὸν Χῖον καὶ τὸν μαθητὴν αὐτοῦ Αἰσχύ-
λον ἀπεφήναντο. Πλὴν τήν γε κόμην οὐκ ἐξ αὐτοῦ φασὶν
ἔχειν, ἀλλὰ πλανώμενον διὰ τὸν τόπον ἐνίοτε λαμβάνειν
ἀνακλωμένης τῆς ἡμετέρας ὄψεως ἀπὸ τῆς ἑλκομένης ὑγρό-
τητος ὑπ' αὐτοῦ πρὸς τὸν ἥλιον. Διὰ δὲ τὸ ὑπολείπεσθαι 4
[p] βραδύτατα τῷ χρόνῳ διὰ πλείστου χρόνου φαίνεσθαι τῶν
ἄλλων ἄστρων, ὡς ὅταν ἐκ ταὐτοῦ φανῇ [q] ὑπολελειμμένον
ὅλον τὸν ἑαυτοῦ κύκλον· ὑπολείπεσθαι δ' αὐτὸν καὶ πρὸς
ἄρκτον καὶ πρὸς νότον. [l]Ἐν μὲν οὖν τῷ μεταξὺ τόπῳ τῶν 5
τροπικῶν οὐχ ἕλκειν τὸ ὕδωρ πρὸς [r] ἑαυτὸν διὰ τὸ κεκαῦσθαι

[d] τι om. E. [e] ποιεῖ τὰς ποικιλίας F. [f] ὁμόχροιαν F.H.N.
[g] ἄστρων E. [h] δὲ καὶ τῶν F. [i] λεγομένου H.N. [k] παρ' ἄλλων H.N.
[l] τινὲς ante ἕνα H.N. [m] καὶ om. F.H.N. [n] ἄστρων E. [o] φαίνεσθαι
F.H.N. [p] βραδυτάτῳ χρόνῳ E. [q] ὑπολελειμμένος F. [r] αὐτὸν N.

ὑπὸ τῆς [s] τοῦ ἡλίου φορᾶς· πρὸς δὲ νότον ὅταν φέρηται, δαψίλειαν μὲν ἔχειν τῆς τοιαύτης νοτίδος, ἀλλὰ διὰ τὸ μικρὸν εἶναι τὸ [t] ὑπὲρ τῆς γῆς τμῆμα τοῦ κύκλου, τὸ δὲ κάτω πολλαπλάσιον, οὐ δύνασθαι τὴν ὄψιν τῶν ἀνθρώπων φέρεσθαι κλωμένην πρὸς τὸν ἥλιον οὔτε τῷ [v] τροπικῷ πλησιάζοντος οὔτ' ἐπὶ θεριναῖς τροπαῖς ὄντος τοῦ ἡλίου. Διόπερ ἐν τούτοις μὲν τοῖς τόποις [w] οὐδὲ γίγνεσθαι κομήτην αὐτόν· ὅταν δὲ πρὸς βορέαν ὑπολειφθεὶς τύχῃ, λαμβάνειν κόμην διὰ τὸ μεγάλην εἶναι τὴν περιφέρειαν τὴν ἄνωθεν τοῦ ὁρίζοντος, τὸ δὲ κάτω μέρος τοῦ [x] κύκλου μικρόν· ῥᾳδίως γαρ τὴν ὄψιν τῶν ἀνθρώπων ἀφικνεῖσθαι τότε πρὸς τὸν ἥλιον. Πᾶσι δὲ τούτοις τὰ μὲν κοινῇ [y] συμπίπτει λέγειν ἀδύνατα, τὰ δὲ [z] καὶ χωρίς. Πρῶτον μὲν [a] οὖν τοῖς λέγουσιν ὅτι τῶν πλανωμένων ἐστὶν εἷς ἀστέρων ὁ κομήτης· οἱ γὰρ πλανώμενοι πάντες ἐν τῷ κύκλῳ ὑπολείπονται τῷ τῶν ζῳδίων, κομῆται δὲ πολλοὶ [b] ὠμμένοι εἰσὶν ἔξω τοῦ κύκλου. Εἶτα καὶ πλείους ἑνὸς ἅμα γεγένηνται πολλάκις. Πρὸς δὲ τούτοις, εἰ διὰ τὴν ἀνάκλασιν τὴν κόμην [c] ἴσχουσι, καθάπερ φησὶν Αἰσχύλος καὶ Ἱπποκράτης, ἔδει ποτὲ φαίνεσθαι καὶ ἄνευ κόμης τὸν ἀστέρα τοῦτον, ἐπειδήπερ ὑπολείπεται μὲν καὶ εἰς ἄλλους τόπους, τὴν δὲ κόμην ἴσχει οὐ πανταχοῦ. Νῦν δ' οὐθεὶς ὤπται παρὰ τοὺς πέντε ἀστέρας. Οὗτοι δὲ πολλάκις ἅμα πάντες μετέωροι φαίνονται ὑπὲρ τοῦ ὁρίζοντος. Καὶ φανερῶν δ' [d] αὐτῶν ὄντων ἁπάντων καὶ μὴ φαινομένων [e] ἁπάντων, ἀλλ' ἐνίων ὄντων πρὸς τῷ ἡλίῳ, οὐθὲν ἧττον κομῆται φαίνονται [f] γιγνόμενοι πολλάκις. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τοῦτο ἀληθές, [g] ὅτι ἐν τῷ πρὸς ἄρκτον τόπῳ γίνεται κομήτης μόνον, [h] ἅμα καὶ τοῦ ἡλίου ὄντος περὶ θερινὰς τροπάς· ὅ τε γὰρ μέγας κομήτης ὁ γενόμενος περὶ τὸν ἐν Ἀχαΐᾳ σεισμὸν καὶ τὴν τοῦ

[s] τοῦ om. E. [t] ὑπὲρ τῆς γῆς τμῆμα rc. in litura E. [v] τροπικῷ] νότῳ E, τροπικῷ τόπῳ H.N. [w] οὐ F.H.N. [x] ἡλίου (supra posito κύκλου) F. [y] συμπίπτειν N. [z] καὶ om. F.H.N. [a] οὖν om. F. [b] ἑωραμένοι F.H.N. [c] ἔχουσι F.H.N. [d] ὄντων αὐτῶν F.H.N. [e] πάντων, ἀλλ' F.H.N. [f] πολλάκις γιγνόμενοι H.N. [g] ὅτι] ὡς F.H.N. [h] ἀλλὰ E.F.

κύματος ἔφοδον ἀπὸ δυσμῶν [i] τῶν ἰσημερινῶν ἀνέσχε, καὶ πρὸς νότον ἤδη πολλοὶ γεγόνασιν. [1] Ἐπὶ δ' ἄρχοντος [1] Ἀθή- 11
νησιν Εὐκλέους τοῦ Μόλωνος ἐγένετο κομήτης ἀστὴρ πρὸς ἄρκτον μηνὸς γαμηλιῶνος περὶ τροπὰς ὄντος τοῦ ἡλίου χειμερινάς· καίτοι τοσοῦτον ἀνακλασθῆναι καὶ αὐτοὶ τῶν ἀδυνάτων [k] εἶναί φασιν. Κοινὸν δὲ καὶ τούτοις [l] καὶ τοῖς τὴν σύναψιν λέγουσι πρῶτον μὲν ὅτι καὶ τῶν ἀπλανῶν λαμβάνουσι κόμην τινές. Καὶ τοῦτ' οὐ μόνον Αἰγυπτίοις πιστεῦ- 12
σαι δεῖ, καίτοι κἀκεῖνοί φασιν, ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς [m] ἐφεωράκαμεν· τῶν γὰρ ἐν τῷ ἰσχίῳ τοῦ κυνὸς ἀστήρ τις ἔσχε κόμην, ἀμαυρὰν μέντοι· ἀτενίζουσι [n] μὲν γὰρ εἰς αὐτὸν [o] ἀμυδρὸν ἐγίγνετο [p] τὸ φέγγος, [q] παραβλέπουσι δ' ἠρέμα τὴν ὄψιν πλεῖον. Πρὸς δὲ τούτοις ἅπαντες οἱ καθ' ἡμᾶς ὠμμένοι 13
ἄνευ δύσεως ἠφανίσθησαν ἐν τῷ ὑπὲρ τοῦ ὁρίζοντος τόπῳ ἀπομαρανθέντες κατὰ μικρὸν οὕτως, ὥστε [r] μήτε ἑνὸς ἀστέρος ὑπολειφθῆναι σῶμα μήτε πλειόνων, ἐπεὶ καὶ ὁ μέγας ἀστὴρ περὶ οὗ πρότερον ἐμνήσθημεν, ἐφάνη μὲν χειμῶνος ἐν πάγοις καὶ αἰθρίαις [s] ἀφ' ἑσπέρας, ἐπὶ [t] [1] Ἀστείου ἄρχοντος, καὶ τῇ μὲν πρώτῃ οὐκ ὤφθη ὡς [v] προδεδυκὼς τοῦ ἡλίου, τῇ δ' ὑστεραίᾳ ὤφθη· ὅσον ἐνδέχεται [w] γὰρ ἐλάχιστον ὑπελείφθη καὶ εὐθὺς ἔδυ· τὸ δὲ φέγγος ἀπέτεινε μέχρι τοῦ τρίτου μέρους τοῦ οὐρανοῦ οἷον [x] ἅλμα, διὸ καὶ ἐκλήθη ὁδός. [1] Ἐπα- 14
νῆλθε δὲ μέχρι [y] τῆς ζώνης τοῦ [1] Ὡρίωνος, καὶ [z] ἐνταῦθα διελύθη. Καίτοι Δημόκριτός γε [a] προσπεφιλονείκηκε τῇ δόξῃ τῇ αὐτοῦ· φησὶ [b] γὰρ ὤφθαι διαλυομένων τῶν κομητῶν ἀστέρας τινάς. Τοῦτο δ' οὐχ ὁτὲ μὲν ἔδει γίγνεσθαι ὁτὲ δ' οὔ, ἀλλ' ἀεί. Πρὸς [c] δὲ τούτοις καὶ οἱ Αἰγύπτιοί φασι 15
καὶ τῶν πλανήτων καὶ πρὸς αὐτοὺς καὶ πρὸς τοὺς ἀπλανεῖς γίνεσθαι συνόδους, καὶ αὐτοὶ ἑωράκαμεν τὸν ἀστέρα τὸν τοῦ

[i] τῶν om. E. [k] εἶναι om. E. [l] καὶ τοῖς τὴν om. pr. E. [m] ἔφη ἑωράκαμεν pr. E. [n] μὲν om. E. [o] ἀμυδρὸς pr. E. [p] τὸ om. E. [q] περιβλέπουσι N. [r] μὴ τοῦ ἑνὸς E. [s] ἐφ' N. [t] ἀστίου E.H.N, ἀρισταίου F. [v] προβεβηκὼς γρ. F. [w] γὰρ] καὶ γὰρ H.N, om. E. [x] ἅμμα E. [y] τοῦ ὠρίωνος τῆς ζώνης N. [z] ἐνταυθοῖ F.H.N. [a] προσπεφιλονεικηκὼς F. [b] γὰρ om. F. [c] δὲ om. E.

Διὸς [d]τῶν ἐν τοῖς διδύμοις [e]συνελθόντα τινὶ [f]δὶς ἤδη καὶ ἀφανίσαντα, ἀλλ' οὐ κομήτην γενόμενον. [g]Ἔτι δὲ καὶ ἐκ τοῦ λόγου φανερόν· οἱ γὰρ ἀστέρες [h]κἂν [h]εἰ μείζους [i]κἂν ἐλάττους [k]φαίνωνται, ἀλλ' ὅμως [l]ἀδιαίρετοί γε καθ' [m]ἑαυ-
16 τοὺς εἶναι δοκοῦσιν. [n]Ὥσπερ οὖν καὶ εἰ ἦσαν ἀδιαίρετοι, ἁψάμενοι οὐθὲν ἂν ἐποίησαν μέγεθος μεῖζον, οὕτω καὶ ἐπειδὴ οὐκ εἰσὶ μὲν φαίνονται δὲ ἀδιαίρετοι, καὶ συνελθόντες οὐθὲν φανοῦνται μείζους τὸ μέγεθος ὄντες. [n]Ὅτι μὲν οὖν αἱ λεγόμεναι περὶ αὐτῶν αἰτίαι ψευδεῖς οὖσαι τυγχάνουσιν, [n]εἰ μὴ διὰ πλειόνων, ἀλλὰ καὶ διὰ τούτων ἱκανῶς δῆλόν ἐστιν.

7 [q]Ἐπεὶ δὲ περὶ τῶν ἀφανῶν τῇ αἰσθήσει νομίζομεν ἱκανῶς ἀποδεδεῖχθαι κατὰ τὸν λόγον, ἐὰν εἰς τὸ [o]δυνατὸν [p]ἀναγάγωμεν, ἐκ [q]τε τῶν νῦν [r]φαινομένων ὑπολάβοι τις ἂν ὧδε
2 περὶ τούτων μάλιστα συμβαίνειν. [s]Ὑπόκειται γὰρ ἡμῖν τοῦ κόσμου τοῦ περὶ τὴν γῆν, ὅσον ὑπὸ τὴν ἐγκύκλιόν [s]ἐστι φοράν, εἶναι τὸ πρῶτον μέρος ἀναθυμίασιν ξηρὰν καὶ θερμήν.
3 Αὕτη δὲ αὐτή τε καὶ τοῦ συνεχοῦς ὑπ' αὐτὴν ἀέρος [t]ἐπὶ πολὺ συμπεριάγεται περὶ τὴν γῆν ὑπὸ τῆς [v]φορᾶς καὶ τῆς κινήσεως τῆς κύκλῳ· φερομένη δὲ καὶ κινουμένη τοῦτον τὸν τρόπον, ᾗ ἂν τύχῃ εὔκρατος οὖσα, πολλάκις ἐκπυροῦται, διό φαμεν γίγνεσθαι καὶ τὰς τῶν σποράδων ἀστέρων διαδρομάς.
4 [w]Ὅταν οὖν εἰς [w]τὴν τοιαύτην πύκνωσιν ἐμπέσῃ διὰ τὴν [x]τῶν ἄνωθεν κίνησιν [y]ἀρχὴ πυρώδης, μήτε οὕτω [z]πολλὴ λίαν ὥστε ταχὺ καὶ ἐπὶ πολὺ [a]ἐκκάειν, μήθ' οὕτως ἀσθενὴς ὥστ' ἀποσβεσθῆναι ταχύ, ἀλλὰ πλείων καὶ ἐπὶ πολύ, ἅμα δὲ κάτωθεν [b]συμπίπτῃ [c]ἀναβαίνειν εὔκρατον ἀναθυμίασιν, ἀστὴρ [d]τοῦτο γίνεται κομήτης, ὅπως ἂν τὸ ἀναθυμιώμενον [e]τύχῃ ἐσχηματισμένον· ἐὰν μὲν γὰρ πάντῃ ὁμοίως, κομήτης, [f]ἐὰν δ' ἐπὶ

[d] τῶν] τὸν N. [e] ἀπελθόντα (supra posito ὑ) N. [f] δὶς corr. E, om. F.H.N. [g] καὶ N. [h] εἰ om. F. [i] καὶ E.N. [k] φαίνονται N. [l] ἀδιετοι καθ' E. [m] αὐτοὺς H.N. [n] εἰ] καὶ εἰ F. [o] ἀδύνατον γρ. E. [p] ἀνάγωμεν H.N. [q] τε om. H.N. [r] λεγομένων E. [s] ἔσται N. et pr. F. [t] ἐπὶ] τὸ F. [v] φορᾶς] σφαίρας F.H N. [w] τὴν post εἰς om. E.F. [x] τῶν om. N. [y] ἀρχὴ μὴ πυρώδης pr. F. [z] πολὺ N. [a] ἐκκαίειν F.H.N. [b] συμπίπτει F.H.N. [c] ἀναβαίνειν εὔκρατον om. pr. E. [d] γίνεται κομήτης τοῦτο F. [e] τύχοι H. [f] ἂν δ' H.N.

μῆκος, καλεῖται πωγωνίας. Ὥσπερ δ' ἡ τοιαύτη [g] φορὰ 5
ἀστέρος φορὰ δοκεῖ εἶναι, οὕτω καὶ ἡ μονὴ ἡ ὁμοία ἀστέρος
[h] μονὴ δοκεῖ εἶναι· παραπλήσιον γὰρ τὸ γιγνόμενον οἷον εἴ
τις εἰς ἀχύρων θημῶνα καὶ πλῆθος ὥσειε δαλὸν ἢ πυρὸς [i] ἀρ-
χὴν [k] ἐμβάλοι μικράν· φαίνεται γὰρ ὁμοία καὶ ἡ τῶν [l] ἀστέ-
ρων διαδρομὴ τούτῳ· ταχὺ γὰρ διὰ τὴν εὐφυΐαν τοῦ ὑπεκ-
καύματος διαδίδωσιν ἐπὶ μῆκος. Εἰ δὴ τοῦτο [m] διαμείνειε 6
καὶ μὴ καταμαρανθείη διελθόν, ᾗ μάλιστα ἐπύκνωσε τὸ ὑπέκ-
καυμα, γένοιτ' ἂν ἀρχὴ τῆς [n] φορᾶς ἡ τελευτὴ [o] τῆς διαδρο-
μῆς. [p] Τοιοῦτον ὁ κομήτης ἐστὶν ἀστήρ, ὥσπερ διαδρομὴ
ἀστέρος, ἔχων ἐν [q] αὑτῷ πέρας καὶ ἀρχήν. Ὅταν μὲν οὖν ἐν 7
[q] αὐτῷ τῷ κάτω τόπῳ ἡ ἀρχὴ τῆς συστάσεως [r] ᾖ, καθ' [s] ἑαυ-
τὸν φαίνεται κομήτης· ὅταν δ' ὑπὸ τῶν ἄστρων τινός, ἢ τῶν
ἀπλανῶν ἢ τῶν πλανήτων, ὑπὸ τῆς κινήσεως [t] συνιστῆται [v] ἡ
ἀναθυμίασις, τότε κομήτης γίγνεται τούτων τις· οὐ γὰρ
πρὸς αὐτοῖς ἡ κόμη γίγνεται τοῖς ἄστροις, ἀλλ' ὥσπερ αἱ
ἅλῳ περὶ τὸν ἥλιον φαίνονται καὶ τὴν σελήνην παρακολου-
θοῦσαι, καίπερ μεθισταμένων [w] τῶν ἄστρων, ὅταν οὕτως ᾖ
πεπυκνωμένος ὁ ἀὴρ ὥστε τοῦτο γίγνεσθαι τὸ πάθος ὑπὸ
τὴν τοῦ ἡλίου πορείαν, οὕτω καὶ ἡ κόμη τοῖς ἄστροις οἷον
ἅλως ἐστίν. Πλὴν ἡ μὲν γίγνεται δι' ἀνάκλασιν τοιαύτη τὴν 8
χρόαν, ἐκεῖ δ' ἐπ' αὐτῶν τὸ χρῶμα φαινόμενόν ἐστιν. Ὅταν
μὲν οὖν κατ' ἀστέρα γένηται ἡ τοιαύτη σύγκρισις, τὴν αὐτὴν
ἀνάγκη [x] φαίνεσθαι φορὰν κινούμενον τὸν κομήτην ἥνπερ
[y] φέρεται ὁ ἀστήρ· ὅταν δὲ [z] συστῇ καθ' αὑτόν, τότε ὑπο-
λειπόμενοι φαίνονται. Τοιαύτη γὰρ ἡ φορὰ τοῦ κόσμου τοῦ 9
περὶ τὴν γῆν. Τοῦτο γὰρ μάλιστα μηνύει μὴ εἶναι ἀνά-
κλασίν τινα τὸν κομήτην, [a] ὡς ἄλλῳ ἐν ὑπεκκαύματι καθαρῷ
[b] πρὸς αὐτὸν τὸν ἀστέρα γιγνομένην, καὶ μὴ ὡς λέγουσιν οἱ

[g] φορὰ om. E. [h] δοκεῖ μονὴ F. [i] ἀρχὴν om. E. [k] ἐμβάλλοι F.
[l] ἄστρων E.H. [m] μείνειε F, μείνοιε N. [n] φορᾶς τοῦ κομήτου ἡ τελευ-
ταία pr. E. [o] τῆς] ἀρχὴ τῆς E. [p] τοιοῦτον] τοῦ διαΐσσοντος. τοιοῦτος
καὶ F. [q] ἑαυτῷ E. [r] ᾖ] εἴη F. [s] αὑτὸν N. [t] συνίσταται F.H.N.
[v] ἡ om. E. [w] τῶν ἄστρων om. E H.N. [x] φέρεσθαι H.N. [y] φαίνεται
N. [z] καθ' αὑτὸν συστῇ H.N. [a] ὡς] εἰς N, ὡς τὴν F. [b] πρὸς] εἰς N.

περὶ [b]Ἱπποκράτην, πρὸς τὸν ἥλιον, ὅτι [c]καὶ [d]καθ' αὐτὸν γίγνεται [e]κομήτης [f]πολλάκις καὶ πλεονάκις ἢ περὶ τῶν
10 ὡρισμένων τινὰς ἀστέρων. Περὶ μὲν οὖν τῆς ἄλω τὴν αἰτίαν ὕστερον ἐροῦμεν· περὶ δὲ τοῦ πυρώδη τὴν σύστασιν αὐτῶν εἶναι τεκμήριον χρὴ νομίζειν ὅτι σημαίνουσι γιγνόμενοι [g]οἱ πλείους πνεύματα καὶ αὐχμούς· δῆλον γὰρ ὅτι γίγνονται διὰ τὸ πολλὴν εἶναι τὴν τοιαύτην ἔκκρισιν, ὥστε ξηρότερον ἀναγκαῖον εἶναι τὸν ἀέρα, καὶ διακρίνεσθαι καὶ διαλύεσθαι τὸ διατμίζον ὑγρὸν ὑπὸ τοῦ πλήθους τῆς θερμῆς ἀναθυμιάσεως, ὥστε μὴ συνίστασθαι ῥᾳδίως εἰς ὕδωρ. Σαφέστερον δ' ἐροῦμεν καὶ περὶ τούτου τοῦ πάθους, ὅταν καὶ
11 περὶ πνευμάτων λέγειν ᾖ καιρός. [h]Ὅταν μὲν οὖν πυκνοὶ καὶ πλείους φαίνωνται, καθάπερ λέγομεν, ξηροὶ καὶ πνευματώδεις γίγνονται οἱ ἐνιαυτοὶ ἐπιδήλως· ὅταν δὲ σπανιώτεροι καὶ ἀμαυρότεροι τὸ μέγεθος, ὁμοίως μὲν οὐ γίνεται [h]τὸ τοιοῦτον, οὐ μὴν ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ γίγνεταί τις ὑπερβολὴ πνεύματος ἢ κατὰ χρόνον ἢ κατὰ μέγεθος, ἐπεὶ καὶ ὅτε [i]ὁ ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς ἔπεσε λίθος ἐκ τοῦ ἀέρος, ὑπὸ [k]πνεύματος ἀρθεὶς ἐξέπεσε μεθ' ἡμέραν· ἔτυχε δὲ καὶ τότε κομή-
12 της ἀστὴρ γενόμενος ἀφ' ἑσπέρας. Καὶ περὶ τὸν μέγαν ἀστέρα τὸν κομήτην ξηρὸς ἦν ὁ χειμὼν καὶ βόρειος, καὶ τὸ κῦμα δι' ἐναντίωσιν [l]ἐγίγνετο πνευμάτων· ἐν μὲν γὰρ τῷ κόλπῳ [m]βορέας κατεῖχεν, ἔξω δὲ νότος ἔπνευσε μέγας. [n]Ἔτι δ' ἐπ' ἄρχοντος [n]ἐγένετο Νικομάχου [o]Ἀθήνησιν ὀλίγας ἡμέρας κομήτης περὶ τὸν ἰσημερινὸν κύκλον, οὐκ ἀφ' ἑσπέρας ποιησάμενος τὴν ἀνατολήν, ἐφ' ᾧ τὸ περὶ Κόρινθον πνεῦμα
13 γενέσθαι συνέπεσεν. Τοῦ δὲ μὴ [p]γίνεσθαι πολλοὺς μηδὲ πολλάκις κομήτας, καὶ μᾶλλον ἐκτὸς τῶν τροπικῶν ἢ ἐντός, [q]αἴτιος ἥ τε τοῦ ἡλίου καὶ ἡ τῶν [r]ἀστέρων κίνησις, οὐ μόνον ἐκκρίνουσα τὸ θερμόν, ἀλλὰ καὶ διακρίνουσα τὸ συνιστά-

[c] καὶ om. F. [d] καθ' ἑαυτὸν F, κατ' αὐτοῦ E. [e] κομήτης καὶ π. H.N. [f] πολλάκις καὶ om. E. [g] οἱ om. E.F.H.N. [h] τὸ post γίνεται om. F. [i] ὁ om. pr. E. [k] πνευμάτων N. [l] ἐγένετο F.H.N. [m] βορέας—Νικομάχου margo F. [n] νικομάχου ἐγένετο N. [o] Ἀθήνησιν] ἐγένετο F, om. E.N. [p] γενέσθαι H.N. [q] αἰτία ἡ τοῦ F.H.N. [r] ἄστρων H.N.

μενον. Μάλιστα δ' αἴτιον ὅτι τὸ πλεῖστον εἰς τὴν τοῦ γάλακτος ἀθροίζεται χώραν.

8 [v]Ὅπως δὲ καὶ διὰ τίν' αἰτίαν γίνεται καὶ τί ἐστι τὸ γάλα, λέγωμεν ἤδη. [s]Προδιέλθωμεν δὲ καὶ περὶ τούτου τὰ παρὰ τῶν ἄλλων εἰρημένα πρῶτον. 2 Τῶν μὲν οὖν καλουμένων Πυθαγορείων φασί τινες ὁδὸν εἶναι ταύτην οἱ [t]μὲν τῶν ἐκπεσόντων τινὸς [v]ἄστρων, κατὰ τὴν λεγομένην ἐπὶ Φαέθοντος [w]φθοράν, οἱ δὲ τὸν ἥλιον τοῦτον τὸν κύκλον φέρεσθαί ποτέ φασιν· οἷον οὖν διακεκαῦσθαι [x]τὸν τόπον τοῦτον ἤ τι τοιοῦτον ἄλλο πεπονθέναι πάθος ὑπὸ τῆς φορᾶς [y]αὐτοῦ. 3 [u]Ἄτοπον δὲ τὸ μὴ συννοεῖν ὅτι εἴπερ τοῦτ' ἦν τὸ αἴτιον, ἔδει καὶ τὸν τῶν ζῳδίων κύκλον οὕτως ἔχειν, καὶ μᾶλλον [z]ἢ τὸν τοῦ γάλακτος· ἅπαντα γὰρ ἐν αὐτῷ [a]φέρεται τὰ πλανώμενα καὶ οὐχ ὁ ἥλιος μόνος. Δῆλος δ' ἡμῖν ἅπας ὁ κύκλος· ἀεὶ γὰρ αὐτοῦ φανερὸν ἡμικύκλιον τῆς νυκτός. 4 [t]Ἀλλὰ πεπονθὸς οὐθὲν φαίνεται τοιοῦτον, πλὴν εἴ τι συνάπτει μόριον αὐτοῦ πρὸς τὸν τοῦ γάλακτος κύκλον. Οἱ δὲ περὶ [t]Ἀναξαγόραν καὶ Δημόκριτον φῶς εἶναι τὸ γάλα λέγουσιν ἄστρων τινῶν· τὸν γὰρ ἥλιον ὑπὸ τὴν γῆν φερόμενον οὐχ ὁρᾶν ἔνια τῶν ἄστρων. 5 [v]Ὅσα μὲν οὖν περιορᾶται ὑπ' αὐτοῦ, τούτων μὲν οὐ φαίνεσθαι τὸ φῶς (κωλύεσθαι γὰρ ὑπὸ τῶν τοῦ ἡλίου ἀκτίνων)· ὅσοις δ' ἀντιφράττει ἡ γῆ ὥστε μὴ ὁρᾶσθαι ὑπὸ τοῦ ἡλίου, τὸ τούτων οἰκεῖον φῶς [b]φασὶν εἶναι τὸ γάλα. Φανερὸν δ' ὅτι καὶ τοῦτ' ἀδύνατον. 6 Τὸ μὲν γὰρ γάλα ἀεὶ τὸ αὐτὸ ἐν τοῖς αὐτοῖς ἐστὶν ἄστροις (φαίνεται γὰρ [c]μέγιστος ὢν κύκλος), ὑπὸ δὲ τοῦ ἡλίου ἀεὶ ἕτερα τὰ οὐχ ὁρώμενα διὰ τὸ μὴ ἐν ταὐτῷ [d]μένειν τόπῳ. 7 [u]Ἔδει οὖν μεθισταμένου τοῦ ἡλίου μεθίστασθαι καὶ τὸ γάλα· νῦν δ' οὐ φαίνεται τοῦτο γινόμενον. Πρὸς δὲ τούτοις, εἰ καθάπερ δείκνυται [e]ἐν τοῖς περὶ [f]ἀστρολογίαν θεωρήμασιν, [g]οὕτως ἔχει, καὶ τό τε τοῦ ἡλίου μέγε-

[s] προέλθωμεν H. [t] μὲν οὖν τῶν E. [v] ἀστέρων N. [w] φορὰν E.F.N. [x] τοῦτον τὸν τόπον F, τοῦτον τὸν τρόπον H.N. [y] αὐτῶν H. [z] ἢ τὸν τοῦ γάλακτος om. E. [a] φαίνεται E. [b] εἶναί φασι F.H.N. [c] μέγας κύκλος E. [d] μένειν τὸν ἥλιον τόπῳ H.N. [e] ἐν] νῦν ἐν F.N. [f] ἀστρολογίας N. [g] οὕτως ἔχει καὶ τό τε] τὸ F.H.N.

θος μεῖζόν ἐστιν ἢ τὸ τῆς γῆς καὶ τὸ διάστημα πολλαπλασίως μεῖζον τὸ τῶν ἄστρων πρὸς τὴν γῆν ἢ τὸ τοῦ ἡλίου, καθάπερ τὸ τοῦ ἡλίου [h] πρὸς τὴν γῆν ἢ τὸ τῆς σελήνης, οὐκ ἂν πόρρω που [i] ἀπὸ τῆς γῆς ὁ κῶνος ὁ ἀπὸ τοῦ ἡλίου συμβάλλοι τὰς ἀκτῖνας, οὐδ' ἂν ἡ σκιὰ πρὸς τοῖς ἄστροις εἴη
8 τῆς γῆς, ἡ καλουμένη νύξ. [j] Ἀλλ' ἀνάγκη πάντα τὸν ἥλιον τὰ ἄστρα περιορᾶν, καὶ μηθενὶ τὴν γῆν ἀντιφράττειν αὐτῶν. [k] Ἔτι δ' ἐστὶ τρίτη τις ὑπόληψις περὶ αὐτοῦ· λέγουσι γάρ τινες ἀνάκλασιν εἶναι τὸ γάλα τῆς ἡμετέρας ὄψεως πρὸς τὸν
9 ἥλιον, ὥσπερ καὶ τὸν ἀστέρα τὸν κομήτην. [l] Ἀδύνατον δὲ καὶ τοῦτο. Εἰ μὲν γὰρ τό τε ὁρῶν ἠρεμοίη καὶ τὸ ἔνοπτρον καὶ τὸ ὁρώμενον ἅπαν, ἐν τῷ αὐτῷ σημείῳ τοῦ ἐνόπτρου τὸ αὐτὸ φαίνοιτ' ἂν μέρος τῆς ἐμφάσεως· εἰ δὲ κινοῖτο τὸ ἔνοπτρον καὶ τὸ ὁρώμενον ἐν τῷ αὐτῷ [k] μὲν ἀποστήματι πρὸς τὸ ὁρῶν καὶ ἠρεμοῦν, πρὸς ἄλληλα δὲ μήτε [l] ἰσοταχῶς [m] μήτ' ἐν τῷ αὐτῷ ἀεὶ διαστήματι, ἀδύνατον τὴν [n] αὐτὴν ἔμφασιν
10 ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ εἶναι μέρους τοῦ ἐνόπτρου. Τὰ δ' ἐν [o] τῷ τοῦ γάλακτος κύκλῳ φερόμενα ἄστρα κινεῖται [p] καὶ ὁ ἥλιος πρὸς ὃν ἡ ἀνάκλασις, μενόντων ἡμῶν, καὶ ὁμοίως καὶ ἴσον πρὸς ἡμᾶς ἀπέχοντα, αὐτῶν δ' οὐκ ἴσον· ὁτὲ μὲν γὰρ [q] μέσων νυκτῶν ὁ δελφὶς [r] ἐπιτέλλει, ὁτὲ δ' ἕωθεν, τὰ δὲ μόρια τοῦ
11 γάλακτος τὰ αὐτὰ μένει ἐν ἑκάστῳ. Καίτοι οὐκ ἔδει, εἰ ἦν ἔμφασις, ἀλλὰ μὴ ἐν αὐτοῖς τι ἦν τοῦτο τὸ πάθος τοῖς τόποις. [m] Ἔτι δὲ νύκτωρ ἐν ὕδατι [s] καὶ τοιούτοις ἐνόπτροις τὸ μὲν γάλα ἐμφαίνεται θεωροῦσιν, τὸ δὲ τὴν ὄψιν ἀνακλᾶσθαι πρὸς τὸν ἥλιον πῶς δυνατόν; [n] Ὅτι μὲν οὖν οὔτε ὁδὸς τῶν πλανήτων οὐδενὸς οὔτε φῶς ἐστὶ τῶν μὴ ὁρωμένων ἄστρων
12 οὔτ' ἀνάκλασις, ἐκ τούτων φανερόν. Σχεδὸν δὲ ταῦτ' ἐστὶ [t] τά γε μέχρι τοῦ νῦν [v] παραδεδομένα παρὰ τῶν ἄλλων. [o] Ἡμεῖς δὲ [w] λέγωμεν ἀναλαβόντες τὴν ὑποκειμένην [x] ἀρχὴν

[h] πρὸς τὴν γῆν] τῇ γῇ E. [i] ἀπὸ ante τῆς om. F.H.N. [k] μὲν] μένει corr. N, μέντοι H. [l] ἰσαχῶς N. [m] μὴ E. [n] αὐτὴν εἶναι ἔμφασιν N. [o] τῷ] τούτῳ E. [p] καὶ om. E [q] μέσον E. [r] ἀνατέλλει F. [s] καὶ τοῖς τοιούτοις F.H.N. [t] τά γε] μόνα τὰ F, μόνον τὰ H.N. [v] παρὰ διδόμενα N. [w] λέγομεν E. [x] ἀρχὴν ἡμῖν om. pr. E.

ἡμῖν. Εἴρηται γὰρ πρότερον ὅτι τὸ ἔσχατον τοῦ [y] λεγομένου ἀέρος δύναμιν ἔχει πυρός, ὥστε τῇ κινήσει διακρινομένου τοῦ ἀέρος [z] ἀποκρίνεσθαι [a] τοιαύτην σύστασιν [b] οἵαν καὶ τοὺς κομήτας ἀστέρας εἶναί φαμεν. Τοιοῦτον δὴ δεῖ 13
νοῆσαι [c] τὸ γιγνόμενον ὅπερ ἐπ' ἐκείνων, ὅταν μὴ αὐτὴ καθ' αὑτὴν γένηται ἡ τοιαύτη ἔκκρισις, ἀλλ' ὑπό τινος τῶν ἄστρων ἢ τῶν ἐνδεδεμένων ἢ τῶν πλανωμένων· τότε γὰρ [d] οὗτοι φαίνονται κομῆται διὰ τὸ παρακολουθεῖν αὐτῶν τῇ φορᾷ ὥσπερ τῷ ἡλίῳ τὴν τοιαύτην σύγκρισιν, ἀφ' ἧς διὰ τὴν ἀνάκλασιν τὴν ἄλω φαίνεσθαί φαμεν, ὅταν οὕτω τύχῃ κεκραμένος ὁ ἀήρ. [r]Ο δὴ καθ' ἕνα συμβαίνει τῶν ἀστέρων, τοῦτο δεῖ 14
λαβεῖν γιγνόμενον περὶ ὅλον τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν ἄνω φορὰν ἅπασαν· εὔλογον γάρ, εἴπερ ἡ ἑνὸς ἄστρου κίνησις, καὶ τὴν τῶν ἁπάντων [e] ποιεῖν τι τοιοῦτον καὶ [f] ἐκριπίζειν. Καὶ πρὸς 15
τούτοις ἔτι καθ' ὃν τόπον πυκνότατα, καὶ πλεῖστα καὶ μέγιστα τυγχάνουσιν ὄντα τῶν ἄστρων. [r]Ο μὲν [g] οὖν τῶν ζῳδίων [h] κύκλος διὰ τὴν τοῦ ἡλίου φορὰν καὶ τὴν τῶν πλανήτων διαλύει τὴν τοιαύτην σύστασιν, διόπερ οἱ πολλοὶ τῶν κομητῶν [i] ἐκτὸς γίνονται τῶν τροπικῶν. [s]Ἔτι δ' οὔτε [k] περὶ 16
ἥλιον οὔτε περὶ σελήνην γίγνεται [l] κόμη· θᾶττον γὰρ διακρίνουσιν ἢ ὥστε [m] συστῆναι τοιαύτην σύγκρισιν. [n] Οὗτος δ' ὁ κύκλος ἐν ᾧ τὸ γάλα φαίνεται τοῖς ὁρῶσιν, [o] ὅ τε μέγιστος ὢν τυγχάνει καὶ τῇ θέσει κείμενος [p] οὕτως ὥστε πολὺ τοὺς τροπικοὺς ὑπερβάλλειν. Πρὸς δὲ τούτοις ἄστρων ὁ 17
τόπος πλήρης ἐστὶ τῶν [q] τε μεγίστων καὶ λαμπροτάτων, καὶ ἔτι τῶν σποράδων καλουμένων (τοῦτο δ' ἐστὶ καὶ τοῖς ὄμμασιν ἰδεῖν φανερόν), ὥστε διὰ ταῦτα συνεχῶς καὶ ἀεὶ ταύτην [r] πᾶσαν ἀθροίζεσθαι τὴν σύγκρισιν. Σημεῖον δέ· 18
καὶ γὰρ αὐτοῦ τοῦ κύκλου πλεῖον τὸ φῶς ἐστὶν ἐν θατέρῳ

y λεγομένου om. E. z ἀποκρίνασθαι H.N. a τὴν τοιαύτην F.H.N. b οἵους E. c τὸ om. E.N. d τοιοῦτοι E. e ποιεῖ E. f ἐκριπίζειν ἀέρα καὶ διακρίνειν διὰ τὸ τοῦ κύκλου μέγεθος, καὶ H. et margo F. g οὖν τὴν τῶν N. h κύκλος om. E.H.N. i ἐντὸς E. k περὶ τὸν ἥλιον οὔτε περὶ τὴν σ. F.H.N. l κομήτης E. m συστ. τὴν τ. F.N. n αὐτὸς E. o ὅτι τε F, om. H.N. p οὗτος N. q τε om. H.N. r πᾶσαν om. N.

ἡμικυκλίῳ [s]τῷ τὸ δίπλωμα ἔχοντι· ἐν τούτῳ γὰρ πλείω καὶ πυκνότερά [t]ἐστιν ἄστρα [v]ἢ ἐν θατέρῳ, ὡς οὐ δι' ἑτέραν τιν' αἰτίαν γιγνομένου τοῦ φέγγους ἢ διὰ τὴν τῶν ἄστρων φοράν· εἰ γὰρ ἔν τε τῷ κύκλῳ τούτῳ γίνεται ἐν ᾧ τὰ πλεῖστα κεῖται τῶν ἄστρων, καὶ αὐτοῦ τοῦ κύκλου ἐν ᾧ μᾶλλον φαίνεται καταπεπυκνῶσθαι καὶ μεγέθει καὶ πλήθει ἀστέρων, ταύτην εἰκὸς ὑπολαβεῖν οἰκειοτάτην αἰτίαν εἶναι τοῦ πάθους.

19 Θεωρείσθω δ' ὅ τε κύκλος καὶ τὰ ἐν αὐτῷ ἄστρα ἐκ τῆς ὑπογραφῆς. Τοὺς δὲ σποράδας καλουμένους οὕτω μὲν εἰς τὴν σφαῖραν οὐκ [w]ἔστι τάξαι διὰ τὸ μηδεμίαν διὰ τέλους ἔχειν φανερὰν ἕκαστον θέσιν, εἰς δὲ τὸν οὐρανὸν ἀναβλέπουσίν ἐστι δῆλον· ἐν μόνῳ γὰρ τούτῳ [x]τῶν κύκλων τὰ μεταξὺ πλήρη [y]τοιούτων ἀστέρων ἐστίν, ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις διαλείπει

20 φανερῶς. [v]Ὥστ' εἴπερ καὶ περὶ τοῦ φαίνεσθαι κομήτας ἀποδεχόμεθα τὴν αἰτίαν ὡς εἰρημένην μετρίως, καὶ περὶ τοῦ γάλακτος τὸν αὐτὸν [z]ὑποληπτέον τρόπον ἔχειν· ὃ γὰρ ἐκεῖ περὶ ἕνα ἐστὶ πάθος ἡ κόμη, τοῦτο περὶ κύκλον τινὰ συμβαίνει γίγνεσθαι τὸ αὐτό, καὶ ἔστι τὸ γάλα, ὡς εἰπεῖν οἷον ὁριζόμενον, [a]ἡ τοῦ μεγίστου διὰ τὴν ἔκκρισιν κύκλου κόμη.

21 Διὸ καθάπερ [b]εἴπομεν πρότερον, οὐ πολλοὶ οὐδὲ πολλάκις [c]γίγνονται κομῆται, διὰ τὸ συνεχῶς ἀποκεκρίσθαι [d]τε καὶ ἀποκρίνεσθαι καθ' ἑκάστην περίοδον εἰς τοῦτον τὸν τόπον

22 ἀεὶ τὴν τοιαύτην [e]σύστασιν. Περὶ μὲν οὖν τῶν γιγνομένων ἐν τῷ περὶ τὴν γῆν κόσμῳ τῷ συνεχεῖ ταῖς [f]φοραῖς εἴρηται, περί τε τῆς διαδρομῆς τῶν ἄστρων καὶ τῆς [g]ἐκπιμπραμένης φλογός, [h]ἔτι περί τε κομητῶν καὶ τοῦ καλουμένου γάλακτος· σχεδὸν γάρ [i]ἐστι [k]τοσαῦτα [l]τὰ πάθη τὰ φαινόμενα περὶ τὸν τόπον τοῦτον.

9 Περὶ δὲ τοῦ τῇ θέσει μὲν δευτέρου τόπου μετὰ τοῦτον,

[s] τῷ τοδὶ πλήρωμα N. [t] ἐστι τὰ ἄστρα N. [v] ἢ om. E. [w] ἔσται H.N. [x] τῷ οὐρανῷ (supra posito κύκλῳ) F. [y] τοιούτων ἄστρων F, ἀστέρων τοιούτων N, ἄστρων τ. H. [z] τρόπον ὑποληπτέον F.H.N. [a] ἡ om. E. [b] πρότερον εἴπομεν F.H.N. [c] κομῆται γίνονται F. [d] τε καὶ ἀποκρίνεσθαι om. E. [e] ἀναθυμίασιν F. [f] σφαίραις F. [g] ἐμπιπραμένης N, ἐκπιμπραμένης F. [h] ἔτι δὲ π. F.H.N. [i] εἰσιν E. [k] ταῦτα F. [l] τὰ om. E.

πρώτου δὲ περὶ τὴν γῆν λέγωμεν· οὗτος γὰρ κοινὸς ὕδατός τε τόπος καὶ ἀέρος καὶ τῶν συμβαινόντων περὶ τὴν ἄνω γένεσιν αὐτοῦ. Ληπτέον δὲ καὶ τούτων τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς αἰτίας πάντων ὁμοίως. [l]Ἡ μὲν οὖν ὡς κινοῦσα καὶ [m]κυρία 2
καὶ πρώτη τῶν ἀρχῶν ὁ [n]κύκλος ἐστίν, ἐν ᾧ φανερῶς ἡ τοῦ ἡλίου φορὰ διακρίνουσα καὶ συγκρίνουσα τῷ [o]γίγνεσθαι πλησίον ἢ πορρώτερον αἰτία τῆς γενέσεως καὶ τῆς φθορᾶς ἐστίν. Μενούσης [p]δὲ τῆς γῆς, τὸ περὶ αὐτὴν ὑγρὸν ὑπὸ τῶν 3
ἀκτίνων καὶ ὑπὸ τῆς ἄλλης [q]τῆς ἄνωθεν θερμότητος ἀτμιδούμενον φέρεται ἄνω· τῆς δὲ θερμότητος [r]ἀπολιπούσης τῆς ἀναγούσης αὐτό, καὶ τῆς μὲν διασκεδαννυμένης πρὸς τὸν ἄνω τόπον, τῆς δὲ [s]καὶ σβεννυμένης διὰ τὸ μετεωρίζεσθαι πορρώτερον εἰς τὸν ὑπὲρ τῆς γῆς ἀέρα, συνίσταται πάλιν ἡ ἀτμὶς ψυχομένη διά τε τὴν ἀπόλειψιν τοῦ θερμοῦ καὶ τὸν τόπον, καὶ γίνεται ὕδωρ ἐξ ἀέρος· γενόμενον δὲ [t]φέρεται πάλιν πρὸς τὴν γῆν. [u]Ἔστι δ' ἡ μὲν ἐξ ὕδατος ἀναθυμίασις ἀτμίς, 4
ἡ δ' ἐξ ἀέρος εἰς ὕδωρ νέφος· ὁμίχλη δὲ νεφέλης περίττωμα τῆς εἰς ὕδωρ συγκρίσεως. Διό[v]περ σημεῖον μᾶλλόν [w]ἐστιν
[x]εὐδίας ἢ ὑδάτων· οἷον γάρ ἐστιν ἡ ὁμίχλη νεφέλη ἄγονος. Γίνεται [y]δὲ [z]κύκλος οὗτος μιμούμενος τὸν τοῦ ἡλίου κύκλον· ἅμα γὰρ ἐκεῖνος εἰς τὰ πλάγια μεταβάλλει καὶ οὗτος ἄνω καὶ κάτω. [a]Καὶ δεῖ νοῆσαι τοῦτον ὥσπερ ποταμὸν ῥέοντα 5
κύκλῳ ἄνω καὶ κάτω, κοινὸν ἀέρος καὶ ὕδατος· πλησίον μὲν γὰρ ὄντος τοῦ ἡλίου ὁ τῆς ἀτμίδος ἄνω ῥεῖ ποταμός, ἀφισταμένου δὲ [b]ὁ τοῦ ὕδατος κάτω. Καὶ τοῦτ' ἐνδελεχὲς [c]ἐθέλει γίγνεσθαι κατά γε τὴν τάξιν· ὥστ'. εἴπερ ἠνίττοντο τὸν ὠκεανὸν οἱ πρότερον, τάχ' ἂν τοῦτον τὸν ποταμὸν λέγοιεν τὸν κύκλῳ ῥέοντα περὶ τὴν γῆν. [d]Ἀναγομένου δὲ τοῦ ὑγροῦ 6
ἀεὶ διὰ τὴν τοῦ θερμοῦ δύναμιν καὶ πάλιν φερομένου κάτω

[m] πρώτη καὶ κυρία F. [n] οὐρανός (supra posito κύκλος) F. [o] γενέσθαι F. [p] δὲ μέσῳ τῆς F. [q] τῆς ante ἄνωθεν om. H.N. [r] ἀπολειπούσης τῆς ἀναγαγούσης H.N. [s] καὶ om. F. [t] πάλιν φέρεται F.H.N. [v] περ om. F.H.N. [w] εἰσιν E. [x] εὐδίας om. pr. N. [y] δὲ] δὲ ὁ N. [z] κύκλος] οὐρανὸς (supra posito ὁ κύκλος) F. [a] καὶ δεῖ] δεῖ δὲ F.H.N. [b] ὁ post δὲ om. E. [c] θέλει N.

διὰ τὴν ψύξιν πρὸς τὴν γῆν, οἰκείως τὰ ὀνόματα τοῖς πάθεσι κεῖται καί [d]τισι διαφοραῖς αὐτῶν· ὅταν μὲν γὰρ κατὰ μικρὰ φέρηται, [e]ψακάδες, ὅταν δὲ κατὰ μείζω μόρια, ὑετὸς καλεῖται.

10 [1]Ἐκ δὲ τοῦ καθ' ἡμέραν [f]ἀτμίζοντος ὅσον ἂν μὴ μετεωρισθῇ δι' ὀλιγότητα τοῦ ἀνάγοντος αὐτὸ πυρὸς πρὸς τὸ ἀναγόμενον ὕδωρ, πάλιν καταφερόμενον ὅταν [g]ψυχθῇ νύκτωρ, καλεῖται δρόσος καὶ πάχνη, πάχνη μὲν ὅταν ἡ ἀτμὶς παγῇ πρὶν εἰς ὕδωρ [h]συγκριθῆναι πάλιν (γίνεται δὲ χειμῶνος, καὶ μᾶλλον ἐν τοῖς χειμερινοῖς τόποις), δρόσος δ' ὅταν συγκριθῇ εἰς ὕδωρ ἡ ἀτμίς, καὶ μήθ' οὕτως [i]ἔχῃ ἡ ἀλέα ὥστε ξηρᾶναι τὸ ἀναχθέν, μήθ' οὕτω [k]ψῦχος ὥστε παγῆναι τὴν ἀτμίδα αὐτὴν διὰ τὸ ἢ τὸν τόπον ἀλεεινότερον ἢ τὴν ὥραν εἶναι· γίνεται γὰρ [l]μᾶλλον ἡ δρόσος ἐν εὐδίᾳ καὶ ἐν τοῖς εὐδιεινοτέροις τόποις, ἡ δὲ πάχνη, καθάπερ εἴρηται, τοὐναντίον· δῆλον γὰρ [m]ὡς ἡ ἀτμὶς [n]θερμότερον ὕδατος (ἔχει γὰρ τὸ ἀνάγον ἔτι πῦρ), ὥστε πλείονος ψυχρότητος
2 αὐτὴν πῆξαι. Γίνεται δ' ἄμφω αἰθρίας τε καὶ νηνεμίας· οὔτε γὰρ ἀναχθήσεται μὴ οὔσης αἰθρίας, οὔτε συστῆναι δύναιτ' ἂν ἀνέμου πνέοντος. Σημεῖον δ' ὅτι γίνεται ταῦτα διὰ τὸ μὴ πόρρω μετεωρίζεσθαι τὴν ἀτμίδα· [o]ἐπὶ γὰρ τοῖς ὄρεσιν [p]οὐ
3 γίνεται πάχνη. Αἰτία δὲ μία μὲν αὕτη, ὅτι ἀνάγεται ἐκ τῶν κοίλων καὶ ἐφύδρων τόπων, ὥστε καθάπερ φορτίον φέρουσα [q]πλέον ἡ ἀνάγουσα θερμότης ἢ καθ' αὐτὴν οὐ δύναται μετεωρίζειν ἐπὶ πολὺν τόπον αὐτὸ τοῦ ὕψους, ἀλλ' ἐγγὺς ἀφίησι πάλιν· ἑτέρα δ' ὅτι καὶ ῥεῖ μάλιστα ὁ ἀὴρ ῥέων ἐν τοῖς
4 ὑψηλοῖς, ὃς διαλύει [r]τὴν τοιαύτην σύστασιν. Γίνεται δ' ἡ δρόσος πανταχοῦ νοτίοις, οὐ βορείοις, πλὴν ἐν τῷ Πόντῳ. [1]Ἐκεῖ δὲ τοὐναντίον· βορείοις μὲν γὰρ γίγνεται, νοτίοις δ' οὐ γίγνεται. Αἴτιον δ' ὁμοίως ὥσπερ ὅτι εὐδίας μὲν γίγνεται, χειμῶνος δ' οὔ· ὁ μὲν γὰρ νότος εὐδίαν ποιεῖ, ὁ δὲ βορέας

[d] τισι] ταῖς F. [e] ψεκάδες F.H.N. [f] ἀτμισθέντος γρ. N. [g] ψυχῇ N. [h] συγκριθῇ F. [i] ἔχῃ ἡ] ᾖ F.H.N. [k] ψῦχος om. E. [l] μᾶλλον om. E. [m] ὡς] ὅτι F.H.N. [n] θερμότης N. [o] ἐπὶ] ἐν F.H.N. [p] οὔτε E. [q] πλεῖον F.H.N. [r] τὴν σύστασιν τὴν τοιαύτην F.H.

χειμῶνα· ψυχρὸς γάρ, ὥστ' ἐκ τοῦ χειμῶνος τῆς ἀναθυμιάσεως σβέννυσι τὴν θερμότητα. [4]Ἐν δὲ τῷ Πόντῳ ὁ μὲν 5
νότος οὐχ οὕτως ποιεῖ εὐδίαν ὥστε γίγνεσθαι ἀτμίδα, ὁ δὲ βορέας διὰ τὴν ψυχρότητα ἀντιπεριιστὰς τὸ θερμὸν ἀθροίζει, ὥστε πλεῖον [s]ἀτμίζειν μᾶλλον. Πολλάκις δὲ τοῦτο καὶ ἐν τοῖς ἔξω τόποις ἰδεῖν γινόμενον ἔστιν· [t]ἀτμίζειν [v]γὰρ τὰ φρέατα βορείοις μᾶλλον ἢ νοτίοις. [4]Ἀλλὰ τὰ μὲν βόρεια 6
σβέννυσι πρὶν συστῆναί τι πλῆθος, ἐν δὲ τοῖς νοτίοις ἐᾶται ἀθροίζεσθαι ἡ ἀναθυμίασις. Αὐτὸ δὲ τὸ ὕδωρ οὐ πήγνυται, καθάπερ ἐν τῷ περὶ τὰ νέφη τόπῳ. [w][4]Ἐκεῖθεν γὰρ τρία 11
φοιτᾷ σώματα συνιστάμενα διὰ τὴν [x]ψύξιν, ὕδωρ καὶ χιὼν καὶ χάλαζα. Τούτων δὲ τὰ μὲν δύο ἀνάλογον καὶ διὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας γίγνεται τοῖς κάτω, διαφέροντα τῷ μᾶλλον [y]καὶ ἧττον καὶ πλήθει καὶ ὀλιγότητι· χιὼν γὰρ καὶ πάχνη ταὐτόν, καὶ ὑετὸς καὶ δρόσος, ἀλλὰ τὸ μὲν πολὺ τὸ δ' ὀλίγον. [4]Ὁ μὲν γὰρ ὑετὸς ἐκ πολλῆς ἀτμίδος γίγνεται ψυ- 2
χομένης· τούτου δ' αἴτιον ὅ τε τόπος πολὺς καὶ ὁ χρόνος ὢν, ἐν ᾧ συλλέγεται καὶ ἐξ οὗ. Τὸ δ' ὀλίγον ἡ δρόσος· ἐφήμερος γὰρ ἡ σύστασις καὶ ὁ τόπος μικρός· δηλοῖ [z]δ' ἥ τε γένεσις οὖσα [a]ταχεῖα καὶ βραχὺ τὸ πλῆθος. [4]Ὁμοίως δὲ 3
καὶ πάχνη καὶ χιών· ὅταν γὰρ παγῇ τὸ νέφος, [b]χιών ἐστιν, ὅταν δ' [c]ἡ ἀτμίς, πάχνη. [d]Διὸ ἢ ὥρας ἢ χώρας [e]ἐστὶ σημεῖον ψυχρᾶς· οὐ γὰρ ἂν ἐπήγνυτο ἔτι πολλῆς ἐνούσης θερμότητος, εἰ μὴ ἐπεκράτει τὸ ψῦχος. [4]Ἐν [f]γὰρ τῷ νέφει [g]ἔτι ἔνεστι πολὺ [h]τὸ θερμὸν τὸ ὑπόλοιπον τοῦ ἐξατμίσαντος ἐκ τῆς γῆς τὸ ὑγρὸν [i]πυρός. Χάλαζα δ' ἐκεῖ μὲν γίγνεται, ἐν 4
δὲ τῷ πλησίον τῆς γῆς [k]ἀτμίζοντι τοῦτ' [l]ἐλλείπει· καθάπερ γὰρ εἴπομεν, ὡς μὲν ἐκεῖ χιών, ἐνταῦθα γίγνεται πάχνη, ὡς δ' ἐκεῖ ὑετός, [m]ἐνταῦθα δρόσος· ὡς δ' ἐκεῖ χάλαζα, ἐνταῦθα

[s] ἀτμίζει N. [t] ἀτμίζει F.N. [v] γὰρ om. E. [w] κεῖθεν E. [x] τῆξιν (supra posito ψύξιν) F, ψύξιν καὶ E. [y] καὶ τῷ ἧττον N. [z] δ'] τε F. [a] ταχεῖα] βραχεῖα E. [b] ἐστὶ χιών N. [c] ἡ om. E. [d] διὸ καὶ ἡ F. [e] σημεῖόν ἐστι F.H.N. [f] γὰρ om. E. [g] ἔτι] τι E. [h] τὸ ante θ. om. F.H.N. [i] πυρός om. F. [k] ἀτμίζονται N. [l] ἐκλείπει F.H.N. [m] ἐνταῦθα δὲ δρ. E.

οὐκ ἀνταποδίδωσι τὸ ὅμοιον. Τὸ δ' αἴτιον εἰποῦσι περὶ χαλάζης ἔσται δῆλον.

12 Δεῖ δὲ λαβεῖν ἅμα καὶ τὰ συμβαίνοντα περὶ τὴν γένεσιν αὐτῆς, τά τε μὴ πλανῶντα καὶ τὰ δοκοῦντ' εἶναι παράλογα. [1]Ἔστι μὲν γὰρ ἡ χάλαζα κρύσταλλος, πήγνυται δὲ τὸ ὕδωρ τοῦ χειμῶνος· αἱ δὲ χάλαζαι γίνονται [n]ἔαρος μὲν καὶ μετοπώρου μάλιστα, [o]εἶτα καὶ τῆς ὀπώρας, χειμῶνος δ' ὀλιγάκις, 2 καὶ ὅταν [p]ἧττον ᾖ ψῦχος. Καὶ ὅλως δὲ γίνονται χάλαζαι μὲν ἐν τοῖς [q]εὐδιεινοτέροις τόποις, αἱ δὲ χιόνες ἐν τοῖς ψυχροτέροις. [1]Ἄτοπον δὲ καὶ τὸ πήγνυσθαι ὕδωρ ἐν τῷ ἄνω τόπῳ· οὔτε γὰρ παγῆναι δυνατὸν πρὶν γενέσθαι ὕδωρ, οὔτε 3 τὸ ὕδωρ [r]οὐθένα χρόνον οἷόν τε μένειν μετέωρον [s]ὄν. [1]Ἀλλὰ μὴν οὐδ' ὥσπερ αἱ [t]ψακάδες ἄνω μὲν ὀχοῦνται διὰ μικρότητα, ἐνδιατρίψασαι δ' ἐπὶ τοῦ ἀέρος, ὥσπερ [v]καὶ ἐπὶ τοῦ ὕδατος γῆ καὶ χρυσὸς διὰ μικρομέρειαν πολλάκις ἐπιπλέουσιν, οὕτως ἐπὶ τοῦ ἀέρος τὸ ὕδωρ, συνελθόντων δὲ πολλῶν μικρῶν μεγάλαι καταφέρονται [t]ψακάδες· τοῦτο γὰρ οὐκ ἐνδέχεται γενέσθαι ἐπὶ τῆς χαλάζης· οὐ γὰρ συμφύεται τὰ πεπηγότα 4 ὥσπερ τὰ ὑγρά. Δῆλον οὖν ὅτι ἄνω τοσοῦτον ὕδωρ [w]ἔμεινεν· οὐ γὰρ ἂν ἐπάγη τοσοῦτον. Τοῖς μὲν οὖν δοκεῖ τοῦ πάθους αἴτιον εἶναι [x]τούτου καὶ τῆς γενέσεως, ὅταν [y]ἀπωσθῇ τὸ νέφος εἰς τὸν ἄνω τόπον μᾶλλον ὄντα ψυχρὸν διὰ τὸ λήγειν ἐκεῖ τὰς ἀπὸ τῆς γῆς τῶν ἀκτίνων ἀνακλάσεις, ἐλθὸν 5 δ' ἐκεῖ πήγνυσθαι τὸ ὕδωρ. Διὸ καὶ θέρους μᾶλλον καὶ ἐν ταῖς ἀλεεινοῖς χώραις γίνεσθαι τὰς χαλάζας, ὅτι ἐπὶ πλεῖον τὸ θερμὸν ἀνωθεῖ ἀπὸ τῆς γῆς τὰς νεφέλας. Συμβαίνει δ' ἐν τοῖς σφόδρα ὑψηλοῖς ἥκιστα γίνεσθαι [z]χάλαζαν· καίτοι ἔδει, ὥσπερ [a]καὶ τὴν χιόνα ὁρῶμεν ἐπὶ τοῖς 6 ὑψηλοῖς μάλιστα γιγνομένην. [1]Ἔτι δὲ πολλάκις ὦπται νέφη φερόμενα σὺν ψόφῳ πολλῷ παρ' αὐτὴν τὴν γῆν, ὥστε φοβερὸν εἶναι τοῖς ἀκούουσι καὶ ὁρῶσιν ὡς ἐσομένου τινὸς μεί-

[n] ἀέρος E. [o] εἶτα δὲ καὶ F.H.N. [p] ἧττον om. pr. N. [q] εὐδιεινοτέροις—ἐν τοῖς om. pr. E. [r] οὐχ ἕνα F. [s] ὄν om. E.F. [t] ψεκάδες F.H.N. [v] καὶ om. H.N. [w] γέγονεν (supra posito ἔμεινεν) N. [x] τοῦτο E. [y] ἀποστῇ N. [z] χαλάζας E. [a] καὶ om. E.

ζονος. Ὅτε δὲ καὶ ἄνευ ψόφου τοιούτων ὀφθέντων νεφῶν 7
χάλαζα γίνεται πολλὴ καὶ τὸ μέγεθος ἄπιστος, καὶ τοῖς
σχήμασιν οὐ στρογγύλη, διὰ τὸ μὴ πολὺν χρόνον γίνεσθαι
τὴν φορὰν [b]αὐτῆς ὡς πλησίον τῆς πήξεως [c]γενομένης τῆς γῆς,
ἀλλ' οὐχ ὥσπερ ἐκεῖνοί φασιν. Ἀλλὰ μὴν ἀναγκαῖον ὑπὸ 8
τοῦ μάλιστ' αἰτίου τῆς πήξεως [d]μεγάλας γίνεσθαι χαλάζας·
κρύσταλλος γὰρ ἡ χάλαζα, καὶ τοῦτο παντὶ δῆλον. Μεγά-
λαι δ' [e]εἰσὶν αἱ τοῖς σχήμασι [f]μὴ στρογγύλαι. Τοῦτο [g]δὲ 9
σημεῖον τοῦ παγῆναι πλησίον τῆς γῆς· αἱ γὰρ φερόμεναι
πόρρωθεν διὰ τὸ φέρεσθαι [h]μακρὰν περιθρανόμεναι γίνονται
τό τε σχῆμα περιφερεῖς καὶ τὸ μέγεθος ἐλάττους. [v]Ὅτι μὲν
οὖν οὐ τῷ ἀπωθεῖσθαι εἰς τὸν ἄνω τόπον [i]τὸν ψυχρὸν ἡ πῆξις
συμβαίνει, δῆλον. Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁρῶμεν ὅτι γίνεται ἀντιπερί- 10
στασις τῷ θερμῷ καὶ [k]τῷ ψυχρῷ ἀλλήλοις, διὸ ἔν τε ταῖς
ἀλέαις ψυχρὰ [l]τὰ κάτω τῆς γῆς καὶ ἀλεεινὰ ἐν τοῖς πάγοις,
τοῦτο δεῖ νομίζειν καὶ ἐν τῷ ἄνω γίνεσθαι τόπῳ, ὥστ' ἐν
ταῖς ἀλεεινοτέραις [m]ὥραις ἀντιπεριιστάμενον εἴσω τὸ ψυ-
χρὸν διὰ τὴν [n]κύκλῳ θερμότητα ὁτὲ μὲν ταχὺ ὕδωρ ἐκ [o]τοῦ
νέφους ποιεῖ, [p]ὁτὲ δὲ χάλαζαν. Διὸ καὶ αἱ [q]ψακάδες πολὺ 11
μείζους ἐν ταῖς ἀλεειναῖς [r]γίνονται ἡμέραις ἢ ἐν τῷ χει-
μῶνι, καὶ [s]ὕδατα λαβρότερα· λαβρότερα μὲν γὰρ [t]λέγε-
ται ὅταν ἀθροώτερα, ἀθροώτερα δὲ διὰ τὸ τάχος τῆς πυ-
κνώσεως. Τοῦτο δὲ γίγνεται [v]αὐτὸ τοὐναντίον ἢ ὡς [v']Ἀναξα- 12
γόρας λέγει· ὁ μὲν γὰρ ὅταν εἰς τὸν ψυχρὸν ἀέρα ἐπα-
νέλθῃ φησὶ τοῦτο πάσχειν, ἡμεῖς δ' ὅταν εἰς τὸν θερμὸν
[w]κατέλθῃ, καὶ μάλιστα ὅταν μάλιστα. [v]Ὅταν [x]δ' ἔτι μᾶλ-
λον ἀντιπεριστῇ ἐντὸς τὸ ψυχρὸν ὑπὸ τοῦ ἔξω θερμοῦ, [y]ὕδωρ
ποιῆσαν ἔπηξε καὶ γίνεται χάλαζα. Συμβαίνει δὲ τοῦτο, 13

[b] αὐτοῖς N. [c] γινομένης N. [d] μεγίστας F.H.N. [e] εἰσὶ καὶ αἱ F. [f] μὴ] οὐ N. [g] δ' ἐστὶ σ. F.H.N. [h] μακρὸν H.N. [i] τὸν ψ.] τὸ ψ. F.N. [k] τῷ ante ψ. om. E. [l] τὰ] καὶ τὰ F. [m] ὥραις om. E. [n] κύκλῳ om. N. [o] τοῦ om. F.H.N. [p] ὁτὲ δὲ χάλαζαν om. E F.H. et pr. N. [q] ψεκάδες F.H.N. [r] γίνεσθαι N. [s] ὕδ. λαμπρότερα E. [t] λέγεται (supra posito γίνεται) F, γίνεται H.N. [v] αὐτὸ om. E. [w] κατέλθῃ (supra posito ἐμπέσῃ) F. [x] δέ τι F. [y] ὕδωρ δὲ π. F.

ὅταν [z]θᾶττον ᾖ ἡ πῆξις ἢ ἡ τοῦ ὕδατος φορὰ ἡ κάτω· εἰ γὰρ φέρεται μὲν ἐν τοσῷδε χρόνῳ, ἡ δὲ ψυχρότης σφοδρὰ οὖσα ἐν ἐλάττονι ἔπηξεν, οὐθὲν κωλύει μετέωρον [a]ὂν παγῆναι, ἐὰν [b]ἡ πῆξις ἐν ἐλάττονι [c]γίνηται χρόνῳ [d]τῆς κάτω φορᾶς.
14 Καὶ ὅσῳ δ' ἂν ἐγγύτερον καὶ ἀθροωτέρα γένηται ἡ πῆξις, τά τε ὕδατα λαβρότερα γίνεται καὶ αἱ [e]ψακάδες καὶ αἱ χάλαζαι μείζους διὰ τὸ βραχὺν φέρεσθαι τόπον. Καὶ οὐ πυκναὶ αἱ [e]ψακάδες αἱ μεγάλαι πίπτουσι διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν.
15 [f]Ἧττον δὲ τοῦ θέρους γίνεται ἢ ἔαρος καὶ μετοπώρου, μᾶλλον μέντοι ἢ χειμῶνος, ὅτι ξηρότερος ὁ ἀὴρ τοῦ θέρους· ἐν δὲ τῷ [f]ἔαρι ἔτι ὑγρός, ἐν δὲ τῷ μετοπώρῳ ἤδη ὑγραίνεται. Γίγνονται δέ ποτε, καθάπερ εἴρηται, καὶ τῆς ὀπώρας χαλάζαι διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν. Συμβάλλεται [g]δ' ἔτι πρὸς τὴν [h]ταχυτῆτα τῆς πήξεως καὶ τὸ προτεθερμάνθαι τὸ ὕδωρ· θᾶττον
16 γὰρ ψύχεται. Διὸ πολλοὶ ὅταν τὸ [i]ὕδωρ ψῦξαι ταχὺ βουληθῶσιν, εἰς τὸν ἥλιον τιθέασι πρῶτον, καὶ οἱ περὶ τὸν Πόντον ὅταν ἐπὶ τοῦ κρυστάλλου σκηνοποιῶνται πρὸς τὰς τῶν ἰχθύων θήρας (θηρεύουσι γὰρ διακόπτοντες τὸν κρύσταλλον), ὕδωρ θερμὸν περιχέουσι τοῖς καλάμοις διὰ τὸ θᾶττον πήγνυσθαι· χρῶνται γὰρ τῷ κρυστάλλῳ ὥσπερ τῷ μολίβδῳ,
17 ἵν' ἠρεμῶσιν οἱ κάλαμοι. Θερμὸν δὲ γίνεται ταχὺ τὸ συνιστάμενον ὕδωρ ἔν τε ταῖς [k]χώραις καὶ ταῖς ὥραις ταῖς ἀλεεινα ῖς. Γίνεται δὲ [l]καὶ περὶ τὴν [m]Ἀραβίαν καὶ [n]τὴν Αἰθιοπίαν τοῦ θέρους τὰ ὕδατα καὶ οὐ τοῦ χειμῶνος, καὶ ταῦτα ῥαγδαῖα, καὶ τῆς αὐτῆς ἡμέρας πολλάκις, διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν· ταχὺ γὰρ ψύχεται τῇ ἀντιπεριστάσει, ἢ γί-
18 νεται διὰ τὸ ἀλεεινὴν εἶναι τὴν χώραν ἰσχυρῶς. Περὶ μὲν οὖν ὑετοῦ καὶ δρόσου καὶ νιφετοῦ καὶ πάχνης καὶ χαλάζης, διὰ τίν' αἰτίαν γίγνεται καὶ τίς ἡ φύσις αὐτῶν [o]ἐστίν, εἰρήσθω τοσαῦτα.

[z] θάττων E. [a] ὂν om. F.N. [b] ἡ om. E. [c] γίνεται pr. H. [d] τῆς] ἢ τῆς E. [e] ψεκάδες F.H.N. [f] ἀέρι E. [g] δέ τι H.N. [h] ταχύτητα N. [i] ὕδωρ] θερμὸν H.N. et pr. F. [k] ὥραις καὶ ταῖς χώραις F.H.N. [l] καὶ om. E. [m] ἀρραβίαν F.H.N. [n] τὴν om. E. [o] ἐστίν om. H.N.

Περὶ δ' ἀνέμων καὶ [p] πάντων πνευμάτων, ἔτι δὲ ποταμῶν 13
καὶ [q] θαλάττης λέγωμεν, πρῶτον καὶ περὶ τούτων [r] προαπο-
ρήσαντες πρὸς ἡμᾶς αὐτούς· ὥσπερ γὰρ καὶ περὶ [s] ἄλλων,
οὕτω καὶ περὶ τούτων οὐθὲν παρειλήφαμεν [t] λεγόμενον τοι-
οῦτον ὃ μὴ κἂν ὁ τυχὼν [v] εἴπειεν. Εἰσὶ δέ τινες οἳ φασι 2
τὸν καλούμενον ἀέρα κινούμενον μὲν καὶ ῥέοντα ἄνεμον εἶναι,
συνιστάμενον δὲ τὸν αὐτὸν τοῦτον πάλιν νέφος καὶ ὕδωρ, ὡς
τῆς αὐτῆς φύσεως οὔσης ὕδατος καὶ πνεύματος, καὶ τὸν ἄνε-
μον [w] εἶναι κίνησιν ἀέρος. Διὸ καὶ τῶν [x] σοφῶς βουλομέ- 3
νων λέγειν τινὲς ἕνα φασὶν [y] ἄνεμον εἶναι πάντας τοὺς ἀνέ-
μους, ὅτι συμπέπτωκε καὶ τὸν ἀέρα [z] τὸν κινούμενον ἕνα καὶ
τὸν αὐτὸν εἶναι πάντα, δοκεῖν δὲ διαφέρειν οὐθὲν διαφέροντα
διὰ τοὺς τόπους ὅθεν ἂν [a] τυγχάνῃ ῥέον ἑκάστοτε, παραπλη-
σίως λέγοντες ὥσπερ ἂν εἴ τις οἴοιτο καὶ τοὺς ποταμοὺς
[b] πάντας ἕνα ποταμὸν εἶναι. Διὸ βέλτιον οἱ πολλοὶ λέγου- 4
σιν ἄνευ ζητήσεως τῶν μετὰ ζητήσεως οὕτω λεγόντων· εἰ
μὲν γὰρ ἐκ μιᾶς ἀρχῆς ἅπαντες ῥέουσι, κἀκεῖ τὰ πνεύματα
τὸν αὐτὸν τρόπον, τάχ' [c] ἄν τι λέγοιεν οἱ λέγοντες οὕτως·
εἰ δ' ὁμοίως ἐνταῦθα κἀκεῖ, δῆλον ὅτι τὸ κόμψευμα [d] ἂν εἴη
τοῦτο ψεῦδος, ἐπεὶ τοῦτό γε προσήκουσαν ἔχει σκέψιν, τί
τ' ἐστὶν ὁ ἄνεμος, καὶ γίνεται πῶς, καὶ τί τὸ κινοῦν, καὶ ἡ
ἀρχὴ πόθεν αὐτῶν, καὶ [e] πότερον [f] ἆρ' ὥσπερ ἐξ ἀγγείου δεῖ
λαβεῖν ῥέοντα τὸν ἄνεμον, καὶ μέχρι τούτου ῥεῖν ἕως ἂν
κενωθῇ τὸ ἀγγεῖον, οἷον ἐξ ἀσκῶν ἀφιέμενον, ἢ καθάπερ καὶ
οἱ γραφεῖς γράφουσιν, ἐξ αὐτῶν τὴν ἀρχὴν [g] ἀφιέντας.
Ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τῆς τῶν ποταμῶν γενέσεως δοκεῖ τισὶν 5
ἔχειν· τὸ γὰρ ἀναχθὲν ὑπὸ τοῦ ἡλίου ὕδωρ πάλιν ὑόμενον
ἀθροισθὲν ὑπὸ γῆν [h] ῥεῖν ἐκ κοιλίας μεγάλης, ἢ πάντας [i] ἐκ

[p] πνευμάτων πάντων N. [q] θαλάσσης N. [r] διαπορήσαντες F.H.N. [s] ἄλλου τινὸς καὶ E. [t] τοιοῦτον λεγόμενον H.N. [v] εἴποιεν E.N, εἴποι ἄν H. [w] εἶναι] ὄντα H.N. et corr. E. et pr. F. [x] σαφῶς F. [y] ἄνεμον om. H.N. [z] τὸν post ἀέρα om. E.F. [a] τυγχάνει N. [b] εἶναι ποταμὸν ἕνα πάντας N. [c] λέγοιεν ἄν τι E.H.N. [d] εἴη ἂν H.N. [e] πρότερον E. [f] ἆρ' om. F. [g] ἀφίενται E.F.H. [h] ῥεῖν οἷον ἐκ E. [i] ἐκ om. F.H.N.

μιᾶς ἢ ἄλλον ἄλλης· καὶ οὐ γίνεσθαι ὕδωρ οὐθέν, ἀλλὰ τὸ συλλεχθὲν [k] ἐκ τοῦ χειμῶνος εἰς τὰς τοιαύτας ὑποδοχάς,
6 τοῦτο γίνεσθαι τὸ πλῆθος [l] τῶν ποταμῶν. Διὸ καὶ μείζους [m] ἀεὶ τοῦ χειμῶνος ῥεῖν ἢ τοῦ θέρους, καὶ τοὺς μὲν [n] ἀενάους εἶναι τοὺς δ' οὐκ ἀενάους· ὅσων μὲν γὰρ [o] διὰ τὸ μέγεθος τῆς κοιλίας πολὺ τὸ συλλεγόμενον ὕδωρ ἐστίν, ὥστε διαρκεῖν καὶ μὴ [p] προαναλίσκεσθαι πρὶν ἐπελθεῖν [q] τὸ ὄμβριον [r] ἐν τῷ χειμῶνι πάλιν, τούτους μὲν [n] ἀενάους εἶναι διὰ τέλους,
[s] ὅσοις δ' ἐλάττους αἱ ὑποδοχαί, τούτους [t] δὲ δι' ὀλιγότητα τοῦ ὕδατος [v] φθάνειν ξηραινομένους πρὶν ἐπελθεῖν τὸ ἐκ τοῦ
7 οὐρανοῦ, κενουμένου τοῦ ἀγγείου. Καίτοι φανερόν, εἴ τις βούλεται ποιήσας οἷον ὑποδοχὴν πρὸ ὀμμάτων τῷ καθ' ἡμέραν ὕδατι ῥέοντι συνεχῶς νοῆσαι τὸ πλῆθος· ὑπερβάλλοι γὰρ ἂν τῷ μεγέθει τὸν τῆς γῆς ὄγκον ἢ οὐ πολὺ ἂν [w] ἐλλεί-
8 ποι τὸ [x] δεχόμενον πᾶν τὸ ῥέον ὕδωρ εἰς τὸν ἐνιαυτόν. [d] Ἀλλὰ δῆλον ὅτι συμβαίνει [y] μὲν καὶ πολλὰ τοιαῦτα [z] πολλαχῇ τῆς γῆς, [a] οὐ μὴν ἀλλ' ἄτοπον εἴ τις μὴ [b] νομίζοι διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν ὕδωρ ἐξ ἀέρος γίγνεσθαι δι' ἥνπερ ὑπὲρ γῆς
9 καὶ ἐν τῇ γῇ. Ὥστ' εἴπερ κἀκεῖ διὰ ψυχρότητα συνίσταται ὁ ἀτμίζων ἀὴρ εἰς ὕδωρ, καὶ ὑπὸ τῆς ἐν τῇ γῇ ψυχρότητος τὸ αὐτὸ τοῦτο δεῖ νομίζειν συμβαίνειν, καὶ γίγνεσθαι μὴ μόνον [c] τὸ ἀποκεκριμένον ὕδωρ ἐν αὐτῇ, καὶ τοῦτο ῥεῖν, ἀλλὰ
10 καὶ γίγνεσθαι συνεχῶς. [d] Ἔτι δὲ τοῦ μὴ γιγνομένου ἀλλ' ὑπάρχοντος ὕδατος καθ' ἡμέραν μὴ τοιαύτην εἶναι τὴν ἀρχὴν τῶν ποταμῶν, οἷον ὑπὸ γῆν λίμνας τινὰς ἀποκεκριμένας, καθάπερ ἔνιοι λέγουσιν, ἀλλ' ὁμοίως ὥσπερ καὶ ἐν τῷ [e] ὑπὲρ γῆς τόπῳ μικραὶ συνιστάμεναι ῥανίδες, καὶ πάλιν [f] αὗται ἑτέραις, τέλος μετὰ πλήθους καταβαίνει τὸ ὑόμενον ὕδωρ, οὕτω καὶ ἐν τῇ γῇ ἐκ μικρῶν συλλείβεσθαι τὸ πρῶτον καὶ

[k] ἐκ] ὑπὸ N. [l] τῶν] τούτων E. [m] ἀεὶ om. E. [n] ἀεννάους F.H.N. [o] διὰ om. E. [p] παραναλίσκεσθαι N. [q] τὸν ὄμβρον N. [r] ἐν om. E. [s] ὅσους E. [t] δὲ] δὴ F, om. H.N. [v] φθίνειν N. [w] ἐλλείπει pr. F, ἐλλίποι N. [x] ἐνδεχόμενον F. [y] μὲν ante ὅτι ponit N, om. E. [z] πολλαχοῦ F.H.N. [a] οὐ μὴν om. E. [b] νομίζει E.F.N. [c] ὕδωρ τὸ ἀποκεκριμένον F. [d] ἔτι] ὅτι N. [e] ὑπὲρ τῆς γῆς F.H.N. [f] αὐταὶ H.

εἶναι οἷον [g]πιδώσης εἰς ἓν τῆς γῆς τὰς ἀρχὰς τῶν ποταμῶν. Δηλοῖ δ' αὐτὸ τὸ ἔργον· οἱ γὰρ τὰς ὑδραγωγίας ποιοῦντες 11
ὑπονόμοις καὶ διώρυξι συνάγουσιν, ὥσπερ ἂν [h]ἰδιούσης τῆς γῆς ἀπὸ τῶν ὑψηλῶν. Διὸ καὶ τὰ ῥεύματα τῶν ποταμων ἐκ τῶν [i]ὀρῶν φαίνεται ῥέοντα, καὶ πλεῖστοι καὶ μέγιστοι ποταμοὶ ῥέουσιν ἐκ τῶν μεγίστων ὀρῶν. [k]Ὁμοίως δὲ καὶ αἱ κρῆναι αἱ πλεῖσται ὄρεσι καὶ τόποις ὑψηλοῖς γειτνιῶσιν· ἐν δὲ τοῖς πεδίοις ἄνευ ποταμῶν ὀλίγαι γίγνονται πάμπαν. Οἱ γὰρ ὀρεινοὶ καὶ ὑψηλοὶ τόποι, οἷον σπόγγος [k]πυκνὸς 12
[l]ἐπικρεμάμενος, κατὰ μικρὰ μὲν πολλαχῇ δὲ [m]διαπιδῶσι καὶ συλλείβουσι τὸ ὕδωρ· δέχονταί τε [n]γὰρ τοῦ κατιόντος ὕδατος πολὺ πλῆθος (τί γὰρ διαφέρει κοίλην καὶ ὑπτίαν ἢ [o]πρηνῆ τὴν περιφέρειαν εἶναι καὶ κυρτήν; ἀμφοτέρως γὰρ τὸν ἴσον ὄγκον περιλήψεται σώματος) καὶ τὴν ἀνιοῦσαν ἀτμίδα ψύχουσι καὶ συγκρίνουσι πάλιν εἰς ὕδωρ. [p]Διὸ 13
καθάπερ εἴπομεν, οἱ [q]μέγιστοι τῶν ποταμῶν ἐκ τῶν μεγίστων φαίνονται ῥέοντες [r]ὀρῶν. Δῆλον δ' ἐστὶ τοῦτο θεωμένοις τὰς τῆς γῆς περιόδους· ταύτας γὰρ ἐκ τοῦ πυνθάνεσθαι παρ' ἑκάστων οὕτως [s]ἀνέγραψαν, [t]ὅσων μὴ συμβέβηκεν αὐτόπτας γενέσθαι τοὺς λέγοντας. [u]Ἐν μὲν οὖν τῇ [u]Ἀσίᾳ 14
πλεῖστοι [v]μὲν ἐκ τοῦ [w]Παρνασσοῦ καλουμένου φαίνονται ῥέοντες ὄρους καὶ μέγιστοι ποταμοί, τοῦτο δ' ὁμολογεῖται πάντων εἶναι [x]μέγιστον ὄρος τῶν πρὸς τὴν ἕω τὴν χειμερινήν· ὑπερβάντι γὰρ ἤδη τοῦτο φαίνεται [y]ἡ ἔξω [z]θάλαττα, ἧς τὸ πέρας οὐ δῆλον τοῖς ἐντεῦθεν. [u]Ἐκ μὲν οὖν 15
τούτου ῥέουσιν ἄλλοι τε ποταμοὶ καὶ ὁ Βάκτρος καὶ ὁ Χοάσπης καὶ ὁ [u]Ἀράξης· τούτου δ' ὁ Τάναϊς ἀποσχίζεται μέρος ὢν εἰς τὴν Μαιῶτιν λίμνην. [b]Ῥεῖ δὲ καὶ [a]ὁ [u]Ἰνδὸς ἐξ αὐτοῦ, πάντων τῶν ποταμῶν ῥεῦμα πλεῖστον. [u]Ἐκ δὲ τοῦ 16

[g] πηδώσης E.F.H.N, πιδυούσης γρ. E. [h] ἱδρούσης F.H. [i] ὀρέων F.H. [k] μικρὸς N. [l] ἐπικρεμάμενοι E. [m] διαπηδῶσι N. [n] γὰρ om. H.N. [o] πρινὴ N. [p] διόπερ E. [q] πλεῖστοι pr. F. [r] ὀρέων E. [s] ἀνέγραψ$^{\alpha}$ N, ἀνεγράψαμεν F. [t] ὅσον N. [v] μὲν οὖν ἐκ E. [w] παρνασοῦ F.N. [x] μέγιστον τὸ ὄρος H.N, τὸ ὄρος μέγιστον F. [y] ἡ om. E. [z] θάλασσα N. [a] ὁ om. E.

Καυκάσου [b] ἄλλοι τε ῥέουσι πολλοὶ καὶ κατὰ πλῆθος καὶ κατὰ μέγεθος ὑπερβάλλοντες, καὶ ὁ Φᾶσις· ὁ δὲ Καύκασος μέγιστον ὄρος τῶν πρὸς τὴν ἕω τὴν θερινήν ἐστι καὶ πλήθει
17 καὶ ὕψει. [c] Σημεῖον δὲ τοῦ [d] μὲν ὕψους ὅτι ὁρᾶται καὶ [e] ἀπὸ τῶν καλουμένων βαθέων καὶ εἰς τὴν λίμνην εἰσπλεόντων, ἔτι δ' ἡλιοῦται τῆς νυκτὸς [f] αὐτοῦ τὰ ἄκρα μέχρι τοῦ τρίτου μέρους ἀπό τε τῆς ἕω καὶ πάλιν ἀπὸ τῆς ἑσπέρας· τοῦ [g] δὲ πλήθους ὅτι πολλὰς [h] ἔχον ἕδρας, ἐν [i] αἷς ἔθνη [k] τε κατοικεῖ πολλὰ καὶ λίμνας εἶναί φασι μεγάλας, ἀλλ' ὅμως πάσας τὰς ἕδρας [l] εἶναί φασι φανερὰς μέχρι τῆς ἐσχάτης
18 κορυφῆς. [t] Ἐκ δὲ τῆς Πυρήνης (τοῦτο δ' ἐστὶν ὄρος πρὸς δυσμὴν ἰσημερινὴν ἐν τῇ Κελτικῇ) ῥέουσιν ὅ τε [u] Ἴστρος καὶ ὁ [m] Ταρτησσός. Οὗτος μὲν οὖν ἔξω στηλῶν, ὁ δ' [u] Ἴστρος δι' ὅλης τῆς Εὐρώπης εἰς τὸν Εὔξεινον [n] πόντον. Τῶν δ' ἄλλων ποταμῶν οἱ πλεῖστοι πρὸς ἄρκτον ἐκ τῶν [o] ὀρῶν τῶν [p] Ἀρκυνίων· ταῦτα δὲ καὶ ὕψει καὶ πλήθει μέγιστα περὶ
19 τὸν τόπον τοῦτόν ἐστιν. [r] Ὑπ' αὐτὴν δὲ τὴν ἄρκτον ὑπὲρ τῆς ἐσχάτης Σκυθίας αἱ καλούμεναι [r] Ῥῖπαι, περὶ ὧν τοῦ μεγέθους λίαν εἰσὶν οἱ λεγόμενοι λόγοι μυθώδεις· ῥέουσι δ' οὖν οἱ πλεῖστοι καὶ μέγιστοι [q] μετὰ τὸν [u] Ἴστρον τῶν ἄλλων
20 ποταμῶν ἐντεῦθεν, ὥς φασιν. [r] Ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τὴν Λιβύην [r] οἱ μὲν ἐκ τῶν Αἰθιοπικῶν [o] ὀρῶν, ὅ τε Αἰγὼν καὶ ὁ Νύσις, οἱ [s] δὲ μέγιστοι τῶν διωνομασμένων, ὅ τε Χρεμέτης καλούμενος, ὃς εἰς τὴν ἔξω ῥεῖ [t] θάλατταν, καὶ τοῦ Νείλου τὸ ῥεῦμα τὸ πρῶτον, ἐκ τοῦ [v] Ἀργυροῦ καλουμένου ὄρους.
21 Τῶν δὲ περὶ τὸν [r] Ἑλληνικὸν τόπον ὁ μὲν [t] Ἀχελῷος ἐκ Πίνδου, καὶ ὁ [u] Ἰναχος ἐντεῦθεν, ὁ δὲ Στρυμὼν καὶ [w] Νέστος καὶ ὁ [x] [u] Ἕβρος ἅπαντες τρεῖς ὄντες ἐκ τοῦ Σκόμβρου· πολλὰ δὲ
22 ῥεύματα καὶ ἐκ τῆς [r] Ῥοδόπης ἐστίν. [r] Ὁμοίως [y] δὲ καὶ τοὺς

[b] ἄλλοι τε et πολλοὶ om. E. [c] σημεῖα H. et pr. F. [d] μὲν om. E. [e] ὑπὲρ E. [f] αὐτοῦ τε τὰ F. [g] δὲ om. E. [h] ἔχει F, ἔχων H.N. [i] οἷς E. [k] τε om. H.N. [l] εἶναι om. F. [m] ταρτησός N. [n] τόπον E. [o] ὀρέων E. [p] ἀρκυνίων corr. E. [q] μετὰ] περὶ H.N. [r] ὁ E. [s] δὲ om. E. [t] θάλασσαν F. [v] ἀγροῦ E. [w] νέσσος F, νέσος N. [x] εὖρος F.H.N. [y] δὴ H.N.

ἄλλους ποταμοὺς εὕροι τις ἂν ῥέοντας· ἀλλὰ [z] μαρτυρίου
χάριν τούτους εἴπομεν· ἐπεὶ καὶ ὅσοι αὐτῶν ῥέουσιν ἐξ ἑλῶν,
τὰ ἕλη ὑπ' ὄρη κεῖσθαι συμβαίνει πάντα σχεδὸν ἢ τόπους
ὑψηλοὺς ἐκ [a] προσαγωγῆς. Ὅτι μὲν οὖν οὐ δεῖ νομίζειν 23
οὕτω γίνεσθαι τὰς ἀρχὰς τῶν ποταμῶν ὡς ἐξ ἀφωρισμένων
κοιλιῶν, φανερόν· οὔτε γὰρ ἂν ὁ τόπος ἱκανὸς ἦν ὁ τῆς γῆς
ὡς εἰπεῖν, ὥσπερ οὐδ' ὁ τῶν νεφῶν, [b] εἴπερ τὸ ὂν ἔδει ῥεῖν
μόνον, ἀλλὰ μὴ τὸ μὲν ἀπῄει τὸ δ' ἐγίγνετο, ἀλλ' ἀεὶ [c] δὴ
ἀπὸ ὄντος ἐταμιεύετο· τό τε ὑπὸ τοῖς ὄρεσιν ἔχειν τὰς
πηγὰς μαρτυρεῖ διότι [d] τῷ συρρεῖν [e] ἐπ' ὀλίγον καὶ κατὰ μι-
κρὸν ἐκ πολλῶν νοτίδων διαδίδωσιν ὁ τόπος καὶ γίγνονται
οὕτως αἱ πηγαὶ τῶν ποταμῶν. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοιούτους 24
εἶναι τόπους ἔχοντας πλῆθος [f] ὕδατος, οἷον λίμνας, οὐθὲν
ἄτοπον, πλὴν [g] οὐ τηλικαύτας ὥστε τοῦτο συμβαίνειν, οὐθὲν
μᾶλλον ἢ εἴ τις οἴοιτο τὰς φανερὰς εἶναι πηγὰς τῶν ποτα-
μῶν· σχεδὸν γὰρ ἐκ κρηνῶν οἱ πλεῖστοι ῥέουσιν. Ὅμοιον
οὖν τὸ [h] ἐκείνας καὶ τὸ ταύτας [i] νομίζειν εἶναι τὸ σῶμα τὸ
τοῦ ὕδατος πᾶν. Ὅτι δ' εἰσὶ τοιαῦται φάραγγες καὶ δια- 25
στάσεις τῆς γῆς, δηλοῦσιν οἱ καταπινόμενοι τῶν ποταμῶν.
Συμβαίνει δὲ τοῦτο [k] πολλαχοῦ τῆς γῆς, οἷον τῆς μὲν Πε-
λοποννήσου πλεῖστα τοιαῦτα περὶ τὴν [l] Ἀρκαδίαν ἐστίν.
Αἴτιον δὲ διὰ τὸ ὀρεινὴν οὖσαν μὴ ἔχειν ἐκροὰς ἐκ τῶν [l] κοι- 26
λιῶν εἰς [m] θάλατταν· πληροῦμενοι γὰρ οἱ τόποι καὶ οὐκ
ἔχοντες ἔκρυσιν [n] αὐτοὶ εὑρίσκονται τὴν δίοδον εἰς βάθος,
ἀποβιαζομένου τοῦ ἄνωθεν ἐπιόντος ὕδατος. Περὶ μὲν οὖν
τὴν [l] Ἑλλάδα μικρὰ τοιαῦτα παντελῶς ἐστὶ γιγνόμενα· ἀλλ'
ἥ γε ὑπὸ τὸν Καύκασον λίμνη, ἣν καλοῦσιν οἱ ἐκεῖ θάλατταν,
φανερά. Αὕτη γὰρ [o] ποταμῶν πολλῶν καὶ μεγάλων [p] εἰσ- 27
βαλλόντων οὐκ ἔχουσα ἔκρουν φανερὸν ἐκδίδωσιν ὑπὸ γῆν
κατὰ [q] Κοραξούς, περὶ τὰ καλούμενα βαθέα τοῦ Πόντου·

[z] μαρτυρίας F.H. [a] προαγωγῆς N. [b] εἴπερ] εἰ F.H.N. [c] δὴ om. F.H.N. [d] τὸ N. [e] ἐπ'] εἰς H.N. [f] ὑδάτων F. [g] οὔτι τηλικ. H.N. et pr. F. [h] κείνας E. [i] εἶναι νομίζειν H.N. [k] πολλαχοῖ E. [l] κοίλων F.H. [m] θάλασσαν F. [n] αὐτοῖς F.H.N. [o] πολλῶν ποταμῶν H. [p] εἰσβαλόντων H.N. [q] κορεξοὺς N.

ταῦτα δ' ἐστὶν ἄπειρόν τι τῆς θαλάττης βάθος· οὐθεὶς
28 γοῦν πώποτε [r]καθιεὶς ἐδυνήθη πέρας εὑρεῖν. Ταύτῃ [s]δὴ
πόρρω τῆς γῆς σχεδὸν περὶ τριακόσια στάδια πότιμον ἀνα-
δίδωσι ὕδωρ ἐπὶ πολὺν τόπον, οὐ [t]συνεχῆ δέ, ἀλλὰ τρισ-
σαχῇ. [v]Καὶ περὶ τὴν Λιγυστικὴν οὐκ ἐλάττων τοῦ [w][h]Ρο-
δανοῦ καταπίνεταί τις ποταμός, καὶ πάλιν ἀναδίδωσι κατ'
ἄλλον τόπον· ὁ δὲ [h]Ροδανὸς ποταμὸς ναυσιπέρατός ἐστιν.
14 Οὐκ ἀεὶ δ' οἱ αὐτοὶ τόποι τῆς γῆς οὔτ' ἔνυγροί εἰσιν οὔτε
ξηροί, ἀλλὰ μεταβάλλουσι κατὰ τὰς τῶν ποταμῶν γενέσεις
καὶ τὰς ἀπολείψεις. Διὸ καὶ τὰ περὶ τὴν ἤπειρον μετα-
βάλλει καὶ τὴν θάλατταν, καὶ οὐκ ἀεὶ τὰ μὲν γῆ τὰ δὲ θά-
λαττα διατελεῖ πάντα τὸν χρόνον, ἀλλὰ γίγνεται [x]θάλαττα
μὲν ὅπου χέρσος, ἔνθα δὲ νῦν [x]θάλαττα, πάλιν ἐνταῦθα
2 γῆ. Κατὰ μέντοι τινὰ τάξιν νομίζειν χρὴ ταῦτα γίγνε-
σθαι [y]καὶ περίοδον. [i]Ἀρχὴ δὲ τούτων καὶ αἴτιον ὅτι καὶ
τῆς γῆς τὰ ἐντός, [z]ὥσπερ τὰ σώματα [a]τὰ τῶν φυτῶν καὶ
ζῴων, ἀκμὴν ἔχει καὶ γῆρας. Πλὴν ἐκείνοις μὲν οὐ κατὰ
μέρος ταῦτα συμβαίνει πάσχειν, ἀλλ' ἅμα πᾶν ἀκμάζειν καὶ
φθίνειν [b]ἀναγκαῖον· τῇ δὲ γῇ τοῦτο γίγνεται κατὰ μέρος
3 διὰ ψύξιν καὶ θερμότητα. Ταῦτα μὲν οὖν [c]αὔξεται καί φθί-
νει διὰ τὸν ἥλιον καὶ τὴν περιφοράν, διὰ δὲ ταῦτα καὶ τὴν
δύναμιν τὰ μέρη τῆς γῆς λαμβάνει διαφέρουσαν, ὥστε μέ-
χρι τινὸς ἔνυδρα δύναται [d]διαμένειν, εἶτα ξηραίνεται καὶ γη-
ράσκει πάλιν· ἕτεροι δὲ τόποι βιώσκονται καὶ ἔνυδροι γίγνον-
4 ται κατὰ μέρος. [i]Ἀνάγκη δὲ τῶν μὲν τόπων γιγνομένων
[e]ξηροτέρων τὰς πηγὰς ἀφανίζεσθαι, τούτων δὲ συμβαινόντων
τοὺς ποταμοὺς πρῶτον μὲν ἐκ μεγάλων μικρούς, εἶτα τέλος
γίγνεσθαι ξηρούς, τῶν δὲ ποταμῶν μεθισταμένων καὶ ἔνθεν
μὲν ἀφανιζομένων ἐν ἄλλοις δ' ἀνάλογον γιγνομένων μετα-
βάλλειν τὴν θάλατταν· ὅπου μὲν γὰρ ἐξωθουμένη ὑπὸ τῶν

[r] καθεὶς ἠδυνήθη F.H.N. [s] δὲ F.H.N. [t] συνεχῶς H. [v] καὶ om. E. [w] ἠριδανοῦ γρ. E. [x] θάλασσα—θάλασσα N. [y] καὶ περίοδον om. E. [z] ὥσπερ καὶ τὰ F. [a] τὰ om. E.F.N. [b] ἀναγκαῖον—καὶ φθίνει om. pr. F. [c] αὔξει τε καὶ rc. F. [d] μένειν N. [e] ξηρῶν N.

ποταμῶν [f] ἐπλεόναζεν [g] ἀπιοῦσα, ξηρὰν ποιεῖν ἀναγκαῖον, ὅπου δὲ τοῖς ῥεύμασι [h] πληθύνουσα ἐξηραίνετο προσχουμένη, πάλιν ἐνταῦθα [i] λιμνάζειν. [4] Ἀλλὰ διὰ τὸ γίγνεσθαι πᾶσαν 5
τὴν φυσικὴν [k] τὴν [l] περὶ γῆν γένεσιν ἐκ [m] προσαγωγῆς [n] καὶ
ἐν χρόνοις παμμήκεσι πρὸς τὴν ἡμετέραν ζωήν, λανθάνει ταῦτα
γιγνόμενα, καὶ πρότερον ὅλων τῶν ἐθνῶν ἀπώλειαι γίγνονται
καὶ φθοραὶ πρὶν μνημονευθῆναι τὴν τούτων μεταβολὴν ἐξ ἀρ-
χῆς εἰς τέλος. Μέγισται μὲν [o] οὖν φθοραὶ γίγνονται καὶ 6
τάχισται ἐν τοῖς πολέμοις, ἄλλαι δὲ νόσοις, αἱ δ' ἀφορίαις,
καὶ ταύταις αἱ μὲν μεγάλαι αἱ δὲ κατὰ μικρόν, ὥστε λαν-
θάνουσι [p] τῶν γε τοιούτων ἐθνῶν καὶ αἱ μεταναστάσεις διὰ τὸ
τοὺς μὲν λείπειν τὰς χώρας, τοὺς δ' ὑπομένειν μέχρι τούτου
μέχριπερ ἂν μηκέτι δύνηται τρέφειν ἡ χώρα πλῆθος μηθέν.
[4] Ἀπὸ τῆς πρώτης οὖν ἀπολείψεως εἰς τὴν [q] ἐσχάτην εἰκὸς 7
γίγνεσθαι [r] χρόνους μακρούς, ὥστε μηθένα μνημονεύειν, ἀλλὰ
σωζομένων ἔτι τῶν ὑπομενόντων ἐπιλελῆσθαι διὰ χρόνου
[s] πλῆθος. Τὸν αὐτὸν δὲ [t] τρόπον χρὴ νομίζειν καὶ τοὺς κατοι- 8
κισμοὺς λανθάνειν πότε πρῶτον ἐγένοντο τοῖς ἔθνεσιν ἑκά-
στοις εἰς τὰ μεταβάλλοντα [v] καὶ γιγνόμενα ξηρὰ ἐξ ἑλωδῶν
καὶ [w] ἐνύδρων· καὶ γὰρ ἐνταῦθα κατὰ μικρὸν ἐν πολλῷ γίγνε-
ται χρόνῳ ἡ ἐπίδοσις, ὥστε [x] μὴ μνημονεύειν [y] τίνες [z] πρῶτοι
καὶ πότε καὶ πῶς ἐχόντων ἦλθον τῶν τόπων, οἷον συμβέβηκε
[a] καὶ περὶ [b] τὴν Αἴγυπτον· καὶ γὰρ οὗτος [c] ἀεὶ ξηρότερος ὁ
τόπος φαίνεται γιγνόμενος καὶ πᾶσα ἡ χώρα τοῦ ποταμοῦ
[d] πρόσχωσις οὖσα τοῦ Νείλου, διὰ δὲ τὸ κατὰ μικρὸν ξηραι-
νομένων τῶν ἑλῶν τοὺς πλησίον εἰσοικίζεσθαι τὸ τοῦ χρόνου
μῆκος ἀφῄρηται τὴν ἀρχήν. Φαίνεται [e] δ' οὖν καὶ τὰ στό- 9
ματα πάντα, πλὴν ἑνὸς τοῦ Κανωβικοῦ, χειροποίητα καὶ οὐ

[f] ἐπλεόνασεν H.N. [g] ἀπιοῦσαν N. [h] πληθύουσα F.H.N, om. pr. E. [i] λιμνάζει F. [k] τὴν om. H.N. [l] περὶ τὴν γῆν F.H.N. [m] προαγωγῆς N. [n] καὶ om. E. [o] οὖν om. N. [p] τῶν om. E. [q] ἐσχάτην] ὑστέραν F.H.N. [r] μακροὺς χρόνους F.H.N. [s] πλῆθος ταῖς μεταναστάσεσι τὸν F.H.N. [t] τρόπον om. N. [v] καὶ τὰ γ. E. [w] ἐνύγρων E. [x] μὴ om. E. [y] τίνος N. [z] πρῶτον F.H. [a] καὶ τὰ περὶ F.H.N. [b] τὴν om. H.N. [c] αἰεὶ H.N. [d] πρόχωσις pr. N. [e] δ' om. F.H.N.

τοῦ ποταμοῦ ὄντα, καὶ τὸ ἀρχαῖον ἡ Αἴγυπτος Θῆβαι καλούμεναι. Δηλοῖ δὲ καὶ [v]Ὅμηρος, οὕτω πρόσφατος ὢν ὡς εἰπεῖν πρὸς τὰς τοιαύτας μεταβολάς· ἐκείνου γὰρ τοῦ τόπου ποιεῖται μνείαν ὡς οὔπω [f]Μέμφιος οὔσης ἢ ὅλως ἢ οὐ τηλι-
10 καύτης. Τοῦτο δ' εἰκὸς οὕτω συμβαίνειν· οἱ γὰρ [g]κάτωθεν τόποι τῶν [h]ἄνωθεν ὕστερον ᾠκίσθησαν· ἑλώδεις γὰρ ἐπὶ [i]πλείω χρόνον ἀναγκαῖον εἶναι τοὺς ἐγγύτερον τῆς [k]προσχώσεως διὰ τὸ λιμνάζειν ἐν τοῖς ἐσχάτοις ἀεὶ μᾶλλον. Μεταβάλλει δὲ τοῦτο καὶ πάλιν [l]εὐθηνεῖ· ξηραινόμενοι γὰρ οἱ τόποι ἔρχονται εἰς τὸ καλῶς ἔχειν, οἱ δὲ πρότερον εὐκραεῖς
11 ὑπερξηραινόμεναι [m]τότε γίγνονται χείρους. [v]Ὅπερ συμβέβηκε τῆς [t]Ἑλλάδος καὶ περὶ τὴν [u]Ἀργείων καὶ Μυκηναίων χώραν· ἐπὶ μὲν γὰρ [n]τῶν Τρωϊκῶν ἡ μὲν [u]Ἀργεία διὰ τὸ ἑλώδης εἶναι ὀλίγους [o]ἐδύνατο τρέφειν, ἡ δὲ Μυκηναία καλῶς εἶχεν (διὸ ἐντιμοτέρα ἦν), νῦν δὲ τοὐναντίον διὰ τὴν [p]εἰρημένην αἰτίαν· ἡ μὲν γὰρ ἀργὴ γέγονε καὶ ξηρὰ πάμπαν, τῆς δὲ τὰ τότε διὰ τὸ λιμνάζειν ἀργὰ νῦν χρήσιμα γέγονεν.
12 [v]Ὥσπερ οὖν ἐπὶ τούτου τοῦ τόπου συμβέβηκεν ὄντος μικροῦ, ταὐτὸ δεῖ νομίζειν τοῦτο συμβαίνειν καὶ περὶ μεγάλους τόπους καὶ χώρας ὅλας. Οἱ μὲν οὖν βλέποντες ἐπὶ μικρὸν αἰτίαν οἴονται [q]τῶν τοιούτων εἶναι παθημάτων τὴν τοῦ ὅλου μεταβολὴν ὡς γινομένου τοῦ οὐρανοῦ· διὸ καὶ τὴν θάλατταν ἐλάττω γίγνεσθαί φασιν ὡς ξηραινομένην, ὅτι πλείους φαί-
13 νονται τόποι τοῦτο πεπονθότες νῦν ἢ πρότερον. [v]Ἔστι δὲ τούτων τὸ μὲν ἀληθὲς τὸ δ' οὐκ ἀληθές· πλείους μὲν γάρ εἰσιν οἱ πρότερον ἔνυδροι νῦν δὲ χερσεύοντες, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοὐναντίον· [r]πολλαχῇ γὰρ σκοποῦντες [s]εὑρήσουσιν ἐπελήλυ-
14 θυῖαν τὴν θάλατταν. [t]Ἀλλὰ τούτου τὴν αἰτίαν οὐ τὴν τοῦ κόσμου γένεσιν οἰέσθαι χρή· γελοῖον [t]γὰρ διὰ μικρὰς καὶ ἀκαριαίας [v]μεταβολὰς κινεῖν τὸ πᾶν, ὁ δὲ τῆς γῆς ὄγκος καὶ

[f] μέμφιδος H. [g] κάτω F.N. [h] ἄνω F.N. [i] πλεῖον E.N, πλείονα F. [k] προχώσεως F.N. [l] εὐθενεῖ E. [m] πότε pr. F, ποτὲ H.N. [n] τῶν om. F.N. [o] ἠδύνατο F.H.N. [p] προειρημένην H.N. [q] τῶν τοιούτων π. εἶναι τὴν τοῦ ὅλου μ. H, τῶν π. τῶν τοιούτων τὴν τοῦ ὅλου εἶναι μ. N. [r] πολλαχοῖ E. [s] εὑρήσομεν F.H.N. [t] γὰρ] δὲ E. [v] μεταβολῆς F.

τὸ μέγεθος οὐθέν ἐστι δή που πρὸς τὸν ὅλον οὐρανόν· ἀλλὰ πάντων τούτων αἴτιον ὑποληπτέον ὅτι γίγνεται διὰ χρόνων εἱμαρμένων, οἷον ἐν ταῖς κατ' ἐνιαυτὸν ὥραις χειμών, οὕτω περιόδου [w] τινὸς μεγάλης μέγας χειμὼν καὶ ὑπερβολὴ ὄμβρων. Αὕτη δ' οὐκ ἀεὶ κατὰ τοὺς αὐτοὺς τόπους, ἀλλ' ὥσπερ 15
ὁ καλούμενος ἐπὶ Δευκαλίωνος κατακλυσμός· καὶ γὰρ οὗτος περὶ τὸν [t] Ἑλληνικὸν ἐγένετο [x] μάλιστα τόπον, καὶ τούτου περὶ τὴν [t] Ἑλλάδα τὴν ἀρχαίαν. Αὕτη δ' ἐστὶν ἡ [y] περὶ Δωδώνην καὶ τὸν [t] Ἀχελῷον· οὗτος γὰρ πολλαχοῦ τὸ ῥεῦμα μεταβέβληκεν· ᾤκουν γὰρ οἱ Σελλοὶ ἐνταῦθα καὶ οἱ καλούμενοι τότε μὲν Γραικοὶ νῦν δ' [v] Ἕλληνες. [v] Ὅταν οὖν [z] δὴ γένηται 16
τοιαύτη ὑπερβολὴ ὄμβρων, νομίζειν χρὴ ἐπὶ πολὺν χρόνον διαρκεῖν, καὶ ὥσπερ [a] νῦν [b] τοῦ τοὺς μὲν ἀενάους εἶναι τῶν ποταμῶν [c] τοὺς δὲ μὴ οἱ μέν φασιν αἴτιον εἶναι τὸ μέγεθος τῶν [d] ὑπὸ γῆς [e] χασμάτων, ἡμεῖς δὲ τὸ μέγεθος τῶν ὑψηλῶν τόπων καὶ τὴν πυκνότητα [f] καὶ ψυχρότητα αὐτῶν· οὗτοι γὰρ πλεῖστον καὶ δέχονται ὕδωρ καὶ στέγουσι καὶ ποιοῦσιν. [v] Ὅσοις 17
δὲ μικραὶ αἱ ἐπικρεμάμεναι [g] συστάσεις τῶν [h] ὀρῶν ἢ σομφαὶ καὶ λιθώδεις καὶ ἀργιλώδεις, τούτους δὲ προαπολείπειν οὕτως οἴεσθαι δεῖν τότε, ἐν οἷς [i] ἂν γένηται ἡ τοιαύτη τοῦ ὑγροῦ φορὰ οἷον ἀενάους ποιεῖν τὰς ὑγρότητας τῶν τόπων μᾶλλον. Τῷ χρόνῳ δὲ ταῦτα ξηραίνεται γιγνόμενα μᾶλλον, θάτερα 18
δ' ἐλάττω τὰ ἔφυδρα, ἕως ἂν ἔλθῃ [k] πάλιν [l] ἡ καταβολὴ τῆς περιόδου τῆς αὐτῆς. [t] Ἐπεὶ δ' ἀνάγκη [m] τοῦ ὅλου γίγνεσθαι μέν τινα μεταβολήν, μὴ μέντοι γένεσιν καὶ φθοράν, [n] εἴπερ μένει τὸ πᾶν, ἀνάγκη, καθάπερ ἡμεῖς λέγομεν, μὴ τοὺς αὐτοὺς ἀεὶ τόπους ὑγρούς τ' [o] εἶναι θαλάττῃ καὶ ποταμοῖς [p] καὶ ξηρούς. Δηλοῖ δὲ τὸ γιγνόμενον· οὓς γάρ φαμεν [q] ἀρχαιοτά- 19
τους εἶναι τῶν ἀνθρώπων Αἰγυπτίους, τούτων ἡ χώρα πᾶσα

[w] μεγάλης τινὸς N. [x] τόπον μάλιστα F.H.N. [y] περὶ τὴν δωδώνην F.H.N. [z] δὴ om. F.H.N. [a] νῦν] οὖν N. [b] τοῦ ἀεννάους εἶναί τινας τῶν F.H.N. [c] τοὺς δὲ] τούτους δὲ E. [d] ὑπὸ γῆν F.H, ὑπὸ τὴν γῆν N. [e] χασμάτων] ἄντρων corr. E. [f] καὶ τὴν ψ. N. [g] τῶν ὀρῶν συστάσεις F.H.N. [h] ὀρέων E. [i] ἐὰν E. [k] πάλιν om. N. [l] ἡ om. E. [m] τοῦ om. H.N. [n] εἴπερ—λέγομεν margo F. [o] εἶναι τῇ θ. F.H.N. [p] καὶ διαξήρους E. [q] ἀρχαιοτέρους H.N.

20 γεγονυῖα φαίνεται καὶ οὖσα τοῦ ποταμοῦ ἔργον. Καὶ τοῦτο κατά [r]τε τὴν χώραν αὐτὴν ὁρῶντι δῆλόν ἐστι, καὶ τὰ περὶ τὴν ἐρυθρὰν [s]θάλατταν τεκμήριον ἱκανόν· ταύτην γὰρ [t]τῶν βασιλέων τις ἐπειράθη διορύττειν (οὐ γὰρ μικρὰς εἶχεν ἂν αὐτοῖς ὠφελείας πλωτὸς [v]ἅπας ὁ τόπος [w]γενόμενος· λέγεται δὲ πρῶτος Σέσωστρις [x]ἐπιχειρῆσαι τῶν παλαιῶν), ἀλλ' εὗρεν 21 ὑψηλοτέραν οὖσαν τὴν θάλατταν [y]τῆς γῆς. Διὸ ἐκεῖνός τε πρότερον καὶ Δαρεῖος ὕστερον ἐπαύσατο διορύττων, ὅπως [z]μὴ [a]διαφθαρῇ τὸ ῥεῦμα τοῦ ποταμοῦ συμμιγείσης τῆς [b]θαλάττης. Φανερὸν οὖν ὅτι θάλαττα πάντα μία [c]ταῦτα συνεχὴς ἦν. 22 Διὸ καὶ τὰ περὶ τὴν Λιβύην τὴν [d]Ἀμμωνίαν χώραν ταπεινότερα φαίνεται καὶ κοιλότερα [d]παρὰ λόγον τῆς [e]κάτωθεν χώρας· δῆλον γὰρ ὡς ἐγχώσεως μὲν [f]γενομένης [g]ἐγένοντο [h]λίμναι καὶ χέρσος, χρόνου δὲ [i]γενομένου τὸ [k]ἐναπολειφθὲν 23 καὶ λιμνάσαν ὕδωρ ξηρανθέν ἐστιν ἤδη φροῦδον. [d]Ἀλλὰ μὴν καὶ τὰ περὶ τὴν Μαιῶτιν λίμνην ἐπιδέδωκε τῇ [l]προσχώσει τῶν ποταμῶν τοσοῦτον, ὥστε πολλῷ [m]ἐλάττω μεγέθει πλοῖα νῦν [n]εἰσπλεῖν πρὸς τὴν ἐργασίαν [o]ἢ ἔτος ἑξηκοστόν· ὥστ' ἐκ τούτου ῥᾴδιον ἀναλογίσασθαι ὅτι καὶ τὸ πρῶτον, ὥσπερ αἱ πολλαὶ τῶν λιμνῶν, καὶ αὕτη ἔργον ἐστὶ τῶν ποταμῶν, καὶ τὸ τελευταῖον πᾶσαν ἀνάγκη γενέσθαι ξηράν. 24 [d]Ἔτι δ' ὁ Βόσπορος ἀεὶ [p]μὲν ῥεῖ διὰ τὸ [q]προσχοῦσθαι, καὶ ἔστιν ἔτι ταῦτα [r]καὶ τοῖς ὄμμασιν ἰδεῖν ὅν τινα [s]συμβαίνει τρόπον· ὅτε γὰρ ἀπὸ τῆς [d]Ἀσίας ἠόνα ποιήσειεν ὁ ῥοῦς, τὸ ὄπισθεν λίμνη [t]ἐγίγνετο μικρὰ τὸ πρῶτον, εἶτ' [v]ἐξηράνθη, μετὰ δὲ τοῦτο [w]ἄλλη ἀπὸ ταύτης ἠών, καὶ λίμνη [x]ἀπ' αὐ-

[r] γε F. [s] θάλασσαν F.H.N. [t] τις τῶν β. N. [v] πᾶς F.N. [w] γιγνόμενος H. [x] ἐγχειρίσαι N. [y] τῆς γῆς om. E. [z] μὴ om. E. [a] φθαρῇ F. [b] θαλάσσης N. [c] ταύτῃ F.H.N. [d] παρὰ τὸ κατὰ λ. E.F. [e] κάτω F.H.N. [f] γινομένης N. [g] ἐγένετο E. [h] λίμναι corr. E. [i] γινομένου N. [k] ἀπολειφθὲν F.H.N. [l] προχώσει N. [m] ἐλάττω τῷ μ. F. [n] εἰσπλεῖ E. [o] ἢ πρὸ ἔτους ἑξηκοστοῦ F, ἢ ἕτερον ἑξηκοστόν N. [p] μὲν] ἄλλη γρ. E. [q] προχοῦσθαι E.N. [r] καὶ ante τοῖς om. E. [s] συνέβαινεν E. [t] ἐγένετο F.H.N. [v] ἐξηραίνεται pr. E, ἐξηράνθη ἂν F.H.N, ἐξηραίνετ' ἂν corr. E. [w] ἀλλ' ἡ N, ἄλλη ἡ F.H. [x] ἀπὸ ταύτης F.H.N.

τῆς· καὶ τοῦτο ἀεὶ οὕτω συνέβαινεν ὁμοίως· τούτου δὲ γινομένου πολλάκις ἀνάγκη [y]προϊόντος τοῦ χρόνου ὥσπερ ποταμὸν γενέσθαι, τέλος δὲ καὶ τοῦτον ξηρόν. Φανερὸν τοίνυν, 25
ἐπεὶ [z]ὅ τε χρόνος οὐχ [a]ὑπολείπει καὶ τὸ ὅλον ἀΐδιον, ὅτι οὔτε ὁ Τάναϊς [b]ποταμὸς οὔτε ὁ Νεῖλος ἀεὶ [c]ἔρρει, ἀλλ' ἦν ποτὲ ξηρὸς ὁ τόπος ὅθεν ῥέουσιν· τὸ γὰρ ἔργον ἔχει [d]αὐτῶν πέρας, ὁ δὲ χρόνος οὐκ ἔχει. [1]Ὁμοίως δὲ τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων [e]ἁρμόσει ποταμῶν λέγειν. [2]Ἀλλὰ μὴν [f]εἴπερ οἱ πο- 26
ταμοὶ γίγνονται καὶ φθείρονται καὶ μὴ ἀεὶ [g]οἱ αὐτοὶ τόποι τῆς γῆς ἔνυδροι, καὶ τὴν θάλατταν ἀνάγκη μεταβάλλειν ὁμοίως. Τῆς δὲ [h]θαλάττης τὰ μὲν ἀπολειπούσης τὰ δ' ἐπιούσης ἀεὶ φανερὸν ὅτι τῆς πάσης γῆς οὐκ ἀεὶ τὰ αὐτὰ τὰ μέν ἐστι θάλαττα τὰ δ' ἤπειρος, ἀλλὰ μεταβάλλει τῷ χρόνῳ πάντα. Διότι μὲν οὖν οὐκ ἀεὶ ταὐτὰ οὔτε [i]χερσεύεται τῆς 27
γῆς οὔτε πλωτά ἐστι, καὶ διὰ τίν' αἰτίαν ταῦτα συμβαίνει, εἴρηται· ὁμοίως δὲ καὶ [k]διὰ τί οἱ μὲν ἀέναοι οἱ δ' οὔ τῶν ποταμῶν [l]εἰσίν.

B.

Περὶ δὲ θαλάττης, καὶ τίς ἡ φύσις αὐτῆς, καὶ διὰ τίν' αἰτίαν ἁλμυρὸν τοσοῦτόν ἐστιν ὕδατος πλῆθος, ἔτι δὲ περὶ τῆς ἐξ ἀρχῆς γενέσεως λέγωμεν. Οἱ μὲν οὖν ἀρχαῖοι καὶ δια- 2
τρίβοντες περὶ τὰς θεολογίας ποιοῦσιν αὐτῆς πηγάς, ἵν' [m]αὐτοῖς ὦσιν ἀρχαὶ καὶ ῥίζαι γῆς καὶ θαλάττης· τραγικώτερον γὰρ οὕτω καὶ σεμνότερον ὑπέλαβον ἴσως εἶναι τὸ λεγόμενον, ὡς μέγα τι τοῦ παντὸς τοῦτο μόριον ὄν· καὶ τὸν λοιπὸν οὐρανὸν ὅλον [n]περὶ τοῦτον [o]συστῆναι τὸν τόπον καὶ τούτου χάριν ὡς ὄντα τιμιώτατον καὶ ἀρχήν. Οἱ δὲ σοφώ- 3
τεροι τὴν ἀνθρωπίνην σοφίαν ποιοῦσιν αὐτῆς γένεσιν· εἶναι γὰρ τὸ πρῶτον ὑγρὸν ἅπαντα τὸν περὶ τὴν γῆν τόπον, ὑπὸ

[y] χρόνου προϊόντος, omisso τοῦ, F.H.N. [z] ὅτε ὁ χρόνος H.N. [a] ὑπολείψει F.H.N. [b] ποταμὸς om. F.H.N. [c] ῥεῖν corr. E. [d] αὐτῷ E. [e] ποταμῶν ἁρμόσει H.N, ποταμῶν ἁρμόσειε F. [f] εἴπερ] καὶ εἴπερ καὶ N, εἴπερ καὶ F. [g] οἱ om. E. [h] θαλάσσης N. [i] χερσεύει F.N. [k] διότι E. [l] εἰσίν om. F. [m] αὐτῶν N, αὐτῆς F.H. [n] περὶ om. E. [o] συνεστάναι F.N.

δὲ τοῦ ἡλίου ξηραινόμενον τὸ μὲν διατμίσαν πνεύματα κα τροπὰς ἡλίου καὶ σελήνης φασὶ ποιεῖν, τὸ δὲ λειφθὲν θάλατταν εἶναι· διὸ καὶ ἐλάττω γίνεσθαι ξηραινομένην οἴονται, καὶ
4 τέλος ἔσεσθαί ποτε πᾶσαν ξηράν. [1]Ἔνιοι δ' αὐτῶν θερμαινομένης φασὶν ὑπὸ τοῦ ἡλίου τῆς γῆς οἷον ἱδρῶτα γίγνεσθαι, διὸ καὶ ἁλμυρὰν εἶναι· καὶ γὰρ ὁ ἱδρὼς ἁλμυρός. Οἱ δὲ τῆς ἁλμυρότητος αἰτίαν [p]τὴν γῆν εἶναί φασιν· καθάπερ γὰρ τὸ διὰ τῆς τέφρας ἠθούμενον [q]ἁλμυρὸν γίνεται, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ταύτην ἁλμυρὰν εἶναι μιχθείσης [r]αὐτῇ τοιαύτης γῆς.
5 [v]Ὅτι μὲν οὖν [s]πηγὰς θαλάττης ἀδύνατον εἶναι, διὰ τῶν ὑπαρχόντων ἤδη θεωρεῖν δεῖ. Τῶν [t]γὰρ [v]περὶ τὴν γῆν ὑδάτων τὰ μὲν ῥυτὰ τυγχάνει ὄντα τὰ δὲ στάσιμα. Τὰ μὲν οὖν ῥυτὰ πάντα πηγαῖα· περὶ δὲ τῶν πηγῶν εἰρήκαμεν πρότερον, ὅτι δεῖ νοεῖν οὐχ ὥσπερ ἐξ ἀγγείου [w]ταμιευόμενον τὴν ἀρχὴν εἶναι πηγήν, ἀλλ' εἰς [x]ἓν ἀεὶ γινόμενον καὶ συρρέον [y]ἀπαντᾶν
6 [z]πρώτην. Τῶν δὲ στασίμων τὰ μὲν συλλογιμαῖα καὶ ὑποστάσεις, οἷον τὰ τελματιαῖα καὶ ὅσα λιμνώδη, πλήθει καὶ ὀλιγότητι διαφέροντα, τὰ δὲ πηγαῖα. Ταῦτα δὲ [a]πάντα χειρόκμητα, λέγω δ' οἷον τὰ φρεατιαῖα καλούμενα· πάντων γὰρ ἀνωτέρω δεῖ τὴν πηγὴν εἶναι τῆς ῥύσεως. Διὸ τὰ μὲν αὐτόματα ῥεῖ τὰ [b]κρηναῖα καὶ [c]ποταμιαῖα, ταῦτα δὲ τέχνης
7 προσδεῖται τῆς ἐργασομένης. Αἱ μὲν οὖν διαφοραὶ [d]τοιαῦται καὶ τοσαῦται [e]τῶν ὑδάτων εἰσίν· τούτων δ' οὕτω διωρισμένων ἀδύνατον πηγὰς εἶναι τῆς [f]θαλάττης· ἐν οὐδετέρῳ γὰρ τούτων οἷόν τ' εἶναι τῶν γενῶν αὐτήν· οὔτε γὰρ ἀπόρρυτός ἐστιν οὔτε χειροποίητος, τὰ δὲ πηγαῖα πάντα τούτων [g]θάτερον πέπονθεν· αὐτόματον δὲ στάσιμον τοσοῦτον πλῆθος
8 οὐθὲν ὁρῶμεν πηγαῖον γιγνόμενον. [1]Ἔτι δ' ἐπεὶ πλείους εἰσὶ [h]θάλατται πρὸς ἀλλήλας οὐ συμμιγνύουσαι κατ' οὐθένα τό-

p εἶναί φασι τὴν γῆν F. q ἁλμυρὸν—τρόπον om. E. r αὐτῇ τῆς τοιαύτης H.N. s πηγὰς τῆς θ. F.H.N. t γὰρ om. E. v περί γε τὴν F. w ταμιευομένων E. x ἓν corr. E, ἣν H. et corr. N. y ἀπαντᾷ E.N. z πρῶτον F. a πάντα om. E. b κρηναῖα H.N. c ποτάμια F.H.N. d τοσαῦται καὶ τοιαῦται F.H.N. e τῶν om. H.N. f θαλάσσης N. g θάτερα πεπόνθασιν N. h θάλασσαι H.N.

πον, ὧν ἡ μὲν ἐρυθρὰ φαίνεται κατὰ μικρὸν κοινωνοῦσα πρὸς τὴν ἔξω στηλῶν [i]θάλατταν, ἡ δ' [h]Υρκανία καὶ Κασπία κεχωρισμέναι [k]τε ταύτης καὶ περιοικούμεναι κύκλῳ, ὥστ' οὐκ ἂν ἐλάνθανον αἱ πηγαί, εἰ κατά τινα τόπον αὐτῶν ἦσαν. [h]Ρέουσα 9
δ' ἡ [l]θάλαττα φαίνεται κατὰ τὰς στενότητας, [m]εἴ που διὰ τὴν περιέχουσαν γῆν εἰς μικρὸν ἐκ μεγάλου συνάγεται πελάγους, διὰ τὸ ταλαντεύεσθαι δεῦρο [n]κἀκεῖσε πολλάκις. Τοῦτο δ' ἐν μὲν πολλῷ πλήθει θαλάττης ἄδηλον· ᾗ δὲ διὰ τὴν στενότητα τῆς γῆς ὀλίγον ἐπέχει τόπον, ἀναγκαῖον τὴν ἐν τῷ πελάγει μικρὰν ταλάντωσιν ἐκεῖ φαίνεσθαι μεγάλην. [h]Η δ' 10
ἐντὸς [h]Ηρακλείων στηλῶν ἅπασα κατὰ τὴν τῆς [o]γῆς κοιλότητα ῥεῖ, [p]καὶ [q]τῶν ποταμῶν τὸ πλῆθος· ἡ μὲν γὰρ Μαιῶτις εἰς τὸν Πόντον ῥεῖ, οὗτος δ' εἰς [r]τὸν Αἰγαῖον. [s]Πάντα δ' ἤδη τὰ τούτων ἔξω πελάγη ἧττον ποιεῖ τοῦτ' ἐπιδήλως. [t]Ἐκείνοις δὲ διά τε τὸ τῶν ποταμῶν πλῆθος [t]συμβαίνει τοῦτο 11
(πλείους γὰρ εἰς τὸν Εὔξεινον ῥέουσι ποταμοὶ καὶ τὴν Μαιῶτιν ἢ τὴν πολλαπλασίαν [v]χώραν αὐτῆς) καὶ διὰ τὴν [w]βραχύτητα τοῦ βάθους· ἀεὶ γὰρ [x]ἐκεῖ βαθυτέρα φαίνεται οὖσα ἡ θάλαττα, καὶ τῆς μὲν Μαιώτιδος ὁ Πόντος, τούτου δ' [y]ὁ Αἰγαῖος, τοῦ δ' Αἰγαίου ὁ Σικελικός· ὁ δὲ Σαρδονικὸς καὶ [z]ὁ [a]Τυρρηνικὸς βαθύτατοι πάντων. Τὰ δ' ἔξω στηλῶν 12
[b]βραχέα μὲν διὰ τὸν πηλόν, [c]ἄπνοα δ' ἐστὶν ὡς ἐν κοίλῳ τῆς θαλάττης οὔσης. [v]Ὥσπερ οὖν καὶ κατὰ μέρος ἐκ τῶν ὑψηλῶν οἱ ποταμοὶ φαίνονται ῥέοντες, οὕτω καὶ τῆς ὅλης γῆς ἐκ τῶν ὑψηλοτέρων τῶν πρὸς ἄρκτον τὸ ῥεῦμα γίνεται τὸ πλεῖστον. [v]Ὥστε τὰ μὲν διὰ τὴν ἔκχυσιν οὐ βαθέα, τὰ δ' ἔξω [d]πελάγη βαθέα μᾶλλον. Περὶ δὲ τοῦ τὰ πρὸς ἄρκτον 13
εἶναι τῆς γῆς ὑψηλὰ σημεῖόν τι καὶ τὸ πολλοὺς πεισθῆναι

[i] θάλασσαν N. [k] τε] τῆς N. [l] θάλασσα N, qui ita solet. [m] εἴ που] ὅπου N. [n] κακεῖ E. [o] γῆς om. pr. E. [p] καὶ—ῥεῖ margo F [q] τῶν om. pr. N. [r] τὸ N. [s] πάντα δ' ἤδη τὰ] τὰ δ' ἤδη H.N. [t] τοῦτο συμβαίνει N. [v] αὐτῆς χώραν F. [w] βραδυτῆτα E. [x] ἐκεῖ] ἔτι E.H.N. [y] ὁ post δ' om. E. [z] ὁ post καὶ om. F.N. [a] τυραννικὸς N. [b] βαθέα (supra posito βραχέα) F. [c] ἄποια E. [d] βαθέα μᾶλλον πελάγη F.

τῶν ἀρχαίων μετεωρολόγων τὸν ἥλιον μὴ φέρεσθαι [e]ὑπὸ γῆν ἀλλὰ περὶ τὴν γῆν καὶ τὸν τόπον τοῦτον, ἀφανίζεσθαι δὲ καὶ ποιεῖν νύκτα διὰ τὸ ὑψηλὴν εἶναι πρὸς ἄρκτον τὴν γῆν. [v]Ὅτι μὲν οὖν οὔτε πηγὰς οἷόν τ' εἶναι τῆς θαλάττης, καὶ διὰ τίν' αἰτίαν οὕτω φαίνεται ῥέουσα, τοιαῦτα καὶ τοσαῦθ' ἡμῖν εἰρήσθω.

2 Περὶ δὲ τῆς γενέσεως αὐτῆς, εἰ γέγονε, καὶ τοῦ χυμοῦ τίς [f]ἡ αἰτία τῆς ἁλμυρότητος [g]καὶ πικρότητος, λεκτέον. [t]Ἡ μὲν οὖν αἰτία ἡ ποιήσασα τοὺς πρότερον οἴεσθαι τὴν [h]θάλατταν 2 ἀρχὴν εἶναι καὶ σῶμα τοῦ παντὸς ὕδατος ἥδ' ἐστίν. [i]Δόξειε γὰρ [k]ἂν εὔλογον εἶναι, καθάπερ καὶ τῶν ἄλλων στοιχείων ἐστὶν ἠθροισμένος ὄγκος καὶ ἀρχὴ διὰ τὸ πλῆθος, ὅθεν μεταβάλλει [l]τε [m]μεριζόμενον καὶ μίγνυται τοῖς ἄλλοις, οἷον [n]πυρὸς μὲν ἐν τοῖς ἄνω τόποις, ἀέρος δὲ πλῆθος τὸ μετὰ [o]τὸν τοῦ πυρὸς τόπον, γῆς δὲ σῶμα περὶ ὃ ταῦτα πάντα κεῖται 3 φανερῶς. [v]Ὥστε δῆλον ὅτι κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ περὶ ὕδατος ἀνάγκη [p]ζητεῖν. Τοιοῦτον δ' οὐθὲν [q]ἄλλο φαίνεται σῶμα κείμενον ἀθρόον, ὥσπερ [r]καὶ τῶν ἄλλων στοιχείων, πλὴν τὸ τῆς [s]θαλάττης μέγεθος· τὸ γὰρ τῶν ποταμῶν οὔτ' ἀθρόον οὔτε στάσιμον, ἀλλ' ὡς γιγνόμενον ἀεὶ [t]φαίνεται καθ' ἡμέραν. 4 [u]Ἐκ ταύτης [v]δὴ τῆς ἀπορίας [w]καὶ ἀρχὴ τῶν ὑγρῶν ἔδοξεν εἶναι καὶ τοῦ παντὸς ὕδατος ἡ θάλαττα. Διὸ καὶ τοὺς ποταμοὺς οὐ μόνον εἰς ταύτην ἀλλὰ καὶ ἐκ ταύτης φασί [x]τινες ῥεῖν· διη- 5 θούμενον γὰρ γίνεσθαι τὸ ἁλμυρὸν πότιμον. [u]Ἀντίκειται δ' ἑτέρα πρὸς ταύτην τὴν δόξαν ἀπορία, τί δή ποτ' οὐκ ἔστι τὸ [y]συνεστὸς ὕδωρ [z]τοῦτο πότιμον, εἴπερ ἀρχὴ τοῦ παντός [a]ἐστιν ὕδατος, ἀλλ' ἁλμυρόν. Τὸ δ' αἴτιον ἅμα ταύτης τε τῆς ἀπορίας λύσις ἔσται, καὶ περὶ [b]θαλάττης [c]τὴν πρώτην λαβεῖν

[e] ὑπὸ τὴν γῆν F.H.N. [f] ἡ om. E. [g] καὶ πικρότητος om. pr. E. [h] θάλασσαν F.H.N. [i] δόξει E. [k] εὔλογον ἂν N. [l] τε om. E. [m] μετεωριζόμενον E. [n] πῦρ E. [o] τὸν F. [p] ζητεῖν] ζεῖ E. [q] φαίνεται ἄλλο F. [r] καὶ om. N. [s] θαλάσσης F. [t] φέρεται pr. F. [v] δὲ H.N. [w] καὶ om. F.H.N. [x] τινες om. F. [y] συνεστὼς E.F.H.N. [z] τοῦτο om. F. [a] ἐστὶν om. F.H.N. [b] θαλάσσης F. [c] τὴν πρώτην om. E.

ὑπόληψιν ἀναγκαῖον ὀρθῶς. Τοῦ γὰρ ὕδατος περὶ τὴν γῆν 6
[d]περιτεταμένου, καθάπερ περὶ τοῦτο ἡ τοῦ ἀέρος σφαῖρα καὶ
περὶ ταύτην ἡ λεγομένη πυρός (τοῦτο γάρ ἐστι [e]πάντων ἔσχα-
τον, εἶθ' [f]ὡς οἱ πλεῖστοι λέγουσιν εἶθ' ὡς ἡμεῖς), φερομένου [g]δὲ
τοῦ ἡλίου τοῦτον τὸν τρόπον, καὶ διὰ ταῦτα τῆς μεταβολῆς
καὶ γενέσεώς [h]τε καὶ φθορᾶς οὔσης, τὸ μὲν λεπτότατόν [i]τε
[k]καὶ γλυκύτατον ἀνάγεται καθ' ἑκάστην ἡμέραν καὶ [l]φέρεται
διακρινόμενον καὶ ἀτμίζον εἰς τὸν ἄνω τόπον, ἐκεῖ δὲ πάλιν
συστὰν διὰ τὴν ψύξιν [m]κάτω φέρεται πάλιν [n]πρὸς τὴν γῆν.
Καὶ τοῦτ' [o]ἀεὶ βούλεται ποιεῖν ἡ φύσις οὕτω, καθάπερ εἴρηται 7
πρότερον. Διὸ καὶ γελοῖοι πάντες ὅσοι τῶν πρότερον [p]ὑπέλα-
βον τὸν ἥλιον τρέφεσθαι τῷ ὑγρῷ. Καὶ διὰ τοῦτ' ἔνιοί [q]γέ
φασι [r]καὶ ποιεῖσθαι τὰς τροπὰς αὐτόν· οὐ γὰρ ἀεὶ τοὺς αὐ-
τοὺς δύνασθαι τόπους παρασκευάζειν αὐτῷ [s]τὴν τροφήν.
[t]Ἀναγκαῖον δ' εἶναι τοῦτο [t]συμβαίνειν περὶ αὐτὸν ἢ φθεί- 8
ρεσθαι· καὶ γὰρ τὸ φανερὸν πῦρ, ἕως ἂν ἔχῃ τροφήν, μέχρι
τούτου ζῆν, τὸ δ' ὑγρὸν τῷ πυρὶ [v]τροφὴν εἶναι μόνον, ὥσπερ
ἀφικνούμενον μέχρι πρὸς τὸν ἥλιον [w]τὸ ἀναγόμενον τοῦ
ὑγροῦ, [x]ἢ τὴν ἄνοδον τοιαύτην οὖσαν οἵανπερ τῇ γιγνομένῃ
φλογί, δι' ἧς τὸ εἰκὸς λαβόντες οὕτω καὶ περὶ τοῦ ἡλίου
ὑπέλαβον· Τὸ δ' οὐκ ἔστιν ὅμοιον· ἡ μὲν [y]γὰρ φλὸξ διὰ 9
συνεχοῦς ὑγροῦ καὶ ξηροῦ μεταβαλλόντων γίγνεται καὶ οὐ
τρέφεται (οὐ γὰρ ἡ αὐτὴ οὖσα διαμένει οὐθένα χρόνον ὡς
εἰπεῖν), περὶ δὲ τὸν ἥλιον ἀδύνατον τοῦτο συμβαίνειν, ἐπεὶ
τρεφομένου γε τὸν αὐτὸν τρόπον, ὥσπερ ἐκεῖνοί φασι, δῆλον
ὅτι καὶ ὁ ἥλιος οὐ μόνον καθάπερ [z]ὁ [t]Ἡράκλειτός [a]φησι,
νέος ἐφ' ἡμέρῃ ἐστίν, ἀλλ' [b]ἀεὶ νέος συνεχῶς. [u]Ἔτι δ' ἡ ὑπὸ 10
τοῦ ἡλίου ἀναγωγὴ τοῦ ὑγροῦ ὁμοία τοῖς θερμαινομένοις

[d] τεταμμένου N. [e] πάντων] τούτων F.H.N. [f] ὡς πλεῖστοι τοῦτο λέγουσιν H.N. [g] δὲ om. E. [h] τε om. F. [i] τε om. E.N. [k] καὶ γλυκύτατον om. N. [l] φαίνεται E. [m] κάτω] κατὰ E.H.N, om. F. [n] πρὸς] εἰς F. [o] ποιεῖν βούλεται ἀεὶ F. [p] τὸν ἥλιον τρέφεσθαι ὑπέλαβον N. [q] γε om. F. [r] καὶ om. H. [s] τὴν om. E. [t] συμβαίνειν om. F. [v] τροφὴ F. [w] τὸν N. [x] ἢ om. E. [y] γὰρ om. E. [z] ὁ om. F.H.N. [a] φησὶ om. F. [b] αἰεὶ F.

ὕδασίν [c]ἐστιν ὑπὸ πυρός· εἰ οὖν μηδὲ τὸ [d]ὑποκαόμενον τρέφεται πῦρ, οὐδὲ τὸν ἥλιον εἰκὸς ἦν ὑπολαβεῖν, οὐδ' εἰ [e]πᾶν θερμαίνων ἐξατμίσειε τὸ ὕδωρ. [f]Ἄτοπον δὲ καὶ τὸ μόνον φροντίσαι τοῦ ἡλίου, τῶν δ' ἄλλων [f]ἄστρων παριδεῖν αὐτοὺς τὴν σωτηρίαν, τοσούτων καὶ τὸ πλῆθος καὶ τὸ μέγεθος
11 ὄντων. Τὸ δ' αὐτὸ συμβαίνει καὶ τούτοις ἄλογον καὶ τοῖς φάσκουσι [g]τὸ πρῶτον ὑγρᾶς οὔσης καὶ τῆς γῆς, καὶ τοῦ [h]κόσμου τοῦ περὶ [i]τὴν γῆν ὑπὸ τοῦ ἡλίου [k]θερμαινομένου, ἀέρα γενέσθαι καὶ τὸν ὅλον οὐρανὸν αὐξηθῆναι, καὶ τοῦτον πνεύματά [l]τε παρέχεσθαι καὶ τὰς τροπὰς αὐτοῦ ποιεῖν· φανερῶς γὰρ ἀεὶ τὸ ἀναχθὲν ὁρῶμεν καταβαῖνον πάλιν ὕδωρ· κἂν μὴ κατ' ἐνιαυτὸν [m]ἀποδιδῷ καὶ καθ' ἑκάστην ὁμοίως [n]χώραν, ἀλλ' ἔν γέ τισι τεταγμένοις χρόνοις ἀποδίδωσι πᾶν τὸ ληφθέν, ὡς οὔτε τρεφομένων τῶν ἄνωθεν, οὔτε τοῦ μὲν μένοντος ἀέρος ἤδη μετὰ τὴν γένεσιν, τοῦ δὲ [o]γιγνομένου καὶ φθειρομένου πάλιν εἰς ὕδωρ, ἀλλ' ὁμοίως ἅπαντος διαλυο-
12 μένου καὶ συνισταμένου πάλιν [p]εἰς ὕδωρ. Τὸ μὲν οὖν [q]πότιμον [r]καὶ γλυκὺ διὰ κουφότητα πᾶν ἀνάγεται, τὸ δ' ἁλμυρὸν [s]ὑπομένει διὰ βάρος οὐκ ἐν τῷ αὐτοῦ οἰκείῳ τόπῳ· τοῦτο [t]γὰρ οἰητέον ἀπορηθῆναί [v]τε [w]προσηκόντως (ἄλογον γὰρ εἰ μή τίς ἐστι τόπος ὕδατος [x]ὥσπερ τῶν ἄλλων στοιχείων) καὶ ταύτην εἶναι λύσιν· ὃν γὰρ ὁρῶμεν κατέχουσαν τόπον τὴν [y]θάλατταν, οὗτος οὐκ ἔστι [z]θαλάττης ἀλλὰ μᾶλλον ὕδατος.
13 Φαίνεται δὲ [z]θαλάττης, ὅτι τὸ μὲν ἁλμυρὸν ὑπομένει διὰ τὸ βάρος, τὸ δὲ γλυκὺ [a]καὶ πότιμον ἀνάγεται διὰ [b]τὴν κουφό-
14 τητα, καθάπερ ἐν τοῖς τῶν ζῴων σώμασιν. Καὶ γὰρ ἐν τούτοις τῆς τροφῆς εἰσελθούσης γλυκείας ἡ τῆς ὑγρᾶς τρο-

[c] ἐστιν om. F, ante ὕδασιν ponunt H.N. [d] ὑποκαιόμενον F.H.N. [e] πᾶν] πᾶς ὁ ἥλιος H.N. [f] ἄστρων αὐτοὺς παριδεῖν H, ἄστρων αὐτοῖς παριδεῖν N, παριδεῖν αὐτοὺς ἄστρων F. [g] ὑγρᾶς οὔσης πρῶτον F. [h] κώνου N. [i] τὴν om. F. [k] θερμαινόμενον N, θερμενον E. [l] τε om. E. [m] ἀποδιδῶσι F. [n] ὥραν F. [o] γιγνομένου καὶ τρεφομένου καὶ pr. F. [p] εἰς ὕδωρ om. E. [q] πόσιμον N. [r] καὶ om. F. [s] ἀπομένει N. [t] γὰρ εἰκὸς ἀπορηθῆναι οἰητέον F. [v] τε] γε E, om. H. [w] προσηκόντως om. H. [x] ὥσπερ καὶ τῶν F.H.N. [y] θάλασσαν F.H. [z] θαλάσσης F. [a] καὶ τὸ π. N. [b] τὴν om. F.

φῆς ὑπόστασις καὶ τὸ περίττωμα φαίνεται πικρὸν ὂν καὶ ἁλμυρόν· τὸ γὰρ γλυκὺ καὶ πότιμον ὑπὸ τῆς ἐμφύτου θερμότητος ἑλκυσθὲν εἰς τὰς σάρκας καὶ τὴν ἄλλην σύν-
ταξιν [c]ἦλθε τῶν μερῶν, ὡς ἕκαστον πέφυκεν. [v]Ὥσπερ οὖν 15
[d]κἀκεῖ, εἴ τις τῆς ποτίμου τροφῆς μὴ νομίζοι τόπον εἶναι τὴν
[e]κοιλίαν, ὅτι ταχέως ἀφανίζεται, ἀλλὰ τοῦ περιττώματος,
ὅτι τοῦθ' ὁρᾷ ὑπομένον, οὐκ ἂν [f]ὑπολαμβάνοι καλῶς, ὁμοίως
δὲ καὶ ἐν τούτοις· ἔστι γάρ, ὥσπερ λέγομεν, οὗτος ὁ τόπος
ὕδατος. Διὸ καὶ οἱ ποταμοὶ ῥέουσιν εἰς αὐτὸν ἅπαντες καὶ 16
πᾶν τὸ γινόμενον ὕδωρ· εἴς τε γὰρ τὸ κοιλότατον ἡ ῥύσις,
καὶ ἡ [g]θάλαττα τὸν τοιοῦτον ἐπέχει τῆς γῆς τόπον. [t]Ἀλλὰ
τὸ μὲν ἀναφέρεται ταχὺ διὰ τὸν ἥλιον ἅπαν, τὸ δ' ὑπο-
λείπεται διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν. Τὸ δὲ ζητεῖν τὴν ἀρχαίαν 17
ἀπορίαν, διὰ τί τοσοῦτον πλῆθος ὕδατος οὐδαμοῦ φαίνεται
(καθ' ἑκάστην γὰρ ἡμέραν ποταμῶν ῥεόντων ἀναριθμήτων
καὶ τὸ μέγεθος ἀπλέτων οὐθὲν ἡ [g]θάλαττα γίνεται πλείων),
τοῦτο [h]οὐθὲν μὲν ἄτοπον ἀπορῆσαί τινας, οὐ μὴν [i]ἐπιβλέ-
ψαντί γε χαλεπὸν ἰδεῖν. Τὸ γὰρ αὐτὸ πλῆθος ὕδατος εἰς 18
πλάτος τε διαταθὲν καὶ ἀθρόον οὐκ ἐν ἴσῳ χρόνῳ ἀναξηραίνε-
ται, ἀλλὰ [k]διαφέρει τοσοῦτον ὥστε τὸ μὲν [l]διαμείναι ἂν ὅλην
τὴν ἡμέραν, τὸ δ' ὥσπερ εἴ τις ἐπὶ τράπεζαν μεγάλην περι-
τείνειεν ὕδατος κύαθον, ἅμα διανοουμένοις ἂν ἀφανισθείη
πᾶν. [x]Ὁ [m]δὴ καὶ περὶ τοὺς ποταμοὺς συμβαίνει· συνεχῶς 19
γὰρ ῥεόντων ἀθρόων ἀεὶ τὸ αφικνούμενον εἰς ἀχανῆ καὶ πλα-
τὺν τόπον ἀναξηραίνεται ταχὺ [n]καὶ ἀδήλως. Τὸ δ' ἐν τῷ
Φαίδωνι γεγραμμένον περί τε τῶν ποταμῶν καὶ τῆς θαλάττης
ἀδύνατόν ἐστιν. Λέγεται γὰρ ὡς ἅπαντα μὲν εἰς ἄλληλα 20
συντέτρηται ὑπὸ γῆν, ἀρχὴ [o]δὲ πάντων εἴη καὶ πηγὴ τῶν
ὑδάτων ὁ καλούμενος Τάρταρος, περὶ τὸ μέσον ὕδατός τι
πλῆθος, ἐξ οὗ καὶ τὰ ῥέοντα καὶ τὰ μὴ ῥέοντα ἀναδίδωσι

[c] εἰσῆλθε F. [d] κἀκεῖ] ἄτοπον (supra posito κἀκεῖ) F, κἀκεῖ ἄτοπον E. [e] κοίλην N. [f] ὑπολαμβάνῃ F. [g] θάλασσα H. [h] μὲν οὐθὲν F. [i] ἐπιβλέψαντι E, ἐπιβλέψαντα F.H.N. [k] διαφθείρει N. [l] ἂν διαμεῖναι F. [m] δὴ post ποταμοὺς F. [n] κἂν N. [o] δὲ om. N.

πάντα· τὴν δ' ἐπίρρυσιν ποιεῖν ἐφ' [p]ἕκαστα τῶν [q]ῥευμάτων διὰ τὸ σαλεύειν ἀεὶ τὸ πρῶτον καὶ τὴν ἀρχήν· οὐκ [r]ἔχειν γὰρ ἕδραν, ἀλλ' ἀεὶ περὶ τὸ μέσον [s]εἰλεῖσθαι· κινούμενον [t]δ' ἄνω
21 καὶ κάτω ποιεῖν τὴν [v]ἐπίχυσιν τοῖς ῥεύμασιν. Τὰ δὲ πολλαχοῦ μὲν λιμνάζειν, [w]οἷαν καὶ τὴν παρ' ἡμῖν εἶναι [x]θάλασσαν, πάντα δὲ πάλιν κύκλῳ περιάγειν εἰς τὴν ἀρχήν, ὅθεν [y]ἤρξαντο ῥεῖν, πολλὰ μὲν [z]καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν τόπον, τὰ δὲ καὶ καταντικρὺ τῇ θέσει τῆς ἐκροῆς, οἷον εἰ ῥεῖν [y]ἤρξαντο κά-
22 τωθεν, ἄνωθεν εἰσβάλλειν. Εἶναι δὲ μέχρι τοῦ μέσου τὴν κάθεσιν· τὸ γὰρ λοιπὸν [a]πρὸς ἄναντες ἤδη [b]πᾶσιν εἶναι τὴν φοράν. Τοὺς δὲ χυμοὺς καὶ [c]τὰς χρόας ἴσχειν τὸ ὕδωρ δι'
23 οἵας [d]ἂν τύχωσι ῥέοντα γῆς. Συμβαίνει δὲ τοὺς ποταμοὺς [e]ῥεῖν οὐκ ἐπὶ ταὐτὸν [f]ἀεὶ κατὰ τὸν λόγον τοῦτον· ἐπεὶ γὰρ εἰς τὸ μέσον [g]εἰσρέουσιν ἀφ' οὗπερ ἐκρέουσιν, οὐθὲν μᾶλλον [h]ῥευσοῦνται κάτωθεν ἢ ἄνωθεν, ἀλλ' [i]ἐφ' ὁπότερ' ἂν [k]ῥέψῃ κυμαίνων ὁ Τάρταρος. [l]Καίτοι τούτου συμβαίνοντος γένοιτ'
24 ἂν τὸ λεγόμενον ἄνω ποταμῶν· ὅπερ ἀδύνατον. [m]Ἔτι τὸ γιγνόμενον ὕδωρ καὶ τὸ πάλιν ἀναγόμενον πόθεν ἔσται; τοῦτο γὰρ [n]ἐξαίρειν ὅλον ἀναγκαῖον, εἴπερ ἀεὶ σώζεται τὸ ἴσον· ὅσον γὰρ [o]ἔξω ῥεῖ, πάλιν ῥεῖ πρὸς τὴν ἀρχήν. Καίτοι πάντες οἱ ποταμοὶ φαίνονται τελευτῶντες εἰς τὴν [p]θάλατταν, ὅσοι μὴ εἰς ἀλλήλους· εἰς δὲ [q]τὴν γῆν οὐθείς, ἀλλὰ κἂν ἀφα-
25 νισθῇ, πάλιν ἀναδύνουσιν. Μεγάλοι δὲ γίγνονται [r]τῶν ποταμῶν οἱ μακρὰν ῥέοντες διὰ κοίλης· πολλῶν γὰρ δέχονται ῥεύματα ποταμῶν, ὑποτεμνόμενοι τῷ [s]τόπῳ καὶ τῷ μήκει τὰς ὁδούς. Διόπερ ὅ τ' [t]Ἴστρος καὶ ὁ Νεῖλος μέγιστοι τῶν πο-
26 ταμῶν εἰσὶ τῶν εἰς τήνδε τὴν [p]θάλατταν ἐξιόντων. Καὶ περὶ

[p] ἑκάστῳ H. [q] ὑδάτων F. [r] ἔχει N. [s] ἕλκεσθαι E. [t] δ' ἀεὶ ἄνω F. [v] ἔκχυσιν E. [w] οἷον F.H.N. [x] θάλατταν F.H. [y] ἤρξατο F.H.N. [z] καὶ om. F.H.N. [a] πρὸς τὸ ἄναντες F. [b] πάλιν N. [c] τὰς om. E. [d] ἂν om. F. [e] εἰσρεῖν F, ἀεὶ ῥεῖν H.N. [f] ἀεὶ] ἀεὶ καὶ E, om. H.N. [g] ῥέουσιν ἀφ' οὗπερ ἂν ἐκρέωσιν F. [h] ῥεύσονται F.H. [i] ἐφοτέραν ρ. E, ἐφ' ὅπερ ἂν ρ. H.N. [k] ῥεύσῃ F.H.N. [l] καίτοι τοῦτο F, καὶ τοῦ τοιούτου H.N. [m] ὅλον ἐξαίρειν F.H.N. [n] ἐξεχώρει E. [o] θάλασσαν F.N. [p] τὴν om. F.H.N. [q] τῶν om. F. [r] μήκει καὶ τῷ τόπῳ H.N.

τῶν πηγῶν [s]ἄλλοι λέγουσιν [t]ἑκάστου τῶν ποταμῶν ἄλλας αἰτίας διὰ τὸ πολλοὺς εἰς τὸν αὐτὸν ἐμβάλλειν. [v]Ταῦτα δὴ πάντα φανερὸν ὡς ἀδύνατόν ἐστι συμβαίνειν ἄλλως τε καὶ τῆς θαλάττης [w]ἐκεῖθεν τὴν ἀρχὴν ἐχούσης. [v]Οτι μὲν οὖν 27
ὕδατός τε ὁ τόπος [x]ἐστὶν οὗτος καὶ οὐ [y]θαλάττης, καὶ διὰ τίν' αἰτίαν τὸ μὲν πότιμον ἄδηλον πλὴν ῥέον, τὸ δ' [z]ὑπομένον, καὶ διότι τελευτὴ μᾶλλον ὕδατος ἡ ἀρχή ἐστιν ἡ [a]θάλαττα, καθάπερ τὸ ἐν τοῖς σώμασι περίττωμα τῆς τροφῆς πάσης, καὶ μάλιστα τὸ τῆς ὑγρᾶς, εἰρήσθω τοσαῦθ' ἡμῖν.

Περὶ δὲ τῆς ἁλμυρότητος αὐτῆς λεκτέον, καὶ πότερον ἀεί 3
ἐστιν ἡ αὐτή, ἢ οὔτ' ἦν οὔτ' ἔσται [b]ἀλλ' ὑπολείψει· καὶ γὰρ οὕτως οἴονταί τινες. Τοῦτο μὲν [c]οὖν ἐοίκασι πάντες ὁμολογεῖν, ὅτι γέγονεν, εἴπερ καὶ πᾶς ὁ κόσμος· ἅμα γὰρ αὐτῆς ποιοῦσι τὴν γένεσιν. [v]Ωστε δῆλον [d]ὡς εἴπερ [e]ἀΐδιον τὸ πᾶν, καὶ περὶ τῆς θαλάττης οὕτως ὑπολητπτέον. Τὸ δὲ νομί- 2
ζειν ἐλάττω τε γίγνεσθαι τὸ πλῆθος, ὥσπερ φησὶ Δημόκριτος, καὶ τέλος ὑπολείψειν, τῶν Αἰσώπου μύθων οὐθὲν διαφέρειν ἔοικεν ὁ πεπεισμένος οὕτως· καὶ γὰρ ἐκεῖνος ἐμυθολόγησεν ὡς δὶς μὲν ἡ Χάρυβδις ἀναρροφήσασα τὸ μὲν πρῶτον τὰ ὄρη ἐποίησε φανερά, τὸ δὲ δεύτερον τὰς νήσους, τὸ δὲ τελευταῖον ῥοφήσασα ξηρὰν ποιήσει [f]πάμπαν. [t]Ἐκείνῳ 3
μὲν οὖν [g]ἥρμοττεν ὀργιζομένῳ πρὸς τὸν πορθμέα τοιοῦτον εἰπεῖν μῦθον, τοῖς δὲ τὴν ἀλήθειαν ζητοῦσιν ἧττον· δι' ἣν γὰρ αἰτίαν ἔμεινε τὸ πρῶτον, εἴτε διὰ βάρος, ὥσπερ τινὲς καὶ [h]τούτων φασίν (ἐν προχείρῳ γὰρ τούτου τὴν αἰτίαν ἰδεῖν), εἴτε καὶ δι' ἄλλο τι, δῆλον ὅτι διὰ τοῦτο διαμένειν ἀναγκαῖον καὶ τὸν λοιπὸν χρόνον αὐτήν. [t]Η γὰρ λεκτέον αὐτοῖς ὅτι 4
οὐδὲ τὸ ἀναχθὲν ὕδωρ ὑπὸ τοῦ ἡλίου ἥξει πάλιν, [i]ἢ εἴπερ τοῦτ' ἔσται, ἀναγκαῖον ἤτοι ἀεὶ ἢ [k]μέχρι οὗπερ ἂν ᾖ τοῦτο [l]ὑπολείπεσθαι τὴν [m]θάλατταν, καὶ πάλιν ἀναχθῆναι ἐκεῖνο

[s] ἄλλοι δὲ λ. E. [t] ἑκάστου margo F. [v] ταῦτα—συμβαίνειν om. F. [w] τὴν ἀρχὴν ἐκεῖθεν H.N. [x] οὗτός ἐστι F. [y] θαλάσσης F. [z] ὑπομένει E. [a] θάλασσα F. [b] ἀλλ' ὑπολείψει om. F. [c] οὖν om. F. [d] ὡς] ὥσπερ E. [e] αἴτιον F. [f] πάντα F. [g] ἥρμοζεν N. [h] τούτους E. [i] ἢ om. E. [k] μέχρις E.F. [l] λείπεσθαι E. [m] θάλασσαν F.

πρότερον δεήσει τὸ πότιμον. [v]Ὥστε οὐδέ ποτε [n]ξηρανεῖται· πάλιν γὰρ ἐκεῖνο φθήσεται καταβὰν εἰς τὴν αὐτὴν [o]τὸ προανελθόν· διαφέρει γὰρ οὐθὲν ἅπαξ τοῦτ' εἰπεῖν ἢ πολλάκις. Εἰ μὲν οὖν τὸν ἥλιον παύσει τις τῆς φορᾶς, τί ἔσται τὸ ξηραῖνον; Εἰ δ' ἐάσει εἶναι τὴν περιφοράν, ἀεὶ πλησιάζων τὸ πότιμον, καθάπερ εἴπομεν, ἀνάξει, ἀφήσει δὲ πάλιν [p]ἀποχωρῶν. [q]Ἔλαβον δὲ ταύτην τὴν διάνοιαν κατὰ τῆς θαλάττης ἐκ τοῦ πολλοὺς τόπους φαίνεσθαι ξηροτέρους νῦν ἢ πρότερον· περὶ οὗ τὴν αἰτίαν εἴπομεν, ὅτι τῶν κατά τινα [r]χρόνον ὑπερβολῶν [s]γιγνομένων ὕδατος τοῦτ' ἐστὶ τὸ πάθος, ἀλλ' οὐ διὰ τὴν τοῦ παντὸς γένεσιν καὶ τῶν μορίων· καὶ πάλιν [t]γ' ἔσται τοὐναντίον· καὶ ὅταν γένηται, ξηρανεῖται πάλιν· καὶ τοῦθ' οὕτω [u]κατὰ κύκλον ἀναγκαῖον ἀεὶ βαδίζειν· μᾶλλον γὰρ οὕτως εὔλογον ὑπολαβεῖν ἢ διὰ [v]ταῦτα τὸν οὐρανὸν [w]ὅλον [x]μεταβάλλειν. [y]Ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων πλείω τῆς ἀξίας ἐνδιατέτριφεν ὁ λόγος· περὶ δὲ τῆς ἁλμυρότητος, τοῖς μὲν ἅπαξ γεννήσασι καὶ ὅλως αὐτὴν γεννῶσιν ἀδύνατόν ἐστιν [z]ἁλμυρὰν ποιεῖν. Εἴ[a]τε γὰρ [b]ἅπαντος τοῦ ὑγροῦ τοῦ περὶ τὴν γῆν ὄντος καὶ ἀναχθέντος ὑπὸ τοῦ ἡλίου τὸ ὑπολειφθὲν [c]γέγονε θάλαττα, εἶτ' ἐνυπῆρχε τοσοῦτος χυμὸς ἐν τῷ πολλῷ ὕδατι καὶ γλυκεῖ διὰ τὸ συμμιχθῆναί τινα γῆν τοιαύτην, οὐθὲν ἧττον ἐλθόντος πάλιν τοῦ [d]διατμίσαντος ὕδατος ἀνάγκη, ἴσου γ' ὄντος τοῦ πλήθους, καὶ τὸ πρῶτον· [e]ἢ εἰ [f]μηδὲ τὸ πρῶτον, [g]μηδ' ὕστερον ἁλμυρὰν αὐτὴν εἶναι. Εἰ δὲ καὶ τὸ πρῶτον εὐθὺς ἦν, λεκτέον τίς ἡ αἰτία, καὶ ἅμα διὰ τί οὐκ εἰ καὶ τότε ἀνήχθη καὶ νῦν πάσχει ταὐτό. [h]Ἀλλὰ μὴν καὶ ὅσοι τὴν γῆν αἰτιῶνται τῆς ἁλμυρότητος [i]ἐμμιγνυμένην (ἔχειν γάρ φασι πολλοὺς χυμοὺς αὐτήν, ὥσθ' ὑπὸ τῶν ποτα-

[n] ξηρανθήσεται F. [o] τὸ] καὶ E. [p] ἀναχωρῶν N. [q] χρόνον] τόπον H.N. [r] γενομένων F. [s] γ'] γὰρ H.N, om. E. [t] κατὰ] καὶ E.H.N. [v] ταῦτα om. E. [w] ὅλον om. H.N. [x] μεταβαλεῖν N. [y] ἁλμυρὸν E. [z] τε om. E.F. [a] παντὸς F.H.N. [b] ἐγένετο F.H.N. [c] διατμίζοντος E. [d] ἢ om. E. [e] μηδὲ μὴ τὸ N. [f] μηδ'—εἶναι om. pr. N. [g] ἐμμεμιγμένην N.

μῶν συγκαταφερομένην διὰ τὴν μίξιν ποιεῖν ἁλμυράν), ἄτοπον [h]τὸ μὴ καὶ τοὺς ποταμοὺς ἁλμυροὺς εἶναι· πῶς γὰρ δυνατὸν ἐν πολλῷ μὲν πλήθει ὕδατος ἐπίδηλον [i]οὕτω ποιεῖν τὴν μίξιν τῆς τοιαύτης γῆς, ἐν ἑκάστῳ δὲ μή; Δῆλον γὰρ [k]ὅτι ἡ θάλαττά ἐστιν ἅπαν τὸ [l]ποτάμιον ὕδωρ· [m]οὐθενὶ [n]γὰρ [o]διέφερεν ἀλλ' ἢ τῷ [p]ἁλμυρὰ εἶναι τῶν ποταμῶν· τοῦτο δ' ἐν ἐκείνοις ἔρχεται εἰς τὸν τόπον εἰς ὃν ἀθρόοι ῥέουσιν. [t]Ὁμοίως δὲ γελοῖον καὶ εἴ τις εἰπὼν ἱδρῶτα τῆς γῆς 11
εἶναι τὴν θάλατταν οἴεταί τι σαφὲς εἰρηκέναι, καθάπερ [t]Ἐμπεδοκλῆς· πρὸς ποίησιν μὲν γὰρ [q]οὕτως εἰπὼν ἴσως εἴρηκεν ἱκανῶς (ἡ γὰρ μεταφορὰ ποιητικόν), πρὸς δὲ τὸ γνῶναι τὴν φύσιν οὐχ ἱκανῶς· οὐδὲ γὰρ [r]ἐνταῦθα δῆλον πῶς ἐκ γλυκέος τοῦ πόματος ἁλμυρὸς γίνεται ὁ ἱδρώς, πότερον ἀπελθόντος [s]τινὸς μόνον οἷον τοῦ γλυκυτάτου, ἢ συμμιχθέντος τινός, καθάπερ ἐν τοῖς διὰ [t]τῆς τέφρας ἠθουμένοις ὕδασιν. Φαί- 12
νεται δὲ τὸ αἴτιον ταὐτὸ [v]καὶ περὶ τὸ εἰς τὴν κύστιν περίττωμα συλλεγόμενον· καὶ γὰρ ἐκεῖνο πικρὸν καὶ ἁλμυρὸν γίνεται τοῦ πινομένου καὶ τοῦ ἐν [w]τῇ τροφῇ ὑγροῦ γλυκέος ὄντος. [x]Εἰ δὴ ὥσπερ τὸ διὰ τῆς κονίας ἠθούμενον ὕδωρ 13
γίνεται πικρόν, καὶ [y]ταῦτα, τῷ μὲν οὔρῳ συγκαταφερομένης [z]τοιαύτης τινὸς δυνάμεως οἵα καὶ φαίνεται ὑφισταμένη ἐν τοῖς ἀγγείοις ἁλμυρίς, τῷ δ' ἱδρῶτι συνεκκρινομένης ἐκ τῶν σαρκῶν, οἷον καταπλύνοντος τὸ τοιοῦτον ἐκ τοῦ [a]σώματος τοῦ ἐξιόντος ὑγροῦ, δῆλον ὅτι [b]κἂν τῇ θαλάττῃ τὸ ἐκ τῆς γῆς [c]συγκαταμιγνύμενον [d]τῷ [e]ὑγρῷ αἴτιον τῆς ἁλμυρότητος. [t]Ἐν μὲν οὖν τῷ σώματι γίγνεται [f]τὸ τοιοῦτον ἡ 14
τῆς τροφῆς ὑπόστασις διὰ τὴν ἀπεψίαν· ἐν δὲ τῇ γῇ τίνα τρόπον ὑπῆρχε, λεκτέον. [v]Ὅλως [g]δὲ πῶς [h]οἷόν τε τοσοῦ-

[h] καὶ τὸ μὴ F. [i] οὕτω] ὅπως N. [k] ὅτι] εἰ N. [l] πότιμον E. [m] οὐθὲν E, ἐν οὐδενὶ F.H.N. [n] γὰρ om. N. [o] διαφέρει F. [p] ἁλμυρὰν E.F. [q] οὕτος N. [r] ἐντεῦθεν F. [s] τινὸς οἷον γλυκυτάτου μόνον ἢ συμμιγέντος F. [t] τῆς om. N. [v] καὶ τὸ περὶ τὸ E. [w] τῇ om. F. [x] εἰ δὴ om. E. [y] ταύτῃ H. et pr. N. [z] τοιαύτης om. F. [a] σώματος ὑγροῦ ἐξιόντος F. [b] κἂν] καὶ F. [c] καταμιγνύμενον E, συγκαταμισγόμενον H, συγκαταμιγόμενον F, συγκατασμιγόμενον N. [d] τὸ N, om. F. [e] ὑγρὸν N. [f] τὸ om. F. [g] δὲ om. F. [h] οἴονται E.

τον ὕδατος πλῆθος ξηραινομένης καὶ θερμαινομένης ἐκκριθῆναι; Πολλοστὸν γὰρ δεῖ μέρος [i] αὐτὸ τοῦ λειφθέντος
15 εἶναι ἐν τῇ γῇ. [j] Ἔτι [k] δὲ διὰ τί οὐ καὶ νῦν ὅταν ξηραινομένη [l] τύχῃ ἡ γῆ, εἴτε πλείων εἴτε [m] ἐλάττων, ἰδίει; [n] Ἡ γὰρ ὑγρότης καὶ ὁ ἱδρὼς γίνεται πικρός· εἴπερ [o] γὰρ καὶ τότε, καὶ νῦν ἐχρῆν. Οὐ φαίνεται δὲ τοῦτο συμβαῖνον, ἀλλὰ
[p] ξηρὰ μὲν οὖσα ὑγραίνεται, ὑγρὰ δ' οὖσα οὐθὲν [q] πάσχει
16 τοιοῦτον. Πῶς [r] δ' οὖν οἷόν τε περὶ τὴν πρώτην γένεσιν, ὑγρᾶς οὔσης τῆς γῆς, [s] ἰδίειν ξηραινομένην; [t] Ἀλλὰ μᾶλλον εἰκός, ὥσπερ φασί τινες, ἀπελθόντος τοῦ πλείστου καὶ μετεωρισθέντος τοῦ ὑγροῦ διὰ τὸν ἥλιον τὸ λειφθὲν εἶναι θάλατ-
17 ταν· ὑγρὰν δ' οὖσαν [s] ἰδίειν ἀδύνατον. Τὰ μὲν οὖν λεγόμενα τῆς ἁλμυρότητος αἴτια διαφεύγειν [t] φαίνεται τὸν λόγον· ἡμεῖς δὲ [v] λέγωμεν ἀρχὴν λαβόντες τὴν αὐτὴν [w] ἣν [x] καὶ πρότερον. [y] Ἐπεὶ γὰρ κεῖται διπλῆν εἶναι τὴν ἀναθυμίασιν, τὴν μὲν ὑγρὰν τὴν δὲ ξηράν, δῆλον ὅτι ταύτην οἰητέον [z] ἀρ-
18 χὴν εἶναι τῶν τοιούτων. Καὶ δὴ καὶ περὶ οὗ [a] ἀπορῆσαι πρότερον ἀναγκαῖον, πότερον καὶ ἡ [b] θάλαττα ἀεὶ διαμένει τῶν αὐτῶν οὖσα μορίων ἀριθμῷ ἢ τῷ εἴδει καὶ τῷ ποσῷ μεταβαλλόντων ἀεὶ τῶν [c] μερῶν, καθάπερ ἀὴρ καὶ τὸ πότιμον ὕδωρ καὶ πῦρ. [j] Ἀεὶ γὰρ ἄλλο καὶ ἄλλο γίνεται τούτων ἕκαστον, τὸ δ' [d] εἶδος τοῦ πλήθους ἑκάστου [e] τούτων μένει, καθάπερ τὸ τῶν ῥεόντων ὑδάτων καὶ [f] τὸ τῆς φλογὸς ῥεῦμα.
19 Φανερὸν [g] δὴ τοῦτο καὶ πιθανόν, ὡς ἀδύνατον μὴ τὸν αὐτὸν εἶναι περὶ πάντων τούτων λόγον, καὶ διαφέρειν ταχυτῆτι καὶ βραδυτῆτι τῆς μεταβολῆς ἐπὶ πάντων [h] τε, καὶ φθορὰν εἶναι καὶ γένεσιν, ταύτην μέντοι τεταγμένως συμβαίνειν πᾶσιν αὐτοῖς. Τούτων δ' οὕτως ἐχόντων, πειρατέον ἀποδοῦναι τὴν

[i] αὐτοῦ E. [k] δὲ om. F.H.N. [l] τύχῃ margo F. [m] ἐλάττων οὖσα ἰδίει N. et (qui cum F. ἱδρίει) H. [n] ἡ γὰρ ὑγρότης margo H, ἡ γὰρ ἱδρότης margo N. [o] γὰρ καὶ om. E. [p] ξηρᾶς μὲν οὔσης E. [q] τοιοῦτον πάσχει N. [r] δ' om. F.H.N. [s] ἱδρίειν F.H. [t] φαίνονται H.N. [v] λέγομεν E.N. [w] ἣν] ἥνπερ N. [x] καὶ om. E. [y] ἐπειδὴ F.H.N. [z] εἶναι ἀρχὴν F. [a] προαπορῆσαι E. [b] θάλασσα F. [c] μορίων F.H.N. [d] εἶδος τούτου τοῦ F. [e] τούτων om. F. [f] τὸ om. H.N. [g] δὴ] δὴ καὶ E.F.H. [h] γε E.

αἰτίαν καὶ περὶ τῆς ἁλμυρότητος. Φανερὸν δὴ διὰ πολλῶν 20
σημείων ὅτι γίνεται τοιοῦτος [i] ὁ χυμὸς διὰ σύμμιξίν τινος.
[j] Ἔν τε γὰρ τοῖς σώμασι τὸ ἀπεπτότατον ἁλμυρὸν καὶ πι-
κρόν, ὥσπερ καὶ πρότερον εἴπομεν· ἀπεπτότατον [k] γὰρ τὸ
περίττωμα τῆς ὑγρᾶς τροφῆς· τοιαύτη δὲ πᾶσα μὲν ἡ ὑπό-
στασις, μάλιστα δὲ ἡ εἰς τὴν κύστιν. Σημεῖον δ' ὅτι λεπτο- 21
τάτη ἐστίν· τὰ δὲ πεττόμενα [l] πάντα συνίστασθαι πέφυκεν.
[m] [j] Ἔπειτα ἱδρὼς ἐν οἷς τὸ αὐτὸ σῶμα συνεκκρίνεται, ὃ ποιεῖ
τὸν χυμὸν [n] τοῦτον. [t] Ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τοῖς [o] καομένοις· οὗ
γὰρ ἂν μὴ κρατήσῃ τὸ θερμόν, ἐν μὲν τοῖς σώμασι γίγνεται
περίττωσις, ἐν δὲ τοῖς [o] καομένοις τέφρα. Διὸ καὶ τὴν [p] θά-
λαττάν τινες ἐκ κατακεκαυμένης φασὶ [q] γενέσθαι γῆς. Τὸ 22
[r] δ' οὕτω μὲν εἰπεῖν ἄτοπον, τὸ μέντοι ἐκ τοιαύτης ἀληθές·
ὥσπερ γὰρ καὶ ἐν τοῖς εἰρημένοις, οὕτω καὶ ἐν τῷ ὅλῳ ἔκ
τε τῶν φυομένων καὶ γιγνομένων κατὰ φύσιν ἀεὶ δεῖ νοεῖν,
[s] ὥσπερ ἐκ πεπυρωμένων τὸ λειπόμενον [t] τοιαύτην εἶναι γῆν,
καὶ δὴ καὶ τὴν ἐν τῇ ξηρᾷ ἀναθυμίασιν πᾶσαν· αὕτη γὰρ καὶ
παρέχεται τὸ πολὺ τοῦτο πλῆθος. Μεμιγμένης δ' οὔσης, 23
[v] ὥσπερ εἴπομεν, τῆς τε ἀτμιδώδους ἀναθυμιάσεως καὶ τῆς
ξηρᾶς, ὅταν συνιστῆται εἰς νέφη καὶ ὕδωρ, ἀναγκαῖον ἐμπερι-
λαμβάνεσθαί τι πλῆθος ἀεὶ [w] ταύτης τῆς δυνάμεως, καὶ συγ-
καταφέρεσθαι πάλιν [x] ἐν τοῖς ὑετοῖς, καὶ [y] τοῦτ' ἀεὶ γίνεσθαι
κατά τινα τάξιν, ὡς ἐνδέχεται μετέχειν τὰ ἐνταῦθα τάξεως.
[v] Ὅθεν μὲν οὖν ἡ γένεσις [z] ἔνεστι τοῦ ἁλμυροῦ ἐν τῷ ὕδατι, 24
εἴρηται. Καὶ διὰ τοῦτο τά τε νότια ὕδατα πλατύτερα καὶ
τὰ πρῶτα τῶν μετοπωρινῶν· ὅ τε γὰρ νότος καὶ τῷ μεγέθει
καὶ τῷ πνεύματι ἀλεεινότατος ἄνεμός [a] ἐστι, καὶ πνεῖ ἀπὸ
[b] τόπων ξηρῶν καὶ θερμῶν, ὥστε μετ' ὀλίγης ἀτμίδος. Διὸ 25
καὶ θερμός ἐστιν· εἰ γὰρ καὶ μὴ τοιοῦτος, ἀλλ' ὅθεν ἄρχεται

[i] ὁ om. F. [k] γὰρ] μὲν γὰρ E. [l] ἅπαντα N, ἀεὶ πάντα H. [m] ἔπειτα δὲ ὁ ἱδρὼς F. [n] τοιοῦτον F. [o] καιομένοις F. [p] θάλασσάν φασί τινες ἐκ κατ. F. [q] γίνεσθαι F.H.N. [r] δ' om. N. [s] ὥσπερ καὶ ἐκ E. [t] εἶναι γῆν τοιαύτην F. [v] ὡς F. [w] τῆς τοιαύτης ἀεὶ ἀναθυμιάσεως (supra posito δυνάμεως) F. [x] ἐν τοῖς ὑετοῖς] ὄντος F.H, οἴοντος N. [y] ταῦτα γίνεσθαι E. [z] τοῦ ἁλμυροῦ ἔνεστιν F.H.N. [a] ἐστι om. E. [b] τόπων καὶ ξ. καὶ H.

πνεῖν ψυχρός, οὐδὲν ἧττον προϊὼν διὰ τὸ [c]συμπεριλαμβάνειν [d]πολλὴν ἀναθυμίασιν ξηρὰν ἐκ τῶν σύνεγγυς τόπων θερμός ἐστιν· ὁ δὲ βορέας ἅτε ἀφ' ὑγρῶν τόπων ἀτμιδώδης, [e]διὸ ψυχρός· τῷ δ' ἀπωθεῖν αἴθριος ἐνταῦθα, ἐν δὲ τοῖς ἐναντίοις ὑδατώδης. [f]Ὁμοίως δὲ καὶ ὁ νότος αἴθριος τοῖς περὶ τὴν
26 Λιβύην. Πολὺ οὖν ἐν τῷ καταφερομένῳ ὕδατι συμβάλλεται [f]τοιοῦτον, καὶ τοῦ μετοπώρου πλατέα τὰ ὕδατα· ἀνάγκη γὰρ τὰ [g]βαρύτατα [h]πρῶτα [i]φέρεσθαι. [j]Ὥστ' ἐν ὅσοις ἔνεστι τῆς τοιαύτης γῆς πλῆθος, ῥέπει τάχιστα κάτω ταῦτα. Καὶ θερμή γε ἡ θάλαττα διὰ τοῦτό ἐστιν· πάντα γὰρ ὅσα
27 πεπύρωται, ἔχει [k]δυνάμει θερμότητα ἐν αὐτοῖς. [l]Ὁρᾶν δ' ἔξεστι καὶ τὴν κονίαν καὶ τὴν τέφραν καὶ τὴν ὑπόστασιν τῶν ζῴων καὶ τὴν [l]ξηρὰν καὶ τὴν ὑγράν· καὶ τῶν θερμοτάτων γε κατὰ τὴν κοιλίαν ζῴων συμβαίνει θερμοτάτην [m]εἶναι
28 τὴν ὑπόστασιν. Γίγνεται μὲν οὖν [n]ἀεὶ [o]πλατυτέρα διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν, ἀνάγεται δ' ἀεί τι μέρος αὐτῆς μετὰ τοῦ γλυκέος· ἀλλ' ἔλαττον τοσούτῳ [p]ὅσῳ καὶ ἐν τῷ [q]ὑομένῳ τὸ ἁλμυρὸν καὶ πλατὺ τοῦ [r]γλυκέος ἔλαττον. Διόπερ ἰσάζει ὡς ἐπίπαν εἰπεῖν. [s]Ὅτι δὲ γίνεται ἀτμίζουσα πότιμος καὶ οὐκ εἰς θάλατταν συγκρίνεται τὸ ἀτμίζον, ὅταν συνιστῆται
29 πάλιν, πεπειραμένοι [t]λέγομεν. Πάσχει [u]δὲ καὶ τἆλλα ταὐτό· καὶ γὰρ οἶνος καὶ πάντες οἱ χυμοί, ὅσοι ἂν ἀτμίσαντες πάλιν εἰς ὑγρὸν συστῶσιν, ὕδωρ γίγνονται· πάθη γὰρ τἆλλα διά [v]τινα σύμμιξιν τοῦ ὕδατός ἐστιν, καὶ οἷον ἄν τι ἢ τὸ συμμιχθέν, τοιοῦτον ποιεῖ τὸν χυμόν. [w]Ἀλλὰ περὶ [x]μὲν τούτων ἐν ἄλλοις καιροῖς οἰκειοτέροις ποιητέον τὴν
30 σκέψιν. Νῦν δὲ [y]τοσοῦτον [z]λέγωμεν, ὅτι τῆς [a]θαλάττης ὑπαρχούσης ἀεί τι ἀνάγεται [a]καὶ γίνεται πότιμον καὶ ἄνωθεν

[c] συμπαραλαμβάνειν E.N. [d] πολλὴν τὴν ἀναθ. F. [e] διὸ καὶ ψ. F.H.N. [f] τοιοῦτο N, τὸ τοιοῦτον F. [g] βαρύτερα E. [h] πρῶτα post φέρεσθαι F, om. E. [i] φέρ.] κάτω φέρ. F. [k] δυνάμει om. N. [l] ὑγρὰν καὶ τὴν ξηράν F. [m] εἶναι καὶ τὴν F. [n] ἀεί τε E.F. [o] πλατυτέρα om. N, in margine ponit H: πλατὺ καὶ ἑτέρα pr. E. [p] ὅσον E. [q] οἰομένῳ N. [r] γλυκέος ὕδατος ἔλ. διόπερ τε ἰσάζει F. [s] λέγωμεν F.H. [t] τε F. [u] τινα ὕδατος σύμμιξίν εἰσι F. [w] μὲν οὖν τούτων N. [x] τοῦτον N. [y] λέγομεν F. [z] θαλ. ἁλμυρᾶς ὑπ. F. [a] καὶ γίνεται om. E.

ἐν τῷ ὑομένῳ κατέρχεται ἄλλο γεγενημένον, οὐ τὸ ἀναχθέν. Καὶ διὰ βάρος ὑφίσταται τῷ ποτίμῳ. Καὶ διὰ τοῦτ' οὔτ' 31
ἐπιλείπει, [b] ὥσπερ οἱ ποταμοί, ἀλλ' [c] ἢ τοῖς τόποις (τοῦτο δ' ἐπ' ἀμφοτέρων [d] ἀνάγκη συμβαίνειν ὁμοίως), οὔτε ἀεὶ τὰ αὐτὰ μέρη [e] διαμένει, οὔτε γῆς οὔτε θαλάττης, [f] ἀλλὰ μόνον ὁ πᾶς ὄγκος. Καὶ γὰρ καὶ περὶ γῆς ὁμοίως δεῖ ὑπολαβεῖν· 32
τὸ μὲν γὰρ ἀνέρχεται, τὸ δὲ πάλιν συγκαταβαίνει, καὶ τοὺς τόπους [g] συμμεταβάλλει τά τ' ἐπιπολάζοντα καὶ τὰ [h] κατιόντα πάλιν. [v]Οτι δ' ἐστὶν ἐν μίξει τινὸς τὸ ἁλμυρόν, δῆλον 33
οὐ μόνον ἐκ τῶν εἰρημένων, ἀλλὰ καὶ ἐάν τις ἀγγεῖον πλάσας [i] θῇ κήρινον εἰς [k] τὴν θάλατταν, περιδήσας τὸ στόμα τοιούτοις ὥστε μὴ παρεγχεῖσθαι [l] τῆς θαλάττης· τὸ γὰρ εἰσιὸν διὰ τῶν τοίχων τῶν κηρίνων γίνεται πότιμον ὕδωρ· ὥσπερ γὰρ δι' ἠθμοῦ τὸ γεῶδες ἀποκρίνεται καὶ τὸ ποιοῦν τὴν ἁλμυρότητα διὰ τὴν σύμμιξιν. Τοῦτο γὰρ αἴτιον καὶ τοῦ 34
βάρους (πλεῖον γὰρ ἕλκει τὸ ἁλμυρὸν ἢ τὸ πότιμον) καὶ τοῦ πάχους· καὶ [m] γὰρ τὸ πάχος διαφέρει τοσοῦτον ὥστε τὰ πλοῖα ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ τῶν ἀγωγίμων βάρους ἐν μὲν τοῖς ποταμοῖς [n] ὀλίγου καταδύνειν, ἐν δὲ τῇ θαλάττῃ μετρίως ἔχειν καὶ πλευστικῶς, διόπερ ἔνιοι τῶν ἐν τοῖς ποταμοῖς [o] γεμιζόντων διὰ ταύτην τὴν ἄγνοιαν ἐζημιώθησαν. Τεκμήριον 35
δὲ τοῦ μιγνυμένου [p] τινὸς παχύτερον εἶναι τὸν ὄγκον· ἐὰν γάρ τις ὕδωρ ἁλμυρὸν ποιήσῃ σφόδρα μίξας ἅλας, ἐπιπλέουσι τὰ ᾠά, κἂν ᾖ πλήρη· σχεδὸν γὰρ ὥσπερ πηλὸς γίνεται· τοσοῦτον [q] ἔχει σωματῶδες πλῆθος ἡ [r] θάλαττα. Ταὐτὸ δὲ τοῦτο [s] δρῶσι καὶ περὶ τὰς ταριχείας. Εἰ δ' ἔστιν 36
ὥσπερ μυθολογοῦσί τινες ἐν Παλαιστίνῃ τοιαύτη λίμνη, εἰς ἣν ἐάν τις [t] ἐμβάλῃ συνδήσας ἄνθρωπον ἢ ὑποζύγιον ἐπιπλεῖν καὶ οὐ καταδύεσθαι [v] κατὰ τοῦ ὕδατος, μαρτύριον ἂν

[b] ὥσπερ οὐδὲ οἱ H.N. et margo F. [c] ἢ om. E. [d] ἀνάγκη] ἀνάξιον N. [e] διαμένειν N. [f] ἀλλ' ἢ μ. F.N. [g] μεταβάλλει F.H.N. [h] κατιόντα] ὑφιστάμενα H.N. [i] θείη F. [k] τὴν om. F. [l] τῆς] τι τῆς F. [m] γὰρ om. E. [n] ὀλίγον F. [o] γεμιζομένων τῶν πλοίων διὰ E. [p] τινὸς] τὸ E.F. [q] ἔχει post σωματῶδες ponit H, om. N. [r] θάλασσα F. [s] δρῶσι] ποιοῦσι F. [t] ἐμβάλλῃ H. [v] κατὰ om. F.

[w]εἴη τοῖς εἰρημένοις· λέγουσι γὰρ πικρὰν οὕτως εἶναι τὴν λίμνην καὶ ἁλμυρὰν ὥστε μηθένα ἰχθὺν ἐγγίνεσθαι, τὰ δ' 37 ἱμάτια [x]ῥύπτειν, ἐάν τις διασείσῃ βρέξας. [y]Ἔστι δὲ [y]καὶ τὰ τοιαῦτα σημεῖα πάντα τῶν εἰρημένων, ὅτι τὸ ἁλμυρὸν ποιεῖ σῶμά τι, καὶ γεῶδές ἐστι τὸ ἐνυπάρχον· ἔν τε γὰρ τῇ Χαονίᾳ κρήνη τίς ἐστιν ὕδατος πλατυτέρου, ἀπορρεῖ δ' αὕτη εἰς ποταμὸν πλησίον γλυκὺν μέν, ἰχθῦς δ' οὐκ ἔχοντα· εἵλοντο γὰρ δή, ὡς [z]οἱ ἐκεῖ μυθολογοῦσιν, ἐξουσίας δοθείσης ὑπὸ τοῦ [a]Ἡρακλέους, ὅτ' ἦλθεν ἄγων [b]ἐκ τῆς [c]Ἐρυθείας τὰς βοῦς, ἅλας ἀντὶ τῶν ἰχθύων, οἳ γίγνονται αὐτοῖς ἐκ τῆς κρήνης· τούτου γὰρ τοῦ ὕδατος ἀφέψοντές τι μέρος τιθέασι, καὶ γίνεται ψυχθέν, ὅταν [d]ἀπατμίσῃ τὸ ὑγρὸν ἅμα τῷ θερμῷ, ἅλες, οὐ χονδροὶ ἀλλὰ χαῦνοι καὶ λεπτοὶ ὥσπερ 38 χιών. Εἰσὶ [e]δὲ τήν [f]τε δύναμιν ἀσθενέστεροι τῶν ἄλλων καὶ πλείους ἡδύνουσιν ἐμβληθέντες, καὶ τὴν χρόαν οὐχ ὁμοίως λευκοί. [g]Τοιοῦτον δ' ἕτερον γίνεται καὶ ἐν [i]Ὀμβρικοῖς· ἔστι γάρ τις τόπος ἐν ᾧ πεφύκασι [h]κάλαμος καὶ σχοῖνος· [i]τούτων [k]οὖν [l]κατακάουσι, καὶ τὴν τέφραν [m]ἐμβαλόντες εἰς ὕδωρ ἀφέψουσιν· ὅταν δὲ [n]λίπωσί [o]τι τοῦ ὕδατος, τοῦτο 39 ψυχθὲν ἁλῶν γίνεται πλῆθος. [v]Ὅσα δ' ἐστὶν [p]ἁλμυρὰ ῥεύματα ποταμῶν ἢ κρηνῶν, τὰ πλεῖστα [q]θερμά ποτε εἶναι δεῖ νομίζειν, εἶτα τὴν μὲν ἀρχὴν ἀπεσβέσθαι τοῦ πυρός, δι' ἧς δὲ [r]διηθοῦνται γῆς, ἔτι μένειν οὖσαν οἷον κονίαν καὶ τέφραν. 40 Εἰσὶ [s]δὲ [t]πολλαχοῦ [v]καὶ κρῆναι καὶ ῥεύματα ποταμῶν παντοδαπούς ἔχοντα [w]χυμούς, ὧν πάντων αἰτιατέον τὴν ἐνοῦσαν ἢ ἐγγινομένην δύναμιν πυρός· καομένη γὰρ ἡ γῆ τῷ μᾶλλον καὶ ἧττον παντοδαπὰς λαμβάνει μορφὰς καὶ χρόας χυμῶν· [x]στυπτηρίας γὰρ καὶ κονίας καὶ τῶν ἄλλων τῶν

[w] εἴη τι τοῖς H.N. [x] ῥίπτειν N. [y] καὶ] κα E, om. F. [z] οἱ om. E. [a] ἡρακλέος N. [b] ἐκ om. E, τῆς om. E.F. [c] ἐριθείας F. [d] ἀποτμίσῃ F. [e] δὲ] τε H.N. [f] τε om. E. [g] καὶ ἐν ὀμβρικοῖς δὲ τοιοῦτόν τι ἕτερον γίνεται F. [h] κάλαμοι H.N. [i] τοῦτον N. [k] οὖν om. H.N. [l] κατακαίουσι E.F.N. [m] ἐμβάλλοντες H.N. [n] λείπωσι N. [o] τι μέρος τοῦ F.H.N. [p] ποτ. ἁλμ. ῥεύματα F. [q] ποτε θερμὰ F, θερμά τε E. [r] ἠθοῦνται E. [s] τε N. [t] πολλαχῆ F. [v] καὶ ante κρ. om. E. [w] μυχοὺς N. [x] στιπτηρίας N.

τοιούτων γίνεται πλήρης δυνάμεων, δι' [y]ὧν τὰ ἠθούμενα ὕδατα ὄντα γλυκέα μεταβάλλει, καὶ τὰ μὲν ὀξέα γίγνεται, καθάπερ [z]ἐν τῇ [a]Σικανικῇ τῆς Σικελίας· ἐκεῖ γὰρ ὀξάλμη γίνεται, καὶ χρῶνται καθάπερ ὄξει πρὸς ἔνια τῶν ἐδεσμάτων αὐτῷ. [d]Ἔστι δὲ καὶ περὶ [b]Λύγκον κρήνη τις ὕδατος ὀξέος, 41
περὶ [c]δὲ τὴν Σκυθικὴν πικρά· τὸ δ' ἀπορρέον αὐτῆς τὸν ποταμὸν εἰς ὃν [d]εἰσβάλλει ποιεῖ πικρὸν ὅλον. Αἱ [e]δὲ διαφοραὶ τούτων ἐκεῖθεν δῆλαι. Ποῖοι [f]δὲ χυμοὶ ἐκ ποίων [g]γίνονται κράσεων, [h]εἴρηται περὶ αὐτῶν χωρὶς ἐν ἄλλοις. Περὶ μὲν [i]οὖν [k]ὑδάτων καὶ [l]θαλάττης, δι' ἃς αἰτίας ἀεί τε 42
συνεχῶς εἰσὶ καὶ πῶς μεταβάλλουσι καὶ τίς ἡ φύσις αὐτῶν, ἔτι δ' [m]ὁπόσα πάθη κατὰ φύσιν αὐτοῖς συμβαίνει ποιεῖν ἢ πάσχειν, εἴρηται σχεδὸν ἡμῖν περὶ τῶν πλείστων.

Περὶ δὲ πνευμάτων [n]λέγωμεν, [o]λαβόντες ἀρχὴν τὴν 4
εἰρημένην ἡμῖν ἤδη πρότερον. [d]Ἔστι γὰρ [p]δύο εἴδη τῆς ἀναθυμιάσεως, ὥς φαμεν, ἡ μὲν ὑγρὰ ἡ δὲ ξηρά. Καλεῖται δ' ἡ μὲν ἀτμίς, ἡ δὲ τὸ [q]μὲν ὅλον ἀνώνυμος, [r]τῷ δ' ἐπὶ μέρους [s]ἀνάγκη χρωμένους καθόλου προσαγορεύειν [t]αὐτὴν οἷον καπνόν. [d]Ἔστι [v]δ' οὔτε [w]τὸ ὑγρὸν ἄνευ τοῦ ξηροῦ οὔτε τὸ ξηρὸν ἄνευ τοῦ ὑγροῦ, [x]ἀλλὰ [y]πάντα ταῦτα λέγεται κατὰ τὴν ὑπεροχήν. Φερομένου δὴ τοῦ ἡλίου κύκλῳ, καὶ ὅταν μὲν 2
πλησιάζῃ, τῇ θερμότητι ἀνάγοντος τὸ ὑγρόν, πορρωτέρω δὲ γιγνομένου διὰ τὴν ψύξιν συνισταμένης πάλιν τῆς ἀναχθείσης ἀτμίδος εἰς ὕδωρ· διὸ χειμῶνός τε μᾶλλον γίγνεται τὰ ὕδατα, καὶ νύκτωρ ἢ μεθ' ἡμέραν· ἀλλ' οὐ δοκεῖ διὰ τὸ λανθάνειν τὰ νυκτερινὰ τῶν μεθ' ἡμέραν μᾶλλον. Τὸ [z]δὴ 3
κατιὸν ὕδωρ διαδίδοται πᾶν εἰς τὴν γῆν· ὑπάρχει δ' ἔν [a]τε

[y] ὧν καὶ τὰ διηθούμενα F. [z] ἐν τῇ σικανικῇ margo F. [a] σικάνῃ H.N. [b] λύγκην F. [c] τὴν σκυθικὴν δὲ F. [d] ἐμβάλλει F. [e] δὲ om. N. [f] δὲ om. E.N. [g] εἴρηνται (supra posito γίγνονται) F. [h] εἴρηται δὲ περὶ E.F.H.N. [i] οὖν om. N. [k] ὕδατος F.H.N. [l] θαλάσσης F. [m] ὅσα F.H. [n] λέγομεν E.N. [o] λαβόντες ἄλλην ἀρχὴν H.N. [p] εἴδη δύο H.N. [q] ὅλον μὲν E. [r] τὸ N. [s] ἀνάγκη] ἀναξίῳ N. [t] αὐτὸν N. [v] δ' οὔτε] δ' ὅτε N. [w] τὸ ξηρὸν ἄνευ τοῦ ὑγροῦ οὔτε τὸ ὑγρὸν ἄνευ τοῦ ξηροῦ H.N. [x] ἀλλὰ] ἀλλὰ καὶ N. [y] ταῦτα πάντα F.N. [z] δὲ H.N. [a] τε om. F.N.

τῇ γῇ πολὺ πῦρ καὶ πολλὴ θερμότης, καὶ ὁ ἥλιος οὐ μόνον
τὸ ἐπιπολάζον τῆς γῆς ὑγρὸν ἕλκει, [b]ἀλλὰ καὶ τὴν γῆν
αὐτὴν ξηραίνει θερμαίνων. Τῆς δ' ἀναθυμιάσεως, ὥσπερ
εἴρηται, [c]διττῆς οὔσης, τῆς μὲν ἀτμιδώδους τῆς δὲ καπνώδους,
4 ἀμφοτέρας [d]ἀναγκαῖον γίγνεσθαι. Τούτων δ' ἡ μὲν ὑγροῦ
[e]πλέον ἔχουσα πληθος [f]ἀναθυμίασις ἀρχὴ τοῦ ὑομένου ὕδα-
τός [g]ἐστιν, ὥσπερ εἴρηται πρότερον, ἡ δὲ ξηρὰ τῶν πνευ-
μάτων ἀρχὴ καὶ φύσις πάντων. Ταῦτα δ' ὅτι τοῦτον τὸν
τρόπον ἀναγκαῖον συμβαίνειν, [h]καὶ ἐξ αὐτῶν [i]τῶν ἔργων
δῆλον· καὶ γὰρ τὴν ἀναθυμίασιν διαφέρειν ἀναγκαῖον, καὶ
τὸν ἥλιον καὶ τὴν ἐν τῇ γῇ θερμότητα [k]ταῦτα ποιεῖν οὐ
5 μόνον δυνατὸν [l]ἀλλ' ἀναγκαῖόν ἐστιν. [m]Ἐπεὶ δ' ἕτερον
ἑκατέρας τὸ εἶδος, φανερὸν ὅτι διαφέρει, καὶ οὐχ ἡ αὐτή
ἐστιν [n]ἥ τε [o]τοῦ ἀνέμου φύσις καὶ ἡ τοῦ ὑομένου ὕδατος,
καθάπερ τινὲς λέγουσιν· τὸν γὰρ αὐτὸν ἀέρα κινούμενον
6 [p]μὲν ἄνεμον εἶναι, συνιστάμενον δὲ πάλιν ὕδωρ. [r]Ὁ μὲν οὖν
ἀήρ, καθάπερ ἐν τοῖς πρὸ τούτων λόγοις εἰρήκαμεν, γίνεται
ἐκ τούτων· ἡ μὲν γὰρ ἀτμὶς ὑγρὸν καὶ ψυχρόν (εὐόριστον
μὲν γὰρ ὡς ὑγρόν, διὰ δὲ τὸ ὕδατος εἶναι ψυχρὸν τῇ οἰκείᾳ
φύσει, ὥσπερ ὕδωρ μὴ θερμανθέν), ὁ δὲ καπνὸς θερμὸν καὶ
7 ξηρόν. [v]Ὥστε καθάπερ ἐκ [q]συμβόλων, [r]συνίσταιτο ἂν ὁ
ἀὴρ [s]ὑγρὸς καὶ θερμός· καὶ γὰρ ἄτοπον εἰ ὁ [t]περὶ ἑκάστους
[v]περικεχυμένος ἀὴρ [w]οὗτος γίνεται κινούμενος πνεῦμα, καὶ
ὅθεν ἂν τύχῃ κινηθείς, ἄνεμος ἔσται, ἀλλ' οὐ καθάπερ τοὺς
ποταμοὺς ὑπολαμβάνομεν οὐχ [x]ὁπωσοῦν τοῦ ὕδατος [y]εἶναι
ῥέοντος, οὐδ' ἂν ἔχῃ πλῆθος, ἀλλὰ [z]δεῖ πηγαῖον εἶναι τὸ
ῥέον, [a]οὕτω καὶ περὶ τῶν ἀνέμων ἔχει· κινηθείη γὰρ ἂν πολὺ
πλῆθος ἀέρος ὑπό τινος μεγάλης πτώσεως, οὐκ ἔχον ἀρχὴν

[b] ἀλλὰ om. E. [c] διπλῆς F.H.N. [d] γίγνεσθαι ἅμα ἀναγκαῖον N, ἀναγκαῖον γίγνεσθαι ἅμα H. [e] πλέονος E. [f] ἀναθυμίασις ὕλη ἀρχὴ N. [g] ἐστιν om. F. [h] καὶ τὸ ἐξ E. [i] τῶν ἔργων om. E. [k] ταῦτα πάντα ποιεῖν F. [l] ἀλλὰ καὶ ἀν. H. [m] ἐπειδὴ F.H. [n] ἥ τε ἀν. φ. ante καὶ οὐχ N. [o] τοῦ post τε om. F.H.N. [p] μὲν om. F. [q] συμβόλου F. [r] συνίσταται ὁ ἄνω ἀὴρ F.H.N. [s] θερμὸς καὶ ὑγρὸς F. [t] περὶ ἑκάστους om. E. [v] κεχυμένος F. [w] οὕτω F.H. [x] ὁποιοῦν F. [y] ῥέοντος εἶναι οὐδ' ἂν ἐὰν ἔχῃ F. [z] δεῖ] ἀεὶ E. [a] οὕτω δὴ καὶ F, οὕτω γὰρ καὶ H.N.

οὐδὲ πηγήν. Μαρτυρεῖ δὲ τὰ γινόμενα τοῖς εἰρημένοις· διὰ 8
γὰρ τὸ συνεχῶς μὲν μᾶλλον δὲ καὶ ἧττον καὶ πλείω καὶ
ἐλάττω γίνεσθαι τὴν ἀναθυμίασιν, ἀεὶ νέφη τε καὶ πνεύματα
γίνεται κατὰ τὴν ὥραν ἑκάστην ὡς πέφυκεν· διὰ δὲ τὸ ἐνίοτε
μὲν τὴν ἀτμιδώδη γίνεσθαι πολλαπλασίαν ὁτὲ δὲ τὴν ξηρὰν
καὶ καπνώδη, ὁτὲ μὲν ἔπομβρα [b] τὰ ἔτη γίνεται καὶ ὑγρά,
ὁτὲ δὲ ἀνεμώδη καὶ αὐχμοί. [t]Οτὲ μὲν οὖν συμβαίνει καὶ τοὺς 9
αὐχμοὺς καὶ τὰς ἐπομβρίας [c] πολλοὺς ἅμα καὶ [d] κατὰ συνεχῆ
γίνεσθαι χώραν, ὁτὲ δὲ [e] καὶ κατὰ μέρη· πολλάκις [f] γὰρ ἡ
μὲν [g] κύκλῳ χώρα λαμβάνει τοὺς ὡραίους ὄμβρους ἢ καὶ
πλείους, ἐν δέ τινι μέρει ταύτης αὐχμός ἐστιν· ὁτὲ δὲ τοὐ-
ναντίον τῆς κύκλῳ πάσης ἢ μετρίοις χρωμένης ὕδασιν [h] ἢ καὶ
μᾶλλον αὐχμώσης, ἔν τι μόριον ὕδατος ἄφθονον λαμβάνει
πλῆθος. Αἴτιον δ' ὅτι ὡς μὲν τὰ πολλὰ τὸ αὐτὸ πάθος 10
ἐπὶ πλείω διήκειν [i] εἰκὸς χώραν, διὰ τὸ παραπλησίως κεῖσθαι
πρὸς τὸν ἥλιον [k] τὰ σύνεγγυς, ἐὰν μή τι διαφορὰν ἔχωσιν
ἴδιον· οὐ μὴν ἀλλ' ἐνίοτε κατὰ τοδὶ μὲν [l] τὸ μέρος ἡ ξηρὰ
ἀναθυμίασις ἐγένετο πλείων, κατὰ δὲ τὸ ἄλλο ἡ ἀτμιδώδης,
ὁτὲ δὲ τοὐναντίον. Καὶ αὐτοῦ [m] δὲ τούτου αἴτιον τὸ [n] ἑκα- 11
τέραν [o] μεταπίπτειν εἰς τὴν τῆς ἐχομένης χώρας ἀναθυμίασιν,
οἷον ἡ μὲν ξηρὰ κατὰ τὴν οἰκείαν ῥεῖ χώραν, ἡ δ' ὑγρὰ πρὸς
τὴν γειτνιῶσαν, ἢ καὶ εἰς τῶν πόρρω τινὰ [p] τόπον ἀπεώσθη
[q] ὑπὸ πνευμάτων· ὁτὲ δ' αὕτη μὲν ἔμεινεν, ἡ δ' ἐναντία ταὐ-
τὸν ἐποίησεν. Καὶ συμβαίνει τοῦτο πολλάκις, ὥσπερ ἐπὶ 12
τοῦ σώματος, [r] ἐὰν ἡ ἄνω κοιλία ξηρὰ ᾖ, [s] τὴν κάτω ἐναντίως
διακεῖσθαι, καὶ ταύτης ξηρᾶς οὔσης ὑγρὰν εἶναι τὴν ἄνω καὶ
ψυχράν, οὕτω καὶ περὶ τοὺς τόπους ἀντιπεριίστασθαι καὶ
μεταβάλλειν τὰς ἀναθυμιάσεις. [t]Ἔτι δὲ μετά τε τοὺς 13
ὄμβρους ἄνεμος ὡς τὰ πολλὰ γίνεται ἐν ἐκείνοις τοῖς τόποις
καθ' οὓς ἂν συμπέσῃ [v] γίνεσθαι τοὺς ὄμβρους, καὶ τὰ πνεύ-

[b] γίνεται τὰ ἔτη F. [c] πολλὰς F.N. [d] κατὰ πολλὴν σ. E. [e] καὶ om. F.H.N. [f] γὰρ] μὲν γὰρ F, om. N. [g] κύκλῳ] μέσης E. [h] ἢ post ὕδ. om. E. [i] χώραν εἰκὸς F. [k] τὰς E. [l] τὸ om. F.H. [m] δὲ τούτου] δὴ τούτου F. [n] ἑκάτερον E. [o] ἐμπίπτειν F. [p] τόπων H.N. [q] ἀπὸ N. [r] ἂν F.N. [s] τὴν] τὰ F. [t] ἔτι] ὅτι N. [v] γενέσθαι F.H.N.

ματα παύεται ὕδατος [w] γενομένου. Ταῦτα γὰρ ἀνάγκη συμβαίνειν διὰ τὰς εἰρημένας [x] ἀρχάς· ὕσαντός τε γὰρ ἡ γῆ ξηραινομένη ὑπό τε τοῦ ἐν αὐτῇ θερμοῦ καὶ [y] ὑπὸ τοῦ ἄνωθεν
14 ἀναθυμιᾶται, τοῦτο δ' ἦν ἀνέμου σῶμα. Καὶ ὅταν ἡ τοιαύτη ἀπόκρισις ᾖ καὶ ἄνεμοι [z] κατέχωσι, [a] παυομένων διὰ τὸ ἀποκρίνεσθαι τὸ θερμὸν ἀεὶ καὶ ἀναφέρεσθαι εἰς τὸν ἄνω τόπον συνίσταται ἡ ἀτμὶς ψυχομένη καὶ γίνεται ὕδωρ· [b] καὶ ὅταν εἰς [c] ταὐτὸν συνωσθῶσι τὰ νέφη καὶ ἀντιπεριστῇ εἰς αὐτὰ ἡ ψύξις, ὕδωρ γίνεται καὶ καταψύχει τὴν ξηρὰν ἀναθυμίασιν. Παύουσί τε οὖν τὰ ὕδατα γιγνόμενα τοὺς ἀνέμους, καὶ παυ-
15 ομένων αὐτὰ γίνεται διὰ ταύτας τὰς αἰτίας. Ἔτι [d] δὲ [e] τοῦ γίνεσθαι [f] μάλιστα πνεύματα ἀπ' [g] αὐτῆς τε τῆς ἄρκτου καὶ μεσημβρίας τὸ αὐτὸ αἴτιον· πλεῖστοι γὰρ βορέαι καὶ νότοι γίγνονται τῶν ἀνέμων· ὁ γὰρ ἥλιος τούτους μόνους οὐκ ἐπέρχεται τοὺς τόπους, ἀλλὰ πρὸς τούτους καὶ ἀπὸ τούτων, ἐπὶ δυσμὰς δὲ καὶ [h] ἐπ' ἀνατολὰς ἀεὶ φέρεται· [i] διὸ τὰ νέφη συνίσταται ἐν τοῖς πλαγίοις, καὶ γίνεται προσιόντος μὲν ἡ ἀναθυμίασις τοῦ ὑγροῦ, ἀπιόντος δὲ πρὸς τὸν ἐναντίον τόπον
16 ὕδατα καὶ χειμῶνες. Διὰ μὲν οὖν τὴν φορὰν τὴν ἐπὶ τροπὰς καὶ [k] ἀπὸ τροπῶν θέρος [l] τε γίνεται καὶ χειμών, καὶ
17 [m] ἀνάγεταί τε ἄνω τὸ ὕδωρ καὶ γίνεται πάλιν. Ἐπεὶ [n] δὲ πλεῖστον [o] μὲν καταβαίνει ὕδωρ ἐν τούτοις τοῖς τόποις ἐφ' οὓς τρέπεται καὶ ἀφ' ὧν, οὗτοι δ' εἰσὶν ὅ τε πρὸς ἄρκτον καὶ μεσημβρίαν, ὅπου δὲ πλεῖστον [p] ὕδωρ ἡ γῆ δέχεται, ἐνταῦθα πλείστην [q] ἀναγκαῖον γίνεσθαι τὴν ἀναθυμίασιν παραπλησίως οἷον ἐκ χλωρῶν ξύλων καπνόν, ἡ δ' ἀναθυμίασις αὕτη ἄνεμός ἐστιν, εὐλόγως [r] ἂν οὖν ἐντεῦθεν γίγνοιτο τὰ πλεῖστα
18 καὶ κυριώτατα τῶν πνευμάτων. Καλοῦνται δ' οἱ μὲν [s] ἀπὸ τῆς ἄρκτου βορέαι, οἱ δ' ἀπὸ τῆς μεσημβρίας νότοι. [t] Ἡ δὲ

[w] γινομένου N. [x] αἰτίας F. [y] ὑπὸ post καὶ om. F. [z] κατέχουσι pr. E. [a] παυομένων δὲ διὰ τὸ ἀποκρίνασθαι F. [b] καὶ om. E.N. [c] ταὐτὸ F.H.N. [d] δὲ om. F. [e] τοῦ] τοῦτο N. [f] μᾶλλον τὰ πν. F. [g] αὐτῆς om. F.H.N. [h] ἐπ' om. E. [i] διὸ καὶ τὰ F. [k] επὶ N. [l] τε om. F.N. [m] ἀνάγεται τὸ ὕδωρ ἄνω F. [n] δὲ] τὸ H. [o] μὲν om. E. [p] ἡ γῆ ὕδωρ F. [q] ἀναγκαίαν E. [r] ἂν οὖν] οὖν καὶ F. [s] ἀπὸ τῆς om. E.

φορὰ [t]λοξὴ αὐτῶν ἐστίν· περὶ γὰρ τὴν γῆν πνέουσιν εἰς ὀρθὸν γινομένης τῆς ἀναθυμιάσεως, [v]ὅτι πᾶς ὁ κύκλῳ ἀὴρ συνέπεται τῇ φορᾷ. Διὸ καὶ ἀπορήσειεν ἄν τις ποτέρωθεν ἡ ἀρχὴ 19
τῶν πνευμάτων ἐστί, πότερον ἄνωθεν ἢ κάτωθεν· ἡ μὲν γὰρ κίνησις ἄνωθεν καὶ πρὶν πνεῖν, [w]ὁ δ' ἀὴρ ἐπίδηλος, κἂν ᾖ νέφος ἢ ἀχλύς· [x]σημαίνει γὰρ κινουμένην πνεύματος ἀρχὴν πρὶν φανερῶς ἐληλυθέναι τὸν ἄνεμον, ὡς ἄνωθεν αὐτῶν ἐχόντων τὴν ἀρχήν. [1]Ἐπεὶ δ' ἐστὶν ἄνεμος πλῆθός τι [y]τῆς ἐκ 20
γῆς ξηρᾶς ἀναθυμιάσεως κινούμενον περὶ [z]τὴν γῆν, δῆλον ὅτι τῆς μὲν κινήσεως [a]ἡ ἀρχὴ ἄνωθεν, τῆς δ' ὕλης καὶ τῆς γενέσεως κάτωθεν· [b]ᾗ μὲν γὰρ ῥευσεῖται τὸ ἀνιόν, ἐκεῖθεν τὸ αἴτιον· ἡ γὰρ φορὰ τῶν πορρωτέρω κυρία τῆς γῆς· καὶ ἅμα κάτωθεν μὲν εἰς ὀρθὸν ἀναφέρεται, καὶ πᾶν ἰσχύει μᾶλλον ἐγγύς, ἡ δὲ τῆς γενέσεως ἀρχὴ δῆλον ὡς ἐκ τῆς γῆς ἐστίν. [1]Ὅτι δ' ἐκ πολλῶν ἀναθυμιάσεων συνιουσῶν κατὰ 21
μικρόν, ὥσπερ αἱ τῶν ποταμῶν [c]ἀρχαὶ γίγνονται νοτιζούσης τῆς γῆς, δῆλον καὶ ἐπὶ τῶν ἔργων· ὅθεν γὰρ ἑκάστοτε πνέουσιν, ἐλάχιστοι πάντες εἰσί, προϊόντες δὲ καὶ πόρρω λαμπροὶ πνέουσιν. [1]Ἔτι δὲ καὶ [d]τὰ περὶ τὴν ἄρκτον ἐν τῷ χειμῶνι νήνεμα καὶ ἄπνοα, κατ' αὐτὸν ἐκεῖνον τὸν τόπον· ἀλλὰ τὸ κατὰ μικρὸν ἀποπνέον καὶ λανθάνον ἔξω προϊὸν [e]ἤδη πνεῦμα [f]γίνεται λαμπρόν. Τίς μὲν οὖν ἐστὶν ἡ τοῦ 22
ἀνέμου φύσις καὶ πῶς γίνεται, ἔτι δ' αὐχμῶν τε πέρι καὶ ἐπομβρίας, καὶ διὰ τίν' αἰτίαν καὶ παύονται καὶ γίγνονται μετὰ τοὺς ὄμβρους, διὰ τί τε βορέαι [g]καὶ νότοι πλεῖστοι τῶν ἀνέμων εἰσίν, εἴρηται· πρὸς δὲ τούτοις καὶ περὶ τῆς φορᾶς αὐτῶν.

[1]Ὁ δ' ἥλιος καὶ παύει καὶ [h]συνεξορμᾷ τὰ πνεύματα· 5
ἀσθενεῖς μὲν γὰρ καὶ ὀλίγας οὔσας [i]τὰς ἀναθυμιάσεις μα-

[t] αὐτῶν λοξή F. [v] ὅτι δὴ πᾶς F.H.N. [w] ὅ τ' H.N. [x] συμβαίνει N. [y] τῆς ξηρᾶς ἐκ γῆς H.N. τῆς ἐκ γῆς om. F. [z] τὴν om. F. [a] ἡ om. E. [b] ᾗ] εἰ E. ᾗ—αἴτιον] τὸ αἴτιον γὰρ καθὸ μὲν ῥευσεῖται τὸ ἀνιὸν ἐκεῖθεν N. [c] πηγαὶ E, ἀρχαὶ καὶ N. [d] τὰ om. E. [e] ἤδη om. F. [f] λαμπρὸν γίνεται H. [g] καὶ] τε καὶ N. [h] ξυνορμᾷ N. [i] τὰς ἀναθυμιάσεις margo F.

ραίνει τῷ πλείονι θερμῷ τὸ ἐν τῇ ἀναθυμιάσει ἔλαττον ὄν, καὶ διακρίνει. Ἔτι δ' αὐτὴν τὴν γῆν φθάνει ξηραίνων πρὶν γενέσθαι ἔκκρισιν ἀθρόαν, ὥσπερ εἰς πολὺ πῦρ ἐὰν ὀλίγον [k] ἐμπέσῃ ὑπέκκαυμα, φθάνει πολλάκις πρὶν καπνὸν [l] ποιῆσαι [2 m] κατακαυθέν. Διὰ μὲν οὖν ταύτας τὰς [n] αἰτίας καταπαύει τε τὰ πνεύματα καὶ ἐξ ἀρχῆς γίνεσθαι κωλύει, τῇ μὲν μαράνσει καταπαύων, τῷ δὲ τάχει [o] τῆς ξηρότητος γίνεσθαι κωλύων· διὸ περὶ [1] Ὠρίωνος ἀνατολὴν μάλιστα γίνεται νηνε- 3 μία, καὶ μέχρι τῶν ἐτησίων καὶ [p] προδρόμων. [v] Ὅλως δὲ γίγνονται [q] αἱ νηνεμίαι διὰ δύ' αἰτίας· ἢ [r] γὰρ διὰ ψῦχος ἀποσβεννυμένης τῆς ἀναθυμιάσεως, οἷον ὅταν [s] γένηται πάγος ἰσχυρός, ἢ καταμαραινομένης ὑπὸ τοῦ πνίγους. Αἱ δὲ πλεῖσται [t] καὶ ἐν ταῖς ἀνὰ μέσον ὥραις, ἢ τῷ μήπω ἀναθυμιᾶσθαι, ἢ τῷ [v] ἤδη ἐξεληλυθέναι τὴν ἀναθυμίασιν καὶ ἄλλην 4 μήπω ἐπιρρεῖν. [1] Ἄκριτος δὲ καὶ χαλεπὸς ὁ [1] Ὠρίων εἶναι δοκεῖ, καὶ δύνων καὶ ἐπιτέλλων, διὰ τὸ ἐν μεταβολῇ ὥρας συμβαίνειν τὴν δύσιν καὶ τὴν ἀνατολήν, θέρους ἢ χειμῶνος, καὶ διὰ τὸ μέγεθος τοῦ ἄστρου [w] ἡμερῶν γίνεταί [x] τι πλῆθος· αἱ δὲ μεταβολαὶ πάντων ταραχώδεις διὰ τὴν ἀοριστίαν 5 εἰσίν. Οἱ δ' ἐτησίαι πνέουσι μετὰ τροπὰς καὶ κυνὸς ἐπιτολήν, καὶ οὔτε τηνικαῦτα ὅτε [y] πλησιάζει μάλιστα ὁ ἥλιος, οὔτε ὅτε πόρρω· καὶ τὰς μὲν ἡμέρας πνέουσι, τὰς δὲ νύκτας 6 παύονται. Αἴτιον δ' ὅτι πλησίον μὲν [z] ὢν φθάνει ξηραίνων πρὶν γενέσθαι τὴν ἀναθυμίασιν· ὅταν δ' ἀπέλθῃ μικρόν, σύμμετρος ἤδη γίνεται [a] ἡ ἀναθυμίασις καὶ ἡ θερμότης, ὥστε τὰ πεπηγότα ὕδατα τήκεσθαι, καὶ τῆς γῆς ξηραινομένης ὑπό τε τῆς οἰκείας θερμότητος καὶ ὑπὸ τῆς τοῦ ἡλίου οἷον 7 τύφεσθαι καὶ θυμιᾶσθαι. Τῆς δὲ νυκτὸς [b] λωφῶσι διὰ τὸ τὰ πεπηγότα τηκόμενα παύεσθαι διὰ τὴν ψυχρότητα τῶν νυκτῶν. Θυμιᾶται δ' οὔτε τὸ πεπηγὸς οὔτε τὸ μηθὲν ἔχον

[k] πέσῃ F. [l] ποιήσει H.N. [m] κατακαφθέν N. [n] αἰτίας καὶ παύει τὰ F. [o] τῆς om. E. [p] προδρομίων N. [q] αἱ om. E. [r] γὰρ om. F. [s] γίγνηται F. [t] καὶ αἱ ἐν F. [v] ἤδη om. E. [w] ἡμερῶν] κακῶν N. [x] τι om. F.N. [y] μάλιστα πλησιάζει F.H.N. [z] ὢν μᾶλλον φθάνει F. [a] ἡ ἀναθυμίασις καὶ om. E. [b] λοφῶσι διὰ τὰ π. N.

ξηρόν, ἀλλ' [c]ὅταν ἔχῃ τὸ ξηρὸν ὑγρότητα, τοῦτο θερμαινόμενον θυμιᾶται. [a]Ἀποροῦσι δέ τινες διὰ τί βορέαι [d]μὲν 8
γίνονται συνεχεῖς, οὓς καλοῦμεν ἐτησίας, μετὰ τὰς θερινὰς τροπάς, νότοι δ' οὕτως οὐ γίνονται μετὰ τὰς χειμερινάς. [a]Ἔχει δ' οὐκ ἀλόγως· γίνονται μὲν γὰρ οἱ καλούμενοι λευκόνοτοι τὴν ἀντικειμένην ὥραν, οὐχ οὕτως δὲ γίγνονται συνεχεῖς, διὸ λανθάνοντες ποιοῦσιν ἐπιζητεῖν. Αἴτιον δ' ὅτι ὁ 9
μὲν βορέας ἀπὸ τῶν ὑπὸ τὴν ἄρκτον πνεῖ τόπων, οἳ πλήρεις ὕδατος καὶ χιόνος εἰσὶ πολλῆς, ὧν τηκομένων ὑπὸ τοῦ ἡλίου μετὰ τὰς θερινὰς τροπὰς μᾶλλον ἢ [e]ἐπ' αὐταῖς πνέουσιν οἱ ἐτησίαι· οὕτω γὰρ καὶ τὰ πνίγη γίνεται, οὐχ ὅταν μάλιστα πλησιάζῃ πρὸς ἄρκτον, ἀλλ' [f]ὅταν πλείων μὲν ᾖ [g]χρόνος θερμαίνοντι, ἔτι δ' [h]ἐγγύς. [a]Ὁμοίως δὲ καὶ μετὰ [i]τὰς χει- 10
μερινὰς τροπὰς πνέουσιν οἱ ὀρνιθίαι· καὶ γὰρ οὗτοι ἐτησίαι εἰσὶν ἀσθενεῖς· ἐλάττους δὲ καὶ ὀψιαίτεροι τῶν ἐτησίων [k]πνέουσιν· ἑβδομηκοστῇ γὰρ ἄρχονται πνεῖν διὰ τὸ πόρρω ὄντα τὸν ἥλιον ἐνισχύειν ἧττον. Οὐ συνεχεῖς δ' ὁμοίως πνέουσι, διότι τὰ μὲν ἐπιπολῆς καὶ ἀσθενῆ τότε ἀποκρίνεται, τὰ δὲ μᾶλλον πεπηγότα [l]πλείονος δεῖται θερμότητος. Διὸ 11
διαλείποντες οὗτοι πνέουσιν, ἕως ἂν ἐπὶ τροπαῖς [m]πάλιν [n]ταῖς θεριναῖς πνέωσιν [p]οἱ ἐτησίαι, ἐπεὶ θέλει γ' ὅτι μάλιστα συνεχῶς ἐντεῦθεν [q]ἀεὶ πνεῖν ἄνεμος. [a]Ὁ δὲ νότος ἀπὸ τῆς θερινῆς τροπῆς πνεῖ, καὶ οὐκ ἀπὸ τῆς ἑτέρας ἄρκτου. Δύο γὰρ ὄντων τμημάτων τῆς δυνατῆς οἰκεῖσθαι χώρας, τῆς 12
μὲν πρὸς τὸν ἄνω πόλον [r]τὸν καθ' ἡμᾶς, τῆς δὲ πρὸς τὸν ἕτερον καὶ πρὸς μεσημβρίαν, [s]καὶ οὔσης οἷον τυμπάνου· τοιοῦτον γὰρ σχῆμα τῆς γῆς ἐκτέμνουσιν αἱ ἐκ τοῦ κέντρου αὐτῆς ἀγόμεναι [t]γραμμαί, καὶ ποιοῦσι δύο κώνους, τὸν μὲν

[c] ὅτε ἔχει N. ἔχῃ post ξηρὸν E. [d] μὲν ante βορέαι F, om. N. [e] ἐν F.H.N. [f] ὁπόταν μὲν πλείονα χρόνον θερμαίνηται F. [g] χιόνος pr. N. [h] ἐγγὺς ᾖ. ὁμοίως F. [i] τὰς om. E.H.N. [k] πνέουσιν—ἄρχονται om. pr. E. [l] πολλῆς F. [m] πάλιν] μᾶλλον N. [n] ταῖς om. E. πνεύσωσι ταῖς θεριναῖς F.H.N. [p] οἱ ἐτησίαι om. N. et pr. F.H. [q] πνεῖν ἄνεμος ἀεί F. [r] τὸν post πόλον om. E.F.H.N. [s] καὶ om. N. [t] γραμμαὶ om. N. et pr. F.

ἔχοντα βάσιν τὸν τροπικόν, τὸν δὲ [v]τὸν διὰ παντὸς φανερόν, τὴν δὲ κορυφὴν ἐπὶ τοῦ μέσου τῆς γῆς· τὸν [w]αὐτὸν δὲ τρόπον πρὸς τὸν κάτω πόλον ἕτεροι δύο κῶνοι τῆς γῆς ἐκτμή-
13 ματα ποιοῦσιν. Ταῦτα δ' οἰκεῖσθαι μόνα [x]δυνατά, καὶ οὔτ' ἐπέκεινα [y]τῶν τροπῶν· σκιὰ γὰρ οὐκ ἂν ἦν πρὸς ἄρκτον, νῦν δ' ἀοίκητοι πρότερον γίγνονται οἱ τόποι πρὶν ἢ [z]ὑπολείπειν ἢ μεταβάλλειν τὴν σκιὰν πρὸς μεσημβρίαν· τά [a]θ' ὑπὸ τὴν
14 ἄρκτον ὑπὸ ψύχους ἀοίκητα. Φέρεται δὲ καὶ [b]ὁ στέφανος κατὰ τοῦτον τὸν [c]τόπον· φαίνεται γὰρ ὑπὲρ κεφαλῆς γινόμενος ἡμῖν, ὅταν ᾖ κατὰ τὸν μεσημβρινόν. Διὸ καὶ γελοίως γράφουσι νῦν τὰς περιόδους τῆς γῆς· γράφουσι γὰρ κυκλοτερῆ τὴν οἰκουμένην, τοῦτο δ' ἐστὶν ἀδύνατον [d]κατά τε τὰ
15 φαινόμενα καὶ κατὰ τὸν λόγον. [v]Ο τε γὰρ λόγος δείκνυσιν ὅτι ἐπὶ πλάτος μὲν ὥρισται, τὸ δὲ κύκλῳ [e]συνάπτειν ἐνδέχεται διὰ τὴν [f]κρᾶσιν (οὐ γὰρ [g]ὑπερβάλλει τὰ καύματα καὶ τὸ ψῦχος [h]κατὰ μῆκος, ἀλλ' ἐπὶ πλάτος, ὥστ' εἰ [i]μή που κωλύει θαλάττης πλῆθος, [k]ἅπαν εἶναι [l]πορεύσιμον) καὶ κατὰ τὰ φαινόμενα περί τε τοὺς πλοῦς καὶ τὰς πορείας· πολὺ
16 γὰρ τὸ μῆκος διαφέρει τοῦ πλάτους. Τὸ γὰρ ἀπὸ [k]Ηρακλείων στηλῶν μέχρι τῆς [l]Ἰνδικῆς τοῦ ἐξ Αἰθιοπίας πρὸς τὴν Μαιῶτιν καὶ τοὺς [m]ἐσχατεύοντας τῆς Σκυθίας τόπους [n]πλέον ἢ πέντε [o]πρὸς τρία τὸ μέγεθός ἐστιν, [p]ἐάν τις τούς [q]τε πλοῦς λογίζηται καὶ τὰς ὁδούς, ὡς [r]ἐνδέχεται λαμβά-
17 νειν τῶν τοιούτων τὰς ἀκριβείας. Καίτοι ἐπὶ [s]πλάτους μὲν μέχρι τῶν ἀοικήτων ἴσμεν τὴν οἰκουμένην· ἔνθα [t]μὲν γὰρ διὰ ψῦχος οὐκέτι κατοικοῦσιν, ἔνθα δὲ διὰ τὴν ἀλέαν. Τὰ δὲ τῆς [l]Ἰνδικῆς ἔξω καὶ τῶν στηλῶν τῶν [k]Ηρακλείων διὰ τὴν θάλατταν οὐ φαίνεται συνείρειν, τῷ συνεχῶς εἶναι [v]πᾶσαν

[v] τὸν om. F. [w] δ' αὐτὸν τρόπον καὶ πρὸς F. [x] δυνατόν F.H.N. [y] τῶν om. E. [z] ὑπολιπεῖν H.N. [a] δ' E. [b] ὁ om. E. [c] τρόπον E. [d] κατά τε] κατά γε F. [e] συνάπτειν οὐκ ἐνδ. E. [f] κρᾶσιν] ἀκρᾶ N. [g] ὑποβάλλει E. [h] κατὰ] καὶ τὸ N. [i] μήπω F. [k] ἅπαν corr. N. [l] πορεύσιμα N. [m] ἐσχάτους ὄντας E. [n] πλεῖον F.N. [o] πρὸς τὰ τρία F. [p] ἄν γε τις H.N. [q] τε om. N. [r] δέχεται N. [s] πλάτος E.N. [t] μὲν om. N. [v] πᾶσαν τὴν οἰκ. N.

οἰκουμένην. [1]Ἐπεὶ δ' ὁμοίως ἔχειν ἀνάγκη τόπον τινὰ πρὸς 18
τὸν ἕτερον πόλον [w]ὥσπερ ὃν ἡμεῖς οἰκοῦμεν πρὸς τὸν ὑπὲρ
ἡμῶν, δῆλον [x]ὡς ἀνάλογον ἕξει τά [y]τ' ἄλλα καὶ τῶν πνευ-
μάτων [z]ἡ στάσις· ὥστε καθάπερ ἐνταῦθα βορέας ἐστί, κἀκεί-
νοις ἀπὸ τῆς ἐκεῖ ἄρκτου τις ἄνεμος [a]οὗτος [b]ὤν, ὃν [c]οὐθὲν
δυνατὸν [d]διήκειν δεῦρο, ἐπεὶ οὐδ' ὁ βορέας [e]οὗτος εἰς τὴν
ἐνταῦθα οἰκουμένην [f]πᾶσάν [g]ἐστιν· ἔστι γὰρ ὥσπερ ἀπό-
γειον τὸ πνεῦμα τὸ βόρειον, [h]ἕως ὁ βορέας [i]οὗτος εἰς τὴν
ἐνταῦθα οἰκουμένην πνεῖ. [1]Ἀλλὰ διὰ τὸ τὴν οἴκησιν κεῖσθαι 19
ταύτην πρὸς ἄρκτον, πλεῖστοι βορέαι πνέουσιν. [v]Ὁμως
δὲ καὶ ἐνταῦθα [k]ἐλλείπει καὶ οὐ δύναται πόρρω [l]διήκειν, ἐπεὶ
περὶ τὴν ἔξω Λιβύης [m]θάλατταν τὴν νοτίαν, ὥσπερ ἐνταῦθα
οἱ βορέαι καὶ οἱ νότοι πνέουσιν, οὕτως [n]ἐκεῖ εὖροι καὶ ζέ-
φυροι διαδεχόμενοι συνεχεῖς ἀεὶ πνέουσιν. [v]Οτι μὲν [o]οὖν 20
νότος οὐκ ἔστιν ὁ ἀπὸ τοῦ ἑτέρου πόλου πνέων ἄνεμος, δῆ-
λον. [1]Ἐπεὶ [p]δ' οὔτ' ἐκεῖνος οὔθ' ὁ ἀπὸ χειμερινῆς τροπῆς·
δέοι γὰρ ἂν [q]ἄλλον [r]ἀπὸ θερινῆς εἶναι τροπῆς· οὕτω γὰρ
τὸ ἀνάλογον ἀποδώσει. Νῦν δ' οὐκ ἔστιν· εἷς γὰρ μόνος
φαίνεται πνέων ἐκ τῶν ἐκεῖθεν τόπων. [v]Ωστ' ἀνάγκη τὸν 21
ἀπὸ τοῦ [s]κατακεκαυμένου τόπου πνέοντα ἄνεμον εἶναι νότον.
[1]Ἐκεῖνος δ' ὁ τόπος διὰ τὴν τοῦ ἡλίου γειτνίασιν οὐκ ἔχει
ὕδατα καὶ νομάς, αἳ διὰ τὴν [t]πῆξιν [v]ποιήσουσιν ἐτησίας.
[1]Ἀλλὰ διὰ [w]τὸ τὸν τόπον [x]εἶναι πολὺ πλείω ἐκεῖνον καὶ 22
ἀναπεπταμένον, μείζων [y]καὶ πλείων καὶ μᾶλλον ἀλεεινὸς ἄνε-
μος ὁ νότος ἐστὶ τοῦ βορέου, καὶ διήκει μᾶλλον δεῦρο ἢ οὗτος
ἐκεῖ. Τίς μὲν [z]οὖν αἰτία τούτων ἐστὶ τῶν ἀνέμων, καὶ πῶς
ἔχουσι πρὸς ἀλλήλους, εἴρηται.

[w] ὥσπερ] ἔτι περ N. [x] ὡς] ἔτι N. [y] τ' om. N. [z] ἡ σύστασις H.N.
[a] οὗτος N. [b] ὢν om. E. [c] οὐ F. [d] διέχειν E.H, διϊκνεῖσθαι N.
[e] οὗτος] ὁ αὐτὸς F.N. [f] πᾶσαν om. F. [g] ἐστιν om. E. [h] ἕως—πνεῖ
margo E.H. [i] οὗτος om. margo E. [k] ἐλλείπειν E. [l] διέχειν E.
[m] θάλασσαν E. [n] ἐκεῖ om. E. [o] οὖν ὁ νότος F.H.N. [p] δ' om. E.
[q] ἄλλο N. [r] εἶναι ἀπὸ θερινῆς F. [s] κεκαυμένου F.N. [t] τῆξιν N. et
corr. E. [v] ποιοῦσιν H.N. [w] τὸ om. F. [x] πολὺ εἶναι F. [y] καὶ
πλείων om. E. [z] οὖν ἡ αἰτία N.

6 Περὶ [a]δὲ θέσεως αὐτῶν, καὶ τίνες ἐναντίοι [b]τίσι, καὶ ποίους ἅμα πνεῖν ἐνδέχεται καὶ ποίους οὔ, ἔτι [c]δὲ τίνες καὶ πόσοι τυγχάνουσιν ὄντες, καὶ [d]πρὸς τούτοις περὶ τῶν ἄλλων [e]παθημάτων ὅσα μὴ συμβέβηκεν ἐν τοῖς προβλήμασιν εἰρῆσθαι τοῖς κατὰ μέρος, νῦν λέγωμεν. Δεῖ δὲ περὶ τῆς θέσεως
2 ἅμα τοὺς λόγους ἐκ τῆς ὑπογραφῆς θεωρεῖν. Γέγραπται μὲν οὖν, τοῦ μᾶλλον εὐσήμως ἔχειν, ὁ τοῦ ὁρίζοντος κύκλος· διὸ καὶ στρογγύλος. Δεῖ δὲ νοεῖν [f]αὐτοῦ τὸ ἕτερον ἔκτμημα [g]τὸ ὑφ' ἡμῶν οἰκούμενον· ἔσται γὰρ [h]κἀκεῖνο διελεῖν τὸν
3 αὐτὸν τρόπον. [i]Ὑποκείσθω δὲ [i]πρῶτον ἐναντία [k]κατὰ τόπον εἶναι τὰ πλεῖστον ἀπέχοντα κατὰ τόπον, ὥσπερ κατ' εἶδος ἐναντία τὰ πλεῖστον ἀπέχοντα κατὰ τὸ εἶδος. Πλεῖστον δ' ἀπέχει κατὰ τόπον τὰ κείμενα πρὸς ἄλληλα κατὰ διάμετρον. [l]Ἔστω οὖν τὸ μὲν ἐφ' ᾧ Α δυσμὴ ἰσημερινή, ἐναντίος δὲ [l]τούτῳ τόπος, ἐφ' [m]οὗ [n]τὸ Β, ἀνατολὴ ἰσημε-
4 ρινή. [l]Ἄλλη δὲ διάμετρος ταύτην πρὸς ὀρθὴν τέμνουσα, ἧς [o]τὸ ἐφ' οὗ Η, [p]ἔστω ἄρκτος· τούτῳ δ' [q]ἐναντίον ἐξ ἐναντίας, τὸ ἐφ' οὗ Θ, μεσημβρία· τὸ δ' ἐφ' οὗ Ζ ἀνατολὴ θερινή, [r]τὸ δ' ἐφ' οὗ Ε δυσμὴ θερινή, τὸ δ' ἐφ' οὗ Δ ἀνατολὴ
5 χειμερινή, τὸ δ' ἐφ' οὗ Γ δυσμὴ χειμερινή. [l]Ἀπὸ δὲ τοῦ Ζ ἤχθω διάμετρος ἐπὶ τὸ Γ καὶ ἀπὸ τοῦ Δ ἐπὶ τὸ Ε. [l]Ἐπεὶ οὖν τὰ μὲν πλεῖστον ἀπέχοντα κατὰ τόπον [s]ἐναντία κατὰ τόπον, πλεῖστον δ' [t]ἀπέχει τὰ κατὰ διάμετρον, ἀναγκαῖον καὶ τῶν πνευμάτων ταῦτα ἀλλήλοις ἐναντία εἶναι, ὅσα κατὰ
6 διάμετρόν ἐστιν. Καλεῖται δὲ κατὰ τὴν θέσιν τῶν [v]τόπων τὰ πνεύματα ὧδε, ζέφυρος μὲν τὸ ἀπὸ τοῦ Α· τοῦτο γὰρ δυσμὴ ἰσημερινή. [l]Ἐναντίος δὲ τούτῳ ἀπηλιώτης ἀπὸ τοῦ Β· τοῦτο γὰρ ἀνατολὴ ἰσημερινή. Βορέας δὲ [w]καὶ ἀπαρκτίας

[a] δὲ om. E. [b] τίσι] εἰσὶ H.N, om. F. [c] δὲ] δὲ καὶ F.N. [d] πρὸς om. E. [e] μαθημάτων N. [f] αὐτὸν H.N. [g] τὸ ὑφ' ἡμῶν οἰκούμενον margo F. [h] διελεῖν κἀκεῖνο N. [i] πρῶτον μὲν ἐναντία F.H.N. [k] εἶναι κατὰ τόπον F. [l] τούτου F. [m] ᾧ F. [n] τὸ om. F.H.N. [o] τὸ μὲν ἐφ' N. [p] ἄρκτος ἔστω F.N. [q] ἐναντία N. [r] τὸ δ' ἐφ' οὗ E —χειμερινὴ margo F. [s] ἐναντία κατὰ τόπον om. N. [t] ἐπέχει F. [v] τόπων καὶ τὰ H.N. [w] καὶ om. E.H.N. et pr. F.

ἀπὸ τοῦ Η· ἐνταῦθα γὰρ ἡ ἄρκτος. [1]Ἐναντίος δὲ τούτῳ 7
νότος ἀπὸ τοῦ Θ· μεσημβρία τε γὰρ αὕτη ἀφ' ἧς πνεῖ, καὶ
τὸ Θ τῷ Η ἐναντίον· κατὰ διάμετρον γάρ. [1]Ἀπὸ [x] δὲ τοῦ
Ζ καικίας· [y] αὕτη γὰρ ἀνατολὴ θερινή. [1]Ἐναντίος δ' οὐχ ὁ
ἀπὸ τοῦ Ε πνέων, ἀλλ' [z] ὁ ἀπὸ τοῦ Γ λίψ· οὗτος γὰρ ἀπὸ
δυσμῆς χειμερινῆς [a] πνεῖ, ἐναντίος δὲ τούτῳ· κατὰ διάμετρον
γὰρ [b] κεῖται. [c][1]Ο δὲ ἀπὸ τοῦ Δ εὖρος· οὗτος γὰρ ἀπ' ἀνα- 8
τολῆς χειμερινῆς πνεῖ, γειτνιῶν τῷ νότῳ, διὸ καὶ πολλάκις
[d] εὐρόνοτοι λέγονται πνεῖν. [1]Ἐναντίος δὲ τούτῳ οὐχ ὁ ἀπὸ
τοῦ Γ λίψ, ἀλλ' ὁ ἀπὸ τοῦ Ε, ὃν καλοῦσιν οἱ μὲν [e] ἀργέ-
στην, οἱ δ' [f] ὀλυμπίαν, οἱ δὲ [g] σκίρωνα· οὗτος γὰρ ἀπὸ δυ-
σμῆς θερινῆς πνεῖ, καὶ κατὰ διάμετρον αὐτῷ κεῖται μόνος. Οὗ- 9
τοι μὲν οὖν οἱ κατὰ διάμετρόν [h] τε κείμενοι ἄνεμοι, καὶ οἷς
εἰσὶν ἐναντίοι· ἕτεροι δ' εἰσὶ καθ' οὓς οὐκ ἔστιν ἐναντία πνεύ-
ματα. [1]Ἀπὸ μὲν γὰρ τοῦ Ι ὃν καλοῦσι θρασκίαν· οὗτος γὰρ
μέσος [i] ἀργέστου καὶ ἀπαρκτίου· [k] ἀπὸ δὲ τοῦ [l]Κ ὃν καλοῦσι
μέσην· οὗτος γὰρ μέσος καικίου καὶ ἀπαρκτίου. [t]Η δὲ τοῦ
ΙΚ διάμετρος βούλεται μὲν κατὰ τὸν διὰ παντὸς εἶναι φαι-
νόμενον, οὐκ ἀκριβοῖ δέ. [1]Ἐναντία δὲ τούτοις οὐκ ἔστι τοῖς 10
πνεύμασιν, [m] οὔτε τῷ θρασκίᾳ, [n] οὔτε τῷ μέσῃ (ἔπνει γὰρ ἄν
τις ἐφ' οὗ τὸ Μ· τοῦτο γὰρ κατὰ διάμετρον), οὔτε τῷ Ι,
[o] τῷ θρασκίᾳ· [p] ἔπνει γὰρ ἂν ἀπὸ τοῦ Ν· τοῦτο γὰρ κατὰ
διάμετρον τὸ σημεῖον, εἰ μὴ [q] ἀπ' αὐτοῦ καὶ ἐπ' ὀλίγον [r] πνεῖ
τις ἄνεμος, ὃν καλοῦσιν οἱ περὶ τὸν τόπον ἐκεῖνον φοινικίαν.
Τὰ μὲν οὖν κυριώτατα καὶ διωρισμένα πνεύματα ταῦτ' ἐστὶ 11
καὶ τοῦτον τέτακται τὸν τρόπον· [s] τοῦ δ' εἶναι πλείους ἀνέ-
μους ἀπὸ τῶν πρὸς ἄρκτον τόπων ἢ τῶν [t] πρὸς μεσημβρίαν
αἴτιον τό τε τὴν οἰκουμένην [v] ὑποκεῖσθαι πρὸς τοῦτον τὸν

[x] δὲ om. F. [y] αὕτη om. E. [z] ὁ om. F. [a] πνεῖ om. F.H.N.
[b] κεῖται om. F. [c] ἀπὸ δὲ, omisso ὁ, F.H.N. [d] εὐρόνοτοι πνέουσιν· οὕτω γὰρ λ. F. [e] ἀργέτην N, ἀργέτα (supra posito ἀργέστην) F.
[f] ὀλύμπιον H.N. [g] σκείρωνα F. [h] τε om. F.N. [i] ἀρχέτου N.
[k] ἀπὸ δὲ—ἀπαρκτίου margo F. [l] Κ] η N. [m] οὔτε τῷ θρασκίᾳ om. N, in margine ponunt F.H. [n] οὐδὲ N. [o] τῷ post Ι om. E. [p] ἔπνει γὰρ ἂν om. E. [q] ἀπ' αὐτοῦ] ἐνταῦθα F. [r] τις πνεῖ F, ἔστι τις E.
[s] τοῦ] τὸ F, οὐ N. [t] πρὸς om. E. [v] προσκεῖσθαι pr. N.

τόπον, καὶ ὅτι πολλῷ πλεῖον ὕδωρ καὶ χιὼν ἀπωθεῖται εἰς [w]τοῦτο τὸ μέρος διὰ τὸ ἐκεῖν' ὑπὸ τὸν ἥλιον εἶναι καὶ τὴν ἐκείνου φοράν, ὧν τηκομένων εἰς τὴν γῆν [x]καὶ θερμαινομένων ὑπὸ τοῦ ἡλίου καὶ [y]τῆς γῆς ἀναγκαῖον πλείω καὶ ἐπὶ πλείω τόπον γίγνεσθαι τὴν ἀναθυμίασιν διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν.

12 Ἔστι δὲ τῶν εἰρημένων [z]πνευμάτων βορέας μὲν ὅ τ' ἀπαρκτίας κυριώτατα, [a]καὶ θρασκίας [b]κοινὸς ἀργέστου [c]καὶ μέσου· [d]ὁ δὲ καικίας κοινὸς ἀπηλιώτου καὶ βορέου· νότος δ' ὅ τε ἰθαγενὴς ὁ ἀπὸ μεσημβρίας καὶ λίψ· ἀπηλιώτης δὲ ὅ τε ἀπ' ἀνατολῆς ἰσημερινῆς καὶ ὁ εὖρος· ὁ δὲ φοινικίας κοινός· ζέφυρος δ' ὅ τε ἰθαγενὴς καὶ ὁ [e]ἀργέστης καλούμενος. [v]Ὅλως

13 δὲ τὰ μὲν [f]βόρεια τούτων καλεῖται, τὰ δὲ νότια. Προστίθεται δὲ τὰ μὲν ζεφυρικὰ τῷ βορέᾳ (ψυχρότερα γὰρ διὰ τὸ ἀπὸ δυσμῶν πνεῖν), [g]νότῳ δὲ τὰ ἀπηλιωτικά (θερμότερα γὰρ [h]τῷ ἀπ' ἀνατολῆς πνεῖν). Διωρισμένων οὖν [i]τῷ ψυχρῷ καὶ τῷ θερμῷ [k]καὶ ἀλεεινῷ τῶν πνευμάτων οὕτως ἐκάλεσαν.

14 Θερμότερα [l]δὲ [m]τὰ ἀπὸ τῆς ἕω τῶν ἀπὸ δυσμῆς, ὅτι [n]πλείω χρόνον ὑπὸ τὸν ἥλιόν ἐστι τὰ ἀπ' ἀνατολῆς· [o]τὰ δ' ἀπὸ δυσμῆς ἀπολείπει τε θᾶττον καὶ πλησιάζει τῷ τόπῳ ὀψιαί-

15 τερον. Οὕτω δὲ τεταγμένων τῶν ἀνέμων, δῆλον ὅτι ἅμα πνεῖν τοὺς μὲν ἐναντίους οὐχ οἷόν τε (κατὰ διάμετρον γάρ· ἄτερος οὖν παύσεται ἀποβιασθείς), τοὺς δὲ μὴ οὕτω κειμένους πρὸς ἀλλήλους οὐθὲν κωλύει, οἷον τὸ Ζ καὶ Δ. Διὰ [p]τοῦτο ἅμα πνέουσιν ἐνίοτε ἀμφότεροι [q]οὖριοι, ἐπὶ τὸ αὐτὸ

16 σημεῖον, οὐκ ἐκ [r]τοῦ αὐτοῦ οὐδὲ τῷ αὐτῷ πνεύματι. Κατὰ δὲ [s]τὰς ὥρας τὰς ἐναντίας οἱ ἐναντίοι μάλιστα πνέουσιν, οἷον περὶ ἰσημερίαν τὴν μὲν ἐαρινὴν καικίας καὶ ὅλως τὰ ἐπέκεινα τροπῆς θερινῆς, περὶ δὲ τὴν μετοπωρινὴν λίβες, περὶ δὲ τρο-

[w] τοῦτον τὸν τόπον F. [x] καὶ post γῆν om. E. [y] τὴν γῆν F.H. [z] πνευμ. κυριώτατος β. N, omisso κυριώτατα. [a] καὶ ὁ θρασκέας F. [b] κοινὸς ἀργέστου om. E.H.N. [c] καὶ μέσου—ἀπηλιώτου καὶ margo F, omisso κοινὸς. [d] ὁ om. F. [e] ἀργέτης F. [f] τούτων βόρεια F. [g] νότια δὲ E, τῷ δὲ νότῳ F. [h] τῷ ἀπ'] διὰ τὸ ἀπ' F.H.N. [i] τῷ θ. καὶ τῷ ψ. H.N, τῷ ψ. καὶ θ. F. [k] καὶ τῷ ἀλ. N. [l] δὲ] μὲν F.H.N. [m] τῶν ἀπὸ δυσμῆς τὰ ἀπὸ ἕω F. [n] πλείονα H.N. [o] τὰ δ'] τῶν δ' E.F.H. [p] τοῦτο καὶ ἅμα F. [q] εὖροι N. [r] ταυτοῦ N. [s] τὰς om. F.

πὰς θερινὰς μὲν ζέφυρος, [t]χειμερινὰς δ' εὖρος. [v]Ἐπιπίπτουσι 17
δὲ [w]τοῖς ἄλλοις μάλιστα καὶ παύουσιν ἀπαρκτίαι καὶ θρασκίαι καὶ [x]ἀργέσται· διὰ τὸ ἐγγυτάτω γὰρ τὴν ὁρμὴν αὐτῶν εἶναι [y]πολλοί τε καὶ ἰσχυροὶ [z]πνέουσι μάλιστα οὗτοι. Διὸ καὶ αἰθριώτατοί εἰσι τῶν ἀνέμων· πνέοντες γὰρ ἐγγύθεν 18
[a]μάλιστα ἀποβιαζόμενοί τε [b]τἆλλα [c]πνεύματα παύουσι, καὶ ἀποφυσῶντες τὰ συνιστάμενα νέφη ποιοῦσιν αἰθρίαν, [d]ἂν μὴ ψυχροὶ σφόδρα [e]τύχωσιν ἅμα ὄντες. Τότε [f]δ' οὐκ αἴθριοι· [g]ἂν γὰρ ὦσι [h]μᾶλλον ψυχροὶ ἢ μεγάλοι, φθάνουσι πηγνύντες ἢ [i]προωθοῦντες. [t]Ὁ δὲ καικίας οὐκ αἴθριος, ὅτι ἀνακάμ- 19
πτει [k]εἰς αὐτόν· ὅθεν καὶ λέγεται ἡ παροιμία

ἔλκων [l]ἐφ' αὑτὸν [m]ὥστε καικίας νέφος.

Αἱ δὲ περιστάσεις [n]γίνονται αὐτῶν καταπαυομένων εἰς τοὺς ἐχομένους [o]κατὰ τὴν τοῦ ἡλίου μετάστασιν, διὰ τὸ κινεῖσθαι μάλιστα τὸ ἐχόμενον τῆς ἀρχῆς. [t]Ἡ δὲ ἀρχὴ οὕτω κινεῖται τῶν πνευμάτων ὡς ὁ ἥλιος. Οἱ ἐναντίοι δ' ἢ ταὐτὸ ποιοῦσιν 20
ἢ ἐναντίον, οἷον ὑγροὶ λὶψ καὶ καικίας, ὃν ἑλλησποντίαν ἔνιοι καλοῦσι, καὶ εὖρος, [p]ὃν ἀπηλιώτην. Ξηροὶ δ' [q]ἀργέστης καὶ εὖρος· ἀπ' ἀρχῆς δ' οὗτος ξηρός, τελευτῶν δὲ ὑδατώδης. Νιφετώδης δὲ μέσης καὶ ἀπαρκτίας μάλιστα· οὗτοι γὰρ ψυχρότατοι. [r]Χαλαζώδης [s]δ' ἀπαρκτίας καὶ θρασκίας καὶ [q]ἀργέστης. [t]Καυματώδης δὲ νότος καὶ ζέφυρος καὶ εὖρος. 21
Νέφεσι δὲ πυκνοῦσι τὸν οὐρανὸν καικίας μὲν σφόδρα, λὶψ δ' [v]ἀραιοτέροις, [w]καικίας μὲν διά τε τὸ ἀνακάμπτειν πρὸς αὐτὸν καὶ διὰ τὸ κοινὸς εἶναι βορέου καὶ εὔρου, ὥστε διὰ μὲν τὸ ψυχρὸς εἶναι πηγνὺς τὸν ἀτμίζοντα ἀέρα συνίστησι, διὰ δὲ τὸ τῷ τόπῳ ἀπηλιωτικὸς εἶναι ἔχει πολλὴν ὕλην καὶ ἀτμίδα

[t] δὲ χειμερινὰς E. [v] πίπτουσι E. [w] μάλιστα τοῖς ἄλλοις N. [x] ἀργέται N. [y] πολύ E. [z] μάλιστα πνέουσιν H.N. [a] μάλιστά τε ἀποβ. τε E. [b] ἄλλα H. [c] παύουσι πνεύματα F. [d] ἂν om. E. [e] ἅμα τύχωσιν F. [f] δ'] γὰρ H. [g] ἐὰν N. [h] ψυχροὶ μᾶλλον H [i] παρωθοῦντες N. [k] εἰς om. E. [l] πρὸς ἑαυτὸν H. [m] ὥσπερ F.H.N. [n] γίνονται μὲν αὐτῶν πανομένων H. [o] κατὰ—μετάστασιν ante καταπαυομένων N. [p] ὃν ἀπηλιώτην om. corr. F. [q] ἀργέτης F.N. [r] χαλαζώδεις N. [s] δ' ὁ ἀπ. H. [t] καυματώδεις N. [v] ἀραιοτέρως F. [w] καὶ καικίας μ. H.

22 ἦν προωθεῖ. Αἴθριοι δὲ [x] ἀπαρκτίας, [y] θρασκίας, ἀργέστης· ἡ δ' αἰτία εἴρηται πρότερον. [z] Ἀστραπαῖοι [a] δὲ μάλιστα οὗτοί τε καὶ ὁ μέσης· διὰ μὲν γὰρ τὸ ἐγγύθεν πνεῖν ψυχροί εἰσι, διὰ δὲ τὸ ψυχρὸν ἀστραπὴ γίνεται· ἐκκρίνεται γὰρ συνιόντων τῶν νεφῶν. Διὸ καὶ ἔνιοι τῶν αὐτῶν τούτων χα-
23 λαζώδεις εἰσίν· ταχὺ γὰρ πηγνύουσιν. [1] Ἐκνεφίαι δὲ γίνονται μετοπώρου μὲν μάλιστα, εἶτ' ἔαρος, καὶ μάλιστα ἀπαρκτίας καὶ θρασκίας καὶ [b] ἀργέστης. Αἴτιον δ' ὅτι [c] οἱ ἐκνεφίαι γίνονται μάλιστα [d] ὅταν ἄλλων ἐκπνεόντων [e] ἐμπίπτωσιν ἕτεροι, οὗτοι δὲ μάλιστα [f] ἐμπίπτουσι τοῖς ἄλλοις πνέου-
24 σιν· ἡ δ' αἰτία εἴρηται καὶ τούτου πρότερον. Οἱ δ' ἐτησίαι περίστανται τοῖς μὲν περὶ δυσμὰς οἰκοῦσιν ἐκ τῶν [g] ἀπαρκτίων εἰς θρασκίας καὶ [h] ἀργέστας καὶ ζεφύρους (ὁ γὰρ [i] ἀπαρκτίας ζέφυρός ἐστιν), ἀρχόμενοι μὲν ἀπὸ τῆς ἄρκτου, τελευτῶντες δ' εἰς τοὺς πόρρω· τοῖς δὲ πρὸς ἕω περίστανται μέχρι τοῦ ἀπηλιώτου. Περὶ μὲν οὖν ἀνέμων, [k] τῆς τε ἐξ ἀρχῆς αὐτῶν γενέσεως καὶ οὐσίας καὶ τῶν συμβαινόντων [l] κοινῇ τε παθημάτων καὶ περὶ [m] ἕκαστον, τοσαῦθ' ἡμῖν εἰρήσθω.

7 Περὶ δὲ σεισμοῦ καὶ κινήσεως γῆς μετὰ ταῦτα λεκτέον· ἡ γὰρ αἰτία τοῦ πάθους ἐχομένη τούτου τοῦ γένους [n] ἐστίν. [1] Ἔστι δὲ τά [o] γε παρειλημμένα μέχρι τοῦ νῦν χρόνου τρία καὶ παρὰ τριῶν. [1] Ἀναξαγόρας [p] τε γὰρ ὁ Κλαζομένιος καὶ [q] πρότερος [1] Ἀναξιμένης ὁ Μιλήσιος ἀπεφήναντο, καὶ τούτων
2 [r] ὕστερος Δημόκριτος ὁ [1] Ἀβδηρίτης. [1] Ἀναξαγόρας μὲν οὖν φησὶ τὸν αἰθέρα πεφυκότα φέρεσθαι ἄνω, ἐμπίπτοντα δ' εἰς τὰ κάτω τῆς γῆς καὶ [s] τὰ κοῖλα κινεῖν αὐτήν· τὰ μὲν γὰρ

x ἀπ. καὶ θρ. καὶ ἀργ. F.H.N. y θρασκίας om. pr. E. z ἀστραπὰς δὲ ποιοῦσι μάλιστα H.N, ἀστραπὰς δὲ μάλιστα ποιοῦσιν F. a γε F. b ἀργέτης F.N. c οἱ om. F. d ὅταν τῶν ἄλλων πνεόντων F.H.N. e ἐπιπίπτωσιν E. f ἐπιπίπτουσι E. g ἀπαρκτικῶν E. h ἀργέτας F. i ἀρκτικὸς E. k τῆς τε] καὶ τῆς F, τῆς H.N. l κοινῇ καὶ καθ' ἕκαστον παθημάτων F. m ἕκαστα H.N. n ἐστίν om. E. o γε post μέχρι F.H.N. p τε] μὲν F, om. H.N. q πρότερον F.H.N. r ὕστερον H.N. s τὰ post καὶ om. F.H.N.

ἄνω [t] συναληλίφθαι διὰ τοὺς ὄμβρους, ἐπεὶ φύσει γε [v] πᾶσαν ὁμοίως εἶναι σομφήν, ὡς ὄντος τοῦ μὲν ἄνω τοῦ δὲ κάτω τῆς ὅλης σφαίρας, καὶ ἄνω μὲν τούτου ὄντος τοῦ μορίου ἐφ' οὗ τυγχάνομεν οἰκοῦντες, κάτω δὲ θατέρου. Πρὸς μὲν οὖν 3
ταύτην τὴν αἰτίαν οὐθὲν ἴσως δεῖ λέγειν ὡς λίαν ἁπλῶς εἰρημένην· τό τε γὰρ ἄνω [w] καὶ κάτω νομίζειν οὕτως ἔχειν ὥστε μὴ [x] πρὸς τὴν γῆν [y] πάντῃ φέρεσθαι τὰ βάρος ἔχοντα τῶν σωμάτων, ἄνω δὲ τὰ κοῦφα καὶ τὸ πῦρ, εὔηθες, καὶ ταῦθ' [z] ὁρῶντας τὸν ὁρίζοντα τὴν οἰκουμένην, ὅσην ἡμεῖς ἴσμεν, ἕτερον ἀεὶ γιγνόμενον μεθισταμένων, ὡς οὔσης κυρτῆς καὶ σφαιροειδοῦς· καὶ τὸ λέγειν μὲν ὡς διὰ τὸ μέγεθος ἐπὶ τοῦ ἀέρος μένει, σείεσθαι δὲ φάσκειν τυπτομένην [a] κάτωθεν ἄνω δι' ὅλης. Πρὸς δὲ τούτοις οὐθὲν ἀποδίδωσι τῶν συμβαινόν- 4
των περὶ τοὺς σεισμούς· οὔτε γὰρ χῶραι οὔτε ὧραι αἱ τυχοῦσαι μετέχουσι τούτου τοῦ πάθους. Δημόκριτος δέ φησι 5
πλήρη τὴν γῆν [b] ὕδατος οὖσαν, καὶ πολὺ δεχομένην ἕτερον ὄμβριον ὕδωρ, ὑπὸ τούτου κινεῖσθαι· πλείονός τε γὰρ γινομένου διὰ τὸ [c] μὴ δύνασθαι δέχεσθαι τὰς κοιλίας ἀποβιαζόμενον ποιεῖν τὸν σεισμόν, καὶ ξηραινομένην [d] καὶ ἕλκουσαν εἰς τοὺς κενοὺς τόπους ἐκ τῶν πληρεστέρων τὸ μεταβάλλον ἐμπίπτον κινεῖν. [e] Ἀναξιμένης δέ φησι βρεχομένην τὴν γῆν καὶ ξηραι- 6
νομένην ῥήγνυσθαι, καὶ ὑπὸ [e] τούτων τῶν ἀπορρηγνυμένων κολωνῶν ἐμπιπτόντων σείεσθαι· διὸ καὶ γίγνεσθαι τοὺς σεισμοὺς ἔν τε τοῖς αὐχμοῖς καὶ πάλιν ἐν ταῖς [f] ὑπερομβρίαις· ἔν τε γὰρ τοῖς αὐχμοῖς, ὥσπερ εἴρηται, ξηραινομένην ῥήγνυσθαι, καὶ ὑπὸ τῶν ὑδάτων ὑπερυγραινομένην διαπίπτειν. [g] Ἔδει δὲ τούτου 7
συμβαίνοντος ὑπονοστοῦσαν [h] πολλαχοῦ φαίνεσθαι τὴν γῆν. [i] Ἔτι δὲ διὰ τίν' αἰτίαν περὶ τόπους τινὰς πολλάκις γίνεται [k] τοῦτο τὸ πάθος οὐδεμιᾷ διαφέροντας ὑπερβολῇ τοιαύτῃ παρὰ

[t] συναληλεῖφθαι F, συναλειλῆφθαι E, συναλλίφθαι N, συναναλίφθαι H. [v] ἅπασαν F.H.N. [w] καὶ τὸ κάτω F.H.N. [x] πρὸς μὲν τὴν H.N. [y] π. φ.] φέρεσθαι πάντα F, κάτω φέρεσθαι corr. E. [z] ὁρῶντες pr. H. [a] ἄνω κάτωθεν δι' ὅλης εὔηθες. πρὸς N. [b] ὕδατος om. N. [c] μὴ om. N. [d] καὶ om. E.F. [e] τῶν ἀπορρ. τούτων F. [f] ἐπομβρίαις F.H.N. [g] ἔδει corr. E. [h] πολλαχῇ F.H.N. [i] ὅτι N. [k] τοῦτο om. F.

8 τοὺς ἄλλους; καίτοι ἐχρῆν. [v]Ὅλως δὲ τοῖς οὕτως ὑπολαμβάνουσιν ἀναγκαῖον ἧττον ἀεὶ τοὺς σεισμοὺς φάναι γίγνεσθαι, καὶ τέλος [l]παύσασθαί ποτε σειομένην· τὸ γὰρ σαττόμενον τοιαύτην ἔχει φύσιν. [v]Ωστ' εἰ τοῦτ' ἀδύνατον, δῆλον ὅτι ἀδύνατον [m]καὶ ταύτην εἶναι τὴν αἰτίαν.

8 [t]Ἀλλ' [n]ἐπειδὴ φανερὸν ὅτι ἀναγκαῖον καὶ ἀπὸ ὑγροῦ καὶ ἀπὸ ξηροῦ γίγνεσθαι ἀναθυμίασιν, [o]ὥσπερ εἴπομεν ἐν τοῖς [p]πρότερον, ἀνάγκη τούτων ὑπαρχόντων γίγνεσθαι [q]τοὺς 2 σεισμούς. [t]Ὑπάρχει γὰρ ἡ γῆ καθ' αὑτὴν μὲν ξηρά, διὰ δὲ τοὺς ὄμβρους ἔχουσα ἐν αὑτῇ νοτίδα πολλήν, ὥσθ' ὑπό [r]τε τοῦ ἡλίου καὶ τοῦ ἐν αὑτῇ πυρὸς θερμαινομένης πολὺ μὲν ἔξω πολὺ δ' ἐντὸς γίνεσθαι τὸ πνεῦμα· καὶ τοῦτο ὁτὲ μὲν [s]συνεχὲς ἔξω ῥεῖ πᾶν, ὁτὲ δ' [t]εἴσω πᾶν, ἐνίοτε δὲ καὶ μερί- 3 ζεται. Εἰ δὴ τοῦτ' ἀδύνατον ἄλλως ἔχειν, τὸ μετὰ τοῦτο σκεπτέον ἂν εἴη [v]ὁποῖον [w]κινητικώτατον [x]ἂν εἴη τῶν σωμάτων· ἀνάγκη γὰρ τὸ ἐπὶ πλεῖστόν τε πεφυκὸς ἰέναι καὶ 4 σφοδρότατον μάλιστα τοιοῦτον εἶναι. Σφοδρότατον μὲν οὖν ἐξ ἀνάγκης τὸ τάχιστα φερόμενον· τύπτει [y]γὰρ μάλιστα διὰ τὸ τάχος· ἐπὶ πλεῖστον δὲ πέφυκε διιέναι τὸ διὰ παντὸς ἰέναι μάλιστα δυνάμενον, τοιοῦτον δὲ τὸ λεπτότατον. [v]Ωστ' εἴπερ ἡ τοῦ πνεύματος φύσις τοιαύτη, μάλιστα [z]τῶν σωμάτων [a]τὸ πνεῦμα κινητικόν· καὶ γὰρ τὸ πῦρ ὅταν 5 μετὰ πνεύματος ᾖ, γίγνεται φλὸξ καὶ φέρεται ταχέως. Οὐκ ἂν οὖν ὕδωρ οὐδὲ γῆ αἴτιον εἴη, ἀλλὰ πνεῦμα τῆς κινήσεως, ὅταν [b]ἔσω τύχῃ ῥυὲν τὸ ἔξω ἀναθυμιώμενον. Διὸ γίγνονται νηνεμίᾳ οἱ πλεῖστοι καὶ μέγιστοι τῶν σεισμῶν· συνεχὴς γὰρ οὖσα ἡ ἀναθυμίασις ἀκολουθεῖ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τῇ ὁρμῇ τῆς 6 ἀρχῆς, ὥστε ἢ ἔσω ἅμα ἢ ἔξω [c]ὁρμᾷ πᾶσα. Τὸ δ' ἐνίους [d]γίνεσθαι καὶ πνεύματος ὄντος οὐδὲν ἄλογον· ὁρῶμεν γὰρ ἐνίοτε ἅμα πλείους πνέοντας ἀνέμους, ὧν ὅταν εἰς τὴν γῆν

[l] παύεσθαί F. [m] εἶναι καὶ ταύτην F.N. [n] ἐπεὶ N. [o] ὥσπερ—πρότερον om. E. [p] προτέροις N. [q] τοὺς om. F. [r] γε H.N. [s] συνεχῶς N. [t] εἴσω ῥεῖ πᾶν E. [v] ποῖον F.H.N. [w] κινητικὸν H. [x] ἂν εἴη] ἔσται H.N. [y] γὰρ] μὲν γὰρ F. [z] τῶν] ἀπὸ τῶν N. [a] τὸ πνεῦμα κινητικόν om. E. [b] εἴσω F.H.N. [c] ὁρμᾷ] ῥεῖ F. [d] γίγνεσθαι σεισμοὺς καὶ F.

ὁρμήσῃ [e] θάτερον, ἔσται [f] πνεύματος ὄντος [g] ὁ σεισμός. [h] Ἐλάττους δ' οὗτοι [h] τὸ μέγεθος γίγνονται διὰ τὸ διῃρῆσθαι τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν αἰτίαν αὐτῶν. [i] Καὶ νυκτὸς δ' οἱ πλείους 7
καὶ μείζους γίγνονται τῶν σεισμῶν, οἱ δὲ τῆς ἡμέρας περὶ μεσημβρίαν· νηνεμώτατον γάρ ἐστιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τῆς ἡμέρας ἡ μεσημβρία (ὁ γὰρ ἥλιος ὅταν μάλιστα [k] κρατῇ, κατακλείει τὴν ἀναθυμίασιν εἰς τὴν γῆν· κρατεῖ δὲ μάλιστα [l] περὶ τὴν μεσημβρίαν) καὶ αἱ νύκτες δὲ τῶν ἡμερῶν νηνεμώτεραι διὰ τὴν ἀπουσίαν [m] τὴν τοῦ ἡλίου· ὥστ' [n] εἴσω γίγνεται πάλιν ἡ ῥύσις, ὥσπερ ἄμπωτις, εἰς τοὐναντίον τῆς [o] ἔξωθεν πλημμυρίδος, καὶ πρὸς ὄρθρον μάλιστα· τηνικαῦτα γὰρ καὶ τὰ πνεύματα πέφυκεν ἄρχεσθαι πνεῖν. [p] Ἐὰν οὖν εἴσω 8
τύχῃ μεταβάλλουσα ἡ ἀρχὴ αὐτῶν ὥσπερ Εὔριπος, διὰ τὸ πλῆθος [q] ἰσχυρότερον ποιεῖ τὸν σεισμόν. Ἔτι δὲ περὶ τόπους τοιούτους [r] οἱ [s] ἰσχυρότατοι γίνονται τῶν σεισμῶν, ὅπου [t] ἡ [v] θάλασσα ῥοώδης ἢ ἡ χώρα σομφὴ καὶ ὕπαντρος. Διὸ καὶ περὶ [t] Ἑλλήσποντον καὶ περὶ [t] Ἀχαΐαν καὶ Σικελίαν, καὶ τῆς Εὐβοίας [w] περὶ τούτους [x] τοὺς τόπους· δοκεῖ γὰρ [y] διαυλωνίζειν ὑπὸ τὴν γῆν ἡ θάλαττα. Διὸ καὶ τὰ θερμὰ 9
τὰ περὶ [z] Αἴδεψον [a] ἀπὸ τοιαύτης αἰτίας γέγονεν. Περὶ δὲ τοὺς εἰρημένους τόπους οἱ σεισμοὶ γίνονται μάλιστα διὰ [b] τὴν στενότητα· τὸ γὰρ [c] πνεῦμα γινόμενον σφοδρὸν [d] διὰ τὸ πλῆθος τῆς θαλάττης πολλῆς προσφερομένης ἀπωθεῖται πάλιν εἰς τὴν γῆν, τό [e] γε πεφυκὸς ἀποπνεῖν [f] ἀπὸ τῆς γῆς. Αἵ τε χῶραι ὅσαι σομφοὺς ἔχουσι τοὺς κάτω τόπους, πολὺ 10
δεχόμεναι πνεῦμα σείονται [g] μᾶλλον. Καὶ ἔαρος δὲ καὶ μετοπώρου [h] μάλιστα καὶ ἐν ἐπομβρίαις [i] καὶ αὐχμοῖς γίνονται

[e] θάτερος N. [f] ὄντος πνεύματος H.N. [g] ὁ om. E. [h] τῷ μεγέθει F. [i] καὶ νυκτὸς] νυκτὸς δ' F.H.N. [k] κρατεῖ F. [l] πρὸς N. [m] τὴν om. F.N. [n] ἔσω F.H.N. [o] ἔξω H.N. [p] ἂν N. [q] ἰσχυρὸν F. [r] οἱ om. F. [s] ἰσχυρότεροι H.N. [t] ἡ—ἡ om. F.N. [v] θάλαττα N. [w] περὶ] καὶ περὶ F. [x] τοὺς om. F. [y] ἡ θάλασσα διαυλωνίζειν ὑπὸ τὴν γῆν F. [z] ἔδεψον E.H, ἔδηψον F.N. [a] ἀπὸ τῆς τοιαύτης F. [b] τὴν om. H.N. [c] πνεῦμα] ῥεῦμα E. et rc. F. [d] διὰ] καὶ διὰ E.H.N. [e] γε om. E.F.N. [f] ἀπὸ] ἐκ F.H.N. [g] μάλιστα F. [h] μάλιστα] πάλιν F. [i] καὶ ἐν αὐχμοῖς H.N.

διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν· [k]αἱ γὰρ ὧραι αὗται [l]πνευματωδέσταται· τὸ γὰρ θέρος καὶ ὁ [m]χειμών, [n]τὸ μὲν διὰ τὸν πάγον, τὸ δὲ διὰ τὴν ἀλέαν ποιεῖ τὴν ἀκινησίαν· [o]τὸ μὲν γὰρ ἄγαν
11 ψυχρόν, τὸ δ' [p]ἄγαν ξηρόν ἐστιν. Καὶ ἐν μὲν τοῖς αὐχμοῖς πνευματώδης [q]ὁ ἀήρ· τοῦτο γὰρ αὐτό ἐστιν ὁ αὐχμός, ὅταν πλείων ἡ ἀναθυμίασις ἡ ξηρὰ [r]γίγνηται τῆς ὑγρᾶς· ἐν δὲ ταῖς [s]ὑπερομβρίαις πλείω τε ποιεῖ τὴν ἐντὸς ἀναθυμίασιν, καὶ τῷ ἐναπολαμβάνεσθαι [t]ἐν στενωτέροις τόποις καὶ ἀποβιάζεσθαι εἰς ἐλάττω τόπον τὴν τοιαύτην ἀπόκρισιν, πληρουμένων τῶν κοιλιῶν ὕδατος, ὅταν ἄρξηται [v]κρατεῖν διὰ τὸ
12 [w]πολὺ εἰς ὀλίγον πιληθῆναι τόπον, ἰσχυρῶς κινεῖ ῥέων ὁ ἄνεμος καὶ [x]προσπίπτων. Δεῖ γὰρ νοεῖν [y]ὅτι ὥσπερ ἐν τῷ σώματι ἡμῶν καὶ τρόμων καὶ σφυγμῶν αἴτιόν ἐστιν ἡ τοῦ πνεύματος [z]ἐναπολαμβανομένη δύναμις, [a]οὕτω καὶ ἐν τῇ γῇ τὸ πνεῦμα παραπλήσια [b]ποιεῖν, καὶ τὸν μὲν τῶν σεισμῶν οἷον τρόμον εἶναι τὸν δ' οἷον σφυγμόν, καὶ καθάπερ συμβαίνει πολλάκις μετὰ τὴν οὔρησιν διὰ τοῦ σώματος (γίνεται γὰρ ὥσπερ τρόμος [c]τις ἀντιμεθισταμένου τοῦ πνεύματος ἔξωθεν [d]ἔσω ἀθρόου), [e]τοιαῦτα γίνεσθαι καὶ περὶ τὴν γῆν.
13 [v]Οσην δ' ἔχει τὸ πνεῦμα δύναμιν, οὐ μόνον ἐκ τῶν [f]ἐν τῷ ἀέρι δεῖ θεωρεῖν γιγνομένων (ἐνταῦθα μὲν γὰρ διὰ τὸ μέγεθος ὑπολάβοι τις ἂν τοιαῦτα δύνασθαι ποιεῖν) ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς σώμασι [g]τοῖς τῶν ζῴων· οἵ τε γὰρ τέτανοι καὶ οἱ σπασμοὶ πνεύματος [h]μέν εἰσι κινήσεις, τοσαύτην δ' [i]ἔχουσιν ἰσχὺν ὥστε πολλοὺς ἅμα πειρωμένους ἀποβιάζεσθαι μὴ
14 δύνασθαι κρατεῖν τῆς κινήσεως τῶν ἀρρωστούντων. [k]Τὸ αὐτὸ δεῖ [l]νοεῖν γινόμενον καὶ ἐν τῇ γῇ, ὡς εἰκάσαι πρὸς μικρὸν

[k] αἵ τε γὰρ H.N, καὶ γὰρ αἱ F. [l] πνευματωδέστεραι F. [m] χειμὼν ἀεὶ τὸ E. [n] τὸ μὲν διὰ τὴν ἀλέαν, ὁ δὲ διὰ τὸν πάγον N. [o] ὁ—ψυχρὸς N. [p] ἄγαν θερμὸν καὶ ξ. F. [q] ὁ om. N. [r] γίνεται H, γένηται F.N. [s] ἐπομβρίαις F.H.N. [t] ἐν τοῖς στ. H.N. [v] διακρατεῖν τὸ E. [w] πολὺ πνεῦμα εἰς N. [x] προπίπτων F. [y] ὅτι om. F. [z] ἐναπολαμβανομένου H, ἀπολαμβανομένη E. [a] οὕτω γὰρ καὶ E. [b] ποιεῖ H.N. [c] τις om. E. [d] εἴσω F.H.N. [e] τοιαῦτα γὰρ γ. H.N. [f] ἐν om. E. [g] τοῖς ante τῶν om. E. [h] μέν om. F. [i] ἰσχὺν ἔχουσιν F.H.N. [k] τὸ τοιοῦτον δεῖ F, τὸ τοιοῦτον δὴ δεῖ N. [l] νοεῖν τὸ τοιοῦτον γ. H.

[m] μεῖζον. Σημεῖα δὲ τούτων καὶ πρὸς τὴν ἡμετέραν αἴ-
σθησιν [n] πολλαχοῦ γέγονεν· ἤδη γὰρ σεισμὸς ἐν τόποις [o] τισὶ
γινόμενος οὐ πρότερον ἔληξε, πρὶν ἐκρήξας εἰς τὸν [p] ὑπὲρ
γῆς τόπον φανερῶς ὥσπερ ἐκνεφίας ἐξῆλθεν ὁ κινήσας ἄνεμος,
οἷον καὶ περὶ [r] Ἡράκλειαν [q] ἐγένετο τὴν ἐν τῷ Πόντῳ νεωστί,
καὶ πρότερον [r] περὶ τὴν [r] Ἱερὰν νῆσον· αὕτη δ' ἐστὶ μία τῶν
Αἰόλου καλουμένων νήσων. [t] Ἐν ταύτῃ γὰρ [s] ἐξανῴδει τι 15
τῆς γῆς, καὶ ἀνήει οἷον λοφώδης ὄγκος μετὰ ψόφου· τέλος
δὲ [t] ῥαγέντος ἐξῆλθε πνεῦμα [v] πολύ, καὶ τὸν φέψαλον καὶ
τὴν τέφραν ἀνῆκε, καὶ τήν τε [w] Λιπαραίων πόλιν οὖσαν οὐ
πόρρω πᾶσαν κατετέφρωσε, καὶ εἰς ἐνίας τῶν ἐν [x] Ἰταλίᾳ πό-
λεων ἦλθεν· καὶ νῦν [x] ἔτι ὅπου τὸ ἀναφύσημα τοῦτο ἐγένετο,
δῆλόν ἐστιν. Καὶ γὰρ δὴ [y] τοῦ γιγνομένου πυρὸς ἐν τῇ γῇ 16
ταύτην οἰητέον εἶναι τὴν αἰτίαν, ὅταν κοπτόμενον [z] ἐκπρησθῇ
πρῶτον εἰς μικρὰ [a] κερματισθέντος τοῦ ἀέρος. Τεκμήριον 17
δ' ἐστὶ τοῦ ῥεῖν ὑπὸ [b] τὴν γῆν τὰ πνεύματα καὶ τὸ γιγνό-
μενον περὶ ταύτας τὰς νήσους· ὅταν γὰρ ἄνεμος μέλλῃ πνευ-
σεῖσθαι [c] νότος, προσημαίνει πρότερον· ἠχοῦσι γὰρ οἱ τόποι
ἐξ ὧν γίνεται τὰ ἀναφυσήματα, διὰ τὸ τὴν [d] θάλατταν μὲν
προωθεῖσθαι ἤδη πόρρωθεν, ὑπὸ δὲ ταύτης τὸ ἐκ τῆς γῆς
ἀναφυσώμενον ἀπωθεῖσθαι πάλιν εἴσω, ἥπερ ἐπέρχεται ἡ
[e] θάλαττα ταύτῃ. Ποιεῖ δὲ ψόφον ἄνευ σεισμοῦ διά τε 18
τὴν εὐρυχωρίαν τῶν τόπων ([f] ὑπερχεῖται γὰρ εἰς τὸ ἀχανὲς
ἔξω) καὶ δι' ὀλιγότητα τοῦ ἀπωθουμένου ἀέρος. [v] Ἔτι τὸ
γίγνεσθαι τὸν ἥλιον ἀχλυώδη καὶ ἀμαυρότερον ἄνευ νέφους,
καὶ πρὸ τῶν ὀρθρίων σεισμῶν ἐνίοτε νηνεμίαν τε καὶ κρύος
ἰσχυρόν, σημεῖον τῆς εἰρημένης [g] αἰτίας ἐστίν. Τόν τε γὰρ 19
ἥλιον ἀχλυώδη καὶ [h] ἀμαυρὸν ἀναγκαῖον [i] εἶναι ὑπονοστεῖν

[m] μέγα F. [n] πολλαχῆ H.N. [o] τις F. [p] ὑπὲρ τῆς γῆς H.N, ὑπὲρ τῆς E. [q] γέγονε F. [r] ἐν τῇ ἱερᾷ νήσῳ F. [s] ἀνῴδει E.F. [t] ῥαγέντος N. [v] πολύ om. E. [w] λιπαρέων H.N. E. τε λι et a corr. [x] ἔτι om. H.N. [y] τοῦ] που E. [z] πρῶτον ἐκπρησθῇ F. [a] κερματιζομένου F. [b] τὴν om. H.N. [c] νότος] τοιοῦτος E. [d] θάλασσαν F.N. [e] θάλασσα F. [f] ὑπέρχεται E.H.N. [g] ἐστὶν αἰτίας F.H.N. [h] ἀμαυρότερον H.N. [i] εἶναι om. E.

ἀρχομένου τοῦ πνεύματος εἰς τὴν γῆν τοῦ διαλύοντος τὸν ἀέρα καὶ διακρίνοντος, καὶ πρὸς τὴν ἕω καὶ περὶ τοὺς ὄρθρους
20 νηνεμίαν τε καὶ ψῦχος. Τὴν μὲν γὰρ νηνεμίαν ἀναγκαῖον ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ συμβαίνειν, καθάπερ εἴρηται [k] καὶ πρότερον, οἷον μεταρροίας εἴσω γινομένης τοῦ πνεύματος, καὶ μᾶλλον πρὸ τῶν μειζόνων σεισμῶν· μὴ διασπώμενον γὰρ τὸ μὲν ἔξω τὸ δ' ἐντός, ἀλλ' [l] ἀθρόον φερόμενον ἀναγκαῖον ἰσχύειν μᾶλ-
21 λον. Τὸ δὲ ψῦχος συμβαίνει διὰ τὸ τὴν ἀναθυμίασιν εἴσω
22 [m] περιτρέπεσθαι, φύσει θερμὴν οὖσαν καθ' αὑτήν. Οὐ δοκοῦσι δ' οἱ ἄνεμοι εἶναι θερμοὶ διὰ τὸ κινεῖν [n] τὸν ἀέρα πλήρη [o] ψυχρᾶς ὄντα καὶ πολλῆς ἀτμίδος, [p] ὥσπερ τὸ πνεῦμα [q] τὸ διὰ τοῦ στόματος φυσώμενον· καὶ γὰρ τοῦτο ἐγγύθεν μέν ἐστι θερμόν, ὥσπερ καὶ ὅταν [r] ἀάζωμεν, ἀλλὰ δι' ὀλιγότητα οὐχ ὁμοίως ἐπίδηλον, πόρρωθεν δὲ ψυχρὸν διὰ τὴν αὐτὴν αἰ-
23 τίαν τοῖς ἀνέμοις. [s] Ἐπιλειπούσης οὖν εἰς [t] τὴν γῆν τῆς τοιαύτης δυνάμεως, συνιοῦσα δι' ὑγρότητα ἡ ἀτμιδώδης [v] ἀπορροὴ ποιεῖ τὸ ψῦχος, ἐν οἷς συμβαίνει [w] τόποις γίνεσθαι τοῦτο
24 τὸ πάθος. Τὸ δ' αὐτὸ αἴτιον καὶ τοῦ εἰωθότος ἐνίοτε γίγνεσθαι σημείου πρὸ τῶν σεισμῶν· [x] ἢ γὰρ μεθ' ἡμέραν ἢ μικρὸν μετὰ δυσμάς, αἰθρίας οὔσης, [y] νεφέλιον λεπτὸν φαίνεται διατεῖνον καὶ μακρόν, οἷον γραμμῆς μῆκος εὐθύτητι διηκριβωμένον, [z] τοῦ πνεύματος ἀπομαραινομένου διὰ [a] τὴν μετά-
25 στασιν. [b] Τὸ δ' ὅμοιον συμβαίνει καὶ ἐν τῇ [c] θαλάττῃ [d] περὶ τοὺς αἰγιαλούς· ὅταν μὲν γὰρ κυμαίνουσα [e] ἐκβάλλῃ, σφόδρα [f] παχεῖαι καὶ σκολιαὶ γίνονται αἱ ῥηγμῖνες, ὅταν [g] δὲ γαλήνη [h] ᾖ, διὰ τὸ μικρὰν ποιεῖσθαι τὴν ἔκκρισιν λεπταί εἰσι
26 καὶ εὐθεῖαι. [v] Ὅπερ οὖν ἡ θάλαττα ποιεῖ περὶ τὴν γῆν, τοῦτο τὸ πνεῦμα περὶ τὴν ἐν τῷ ἀέρι ἀχλύν, ὥσθ' ὅταν γένηται

[k] καὶ om. F.H.N. [l] ἀθρόως N. [m] τρέφεσθαι E. [n] τὸν om. E. [o] πολλῆς ὄντα καὶ ψυχρᾶς F, ὄντα πολλῆς καὶ ψυχρᾶς H.N. [p] ὥσπερ δὴ τὸ F. [q] τὸ ante διὰ om. E.F.H.N. [r] αἰάζωμεν F.H.N, ἀτμίζωμεν E. [s] ἐκλειπούσης F.H.N. [t] τὴν om. E. [v] ἀπόρροια F.H.N. [w] τόποις post γίγνεσθαι F, om. H.N. [x] ἢ] εἰ F. [y] νεφέλιον μακρὸν καὶ λ. F, omissis καὶ μακρὸν. [z] τοῦ γὰρ πν. E. [a] τὴν ὑπὸ γῆν μ. N. [b] τὸ δ' om. E. [c] θαλάσσῃ F.H. [d] περὶ om. E. [e] ἐκβάλῃ E.N. [f] σκολιαὶ καὶ παχεῖαι F. [g] δὲ om. F. [h] ᾖ om. E.

νηνεμία, πάμπαν εὐθεῖαν καὶ λεπτὴν καταλείπεσθαι ὥσπερ ῥηγμῖνα [i] οὖσαν ἀέρος τὴν νεφέλην. Διὰ ταῦτα δὲ καὶ περὶ 27
τὰς ἐκλείψεις [k] ἐνίοτε τῆς σελήνης συμβαίνει γίγνεσθαι σεισμόν· ὅταν γὰρ ἤδη πλησίον ᾖ ἡ ἀντίφραξις, καὶ μήπω μὲν [l] ᾖ πάμπαν ἀπολελοιπὸς τὸ φῶς καὶ τὸ ἀπὸ τοῦ ἡλίου θερμὸν ἐκ τοῦ ἀέρος, ἤδη δ' ἀπομαραινόμενον, νηνεμία γίνεται ἀντιμεθισταμένου τοῦ πνεύματος εἰς τὴν γῆν, ὃ ποιεῖ τὸν σεισμὸν πρὸ τῶν [m] ἐκλείψεων. Γίνονται γὰρ καὶ ἄνεμοι 28
πρὸ τῶν [m] ἐκλείψεων πολλάκις, [n] ἀκρόνυχοι μὲν πρὸ τῶν μεσονυκτίων [m] ἐκλείψεων, [o] μεσονύκτιοι δὲ πρὸ τῶν ἑῴων. Συμβαίνει δὲ τοῦτο διὰ τὸ ἀμαυροῦσθαι τὸ θερμὸν τὸ ἀπὸ τῆς σελήνης, ὅταν πλησίον ἤδη [p] γίγνηται ἡ [q] φορὰ ἐν ᾧ γενομένων ἔσται [r] ἡ ἔκλειψις. [s]Ανιεμένου οὖν ᾧ κατείχετο 29
ὁ ἀὴρ καὶ ἠρέμει, πάλιν κινεῖται καὶ γίγνεται πνεῦμα τῆς ἐκλείψεως [s] πρωϊαίτερον. [v]Οταν δ' ἰσχυρὸς γένηται σεισμός, οὐκ εὐθὺς οὐδ' εἰσάπαξ παύεται σείσας, ἀλλὰ τὸ πρῶτον μὲν μέχρι [t] περὶ [v] τετταράκοντα πρόεισι πολλάκις ἡμέρας, ὕστερον δὲ καὶ ἐφ' ἓν καὶ ἐπὶ δύο ἔτη ἐπισημαίνει κατὰ τοὺς [w] αὐτοὺς τόπους. Αἴτιον δὲ τοῦ μὲν μεγέθους τὸ πλῆθος τοῦ 30
πνεύματος καὶ τῶν τόπων τὰ σχήματα δι' ὧν ἂν ῥυῇ· ᾗ [x] γὰρ ἂν ἀντιτυπήσῃ καὶ μὴ ῥᾳδίως διέλθῃ, μάλιστά [y] τε σείει καὶ ἐγκαταλείπεσθαι ἀναγκαῖον ἐν ταῖς δυσχωρίαις, οἷον [z] ὕδωρ [a] οὐ δυνάμενον [b] διεξελθεῖν. Διὸ καθάπερ ἐν σώματι οἱ 31
σφυγμοὶ οὐκ ἐξαίφνης παύονται οὐδὲ ταχέως, ἀλλ' ἐκ προσαγωγῆς ἅμα [c] καταμαραινομένου τοῦ πάθους, καὶ ἡ ἀρχὴ ἀφ' ἧς [d] ἡ ἀναθυμίασις ἐγένετο καὶ ἡ ὁρμὴ τοῦ πνεύματος [e] δῆλον ὅτι οὐκ εὐθὺς ἅπασαν ἀνάλωσε τὴν ὕλην, ἐξ ἧς ἐποίησε τὸν ἄνεμον, ὃν καλοῦμεν σεισμόν. [v]Εως [f] ἂν [g] οὖν ἀνα- 32

[i] ἀέρος οὖσαν F. [k] τῆς σελήνης ἐνίοτε F. [l] ᾖ om. E. [m] ἐκλείψεων corr. E. [n] ἀκρόνυχοι F. [o] μεσονύκτιον E.H.N. [p] γένηται N. [q] φθορά pr. E. [r] ἡ om. E. [s] ὀψιαίτερον H.N. [t] περὶ om. F. [v] τετ. ἡμέρας πρόεισι πολλάκις E, τετ. σείει ἡμερῶν F. [w] αὐτοὺς om. E. [x] γὰρ ἀντιτυπήσει N, γὰρ ἂν ἀντιτυπήσει H. [y] τε om. F. [z] ὕδωρ] ὕδωρ ἐν σώματι E.H.N. [a] οὐ] μὴ F. [b] διελθεῖν F. [c] μαραινομένου N. [d] ἡ post ἧς om. E.F. [e] δῆλον ὅτι om. H.N. [f] ἂν om. F. [g] οὖν om. N.

λωθῇ τὰ ὑπόλοιπα τούτων, [h] ἀνάγκη [i] σείειν, [k] ἠρεμαίτερον δὲ καὶ μέχρι τούτου ἕως ἂν ἔλαττον ᾖ τὸ ἀναθυμιώμενον ἢ ὥστε δύνασθαι κινεῖν ἐπιδήλως. Ποιεῖ δὲ καὶ τοὺς ψόφους τοὺς ὑπὸ [l] τὴν γῆν γινομένους τὸ πνεῦμα, καὶ τοὺς πρὸ τῶν σεισμῶν· καὶ ἄνευ δὲ σεισμῶν ἤδη που γεγόνασιν [m] ὑπὸ γῆν.
33 [n] Ὥσπερ γὰρ ῥαπιζόμενος ὁ ἀὴρ παντοδαποὺς ἀφίησι ψόφους, οὕτως καὶ τύπτων [o] αὐτός· οὐθὲν γὰρ διαφέρει· τὸ γὰρ τύπτον ἅμα καὶ αὐτὸ τύπτεται πᾶν. Προέρχεται δ' [p] ὁ ψόφος τῆς κινήσεως διὰ τὸ [q] λεπτομερέστερον εἶναι καὶ
34 μᾶλλον διὰ παντὸς ἰέναι τοῦ πνεύματος τὸν ψόφον. [v] Οταν δ' ἔλαττον ᾖ ἢ ὥστε κινῆσαι τὴν γῆν διὰ λεπτότητα, διὰ μὲν τὸ ῥᾳδίως διηθεῖσθαι οὐ δύναται κινεῖν, διὰ δὲ τὸ προσπίπτειν [r] στερεοῖς ὄγκοις καὶ κοίλοις καὶ παντοδαποῖς σχήμασι παντοδαπὰς ἀφίησι φωνάς, ὥστ' ἐνίοτε δοκεῖν ὅπερ
35 λέγουσιν οἱ τερατολογοῦντες, μυκᾶσθαι τὴν γῆν. [w] Ηδη δὲ καὶ ὕδατα ἀνερράγη [s] γιγνομένων σεισμῶν· ἀλλ' οὐ διὰ τοῦτο [t] αἴτιον τὸ ὕδωρ τῆς κινήσεως, ἀλλ' ἂν ᾖ [v] ἐξ ἐπιπολῆς ἢ κάτωθεν βιάζηται τὸ πνεῦμα, ἐκεῖνο τὸ κινοῦν ἐστίν, ὥσπερ [w] τῶν κυμάτων οἱ ἄνεμοι ἀλλ' οὐ τὰ κύματα τῶν ἀνέμων [x] ἐστὶν αἴτια, ἐπεὶ καὶ τὴν γῆν οὕτως ἄν τις αἰτιῷτο τοῦ πάθους· ἀνατρέπεται [y] γὰρ σειομένη, καθάπερ ὕδωρ (ἡ
36 γὰρ ἔκχυσις ἀνάτρεψίς [z] τίς ἐστιν). [x] Αλλ' αἴτια [a] ταῦτα μὲν ἄμφω ὡς ὕλη (πάσχει γάρ, ἀλλ' οὐ ποιεῖ), τὸ δὲ πνεῦμα ὡς ἀρχή. [v] Οπου δ' ἅμα κῦμα σεισμῷ γέγονεν, αἴτιον, ὅταν
37 ἐναντία γίγνηται τὰ πνεύματα. Τοῦτο δὲ γίγνεται, ὅταν τὸ σεῖον τὴν γῆν πνεῦμα φερομένην ὑπ' ἄλλου πνεύματος τὴν [b] θάλασσαν ἀπῶσαι [c] μὲν ὅλως μὴ δύνηται, προωθοῦν δὲ καὶ συστέλλον εἰς ταὐτὸν συναθροίσῃ πολλήν· τότε γὰρ

[h] ἀνάγκη om. E. [i] σείειν corr. E. [k] ἠρεμαίτερον corr. E, ἠρεμαιότερον F.H.N. [l] τὴν om. F. [m] ὑπὸ τῆς γῆς F. [n] γὰρ καὶ ῥαπ. F.H.N. [o] ὁ αὐτός F.H. [p] ὁ om. E. [q] λεπτομερέστερος E. [r] στερεοῖς] ἑτέροις E. [s] σεισμῶν γενομένων N. [t] τὸ ὕδωρ αἴτιον E. [v] ἐξ om. E. [w] οἱ ἄνεμοι τῶν κυμάτων F. [x] εἰσὶν F.H.N: sed F. εἰσὶν αἴτια in margine. [y] γὰρ] γοῦν F. [z] ἐστί τις H.N, τῆς γῆς ἐστὶν F. [a] μὲν ἄμφω ταῦτα F. [b] θάλατταν H.N. [c] μὲν om. F.

ἀναγκαῖον ἠττηθέντος τούτου τοῦ πνεύματος [d] ἀθρόαν ὠθουμένην ὑπὸ τοῦ ἐναντίου πνεύματος ἐκρήγνυσθαι καὶ ποιεῖν τὸν κατακλυσμόν. [1] Ἐγένετο δὲ τοῦτο καὶ περὶ [1] Ἀχαΐαν· 38
ἔξω μὲν γὰρ ἦν νότος, ἐκεῖ δὲ βορέας, νηνεμίας δὲ γενομένης καὶ ῥυέντος εἴσω τοῦ ἀνέμου ἐγένετο τό τε κῦμα καὶ ὁ σεισμὸς ἅμα, καὶ μᾶλλον διὰ τὸ τὴν [e] θάλατταν μὴ διδόναι διαπνοὴν τῷ ὑπὸ τὴν γῆν ὡρμημένῳ πνεύματι, ἀλλ' ἀντιφράττειν· ἀποβιαζόμενα γὰρ ἄλληλα τὸ μὲν πνεῦμα τὸν σεισμὸν ἐποίησεν, ἡ δ' ὑπόστασις [f] τοῦ κύματος τὸν κατακλυσμόν. Κατὰ μέρος δὲ γίγνονται οἱ σεισμοὶ τῆς γῆς, 39
καὶ πολλάκις ἐπὶ μικρὸν τόπον, οἱ δ' ἄνεμοι οὐ [g] κατὰ μέρος· κατὰ μέρος μέν, ὅταν αἱ ἀναθυμιάσεις αἱ κατὰ τὸν τόπον αὐτὸν καὶ τὸν γειτνιῶντα συνέλθωσιν εἰς ἕν, ὥσπερ καὶ τοὺς αὐχμοὺς ἔφαμεν γίγνεσθαι καὶ τὰς ὑπερομβρίας τὰς κατὰ μέρος. Καὶ οἱ μὲν σεισμοὶ γίγνονται διὰ τοῦτον τὸν τρό- 40
πον, οἱ δ' ἄνεμοι οὔ· τὰ μὲν γὰρ ἐν τῇ γῇ τὴν ἀρχὴν ἔχει, ὥστ' ἐφ' ἓν ἁπάσας ὁρμᾶν· ὁ δ' ἥλιος οὐχ ὁμοίως δύναται, τὰς δὲ μετεώρους μᾶλλον, ὥστε [h] ῥεῖν, ὅταν ἀρχὴν λάβωσιν ἀπὸ τῆς τοῦ ἡλίου φορᾶς ἤδη κατὰ τὰς διαφορὰς τῶν τόπων, [i] ἐφ' ἕν. [v] Ὅταν μὲν οὖν ᾖ πολὺ τὸ [k] πνεῦμα, κινεῖ τὴν 41
γῆν, ὥσπερ [l] ἂν ὁ τρόμος, ἐπὶ πλάτος [m] μέν, γίγνεται δ' ὀλιγάκις [n] καὶ κατά τινας τόπους, οἷον [o] ὁ σφυγμός, [p] ἄνω καὶ κάτωθεν· διὸ καὶ ἐλαττονάκις σείει [q] τοῦτον τὸν τρόπον· οὐ [r] γὰρ ῥᾴδιον οὕτω πολλὴν συνελθεῖν [s] ἀρχήν· ἐπὶ μῆκος γὰρ πολλαπλασία τῆς ἀπὸ τοῦ βάθους ἡ διάκρισις. [v] Ὅπου 42
δ' ἂν γένηται [t] τοιοῦτος σεισμός, ἐπιπολάζει πλῆθος λίθων, ὥσπερ τῶν ἐν τοῖς [v] λίκνοις ἀναβραττομένων· τοῦτον γὰρ τὸν τρόπον [w] γενομένου σεισμοῦ [x] τὰ περὶ Σίπυλον ἀνε-

[d] ἀθρόαν—πνεύματος om. F. [e] θάλασσαν F. [f] τοῦ κύματος om. F, πνεύματος E.H.N. [g] κατὰ μέρος om. pr. F. [h] ῥεῖν ἐφ' ἓν ὅταν F. [i] ἐφ' ἕν om. F. [k] πνεῦμα κάτωθεν ἄνω κινεῖ N. [l] ἂν] δὲ E. [m] μέν om. F.H.N. [n] καὶ om. H. [o] ὁ om. F. [p] ἄνω καὶ κάτωθεν om. N. [q] τὸν τρόπον τοῦτον N. [r] γὰρ δίδωσι ῥᾴδιον E.H.N. [s] ἀρχὴν post πολλὴν F, om. E. [t] τοιοῦτον σεισμὸν E. [v] λί μοις N. [w] γινομένου N. [x] τά τε περὶ F.H.N.

τράπη καὶ τὸ Φλεγραῖον καλούμενον πεδίον καὶ τὰ περὶ τὴν
43 Λιγυστικὴν χώραν. [1]Ἐν δὲ ταῖς νήσοις ταῖς [y]ποντίαις ἧττον [z]γίγνεται σεισμὸς τῶν προσγείων· τὸ γὰρ πλῆθος τῆς θαλάττης [a]καταψύχει τὰς ἀναθυμιάσεις καὶ κωλύει τῷ βάρει καὶ ἀποβιάζεται, ἔτι δὲ ῥεῖ [b]καὶ οὐ σείεται κρατουμένη ὑπὸ τῶν πνευμάτων· καὶ διὰ τὸ πολὺν ἐπέχειν τόπον οὐκ εἰς ταύτην ἀλλ' ἐκ ταύτης αἱ ἀναθυμιάσεις γίγνονται, καὶ ταύταις
44 ἀκολουθοῦσιν αἱ ἐκ τῆς γῆς. Αἱ [c]δ' ἐγγὺς τῆς ἠπείρου μόριόν εἰσι τῆς ἠπείρου· τὸ γὰρ μεταξὺ διὰ [d]μικρότητα οὐδεμίαν ἔχει δύναμιν· τὰς δὲ [e]ποντίας οὐκ ἔστι κινῆσαι ἄνευ τῆς θαλάττης ὅλης, ὑφ' ἧς περιεχόμεναι τυγχάνουσιν. Περὶ μὲν οὖν σεισμῶν, καὶ τίς ἡ φύσις [f]αὐτῶν, καὶ διὰ τίν' αἰτίαν γίγνονται, καὶ περὶ τῶν ἄλλων τῶν συμβαινόντων περὶ αὐτούς, εἴρηται σχεδὸν περὶ τῶν μεγίστων.

9 Περὶ δὲ ἀστραπῆς καὶ βροντῆς, ἔτι δὲ περὶ τυφῶνος [g]καὶ πρηστῆρος καὶ κεραυνῶν λέγωμεν· καὶ γὰρ τούτων τὴν αὐτὴν
2 [h]ἀρχὴν [i]ὑπολαμβάνειν [k]δεῖ πάντων. Τῆς γὰρ ἀναθυμιάσεως, ὥσπερ εἴπομεν, οὔσης διττῆς, τῆς μὲν ὑγρᾶς τῆς δὲ ξηρᾶς, καὶ τῆς συγκρίσεως ἐχούσης [l]ἄμφω ταῦτα δυνάμει καὶ συνισταμένης εἰς νέφος, ὥσπερ εἴρηται πρότερον, ἔτι δὲ πυκνοτέρας τῆς [m]συστάσεως τῶν νεφῶν γιγνομένης πρὸς τὸ ἔσχατον πέρας· ἢ γὰρ ἐκλείπει τὸ θερμὸν διακρινόμενον εἰς τὸν ἄνω τόπον, ταύτῃ πυκνοτέραν καὶ ψυχροτέραν ἀναγκαῖον
3 εἶναι τὴν σύστασιν. Διὸ καὶ οἱ κεραυνοὶ καὶ οἱ ἐκνεφίαι καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα φέρεται κάτω, καί[n]τοι πεφυκότος [o]ἄνω τοῦ θερμοῦ φέρεσθαι παντός· ἀλλ' εἰς τοὐναντίον τῆς πυκνότητος ἀναγκαῖον γίγνεσθαι τὴν ἔκθλιψιν, οἷον οἱ πυρῆνες οἱ ἐκ τῶν δακτύλων [p]πηδῶντες· καὶ γὰρ ταῦτα βάρος ἔχοντα
4 φέρεται πολλάκις ἄνω. [1]Ἡ μὲν οὖν ἐκκρινομένη θερμότης

y ποντίοις H. z γίνονται σεισμοὶ F. a ἀναψύχει E. b καὶ οὐ σείεται post πνευμάτων N. c ἐγγὺς δὲ F. d σμικρότητα F. e ποντίους H.N. f αὐτῶν om. E. g καὶ περὶ πρ. F. h ἀρχὴν om. E. i ὑπολαβεῖν H. k πάντων δεῖ E. l ἄμφω margo F. m συστ. οὔσης τῶν νεφῶν F, γιγνομένης in margine posito. n τοι] περ F.H.N. o τοῦ θερμοῦ ἄνω φέρεσθαι διὰ παντὸς F. p ἐκπηδῶντες F.H.N.

εἰς τὸν ἄνω [q] διασπείρεται τόπον. [v]Οση δ' ἐμπεριλαμβάνεται τῆς ξηρᾶς ἀναθυμιάσεως ἐν τῇ μεταβολῇ ψυχομένου τοῦ ἀέρος, αὕτη συνιόντων τῶν νεφῶν ἐκκρίνεται, βίᾳ δὲ φερομένη καὶ προσπίπτουσα τοῖς περιεχομένοις νέφεσι ποιεῖ πληγήν, ἧς ὁ ψόφος καλεῖται βροντή. Γίνεται δ' [r] ἡ πληγὴ 5
τὸν αὐτὸν τρόπον, [s] ὡς παρεικάσαι μείζονι μικρὸν πάθος, τῷ ἐν τῇ φλογὶ γινομένῳ ψόφῳ, ὃν καλοῦσιν οἱ μὲν τὸν [v]Ηφαιστον [t] γελᾶν, οἱ δὲ τὴν [t]Εστίαν, οἱ δ' ἀπειλὴν τούτων. Γί- 6
γνεται δ' ὅταν ἡ ἀναθυμίασις εἰς τὴν φλόγα συνεστραμμένη φέρηται, ῥηγνυμένων καὶ ξηραινομένων τῶν ξύλων· οὕτω γὰρ καὶ ἐν τοῖς νέφεσι γιγνομένη [v] ἡ τοῦ πνεύματος ἔκκρισις πρὸς τὴν πυκνότητα τῶν νεφῶν [w] εἰσπίπτουσα ποιεῖ τὴν βροντήν. Παντοδαποὶ δ' [x] οἱ ψόφοι διὰ τὴν ἀνωμαλίαν τε 7
γίνονται τῶν νεφῶν καὶ [y] διὰ τὰς μεταξὺ κοιλίας, [z] ἢ τὸ συνεχὲς ἐκλείπει τῆς πυκνότητος. [t]Η μὲν οὖν βροντὴ τοῦτ' ἔστι καὶ γίνεται διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν· τὸ δὲ πνεῦμα τὸ ἐκθλιβόμενον τὰ πολλὰ μὲν ἐκπυροῦται λεπτῇ καὶ ἀσθενεῖ πυρώσει, καὶ τοῦτ' ἔστιν ἣν καλοῦμεν ἀστραπήν, ἢ ἂν ὥσπερ ἐκπῖπτον τὸ πνεῦμα χρωματισθὲν ὀφθῇ. Γίνεται δὲ μετὰ 8
τὴν πληγὴν [a] καὶ ὕστερον τῆς βροντῆς· ἀλλὰ φαίνεται πρότερον διὰ τὸ τὴν ὄψιν προτερεῖν τῆς ἀκοῆς. Δηλοῖ [b] δ' ἐπὶ τῆς εἰρεσίας τῶν τριήρων· ἤδη γὰρ ἀναφερόντων πάλιν τὰς κώπας ὁ πρῶτος ἀφικνεῖται ψόφος τῆς κωπηλασίας. Καίτοι 9
τινὲς λέγουσιν ὡς ἐν τοῖς νέφεσιν ἐγγίνεται πῦρ· τοῦτο δ' [t]Εμπεδοκλῆς μέν φησιν εἶναι τὸ [c] ἐμπεριλαμβανόμενον τῶν τοῦ ἡλίου ἀκτίνων, [t]Αναξαγόρας δὲ τοῦ ἄνωθεν αἰθέρος, ὃ δὴ [d] ἐκεῖνος καλεῖ πῦρ κατενεχθὲν ἄνωθεν κάτω. Τὴν μὲν οὖν 10
διάλαμψιν [e] ἀστραπὴν εἶναι τούτου τοῦ πυρός, τὸν δὲ ψόφον [f] ἐναποσβεννυμένου καὶ τὴν σίξιν βροντήν, ὡς καθάπερ φαί-

[q] διασπιραται E, διακρίνεται (supra posito διασπείρεται) F. [r] τὸν αὐτὸν τρόπον ἡ πληγὴ F. [s] ὥσπερ εἰκάσαι E.F.H.N. [t] γενᾶν pr. N. [v] ἡ om. F.H, ante γιγνομένη ponit N. [w] ἐμπίπτουσα H.N. [x] οἱ om. F. [y] διὰ om. H.N. [z] ἢ om. E. [a] καὶ om. E. [b] δὲ καὶ ἐπὶ N. [c] ἐμπεριεχόμενον pr. F. [d] κεῖνος E, κακεῖνος F. [e] τοῦ τοιούτου π. ἀστρ. εἶναι F, ἀστρ. εἶναι τὴν τούτου τοῦ π. H.N. [f] καὶ τὴν σίξιν ἐναποσβ. N.

νεται [g] καὶ [h] γιγνόμενον, οὕτω καὶ πρότερον [i] τὴν ἀστραπὴν οὖσαν τῆς βροντῆς. Ἄλογος δὲ καὶ ἡ τοῦ πυρὸς [k] ἐμπερίληψις, ἀμφοτέρως μέν, μᾶλλον δ' ἡ κατάσπασις τοῦ ἄνωθεν αἰ-
11 θέρος. Τοῦ τε γὰρ κάτω φέρεσθαι τὸ πεφυκὸς ἄνω δεῖ λέγεσθαι τὴν αἰτίαν, καὶ διὰ τί ποτε τοῦτο γίγνεται κατὰ τὸν οὐρανὸν ὅταν [l] ἐπινέφελον ᾖ μόνον, [m] ἀλλ' οὐ συνεχῶς οὕτως· αἰθρίας δ' οὔσης οὐ γίγνεται. Τοῦτο γὰρ παντάπασιν ἔοικεν
12 εἰρῆσθαι προχείρως. Ὁμοίως δὲ καὶ τὸ τὴν ἀπὸ τῶν ἀκτίνων θερμότητα φάναι τὴν ἀπολαμβανομένην ἐν τοῖς νέφεσιν εἶναι τούτων αἰτίαν οὐ πιθανόν· καὶ γὰρ οὗτος ὁ λόγος ἀπραγμόνως εἴρηται λίαν· ἀποκεκριμένον τε γὰρ ἀναγκαῖον εἶναι τὸ αἴτιον ἀεὶ καὶ ὡρισμένον, [n] τῆς τε βροντῆς καὶ [o] τῆς ἀστραπῆς καὶ τῶν ἄλλων [p] τῶν τοιούτων, καὶ οὕτω γίνεσθαι.
13 Τοῦτο δὲ διαφέρει πλεῖστον· ὅμοιον γὰρ [q] κἂν εἴ τις οἴοιτο τὸ ὕδωρ καὶ τὴν χιόνα καὶ τὴν χάλαζαν ἐνυπάρχοντα πρότερον ὕστερον ἐκκρίνεσθαι καὶ μὴ γίνεσθαι, οἷον ὑπὸ χεῖρα ποι-
14 ούσης ἀεὶ τῆς συγκρίσεως ἕκαστον αὐτῶν. [r] Ὡσαύτως γὰρ ἐκεῖνά τε συγκρίσεις [r] καὶ ταῦτα διακρίσεις ὑπολεπτέον εἶναι, ὥστ' εἰ θάτερα τούτων μὴ [s] γίγνεται ἀλλ' ἔστι, περὶ ἀμφο-
15 τέρων [t] ὁ αὐτὸς ἁρμόσει λόγος. Τήν τε [v] ἐναπόληψιν τί ἂν ἀλλοιότερον λέγοι τις ἢ καθάπερ ἐν τοῖς πυκνοτέροις; Καὶ γὰρ τὸ ὕδωρ ὑπὸ τοῦ ἡλίου καὶ τοῦ πυρὸς γίνεται θερμόν· ἀλλ' ὅμως ὅταν πάλιν συνίῃ καὶ ψύχηται τὸ ὕδωρ πηγνύμενον, οὐδεμίαν συμβαίνει γίνεσθαι τοιαύτην ἔκπτωσιν [w] οἵαν
16 ἐκεῖνοι λέγουσιν. Καίτοι γ' ἐχρῆν κατὰ λόγον τοῦ μεγέθους [x] τὴν ζέσιν [y] ποιεῖν τὸ ἐγγινόμενον πνεῦμα ὑπὸ τοῦ πυρός, ἣν οὔτε δυνατὸν ἐνυπάρχειν πρότερον, οὔτ' ἐκεῖνοι [z] τὸν ψόφον ζέσιν ποιοῦσιν ἀλλὰ σίξιν· ἔστι δὲ [a] καὶ ἡ σίξις μικρὰ

[g] καὶ om. N. [h] γιγνόμενα N. [i] οὖσαν τὴν ἀστραπὴν F.H.N. [k] ἐμπ. καὶ ἀμφ. F. [l] ἐπινέφελον μὲν ᾖ F. [m] ἀλλ' οὐ om. H.N. [n] τῆς τε] τό τε τῆς F, τῆς H.N. [o] τῆς om. E. [p] τῶν om. E. [q] κἂν om. E. [r] καὶ ταῦτα διακρίσεις om. pr. E. [s] γίνηται F. [t] ὁ om. E. [v] ἀπόληψιν E. [w] οἷον F, ὥσπερ E. [x] τὴν] καὶ τὴν F, τὴν δὲ E. [y] ποιεῖ E, ἐμποιεῖν F. [z] τὸν ψόφον margo F, τὸν om. E. [a] καὶ om. F.

ζέσις· ἦ γὰρ τὸ προσπῖπτον κρατεῖ σβεννύμενον, ταύτῃ ζέον ποιεῖ τὸν ψόφον. Εἰσὶ δέ [b]τινες οἳ τὴν ἀστραπήν, ὥσπερ 17
καὶ Κλείδημος, οὐκ εἶναί φασιν ἀλλὰ φαίνεσθαι, παρεικάζοντες ὡς τὸ πάθος ὅμοιον ὂν καὶ ὅταν [c]τὴν [d]θάλαττάν [e]τις ῥάβδῳ τύπτῃ· φαίνεται γὰρ τὸ ὕδωρ ἀποστίλβον τῆς νυκτός· οὕτως [f]ἐν τῇ νεφέλῃ ῥαπιζομένου τοῦ ὑγροῦ τὴν φαντασίαν τῆς λαμπρότητος εἶναι τὴν ἀστραπήν. Οὗτοι μὲν 18
οὖν οὔπω συνήθεις ἦσαν ταῖς περὶ τῆς ἀνακλάσεως δόξαις, ὅπερ αἴτιον [g]δοκεῖ τοῦ τοιούτου πάθους εἶναι· φαίνεται γὰρ τὸ ὕδωρ στίλβειν τυπτόμενον ἀνακλωμένης [h]ὑπ' αὐτοῦ τῆς ὄψεως [i]πρός τι τῶν λαμπρῶν. Διὸ καὶ γίνεται [k]τοῦτο μᾶλλον νύκτωρ· τῆς γὰρ ἡμέρας οὐ [l]φαίνεται διὰ τὸ πλέον ὂν τὸ φέγγος [m]τὸ τῆς ἡμέρας [n]ἀφανίζειν. Τὰ μὲν οὖν λεγόμενα 19
περὶ [o]βροντῆς καὶ ἀστραπῆς [p]παρὰ τῶν ἄλλων ταῦτ' ἐστί, τῶν μὲν ὅτι ἀνάκλασις ἡ ἀστραπή, τῶν δ' ὅτι πυρὸς μὲν ἡ ἀστραπὴ διάλαμψις, ἡ δὲ βροντὴ σβέσις, οὐκ ἐγγινομένου παρ' ἕκαστον πάθος τοῦ πυρὸς ἀλλ' [q]ἐνυπάρχοντος. [r]Ἡμεῖς 20
δέ φαμεν [r]τὴν αὐτὴν εἶναι φύσιν ἐπὶ μὲν τῆς γῆς ἄνεμον, ἐν δὲ τῇ γῇ σεισμόν, ἐν δὲ τοῖς νέφεσι βροντήν· πάντα γὰρ εἶναι ταῦτα τὴν οὐσίαν ταὐτόν, ἀναθυμίασιν ξηράν, ἣ ῥέουσα μέν πως ἄνεμός ἐστιν, ὠδὶ δὲ ποιεῖ τοὺς σεισμούς, ἐν δὲ τοῖς νέφεσι [s]μεταβάλλουσα [t]ἐκκρινομένη, [v]συνιόντων καὶ συγκρινομένων [w]αὐτῶν εἰς ὕδωρ, βροντάς τε καὶ ἀστραπὰς καὶ πρὸς τούτοις [x]τἆλλα τὰ τῆς αὐτῆς φύσεως τούτοις ὄντα. Καὶ περὶ μὲν βροντῆς εἴρηται καὶ ἀστραπῆς.

Γ.

Περὶ δὲ τῶν ὑπολοίπων εἴπωμεν ἔργων τῆς ἐκκρίσεως ταύ-

[b] τινὲς ante ὥσπερ E. [c] τὴν om. E. [d] θάλασσάν τε F. [e] ῥάβδῳ τις F.H.N. [f] ἐν] καὶ ἐν F. [g] δοκεῖ post εἶναι F. [h] ἀπ' F.N. [i] εἰς τὸ λαμπρόν F. [k] μᾶλλον τοῦτο H.N. [l] γίγνεται F. [m] τὸ om. F. [n] ἀφανίζον F.H. [o] βροντῆς τε καὶ F.H.N. [p] παρὰ] καὶ περὶ H.N. [q] ἐνυπάρχοντος ᾗ ἡμεῖς F. [r] εἶναι τὴν αὐτὴν F.H.N. [s] μεταβάλλουσα om. F. [t] διακρινομένη F.N. [v] συνανιόντων F. [w] αὐτῶν ante καὶ συγκρινομένων H, post εἰς τὸ ὕδωρ (ita enim) F. [x] ἄλλα E.

της, τὸν ὑφηγημένον ἤδη τρόπον λέγοντες. Τὸ γὰρ πνεῦμα τοῦτο ἐκκρινόμενον κατὰ μικρὰ μὲν καὶ σποράδην [y] διαχεόμενον καὶ πολλάκις γιγνόμενον καὶ [z] διαπνέον καὶ λεπτομερέστερον ὂν βροντὰς ποιεῖ καὶ ἀστραπάς· ἂν δ' ἀθρόον καὶ πυκνότερον, ἧττον δ' ἐκκριθῇ λεπτόν, ἐκνεφίας [a] ἄνεμος γί-
2 νεται. Διὸ καὶ βίαιος· τὸ γὰρ τάχος τῆς ἐκκρίσεως ποιεῖ τὴν ἰσχύν. [v]Οταν [b] μὲν οὖν συνακολουθήσῃ πολλὴ καὶ συνεχὴς ἔκκρισις, [c] τὸν αὐτὸν [d] γίνεται τρόπον ὥσπερ ὅταν πάλιν εἰς τοὐναντίον ὁρμήσῃ· τότε γὰρ ὑετὸς καὶ ὕδατος γίνεται
3 πλῆθος. [r]Υπάρχει μὲν οὖν [e] ἄμφω δυνάμει ταῦτα κατὰ τὴν ὕλην· ὅταν δ' ἀρχὴ γένηται τῆς δυνάμεως ὁποτερασοῦν, ἀκολουθεῖ [f] συνεκκρινόμενον ἐκ τῆς ὕλης, ὁποτέρου [g] ἂν πλῆθος [h] ἐνυπάρχῃ [i] πλεῖον, [k] καὶ γίνεται τὸ μὲν ὄμβρος, τὸ δὲ τῆς
4 ἑτέρας ἀναθυμιάσεως ἐκνεφίας. [v]Οταν δὲ τὸ ἐκκρινόμενον πνεῦμα τὸ ἐν τῷ νέφει ἑτέρῳ ἀντιτυπήσῃ οὕτως, ὥσπερ ὅταν ἐξ εὐρέος εἰς στενὸν βιάζηται ὁ ἄνεμος [l] ἐν πύλαις ἢ ὁδοῖς· συμβαίνει γὰρ πολλάκις ἐν τοῖς τοιούτοις ἀπωσθέντος τοῦ πρώτου μορίου τοῦ ῥέοντος σώματος διὰ τὸ μὴ ὑπείκειν, ἢ διὰ στενότητα ἢ διὰ τὸ [m] ἀντιπνεῖν, κύκλον καὶ δίνην γίνεσθαι τοῦ πνεύματος· τὸ μὲν γὰρ εἰς τὸ πρόσθεν κωλύει προϊέναι, τὸ δ' ὄπισθεν ἐπωθεῖ, ὥστ' ἀναγκάζεται εἰς [n] τὸ πλάγιον, [o] ᾗ οὐ κωλύεται, φέρεσθαι, καὶ οὕτως ἀεὶ τὸ ἐχόμενον, [p] ἕως ἂν [q] ἓν γένηται, τοῦτο δ' ἐστὶ κύκλος· οὗ γὰρ μία φορὰ σχήματος,
5 τοῦτο [q] καὶ αὐτὸ ἀνάγκη [r] κύκλον εἶναι. [t]Επί [s] τε τῆς γῆς οὖν διὰ ταῦτα γίγνονται [t] οἱ δῖνοι, καὶ ἐν τοῖς νέφεσιν ὁμοίως κατὰ τὴν ἀρχήν, πλὴν [v] ὅτι, [w] ὥσπερ ὅταν ἐκνεφίας γίγνηται, ἀεὶ [x] τὸ νέφος ἐκκρίνεται καὶ γίνεται [y] συνεχὴς ἄνεμος,

[y] διαχ.] μαχόμενον E. [z] διαπνεόμενον F. [a] γίνεται ἄνεμος F. [b] μὲν om. pr. E. [c] τὸν αὐτὸν om. pr. E, ante τρόπον ponit N. [d] τρόπον γίνεται F. [e] ταῦτα ἄμφω δυνάμει F.H.N. [f] συγκρινόμενον E.F. [g] ἂν] δ' ἂν H.N, δ' ἂν ᾖ F. [h] ἐνυπάρχει E, ἐνυπάρχον F. [i] πλέον E. [k] καὶ om. F. [l] ἐν] ἢ ἐν F. [m] ἀντιτυπεῖν E, et supra posito πνεῖν F. [n] τὸ om. F. [o] ᾗ οὗ N. [p] ἕως ἂν ἓν] ἐὰν E. [q] καὶ αὐτὸ om. F. [r] κύκλον] ἓν E.N. [s] τε om. E. [t] αἱ δῖναι H.N. [v] ὅτι ὥσπερ om. F. [w] ὅταν ὥσπερ N. [x] τοῦ νέφους H. [y] συνεχὴς ὁ ἄνεμος H.N.

οὕτως [z] ἐνταῦθα ἀεὶ τὸ συνεχὲς ἀκολουθεῖ τοῦ νέφους. Διὰ 6
δὲ πυκνότητα οὐ δυνάμενον ἐκκριθῆναι τὸ πνεῦμα ἐκ τοῦ νέφους στρέφεται μὲν κύκλῳ τὸ πρῶτον διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν, [a] φέρεται δὲ κάτω διὰ τὸ ἀεὶ τὰ νέφη πυκνοῦσθαι, ᾗ ἐκπίπτει τὸ θερμόν. Καλεῖται δ', ἂν ἀχρωμάτιστον ᾖ, τοῦτο τὸ πάθος τυφών, ἄνεμος ὤν, οἷον ἐκνεφίας ἄπεπτος. [b] Βο- 7
ρείοις δ' οὐ γίγνεται τυφών, οὐδὲ νιφετῶν ὄντων ἐκνεφίας, διὰ τὸ πάντα [c] ταὐτ' εἶναι [d] πνεύματα, τὸ δὲ πνεῦμα [e] ξηρὰν εἶναι καὶ θερμὴν ἀναθυμίασιν. [f] Ὁ οὖν πάγος καὶ τὸ ψῦχος διὰ τὸ κρατεῖν σβέννυσιν [f] εὐθὺς γιγνομένην ἔτι τὴν ἀρχήν. [g] Ὅτι [g] δὲ κρατεῖ, δῆλον· [h] οὐ γὰρ [i] ἂν ἦν νιφετός, οὐδὲ βόρεια 8
τὰ ὑγρά· ταῦτα γὰρ συμβαίνει [k] κρατούσης εἶναι τῆς ψυχρότητος. Γίγνεται μὲν [l] οὖν τυφών, ὅταν ἐκνεφίας γιγνόμενος μὴ δύνηται ἐκκριθῆναι τοῦ νέφους. [m] Ἔστι δὲ διὰ τὴν ἀντίκρουσιν τῆς δίνης, ὅταν [m] ἐπὶ γῆς φέρηται ἡ ἕλιξ συγκατάγουσα τὸ νέφος, οὐ δυναμένη ἀπολυθῆναι. [n] Ἡι δὲ κατ' 9
[n] εὐθυωρίαν [o] ἐκπνεῖ, ταύτῃ τῷ πνεύματι κινεῖ, καὶ τῇ κύκλῳ κινήσει στρέφει καὶ ἀναφέρει ᾧ ἂν προσπέσῃ βιαζόμενον. [q] Ὅταν δὲ κατασπώμενον ἐκπυρωθῇ (τοῦτο [p] δ' ἐστίν, ἂν λεπτότερον τὸ πνεῦμα [q] γένηται), καλεῖται πρηστήρ· [r] συνεκπίμπρησι γὰρ τὸν ἀέρα τῇ [s] πυρώσει χρωματίζων. [t] Ἐὰν δ' 10
[t] ἐν αὐτῷ τῷ νέφει πολὺ καὶ λεπτὸν [v] ἐκθλιβῇ πνεῦμα, τοῦτο γίνεται κεραυνός, [w] ἐὰν μὲν πάνυ λεπτόν, οὐκ [x] ἐπικάων διὰ λεπτότητα, ὃν οἱ ποιηταὶ ἀργῆτα καλοῦσιν, [y] ἐὰν δ' ἧττον, [x] ἐπικάων, ὃν ψολόεντα καλοῦσιν· ὁ μὲν [z] γὰρ διὰ [a] τὴν λεπτότητα φέρεται, διὰ δὲ τὸ τάχος φθάνει [b] διεξιὼν πρὶν ἐκπυρῶσαι καὶ [c] ἐπιδιατρίψας μελᾶναι· ὁ δὲ [d] βραδύτερος

[z] ἀεὶ ἐνταῦθα F, καὶ ἐνταῦθα ἀεὶ H.N. [a] κάτω δὲ φέρεται F.H.N. [b] βορίοις E, οριοις N. [c] εἶναι ταὐτα F.H.N. [d] πνεύματα] ὑγρὰ καὶ ψυχρὰ F. [e] θερμὴν εἶναι καὶ ξηρὰν N. [f] εὐθὺς om. E. [g] δὲ] γὰρ E.F. [h] οὐδὲ γὰρ H. [i] ἦν νιφετὸς ἂν F. [k] εἶναι κρατούσης F. [l] οὖν] οὖν ὁ F.H. [m] ἐπὶ τῆς γῆς H.N, ἐπὶ γῆν F. [n] εὐθυθεωρίαν E. [o] πνεῖ F. [p] δ' ἐστὶν ἂν om. E. [q] γίνηται N. [r] ἐκπίμπρησι E, συνεμπίμπρησι F. [s] πυκνώσει pr. F. [t] ἐν om. E. [v] ἐκληφθῇ pr. F. [w] ἂν F.H.N. [x] ἐπικᾶον F.H.N. [y] ἂν F. [z] γὰρ om N. [a] τὴν om. H.N. [b] διϊὼν F. [c] ἐπιτρίψας N. [d] βραδ.] διὰ τὴν βραδύτητα F.

11 ἔχρωσε μέν, ἔκαυσε δ' οὔ, ἀλλ' ἔφθασε [e] διιών. Διὸ καὶ τὰ μὲν ἀντιτυπήσαντα πάσχει τι, τὰ δὲ μὴ οὐθέν, οἷον ἀσπίδος [f] ἤδη τὸ μὲν χάλκωμα ἐτάκη, τὸ δὲ ξύλον οὐθὲν ἔπαθεν· διὰ γὰρ μανότητα ἔφθασε τὸ πνεῦμα διηθηθὲν καὶ διελθόν· καὶ δι' ἱματίων ὁμοίως [g] οὐ κατέκαυσεν, ἀλλ' οἷον τρύχος ἐποίησεν· ὥστε ὅτι γε πνεύματα ταῦτα [h] πάντα, δῆλον [i] καὶ ἐκ
12 τῶν [k] τοιούτων. Ἔστι δ' ἐνίοτε [l] καὶ τοῖς ὄμμασι θεωρεῖν, οἷον καὶ νῦν [m] συνέβαινε περὶ τὸν ἐν Ἐφέσῳ ναὸν καόμενον· [n] πολλαχῇ γὰρ [o] ἡ φλὸξ ἐφέρετο συνεχής, ἀποσπωμένη χωρίς. Ὅτι μὲν γὰρ ὅ τε καπνὸς [p] πνεῦμα καὶ [q] κάεται ὁ καπνός, φανερόν, καὶ εἴρηται [r] ἐν ἑτέροις πρότερον· ὅταν δ'
13 ἀθρόον χωρῇ, τότε φανερῶς δοκεῖ πνεῦμα εἶναι. Ὅπερ οὖν ἐν ταῖς μικραῖς πυρκαϊαῖς φαίνεται, τοῦτο καὶ τότε πολλῆς ὕλης [s] καομένης [t] ἐγίγνετο πολλῷ ἰσχυρότερον. Ῥηγνυμένων οὖν τῶν ξύλων, ὅθεν ἡ ἀρχὴ τοῦ πνεύματος ἦν, πολὺ ἐχώρει ἀθρόον, [v] ᾗ ἐξέπνει, καὶ [w] ἐφέρετο [x] ἄνω [y] πεπυρωμένον, ὥστ' ἐφαίνετο ἡ φλὸξ φέρεσθαι καὶ [z] εἰσπίπτειν [a] εἰς τὰς οἰκίας.
14 Ἀεὶ γὰρ οἴεσθαι δεῖ [b] συνακολουθεῖν τοῖς κεραυνοῖς πνεῦμα καὶ προϊέναι· ἀλλ' οὐχ ὁρᾶται διὰ τὸ ἀχρωμάτιστον [c] εἶναι. Διὸ καὶ ᾗ μέλλει πατάξειν, κινεῖται πρὶν πληγῆναι, ἅτε πρό-
15 τερον προσπίπτουσης τῆς ἀρχῆς τοῦ πνεύματος. Καὶ αἱ βρονταὶ δὲ [d] καὶ ἀστραπαὶ διιστᾶσιν οὐ τῷ ψόφῳ, ἀλλ' ὅτι ἅμα συνεκκρίνεται τὸ τὴν πληγὴν ποιῆσαν καὶ τὸν ψόφον πνεῦμα· ὃ ἐὰν [e] πατάξῃ, διέστησεν, [f] ἐπέκαυσε δ' οὔ. Περὶ μὲν οὖν βροντῆς καὶ ἀστραπῆς καὶ ἐκνεφίου, ἔτι [g] δὲ πρηστήρων [h] τε καὶ τυφώνων καὶ κεραυνῶν, εἴρηται, καὶ ὅτι ταὐτὸ πάντα, καὶ τίς ἡ [i] διαφορὰ αὐτῶν.

[e] διιὼν] διελθεῖν N, om. F.H. [f] ἤδη om. F. [g] οὐκ ἔκαυσεν E.H.N. [h] πάντα om. H.N. [i] καὶ om. F. [k] τοιούτων ἐστίν. ἔστι N. [l] καὶ ἐν τοῖς E. [m] συνέβαινε] ἐθεωροῦμεν E.H.N. [n] πολλαχοῦ N. [o] ἐφέρετο ἡ φλὸξ F, ἡ φλὸξ ἐφαίνετο N. [p] πνεύματα F. [q] καίεται F.H.N. [r] ἐν ἄλλοις πρότερον H.N, πρότερον ἐν ἑτέροις F. [s] καιομένης F.H.N. [t] ἐγένετο H.N. [v] ᾗ] καὶ N. [w] ἐφαίνετο N. [x] ἂν pr. E. [y] πυρούμενον F. [z] εἰσέπιπτεν E.N. [a] εἰς om. F. [b] ἐπακολουθεῖν F. [c] εἶναι om. N. [d] καὶ ἀστραπαὶ om. F.N, καὶ αἱ ἀστραπαὶ margo H. [e] παρατάξῃ E. [f] ἔκαυσε H.N. [g] δὲ περὶ πρηστήρων H. [h] τε om. F. [i] διαφορὰ πάντων αὐτῶν E.F.

Περὶ δὲ ἅλω καὶ ἴριδος, τί θ' ἑκάτερον καὶ διὰ τίν' αἰτίαν 2
γίγνεται, λέγωμεν, καὶ περὶ παρηλίων καὶ ῥάβδων· καὶ γὰρ
ταῦτα γίγνεται πάντα διὰ τὰς [k] αὐτὰς αἰτίας ἀλλήλοις.
Πρῶτον δὲ [l] δεῖ λαβεῖν τὰ πάθη καὶ τὰ συμβαίνοντα περὶ
ἕκαστον αὐτῶν. Τῆς μὲν [m] οὖν ἅλω φαίνεται πολλάκις κύ- 2
κλος ὅλος, καὶ γίγνεται περὶ ἥλιον καὶ σελήνην καὶ περὶ τὰ
λαμπρὰ τῶν ἄστρων, ἔτι δ' οὐθὲν ἧττον νυκτὸς ἢ ἡμέρας καὶ
περὶ μεσημβρίαν ἢ δείλην· [n] ἔωθεν δ' [o] ἐλαττονάκις καὶ περὶ
δύσιν. Τῆς δ' ἴριδος οὐδέποτε γίνεται κύκλος οὐδὲ μεῖζον 3
ἡμικυκλίου τμῆμα· καὶ δύνοντος μὲν καὶ ἀνατέλλοντος ἐλα-
χίστου μὲν κύκλου, μεγίστη [p] δ' ἡ ἀψίς, [q] αἰρομένου δὲ μᾶλ-
λον κύκλου μὲν μείζονος, ἐλάττων [p] δ' ἡ ἀψίς· καὶ [r] μετὰ
μὲν τὴν [s] ὀπωρινὴν ἰσημερίαν, [t] ἐν ταῖς [v] βραχυτέραις ἡμέ-
ραις, πᾶσαν ὥραν γίγνεται τῆς ἡμέρας, ἐν δὲ ταῖς θεριναῖς
οὐ γίγνεται περὶ μεσημβρίαν. [w] Οὐδὲ δυοῖν πλείους ἴριδες 4
γίνονται ἅμα. Τούτων δὲ [x] τρίχρως μὲν ἑκατέρα, [y] καὶ τὰ
χρώματα ταὐτὰ καὶ ἴσα τὸν ἀριθμὸν ἔχουσιν ἀλλήλαις, ἀμυ-
δρότερα [z] δ' ἐν τῇ ἐκτὸς καὶ ἐξ ἐναντίας κείμενα κατὰ τὴν
θέσιν. [t] Ἡ μὲν γὰρ ἐντὸς τὴν πρώτην ἔχει περιφέρειαν τὴν
μεγίστην [a] φοινικίαν, ἡ δ' ἔξωθεν τὴν ἐλαχίστην μὲν ἐγγύ-
τατα δὲ πρὸς ταύτην, καὶ τὰς ἄλλας ἀνάλογον. [v] Ἔστι δὲ 5
τὰ χρώματα ταῦτα ἅπερ μόνα σχεδὸν οὐ δύνανται ποιεῖν οἱ
[b] γραφῆς· ἔνια γὰρ αὐτοὶ κεραννύουσι, τὸ δὲ φοινικοῦν καὶ
πράσινον καὶ [c] ἁλουργὸν οὐ γίγνεται [d] κεραννύμενον· ἡ δὲ
ἶρις ταῦτ' ἔχει τὰ χρώματα. Τὸ δὲ μεταξὺ [e] τοῦ φοινικοῦ
[f] καὶ πρασίνου φαίνεται πολλάκις ξανθόν. Παρήλιοι δὲ καὶ 6
ῥάβδοι γίνονται ἐκ πλαγίας ἀεὶ καὶ οὔτ' ἄνωθεν [g] οὔτε πρὸς
[h] τῇ γῇ [i] οὔτ' ἐξ ἐναντίας, [k] οὐδὲ δὴ νύκτωρ, ἀλλ' ἀεὶ περὶ τὸν

[k] αὐτὰς] προειρημένας pr. F. [l] λαβεῖν δεῖ F, δεῖ λαμβάνειν E. [m] οὖν om. N. [n] εἴωθεν E. [o] ἔλαττον F. [p] δ' om. H.N. [q] αἰρουμένου E. [r] μετὰ] περὶ E. [s] μετοπωρινὴν F. [t] ἐν μὲν ταῖς N. [v] βραχυτάταις H. [w] οὐ δὴ δυοῖν N, οὐδὲ δὴ δυεῖν H. [x] τρίχως E. [y] καὶ τὰ] τὰ δὲ F. [z] δὲ τῆς ἐκτὸς καὶ ἀπεναντία F. [a] φοινικείαν F. [b] γραφεῖς F.H.N. et corr. E. [c] ἁλοϋγρον E. [d] κερανυμένων N. [e] τοῦ om. E. [f] καὶ τοῦ πρ. H.N. [g] οὐδὲ H. [h] τῆς γῆς E. [i] οὐδὲ H.N. [k] οὐδὲ δὴ νύκτωρ] νύκτωρ ὁμοίως οὐδαμῶς F.

ἥλιον, ἔτι [l]δ' ἢ αἰρομένου ἢ καταφερομένου· τὰ [m]πλεῖστα δὲ πρὸς δυσμάς· μεσουρανοῦντος δὲ σπάνιόν [n]τι γέγονεν, οἷον ἐν Βοσπόρῳ ποτὲ συνέπεσεν· δι' ὅλης γὰρ τῆς ἡμέρας συναν-
7 σχόντες δύο παρήλιοι διετέλεσαν μέχρι δυσμῶν. Τὰ μὲν οὖν περὶ ἕκαστον αὐτῶν συμβαίνοντα [o]ταῦτ' ἐστίν, τὸ δ' αἴτιον τούτων ἁπάντων [p]ταὐτό· πάντα γὰρ ἀνάκλασις ταῦτ' ἐστίν. Διαφέρουσι δὲ τοῖς τρόποις καὶ ἀφ' ὧν, καὶ ὡς συμβαίνει [q]τὴν ἀνάκλασιν γίγνεσθαι πρὸς τὸν ἥλιον ἢ πρὸς ἄλλο τι τῶν
8 λαμπρῶν. Καὶ μεθ' ἡμέραν μὲν ἶρις γίγνεται, νύκτωρ δ' ἀπὸ σελήνης, ὡς μὲν [r]οἱ ἀρχαῖοι [s]ᾤοντο, [t]οὐκ ἐγίγνετο· τοῦτο δ' ἔπαθον διὰ τὸ σπάνιον· ἐλάνθανε [v]γὰρ αὐτούς· γίνεται
9 μὲν γάρ, ὀλιγάκις δὲ γίγνεται. Τὸ δ' αἴτιον [w]ὅτι τ' ἐν τῷ σκότει λανθάνει τὰ χρώματα, καὶ ἄλλα πολλὰ δεῖ συμπεσεῖν, καὶ ταῦτα πάντα ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ τοῦ μηνός· ἐν τῇ πανσελήνῳ γὰρ [x]γενέσθαι ἀνάγκη τὸ μέλλον ἔσεσθαι, καὶ τότε ἀνατελλούσης ἢ δυνούσης. Διόπερ ἐν ἔτεσιν [y]ὑπὲρ τὰ πεν-
10 τήκοντα δὶς [z]ἐνετύχομεν μόνον. [v]Οτι μὲν οὖν ἡ ὄψις ἀνακλᾶται, ὥσπερ καὶ [a]ἀφ' ὕδατος, οὕτω καὶ ἀπὸ ἀέρος καὶ πάντων τῶν ἐχόντων τὴν ἐπιφάνειαν λείαν, ἐκ τῶν [b]περὶ τὴν ὄψιν δεικνυμένων δεῖ λαμβάνειν τὴν πίστιν, καὶ [c]διότι τῶν ἐνόπτρων [d]ἐν ἐνίοις [e]μὲν καὶ τὰ σχήματα ἐμφαίνεται, ἐν
11 ἐνίοις δὲ τὰ χρώματα μόνον. Τοιαῦτα δ' ἐστὶν ὅσα μικρὰ τῶν ἐνόπτρων, καὶ μηδεμίαν αἰσθητὴν ἔχει διαίρεσιν· ἐν γὰρ τούτοις τὸ μὲν σχῆμα ἀδύνατον ἐμφαίνεσθαι (δόξει [f]γὰρ εἶναι διαιρετόν· πᾶν γὰρ σχῆμα ἅμα δοκεῖ σχῆμά [g]τε εἶναι καὶ διαίρεσιν [h]ἔχειν), ἐπεὶ δ' ἐμφαίνεσθαί τι ἀναγκαῖον, τοῦτο δ' ἀδύνατον, λείπεται τὸ χρῶμα μόνον ἐμφαίνεσθαι.
12 Τὸ δὲ χρῶμα ὁτὲ μὲν [i]λαμπρὸν φαίνεται τῶν λαμπρῶν, ὁτὲ

[l] δ' ἐπαιρομένου ἀεὶ ἢ κατ. F. [m] δὲ πλεῖστα H.N. [n] τι] εἰ H.N, om. F. [o] ταῦτ'] τάδ' E. [p] ταὐτόν N. [q] γίγνεσθαι τὴν ἀνάκλασιν F.H. [r] οἱ μὲν N. [s] οἴονται F. [t] οὐ γίγνεται F, οὐκ ἐγίνετο ἶρις margo H. [v] γὰρ] δὲ E. [w] ὅτι ἐν σκότει F. [x] γίγνεσθαι ἀνάγκη εἰ μέλλει ἔσεσθαι F. [y] ὑπὲρ τὰ margo F. [z] ἔτυχε F. [a] ἀπὸ τοῦ ὕδατος N. [b] περί τε τὴν F. [c] ὅτι N. [d] ἐν om. H.N. [e] μὲν οὐ μόνον τὰ χρώματα ἀλλὰ καὶ H.N. [f] γὰρ ἂν εἶναι F. [g] τε post ἅμα F. [h] ἔχειν πάντα ἐπεὶ H.N. [i] φαίνεται λαμπρὸν F.

δέ, ἢ τῷ μίγνυσθαι [k]τῷ τοῦ ἐνόπτρου ἢ διὰ τὴν ἀσθένειαν τῆς ὄψεως, ἄλλου χρώματος ἐμποιεῖ φαντασίαν. [l]Ἔστω δὲ περὶ [m]τούτων ἡμῖν τεθεωρημένον ἐν τοῖς περὶ τὰς αἰσθήσεις δεικνυμένοις· διὸ τὰ μὲν [n]λέγωμεν, τοῖς δ' ὡς ὑπάρχουσι [o]χρησώμεθα αὐτῶν.

Πρῶτον δὲ περὶ τῆς ἅλω τοῦ σχήματος εἴπωμεν, διότι 3
[p]τε κύκλος γίνεται, καὶ διότι περὶ τὸν ἥλιον ἢ τὴν σελήνην, ὁμοίως δὲ καὶ περί [q]τι τῶν ἄλλων ἄστρων· ὁ γὰρ αὐτὸς [r]ἐπὶ πάντων ἁρμόσει λόγος. Γίγνεται μὲν οὖν ἡ ἀνάκλασις 2
τῆς ὄψεως συνισταμένου τοῦ ἀέρος καὶ τῆς ἀτμίδος εἰς νέφος, ἐὰν [s]ὁμαλὴς καὶ μικρομερὴς [t]συνισταμένη τύχῃ. Διὸ καὶ σημεῖον ἡ μὲν σύστασις ὕδατός ἐστιν, αἱ μέντοι διασπάσεις [v]ἢ μαράνσεις, αὗται μὲν εὐδιῶν, αἱ δὲ διασπάσεις πνεύματος. [w]Ἐὰν μὲν γὰρ μήτε καταμαρανθῇ μήτε διασπασθῇ, ἀλλ' 3
ἐαθῇ τὴν φύσιν [x]ἀπολαμβάνειν [y]τὴν [z]αὑτῆς, ὕδατος [a]εἰκότως σημεῖόν ἐστιν· δηλοῖ [b]γὰρ ἤδη γίγνεσθαι τοιαύτην τὴν σύστασιν, ἐξ ἧς τὸ συνεχὲς λαμβανούσης τῆς πυκνώσεως ἀναγκαῖον εἰς ὕδωρ ἐλθεῖν. Διὸ καὶ μέλαιναι γίνονται τὴν 4
χρόαν αὗται μάλιστα τῶν ἄλλων. [v]Ὅταν δὲ διασπασθῇ, πνεύματος σημεῖον· ἡ γὰρ διαίρεσις ὑπὸ πνεύματος γέγονεν ἤδη μὲν ὄντος, οὔπω δὲ παρόντος. Σημεῖον δὲ τούτου διότι 5
ἐντεῦθεν γίγνεται ὁ ἄνεμος, ὅθεν ἂν ἡ κυρία [c]γίγνηται [d]διάσπασις. [d]Ἀπομαραινομένη δὲ εὐδίας· εἰ γὰρ [e]μὴ ἔχει πως οὕτως ὁ ἀὴρ ὥστε κρατεῖν τοῦ ἐναπολαμβανομένου θερμοῦ μηδ' [f]ἔρχεσθαι εἰς πύκνωσιν ὑδατώδη, δῆλον ὡς οὔπω [g]ἡ ἀτμὶς ἀποκέκριται τῆς [h]ἀναθυμιάσεως τῆς ξηρᾶς καὶ πυρώδους· τοῦτο δ' εὐδίας αἴτιον. [i]Πῶς μὲν οὖν ἔχοντος τοῦ ἀέ- 6
ρος γίγνεται ἡ ἀνάκλασις, εἴρηται. [i]Ἀνακλᾶται δ' ἀπὸ τῆς

[k] τῷ τοῦ] τὸ τοῦ F. [l] ἔστι F. [m] τοῦτο E. [n] λέγομεν H, λέγοιμεν F. [o] χρησόμεθα H.N. [p] τε om. F. [q] τι om E.F, et in lacuna N. [r] ἐπὶ] διὰ F. [s] ὁμαλὸς F.N. [t] ἐπισυνισταμένη H. [v] ἢ] καὶ F. [w] ἐὰν γὰρ μηκέτι κατ. F. [x] ἀπολαβεῖν F. [y] τὴν om. F. [z] ἑαυτῆς H.N. [a] σημεῖον εἰκότως F. [b] γὰρ] δὲ F. [c] γένηται N. [d] διάστασις F. [e] μὴ δὲ διέκειτο (supra posito ἔχει) πως F. [f] ἔρχηται E. [g] ὁ ἀὴρ (supra posito ἡ ἀτμὶς) ἀποκέκριται τῆς ξηρᾶς καὶ πυρώδους ἀναθυμιάσεως F. [h] ἀναθ. ἀπὸ τῆς E.H.N. [i] πῶς] ὡς E.

συνισταμένης ἀχλύος περὶ τὸν ἥλιον ἢ τὴν σελήνην ἡ ὄψις· διὸ οὐκ ἐξ ἐναντίας ὥσπερ [k] ἡ ἶρις φαίνεται. Πάντοθεν δ' ὁμοίως ἀνακλωμένης [l] κύκλον ἀναγκαῖον εἶναι ἢ κύκλου μέρος· ἀπὸ γὰρ τοῦ αὐτοῦ σημείου πρὸς τὸ αὐτὸ σημεῖον αἱ ἴσαι [7] κλασθήσονται ἐπὶ κύκλου [m] γραμμῆς ἀεί. [1]Ἔστω γὰρ ἀπὸ [n] τοῦ σημείου ἐφ' ᾧ τὸ Α πρὸς τὸ Β κεκλασμένη ἥ τε τὸ ΑΓΒ καὶ ἡ τὸ ΑΖΒ καὶ ἡ τὸ ΑΔΒ· ἴσαι δ' αὗταί [o] τε αἱ ΑΓ ΑΖ ΑΔ ἀλλήλαις, καὶ αἱ πρὸς [p] τὸ Β ἀλλήλαις, [q] οἷον αἱ ΓΒ ΖΒ ΔΒ· καὶ ἐπεζεύχθω [r] ἡ ΑΕΒ, ὥστε τὰ τρίγωνα ἴσα· καὶ γὰρ ἐπ' ἴσης [s] τῆς ΑΕΒ ἤχθωσαν [t] δὴ κάθετοι ἐπὶ τὴν ΑΕΒ ἐκ τῶν γωνιῶν, ἀπὸ μὲν τῆς Γ ἡ τὸ ΓΕ, ἀπὸ δὲ τῆς Ζ ἡ τὸ ΖΕ, ἀπὸ δὲ τῆς Δ ἡ τὸ Δ[v] Ε. 8 [1]Ἴσαι [w] δὴ αὗται· ἐν ἴσοις γὰρ τριγώνοις καὶ ἐν ἑνὶ ἐπιπέδῳ πᾶσαι· πρὸς [x] ὀρθὰς γὰρ πᾶσαι τῇ ΑΕΒ, καὶ ἐφ' ἓν σημεῖον τὸ Ε συνάπτουσιν. Κύκλος ἄρα [y] ἔσται ἡ [z] γραφομένη, κέντρον δὲ τὸ Ε. [1]Ἔστω [a] δὴ τὸ μὲν Β ὁ ἥλιος, τὸ δὲ Α ἡ ὄψις, ἡ δὲ περὶ τὸ ΓΖΔ περιφέρεια τὸ νέφος ἀφ' οὗ 9 ἀνακλᾶται ἡ ὄψις πρὸς τὸν [b] ἥλιον. Δεῖ [c] δὲ νοεῖν συνεχῆ τὰ ἔνοπτρα· ἀλλὰ διὰ [d] μικρότητα ἕκαστον μὲν ἀόρατον, τὸ δ' ἐξ ἁπάντων ἓν εἶναι [e] δοκεῖ διὰ τὸ ἐφεξῆς. Φαίνεται [f] δὲ τὸ μὲν λευκόν, ὁ ἥλιος, κύκλῳ συνεχῶς ἐν ἑκάστῳ φαινόμενος τῶν ἐνόπτρων, καὶ μηδεμίαν ἔχων αἰσθητὴν διαίρεσιν, πρὸς δὲ τῇ γῇ μᾶλλον διὰ [g] τὸ νηνεμώτερον εἶναι· πνεύματος γὰρ 10 ὄντος οὐκ εἶναι στάσιν [h] φανερόν. Παρὰ δὲ τοῦτο μέλαινα ἡ ἐχομένη περιφέρεια, διὰ τὴν ἐκείνης λευκότητα δοκοῦσα εἶναι [i] μελαντέρα. Πλεονάκις δὲ [k] γίγνονται αἱ ἄλῳ περὶ τὴν σελήνην διὰ τὸ τὸν ἥλιον θερμότερον ὄντα θᾶττον διαλύειν τὰς συστάσεις τοῦ ἀέρος. Περὶ δὲ τοὺς ἀστέρας [l] γί-

[k] ἡ ante ἶρις om. F. [l] ἀνάγκη κύκλον F, ἀναγκαῖον κύκλον E. [m] γραμμαῖς N. [n] τοῦ αὐτοῦ σημείου F. [o] τε om. E. [p] τὸ] τῷ H. [q] οἷον —ΔΒ om. E. [r] ἡ] ἡ τὸ F. [s] τῆς α ε β ἴσης F. [t] δὲ F. [v] E post Δ om. N. [w] δὴ] δὲ F.N. [x] ὀρθὴν F. [y] ἐστι F.N. [z] ἀναγραφομένη H.N. [a] δὴ] δὲ F.H. [b] ἥλιον ὧδε E, ubi versus quattuor patent diagrammati. [c] δὲ μὴ ἐννοεῖν F. [d] σμικρότητα F.H.N. [e] δοκεῖν F. [f] δὴ F. [g] τοῦ E. [h] φανεράν F. [i] μελανωτέρα H.N. [k] δείκνυνται F. [l] γίνεται E.N.

νονται μὲν διὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας, οὐ σημειώδεις δ' ὁμοίως, ὅτι μικρὰς πάμπαν ἐπιδηλοῦσι τὰς συστάσεις καὶ οὔπω γονίμους.

Ἡ δ' ἶρις ὅτι μέν ἐστιν ἀνάκλασις, εἴρηται πρότερον· 4
ποία δέ τις ἀνάκλασις, καὶ πῶς καὶ διὰ τίν' αἰτίαν ἕκαστα γίγνεται τῶν συμβαινόντων περὶ [m] ταύτην, λέγωμεν νῦν. Ἀνακλωμένη [n] μὲν οὖν ἡ ὄψις ἀπὸ πάντων φαίνεται τῶν λείων, τούτων δ' ἐστὶ καὶ ἀὴρ καὶ ὕδωρ. Γίγνεται δ' ἀπὸ μὲν ἀέρος, ὅταν τύχῃ συνιστάμενος. Διὰ δὲ τὴν τῆς ὄψεως 2
ἀσθένειαν πολλάκις καὶ ἄνευ [o] συστάσεως ποιεῖ ἀνάκλασιν, οἷόν ποτε συνέβαινέ [p] τινι πάθος ἠρέμα καὶ οὐκ ὀξὺ βλέποντι· ἀεὶ γὰρ εἴδωλον ἐδόκει προηγεῖσθαι βαδίζοντι αὐτῷ, ἐξ ἐναντίας βλέπον πρὸς αὐτόν. Τοῦτο δ' ἔπασχε διὰ τὸ 3
τὴν ὄψιν ἀνακλᾶσθαι πρὸς αὐτόν· οὕτω γὰρ ἀσθενὴς ἦν καὶ λεπτὴ πάμπαν ὑπὸ τῆς ἀρρωστίας, ὥστ' ἔνοπτρον ἐγίνετο καὶ [q] ὁ πλησίον ἀήρ, καὶ οὐκ [r] ἐδύνατο ἀπωθεῖν [s] ὡς ὁ πόρρω καὶ πυκνός. Διόπερ αἵ τ' ἄκραι ἀνεσπασμέναι φαίνονται ἐν 4
τῇ [t] θαλάττῃ, καὶ μείζω τὰ μεγέθη πάντων, ὅταν εὖροι πνέωσι, καὶ τὰ ἐν ταῖς ἀχλύσιν, οἷον [v] καὶ ἥλιος καὶ ἄστρα ἀνίσχοντα καὶ δύνοντα μᾶλλον ἢ μεσουρανοῦντα. Ἀπὸ δ' 5
ὕδατος μάλιστα ἀνακλᾶται, καὶ [w] ἀπὸ ἀρχομένου γίνεσθαι μᾶλλον ἔτι ἢ ἀπ' ἀέρος· ἕκαστον γὰρ τῶν μορίων ἐξ ὧν γίνεται [x] συνισταμένων ἡ ψακὰς ἔνοπτρον ἀναγκαῖον [y] εἶναι μᾶλλον τῆς ἀχλύος. Ἐπεὶ δὲ καὶ δῆλον καὶ εἴρηται πρό- 6
τερον ὅτι ἐν τοῖς τοιούτοις ἐνόπτροις τὸ χρῶμα μόνον ἐμφαίνεται, τὸ δὲ σχῆμα ἄδηλον, ἀναγκαῖον, [z] ὅταν ἄρχηται ὕειν καὶ ἤδη μὲν συνιστῆται εἰς [a] ψακάδας ὁ ἐν τοῖς νέφεσιν ἀήρ, μήπω δ' [b] ὑῇ, ἐὰν ἐξ ἐναντίας ᾖ ὁ ἥλιος ἢ ἄλλο τι [c] οὕτω λαμπρὸν ὥστε γίγνεσθαι ἔνοπτρον τὸ νέφος, καὶ τὴν ἀνά-

m αὐτὴν F. n μὲν om. F. o πυκνώσεως F. p τινι] τῳ F. q ὁ om. F. r ἠδύνατο F.H. s ὥσπερ ὁ πόρρω καὶ ὁ π. διὸ F. t θαλάσσῃ F. v καὶ] ὁ F, om. cum ipso ἥλιος H.N. w ἀπὸ om. F. x ἡ ψεκὰς συνισταμένων H.N. ψεκὰς etiam F. y μᾶλλον εἶναι F. z ὅτι E. a ψεκάδας F.H.N. b ὗει F.H. c λαμπρὸν οὕτως F.

κλασιν γίνεσθαι [d] πρὸς τὸ λαμπρὸν ἐξ ἐναντίας, γίγνεσθαί
7 [e] τε ἔμφασιν χρώματος, [f] οὐ σχήματος. [g] Ἑκάστου δ' [h] ὄντος
τῶν ἐνόπτρων μικροῦ καὶ ἀοράτου, τῆς δ' ἐξ ἁπάντων [i] αὐ-
τῶν συνεχείας [i] τοῦ μεγέθους ὁρωμένης, ἀνάγκη συνεχὲς μέ-
γεθος τοῦ αὐτοῦ φαίνεσθαι χρώματος· ἕκαστον γὰρ τῶν
8 ἐνόπτρων τὸ [k] αὐτὸ ἀποδίδωσι χρῶμα τῷ συνεχεῖ. [l] Ὥστ'
[l] ἐπεὶ ταῦτ' ἐνδέχεται συμβαίνειν, ὅταν τοῦτον [m] ἔχῃ τὸν
τρόπον ὅ τε ἥλιος καὶ τὸ νέφος καὶ ἡμεῖς ὦμεν μεταξὺ αὐ-
τῶν, ἔσται διὰ τὴν ἀνάκλασιν ἔμφασίς τις. [n] Ἀλλὰ μὴν καὶ
φαίνεται τότε καὶ [n] οὐκ ἄλλως ἐχόντων γιγνομένη ἡ ἶρις.
9 [o] Ὅτι μὲν οὖν ἀνάκλασις [o] ἡ ἶρις τῆς ὄψεως πρὸς τὸν ἥλιόν
ἐστι, φανερόν· [p] διὸ καὶ ἐξ ἐναντίας ἀεὶ γίνεται, ἡ δ' [q] ἄλως
περὶ αὐτόν· καίτοι ἄμφω ἀνακλάσεις· ἀλλ' [r] ἥ γε τῶν χρω-
μάτων ποικιλία διαφέρει· ἡ μὲν γὰρ ἀφ' ὕδατος καὶ μέλανος
γίνεται ἀνάκλασις καὶ πόρρωθεν, ἡ δ' ἐγγύθεν καὶ ἀπ' ἀέρος
10 λευκοτέρου τὴν φύσιν. Φαίνεται δὲ τὸ λαμπρὸν διὰ τοῦ
μέλανος ἢ ἐν τῷ μέλανι (διαφέρει [s] γὰρ οὐθέν) [t] φοινικοῦν.
[t] Ὁρᾶν δ' ἔξεστι τό γε τῶν χλωρῶν ξύλων πῦρ, ὡς [v] ἐρυθρὰν
ἔχει τὴν φλόγα διὰ τὸ [w] τῷ καπνῷ πολλῷ μεμῖχθαι τὸ πῦρ
λαμπρὸν ὂν καὶ λευκόν· καὶ δι' ἀχλύος καὶ καπνοῦ ὁ ἥλιος
11 φαίνεται φοινικοῦς. Διὸ ἡ μὲν τῆς ἴριδος ἀνάκλασις, ἡ μὲν
πρώτη τοιαύτην ἔχειν φαίνεται τὴν [x] χρόαν (ἀπὸ [y] ῥανίδων
[y] γὰρ μικρῶν γίνεται ἡ ἀνάκλασις), ἡ δὲ [z] τῆς [a] ἄλω οὔ.
12 Περὶ δὲ τῶν ἄλλων χρωμάτων ὕστερον ἐροῦμεν. [u] Ἔτι δὲ
περὶ αὐτὸν [b] μὲν τὸν ἥλιον οὐ γίνεται διατριβὴ τοιαύτης
συστάσεως, ἀλλ' ἢ ὕει ἢ διαλύεται. [c] Ἐκ δὲ τῶν ἐναντίων ἐν
τῷ μεταξὺ τῆς τοῦ ὕδατος γενέσεως [c] γίνεταί τις χρόνος·

[d] πρὸς—γίγνεσθαι om. pr. E. [e] τε om. F.H.N. [f] οὐ σχήματος om. pr. E. [g] ὄντων E. [h] τούτων F. [i] τοῦ—ἐνόπτρων margo F. [k] αὐτὸ] ἑαυτοῦ H.N. [l] ἐπεὶ] εἰ E. [m] ἔχῃ τοῦτον F.H.N. [n] οὐκ om. H. [o] ἡ om. N. [p] διὸ καὶ] ἀλλ' ἡ μὲν H.N. [q] ἅλως ἀεὶ περὶ H. [r] ἡ μὲν τῇ τῶν H.N. [s] γὰρ om. E. [t] φοινικοῦν post μέλανι F, φοινικοῦ N. [v] ἔχει τὴν φλόγα ἐρυθρὰν H.N. [w] τῷ om. H.N. [x] χροιὰν H.N. [y] γὰρ om. F. [z] τῆς om. E.H.N. [a] ἅλλος N. [b] μὲν om. F. [c] ἐγγίνεται F.

[d] τούτου γὰρ μὴ συμβαίνοντος ἦσαν ἂν κεχρωματισμέναι αἱ ἄλῳ ὥσπερ ἡ ἶρις. Νῦν δ' ὅλα μὲν οὐ γίγνεται τοιαύτην 13
ἔχοντα τὴν ἔμφασιν, οὐδὲ κύκλῳ, μικρὰ δὲ καὶ κατὰ μόριον, αἳ καλοῦνται ῥᾶβδοι, ἐπεὶ εἰ συνίστατο τοιαύτη ἀχλὺς [e] οἵα γένοιτ' [f] ἂν ὕδατος ἢ τινος ἄλλου μέλανος, καθάπερ [g] ἐλέγομεν, ἐφαίνετο ἂν ἡ ἶρις [h] ὅλη, ὥσπερ ἡ περὶ τοὺς λύχνους. Περὶ γὰρ τούτους τὰ πλεῖστα νοτίων [i] ὄντων ἶρις γίγνεται 14
τοῦ χειμῶνος, μάλιστα δὲ δήλη γίνεται τοῖς ὑγροὺς ἔχουσι τοὺς ὀφθαλμούς· τούτων γὰρ ἡ ὄψις ταχὺ δι' ἀσθένειαν ἀνακλᾶται. Γίγνεται δ' ἀπό [k] τε τῆς τοῦ ἀέρος ὑγρότητος καὶ 15
ἀπὸ λιγνύος τῆς ἀπὸ [l] τῆς φλογὸς ἀπορρεούσης [m] καὶ [n] μιγνυμένης· τότε γὰρ γίγνεται ἔνοπτρον, [o] καὶ διὰ τὴν μελανίαν· καπνώδης γὰρ ἡ λιγνύς· τὸ δὲ τοῦ [p] λύχνου φῶς οὐ λευκὸν ἀλλὰ πορφυροῦν φαίνεται κύκλῳ καὶ ἰριῶδες, φοινικοῦν δ' οὔ· ἔστι γὰρ ἥ τε ὄψις ὀλίγη ἡ ἀνακλωμένη, καὶ μέλαν τὸ ἔνοπτρον. [r] Ἡ δ' ἀπὸ τῶν κωπῶν τῶν [q] ἀναφερο- 16
μένων ἐκ τῆς θαλάττης ἶρις τῇ μὲν θέσει τὸν αὐτὸν γίγνεται τρόπον τῇ ἐν τῷ οὐρανῷ, [r] τὸ δὲ χρῶμα ὁμοιοτέρα τῇ περὶ τοὺς λύχνους· οὐ γὰρ [s] φοινικῆν ἀλλὰ πορφυρᾶν ἔχουσα φαίνεται τὴν χρόαν. [t] Ἡ δ' ἀνάκλασις ἀπὸ τῶν μικροτάτων μὲν συνεχῶν δὲ γίγνεται ῥανίδων· αὗται δ' ὕδωρ ἀποκεκριμένον εἰσὶν ἤδη παντελῶς. Γίνεται δὲ [t] κἄν τις λεπταῖς ῥα- 17
νίσιν [v] ῥαίνῃ [w] εἴς τι τοιοῦτον χωρίον, ὃ [x] τὴν θέσιν πρὸς [y] τὸν ἥλιον ἐστραμμένον ἐστί, καὶ τῇ μὲν ὁ ἥλιος [z] ἀνέχει τῇ δὲ [a] σκιάζει· ἐν τῷ τοιούτῳ γάρ, ἐὰν εἴσω τις ῥαίνῃ, τῷ ἑστῶτι [b] ἐκτός, [c] ᾗ ἐπαλλάττουσιν αἱ ἀκτῖνες καὶ ποιοῦσι τὴν σκιάν, φαίνεται ἶρις. [t] Ὁ δὲ τρόπος καὶ ἡ χρόα ὁμοία 18
καὶ τὸ αἴτιον τὸ αὐτὸ τῇ ἀπὸ τῶν κωπῶν· τῇ γὰρ χειρὶ

[d] τούτου—ἄλῳ] ἐπεὶ εἰ μὴ ἐγίγνετο ἦν ἂν κεχρωματισμένη ἡ ἅλως F. [e] οἵα om. E. [f] ἂν] ἀπὸ τοῦ F. [g] λέγομεν E.F.N. [h] ὕλη N. [i] ὄντων ἡ ἶρις N. [k] τε τοῦ ἀέρος δι' ὑγρότητα E. [l] τῆς ante φλ. om. H. [m] καὶ om. E. [n] ῥηγνυμένης pr. F. [o] καὶ om. H. [p] λύχνου καὶ τῆς αὐγῆς φῶς H.N. [q] ἀνακλωμένων pr. F. [r] τῷ δὲ χρώματι H.N. [s] φοινικῆ E, φοινικοῦν N. [t] κἄν τις] καὶ ἐν ταῖς H.N. [v] ῥαίνῃ om. F.H.N. [w] εἰς] ἐὰν N, ἐὰν ᾖ H. [x] τῇ θέσει H.N. [y] τὸν om. F. [z] ἀνέχῃ E. [a] σκιάζῃ E. [b] ἐντὸς E. [c] ᾗ] ὅπου margo F.

κώπῃ χρῆται ὁ ῥαίνων. [v]Οτι δὲ τὸ χρῶμα τοιοῦτον, ἅμα δῆλον ἔσται καὶ περὶ τῶν ἄλλων χρωμάτων τῆς φαντασίας,
19 [d]ἐκ τῶνδε. Δεῖ γὰρ νοήσαντας, ὥσπερ εἴρηται, καὶ ὑποθεμένους πρῶτον μὲν ὅτι τὸ λαμπρὸν ἐν τῷ μέλανι ἢ διὰ τοῦ μέλανος χρῶμα ποιεῖ φοινικοῦν, δεύτερον δ' ὅτι ἡ ὄψις [e]ἐκτεινομένη ἀσθενεστέρα γίνεται καὶ ἐλάττων, τρίτον [f]δ' ὅτι τὸ μέλαν οἷον ἀπόφασίς ἐστιν· τῷ γὰρ [g]ἐκλιπεῖν τὴν ὄψιν φαίνεται μέλαν, διὸ τὰ πόρρω πάντα μελάντερα φαίνεται,
20 διὰ τὸ μὴ διικνεῖσθαι τὴν ὄψιν. Θεωρείσθω μὲν [h]οὖν ταῦτα ἐκ τῶν περὶ τὰς αἰσθήσεις συμβαινόντων· ἐκείνων γὰρ ἴδιοι οἱ περὶ τούτων λόγοι· νῦν δ' ὅσον ἀνάγκη, τοσοῦτον περὶ αὐτῶν λέγωμεν. Φαίνεται [i]δ' οὖν διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν τά τε πόρρω μελάντερα καὶ ἐλάττω καὶ λειότερα, καὶ τὰ ἐν τοῖς ἐνόπτροις, καὶ τὰ νέφη [k]μελάντερα βλέπουσιν εἰς τὸ ὕδωρ
21 ἢ εἰς αὐτὰ τὰ νέφη. Καὶ τοῦτο πάνυ ἐπιδήλως· διὰ γὰρ τὴν ἀνάκλασιν ὀλίγῃ τῇ ὄψει θεωροῦνται. Διαφέρει δ' οὐθὲν τὸ ὁρώμενον μεταβάλλειν ἢ τὴν ὄψιν· ἀμφοτέρως γὰρ
22 ἔσται [l]ταὐτόν. Πρὸς δὲ τούτοις δεῖ μὴ λεληθέναι καὶ τόδε· συμβαίνει γὰρ ὅταν ᾖ τοῦ ἡλίου νέφος πλησίον, εἰς μὲν αὐτὸ βλέποντι [m]μηδὲν φαίνεσθαι κεχρωματισμένον ἀλλ' εἶναι λευκόν, ἐν δὲ τῷ ὕδατι [n]ταὐτὸ τοῦτο θεωροῦντι χρῶμά τι
23 ἔχειν τῆς ἴριδος. Δῆλον τοίνυν ὅτι ἡ ὄψις ὥσπερ καὶ τὸ μέλαν κλωμένη δι' ἀσθένειαν [o]μελάντερον ποιεῖ φαίνεσθαι, καὶ τὸ λευκὸν ἧττον λευκόν, καὶ προσάγει πρὸς τὸ μέλαν. [p]Ἡ μὲν οὖν ἰσχυροτέρα [p]ὄψις εἰς φοινικοῦν χρῶμα μετέβαλεν, ἡ δ' ἐχομένη εἰς τὸ πράσινον, ἡ δ' ἔτι ἀσθενεστέρα εἰς τὸ
24 ἀλουργόν. [q]Ἐπὶ δὲ τὸ πλεῖον οὐκέτι φαίνεται, ἀλλ' ἐν τοῖς τρισίν, ὥσπερ καὶ τῶν ἄλλων τὰ πλεῖστα, καὶ τούτων ἔσχε τέλος· τῶν [r]δ' ἄλλων [s]ἀναίσθητος ἡ μεταβολή. Διὸ καὶ ἡ
25 ἶρις [t]τρίχρως φαίνεται, ἑκατέρα μέν, ἐναντίως δέ. [r]Ἡ μὲν

[d] ἐκ] δῆλον ἐκ N. [e] ἀποτεινομένη F. [f] δ' om. F. [g] ἐκλείπειν F.H.N. [h] οὖν om. F. [i] δ' οὖν] γοῦν N. [k] μελανώτερα N. [l] ταὐτό E.H. [m] μηδὲ F.H. [n] αὐτὸ E.H.N. [o] μελάντερον om. E, post ποιεῖ ponit N. [p] ὄψις margo F. [q] ἐπεὶ F.H. [r] δ' om. E. [s] ἀναίσθητον N. [t] τριχῶς N.

οὖν πρώτη τὴν ἔξω [v] φοινικῆν ἔχει· ἀπὸ μεγίστης γὰρ περι-
φερείας πλείστη προσπίπτει [w] ἡ ὄψις πρὸς τὸν ἥλιον, μεγί-
στη δ' ἡ ἔξω· ἡ δ' ἐχομένη καὶ ἡ τρίτη ἀνάλογον. [v]Ωστ' εἰ
[x]τὰ περὶ τῶν χρωμάτων τῆς φαντασίας εἴρηται καλῶς,
ἀνάγκη τρίχρων τε εἶναι αὐτὴν καὶ τούτοις τοῖς χρώμασι κε-
χρῶσθαι [y]μόνοις. Τὸ δὲ ξανθὸν φαίνεται διὰ τὸ παρ' ἄλ- 26
ληλα φαίνεσθαι. Τὸ γὰρ φοινικοῦν παρὰ τὸ πράσινον λευ-
κὸν φαίνεται. Σημεῖον δὲ τούτου· ἐν γὰρ τῷ μελαντάτῳ
νέφει μάλιστα ἄκρατος γίνεται [z]ἡ ἶρις· συμβαίνει δὲ τότε
[a]ξανθότατον εἶναι δοκεῖν τὸ φοινικοῦν. [v]Εστι δὲ τὸ ξανθὸν
ἐν τῇ ἴριδι χρῶμα μεταξὺ τοῦ τε φοινικοῦ [b]καὶ πρασίνου
χρώματος. Διὰ τὴν μελανίαν [c]οὖν τοῦ κύκλῳ νέφους ὅλον 27
αὐτοῦ φαίνεται τὸ [d]φοινικοῦν λευκόν· ἔστι γὰρ πρὸς [e]ἐκεῖνα
λευκόν. Καὶ πάλιν ἀπομαραινομένης τῆς ἴριδος [f]ἐγγυτάτω,
ὅταν λύηται τὸ φοινικοῦν· ἡ γὰρ νεφέλη λευκὴ οὖσα, προσ-
πίπτουσα παρὰ τὸ πράσινον, μεταβάλλει εἰς τὸ ξανθόν.
Μέγιστον δὲ σημεῖον τούτων ἡ ἀπὸ τῆς σελήνης ἶρις· φαίνε- 28
ται γὰρ λευκὴ πάμπαν. Γίγνεται δὲ τοῦτο, ὅτι ἔν τε τῷ
νέφει ζοφερῷ [g]ὄντι φαίνεται καὶ ἐν νυκτί. [v]Ωσπερ [h]οὖν πῦρ
ἐπὶ πῦρ, μέλαν παρὰ μέλαν ποιεῖ τὸ ἠρέμα λευκὸν παντελῶς
φαίνεσθαι λευκόν· τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ [i]φοινικοῦν. Γίγνεται 29
δὲ τοῦτο [k]τὸ πάθος καταφανὲς καὶ ἐπὶ τῶν ἀνθῶν· ἐν γὰρ
τοῖς ὑφάσμασι καὶ ποικίλμασιν ἀμύθητον διαφέρει τῇ φαν-
τασίᾳ ἄλλα παρ' ἄλλα τιθέμενα [l]ἕνια τῶν χρωμάτων, οἷον
καὶ [m]τὰ πορφυρᾶ ἐν λευκοῖς ἢ μέλασιν ἐρίοις, [n]ἔτι δ' ἐν
αὐγῇ τοιᾳδὶ [o]ἢ τοιᾳδί· διὸ καὶ οἱ ποικιλταί φασι διαμαρτά-
νειν ἐργαζόμενοι πρὸς τὸν λύχνον πολλάκις τῶν [p]ἀνθῶν,
λαμβάνοντες ἕτερα ἀνθ' ἑτέρων. Διότι μὲν οὖν τρίχρως τε, 30

[v] *φοινικίαν* F. [w] *ἡ* om. E.H.N. [x] *περὶ τὰ* N. [y] *μόνον* E.
[z] *ἡ* om. E.H.N. [a] *ξανθότερον* F.H.N. [b] *καὶ τοῦ πρ.* N. [c] *οὖν*]
γὰρ H.N, om. E. [d] *φοινικιοῦν* E. [e] *ἐκεῖνο* corr. E. [f] *ἐγγύτατα*
rc. E: pr. enim om. [g] *ὄντι* om. E.H.N. [h] *οὖν πῦρ παρὰ μέλαν*
ποιεῖ H. et corr. N, *οὖν παρὰ μέλαν πῦρ* pr. N. vulgatam corr. E. [i] *φοι-*
νικιοῦν E. [k] *τὸ πάθος* om. E. [l] *ἔνια* om. F.H.N. [m] *τὰ* om. E.
[n] *ἔστι* E.N. [o] *ἢ τοιᾳδί* om. pr. E. [p] *ἀνθῶν καὶ λανθάνειν λαμβ.*
pr. F.

καὶ ὅτι ἐκ τούτων φαίνεται τῶν χρωμάτων [q] μόνων ἡ ἶρις, εἴρηται. Διπλῆ δὲ καὶ ἀμαυροτέρα τοῖς χρώμασιν ἡ περιέχουσα, καὶ τῇ θέσει τὰς χρόας ἐξ ἐναντίας ἔχει κειμένας διὰ
31 τὴν αὐτὴν αἰτίαν. [r] Μακροτέραν γὰρ ἀποτεινομένη ἡ ὄψις ὥσπερ τὸ πορρώτερον [s] ὁρᾷ, καὶ τὸ ἐνταῦθα τὸν αὐτὸν τρόπον. [t] Ἀσθενεστέρα οὖν ἀπὸ τῆς ἔξωθεν ἡ ἀνάκλασις γίνεται διὰ τὸ πορρώτερον ποιεῖσθαι τὴν ἀνάκλασιν, ὥστ' ἐλάττων προσπίπτουσα τὰ χρώματα ποιεῖ ἀμαυρότερα φαίνεσθαι.
32 Καὶ ἀντεστραμμένως [t] δὴ διὰ τὸ [v] πλεῖον ἀπὸ τῆς ἐλάττονος καὶ τῆς ἐντὸς περιφερείας προσπίπτειν πρὸς τὸν ἥλιον· ἐγγυτέρω γὰρ τῆς ὄψεως [w] οὖσα ἀνακλᾶται ἀπὸ τῆς ἐγγυτάτω περιφερείας τῆς πρώτης ἴριδος. [t] Ἐγγυτάτω δ' ἐν τῇ ἔξωθεν ἴριδι ἡ ἐλαχίστη περιφέρεια, [x] ὥστε [y] αὕτη ἕξει τὸ χρῶμα
33 [z] φοινικοῦν· ἡ δ' ἐχομένη καὶ [a] ἡ τρίτη κατὰ λόγον. [b] Ἡ ἔξω ἶρις ἐφ' ᾧ [b] τὸ Β, ἡ [c] ἔσω ἐφ' ᾧ τὸ Α· τὰ χρώματα δ', ἐφ' [d] ᾧ τὸ [e] Γ, [z] φοινικοῦν, ἐφ' ᾧ τὸ [f] Δ, πράσινον, [g] ἐφ' ᾧ [h] Ε, ἁλουργόν· τὸ [i] ξανθὸν δὲ φαίνεται ἐφ' [k] οὗ [l] τὸ Ζ. Τρεῖς δ' οὐκέτι γίνονται, οὐδὲ πλείους ἴριδες διὰ τὸ καὶ τὴν δευτέραν γίγνεσθαι ἀμαυροτέραν, ὥστε καὶ τὴν τρίτην ἀνάκλασιν πάμπαν ἀσθενῆ γίγνεσθαι καὶ ἀδυνατεῖν ἀφικνεῖσθαι πρὸς τὸν ἥλιον.

5 [v] Ὅτι δ' οὔτε κύκλον οἷόν τε [m] γίγνεσθαι τῆς ἴριδος οὔτε μεῖζον ἡμικυκλίου τμῆμα, καὶ περὶ τῶν ἄλλων [n] τῶν συμβαινόντων περὶ αὐτήν, ἐκ τοῦ διαγράμματος ἔσται θεωροῦσι δῆ-
2 λον. [t] Ἡμισφαιρίου γὰρ ὄντος ἐπὶ τοῦ ὁρίζοντος κύκλου τοῦ ἐφ' [o] ᾧ τὸ Α, κέντρου δὲ τοῦ Κ, ἄλλου δέ τινος ἀνατέλλοντος σημείου ἐφ' [p] ᾧ τὸ Η, [q] ἐὰν [r] αἱ ἀπὸ τοῦ Κ γραμμαὶ κατὰ κῶ-

q μόνον E, μόνη N, idque post ἶρις. r μακροτέρα E.H.N, μακρότερον F. s ὁρᾶται E.H.N. t δὲ E. v πλείω F.H.N. et corr. E. w οὖσα om. E. x ὥστε om. pr. E. y αὐτῆς F. z φοινικιοῦν E. a ἡ ante τρίτη om. E. b τὸ om. F. c ἔσω ἡ πρώτη ἐφ' H.N. d ὧν F. e Γ] ϵ pr. N. f Δ] γ pr. N. g ἐφ' ᾧ om. pr. E. h Ε] θ F. et pr. N. i δὲ ξανθὸν F. k ᾧ H.N. l τὸ om. F. m γενέσθαι H.N. n τῶν ante συμβ. om. E. o οὗ E. p οὗ H. q ἂν E. r αἱ om. E.H.N.

νον [s]ἐκπίπτουσαι [t]ποιῶσιν [v]ὥσπερ ἄξονα τὴν ἐφ' [w]ᾗ [x]ἡ ΗΚ, [y]καὶ ἀπὸ τοῦ Κ ἐπὶ τὸ [z]Μ ἐπιζευχθεῖσαι ἀνακλασθῶσιν ἀπὸ τοῦ ἡμισφαιρίου ἐπὶ τὸ Η, ἐπὶ τὴν μείζω γωνίαν πρὸς κύκλου περιφέρειαν προσπεσοῦνται [a]αἱ ἀπὸ τοῦ [b]Κ· καὶ ἐὰν μὲν [c]ἐπ' ἀνατολῆς ἡ ἐπὶ δύσεως τοῦ ἄστρου ἡ ἀνάκλασις γένηται, ἡμικύκλιον ἀποληφθήσεται τοῦ κύκλου ὑπὸ τοῦ ὁρίζοντος τὸ ὑπὲρ γῆν γιγνόμενον, [d]ἐὰν δ' ἐπάνω, [e]ἔλαττον ἀεὶ [f]ἡμικυκλίου. [1]Ἐλάχιστον δ', ὅταν ἐπὶ τοῦ μεσημβρινοῦ γέ- 3
νηται τὸ ἄστρον. [g]Ἔστω γὰρ ἐπ' [h]ἀνατολῆς πρῶτον, οὗ τὸ Η, καὶ ἀνακεκλάσθω ἡ ΚΜ ἐπὶ τὸ Η, καὶ [i]τὸ ἐπίπεδον ἐκβεβλήσθω [k]ἐν ᾧ τὸ Α, τὸ ἀπὸ τοῦ τριγώνου ἐν ᾧ τὸ ΗΚΜ. Κύκλος οὖν ἡ τομὴ ἔσται τῆς σφαίρας. [l]Ὁ μέγιστος ἔστω [1]ὁ ἐφ' ᾧ Α· διοίσει γὰρ οὐθέν, ἂν ὁποιανοῦν τῶν ἐπὶ τῆς ΗΚ κατὰ τὸ τρίγωνον [m]τὸ ΚΜΗ ἐκβληθῇ [n]τὸ ἐπίπεδον. Αἱ οὖν ἀπὸ [o]τῶν [p]ΗΚ ἀναγόμεναι γραμμαὶ ἐν 4
τούτῳ τῷ λόγῳ οὐ συσταθήσονται τοῦ ἐφ' ᾧ Α ἡμικυκλίου πρὸς ἄλλο καὶ ἄλλο σημεῖον· ἐπεὶ γὰρ τά τε [q]ΗΚ σημεῖα δέδοται, καὶ ἡ [r]ΚΗ δεδομένη ἂν εἴη καὶ ἡ ΜΗ, ὥστε καὶ [s]ὁ λόγος τῆς ΜΗ πρὸς [t]τὴν ΜΚ. Δεδομένης οὖν περιφερείας ἐφάψεται τὸ Μ. [u]Ἔστω [v]δὴ αὕτη ἐφ' ἧς [w]τὰ ΝΜ· 5
ὥστε ἡ τομὴ τῶν περιφερειῶν δέδοται. Πρὸς ἄλλῃ δὲ τῇ πρὸς τῇ ΜΝ περιφερείᾳ ἀπὸ τῶν [x]αὐτῶν σημείων ὁ αὐτὸς λόγος ἐν τῷ αὐτῷ ἐπιπέδῳ οὐ συνίσταται. [1]Ἐκκείσθω οὖν τις γραμμὴ ἡ ΔΒ, καὶ τετμήσθω ὡς ἡ ΜΗ πρὸς ΜΚ, [y]ἡ Δ πρὸς τὸ Β. Μείζων δὲ ἡ ΜΗ τῆς [z]ΜΚ, ἐπείπερ ἐπὶ 6
τὴν μείζω γωνίαν ἡ ἀνάκλασις τοῦ κώνου· ὑπὸ γὰρ τὴν μείζω γωνίαν ὑποτείνει [a]τὴν τοῦ [b]ΚΜΗ τριγώνου. [c]Μείζων

[s] ἐκπίπτωσιν E, ἐμπίπτουσαι H.N. [t] ποιοῦσιν E. [v] ὡσπερεὶ F.H.N. [w] ᾗ] ὧν E. [x] ἡ om. N. [y] καὶ om. E. [z] Μ om. in lacuna N. [a] αἱ om. N. [b] Κ] η N. [c] ἀπ' N. [d] ἂν H.N. [e] ἀεὶ ἔλαττον F.H.N. [f] ἡμικύκλιον N. [g] ἔστω γὰρ om. pr. E. [h] ἀνατολῇ H. [i] τὸ post καὶ om. N. [k] ἐν ᾧ τὸ Α om. H.N. et pr. E. [l] ὁ ante ἐφ' om. E. [m] τὸ ΚΜΗ om. E. [n] τὸ om. H. [o] τῶν] τοῦ N, τῆς E. [p] ΗΚ] κέντρου H. [q] κη E. [r] η κ H: E. pr. om. η. [s] ὁ om. H.N. [t] τὴν om. E.F.H N. [v] δὲ F. [w] τὰ] τὸ F. [x] αὐτῶν om. E. [y] ἡ Δ—ΜΚ om. N. et pr. E. [z] κμ F.H. [a] τὴν ante τοῦ om. E. [b] μκη H. [c] μείζων—Β margo E.F.

ἄρα καὶ ἡ Δ τῆς Β. Προσπεπορίσθω οὖν πρὸς τὴν Β, ἐφ' ἧς τὸ Ζ· ὥστ' εἶναι ὅπερ τὴν Δ πρὸς [d]τὴν Β, τὴν ΒΖ πρὸς
7 [e]τὴν Δ. Εἶτα ὅπερ ἡ Ζ πρὸς [f]τὴν ΚΗ, ἡ τὸ Β πρὸς ἄλλην πεποιήσθω τὴν ΚΠ, καὶ ἀπὸ τοῦ Π [g]ἐπὶ τὸ Μ ἐπεζεύχθω ἡ τὸ ΜΠ. [h]Ἔσται οὖν τὸ Π πόλος τοῦ κύκλου, πρὸς ὃν αἱ ἀπὸ τοῦ Κ γραμμαὶ προσπίπτουσιν· ἔσται γὰρ ὅπερ ἡ Ζ πρὸς [h]τὴν [i]ΚΗ, καὶ ἡ Β πρὸς [k]τὴν ΚΠ, καὶ ἡ
8 Δ πρὸς [k]τὴν [l]ΠΜ. Μὴ [m]γὰρ ἔστω, ἀλλ' ἢ πρὸς ἐλάττω ἢ πρὸς μείζω τῆς [n]ΠΜ· [o]οὐθὲν γὰρ διοίσει. [p]Ἔστω πρὸς ΠΡ. Τὸν αὐτὸν ἄρα λόγον αἱ ΗΚ καὶ ΚΠ καὶ [q]ἡ ΠΡ πρὸς ἀλλήλας ἕξουσιν ὅνπερ αἱ ΔΒΖ. [r]Αἱ δὲ ΔΒΖ ἀνάλογον ἦσαν, [s]ὅπερ ἡ Δ πρὸς Β, ἡ ΖΒ πρὸς Δ· ὥστε ὅπερ ἡ ΠΗ πρὸς [t]τὴν ΠΡ, ἡ [v]τὸ ΠΡ πρὸς [w]τὴν [x]ΠΚ.
9 [y]Ἂν οὖν ἀπὸ τῶν ΚΗ αἱ ΗΡ καὶ ΚΡ ἐπὶ τὸ Ρ ἐπιζευχθῶσιν, αἱ ἐπιζευχθεῖσαι αὗται τὸν αὐτὸν ἕξουσι λόγον ὅνπερ ἡ [y]ΠΗ πρὸς [z]τὴν ΠΡ· περὶ γὰρ τὴν αὐτὴν γωνίαν τὴν Π ἀνάλογον αἵ τε τοῦ ΗΠΡ [a]τριγώνου [b]καὶ [c]τοῦ ΚΡΠ.
10 [v]Ὥστε καὶ ἡ [d]ΠΡ πρὸς [e]τὴν [f]ΚΡ τὸν αὐτὸν ἕξει [g]λόγον, καὶ [h]ἡ ΗΠ πρὸς [e]τὴν ΠΡ. [i]Ἔχει δὲ καὶ ἡ ΜΗ πρὸς [i]τὴν [k]ΜΚ [l]τὸν αὐτὸν λόγον ὅνπερ ἡ τὸ [m]Δ πρὸς [n]τὸ Β ἀμφότεραι. [v]Ὥστ' ἀπὸ τῶν ΗΚ σημείων οὐ μόνον πρὸς [o]τῇ ΜΝ [p]περιφερείᾳ συσταθήσονται τὸν αὐτὸν ἔχουσαι λόγον,
11 ἀλλὰ καὶ ἄλλοθι· ὅπερ ἀδύνατον. [t]Ἐπεὶ οὖν ἡ Δ οὔτε πρὸς [q]ἐλάττω [r]τῆς [s]ΠΜ οὔτε πρὸς μείζω (ὁμοίως γὰρ [t]δείξομεν), δῆλον ὅτι πρὸς αὐτὴν ἂν εἴη τὴν ἐφ' ἧ ΜΠ. [v]Ὥστ'

[d] τὴν Β] τὸ β rc. E: pr. enim om. [e] τὴν om. E. [f] τὴν] τὸ F. [g] ἐπὶ μὲν τὸ F.H. [h] τὴν om. E.F. [i] κ η καὶ ἀπὸ τοῦ π καὶ pr. F. [k] τὴν om. E.F.N. [l] μ π F.H. [m] ἔστω γὰρ F. [n] μ π F. [o] οὐδὲ H. [p] ἔστω γὰρ πρὸς H.N. [q] ἡ om. E. [r] αἱ δὲ ΔΒΖ om. E. [s] ὅπερ γρ. F, ὅνπερ E.H.N, ὅνπερ ἄρα F. [t] τὴν om. E. [v] τὸ om. F. [w] τὴν om. E. [x] κ π N. [y] η π F.H. [z] τὴν ante ΠΡ om. E. [a] τριγώνου] □ F. [b] καὶ ante τοῦ om. N. [c] τοῦ] αἵ τοῦ E. [d] Π post ἡ om. E. [e] τὴν utrumque om. E. [f] Κ Ρ] π κ N. [g] λόγον ὃν καὶ F. [h] ἡ] ἡ τὸ E.H.N. [i] τὴν om. E.H.N. [k] κ μ F.H.N. [l] τοῦτον τὸν H.N, τοῦτον F. [m] Δ] δ ε κ μ N. [n] τὸ] τὴν F.H.N. [o] τῇ] τὴν F.N. [p] περιφέρειαν H.N. [q] ἔλαττον H.N. [r] τοῦ H. [s] μ π F.H.N. [t] δειχθήσεται F.H.N.

ἔσται ὅπερ ἡ Μ Π πρὸς [v]τὴν [w]Π Κ, ἡ [x]τὸ Π Η πρὸς τὴν Μ Π, [y]καὶ λοιπὴ ἡ τὸ Μ Η πρὸς Μ Κ. [z]Ἂν οὖν τῷ ἐφ' 12
ᾧ [a]τὸ Π πόλῳ χρώμενος, διαστήματι [b]δὲ τῷ ἐφ' [c]ᾧ Μ Π, κύκλος γραφῇ, ἁπασῶν ἐφάψεται τῶν γωνιῶν ἃς ἀνακλώμεναι ποιοῦσιν αἱ ἀπὸ τοῦ [d]Μ Η κύκλου· εἰ δὲ μή, ὁμοίως δειχθήσονται τὸν αὐτὸν ἔχουσαι λόγον [e]αἱ ἄλλοθι καὶ ἄλλοθι τοῦ ἡμικυκλίου συνιστάμεναι, ὅπερ ἦν ἀδύνατον. [f]Ἂν 13
οὖν περιαγάγῃς [g]τὸ ἡμικύκλιον τὸ ἐφ' ᾧ τὸ Α περὶ τὴν ἐφ' ᾗ Η Κ [h]Π διάμετρον, αἱ ἀπὸ τοῦ Η Κ ἀνακλώμεναι πρὸς τὸ ἐφ' ᾧ τὸ [i]Μ ἐν πᾶσι τοῖς ἐπιπέδοις ὁμοίως ἕξουσι, καὶ ἴσην ποιήσουσι γωνίαν τὴν Κ Μ Η. Καὶ ἣν [k]ποιοῦσι δὲ γωνίαν 14
αἱ Η Π καὶ Μ Π ἐπὶ τῆς Η Π, [l]ἀεὶ ἴση ἔσται. Τρίγωνα οὖν ἐπὶ τῆς Η Π καὶ [m]Κ Π ἴσα τῷ Η Μ Π [n]καὶ Κ Μ Π συνεστήκασιν. Τούτων δ' αἱ κάθετοι ἐπὶ τὸ αὐτὸ σημεῖον πεσοῦνται τῆς Η Π καὶ ἴσαι ἔσονται. Πιπτέτωσαν ἐπὶ τὸ Ο. Κέντρον ἄρα τοῦ κύκλου τὸ Ο, ἡμικύκλιον δὲ τὸ περὶ τὴν 15
Μ Ν ἀφῄρηται [o]ἀπὸ τοῦ ὁρίζοντος· [p]τῶν μὲν γὰρ ἄνω τὸν ἥλιον οὐ κρατεῖν, τῶν δὲ [q]πρὸς τῇ γῇ στηριζομένων κρατεῖν, καὶ διαχεῖν τὸν ἀέρα. Καὶ διὰ τοῦτο τὴν ἶριν οὐ συμβάλλειν τὸν κύκλον. Γίνεσθαι δὲ καὶ νύκτωρ ἀπὸ τῆς σελήνης 16
ὀλιγάκις· οὔτε γὰρ ἀεὶ πλήρης, ἀσθενεστέρα τε τὴν φύσιν ὥστε κρατεῖν τοῦ ἀέρος. Μάλιστα δ' ἵστασθαι τὴν ἶριν, ὅπου μάλιστα κρατεῖται ὁ ἥλιος· πλείστη γὰρ ἐν [r]αὐτῇ ἰκμὰς [s]ἐνέμεινεν. Πάλιν ἔστω [t]ὁ ὁρίζων μὲν ἐφ' οὗ [v]τὸ 17
Α Β Γ, ἐπανατεταλκέτω δὲ τὸ Η, ὁ δ' ἄξων ἔστω νῦν ἐφ' [w]ᾧ τὸ Η Π. Τὰ μὲν οὖν ἄλλα πάντα ὁμοίως δειχθήσεται ὡς

[v] τὴν om. E.F. [w] κ π N. [x] τὸ om. F.H.N. [y] καὶ λοιπὴ— Μ Κ om. E.F.N. [z] ἐὰν N. [a] τὸ om. E. [b] δὲ om. F. [c] ᾧ] ἧς τὸ E. [d] μ α E.H, om. N. [e] αἱ om. E. [f] ἐὰν N. [g] τὸ ἡμικ.] τε ὡς (supra posito τὸ) ἡμικ. F. [h] Π om. N. [i] Μ] γ corr. N. [k] ποιήσουσι F.H.N. [l] ἀεὶ—Η Π om. pr. E. [m] Κ Π] η π E. [n] καὶ om. N, καὶ Κ Μ Π om. pr. E. [o] ὑπὸ N. [p] τῶν] τὰ N. τῶν μὲν — ἰκμὰς ἐνέμεινεν rc. margo E. [q] πρὸς τῇ γῇ στηριζομένων γρ. E, προσπεριζομένων F. et rc. E, περιζομένων H.N, διασκορπιζομένων margo H. [r] αὐτῇ ἡ ἰκμὰς F. [s] ἐνέμεινεν om. H.N. [t] ὁ om. F.N. [v] τὸ post οὗ om. E. [w] οὗ F.H.N.

καὶ πρότερον, ὁ δὲ πόλος [x]τοῦ κύκλου [y]ὁ ἐφ' ᾧ Π κάτω ἔσται τοῦ ὁρίζοντος τοῦ ἐφ' ᾧ τὸ ΑΓ, ἀρθέντος τοῦ ἐφ' [z]ᾧ
18 τὸ Η σημείου. [1]Ἐπὶ δὲ τῆς αὐτῆς ὅ τε πόλος καὶ τὸ κέντρον τοῦ κύκλου καὶ τὸ τοῦ ὁρίζοντος νῦν τὴν ἀνατολήν· ἔστι γὰρ [a]οὗτος ἐφ' ᾧ τὸ ΗΠ. [1]Ἐπεὶ δὲ τῆς διαμέτρου τῆς ΑΓ τὸ ΚΗ ἐπάνω, τὸ κέντρον εἴη ἂν [b]ὑποκάτω τοῦ ὁρίζοντος πρότερον τοῦ ἐφ' ᾧ τὸ ΑΓ, ἐπὶ τῆς ΚΠ γραμ-
19 μῆς, ἐφ' οὗ τὸ Ο. [v]Ὥστ' ἔλαττον ἔσται τὸ ἐπάνω τμῆμα ἡμικυκλίου [c]τὸ ἐφ' ᾧ Ψ[d]ΥΩ· τὸ [e]γαρ [f]ΨΥΩ ἡμικύκλιον ἦν, νῦν δ' ἀποτέτμηται [g]ἀπὸ τοῦ ΑΓ ὁρίζοντος. Τὸ δὴ [h]ΥΩ ἀφανὲς ἔσται ἐπαρθέντος [i]αὐτοῦ τοῦ [k]ἡλίου, ἐλάχιστον δ', ὅταν ἐπὶ [l]μεσημβρίαν· [m]ὅσῳ γὰρ ἀνώτερον τὸ Η, κατώ-
20 τερος ὅ τε πόλος καὶ τὸ κέντρον τοῦ κύκλου [n]ἔσται. [v]Ὅτι δ' ἐν μὲν ταῖς ἐλάττοσιν ἡμέραις ταῖς μετ' ἰσημερίαν [o]τὴν μετοπωρινὴν ἐνδέχεται [p]ἀεὶ γίγνεσθαι ἶριν, ἐν δὲ ταῖς μακροτέραις ἡμέραις ταῖς ἀπὸ ἰσημερίας [q]τῆς ἑτέρας ἐπὶ τὴν [r]ἰσημερίαν [s]τὴν ἑτέραν [t]περὶ μεσημβρίαν οὐ γίγνεται ἶρις, [v]αἴτιον ὅτι τὰ μὲν πρὸς ἄρκτον τμήματα πάντα μείζω ἡμικυκλίου καὶ [w]ἀεὶ ἐπὶ μείζω [x]ἡμικυκλίου, τὸ δ' ἀφανὲς μικρόν, τὰ δὲ πρὸς μεσημβρίαν τμήματα τοῦ ἰσημερινοῦ, τὸ
21 μὲν ἄνω τμῆμα μικρόν, τὸ δ' ὑπὸ γῆν μέγα. Καὶ ἀεὶ δὴ [y]τὰ πορρωτέρω μείζω· ὥστ' ἐν μὲν ταῖς πρὸς [z]τὰς θερινὰς τροπὰς ἡμέραις διὰ τὸ μέγεθος τοῦ τμήματος, πρὶν ἐπὶ τὸ μέσον ἐλθεῖν τοῦ τμήματος καὶ ἐπὶ [a]τὸ μεσημβρινὸν τὴν τὸ Η, κάτω ἤδη [b]παντελῶς γίνεται [c]τὸ Π, διὰ τὸ πόρρω ἀφεστάναι τῆς γῆς τὴν μεσημβρίαν διὰ τὸ [d]μέγεθος τοῦ

[x] τοῦ κύκλου om. H.N. [y] ὁ om. N. [z] οὗ F. [a] αὐτὸς E. [b] ὑπὸ τοῦ κάτω N. [c] τὸ] τοῦ E.H. [d] ΥΩ om. F, Ω om. E.H.N. [e] γὰρ] γ N. [f] ψυον E. [g] ὑπὸ H.N. [h] ΥΩ] ου F.H.N. [i] αὐτοῦ om. F, ante ἐπαρθέντος ponunt H.N. [k] ἡλίου ἐπὶ ἐλάχιστον E. [l] μεσημβρίας N. [m] ὅσον H. [n] ἔσται om. E. [o] τὴν om. E. [p] ἀεὶ om. E. [q] τῆς ἑτέρας om. H.N. [r] ἰσημερίαν om. E. [s] τὴν om. E N. [t] περὶ] πρὸς H.N, om. cum ipso μεσημβρίαν E. [v] αἴτιον δ' ὅτι E. [w] αἰεὶ F.H, om. E. [x] ἡμικυκλίου om. E. [y] τὰ πορρωτερον μείζω E, μείζω τὰ πορρωτέρω F, μείζω τὰ πορρώτερα H.N. [z] τὰς om. E.F. [a] τὸν μεσ. N. [b] τελέως F.H.N. [c] τὸ] ἡ τὸ F.H.N. [d] μέγεθος] μέρος N.

τμήματος. [1]Εν δὲ ταῖς πρὸς τὰς χειμερινὰς τροπὰς ἡμέραις, 22
διὰ τὸ μὴ πολὺ ὑπὲρ γῆς εἶναι τὰ τμήματα τῶν κύκλων,
τοὐναντίον ἀναγκαῖον γίγνεσθαι· βραχὺ γὰρ ἀρθείσης [e]τῆς
ἐφ' ᾧ τὸ Η, ἐπὶ τῆς μεσημβρίας γίγνεται ὁ ἥλιος.

Τὰς δ' αὐτὰς αἰτίας ὑπολεπτέον καὶ [f]περὶ [g]παρηλίου 6
καὶ ῥάβδων [h]ταῖς εἰρημέναις. Γίνεται γὰρ παρήλιος μὲν
ἀνακλωμένης τῆς ὄψεως πρὸς τὸν [i]ἥλιον, ῥάβδοι δὲ διὰ τὸ
προσπίπτειν τοιαύτην οὖσαν [k]τὴν ὄψιν, οἵαν εἴπομεν [l]ἀεὶ
γίγνεσθαι, ὅταν πλησίον ὄντων τοῦ ἡλίου νεφῶν ἀπό τινος
ἀνακλασθῇ τῶν ὑγρῶν πρὸς τὸ νέφος· φαίνεται γὰρ αὐτὰ
μὲν ἀχρωμάτιστα τὰ νέφη κατ' εὐθυωρίαν εἰσβλέπουσιν, ἐν
δὲ τῷ ὕδατι ῥάβδων μεστὸν τὸ νέφος· πλὴν τότε μὲν ἐν τῷ
ὕδατι δοκεῖ τὸ χρῶμα τοῦ νέφους εἶναι, ἐν δὲ ταῖς ῥάβδοις
ἐπ' αὐτοῦ τοῦ νέφους. Γίγνεται δὲ τοῦτο, ὅταν ἀνώμαλος 2
[m]ᾖ τοῦ νέφους [n]ᾖ σύστασις, καὶ τῇ μὲν [o]πυκνὸν τῇ δὲ μανόν,
καὶ τῇ μὲν ὑδατωδέστερον τῇ δ' ἧττον· ἀνακλασθείσης γὰρ
τῆς ὄψεως πρὸς τὸν ἥλιον, τὸ σχῆμα μὲν [p]τοῦ ἡλίου οὐχ
ὁρᾶται [q]διὰ μικρότητα τῶν ἐνόπτρων, τὸ δὲ χρῶμα [r]διὰ τὸ
[s]ἐν ἀνωμάλῳ φαίνεσθαι λαμπρὸν καὶ λευκὸν τὸν ἥλιον, πρὸς
ὃν ἀνεκλάσθη ἡ ὄψις, τὸ μὲν [t]φοινικοῦν φαίνεται, τὸ δὲ
πράσινον ἢ ξανθόν. Διαφέρει γὰρ οὐθὲν διὰ τοιούτων [v]ὁρᾶν 3
ἢ ἀπὸ τοιούτων ἀνακλωμένην· ἀμφοτέρως γὰρ φαίνεται τὴν
χρόαν ὅμοιον, ὥστ' εἰ κἀκείνως [t]φοινικοῦν, καὶ οὕτως. Αἱ
μὲν οὖν ῥάβδοι γίγνονται δι' ἀνωμαλίαν τοῦ ἐνόπτρου οὐ τῷ
σχήματι ἀλλὰ τῷ χρώματι, ὁ δὲ παρήλιος, ὅταν ὅτι μά-
λιστα ὁμαλὸς ᾖ ὁ ἀὴρ καὶ πυκνὸς ὁμοίως· διὸ φαίνεται λευ-
κός. [b]Η μὲν γὰρ ὁμαλότης τοῦ ἐνόπτρου ποιεῖ χρόαν μίαν 4
τῆς ἐμφάσεως· ἡ δ' ἀνάκλασις ἀθρόας τῆς ὄψεως, διὰ τὸ

[e] τῆς ἐφ'] τῆς τε ἐφ' F, τῆς γῆς ἐφ' E. [f] περὶ om. N. [g] παρηλίων F.H, παρ' ἡλίων N. [h] τὰς εἰρημένας E. [i] ἥλιον ἀπό τινος ὑποκειμένου νέφους ῥ. rc. E. [k] τὴν ὄψιν τοιαύτην, omisso οὖσαν, N. [l] γίγνεσθαι ἀεὶ N. [m] ᾖ τοῦ νέφους ἡ F. [n] σύστασις ᾖ H.N. [o] πυκνότερον F.H.N. [p] τοῦ ἡλίου om. E.F. [q] διὰ—ἐνόπτρων om. E.F, τῶν ἐνόπτρων ὄντων μικρῶν margo F. [r] διὰ δὲ τὸ F.H.N. [s] ἐν om. E. [t] φοινικιοῦν E. [v] ὁρᾶν ἢ ἀπὸ τοιούτων om. pr. E.

ἅμα προσπίπτειν πρὸς [w]τὸν ἥλιον ἀπὸ πυκνῆς οὔσης τῆς ἀχλύος, καὶ οὔπω μὲν οὔσης ὕδωρ ἐγγὺς δ' ὕδατος, [x]τὸ ὑπάρχον τῷ ἡλίῳ ἐμφαίνεσθαι χρῶμα ποιεῖ, ὥσπερ ἀπὸ χαλκοῦ λείου [y]κλωμένης διὰ τὴν πυκνότητα. [v]Ὥστ' ἐπεὶ τὸ χρῶμα τοῦ ἡλίου λευκόν, καὶ ὁ παρήλιος φαίνεται λευκός. Διὰ δὲ τὸ αὐτὸ τοῦτο μᾶλλον ὕδατος σημεῖον ὁ παρήλιος τῶν ῥάβδων· μᾶλλον γὰρ συμβαίνει τὸν ἀέρα [z]εὐεργῶς ἔχειν πρὸς γένεσιν ὕδατος. [t]Ὁ δὲ νότιος τοῦ βορείου μᾶλλον, ὅτι μᾶλλον ὁ νότιος ἀὴρ εἰς ὕδωρ μεταβάλλει τοῦ πρὸς ἄρκτον. 6 Γίγνονται δ' ὥσπερ εἴπομεν, περί τε [a]τὰς δυσμὰς καὶ [b]περὶ τὰς ἀνατολάς, καὶ οὔτ' ἄνωθεν οὔτε κάτωθεν, ἀλλ' ἐκ τῶν πλαγίων καὶ ῥαβδοι καὶ παρήλιοι· καὶ οὔτ' [c]ἐγγὺς τοῦ ἡλίου λίαν οὔτε πόρρω παντελῶς· ἐγγὺς μὲν γὰρ οὖσαν ὁ ἥλιος [d]διαλύει τὴν σύστασιν, πόρρω δ' οὔσης ἡ ὄψις οὐκ ἀνακλασθήσεται· ἀπὸ [e]γὰρ μικροῦ ἐνόπτρου πόρρω ἀπο- 7 τεινομένη ἀσθενὴς γίγνεται. Διὸ καὶ αἱ [f]ἄλῳ οὐ γίγνονται ἐξ ἐναντίας τοῦ ἡλίου. [u]Ἄνω μὲν οὖν ἐὰν γίγνηται καὶ ἐγγύς, διαλύσει ὁ ἥλιος· ἐὰν δὲ πόρρω, ἐλάττων ἡ ὄψις 8 [g]οὖσα ἢ ὥστε ποιεῖν ἀνάκλασιν οὐ προσπεσεῖται. [s]Ἐν δὲ τῷ πλαγίῳ [h]ὑπὸ τὸν ἥλιόν ἐστι τοσοῦτον [i]ἀποστῆναι τὸ ἔνοπτρον, ὥστε μήτε τὸν ἥλιον διαλῦσαι, τήν τε ὄψιν ἀθρόαν [k]ἐλθεῖν, διὰ τὸ πρὸς τὴν γῆν φερομένην μὴ [l]διικνεῖσθαι ὥσπερ δι' ἀχανοῦς φερομένην. [r]Ὑπὸ δὲ τὸν ἥλιον οὐ γίγνεται διὰ τὸ πλησίον μὲν τῆς γῆς διαλύεσθαι [m]ἂν ὑπὸ τοῦ ἡλίου, ἄνω δὲ μεσουρανίου [n]ὄντος τὴν ὄψιν διασπᾶσθαι. 9 Καὶ ὅλως οὐδ' ἐκ [o]πλαγίας μεσουρανίου γίγνεται· ἡ γὰρ ὄψις οὐχ ὑπὸ τὴν γῆν φέρεται, ὥστ' ὀλίγη ἀφικνεῖται πρὸς τὸ ἔνοπτρον, καὶ ἡ ἀνακλωμένη γίγνεται πάμπαν ἀσθενής.

[w] τὸν ἥλιον] τὴν ἀχλὺν E.F, τὸν ἥλιον τὴν ἀχλὺν H. [x] τὸ] διὰ τὸ E.F. [y] ἀνακλωμένης margo F. [z] ἐναργῶς pr. F. [a] τὰς post τε om. E.H.N. [b] περὶ om. E. [c] ἐγγὺς] εὐθὺς E. [d] διαλύσει E. [e] γὰρ om. E, post μικροῦ ponit F. [f] ἅλως N. [g] οὖσα ante ἡ N, om. H. [h] ὑπὸ τὸν ἥλιον om. F.H.N. [i] ἀπωσθῆναι N. [k] διελθεῖν E. [l] διασπᾶσθαι E, δύνασθαι διικνεῖσθαι rc. F.H, δύνασθαι ἀφικνεῖσθαι N. et pr. H. [m] ἂν om. E. [n] ὄντος] διὰ τὸ H.N, om. F. [o] πλαγίου F.H.N.

[v]Ὅσα μὲν οὖν ἔργα συμβαίνει παρέχεσθαι τὴν ἔκκρισιν ἐν τοῖς τόποις τοῖς ὑπὲρ [p]τῆς γῆς, σχεδόν ἐστι τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα.

[v]Ὅσα δ' ἐν αὐτῇ τῇ γῇ, [q]ἐγκατακλειομένη [r]τοῖς τῆς γῆς [s]μέρεσιν, ἀπεργάζεται, λεκτέον. Ποιεῖ γὰρ δύο διαφορὰς σωμάτων [t]διὰ τὸ διπλῆ πεφυκέναι καὶ αὐτή, καθάπερ καὶ ἐν τῷ μετεώρῳ· δύο μὲν γὰρ [v]αἱ ἀναθυμιάσεις, ἡ μὲν ἀτμιδώδης ἡ δὲ καπνώδης, ὥς φαμεν, [w]εἰσίν· δύο δὲ [x]καὶ τὰ εἴδη τῶν [y]ἐν τῇ γῇ γινομένων, τὰ μὲν ὀρυκτὰ τὰ [z]δὲ μεταλλευτά. [r]Ἡ μὲν οὖν ξηρὰ ἀναθυμίασίς [a]ἐστιν ἥ τις ἐκπυροῦσα ποιεῖ τὰ ὀρυκτὰ πάντα, οἷον λίθων τε γένη τὰ ἄτηκτα καὶ [b]σανδαράκην καὶ [c]ὤχραν καὶ μίλθον καὶ θεῖον καὶ τἆλλα τὰ τοιαῦτα. Τὰ δὲ πλεῖστα τῶν ὀρυκτῶν ἐστὶ τὰ μὲν κονία [d]κεχρωματισμένη, τὰ δὲ λίθος ἐκ τοιαύτης [e]γεγονὼς συστάσεως, οἷον [f]τὸ [g]κιννάβαρι. Τῆς δ' ἀναθυμιάσεως τῆς [h]ἀτμιδώδους, ὅσα μεταλλεύεται, καὶ ἔστιν ἢ χυτὰ ἢ ἐλατά, οἷον σίδηρος, [i]χαλκός, χρυσός. Ποιεῖ δὲ ταῦτα [k]πάντα ἡ ἀναθυμίασις ἡ ἀτμιδώδης ἐγκατακλειομένη, καὶ μάλιστα ἐν τοῖς [l]λίθοις, διὰ ξηρότητα εἰς ἓν συνθλιβομένη καὶ πηγνυμένη, [m]οἷον δρόσος ἢ πάχνη, [n]ὅταν ἀποκριθῇ. [r]Ἐνταῦθα δὲ πρὶν ἀποκριθῆναι γεννᾶται ταῦτα. Διὸ [o]ἔστι μὲν ὡς ὕδωρ ταῦτα, ἔστι δ' ὡς οὔ· δυνάμει μὲν γὰρ ἡ ὕλη ὕδατος ἦν, ἔστι δ' οὐκέτι, οὐδ' ἐξ ὕδατος [p]γενομένου διά [q]τι πάθος, ὥσπερ οἱ χυμοί. [r]Οὐ γὰρ οὕτω γίνεται τὸ μὲν χαλκὸς τὸ δὲ χρυσός, ἀλλὰ πρὶν γενέσθαι παγείσης τῆς ἀναθυμιάσεως ἕκαστα τούτων ἐστίν. Διὸ καὶ πυροῦται πάντα καὶ γῆν ἔχει· ξηρὰν γὰρ ἔχει ἀναθυμίασιν· ὁ δὲ

[p] τὴν γῆν F. [q] ἐγκατακλειομένης F.H. [r] τοῖς om. N. [s] μέρος N. [t] διὰ τὸ] τῷ H.N. [v] αἱ om. E.H.N. [w] ἐστι H, om. F. [x] καὶ om. F. [y] ἐν τῇ γῇ γιγνομένων] εἰρημένων E. [z] δὲ om. E. [a] ἐστιν ἥ τις om. E. [b] σανδαράχην F. [c] ὄχραν N. [d] κεχρωματισμένα N. [e] συστάσεως γεγονὼς F.N. [f] τὸ om. E. [g] κινάβαρι H.N. [h] ἀτμ. καὶ ὅσα N. [i] χρυσὸς χαλκὸς F.H.N. [k] πάντα ἡ ἀτμ. ἀναθ. ἐγκ. N. [l] λίθοις] χλίοις pr. E. [m] οἷον ἢ δρ. H.N. [n] ὅταν δ' ἀπ. E. [o] ἔστι μὲν ταῦτα ἔστιν ὡς ὕδωρ E, ταῦτα ἐστὶ μὲν ὡς ὕδωρ F. [p] γινομένου N. [q] τι] τὸ E. [r] οὔτε γὰρ F.H.N.

χρυσὸς μόνος οὐ πυροῦται. Κοινῇ μὲν οὖν εἴρηται περὶ [s]πάντων αὐτῶν, ἰδίᾳ δ' [t]ἐπισκεπτέον προχειριζομένοις περὶ [v]ἕκαστον γένος.

Δ.

[1]Ἐπεὶ δὲ τέτταρα [w]διώρισται αἴτια τῶν στοιχείων, τούτων δὲ κατὰ [x]τὰς [y]συζυγίας καὶ τὰ στοιχεῖα τέτταρα συμβέβηκεν εἶναι, ὧν τὰ μὲν δύο ποιητικά, τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρόν, τὰ δὲ δύο [z]παθητικά, τὸ ξηρὸν καὶ τὸ ὑγρόν· ἡ δὲ πίστις τούτων ἐκ τῆς ἐπαγωγῆς· φαίνεται γὰρ ἐν πᾶσιν ἡ μὲν θερμότης καὶ ψυχρότης ὁρίζουσαι καὶ συμφύουσαι καὶ μεταβάλλουσαι [a]τὰ ὁμογενῆ [b]καὶ τὰ μὴ ὁμογενῆ, καὶ ὑγραίνουσαι καὶ ξηραίνουσαι καὶ [c]σκληρύνουσαι καὶ μαλάττουσαι, τὰ δὲ ξηρὰ καὶ ὑγρὰ ὁριζόμενα καὶ τἆλλα τὰ εἰρημένα πάθη πάσχοντα αὐτά τε καθ' αὑτὰ καὶ ὅσα κοινὰ ἐξ
2 ἀμφοῖν σώματα συνέστηκεν. [d]Ἔτι δ' ἐκ τῶν λόγων δῆλον, οἷς ὁριζόμεθα τὰς φύσεις αὐτῶν· τὸ μὲν γὰρ θερμὸν [e]καὶ ψυχρὸν ὡς ποιητικὰ λέγομεν ([f]τὸ γὰρ συγκριτικὸν [g]ὥσπερ ποιητικόν [h]τι ἐστί), τὸ δὲ ὑγρὸν καὶ ξηρὸν [i]παθητικόν (τὸ γὰρ εὐόριστον [k]καὶ δυσόριστον [l]τῷ πάσχειν τι
3 λέγεται τὴν φύσιν αὐτῶν). [v]Ὅτι μὲν οὖν τὰ μὲν ποιητικὰ τὰ δὲ παθητικά, φανερόν· διωρισμένων δὲ τούτων ληπτέον ἂν εἴη τὰς ἐργασίας αὐτῶν, [m]αἷς ἐργάζονται τὰ ποιητικά, καὶ τῶν παθητικῶν τὰ εἴδη. Πρῶτον μὲν οὖν καθόλου ἡ ἁπλῆ γένεσις καὶ ἡ φυσικὴ μεταβολὴ τούτων τῶν δυνάμεών ἐστιν
4 ἔργον, καὶ ἡ ἀντικειμένη [n]φθορὰ κατὰ φύσιν. Αὗται μὲν οὖν τοῖς τε φυτοῖς ὑπάρχουσι [o]καὶ ζῴοις καὶ τοῖς μέρεσιν αὐτῶν. [1]Ἔστι δ' ἡ ἁπλῆ [p]καὶ φυσικὴ γένεσις [q]μεταβολὴ ὑπὸ τούτων τῶν δυνάμεων, ὅταν ἔχωσι λόγον ἐκ τῆς ὑποκει-

[s] αὐτῶν ἁπάντων F.N. αὐτῶν om. E. [t] σκεπτέον F.N. [v] ἑκάστου γένους N. [w] ὥρισται αἴτια E, αἴτια διώρισται F.H.N. [x] τὰς om. FHN. [y] συζυγίαν H.N. [z] παθητικὰ καὶ τὸ E. [a] τά θ' ὁμογενῆ H.N. [b] καὶ τὰ μὴ ὁμογενῆ om. E. [c] σκληραίνουσαι F. [d] ἔτι] ὅτι N. [e] καὶ τὸ ψ. H.N. [f] τὸ μὲν γὰρ H. [g] ὅπερ E. [h] τι om. F. [i] παθητικὰ H.N. [k] καὶ δυσόριστον om. E. [l] τῷ] τὸ N. [m] ἃς H.N. [n] φορὰ E. [o] καὶ τοῖς ζώοις H. [p] καὶ ἡ φυσικὴ H.N. [q] μεταβολὴ om. E.

μένης ὕλης ἑκάστῃ φύσει· αὗται δ' εἰσὶν αἱ εἰρημέναι δυνάμεις παθητικαί. Γεννῶσι δὲ τὸ θερμὸν [r] καὶ ψυχρὸν κρατοῦντα 5
τῆς ὕλης· ὅταν δὲ μὴ κρατῇ, κατὰ μέρος μὲν [s] μώλυσις καὶ ἀπεψία γίγνεται. Τῇ δ' ἁπλῇ γενέσει ἐναντίον μάλιστα κοινὸν σῆψις· πᾶσα γὰρ ἡ κατὰ φύσιν φθορὰ [t] εἰς τοῦθ' ὁδός ἐστιν, οἷον γῆρας καὶ αὔανσις. Τέλος [v] δὲ [w] τῶν ἄλλων 6
ἁπάντων σαπρότης, [x] ἂν μή [y] τι βίᾳ φθαρῇ τῶν φύσει συνεστώτων· ἔστι γὰρ καὶ σάρκα καὶ ὀστοῦν καὶ ὁτιοῦν κατακαῦσαι, ὧν τὸ τέλος τῆς κατὰ φύσιν φθορᾶς [z] σῆψίς ἐστιν. Διὸ ὑγρὰ πρῶτον, εἶτα ξηρὰ τέλος γίγνεται τὰ σηπόμενα· ἐκ τούτων γὰρ ἐγένετο, καὶ ὡρίσθη τῷ ὑγρῷ τὸ ξηρὸν ἐργαζομένων τῶν ποιητικῶν. Γίγνεται δ' ἡ φθορά, ὅταν κρατῇ 7
τοῦ ὁρίζοντος τὸ ὁριζόμενον διὰ τὸ περιέχον. Οὐ μὴν ἀλλ' ἰδίως λέγεται σῆψις ἐπὶ τῶν κατὰ μέρος φθειρομένων, ὅταν χωρισθῇ τῆς φύσεως. Διὸ καὶ σήπεται [a] πάντα τἆλλα πλὴν πυρός· καὶ γὰρ [b] γῆ καὶ ὕδωρ καὶ ἀὴρ σήπεται· πάντα γὰρ ὕλη τῷ πυρί ἐστι ταῦτα. Σῆψις δ' ἐστὶ φθορὰ [c] τῆς 8
ἐν ἑκάστῳ ὑγρῷ οἰκείας καὶ κατὰ φύσιν θερμότητος ὑπ' ἀλλοτρίας θερμότητος· αὕτη δ' ἐστὶν ἡ τοῦ περιέχοντος. Ὥστ' ἐπεὶ κατ' ἔνδειαν πάσχει θερμοῦ, [d] τὸ δὲ ἐνδεὲς τοιαύτης δυνάμεως ψυχρὸν πᾶν, ἄμφω ἂν αἴτια εἴη, καὶ κοινὸν τὸ πάθος ἡ σῆψις, ψυχρότητός τε οἰκείας καὶ θερμότητος ἀλλοτρίας. Διὰ [e] τοῦτο γὰρ καὶ ξηρότερα γίνεται τὰ σή- 9
πόμενα πάντα, καὶ τέλος γῆ καὶ κόπρος· ἐξιόντος γὰρ τοῦ οἰκείου θερμοῦ [f] συνεξατμίζει τὸ κατὰ φύσιν ὑγρόν, καὶ τὸ [g] σπῶν τὴν ὑγρότητα [h] οὐκέτ' [i] ἔστιν· ἐπάγει γὰρ ἔλκουσα ἡ οἰκεία θερμότης. Καὶ ἐν τοῖς ψύχεσι δ' ἧττον σήπεται 10
ἢ ἐν ταῖς ἀλέαις· ἐν μὲν γὰρ τῷ χειμῶνι ὀλίγον ἐν τῷ περιέχοντι [k] ἀέρι καὶ ὕδατι τὸ θερμόν, ὥστ' οὐδὲν ἰσχύει, ἐν

[r] καὶ τὸ ψ. F. [s] μόλυνσις F.H.N. [t] εἰς—ἐστιν post αὔανσις N. [v] δὲ] γὰρ E. [w] πάντων τῶν ἄλλων τούτων σ. F.H.N. [x] ἐὰν N. [y] τι] τε F.H, om. E. [z] ἐστι σῆψις F. [a] τἆλλα πάντα F.H.N. [b] γῆ] δὴ E. [c] τῆς] τι F.H. [d] τὸ ἐνδεὲς δὲ ὂν τ. H. et omisso τὸ F.N: ἡ δὲ ἐνδεὲς E. [e] γὰρ τοῦτο N. [f] συνεξατμίζεται F.H.N. [g] σπῶν] ἐπάξον E. [h] οὐκ F.H.N. [i] ἔσται F. [k] ἀέρι om. E.

11 δὲ τῷ θέρει [l]πλέον. Καὶ οὔτε τὸ πεπηγός (μᾶλλον γὰρ ψυχρὸν ἢ ὁ ἀὴρ [m]θερμός· οὔκουν [n]κρατεῖται, τὸ δὲ κινοῦν κρατεῖ) οὔτε [o]τὸ ζέον ἢ θερμόν· ἐλάττων γὰρ ἡ ἐν τῷ ἀέρι θερμότης τῆς ἐν τῷ πράγματι, ὥστ' [p]οὐ κρατεῖ οὐδὲ ποιεῖ
12 μεταβολὴν [q]οὐδεμίαν. [r]Ὁμοίως δὲ [r]καὶ τὸ κινούμενον [s]καὶ ῥέον ἧττον σήπεται τοῦ ἀκινητίζοντος· ἀσθενεστέρα γὰρ γίνεται ἡ ὑπὸ τῆς ἐν τῷ ἀέρι θερμότητος κίνησις τῆς ἐν τῷ πράγματι προϋπαρχούσης, ὥστε οὐθὲν ποιεῖ μεταβάλλειν.
13 [t]Ἡ δ' αὐτὴ αἰτία καὶ τοῦ τὸ πολὺ ἧττον τοῦ ὀλίγου σήπεσθαι· ἐν γὰρ τῷ πλείονι πλεῖόν ἐστι πῦρ οἰκεῖον καὶ ψυχρὸν [t]ἢ ὥστε [v]κρατεῖν τὰς ἐν τῷ [w]περιεστῶτι δυνάμεις. Διὸ [x]καὶ ἡ [y]θάλασσα κατὰ μέρος μὲν [z]διαιρουμένη ταχὺ σήπεται,
14 ἅπασα δ' οὔ, καὶ τἆλλα ὕδατα ὡσαύτως. Καὶ ζῷα ἐγγίνεται τοῖς σηπομένοις διὰ τὸ τὴν ἀποκεκριμένην θερμότητα φυσικὴν οὖσαν [a]συνιστάναι τὰ ἐκκριθέντα. Τί μὲν οὖν [b]ἐστὶ [c]γένεσις καὶ [d]τί φθορά, εἴρηται.

2 Λοιπὸν δ' εἰπεῖν τὰ ἐχόμενα εἴδη, ὅσα αἱ εἰρημέναι δυνάμεις ἐργάζονται ἐξ ὑποκειμένων τῶν φύσει συνεστώτων ἤδη.
1 [u]Ἔστι [e]δὴ θερμοῦ μὲν πέψις, πέψεως δὲ πέπανσις, ἕψησις, [f]ἔτι ὄπτησις· ψυχρότητος [g]δὲ ἀπεψία, ταύτης δὲ ὠμότης,
2 [h]μώλυσις, στάτευσις. Δεῖ [i]δ' ὑπολαμβάνειν μὴ κυρίως ταῦτα λέγεσθαι τὰ ὀνόματα τοῖς πράγμασιν, [k]ἀλλ' οὐ κεῖται καθόλου τοῖς ὁμοίοις, ὥστε οὐ ταῦτα ἀλλὰ τοιαῦτα δεῖ νομίζειν εἶναι τὰ εἰρημένα εἴδη. [l]Εἴπωμεν δ' αὐτῶν ἕκαστον
3 τί ἐστιν. [m]Πέψις μὲν οὖν ἐστὶ τελείωσις ὑπὸ τοῦ φυσικοῦ καὶ οἰκείου θερμοῦ ἐκ τῶν ἀντικειμένων παθητικῶν· ταῦτα δ' ἐστὶν ἡ [n]οἰκεία ἑκάστη ὕλη. [v]Ὅταν γὰρ πεφθῇ, τετελείωταί τε καὶ γέγονεν. Καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς [o]τελειώσεως ὑπὸ

[l] πλεῖον F.H.N. [m] θερμόν E.H. [n] κρατεῖται τὸ δὲ κινοῦν om. pr. E. [o] τὸ om. pr. E. [p] οὐ] οὐδὲ N. [q] μίαν E. [r] καὶ om. N. [s] καὶ τὸ ῥέον H. [t] ἢ om. E. [v] κρατεῖ E. [w] περιέχοντι H.N. [x] καὶ om. E.H.N. [y] θάλαττα F.H. [z] διαιρουμένη om. E. [a] συνεστάναι F.H.N. [b] ἐστι om. H.N. [c] γένος N. [d] τι om. H.N. [e] δὴ om. E. [f] ἔτι om. E. [g] δὲ ante ἀπ. om. N. [h] μόλυνσις F.H.N. [i] δ' om. E. [k] ἀλλ' οὐ] οὐ γὰρ H.N. [l] εἴπομεν N. [m] ἡ μὲν πέψις ἐστὶ F. [n] οἰκεία ἐν ἑκάστῳ H.N. [o] τελειότητος H.N.

θερμότητος [p] τῆς οἰκείας συμβαίνει, κἂν διά τινος τῶν ἐκτὸς βοηθείας συνεπιτελεσθῇ, οἷον ἡ τροφὴ [q] συμπέττεται διὰ λουτρῶν καὶ ἄλλων τοιούτων· ἀλλ' ἥ γε ἀρχὴ ἡ ἐν αὐτῷ θερμότης ἐστίν. Τὸ δὲ τέλος τοῖς μὲν ἡ φύσις ἐστί, φύσις 4
δὲ ἣν λέγομεν ὡς εἶδος καὶ [r] οὐσίαν· τοῖς δ' εἰς ὑποκειμένην τινὰ [s] μορφὴν τὸ τέλος ἐστὶ τῆς πέψεως, ὅταν [t] τοιονδὶ γένηται καὶ τοσονδὶ τὸ ὑγρὸν ἢ [v] ὀπτώμενον ἢ ἑψόμενον ἢ σηπόμενον ἢ ἄλλως πως θερμαινόμενον· τότε γὰρ χρήσιμόν ἐστι καὶ πεπέφθαι [w] φαμέν, ὥσπερ τὸ γλεῦκος καὶ τὰ ἐν τοῖς φύμασι συνιστάμενα, ὅταν γένηται πῦον, καὶ τὸ δάκρυον, ὅταν γένηται λήμη. [x] Ὁμοίως δὲ καὶ τἆλλα. Συμβαίνει δὲ 5
τοῦτο πάσχειν ἅπασιν, ὅταν κρατηθῇ ἡ ὕλη καὶ ἡ ὑγρότης· αὕτη γάρ ἐστιν ἡ ὁριζομένη ὑπὸ τῆς ἐν τῇ φύσει θερμότητος. [y] Ἕως γὰρ ἂν ἐνῇ ἐν αὐτῇ ὁ λόγος, φύσις τοῦτ' ἔστιν. Διὸ καὶ ὑγιείας σημεῖα τὰ τοιαῦτα, καὶ οὖρα καὶ ὑποχωρήσεις καὶ ὅλως τὰ περιττώματα. [x] Καὶ λέγεται [y] πεπέφθαι, 6
ὅτι δηλοῖ κρατεῖν τὴν θερμότητα τὴν οἰκείαν τοῦ ἀορίστου. [z] Ἀνάγκη δὲ τὰ [z] πεττόμενα παχύτερα καὶ [a] θερμότερα [b] εἶναι· τοιοῦτον γὰρ ἀποτελεῖ τὸ θερμόν, εὐογκότερον καὶ παχύτερον καὶ ξηρότερον. Πέψις μὲν [c] οὖν τοῦτ' ἐστίν, ἀπεψία 7
δὲ ἀτέλεια δι' ἔνδειαν τῆς οἰκείας θερμότητος· [d] ἡ δ' ἔνδεια τῆς θερμότητος ψυχρότης ἐστίν· ἡ δ' ἀτέλεια ἐστὶ τῶν ἀντικειμένων παθητικῶν, ἥπερ [e] ἐστὶν ἑκάστῳ [f] φύσει ὕλη. Πέψις μὲν οὖν καὶ ἀπεψία διωρίσθω τοῦτον τὸν τρόπον.

Πέπανσις [g] δ' ἐστὶ πέψις τις· ἡ γὰρ τῆς ἐν τοῖς περι- 3
καρπίοις τροφῆς πέψις πέπανσις λέγεται. [z] Ἐπεὶ δ' ἡ πέψις τελείωσίς [h] τις, τότε ἡ πέπανσις τελεία ἐστίν, ὅταν τὰ ἐν τῷ περικαρπίῳ σπέρματα δύνηται ἀποτελεῖν τοιοῦτον

[p] τῆς om. F. [q] συμπ. καὶ διὰ λ. καὶ δι' ἄλλων F.H.N. [r] οὐσία N. [s] μορφὴν] φύσιν F. [t] τοιόνδε H.N, τοιοῦτον δὴ F. [v] ὀπτόμενον F. [w] φαμὲν] μὲν F. [x] καὶ λέγεται om. F. [y] πεπέφθαι om. E. [z] πεπτόμενα E, περιττώματα pr. F. [a] θερμότερα] ξηρότερα F. [b] εἶναι—ξηρότερον margo F. [c] οὖν om. E. [d] ἡ δ' ἔνδεια τῆς θερμότητος] ὃ E. [e] ἐστίν om. F. [f] ὕλη φύσει N. [g] δὲ πέψις ἐστίν. ἡ γὰρ ἐν τοῖς περικαρπίοις τῆς F. [h] τις om. F.

ἕτερον οἷον αὐτό· καὶ γὰρ ἐπὶ τῶν ἄλλων τὸ [i]τέλειον [k]οὕτω
2 λέγομεν. Περικαρπίου μὲν οὖν αὕτη πέπανσις, λέγεται δὲ
[l]καὶ ἄλλα πολλὰ πέπονα τῶν [m]πεπεμμένων, κατὰ μὲν τὴν
αὐτὴν ἰδέαν, [n]μεταφορᾷ δέ, διὰ τὸ μὴ κεῖσθαι, καθάπερ
εἴρηται καὶ πρότερον, ὀνόματα καθ' ἑκάστην τελείωσιν
περὶ τὰ ὁριζόμενα ὑπὸ τῆς φυσικῆς θερμότητος [o]καὶ
3 ψυχρότητος. [p]Ἔστι δὲ ἡ φυμάτων καὶ φλέγματος καὶ
τῶν τοιούτων πέπανσις ἡ ὑπὸ τοῦ φυσικοῦ θερμοῦ τοῦ ἐνόν-
τος ὑγροῦ πέψις· ἀδύνατον γὰρ ὁρίζειν μὴ κρατοῦν. [q]Ἐκ
μὲν οὖν [q]τῶν πνευματικῶν ὑδατώδη, ἐκ δὲ τῶν τοιούτων τὰ
γεηρὰ συνίσταται, καὶ ἐκ λεπτῶν ἀεὶ παχύτερα γίγνεται
4 πεπαινόμενα πάντα. Καὶ τὰ μὲν εἰς αὐτὴν ἡ φύσις [r]ἄγει
κατὰ τοῦτο, τὰ δ' ἐκβάλλει. Πέπανσις μὲν οὖν [s]εἴρηται τί
ἐστιν, ὠμότης δ' ἐστὶ τὸ ἐναντίον· ἐναντίον δὲ πεπάνσει ἀπε-
ψία τῆς ἐν τῷ περικαρπίῳ τροφῆς· αὕτη δ' ἐστὶν ἡ ἀόριστος
ὑγρότης. Διὸ ἥ πνευματικὴ ἥ ὑδατώδης ἥ τῶν [t]ἐξ ἀμφοῖν
5 ἐστὶν ἡ ὠμότης. [u]Ἐπεὶ δ' ἡ πέπανσις τελείωσίς τις ἐστίν,
ἡ ὠμότης ἀτέλεια ἔσται. Γίγνεται [v]δ' ἀτέλεια δι' ἔνδειαν
τοῦ φυσικοῦ θερμοῦ καὶ ἀσυμμετρίαν πρὸς τὸ ὑγρὸν τὸ
πεπαινόμενον. Οὐδὲν [w]δ' ὑγρὸν αὐτὸ καθ' αὑτὸ πέπαίνεται
ἄνευ ξηροῦ· ὕδωρ γὰρ [x]οὐ παχύνεται [y]μόνον τῶν ὑγρῶν.
6 Συμβαίνει δὲ τοῦτο ἢ τῷ [z]τὸ θερμὸν ὀλίγον εἶναι ἢ [a]τῷ τὸ
ὁριζόμενον πολύ· [b]διὸ καὶ λεπτοὶ οἱ χυμοὶ τῶν ὠμῶν, καὶ
ψυχροὶ μᾶλλον ἢ θερμοί, καὶ ἄβρωτοι καὶ ἄποτοι. Λέγεται
7 δὲ [c]καὶ ἡ ὠμότης ὥσπερ καὶ ἡ πέπανσις, πολλαχῶς. [v]Ὅθεν
καὶ οὖρα καὶ ὑποχωρήσεις καὶ κατάρροι ὠμοὶ λέγονται διὰ
τὸ [d]αὐτὸ αἴτιον· τῷ γὰρ μὴ κεκρατῆσθαι ὑπὸ τῆς θερμότη-
τος μηδὲ [e]συνεστάναι ὠμὰ πάντα προσαγορεύεται. Πόρρω

[i] τέλεον N. [k] οὕτω] τοιοῦτον F. [l] πέπονα καὶ ἄλλα πολλὰ F.H.N.
[m] πεπαμμένων E. [n] μεταφοραῖς E.N. [o] καὶ ψυχρότητος om. E.
[p] ἔτι δὲ ἔστιν ἡ F. [q] τῶν om. E. [r] ἄγει ὅταν τρέφηται κατὰ F. [s] τί
ἐστιν εἴρηται H.N. [t] ἐξ om. E. [v] δ' ἡ ἀτ. F.H.N. [w] δ'] γὰρ F.
[x] οὐ παχύνεται om. N. [y] μόνων N. [z] τὸ om. F.H.N. [a] τῷ om. F.
[b] διὸ καὶ] καὶ γὰρ διὰ τοῦτο F. [c] καὶ post δὲ om. N. [d] αὐτὸ om. E.
[e] συνιστάναι N.

δὲ προϊόντων καὶ κέραμος ὠμὸς καὶ γάλα ὠμὸν καὶ ἄλλα πολλὰ λέγεται, ἐὰν δυνάμενα μεταβάλλειν καὶ συνίστασθαι ὑπὸ θερμότητος ἀπαθῆ ᾖ. Διὸ τὸ ὕδωρ ἑφθὸν μὲν λέγε- 8
ται, ὠμὸν δ' οὔ, ὅτι οὐ [f] παχύνεται. Πέπανσις μὲν οὖν καὶ ὠμότης εἴρηται τί ἐστι, καὶ διὰ τί [g] ἐστιν ἑκάτερον αὐτῶν· [h] ἕψησις δ' ἐστὶ τὸ μὲν ὅλον πέψις ὑπὸ θερμότητος ὑγρᾶς τοῦ ἐνυπάρχοντος ἀορίστου ἐν τῷ ὑγρῷ, λέγεται δὲ τοὔνομα κυρίως [i] μόνον ἐπὶ τῶν ἑψομένων. Τοῦτο δ' ἂν [k] εἴη, ὥσπερ 9
εἴρηται, πνευματῶδες [l] ἢ ὑδατῶδες. [r] Ἡ δε πέψις γίνεται ἀπὸ τοῦ ἐν τῷ ὑγρῷ πυρός· [m] τὸ γὰρ ἐπὶ τῶν τηγάνων ὀπτᾶται· ὑπὸ γὰρ τοῦ [n] ἔξωθεν [o] θερμοῦ πάσχει, ἐν ᾧ δ' ἐστὶν ὑγρῷ, ποιεῖ ἐκεῖνο μᾶλλον [p] ξηρόν, εἰς αὑτὸ ἀναλαμβάνον. Τὸ δ' ἑψόμενον τοὐναντίον ποιεῖ· ἐκκρίνεται γὰρ 10
ἐξ αὐτοῦ τὸ ὑγρὸν ὑπὸ τῆς ἐν τῷ ἔξω ὑγρῷ θερμασίας. Διὸ ξηρότερα τὰ [q] ἑφθὰ τῶν ὀπτῶν· οὐ γὰρ ἀναστᾷ εἰς [r] αὑτὰ τὸ ὑγρὸν τὰ ἑψόμενα· κρατεῖ γὰρ ἡ ἔξωθεν θερμότης τῆς ἐντός· εἰ δ' ἐκράτει ἡ ἐντός, εἶλκεν ἂν εἰς ἑαυτήν. [t] Ἔστι δ' 11
οὐ πᾶν σῶμα ἑψητόν· οὔτε γὰρ ἐν ᾧ μηθέν ἐστιν ὑγρόν, οἷον [s] ἐν λίθοις, οὔτ' ἐν οἷς [t] ἔνεστι μέν, ἀλλ' ἀδύνατον κρατηθῆναι διὰ πυκνότητα, οἷον ἐν [v] τοῖς ξύλοις· ἀλλ' ὅσα τῶν σωμάτων ἔχει ὑγρότητα παθητικὴν ὑπὸ τῆς ἐν τῷ ὑγρῷ πυρώσεως. Λέγεται δὲ καὶ χρυσὸς ἕψεσθαι καὶ ξύλον καὶ 12
ἄλλα πολλά, [w] κατὰ μὲν τὴν ἰδέαν [x] οὐ τὴν αὐτήν, [y] μεταφορᾷ δέ· οὐ γὰρ [z] κεῖται [a] ὀνόματα ταῖς διαφοραῖς. Καὶ 13
τὰ ὑγρὰ δὲ ἕψεσθαι λέγομεν, οἷον γάλα καὶ γλεῦκος, ὅταν [b] ὁ ἐν τῷ ὑγρῷ χυμὸς εἰς εἶδός τι μεταβάλλῃ ὑπὸ τοῦ κύκλῳ καὶ ἔξωθεν πυρὸς θερμαίνοντος, ὥστε τρόπον τινὰ παραπλήσιον τῇ εἰρημένῃ ἑψήσει ποιεῖ. Τέλος δ' οὐ [c] ταὐτὸ πᾶσιν, 14

[f] παχύνεται] παχύνεται ἑκάτερον αὐτῶν, in margine positis πέπανσις—αὐτῶν F. [g] ἐστιν om. H.N. [h] ἡ ἕψησις F. [i] ἐπὶ τῶν ἑψ. μόνον H, ἐπὶ τῶν ἑψ. μόνων N. [k] ἦν N. [l] ἢ ὑδατῶδες om. E. [m] τὰ E. [n] ἔξω E. [o] θερμοῦ] πυρὸς F. [p] εἰς ἑαυτὸ ἀναλ. ξηρὸν F. [q] ὀπτὰ τῶν ἑφθῶν E. [r] ἑαυτὰ F.H.N. [s] ἐν post οἷον om. E. [t] ἔστι E. [v] τοῖς om. F. [w] κατὰ] καὶ τὰ pr. F. [x] οὐ om. pr. E. [y] μεταφοραῖς pr. F, διαφοραῖς rc. [z] κεῖται] κρατεῖται τὰ pr. E. [a] ὄνομα H.N. [b] ἐν τῷ ὑγρῷ ὁ E.F.N. [c] ταὐτὸ] τὸ F.

οὔτε ἑψομένοις οὔτε πεττομένοις, ἀλλὰ τοῖς μὲν πρὸς ἐδωδήν, τοῖς δὲ πρὸς ῥόφησιν, τοῖς δὲ πρὸς ἄλλην χρείαν, ἐπεὶ
15 καὶ τὰ φάρμακα [c]ἕψειν λέγομεν. [v]Ὥστε ὅσα παχύτερα δύναται γίγνεσθαι ἢ ἐλάττω ἢ βαρύτερα, ἢ τὰ μὲν αὐτῶν τοιαῦτα τὰ δ' ἐναντία, διὰ τὸ διακρινόμενα τὰ μὲν παχύνεσθαι τὰ δὲ λεπτύνεσθαι, ὥσπερ τὸ γάλα [d]εἰς ὀρρὸν καὶ [e]πυτίαν, πάντα ἑψητά [f]ἐστιν. Τὸ δ' ἔλαιον οὐχ ἕψεται αὐτὸ καθ'
16 αὑτό, ὅτι τούτων οὐθὲν πάσχει. [t]Ἡ μὲν οὖν κατὰ τὴν ἕψησιν λεγομένη πέψις τοῦτ' ἐστίν· καὶ οὐδὲν διαφέρει ἐν ὀργάνοις [g]τεχνικοῖς ἢ φυσικοῖς, [h]ἐὰν [i]γίγνηται· διὰ τὴν αὐτὴν γὰρ αἰτίαν [k]πάντα ἕψεται. [l]Μώλυσις δ' ἀπεψία [m]μὲν [n]ἡ [o]ἐναντία ἑψήσει· εἴη δ' [p]ἂν ἐναντία ἥ τε πρώτη λεχθεῖσα ἀπεψία [q]τοῦ ἐν τῷ σώματι ἀορίστου δι' ἔνδειαν
17 τῆς ἐν τῷ ὑγρῷ [r]τῷ πέριξ θερμότητος. [t]Ἡ δ' ἔνδεια μετὰ ψυχρότητος ὅτι ἐστίν, εἴρηται· γίγνεται δὲ διὰ κίνησιν ἄλλην· [s]ἐκκρούεται γὰρ ἡ πέττουσα, καὶ ἡ ἔνδεια δὲ ἢ διὰ τὸ πλῆθος τῆς ἐν τῷ ὑγρῷ ψυχρότητος, ἢ διὰ τὸ ἐν τῷ ἑψομένῳ πλῆθος· τότε γὰρ συμβαίνει τὴν ἐν τῷ ὑγρῷ θερμότητα πλείω μὲν εἶναι ἢ ὥστε [t]μὴ κινῆσαι, ἐλάττω δὲ ἢ ὥστε
18 ὁμαλῦναι καὶ συμπέψαι. Διὸ σκληρότερα μὲν τὰ [v]μεμωλυσμένα γίγνεται τῶν ἐφθῶν, τὰ δ' ὑγρὰ διωρισμένα μᾶλλον. [v]Ἕψησις μὲν οὖν [w]καὶ μώλυσις εἴρηται, καὶ τί ἐστι καὶ διὰ τί [x]ἐστιν· ὄπτησις δ' ἐστὶ πέψις ὑπὸ θερμότητος
19 ξηρᾶς καὶ ἀλλοτρίας. Διὰ τοῦτο [y]κἂν ἕψων τις [z]ποιῇ μεταβάλλειν καὶ πέττεσθαι, μὴ ὑπὸ τῆς [a]τοῦ ὑγροῦ θερμότητος ἀλλ' ὑπὸ τῆς τοῦ πυρός, ὅταν [b]τελεσθῇ, ὀπτὸν γίνεται καὶ οὐχ [c]ἑφθόν, καὶ τῇ ὑπερβολῇ [d]προσκεκαῦσθαι

[c] ἕψειν μὲν λέγομεν H. [d] εἰς] εἴς τε F.H.N. [e] πυετίαν N, πυτνίαν F. [f] εἰσιν F. [g] τεχν. καὶ φυσ. H, καὶ τ. καὶ φ. N, φ. καὶ τ. F. [h] ἐάν τι H.N. [i] γένηται N. [k] ἅπαντα H.N. [l] μόλυνσις F.H.N. [m] μὲν om. E. [n] ἡ om. F. [o] ἐναντία δ' ἑψήσει F. [p] ἂν om. F.H.N. [q] τοῦ] τῷ E. [r] τῷ π.] τὸ π. N. [s] ἐκκρούεται γὰρ πέττουσα E, ἡ γὰρ πέττουσα ἐκκρούεται F. [t] μὴ om. F. [v] μεμολυσμένα H.N. [w] καὶ μόλυνσις εἴρηται F, εἴρηται καὶ μόλυνσις H.N. [x] ἐστίν om. N. [y] κἂν] καὶ N. [z] ποιεῖ E.N. [a] τοῦ om. E. [b] τελευτηθῇ F. [c] ἑφθὲν N. [d] προσκεκλύσθαι E.

λέγεται· ὑπὸ ξηρᾶς δὲ θερμότητος γίνεται, [e] ὅταν ξηρότερον γίγνηται ἐπιτελεσθέν. Διὸ καὶ τὰ ἐκτὸς ξηρότερα 20
τῶν ἐντός· τὰ δ' ἐφθὰ τοὐναντίον. Καὶ ἔργον ἐπὶ τῶν [f] χειροκμήτων τὸ ὀπτῆσαι [g] μεῖζον ἢ ἑψῆσαι· χαλεπὸν [h] γὰρ τὰ [i] ἐντὸς καὶ τὰ ἐκτὸς ὁμαλῶς θερμαίνειν. [k] Ἀεὶ γὰρ τὰ [k] ἐγγύτερον τοῦ πυρὸς [l] ξηραίνεται θᾶττον, ὥστε καὶ μᾶλλον. Συνιόντων οὖν τῶν ἔξω πόρων οὐ δύναται ἐκκρίνεσθαι τὸ ἐνυπάρχον [m] ὑγρόν, ἀλλ' ἐγκατακλείεται, ὅταν οἱ πόροι μύσωσιν. [n] Ὄπτησις μὲν οὖν καὶ ἕψησις γίγνονται μὲν τέχνῃ, 21
ἔστι δ', ὥσπερ λέγομεν, τὰ εἴδη [n] καθόλου ταὐτὰ καὶ φύσει· ὅμοια γὰρ τὰ γιγνόμενα πάθη, ἀλλ' ἀνώνυμα· μιμεῖται γὰρ ἡ τέχνη τὴν φύσιν, ἐπεὶ καὶ ἡ τῆς τροφῆς ἐν [o] τῷ σώματι πέψις ὁμοία [p] ἑψήσει ἐστίν· καὶ γὰρ [q] ἐν ὑγρῷ [r] καὶ θερμῷ ὑπὸ τῆς τοῦ σώματος [s] θερμότητος [t] γίγνεται. Καὶ ἀπεψίαι ἔνιαι ὅμοιαι τῇ [v] μωλύσει. Καὶ ζῷον οὐκ ἐγγίνεται ἐν 22
τῇ [w] πέψει, ὥσπερ τινές φασιν, ἀλλ' [x] ἐν τῇ ἀποκρίσει σηπομένῃ ἐν τῇ κάτω κοιλίᾳ, [y] εἶτ' ἐπανέρχεται ἄνω· [z] πέττεται μὲν γὰρ ἐν τῇ ἄνω κοιλίᾳ, σήπεται δ' ἐν τῇ κάτω τὸ ἀποκριθέν· δι' ἣν δ' αἰτίαν, [a] εἴρηται ἐν ἑτέροις. [b] Ἡ μὲν οὖν μόλυνσις τῇ ἑψήσει ἐναντίον· τῇ δὲ [b] ὡς ὀπτήσει λεγομένῃ πέψει ἔστι μέν τι ἀντικείμενον [c] ὁμοίως, ἀνωνυμώτερον δέ. Εἴη δ' ἂν [d] ὅμοιον, εἰ γένοιτο [e] στάτευσις ἀλλὰ μὴ 23
ὄπτησις δι' ἔνδειαν θερμότητος, ἢ συμβαίη ἂν ἢ δι' ὀλιγότητα τοῦ ἔξω πυρὸς ἢ διὰ [f] τὸ πλῆθος τοῦ ἐν τῷ [g] ὀπτωμένῳ ὕδατος· τότε γὰρ [h] πλείων μέν ἐστιν ἢ ὥστε μὴ κινῆσαι, [i] ἐλάττων δ' ἢ ὥστε πέψαι. Τί μὲν οὖν ἐστὶ πέψις καὶ

[e] ὅταν ξ. γίγνηται om. F. [f] χειροτμήτων E. [g] μεῖζον] μᾶλλον H.N, om. F. [h] γὰρ καὶ τὰ F. [i] ἐκτὸς καὶ τὰ ἐντὸς F.H.N. [k] ἐγγύτερα N. [l] θερμαίνεται E. [m] ὑγρόν om. E. [n] ταυτὰ καθόλου F, καθόλου ταῦτα H. [o] τῷ om. F. [p] ἐστὶν ἑψήσει F. [q] ἐν τῷ ὑγρῷ H.N. [r] καὶ om. F. [s] θερμότητος margo F. [t] γίνονται H.N. [v] μωλύνσει E, μολύνσει F.H.N. [w] ἑψήσει F. [x] ἐν om. F. [y] εἶτ' om. E. [z] πεπέφθαι H.N. [a] ἐν ἑτέροις εἴρηται F. [b] ὡς om. F.H. et pr. N. [c] ὅμοιον N, ὁμογενῶς F. [d] ὅμοιον] οἷον F.H.N. [e] σάτευσις N. [f] τὸ om. H.N. [g] ἑπτομένῳ N. [h] πλείω E, πλεῖον F. [i] ἐλάττω E.N.

ἀπεψία, καὶ πέπανσις καὶ ὠμότης, καὶ ἕψησις καὶ ὄπτησις καὶ τἀναντία τούτοις, εἴρηται.

4 Τῶν δὲ παθητικῶν, τοῦ ὑγροῦ καὶ τοῦ ξηροῦ, λεκτέον τὰ εἴδη. Εἰσὶ δ' αἱ μὲν ἀρχαὶ τῶν σωμάτων αἱ παθητικαὶ [k]ὑγρὸν καὶ ξηρόν, τὰ δ' ἄλλα μικτὰ μὲν ἐκ τούτων, ὁποτέρου [l]δὲ μᾶλλον, [m]τούτου [n]μᾶλλον τὴν [o]φύσιν ἐστίν, οἷον τὰ μὲν ξηροῦ μᾶλλον τὰ δ' ὑγροῦ. Πάντα δὲ τὰ μὲν ἐντελεχείᾳ [p]ἔσται, τὰ δ' ἐν τῷ ἀντικειμένῳ· ἔχει δ' οὕτω τῆξις
2 [q]πρὸς [r]τὸ [s]τηκτόν. [t]Ἐπεὶ δ' ἐστὶ τὸ μὲν ὑγρὸν εὐόριστον, τὸ δὲ ξηρὸν δυσόριστον, ὅμοιόν τι τῷ ὄψῳ καὶ τοῖς ἡδύσμασι πρὸς ἄλληλα πάσχουσιν· τὸ γὰρ ὑγρὸν [t]τῷ ξηρῷ αἴτιον τοῦ ὁρίζεσθαι, καὶ ἑκάτερον ἑκατέρῳ οἷον [v]κόλλα γίγνεται, ὥσπερ [w]καὶ [t]Ἐμπεδοκλῆς ἐποίησεν ἐν τοῖς [x]φυσικοῖς

[t]Ἅλφιτον ὕδατι κολλήσας.

3 Καὶ διὰ τοῦτο ἐξ ἀμφοῖν ἐστὶ τὸ ὡρισμένον σῶμα. Λέγεται δὲ [y]τῶν στοιχείων [z]ἰδιαίτατα [a]ξηροῦ μὲν γῆ, [b]ὑγροῦ [c]δὲ ὕδωρ. [d]Διὰ τοῦτο [e]ἅπαντα τὰ ὡρισμένα σώματα ἐνταῦθα οὐκ ἄνευ γῆς καὶ ὕδατος· [f]ὁποτέρου [g]δὲ πλεῖον, κατὰ
4 [h]τὴν δύναμιν τούτου ἕκαστον φαίνεται. Καὶ ἐν γῇ καὶ ἐν ὕδατι ζῷα μόνον ἐστίν, [i]ἐν ἀέρι δὲ καὶ πυρὶ οὐκ ἔστιν, ὅτι τῶν σωμάτων ὕλη ταῦτα. [k]Τῶν δὲ σωματικῶν παθημάτων ταῦτα πρῶτα [l]ἀνάγκη ὑπάρχειν τῷ ὡρισμένῳ, σκληρότητα ἢ μαλακότητα· ἀνάγκη γὰρ τὸ [m]ἐκ ξηροῦ καὶ ὑγροῦ ἢ
5 σκληρὸν εἶναι ἢ μαλακόν. [t]Ἔστι δὲ σκληρὸν μὲν τὸ μὴ ὑπεῖκον εἰς αὑτὸ κατὰ τὸ ἐπίπεδον, μαλακὸν δὲ τὸ ὑπεῖκον τῷ μὴ ἀντιπερίστασθαι· τὸ γὰρ ὕδωρ οὐ μαλακόν· οὐ γὰρ

[k] ὑγρῶν καὶ ξηρῶν N. [l] δ' ἂν μᾶλλον H.N. [m] τούτου om. E. [n] μᾶλλον om. E.F. [o] φυσικὴν E. [p] ἔστι F. [q] περὶ F. et fortasse pr. E. [r] τὸ om. H.N. [s] τηκτικόν E. [t] αἴτιον τῷ ξηρῷ F. [v] γίγνεται κόλλα F. [w] καὶ om. F. [x] περσικοῖς E. [y] τῶν om. E. [z] ἰδιώτατα E. [a] ξηρὸν μὲν γῆς F, ξηροῦ μὲν ἡ γῆ N. [b] ὑγρῷ F. [c] δὲ τὸ ὕδωρ N. [d] διὰ τοῦτο] καὶ διὰ τοῦτο F, διὰ τοῦτο δ' H. [e] ἅπαντα γε τὰ H.N. [f] ὁπότερον E. [g] δὲ ἂν πλ. H.N. [h] τὴν δύναμιν] φύσιν N. [i] ἐν— ἔστιν om. H.N. et corr. F. [k] δὲ τῶν E. [l] ὑπάρχειν ἀνάγκη F. [m] ἐξ ὑγροῦ καὶ ξηροῦ F.H.N.

ὑπείκει τῇ θλίψει τὸ ἐπίπεδον εἰς βάθος, ἀλλ' ἀντιπερίσταται. [b]Ἁπλῶς μὲν οὖν σκληρὸν ἢ μαλακὸν [n]τὸ ἁπλῶς τοιοῦτον, πρὸς ἕτερον δὲ τὸ πρὸς ἐκεῖνο τοιοῦτον. Πρὸς μὲν 6
οὖν ἄλληλα ἀόριστά ἐστι [o]τῷ μᾶλλον καὶ ἧττον· ἐπεὶ δὲ πρὸς τὴν αἴσθησιν [p]πάντα κρίνομεν τὰ αἰσθητά, δῆλον ὅτι καὶ τὸ [q]σκληρὸν καὶ τὸ μαλακὸν ἁπλῶς πρὸς τὴν ἁφὴν ὡρίκαμεν, ὡς μεσότητι χρώμενοι τῇ ἁφῇ. Διὸ τὸ μὲν ὑπερβάλλον [r]αὐτῆς σκληρόν, τὸ δ' [s]ἐλλεῖπον μαλακὸν εἶναί φαμεν.

[t]Ἀνάγκη δὲ σκληρὸν [t]ἢ μαλακὸν εἶναι τὸ ὡρισμένον σῶμα 5
οἰκείῳ ὅρῳ· ἢ γὰρ [v]ὑπείκειν ἢ μή· ἔτι πεπηγὸς εἶναι· [w]τούτῳ γὰρ ὁρίζεται. [v]Ὥστ' ἐπεὶ [x]πᾶν [y]μὲν τὸ ὡρισμένον καὶ [z]συνεστηκὸς [a]ἢ μαλακὸν ἢ σκληρόν, ταῦτα δὲ [b]πήξει ἐστίν, ἅπαντ' ἂν εἴη τὰ σώματα [c]τὰ σύνθετα καὶ [d]ὡρισμένα οὐκ ἄνευ πήξεως. [e]Πήξεως οὖν πέρι [f]ῥητέον. [u]Εστι [g]δὲ τὰ 2
αἴτια τὰ [h]περὶ τὴν ὕλην δύο, τό τε ποιοῦν καὶ τὸ πάθος, τὸ [i]μὲν [k]ποιοῦν ὡς ὅθεν ἡ κίνησις, τὸ δὲ πάθος ὡς εἶδος. [v]Ὥστε καὶ πήξεως καὶ διαχύσεως, καὶ τοῦ ξηραίνεσθαι καὶ τοῦ ὑγραίνεσθαι. Ποιεῖ δὲ τὸ ποιοῦν δυσὶ δυνάμεσι, καὶ πάσχει [l]τὸ 3
πάσχον [m]παθήμασι δυσίν, [n]ὥσπερ εἴρηται· ποιεῖ μὲν θερμῷ καὶ ψυχρῷ, τὸ δὲ πάθος ἢ [o]παρουσίᾳ ἢ ἀπουσίᾳ θερμοῦ ἢ ψυχροῦ. [t]Επεὶ δὲ τὸ πήγνυσθαι ξηραίνεσθαί πώς ἐστι, περὶ τούτου εἴπωμεν πρῶτον. Τὸ δὴ πάσχον [p]ἢ ὑγρὸν ἢ ξηρὸν [p]ἢ ἐκ τούτων. Τιθέμεθα δὲ ὑγροῦ σῶμα ὕδωρ, ξηροῦ δὲ 4
γῆν· ταῦτα [q]γὰρ τῶν ὑγρῶν καὶ [r]τῶν ξηρῶν παθητικά. Διὸ καὶ [s]τὸ ψυχρὸν τῶν παθητικῶν μᾶλλον· ἐν τούτοις γάρ

[n] τὸ ἁπλῶς om. E. [o] τὸ H. [p] κρίνομεν πάντα F. [q] μαλακὸν καὶ τὸ σκληρὸν F. [r] αὐτὴν E.N. [s] λεῖπον F, λεπτὸν E, λεπτὸν καὶ H.N. [t] εἶναι ἢ μαλακὸν N. [v] ὑπείκει E.N. [w] τοῦτο F. [x] πᾶν om. F. [y] μὲν om. E.F. [z] συνεστὼς margo N: qui pr. cum H. om. καὶ συνεστηκός. [a] ἢ μ.] καὶ μ. H.N. [b] πῆξις F.N. [c] τὰ ante σύνθ. om. E.F. [d] ὡρ. καὶ οὐκ ἄνευ πήξεως καὶ διαχώσεως pr. F. [e] πήξεως alterum om. E.F. [f] ῥητέον ἐστίν. ἔστι E. [g] δὴ H.N. [h] παρὰ E.N. [i] μὲν] μὲν οὖν F.H.N. [k] ποιοῦν om. N. [l] τὸ πάσχον om. H.N. [m] δυσὶ παθήμασιν F.H.N. [n] ὡς E. [o] ἀπουσία ἢ παρουσία E.H.N. [p] ἢ ante ὑγρὸν et ante ἐκ om. E. [q] γὰρ ἐκ τῶν H.N. [r] τῶν post καὶ om. E. [s] τὸ om. E.

ἐστι· καὶ [t] γὰρ ἡ γῆ καὶ τὸ ὕδωρ ψυχρὰ ὑπόκειται. Ποιητικὸν δὲ τὸ ψυχρὸν ὡς φθαρτικὸν ἢ ὡς κατὰ συμβεβηκός, καθάπερ εἴρηται πρότερον· ἐνίοτε [v] γὰρ καὶ [w] κάειν λέγεται καὶ θερμαίνειν τὸ ψυχρόν, οὐχ ὡς τὸ θερμόν, ἀλλὰ τῷ συνάγειν ἢ [x] ἀντιπεριστάναι τὸ θερμόν. Ξηραίνεται δὲ ὅσα ἐστὶν ὕδωρ καὶ ὕδατος εἴδη, ἢ ἔχει ὕδωρ εἴτ' ἐπακτὸν εἴτε συμφυές. Λέγω δ' ἐπακτὸν μὲν οἷον ἐν ἐρίῳ, σύμφυτον δ' οἷον ἐν γάλακτι. [v] Ὕδατος δ' εἴδη τὰ τοιάδε, οἶνος, οὖρον, [y] ὀρρός, καὶ ὅλως ὅσα μηδεμίαν ἢ βραχεῖαν ἔχει ὑπόστασιν, μὴ [z] διὰ γλισχρότητα· ἐνίοις [a] μὲν γὰρ αἴτιον τοῦ μὴ ὑφίστασθαι μηδὲν ἡ γλισχρότης, ὥσπερ ἐλαίῳ ἢ πίττῃ. Ξηραίνεται δὲ πάντα ἢ θερμαινόμενα ἢ ψυχόμενα, ἀμφότερα δὲ θερμῷ, καὶ ὑπὸ τῆς ἐντὸς θερμότητος ἢ τῆς [b] ἔξω· καὶ γὰρ τὰ τῇ ψύξει ξηραινόμενα, ὥσπερ ἱμάτιον, [c] ἐὰν ᾖ κεχωρισμένον αὐτὸ καθ' αὑτὸ [d] τὸ ὑγρόν, ὑπὸ [e] τοῦ ἐντὸς θερμοῦ συνεξατμίζοντος τὸ ὑγρὸν ξηραίνεται, ἂν ὀλίγον ᾖ τὸ ὑγρόν, ἐξιούσης τῆς θερμότητος ὑπὸ τοῦ περιεστῶτος ψυχροῦ. Ξηραίνεται μὲν οὖν, ὥσπερ [f] εἴρηται, [g] ἅπαντα ἢ θερμαινόμενα ἢ ψυχόμενα, καὶ πάντα θερμῷ, ἢ τῷ ἐντὸς ἢ τῷ ἐκτὸς συνεξατμίζοντι τὸ ὑγρόν. Λέγω δ' ἐκτὸς μέν, ὥσπερ τὰ ἐψόμενα, ἐντὸς δέ, [h] ὅταν ἀφαιρεθέντος ὑφ' ἧς ἔχει θερμότητος ἀναλωθῇ ἀποπνεούσης. Περὶ μὲν οὖν τοῦ ξηραίνεσθαι εἴρηται.

6 Τὸ δ' ὑγραίνεσθαί ἐστιν ἓν μὲν τὸ ὕδωρ γίγνεσθαι συνιστάμενον, ἓν δὲ τὸ τήκεσθαι τὸ πεπηγός. Τούτων δὲ συνίσταται μὲν [i] εἰς ὕδωρ ψυχόμενον τὸ πνεῦμα· περὶ δὲ τήξεως ἅμα [k] καὶ πήξεως ἔσται δῆλον. Πήγνυται δὲ ὅσα πήγνυται ἢ ὕδατος ὄντα ἢ γῆς καὶ ὕδατος, καὶ ταῦτα [l] ἢ θερμῷ ξηρῷ ἢ ψυχρῷ. Διὸ καὶ λύεται τοῖς ἐναντίοις, ὅσα λύεται τῶν ὑπὸ

[t] γὰρ post καὶ om. E.N. [v] γὰρ] δὲ F. [w] καίειν F.H.N. [x] ἀντιπεριΐστασθαι F. [y] ὀρὸς E.H. [z] διὰ] δὲ E. [a] μὲν om. F.H.N. [b] ἔξω] ἐκτὸς F. [c] ὅταν F. [d] τὸ om. H.N. [e] τοῦ θερμοῦ τοῦ ἐντὸς F. [f] προείρηται H. [g] πάντα F.H. [h] ὅτε H. [i] εἰς ὕδωρ om. E.N, in margine ponit F. [k] καὶ περὶ πήξεως H.N. [l] ἢ θερμῷ ἢ ψυχρῷ ἢ ξηρῷ E, ἢ ψυχρῷ ἢ ξηρῷ ἢ θερμῷ ἢ ὑγρῷ F.

θερμοῦ παγέντων ἢ ὑπὸ ψυχροῦ· τὰ μὲν γὰρ ὑπὸ ξηροῦ θερμοῦ παγέντα [m]ὑπὸ ὕδατος λύεται, [n]ὅ ἐστιν ὑγρὸν [o]ψυχρόν, τὰ δὲ ὑπὸ ψυχροῦ παγέντα ὑπὸ πυρὸς λύεται, ὅ ἐστι θερμόν. Πήγνυσθαι δ' ἔνια δόξειεν ἂν ὑπὸ ὕδατος, [p]οἷον τὸ 3
μέλι τὸ ἐφθόν· πήγνυται δ' οὐχ ὑπὸ τοῦ ὕδατος, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ ἐν αὐτῷ ψυχροῦ. [v]Ὅσα μὲν [q]οὖν ἐστὶν ὕδατος, οὐ πήγνυται ὑπὸ πυρός. [r]Λύεται γὰρ ὑπὸ πυρός, τὸ δ' αὐτὸ τῷ αὐτῷ κατὰ ταὐτὸ οὐκ [s]ἔστιν αἴτιον τοῦ ἐναντίου. [t]Ἔτι 4
τῷ [t]ἀπιέναι τὸ θερμὸν πήγνυται, ὥστε δῆλον ὅτι [v]τῷ εἰσιέναι λυθήσεται· [w]ὥστε ποιοῦντος τοῦ ψυχροῦ πήγνυται. [x]Διὸ οὐ παχύνεται [y]τὰ τοιαῦτα πηγνύμενα· ἡ γὰρ πάχυνσις ὑγροῦ μὲν ἀπιόντος γίγνεται, τοῦ ξηροῦ δὲ συνισταμένου· ὕδωρ δὲ τῶν ὑγρῶν οὐ παχύνεται μόνον. [v]Ὅσα δὲ κοινὰ γῆς 5
καὶ ὕδατος, καὶ [z]ὑπὸ πυρὸς πήγνυται καὶ [a]ὑπὸ [b]τοῦ ψυχροῦ, παχύνεται [c]δ' ὑπ' ἀμφοῖν ἔστι [d]μὲν ὡς τὸν αὐτὸν τρόπον, ἔστι δ' ὡς ἄλλως, ὑπὸ [e]μὲν θερμοῦ τὸ ὑγρὸν [f]ἐξάγοντος (ἐξατμίζοντος [g]γὰρ τοῦ ὑγροῦ παχύνεται τὸ ξηρὸν καὶ συνίσταται), ὑπὸ δὲ [h]τοῦ ψυχροῦ [i]τὸ θερμὸν ἐκθλίβοντος, μεθ' οὗ τὸ ὑγρὸν συναπέρχεται συνεξατμίζον. [v]Ὅσα 6
μὲν οὖν μαλακὰ ἀλλὰ μὴ ὑγρά, οὐ παχύνεται ἀλλὰ πήγνυται ἐξιόντος τοῦ ὑγροῦ, οἷον ὁ [k]ὀπτώμενος κέραμος· ὅσα δὲ ὑγρὰ τῶν μικτῶν, καὶ παχύνεται, οἷον γάλα. Πολλὰ δὲ 7
καὶ ὑγραίνεται πρῶτον, ὅσα ἢ παχέα ἢ σκληρὰ ὑπὸ ψυχροῦ προϋπῆρχεν ὄντα, ὥσπερ καὶ ὁ κέραμος τὸ πρῶτον [k]ὀπτώμενος ἀτμίζει καὶ μαλακώτερος γίνεται· διὸ [l]καὶ διαστρέφεται ἐν [m]ταῖς καμίνοις. [v]Ὅσα μὲν οὖν ὑπὸ ψυχροῦ πήγνυ- 8
ται τῶν κοινῶν γῆς καὶ ὕδατος, [n]πλεῖον δὲ [o]ἐχόντων γῆς,

[m] ὑπὸ ὑδ.—παγέντα om. N. [n] ὅπερ F. [o] ψυχρόν om. F. [p] οἷον] ὡς F.N. [q] οὖν om. F. [r] λύεται γὰρ ὑπὸ πυρός om. E. [s] ἔσται H. [t] ἀπεῖναι F.H.N. [v] τῷ] τὸ F. [w] ὡς δὲ ποιοῦντος ὑπὸ ψ. E. [x] διὸ καὶ οὐ F.H.N. [y] τὰ τοιαῦτα] ταῦτα F. [z] ὑπὸ τοῦ πυρὸς F. [a] ὑπὸ om. E. [b] τοῦ om. E.H.N. [c] δ'] δὲ καὶ F. [d] μὲν οὖν ὡς F. [e] μὲν τοῦ θ. F. [f] ἐξαγαγόντος F. [g] τοῦ ὑγροῦ γὰρ E. [h] τοῦ om. E.H.N. [i] τὸ θ. ἐκθλ.] τοῦ θερμοῦ ἐκλυθέντος H, τοῦ θερμοῦ ἐκβληθέντος N. [k] ὀπτόμενος F. [l] καὶ om. E. [m] τοῖς N. [n] πλέον N, πλέων E. [o] ἐχόντων τῆς γῆς F.

τὰ μὲν τῷ τὸ θερμὸν ἐξεληλυθέναι πηγνύμενα, ταῦτα τήκεται θερμῷ [p] εἰσιόντος πάλιν τοῦ θερμοῦ, οἷον [q] ὁ πηλὸς ὅταν παγῇ· ὅσα δὲ διὰ ψύξιν, καὶ τοῦ θερμοῦ [r] συνεξατμίσαντος ἅπαντος, ταῦτα [s] δὲ ἅλυτα [t] μὴ ὑπερβαλλούσῃ θερμότητι,
9 ἀλλὰ μαλάττεται, οἷον σίδηρος καὶ κέρας. Τήκεται δὲ [v] καὶ ὁ εἰργασμένος σίδηρος, ὥστε ὑγρὸς γίγνεσθαι καὶ πάλιν πήγνυσθαι. Καὶ τὰ στομώματα ποιοῦσιν οὕτως· ὑφίσταται γὰρ καὶ ἀποκαθαίρεται κάτω ἡ [w] σκωρία· ὅταν δὲ πολλάκις πάθῃ καὶ καθαρὸς γένηται, [x] τοῦτο στόμωμα γίγνεται.
10 Οὐ ποιοῦσι δὲ πολλάκις αὐτὸ διὰ τὸ ἀπουσίαν γίγνεσθαι πολλὴν καὶ τὸν σταθμὸν ἐλάττω ἀποκαθαιρομένου. [1] Ἔστι δ' ἀμείνων σίδηρος ὁ ἐλάττω ἔχων [y] ἀποκάθαρσιν. Τήκεται δὲ καὶ ὁ λίθος ὁ πυρίμαχος ὥστε στάζειν καὶ ῥεῖν· τὸ [z] δὲ
11 πηγνύμενον ὅταν ῥυῇ, πάλιν [a] γίγνεται σκληρόν. Καὶ αἱ μύλαι τήκονται [b] ὥστε ῥεῖν· τὸ δὲ ῥέον πηγνύμενον τὸ μὲν χρῶμα μέλαν, ὅμοιον δὲ γίνεται [c] τῇ τιτάνῳ. Τήκεται [d] δὲ καὶ ὁ πηλὸς καὶ ἡ γῆ. [2] Ὅσα δ' ὑπὸ [e] θερμοῦ ξηροῦ πήγνυ-
12 ται, τὰ μὲν ἅλυτα, τὰ δὲ [f] λύεται ὑγρῷ. Κέραμος μὲν οὖν καὶ λίθων ἐνίων γένη, [g] ὅσοι ὑπὸ πυρὸς τῆς γῆς [h] συγκαυθείσης γίγνονται, οἷον οἱ μυλίαι, [i] ἅλυτα, νίτρον δὲ καὶ ἅλες λυτὰ ὑγρῷ, οὐ παντὶ δὲ ἀλλὰ ψυχρῷ. Διὸ ὕδατι καὶ ὅσα ὕδατος εἴδη [k] τήκεται, [l] ἐλαίῳ δ' οὐ τήκεται. Τῷ γὰρ ξηρῷ θερμῷ ἐναντίον ψυχρὸν ὑγρόν. Εἰ οὖν ἔπηξε θάτερον, [m] θάτερον λύσει· οὕτω γὰρ τἀναντία ἔσται [n] αἴτια τῶν ἐναντίων.

7 Παχύνεται μὲν οὖν ὑπὸ πυρὸς μόνον, ὅσα ὕδατος [o] πλεῖον ἔχει ἢ γῆς, πήγνυται δέ, ὅσα γῆς. Διὸ καὶ τὸ νίτρον [p] καὶ οἱ ἅλες γῆς εἰσὶ μᾶλλον, καὶ λίθος καὶ κέραμος. [q] Ἀπορώ-

p προσιόντος H.N. q ὁ om. F. r συνεξατμίζοντος F.N. s δὴ F.H.N. t μὴ] εἰ μὴ H.N. v καὶ post δὲ om. F. w σκορία H. x τοῦτο τὸ στ. E.H.N. y κάθαρσιν H.N. z δὲ ῥέον ὅταν πηχθῇ N. a σκληρὸν γίνεται F. b ὥστε—γίνεται margo F. c τῷ N. d δὲ om. F. e ξηροῦ θερμοῦ F.H.N. f λυτὰ E. g ὅσα F. h καθείσης F. i ἅλυτοι F.H. k τήκονται E. l ἐλαία N. ἐλαίῳ δ' οὐ τήκεται margo F. m θάτερον alterum om. F.H. n τῶν ἐναντίων αἴτια F. o ἔχει πλεῖον H.N. p καὶ οἱ ἅλες om. F. q ἀποιώτατα E.

τατα δ' ἔχει ἡ τοῦ ἐλαίου φύσις. Εἰ μὲν γὰρ ὕδατος [r] ἔχει πλέον, ἔδει πήγνυσθαι ὑπὸ ψυχροῦ [s] ὡς οἱ πάγοι, εἰ δὲ γῆς [t] πλεῖον, ὑπὸ πυρὸς [v] ὡς ὁ κέραμος· νῦν δὲ πήγνυται μὲν ὑπ' οὐδετέρου, παχύνεται δ' ὑπ' ἀμφοῖν. Αἴτιον δ' ἐστὶν ὅτι ἀέρος ἐστὶ πλῆρες. Διὸ καὶ ἐν τῷ ὕδατι ἐπιπολάζει· καὶ [w] γὰρ ὁ ἀὴρ φέρεται ἄνω. Τὸ μὲν οὖν [x] ψυχρὸν ἐκ τοῦ ἐνόντος πνεύματος ὕδωρ ποιοῦν παχύνει· ἀεὶ γάρ, ὅταν μιχθῇ [y] ὕδωρ καὶ ἔλαιον, ἀμφοῖν γίνεται παχύτερον. [z] Ὑπὸ δὲ πυρὸς καὶ χρόνου παχύνεται καὶ λευκαίνεται, [z] λευκαίνεται μὲν ἐξατμίζοντος εἴ τι ἐνῆν ὕδατος, παχύνεται δὲ διὰ τὸ μαραινομένου τοῦ θερμοῦ ἐκ τοῦ ἀέρος γίγνεσθαι ὕδωρ. [a] Ἀμφοτέρως μὲν [a] οὖν τὸ αὐτὸ γίνεται πάθος, καὶ διὰ τὸ αὐτό, ἀλλ' οὐχ ὡσαύτως. [b] Παχύνεται μὲν οὖν ὑπ' ἀμφοτέρων, ξηραίνεται δ' ὑπ' οὐδετέρου· [c] οὔτε γὰρ ὁ ἥλιος [d] οὔτε τὸ ψῦχος ξηραίνει· οὐ μόνον διότι γλίσχρον, [e] ἀλλὰ καὶ διότι ἀέρος ἐστίν. Οὐ ξηραίνεται δὲ τὸ [f] ὕδωρ οὐδ' [g] ἐξέψεται ὑπὸ πυρός, ὅτι [h] οὐκ ἀτμίζει διὰ γλισχρότητα. [v] Ὅσα δὲ μικτὰ ὕδατος καὶ γῆς, κατὰ τὸ πλῆθος ἑκατέρου ἄξιον λέγεσθαι· οἷνος γάρ τις καὶ πήγνυται καὶ ἕψεται, οἷον τὸ γλεῦκος. [d] Ἀπέρχεται δ' ἀπὸ πάντων τῶν τοιούτων ξηραινομένων τὸ ὕδωρ. Σημεῖον δ' ὅτι τὸ ὕδωρ· ἡ γὰρ ἀτμὶς συνίσταται εἰς ὕδωρ, [i] ἐάν τις βούληται συλλέγειν. [v] Ὥστε ὅσοις λείπεταί τι, τοῦτο γῆς. [d] Ἕνια δὲ τούτων καὶ ὑπὸ ψυχροῦ, ὥσπερ εἴρηται, παχύνεται καὶ ξηραίνεται· τὸ γὰρ ψυχρὸν οὐ μόνον πήγνυσιν, ἀλλὰ ξηραίνει μὲν [k] τὸ ὕδωρ, παχύνει δὲ τὸν ἀέρα ὕδωρ ποιοῦν. [t] Ἡ δὲ πῆξις εἴρηται ξηρασία τις οὖσα. [v] Ὅσα μὲν οὖν μὴ παχύνεται ὑπὸ [l] τοῦ ψυχροῦ ἀλλὰ πήγνυται, ὕδατός ἐστι μᾶλλον, οἷον [m] οἶνος

[r] ἔχει πλέον om. E.H.N. [s] ὡς οἱ πάγοι om. E.H.N. [t] πλέον N. [v] ὡς ὁ κέραμος om. E.H.N. [w] γὰρ om. E. [x] ψυχρὸν τὸ ἐκτὸς ἐκ H.N. [y] ἔλαιον καὶ ὕδωρ F. [z] λευκαίνεται alterum om. E. [a] οὖν om. F. [b] παχύνεται—ἀμφοτέρων om. pr. E. [c] οὔτε] οὐ E.H.N. [d] οὔτε] οὐδὲ H, οὐδὲ γὰρ N. [e] ἀλλὰ καὶ ὅτι H.N, ἀλλ' ὅτι καὶ F. [f] ὕδωρ] ἔλαιον F.H.N. [g] ἕψεται F.H.N, ψύχεται E. [h] οὐ κατατμίζει E. [i] ἄν F.H.N. [k] τὸ om. E.F. [l] τοῦ om. F. [m] οὖρον καὶ οἶνος N.

καὶ οὖρον καὶ ὄξος καὶ κονία καὶ [n] ὀρρός· ὅσα δὲ παχύνεται μὴ ἐξατμίζοντα ὑπὸ πυρός, τὰ μὲν γῆς, τὰ δὲ [o] κοινὰ ὕδατος
8 καὶ ἀέρος, μέλι [p] μὲν γῆς, ἔλαιον δ' ἀέρος. [q]Ἔστι δὲ καὶ τὸ γάλα καὶ τὸ αἷμα ἀμφοῖν μὲν κοινὰ [q] καὶ ὕδατος καὶ γῆς, μᾶλλον δὲ τὰ πολλὰ γῆς, ὥσπερ καὶ ἐξ ὅσων ὑγρῶν νίτρον
[r] γίνεται καὶ ἅλες. [s] Καὶ λίθοι δ' ἔκ τινων συνίστανται τοιούτων. Διὸ ἐὰν μὴ χωρισθῇ ὁ [n] ὀρρός, [t] ἐκκάεται ὑπὸ τοῦ
9 πυρὸς ἐψόμενος. Τὸ δὲ γεῶδες συνίσταται καὶ ὑπὸ τοῦ ὀπαῦ, ἐάν πως ἕψῃ τις, οἷον [v] οἱ ἰατροὶ ὀπίζοντες. Οὕτω δὲ [w] χωρίζεται ὁ [n] ὀρρὸς καὶ ὁ τυρός. [t]Ὁ δὲ χωρισθεὶς
[n] ὀρρὸς οὐκέτι παχύνεται, ἀλλ' [x] ἐκκάεται ὥσπερ ὕδωρ. Εἰ δέ τι μὴ ἔχει [y] τυρὸν γάλα ἢ ὀλίγον, τοῦτο [z] μᾶλλον ὕδατος
10 καὶ ἄτροφον. Καὶ τὸ [a] αἷμα ὁμοίως· πήγνυται γὰρ τῷ ξηραίνεσθαι ψυχόμενον. [v]Ὅσα δὲ μὴ πήγνυται, οἷον τὸ τῆς ἐλάφου, τὰ τοιαῦτα ὕδατος μᾶλλον, καὶ [b] ψυχρότατα [c] ταῦτα. Διὸ καὶ οὐκ ἔχει ἵνας· αἱ γὰρ ἶνές [d] εἰσι γῆς καὶ στε-
11 ρεόν. [v]Ὥστε [e] καὶ [f] ἐξαιρεθεισῶν οὐ πήγνυται. Τοῦτο δ' [g] ἔσται, ὅτι οὐ ξηραίνεται· ὕδωρ γὰρ τὸ λοιπόν, ὥσ[h]περ τὸ γάλα τοῦ τυροῦ ἐξαιρεθέντος. Σημεῖον δέ· τὰ νοσώδη
[i] γὰρ αἵματα οὐ θέλει πήγνυσθαι· ἰχωροειδῆ γάρ, τοῦτο δὲ φλέγμα καὶ ὕδωρ διὰ τὸ ἄπεπτον εἶναι καὶ ἀκράτητον ὑπὸ
12 τῆς φύσεως. [k]Ἔτι δὲ τὰ μὲν λυτά ἐστιν, οἷον νίτρον, τὰ δὲ ἄλυτα, οἷον [l] κέραμος, καὶ τούτων τὰ μὲν μαλακτά, οἷον
[m] κέρας, τὰ δὲ ἀμάλακτα, οἷον κέραμος καὶ λίθος. Αἴτιον [n] δ' ὅτι τὰ ἐναντία τῶν ἐναντίων αἴτια, ὥστ' εἰ πήγνυται
[o] δυοῖν, ψυχρῷ καὶ ξηρῷ, λύεσθαι ἀνάγκη θερμῷ καὶ ὑγρῷ.
13 Διὸ πυρὶ καὶ ὕδατι (ταῦτα γὰρ ἐναντία), ὕδατι μὲν ὅσα πυρὶ

[n] ὀρὸς E. [o] ὕδατος καὶ ἀέρος κοινὰ F. [p] μὲν οὖν γῆς F. [q] καὶ ante ὑδ. om. F.H.N. [r] καὶ ἅλες γίνεται H.N. [s] καὶ om. F. [t] ἐκκαίεται F. [v] οἱ om. E. [w] χωρ. καὶ ὁ F.H.N. [x] ἐκκαίεται F.N. [y] τυρὸς F. [z] μᾶλλον—γὰρ margo F. [a] αἷμα δὲ ὁμοίως πλεῖον γῆς. πήγνυται H.N. [b] ψυχρὰ H.N. [c] ταῦτα om. E. [d] εἰσι τῆς γῆς F. [e] καὶ om. H.N. [f] διεξαιρεθεισῶν F. [g] ἐστιν F.H.N. [h] περ om. F.H.N. [i] γὰρ om. H.N. [k] ἔτι] ὅτι N. [l] κέραμος καὶ λίθος καὶ F. [m] κέρας—οἷον om. E. [n] δ' om. E. [o] δυσὶ N.

μόνῳ, πυρὶ δὲ ὅσα [p] ψυχρῷ μόνῳ· ὥστ' [q] εἰ ὑπ' ἀμφοῖν συμβαίνει πήγνυσθαι, ταῦτ' ἄλυτα μάλιστα. Γίγνεται δὲ [r] τοιαῦτα ὅσα θερμανθέντα ἔπειτα τῷ ψυχρῷ πήγνυται· συμβαίνει γάρ, ὅταν τὸ θερμὸν ἐξικμάσῃ ἐξιόν, τὸ πλεῖστον ὑγρὸν συνθλίβεσθαι πάλιν ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ, ὥστε μηδ' ὑγρῷ διδόναι δίοδον. 14 Καὶ διὰ ταῦτα οὔτε τὸ θερμὸν λύει· ὅσα γὰρ 15 ὑπὸ ψυχροῦ πήγνυται μόνου, ταῦτα λύει· [s] οὔθ' ὑπὸ ὕδατος· ὅσα γὰρ ὑπὸ ψυχροῦ πήγνυται, οὐ λύει, ἀλλ' ὅσα ὑπὸ θερμοῦ ξηροῦ μόνον. [t] Ὁ δὲ σίδηρος τακεὶς ὑπὸ θερμοῦ [t] ψύχει πήγνυται, [v] ὥστε πρὸς πῆξιν ἀμφοτέρων δεῖται· διὸ ἄλυτον. Τὰ δὲ ξύλα [w] ἐστὶ γῆς καὶ ἀέρος· [x] διὸ καυστὰ καὶ οὐ τηκτὰ 16 οὐδὲ μαλακτά, καὶ [y] ἐπὶ τῷ ὕδατι ἐπιπλεῖ, πλὴν ἐβένου. Αὕτη δ' οὔ· τὰ μὲν γὰρ ἄλλ' ἀέρος ἔχει [z] πλεῖον, ἐκ δὲ τῆς ἐβένου τῆς μελαίνης διαπέπνευκεν ὁ ἀήρ, καὶ ἔστι πλεῖον ἐν αὐτῇ γῆς. Κέραμος δὲ γῆς μόνης διὰ τὸ ξηραινόμενος παγῆναι κατὰ 17 μικρόν· οὔτε γὰρ τὸ ὕδωρ εἰσόδους ἔχει, δι' ὧν [a] μόνον πνεῦμα ἐξῆλθεν, οὔτε πῦρ· ἔπηξε γὰρ αὐτό. Τί μὲν οὖν [b] ἐστὶ [c] πῆξις καὶ τῆξις, καὶ διὰ πόσα καὶ ἐν πόσοις ἐστίν, εἴρηται.

[1] Ἐκ δὲ τούτων φανερὸν ὅτι ὑπὸ [d] θερμοῦ καὶ ψυχροῦ 8 συνίσταται τὰ σώματα, ταῦτα [e] δὲ παχύνοντα καὶ πηγνύντα [f] ποιεῖται τὴν ἐργασίαν αὐτῶν. Διὰ δὲ τὸ ὑπὸ [g] τούτων δημιουργεῖσθαι ἐν ἅπασι [h] μέν ἐστι θερμότης, τισὶ δὲ καὶ ψυχρότης ἢ ἐκλείπει. [1] Ὥστ' ἐπεὶ ταῦτα μὲν ὑπάρχει διὰ τὸ ποιεῖν, ὑγρὸν δὲ καὶ ξηρὸν διὰ τὸ πάσχειν, [i] μετέχει αὐτῶν τὰ κοινὰ πάντων. [1] Ἐκ μὲν οὖν ὕδατος καὶ γῆς τὰ 2 ὁμοιομερῆ σώματα συνίσταται, καὶ ἐν φυτοῖς καὶ [k] ἐν ζῴοις, καὶ τὰ μεταλλευόμενα, οἷον χρυσὸς καὶ ἄργυρος καὶ ὅσα [l] ἄλλα τοιαῦτα, ἐξ αὐτῶν τε [m] καὶ τῆς ἀναθυμιάσεως τῆς

p ψυχρῷ] ὕδατι H.N. q εἰ] εἴ τι F, εἴ τιν' H.N. r τοιαῦτα] ταῦτα E. s οὔθ' ὑπὸ ὕδατος om. E. t ψύχει] ψυχθεὶς E.H.N. v ὥστε—ἄλυτον om. E.F.H.N. w γῆς καὶ ἀέρος ἐστί H.N. x διὸ καὶ καυστὰ ἀλλ' οὐ F. y ἐπὶ om. H.N. z πλείω H.N. a μόνων E, om. H.N. b ἐστὶ om. F. c τῆξις καὶ πῆξις F.N. d ψυχροῦ καὶ θερμοῦ F. e δὲ καὶ παχ. καὶ F. f ποιεῖ F.N. g τοιούτων H.N. h μέν om. E.H.N. i μετέχειν E. k ἐν ante ζῴοις om. E. l τοιαῦτα ἄλλα F. m καὶ ἐκ τῆς H.N.

3 ἑκατέρου ἐγκατακλειομένης, ὥσπερ εἴρηται ἐν ἄλλοις. Ταῦτα δὲ διαφέρει ἀλλήλων τοῖς τε πρὸς τὰς αἰσθήσεις ἰδίοις [n] ἅπαντα [o] καὶ τῷ ποιεῖν [p] τι δύνασθαι· [q] λευκὸν γὰρ καὶ εὐῶδες καὶ ψοφητικὸν καὶ γλυκὺ καὶ θερμὸν [r] καὶ ψυχρὸν τῷ ποιεῖν τι [s] δύνασθαι τὴν αἴσθησίν ἐστι, καὶ ἄλλοις οἰκειοτέροις πάθεσιν, ὅσα τῷ πάσχειν λέγονται, λέγω δ' οἷον τὸ [t] τηκτὸν καὶ πηκτὸν καὶ καμπτὸν καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα· [v] πάντα γὰρ τὰ τοιαῦτα παθητικά, [w] ὥσπερ τὸ ὑγρὸν καὶ
4 τὸ ξηρόν. Τούτοις [x] δ' ἤδη διαφέρει ὀστοῦν καὶ σὰρξ καὶ νεῦρον καὶ ξύλον καὶ φλοιὸς καὶ λίθος καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον τῶν ὁμοιομερῶν μὲν φυσικῶν δὲ σωμάτων. Εἴπωμεν δὲ πρῶτον [y] τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν, ὅσα κατὰ δύναμιν καὶ ἀδυ-
5 ναμίαν λέγεται. [1] Ἔστι δὲ [z] τάδε, πηκτὸν [a] ἄπηκτον, τηκτὸν ἄτηκτον, [b] μαλακτὸν ἀμάλακτον, [c] τεγκτὸν ἄτεγκτον, καμπτὸν ἄκαμπτον, κατακτὸν ἀκάτακτον, θραυστὸν ἄθραυστον, θλαστὸν ἄθλαστον, πλαστὸν ἄπλαστον, πιεστὸν ἀπίεστον, ἑλκτὸν ἄνελκτον, ἐλατὸν [d] ἀνήλατον, σχιστὸν ἄσχιστον, τμητὸν ἄτμητον, γλίσχρον ψαθυρόν, πιλητὸν ἀπίλητον,
6 καυστὸν [e] ἄκαυστον, θυμιατὸν ἀθυμίατον. Τὰ μὲν οὖν πλεῖστα [f] σχεδὸν τῶν σωμάτων τούτοις διαφέρει τοῖς πάθεσιν· τίνα δ' ἕκαστον [g] τούτων ἔχει δύναμιν, εἴπωμεν. Περὶ μὲν [h] οὖν πηκτοῦ καὶ ἀπήκτου [i] καὶ τηκτοῦ καὶ ἀτήκτου εἴρηται
7 μὲν καθόλου πρότερον, ὅμως δ' ἐπανέλθωμεν καὶ νῦν. Τῶν γὰρ σωμάτων ὅσα [k] πήγνυται καὶ σκληρύνεται, τὰ μὲν ὑπὸ θερμοῦ πάσχει τοῦτο τὰ δ' ὑπὸ ψυχροῦ, ὑπὸ μὲν τοῦ θερμοῦ ξηραίνοντος τὸ ὑγρόν, ὑπὸ δὲ τοῦ ψυχροῦ ἐκθλίβοντος τὸ θερμόν. [v] Ὥστε τὰ μὲν ὑγροῦ ἀπουσίᾳ τὰ δὲ θερμοῦ

[n] ἅπαντα ante διαφέρει N. [o] καὶ om. E.H.N. [p] δύνασθαί τι F. [q] λευκὸν—θερμὸν post λέγονται N. [r] καὶ ψυχρὸν om. E, καὶ ψ.—ἐστι om. N. [s] δύνασθαι om. F, qui post ἐστι pr. καὶ τῷ δύνασθαι. [t] πηκτὸν καὶ τηκτὸν F. [v] πάντα ἅπαντα γὰρ E. [w] ὥσπερ καὶ τὸ N. [x] δ' ἤδη] δὴ E. [y] τὸν om. E. [z] τάδε om. E. [a] ἄπηκτον om. E. [b] μαλακὸν F. [c] τεγκτὸν—ἀκάτακτον om. H, τεγκτὸν—ἄκαμπτον om. N. [d] ἀνέλατον F.H, quorum F. hæc ἑλ. ἀνελ. ante θραυστὸν ponit. [e] ἄκαυστον om. E. [f] τῶν σωμάτων σχεδὸν F. [g] ἔχει τούτων N. [h] οὖν om. E. [i] καὶ τηκτοῦ καὶ ἀτήκτου H.N. [k] πηγνύεται F.H.

τοῦτο πάσχει, ὅσα μὲν ὕδατος, θερμοῦ, ὅσα δὲ γῆς, ὑγροῦ. Τὰ μὲν οὖν ὑγροῦ ἀπουσίᾳ ὑπὸ ὑγροῦ διατήκεται, ἂν μὴ 8
οὕτω συνέλθῃ ὥστ' ἐλάττους τοὺς πόρους [l]λειφθῆναι τῶν τοῦ ὕδατος ὄγκων, οἷον ὁ κέραμος· ὅσα δὲ μὴ οὕτω, [m]πάντα ὑγρῷ τήκεται, οἷον νίτρον, [n]ἅλες, γῆ [o]ἡ ἐκ πηλοῦ. Τὰ δὲ θερμοῦ στερήσει ὑπὸ θερμοῦ τήκεται, οἷον κρύσταλλος, [p]μολίβδος, χαλκός. Ποῖα μὲν [q]οὖν [r]πηκτὰ καὶ τηκτά, 9
[s]εἴρηται, καὶ ποῖα ἄτηκτα. [t]Ἄπηκτα δὲ ὅσα μὴ [t]ἔχει ὑγρότητα ὑδατώδη, [v]μηδ' ὕδατός ἐστιν, ἀλλὰ πλεῖον θερμοῦ καὶ γῆς, οἷον μέλι καὶ γλεῦκος ([w]ὥσπερ ζέοντα γάρ ἐστι), καὶ ὅσα [x]ὕδατος μὲν ἔχει, ἔστι δὲ πλεῖον ἀέρος, ὥσπερ τὸ ἔλαιον [y]καὶ [z]ἄργυρος χυτός, καὶ εἴ τι γλίσχρον, οἷον ἰξός.

Μαλακτὰ δ' ἐστὶ τῶν πεπηγότων ὅσα μὴ ἐξ ὕδατος, οἷον 9
κρύσταλλος ([a]πᾶς γὰρ κρύσταλλος ὕδατος), ἀλλ' [b]ὅσα γῆς μᾶλλον, καὶ μήτ' ἐξίκμασται πᾶν τὸ ὑγρὸν ὥσπερ ἐν νίτρῳ ἢ ἁλσί, μήτ' ἔχει ἀνωμάλως ὥσπερ ὁ κέραμος, ἀλλ' [c]εἰσὶν [d]ἑλκτὰ μὴ ὄντα διαντά, ἢ ἑλατὰ μὴ [e]ὄντα ὕδατος, [f]καὶ μαλακτὰ πυρί, οἷον σίδηρος καὶ κέρας καὶ [g]ξύλα. [d]Ἔστι δὲ 2
καὶ τῶν τηκτῶν καὶ τῶν ἀτήκτων τὰ μὲν τεγκτὰ τὰ δὲ ἄτεγκτα, [h]οἷον χαλκὸς ἄτεγκτον, τηκτὸν [i]ὄν, ἔριον δὲ καὶ γῆ τεγκτόν· βρέχεται γάρ. Καὶ χαλκὸς μὲν δὴ τηκτόν, οὐχ ὑπὸ ὕδατος δὲ τηκτόν. [d]Ἀλλὰ καὶ τῶν ὑπὸ ὕδατος 3
τηκτῶν ἔνια ἄτεγκτα, οἷον νίτρον καὶ [k]ἅλες· οὐδὲ γὰρ ἄλλο τεγκτὸν οὐδὲν ὃ μὴ [l]μαλακώτερον γίνεται βρεχόμενον. [d]Ἔνια δὲ τεγκτὰ ὄντα οὐ τηκτά ἐστιν, οἷον ἔριον καὶ οἱ καρποί. [d]Ἔστι δὲ τεγκτὰ μὲν ὅσα γῆς ὄντα ἔχει τοὺς πόρους μείζους τῶν τοῦ ὕδατος ὄγκων, [m]ὄντων [n]δὲ σκληροτέ-

[l] ληφθῆναι F.H.N. [m] *πάντα*] ταῦτα F. [n] ἅλες καὶ γῆ F. [o] ἡ om. H.N. [p] μόλυβδος H.N. [q] οὖν om. F. [r] τηκτὰ καὶ πηκτὰ N. [s] εἴρηται—ἄτηκτα] καὶ ἄτηκτα εἴρηται H.N. [t] ἔχῃ F. [v] μηδ'] ἢ μὴ F. [w] ὥσπερ τὰ ζέοντα ἄτηκτα γὰρ F. [x] μὲν ὕδατος N. [y] καὶ ὁ ἄργυρος F. [z] ἄργ. χ.] ὑδράργυρος H.N. [a] πᾶς γὰρ κρύσταλλος rc. E: pr. enim cum F.H.N. om. [b] ὅσα om. H.N. [c] εἰσὶν] ἢ H.N, et corr. E. [d] ἑλκτὰ corr. E, ἑλκτὰ οἷον νεῦρον ἱμὰς H.N. [e] ὄντος N. [f] καὶ μ.] ἀλλὰ μ. H.N. [g] ξύλον N. [h] οἷον ὁ χαλκὸς H.N. [i] ὢν F. [k] ἅλας E. [l] μαλακὸν F. [m] ὄντων om. corr. F. [n] δὲ om. E.H.N.

ρων τοῦ ὕδατος. Τηκτὰ δὲ ὕδατι ὅσα δι' ὅλου. Διὰ τί
δ' ἡ μὲν γῆ καὶ τήκεται καὶ τέγγεται ὑπὸ τοῦ ὑγροῦ, τὸ
δὲ νίτρον τήκεται μέν, τέγγεται δ' οὔ; Ὅτι ἐν μὲν τῷ νίτρῳ
δι' ὅλου οἱ πόροι, ὥστε γε διαιρεῖται εὐθὺς ὑπὸ τοῦ ὕδα-
τος τὰ μόρια, ἐν δὲ τῇ γῇ καὶ παραλλάξ εἰσιν οἱ πόροι,
ὥστε ὁποτέρως ἂν δέξηται, διαφέρει τὸ πάθος. Ἔστι δὲ
καὶ τὰ μὲν τῶν σωμάτων καμπτὰ καὶ εὐθυντά, οἷον κάλα-
μος καὶ λύγος, τὰ δ' ἄκαμπτα τῶν σωμάτων, οἷον κέραμος
καὶ λίθος. Ἔστι δὲ καμπτὰ μὲν καὶ εὐθυντὰ ὅσων σω-
μάτων τὸ μῆκος δύναται εἰς εὐθύτητα ἐκ περιφερείας καὶ
ἐξ εὐθύτητος εἰς περιφέρειαν μεταβάλλειν, καὶ τὸ κάμπτε-
σθαι καὶ τὸ εὐθύνεσθαί ἐστι τὸ εἰς εὐθύτητα ἢ περιφέρειαν
μεθίστασθαι ἢ κινεῖσθαι· καὶ γὰρ τὸ ἀνακαμπτόμενον
καὶ τὸ κατακαμπτόμενον κάμπτεται. Ἡ μὲν οὖν εἰς κυρ-
τότητα ἢ κοιλότητα κίνησις τοῦ μήκους σωζομένου κάμψις
ἐστίν· εἰ γὰρ καὶ εἰς τὸ εὐθύ, εἴη ἂν ἅμα κεκαμμένον
καὶ εὐθύ· ὅπερ ἀδύνατον, τὸ εὐθὺ κεκάμφθαι. Καὶ εἰ κάμ-
πτεται πᾶν ἢ ἀνακάμψει ἢ κατακάμψει, τούτων δὲ τὸ μὲν εἰς
τὸ κυρτὸν τὸ δ' εἰς τὸ κοῖλον μετάβασις, οὐκ ἂν εἴη καὶ
εἰς τὸ εὐθὺ κάμψις, ἀλλ' ἔστι κάμψις καὶ εὔθυνσις ἄλλο
καὶ ἄλλο. Καὶ ταῦτά ἐστι καμπτὰ καὶ εὐθυντά, καὶ
ἄκαμπτα καὶ ἀνεύθυντα. Καὶ τὰ μὲν κατακτὰ καὶ θραυστὰ
ἅμα ἢ χωρίς, οἷον ξύλον μὲν κατακτόν, θραυστὸν δ' οὔ,
κρύσταλλος δὲ καὶ λίθος θραυστόν, κατακτὸν δ' οὔ, κέρα-
μος δὲ καὶ θραυστὸν καὶ κατακτόν. Διαφέρει δ', ὅτι κά-
ταξις μέν ἐστιν ἡ εἰς μεγάλα μέρη διαίρεσις καὶ χω-

δ' om. E. καὶ ante τήκεται om. H. γε om. F.H.N. διαιρεῖ H. εὐθὺ F.H. οἱ om. E.H.N. τῶν σωμ. om. pr. E. καὶ εὐθυντὰ om. F. ἄκαμπτα μὲν καὶ ἀνεύθυντα F.H.N. ὅσων] ὧν E. τὸ μῆκος οὐ δύν. N, οὐ δύν. τὸ μῆκος F.H. ἐξ om. E. συνίστασθαι E. γὰρ om. E. καὶ τὸ] ἢ F. κοιλότητα ἢ κυρτότητα N. καὶ om. E. τὸ ante εἰς N, om. F. ἂν om. E.F. ἅμα κεκ.] ἀνακεκ. E. καὶ ἡ εἰς F. καὶ ἄλλο om. E. καὶ ἄκαμπτα καὶ ἀνεύθυντα om. H. κατακτὸν ὂν θραυστὸν E. θραυστὸν μὲν κατ. N. θραυστὸν καὶ τακτὸν N, κατακτὸν καὶ θραυστὸν. F. μέν ἐστιν om. F. ἡ om. E.F.H. διαίρεσις καὶ χώρησις N, χώρισις καὶ διαίρεσις H.

ρισμός, θραῦσις δ' [t]ἡ εἰς τὰ τυχόντα [v]καὶ πλείω δυοῖν. [u]Ὅσα μὲν οὖν οὕτω πέπηγεν ὥστε [w]πολλοὺς ἔχειν [x]παραλλάττοντας πόρους, θραυστά (μέχρι γὰρ τούτου διίσταται), ὅσα δ' εἰς πολύ, κατακτά, ὅσα δ' ἄμφω, ἀμφότερα. Καὶ 10
τὰ μὲν θλαστά, οἷον χαλκὸς καὶ κηρός, τὰ δ' ἄθλαστα, οἷον κέραμος καὶ ὕδωρ. [u]Ἔστι δὲ [y]θλάσις [z]μὲν [a]ἐπιπέδου κατὰ μέρος εἰς [b]βάθος μετάστασις ὥσει ἡ πληγῇ, τὸ δ' ὅλον ἀφῇ. [u]Ἔστι δὲ [c]τὰ τοιαῦτα [d]καὶ μαλακτά, οἷον κηρὸς 11
μένοντος τοῦ ἄλλου ἐπιπέδου κατὰ μέρος μεθίσταται, καὶ σκληρά, οἷον χαλκός, καὶ ἄθλαστα καὶ [e]σκληρά, οἷον κέραμος (οὐ γὰρ ὑπείκει εἰς βάθος τὸ ἐπίπεδον), καὶ ὑγρά, οἷον ὕδωρ (τὸ γὰρ ὕδωρ ὑπείκει μέν, ἀλλ' οὐ κατὰ μέρος, ἀλλ' ἀντιμεθίσταται). Τῶν δὲ θλαστῶν ὅσα [f]μὲν μένει θλα- 12
σθέντα καὶ [g]εὔθλαστα χειρί, ταῦτα μὲν πλαστά, τὰ δὲ ἢ μὴ εὔθλαστα, ὥσπερ λίθος ἢ ξύλον, ἢ [h]εὔθλαστα μέν, μὴ μένει δὲ ἡ [i]θλάσις, ὥσπερ ἐρίου ἢ σπόγγου, οὐ πλαστά, ἀλλὰ πιεστὰ [k]ταῦτ' [l]ἐστίν. [u]Ἔστι δὲ πιεστὰ ὅσα ὠθού- 13
μενα εἰς [m]αὑτὰ συνιέναι δύναται, εἰς βάθος τοῦ ἐπιπέδου παραλλάττοντος, οὐ [n]διαιρουμένου, καὶ μεθισταμένου ἄλλου [o]ἄλλῳ [p]μορίου, οἷον τὸ ὕδωρ [q]ποιεῖ· τοῦτο γὰρ ἀντιμεθίσταται. [u]Ἔστι δ' ὧσις [r]ἡ κίνησις ὑπὸ τοῦ κινοῦντος, ἢ γίγνεται [s]ἀπὸ τῆς ἄψεως· πληγὴ δέ, [t]ὅταν ἀπὸ τῆς φορᾶς. Πιέζεται δὲ ὅσα πόρους ἔχει [v]κενοὺς [w]συγγενοῦς σώματος· 14
καὶ πιεστὰ ταῦτα ὅσα δύναται εἰς τὰ ἑαυτῶν [x]κενὰ συνιέναι ἢ εἰς τοὺς ἑαυτῶν πόρους· [y]ἐνίοτε γὰρ οὐ κενοί εἰσιν εἰς οὓς συνέρχεται, [z]οἷον ὁ βεβρεγμένος σπόγγος ([a]πλήρεις γὰρ αὐτοῦ οἱ πόροι), ἀλλ' ὧν ἂν οἱ πόροι πλήρεις ὦσι μαλακω-

[t] ἡ om. F.H.N. [v] καὶ om. E. [w] πολλοὺς μὲν ἔχειν H. [x] παραλλάσσοντας F. [y] θλάσις om. F. [z] μὲν om. F.H.N. [a] ἐπιπέδου καὶ κατὰ E. [b] βάθος ἡ θλάσις μετάστασις F. [c] τὰ om. E. [d] καὶ μαλακτὰ ante τὰ F. [e] σκληρὰ] ξηρὰ N. [f] μὲν om. F.H.N. [g] ἄθλαστα N. [h] εὔφθλαστα E. [i] φθλάσις E. [k] ταῦτ' ante ἀλλὰ N, post ἐστιν F. [l] ἐστίν om. N. [m] ἑαυτὰ H, ἑαυτὸ F. [n] διαιρομένου N. [o] ἄλλῳ corr. E. [p] μορίῳ F. [q] ποιεῖ om. F. [r] ἡ om. F.H.N. [s] ὑπὸ H. [t] ὅταν om. N. [v] κοινοὺς N. [w] συγγενεῖς H. [x] κοινὰ N. [y] ἐνίοτε—συνέρχεται om. H. [z] οἷον ὁ β. σπ. ante ἐνίοτε F. [a] πλήρεις om. E.

15 τέρων [b] ἢ αὐτὸ τὸ πεφυκὸς [c] συνιέναι εἰς [d] αὐτά. Πιεστὰ μὲν οὖν ἐστὶν οἷον σπόγγος, κηρός, σάρξ· ἀπίεστα δὲ τὰ μὴ πεφυκότα συνιέναι [e] ὥσει εἰς [f] τοὺς ἑαυτῶν πόρους διὰ τὸ ἢ μὴ ἔχειν ἢ [g] σκληροτέρων [h] ἔχειν [i] πλήρεις· ὁ γὰρ σίδηρος
16 ἀπίεστος καὶ λίθος καὶ ὕδωρ καὶ [k] πᾶν ὑγρόν. [l] Ἑλκτὰ δ' [l] ἐστὶν ὅσων δυνατὸν εἰς τὸ πλάγιον μεθίστασθαι τὸ ἐπίπεδον· [m] τὸ γὰρ ἕλκεσθαι ἐστὶ τὸ ἐπὶ τὸ κινοῦν μεθίστασθαι τὸ ἐπίπεδον συνεχὲς ὄν. [n] Ἔστι δὲ τὰ μὲν ἑλκτά, οἷον θρίξ, ἱμάς, νεῦρον, σταίς, ἰξός, τὰ δ' ἄνελκτα, οἷον ὕδωρ καὶ λίθος.
17 Τὰ [n] μὲν οὖν ταὐτά ἐστιν ἑλκτὰ καὶ πιεστά, [o] οἷον ἔριον, τὰ δ' οὐ ταὐτά, οἷον φλέγμα πιεστὸν μὲν οὐκ ἔστιν, ἑλκτὸν δέ, καὶ ὁ σπόγγος πιεστὸν μέν, οὐχ ἑλκτὸν δέ. [n] Ἔστι [p] δὲ καὶ τὰ μὲν ἐλατά, οἷον χαλκός, τὰ δ' [q] ἀνήλατα, οἷον λίθος καὶ
18 ξύλον. [n] Ἔστι δ' ἐλατὰ μὲν ὅσα τῇ [r] αὐτῇ πληγῇ δύναται ἅμα καὶ εἰς πλάτος καὶ [s] εἰς βάθος τὸ ἐπίπεδον μεθίστασθαι κατὰ μέρος, [q] ἀνήλατα δὲ ὅσα ἀδύνατα. [n] Ἔστι δὲ τὰ μὲν ἐλατὰ [t] ἅπαντα καὶ θλαστά, τὰ δὲ θλαστὰ οὐ πάντα ἐλατά, οἷον ξύλον· ὡς μέντοι ἐπὶ πᾶν εἰπεῖν, ἀντιστρέφει.
19 Τῶν δὲ πιεστῶν τὰ μὲν ἐλατὰ τὰ δ' οὔ, κηρὸς μὲν καὶ πηλὸς ἐλατά, [v] ἔριον δ' οὔ, οὐδ' ὕδωρ. [n] Ἔστι δὲ καὶ τὰ μὲν σχιστά, οἷον ξύλον, τὰ δὲ ἄσχιστα, οἷον κέραμος. [n] Ἔστι δὲ σχιστὸν τὸ δυνάμενον διαιρεῖσθαι ἐπὶ πλεῖον ἢ τὸ διαιροῦν [w] διαιρεῖ· σχίζεται γάρ, [x] ὅταν ἐπὶ πλεῖον διαιρῆται ἢ τὸ διαιροῦν διαιρεῖ, καὶ προηγεῖται ἡ διαίρεσις· ἐν δὲ τῇ
20 τμήσει οὐκ ἔστι τοῦτο. [n] Ἄσχιστα δ' ὅσα μὴ δύναται τοῦτο πάσχειν. [n] Ἔστι δ' οὔτε μαλακὸν οὐδὲν σχιστόν (λέγω δὲ τῶν ἁπλῶς μαλακῶν [y] καὶ μὴ πρὸς ἄλληλα· οὕτω μὲν γὰρ

[b] ἢ] γὰρ ἢ H. [c] εἰσιέναι N. [d] ἑαυτὰ H, αὐτὸ N. [e] ὥσει om. H. [f] τοὺς ἐν ἑαυτοῖς π. H, τοὺς ἐν αὐτῷ π. E. [g] σκληροτέρους H. [h] ἔχειν om. N. [i] πλ.] ἢ πλ. H. [k] πᾶν om. E. ἅπαν, idque post ὑγρόν, F. [l] ἐστιν om. N. [m] τὸ γὰρ—ἐπίπεδον om. H, post συνεχὲς ὄν ponit N, post ὑδ. καὶ λίθος F. [n] μὲν ἑλκτὰ καὶ πιεστὰ ταυτά ἐστιν N. [o] οἷον ἔριον om. F. [p] δὲ ante καὶ om. N. [q] ἀνέλατα F.H. [r] αὐτῇ] τοιαύτῃ H. [s] εἰς ante β. om. H. [t] πάντα F.H. [v] ἔρια H. [w] διαιρεῖ om. E.N. [x] ὅταν—διαιρεῖ om. F. [y] καὶ οὐ πρὸς ἄλλα N.

καὶ σίδηρος ἔσται μαλακός) οὔτε τὰ σκληρὰ πάντα [z] ἐστί, ἀλλ' ὅσα μήθ' ὑγρά ἐστι μήτε θλαστὰ [a] μήτε θραυστά. Τοιαῦτα δ' ἐστὶν ὅσα κατὰ μῆκος ἔχει τοὺς πόρους, καθ' οὓς προσφύεται ἀλλήλοις, ἀλλὰ μὴ κατὰ πλάτος. Τμητὰ δ' 21
ἐστὶ [b] τῶν [c] συνεστώτων σκληρῶν ἢ μαλακῶν ὅσα δύναται μήτ' ἐξ ἀνάγκης προηγεῖσθαι [d] τῆς διαιρέσεως μήτε θραύεσθαι διαιρούμενα· ὅσα [e] δὲ ἢ ὑγρὰ ἢ τοιαῦτα, ἄτμητα. [f]Ενια 22
[f] δ' [g] ἐστὶ ταὐτὰ καὶ τμητὰ καὶ σχιστά, οἷον ξύλον· ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ [h] πολὺ σχιστὸν μὲν κατὰ τὸ μῆκος, τμητὸν [i] δὲ κατὰ [k] τὸ πλάτος· ἐπεὶ γὰρ διαιρεῖται ἕκαστον εἰς πολλά, ᾗ μὲν [l] μήκη [m] πολλὰ τὸ ἕν, σχιστὸν ταύτῃ, ᾗ δὲ [n] πλάτη [m] πολλὰ τὸ ἕν, τμητὸν [o] ταύτῃ. Γλίσχρον δ' ἐστίν, ὅταν [p] ἑλκτὸν ᾖ ὑγρὸν ὂν ἢ μαλακόν. Τοιοῦτον δὲ γίνεται τῇ [q] ἐπαλλάξει 23
ὅσα ὥσπερ αἱ ἁλύσεις [r] σύγκειται τῶν σωμάτων· ταῦτα γὰρ ἐπὶ πολὺ δύναται ἐκτείνεσθαι καὶ συνιέναι. [v]Οσα δὲ μὴ τοιαῦτα, ψαθυρά. Πιλητὰ δ' ὅσα τῶν πιεστῶν μόνιμον ἔχει τὴν πίεσιν, [s] ἀπίλητα δὲ ὅσα ἢ ὅλως ἀπίεστα [t] ἢ μὴ μόνιμον [v] ἔχει τὴν πίεσιν. Καὶ τὰ μὲν καυστά ἐστι τὰ δὲ ἄκαυστα, 24
οἷον ξύλον μὲν καυστὸν καὶ ἔριον καὶ ὀστοῦν, λίθος δὲ καὶ κρύσταλλος [w] ἄκαυστον. [x]Εστι δὲ καυστὰ ὅσα ἔχει πόρους δεκτικοὺς πυρὸς καὶ ὑγρότητα ἐν τοῖς κατ' εὐθυωρίαν πόροις ἀσθενεστέραν πυρός. [v]Οσα δὲ [y] ἢ μὴ ἔχει ἢ ἰσχυροτέραν, οἷον κρύσταλλος καὶ τὰ σφόδρα χλωρά, ἄκαυστα. Θυμιατὰ δ' ἐστὶ τῶν σωμάτων ὅσα ὑγρότητα [z] ἔχει μέν, 25
οὕτω δ' ἔχει ὥστε μὴ ἐξατμίζειν πυρουμένων χωρίς· ἔστι γὰρ ἀτμὶς ἡ ὑπὸ θερμοῦ [a] καυστικοῦ εἰς ἀέρα καὶ πνεῦμα

[z] ἐστί om. F.H.N. [a] μήτε θραυστά om. H. [b] τῶν om. E. [c] συνθέτων pr. F. [d] τῆς διαιρέσεως om. H. [e] δὲ ἢ ὑγρὰ ἢ τοιαῦτα corr. F, δὲ ὑγρὰ τοιαῦτα E, δὲ μὴ ὑγρὰ ᾗ τὰ τοιαῦτα H.N. et pr. F. [f] δ'] μὲν pr. F. [g] ἐστι om. F. [h] πολὺ δὲ σχιστὰ μὲν κατὰ μῆκος F. [i] δὲ καὶ κατὰ F. [k] τὸ om. E. [l] μήκει H.N. [m] τὸ ἓν πολλὰ N. [n] πλάτει H. [o] ταύτῃ om. N. [p] ἑλκτὸν ἢ ὑγρὸν ὂν μαλακὸν ᾗ E.H.N. [q] ἐπάλξει E, ἕλξει corr. F. [r] σύγκεινται N. [s] ἀπίλητα—πίεσιν margo F. [t] ἢ ante ὅσα N, om. H. [v] ἔχῃ H. [w] ἄκαυστα H. [x] δὲ καὶ κ. F. [y] ἢ utrumque om. F.H.N. [z] μὲν ἔχει H. [a] ἐκκαυστικοῦ E.

ἔκκρισις ἐξ ὑγροῦ διαντική. Τὰ δὲ [b] θυμιατὰ χρόνῳ εἰς ἀέρα ἐκκρίνεται, καὶ τὰ μὲν ἀφανιζόμενα ξηρά, τὰ δὲ [c] γῆ γίνεται.
26 Διαφέρει δ' αὕτη ἡ ἔκκρισις, ὅτι οὔτε διαίνει οὔτε πνεῦμα γίγνεται. [d] Ἔστι δὲ πνεῦμα ῥύσις συνεχὴς [d] ἐπὶ μῆκος ἀέρος· θυμίασις δ' ἐστὶν [e] ἡ ὑπὸ θερμοῦ καυστικοῦ [f] κοινὴ ἔκκρισις ξηροῦ καὶ [g] ὑγροῦ [h] ἀθρόως. Διόπερ οὐ διαίνει, ἀλλὰ χρωματίζει μᾶλλον. [d] Ἔστι δ' ἡ μὲν ξυλώδους σώματος θυμίασις
27 καπνός. Λέγω [i] δὲ [k] καὶ ὀστᾶ καὶ τρίχας καὶ πᾶν [l] τὸ τοιοῦτον ἐν ταὐτῷ· οὐ γὰρ κεῖται ὄνομα κοινόν, ἀλλὰ κατ' ἀναλογίαν ὅμως ἐν ταὐτῷ πάντ' ἐστίν, ὥσπερ [m] καὶ [d] Ἐμπεδοκλῆς φησὶ

Ταὐτὰ τρίχες καὶ φύλλα καὶ οἰωνῶν πτερὰ [n] πυκνὰ
καὶ [o] λεπίδες γίγνονται ἐπὶ στιβαροῖσι [p] μέλεσσιν.

28 [r] Ἡ δὲ πίονος θυμίασις λιγνύς, ἡ δὲ λιπαροῦ [q] κνίσσα. Διὰ τοῦτο [r] τὸ ἔλαιον [s] οὐχ ἕψεται οὐδὲ παχύνεται, ὅτι θυμιατόν ἐστιν [t] ἀλλ' οὐκ ἀτμιστόν· ὕδωρ δ' οὐ θυμιατὸν ἀλλ' ἀτμιστόν. Οἶνος δ' ὁ μὲν γλυκὺς θυμιᾶται. Πίων [w] γάρ, [x] καὶ ταὐτὰ ποιεῖ τῷ ἐλαίῳ· οὔτε γὰρ ὑπὸ ψύχους πήγνυται,
29 καίεταί [y] τε. [d] Ἔστι δ' ὀνόματι οἶνος, ἔργῳ δ' οὐκ [z] ἔστιν· οὐ γὰρ οἰνώδης ὁ χυμός, διὸ [a] καὶ οὐ μεθύσκει. [r] Ὁ τυχὼν δ' οἶνος [b] μικρὰν ἔχει [c] ἀναθυμίασιν, διὸ ἀνίησι φλόγα. Καυστὰ δὲ δοκεῖ εἶναι ὅσα εἰς τέφραν διαλύεται τῶν σωμάτων. Πάσχει δὲ τοῦτο πάντα ὅσα [d] πήγνυται [e] ἢ ὑπὸ θερμοῦ ἢ ὑπ' ἀμφοῖν, [f] ψυχροῦ καὶ θερμοῦ· [g] ταῦτα γὰρ φαίνεται
30 κρατούμενα ὑπὸ τοῦ πυρός. [v] Ἥκιστα δὲ τῶν λίθων ἡ σφραγίς, [h] ὁ καλούμενος ἄνθραξ. Τῶν δὲ καυστῶν τὰ μὲν φλο-

[b] θυμ. καὶ χρ. N. [c] γῆ om. N. [d] ἀέρος ἐπὶ μῆκος F.H.N. [e] ἡ om. N. [f] ἔκκρισις κοινὴ N. [g] ὑγροῦ] τοῦ E. [h] ἀθρόως] ἀέρος E.H.N. [i] δὲ] γὰρ E.H.N. [k] καὶ post δὲ om. N. [l] τὸ om. N. [m] καὶ om. N. [n] πυκνὰ om. F. [o] λοπίδες E. [p] μέλεσιν H. [q] κνίσα E. [r] τὸ om. F.H. [s] οὐχ ἕψεται margo F, οὐ παχύνεται ἀλλ' οὐδὲ ἕψεται ὅτι F. [t] ἀλλ' οὐκ—θυμιατὸν margo F. [w] γὰρ om. H. [x] καὶ] καὶ γὰρ καὶ F.H. [y] τε om. E. [z] ἔστιν] ἔτι E. [a] καὶ om. F.H.N. [b] μικρὰν δ' ἔχει F.H.N. [c] θυμίασιν E.N. [d] πέπηγεν F.H.N. [e] ἢ post πηγν. om. E. [f] ψ. τε καὶ θ. N. [g] ταῦτα] ἅπαντα E. [h] ὁ] καὶ ὁ H.

γιστά ἐστι τὰ δ' [i]ἀφλόγιστα· [k]τούτων δ' ἔνια [l]ἀνθρακευτά. Φλογιστὰ μὲν οὖν ὅσα φλόγα [m]παρέχεσθαι δύναται· ὅσα [n]δ' οὐ δύναται, ἀφλόγιστα. [o]Ἔστι δὲ φλογιστὰ ὅσα μὴ ὑγρὰ ὄντα θυμιατά ἐστιν. Πίττα δὲ [o]ἢ ἔλαιον ἢ 31
κηρὸς μᾶλλον μετ' ἄλλων ἢ καθ' αὑτὰ [p]φλογιστά. [q]Μάλιστα δ' ὅσα καπνὸν ἀνίησιν. [r]Ἀνθρακευτὰ δ' ὅσα τῶν τοιούτων γῆς πλέον ἔχει ἢ [r]καπνοῦ. [s][t]Ἔτι δ' ἔνια τηκτὰ ὄντα οὐ φλογιστά ἐστιν, οἷον χαλκός, καὶ φλογιστὰ οὐ τηκτά, οἷον ξύλον, τὰ δ' ἄμφω, οἷον λιβανωτός. Αἴτιον δ' ὅτι τὰ 32
[t]μὲν ξύλα ἀθρόον ἔχει τὸ ὑγρὸν καὶ δι' ὅλου [v]συνεχές, ὥστε [w]διακάεται, [x]ὁ δὲ χαλκὸς παρ' ἕκαστον [y]μὲν μέρος, οὐ συνεχὲς δὲ καὶ ἔλαττον ἢ ὥστε φλόγα ποιῆσαι· ὁ δὲ λιβανωτὸς τῇ μὲν οὕτως τῇ δ' ἐκείνως ἔχει. Φλογιστὰ δ' ἐστὶ τῶν 33
θυμιατῶν ὅσα μὴ τηκτά ἐστι διὰ τὸ μᾶλλον εἶναι γῆς· τὸ ξηρὸν γὰρ ἔχει κοινὸν τῷ πυρί. Τοῦτ' οὖν θερμὸν ἂν γένηται τὸ ξηρόν, πῦρ γίγνεται. Διὰ τοῦτο ἡ φλὸξ πνεῦμα ἢ καπνὸς [z]καόμενός ἐστιν. Ξύλων μὲν οὖν ἡ θυμίασις καπνός, 34
κηροῦ δὲ καὶ λιβανωτοῦ καὶ τῶν τοιούτων καὶ πίττης, καὶ ὅσα ἔχει πίτταν ἢ τοιαῦτα, λιγνύς, ἐλαίου δὲ καὶ ὅσα ἐλαιώδη, [a]κνίσσα· καὶ [b]ὅσα ἥκιστα [c]κάεται [d]μόνα, ὅτι ὀλίγον [e]ξηρὸν ἔχει, ἡ δὲ μετάβασις διὰ τούτου, μετὰ δ' ἑτέρου τάχιστα. Τοῦτο γάρ ἐστι τὸ πῖον ξηρὸν λιπαρόν. Τὰ μὲν οὖν ἐκθυμιώμενα τῶν ὑγρῶν ὑγροῦ μᾶλλον, [f]ὡς ἔλαιον καὶ [g]πίττα, τὰ δὲ [h]καόμενα ξηροῦ.

Τούτοις δὲ τοῖς [i]παθήμασι καὶ ταύταις ταῖς διαφοραῖς τὰ 10
ὁμοιομερῆ τῶν σωμάτων, ὥσπερ εἴρηται, [k]διαφέρει [l]ἀλλήλων κατὰ τὴν ἁφήν, καὶ ἔτι [m]ὀσμαῖς καὶ χυμοῖς καὶ [n]χρώ-

[i] ἄφλογα E. [k] τούτων—ἀφλόγιστα margo F. [l] ἀνθρακιστὰ E. [m] δύναται παρέχεσθαι H, δύναται παρασχέσθαι N. [n] δ' ἀδύνατα E.N, δ' ἀδυνατεῖ H. [o] ἢ ἔλαιον margo F. [p] φλογιστά ἐστι. μ. F. [q] μᾶλλον H. [r] καπνόν E. [s] ἔτι] ὅτι N. [t] μὲν om. H. [v] συνεχές ἐστιν ὥστε E.N. [w] διακαίεσθαι F.H.N. [x] ὁ δὲ] καὶ N. [y] μὲν om. E. [z] καιόμενος F.N. [a] κνῖσα E. [b] ὅσα om. N. [c] καίεται F.H.N. [d] μόνον E. [e] ξηροῦ H.N. [f] ὡς—πίττα om. E. [g] πίτταν N. [h] καιόμενα F.H.N. [i] πάθεσι F. [k] διαφέρουσιν H. [l] ἀλλήλων om. N. [m] χυμοῖς καὶ ὀσμαῖς F.H.N. [n] σώμασιν E.

2 μασιν. Λέγω δ' ὁμοιομερῆ [o]τά τε μεταλλευόμενα, [p]οἷον [q]χρυσόν, χαλκόν, ἄργυρον, καττίτερον, σίδηρον, λίθον καὶ τἆλλα τὰ τοιαῦτα, [r]καὶ [s]ὅσα ἐκ [t]τούτων γίγνεται ἐκκρινόμενα, καὶ τὰ ἐν τοῖς ζῴοις καὶ φυτοῖς, οἷον σάρκες, ὀστᾶ, [v]νεῦρον, [w]δέρμα, [x]σπλάγχνον, τρίχες, ἶνες, φλέβες, ἐξ ὧν ἤδη συνέστηκε τὰ ἀνομοιομερῆ, οἷον πρόσωπον, χείρ, ποὺς [y]καὶ τἆλλα τὰ τοιαῦτα, καὶ ἐν φυτοῖς ξύλον, φλοιός, [z]φύλ-
3 λον, ῥίζα, καὶ ὅσα τοιαῦτα. [1]Ἐπεὶ δὲ ταῦτα μὲν ὑπ' [a]ἄλλης αἰτίας συνέστηκεν, ἐξ ὧν δὲ ταῦτα, ὕλη μὲν τὸ [b]ξηρὸν καὶ ὑγρόν, [c]ὥστε ὕδωρ καὶ γῆ (ταῦτα γὰρ προφανεστάτην ἔχει τὴν δύναμιν ἑκάτερον ἑκατέρου), τὰ δὲ ποιοῦντα τὸ θερμὸν καὶ [d]τὸ ψυχρόν (ταῦτα γὰρ συνίστησι καὶ πήγνυσιν ἐξ ἐκείνων), λάβωμεν τῶν ὁμοιομερῶν ποῖα γῆς εἴδη καὶ ποῖα
4 ὕδατος καὶ ποῖα κοινά. [2]Ἔστι δὴ [e]τῶν σωμάτων τῶν δεδημιουργημένων τὰ μὲν ὑγρά, τὰ δὲ μαλακά, τὰ δὲ σκληρά· τούτων δὲ [f]ὅσα [g]μαλακὰ ἢ σκληρὰ πήξει ἐστίν, εἴρηται
5 πρότερον. Τῶν μὲν οὖν ὑγρῶν ὅσα μὲν ἐξατμίζεται, ὕδατος, ὅσα δὲ μή, [h]ἢ γῆς ἢ κοινὰ γῆς καὶ ὕδατος, οἷον γάλα, ἢ γῆς καὶ ἀέρος, οἷον [i]ξύλον, ἢ ὕδατος καὶ ἀέρος, οἷον ἔλαιον. Καὶ ὅσα μὲν ὑπὸ θερμοῦ παχύνεται, κοινά· ἀπορήσειε δ' ἄν τις περὶ οἴνου τῶν ὑγρῶν. Τοῦτο γὰρ [k]καὶ ἐξατμισθείη ἄν,
6 καὶ παχύνεται ὥσπερ [l]ὁ νέος. [m]Αἴτιον δ' ὅτι [n]οὔτε ἑνὶ εἴδει [o]λέγεται [l]ὁ οἶνος, καὶ ὅτι ἄλλος ἄλλως· ὁ γὰρ νέος μᾶλλον γῆς ἢ ὁ παλαιός· διὸ καὶ παχύνεται [p]τῷ θερμῷ μάλιστα καὶ πήγνυται ἧττον ὑπὸ [q]τοῦ ψυχροῦ· ἔχει γὰρ καὶ θερμὸν πολὺ καὶ γῆς, ὥσπερ [r]ἐν [t]Ἀρκαδίᾳ οὕτως [s]ἀναξηραί-

[o] τά] οἷον τά N, ὄντα ὧν τά H. [p] οἷον om. F.H.N. [q] χαλκ. χρυσ. F. [r] καὶ ante ὅσα om F. [s] ὅσα om. E. [t] τοιούτων N. [v] νεῦρα F.N. [w] δέρμα om. H. [x] σπλάγχνα N. [y] καὶ τἆλλα τὰ— ῥίζα om. H. [z] φύλλον ἶνες ῥίζα N. [a] ἄλλαις αἰτίαις H. [b] σκληρὸν pr. E. [c] ὥστε] ὡς τὸ H. [d] τὸ ante ψ. om. F.H.N. [e] τῶν δεδημ. σωμάτων F. [f] ὁπόσα F.H. [g] σκληρὰ ἢ μαλ. F.H.N. [h] ἢ ante γῆς om. E.N. [i] ξύλα N. [k] καὶ post γὰρ om. H.N. [l] ὁ om. E. [m] αἴτ.] δῆλον E. [n] οὔτε ἐν ἑνὶ F.N. [o] λέγεται post οἶνος F. [p] τὸ θερμὸν μάλιστα N, μάλιστα τῷ θερμῷ F.H. [q] τοῦ om. N. [r] ἐν] ὁ ἐν F.H.N. [s] ἀποξηραίνεται F.H.

νεται [t]ὑπὸ τοῦ καπνοῦ ἐν τοῖς ἀσκοῖς ὥστε [v]ξυόμενος [w]πί-
νεσθαι. Εἰ δὲ [x]πᾶς [y]ἰλὺν ἔχει, οὕτως ἑκατέρου ἐστίν, ἢ γῆς 7
ἢ ὕδατος, ὡς [z]ταύτης ἔχει [a]πλῆθος. [v]Ὅσα δὲ ὑπὸ ψυχροῦ
παχύνεται, γῆς, ὅσα δ' ὑπ' ἀμφοῖν, κοινὰ πλειόνων, οἷον
ἔλαιον καὶ μέλι καὶ [b]ὁ γλυκὺς οἶνος. Τῶν δὲ συνεστώτων 8
ὅσα μὲν πέπηγεν ὑπὸ ψυχροῦ, ὕδατος, οἷον κρύσταλλος,
χιών, [c]χάλαζα, πάχνη, ὅσα δ' ὑπὸ θερμοῦ, γῆς, οἷον κέραμος,
[d]τυρός, νίτρον, ἅλες· ὅσα δ' ὑπ' ἀμφοῖν, τοιαῦτα δ' ἐστὶν
ὅσα ψύξει· ταῦτα δ' ἐστὶν ὅσα ἀμφοῖν [e]στερήσει, θερμοῦ
καὶ ὑγροῦ συνεξιόντος τῷ θερμῷ· οἱ μὲν γὰρ ἅλες ὑγροῦ
μόνου στερήσει πήγνυνται, καὶ ὅσα εἰλικρινῆ γῆς, ὁ δὲ κρύ-
σταλλος θερμοῦ μόνου· ταῦτα δ' ἀμφοῖν. Διὸ καὶ ὑπ' ἀμ-
φοῖν καὶ εἶχεν ἄμφω. [f][v]Οσων μὲν οὖν [g]ἅπαν ἐξικμάσθη, 9
οἷον κέραμος ἢ ἤλεκτρον· καὶ γὰρ τὸ ἤλεκτρον, καὶ ὅσα λέ-
γεται ὡς δάκρυα, ψύξει ἐστίν, οἷον σμύρνα, λιβανωτός, [h]κόμ-
μι. Καὶ τὸ ἤλεκτρον δὲ τούτου τοῦ γένους ἔοικε, καὶ πήγνυ-
ται· ἐμπεριειλημμένα γοῦν [i]ζῷα ἐν αὐτῷ φαίνεται. [k]Ὑπὸ
δὲ [k]τοῦ ποταμοῦ [l]τὸ θερμὸν ἐξιὸν ὥσπερ τοῦ ἑψομένου
μέλιτος, ὅταν εἰς ὕδωρ [m]ἀφεθῇ, ἐξατμίζει τὸ ὑγρόν. Ταῦτα 10
πάντα γῆς. Καὶ τὰ μὲν ἄτηκτα καὶ ἀμάλακτα, οἷον τὸ
ἤλεκτρον [n]ἢ [o]λίθοι ἔνιοι, ὥσπερ οἱ [p]πῶροι οἱ ἐν τοῖς σπη-
λαίοις· καὶ γὰρ οὗτοι [q]ὁμοίως [r]γίγνονται τούτοις, καὶ οὐχ
ὡς ὑπὸ πυρὸς ἀλλ' [s]ὡς ὑπὸ [t]τοῦ ψυχροῦ διεξιόντος τοῦ
θερμοῦ, [v]συνεξέρχεται τὸ ὑγρὸν [w]ὑπὸ τοῦ ἐξ αὐτοῦ ἐξιόντος
θερμοῦ· ἐν δὲ τοῖς ἑτέροις ὑπὸ τοῦ ἔξωθεν πυρός. [x][v]Οσα 11
[y]δὲ μὴ [z]ὅλα, [a]γῆς μέν ἐστι μᾶλλον, μαλακτὰ δ', οἷον σί-
δηρος καὶ κέρας. [b]Λιβανωτὸς δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα παρα-

[t] ὑπὲρ H. et γρ. F. [v] ἐξαγόμενος H. [w] πήγνυσθαι H, τήκεσθαι F.
[x] δὴ ἅπας F.H.N. [y] ἠλὺν H. [z] αὐτῆς E, ταύτης τ' F. [a] πλήθει E.
[b] ὁ om. F. [c] πάχνη χάλαζα F. [d] τυρὸς] κηρὸς H. [e] στερ. καὶ θ.
H.N. [f] ὅσον N. [g] ἅπαξ F.H. [h] κόμη E. [i] ἐν αὐτῷ ζῶα F.
[k] τοῦ—ἐξιὸν] τούτου τὸ ὑγρὸν corr. E. [l] ἐξιόν τε τὸ θ. F. [m] ἀφὲν
ἐξατμίζῃ H. [n] ἢ] καὶ F. [o] λίθων H. [p] πόροι E.H. [q] ὅμοιοι E.
[r] γίνεται N, πήγνυνται F. [s] ὡς post ἀλλ' om. E. [t] τοῦ om. N.
[v] συνεξέρχεται—πυρός om. F. [w] ἀπὸ H. [x] ὅσον N. [y] δὲ om. H.
[z] ὅλον N. [a] γῆς μᾶλλόν ἐστι F. [b] λιβανωτοὶ E.

πλησίως τοῖς ξύλοις ἀτμίζει. [a]Ἐπεὶ [c]οὖν τηκτά γε θετέον, καὶ ὅσα τήκεται [d]ὑπὸ πυρός, ταῦτ' ἐστὶν ὑδατωδέστερα, ἔνια δὲ καὶ κοινά, οἷον κηρός· ὅσα δὲ [e]ὑπὸ ὕδατος, ταῦτα [f]δὲ
12 γῆς· ὅσα δὲ [g]μηδ' ὑφ' ἑτέρου, [h]ταῦτα ἢ γῆς ἢ ἀμφοῖν. Εἰ οὖν ἅπαντα μὲν ἢ ὑγρὰ ἢ πεπηγότα, τούτων δὲ τὰ ἐν τοῖς εἰρημένοις πάθεσι, καὶ οὐκ ἔστι μεταξύ, ἅπαντ' ἂν [i]εἴη εἰρημένα [k]οἷς διαγνωσόμεθα πότερον [l]γῆς ἢ ὕδατος ἢ πλειόνων [m]κοινόν, καὶ πότερον [n]ὑπὸ πυρὸς συνέστηκεν ἢ ψυχροῦ ἢ
13 ἀμφοῖν. Χρυσὸς μὲν δὴ καὶ ἄργυρος καὶ χαλκὸς καὶ κατ-τίτερος καὶ [o]μόλυβδος καὶ [p]ὕελος καὶ λίθοι [q]πολλοὶ ἀνώνυμοι ὕδατος· πάντα γὰρ ταῦτα [r]τήκεται θερμῷ. [a]Ἔτι [s]οἶνοι ἔνιοι καὶ οὖρον καὶ ὄξος καὶ κονία καὶ [t]ὀρρὸς καὶ ἰχὼρ ὕδατος· πάντα γὰρ πήγνυται ψυχρῷ. Σίδηρος δὲ καὶ [v]κέρας [w]καὶ ὄνυξ καὶ ὀστοῦν καὶ νεῦρον καὶ ξύλον καὶ τρίχες
14 καὶ φύλλα καὶ φλοιὸς γῆς μᾶλλον. [a]Ἔτι ἤλεκτρον, σμύρνα, [x]λίβανος καὶ πάντα τὰ δάκρυα λεγόμενα, [y]καὶ πῶρος, καὶ οἱ καρποί, οἷον [z]τὰ [a]χέδροπα, καὶ σῖτος· τὰ τοιαῦτα γὰρ τὰ μὲν σφόδρα, τὰ δὲ ἧττον μὲν τούτων, ὅμως δὲ γῆς· τὰ μὲν
15 γὰρ μαλακτά, τὰ δὲ θυμιατὰ καὶ ψύξει γεγενημένα. [a]Ἔτι νίτρον, ἅλες, λίθων γένη, ὅσα [b]μήτε ψύξει μήτε τηκτά. [c]Αἷμα δὲ καὶ γονὴ κοινὰ γῆς καὶ ὕδατος καὶ ἀέρος, τὸ μὲν ἔχον [d]αἷμα ἶνας μᾶλλον γῆς, διὸ [e]καὶ [f]ψύξει πήγνυται καὶ ὑγρῷ τήκεται, [g]τὰ δὲ μὴ ἔχοντα ἶνας ὕδατος, διὸ καὶ οὐ πήγνυται. Γονὴ δὲ πήγνυται ψύξει ἐξιόντος [h]τοῦ ὑγροῦ μετὰ τοῦ θερμοῦ.

11 Ποῖα δὲ θερμὰ ἢ ψυχρὰ τῶν πεπηγότων ἢ τῶν ὑγρῶν,

[c] οὖν] οὐ E. [d] ὑπὸ τοῦ πυρὸς F.H. [e] ὑπὸ τοῦ ὕδατος F. [f] δὲ om. F.N. [g] μὴ F.H.N. [h] ταῦτα om. E. [i] εἴη τὰ εἰρ. H. [k] οἷς δὴ γνωσόμεθα H.N. [l] γῆς—πότερον margo F. [m] κοινῶν N. [n] ὑπὸ τοῦ πυρὸς F. [o] μόλιβδος F.H. [p] ὕαλος E. [q] ἀνώνυμοι ὕδατος πολλοὶ N. [r] τήκεται ante ταῦτα H, post θ. F. [s] οἴνων H. [t] ὀρὸς E. [v] κέραμος N. [w] καὶ ὀστοῦν καὶ ὄνυξ F. [x] λιβανωτὸς H.N, λιβανωτὸν F. [y] καὶ οἱ πῶροι N. [z] τὰ om. F. [a] χεδρωπὰ H, χυδρωπὰ N. [b] μήτε om. F. [c] κοινὰ δὲ γῆς καὶ ὕδατος καὶ ἀέρος αἷμα καὶ γονὴ F. [d] ἶνας αἷμα F. [e] καὶ om. F.H.N. [f] ψύχει H. [g] τὸ δὲ μὴ ἔχον F. [h] τοῦ ὑγροῦ τοῦ μετὰ θ. F.

ἐκ τῶν εἰρημένων [i] δεῖ μεταδιώκειν. [v]Ὅσα μὲν οὖν ὕδατος, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ψυχρά, ἐὰν μὴ ἀλλοτρίαν ἔχῃ θερμότητα, οἷον κονία, οὖρον, οἶνος· ὅσα δὲ γῆς, [k]ὡς ἐπὶ [l]τὸ πολὺ θερμὰ διὰ τὴν τοῦ θερμοῦ δημιουργίαν, οἷον τίτανος καὶ τέφρα. Δεῖ 2 δὲ λαβεῖν τὴν ὕλην ψυχρότητά [m]τινα εἶναι· ἐπεὶ γὰρ τὸ [n]ξηρὸν καὶ τὸ ὑγρὸν ὕλη (ταῦτα γὰρ παθητικά), τούτων [o]δὲ [p]σώματα μάλιστα γῆ καὶ ὕδωρ ἐστί, ταῦτα [q]δὲ ψυχρότητι ὥρισται, δῆλον ὅτι πάντα τὰ σώματα ὅσα ἑκατέρου ἁπλῶς τοῦ στοιχείου, ψυχρὰ μᾶλλόν ἐστιν, [r]ἂν μὴ ἔχῃ ἀλλοτρίαν θερμότητα, οἷον τὸ ζέον ὕδωρ ἢ τὸ διὰ [s]τέφρας [t]ἠθημένον· καὶ γὰρ τοῦτο ἔχει τὴν ἐκ τῆς τέφρας θερμότητα· ἐν ἅπασι γάρ [v]ἐστι θερμότης, ἢ πλείων ἢ ἐλάττων, τοῖς πεπυρωμένοις. Διὸ καὶ ἐν τοῖς σαπροῖς ζῷα ἐγγίγνεται· ἔνεστι γὰρ 3 θερμότης ἡ [w]φθείρασα τὴν ἑκάστου οἰκείαν [x]θερμότητα. [y]Ὅσα δὲ κοινά, ἔχει θερμότητα· [z]συνέστη γὰρ τὰ πλεῖστα ὑπὸ θερμότης πεψάσης. [a]Ἔνια δὲ [a]σῆψίς [b]ἐστιν, οἷον τὰ [c]συντηκτά. [v]Ὥστε ἔχοντα μὲν τὴν φύσιν θερμὰ καὶ αἷμα καὶ 4 γονὴ καὶ [d]μυελὸς καὶ ὀπὸς καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα, φθειρόμενα δὲ καὶ ἐξιστάμενα τῆς φύσεως οὐκέτι· λείπεται γὰρ ἡ ὕλη, [e]γῆ οὖσα [f]ἢ ὕδωρ. [g]Διὸ ἀμφότερα δοκεῖ τισί, καὶ οἱ μὲν ψυχρὰ οἱ δὲ θερμὰ ταῦτά φασιν εἶναι, ὁρῶντες, ὅταν μὲν ἐν τῇ φύσει ὦσι, θερμά, ὅταν δὲ χωρισθῶσι, πηγνύμενα. [v]Ἔχει μὲν [h]οὖν οὕτως, [i]ὅμως δ' ὥσπερ διώρισται, ἐν οἷς μὲν 5 ἡ ὕλη ὕδατος τὸ πλεῖστον, ψυχρά (ἀντίκειται γὰρ [k]τοῦτο μάλιστα τῷ πυρί), ἐν οἷς δὲ γῆς ἢ ἀέρος, θερμότερα. Συμ- 6 βαίνει δέ ποτε [l]ταὐτὰ γίνεσθαι [m]ψυχρότατα καὶ θερμότατα

[i] δεῖ] χρεῖ E. [k] ὡς] καὶ pr. F. [l] τὸ om. E. [m] εἶναί τινα F.H.N. [n] ὑγρὸν καὶ τὸ ξηρὸν F. [o] δὲ] γὰρ E. [p] σωμάτων N. [q] δὲ] γὰρ F.H.N. [r] ἐὰν N. [s] τέφρας] τῆς τέφρας N, τέφρας θερμότητα E. [t] ἠθούμενον N. [v] ἐστιν ἡ θερμότης N. [w] φθείρουσα F.H.N. [x] θερμότητα ὅσα δὲ κοινὰ om. E. [y] ὅσα—θερμότητα om. N. [z] συνέστηκε F.H.N. [a] σήψεις H.N. [b] εἰσὶν E.F.H.N. [c] τηκτὰ pr. F, συμπηκτὰ H, συντάγματα E. [d] ὀπὸς καὶ μυελὸς F. [e] γῆ om. E. [f] ἢ] καὶ F.N. [g] διὸ καὶ ἀμφότερα F. [h] οὖν om. E. [i] ὅμως δ'] ὅλως F.H. [k] μάλιστα τοῦτο F.H.N. [l] τὰ αὐτὰ F.H.N. [m] ψυχρότερα καὶ θερμότερα N.

ἀλλοτρίᾳ θερμότητι· ὅσα γὰρ μάλιστα πέπηγε καὶ [n] στερεώτατά ἐστι, ταῦτα ψυχρά τε μάλιστα, [o] ἐὰν στερηθῇ θερμότητος, καὶ [p] κάει μάλιστα, ἐὰν πυρωθῇ, οἷον ὕδωρ καπνοῦ [q] καὶ λίθος ὕδατος κάει μᾶλλον.

12 [1]Επεὶ δὲ περὶ τούτων διώρισται, καθ' ἕκαστον [r] λέγωμεν τί σὰρξ ἢ [s] ὀστοῦν ἢ τῶν ἄλλων τῶν ὁμοιομερῶν· ἔχομεν γὰρ ἐξ ὧν ἡ τῶν [t] ὁμοιομερῶν φύσις συνέστηκε, τὰ γένη αὐτῶν, τίνος ἕκαστον γένους, διὰ τῆς γενέσεως· ἐκ μὲν γὰρ τῶν στοιχείων τὰ ὁμοιομερῆ, [v] ἐκ τούτων δ' ὡς ὕλης τὰ [w] ὅλα
2 ἔργα τῆς φύσεως. [1]Εστι δ' ἅπαντα ὡς μὲν ἐξ ὕλης ἐκ τῶν εἰρημένων, ὡς δὲ κατ' οὐσίαν τῷ λόγῳ. [1]Αεὶ [x] δὲ μᾶλλον [y] δῆλον ἐπὶ τῶν ὑστέρων καὶ ὅλως ὅσα οἷον ὄργανα καὶ ἕνεκά του. Μᾶλλον γὰρ [z] δῆλον ὅτι ὁ νεκρὸς ἄνθρωπος ὁμωνύμως.
3 [a]Οὕτω τοίνυν καὶ χεὶρ τελευτήσαντος ὁμωνύμως, καθάπερ [b] καὶ αὐλοὶ λίθινοι λεχθείησαν· οἷον γὰρ καὶ ταῦτα ὄργανα ἄττα ἔοικεν εἶναι. [1]Ηττον δ' ἐπὶ σαρκὸς καὶ ὀστοῦ τὰ τοι-
4 αῦτα δῆλα. [1]Ετι δ' [c] ἐπὶ πυρὸς καὶ ὕδατος [d] γῆς ἧττον· τὸ γὰρ οὗ ἕνεκα ἥκιστα ἐνταῦθα δῆλον [e] ὅπου πλεῖστον τῆς ὕλης· ὥσπερ γὰρ [f] εἰ τὰ ἔσχατα ληφθείη, ἡ μὲν ὕλη οὐθὲν ἄλλο παρ' αὐτήν, ἡ δ' οὐσία οὐθὲν [g] ἄλλο ἢ [h] ὁ λόγος, τὰ δὲ μεταξὺ ἀνάλογον τῷ ἐγγὺς εἶναι ἕκαστον, [i] ἐπεὶ καὶ τούτων ὁτιοῦν ἐστὶν ἕνεκά του, καὶ οὐ πάντως ἔχον ὕδωρ ἢ πῦρ,
5 ὥσπερ οὐδὲ σὰρξ οὐδὲ σπλάγχνον. Τούτων δ' ἔτι μᾶλλον πρόσωπον καὶ χείρ. [1]Απαντα δ' ἐστὶν ὡρισμένα τῷ ἔργῳ· τὰ μὲν γὰρ δυνάμενα ποιεῖν τὸ αὐτῶν ἔργον ἀληθῶς ἐστὶν [k] ἕκαστα, οἷον [l] ὁ ὀφθαλμὸς εἰ ὁρᾷ, τὸ δὲ μὴ δυνάμενον ὁμωνύμως, οἷον ὁ τεθνεὼς ἢ ὁ λίθινος· οὐδὲ γὰρ πρίων ὁ ξύλινος,

[n] στερεώτερα H. [o] ἂν F.H.N. [p] καίει F. [q] καὶ ὁ λίθος N. [r] λέγωμεν margo F. [s] ὀστᾶ H. [t] ἀνομοιομερῶν E. [v] ἐκ δὲ τούτων F.H.N. [w] ὅλα] ἄλλα H. [x] μᾶλλον δὲ F. [y] δῆλον ὅτι κατὰ τὸν λόγον αὐτοῖς ἐστὶ τὸ εἶναι ἀπὸ τῶν H. et ἀπὸ etiam N. [z] δῆλον οἷον ὅτι F. [a] οὕτω—ὁμωνύμως om. H. [b] καὶ αὐλ.] κἂν αὐλ. N. [c] ἐπὶ om. E. [d] γῆς om. F.H.N. [e] ὅπου δὲ πλεῖστον H, ὅπου δὴ πλεῖστον F.N. [f] εἰ καὶ τὰ F.H.N. [g] ἄλλο μᾶλλον ἢ H. [h] ὁ om. F.H.N. [i] ἐπεὶ] ἔχει E. [k] ἕκαστον H.N. [l] ὁ om. E.N.

ἀλλ' ἢ [m] ὡς εἰκών. Οὕτω τοίνυν καὶ σάρξ· ἀλλὰ τὸ ἔργον 6
αὐτῆς ἧττον δῆλον ἢ τὸ τῆς γλώττης. [l] Ὁμοίως δὲ καὶ πῦρ·
ἀλλ' [n] ἔτι ἧττον ἴσως [o] δῆλον φυσικῶς ἢ τὸ τῆς σαρκὸς ἔργον.
[l] Ὁμοίως δὲ καὶ τὰ ἐν τοῖς φυτοῖς καὶ τὰ ἄψυχα, οἷον χαλκὸς
καὶ ἄργυρος· πάντα γὰρ δυνάμει τινί ἐστιν ἢ τοῦ ποιεῖν ἢ
τοῦ πάσχειν, ὥσπερ [p] καὶ σὰρξ καὶ νεῦρον· ἀλλ' οἱ λόγοι
αὐτῶν οὐκ ἀκριβεῖς. [q] [v] Ὥστε πότε ὑπάρχει καὶ πότε οὔ, οὐ 7
ῥᾴδιον [r] διιδεῖν, [s] ἂν μὴ σφόδρα ἐξίτηλον ᾖ καὶ τὰ σχήματα
[t] μόνον ᾖ λοιπά, [v] οἷα καὶ τὰ τῶν παλαιουμένων νεκρῶν σώ-
ματα, [w] ἃ ἐξαίφνης τέφρα γίνεται ἐν ταῖς θήκαις· καὶ [x] καρ-
ποὶ μόνον τῷ σχήματι, τὴν δ' αἴσθησιν οὐ [y] φαίνονται [z] πα-
λαιούμενοι σφόδρα· καὶ τὰ [a] ἐκ τοῦ γάλακτος πηγνύμενα.
Τὰ μὲν οὖν τοιαῦτα μόρια θερμότητι [b] καὶ ψυχρότητι καὶ 8
[c] ταῖς τούτων κινήσεσιν ἐνδέχεται γίγνεσθαι, [d] πηγνύμενα τῷ
θερμῷ καὶ τῷ ψυχρῷ· [e] λέγω δ' ὅσα ὁμοιομερῆ, οἷον [f] σάρ-
κα, ὀστοῦν, τρίχας, [g] νεῦρα, καὶ ὅσα τοιαῦτα· πάντα γὰρ
διαφέρει ταῖς πρότερον εἰρημέναις διαφοραῖς, τάσει, ἕλξει,
θραύσει, σκληρότητι, μαλακότητι καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς [h] τοι-
ούτοις· ταῦτα δ' ὑπὸ [i] ψυχροῦ καὶ θερμοῦ καὶ τῶν κινήσεων
γίνεται μιγνυμένων. Τὰ δ' ἐκ τούτων συνεστῶτα οὐθενὶ [k] ἂν 9
δόξειε τὰ ἀνομοιομερῆ, [l] οἷον κεφαλὴ ἢ χεὶρ ἢ πούς, ἀλλ'
ὥσπερ καὶ τοῦ χαλκὸν μὲν ἢ ἄργυρον γενέσθαι αἰτία [m] ψυ-
χρότητος καὶ θερμότητος κίνησις, τοῦ δὲ [n] πρίονα ἢ φιάλην
ἢ κιβωτὸν οὐκέτι, ἀλλ' ἐνταῦθα μὲν τέχνη, ἐκεῖ δὲ φύσις ἢ
ἄλλη τις αἰτία. [o] [t] Ἐπεὶ οὖν [p] ἔχομεν τίνος γένους ἕκαστον 10
τῶν ὁμοιομερῶν, ληπτέον καθ' ἕκαστον τί ἐστιν, οἷον [q] τί

[m] ὡς ἡ εἰκὼν E. [n] ἔτι] ἔστιν H. [o] ἄδηλον E. [p] καὶ ante σὰρξ om. E. [q] ὥστ' εἴποτε E. [r] ἰδεῖν H, διελθεῖν F. [s] ἂν om. E. [t] μόνα F.H.N. [v] οἷον N. [w] ἃ om. E.F.H.N. [x] καρπὸς H. [y] φαίνεται H. [z] παλαιούμενα F.H. [a] ἐκ om. N. [b] καὶ] ἢ N. [c] ταῖς ὑπὸ τούτων F.H.N. [d] πήγνυται τῷ ψ. καὶ τῷ θ. N. [e] λόγω H. [f] σάρκα καὶ ὀστοῦν καὶ νεῦρα καὶ τρίχας E. [g] νεῦρον H. [h] τοσούτοις F. [i] θερμοῦ καὶ ψυχροῦ F.H.N. [k] ἂν ἔτι δόξειε F.N, ἂν ἔτι εἶναι δόξειε H. [l] οἷον] ἢ N. [m] ψυχρότης καὶ θερμότης καὶ κίνησις H.N, θερμότης καὶ ψυχρότης καὶ κίνησις F. [n] φιάλην ἢ πρίονα F. [o] ἐπεὶ] εἰ F.H.N. [p] ἔχοιμεν H. [q] τί post οἷον om. E.

αἷμα ἢ σὰρξ ἢ σπέρμα καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον· οὕτω γὰρ ἴσμεν ἕκαστον διὰ τί καὶ τί ἐστιν, [r] ἐὰν τὴν ὕλην ἢ τὸν λόγον ἔχωμεν, μάλιστα δ' ὅταν ἄμφω τῆς [s] τε γενέσεως καὶ φθορᾶς, καὶ πόθεν ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως. [t] Δηλωθέντων δὲ τούτων ὁμοίως τὰ [v] μὴ ὁμοιομερῆ θεωρητέον, καὶ τέλος τὰ ἐκ τούτων συνεστῶτα, οἷον [w] ἄνθρωπον, [x] φυτὸν καὶ τἆλλα τὰ τοιαῦτα.

[r] ἐὰν ἢ τὴν H.N, ἐὰν μὲν τὴν F. [s] τε om. E.F. [t] δῆλον· τεθέντων H.
[v] μὴ om. E.F.H.N. [w] ἄνθρωπος N. [x] φυτὸν] καὶ φυτὰ H.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

[a]ΠΕΡΙ ΚΟΣΜΟΥ

ΠΡΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΝ.

ΠΟΛΛΑΚΙΣ μὲν ἔμοιγε θεῖόν τι καὶ δαιμόνιον ὄντως χρῆμα ὦ [1]Ἀλέξανδρε ἡ φιλοσοφία ἔδοξεν εἶναι, μάλιστα δὲ ἐν οἷς μόνη διαραμένη πρὸς τὴν τῶν ὅλων θέαν ἐσπούδασε γνῶναι τὴν ἐν αὐτοῖς ἀλήθειαν, καὶ τῶν ἄλλων ταύτης ἀποστάντων διὰ τὸ ὕψος καὶ [b]τὸ μέγεθος, αὕτη τὸ πρᾶγμα οὐκ ἔδεισεν οὐδ' αὐτὴν τῶν καλλίστων ἀπηξίωσεν, ἀλλὰ καὶ [c]συγγενεστάτην ἑαυτῇ [d]καὶ μάλιστα πρέπουσαν ἐνόμισεν εἶναι τὴν ἐκείνων μάθησιν. [1]Ἐπειδὴ γὰρ οὐχ οἷόν τε ἦν τῷ σώ- 2
ματι εἰς τὸν οὐράνιον ἀφικέσθαι τόπον καὶ τὴν γῆν [e]ἐκλιπόντα τὸν [f]οὐράνιον ἐκεῖνον [g]χῶρον κατοπτεῦσαι, [h]καθάπερ οἱ ἀνόητοί ποτε ἐπενόουν [1]Αλωάδαι, [i]ἡ γοῦν ψυχὴ διὰ φιλοσοφίας, λαβοῦσα ἡγεμόνα τὸν νοῦν, ἐπεραιώθη καὶ ἐξεδήμησεν, ἀκοπίαστόν τινα ὁδὸν εὑροῦσα, καὶ τὰ πλεῖστον ἀλλήλων ἀφεστῶτα τοῖς τόποις [k]τῇ διανοίᾳ [l]συνεφρόνησε, ῥᾳδίως οἶμαι τὰ συγγενῆ γνωρίσασα, καὶ θείῳ ψυχῆς ὄμματι τὰ θεῖα [m]καταλαβοῦσα, τοῖς τε ἀνθρώποις προφητεύουσα. Τοῦτο δ' ἔπαθε, καθ' ὅσον οἷόν τε ἦν, πᾶσιν ἀφθόνως μετα- 3
δοῦναι βουληθεῖσα τῶν παρ' [n]αὐτῇ τιμίων. Διὸ καὶ τοὺς 4
μετὰ σπουδῆς διαγράψαντας ἡμῖν ἑνὸς τόπου φύσιν ἢ μιᾶς σχῆμα πόλεως ἢ ποταμοῦ μέγεθος ἢ ὄρους κάλλος, οἷά τινες

Codices O.P.Q.R. [a] Ἀριστοτέλους περὶ κοσμογραφέας Marc. 216. et γρ. Q. ἀριστοτέλους περὶ κόσμου (παντὸς addit Z.) πρὸς ἀλέξανδρον βασιλέα O.Z. ἀριστοτέλους πρὸς ἀλέξανδρον περὶ κόσμου Barocc. 125. ἀριστοτέλους πρὸς ἀλέξανδρον περὶ κόσμου καὶ ἑτέρων ἀναγκαίων Reg. 1603. ἀριστοτέλους πρὸς ἀλέξανδρον σύνοψις φιλοσοφίας περὶ κόσμου Reg. 2992. [b] τὸ ante μ. om. P. [c] ξυγγενεστάτην Q. [d] καὶ] ἢ καὶ P.R. [e] ἐκλείποντα R. [f] οὐράνιον] ἱερὸν corr. O. [g] χῶρον] τόπον P. [h] ὥσπερ P. [i] τῇ γοῦν ψυχῇ δ. φ. λαβούσῃ Q. et pr. R. [k] τῇ διανοίᾳ om. Q.R. [l] συνεφόρησε Q, ambiguo R. [m] καταλαβομένη O.Q.R. [n] αὐτῆς P.

ἤδη πεποιήκασι, [o] φράζοντες οἱ μὲν τὴν [p]Ὄσσαν, [p] οἱ δὲ τὴν [q]Νύσαν, οἱ δὲ τὸ [r]Κωρύκιον ἄντρον, οἱ δὲ ὁτιοῦν ἔτυχε τῶν ἐπὶ [s]μέρους, οἰκτίσειεν ἄν τις τῆς μικροψυχίας, τὰ τυχόντα ἐκπεπληγμένους καὶ μέγα φρονοῦντας ἐπὶ θεωρίᾳ μικρᾷ. 5 Τοῦτο δὲ πάσχουσι διὰ τὸ ἀθέατοι τῶν κρειττόνων εἶναι, [t]κόσμου λέγω καὶ τῶν ἐν κόσμῳ μεγίστων· οὐδέποτε γὰρ ἂν τούτοις γνησίως [v]ἐπιστήσαντες ἐθαύμαζόν τι τῶν ἄλλων, ἀλλὰ πάντα αὐτοῖς τὰ ἄλλα μικρὰ κατεφαίνετο ἂν καὶ [w]οὐ- 6 δενὸς ἄξια πρὸς τὴν τούτων ὑπεροχήν. Λέγωμεν [x]δὴ ἡμεῖς, καὶ καθ' ὅσον ἐφικτόν, θεολογῶμεν περὶ τούτων [y]συμπάντων, ὡς ἕκαστον ἔχει φύσεως καὶ θέσεως καὶ κινήσεως. Πρέπειν δὲ οἶμαί γε καὶ σοί, [z]ὄντι ἡγεμόνων ἀρίστῳ, τὴν τῶν μεγίστων ἱστορίαν μετιέναι, φιλοσοφίᾳ τε [a]μηδὲν μικρὸν ἐπινοεῖν, ἀλλὰ τοῖς [b]τοιούτοις δώροις [c]δεξιοῦσθαι τοὺς ἀρίστους.

2 Κόσμος μὲν οὖν ἐστὶ σύστημα ἐξ οὐρανοῦ καὶ γῆς καὶ τῶν ἐν τούτοις περιεχομένων φύσεων. Λέγεται δὲ καὶ ἑτέρως [d]κόσμος ἡ τῶν ὅλων τάξις [e]τε καὶ διακόσμησις, ὑπὸ [f]θεῶν τε καὶ διὰ [g]θεῶν φυλαττομένη. Ταύτης [h]δὲ τὸ [i]μὲν μέσον, ἀκίνητόν τε ὂν καὶ ἑδραῖον, ἡ φερέσβιος εἴληχε [k]γῆ, παντο- 2 δαπῶν ζῴων ἑστία [l]τε οὖσα καὶ μήτηρ. Τὸ [m]δ' ὕπερθεν αὐτῆς πᾶν τε καὶ πάντῃ πεπερατωμένον· [n]ἧς τὸ [o]ἀνωτάτω θεῶν οἰκητήριον οὐρανὸς ὠνόμασται· πλήρης δὲ ὢν σωμάτων θείων, ἃ δὴ καλεῖν ἄστρα [p]εἰώθαμεν, κινούμενος κίνησιν ἀΐ- διον, [q]μιᾷ περιαγωγῇ καὶ κύκλῳ [r]συναναχορεύει πᾶσα τού-

[o] οἱ μὲν φράζοντες Q. [p] οἱ δὲ τὴν νύσαν om. pr. O, post ἄντρον ponit Q. [q] νύσσαν P.Q. et rc. O. [r] κωρύκειον P, κορύζιον pr. O. [s] μέρους οὓς οἰκτίσειεν O.P.R. [t] λέγω δὲ κόσμου P. [v] ἐπιστατήσαντες Q, ambiguo R, qui corr. ἐκεῖ τὴν ἀρχήν, in margine rc. ἐρείσαντες προσχόντες ἀσχολήσαντες. [w] οὐδενὸς λόγου ἄξια P.Q. [x] δὲ P. [y] ξυμπάντων O, ἁπάντων R. [z] ἡγεμόνων ὄντι P. [a] μὴ P. [b] τοιούτοις] ταύτης P. [c] δεξ. καὶ τοὺς O. [d] κόσμος ἐστὶν ἡ Q. [e] τε om. O. [f] θεόν R, θεοῦ Q. [g] θεὸν Q.R. [h] δὲ om. P. [i] μὲν om. O. [k] γῇ om. pr. O. [l] οὖσά τε O. [m] δ'] τε O.P.R. [n] ἧς] εἰς R, nescio an corr. [o] ἀνώτατον O.P.Q. [p] εἰώθειμεν Q. [q] μιᾷ περιαγωγῇ] ἐν περιαγωγῇ corr. R, ἐμπεριάγωγον καὶ κύκλῳ ἐν περιαγωγῇ καὶ κύκλῳ O. [r] συναχορεύει O.

τοις [s] ἀπαύστως δι' αἰῶνος. Τοῦ δὲ σύμπαντος οὐρανοῦ τε 3
καὶ κόσμου σφαιροειδοῦς ὄντος καὶ κινουμένου, καθάπερ εἶ-
πον, ἐνδελεχῶς, δύο ἀκίνητα ἐξ ἀνάγκης ἐστὶ σημεῖα, καταν-
τικρὺ ἀλλήλων, καθάπερ τῆς ἐν τόρνῳ κυκλοφορουμένης
σφαίρας, στερεὰ μένοντα καὶ συνέχοντα τὴν σφαῖραν, περὶ
ἃ ὁ πᾶς κόσμος κινεῖται. [t] Ὁ μὲν οὖν κόσμος [t] ἐν κύκλῳ πε- 4
ριστρέφεται, [v] καλοῦνται δ' οὗτοι πόλοι· δι' ὧν εἰ νοήσαιμεν
[w] ἐπεζευγμένην εὐθεῖαν, ἣν τινες ἄξονα καλοῦσι, διάμετρος
ἔσται τοῦ κόσμου, μέσην μὲν ἔχουσα τὴν γῆν, τοὺς δὲ δύο
πόλους πέρατα. Τῶν [x] δὲ ἀκινήτων πόλων τούτων ὁ μὲν 5
[y] ἀεὶ φανερός ἐστιν ὑπὲρ κορυφὴν ὢν κατὰ τὸ βόρειον κλίμα,
[z] ἀρκτικὸς καλούμενος· ὁ δὲ ὑπὸ γῆν ἀεὶ κατακέκρυπται, κατὰ
τὸ νότιον, ἀνταρκτικὸς καλούμενος. Οὐρανοῦ δὲ καὶ [a] ἄστρων 6
οὐσίαν μὲν αἰθέρα καλοῦμεν, οὐχ ὥς τινες διὰ τὸ πυρώδη οὖ-
σαν αἴθεσθαι, πλημμελοῦντες περὶ τὴν πλεῖστον πυρὸς ἀπηλ-
λαγμένην δύναμιν, [b] ἀλλὰ διὰ τὸ ἀεὶ θεῖν κυκλοφορουμένην,
στοιχεῖον οὖσαν ἕτερον τῶν [c] τεττάρων, ἀκήρατόν τε καὶ
θεῖον. Τῶν γε μὴν ἐμπεριεχομένων ἄστρων τὰ μὲν ἀπλανῆ 7
τῷ [d] σύμπαντι οὐρανῷ [e] συμπεριστρέφεται, τὰς αὐτὰς ἔχοντα
ἕδρας, ὧν μέσος [f] ὁ ζῳοφόρος καλούμενος κύκλος [g] ἐγκάρσιος
διὰ τῶν τροπικῶν διέζωσται, κατὰ μέρος διῃρημένος εἰς δώ-
δεκα ζῳδίων χώρας· τὰ δὲ πλανητὰ ὄντα οὔτε τοῖς προτέροις
ὁμοιοταχῶς κινεῖσθαι πέφυκεν οὔτε ἀλλήλοις, ἀλλ' ἐν ἑτέροις
[h] καὶ ἑτέροις [i] κύκλοις, ὥστε αὐτῶν [k] τὸν μὲν προσγειότερον
εἶναι τὸν δὲ ἀνώτερον. Τὸ μὲν οὖν τῶν ἀπλανῶν πλῆθός 8
ἐστιν [l] ἀνεξεύρετον ἀνθρώποις, καίπερ ἐπὶ μιᾶς [m] κινουμένων
ἐπιφανείας τῆς τοῦ σύμπαντος οὐρανοῦ· τὸ δὲ τῶν πλανήτων
εἰς ἑπτὰ μέρη κεφαλαιούμενον ἐν τοσούτοις ἐστὶ κύκλοις ἐφε-
ξῆς κειμένοις, ὥστε ἀεὶ τὸν [n] ἀνωτέρω μείζω τοῦ ὑποκάτω

[s] ἀπαύστως—σφαιροειδοῦς] ἀεὶ δὲ, idque rc, R. [t] ἐν om. P. [v] οὗτοι δὲ καλοῦνται P. [w] ἐπεζευγνυμένην O. [x] δὲ δύο ἀκινήτων P. [y] φανερός ἐστιν ἀεὶ Q. [z] ἀρκτῶος O. [a] ἀστέρων O. [b] ἀλλὰ καὶ διὰ O. [c] τεσσάρων O.P. [d] παντὶ P. [e] συμπεριστρέφονται Q. [f] ὁ om. R. [g] ἐγκάρδιος Q. [h] καὶ] καὶ ἐν O. [i] κύκλοις ante καὶ P. [k] τὸν μὲν] τὸ μὲν Q. [l] ἀνεξερεύνητον P.Q. [m] κινούμενον O. [n] ἀνώτερον P.

εἶναι, τούς τε ἑπτὰ [o] ἐν ἀλλήλοις περιέχεσθαι, πάντας γε
9 μὴν ὑπὸ τῆς τῶν ἀπλανῶν σφαίρας περιειλῆφθαι. Συνεχῆ
δὲ [p] ἔχει ἀεὶ [q] τὴν θέσιν ταύτῃ ὁ τοῦ [r] Φαίνοντος ἅμα καὶ
Κρόνου καλούμενος [s] κύκλος, ἐφεξῆς δὲ ὁ τοῦ Φαέθοντος Διὸς
[t] λεγόμενος, εἶθ' ὁ Πυρόεις [t] Ἡρακλέους τε καὶ [v] Ἄρεος προσ-
αγορευόμενος, ἑξῆς δὲ ὁ Στίλβων, ὃν ἱερὸν [t] Ἑρμοῦ καλοῦσιν
ἔνιοι, [w] τινὲς δὲ [t] Ἀπόλλωνος· μεθ' ὃν ὁ τοῦ Φωσφόρου, ὃν
[t] Ἀφροδίτης, οἱ δὲ [v] Ἥρας προσαγορεύουσιν, εἶτα ὁ ἡλίου, καὶ
10 τελευταῖος ὁ τῆς σελήνης [x] μέχρι γῆς ὁρίζεται. [t] Ὁ δὲ αἰθὴρ
τά τε θεῖα [y] ἐμπεριέχει σώματα καὶ τὴν τῆς κινήσεως τάξιν.
Μετὰ δὲ τὴν αἰθέριον καὶ θείαν φύσιν, ἣν τινα τεταγμένην
ἀποφαίνομεν, ἔτι δὲ ἄτρεπτον καὶ ἀνετεροίωτον καὶ ἀπαθῆ,
συνεχής ἐστιν ἡ δι' ὅλων παθητή τε καὶ τρεπτή, καὶ τὸ σύμ-
11 παν εἰπεῖν, φθαρτή τε καὶ ἐπίκηρος. Ταύτης δὲ αὐτῆς
πρώτη μέν ἐστιν ἡ λεπτομερὴς καὶ φλογώδης οὐσία, ὑπὸ τῆς
αἰθερίου [z] φύσεως πυρουμένη διὰ τὸ μέγεθος αὐτῆς καὶ τὴν
ὀξύτητα τῆς κινήσεως· ἐν δὲ τῇ πυρώδει καὶ ἀτάκτῳ λεγο-
μένῃ τά τε σέλα [a] διάττει καὶ φλόγες ἀκοντίζονται καὶ δο-
κίδες τε καὶ βόθυνοι καὶ κομῆται λεγόμενοι στηρίζονται καὶ
12 σβέννυνται πολλάκις. [t] Ἑξῆς δὲ ταύτης ὁ ἀὴρ [b] ὑποκέχυται,
ζοφώδης ὢν καὶ παγετώδης τὴν φύσιν· ὑπὸ δὲ [c] κινήσεως
λαμπόμενος ἅμα καὶ διακαιόμενος λαμπρότερός [d] τε γίνεται
13 καὶ ἀλεεινός. [t] Ἐν δὲ τούτῳ τῆς [e] παθητῆς ὄντι [f] καὶ αὐτῷ
δυνάμεως καὶ παντοδαπῶς ἀλλοιουμένῳ [g] νέφη τε συνίστα-
ται καὶ ὄμβροι [h] καταρράσσουσι, χιόνες τε καὶ πάχναι καὶ
χάλαζαι [i] πνοαί τε ἀνέμων καὶ τυφώνων, [k] ἔτι τε βρονταὶ καὶ
ἀστραπαὶ καὶ πτώσεις κεραυνῶν μυρίων τε γνόφων συμ-
πληγάδες.

[o] ὑπὸ ἀλλήλων Q. [p] ἀεὶ ἔχειν rc. O: pr. om. ἔχει. [q] ταύτην τὴν θέσιν O, τὴν θέσιν ταύτην μὲν Q, τὴν θέσιν ταύτην P.R. [r] φαέθοντος O. [s] κύκλος om. Q. [t] καλούμενος P.R. [v] ἄρεως R, ἀοριος O. [w] τινὲς om. corr. R. [x] μέχρι] μέτρον τῆς O. [y] ἐμπεριέχων O.R. [z] φύσεως om. O.R, post πυρουμένη ponit Q. [a] διατάττει Q. [b] κέχυται O. [c] κινήσεως] ἐκείνης Q. [d] τε om. O. [e] παθητῆς τῷ ὄντι Q.R. [f] καὶ αὐτῷ ante τῆς P. [g] νέφη συνίσταται O. [h] καταράσσουσι P.Q.R. [i] πνοιαί R. [k] ἔτι τε] ἔτι δὲ O.

[t]Ἐξῆς δὲ τῆς ἀερίου φύσεως γῆ [l]τε καὶ θάλασσα ἐρήρει- 3
σται, φυτοῖς βρύουσα καὶ ζῴοις πηγαῖς τε καὶ ποταμοῖς,
τοῖς μὲν ἀνὰ γῆν ἑλιττομένοις, τοῖς δὲ ἀνερευγομένοις εἰς
[m]θάλασσαν. Πεποίκιλται δὲ καὶ χλόαις μυρίαις ὄρεσί τε
ὑψηλοῖς καὶ βαθυξύλοις δρυμοῖς, καὶ πόλεσιν, ἃς τὸ σοφὸν
[n]ζῷον ἱδρύσατο ἄνθρωπος, νήσοις τε [o]ἐναλίαις [p]καὶ ἠπεί-
ροις. Τὴν μὲν οὖν οἰκουμένην ὁ πολὺς λόγος εἴς [q]τε νήσους 2
καὶ ἠπείρους διεῖλεν, ἀγνοῶν ὅτι καὶ ἡ [r]σύμπασα μία νῆσός
ἐστιν, ὑπὸ τῆς [s]Ἀτλαντικῆς καλουμένης θαλάσσης περιρρεο-
μένη. Πολλὰς δὲ καὶ ἄλλας εἰκὸς τῆσδε ἀντιπόρθμους [t]ἄπο- 3
θεν κεῖσθαι, τὰς μὲν μείζους αὐτῆς, τὰς δὲ ἐλάττους, ἡμῖν δὲ
πάσας πλὴν τῆσδε ἀοράτους· ὅπερ γὰρ αἱ παρ' ἡμῖν νῆσοι
πρὸς ταῦτα τὰ πελάγη πεπόνθασι, [v]τοῦτο ἥδε ἡ οἰκουμένη
πρὸς τὴν [u]Ἀτλαντικὴν θάλασσαν [w]πολλαί τε ἕτεραι πρὸς
σύμπασαν τὴν θάλασσαν· καὶ γὰρ αὗται μεγάλαι τινές εἰσι
νῆσοι, [x]μεγάλοις περικλυζόμεναι πελάγεσιν. [t]Ἡ δὲ σύμ- 4
πασα τοῦ ὑγροῦ φύσις ἐπιπολάζουσα, κατά τινας τῆς γῆς
σπίλους τὰς καλουμένας ἀναπεφυκυῖα οἰκουμένας, ἐξῆς ἂν εἴη
τῆς ἀερίου μάλιστα φύσεως. Μετὰ δὲ ταύτην ἐν τοῖς βυθοῖς
κατὰ τὸ [y]μεσαίτατον τοῦ κόσμου [z]συνερηρεισμένη γῆ πᾶσα
καὶ πεπιεσμένη συνέστηκεν, ἀκίνητος καὶ ἀσάλευτος· καὶ τοῦτ'
ἔστι τοῦ κόσμου [a]τὸ [b]πᾶν, ὃ καλοῦμεν κάτω. Πέντε δὴ 5
στοιχεῖα ταῦτα, ἐν πέντε χώραις σφαιρικῶς ἐγκείμενα, περιε-
χομένης ἀεὶ τῆς ἐλάττονος τῇ μείζονι (λέγω [c]δὲ γῆς μὲν ἐν
ὕδατι, ὕδατος δὲ ἐν ἀέρι, ἀέρος δὲ ἐν πυρί, πυρὸς δὲ ἐν αἰθέρι)
τὸν [d]ὅλον κόσμον συνεστήσατο, καὶ τὸ μὲν ἄνω [e]πᾶν θεῶν
ἀπέδειξεν οἰκητήριον, τὸ κάτω δὲ ἐφημέρων ζῴων. Αὐτοῦ γε 6
μὴν τούτου τὸ μὲν ὑγρόν ἐστιν, ὃ [f]καλεῖν [g]ποταμοὺς καὶ

[l] τε om. Q. et fortasse R. [m] θάλατταν Q. [n] ζῶον ὁ ἄνθρωπος ἱδρύσατο Q. [o] ἐναλίοις O.P. [p] καὶ ἠπείροις om. O.R. [q] νήσους τε O. [r] σύμπασα ἅπασα μία P. [s] ἀταλαντικῆς pr. P. [t] ἄπωθεν R. [v] τοῦτο δὲ ἥδε O. [w] πολλάς τε ἑτέρας R. [x] μεγάλοις τισὶ περικλ. Q. [y] μεσώτατον Q. [z] συνηρεισμένη O.P.R. [a] τὸ om. O.Q.R. [b] πᾶν om. Q. [c] δὴ O.R. [d] κόσμον ὅλον O.P. [e] πᾶν om. P. [f] καλοῦμεν Q, omisso mox εἰθίσμεθα. [g] ποταμούς τε καὶ O.

νάματα καὶ θαλάσσας εἰθίσμεθα, τὸ δὲ ξηρόν, ὃ γῆν τε καὶ ἠπείρους καὶ νήσους ὀνομάζομεν.

7 Τῶν δὲ νήσων αἱ μέν εἰσι μεγάλαι, καθάπερ ἡ σύμπασα ἥδε οἰκουμένη λέλεκται πολλαί τε ἕτεραι [h] μεγάλοις περιρρεόμεναι πελάγεσιν, αἱ δ' εἰσὶν ἐλάττους, φαναὶ [i] δὲ ἡμῖν καὶ ἐντὸς οὖσαι. Καὶ τούτων αἱ μὲν ἀξιόλογοι Σικελία καὶ Σαρδὼ καὶ Κύρνος [k] Κρήτη τε καὶ Εὔβοια καὶ Κύπρος καὶ Λέσβος· αἱ δὲ ὑποδεέστεραι, ὧν αἱ μὲν Σποράδες, αἱ δὲ Κυκλάδες, αἱ δὲ ἄλλως ὀνομάζονται.

8 Πέλαγος δὲ τὸ μὲν ἔξω [l] τῆς οἰκουμένης [m] Ἀτλαντικόν τε καὶ Ὠκεανὸς καλεῖται, περιρρέων ἡμᾶς. Ἐν δὲ τῷ πρὸς [n] δύσιν στενοπόρῳ [o] διανεῳγὸς στόματι, κατὰ τὰς Ἡρακλείους [p] λεγομένας στήλας, τὸν εἴσρουν εἰς τὴν ἔσω [q] θάλασσαν ὡς [r] ἂν εἰς λιμένα [s] ποιεῖται, κατὰ μικρὸν δὲ ἐπιπλατυνόμενος ἀναχεῖται, μεγάλους περιλαμβάνων κόλπους ἀλλήλοις συναφεῖς, πῇ μὲν κατὰ στενοπόρους αὐχένας [t] ἀνεστομωμένος, πῇ
9 δὲ [v] πάλιν [w] πλατυνόμενος. Πρῶτον μὲν οὖν λέγεται ἐγκεκολπῶσθαι ἐν δεξιᾷ εἰσπλέοντι τὰς Ἡρακλείους στήλας, διχῶς, εἰς τὰς καλουμένας Σύρτεις, ὧν τὴν μὲν μεγάλην τὴν δὲ μικρὰν καλοῦσιν· ἐπὶ [x] θάτερα δὲ οὐκέτι ὁμοίως ἀποκολπούμενος τρία ποιεῖ πελάγη, τό τε [y] Σαρδόνιον καὶ τὸ [z] Γαλατικὸν [a] καλούμενον καὶ [b] Ἀδρίαν, ἑξῆς δὲ τούτων ἐγκάρσιον τὸ Σικελικόν, μετὰ δὲ τοῦτο τὸ Κρητικόν, συνεχὲς δὲ [c] αὐτοῦ [d] τῇ μὲν τὸ Αἰγύπτιόν τε καὶ Παμφύλιον καὶ Σύριον, [d] τῇ
10 δὲ τὸ Αἰγαῖόν τε καὶ Μυρτῷον. Ἀντιπαρήκει δὲ τοῖς εἰρημένοις πολυμερέστατος ὢν ὁ Πόντος, οὗ τὸ μὲν μυχαίτατον Μαιῶτις καλεῖται, τὸ δὲ ἔξω πρὸς τὸν Ἑλλήσποντον [e] συναναστόμωται τῇ καλουμένῃ Προποντίδι. Πρός γε μὴν ταῖς

[h] περιρρ. μεγάλοις P. [i] δὲ] τε Q, om. O.R. [k] Κρήτη τε] καὶ κρήτη P. [l] τῆς om. O. [m] ἀταλαντικὸν καλεῖται καὶ ὁ ὠκεανὸς P. [n] δύσεις Q.R. [o] στόματι διανεωγότι P. [p] λεγ.] καλουμένας O. [q] θάλατταν P. [r] ἂν om. O. [s] ποιῆται Q. [t] ἀνεστομωμένον O, ἀνεστομωμένους Q. [v] πάλιν om. O.Q. [w] πλατυνόμενον O.Q. [x] θάτερον O, θατέρου Q.R. [y] σαρδώνιον O.P. [z] γαλακτικὸν pr. R. [a] λεγόμενον R. [b] ἀνδρίαν Q. [c] αὐτὸ Q. [d] πῇ μὲν et mox πῇ δὲ P. [e] συνεστόμωται Q.

[f] ἀνασχέσεσι τοῦ ἡλίου πάλιν εἰσρέων ὁ [a]Ὠκεανός, τὸν [a]Ινδικόν τε καὶ [g]Περσικὸν διανοίξας κόλπον, ἀναφαίνει συνεχῆ τὴν [a]Ερυθρὰν θάλασσαν διειληφώς. [a]Επὶ θάτερον δὲ κέρας 11
κατὰ στενόν τε καὶ ἐπιμήκη διήκων αὐχένα πάλιν [h]ἀνευρύνεται, τὴν [b]Υρκανίαν τε καὶ [i]Κασπίαν ὁρίζων· τὸ δὲ ὑπὲρ ταύτην βαθὺν ἔχει τὸν ὑπὲρ τὴν Μαιῶτιν λίμνην τόπον. Εἶτα
κατ' ὀλίγον ὑπὲρ τοὺς Σκύθας [k]τε καὶ Κελτικὴν σφίγγει τὴν οἰκουμένην, πρός τε τὸν Γαλατικὸν κόλπον καὶ τὰς προειρημένας [b]Ηρακλείους στήλας, ὧν ἔξω περιρρέει τὴν γῆν ὁ [a]Ὠκεανός. [a]Εν τούτῳ γε μὴν νῆσοι μέγισταί [l]τε τυγχάνου- 12
σιν οὖσαι δύο, [m]Βρετανικαὶ λεγόμεναι, [n]Αλβιον καὶ [a]Ιέρνη, τῶν προϊστορημένων μείζους, ὑπὲρ τοὺς [n]Κελτοὺς κείμεναι. Τούτων δὲ [o]οὐκ ἐλάττους ἥ τε Ταπροβάνη πέραν [a]Ινδῶν,
λοξὴ [p]πρὸς τὴν οἰκουμένην, καὶ ἡ Φεβὸλ καλουμένη, κατὰ τὸν [q][a]Αραβικὸν κειμένη κόλπον. Οὐκ ὀλίγαι δὲ μικραὶ περὶ 13
τὰς Βρετανικὰς καὶ τὴν [a]Ιβηρίαν κύκλῳ περιεστεφάνωνται τὴν οἰκουμένην ταύτην, ἣν δὴ νῆσον εἰρήκαμεν· ἧς πλάτος μέν
ἐστι κατὰ τὸ βαθύτατον τῆς ἠπείρου βραχὺ ἀποδέον τετρακισμυρίων σταδίων, ὥς φασιν οἱ εὖ γεωγραφήσαντες, μῆκος δὲ περὶ ἑπτακισμυρίους μάλιστα. Διαιρεῖται δὲ εἵς τε Εὐρώπην καὶ [a]Ασίαν καὶ Λιβύην.

Εὐρώπη μὲν οὖν ἐστὶν [r]ἧς ὅροι κύκλῳ στῆλαί τε [b]Ηρα- 14
κλέους καὶ μυχοὶ Πόντου θάλαττά τε [b]Υρκανία, καθ' ἣν στενώτατος ἰσθμὸς εἰς τὸν [s]Πόντον διήκει· τινὲς δὲ ἀπὸ

[f] ἀνισχέσεσι O, ἀνισχήσεσι P. [g] περσινὸν Q. [h] ἀδρύνεται O, εὐρύνεται corr. R. [i] κασσίαν O. [k] τε om. Q. [l] τε om. P. [m] βρεττανικαι (vel βρετανικαὶ) λεγόμεναι λάβιον καὶ κέρνη Q. cum Barocciano et, qui in margine ἄλβιον, Regio 1038. βρεττανικαὶ λεγόμεναι τό τε λάβιον καὶ ἡ ἔρνη Regius 1302. βρεττανικαὶ λεγόμεναι λάβιον καὶ βέρνιον Z, qui in margine ἰέρνη. βρετανικαὶ λεγόμεναι ἢ λάβιον καὶ ἡ ἐρμοφώνη Regius 1603. βρεττανικαὶ λαβίων καὶ ἰέρνη Regius 2992. βρεττανιακαὶ λεγόμεναι κε (ε loco duarum capace) λαβίων καὶ ἰέρνη R. βρετανία καὶ λεγόμεναι λαβίων καὶ ἰέρνη O. βρετανία (vel βρεττανία) καὶ ἡ λεγομένη καλαβρῶν ἰέρνη P. cum Marcianis 215 et 216, Coisliniano 166, Regiis 2257 et 2372 et 2494, quorum 215 ἴρνη, 2494 ἔρνη. [n] κελτικοὺς O. [o] οὐκ om. O.P.Q.R, cum 166 et Barocc. [p] πρὸς τὴν οἰκουμένην] καλουμένη O. [q] ἀρραβικὸν P. [r] ἧς οἱ ὅροι Q. [s] πόντον] τόπον O.

15 τοῦ ἰσθμοῦ Τάναϊν ποταμὸν εἰρήκασιν. [t]Ἀσία [v]δ' ἐστὶ τὸ ἀπὸ τοῦ εἰρημένου ἰσθμοῦ τοῦ τε Πόντου καὶ τῆς [t]Ὑρκανίας θαλάσσης μέχρι [w]θατέρου ἰσθμοῦ, ὃς μεταξὺ κεῖται τοῦ [x]τε [y]Ἀραβικοῦ κόλπου καὶ τῆς ἔσω θαλάσσης, περιεχόμενος ὑπό τε ταύτης καὶ τοῦ πέριξ [t]Ὠκεανοῦ· τινὲς δὲ [z]τὸ ἀπὸ Τανάϊδος μέχρι Νείλου [a]στομάτων τίθενται [b]τὸν τῆς [t]Ἀσίας ὅρον.
16 Λιβύη δὲ τὸ ἀπὸ [c]τοῦ [d][t]Ἀραβικοῦ ἰσθμοῦ ἕως [t]Ἡρακλέους στηλῶν· οἱ δὲ ἀπὸ τοῦ Νείλου [e]φασὶν ἕως ἐκείνων. Τὴν δὲ Αἴγυπτον, ὑπὸ [f]τῶν τοῦ Νείλου [g]στομάτων περιρρεομένην, οἱ μὲν τῇ [h][t]Ἀσίᾳ οἱ δὲ τῇ Λιβύῃ προσάπτουσι, καὶ τὰς νήσους οἱ μὲν ἐξαιρέτους ποιοῦσιν οἱ δὲ προσνέμουσι [i]ταῖς γείτοσιν ἀεὶ μοίραις. Γῆς μὲν [k]δὴ καὶ θαλάττης φύσιν καὶ θέσιν, ἥν τινα καλεῖν εἰώθαμεν οἰκουμένην, τοιάνδε τινὰ ἱστορήκαμεν.

4 Περὶ δὲ τῶν ἀξιολογωτάτων ἐν αὐτῇ καὶ περὶ [l]αὐτὴν παθῶν νῦν [m]λέγωμεν, αὐτὰ τὰ ἀναγκαῖα [n]κεφαλαιούμενοι.
[o]Δύο γὰρ δή τινες ἀπ' αὐτῆς ἀναθυμιάσεις ἀναφέρονται συνεχῶς εἰς τὸν ὑπὲρ ἡμᾶς ἀέρα, λεπτομερεῖς καὶ ἀόρατοι παντάπασιν, εἴ τι μὴ κατὰ τὰς ἑῴας ἐστίν· αἵ τε [p]διὰ ποταμῶν
2 τε καὶ νομάτων ἀναφερόμεναι θεωροῦνται. Τούτων δὲ ἡ μέν ἐστι ξηρὰ καὶ καπνώδης, ἀπὸ τῆς γῆς ἀπορρέουσα, ἡ δὲ [q]νοτερὰ καὶ ἀτμώδης, ἀπὸ τῆς ὑγρᾶς [r]ἀναθυμιωμένη φύσεως.
3 Γίνονται δὴ ἀπὸ μὲν ταύτης ὁμίχλαι καὶ δρόσοι καὶ πάγων ἰδέαι, νέφη τε καὶ ὄμβροι καὶ χιόνες καὶ χάλαζαι, ἀπὸ δὲ τῆς ξηρᾶς ἄνεμοί τε καὶ πνευμάτων διαφοραί, βρονταί τε καὶ ἀστραπαὶ καὶ πρηστῆρες καὶ κεραυνοὶ καὶ τἆλλα ἃ δὴ [s]τού-
4 τοις ἐστὶ [t]σύμφυλα. [t]Ἔστι δὲ ὁμίχλη μὲν ἀτμώδης [v]ἀναθυμίασις ἄγονος ὕδατος, ἀέρος μὲν παχυτέρα, νέφους δὲ

[t] ἀσίας R. [v] δὴ Q. [w] ἑτέρου O. [x] τε om. Q. [y] ἀρραβικοῦ P.Q. [z] τὸ om. O.P.R. [a] στομάτων—ἀπὸ τοῦ Νείλου om. Q. [b] τὸν om. R. [c] τοῦ om. P. [d] ἀρραβικοῦ O.P.Q. [e] φασὶν—Νείλου om pr. O. [f] τῶν om. Q. [g] νομάτων O. [h] λιβύῃ οἱ δὲ τῇ ἀσίᾳ P. [i] ἀεὶ ταῖς γείτοσι P. [k] δὴ om. O. [l] αὐτὴν] τῶν αὐτῆς P. et pr. R. [m] λέξομεν P. [n] ἀνακεφαλαιούμενοι P. [o] δύο μὲν γὰρ P. [p] διὰ] ἐκ Q. [q] νοτιώτερα P.R, νοωτέρα O. [r] ἀναθυμιωμένης γίνονται φύσεως. γίνονται P. [s] τούτων Q. [t] σύμφυτα O.R. [v] ἀναθυμίασίς τις ἄγ. P.

ἀραιοτέρα· γίνεται δὲ ἤτοι [w] ἐξ ἀρχῆς νέφους ἢ ἐξ ὑπολείμματος. [1] Ἀντίπαλος δὲ αὐτῇ λέγεται καὶ ἔστιν αἰθρία, οὐδὲν ἄλλο οὖσα πλὴν ἀὴρ ἀνέφελος καὶ ἀνόμιχλος. Δρόσος δ' 5
ἐστὶν ὑγρὸν ἐξ αἰθρίας κατὰ σύστασιν [x] λεπτὸν φερόμενον, [y] κρύσταλλος δὲ ἀθρόον ὕδωρ ἐξ αἰθρίας πεπηγός, πάχνη δὲ δρόσος πεπηγυῖα, δροσοπάχνη δὲ ἡμιπαγὴς δρόσος. Νέφος δ' ἐστὶ πάχος ἀτμῶδες συνεστραμμένον, γόνιμον ὕδατος.
[1] Ὄμβρος δὲ γίνεται μὲν κατ' [z] ἐκπιεσμὸν νέφους εὖ μάλα πε- 6
παχυσμένου, διαφορὰς δὲ ἴσχει τοσάσδε [a] ὅσας καὶ ἡ τοῦ νέφους θλῖψις· ἠπία μὲν γὰρ οὖσα μαλακὰς [b] ψακάδας διασπείρει, σφοδρὰ δὲ ἀδροτέρας· καὶ τοῦτο καλοῦμεν ὑετόν, [c] ὄμβρου μεῖζω καὶ συνεχῆ συστρέμματα ἐπὶ γῆς φερόμενα. Χιὼν δὲ γίνεται κατὰ νεφῶν πεπυκνωμένων ἀπόθραυσιν πρὸ 7
τῆς εἰς ὕδωρ μεταβολῆς ἀνακοπέντων· ἐργάζεται δὲ ἡ μὲν κοπὴ τὸ ἀφρῶδες καὶ ἔκλευκον, ἡ δὲ σύμπηξις τοῦ ἐνόντος ὑγροῦ [d] τὴν ψυχρότητα οὔπω χυθέντος οὐδὲ ἠραιωμένου. Σφόδρα δὲ αὖτη καὶ ἀθρόα καταφερομένη νιφετὸς ὠνόμασται. Χάλαζα δὲ γίνεται νιφετοῦ συστραφέντος καὶ βρῖθος 8
ἐκ πιλήματος εἰς καταφορὰν ταχυτέραν λαβόντος· παρὰ δὲ τὰ μεγέθη τῶν ἀπορρηγνυμένων θραυσμάτων οἵ τε ὄγκοι μείζους αἵ τε [e] φοραὶ γίνονται [f] βιαιότεραι. Ταῦτα μὲν οὖν ἐκ τῆς ὑγρᾶς ἀναθυμιάσεως πέφυκε [g] συνεκπίπτειν.
[1] Ἐκ δὲ τῆς ξηρᾶς ὑπὸ ψύχους μὲν ὠσθείσης ὥστε ῥεῖν ἄνε- 9
μος ἐγένετο· οὐδὲν γάρ ἐστιν οὗτος πλὴν ἀὴρ πολὺς ῥέων καὶ ἀθρόος· ὅστις ἅμα [h] καὶ πνεῦμα λέγεται. Λέγεται δὲ καὶ ἑτέρως πνεῦμα ἥ τε ἐν φυτοῖς καὶ ζῴοις καὶ διὰ πάντων [i] διήκουσα ἔμψυχός [k] τε καὶ γόνιμος οὐσία, περὶ ἧς [l] νῦν λέγειν οὐκ ἀναγκαῖον. Τὰ δὲ ἐν ἀέρι πνέοντα πνεύματα κα- 10
λοῦμεν ἀνέμους, αὔρας δὲ τὰς ἐξ ὑγροῦ φερομένας ἐκπνοάς.

[w] ἐξ ἀραιώσεως ἀρχῆς P. [x] λεπτὴν O.P.R. [y] κρύσταλος Q.R. [z] ἐκπιασμὸν νέφους καὶ μάλα πεπαχυμένου Q. [a] ὅσαι Q. [b] ψεκάδας O.P.Q. [c] ὄμβρον O. [d] post τὴν litteras duas deletas R. [e] καταφοραὶ P. [f] βιαιότεροι Q. [g] συνεμπίπτειν O.R. [h] καὶ post ἅμα om. P. [i] διήκουσα καὶ ἔμψυχός R. [k] τε om. O. [l] λέγειν νῦν P.

Τῶν δ' ἀνέμων οἱ μὲν ἐκ νενοτισμένης γῆς πνέοντες ἀπόγειοι λέγονται, οἱ δὲ ἐκ κόλπων [m] διεξάττοντες ἐγκολπίαι· τούτοις
11 δὲ ἀνάλογόν τι ἔχουσιν οἱ ἐκ ποταμῶν καὶ λιμνῶν. Οἱ δὲ κατὰ ῥῆξιν νέφους γινόμενοι καὶ ἀνάλυσιν τοῦ πάχους πρὸς ἑαυτοὺς ποιούμενοι ἐκνεφίαι καλοῦνται· μεθ' ὕδατος δὲ [n] ἀθρόως ῥαγέντος ἐξυδρίαι λέγονται. Καὶ οἱ μὲν ἀπ' ἀνατολῆς συνεχεῖς εὖροι κέκληνται, βορέαι δὲ οἱ ἀπὸ ἄρκτου, ζέφυροι [o] δὲ
12 οἱ ἀπὸ δύσεως, νότοι [o] δὲ οἱ ἀπὸ μεσημβρίας. Τῶν γε μὴν εὔρων καικίας μὲν [p] λέγεται ὁ ἀπὸ τοῦ [q] περὶ τὰς θερινὰς ἀνατολὰς [r] τόπου πνέων ἄνεμος, [s] ἀπηλιώτης δὲ ὁ ἀπὸ τοῦ περὶ τὰς ἰσημερινάς, εὖρος δὲ ὁ ἀπὸ τοῦ περὶ τὰς χειμερινάς. Καὶ τῶν ἐναντίων ζεφύρων ἀργέστης μὲν ὁ ἀπὸ τῆς θερινῆς δύσεως, ὅν τινες καλοῦσιν ὀλυμπίαν, οἱ δὲ [t] ἰάπυγα· ζέφυρος δὲ ὁ ἀπὸ τῆς ἰσημερινῆς, λίψ δὲ [v] ὁ ἀπὸ τῆς χειμερινῆς.
13 Καὶ τῶν βορεῶν ἰδίως ὁ μὲν ἐξῆς τῷ καικίᾳ καλεῖται βορέας, ἀπαρκτίας δὲ ὁ ἐφεξῆς ἀπὸ τοῦ πόλου κατὰ τὸ μεσημβρινὸν πνέων, [w] θρασκίας δὲ ὁ ἐξῆς πνέων τῷ ἀργέστῃ, ὃν ἔνιοι και-
14 κίαν καλοῦσιν. Καὶ τῶν νότων ὁ μὲν ἀπὸ τοῦ ἀφανοῦς πόλου [x] φερόμενος ἀντίπαλος τῷ ἀπαρκτίᾳ καλεῖται νότος, [y] εὐρόνοτος δὲ ὁ μεταξὺ [z] εὔρου καὶ νότου· τὸν δ' ἐπὶ θάτερα [a] μεταξὺ λιβὸς καὶ νότου οἱ μὲν λιβόνοτον οἱ δὲ λιβοφοίνικα
15 καλοῦσιν. Τῶν δὲ ἀνέμων οἱ μέν εἰσιν εὐθύπνοοι, ὁπόσοι διεκπνέουσι πρόσω κατ' εὐθεῖαν, οἱ [b] δὲ ἀνακαμψίπνοοι, καθάπερ ὁ καικίας λεγόμενος. Καὶ οἱ μὲν χειμῶνος, ὥσπερ οἱ νότοι, δυναστεύοντες, οἱ δὲ θέρους, ὡς οἱ ἐτησίαι λεγόμενοι, μίξιν ἔχοντες τῶν τε ἀπὸ τῆς ἄρκτου φερομένων καὶ ζεφύρων· οἱ δὲ ὀρνιθίαι καλούμενοι, ἐαρινοί τινες ὄντες ἄνεμοι,
16 βορέαι εἰσὶ τῷ γένει. Τῶν γε μὴν βιαίων πνευμάτων καταιγὶς μέν ἐστι πνεῦμα ἄνωθεν τύπτον ἐξαίφνης, θύελλα δὲ πνεῦμα βίαιον καὶ ἄφνω προσαλλόμενον, λαῖλαψ δὲ καὶ

[m] διεξάγοντες Q. [n] ἐκραγέντος ἀθρόως P. [o] δὲ utrumque om. O. [p] λέγεται om. P. [q] παρὰ P. [r] τόπου om. P. [s] ἀφηλιώτης O. [t] ἰάμπυγα P. [v] ὁ alterum om. R. [w] θρακίας R. [x] φερόμενος om. pr. O. [y] εὐρότονος Q. [z] νότου καὶ εὔρου P. [a] μεταξὺ om. O. [b] δέ εἰσιν ἀνακ. O.P.R.

στρόβιλος πνεῦμα [c] εἰλούμενον κάτωθεν ἄνω, ἀναφύσημα δὲ γῆς πνεῦμα ἄνω φερόμενον κατὰ τὴν ἐκ βυθοῦ τινὸς ἢ ῥήγματος ἀνάδοσιν· ὅταν δὲ εἰλούμενον πολὺ φέρηται, πρηστὴρ χθόνιός ἐστιν. [d] Εἰληθὲν δὲ πνεῦμα ἐν νέφει παχεῖ τε καὶ 17
νοτερῷ, καὶ ἔξωθεν δι' αὐτοῦ [e] βιαίως ῥηγνύον τὰ συνεχῆ πιλήματα τοῦ νέφους, βρόμον καὶ πάταγον [f] μέγαν ἀπειργάσατο, [g] βροντὴν [h] λεγόμενον, ὥσπερ ἐν ὕδατι [i] πνεῦμα σφοδρῶς ἐλαυνόμενον. Κατὰ δὲ τὴν τοῦ νέφους ἔκρηξιν 18
πυρωθὲν τὸ πνεῦμα καὶ λάμψαν ἀστραπὴ λέγεται· ὃ δὴ πρότερον τῆς βροντῆς προσέπεσεν, [k] ὕστερον γενόμενον, ἐπεὶ τὸ ἀκουστὸν ὑπὸ τοῦ ὁρατοῦ πέφυκε φθάνεσθαι, τοῦ μὲν καὶ πόρρωθεν ὁρωμένου, τοῦ δὲ ἐπειδὰν ἐμπελάσῃ τῇ ἀκοῇ, καὶ μάλιστα ὅταν τὸ μὲν τάχιστον [l] ᾖ τῶν ὄντων, λέγω [m] δὲ τὸ πυρῶδες, τὸ δὲ ἧττον ταχύ, ἀερῶδες ὄν, ἐν τῇ πλήξει πρὸς ἀκοὴν ἀφικνούμενον. Τὸ δὲ [n] ἀστράψαν ἀνα- 19
πυρωθέν, βιαίως ἄχρι τῆς γῆς διεκθέον, κεραυνὸς καλεῖται· ἐὰν δὲ ἡμίπυρον ᾖ, [o] σφοδρὸν δὲ ἄλλως καὶ ἀθρόον, πρηστήρ· ἐὰν δὲ ἄπυρον ᾖ παντελῶς, τυφών. [p] Ἕκαστον δὲ τούτων κατασκῆψαν εἰς τὴν γῆν σκηπτὸς ὀνομάζεται. Τῶν δὲ 20
κεραυνῶν οἱ μὲν αἰθαλώδεις ψολόεντες λέγονται, οἱ δὲ ταχέως διάττοντες [q] ἀργῆτες, ἑλικίαι δὲ οἱ γραμμοειδῶς φερόμενοι, σκηπτοὶ δὲ ὅσοι κατασκήπτουσιν εἴς τι. Συλλή- 21
βδην δὲ τῶν ἐν [q] ἀέρι φαντασμάτων τὰ μέν ἐστι κατ' ἔμφασιν τὰ δὲ καθ' ὑπόστασιν, κατ' ἔμφασιν μὲν ἶριδες καὶ ῥάβδοι καὶ τὰ τοιαῦτα, καθ' ὑπόστασιν δὲ σέλα [r] τε καὶ [s] διάττοντες καὶ κομῆται καὶ τὰ [t] τούτοις παραπλήσια. [u] Ἶρις 22
μὲν οὖν ἐστὶν ἔμφασις ἡλίου τμήματος ἢ σελήνης, ἐν νέφει νοτερῷ καὶ κοίλῳ καὶ συνεχεῖ πρὸς φαντασίαν ὡς [w] ἐν κατόπτρῳ θεωρουμένη κατὰ κύκλου περιφέρειαν. [x] Ῥάβδος δ'

[c] ἡγούμενον O. [d] εἰληχθὲν Q. [e] ῥηγνύον βιαίως P. [f] ἀπειργάσατο μέγαν P. [g] βροντὴ plerique. [h] λέγεται P. [i] πνεῦμα om. R. [k] ὕστερον δὲ γενόμενον O.R. [l] τῶν ὄντων ᾖ Q. [m] δὲ τὸ] δὴ τὸ O. [n] ἀναστράψαν O. [o] σφοδρότερον δὲ ἄλως δὲ καὶ O. [p] ἀργῆται P. [q] ἀερίῳ Q, αἰθέρι O.P.R. [r] τε καὶ om. P. [s] διάττοντα Q. [t] τούτων O. [w] ἐν om. O.

ἐστὶν ἴριδος ἔμφασις εὐθεῖα. [v]Ἅλως δ' ἐστὶν [x]ἔμφασις λαμπρότητος ἄστρου [y]περίαυγος· διαφέρει δὲ ἴριδος, ὅτι ἡ μὲν ἶρις ἐξ ἐναντίας φαίνεται [z]ἡλίου καὶ σελήνης, ἡ δὲ ἅλως
23 κύκλῳ παντὸς ἄστρου. Σέλας δ' ἐστὶ πυρὸς ἀθρόου ἔξαψις ἐν ἀέρι. Τῶν δὲ σελάων [a]ἃ μὲν [b]ἀκοντίζεται ἃ δὲ στηρίζεται. [r]Ὁ μὲν οὖν ἐξακοντισμός ἐστι πυρὸς γένεσις ἐκ παρατρίψεως, [c]ἐν ἀέρι φερομένου ταχέως καὶ φαντασίαν μήκους [d]ἐμφαίνοντος διὰ τὸ τάχος· ὁ δὲ στηριγμός ἐστι χωρὶς φορᾶς προμήκης ἔκτασις καὶ οἷον ἄστρου ῥῦσις· πλατυνο-
24 μένη δὲ κατὰ θάτερον κομήτης καλεῖται. Πολλάκις δὲ τῶν σελάων τὰ μὲν ἐπιμένει πλείονα χρόνον, τὰ δὲ παραχρῆμα σβέννυται. Πολλαὶ δὲ καὶ [e]ἄλλαι [f]φαντασμάτων ἰδέαι θεωροῦνται, λαμπάδες τε καλούμεναι καὶ δοκίδες καὶ πίθοι καὶ βόθυνοι, κατὰ τὴν πρὸς ταῦτα ὁμοιότητα ὧδε προσαγο-
25 ρευθεῖσαι. Καὶ τὰ μὲν τούτων ἑσπέρια τὰ δὲ ἑῷα τὰ δὲ [g]ἀμφιφανῆ θεωρεῖται, σπανίως δὲ βόρεια καὶ νότια. Πάντα δὲ ἀβέβαια· οὐδέποτε γάρ τι τούτων ἀεὶ φανερὸν ἱστόρηται κατεστηριγμένον. Τὰ μὲν [h]τοίνυν ἀέρια τοιαῦτα.
26 [t]Ἐμπεριέχει δὲ καὶ [i]ἡ γῆ πολλὰς ἐν αὐτῇ, καθάπερ ὕδατος, οὕτω καὶ πνεύματος καὶ πυρὸς πηγάς. Τούτων δὲ αἱ μὲν [k]ὑπὸ γῆν εἰσὶν ἀόρατοι, πολλαὶ δὲ ἀναπνοὰς ἔχουσι καὶ ἀναφυσήσεις, ὥσπερ Λιπάρα τε καὶ Αἴτνη καὶ τὰ [l]ἐν Αἰόλου νήσοις· αἱ δὲ καὶ ῥέουσι [m]πολλάκις [n]ποταμοῦ δίκην,
27 καὶ [o]μύδρους [p]ἀναρριπτοῦσι διαπύρους. [u]Ἐνιαι δὲ ὑπὸ γῆν οὖσαι πλησίον πηγαίων ὑδάτων θερμαίνουσι ταῦτα, καὶ τὰ μὲν χλιαρὰ τῶν ναμάτων ἀνιᾶσι, τὰ δὲ ὑπέρζεστα, τὰ δὲ εὖ
28 ἔχοντα κράσεως. [r]Ὁμοίως δὲ [q]καὶ τῶν πνευμάτων πολλὰ πολλαχοῦ [r]γῆς στόμια ἀνέῳκται, ὧν τὰ μὲν ἐνθουσιᾶν ποιεῖ

[x] λαμπρότατος περίαυγος ἔμφασις ἄστρου P. [y] περίαυτος Q. [z] ἡλίου τε καὶ Q. [a] ἃ μὲν—φερομένου om. pr. O: ἃ—ἃ] τὰ—τὰ rc. O. [b] ἀκοντίζονται ἃ δὲ στηρίζονται Q. [c] ἐν ἀέρι om. Q.R. [d] ἐκφαίνοντος Q. [e] ἄλλων O. [f] φασμάτων R. [g] ἀμφιφανῆ P.R. [h] τοίνυν] τοι O. [i] πολλὰς ἡ γῆ Q. [k] εἰσὶν ὑπὸ γῆν O. [l] ἐν ταῖς αἰόλου O. [m] πολλάκις om. O. [n] ποταμῶν Q. [o] μύδρας Q. [p] ἀναρρίπτουσι O, ἀναρριποῦσι pr. P. [q] καὶ om R. [r] στόμια γῆς Q.R.

τοὺς ἐμπελάζοντας, τὰ δὲ ἀτροφεῖν, τὰ δὲ χρησμῳδεῖν, ὥσπερ τὰ ἐν Δελφοῖς [s] καὶ Λεβαδίᾳ· τὰ δὲ καὶ παντάπασιν ἀναιρεῖ, καθάπερ [t] τὸ ἐν Φρυγίᾳ. Πολλάκις δὲ καὶ [v] συγ- 29
γενὲς πνεῦμα εὔκρατον ἐν γῇ παρεξωσθὲν εἰς [w] μυχίους [x] σήραγγας αὐτῆς, ἔξεδρον [y] γενόμενον ἐκ τῶν οἰκείων τόπων, πολλὰ μέρη συνεκράδανεν. Πολλάκις δὲ πολὺ γενόμενον [z] ἔξωθεν [a] ἐγκατειλήθη τοῖς ταύτης κοιλώμασι, καὶ ἀποκλεισθὲν ἐξόδου μετὰ βίας αὐτὴν συνετίναξε, ζητοῦν ἔξοδον ἑαυτῷ, καὶ ἀπειργάσατο [b] πάθος τοῦτο ὃ καλεῖν εἰώθαμεν σεισμόν. Τῶν δὲ σεισμῶν οἱ μὲν εἰς πλάγια σείοντες κατ' 30
[c] ὀξείας γωνίας ἐπικλίνται καλοῦνται, οἱ δὲ ἄνω ῥιπτοῦντες καὶ κάτω κατ' ὀρθὰς γωνίας βράσται, [d] οἱ δὲ συνιζήσεις ποιοῦντες εἰς τὰ κοῖλα χασματίαι· οἱ δὲ χάσματα ἀνοίγοντες [e] καὶ γῆν ἀναρρηγνύντες ῥῆκται καλοῦνται. Τούτων δὲ 31
οἱ μὲν καὶ πνεῦμα προσαναβάλλουσιν, οἱ δὲ πέτρας, οἱ δὲ πηλόν, οἱ δὲ πηγὰς φαίνουσι τὰς πρότερον οὐκ οὔσας. Τινὲς δὲ ἀνατρέποντες κατὰ μίαν πρόωσιν, οὓς καλοῦσιν ὤστας. Οἱ δὲ [f] ἀναπάλλοντες καὶ ταῖς εἰς ἑκάτερον [g] ἐγκλίσεσι καὶ ἀναπάλσεσι διορθοῦντες ἀεὶ τὸ σειόμενον παλματίαι λέγονται, τρόμῳ πάθος ὅμοιον ἀπεργαζόμενοι. Γίνονται [h] δὲ 32
καὶ μυκητίαι σεισμοί, σείοντες τὴν γῆν μετὰ βρόμου. Πολλάκις δὲ χωρὶς σεισμοῦ γίνεται μύκημα γῆς, ὅταν [i] τὸ πνεῦμα σείειν μὲν μὴ [k] ᾖ αὔταρκες, ἐνειλούμενον δ' ἐν αὐτῇ κόπτηται μετὰ ῥοθίου βίας. Συσσωματοποιεῖται δὲ τὰ εἰσιόντα πνεύματα καὶ ὑπὸ τῶν ἐν τῇ γῇ ὑγρῶν κεκρυμμένων.

[l] Τὰ δὲ ἀνάλογον συμπίπτει τούτοις καὶ ἐν θαλάσσῃ· 33
χάσματά τε γὰρ γίνεται θαλάσσης καὶ ἀναχωρήματα πολλάκις, καὶ κυμάτων ἐπιδρομαί, ποτὲ μὲν [m] ἀντανακοπὴν ἔχουσαι, ποτὲ δὲ πρόωσιν [n] μόνον, ὥσπερ ἱστορεῖται περὶ

[s] καὶ τὰ ἐν λ. Q. [t] τὰ P. [v] ἀσυγγενὲς P.Q. [w] μυχοὺς P. [x] σύριγγας Q. [y] γινόμενον Q. [z] ἔσωθεν P. [a] ἐγκατελείφθη Q. [b] τοῦτο τὸ πάθος P. [c] ὀξεῖαν γωνίαν P. [d] οἱ δὲ—χασματίαι om. Q. [e] καὶ τὴν γῆν O. [f] ἀνταποπάλλοντες P.R, ἀνταποβάλλοντες O. [g] ἐκκλίσεσι P. [h] δὲ om. R. [i] τὸ om. O. [k] ᾖ] ὂν O. [l] τὸ Q. [m] ἀνακοπὴν P, ἀνασκοπεῖν pr. O. [n] μόνην Q.

34 [t]Ελίκην τε καὶ [o]Βούραν. Πολλάκις δὲ καὶ ἀναφυσήματα γίνεται πυρὸς ἐν τῇ [p]θαλάσσῃ, καὶ πηγῶν ἀναβλύσεις καὶ ποταμῶν ἐκβολαὶ καὶ δένδρων ἐκφύσεις, ῥοαί τε καὶ δῖναι ταῖς τῶν πνευμάτων ἀνάλογον, αἱ μὲν ἐν μέσοις πελάγεσιν,
35 αἱ δὲ κατὰ τοὺς εὐρίπους τε καὶ πορθμούς. Πολλαί τε ἀμπώτεις λέγονται καὶ κυμάτων ἄρσεις συμπεριοδεύειν ἀεὶ τῇ σελήνῃ κατά τινας ὡρισμένους καιρούς. [t]Ὡς δὲ τὸ πᾶν εἰπεῖν, τῶν στοιχείων ἐγκεκραμένων ἀλλήλοις, ἐν ἀέρι τε καὶ γῇ καὶ θαλάσσῃ κατὰ τὸ εἰκὸς αἱ τῶν παθῶν ὁμοιότητες συνίστανται, τοῖς μὲν ἐπὶ μέρους φθορὰς καὶ γενέσεις φέρουσαι, τὸ δὲ σύμπαν ἀνώλεθρόν [q]τε καὶ [r]ἀγένητον φυλάττουσαι.

5 Καίτοι γέ τις ἐθαύμασε πῶς ποτέ, [s]εἰ ἐκ τῶν ἐναντίων ἀρχῶν [t]συνέστηκεν [v]ὁ κόσμος, λέγω δὴ ξηρῶν τε καὶ [w]ὑγρῶν ψυχρῶν τε καὶ θερμῶν, οὐ πάλαι διέφθαρται καὶ ἀπόλωλεν, ὡς κἂν εἰ πόλιν τινὲς θαυμάζοιεν, ὅπως [x]διαμένει συνεστηκυῖα ἐκ τῶν [y]ἐναντίων ἐθνῶν, πενήτων λέγω καὶ πλουσίων, [z]νέων γερόντων, ἀσθενῶν ἰσχυρῶν, [a]πονηρῶν χρηστῶν.
2 [d]Ἀγνοοῦσι δὲ ὅτι τοῦτ' ἦν πολιτικῆς ὁμονοίας τὸ θαυμασιώτατον, λέγω [b]δὲ ὅτι ἐκ πολλῶν μίαν καὶ ὁμοίαν [c]ἐξ ἀνομοίων [d]ἀποτελεῖ διάθεσιν, [e]ὑποδεχομένη [f]πᾶσαν καὶ φύσιν
3 καὶ τύχην. [d]Ἴσως δὲ [g]καὶ τῶν ἐναντίων ἡ φύσις γλίχεται, καὶ ἐκ τούτων [h]ἀποτελεῖ τὸ σύμφωνον, οὐκ ἐκ τῶν ὁμοίων, ὥσπερ ἀμέλει τὸ ἄρρεν συνήγαγε πρὸς τὸ θῆλυ καὶ οὐχ ἑκάτερον πρὸς τὸ ὁμόφυλον, [i]καὶ τὴν πρώτην ὁμόνοιαν διὰ
4 τῶν ἐναντίων συνῆψεν, οὐ διὰ τῶν ὁμοίων. [d]Ἔοικε δὲ καὶ ἡ τέχνη τὴν φύσιν μιμουμένη τοῦτο ποιεῖν· ζωγραφία μὲν γὰρ λευκῶν τε καὶ μελάνων ὠχρῶν τε καὶ ἐρυθρῶν χρωμάτων

[o] βοῶπιν Q. [p] θαλάττῃ R. [q] τε καὶ ἀγ. om. O. [r] ἀγέννητον P.Q. [s] εἰ om. O.Q. et fortasse R. [t] συνεστηκὼς O.Q.R. [v] ὁ om. P. [w] ὑγρῶν καὶ ψ. P. [x] διαμένῃ P. [y] ἐναντιωτάτων Q. [z] νέων καὶ γ. P. [a] πονηρῶν καὶ χρ. R. [b] δὲ] οἷον P. [c] ἐξ ἀνομ. ἀποτ. διάθ. om. R. et pr. O. [d] ἀποτελεῖν Q. [e] ὑποδεχομένην O.R, ὑποδέχεται P. [f] πᾶσαν καὶ] δὲ πᾶσαν P, πᾶσαν O.R. [g] καὶ post δὲ om. O.P.R. [h] libri ἀποτελεῖν. [i] καὶ τὴν] καὐτὰ pr. P, καὶ τὰ corr.

ἐγκερασαμένη φύσεις τὰς εἰκόνας τοῖς προηγουμένοις ἀπε-
τέλεσε [k] συμφώνους, μουσικὴ δὲ ὀξεῖς ἅμα καὶ βαρεῖς [l] μα-
κρούς τε καὶ βραχεῖς φθόγγους μίξασα ἐν διαφόροις φωναῖς
μίαν ἀπετέλεσεν ἁρμονίαν, γραμματικὴ δὲ ἐκ φωνηέντων καὶ
[m] ἀφώνων γραμμάτων κρᾶσιν ποιησαμένη τὴν ὅλην τέχνην
ἀπ' αὐτῶν συνεστήσατο. Ταὐτὸ δὲ [n] τοῦτο ἦν καὶ τὸ παρὰ 5
τῷ σκοτεινῷ λεγόμενον [r] Ἡρακλείτῳ "[o] συνάψειας [p] οὖλα καὶ
οὐχὶ οὖλα, συμφερόμενον καὶ διαφερόμενον, συνᾷδον [q] καὶ
διᾷδον· καὶ ἐκ πάντων ἕν, καὶ ἐξ ἑνὸς πάντα."

Οὕτως οὖν καὶ τὴν τῶν ὅλων σύστασιν, οὐρανοῦ λέγω καὶ 6
γῆς τοῦ τε σύμπαντος κόσμου, διὰ τῆς τῶν [r] ἐναντιωτάτων
[s] ἀρχῶν κράσεως μία διεκόσμησεν [t] ἁρμονία· ξηρὸν γὰρ
ὑγρῷ, θερμὸν δὲ ψυχρῷ βαρεῖ τε κοῦφον [v] μιγέν, καὶ ὀρθὸν
περιφερεῖ, γῆν τε πᾶσαν καὶ θάλασσαν αἰθέρα τε καὶ ἥλιον
καὶ σελήνην καὶ τὸν ὅλον οὐρανὸν διεκόσμησε μία ἡ διὰ πάν-
των διήκουσα δύναμις, ἐκ τῶν ἀμίκτων καὶ ἑτεροίων, ἀέρος
τε καὶ γῆς [w] καὶ πυρὸς καὶ ὕδατος, τὸν σύμπαντα κόσμον
δημιουργήσασα καὶ μιᾷ [x] διαλαβοῦσα σφαίρας ἐπιφανείᾳ,
τάς τε ἐναντιωτάτας ἐν αὐτῷ φύσεις ἀλλήλαις ἀναγκάσασα
ὁμολογῆσαι, [y] καὶ ἐκ τούτων μηχανησαμένη [z] τῷ παντὶ σω-
τηρίαν. Αἰτία δὲ ταύτης [a] μὲν ἡ τῶν στοιχείων ὁμολογία, 7
τῆς δὲ ὁμολογίας ἡ ἰσομοιρία καὶ τὸ μηδὲν αὐτῶν πλέον
[b] ἕτερον [c] ἑτέρου δύνασθαι· τὴν γὰρ ἴσην ἀντίστασιν ἔχει τὰ
βαρέα πρὸς τὰ κοῦφα καὶ τὰ θερμὰ πρὸς τὰ θάτερα, τῆς
φύσεως ἐπὶ τῶν μειζόνων διδασκούσης ὅτι τὸ ἴσον σωστικόν
[d] πώς ἐστιν ὁμονοίας, ἡ δὲ ὁμόνοια τοῦ πάντων γενετῆρος
[e] καὶ περικαλλεστάτου κόσμου. Τίς γὰρ ἂν εἴη φύσις τοῦδε 8
κρείττων; [n] Ἦν γὰρ ἂν [f] εἴποι τις, μέρος [g] ἐστὶν αὐτοῦ. Τό

[k] συμφώνως O.P.R. [l] βραχεῖς τε καὶ μακροὺς P. [m] συμφώνων Q. [n] τοῦτο om. O. [o] συνάψας Q, συνάψιες O.R, συλλήψιες P. [p] ὅλα καὶ οὐχ ὅλα P. οὐχ etiam R, οὐκ O. [q] καὶ ante διᾷδον om. R. [r] ἐναντίων P. [s] κράσεως ἀρχῶν O.R, κράσεων καὶ ἀρχῶν Q. [t] ἁρμονίους Q. [v] καὶ ὀρθὸν περιφερεῖ μιγὲν P. [w] καὶ ante πυρὸς om. O. [x] διαβαλοῦσα O.R. [y] καὶ om. P. [z] τὴν πάντων Q. [a] μὲν om. P. [b] ἕτερον om. O.P.R. [c] δύνασθαι ἑτέρου P. [d] πως] περ O. [e] καὶ om. P. [f] εἴπῃ P.Q. [g] αὐτοῦ ἐστὶ P.

τε καλὸν πᾶν ἐπώνυμόν ἐστι τούτου, καὶ τὸ [h]τεταγμένον, [i]ἀπὸ τοῦ κόσμου λεγόμενον κεκοσμῆσθαι. Τίς δὲ τῶν ἐπὶ μέρους δύναιτ' ἂν ἐξισωθῆναι τῇ κατ' [k]οὐρανὸν τάξει [l]τε καὶ φορᾷ [m]τῶν ἄστρων ἡλίου τε καὶ σελήνης, κινουμένων ἐν ἀκρι-
9 βεστάτοις μέτροις ἐξ αἰῶνος εἰς ἕτερον αἰῶνα. Τίς δὲ γένοιτ' ἂν ἀψεύδεια τοιάδε, ἥν τινα φυλάττουσιν αἱ καλαὶ καὶ γόνιμοι τῶν ὅλων ὧραι, θέρη τε καὶ χειμῶνας ἐπάγουσαι [n]τεταγμένως, ἡμέρας τε καὶ νύκτας, εἰς μηνὸς [o]ἀποτέλεσμα καὶ ἐνιαυτοῦ; Καὶ μὴν μεγέθει μὲν [p]ὁ αὐτὸς πανυπέρτατος, κινήσει δὲ [q]ὀξύτατος, λαμπρότητι δὲ [r]εὐαυγέστατος, δυνάμει
10 δὲ ἀγήρως τε καὶ ἄφθαρτος. Οὗτος ἐναλίων ζῴων καὶ πεζῶν καὶ ἀερίων φύσεις ἐχώρισε καὶ βίους ἐμέτρησε ταῖς ἑαυτοῦ κινήσεσιν. [1]Ἐκ τούτου πάντα [s]ἐμπνεῖ τε καὶ ψυχὴν ἴσχει τὰ ζῷα. Τούτου καὶ αἱ παράδοξοι νεοχμώσεις τεταγμένως ἀποτελοῦνται, [t]συναραττόντων μὲν ἀνέμων παντοίων, πιπτόντων δὲ ἐξ οὐρανοῦ κεραυνῶν, [v]ῥηγνυμένων δὲ χειμώνων ἐξαισίων. Διὰ δὲ τούτων τὸ νοτερὸν ἐκπιεζόμενον τό τε πυρῶδες διαπνεόμενον εἰς ὁμόνοιαν ἄγει τὸ πᾶν καὶ καθί-
11 στησιν. [w]Ἥ τε γῆ φυτοῖς κομῶσα παντοδαποῖς, νάμασί τε [w]περιβλύζουσα καὶ περιοχουμένη ζῴοις, κατὰ καιρὸν ἐκφύουσά τε πάντα καὶ τρέφουσα καὶ δεχομένη, μυρίας τε φέρουσα ἰδέας καὶ πάθη, τὴν ἀγήρω φύσιν ὁμοίως τηρεῖ, καίτοι καὶ σεισμοῖς τινασσομένη καὶ [x]πλημυρίσιν [y]ἐπικλυζομένη,
12 πυρκαϊαῖς τε κατὰ μέρος φλογιζομένη. Ταῦτα δὲ πάντα ἔοικεν αὐτῇ πρὸς ἀγαθοῦ γινόμενα τὴν δι' αἰῶνος σωτηρίαν παρέχειν· σειομένης τε γὰρ διεξάττουσιν αἱ τῶν πνευμάτων παρεμπτώσεις κατὰ [z]τὰ ῥήγματα τὰς [a]ἀναπνοὰς ἴσχουσαι, καθὼς [b]ἄνω λέλεκται, καθαιρομένη τε ὄμβροις [c]ἀποκλύζεται

[h] τεταραγμένον O. [i] ἀπὸ om. O. [k] οὐρανοῦ O.P. [l] τε om. O. [m] τῶν om. P. [n] τεταγμένας Q. [o] καὶ ἐνιαυτοῦ ἀποτέλεσμα O. [p] ὁ αὐτὸς] οὗτος Q. [q] ὀξύτατος, λαμπρ. δὲ om. Q. [r] εὐαγέστατος P. et fortasse R, διαυγέστατος O. [s] ἐμπνεῖται καὶ O.R. [t] συνδραττόντων Q. [v] χειμώνων δὲ ῥηγνυμένων O. [w] περικλύζουσα O. [x] πλημμυρίσιν O.P.R, πλημυριζομένη Q. [y] ἐπικλυζομένη—φλογιζομένη om. Q. [z] τὰ om. O. [a] διαπνοὰς P. [b] ἀνωτέρω O. [c] περικλύζεται P.

πάντα [d]τὰ νοσώδη, περιπνεομένη δὲ αὔραις τά τε [e]ὑπ' αὐτὴν καὶ τὰ ὑπὲρ αὐτὴν εἰλικρινεῖται. Καὶ μὴν αἱ φλόγες μὲν τὸ 13
παγετῶδες [f]πιαίνουσιν, οἱ πάγοι δὲ τὰς φλόγας ἀνιᾶσιν. Καὶ τῶν ἐπὶ μέρους τὰ μὲν γίνεται, τὰ δὲ ἀκμάζει, τὰ δὲ φθείρεται· καὶ αἱ μὲν γενέσεις [g]ἐπαναστέλλουσι τὰς φθοράς, αἱ δὲ φθοραὶ κουφίζουσι τὰς γενέσεις. Μία δὲ ἐκ πάντων 14
περαινομένη σωτηρία [h]διὰ τέλους, [i]ἀντιπερισταμένων ἀλλήλοις καὶ τοτὲ μὲν κρατούντων τοτὲ δὲ κρατουμένων, φυλάττει τὸ σύμπαν ἄφθαρτον δι' αἰῶνος.

Λοιπὸν [k]δὲ [l]δὴ περὶ τῆς [m]τῶν ὅλων συνεκτικῆς [n]αἰτίας 6
κεφαλαιωδῶς εἰπεῖν, ὃν τρόπον καὶ περὶ τῶν ἄλλων· πλημμελὲς γὰρ περὶ κόσμου λέγοντας, εἰ καὶ μὴ δι' ἀκριβείας, ἀλλ' οὖν γε ὡς [o]εἰς τυπώδη μάθησιν, τὸ τοῦ κόσμου κυριώτατον παραλιπεῖν. [p]Ἀρχαῖος μὲν οὖν [p]τις λόγος καὶ πά- 2
τριός ἐστι πᾶσιν ἀνθρώποις ὡς ἐκ [q]θεοῦ πάντα καὶ διὰ [r]θεοῦ ἡμῖν συνέστηκεν, οὐδεμία δὲ φύσις αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν [s]ἐστιν αὐτάρκης, ἐρημωθεῖσα τῆς ἐκ τούτου σωτηρίας. Διὸ καὶ τῶν 3
παλαιῶν εἰπεῖν τινὲς προήχθησαν ὅτι [t]πάντα ταῦτά ἐστι θεῶν [v]πλέα [w]τὰ καὶ δι' ὀφθαλμῶν [x]ἰνδαλλόμενα ἡμῖν καὶ δι' ἀκοῆς καὶ πάσης αἰσθήσεως, τῇ μὲν θείᾳ δυνάμει πρέποντα καταβαλλόμενοι λόγον, οὐ μὴν τῇ γε οὐσίᾳ. Σωτὴρ μὲν 4
[y]γὰρ [z]ὄντως [a]ἁπάντων ἐστὶ καὶ [b]γενέτωρ τῶν ὁπωσδήποτε κατὰ τόνδε τὸν κόσμον συντελουμένων ὁ θεός, οὐ μὴν αὐτουργοῦ καὶ ἐπιπόνου ζῴου κάματον ὑπομένων, ἀλλὰ δυνάμει [c]χρώμενος ἀτρύτῳ, δι' ἧς καὶ τῶν πόρρω δοκούντων εἶναι περιγίνεται. Τὴν μὲν οὖν ἀνωτάτω καὶ πρώτην ἕδραν αὐτὸς 5
ἔλαχεν, ὕπατός τε διὰ τοῦτο ὠνόμασται, καὶ κατὰ τὸν ποιητὴν ἀκροτάτῃ κορυφῇ τοῦ σύμπαντος ἐγκαθιδρυμένος οὐ-

[d] τὰ om. P. [e] ὑπ' αὐτὸν Q, ὑπ' αὐτῶν O. [f] ἠπιαίνουσιν Q. [g] ἐπανασώζουσι P. [h] διατελεῖ P. [i] περϊϋσταμένων O, τὰ περϊϋσταμένων P. [k] δὲ om. Q. [l] δή] δεῖ O.P. [m] συνεκτικῆς τῶν ὅλων O. [n] αἰτίας] οὐσίας Q. [o] εἰς om. O.Q. [p] τις om. P. [q] θεοῦ τὰ πάντα P. [r] θεὸν Q. [s] ἐστιν om. P. [t] ταῦτα πάντα P. [v] ἔμπλεα O.Q. [w] τὰ] τε O.Q.R. [x] ἰδαλλόμενα P. [y] γὰρ om. O. [z] οὕτως O, om. P. [a] πάντων P. [b] γενέτης τῶν ὄντων δὴ τούτων τῶν κατὰ Q. [c] χρώμενοι ἀρρήτῳ Q.

ρανοῦ· μάλιστα δέ πως αὐτοῦ τῆς δυνάμεως ἀπολαύει τὸ πλησίον [d] αὐτοῦ σῶμα, καὶ ἔπειτα τὸ μετ' ἐκεῖνο, καὶ ἐφεξῆς
6 οὕτως [e] ἄχρι τῶν καθ' ἡμᾶς [f] τόπων. Διὸ γῇ τε καὶ τὰ ἐπὶ [g] τῆς γῆς ἔοικεν ἐν ἀποστάσει πλείστῃ τῆς ἐκ θεοῦ ὄντα ὠφελείας ἀσθενῆ καὶ [h] ἀκατάλληλα εἶναι καὶ πολλῆς μεστὰ ταραχῆς· οὐ μὴν [i] ἀλλὰ καὶ καθ' ὅσον ἐπὶ πᾶν [k] διικνεῖσθαι πέφυκεν τὸ θεῖον, καὶ τὰ καθ' ἡμᾶς ὁμοίως συμβαίνει· τά τε ὑπὲρ ἡμᾶς κατὰ τὸ ἔγγιόν τε καὶ πορρωτέρω [l] θεοῦ εἶναι
7 [m] μᾶλλόν τε καὶ ἧττον ὠφελείας μεταλαμβάνοντα. Κρεῖττον οὖν ὑπολαβεῖν, ὃ καὶ πρέπον ἐστὶ καὶ θεῷ μάλιστα ἁρμόζον, ὡς ἡ ἐν οὐρανῷ δύναμις ἱδρυμένη καὶ τοῖς πλεῖστον ἀφεστηκόσιν, ὡς ἔνι γε εἰπεῖν, καὶ σύμπασιν [n] αἰτία γίνεται σωτηρίας, μᾶλλον ἢ ὡς διήκουσα καὶ φοιτῶσα ἔνθα μὴ καλὸν
8 μηδὲ εὔσχημον [o] αὐτουργεῖ τὰ [p] ἐπὶ γῆς. Τοῦτο μὲν γὰρ οὐδὲ ἀνθρώπων ἡγεμόσιν ἁρμόττει, παντὶ καὶ τῷ τυχόντι ἐφίστασθαι [q] ἔργῳ, οἷον στρατιᾶς [r] ἄρχοντι ἢ πόλεως ἢ οἴκου καὶ εἰ χρεὼν στρωματόδεσμον εἴη δῆσαι, καὶ εἴ τι [s] φαυλότερον ἀποτελεῖν ἔργον, ὃ ἐπὶ τοῦ μεγάλου βασιλέως οὐκ ἂν τὸ τυχὸν ἀνδράποδον ποιήσειεν· ἀλλ' οἷον ἱστορεῖτο Καμβύσου Ξέρξου τε καὶ [t] Δαρείου πρόσχημα, εἰς [v] σεμνότητος
9 καὶ ὑπεροχῆς ὕψος μεγαλοπρεπῶς διεκεκόσμητο. Αὐτὸς μὲν γάρ, [w] ὡς λόγος, ἵδρυτο ἐν [x] Σούσοις ἢ [y] Ἐκβατάνοις, παντὶ ἀόρατος, θαυμαστὸν ἐπέχων βασίλειον οἶκον καὶ περίβολον [y] χρυσῷ καὶ ἠλέκτρῳ καὶ ἐλέφαντι ἀστράπτοντα· πυλῶνες δὲ πολλοὶ καὶ συνεχεῖς, πρόθυρά τε συχνοῖς εἰργόμενα σταδίοις ἀπ' ἀλλήλων θύραις τε χαλκαῖς καὶ τείχεσι μεγάλοις ὠχύρωτο· ἔξω δὲ τούτων ἄνδρες οἱ πρῶτοι καὶ δοκιμώτατοι διεκεκόσμηντο, οἱ μὲν ἀμφ' [z] αὐτὸν βασιλέα, δορυφόροι τε καὶ θεράποντες, οἱ δὲ ἑκάστου περιβόλου φύλακες, πυλωροί τε

[d] αὐτοῦ] ἀεὶ Q.R. [e] ἄχρι] ἔχει O. [f] τόπων] desinit pr. R. [g] τῆς om. O. [h] κατάλληλα Q. [i] ἀλλὰ om. O. [k] διϊκνεῖται Q. [l] εἶναι θεοῦ O. [m] libri μᾶλλον δὲ. [n] αἴτιος P. [o] libri αὐτουργεῖν. [p] ἐπὶ τῆς γ. O. [q] ἔργῳ λέγω δὲ οἷον Q. [r] ἄρχοντος P. [s] φαῦλον O. [t] δαρείου τὸ πρ. O.Q. [v] σεμνότητα O. [w] ὡς ὁ λόγος O.Q. [x] σούτοις ἢ ἐν βατάνοις P. [y] χρυσίῳ P. [z] αὐτὸν τὸν β. O.

καὶ ὠτακουσταὶ λεγόμενοι, ὡς ἂν ὁ βασιλεὺς αὐτὸς δεσπότης καὶ θεὸς ὀνομαζόμενος πάντα μὲν βλέποι, πάντα δ' ἀκούοι. Χωρὶς δὲ τούτων ἄλλοι [a] καθεστήκεσαν προσόδων [b] ταμίαι, καὶ στρατηγοὶ πολέμων καὶ κυνηγεσίων, δώρων τε ἀποδεκτῆρες, τῶν τε λοιπῶν ἔργων ἕκαστοι κατὰ τὰς [c] χρείας ἐπιμεληταί. Τὴν δὲ σύμπασαν ἀρχὴν τῆς [d] Ἀσίας, περατουμένην [e] Ἑλλησπόντῳ [d] μὲν ἐκ τῶν πρὸς ἑσπέραν μερῶν, [e] Ἰνδῷ δὲ ἐκ τῶν πρὸς [f] ἕω, [g] διειλήφεσαν κατὰ ἔθνη στρατηγοὶ καὶ σατράπαι καὶ βασιλεῖς δοῦλοι τοῦ μεγάλου βασιλέως, ἡμεροδρόμοι τε καὶ σκοποὶ καὶ [h] ἀγγελιαφόροι φρυκτωριῶν τε ἐποπτῆρες. Τοσοῦτος δὲ ἦν ὁ κόσμος, καὶ μάλιστα τῶν φρυκτωριῶν, κατὰ διαδοχὰς [i] πυρσευουσῶν [k] ἀλλήλαις ἐκ περάτων τῆς ἀρχῆς μέχρι Σούσων καὶ [l] Ἐκβατάνων, ὥστε τὸν βασιλέα γινώσκειν αὐθημερὸν πάντα τὰ ἐν τῇ [l] Ἀσίᾳ [l] καινουργούμενα. Νομιστέον [m] δὴ τὴν τοῦ μεγάλου βασιλέως ὑπεροχὴν πρὸς τὴν τοῦ τὸν κόσμον ἐπέχοντος θεοῦ [n] τοσοῦτον καταδεεστέραν ὅσον τῆς ἐκείνου τὴν τοῦ φαυλοτάτου τε καὶ ἀσθενεστάτου ζῴου, ὥστε εἴπερ [o] ἄσεμνον ἦν [p] αὐτῷ αὐτὸν δοκεῖν Ξέρξην αὐτουργεῖν ἅπαντα καὶ [q] ἐπιτελεῖν ἃ βούλοιτο καὶ ἐφιστάμενον διοικεῖν, πολὺ μᾶλλον ἀπρεπὲς ἂν [r] εἴη θεῷ· σεμνότερον δὲ καὶ πρεπωδέστερον αὐτὸν μὲν ἐπὶ τῆς ἀνωτάτω [s] χώρας ἱδρῦσθαι, τὴν δὲ δύναμιν διὰ τοῦ σύμπαντος κόσμου διήκουσαν ἥλιόν τε κινεῖν καὶ σελήνην, καὶ τὸν πάντα οὐρανὸν περιάγειν, αἴτιόν [t] τε [v] γίνεσθαι [w] τοῖς ἐπὶ [x] τῆς γῆς σωτηρίας. [y] Οὐδὲν γὰρ ἐπιτεχνήσεως [z] αὐτῷ δεῖ καὶ ὑπηρεσίας τῆς παρ' ἑτέρων, ὥσπερ τοῖς παρ' ἡμῖν ἄρχουσι τῆς [a] πολυχειρίας διὰ τὴν ἀσθένειαν· ἀλλὰ τοῦτο ἦν τὸ θειότατον, τὸ μετὰ ῥᾳστώνης καὶ ἁπλῆς κινήσεως παντοδαπὰς ἀποτελεῖν

[a] καθειστήκεσαν O.Q. [b] ταμιεῖαι Q. [c] χεῖρας P. [d] μὲν om. P. [e] ἰνδῶν Q. [f] ἑώαν O.P. [g] διειλ. δὲ κατὰ Q. [h] ἀγγ. καὶ φύλακες φρ. P. [i] πυρσευόντων O. [k] libri ἀλλήλοις. [l] κενουργούμενα Q. [m] δὲ P.Q. [n] τοσοῦτον δὲ κατ. O. [o] ἄσμενον Q. [p] αὐτὸν αὐτῷ O.Q. [q] διατελεῖν O.P. [r] εἴη τοῦτο θεῷ Q. [s] χωρίας P. [t] τε om. O. [v] γενέσθαι O. [w] τῶν Q, τῆς O. [x] τῆς om. O. [y] οὐδὲ P. [z] αὐτῷ om. O.Q. [a] πολυχερείας O.

ἰδέας, ὥσπερ ἀμέλει δρῶσιν οἱ [b] μεγαλότεχνοι, διὰ μιᾶς ὀργάνου [c] σχαστηρίας πολλὰς καὶ ποικίλας ἐνεργείας ἀπο-
15 τελοῦντες. [r]Ὁμοίως δὲ [d] καὶ οἱ νευροσπάσται μίαν [e] μήριν-θον ἐπισπασάμενοι ποιοῦσι καὶ αὐχένα κινεῖσθαι καὶ χεῖρα τοῦ ζῴου [f] καὶ ὦμον καὶ ὀφθαλμόν, ἔστι δὲ ὅτε πάντα τὰ
16 μέρη, μετά τινος εὐρυθμίας. Οὕτως οὖν καὶ ἡ θεία φύσις ἀπό τινος ἁπλῆς κινήσεως τοῦ πρώτου τὴν δύναμιν εἰς τὰ ξυνεχῆ δίδωσι, [g] καὶ ἀπ' ἐκείνων πάλιν εἰς τὰ πορρωτέρω, [h] μέχρι ἂν διὰ τοῦ παντὸς διεξέλθῃ· κινηθὲν γὰρ ἕτερον [i] ὑφ' ἑτέρου καὶ αὐτὸ πάλιν ἐκίνησεν ἄλλο σὺν κόσμῳ, [k] δρώντων [l] μὲν πάντων οἰκείως ταῖς σφετέραις κατασκευαῖς, οὐ τῆς αὐτῆς [m] δὲ ὁδοῦ πᾶσιν οὔσης, ἀλλὰ διαφόρου καὶ ἑτεροίας, ἔστι δὲ οἷς καὶ ἐναντίας, καίτοι τῆς πρώτης οἷον [n] ἐνδόσεως εἰς [o] κίνησιν μίαν γενομένης, ὥσπερ ἂν εἴ τις ἐξ ἄγγους ὁμοῦ ῥίψειε σφαῖραν καὶ κύβον καὶ κῶνον καὶ κύλινδρον· ἕκαστον γὰρ αὐτῶν κατὰ τὸ ἴδιον κινηθήσεται σχῆμα· ἢ εἴ [p] τις ὁμοῦ ζῷον ἔννυδρόν τε καὶ χερσαῖον καὶ πτηνὸν ἐν τοῖς κόλποις ἔχων ἐκβάλοι· δῆλον γὰρ ὅτι τὸ μὲν νηκτὸν [q] ἀλλόμενον εἰς τὴν ἑαυτοῦ δίαιταν ἐκνήξεται, τὸ δὲ χερσαῖον εἰς τὰ σφέτερα
[r] ἤθη καὶ νομοὺς [s] διεξερπύσει, τὸ δὲ ἀέριον ἐξαρθὲν ἐκ γῆς μετάρσιον [t] οἰχήσεται [v] πετόμενον, μιᾶς τῆς πρώτης αἰτίας
17 πᾶσιν ἀποδούσης τὴν οἰκείαν εὐμάρειαν. Οὕτως [w] ἔχει καὶ [x] ἐπὶ κόσμου· διὰ γὰρ ἁπλῆς τοῦ σύμπαντος [y] οὐρανοῦ περι-αγωγῆς ἡμέρᾳ καὶ νυκτὶ περατουμένης ἀλλοῖαι πάντων δι-έξοδοι γίνονται, καίτοι ὑπὸ μιᾶς σφαίρας περιεχομένων, τῶν μὲν θᾶττον τῶν δὲ σχολαιότερον κινουμένων παρά τε τὰ τῶν διαστημάτων μήκη καὶ τὰς ἰδίας [z] ἑκάστων κατα-
18 σκευάς. Σελήνη μὲν γὰρ ἐν μηνὶ τὸν ἑαυτῆς διαπεραίνεται

[b] μεγαλώτεροι O. [c] χαριστηρία O. [d] καὶ om. P. [e] ἐπισπ. μήρ. O. [f] καὶ ὦμον om. O.P, post ὀφθαλμὸν ponit Q. [g] καὶ ἀπ' ἐκ.] ἀπ' ἐκ. δὲ P. [h] μέχρις ἂν διὰ παντὸς O.Q. [i] ὑφ'] ἐξ O.P. [k] δρώντων] δέον P, δέων Q, incerto O. [l] μὲν] μετὰ O.P.Q. [m] δὲ om. O.P.Q. [n] ἐνδέσεως O.P. [o] μίαν κίνησιν O. [p] τις τῆς ὁμοῦ Q. [q] λαβόμενον O.P.Q. [r] ἤθη om. P. [s] ἐξερπύσει Q. [t] ἠχήσεται Q, οἴχεται O. [v] πετώμενον O.Q. [w] ἔχει om. P. [x] ἐπὶ τοῦ κ. O. [y] οὐρανοῦ om. O. [z] ἑκάστων διαφορὰς καὶ κατ. P.

κύκλον, [a] αὐξομένη τε καὶ μειουμένη καὶ φθίνουσα, ἥλιος [b] δὲ [c] ἐν ἑνιαυτῷ καὶ οἱ τούτου ἰσόδρομοι, ὅ τε Φωσφόρος καὶ ὁ [d] Ἑρμῆς λεγόμενος, ὁ δὲ Πυρόεις [e] ἐν διπλασίονι τούτων χρόνῳ, ὁ δὲ Διὸς ἐν ἑξαπλασίονι τούτου, καὶ τελευταῖος ὁ [f] τοῦ Κρόνου λεγόμενος ἐν διπλασίονι καὶ ἡμίσει τοῦ ὑποκάτω. Μία δὲ ἐκ πάντων ἁρμονία συναδόντων καὶ χορευόντων κατὰ 19
τὸν οὐρανὸν ἐξ ἑνός τε γίνεται καὶ εἰς [g] ἕν [h] ἀπολήγει, κόσμον [i] ἐτύμως τὸ σύμπαν ἀλλ' οὐκ ἀκοσμίαν ὀνομάσασα. Καθάπερ 20
[k] δὲ ἐν χορῷ κορυφαίου κατάρξαντος συνεπηχεῖ πᾶς ὁ χορὸς ἀνδρῶν, ἔσθ' ὅτε καὶ γυναικῶν, ἐν διαφόροις φωναῖς ὀξυτέραις καὶ βαρυτέραις μίαν ἁρμονίαν ἐμμελῆ κεραννύντων, οὕτως ἔχει καὶ ἐπὶ τοῦ τὸ σύμπαν διέποντος θεοῦ· κατὰ γὰρ τὸ ἄνωθεν ἐνδόσιμον ὑπὸ τοῦ φερωνύμως ἂν κορυφαίου προσαγορευθέντος κινεῖται μὲν τὰ ἄστρα ἀεὶ καὶ ὁ σύμπας οὐρανός, πορεύεται δὲ διττὰς πορείας ὁ παμφαὴς ἥλιος, [l] τῇ μὲν ἡμέραν καὶ νύκτα διορίζων ἀνατολῇ καὶ δύσει, τῇ δὲ τὰς τέσσαρας ὥρας ἄγων τοῦ ἔτους, πρόσω τε βόρειος καὶ ὀπίσω νότιος [m] διεξέρπων. Γίνονται δὲ ὑετοὶ κατὰ καιρὸν καὶ ἄνεμοι 21
καὶ δρόσοι, τά τε πάθη τὰ ἐν τῷ περιέχοντι συμβαίνοντα, διὰ τὴν πρώτην καὶ ἀρχαιόγονον αἰτίαν. [v] Ἕπονται δὲ τούτοις ποταμῶν ἐκροαί, θαλάσσης ἀνοιδήσεις, δένδρων ἐκφύσεις, καρπῶν πεπάνσεις, γοναὶ ζῴων, ἐκτροφαί τε πάντων καὶ ἀκμαὶ καὶ φθίσεις, συμβαλλομένης πρὸς ταῦτα καὶ τῆς ἑκάστου κατασκευῆς, ὡς ἔφην. [v] Ὅταν οὖν ὁ πάντων ἡγεμών τε 22
καὶ [n] γενέτωρ, ἀόρατος ὢν [o] ἄλλῳ πλὴν λογισμῷ, σημήνῃ πάσῃ φύσει μεταξὺ οὐρανοῦ τε καὶ γῆς φερομένῃ, κινεῖται [p] πᾶσα ἐνδελεχῶς ἐν κύκλοις καὶ πέρασιν ἰδίοις, ποτὲ μὲν ἀφανιζομένη ποτὲ δὲ φαινομένη, μυρίας ἰδέας ἀναφαίνουσά τε καὶ πάλιν ἀποκρύπτουσα ἐκ μιᾶς ἀρχῆς. [v] Ἔοικε δὲ [q] κο- 23
μιδῇ τὸ δρώμενον τοῖς ἐν πολέμου καιροῖς μάλιστα γινομέ-

[a] αὐξανομένη O.P. [b] δὲ om. Q. [c] ἐν om. O.P. [d] καλούμενος P. [e] ἐν—Κρόνου λεγόμενος om. pr. O. [f] τοῦ ante Κρ. om. P. [g] ἕνα O.P.Q. [h] ἀπολήγει] κόσμον λήγει O. [i] τὸ σύμπαν ἐτύμως P, ἑτοίμως τὸ σύμπαν O.Q. [k] δὲ] γὰρ O. [l] τὴν Q. [m] ἐξέρπων O. [n] γενέτης Q. [o] ἄλλως Q. [p] πᾶσιν P, πᾶν O. [q] κομιδῇ om. P.

νοις, [r] ἐπειδὰν ἡ σάλπιγξ σημήνῃ τῷ στρατοπέδῳ· τότε γὰρ [s] τῆς φωνῆς ἕκαστος ἀκούσας ὁ μὲν ἀσπίδα ἀναιρεῖται, [t] ὁ δὲ θώρακα ἐνδύεται, ὁ δὲ κνημῖδας ἢ κράνος ἢ ζωστῆρα περιτίθεται· καὶ ὁ μὲν ἵππον χαλινοῖ, ὁ δὲ συνωρίδα ἀναβαίνει, ὁ δὲ σύνθημα παρεγγυᾷ· καθίσταται δὲ εὐθέως ὁ μὲν λοχαγὸς εἰς λόχον, ὁ δὲ ταξίαρχος εἰς τάξιν, ὁ δὲ ἱππεὺς ἐπὶ κέρας, ὁ δὲ ψιλὸς εἰς τὴν ἰδίαν ἐκτρέχει χώραν· πάντα δὲ ὑφ' ἕνα [v] σημάντορα δινεῖται κατὰ πρόσταξιν τοῦ τὸ κράτος
24 ἔχοντος ἡγεμόνος. Οὕτω χρὴ καὶ περὶ τοῦ σύμπαντος φρονεῖν· ὑπὸ γὰρ μιᾶς ῥοπῆς ὀτρυνομένων ἁπάντων γίνεται τὰ
25 οἰκεῖα, καὶ [w] ταύτης ἀοράτου καὶ ἀφανοῦς. [v] Ὅπερ οὐδαμῶς ἐστὶν ἐμπόδιον οὔτε ἐκείνῃ πρὸς τὸ δρᾶν οὔτε ἡμῖν πρὸς τὸ πιστεῦσαι· καὶ γὰρ ἡ ψυχή, δι' ἣν ζῶμέν [x] τε καὶ [y] οἴκους καὶ πόλεις ἔχομεν, ἀόρατος οὖσα τοῖς ἔργοις [z] αὐτοῖς ὁρᾶται· πᾶς γὰρ ὁ τοῦ βίου διάκοσμος ὑπὸ ταύτης εὕρηται καὶ διατέτακται καὶ συνέχεται, γῆς ἀρόσεις καὶ φυτεύσεις, τέχνης [a] ἐπίνοιαι, χρήσεις νόμων, [b] κόσμος [c] πολιτείας, ἔνδημοι πρά-
26 ξεις, ὑπερόριος πόλεμος, εἰρήνη. Ταῦτα χρὴ καὶ [d] περὶ θεοῦ διανοεῖσθαι, δυνάμει μὲν ὄντος ἰσχυροτάτου, [e] κάλλει δὲ [f] εὐπρεπεστάτου, ζωῇ δὲ ἀθανάτου, ἀρετῇ δὲ κρατίστου, διότι πάσῃ θνητῇ φύσει γενόμενος ἀθεώρητος [g] ἀπ' αὐτῶν τῶν ἔρ-
27 γων θεωρεῖται. Τὰ γὰρ πάθη, καὶ τὰ δι' ἀέρος ἅπαντα καὶ τὰ ἐπὶ γῆς καὶ τὰ ἐν ὕδατι, θεοῦ [h] λέγοιτ' ἂν ὄντως ἔργα εἶναι τοῦ τὸν κόσμον ἐπέχοντος· ἐξ οὗ κατὰ τὸν φυσικὸν [i] Ἐμπεδοκλέα

πάνθ' [i] ὅσα τ' ἦν [k] ὅσα τ' ἐστὶν ὅσα τ' ἔσται [l] ὀπίσσω,
[m] δένδρεά [n] τ' ἐβλάστησε καὶ ἀνέρες ἠδὲ γυναῖκες
θῆρές [o] τ' οἰωνοί τε καὶ ὑδατοθρέμμονες ἰχθῦς.

[r] ὁπότ' ἂν P. [s] ἕκαστος τῆς φωνῆς P. [t] ὁ δὲ θώρακα ἐνδύεται om. O.P.Q. [v] σημάντορα δονεῖται O, δονεῖται σημάντορα P. [w] ταῦτα P. [x] τε om. P. [y] πόλεις καὶ οἴκους P.Q. [z] αὐτῆς P. [a] ἐπίνοια Q. [b] κόσμου corr. P. [c] καὶ πολιτείαι O, καὶ πολιτείας P. [d] παρὰ P. [e] κάλλει—ἀθανάτου om. pr. O. [f] ἐκπρεπεστάτου rc. O. [g] ἀπ'] δι' O. [h] λέγοιντ' ἂν ἔργα εἶναι ὄντως P. [i] ὅσα τ' ἦν om. O.P.Q. [k] ὅσσα P. [l] ὀπίσω O.P.Q. [m] δένδρα O. [n] τε βλαστήσειε P. [o] τ' om. O.

[o]Ἔοικε δὲ [p]ὄντως, εἰ καὶ μικρότερον, [q]παραβάλλειν τὸν κό- 28
σμον τοῖς [r]ὀμφαλοῖς λεγομένοις τοῖς ἐν ταῖς ψαλῖσι λίθοις,
οἳ μέσοι κείμενοι κατὰ τὴν εἰς ἑκάτερον μέρος ἔνδεσιν ἐν ἁρ-
μονίᾳ τηροῦσι καὶ ἐν τάξει τὸ πᾶν σχῆμα τῆς ψαλῖδος καὶ
ἀκίνητον. Φασὶ δὲ καὶ [s]τὸν ἀγαλματοποιὸν Φειδίαν κατα- 29
σκευαζόμενον τὴν ἐν ἀκροπόλει [t]Ἀθηνᾶν ἐν [u]μέσῃ τῇ ταύτης
ἀσπίδι τὸ ἑαυτοῦ πρόσωπον [v]ἐντυπώσασθαι, καὶ συνδῆσαι
τῷ ἀγάλματι διά τινος ἀφανοῦς δημιουργίας, ὥστε ἐξ ἀνάγ-
κης, εἴ τις βούλοιτο [w]αὐτὸ περιαιρεῖν, τὸ σύμπαν ἄγαλμα
[x]λύειν τε καὶ συγχεῖν. Τοῦτον οὖν ἔχει τὸν λόγον ὁ θεὸς 30
ἐν κόσμῳ, συνέχων τὴν τῶν ὅλων ἁρμονίαν τε καὶ σωτηρίαν,
πλὴν οὔτε μέσος ὤν, ἔνθα ἡ γῆ τε καὶ ὁ [y]θολερὸς [z]τόπος
οὗτος, ἀλλ' [a]ἄνω καθαρὸς ἐν καθαρῷ χώρῳ βεβηκώς, ὃν ἐτύ-
μως καλοῦμεν οὐρανὸν [b]μὲν ἀπὸ τοῦ ὅρον εἶναι τῶν ἄνω,
ὄλυμπον δὲ οἷον ὁλολαμπῆ [c]καὶ παντὸς ζόφου καὶ ἀτάκτου
κινήματος κεχωρισμένον, [d]οἷα γίνεται παρ' ἡμῖν διὰ χει-
μῶνος καὶ ἀνέμων βίας, ὥσπερ ἔφη καὶ ὁ ποιητὴς [e]Ὅμηρος

[e]Οὔλυμπόνδ', [f]ὅθι φασὶ θεῶν [g]ἕδος ἀσφαλὲς αἰεί
ἔμμεναι. Οὔτ' ἀνέμοισι τινάσσεται [h]οὔτε ποτ' ὄμβρῳ
δεύεται, [i]οὔτε χιὼν ἐπιπίλναται, ἀλλὰ μάλ' αἴθρη
πέπταται [k]ἀννέφελος, [l]λευκὴ δ' ἀναδέδρομεν αἴγλη.

Συνεπιμαρτυρεῖ δὲ καὶ ὁ βίος ἅπας, τὴν ἄνω χώραν ἀποδοὺς 31
θεῷ· καὶ γὰρ πάντες [m]οἱ ἄνθρωποι ἀνατείνομεν τὰς χεῖρας
εἰς τὸν οὐρανὸν εὐχὰς ποιούμενοι. [n]Καθ' ὃν λόγον οὐ [o]κα-
κῶς κἀκεῖνο ἀναπεφώνηται

Ζεὺς δ' ἔλαχ' οὐρανὸν εὐρὺν ἐν αἰθέρι καὶ νεφέλῃσιν.

Διὸ καὶ τῶν αἰσθητῶν τὰ τιμιώτατα τὸν αὐτὸν ἐπέχει τό- 32
πον, ἄστρα τε [p]καὶ ἥλιος καὶ σελήνη. Μόνα [q]τε τὰ οὐρά-

p οὕτως P. q παραβαλεῖν Q. r ὀφθαλμοῖς P.Q. s τὸν φειδίαν τὸν ἀγαλματοποιὸν O. t μέσῃ αὐτῆς τῆς ἀσπίδος O.P. v ἐκτυπώσασθαι O. w αὐτὸ om. P. x κωλύειν καὶ O. y θολερὸς] ἱερὸς O. z οὗτος τόπος Q. a ἄνω καὶ καθ. Q. b μὲν O.P. c καὶ π.] τε καὶ π. Q. d οἷος P. e οὔλυμπόν θ' P, οὔλυμπον O. f ὅτι Q, ὅσοι P. g ἕδος] ὕδατος Q. h οὔτε] οὐδὲ O. i οὔτ' αὖ χιόνες O. k ἀνέφελα P, ἀνέφελος Q. l λευκὴ] ἀλκὴ O. m οἱ om. P. n καθ' ὃν—ἀναπεφώνηται om. Q. o κἀκείνῳ κακῶς P. p καὶ ante ἥλιος om. O. q τε om. O.

νια διὰ τοῦτο ἀεὶ τὴν αὐτὴν σώζοντα τάξιν διακεκόσμηται, καὶ οὔ ποτε ἀλλοιωθέντα μετεκινήθη, καθάπερ τὰ ἐπὶ γῆς [r] εὔτρεπτα ὄντα πολλὰς ἑτεροιώσεις καὶ πάθη [s] ἀναδέδεκται· σεισμοί τε γὰρ ἤδη βίαιοι πολλὰ μέρη τῆς γῆς ἀνέρρηξαν, ὄμβροι τε κατέκλυσαν [t] ἐξαίσιοι καταρραγέντες, ἐπιδρομαί τε κυμάτων καὶ ἀναχωρήσεις [v] πολλάκις καὶ ἠπείρους [w] ἐθαλάττωσαν καὶ θαλάττας ἠπείρωσαν, βίαι τε πνευμάτων καὶ τυφώνων ἔστιν ὅτε πόλεις ὅλας ἀνέτρεψαν, πυρκαϊαί τε καὶ φλόγες αἱ μὲν ἐξ οὐρανοῦ γενόμεναι πρότερον, ὥσπερ φασίν, ἐπὶ Φαέθοντος τὰ πρὸς ἕω μέρη [x] κατέφλεξαν, αἱ δὲ πρὸς ἑσπέραν ἐκ γῆς ἀναβλύσασαι καὶ ἐκφυσήσασαι, καθάπερ τῶν ἐν Αἴτνῃ κρατήρων ἀναρραγέντων καὶ ἀνὰ [y] τὴν γῆν φερομέ-
33 νων χειμάρρου δίκην. [1] Ἔνθα καὶ τὸ τῶν εὐσεβῶν γένος ἐξόχως ἐτίμησε τὸ δαιμόνιον, [z] περικαταληφθέντων [a] ὑπὸ τοῦ ῥεύματος διὰ τὸ βαστάζειν γέροντας [b] ἐπὶ τῶν ὤμων γονεῖς [c] καὶ σώζειν· πλησίον [d] γὰρ αὐτῶν γενόμενος ὁ τοῦ πυρὸς ποταμὸς ἐξεσχίσθη, παρέτρεψέ τε τοῦ φλογμοῦ τὸ μὲν ἔνθα τὸ δ' ἔνθα, καὶ ἐτήρησεν ἀβλαβεῖς ἅμα τοῖς γονεῦσι τοὺς
34 νεανίσκους. Καθόλου δέ, ὅπερ ἐν νηῒ μὲν κυβερνήτης, ἐν ἅρματι δὲ ἡνίοχος, ἐν χορῷ δὲ κορυφαῖος, ἐν πόλει δὲ νόμος, ἐν στρατοπέδῳ δὲ ἡγεμών, [e] τοῦτο θεὸς ἐν κόσμῳ, πλὴν καθ' ὅσον τοῖς μὲν καματηρὸν τὸ ἄρχειν πολυκίνητόν τε καὶ πολυμέριμνον, τῷ δὲ [f] ἄλυπον ἄπονόν τε [g] καὶ πάσης κεχωρισμένον σωματικῆς ἀσθενείας· ἐν ἀκινήτῳ γὰρ ἱδρυμένος πάντα κινεῖ καὶ περιάγει, ὅπου [h] βούλεται καὶ ὅπως, [i] ἐν διαφόροις [k] ἰδέαις τε καὶ φύσεσιν, ὥσπερ ἀμέλει καὶ ὁ τῆς πόλεως νόμος ἀκίνητος ὢν ἐν ταῖς τῶν [l] χρωμένων ψυχαῖς πάντα οἰκονομεῖ τὰ [m] κατὰ τὴν πολιτείαν· ἐφεπόμενοι γὰρ αὐτῷ δῆλον

[r] ἄτρεπτα Q. [s] ἀναδέδεικται Q. et pr. O.P. [t] ἐξαίσιον Q. [v] πολλάκις] πόλεις O.Q, πόλεις ὅλας P. [w] ἐθαλάσσωσαν καὶ θαλάσσας P. [x] προσέφλεξαν O. [y] τῇ γῇ P, γῆν O. [z] περικαταλειφθέντων P. [a] ὑπὸ] γὰρ ὑπὸ O.Q, τινῶν ὑπὸ P. [b] γονεῖς ἐπὶ τῶν ὤμων O.P. [c] καὶ σώζειν om. O. [d] γὰρ om. O. [e] τοῦτο ὁ θεὸς O. [f] ἄπονον ἄλυπόν P. [g] καὶ om. P.Q. [h] βούλοιτο P. [i] ἐν] ἂν O. [k] τε ἰδέαις Q. [l] χρωμάτων Q. [m] κατὰ πόλιν P.

ὅτι ἐξίασιν ἄρχοντες μὲν ἐπὶ τὰ ἀρχεῖα, θεσμοθέται δὲ εἰς τὰ οἰκεῖα δικαστήρια, βουλευταὶ δὲ καὶ ἐκκλησιασταὶ εἰς συνέδρια τὰ προσήκοντα, καὶ ὁ μέν τις εἰς τὸ πρυτανεῖον βαδίζει [n] σιτησόμενος, ὁ δὲ πρὸς τοὺς [o] δικαστὰς [p] ἀπολογησόμενος, ὁ δὲ εἰς τὸ δεσμωτήριον ἀποθανούμενος. Γίνονται δὲ καὶ 35
δημοθοινίαι νόμιμοι καὶ πανηγύρεις ἐνιαύσιοι, θεῶν τε θυσίαι καὶ ἡρώων θεραπεῖαι καὶ χοαὶ κεκμηκότων· ἄλλα δὲ ἄλλοις ἐνεργούμενα κατὰ μίαν πρόσταξιν ἢ νόμιμον ἐξουσίαν σώζει [q] τὸ τοῦ ποιήσαντος ὄντως

[r] πόλις δ' ὁμοῦ μὲν θυμιαμάτων γέμει,
ὁμοῦ δὲ παιάνων τε καὶ στεναγμάτων.

Οὕτως ὑποληπτέον καὶ [s] ἐπὶ τῆς μείζονος πόλεως, λέγω [t] δὲ 36
τοῦδε τοῦ κόσμου· νόμος [v] μὲν γὰρ ἡμῖν ἰσοκλινὴς ὁ θεός, οὐδεμίαν ἐπιδεχόμενος διόρθωσιν ἢ μετάθεσιν, κρείττων δέ, οἶμαι, καὶ βεβαιότερος τῶν ἐν [w] ταῖς κύρβεσιν ἀναγεγραμμένων. [x] Ἡγουμένου δὲ [x] ἀεικινήτως αὐτοῦ [y] καὶ [z] ἐμμελῶς ὁ 37
σύμπας [a] διοικονομεῖται διάκοσμος οὐρανοῦ [b] καὶ γῆς, μεμερισμένος κατὰ τὰς φύσεις πάσας διὰ τῶν οἰκείων σπερμάτων εἴς τε τὰ φυτὰ καὶ ζῷα, κατὰ γένη τε καὶ εἴδη· καὶ γὰρ ἄμπελοι καὶ φοίνικες καὶ περσέαι [c] συκαῖ τε γλυκεραὶ καὶ ἐλαῖαι, ὡς φησιν ὁ ποιητής, τὰ δὲ ἄκαρπα μὲν ἄλλας δὲ παρεχόμενα χρείας, πλάτανοι καὶ πίτυες καὶ πύξοι

[d] κλήθρη τ' αἴγειρός [e] τε καὶ εὐώδης κυπάρισσος,

αἵ τε [f] καρπὸν [g] ὀπώρης [h] ἡδὺν ἄλλως δὲ δυσθησαύριστον φέρουσαι,

[i] ὄχναι καὶ ῥοιαὶ καὶ μηλέαι ἀγλαόκαρποι,

τῶν [k] τε ζῴων τά τε ἄγρια καὶ ἥμερα, τά τε [l] ἐν ἀέρι καὶ ἐπὶ γῆς καὶ ἐν [m] ὕδατι βοσκόμενα, γίνεται καὶ ἀκμάζει καὶ

[n] σιτισόμενος P.Q. [o] δανειστὰς O. [p] ἀπολογισάμενος O. [q] τὸ om. Q. [r] πόλις δ'] ὅτι πόλις O. [s] ὑπὸ Q. [t] δὴ O.P. [v] μὲν om. O.P. [w] ταῖς om. P. [x] αὐτοῦ ἀεικινήτως P, ἀκινήτως αὐτοῦ O. [y] καὶ—(c. 7. sect. 3.) ὥσπερ οἱ ποιηταὶ λέγουσι rc. in lacuna P. [z] ὁμαλῶς rc. P. [a] οἰκονομεῖται rc. P. [b] καὶ] τε καὶ rc. P. [c] συκέαι Q. [d] κλεῖθραί rc. P. [e] τε om. O. [f] καρπῶν rc. P. [g] ὁπώρας O. et rc. P. [h] ἡδὺν] εἰδυῖα O. [i] ὄγχνη corr. O. [k] τε ζ.] δὲ ζ. O. [l] ἐναέρια Q. [m] ὕδασι rc. P.

φθείρεται τοῖς τοῦ θεοῦ πειθόμενα θεσμοῖς· πᾶν γὰρ ἑρπετὸν τὴν γῆν νέμεται, ὥς φησιν [t]Ηράκλειτος.

7 Εἷς δὲ ὢν πολυώνυμός ἐστι, κατονομαζόμενος τοῖς πάθεσι πᾶσιν ἅπερ αὐτὸς [n]νεοχμοῖ. Καλοῦμεν δὲ αὐτὸν καὶ Ζῆνα καὶ Δία, παραλλήλως χρώμενοι τοῖς ὀνόμασιν, ὡς [o]ἂν εἰ 2 λέγοιμεν δι' ὃν ζῶμεν. Κρόνου δὲ παῖς καὶ χρόνου λέγεται διήκων ἐξ αἰῶνος ἀτέρμονος εἰς ἕτερον αἰῶνα· ἀστραπαῖός τε καὶ βρονταῖος καὶ αἴθριος καὶ αἰθέριος κεραύνιός τε καὶ ὑέτιος ἀπὸ τῶν ὑετῶν καὶ κεραυνῶν καὶ τῶν ἄλλων καλεῖται. 3 Καὶ μὴν ἐπικάρπιος μὲν ἀπὸ τῶν καρπῶν, πολιεὺς δὲ ἀπὸ τῶν πόλεων ὀνομάζεται, γενέθλιός τε καὶ ἕρκειος καὶ ὁμόγνιος καὶ πάτριος ἀπὸ τῆς πρὸς ταῦτα κοινωνίας, ἑταιρεῖός [p]τε καὶ φίλιος καὶ ξένιος καὶ στράτιος καὶ τροπαιοῦχος [q]καθάρσιός τε καὶ παλαμναῖος καὶ ἱκέσιος καὶ μειλίχιος, ὥσπερ οἱ ποιηταὶ λέγουσι, σωτήρ τε καὶ ἐλευθέριος ἐτύμως, ὡς δὲ τὸ πᾶν εἰπεῖν, οὐράνιός τε καὶ χθόνιος, πάσης ἐπώνυμος [r]ὢν φύσεώς τε καὶ τύχης ἅτε πάντων αὐτὸς αἴτιος [s]ὤν. 4 Διὸ καὶ ἐν [t]τοῖς [u]Ορφικοῖς οὐ κακῶς λέγεται

Ζεὺς πρῶτος [v]γένετο, Ζεὺς ὕστατος [w]ἀργικέραυνος·
[x]Ζεὺς [y]κεφαλή, Ζεὺς [z]μέσσα· Διὸς δ' ἐκ [a]πάντα [b]τέτυκται.
Ζεὺς [c]πυθμὴν [d]γαίης τε καὶ οὐρανοῦ ἀστερόεντος.
Ζεὺς [e]ἄρσην γένετο, Ζεὺς ἄμβροτος [f]ἔπλετο νύμφη.
[g]Ζεὺς [h]πνοιὴ πάντων, Ζεὺς ἀκαμάτου πυρὸς ὁρμή.
Ζεὺς [i]πόντοῦ ῥίζα, Ζεὺς ἥλιος [k]ἠδὲ σελήνη.
Ζεὺς βασιλεύς, Ζεὺς [l]ἀρχὸς ἁπάντων [m]ἀργικέραυνος·
[n]πάντας γὰρ [o]κρύψας αὖθις φάος [p]ἐς πολυγηθές
[q]ἐξ ἱερῆς [r]κραδίης ἀνενέγκατο, μέρμερα [s]ῥέζων.

[n] νεοχμεῖ. καλοῦσι δὲ αὐτοῦ Q. [o] ἂν] κἂν Q. et rc. P. [p] τε καὶ φίλιος om. rc. P. [q] καθάρσιος—μειλίχιος om. rc. P. [r] ὢν O.P. [s] ὢν om. O. [t] τῷ ὀρφικῷ P. [v] ἐγένετο O.Q. [w] ἀρχικέραυνος P.Q, ἀρχοκέραυνος Regius 2494. [x] Ζεὺς om. Regius 1603. [y] μεγάλως Regius 2372. [z] μέσος 1603, μέσα O.P.Q. [a] πάντων P. [b] τέτακται 1603, τέτμηται O. [c] πυγμὴν Regius 2992. [d] γαῖος 2494. [e] ἄρσην ἐγένετο Q, ἀρχιγενέτωρ O. [f] ἔμπλετο 2494, ἔπλετος 2992. [g] Ζεὺς—ῥίζα om. O. [h] πνοὴ Q, ποιὴ Regius 2257. [i] π.] τούτων 1603. [k] ἠδὲ] ἢ O. [l] ἀργὸς 1603, ἀρχὴ P.Q, ἀρχῆς 2494, ἀρχηγὸς O. [m] ἀργικέραυνος 2992: ceteri ἀρχικέραυνος. [n] πάντα O. [o] κρύψαι 2372. [p] εἰς πολυγηθὲς P, εἰς πολυγηθὴ Q, ἐπηλυγηθὲς 2992. [q] ἀξιερῆς 1603. [r] κραδίας O. [s] ῥέξων O.

Οἶμαι δὲ καὶ τὴν ἀνάγκην οὐκ ἄλλο τι λέγεσθαι πλὴν τοῦ- 5
τον, οἱονεὶ [t]ἀνίκητον οὐσίαν [v]ὄντα, εἱμαρμένην δὲ διὰ τὸ
εἴρειν τε καὶ χωρεῖν ἀκωλύτως, πεπρωμένην δὲ διὰ τὸ πεπε-
ρατῶσθαι πάντα καὶ μηδὲν ἐν τοῖς οὖσιν [w]ἄπειρον εἶναι, καὶ
μοῖραν ἀπὸ τοῦ μεμερίσθαι, Νέμεσιν δὲ ἀπὸ τῆς [x]ἑκάστῳ
διανεμήσεως, [1]Ἀδράστειαν δὲ ἀναπόδραστον [y]αἰτίαν οὖσαν
κατὰ φύσιν, αἶσαν δὲ ἀεὶ οὖσαν. Τά τε περὶ τὰς μοίρας 6
καὶ τὸν ἄτρακτον εἰς τοῦτό πως νεύει· τρεῖς μὲν γὰρ οἱ μοῖ-
ραι κατὰ [z]τοὺς χρόνους μεμερισμέναι, νῆμα δὲ ἀτράκτου τὸ
μὲν ἐξειργασμένον, τὸ δὲ μέλλον, τὸ δὲ περιστρεφόμενον·
τέτακται δὲ κατὰ μὲν τὸ γεγονὸς μία τῶν μοιρῶν, [11]Ἄτρο-
πος, ἐπεὶ τὰ παρελθόντα πάντα ἄτρεπτά ἐστιν, κατὰ δὲ τὸ
μέλλον Λάχεσις (εἰς πάντα γὰρ ἡ κατὰ φύσιν μένει λῆξις),
κατὰ δὲ τὸ [a]ἐνεστὸς Κλωθώ, συμπεραίνουσά τε καὶ κλώ-
θουσα ἑκάστῳ τὰ οἰκεῖα. Περαίνεται δὲ καὶ ὁ μῦθος οὐκ 7
ἀτάκτως. Ταῦτα δὲ πάντα ἐστὶν οὐκ ἄλλο τι [b]πλὴν ὁ
θεός, καθάπερ καὶ ὁ γενναῖος Πλάτων φησίν. [t]Ὁ μὲν δὴ
θεός, ὥσπερ ὁ παλαιὸς λόγος, ἀρχήν [c]τε καὶ τελευτὴν καὶ
[d]μέσα τῶν ὄντων ἁπάντων ἔχων, [e]εὐθείᾳ περαίνει κατὰ φύσιν
πορευόμενος· τῷ δὲ ἀεὶ ξυνέπεται δίκη, τῶν [f]ἀπολειπομένων
τοῦ θείου νόμου τιμωρός, ἧς ὁ εὐδαιμονήσειν μέλλων μακάριός
τε καὶ εὐδαίμων ἐξ ἀρχῆς εὐθὺς μέτοχος [g]εἴη.

[t] ἀκίνητον O. [v] ὄντα om. P. [w] ἄπορον O. [x] ἑκάστου P.Q. [y] αἰτίαν] οὐσίαν O. [z] τοὺς] τρεῖς O. [a] ἐνεστὼς O.P. [b] πλὴν ὁ] ἢ P. [c] τε] μὲν P. [d] μέσην P. [e] εὐθείας περ. κ. φ. πορευομένας O. [f] ἀπολιπομένων O. [g] εἴη. γῆ μὲν ὡς κέντρον τῷ οὐρανίῳ κατὰ γεωμετρικὴν ἐπιστημονικωτάτη ἀπόδοσις περιεχομένη καὶ τῇ ἐν τοῖς τόποις ἐναντιωτάτη θέσει κατὰ διάμετρα ἑστηκυῖα λαμβάνει μὲν ἐξ αὐτοῦ τὴν ἕδραν τῷ ἀεικινήτου τῆς ἀξίας καὶ οὐρανοῦ περιδινήσεως——ὅρα γὰρ ὅτι τὸ ἐναπολαμβανόμενον πνεῦμα, ὡς εἴρηται, νέφους παχύτητα καὶ μὴ ἔχον διέξοδον θλίβεται, θλιβόμενον δὲ ἐκπυροῦται καὶ βιαίως ῥήγνυσι τὸ νέφος, καὶ τὸ μὲν ἐκπυρώμενον ἐξιὸν ἐξάπτει, τὸ δὲ νέφος ῥηγνύμενον ἠχεῖ ἤτοι βροντᾷ. 1603. fol. 296—299). τέλος τῆς περὶ κόσμου κυκλικῆς θεωρίας ἀριστοτέλους 2494.

ΠΕΡΙ ΨΥΧΗΣ Α.

ΤΩΝ καλῶν καὶ τιμίων τὴν εἴδησιν ὑπολαμβάνοντες, μᾶλλον δ' ἑτέραν ἑτέρας [a]ἢ κατ' ἀκρίβειαν ἢ [b]τῷ βελτιόνων [c]τε καὶ θαυμασιωτέρων εἶναι, δι' ἀμφότερα [d]ταῦτα τὴν [e]τῆς ψυχῆς ἱστορίαν [f]εὐλόγως ἂν ἐν πρώτοις τιθείημεν. Δοκεῖ δὲ [g]καὶ πρὸς ἀλήθειαν [h]ἅπασαν ἡ γνῶσις αὐτῆς μεγάλα συμβάλλεσθαι, μάλιστα [i]δὲ πρὸς τὴν φύσιν· ἔστι γὰρ οἷον ἀρχὴ
2 τῶν ζῴων. [1]Ἐπιζητοῦμεν δὲ θεωρῆσαι καὶ γνῶναι τήν τε φύσιν αὐτῆς καὶ τὴν οὐσίαν, εἶθ' ὅσα συμβέβηκε περὶ αὐτήν· ὧν τὰ μὲν ἴδια πάθη τῆς ψυχῆς [k]εἶναι δοκεῖ, τὰ [l]δὲ δι' ἐκείνην καὶ τοῖς ζῴοις ὑπάρχειν. Πάντῃ [m]δὲ πάντως [n]ἐστὶ
3 [o]τῶν χαλεπωτάτων λαβεῖν τινὰ πίστιν περὶ αὐτῆς. Καὶ γὰρ ὄντος κοινοῦ τοῦ [p]ζητήματος πολλοῖς ἑτέροις, λέγω [q]δὲ [r]τοῦ περὶ τὴν οὐσίαν καὶ [s]τοῦ τί ἐστι, τάχ' ἄν τῳ δόξειε μία τις εἶναι μέθοδος κατὰ πάντων περὶ ὧν βουλόμεθα γνῶναι τὴν [t]οὐσίαν, ὥσπερ καὶ τῶν κατὰ συμβεβηκὸς ἰδίων
4 [v]ἀπόδειξιν, [w]ὥστε ζητητέον ἂν εἴη τὴν μέθοδον ταύτην. Εἰ δὲ μή ἐστι μία [x]τις καὶ κοινὴ μέθοδος περὶ [y]τὸ τί ἐστιν, [z]ἔτι χαλεπώτερον [a]γίνεται τὸ [b]πραγματευθῆναι· δεήσει γὰρ λαβεῖν περὶ [c]ἕκαστον τίς ὁ τρόπος, [d]ἐὰν δὲ φανερὸν

Codices E.S.T.U.V.W.X. et libro tertio L. [a] ἢ ante κατ' om. V. [b] τῶν S. [c] τε om. E. [d] ταῦτα om. E. [e] τῆς] περὶ V, περὶ τῆς E. [f] ἐν πρώτοις τ' ἂν εὐλόγως τίθεμεν V. [g] καὶ om. V. [h] ἡ γνῶσις αὐτῆς ἅπασαν T. [i] δὲ καὶ πρὸς V. [k] εἶναι om. T. [l] δὲ κοινὰ καὶ τοῖς ζώοις δι' ἐκείνην U. [m] δὲ καὶ πάντως S.T.U.V.W. [n] εἶναι X. [o] τῶν χαλεπωτάτων] χαλεπώτατον W. [p] ζητήματος καὶ π. S.T.U.V.W. [q] δὴ V. [r] τοῦ] τὰ U.V. [s] τοῦ] τὸ E, τὰ T.U. [t] οὐσίαν ἴσως ὥσπερ S. [v] ἀπόδειξις E.V, ἡ ἀπόδειξις T. [w] ὥστε] ὅθεν V. [x] καὶ κοινή τις U.W.X. [y] τὸ] τοῦ S.T.U.W.X. [z] ἔτι om. V. [a] γίνεται om. T. [b] πραγματεύεσθαι U. [c] ἑκάστου V. [d] ὅταν S.U.W, εἰ V.

[e] ᾖ, πότερον ἀπόδειξίς [f] τίς ἐστιν ἢ διαίρεσις ἢ καί τις ἄλλη μέθοδος. [g] Ἔτι [g] δὲ [h] πολλὰς ἀπορίας ἔχει καὶ πλάνας, ἐκ τίνων [i] δεῖ ζητεῖν· ἄλλαι γὰρ ἄλλων ἀρχαί, καθάπερ ἀριθμῶν καὶ ἐπιπέδων. Πρῶτον δ' ἴσως ἀναγκαῖον διελεῖν ἐν 5
τίνι τῶν γενῶν καὶ [k] τί ἐστι, λέγω δὲ πότερον τόδε τι καὶ οὐσία ἢ [l] ποιὸν ἢ ποσὸν ἢ καί τις ἄλλη τῶν διαιρεθεισῶν κατηγοριῶν, ἔτι [m] δὲ πότερον τῶν ἐν δυνάμει ὄντων ἢ μᾶλλον ἐντελέχειά τις· διαφέρει γὰρ οὔ [n] τι [o] σμικρόν. Σκε- 6
πτέον δὲ [p] καὶ εἰ μεριστὴ ἢ ἀμερής, καὶ πότερον [q] ὁμοειδὴς [r] ἅπασα ψυχὴ ἢ οὔ· εἰ δὲ μὴ [q] ὁμοειδής, πότερον εἴδει [s] διαφέρουσιν [t] ἢ γένει. Νῦν μὲν γὰρ οἱ λέγοντες καὶ ζητοῦντες περὶ ψυχῆς περὶ τῆς ἀνθρωπίνης [v] μόνης ἐοίκασιν [w] ἐπισκοπεῖν. Εὐλαβητέον δ' ὅπως μὴ λανθάνῃ πότερον εἷς [x] ὁ λό- 7
γος αὐτῆς [y] ἐστί, καθάπερ ζῴου, ἢ καθ' [z] ἕκαστον ἕτερος, οἷον ἵππου, κυνός, ἀνθρώπου, θεοῦ· τὸ [a] δὲ ζῷον τὸ καθόλου ἤτοι οὐθέν ἐστιν ἢ ὕστερον. [b] Ὁμοίως δὲ κἂν εἴ τι κοινὸν ἄλλο [b] κατηγοροῖτο. Ἔτι δ' εἰ μὴ πολλαὶ ψυχαὶ ἀλλὰ μόρια, πότερον δεῖ ζητεῖν πρότερον [c] τὴν ὅλην ψυχὴν ἢ τὰ μόρια. Χαλεπὸν δὲ καὶ [d] τούτων διορίσαι ποῖα πέφυκεν [e] ἕτερα ἀλ- 8
λήλων, καὶ πότερον τὰ μόρια [f] χρὴ ζητεῖν πρότερον ἢ τὰ ἔργα αὐτῶν, οἷον τὸ νοεῖν ἢ τὸν νοῦν καὶ τὸ αἰσθάνεσθαι ἢ τὸ αἰσθητικόν· ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. Εἰ δὲ τὰ ἔργα πρότερον, πάλιν ἄν τις ἀπορήσειεν [g] εἰ τὰ ἀντικείμενα [h] πρότερον τούτων ζητητέον, οἷον τὸ [i] αἰσθητὸν τοῦ αἰσθητικοῦ καὶ τὸ νοητὸν τοῦ [k] νοητικοῦ. Ἔοικε δ' οὐ μόνον τὸ 9
τί ἐστι [l] γνῶναι χρήσιμον εἶναι πρὸς τὸ θεωρῆσαι τὰς αἰτίας τῶν συμβεβηκότων ταῖς οὐσίαις, ὥσπερ ἐν τοῖς [m] μαθήμασι

[e] ᾖ] εἴη V. [f] τις om. T.U.W.X. [g] δὲ om. E.S.X. [h] πολλὰς ἂν ἀπ. U. [i] δεῖ] δὴ W. [k] τίς S. [l] ποσὸν ἢ ποιὸν W. [m] δὲ καὶ πότερον S. [n] τι om. S.V.W.X. [o] μικρὸν X. [p] καὶ ante εἰ om. X. [q] ὁμοιοειδὴς utrobique T.U.V.W.X. [r] ἅπασα ἡ ψυχὴ U. [s] διαφέρουσα T. [t] ἢ καὶ γένει X. [v] μόνον pr. E. [w] ζητεῖν V. [x] ὁ om. X. [y] ἐστὶν ἢ καθ. X. [z] ἑκάστην pr. E, ἕτερον V. [a] δὲ] γὰρ V. [b] κατηγορεῖται E. [c] ὅλην τὴν V. [d] τοῦτο V. [e] ἀλλήλων ἕτερα X. [f] δεῖ U.W.X. [g] εἴ τε τὰ T.U. [h] πρότερα E.S. [i] αἰσθητικὸν S. [k] νοητοῦ S, νοῦ E.V.X. [l] γνῶναι om. X. [m] μαθήμασιν οἷον τί W.

τί τὸ εὐθὺ [n] καὶ καμπύλον ἢ τί γραμμὴ καὶ ἐπίπεδον πρὸς τὸ κατιδεῖν πόσαις ὀρθαῖς αἱ τοῦ τριγώνου γωνίαι [o] ἴσαι, ἀλλὰ καὶ ἀνάπαλιν τὰ συμβεβηκότα συμβάλλεται μέγα μέρος πρὸς τὸ [p] εἰδέναι τὸ τί ἐστιν· ἐπειδὰν γὰρ [q] ἔχωμεν ἀποδιδόναι κατὰ τὴν φαντασίαν περὶ τῶν συμβεβηκότων, [r] ἢ πάντων ἢ τῶν πλείστων, τότε καὶ περὶ [s] τῆς οὐσίας [t] ἐροῦμεν [v] λέγειν [w] κάλλιστα· πάσης γὰρ [x] ἀποδείξεως ἀρχὴ τὸ τί ἐστιν, ὥστε καθ' ὅσους τῶν ὁρισμῶν [y] μὴ συμβαίνει τὰ συμβεβηκότα γνωρίζειν, ἀλλὰ μηδ' εἰκάσαι περὶ αὐτῶν εὐμαρές, δῆλον ὅτι διαλεκτικῶς εἴρηνται καὶ [z] κενῶς [a] ἅπαντες.

10 [b] Ἀπορίαν δ' ἔχει καὶ τὰ πάθη τῆς ψυχῆς, πότερόν ἐστι [c] πάντα κοινὰ καὶ τοῦ ἔχοντος ἢ ἐστί [d] τι καὶ τῆς ψυχῆς ἴδιον αὐτῆς· τοῦτο γὰρ λαβεῖν μὲν ἀναγκαῖον, οὐ ῥᾴδιον δέ.

11 Φαίνεται [e] δὲ [f] τῶν πλείστων οὐθὲν [g] ἄνευ σώματος πάσχειν οὐδὲ ποιεῖν, [h] οἷον ὀργίζεσθαι, θαρρεῖν, ἐπιθυμεῖν, ὅλως αἰσθάνεσθαι. Μάλιστα δ' ἔοικεν [i] ἴδιον τὸ νοεῖν· εἰ δ' ἐστὶ καὶ τοῦτο φαντασία τις ἢ [k] μὴ ἄνευ φαντασίας, οὐκ ἐνδέχοιτ'

12 ἂν [l] οὐδὲ τοῦτ' [m] ἄνευ σώματος εἶναι. Εἰ μὲν οὖν ἐστί [n] τι τῶν τῆς ψυχῆς ἔργων ἢ παθημάτων ἴδιον, ἐνδέχοιτ' ἂν [o] αὐτὴν χωρίζεσθαι· εἰ δὲ [p] μηθέν ἐστιν ἴδιον αὐτῆς, οὐκ ἂν εἴη χωριστή, ἀλλὰ καθάπερ [q] τῷ εὐθεῖ, [r] ᾗ εὐθύ, πολλὰ συμβαίνει, οἷον ἅπτεσθαι τῆς χαλκῆς σφαίρας κατὰ στιγμήν, οὐ μέντοι [s] γ' ἅψεται [t] τούτου χωρισθὲν τὸ εὐθύ· ἀχώριστον γάρ,

13 εἴπερ ἀεὶ μετὰ σώματός τινός ἐστιν. [u] Ἔοικε δὲ καὶ τὰ τῆς ψυχῆς [v] πάθη πάντα εἶναι [w] μετὰ σώματος, θυμός, πραότης, φόβος, ἔλεος, θάρσος, ἔτι χαρὰ καὶ τὸ φιλεῖν τε [x] καὶ μι-

[n] καὶ τί τὸ κ. S.U.W, καὶ τί κ. T.X. [o] ἴσαι εἰσὶν ἀλλὰ T. [p] εἰδήσειν V, εἰδῆσαι S.T.U.W.X. [q] ἔχομεν W. [r] ἢ τῶν πάντων U. [s] τῆς om. V. [t] ἕξωμεν U. [v] λέγειν] μὲν λέγειν W, τι λέγειν T.U.V. [w] κάλλιστα] ὅτι κάλλιστα T.V.X, τι κάλλιον W, ὅτι S. [x] ἀποδ. ἡ ἀρχὴ S.T.U. [y] μὴ om. S. [z] κενῶς] περιττῶς W. [a] πάντες V. [b] κοινὰ ἅπαντα V. [c] καὶ τῆς ψυχῆς τι V. [d] δὲ om. E. [e] τῶν μὲν πλ. E.X. [f] ἄνευ τοῦ σώματος E. [g] οἷον om. W. [h] ἰδίῳ S.W.X. [i] μὴ om. S. [k] οὐδὲ—παθημάτων ἴδιον om. X. [l] ἄνευ τοῦ σώματος W. [m] τι om. S. [n] αὐτοῦ T. [o] μηθέν] μή V. [p] τὸ εὐθὺ X. [q] ᾗ εὐθεῖ W. [r] γ' om. V.W, post ἅψεται ponit X. [s] οὕτω E. [t] πάθη πάντα] παθήματα W. [u] μετὰ τοῦ σ. V. [w] καὶ τὸ μισεῖν S.W.X.

σεῖν· ἅμα [x] γὰρ τούτοις πάσχει [x] τι τὸ σῶμα. [y] Μηνύει δὲ 14
τὸ ποτὲ [z] μὲν ἰσχυρῶν καὶ ἐναργῶν παθημάτων συμβαινόντων
μηδὲν παροξύνεσθαι ἢ φοβεῖσθαι, ἐνίοτε [a] δ' ὑπὸ [b] μικρῶν καὶ
ἀμαυρῶν κινεῖσθαι, [c] ὅταν ὀργᾷ τὸ σῶμα καὶ οὕτως ἔχῃ
ὥσπερ ὅταν [d] ὀργίζηται. [e] Ἔτι δὲ [e] τοῦτο μᾶλλον φανερόν·
μηθενὸς γὰρ φοβεροῦ συμβαίνοντος ἐν τοῖς πάθεσι γίνονται
τοῖς τοῦ φοβουμένου. Εἰ δ' οὕτως [f] ἔχει, δῆλον [g] ὅτι τὰ 15
πάθη λόγοι [h] ἔνυλοί εἰσιν. [i] Ὥστε οἱ ὅροι τοιοῦτοι οἷον τὸ
[k] ὀργίζεσθαι [l] κίνησίς [m] τις τοῦ τοιουδὶ σώματος ἢ μέρους ἢ
δυνάμεως ὑπὸ τοῦδε [n] ἕνεκα τοῦδε. Καὶ διὰ ταῦτα [o] ἤδη φυ-
σικοῦ τὸ θεωρῆσαι περὶ ψυχῆς, ἢ πάσης ἢ [p] τῆς τοιαύτης.
[q] Διαφερόντως δ' ἂν [r] ὁρίσαιντο φυσικός τε [s] καὶ διαλεκτικὸς 16
ἕκαστον αὐτῶν, οἷον [t] ὀργὴ τί ἐστίν· ὁ μὲν γὰρ ὄρεξιν ἀντι-
λυπήσεως ἤ τι [v] τοιοῦτον, ὁ δὲ ζέσιν τοῦ [w] περὶ καρδίαν αἵ-
ματος [x] καὶ θερμοῦ. Τούτων δὲ ὁ μὲν τὴν ὕλην ἀποδίδωσιν,
ὁ δὲ τὸ εἶδος καὶ τὸν λόγον. [y] Ὁ μὲν γὰρ λόγος [y] εἶδος τοῦ 17
πράγματος, ἀνάγκη δ' [z] εἶναι τοῦτον ἐν ὕλῃ τοιᾳδί, εἰ ἔσται,
[a] ὥσπερ οἰκίας ὁ μὲν λόγος τοιοῦτος, [b] ὅτι σκέπασμα κωλυ-
τικὸν φθορᾶς ὑπ' ἀνέμων καὶ [c] ὄμβρων καὶ καυμάτων, ὁ δὲ
[d] φήσει λίθους [e] καὶ πλίνθους καὶ ξύλα, ἕτερος δ' [f] ἐν τούτοις
τὸ εἶδος, ἕνεκα τωνδί. Τίς οὖν ὁ φυσικὸς τούτων; Πότερον 18
ὁ περὶ τὴν ὕλην, τὸν δὲ λόγον ἀγνοῶν, ἢ ὁ περὶ τὸν λόγον
μόνον; [g] Ἢ μᾶλλον ὁ ἐξ ἀμφοῖν; [h] Ἐκείνων δὲ [g] δὴ τίς ἑκά-
τερος; [g] Ἢ οὐκ ἔστι τις ὁ περὶ τὰ πάθη τῆς ὕλης τὰ μὴ
χωριστά, μηδ' ᾗ χωριστά, ἀλλ' ὁ φυσικὸς περὶ [h] ἅπανθ' ὅσα

[x] γὰρ et τι om. E. [y] μηνύει] σημεῖον E. [z] μὲν ὑπὸ ἰσχ. T.U.V.W.X. [a] δ'] δὲ καὶ U.V.W. [b] σμικρῶν W. [c] ἐὰν S.T.V.W.X. [d] ἐργάζηται S. [e] μᾶλλον τοῦτο S.T.V.W.X. [f] ἔχοιεν V. [g] ὅτι καὶ τὰ U.V. [h] ἐν ὕλῃ E.T. [i] ὥστε καὶ οἱ V. [k] ἐργάζεσθαι S. [l] κίνησιν E. [m] τις om. E.S. [n] ἕνεκεν W, καὶ ἕνεκα U. [o] ἤδη] δὴ S.T.V.W, om. X. [p] τῆς om. X. [q] διαφόρως X. [r] ὁρίσαιτο φ. V, ὁρίσαιτο ὁ φ. S.T.U.W.X. [s] καὶ ὁ διαλεκτικὸς W. [t] ὀργὴν X. [v] τοιοῦτο S.T.U.V.W. [w] περικαρδίου T. [x] καὶ] ἢ S.T.U.V.W.X. [y] εἶδος τοῦ] ὅδε τοῦ W, ὁ δὲ τοῦ E.S.T.V. [z] εἶναι τοιοῦτον V, τοῦτον εἶναι W. [a] ὥσπερ ἐπὶ οἰκίας W. [b] ὅτι] τις S, τις ὅτι X, ἂν εἴη T.W, ἂν εἴη ὅτι U.V. [c] καυμάτων καὶ ὄμβρων W.X, ὄμβρων καὶ πνευμάτων E. [d] φησι S.V.X. [e] καὶ om. V. [f] ἐν om. W. [g] δὴ om. U.V. [h] πάνθ' T.

[i]τοῦ [k]τοιουδὶ σώματος καὶ τῆς τοιαύτης ὕλης ἔργα καὶ πάθη· [l]ὁπόσα δὲ μὴ [m]ἧ τοιαῦτα, ἄλλος, καὶ περὶ [n]τινῶν μὲν τεχνίτης, ἐὰν τύχῃ, [o]οἷον τέκτων ἢ ἰατρός, τῶν δὲ μὴ χωριστῶν μέν, ἧ δὲ μὴ τοιούτου σώματος πάθη καὶ ἐξ ἀφαιρέσεως, [p]ὁ
19 μαθηματικός, ἧ δὲ κεχωρισμένα, ὁ πρῶτος φιλόσοφος. [1]Αλλ' ἐπανιτέον ὅθεν ὁ λόγος. [1]Ελέγομεν δ' ὅτι τὰ πάθη τῆς ψυχῆς [q]ἀχώριστα τῆς φυσικῆς ὕλης τῶν ζῴων, [r]ἧ δὴ [s]τοιαῦθ' ὑπάρχει, θυμὸς καὶ φόβος, καὶ οὐχ ὥσπερ γραμμὴ καὶ ἐπίπεδον.

2 [1]Επισκοποῦντας [t]δὲ περὶ ψυχῆς ἀναγκαῖον ἅμα διαποροῦντας περὶ ὧν εὐπορεῖν δεῖ, [v]προελθόντας τὰς τῶν προτέρων δόξας [w]συμπαραλαμβάνειν ὅσοι τι περὶ αὐτῆς ἀπεφήναντο, ὅπως τὰ μὲν [x]καλῶς εἰρημένα λάβωμεν, εἰ δέ [y]τι μὴ καλῶς, [z]τοῦτ' εὐλαβηθῶμεν. [1]Αρχὴ δὲ τῆς ζητήσεως προ-
2 θέσθαι τὰ μάλιστα δοκοῦνθ' ὑπάρχειν αὐτῇ κατὰ φύσιν. Τὸ ἔμψυχον δὴ τοῦ ἀψύχου [a]δυοῖν [b]μάλιστα [c]διαφέρειν δοκεῖ, κινήσει τε καὶ τῷ αἰσθάνεσθαι. Παρειλήφαμεν δὲ καὶ παρὰ τῶν προγενεστέρων σχεδὸν δύο ταῦτα περὶ ψυχῆς· [d]φασὶ [e]γὰρ ἔνιοι καὶ μάλιστα καὶ [f]πρώτως ψυχὴν εἶναι τὸ κινοῦν. Οἰηθέντες δὲ τὸ μὴ κινούμενον αὐτὸ [g]μὴ ἐνδέχεσθαι κινεῖν
3 ἕτερον, τῶν κινουμένων τι τὴν [h]ψυχὴν ὑπέλαβον εἶναι. [iv]Οθεν Δημόκριτος μὲν πῦρ τι καὶ θερμόν [k]φησιν αὐτὴν εἶναι· ἀπείρων γὰρ ὄντων σχημάτων καὶ ἀτόμων τὰ σφαιροειδῆ πῦρ καὶ ψυχὴν λέγει, οἷον ἐν τῷ ἀέρι τὰ καλούμενα ξύσματα, ἃ φαίνεται ἐν ταῖς διὰ τῶν θυρίδων ἀκτῖσιν, ὧν τὴν πανσπερ-
4 μίαν [l]στοιχεῖα λέγει τῆς ὅλης φύσεως. [1]Ομοίως [m]δὲ καὶ

[i] τοῦ om. S.U.W. [k] τοιουδὶ] φυσικοῦ T. [l] ὅσα E. [m] ἦν E. [n] τινος T, τινα U.W. [o] οἷον] ἢ X. [p] ὁ om. E. [q] χωριστὰ T.V.X, οὔτε ὡς χωριστὰ E. [r] ἧ δὴ] ἧ γε U, εἴγε T, ἢ X. [s] τοιαύτη X. [t] δὲ πάλιν περὶ S. [v] προδιελθόντας S, διελθόντας X. et pr. T. [w] συμπεριλαμβάνειν T.W.X, διαλαμβάνειν V. [x] καλῶς om. T, post εἰρημένα ponit U. [y] μήτι U.V. [z] τοῦτ' ἀληθῆ θῶμεν S. [a] δυεῖν E, δυσὶ S.V.W.X. [b] μάλιστα ante δυσὶ W. [c] δοκεῖ διαφέρειν X. [d] φασὶ] φασὶ μὲν V. [e] ἔνιοι γὰρ W. [f] πρῶτον E.T. [g] μὴ ἐνδ.] μηδ' ἐνδ. V. [h] ψυχὴν οὕτως ὑπ. U. [i] ὅθεν καὶ δημόκριτος πῦρ V. [k] αὐτήν φησιν T.W. [l] τῆς ὅλης φύσεως στοιχεῖα λέγει E. [m] δὴ W.

Λεύκιππος. Τούτων [m]δὲ τὰ [n]σφαιροειδῆ ψυχήν, διὰ τὸ μάλιστα [o]διὰ παντὸς δύνασθαι διαδύνειν τοὺς τοιούτους ῥυσμούς, καὶ κινεῖν τὰ λοιπὰ κινούμενα καὶ αὐτά, ὑπολαμβάνοντες τὴν ψυχὴν εἶναι [p]τὸ παρέχον τοῖς ζῴοις τὴν κίνησιν. [q]Διὸ καὶ τοῦ ζῆν ὅρον εἶναι [r]τὴν ἀναπνοήν· συνάγοντος γὰρ 5
τοῦ περιέχοντος τὰ σώματα, καὶ ἐκθλίβοντος τῶν σχημάτων τὰ παρέχοντα τοῖς ζῴοις τὴν κίνησιν διὰ τὸ μηδ' αὐτὰ ἠρεμεῖν μηδέποτε, βοήθειαν γίγνεσθαι [s]θύραθεν [t]ἐπεισιόντων ἄλλων τοιούτων ἐν τῷ ἀναπνεῖν· [v]κωλύειν γὰρ [w]αὐτὰ καὶ τὰ ἐνυπάρχοντα ἐν τοῖς ζῴοις ἐκκρίνεσθαι, συνανείργοντα τὸ συνάγον καὶ πηγνύον· καὶ ζῆν δὲ ἕως ἂν δύνωνται τοῦτο ποιεῖν. [u]Ἔοικε δὲ καὶ τὸ παρὰ τῶν Πυθαγορείων λεγόμενον 6
τὴν αὐτὴν ἔχειν διάνοιαν· [x]ἔφασαν [y]γάρ τινες αὐτῶν ψυχὴν εἶναι τὰ ἐν τῷ ἀέρι ξύσματα, οἱ δὲ τὸ ταῦτα κινοῦν. [z]Περὶ δὲ τούτων εἴρηται, [a]διότι [b]συνεχῶς φαίνεται κινούμενα, κἂν ᾖ νηνεμία παντελής. [c]Ἐπὶ ταὐτὸ δὲ φέρονται καὶ ὅσοι λέ- 7
γουσι τὴν ψυχὴν τὸ [d]αὐτὸ κινοῦν· ἐοίκασι γὰρ [e]οὗτοι πάντες ὑπειληφέναι τὴν κίνησιν οἰκειότατον εἶναι τῇ ψυχῇ, καὶ τὰ μὲν ἄλλα πάντα κινεῖσθαι διὰ τὴν ψυχήν, ταύτην δ' [f]ὑφ' [g]ἑαυτῆς, διὰ τὸ μηθὲν ὁρᾶν κινοῦν ὃ μὴ καὶ αὐτὸ κινεῖται. [h]Ὁμοίως δὲ καὶ [i]Ἀναξαγόρας ψυχὴν εἶναι [k]λέγει 8
[l]τὴν κινοῦσαν, καὶ εἴ τις ἄλλος εἴρηκεν ὡς τὸ πᾶν [m]ἐκίνησε νοῦς, οὐ μὴν παντελῶς [n]γ' ὥσπερ Δημόκριτος. [o]Ἐκεῖνος μὲν γὰρ ἁπλῶς [p]ταὐτὸν ψυχὴν [q]καὶ νοῦν· τὸ γὰρ [r]ἀληθὲς εἶναι τὸ φαινόμενον· διὸ καλῶς ποιῆσαι τὸν [s]Ὅμηρον [t]ὡς [u]Ἕκτωρ κεῖτ' ἀλλοφρονέων. Οὐ δὴ χρῆται τῷ νῷ ὡς δυνάμει τινὶ περὶ τὴν ἀλήθειαν, [x]ἀλλὰ ταὐτὸ λέγει ψυχὴν καὶ νοῦν.

[m] δὴ W. [n] σφαιρ. πῦρ καὶ ψυχὴν V. [o] δύνασθαι διὰ παντὸς W. [p] τὸ om. V. [q] διὸ—κίνησιν om. V. [r] τὴν εἰσπνοὴν καὶ τὴν ἀναπνοήν S. [s] οὐρανόθεν T. [t] εἶτ' εἰσιόντων E. [v] κωλύουσι X. [w] ταῦτα U. [x] ἔφασκον X. [y] γάρ om. S. [z] περὶ δὲ] καὶ περὶ X. [a] ὅτι S. [b] συχνῶς W. [c] ἑαυτὸ S.T.V.W.X. [d] πάντες οὗτοι V. [e] ἀφ' V. [f] αὐτῆς E. [g] ἐξαγόρας S. [h] λέγει om. V. [i] τὴν] εἶναι τὴν S. [k] ἐκίνησεν ὁ νοῦς S.W.X. [l] γ' om. W. [m] ταυτὸ T, ταυτὸ τὴν U.W. [n] καὶ τὸν νοῦν U. [o] ἀληθῶς U.W. [p] ὡς ὁ ἕκτωρ S.W. [q] ἀλλ' αὐτὸ V.

9 [1]Ἀναξαγόρας δ' ἧττον [r]διασαφεῖ περὶ αὐτῶν· [s]πολλαχοῦ μὲν [t]γὰρ [v]τὸ αἴτιον τοῦ καλῶς καὶ ὀρθῶς τὸν νοῦν λέγει, ἑτέρωθι [w]δὲ τοῦτον εἶναι τὴν ψυχήν· [x]ἐν ἅπασι γὰρ [y]ὑπάρχειν αὐτὸν τοῖς ζῴοις, καὶ μεγάλοις καὶ μικροῖς, καὶ τιμίοις καὶ [z]ἀτιμοτέροις. Οὐ φαίνεται δ' ὅ γε κατὰ φρόνησιν [a]λεγόμενος νοῦς πᾶσιν [b]ὁμοίως ὑπάρχειν τοῖς ζῴοις, ἀλλ' οὐδὲ τοῖς
10 ἀνθρώποις [c]πᾶσιν. [v]Οσοι μὲν [d]οὖν ἐπὶ τὸ κινεῖσθαι τὸ ἔμψυχον ἀπέβλεψαν, οὗτοι [e]τὸ κινητικώτατον ὑπέλαβον τὴν ψυχήν· ὅσοι δ' ἐπὶ τὸ γινώσκειν καὶ [f]τὸ αἰσθάνεσθαι τῶν ὄντων, οὗτοι [g]δὲ λέγουσι τὴν ψυχὴν τὰς ἀρχάς, οἱ [h]μὲν πλείους [i]ποιοῦντες, οἱ δὲ μίαν [k]ταύτην, ὥσπερ [1]Ἐμπεδοκλῆς [l]μὲν ἐκ τῶν στοιχείων [m]πάντων εἶναι δὲ [n]καὶ ἕκαστον ψυχὴν [o]τούτων, [p]λέγων οὕτω

γαίῃ μὲν [q]γὰρ γαῖαν ὀπώπαμεν, ὕδατι [r]δ' ὕδωρ,
αἰθέρι δ' αἰθέρα [s]δῖαν, ἀτὰρ πυρὶ πῦρ [t]ἀΐδηλον,
[v]στοργῇ δὲ στοργήν, νεῖκος δέ [w]τε νείκεϊ λυγρῷ.

11 Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον [x]καὶ [y]Πλάτων ἐν τῷ Τιμαίῳ τὴν ψυχὴν ἐκ τῶν στοιχείων ποιεῖ· γινώσκεσθαι γὰρ [z]τῷ ὁμοίῳ τὸ ὅμοιον, τὰ δὲ πράγματα ἐκ τῶν ἀρχῶν εἶναι. [1]Ομοίως δὲ καὶ ἐν τοῖς περὶ φιλοσοφίας [a]λεγομένοις διωρίσθη, αὐτὸ μὲν τὸ ζῷον ἐξ [b]αὐτῆς [c]τῆς τοῦ ἑνὸς ἰδέας καὶ τοῦ πρώτου μή-
12 κους καὶ πλάτους καὶ βάθους, τὰ δ' ἄλλα ὁμοιοτρόπως. [1']Ετι δὲ καὶ ἄλλως, νοῦν μὲν τὸ ἕν, ἐπιστήμην δὲ τὰ δύο· μοναχῶς [d]γὰρ [e]ἐφ' ἕν· τὸν δὲ [f]τοῦ ἐπιπέδου ἀριθμὸν δόξαν, αἴσθησιν

r ἀσαφεῖ X. s πολλαχῆ E, πολλαχῶς W. t γὰρ ante τοῦ E. v τὸ om. V. w δὲ ταὐτὸν εἶναι τὸν νοῦν τῇ ψυχῇ V, δὲ τὸν νοῦν εἶναι ταὐτὸν τῇ ψυχῇ T.W. et, qui τὸν αὐτὸν, U. x ἐν om. X. y αὐτὸν ὑπάρχειν X. z ἀτιμιωτέροις U. a νοῦς λεγόμενος W. b ὑπάρχειν ὁμοίως V.X. c πᾶσιν om. S.T.W.X. d οὖν om. V. e τὸ om. X. f τὸ post καὶ om. S.T.V.W. g δὴ U, om. V.W. h μὲν οὖν πλ. X. i ποιοῦντες ταύτας οἱ V.W, ποιοῦντες τὰς ἀρχὰς οἱ T.U, ποιοῦντες τὰς ἀρχὰς ταύτας οἱ S.X. k τοιαύτην S. l μὲν om. S.T.W. m ἁπάντων W. n καὶ om. V. o τούτων om. X. p οὕτω λέγων S.U, om. T.W. q γὰρ om. V. r δ' om. E. s δία S, δῖον T.U.V.W. t ἄδηλον E. v στοργὴν δὲ στοργῇ X, στοργῇ δέ τε στοργὴν W. w τε] γε T, πε S, om. V.W. x καὶ] καὶ ὁ E, om. S.T.U.V.W. y πλάτων post τιμαίῳ U.W, post ψυχὴν S.T. z τῷ et τὸ om. U. a λόγοις V. b αὐτῆς om. U. c τῆς om. S. d γὰρ om. S.T. e ἐφ' ἕν] γίνεται X, om. S.T. f τοῦ om. S.

[g] δὲ τὸν τοῦ στερεοῦ· οἱ μὲν γὰρ ἀριθμοὶ τὰ εἴδη [h] αὐτὰ καὶ
[i] αἱ [k] ἀρχαὶ ἐλέγοντο, εἰσὶ δ' ἐκ τῶν στοιχείων. Κρίνεται δὲ
τὰ πράγματα [l] τὰ μὲν νῷ, τὰ δ' ἐπιστήμῃ, τὰ δὲ δόξῃ, τὰ δ'
αἰσθήσει· εἴδη δ' οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι τῶν πραγμάτων. [m] Ἐπεὶ 13
δὲ καὶ κινητικὸν [n] ἐδόκει [o] ἡ ψυχὴ εἶναι καὶ [p] γνωριστικόν, οὕ-
τως ἔνιοι [q] συνέπλεξαν ἐξ ἀμφοῖν, ἀποφηνάμενοι τὴν ψυχὴν
ἀριθμὸν κινοῦνθ' ἑαυτόν. Διαφέρονται δὲ περὶ τῶν ἀρχῶν, τίνες
καὶ πόσαι, μάλιστα [r] μὲν οἱ σωματικὰς ποιοῦντες [s] τοῖς ἀσω-
μάτοις, τούτοις δ' οἱ μίξαντες καὶ ἀπ' ἀμφοῖν τὰς ἀρχὰς ἀπο-
φηνάμενοι. Διαφέρονται δὲ καὶ περὶ [t] τὸ πλῆθος· οἱ μὲν γὰρ 14
μίαν οἱ δὲ πλείους λέγουσιν. [t] Ἑπομένως δὲ τούτοις καὶ τὴν
ψυχὴν ἀποδιδόασιν· τό [v] τε γὰρ κινητικὸν τὴν φύσιν τῶν
πρώτων ὑπειλήφασιν, οὐκ ἀλόγως. [w] [v] Ὅθεν ἔδοξέ τισι πῦρ
εἶναι· καὶ γὰρ τοῦτο λεπτομερέστατόν τε καὶ μάλιστα τῶν
στοιχείων ἀσώματον, [x] ἔτι δὲ κινεῖται [y] τε καὶ κινεῖ τὰ [z] ἄλλα
πρώτως. Δημόκριτος δὲ καὶ γλαφυρωτέρως εἴρηκεν [a] ἀπο- 15
φηνάμενος διὰ [b] τί τούτων ἑκάτερον· ψυχὴν μὲν [c] γὰρ εἶναι
[d] ταὐτὸ καὶ νοῦν, τοῦτο δ' [e] εἶναι τῶν πρώτων καὶ ἀδιαιρέτων
σωμάτων, κινητικὸν δὲ διὰ [f] μικρομέρειαν καὶ τὸ σχῆμα· τῶν
[g] δὲ σχημάτων εὐκινητότατον τὸ σφαιροειδὲς λέγει· τοιοῦ-
τον δ' εἶναι τόν τε νοῦν καὶ τὸ πῦρ. [t] Ἀναξαγόρας δ' ἔοικε 16
μὲν ἕτερον λέγειν ψυχήν [h] τε καὶ νοῦν, ὥσπερ [i] εἴπομεν καὶ
πρότερον, [k] χρῆται δ' ἀμφοῖν ὡς μιᾷ φύσει, πλὴν ἀρχήν γε
τὸν νοῦν τίθεται μάλιστα [l] πάντων· μόνον γοῦν φησὶν αὐτὸν
τῶν ὄντων ἁπλοῦν εἶναι καὶ ἀμιγῆ [m] τε καὶ καθαρόν. [t] Ἀπο- 17
δίδωσι δ' ἅμφω τῇ αὐτῇ ἀρχῇ, τό τε γινώσκειν καὶ τὸ κινεῖν,

[g] δὲ] γὰρ S. [h] αὐτὰ om. S.X. [i] αἱ om. S.T.U.V.W.X. [k] ἀρχαὶ τῶν ὄντων ἐλέγοντο U. [l] τὰ ante μὲν om. S. [m] ἐπειδὴ X. [n] ἐδόκει om. V. [o] εἶναι ἡ ψυχὴ W, ψυχῇ εἶναι U. [p] γνωστικόν V. [q] συνέλε-
ξαν δι' V. [r] μὲν] δὲ X. [s] τὰς ἀσωμάτους X. [t] τοῦ πλήθους S.T.V.X. [v] τε om. S.T. [w] ὅθεν καὶ ἔδοξε V. [x] ἔτι δὲ] ἔτι δὲ καὶ S.T.W, καὶ V.X. [y] τε om. S.T.W. [z] ἄλλα om. S. [a] ἀποφαινόμενος E. [b] τί τὸ κινεῖσθαι καὶ κινεῖν τούτων S. [c] γὰρ om. V. [d] ταυτὸν S.T.V.X. [e] εἶναι ἐκ τῶν T.U.V.W.X. [f] λεπτομέρειαν T, μικρολεπτομέρειαν S. [g] δὲ] τε S. [h] τε om. X. [i] καὶ πρότερον εἴπομεν V. [k] χρῆσθαι E.X. [l] ἁπάντων E.S. [m] τε om. S.V.W.

λέγων νοῦν κινῆσαι τὸ πᾶν. 17 Ἔοικε [n] δὲ καὶ Θαλῆς ἐξ ὧν ἀπομνημονεύουσι κινητικόν [o] τι τὴν ψυχὴν [p] ὑπολαβεῖν, εἴπερ 18 [q] τὸν λίθον [r] ἔφη ψυχὴν ἔχειν, ὅτι τὸν σίδηρον κινεῖ. Διογένης δ' ὥσ[s]περ καὶ ἕτεροί τινες, ἀέρα τοῦτον οἰηθεὶς πάντων [t] λεπτομερέστατον εἶναι καὶ ἀρχήν· καὶ διὰ τοῦτο γινώσκειν τε καὶ κινεῖν τὴν ψυχήν, ᾗ [v] μὲν πρῶτόν [w] ἐστι, καὶ [x] ἐκ τούτου τὰ λοιπά, γινώσκειν, ᾗ δὲ [y] λεπτότατον, κινητικὸν εἶναι. 19 Καὶ [z] Ἡράκλειτος δὲ τὴν ἀρχὴν εἶναί [z] φησι ψυχήν, [a] εἴπερ τὴν ἀναθυμίασιν, ἐξ ἧς τἆλλα συνίστησιν· [b] καὶ ἀσωματώτατον [c] δὴ [d] καὶ ῥέον ἀεί· [e] τὸ δὲ κινούμενον κινουμένῳ γινώσκεσθαι. [f] Ἐν κινήσει δ' εἶναι τὰ ὄντα [f] κἀκεῖνος ᾤετο καὶ 20 οἱ πολλοί. Παραπλησίως δὲ τούτοις καὶ [g] Ἀλκμαίων ἔοικεν [g] ὑπολαβεῖν περὶ ψυχῆς· φησὶ γὰρ αὐτὴν ἀθάνατον εἶναι διὰ τὸ ἐοικέναι τοῖς ἀθανάτοις, τοῦτο δ' ὑπάρχειν αὐτῇ ὡς ἀεὶ κινουμένῃ· κινεῖσθαι [h] γὰρ καὶ τὰ θεῖα [i] πάντα συνεχῶς ἀεί, σελήνην, ἥλιον, [k] τοὺς ἀστέρας καὶ τὸν οὐρανὸν ὅλον. 21 Τῶν δὲ φορτικωτέρων καὶ ὕδωρ τινὲς ἀπεφήναντο, καθάπερ [v] Ἵππων. Πεισθῆναι δ' [l] ἐοίκασιν ἐκ τῆς γονῆς, ὅτι πάντων ὑγρά· καὶ γὰρ ἐλέγχει τοὺς αἷμα φάσκοντας τὴν ψυχήν, [m] ὅτι ἡ γονὴ οὐχ αἷμα· ταύτην δ' εἶναι [n] τὴν [o] πρώτην ψυ- 22 χήν. [v] Ἕτεροι δ' αἷμα, καθάπερ Κριτίας, τὸ [p] αἰσθάνεσθαι ψυχῆς οἰκειότατον [q] ὑπολαμβάνοντες, τοῦτο δ' ὑπάρχειν διὰ τὴν τοῦ αἵματος φύσιν. Πάντα [r] γὰρ τὰ στοιχεῖα κριτὴν εἴληφε, πλὴν τῆς γῆς· ταύτην δ' οὐθεὶς [s] ἀποπέφανται, πλὴν εἴ τις αὐτὴν εἴρηκεν ἐκ πάντων εἶναι τῶν στοιχείων ἢ πάντα. 23 [b] Ὁρίζονται δὲ πάντες [t] τὴν ψυχὴν τρισὶν [v] ὡς εἰπεῖν, κινήσει,

[n] δὲ om. V. [o] τι om. V. [p] ὑπολαμβάνειν T.U.V.W, ἀπολαμβάνειν S. [q] τὴν X. [r] ψυχὴν ἔφησεν S. om. ἔφη V. [s] περ om. W. [t] λεπτομερέστερον X. [v] μὲν γὰρ πρῶτον V. [w] ἔσται S. [x] ἐκ τούτου καὶ T. [y] λεπτομερέστατον T.U.V.W. [z] φησι τὴν ψυχὴν U.W. [a] εἴπερ καὶ τὴν V. [b] καὶ γὰρ ἀσ. T.U. [c] δὲ S.X, τε E.W, om. V. [d] καὶ τὸ ῥέον X. [e] τὰ δὲ κινούμενα T, τὸ κινούμενον δὲ W. [f] κἀκεῖνός τε καὶ οἱ πολλοὶ ᾤοντο X. [g] περὶ ψυχῆς ὑπολαβεῖν W. [h] γὰρ] δὲ U. [i] ἅπαντα S.T.U.V.X. [k] τοὺς om. U.V.W. [l] ἔοικεν T. [m] ὅτι—ψυχήν om. X. [n] τὴν om. S.T. [o] πρώτην om. W. [p] αἰσθ. τῆς ψυχῆς U. [q] ὑπολαβόντες X. [r] γὰρ] δ' οὖν T.V. [s] ἀποφαίνεται S.T.V.W.X. [t] τὴν om. S.T, τὴν ψυχὴν om. V. [v] ὡς om. S.

αἰσθήσει, τῷ ἀσωμάτῳ· τούτων δ' ἕκαστον [w] ἀνάγεται πρὸς τὰς ἀρχάς. Διὸ καὶ οἱ τῷ γινώσκειν ὁριζόμενοι αὐτὴν [x] ἢ στοιχεῖον ἢ ἐκ τῶν στοιχείων ποιοῦσι, λέγοντες παραπλησίως ἀλλήλοις, πλὴν ἑνός· φασὶ γὰρ [y] γινώσκεσθαι [z] τὸ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ· ἐπειδὴ γὰρ [a] ἡ ψυχὴ πάντα γιγνώσκει, [b] συνιστᾶσιν αὐτὴν ἐκ πασῶν τῶν ἀρχῶν. [v] Ὅσοι μὲν οὖν μίαν 24
τινὰ λέγουσιν αἰτίαν καὶ στοιχεῖον ἕν, καὶ τὴν ψυχὴν ἓν τιθέασιν, οἷον πῦρ ἢ ἀέρα· οἱ δὲ [c] πλείους λέγοντες τὰς ἀρχὰς καὶ τὴν ψυχὴν πλείω [d] ποιοῦσιν. [1] Ἀναξαγόρας [e] δὲ μόνος ἀπαθῆ [f] φησὶν εἶναι τὸν νοῦν, καὶ κοινὸν οὐθὲν οὐθενὶ τῶν ἄλλων ἔχειν. Τοιοῦτος δ' ὢν πῶς [g] γνωριεῖ καὶ διὰ τίν' 25
αἰτίαν, οὔτ' ἐκεῖνος εἴρηκεν οὔτ' ἐκ τῶν εἰρημένων συμφανές ἐστιν. [v] Ὅσοι δ' ἐναντιώσεις ποιοῦσιν ἐν ταῖς ἀρχαῖς, καὶ τὴν ψυχὴν ἐκ τῶν ἐναντίων [h] συνιστᾶσιν· οἱ δὲ θάτερον τῶν ἐναντίων, [i] οἷον θερμὸν ἢ ψυχρὸν ἤ τι τοιοῦτον [k] ἄλλο, καὶ τὴν ψυχὴν ὁμοίως ἕν τι [l] τούτων τιθέασιν. Διὸ καὶ τοῖς 26
ὀνόμασιν ἀκολουθοῦσιν, οἱ [m] μὲν τὸ θερμὸν λέγοντες, [n] ὅτι διὰ τοῦτο καὶ τὸ ζῆν ὠνόμασται, οἱ δὲ τὸ ψυχρὸν διὰ τὴν ἀναπνοὴν καὶ τὴν κατάψυξιν καλεῖσθαι ψυχήν. Τὰ μὲν οὖν [o] παραδεδομένα περὶ ψυχῆς, καὶ δι' ἃς αἰτίας λέγουσιν οὕτω, ταῦτ' ἐστίν.

[1] Ἐπισκεπτέον δὲ πρῶτον μὲν περὶ κινήσεως· ἴσως γὰρ οὐ 3
μόνον [p] ψεῦδός [q] ἐστι τὸ τὴν οὐσίαν αὐτῆς τοιαύτην εἶναι [r] οἵαν φασὶν οἱ λέγοντες [s] ψυχὴν εἶναι τὸ κινοῦν [t] ἑαυτὸ ἢ δυνάμενον [v] κινεῖν, ἀλλ' ἔν τι τῶν ἀδυνάτων τὸ ὑπάρχειν [w] αὐτῇ κίνησιν. [v] Ὅτι μὲν οὖν [x] οὐκ ἀναγκαῖον τὸ κινοῦν καὶ αὐτὸ κινεῖσθαι, πρότερον εἴρηται. Διχῶς δὲ κινουμένου 2

[w] ἀνάγεσθαι U.W. [x] ἢ post αὐτὴν om. S.X. [y] γιγν. καὶ τὸ ὅμοιον U, τὸ ὅμοιον γιγν. S.T, καὶ τὸ ὅμοιον γίγν. V.W. [z] τῷ ὁμ. τὸ ὅμ. X. [a] ἡ om. E. [b] συνίστησιν X. [c] πλείω U.V.W. [d] ποιοῦσιν] λέγουσιν S.T.U.W. [e] δὲ om. S. [f] φύσιν V. [g] γνωρίζει S.U. [h] συνιστᾶσιν om. T. [i] οἷον om. T.V. [k] ἄλλο om. X, ἄλλο—τούτων om. E. [l] τούτων εἶναι τιθ. U. [m] μὲν γὰρ τὸ E. [n] ὅτι—ὠνόμασται om. V. [o] παραδεόμενα S. [p] ψευδές W. [q] ἐστι om. X. [r] οἵαν—ψυχὴν margo W. [s] εἶναι τὴν ψυχὴν U. [t] αὑτὸ U.W. [v] κινοῦν X. [w] αὐτῇ τὴν κ. W. [x] οὐκ om. S.

y παντός (ἢ z γὰρ καθ' ἕτερον ἢ καθ' αὑτό· καθ' ἕτερον δὲ λέγομεν, ὅσα κινεῖται τῷ ἐν κινουμένῳ εἶναι, a οἷον πλωτῆρες· οὐ γὰρ ὁμοίως κινοῦνται τῷ πλοίῳ· τὸ μὲν γὰρ καθ' αὑτὸ
3 κινεῖται, οἱ δὲ τῷ b ἐν κινουμένῳ εἶναι. Δῆλον δ' ἐπὶ τῶν μορίων· οἰκεία c μὲν γάρ ἐστι κίνησις ποδῶν d βάδισις, αὕτη δὲ e καὶ f ἀνθρώπων· οὐχ ὑπάρχει δὲ τοῖς πλωτῆρσι τότε) g διχῶς h δὲ λεγομένου τοῦ κινεῖσθαι, νῦν i ἐπισκοποῦμεν περὶ τῆς ψυχῆς εἰ καθ' αὐτὴν κινεῖται καὶ μετέχει κινήσεως.
4 Τεσσάρων δὲ k κινήσεων οὐσῶν, l φορᾶς ἀλλοιώσεως m φθίσεως αὐξήσεως, ἢ μίαν τούτων κινοῖτ' ἂν ἢ πλείους ἢ πάσας. Εἰ δὲ κινεῖται μὴ κατὰ συμβεβηκός, φύσει ἂν ὑπάρχοι κίνησις αὐτῇ· εἰ δὲ τοῦτο, καὶ τόπος· πᾶσαι γὰρ αἱ λεχθεῖσαι
5 κινήσεις ἐν τόπῳ. Εἰ δ' ἐστὶν n ἡ οὐσία τῆς ψυχῆς τὸ κινεῖν ἑαυτήν, οὐ κατὰ συμβεβηκὸς o αὐτῇ τὸ κινεῖσθαι p ὑπάρξει, ὥσπερ τῷ λευκῷ ἢ q τῷ τριπήχει· κινεῖται γὰρ καὶ ταῦτα, ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός· ᾧ γὰρ ὑπάρχουσιν, ἐκεῖνο κινεῖται τὸ σῶμα. Διὸ r καὶ οὐκ s ἔστι τόπος αὐτῶν· t τῆς
6 δὲ ψυχῆς ἔσται, εἴπερ φύσει κινήσεως μετέχει. u Ἔτι δ' εἰ φύσει κινεῖται, v κἂν βίᾳ κινηθείη· κἂν εἰ βίᾳ, w καὶ φύσει. Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον ἔχει καὶ περὶ ἠρεμίας· εἰς ὃ γὰρ κινεῖται φύσει, καὶ ἠρεμεῖ ἐν τούτῳ φύσει· ὁμοίως δὲ x καὶ εἰς ὃ κινεῖται βίᾳ, καὶ ἠρεμεῖ ἐν τούτῳ βίᾳ. Ποῖαι δὲ βίαιοι τῆς
7 y ψυχῆς κινήσεις ἔσονται καὶ ἠρεμίαι, οὐδὲ z πλάττειν βουλομένοις ῥᾴδιον ἀποδοῦναι. a Ἔτι δ' εἰ μὲν ἄνω κινήσεται, πῦρ ἔσται, εἰ δὲ κάτω, γῆ· τούτων γὰρ τῶν σωμάτων a αἱ κινήσεις αὗται. b Ὁ δ' b αὐτὸς λόγος καὶ περὶ c τῶν μεταξύ.
d e Ἔτι δ' ἐπεὶ φαίνεται κινοῦσα τὸ σῶμα, e ταύτας εὔλογον

y παντός om. S. z γὰρ om. W. a οἷον οἱ πλ. W. b ἐν τῷ S.X. c μὲν om. S. d βάσις U. e καὶ om. W. f ἀνθρώπῳ V. g δισσῶς E. h δὲ] οὖν U. i περισκοποῦμεν V. k οὐσῶν κινήσεων V. l φθορᾶς S. m φθίσεως om. pr. E. n ἡ om. X. o τὸ κινεῖσθαι αὐτῇ S.U. p ὑπάρχει E. q τῷ post ἢ om. E.S.X. r καὶ om. V.W. s ἔστιν ὁ τόπος T. t τῇ δὲ ψυχῇ V. u καὶ ἂν W. v καὶ φύσει] κατὰ φύσιν E. w καὶ post δὲ om. T. x καὶ y ψυχῆς αἱ κ. T. z πλάσσειν X. a αὗται αἱ κινήσεις V. b αὐτὸς] αὖ S. c τῶν ἀέρος λέγω καὶ ὕδατος μεταξύ W. d ἔπειτα δ' εἰ E. corr. e εὔλογον ταύτας S.T.V.W.X.

κινεῖν τὰς κινήσεις ἃς [f]καὶ αὐτὴ κινεῖται. Εἰ δὲ τοῦτο, καὶ ἀντιστρέψασιν εἰπεῖν ἀληθὲς ὅτι ἦν τὸ σῶμα κινεῖται, ταύτην καὶ αὐτή. Τὸ δὲ σῶμα κινεῖται [g]φορᾷ· ὥστε καὶ ἡ 8
ψυχὴ μεταβάλλοι ἂν κατὰ τὸ [h]σῶμα ἢ ὅλη ἢ κατὰ μόρια μεθισταμένη. Εἰ δὲ τοῦτ' [i]ἐνδέχεται, καὶ ἐξελθοῦσαν [k]εἰσιέναι πάλιν [l]ἐνδέχοιτ' ἄν· τούτῳ δ' ἕποιτ' ἂν τὸ ἀνίστασθαι τὰ τεθνεῶτα τῶν ζῴων. Τὴν δὲ κατὰ συμβεβηκὸς κίνησιν [m]κἂν ὑφ' ἑτέρου κινοῖτο· ὡσθείη γὰρ ἂν βίᾳ τὸ ζῷον. Οὐ δεῖ δὲ ᾧ τὸ ὑφ' [n]ἑαυτοῦ κινεῖσθαι ἐν τῇ οὐσίᾳ, 9
τοῦθ' ὑπ' ἄλλου κινεῖσθαι, πλὴν εἰ [o]μὴ κατὰ συμβεβηκός, ὥσπερ οὐδὲ τὸ καθ' αὑτὸ ἀγαθὸν ἢ δι' αὐτό, τὸ μὲν δι' ἄλλο [p]εἶναι, τὸ δ' ἑτέρου [q]ἕνεκεν. Τὴν δὲ ψυχὴν [r]μάλιστα φαίη [s]τις ἂν ὑπὸ τῶν [t]αἰσθητῶν κινεῖσθαι, εἴπερ κινεῖται. [u]Ἀλλὰ 10
μὴν καὶ εἰ κινεῖ [v]γε αὐτὴ [w]αὑτήν, καὶ αὐτὴ κινοῖτ' ἄν, [x]ὥστ' εἰ πᾶσα κίνησις ἔκστασίς ἐστι τοῦ κινουμένου [y]ᾗ κινεῖται, καὶ ἡ ψυχὴ [z]ἐξίσταιτ' ἂν [a]ἐκ τῆς οὐσίας, εἰ μὴ κατὰ συμβεβηκὸς [b]αὐτὴν κινεῖ. [c]Ἀλλ' ἔστιν ἡ κίνησις τῆς οὐσίας [c]αὐτῆς καθ' αὑτήν. [d]Ἔνιοι δὲ καὶ κινεῖν [d]φασὶ τὴν ψυχὴν τὸ σῶ- 11
μα ἐν ᾧ ἐστίν, ὡς αὐτὴ κινεῖται, οἷον Δημόκριτος, παραπλησίως λέγων Φιλίππῳ τῷ [e]κωμῳδοδιδασκάλῳ. Φησὶ γὰρ τὸν Δαίδαλον κινουμένην ποιῆσαι τὴν ξυλίνην [f]Ἀφροδίτην, ἐγχέαντ' ἄργυρον χυτόν. [g]Ὁμοίως [f]δὲ [g]καὶ Δημόκριτος 12
λέγει· κινουμένας γάρ [h]φησι τὰς ἀδιαιρέτους σφαίρας διὰ τὸ πεφυκέναι μηδέποτε μένειν, συνεφέλκειν [i]καὶ κινεῖν τὸ σῶμα πᾶν. [k]Ἡμεῖς δ' [k]ἐρωτήσομεν εἰ καὶ [l]ἠρέμησιν ποιεῖ

[f] καὶ om. V. [g] φορὰν S. [h] σῶμα καὶ αὐτὴ ἢ U. [i] ἐνδέχοιτο S.T.V.W. [k] εἰσιέναι καὶ πάλιν W. [l] ἐνδέχοιτ' ἄν om. S.W.X. [m] καὶ W. [n] αὑτοῦ V. [o] μὴ om. E. [p] εἶναι] ἐστὶ X. [q] ἕνεκα T.U. [r] μάλιστα ante ὑπὸ W. [s] ἄν τις X. [t] αἰσθητικῶν S. [v] γε om. S.T.V.W. [w] ἑαυτὴν S.T.U.V.W. [x] ὥστ'] εἶτ' V. [y] ᾗ om. V. [z] ἐξισταίη T, ἐξίσταται (omisso ἂν) S.W.X. [a] ἐκ] αὐτῆς V, om. T.W. [b] ἑαυτὴν E.S. [c] αὐτῇ S.V. [d] τὴν ψυχὴν φασι S.T.W. [e] κωμῳδιδασκάλῳ T.U.V.W.X. [f] δὲ om. W. [g] καὶ ὁ δ. S. [h] φησι om. X. [i] καὶ] τε καὶ T.V. [k] ἐρωτήσωμεν S.T.U.V.W. [l] ἠρεμήσειν ποιεῖ τοῦτ' αὐτὸ S.T.U.W, ἠρεμεῖν ποιεῖ τοῦτ' αὐτό X, ἠρεμήσειν τοῦτο ποιεῖ ποτέ V.

ταὐτὰ ταῦτα. Πῶς δὲ [m] ποιήσει, χαλεπὸν [n] ἢ [o] καὶ ἀδύνα-
13 τον εἰπεῖν. [v] Ὅλως δ' οὐχ οὕτω φαίνεται [p] κινεῖν ἡ ψυχὴ
τὸ ζῷον, ἀλλὰ διὰ προαιρέσεώς τινος καὶ νοήσεως. Τὸν
αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ὁ Τίμαιος φυσιολογεῖ τὴν ψυχὴν κινεῖν
τὸ σῶμα· τῷ γὰρ κινεῖσθαι αὐτὴν καὶ τὸ σῶμα κινεῖν διὰ τὸ
14 [q] συμπεπλέχθαι πρὸς αὐτό. [r] Συνεστηκυῖαν γὰρ ἐκ τῶν
στοιχείων, [s] καὶ μεμερισμένην κατὰ τοὺς ἁρμονικοὺς ἀριθμούς,
ὅπως αἴσθησίν [t] τε σύμφυτον [v] ἁρμονίας ἔχῃ καὶ τὸ πᾶν
[w] φέρηται συμφώνους φοράς, τὴν εὐθυωρίαν εἰς κύκλον κατέ-
καμψεν· καὶ [x] διελὼν ἐκ τοῦ [y] ἑνὸς [z] δύο κύκλους δισσαχῇ συν-
ημμένους πάλιν τὸν ἕνα διεῖλεν εἰς ἑπτὰ κύκλους, ὡς οὔσας
15 τὰς τοῦ οὐρανοῦ φορὰς τὰς τῆς ψυχῆς κινήσεις. Πρῶτον
μὲν [a] οὖν οὐ καλῶς τὸ λέγειν τὴν ψυχὴν μέγεθος εἶναι· τὴν
γὰρ τοῦ παντὸς δῆλον ὅτι τοιαύτην [b] εἶναι βούλεται οἷόν ποτ'
ἐστὶν ὁ καλούμενος νοῦς· οὐ γὰρ [c] δὴ οἷόν [d] γ' [e] ἡ αἰσθητική,
οὐδ' οἷον ἡ ἐπιθυμητική· τούτων γὰρ ἡ κίνησις οὐ κυκλοφο-
16 ρία. [f] Ὁ δὲ νοῦς εἷς καὶ συνεχής, ὥσπερ καὶ [f] ἡ νόησις· ἡ
δὲ νόησις τὰ νοήματα· ταῦτα δὲ τῷ ἐφεξῆς ἕν, [g] ὡς ἀριθμός,
ἀλλ' οὐχ ὡς τὸ μέγεθος. Διόπερ [h] οὐδ' ὁ νοῦς οὕτω συνεχής,
ἀλλ' ἤτοι ἀμερὴς ἢ οὐχ ὡς μέγεθός τι συνεχής· πῶς γὰρ δὴ
καὶ νοήσει μέγεθος [i] ὧν ὁτῳοῦν [k] τῶν μορίων [l] τῶν [m] αὐτοῦ;
μορίων δ' ἤτοι κατὰ μέγεθος ἢ κατὰ στιγμήν, εἰ δεῖ καὶ
17 τοῦτο μόριον εἰπεῖν. Εἰ μὲν οὖν κατὰ στιγμήν, αὗται δ'
ἄπειροι, δῆλον ὡς οὐδέποτε διέξεισιν, εἰ δὲ κατὰ μέγεθος,
πολλάκις ἢ ἀπειράκις νοήσει [n] τὸ αὐτό. Φαίνεται δὲ καὶ
ἅπαξ ἐνδεχόμενον. Εἰ [o] δ' [p] ἱκανὸν θιγεῖν ὁτῳοῦν τῶν μο-
ρίων, τί δεῖ κύκλῳ κινεῖσθαι ἢ [q] καὶ ὅλως μέγεθος ἔχειν; Εἰ

[m] ποιήσει τοῦτο χ. U. [n] ἢ om. W. [o] καὶ om. V.X. [p] ἡ ψυχὴ κινεῖν V. [q] συμπεπλῆχθαι E. [r] συνεστηκέναι V. [s] καὶ om. V. [t] τε] τε καὶ T.U. [v] ἁρμονίαν T.U.W. [w] συμφέρηται W, φθείρηται T. [x] διόλων S. [y] ἑνὸς κύκλου δύο κ. U.W. [z] κύκλους δύο E. [a] οὖν om. W. [b] βούλεται εἶναι X. [c] δὴ om. S. [d] γ' om. W. [e] ἡ post γ' om. X. [f] ἡ δὲ νόησις] καὶ X. [g] ὡς ὁ ἀριθμὸς U. [h] οὐδὲ νοῦς U.W. [i] ὧν] ὧν πότερον E, ὧν ἐν V. [k] τῶν μορίων] μορίῳ E. [l] τῶν om. V [m] ἑαυτοῦ T. [n] ταυτό X. [o] δ'] δὴ X. [p] ἱκανὸν om. W. [q] καὶ om. S.V.W.

δ' ἀναγκαῖον νοῆσαι τῷ ὅλῳ κύκλῳ [r]θιγόντα, τίς ἐστιν ἡ [s]τοῖς μορίοις θίξις; Ἔτι δὲ πῶς νοήσει τὸ μεριστὸν ἀμε- 18
ρεῖ καὶ τὸ ἀμερὲς μεριστῷ; [t]Ἀναγκαῖον [v]δὲ [w]τὸν νοῦν [x]εἶναι τὸν κύκλον τοῦτον. Νοῦ μὲν γὰρ κίνησις νόησις, κύκλου δὲ περιφορά. [y]Εἰ οὖν ἡ νόησις περιφορά, καὶ νοῦς ἂν [z]εἴη ὁ κύκλος, οὗ ἡ τοιαύτη περιφορὰ νόησις. [a]Αεὶ [a]δὲ 19
δή τι νοήσει· δεῖ γάρ, εἴπερ ἀΐδιος ἡ περιφορά· τῶν μὲν [b]γὰρ πρακτικῶν [c]νοήσεων ἔστι πέρατα (πᾶσαι γὰρ ἑτέρου χάριν), αἱ δὲ θεωρητικαὶ τοῖς λόγοις ὁμοίως ὁρίζονται. Λόγος δὲ [d]πᾶς ὁρισμὸς ἢ ἀπόδειξις. [e]Αἱ δ' ἀποδείξεις καὶ 20
ἀπ' ἀρχῆς, καὶ [f]ἔχουσί πως τέλος τὸν συλλογισμὸν ἢ τὸ συμπέρασμα· εἰ δὲ μὴ περατοῦνται, ἀλλ' οὐκ ἀνακάμπτουσί [g]γε πάλιν ἐπ' ἀρχήν, [h]προσλαμβάνουσαι δ' ἀεὶ μέσον καὶ ἄκρον εὐθυποροῦσιν· ἡ δὲ περιφορὰ πάλιν ἐπ' ἀρχὴν ἀνακάμπτει. Οἱ δ' ὁρισμοὶ πάντες πεπερασμένοι. Ἔτι [i]εἰ ἡ 21
αὐτὴ [k]περιφορὰ πολλάκις, δεήσει πολλάκις νοεῖν [l]τὸ αὐτό. Ἔτι δ' ἡ νόησις ἔοικεν ἠρεμήσει τινὶ καὶ ἐπιστάσει μᾶλλον ἢ κινήσει· τὸν αὐτὸν [m]δὲ τρόπον καὶ ὁ συλλογισμός. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ μακάριόν γε τὸ μὴ ῥᾴδιον ἀλλὰ βίαιον· εἰ δ' ἐστὶν ἡ κίνησις αὐτῆς μὴ [n]οὐσία, παρὰ φύσιν [o]ἂν κινοῖτο. Ἐπίπονον δὲ καὶ τὸ μεμῖχθαι τῷ σώματι μὴ δυνάμενον 22
ἀπολυθῆναι, καὶ προσέτι φευκτόν, εἴπερ βέλτιον τῷ νῷ μὴ μετὰ σώματος [p]εἶναι, καθάπερ εἴωθέ τε λέγεσθαι καὶ πολλοῖς [q]συνδοκεῖ. Ἄδηλος δὲ [r]καὶ τοῦ κύκλῳ φέρεσθαι τὸν 23
οὐρανὸν ἡ αἰτία· οὔτε γὰρ τῆς ψυχῆς ἡ οὐσία αἰτία τοῦ κύκλῳ φέρεσθαι, ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκὸς οὕτω κινεῖται, οὔτε τὸ σῶμα αἴτιον, ἀλλ' ἡ ψυχὴ μᾶλλον [s]ἐκείνῳ. Ἀλλὰ μὴν [t]οὐδ' ὅτι βέλτιον λέγεται· καίτοι γ' ἐχρῆν διὰ τοῦτο τὸν

[r] θίγοντι V. [s] τῶν μορίων W. [t] ἀνάγκη W. [v] τε X. [w] τὸ S. [x] εἶναι post ἀναγκαῖον δὲ V. [y] εἰ οὖν ἡ] ἡ οὖν W. [z] ὁ κύκλος εἴη X. [a] δή om. W. [b] γὰρ ποιητικῶν ἢ πρ. S.U.W.X. [c] κινήσεων S. [d] πᾶς] πᾶς ἢ U. [e] αἱ δ' ἀπ. καὶ] ἡ μὲν οὖν ἀπόδειξις E. [f] ἔχουσα E. [g] γε om. V. [h] προσαναλαμβάνουσαι E. [i] εἰ] δ' S. [k] φορὰ X. [l] ταυτὸ X. [m] δὴ V. [n] οὐσία καὶ παρὰ X. [o] ἂν κινοῖτο E: ceteri κινοῖτ' ἄν. [p] εἶναι καὶ καθάπερ S. [q] δοκεῖ W. [r] καὶ om. W. [s] ἐκεῖνο T. [t] οὐ βέλτιον δ' ὅτι S.

θεὸν [v] κύκλῳ ποιεῖν φέρεσθαι τὴν ψυχήν, ὅτι βέλτιον αὐτῇ
24 τὸ κινεῖσθαι τοῦ μένειν, κινεῖσθαι δ' οὕτως ἢ ἄλλως. [1] Ἐπεὶ
δ' ἐστὶν ἡ τοιαύτη σκέψις ἑτέρων λόγων οἰκειοτέρα, ταύτην
μὲν ἀφῶμεν [w] τὸ νῦν. [1] Ἐκεῖνο δὲ ἄτοπον συμβαίνει καὶ
τούτῳ τῷ λόγῳ καὶ τοῖς πλείστοις [x] τῶν περὶ ψυχῆς· συν-
άπτουσι γὰρ καὶ τιθέασιν εἰς σῶμα τὴν ψυχήν, οὐθὲν [y] προσ-
διορίσαντες διὰ τίν' αἰτίαν καὶ πῶς ἔχοντος τοῦ σώματος.
25 Καίτοι [z] δόξειεν ἂν τοῦτ' ἀναγκαῖον εἶναι· διὰ γὰρ τὴν κοι-
νωνίαν τὸ μὲν [a] ποιεῖ τὸ δὲ πάσχει καὶ τὸ μὲν κινεῖται τὸ δὲ
κινεῖ, τούτων δ' οὐθὲν ὑπάρχει πρὸς ἄλληλα τοῖς τυχοῦσιν.
26 Οἱ δὲ [b] μόνον ἐπιχειροῦσι λέγειν ποιόν τι ἡ ψυχή, περὶ δὲ
τοῦ [c] δεξομένου σώματος οὐθὲν ἔτι προσδιορίζουσιν, ὥσπερ
ἐνδεχόμενον κατὰ τοὺς Πυθαγορικοὺς μύθους τὴν τυχοῦσαν
ψυχὴν εἰς τὸ τυχὸν [d] ἐνδύεσθαι σῶμα· δοκεῖ γὰρ ἕκαστον
[e] ἴδιον ἔχειν εἶδος [f] καὶ μορφήν. [g] Παραπλήσιον [h] δὲ λέγου-
σιν ὥσπερ εἴ τις φαίη τὴν τεκτονικὴν εἰς αὐλοὺς ἐνδύεσθαι·
δεῖ γὰρ τὴν μὲν τέχνην χρῆσθαι τοῖς ὀργάνοις, τὴν δὲ ψυ-
χὴν τῷ σώματι.

4 Καὶ ἄλλη δέ τις δόξα παραδέδοται περὶ ψυχῆς, πιθανὴ
μὲν [i] πολλοῖς οὐδεμιᾶς [k] ἧττον τῶν λεγομένων, [l] λόγους δ'
ὥσπερ εὐθύνας δεδωκυῖα καὶ τοῖς [m] ἐν κοινῷ [n] γινομένοις λό-
γοις· ἁρμονίαν γάρ τινα [o] αὐτὴν λέγουσι· καὶ γὰρ τὴν [p] ἁρ-
μονίαν κρᾶσιν καὶ σύνθεσιν [q] ἐναντίων εἶναι, καὶ τὸ σῶμα
2 [r] συγκεῖσθαι ἐξ ἐναντίων. Καίτοι [s] γε ἡ μὲν ἁρμονία λόγος
τίς ἐστι τῶν μιχθέντων [t] ἢ σύνθεσις, τὴν δὲ ψυχὴν οὐδέτερον
[v] οἷόν τ' εἶναι τούτων. [1] Ἔτι δὲ τὸ κινεῖν οὐκ ἔστιν ἁρμο-

[v] ποιεῖν κύκλῳ S.V.W. [w] τὰ T. [x] τῶν] τοῖς E. [y] προδιορίσαντες S, προσδιορίσαντες καὶ V. [z] δόξειέ γ' ἂν S. [a] ποιεῖ τι τὸ S.T.V.W.X. [b] λέγειν μόνον ἐπιχειροῦσιν W. [c] δεξαμένου S. [d] ἐνδύεσθαι om. S. [e] εἶδος ἴδιον ἔχειν W. [f] καὶ] σῶμα καὶ E. [g] παραπλησίως S. [h] δὴ S.X, δή τι T.V.W. [i] πολλοῖς καὶ οὐδεμιᾶς T.W. [k] ἥττων T.V.W.X. et corr. S. [l] λόγοις V. [m] ἐν τῷ κοινῷ S. [n] γινομένοις λόγοις] λεγομένοις λόγοις W, λεγομένοις S. [o] αὐτήν τινες λ. V.W. [p] ἁρμονίας S. [q] ἐναντίον S. [r] κινεῖσθαι S. [s] γε om. E. [t] ἢ] ἢ καὶ T.W. [v] τούτων οἷόν τ' εἶναι V.

νίας, ψυχῇ δὲ [w]πάντες ἀπονέμουσι τοῦτο μάλισθ' ὡς εἰπεῖν. [r]Ἁρμόζει [x]δὲ μᾶλλον καθ' [y]ὑγιείας λέγειν ἁρμονίαν, καὶ ὅλως τῶν σωματικῶν ἀρετῶν, ἢ κατὰ ψυχῆς. [z]Φανερώτα- 3
τον [a]δ' εἴ τις ἀποδιδόναι πειραθείη τὰ πάθη καὶ τὰ ἔργα τῆς ψυχῆς ἁρμονίᾳ τινί· χαλεπὸν γὰρ ἐφαρμόζειν. [t]Ἔτι δ' [b]εἰ [c]λέγοιμεν τὴν ἁρμονίαν εἰς δύο ἀποβλέποντες, κυριώτατα μὲν τῶν μεγεθῶν ἐν τοῖς ἔχουσι κίνησιν καὶ [d]θέσιν τὴν σύνθεσιν αὐτῶν, ἐπειδὰν οὕτω [e]συναρμόζωσιν ὥστε μηδὲν [f]συγγενὲς παραδέχεσθαι, ἐντεῦθεν δὲ καὶ τὸν τῶν μεμιγμένων λόγον. Οὐδετέρως μὲν οὖν εὔλογον, ἡ δὲ σύνθεσις τῶν 4
τοῦ σώματος μερῶν λίαν εὐεξέταστος· πολλαί τε γὰρ [g]αἱ συνθέσεις τῶν [h]μερῶν καὶ πολλαχῶς· τίνος οὖν ἢ πῶς ὑπολαβεῖν [i]τὸν νοῦν χρὴ σύνθεσιν εἶναι, ἢ [k]καὶ τὸ αἰσθητικὸν [l]ἢ ὀρεκτικόν; [r]Ὁμοίως δὲ ἄτοπον καὶ [m]τὸν λόγον [n]τῆς 5
μίξεως εἶναι τὴν ψυχήν· οὐ γὰρ τὸν αὐτὸν ἔχει λόγον ἡ μίξις τῶν στοιχείων καθ' ἣν σὰρξ καὶ καθ' ἣν ὀστοῦν. Συμβήσεται οὖν πολλάς τε ψυχὰς ἔχειν καὶ κατὰ πᾶν τὸ σῶμα, εἴπερ πάντα μὲν ἐκ τῶν στοιχείων μεμιγμένων, [o]ὁ δὲ τῆς μίξεως λόγος ἁρμονία καὶ ψυχή. [t]Ἀπαιτήσειε δ' ἄν τις 6
[p]τοῦτό γε καὶ παρ' [t]Ἐμπεδοκλέους· ἕκαστον γὰρ [q]αὐτῶν λόγῳ τινί φησιν εἶναι· πότερον οὖν [r]ὁ λόγος ἐστὶν ἡ ψυχή, ἢ μᾶλλον ἕτερόν τι οὖσα [s]ἐγγίνεται τοῖς [t]μέλεσιν; [t]Ἔτι δὲ [v]πότερον ἡ φιλία τῆς [w]τυχούσης αἰτία μίξεως ἢ τῆς κατὰ [x]τὸν λόγον; Καὶ αὕτη πότερον ὁ λόγος ἐστὶν ἢ παρὰ τὸν λόγον ἕτερόν τι; Ταῦτα μὲν οὖν ἔχει τοιαύτας ἀπορίας· 7
εἰ δ' ἐστὶν ἕτερον ἡ ψυχὴ τῆς μίξεως, τί δή ποτε [y]ἅμα [z]τῷ σαρκὶ εἶναι ἀναιρεῖται καὶ [a]τῷ τοῖς ἄλλοις μορίοις τοῦ ζῴου;

[w] ἀπονέμουσιν ἅπαντες τοῦτο S.T.V.W, ἅπαντες ἀπ. τ. X. [x] τε X. [y] ὑγείας X. [z] φανερωτάτων E, φανερώτερον S.V. [a] δ' ἂν εἴη εἰ W. [b] ἐπεὶ V. [c] λέγομεν S.T.V.X. [d] θέσιν καὶ τὴν X. [e] συναρμοσθῶσιν X. [f] συνγενέσθαι E. [g] αἱ om. T.V. [h] μερῶν] πολλῶν T. [i] χρὴ τὸν νοῦν S.T.V.W. [k] καὶ om. W. [l] ἢ καὶ ὀρ. X, ἢ τὸ ὀρ. W. [m] τὸ V.X. [n] εἶναι τῆς μίξεως X. [o] ὁ] οὐ W. [p] γε τοῦτο W. [q] αὐτῶν ἐν λόγῳ W. [r] ὁ om. V. [s] ἐγίνετο T. [t] μέρεσιν W. et pr. E, μιχθεῖσιν X. [v] ἡ φιλία πότερον X. [w] τυχούσης] ψυχῆς S. [x] τὸν om. W. [y] ἅμα post ἀναιρεῖται W. [z] τὸ V. [a] τὸ T, om. S.V.W.

Πρὸς δὲ τούτοις εἴπερ μὴ ἕκαστον τῶν μορίων ψυχὴν ἔχει, εἰ μή ἐστιν ἡ ψυχὴ [b]ὁ λόγος τῆς μίξεως, τί ἐστιν ὃ φθείρεται τῆς
8 ψυχῆς [c]ἀπολειπούσης; [v]Οτι μὲν οὖν οὔθ' ἁρμονίαν οἷόν τ' εἶναι τὴν ψυχὴν οὔτε κύκλῳ περιφέρεσθαι, δῆλον ἐκ τῶν εἰρημένων. Κατὰ συμβεβηκὸς δὲ [d]κινεῖσθαι, καθάπερ εἴπομεν, [e]ἔστι [f]καὶ κινεῖν ἑαυτήν, οἷον κινεῖσθαι μὲν ἐν ᾧ ἐστί, τοῦτο δὲ κινεῖσθαι ὑπὸ τῆς ψυχῆς· ἄλλως δ' οὐχ οἷόν τε [g]κινεῖσθαι
9 κατὰ τόπον αὐτήν. Εὐλογώτερον δ' ἀπορήσειεν ἄν τις περὶ αὐτῆς ὡς κινουμένης, εἰς τὰ τοιαῦτα ἀποβλέψας. Φαμὲν γὰρ τὴν ψυχὴν λυπεῖσθαι χαίρειν, θαρρεῖν φοβεῖσθαι, ἔτι δὲ ὀργίζεσθαί [h]τε καὶ αἰσθάνεσθαι [i]καὶ διανοεῖσθαι· ταῦτα δὲ
10 πάντα κινήσεις εἶναι δοκοῦσιν. [v]Οθεν οἰηθείη τις ἂν αὐτὴν [k]κινεῖσθαι· τὸ δ' οὐκ ἔστιν ἀναγκαῖον· εἰ γὰρ καὶ ὅτι μάλιστα τὸ λυπεῖσθαι ἢ χαίρειν ἢ διανοεῖσθαι κινήσεις εἰσί, καὶ ἕκαστον κινεῖσθαι [l]τούτων, τὸ δὲ κινεῖσθαί ἐστιν ὑπὸ τῆς ψυχῆς, οἷον τὸ ὀργίζεσθαι [m]ἢ φοβεῖσθαι [n]τῷ τὴν καρδίαν ὠδὶ [o]κινεῖσθαι, τὸ δὲ διανοεῖσθαι ἢ τοιοῦτον [p]ἴσως ἢ ἕτερόν τι· τούτων δὲ συμβαίνει τὰ μὲν κατὰ φορὰν τινῶν κινουμένων, τὰ δὲ κατ' ἀλλοίωσιν. Ποῖα δὲ καὶ πῶς, ἕτερός ἐστι
11 λόγος. [q]Τὸ δὲ λέγειν ὀργίζεσθαι τὴν ψυχὴν ὅμοιον κἂν εἴ τις [r]λέγοι τὴν ψυχὴν ὑφαίνειν ἢ οἰκοδομεῖν· βέλτιον γὰρ ἴσως μὴ λέγειν τὴν ψυχὴν ἐλεεῖν ἢ μανθάνειν ἢ διανοεῖσθαι,
12 ἀλλὰ τὸν ἄνθρωπον τῇ ψυχῇ. [s]Τοῦτο δὲ μὴ ὡς ἐν ἐκείνῃ τῆς κινήσεως [t]οὔσης, ἀλλ' ὁτὲ μὲν [v]μέχρι ἐκείνης, ὁτὲ [w]δ' ἀπ' ἐκείνης, οἷον ἡ μὲν αἴσθησις ἀπὸ [x]τωνδί, ἡ δ' ἀνάμνησις ἀπ' ἐκείνης ἐπὶ τὰς ἐν τοῖς αἰσθητηρίοις κινήσεις ἢ μονάς. [r]Ο δὲ νοῦς ἔοικεν ἐγγίνεσθαι οὐσία τις οὖσα, καὶ οὐ φθείρε-
13 σθαι. Μάλιστα γὰρ ἐφθείρετ' ἂν ὑπὸ τῆς ἐν τῷ γήρᾳ

b ὁ om. T. c ἀπολιπούσης T.V.X. d καθάπερ εἴπομεν κινεῖσθαι V. e ἔστι om. W. f κινεῖν καὶ W. g κινεῖσθαι post τόπον V, om. W. h τε om. V. i καὶ διανοεῖσθαι om. T. k κινεῖσθαι ἢ χαίρειν. τὸ W. l τούτων] τι X. m ἢ τὸ φ. X. n τὸ V. o κιν. ἢ οἰδεῖν. τὸ V. p ἴσως ἢ] ἢ ἴσως S.V, ἢ ἴσως δὲ W, ἴσως T.X. q τὸ δὲ] τὸ δὴ T. r λέγῃ T. s τούτῳ E. t οὔσης om. E. v μέχρις T.V.W.X. w δ' ὡς ἀπ' W. x τῶνδε X.

ἀμαυρώσεως, [y] νῦν δ' ἴσως ὅπερ ἐπὶ τῶν αἰσθητηρίων συμβαίνει· εἰ γὰρ λάβοι ὁ πρεσβύτης ὄμμα τοιονδί, [z] βλέποι ἂν ὥσπερ [a] καὶ ὁ νέος. [v]Ωστε τὸ γῆρας οὐ τῷ [b] τὴν ψυχήν τι πεπονθέναι, ἀλλ' ἐν ᾧ, καθάπερ ἐν μέθαις καὶ νόσοις. Καὶ 14
τὸ νοεῖν δὴ καὶ τὸ θεωρεῖν μαραίνεται [c] ἄλλου τινὸς ἔσω φθειρομένου, αὐτὸ δὲ ἀπαθές ἐστιν. Τὸ δὲ διανοεῖσθαι [d] καὶ φιλεῖν ἢ μισεῖν οὐκ ἔστιν ἐκείνου πάθη, ἀλλὰ τουδὶ τοῦ ἔχοντος ἐκεῖνο, [e] ᾗ ἐκεῖνο ἔχει. Διὸ καὶ τούτου φθειρομένου 15
οὔτε μνημονεύει οὔτε φιλεῖ· οὐ γὰρ ἐκείνου ἦν, ἀλλὰ τοῦ κοινοῦ, ὃ ἀπόλωλεν· ὁ δὲ νοῦς ἴσως θειότερόν τι καὶ ἀπαθές ἐστιν. [v]Οτι μὲν [f] οὖν οὐχ οἷόν τε κινεῖσθαι τὴν ψυχήν, φανερὸν ἐκ τούτων· εἰ δ' ὅλως μὴ κινεῖται, δῆλον ὡς οὐδ' ὑφ' [g] ἑαυτῆς. Πολὺ δὲ τῶν εἰρημένων [h] ἀλογώτατον τὸ λέγειν 16
ἀριθμὸν εἶναι τὴν ψυχὴν κινοῦνθ' ἑαυτόν· ὑπάρχει γὰρ αὐτοῖς ἀδύνατα [i] πρῶτα μὲν τὰ ἐκ τοῦ κινεῖσθαι συμβαίνοντα, ἰδίᾳ δ' ἐκ τοῦ λέγειν [k] αὐτὴν ἀριθμόν· πῶς γὰρ χρὴ νοῆσαι μονάδα κινουμένην, καὶ ὑπὸ τίνος, καὶ πῶς, ἀμερῆ καὶ ἀδιάφορον οὖσαν; [l] Εἰ γάρ ἐστι [m] κινητικὴ καὶ κινητή, διαφέρειν δεῖ. [n]Ετι δ' ἐπεί φασι κινηθεῖσαν γραμμὴν ἐπίπεδον ποιεῖν, 17
στιγμὴν δὲ γραμμήν, καὶ αἱ τῶν μονάδων κινήσεις γραμμαὶ ἔσονται· ἡ γὰρ [n] στιγμὴ μονάς ἐστι θέσιν ἔχουσα· ὁ δ' ἀριθμὸς τῆς ψυχῆς ἤδη πού ἐστι καὶ θέσιν ἔχει. [n]Ετι δ' 18
ἀριθμοῦ μὲν ἐὰν [o] ἀφέλῃ τις ἀριθμὸν ἢ μονάδα, λείπεται ἄλλος ἀριθμός· τὰ δὲ φυτὰ καὶ τῶν ζῴων πολλὰ διαιρούμενα ζῇ, καὶ δοκεῖ τὴν [p] αὐτὴν [q] ψυχὴν ἔχειν τῷ εἴδει. [r] Δόξειε δ' 19
[s] ἂν [t] οὐθὲν διαφέρειν μονάδας λέγειν ἢ σωμάτια [v] μικρά· καὶ γὰρ ἐκ τῶν Δημοκρίτου [w] σφαιρίων ἐὰν γένωνται στιγμαί, μόνον δὲ [x] μένῃ τὸ ποσόν, ἔσται τι ἐν αὐτῷ τὸ μὲν κινοῦν τὸ

[y] νυνὶ δ' ὥσπερ S.T.V.W.X. [z] βλέπῃ V. [a] καὶ om. X. [b] πεπονθέναι τι τὴν ψυχὴν V.W, τὴν ψυχὴν πεπονθέναι S. [c] ἀλλ' οὗ S. [d] καὶ] ἢ T. [e] ᾗ] οὗ V. [f] οὖν om. S. [g] αὑτῆς X. [h] ἀλογώτερον T. [i] πρῶτον X. [k] αὐτὸν S. [l] εἰ] ἢ T, ᾗ X. [m] κινητὴ καὶ κινητικὴ W, κινητικὴ καὶ κινεῖται X. [n] μονὰς στιγμή T. [o] ἀφέλῃ τε τις S. [p] αὐτὴν om. E. [q] ἔχειν ψυχὴν S.T.U.V. [r] δόξει X. [s] ἂν] ἂν οὖν T. [t] οὐθὲν] ὁμοίως μηδὲν V.W. [v] σμικρὰ S.T. [w] σφαιρῶν T.X. [x] μένει V.

δὲ κινούμενον, ὥσπερ ἐν τῷ [y] συνεχεῖ· οὐ γὰρ διὰ τὸ μεγέθει διαφέρειν ἢ [z] μικρότητι [a] συμβαίνει τὸ λεχθέν, ἀλλ' ὅτι πο-
20 σόν. Διὸ ἀναγκαῖον εἶναί τι τὸ [b] κινῆσον τὰς μονάδας. Εἰ δ' ἐν τῷ ζῴῳ τὸ κινοῦν ἡ ψυχή, [c] καὶ ἐν τῷ ἀριθμῷ, ὥστε οὐ τὸ κινοῦν καὶ [d] τὸ κινούμενον ἡ ψυχή, ἀλλὰ τὸ κινοῦν μόνον.
21 Ἐνδέχεται [e] δὲ δή πως μονάδα [f] ταύτην εἶναι· δεῖ γὰρ ὑπάρχειν [g] τινὰ αὐτῇ [h] διαφορὰν πρὸς τὰς ἄλλας· στιγμῆς δὲ
22 μοναδικῆς τίς ἂν [i] εἴη διαφορὰ πλὴν θέσις; Εἰ μὲν οὖν εἰσὶν ἕτεραι αἱ ἐν τῷ σώματι μονάδες [k] καὶ αἱ στιγμαί, ἐν τῷ αὐτῷ ἔσονται αἱ μονάδες· καθέξει γὰρ χώραν στιγμῆς. Καίτοι τί [l] κωλύει ἐν τῷ αὐτῷ εἶναι, εἰ δύο, καὶ ἀπείρους;
23 Ὧν γὰρ ὁ τόπος ἀδιαίρετος, καὶ αὐτά. Εἰ δ' [m] αἱ ἐν τῷ σώματι στιγμαὶ [n] ὁ ἀριθμὸς ὁ τῆς ψυχῆς, [o] ἢ εἰ ὁ [p] ἐκ τῶν ἐν τῷ σώματι στιγμῶν ἀριθμὸς ἡ ψυχή, διὰ τί οὐ πάντα ψυχὴν ἔχουσι τὰ σώματα; Στιγμαὶ γὰρ ἐν ἅπασι δοκοῦσιν
[q] εἶναι καὶ ἄπειροι. Ἔτι δὲ πῶς οἷόν τε χωρίζεσθαι τὰς
[r] ψυχὰς καὶ ἀπολύεσθαι τῶν σωμάτων, εἴ [s] γε μὴ διαιροῦνται αἱ γραμμαὶ [t] εἰς στιγμάς;

5 [v] Συμβαίνει [w] δέ, καθάπερ εἴπομεν, [x] τῇ μὲν [y] ταὐτὸ λέγειν τοῖς σῶμά [z] τι λεπτομερὲς αὐτὴν τιθεῖσι, τῇ δ', ὥσπερ Δημόκριτος κινεῖσθαί φησιν ὑπὸ τῆς ψυχῆς, [a] ἴδιον [b] τὸ ἄτοπον· εἴ [c] περ γάρ ἐστιν ἡ ψυχὴ ἐν παντὶ τῷ αἰσθανομένῳ [d] σώματι, ἀναγκαῖον ἐν τῷ αὐτῷ δύο εἶναι σώματα, εἰ σῶμά τι ἡ ψυχή· τοῖς δ' ἀριθμὸν λέγουσιν, ἐν τῇ μιᾷ στιγμῇ πολλὰς στιγμὰς ἢ πᾶν σῶμα ψυχὴν ἔχειν, εἰ μὴ διαφέρων τις ἀριθμὸς ἐγγίνεται καὶ ἄλλος [e] τις τῶν ὑπαρχουσῶν ἐν [f] τῷ σώ-

[y] συνεχεῖ] μεγέθει T.W. [z] σμικρότητι plerique. [a] συμβ.] τοῦτο συμβαίνει W. [b] κινῆσαν T.W. [c] καὶ τὸ ἐν T. [d] τὸ post καὶ om. S.U.W.X. [e] δὲ om. V.W.X. [f] αὐτὴν T.X. [g] αὐτῇ τινα V.W, τινα αὐτῆς S. [h] διαφορὰν—εἴη om. S. [i] εἴη] ᾖ E. [k] καὶ αἱ] καὶ S.U.V.W, ἢ T. [l] κωλύσει V.W. [m] αἱ om. S. [n] ὁ prius om. X, alterum E. [o] ἢ om. V. [p] ἐκ om. E. [q] καὶ ἄπειροι εἶναι W. [r] στιγμὰς V.W.X. [s] γε om. E. [t] εἰς τὰς στ. T.W. [v] συμβαίη U. [w] δὲ καὶ καθ. E. [x] πῇ W. [y] ταὐτὸν T. [z] τι om. T, in margine ponit W. [a] ἴδιον om. S. [b] τὸ om. X. [c] περ om. pr. E. [d] σώματι om. W. [e] τις ante τῶν om. X. [f] τοῖς σώμασιν E.

ματι στιγμῶν. [g] Συμβαίνει [h] τε [i] κινεῖσθαι τὸ ζῷον ὑπὸ 2
τοῦ ἀριθμοῦ, καθάπερ [k] καὶ Δημόκριτον [l] ἔφαμεν αὐτὸ κινεῖν·
τί γὰρ διαφέρει σφαίρας λέγειν σμικρὰς ἢ μονάδας μεγά-
λας, ἢ ὅλως μονάδας φερομένας; [t] Ἀμφοτέρως γὰρ ἀναγ-
καῖον κινεῖν τὸ ζῷον τῷ κινεῖσθαι [m] ταύτας. Τοῖς [n] δὴ συμ- 3
πλέξασιν εἰς τὸ αὐτὸ κίνησιν καὶ ἀριθμὸν ταὐτά [o] τε συμβαί-
νει καὶ πολλὰ ἕτερα [p] τοιαῦτα· οὐ γὰρ μόνον ὁρισμὸν ψυχῆς
[q] ἀδύνατον τοιοῦτον εἶναι, ἀλλὰ καὶ συμβεβηκός. Δῆλον δ' 4
εἴ τις [r] ἐπιχειρήσειεν ἐκ τοῦ λόγου τούτου τὰ πάθη καὶ τὰ
ἔργα τῆς ψυχῆς ἀποδιδόναι, οἷον λογισμούς, αἰσθήσεις, ἡδο-
νάς, λύπας, ὅσα ἄλλα τοιαῦτα· ὥσπερ γὰρ εἴπομεν πρότε-
ρον, οὐδὲ [s] μαντεύσασθαι ῥᾴδιον ἐξ αὐτῶν. Τριῶν δὲ τρόπων 5
παραδεδομένων καθ' οὓς ὁρίζονται τὴν ψυχήν, οἱ μὲν τὸ κι-
νητικώτατον ἀπεφήναντο [t] τῷ κινεῖν ἑαυτό, οἱ δὲ σῶμα [v] τὸ
λεπτομερέστατον ἢ τὸ [w] ἀσωματώτατον τῶν ἄλλων. Ταῦτα
[x] δὲ τίνας ἀπορίας [y] τε [z] καὶ ὑπεναντιώσεις ἔχει, διειλήλυθαμεν
σχεδόν. Λείπεται δ' ἐπισκέψασθαι πῶς λέγεται [a] τὸ ἐκ τῶν
στοιχείων αὐτὴν εἶναι. Λέγουσι μὲν γάρ, [b] ἵν' [c] αἰσθάνηταί 6
[d] τε τῶν ὄντων καὶ ἕκαστον [e] γνωρίζῃ, ἀναγκαῖον δὲ συμβαί-
νειν πολλὰ καὶ ἀδύνατα τῷ λόγῳ· τίθενται γὰρ γνωρίζειν
τῷ ὁμοίῳ τὸ ὅμοιον, ὥσπερ ἂν εἰ τὴν ψυχὴν τὰ πράγματα
τιθέντες. Οὐκ ἔστι δὲ μόνα ταῦτα, [f] πολλὰ δὲ καὶ ἕτερα,
μᾶλλον δ' ἴσως ἄπειρα τὸν ἀριθμόν, τὰ ἐκ τούτων. [t] Ἐξ ὧν 7
μὲν οὖν [g] ἐστὶν ἕκαστον [h] τούτων, [i] ἔστω γινώσκειν τὴν ψυχὴν
καὶ αἰσθάνεσθαι· ἀλλὰ τὸ σύνολον [k] τίνι [l] γνωριεῖ ἢ αἰσθή-
σεται, οἷον τί θεὸς [m] ἢ ἄνθρωπος ἢ σὰρξ ἢ ὀστοῦν; [t] Ὁμοίως
δὲ καὶ [n] ἄλλο ὁτιοῦν τῶν συνθέτων· οὐ γὰρ ὁπωσοῦν ἔχοντα

[g] συμβαίνῃ E. [h] δὲ U.X, om. S. [i] τὸ ζῶον κιν. W, τὸ σῶμα κιν. T. [k] καὶ om. S.U. [l] αὐτὸ ἔφαμεν E.X. [m] αὐτάς S.T.U.V.W.X. [n] δὲ V. [o] τε] γε X, om. U. [p] τοιαῦτα om. U. [q] τοιοῦτον ἀδύνατον X. [r] ἐπιχειρήσοι T. [s] μαντεύεσθαι S.T.U.V.W. [t] τῷ] τὸ V. [v] τὸ] τι V. [w] ἀσώματον X. [x] δὲ om. X. [y] τε om. V.W. [z] ἔχει καὶ ὑπεναντιώσεις W. [a] τὸ] τὰ E. [b] ἵν' om. pr. E. [c] αἴσθηται T.W. [d] τε om. V.X. [e] γνωρίζειν T. [f] πολλὰ δὲ καὶ ἕτερα om. V. [g] ἐστὶν post τούτων W. [h] τούτων om. X. [i] ἔστω om. S. [k] τίνι—ἢ] οὐ —οὐδ' W.X. [l] γνωρίσαι V. [m] ἢ τί ἄνθρωπος S. [n] ὅτι οὖν ἄλλο S.T.U.V.W.X.

τὰ στοιχεῖα τούτων ἕκαστον, ἀλλὰ λόγῳ τινὶ καὶ συνθέσει, καθάπερ φησὶ [o] καὶ [t] Ἐμπεδοκλῆς τὸ ὀστοῦν.

'Η δὲ χθὼν ἐπίηρος ἐν εὐστέρνοις χοάνοισιν
[p] τὰ δύο τῶν ὀκτὼ [q] μερέων λάχε νήστιδος αἴγλης,
τέσσαρα δ' Ἡφαίστοιο· τὰ δ' ὀστέα [r] λεύκ' [s] ἐγένοντο.

8 Οὐδὲν οὖν ὄφελος [t] εἶναι τὰ στοιχεῖα [v] ἐν τῇ ψυχῇ, εἰ μὴ καὶ [w] οἱ λόγοι ἐνέσονται καὶ ἡ σύνθεσις· γνωριεῖ γὰρ ἕκαστον τὸ ὅμοιον, τὸ δ' ὀστοῦν [x] ἢ τὸν ἄνθρωπον οὐθέν, εἰ μὴ καὶ ταῦτ' ἐνέσται. Τοῦτο δ' ὅτι ἀδύνατον, [y] οὐθὲν δεῖ λέγειν· τίς γὰρ [z] ἂν ἀπορήσειεν εἰ [a] ἔνεστιν ἐν τῇ ψυχῇ λίθος ἢ ἄνθρωπος;
9 [b] Ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ μὴ ἀγαθόν. Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ [b] περὶ τῶν ἄλλων. [d] Ἔτι δὲ πολλαχῶς λεγομένου τοῦ ὄντος (σημαίνει γὰρ τὸ μὲν τόδε τι, τὸ δὲ ποσὸν ἢ ποιὸν ἢ καί τινα ἄλλην τῶν διαιρεθεισῶν κατηγοριῶν) πότερον ἐξ ἁπάντων [c] ἔσται ἡ ψυχὴ ἢ οὔ; [d] Ἀλλ' οὐ δοκεῖ
10 [d] κοινὰ πάντων [e] εἶναι στοιχεῖα. [f] Ἆρ' οὖν ὅσα τῶν οὐσιῶν ἐκ τούτων [f] μόνον; Πῶς οὖν γινώσκει καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον; [g] Ἢ φήσουσιν ἑκάστου γένους εἶναι στοιχεῖα καὶ ἀρχὰς [g] ἰδίας, ἐξ ὧν τὴν ψυχὴν συνεστάναι; [h] Ἔσται [i] ἄρα ποσὸν καὶ ποιὸν καὶ οὐσία. Ἀλλ' ἀδύνατον [k] ἐκ τῶν τοῦ ποσοῦ στοιχείων [l] οὐσίαν εἶναι καὶ μὴ ποσόν. Τοῖς [m] δὴ λέγουσιν
11 ἐκ πάντων [n] ταὐτά τε καὶ τοιαῦθ' ἕτερα συμβαίνει. [o] Ἄτοπον δὲ καὶ τὸ φάναι μὲν ἀπαθὲς εἶναι τὸ ὅμοιον ὑπὸ τοῦ ὁμοίου, αἰσθάνεσθαι δὲ τὸ ὅμοιον τοῦ ὁμοίου καὶ γινώσκειν τῷ ὁμοίῳ τὸ ὅμοιον. Τὸ [p] δ' αἰσθάνεσθαι πάσχειν [q] τι καὶ [r] κινεῖσθαι
12 τιθέασιν· ὁμοίως [s] δὲ καὶ τὸ νοεῖν [t] τε καὶ γινώσκειν. Πολλὰς δ' ἀπορίας καὶ δυσχερείας ἔχοντος τοῦ λέγειν, καθάπερ

o καὶ om. X. p τὰ] τῶν E.S.T U.X, τὰς W. q μοιράων U.V.W. r λευκὰ E.T.V.W. s γένοντο T.V.W. t ἐνεῖναι E. v ἐν om. X. w οἱ om. V. x ἢ] καὶ S.U. y οὐδὲ X. z ἂν om. X. a ἐστὶν U.W.X. b ἐπὶ T.X. c ἐστὶν X. d κοινὰ] τινὰ S. e εἶναι τὰ στ. E. f μόνων S.T.U.V.X. g ἰδίως S, ἰδίας corr. E. h ἐστὶν X. i ἄρα καὶ π. W. k ἐκ om. U.V. l εἶναι οὐσίαν V. m δὲ V. n ταὐτά τε καὶ om. V. o δὲ om. W. p δ'] γὰρ T.X. q τε E. r κινεῖν E, ποιεῖν U.X. s δὲ om. V. t τε] τι V om. E.

[d]Εμπεδοκλῆς, ὡς τοῖς σωματικοῖς στοιχείοις ἕκαστα γνωρίζεται καὶ πρὸς τὸ ὅμοιον, μαρτυρεῖ τὸ νῦν [v]λεχθέν· ὅσα γὰρ [w]ἔνεστιν ἐν τοῖς τῶν ζῴων σώμασιν ἁπλῶς γῆς, οἷον ὀστᾶ νεῦρα τρίχες, οὐθενὸς αἰσθάνεσθαι δοκεῖ, [x]ὥστ' οὐδὲ τῶν ὁμοίων. Καίτοι [y]προσῆκεν. [z]Ἔτι δ' ἑκάστῃ τῶν ἀρ- 13
χῶν ἄγνοια [a]πλείων ἢ σύνεσις [b]ὑπάρξει· γνώσεται μὲν γὰρ ἓν [c]ἕκαστον, πολλὰ δ' ἀγνοήσει· [d]πάντα γὰρ τἆλλα. Συμβαίνει [e]δ' [d]Εμπεδοκλεῖ γε καὶ ἀφρονέστατον εἶναι τὸν θεόν· μόνος γὰρ τῶν στοιχείων [f]ἓν οὐ [g]γνωριεῖ, τὸ νεῖκος, τὰ δὲ θνητὰ πάντα· ἐκ πάντων γὰρ ἕκαστον. [v]Ὅλως [h]τε διὰ τίν' 14
αἰτίαν οὐχ ἅπαντα ψυχὴν ἔχει τὰ ὄντα, ἐπειδὴ [i]πᾶν ἢ στοιχεῖον ἢ [k]ἐκ στοιχείου ἑνὸς [l]ἢ πλειόνων ἢ πάντων; [d]Αναγκαῖον γάρ ἐστιν [m]ἕν τι γινώσκειν ἢ τινὰ ἢ πάντα. [d]Ἀπορή- 15
σειε δ' ἄν τις καὶ τί ποτ' ἐστὶ τὸ ἑνοποιοῦν αὐτά· ὕλη γὰρ ἔοικε τά [n]γε στοιχεῖα· κυριώτατον [o]γὰρ ἐκεῖνο τὸ συνέχον ὅ τί ποτ' ἐστίν· τῆς [p]δὲ ψυχῆς [q]εἶναί τι κρεῖττον καὶ [r]ἄρχον ἀδύνατον· ἀδυνατώτερον [s]δ' ἔτι τοῦ νοῦ· [t]εὔλογον [v]γὰρ [w]τοῦτον εἶναι [x]προγενέστατον καὶ [y]κύριον κατὰ φύσιν, τὰ δὲ στοιχεῖά [z]φασι πρῶτα τῶν ὄντων εἶναι. Πάντες δὲ καὶ 16
οἱ διὰ τὸ γνωρίζειν καὶ αἰσθάνεσθαι [a]τὰ ὄντα τὴν ψυχὴν ἐκ τῶν στοιχείων λέγοντες αὐτήν, καὶ οἱ τὸ κινητικώτατον, οὐ περὶ [b]πάσης λέγουσι ψυχῆς· οὔτε γὰρ τὰ αἰσθανόμενα πάντα κινητικά· φαίνεται [c]γὰρ εἶναί τινα [d]μόνιμα τῶν ζῴων κατὰ

[v] λεχθησόμενον T. et corr. U. [w] ἔστιν E.W.X. [x] ὥστ'] ὥσπερ V. [y] προσῆκεν τὰ νεῦρα καὶ τὰς τρίχας γεηρὰ ὄντα τῶν ὁμοίων αἰσθάνεσθαι. ἔτι W. [z] ἔτι] εἰ U. [a] πλέον S.U.V.W.X. [b] ὑπάρχει W.X. [c] ἑκάστη T.W.X. [d] πάντα γὰρ τὰ ἄλλα om. pr. E. [e] δ'] δὲ καὶ S. [f] ἓν om. T. [g] γνωρίζει E. [h] δὲ S.T.U.V.W. [i] πᾶν om. pr. E. [k] ἐκ στοιχείου] ἐκ στοιχείων καὶ στοιχείων ἢ W, ἐκ τῶν στοιχείων καὶ στοιχείων X. [l] ἢ ἐκ πλ. T.V.W. [m] ἕν τι] ἓν S.U.X, ἢ ἓν W. [n] γε om. S.T.W.X. [o] γὰρ] δ' pr. E. [p] δὲ om. S. [q] εἶναί τι κρεῖσσον E.W.X, κρεῖττον εἶναί τι U. [r] ἀρχὴ S. [s] δέ τι W. [t] εὐλογώτερον T.W, εὐλογώτατον S.V. [v] γε S, γὰρ ἄρα X. [w] τοῦτο εἶναι X, εἶναι τοῦτον T.V. [x] προγενέστερον X, προσγενέστατον T.U.V. [y] κυριώτατον T. [z] φασὶ] ταυτὶ V. [a] τὴν ψ. τὰ ὄντα S.T.U, τὰ κατὰ τὴν ψ. V. [b] ἁπάσης S.T.U.V.W.X. [c] γὰρ] γε S. [d] μόρια S, ἑστῶτα margo S.

τόπον. Καίτοι [e] δοκεῖ γε ταύτην μόνην τῶν κινήσεων κινεῖν
17 ἡ [f] ψυχὴ τὸ ζῷον. [t] Ὁμοίως δὲ καὶ ὅσοι τὸν νοῦν καὶ τὸ αἰ-
σθητικὸν ἐκ τῶν στοιχείων ποιοῦσιν· φαίνεται γὰρ τά τε
φυτὰ ζῆν οὐ μετέχοντα [g] φορᾶς οὐδ' αἰσθήσεως, καὶ τῶν ζῴων
πολλὰ διάνοιαν οὐκ [h] ἔχειν. Εἰ δέ τις καὶ ταῦτα παραχωρή-
σειε, καὶ θείη τὸν νοῦν μέρος τι τῆς ψυχῆς, [i] ὁμοίως δὲ καὶ τὸ
αἰσθητικόν, οὐδ' ἂν οὕτω λέγοιεν [k] καθόλου [l] περὶ πάσης ψυ-
18 χῆς οὐδὲ περὶ ὅλης [m] οὐδὲ μιᾶς. Τοῦτο δὲ πέπονθε καὶ ὁ ἐν
τοῖς [t] Ὀρφικοῖς [n] ἔπεσι καλουμένοις λόγος· φησὶ γὰρ τὴν
ψυχὴν ἐκ τοῦ [o] ὅλου εἰσιέναι ἀναπνεόντων, φερομένην ὑπὸ τῶν
ἀνέμων. Οὐχ οἷόν τε [p] δὴ [q] τοῖς φυτοῖς τοῦτο συμβαίνειν οὐδὲ
19 τῶν ζῴων [r] ἐνίοις, εἴπερ μὴ πάντα ἀναπνέουσιν. Τοῦτο [s] δὲ
λέληθε τοὺς οὕτως ὑπειληφότας. [t] Εἴτε [v] δεῖ τὴν ψυχὴν ἐκ
τῶν στοιχείων ποιεῖν, οὐθὲν [v] δεῖ ἐξ ἁπάντων· ἱκανὸν γὰρ
θάτερον μέρος τῆς ἐναντιώσεως ἑαυτό τε κρίνειν καὶ τὸ ἀντι-
20 κείμενον. Καὶ γὰρ τῷ εὐθεῖ καὶ αὐτὸ [w] καὶ τὸ καμπύλον
γινώσκομεν· κριτὴς γὰρ ἀμφοῖν ὁ κανών, τὸ δὲ καμπύλον
οὔθ' ἑαυτοῦ οὔτε τοῦ εὐθέος. καὶ ἐν τῷ ὅλῳ δέ τινες αὐτὴν
μεμῖχθαί φασιν, ὅθεν [x] ἴσως καὶ [y] Θαλῆς ᾠήθη πάντα πλήρη
21 θεῶν εἶναι. Τοῦτο δ' ἔχει τινὰς ἀπορίας· διὰ [z] τίνα γὰρ
αἰτίαν ἐν [a] μὲν τῷ ἀέρι [b] ἢ τῷ πυρὶ οὖσα ἡ ψυχὴ οὐ ποιεῖ
ζῷον, ἐν δὲ τοῖς μικτοῖς, καὶ [c] ταῦτα [d] βελτίων [e] ἐν τούτοις
εἶναι δοκοῦσα; [t] Ἐπιζητήσειε [f] γὰρ ἄν τις καὶ διὰ τίν' αἰτίαν
ἡ ἐν τῷ ἀέρι ψυχὴ τῆς ἐν τοῖς ζῴοις βελτίων ἐστὶ καὶ ἀθα-
22 νατωτέρα. Συμβαίνει δ' ἀμφοτέρως ἄτοπον καὶ παράλογον·
καὶ γὰρ τὸ λέγειν ζῷον τὸ πῦρ ἢ τὸν ἀέρα τῶν [g] παραλο-

[e] γε δοκεῖ X. [f] ψυχὴ καὶ τὸ U. [g] φθορᾶς S. [h] ἔχει W. [i] ὁμοίως —πάσης ψυχῆς margo T. [k] καθόλου om. T.U.V. [l] περὶ τῆς πάσης U. [m] οὐδὲ περὶ μιᾶς S.X. [n] καλουμένοις ἔπεσι T.V.W, ἔπεσιν ἀδόμενος λόγος U, ἔπεσι (omisso καλουμένοις) S. [o] λόγου, ut videtur, E. [p] δὲ T.W.X. et corr. E. [q] τοῖς φυτοῖς om. U. [r] ἐνίαις T. [s] δὴ E. [t] εἰ δὲ X, εἴ τε δὲ E, εἴπερ S.V.W, εἴπερ δὲ T. [v] δεῖ] δὴ S. [w] καὶ ante τὸ om. X. [x] ἴσως om. V. [y] θαλλὴς U. [z] τίνα μὲν γὰρ V. et corr. E. [a] μὲν om. S.T.V. [b] ἢ ἐν τῷ S.T.U. [c] ταῦτα] τοι X. [d] βέλτιον E. [e] εἶναι ἐν τούτοις S. [f] γὰρ] γ' E, δ' W.X. [g] παραλόγων S.U.X.

γωτέρων ἐστί, καὶ [h] τὸ μὴ λέγειν ζῷα ψυχῆς ἐνούσης ἄτοπον. [i] Ὑπολαβεῖν δ' [k] ἐοίκασιν εἶναι τὴν ψυχὴν ἐν τούτοις, [l] ὅτι τὸ [m] ὅλον τοῖς μορίοις ὁμοειδές. [n] Ὥστ' ἀναγκαῖον 23
αὐτοῖς λέγειν καὶ τὴν ψυχὴν ὁμοειδῆ τοῖς μορίοις [o] εἶναι, [p] εἰ τῷ [q] ἀπολαμβάνεσθαί τι τοῦ [r] περιέχοντος ἐν τοῖς ζῴοις ἔμψυχα [s] τὰ ζῷα γίνεται. Εἰ δ' ὁ μὲν ἀὴρ [t] διασπώμενος ὁμοειδής, ἡ δὲ ψυχὴ ἀνομοιομερής, τὸ μέν τι αὐτῆς ὑπάρξει δῆλον ὅτι, τὸ δ' οὐχ ὑπάρξει. [u] Ἀναγκαῖον οὖν 24
αὐτὴν [v] ἢ ὁμοιομερῆ εἶναι ἢ μὴ ἐνυπάρχειν ἐν ὁτῳοῦν μορίῳ τοῦ παντός. Φανερὸν οὖν ἐκ τῶν εἰρημένων ὡς οὔτε τὸ γινώσκειν ὑπάρχει τῇ ψυχῇ διὰ τὸ ἐκ [w] τῶν στοιχείων εἶναι, [x] οὔτε τὸ κινεῖσθαι αὐτὴν καλῶς [y] οὐδ' ἀληθῶς λέγεται. [z] Ἐπεὶ δὲ τὸ γινώσκειν [a] τῆς ψυχῆς ἐστὶ καὶ τὸ αἰσθάνε- 25
σθαί τε καὶ [b] τὸ δοξάζειν, ἔτι [c] δὲ τὸ ἐπιθυμεῖν καὶ [e] βούλεσθαι καὶ ὅλως [f] αἱ [g] ὀρέξεις, γίνεται δὲ καὶ ἡ κατὰ τόπον κίνησις τοῖς ζῴοις ὑπὸ [h] τῆς ψυχῆς, ἔτι δ' [i] αὔξη τε καὶ ἀκμὴ καὶ φθίσις, πότερον ὅλῃ τῇ ψυχῇ τούτων ἕκαστον ὑπάρχει, καὶ πάσῃ νοοῦμέν τε καὶ [k] αἰσθανόμεθα καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον ποιοῦμέν τε καὶ πάσχομεν, ἢ μορίοις ἑτέροις ἕτερα; Καὶ τὸ ζῆν [l] δὴ πότερον ἔν τινι τούτων ἐστὶν [m] ἐνὶ 26
ἢ καὶ [n] ἐν πλείοσιν [o] ἢ πᾶσιν, ἢ καὶ ἄλλο τι αἴτιον; Λέγουσι [p] δή τινες μεριστὴν [q] αὐτήν, καὶ [r] ἄλλῳ μὲν νοεῖν [r] ἄλλῳ δὲ ἐπιθυμεῖν. Τί οὖν δή ποτε συνέχει τὴν ψυχήν, 27
εἰ μεριστὴ πέφυκεν; Οὐ γὰρ δὴ τό [s] γε σῶμα· δοκεῖ γὰρ

[h] τὸ om. T.V.W. [i] ἔοικε T. [k] εἶναι om. S.U.X, post ψυχὴν ponunt T.V.W. [l] ὅτι] ἐπεὶ T.V. [m] ὅλον ἐν τοῖς E. [n] εἶναι om. pr. E. [o] εἰ] ἐν S, εἰ ἐν U.X, εἴπερ ἐν V. [p] τὸ T.W. [q] ἀπολαμβάνειν S.T.U.W. [r] περιέχοντος ἀέρος ἐν V. [s] τὰ om. S.T.U.V.W. [t] διασπώμενον ὁμοειδὲς U. [v] ἢ ante ὁμ. om. E. [w] τῶν om. W. [x] οὔτε δὲ τὸ V. [y] οὐδ' ἀληθῶς om. pr. E. [z] ἐπειδὴ U.W. [a] τῆς om. T.W. [b] τὸ ante δοξ. om. S.T.U.W. [c] δὲ καὶ τὸ U.W.X. [e] βουλεύεσθαι T.U.V.W.X. [f] αἱ om. T.X. [g] ὄρεξις T. [h] τῆς om. T.V. [i] αὔξησις S.T.U.V.W.X. [k] αἰσθ. καὶ κινούμεθα καὶ E.V.W, αἰσθ. καὶ κινοῦμεν καὶ X. [l] δὲ V. [m] ἐνὶ] ἢ ἐνὶ E. [n] ἐν om. S.X. [o] ἢ καὶ πᾶσιν T.U.W.X, ἢ καὶ ἐν πᾶσιν S.V. [p] δέ S.T.U.V. [q] αὐτὴν εἶναι καὶ T.V. [r] ἄλλο E.W. [s] γε ante τό T.V, om. S.U.W.X.

[t] τοὐναντίον μᾶλλον ἡ ψυχὴ τὸ σῶμα συνέχειν· ἐξελθούσης [v] γοῦν διαπνεῖται καὶ σήπεται. Εἰ οὖν ἕτερόν τι μίαν [w] αὐτὴν ποιεῖ, [x] ἐκεῖνο μάλιστ' ἂν [y] εἴη ψυχή. Δεήσει δὲ
28 καὶ πάλιν κἀκεῖνο ζητεῖν, πότερον ἓν ἢ πολυμερές. Εἰ μὲν γὰρ ἕν, διὰ τί οὐκ εὐθέως [z] καὶ ἡ ψυχὴ ἕν; Εἰ δὲ μεριστόν, πάλιν ὁ λόγος ζητήσει τί τὸ συνέχον ἐκεῖνο, καὶ οὕτω δὴ πρόεισιν ἐπὶ τὸ ἄπειρον. [1] Απορήσειε δ' ἄν τις καὶ περὶ τῶν μορίων αὐτῆς, τίν' ἔχει [a] δύναμιν ἕκαστον ἐν τῷ σώματι.
29 [b] Εἰ γὰρ [c] ἡ ὅλη ψυχὴ πᾶν τὸ σῶμα συνέχει, προσήκει καὶ τῶν μορίων ἕκαστον συνέχειν τι τοῦ σώματος. Τοῦτο δ' ἔοικεν ἀδυνάτῳ· ποῖον γὰρ μόριον ἢ πῶς ὁ νοῦς [d] συνέξει,
30 χαλεπὸν καὶ πλάσαι. Φαίνεται δὲ [e] καὶ [f] τὰ φυτὰ διαιρούμενα ζῆν καὶ τῶν ζῴων ἔνια τῶν ἐντόμων, ὡς τὴν αὐτὴν ἔχοντα [g] ψυχὴν τῷ εἴδει, εἰ [h] καὶ μὴ ἀριθμῷ· ἑκάτερον [i] γοῦν τῶν μορίων αἴσθησιν ἔχει καὶ κινεῖται κατὰ τόπον ἐπί τινα χρόνον. Εἰ δὲ μὴ διατελοῦσιν, οὐθὲν ἄτοπον· ὄργανα γὰρ
31 οὐκ ἔχουσιν ὥστε σώζειν τὴν φύσιν. [1] Αλλ' οὐδὲν ἧττον ἐν ἑκατέρῳ τῶν μορίων ἅπαντ' ἐνυπάρχει τὰ μόρια τῆς ψυχῆς, καὶ [k] ὁμοειδῆ εἰσὶν ἀλλήλοις καὶ τῇ ὅλῃ, [l] ἀλλήλων μὲν ὡς [m] οὐ χωριστὰ ὄντα, τῆς δ' ὅλης ψυχῆς [n] ὡς διαιρετῆς οὔσης. [1] Εοικε δὲ καὶ ἡ ἐν τοῖς φυτοῖς ἀρχὴ [o] ψυχή τις εἶναι· [p] μόνης γὰρ ταύτης κοινωνεῖ [q] καὶ ζῷα καὶ φυτά. Καὶ [r] αὕτη μὲν χωρίζεται τῆς [s] αἰσθητικῆς ἀρχῆς, αἴσθησιν δ' οὐθὲν ἄνευ ταύτης ἔχει.

[t] μᾶλλον τοὐναντίον W. [v] οὖν X. [w] αὐτὴν om. W. [x] ἐκεῖνο δὲ μ. T. [y] εἴη ἡ ψυχὴ T.V.W. [z] καὶ τὴν ψυχὴν ἕν S.U.W.X, καὶ τὴν ψυχὴν ἓν εἶναι T, ἓν καὶ τὴν ψυχὴν εἶναι V. [a] ἕκαστον δύναμιν S.V. [b] εἰ] ἡ W. [c] ἡ post ὅλη W, om. V. [d] συνέχει E.V. [e] καὶ om. S. [f] τὰ φυτὰ τὰ δ. W. [g] ψυχὴν om. V. [h] μὴ καὶ E, καὶ μὴ τῷ V. [i] οὖν U.W, γὰρ E.T. [k] ὁμοειδεῖς εἰσὶν ἀλλήλαις E.S.T.U.V.X. [l] ἀλλήλων] ἀλλήλοις W, ἀλλήλαις V. [m] οὐδὲ χ. X. [n] ὡς οὐ διαιρετῆς W. [o] ψυχὴ ante ἀρχὴ T, om. S.U. [p] μόνη X. [q] καὶ τὰ ζῶα E. [r] αὐτὴ X. [s] αἰσθητῆς X.

Β.

[t] Τὰ μὲν δὴ ὑπὸ τῶν [v] πρότερον παραδεδομένα περὶ ψυχῆς [w] εἰρήσθω· πάλιν δ' ὥσπερ ἐξ ὑπαρχῆς ἐπανίωμεν, πειρώμενοι διορίσαι τί [x] ἐστι ψυχὴ καὶ [y] τίς [z] ἂν εἴη [a] κοινότατος λόγος αὐτῆς. [b] Λέγομεν [c] δὴ [d] γένος ἕν τι τῶν ὄντων 2
τὴν οὐσίαν, ταύτης δὲ τὸ μὲν ὡς ὕλην, ὃ καθ' αὐτὸ μὲν οὐκ ἔστι τόδε τι, ἕτερον δὲ μορφὴν καὶ εἶδος, καθ' ἣν ἤδη λέγεται τόδε τι, καὶ τρίτον τὸ ἐκ τούτων. [d]Εστι δ' ἡ μὲν ὕλη δύναμις, τὸ δ' εἶδος ἐντελέχεια, καὶ τοῦτο [e] διχῶς, τὸ μὲν ὡς ἐπιστήμη, τὸ δ' [f] ὡς τὸ θεωρεῖν. Οὐσίαι δὲ μάλιστ' εἶναι 3
δοκοῦσι τὰ σώματα, καὶ τούτων τὰ φυσικά· ταῦτα γὰρ τῶν [g] ἄλλων ἀρχαί. Τῶν δὲ φυσικῶν τὰ μὲν ἔχει ζωήν, τὰ δ' οὐκ ἔχει· ζωὴν δὲ λέγομεν τὴν δι' [h] αὐτοῦ τροφήν [i] τε καὶ αὔξησιν καὶ φθίσιν. [v]Ωστε πᾶν σῶμα φυσικὸν μετέχον ζωῆς [k] οὐσία [l] ἂν εἴη, οὐσία [m] δ' οὕτως ὡς [n] συνθέτη. [d]Επεὶ 4
[o] δ' [p] ἐστὶ σῶμα [q] τοιόνδε, ζωὴν γὰρ ἔχον, οὐκ ἂν εἴη [r] τὸ σῶμα [s] ψυχή· οὐ γάρ ἐστι τῶν καθ' ὑποκειμένου τὸ σῶμα,

[t] Τὰ μὲν—ἐπανίωμεν] Ἐπεὶ δὲ τὰ παραδεδομένα περὶ ψυχῆς παρὰ τῶν ἄλλων, ἐφ' ὅσον (ὅσων X.) ἕκαστος ἀπεφήνατο, πρότερον (πρῶτον W.X.) εἴρηται σχεδόν, νῦν (νῦν δὲ W.) ὥσπερ ἐξ ἀρχῆς πάλιν ἐπανίωμεν S.U. W.X.m. et E. folio 186, quod exit in hæc Ἐπεὶ—(sect. 3.) τὰ φυσικά, decem illa versibus comprehensa. idem E. Τὰ μὲν—(sect. 3.) ὥστε πᾶν σῶμα et in margine habet, præfatus γρ. ἀρχὴ τοῦ β λόγου ἐν ἄλλῳ, a manu earum quæ scholia scripserunt antiquissima, et folio 187, ubi librum secundum de integro exorditur, manu a superiore folio non multum dissimili. [v] προτέρων V. [w] εἴρηται margo E. [x] ἐστὶν ἡ ψ. E. 186. [y] τίς] τί U.X. [z] ἂν εἴη] ἐστι S.U.W.X. [a] κοινὸς U.W.X. [b] λέγομεν—φυσικά] χωρίζομεν δὴ τὰς μὲν οὐσίας ἀπὸ τῶν ὄντων τῶν ἄλλων. τῆς δὲ οὐσίας τὸ μὲν ὡς ὕλην λέγεσθαι τίθεμεν· ὃ καθ' αὑτὸ δὲ ἡ μορφή, τὸ δ' ἐκ τούτων. ἔστιν δ' ἡ μὲν ὕλη δυνάμει, τὸ δ' εἶδος ἐντελεχεία. αὕτη δ' ὑπάρχει διχῶς· ἢ γὰρ ὡς ἡ ἐπιστήμη ἢ ὡς τὸ θεωρεῖν. οὐσίαι δὲ μάλιστα δοκοῦσιν εἶναι τὰ σώματα, καὶ τούτων τὰ φυσικά E. 186. [c] δὲ U.V. [d] ἕν τι γένος S.W.X. [e] διττῶς W. [f] ὡς τὸ om. E. et margo E. [g] ἄλλων αἱ ἀρχαὶ S. [h] αὐτῆς τροφῆς V. [i] τε post αὔξησιν S, om. U.X. [k] οὐσία ἂν εἴη margo U. [l] ἂν εἴη· οὐσία om. X. [m] δ' om. V.X. [n] σύνθετος U. [o] δή E. [p] ἐστι] ἐστι καὶ E.S.T. [q] τοιόνδε] καὶ τοιονδὶ τοῦτο S.U.V.W.X. [r] τὸ om. S.U. [s] ἡ ψυχὴ S.U.V.W.X.

μᾶλλον δ' ὡς ὑποκείμενον καὶ ὕλη. [1]Ἀναγκαῖον ἄρα τὴν ψυχὴν οὐσίαν εἶναι ὡς εἶδος σώματος φυσικοῦ δυνάμει ζωὴν
5 ἔχοντος. [t]Ἡ δ' οὐσία ἐντελέχεια. [t]Τοιούτου ἄρα σώματος ἐντελέχεια. Αὕτη δὲ λέγεται διχῶς, ἡ μὲν ὡς ἐπιστήμη, ἡ δ' ὡς τὸ θεωρεῖν. Φανερὸν οὖν ὅτι ὡς ἐπιστήμη· ἐν γὰρ τῷ ὑπάρχειν τὴν ψυχὴν [v]καὶ ὕπνος καὶ ἐγρήγορσίς ἐστιν, ἀνάλογον δ' ἡ μὲν ἐγρήγορσις τῷ θεωρεῖν, ὁ δ' ὕπνος τῷ ἔχειν καὶ μὴ ἐνεργεῖν. Προτέρα [w]δὲ τῇ γενέσει ἐπὶ τοῦ
6 αὐτοῦ ἡ ἐπιστήμη. [x]Διὸ ψυχή ἐστιν ἐντελέχεια ἡ πρώτη σώματος [y]φυσικοῦ δυνάμει ζωὴν ἔχοντος. [z]Τοιοῦτο δέ, [a]ὃ ἂν ᾖ ὀργανικόν. [1]Ὄργανα δὲ καὶ τὰ τῶν φυτῶν μέρη, ἀλλὰ παντελῶς ἁπλᾶ, οἷον τὸ φύλλον περικαρπίου σκέπασμα, τὸ δὲ περικάρπιον καρποῦ. [b]Αἱ δὲ ῥίζαι τῷ στόματι ἀνάλο-
7 γον· ἄμφω γὰρ ἕλκει τὴν τροφήν. Εἰ [c]δή τι [d]κοινὸν ἐπὶ πάσης ψυχῆς δεῖ λέγειν, εἴη ἂν [e]ἐντελέχεια ἡ πρώτη σώματος [f]φυσικοῦ ὀργανικοῦ. Διὸ [g]καὶ οὐ δεῖ ζητεῖν εἰ ἓν ἡ [h]ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα, ὥσπερ οὐδὲ τὸν κηρὸν καὶ τὸ σχῆμα, οὐδ' ὅλως τὴν ἑκάστου ὕλην καὶ τὸ [i]οὗ ὕλη· τὸ γὰρ ἓν καὶ τὸ εἶναι ἐπεὶ πλεοναχῶς [k]λέγεται, τὸ κυρίως ἡ ἐντελέχειά
8 ἐστιν. Καθόλου μὲν οὖν εἴρηται τί ἐστιν ἡ ψυχή· οὐσία γὰρ ἡ κατὰ [l]τὸν λόγον. Τοῦτο δὲ τὸ τί ἦν εἶναι τῷ τοιῳδὶ σώματι, καθάπερ εἴ τι τῶν ὀργάνων [m]φυσικὸν ἦν σῶμα, οἷον πέλεκυς· ἦν γὰρ [n]ἂν [o]τὸ πελέκει εἶναι ἡ οὐσία αὐτοῦ, καὶ ἡ ψυχὴ [p]τοῦτο· χωρισθείσης [q]γὰρ [r]ταύτης οὐκ [s]ἂν ἔτι
9 πέλεκυς ἦν, ἀλλ' ἢ ὁμωνύμως. Νῦν δ' ἐστὶ πέλεκυς· οὐ γὰρ τοιούτου σώματος τὸ τί ἦν εἶναι καὶ ὁ λόγος ἡ ψυχή, ἀλλὰ φυσικοῦ τοιουδὶ ἔχοντος ἀρχὴν κινήσεως καὶ στάσεως ἐν

[t] τοιούτου ἄρα σ. ἐντ. om. V, post διχῶς ponit T. [v] καὶ post ψ. om. U. [w] δὴ U. [x] διὸ ἡ ψ. E.T.V. [y] φυσικοῦ ὀργανικοῦ δυνάμει X. [z] τοιοῦτον S.T.V.W.X. [a] ὃ] ὅ τ' W. [b] ἡ δὲ ῥίζα V. [c] δέ E.S.T.V. [d] κοινὸν] καὶ V. [e] ἡ πρώτη ἐντ. W.X. [f] ὀργανικοῦ φυσικοῦ S. [g] καὶ ante οὐ om. V. [h] ψυχὴ κατὰ τὸ εἶδος καὶ V. [i] οὗ ἡ ὕλη E.T.V. [k] λέγεται om. S.U.W.X. [l] τὸν om. pr. S. [m] ἦν φυσικὸν V. [n] ἂν om. X. [o] τὸ] τῷ E.T.W. et rc. X. [p] τούτῳ V. [q] γὰρ] δὲ E.T.U.V.W. [r] αὐτῆς S. [s] ἂν om. V.

[t]ἑαυτῷ. Θεωρεῖν δὲ καὶ ἐπὶ τῶν μερῶν δεῖ τὸ λεχθέν. Εἰ γὰρ [v]ἦν ὁ ὀφθαλμὸς ζῷον, ψυχὴ ἂν [w]ἦν αὐτοῦ ἡ ὄψις· αὕτη γὰρ οὐσία ὀφθαλμοῦ ἡ κατὰ [x]τὸν λόγον. [y]Ὁ δ' ὀφθαλμὸς ὕλη ὄψεως, ἧς [y]ἀπολειπούσης οὐκ [z]ἔστιν ὀφθαλμός, πλὴν [a]ὁμωνύμως, καθάπερ ὁ [b]λίθινος καὶ [c]ὁ γεγραμμένος. Δεῖ [d]δὴ [e]λαβεῖν τὸ ἐπὶ μέρους ἐφ' ὅλου τοῦ ζῶντος σώματος· ἀνάλογον γὰρ ἔχει ὡς τὸ μέρος πρὸς τὸ μέρος, [f]οὕτως ἡ ὅλη αἴσθησις πρὸς τὸ ὅλον σῶμα τὸ αἰσθητικόν, [g]ᾗ [h]τοιοῦτο. [11]Ἔστι δὲ οὐ τὸ ἀποβεβληκὸς τὴν ψυχὴν τὸ δυνάμει ὂν ὥστε ζῆν, ἀλλὰ τὸ ἔχον. Τὸ δὲ σπέρμα καὶ ὁ καρπὸς τὸ δυνάμει τοιονδὶ σῶμα. [12]Ὡς μὲν οὖν ἡ τμῆσις καὶ ἡ ὅρασις, οὕτω [i]καὶ ἡ ἐγρήγορσις ἐντελέχεια, ὡς δ' [k]ἡ ὄψις καὶ ἡ δύναμις τοῦ ὀργάνου, ἡ ψυχή· τὸ δὲ σῶμα τὸ δυνάμει ὄν· ἀλλ' ὥσπερ [l]ὁ ὀφθαλμὸς ἡ κόρη καὶ ἡ ὄψις, κἀκεῖ ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα [m]τὸ ζῷον. [13]Ὅτι μὲν οὖν οὐκ ἔστιν ἡ ψυχὴ χωριστὴ τοῦ σώματος, ἢ μέρη [n]τινὰ αὐτῆς, εἰ μεριστὴ πέφυκεν, οὐκ ἄδηλον· ἐνίων γὰρ ἡ ἐντελέχεια τῶν μερῶν ἐστὶν αὐτῶν. [o]Οὐ μὴν ἀλλ' ἔνιά γε οὐθὲν [p]κωλύει, διὰ τὸ [q]μηθενὸς εἶναι σώματος ἐντελεχείας. [14]Ἔτι [r]δὲ ἄδηλον εἰ οὕτως ἐντελέχεια τοῦ σώματος ἡ ψυχὴ ὥσπερ πλωτὴρ πλοίου. Τύπῳ μὲν [s]οὖν ταύτῃ διωρίσθω καὶ ὑπογεγράφθω περὶ ψυχῆς.

[1]Ἐπεὶ δ' ἐκ τῶν ἀσαφῶν [t]μὲν φανερωτέρων δὲ γίγνεται τὸ σαφὲς καὶ κατὰ [v]τὸν λόγον γνωριμώτερον, πειρατέον πάλιν [w]οὕτως ἐπελθεῖν περὶ αὐτῆς· οὐ γὰρ μόνον τὸ ὅτι δεῖ τὸν ὁριστικὸν λόγον δηλοῦν, ὥσπερ οἱ πλεῖστοι τῶν ὅρων λέγουσιν, ἀλλὰ καὶ τὴν αἰτίαν ἐνυπάρχειν καὶ ἐμφαίνεσθαι. 2

[t] αὐτῷ X, αὑτῷ S.U.V.W. [v] ἦν ὁ om. pr. S. [w] ἦν om. V.X. [x] τὸν om. W. [y] ἀπολιπούσης T.V.W. [z] ἔστιν] ἔτι E.X. [a] ὁμώνυμος E. [b] λίθος X. [c] ὁ om. W. [d] δὲ V.X. [e] λαβεῖν] λέγειν S. [f] οὕτως om. U.V.W.X. [g] ᾗ] ἢ V. [h] τοιοῦτον S.T.V.X. [i] καὶ post οὕτω om. S.X. [k] ἡ primum om. V. [l] ὁ om. E.S.V. [m] τὸ ante ζ. om. E.T.V. [n] τινὰ om. W. [o] οὐ μὴν om. X. [p] κωλύει εἶναι διὰ V. [q] μηδὲν X, οὐθὲν S. [r] τε E. [s] οὖν om. W. [t] μὲν om. X, μὲν τῇ φύσει W. [v] τὸν om. V. [w] οὕτως γ' ἐπελθεῖν E, οὕτως ἐπανελθεῖν S.

2 Νῦν δ' ὥσπερ συμπεράσμαθ' οἱ λόγοι τῶν ὅρων εἰσίν· οἷον [x] τί [y] ἐστι τετραγωνισμός; Τὸ ἴσον ἑτερομήκει ὀρθογώνιον εἶναι ἰσόπλευρον. [t] Ὁ δὲ τοιοῦτος ὅρος [z] λόγος τοῦ συμπεράσματος. [t] Ὁ δὲ λέγων [a] ὅτι ἐστὶν [b] ὁ τετραγωνισμὸς 3 [c] μέσης [d] εὕρεσις, τοῦ πράγματος λέγει τὸ αἴτιον. [e] Λέγομεν οὖν ἀρχὴν [f] λαβόντες [g] τῆς [h] σκέψεως, διωρίσθαι τὸ ἔμψυχον τοῦ ἀψύχου τῷ ζῆν. Πλεοναχῶς δὲ τοῦ ζῆν λεγομένου, κἂν ἕν τι τούτων [i] ἐνυπάρχῃ μόνον, ζῆν αὐτό φαμεν, οἷον νοῦς, αἴσθησις, κίνησις καὶ στάσις ἡ κατὰ τόπον, ἔτι 4 κίνησις ἡ κατὰ τροφὴν [k] καὶ [l] φθίσις [m] τε καὶ [n] αὔξησις. Διὸ [o] καὶ τὰ φυόμενα πάντα δοκεῖ ζῆν· φαίνεται γὰρ [p] ἐν αὐτοῖς ἔχοντα δύναμιν καὶ ἀρχὴν τοιαύτην, δι' ἧς αὔξησίν τε καὶ φθίσιν λαμβάνουσι κατὰ τοὺς ἐναντίους τόπους· οὐ γὰρ [q] ἄνω μὲν αὔξεται, κάτω δ' οὔ, ἀλλ' ὁμοίως ἐπ' ἄμφω καὶ [r] πάντοσε καὶ τρέφεται καὶ ζῇ διὰ τέλους, ἕως ἂν δύνηται 5 λαμβάνειν τροφήν. Χωρίζεσθαι δὲ τοῦτο μὲν τῶν ἄλλων δυνατόν, τὰ δ' ἄλλα τούτου ἀδύνατον [s] ἐν τοῖς θνητοῖς. Φανερὸν δ' ἐπὶ τῶν φυομένων· οὐδεμία [t] γὰρ αὐτοῖς ὑπάρχει 6 δύναμις ἄλλη ψυχῆς. Τὸ μὲν οὖν ζῆν διὰ τὴν ἀρχὴν ταύτην ὑπάρχει [v] τοῖς ζῶσι, τὸ δὲ ζῷον διὰ τὴν αἴσθησιν πρώτως· καὶ γὰρ τὰ [w] μὴ κινούμενα μηδ' ἀλλάττοντα τόπον, [x] ἔχοντα δ' αἴσθησιν [y] ζῷα λέγομεν καὶ οὐ ζῆν μόνον. Αἰσθήσεως δὲ 7 [z] πρῶτον ὑπάρχει πᾶσιν ἁφή. [v] Ὥσπερ [a] δὲ τὸ θρεπτικὸν δύναται χωρίζεσθαι τῆς ἁφῆς καὶ πάσης αἰσθήσεως, οὕτως ἡ ἁφὴ τῶν ἄλλων αἰσθήσεων. Θρεπτικὸν δὲ λέγομεν τὸ τοιοῦτον μόριον τῆς ψυχῆς οὗ καὶ τὰ [b] φυτὰ μετέχει· τὰ δὲ

[x] τίς X. [y] ἐστιν ὁ τετρ. E.S.T.U.X. [z] λόγος om. E.T.V. [a] ὅτι] τί V. [b] ὁ om. W.X. [c] μέσου T, ὅτι μέσης V. [d] εὕρησις T.U.W.X. [e] λέγωμεν T.W. [f] λαβόντες ante διωρίσθαι W. [g] τῆς om. S.X. [h] σκέψεως] σκέψεως τοῦ πράγματος S.U.W.X. [i] ὑπάρχῃ S.W.X. [k] καὶ om. V. [l] φθίσιν S.U.W.X. [m] τε om. W. [n] αὔξησιν S.U.W.X. [o] καὶ om. W. [p] ἐν om. X. [q] ἄνω μὲν] ἄνωθεν V. [r] πάντη ἐκτρέφεταί τε καὶ S.U.X, πάντη ὅσα ἀεὶ τρέφεταί τε καὶ E.T. et omisso τε W. [s] ἔν γε τοῖς T. [t] γὰρ δύναμις τούτοις ὑπάρχει W. [v] τοῖς ζ.] πᾶσι τοῖς ζῶσι S.U, τοῖς ζῶσι πᾶσι X. [w] μὴ om. X. [x] αἴσθησιν δ' ἔχοντα V. [y] ζῶα λέγομεν ante ἔχοντα X. [z] ὑπάρχει πρῶτον πᾶσιν S, πᾶσιν ὑπάρχει πρῶτον X. [a] δὲ] γὰρ X. [b] φυόμενα E.T.V.W.

ζῷα [c] πάντα φαίνεται τὴν ἁπτικὴν αἴσθησιν ἔχοντα· δι' ἣν δ' αἰτίαν ἑκάτερον τούτων συμβέβηκεν, ὕστερον ἐροῦμεν. Νῦν δ' ἐπὶ τοσοῦτον εἰρήσθω μόνον, ὅτι ἐστὶν ἡ ψυχὴ τῶν 8
εἰρημένων τούτων ἀρχὴ καὶ τούτοις ὥρισται, θρεπτικῷ, αἰσθητικῷ, διανοητικῷ, κινήσει. Πότερον δὲ τούτων ἕκαστόν [d] ἐστι ψυχὴ ἢ μόριον ψυχῆς, καὶ εἰ μόριον, πότερον οὕτως ὥστ' εἶναι χωριστὸν λόγῳ μόνον ἢ καὶ τόπῳ, περὶ [e] μὲν τινῶν [f] τούτων οὐ χαλεπὸν ἰδεῖν, ἔνια δὲ ἀπορίαν ἔχει. [g] Ὥσπερ γὰρ ἐπὶ τῶν φυτῶν ἔνια διαιρούμενα φαίνεται 9
[h] ζῶντα καὶ χωριζόμενα ἀπ' ἀλλήλων, ὡς οὔσης τῆς ἐν [i] τούτοις ψυχῆς ἐντελεχείᾳ μὲν μιᾶς ἐν ἑκάστῳ [k] φυτῷ, δυνάμει δὲ πλειόνων, οὕτως [l] ὁρῶμεν καὶ περὶ ἑτέρας διαφορὰς τῆς ψυχῆς συμβαῖνον [m] ἐπὶ τῶν ἐντόμων [n] ἐν τοῖς διατεμνομένοις· καὶ γὰρ αἴσθησιν [o] ἑκάτερον τῶν μερῶν ἔχει καὶ κίνησιν τὴν κατὰ τόπον, εἰ δ' αἴσθησιν, καὶ φαντασίαν καὶ ὄρεξιν· ὅπου μὲν γὰρ αἴσθησις, [p] καὶ [q] λύπη τε καὶ ἡδονή, [r] ὅπου δὲ ταῦτα, ἐξ ἀνάγκης καὶ ἐπιθυμία. Περὶ δὲ τοῦ νοῦ 10
καὶ τῆς θεωρητικῆς δυνάμεως [s] οὐδέν πω φανερόν, ἀλλ' ἔοικε ψυχῆς γένος ἕτερον εἶναι, [t] καὶ τοῦτο μόνον ἐνδέχεται [v] χωρίζεσθαι, καθάπερ τὸ ἀΐδιον τοῦ φθαρτοῦ. Τὰ δὲ λοιπὰ 11
μόρια τῆς ψυχῆς φανερὸν ἐκ τούτων ὅτι οὐκ ἔστι χωριστά, καθάπερ [w] τινές φασιν· τῷ δὲ λόγῳ ὅτι ἕτερα, φανερόν· αἰσθητικῷ γὰρ εἶναι καὶ δοξαστικῷ ἕτερον, εἴπερ καὶ τὸ αἰσθάνεσθαι τοῦ δοξάζειν. [t] Ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον τῶν εἰρημένων. [x] Ἔτι δ' ἐνίοις μὲν τῶν ζῴων ἅπανθ' [y] ὑπάρ- 12
χει ταῦτα, τισὶ δέ τινα τούτων, ἑτέροις δὲ ἓν μόνον. Τοῦτο δὲ [z] ποιεῖ [a] διαφορὰν τῶν ζῴων· διὰ τίνα δ' [b] αἰτίαν, [c] ὕστε-

[c] φαίνεται ἅπαντα X. [d] ἐστιν ἡ ψ. X. [e] μὲν] μὲν οὖν X. [f] τούτων om. S.U.W.X. [g] ὡς T. [h] καὶ ζῶντα X. [i] αὐτοῖς S.U.V.X. [k] φυτῷ om. V. [l] ὁρῶμεν post τῆς ψυχῆς W. [m] ἀπὸ W. [n] ἐν τοῖς τεμνομένοις U, τῶν τεμνομένων W. [o] ἔχει ἕκαστον τῶν μερῶν V. [p] καὶ ante λ. om. S.U.W.X. [q] ἡδονή τε καὶ λύπη W. [r] ὅπου] παρακολουθεῖ ὅπου T. [s] οὐδέ T.U.V.W.X. [t] καὶ om. S. [v] χωρίζεσθαι om. X. [w] φασί τινες X. [x] ἔστι W, ὅτι U. [y] ὑπάρχειν X, ὑπάρχοντα W. [z] ποιήσει E.T.V.W. [a] διαφορὰς T.V.X. [b] αἰτίαν] αἰτίαν γέγονεν U.X. [c] σκεπτέον ὕστερον W.

ρον ἐπισκεπτέον. Παραπλήσιον δὲ καὶ περὶ [d] τὰς αἰσθήσεις
συμβέβηκεν· τὰ μὲν γὰρ [e] ἔχει πάσας, τὰ δὲ τινάς, τὰ δὲ
13 μίαν τὴν ἀναγκαιοτάτην, ἁφήν. [1] Ἐπεὶ δὲ ᾧ ζῶμεν καὶ αἰ-
σθανόμεθα διχῶς λέγεται, καθάπερ ᾧ ἐπιστάμεθα, λέγομεν
δὲ τὸ μὲν ἐπιστήμην τὸ δὲ ψυχήν· ἑκατέρῳ γὰρ τούτων
φαμὲν ἐπίστασθαι· ὁμοίως δὲ καὶ ᾧ ὑγιαίνομεν, τὸ μὲν
14 [f] ὑγίεια, τὸ δὲ μορίῳ τινὶ τοῦ σώματος ἢ καὶ ὅλῳ. Τούτων
δ' ἡ μὲν ἐπιστήμη [g] τε καὶ ὑγίεια μορφὴ καὶ εἶδός [h] τι καὶ
λόγος [i] καὶ οἷον ἐνέργεια [k] τοῦ δεκτικοῦ, ἡ μὲν τοῦ ἐπιστη-
μονικοῦ, ἡ δὲ τοῦ [l] ὑγιαστικοῦ (δοκεῖ γὰρ ἐν τῷ πάσχοντι
καὶ διατιθεμένῳ ἡ τῶν ποιητικῶν [m] ὑπάρχειν ἐνέργεια), [n] ἡ
ψυχὴ δὲ τοῦτο [o] ᾧ ζῶμεν καὶ αἰσθανόμεθα καὶ διανοούμεθα
πρώτως, ὥστε λόγος τις ἂν εἴη καὶ εἶδος, ἀλλ' [p] οὐχ ὕλη καὶ
15 τὸ ὑποκείμενον. Τριχῶς γὰρ λεγομένης τῆς οὐσίας, καθά-
περ εἴπομεν, ὧν τὸ μὲν [q] εἶδος, τὸ δὲ ὕλη, τὸ δὲ ἐξ ἀμφοῖν·
τούτων δ' ἡ μὲν ὕλη δύναμις, τὸ [r] δὲ εἶδος ἐντελέχεια· ἐπεὶ
[s] δὲ τὸ ἐξ ἀμφοῖν ἔμψυχον, οὐ τὸ σῶμά ἐστιν ἐντελέχεια
16 ψυχῆς, ἀλλ' αὕτη σώματός τινος. Καὶ διὰ τοῦτο [t] καλῶς
ὑπολαμβάνουσιν οἷς δοκεῖ μήτ' ἄνευ σώματος εἶναι μήτε σῶμά
τι ἡ ψυχή· σῶμα [v] μὲν γὰρ οὐκ ἔστι, σώματος [w] δέ τι, καὶ
διὰ τοῦτο ἐν σώματι ὑπάρχει, καὶ [x] ἐν σώματι τοιούτῳ, καὶ
οὐχ ὥσπερ οἱ πρότερον εἰς σῶμα ἐνήρμοζον αὐτήν, οὐθὲν
[y] προσδιορίζοντες ἐν τίνι καὶ ποίῳ, καίπερ [z] οὐδὲ φαινομένου
17 τοῦ τυχόντος δέχεσθαι τὸ τυχόν. Οὕτω [a] δὲ γίνεται καὶ
κατὰ λόγον· ἑκάστου γὰρ ἡ ἐντελέχεια ἐν τῷ δυνάμει ὑπάρ-
χοντι καὶ τῇ οἰκείᾳ ὕλῃ πέφυκεν [b] ἐγγίνεσθαι. [v] Ὅτι μὲν οὖν
ἐντελέχειά τίς ἐστι [c] καὶ λόγος τοῦ δύναμιν ἔχοντος [d] εἶναι
τοιούτου, φανερὸν ἐκ τούτων.

[d] τὰς om. E. et rc. T. [e] πάσας ἔχει U. [f] ὑγίειαν X. et pr. S. [g] τε om. T.U. [h] τι om. V. [i] καὶ ante οἷον om. S.U.X. [k] τῶν δεκτικῶν X. [l] ὑγιαστοῦ X. [m] ἐνέργεια ὑπάρχειν W. [n] ἡ om. S. [o] ᾧ ζῶμεν om. V. [p] οὐχ] οὐχὶ ἡ W, οὐχ ὡς S.U.V.X. [q] ὕλη τὸ δὲ εἶδος U.X. [r] δὲ] τ' S. [s] δὲ] τα E, om. U.V.W.X. [t] καλῶς om. V. [v] μὲν S.U.X. [w] δὲ εἶδός τι V. [x] ἐν om. S. [y] προσδιορίσαντες S.U.X. [z] οὐ S. [a] δὴ W. [b] γίνεσθαι S.U. [c] καὶ λόγος om. V. [d] τοιουδὶ εἶναι S.U.X.

Τῶν δὲ δυνάμεων τῆς ψυχῆς αἱ λεχθεῖσαι τοῖς μὲν ὑπάρ- 3
χουσι πᾶσαι, [e] καθάπερ εἴπομεν, τοῖς δὲ τινὲς αὐτῶν, ἐνίοις
δὲ [f] μία μόνη. Δυνάμεις δ' εἴπομεν θρεπτικόν, [g] ὀρεκτικόν,
αἰσθητικόν, κινητικὸν κατὰ τόπον, διανοητικόν. [h] Ὑπάρχει
δὲ τοῖς μὲν φυτοῖς τὸ θρεπτικὸν μόνον, ἑτέροις δὲ [i] τοῦτό
[i] τε καὶ τὸ αἰσθητικόν. [k] Εἰ δὲ τὸ αἰσθητικόν, καὶ τὸ ὀρε- 2
κτικόν· ὄρεξις μὲν γὰρ ἐπιθυμία καὶ θυμὸς καὶ βούλησις, τὰ
δὲ ζῷα πάντ' [l] ἔχουσι μίαν γε τῶν αἰσθήσεων, τὴν ἁφήν· ᾧ
δ' αἴσθησις ὑπάρχει, τούτῳ ἡδονή τε καὶ λύπη καὶ τὸ ἡδύ
[m] τε [n] καὶ λυπηρόν, οἷς δὲ ταῦτα, [o] καὶ ἡ ἐπιθυμία· τοῦ γὰρ
ἡδέος [p] ὄρεξις αὕτη. [q] Ἔτι δὲ τῆς τροφῆς αἴσθησιν ἔχουσιν· 3
ἡ γὰρ ἁφὴ τῆς τροφῆς αἴσθησις· ξηροῖς γὰρ [r] καὶ ὑγροῖς
καὶ θερμοῖς καὶ ψυχροῖς τρέφεται τὰ [s] ζῷα πάντα, τούτων
δ' αἴσθησις ἁφή· τῶν δ' ἄλλων αἰσθητῶν κατὰ συμβεβηκός·
[t] οὐθὲν γὰρ εἰς τροφὴν συμβάλλεται ψόφος [v] οὐδὲ χρῶμα
οὐδὲ ὀσμή. [t] Ὁ δὲ χυμὸς ἕν τι τῶν ἁπτῶν ἐστίν. Πεῖνα δὲ 4
καὶ δίψα ἐπιθυμία, καὶ ἡ μὲν πεῖνα [w] ξηροῦ καὶ θερμοῦ, ἡ
δὲ δίψα [x] ψυχροῦ καὶ ὑγροῦ· ὁ δὲ χυμὸς οἷον ἡδυσμά [y] τι
τούτων ἐστίν. Διασαφητέον δὲ περὶ αὐτῶν ὕστερον, νῦν δ'
ἐπὶ τοσοῦτον [z] εἰρήσθω, ὅτι τῶν ζῴων τοῖς ἔχουσιν ἁφὴν καὶ
ὄρεξις ὑπάρχει. Περὶ δὲ φαντασίας ἄδηλον, ὕστερον δ' ἐπι-
σκεπτέον. [t] Ἐνίοις δὲ πρὸς τούτοις ὑπάρχει καὶ τὸ κατὰ 5
τόπον κινητικόν, ἑτέροις δὲ [a] καὶ τὸ διανοητικόν τε καὶ νοῦς,
οἷον [b] ἀνθρώποις [c] καὶ εἴ τι τοιοῦτον [d] ἕτερόν ἐστιν ἢ [e] καὶ
τιμιώτερον. Δῆλον οὖν ὅτι τὸν αὐτὸν τρόπον εἷς ἂν εἴη
λόγος ψυχῆς τε καὶ σχήματος· οὔτε γὰρ ἐκεῖ σχῆμα παρὰ

[e] ὥσπερ εἴπομεν W, om. E.T. [f] μόνη μία V. [g] ὀρεκτικὸν post αἰσθητικόν U.V.X, om. W. [h] αὐτό S.W.X. [i] τε om. V. [k] εἰ δὲ τὸ αἰσθητικὸν om. U.X. et pr. S. [l] μίαν ἔχουσι W. [m] τε om. E.T. [n] καὶ τὸ λυπ. V. [o] καὶ ἡ om. S.U, ἡ om. V. [p] ὄρεξίς ἐστιν αὕτη S.T.U.X. [q] δὲ om. E.W. [r] καὶ ὑγροῖς om. V. [s] ζῶντα E.S.W. [t] οὐδὲ X. [v] οὐδὲ χρῶμα om. E. [w] θερμοῦ καὶ ξηροῦ S.X. [x] ὑγροῦ καὶ ψυχροῦ X, καὶ ψυχροῦ καὶ ὑγροῦ S. [y] τι om. S.U.V.X. [z] διωρίσθω S.U.V.X. [a] καὶ ante τὸ om. W. [b] ἄνθρωπος V.X. [c] κἂν X. [d] ἐστιν ἕτερον S.U.V. [e] καὶ om. E.T.V.W.

τὸ τρίγωνόν [f]ἐστι καὶ τὰ ἐφεξῆς, οὔτ' [g]ἐνταῦθα ψυχὴ παρὰ
6 τὰς εἰρημένας. [h]Γένοιτο δ' ἂν καὶ ἐπὶ τῶν [i]σχημάτων
λόγος κοινός, ὃς ἐφαρμόσει μὲν πᾶσιν, ἴδιος δ' οὐδενὸς [k]ἔσται
σχήματος. [l]Ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ ταῖς εἰρημέναις ψυχαῖς. Διὸ
γελοῖον ζητεῖν τὸν κοινὸν λόγον καὶ ἐπὶ τούτων καὶ ἐφ' ἑτέ-
ρων, ὃς οὐδενὸς [l]ἔσται τῶν ὄντων ἴδιος λόγος, οὐδὲ [m]κατὰ
7 τὸ οἰκεῖον [n]καὶ ἄτομον εἶδος, ἀφέντας τὸν τοιοῦτον. Παρα-
πλησίως δ' ἔχει [o]τῷ [p]περὶ τῶν σχημάτων [q]καὶ τὰ [r]κατὰ
ψυχήν· ἀεὶ γὰρ ἐν τῷ ἐφεξῆς ὑπάρχει δυνάμει τὸ πρότερον
ἐπί τε τῶν σχημάτων καὶ ἐπὶ τῶν ἐμψύχων, οἷον ἐν τετρα-
γώνῳ [s]μὲν τρίγωνον, ἐν αἰσθητικῷ δὲ τὸ θρεπτικόν. [u]Ὥστε
καθ' ἕκαστον ζητητέον, τίς ἑκάστου ψυχή, οἷον τίς φυτοῦ
8 καὶ τίς ἀνθρώπου ἢ θηρίου. Διὰ τίνα δ' αἰτίαν [t]τῷ [v]ἐφε-
ξῆς οὕτως ἔχουσι, σκεπτέον. [u]Ἄνευ μὲν γὰρ τοῦ θρεπτικοῦ
τὸ αἰσθητικὸν οὐκ ἔστιν· [w]τοῦ δ' αἰσθητικοῦ [x]χωρίζεται τὸ
θρεπτικὸν ἐν τοῖς φυτοῖς. Πάλιν δ' ἄνευ μὲν τοῦ ἁπτικοῦ
τῶν ἄλλων αἰσθήσεων οὐδεμία ὑπάρχει, ἁφὴ δ' ἄνευ τῶν
ἄλλων ὑπάρχει· πολλὰ [y]γὰρ τῶν ζῴων οὔτ' ὄψιν οὔτ'
9 ἀκοὴν ἔχουσιν οὔτ' [z]ὀσμῆς ὅλως αἴσθησιν. Καὶ τῶν αἰσθη-
τικῶν [a]δὲ τὰ μὲν ἔχει τὸ κατὰ τόπον κινητικόν, τὰ δ' οὐκ
ἔχει. Τελευταῖον δὲ καὶ [b]ἐλάχιστα λογισμὸν καὶ [c]διά-
νοιαν· οἷς μὲν γὰρ ὑπάρχει λογισμὸς τῶν φθαρτῶν, τούτοις
καὶ τὰ λοιπὰ πάντα, οἷς δ' ἐκείνων ἕκαστον, οὐ πᾶσι λογι-
σμός, ἀλλὰ τοῖς μὲν οὐδὲ φαντασία, τὰ δὲ [d]ταύτῃ μόνῃ
ζῶσιν. Περὶ δὲ τοῦ θεωρητικοῦ [e]νοῦ ἕτερος λόγος. [u]Ὅτι
μὲν οὖν ὁ περὶ τούτων [f]ἑκάστου λόγος οὗτος οἰκειότατος καὶ
περὶ ψυχῆς, δῆλον.

[f] ἐστι om. V. [g] ἐνταῦθα ἡ ψυχὴ E.V. [h] γίνοιτο E.T.W. [i] σχη-
μάτων ὁ λ. W. [k] ἐστι V.X, εἴη T. [l] ἐστι S.U.X. [m] κατὰ] πρὸς W.
[n] καὶ τὸ ἄτομον E.T. [o] τὰ S. [p] παρὰ S, ἐπὶ V. [q] καὶ τὰ—σχημάτων
om. V. [r] κατὰ] περὶ τὴν S.U.V.X. [s] μὲν τὸ τρ. V. [t] τὸ U, om. V.
[v] οὕτως ἔχουσιν ἐφεξῆς V. [w] τῆς δὲ αἰσθητικῆς V. [x] τὸ θρεπτικὸν
χωρίζεται W. [y] γὰρ] δὲ S.X. [z] ὀσμὴν οὔτ' ἄλλην αἴσθησιν V. [a] δὲ
om. W.X. [b] ἐλάχιστον S.U.V.W.X. [c] διάνοιαν οἷον ὁ ἄνθρωπος ἤ τι
τοιοῦτον ἄλλο ὑπάρχει. οἷς W. [d] μόνῃ ταύτῃ W, ταύτῃ μόνον S.U.X.
[e] νοῦ om. V. et pr. S. [f] ἑκάστου om. V.

[a]Αναγκαῖον δὲ τὸν μέλλοντα περὶ τούτων σκέψιν [g]ποιεῖ- 4
σθαι λαβεῖν ἕκαστον αὐτῶν [h]τί ἐστιν, εἶθ' [i]οὕτως περὶ τῶν
ἐχομένων [k]ἢ καὶ [l]περὶ τῶν ἄλλων ἐπιζητεῖν. Εἰ δὲ χρὴ λέ-
γειν τί ἕκαστον αὐτῶν, οἷον [m]τί [n]τὸ νοητικὸν [o]ἢ τὸ αἰσθη-
τικὸν ἢ τὸ θρεπτικόν, πρότερον [p]ἔτι λεκτέον τί τὸ νοεῖν καὶ
τί τὸ αἰσθάνεσθαι· πρότερον γάρ εἰσι [q]τῶν δυνάμεων αἱ ἐν-
έργειαι καὶ αἱ πράξεις κατὰ [r]τὸν λόγον. Εἰ δ' οὕτως, τού- 2
των [s]δ' ἔτι [t]πρότερα τὰ [v]ἀντικείμενα [w]δεῖ τεθεωρηκέναι,
περὶ ἐκείνων [x]πρῶτον ἂν δέοι [y]διορίσαι διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν,
οἷον [z]περὶ τροφῆς καὶ αἰσθητοῦ καὶ νοητοῦ. [v]Ὥστε πρῶτον
περὶ τροφῆς καὶ γεννήσεως λεκτέον· ἡ γὰρ θρεπτικὴ ψυχὴ
[a]καὶ τοῖς ἄλλοις ὑπάρχει, καὶ πρώτη καὶ κοινοτάτη δύναμίς
ἐστι [b]ψυχῆς, καθ' ἣν ὑπάρχει τὸ ζῆν ἅπασιν. [c]†Ης ἐστὶν 3
ἔργα [d]γεννῆσαι καὶ τροφῇ [e]χρῆσθαι· [f]φυσικώτατον γὰρ
[g]τῶν ἔργων τοῖς ζῶσιν, ὅσα τέλεια καὶ μὴ πηρώματα, ἢ τὴν
γένεσιν [h]αὐτομάτην ἔχει, τὸ ποιῆσαι ἕτερον οἷον αὐτό, ζῷον
μὲν ζῷον, φυτὸν δὲ φυτόν, ἵνα τοῦ ἀεὶ καὶ τοῦ θείου [i]μετέ-
χωσιν ᾗ δύνανται· πάντα γὰρ ἐκείνου ὀρέγεται, [k]κἀκείνου
ἕνεκα πράττει ὅσα [l]πράττει κατὰ φύσιν. Τὸ δ' οὗ ἕνεκα, 4
[m]διττόν, τὸ μὲν οὗ, τὸ δὲ ᾧ. [a]Ἐπεὶ οὖν κοινωνεῖν ἀδυνατεῖ
τοῦ ἀεὶ καὶ τοῦ θείου τῇ συνεχείᾳ, διὰ τὸ μηδὲν ἐνδέχεσθαι
τῶν φθαρτῶν [n]ταὐτὸ καὶ ἓν ἀριθμῷ διαμένειν, ᾗ [o]δύναται
μετέχειν ἕκαστον, [p]κοινωνεῖ ταύτῃ, τὸ μὲν μᾶλλον τὸ δ' ἧτ-
τον· καὶ διαμένει οὐκ αὐτὸ ἀλλ' οἷον αὐτό, ἀριθμῷ μὲν οὐχ

[g] ποιήσασθαι W. [h] τί ἐστιν om. S.U.X. [i] οὕτω καὶ περὶ W. [k] ἢ om. E.T.V.W. [l] περὶ om. T. [m] τί om. T.U. [n] τὸ om. W. [o] ἢ τί τὸ αἰσθ. S. [p] ἔτι om. V. [q] αἱ ἐνέργειαι τῶν δυνάμεων W. [r] τὸν om. E. [s] δ' ante ἔτι om. E. [t] πρότερον U. [v] ἀντ. καὶ δεῖ S.U.X. [w] δεῖ τεθεωρηκέναι om. W. [x] πρῶτον ἂν δέοι] δ' ἂν πρῶτον W. [y] ὁρίσαι U. [z] περὶ] ἐπὶ T.V. [a] καὶ ante τοῖς om. V, ante πρ. om. U.V.X. [b] ψυχῆς om. V. [c] ἧς] οἷς V.W. [d] γεννῆσαί τε καὶ W. [e] χρήσασθαι S.T.U.V.X. [f] φυσικώτατα V. [g] τῶν ἔργων τοῖς ζώοις E, τοῖς ζώοις τῶν ἔργων X, ἔργον τοῖς ζῶσιν W. [h] αὐτόματον S.U.W. [i] μετέχουσιν U, μετάσχωσιν V. [k] καὶ ἐκείνου T.U.V.W. [l] κατὰ φύσιν πράττει W. [m] διισσὸν X. [n] τὸ αὐτὸ S.U.X. [o] μετέχειν δύναται X. [p] ταύτῃ κοινωνεῖ S.U.X.

5 ἕν, εἴδει [q] δ' ἕν. [u]Ἔστι δὲ [r] ἡ ψυχὴ τοῦ ζῶντος σώματος
αἰτία καὶ ἀρχή. Ταῦτα δὲ πολλαχῶς λέγεται. [s][t]Ὁμοίως
[t] δ' ἡ ψυχὴ [v]κατὰ τοὺς [w]διωρισμένους [x]τρόπους τρεῖς αἰτία·
καὶ γὰρ ὅθεν ἡ κίνησις [y]αὐτή, [z]καὶ οὗ ἕνεκα, καὶ ὡς [a] ἡ οὐσία
6 τῶν ἐμψύχων σωμάτων ἡ ψυχὴ αἰτία. [v]Ὅτι μὲν οὖν [b]ὡς
οὐσία, δῆλον· τὸ γὰρ αἴτιον τοῦ εἶναι πᾶσιν ἡ οὐσία, τὸ δὲ
ζῆν τοῖς ζῶσι τὸ εἶναί ἐστιν, [c]αἰτία δὲ καὶ ἀρχὴ τούτων ἡ
ψυχή. [u]Ἔτι [d]τοῦ δυνάμει ὄντος λόγος [e]ἡ ἐντελέχεια. Φα-
νερὸν [f] δ' ὡς καὶ οὗ [g]ἕνεκεν [h]ἡ ψυχὴ αἰτία· ὥσπερ γὰρ [i]ὁ
νοῦς ἕνεκά του [k]ποιεῖ, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἡ φύσις, καὶ
7 τοῦτ' ἔστιν [l]αὐτῇ [m]τέλος. Τοιοῦτον δ' ἐν τοῖς [n]ζῴοις ἡ
ψυχὴ [o]καὶ κατὰ φύσιν· πάντα γὰρ τὰ φυσικὰ [p]σώματα τῆς
ψυχῆς ὄργανα, [q]καὶ καθάπερ [r]τὰ τῶν ζῴων, οὕτω καὶ [r]τὰ
τῶν φυτῶν, ὡς [s]ἕνεκα τῆς ψυχῆς ὄντα. [t]Διττῶς δὲ τὸ οὗ
8 ἕνεκα, τό τε οὗ καὶ τὸ ᾧ. [t]Ἀλλὰ μὴν καὶ ὅθεν πρῶτον ἡ
κατὰ τόπον κίνησις, ψυχή· οὐ πᾶσι δ' [v]ὑπάρχει τοῖς [w]ζῶ-
σιν ἡ δύναμις αὕτη. [x][u]Ἔστι δὲ καὶ ἀλλοίωσις καὶ αὔξησις
κατὰ ψυχήν· ἡ μὲν γὰρ αἴσθησις ἀλλοίωσίς τις εἶναι δοκεῖ,
9 [y]αἰσθάνεται δ' οὐθὲν ὃ μὴ [z]ἔχει ψυχήν. [t]Ὁμοίως δὲ καὶ
περὶ αὐξήσεώς [a]τε καὶ φθίσεως ἔχει· [b]οὐδὲν γὰρ φθίνει οὐδ'
[c]αὔξεται φυσικῶς μὴ τρεφόμενον, τρέφεται δ' οὐθὲν ὃ μὴ
[d]κοινωνεῖ ζωῆς. [t]Ἐμπεδοκλῆς δ' οὐ καλῶς [e]εἴρηκε τοῦτο,

[q] δ' ἕν] δ' ἑνί. T. addunt διόπερ τὸ σπέρμα τῶν ζώων καὶ φυτῶν ὄργανόν ἐστιν U.m. et, qui φυτῶν etiam pro ζώων, X. διόπερ τὸ σπέρμα τῶν ζ. καὶ τῶν φ. ὄργανόν ἐστι τῆς ψυχῆς. ἔστι T. et, transpositis τὸ σπέρμα post τῶν ζῴων, V. [r] ἡ om. V. [s] ὅμως S.U.W.X. [t] δ' om. S. [v] κατὰ om. S.U.X. [w] διηρημένους S.U. et pr. X. [x] τρεῖς τρόπους ἐστὶν αἰτία W. τρεῖς om. pr. X. [y] αὐτῇ E.S. [z] καὶ τὸ οὗ T. [a] ἡ post ὡς om. U.X. [b] ὡς om. S.U. [c] αἴτιον E. [d] τοῦ ἐν δυνάμει S.U.X. [e] ἡ] ἢ T. [f] δὲ καὶ ὡς οὗ W, δὲ καὶ ὡς τὸ οὗ V. [g] ἕνεκα S.T.U.V.W.X. [h] αἰτία ἡ ψυχὴ X. [i] ὁ om. V. [k] νοεῖ E.S.T.V. [l] αὐτῆς E.S.T. [m] τέλεος E. [n] ζῶσιν V. [o] καὶ om. U. [p] σώματα om. S. [q] καὶ om. S.U.X. [r] τὰ om. X. [s] ἕνεκεν S. [t] διχῶς X. [v] ἐνυπάρχει V. [w] ζώοις X. [x] ἔστι δὲ om. V. [y] αἰσθάνεσθαι U.X. [z] ψυχὴν ἔχει S.U.X, μετέχει ψυχῆς E.T.V. [a] τε om. X. [b] οὐδὲ X. [c] αὐξάνεται T.V.X. [d] κοινωνεῖ ζωῆς] μετέχει ψυχῆς W. [e] εἴρηκεν εἰς τοῦτο V.

προστιθεὶς [f]τὴν αὔξησιν συμβαίνειν τοῖς φυτοῖς κάτω μὲν [g]συρριζουμένοις διὰ τὸ τὴν γῆν [h]οὕτω φέρεσθαι κατὰ φύσιν, ἄνω δὲ διὰ τὸ πῦρ ὡσαύτως. Οὔτε γὰρ τὸ ἄνω καὶ κάτω καλῶς λαμβάνει· οὐ γὰρ ταὐτὸ πᾶσι τὸ ἄνω [i]καὶ κάτω καὶ τῷ παντί, ἀλλ' ὡς ἡ κεφαλὴ τῶν ζῴων, οὕτως αἱ ῥίζαι τῶν φυτῶν, [k]εἰ χρὴ τὰ ὄργανα λέγειν ἕτερα καὶ ταὐτὰ τοῖς ἔργοις. [l]Πρὸς δὲ τούτοις τί τὸ συνέχον εἰς τἀναντία φερόμενα τὸ πῦρ καὶ τὴν γῆν; Διασπασθήσεται γάρ, εἰ μή [m]τι [n]ἔσται τὸ [o]κωλῦσον· εἰ δ' [p]ἔσται, τοῦτ' ἐστὶν ἡ ψυχὴ [q]καὶ τὸ αἴτιον τοῦ αὐξάνεσθαι καὶ τρέφεσθαι. Δοκεῖ δέ τισιν ἡ τοῦ πυρὸς φύσις ἁπλῶς αἰτία τῆς τροφῆς καὶ τῆς αὐξήσεως εἶναι· καὶ γὰρ [r]αὐτὸ φαίνεται μόνον τῶν σωμάτων ἢ τῶν στοιχείων τρεφόμενον καὶ [s]αὐξόμενον. Διὸ καὶ ἐν τοῖς φυτοῖς καὶ [t]ἐν τοῖς ζῴοις ὑπολάβοι τις ἂν τοῦτο εἶναι τὸ ἐργαζόμενον. Τὸ δὲ συναίτιον [v]μέν πώς ἐστιν, οὐ μὴν ἁπλῶς γε αἴτιον, ἀλλὰ μᾶλλον [w]ἡ ψυχή· ἡ μὲν γὰρ τοῦ πυρὸς αὔξησις εἰς ἄπειρον, ἕως ἂν ᾖ τὸ καυστόν, τῶν δὲ φύσει συνισταμένων πάντων [x]ἐστὶ πέρας καὶ λόγος [y]μεγέθους τε καὶ αὐξήσεως· [z]ταῦτα [a]δὲ ψυχῆς, ἀλλ' οὐ πυρός, καὶ λόγου μᾶλλον ἢ ὕλης. [1]Ἐπεὶ δ' ἡ αὐτὴ δύναμις τῆς ψυχῆς θρεπτικὴ καὶ γεννητική, [b]περὶ τροφῆς ἀναγκαῖον [c]διωρίσθαι πρῶτον· ἀφορίζεται γὰρ πρὸς τὰς ἄλλας δυνάμεις τῷ ἔργῳ τούτῳ. Δοκεῖ δ' [d]εἶναι ἡ τροφὴ τὸ ἐναντίον τῷ ἐναντίῳ, οὐ πᾶν δὲ παντί, ἀλλ' ὅσα τῶν ἐναντίων μὴ μόνον [e]γένεσιν ἐξ ἀλλήλων ἔχουσιν ἀλλὰ καὶ αὔξησιν· γίνεται γὰρ πολλὰ ἐξ ἀλλήλων, ἀλλ' οὐ [f]πάντα [g]ποσά, οἷον ὑγιὲς ἐκ κάμνοντος. Φαίνεται δ' [h]οὐδ' ἐκεῖνα τὸν αὐτὸν τρόπον ἀλλήλοις εἶναι τροφή,

[f] τὴν om. U. [g] ῥιζουμένοις T, ῥιζουμένων S.U.V.W.X. [h] οὕτω] κάτω V. [i] καὶ τὸ κ. V. [k] εἰ—ἔργοις om. W. [l] πρὸς δὲ] καὶ πρὸς W. [m] τι om. W. [n] ἔστι X. [o] κωλύον E.T.X. [p] ἐστὶ V. [q] καὶ τὸ αἴτ. om. X, τὸ om. T. [r] αὐτὸ] καὶ αὐτὸ V. [s] αὐξανόμενον S.U.V.W.X. [t] ἐν alteram om. W. [v] μὲν post πως S, om. V. [w] ἡ ante ψ. om. E.W. [x] πέρας ἐστὶ X. [y] μεγέθους τε] καὶ μεγέθους S, μεγέθους T.U.V.X. [z] τοῦτο V.W. [a] δὲ τῆς ψ. E.T. [b] περὶ] καὶ περὶ E.T.W. [c] διορίσαι U.W. [d] ἡ τροφὴ εἶναι W. [e] γέννησιν E. [f] πάντα om. S.U.X. et corr. E. [g] ποσὰ om. U.W. et pr. E. [h] οὐκ V.

ἀλλὰ τὸ μὲν ὕδωρ τῷ πυρὶ τροφή, τὸ δὲ πῦρ οὐ τρέφει τὸ ὕδωρ. [1] Ἐν μὲν οὖν τοῖς [i] ἁπλοῖς σώμασι ταῦτ' εἶναι δοκεῖ
17 μάλιστα τὸ μὲν τροφὴ τὸ δὲ τρεφόμενον. [1] Ἀπορίαν δ' ἔχει· φασὶ γὰρ οἱ μὲν τὸ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ τρέφεσθαι, καθάπερ καὶ αὐξάνεσθαι, τοῖς δ' ὥσπερ εἴπομεν τοὔμπαλιν δοκεῖ, τὸ ἐναντίον τῷ ἐναντίῳ, ὡς ἀπαθοῦς ὄντος τοῦ ὁμοίου [k] ὑπὸ τοῦ ὁμοίου, τὴν δὲ τροφὴν μεταβάλλειν καὶ πέττεσθαι· ἡ δὲ
18 μεταβολὴ πᾶσιν εἰς τὸ ἀντικείμενον [l] ἢ [m] τὸ μεταξύ. [1] Ἔτι πάσχει τι ἡ τροφὴ ὑπὸ τοῦ τρεφομένου, ἀλλ' οὐ τοῦτο ὑπὸ τῆς τροφῆς, ὥσπερ οὐδ' ὁ τέκτων ὑπὸ τῆς ὕλης, ἀλλ' ὑπ' ἐκείνου αὕτη· ὁ δὲ τέκτων μεταβάλλει μόνον εἰς ἐνέργειαν ἐξ
19 ἀργίας. Πότερον δ' ἐστὶν [n] ἡ τροφὴ τὸ τελευταῖον προσγινόμενον ἢ τὸ πρῶτον, ἔχει διαφοράν. [o] Εἰ δ' ἄμφω, ἀλλ' ἡ μὲν ἄπεπτος ἡ δὲ πεπεμμένη, ἀμφοτέρως [p] ἂν ἐνδέχοιτο τὴν τροφὴν λέγειν· ἢ μὲν γὰρ ἄπεπτος, τὸ ἐναντίον [q] τῷ ἐναντίῳ τρέφεται, ἢ δὲ πεπεμμένη, τὸ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ.
20 [1] Ὥστε φανερὸν ὅτι λέγουσί τινα τρόπον ἀμφότεροι καὶ ὀρθῶς καὶ οὐκ ὀρθῶς. [1] Ἐπεὶ δ' οὐθὲν τρέφεται μὴ μετέχον ζωῆς, τὸ ἔμψυχον ἂν εἴη σῶμα τὸ τρεφόμενον, ἢ ἔμψυχον, ὥστε καὶ ἡ [r] τροφὴ πρὸς ἔμψυχόν ἐστι καὶ οὐ κατὰ συμβε-
21 βηκός. [1] Ἔστι δ' ἕτερον τροφῇ καὶ αὐξητικῷ εἶναι· ἢ μὲν γὰρ ποσόν τι τὸ ἔμψυχον, αὐξητικόν, ἢ δὲ τόδε τι καὶ οὐσία, τροφή· σώζει γὰρ τὴν οὐσίαν, καὶ μέχρι τούτου ἐστὶν ἕως ἂν καὶ [s] τρέφηται· καὶ [t] γενέσεως ποιητικὸν οὐ τοῦ τρεφομένου, [v] ἀλλ' οἷον τὸ τρεφόμενον· ἤδη γάρ [w] ἐστιν [x] αὐτὴ
22 ἡ οὐσία, γεννᾷ δ' οὐθὲν [y] αὐτὸ ἑαυτό, ἀλλὰ σώζει. [1] Ὥσθ' ἡ μὲν τοιαύτη τῆς ψυχῆς ἀρχὴ δύναμίς ἐστιν οἵα σώζειν τὸ [z] ἔχον αὐτὴν ἢ τοιοῦτον, ἡ δὲ τροφὴ παρασκευάζει ἐνεργεῖν.
23 Διὸ στερηθὲν τροφῆς οὐ δύναται εἶναι. [1] Ἐπεὶ δ' ἐστὶ τρία,

[i] ἄλλοις S.U.X. [k] ὑπὸ τοῦ ὁμοίου om. E.W. [l] ἢ] καὶ X. [m] τὸ om. E. [n] ἡ om. V. [o] εἰ δ' ἄμφω om. S. [p] ἂν] δ' ἂν X. [q] τῷ ἐναντίῳ om. S. [r] τρ. καὶ πρὸς ἔμψυχον ἔσται V. [s] τρέφηι E.T.W. [t] γεννήσεως E.S. [v] ἀλλ' οἷον τὸ τρεφόμενον om. V, post αὐτὴ ἡ οὐσία ponit W. [w] ἐστὶν] ἐξ W. [x] αὐτοῦ S.T.V.W.X. [y] αὐτὸ om. T.V.W. [z] ἔχον] δεχόμενον E.W.

τὸ τρεφόμενον καὶ ᾧ τρέφεται καὶ τὸ τρέφον, τὸ μὲν τρέφον ἐστὶν ἡ πρώτη ψυχή, τὸ δὲ τρεφόμενον τὸ ἔχον [a] αὐτὴν σῶμα, ᾧ δὲ τρέφεται, ἡ τροφή. [d] Ἐπεὶ δὲ ἀπὸ τοῦ τέλους ἅπαντα προσαγορεύειν δίκαιον, τέλος δὲ τὸ γεννῆσαι οἷον αὐτό, εἴη ἂν ἡ πρώτη ψυχὴ [b] γεννητικὴ οἷον αὐτό. [d] Ἔστι δὲ 24
ᾧ [c] τρέφεται διττόν, ὥσπερ [d] καὶ ᾧ κυβερνᾷ, [e] ἡ χεὶρ καὶ τὸ πηδάλιον, τὸ μὲν κινοῦν καὶ κινούμενον, τὸ δὲ κινοῦν μόνον. Πᾶσαν δ' ἀναγκαῖον τροφὴν δύνασθαι [f] πέττεσθαι, ἐργάζεται δὲ τὴν πέψιν τὸ θερμόν· διὸ πᾶν ἔμψυχον ἔχει [g] θερμότητα. Τύπῳ μὲν οὖν [h] ἡ τροφὴ τί ἐστιν εἴρηται· διασαφητέον δ' [i] ἐστὶν ὕστερον περὶ αὐτῆς ἐν τοῖς οἰκείοις λόγοις.

Διωρισμένων [k] δὲ τούτων [l] λέγωμεν κοινῇ περὶ πάσης αἰ- 5
σθήσεως. [f] Ἡ δ' αἴσθησις ἐν τῷ κινεῖσθαί [m] τε καὶ πάσχειν συμβαίνει, καθάπερ εἴρηται· δοκεῖ γὰρ ἀλλοίωσίς τις εἶναι. Φασὶ δέ τινες καὶ τὸ ὅμοιον ὑπὸ τοῦ ὁμοίου πάσχειν. [n] Τοῦτο δὲ πῶς δυνατὸν ἢ ἀδύνατον, [o] εἰρήκαμεν [p] ἐν τοῖς καθόλου λόγοις περὶ τοῦ ποιεῖν καὶ πάσχειν. [d] Ἔχει δ' ἀπορίαν 2
διὰ τί καὶ τῶν αἰσθήσεων αὐτῶν [q] οὐ γίνεται αἴσθησις, καὶ διὰ τί ἄνευ τῶν ἔξω οὐ ποιοῦσιν [r] αἴσθησιν, ἐνόντος πυρὸς καὶ γῆς καὶ τῶν ἄλλων στοιχείων, ὧν ἐστὶν [s] ἡ αἴσθησις καθ' αὑτὰ ἢ τὰ συμβεβηκότα τούτοις. Δῆλον οὖν ὅτι τὸ αἰσθητικὸν οὐκ [t] ἔστιν ἐνεργείᾳ, ἀλλὰ δυνάμει μόνον. [v] Διὸ [w] κα- 3
θάπερ τὸ καυστὸν οὐ καίεται [x] αὐτὸ [y] καθ' αὑτὸ ἄνευ τοῦ καυστικοῦ· [z] ἔκαιε γὰρ [a] ἂν [b] ἑαυτό, καὶ οὐθὲν ἐδεῖτο τοῦ ἐντελεχείᾳ πυρὸς [c] ὄντος. [d] Ἐπειδὴ δὲ τὸ αἰσθάνεσθαι [e] λέγο-

[a] ταύτην T.X. [b] γεννητικὸν E.S.T.W.X. [c] τρέφει T. [d] καὶ om. S.U.W.X. [e] ἡ] καὶ ἡ E.V. [f] πέσσεσθαι X. [g] θερμότητος S. [h] ἡ τροφὴ τίς ἐστιν S.U, τί ἐστιν ἡ τροφὴ V. [i] ἐστὶν om. X. [k] τε X. [l] λέγομεν V.W.X. [m] τε] τι S.T.W.X, τι τὸ αἰσθητήριον V. [n] τοῦτο —πάσχειν om. U. [o] εἴρηται S.V. [p] ἐν] καὶ ἐν S.T.U.W.X. [q] οὐ post ἀπορίαν διὰ τί S.U.X. [r] αἰσθήσεις S.U.X. [s] ἡ om. S.U. [t] ἔνεστιν S.U. [v] διὸ om. V.W. [w] καθάπερ] καὶ καθάπερ U, οὐκ αἰσθάνεται καθάπερ T.X, καθάπερ οὐκ αἰσθάνεται S. [x] αὐτὸ om. W. [y] καθ' ἑαυτὸ E, ὑφ' ἑαυτοῦ S, ὑφ' αὑτοῦ U.V. [z] ἔκαε X. [a] ἂν om. W. [b] αὐτὸ S, αὑτὸ U.X. [c] ὄντος] εἶναι W. [d] ἐπεὶ X. [e] διχῶς λέγομεν W, λέγ. διττῶς T.

μεν διχῶς (τό τε γὰρ δυνάμει [f]ἀκοῦον καὶ ὁρῶν ἀκούειν καὶ
ὁρᾶν λέγομεν, [g]κἂν τύχῃ καθεῦδον, καὶ τὸ ἤδη ἐνεργοῦν), δι-
χῶς ἂν λέγοιτο καὶ ἡ αἴσθησις, ἡ μὲν ὡς δυνάμει, ἡ δὲ ὡς
4 ἐνεργείᾳ. [h]Ὁμοίως δὲ καὶ τὸ αἰσθάνεσθαι, τό τε δυνάμει ὂν
καὶ τὸ ἐνεργείᾳ. Πρῶτον μὲν [h]οὖν ὡς τοῦ αὐτοῦ ὄντος [i]τοῦ
πάσχειν καὶ τοῦ κινεῖσθαι καὶ [k]τοῦ ἐνεργεῖν [l]λέγωμεν· καὶ
γὰρ ἔστιν ἡ κίνησις ἐνέργειά τις, ἀτελὴς μέντοι, καθάπερ
[m]ἐν ἑτέροις εἴρηται. Πάντα δὲ πάσχει καὶ κινεῖται [n]ὑπὸ
5 τοῦ ποιητικοῦ καὶ ἐνεργείᾳ ὄντος. Διὸ ἔστι μὲν ὡς ὑπὸ τοῦ
ὁμοίου πάσχει, ἔστι δὲ ὡς ὑπὸ [o]τοῦ ἀνομοίου, καθάπερ [p]εἴ-
πομεν· πάσχει [q]μὲν γὰρ τὸ [r]ἀνόμοιον, πεπονθὸς δ' ὅμοιόν
ἐστιν. Διαιρετέον δὲ [s]καὶ περὶ δυνάμεως καὶ ἐντελεχείας·
6 [t]νῦν γὰρ ἁπλῶς λέγομεν περὶ αὐτῶν. [u]Ἔστι μὲν γὰρ οὕτως
ἐπιστῆμόν τι ὡς ἂν [v]εἴποιμεν ἄνθρωπον ἐπιστήμονα, ὅτι
ὁ ἄνθρωπος τῶν [w]ἐπιστημόνων [x]καὶ ἐχόντων ἐπιστήμην·
ἔστι δ' ὡς ἤδη λέγομεν [y]ἐπιστήμονα τὸν ἔχοντα [z]τὴν γραμ-
7 ματικήν. [a]Ἑκάτερος δὲ τούτων οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον δυνα-
τός ἐστιν, ἀλλ' ὁ μὲν ὅτι [a]τὸ γένος τοιοῦτον καὶ ἡ ὕλη, ὁ δ'
ὅτι [b]βουληθεὶς δυνατὸς θεωρεῖν, [c]ἂν μή τι κωλύσῃ τῶν ἔξω-
θεν· ὁ δ' ἤδη θεωρῶν ἐντελεχείᾳ [d]ὢν καὶ κυρίως ἐπιστάμενος
8 [e]τόδε τὸ Α. [a]Ἀμφότεροι μὲν οὖν οἱ πρῶτοι κατὰ δύναμιν
ἐπιστήμονες, ἀλλ' ὁ μὲν διὰ μαθήσεως ἀλλοιωθεὶς καὶ πολ-
λάκις ἐξ ἐναντίας [f]μεταβαλὼν ἕξεως, ὁ δ' ἐκ τοῦ ἔχειν τὴν
αἴσθησιν ἢ τὴν γραμματικήν, μὴ ἐνεργεῖν δ' εἰς τὸ ἐνεργεῖν
9 ἄλλον τρόπον. Οὐκ ἔστι [g]δ' ἁπλοῦν οὐδὲ τὸ πάσχειν, ἀλλὰ
τὸ μὲν φθορά τις ὑπὸ τοῦ ἐναντίου, τὸ [h]δὲ σωτηρία [i]μᾶλ-

[f] ὁρῶν καὶ ἀκοῦον E, ἀκοῦον om. V. [g] καὶ ἐὰν U.X. [h] οὖν om. V. [i] τοῦ ante π. om. V. [k] τοῦ ante ἐν. om. E.V.W. [l] λέγομεν S.T. U.W.X. [m] εἴρηται ἐν ἑτέροις W. [n] ὑπὸ] καὶ ὑπὸ U. [o] τοῦ alterum om. V. [p] εἴρηται T. [q] μὲν om. X. [r] ἀνόμοιον ὄν, π. U. [s] καὶ post δὲ om. S.X. [t] νῦν μὲν γὰρ T.W. [v] εἴπωμεν E.T.U.V.W. [w] ἐχόντων ἐπιστήμην καὶ ἐπιστημόνων W. [x] καὶ τῶν ἐχόντων S.U.X. [y] ἐπίστασθαι S.X. [z] τὴν om. X. [a] τοιοῦτον τὸ γένος V. [b] βουληθείη V. [c] ἐὰν S.U.V. [d] ὢν om. V. [e] τόδε τὸ] δὲ τὸ τὸ S. [f] μεταβάλλων S.X. [g] δὲ τὸ πάσχον ἁπλοῦν W. πάσχον etiam V. [h] δὲ γένεσις καὶ σωτ. V. [i] μᾶλλον ὑπὸ τοῦ X.

λον τοῦ δυνάμει ὄντος ὑπὸ τοῦ [k] ἐντελεχείᾳ ὄντος καὶ [l] ὁμοίου, οὕτως ὡς δύναμις ἔχει πρὸς ἐντελέχειαν· θεωροῦν γὰρ γίγνεται τὸ ἔχον [m] τὴν ἐπιστήμην, ὅπερ ἢ οὐκ ἔστιν ἀλλοιοῦσθαι (εἰς [n] αὐτὸ γὰρ ἡ ἐπίδοσις καὶ [o] εἰς ἐντελέχειαν) ἢ ἕτερον [p] γένος ἀλλοιώσεως. Διὸ οὐ καλῶς ἔχει λέγειν τὸ φρονοῦν, ὅταν φρονῇ, ἀλλοιοῦσθαι, [q] ὥσπερ οὐδὲ τὸν οἰκοδόμον ὅταν οἰκοδομῇ. Τὸ μὲν οὖν εἰς ἐντελέχειαν ἄγον ἐκ δυνάμει ὄντος κατὰ τὸ νοοῦν καὶ φρονοῦν οὐ [r] διδασκαλίαν ἀλλ' ἑτέραν ἐπωνυμίαν ἔχειν δίκαιον· τὸ δ' ἐκ δυνάμει [s] ὄντος μανθάνον καὶ λαμβάνον ἐπιστήμην ὑπὸ τοῦ ἐντελεχείᾳ ὄντος καὶ διδασκαλικοῦ [t] ἤτοι [v] οὐδὲ πάσχειν φατέον, [w] ὥσπερ εἴρηται, ἢ δύο τρόπους εἶναι ἀλλοιώσεως, τήν τε ἐπὶ τὰς στερητικὰς διαθέσεις μεταβολὴν καὶ [x] τὴν ἐπὶ τὰς ἕξεις καὶ τὴν φύσιν. Τοῦ δ' αἰσθητικοῦ ἡ μὲν πρώτη μεταβολὴ γίνεται ὑπὸ τοῦ γεννῶντος, ὅταν δὲ γεννηθῇ, ἔχει ἤδη ὥσπερ ἐπιστήμην καὶ τὸ αἰσθάνεσθαι. [y] Καὶ τὸ κατ' ἐνέργειαν [z] δὲ ὁμοίως λέγεται [a] τῷ θεωρεῖν· διαφέρει δέ, ὅτι τοῦ μὲν τὰ ποιητικὰ τῆς ἐνεργείας ἔξωθεν, τὸ ὁρατὸν καὶ τὸ ἀκουστόν, ὁμοίως δὲ καὶ τὰ [b] λοιπὰ τῶν αἰσθητῶν. Αἴτιον δ' ὅτι τῶν καθ' ἕκαστον ἡ κατ' ἐνέργειαν αἴσθησις, ἡ δ' ἐπιστήμη τῶν καθόλου· ταῦτα δ' ἐν αὐτῇ πώς ἐστι τῇ ψυχῇ. Διὸ νοῆσαι μὲν ἐπ' αὐτῷ, [c] ὁπόταν [d] βούληται, αἰσθάνεσθαι δ' οὐκ ἐπ' αὐτῷ· ἀναγκαῖον γὰρ ὑπάρχειν τὸ αἰσθητόν. [e] Ὁμοίως δὲ [e] τοῦτ' ἔχει κἀν ταῖς ἐπιστήμαις [f] ταῖς τῶν αἰσθητῶν, καὶ διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν, ὅτι τὰ αἰσθητὰ τῶν καθ' [g] ἕκαστα καὶ τῶν ἔξωθεν. [i] Ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων διασαφῆσαι καιρὸς γένοιτ' [h] ἂν καὶ εἰσαῦθις. Νῦν [i] δὲ διωρίσθω τοσοῦτον, ὅτι οὐχ ἁπλοῦ ὄντος τοῦ δυνάμει λεγομένου, ἀλλὰ τοῦ μὲν ὥσπερ ἂν [k] εἴποιμεν τὸν παῖδα

[k] ἐντελεχείᾳ ὄντος om. X. [l] ὁμοῦ S. [m] τὴν om. S.X. [n] ἑαυτὸ X. [o] εἰς ἐντ.] ἡ ἐντελέχεια V. [p] εἶδος V. [q] ὥσπερ om. V. [r] διδασκαλία W. [s] ὄντος κατὰ τὸ νοοῦν καὶ φρονοῦν μανθ. X. [t] ἤτοι] εἶτα V. [v] οὐδὲν X. [w] ὥσπερ εἴρηται om. S.U.X. [x] τὴν ante ἐπὶ om. V. [y] καὶ post αἰσθ. om. E.U, καὶ τὸ om. V. [z] δὲ om. S.V, post ὁμοίως ponit E. [a] τὸ T. [b] λοιπὰ] ἄλλα X, λοιπὰ ἀπὸ S. [c] ὅταν V.W.X. [d] βούλεται V. [e] τούτῳ U.X, τούτοις S. [f] ταῖς om. X. [g] ἕκαστον V. [h] ἂν om. X. [i] δ' ἐπὶ τοσοῦτον διωρίσθω W, δὲ διωρίσθω τοῦτο S.T. [k] εἴπωμεν S.U.X.

δύνασθαι στρατηγεῖν, τοῦ δὲ ὡς τὸν ἐν ἡλικίᾳ ὄντα, οὕτως
14 ἔχει τὸ αἰσθητικόν. [a]Ἐπεὶ δ' ἀνώνυμος αὐτῶν ἡ διαφορά,
διώρισται δὲ περὶ αὐτῶν [l]ὅτι ἕτερα καὶ πῶς ἕτερα, [m]χρῆ-
σθαι ἀναγκαῖον [n]τῷ πάσχειν καὶ ἀλλοιοῦσθαι ὡς κυρίοις
ὀνόμασιν· τὸ [o]δ' αἰσθητικὸν δυνάμει ἐστὶν οἷον τὸ αἰσθητὸν
[p]ἤδη ἐντελεχείᾳ, καθάπερ εἴρηται. Πάσχει μὲν οὖν οὐχ
ὅμοιον [q]ὄν, πεπονθὸς δ' ὡμοίωται καὶ ἔστιν οἷον ἐκεῖνο.

6 Λεκτέον δὲ καθ' ἑκάστην αἴσθησιν περὶ τῶν αἰσθητῶν
πρῶτον. Λέγεται δὲ τὸ αἰσθητὸν τριχῶς, [r]ὧν [s]δύο μὲν
καθ' αὑτά φαμεν αἰσθάνεσθαι, τὸ δὲ ἓν κατὰ συμβεβηκός.
Τῶν δὲ δύο τὸ [t]μὲν ἴδιόν ἐστιν [v]ἑκάστης [w]αἰσθήσεως, τὸ δὲ
2 κοινὸν πασῶν. Λέγω δ' ἴδιον μὲν ὃ μὴ ἐνδέχεται ἑτέρᾳ αἰ-
σθήσει αἰσθάνεσθαι, καὶ περὶ ὃ μὴ ἐνδέχεται ἀπατηθῆναι,
οἷον ὄψις χρώματος καὶ ἀκοὴ ψόφου καὶ γεῦσις χυμοῦ. [x]Ἡ
δ' ἁφὴ [x]πλείους μὲν ἔχει διαφοράς· ἀλλ' ἑκάστη γε κρίνει
περὶ [y]τούτων, καὶ οὐκ ἀπατᾶται ὅτι χρῶμα οὐδ' ὅτι ψόφος,
ἀλλὰ τί τὸ κεχρωσμένον [z]ἢ ποῦ, [a]ἢ τί τὸ ψοφοῦν ἢ ποῦ.
3 Τὰ μὲν οὖν τοιαῦτα λέγεται ἴδια [b]ἑκάστου, κοινὰ δὲ κίνησις,
ἠρεμία, ἀριθμός, σχῆμα, μέγεθος· τὰ γὰρ τοιαῦτα οὐδεμιᾶς
ἐστὶν ἴδια, ἀλλὰ κοινὰ [c]πάσαις· καὶ [d]γὰρ ἁφῇ κίνησίς [e]τίς
4 ἐστιν [f]αἰσθητὴ καὶ [g]ὄψει. Κατὰ συμβεβηκὸς δὲ λέγεται
αἰσθητόν, οἷον εἰ τὸ λευκὸν εἴη [h]Διάρους [i]υἱός· κατὰ συμβε-
βηκὸς γὰρ τούτου [k]αἰσθάνεται, ὅτι [l]τῷ λευκῷ συμβέβηκε
τοῦτο [m]οὗ αἰσθάνεται. Διὸ [n]καὶ οὐδὲν πάσχει [o]ᾗ τοιοῦτον
ὑπὸ τοῦ αἰσθητοῦ. Τῶν δὲ καθ' αὑτὰ αἰσθητῶν [p]τὰ ἴδια
κυρίως ἐστὶν αἰσθητά, καὶ πρὸς ἃ ἡ οὐσία πέφυκεν [q]ἑκάστης
αἰσθήσεως.

[l] ἕτερα καὶ ὅτι ἕτερα χρ. W. [m] χρῆσθαι δ' ἀν. S. [n] τὸ T. [o] δ' om. E.S. [p] ἤδη ὡς ἐντελ. S. [q] ὄν om. S. [r] ὡς S. [s] δυοῖν S.U.X. [t] μὲν ἓν ἴδιόν V. [v] ἑκάστης τῆς αἰσθ. W. [w] αἰσθήσεως om. V. [x] πλείστας T. [y] τούτου V. [z] ἢ ποῦ om. U. [a] ἢ τί—ποῦ om. V, ἢ ποῦ om. W. [b] ἑκάστη X, ἑκάστης W. [c] πάσαις om. U.X, et pr. S, πάντων rc. S. [d] γὰρ ἡ ἁφὴ E. [e] τις] τε V, om. U. [f] αἰσθητικὴ S. [g] post ὄψει editi καθ' αὑτὰ μὲν οὖν ἐστὶν αἰσθητὰ ταῦτα. [h] διαρρους E.T, διαρρου V. [i] υἱὸς om. W. [k] αἰσθάνεσθαι U.X. [l] τὸ λευκὸν W. [m] ᾧ V. [n] καὶ om. S.U.V. [o] ᾗ om. S.U.X. [p] κυρίως τὰ ἴδια W. [q] ἑκάστου T.

Οὗ μὲν [r] οὖν ἐστὶν [s] ἡ ὄψις, τοῦτ' [t] ἐστὶν ὁρατόν. Ὁρα- 7
τὸν δ' ἔστιν χρῶμά [v] τε, καὶ ὃ λόγῳ μὲν ἔστιν εἰπεῖν, ἀνώ-
νυμον δὲ τυγχάνει ὄν· δῆλον δὲ ἔσται [w] ὃ λέγομεν προελ-
θοῦσι [x] μάλιστα. Τὸ γὰρ [y] ὁρατόν [z] ἐστι χρῶμα. Τοῦτο
δ' ἐστὶ τὸ ἐπὶ [a] τοῦ καθ' αὑτὸ ὁρατοῦ· καθ' αὑτὸ δὲ οὐ τῷ
λόγῳ, ἀλλ' ὅτι ἐν [b] ἑαυτῷ [c] ἔχει τὸ αἴτιον τοῦ εἶναι ὁρατόν.
Πᾶν δὲ χρῶμα κινητικόν ἐστι τοῦ κατ' ἐνέργειαν διαφανοῦς, 2
καὶ τοῦτ' ἔστιν αὐτοῦ ἡ φύσις. Διόπερ οὐχ ὁρατὸν ἄνευ
φωτός, ἀλλὰ [d] πᾶν τὸ ἑκάστου χρῶμα ἐν φωτὶ [e] ὁρατόν.
Διὸ περὶ φωτὸς [f] πρῶτον [g] λεκτέον τί ἐστιν. [h] Ἔστι δή τι
διαφανές. Διαφανὲς δὲ λέγω ὃ ἔστι μὲν ὁρατόν, οὐ καθ'
αὑτὸ δὲ ὁρατὸν ὡς [h] ἁπλῶς εἰπεῖν, ἀλλὰ δι' ἀλλότριον χρῶμα.
Τοιοῦτον δέ ἐστιν ἀὴρ [i] καὶ ὕδωρ καὶ πολλὰ τῶν [k] στερεῶν· 3
οὐ γὰρ ᾗ ὕδωρ [l] οὐδ' [m] ᾗ ἀήρ, διαφανές, ἀλλ' ὅτι [n] ἐστὶ φύσις
[o] ἐνυπάρχουσα ἡ αὐτὴ ἐν τούτοις ἀμφοτέροις καὶ ἐν τῷ ἀϊδίῳ
τῷ ἄνω σώματι. Φῶς δέ ἐστιν ἡ τούτου ἐνέργεια τοῦ δια- 4
φανοῦς ᾗ διαφανές. Δυνάμει δὲ ἐν [p] ᾧ [q] τοῦτ' ἐστί, καὶ τὸ
σκότος. Τὸ δὲ φῶς οἷον χρῶμά ἐστι τοῦ διαφανοῦς, ὅταν
[r] ᾗ ἐντελεχείᾳ διαφανὲς [s] ὑπὸ πυρὸς ἢ τοιούτου οἷον τὸ ἄνω
σῶμα· καὶ γὰρ [t] τούτῳ [v] τι ὑπάρχει ἓν καὶ ταὐτόν. Τί μὲν 5
οὖν [w] τὸ διαφανὲς [x] καὶ τί τὸ φῶς, εἴρηται, ὅτι οὔτε πῦρ οὔθ'
ὅλως σῶμα [y] οὐδ' ἀπορροὴ σώματος οὐδενός (εἴη γὰρ ἂν σῶ-
μά τι καὶ οὕτως), ἀλλὰ πυρὸς ἢ τοιούτου τινὸς παρουσία
ἐν τῷ διαφανεῖ· [z] οὐδὲ γὰρ δύο σώματα ἅμα [a] δυνατὸν ἐν
τῷ αὐτῷ εἶναι. Δοκεῖ [b] δὲ τὸ φῶς ἐναντίον [c] εἶναι τῷ [d] σκό-

[r] οὖν om. T. [s] ἡ om. S.U. [t] ἐστὶν ὁρατόν. ἔστι δὲ χρ. X. [v] τε] μὲν E.W. [w] ὃ λέγομεν om. U, post ὁρατὸν ponunt S.X. [x] μάλιστα om S.U.X. [y] ὁρατόν τέ ἐστι S. [z] ἐστι ante χρ. om. U. [a] τοῦ—ὁρατοῦ] τῶν—ὁρατῶν T.W. [b] αὐτῷ X, αὐτῷ U.V. [c] ἔχει om. T. [d] πάντως ἕκαστον S.U.X. [e] ὁρᾶται E.T. [f] πρότερον W. [g] ληπτέον X. [h] εἰπεῖν ἁπλῶς U.X. [i] καὶ ante ὕδ. om. X. [k] στερεῶν οἷον ὕελος κρύσταλλος. οὐ T. et margo U. [l] οὐδ'] ᾗ S.X. [m] ᾗ om. X. [n] ἐστι τις φ. U.X. [o] ὑπάρχουσα E.T.W. [p] οἷς U. [q] τοῦτο ante ἐν W. [r] ᾗ om. E. [s] ὑπὸ τοῦ πυρὸς X. [t] τοῦτο S. [v] ὑπάρχει τι S.X. [w] τὸ ante δ. om. X. [x] εἴρηται καὶ τί τὸ φῶς V. [y] οὔτε T.V.W. [z] οὔτε U.X. [a] δυνατὸν ante ἅμα S.X, post αὐτῷ V. [b] τε E.S.W. [c] εἶναι om. V. [d] σκότῳ E.S.

τει· ἔστι δὲ [e]τὸ σκότος στέρησις [f]τῆς τοιαύτης ἕξεως ἐκ διαφανοῦς, ὥστε δῆλον ὅτι καὶ [g]ἡ τούτου παρουσία τὸ φῶς
6 ἐστίν. Καὶ οὐκ ὀρθῶς [1]Ἐμπεδοκλῆς, οὐδ' [h]εἴ τις ἄλλος [i]οὕτως εἴρηκεν, ὡς φερομένου τοῦ φωτὸς καὶ [k]γιγνομένου [l]ποτὲ μεταξὺ τῆς γῆς καὶ τοῦ περιέχοντος, ἡμᾶς δὲ λανθάνοντος· τοῦτο γάρ ἐστι καὶ [m]παρὰ [n]τὴν ἐν τῷ λόγῳ [o]ἀλήθειαν [p]καὶ παρὰ τὰ φαινόμενα· ἐν μικρῷ [q]μὲν γὰρ διαστήματι λάθοι ἄν, ἀπ' ἀνατολῆς δ' ἐπὶ δυσμὰς τὸ λαν-
7 θάνειν μέγα λίαν τὸ αἴτημα. [1]Ἔστι [r]δὲ χρώματος μὲν δεκτικὸν τὸ ἄχρουν, ψόφου δὲ τὸ ἄψοφον. [s][1]Αχρουν δ' ἐστὶ τὸ διαφανὲς καὶ τὸ ἀόρατον ἢ τὸ [t]μόλις ὁρώμενον, οἷον δοκεῖ τὸ [v]σκοτεινόν. Τοιοῦτον δὲ τὸ [w]διαφανὲς μέν, ἀλλ' οὐχ ὅταν ᾖ ἐντελεχείᾳ διαφανές, ἀλλ' ὅταν δυνάμει· ἡ γὰρ αὐτὴ φύσις ὁτὲ μὲν σκότος ὁτὲ δὲ φῶς
8 ἐστίν. Οὐ πάντα δὲ [x]ὁρατὰ ἐν φωτί ἐστιν, ἀλλὰ μόνον [y]ἑκάστου τὸ οἰκεῖον χρῶμα· ἔνια γὰρ ἐν μὲν τῷ φωτὶ οὐχ ὁρᾶται, ἐν δὲ τῷ [z]σκότει ποιεῖ αἴσθησιν, οἷον τὰ [a]πυρώδη φαινόμενα καὶ λάμποντα (ἀνώνυμα δ' [b]ἐστὶ [c]ταῦτα ἑνὶ ὀνόματι), οἷον μύκης, κέρας, κεφαλαὶ ἰχθύων [d]καὶ [e]λεπίδες [f]καὶ ὀφθαλμοί· ἀλλ' οὐδενὸς ὁρᾶται [g]τούτων τὸ οἰκεῖον χρῶμα.
9 Δι' ἣν μὲν οὖν αἰτίαν ταῦτα [h]ὁρᾶται, ἄλλος λόγος· νῦν δ' ἐπὶ τοσοῦτον φανερόν ἐστιν, ὅτι τὸ μὲν ἐν φωτὶ ὁρώμενον χρῶμα. Διὸ [i]καὶ οὐχ ὁρᾶται ἄνευ φωτός· τοῦτο γὰρ ἦν [k]αὐτῷ [l]τὸ χρώματι εἶναι τὸ [m]κινητικῷ εἶναι τοῦ κατ' ἐνέργειαν διαφανοῦς· [n]ἡ δ' ἐντελέχεια τοῦ διαφανοῦς φῶς ἐστίν.
10 Σημεῖον δὲ τούτου φανερόν· [o]ἐὰν γάρ τις [p]θῇ τὸ ἔχον χρῶμα

[e] ὁ T.U, om. V. [f] τῆς om. S. [g] τὸ φῶς ἡ τούτου παρουσία S.U.X. [h] εἴ om. V. [i] ὡσαύτως T, περὶ τούτου X, om. S. [k] τεινομένου E.V. [l] τότε V. [m] περὶ V. [n] τὴν τοῦ λόγου E.T.V.W. [o] ἐνάργειαν T.W. [p] καὶ om. W. [q] μὲν om. W. [r] δὲ] μὲν S. [s] ἄχροον V. [t] μόγις X. [v] ἐσκοτισμένον W. [w] ἀφανὲς T. [x] ὁρᾶται X, omisso mox ἐστίν. [y] ἑκάστῳ V. [z] σκότωι E. [a] πυρρώδη E. [b] εἰσὶ T. [c] ταῦτα om. U. [d] καὶ om. U.X. [e] λοπίδες E. [f] καὶ om. X. [g] τούτων τὸ] τοῦτο T. [h] ὁρατὰ E. [i] καὶ om. E.U.W. [k] αὐτὸ W. [l] τῷ W, om. S. [m] κινητὴν S. [n] ἡ δ'—οὐρανῷ εἴη om. pr. V. [o] εἰ γὰρ ἄν τις W. [p] θείη W.X.

ἐπ' αὐτὴν τὴν ὄψιν, οὐκ ὄψεται· ἀλλὰ τὸ μὲν χρῶμα κινεῖ τὸ διαφανές, οἷον τὸν ἀέρα, ὑπὸ τούτου [q] δὲ συνεχοῦς ὄντος κινεῖται τὸ αἰσθητήριον. Οὐ γὰρ καλῶς τοῦτο λέγει Δημόκριτος οἰόμενος, εἰ [r] γένοιτο [s] κενὸν τὸ μεταξύ, ὁρᾶσθαι [t] ἂν [v] ἀκριβῶς καὶ [w] εἰ μύρμηξ ἐν τῷ οὐρανῷ εἴη· τοῦτο γὰρ [x] ἀδύνατόν ἐστιν. Πάσχοντος γάρ [y] τι τοῦ [z] αἰσθητικοῦ γίνεται 11
τὸ ὁρᾶν· ὑπ' αὐτοῦ μὲν [a] οὖν τοῦ ὁρωμένου χρώματος ἀδύνατον, λείπεται [b] δὲ ὑπὸ τοῦ μεταξύ, [c] ὥστ' ἀναγκαῖόν τι εἶναι μεταξύ· κενοῦ δὲ γενομένου οὐχ ὅτι ἀκριβῶς, ἀλλ' ὅλως οὐθὲν ὀφθήσεται. Δι' ἣν μὲν οὖν αἰτίαν τὸ χρῶμα ἀναγκαῖον ἐν 12
φωτὶ ὁρᾶσθαι, εἴρηται. Πῦρ δὲ ἐν ἀμφοῖν ὁρᾶται, καὶ ἐν [d] σκότει καὶ ἐν φωτί, καὶ τοῦτο ἐξ ἀνάγκης· τὸ γὰρ διαφανὲς ὑπὸ τούτου γίνεται διαφανές. [t] Ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ περὶ 13
ψόφου καὶ ὀσμῆς ἐστίν· οὐθὲν γὰρ αὐτῶν ἁπτόμενον τοῦ αἰσθητηρίου ποιεῖ τὴν αἴσθησιν, ἀλλ' ὑπὸ μὲν ὀσμῆς καὶ ψόφου τὸ μεταξὺ κινεῖται, ὑπὸ δὲ τούτου τῶν αἰσθητηρίων ἑκάτερον· ὅταν δ' ἐπ' αὐτό [e] τις ἐπιθῇ [f] τὸ αἰσθητήριον τὸ ψοφοῦν ἢ τὸ ὄζον, οὐδεμίαν αἴσθησιν ποιήσει. Περὶ δὲ ἁφῆς καὶ γεύσεως ἔχει μὲν ὁμοίως, οὐ φαίνεται δέ· δι' ἣν [g] δ' αἰτίαν, ὕστερον ἔσται δῆλον. Τὸ δὲ μεταξὺ ψόφων μὲν ἀήρ, ὀσμῆς 14
δ' ἀνώνυμον· κοινὸν γὰρ [h] δή τι πάθος ἐπ' ἀέρος καὶ ὕδατός ἐστιν, ὥσπερ τὸ διαφανὲς χρώματι, οὕτω τῷ ἔχοντι ὀσμὴν [i] ὃ ἐν ἀμφοτέροις ὑπάρχει τούτοις· φαίνεται γὰρ [k] καὶ τὰ ἔνυδρα τῶν ζῴων ἔχειν αἴσθησιν [l] ὀσμῆς. [t] Ἀλλ' ὁ μὲν ἄνθρωπος καὶ τῶν πεζῶν ὅσα ἀναπνεῖ, ἀδυνατεῖ [l] ὀσμᾶσθαι μὴ ἀναπνέοντα. [t] Ἡ δ' αἰτία καὶ περὶ τούτων ὕστερον λεχθήσεται.

Νῦν δὲ [m] πρῶτον περὶ ψόφου καὶ [n] ἀκοῆς διορίσωμεν. 8

[q] δὴ E.T.W. [r] γένηται W. [s] τὸ μεταξὺ κενὸν V. [t] ἂν om. W. [v] ἀκριβῶς om. X. [w] εἰ ὁ μ. W. [x] ἐστιν ἀδύνατον S.U.X. [y] τι om. S.U. [z] αἰσθητηρίου V.W. [a] οὖν om. S.U. [b] δὴ E.T.W. [c] ὥστ'—μεταξύ om. S.U.X. [d] σκότωι E. [e] τις ἐπιθῇ om. pr. E. [f] τὸ ante αἰσθ. om. E. [g] δ' om. X. [h] δή om. S.U.V.W.X. [i] ὃ ἐν] ὃν S.X, ἐν T.V. [k] καὶ om. V. [l] ὀδμῆς et mox ὀδμᾶσθαι E.T. [m] πρῶτον om. V. [n] ἀκοῆς] ὀσφρήσεως E.W.X.

1 Ἔστι δὲ διττὸς ὁ ψόφος· ὁ μὲν γὰρ ἐνέργειά τις, ὁ δὲ [o]δύναμις· τὰ μὲν γὰρ οὔ φαμεν ἔχειν ψόφον, οἷον σπόγγον, ἔρια, τὰ δ' ἔχειν, οἷον [p]χαλκὸν καὶ ὅσα στερεὰ καὶ λεῖα, ὅτι δύναται ψοφῆσαι. Τοῦτο δ' ἐστὶν αὐτοῦ μεταξὺ καὶ τῆς 2 ἀκοῆς ἐμποιῆσαι ψόφον ἐνεργείᾳ. Γίνεται δ' ὁ κατ' ἐνέργειαν ψόφος ἀεί τινος πρός τι καὶ ἔν τινι· πληγὴ γάρ ἐστιν ἡ ποιοῦσα. Διὸ καὶ ἀδύνατον ἑνὸς ὄντος [q]γενέσθαι ψόφον· ἕτερον γὰρ τὸ τύπτον καὶ τὸ τυπτόμενον· ὥστε τὸ ψοφοῦν 3 πρός τι ψοφεῖ. Πληγὴ δ' οὐ γίνεται ἄνευ φορᾶς. Ὥσπερ δ' εἴπομεν, οὐ τῶν τυχόντων πληγὴ ὁ ψόφος· οὐθένα γὰρ [r]ποιεῖ ψόφον [s]ἔρια ἂν πληγῇ, ἀλλὰ χαλκὸς καὶ ὅσα λεῖα καὶ κοῖλα, ὁ μὲν χαλκός, ὅτι λεῖος· τὰ δὲ κοῖλα τῇ ἀνακλάσει πολλὰς ποιεῖ πληγὰς μετὰ τὴν πρώτην, ἀδυνατοῦντος 4 ἐξελθεῖν τοῦ κινηθέντος. Ἔτι ἀκούεται [t]ἐν ἀέρι καὶ ὕδατι, ἀλλ' [v]ἧττον. Οὐκ ἔστι δὲ ψόφου [w]κύριος ὁ ἀὴρ [x]οὐδὲ τὸ ὕδωρ· [y]ἀλλὰ δεῖ στερεῶν πληγὴν γενέσθαι πρὸς ἄλληλα καὶ πρὸς τὸν ἀέρα. Τοῦτο δὲ γίνεται, ὅταν [z]ὑπομένῃ πληγεὶς 5 ὁ ἀὴρ καὶ μὴ διαχυθῇ. Διὸ [a]ἐὰν ταχέως καὶ σφοδρῶς πληγῇ, ψοφεῖ· δεῖ γὰρ φθάσαι τὴν κίνησιν τοῦ ῥαπίζοντος τὴν θρύψιν τοῦ ἀέρος, ὥσπερ [b]ἂν εἰ σωρὸν ἢ ὁρμαθὸν [c]ψάμμου [d]τύπτοι τις φερόμενον ταχύ. Ἠχὼ δὲ γίνεται, ὅταν [e]ἀπὸ τοῦ ἀέρος ἑνὸς [f]γενομένου διὰ τὸ ἀγγεῖον τὸ διορίσαν καὶ κωλῦσαν θρυφθῆναι πάλιν ὁ ἀὴρ ἀπωσθῇ, ὥσπερ σφαῖρα. 6 Ἔοικε δ' ἀεὶ γίνεσθαι ἠχώ, ἀλλ' οὐ σαφής, ἐπεὶ συμβαίνει γε ἐπὶ τοῦ ψόφου καθάπερ καὶ ἐπὶ τοῦ φωτός· καὶ γὰρ τὸ φῶς ἀεὶ ἀνακλᾶται ([g]οὐδὲ γὰρ ἂν ἐγίνετο πάντῃ φῶς, ἀλλὰ σκότος ἔξω τοῦ [h]ἡλιουμένου), ἀλλ' οὐχ οὕτως ἀνακλᾶται ὥσπερ ἀφ' ὕδατος ἢ χαλκοῦ [i]ἢ καί τινος ἄλλου τῶν λείων,

[o] δυνάμει E. [p] χαλκὸς T. [q] γίνεσθαι X, γενέσθαι τὸν E. [r] ψόφον ποιεῖ W. [s] ἔριον ἢ πατάξαν ἢ πληγέν, ἀλλὰ V.X. et margo U: ipse enim U. sola habet ἔριον ἀλλὰ. [t] ἐν] ὡς T. [v] ἧσσον X. [w] κυρίως S.T.V. [x] οὔτε T.W, οὔτε δὲ E. [y] ἀλλὰ διὰ στ. γενέσθαι πλ. X. [z] ὑπομείνῃ E. [a] ἂν W. [b] ἂν om. S.T.U.X. [c] ἄμμου X. [d] τύπτῃ W, τύπτει X. [e] ἀπὸ τοῦ om. S.U.V.X. [f] γινομένου U.V.W.X. [g] οὐ S.T.U.V.X. [h] ἡλιωμένου S.X. [i] ἢ καί] ἤ S.V, καί W.

ὥστε σκιὰν ποιεῖν, ἢ τὸ φῶς ὁρίζομεν. Τὸ δὲ κενὸν ὀρθῶς 7
λέγεται κύριον τοῦ ἀκούειν. Δοκεῖ γὰρ εἶναι κενὸν ὁ ἀήρ,
οὗτος δ' ἐστὶν ὁ ποιῶν ἀκούειν, ὅταν [k]κινηθῇ συνεχὴς καὶ εἷς.
[l]Ἀλλὰ διὰ τὸ [l]ψαθυρὸς εἶναι οὐ [m]γεγωνεῖ, [n]ἂν μὴ λεῖον ᾖ
τὸ πληγέν. Τότε δὲ εἷς γίνεται [o]ἅμα διὰ τὸ ἐπίπεδον· ἓν
γὰρ τὸ τοῦ λείου ἐπίπεδον. Ψοφητικὸν μὲν οὖν τὸ κινητι-
κὸν ἑνὸς ἀέρος συνεχείᾳ μέχρις ἀκοῆς, ἀκοὴ δὲ συμφυὴς [p]ἀέρι.
Διὰ δὲ τὸ ἐν ἀέρι εἶναι, κινουμένου τοῦ ἔξω [q]τὸ [r]εἴσω [s]κινεῖ. 8
[t]Διόπερ οὐ [u]πάντῃ τὸ ζῷον ἀκούει, οὐδὲ πάντῃ διέρχεται ὁ
ἀήρ· οὐ γὰρ πάντῃ ἔχει ἀέρα τὸ κινησόμενον μέρος καὶ [v]ἔμ-
ψυχον. Αὐτὸ μὲν δὴ ἄψοφον ὁ ἀὴρ διὰ τὸ εὔθρυπτον·
ὅταν δὲ κωλυθῇ θρύπτεσθαι, ἡ τούτου κίνησις [w]ψόφος. [x]Ὁ 9
δ' ἐν τοῖς ὠσὶν ἐγκατῳκοδόμηται πρὸς τὸ ἀκίνητος εἶναι,
ὅπως ἀκριβῶς αἰσθάνηται πάσας τὰς διαφορὰς τῆς κινήσεως.
Διὰ ταῦτα δὲ καὶ ἐν ὕδατι ἀκούομεν, ὅτι οὐκ εἰσέρχεται πρὸς
αὐτὸν τὸν συμφυῆ ἀέρα· ἀλλ' οὐδ' εἰς τὸ οὖς διὰ τὰς ἕλικας.
[y]Ὅταν δὲ τοῦτο συμβῇ, οὐκ ἀκούει· [z]οὐδ' ἂν ἡ [a]μῆνιγξ κάμῃ,
ὥσπερ τὸ ἐπὶ τῇ κόρῃ δέρμα [b]ὅταν κάμῃ. [c]Ἀλλὰ καὶ ση- 10
μεῖον τοῦ ἀκούειν ἢ μὴ τὸ ἠχεῖν [d]αἰεὶ τὸ οὖς ὥσπερ τὸ κέρας·
ἀεὶ γὰρ οἰκείαν τινὰ κίνησιν [e]ὁ ἀὴρ κινεῖται [f]ὁ ἐν τοῖς ὠσίν·
ἀλλ' ὁ ψόφος ἀλλότριος καὶ οὐκ ἴδιος. Καὶ διὰ τοῦτό
φασιν ἀκούειν τῷ κενῷ καὶ ἠχοῦντι, ὅτι ἀκούομεν τῷ ἔχοντι
ὡρισμένον [g]τὸν ἀέρα. Πότερον δὲ ψοφεῖ τὸ τυπτόμενον ἢ 11
τὸ τύπτον; ἢ καὶ ἄμφω, τρόπον δ' ἕτερον· ἔστι γὰρ ὁ
ψόφος κίνησις τοῦ δυναμένου κινεῖσθαι τὸν τρόπον τοῦτον
ὅνπερ τὰ [h]ἀφαλλόμενα ἀπὸ τῶν λείων, ὅταν τις κρούσῃ.
Οὐ δὴ πᾶν, ὥσ[i]περ εἴρηται, ψοφεῖ τυπτόμενον [j]καὶ τύπτον,

[k] κινῆσθαι S. [l] ψαθυρὸν X. [m] γεγώνει S. [n] ἂν] ἀλλ' εἰ W. [o] ἅμα γὰρ διὰ U. [p] ἀήρ W. [q] ὁ E.T.W. [r] ἔσω S.U. [s] κινεῖται E.U.X. [t] διὸ V. [u] παντὶ μέρει τὸ ζῷον ἀκούει ἀλλ' ὠσίν· οὐδὲ παντα-χοῦ τοῦ σώματος διέρχεται· οὐ γὰρ W. [v] ἔμψυχον, ὥσπερ ἡ κόρη τὸ ὑγρόν. αὐτὸ W. et margo U. [w] ψόφος γίνεται. ὁ W. [x] οὔτ' E.T. [y] μήνιξ U. [z] ὅταν κάμῃ om. E.T.W. [a] αἰεὶ om. S.V.X. [b] κινεῖται ὁ ἀὴρ S.U.V. [c] ὁ ante ἐν om. S.T.U.W.X. [d] τὸν om. S.U.V.X. [e] ἀλλόμενα S.V.X, σφαλλόμενα W. [f] περ om. T. [g] καὶ τύπτον om. S.U.V.X.

οἷον [h] ἐὰν πατάξῃ βελόνη βελόνην· ἀλλὰ δεῖ τὸ τυπτόμενον ὁμαλὸν εἶναι, ὥστε τὸν ἀέρα [i] ἀθροῦν [k] ἀφάλλεσθαι καὶ σείε-
12 σθαι. Αἱ δὲ διαφοραὶ τῶν [l] ψοφούντων [m] ἐν τῷ κατ' ἐνέργειαν ψόφῳ [n] δηλοῦνται· ὥσπερ γὰρ ἄνευ φωτὸς οὐχ ὁρᾶται τὰ χρώματα, οὕτως οὐδ' ἄνευ ψόφου τὸ ὀξὺ καὶ τὸ βαρύ. Ταῦτα δὲ λέγεται κατὰ μεταφορὰν ἀπὸ τῶν ἁπτῶν· τὸ μὲν γὰρ ὀξὺ κινεῖ τὴν αἴσθησιν ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ ἐπὶ πολύ, τὸ δὲ
13 βαρὺ ἐν πολλῷ [o] ἐπ' ὀλίγον. [p] Οὐ δὴ ταχὺ τὸ ὀξύ, [q] τὸ δὲ βαρὺ βραδύ, ἀλλὰ γίνεται τοῦ μὲν διὰ τὸ τάχος ἡ κίνησις [r] τοιαύτη, τοῦ δὲ διὰ βραδυτῆτα. Καὶ ἔοικεν [s] ἀνάλογον ἔχειν τῷ περὶ τὴν [t] ἀφὴν ὀξεῖ καὶ ἀμβλεῖ· τὸ μὲν γὰρ ὀξὺ οἷον κεντεῖ, τὸ δ' ἀμβλὺ οἷον ὠθεῖ διὰ τὸ κινεῖν, τὸ μὲν ἐν ὀλίγῳ, τὸ δὲ ἐν πολλῷ, ὥστε [v] συμβαίνει τὸ μὲν ταχὺ τὸ δὲ
14 βραδὺ εἶναι. Περὶ μὲν οὖν ψόφου ταύτῃ διωρίσθω. [w] Ἡ δὲ φωνὴ ψόφος τίς ἐστιν ἐμψύχου· τῶν γὰρ ἀψύχων οὐθὲν [w] φωνεῖ, ἀλλὰ καθ' ὁμοιότητα λέγεται φωνεῖν, οἷον αὐλὸς καὶ λύρα καὶ ὅσα ἄλλα τῶν ἀψύχων ἀπότασιν ἔχει καὶ μέλος καὶ διάλεκτον· ἔοικε [x] γὰρ ὅτι [y] καὶ ἡ φωνὴ ταῦτ' ἔχει, πολλὰ δὲ τῶν ζῴων οὐκ ἔχουσι [z] φωνήν, οἷον τά τε ἄναιμα καὶ τῶν
15 ἐναίμων ἰχθύες. Καὶ τοῦτ' εὐλόγως, εἴπερ ἀέρος κίνησίς [a] τίς ἐστιν ὁ ψόφος. [a] Ἀλλ' οἱ λεγόμενοι φωνεῖν, οἷον ἐν τῷ [b] Ἀχελῴῳ, ψοφοῦσι τοῖς βραγχίοις ἢ τινι ἑτέρῳ τοιούτῳ. Φωνὴ δ' ἐστὶ [c] ζῴου ψόφος, καὶ οὐ τῷ τυχόντι μορίῳ. [a] Ἀλλ' ἐπεὶ πᾶν ψοφεῖ τύπτοντός τινος [d] καί τι καὶ ἔν τινι, τοῦτο δ' ἐστὶν ἀήρ, εὐλόγως ἂν φωνοίη ταῦτα μόνα ὅσα δέχεται
16 τὸν ἀέρα. [a] Ἤδη γὰρ τῷ ἀναπνεομένῳ καταχρῆται ἡ φύσις ἐπὶ δύο ἔργα, καθάπερ τῇ γλώττῃ ἐπί [e] τε τὴν γεῦσιν καὶ τὴν διάλεκτον, ὧν ἡ μὲν γεῦσις ἀναγκαῖον (διὸ [f] καὶ πλείοσιν

[h] ἂν W. [i] ἀθρόον S.T.U.V.W.X. [k] ἀφελέσθαι S. [l] ψόφων T, ψόφων τῶν U. [m] ἐν om. T. [n] δηλονότι V. [o] ἐπ' om. S.U.V.W. [p] οὐ δὴ] ὥστε οὐχὶ T.W, ὥστε οὐδὲ V, οὕτω X. [q] τὸ δὲ] οὐδὲ τὸ V. [r] τοιαύτη] τοῦ ταύ-της S, om. T. [s] ἔχειν ἀνάλ. X. [t] ἀκοὴν W. [v] συμβαίνειν E.S. [w] φωνὴ U. [x] γὰρ] δὲ S.U.V. [y] καὶ om. S. [z] φωνεῖν W. [a] τις om. S.U.V.X. [b] ἀχελώῳ ἰχθύες ψοφοῦσι S.V. [c] ψόφος ζώου W. [d] καὶ om. T.W. [e] τε om. S.U.V.W.X. [f] καὶ om. E.T.

ὑπάρχει), ἡ δ' ἑρμηνεία [g] ἕνεκα τοῦ εὖ, οὕτω καὶ τῷ πνεύματι πρός τε τὴν θερμότητα τὴν ἐντὸς ὡς ἀναγκαῖον [h] (τὸ δ' αἴτιον ἐν ἑτέροις εἰρήσεται) καὶ πρὸς τὴν φωνήν, ὅπως [i] ὑπάρχῃ τὸ εὖ. [j] Ὄργανον δὲ τῇ ἀναπνοῇ ὁ φάρυγξ· οὗ δ' [k] ἕνεκα 17
[l] καὶ τὸ μόριόν ἐστι τοῦτο, [m] πλεύμων· τούτῳ γὰρ τῷ μορίῳ [n] πλεῖστον ἔχει τὸ θερμὸν τὰ πεζὰ τῶν ἄλλων. Δεῖται δὲ τῆς ἀναπνοῆς καὶ ὁ περὶ τὴν καρδίαν [o] τόπος πρῶτος. Διὸ ἀναγκαῖον [p] εἴσω ἀναπνεομένου εἰσιέναι τὸν ἀέρα. [r] Ὥστε ἡ πληγὴ τοῦ [q] ἀναπνεομένου ἀέρος ὑπὸ τῆς ἐν τούτοις τοῖς μορίοις [r] ψυχῆς πρὸς τὴν καλουμένην ἀρτηρίαν φωνή ἐστιν. Οὐ γὰρ πᾶς ζῴου ψόφος φωνή, καθάπερ εἴπομεν (ἔστι γὰρ 18
[s] καὶ τῇ γλώττῃ ψοφεῖν [t] καὶ [v] ὡς οἱ βήττοντες), ἀλλὰ [w] δεῖ ἔμψυχόν [x] τε εἶναι [y] τὸ τύπτον καὶ μετὰ φαντασίας τινός· σημαντικὸς γὰρ [z] δή τις ψόφος ἐστὶν ἡ φωνή, καὶ οὐ τοῦ ἀναπνεομένου ἀέρος, ὥσπερ ἡ [a] βήξ· ἀλλὰ [b] τούτῳ τύπτει τὸν ἐν τῇ ἀρτηρίᾳ πρὸς αὐτήν. Σημεῖον δὲ τὸ μὴ δύνασθαι 19
φωνεῖν ἀναπνέοντα μηδ' ἐκπνέοντα, [c] ἀλλὰ κατέχοντα· κινεῖ γὰρ [d] τοῦτο ὁ κατέχων. Φανερὸν [e] δὲ καὶ διότι οἱ ἰχθύες ἄφωνοι· οὐ γὰρ ἔχουσι φάρυγγα. Τοῦτο δὲ τὸ μόριον οὐκ ἔχουσιν, ὅτι οὐ δέχονται τὸν ἀέρα οὐδ' [f] ἀναπνέουσιν. Δι' ἣν [g] μὲν οὖν αἰτίαν, ἕτερός [h] ἐστι λόγος.

Περὶ δὲ [i] ὀσμῆς καὶ ὀσφραντοῦ ἧττον εὐδιόριστόν ἐστι 9
τῶν εἰρημένων· οὐ γὰρ δῆλον ποιόν τί ἐστιν [k] ἡ [l] ὀσμή, οὕτως ὡς ὁ [m] ψόφος ἢ τὸ χρῶμα. Αἴτιον δ' ὅτι τὴν

[g] ἕνεκεν S.T.U.V.W.X. [h] τὸ—εἴρηται post φωνήν W. εἴρηται etiam S.V.X. [i] ὑπάρχοι E.V, ὑπάρχει T.W. [k] ἕνεκεν S.X. [l] καὶ om. E.S.U.W. [m] πνεύμων S.T.U.V.W.X. [n] πλεῖον S.U.V.W, πλέον T. [o] πρῶτος τόπος U. [p] ἀναπνεομένου εἴσω W. [q] ἀναπνεομένου om. W. [r] ψυχικῆς δυνάμεως πρὸς W. [s] καὶ om. S.U.V.X. [t] καὶ om. E.W. [v] ὥσπερ οἱ W. [w] δεῖ] δὴ U.V. [x] τι S.U.V.X. [y] τὸ τύπτον post δεῖ X. [z] δή om. S.U.V.W.X. [a] βῆξις E.T. [b] τοῦτο X. [c] ἀλλὰ κατέχοντα om. E. [d] τούτῳ S.T.U.X. [e] δὲ] γὰρ S.T.U.V.W. [f] ἀναπνέουσιν. ἀλλ' οἱ λέγοντες οὕτως ἁμαρτάνουσιν. δι' S.V.W, ἀλλ' οἱ λέγοντες ὅτι φωνοῦσιν οἱ ἰχθύες διαμαρτάνουσιν. δι' X. [g] μὲν οὖν] δ' V.X, om. S.U. [h] ἔσται S.U.V.X, om. T. [i] ὀδμῆς W. [k] ἡ om. S.U.X. [l] ὀδμή E.T.W. [m] ψ. ἢ τὸ φῶς ἢ T.W.X.

αἴσθησιν ταύτην οὐκ ἔχομεν ἀκριβῆ, ἀλλὰ [n]χείρω πολλῶν ζῴων· φαύλως [o]γὰρ ἄνθρωπος ὀσμᾶται, καὶ οὐθενὸς [p]αἰσθάνεται τῶν ὀσφραντῶν ἄνευ τοῦ λυπηροῦ ἢ τοῦ ἡδέος, ὡς οὐκ
2 ὄντος ἀκριβοῦς τοῦ αἰσθητηρίου. Εὔλογον δ' οὕτω καὶ τὰ σκληρόφθαλμα τῶν χρωμάτων αἰσθάνεσθαι, καὶ μὴ [q]διαδήλους αὐτοῖς [r]εἶναι τὰς διαφορὰς τῶν χρωμάτων πλὴν τῷ
3 φοβερῷ καὶ ἀφόβῳ. Οὕτω δὲ καὶ τὰς [s]ὀσμὰς τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος· ἔοικε μὲν γὰρ ἀνάλογον ἔχειν πρὸς τὴν γεῦσιν καὶ ὁμοίως τὰ εἴδη τῶν χυμῶν τοῖς τῆς ὀσμῆς, ἀλλ' [t]ἀκριβεστέραν ἔχομεν τὴν γεῦσιν διὰ τὸ [v]εἶναι αὐτὴν ἁφήν τινα, ταύτην δ' ἔχειν [w]τὴν αἴσθησιν [x]τὸν ἄνθρωπον ἀκριβεστάτην· ἐν μὲν γὰρ ταῖς ἄλλαις λείπεται [y]πολλῷ [z]τῶν ζῴων, κατὰ δὲ τὴν ἁφὴν [a]πολλῶν τῶν ἄλλων διαφερόντως
4 ἀκριβοῖ. Διὸ καὶ φρονιμώτατόν ἐστι τῶν ζῴων. Σημεῖον δὲ [b]τὸ καὶ ἐν τῷ γένει τῶν ἀνθρώπων [c]παρὰ τὸ αἰσθητήριον τοῦτο [d]εἶναι εὐφυεῖς καὶ ἀφυεῖς, παρ' ἄλλο δὲ μηδέν· οἱ μὲν γὰρ σκληρόσαρκοι ἀφυεῖς τὴν διάνοιαν, οἱ δὲ μαλακόσαρκοι
5 εὐφυεῖς. [1]Ἔστι δ', ὥσπερ χυμὸς ὁ μὲν γλυκὺς ὁ δὲ πικρός, οὕτω καὶ [e]ὀσμαί. [1]Ἀλλὰ τὰ μὲν ἔχουσι τὴν ἀνάλογον [f]ὀσμὴν καὶ χυμόν, λέγω δὲ οἷον γλυκεῖαν [f]ὀσμὴν καὶ γλυκὺν χυμόν, [g]τὰ δὲ τοὐναντίον. [1]Ὁμοίως δὲ καὶ δριμεῖα καὶ
6 αὐστηρὰ καὶ ὀξεῖα καὶ λιπαρά [h]ἐστιν ὀσμή. [1]Ἀλλ' ὥσπερ εἴπομεν, διὰ τὸ μὴ σφόδρα διαδήλους εἶναι τὰς [i]ὀσμὰς [k]ὥσπερ τοὺς χυμούς, ἀπὸ τούτων εἴληφε τὰ ὀνόματα καθ' ὁμοιότητα τῶν πραγμάτων· ἡ μὲν [l]γὰρ γλυκεῖα [m]ἀπὸ τοῦ κρόκου καὶ [n]τοῦ μέλιτος, ἡ δὲ δριμεῖα θύμου καὶ τῶν τοιού-
7 των· τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. [o][1]Ἔστι δ'

[n] χείρονα S.W, χείρων E, χεῖρον X. [o] γὰρ ὁ ἄνθρωπος W. [p] αἰσθ.] ὀσφραίνεται E.T.W. [q] διαλλήλους S. [r] τὰς διαφορὰς εἶναι X. [s] ὀδμὰς E.T.W. [t] ἀκριβέστερον T. [v] αὐτὴν εἶναι S.U.V. [w] τὴν αἴσθησιν om. V. [x] ἀκριβ. τὸν ἄνθρ. W. [y] πολλῶν T.W.X. [z] τῶν om. X. [a] πολλῷ E.S.T.U.V.W, om. cum ipsis τῶν ἄλλων X. [b] καὶ τὸ E.S.T.W. om. καὶ X. [c] περὶ W. [d] εἶναι] ἐστὶν X. [e] ὀδμαί E. [f] ὀδμὴν E. [g] τὰ δὲ τοὐναντίον ante λέγω S.U.V.X. [h] ἐστιν ἡ ὀδμή E. [i] ὀδμὰς E. [k] ὥσπερ καὶ τοὺς W. [l] γὰρ om. W.X. [m] ἀπὸ τοῦ om. S.T.U.V.W.X. [n] τοῦ om. E.S.U.V.W.X. [o] ἔτι V.X.

[p] ὥσπερ ἡ ἀκοὴ καὶ ἑκάστη τῶν αἰσθήσεων, ἡ μὲν τοῦ ἀκου-
στοῦ [q] καὶ ἀνηκούστου, ἡ δὲ τοῦ [r] ὁρατοῦ καὶ ἀοράτου, καὶ
[s] ἡ ὄσφρησις τοῦ ὀσφραντοῦ [t] καὶ ἀνοσφράντου. [u]Ανό-
σφραντον δὲ τὸ μὲν παρὰ τὸ [v] ὅλως ἀδύνατον ἔχειν [w] ὀσμήν,
[x] τὸ δὲ μικρὰν ἔχον [y] καὶ φαύλην. [z]Ὁμοίως [a] δὲ καὶ τὸ
ἄγευστον λέγεται. [b]Ἔστι δὲ [c] καὶ [d] ἡ ὄσφρησις διὰ τοῦ 8
μεταξύ, οἷον ἀέρος [d] ἢ ὕδατος· [e] καὶ γὰρ τὰ ἔνυδρα δοκοῦσιν
[f] ὀσμῆς αἰσθάνεσθαι. [g]Ὁμοίως [g] δὲ καὶ [h] τὰ ἔναιμα καὶ τὰ
ἄναιμα, [i] ὥσπερ καὶ τὰ ἐν τῷ ἀέρι· καὶ γὰρ τούτων ἔνια
πόρρωθεν ἀπαντᾷ πρὸς τὴν τροφὴν ὕποσμα γινόμενα. Διὸ 9
[k] καὶ ἄπορον φαίνεται, εἰ πάντα μὲν ὁμοίως [l] ὀσμᾶται, ὁ δ'
ἄνθρωπος ἀναπνέων [m] μέν, [n] μὴ ἀναπνέων δὲ [o] ἀλλ' ἐκπνέων
ἢ κατέχων τὸ πνεῦμα οὐκ [l] ὀσμᾶται, [p] οὔτε πόρρωθεν οὔτ'
ἐγγύθεν, οὐδ' ἂν ἐπὶ τοῦ μυκτῆρος ἐντὸς τεθῇ. Καὶ τὸ μὲν 10
ἐπ' αὐτῷ τιθέμενον τῷ αἰσθητηρίῳ ἀναίσθητον [q] εἶναι κοινὸν
πάντων· ἀλλὰ τὸ ἄνευ τοῦ ἀναπνεῖν μὴ αἰσθάνεσθαι ἴδιον
ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων· δῆλον δὲ πειρωμένοις. [v]Ὥστε τὰ ἄναιμα,
ἐπειδὴ οὐκ ἀναπνέουσιν, ἑτέραν ἄν τιν' αἴσθησιν [r] ἔχοι [s] παρὰ
τὰς λεγομένας. [t]Αλλ' ἀδύνατον, εἴπερ τῆς ὀσμῆς αἰσθά- 11
νεται· ἡ γὰρ τοῦ ὀσφραντοῦ αἴσθησις καὶ [t] δυσώδους καὶ
εὐώδους ὄσφρησίς ἐστιν. [u]Ετι [v] δὲ καὶ φθειρόμενα φαίνεται
ὑπὸ τῶν ἰσχυρῶν ὀσμῶν ὑφ' ὧνπερ ἄνθρωπος, οἷον ἀσφάλ-
του καὶ θείου καὶ τῶν τοιούτων. [u]Οσφραίνεσθαι μὲν οὖν
ἀναγκαῖον, ἀλλ' οὐκ ἀναπνέοντα. [u]Εοικε δὲ [w] τοῖς ἀνθρώ- 12
ποις διαφέρειν τὸ αἰσθητήριον τοῦτο πρὸς τὸ τῶν ἄλλων

[p] ὥσπερ καὶ ἡ ἀκοὴ E.T, ὥσπερ ἀκοὴ S.U.V.X. [q] καὶ τοῦ ἀνηκού-
στου T.X. [r] ὁρατοῦ καὶ τοῦ ἀορ. T.X, ἀορ. καὶ ὁρατοῦ U. [s] ἡ om.
S.V.X. [t] καὶ τοῦ ἀνοσφρ. S.T.U.X. [v] ὅλως ἀδ.] μηδ' ὅλως W.
[w] ὀδμήν E.W. [x] τὸ δὲ τὸ μ. V. [y] καὶ τὸ φ. E.T.U.V. [z] δὲ om. W.
[a] καὶ τὸ γευστὸν καὶ τὸ S.U.W. [b] καὶ om. S. [c] ἡ om. W. [d] ἢ om.
S.U. [e] καὶ—αἰσθάνεσθαι om. W. [f] ὀδμῆς E, om. V. [g] δὲ om. T.W.
[h] τὰ utrumque om. E.T.W. [i] ὥσπερ γὰρ καὶ U. [k] καὶ om. E.
[l] ὀδμ. E. [m] μέν] μὲν ὀσμᾶται W, om. E.T. [n] μὴ ἀναπνέων δὲ om.
S.U.V.X. [o] ἀλλ' ἐκπνέων om. W. [p] οὐδὲ U. [q] εἶναι καὶ κοινὸν X.
[r] ἔχει T.V. [s] περὶ W. [t] δυσώδης καὶ εὐώδης T, δυσ. καὶ εὐωδίας W.
[v] δὴ E. [w] τοῖς] τοῦ W.

ζῴων, ὥσπερ τὰ ὄμματα πρὸς τὰ τῶν σκληροφθάλμων· τὰ μὲν γὰρ ἔχει [x] φράγμα καὶ ὥσπερ ἔλυτρον τὰ βλέφαρα, [y] ἃ μὴ κινήσας μηδ' ἀνασπάσας οὐχ ὁρᾷ· τὰ δὲ σκληρόφθαλμα οὐδὲν ἔχει τοιοῦτον, ἀλλ' [z] εὐθέως ὁρᾷ [a] τὰ γινόμενα
13 ἐν τῷ διαφανεῖ. Οὕτως οὖν καὶ τὸ ὀσφραντικὸν αἰσθητήριον τοῖς μὲν ἀκάλυφες εἶναι, ὥσπερ τὸ ὄμμα, τοῖς δὲ τὸν ἀέρα δεχομένοις [b] ἔχειν ἐπικάλυμμα, ὃ ἀναπνεόντων [c] ἀποκαλύ-
14 πτεσθαι, διευρυνομένων τῶν [d] φλεβίων καὶ τῶν πόρων. Καὶ διὰ τοῦτο τὰ ἀναπνέοντα οὐκ ὀσμᾶται ἐν τῷ ὑγρῷ· ἀναγκαῖον γὰρ ὀσφρανθῆναι ἀναπνεύσαντα, τοῦτο δὲ ποιεῖν ἐν τῷ ὑγρῷ ἀδύνατον. [v]Εστι δ' ἡ ὀσμὴ τοῦ ξηροῦ, ὥσπερ ὁ χυμὸς τοῦ ὑγροῦ· τὸ δὲ ὀσφραντικὸν [e] αἰσθητήριον δυνάμει τοιοῦτον.

10 Τὸ δὲ γευστόν ἐστιν ἁπτόν τι· καὶ τοῦτ' αἴτιον τοῦ μὴ εἶναι αἰσθητὸν διὰ τοῦ μεταξὺ [f] ἀλλοτρίου ὄντος σώματος· οὐδὲ γὰρ ἡ ἁφή. Καὶ τὸ σῶμα [g] δὲ ἐν ᾧ ὁ χυμός, τὸ γευστόν, ἐν ὑγρῷ ὡς ὕλῃ· τοῦτο δ' ἁπτόν τι. Διὸ [h] κἂν εἰ ἐν ὕδατι [i] εἶμεν, [k] αἰσθανοίμεθ' ἂν ἐμβληθέντος τοῦ γλυκέος, οὐκ ἦν δ' ἂν ἡ αἴσθησις ἡμῖν διὰ τοῦ μεταξύ, ἀλλὰ τῷ
2 μιχθῆναι [l] τῷ ὑγρῷ, καθάπερ ἐπὶ τοῦ ποτοῦ. Τὸ [m] δὲ χρῶμα οὐχ οὕτως ὁρᾶται τῷ μίγνυσθαι, [n] οὐδὲ ταῖς ἀπορροίαις. [r]Ως μὲν οὖν [o] τὸ μεταξὺ οὐθέν ἐστιν· ὡς δὲ χρῶμα τὸ ὁρατόν, [p] οὕτω τὸ γευστὸν ὁ χυμός. Οὐθὲν δὲ ποιεῖ [q] χυμοῦ αἴσθησιν ἄνευ ὑγρότητος, [r] ἀλλ' ἔχει [s] ἐνεργείᾳ ἢ δυνάμει [t] ὑγρότητα, οἷον τὸ [v] ἁλμυρόν· [w] εὔτηκτόν τε γὰρ
3 αὐτὸ καὶ [x] συντηκτικὸν [y] γλώττης. [v]Ωσπερ δὲ καὶ [z] ἡ ὄψις

[x] φρ.] πῶμα W. [y] ἃ ἂν μὴ X. [z] εὐθὺς S.U.V.X. [a] τὸ γενόμενον U.X. [b] ἔχειν] ὥσπερ X. [c] ἀνακαλύπτεσθαι U. [d] φλεβῶν E.T. [e] αἰσθ. τὸ δ. S.U.X. [f] ὄντος ἀλλοτρίου U. [g] δὲ om. S.U.X. [h] κἂν] καὶ S.U.V.W.X. [i] ἦμεν S.T.U.V.W.X. [k] αἰσθανόμεθ' T, ἡσθανόμεθα S.U.V.W.X. [l] τὸ ὑγρὸν W. [m] χρῶμα δὲ W. [n] οὐδὲν V. [o] τὸ μ.] τῷ μ. X. [p] οὕτω καὶ τὸ V. [q] αἴσθησιν χυμοῦ S.U.V. [r] ἀλλ'—ὑγρότητα om. E, post ἁλμυρόν ponit T. [s] ἢ δυνάμει ἢ ἐνεργείᾳ W. [t] ὑγρότητος T. [v] ἁλμυροῦν X, ἁλμηροῦν S. [w] τηκτόν S.U.X. [x] συντηκτὸν X. [y] γλώσσης S.U.V. [z] ἡ om. U.

ἐστὶ τοῦ [a]τε ὁρατοῦ καὶ [b]τοῦ ἀοράτου (τὸ γὰρ σκότος ἀόρατον, κρίνει δὲ καὶ τοῦτο ἡ ὄψις), ἔτι τοῦ λίαν λαμπροῦ (καὶ γὰρ τοῦτο ἀόρατον, ἄλλον δὲ τρόπον τοῦ σκότους), ὁμοίως δὲ καὶ ἡ ἀκοὴ ψόφου [c]τε καὶ σιγῆς, ὧν τὸ μὲν ἀκουστὸν τὸ δ' οὐκ ἀκουστόν, καὶ μεγάλου ψόφου, καθάπερ ἡ ὄψις τοῦ λαμπροῦ· [d]ὥσπερ γὰρ ὁ μικρὸς ψόφος ἀνήκουστος τρόπον τινά, καὶ ὁ μέγας τε καὶ [e]ὁ βίαιος· ἀόρατον δὲ τὸ μὲν ὅλως λέγεται, ὥσπερ καὶ ἐπ' ἄλλων τὸ ἀδύνατον, τὸ δ', ἐὰν πεφυκὸς μὴ ἔχῃ ἢ φαύλως, ὥσπερ τὸ [f]ἄπουν καὶ [g]τὸ [h]ἀπύρηνον· οὕτω [i]δὴ καὶ ἡ γεῦσις τοῦ γευστοῦ [k]τε [l]καὶ ἀγεύστου· τοῦτο δὲ τὸ μικρὸν [m]ἢ φαῦλον ἔχον χυμὸν ἢ φθαρτικὸν τῆς γεύσεως. Δοκεῖ δ' εἶναι ἀρχὴ τὸ ποτὸν 4
καὶ ἄποτον· γεῦσις [n]γάρ τις ἀμφότερα· ἀλλὰ τὸ μὲν φαύλη καὶ φθαρτικὴ τῆς γεύσεως, τὸ δὲ κατὰ φύσιν. [1]Ἔστι δὲ κοινὸν ἁφῆς καὶ γεύσεως τὸ ποτόν. [1]Ἐπεὶ δ' ὑγρὸν τὸ γευστόν, ἀνάγκη [o]καὶ τὸ αἰσθητήριον αὐτοῦ μήτε ὑγρὸν εἶναι ἐντελεχείᾳ μήτε [p]ἀδύνατον ὑγραίνεσθαι· πάσχει γάρ τι ἡ γεῦσις ὑπὸ τοῦ γευστοῦ, ᾗ γευστόν. [1]Ἀναγκαῖον ἄρα 5
ὑγρανθῆναι τὸ δυνάμενον [q]μὲν ὑγραίνεσθαι σωζόμενον, μὴ ὑγρὸν δέ, τὸ γευστικὸν αἰσθητήριον. Σημεῖον δὲ τὸ μήτε κατάξηρον οὖσαν τὴν [r]γλῶτταν [s]αἰσθάνεσθαι μήτε λίαν ὑγράν· αὕτη [t]γὰρ ἁφὴ [v]γίνεται τοῦ πρώτου ὑγροῦ, ὥσπερ ὅταν προγευματίσας τις ἰσχυροῦ [w]χυμοῦ γεύηται ἑτέρου· καὶ οἷον τοῖς κάμνουσι πικρὰ πάντα φαίνεται διὰ τὸ [x]τῇ γλώττῃ πλήρει τοιαύτης ὑγρότητος αἰσθάνεσθαι. Τὰ δ' 6
εἴδη τῶν χυμῶν, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν χρωμάτων, ἁπλᾶ μὲν τἀναντία, τὸ γλυκὺ καὶ τὸ πικρόν, ἐχόμενα δὲ τοῦ μὲν τὸ λιπαρόν, τοῦ δὲ τὸ ἁλμυρόν· μεταξὺ δὲ τούτων τό τε δριμὺ

[a] τε om. E.W. [b] τοῦ om. S.T.U.W. [c] τε καὶ] τε κριτικὴ καὶ V. [d] ὡς γὰρ X. [e] ὁ ante β. om. W. [f] ἄπτον S, ἄπλουν E. [g] τὸ om. E.T.U. [h] ἀπύρινον T. [i] δὲ E.T.U.W. [k] τε om. S. [l] καὶ τοῦ ἀγεύστου S.V. [m] ἢ] καὶ V.X. [n] γὰρ ἄν τις U. [o] καὶ om. S.T.V.X. [p] ὑγραίνεσθαι ἀδύνατον W.X. [q] μὲν om. S.U.V.W.X. [r] γλῶσσαν T.U.V.W. [s] αἰσθάνεσθαι ante τὴν T. [t] γὰρ ἡ ἁφὴ E. [v] γένηται W. [w] χυμοῦ om. E. [x] τὴν γλῶτταν πλήρη T.W.

καὶ [y]τὸ αὐστηρὸν καὶ στρυφνὸν καὶ ὀξύ· σχεδὸν γὰρ αὗται δοκοῦσιν εἶναι διαφοραὶ χυμῶν. [v]Ὥστε τὸ γευστικόν ἐστι τὸ δυνάμει τοιοῦτον, γευστὸν δὲ τὸ ποιητικὸν ἐντελεχείᾳ αὐτοῦ.

11 Περὶ δὲ τοῦ ἁπτοῦ [z]καὶ ἁφῆς ὁ αὐτὸς λόγος. Εἰ γὰρ ἡ ἁφὴ μὴ μία ἐστὶν αἴσθησις ἀλλὰ πλείους, ἀναγκαῖον καὶ τὰ ἁπτὰ [a]αἰσθητὰ πλείω εἶναι. [w]Ἔχει δ' ἀπορίαν πότερον πλείους εἰσὶν ἢ μία, καὶ τί τὸ αἰσθητήριον [b]τὸ τοῦ [c]ἁπτοῦ ἁπτικόν, πότερον [d]ἡ σὰρξ καὶ [e]ἐν τοῖς ἄλλοις τὸ ἀνάλογον, ἢ οὔ, ἀλλὰ τοῦτο μέν ἐστι τὸ μεταξύ, τὸ δὲ πρῶτον αἰσθη-
2 τήριον ἄλλο τί [f]ἐστιν ἐντός. Πᾶσά [g]τε γὰρ αἴσθησις μιᾶς ἐναντιώσεως εἶναι δοκεῖ, οἷον ὄψις λευκοῦ καὶ μέλανος [h]καὶ ἀκοὴ [i]ὀξέος καὶ βαρέος καὶ γεῦσις πικροῦ καὶ γλυκέος· ἐν δὲ τῷ ἁπτῷ πολλαὶ [k]ἔνεισιν ἐναντιώσεις, θερμὸν ψυχρόν, ξηρὸν ὑγρόν, σκληρὸν μαλακόν, καὶ τῶν ἄλλων ὅσα τοιαῦτα.
3 [w]Ἔχει δέ τινα λύσιν πρός γε [l]ταύτην τὴν ἀπορίαν, ὅτι καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων αἰσθήσεών εἰσιν ἐναντιώσεις πλείους, οἷον ἐν φωνῇ οὐ μόνον ὀξύτης καὶ βαρύτης, ἀλλὰ καὶ μέγεθος καὶ μικρότης καὶ [m]λειότης καὶ τραχύτης φωνῆς καὶ τοιαῦθ' ἕτερα.
4 Εἰσὶ δὲ καὶ περὶ χρῶμα διαφοραὶ τοιαῦται ἕτεραι. [x]Ἀλλὰ τί τὸ ἓν τὸ ὑποκείμενον, ὥσπερ ἀκοῇ ψόφος, οὕτω τῇ ἁφῇ, οὐκ ἔστιν [n]ἔνδηλον. Πότερον δ' ἐστὶ τὸ αἰσθητήριον ἐντός, ἢ οὔ, ἀλλ' εὐθέως ἡ σάρξ; Οὐδὲν δοκεῖ σημεῖον [o]εἶναι [p]τὸ
5 γίνεσθαι τὴν αἴσθησιν ἅμα θιγγανομένων. Καὶ γὰρ [q]νῦν εἴ τις περὶ τὴν σάρκα [r]περιτείνειεν οἷον ὑμένα ποιήσας, ὁμοίως τὴν αἴσθησιν εὐθέως ἁψάμενος [s]ἐνσημαίνει· καίτοι δῆλον ὡς οὐκ ἔστιν ἐν τούτῳ τὸ αἰσθητήριον· εἰ δὲ καὶ συμ-

[y] τὸ om. S.V.W. [z] καὶ περὶ ἁφῆς E.T, καὶ τῆς ἁφῆς W. [a] πλείω αἰσθητὰ εἶναι V, πλείω εἶναι αἰσθητά S. [b] τὸ ante τοῦ om. S.V.X. [c] ἁπτοῦ ἁπτικὸν] ἁπτικοῦ E.S.T.U.V.X, ἁπτοῦ W. [d] ἡ om. S.U.V.W. [e] ἐν τοῖς ἄλλοις] τῶν ἄλλων W. [f] ἐστὶ καὶ ἐντός V. [g] τε om. X. [h] καὶ ἡ ἀκοὴ W. [i] βαρέος καὶ ὀξέος V. [k] εἰσὶν S.T.U.V.X. [l] τὴν ἀπ. ταύτην W. [m] τελειότης S. [n] ἓν δῆλον E, ἓν δῆλον T, δῆλον S.U.V.X. [o] εἶναι om. X. [p] τῶι E. [q] νῦν om. S.U.V. [r] ἐπιτείνειεν T. [s] ἐνσημήνειε X, ἂν ἐνσημαίνει T.

φυὲς [t]γένοιτο, [v]θᾶττον ἔτι διικνοῖτ' ἂν ἡ αἴσθησις. Διὸ 6
τὸ [w]τοιοῦτο μόριον τοῦ σώματος ἔοικεν οὕτως ἔχειν ὥσπερ
[x]ἂν εἰ κύκλῳ ἡμῖν περιεπεφύκει ὁ ἀήρ· ἐδοκοῦμεν γὰρ ἂν ἑνί
τινι αἰσθάνεσθαι καὶ ψόφου καὶ χρώματος καὶ [y]ὀσμῆς, καὶ
μία τις αἴσθησις [z]εἶναι [a]ὄψις [b]ἀκοὴ ὄσφρησις. Νῦν δὲ
διὰ τὸ διωρίσθαι δι' οὗ γίνονται αἱ [c]κινήσεις, φανερὰ τὰ
[d]εἰρημένα αἰσθητήρια ἕτερα ὄντα. [d]Ἐπὶ δὲ τῆς ἁφῆς [e]τοῦτο 7
νῦν ἄδηλον· ἐξ ἀέρος μὲν γὰρ ἢ ὕδατος ἀδύνατον συστῆναι
τὸ ἔμψυχον σῶμα· δεῖ γάρ [f]τι στερεὸν εἶναι. Λείπεται
[g]δὴ μικτὸν ἐκ γῆς καὶ τούτων εἶναι, οἷον βούλεται ἡ σὰρξ
καὶ τὸ ἀνάλογον· ὥστε ἀναγκαῖον [h]καὶ [i]τὸ σῶμα εἶναι
[k]μεταξὺ τοῦ ἁπτικοῦ προσπεφυκός, δι' οὗ γίνονται [l]αἱ
αἰσθήσεις πλείους οὖσαι. Δηλοῖ δ' ὅτι πλείους ἡ ἐπὶ τῆς 8
[m]γλώττης ἁφή· [n]ἁπάντων γὰρ τῶν ἁπτῶν [o]αἰσθάνεται
κατὰ τὸ αὐτὸ μόριον καὶ χυμοῦ. Εἰ μὲν οὖν [p]καὶ [q]ἡ ἄλλη
σὰρξ [r]ᾐσθάνετο [s]τοῦ χυμοῦ, ἐδόκει [t]ἂν ἡ αὐτὴ [v]καὶ μία
εἶναι αἴσθησις ἡ γεῦσις καὶ ἡ ἁφή· νῦν δὲ δύο διὰ τὸ μὴ
ἀντιστρέφειν. [d]Ἀπορήσειε δ' ἄν τις, εἰ πᾶν σῶμα [w]βάθος 9
ἔχει· τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ τρίτον μέγεθος· ὧν δ' ἐστὶ [x]δύο
[y]σωμάτων μεταξὺ σῶμά τι, οὐκ ἐνδέχεται [z]ταῦτα ἀλλήλων
ἅπτεσθαι. Τὸ δ' ὑγρὸν οὐκ ἔστιν ἄνευ σώματος, οὐδὲ τὸ
διερόν, ἀλλ' ἀναγκαῖον [a]ὕδωρ εἶναι ἢ ἔχειν ὕδωρ. Τὰ δὲ
ἁπτόμενα ἀλλήλων ἐν τῷ ὕδατι, μὴ ξηρῶν τῶν ἄκρων ὄντων,
ἀναγκαῖον [b]ὕδωρ ἔχειν μεταξύ, [c]οὗ ἀνάπλεα τὰ ἔσχατα.
Εἰ δὲ τοῦτ' ἀληθές, ἀδύνατον [d]ἅψασθαι ἄλλο ἄλλου ἐν 10

[t] γίγνοιτο S. [v] θᾶσσον X. [w] τοιοῦτον S.T.U.V.W.X. [x] ἂν om. X. [y] ὀδμῆς E.T.W. [z] εἶναι] ἦν ἡ X. [a] ὄψις καὶ ἀκοὴ S. [b] ἀκοὴ καὶ ὄσφρησις W. [c] κινήσεις] κινήσεις καὶ αἱ αἰσθήσεις U, αἰσθήσεις γρ. S. [d] εἰρημένα om. X. [e] τοῦτο μὲν νῦν E.T.W. [f] τι om. U.X. [g] δὲ E.S.T.U.X. [h] καὶ] εἶναι καὶ E, om. U. [i] εἶναι τὸ σῶμα U. [k] μεταξὺ] τὸ μεταξὺ T.X. [l] αἱ om. V.W. [m] γλώσσης X. [n] πάντων X. [o] αἴσθεται S.T.U. [p] καὶ om. S.U. [q] ἡ om. V. [r] αἰσθάνεται W. [s] τοῦ om. S.X. [t] ἂν om. S.U.X. [v] εἶναι καὶ μία X. [w] βάρος S. [x] δύο om. S.U.V.X. [y] μεταξὺ σωμάτων W. [z] αὐτὰ E.W. [a] ὕδατος S.V.X. [b] ἔχειν ὕδωρ X. [c] ᾧ S.T.U.V.X. [d] ἅψεσθαι S, ἅψασθαι post ἄλλου T.

ὕδατι. Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἐν τῷ ἀέρι· ὁμοίως γὰρ [e] ἔχει ὁ ἀὴρ πρὸς τὰ ἐν αὐτῷ καὶ [f] τὸ ὕδωρ πρὸς τὰ [g] ἐν τῷ ὕδατι. Λανθάνει δὲ [h] μᾶλλον ἡμᾶς, ὥσπερ καὶ τὰ ἐν τῷ
11 ὕδατι ζῷα, εἰ διερὸν διεροῦ ἅπτεται. Πότερον οὖν [i] πάντων ὁμοίως ἐστὶν ἡ αἴσθησις, ἢ ἄλλων ἄλλως, καθάπερ νῦν δοκεῖ ἡ [k] μὲν γεῦσις καὶ ἡ [l] ἁφὴ τῷ ἅπτεσθαι, αἱ δ' ἄλλαι ἄποθεν. Τὸ δ' οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ καὶ τὸ σκληρὸν καὶ τὸ μαλακὸν δι' ἑτέρων αἰσθανόμεθα, ὥσπερ καὶ τὸ [m] ψοφητικὸν καὶ τὸ ὁρατὸν καὶ τὸ ὀσφραντόν· ἀλλὰ [n] τὰ μὲν πόρρωθεν, [o] τὰ δ'
12 ἐγγύθεν. Διὸ λανθάνει, ἐπεὶ αἰσθανόμεθά γε πάντων διὰ τοῦ μέσου· ἀλλ' ἐπὶ τούτων λανθάνει. [p] Καίτοι καθάπερ [q] εἴπαμεν [r] καὶ πρότερον, κἂν εἰ δι' ὑμένος [s] αἰσθανοίμεθα τῶν ἁπτῶν ἁπάντων λανθάνοντος ὅτι διείργει, ὁμοίως ἂν ἔχοιμεν ὥσπερ καὶ νῦν ἐν τῷ ὕδατι καὶ [t] ἐν τῷ ἀέρι· δοκοῦμεν [v] γὰρ
13 αὐτῶν ἅπτεσθαι καὶ οὐδὲν εἶναι διὰ μέσου. [w] Ἀλλὰ διαφέρει [w] τὸ ἁπτὸν τῶν [x] ὁρατῶν καὶ [y] τῶν ψοφητικῶν, ὅτι [z] ἐκείνων μὲν αἰσθανόμεθα τῷ τὸ μεταξὺ [a] ποιεῖν τι ἡμᾶς, τῶν δὲ ἁπτῶν οὐχ ὑπὸ τοῦ μεταξὺ ἀλλ' ἅμα τῷ μεταξύ, ὥσπερ ὁ δι' ἀσπίδος πληγείς· οὐ γὰρ ἡ ἀσπὶς πληγεῖσα ἐπάταξεν,
14 [b] ἀλλ' ἅμφω συνέβη πληγῆναι. [v] Ὅλως δ' ἔοικεν ἡ σὰρξ καὶ ἡ [c] γλῶττα, ὡς [d] ὁ ἀὴρ καὶ τὸ ὕδωρ πρὸς τὴν ὄψιν καὶ τὴν ἀκοὴν καὶ τὴν ὄσφρησιν ἔχουσιν, οὕτως ἔχειν πρὸς τὸ αἰσθητήριον ὥσπερ ἐκείνων ἕκαστον. Αὐτοῦ δὲ τοῦ αἰσθητηρίου [e] ἁπτομένου οὔτ' ἐκεῖ οὔτ' ἐνταῦθα γένοιτ' [f] ἂν αἴσθησις, οἷον εἴ [g] τις σῶμα [h] τὸ λευκὸν ἐπὶ τοῦ ὄμματος θείη τὸ
15 ἔσχατον. [i] Ἢ καὶ δῆλον ὅτι ἐντὸς [k] τὸ τοῦ ἁπτοῦ [l] αἰσθη-

[e] ἔχει καὶ ὁ W. [f] τὸ om. T. [g] ἐν αὐτῷ τῷ E.T.W. [h] μᾶλλον om. X. [i] ὁμοίως πάντων X, ἁπάντων ὁμοίως S.U.V.W. [k] μὲν γὰρ γεῦσις W. [l] ἁφὴ ἐν τῷ X. [m] ψοφητὸν S.X. [n] τὸ S.V.X. [o] τὸ S.U.V.X. [p] ἐπεὶ X. [q] εἴπομεν S.T.U.V.W.X. [r] καὶ om. X. [s] ἠισθανοίμεθα E, αἰσθανώμεθα S.T.U.V.X. [t] ἐν om. S.V.W. [v] γὰρ νῦν αὐτῶν E.T.W. [w] τὸ om. X. [x] ὁρατικῶν E.T. [y] τῶν om. E. [z] ἐκεῖνα E.S.T.U.V.X. [a] τι ποιεῖν T. [b] ἀλλ' ἅμ' ἅμφω E. [c] γλῶσσα S.T.U.V.X. [d] ὁ om. S.T.V.X. [e] ἁπτομένων U.V.X. [f] ἂν U.V.X. [g] τι W. [h] τὸ ante λευκὸν om. S.U.V.X. [i] ἢ W, om. S.U.V. [k] τὸ om. W, ante ἐντὸς ponit T. [l] αἰσθητήριον T.W.

τικόν. Οὕτω [m] γὰρ ἂν συμβαίνοι [n] ὅπερ [o] καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων· ἐπιτιθεμένων γὰρ ἐπὶ τὸ αἰσθητήριον οὐκ αἰσθάνεται, ἐπὶ δὲ τὴν σάρκα ἐπιτιθεμένων αἰσθάνεται· ὥστε [p] τὸ μεταξὺ τοῦ ἁπτικοῦ ἡ σάρξ. [q] Ἁπταὶ μὲν οὖν [r] εἰσὶν αἱ 16
διαφοραὶ τοῦ σώματος ᾗ σῶμα· λέγω δὲ διαφορὰς [s] αἳ τὰ στοιχεῖα διορίζουσι, θερμὸν ψυχρόν, ξηρὸν ὑγρόν, περὶ ὧν εἰρήκαμεν πρότερον ἐν τοῖς [t] περὶ στοιχείων. Τὸ δὲ αἰσθητήριον αὐτῶν τὸ ἁπτικόν, καὶ ἐν ᾧ ἡ καλουμένη ἁφὴ [v] ὑπάρχει πρώτῳ, τὸ δυνάμει τοιοῦτόν ἐστι μόριον· τὸ γὰρ αἰσθάνεσθαι πάσχειν τι ἐστίν. [w] Ὥστε τὸ ποιοῦν οἷον αὐτὸ ἐνερ- 17
γείᾳ, τοιοῦτον ἐκεῖνο ποιεῖ δυνάμει ὄν. Διὸ τοῦ [w] ὁμοίως θερμοῦ [x] καὶ ψυχροῦ [y] ἢ σκληροῦ [z] καὶ μαλακοῦ οὐκ αἰσθανόμεθα, ἀλλὰ τῶν ὑπερβολῶν, ὡς τῆς αἰσθήσεως οἷον μεσότητός τινος οὔσης τῆς ἐν τοῖς αἰσθητοῖς ἐναντιώσεως. [a] Καὶ διὰ τοῦτο κρίνει τὰ [b] αἰσθητά. Τὸ γὰρ μέσον κριτικόν· 18
γίνεται γὰρ πρὸς ἑκάτερον αὐτῶν θάτερον τῶν ἄκρων· καὶ δεῖ ὥσπερ τὸ μέλλον αἰσθήσεσθαι λευκοῦ καὶ μέλανος μηδέτερον αὐτῶν [c] εἶναι ἐνεργείᾳ, δυνάμει δ' ἄμφω, οὕτω [d] δὴ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων καὶ [e] ἐπὶ τῆς ἁφῆς μήτε θερμὸν μήτε ψυχρόν.
[q] Ἔτι δ' ὥσπερ ὁρατοῦ καὶ ἀοράτου ἦν πως ἡ ὄψις, ὁμοίως δὲ 19
καὶ αἱ λοιπαὶ τῶν ἀντικειμένων, οὕτω [f] καὶ ἡ ἁφὴ τοῦ ἁπτοῦ καὶ ἀνάπτου· ἄναπτον δ' ἐστὶ τό τε μικρὰν [g] ἔχον πάμπαν διαφορὰν τῶν ἁπτῶν, οἷον πέπονθεν ὁ ἀήρ, καὶ τῶν ἁπτῶν αἱ ὑπερβολαί, ὥσπερ τὰ φθαρτικά. Καθ' ἑκάστην μὲν οὖν τῶν αἰσθήσεων εἴρηται τύπῳ.

Καθόλου δὲ περὶ πάσης αἰσθήσεως δεῖ [h] λαβεῖν ὅτι ἡ μὲν 1 2
αἴσθησίς ἐστι τὸ δεκτικὸν τῶν [i] αἰσθητῶν [k] εἰδῶν ἄνευ τῆς

[m] γὰρ συμβαίνει W. [n] ὥσπερ S.U.V.X. [o] καὶ om. S.T.U.V.W.X. [p] τὸ om. X. [q] ἁπτὰ T.U.V. [r] εἰσὶν αὗται αἱ W. [s] αἷς S.U.V.X. [t] περὶ τῶν στ. E.T. [v] ὑπάρχει αἴσθησις πρώτῳ E, ὑπάρχει αἴσθησις καὶ πρώτῳ T.W. [w] ὁμοίου T.U.X. [x] καὶ] ἢ S.U.W. [y] ἢ] καὶ V. [z] καὶ] ἢ S.U.V. [a] καὶ om. E. [b] αἰσθητήρια S.T.U.X. [c] εἶναι om. W.X. [d] δὲ E.T.V, om. X. [e] ἐπὶ ante τῆς om. S.T.V.X. [f] καὶ post οὕτω om. X. [g] π. ἔχ. X. [h] διαλαβεῖν W. [i] ἀναισθήτων S. [k] εἰδῶν om. S.U.X.

ὕλης, οἷον [l] ὁ κηρὸς τοῦ δακτυλίου ἄνευ τοῦ σιδήρου καὶ τοῦ χρυσοῦ δέχεται τὸ σημεῖον, [m] λαμβάνει δὲ τὸ χρυσοῦν ἢ τὸ [n] χαλκοῦν σημεῖον, ἀλλ' οὐχ [o] ᾗ [p] χρυσὸς ἢ χαλκός, ὁμοίως δὲ καὶ ἡ αἴσθησις ἑκάστου ὑπὸ τοῦ ἔχοντος χρῶμα ἢ χυμὸν ἢ ψόφον πάσχει, ἀλλ' οὐχ ᾗ ἕκαστον ἐκείνων λέγεται, ἀλλ' 2 [q] ᾗ τοιονδί, καὶ κατὰ τὸν λόγον. Αἰσθητήριον δὲ πρῶτον ἐν ᾧ ἡ τοιαύτη δύναμις. [r] Ἔστι μὲν οὖν [r] ταὐτόν, τὸ δ' εἶναι ἕτερον· μέγεθος μὲν γὰρ ἄν [s] τι εἴη τὸ αἰσθανόμενον· οὐ μὴν [t] τό γε αἰσθητικῷ εἶναι, οὐδ' ἡ αἴσθησις μέγεθός ἐστιν, ἀλλὰ λόγος τις καὶ δύναμις [v] ἐκείνου. Φανερὸν δ' ἐκ τούτων 3 καὶ διὰ τί ποτε τῶν αἰσθητῶν αἱ ὑπερβολαὶ φθείρουσι τὰ αἰσθητήρια· [w] ἐὰν γὰρ ᾖ ἰσχυροτέρα τοῦ αἰσθητηρίου ἡ κίνησις, λύεται ὁ λόγος· τοῦτο δ' [x] ἦν ἡ αἴσθησις, ὥσπερ [y] καὶ ἡ συμφωνία καὶ ὁ τόνος [z] κρουομένων σφόδρα τῶν χορ- 4 δῶν. Καὶ διὰ τί ποτε τὰ φυτὰ οὐκ αἰσθάνεται, ἔχοντά τι μόριον ψυχικὸν καὶ πάσχοντά [a] τι ὑπὸ τῶν [b] ἁπτῶν· καὶ γὰρ ψύχεται καὶ θερμαίνεται· αἴτιον [c] γὰρ τὸ μὴ ἔχειν μεσότητα, [d] μηδὲ τοιαύτην ἀρχὴν οἵαν [e] τὰ εἴδη δέχεσθαι τῶν 5 αἰσθητῶν, ἀλλὰ πάσχειν μετὰ [f] τῆς ὕλης. [1] Ἀπορήσειε δ' ἄν τις εἰ πάθοι ἄν [g] τι ὑπ' [h] ὀσμῆς τὸ ἀδύνατον ὀσφρανθῆναι, ἢ ὑπὸ χρώματος τὸ μὴ δυνάμενον ἰδεῖν· ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. Εἰ [i] δὲ τὸ ὀσφραντὸν [k] ὀσμή, εἴ τι ποιεῖ τὴν 6 ὄσφρησιν, [l] ἡ [m] ὀσμὴ ποιεῖ. [v] Ὥστε τῶν ἀδυνάτων ὀσφρανθῆναι [n] οὐθὲν οἷόν τε πάσχειν [o] ὑπ' ὀδμῆς· ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων· οὐδὲ τῶν δυνατῶν, ἀλλ' ᾗ αἰσθητικὸν ἕκαστον. [v] Ἅμα [p] δὲ δῆλον [q] καὶ οὕτως. Οὔτε γὰρ φῶς καὶ σκότος οὔτε ψόφος οὔτε ὀσμὴ οὐδὲν ποιεῖ τὰ σώματα, ἀλλ'

[l] ὁ om. E.T. [m] λαμβάνει—σημεῖον om. W. [n] χαλκὸν U. [o] ᾗ] ὡς U. [p] χαλκὸς ἢ χρυσὸς X. [q] ἢ X. [r] ταυτὸ T, ταυτὰ S.X. [s] τι εἴη] ἦν X. [t] τό] τῷ S. [v] ἐκεῖνο E. [w] ἂν γὰρ ἰσχ. V.X. [x] ἦν om. E.T.W. [y] καὶ om. W. [z] κρουομένων σφόδρα] καὶ ἡ κροῦσις X. [a] τι om. S.U.X. [b] ἁπτῶν αὐτῶν. καὶ E.T.W. [c] γὰρ] δὲ U. [d] μηδὲ] καὶ X. [e] δέχεσθαι τὰ εἴδη S.V.X. [f] τῆς om. W. [g] τι om. E.T.W. [h] ὀδμῆς E.T. [i] δὴ τῶν ὀσφραντῶν U. [k] ὀδμή E, ἡ ὀσμή W. [l] ᾗ U.W, om. S.V.X. [m] ὀδμὴ E. [n] οὐθὲν] μὴ V. [o] ὑπ' ὀδμῆς om. S.U.X. [p] δὲ om. S.V. [q] καὶ οὕτως om. V.

ἐν οἷς ἐστίν, οἷον [r]ἀὴρ ὁ μετὰ βροντῆς διίστησι τὸ ξύλον. [1]Ἀλλὰ τὰ ἁπτὰ καὶ οἱ χυμοὶ ποιοῦσιν· εἰ γὰρ μή, ὑπὸ τίνος [7]ἂν πάσχοι τὰ ἄψυχα καὶ [s]ἀλλοιοῖτο; [t]Ἆρ' οὖν κἀκεῖνα [t]ποιήσει; [u]Ἢ οὐ πᾶν σῶμα παθητικὸν ὑπ' [v]ὀσμῆς καὶ ψόφου· καὶ τὰ πάσχοντα ἀόριστα, καὶ οὐ μένει, οἷον [w]ἀήρ· ὄζει γὰρ ὥσπερ παθών [x]τι. Τί οὖν ἐστὶ τὸ ὀσμᾶσθαι [y]παρὰ τὸ πάσχειν [x]τι; [u]Ἢ τὸ μὲν ὀσμᾶσθαι αἰσθάνεσθαι, ὁ δ' ἀὴρ παθὼν ταχέως αἰσθητὸς γίνεται.

Γ.

[v]Ὅτι δ' οὐκ ἔστιν αἴσθησις [z]ἑτέρα παρὰ τὰς πέντε (λέγω δὲ ταύτας ὄψιν, ἀκοήν, ὄσφρησιν, [a]γεῦσιν, ἁφήν), ἐκ [b]τῶνδε πιστεύσειεν ἄν τις. Εἰ γὰρ παντὸς οὗ ἐστὶν αἴσθησις ἁφή, [2] καὶ νῦν [c]αἴσθησιν ἔχομεν (πάντα γὰρ τὰ τοῦ ἁπτοῦ ἢ ἁπτὸν πάθη τῇ ἁφῇ ἡμῖν αἰσθητά ἐστιν), [d]ἀνάγκη [e]τ', εἴπερ ἐκλείπει τις αἴσθησις, καὶ αἰσθητήριόν [f]τι ἡμῖν [g]ἐκλείπειν· καὶ ὅσων μὲν [h]αὐτῶν ἁπτόμενοι αἰσθανόμεθα, τῇ ἁφῇ αἰσθητά ἐστιν, ἣν τυγχάνομεν ἔχοντες· ὅσα δὲ διὰ τῶν μεταξύ, καὶ μὴ αὐτῶν ἁπτόμενοι τοῖς [i]ἁπλοῖς, λέγω δ' οἷον ἀέρι καὶ ὕδατι. [1]Ἔχει δ' οὕτως, ὥστ' εἰ μὲν δι' ἑνὸς πλείω αἰσθητὰ ἕτερα [k]ὄντα [3] ἀλλήλων τῷ γένει, ἀνάγκη τὸν ἔχοντα [l]τὸ τοιοῦτον αἰσθητήριον ἀμφοῖν αἰσθητικὸν εἶναι· οἷον εἰ ἐξ ἀέρος ἐστὶ τὸ αἰσθητήριον, καὶ ἔστιν ὁ ἀὴρ καὶ ψόφου καὶ [m]χρόας. Εἰ δὲ πλείω τοῦ αὐτοῦ, οἷον χρόας καὶ ἀὴρ καὶ ὕδωρ (ἅμφω [n]γὰρ διαφανῆ), καὶ ὁ τὸ ἕτερον αὐτῶν ἔχων μόνον αἰσθήσεται [o]ἀμφοῖν. Τῶν δὲ ἁπλῶν ἐκ δύο τούτων αἰσθητήρια μόνον ἐστίν, [4]

[r] ὁ ἀὴρ S, ὁ ἀὴρ ὁ U.W.X, ἀὴρ V. [s] οὐλλοιοῖτο V. [t] ἐμποιεῖ E.T.W, ἐμποιήσει U. [v] ὀδμῆς E.T.V. [w] ἀνήρ X, ὁ ἀήρ W. [x] τι om. S.U.X. [y] περὶ W. [z] παρὰ τὰς πέντε ἑτέρα W. [a] γεῦσιν καὶ ἁφήν W. [b] τούτων E.W, τῶνδε δῆλον S.X. [c] ἔχομεν αἴσθησιν S.T.U.W. [d] ἀνάγκη—ἁφῇ αἰσθητά ἐστιν margo T. [e] δ' X. [f] τι om. L, post ἡμῖν ponit W. [g] ἐκλιπεῖν E. [h] αὐτοὶ T.W. [i] ἁπλοῖς διαστήμασι λ. T.W. et margo U. [k] ὄντα τῷ γένει ἀλλ. X, ἀλλήλων ὄντα τῷ γένει S.T.U.V.W. [l] τὸ om. T.U. [m] χροιᾶς W. [n] γὰρ] δὲ V. [o] ἀμφοῖν] τοῖν ἀμφοῖν L, τοῦ δι' ἀμφοῖν T.W.

ἐξ ἀέρος καὶ ὕδατος· [p] ἡ μὲν γὰρ κόρη ὕδατος, ἡ δ' ἀκοὴ ἀέρος, ἡ δ' ὄσφρησις θατέρου τούτων. Τὸ δὲ πῦρ ἢ οὐθενὸς ἢ κοινὸν πάντων· οὐθὲν γὰρ ἄνευ θερμότητος αἰσθητικόν. [q] Γῆ δὲ [r] ἢ οὐθενός, ἢ ἐν τῇ ἁφῇ μάλιστα μέμικται [s] ἰδίως. [t] Διὸ λείποιτ' ἂν μηθὲν εἶναι αἰσθητήριον ἔξω ὕδατος καὶ
5 ἀέρος. Ταῦτα δὲ καὶ νῦν ἔχουσιν ἔνια [v] ζῷα. [w] Πᾶσαι ἄρα [x] αἱ αἰσθήσεις ἔχονται ὑπὸ τῶν μὴ ἀτελῶν μηδὲ [y] πεπηρωμένων· φαίνεται [z] γὰρ καὶ ἡ [a] σπάλαξ ὑπὸ τὸ δέρμα [b] ἔχουσα ὀφθαλμούς. [v] Ὥστ' εἰ μή τι ἕτερόν ἐστι σῶμα, καὶ πάθος ὃ μηθενός ἐστι τῶν ἐνταῦθα σωμάτων, [c] οὐδεμία ἂν ἐκλίποι
6 [d] αἴσθησις. [1] Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τῶν κοινῶν οἷόν τ' εἶναι αἰσθητήριόν τι ἴδιον, [e] ὧν ἑκάστῃ αἰσθήσει αἰσθανόμεθα κατὰ συμβεβηκός, οἷον κινήσεως, στάσεως, σχήματος, μεγέθους, ἀριθμοῦ [f] ἑνός· ταῦτα γὰρ πάντα κινήσει αἰσθανόμεθα, οἷον [g] μέγεθος κινήσει. [v] Ὥστε [h] καὶ σχῆμα· μέγεθος γάρ [i] τι
7 τὸ σχῆμα. Τὸ δ' ἠρεμοῦν τῷ μὴ κινεῖσθαι· ὁ δ' ἀριθμὸς τῇ ἀποφάσει τοῦ συνεχοῦς καὶ τοῖς ἰδίοις· ἑκάστη γὰρ ἓν αἰσθάνεται αἴσθησις. [v] Ὥστε δῆλον ὅτι ἀδύνατον ὁτουοῦν [k] ἰδίαν αἴσθησιν εἶναι τούτων, οἷον κινήσεως· οὕτω γὰρ ἔσται ὥσπερ
8 νῦν τῇ ὄψει τὸ γλυκὺ αἰσθανόμεθα. Τοῦτο δ' ὅτι ἀμφοῖν [l] ἔχοντες τυγχάνομεν αἴσθησιν, ᾗ [m] καὶ ὅταν συμπέσωσιν [n] ἀναγνωρίζομεν· εἰ δὲ μή, [o] οὐδαμῶς ἂν ἀλλ' ἢ κατὰ συμβεβηκὸς [p] ᾐσθανόμεθα, οἷον τὸν Κλέωνος υἱὸν οὐχ ὅτι [q] Κλέωνος υἱός, [r] ἀλλ' ὅτι λευκός· [s] τούτῳ δὲ συμβέβηκεν υἱῷ
9 Κλέωνος εἶναι. Τῶν δὲ κοινῶν [t] ἤδη ἔχομεν αἴσθησιν κοινήν,

[p] ἡ μὲν—ὕδατος om. pr. T. [q] γῆ δὲ] ἡ δὲ γῆ S.U.W. [r] ἢ om. W, ἢ οὐθενὸς ἢ om. S.U.V. [s] ἰδίως om. L.U.V.X. [t] διὸ om. E.L.S.U.V.X. [v] ζώων W. [w] πᾶσαι] οὐ πᾶσαι X. [x] αἱ om. W.X. [y] πεπληρωμένων S. [z] γὰρ καὶ] δὲ καὶ S, δὲ X. [a] ἀσπάλαξ L.T.U.V.W.X. [b] ἔχουσα τοὺς ὀφθ. T.U.W. [c] μίαν λιποι E, μία ἂν λείποιτο T, μία ἂν ἐλλείποι L. [d] αἴσθησιν X. [e] ὧν καὶ ἑκ. E. [f] ἑνός om. V. [g] κιν. μέγ. U. [h] καὶ τὸ σχ. W. [i] τι καὶ τὸ L.T.W. [k] τούτων ἰδίαν αἴσθησιν εἶναι W. [l] ἔχομεν τυγχάνοντες X. [m] καὶ om. L.S.T.U.V.W.X. [n] ἅμα γνωρίζομεν E, γνωρίζομεν L.S.U.V.W.X. [o] μηδαμῶς W. [p] αἰσθανοίμεθα L, αἰσθανόμεθα E.T.U.V.W. [q] κλέωνος γὰρ υἱὸς S.T.V.W. [r] ἄλλο τὸ λευκόν U. λευκόν etiam S. [s] τοῦτο L.V.X. [t] ἔχομεν ἤδη αἴσθησιν L.T.U.W, ἔχομεν αἴσθησιν ἤδη S.V.X.

οὐ κατὰ συμβεβηκός· οὐκ [v]ἄρ' ἐστὶν ἰδία· οὐδαμῶς γὰρ ἂν ἠσθανόμεθα ἀλλ' [w]ἢ οὕτως ὥσπερ εἴρηται [x]τὸν Κλέωνος [y]υἱὸν ἡμᾶς ὁρᾶν. Τὰ δ' ἀλλήλων ἴδια κατὰ συμβεβηκὸς αἰ- 10
σθάνονται αἱ αἰσθήσεις, οὐχ [z]ᾗ [a]αἱ αὐταί, ἀλλ' ᾗ μία, ὅταν ἅμα [b]γένηται ἡ αἴσθησις ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ, οἷον [c]χολὴν ὅτι πικρὰ καὶ ξανθή· οὐ γὰρ [d]δὴ ἑτέρας γε τὸ εἰπεῖν ὅτι ἄμφω ἕν· διὸ καὶ ἀπατᾶται, [e]καὶ ἐὰν ᾖ ξανθόν, χολὴν οἴεται εἶναι. Ζητήσειε δ' ἄν [f]τις τίνος ἕνεκα [g]πλείους ἔχομεν αἰσθήσεις, ἀλλ' οὐ μίαν [h]μόνην. [11]Ἢ ὅπως [i]ἧττον λανθάνῃ τὰ ἀκολου- 11
θοῦντα καὶ κοινά, οἷον κίνησις καὶ μέγεθος καὶ ἀριθμός· εἰ γὰρ ἦν [k]ἡ ὄψις [l]μόνη, καὶ αὐτὴ λευκοῦ, ἐλάνθανεν [m]ἂν μᾶλλον [n]καὶ ἐδόκει [o]ταὐτὸ εἶναι πάντα διὰ τὸ ἀκολουθεῖν ἀλλήλοις ἅμα χρῶμα καὶ μέγεθος. Νῦν δ' ἐπεὶ [p]καὶ [q]ἐν ἑτέρῳ αἰσθητῷ τὰ κοινὰ ὑπάρχει, δῆλον ποιεῖ ὅτι ἄλλο τι ἕκαστον αὐτῶν.

[1]Ἐπεὶ δ' αἰσθανόμεθα ὅτι ὁρῶμεν καὶ ἀκούομεν, ἀνάγκη ἢ 2
τῇ ὄψει αἰσθάνεσθαι ὅτι ὁρᾷ, ἢ ἑτέρᾳ. [1]Ἀλλ' ἡ αὐτὴ ἔσται τῆς ὄψεως καὶ τοῦ ὑποκειμένου χρώματος. [11]Ὥστε ἢ δύο τοῦ αὐτοῦ ἔσονται ἢ αὐτὴ αὑτῆς. [11]Ἔτι [r]δ' [s]εἰ καὶ ἑτέρα [t]εἴη τῆς ὄψεως αἴσθησις, [v]ἢ εἰς ἄπειρον [w]εἶσιν ἢ αὐτή τις [x]ἔσται αὑτῆς. [11]Ὥστ' ἐπὶ τῆς πρώτης τοῦτο ποιητέον. [11]Ἔχει δ' 2
ἀπορίαν· εἰ γὰρ [y]τὸ τῇ ὄψει αἰσθάνεσθαί ἐστιν ὁρᾶν, ὁρᾶται [z]δὲ χρῶμα ἢ τὸ ἔχον, εἰ ὄψεταί τις τὸ [a]ὁρῶν, [b]καὶ χρῶμα ἕξει τὸ ὁρῶν πρῶτον. Φανερὸν τοίνυν ὅτι οὐχ ἓν τὸ τῇ ὄψει αἰσθάνεσθαι· καὶ γὰρ ὅταν μὴ ὁρῶμεν, τῇ ὄψει κρίνομεν καὶ τὸ [c]σκότος καὶ τὸ φῶς, ἀλλ' οὐχ ὡσαύτως.

[v] ἄρ' om. T. [w] ἢ om. E.L.T.V. [x] τοῦ S. [y] ἡμᾶς υἱὸν U. [z] ᾗ om. E.L. [a] αἱ αὐταὶ] αὗται X, αὐταὶ T.V.W. [b] γένηται S.U.V. [c] ὅτι χολὴ S.T.U.V.W.X. [d] δὴ] δι' S. [e] καὶ ἐὰν] διὸ καὶ ἐὰν E. [f] τις διὰ τίνος T. [g] πλείονας T.W. [h] μόνον S.U.X. [i] ἧττον] μὴ T.V.W.X, ᾗ S. [k] ἡ om. S.T.U.V.W.X. [l] μόνον L, om. pr. E. [m] ἂν] κἂν E. [n] καὶ] κἂν L.S.T.U.V.W.X. [o] ταυτὸν T.X, ταυτὰ E.L.V, τοῦτο S.U. [p] καὶ post ἐπεὶ om. X. [q] ἐν om. L. et pr. E. [r] δ'] δὴ L. [s] καὶ εἰ E. [t] εἴη ἡ τῆς E. [v] ἢ om. X. [w] ἄνεισιν L.U.W.X. [x] ἐστιν X. [y] τὸ om. W. [z] δὲ τὸ χρῶμα W. [a] ὁρᾶν X. [b] καὶ τὸ χρῶμα W. [c] σκότος ᾗ καὶ X, σκότος ἢ καὶ S.

3 [u]Ετι δὲ καὶ τὸ ὁρῶν ἔστιν [d] ὡς [e] κεχρωμάτισται· τὸ γὰρ αἰσθητήριον δεκτικὸν τοῦ αἰσθητοῦ ἄνευ τῆς ὕλης ἕκαστον. Διὸ καὶ ἀπελθόντων τῶν [f] αἰσθητῶν ἔνεισιν [g] αἱ [h] αἰσθήσεις [i] καὶ
4 φαντασίαι [k] ἐν τοῖς αἰσθητηρίοις. [l]Η δὲ τοῦ αἰσθητοῦ ἐνέργεια καὶ τῆς αἰσθήσεως ἡ αὐτὴ μέν ἐστι καὶ μία, τὸ δ' εἶναι
1 οὐ ταὐτὸν αὐταῖς· λέγω δ' [m] οἷον ψόφος ὁ κατ' ἐνέργειαν
n καὶ ἀκοὴ ἡ κατ' ἐνέργειαν· ἔστι γὰρ ἀκοὴν ἔχοντα μὴ ἀκού-
5 ειν, καὶ τὸ [o] ἔχον ψόφον οὐκ ἀεὶ [p] ψοφεῖ. [v]Οταν δ' ἐνεργῇ τὸ δυνάμενον ἀκούειν καὶ ψοφῇ τὸ δυνάμενον ψοφεῖν, [q] τότε ἡ κατ' ἐνέργειαν ἀκοὴ ἅμα γίνεται καὶ ὁ κατ' ἐνέργειαν ψό-
r φος, [r] ὧν [s] εἴπειεν ἄν τις τὸ μὲν εἶναι ἄκουσιν τὸ δὲ ψόφησιν.
6 Εἰ [t] δ' ἔστιν [v] ἡ κίνησις καὶ ἡ ποίησις καὶ τὸ πάθος ἐν τῷ ποιουμένῳ, ἀνάγκη καὶ τὸν ψόφον καὶ τὴν ἀκοὴν τὴν κατ' ἐνέργειαν [w] ἐν τῇ κατὰ δύναμιν εἶναι· ἡ γὰρ τοῦ ποιητικοῦ καὶ κινητικοῦ ἐνέργεια ἐν τῷ πάσχοντι [x] ἐγγίνεται. Διὸ οὐκ
7 ἀνάγκη τὸ κινοῦν κινεῖσθαι. [l]Η μὲν οὖν τοῦ ψοφητικοῦ ἐνέργειά [y] ἐστι ψόφος ἢ ψόφησις, ἡ δὲ τοῦ ἀκουστικοῦ ἀκοὴ ἢ ἄκουσις· διττὸν γὰρ ἡ ἀκοή, καὶ διττὸν ὁ ψόφος. [l]Ο δ' αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων αἰσθήσεων καὶ αἰσθητῶν.
z [v]Ωσπερ γὰρ ἡ ποίησις καὶ ἡ πάθησις ἐν τῷ πάσχοντι [a] ἀλλ' οὐκ ἐν τῷ ποιοῦντι, οὕτω καὶ ἡ τοῦ αἰσθητοῦ [b] ἐνέργεια καὶ ἡ
8 τοῦ αἰσθητικοῦ ἐν τῷ αἰσθητικῷ. [l]Αλλ' ἐπ' ἐνίων [c] μὲν ὠνόμασται, οἷον ἡ ψόφησις καὶ ἡ ἄκουσις, [d] ἐπὶ δ' ἐνίων ἀνώνυμον θάτερον· ὅρασις [e] γὰρ λέγεται ἡ τῆς ὄψεως ἐνέργεια, ἡ δὲ τοῦ χρώματος ἀνώνυμος, καὶ γεῦσις ἡ τοῦ γευστικοῦ, ἡ
9 δὲ τοῦ χυμοῦ ἀνώνυμος. [l]Επεὶ δὲ μία μέν [f] ἐστιν ἐνέργεια

d ὡς] ὡς καὶ X. e κέχρωσται T. f αἰσθητηρίων S. g αἱ om. S.W.X. h αἴσθησις S. i καὶ αἱ φ. T. k ἐν om. W. l οὐ τὸ αὐτὸ αὐταῖς L, αὐταῖς οὐ ταυτόν S.T.U.V.W, αὐτοῦ οὐ ταυτόν X. m οἷον ὁ ψόφος ὁ E.L.W. n καὶ ἡ ἀκοὴ ἡ E.L. καὶ—ἐνέργειαν om. T. o ψόφον ἔχον W. p ψοφεῖν W. q τότε καὶ ἡ T.W. r ὧν] ὥστ' T.W, ὥστε καὶ S.U.V. s εἴποιεν E.L, φήσειεν S.U.V.X. t δή L.S.T.U.V.X. v ἡ post ἔστιν om. W. w ἐν τῇ] ἕν τι V. x γίνεται W. y ἐστὶν ante ἐνέργεια E.L, post ψόφησις T. z ὥσπερ γὰρ] καὶ ὥσπερ T.W, ὥσπερ γὰρ καὶ E.L. a ἀλλ'] καὶ L.T.U. b ἐνέργεια καὶ ἡ τοῦ αἰσθητικοῦ om. T.U.W. c μὲν καὶ ὠνόμασται T.U.W.X. d ἐπ' ἐνίων δ' L. e γὰρ] δὲ S. f ἐστιν ἡ ἐνέργεια ἡ E.

g ἡ τοῦ αἰσθητοῦ καὶ h ἡ τοῦ αἰσθητικοῦ, τὸ δ' εἶναι ἕτερον, ἀνάγκη i ἅμα φθείρεσθαι καὶ σώζεσθαι τὴν οὕτω λεγομένην ἀκοὴν καὶ ψόφον, καὶ χυμὸν δὴ καὶ γεῦσιν καὶ τὰ ἄλλα ὁμοίως· τὰ k δὲ κατὰ δύναμιν λεγόμενα οὐκ ἀνάγκη, ἀλλ' οἱ l πρότερον φυσιολόγοι τοῦτο οὐ καλῶς ἔλεγον, οὐθὲν οἰόμενοι οὔτε λευκὸν m οὔτε μέλαν εἶναι ἄνευ ὄψεως, οὐδὲ χυμὸν ἄνευ γεύσεως. Τῇ μὲν γὰρ ἔλεγον ὀρθῶς, τῇ δ' οὐκ ὀρθῶς· διχῶς γὰρ λεγομένης τῆς αἰσθήσεως καὶ τοῦ n αἰσθητοῦ, τῶν μὲν κατὰ δύναμιν τῶν δὲ κατ' ἐνέργειαν, o ἐπὶ τούτων μὲν συμβαίνει p τὸ λεχθέν, ἐπὶ q δὲ τῶν ἑτέρων οὐ συμβαίνει. Ἀλλ' ἐκεῖνοι ἁπλῶς ἔλεγον περὶ τῶν λεγομένων οὐχ ἁπλῶς. Εἰ r δ' ἡ συμφωνία φωνή τίς ἐστιν, ἡ δὲ φωνὴ καὶ s ἡ ἀκοὴ ἔστιν ὡς ἕν t ἐστι καὶ ἔστιν ὡς οὐχ ἓν v τὸ αὐτό, λόγος δ' ἡ συμφωνία, ἀνάγκη καὶ τὴν ἀκοὴν λόγον τινὰ εἶναι. Καὶ διὰ τοῦτο w καὶ x φθείρει ἕκαστον ὑπερβάλλον, καὶ τὸ ὀξὺ καὶ τὸ βαρύ, τὴν ἀκοήν· y ὁμοίως δὲ καὶ ἐν χυμοῖς τὴν γεῦσιν, καὶ ἐν χρώμασι τὴν ὄψιν τὸ σφόδρα λαμπρὸν z ἢ ζοφερόν, καὶ ἐν ὀσφρήσει ἡ ἰσχυρὰ ὀσμὴ καὶ γλυκεῖα καὶ a πικρά, ὡς λόγου τινὸς ὄντος τῆς αἰσθήσεως. b Διὸ καὶ ἡδέα μέν, ὅταν c εἰλικρινῆ καὶ d ἀμιγῆ e ἄγηται εἰς τὸν λόγον, οἷον τὸ ὀξὺ ἢ γλυκὺ ἢ ἁλμυρόν· ἡδέα γὰρ τότε. f Ὅλως δὲ f μᾶλλον τὸ μικτὸν συμφωνία ἢ τὸ ὀξὺ g ἢ βαρύ. h Ἀφὴ δὲ τὸ h θερμαντὸν ἢ i ψυκτόν· ἡ δ' αἴσθησις k ὁ λόγος· l ὑπερβάλλοντα l δὲ λυπεῖ ἢ φθείρει. m Ἑκάστη μὲν οὖν αἴσθησις τοῦ ὑποκειμένου αἰσθητοῦ ἐστίν, ὑπάρχουσα ἐν τῷ αἰσθητηρίῳ ἢ αἰσθητήριον,

g ἡ om. T.V.W. h ἡ addidit E. i ἄρα φθ. S.T, φθ. ἅμα L. k δὲ] γὰρ S. l πρότεροι U.V.W. m εἶναι οὔτε μέλαν X. n αἰσθητικοῦ V. o περὶ E.S.T.V. p τὸ—συμβαίνει om. S. q δὲ τῶν] δ' X. r δ' ἡ] δὴ S.X, δὴ ἡ W. s ἡ om. L.S.T.U.V.X. t ἐστιν solus E. v τὸ] ἢ οὐ τὸ S.T.X, οὐδὲ τὸ V. w καὶ post τοῦτο om. L.W. x φθείρεσθαι S, φθείρει ὡς W. y ὁμοίως δὲ om. S.T.U.V.W.X. z ἢ τὸ ζ. S.T.U.V.W.X. a πικρά] λιπαρά E.L. b διὸ om. S.X. et pr. U, διὸ καὶ om. V. c εἰλικρινῆ καὶ om. X. d ἀμιγῆ] ἀμιγῆ ὄντα U, ἀμιγῆ ἢ ὄντα L, ἄμικτα ὄντα S.T.V.W.X. e ἄγεται E.L, ἄγηται post ὅταν S.T.U.V.W.X. f μᾶλλον om. X. g ἢ βαρύ] καὶ βαρύ U.V.W, καὶ τὸ βαρύ L. h θερμαντικὸν W.X. i ψυκτικὸν W.X, χυρὸν V. k ὁ om. S.U.V. l δὲ] δὲ ἢ W.

καὶ κρίνει τὰς τοῦ ὑποκειμένου αἰσθητοῦ διαφοράς, οἷον λευκὸν μὲν καὶ μέλαν ὄψις, γλυκὺ δὲ καὶ πικρὸν γεῦσις. [b]Ὁμοίως δ' ἔχει [m]τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. [d]Ἐπεὶ δὲ [n]καὶ τὸ λευκὸν καὶ τὸ γλυκὺ καὶ ἕκαστον τῶν αἰσθητῶν πρὸς ἕκαστον
15 κρίνομεν, [o]τινὶ καὶ αἰσθανόμεθα ὅτι διαφέρει. [d]Ἀνάγκη δὴ αἰσθήσει· αἰσθητὰ γάρ ἐστιν. [f]Ἡι καὶ δῆλον ὅτι ἡ σὰρξ οὐκ ἔστι τὸ [p]ἔσχατον αἰσθητήριον· ἀνάγκη [q]γὰρ ἦν ἁπτόμενον αὐτοῦ κρίνειν τὸ κρῖνον. Οὔτε δὴ κεχωρισμένοις ἐνδέχεται κρίνειν ὅτι [ἕτερον τὸ γλυκὺ τοῦ λευκοῦ, ἀλλὰ δεῖ ἑνί τινι ἄμφω [r]δῆλα εἶναι. Οὕτω [s]μὲν [t]γὰρ κἂν εἰ τοῦ μὲν ἐγὼ
16 τοῦ δὲ σὺ αἴσθοιο, δῆλον ἂν εἴη ὅτι ἕτερα ἀλλήλων. Δεῖ δὲ τὸ ἓν λέγειν ὅτι ἕτερον· ἕτερον γὰρ τὸ γλυκὺ τοῦ λευκοῦ. Λέγει ἄρα τὸ αὐτό. [v]Ὥστε ὡς λέγει, οὕτω [v]καὶ [w]νοεῖ καὶ αἰσθάνεται. [v]Ὅτι μὲν οὖν οὐχ οἷόν τε [x]κεχωρισμένοις κρίνειν τὰ κεχωρισμένα, δῆλον· ὅτι δ' οὐδ' [y]ἐν κεχωρισμένῳ [z]χρόνῳ,
17 ἐντεῦθεν. [v]Ὥσπερ γὰρ τὸ αὐτὸ λέγει [a]ὅτι ἕτερον τὸ ἀγαθὸν καὶ [b]τὸ κακόν, οὕτω καὶ [c]ὅτε θάτερον λέγει ὅτι [d]ἕτερον, [e]καὶ θάτερον, οὐ κατὰ συμβεβηκὸς τὸ ὅτε· λέγω δ', [f]οἷον νῦν λέγω ὅτι ἕτερον, οὐ μέντοι ὅτι νῦν ἕτερον. [d]Αλλ' [g]οὕτω
18 λέγει, [h]καὶ νῦν, καὶ ὅτι νῦν· ἅμα ἄρα. [v]Ὥστε ἀχώριστον καὶ ἐν ἀχωρίστῳ χρόνῳ. [d]Αλλὰ μὴν ἀδύνατον ἅμα τὰς ἐναντίας κινήσεις κινεῖσθαι τὸ αὐτὸ [i]ᾗ [k]ἀδιαίρετον καὶ [l]ἐν ἀδιαιρέτῳ χρόνῳ. Εἰ γὰρ [m]τὸ γλυκύ, ὠδὶ κινεῖ τὴν αἴσθησιν [n]ᾗ τὴν νόησιν, τὸ δὲ πικρὸν ἐναντίως, καὶ τὸ λευκὸν ἑτέρως.
19 [f]Ἆρ' οὖν ἅμα μὲν [o]καὶ ἀριθμῷ [p]ἀδιαίρετον [q]καὶ ἀχώριστον τὸ κρῖνον, τῷ εἶναι δὲ κεχωρισμένον; [d]Ἔστι [r]δή πως ὡς τὸ διαιρετὸν τῶν διῃρημένων αἰσθάνεται, ἔστι δ' [s]ὡς [t]ᾗ [v]ἀδιαί-

[m] τούτῳ X. [n] καὶ post δὲ om. T.U.V.W. [o] τινα L. [p] ἔσχατον τῶν αἰσθητηρίων W. [q] γὰρ ἂν ἦν W. [r] δῆλα om. X. [s] μὲν om. T. [t] γὰρ] ἔχει E.L.V. [v] καὶ om. S.T.V. [w] νοεῖ] φρονεῖ U.X. [x] κεχωρισμένων X. [y] ἐνὶ E. [z] χρόνῳ ἐστιν ἐντ. S. [a] ὅτι δι' ἕτερον S. [b] τὸ post καὶ om. E.L. [c] ὅτι S. [d] ἕτερον τότε καὶ T. [e] καὶ θάτερον καὶ οὐ W. [f] οἷον καὶ νῦν S. [g] οὕτω] αὐτῷ W. [h] καὶ νῦν] ὅτι νῦν X. [i] ἡ X. [k] διαίρετον E. [l] ἐν om. W. [m] τὸ om. L.S.U.V.X. et pr. E. [n] ἦ] καὶ S.T.W. [o] καὶ om. W. [p] οὐ διαιρετὸν T. [q] καὶ χρόνῳ ἀχώριστον U. [r] δή] δέ S.U. [s] ὡς om. T.W. [t] ᾗ] τὸ X. [v] διαιρετόν E.

ρετον· [w]τῷ εἶναι μὲν γὰρ διαιρετόν, τόπῳ δὲ [x]καὶ ἀριθμῷ [y]ἀδιαίρετον. [1]Η οὐχ οἷόν τε; Δυνάμει μὲν γὰρ τὸ αὐτὸ 20
[z]καὶ ἀδιαίρετον [a]τἀναντία, τῷ δ' εἶναι οὔ, [b]ἀλλὰ τῷ [c]ἐνεργεῖσθαι διαιρετόν, [d]καὶ οὐχ οἷόν τε ἅμα λευκὸν καὶ μέλαν εἶναι. [2]Ωστ' οὐδὲ τὰ εἴδη πάσχειν αὐτῶν, εἰ τοιοῦτον ἡ αἴσθησις καὶ ἡ νόησις, ἀλλ' ὥσπερ ἦν καλοῦσί τινες στιγμήν, ἢ μία [e]καὶ ἢ δύο, ταύτῃ [f]καὶ διαιρετή. [3]Ηι μὲν οὖν [g]ἀδιαί- 21
ρετον, ἓν τὸ κρῖνόν ἐστι καὶ ἅμα, ἢ δὲ [h]διαιρετὸν ὑπάρχει, [i]δὶς τῷ αὐτῷ [k]χρῆται σημείῳ ἅμα. [4]Ηι μὲν οὖν δυσὶ χρῆται, τῷ πέρατι δύο κρίνει, [l]καὶ κεχωρισμένα ἐστὶν ὡς [m]κεχωρισμένων· ἢ δ' [n]ἕν, [o]ἐνὶ καὶ ἅμα. Περὶ μὲν [p]οὖν τῆς ἀρχῆς [q]ἧ φαμὲν [r]τὸ ζῷον αἰσθητικὸν εἶναι, [s]διωρίσθω τὸν τρόπον τοῦτον.

[1]Επεὶ δὲ δύο [t]διαφοραῖς ὁρίζονται μάλιστα τὴν ψυχήν, 3
κινήσει τε τῇ κατὰ τόπον [v]καὶ τῷ νοεῖν καὶ τῷ κρίνειν [w]καὶ αἰσθάνεσθαι, δοκεῖ δὲ [x]καὶ τὸ νοεῖν καὶ τὸ φρονεῖν ὥσπερ αἰσθάνεσθαί τι εἶναι· ἐν ἀμφοτέροις [y]γὰρ τούτοις [z]κρίνει τι ἡ ψυχὴ καὶ [a]γνωρίζει τῶν ὄντων, καὶ οἵ [b]γε ἀρχαῖοι τὸ [c]φρονεῖν καὶ τὸ αἰσθάνεσθαι ταὐτὸν εἶναί φασιν, ὥσπερ καὶ [d]Εμπεδοκλῆς εἴρηκε

πρὸς παρεὸν γὰρ μῆτις [d]ἀέξεται ἀνθρώποισιν

καὶ ἐν ἄλλοις

ὅθεν σφίσιν [e]αἰεὶ
καὶ [f]τὸ φρονεῖν [g]ἀλλοῖα [h]παρίσταται.

[w] τὸ T. [x] καὶ χρόνῳ καὶ ἀριθμῷ U. [y] οὐ διαιρετόν T. [z] καὶ ἀδ.] διαιρετὸν καὶ ἀδιαίρετον U.W, οὐ διαιρετὸν καὶ διηρημένον T, ἀδιαίρετον καὶ διηρημένον X. [a] τἀναντία] καὶ τἀναντία E.U. [b] ἀλλὰ τὸ S. [c] ἐνεργεῖσθαι] εἶναι W. [d] καὶ om. S. [e] καὶ ἢ] καὶ L, ἢ E.T.U.W, ἢ αἱ V, αἱ S, οὐ X. [f] καὶ om. L. [g] ἀδιαίρετος S.T.U. [h] διαιρετὸν οὐχ ἓν ὑπάρχει T. [i] δὶς γὰρ τῷ T.W. [k] σημείῳ χρᾶται X. [l] καὶ τὰ κεχ. T. [m] κεχωρισμένῳ E.L.T, καὶ κεχωρισμένων W.X, κεχωρισμένων τε καὶ κεχωρισμένως U. [n] ἕν om. E.L.S.V.X. [o] ἐνὶ om. pr. U. [p] οὖν om. V. [q] ἧς X. [r] αἰσθητικὸν εἶναι τὸ ζῶον S.T.U. [s] ὁρισθω E. [t] φοραῖς X. [v] καὶ τῷ νοεῖν καὶ τῷ κρίνειν] καὶ τὸ κρίνειν καὶ νοεῖν W, καὶ τῷ νοεῖν καὶ τῷ φρονεῖν S.U.V. [w] καὶ αἰσθάνεσθαι om. S.U.V. [x] καὶ post δὲ om. L.T. [y] γὰρ] τε γὰρ E.S.U. [z] κρίνει τὲ ἡ ψυχὴ T, ἡ ψυχὴ κρίνει τι S.U.V.W, ἡ ψυχὴ κρίνει τε X. [a] γνωρίζει τι τῶν T.X. [b] γε corr. E, τε S.U.V. [c] φρονεῖν τε καὶ X. [d] ἐναύξεται E. [e] ἀεὶ X. [f] τὸ φαντίζεσθαι καὶ ὀνειρώττειν φρονεῖν T. [g] ἀλλ' οἷα X. [h] καθίσταται T.

2 Τὸ δ' αὐτὸ [i] τούτοις βούλεται καὶ τὸ [t] Ὁμήρου

τοῖος γὰρ νόος ἐστίν.

Πάντες γὰρ οὗτοι τὸ νοεῖν σωματικὸν [k] ὥσπερ τὸ αἰσθάνεσθαι ὑπολαμβάνουσιν, καὶ αἰσθάνεσθαί τε [l] καὶ φρονεῖν τῷ ὁμοίῳ τὸ ὅμοιον, ὥσπερ καὶ ἐν τοῖς κατ' ἀρχὰς λόγοις διω-
3 ρίσαμεν. Καίτοι ἔδει ἅμα καὶ περὶ τοῦ ἡπατῆσθαι αὐτοὺς λέγειν· οἰκειότερον γὰρ τοῖς ζῴοις, καὶ πλείω χρόνον ἐν
4 [m] τούτῳ διατελεῖ ἡ ψυχή. Διὸ ἀνάγκη ἤτοι ὥσπερ ἔνιοι λέγουσι, πάντα τὰ φαινόμενα εἶναι ἀληθῆ, ἢ τὴν τοῦ ἀνομοίου θίξιν ἀπάτην εἶναι· τοῦτο γὰρ ἐναντίον [n] τῷ [o] τῷ ὁμοίῳ τὸ ὅμοιον γνωρίζειν· δοκεῖ δὲ καὶ ἡ ἀπάτη καὶ [p] ἡ ἐπιστήμη τῶν ἐναντίων [q] ἡ αὐτὴ εἶναι. [v] Ὅτι μὲν οὖν οὐ ταὐτόν ἐστι τὸ αἰσθάνεσθαι καὶ τὸ φρονεῖν, φανερόν· τοῦ μὲν
5 γὰρ πᾶσι μέτεστι, τοῦ δὲ ὀλίγοις τῶν ζῴων. [r] Ἀλλ' οὐδὲ τὸ νοεῖν, ἐν ᾧ ἐστὶ τὸ ὀρθῶς καὶ [r] τὸ μὴ ὀρθῶς, τὸ [s] μὲν ὀρθῶς φρόνησις καὶ ἐπιστήμη καὶ δόξα ἀληθής, τὸ δὲ μὴ ὀρθῶς τἀναντία τούτων· οὐδὲ τοῦτο δ' ἐστὶ [t] ταὐτὸ τῷ αἰσθάνεσθαι· ἡ μὲν γὰρ αἴσθησις τῶν ἰδίων ἀεὶ ἀληθής, καὶ πᾶσιν ὑπάρχει τοῖς ζῴοις, διανοεῖσθαι δ' ἐνδέχεται καὶ ψευδῶς, καὶ οὐδενὶ ὑπάρχει ᾧ μὴ καὶ λόγος· φαντασία γὰρ ἕτερον καὶ αἰσθήσεως καὶ διανοίας· [v] αὐτὴ [w] τε οὐ γίγνεται ἄνευ αἰσθή-
6 σεως, καὶ ἄνευ ταύτης οὐκ ἔστιν ὑπόληψις. [x] Ὅτι δ' οὐκ ἔστιν ἡ αὐτὴ [y] νόησις καὶ ὑπόληψις, φανερόν. Τοῦτο μὲν γὰρ τὸ πάθος ἐφ' ἡμῖν ἐστίν, ὅταν βουλώμεθα (πρὸ ὀμμάτων [z] γὰρ [a] ἔστι ποιήσασθαι, ὥσπερ οἱ ἐν τοῖς μνημονικοῖς τιθέμενοι καὶ εἰδωλοποιοῦντες), δοξάζειν δ' οὐκ ἐφ' ἡμῖν·
7 ἀνάγκη γὰρ [b] ἢ ψεύδεσθαι ἢ ἀληθεύειν. [c] Ἔτι δὲ ὅταν

[i] βούλεται τούτοις S.T.U.V.W, βούλεται τούτων X. [k] ὥσπερ καὶ τὸ S.U.V. [l] τῷ ὁμοίῳ τὸ ὅμοιον καὶ φρονεῖν T. [m] τούτοις S.T.V. [n] τῷ] τὸ S, ᾧ L, om. T.U. [o] τὸ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ S.T.U.V.X. [p] ἡ om. X. [q] ἡ αὐτὴ om. X. [r] τὸ post καὶ om. T. [s] μὲν γὰρ ὀρθῶς T.U.W. [t] ταυτὸν L, τὸ αὐτὸ S.T.U.V.W.X. [v] αὐτὴ] ἡ αὐτή S.W.X. [w] τε] γὰρ V. [x] ὅταν X. [y] νόησις] φαντασία margo U. [z] γὰρ] γοῦν V, om. U. [a] ἔστι] ἔστι τι E, om. U. [b] ἢ om. S.T.U.W.X. [c] ἔτι δὲ om. X.

[d] μὲν [e] δοξάσωμεν δεινόν τι ἢ φοβερόν, εὐθὺς [f] συμπάσχομεν, ὁμοίως δὲ [g] κἂν θαρραλέον· κατὰ δὲ τὴν φαντασίαν ὡσαύτως ἔχομεν ὥσ[h]περ ἂν [i] οἱ θεώμενοι ἐν γραφῇ τὰ δεινὰ [k] ἢ θαρραλέα. Εἰσὶ δὲ καὶ αὐτῆς τῆς [l] ὑπολήψεως διαφοραί, ἐπιστήμη καὶ δόξα καὶ φρόνησις καὶ [m] τἀναντία τούτων, περὶ ὧν τῆς διαφορᾶς [n] ἕτερος [o] ἔστω λόγος. Περὶ δὲ τοῦ νοεῖν, 8
ἐπεὶ ἕτερον τοῦ αἰσθάνεσθαι, τούτου δὲ τὸ μὲν φαντασία δοκεῖ εἶναι τὸ δὲ ὑπόληψις, περὶ φαντασίας [p] διορίσαντας οὕτω περὶ θατέρου λεκτέον. Εἰ δή ἐστιν [q] ἡ φαντασία καθ' 9
ἣν λέγομεν φάντασμά τι ἡμῖν [r] γίγνεσθαι καὶ [s] μὴ εἴ τι κατὰ μεταφορὰν [t] λέγομεν, μία τίς [v] ἐστι τούτων δύναμις ἢ ἕξις, καθ' ἣν κρίνομεν [w] καὶ ἀληθεύομεν [x] ἢ ψευδόμεθα. [y] Τοιαῦται δ' εἰσὶν αἴσθησις, δόξα, [z] ἐπιστήμη, νοῦς. [v]Οτι μὲν [a] οὖν οὐκ ἔστιν αἴσθησις, [b] δῆλον ἐκ τῶνδε. Αἴσθησις 10
μὲν γὰρ ἤτοι δύναμις ἢ ἐνέργεια, οἷον ὄψις [c] καὶ ὅρασις, φαίνεται [d] δέ τι καὶ μηδετέρου [e] ὑπάρχοντος τούτων, οἷον τὰ ἐν τοῖς ὕπνοις. Εἶτα αἴσθησις μὲν ἀεὶ πάρεστι, φαντασία δ' οὔ. Εἰ δὲ τῇ ἐνεργείᾳ τὸ αὐτό, πᾶσιν ἂν [f] ἐνδέχοιτο τοῖς θηρίοις φαντασίαν ὑπάρχειν· δοκεῖ δ' οὔ, οἷον μύρμηκι ἢ μελίττῃ ἢ σκώληκι. Εἶτα αἱ μὲν ἀληθεῖς αἰεί, αἱ δὲ φαν- 11
τασίαι γίνονται αἱ πλείους ψευδεῖς. [g]Ἔπειτ' οὐδὲ λέγομεν, ὅταν ἐνεργῶμεν ἀκριβῶς περὶ τὸ αἰσθητόν, ὅτι φαίνεται τοῦτο ἡμῖν ἄνθρωπος· ἀλλὰ μᾶλλον ὅταν μὴ [h] ἐναργῶς αἰσθανώμεθα, τότε [i] ἢ ἀληθὴς [k] ἢ ψευδής. Καὶ ὅπερ [l] δὲ 12
ἐλέγομεν πρότερον, φαίνεται καὶ μύουσιν ὁράματα. [1]Ἀλλὰ

[d] μὲν] μέν τι W. [e] δοξάζωμεν L.S.U.W. [f] πάσχομεν V. [g] κἂν] καὶ ἐὰν T, κἂν ᾖ L, καὶ ἐὰν ᾖ S.U.V.W.X. [h] περ om. T. [i] οἱ] εἰ E.L.S.U.V.X. [k] ἢ] καὶ S.T.U.V.W.X. [l] ὑπολήψεως αἱ διαφοραί W. [m] τὰ ἐναντία S.U.V.W.X. [n] ἕτερος om. pr. W. [o] ἔσται X. [p] διορίσασιν U. [q] ἡ om. W. et pr. E. [r] γενέσθαι S.T.V.X, ἐγγίνεσθαι W. [s] εἰ μή T. [t] λέγωμεν X, λέγεται T. [v] ἐστι om. S.X. [w] καὶ] ἢ E.S.U.W.X. [x] ἢ] καὶ E.S.T.U.W. [y] τοιαῦτα S.V, ταῦτα L.W.X. [z] νοῦς ἐπιστήμη S.T.U.W.X. [a] οὖν om. S.U.X. [b] δῆλον δ' ἐκ X. [c] καὶ] ἢ T. [d] δή X. [e] τούτων ὑπάρχοντος S.T.U.V.W.X. [f] δέχοιτο X. [g] ἔπειτ'] ἔτι T. et corr. E. [h] ἐνεργῶς E. [i] ἢ] καὶ U, καὶ ἢ T, καὶ ἡ S.V. [k] ἢ] καὶ ἡ S.V. [l] δὴ S.T.U.V.X.

μὴν οὐδὲ τῶν [m] ἀεὶ ἀληθευόντων οὐδεμία [n] ἔσται, οἷον ἐπι-
στήμη ἢ νοῦς· ἔστι γὰρ φαντασία καὶ ψευδής. Λείπεται
ἄρα ἰδεῖν εἰ δόξα· γίνεται γὰρ δόξα καὶ ἀληθὴς καὶ ψευδής.
13 [q] Ἀλλὰ δόξῃ μὲν ἕπεται πίστις (οὐκ ἐνδέχεται [o] γὰρ δοξά-
ζοντα οἷς [p] δοκεῖ μὴ πιστεύειν), τῶν δὲ θηρίων οὐθενὶ ὑπάρ-
χει πίστις, φαντασία [q] δὲ πολλοῖς. [r] Ἔτι [r] πάσῃ μὲν δόξῃ
ἀκολουθεῖ πίστις, πίστει δὲ τὸ πεπεῖσθαι, πειθοῖ δὲ λόγος·
τῶν δὲ θηρίων ἐνίοις φαντασία μὲν ὑπάρχει, λόγος δ' οὔ.
14 Φανερὸν τοίνυν [s] ὅτι [t] οὐδὲ δόξα μετ' αἰσθήσεως, οὐδὲ δι'
αἰσθήσεως, οὐδὲ συμπλοκὴ δόξης καὶ αἰσθήσεως φαντασία ἂν
εἴη, διά τε ταῦτα καὶ δῆλον ὅτι οὐκ [v] ἄλλου τινός ἐστιν [w] ἡ
δόξα, ἀλλ' [x] ἐκείνου [y] ἐστὶν [z] οὗ καὶ αἴσθησις· λέγω δ', [a] ἐκ
τῆς [b] τοῦ λευκοῦ δόξης καὶ αἰσθήσεως ἡ συμπλοκὴ φαντασία
ἐστίν· οὐ γὰρ [c] δὴ ἐκ τῆς δόξης μὲν τῆς τοῦ ἀγαθοῦ, αἰσθή-
15 σεως δὲ τῆς τοῦ λευκοῦ. Τὸ οὖν φαίνεσθαί ἐστι τὸ δοξάζειν
ὅπερ αἰσθάνεται μὴ κατὰ συμβεβηκός. Φαίνεται [d] δὲ καὶ
ψευδῆ, περὶ ὧν ἅμα [e] ὑπόληψιν ἀληθῆ [f] ἔχει, οἷον φαίνεται
μὲν ὁ ἥλιος [g] ποδιαῖος, [h] πεπίστευται δ' [i] εἶναι [k] μείζων τῆς
οἰκουμένης· συμβαίνει [l] οὖν ἤτοι ἀποβεβληκέναι τὴν [m] ἑαυτοῦ
[n] ἀληθῆ δόξαν, ἣν εἶχε, σωζομένου τοῦ πράγματος, μὴ [o] ἐπι-
λαθόμενον μηδὲ μεταπεισθέντα, ἢ [p] εἰ ἔτι ἔχει, ἀνάγκη [q] τὴν
16 αὐτὴν ἀληθῆ [r] εἶναι καὶ ψευδῆ. [s] Ἀλλὰ ψευδὴς [s] ἐγένετο,
ὅτε λάθοι μεταπεσὸν τὸ πρᾶγμα. [t] Οὔτ' [v] ἄρα [w] ἔν τι
17 τούτων ἐστὶν οὔτ' ἐκ τούτων ἡ φαντασία. [x] Ἀλλ' ἐπειδή
ἐστι κινηθέντος [x] τουδὶ κινεῖσθαι ἕτερον ὑπὸ τούτου, ἡ δὲ

[m] ἀεὶ om. T. [n] ἔσται om. X. [o] γὰρ τὸν δ. V. [p] δοκεῖ] δοξάζει L.U.W. [q] δὲ] δ' ἐν E.L. [r] πάσῃ] εἰ πάσῃ S.X, εἰ πᾶσι W. [s] ὅτι om. W. [t] οὐδὲ ἡ δόξα U. [v] ἄλλη τις S.T.V.W. [w] ἡ om. S.V.X. [x] ἐκείνη S.T. [y] ἐστὶν] ἥπερ ἐστιν S, εἴπερ ἐστιν T.W, περ ἐστιν X. [z] οὗ καὶ] οὗ καὶ ἡ S.T.W.X, οὗπερ ἐστι καὶ ἡ U.V. [a] ἐκ] εἰ V. [b] τοῦ om. X. [c] δὴ om. W. [d] δὲ] δέ γε S.T.U.V.W.X. [e] ὑπόληψις ἀληθὴς U.W. [f] ἔχειν E.S. [g] ποδιος pr. E. [h] πέπεισται S.T.U.X, πιστεύεται L. [i] εἶναι post ποδιαῖος W. [k] μείζω E.S.T.V. [l] γοῦν X. [m] αὐτοῦ E.L. [n] ἀληθῆ post εἶχεν S.U.W.X. [o] ἐπιλανθανόμενον L.T.U.V.W.X. [p] εἰ ἔτι] ὅτι L. [q] τὴν αὐτὴν om. pr. E, ante ἀνάγκη ponunt L.W. [r] καὶ ψευδῆ εἶναι X. [s] ἐγίνετο L.S.U.V.X. [t] οὐκ E.L.T.W, οὐ X. [v] ἄρα] γὰρ X, om. S. [w] ἄν X. [x] τοῦδε S.U.V.

φαντασία κίνησίς [y] τις δοκεῖ εἶναι καὶ οὐκ ἄνευ αἰσθήσεως γίγνεσθαι ἀλλ' αἰσθανομένοις καὶ ὧν [z] αἴσθησις ἐστίν, ἔστι δὲ [a] γίνεσθαι κίνησιν ὑπὸ τῆς ἐνεργείας τῆς αἰσθήσεως, καὶ ταύτην ὁμοίαν [b] ἀνάγκη εἶναι τῇ αἰσθήσει, εἴη ἂν αὕτη ἡ κίνησις οὔτε ἄνευ αἰσθήσεως ἐνδεχομένη οὔτε μὴ αἰσθανομένοις [c] ὑπάρχειν, καὶ πολλὰ [d] κατ' αὐτὴν [e] καὶ ποιεῖν καὶ πάσχειν τὸ ἔχον, καὶ εἶναι [f] καὶ ἀληθῆ [g] καὶ ψευδῆ. Τοῦτο δὲ συμβαίνει διὰ τάδε. [h]Ἡ αἴσθησις τῶν μὲν ἰδίων ἀληθής ἐστιν ἢ [h] ὅτι [i] ὀλίγιστον ἔχουσα τὸ ψεῦδος. Δεύτερον δὲ [k] τοῦ [l] συμβεβηκέναι ταῦτα· καὶ ἐνταῦθα ἤδη ἐνδέχεται [m] διαψεύδεσθαι· ὅτι μὲν γὰρ λευκόν, οὐ [n] ψεύδεται, εἰ δὲ τοῦτο [o] τὸ λευκὸν ἢ ἄλλο [p] τι, ψεύδεται. Τρίτον δὲ τῶν κοινῶν καὶ ἑπομένων τοῖς συμβεβηκόσιν, οἷς ὑπάρχει τὰ ἴδια· λέγω δ' οἷον κίνησις καὶ μέγεθος, [q] ἃ συμβέβηκε τοῖς αἰσθητοῖς, περὶ ἃ μάλιστα ἤδη ἔστιν ἀπατηθῆναι κατὰ τὴν αἴσθησιν. [r]Ἡ δὲ κίνησις [s] ἡ ὑπὸ τῆς ἐνεργείας [t] γινομένη διοίσει [v] τῆς αἰσθήσεως [w] τῆς ἀπὸ τούτων τῶν τριῶν αἰσθήσεων. Καὶ ἡ μὲν πρώτη παρούσης τῆς αἰσθήσεως ἀληθής, αἱ δ' ἕτεραι καὶ παρούσης καὶ ἀπούσης εἶεν [x] ἂν ψευδεῖς, καὶ μάλιστα ὅταν πόρρω τὸ [y] αἰσθητὸν ᾖ. Εἰ οὖν μηθὲν [z] μὲν ἄλλο [a] ἔχει τὰ εἰρημένα [b] ἢ μὴ φαντασίαν, τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ λεχθέν, ἡ φαντασία ἂν εἴη κίνησις [c] ὑπὸ τῆς αἰσθήσεως τῆς κατ' ἐνέργειαν [d] γιγνομένης. [e]Ἐπεὶ δ' ἡ ὄψις μάλιστα αἴσθησίς [e] ἐστι, καὶ τὸ ὄνομα ἀπὸ τοῦ φάους εἴληφεν, ὅτι ἄνευ φωτὸς οὐκ ἔστιν ἰδεῖν. Καὶ διὰ τὸ ἐμμένειν καὶ [f] ὁμοίως εἶναι ταῖς αἰσθήσεσι, 18 19 20 21

[y] τις] τε X, om. pr. W. [z] αἰσθήσεις εἰσὶν T.U.V.W. et omisso verbo S. [a] γενέσθαι U.X. [b] ἀνάγκη ante ὁμοίαν V, post εἶναι S. [c] ὑπάρχει E. [d] κατὰ ταύτην E.L. [e] καὶ om. T.V.X. [f] καὶ post εἶναι om. W. [g] καὶ ψ.] ἢ καὶ ψ. S, ἢ ψ. U. [h] ὅτι om. S. [i] ὀλιγοστὸν L.S.U.V.X. [k] τοῦ] τῷ L. [l] συμβεβηκότος X. [m] διαψεύσασθαι E. [n] διαψεύδεται S.U.V.X. [o] τὸ om. E.S.V.X. [p] τι om. S.T.U.V.W.X. [q] ἃ ante συμβ. om. S.T.U.V.W.X. [r] δὲ] δὴ T.U, δ' ἡ W. [s] ἡ om. T. [t] κινουμένη W. [v] τῶν αἰσθήσεων T. [w] τῆς] ἡ E.L.T.X. τῆς—αἰσθήσεων om. S.U.V.W. [x] ἂν om. X. [y] αἰσθητήριον T.U.V.W.X. [z] μὲν om. S.T.U.V.W.X. [a] ἔχοι L, ἔχοι ἢ E. [b] ἢ φαντασία L.T.U.V.X, ἢ ἡ φαντ. W, ἡ φαντ. E. [c] ἀπὸ L. [d] γιγνομένη L. [e] ἐστι om. S.T.U.V.W.X. [f] ὁμοίας T.U.X.

πολλὰ [g] κατ' αὐτὰς [h] πράττει τὰ ζῷα, τὰ μὲν διὰ τὸ μὴ ἔχειν νοῦν, οἷον τὰ θηρία, τὰ δὲ διὰ τὸ ἐπικαλύπτεσθαι [i] τὸν νοῦν ἐνίοτε πάθει ἢ [k] νόσοις ἢ ὕπνῳ, οἷον [l] οἱ ἄνθρωποι. Περὶ μὲν οὖν φαντασίας, [m] τί ἐστι καὶ [n] διὰ τί ἐστιν, εἰρήσθω ἐπὶ τοσοῦτον.

4 Περὶ δὲ τοῦ μορίου [o] τοῦ τῆς ψυχῆς ᾧ γινώσκει [p] τε ἡ ψυχὴ καὶ φρονεῖ, τε χωριστοῦ ὄντος εἴτε καὶ μὴ χωριστοῦ [q] κατὰ μέγεθος ἀλλὰ κατὰ λόγον, σκεπτέον τίν' ἔχει διαφοράν, καὶ πῶς ποτὲ [r] γίνεται τὸ νοεῖν. [s] Εἰ δή ἐστι τὸ νοεῖν ὥσπερ [t] τὸ αἰσθάνεσθαι, ἢ [v] πάσχειν [w] τι ἂν εἴη ὑπὸ τοῦ
2 νοητοῦ ἤ τι τοιοῦτον ἕτερον. [1] Ἀπαθὲς ἄρα δεῖ εἶναι, δεκτικὸν δὲ τοῦ εἴδους καὶ δυνάμει τοιοῦτον ἀλλὰ μὴ τοῦτο, καὶ ὁμοίως [x] ἔχειν, ὥσπερ τὸ αἰσθητικὸν πρὸς τὰ αἰσθητά, οὕτω
3 [y] τὸν νοῦν πρὸς τὰ νοητά. [1] Ἀνάγκη ἄρα, [z] ἐπεὶ πάντα νοεῖ, ἀμιγῆ εἶναι, ὥσπερ φησὶν [1] Ἀναξαγόρας, ἵνα κρατῇ, τοῦτο δ' ἐστὶν ἵνα γνωρίζῃ· παρεμφαινόμενον γὰρ κωλύει τὸ ἀλλότριον καὶ [a] ἀντιφράττει, ὥστε μηδ' αὐτοῦ [b] εἶναι φύσιν [c] μη-
4 δεμίαν ἀλλ' ἢ ταύτην, ὅτι δυνατόν. [1] Ὁ ἄρα καλούμενος τῆς ψυχῆς νοῦς (λέγω δὲ νοῦν ᾧ διανοεῖται καὶ ὑπολαμβάνει ἡ ψυχή) οὐθέν ἐστιν ἐνεργείᾳ τῶν ὄντων πρὶν νοεῖν. Διὸ οὐδὲ μεμῖχθαι εὔλογον [d] αὐτὸν τῷ σώματι· ποιός [e] τις γὰρ ἂν γίγνοιτο, [f] ψυχρὸς ἢ θερμός, [g] ἢ κἂν ὄργανόν τι εἴη, ὥσπερ
5 τῷ αἰσθητικῷ· νῦν δ' οὐθέν ἐστιν. Καὶ εὖ δὴ οἱ λέγοντες τὴν ψυχὴν εἶναι τόπον εἰδῶν, πλὴν ὅτι οὔτε ὅλη [h] ἀλλ' ἡ νοητική, οὔτε ἐντελεχείᾳ ἀλλὰ δυνάμει τὰ εἴδη. [1] Ὅτι δ' οὐχ ὁμοία ἡ ἀπάθεια τοῦ [i] αἰσθητικοῦ καὶ τοῦ νοητικοῦ, φανερὸν
6 ἐπὶ τῶν αἰσθητηρίων καὶ τῆς αἰσθήσεως. [1] Ἡ μὲν γὰρ αἴ-

g κατὰ ταύτας E.L. h πράττειν E. i ἐνίοτε τὸν νοῦν W. k νόσῳ T.U.V. l οἱ om. X. m τίς S.U.V.X. n διότι E. o τοῦ ante τῆς om. L.S.T.U.W.X. p τε] τι T, om. W. q κατὰ τὸ μ. W. r τὸ νοεῖν γίνεται W. s εἰ δή ἐστι τὸ νοεῖν om. pr. T. t τὸ om. S.V. v πάσχειν post εἴη T. w τι] ὅτι E.L. x ἔχειν om. pr. X. y τὸ νοοῦν V. z ἐπειδὴ S.U.V.W.X. a ἀντιφράζει S.V.X, ἀντιφράξει U.W. b φύσιν εἶναι W. c μηδ.] τινὰ μηδ. S.U.V. d αὐτὸν τῷ] αὐτῷ V. e γὰρ ἄν τις L.S.T.U.V.W.X. f ἢ ψ. ἢ θ. E, θ. ἢ ψ. S.T.U.V.W.X. g ἢ κἂν] κἂν S.T.W, καὶ U.V.X. h ἀλλ' ἡ om. S.U.X. i αἰσθητοῦ S.X.

σθησις οὐ δύναται αἰσθάνεσθαι ἐκ τοῦ σφόδρα αἰσθητοῦ, [k] οἷον ψόφου [l] ἐκ τῶν μεγάλων ψόφων, οὐδ' [m] ἐκ τῶν ἰσχυρῶν χρωμάτων καὶ ὀσμῶν οὔτε ὁρᾶν οὔτε ὀσμᾶσθαι· ἀλλ' ὁ νοῦς ὅταν τι νοήσῃ σφόδρα νοητόν, οὐχ ἧττον νοεῖ τὰ ὑποδεέστερα, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον· τὸ μὲν γὰρ [n] αἰσθητικὸν οὐκ ἄνευ σώματος, ὁ δὲ χωριστός. [v]Οταν δ' [o] οὕτως ἕκαστα γέ- 7
νηται [p] ὡς ἐπιστήμων λέγεται [q] ὁ κατ' ἐνέργειαν (τοῦτο δὲ συμβαίνει, ὅταν δύνηται ἐνεργεῖν δι' αὑτοῦ), [r] ἔστι [s] μὲν [t] ὁμοίως καὶ τότε δυνάμει πως, οὐ μὴν [v] ὁμοίως καὶ πρὶν μαθεῖν ἢ εὑρεῖν· καὶ αὐτὸς δὲ αὑτὸν τότε δύναται νοεῖν. [t]Επεὶ 8
δ' ἄλλο ἐστὶ [w] τὸ μέγεθος καὶ τὸ μεγέθει εἶναι καὶ ὕδωρ [x] καὶ ὕδατι εἶναι· [y] οὕτω δὲ καὶ ἐφ' [z] ἑτέρων πολλῶν, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ πάντων· ἐπ' ἐνίων [a] γὰρ ταὐτόν ἐστι τὸ σαρκὶ εἶναι καὶ σάρκα· [b] ἢ ἄλλῳ ἢ ἄλλως [c] ἔχοντι [d] κρίνει· ἡ γὰρ σὰρξ οὐκ ἄνευ τῆς ὕλης, ἀλλ' ὥσπερ τὸ σιμὸν [e] τόδε ἐν τῷδε. Τῷ 9
μὲν οὖν αἰσθητικῷ [f] τὸ θερμὸν καὶ [g] τὸ ψυχρὸν κρίνει, καὶ [h] ὧν λόγος τις ἡ σάρξ· ἄλλῳ [i] δὲ ἤτοι χωριστῷ, ἢ ὡς [k] ἡ [l] κεκλασμένη ἔχει πρὸς αὑτὴν ὅταν ἐκταθῇ, τὸ σαρκὶ [m] εἶναι κρίνει. Πάλιν δ' ἐπὶ τῶν [n] ἐν ἀφαιρέσει ὄντων τὸ εὐθὺ ὡς τὸ σιμόν· μετὰ συνεχοῦς γάρ· τὸ δὲ τί ἦν εἶναι, [o] εἰ [p] ἔστιν ἕτερον [q] τὸ εὐθεῖ εἶναι καὶ τὸ εὐθὺ [r] ἄλλῳ· ἔστω γὰρ δυάς. [t]Ετέρῳ ἄρα ἢ [s] ἑτέρως ἔχοντι κρίνει. [t] Καὶ ὅλως [v] ἄρα ὡς 10
χωριστὰ τὰ πράγματα τῆς ὕλης, οὕτω καὶ τὰ περὶ τὸν νοῦν. [t]Απορήσειε δ' ἄν τις, εἰ ὁ νοῦς [w] ἁπλοῦν ἐστὶ καὶ ἀπαθὲς καὶ μηθενὶ μηθὲν [x] ἔχει κοινόν, ὥσπερ [y] φησὶν [t]Αναξαγόρας, πῶς

[k] οἷον τοῦ ψ. S.T.V.X, οἷον ἐκ τοῦ ψ. E. [l] ἐκ om. E. [m] ἐκ] ἐπὶ W. [n] αἰσθητὸν X. [o] ἕκαστα οὕτως W. [p] ὡς ὁ ἐπ. E.L.T.U.V.X. [q] ὁ om. S.U.V.W.X. [r] ἔσται V. [s] μὲν] μὲν οὖν L.W. [t] ὁμοίως om. pr. E. [v] ὁμοίως alterum om. S.U.X. [w] τὸ post ἐστὶ om. W. [x] καὶ τὸ ὕδατι E. [y] οὕτω δὲ om. L.T. [z] ἑτέρων δὲ π. T. [a] γὰρ] μὲν γὰρ W. [b] ἢ ἄλλῳ] καὶ ἢ ἄλλῳ E. [c] ἔχοντι om. E.L.S.U.V. [d] κρίνει ὁ νοῦς ἡ E.L. [e] τόδε om. V. [f] τὸ θ. καὶ τὸ ψ. om. V. [g] τὸ ante ψ. om. E.L. [h] ὧν ὁ λόγος E. [i] δὲ om. V. [k] ἡ om. S.U.V.W.X. [l] κεχωρισμένη X. [m] εἶναι καὶ κρίνει L.S. [n] ἐν om. X. [o] εἰ om. L. [p] ἔστι δ' ἕτερον V. [q] τὸ εὐθεῖ] τῷ εὐθεῖ X. [r] ἄλλο T.V.X. [s] ἑτέρῳ X. [t] καὶ om. L.S.T.U.V.X. [v] ἄρα om. pr. E. [w] ἁπλοῦς V. [x] ἔχειν X, ἔχων S.U.V. [y] φασιν ὁ ἀναξαγόρας X.

11 [z] νοήσει, [a] εἰ τὸ νοεῖν πάσχειν τί ἐστιν. [b] Ἢι γάρ τι κοινὸν ἀμφοῖν ὑπάρχει, τὸ μὲν ποιεῖν δοκεῖ τὸ δὲ πάσχειν. [c] Ἔτι δ' εἰ νοητὸς καὶ αὐτός. [d] Ἢ γὰρ τοῖς ἄλλοις [e] ὁ νοῦς ὑπάρξει, εἰ μὴ κατ' ἄλλο αὐτὸς νοητός, ἓν δέ τι τὸ νοητὸν εἴδει, ἢ μεμιγμένον [f] τι ἕξει, ὃ ποιεῖ νοητὸν αὐτὸν ὥσπερ τἆλλα.
12 [g] Ἢ τὸ μὲν [h] πάσχειν κατὰ κοινόν τι [i] διῄρηται πρότερον, ὅτι δυνάμει πώς ἐστι τὰ νοητὰ ὁ νοῦς, ἀλλ' ἐντελεχείᾳ [k] οὐδέν, πρὶν [l] ἂν νοῇ. Δεῖ δ' οὕτως ὥσπερ ἐν γραμματείῳ [m] ᾧ μηθὲν [n] ὑπάρχει ἐντελεχείᾳ [o] γεγραμμένον. [p] Ὅπερ συμβαίνει ἐπὶ
13 τοῦ νοῦ. Καὶ αὐτὸς δὲ νοητός ἐστιν ὥσπερ τὰ νοητά. [q] Ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν ἄνευ ὕλης τὸ αὐτό ἐστι τὸ νοοῦν καὶ τὸ νοούμενον· ἡ γὰρ ἐπιστήμη [r] ἡ θεωρητικὴ καὶ τὸ οὕτως [s] ἐπιστητὸν [t] τὸ αὐτό ἐστιν· τοῦ δὲ μὴ ἀεὶ νοεῖν τὸ αἴτιον ἐπισκεπτέον. [u] Ἐν δὲ τοῖς ἔχουσιν ὕλην δυνάμει ἕκαστόν ἐστι τῶν νοητῶν. [v] Ὥστ' ἐκείνοις μὲν οὐχ ὑπάρξει νοῦς (ἄνευ γὰρ ὕλης [w] δύναμις ὁ νοῦς τῶν τοιούτων), [x] ἐκείνῳ δὲ τὸ νοητὸν ὑπάρξει.

5 [y] Ἐπεὶ δ' ὥσπερ ἐν [z] ἁπάσῃ τῇ φύσει ἐστί τι τὸ μὲν ὕλη ἑκάστῳ γένει (τοῦτο δὲ [a] ὃ πάντα δυνάμει [b] ἐκεῖνα), ἕτερον δὲ τὸ αἴτιον [c] καὶ ποιητικόν, [d] τῷ ποιεῖν πάντα, οἷον [e] ἡ τέχνη [f] πρὸς τὴν ὕλην πέπονθεν, ἀνάγκη καὶ ἐν τῇ ψυχῇ
2 ὑπάρχειν ταύτας τὰς διαφοράς. Καὶ ἔστιν ὁ μὲν τοιοῦτος νοῦς [g] τῷ πάντα γίνεσθαι, ὁ δὲ τῷ πάντα ποιεῖν, ὡς ἕξις τις, οἷον τὸ φῶς· τρόπον γάρ τινα [h] καὶ τὸ φῶς ποιεῖ τὰ δυνάμει ὄντα χρώματα [i] ἐνεργείᾳ χρώματα. Καὶ [k] οὗτος ὁ νοῦς χωριστὸς καὶ [l] ἀπαθὴς καὶ ἀμιγὴς τῇ οὐσίᾳ ὢν ἐνεργείᾳ.

[z] νοήσειεν T.V.X. [a] εἰ—ἐστίν om. pr. W. [b] ᾗ] ἢ L. [c] δ' om. pr. E. [d] ὁ om. E.L.V. [e] τι ἕξει] τῇ ἕξει S. [f] πάσχειν om. V. [g] διείρηται S. [h] οὐδὲν—ἐντελεχείᾳ om. L. [i] ἂν] ἂν μὴ L.V.W. et inter versus U.X, om. E. [k] ᾧ om. E.S.U.V.X. [l] ὑπάρχειν S.U.V.X. [m] καταγεγραμμένον E.L, om. pr. T. [n] ὥσπερ S. [o] ἡ ante θ. om. E. [p] ἐπιστ.] θεωρητικὸν pr. T. [q] ταυτό T. [r] δύναμίς ἐστιν ὁ L.S.U. V.W.X. [s] ἐκεῖνο T. [t] ἐπειδὴ W. [u] πάσῃ T. [v] ὃ] ὅτι U.V.W. [x] ἐκεῖνο E. [y] καὶ τὸ π. L.W. [z] τῷ] ὃ τῷ L.T.X. [a] ἡ om. V. [b] πέπονθε πρὸς τὴν ὕλην S. [c] τῷ] τὸ S. [d] καὶ om. V. [e] ἐνεργείᾳ ὄντα χρώματα W. [f] οὗτος] οὐχ ὡς S. [g] ἀμιγὴς καὶ ἀπαθὴς S.T.U.V.W.X.

[a]Αεὶ γὰρ τιμιώτερον τὸ ποιοῦν τοῦ πάσχοντος καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς ὕλης. [h]Τὸ δ' αὐτό ἐστιν ἡ κατ' ἐνέργειαν ἐπιστήμη 3
τῷ πράγματι· ἡ δὲ κατὰ δύναμιν χρόνῳ προτέρα ἐν τῷ ἑνί, ὅλως δὲ [i]οὐ χρόνῳ· ἀλλ' [k]οὐχ ὁτὲ μὲν νοεῖ ὁτὲ δ' οὐ νοεῖ. Χωρισθεὶς δ' [l]ἐστὶ μόνον τοῦθ' ὅπερ ἐστί, καὶ τοῦτο μόνον [m]ἀθάνατον καὶ ἀΐδιον. Οὐ [n]μνημονεύομεν δέ, ὅτι τοῦτο μὲν ἀπαθές, ὁ δὲ παθητικὸς νοῦς φθαρτός, καὶ ἄνευ τούτου οὐθὲν νοεῖ.

[p]Η μὲν οὖν τῶν ἀδιαιρέτων νόησις ἐν τούτοις, περὶ ἃ οὐκ 6
ἔστι τὸ ψεῦδος· ἐν οἷς δὲ [o]καὶ τὸ [p]ψεῦδος καὶ τὸ ἀληθές, [q]σύνθεσίς [r]τις [s]ἤδη νοημάτων ὥσπερ ἓν ὄντων, καθάπερ [t]Εμπεδοκλῆς ἔφη

ᾗ πολλῶν μὲν κόρσαι ἀναύχενες ἐβλάστησαν,

ἔπειτα συντίθεσθαι τῇ φιλίᾳ. Οὕτω καὶ ταῦτα κεχωρισμένα 2
[t]συντίθεται, οἷον τὸ ἀσύμμετρον καὶ ἡ [v]διάμετρος. [w]Αν δὲ [w]γινομένων ἢ ἐσομένων, [x]τὸν χρόνον [y]προσεννοῶν καὶ συντιθείς. Τὸ γὰρ ψεῦδος ἐν συνθέσει [z]ἀεί· καὶ γὰρ ἂν τὸ λευκὸν μὴ λευκόν, [a]τὸ μὴ λευκὸν συνέθηκεν. [d]Ενδέχεται δὲ καὶ διαίρεσιν φάναι πάντα. [d]Αλλ' οὖν ἔστι γε οὐ μόνον 3
[b]τὸ ψεῦδος ἢ ἀληθές, ὅτι λευκὸς Κλέων ἐστίν, ἀλλὰ καὶ ὅτι ἦν ἢ [c]ἔσται. Τὸ [d]δὲ ἓν ποιοῦν, τοῦτο ὁ νοῦς ἕκαστον. Τὸ δ' ἀδιαίρετον ἐπεὶ διχῶς, [e]ἢ δυνάμει ἢ ἐνεργείᾳ, οὐθὲν κωλύει νοεῖν τὸ ἀδιαίρετον, ὅταν νοῇ τὸ μῆκος· ἀδιαίρετον γὰρ ἐνεργείᾳ καὶ ἐν χρόνῳ ἀδιαιρέτῳ· ὁμοίως γὰρ ὁ χρόνος διαιρετὸς [f]καὶ ἀδιαίρετος τῷ μήκει. Οὔκουν ἔστιν εἰπεῖν ἐν τῷ ἡμίσει 4
τί [g]ἐννοεῖ ἑκατέρῳ· οὐ γάρ ἐστιν, ἂν μὴ διαιρεθῇ, ἀλλ' ἢ

[h] τὸ δ' αὐτό] αὐτὸ δ' S.T.U.V.W.X. [i] οὐ] οὐδὲ S.T.U.V.W.X. [k] οὐχ om. W. [l] ἐστι om. V, post μόνον ponit W. [m] ἀΐδιον καὶ ἀθάνατον W. [n] μνημονεύομεν—(c. 7. §. 10.) ἐκεῖνα desunt E, exciso inter folia 200. et 201. folio. [o] καὶ om. L. [p] ψ. ἤδη καὶ S.T.U.V.W.X. [q] σύνεσις L, συνθεμένων W. [r] τις] τε τις V, om. W. [s] ἤδη τῶν ν. W. [t] συντίθεσθαι S.T.V.W. [v] διάμετρος ἢ τὸ σύμμετρον καὶ ἡ διάμετρος. ἂν W. [w] γενομένων L.S.T.U. [x] τῶν χρόνων X. [y] πρὸς ἓν νοῶν L.X. [z] ἀεί om. X. [a] τὸ] καὶ τὸ T. [b] τὸ om. W. [c] ἔσται] ἐστί X. [d] δὴ U.X. [e] ἢ τὸ δ. S.U.X. [f] καὶ ἀδ.] καὶ οὐ διαιρετὸς T, om. X. et pr. W. [g] ἐνόει L, ἐννοεῖν T.U.W.

δυνάμει. Χωρὶς δ' ἑκάτερον νοῶν [h]τῶν ἡμίσεων διαιρεῖ καὶ τὸν χρόνον ἅμα· [i]τότε δ' οἰονεὶ [k]μήκη. Εἰ δ' [l]ὡς ἐξ ἀμ-
5 φοῖν, καὶ [m]ἐν τῷ [n]χρόνῳ τῷ ἐπ' ἀμφοῖν. Τὸ δὲ μὴ [o]κατὰ ποσὸν ἀδιαίρετον ἀλλὰ τῷ εἴδει νοεῖ ἐν [p]ἀδιαιρέτῳ χρόνῳ καὶ ἀδιαιρέτῳ τῆς [q]ψυχῆς· κατὰ συμβεβηκὸς δέ, καὶ οὐχ ᾗ ἐκεῖνα διαιρετά, ᾧ νοεῖ καὶ ἐν ᾧ χρόνῳ, ἀλλ' [r]ᾗ ἀδιαίρετα· [s]ἔνεστι γὰρ κἀν τούτοις τι ἀδιαίρετον, ἀλλ' ἴσως οὐ χωρι-
6 στόν, ὃ [t]ποιεῖ ἕνα τὸν χρόνον καὶ τὸ μῆκος. Καὶ τοῦθ' ὁμοίως ἐν [v]ἅπαντί ἐστι τῷ συνεχεῖ καὶ χρόνῳ καὶ μήκει. [t]Ἡ δὲ στιγμὴ καὶ πᾶσα διαίρεσις, καὶ τὸ [w]οὕτως ἀδιαίρετον, δηλοῦται ὥσπερ ἡ στέρησις. Καὶ [x]ὅμοιος ὁ λόγος ἐπὶ τῶν ἄλλων, οἷον [y]πῶς τὸ κακὸν γνωρίζει ἢ τὸ μέλαν· τῷ ἐναντίῳ γάρ πως γνωρίζει. Δεῖ δὲ δυνάμει εἶναι τὸ [z]γνωρίζον [a]καὶ
7 ἐνεῖναι [b]ἐν αὐτῷ. Εἰ δέ τινι μὴ ἐστιν ἐναντίον τῶν [c]αἰτίων, [d]αὐτὸ ἑαυτὸ γινώσκει καὶ ἐνεργείᾳ ἐστὶ καὶ χωριστόν. [u]Ἔστι δ' ἡ μὲν φάσις [e]τι κατά τινος, [f]ὥσπερ ἡ κατάφασις, καὶ ἀληθὴς [g]ἢ ψευδὴς πᾶσα· ὁ δὲ νοῦς οὐ πᾶς, ἀλλ' ὁ τοῦ τί [h]ἐστι κατὰ τὸ τί ἦν εἶναι ἀληθής, καὶ οὐ [i]τὶ κατά τινος· ἀλλ' ὥσπερ τὸ ὁρᾶν [k]τοῦ ἰδίου ἀληθές, εἰ δ' ἄνθρωπος τὸ λευκὸν ἢ μή, οὐκ [l]ἀληθὲς ἀεί, οὕτως ἔχει [m]ὅσα [n]ἄνευ ὕλης.

7 Τὸ [o]δ' αὐτό ἐστιν ἡ κατ' ἐνέργειαν ἐπιστήμη τῷ πράγματι. [r]Ἡ δὲ κατὰ δύναμιν χρόνῳ [p]προτέρα [q]ἐν τῷ ἑνί, ὅλως δὲ οὐδὲ χρόνῳ· ἔστι γὰρ ἐξ ἐντελεχείᾳ ὄντος πάντα τὰ γιγνόμενα. Φαίνεται δὲ τὸ μὲν [r]αἰσθητὸν [s]ἐκ δυνάμει ὄντος τοῦ αἰσθητικοῦ ἐνεργείᾳ ποιοῦν· οὐ γὰρ πάσχει οὐδ'

[h] τῶν ἡμίσεων ante νοῶν S.U, om. T.X. [i] τόδε δ' X. [k] μήκει S.T.V. [l] ὡς om. S. [m] ἐν om. T.V.W. [n] χρ. τὸ U. [o] κατὰ τὸ π. T.X. [p] διαιρετῷ χρ. X. [q] ψυχῆς νοήσει κατὰ T.V. [r] ᾗ] ἡ X. [s] ἔνεστι γὰρ om. X. [t] ποιεῖ καὶ ἕνα W. [v] παντί W. [w] οὕτως] οὔτε V. [x] ὁμοίως T. [y] πῶς καὶ τὸ W. [z] γνωρίζειν V. [a] καὶ ἓν εἶναι E.L.T. V.W.X. [b] ἐν om. W. [c] αἰτίων] ἐναντίων S. [d] αὐτὸ αὐτῷ S, ᾧ τὸ αὐτὸ W. [e] τις L. [f] ὥσπερ καὶ ἡ W. [g] ἢ] καὶ L. [h] ἐστιν ἢ κατὰ X. [i] τι post οὐ om. X. [k] τοῦ ἰδίου] τὸ δι' V. [l] ἀληθὴς X. [m] ὅσα om. W. [n] ἄνευ τῆς ὕλης V. [o] αὐτὸ δ' T.U.V.X. [p] ποτέρα U. [q] ἔνι ᾧ ἔνι T. [r] αἰσθητήριον S.V.X. [s] ἐν X.

ἀλλοιοῦται. Διὸ ἄλλο [t]εἶδος τοῦτο κινήσεως· ἡ γὰρ κί- 2
νησις τοῦ ἀτελοῦς [v]ἐνέργεια [w]ἦν, ἡ δ' ἁπλῶς ἐνέργεια ἑτέρα
[x]ἡ τοῦ τετελεσμένου. Τὸ μὲν οὖν αἰσθάνεσθαι ὅμοιον [y]τῷ
φάναι μόνον καὶ νοεῖν· ὅταν δὲ ἡδὺ ἢ λυπηρόν, οἷον κατα-
φᾶσα ἢ ἀποφᾶσα, διώκει ἢ φεύγει· καὶ ἔστι τὸ ἥδεσθαι [z]καὶ
λυπεῖσθαι τὸ ἐνεργεῖν τῇ αἰσθητικῇ μεσότητι πρὸς τὸ ἀγα-
θὸν [a]ἢ κακόν, [b]ᾗ τοιαῦτα. Καὶ ἡ φυγὴ [c]δὲ καὶ ἡ ὄρεξις 3
[d]τοῦτο [e]ἡ κατ' ἐνέργειαν, καὶ οὐχ ἕτερον [f]τὸ ὀρεκτικὸν [g]καὶ
φευκτικόν, οὔτ' ἀλλήλων οὔτε τοῦ αἰσθητικοῦ· ἀλλὰ τὸ εἶναι
ἄλλο. Τῇ [h]δὲ διανοητικῇ ψυχῇ τὰ φαντάσματα οἷον αἰ-
σθήματα ὑπάρχει. [v]Ὅταν δὲ ἀγαθὸν ἢ κακὸν [i]φήσῃ ἢ ἀπο-
φήσῃ, [k]φεύγει ἢ διώκει. Διὸ οὐδέποτε νοεῖ ἄνευ φαντάσμα- 4
τος ἡ ψυχή, ὥσπερ δὲ ὁ ἀὴρ [l]τὴν κόρην τοιανδὶ ἐποίησεν,
[m]αὐτὴ δ' ἕτερον, καὶ [n]ἡ ἀκοὴ ὡσαύτως· τὸ δὲ ἔσχατον ἕν,
καὶ μία μεσότης· τὸ δ' εἶναι [o]αὐτῇ πλείω. Τίνι δ' ἐπικρίνει
[p]τί διαφέρει γλυκὺ καὶ θερμόν, εἴρηται μὲν [q]καὶ πρότερον,
λεκτέον δὲ καὶ [r]ὧδε. [v]Ἔστι γὰρ ἕν τι, οὕτω δὲ [s]καὶ ὡς 5
ὅρος. Καὶ ταῦτα [t]ἓν τῷ ἀνάλογον [v]καὶ τῷ ἀριθμῷ ὂν ἔχει
πρὸς ἑκάτερον, ὡς ἐκεῖνα πρὸς ἄλληλα· τί γὰρ διαφέρει [w]τὸ
ἀπορεῖν [x]πῶς [y]τὰ ὁμογενῆ κρίνει ἢ [z]τἀναντία, οἷον λευκὸν
καὶ μέλαν; [v]Ἔστω δὴ ὡς τὸ Α τὸ λευκὸν [a]πρὸς τὸ Β τὸ 6
μέλαν, τὸ Γ [b]πρὸς τὸ Δ ὡς ἐκεῖνα πρὸς ἄλληλα· [c]ὥστε καὶ
ἐναλλάξ. Εἰ δὴ [d]τὰ Γ Δ [e]ἑνὶ εἴη ὑπάρχοντα, οὕτως ἔξει

[t] εἶδος om. S.X, post τοῦτο ponunt T.U.V, post κινήσεως W. [v] ἐνεργείᾳ S. [w] ἦν om. L.S.U.V.X. [x] ἡ τοῦ] ἢ τοῦ X, τοῦ L. [y] τῷ] τὸ T.X. [z] καὶ λ.] ἢ λ. T.U.V.W. [a] ἢ κακὸν om. S. [b] ᾗ τοιοῦτο L, om. X. [c] δὴ S.U.W.X, om. T.V. [d] ταυτὸν T, τὸ αὐτὸ L.V. [e] ἡ om. V. [f] τὸ] τι V. [g] καὶ τὸ φ. L. [h] δὴ S. [i] φησὶν ἢ ἀπόφησι T.X, κατάφησιν ἢ ἀπόφησι U, κατάφασις ἢ ἀπόφασις W, ἐστι κατάφησιν ἢ ἀπόφησιν V, ἐστι καταφήσειν ἢ ἀποφήσειν corr. S. [k] φεύγει] καὶ φεύγει S.T.U.V.W.X. [l] τὴν κόρην om. X. [m] αὖτη L.S.T.X. [n] ἡ om. T. [o] αὐτῇ om. S.U.V.X. [p] τί] ᾗ T. [q] καὶ post μὲν om. W. [r] ὧδε] νῦν T.W. [s] καὶ ὡς] καὶ ὁ X, ἡ στιγμὴ καὶ ὁ T, om. cum ipso ὅρος L.V. S. incertus. [t] ἓν] ἐν L.S.V.X. [v] καὶ τῷ] ἢ τῷ L, ἢ U.V.W.X, om. S. [w] τὸ] τοδὶ W. [x] πῶς om. X. [y] τὰ μὴ ὁμ. L.S.U.X. [z] τὰ ἐναντία L.T.U.V. [a] πρὸς] καὶ S. [b] πρὸς] ἀέρος X. [c] ὥστε] οὕτως W. [d] τὰ om. X. [e] ἓν T.

ὥσπερ καὶ [f]τὰ A B, τὸ αὐτὸ μὲν [g]καὶ ἕν, τὸ [h]δ' εἶναι οὐ τὸ αὐτό, κἀκεῖνο ὁμοίως. [i]Ὁ δ' αὐτὸς λόγος [k]καὶ εἰ τὸ 7 μὲν A [l]τὸ γλυκὺ εἴη, τὸ δὲ B [l]τὸ λευκόν. Τὰ μὲν οὖν εἴδη τὸ νοητικὸν ἐν τοῖς φαντάσμασι νοεῖ, καὶ ὡς ἐν ἐκείνοις [m]ὥρισται αὐτῷ τὸ διωκτὸν καὶ φευκτόν, καὶ ἐκτὸς τῆς [n]αἰσθήσεως, ὅταν ἐπὶ τῶν φαντασμάτων ᾖ, [o]κινεῖται, οἷον αἰσθανόμενος τὸν [p]φρυκτὸν ὅτι πῦρ, τῇ κοινῇ γνωρίζει, ὁρῶν κι- 8 νούμενον, ὅτι πολέμιος. [r]Ὅτε δὲ τοῖς ἐν τῇ ψυχῇ φαντάσμασιν ἢ νοήμασιν ὥσπερ ὁρῶν λογίζεται καὶ [q]βουλεύεται τὰ μέλλοντα πρὸς τὰ παρόντα· καὶ ὅταν εἴπῃ ὡς ἐκεῖ τὸ [r]ἡδὺ ἢ λυπηρόν, ἐνταῦθα φεύγει ἢ διώκει, καὶ ὅλως ἐν πράξει. Καὶ τὸ ἄνευ δὲ πράξεως, τὸ ἀληθὲς καὶ [s]τὸ ψεῦδος ἐν τῷ αὐτῷ γένει ἐστί, τῷ ἀγαθῷ [t]καὶ κακῷ· ἀλλὰ [v]τῷ [w]γε 9 ἁπλῶς διαφέρει καὶ τινί. Τὰ δὲ [x]ἐν ἀφαιρέσει λεγόμενα νοεῖ ὥσπερ [y]ἂν εἰ τὸ σιμόν, ᾗ μὲν [z]σιμόν, οὐ κεχωρισμένως, [a]ᾗ δὲ κοῖλον, [b]εἴ τις [c]ἐνόει ἐνεργείᾳ, ἄνευ τῆς σαρκὸς ἂν 10 [d]ἐνόει [e]ἐν ᾗ τὸ κοῖλον. Οὕτω τὰ μαθηματικὰ οὐ [f]κεχωρισμένα [g]ὡς κεχωρισμένα νοεῖ, [h]ὅταν νοῇ [i]ἐκεῖνα. [v]Ὅλως δὲ ὁ νοῦς ἐστὶν ὁ κατ' ἐνέργειαν τὰ πράγματα [k]νοῶν. [l]Ἆρα δ' ἐνδέχεται τῶν κεχωρισμένων τι νοεῖν [l]ὄντα αὐτὸν μὴ κεχωρισμένον μεγέθους, ἢ οὔ, σκεπτέον ὕστερον.

8 Νῦν δὲ περὶ ψυχῆς τὰ λεχθέντα συγκεφαλαιώσαντες, εἴπωμεν πάλιν ὅτι ἡ ψυχὴ τὰ ὄντα πώς [m]ἐστι πάντα. [n]Ἢ [n]γὰρ αἰσθητὰ [o]τὰ ὄντα ἢ νοητά, ἔστι [p]δ' ἡ ἐπιστήμη μὲν

[f] τὰ] τὸ S.T.V. [g] καὶ ἕν om. S.U.V.X. [h] δ' ante εἶναι om. X. [i] καὶ] κἂν S.U.V.X. [k] μὲν τὸ S.U.V.W.X. [l] τὸ ante γλυκὺ et λευκόν om. W. [m] ὥριστο U.X. et corr. S. [n] αἰσθ. ὃν ὅταν S.T.U.V.X, αἰσθ. ὧν ὅταν W. [o] κινῆται X. [p] φευκτὸν T.U.V.W.X. [q] βούλεται S. [r] ἡδὺ ἢ τὸ λυπηρὸν L, λυπηρὸν ἢ ἡδὺ W. [s] τὸ om. L. [t] καὶ] καὶ τῷ L.U.X, ἢ τῷ W. [v] τό L.S.X. [w] γε om. S.W. [x] ἐν om. S.T.U.X. [y] ἂν om. S.V.X. [z] alterum σιμὸν om. L. σιμότης X. [a] ᾗ δὲ κ.] εἰ δὲ καμπύλον X. [b] εἴ τις] εἴ τι L, om. X. [c] ἐννοεῖ S, ἐννόει V. [d] ἐννοῇ X. [e] ἐν ᾗ om. S.U.V. [f] κεχωρισμένων X. [g] ὡς κεχ.] ὡσεὶ κεχ. T, τῇ ὑποστάσει L, τῇ ὑποστάσει ὡς κεχ. W. [h] ὅτε νοεῖ W. [i] ἐκεῖνο X. [k] νοῶν om. L.U. et pr. E. [l] αὐτὸν ὄντα S.V.W.X. [m] ἐστι τὰ πάντα X. [n] γὰρ om. L, ante ἢ ponit E. [o] τὰ om. X. [p] δ'] δὴ E.L.

τὰ ἐπιστητά πως, ἡ δ' αἴσθησις τὰ αἰσθητά· πῶς δὲ τοῦτο, [q] δεῖ ζητεῖν. [r] Τέμνεται οὖν ἡ ἐπιστήμη καὶ ἡ αἴσθησις [s] εἰς 2
τὰ πράγματα, ἡ μὲν δυνάμει εἰς [t] τὰ δυνάμει, ἡ δ' ἐντελεχείᾳ εἰς [v] τὰ ἐντελεχείᾳ. Τῆς δὲ ψυχῆς τὸ αἰσθητικὸν καὶ [w] τὸ ἐπιστημονικὸν δυνάμει [x] ταὐτόν ἐστι, τὸ μὲν [y] ἐπιστητὸν τὸ δὲ [z] αἰσθητόν. [a] Ἀνάγκη δ' ἢ αὐτὰ [a] ἢ τὰ εἴδη [b] εἶναι. Αὐτὰ 3
μὲν [c] γὰρ δὴ οὔ· οὐ γὰρ [d] ὁ λίθος ἐν τῇ ψυχῇ, ἀλλὰ τὸ εἶδος· ὥστε ἡ ψυχὴ ὥσπερ ἡ χείρ ἐστιν· καὶ γὰρ ἡ χεὶρ ὄργανόν ἐστιν ὀργάνων, καὶ ὁ [e] νοῦς [f] εἶδος εἰδῶν καὶ ἡ αἴσθησις εἶδος αἰσθητῶν. [g] Ἐπεὶ δὲ οὐδὲ πρᾶγμα οὐθέν ἐστι παρὰ τὰ 4
[g] μεγέθη, ὡς δοκεῖ, τὰ αἰσθητὰ κεχωρισμένον, ἐν τοῖς εἴδεσι τοῖς αἰσθητοῖς [h] τὰ νοητά ἐστι, τά τε [i] ἐν ἀφαιρέσει λεγόμενα, καὶ ὅσα τῶν αἰσθητῶν [k] ἕξεις καὶ πάθη. Καὶ διὰ 5
τοῦτο οὔτε μὴ [l] αἰσθανόμενος μηθὲν οὐθὲν ἂν μάθοι [m] οὐδὲ [n] ξυνείη· ὅταν [o] τε θεωρῇ, ἀνάγκη [p] ἅμα [q] φάντασμά τι θεωρεῖν· τὰ γὰρ φαντάσματα ὥσπερ αἰσθήματά ἐστι, πλὴν ἄνευ ὕλης. [r] Ἔστι δ' ἡ φαντασία ἕτερον φάσεως [r] καὶ ἀπο- 6
φάσεως· συμπλοκὴ γὰρ [s] νοημάτων ἐστὶ τὸ ἀληθὲς [t] ἢ ψεῦδος. Τὰ δὲ πρῶτα νοήματα [v] τίνι διοίσει τοῦ μὴ [w] φαντάσματα εἶναι; [u] Ἢ οὐδὲ τἆλλα φαντάσματα, ἀλλ' οὐκ ἄνευ φαντασμάτων.

[x] Ἐπεὶ δὲ ἡ ψυχὴ κατὰ δύο ὥρισται δυνάμεις [x] ἥ τῶν ζῴων, 9
τῷ τε κριτικῷ, ὃ διανοίας ἔργον ἐστὶ καὶ αἰσθήσεως, καὶ ἔτι τῷ κινεῖν τὴν κατὰ τόπον κίνησιν, περὶ μὲν αἰσθήσεως καὶ νοῦ διωρίσθω τοσαῦτα, περὶ δὲ τοῦ κινοῦντος, τί ποτέ ἐστι

[q] ζητεῖν δεῖ U. [r] verbi τέμνεται litteras εται corr. E. [s] εἰς om. E.L. [t] τὰ δυνάμει] δυνάμεις L. et pr. E. [v] τὰ ἐντ.] ἐντελεχείας L. et pr. E, τὰς ἐντελεχείας S.X. [w] τὸ om. E.L.S.U.V.X. [x] ταὐτα S.T.U.V.W.X. [y] ἐπιστημονικὸν S.U.V. [z] αἰσθητικὸν S. [a] ἢ ante τὰ om. X. [b] εἶναι] ἐστίν X. [c] γὰρ ante δὴ om. L.V.W. et pr. E. [d] ὁ om. E.L. [e] νοῦς] νοῦς ἐστὶν S.V, νοῦς δὲ T.W. [f] εἶδος om. E. [g] μεγέθει S. [h] τὸ νοητόν X. [i] ἐν om. E.L.S.U.V. [k] ἕξις X. [l] αἰσθανόμενον L. [m] οὐδὲ] οὐδ' ἂν W. [n] ξυνίη L.S.X, ξυνίοι E.T.U.V.W.X. [o] δὲ T.U.V. [p] ἅμα] ἄρα U.X. [q] φαντάσματα θ. S.V.W.X. [r] καὶ ἀποφάσεως om. S.U.V. ἢ ἀποφάσεως margo W. [s] ἐστι νοημάτων S.U.V. [t] ἢ τὸ ψ. W. [v] τί S.T.U.V.W.X. [w] φάντασμα E. [x] ἡ ante τῶν om. E.L.

τῆς ψυχῆς, σκεπτέον, πότερον ἕν τι μόριον [y] αὐτῆς χωριστὸν ὂν [z] ἢ μεγέθει ἢ λόγῳ, ἢ πᾶσα ἡ ψυχή, κἂν εἰ μόριόν τι, πότερον ἴδιόν τι παρὰ τὰ εἰωθότα λέγεσθαι καὶ τὰ εἰρημένα,
2 ἢ τούτων ἕν τι. Ἔχει δὲ ἀπορίαν εὐθὺς πῶς [a] τε δεῖ μόρια
3 [b] λέγειν τῆς ψυχῆς καὶ πόσα. Τρόπον γάρ τινα ἄπειρα φαίνεται, καὶ οὐ μόνον ἃ τινες [c] λέγουσι διορίζοντες, λογιστικὸν καὶ θυμικὸν καὶ ἐπιθυμητικόν, οἱ δὲ τὸ λόγον ἔχον καὶ [d] τὸ ἄλογον· κατὰ γὰρ τὰς διαφορὰς δι' ἃς [e] ταῦτα χωρίζουσι, καὶ ἄλλα [f] φανεῖται μόρια μείζω διάστασιν ἔχοντα τούτων, περὶ ὧν [g] καὶ νῦν εἴρηται, τό [h] τε θρεπτικόν, [i] ὃ καὶ τοῖς φυτοῖς ὑπάρχει καὶ πᾶσι τοῖς ζῴοις, καὶ [k] τὸ αἰσθητικόν, [l] ὃ οὔτε ὡς ἄλογον οὔτε ὡς λόγον ἔχον [m] θείη ἄν τις
4 ῥᾳδίως. Ἔτι δὲ τὸ φανταστικόν, [n] ὃ [o] τῷ μὲν εἶναι πάντων ἕτερον, τινὶ δὲ τούτων [p] ταὐτὸν ἢ ἕτερον, ἔχει πολλὴν ἀπορίαν, εἴ τις θήσει κεχωρισμένα μόρια τῆς ψυχῆς. Πρὸς δὲ τούτοις τὸ [q] ὀρεκτικόν, ὃ καὶ λόγῳ καὶ δυνάμει ἕτερον ἂν
5 δόξειεν εἶναι [r] πάντων. [s] Καὶ ἄτοπον [t] δὴ [v] τοῦτο διασπᾶν· ἔν τε τῷ λογιστικῷ γὰρ ἡ βούλησις γίνεται, καὶ ἐν τῷ [w] ἀλόγῳ ἡ ἐπιθυμία καὶ ὁ θυμός· εἰ δὲ τρία ἡ ψυχή, ἐν ἑκάστῳ
6 [x] ἔσται ὄρεξις. Καὶ δὴ καὶ περὶ οὗ [y] νῦν ὁ λόγος ἐνέστηκε, τί τὸ κινοῦν κατὰ τόπον τὸ ζῷόν ἐστιν; Τὴν μὲν γὰρ κατ' αὔξησιν καὶ φθίσιν κίνησιν, [z] ἅπασιν ὑπάρχουσαν, τὸ πᾶσιν ὑπάρχον δόξειεν ἂν κινεῖν τὸ γεννητικὸν [a] καὶ θρεπτικόν· περὶ δὲ ἀναπνοῆς καὶ ἐκπνοῆς [b] καὶ ὕπνου καὶ ἐγρηγόρσεως ὕστερον ἐπισκεπτέον· ἔχει γὰρ καὶ ταῦτα πολλὴν ἀπορίαν.
7 [c] Ἀλλὰ περὶ τῆς κατὰ τόπον κινήσεως, [c] τί τὸ κινοῦν τὸ ζῷον

[y] χωριστὸν αὐτῆς W. [z] ἢ post ὂν om. S.U.W. [a] τε] ποτε W, om. L. [b] λέγειν ψυχῆς X, ψυχῆς λέγειν S.T.U.V.W. [c] λέγοντες διορίζονται X. [d] τὸ post καὶ om. W. [e] ταύτας E.L. [f] φαίνεται T.U.W.X, φαίνονται L.S.V. [g] καὶ] γε W. [h] τε om. S.T.U.V.W.X. [i] ὃ om. S.U.V. [k] τὸ om. X. [l] ὃ om. U.V. [m] θῇ X. [n] ὃ om. E. [o] τῷ] τὸ E.L. [p] ταυτόν ἐστιν ἢ W. [q] ὀρεκτὸν X. [r] πάντων om. W. [s] καὶ om. T.U.V.W. [t] δὲ T.V, δὲ τὸ W, δὴ τὸ E. [v] τοῦτο φάναι διασπᾶν V.W. [w] ἀλόγῳ δὲ ἡ W. [x] ἐστιν X. [y] ὁ λόγος νῦν W. [z] ἅπασιν ὑπάρχουσαν] ἡ πᾶσιν ὑπάρχουσα W, αἳ πᾶσιν ὑπάρχουσι L.S.T. U.V.X. [a] καὶ θρεπτικόν om. E.L. [b] καὶ ante ὕπνου om. E. [c] τί om. E.

τὴν πορευτικὴν κίνησιν, [d]σκεπτέον. [v]Ὅτι μὲν οὖν οὐχ ἡ θρεπτικὴ δύναμις, δῆλον· ἀεί [e]τε γὰρ ἕνεκά του ἡ κίνησις αὕτη, καὶ [f]ἡ μετὰ φαντασίας ἢ ὀρέξεως ἐστιν· οὐθὲν γὰρ μὴ ὀρεγόμενον ἢ φεῦγον κινεῖται ἀλλ' ἢ βίᾳ. [1]Ἔτι [g]κἂν τὰ 8
φυτὰ κινητικὰ ἦν, κἂν εἶχέ τι μόριον ὀργανικὸν πρὸς τὴν κίνησιν ταύτην. [t]Ὁμοίως [h]δὲ οὐδὲ τὸ αἰσθητικόν· πολλὰ γάρ ἐστι τῶν ζῴων ἃ αἴσθησιν μὲν ἔχει, μόνιμα [i]δ' ἐστὶ καὶ ἀκίνητα διὰ τέλους. [k]Εἰ οὖν [l]ἡ φύσις μήτε ποιεῖ μάτην 9
μηθὲν μήτε ἀπολείπει [m]τι τῶν ἀναγκαίων, πλὴν [n]ἐν τοῖς πηρώμασι καὶ [o]ἐν τοῖς ἀτελέσιν· τὰ δὲ τοιαῦτα τῶν ζῴων τέλεια καὶ οὐ πηρώματά ἐστιν· σημεῖον δ' ὅτι [p]ἔστι γεννητικὰ καὶ ἀκμὴν ἔχει καὶ [q]φθίσιν· ὥστ' εἶχεν ἂν καὶ τὰ ὀργανικὰ μέρη τῆς πορείας. [r]Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τὸ [r]λογιστικὸν 10
καὶ ὁ καλούμενος νοῦς [s]ἐστὶν ὁ [t]κινῶν· ὁ μὲν γὰρ θεωρητικὸς οὐθὲν [v]νοεῖ [w]πρακτόν, οὐδὲ λέγει περὶ [x]φευκτοῦ καὶ διωκτοῦ οὐθέν, [y]ἡ δὲ κίνησις ἢ φεύγοντός [z]τι ἢ διώκοντός τί ἐστιν. [a]Ἀλλ' [a]οὐδ' ὅταν θεωρῇ τι τοιοῦτον, ἤδη [b]κελεύει [c]φεύγειν 11
ἢ διώκειν, οἷον πολλάκις διανοεῖται [d]φοβερόν τι ἢ ἡδύ, οὐ κελεύει δὲ φοβεῖσθαι, ἡ [e]δὲ καρδία κινεῖται, ἂν δ' ἡδύ, ἕτερόν τι μόριον. [1]Ἔτι καὶ ἐπιτάττοντος τοῦ νοῦ καὶ λεγούσης τῆς διανοίας φεύγειν τι ἢ διώκειν οὐ κινεῖται, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν πράττει, οἷον [f]ὁ [g]ἀκρατής. Καὶ ὅλως δὲ ὁρῶμεν 12
ὅτι [h]ὁ ἔχων [i]τὴν ἰατρικὴν οὐκ ἰᾶται, ὡς ἑτέρου τινὸς κυρίου ὄντος τοῦ ποιεῖν κατὰ τὴν ἐπιστήμην, ἀλλ' [k]οὐ τῆς ἐπιστήμης. [1]Ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἡ ὄρεξις ταύτης κυρία τῆς κινήσεως·

[d] σκεπτέον. ἔχει γὰρ καὶ ταῦτα πολλὴν ἀπορίαν. ὅτι V. [e] τε om. L.S.U.V.W.X. [f] ἢ post καὶ om. S.W. [g] κἂν] καὶ S.U.X. [h] δὴ X. [i] δὲ καὶ ἀκ. διατελεῖ W. [k] εἰ] ἡ L. [l] ἡ φύσις μήποτε ποιεῖ μάτην μηδὲν X, ἡ φύσις μήτε μηδὲν ποιεῖ μάτην V, μηδέν τι ἡ φύσις μάτην ποιεῖ W, μήτε μηδὲν ἡ φύσις ποιεῖ μάτην S. [m] τι om. L.S.T.U.W.X. [n] ἐν om. X. [o] ἐν om. L.T.V. [p] ἔστι om. L S.T.U.V.W.X. [q] φύσιν V. [r] λογ.] νοητικὸν L. [s] ἐστὶν om. W. [t] κινῶν] ἐκείνων pr. E. [v] νοεῖ] θεωρεῖ E.L. [w] πρακτικὸν T. [x] διωκτοῦ καὶ φευκτοῦ U. [y] ἡ δὲ] εἰ δὲ E, ἀεὶ δὲ ἡ S.T.U.V.X. [z] τι ante ἢ om. E. [a] οὐχ W. [b] κελεύη X. [c] διώκειν ἢ φεύγειν E.L. [d] τι φοβερὸν T.U.V. [e] καρδία δὲ L. [f] ὁ om. S T.U.X. [g] ἀκρατεῖς W, ἀκροατὴς T.X. [h] ὁ om. L. [i] τὴν om. T.W. [k] οὐ μόνης τῆς W.

οἱ γὰρ ἐγκρατεῖς ὀρεγόμενοι καὶ ἐπιθυμοῦντες οὐ πράττουσιν
ὧν ἔχουσι τὴν ὄρεξιν, ἀλλ' ἀκολουθοῦσι τῷ νῷ.
10 Φαίνεται [l]δέ γε [m]δύο ταῦτα κινοῦντα, [n]ἢ ὄρεξις [n]ἢ νοῦς,
εἴ τις τὴν φαντασίαν [o]τιθείη ὡς νόησίν τινα· πολλὰ γὰρ
[p]παρὰ τὴν ἐπιστήμην ἀκολουθοῦσι [q]ταῖς φαντασίαις, καὶ ἐν
τοῖς [r]ἄλλοις ζῴοις [s]οὐ νόησις [t]οὐδὲ λογισμός ἐστιν, ἀλλὰ
2 φαντασία. [u]Ἀμφω ἄρα ταῦτα κινητικὰ [v]κατὰ τόπον, νοῦς
καὶ ὄρεξις. Νοῦς [w]δὲ ὁ ἕνεκά του λογιζόμενος καὶ ὁ πρα-
κτικός· διαφέρει δὲ τοῦ [x]θεωρητικοῦ τῷ τέλει. Καὶ ἡ ὄρεξις
ἕνεκά του πᾶσα· [y]οὗ γὰρ ἡ ὄρεξις, [z]αὕτη ἀρχὴ τοῦ πρακτι-
3 κοῦ νοῦ· τὸ δ' ἔσχατον ἀρχὴ τῆς πράξεως. [u]Ὥστε εὐλόγως
[a]ταῦτα δύο φαίνεται [b]τὰ κινοῦντα, ὄρεξις καὶ [c]διάνοια
πρακτική· τὸ [d]ὀρεκτὸν γὰρ κινεῖ, καὶ διὰ τοῦτο ἡ διάνοια
κινεῖ, ὅτι ἀρχὴ [e]αὐτῆς ἐστὶ τὸ [f]ὀρεκτόν. Καὶ [g]ἡ φαντασία
δὲ ὅταν κινῇ οὐ [h]κινεῖ ἄνευ ὀρέξεως. [u]Ἐν δή [i]τι τὸ κινοῦν
[k]τὸ [l]ὀρεκτόν. Εἰ γὰρ δύο, νοῦς καὶ ὄρεξις, [m]ἐκίνουν, κατὰ
4 κοινὸν ἄν τι [n]ἐκίνουν εἶδος. Νῦν δὲ ὁ μὲν νοῦς οὐ φαίνεται
κινῶν ἄνευ ὀρέξεως· ἡ γὰρ βούλησις ὄρεξις· ὅταν δὲ κατὰ
τὸν λογισμὸν κινῆται, καὶ κατὰ βούλησιν κινεῖται. [u]Ἡ δ'
ὄρεξις κινεῖ [o]παρὰ τὸν λογισμόν· ἡ γὰρ ἐπιθυμία ὄρεξίς τις
ἐστίν. Νοῦς μὲν [p]οὖν πᾶς [q]ὀρθός· ὄρεξις δὲ καὶ φαντασία
5 καὶ ὀρθὴ καὶ οὐκ ὀρθή. [r]Διὸ ἀεὶ [s]κινεῖ μὲν τὸ [t]ὀρεκτόν,
ἀλλὰ τοῦτ' ἐστὶν ἢ τὸ ἀγαθὸν ἢ τὸ φαινόμενον ἀγαθόν.
Οὐ πᾶν δέ, ἀλλὰ τὸ [v]πρακτὸν ἀγαθόν. Πρακτὸν δ' ἐστὶ
τὸ ἐνδεχόμενον καὶ ἄλλως ἔχειν. [u]Ὅτι μὲν οὖν ἡ τοιαύτη

[l] δέ om. S. [m] ταῦτα δύο E.L. [n] ἢ ὁ νοῦς U. [o] θείη W. [p] περὶ W. [q] ταῖς] ἐν ταῖς L. [r] ἄλλοις] ἀλόγοις W. [s] οὐ] οὐχ ἡ L, ἡ S.T.V.X. [t] οὐδὲ] οὐ T.V.X. et pr. E. [v] νοῦς καὶ ὄρεξις κατὰ τόπον S.V. [w] δὲ ὁ corr. E. [x] θεωρικοῦ E. [y] οὗ] οὐ L. [z] αὐτὴ X. [a] δύο ταῦτα S.T.U.V.X. [b] τὰ om. E. [c] δ. ἡ πρ. T.X. [d] ὀρεκτὸν E: ceteri ὀρεκτικόν. [e] ἐστὶν αὐτῆς X. [f] ὀρεκτὸν E.L: ceteri ὀρεκτικόν. [g] ἡ om. S.U. [h] κινεῖ om. pr. E. [i] τι τοίνυν τὸ W. [k] τὸ] κατὰ τὸ L.W. [l] ὀρεκτικὸν S.T.U.V.X. [m] ἐκίνει X. [n] εἶδος ἐκίνουν S.U.V.W.X. [o] περὶ W. [p] οὖν] γὰρ W. [q] ὀρθός ἐστιν· ὄρεξις S.T.U.V.W.X. [r] διὸ καὶ ἀεὶ W. [s] μὲν κινεῖ S.T.U.V.W.X. [t] ὀρεκτικὸν X. [v] πρακτικὸν ἀγ. L.

δύναμις [w]κινεῖ τῆς ψυχῆς ἡ καλουμένη ὄρεξις, φανερόν. Τοῖς 6
δὲ διαιροῦσι τὰ μέρη τῆς ψυχῆς, ἐὰν κατὰ τὰς δυνάμεις δι-
αιρῶσι καὶ χωρίζωσι, πάμπολλα γίνεται, θρεπτικόν, [x]αἰ-
σθητικόν, νοητικόν, βουλευτικόν, [y]ἔτι [z]ὀρεκτικόν· ταῦτα γὰρ
[a]πλέον διαφέρει ἀλλήλων ἢ [b]τὸ ἐπιθυμητικὸν καὶ θυμικόν.
[c]Ἐπεὶ δ' ὀρέξεις [d]γίνονται ἐναντίαι ἀλλήλαις, τοῦτο δὲ συμ- 7
βαίνει [e]ὅταν ὁ λόγος καὶ ἡ ἐπιθυμία ἐναντίαι ὦσι, [f]γίνεται
δ' ἐν τοῖς χρόνου αἴσθησιν ἔχουσιν (ὁ μὲν γὰρ νοῦς διὰ τὸ
[g]μέλλον ἀνθέλκειν κελεύει, ἡ δ' ἐπιθυμία διὰ τὸ ἤδη· φαίνε-
ται γὰρ τὸ [h]ἤδη ἡδὺ [i]καὶ ἁπλῶς ἡδὺ καὶ ἀγαθὸν ἁπλῶς,
διὰ τὸ μὴ ὁρᾶν τὸ μέλλον), εἴδει [k]μὲν [l]ἓν ἂν εἴη τὸ [m]κινοῦν
τὸ ὀρεκτικόν, [n]ᾗ [o]ὀρεκτικόν, πρῶτον δὲ πάντων τὸ ὀρεκτόν
(τοῦτο γὰρ κινεῖ οὐ κινούμενον τῷ νοηθῆναι ἢ φαντασθῆναι),
ἀριθμῷ δὲ πλείω τὰ κινοῦντα. [p]Ἐπειδὴ δ' ἐστὶ τρία, ἓν 8
[q]μὲν τὸ κινοῦν, δεύτερον δ' ᾧ κινεῖ, [r]τρίτον τὸ κινούμενον·
τὸ δὲ κινοῦν διττόν, τὸ μὲν [s]ἀκίνητον, τὸ δὲ [t]κινοῦν καὶ κι-
νούμενον· ἔστι δὲ τὸ μὲν ἀκίνητον τὸ πρακτὸν ἀγαθόν, τὸ δὲ
κινοῦν καὶ κινούμενον [v]τὸ ὀρεκτικόν (κινεῖται γὰρ τὸ [w]κινού-
μενον ᾗ ὀρέγεται, καὶ [x]ἡ [y]κίνησις ὄρεξίς [z]τίς ἐστιν [a]ᾗ ἐνέρ-
γεια), τὸ δὲ κινούμενον τὸ ζῷον· ᾧ δὲ κινεῖ ὀργάνῳ [b]ἡ ὄρεξις,
ἤδη τοῦτο σωματικόν ἐστιν· διὸ ἐν τοῖς κοινοῖς σώματος καὶ
ψυχῆς ἔργοις θεωρητέον περὶ [c]αὐτοῦ. Νῦν δὲ ὡς [d]ἐν κεφα- 9
λαίῳ εἰπεῖν τὸ κινοῦν ὀργανικῶς, [e]ὅπου ἀρχὴ καὶ τελευτὴ τὸ
αὐτό, οἷον ὁ [f]γιγγλυμός· ἐνταῦθα γὰρ τὸ κυρτὸν [g]καὶ κοῖ-
λον τὸ μὲν τελευτὴ τὸ δ' ἀρχή· διὸ τὸ μὲν ἠρεμεῖ τὸ δὲ

[w] κινεῖ] κοινὴ W. [x] αἰσθ. ὀρεκτικὸν νοητ. X. [y] ἔτι] ἔτι δὲ S.T.U. V.W.X. [z] ὀρεκτόν X. [a] πλεῖον L.S.U, πλείω T.V.W.X. [b] τὸ om. L. [c] δὲ αἱ ὀρέξεις U. [d] γιν. καὶ ἐν. S.U.V. [e] ὅτε λόγος καὶ αἱ ἐπιθυμίαι E.W. [f] γίγνονται L. [g] μελλειν X. [h] ἤδη om. E. [i] καὶ ἁπλῶς ἡδύ om. W. [k] μὲν] μὲν οὖν T.V.X, μὲν ὃ W. [l] ἂν εἴη ἓν S.U.W. [m] κινεῖ S. [n] ᾗ] ἢ τὸ S. [o] ὀρεκτικόν S.W. [p] ἐπεὶ E. [q] μὲν οὖν τὸ S. [r] τρίτον] ἔτι τρίτον L.S, καὶ ἔτι τρίτον T.X. [s] κινητὸν L. [t] κινεῖ S. κινοῦν καὶ om. E. [v] τὸ post κιν. om. E.L.S.U.V. [w] κινούμενον] ὀρεγόμενον T.X. [x] ἡ om. X. [y] ὄρεξις κίνησις S.T.U. V.W.X. [z] τις om. T.W.X. [a] ἡ E, ἢ U. [b] ἡ om. S.V. [c] αὐτῶν L.U.V.W. [d] ἐν om. W. [e] ὅπου ἂν ἀρχὴ E.W. [f] γινγλυμός E, γιγλυμός X, γιγλυσμός S.T.V, γιγγλισμός U.W.X. [g] καὶ τὸ κοῖλον X.

κινεῖται, λόγῳ μὲν ἕτερα ὄντα, μεγέθει δ' ἀχώριστα· πάντα
10 γὰρ ὥσει καὶ ἕλξει κινεῖται. Διὸ δεῖ ὥσπερ ἐν κύκλῳ μένειν
τι, καὶ ἐντεῦθεν ἄρχεσθαι τὴν κίνησιν. [v]Ολως μὲν οὖν, ὥσ[h]περ
εἴρηται, ᾗ ὀρεκτικὸν τὸ ζῷον, ταύτῃ [i]αὐτοῦ κινητικόν· ὀρε-
κτικὸν δὲ οὐκ ἄνευ φαντασίας· φαντασία δὲ πᾶσα ἢ λογι-
στικὴ ἢ αἰσθητική. Ταύτης μὲν οὖν καὶ τὰ ἄλλα ζῷα με-
τέχει.

11 Σκεπτέον δὲ [k]καὶ περὶ τῶν [l]ἀτελῶν, τί τὸ κινοῦν [m]ἐστίν,
οἷς ἁφὴ μόνον ὑπάρχει [n]αἴσθησις, πότερον ἐνδέχεται φαν-
τασίαν ὑπάρχειν τούτοις, ἢ οὔ, καὶ ἐπιθυμίαν. Φαίνεται γὰρ
λύπη καὶ ἡδονὴ [o]ἐνοῦσα. Εἰ δὲ ταῦτα, καὶ ἐπιθυμίαν ἀνάγκη.
Φαντασία δὲ πῶς ἂν [p]ἐνείη; [q]Η ὥσπερ καὶ κινεῖται [r]ἀορί-
2 στως, [s]καὶ [t]ταῦτ' ἔνεστι μέν, ἀορίστως δ' ἔνεστιν. [t]Η μὲν
οὖν αἰσθητικὴ φαντασία, ὥσπερ εἴρηται, καὶ ἐν τοῖς [v]ἄλλοις
ζῴοις ὑπάρχει, ἡ δὲ βουλευτικὴ ἐν τοῖς [w]λογιστικοῖς· πότε-
ρον [x]γὰρ πράξει τόδε ἢ τόδε, λογισμοῦ [y]ἤδη ἐστὶν ἔργον·
καὶ [z]ἀνάγκη ἑνὶ μετρεῖν· τὸ μεῖζον γὰρ διώκει. [v]Ωστε δύ-
3 ναται ἓν ἐκ [a]πλειόνων φαντασμάτων ποιεῖν. Καὶ αἴτιον
τοῦτο τοῦ δόξαν μὴ δοκεῖν ἔχειν, ὅτι τὴν ἐκ συλλογισμοῦ
οὐκ ἔχει, αὕτη δὲ ἐκείνην. Διὸ τὸ βουλευτικὸν οὐκ ἔχει ἡ
ὄρεξις. Νικᾷ δ' ἐνίοτε καὶ κινεῖ [b]τὴν βούλησιν· ὁτὲ δ'
ἐκείνη ταύτην, ὥσπερ σφαῖρα, ἡ ὄρεξις τὴν ὄρεξιν, ὅταν
ἀκρασία [c]γένηται. Φύσει δὲ ἀεὶ ἡ ἄνω ἀρχικωτέρα καὶ κινεῖ,
[d]ὥστε τρεῖς φορὰς ἤδη κινεῖσθαι. Τὸ δ' ἐπιστημονικὸν οὐ
4 [e]κινεῖται, ἀλλὰ μένει. [t]Επεὶ δ' ἡ μὲν καθόλου ὑπόληψις
καὶ λόγος, ἡ δὲ τοῦ καθ' [f]ἕκαστα (ἡ μὲν γὰρ λέγει [g]ὅτι δεῖ
τὸν τοιοῦτον τὸ τοιόνδε πράττειν, ἡ δὲ ὅτι τόδε [h]τὸ νῦν

h περ om. X. i ἑαυτοῦ V, δ' αὐτοῦ E.L. k καὶ om. E. l ἀτελῶν] ἄλλων L. m ἐστίν om. W. n αἴσθ.] ἡ αἴσθησις E, ἢ αἴσθησις L. o ἔχουσα E. p εἴη L.S.U.V.W. q ἢ om. E.S. r ἀόριστος L.T.U. V.W.X. s καὶ] ἢ W. καὶ—ἀορίστως om. S.V. t ταῦτ'] τούτοις L.X, ταύτας vel ταύταις E. v ἀλόγοις T.W. w λογικοῖς W.X. x γὰρ] δὲ W. y ἐστιν ἤδη L. z ἀνάγκη ἀεὶ μετρεῖν ἑνί W. a πλεόνων E. b τὴν βούλησιν om. S.V.W. c γένηται] ἐνῇ E.L. d ὡς S.V. e κινεῖ T.W.X. f ἕκαστον E. g ὅτι τοῦτον δεῖ τὸ S, ὅτι δεῖ τοῦτον τὸ U. δεῖ—τὸ om. X. h τὸ om. X, τὸ νῦν om. L.S.T.U.V.W.

τοιόνδε, [i]κἀγὼ δὲ τοιόσδε) ἤδη αὕτη κινεῖ ἡ δόξα, [k]οὐχ ἡ καθόλου. [l]Ἡ ἄμφω, ἀλλ' ἡ μὲν ἠρεμοῦσα μᾶλλον, ἡ δ' οὔ.

Τὴν μὲν οὖν θρεπτικὴν ψυχὴν ἀνάγκη πᾶν ἔχειν [l]ὅτι 12
περ ἂν ζῇ καὶ ψυχὴν [m]ἔχῃ [n]ἀπὸ γενέσεως [o]μέχρι φθορᾶς· ἀνάγκη γὰρ τὸ γενόμενον αὔξησιν ἔχειν καὶ ἀκμὴν καὶ φθίσιν, ταῦτα δ' ἄνευ τροφῆς ἀδύνατον· ἀνάγκη ἄρα [p]ἐνεῖναι τὴν θρεπτικὴν δύναμιν ἐν πᾶσι τοῖς φυομένοις καὶ φθίνουσιν. Αἴσθησιν δ' οὐκ ἀναγκαῖον ἐν ἅπασι τοῖς ζῶσιν· οὔτε γὰρ 2
[q]ὅσων τὸ σῶμα ἁπλοῦν, [r]ἐνδέχεται ἁφὴν ἔχειν, οὔτε ἄνευ ταύτης [s]οἷόν τε οὐθὲν εἶναι ζῷον· οὔτε [t]ὅσα μὴ δεκτικὰ τῶν εἰδῶν ἄνευ τῆς ὕλης. Τὸ δὲ ζῷον ἀναγκαῖον [v]αἴσθησιν ἔχειν, εἰ [w]μηθὲν μάτην ποιεῖ ἡ φύσις. [v]Ἑνεκά του γὰρ [x]πάντα ὑπάρχει τὰ φύσει, ἢ συμπτώματα ἔσται τῶν ἕνεκά του. Εἰ 3
οὖν πᾶν σῶμα πορευτικὸν μὴ ἔχον αἴσθησιν, φθείροιτο ἂν καὶ εἰς τέλος οὐκ ἂν ἔλθοι, ὅ ἐστι φύσεως ἔργον· πῶς γὰρ θρέψεται; Τοῖς μὲν γὰρ μονίμοις ὑπάρχει [y]τὸ [z]ὅθεν πεφύκασιν· οὐχ οἷόν τε δὲ σῶμα ἔχειν [a]μὲν ψυχὴν καὶ νοῦν κριτικόν, αἴσθησιν δὲ μὴ ἔχειν, μὴ [b]μόνιμον ὄν, γεννητὸν δέ. [i]Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ ἀγέννητον· διὰ τί [c]γὰρ ἕξει; [l]Ἡ γὰρ τῇ 4
ψυχῇ βέλτιον ἢ τῷ σώματι. Νῦν [d]δ' οὐδέτερον· ἡ μὲν γὰρ οὐ μᾶλλον νοήσει, [e]τὸ δ' οὐθὲν ἔσται μᾶλλον δι' ἐκεῖνο. Οὐθὲν ἄρα ἔχει ψυχὴν σῶμα μὴ μόνιμον ἄνευ αἰσθήσεως. [i]Ἀλλὰ μὴν εἴγε αἴσθησιν [f]ἔχει, [g]ἀνάγκη τὸ σῶμα [h]εἶναι ἢ ἁπλοῦν ἢ μικτόν. Οὐχ οἷόν τε δὲ ἁπλοῦν· ἁφὴν γὰρ οὐχ 5
ἕξει, ἔστι δὲ ἀνάγκη ταύτην [i]ἔχειν. Τοῦτο δὲ ἐκ τῶνδε δῆλον. [k]Ἐπεὶ γὰρ τὸ ζῷον σῶμα ἔμψυχόν ἐστι, σῶμα δὲ ἅπαν ἁπτόν, ἁπτὸν δὲ τὸ αἰσθητὸν ἁφῇ, ἀνάγκη καὶ τὸ τοῦ ζῴου

[i] κάτω L. [k] οὐχὶ κ. S. [l] ὅπερ W. [m] ἔχει E.L.S.T.U.V.W. [n] ἀπὸ γενέσεως om. W. [o] μέχρι] καὶ μέχρι E.L.W, ἕως X, καὶ S. [p] ἓν εἶναι L. [q] ὅσων] ὧν E.L, ὃν X. [r] ἁφὴν ἐνδέχεται S.U.V. [s] οὐθὲν οἷόν τε L.T.W. [t] ὅσα μὴ] δὲ ὅσα μὴ T, μηδ' ὅσα X, ὅσα μηδὲ V. [v] ἔχειν αἴσθησιν W. [w] μη-] exit E. [x] ἅπαντα L.T.V.X. [y] τὸ] ταῦτα W, τοῦτο S.T.U.V.X. [z] ὅθι U, ὅτι S.V.X. [a] μὲν τὴν ψ. L. [b] μόνιμον ὄν] μόνον S.V. [c] γὰρ οὐχ ἕξει T.U.V.W. [d] δ' om. S. [e] τὸ] τῷ L.W. [f] ἔχοι L, om. S.U.V. [g] ἀναγκαῖον W. [h] εἶναι post μικτόν W. [i] ἔχειν] εἶναι T. [k] ἐπειδὴ T.

6 σῶμα ἁπτικὸν εἶναι, εἰ [l] μέλλει σώζεσθαι τὸ ζῷον. Αἱ γὰρ
ἄλλαι αἰσθήσεις δι' ἑτέρων αἰσθάνονται, οἷον ὄσφρησις ὄψις
ἀκοή· ἁπτόμενον δέ, εἰ μὴ ἕξει αἴσθησιν, οὐ δυνήσεται τὰ μὲν
φεύγειν τὰ δὲ λαβεῖν. Εἰ δὲ τοῦτο, ἀδύνατον [m] ἔσται σώ-
ζεσθαι τὸ ζῷον. Διὸ καὶ ἡ γεῦσίς ἐστιν ὥσπερ ἁφή [n] τις·
7 τροφῆς γάρ ἐστιν, ἡ δὲ τροφὴ τὸ σῶμα τὸ ἁπτόν. [o] Ψόφος
δὲ καὶ [p] χρῶμα καὶ ὀσμὴ οὐ τρέφει, οὐδὲ ποιεῖ οὔτ' αὔξησιν
οὔτε φθίσιν. [v] Ὥστε καὶ τὴν γεῦσιν ἀνάγκη ἁφὴν εἶναί τινα,
διὰ τὸ τοῦ ἁπτοῦ καὶ θρεπτικοῦ αἴσθησιν εἶναι. Αὗται μὲν
οὖν ἀναγκαῖαι τῷ ζῴῳ, καὶ φανερὸν ὅτι οὐχ οἷόν τε ἄνευ
8 ἁφῆς [q] εἶναι ζῷον. Αἱ δὲ ἄλλαι τοῦ [r] τε εὖ ἕνεκα καὶ γένει
ζῴων ἤδη οὐ τῷ τυχόντι, ἀλλὰ τισίν, οἷον τῷ πορευτικῷ
[s] ἀνάγκη ὑπάρχειν· εἰ [t] γὰρ [v] μέλλει σώζεσθαι, [w] οὐ [x] μόνον
δεῖ ἁπτόμενον [y] αἰσθάνεσθαι ἀλλὰ καὶ ἄποθεν. Τοῦτο δ' ἂν
εἴη, [z] εἰ διὰ τοῦ μεταξὺ αἰσθητικὸν εἴη τῷ ἐκεῖνο μὲν ὑπὸ τοῦ
9 αἰσθητοῦ πάσχειν καὶ κινεῖσθαι, αὐτὸ δ' ὑπ' ἐκείνου. [v] Ὥσ[a]περ
γὰρ τὸ κινοῦν κατὰ τόπον μέχρι [b] τοῦ μεταβάλλειν ποιεῖ,
καὶ τὸ ὦσαν ἕτερον ποιεῖ ὥστε ὠθεῖν, καὶ ἔστι διὰ μέσου ἡ
κίνησις, [c] καὶ δὴ τὸ μὲν πρῶτον [d] κινοῦν ὠθεῖ οὐκ ὠθούμενον,
τὸ δ' ἔσχατον μόνον ὠθεῖται οὐκ [e] ὦσαν, τὸ δὲ μέσον ἄμφω,
πολλὰ δὲ μέσα, οὕτως ἐπ' ἀλλοιώσεως, πλὴν [f] ὅτι [g] μένοντος
ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ [h] ἀλλοιοῖ, οἷον [i] εἰ εἰς κηρὸν βάψειέ τις,
μέχρι [k] τούτου ἐκινήθη, [l] ἕως ἔβαψεν· λίθος δὲ οὐδέν, ἀλλ'
10 ὕδωρ μέχρι πόρρω. [t] Ὁ δ' ἀὴρ ἐπὶ πλεῖστον κινεῖται καὶ ποιεῖ
καὶ πάσχει, ἐὰν [m] μένῃ καὶ εἷς ᾖ. Διὸ καὶ περὶ ἀνακλάσεως
βέλτιον ἢ τὴν ὄψιν ἐξιοῦσαν [n] κλᾶσθαι, τὸν ἀέρα πάσχειν
ὑπὸ τοῦ σχήματος καὶ χρώματος, μέχρι περ [o] οὗ ἂν εἷς ᾖ.

[l] μέλλοι T. [m] ἐστι T.X. [n] τις] τῆς U. [o] ψόφοι U. [p] χρώματα W. [q] εἶναι τὸ ζ. L. [r] τε om. L. [s] ἀναγκαῖον W. [t] γὰρ] γε S. [v] μέλλοι W. [w] οὐ] οὐδὲν T.U.X. [x] μόνον om. T.X. [y] αἰσθάνεσθαι] σώζεσθαι T.W.X. [z] εἰ om. X. [a] περ om. T.X. [b] τοῦ] τούτου S. [c] καὶ δὴ τὸ μὲν πρ.] καὶ μὲν δὴ τὸ πρ. S.U, καὶ τὸ μὲν πρ. W, καὶ τὸ πρ. μὲν T.X, τὸ δὲ πρ. L. [d] κινοῦν] κινεῖ καὶ L. [e] ὠθοῦν X. [f] ὅτε V. [g] μένοντα V.W.X. [h] ἀλλοιοῖ] ἀλλ' S. [i] εἰ om. S. [k] τοῦ U.X. [l] ἕως οὗ ἔβ. V. [m] μείνῃ S.U.X. [n] ἀνακλᾶσθαι L.W. [o] ἂν οὗ ᾖ εἷς L, οὗ ἂν ᾖ εἷς T.W.X.

Ἐπὶ δὲ τοῦ [p]λείου ἐστὶν εἷς· [q]διὸ [r]πάλιν οὗτος τὴν ὄψιν [s]κινεῖ, ὥσπερ ἂν εἰ τὸ ἐν τῷ κηρῷ σημεῖον διεδίδοτο μέχρι τοῦ πέρατος.

[v]Ὅτι δ' οὐχ οἷόν τε [t]ἁπλοῦν εἶναι τὸ τοῦ ζῴου σῶμα, 13
φανερόν, [v]λέγω δ' οἷον πύρινον ἢ ἀέρινον. [w]Ἄνευ μὲν γὰρ
ἁφῆς οὐδεμίαν [w]ἐνδέχεται ἄλλην αἴσθησιν ἔχειν· τὸ γὰρ σῶμα
ἁπτικὸν τὸ ἔμψυχον πᾶν, ὥσπερ εἴρηται. Τὰ δὲ ἄλλα ἔξω
γῆς [x]αἰσθητήρια [y]μὲν ἂν γένοιτο, [z]πάντα δὲ [a]τῷ δι' ἑτέρου
αἰσθάνεσθαι ποιεῖ τὴν αἴσθησιν καὶ διὰ τῶν μεταξύ. Ἡ δ' 2
ἁφὴ τῷ [b]αὐτῶν [c]ἅπτεσθαί ἐστιν, διὸ καὶ τοὔνομα τοῦτο
ἔχει. Καίτοι καὶ τὰ ἄλλα αἰσθητήρια ἁφῇ αἰσθάνεται,
ἀλλὰ δι' [d]ἑτέρου· αὕτη δὲ δοκεῖ μόνη δι' αὑτῆς. [v]Ὥστε τῶν
μὲν τοιούτων στοιχείων οὐθὲν ἂν εἴη σῶμα τοῦ ζῴου. Οὐδὲ
δὴ γήϊνον. Πάντων γὰρ ἡ ἁφὴ τῶν ἁπτῶν ἐστὶν ὥσπερ 3
μεσότης, καὶ δεκτικὸν τὸ αἰσθητήριον οὐ μόνον ὅσαι διαφο-
ραὶ γῆς εἰσίν, ἀλλὰ καὶ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ καὶ τῶν ἄλλων
ἁπτῶν ἁπάντων. Καὶ διὰ τοῦτο τοῖς ὀστοῖς καὶ ταῖς θριξὶ
καὶ τοῖς τοιούτοις μορίοις οὐκ αἰσθανόμεθα, ὅτι [e]γῆς ἐστίν.
Καὶ τὰ φυτὰ διὰ τοῦτο οὐδεμίαν [f]ἔχει αἴσθησιν, ὅτι [g]γῆς 4
[h]ἐστίν· ἄνευ δὲ ἁφῆς οὐδεμίαν [i]οἷόν τε ἄλλην ὑπάρχειν,
τοῦτο δὲ τὸ αἰσθητήριον οὐκ ἔστιν οὔτε γῆς οὔτε ἄλλου τῶν
στοιχείων οὐδενός. Φανερὸν τοίνυν ὅτι ἀνάγκη μόνης ταύ-
της στερισκόμενα τῆς [k]αἰσθήσεως τὰ ζῷα [l]ἀποθνήσκειν·
οὔτε γὰρ ταύτην [m]ἔχειν οἷόν τε μὴ ζῷον, οὔτε ζῷον [n]ὂν
ἄλλην ἔχειν ἀνάγκη πλὴν [o]ταύτης. Καὶ διὰ τοῦτο τὰ μὲν 5
ἄλλα αἰσθητὰ ταῖς ὑπερβολαῖς οὐ [p]διαφθείρει τὸ ζῷον, οἷον
χρῶμα καὶ ψόφος καὶ ὀσμή, ἀλλὰ μόνον τὰ αἰσθητήρια, [q]ἂν
μὴ [r]κατὰ συμβεβηκός, οἷον [s]ἂν ἅμα τῷ ψόφῳ ὦσις γένηται

[p] τελείου X. [q] διότι T. [r] πάλιν] πάλιν καὶ W, om. L. [s] ἐκίνει X. [t] ἁπλοῦν εἶναι post σῶμα L. [v] λέγομεν U. [w] ἄλλην ἐνδέχεται S.U.V. [x] αἰσθητικὰ V.W. [y] μὲν om. T.X. [z] πᾶν T.X. [a] τὸ X. [b] αὐτῶν] ἁπτῶν W. [c] ἅπτεσθαι τε ἐστι X. [d] ἑτέρων L.V. [e] γῆ S. [f] αἴσθησιν ἔχει L.W. [g] γῆ S. [h] εἰσίν T.V.X. [i] ἄλλην οἷόν τε V.W. [k] αἰσθήσεως ἁφῆς τὰ T.X. [l] ἀποθνήσκει L. [m] οἷόν τε μὴ ζῶον ὂν ἔχειν W. [n] ὂν om. S.U.V. [o] ταύτην U.X, ταύτην (supra posito s) T. [p] διαφθ.] φέρει W. [q] ἂν μὴ om. T.X. [r] κατὰ] ἢ κατὰ L. [s] ἂν om. W.

καὶ πληγή, καὶ ὑπὸ ὁραμάτων καὶ ὀσμῆς ἕτερα κινεῖται, [t] ἃ
6 τῇ ἁφῇ φθείρει. Καὶ ὁ χυμὸς [v] δὲ ᾗ ἅμα συμβαίνει ἁπτικὸν εἶναι, ταύτῃ φθείρει. [t] Ἡ δὲ τῶν ἁπτῶν ὑπερβολή, οἷον [w] θερμῶν καὶ ψυχρῶν καὶ σκληρῶν, ἀναιρεῖ τὸ ζῷον· παντὸς μὲν γὰρ [x] αἰσθητοῦ ὑπερβολὴ ἀναιρεῖ τὸ αἰσθητήριον, ὥστε [y] καὶ τὸ ἁπτὸν τὴν ἁφήν, ταύτῃ δὲ [z] ὥρισται τὸ [a] ζῆν· ἄνευ
7 γὰρ ἁφῆς δέδεικται ὅτι ἀδύνατον [b] εἶναι ζῷον. [c] Διὸ ἡ τῶν ἁπτῶν ὑπερβολὴ οὐ μόνον τὸ αἰσθητήριον φθείρει, ἀλλὰ καὶ τὸ ζῷον, ὅτι ἀνάγκη [d] μόνην [e] ἔχειν ταύτην. Τὰς δ' ἄλλας αἰσθήσεις ἔχει τὸ ζῷον, ὥσπερ εἴρηται, οὐ τοῦ εἶναι ἕνεκα ἀλλὰ τοῦ εὖ, οἷον ὄψιν, ἐπεὶ [f] ἐν ἀέρι καὶ ὕδατι, [g] ὅπως [h] ὁρᾷ, [i] ὅλως δ' ἐπεὶ ἐν διαφανεῖ, γεῦσίν [k] τε διὰ τὸ ἡδὺ καὶ λυπηρόν, ἵνα αἰσθάνηται [l] τὸ ἐν τροφῇ καὶ ἐπιθυμῇ καὶ [m] κινῆται, ἀκοὴν δὲ ὅπως [n] σημαίνῃ τι αὐτῷ, [o] γλῶτταν δὲ ὅπως σημαίνῃ τι ἑτέρῳ.

[t] ἃ om. L. [v] δὲ om. U. [w] θερμὸν καὶ ψυχρὸν καὶ σκληρὸν L. [x] ὑπερβολὴ αἰσθητοῦ L.W, αἰσθητικοῦ ὑπερβολὴ T.U.V. [y] καὶ om. W. [z] διώρισται S.T.U.X. [a] ζῶον T.X. [b] εἶναι τὸ ζ. W. [c] διὸ καὶ ἡ V. [d] μόνον U.X. [e] ταύτην ἔχειν W. [f] ἐν om. X. [g] πῶς L, om. S.U. [h] ὁρᾷ om. U. [i] ὅλως] καὶ ὅλως X. [k] τε] δὲ L.S.U.W. [l] τὸ ἐν τροφῇ om. W. [m] κινεῖται U. [n] σημανῇ T.U.X, σημαίνηται (omisso τι) L. [o] γλῶτταν δὲ] καὶ γλῶτταν L.

ΠΕΡΙ [a]ΑΙΣΘΗΣΕΩΣ ΚΑΙ [b]ΑΙΣΘΗΤΩΝ.

ΠΕΡΙ ΜΝΗΜΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΩΣ.
ΠΕΡΙ ΥΠΝΟΥ ΚΑΙ ΕΓΡΗΓΟΡΣΕΩΣ.
ΠΕΡΙ ΕΝΥΠΝΙΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΑΘ' ΥΠΝΟΝ ΜΑΝΤΙΚΗΣ.
ΠΕΡΙ ΜΑΚΡΟΒΙΟΤΗΤΟΣ ΚΑΙ ΒΡΑΧΥΒΙΟΤΗΤΟΣ.
ΠΕΡΙ ΝΕΟΤΗΤΟΣ ΚΑΙ ΓΗΡΩΣ.
ΠΕΡΙ ΖΩΗΣ ΚΑΙ ΘΑΝΑΤΟΥ.
ΠΕΡΙ ΑΝΑΠΝΟΗΣ.

[c]Ἐπεὶ δὲ περὶ ψυχῆς καθ' αὐτὴν διώρισται [d]καὶ περὶ τῶν δυνάμεων ἑκάστης κατὰ μόριον αὐτῆς, ἐχόμενόν ἐστι ποιήσασθαι τὴν ἐπίσκεψιν περὶ τῶν ζῴων καὶ τῶν ζωὴν ἐχόντων ἁπάντων, τίνες εἰσὶν ἴδιαι καὶ τίνες κοιναὶ πράξεις αὐτῶν. Τὰ μὲν οὖν εἰρημένα περὶ ψυχῆς ὑποκείσθω, περὶ δὲ τῶν [e]λοιπῶν [f]λέγωμεν, καὶ πρῶτον περὶ τῶν πρώτων. Φαίνεται δὲ τὰ μέγιστα, καὶ τὰ κοινὰ καὶ [g]τὰ ἴδια τῶν 2
ζῴων, κοινὰ [h]τῆς ψυχῆς ὄντα καὶ τοῦ σώματος, οἷον αἴσθησις καὶ μνήμη καὶ θυμὸς καὶ ἐπιθυμία καὶ ὅλως ὄρεξις, καὶ πρὸς τούτοις ἡδονή [i]τε καὶ λύπη· καὶ [k]γὰρ ταῦτα σχεδὸν ὑπάρχει πᾶσι τοῖς ζῴοις. Πρὸς δὲ τούτοις τὰ μὲν πάντων 3
ἐστὶ τῶν μετεχόντων ζωῆς κοινά, τὰ δὲ τῶν ζῴων ἐνίοις. Τυγχάνουσι [l]δὲ τούτων τὰ μέγιστα [m]τέτταρες [n]οὖσαι συζυγίαι τὸν [o]ἀριθμόν, οἷον ἐγρήγορσις καὶ ὕπνος, καὶ νεότης καὶ γῆρας, [p]καὶ ἀναπνοὴ καὶ [q]ἐκπνοή, καὶ ζωὴ καὶ θάνατος· περὶ ὧν θεωρητέον, τί τε ἕκαστον αὐτῶν, καὶ διὰ τίνας αἰτίας

Codices libri de sensu E.L.M.P.S.U.Y. Tit. [a]*αἰσθήσεων* E.M.S. [b] *αἰσθητῶν πρῶτον* i.l, *αἰσθητῶν βιβλία δύο* c. [c] *ἐπειδὴ* Y. [d] *καὶ*] *πρότερον καὶ* L.P.S.U. [e] *λοιπῶν*] *κοινῶν* M. [f] *λέγομεν* E.Y. [g] *τὰ* ante *ἴδια* om. L.P.S.U. [h] *τῆς τε ψυχῆς*. [i] *τε* om. L.P.S.U. [k] *γὰρ* om. S. [l] *δὴ* M. [m] *τέσσαρες* M.S. [n] *οὖσαι* om. E.M.Y. [o] *ἀριθμὸν μόναι οἷον* L.P.U. [p] *καὶ* ante *ἀν.* om. P. [q] *ἐμπνοὴ* Y.

4 [r] συμβαίνει. Φυσικοῦ δὲ καὶ περὶ ὑγιείας καὶ νόσου τὰς πρώτας ἰδεῖν ἀρχάς· [s] οὔτε γὰρ ὑγίειαν οὔτε νόσον οἷόν τε γίνεσθαι τοῖς ἐστερημένοις ζωῆς. Διὸ [t] σχεδὸν τῶν [v] τε περὶ φύσεως οἱ πλεῖστοι καὶ τῶν ἰατρῶν οἱ [w] φιλοσοφωτέρως τὴν τέχνην μετιόντες, οἱ μὲν τελευτῶσιν εἰς [x] τὰ περὶ ἰατρικῆς, [y] οἱ δ' ἐκ τῶν περὶ φύσεως ἄρχονται περὶ [z] τῆς ἰατρικῆς.
5 [v] Ὅτι [a] δὲ τὰ λεχθέντα κοινὰ τῆς τε ψυχῆς [b] ἐστὶ καὶ τοῦ σώματος, οὐκ ἄδηλον. Πάντα γὰρ τὰ μὲν μετ' αἰσθήσεως συμβαίνει, τὰ δὲ δι' αἰσθήσεως· ἔνια δὲ τὰ μὲν πάθη ταύτης ὄντα τυγχάνει, τὰ δ' ἕξεις, τὰ δὲ φυλακαὶ καὶ [c] σωτηρίαι, τὰ δὲ φθοραὶ καὶ στερήσεις. [t] Ἡ δ' αἴσθησις ὅτι διὰ σώματος γίνεται τῇ ψυχῇ, δῆλον [d] καὶ διὰ τοῦ λόγου καὶ τοῦ
6 λόγου χωρίς. [t] Ἀλλὰ περὶ μὲν αἰσθήσεως καὶ τοῦ αἰσθάνεσθαι, [e] τί ἐστι καὶ διὰ τί συμβαίνει τοῖς ζῴοις τοῦτο τὸ πάθος, εἴρηται [f] πρότερον ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς. Τοῖς δὲ ζῴοις, ᾗ μὲν ζῷον ἕκαστον, [g] ἀνάγκη ὑπάρχειν αἴσθησιν· τού-
7 τῳ γὰρ τὸ ζῷον εἶναι καὶ μὴ [h] ζῷον διορίζομεν. [t] Ἰδίᾳ [i] δ' ἤδη καθ' ἕκαστον ἡ μὲν ἁφὴ καὶ γεῦσις ἀκολουθεῖ πᾶσιν ἐξ ἀνάγκης, ἡ μὲν ἁφὴ διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν ἐν [k] τοῖς περὶ ψυχῆς, ἡ δὲ γεῦσις διὰ τὴν τροφήν· τὸ γὰρ ἡδὺ διακρίνει καὶ τὸ λυπηρὸν [l] αὕτη [m] περὶ τὴν τροφήν, ὥστε τὸ μὲν
8 [n] φεύγειν τὸ δὲ διώκειν, καὶ ὅλως ὁ χυμός ἐστι τοῦ [o] θρεπτικοῦ [p] μορίου [q] πάθος. Αἱ δὲ διὰ τῶν ἔξωθεν αἰσθήσεις τοῖς πορευτικοῖς αὐτῶν, οἷον ὄσφρησις καὶ ἀκοὴ καὶ ὄψις, πᾶσι μὲν τοῖς [r] ἔχουσι σωτηρίας [s] ἕνεκεν ὑπάρχουσιν, ὅπως διώκωσί τε προαισθανόμενα τὴν τροφὴν καὶ τὰ φαῦλα καὶ τὰ φθαρτικὰ φεύγωσι, τοῖς δὲ καὶ φρονήσεως τυγχάνουσι

[r] συμβαίνουσι L.P.S. [s] οὐ γ. L. [t] σχεδὸν om. L.P.S.U. [v] τε om. E.M.P.Y. [w] φιλοσοφώτερον P. [x] τὸ M. [y] οἱ—ἰατρικῆς om. S. [z] τῆς om. L.P.S. [a] δὲ πάντα τὰ L.P. [b] ἐστὶ om. P. [c] σωτηρία S.U, τὰ μὲν σωτηρία E.Y, τὰ μὲν σωτηρίαι M. [d] καὶ ante διὰ om. L. [e] τί ἐστι om. L. [f] πρότερον om. L.M. [g] ἀναγκαῖον P.S.U. [h] ζ. εἶναι διορ L. [i] δ' ἤδη] δὲ L.S.U. [k] τοῖς] τῷ L. [l] αὐτῇ E.M.S.Y, αὕτη ante καὶ τὸ λυπηρὸν L. [m] παρὰ L. [n] φυγεῖν S. [o] γευστικοῦ L.U. [p] μορίου] μορίου τῆς ψυχῆς P, om. E.M.Y. [q] πάθους M. [r] ἔχουσι] ὑπάρχουσι E.M.Y. [s] ἕνεκα S.

τοῦ εὖ ἕνεκα· πολλὰς γὰρ εἰσαγγέλλουσι διαφοράς, ἐξ ὧν ἥ τε τῶν [t]νοητῶν ἐγγίνεται φρόνησις καὶ ἡ τῶν πρακτῶν. Αὐτῶν δὲ τούτων πρὸς μὲν τὰ ἀναγκαῖα [v]κρείττων ἡ ὄψις 9
[w]καὶ καθ' αὑτήν, πρὸς δὲ νοῦν [x]καὶ κατὰ συμβεβηκὸς ἡ ἀκοή. Διαφορὰς [y]μὲν γὰρ πολλὰς [z]εἰσαγγέλλει καὶ παντοδαπὰς 10
[a]ἡ τῆς ὄψεως δύναμις διὰ τὸ πάντα [b]τὰ σώματα μετέχειν χρώματος, ὥστε καὶ τὰ κοινὰ διὰ ταύτης αἰσθάνεσθαι μάλιστα (λέγω δὲ κοινὰ [c]σχῆμα, μέγεθος, [d]κίνησιν, ἀριθμόν)· ἡ δ' ἀκοὴ [e]τὰς τοῦ ψόφου διαφορὰς μόνον, ὀλίγοις δὲ καὶ [f]τὰς τῆς φωνῆς. Κατὰ συμβεβηκὸς δὲ [g]πρὸς φρόνησιν [h]ἡ 11
ἀκοὴ πλεῖστον συμβάλλεται μέρος. [i]Ὁ γὰρ λόγος αἴτιός ἐστι τῆς μαθήσεως ἀκουστὸς ὤν, οὐ καθ' αὑτὸν ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός· ἐξ ὀνομάτων γὰρ σύγκειται, τῶν δ' ὀνομάτων ἕκαστον σύμβολόν ἐστιν. Διόπερ φρονιμώτεροι τῶν ἐκ γε- 12
νετῆς ἐστερημένων εἰσὶν ἑκατέρας [i]τῆς αἰσθήσεως οἱ τυφλοὶ τῶν [k]ἐνεῶν καὶ κωφῶν. Περὶ μὲν οὖν τῆς δυνάμεως ἣν ἔχει τῶν αἰσθήσεων ἑκάστη, πρότερον εἴρηται.

Τοῦ δὲ σώματος ἐν οἷς [l]ἐγγίγνεσθαι πέφυκεν αἰσθητη- 2
ρίοις, [m]ἔνιοι μὲν ζητοῦσι κατὰ τὰ στοιχεῖα τῶν σωμάτων· οὐκ εὐπορούντες [n]δὲ πρὸς τέτταρα πέντ' οὔσας συνάγειν, γλίχονται περὶ τῆς πέμπτης. Ποιοῦσι δὲ [o]πάντες τὴν 2
ὄψιν πυρὸς διὰ τὸ πάθους τινὸς ἀγνοεῖν τὴν αἰτίαν· θλιβομένου γὰρ καὶ κινουμένου τοῦ ὀφθαλμοῦ φαίνεται πῦρ [p]ἐκλάμπειν· τοῦτο δ' ἐν τῷ σκότει πέφυκε συμβαίνειν, ἢ τῶν βλεφάρων ἐπικεκαλυμμένων· γίνεται γὰρ καὶ [q]τότε σκότος. [1]Ἔχει δ' ἀπορίαν τοῦτο καὶ ἑτέραν. Εἰ [r]γὰρ μὴ 3
ἔστι λανθάνειν αἰσθανόμενον καὶ ὁρῶντα [s]ὁρώμενόν τι,

[t] νοημάτων S.U. [v] κρείσσων L. [w] καὶ om. E. [x] καὶ om. S.U. [y] μὲν om. L. [z] εἰσαγγέλλει ante ἡ U, post ὄψεως P. et, qui cum M. ἀγγέλλει, E.Y. [a] ἡ] καὶ Y. [b] τὰ om. L. [c] σχῆμα καὶ μέγεθος E.M.Y, μέγεθος σχῆμα P. [d] κίνησιν στάσιν ἀριθμόν L. [e] τὰς om. M. [f] τὰ Y. [g] εἰς L.S.U. [h] πλεῖστον ἡ ἀκοὴ L. [i] τῆς om. L. [k] ἐννεῶν nonnulli. [l] γίγνεσθαι M. [m] ἔνιοι] νῦν E.M.Y. [n] δὲ om. S. [o] τὴν ὄψιν πάντες P. [p] ἐκλάμπον L. [q] τότ' ἐν σκότει L.S.U. [r] γὰρ καὶ μὴ M. [s] ὁρώμενόν τι] ὁρᾷ μὲν ἀντία P, om. S.U.

ἀνάγκη [t]ἄρ' αὐτὸν [v]ἑαυτὸν ὁρᾶν τὸν ὀφθαλμόν. Διὰ τί οὖν ἠρεμοῦντι τοῦτ' [w]οὐ συμβαίνει; [x]Τὰ δ' αἴτια τούτου, καὶ τῆς ἀπορίας καὶ τοῦ δοκεῖν πῦρ εἶναι τὴν ὄψιν, ἐντεῦθεν
4 ληπτέον. Τὰ γὰρ λεῖα πέφυκεν ἐν τῷ [y]σκότει λάμπειν, οὐ μέντοι [z]φῶς γε [a]ποιεῖ, τοῦ δ' ὀφθαλμοῦ τὸ καλούμενον μέλαν καὶ μέσον λεῖον [b]φαίνεται. Φαίνεται δὲ τοῦτο κινουμένου τοῦ ὄμματος διὰ [c]τὸ συμβαίνειν ὥσπερ δύο γίνεσθαι τὸ ἕν. Τοῦτο δ' ἡ ταχυτὴς ποιεῖ τῆς κινήσεως, [d]ὥστε δοκεῖν
5 ἕτερον εἶναι τὸ ὁρῶν καὶ τὸ ὁρώμενον. Διὸ καὶ οὐ γίνεται, [e]ἂν μὴ ταχέως καὶ ἐν σκότει τοῦτο συμβῇ· τὸ γὰρ λεῖον ἐν τῷ σκότει πέφυκε λάμπειν, οἷον [f]κεφαλαὶ ἰχθύων [g]τινῶν καὶ [h]ὁ τῆς σηπίας θολός· καὶ βραδέως μεταβάλλοντος τοῦ ὄμματος οὐ [i]συμβαίνει ὥστε δοκεῖν ἅμα [k]ἓν καὶ δύο εἶναι τό
6 θ' ὁρῶν καὶ τὸ ὁρώμενον. [l]Ἐκεῖνος δ' [m]αὐτὸς [n]αὐτὸν ὁρᾷ [o]ὁ ὀφθαλμός, ὥσπερ καὶ ἐν τῇ ἀνακλάσει, ἐπεὶ εἴ γε πῦρ ἦν, καθάπερ [1]Ἐμπεδοκλῆς φησὶ καὶ ἐν τῷ Τιμαίῳ γέγραπται, καὶ συνέβαινε τὸ ὁρᾶν ἐξιόντος ὥσπερ ἐκ λαμπτῆρος
7 τοῦ φωτός, διὰ τί οὐ καὶ ἐν τῷ σκότει ἑώρα ἂν ἡ ὄψις; Τὸ δ' ἀποσβέννυσθαι φάναι ἐν τῷ σκότει ἐξιοῦσαν, ὥσπερ ὁ Τίμαιος λέγει, κενόν ἐστι παντελῶς· [p]τίς γὰρ ἀπόσβεσις φωτός ἐστιν; Σβέννυται γὰρ [q]ἢ ὑγρῷ ἢ ψυχρῷ τὸ θερμὸν καὶ ξηρόν, οἷον δοκεῖ τό τ' ἐν τοῖς ἀνθρακώδεσιν εἶναι πῦρ
8 καὶ ἡ φλόξ, ὧν τῷ φωτὶ οὐδέτερον φαίνεται ὑπάρχον. Εἰ δ' ἄρα ὑπάρχει μὲν ἀλλὰ διὰ τὸ ἠρέμα [r]λανθάνει ἡμᾶς, ἔδει μεθ' ἡμέραν τε [s]καὶ ἐν τῷ ὕδατι ἀποσβέννυσθαι [t]τὸ φῶς, καὶ ἐν τοῖς πάγοις [v]μᾶλλον γίνεσθαι σκότον· ἡ γοῦν φλὸξ καὶ τὰ πεπυρωμένα σώματα πάσχει τοῦτο· νῦν δ' [w]οὐδὲν

[t] ἄρ'] γὰρ Y, γὰρ καὶ M. [v] ἑαυτὸν om. E.M.P.Y. [w] οὐ om. pr. S. [x] τὸ δ' αἴτιον S.U. [y] σκότῳ E.M.Y. [z] γε φῶς M. [a] ποιεῖν L.P.S.U. [b] φαίνεται om. P.S. [c] τὸ] τοῦ S. [d] ὥστε] τὸ U. [e] ἐὰν L.P.S.U. [f] κεφαλαί τε ἰχθ. S.U. [g] τινὲς E.M.U.Y. [h] τὸ τῆς σ. θόλον M.P, τὸ τῆς σ. ὅλον E.Y. [i] συμβαίνειν E.M.Y. [k] δύο καὶ ἓν L. [l] ἐκεῖνος E.P.Y. [m] αὐτὸς om. E.M.Y. [n] αὐτὸν Y, αὐτῶν pr. E. [o] ὁ om. Y. [p] τίς—ὕδατι] τί γάρ ἐστιν S.U. [q] ἢ ἐν ὑγρῷ L. [r] λανθάνειν E.P. [s] καὶ om. P. [t] τὸ om. M. [v] μάλιστα L. [w] οὐθὲν P.

συμβαίνει τοιοῦτον. [1]Ἐμπεδοκλῆς [x]δ' ἔοικε [y]νομίζοντι [z]ὁτὲ 9
μὲν ἐξιόντος τοῦ φωτός, ὥσπερ εἴρηται πρότερον, βλέπειν·
λέγει [a]γοῦν [b]οὕτως.

'Ως δ' ὅτε τις [c]πρόοδον νοέων [d]ὡπλίσσατο λύχνον,
χειμερίην διὰ νύκτα πυρὸς σέλας αἰθομένοιο,
[e]ἄψας παντοίων ἀνέμων λαμπτῆρας [f]ἀμουργούς,
[g]οἵτ' ἀνέμων [h]μὲν [i]πνεῦμα [k]διασκιδνᾶσιν ἀέντων,
[l]φῶς δ' [m]ἔξω διαθρῶσκον, ὅσον ταναώτερον [n]ἦεν,
[o]λάμπεσκεν κατὰ βηλὸν [p]ἀτειρέσιν [q]ἀκτίνεσσιν·
ὣς δὲ [r]τότ' ἐν [s]μήνιγξιν [t]ἐεργμένον [v]ὠγύγιον πῦρ
λεπτῇσιν [w]ὀθόνῃσι [x]λοχάζετο [y]κύκλοπα [z]κούρην·
αἱ δ' ὕδατος [a]μὲν [b]βένθος ἀπέστεγον [c]ἀμφινάοντος,
πῦρ δ' ἔξω [d]διαθρῶσκον, [e]ὅσον ταναώτερον ἦεν.

[f]Ὅτε μὲν [g]οὖν οὕτως ὁρᾶν φησίν, ὁτὲ δὲ ταῖς [g]ἀπορροίαις 10
[h]ταῖς ἀπὸ τῶν ὁρωμένων. Δημόκριτος δ' ὅτι μὲν ὕδωρ
[i]εἶναί φησι, λέγει καλῶς, ὅτι δ' οἴεται τὸ ὁρᾶν εἶναι τὴν
ἔμφασιν, οὐ καλῶς· τοῦτο [k]μὲν γὰρ συμβαίνει ὅτι τὸ ὄμμα
λεῖον, καὶ ἔστιν οὐκ ἐν ἐκείνῳ ἀλλ' ἐν τῷ ὁρῶντι· ἀνάκλασις
γὰρ τὸ πάθος. [1]Ἀλλὰ καθόλου περὶ τῶν ἐμφαινομένων καὶ 11
[l]ἀνακλάσεως [m]οὐδέν πω δῆλον [n]ἦν, ὡς ἔοικεν. [o]Ἄτοπον
δὲ καὶ τὸ μὴ ἐπελθεῖν αὐτῷ ἀπορῆσαι διὰ τί [p]ὁ ὀφθαλμὸς

[x] δ' om. L. [y] *νομίζειν τι* E.i. [z] *τότε* P, *τὸ* E.M.i, *τῇ* U, om. S. [a] *οὖν* i. [b] *οὕτως* om. P. [c] *πρόσοδον* pr. S.U. [d] *ὡπλίσατο* λ. L.V.W, *ὡπλίσσ' αὐτολύχνον* G[a]. [e] *αἶψα* N.V. [f] *ἀμοργοὺς* M.l, *ἀμοργοῦς* Y, *ἀμοργους* (supra *γ* posito *β*) E. [g] *αἵτ'* E.M.P.Y.G[a]. [h] *μὲν* om. N.V. [i] *πνεύματα* E.Y.G[a]. [k] *διασκεδνᾶσιν* N, *διασκεδᾶσιν* f. [l] *πῦρ* E.M. P.Y.G[a]. et supra posito *ἢ φῶς* i.l. [m] *ἔξω διάνταται τρείατο θεσπεσίησιν ὀθόνησιν διαθρῶσκον* P. [n] *ἦ* N.V. [o] *λάμπεσκε* nonnulli. [p] *ἀπειρέσιν* N.V, *ἀτηρέσιν* m. [q] *ἀκτίνεσιν* plerique. [r] *τότ'*] *ὅτε* S. [s] *μήνιξιν* U.G[a].l, *μῆνι γοῦν* N. [t] *ἐργμένον* L, *ἐερμένον* W, *ἐελμένον* E.M, *ἐεκμένον* Y, *ἐκμένων* G[a]. [v] *ὠγύγιον* N. [w] *ὀθόνοισιν* X, *γ' ὀθόνησιν* corr. V, *χθονίησι* E.M.Y.G[a].i.l, *χοανῆσιν* P. [x] *λοχάζετο* E.M.Y.i.l, *λοχάζεται* G[a], *ἐχείατο* L, *ἐχεύατο* ceteri. [y] *κύκλωπα* Q.H[a].c.f.m. [z] *κοῦρον* G[a]. [a] *μὲν* om. N.V. [b] *βένθεος* N.c. [c] *ἀμφιναέντος* vel *ἀμφινάεντος* E.N.P.S.U. V.W.Y.i.l, *ἀμφὶ καέντος* M. [d] *διαθρῶσκον*] *διίεσκον* P. [e] *ὅσῳ* U. [f] *οὖν* om. E.L.M.U.Y. [g] *ἀπορροαῖς* U. [h] *ταῖς ἀπὸ*] *τῶν ἀπὸ* M, om. S.U. [i] *φησὶν εἶναι* U, *εἶναι φασὶν* P. [k] *μὲν* om. L. [l] *ἀνακλάσεων* P.S.U. [m] *οὐδέ* E.L.M.S.Y. [n] *ἦν*] *ἦν αὐτῷ* L.M, *ἦν ἀστῷ* S. [o] *ἄτομον* M. [p] *ὁ* om. U

ὁρᾷ μόνον, τῶν δ' ἄλλων οὐδὲν ἐν οἷς ἐμφαίνεται τὰ εἴδωλα. Τὸ μὲν [q] οὖν [r] τὴν ὄψιν εἶναι ὕδατος ἀληθὲς μέν, οὐ μέντοι συμβαίνει τὸ ὁρᾶν ἢ ὕδωρ ἀλλ' ἢ διαφανές· ὃ καὶ ἐπὶ τοῦ
12 ἀέρος κοινόν ἐστιν. [t] Ἀλλ' εὐφυλακτότερον καὶ [s] εὐπιλητότερον τὸ ὕδωρ τοῦ [t] ἀέρος· διόπερ [v] ἡ κόρη καὶ τὸ ὄμμα ὕδατός ἐστιν. [w] Τοῦτο δὲ καὶ ἐπ' [x] αὐτῶν τῶν ἔργων [y] δῆλον· φαίνεται γὰρ [z] ὕδωρ τὸ ἐκρέον [a] διαφθειρομένων, καὶ ἔν [b] γε τοῖς πάμπαν ἐμβρύοις τῇ [c] ψυχρότητι [d] ὑπερβάλλον
13 [e] καὶ τῇ λαμπρότητι. Καὶ τὸ [f] λευκὸν [g] τοῦ ὄμματος ἐν τοῖς ἔχουσιν [h] αἷμα πῖον καὶ λιπαρόν· [i] ὅπερ διὰ τοῦτ' ἐστί, πρὸς τὸ διαμένειν τὸ ὑγρὸν ἄπηκτον. Καὶ διὰ τοῦτο τοῦ σώματος [k] ἀρριγότατον ὁ ὀφθαλμός ἐστιν· οὐδεὶς γάρ πω [l] τὸ ἐντὸς τῶν [m] βλεφάρων ἐρρίγωσεν. Τῶν δ' ἀναίμων [n] σκληρόδερμοι οἱ ὀφθαλμοί εἰσι, καὶ τοῦτο ποιεῖ τὴν σκέ-
14 πην. [u] Ἄλογον δὲ ὅλως τὸ ἐξιόντι τινὶ τὴν ὄψιν ὁρᾶν, [o] καὶ ἀποτείνεσθαι μέχρι τῶν ἄστρων, ἢ μέχρι τινὸς ἐξιοῦσαν συμφύεσθαι, καθάπερ λέγουσί τινες. Τούτου μὲν γὰρ βέλτιον τὸ [p] ἐν ἀρχῇ συμφύεσθαι [q] τοῦ ὄμματος. [t] Ἀλλὰ καὶ τοῦτο εὔηθες· τό [r] τε γὰρ συμφύεσθαι τί ἐστι φωτὶ πρὸς φῶς; [u] Ἢ πῶς οἷόν θ' [s] ὑπάρχειν; Οὐ γὰρ τῷ τυχόντι
15 συμφύεται τὸ τυχόν. [t] Τό τ' ἐντὸς τῷ ἐκτὸς πῶς; [t] Ἡ γὰρ μῆνιγξ μεταξύ ἐστιν. Περὶ μὲν [v] οὖν τοῦ ἄνευ φωτὸς μὴ ὁρᾶν εἴρηται ἐν ἄλλοις· ἀλλ' εἴτε φῶς εἴτ' ἀήρ ἐστι τὸ μεταξὺ [w] τοῦ ὁρωμένου καὶ τοῦ ὄμματος, ἡ διὰ τούτου κίνησίς ἐστιν [x] ἡ ποιοῦσα τὸ ὁρᾶν. Καὶ εὐλόγως τὸ ἐντός ἐστιν

[q] οὖν om. Y. [r] εἶναι τὴν ὄψιν P. [s] εὐπειλητότερον P, εὐυπολητότερον L.S.U. [t] ἀέρος] ἀέρος ἐστί P.S.U. [v] ἡ] καὶ ἡ P. [w] τοῦτο δὲ] καὶ τοῦτο ἐστι P.S.U. [x] αὐτῶν om. P. [y] δῆλον om. S.U. [z] τὸ ἐκρέον ὕδωρ S. [a] διαφθ. τῶν ὀφθαλμῶν καὶ L.P.S.U. [b] γε] τε P, om. E.M.Y. [c] λαμπρότητι L. [d] ὑπερβ.] ὑπερβ. ἐστὶ L.P.S. [e] καὶ τῇ λαμπρότητι ante ὑπερβάλλον S, καὶ τῇ στιλπνότητι L. [f] λευκὸν] λαμπρὸν S.U. [g] τοῦ] τὸ L. [h] πῖον αἷμα M, αἷμα πλεῖον E.M.Y. [i] ὅπερ om. P.U. [k] ἀρριγώτατον E.L.U.Y, ἀρριγωτότατον S, ἀριγώτερον M. [l] τὸ] τὰ P.U. [m] βλεφάρων] ὀμμάτων L. [n] σκληρότεροι S.U. [o] καὶ] καὶ ἢ P.S.U. [p] ἐν] ἐπ' P. [q] τοῦ—γὰρ συμφύεσθαι om. pr. S. [r] τε om. L. [s] ὑπάρχειν τοῦτο; οὐ S.U. [t] τῷ τ' ἐντὸς τὸ ἐκτὸς S.U, τῷ τ' ἐκτὸς τὸ ἐντὸς P. [v] οὖν om. S. [w] τοῦ ante ὁρ. om. Y. [x] ἡ om. S.U.

ὕδατος· διαφανὲς γὰρ τὸ ὕδωρ. [t]Ὁρᾶται δὲ ὥσπερ καὶ ἔξω 16
οὐκ ἄνευ φωτός, οὕτω [y]καὶ ἐντός· διαφανὲς ἄρα δεῖ εἶναι.
[z]Καὶ ἀνάγκη ὕδωρ εἶναι, [a]ἐπειδὴ οὐκ ἀήρ. Οὐ γὰρ ἐπὶ
[b]τοῦ ἐσχάτου ὄμματος ἡ ψυχὴ [c]ἢ τῆς ψυχῆς τὸ [d]αἰσθη-
τήριόν ἐστιν, ἀλλὰ δῆλον ὅτι ἐντός· διόπερ ἀνάγκη διαφανὲς
εἶναι καὶ δεκτικὸν φωτὸς τὸ ἐντὸς τοῦ ὄμματος. Καὶ τοῦτο 17
καὶ ἐπὶ τῶν συμβαινόντων δῆλον· [e]ἤδη γάρ τισι πληγεῖσιν
ἐν [f]πολέμῳ παρὰ τὸν κρόταφον οὕτως ὥστ' [g]ἐκτμηθῆναι
τοὺς πόρους τοῦ ὄμματος, ἔδοξε [h]γενέσθαι σκότος ὥσπερ
λύχνου ἀποσβεσθέντος, διὰ τὸ οἷον λαμπτῆρά τινα ἀποτμη-
θῆναι τὸ διαφανές, τὴν καλουμένην κόρην. [v]Ὥστ' εἴπερ [i]τού- 18
των τι συμβαίνει, καθάπερ λέγομεν, φανερὸν [k]ὡς δεῖ τοῦτον
τὸν τρόπον ἀποδιδόναι καὶ προσάπτειν ἕκαστον τῶν αἰσθη-
τηρίων ἑνὶ τῶν στοιχείων. Τοῦ μὲν ὄμματος τὸ ὁρατικὸν
ὕδατος ὑπολεπτέον, ἀέρος δὲ τὸ τῶν ψόφων αἰσθητικόν,
πυρὸς δὲ τὴν ὄσφρησιν. [μ]Ὁ γὰρ [l]ἐνεργείᾳ ἡ ὄσφρησις, 19
τοῦτο δυνάμει τὸ ὀσφραντικόν· τὸ γὰρ αἰσθητὸν ἐνεργεῖν
ποιεῖ τὴν αἴσθησιν, ὥσθ' ὑπάρχειν [m]ἀνάγκη [n]αὐτὴν δυνάμει
πρότερον. [t]Ἡ δ' ὀσμὴ [o]καπνώδης τίς ἐστιν ἀναθυμίασις, ἡ
δ' ἀναθυμίασις [p]ἡ καπνώδης [q]ἐκ πυρός. Διὸ καὶ [r]τῷ περὶ 20
τὸν ἐγκέφαλον τόπῳ [s]τὸ τῆς ὀσφρήσεως [t]αἰσθητήριόν ἐστιν
ἴδιον· δυνάμει γὰρ [v]θερμὴ ἡ τοῦ ψυχροῦ ὕλη ἐστίν. Καὶ
ἡ τοῦ [w]ὄμματος γένεσις τὸν αὐτὸν ἔχει τρόπον· ἀπὸ τοῦ
ἐγκεφάλου γὰρ συνέστηκεν· οὗτος [x]γὰρ ὑγρότατος καὶ ψυ-
χρότατος τῶν ἐν τῷ σώματι μορίων ἐστίν. Τὸ δ' ἁπτικὸν 21
γῆς. Τὸ δὲ γευστικὸν εἶδός [y]τι ἁφῆς ἐστίν. Καὶ διὰ
τοῦτο πρὸς τῇ καρδίᾳ τὸ αἰσθητήριον αὐτῶν, τῆς [z]τε γεύ-

[y] καὶ τὸ ἐντός P. [z] καὶ ἀνάγκη] ἀνάγκη ἄρα P.S.U. [a] ἐπεὶ M. [b] τοῦ ἐσχάτου τοῦ ὄμματος S.U. [c] ἢ] καὶ L. [d] αἰσθητικόν M.P.S.U.Y. [e] ἤδη γάρ τισι] τισὶ γὰρ S.U. [f] πολέμοις Y, πόλεμοι E. [g] ἀποτμηθῆναι P.S.U. [h] γίνεσθαι P.U. [i] τούτων τι] ἐπὶ τούτων L.P.S.U. [k] ὡς εἰ δεῖ L.P.S.U. [l] ἐνεργείᾳ om. L. [m] ἀναγκαῖον E.L.M.Y. [n] αὐτὴν] αὐτὴν ὃ P.U, αὕτη ὃ S. [o] καπν. ἀναθ. ἐστὶν E.M.U.Y. [p] ἡ om. S. et pr. U. [q] ἔμπυρος corr. P. [r] τῷ ante τόπῳ P.S.U. [s] τὸ] τῷ P. [t] ἴδιον αἰσθ. ἐστὶν P. [v] θερμὸν M. [w] αἵματος E.Y. [x] γὰρ καὶ ὑγρότατος M. [y] τι] τῆς Y. [z] τε om. E.M.Y.

σεως καὶ τῆς ἁφῆς· ἀντίκειται γὰρ τῷ ἐγκεφάλῳ αὕτη, καὶ ἔστι [a] θερμότατον τῶν μορίων. Καὶ περὶ μὲν τῶν αἰσθητικῶν τοῦ σώματος μορίων ἔστω τοῦτον τὸν τρόπον διωρισμένα.

3 Περὶ [b] δὲ τῶν αἰσθητῶν τῶν καθ' ἕκαστον αἰσθητήριον, οἷον λέγω χρώματος καὶ ψόφου καὶ ὀσμῆς καὶ χυμοῦ καὶ ἁφῆς, καθόλου μὲν εἴρηται ἐν [c] τοῖς περὶ ψυχῆς, τί [d] τὸ ἔργον αὐτῶν καὶ τί τὸ ἐνεργεῖν καθ' ἕκαστον τῶν αἰσθητηρίων· τί δέ ποτε [e] δεῖ λέγειν ὁτιοῦν αὐτῶν, οἷον [f] τί χρῶμα ἢ [g] τί ψόφον ἢ [h] τί ὀσμὴν ἢ χυμόν, ὁμοίως δὲ καὶ περὶ ἁφῆς, [i] ἐπι-
2 σκεπτέον, καὶ πρῶτον περὶ χρώματος. Ἔστι μὲν οὖν ἕκαστον διχῶς λεγόμενον, τὸ μὲν ἐνεργείᾳ τὸ δὲ δυνάμει. Τὸ μὲν οὖν ἐνεργείᾳ χρῶμα καὶ [k] ὁ ψόφος πῶς ἐστὶ τὸ αὐτὸ ἢ ἕτερον ταῖς κατ' ἐνέργειαν αἰσθήσεσιν, οἷον ὁράσει καὶ ἀκούσει, εἴρηται ἐν [l] τοῖς περὶ ψυχῆς· τί δὲ [m] ἕκαστον αὐτῶν ὂν
[n] ποιήσει τὴν αἴσθησιν καὶ τὴν ἐνέργειαν, [o] νῦν [p] λέγωμεν.
3 Ὥσπερ οὖν εἴρηται περὶ φωτὸς [q] ἐν ἐκείνοις, ὅτι ἐστὶ χρῶμα τοῦ διαφανοῦς κατὰ συμβεβηκός· ὅταν γὰρ [r] ἐνῇ τι πυρῶδες [s] ἐν διαφανεῖ, ἡ μὲν παρουσία φῶς, ἡ δὲ στέρησίς ἐστι
4 σκότος. Ὃ δὲ λέγομεν διαφανές, οὐκ ἔστιν ἴδιον [t] ἀέρος ἢ ὕδατος οὐδ' [v] ἄλλου τῶν οὕτω λεγομένων σωμάτων, ἀλλά [w] τίς [x] ἐστι [y] κοινὴ φύσις καὶ δύναμις, ἣ χωριστὴ μὲν οὐκ ἔστιν, ἐν τούτοις δ' ἐστί, καὶ [z] τοῖς ἄλλοις σώμασιν ἐνυπάρχει, τοῖς μὲν μᾶλλον τοῖς δ' ἧττον. Ὥσπερ οὖν καὶ τῶν
5 σωμάτων ἀνάγκη τι εἶναι ἔσχατον, καὶ ταύτης. Ἡ μὲν οὖν τοῦ φωτὸς φύσις ἐν ἀορίστῳ [a] τῷ διαφανεῖ ἐστίν· τοῦ δ' ἐν τοῖς σώμασι διαφανοῦς τὸ ἔσχατον, ὅτι μὲν εἴη [b] ἄν τι,

[a] θερμοτάτη L. [b] δὲ τῶν καθ' ἕκαστον αἰσθητηρίων αἰσθητῶν L. [c] τῷ M. [d] τὸ om. M. [e] δεῖ om. S.U. [f] τί] τὸ Y, τί τὸ L.S.U. [g] τί] τὸν L.S.U. [h] τί] τὴν L.U, om. P.S. [i] σκεπτέον L. [k] ὁ om. S.U. [l] τοῖς] τῷ L. [m] ὂν ἕκαστον αὐτῶν L. [n] ποιεῖ P. [o] νῦν om. P.S.U. [p] λέγομεν E.Y. [q] ἐν om. E.Y. [r] ἐνῇ] ᾖ P.S.U. [s] ἐν τῷ διαφανεῖ P.S. [t] ὕδ. ἢ ἀέρος P. [v] ἄλλων Y. [w] τις om. S.U. [x] ἐστι om. P. [y] καινὴ L. [z] τοῖς] ἐν τοῖς P.S.U, om. L. [a] τῷ om. L.P.S.U. [b] ἄν τι P. cum pr. S. et corr. U: ceteri παντὶ.

δῆλον, ὅτι δὲ τοῦτ' ἐστὶ τὸ χρῶμα, [c]ἐκ τῶν συμβαινόντων φανερόν. [d]Τὸ γὰρ χρῶμα [e]ἢ ἐν τῷ πέρατί ἐστιν [f]ἢ πέρας· διὸ καὶ οἱ Πυθαγόρειοι τὴν ἐπιφάνειαν [g]χροιὰν [h]ἐκάλουν. [i]Ἔστι μὲν [i]γὰρ ἐν τῷ τοῦ σώματος πέρατι, ἀλλ' οὔ 6
[k]τι τὸ τοῦ σώματος πέρας, ἀλλὰ τὴν αὐτὴν φύσιν δεῖ νομίζειν, [l]ἥπερ καὶ ἔξω χρωματίζεται, ταύτην καὶ ἐντός. Φαίνεται δὲ [m]καὶ ἀὴρ καὶ ὕδωρ [n]χρωματιζόμενα· καὶ γὰρ ἡ [o]αὐγὴ τοιοῦτόν ἐστιν. [i]Ἀλλ' ἐκεῖ μὲν διὰ τὸ ἐν ἀορίστῳ οὐ 7
τὴν αὐτὴν ἐγγύθεν καὶ [p]προσιοῦσι καὶ πόρρωθεν ἔχει [q]χροιὰν οὔθ' ὁ ἀὴρ οὔθ' ἡ θάλαττα· ἐν δὲ τοῖς σώμασιν ἐὰν μὴ τὸ περιέχον ποιῇ [r]τὸ μεταβάλλειν, [s]ὥρισται καὶ ἡ φαντασία τῆς χρόας. Δῆλον ἄρα ὅτι τὸ αὐτὸ κἀκεῖ [t]κἀνθάδε δεκτικὸν [v]τῆς χρόας ἐστίν. [w]Τὸ ἄρα διαφανὲς καθ' ὅσον [x]ὑπάρχει 8
ἐν τοῖς σώμασιν (ὑπάρχει δὲ [y]μᾶλλον καὶ ἧττον ἐν πᾶσι) χρώματος ποιεῖ μετέχειν. [i]Ἐπεὶ δ' ἐν πέρατι ἡ χρόα, τούτου ἂν [z]ἐν πέρατι εἴη. [v]Ὥστε χρῶμα ἂν [a]εἴη τὸ τοῦ διαφανοῦς ἐν [b]σώματι ὡρισμένῳ πέρας. Καὶ αὐτῶν δὲ τῶν 9
διαφανῶν, οἷον ὕδατος καὶ εἴ τι ἄλλο τοιοῦτον, καὶ [c]ὅσοις [d]φαίνεται χρῶμα ἴδιον ὑπάρχειν κατὰ τὸ ἔσχατον, ὁμοίως πᾶσιν ὑπάρχει. [i]Ἔστι μὲν οὖν ἐνεῖναι ἐν τῷ διαφανεῖ τοῦθ' ὅπερ καὶ ἐν τῷ ἀέρι ποιεῖ φῶς, ἔστι δὲ μή, ἀλλ' ἐστερῆσθαι. [v]Ὥσπερ [e]οὖν ἐκεῖ τὸ μὲν φῶς τὸ δὲ σκότος, οὕτως ἐν τοῖς σώμασιν ἐγγίνεται τὸ λευκὸν καὶ [f]τὸ μέλαν. Περὶ δὲ τῶν 10
ἄλλων χρωμάτων ἤδη [g]διελομένους ποσαχῶς ἐνδέχεται γίγνεσθαι λεκτέον. [i]Ἐνδέχεται μὲν [h]γὰρ παρ' ἄλληλα τιθέμενα [i]τὸ [k]λευκὸν καὶ τὸ μέλαν, ὥσθ' ἑκάτερον μὲν εἶναι [l]ἀόρατον

[c] ἐκ—γὰρ χρῶμα om. S. [d] τό τε γὰρ P.U. [e] ἢ om. P. [f] ἢ] ᾗ P. [g] χρόαν P.S.U. [h] καλοῦσιν γρ. E. [i] γὰρ] οὖν S.U. [k] τι om. P.S.U. [l] εἴπερ P. [m] καὶ post δὲ om. S. [n] χρωματιζόμενον P.S.U. [o] αὐγὴ τὸ τοιοῦτόν S.U. [p] προϊοῦσιν S. et pr. U. [q] χρόαν P.S.U. [r] τὸ ante μετ. om. P.S.U. [s] ὁρίζεται S.U. [t] δεκτικὸν κἀνθάδε U, καὶ ἐνταῦθα δεκτικὸν P. [v] τῆς om. pr. U. [w] τὸ δ' ἄρα M. [x] ἐννπάρχει τοῖς L. [y] μᾶλλον καὶ] ἢ μᾶλλον ἢ P.S.U. [z] ἐν π.] πέρας τι P. [a] εἴκη Y. [b] χρώματι S. [c] ὅσων S.U. [d] φαίνεταί τι χρῶμα P. [e] οὖν] γὰρ M. [f] τὸ om. E.Y. [g] διελομένοις L. [h] γὰρ καὶ π. L. [i] τὸ] τό τε P.U. [k] μέλαν καὶ τὸ λευκὸν P. [l] ἀόρατον ante εἶναι L, ante τὸ δ' P.

διὰ [m]σμικρότητα, τὸ δ' ἐξ ἀμφοῖν ὁρατὸν οὕτω γίνεσθαι.
11 Τοῦτο γὰρ οὔτε [n]λευκὸν οἷόν τε φαίνεσθαι οὔτε μέλαν· ἐπεὶ δ' ἀνάγκη [o]μέν τι ἔχειν [p]χρῶμα, τούτων δ' οὐδέτερον δυνατόν, ἀνάγκη μικτόν [q]τι εἶναι καὶ εἶδός τι χρόας ἕτερον.
12 Ἔστι μὲν οὖν οὕτως ὑπολαβεῖν πλείους εἶναι χρόας παρὰ τὸ λευκὸν καὶ [r]τὸ μέλαν, πολλὰς δὲ τῷ λόγῳ· τρία γὰρ πρὸς δύο, καὶ τρία πρὸς [s]τέτταρα, καὶ κατ' ἄλλους ἀριθμοὺς ἔστι παρ' ἄλληλα κεῖσθαι, τὰ δ' ὅλως κατὰ μὲν λόγον μηδένα, καθ' ὑπεροχὴν δέ τινα καὶ ἔλλειψιν ἀσύμμετρον, καὶ τὸν αὐτὸν [t]δὴ τρόπον ἔχειν ταῦτα ταῖς συμφωνίαις· τὰ μὲν [v]γὰρ ἐν ἀριθμοῖς εὐλογίστοις [w]χρώματα, καθάπερ ἐκεῖ τὰς συμφωνίας, [x]τὰ ἥδιστα τῶν χρωμάτων εἶναι δοκοῦντα, οἷον τὸ [y]ἁλουργὸν [z]καὶ φοινικοῦν [a]καὶ ὀλίγ' [b]ἄττα τοιαῦτα, δι' ἥνπερ αἰτίαν [c]καὶ αἱ συμφωνίαι ὀλίγαι, τὰ δὲ μὴ ἐν ἀριθμοῖς [d]τἆλλα χρώματα, ἢ [e]καὶ πάσας τὰς χρόας ἐν ἀριθμοῖς εἶναι, τὰς [f]μὲν τεταγμένας τὰς δὲ ἀτάκτους, καὶ αὐτὰς ταύτας, ὅταν μὴ καθαραὶ ὦσι, διὰ τὸ μὴ ἐν ἀριθμοῖς εἶναι [g]τοιαύτας
13 γίνεσθαι. Εἷς μὲν οὖν τρόπος τῆς γενέσεως τῶν χρωμάτων οὗτος, εἷς δὲ [h]τὸ φαίνεσθαι δι' ἀλλήλων, οἷον ἐνίοτε οἱ [i]γραφῆς [k]ποιοῦσιν, ἑτέραν χρόαν ἐφ' [l]ἑτέραν [m]ἐναργεστέραν ἐπαλείφουσιν, ὥσπερ ὅταν ἐν ὕδατί [n]τι ἢ [o]ἐν ἀέρι [p]βούλωνται ποιῆσαι φαινόμενον, [q]καὶ οἷον [r]ὁ ἥλιος καθ' αὑτὸν μὲν
14 λευκὸς φαίνεται, διὰ δ' ἀχλύος [s]καὶ καπνοῦ φοινικοῦς. Πολλαὶ δὲ καὶ οὕτως ἔσονται χρόαι τὸν αὐτὸν τρόπον τῷ [t]πρότερον εἰρημένῳ· λόγος γὰρ ἂν εἴη τις τῶν ἐπιπολῆς [v]πρὸς

[m] μικρότητα P.S.U. [n] λ. οὔτε μέλαν οἷόν τε γίνεσθαι L. [o] ἔχειν μέν τι L.S.U. [p] τὸ χρῶμα M. [q] τι εἶναι] τε εἶναι P.S.U. [r] τὸ alterum om. S. [s] τέσσαρα L. [t] δὴ] δεῖ M. [v] γὰρ om. S.U, post ἀριθμοῖς ponit P. [w] χρώματος E.M. [x] τὰ] ταῦτα δ' P, om. E M.Y. [y] ἁλουργοῦν E.M.Y. [z] καὶ τὸ φ. P.S.U. [a] καὶ om. P. [b] ἄττα] δὲ τὰ P.S.U. [c] καὶ om. L.S.U. [d] τἆλλα—ἀριθμοῖς om. E.Y. [e] καὶ om. P. [f] μὲν om. P. [g] τοιαῦτα M. [h] τὸ] τῷ S.U, om. Y. [i] γραφῆς E: ceteri γραφεῖς. [k] ποιοῦσιν ante οἱ P. [l] ἑτέρα E.M.Y. [m] ἐνεργεστέραν E.Y. [n] τι om. S.U. [o] ἐν om. P.S. [p] βούλωνταί τι ποιῆσαι P.S.U. [q] καὶ om. U. [r] ὁ om. S.U. [s] καὶ om. P. [t] προτέρῳ L. [v] πρὸς L.

[w] τὰ ἐν βάθει, τὰ δὲ καὶ ὅλως οὐκ ἐν λόγῳ. Τὸ μὲν οὖν, 15
ὥσπερ [x] καὶ οἱ ἀρχαῖοι, [y] λέγειν [z] ἀπορροίας εἶναι [a] τὰς
χροίας καὶ ὁρᾶσθαι διὰ τοιαύτην αἰτίαν ἄτοπον· [b] πάντως
γὰρ δι' ἀφῆς ἀναγκαῖον [c] αὐτοῖς ποιεῖν τὴν αἴσθησιν, ὥστ'
εὐθὺς κρεῖττον φάναι τῷ κινεῖσθαι [d] τὸ μεταξὺ τῆς αἰσθήσεως
ὑπὸ τοῦ αἰσθητοῦ γίνεσθαι τὴν αἴσθησιν, [e] ἀφῇ καὶ μὴ ταῖς
ἀπορροίαις. [f] Ἐπὶ μὲν οὖν τῶν παρ' ἄλληλα κειμένων ἀνάγκη 16
ὥσπερ καὶ μέγεθος λαμβάνειν ἀόρατον, οὕτω καὶ χρόνον
ἀναίσθητον, ἵνα [g] λάθωσιν αἱ κινήσεις ἀφικνούμεναι καὶ ἓν
[h] δοκῇ εἶναι διὰ τὸ ἅμα φαίνεσθαι. [i] Ἐνταῦθα δὲ οὐδεμία
ἀνάγκη, ἀλλὰ τὸ ἐπιπολῆς χρῶμα [k] ἀκίνητον ὂν καὶ κινού-
μενον ὑπὸ τοῦ ὑποκειμένου οὐχ ὁμοίαν ποιήσει τὴν κίνησιν.
[l] Διὸ καὶ ἕτερον [m] φαίνεται καὶ οὔτε λευκὸν οὔτε μέλαν.
[n] Ὥστ' εἰ μὴ ἐνδέχεται μηδὲν εἶναι μέγεθος ἀόρατον, [o] ἀλλὰ 17
πᾶν ἔκ τινος [p] ἀποστήματος ὁρατόν, καὶ αὖτη [q] τις ἂν εἴη
[r] χρωμάτων μίξις. Κἀκείνως δ' οὐδὲν [s] κωλύει φαίνεσθαί
τινα χρόαν [t] κοινὴν τοῖς πόρρωθεν· ὅτι [u] γὰρ οὐκ ἔστιν οὐδὲν
μέγεθος ἀόρατον, ἐν τοῖς ὕστερον ἐπισκεπτέον. Εἰ δ' ἐστὶ 18
μίξις τῶν σωμάτων μὴ μόνον τὸν τρόπον τοῦτον ὅνπερ οἴον-
ταί [v] τινες, παρ' ἄλληλα τῶν ἐλαχίστων τιθεμένων, ἀδήλων
δ' ἡμῖν διὰ τὴν αἴσθησιν, ἀλλ' ὅλως [w] πάντῃ [x] πάντως, ὥσπερ
ἐν [y] τοῖς περὶ μίξεως εἴρηται καθόλου περὶ πάντων. [z] Ἐκείνως 19
μὲν γὰρ μίγνυται [a] ταῦτα μόνον ὅσα ἐνδέχεται διελεῖν εἰς τὰ
ἐλάχιστα, καθάπερ ἀνθρώπους [b] ἵππους ἢ τὰ σπέρματα· τῶν
μὲν γὰρ ἀνθρώπων [c] ἄνθρωπος [d] ἐλάχιστος, τῶν δ' ἵππων
[e] ἵππος· ὥστε τῇ τούτων παρ' ἄλληλα θέσει [f] τὸ πλῆθος

[w] τὸ ἐν S.U. [x] καὶ om. L.P.S.U. [y] λέγουσιν P. [z] ἀπόρροιαν S.U, ἀπορίαν P. [a] τὰς χρόας L, τῆς χρόας pr. S, τὴν χρόαν P.U. et rc. S. [b] ἁπάντων L.P.S.U. [c] αὐτοῖς post αἴσθησιν L. [d] τὸ] τῷ M. [e] ἀφῇ καὶ μὴ ταῖς] ἢ ἀφῇ καὶ ταῖς L, ἢ ἀφῇ καὶ S.U, ἡ ἀφὴ καὶ P. [f] λανθάνωσιν P.S.U. [g] δοκεῖ M. [h] κινητὸν E.M.Y. [i] διὸ καὶ] διὰ τὸ S.U, διὸ E.M.P. [k] φαίνεσθαι S.U, φανεῖται P. [l] ἀλλ' ἅπαν P. [m] διαστήματος L. [n] τι Y. [o] μίξις χρωμάτων U. [p] κωλύσει P S.U. [q] κοινῇ S.U. [r] γὰρ οὐδέν ἐστι L. [s] τινες μόνον παρ' P. [t] παντὶ P.Y. [u] παντὸς P. [v] τῷ L. [x] ταῦτα μόνον] μόνως S.U. [y] ἵπποις P. [z] ἄνθρωπον E.M.Y. [a] ἐλάχιστον E.M.U. [b] ἵππον E.M.Y. [c] τὸ μὲν πλῆθος M.

[d] μέμικται τῶν συναμφοτέρων· ἄνθρωπον δὲ ἕνα [e] ἑνὶ ἵππῳ
20 οὐ λέγομεν μεμῖχθαι. [f]Ὅσα δὲ μὴ διαιρεῖται εἰς τὸ ἐλάχιστον, [f] τούτων οὐκ ἐνδέχεται μίξιν γενέσθαι τὸν τρόπον τοῦτον ἀλλὰ τῷ [g] πάντῃ μεμῖχθαι, ἅπερ καὶ μάλιστα [h] μίγνυσθαι πέφυκεν. Πῶς δὲ [i] τοῦτο γίγνεσθαι δυνατόν, ἐν τοῖς
21 περὶ μίξεως εἴρηται πρότερον. [k]Ἀλλ' ὅτι ἀνάγκη μιγνυμένων καὶ τὰς χρόας μίγνυσθαι, δῆλον, καὶ ταύτην τὴν [l] αἰτίαν εἶναι κυρίαν [m] τοῦ πολλὰς εἶναι [n] χροίας, ἀλλὰ μὴ τὴν ἐπιπόλασιν μηδὲ τὴν [o] παρ' ἄλληλα θέσιν· οὐ γὰρ πόρρωθεν μὲν ἐγγύθεν δ' οὐ [p] φαίνεται μία χρόα τῶν [q] μεμιγμένων,
22 ἀλλὰ πάντοθεν. Πολλαὶ δ' ἔσονται χρόαι διὰ [r] τὸ κατὰ πολλοὺς λόγους ἐνδέχεσθαι μίγνυσθαι ἀλλήλοις τὰ [s] μιγνύμενα, καὶ τὰ μὲν ἐν ἀριθμοῖς τὰ δὲ καθ' ὑπεροχὴν μόνον.
23 Καὶ τἆλλα [t] δὴ τὸν αὐτὸν τρόπον ὅν[v]περ ἐπὶ τῶν παρ' ἄλληλα τιθεμένων χρωμάτων ἢ ἐπιπολῆς, ἐνδέχεται λέγειν καὶ [w] περὶ [x] τῶν μιγνυμένων· διὰ τίνα δ' αἰτίαν εἴδη τῶν χρωμάτων ἐστὶν ὡρισμένα καὶ οὐκ ἄπειρα, καὶ χυμῶν καὶ ψόφων, ὕστερον [y] ἐροῦμεν.

4 Τί [z] μὲν οὖν [a] ἐστὶ χρῶμα καὶ διὰ τίν' αἰτίαν πολλαὶ [b] χροιαί εἰσιν, εἴρηται· περὶ δὲ ψόφου καὶ φωνῆς εἴρηται πρότερον ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς· περὶ δὲ ὀσμῆς καὶ χυμοῦ [c] νῦν λεκτέον. Σχεδὸν γάρ ἐστι τὸ αὐτὸ πάθος, οὐκ ἐν τοῖς [d] αὐτοῖς
2 δ' ἐστὶν ἑκάτερον αὐτῶν. [i]Εναργέστερον δ' [e] ἐστὶν ἡμῖν τὸ τῶν χυμῶν γένος ἢ τὸ τῆς ὀσμῆς. Τούτου δ' αἴτιον ὅτι χειρίστην ἔχομεν τῶν [f] ἄλλων ζῴων τὴν [g] ὄσφρησιν καὶ τῶν ἐν ἡμῖν αὐτοῖς αἰσθήσεων, τὴν δ' ἀφὴν ἀκριβεστάτην τῶν ἄλλων

[d] μέμικται τὸ τῶν P. [e] ἑνὶ] ἑνὶ δὲ S. [f] τούτων δὲ οὐκ P. [g] παντὶ E.Y, πᾶν παντὶ U, πάμπαν P, πάμπαν τι S. [h] πέφυκε μίγνυσθαι L. [i] τοῦτο μάλιστα γίγνεσθαι L. [k] ἀλλ' ὅτι] ἀλλὰ τίς E.L.M.Y, ἅμα δέ τις P. [l] αἰτίαν] οἰκείαν Y. et pr. E. [m] τοῦ] τοῦτο L. [n] χρόας L.P.S. [o] πρὸς S. [p] φανεῖται L.S.U. [q] μιγνυμένων L. [r] τὸ πολλοῖς λόγοις E.M.Y. [s] φαινόμενα L. [t] δὲ Y. [v] περ om. L. [w] περὶ μὲν τῶν μιγνυμένων καὶ ἐν ἄλλοις διώρισται, διὰ L. et pr. U. [x] τῶν om. L. [y] ἐροῦμεν] ἐπισκεπτέον P.S.U. [z] μὲν om. L. [a] χρῶμά ἐστι P. [b] χρόαι P.U. [c] νῦν om. P.S.U. [d] δ' αὐτοῖς δ' S. [e] ἡμῖν ἐστὶ L.P.S.U. [f] ἄλλων om. P.S.U. [g] ὄσφρησιν] αἴσθησιν ταύτην L.

ζῴων. [b]Ἡ δὲ γεῦσις ἁφή τις ἐστίν. [b]Ἡ μὲν οὖν τοῦ ὕδατος φύ- 3
σις βούλεται [h]ἄχυμος εἶναι· ἀνάγκη [i]δ' ἢ ἐν αὐτῷ τὸ ὕδωρ
ἔχειν τὰ γένη τῶν χυμῶν ἀναίσθητα διὰ [k]μικρότητα, καθά-
περ [l]Ἐμπεδοκλῆς φησίν, ἢ ὕλην τοιαύτην [l]ἐνεῖναι οἷον παν-
σπερμίαν χυμῶν, καὶ ἅπαντα μὲν ἐξ ὕδατος γίγνεσθαι, [m]ἄλλα
δ' ἐξ ἄλλου μέρους, ἢ μηδεμίαν [n]ἔχοντος διαφορὰν τοῦ ὕδα-
τος τὸ ποιοῦν αἴτιον εἶναι, οἷον εἰ τὸ θερμὸν καὶ τὸν ἥλιον
φαίη τις. Τούτων δ', ὡς μὲν [q]Ἐμπεδοκλῆς λέγει, λίαν εὐσύν- 4
οπτον τὸ ψεῦδος· ὁρῶμεν γὰρ μεταβάλλοντας ὑπὸ τοῦ
θερμοῦ τοὺς χυμοὺς ἀφαιρουμένων τῶν περικαρπίων εἰς τὸν
ἥλιον καὶ [o]πυρουμένων, ὡς [p]οὐ τῷ ἐκ τοῦ ὕδατος ἕλκειν τοι-
οὑτους [q]γινομένους, ἀλλ' ἐν αὐτῷ τῷ περικαρπίῳ μεταβάλ-
λοντας, καὶ [r]ἐξικμαζομένους δὲ καὶ [s]κειμένους, διὰ τὸν χρό-
νον, [t]αὐστηροὺς ἐκ γλυκέων καὶ πικροὺς [v]καὶ παντοδαποὺς
γινομένους, καὶ ἑψομένους, [w]εἰς πάντα τὰ γένη τῶν χυμῶν
[x]ὡς εἰπεῖν μεταβάλλοντας. [b]Ὁμοίως δὲ καὶ τὸ [y]πανσπερ- 5
μίας [z]εἶναι τὸ ὕδωρ ὕλην ἀδύνατον· ἐκ τοῦ αὐτοῦ γὰρ ὁρῶ-
μεν ὡς [a]ἐκ τῆς αὐτῆς τροφῆς γινομένους ἑτέρους χυμούς.
Λείπεται [b]δὴ τῷ πάσχειν τι τὸ ὕδωρ μεταβάλλειν. [b]Ὅτι 6
μὲν τοίνυν οὐχ ὑπὸ τῆς τοῦ [c]θερμοῦ δυνάμεως λαμβάνει ταύ-
την τὴν δύναμιν ἣν καλοῦμεν χυμόν, φανερόν· λεπτότατον
γὰρ [d]τῶν πάντων ὑγρῶν τὸ ὕδωρ ἐστί, καὶ αὐτοῦ [e]τοῦ
ἐλαίου. [b]Ἀλλ' ἐπεκτείνεται ἐπὶ [f]πλεῖον τοῦ ὕδατος τὸ
ἔλαιον διὰ τὴν γλισχρότητα. Τὸ δ' ὕδωρ ψαθυρόν ἐστι·
διὸ καὶ [g]χαλεπώτερον φυλάξαι ἐν τῇ χειρὶ [h]ὕδωρ ἢ ἔλαιον.
[b]Ἐπεὶ δὲ θερμαινόμενον οὐδὲν φαίνεται παχυνόμενον τὸ ὕδωρ 7
αὐτὸ μόνον, δῆλον ὅτι ἑτέρα τις ἂν εἴη αἰτία· οἱ γὰρ χυμοὶ

[h] χυμὸς P. [i] δ' ἢ] δ' εἰ P, δὴ E.M.Y. [k] σμικρότητα L. [l] εἶναι E.M.Y, δ' ἐνεῖναι S. [m] ἄλλο P.S.U. [n] ἔχοντας E. [o] πυρωμένων P. [p] οὐ τῷ] οὕτως Y. [q] γενομένους L.M. [r] ἐξικμασμένους S.U. [s] κινουμένους L.S.U. et pr. P. [t] αὐστηροτέρους S. [v] καὶ post πικροὺς om. P. [w] εἰς] καὶ εἰς P. [x] μεταβάλλοντας ὡς εἰπεῖν L. [y] πανσπερμίαν L.U.Y. [z] ὕλην εἶναι τὸ ὕδωρ P.S. [a] ἐκ τῆς αὐτῆς om. E.M.Y, αὐτῆς om. P. [b] δὲ E.M.P.S.U.Y. [c] θερμοῦ μόνον δυνάμεως L.P. [d] πάντων τῶν L.P.S.U. [e] τοῦ om. L. [f] πλέον L.M. [g] χαλεπώτερόν ἐστι φυλάξαι S.U. [h] ὕδωρ ἢ] τὸ ὕδωρ ἢπερ E.L.M.Y.

[k] πάντες πάχος ἔχουσι μᾶλλον· τὸ δὲ θερμὸν συναίτιον. Φαίνονται δ' οἱ χυμοὶ ὅσοιπερ [l] καὶ ἐν [m] τοῖς περικαρπίοις,
8 [n] οὗτοι ὑπάρχοντες καὶ ἐν τῇ γῇ. Διὸ καὶ πολλοί φασι τῶν ἀρχαίων φυσιολόγων τοιοῦτον εἶναι τὸ ὕδωρ δι' [o] οἵας ἂν [p] γῆς πορεύηται. Καὶ τοῦτο δῆλόν ἐστιν ἐπὶ τῶν ἁλμυρῶν ὑδάτων [q] μάλιστα· οἱ γὰρ ἅλες γῆς [r] τι εἶδός [s] εἰσιν. [t] Καὶ [v] τὰ διὰ τῆς τέφρας διηθούμενα πικρᾶς οὔσης πικρὸν
9 ποιεῖ τὸν [w] χυμόν. Εἰσί [x] τε κρῆναι [y] πολλαὶ αἱ μὲν πικραί, αἱ δ' ὀξεῖαι, αἱ δὲ παντοδαπὸς [z] ἔχουσαι χυμοὺς ἄλλους.
[a] Εὐλόγως δ' ἐν τοῖς φυομένοις τὸ τῶν χυμῶν [b] γίνεται γένος μάλιστα. Πάσχειν γὰρ πέφυκε τὸ ὑγρόν, ὥσπερ καὶ τἆλλα, ὑπὸ τοῦ ἐναντίου· ἐναντίον δὲ τὸ ξηρόν. Διὸ καὶ ὑπὸ τοῦ πυρὸς πάσχει τι· ξηρὰ γὰρ [c] ἡ τοῦ πυρὸς φύσις.
10 [d] Ἀλλ' ἴδιον τοῦ πυρὸς τὸ θερμόν ἐστι, γῆς δὲ τὸ ξηρόν, ὥσπερ εἴρηται ἐν τοῖς [d] περὶ στοιχείων. [e] Ἧι μὲν οὖν πῦρ καὶ [f] ᾗ γῆ, οὐδὲν πέφυκε ποιεῖν [g] ἢ πάσχειν, οὐδ' ἄλλο οὐδέν· [h] ᾗ δ' [i] ὑπάρχει ἐναντιότης [k] ἐν ἑκάστῳ, ταύτῃ πάντα [l] καὶ
11 ποιοῦσι καὶ πάσχουσιν. [v] Ὥσπερ οὖν οἱ ἐναποπλύνοντες [m] ἐν τῷ ὑγρῷ [n] τὰ χρώματα καὶ τοὺς χυμοὺς [o] τοιοῦτον ἔχειν ποιοῦσι τὸ ὕδωρ, οὕτω καὶ ἡ φύσις τὸ ξηρὸν καὶ [p] τὸ γεῶδες, καὶ διὰ [q] τοῦ ξηροῦ [r] καὶ γεώδους διηθοῦσα [s] καὶ κινοῦσα τῷ
12 θερμῷ ποιόν τι τὸ ὑγρὸν παρασκευάζει. Καὶ ἔστι τοῦτο χυμὸς τὸ [t] γιγνόμενον ὑπὸ τοῦ εἰρημένου [v] ξηροῦ πάθος ἐν τῷ ὑγρῷ τῆς γεύσεως τῆς κατὰ δύναμιν ἀλλοιωτικὸν εἰς ἐνέρ-

[k] πάντες om. U. [l] καὶ om. L.P. [m] τῷ περικαρπίῳ L. [n] ὑπάρχοντες οὗτοι S.U. [o] οἵας] ἧς S.U. [p] πορεύηται γῆς L. [q] μάλιστα om. S.U. [r] τι om. U. [s] ἐστί E.M.P. [t] καὶ] διὸ καὶ L.S.U. [v] τὰ om. M. [w] χυμὸν καὶ τὰ διὰ τῶν ἄλλων (ἁλῶν corr. S.) ὁμοίως. εἰσί L.S. [x] τε] δὲ καὶ P.S.U. [y] πολλαί om. L. [z] ἔχουσι L. [a] εὐλόγως δὴ P, διὸ εὐλόγως L.S.U. [b] γίνεται μάλιστα γένος P, μάλιστα γίνεται γένος L, γένος γίνεται μάλιστα M. [c] ἡ φύσις τοῦ πυρός P. [d] περὶ τῶν στοιχείων P. [e] ᾗ] εἰ Y. [f] ἡ Y. [g] ἢ] καὶ E.M.Y, οὐδὲ P.U. et corr. S, δὲ pr. S. [h] ᾗ] εἰ Y. [i] ὑπάρχει] ὑπάρχει ἐν αὐτοῖς L.P. [k] ἐν om. S. [l] καὶ om. L. [m] ἐν om. P. [n] τὰ] καὶ τὰ P.S.U. [o] τοιοῦτον ποιοῦσιν ἔχειν L, ποιοῦσι τοιοῦτον ἔχειν P.S.U. [p] τὸ post καὶ om. P.S.U. [q] τοῦ om. Y. [r] καὶ τοῦ γεώδους L. [s] τῷ θερμῷ καὶ κινοῦσα P. [t] γενόμενον U. [v] ξηροῦ πάθους M, πάθος ξηροῦ L.

γειαν· ἄγει γὰρ τὸ αἰσθητικὸν εἰς τοῦτο δυνάμει προϋπάρχον· οὐ [w] γὰρ κατὰ τὸ μανθάνειν ἀλλὰ κατὰ τὸ θεωρεῖν ἐστὶ τὸ αἰσθάνεσθαι. [v]Οτι δ' οὐ παντὸς ξηροῦ ἀλλὰ τοῦ 13
τροφίμου οἱ χυμοὶ ἢ πάθος εἰσὶν ἢ [x] στέρησις, δεῖ λαβεῖν ἐντεῦθεν, ὅτι οὔτε τὸ ξηρὸν ἄνευ τοῦ ὑγροῦ [y] οὔτε τὸ ὑγρὸν ἄνευ τοῦ ξηροῦ· τροφὴ γὰρ [z] οὐδὲν αὐτῶν τοῖς [a] ζῴοις, ἀλλὰ [b] τὸ μεμιγμένον. Καὶ ἔστι τῆς προσφερομένης τροφῆς τοῖς 14
ζῴοις τὰ μὲν ἁπτὰ τῶν αἰσθητῶν αὔξησιν ποιοῦντα καὶ φθίσιν· τούτων [c] μὲν γὰρ αἴτιον [d] ἢ θερμὸν [e] καὶ ψυχρὸν τὸ προσφερόμενον· [f] ταῦτα γὰρ ποιεῖ καὶ αὔξησιν καὶ φθίσιν· τρέφει δὲ ἢ γευστὸν τὸ προσφερόμενον· πάντα γὰρ τρέφεται τῷ γλυκεῖ, ἢ ἁπλῶς ἢ [g] μεμιγμένως. Δεῖ μὲν οὖν [h] διο- 15
ρίζειν περὶ τούτων ἐν [i] τοῖς περὶ γενέσεως, νῦν δ' ὅσον ἀναγκαῖον ἅψασθαι αὐτῶν. Τὸ γὰρ [k] θερμὸν αὐξάνει καὶ δημιουργεῖ τὴν τροφήν, [l] καὶ τὸ [m] μὲν κοῦφον ἕλκει, τὸ δ' ἁλμυρὸν καὶ πικρὸν καταλείπει [n] διὰ βάρος. [μ]Ο δὴ ἐν τοῖς ἔξω σώμασι ποιεῖ τὸ ἔξω θερμόν, [o] τοῦτο ἐν τῇ φύσει τῶν ζῴων καὶ φυτῶν· διὸ τρέφεται τῷ γλυκεῖ. Συμμίγνυνται 16
δ' οἱ ἄλλοι χυμοὶ εἰς [p] τὴν τροφὴν τὸν αὐτὸν τρόπον τῷ ἁλμυρῷ καὶ ὀξεῖ, ἀντὶ ἡδύσματος. Ταῦτα δὲ διὰ τὸ [q] ἀντισπᾶν [r] τῷ λίαν τρόφιμον εἶναι τὸ γλυκὺ [s] καὶ [t] ἐπιπολαστικόν. [ν]Ωσπερ δὲ τὰ χρώματα [v] ἐκ λευκοῦ καὶ μέλανος [w] μίξεώς ἐστιν, οὕτως [x] οἱ χυμοὶ ἐκ γλυκέος καὶ πικροῦ. [y] Καὶ κατὰ λόγον δὴ [z] τῷ μᾶλλον καὶ ἧττον [a] ἕκαστοί εἰσιν, 17

[w] γὰρ ante ἀλλὰ P. [x] στερήσεις P.S.U. [y] οὔτε—ξηροῦ om. M. [z] οὐδὲν αὐτῶν] οὐδ' αὐτοῖς E.M.Y, οὐχ ἓν U, οὐχ ἓν μόνον S, οὐδὲν αὐτοῖς ζώοις οὐχ ἓν μόνον (additis nihilo minus τοῖς ζώοις) P. [a] ζώοις] ζώοις οὐδὲ αὖ τοῖς φυτοῖς margo U. [b] τὸ μιγνύμενον L, τοῖς μεμιγμένοις. οὐδὲ αὖ τοῖς φυτοῖς ἀλλὰ τοῖς μεμιγμένοις P. [c] μὲν γὰρ] γὰρ τὸ μὲν S.U. [d] ᾗ] ἢ U, εἰ Y, om. P. [e] καὶ] ἢ S.U, ἢ καὶ P. [f] ταῦτα—προσφερόμενον om. pr. U. [g] μεμιγμένῳ P.S.U. [h] περὶ τούτων διορίζειν P. [i] τῷ L. [k] θερμὸν ὃ αὐξάνει S.U. [l] καὶ τὸ] τῷ τὸ P, qui mox ἕλκειν et καταλείπειν. [m] μὲν om. E.P.S.U.Y. [n] διὰ τὸ βάρος L.P.U. [o] τοῦτο τὸ ἐν P.S.U. [p] τὴν om. L. [q] ἀντιπάν E, ἀντὶ πάντων Y. [r] τῷ] τῶν M, om. E.Y. [s] καὶ τὸ ἐπ. L. [t] ἐπιπολαυστικόν Y. [v] ἐκ τῆς τοῦ λευκοῦ L. [w] ἐστι μίξεως L, μίξεώς εἰσι P. [x] οἱ] καὶ οἱ S. [y] καὶ post πικροῦ om. S. [z] τὸ Y. [a] ἕκαστός M.

εἴτε κατ' ἀριθμούς τινας τῆς μίξεως καὶ κινήσεις, εἴτε καὶ ἀορίστως. Οἱ δὲ τὴν ἡδονὴν ποιοῦντες μιγνύμενοι, [b] οὗτοι ἐν ἀριθμοῖς μόνον. [1] Ὁ [c] μὲν οὖν λιπαρὸς τοῦ γλυκέος ἐστὶ χυμός, τὸ δ' ἁλμυρὸν καὶ πικρὸν σχεδὸν τὸ αὐτό, ὁ δὲ [d] αὐ-
18 στηρὸς καὶ δριμὺς καὶ στρυφνὸς καὶ ὀξὺς ἀνὰ μέσον. Σχεδὸν γὰρ ἴσα καὶ τὰ τῶν χυμῶν εἴδη [e] καὶ τὰ τῶν χρωμάτων ἐστίν. [1] Ἑπτὰ γὰρ [f] ἀμφοτέρων εἴδη, [g] ἄν τις [h] τιθῇ, ὥσπερ εὔλογον, τὸ φαιὸν μέλαν τι εἶναι· λείπεται γὰρ τὸ ξανθὸν μὲν τοῦ λευκοῦ εἶναι ὥσπερ τὸ λιπαρὸν τοῦ γλυκέος, [i] τὸ φοινικοῦν δὲ καὶ [k] ἁλουργὸν καὶ [l] πράσινον καὶ κυανοῦν [m] μεταξὺ τοῦ λευκοῦ [n] καὶ μέλανος, τὰ δ' ἄλλα [o] μικτὰ ἐκ τούτων.
19 [p] Καὶ ὥσπερ τὸ μέλαν στέρησις ἐν τῷ διαφανεῖ τοῦ λευκοῦ, οὕτω τὸ ἁλμυρὸν [q] καὶ πικρὸν τοῦ γλυκέος ἐν τῷ τροφίμῳ ὑγρῷ. Διὸ καὶ ἡ τέφρα τῶν [r] κατακαομένων πικρὰ πάντων· ἐξίκμασται γὰρ τὸ πότιμον ἐξ αὐτῶν. Δημόκριτος δὲ καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν φυσιολόγων, ὅσοι λέγουσι περὶ αἰσθήσεως, ἀτοπώτατόν [s] τι ποιοῦσιν· πάντα γὰρ τὰ [t] αἰσθητὰ ἁπτὰ
20 ποιοῦσιν. Καίτοι [v] εἰ [w] οὕτω τοῦτ' ἔχει, δῆλον [x] ὡς καὶ τῶν ἄλλων αἰσθήσεων ἑκάστη ἁφή τις ἐστίν· τοῦτο δ' [y] ὅτι ἀδύνατον, οὐ χαλεπὸν συνιδεῖν. [1] Ἔτι δὲ τοῖς κοινοῖς τῶν αἰσθήσεων πασῶν χρῶνται ὡς ἰδίοις· μέγεθος γὰρ καὶ σχῆμα καὶ τὸ τραχὺ καὶ [z] τὸ λεῖον, ἔτι [a] δὲ τὸ ὀξὺ [b] καὶ τὸ ἀμβλὺ τὸ
c ἐν τοῖς ὄγκοις κοινὰ τῶν αἰσθήσεών ἐστιν, εἰ δὲ μὴ πασῶν,
21 ἀλλ' ὄψεώς [d] γε καὶ [e] ἁφῆς. Διὸ καὶ περὶ [f] μὲν τούτων [g] ἀπατῶνται, [h] περὶ δὲ τῶν ἰδίων οὐκ ἀπατῶνται, [i] οἷον ὄψις

[b] οὗτοι δ' ἐν L.P.S.U. [c] μόνος μὲν οὖν λιπαρὸς E.M.Y. [d] δριμὺς καὶ αὐστηρὸς L.P. [e] καὶ τὰ τῶν χρωμάτων—εἴδη om. P. [f] ἀμφοτέρων om. L. [g] ἐάν P. [h] θείη ὥστε εὔλογον τὸ φαιὸν λευκόν τι εἶναι· ἕπεται E.M.Y. [i] τὸ ante φοινικοῦν om. E.M.P.Y. [k] ἁλουργοῦν E.M.P.Y. [l] πρασιὸν Y, πράσιον E.M.P. [m] μεταξὺ] ἀναμέσον E.M.Y. [n] καὶ τοῦ μέλανος P.S. [o] μικτὰ ἐκ] μεταξὺ E.M.P. [p] καὶ om. U. [q] καὶ τὸ πικρὸν L.S.U. [r] κατακαιομένων L.U, καομένων E.M.P. [s] τι om. L.S.U. [t] ἁπτὰ αἰσθητὰ P. [v] εἰ] εἰ καὶ E.M P. [w] τοῦτο οὕτως E.M.S.Y. [x] ὡς] ὅτι L.P.U. [y] ὅτι ἐστὶν ἀδύνατον L.S.U. [z] τὸ ante λεῖον om. L. [a] δὲ καὶ τὸ P. [b] καὶ] ἢ L. [c] ἐν om. M. [d] γε] τε E.M.S.Y. [e] ἀκοῆς E.M. [f] μὲν om. L.P.S.U. [g] ἀπαιτῶνται L. [h] περὶ—ἀπατῶνται om. M. [i] οἷον ἡ ὄψις π. χρ. καὶ ἡ ἀκοὴ E.M.Y.

περὶ χρώματος καὶ ἀκοὴ περὶ ψόφων. Οἱ δὲ τὰ ἴδια εἰς [k]ταῦτα ἀνάγουσιν, ὥσπερ Δημόκριτος· τὸ [l]γὰρ λευκὸν καὶ τὸ μέλαν τὸ μὲν τραχύ φησιν εἶναι [m]τὸ δὲ λεῖον, εἰς δὲ τὰ σχήματα ἀνάγει τοὺς χυμούς. Καίτοι ἢ οὐδεμιᾶς ἢ μᾶλλον τῆς ὄψεως τὰ κοινὰ γνωρίζειν. Εἰ δ' [n]ἄρα τῆς γεύσεως 22
μᾶλλον, τὰ γοῦν ἐλάχιστα τῆς ἀκριβεστάτης ἐστὶν αἰσθήσεως διακρίνειν περὶ ἕκαστον γένος, ὥστε ἐχρῆν τὴν γεῦσιν καὶ τῶν ἄλλων κοινῶν [o]αἰσθάνεσθαι μάλιστα καὶ [p]τῶν σχημάτων εἶναι κριτικωτάτην. [q]Ἔτι τὰ μὲν αἰσθητὰ [r]πάντα 23
ἔχει ἐναντίωσιν, οἷον ἐν χρώματι τῷ μέλανι τὸ λευκὸν καὶ ἐν χυμοῖς [s]τῷ γλυκεῖ τὸ πικρόν· σχῆμα δὲ σχήματι οὐ δοκεῖ εἶναι ἐναντίον· [t]τίνι γὰρ τῶν πολυγώνων περιφερὲς ἐναντίον; [u]Ἔτι ἀπείρων ὄντων τῶν σχημάτων ἀναγκαῖον καὶ τοὺς 24
χυμοὺς εἶναι ἀπείρους· διὰ τί γὰρ [v]ὁ [w]μὲν [x]ἂν [y]ποιήσειεν αἴσθησιν, [z]ὁ δ' οὐκ ἂν ποιήσειεν; Καὶ περὶ μὲν τοῦ [a]γευστοῦ καὶ χυμοῦ εἴρηται· τὰ γὰρ ἄλλα πάθη τῶν χυμῶν οἰκείαν ἔχει τὴν [b]σκέψιν ἐν τῇ φυσιολογίᾳ τῇ περὶ τῶν [c]φυτῶν.

Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον δεῖ νοῆσαι καὶ περὶ τὰς ὀσμάς· [d]ὅπερ 5
γὰρ ποιεῖ ἐν τῷ [e]ὑγρῷ τὸ ξηρόν, τοῦτο ποιεῖ ἐν ἄλλῳ γένει τὸ ἔγχυμον ὑγρόν, ἐν ἀέρι καὶ ὕδατι ὁμοίως. Κοινὸν δὲ κατὰ τούτων νῦν [f]μὲν λέγομεν τὸ διαφανές, ἔστι δ' ὀσφραντὸν οὐχ ᾗ διαφανές, ἀλλ' ᾗ πλυντικὸν [g]ἢ ῥυπτικὸν ἐγχύμου ξηρότητος· οὐ γὰρ μόνον [h]ἐν ἀέρι ἀλλὰ καὶ ἐν ὕδατι τὸ τῆς ὀσφρήσεώς ἐστιν. Δῆλον δ' ἐπὶ τῶν ἰχθύων καὶ τῶν ὀστρα- 2
κοδέρμων· [i]φαίνονται γὰρ [k]ὀσφραινόμενα οὔτε ἀέρος ὄντος

[k] ταυτὰ P. [l] γὰρ] μὲν P. γὰρ ante τραχὺ ponunt E.M.Y. [m] τὸ δὲ λεῖον εἶναι P. [n] ἄρα] ἄλλα S. [o] μάλιστα αἰσθάνεσθαι L. [p] τῶν ἄλλων σχημάτων L.S. [q] ἔτι τὰ] ἑπτὰ P. [r] ἅπαντα S. [s] τὸ γλυκὺ τῷ πικρῷ L. [t] τίνι—ἐναντίον om. pr. S. [v] ὁ] ἂν τὸ P. [w] μὲν] μὲν τῶν χυμῶν L.S.U. [x] ἂν om. L.P.S.U. [y] αἴσθησιν ποιήσει L.S.U. [z] ὁ] τὸ P. [a] χυμοῦ καὶ γευστοῦ L. [b] σκέψιν] ἀπόδοσιν E.M.Y. [c] post φυτῶν Q.Y.G[a].c.f. ἀριστοτέλους περὶ αἰσθήσεως καὶ αἰσθητῶν βιβλίον δεύτερον, l. et margo i. περὶ αἰσθήσεως καὶ αἰσθητῶν δεύτερον, margo M. ἀρχὴ τοῦ δευτέρου, m. (qui incipit ab illis sect. 18. καὶ πράσινον) ἀρχὴ τοῦ β. [d] ὃ E.S. [e] ξηρῷ τὸ ὑγρὸν S. [f] μὲν om. P.Y. [g] ἢ] καὶ L.U. [h] ἐν ante ἀέρι om. P. [i] φαίνεται M. et pr. E.Y. [k] ὀσφραινόμενοι L.

ἐν τῷ ὕδατι (ἐπιπολάζει γὰρ [1] ὁ ἀήρ, ὅταν ἐγγένηται) οὔτ' [m] αὐτὰ ἀναπνέοντα. Εἰ οὖν [n] τις θείη καὶ τὸν ἀέρα καὶ τὸ ὕδωρ ἄμφω ὑγρά, εἴη ἂν ἡ ἐν ὑγρῷ τοῦ ἐγχύμου ξηροῦ φύσις
3 ὀσμή, καὶ ὀσφραντὸν τὸ τοιοῦτον. [v]Οτι δ' [o] ἅπαν χυμοῦ ἐστὶ τὸ πάθος, δῆλον ἐκ τῶν ἐχόντων [p] καὶ μὴ ἐχόντων ὀσμήν· τά τε γὰρ στοιχεῖα ἄοσμα, οἷον πῦρ [q] ἀὴρ ὕδωρ [r] γῆ, διὰ τὸ τά τε [s] ξηρὰ αὐτῶν καὶ τὰ ὑγρὰ ἄχυμα εἶναι, ἐὰν μή
4 τι μιγνύμενον ποιῇ. Διὸ καὶ ἡ θάλαττα ἔχει ὀσμήν· ἔχει γὰρ χυμὸν καὶ ξηρότητα. Καὶ ἅλες μᾶλλον [t] λίτρου ὀσμώδεις· δηλοῖ δὲ τὸ [v] ἐξικμαζόμενον ἐξ αὐτῶν ἔλαιον· τὸ δὲ [w] λίτρον γῆς ἐστὶ μᾶλλον. [x]Ἔτι λίθος μὲν [y] ἄοσμον, ἄχυμον γάρ, τὰ δὲ ξύλα ὀσμώδη, [z] ἔγχυμα γάρ· καὶ τούτων
5 τὰ ὑδατώδη ἧττον. [a]Ἔτι τῶν μεταλλευομένων χρυσὸς ἄοσμον, ἄχυμον γάρ, ὁ δὲ χαλκὸς καὶ [b] ὁ σίδηρος [c] ὀσμώδη. [v]Οταν δ' ἐκκαυθῇ τὸ ὑγρόν, [d] ἀοσμότεραι αἱ σκωρίαι γίγνονται πάντων. [t]Αργυρος δὲ καὶ καττίτερος τῶν μὲν μᾶλλον
6 [e] ὀσμώδη τῶν δ' ἧττον· ὑδατώδη γάρ. Δοκεῖ [f] δ' ἐνίοις ἡ καπνώδης ἀναθυμίασις εἶναι ὀσμή, οὖσα κοινὴ γῆς [g] τε καὶ ἀέρος. Καὶ πάντες ἐπιφέρονται ἐπὶ τοῦτο περὶ ὀσμῆς· διὸ καὶ [h] Ἡράκλειτος οὕτως εἴρηκεν, ὡς εἰ πάντα τὰ ὄντα καπνὸς
7 [h] γένοιτο, ῥῖνες ἂν [i] διαγνοῖεν. [k]Ἐπὶ δὲ τὴν ὀσμὴν πάντες ἐπιφέρονται οἱ μὲν ὡς ἀτμίδα, οἱ δ' ὡς ἀναθυμίασιν, οἱ δ' [l] ὡς ἄμφω ταῦτα. [t]Εστι δ' ἡ [m] μὲν ἀτμὶς ὑγρότης [n] τις, ἡ δὲ καπνώδης ἀναθυμίασις, ὥσπερ εἴρηται, [o] κοινὸν ἀέρος καὶ γῆς· [p] καὶ συνίσταται ἐκ μὲν ἐκείνης ὕδωρ, ἐκ δὲ ταύτης γῆς τι

[1] ὁ om. P. [m] αὐτοὶ ἀναπνέοντες L. [n] τι P. [o] ἅπαν χυμοῦ] ἀπ' ἐγχύμου L.P.S.U. [p] καὶ μὴ ἐχόντων om. P. [q] ἀὴρ post ὕδωρ P, om. L.S. [r] γῆ ante ὕδωρ E.M, om. Y. [s] ὑγρὰ καὶ ξηρὰ αὐτῶν E.M.S.Y. [t] νίτρου L.M.P.S.U. et rc. E.Y. [v] ἐξικμάζον E.M.P.Y. et pr. S. [w] νίτρον L.M.P.S.U. [x] ἔτι δὲ λίθος L. ἔτι λίθος μὲν om. pr. U. [y] ἄοσμος ἄχυμος L. [z] ἔγχυμα—σίδηρος ὀσμώδη om. pr. S. [a] ἔτι ἐπὶ τῶν E.M.U.Y. [b] ὁ om. P.U. et rc. S. [c] ὀσμώδης P, ὀσμώδεις U. [d] ἀοδμότεραι P. [e] ὀσμώδεις S.U. [f] δ'] γὰρ P. [g] τε om. L.P.S.U. [h] γένοιτο ὅτι ῥῖνες E.M.P.Y. [i] διαγνῶεν S.U. [k] ἐπεὶ E.M. [l] ὡς] καὶ L, om. E.M.S.U.Y. [m] μὲν om. U. [n] τις om. S.U. [o] κοινὴ L.S. [p] καὶ post γῆς om. M.

εἶδος. [t]Αλλ' οὐδέτερον τούτων ἔοικεν· ἡ μὲν γὰρ ἀτμὶς 8
ἐστιν ὕδατος, ἡ δὲ καπνώδης ἀναθυμίασις [q]ἀδύνατος [r]ἐν ὕδατι
γενέσθαι. [t]Οσμᾶται δὲ καὶ τὰ ἐν [s]τῷ ὕδατι, [t]ὥσπερ εἴρη-
ται πρότερον. [u]Ετι ἡ ἀναθυμίασις ὁμοίως λέγεται ταῖς
[v]ἀπορροίαις. Εἰ οὖν [w]μηδ' ἐκείνη καλῶς, οὐδ' αὕτη καλῶς.
[u]Οτι μὲν οὖν ἐνδέχεται ἀπολαύειν τὸ ὑγρὸν καὶ τὸ ἐν τῷ 9
πνεύματι καὶ τὸ ἐν [x]τῷ ὕδατι καὶ πάσχειν τι ὑπὸ τῆς ἐγ-
χύμου ξηρότητος, οὐκ ἄδηλον· καὶ γὰρ ὁ ἀὴρ [y]ὑγρὸν τὴν
φύσιν ἐστίν. [z][u]Οτι δ' ὁμοίως ἐν τοῖς ὑγροῖς ποιεῖ καὶ ἐν
τῷ ἀέρι οἷον ἀποπλυνόμενον τὸ ξηρόν, φανερόν. [a][u]Ετι δεῖ
ἀνάλογον εἶναι τὰς ὀσμὰς τοῖς χυμοῖς. [t]Αλλὰ μὴν τοῦτό 10
γε ἐπ' ἐνίων συμβέβηκεν· καὶ γὰρ δριμεῖαι καὶ γλυκεῖαί εἰσιν
ὀσμαὶ καὶ αὐστηραὶ καὶ στρυφναὶ καὶ λιπαραί, καὶ [b]τοῖς
πικροῖς τὰς σαπρὰς ἄν τις ἀνάλογον [c]εἴποι. Διὸ ὥσπερ
[d]ἐκεῖνα δυσκατάποτα, τὰ σαπρὰ δυσανάπνευστά ἐστιν. Δῆ-
λον ἄρα [e]ὅτι ὅπερ ἐν τῷ ὕδατι [f]ὁ χυμός, τοῦτ' ἐν τῷ ἀέρι
[g]καὶ ὕδατι ἡ ὀσμή. Καὶ διὰ τοῦτο τὸ ψυχρὸν καὶ ἡ [h]πῆξις 11
[i]καὶ τοὺς χυμοὺς ἀμβλύνει καὶ τὰς ὀσμὰς ἀφανίζει· τὸ γὰρ
θερμὸν τὸ κινοῦν καὶ δημιουργοῦν ἀφανίζουσιν ἡ ψύξις καὶ
ἡ πῆξις. Εἴδη δὲ τοῦ ὀσφραντοῦ δύο [k]ἐστίν· οὐ γὰρ ὥσπερ
[l]τινές φασιν, οὐκ ἔστιν εἴδη τοῦ ὀσφραντοῦ, ἀλλ' ἔστιν.
Διοριστέον [m]δὲ πῶς ἔστι καὶ πῶς οὐκ ἔστιν· τὸ μὲν γάρ 12
ἐστι κατὰ τοὺς χυμοὺς [n]τεταγμένον αὐτῶν, ὥσπερ [o]εἴπομεν,
καὶ τὸ ἡδὺ καὶ τὸ λυπηρὸν κατὰ συμβεβηκὸς ἔχουσιν· διὰ
γὰρ τὸ [p]τοῦ θρεπτικοῦ [q]πάθη εἶναι, ἐπιθυμούντων μὲν
ἡδεῖαι [r]αἱ ὀσμαὶ τούτων εἰσί, πεπληρωμένοις δὲ καὶ [s]μηδὲν

q ἀδύνατον E.M. r γενέσθαι ἐν ὕδατι L. s τῷ om. L.U. t καθά-
περ L.S.U. v ἀπορροαῖς U. w οὐδ'] μηδ' L.U. x τῷ om. Y.
y ὑγρὸς S. z ὅτι δ'] ὅτι δέ περ E.Y, ἔτι δ' εἴπερ P.S.U, ἔτι δὲ εἰ L.
a ὅτι L.P.S.U. b ταῖς πικραῖς E.M.Y. c εἰπεῖν S, εἴποιεν P. d ἐκεῖνοι
δυσκατάποτοι L.S.U. e ὅτι om. M. f ὁ om. L.S. g καὶ τῷ ὕδατι P.
h πῆξις] ψύξις L.U, ψύξις καὶ ἡ πῆξις S. i καὶ om. E.Y, καὶ τοὺς—
πῆξις om. M. et pr. S. k εἰσίν L.P. l φασίν τινες L.U. m δὲ καὶ
πῶς L. n τεταγμένων E.M.Y. o εἴπαμεν P. p τοῦ om. E.M.U.Y. et
pr. S. q εἶναι πάθη P, εἶναι πάθος S, εἶναι πάθησιν L. r αἱ om. L.M.
et pr. S. s μηδενὸς M, οὐθὲν P.

δεομένοις οὐχ ἡδεῖαι, οὐδ' [t] ὅσοις μὴ καὶ [v] ἡ τροφὴ ἡ ἔχουσα
13 τὰς [w] ὀσμὰς ἡδεῖα, οὐδὲ τούτοις. [w]Ὥστε αὗται [x] μέν, [y] καθάπερ εἴπομεν, [z] κατὰ συμβεβηκὸς ἔχουσι τὸ ἡδὺ [a] καὶ λυπηρόν, διὸ καὶ πάντων εἰσὶ κοιναὶ τῶν ζῴων· αἱ δὲ καθ' αὑτὰς [b] ἡδεῖαι τῶν ὀσμῶν εἰσίν, οἷον αἱ τῶν ἀνθῶν· οὐδὲν γὰρ μᾶλλον οὐδ' ἧττον πρὸς τὴν τροφὴν παρακαλοῦσιν, οὐδὲ συμβάλλεται πρὸς ἐπιθυμίαν οὐδέν, ἀλλὰ τοὐναντίον μᾶλλον· ἀληθὲς γὰρ ὅπερ Εὐριπίδην [c] σκώπτων εἶπε [d] Στράττις,

ὅταν [e] φακῆν [f] ἕψητε, μὴ [g] ἐπιχεῖν μύρον.

14 Οἱ δὲ νῦν μιγνύντες εἰς τὰ πόματα τὰς τοιαύτας δυνάμεις βιάζονται τῇ συνηθείᾳ τὴν ἡδονήν, ἕως ἂν ἐκ δύ' αἰσθήσεων
15 γένηται τὸ ἡδὺ ὡς [h] ἓν καὶ ἀπὸ μιᾶς. Τοῦτο μὲν οὖν τὸ ὀσφραντὸν [i] ἴδιον ἀνθρώπου ἐστίν, ἡ δὲ κατὰ τοὺς χυμοὺς τεταγμένη καὶ τῶν ἄλλων [k] ζῴων, ὥσπερ εἴρηται πρότερον· κἀκείνων μέν, διὰ τὸ κατὰ συμβεβηκὸς ἔχειν τὸ ἡδύ, διήρηται τὰ εἴδη κατὰ τοὺς χυμούς, ταύτης δ' οὐκέτι, διὰ τὸ τὴν φύσιν αὐτῆς [l] εἶναι καθ' αὐτὴν ἡδεῖαν ἢ λυπηράν. Αἴτιον δὲ τοῦ ἴδιον εἶναι [m] ἀνθρώπου τὴν τοιαύτην ὀσμὴν διὰ τὴν [n] ψύξιν
16 τὴν περὶ τὸν ἐγκέφαλον. Ψυχροῦ γὰρ ὄντος [o] τὴν φύσιν τοῦ ἐγκεφάλου, καὶ τοῦ αἵματος τοῦ περὶ αὐτὸν ἐν τοῖς φλεβίοις ὄντος λεπτοῦ μὲν καὶ καθαροῦ, εὐψύκτου δέ ([p] διὸ καὶ ἡ [q] τῆς τροφῆς ἀναθυμίασις ψυχομένη [r] διὰ τὸν τόπον τὰ [s] νοσηματικὰ ῥεύματα [t] ποιεῖ), τοῖς ἀνθρώποις πρὸς βοήθειαν ὑγιείας γέγονε τὸ τοιοῦτον εἶδος τῆς ὀσμῆς· οὐδὲν γὰρ
17 ἄλλο [v] ἔργον ἐστὶν αὐτῆς [w] ἢ τοῦτο. Τοῦτο δὲ ποιεῖ φανερῶς· ἡ μὲν γὰρ τροφὴ ἡδεῖα [x] οὖσα, καὶ [y] ἡ ξηρὰ καὶ ἡ ὑγρά,

[t] ὅσοις μὴ] αἱ ὀσμαὶ L.S. U. autem hæc ὅσοις μὴ super illa καὶ ἡ τροφὴ ponit. [v] ἡ om. E.M.Y. [w] ὀσμὰς οὐχ ἡδεῖα E.L.M.S.Y. [x] μέν] μὲν γὰρ E.M. [y] ὥσπερ L.P.S.U. [z] κατὰ] οὖν κατὰ M. [a] καὶ τὸ λυπηρὸν L.Y. [b] ἰδίαι M. [c] εἶπε σκώπτων L.S. [d] στράτις L.M.P.U. [e] φακὴ E.L.M. [f] ἕψηται L.P. et pr. S. [g] ’πιχεῖν M, πιχεῖν E.U.Y. [h] ἓν] ἂν E.M.Y. [i] ἴδιον τῶν ἀνθρώπων E.M.U.Y. [k] ζώων ἐστὶν ὥσπερ L. [l] καθ' αὐτὴν εἶναι L. [m] ἀνθρώπῳ E.M. [n] ἕξιν E.M.Y. [o] τοῦ ἐγκεφάλου τὴν φύσιν P. [p] διὸ om. E.M.Y. [q] τῆς om. P. [r] διὰ τὸ τὸν S. [s] ῥευματικὰ νοσήματα L. [t] ποιεῖν E.M. ποιεῖ ante ῥεύματα P. [v] ἐστὶν ἔργον P. [w] ἢ τοῦτο om. E.M.P.Y. [x] οὖσα om. L. [y] ἡ ante ξηρὰ et post καὶ om. E.M.Y.

πολλάκις [z] νοσώδης ἐστίν, ἡ δ' ἀπὸ τῆς ὀσμῆς τῆς καθ' [a] αὑτὴν [b] εὐώδους ὁπωσοῦν ἔχουσιν ὠφέλιμος ὡς εἰπεῖν ἀεί. Καὶ 18
διὰ τοῦτο γίνεται διὰ τῆς ἀναπνοῆς, οὐ πᾶσιν ἀλλὰ τοῖς ἀνθρώποις καὶ τῶν ἐναίμων οἷον τοῖς [c] τετράποσι καὶ ὅσα μετέχει [d] μᾶλλον τῆς τοῦ ἀέρος φύσεως· ἀναφερομένων γὰρ τῶν ὀσμῶν πρὸς τὸν ἐγκέφαλον διὰ τὴν [e] ἐν αὐταῖς [f] τῆς θερμότητος κουφότητα, [g] ὑγιεινοτέρως [h] ἔχει τὰ περὶ τὸν τόπον τοῦτον· ἡ γὰρ τῆς ὀσμῆς δύναμις θερμὴ τὴν φύσιν ἐστίν. Κατακέχρηται δ' ἡ φύσις τῇ ἀναπνοῇ ἐπὶ δύο, ὡς ἔργῳ μὲν 19
ἐπὶ τὴν εἰς τὸν θώρακα βοήθειαν, ὡς παρέργῳ δ' ἐπὶ τὴν ὀσμήν· [i] ἀναπνέοντος γὰρ ὥσπερ [k] ἐκ παρόδου ποιεῖται διὰ τῶν μυκτήρων τὴν κίνησιν. [l]Ἴδιον δὲ τῆς τοῦ ἀνθρώπου φύ- 20
σεώς [l] ἐστι τὸ τῆς ὀσμῆς τῆς τοιαύτης γένος διὰ τὸ πλεῖστον [m] ἐγκέφαλον καὶ ὑγρότατον ἔχειν [n] τῶν ζῴων ὡς κατὰ μέγεθος· διὰ γὰρ τοῦτο καὶ μόνον ὡς εἰπεῖν αἰσθάνεται τῶν [o] ζῴων ἄνθρωπος καὶ χαίρει [p] ταῖς τῶν ἀνθῶν καὶ ταῖς τῶν τοιούτων ὀσμαῖς· σύμμετρος γὰρ [q] αὐτῶν ἡ θερμότης καὶ ἡ κίνησις πρὸς τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἐν τῷ τόπῳ ὑγρότητος [r] καὶ ψυχρότητός ἐστιν. Τοῖς δ' ἄλλοις ὅσα [s] πλεύμονα ἔχει διὰ 21
[t] τὸ ἀναπνεῖν τοῦ ἑτέρου γένους τῆς ὀσμῆς τὴν αἴσθησιν [v] ἀποδέδωκεν ἡ φύσις, ὅπως μὴ [w] δύο αἰσθητήρια ποιῇ· ἀπόχρη γάρ, [x] ἐπείπερ καὶ [y] ὡς ἀναπνέουσιν, ὥσπερ [z] τοῖς ἀνθρώποις ἀμφοτέρων τῶν ὀσφραντῶν, τούτοις [a] τῶν ἑτέρων μόνων ὑπάρχουσα ἡ αἴσθησις. Τὰ δὲ μὴ ἀναπνέοντα ὅτι 22
μὲν ἔχει αἴσθησιν τοῦ ὀσφραντοῦ, φανερόν· καὶ [b] γὰρ ἰχθύες

[z] νοσώδεις εἰσίν P.S.U. [a] ἑαυτὴν L.P.U. [b] εὐώδους ἡδεῖα ὁπωσοῦν L.S.U. [c] τετράπουσι M. [d] μᾶλλον post ἀέρος L.P. [e] περὶ αὐτὰς E.M.Y, om. P. [f] κουφότητα τῆς θερμότητος P. [g] ὑγιεινότερα corr. S. [h] ἔχειν E.Y. [i] ἀναπνέοντες E.Y. [k] ἐν παρόδῳ S.U. [l] ἐστὶ om. L.U. [m] καὶ ὑγρότατον ἐγκέφαλον L. [n] τῶν ἄλλων ζώων E.M.Y. et rc. U. [o] ζώων ὁ ἄνθρωπος L. [p] ταῖς om. E.M.Y. [q] ἡ θερμότης αὐτῶν L. [r] καὶ] τε καὶ rc. S: pr. enim καὶ ψυχρότητος om. [s] πνεύμονα L.M. P.S U.Y. [t] τὸ] τοῦ P.U. et pr. S. [v] ἀπέδωκεν P. [w] αἰσθητήρια δύο E.M.Y. [x] ἐπείπερ om. E.M.Y. et pr. S. [y] ὡς om. E.M.Y. [z] τοῖς] ἐν τοῖς L.S.U. [a] μόνων τῶν ἑτέρων U, τῶν ἑτέρων μόνον L.P. [b] γὰρ οἱ ἰχθύες P.

καὶ τὸ τῶν ἐντόμων γένος πᾶν ἀκριβῶς καὶ πόρρωθεν αἰσθάνεται, διὰ τὸ θρεπτικὸν εἶδος τῆς ὀσμῆς, ἀπέχοντα πολὺ τῆς οἰκείας τροφῆς, οἷον αἵ τε μέλιτται [c] ποιοῦσι πρὸς τὸ μέλι καὶ τὸ τῶν [d] μικρῶν μυρμήκων γένος, οὓς καλοῦσί τινες [e] κνίπας, καὶ τῶν θαλαττίων αἱ πορφύραι, καὶ πολλὰ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων ζώων ὀξέως αἰσθάνεται [f] τῆς τροφῆς διὰ τὴν
23 ὀσμήν. [v] Ὅτῳ δὲ αἰσθάνεται, οὐχ ὁμοίως φανερόν. Διὸ κἂν ἀπορήσειέ τις τίνι [g] αἰσθάνονται τῆς ὀσμῆς, εἴπερ ἀναπνέουσι μὲν γίνεται τὸ ὀσμᾶσθαι μοναχῶς· τοῦτο γὰρ φαίνεται ἐπὶ τῶν ἀναπνεόντων συμβαῖνον πάντων, ἐκείνων δ' [h] οὐθὲν ἀναπνεῖ αἰσθάνεται μέντοι, εἰ μή τις παρὰ τὰς πέντε αἰσθήσεις ἑτέρα.
24 Τοῦτο δ' ἀδύνατον· τοῦ γὰρ [i] ὀσφραντοῦ ὄσφρησις, ἐκεῖνα δὲ τούτου [k] αἰσθάνονται, ἀλλ' οὐ τὸν αὐτὸν ἴσως τρόπον, ἀλλὰ τοῖς μὲν ἀναπνέουσι τὸ πνεῦμα ἀφαιρεῖ τὸ ἐπικείμενον ὥσπερ πῶμά τι (διὸ οὐκ αἰσθάνεται μὴ ἀναπνέοντα), τοῖς δὲ μὴ ἀναπνέουσιν ἀφῄρηται τοῦτο, καθάπερ ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν τὰ μὲν ἔχει βλέφαρα τῶν ζώων, ὧν μὴ ἀνακαλυφθέντων οὐ δύναται ὁρᾶν, τὰ δὲ σκληρόφθαλμα οὐκ ἔχει, διόπερ οὐ προσδεῖται οὐδενὸς τοῦ ἀνακαλύψοντος, ἀλλ' [l] ὁρᾷ ἐκ τοῦ δυ-
25 νατοῦ [m] ὁρᾶν [n] αὐτῷ εὐθύς. [t] Ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἄλλων ζώων ὁτιοῦν οὐδὲν [o] δυσχεραίνει τῶν καθ' αὑτὰ [p] δυσωδῶν τὴν ὀσμήν, ἂν μή τι τύχῃ φθαρτικὸν [q] ὄν. [t] Ὑπὸ τούτων δ' ὁμοίως [r] φθείρεται καθάπερ καὶ οἱ ἄνθρωποι ὑπὸ τῆς τῶν ἀνθράκων ἀτμίδος καρηβαροῦσι καὶ φθείρονται πολλάκις· [s] οὕτως ὑπὸ τῆς τοῦ θείου δυνάμεως καὶ τῶν ἀσφαλτωδῶν φθείρεται
26 [t] τἆλλα ζῷα, καὶ φεύγει διὰ τὸ πάθος. Αὐτῆς δὲ [v] καθ' αὐτὴν τῆς [w] δυσωδίας οὐδὲν φροντίζουσιν, καίτοι πολλὰ [x] τῶν

[c] ποιοῦσι πρὸς τὸ μέλι om. E.M.Y. [d] μακρῶν L.U. et pr. S. [e] σκνίπας L.M.P.U, σκίπας vel σκήπας pr. S. [f] τὴν τροφὴν M. [g] αἰσθάνεται E.M.U.Y. [h] οὐθὲν—τις] εἰ μὴ ἀναπνεῖ μὲν μηθέν, αἰσθάνεται δὲ μή τις ἢ P. [i] ὀσφραντοῦ ἡ ὄσφρησις S. [k] αἰσθάνεται E.M.Y. [l] ὁρᾶται U. et pr. S. [m] ὁρᾶν] ὄντος E.M.P.Y. [n] αὐτοῦ E.M.Y. [o] δυσχερανεῖ S. [p] δυσωδῶς L. [q] ὄν om. E.M.Y. [r] φθαρεῖται E, θαρεῖται M. [s] οὕτως καὶ ὑπὸ P. [t] ἄλλα L.S.U. [v] τῆς καθ' αὐτὰ P, τῆς καθ' αὐτὸ L.S.U. [w] δυσώδους L. [x] τῶν φυομένων] φυόμενα L.S.U.

φυομένων [y] δυσώδεις ἔχει τὰς ὀσμάς, [z] ἐὰν μή τι [a] συμβάλληται πρὸς τὴν γεῦσιν ἢ τὴν ἐδωδὴν αὐτοῖς. [1]Ἔοικε δ' ἡ 27
αἴσθησις ἡ τοῦ ὀσφραίνεσθαι περιττῶν οὐσῶν τῶν αἰσθήσεων [b] καὶ τοῦ ἀριθμοῦ ἔχοντος μέσον τοῦ περιττοῦ καὶ [c] αὐτὴ μέση εἶναι τῶν τε ἁπτικῶν, οἷον ἁφῆς καὶ γεύσεως καὶ τῶν δι' ἄλλου αἰσθητικῶν, οἷον ὄψεως καὶ ἀκοῆς. Διὸ 28
καὶ τὸ ὀσφραντὸν [d] τῶν θρεπτικῶν ἐστὶ πάθος τι (ταῦτα δ' ἐν τῷ [e] ἁπτῷ γένει), καὶ τοῦ ἀκουστοῦ δὲ καὶ τοῦ ὁρατοῦ, διὸ καὶ ἐν ἀέρι καὶ [f] ἐν ὕδατι ὀσμῶνται. [2]Ωστ' ἐστὶ τὸ ὀσφραντὸν κοινόν τι [g] τούτων ἀμφοτέρων, [h] ὃ καὶ τῷ ἁπτῷ ὑπάρχει [i] καὶ τῷ ἀκουστῷ καὶ [k] τῷ διαφανεῖ· [l] διὸ εὐλόγως παρείκασται ξηρότητος ἐν ὑγρῷ καὶ [m] χυτῷ οἷον βαφή τις εἶναι καὶ πλύσις. Πῶς μὲν οὖν εἴδη δεῖ λέγειν καὶ πῶς οὐ 29
δεῖ τοῦ ὀσφραντοῦ, ἐπὶ τοσοῦτον εἰρήσθω. [3]Ὁ δὲ λέγουσί τινες τῶν Πυθαγορείων, οὐκ ἔστιν εὔλογον· τρέφεσθαι [n] γάρ φασιν ἔνια [o] ζῷα ταῖς ὀσμαῖς. Πρῶτον μὲν γὰρ ὁρῶμεν ὅτι 30
τὴν τροφὴν δεῖ εἶναι [p] σύνθετον· καὶ γὰρ τὰ τρεφόμενα οὐχ ἁπλᾶ ἐστίν, διὸ καὶ [q] περιττώματα γίνεται τῆς τροφῆς, [r] ἢ ἐν αὐτοῖς ἢ ἔξω, ὥσπερ τοῖς φυτοῖς. [4]Ἔτι δ' οὐδὲ τὸ ὕδωρ [s] ἐθέλει αὐτὸ μόνον ἄμικτον [t] ὂν τρέφειν· σωματῶδες γάρ τι [v] δεῖ εἶναι τὸ συστησόμενον. [5]Ἔτι πολὺ ἧττον εὔλογον τὸν ἀέρα σωματοῦσθαι. Πρὸς δὲ [w] τούτοις, ὅτι πᾶσίν [x] ἐστι 31
τοῖς ζῴοις τόπος δεκτικὸς [y] τῆς τροφῆς, ἐξ οὗ [z] ἕλκον λαμβάνει τὸ σῶμα· τοῦ δ' ὀσφραντοῦ ἐν τῇ κεφαλῇ τὸ αἰσθητήριον, καὶ μετὰ πνευματώδους εἰσέρχεται ἀναθυμιάσεως, ὥστ' εἰς τὸν [a] ἀναπνευστικὸν [b] βαδίζοι ἂν τόπον. [6]Ὅτι μὲν οὖν 32

[y] δυσώδεις] δύο δυσώδεις M. [z] ἂν L.P.S.U. [a] συμβάληται L. [b] καὶ om. E.M.Y. [c] αὕτη P. [d] τῶν τε θρ. P. [e] ἁπτῷ] αὐτῷ E.M.S.Y. [f] ἐν ante ὕδατι om. L.U. [g] τούτων] τῶν M. [h] ὃ καὶ τῷ] καὶ τῷ τε M, καὶ τό τε E.Y. [i] καὶ post ὑπάρχει om. E.Y. [k] τῷ ante διαφ. om. L.P.S.U. [l] διὸ καὶ εὐλόγως L.P.U. [m] χυμῷ Y. [n] γάρ φασιν] φάσκοντες L.P.S.U. [o] ζῷα om. L.U. [p] συνθετὴν E.M.P.S.U. [q] περίττωμα E.M.P.S.Y. [r] ἢ—ἢ] ὃ μὲν—ὃ δὲ E.M.Y. [s] αὐτὸ μόνον ἐθέλει P. [t] ὂν om. E.M.Y. [v] εἶναι δεῖ L. [w] post τούτοις locum litteris quinque U. [x] τοῖς ζώοις ἐστὶ S.U. [y] τῆς om. S.U. [z] ἕλκον] ὅταν εἰσέλθῃ E.M.P.Y, om. pr. U. [a] ἀναπνευματικὸν P. [b] βιάζοι ἂν Y, ἂν βαδίζοι L.P.S.U.

οὐ συμβάλλεται [c] εἰς τροφὴν τὸ ὀσφραντόν, ᾗ ὀσφραντόν, δῆλον· ὅτι μέντοι εἰς ὑγίειαν, καὶ ἐκ τῆς αἰσθήσεως καὶ ἐκ τῶν εἰρημένων φανερόν, ὥστε ὅπερ ὁ χυμὸς ἐν τῷ θρεπτικῷ καὶ πρὸς τὰ τρεφόμενα, τοῦτ' ἐστὶ πρὸς ὑγίειαν τὸ ὀσφραντόν. Καθ' ἕκαστον μὲν οὖν αἰσθητήριον διωρίσθω τὸν τρόπον τοῦτον.

6 [1] Ἀπορήσειε δ' ἄν τις, εἰ πᾶν σῶμα εἰς [d] ἄπειρον διαιρεῖται, [e] ἆρα καὶ τὰ παθήματα τὰ αἰσθητά, οἷον χρῶμα καὶ χυμὸς καὶ ὀσμὴ καὶ [f] βάρος καὶ ψόφος καὶ [g] ψυχρὸν καὶ θερμὸν καὶ κοῦφον καὶ σκληρὸν καὶ μαλακόν; ἢ ἀδύνατον; ποιητικὸν γάρ ἐστιν ἕκαστον αὐτῶν τῆς αἰσθήσεως· [h] τῷ δύνασθαι γὰρ
2 [i] κινεῖν αὐτὴν λέγεται πάντα. [v] Ὥστ' [k] ἀνάγκη τήν [l] τε αἴσθησιν εἰς ἄπειρα διαιρεῖσθαι καὶ πᾶν εἶναι μέγεθος αἰσθητόν· ἀδύνατον γὰρ λευκὸν μὲν ὁρᾶν, [m] μὴ ποσὸν δέ. Εἰ γὰρ μὴ οὕτως, ἐνδέχοιτ' ἂν εἶναί τι σῶμα μηδὲν ἔχον χρῶμα μηδὲ βάρος μηδ' ἄλλο [n] τι τοιοῦτον πάθος. [v] Ὥστ' [o] οὐδ' αἰσθη-
3 τὸν [p] ὅλως· ταῦτα [q] γὰρ τὰ αἰσθητά. Τὸ ἄρ' αἰσθητὸν ἔσται συγκείμενον οὐκ ἐξ αἰσθητῶν. [1] Ἀλλ' ἀναγκαῖον· οὐ γὰρ [r] δὴ ἔκ γε τῶν μαθηματικῶν. [1] Ἔτι τίνι κρινοῦμεν ταῦτα ἢ γνωσόμεθα; [s] ἢ τῷ νῷ; [1] Ἀλλ' οὐ νοητά, οὐδὲ νοεῖ ὁ νοῦς τὰ ἐκτὸς μὴ μετ' αἰσθήσεως [t] ὄντα. [v] [1] Ἅμα δ' εἰ ταῦτ' ἔχει οὕτως, ἔοικε μαρτυρεῖν τοῖς τὰ ἄτομα ποιοῦσι μεγέθη· οὕτω
4 γὰρ ἂν λύοιτο ὁ λόγος. [1] Ἀλλ' [w] ἀδύνατα· εἴρηται δὲ περὶ αὐτῶν ἐν τοῖς λόγοις τοῖς περὶ κινήσεως. Περὶ δὲ τῆς λύσεως αὐτῶν ἅμα δῆλον ἔσται, καὶ [x] διὰ τί πεπέρανται τὰ εἴδη καὶ χρώματος καὶ χυμοῦ καὶ φθόγγων καὶ τῶν ἄλλων αἰσθητῶν. [1] Ὧν μὲν γάρ ἐστιν ἔσχατα, [y] ἀνάγκη πεπεράνθαι τὰ
5 ἐντός· τὰ δ' ἐναντία ἔσχατα. Πᾶν δὲ τὸ αἰσθητὸν [z] ἔχει

[c] εἰς τὴν τροφὴν L.P. [d] ἄπειρα E.M.P.U.Y. [e] ἆρα om. pr. U. [f] ψόφος καὶ βάρος L.P. [g] ψυχρότης καὶ τὸ θερμὸν L.P.S.U. [h] τὸ P, τοῦ M. [i] κρίνειν E.Y. [k] ἀνάγκη εἰ ἡ δύναμις καὶ τὴν L.S.U. [l] τε om. L.U. [m] μὴ ποσὸν δέ] καὶ τοσόνδε M. [n] τι om. P. [o] οὐδ'] οὐκ P, εἰ μὴ L.S.U. [p] ὅλως—ἄρ' αἰσθητὸν] τὸ ὅλον L.S.U. [q] γὰρ om. pr. Y. [r] δὴ om. L.S.U. [s] ἢ] καὶ L.U. [t] ὄντα] ὢν U, om. E.M.P.Y. [v] ἅμα δ'] ἀλλ' L.P.S.U. [w] ἀδύνατον M.P. [x] διότι S.U. [y] ἀναγκαῖον E.M.Y. [z] ἔχειν E.M.

ἐναντίωσιν, οἷον ἐν χρώματι [a]τὸ λευκὸν καὶ τὸ μέλαν, ἐν [b]χυμῷ γλυκὺ καὶ πικρόν· καὶ [c]ἐν τοῖς ἄλλοις δὴ πᾶσίν ἐστιν ἔσχατα [d]τὰ ἐναντία. Τὸ μὲν οὖν συνεχὲς εἰς ἄπειρα τέμνεται [e]ἄνισα, εἰς δ' ἴσα πεπερασμένα· τὸ δὲ [f]μὴ καθ' αὑτὸ συνεχὲς εἰς πεπερασμένα [g]εἴδη. [h]Ἐπεὶ οὖν τὰ μὲν πάθη ὡς 6
εἴδη λεκτέον, ὑπάρχει [h]δὲ [i]συνέχεια [k]ἀεὶ ἐν τούτοις, ληπτέον ὅτι τὸ δυνάμει καὶ τὸ ἐνεργείᾳ ἕτερον· καὶ διὰ τοῦτο [l]τὸ [m]μυριοστημόριον λανθάνει [n]τῆς [o]κέγχρου [p]ὁρωμένης, καίτοι ἡ ὄψις ἐπελήλυθεν, καὶ ὁ ἐν τῇ διέσει φθόγγος λανθάνει, καίτοι συνεχοῦς ὄντος ἀκούει τοῦ μέλους παντός. Τὸ δὲ 7
διάστημα [q]τὸ τοῦ μεταξὺ πρὸς τοὺς ἐσχάτους λανθάνει. [r]Ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις αἰσθητοῖς τὰ μικρὰ [r]πάμπαν· δυνάμει γὰρ [s]ὁρατά, ἐνεργείᾳ [t]δ' οὔ, ὅταν [v]χωρισθῇ· καὶ γὰρ ἐνυπάρχει [w]δυνάμει ἡ ποδιαία [x]τῇ δίποδι, ἐνεργείᾳ [y]δ' ἤδη διαιρεθεῖσα. Χωριζόμεναι [z]δ' αἱ τηλικαῦται ὑπεροχαὶ 8
εὐλόγως μὲν ἂν [a]καὶ [b]διαλύοιντο εἰς τὰ περιέχοντα, [c]ὥσπερ καὶ ἀκαριαῖος χυμὸς εἰς τὴν [d]θάλατταν [e]ἐκχυθείς. Οὐ μὴν 9
ἀλλ' ἐπειδὴ [f]οὐδ' ἡ τῆς αἰσθήσεως ὑπεροχὴ [g]καθ' αὑτὴν αἰσθητὴ οὐδὲ χωριστή (δυνάμει γὰρ ἐνυπάρχει ἐν τῇ [h]ἀκριβεστέρᾳ ἡ ὑπεροχή), [i]οὐδὲ τὸ τηλικοῦτον αἰσθητὸν χωριστὸν ἔσται ἐνεργείᾳ [k]αἰσθέσθαι, ἀλλ' ὅμως ἔσται αἰσθητόν· δυνάμει τε γάρ ἐστιν ἤδη, καὶ ἐνεργείᾳ ἔσται προσγενόμενον. [l]Ὅτι μὲν οὖν ἔνια μεγέθη καὶ πάθη λανθάνει, καὶ διὰ τίν' 10
αἰτίαν, καὶ πῶς αἰσθητὰ καὶ πῶς οὔ, εἴρηται. [l]Ὅταν δὲ [l]δὴ

[a] τὸ utrumque om. L.P.S.U. [b] χυμοῖς L.S.U. [c] ἐν om. M. [d] τὰ om. L.S.U. [e] ἄνισα] εἰς ἄνισα M. [f] μὴ post αὑτὸ E.M, utrobique Y. [g] ἤδη P. [h] δὲ] δ' ἐν P. [i] συνεχῆ S. [k] ἀεὶ] καὶ P, ἀεὶ καὶ L. [l] τὸ post τοῦτο om. E.M.Y. [m] μυριομόριον pr. S. [n] τοῦ E.S.U.Y. [o] κέντρου E.Y. [p] ὁρωμένου E.Y, ὁρώμενον L.P.S.U. [q] τὸ τοῦ] τοῦ P, τοῦτο τὸ pr. S. et corr. U. [r] πάνυ L.S.U. [s] ὁρατά] ὁρᾶ αὐτά L.P.S.U. [t] δ' οὔ] δέ L.S.U. [v] χωρισθῇ] μὴ χωρὶς ᾖ E.M.Y, μὴ χωρίσῃ P. [w] δυνάμει om. M. [x] τῇ δίποδι] τῷ ποδὶ E.M.Y. [y] δ' ἤδη] δὴ P, om. E.M.Y. [z] δὴ (δὲ M.) τηνικαῦθ' αἱ E.M.Y. [a] καὶ om. L. [b] διαδύοιντο P. [c] ὥσπερ εἰ καὶ ὁ ἀκ. L, ὥσπερ καὶ ὁ ἀκ. S.U. [d] θάλασσαν P.S. [e] ἐκχυθεὶς ἦν. οὐ L.S.U. [f] οὐδ' om. L, οὐδ' ἡ om. U. [g] καθ'] οὐ καθ' L.U. [h] ἀκριβεστέρᾳ ὑπεροχῇ S. [i] οὐδὲ] δὲ οὐδὲ M. [k] αἰσθάνεσθαι E.M.Y. [l] δὴ] ἤδη L.S.U, om. M.

[m] ἐνυπάρχοντα οὕτω πως ἄττα ᾗ ὥστε [n] καὶ ἐνεργείᾳ αἰσθητὰ εἶναι, καὶ μὴ [o] μόνον ἐν τῷ ὅλῳ ἀλλὰ καὶ χωρὶς [p] ᾗ πεπερασμένα, ἀνάγκη εἶναι [q] τὸν ἀριθμὸν καὶ χρώματα καὶ
11 χυμοὺς καὶ φθόγγους. [r] Ἀπορήσειε δ' ἄν τις, ἆρ' ἀφικνοῦνται ἢ τὰ αἰσθητὰ ἢ [s] αἱ κινήσεις αἱ ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν, ὁποτέρως ποτὲ γίνεται ἡ αἴσθησις, ὅταν ἐνεργῶσιν, εἰς τὸ μέσον πρῶτον, [t] οἷον ἥ τε ὀσμὴ φαίνεται ποιοῦσα καὶ ὁ ψόφος· [v] πρότερον γὰρ [w] ὁ ἐγγὺς αἰσθάνεται τῆς ὀσμῆς, καὶ ὁ ψό-
12 φος [x] ὕστερον ἀφικνεῖται τῆς πληγῆς. [y] Ἆρ' οὖν οὕτω καὶ [y] τὸ ὁρώμενον καὶ τὸ φῶς; Καθάπερ [z] καὶ [a] Ἐμπεδοκλῆς φησὶν ἀφικνεῖσθαι πρότερον τὸ [a] ἀπὸ τοῦ ἡλίου φῶς εἰς
13 [b] τὸ μεταξὺ πρὶν πρὸς τὴν ὄψιν [c] ἢ ἐπὶ τὴν γῆν. [d] Δόξειε δ' ἂν εὐλόγως τοῦτο συμβαίνειν· τὸ γὰρ κινούμενον κινεῖταί ποθέν ποι, ὥστ' ἀνάγκη εἶναί τινα [e] καὶ χρόνον [f] ἐν ᾧ κινεῖται [g] ἐκ θατέρου πρὸς θάτερον· ὁ δὲ χρόνος [h] πᾶς διαιρετός, ὥστε ἦν ὅτε οὔπω ἐωρᾶτο [i] ἀλλ' ἔτ' ἐφέρετο ἡ ἀκτὶς ἐν τῷ
14 μεταξύ. Καὶ εἰ ἅπαν [k] ἅμα ἀκούει καὶ ἀκήκοε καὶ ὅλως αἰσθάνεται [l] καὶ [m] ᾔσθηται, καὶ μή ἐστι γένεσις αὐτῶν, ἀλλ' [n] εἰσὶν ἄνευ τοῦ γίνεσθαι ὅμως οὐδὲν ἧττον, ὥσπερ ὁ ψόφος
15 ἤδη γεγενημένης τῆς πληγῆς οὔπω πρὸς [o] τῇ ἀκοῇ. Δηλοῖ δὲ τοῦτο καὶ ἡ τῶν γραμμάτων μετασχημάτισις, ὡς γιγνομένης τῆς [p] φορᾶς ἐν τῷ μεταξύ· οὐ γὰρ τὸ λεχθὲν [q] φαίνονται ἀκηκοότες διὰ τὸ μετασχηματίζεσθαι φερόμενον τὸν
16 ἀέρα. [r] Ἆρ' οὖν οὕτω καὶ τὸ χρῶμα καὶ τὸ φῶς; Οὐ γὰρ [r] δὴ [s] τῷ πῶς ἔχειν τὸ μὲν ὁρᾷ τὸ δ' ὁρᾶται, ὥσπερ ἴσα ἐστίν·

[m] ἐνυπάρχοντα οὕτω ἤδη πρὸς αὐτὰ ᾗ (vel ἢ) E.M.Y, ἐνυπάρχῃ τούτῳ τοσαῦτα L.S.U. [n] καὶ om. P. [o] μόνον ὅτι ἐν E.M.P.U.Y. [p] ᾗ om. L.P.S.U. [q] τὸν] τινα P. [r] αἱ κινήσεις] αἰσθήσεις Y. [s] αἱ om. S. et pr. U. [t] οἷον om. P. [v] πρότερος Y, πότερον pr. E. [w] ὁ post γὰρ om. P. [x] ὕστερος S. [y] τὸ om. Y. [z] καὶ post καθ. om. L.S.U. [a] ἀπὸ om. L.S.U. [b] τὸ] τὸν E.M. [c] ἢ om. pr. S. [d] δόξει L. [e] καὶ om. L.P. [f] ἐν ᾧ κινεῖται] εἰ κινοῖτο L.S, ἐν ᾧ ἐκινεῖτο corr. U. [g] ἐκ θατέρου] ἑκατέρου Y. [h] ἅπας U, ὁ πᾶς E.M.S.Y. [i] ἀλλ' ἐπεφέρετο ἀκτὶς S. [k] ἀκ. ἅμα L. [l] καὶ ᾔσθ.—γίν. om. Y. [m] ᾔσθηται] εἰ αἰσθητὰ E.M. [n] ἐστὶν U. [o] τὴν ἀκοήν E.M.Y. [p] φθορᾶς E.Y. [q] φαίνεται P. [r] δὴ] δεῖ P. [s] τῷ] τὸ M.P.

οὐθὲν [t] γὰρ ἔδει που ἑκάτερον εἶναι· τοῖς γὰρ ἴσοις γινομένοις οὐδὲν διαφέρει ἢ ἐγγὺς ἢ πόρρω ἀλλήλων εἶναι. [u] Ἡ περὶ μὲν τὸν ψόφον καὶ τὴν ὀσμὴν τοῦτο συμβαίνειν εὔλογον· ὥσπερ γὰρ [v] ὁ ἀὴρ καὶ τὸ ὕδωρ συνεχῆ μέν, [w] ἀλλ' ὅμως [x] μεμέρισται [y] ἀμφοτέρων [z] ἡ κίνησις. Διὸ καὶ ἔστι μὲν ὡς τὸ [a] αὐτὸ ἀκούει ὁ πρῶτος καὶ ὁ ὕστερος καὶ [b] ὀσφραίνεται, ἔστι δ' ὡς οὔ. Δοκεῖ δέ τισιν [c] εἶναι ἀπορία καὶ περὶ τούτων· ἀδύνατον γάρ φασί τινες ἄλλον ἄλλῳ τὸ αὐτὸ ἀκούειν [d] ἢ ὁρᾶν καὶ ὀσφραίνεσθαι· [e] οὐ γὰρ οἷόν τ' [f] εἶναι πολλοὺς καὶ χωρὶς ὄντας ἀκούειν [g] ἢ ὀσφραίνεσθαι· τὸ γὰρ ἓν χωρὶς [h] ἂν αὐτὸ αὐτοῦ [i] εἶναι. [j] Ἡ τοῦ μὲν κινήσαντος [k] πρῶτον, οἷον τῆς κώδωνος ἢ λιβανωτοῦ ἢ πυρός, τοῦ αὐτοῦ καὶ ἑνὸς [l] ἀριθμῷ αἰσθάνονται πάντες, τοῦ δὲ [m] δὴ ἰδίου [n] ἑτέρου ἀριθμῷ, εἴδει δὲ τοῦ αὐτοῦ, [o] διὸ [p] ἅμα πολλοὶ ὁρῶσι καὶ ὀσμῶνται καὶ ἀκούουσιν. [q] Ἔστι δ' οὔτε σώματα ταῦτα, ἀλλὰ πάθος καὶ κίνησίς τις (οὐ γὰρ ἂν [q] τοῦτο συνέβαινεν), [r] οὔτ' ἄνευ σώματος. Περὶ δὲ τοῦ φωτὸς ἄλλος λόγος· τῷ [s] εἶναι γάρ [t] τι φῶς ἐστίν, ἀλλ' οὐ κίνησίς [v] τις. [u] Ὅλως δὲ οὐδὲ ὁμοίως ἐπί τε [w] ἀλλοιώσεως ἔχει καὶ φορᾶς· αἱ μὲν γὰρ φοραὶ εὐλόγως εἰς τὸ μεταξὺ πρῶτον ἀφικνοῦνται (δοκεῖ δ' ὁ ψόφος εἶναι φερομένου τινὸς κίνησις), ὅσα δ' ἀλλοιοῦται, οὐκέτι ὁμοίως· ἐνδέχεται γὰρ ἀθρόον ἀλλοιοῦσθαι, καὶ μὴ τὸ ἥμισυ πρότερον, οἷον τὸ ὕδωρ ἅμα [x] πᾶν πήγνυσθαι. Οὐ μὴν [y] ἀλλ' [z] ἂν ᾖ πολὺ τὸ θερμαινόμενον ἢ πηγνύμενον, τὸ ἐχόμενον ὑπὸ τοῦ ἐχομένου [a] πάσχει, τὸ δὲ πρῶτον ὑπ' αὐτοῦ

[t] γὰρ ἂν ἔδει E.M.Y, γὰρ ἂν ἐνδεῖ P. [v] ὁ ἀὴρ καὶ τὸ] πᾶν E.M.Y. [w] ἀλλ' ὅμως] ἄλλως P, om. E.M.Y. [x] μερισταὶ P. [y] ἀμφ.] δ' ἀμφ. E.M.Y, δι' ἀμφ. M. [z] αἱ κινήσεις P. [a] αὐτοῦ E.Y. [b] ὤσφρατο P. [c] εἶναι ἀπορίαν M, ἀπορίαν εἶναι L.S.U. [d] ἢ] καὶ E.M.Y. [e] οὐ—ὀσφραίνεσθαι om. M. [f] εἶναι om. L. [g] ἢ] καὶ E.M.P. [h] ἂν om. E.M.Y. [i] εἶναι] ἦν L.S. [k] πρώτου M.P.S.U, πρώτως Y. [l] ἀριθμοῦ Y. [m] δὴ] ἤδη L.P.S.U. [n] ἑτέρῳ omnes præter corr. P.U. [o] διὸ] διὸ καὶ E.M.Y. [p] πολλοὶ ἅμα L. [q] συνέβαινε τοῦτο L. [r] οὐδ' E.M.Y. [s] ἐνεῖναι P. [t] τι] τι τὸ L.P.S.U. [v] τις om. E.M.U.Y. [w] ἀλλοιώσεως ὡς ἔχει Y. [x] πᾶν om. L.S.U. [y] ἀλλ'] ἀλλ' ἐνίοτε L.S.U. [z] ἂν ᾖ πολὺ τὸ om. L. [a] πάσχειν E.M.

τοῦ [b]ἀλλοιοῦντος [c]μεταβάλλει, [d]καὶ οὐκ ἀνάγκη ἅμα ἀλλοι-
22 οῦσθαι καὶ ἀθρόον. [f]Ην δ' ἂν καὶ τὸ γεύεσθαι ὥσπερ ἡ ὀσμή, εἰ ἐν ὑγρῷ [e]ἦμεν καὶ πορρωτέρω [f]ἔτι πρὶν θιγεῖν αὐτοῦ ἠσθανόμεθα. Εὐλόγως δ' ὢν [g]ἐστὶ μεταξὺ τοῦ αἰσθητηρίου, [h]οὐχ ἅμα [i]πάντα πάσχει, πλὴν ἐπὶ τοῦ φωτὸς διὰ τὸ εἰρημένον. Διὰ [k]τὸ αὐτὸ δὲ καὶ [l]ἐπὶ τοῦ ὁρᾶν· τὸ γὰρ φῶς ποιεῖ [m]τὸ ὁρᾶν.

7 [n]Ἔστι δέ [n]τις ἀπορία καὶ ἄλλη τοιάδε [o]περὶ αἰσθήσεως, πότερον ἐνδέχεται [p]δυεῖν ἅμα [q]αἰσθάνεσθαι ἐν τῷ αὐτῷ καὶ ἀτόμῳ χρόνῳ, ἢ οὔ, εἰ [r]δὴ ἀεὶ ἡ μείζων κίνησις τὴν ἐλάττω ἐκκρούει· [s]διὸ ἐπιφερομένων ἐπὶ τὰ ὄμματα οὐκ αἰσθάνονται,
2 [t]ἐὰν τύχωσι σφόδρα τι ἐννοοῦντες ἢ φοβούμενοι ἢ ἀκούοντες πολὺν ψόφον. [v]Τοῦτο δὴ ὑποκείσθω, καὶ [w]ὅτι ἑκάστου μᾶλλον ἔστιν αἰσθάνεσθαι ἁπλοῦ ὄντος ἢ κεκραμένου, [x]οἷον οἴνου ἀκράτου ἢ κεκραμένου, καὶ μέλιτος, καὶ χρόας, καὶ τῆς νήτης μόνης ἢ ἐν [y]τῷ διὰ [z]πασῶν, διὰ τὸ ἀφανίζειν ἄλληλα.
3 Τοῦτο δὲ ποιεῖ ἐξ ὧν ἕν τι γίνεται. Εἰ δὴ [a]ἡ μείζων τὴν ἐλάττω κίνησιν ἐκκρούει, ἀνάγκη, ἂν ἅμα ὦσι, καὶ [b]αὐτὴν ἧττον αἰσθητὴν εἶναι ἢ εἰ [c]μόνη ἦν· [d]ἀφαιρεῖται γάρ [e]τι ἡ ἐλάττων μιγνυμένη, εἴπερ ἅπαντα [f]τὰ ἁπλᾶ μᾶλλον αἰσθητά [g]ἐστίν. [h]Ἐὰν ἄρα ἴσαι ὦσιν ἕτεραι οὖσαι, [i]οὐδετέρας ἔσται [k]αἴσθησις· [l]ἀφανιεῖ γὰρ [m]ἡ ἑτέρα ὁμοίως τὴν ἑτέ-

[b] ἀλλοιοῦντος] ποιοῦντος P. [c] μεταβάλλειν E.M.P. [d] καὶ post ἀνάγκη P, omisso cum L.S.U. οὐκ. [e] ἦμεν] ἡ μὲν U, εἰ μὲν E.Y. [f] ἔτι om. E.M.P.Y. [g] ἐστὶν ἀντίληψιν διά τινος μετ. P. [h] οὐχ] τοῦτο οὐχ P. [i] πᾶν P, om. L S.U. [k] τὸ αὐτὸ] τοῦτο P. [l] ἐπὶ] περὶ L.P.S. et pr. U. [m] τὸ alterum om. L.U. [n] τις post ἄλλη L.S.U, utrobique P. [o] περὶ τὰς αἰσθήσεις L.P.U. [p] δυοῖν ἅμα M, ἅμα δύο L.P. [q] αἰσθάνεσθαι] δύνασθαι M, δύνασθαι αἰσθάνεσθαι E.Y. [r] δ' P. [s] διὸ τὸ ἐπιφερόμενον ἐπὶ E.M.Y, διὸ ὑποφερομένων ὑπὸ L.S.U, διὸ φερομένων ὑπὸ P. [t] ἂν L.P.U, γὰρ ἐὰν M. [v] τοῦτό γε δὴ P, τοῦτο δὲ δὴ E.Y. [w] ὅτι μᾶλλον ἕκαστός ἐστιν αἴσθεσθαι P. [x] οἷον—κεκραμένου om. L. [y] τῇ L.S.U. [z] πασῶν τὸ διὰ τὸ σαφηνίζειν pr. S. [a] ἡ om. Y. [b] ταύτην L.S.U. [c] μόνη ἦν] μόνην E.M.U. [d] ἀφήρηται E.M.Y. [e] τι ἡ ἐλάττων] τὴν ἐλάττω P. [f] τὰ om. P. [g] εἰσιν P. [h] ἂν L.S.U, ἂν δ' P. [i] οὐδὲ τέτρας E.Y, οὐδ' ἑτέρα P.U. [k] αἰσθητή P. [l] ἀφανίζει L.S.U. [m] ὁμοίως ἡ ἑτέρα P.

ραν. [n] Ἁπλῆς δ' οὐκ ἔστιν [o] αἰσθάνεσθαι. [v] Ὥστε ἢ οὐδε- 4
μία [p] ἔσται [q] αἴσθησις ἢ ἄλλη ἐξ ἀμφοῖν. [v] Ὅπερ [r] καὶ γί-
νεσθαι δοκεῖ [s] ἐκ τῶν κερανυμένων ἐν ᾧ ἂν μιχθῶσιν. [t] Ἐπεὶ 5
οὖν ἐκ μὲν ἐνίων γίνεταί τι, ἐκ δ' ἐνίων οὐ γίνεται, τοιαῦτα δὲ
τὰ ὑφ' ἑτέραν αἴσθησιν· [v] μίγνυνται γὰρ ὧν τὰ ἔσχατα [w] ἓν·
οὐκ ἔστι δ' ἐκ λευκοῦ καὶ ὀξέος ἓν [x] γενέσθαι ἀλλ' ἢ κατὰ
συμβεβηκός, ἀλλ' οὐχ ὡς ἐξ ὀξέος καὶ βαρέος συμφωνία· οὐκ
ἄρα οὐδ' αἰσθάνεσθαι ἐνδέχεται αὐτῶν ἅμα. [y] Ἴσαι μὲν γὰρ 6
[y] οὖσαι αἱ κινήσεις [z] ἀφανιοῦσιν ἀλλήλας, ἐπεὶ [a] μία οὐ γίνε-
ται ἐξ αὐτῶν. [b] Ἐὰν δ' ἄνισοι, ἡ κρείττων αἴσθησιν [b] ἐμποιή-
σει, [c] ἐπεὶ μᾶλλον ἅμα [d] δυεῖν [e] αἴσθοιτ' ἂν ἡ ψυχὴ τῇ μιᾷ
αἰσθήσει ὧν μία αἴσθησις, οἷον ὀξέος καὶ βαρέος· μᾶλλον
γὰρ ἅμα ἡ κίνησις τῆς μιᾶς [f] ταύτης ἢ τοῖν δυοῖν, [g] οἷον ὄψεως
καὶ ἀκοῆς. Τῇ μιᾷ δὲ ἅμα [h] δυοῖν [i] οὐκ ἔστιν [k] αἰσθάνεσθαι 7
ἂν μὴ μιχθῇ· τὸ γὰρ μῖγμα ἓν βούλεται εἶναι, [l] τοῦ δ' ἑνὸς
μία αἴσθησις, ἡ δὲ μία ἅμα [m] αὐτῇ. [v] Ὥστ' ἐξ ἀνάγκης τῶν
μεμιγμένων ἅμα αἰσθάνεται, ὅτι μιᾷ αἰσθήσει κατ' ἐνέργειαν
αἰσθάνεται· ἑνὸς μὲν γὰρ ἀριθμῷ ἡ κατ' ἐνέργειαν μία, εἴδει
δὲ ἡ κατὰ δύναμιν μία. Καὶ εἰ μία τοίνυν ἡ αἴσθησις ἡ κατ'
ἐνέργειαν, ἓν [n] ἐκεῖνα ἐρεῖ. Μεμῖχθαι ἄρα ἀνάγκη αὐτά. 8
[v] Ὅταν ἄρα [o] μὴ ᾖ μεμιγμένα, δύο ἔσονται αἰσθήσεις αἱ κατ'
ἐνέργειαν. [p] Ἀλλὰ κατὰ μίαν δύναμιν καὶ ἄτομον [q] χρόνον
μίαν ἀνάγκη εἶναι τὴν ἐνέργειαν· μιᾶς [r] γὰρ εἰσάπαξ [s] μία
[t] κίνησις καὶ χρῆσις, μία δὲ ἡ δύναμις. Οὐκ ἄρα ἐνδέχεται

[n] ἁπλῶς E.Y. [o] αἴσθεσθαι P, αἰσθέσθαι S.U, ὁμοίως αἰσθέσθαι L. [p] ἔσται om. Y. [q] ἡ αἴσθησις pr. S. [r] καὶ om. L.S.U. [s] ἐκ] ἐπὶ L.S. [t] ἐπείπερ οὖν P. [v] μίγνυται L.S.U. [w] ἕν] ἐναντία L.P.S.U. [x] γίνεσθαι L.S.U.Y. [y] αἱ κινήσεις οὖσαι S.U, οὖσαι μὲν αἱ κινήσεις P. [z] ἀφανίζουσιν L.S.U. [a] οὐ μία L. [b] ποιήσει P, ποιεῖ E.M.Y. [c] ἐπεὶ] ἔτι L.S.U, ἔτι εἰ P. [d] δυοῖν L.M.P.S.U. [e] αἰσθάνοιτ' M. [f] ταύτης] αὕτη αὐτῆς P, αὐτὴ αὐτῆς L, αὐτὴ αὐτῆς S.U. [g] οἷον om. E.M.Y. [h] δυσὶν S.U. [i] οὐκ] μὴ E.M.P.S.U.Y. [k] αἴσθεσθαι ἐὰν P. [l] τοῦ δ' ἑνὸς] οὐδενὸς ἅμα E.M.Y, τοῦτο δ' ἑνὸς ἅμα P. [m] αὕτη E.P.Y, αὐτή L. [n] ἐκεῖνο P. [o] μὴ ᾖ μεμιγμένα] μεμιγμέναι E.M.Y. [p] ἀλλ' οὐ κατὰ δύναμιν E.M.Y. [q] χρόνον καὶ μ. S. [r] γὰρ] γὰρ ἡ L.P.S.U. [s] μία om. M. [t] χρῆσις καὶ κίνησις L.S, κίνησις καὶ χρῶσις E.M.Y, χρῆσις καὶ κίνησις μία P.

9 [v]δυεῖν ἅμα αἰσθάνεσθαι τῇ μιᾷ αἰσθήσει. [t]Ἀλλὰ μὴν [w]εἰ τὰ ὑπὸ τὴν αὐτὴν αἴσθησιν ἅμα ἀδύνατον, ἐὰν ᾖ δύο, [x]δῆλον ὅτι ἧττον [y]ἔτι τὰ κατὰ δύο αἰσθήσεις ἐνδέχεται ἅμα αἰσθάνεσθαι, οἷον λευκὸν καὶ γλυκύ. Φαίνεται γὰρ [z]τὸ μὲν τῷ ἀριθμῷ ἓν ἡ [a]ψυχὴ οὐδενὶ ἑτέρῳ λέγειν ἀλλ' ἢ τῷ ἅμα, τὸ 10 δὲ τῷ εἴδει ἓν τῇ κρινούσῃ αἰσθήσει καὶ τῷ τρόπῳ. Λέγω δὲ τοῦτο, ὅτι [b]ἴσως τὸ λευκὸν καὶ τὸ μέλαν, ἕτερον τῷ εἴδει ὄν, ἡ αὐτὴ κρίνει, καὶ τὸ γλυκὺ καὶ τὸ πικρόν, [c]ἡ αὐτὴ μὲν ἑαυτῇ, ἐκείνης δ' ἄλλη, ἀλλ' ἑτέρως ἑκάτερον τῶν ἐναντίων, ὡς δ' αὕτως ἑαυταῖς τὰ σύστοιχα, οἷον ὡς ἡ γεῦσις τὸ γλυκύ, οὕτως ἡ ὄψις τὸ λευκόν· ὡς [d]δ' αὕτη τὸ μέλαν, οὕτως ἐκείνη 11 τὸ πικρόν. [u]Ετι [e]εἰ αἱ τῶν ἐναντίων κινήσεις ἐναντίαι, ἅμα δὲ τὰ ἐναντία ἐν τῷ αὐτῷ καὶ ἀτόμῳ οὐκ ἐνδέχεται ὑπάρχειν, ὑπὸ δὲ τὴν αἴσθησιν τὴν μίαν ἐναντία ἐστίν, οἷον γλυκὺ [f]πι- 12 κρῷ, [g]τούτων οὐκ [h]ἂν ἐνδέχοιτο [i]αἰσθάνεσθαι ἅμα. [v]Ομοίως δὲ δῆλον ὅτι οὐδὲ τὰ μὴ ἐναντία· τὰ μὲν γὰρ τοῦ λευκοῦ τὰ δὲ τοῦ μέλανός ἐστιν, καὶ ἐν τοῖς [k]ἄλλοις ὁμοίως, οἷον τῶν χυμῶν οἱ [l]μὲν τοῦ γλυκέος οἱ δὲ τοῦ πικροῦ. Οὐδὲ τὰ με- μιγμένα ἅμα· [m]λόγοι γάρ εἰσιν ἀντικειμένων, οἷον τὸ διὰ 13 πασῶν καὶ τὸ διὰ πέντε, [n]ἂν μὴ ὡς ἓν αἰσθάνηται. Οὕτως δ' [o]εἷς λόγος [p]ὁ τῶν ἄκρων γίνεται, ἄλλως δ' οὔ· [q]ἔσται γὰρ ἅμα ὁ μὲν πολλοῦ πρὸς ὀλίγον ἢ περιττοῦ πρὸς ἄρ- τιον, [r]ὁ δ' ὀλίγου πρὸς [s]πολὺ [t]ἢ ἀρτίου πρὸς περιττόν. 14 Εἰ οὖν πλεῖον [v]ἔτι ἀπέχει ἀλλήλων καὶ διαφέρει τὰ συστοί- χως μὲν λεγόμενα ἐν ἄλλῳ δὲ γένει τῶν ἐν τῷ αὐτῷ γένει (ʷλέγω δ' οἷον τὸ γλυκὺ καὶ τὸ λευκὸν [x]καλῶ σύστοιχα, γένει δ' ἕτερα· τὸ γλυκὺ δὲ τοῦ μέλανος πλεῖον [y]ἔτι τῷ

v δυοῖν L.M.P.S. w εἰ] εἰς E.Y. x ἧττον δηλονότι U. y ἔτι om. L.S.U. z τὸ] τῷ S. et pr. U. a ψυχὴ ἐν οὐδενὶ L.U. b ἴσως καὶ τὸ E.M.P.Y. c ἡ αὐτὴ ἢ αὐτὴ μὲν M, ἡ αὐτὴ ἡ αὐτὴ μὲν E. d δ' om. L.U. e εἰ om. E.M.S.Y. f πικρὸν L. g τούτων om. E.M.P.Y. h ἂν om. S.U. i ἅμα αἰσθάνεσθαι P. k ἄλλοις οὖν ὁμοίως L. l μὲν γὰρ τοῦ rc. S. m λόγοις L.U. n ἐὰν E.P.S.U. o εἷς] εἷς ὁ P. p ὁ om. E.M.Y. q ἔστι S. r ὁ] οὐ Y. s πολὺν L.S. t ἢ om. S. u ἀπέχει ἔτι L.P.S. w λέγω δ'] λεγομένων E.M.Y. x καλῶ] ἀλλ' ὡς E.M.Y. y ἔστι P.

εἴδει διαφέρει ἢ [z]τὸ λευκόν), ἔτι ἂν ἧττον ἅμα ἐνδέχοιτο αὐτὰ αἰσθάνεσθαι ἢ τὰ τῷ γένει [a]ταὐτά. [v]Ὥστ' εἰ [b]μὴ ταῦτα, οὐδ' ἐκεῖνα. [n]Ὃ δὲ λέγουσί τινες τῶν περὶ τὰς συμφωνίας, ὅτι οὐχ [c]ἅμα μὲν ἀφικνοῦνται οἱ ψόφοι, [d]φαίνονται δέ, καὶ [e]λανθάνει, ὅταν ὁ χρόνος [f]ᾖ ἀναίσθητος, πότερον [g]ὀρθῶς λέγεται ἢ οὔ; Τάχα [h]γὰρ ἂν φαίη τις καὶ νῦν παρὰ τοῦτο δοκεῖν ἅμα ὁρᾶν καὶ [i]ἀκούειν, ὅτι οἱ μεταξὺ χρόνοι λανθάνουσιν. [n]Ἢ τοῦτ' οὐκ ἀληθές, οὐδ' ἐνδέχεται χρόνον εἶναι ἀναίσθητον [k]οὐδένα οὐδὲ λανθάνειν, [l]ἀλλὰ παντὸς [m]ἐνδέχεται αἰσθάνεσθαι. Εἰ γὰρ ὅτε αὐτὸς [n]αὑτοῦ [o]τις αἰσθάνεται ἢ ἄλλου ἐν συνεχεῖ χρόνῳ, μὴ ἐνδέχεται τότε λανθάνειν ὅτι ἐστίν, ἔστι δέ τις ἐν τῷ συνεχεῖ καὶ τοσοῦτος [p]ὅσος [q]ὅλως ἀναίσθητός ἐστι, δῆλον ὅτι τότε λανθάνοι ἂν εἰ ἔστιν αὐτὸς αὑτόν, καὶ [r]εἰ ὁρᾷ, καὶ [s]οὐκ αἰσθάνεται· καὶ [t]εἰ αἰσθάνεται, ἔτι οὐκ ἂν εἴη οὔτε χρόνος οὔτε πρᾶγμα οὐδὲν [v]ὃ αἰσθάνεται [w]ἢ ἐν ᾧ, [x]εἰ μὴ οὕτως, ὅτι ἐν [y]τούτου τινὶ [z]ἢ ὅτι [a]τούτου τι ὁρᾷ, [b]εἴπερ ἔστι τι μέγεθος καὶ χρόνου καὶ πράγματος ἀναίσθητον ὅλως διὰ μικρότητα· εἰ γὰρ τὴν ὅλην ὁρᾷ, καὶ αἰσθάνεται τὸν [c]αὐτὸν συνεχῶς χρόνον, [d]οὐ τῶν νῦν τούτων τινί. [e]Ἀφῃρήσθω [f]ἡ τὸ ΓΒ, ἐν [g]ᾗ [h]οὐκ ᾐσθάνετο. Οὐκοῦν ἐν ταύτης τινὶ ἢ ταύτης τι, ὥσπερ τὴν γῆν [i]ὁρᾷ ὅλην, ὅτι τοδὶ αὐτῆς, [k]καὶ ἐν τῷ ἐνιαυτῷ βαδίζει, ὅτι ἐν τῷδε τῷ μέρει αὐτοῦ. [t]Ἀλλὰ μὴν ἐν τῷ

[z] τοῦ λευκοῦ L.S.U. [a] ταὐτά om. P. [b] μὴ] μηδὲ P. [c] ἅμα μὲν om. S.U. [d] φαίνονται—πότερον om. Y. [e] λανθάνειν E.M. [f] ἀναίσθητος ᾖ P. [g] ἀληθῶς γρ. E. [h] γὰρ om. P. [i] ἀκούειν ἕν τι ὅτι L.S.U. [k] οὐδένα οὐδὲ] ἢ οὐδένα E.M.Y. [l] ἀλλὰ πάντως S.U, ἀλλ' ἅπανθ' ὅσα P. [m] ἐνδέχεται αἰσθέσθαι S, αἰσθέσθαι ἐνδέχεται U. [n] ἑαυτοῦ L.S.U.Y. [o] τι E.M. [p] ὃς E.M.Y. [q] ὅλος E. [r] εἰ om. L.P.S.U.Y. [s] οὐκ om. E.M.P.Y. [t] εἰ] ᾗ E.M.Y. [v] ὃ] ὃ μὴ E.M.Y. [w] ἢ om. L.P. [x] εἰ om. E.L.M.P.Y. [y] τούτοις S. [z] ἢ ὅτι om. L.S. et pr. U. [a] τούτου τι] τι τούτου S, τούτου pr. U, om. L. [b] εἴπερ—τούτων τινί om. Y. [c] αὐτὸν] ὅλον L, ὅλον αὐτὸν Y. [d] οὐ τῶν νῦν τούτων τινί] οὕτως τὸ ἐν τούτου τινί P, οὕτως ὅτι ἐν τούτου (τούτῳ S.) τινί. ἢ ὅτι (om. U.) τούτου τι ὁρᾷ (ὁρᾶν S.U.), εἴπερ ἔστι τι μέγεθος L.S.U. [e] ἀφαιρείσθω S.U. [f] ἡ] ἢ P, om. L.S.U. [g] ᾗ] ᾧ L.S.U. [h] οὐκ] μὴ P, om. S.U. [i] ὁρᾶν S.U. [k] καὶ om. S.

[1]Β Γ οὐδὲν αἰσθάνεται. [m]Τῷ ἄρα ἐν τούτου τινὶ τοῦ Α Β [n]αἰσθάνεσθαι λέγεται τοῦ ὅλου αἰσθάνεσθαι [o]καὶ τὴν ὅλην.
19 [p]Ο δ' αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τῆς Α Γ· [p]ἀεὶ γὰρ [q]ἐν τινὶ καὶ τινός, ὅλου δ' οὐκ ἔστιν [r]αἰσθάνεσθαι. [v]Απαντα μὲν οὖν αἰσθητά ἐστιν, ἀλλ' οὐ φαίνεται ὅσα ἐστίν· τοῦ γὰρ ἡλίου τὸ μέγεθος [s]ὁρᾷ καὶ τὸ τετράπηχυ πόρρωθεν, ἀλλ' [t]οὐ φαίνεται ὅσον, ἀλλ' ἐνίοτε ἀδιαίρετον, [v]ὁρᾷ δ' οὐκ ἀδιαίρε-
20 τον. [w]Η δ' αἰτία εἴρηται ἐν τοῖς ἔμπροσθεν περὶ τούτου. [v]Οτι μὲν οὖν [w]οὐθείς ἐστι χρόνος ἀναίσθητος, ἐκ [x]τούτων φανερόν· περὶ δὲ τῆς πρότερον λεχθείσης ἀπορίας σκεπτέον, πότερον ἐνδέχεται ἅμα πλειόνων α�ισθάνεσθαι ἢ οὐκ ἐνδέχε-ται. Τὸ δ' ἅμα λέγω ἐν ἑνὶ καὶ ἀτόμῳ χρόνῳ πρὸς ἄλληλα.
21 Πρῶτον μὲν οὖν ἆρ' ὧδ' ἐνδέχεται, ἅμα μέν, ἑτέρῳ δὲ τῆς ψυχῆς αἰσθάνεσθαι, καὶ [y]οὐ τῷ ἀτόμῳ, οὕτω δ' [z]ἀτόμῳ ὡς [a]παντὶ ὄντι συνεχεῖ; [a]Η ὅτι πρῶτον μὲν [b]τὰ κατὰ τὴν μίαν αἴσθησιν, οἷον λέγω ὄψιν, εἰ [c]ἔσται [d]ἄλλῳ αἰσθανομένη ἄλ-λου καὶ ἄλλου χρώματος, πλείω τε μέρη [e]ἕξει [f]εἴδει [g]ταὐτά;
22 [h]Καὶ γὰρ [i]ἃ αἰσθάνεται, [k]ἐν τῷ αὐτῷ γένει [l]ἐστίν. Εἰ δὲ [m]ὅτι ὡς [n]δύο ὄμματα φαίη τις, οὐδὲν [o]κωλύει, οὕτω καὶ ἐν τῇ ψυχῇ, ὅτι ἴσως ἐκ μὲν τούτων ἕν τι γίνεται καὶ μία ἡ ἐνέργεια [p]αὐτῶν· [q]ἐκεῖ δέ, εἰ μὲν ἓν τὸ ἐξ ἀμφοῖν, [r]ἐκεῖνο
23 τὸ αἰσθανόμενον ἔσται, εἰ δὲ χωρίς, οὐχ ὁμοίως ἕξει. [s]Ετι αἰσθήσεις αἱ αὐταὶ πλείους ἔσονται, ὥσπερ εἴ τις ἐπιστήμας [t]διαφόρους φαίη· οὔτε γὰρ ἡ ἐνέργεια ἄνευ τῆς καθ' [v]αὐτὴν ἔσται δυνάμεως, οὔτ' ἄνευ ταύτης [w]ἔσται αἴσθησις. Εἰ δὲ

[1] γ β P. [m] τὸ M. [n] αἰσθάνεσθαι] αἰσθάνεται P. [o] καὶ] α β καὶ P. [p] ἀεὶ] δεῖ E.M.Y. [q] ἐν τινὶ] ἕν τι M. [r] αἰσθέσθαι S, αἰσθάνεσθαι α γ β P. [s] ὁρᾶται P. [t] οὐ] οὖν P. [v] ὁρᾷ δ' οὐκ ἀδιαίρετον om. L. [w] οὐθεὶς] οὐκ L.S.U. [x] τούτου L.S.U.Y. [y] οὐ τῷ ἀτόμῳ et mox δ' om. L.S.U. [z] ἄτομον E.Y, ἄτομα M. [a] ἅπαντι P, ἅπαν ἔτι E.M.Y. [b] τὰ om. L. [c] ἔστιν P. [d] ἄλλῳ] ἀλλ' οὐκ E.M.Y. [e] ἕξει] ἓξ P. [f] εἴδει] ἀεὶ E.M.Y. [g] ταὐτὰ E.M. [h] καὶ om. S. [i] ἃ] ὃ P, om. E.M.Y. [k] ἐν] πάλιν E.M.Y. [l] ἐστίν om. E.M.Y. [m] ὅτι ὡς] ὅτι καὶ P, καὶ ὅτι L.S.U. [n] ὄμματα δύο L.P. [o] κωλύειν L.M.P.S.U. [p] αὐτῷ E.Y. [q] ἐκεῖ δὲ εἰ] εἰ δὲ ἧ E, εἰ δὲ ἡ M.Y. [r] ἐκεῖνο] ἓν καὶ E.M.Y. [s] ἔτι] ἔτι αἱ E.M.Y, ἔτι καὶ P. [t] ἀδιαφόρους P. [v] ἑαυτὴν P. [w] αἴσθησις ἔσται L.P.S.U.

[x]τούτων ἐν ἑνὶ καὶ ἀτόμῳ αἰσθάνεται, δῆλον ὅτι καὶ τῶν ἄλλων· μᾶλλον γὰρ [y]ἐνεδέχετο τούτων ἅμα πλειόνων [z]ἢ τῶν τῷ γένει ἑτέρων. Εἰ δὲ δὴ ἄλλῳ μὲν γλυκέος ἄλλῳ δὲ 24
λευκοῦ αἰσθάνεται ἡ ψυχὴ μέρει, ἤτοι τὸ ἐκ τούτων ἕν [a]τί ἐστιν ἢ [b]οὐχ ἕν. [1]Αλλ' ἀνάγκη [c]ἕν· ἓν γάρ τι τὸ αἰσθητικόν ἐστι μέρος. Τίνος οὖν [d]ἐκεῖνο ἑνός; Οὐδὲν γὰρ ἐκ τούτων [e]ἕν. [1]Ανάγκη ἄρα ἕν τι εἶναι τῆς ψυχῆς, ᾧ [f]ἅπαντα αἰσθάνεται, καθάπερ εἴρηται πρότερον, ἄλλο δὲ γένος δι' ἄλλου. [1]Αρ' οὖν ᾗ μὲν ἀδιαίρετόν ἐστι κατ' ἐνέργειαν, ἕν 25
[g]τί ἐστι τὸ αἰσθητικὸν γλυκέος καὶ λευκοῦ, ὅταν δὲ διαιρετὸν γένηται κατ' ἐνέργειαν, ἕτερον; [1]Η ὥσπερ ἐπὶ τῶν πραγμάτων [h]αὐτῶν ἐνδέχεται, οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς ψυχῆς. Τὸ γὰρ αὐτὸ [i]καὶ ἓν ἀριθμῷ λευκὸν καὶ γλυκύ ἐστι, καὶ ἄλλα πολλά, [k]εἰ μὴ χωριστὰ τὰ πάθη ἀλλήλων, ἀλλὰ τὸ εἶναι ἕτερον ἑκάστῳ. [1]Ομοίως τοίνυν θετέον καὶ ἐπὶ τῆς ψυχῆς 26
τὸ αὐτὸ καὶ ἓν εἶναι ἀριθμῷ τὸ αἰσθητικὸν πάντων, [l]τῷ μέντοι εἶναι ἕτερον καὶ ἕτερον τῶν μὲν γένει τῶν δὲ εἴδει. [1]Ωστε καὶ αἰσθάνοιτ' ἂν ἅμα [m]τῷ αὐτῷ καὶ ἑνί, λόγῳ δ' οὐ [n]τῷ αὐτῷ. [1]Οτι δὲ τὸ αἰσθητὸν πᾶν ἐστὶ μέγεθος καὶ οὐκ ἔστιν ἀδιαίρετον [o]αἰσθητόν, δῆλον. [1]Εστι γὰρ ὅθεν μὲν 27
οὐκ ἂν ὀφθείη, ἄπειρον τὸ ἀπόστημα, ὅθεν δὲ ὁρᾶται, πεπερασμένον. [1]Ομοίως δὲ καὶ [p]τὸ [q]ὀσφραντὸν [r]καὶ ἀκουστὸν καὶ [s]ὅσων μὴ [t]αὐτῶν [v]ἁπτόμενοι αἰσθάνονται. [1]Εστι [w]δέ τι ἔσχατον τοῦ ἀποστήματος ὅθεν οὐχ ὁρᾶται, καὶ πρῶτον ὅθεν ὁρᾶται. [x]Τοῦτο δὴ ἀνάγκη ἀδιαίρετον εἶναι, οὗ ἐν μὲν 28
τῷ ἐπέκεινα οὐκ ἐνδέχεται αἰσθάνεσθαι ὄντος, ἐν δὲ τῷ ἐπὶ [y]ταδὶ ἀνάγκη αἰσθάνεσθαι. Εἰ δή τί [z]ἐστιν ἀδιαίρετον αἰ-

[x] τοῦτο E.P.S.Y. [y] ἐνδέχεται S.U. [z] ἢ om. L. [a] τί om. L. [b] οὐχ ἕν] οὐθέν E.P.S.Y. [c] ἕν ante ἓν om. P.S.U. [d] ἐκεῖνος E.Y. [e] ἕν post τούτων om. E.M.S.U.Y. [f] πάντα P. [g] τί om. E.M.Y. et fortasse P. [h] ἐνδέχεται αὐτῶν P. [i] καὶ ante ἓν om. E.M.Y. [k] εἰ γὰρ μὴ L.P.S.U. [l] τῷ] τὸ E.M.P.S.U.Y. [m] τὸ αὐτὸ καὶ ἕν E.M.Y. [n] τὸ αὐτό M. [o] αἰσθάνεσθαι E.M.Y. [p] τὸ om. L.P.S.U. [q] ἀκουστὸν καὶ ὀσφραντόν P. [r] καὶ om. L.S.U. [s] ὅσοι L. [t] ἁπτῶν M. [v] ἁπτόμενοι] λειπόμενοι L. [w] δή L.P.S. [x] τοῦτο] τοῦ P. [y] τάδε L.P.S.U. [z] ἔσται P.

σθητόν, ὅταν τεθῇ ἐπὶ τῷ ἐσχάτῳ ὅθεν ἐστὶν ὕστατον μὲν οὐκ αἰσθητὸν πρῶτον δ' αἰσθητόν, ἅμα συμβήσεται ὁρατὸν εἶναι καὶ ἀόρατον· τοῦτο δ' ἀδύνατον.

Περὶ μὲν οὖν τῶν αἰσθητηρίων καὶ τῶν αἰσθητῶν τίνα τρόπον ἔχει καὶ κοινῇ καὶ καθ' ἕκαστον αἰσθητήριον εἴρηται· τῶν δὲ λοιπῶν πρῶτον σκεπτέον περὶ μνήμης [a] καὶ τοῦ μνη-
1 μονεύειν, [b] τί ἐστι, καὶ διὰ [c] τίν' αἰτίαν γίγνεται, καὶ τίνι τῶν τῆς ψυχῆς μορίων [d] συμβαίνει τοῦτο τὸ πάθος καὶ [e] τὸ ἀναμιμνήσκεσθαι· οὐ γὰρ οἱ αὐτοί εἰσι μνημονικοὶ καὶ ἀναμνηστικοί, ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ [f] μνημονικώτεροι μὲν οἱ βρα-
2 δεῖς, [g] ἀναμνηστικώτεροι δὲ οἱ ταχεῖς καὶ εὐμαθεῖς. Πρῶτον μὲν οὖν [h] ληπτέον ποιά [i] ἐστι [j] τὰ μνημονευτά· πολλάκις γὰρ [k] ἐξαπατᾷ τοῦτο. Οὔτε γὰρ τὸ μέλλον ἐνδέχεται μνημονεύειν, ἀλλ' ἔστι δοξαστὸν καὶ ἐλπιστόν (εἴη δ' ἂν καὶ ἐπιστήμη τις ἐλπιστική, καθάπερ [l] τινές φασι τὴν μαντικήν), οὔτε τοῦ παρόντος, ἀλλ' [m] αἴσθησις· ταύτῃ γὰρ οὔτε τὸ μέλλον οὔτε τὸ γενόμενον γνωρίζομεν, ἀλλὰ τὸ παρὸν μό-
3 νον. [1] Ἡ δὲ μνήμη τοῦ [n] γενομένου· τὸ δὲ παρὸν [o] ὅτε πάρεστιν, οἷον [p] τοδὶ [q] τὸ λευκὸν ὅτε ὁρᾷ, οὐδεὶς ἂν φαίη μνημονεύειν, οὐδὲ τὸ θεωρούμενον, [r] ὅτε θεωρῶν [r] τυγχάνει καὶ [s] ἐννοῶν· ἀλλὰ τὸ μὲν αἰσθάνεσθαί φησι, τὸ δ' ἐπίστασθαι μόνον· ὅταν δ' ἄνευ τῶν [t] ἐνεργειῶν [v] ἔχῃ τὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν αἴσθησιν, οὕτω μέμνηται τὰς τοῦ τριγώνου ὅτι [w] δύο ὀρθαῖς ἴσαι, τὸ μὲν ὅτι ἔμαθεν ἢ ἐθεώρησεν, τὸ δὲ ὅτι ἤκουσεν ἢ

[a] καὶ τοῦ μνημονεύειν] καὶ ἀναμνήσεως καὶ ὕπνου P, om. L.S.U. [aa] Codices E.L.M.S.U.Y. Tit. καὶ ἀναμνήσεως] καὶ τοῦ μνημονεύειν M.S.U, καὶ ἀναμνήσεως. ὕπνου καὶ ἐγρηγόρσεως καὶ τῆς καθ' ὕπνον μαντικῆς ἀριστοτέλους m. περὶ ὕπνου. περὶ τῆς καθ' ὕπνον μαντικῆς Y. [b] τί] περὶ μνήμης καὶ τοῦ μνημονεύειν λεκτέον τί E.L.S.U.Y. [c] τίνας αἰτίας M. [d] τοῦτο συμβαίνει M.S.U. [e] τὸ] τοῦ S.U. [f] μνημονικοὶ E.Y. [g] ἀναμνηστικοὶ E.Y. [h] σκεπτέον L.S.U. [i] εἰσι L. [j] τὰ om. L.S.U. [k] ἐξαπατᾶται E.Y. [l] φασί τινες U. [m] αἴσθησιν S. [n] λεγομένου Y. [o] ὅτι E.Y. [p] τοδὶ om. M. [q] τὸ om. S. [r] ὅτε et τυγχάνει om. L.S.U. [s] νοῶν L.M.S.U. [t] ἔργων L.S. [v] σχῇ L.S.U. [w] δυσὶν L.Y.

εἶδεν [x] ἢ [y] ὅ τι τοιοῦτον· [z] ἀεὶ γὰρ ὅταν ἐνεργῇ κατὰ τὸ μνημονεύειν, οὕτως ἐν τῇ ψυχῇ [a] λέγει, ὅτι πρότερον τοῦτο ἤκουσεν ἢ ἤσθετο ἢ ἐνόησεν. [d] Ἔστι μὲν οὖν ἡ μνήμη οὔτε 4
αἴσθησις οὔτε ὑπόληψις, ἀλλὰ τούτων τινὸς ἕξις ἢ πάθος, ὅταν γένηται [b] χρόνος. Τοῦ δὲ νῦν ἐν τῷ νῦν οὐκ ἔστι μνήμη, καθάπερ εἴρηται [c] καὶ πρότερον, [d] ἀλλὰ τοῦ μὲν παρόντος αἴσθησις, τοῦ δὲ μέλλοντος ἐλπίς, τοῦ δὲ γενομένου μνήμη. Διὸ μετὰ [e] χρόνου πᾶσα μνήμη. [v] Ὥσθ' [f] ὅσα χρόνου [g] αἰσθάνεται, ταῦτα μόνα [h] τῶν ζῴων μνημονεύει, καὶ τούτῳ ᾧ αἰσθάνεται. [4] Ἐπεὶ δὲ περὶ φαντασίας εἴρηται πρό- 5
τερον ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς, καὶ νοεῖν οὐκ ἔστιν ἄνευ φαντάσματος· συμβαίνει γὰρ τὸ αὐτὸ πάθος ἐν τῷ νοεῖν ὅπερ καὶ ἐν τῷ διαγράφειν· ἐκεῖ τε γὰρ οὐθὲν προσχρώμενοι [i] τῷ τὸ ποσὸν ὡρισμένον εἶναι τὸ τριγώνου, ὅμως γράφομεν ὡρισμένον κατὰ τὸ ποσόν· καὶ [k] ὁ νοῶν ὡσαύτως, κἂν μὴ ποσὸν νοῇ, τίθεται πρὸ ὀμμάτων ποσόν, νοεῖ δ' οὐχ ᾗ ποσόν. [m] Ἂν 6
δ' ἡ φύσις ᾖ τῶν ποσῶν, [l] ἀόριστον δέ, τίθεται μὲν ποσὸν ὡρισμένον, νοεῖ δ' ᾗ ποσὸν μόνον. Διὰ τίνα μὲν οὖν αἰτίαν οὐκ ἐνδέχεται νοεῖν [m] οὐδὲν ἄνευ [n] τοῦ [o] συνεχοῦς, οὐδ' ἄνευ χρόνου [p] τὰ μὴ ἐν χρόνῳ ὄντα, [q] ἄλλος λόγος. Μέγεθος [r] δ' ἀναγκαῖον γνωρίζειν καὶ κίνησιν ᾗ καὶ [s] χρόνον, καὶ τὸ φάντασμα τῆς κοινῆς αἰσθήσεως πάθος ἐστίν. [t] Ὥστε φα- 7
νερὸν ὅτι τῷ πρώτῳ αἰσθητικῷ τούτων ἡ γνῶσίς ἐστιν. [r] Ἡ δὲ μνήμη καὶ ἡ τῶν νοητῶν οὐκ ἄνευ [v] φαντάσματός ἐστιν. [w] Ὥστε τοῦ νοουμένου κατὰ συμβεβηκὸς ἂν εἴη, καθ' αὑτὸ δὲ τοῦ πρώτου αἰσθητικοῦ. Διὸ καὶ ἑτέροις τισὶν ὑπάρχει τῶν ζῴων, καὶ οὐ μόνον [w] ἀνθρώποις καὶ τοῖς ἔχουσι δόξαν ἢ

[x] ἢ ante ὅ om. M. [y] ὅ τι] τι L.M.S.U. [z] ἀεὶ] δεῖ E.M.Y. [a] λέγειν E.M.Y. [b] χρόνιον Y. et rc. E. [c] καὶ πρότερον om. L.M.S.U. [d] ἀλλὰ] ἔστι γὰρ L.S.U. [e] χρόνον E.M.Y. [f] ὅσα τε χρ. E.Y. [g] αἰσθ. καὶ ᾧ ταῦτα E.M. [h] τῶν ζώων μνημονεύει τῶν ζώων καὶ M. [i] τῷ ante τὸ om. E.Y. [k] ὁ νοῶν] ὀνομάζομεν E.M.Y. [l] ἀορίστων L.M.S.U.Y. et corr. E. [m] οὐδὲν om. pr. E. [n] τοῦ om. L.M.S.U. [o] συνεχῶς E.Y. [p] τὰ γὰρ χρόνῳ μὴ ὄντα Y, om. E. [q] λόγος ἄλλος E.M.Y. [r] δ' om. E.Y. [s] χρόνος E. [t] ὥστε τοῦτο φανερὸν E.M.Y. [v] φαντάσματος] τῆς φαντασίας E.Y. [w] ἀνθρώπῳ L.S.U.

8 φρόνησιν. Εἰ δὲ τῶν νοητικῶν [x]τι μορίων ἦν, οὐκ ἂν ὑπῆρχε πολλοῖς τῶν ἄλλων ζῴων, ἴσως δ' οὐδενὶ τῶν θνητῶν, ἐπεὶ [y]οὐδὲ νῦν πᾶσι διὰ τὸ μὴ [z]πάντα χρόνου αἴσθησιν ἔχειν· [a]ἀεὶ γὰρ ὅταν ἐνεργῇ τῇ μνήμῃ, καθάπερ καὶ πρότερον εἴπομεν, ὅτι εἶδε τοῦτο ἢ ἤκουσεν ἢ ἔμαθε, [b]προσαισθάνεται ὅτι πρότε-
9 ρον· τὸ δὲ πρότερον [c]καὶ ὕστερον ἐν χρόνῳ ἐστίν. Τίνος μὲν οὖν τῶν τῆς ψυχῆς ἐστὶν [d]ἡ μνήμη, φανερόν, ὅτι οὗπερ καὶ [e]ἡ φαντασία· [f]καὶ ἔστι μνημονευτὰ καθ' αὑτὰ μὲν [g]ὅσα ἐστὶ φανταστά, κατὰ συμβεβηκὸς δὲ ὅσα [h]μὴ ἄνευ φαντασίας. [i]Ἀπορήσειε δ' ἄν τις πῶς ποτὲ [i]τοῦ μὲν πάθους παρόντος τοῦ δὲ πράγματος ἀπόντος [k]μνημονεύεται τὸ μὴ
10 παρόν. Δῆλον γὰρ ὅτι δεῖ νοῆσαι [l]τοιοῦτον τὸ γινόμενον διὰ τῆς αἰσθήσεως ἐν τῇ ψυχῇ καὶ τῷ μορίῳ τοῦ σώματος τῷ ἔχοντι αὐτήν, οἷον ζωγράφημά τι τὸ πάθος, οὗ φαμὲν τὴν ἕξιν [m]μνήμην εἶναι· ἡ γὰρ γινομένη κίνησις ἐνσημαίνεται οἷον τύπον τινὰ [n]τοῦ αἰσθήματος, καθάπερ οἱ σφραγι-
11 ζόμενοι τοῖς [o]δακτυλίοις. Διὸ καὶ τοῖς μὲν ἐν κινήσει πολλῇ διὰ πάθος ἢ δι' ἡλικίαν οὖσιν οὐ γίνεται μνήμη, καθάπερ [p]ἂν εἰς ὕδωρ ῥέον ἐμπιπτούσης τῆς κινήσεως καὶ τῆς σφραγῖδος· τοῖς δὲ διὰ τὸ [q]ψήχεσθαι, καθάπερ τὰ παλαιὰ τῶν οἰκοδομημάτων, καὶ διὰ σκληρότητα τοῦ δεχομένου τὸ πάθος
12 οὐκ ἐγγίνεται ὁ τύπος. Διόπερ οἵ τε σφόδρα νέοι καὶ οἱ γέροντες ἀμνήμονές εἰσιν· ῥέουσι γὰρ οἱ μὲν διὰ τὴν αὔξησιν, οἱ δὲ διὰ τὴν φθίσιν. [r]Ὁμοίως δὲ καὶ οἱ λίαν ταχεῖς καὶ [r]οἱ λίαν βραδεῖς [s]οὐδέτεροι φαίνονται μνήμονες· οἱ μὲν γάρ εἰσιν ὑγρότεροι τοῦ δέοντος, οἱ δὲ σκληρότεροι· τοῖς μὲν οὖν οὐ μένει τὸ φάντασμα ἐν τῇ ψυχῇ, [t]τῶν δ' οὐχ

[x] τι om. M.Y. [y] οὐδὲν M. [z] πάντα] πάντων L. [a] ἀεὶ] δεῖ E.Y. [b] προαισθάνεσθαί τι πρότερον E.Y, ὅτι προαισθάνεται πρότερον S, πρότερον προαισθάνεται M. [c] καὶ] ἢ M. [d] ἡ om. L.S.U. [e] ἡ om. L.S. [f] καὶ—φανταστά om. M. [g] ὅσα μή ἐστι φανταστά E.Y, ὧν ἐστὶ φαντασία L.S.U. [h] μὴ ἄνευ] μετὰ M. [i] μὲν τοῦ M. [k] μνημονεύει L.S.U. [l] τοιοῦτο E, τοιοῦτό τι M, τοῦτον S. [m] εἶναι μνήμην L.S. [n] τὸ αἴσθημα M. [o] δακτύλοις M. [p] ἂν om. S. [q] ψύχεσθαι M.Y. [r] οἱ λίαν ante βρ. om. L.M.S.U. [s] οὐδέτεροι ὡσεπιτοπολὺ φ. μνημονικοὶ ὄντες οἱ M. [t] τῶν] τούτων M.

ἅπτεται. [1] Ἀλλ' εἰ δὴ τοιοῦτόν ἐστι τὸ συμβαῖνον περὶ τὴν 13
μνήμην, πότερον τοῦτο μνημονεύει τὸ πάθος, ἢ ἐκεῖνο ἀφ' οὗ
ἐγένετο; Εἰ μὲν [v] γὰρ τοῦτο, τῶν [w] ἀπόντων οὐδὲν [x] ἂν
μνημονεύοιμεν· εἰ δ' ἐκεῖνο, πῶς αἰσθανόμενοι [y] τούτου μνη-
μονεύομεν, οὗ μὴ αἰσθανόμεθα, τὸ ἀπόν; Εἶτ' ἐστὶν ὅμοιον
ὥσπερ τύπος ἢ γραφὴ ἐν ἡμῖν, [z] τούτου αὐτοῦ ἡ αἴσθησις
διὰ τί ἂν εἴη μνήμη ἑτέρου, ἀλλ' οὐκ αὐτοῦ τούτου; [a] Ὁ γὰρ 14
ἐνεργῶν τῇ μνήμῃ θεωρεῖ τὸ πάθος τοῦτο καὶ αἰσθάνεται τού-
του. Πῶς οὖν τὸ μὴ παρὸν [b] μνημονεύει; Εἴη γὰρ ἂν καὶ
ὁρᾶν τὸ μὴ παρὸν καὶ ἀκούειν. [1] Ἢ ἔστιν ὡς ἐνδέχεται καὶ
συμβαίνει τοῦτο; Οἷον γὰρ τὸ ἐν [c] τῷ πίνακι γεγραμμένον 15
καὶ ζῷόν ἐστι καὶ εἰκών, [d] καὶ [e] τὸ αὐτὸ καὶ ἓν [f] τοῦτ' ἐστὶν
ἄμφω, τὸ μέντοι εἶναι οὐ [g] ταὐτὸν ἀμφοῖν, καὶ ἔστι θεωρεῖν
καὶ ὡς ζῷον καὶ ὡς εἰκόνα, οὕτω καὶ [h] τὸ ἐν ἡμῖν φάντασμα
δεῖ ὑπολαβεῖν καὶ [i] αὐτό τι καθ' αὑτὸ [k] εἶναι [l] θεώρημα καὶ
ἄλλου φάντασμα. [1] Ἡι μὲν οὖν καθ' [m] αὑτό, θεώρημα ἢ φάν-
τασμά [n] ἐστιν, ᾗ δ' ἄλλου, οἷον εἰκὼν καὶ μνημόνευμα. [v] Ὥστε 16
καὶ ὅταν ἐνεργῇ ἡ κίνησις αὐτοῦ, ἂν μὲν ᾗ καθ' αὑτό ἐστι,
ταύτῃ [o] αἴσθηταί ἡ ψυχὴ αὐτοῦ, οἷον νόημά τι ἢ φάντασμα
φαίνεται [p] ἐπελθεῖν· ἂν δ' ᾗ [q] ἄλλου, ὥσπερ ἐν τῇ γραφῇ
ὡς εἰκόνα [r] θεωρεῖ, καὶ μὴ ἑωρακὼς τὸν Κορίσκον ὡς Κορί-
σκου· ἐνταῦθά [s] τε ἄλλο τὸ πάθος τῆς θεωρίας ταύτης καὶ
ὅταν ὡς ζῷον γεγραμμένον θεωρῇ, [t] ἔν τε τῇ ψυχῇ τὸ μὲν
γίνεται ὥσπερ νόημα μόνον, τὸ δ' ὡς ἐκεῖ ὅτι [v] εἰκών, μνημό-
νευμα. Καὶ διὰ τοῦτο ἐνίοτ' οὐκ ἴσμεν, [w] ἐγγινομένων ἡμῖν 17
ἐν τῇ ψυχῇ τοιούτων [x] κινήσεων ἀπὸ τοῦ [y] αἰσθέσθαι πρότε-

[v] γὰρ om. E.Y. [w] ἁπάντων M. [x] ἂν om. E.Y. [y] τοῦτο L. [z] τούτου αὐτοῦ ἡ] ἡ τούτου αὐτοῦ M. et corr. U, εἰ τούτου αὐτοῦ L.S. [a] ὁ γὰρ—τούτου om. L. [b] μνημονεύσει E.Y. [c] τῷ om. M.S.U. [d] καὶ om. E.L.Y. [e] τὸ om. S. [f] τοῦτ' ἐστὶν ἄμφω] αὐτό ἐστιν ἄμφω L.S, ἄμφω ταῦτ' ἐστίν M. [g] ταυτόν ἐστιν ἀμφοῖν E.M.Y. [h] τὰ ἐν ἡμῖν φάσματα (corr. φαντάσματα) Y. [i] αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ E.Y. [k] εἶναι ante τι M.U. [l] θεώρημα om. L.S.U. [m] ἑαυτό E.M.Y. [n] ἐστιν om. M. [o] αἰσθάνηται L.S.U, αἰσθάνεται M. [p] ἐπελθόν L. [q] ἄλλου καὶ ὥσπερ S.U. [r] θεωρῇ L.M. [s] τε om. M. [t] ἔν τε] τὸ ἐν E M.Y. [v] εἰκὼν καὶ μν. Y. [w] γινομένων L.S. [x] κινήσεων εἰ ἀπὸ M. [y] αἰσθάνεσθαι E.L.M.Y.

ρον, [a] εἰ κατὰ τὸ ἠσθῆσθαι συμβαίνει, καὶ [b] εἰ [c] ἔστι μνήμη [d] ἢ [e] οὗ [f] διστάζομεν· ὁτὲ δὲ συμβαίνει ἐννοῆσαι καὶ ἀναμνη-
18 σθῆναι ὅτι [g] ἠκούσαμέν τι πρότερον ἢ εἴδομεν. Τοῦτο δὲ συμβαίνει, ὅταν θεωρῶν ὡς [h] αὐτὸ μεταβάλλῃ καὶ θεωρῇ ὡς ἄλλου. Γίνεται [i] δὲ καὶ τοὐναντίον, οἷον συνέβη [k] Ἀντιφέροντι τῷ [l] Ὠρείτῃ καὶ ἄλλοις ἐξισταμένοις· τὰ γὰρ [m] φαντάσματα ἔλεγον ὡς [n] γενόμενα καὶ ὡς μνημονεύοντες. Τοῦτο
19 δὲ γίνεται, ὅταν [o] τις τὴν μὴ εἰκόνα ὡς εἰκόνα θεωρῇ. Αἱ δὲ μελέται τὴν μνήμην [p] σώζουσι τῷ ἐπαναμιμνήσκειν· τοῦτο δ' ἐστὶν οὐδὲν ἕτερον ἢ τὸ θεωρεῖν πολλάκις ὡς εἰκόνα καὶ μὴ ὡς καθ' αὑτό. Τί μὲν οὖν [q] ἐστὶ μνήμη καὶ τὸ μνημονεύειν, εἴρηται, ὅτι [r] φαντάσματος, ὡς εἰκόνος οὗ φάντασμα, ἕξις, καὶ τίνος μορίου τῶν ἐν ἡμῖν, ὅτι τοῦ πρώτου αἰσθητικοῦ, καὶ [s] ᾧ χρόνου αἰσθανόμεθα.

2 Περὶ δὲ τοῦ ἀναμιμνήσκεσθαι λοιπὸν εἰπεῖν. Πρῶτον μὲν οὖν ὅσα ἐν τοῖς ἐπιχειρηματικοῖς λόγοις [t] ἐστὶν ἀληθῆ,
2 δεῖ [u] τίθεσθαι ὡς ὑπάρχοντα. [v] Οὔτε γὰρ μνήμης ἐστὶν ἀνάληψις [w] ἡ ἀνάμνησις οὔτε λῆψις· ὅταν γὰρ τὸ πρῶτον [x] ἢ μάθῃ ἢ πάθῃ, οὔτ' ἀναλαμβάνει μνήμην οὐδεμίαν (οὐδεμία γὰρ προγέγονεν) οὔτ' ἐξ ἀρχῆς λαμβάνει· ὅταν [y] δὲ [z] ἐγγένηται [a] ἡ ἕξις [b] καὶ τὸ πάθος, τότε [c] ἡ μνήμη ἐστίν. [v] Ὥστε
3 μετὰ τοῦ πάθους ἐγγινομένου οὐκ ἐγγίνεται. [d] Ἔτι δ' ὅτε τὸ πρῶτον [e] ἐγγέγονε τῷ [f] ἀτόμῳ καὶ ἐσχάτῳ, τὸ μὲν πάθος ἐνυπάρχει ἤδη τῷ παθόντι καὶ ἡ ἐπιστήμη, εἰ δεῖ καλεῖν ἐπιστήμην τὴν ἕξιν ἢ τὸ πάθος (οὐθὲν δὲ κωλύει κατὰ συμ-

[a] εἰ] ἢ E.M.Y. [b] εἰ om. M. [c] ἔστιν ἡ μνήμη U, ἔστιν ἢ μνήμη S. [d] ἢ om. pr. E. [e] οὗ] οὗ οὐ Y. [f] διστάζομεν ὁτὲ δὲ] διστάζομεν ὁτὲ δὲ ἐνίοτε S, ἐνίοτε διστάζομεν ὁτὲ δὲ corr. U, ἐνίοτε ὅτε δὲ pr. U, ἐνίοτε δὲ M. [g] αὐτὸ μεταβάλῃ M, αὐτὸ μεταβάλλει U, αὐτόματα βάλλῃ Y. [h] δὲ ἐνίοτε καὶ M.S.U. [i] τοὐναντίον ἐνίοτε οἷον L. [k] ὀρείτῃ E.Y. [l] φαντάσματα] φανέντα αὐτοῖς M. [m] γινόμενα M. [n] τις τὴν μὴ] τὸ παρὰ τὴν E.Y, τις τὴν M. [o] σώζουσιν ἐν τῷ U. [p] ἐστὶν ἡ μνήμη S.U. [q] φάσματος L. [r] οὗ M, οὐ E.Y. [s] εἰσὶν S. [t] τιθέναι L.S.U. [v] οὐδὲ E. [w] ἢ Y. [x] ἢ ante μάθῃ om. E.M.Y. [y] δὲ] γὰρ L. [z] γένηται L.S. [a] ἡ S.U. [b] καὶ] ἢ L.S.U. [c] ἡ om. L.S.U. [d] ἔτι] ὅτι E.Y. [e] γέγονε Y, ἐγεγόνει ἐν L.S.U. [f] ἐσχάτῳ καὶ ἀτόμῳ L.

βεβηκὸς καὶ μνημονεύειν ἕνια ὧν ἐπιστάμεθα)· τὸ δὲ μνημονεύειν καθ' αὑτὸ οὐχ [g] ὑπάρχει πρὶν χρονισθῆναι· μνημονεύει γὰρ νῦν ὃ εἶδεν ἢ ἔπαθε πρότερον, οὐχ ὃ νῦν ἔπαθε, νῦν μνημονεύει. [h] Ἔτι δὲ φανερὸν ὅτι μνημονεύειν ἐστὶ μὴ νῦν 4
ἀναμνησθέντα, [i] ἀλλ' ἐξ ἀρχῆς [k] αἰσθόμενον [l] ἢ [m] παθόντα. Ἀλλ' ὅταν [n] ἀναλαμβάνῃ ἣν πρότερον εἶχεν ἐπιστήμην ἢ αἴσθησιν ἢ οὗ ποτὲ τὴν ἕξιν [o] ἐλέγομεν μνήμην, [p] τοῦτ' ἐστὶ καὶ [q] τότε [r] τὸ ἀναμιμνήσκεσθαι [s] τῶν εἰρημένων τι. Τὸ δὲ 5
μνημονεύειν συμβαίνει, καὶ [t] μνήμη ἀκολουθεῖ. Οὐδὲ δὴ ταῦτα ἁπλῶς, ἐὰν ἔμπροσθεν [v] ὑπάρξαντα πάλιν [w] ἐγγένηται, ἀλλ' ἔστιν ὡς, ἔστι δ' ὡς οὔ. Δὶς γὰρ μαθεῖν [x] καὶ εὑρεῖν ἐνδέχεται [y] τὸν αὐτὸν τὸ αὐτό· δεῖ οὖν διαφέρειν τὸ ἀναμιμνήσκεσθαι τούτων, καὶ ἐνούσης πλείονος ἀρχῆς ἢ ἐξ ἧς [z] μανθάνουσιν ἀναμιμνήσκεσθαι. Συμβαίνουσι δ' αἱ ἀναμνήσεις, 6
[a] ἐπειδὴ πέφυκεν [b] ἡ κίνησις ἥδε [c] γενέσθαι μετὰ τήνδε· εἰ μὲν ἐξ ἀνάγκης, δῆλον ὡς ὅταν [d] ἐκείνη [e] κινηθῇ, [f] τήνδε κινηθήσεται· εἰ δὲ μὴ ἐξ ἀνάγκης ἀλλ' ἔθει, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κινηθήσεται. Συμβαίνει δ' [g] ἐνίους ἅπαξ ἐθισθῆναι [h] μᾶλλον 7
ἢ [i] ἄλλους πολλάκις κινουμένους· διὸ ἕνια [k] ἅπαξ ἰδόντες μᾶλλον μνημονεύομεν ἢ [l] ἕτερα πολλάκις. [v] Ὅταν οὖν ἀναμιμνησκώμεθα, κινούμεθα τῶν [m] προτέρων τινὰ κινήσεων, ἕως ἂν [n] κινηθῶμεν μεθ' ἣν ἐκείνη [o] εἴωθεν. Διὸ καὶ τὸ ἐφεξῆς 8
θηρεύομεν [p] νοήσαντες ἀπὸ τοῦ νῦν ἢ ἄλλου τινός, καὶ ἀφ' ὁμοίου [q] ἢ ἐναντίου ἢ τοῦ σύνεγγυς. Διὰ τοῦτο γίνεται ἡ ἀνάμνησις· αἱ γὰρ κινήσεις τούτων τῶν μὲν αἱ αὐταί, τῶν δ'

[g] ὑπάρξει E.M. [h] ἔτι δὲ φ. L.S. [i] ἀλλ' om. L.S.U. [k] αἰσθανόμενον E.M.Y. [l] ἢ] μὴ E.Y. [m] μαθόντα S, μαθόντα τί M. [n] ἀναλάβῃ M. [o] ἐλέγομεν εἶναι μν. M. [p] τοῦτ' ἐστί] τούτων μὲν E.Y. [q] τότε] τοῦτο S. [r] τὸ om. L.M.S.U. [s] τῶν] ἐστὶ τῶν E.M.Y. [t] μνήμην ἀκολουθεῖν L. [v] ὑπάρξασα E.Y. [w] ἐγγίνηται L.S.U. [x] ἐνδέχεται καὶ εὑρεῖν L. [y] τὸ αὐτὸ τὸν αὐτὸν M.S.U. [z] μανθάνει S. [a] ἐπειδὴ πέφυκεν ἡ κίνησις om. E.Y. [b] ἥδε ἡ κίνησις M.S.U. [c] γενέσθαι om. L.M.S.U. [d] ἐκείνην U. [e] βοηθῇ L. [f] τήνδε τὴν κίνησιν κινηθήσεται E.M.Y. [g] ἔνια γρ. U. [h] θᾶττον E.M. [i] ἑτέρους L.S.U, ἕτερα γρ. U. [k] ἰδόντες ἅπαξ L. [l] ἕτερον S.U, ἕτεροι E.Y. [m] πρότερον E.Y. [n] κινηθῶμεν] κινηθῇ M. [o] εἰώθει M. [p] νοήσαντες om. L. [q] ἢ ἐναντίου ἢ] καὶ ἐναντίου καὶ E.M.Y.

ἅμα, τῶν δὲ μέρος ἔχουσιν, ὥστε τὸ λοιπὸν μικρὸν [r]ὃ ἐκινήθη
9 μετ' ἐκεῖνο. Ζητοῦσι μὲν [s]οὖν οὕτω, καὶ μὴ ζητοῦντες δ' οὕτως ἀναμιμνήσκονται, ὅταν μεθ' ἑτέραν κίνησιν ἐκείνη [t]γένηται· ὡς δὲ τὰ πολλὰ ἑτέρων [v]γενομένων κινήσεων οἵων εἴπομεν, ἐγένετο ἐκείνη. Οὐδὲν δὲ δεῖ σκοπεῖν τὰ πόρρω, πῶς μεμνήμεθα, ἀλλὰ τὰ σύνεγγυς· δῆλον γὰρ [w]ὅτι ὁ αὐτός ἐστι τρόπος, [x]λέγω δὲ τὸ ἐφεξῆς, οὐ [y]προζητήσας οὐδ'
10 ἀναμνησθείς. Τῷ γὰρ ἔθει ἀκολουθοῦσιν αἱ κινήσεις [z]ἀλλήλαις, ἥδε μετὰ τήνδε. Καὶ ὅταν τοίνυν ἀναμιμνήσκεσθαι βούληται, τοῦτο [a]ποιήσει· [b]ζητήσει λαβεῖν ἀρχὴν κινήσεως, μεθ' ἣν ἐκείνη ἔσται. Διὸ [c]τάχιστα καὶ κάλλιστα γίνονται ἀπ' ἀρχῆς αἱ ἀναμνήσεις· ὡς γὰρ [d]ἔχουσι τὰ πράγματα
11 πρὸς ἄλληλα τῷ ἐφεξῆς, [e]οὕτω καὶ αἱ [f]κινήσεις. Καὶ ἔστιν [g]εὐμνημόνευτα ὅσα τάξιν τινὰ ἔχει, ὥσπερ τὰ μαθήματα· τὰ δὲ [h]φαύλως καὶ χαλεπῶς. Καὶ [i]τούτῳ διαφέρει τὸ ἀναμιμνήσκεσθαι τοῦ πάλιν μανθάνειν, ὅτι δυνήσεταί πως δι' αὐτοῦ κινηθῆναι ἐπὶ τὸ μετὰ τὴν ἀρχήν. [v]Ὅταν δὲ μή, ἀλλὰ
12 δι' ἄλλου, οὐκέτι μέμνηται. Πολλάκις δ' ἤδη μὲν ἀδυνατεῖ ἀναμνησθῆναι, [k]ζητεῖν δὲ δύναται καὶ εὑρίσκει. Τοῦτο δὲ γίνεται κινοῦντι πολλά, [l]ἕως ἂν τοιαύτην κινήσῃ κίνησιν [m]ἧ ἀκολουθήσει τὸ πρᾶγμα. Τὸ γὰρ μεμνῆσθαί ἐστι τὸ ἐνεῖναι [n]δυνάμει τὴν κινοῦσαν· τοῦτο δέ, ὥστ' ἐξ αὐτοῦ καὶ ὧν ἔχει
13 κινήσεων κινηθῆναι, ὥσπερ εἴρηται. Δεῖ δὲ λαβέσθαι ἀρχῆς. Διὸ ἀπὸ τόπων δοκοῦσιν ἀναμιμνήσκεσθαι ἐνίοτε. Τὸ δ' αἴτιον ὅτι ταχὺ ἀπ' [o]ἄλλου ἐπ' [p]ἄλλο ἔρχονται, οἷον ἀπὸ γάλακτος ἐπὶ λευκόν, ἀπὸ λευκοῦ δ' ἐπ' ἀέρα, καὶ ἀπὸ τούτου

[r] ὃ om. E.Y. [s] οὖν om. M.S. [t] γίγνηται L.S.U. [v] γινομένων E.Y. [w] ὅτι] ὡς L.M.S.U. [x] λέγω δὲ] πως λέγει L.S.U. [y] προσζητήσας E. [z] ἀλλήλαις om. S.U. [a] ποιήσας M, ποιήσει καὶ Y, ambiguo E. [b] ζητεῖ M. [c] καὶ τάχιστα μάλιστα M, τάχιστα καὶ μάλιστα U. [d] ἔχει L. [e] οὕτω καὶ αἱ κινήσεις om. M. [f] κινήσεις πρὸς αὐτὰς τῷ ἐφεξῆς. καὶ S. [g] εὐμνημονευτότατα M. [h] φαύλως καὶ] φαῦλα E.M.Y. [i] τούτου E. [k] ζητῶν E.M.Y. [l] ἕως ἂν] ἐὰν E.M.S.U.Y. [m] ἢ ἀκολουθήσῃ M. [n] δύναμιν L.S.U. [o] ἄλλου ἐπ' om. E. [p] ἄλλον ἔρχεται L.

q ἐφ' ὑγρόν, r ἀφ' οὗ ἐμνήσθη μετοπώρου, s ταύτην t ἐπιζητῶν τὴν ὥραν. u Ἔοικε v δὴ καθόλου w ἀρχὴ καὶ τὸ μέσον πάντων· 14
εἰ γὰρ μὴ πρότερον, ὅταν ἐπὶ τοῦτο ἔλθῃ, μνησθήσεται, x ἢ οὐκέτ' y οὐδὲ ἄλλοθεν, οἷον εἴ τις νοήσειεν ἐφ' z ὧν Α Β Γ Δ Ε Ζ Η Θ· εἰ γὰρ μὴ a ἐπὶ τοῦ Ε μέμνηται, ἐπὶ τοῦ b Ε Θ ἐμνήσθη· ἐντεῦθεν γὰρ ἐπ' ἄμφω κινηθῆναι ἐνδέχεται, καὶ ἐπὶ τὸ c Δ καὶ ἐπὶ τὸ Ε. Εἰ δὲ μὴ τούτων τι d ἐπιζητεῖ, 15
ἐπὶ τὸ Γ ἐλθὼν μνησθήσεται, e εἰ τὸ Η ἢ τὸ f Ζ g ἐπιζητεῖ. h Εἰ δὲ μή, i ἐπὶ τὸ k Α· καὶ οὕτως ἀεί. l Τοῦ δ' ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἐνίοτε μὲν μνησθῆναι ἐνίοτε δὲ μή, αἴτιον m ὅτι ἐπὶ n πλείω ἐνδέχεται κινηθῆναι ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἀρχῆς, οἷον ἀπὸ τοῦ Γ ἐπὶ τὸ Ζ ἢ τὸ Δ. o Ἐὰν οὖν p μὴ διὰ παλαιοῦ q κι- 16
νῆται, r ἐπὶ τὸ συνηθέστερον κινεῖται· ὥσπερ γὰρ φύσις ἤδη τὸ ἔθος. Διὸ s ἃ πολλάκις t ἐννοοῦμεν, ταχὺ ἀναμιμνησκόμεθα· ὥσπερ γὰρ φύσει τόδε μετὰ τόδε v ἐστίν, οὕτω καὶ ἐνεργείᾳ· τὸ δὲ πολλάκις φύσιν ποιεῖ. w Ἐπεὶ δ' ὥσπερ 17
ἐν x τοῖς φύσει y γίνεται, καὶ παρὰ φύσιν καὶ ἀπὸ τύχης, ἔτι μᾶλλον ἐν τοῖς z δι' ἔθος, οἷς ἡ φύσις a γε b μὴ ὁμοίως ὑπάρχει· ὥστε κινηθῆναι ἐνίοτε κἀκεῖ b καὶ ἄλλως, ἄλλως τε c καὶ ὅταν ἀφέλκῃ ἐκεῖθεν d αὐτόσε e πῃ. Διὰ τοῦτο f καὶ g ὅταν 18
h δέῃ ὄνομα μνημονεῦσαι, παρόμοιον i μέν, εἰς δ' ἐκεῖνο σολοικίζομεν. Τὸ μὲν οὖν ἀναμιμνήσκεσθαι τοῦτον συμβαίνει τὸν τρόπον. Τὸ δὲ μέγιστον, k γνωρίζειν δεῖ τὸν χρόνον, ἢ

q ἐφ' om. L.U. r ἐφ' M. s ταύτῃ E. t ἐπιζητῶν] εἰ ζητῶν S, δὲ ζητεῖ M. u δὴ τὸ καθ. L.S.U.Y. w ἀρχῇ S.U, ἡ ἀρχὴ E.Y. x ἢ] ἢ οὐδὲν ἢ M. y οὐδὲ] οἶδεν E.M.Y. z ᾧ S. a ἐπὶ τοῦ Ε μέμνηται om. E.M.Y. b Ε Θ] η θ Y, ν θ E, θ L. c Δ] α E.M. d ἐζήτει E.M.U.Y, ἐπεζήτει L. e εἰ] ἢ M, ἐπὶ E.Y. f Ζ] θ E.Y. g ἐπιζητεῖ om. E.M. h εἰ δὲ om. S. i ἐπί γε τὸ L.S.U. k Α] δ Y. l τοῦ δ'] τὸ δ' E.M.Y. m ὅτι] τὸ E.Y, om. M. n πλεῖον ἐνδέχεσθαι E.Y, πλείω ἔστι M. o μὴ om. E.M. p δι' ἃ πάλαι οὐ Y. q κινηθῇ E.M.Y. r ἐπὶ τὸ] ἐπεὶ E.Y. s ἃ om. Y, post πολλάκις ponunt E.M. t ἐννοούμεθα L.S.U. v ἐστίν] ἢ δυνάμει M. w ὥσπερ om. E.Y. x τοῖς] τῇ E.Y. y γίνεται ante ἐν L. z δι'] δὲ M. a γε om. L.S. b μὴ et mox καὶ ἄλλως om. E.M.Y. c καὶ ὅταν] κἂν E.Y. d αὐτός E.M.Y. et γρ. U. e πῃ] ἐπεὶ M, om. E.Y. f καὶ] γὰρ E.Y. et γρ. U. g ὅταν] ἐπειδὰν E.Y. et γρ. U. h δέῃ ὄνομα] ἐπείη μόνον E.Y. i μὲν εἰς δ'] ὡς μὲν εἰς E.M.Y. k γνωρίζειν μὲν δεῖ M.

19 μέτρῳ ἢ [l]ἀορίστως. [t]Ἔστω δέ [m]τι [n]ᾧ [o]κρίνει τὸν πλείω καὶ [p]ἐλάττω· εὔλογον δ' ὥσπερ τὰ μεγέθη· νοεῖ γὰρ τὰ μεγάλα καὶ πόρρω οὐ τῷ ἀποτείνειν ἐκεῖ τὴν διάνοιαν, ὥσπερ τὴν ὄψιν φασί τινες (καὶ γὰρ μὴ ὄντων [q]ὁμοίως νοήσει), ἀλλὰ [r]τῇ ἀνάλογον κινήσει· ἔστι γὰρ ἐν [s]αὐτῇ τὰ ὅμοια
20 σχήματα καὶ κινήσεις. Τίνι οὖν [t]διοίσει, ὅταν [v]τὰ μείζω νοῇ; [w]Ἢ ὅτι ἐκεῖνα [x]νοεῖ, ἢ τὰ [y]ἐλάττω; Πάντα γὰρ τὰ ἐντὸς ἐλάττω, [z]ὥσπερ ἀνάλογον καὶ τὰ ἐκτός. [t]Ἔστι [a]δ' ἴσως ὥσπερ [b]καὶ τοῖς εἴδεσιν ἀνάλογον λαβεῖν [c]ἄλλο ἐν
21 αὐτῷ, οὕτω [d]καὶ τοῖς ἀποστήμασιν. [v]Ὥσπερ οὖν εἰ τὴν ΑΒ ΒΕ κινεῖται, ποιεῖ τὴν [e]ΑΔ· ἀνάλογον γὰρ ἡ ΑΓ καὶ [f]ἡ ΓΔ. Τί οὖν μᾶλλον τὴν ΓΔ [g]ἢ τὴν ΖΗ ποιεῖ; [u]Ἢ ὡς ἡ ΑΓ πρὸς [h]τὴν ΑΒ ἔχει, οὕτως ἡ [i]τὸ Θ πρὸς [k]τὴν Μ ἔχει. Ταύτας οὖν [l]ἅμα κινεῖται. [u]Ἂν δὲ τὴν ΖΗ βούληται νοῆσαι, τὴν [m]μὲν [n]ΒΕ ὁμοίως νοεῖ, ἀντὶ δὲ τῶν ΘΙ τὰς [k]ΟΛ νοεῖ· αὗται γὰρ ἔχουσιν ὡς ΖΑ [p]πρὸς ΒΑ.
22 [v]Ὅταν οὖν ἅμα ἥ τε τοῦ πράγματος [q]γίνηται κίνησις καὶ ἡ τοῦ χρόνου, τότε τῇ μνήμῃ ἐνεργεῖ. [u]Ἂν δ' [r]οἴηται μὴ ποιῶν, οἴεται μνημονεύειν· οὐθὲν γὰρ κωλύει διαψευσθῆναί τινα καὶ δοκεῖν μνημονεύειν μὴ μνημονεύοντα. [t]Ἐνεργοῦντα δὲ τῇ μνήμῃ [s]μὴ οἴεσθαι [t]ἀλλὰ λανθάνειν μεμνημένον οὐκ
23 ἔστιν· τοῦτο γὰρ ἦν αὐτὸ τὸ μεμνῆσθαι. [t]Ἀλλ' ἐὰν ἡ τοῦ πράγματος γένηται χωρὶς [v]τῆς τοῦ χρόνου [w]ἢ [x]αὕτη ἐκείνης, οὐ μέμνηται. [b]Ἡ δὲ τοῦ χρόνου [y]διττή ἐστιν· ὁτὲ μὲν

[l] ἀορίστοις L. [m] τι om. M. [n] ᾧ] ὅτῳ ποτὲ M, om. S. [o] κινεῖ E.Y. [p] ἐλάσσω L. [q] ὅμως L. [r] τῇ ἀνάλογον] τινα λόγον L.S.U. [s] αὐτοῖς E.M.Y. [t] διοίσει ἢ ὅταν M. [v] τὰ om. L.S.U. [w] ἢ om. E.M.Y. [x] νοῇ ἢ M, νοεῖν L.S.U, ἀνανοεῖν γρ. U. [y] ἐλάσσω L.U. [z] ὥσπερ] καὶ L.M.S.U. [a] δὴ L.S. [b] καὶ] καὶ ἐν M, om. E.Y. [c] ἀλλ' L.U. [d] καὶ ἐν τοῖς M. [e] Α Δ] γ δ M. [f] ἡ post καὶ om. L.M.S.U. [g] ἢ τὴν om. E.M.Y. [h] τὴν om. S. [i] τὸ] κ Y, ν E, om. M. [k] τὴν M] τὸ μ L, τὴν ι E.M.Y. [l] ἅμα καὶ κινεῖται L.S.U. [m] μὲν om. E. [n] Β] θ M, om. Y. [o] Λ] α E.Y. [p] πρὸς] ζ M. [q] γένηται L. [r] οἴεται om. S.U. [s] μὴ om. E.M. [t] ἀλλὰ] ἅμα M, om. E.Y. [v] τῆς om. M. [w] ἢ] ἡ M. [x] αὐτὴ E.M.U.Y. [y] διστή L.M.S.

γὰρ μέτρῳ οὐ μέμνηται [z] αὐτό, [a] οἷον ὅτι [b] τρίτην ἡμέραν [c] ὁδήποτε [d] ἐποίησεν, ὁτὲ δὲ καὶ μέτρῳ· ἀλλὰ μέμνηται [e] καὶ ἐὰν [f] μὴ μέτρῳ. [g] Εἰώθασι δὲ λέγειν ὅτι [h] μέμνηνται μέν, 24
πότε [i] μέντοι οὐκ ἴσασιν, ὅταν [k] τοῦ πότε μὴ γνωρίζωσι τὸ ποσὸν μέτρῳ. [v]Οτι μὲν [l] οὖν οὐχ οἱ αὐτοὶ μνημονικοὶ καὶ ἀναμνηστικοί, [m] ἐν τοῖς πρότερον εἴρηται. Διαφέρει δὲ [n] τοῦ 25
μνημονεύειν τὸ ἀναμιμνήσκεσθαι οὐ μόνον κατὰ τὸν χρόνον, ἀλλ' ὅτι τοῦ μὲν μνημονεύειν καὶ τῶν ἄλλων ζῴων μετέχει πολλά, τοῦ δ' ἀναμιμνήσκεσθαι οὐδὲν ὡς εἰπεῖν τῶν [o] γνωριζομένων ζῴων, πλὴν ἄνθρωπος. Αἴτιον δ' ὅτι τὸ ἀναμιμνή- 26
σκεσθαί ἐστιν οἷον συλλογισμός τις· ὅτι γὰρ πρότερον εἶδεν ἢ ἤκουσεν ἤ τι τοιοῦτον ἔπαθε, συλλογίζεται ὁ ἀναμιμνησκόμενος, καὶ ἔστιν οἷον ζήτησίς τις. Τοῦτο δ' οἷς καὶ τὸ βουλευτικὸν ὑπάρχει, [p] φύσει μόνοις συμβέβηκεν· καὶ γὰρ τὸ βουλεύεσθαι συλλογισμός τίς ἐστιν. [v]Οτι [q] δὲ σωματικόν 27
[r] τι τὸ πάθος καὶ ἡ ἀνάμνησις ζήτησις ἐν τοιούτῳ [s] φαντάσματος, σημεῖον τὸ παρενοχλεῖν [t] ἐνίους, ἐπειδὰν μὴ δύνωνται ἀναμνησθῆναι, καὶ [v] πάνυ [w] ἐπέχοντας τὴν διάνοιαν, καὶ [x] οὐκέτ' ἐπιχειροῦντας ἀναμιμνήσκεσθαι οὐδὲν ἧττον, καὶ μάλιστα τοὺς μελαγχολικούς· τούτους γὰρ φαντάσματα κινεῖ μάλιστα. Αἴτιον δὲ [y] τοῦ μὴ [z] ἐπ' αὐτοῖς εἶναι [a] τὸ ἀνα- 28
μιμνήσκεσθαι, [b] ὅτι καθάπερ τοῖς βάλλουσιν οὐκέτι ἐπ' αὐτοῖς τὸ στῆσαι, οὕτω καὶ ὁ ἀναμιμνησκόμενος καὶ θηρεύων σωματικόν [c] τι κινεῖ, [d] ἐν ᾧ [e] τὸ πάθος. Μάλιστα δ' [f] ἐνο- 29
χλοῦνται οἷς ἂν ὑγρότης τύχῃ ὑπάρχουσα περὶ τὸν αἰσθητι-

[z] αὐτόν S.U, αὐτῶν L.M. [a] οἷον om. E.Y. [b] τρίτῃ ἡμέρᾳ E.Y.b, τρίτης ἡμέρας M.i.l. [c] ὁδή] ὃ μέντοι U, ὅτι μέντοι L.S. [d] ποιῆσαι E.Y.b. [e] καὶ ἐὰν] κἂν M. [f] μὴ καὶ μέτρῳ E.Y. [g] εἴωθε L.m. [h] μέμνηται L.U. [i] μέντοι] δὲ L, δὲ μέντοι S. [k] τοῦ πότε μὴ γνωρίζωσι τὸ ποσὸν M.i.l, μὴ γνωρίζωσι τοῦτο πότε ποσὸν E.Y. et, qui πότε τῷ ποσῷ, L.S.U. [l] οὖν om. S. [m] ἐν τοῖς om. L.S. [n] τὸ μνημονεύειν τοῦ L.S.U. [o] γνωρίμων L.S.U. [p] φύσει om. L. [q] δὲ] δ' ἐστὶ E.M.Y. [r] τι om. E.M.S.Y. [s] φαντάσματι L. [t] ἐνίοις U. [v] πάνυ om. E.Y. [w] ἀπέχοντας M. [x] οὐκέτ' om. M. [y] τὸ Y. [z] ἐφ' ἑαυτοῖς E.M. [a] τὸ ἀναμιμνήσκεσθαι om. E.Y. [b] ὅτι om. M. [c] τι] γὰρ Y, om. E. [d] ἐν ᾧ om. E.Y. [e] τὸ om. E.S.Y. [f] ἐνοχλεῖ M, ἐνυπάρχει E.Y.

κὸν τόπον· οὐ γὰρ ῥᾳδίως παύεται κινηθεῖσα, ἕως ἂν [g] ἐπέλθῃ τὸ ζητούμενον καὶ εὐθυπορήσῃ ἡ κίνησις. Διὸ καὶ [h] ὀργαὶ καὶ φόβοι, ὅταν [i] τι κινήσωσιν, ἀντικινούντων πάλιν τούτων
30 οὐ καθίστανται, ἀλλ' ἐπὶ [k] τὸ αὐτὸ [l] ἀντικινοῦσιν. Καὶ ἔοικε τὸ πάθος τοῖς ὀνόμασι καὶ μέλεσι καὶ λόγοις, ὅταν διὰ στόματος [m] γένηταί τι αὐτῶν [n] σφόδρα· παυσαμένοις γὰρ
31 καὶ οὐ βουλομένοις ἐπέρχεται πάλιν ᾄδειν ἢ λέγειν. Εἰσὶ δὲ καὶ οἱ τὰ ἄνω μεῖζω ἔχοντες καὶ [o] οἱ [p] νανώδεις ἀμνημονέστεροι τῶν ἐναντίων διὰ τὸ πολὺ βάρος ἔχειν ἐπὶ τῷ αἰσθητικῷ, καὶ μήτ' ἐξ ἀρχῆς τὰς κινήσεις δύνασθαι ἐμμένειν ἀλλὰ διαλύεσθαι, μήτ' ἐν τῷ ἀναμιμνήσκεσθαι ῥᾳδίως [q] εὐθυπορεῖν.
32 Οἱ δὲ πάμπαν νέοι καὶ λίαν γέροντες ἀμνήμονες διὰ τὴν κίνησιν· [r] οἱ μὲν γὰρ ἐν φθίσει, οἱ δ' ἐν αὐξήσει πολλῇ [s] εἰσίν· ἔτι [t] δὲ τά γε παιδία καὶ [v] νανώδη [w] ἐστὶ μέχρι πόρρω τῆς ἡλικίας.

Περὶ μὲν οὖν μνήμης καὶ τοῦ μνημονεύειν, τίς ἡ φύσις αὐτῶν καὶ [x] τίνι τῶν τῆς ψυχῆς μνημονεύει τὰ ζῷα, καὶ περὶ τοῦ ἀναμιμνήσκεσθαι, τί ἐστι καὶ πῶς γίνεται καὶ διὰ [y] τίν'
I αἰτίαν, εἴρηται. Περὶ δὲ ὕπνου καὶ ἐγρηγόρσεως [z] σκεπτέον, τίνα τε τυγχάνει ὄντα, καὶ πότερον [a] ἴδια τῆς ψυχῆς ἢ τοῦ σώματος ἢ κοινά, [b] κἂν ᾖ κοινά, τίνος μορίου τῆς ψυχῆς ἢ τοῦ σώματος· καὶ διὰ τίν' αἰτίαν ὑπάρχει τοῖς ζῴοις· καὶ πότερον ἅπαντα [c] κεκοινώνηκεν [d] αὐτῶν ἀμφοτέρων, ἢ τὰ μὲν [e] ὕπνου τὰ δὲ θατέρου μόνον, ἢ τὰ μὲν οὐδετέρου τὰ δ' ἀμφοτέρων· πρὸς δὲ τούτοις τί ἐστι τὸ ἐνύπνιον, καὶ διὰ τίν' αἰτίαν [f] οἱ [g] καθεύδοντες ὁτὲ μὲν [h] ὀνειρώττουσιν ὁτὲ δ' [i] οὔ·

[g] ἐπανελθῃ E.M.Y. [h] φόβοι καὶ ὀργαὶ U. [i] τι κινήσωσιν] κινηθῶσιν S.U. [k] τὸ αὐτὸ] ταυτὰ L, ταῦτά S, et pr. U. [l] τι κινοῦσι S. et pr. U. [m] αὐτῶν γένηται τι U, τι αὐτῶν γένηται L.S, γένηταί τις E.Y. [n] σφόδρα] φορά E.Y. [o] οἱ ante νανώδεις om. L.U. [p] μανώδεις M. [q] εὐπορεῖν M. [r] οἱ μὲν—φθίσει om. M. [s] εἰσίν om. L.S.U. [t] δὲ om. E.Y. [v] μανώδη M. [w] εἰσὶ L. [x] τί E.Y. [y] τίνας αἰτίας E.M.Y. [z] ἐπισκεπτέον L.S.U. [a] ἴδια ἢ τῆς Y. [b] κἂν ᾖ] καὶ εἰ L.M.S.U. [c] κεκοινώνηκεν ἅπαντα U. [d] αὐτῶν post ἀμφοτέρων L.M.S.U, om. Y. [e] ὕπνου] θατέρου E.M.Y. [f] οἱ om. L.S.U. [g] καθεύδοντες post ὀνειρώττουσιν L. [h] ὀνειρώσσουσιν E.M.S.Y. [i] οὔ] οὐκ ὀνειρώσσουσιν E.M.Y.

ἢ συμβαίνει μὲν ἀεὶ [k]τοῖς καθεύδουσιν ἐνυπνιάζειν, ἀλλ' οὐ μνημονεύουσιν· [l]καὶ εἰ τοῦτο [m]γίνεται, διὰ τίνα αἰτίαν γίνεται· [n]καὶ πότερον ἐνδέχεται τὰ μέλλοντα προορᾶν, ἢ οὐκ ἐνδέχεται· καὶ τίνα τρόπον, εἰ ἐνδέχεται· καὶ πότερον τὰ μέλλοντα ὑπ' [o]ἀνθρώπου πράσσεσθαι μόνον, ἢ καὶ ὧν τὸ δαιμόνιον ἔχει τὴν αἰτίαν καὶ φύσει γίνεται ἢ [p]ἀπὸ ταὐτομάτου. Πρῶτον μὲν [q]οὖν τοῦτό γε φανερόν, ὅτι τῷ αὐτῷ 2
[r]τοῦ ζῴου ἥ τε ἐγρήγορσις ὑπάρχει καὶ ὁ ὕπνος· [s]ἀντίκεινται γάρ, καὶ φαίνεται στέρησίς τις ὁ ὕπνος τῆς ἐγρηγόρσεως· ἀεὶ γὰρ τὰ [t]ἐναντία καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων καὶ ἐν τοῖς [v]φυσικοῖς ἐν τῷ αὐτῷ [w]δεκτικῷ [x]φαίνεται γινόμενα καὶ τοῦ αὐτοῦ ὄντα πάθη, λέγω δ' οἷον ὑγίεια [y]καὶ νόσος, [z]καὶ κάλλος καὶ αἶσχος, καὶ ἰσχὺς καὶ ἀσθένεια, καὶ ὄψις καὶ τυφλότης, καὶ ἀκοὴ καὶ κωφότης. [1]Ἔτι δὲ καὶ ἐκ τῶνδε δῆλον. [2]Ὠι γὰρ 3
τὸν ἐγρηγορότα γνωρίζομεν, τούτῳ καὶ τὸν [a]ὑπνοῦντα· [b]τὸν γὰρ [c]αἰσθανόμενον ἐγρηγορέναι νομίζομεν καὶ τὸν ἐγρηγορότα πάντα ἢ τῶν ἔξωθέν τινος αἰσθάνεσθαι ἢ τῶν ἐν [d]αὐτῷ κινήσεων. Εἰ τοίνυν τὸ ἐγρηγορέναι [e]ἐν μηδενὶ ἄλλῳ ἐστὶν 4
ἢ τῷ αἰσθάνεσθαι, δῆλον ὅτι ᾧπερ αἰσθάνεται, τούτῳ [f]καὶ ἐγρήγορε τὰ ἐγρηγορότα καὶ καθεύδει τὰ καθεύδοντα. [1]Ἐπεὶ 5
δ' οὔτε τῆς ψυχῆς ἴδιον τὸ αἰσθάνεσθαι οὔτε τὸ σώματος (ᵍοὗ γὰρ ἡ δύναμις, τούτου καὶ ἡ ἐνέργεια· ἡ δὲ λεγομένη αἴσθησις, ὡς [h]ἐνέργεια, κίνησίς τις διὰ τοῦ σώματος τῆς ψυχῆς ἐστί), φανερὸν ὡς οὔτε τῆς ψυχῆς [i]τὸ πάθος ἴδιον, οὔτ' ἄψυχον σῶμα δυνατὸν αἰσθάνεσθαι. Διωρισμένων δὲ 6
[k]πρότερον ἐν ἑτέροις περὶ τῶν λεγομένων ὡς μορίων τῆς

[k] τοῖς om. L.S.U. [l] καὶ] κἂν E.M.Y. [m] γίνηται E.L.Y. [n] καὶ οὐ πότερον S. [o] ἀνθρώπων πράττεσθαι L. [p] ἀπ' αὐτομάτου E.M.S.U. [q] οὖν om. S. [r] τοῦ ζῴου] ζώῳ E.Y, τῶν τοῦ ζώου M. [s] ἀντίκειται M. [t] ἔσχατα L.S.U. [v] φυσικοῖς καὶ ἐν E.M.Y. [w] δεκτικὰ M. [x] φαίνεται τὰ γινόμενα E.Y, φαίνεται γινομένῳ L. [y] καὶ post ὑγίεια om. E.M. [z] καὶ——κωφότης] καὶ locis omnibus om. E.M, primo et tertio quintoque et septimo om. Y. [a] καθυπνοῦντα E.M, καθ' ὕπνον S.U, κάθυπνον L. [b] τὸ S. [c] αἰσθανόμενον τοῦτον ἐγρηγορέναι E.M.Y. [d] αὐτῷ τινὸς κινήσεων L.S.U. [e] ἐν om. M. [f] καὶ post τούτῳ om. E.M.Y. [g] οὗ] ᾗ S. [h] ἐνεργείᾳ E. [i] ἴδιον τὸ πάθος L. [k] πρῶτον S. πρότερον ἐν ἑτέροις post ψυχῆς E.M.Y.

ψυχῆς, καὶ τοῦ [l]μὲν θρεπτικοῦ χωριζομένου τῶν ἄλλων ἐν τοῖς ἔχουσι [m]σώμασι ζωήν, τῶν δ' ἄλλων οὐδενὸς ἄνευ [n]τούτου, δῆλον ὡς ὅσα μὲν αὐξήσεως καὶ φθίσεως μετέχει [o]μόνον τῶν ζώντων, ὅτι τούτοις οὐχ ὑπάρχει ὕπνος οὐδ' ἐγρήγορσις, οἷον τοῖς φυτοῖς· οὐ γὰρ [p]ἔχουσι τὸ αἰσθητικὸν μόριον, οὔτ' εἰ χωριστόν ἐστιν οὔτ' εἰ μὴ χωριστόν· τῇ γὰρ δυνάμει καὶ
7 [q]τῷ εἶναι χωριστόν ἐστιν. [r]Ὁμοίως δὲ καὶ ὅτι οὐδέν ἐστιν ὃ ἀεὶ ἐγρήγορεν ἢ ἀεὶ καθεύδει, ἀλλὰ τοῖς αὐτοῖς ὑπάρχει τῶν ζῴων [s]ἀμφότερα τὰ πάθη ταῦτα· [t]οὔτε γὰρ εἴ [v]τί ἐστι ζῷον ἔχον αἴσθησιν, τοῦτ' ἐνδέχεται οὔτε καθεύδειν οὔτ' ἐγρηγορέναι· ἄμφω γάρ [w]ἐστι τὰ πάθη ταῦτα [x]περὶ αἴσθη-
8 σιν τοῦ πρώτου αἰσθητικοῦ. [y]Οὐκ ἐνδέχεται δὲ οὐδὲ θάτερον τούτων ἀεὶ ὑπάρχειν τῷ αὐτῷ, οἷον ἀεί τι γένος ζῴων καθεύδειν ἢ ἀεί [z]τι ἐγρηγορέναι. [a]Ἔτι ὅσων ἐστί [a]τι ἔργον κατὰ φύσιν, ὅταν [b]ὑπερβάλλῃ τὸν χρόνον [c]ᾧ δύναται χρόνῳ τι ποιεῖν, ἀνάγκη ἀδυνατεῖν, οἷον τὰ ὄμματα ὁρῶντα καὶ παύεσθαι τοῦτο ποιοῦντα, ὁμοίως δὲ καὶ χεῖρα καὶ ἄλλο πᾶν
9 οὗ ἐστί τι ἔργον. Εἰ δή τινός ἐστιν ἔργον τὸ αἰσθάνεσθαι, [d]καὶ τοῦτο [e]ἂν ὑπερβάλλῃ ὅσον ἦν χρόνον δυνάμενον αἰσθά-
10 νεσθαι συνεχῶς, ἀδυνατήσει καὶ οὐκέτι τοῦτο ποιήσει. Εἰ τοίνυν τὸ [f]ἐγρηγορέναι ὥρισται τῷ λελύσθαι τὴν αἴσθησιν, τῶν δ' ἐναντίων [g]τὸ μὲν ἀνάγκη παρεῖναι τὸ δ' οὔ, [h]τὸ δ' ἐγρηγορέναι [i]τῷ καθεύδειν ἐναντίον, καὶ [k]ἀναγκαῖον [l]παντὶ θάτερον ὑπάρχειν, ἀναγκαῖον ἂν εἴη καθεύδειν. Εἰ οὖν τὸ
11 [m]τοιοῦτον πάθος ὕπνος, τοῦτο δ' ἐστὶν [n]ἀδυναμία δι' ὑπερ-

[l] μὲν om. E.Y. [m] σώμασι ζωήν] σῶμα L.S.U.Y. [n] τούτου ὄντος δῆλον U, τούτου ἢ δῆλον S. [o] μόνων M. [p] ἔχει L. [q] τὸ S. et pr. U. [r] ὅτι καὶ M.U. [s] ἀμφοτέρων ταῦτα τὰ πάθη L. [t] οὔτε] οὐ E.Y. [v] τι] οὔτι Y. [w] εἰσι Y. [x] περὶ τὴν αἴσθησιν M. [y] οὐκ ἐνδέχεται δὲ οὐδὲ θάτερον] οὔτε ἑκάτερον M. [z] τι ante ἐγρ. om. L.S.U. [a] τι] τὸ M. [b] ὑπερβάλῃ M.U. [c] ᾧ δύναται χρόνῳ] ἢ τί ὧν δύναται τῷ χρόνῳ L.M. S.U. [d] καὶ—δυν. αἰσθάνεσθαι om. L.S.U. [e] ἐὰν M. [f] ἐγρηγορέναι τούτῳ ὥρισται E.M. [g] τὸ μὲν ἀνάγκη παρεῖναι τὸ] τῶν μὲν ἀνάγκη θάτερον ἀεὶ παρεῖναι τῶν E.M.Y. [h] τῷ L.S. [i] τῷ] τὸ L, τοῦ M. [k] ἀναγκαῖον om. M. [l] πάντη M, ἅπαντι L.U, ἅπαντα S. [m] τοιοῦτο E. [n] ἀδυναμία τοῦ ἐγρ. δι' E.Y.

βολὴν [o]τοῦ ἐγρηγορέναι, ἡ δὲ τοῦ ἐγρηγορέναι ὑπερβολὴ ὁτὲ μὲν νοσώδης ὁτὲ δ' ἄνευ νόσου γίνεται, ὥστε [p]καὶ ἡ ἀδυναμία καὶ ἡ διάλυσις ὡσαύτως ἔσται, ἀνάγκη πᾶν τὸ ἐγρηγορὸς ἐνδέχεσθαι καθεύδειν· ἀδύνατον γὰρ ἀεὶ ἐνεργεῖν. [r]Ὁμοίως δὲ οὐδὲ καθεύδειν οὐδὲν ἀεὶ ἐνδέχεται. [r]Ὁ γὰρ ὕπνος 12
[q]τι τοῦ αἰσθητικοῦ μορίου [r]ἐστίν, οἷον δεσμὸς [s]καὶ ἀκινησία τις, ὥστ' ἀνάγκη πᾶν τὸ καθεῦδον ἔχειν τὸ αἰσθητικὸν μόριον. Αἰσθητικὸν δὲ τὸ δυνατὸν αἰσθάνεσθαι κατ' ἐνέργειαν· ἐνεργεῖν δὲ τῇ αἰσθήσει κυρίως καὶ ἁπλῶς ἀδύνατον καθεῦδον ἅμα· διὸ ἀναγκαῖον ὕπνον πάντα [t]ἐγερτὸν εἶναι. Τὰ μὲν οὖν ἄλλα σχεδὸν [v]πάντα δῆλα [w]κοινωνοῦνθ' ὕπνου, 13
καὶ πλωτὰ καὶ πτηνὰ [x]καὶ πεζά· καὶ γὰρ τὰ τῶν ἰχθύων γένη πάντα καὶ τὰ τῶν μαλακίων ὦπται καθεύδοντα, καὶ τἆλλα πάνθ' ὅσα[y]περ ἔχει ὀφθαλμούς· καὶ γὰρ τὰ [z]σκληρόφθαλμα φανερὰ καὶ τὰ ἔντομα κοιμώμενα· [a]βραχύυπνα δὲ τὰ τοιαῦτα πάντα, διὸ καὶ λάθοι ἄν τινα πολλάκις πότερον [b]μετέχουσι τοῦ καθεύδειν ἢ οὔ. Τῶν δ' ὀστρακοδέρμων 14
κατὰ μὲν τὴν αἴσθησιν οὐδέ πω γέγονε φανερὸν [c]εἰ [d]καθεύδουσιν· εἰ δέ τῳ πιθανὸς ὁ [e]λεχθεὶς λόγος, τούτῳ πεισθήσεται. [v]Ὅτι μὲν οὖν ὕπνου [f]κοινωνεῖ τὰ ζῷα πάντα, φανερὸν ἐκ τούτων· τῷ γὰρ [g]αἴσθησιν ἔχειν ὥρισται τὸ ζῷον, τῆς δ' αἰσθήσεως τρόπον [h]τινὰ τὴν μὲν ἀκινησίαν [i]καὶ οἷον δεσμὸν τὸν ὕπνον [k]εἶναί φαμεν, τὴν δὲ λύσιν καὶ τὴν ἄνεσιν ἐγρήγορσιν. Τῶν δὲ φυτῶν [l]οὐδὲν οἷόν τε κοινωνεῖν οὐδετέρου 15
[m]τούτων τῶν παθημάτων. [l]Ἄνευ μὲν γὰρ αἰσθήσεως οὐχ ὑπάρχει [n]οὔθ' ὕπνος [o]οὔτ' ἐγρήγορσις· οἷς δ' αἴσθησις

[o] τοῦ ἐγρ. δὲ ἡ M. [p] καὶ ἀδυναμία καὶ ὕπνος ἡ δ. L. [q] τι] πάθος τι L, om. M.S. [r] ἐστίν] ἐστί τι M, ἐστί τι πάθος S, ἐστι καὶ L. [s] τις καὶ ἀκινησία L.S. [t] ἐνεργὸν M. [v] ἅπαντα L.S.U, quorum U. ἅπαντα δῆλα post ὕπνου. [w] κοινωνοῦνθ' ὕπνου] ὅτι κοινωνεῖ τοῦ καθεύδειν M. [x] καὶ πεζά om. L.S.U. [y] περ om. E.M.Y. [z] σκληρόδερμα M.S. [a] ταχύυπνα Y. [b] μετεχει L. [c] εἰ om. M. [d] καθεύδει L.S.U. [e] λεχθεὶς om. L. [f] κοινωνοῦσι L.S. [g] ἔχειν αἴσθησιν L. [h] τινὰ τὴν μὲν] μέν τινα L. [i] καὶ om. E.M.Y. [k] εἶναι om. E.U.Y, post φαμεν ponit M. [l] οὐδενὶ M. [m] τούτων om. E.Y, post παθημάτων ponit L. [n] οὔθ'] οὐχ S. [o] οὔτε ἡ ἐγρήγορσις U.

ὑπάρχει, καὶ τὸ λυπεῖσθαι καὶ [p]τὸ χαίρειν· οἷς δὲ ταῦτα, καὶ [q]ἐπιθυμία. Τοῖς δὲ φυτοῖς οὐδὲν ὑπάρχει τούτων. Σημεῖον δ' ὅτι καὶ τὸ ἔργον τὸ αὐτοῦ ποιεῖ τὸ θρεπτικὸν μόριον ἐν τῷ καθεύδειν μᾶλλον ἢ ἐν τῷ ἐγρηγορέναι· τρέφεται γὰρ καὶ αὐξάνεται τότε μᾶλλον, ὡς οὐδὲν [r]προσδεόμενα πρὸς ταῦτα τῆς αἰσθήσεως.

2 Διὰ τί δὲ καθεύδει καὶ ἐγρήγορε, καὶ διὰ [s]ποίαν τιν' αἴ-
2 σθησιν ἢ ποίας, [t]εἰ διὰ πλείους, σκεπτέον. [1]Ἐπεὶ δ' ἔνια μὲν [v]τῶν ζῴων ἔχει τὰς αἰσθήσεις πάσας, ἔνια δ' οὐκ [w]ἔχουσιν, [x]οἷον [y]ὄψιν, τὴν δ' ἁφὴν καὶ τὴν γεῦσιν ἅπαντ' [z]ἔχει, πλὴν εἴ τι τῶν ζῴων ἀτελές (εἴρηται δὲ περὶ αὐτῶν ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς), ἀδύνατον δ' ἐστὶν ἁπλῶς ὁποιανοῦν αἴσθησιν αἰσθάνεσθαι τὸ καθεῦδον ζῷον, φανερὸν ὅτι [a]πᾶσιν ἀναγ-
καῖον ὑπάρχειν [b]ταὐτὸ πάθος ἐν τῷ καλουμένῳ ὕπνῳ· εἰ γὰρ
τῇ μὲν τῇ δὲ μή, ταύτῃ καθεῦδον αἰσθήσεται, τοῦτο δ' ἀδύ-
3 νατον. [1]Ἐπεὶ δ' ὑπάρχει καθ' ἑκάστην αἴσθησιν τὸ μέν τι ἴδιον τὸ δέ τι κοινόν, ἴδιον μὲν οἷον τῇ ὄψει τὸ ὁρᾶν, τῇ δ' ἀκοῇ τὸ ἀκούειν, ταῖς δ' [c]ἄλλαις κατὰ τὸν αὐτὸν [d]τρόπον· ἔστι δέ τις [e]καὶ κοινὴ δύναμις ἀκολουθοῦσα πάσαις, [f]ᾗ καὶ [g]ὅτι ὁρᾷ καὶ ἀκούει [h]καὶ αἰσθάνεται· [i]οὐ γὰρ δὴ τῇ [k]γε
4 ὄψει ὁρᾷ ὅτι ὁρᾷ. Καὶ κρίνει δὴ καὶ δύναται κρίνειν ὅτι ἕτερα τὰ γλυκέα τῶν λευκῶν, οὔτε γεύσει οὔτε ὄψει οὔτ' ἀμφοῖν, ἀλλά τινι κοινῷ μορίῳ τῶν [l]αἰσθητηρίων [m]ἁπάντων. [1]Ἔστι μὲν γὰρ μία αἴσθησις, καὶ τὸ [n]κύριον αἰσθητήριον [o]ἕν· τὸ δ' εἶναι αἰσθήσει τοῦ γένους ἑκάστου ἕτερον,
5 οἷον ψόφου καὶ χρώματος. Τοῦτο δ' ἅμα τῷ ἁπτικῷ μάλισθ' ὑπάρχει· τοῦτο μὲν γὰρ χωρίζεται τῶν ἄλλων αἰσθητηρίων, τὰ δ' ἄλλα τούτου ἀχώριστα. Εἴρηται δὲ περὶ

p τὸ ante χαίρειν om. S.U. q ἐπιθυμίαι M. r προσδεόμενον E.M.Y. s ποίαν om. E.M.Y. t εἰ διὰ] ἢ E.M.Y. v τῶν ζῴων om. E.M.U.Y. w ἔχουσιν] ἔχει Y. x οἷον om. L.M.S.U. y ὄψιν ἀκοήν, τὴν Y. z ἔχουσι M. a πάσαις M, πάσας E. b τὸ αὐτὸ E.L.S.Y. c ἄλλαις ἑκάστη κατὰ E.M.Y. d τρόπον] λόγον S, λόγον τρόπον U. e καὶ om. E.Y. f ᾗ M.S. g ὅτι] τι M.S, om. E.Y. h καὶ post ἀκούει om. L.U. i οὐδὲ γὰρ τῇ Y. k γε om. S.U. l αἰσθητικῶν L.S.U. m πάντων E.M.Y. n κυρίως E.Y. o ἓν om. M.

[p] αὐτῶν ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς θεωρήμασιν. Φανερὸν τοίνυν ὅτι τούτου ἐστὶ πάθος ἡ ἐγρήγορσις καὶ ὁ ὕπνος. Διὸ καὶ πᾶσιν ὑπάρχει τοῖς ζῴοις· καὶ γὰρ ἡ ἀφὴ μόνη πᾶσιν. Εἰ 6 γὰρ [q] τῷ πάσας τι πεπονθέναι τὰς αἰσθήσεις ἐγίνετο τὸ καθεύδειν, ἄτοπον εἰ [r] αἷς οὔτ' ἀνάγκη οὔτε δυνατὸν [s] τρόπον τινὰ ἐνεργεῖν ἅμα, [t] ταύτας ἀναγκαῖον ἀργεῖν ἅμα καὶ ἀκινητίζειν· τοὐναντίον γὰρ εὐλογώτερον [v] συνέβαινεν [w] ἂν αὐταῖς [x] τὸ μὴ ἅμα ἠρεμεῖν. [y] Ὡς δὲ νῦν λέγομεν, εὐλόγως ἔχει καὶ 7 περὶ τούτων· τοῦ γὰρ κυρίου τῶν ἄλλων πάντων [y] αἰσθητηρίου καὶ πρὸς ὃ συντείνει τἆλλα, πεπονθότος τι συμπάσχειν ἀναγκαῖον καὶ τὰ λοιπὰ πάντα, ἐκείνων δέ τινος [z] ἀδυνατοῦντος οὐκ ἀνάγκη τοῦτ' ἀδυνατεῖν. Φανερὸν δ' ἐκ πολλῶν ὅτι 8 οὐκ ἐν τῷ τὰς αἰσθήσεις ἀργεῖν καὶ μὴ χρῆσθαι αὐταῖς ὁ ὕπνος, οὐδ' ἐν τῷ μὴ δύνασθαι [a] αἰσθάνεσθαι. Καὶ γὰρ ἐν ταῖς [b] λιποψυχίαις [c] τοιοῦτον συμβαίνει· ἀδυναμία γὰρ [d] αἰσθήσεων ἡ λιποψυχία. Γίνονται δὲ καὶ [e] ἔκνοιαί τινες [f] τοιαῦται. [1] Ἔτι δ' οἱ τὰς ἐν τῷ αὐχένι φλέβας καταλαμβανόμενοι ἀναίσθητοι γίνονται. [1] Ἀλλ' ὅταν ἡ ἀδυναμία τῆς 9 χρήσεως μήτ' ἐν τῷ [g] τυχόντι αἰσθητηρίῳ μήτε δι' ἣν ἔτυχεν αἰτίαν, ἀλλὰ καθάπερ εἴρηται νῦν, ἐν τῷ πρώτῳ ᾧ αἰσθάνεται πάντων· ὅταν μὲν [h] γὰρ τοῦτ' ἀδυνατήσῃ, ἀνάγκη καὶ τοῖς αἰσθητηρίοις πᾶσιν ἀδυνατεῖν [i] αἰσθέσθαι· ὅταν δ' ἐκείνων [k] τι, οὐκ ἀνάγκη τούτῳ. Δι' ἣν δ' αἰτίαν συμβαίνει τὸ καθεύδειν, καὶ [l] ποῖόν τι τὸ πάθος ἐστί, λεκτέον. [1] Ἐπεὶ δὲ 10 τρόποι πλείους τῆς αἰτίας (καὶ γὰρ τὸ τίνος [m] ἕνεκα, καὶ ὅθεν ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως, καὶ τὴν ὕλην καὶ τὸν λόγον αἴτιον εἶναί φαμεν), πρῶτον μὲν [n] οὖν ἐπειδὴ λέγομεν τὴν φύσιν ἕνεκά του ποιεῖν, τοῦτο δ' ἀγαθόν τι, τὴν δ' ἀνάπαυσιν παντὶ

[p] τούτων S.U. [q] τῷ] τὸ M. et pr. U. [r] αἷς οὔτ'] ἐν αἷς οὔτ' S.U, τοῦτ' E.Y, δ' οὐκ M. [s] τινα τρόπον S. [t] ταύτας] οὔτ' E.Y. [v] συμβαίνει U. [w] ἂν om. L.M.S.U. [x] τοῦ S. et corr. U. [y] αἰσθητηρίων S. [z] ἀδυνάτου ὄντος L. et pr. U. [a] αἰσθάνεσθαι om. E.Y. [b] λυποψυχίαις S, λειποψυχίαις L.M.U.Y. [c] τοιοῦτο U. [d] αἰσθήσεως E.M.Y. [e] ἔκπνοιαί Y, ἐκπνοαί E.M. [f] τοιαῦτα E. [g] τυχόντι om. E.M.S.U.Y. [h] γὰρ om. S.U. [i] αἰσθάνεσθαι E.M, om. Y. [k] τινί E.Y. [l] ποιεῖν M, τοῖον L. [m] ἕνεκεν S.U. [n] οὖν om. E.M.Y.

τῷ πεφυκότι κινεῖσθαι, μὴ δυναμένῳ δ' ἀεὶ καὶ συνεχῶς κινεῖσθαι μεθ' ἡδονῆς ἀναγκαῖον εἶναι καὶ [o]ὠφέλιμον, τῷ δ' ὕπνῳ [p]δι' αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν προσάπτουσι τὴν [q]μεταφορὰν ταύτην ὡς ἀναπαύσει ὄντι· ὥστε σωτηρίας ἕνεκα τῶν ζῴων
11 [r]ὑπάρχει. [t]Η δ' [s]ἐγρήγορσις τέλος· τὸ γὰρ αἰσθάνεσθαι καὶ τὸ φρονεῖν πᾶσι τέλος οἷς ὑπάρχει θάτερον αὐτῶν· βέλτιστα γὰρ ταῦτα, τὸ δὲ τέλος βέλτιστον. [t v]Ωστε ἀναγ-
12 καῖον ἑκάστῳ τῶν ζῴων ὑπάρχειν τὸν ὕπνον. Λέγω δ' ἐξ ὑποθέσεως τὴν ἀνάγκην, ὅτι εἰ ζῷον [v]ἔσται ἔχον τὴν αὐτοῦ φύσιν, ἐξ ἀνάγκης [w]τιν' ὑπάρχειν αὐτῷ δεῖ, καὶ τούτων ὑπαρχόντων ἕτερα ὑπάρχειν. [v]Ετι δὲ ποίας κινήσεως καὶ πράξεως ἐν τοῖς σώμασι γιγνομένης συμβαίνει τό [x]τε ἐγρηγορέναι
13 καὶ τὸ καθεύδειν τοῖς ζῴοις, μετὰ ταῦτα λεκτέον. Τοῖς μὲν οὖν ἄλλοις ζῴοις [y]καθάπερ τοῖς [z]ἐναίμοις ὑποληπτέον εἶναι τὰ αἴτια [a]τοῦ πάθους, ἢ ταὐτὰ ἢ τὰ ἀνάλογον, τοῖς δ' ἐναίμοις ἅπερ τοῖς ἀνθρώποις· ὥστ' ἐκ τούτων [b]πάντα θεωρητέον. [v]Οτι [c]μὲν οὖν ἡ τῆς αἰσθήσεως ἀρχὴ γίνεται ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ μέρους τοῖς ζῴοις ἀφ' οὗπερ καὶ ἡ τῆς κινήσεως,
14 διώρισται πρότερον ἐν ἑτέροις. [d]Αὕτη δ' ἐστὶ τριῶν [e]διωρισμένων τόπων ὁ μέσος κεφαλῆς καὶ τῆς κάτω κοιλίας. Τοῖς μὲν οὖν ἐναίμοις τοῦτ' ἐστὶ τὸ περὶ τὴν καρδίαν μέρος· [f]πάντα γὰρ τὰ ἔναιμα καρδίαν ἔχει, καὶ ἡ ἀρχὴ [g]τῆς κινήσεως καὶ
15 τῆς αἰσθήσεως τῆς κυρίας ἐντεῦθέν ἐστιν. Τῆς μὲν οὖν κινήσεως φανερὸν ὅτι καὶ ἡ τοῦ πνεύματος ἀρχὴ καὶ ὅλως [h]ἡ τῆς καταψύξεώς [i]ἐστιν ἐνταῦθα, καὶ [k]τὸ ἀναπνεῖν τε καὶ [l]τὸ ὑγρῷ καταψύχεσθαι πρός [m]γε σωτηρίαν τοῦ ἐν τούτῳ τῷ

o ὠφέλιμον τὴν ἀνάπαυσιν τῷ E.M.Y. p δι' αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν] αὐτῇ τῇ ἀληθείᾳ E.Y. q καταφορὰν E.M. r ὑπάρχειν E.M.Y. s ἐγρήγορσις τὸ τέλος M.S.U. t ὥστε] ἔτι δὲ L.S. v ἔσται τὸ ἔχον L.S.U. w ὑπάρχειν τιν' U. x τε om. L.S.U. y καθάπερ] οἷον L. z ἀναίμοις E.L.M.U.Y. a τοῦ πάθους om. E.Y. b πάντα] πότε M. c μὲν οὖν om. M. d αὐτὸ S.U. e ὡρισμένων E.M. f ἅπαντα L.S.U. g τῆς post ἀρχὴ om. S. h ἡ ante τῆς om. L.M.S. i ἐνταῦθά ἐστιν M. k τὸ ἀναπνέειν τε L, τὰ ἀναπνέοντα E.M.Y. l τῷ ὑγρῷ καταψύχεσθαι L, τὰ τῷ ὑγρῷ καταψυχόμενα E.M.Y. m γε] τε τὴν E.M.Y, om. S.U.

μορίῳ θερμοῦ ἡ φύσις [n] πεπόρικεν. [t]Ρηθήσεται δὲ περὶ [o] αὐτῆς ὕστερον καθ' αὑτήν. Τοῖς δ' ἀναίμοις καὶ [p] τοῖς ἐν- 16
τόμοις καὶ μὴ δεχομένοις πνεῦμα ἐν τῷ ἀνάλογον τὸ [q] σύμ-
φυτον πνεῦμα ἀναφυσώμενον καὶ [r] συνιζάνον φαίνεται. Δῆλον
δὲ τοῦτο ἐπὶ τῶν ὁλοπτέρων, οἷον σφηκῶν καὶ μελισσῶν, καὶ
ἐν ταῖς μυίαις καὶ ὅσα τοιαῦτα. [t]Ἐπεὶ δὲ κινεῖν μέν [s] τι ἢ 17
ποιεῖν ἄνευ ἰσχύος ἀδύνατον, ἰσχὺν δὲ ποιεῖ ἡ τοῦ πνεύματος
κάθεξις, τοῖς μὲν εἰσφερομένοις ἡ θύραθεν, τοῖς δὲ μὴ ἀναπνέ-
ουσιν ἡ σύμφυτος. Διὸ καὶ βομβοῦντα φαίνεται τὰ πτε-
ρωτά, ὅταν κινῆται, τῇ τρίψει τοῦ πνεύματος προσπίπτον-
τος πρὸς τὸ ὑπόζωμα τῶν ὁλοπτέρων. Κινεῖται δὲ [t] πᾶν 18
αἰσθήσεώς τινος [v] γινομένης, ἢ οἰκείας ἢ ἀλλοτρίας, ἐν τῷ
πρώτῳ αἰσθητηρίῳ. Εἰ δ' ἐστὶν ὁ ὕπνος καὶ ἡ ἐγρήγορσις
πάθη τοῦ μορίου τούτου, ἐν ᾧ μὲν τόπῳ καὶ ἐν ᾧ μορίῳ πρώ-
τῳ γίνεται ὁ ὕπνος καὶ ἡ ἐγρήγορσις, φανερόν. Κινοῦνται 19
δ' ἔνιοι καθεύδοντες καὶ ποιοῦσι πολλὰ ἐγρηγορικά, οὐ μέν-
τοι ἄνευ φαντάσματος καὶ αἰσθήσεώς τινος· τὸ γὰρ ἐνύπνιόν
ἐστιν αἴσθημα τρόπον τινά. Λεκτέον δὲ περὶ [w] αὐτῶν ὕστε-
ρον. Διότι δὲ τὰ μὲν ἐνύπνια μνημονεύουσιν ἐγερθέντες,
τὰς δ' ἐγρηγορικὰς πράξεις [x] οὐ μνημονεύουσιν, ἐν τοῖς προ-
βληματικοῖς εἴρηται.

[t]Ἐχόμενον δὲ τῶν εἰρημένων ἐστὶν ἐπελθεῖν τίνων γινο- 3
μένων καὶ πόθεν ἡ ἀρχὴ τοῦ πάθους γίγνεται, τοῦ τ' ἐγρη-
γορέναι καὶ τοῦ καθεύδειν. Φανερὸν [y] δὴ ὅτι ἐπεὶ [z] ἀναγ- 2
καῖον τῷ ζῴῳ, ὅταν αἴσθησιν ἔχῃ, τότε πρῶτον τροφὴν [a] τε
λαμβάνειν καὶ αὔξησιν, τροφὴ δ' ἐστὶ πᾶσιν [b] ἡ ἐσχάτη τοῖς
μὲν ἐναίμοις ἡ τοῦ αἵματος φύσις τοῖς δ' ἀναίμοις τὸ ἀνά-
λογον, τόπος [c] δὲ τοῦ αἵματος [d] αἱ φλέβες, τούτων δ' ἀρχὴ
ἡ καρδία· φανερὸν δὲ τὸ [e] λεχθὲν ἐκ τῶν ἀνατομῶν. Τῆς 3

[n] πεποίηκε E.Y, πεπόρηκε L. [o] αὐτῶν M. [p] τοῖς post καὶ om. E.M.U.Y. [q] συμφυὲς E.M, γὰρ σύμφυτον L. [r] συνίζον E.M, ξυνιζάνον Y. [s] τι post ποιεῖν S.U. [t] ἅπαν L.S.U. [v] γενομένης L.M.S.U. [w] αὐτοῦ M. [x] οὐ μνημονεύουσιν] ἀμνημονοῦσιν E.M.Y. [y] δ' U.Y. [z] ἀνάγκη M. [a] τε om. S.U. [b] ἡ om. L.S.U. [c] δὲ τοῦ] δ' E.M.Y. [d] αἱ] αἱ καλούμεναι M, om. L.S.U. [e] λεγόμενον L.S.

μὲν οὖν θύραθεν τροφῆς εἰσιούσης εἰς τοὺς δεκτικοὺς τόπους γίνεται [f] ἡ ἀναθυμίασις εἰς τὰς φλέβας, ἐκεῖ δὲ μεταβάλ-
4 λουσα ἐξαιματοῦται καὶ πορεύεται ἐπὶ τὴν ἀρχήν. Εἴρηται δὲ περὶ τούτων ἐν τοῖς περὶ τροφῆς· νῦν δ' ἀναληπτέον ὑπὲρ αὐτῶν τούτου χάριν, ὅπως τὰς ἀρχὰς τῆς κινήσεως θεωρήσωμεν, καὶ τί πάσχοντος [g] τοῦ μορίου τοῦ αἰσθητικοῦ συμβαίνει
5 ἡ ἐγρήγορσις καὶ ὁ ὕπνος. Οὐ γάρ ἐστιν ὁ ὕπνος ἠτισοῦν ἀδυναμία τοῦ αἰσθητικοῦ, καθάπερ εἴρηται· καὶ γὰρ [h] ἔκνοια καὶ πνιγμός τις καὶ [i] λιποψυχία ποιεῖ τὴν τοιαύτην ἀδυναμίαν. [j] Ἤδη [k] δὲ γεγένηται τισι καὶ [l] φαντασία [i] λιποψυ-
6 χήσασιν ἰσχυρῶς. Τοῦτο μὲν οὖν ἔχει τινὰ ἀπορίαν· εἰ γὰρ ἐνδέχεται [m] καταδαρθεῖν τὸν [i] λιποψυχήσαντα, ἐνδέχοιτ' ἂν ἐνύπνιον εἶναι [n] καὶ τὸ φάντασμα. Πολλὰ δ' ἐστὶν ἃ λέγουσιν οἱ σφόδρα [i] λιποψυχήσαντες καὶ δόξαντες [o] τεθνάναι· περὶ ὧν τὸν αὐτὸν λόγον ὑπολεπτέον [p] εἶναι πάντων.
7 [q] Ἀλλὰ γὰρ [q] ὥσπερ εἴπομεν, οὐκ ἔστιν ὁ ὕπνος ἀδυναμία πᾶσα τοῦ αἰσθητικοῦ, ἀλλ' ἐκ τῆς περὶ τὴν τροφὴν ἀναθυμιάσεως γίνεται τὸ πάθος τοῦτο· [r] ἀναγκαῖον γὰρ τὸ ἀναθυμιώμενον μέχρι [s] του ὠθεῖσθαι, εἶτ' ἀντιστρέφειν καὶ μετα-
8 βάλλειν [t] καθάπερ εὔριπον. Τὸ δὲ θερμὸν ἑκάστου τῶν ζῴων πρὸς τὸ ἄνω πέφυκε φέρεσθαι· ὅταν δ' ἐν τοῖς ἄνω τόποις γένηται, ἀθρόον πάλιν ἀντιστρέφει καὶ καταφέρεται. Διὸ μάλιστα γίνονται ὕπνοι ἀπὸ τῆς τροφῆς· ἀθρόον γὰρ
9 πολὺ τότε ὑγρὸν καὶ [v] τὸ σωματῶδες ἀναφέρεται. [w] Ἱστάμενον [w] μὲν οὖν βαρύνει καὶ ποιεῖ νυστάζειν· ὅταν δὲ ῥέψῃ κάτω καὶ ἀντιστρέψαν ἀπώσῃ τὸ θερμόν, τότε γίνεται ὁ ὕπνος καὶ τὸ ζῷον καθεύδει. Σημεῖον δὲ τούτων καὶ τὰ ὑπνωτικά· πάντα γὰρ [x] καρηβαρίαν ποιεῖ, καὶ τὰ ποτὰ καὶ

[f] ἡ om. S.U. [g] τοῦ αἰσθητικοῦ μορίου M, τοῦ μορίου τοῦ αἰσθητηρίου E. [h] ἔκπνοια E.M.Y, ἔννοια pr. S, ἄνοια rc. S. [i] λιποψ. E: ceteri λειποψ. [k] δὲ om. S.U. [l] φαντασία τις τοῖς λ. M. [m] καταδραθεῖν E.Y. [n] καὶ om. L.S.U. [o] τεθνάναι φαντάσματα ὅταν καταστῶσι περὶ M. [p] πάντων εἶναι U. [q] οὐκ ἔστιν ὥσπερ εἴπομεν L. [r] ἀνάγκη L.S.U. [s] που E.M.S.U.Y. [t] καθάπερ om. S. [v] τὸ om. Y. [w] μὲν om. E.M.S.U.Y. [x] καρηβαρεῖν L.U.

τὰ [y] βρωτά, μήκων, μανδραγόρας, οἶνος, αἶραι. [z] Καὶ κατα- 10
φερόμενοι καὶ νυστάζοντες τοῦτο δοκοῦσι πάσχειν, καὶ ἀδυ-
νατοῦσιν αἴρειν τὴν κεφαλὴν καὶ τὰ βλέφαρα. Καὶ μετὰ
[a] τὰ σῖτα μάλιστα τοιοῦτος ὁ ὕπνος· πολλὴ [b] γὰρ ἡ ἀπὸ
τῶν σιτίων ἀναθυμίασις. [1]Ἔτι δ' ἐκ κόπων ἐνίων· ὁ μὲν
γὰρ κόπος συντηκτικόν, τὸ δὲ σύντηγμα γίνεται ὥσπερ τρο-
φὴ ἄπεπτος, ἂν μὴ ψυχρὸν ᾖ. Καὶ νόσοι δέ τινες ταὐτὸ 11
τοῦτο ποιοῦσιν, ὅσαι ἀπὸ περιττώματος ὑγροῦ καὶ θερμοῦ,
οἷον συμβαίνει τοῖς [c] πυρέττουσι καὶ ἐν τοῖς ληθάργοις. [1]Ἔτι
δ' ἡ πρώτη ἡλικία· [d] τὰ γὰρ παιδία καθεύδει σφόδρα διὰ τὸ
τὴν τροφὴν ἄνω φέρεσθαι πᾶσαν. Σημεῖον δὲ τὸ ὑπερβάλ- 12
λειν τὸ μέγεθος τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω κατὰ τὴν πρώτην
ἡλικίαν, διὰ τὸ ἐπὶ ταῦτα γίνεσθαι τὴν αὔξησιν. Διὰ ταύ-
την δὲ τὴν αἰτίαν καὶ ἐπιληπτικὰ γίνεται· ὅμοιον γὰρ [e] ὁ
ὕπνος ἐπιλήψει, [f] καὶ ἔστι τρόπον τινὰ ὁ ὕπνος ἐπίληψις.
Διὸ καὶ συμβαίνει [g] πολλοῖς ἡ ἀρχὴ [h] τούτου τοῦ πάθους 13
καθεύδουσιν, καὶ καθεύδοντες μὲν ἁλίσκονται, ἐγρηγορότες δ'
οὔ· ὅταν γὰρ πολὺ φέρηται τὸ πνεῦμα [i] ἄνω, καταβαῖνον
πάλιν τὰς φλέβας ὀγκοῖ, [k] καὶ [l] συνθλίβει τὸν πόρον [m] δι'
οὗ ἡ ἀναπνοὴ γίνεται. Διὸ τοῖς παιδίοις οὐ συμφέρουσιν οἱ 14
οἶνοι, οὐδὲ ταῖς [n] τίτθαις (διαφέρει γὰρ [o] ἴσως οὐδὲν αὐτὰ
πίνειν ἢ τὰς [n] τίτθας), ἀλλὰ δεῖ πίνειν [p] ὑδαρῆ καὶ ὀλίγον·
[q] πνευματῶδες γὰρ ὁ οἶνος, καὶ τούτου μᾶλλον ὁ μέλας.
Οὕτω δὲ τὰ ἄνω πλήρη [r] τῆς τροφῆς τοῖς παιδίοις, ὥστε 15
πέντε μηνῶν οὐδὲ [s] στρέφουσι τὸν αὐχένα· ὥσπερ γὰρ τοῖς
σφόδρα μεθύουσιν, ὑγρότης ἀναφέρεται πολλή. Εὔλογον
δὲ [t] τοῦτ' εἶναι τὸ πάθος αἴτιον καὶ τοῦ ἠρεμεῖν ἐν ταῖς μή-
τραις τὰ ἔμβρυα τὸ πρῶτον. Καὶ [v] τὸ ὅλον δὲ φίλυπνοι οἱ 16

[y] βρώματα E.M.S.U.Y. [z] καὶ οἱ κατ. L.S. [a] τὰ σῖτα] σῖτον L.S, σίτα E. [b] γάρ ἐστιν ἡ S. [c] πυρέσσουσι L.U. [d] τὰ μὲν γὰρ S. [e] ὁ om. S.U. [f] καὶ—ἐπίληψις om. M. [g] πολλοῖς] τισὶν E.M.Y. [h] τοῦ πάθους τούτου L. [i] ἄνω καὶ κατ. Y. [k] καὶ] αἷς L.M.S.U. [l] συνθλίβῃ Y. [m] δι' οὗ] δι' ὃν E.Y, ᾗ S.U, om. M. [n] τιτθαῖς et τιτθάς pr. E. [o] οὐδὲν ἴσως M. [p] ὑδαρὲς S.U.Y. [q] πνευματώδης L. [r] τῆς om. E.M.S.Y. [s] στρέφειν L. [t] εἶναι τοῦτο τὸ πάθος E.Y, εἶναι τὸ πάθος τοῦτο M.S, τοῦτ' εἶναι τὸ U. [v] τὸ ὅλον] ὅλως M.

ἀδηλόφλεβοι καὶ [w] οἱ [x] νανώδεις καὶ [y] οἱ μεγαλοκέφαλοι· τῶν μὲν γὰρ αἱ φλέβες στεναί, ὥστ' οὐ ῥᾴδιον [z] διαρρεῖν κατιὸν τὸ ὑγρόν, τοῖς δὲ [a] νανώδεσι καὶ μεγαλοκεφάλοις ἡ ἄνω ὁρμὴ
17 πολλὴ καὶ ἀναθυμίασις. Οἱ δὲ φλεβώδεις οὐχ ὑπνωτικοὶ δι' εὖροιαν τῶν [b] φλεβῶν, ἂν μή τι ἄλλο πάθος ἔχωσιν ὑπεναντίον. Οὐδ' οἱ μελαγχολικοί· κατέψυκται γὰρ ὁ εἴσω τόπος, ὥστ' οὐ γίνεται [c] πλῆθος αὐτοῖς ἀναθυμιάσεως. Διὰ τοῦτο γὰρ καὶ βρωτικοὶ [d] σκληροὶ ὄντες· ὥσπερ γὰρ οὐδὲν
18 ἀπολελαυκότα διάκειται τὰ σώματα αὐτοῖς. [e] Ἡ δὲ μέλαινα χολὴ φύσει ψυχρὰ οὖσα καὶ τὸν θρεπτικὸν τόπον ψυχρὸν ποιεῖ καὶ [e] τἆλλα μόρια, ὅπου ἂν [f] ὑπάρχῃ δυνάμει τὸ τοιοῦτον [g] περίττωμα. [v] Ὥστε φανερὸν ἐκ τῶν εἰρημένων ὅτι ὁ ὕπνος ἐστὶ σύνοδός τις τοῦ θερμοῦ εἴσω καὶ ἀντιπερίστασις
19 φυσικὴ διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν. Διὸ [h] πολλὴ [i] ἡ κίνησις τοῦ [k] ὑπνοῦντος. [v] Ὅθεν δ' ἐκλείπει, καταψύχεται, καὶ διὰ ψύξιν [l] καταπίπτει τὰ βλέφαρα. Καὶ τὰ μὲν ἄνω κατέψυκται καὶ τὰ ἔξω, τὰ δ' ἐντὸς καὶ τὰ κάτω θερμά, οἷον τὰ
20 περὶ τοὺς πόδας καὶ τὰ εἴσω. [m] Καίτοι τις ἀπορήσειεν ἄν, ὅτι [n] μετὰ τὰ σιτία ἰσχυρότατος [o] ὁ ὕπνος γίνεται, καὶ ἔστιν [p] ὑπνωτικὰ οἶνος καὶ ἄλλα [q] θερμότητας ἔχοντα [r] τοιαύτας. [t] Ἔστι δ' οὐκ εὔλογον τὸν μὲν ὕπνον εἶναι κατάψυξιν, τὰ δ'
21 αἴτια τοῦ καθεύδειν θερμά. Πότερον οὖν τοῦτο συμβαίνει ὅτι ὥσπερ ἡ κοιλία κενὴ [s] μὲν οὖσα θερμή ἐστιν, ἡ δὲ πλήρωσις [t] αὐτὴν καταψύχει διὰ τὴν [v] κίνησιν, οὕτω καὶ οἱ ἐν τῇ κεφαλῇ πόροι [w] καὶ τόποι καταψύχονται ἀναφερομένης τῆς [x] ἀναθυμιάσεως; [y] [t] Ἢ ὥσπερ τοῖς [z] προσχεομένοις τὸ θερ-

[w] οἱ post καὶ om. L.S.U. [x] μανώδεις M. [y] οἱ om. L.S.U. [z] διαρρεῖν κατιὸν] καταρρεῖν E.M.Y. [a] μανώδεσι M. [b] πόρων L.S.U. [c] αὐτοῖς πλῆθος L. [d] σκεληφροὶ E.M. [e] τὰ ἄλλα nonnulli. [f] ὑπάρχοι L. [g] περίσσωμα L. [h] πολὺ Y. [i] ἡ om. E.M.Y. [k] νοοῦντος L. [l] συμπίπτει S.U, ἐμπίπτει L. [m] καίτοι τοῦτό τις E.Y. [n] μετὰ σῖτον L.S.U, μετὰ σιτία E. [o] ὁ om. E.S.U.Y. [p] ὑπνωτικὸν L, ὑπνωτικὸς U. [q] θερμότητα E.Y. [r] τοιαῦτα E.M.S.Y. [s] μὲν] μὴ S. [t] αὐτῆς M, om. L.S.U. [v] κίνησιν ἢ τὴν ἀκινησίαν οὕτω E.M. [w] καὶ οἱ τόποι L.S.U. [x] ἀναθυμήσεως S. [y] ἢ] καὶ E.M.Y. [z] προχεομένοις S.

μὸν ἐξαίφνης φρίκη γίνεται, κἀκεῖ ἀνιόντος τοῦ θερμοῦ ἀθροι-
ζόμενον τὸ ψυχρὸν καταψύχει, καὶ τὸ κατὰ φύσιν θερμὸν
ποιεῖ ἐξαδυνατεῖν καὶ ὑποχωρεῖν; [a]Ἔτι δὲ πολλῆς ἐμπι- 22
πτούσης τροφῆς, ἣν ἀνάγει τὸ θερμόν, ὥσπερ τὸ πῦρ ἐπιτι-
θεμένων τῶν ξύλων, καταψύχεται, ἕως ἂν καταπεφθῇ. Γί-
νεται γὰρ ὁ ὕπνος, ὥσπερ εἴρηται, τοῦ [b]σωματώδους ἀνα-
φερομένου ὑπὸ τοῦ θερμοῦ διὰ τῶν φλεβῶν πρὸς τὴν κεφα-
λήν. [v]Οταν δὲ μηκέτι δύνηται, ἀλλὰ τῷ πλήθει [c]ὑπερβάλλῃ 23
τὸ [d]ἀναχθέν, πάλιν [e]ἀνταπωθεῖται καὶ κάτω ῥεῖ. Διὸ
[f]καταπίπτουσί [g]τε [h]ὑποσπωμένου τοῦ θερμοῦ τοῦ ἀνάγον-
τος [i]οἱ ἄνθρωποι (μόνον γὰρ [k]ὀρθὸν τῶν ζῴων), καὶ ἐπι-
πεσὸν μὲν [l]ἔκνοιαν ποιεῖ, ὕστερον δὲ φαντασίαν. [n]Η αἱ μὲν 24
νῦν λεγόμεναι [m]λύσεις ἐνδεχόμεναι [n]μέν εἰσι τοῦ γίνεσθαι
τὴν κατάψυξιν· οὐ μὴν ἀλλὰ [o]κύριός [p]γ' ἐστὶν ὁ τόπος [q]ὁ
περὶ τὸν ἐγκέφαλον, ὥσπερ ἐν ἄλλοις εἴρηται. Πάντων δ'
ἐστὶ τῶν ἐν τῷ σώματι [r]ψυχρότατον [s]ὁ ἐγκέφαλος, τοῖς δὲ
μὴ ἔχουσι τὸ ἀνάλογον [t]τούτῳ μόριον. [v]Ωσπερ οὖν τὸ 25
ἀπατμίζον ὑγρὸν ὑπὸ τῆς τοῦ ἡλίου [v]θερμότητος, ὅταν ἔλθῃ
εἰς τὸν ἄνω τόπον, διὰ τὴν ψυχρότητα αὐτοῦ καταψύχεται
καὶ συστὰν καταφέρεται γενόμενον πάλιν ὕδωρ, οὕτως ἐν τῇ
ἀναφορᾷ τοῦ θερμοῦ τῇ πρὸς τὸν ἐγκέφαλον ἡ μὲν [w]περιττ-
ωματικὴ ἀναθυμίασις εἰς [x]φλέγμα [y]συνέρχεται (διὸ καὶ οἱ
κατάρροι φαίνονται γιγνόμενοι ἐκ τῆς κεφαλῆς), ἡ δὲ τρόφι-
μος καὶ μὴ νοσώδης καταφέρεται συνισταμένη καὶ καταψύχει
τὸ θερμόν. Πρὸς δὲ τὸ καταψύχεσθαι καὶ μὴ δέχεσθαι 26

[a] ἔτι δὲ om. M.S.U. [b] σωματοειδοῦς E.M.Y. [c] ὑπερβάλλει S. [d] ἀνενεχθὲν L. [e] ἀνταπωθεῖ E.L.M.U.Y, ἀνταποθεῖ S. [f] καταπ.] καὶ πίπτουσι L.S.U. [g] γε L. [h] ὑποσπ. θερμοῦ τοῦ ἀνάγοντος U, ὑποσπ. τοῦ ἀνάγοντος θερμοῦ L.S. [i] οἱ ἄνθρωποι om. L. [k] τῶν ζῴων ὀρθόν S.U. [l] ἔκπνοιαν E.M, ἔκπνοιαν μὲν S. [m] λύσεις om. E.Y. [n] μέν om. E.Y. [o] κυρίως M.S.U.Y. [p] γ' om. L. [q] ὁ περὶ τὸν ἐγκέφαλον om. E.M.Y. [r] ψυχρότατος M.S.U. [s] ὁ ἐγκέφαλος om. L.S.U.Y. [t] τούτῳ μόριον om. S.U. [v] θέρμης E.Y. [w] περὶ σωματικὰ L. [x] φλέβα S. [y] συνίσταται L.S.U.

ῥᾳδίως τὴν ἀναθυμίασιν συμβάλλεται [z] καὶ ἡ λεπτότης καὶ ἡ στενότης τῶν περὶ τὸν ἐγκέφαλον φλεβῶν. Τῆς μὲν οὖν καταψύξεως τοῦτ' ἐστὶν αἴτιον, [a] καίπερ τῆς ἀναθυμιάσεως
27 ὑπερβαλλούσης τῇ θερμότητι. [1]Ἐγείρεται δ', ὅταν πεφθῇ καὶ κρατήσῃ ἡ συνεωσμένη θερμότης ἐν ὀλίγῳ πολλὴ ἐκ τοῦ περιεστῶτος, καὶ διακριθῇ τό τε σωματωδέστερον αἷμα καὶ τὸ [b] καθαρώτατον. [c1]Εστι δὲ λεπτότατον μὲν αἷμα καὶ καθαρώτατον τὸ ἐν τῇ κεφαλῇ, παχύτατον δὲ καὶ θολερώ-
28 τατον τὸ ἐν τοῖς κάτω μέρεσιν. Παντὸς δὲ τοῦ αἵματος ἀρχή, ὥσπερ εἴρηται καὶ ἐνταῦθα καὶ ἐν ἄλλοις, ἡ καρδία. Τῶν δ' ἐν τῇ καρδίᾳ ἑκατέρας τῆς θαλάμης [d] κοινὴ ἡ μέση· ἐκείνων δ' ἑκατέρα δέχεται ἐξ ἑκατέρας τῆς φλεβός, τῆς [e] τε μεγάλης [f] καλουμένης καὶ τῆς ἀορτῆς· ἐν δὲ τῇ μέσῃ γίνεται
29 ἡ διάκρισις. [1]Αλλὰ τὸ μὲν διορίζειν περὶ τούτων ἑτέρων ἐστὶ λόγων οἰκειότερον. Διὰ δὲ τὸ [g] γίνεσθαι [h] ἀδιακριτώτερον τὸ αἷμα μετὰ τὴν τῆς τροφῆς [i] προσφορὰν [k] ὁ ὕπνος γίνεται, [l] ἕως ἂν διακριθῇ τοῦ αἵματος τὸ μὲν [m] καθαρώτερον [n] εἰς [o] τὰ ἄνω, τὸ δὲ [p] θολερώτερον εἰς [q] τὰ κάτω· ὅταν δὲ τοῦτο συμβῇ, ἐγείρονται ἀπολυθέντα τοῦ ἐκ τῆς τροφῆς
30 βάρους. Τί μὲν οὖν [r] τὸ αἴτιον τοῦ καθεύδειν, εἴρηται, ὅτι [s] ἡ ὑπὸ τοῦ σωματώδους τοῦ ἀναφερομένου ὑπὸ τοῦ συμφύτου θερμοῦ ἀντιπερίστασις ἀθρόως ἐπὶ τὸ πρῶτον αἰσθητήριον· καὶ τί ἐστιν [t] ὁ ὕπνος, ὅτι τοῦ πρώτου αἰσθητηρίου κατάληψις πρὸς τὸ μὴ δύνασθαι ἐνεργεῖν, ἐξ ἀνάγκης μὲν [v] γινόμενος (οὐ γὰρ ἐνδέχεται ζῷον εἶναι μὴ συμβαινόντων τῶν ἀπεργαζομένων [w] αὐτό,) ἕνεκα δὲ σωτηρίας· σώζει γὰρ ἡ ἀνάπαυσις.

[z] καὶ ἡ λ.] δὲ ἡ λ. S, ἡ λ. E.M.Y. [a] καίπερ] καὶ περὶ E.S. [b] καθαρώτερον L. [c] ἔστι—καθαρώτατον om. M. [d] κενὴ Y. [e] τε om. S.U.Y. [f] καλουμένης om. E.Y. [g] γενέσθαι S. [h] ἀδιακριτικώτερον Y, μάλιστα L.S.U. [i] προσφ. ἀδιάκριτον ὁ S.U, προσφ. ἀδιακριτώτερον ὁ L. [k] ὁ om. E.M.Y. [l] ἕως ἂν] ἐὰν Y. [m] καθαρώτατον E.M. [n] εἰς om. M.U. [o] τὰ] τὸν E.Y, om. M.U. [p] θολερώτατον E.M.U. [q] τὰ] τὸ E.M.U, τὸν Y. [r] τὸ om. L.U. [s] ἡ om. M. [t] ὁ om. Y. [v] γινόμενον L.U, γινόμενα S. [w] αὐτῷ Y, αὐτῶν αὐτό S.

Μετὰ δὲ ταῦτα περὶ [x] ἐνυπνίου ζητητέον, καὶ πρῶτον τίνι 1
τῶν τῆς [y] ψυχῆς φαίνεται, καὶ πότερον τοῦ νοητικοῦ [z] τὸ
[a] πάθος ἐστὶ τοῦτο ἢ τοῦ αἰσθητικοῦ· [b] τούτοις γὰρ μόνοις
τῶν ἐν ἡμῖν γνωρίζομέν τι. [c] Εἰ [d] δὲ χρῆσις ὄψεως ὅρασις 2
καὶ ἀκοῆς τὸ ἀκούειν [e] καὶ [f] ὅλως αἰσθήσεως τὸ αἰσθάνεσθαι,
[g] κοινὰ δ' ἐστὶ τῶν αἰσθήσεων οἷον σχῆμα καὶ μέγεθος [h] καὶ
κίνησις καὶ τἆλλα τὰ τοιαῦτα, [i] ἴδια δ' οἷον χρῶμα ψόφος
χυμός, ἀδυνατεῖ δὲ πάντα μύοντα καὶ καθεύδοντα ὁρᾶν, ὁμοίως
δὲ καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν, [k] δῆλον ὅτι οὐκ αἰσθανόμεθα [l] οὐδὲν ἐν
τοῖς ὕπνοις. Οὐκ ἄρα [m] γε τῇ αἰσθήσει [n] τὸ ἐνύπνιον αἰ- 3
σθανόμεθα. [o] Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τῇ δόξῃ. Οὐ γὰρ μόνον τὸ
προσιὸν φαμεν ἄνθρωπον ἢ ἵππον [o] εἶναι, ἀλλὰ [p] καὶ λευκὸν
[q] ἢ καλόν· ὧν ἡ δόξα ἄνευ αἰσθήσεως οὐδὲν [r] ἂν φήσειεν, οὔτ'
ἀληθῶς οὔτε ψευδῶς. [s] Ἐν δὲ τοῖς ὕπνοις συμβαίνει τὴν ψυ- 4
χὴν τοῦτο ποιεῖν· ὁμοίως γὰρ ὅτι ἄνθρωπος καὶ ὅτι λευκὸς
ὁ προσιὼν δοκοῦμεν ὁρᾶν. [t] Ἔτι [s] παρὰ τὸ ἐνύπνιον ἐννοοῦ-
μεν [t] ἄλλο τι, καθάπερ [v] ἐν τῷ ἐγρηγορέναι αἰσθανόμενοί
τι· περὶ οὗ γὰρ αἰσθανόμεθα, πολλάκις καὶ διανοούμεθά τι.
Οὕτω καὶ ἐν τοῖς ὕπνοις παρὰ τὰ φαντάσματα ἐνίοτε ἄλλα
ἐννοοῦμεν. Φανείη δ' ἂν [w] τῳ τοῦτο, εἴ τις [x] προσέχοι τὸν 5
νοῦν καὶ πειρῷτο μνημονεύειν ἀναστάς. [u] Ἤδη δέ τινες καὶ
ἑωράκασιν ἐνύπνια τοιαῦτα οἷον οἱ δοκοῦντες κατὰ τὸ μνημο-
νικὸν παράγγελμα τίθεσθαι τὰ προβαλλόμενα· συμβαίνει
γὰρ αὐτοῖς [y] πολλάκις ἄλλο τι παρὰ τὸ ἐνύπνιον τίθεσθαι
πρὸ ὀμμάτων εἰς τὸν τόπον φάντασμα. [z] Ὥστε δῆλον ὅτι 6

[x] ἐνυπνίων U. [y] ψυχῆς τὸ ἐνύπνιον φαίνεται M. [z] τὸ om. L.U. [a] τοῦτο πάθος ἐστὶν U. [b] τοῖς γὰρ γενομένοις τῶν S. [c] εἰ] ἡ E.Y. [d] δὴ L.S.U. [e] καὶ om. M. [f] ὅλως δ' αἰσθήσεως L.M.S.U. [g] κοινὰ δ' ἐστὶ] ταῦτα δ' ἐστὶ τὰ κοινὰ L.S.U. et omisso τὰ M. [h] καὶ κίνησις om. L.S.U. [i] ἴδια δ'] ἢ τὰ ἴδια L.M.S.U. [k] δῆλον] ὥστε δῆλον E.M.Y. [l] οὐδὲν] οὐδ' E.Y. [m] τῇ αἰσθήσει γε L.M. [n] τοῦ ἐνυπνίου M.S. [o] εἶναι om. E.M.Y. [p] καὶ om. U. [q] ἢ] καὶ S. [r] φήσειεν ἂν L, ἂν φαίνηται M, ἀποφαίνεται E.Y. [s] περὶ L. [t] τι ἄλλο L.S.U. [v] ἐν om. S. [w] τῳ τοῦτο] τούτῳ M. [x] προσέχει L.U. [y] πολλάκις om. L.U. [z] ὥστε—φάντασμα om. M.

οὔτε ἐνύπνιον πᾶν τὸ ἐν ὕπνῳ φάντασμα, καὶ ὅτι [a] ὃ ἐννοοῦμεν τῇ δόξῃ [b] δοξάζομεν. Δῆλον δὲ περὶ τούτων [c] ἁπάντων [d] τό γε τοσοῦτον, ὅτι τῷ αὐτῷ ᾧ καὶ ἐγρηγορότες ἐν ταῖς νόσοις ἀπατώμεθα, [e] ὅτι τοῦτ' [f] αὐτὸ καὶ ἐν τῷ ὕπνῳ ποιεῖ τὸ πάθος. Καὶ ὑγιαίνουσι δὲ καὶ εἰδόσιν ὅμως ὁ ἥλιος πο-
7 διαῖος εἶναι δοκεῖ. [g]Αλλ' εἴτε δὴ ταὐτὸν εἴθ' ἕτερον τὸ φανταστικὸν τῆς ψυχῆς καὶ τὸ αἰσθητικόν, οὐδὲν ἧττον οὐ γίνεται ἄνευ τοῦ ὁρᾶν καὶ αἰσθάνεσθαί [g] τι· τὸ γὰρ παροραῖν καὶ παρακούειν ὁρῶντος ἀληθές [h] τι καὶ ἀκούοντος, οὐ [i] μέντοι τοῦτο [k] ὃ οἴεται. [l]Εν δὲ τῷ ὕπνῳ ὑπόκειται [l] μηδὲν ὁρᾶν
8 μηδ' ἀκούειν μηδ' ὅλως αἰσθάνεσθαι. [m]Αρ' οὖν τὸ μὲν [m] μηδὲν ὁρᾶν ἀληθές, τὸ δὲ μηδὲν πάσχειν τὴν αἴσθησιν οὐκ ἀληθές, ἀλλ' ἐνδέχεται [n] καὶ τὴν ὄψιν πάσχειν τι καὶ τὰς ἄλλας αἰσθήσεις, ἕκαστον δὲ τούτων ὥσπερ [o] ἐγρηγορότος [p] προσβάλλει μέν πως τῇ αἰσθήσει, οὐχ οὕτω δὲ [q] ὥσπερ ἐγρηγορότος· καὶ ὁτὲ μὲν ἡ δόξα λέγει ὅτι ψεῦδος [r] τὸ ὁρώμενον, ὥσπερ [s] ἐγρηγορόσιν, ὁτὲ δὲ κατέχεται καὶ ἀκολουθεῖ τῷ
9 φαντάσματι. [v]Οτι μὲν οὖν οὐκ ἔστι τοῦ δοξάζοντος οὐδὲ τοῦ διανοουμένου τὸ πάθος τοῦτο ὃ καλοῦμεν ἐνυπνιάζειν φανερόν. [t]Αλλ' οὐδὲ τοῦ αἰσθανομένου ἁπλῶς· ὁρᾶν γὰρ [t] ἂν ἦν καὶ ἀκούειν ἁπλῶς. [t]Αλλὰ πῶς [v] δὴ καὶ τίνα τρόπον,
10 ἐπισκεπτέον. [w]Υποκείσθω [w] δ', ὅπερ ἐστὶ [x] καὶ φανερόν, ὅτι τοῦ αἰσθητικοῦ τὸ πάθος, [y] εἴπερ καὶ ὁ ὕπνος· οὐ γὰρ ἄλλῳ μέν τινι τῶν ζῴων ὑπάρχει ὁ ὕπνος, ἄλλῳ [z] δὲ τὸ ἐνυπνιάζειν,
11 ἀλλὰ τῷ αὐτῷ. [t]Επεὶ δὲ περὶ φαντασίας ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς εἴρηται, καὶ ἔστι μὲν τὸ αὐτὸ τῷ αἰσθητικῷ τὸ φαντα-

[a] ὃ ἐννοοῦμεν] ἐννοοῦμεν ἃ L.S.U. [b] ἐδοξάζομεν L. [c] πάντων E.M.Y. [d] τό γε] εἰς L, om. S.U. [e] ὅτι om. L. [f] αὐτῷ E.Y. [g] τι om. E.M.Y. [h] τι ἐστι καὶ M. [i] μέντοι τοῦτο] τοῦτο δὲ E.Y. [k] ὃ om. E.Y. [l] μὴ δὲ S. [m] μὴ ὁρᾶν U, μὴ ὁρᾶν μηδὲν E.M.Y. [n] καὶ τὴν] κατὰ τὴν E.Y. [o] ἐγρηγορότως S. [p] προσβάλλειν L. [q] περ om. L. ὥσπερ—ὁρώμενον om. E.Y. [r] τὸ ὁρώμενον om. S. [s] ἐγρήγορσιν E.M.Y. [t] ἂν ἦ U, ἀνάγκη E.Y, ἦν M. [v] δεῖ Y. [w] δ'] μὲν οὖν L.S.U. [x] καὶ om. E.M.S.Y. [y] εἴπερ] ἐκ τῆς φύσεως corr. U. [z] δέ τινι τὸ L.M.S.U.

στικόν, τὸ δ' εἶναι φανταστικῷ καὶ αἰσθητικῷ ἕτερον, ἔστι [a]δὲ φαντασία [b]ἡ ὑπὸ τῆς κατ' ἐνέργειαν αἰσθήσεως γινομένη κίνησις, τὸ δ' [c]ἐνύπνιον φάντασμά τι φαίνεται εἶναι (τὸ γὰρ ἐν ὕπνῳ φάντασμα ἐνύπνιον λέγομεν, εἴθ' ἁπλῶς εἴτε τρόπον τινὰ [d]γινόμενον), φανερὸν ὅτι τοῦ αἰσθητικοῦ μέν ἐστι τὸ ἐνυπνιάζειν, [e]τούτου [f]δ' ᾗ τὸ φανταστικόν.

Τί δ' ἐστὶ τὸ ἐνύπνιον καὶ πῶς γίνεται, ἐκ τῶν περὶ τὸν 2
ὕπνον συμβαινόντων μάλιστ' ἂν θεωρήσαιμεν. Τὰ γὰρ αἰσθητὰ καθ' ἕκαστον αἰσθητήριον ἡμῖν [g]ἐμποιοῦσιν αἴσθησιν, καὶ τὸ γινόμενον [h]ὑπ' αὐτῶν πάθος οὐ μόνον ἐνυπάρχει [i]ἐν τοῖς αἰσθητηρίοις ἐνεργουσῶν τῶν αἰσθήσεων, ἀλλὰ καὶ ἀπελθουσῶν. Παραπλήσιον γὰρ τὸ πάθος ἐπί τε τούτων καὶ ἐπὶ τῶν φερομένων [k]ἔοικεν εἶναι. Καὶ γὰρ ἐπὶ τῶν 2
[l]φερομένων τοῦ κινήσαντος οὐκέτι θιγγάνοντος κινεῖται· τὸ γὰρ κινῆσαν ἐκίνησεν ἀέρα τινά, καὶ πάλιν οὗτος κινούμενος ἕτερον. Καὶ τοῦτον δὴ τὸν τρόπον, [m]ἕως ἂν στῇ, ποιεῖται τὴν κίνησιν καὶ ἐν ἀέρι καὶ ἐν [n]τοῖς ὑγροῖς. [o]Ὁμοίως δ' ὑπολαβεῖν τοῦτο δεῖ καὶ ἐπ' ἀλλοιώσεως· τὸ γὰρ θερμανθὲν ὑπὸ τοῦ θερμοῦ τὸ πλησίον θερμαίνει, καὶ [p]τοῦτο [q]διαδίδωσιν ἕως τῆς ἀρχῆς. [r]Ὥστε καὶ ἐν [s]ᾧ τὸ αἰσθάνεσθαι, ἐπειδή 3
ἐστιν ἀλλοίωσίς τις ἡ κατ' ἐνέργειαν αἴσθησις, ἀνάγκη τοῦτο συμβαίνειν. Διὸ τὸ πάθος [t]ἐστὶν οὐ μόνον [u]ἐν [v]αἰσθανομένοις τοῖς αἰσθητηρίοις, ἀλλὰ καὶ [w]ἐν [x]πεπαυμένοις, καὶ ἐν βάθει καὶ ἐπιπολῆς. Φανερὸν δ' [y]ὅταν συνεχῶς αἰσθανώ- 4
μεθά τι· μεταφερόντων γὰρ τὴν αἴσθησιν ἀκολουθεῖ τὸ πάθος, οἷον [z]ἐκ τοῦ ἡλίου εἰς τὸ σκότος· συμβαίνει γὰρ μη-

[a] δὲ] δ' ἡ E.L.M.Y. [b] ἡ om. M.S. [c] ἐνυπνιάζειν E.M.Y. [d] γενόμενον U. [e] τοῦτο L. [f] δ' ᾗ] δὴ M, δὴ τὸ E.Y. [g] ποιοῦσιν E.M.Y. [h] ἐν αὐτοῖς E.Y. [i] ἐν om. S.U. [k] ἔοικεν εἶναι om. L.U, ἔοικεν—φερομένων om. S. [l] φερομένων τοῦ κινήσαντος] κινουμένων τοῦ κινοῦντος L. [m] ἕως ἂν] μέχρι περ ἂν οὗ L.S.U. [n] τοῖς om. L. [o] δ' om. Y. [p] τοῦτο om. S.U. [q] δίδωσιν U. [r] ᾧ τὸ] τῷ E.Y. [s] ἐστὶν] ἐστὶν ὁ ὕπνος E.Y, om. M. [t] ἐν post αἰσθανομένοις L.U, utrobique S. [v] αἰσθομένοις ἐστὶ τοῖς M. [w] ἐν om. L.U. [x] πεπαυμένων L.S.U. [y] ὅτι συνεχῶς αἰσθανόμεθα E.M.Y. [z] ἔκ τε τοῦ E.Y.

δὲν ὁρᾶν διὰ τὴν [a] ἔτι [b] ὑποῦσαν κίνησιν ἐν τοῖς ὄμμασιν ὑπὸ τοῦ φωτός. Κἂν πρὸς [c] ἓν χρῶμα πολὺν χρόνον βλέψωμεν ἢ λευκὸν ἢ χλωρόν, [d] τοιοῦτον φαίνεται [e] ἐφ' ὅπερ ἂν τὴν 5 ὄψιν [f] μεταβάλωμεν. [g] Κἂν πρὸς τὸν ἥλιον βλέψαντες ἢ ἄλλο τι [h] λαμπρὸν μύσωμεν, [i] παρατηρήσασι [k] φαίνεται κατ' εὐθυωρίαν, [l] ᾗ συμβαίνει τὴν ὄψιν ὁρᾶν, πρῶτον μὲν [m] τοιοῦτον τὴν χρόαν, [n] εἶτα μεταβάλλει εἰς φοινικοῦν κἄπειτα πορφυροῦν, ἕως ἂν εἰς τὴν μέλαιναν [o] ἔλθῃ χρόαν καὶ ἀφανι- 6 σθῇ. Καὶ [p] αἱ ἀπὸ τῶν κινουμένων δὲ μεταβάλλουσιν, οἷον ἀπὸ [q] τῶν [r] ποταμῶν, μάλιστα δ' ἀπὸ τῶν τάχιστα ῥεόντων· φαίνεται γὰρ τὰ ἠρεμοῦντα κινούμενα. Γίνονται δὲ καὶ ἀπὸ τῶν μεγάλων ψόφων δύσκωφοι καὶ ἀπὸ τῶν ἰσχυρῶν [s] ὀσμῶν [t] δύσοσμοι, [v] καὶ ἐπὶ τῶν ὁμοίων. [w] Ταῦτά γε δὴ 7 φανερῶς συμβαίνει τοῦτον τὸν τρόπον. [y] Ὅτι δὲ ταχὺ τὰ αἰσθητήρια καὶ μικρᾶς [x] διαφορᾶς αἰσθάνεται, σημεῖον τὸ ἐπὶ τῶν ἐνόπτρων γινόμενον· περὶ [y] οὗ [z] καὶ αὐτοῦ ἐπιστήσας σκέψαιτό τις ἂν καὶ ἀπορήσειεν. [v] Ἅμα [a] δ' [b] ἐξ αὐτοῦ δῆλον ὅτι ὥσπερ καὶ [c] ἡ ὄψις πάσχει, οὕτω καὶ ποιεῖ τι. 8 [d] Ἐν γὰρ τοῖς ἐνόπτροις τοῖς σφόδρα καθαροῖς, ὅταν τῶν καταμηνίων ταῖς γυναιξὶ γινομένων [d] ἐμβλέψωσιν εἰς τὸ κάτοπτρον, γίνεται τὸ ἐπιπολῆς τοῦ ἐνόπτρου οἷον νεφέλη αἱματώδης· κἂν μὲν καινὸν ᾖ τὸ κάτοπτρον, οὐ ῥᾴδιον ἐκμά- 9 ξαι τὴν τοιαύτην κηλῖδα, [e] ἐὰν δὲ παλαιόν, ῥᾷον. Αἴτιον δ', ὥσ[f]περ εἴπομεν, ὅτι οὐ μόνον πάσχει [g] τι ἡ ὄψις ὑπὸ τοῦ ἀέρος, ἀλλὰ καὶ ποιεῖ τι καὶ κινεῖ, ὥσπερ καὶ τὰ λαμπρά·

[a] ἔτι om. E.Y. [b] ὑπεροῦσαν E.Y, ὑπομένουσαν M. [c] ἓν om. L.S.U. [d] τοιοῦτο E. [e] ὑφ' ᾧ ἂν E.Y. [f] μεταβάλλωμεν E.S. [g] κἂν] καὶ M. [h] λαμπρὸν ὂν μύσαντας M. [i] παρατηρήσαντι E.Y, παρατηρεῖν M. [k] φανεῖται M. [l] ᾗ] ἡμῖν ᾗ M. [m] τὴν χρόαν τοιοῦτον M. [n] ἔπειτα L.S.U. [o] ἔλθοι Y. [p] αἱ om. L.S. et in hiatu U. [q] τῶν om. L.S. [r] ποταμῶν ῥεύματος μάλιστα M. [s] ὀδμῶν U. [t] δύσοδμοι S.U. [v] καὶ ἐπὶ] τῶν ἐπὶ S, om. E.M.Y. [w] ταῦτά—τρόπον] φανερῶς δὲ συμβ. ταῦθ' (τοῦτ' M.) ὡς λέγομεν E.M.Y. [x] διαφθορᾶς E.Y. [y] οὗ] ὧν E.M.Y. [z] κἂν αὐτοῦ U, κἂν καθ' αὑτὸν L.S.U. [a] δ' om. U. [b] ἐξ αὐτῶν δῆλον E.M.Y, δῆλον ἐξ αὐτοῦ S. [c] πάσχει ἡ ὄψις L.S. [d] ἐμβλ. καὶ εἰς S. [e] ἂν L. [f] περ om. L. [g] τι om. E.L.M.Y, post ὄψις ponit U.

καὶ γὰρ ἡ ὄψις τῶν λαμπρῶν καὶ ἐχόντων χρῶμα. Τὰ μὲν οὖν ὄμματα [h] εὐλόγως, ὅταν ᾖ τὰ καταμήνια, διάκειται, ὥσπερ καὶ ἕτερον μέρος [i] ὁτιοῦν· καὶ [k] γὰρ φύσει τυγχάνουσι [l] φλεβώδεις [m] ὄντες. Διὸ γινομένων τῶν καταμηνίων διὰ ταραχὴν καὶ φλεγμασίαν αἱματικὴν ἡμῖν μὲν ἡ ἐν τοῖς ὄμμασι διαφορὰ ἄδηλος, ἔνεστι [n] δέ (ἡ γὰρ αὐτὴ φύσις σπέρματος καὶ καταμηνίων), ὁ δ' ἀὴρ κινεῖται ὑπ' αὐτῶν, καὶ τὸν [o] ἐπὶ [p] τῶν κατόπτρων [q] ἀέρα συνεχῆ ὄντα ποιόν τινα ποιεῖ [r] καὶ τοιοῦτον οἷον αὐτὸς πάσχει· ὁ δὲ τοῦ κατόπτρου τὴν ἐπιφάνειαν. [v] Ὡσ[s]περ δὲ τῶν ἱματίων τὰ μάλιστα καθαρὰ τάχιστα [t] κηλιδοῦται· τὸ γὰρ καθαρὸν ἀκριβῶς δηλοῖ [v] ὅ τι ἂν δέξηται, [w] καὶ μάλιστα τὰς ἐλαχίστας κινήσεις. [t] Ὁ δὲ χαλκὸς διὰ μὲν τὸ [x] λεῖος εἶναι ὁποιασοῦν ἁφῆς [y] μάλιστα αἰσθάνεται ([z] δεῖ δὲ νοῆσαι [a] οἷον τρίψιν οὖσαν τὴν τοῦ ἀέρος ἁφὴν καὶ ὥσπερ [b] ἔκμαξιν καὶ [c] ἀνάπλυσιν), διὰ δὲ τὸ [d] καθαρὸν [e] ἔκδηλος γίνεται ὀπηλικηοῦν οὖσα. Τοῦ δὲ μὴ [f] ἐξιέναι [g] ταχέως ἐκ τῶν καινῶν κατόπτρων αἴτιον τὸ καθαρὸν εἶναι καὶ λεῖον· διαδύεται γὰρ διὰ τῶν τοιούτων καὶ εἰς βάθος καὶ πάντῃ, διὰ [h] μὲν τὸ καθαρὸν εἰς βάθος, διὰ δὲ τὸ λεῖον πάντῃ. [i] Ἐν δὲ τοῖς παλαιοῖς οὐκ ἐμμένει, ὅτι οὐχ ὁμοίως [i] εἰσδύεται ἡ κηλὶς ἀλλ' [k] ἐπιπολαιότερον. [v] Ὅτι μὲν οὖν καὶ ὑπὸ τῶν μικρῶν διαφορῶν γίνεται κίνησις, καὶ ὅτι ταχεῖα ἡ αἴσθησις, [l] ἔτι δὲ ὅτι οὐ μόνον πάσχει ἀλλὰ καὶ ἀντιποιεῖ τὸ τῶν χρωμάτων αἰσθητήριον, φανερὸν ἐκ τούτων. Μαρτυρεῖ δὲ τοῖς εἰρημένοις καὶ τὰ περὶ τοὺς οἴνους καὶ τὴν μυρεψίαν συμβαίνοντα. [m] Τό τε γὰρ παρα-

[h] εὐλόγως ὅταν ᾖ τὰ καταμήνια om. E.M.Y. [i] ὁτιοῦν εὐλόγως τοῦ σώματος· καὶ E.M.Y. [k] γὰρ om. E.Y. [l] φλεβώδη M, φλεβῶδες E.Y. [m] ὄντα M. [n] δέ om. M. [o] ἀπὸ E.Y. [p] τῷ κατόπτρῳ M. [q] ἀέρα] ἀίδια S. [r] καὶ τὸ τοιοῦτον E.Y. [s] περ om. M. [t] κηλιδοῦνται L. [v] ὅτ' E.M.Y. [w] καὶ τὸ μ. E.L, καὶ τὰ (vel τῷ) μ. M. [x] λεῖος] καθαρὸς E.M.Y. [y] αἰσθάνεται μάλιστα E.L.Y. [z] δὲ δεῖ E.Y, δεῖ γὰρ M. [a] οἷον] ὅτι Y. [b] ἔκμασιν M. [c] ἀνάπλησιν M. et fortasse E. [d] καθαρὸς S. [e] ἔνδηλος L.U. [f] ἀπιέναι E.M.Y. [g] ταχέως] ῥαδίως L. [h] μὲν γὰρ τὸ E.M.U.Y. [i] ἐνδύεται L.S.U. [k] ἐπιπολεώτερον E, ἐπιπολῆς μᾶλλόν ἐστιν M. [l] ἔτι δὲ] ἔτι δὲ καὶ L.U, καὶ E.Y. [m] τό τε—ἔλαιον om. E.M.Y.

σκευασθὲν ἔλαιον [n] ταχέως λαμβάνει τὰς τῶν [o] πλησίον
ὀσμάς, [p] καὶ οἱ οἶνοι τὸ αὐτὸ τοῦτο πάσχουσιν· οὐ γὰρ
μόνον τῶν ἐμβαλλομένων ἢ [q] ὑποκιρναμένων, ἀλλὰ καὶ τῶν
πλησίον τοῖς ἀγγείοις τιθεμένων ἢ πεφυκότων ἀναλαμβά-
15 νουσι τὰς ὀσμάς. Πρὸς δὲ τὴν ἐξ ἀρχῆς σκέψιν ὑποκείσθω
ἓν μέν, ὅπερ ἐκ τῶν εἰρημένων φανερόν, ὅτι καὶ ἀπελθόντος
τοῦ θύραθεν αἰσθητοῦ ἐμμένει τὰ [r] αἰσθήματα αἰσθητὰ ὄντα,
πρὸς δὲ τούτοις ὅτι ῥᾳδίως ἀπατώμεθα περὶ τὰς αἰσθήσεις
ἐν τοῖς πάθεσιν ὄντες, ἄλλοι δ' ἐν ἄλλοις, οἷον ὁ δειλὸς ἐν
φόβῳ, ὁ δ' ἐρωτικὸς ἐν ἔρωτι, ὥστε δοκεῖν ἀπὸ μικρᾶς
ὁμοιότητος τὸν μὲν τοὺς πολεμίους [s] ὁρᾶν, τὸν δὲ [t] τὸν ἐρώ-
μενον· καὶ ταῦτα ὅσῳ ἂν [v] ἐμπαθέστερος ᾖ, τοσούτῳ ἀπ'
16 ἐλάσσονος ὁμοιότητος φαίνεται. Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ
ἐν ὀργαῖς καὶ [w] ἐν πάσαις ἐπιθυμίαις εὐαπάτητοι γίνονται
πάντες, καὶ μᾶλλον ὅσῳ ἂν μᾶλλον ἐν τοῖς πάθεσιν ὦσιν.
Διὸ καὶ τοῖς [x] πυρέττουσιν ἐνίοτε φαίνεται [y] ζῷα ἐν τοῖς
τοίχοις [z] ἀπὸ μικρᾶς ὁμοιότητος τῶν γραμμῶν συντιθεμένων.
17 Καὶ ταῦτ' ἐνίοτε συνεπιτείνει τοῖς πάθεσιν οὕτως ὥστ' [a] ἐὰν
[b] μὲν μὴ σφόδρα κάμνωσι, μὴ λανθάνειν ὅτι ψευδος, [c] ἐὰν δὲ
μεῖζον ᾖ τὸ πάθος, καὶ κινεῖσθαι πρὸς [d] αὐτά. Αἴτιον δὲ
[e] τοῦ συμβαίνειν ταῦτα τὸ μὴ κατὰ τὴν αὐτὴν δύναμιν κρίνειν
18 τό [f] τε κύριον καὶ [f] ᾧ τὰ [g] φαντάσματα [h] γίνεται. Τούτου
δὲ σημεῖον ὅτι φαίνεται μὲν ὁ ἥλιος ποδιαῖος, ἀντίφησι δὲ
πολλάκις ἕτερόν [i] τι πρὸς τὴν φαντασίαν. [k] Καὶ τῇ [l] ἐπαλ-
λάξει τῶν δακτύλων τὸ ἓν δύο φαίνεται, ἀλλ' ὅμως οὔ φαμεν
19 δύο· κυριωτέρα γὰρ τῆς [m] ἁφῆς ἡ ὄψις. Εἰ δ' ἦν ἡ ἁφὴ

[n] ταχέως γὰρ λ. E.M.Y. [o] πλησίων E. [p] καὶ οἱ—πάσχουσιν] καὶ τὸ ἔλαιον παρασκευασθὲν καὶ ὁ οἶνος E.M.Y. [q] ὑπερκιρναμένων U, ὑποκριναμένων C, ὑπερκρινναμένων E, ὑπερκρεμαννυμένων M. [r] αἰσθήματα om. S. [s] ὁρᾶν] ὁρᾶν, οἷον ἐὰν ἴδῃ ξύλα παραπλησίως ἑστῶτα ταῦτα ὡπλισμένους ἄνδρας ὁρᾶν οἴεται M.i.l. [t] τὴν ἐρωμένην E.Y, τὸν ἐρωτώμενον M. [v] ἐμπαθέστερον L.S.U. [w] ἐν ante πάσαις om. L.S.U. [x] πυρέσσουσιν L. [y] ζῶον U. [z] ἀπὸ] καὶ Y. [a] ἂν E.L.Y. [b] μὲν om. M.S.U. [c] ἂν E.L. [d] ταῦτα M. [e] τοῦ μὴ συμβαίνειν E.Y. [f] τε et ᾧ om. E.M.Y. [g] φάσματα S. [h] γίγνεσθαι E.M.Y. [i] τι] τὴν E.Y. [k] καὶ ἐν τῇ M. [l] ἀπαλλάξει Y. [m] ἁφῆς] φαντασίας E.M.

μόνη, κἂν ἐκρίνομεν τὸ ἓν δύο. Τοῦ δὲ [n] διεψεῦσθαι αἴτιον ὅτι οὐ μόνον τοῦ αἰσθητοῦ κινουμένου φαίνεται ἀδήποτε, ἀλλὰ καὶ τῆς αἰσθήσεως κινουμένης αὐτῆς, ἐὰν [o] ὡσαύτως κινῆται ὥσπερ [p] καὶ [q] ὑπὸ τοῦ αἰσθητοῦ· λέγω δ' οἷον ἡ γῆ δοκεῖ τοῖς πλέουσι κινεῖσθαι κινουμένης τῆς ὄψεως ὑπ' ἄλλου.

[4]Εκ δὴ τούτων φανερὸν ὅτι οὐ μόνον ἐγρηγορότων αἱ κι- 3
νήσεις αἱ ἀπὸ τῶν [r] αἰσθημάτων γινόμεναι τῶν τε θύραθεν καὶ τῶν ἐκ τοῦ σώματος ἐνυπαρχουσῶν, ἀλλὰ καὶ ὅταν γένηται τὸ πάθος τοῦτο ὃ καλεῖται ὕπνος, καὶ μᾶλλον τότε φαίνονται. Μεθ' ἡμέραν [s] μὲν γὰρ ἐκκρούονται [t] ἐνεργουσῶν 2
τῶν αἰσθήσεων καὶ τῆς διανοίας, καὶ ἀφανίζονται ὥσπερ παρὰ [v] πολὺ πῦρ [w] ἔλαττον καὶ λῦπαι καὶ ἡδοναὶ μικραὶ παρὰ μεγάλας, παυσαμένων δ' ἐπιπολάζει καὶ τὰ μικρά· νύκτωρ δὲ δι' ἀργίαν τῶν κατὰ μόριον αἰσθήσεων καὶ ἀδυναμίαν τοῦ ἐνεργεῖν, διὰ [x] τὸ ἐκ τῶν ἔξω εἰς τὸ ἐντὸς γίνεσθαι τὴν τοῦ θερμοῦ παλίρροιαν, ἐπὶ τὴν ἀρχὴν τῆς αἰσθήσεως καταφέρονται καὶ γίνονται φαναὶ καθισταμένης τῆς ταραχῆς. Δεῖ δ' ὑπολαβεῖν ὥσπερ τὰς μικρὰς δίνας τὰς ἐν τοῖς 3
ποταμοῖς [y] γινομένας, οὕτω τὴν κίνησιν ἑκάστην γίνεσθαι συνεχῶς, πολλάκις μὲν [z] ὁμοίως, πολλάκις δὲ διαλυομένας εἰς ἄλλα σχήματα διὰ τὴν ἀντίκρουσιν. Διὸ καὶ μετὰ τὴν 4
τροφὴν καὶ πάμπαν νέοις οὖσιν, οἷον τοῖς παιδίοις, οὐ γίνεται ἐνύπνια· πολλὴ γὰρ ἡ κίνησις διὰ τὴν [a] ἀπὸ τῆς τροφῆς θερμότητα. [u]Ωστε καθάπερ ἐν ὑγρῷ, ἐὰν σφόδρα κινῇ τις, 5
ὁτὲ μὲν οὐδὲν φαίνεται εἴδωλον ὁτὲ δὲ φαίνεται μὲν διεστραμμένον δὲ πάμπαν, ὥστε φαίνεσθαι ἀλλοῖον ἢ οἷόν ἐστιν, ἠρεμήσαντος δὲ καθαρὰ καὶ φανερά, οὕτω καὶ ἐν τῷ καθεύδειν τὰ φαντάσματα καὶ αἱ ὑπόλοιποι κινήσεις αἱ συμβαίνουσαι ἀπὸ τῶν [b] αἰσθημάτων ὁτὲ μὲν ὑπὸ μείζονος οὔσης

[n] διαψεύδεσθαι L.S. [o] ὡσαύτως om. E.M.Y. [p] καὶ om. L.S.U. [q] ἐπὶ S.U. [r] αἰσθήσεων L. [s] μὲν om. M. [t] συνεργουσῶν E.M.Y. [v] πολλοῦ E.Y. [w] ἔλασσον L.U. [x] τὸ ἐκ om. M. [y] φερομένας L.S.U. [z] ὁμοίας L. [a] ἀπὸ om. M. [b] αἰσθήσεων L.

τῆς εἰρημένης κινήσεως ἀφανίζονται [c] πάμπαν, ὁτὲ δὲ τεταραγμέναι φαίνονται [d] αἱ ὄψεις καὶ τερατώδεις καὶ [e] οὐκ ἐρρωμένα τὰ ἐνύπνια, οἷον τοῖς μελαγχολικοῖς καὶ [f] πυρέττουσι καὶ οἰνωμένοις· πάντα γὰρ τὰ τοιαῦτα πάθη πνευματώδη 6 ὄντα πολλὴν [g] ποιεῖ κίνησιν καὶ ταραχήν. Καθισταμένου δὲ καὶ διακρινομένου τοῦ αἵματος ἐν τοῖς ἐναίμοις, σωζομένη τῶν αἰσθημάτων ἡ κίνησις ἀφ' [h] ἑκάστου τῶν [i] αἰσθητηρίων [k] ἐρρωμένα τε [l] ποιεῖ τὰ ἐνύπνια, καὶ φαίνεσθαί [m] τι καὶ δοκεῖν διὰ μὲν τὰ ἀπὸ τῆς ὄψεως καταφερόμενα ὁρᾶν, διὰ δὲ 7 τὰ ἀπὸ τῆς ἀκοῆς ἀκούειν. [n] Ὁμοιοτρόπως δὲ καὶ ἀπὸ τῶν ἄλλων αἰσθητηρίων· τῷ [o] μὲν γὰρ ἐκεῖθεν ἀφικνεῖσθαι τὴν κίνησιν πρὸς τὴν ἀρχὴν καὶ [p] ἐγρηγορὼς δοκεῖ [q] ὁρᾶν καὶ ἀκούειν καὶ αἰσθάνεσθαι, [r] καὶ διὰ τὸ τὴν ὄψιν ἐνίοτε [s] κινεῖσθαι δοκεῖν οὐ κινουμένην [t] ὁρᾶν φαμέν, [v] καὶ [w] τῷ τὴν ἁφὴν 8 δύο κινήσεις [x] εἰσαγγέλλειν [y] τὸ ἓν δύο [z] δοκεῖν. [a] Ὅλως [b] γὰρ [c] τὸ ἀφ' ἑκάστης αἰσθήσεώς [d] φησιν ἡ ἀρχή, ἐὰν μὴ [e] ἑτέρα [f] κυριωτέρα ἀντιφῇ. Φαίνεται μὲν οὖν πάντως, δοκεῖ δὲ οὐ πάντως τὸ φαινόμενον, [g] ἀλλ' [h] ἐὰν τὸ [i] ἐπικρῖνον κα- 9 τέχηται [k] ἢ [l] μὴ [m] κινῆται τὴν οἰκείαν κίνησιν. [v] Ὥσπερ δ' εἴπομεν [n] ὅτι ἄλλοι δι' ἄλλο πάθος [o] εὐαπάτητοι, οὕτως ὁ καθεύδων διὰ τὸν ὕπνον καὶ τὸ κινεῖσθαι τὰ αἰσθητήρια καὶ τἆλλα τὰ συμβαίνοντα περὶ τὴν αἴσθησιν, ὥστε 10 [p] τὸ μικρὰν ἔχον ὁμοιότητα φαίνεται ἐκεῖνο. [v] Ὅταν γὰρ καθεύδῃ, κατιόντος τοῦ πλείστου αἵματος ἐπὶ τὴν ἀρχὴν

[c] πάμπαν om. S. [d] αἱ om. E.Y. [e] οὐχερρωμένα Y, οὐχειρομένα E, χείρονα L.S.U. [f] πυρέσσουσι L. [g] ποιεῖται L.U. [h] ἑκάστης L. [i] αἰσθημάτων E.Y, αἰσθήσεων L.S.U. [k] εἰρόμενα E. [l] ποιεῖν Y. [m] τι] τε L. [n] ὁμοίως U. [o] μὲν om. L.U. [p] ἐγρηγόρως E.M.U. [q] ἀκούειν καὶ ὁρᾶν S. [r] καὶ ante διὰ om. L.S.U. [s] δοκεῖν κινεῖσθαι L. [t] ὁρᾶν] ὡς L.M.S.U. [v] καὶ om. S. [w] τὸ U. [x] ἀγγελλειν M.Y. [y] τὸ] καὶ τὸ S.U. [z] δοκεῖ E.M.Y. [a] ὅλως] καὶ ὅλως E.Y. [b] γὰρ] δὲ U. [c] τὸ om. M. [d] φήσει E. [e] ἕτερα M.S.U. [f] κυριώτερα S, κυριώτατα M. [g] ἀλλ' om. S.U. [h] ἂν E.L. [i] ἐπικρῖνον μὴ κατέχηται S.U. [k] ἢ] ἢ εἰ L. [l] μὴ] καὶ S.U. [m] κινεῖται E.L.Y. [n] ὅτι] ὅτι οἱ U, om. E.M.Y. [o] εὐαπατητότεροι E.M.Y. [p] τὰ μικρὰν ἔχοντα ὁμοιότητα φάναι ἐκεῖνα εἶναι· ὅταν M.

συγκατέρχονται [q] αἱ ἐνοῦσαι κινήσεις, αἱ μὲν δυνάμει αἱ δὲ ἐνεργείᾳ. Οὕτω δ' ἔχουσιν ὥστε [r] ἐν τῇ κινήσει τῇδὶ [s] ἥδε ἐπιπολάσει ἐξ [t] αὐτοῦ ἡ κίνησις, ἂν δ' [v] αὕτη φθαρῇ, [w] ἥδε. Καὶ πρὸς ἀλλήλας [x] δ' ἔχουσιν ὥσπερ οἱ πεπλασμένοι βάτραχοι οἱ [y] ἀνιόντες ἐν τῷ ὕδατι τηκομένου τοῦ [z] ἁλός. Οὕ- 11
τως ἔνεισι δυνάμει, [a] ἀνειμένου δὲ τοῦ κωλύοντος [b] ἐνεργοῦσιν· καὶ [c] λυόμεναι ἐν ὀλίγῳ τῷ λοιπῷ αἵματι [d] τῷ ἐν τοῖς αἰσθητηρίοις [e] κινοῦνται, [f] ἔχουσαι [g] ὁμοιότητα ὥσπερ τὰ ἐν τοῖς νέφεσιν, [h] ἃ παρεικάζουσιν ἀνθρώποις καὶ κενταύροις [i] ταχέως μεταβάλλοντα. Τούτων δὲ ἕκαστόν ἐστιν, ὥσπερ εἴρηται, 12
ὑπόλειμμα τοῦ ἐν τῇ ἐνεργείᾳ αἰσθήματος· καὶ ἀπελθόντος [k] τοῦ αἰσθήματος [l] τοῦ ἀληθοῦς ἔνεστι, [m] καὶ ἀληθὲς [n] εἰπεῖν ὅτι τοιοῦτον οἷον [o] Κορίσκος, [p] ἀλλ' οὐ Κορίσκος. [v] Ὅτε [q] δ' ἠσθάνετο, οὐκ ἔλεγε Κορίσκον τὸ κύριον καὶ [r] τὸ ἐπικρῖνον, ἀλλὰ διὰ [s] τοῦτο ἐκεῖνον Κορίσκον [t] τὸν ἀληθινόν. [v] Οὗ δὴ καὶ [w] αἰσθανόμενον λέγει τοῦτο, [x] ἐὰν μὴ παντελῶς 13
κατέχηται ὑπὸ τοῦ αἵματος, ὥσπερ [y] μὴ αἰσθανόμενον [z] τοῦτο, κινεῖται ὑπὸ τῶν κινήσεων τῶν ἐν τοῖς αἰσθητηρίοις. Καὶ [a] δοκεῖ τὸ ὅμοιον [b] αὐτὸ [c] εἶναι ἀληθές. Καὶ τοσαύτη τοῦ [d] ὕπνου ἡ δύναμις ὥστε [e] ποιεῖν τοῦτο λανθάνειν. [v] Ὥσπερ 14
οὖν εἴ [f] τινα [g] λανθάνοι ὑποβαλλόμενος ὁ δάκτυλος τῷ ὀφθαλμῷ, [h] οὐ μόνον φανεῖται ἀλλὰ καὶ δόξει εἶναι δύο τὸ ἕν, ἂν δὲ μὴ λανθάνῃ, φανεῖται μὲν οὐ δόξει δέ, οὕτω καὶ ἐν τοῖς

[q] αἱ ἐνοῦσαι] καὶ κινοῦσαι αἱ ἐνοῦσαι S.U, καὶ ἐνοῦσαι L. [r] ἐν τῇ κινήσει τῇδὶ] ἐάν τι κινήσῃ τὸ αἷμα E.M.Y. [s] ἥδε] ἡδὶ L. [t] αὐτῆς L. [v] αὐτὴ S.U. [w] ἡδί L.S.U. [x] δὴ M.S.U, om. L. [y] ἀνιέντες Y. [z] ἁλός οὕτως] ὑλώδους οὕτω γὰρ M. [a] ἀνιεμένου L.M.U, om. S. [b] ἐνεργοῦσιν ante ἐν ὀλίγῳ L. [c] δυόμεναι M, λυομένου L.S.U. [d] τῷ ἐν] τῶν ἐν L.S.U. [e] κινοῦντι M, κινούντων L.S.U. [f] ἔχουσιν M. [g] ὁμοιώματα E.S.U, ὁμοιώματι M. [h] ἅπερ εἰκάζουσιν M.S, ἃ ἀπεικάζουσιν U. [i] μεταβάλλοντα ταχέως L. [k] τοῦ αἰσθήματος om. L.M.S.U. [l] τοῦ om. E.Y. [m] καὶ om. U. [n] λέγειν E.M.Y. [o] Κορίσκος—διὰ τοῦτο ἐκεῖνον om. Y. [p] ἀλλ' οὐ Κορίσκος om. S. [q] δ' οὐκ ἠσθάνετο E.M. [r] τὸ post καὶ om. E.M. [s] τούτου S.U. [t] τὸ S. [v] ᾧ E.L. M.Y. [w] αἰσθανόμενος E.M.Y. [x] ἂν L.U, κἂν S. [y] μὴ post ὥσπερ om. E.M.S.U.Y. [z] τοῦτο om. M. [a] δοκῇ U. [b] αὐτῷ E.Y. [c] εἶναι τὸ ἀληθές M.S.U. [d] ἐννυπνίου E.Y. [e] ποιεῖ S.U.Y. [f] τινα] μὲν L. [g] λανθάνει S.U. et pr. Y. [h] οὐ μόνον οὐ φ. E.U.Y.

ὕπνοις, [i] ἐὰν μὲν αἰσθάνηται ὅτι καθεύδει, καὶ τοῦ πάθους ἐν
ᾧ [k] ἡ αἴσθησις τοῦ ὑπνωτικοῦ, [l] φαίνεται μέν, λέγει δέ τι ἐν
αὐτῷ ὅτι φαίνεται μὲν Κορίσκος, οὐκ ἔστι [m] δὲ Κορίσκος
(πολλάκις γὰρ [n] καθεύδοντος λέγει τι ἐν τῇ ψυχῇ ὅτι
ἐνύπνιον τὸ φαινόμενον)· ἐὰν δὲ λανθάνῃ ὅτι καθεύδει, οὐδὲν
15 [o] ἀντίφησι τῇ φαντασίᾳ. [v]Οτι δ' ἀληθῆ λέγομεν καὶ εἰσὶ
κινήσεις φανταστικαὶ ἐν τοῖς αἰσθητηρίοις, δῆλον, ἐάν τις
προσέχων πειρᾶται μνημονεύειν ἃ πάσχομεν καταφερόμενοί
τε καὶ ἐγειρόμενοι· ἐνίοτε γὰρ τὰ φαινόμενα εἴδωλα [p] καθεύ-
δοντι [q] φωράσει ἐγειρόμενος κινήσεις οὔσας ἐν τοῖς αἰσθητη-
ρίοις· [r] ἐνίοις γὰρ τῶν νεωτέρων καὶ πάμπαν διαβλέπουσιν,
[s] ἐὰν ᾖ σκότος, φαίνεται εἴδωλα πολλὰ κινούμενα, ὥστ' ἐγκα-
16 λύπτεσθαι πολλάκις φοβουμένους. [t]Εκ δὴ τούτων ἁπάντων
[t] δεῖ [v] συλλογίσασθαι ὅτι ἐστὶ τὸ ἐνύπνιον φάντασμα μέν
τι καὶ ἐν ὕπνῳ· τὰ γὰρ ἄρτι λεχθέντα εἴδωλα οὐκ ἔστιν
ἐνύπνια, οὐδ' εἴ τι ἄλλο [w] λελυμένων τῶν αἰσθήσεων φαίνε-
17 ται· οὐδὲ [x] τὸ ἐν ὕπνῳ φάντασμα πᾶν. Πρῶτον μὲν γὰρ
ἐνίοις συμβαίνει [y] καὶ αἰσθάνεσθαί πῃ καὶ ψόφων καὶ φωτὸς
καὶ χυμοῦ καὶ ἁφῆς, ἀσθενικῶς μέντοι καὶ οἷον πόρρωθεν·
ἤδη γὰρ ἐν τῷ καθεύδειν [z] ὑποβλέποντες, ὃ ἠρέμα ἑώρων φῶς
[a] τοῦ λύχνου [b] καθεύδοντες, ὡς ᾤοντο, [c] ἐπεγερθέντες εὐθὺς
ἐγνώρισαν τὸ τοῦ λύχνου ὄν, καὶ ἀλεκτρυόνων καὶ κυνῶν φω-
18 νὴν ἠρέμα ἀκούοντες ἐγερθέντες σαφῶς ἐγνώρισαν. [u]Ενιοι
δὲ καὶ ἀποκρίνονται ἐρωτώμενοι· ἐνδέχεται γὰρ [d] τοῦ ἐγρη-
γορέναι καὶ καθεύδειν ἁπλῶς θατέρου [e] ὑπάρχοντος θάτερόν
πῃ ὑπάρχειν. [x]Ων οὐδὲν ἐνύπνιον φατέον. Οὐδ' ὅσαι δὴ ἐν
τῷ ὕπνῳ γίνονται ἀληθεῖς ἔννοιαι [f] παρὰ τὰ φαντάσματα.
19 [y]Αλλὰ τὸ φάντασμα τὸ ἀπὸ τῆς κινήσεως τῶν αἰσθημάτων,

i ἂν L.U.Y. k ἡ om. E.M.S. l φανεῖται L. m δὲ ὁ κορίσκος E.L.M.Y. n καθεύδων τις λ. L.S.U.Y. o ἀντιφήσει E.Y. p καθεύδοντα M. q φοράσηι E. r ἐνίοις γὰρ] καὶ ἐνίοις γε M.S, ἐνίοις δὲ L. s ἂν L.S. t δεῖ] ἔστι S. v συλλογίζεσθαι L. w τῶν αἰσθήσεων λελυμένων U. x τὸ ἐνύπνιον φ. E.M.Y. y καὶ om. L. z ὑποβλέποντες καὶ εὐθὺς ἐγερθέντες ὃ L.S.U. a τοῦ om. L.S.U. b καθεύδοντες—λύχνου om. M. c ἔπειτ' ἐγερθέντες E.M.Y. d τὸ E.Y. e ὑπάρχοντος καὶ θάτερόν S.U. f περὶ L.

ὅταν ἐν τῷ καθεύδειν ᾖ, [h] ᾗ καθεύδει, τοῦτ' ἐστὶν ἐνύπνιον. [f]Ἤδη δέ τισι συμβέβηκεν [h] ὥστε μηδὲν ἐνύπνιον ἑωρακέναι κατὰ τὸν βίον. [i] Σπάνιον μὲν οὖν τὸ τοιοῦτόν ἐστι, συμ- 20
βαίνει δ' ὅμως. Καὶ τοῖς μὲν ὅλως διετέλεσεν, [k] ἐνίοις δὲ καὶ προελθοῦσι [l] πόρρω τῆς ἡλικίας ἐγένετο, πρότερον οὐδὲν ἐνύπνιον ἑωρακόσιν. Τὸ δ' αἴτιον τοῦ μὴ γίνεσθαι παρα- 21
πλήσιόν [m] τι δεῖ νομίζειν, ὅτι οὐδὲ μετὰ τὴν τροφὴν καθυπνώσασιν οὐδὲ τοῖς παιδίοις γίνεται ἐνύπνιον· ὅσοις γὰρ [n] τοῦτον τὸν τρόπον συνέστηκεν ἡ φύσις ὥστε πολλὴν [o] προσπίπτειν ἀναθυμίασιν πρὸς τὸν ἄνω τόπον, [p] ἢ πάλιν καταφερομένη ποιεῖ πλῆθος κινήσεως, εὐλόγως τούτοις οὐδὲν φαίνεται φάντασμα. Προϊούσης δὲ τῆς ἡλικίας οὐδὲν [q] ἄτοπον 22
φανῆναι ἐνύπνιον· μεταβολῆς γάρ τινος [r] γενομένης [s] ἢ καθ' ἡλικίαν ἢ κατὰ πάθος ἀναγκαῖον [t] συμβῆναι τὴν ἐναντίωσιν ταύτην.

Περὶ δὲ τῆς μαντικῆς τῆς ἐν τοῖς ὕπνοις γινομένης καὶ 1
λεγομένης συμβαίνειν ἀπὸ τῶν ἐνυπνίων, οὔτε καταφρονῆσαι ῥᾴδιον οὔτε πεισθῆναι. Τὸ μὲν [v] γὰρ πάντας ἢ πολλοὺς 2
ὑπολαμβάνειν ἔχειν τι [w] σημειώδες τὰ ἐνύπνια παρέχεται πίστιν ὡς ἐξ ἐμπειρίας λεγόμενον, καὶ τὸ περὶ ἐνίων εἶναι τὴν μαντικὴν ἐν τοῖς [x] ἐνυπνίοις οὐκ ἄπιστον· ἔχει γάρ τινα λόγον, διὸ καὶ περὶ τῶν ἄλλων [y] ἐνυπνίων ὁμοίως ἄν τις οἰηθείη. Τὸ δὲ μηδεμίαν [z] αἰτίαν εὔλογον ὁρᾶν, καθ' ἣν ἂν 3
γίνοιτο, [a] τοῦτο διαπιστεῖν ποιεῖ· τό τε γὰρ θεὸν εἶναι τὸν πέμποντα, πρὸς τῇ ἄλλῃ ἀλογίᾳ, καὶ τὸ μὴ τοῖς βελτίστοις καὶ φρονιμωτάτοις ἀλλὰ τοῖς τυχοῦσι πέμπειν ἄτοπον.

[h] ᾗ et mox ὥστε om. E.Y. [i] σπάνιον—ἑωρακόσι] τοῖς δὲ πόρρω που προσελθούσης τῆς ἡλικίας ἰδεῖν πρότερον μὴ ἑωρακόσιν E.M.Y. [k] ἐνίοις—ἑωρακόσι] τοῖς δὲ πόρρω που προσελθούσης τῆς ἡλικίας ἰδεῖν πρότερον μὴ ἑωρακόσι i. [l] πόρρω] πολλῷ L.S.U.m. [m] τι δεῖ—ἐνύπνιον] φαίνεται τῷ ἐπὶ τῶν παιδίων καὶ μετὰ τὴν τροφὴν E.M.c.i.m. et omisso καὶ Y. [n] τοῦτον τὸν τρόπον om. E.M.Y.i. [o] προσεμπίπτειν L.m, om. E.M.Y, qui post τὸν ἄνω τόπον addunt ἀναφέρεσθαι. [p] ἢ πάλιν καταφερομένην ποιεῖν E.M.Y. [q] ἄτοπον τὸ φανῆναι L.S. [r] γινομένης E.M.Y. [s] ἢ ante καθ' om. E.M. [t] συμβαίνειν S. [v] γὰρ σχεδὸν πάντας M. [w] σημεῖον δ. εἰς τὰ E.M.Y. [x] ὕπνοις S. [y] ἐνυπνίων πάντων ὁμοίως M. [z] εὔλογον αἰτίαν L. [a] τοῦτο om. E.M.Y.

4 [a]Αφαιρεθείσης δὲ τῆς [b]ἀπὸ τοῦ θεοῦ αἰτίας οὐδεμία τῶν ἄλλων εὔλογος [c]εἶναι φαίνεται [d]αἰτία· τὸ γὰρ περὶ τῶν ἐφ' [e]Ηρακλείαις στήλαις ἢ τῶν ἐν [e]Βορυσθένει προορᾶν [f]τινάς, ὑπὲρ τὴν ἡμετέραν εἶναι [g]δόξειεν ἂν σύνεσιν εὑρεῖν 5 [h]τούτων τὴν ἀρχήν. [i]Ἀνάγκη δ' οὖν τὰ ἐνύπνια [i]ἢ αἴτια εἶναι ἢ σημεῖα τῶν γιγνομένων ἢ [k]συμπτώματα, ἢ πάντα ἢ 6 ἔνια τούτων ἢ ἓν μόνον. Λέγω δ' αἴτιον μὲν [l]οἷον τὴν [m]σελήνην τοῦ ἐκλείπειν τὸν [n]ἥλιον καὶ τὸν κόπον τοῦ πυρετοῦ, σημεῖον δὲ τῆς ἐκλείψεως τὸ τὸν ἀστέρα εἰσελθεῖν, τὴν δὲ τραχύτητα τῆς [o]γλώττης τοῦ [p]πυρέττειν, σύμπτωμα δὲ τὸ βαδίζοντος [q]ἐκλείπειν τὸν ἥλιον· οὔτε γὰρ σημεῖον τοῦ ἐκλείπειν τοῦτ' ἐστὶν οὔτ' αἴτιον, οὔθ' ἡ ἔκλειψις τοῦ βαδί- 7 ζειν. Διὸ [r]τῶν συμπτωμάτων [r]οὐδὲν οὔτ' ἀεὶ γίνεται οὔθ' ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. [s]Ἆρ' οὖν [s]ἐστὶ τῶν ἐνυπνίων τὰ μὲν [t]αἴτια, [v]τὰ δὲ σημεῖα, οἷον τῶν περὶ τὸ σῶμα συμβαινόντων; Λέγουσι γοῦν καὶ τῶν ἰατρῶν οἱ χαρίεντες ὅτι δεῖ [w]σφόδρα προσέχειν τοῖς ἐνυπνίοις· εὔλογον δ' οὕτως ὑπολαβεῖν καὶ τοῖς [x]μὴ τεχνίταις [y]μέν, σκοπουμένοις δέ τι καὶ φιλοσο- 8 φοῦσιν. Αἱ γὰρ μεθ' ἡμέραν γινόμεναι κινήσεις, [z]ἂν μὴ σφόδρα [a]μεγάλαι ὦσι καὶ ἰσχυραί, λανθάνουσι [b]παρὰ μείζους τὰς ἐγρηγορικὰς κινήσεις. [c]Ἐν δὲ τῷ καθεύδειν τοὐναν- 9 τίον· καὶ γὰρ αἱ μικραὶ μεγάλαι δοκοῦσιν εἶναι. Δῆλον δ' ἐπὶ τῶν συμβαινόντων κατὰ τοὺς ὕπνους πολλάκις· οἴονται γὰρ κεραυνοῦσθαι καὶ βροντᾶσθαι μικρῶν ἤχων ἐν τοῖς [d]ὡσὶ γινομένων, καὶ μέλιτος καὶ [d]γλυκέων χυμῶν ἀπολαύειν ἀκαριαίου [e]φλέγματος [f]καταρρέοντος, καὶ βαδίζειν διὰ πυρὸς καὶ θερμαίνεσθαι σφόδρα μικρᾶς θερμασίας περί τινα μέρη

[b] ὑπὸ τοῦ θείου L. [c] εἶναι om. E.M.Y. [d] αἰτία om. E.M.Y. [e] βωρυσθένει Y. [f] τινα S.U. [g] δοκεῖ, omisso ἂν, E.M.Y. [h] τούτων om. E.Y. [i] ἢ ante αἴτια om. E.M.Y. hinc incipit recentior U. manus. [k] σύμπτωμα M. [l] οἷον om. E.Y. [m] σελήνην] μήνην L. [n] ἥλιον] αἴτιον M. [o] γλώσσης L.M. [p] πυρέσσειν L. [q] ἐκλιπεῖν M. [r] οὐδὲν om. L. [s] εἰσὶ L. [t] αἴτια] αἴτια εἶναι Y, αἰτιά ἐστιν E. [v] τὰ δὲ] καὶ S.U, τὰ L. [w] σφόδρα om. E.Y. [x] μὴ om. L. [y] μέν om. E.Y. [z] ἐὰν E.M.Y. [a] μεγάλαι om. S. [b] περὶ L.U. [c] ὠτίοις U. [d] χυμῶν γλυκέων M. [e] φθέγματος S. [f] ἀπορρέοντος L.

γιγνομένης. Ἐπεγειρομένοις δὲ ταῦτα φανερὰ τοῦτον ἔχοντα τὸν [g] τρόπον. [v] Ὥστ' ἐπεὶ μικραὶ πάντων αἱ ἀρχαί, δῆλον ὅτι καὶ τῶν νόσων καὶ τῶν ἄλλων παθημάτων τῶν ἐν τοῖς σώμασι μελλόντων γίνεσθαι. Φανερὸν οὖν ὅτι ταῦτα ἀναγκαῖον ἐν τοῖς [h] ὕπνοις εἶναι καταφανῆ μᾶλλον ἢ ἐν τῷ ἐγρηγορέναι. Ἀλλὰ μὴν [i] καὶ ἔνιά γε τῶν καθ' ὕπνον φαν- 11
τασμάτων αἴτια εἶναι τῶν οἰκείων [k] ἑκάστῳ πράξεων οὐκ ἄλογον· ὥσπερ γὰρ [l] μέλλοντες [m] πράττειν καὶ ἐν ταῖς πράξεσιν ὄντες [n] ἢ πεπραχότες πολλάκις εὐθυονειρίᾳ τούτοις σύνεσμεν καὶ [o] πράττομεν ([p] αἴτιον δ' ὅτι [q] προωδοποιημένη τυγχάνει ἡ κίνησις ἀπὸ τῶν μεθ' ἡμέραν ἀρχῶν), οὕτω πάλιν ἀναγκαῖον καὶ τὰς καθ' ὕπνον κινήσεις [r] πολλάκις [s] ἀρχὴν εἶναι τῶν μεθ' ἡμέραν πράξεων διὰ τὸ [t] προωδοποιῆσθαι [v] πάλιν καὶ [w] τούτων τὴν διάνοιαν ἐν τοῖς φαντάσμασι τοῖς νυκτερινοῖς. Οὕτω μὲν οὖν ἐνδέχεται [x] τῶν ἐνυπνίων ἔνια 12
[y] καὶ σημεῖα καὶ αἴτια εἶναι. Τὰ δὲ πολλὰ [z] συμπτώμασιν ἔοικε, μάλιστα [a] δὲ τά [b] τε ὑπερβατὰ πάντα καὶ ὧν μὴ ἐν αὐτοῖς ἡ ἀρχὴ ἀλλὰ περὶ ναυμαχίας καὶ τῶν πόρρω συμβαινόντων ἐστίν· περὶ γὰρ [c] τούτων τὸν αὐτὸν [d] τρόπον ἔχειν [e] εἰκὸς οἷον ὅταν μεμνημένῳ [f] τινὶ περί τινος τύχῃ τοῦτο [g] γινόμενον· τί γὰρ κωλύει καὶ ἐν τοῖς ὕπνοις οὕτως; Μᾶλλον δ' εἰκὸς πολλὰ τοιαῦτα συμβαίνειν. [v] Ὥσπερ οὖν οὐδὲ 13
τὸ [h] μνησθῆναι περὶ τοῦδε σημεῖον οὐδ' αἴτιον τοῦ [i] παραγενέσθαι αὐτόν, οὕτως οὐδ' ἐκεῖ [k] τοῦ ἀποβῆναι τὸ ἐνύπνιον τῷ

[g] τρόπον καὶ ὥστ' M. [h] ὑγροῖς Y. [i] καὶ om. L. [k] ἑκάστων M. [l] μέλλον E. [m] πράττει Y, πράσσειν L.M.S.U. [n] ἢ] οἱ S.U. [o] πράσσομεν L.U. [p] αἴτιον—ἀρχῶν om. E.Y. [q] προοδοπεποιημένη M.U. προωδοπεποιημένη—διὰ τὸ om. S. [r] πολλάκις om. E.Y, post προωδοποιῆσθαι πάλιν ponit M. [s] ἀρχὰς E.M.Y. [t] προοδοποιεῖσθαι S.U, προοδοπεποιῆσθαι E.M.Y. [v] πᾶσι L. [w] τούτοις M. [x] τὸ ἐνυπνίων E, τὸ ἐνύπνιον Y. [y] καὶ post ἔνια om. E.M.Y. [z] συμπτώματα M. [a] δὲ] οἷον E.M.Y. [b] τε om. L.S.U. [c] τούτων—ἔχειν] τῶν—ἐχόντων M. [d] ἔχειν τρόπον U. [e] εἰκὸς] εἰκον ἐστιν M, εἰκός ἐστιν U. [f] τινὶ om. L.S.U. [g] γενόμενον L.S. [h] μεμνῆσθαι L. [i] περιγενέσθαι M. [k] τοῦ —ἰδόντι] τὸ ἀποβῆναι μετὰ τὸ ἐνύπνιον τῷ ἰδόντι E.Y, τῷ ἀποβῆναι τῷ ἰδόντι μετὰ τὸ ἐνύπνιον M, μετὰ τὸ ἀποβῆναι τὸ ἐνύπνιον τῷ ἰδόντι U, μὴ τὸ ἀποβῆναι τὸ ἐνύπνιον τῷ δ' ὄντι S.

ἰδόντι οὔτε σημεῖον οὔτ' αἴτιον, ἀλλὰ σύμπτωμα. Διὸ καὶ πολλὰ τῶν ἐνυπνίων οὐκ ἀποβαίνει· [l]τὰ γὰρ συμπτώματα οὔτ' ἀεὶ οὔθ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ γίνεται.

2 [m]Ὅλως δ' ἐπεὶ καὶ τῶν ἄλλων ζῴων ὀνειρώττει τινά, [n]θεόπεμπτα μὲν οὐκ ἂν εἴη τὰ ἐνύπνια, οὐδὲ γέγονε [o]τούτου χάριν, [p]δαιμόνια μέντοι· ἡ γὰρ φύσις [q]δαιμονία, [r]ἀλλ' οὐ [2]θεία. Σημεῖον δέ· πάνυ γὰρ εὐτελεῖς ἄνθρωποι προορατικοί εἰσι καὶ εὐθυόνειροι, ὡς οὐ θεοῦ πέμποντος, ἀλλ' [s]ὅσων ὥσπερ [t]ἂν εἰ λάλος ἡ φύσις [v]ἐστὶ καὶ [w]μελαγχολική, παντοδαπὰς ὄψεις [x]ὁρῶσιν· [y]διὰ [z]γὰρ τὸ πολλὰ καὶ παντοδαπὰ κινεῖσθαι ἐπιτυγχάνουσιν [a]ὁμοίοις θεωρήμασιν, ἐπιτυχεῖς ὄντες ἐν τούτοις ὥσπερ ἔνιοι [b]ἄρτια μερίζοντες· ὥσπερ γὰρ [c]καὶ λέγεται

ἂν πολλὰ [d]βάλλῃς, ἄλλοτ' ἀλλοῖον [e]βαλεῖς,

3 καὶ ἐπὶ τούτων [f]τοῦτο συμβαίνει. [v]Οτι δ' οὐκ ἀποβαίνει πολλὰ τῶν ἐνυπνίων, οὐδὲν ἄτοπον· οὐδὲ γὰρ τῶν ἐν τοῖς σώμασι σημείων καὶ τῶν οὐρανίων, οἷον τὰ τῶν ὑδάτων καὶ [g]τὰ τῶν πνευμάτων· [h]ἂν γὰρ ἄλλη κυριωτέρα ταύτης συμβῇ κίνησις, ἀφ' ἧς μελλούσης ἐγένετο τὸ σημεῖον, οὐ γίνεται. 4 Καὶ πολλὰ βουλευθέντα καλῶς τῶν πραχθῆναι δεόντων διελύθη δι' ἄλλας κυριωτέρας ἀρχάς. [v]Ὅλως γὰρ οὐ πᾶν γίνεται τὸ [i]μελλῆσαν, οὐδὲ ταὐτὸ τὸ ἐσόμενον καὶ τὸ μέλλον· ἀλλ' ὅμως ἀρχάς [k]τε [l]λεκτέον εἶναι, ἀφ' ὧν οὐκ [m]ἐπετελέ-5 σθη, καὶ σημεῖα πέφυκε ταῦτα τινῶν οὐ [n]γενομένων. Περὶ [o]δὲ τῶν μὴ τοιαύτας ἐχόντων ἀρχὰς ἐνυπνίων [p]οἵας εἴπομεν,

[l] τὸ γὰρ σύμπτωμα E.M.Y. [m] ὅμως E.M.S.Y. [n] θεόπεμπτος μὲν οὐκ ἂν εἴη τῶν ἐνυπνίων ἡ φύσις οὐδὲ γεγενημένη M. [o] τούτου χάριν] τοῦτο E.Y. [p] δαιμόνιον M. [q] δαιμόνιον E.M.Y. [r] ἀλλ' om. L.S.U. [s] ὅσον Y. [t] ἂν om. S.U. [v] ἐστι ante παντοδ. U. [w] μελαγχολικοὶ E, μελαγχολικώτεροι τυγχάνουσιν ὄντες ὥστε M. [x] ὁρᾶν M, ὁρῶσα U. [y] διὰ—ἐπιτυγχάνουσιν om. Y. [z] γὰρ] δὲ L.S. [a] ὁμοίως Y. [b] ἄρτια μερίζοντες] ἁρπάζουσιν ἐρίζοντες U. malim ἀρτιάζοντες. [c] καὶ om. L. [d] βάλῃς S. [e] βάλλεις E.M.Y. [f] τοῦτο om. E.M.Y. [g] τὰ post καὶ om. S. [h] ἂν γὰρ] ἀλλ' ὅμως ἂν E.M.Y. [i] μελῆσαν M.S. [k] τε] γε Y, γέ τινας E.M. [l] εἶναι λεκτέον U, λεκτέον ἐνίας E.M.S. [m] ἐτελέσθη E.M.Y. [n] γινομένων E.M.S.Y. [o] δὲ om. U. [p] οἵας εἴπομεν om. L.S.U.

ἀλλ' ὑπερορίας ἢ τοῖς χρόνοις ἢ τοῖς τόποις ἢ τοῖς μεγέθεσιν, ἢ τούτων μὲν μηδέν, μὴ μέντοι [q] γε ἐν αὑτοῖς ἐχόντων τὰς ἀρχὰς τῶν ἰδόντων τὸ ἐνύπνιον, εἰ μὴ [r] γίνεται τὸ [s] προορᾶν ἀπὸ συμπτώματος, τοιόνδ' ἂν εἴη [t] μᾶλλον ἢ ὥσπερ λέγει Δημόκριτος εἴδωλα καὶ [v] ἀπορροὰς αἰτιώμενος. [w] Ὥσπερ γὰρ ὅταν [w] κινήσῃ τι τὸ ὕδωρ ἢ τὸν ἀέρα, [x] τοῦθ' 6
ἕτερον ἐκίνησε, καὶ [y] παυσαμένου [z] ἐκείνου συμβαίνει τὴν [a] τοιαύτην κίνησιν προϊέναι μέχρι τινός, τοῦ κινήσαντος οὐ παρόντος, [b] οὕτως οὐδὲν κωλύει κίνησίν τινα καὶ αἴσθησιν ἀφικνεῖσθαι πρὸς τὰς ψυχὰς τὰς ἐνυπνιαζούσας, ἀφ' ὧν ἐκεῖνος τὰ εἴδωλα [c] ποιεῖ καὶ τὰς [d] ἀπορροίας, καὶ [e] ὅπῃ δὴ ἔτυχεν [f] ἀφικνουμένας [g] μᾶλλον αἰσθητὰς εἶναι νύκτωρ διὰ τὸ μεθ' ἡμέραν φερομένας διαλύεσθαι μᾶλλον ([h] ἀταραχωδέστερος γὰρ ὁ [i] ἀὴρ τῆς νυκτὸς διὰ τὸ [k] νηνεμωτέρας εἶναι τὰς νύκτας), καὶ ἐν [l] τῷ σώματι ποιεῖν αἴσθησιν διὰ τὸν ὕπνον, [m] διὰ τὸ καὶ τῶν μικρῶν κινήσεων τῶν ἐντὸς αἰσθάνεσθαι καθεύδοντας μᾶλλον ἢ ἐγρηγορότας. Αὗται δ' αἱ κινήσεις 7
φαντάσματα ποιοῦσιν, ἐξ ὧν προορῶσι τὰ [n] μέλλοντα περὶ τῶν τοιούτων. Καὶ διὰ [o] ταῦτα συμβαίνει τὸ πάθος τοῦτο τοῖς τυχοῦσι καὶ οὐ τοῖς φρονιμωτάτοις. Μεθ' ἡμέραν τε 8
γὰρ ἐγίνετ' ἂν καὶ τοῖς σοφοῖς, [p] εἰ θεὸς ἦν ὁ πέμπων· οὕτω δ' εἰκὸς τοὺς τυχόντας προορᾶν· ἡ γὰρ διάνοια τῶν τοιούτων οὐ φροντιστικὴ ἀλλ' ὥσπερ ἔρημος καὶ [q] κενὴ πάντων, καὶ κινηθεῖσα κατὰ τὸ κινοῦν ἄγεται. [r] Καὶ τοῦ ἐνίους τῶν 9
ἐκστατικῶν προορᾶν αἴτιον [s] ὅτι αἱ οἰκεῖαι κινήσεις οὐκ ἐνοχλοῦσιν [t] ἀλλ' ἀπορραπίζονται· τῶν ξενικῶν οὖν μάλιστα

[q] γε om. E.M.Y. [r] γένηται L. [s] ὁρᾶν E.Y. [t] μᾶλλον] τὸ μέλλον E.M.Y. [v] ἀπορροίας E.M. [w] κινήσῃ τις E.Y, τι κινήσῃ L, κινήσῃ U. [x] τοῦθ'] οὔθ' E.M.Y. [y] παυσαμένου δ' ἐκείνου L. [z] ἐκείνου om. U. [a] αὐτὴν L. [b] οὕτως om. S. [c] ποιεῖ om. L.U. [d] ἀπορροὰς L.Y. [e] ὅποι U, ὅπου S, ὁποῖα M, ἐπεὶ E.Y. [f] ἀφικνούμενα E. [g] μᾶλλον om. L. [h] ἀταρ. γὰρ] τότε γὰρ ταραχωδέστερος M. [i] ἀὴρ] ἢ τῆς M. [k] ἠρεμαιοτέρας E.M.Y. [l] τῷ om. L. [m] διὰ τὸ] διὸ L.M.S.U. [n] μέλλοντα καὶ περὶ E.Y. [o] τοῦτο L. [p] εἰ] εἰ ὁ L, ὁ Y. [q] κοινὴ U. [r] καὶ τοῦ] τοῦ δ' E.M.Y. [s] ὅτι om. E.Y. [t] ἀλλ' ἀπορριπίζονται M.S.U, ἀλλὰ πορίζονται E.Y.

10 αἰσθάνονται. Τὸ δέ τινας εὐθυονείρους εἶναι καὶ [v] τὸ τοὺς γνωρίμους [w] περὶ τῶν γνωρίμων μάλιστα προορᾶν συμβαίνει διὰ τὸ μάλιστα τοὺς γνωρίμους ὑπὲρ ἀλλήλων φροντίζειν· ὥσπερ γὰρ πόρρω ὄντων [x] τάχιστα γνωρίζουσι καὶ [y] αἰσθάνονται, οὕτω καὶ τῶν κινήσεων· αἱ γὰρ τῶν γνωρίμων γνωρι-
11 μώτεραι [z] κινήσεις. Οἱ δὲ μελαγχολικοὶ διὰ τὸ [a] σφόδρα, ὥσπερ βάλλοντες πόρρωθεν, εὔστοχοί εἰσιν. Καὶ διὰ τὸ [b] μεταβλητικὸν ταχὺ τὸ ἐχόμενον [c] φαντάζεται αὐτοῖς· ὥσπερ γὰρ τὰ [d] Φιλαιγίδου ποιήματα καὶ οἱ ἐμμανεῖς ἐχόμενα τοῦ ὁμοίου [e] λέγουσι καὶ διανοοῦνται, οἷον [f] Ἀφροδί-
12 την, καὶ [g] οὕτω συνείρουσιν εἰς τὸ πρόσω. [1] Ἔτι δὲ διὰ τὴν σφοδρότητα οὐκ ἐκκρούεται αὐτῶν ἡ κίνησις ὑφ' ἑτέρας κινήσεως. Τεχνικώτατος [h] δ' ἐστὶ κριτὴς ἐνυπνίων [i] ὅστις δύναται τὰς ὁμοιότητας θεωρεῖν· τὰς γὰρ εὐθυονειρίας κρίνειν παντός ἐστιν. Λέγω δὲ τὰς ὁμοιότητας, ὅτι παραπλήσια συμβαίνει [k] τὰ φαντάσματα τοῖς ἐν τοῖς ὕδασιν εἰδώλοις,
13 καθάπερ καὶ πρότερον εἴπομεν. [1] Ἐκεῖ δέ, ἂν πολλὴ [l] γίνηται ἡ κίνησις, οὐδὲν ὁμοία γίνεται ἡ ἔμφασις καὶ τὰ εἴδωλα τοῖς ἀληθινοῖς. Δεινὸς δὴ τὰς ἐμφάσεις κρίνειν [m] εἴη ἂν ὁ δυνάμενος [n] ταχὺ [o] διαισθάνεσθαι [p] καὶ συνορᾶν [p] τὰ διαπεφορημένα καὶ διεστραμμένα τῶν εἰδώλων, ὅτι ἐστὶν ἀνθρώ-
14 που [q] ἢ ἵππου ἢ [r] ὁτουδήποτε. Κἀκεῖ δὴ [s] ὁμοίως [t] τι δύναται τὸ ἐνύπνιον [v] τοῦτο· [w] ἡ γὰρ κίνησις ἐκκόπτει τὴν εὐθυονειρίαν. Τί μὲν οὖν ἐστὶν ὕπνος [x] καὶ ἐνύπνιον, καὶ διὰ τίν' αἰτίαν ἑκάτερον αὐτῶν γίνεται, ἔτι δὲ περὶ τῆς ἐκ τῶν ἐνυπνίων [y] μαντικῆς [z] εἴρηται.

[v] τὸ ante τοὺς om. S. [w] ὑπὲρ E.M.Y. [x] μάλιστα E.M.Y. [y] αἰσθάνονται οἱ συνήθεις οὕτω E.M.Y. [z] κινήσεις om. E.M.Y. [a] σφοδρὸν L.U. [b] μελητικὸν E.Y, μὴ μελητικὸν M. [c] αὐτοῖς φαντάζεται L. [d] φιλαινγίδου L, φιλιππίδου E.M.Y. [e] λέγονται L. [f] ἀφροδίτην φροδίτην καὶ E.M.U. [g] οὕτω] τοῦτο L. [h] δ' om. E.Y. [i] ὃς δ. M. [k] τὰ om. E.M.Y. [l] γένηται L.M, γίνονται E. [m] ἂν εἴη S. [n] ταχὺ om. E.Y. [o] συναισθάνεσθαι E.M.Y. [p] καὶ et τὰ om. E.Y. [q] ἢ ante ἵππου om. E.M.Y. [r] ὁπουδήποτε M. [s] ὅμοιον L.M. [t] τι om. S.U. [v] τοῦτο om. L. [w] γὰρ ἡ E.Y. [x] καὶ τί ἐνύπνιον E.M.Y. [y] μαντείας L.M.S.Y. [z] εἴρηται] εἴρηται περὶ πάσης E.M.Y.l.

Περὶ δὲ τοῦ τὰ μὲν εἶναι μακρόβια τῶν ζῴων τὰ δὲ βρα- 1
χύβια, καὶ περὶ ζωῆς ὅλως μήκους καὶ βραχύτητος ἐπι-
σκεπτέον τὰς αἰτίας. Ἀρχὴ δὲ τῆς σκέψεως ἀναγκαία
πρῶτον ἐκ τοῦ διαπορῆσαι περὶ αὐτῶν. Οὐ γάρ ἐστι δῆλον 2
πότερον [a] ἕτερον ἢ τὸ αὐτὸ αἴτιον πᾶσι [b] τοῖς ζῴοις καὶ φυ-
τοῖς τοῦ τὰ μὲν εἶναι μακρόβια τὰ δὲ βραχύβια· καὶ γὰρ
τῶν φυτῶν τὰ μὲν ἐπέτειον τὰ δὲ πολυχρόνιον ἔχει τὴν
ζωήν. Ἔτι [c] δὲ πότερον ταὐτὰ μακρόβια καὶ τὴν φύσιν 3
ὑγιεινὰ τῶν φύσει συνεστώτων, ἢ κεχώρισται καὶ τὸ βρα-
χύβιον καὶ τὸ νοσῶδες, ἢ κατ' ἐνίας μὲν νόσους ἐπαλλάττει
τὰ νοσώδη τὴν φύσιν σώματα τοῖς βραχυβίοις, κατ' ἐνίας
δ' οὐδὲν κωλύει νοσώδεις εἶναι μακροβίους ὄντας. Περὶ μὲν 4
[d] οὖν ὕπνου καὶ ἐγρηγόρσεως εἴρηται πρότερον, [e] περὶ δὲ
ζωῆς καὶ θανάτου λεκτέον ὕστερον, [f] ὁμοίως δὲ καὶ περὶ νόσου
καὶ ὑγιείας, [g] ὅσον ἐπιβάλλει τῇ φυσικῇ φιλοσοφίᾳ· νῦν
δὲ περὶ [h] τῆς αἰτίας τοῦ τὰ μὲν εἶναι μακρόβια τὰ δὲ βρα-
χύβια, καθάπερ εἴρηται πρότερον, θεωρητέον. Ἔστι δ' 4
ἔχοντα τὴν διαφορὰν ταύτην ὅλα τε πρὸς ὅλα γένη, καὶ τῶν
ὑφ' ἓν εἶδος ἕτερα πρὸς ἕτερα. Λέγω δὲ κατὰ γένος μὲν 5
διαφέρειν οἷον ἄνθρωπον πρὸς ἵππον (μακροβιώτερον [i] γὰρ
τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος ἢ τὸ τῶν ἵππων), κατ' εἴδος [k] δ' ἄν-
θρωπον πρὸς ἄνθρωπον· εἰσὶ γὰρ [l] καὶ ἄνθρωποι οἱ μὲν μα-
κρόβιοι οἱ δὲ [m] βραχύβιοι [n] ἕτεροι καθ' ἑτέρους τόπους
[o] διεστῶτες· τὰ μὲν γὰρ ἐν τοῖς θερμοῖς τῶν ἐθνῶν μακρο-
βιώτερα, τὰ δ' ἐν τοῖς ψυχροῖς βραχυβιώτερα. Καὶ τῶν 6
τὸν αὐτὸν δὲ τόπον οἰκούντων [p] διαφέρουσιν ὁμοίως τινὲς
[q] ταύτην πρὸς ἀλλήλους τὴν διαφοράν.

Δεῖ [r] δὴ λαβεῖν τί τὸ εὔφθαρτον ἐν τοῖς φύσει συνεστῶσι 2
καὶ τί τὸ οὐκ εὔφθαρτον. Πῦρ [s] γὰρ καὶ ὕδωρ καὶ τὰ [t] τού-
τοις συγγενῆ, οὐκ ἔχοντα τὴν αὐτὴν δύναμιν, τυγχάνει γενέ-

Codices L.M.P.S.Z. [a] ἕτερον ἢ] δῆλον καὶ M, καὶ Z. [b] τοῖς om. M.P.S. [c] δὲ om. M.Z. [d] οὖν om. S. [e] περὶ—ὕστερον om. M.Z. [f] ὅμως M. [g] ὃς M. [h] τὰς M.Z. [i] γὰρ] δὲ M.Z. [k] δ' ἄνθρωπος L.P. [l] καὶ om. L. [m] βραχύτεροι M. [n] ἕτεροι om. M.Z. [o] καθεστῶτες M.Z. [p] διαφέρει L. [q] ταύτην τὴν πρὸς ἀλλ. δ. M.Z. [r] δὴ] δὲ M.Z. [s] γὰρ] δὴ L, om. S. [t] τούτων M.Z.

σεως καὶ φθορᾶς αἴτια [v]ἀλλήλοις, ὥστε καὶ τῶν ἄλλων [w]ἕκαστον [x]ἐκ τούτων ὄντα καὶ συνεστῶτα μετέχειν τῆς τούτων φύσεως εὔλογον, ὅσα μὴ συνθέσει ἐκ πολλῶν ἐστίν, οἷον
2 οἰκία. Περὶ μὲν οὖν τῶν ἄλλων [y]ἕτερος λόγος· εἰσὶ γὰρ ἴδιαι [z]φθοραὶ πολλοῖς τῶν ὄντων, οἷον ἐπιστήμῃ καὶ [a]ὑγιείᾳ καὶ [b]νόσῳ· ταῦτα γὰρ φθείρεται καὶ μὴ φθειρομένων τῶν δεκτικῶν ἀλλὰ σωζομένων, οἷον [c]ἀγνοίας μὲν φθορὰ ἀνάμνησις καὶ μάθησις, ἐπιστήμης [d]δὲ λήθη καὶ ἀπάτη.
3 Κατὰ συμβεβηκὸς δ' ἀκολουθοῦσι τοῖς φυσικοῖς [e]αἱ τῶν ἄλλων φθοραί· φθειρομένων γὰρ τῶν ζῴων φθείρεται καὶ ἡ
4 ἐπιστήμη καὶ [f]ἡ ὑγίεια ἡ ἐν τοῖς ζῴοις. Διὸ καὶ περὶ ψυχῆς [g]συλλογίσαιτ' [h]ἄν τις ἐκ τούτων· εἰ γάρ ἐστι μὴ φύσει ἀλλ' ὥσπερ [i]ἐπιστήμη ἐν ψυχῇ, οὕτω [k]καὶ ψυχὴ ἐν σώματι, εἴη ἄν [l]τις αὐτῆς καὶ ἄλλη φθορὰ παρὰ τὴν [m]φθορὰν [n]ἣν φθείρεται φθειρομένου τοῦ σώματος. [v]Ωστ' ἐπεὶ οὐ φαίνεται [o]τοιαύτη οὖσα, ἄλλως ἂν ἔχοι πρὸς τὴν τοῦ σώματος κοινωνίαν.

3 [q]Ἴσως δ' ἄν τις ἀπορήσειεν εὐλόγως, ἆρ' ἔστιν οὗ ἄφθαρτον [p]ἔσται τὸ φθαρτόν, οἷον τὸ πῦρ ἄνω, [q]οὗ [r]μή [s]ἐστι τὸ ἐναντίον. Φθείρεται γὰρ τὰ μὲν ὑπάρχοντα τοῖς ἐναντίοις κατὰ συμβεβηκός, τῷ ἐκεῖνα φθείρεσθαι· ἀναιρεῖται γὰρ τἀναντία ὑπ' ἀλλήλων· κατὰ συμβεβηκὸς δ' οὐθὲν τῶν ἐν ταῖς οὐσίαις ἐναντίων φθείρεται, διὰ τὸ μηθενὸς ὑποκειμένου
2 κατηγορεῖσθαι τὴν οὐσίαν. [v]Ωσθ' [t]ᾧ μή ἐστιν ἐναντίον καὶ [v]ὅπου μή ἐστιν, ἀδύνατον ἂν εἴη φθαρῆναι· τί γὰρ ἔσται τὸ φθεροῦν, εἴπερ ὑπ' [w]ἐναντίων μὲν φθείρεσθαι [x]συμβαίνει μόνων, τοῦτο δὲ μὴ ὑπάρχει, [y]ἢ ὅλως ἢ ἐνταῦθα; [q]Ἢ τοῦτο

[v] ἀλλήλοις] τοῖς ἄλλοις L.P, τῶν ἄλλων M.Z. [w] ἕκαστα P. [x] ἐκ τούτων ὄντα] ὥστε M.Z. [y] ἕτερος ἔστω λόγος· εἰσὶ γὰρ καὶ ἴδιαι P. [z] πολλοῖς τῶν ὄντων φθοραὶ S. [a] ὑγίεια M. [b] νόσος L.M.Z. [c] ἀγνείας P. [d] δὲ om. S. [e] αἱ om. M. [f] ἡ post καὶ om. S. [g] λογίσαιτ' M.P.Z. [h] τις ἂν L.S. [i] ἐπιστήμη ἐν ψυχῇ om. pr. Z, ἐπιστήμη om. M. [k] καὶ om. M.Z. [l] τις om. M.P.Z. [m] φθορὰν] φύσιν M. [n] ἧ L. [o] οὖσα τοιαύτη Z. [p] ἐστὶ S. [q] οὐ M.Z. [r] μὴν M.S.Z. [s] ἐστι] εἴ τι M.Z. [t] ᾧ] εἰ M.Z. [v] ὅπου τε μή M.Z. [w] ἐναντίου Z. [x] ξυμβαίνει μόνον M.S.Z. [y] ἢ ante ὅλως om. S.

τῇ μὲν ἀληθές ἐστι τῇ δ' οὔ· ἀδύνατον γὰρ τῷ ὕλην ἔχοντι μὴ ὑπάρχειν πως τὸ [z] ἐναντίον. Πάντῃ μὲν γὰρ ἐνεῖναι τὸ 3
θερμὸν ἢ τὸ εὐθὺ ἐνδέχεται, [a] πᾶν δ' εἶναι ἀδύνατον ἢ θερμὸν ἢ εὐθὺ ἢ λευκόν· [b] ἔσται γὰρ τὰ πάθη κεχωρισμένα. Εἰ οὖν, [c] ὅταν ἅμα ᾖ τὸ ποιητικὸν καὶ [d] τὸ παθητικόν, [e] ἀεὶ τὸ μὲν ποιεῖ τὸ δὲ πάσχει, ἀδύνατον μὴ μεταβάλλειν. [f] Ἔτι 4
καὶ εἰ ἀνάγκη περίττωμα ποιεῖν, τὸ δὲ περίττωμα ἐναντίον· ἐξ [f] ἐναντίου γὰρ ἀεὶ ἡ μεταβολή, τὸ δὲ περίττωμα [g] ὑπόλειμμα τοῦ προτέρου. Εἰ δὲ πᾶν ἐξελαύνει τὸ ἐνεργείᾳ [h] ἐναντίον, κἂν ἐνταῦθ' [i] ἄφθαρτον [k] ἂν εἴη. [l] Ἢ οὔ, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ περιέχοντος φθείρεται. Εἰ μὲν οὖν ἱκανόν, ἐκ τῶν 5
εἰρημένων· εἰ δὲ μή, ὑποθέσθαι δεῖ ὅτι [l] ἔνεστί τι [m] ἐνεργείᾳ [n] ἐναντίον, καὶ περίττωμα γίνεται. Διὸ ἡ ἐλάττων φλὸξ κατακάεται ὑπὸ τῆς πολλῆς κατὰ συμβεβηκός, ὅτι ἡ τροφὴ [o] ἣν ἐκείνη ἐν πολλῷ χρόνῳ [p] ἀναλίσκει τὸν καπνόν, ταύτην ἡ πολλὴ φλὸξ ταχύ. [q] Διὸ πάντα ἀεὶ ἐν κινήσει ἐστί, καὶ γίνεται [r] ἢ φθείρεται. Τὸ δὲ περιέχον ἢ συμπράττει ἢ 6
ἀντιπράττει. Καὶ διὰ τοῦτο μετατιθέμενα πολυχρονιώτερα μὲν γίνεται καὶ ὀλιγοχρονιώτερα τῆς φύσεως, [s] ἀΐδια δ' οὐδαμοῦ, [t] ὅσοις ἐναντία ἐστίν· εὐθὺς γὰρ ἡ ὕλη τὸ ἐναντίον ἔχει. [v] Ὥστ' εἰ [v] μὲν τοῦ ποῦ, κατὰ τόπον μεταβάλλει, εἰ δὲ τοῦ ποσοῦ, κατ' αὔξησιν [w] καὶ φθίσιν· εἰ δὲ [x] πάθους, ἀλλοιοῦται.

[y] Ἔστι δ' οὔτε τὰ μέγιστα ἀφθαρτότερα (ἵππος γὰρ ἀν- 4
θρώπου [y] βραχυβιώτερον) οὔτε τὰ μικρά (ἐπέτεια γὰρ [z] τὰ πολλὰ τῶν ἐντόμων) οὔτε τὰ φυτὰ ὅλως τῶν ζῴων (ἐπέτεια

[z] ἐναντίον. εὐθὺς γὰρ δυνάμει ἐνυπάρχει τὸ ἐναντίον τῇ παθητικῇ ὕλῃ. πάντῃ M.Z.i. [a] πᾶν—λευκόν om. M.Z. [b] ἔσται] εἴτε M.Z. [c] ὅταν ἅμα] ὅτε ἂν M, ἅμα ὅταν corr. Z. [d] τὸ post καὶ om. L.M. et pr. Z. [e] τὸ μὲν ἀεὶ L. [f] ἐναντίων P. [g] ὑπολείμματος προτέρου M. [h] ἐναντίον] ἐνίοτε M. [i] φθαρτὸν M. [k] ἂν εἴη] ἦ S. [l] ἔστι M.Z. [m] ἐνεργείᾳ τι τὸ P. [n] ἐναντία L. [o] ἣν] ἡ ἐν M.Z. [p] καταναλίσκει P. [q] διὸ καὶ πάντα L. [r] ἢ] καὶ M.Z. [s] ἄδεια M. et pr. Z. [t] ὅσα M. [v] μὲν τὸ ποῦ κατὰ τὸ ποῦ μετ. M.Z. [w] καὶ] ἢ Z. [x] πάθος P.Z, εὐπαθὲς M. [y] βραχυβιώτερος L.P. [z] τῶν ἐντόμων τὰ πολλὰ M.Z.

γὰρ ἔνια [a]τῶν φυτῶν) οὔτε τὰ ἔναιμα (μέλιττα γὰρ [b]πολυχρονιώτερον ἐνίων ἐναίμων) [c]οὔτε τὰ ἄναιμα (τὰ γὰρ μαλάκια ἐπέτεια μέν, ἄναιμα δέ) οὔτε τὰ ἐν τῇ γῇ (καὶ γὰρ φυτὰ ἐπέτειά ἐστι καὶ ζῷα πεζά) οὔτε τὰ ἐν τῇ [d]θαλάττῃ· καὶ γὰρ ἐκεῖ βραχύβια [e]καὶ τὰ ὀστρακηρὰ καὶ τὰ μαλάκια.
2 [v]Ὅλως [f]δὲ τὰ μακροβιώτατα ἐν τοῖς φυτοῖς ἐστίν, οἷον [g]ὁ φοῖνιξ· εἶτ' ἐν τοῖς ἐναίμοις ζῴοις μᾶλλον ἢ ἐν τοῖς ἀναίμοις, καὶ [h]ἐν τοῖς πεζοῖς ἢ ἐν τοῖς ἐνύδροις. [v]Ὥστε καὶ συνδυασθέντων ἐν τοῖς ἐναίμοις καὶ πεζοῖς τὰ μακροβιώτατα τῶν
3 ζῴων ἐστίν, οἷον ἄνθρωπος καὶ ἐλέφας. Καὶ δὴ καὶ [i]τὰ μείζω ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰπεῖν τῶν ἐλαττόνων μακροβιώτερα· καὶ γὰρ [k]καὶ τοῖς ἄλλοις συμβέβηκε τοῖς [l]μακροβιωτάτοις μέγεθος, ὥσπερ καὶ τοῖς εἰρημένοις.

5 Τὴν δ' αἰτίαν περὶ τούτων ἁπάντων ἐντεῦθεν ἄν τις θεωρήσειεν. Δεῖ γὰρ λαβεῖν ὅτι τὸ ζῷόν ἐστι φύσει ὑγρὸν καὶ θερμόν, καὶ τὸ ζῆν τοιοῦτον, τὸ δὲ γῆρας [m]ψυχρὸν καὶ ξηρόν, καὶ τὸ τεθνηκός· φαίνεται γὰρ οὕτως. [v]Ὑλη δὲ τῶν σωμάτων τοῖς [n]οὖσι ταῦτα, τὸ [o]θερμὸν καὶ [p]τὸ ψυχρόν,
2 καὶ τὸ ξηρὸν [q]καὶ [r]τὸ ὑγρόν. [t]Ἀνάγκη τοίνυν γηράσκοντα ξηραίνεσθαι. Διὸ [s]δεῖ μὴ εὐξήραντον εἶναι τὸ ὑγρόν. Καὶ διὰ τοῦτο τὰ λιπαρὰ ἄσηπτα. Αἴτιον δ' ὅτι ἀέρος· ὁ δ' ἀὴρ πρὸς τἆλλα [t]πῦρ· πῦρ δ' οὐ γίνεται σαπρόν. Οὐδ' αὖ ὀλίγον δεῖ εἶναι τὸ ὑγρόν· εὐξήραντον γὰρ καὶ τὸ ὀλίγον.
3 Διὸ καὶ τὰ μεγάλα [v]καὶ ζῷα καὶ φυτὰ ὡς [w]ὅλως εἰπεῖν μακροβιώτερα, καθάπερ ἐλέχθη πρότερον· εὔλογον γὰρ τὰ μείζω [x]πλέον ἔχειν ὑγρόν. Οὐ μόνον δὲ διὰ τοῦτο [y]μακροβιώτερα· δύο γὰρ τὰ αἴτια, τό τε ποσὸν καὶ τὸ ποιόν,

[a] τῶν om. M. [b] πολυχρονιωτέρα S. [c] οὔτε] οὐ L. [d] θαλάσσῃ L. [e] καὶ τὰ ὀστρακηρὰ om. S. [f] δὲ μακροβιώτατον M. [g] ὁ om. L. [h] ἐν τοῖς et ἢ ἐν τοῖς—πεζοῖς om. M.Z. [i] τὰ μὲν μείζω P.S. [k] καὶ ante τοῖς om. M.Z. [l] μακροβιωτέροις L. [m] ξηρὸν καὶ ψυχρὸν M.Z. [n] οὖσι] ζώοις M.Z. [o] ψυχρὸν καὶ τὸ θερμὸν P. [p] τὸ om. P.S. [q] καὶ] δὲ M. [r] τὸ om. P.S. [s] δεῖ] δὴ P.S. [t] πῦρ post ἀὴρ M.Z, om. L. [v] καὶ post μεγ. om. P. [w] ἁπλῶς Z, ὅλος λόγος M. [x] πλεῖον Z. [y] μακροβιώτατα L.P.Z.

[a]ὥστε δεῖ μὴ μόνον [b]πλῆθος εἶναι ὑγροῦ, ἀλλὰ τοῦτο καὶ θερμόν, ἵνα μήτε εὔπηκτον μήτε εὐξήραντον ᾖ. Καὶ διὰ 4
τοῦτο ἄνθρωπος [c]μακρόβιον μᾶλλον [d]ἐνίων μειζόνων· μακροβιώτερα [e]γὰρ τὰ λειπόμενα τῷ πλήθει τοῦ ὑγροῦ, ἐὰν [f]πλείονι λόγῳ ὑπερέχῃ κατὰ τὸ [g]ποιὸν ἢ λείπεται κατὰ [h]τὸ [i]ποσόν. [1]Ἔστι δ' ἐνίοις μὲν τὸ θερμὸν [k]τὸ λιπαρόν, ὃ ἅμα ποιεῖ τό τε μὴ εὐξήραντον καὶ τὸ [l]μὴ εὔψυκτον· ἐνίοις δ' ἄλλον ἔχει χυμόν. [1]Ἔτι [m]δεῖ τὸ μέλλον εἶναι μὴ εὔφθαρ- 5
τον μὴ περιττωματικὸν εἶναι. [1]Ἀναιρεῖ γὰρ τὸ τοιοῦτον ἢ νόσῳ ἢ φύσει· ἐναντία [n]δ' ἡ τοῦ περιττώματος δύναμις καὶ φθαρτικὴ ἡ μὲν τῆς φύσεως ἡ δὲ μορίου. [o]Διὸ τὰ ὀχευτικὰ καὶ πολύσπερμα γηράσκει ταχύ· τὸ γὰρ σπέρμα περίττωμα, καὶ ἔτι ξηραίνει ἀπιόν. Καὶ διὰ τοῦτο ἡμίονος [p]μακροβιώ- 6
τερος ἵππου καὶ ὄνου, ἐξ ὧν ἐγένετο, καὶ τὰ θήλεα τῶν ἀρρένων, ἐὰν ὀχευτικὰ ᾖ τὰ ἄρρενα· [q]διὸ οἱ στρουθοὶ οἱ ἄρρενες βραχυβιώτεροι τῶν θηλειῶν. [1]Ἔτι δὲ καὶ ὅσα πονητικὰ τῶν ἀρρένων, καὶ διὰ τὸν πόνον γηράσκει μᾶλλον· ξηραίνει γὰρ ὁ πόνος, τὸ δὲ γῆρας ξηρόν ἐστιν. Φύσει δὲ [r]καὶ ὡς ἐπὶ [s]τὸ 7
πᾶν εἰπεῖν τὰ ἄρρενα τῶν θηλειῶν μακροβιώτερα· [t]αἴτιον δ' ὅτι θερμότερον [v]ζῷον τὸ ἄρρεν [w]ἐστὶ τοῦ θήλεος. Τὰ δ' αὐτὰ [x]ἐν τοῖς [y]ἀλεεινοῖς μακροβιώτερά ἐστιν ἢ ἐν τοῖς ψυχροῖς τόποις, διὰ τὴν [z]αὐτὴν αἰτίαν δι' ἣνπερ [a]τὰ μείζω. Καὶ μάλιστ' ἐπίδηλον τὸ μέγεθος τῶν [b]τὴν φύσιν ψυχρῶν 8
ζῴων· διὸ οἵ τ' ὄφεις καὶ [c]αἱ σαῦραι καὶ τὰ φολιδωτὰ μεγάλα ἐν τοῖς θερμοῖς τόποις, καὶ [d]ἐν τῇ θαλάττῃ τῇ ἐρυθρᾷ τὰ ὀστρακόδερμα· τῆς τε γὰρ αὐξήσεως ἡ θερμὴ ὑγρότης

[a] ὥστε δεῖ] ὡς εἰ M, ὡς Z. [b] εἶναι πλῆθος P. πλ. τοῦ ὑγροῦ ἀλλὰ καὶ τοῦ θερμοῦ M.Z. [c] μακρόβιον καὶ μ. M.Z. [d] ἐνίων ζώων μ. P. [e] γὰρ τὰ om. M.Z. [f] πλέονι Z. [g] ποσὸν M. [h] τὸ om. Z. [i] ποιὸν M. [k] τὸ ante λιπαρόν om. Z. [l] μὴ post τὸ om. P. [m] δεῖ] δὴ P. [n] δ'] γὰρ P. [o] διὸ καὶ τὰ M.Z. [p] μακρ. καὶ ἵππου καὶ M.Z. [q] διὸ καὶ οἱ L. [r] καὶ om. S. [s] τὸ om. M.Z. [t] αἴτιον corr. Z, ἔτι M. [v] ζῶον om. M.Z, τὸ ζῶον P. [w] ἐστὶ om. M.P.Z. [x] ἐν] καὶ ἐν Z. [y] ἀλεεινοῖς καὶ μακρ. M.Z. [z] αὐτὴν δ' αἰτίαν P. [a] τὰ μείζω om. M.Z, καὶ μείζω P, καὶ ταχὺ μείζω L. [b] ψυχρῶν τὴν φύσιν L. [c] οἱ σαῦροι P. [d] ἐν τῇ ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ L.

9 αἰτία καὶ τῆς ζωῆς. Ἐν δὲ τοῖς [e]ψυχροῖς τόποις ὑδατωδέστερον τὸ ὑγρὸν τὸ ἐν τοῖς ζῴοις ἐστίν· διὸ εὔπηκτον, ὥστε τὰ μὲν οὐ γίνεται ὅλως τῶν ζῴων τῶν ὀλιγαίμων [f]ἢ ἀναίμων ἐν τοῖς πρὸς τὴν ἄρκτον τόποις, οὔτε τὰ πεζὰ ἐν τῇ γῇ οὔτε τὰ ἔνυδρα ἐν τῇ [g]θαλάττῃ, τὰ δὲ [h]γίνεται μέν, ἐλάττω δὲ καὶ βραχυβιώτερα· ἀφαιρεῖται γὰρ ὁ πάγος τὴν 10 αὔξησιν. Τροφὴν [i]δὲ μὴ λαμβάνοντα καὶ τὰ [k]φυτὰ καὶ τὰ ζῷα [l]φθείρονται· συντήκει γὰρ [m]αὐτὰ ἑαυτά· ὥσπερ [n]γὰρ ἡ πολλὴ φλὸξ κατακαίει καὶ φθείρει τὴν ὀλίγην τῷ τὴν τροφὴν ἀναλίσκειν, οὕτω τὸ φυσικὸν θερμὸν τὸ πρῶτον 11 [o]πεπτικὸν ἀναλίσκει τὴν ὕλην ἐν ᾗ ἐστίν. Τὰ δ' ἔνυδρα τῶν πεζῶν ἧττον μακρόβια οὐχ ὅτι ὑγρὰ ἁπλῶς, ἀλλ' ὅτι ὑδατώδη· τὸ δὲ τοιοῦτον ὑγρὸν εὔφθαρτον, ὅτι ψυχρὸν καὶ εὔπηκτον. Καὶ [p]τὸ ἄναιμον διὰ τὸ αὐτό, ἐὰν μὴ μεγέθει ἀπαμύνηται· οὔτε γὰρ λίπος οὔτε γλυκὺ ἔχει. Ἐν [q]γὰρ ζῴῳ τὸ λιπαρὸν γλυκύ· διὸ αἱ μέλιτται μακροβιώτεραι ἑτέρων μειζόνων ζῴων.

6 Ἐν δὲ τοῖς φυτοῖς [r]ἐστὶ τὰ μακροβιώτατα, καὶ μᾶλλον ἢ ἐν τοῖς ζῴοις, πρῶτον μὲν [s]ὅτι ἧττον ὑδατώδη, ὥστ' οὐκ εὔπηκτα· εἶτ' ἔχει λιπαρότητα καὶ γλισχρότητα, [t]καὶ ξηρὰ 2 καὶ γεώδη ὄντα ὅμως οὐκ εὐξήραντον [v]ἔχει τὸ ὑγρόν. Περὶ δὲ τοῦ πολυχρόνιον εἶναι τὴν τῶν δένδρων φύσιν δεῖ λαβεῖν τὴν αἰτίαν· ἔχει γὰρ ἰδίαν πρὸς τὰ ζῷα, πλὴν πρὸς τὰ [w]ἔντομα. Νέα γὰρ ἀεὶ τὰ φυτὰ γίνεται· διὸ πολυχρόνια. Ἀεὶ γὰρ ἕτεροι οἱ πτόρθοι, [x]οἱ δὲ γηράσκουσιν. Καὶ αἱ 3 ῥίζαι ὁμοίως. [y]Ἀλλ' οὐχ ἅμα, ἀλλ' [z]ὁτὲ μὲν [a]μόνον τὸ στέλεχος καὶ οἱ κλάδοι ἀπώλοντο, ἕτεροι δὲ παρεφύησαν· ὅταν δ' οὕτως [b]ὦσιν, αἱ ῥίζαι [c]ἄλλαι ἐκ τοῦ ὑπάρχοντος

[e] ψυχροῖς] ὑγροῖς M.Z. [f] ἢ ἄναιμα S, om. M.Z. [g] θαλάσσῃ L. [h] γίνεται ἐλάττω μὲν καὶ βρ. M.Z. [i] δὲ τὰ μὴ M.Z. [k] ζῶα καὶ τὰ φυτὰ S. [l] φθείρεται M.Z. [m] αὐτὸ αὐτά P, αὐτὸ αὑτὸ L.S. [n] γὰρ om. M.Z. [o] πεπτικὸν καὶ οὗ ἔστιν ἡ πέψις ἀναλ. M.P.Z. [p] τὰ ἄναιμα P. [q] γὰρ τῷ ζώῳ L. [r] εἰσὶ L. [s] ὅτι] οὗ M. [t] καὶ ξηρὰ] διὸ ξηρὰ P, διὸ καὶ ξηρὰ M.Z. [v] ἔχουσι M.P.S.Z. [w] ἄτομα L. [x] οἱ δὲ] οὐδὲ M. [y] ἀλλ' ante οὐχ om. M. [z] ὅταν M. [a] τὸ στέλεχος μόνον P. [b] ποιῶσιν M.Z. [c] ἀλλ' S.

γίνονται, καὶ οὕτως ἀεὶ διατελεῖ τὸ μὲν φθειρόμενον τὸ δὲ γινόμενον· διὸ καὶ [d] μακρόβια. [1]Ἔοικε δὲ τὰ [e] φυτὰ τοῖς 4
ἐντόμοις, ὥσπερ εἴρηται [f] πρότερον· διαιρούμενα γὰρ ζῇ, καὶ δύο καὶ πολλὰ γίνεται ἐξ ἑνός. Τὰ δ' ἔντομα μέχρι μὲν τοῦ ζῆν ἦλθεν, πολὺν δ' οὐ δύναται χρόνον· οὐ γὰρ ἔχει ὄργανα, οὐδὲ δύναται ποιεῖν αὐτὰ ἡ ἀρχὴ ἡ ἐν ἑκάστῳ. [2]Ἡ δ' ἐν τῷ φυτῷ δύναται· πανταχῇ γὰρ ἔχει καὶ ῥίζαν καὶ καυλὸν δυνάμει. Διὸ ἀπὸ ταύτης ἀεὶ προέρχεται τὸ μὲν νέον τὸ δὲ 5
γηράσκον, μικρόν τι διαφέροντα [g] τῷ εἶναι μακρόβια, οὕτως ὥσπερ τὰ ἀποφυτευόμενα. Καὶ γὰρ ἐν τῇ ἀποφυτείᾳ τρόπον τινὰ φαίη ἄν τις [h] ταῦτα συμβαίνειν· μόριον γάρ τι τὸ ἀποφυτευθέν. [3]Ἐν μὲν οὖν τῇ ἀποφυτείᾳ χωριζομένων συμβαίνει τοῦτο, ἐκεῖ δὲ διὰ [i] τοῦ συνεχοῦς. Αἴτιον δ' ὅτι ἐνυ- 6
πάρχει [k] πάντῃ ἡ ἀρχὴ δυνάμει ἐνοῦσα. Συμβαίνει δὲ ταὐτὸ ἐπί τε [l] τῶν [m] ζῴων καὶ φυτῶν. [4]Ἔν τε γὰρ τοῖς ζῴοις τὰ ἄρρενα μακροβιώτερα [n] ὡς ἐπὶ τὸ πολύ· τούτων δὲ τὰ ἄνω μείζω ἢ τὰ κάτω ([o] νανωδέστερον γὰρ τοῦ θήλεος τὸ ἄρρεν), ἐν δὲ τῷ ἄνω τὸ θερμόν, καὶ [p] τὸ ψυχρὸν ἐν τῷ [q] κάτω· καὶ [r] τῶν φυτῶν τὰ [s] κεφαλοβαρῆ μακροβιώτερα. Τοιαῦτα δὲ 7
τὰ μὴ ἐπέτεια ἀλλὰ δενδρώδη· τὸ γὰρ ἄνω τοῦ φυτοῦ καὶ κεφαλὴ ἡ ῥίζα ἐστί, τὰ δ' ἐπέτεια ἐπὶ [t] τὸ κάτω καὶ τὸν καρπὸν λαμβάνει τὴν αὔξησιν. [5]Ἀλλὰ περὶ μὲν [v] τούτου καὶ 8
καθ' αὑτὰ ἐν τοῖς περὶ φυτῶν διορισθήσεται· νῦν δὲ περὶ τῶν ἄλλων ζῴων εἴρηται τὸ αἴτιον περί τε μεγέθους ζωῆς [w] καὶ βραχυβιότητος. Λοιπὸν δ' ἡμῖν θεωρῆσαι περί τε νεότητος καὶ γήρως καὶ ζωῆς καὶ θανάτου· τούτων γὰρ διορισθέντων τέλος ἂν ἡ περὶ τῶν ζῴων [x] ἔχοι μέθοδος.

[d] μακρόβιον P. [e] φυτὰ ἐν τοῖς M. [f] πρότερον om. M.Z. [g] τῷ] τὸ S, τῷ ἀεὶ M.Z. [h] ταῦτα L. [i] τὸ συνεχές P. [k] παντὶ M.Z. [l] τῶν om. L. [m] ζώων τε καὶ τῶν φυτῶν M. [n] ὥσπερ ἐπὶ M. [o] μανωδέστερον M. [p] τὸ post καὶ om. S. [q] κάτω ὥσπερ γὰρ καὶ M.Z. [r] τῶν om. M.S. [s] κεφαλῇ M. [t] τὰ κάτω λαμβάνει καὶ τοὺς καρποὺς καὶ ἐπὶ τὴν M.Z. [v] τούτων M.Z. [w] καὶ περὶ βρ. L.P. [x] ἔχῃ L.

1 Περὶ δὲ νεότητος καὶ γήρως καὶ [y] περὶ ζωῆς καὶ θανάτου [z] λεκτέον νῦν· ἅμα δὲ καὶ περὶ ἀναπνοῆς ἀναγκαῖον ἴσως τὰς αἰτίας εἰπεῖν· ἐνίοις γὰρ τῶν ζῴων διὰ [a] τοῦτο συμβαίνει τὸ 2 ζῆν καὶ τὸ μὴ ζῆν. [1] Ἐπεὶ δὲ περὶ ψυχῆς ἐν ἑτέροις διώρισται, καὶ δῆλον ὅτι οὐχ οἷόν τ' εἶναι σῶμα τὴν οὐσίαν αὐτῆς, ἀλλ' [b] ὅμως ὅτι γ' ἔν τινι τοῦ σώματος ὑπάρχει μορίῳ, φανερόν, καὶ ἐν τούτῳ τινὶ τῶν ἐχόντων δύναμιν ἐν τοῖς μορίοις. 3 Τὰ μὲν οὖν ἄλλα τῆς ψυχῆς [c] ἢ μόρια ἢ δυνάμεις, ὁποτέρως ποτὲ δεῖ [d] καλεῖν, ἀφείσθω [e] τὰ νῦν· ὅσα δὲ ζῷα λέγεται καὶ ζῆν, ἐν μὲν [f] τοῖς ἀμφοτέρων τούτων τετυχηκόσι (λέγω δ' ἀμφοτέρων τοῦ τε ζῷον εἶναι καὶ τοῦ ζῆν) ἀνάγκη ταὐτὸν εἶναι καὶ ἓν μόριον καθ' ὅ [g] τε ζῇ καὶ καθ' ὃ προσαγορεύομεν 4 αὐτὸ ζῷον. Τὸ μὲν γὰρ ζῷον [h] ᾗ ζῷον, ἀδύνατον μὴ ζῆν· ᾗ δὲ ζῇ, ταύτῃ ζῷον ὑπάρχειν οὐκ [i] ἀναγκαῖον· τὰ γὰρ φυτὰ ζῇ μέν, οὐκ ἔχει δ' αἴσθησιν, [k] τῷ δ' αἰσθάνεσθαι τὸ ζῷον πρὸς τὸ μὴ ζῷον διορίζομεν. [l] Ἀριθμῷ μὲν οὖν [l] ἀναγκαῖον ἓν εἶναι καὶ τὸ αὐτὸ τοῦτο [m] τὸ μόριον, τῷ δ' εἶναι πλείω καὶ [n] ἕτερα· οὐ γὰρ ταὐτὸ [o] τὸ [p] ζῴῳ [q] τε εἶναι καὶ τὸ ζῆν. 5 [r] [1] Ἐπεὶ οὖν τῶν ἰδίων αἰσθητηρίων ἕν [s] τι κοινόν ἐστιν αἰσθητήριον, εἰς ὃ τὰς κατ' ἐνέργειαν αἰσθήσεις ἀναγκαῖον ἁπαντᾶν, τοῦτο δ' ἂν εἴη μέσον τοῦ [t] πρόσθεν καλουμένου καὶ ὄπισθεν (ἔμπροσθεν μὲν γὰρ λέγεται ἐφ' [v] ὅ ἐστιν ἡμῖν ἡ αἴσθησις, ὄπισθεν δὲ τὸ ἀντικείμενον), ἔτι δὲ διῃρημένου τοῦ σώματος τῶν [w] μὲν [x] ζώντων πάντων [y] τῷ τ' ἄνω καὶ κάτω (πάντα γὰρ ἔχει τὸ ἄνω καὶ [z] τὸ κάτω, ὥστε καὶ τὰ φυτά), δῆλον ὅτι τὴν θρεπτικὴν [a] ἀρχὴν ἔχοι ἂν ἐν μέσῳ τούτων·

[y] περὶ post καὶ om. L.P. [z] νῦν λεκτέον L. [a] τούτου συμβαίνει καὶ τὸ Z. [b] ὅμως om. L.M.Z. [c] ἢ post ψυχῆς om. L.Z. [d] βαλεῖν L. [e] τὸ S. [f] τοῖς ζώοις ἀμφ. M.Z, omissis τούτων—ἀμφοτέρων. [g] τε] γε M. [h] ᾗ ζῷον om. M.Z. [i] ἀνάγκη S. [k] τῷ] τὸ P. [l] ἓν ἀναγκαῖον εἶναι τὸ αὐτὸ S, ἀναγκαῖον εἶναι ἓν καὶ αὐτὸ P. [m] τὸ ante μόριον om. M.S. [n] ἕτερον L.P.S. [o] τὸ om. M.P.S. [p] ζῶον pr. L. [q] τε om. L.M.Z. [r] ἐπειδὴ M.Z. [s] τι om. M.Z. [t] πρόσθε Z. [v] ὅ] ᾧ L, ὧν M. [w] μὲν om. L.P.S. [x] ζώων τῶν πάντων M. [y] τῷ] τό Z. [z] τὸ om. Z. [a] ἂν ἔχοιεν ἀρχὴν L.

καθ' ὃ μὲν γὰρ [b] εἰσέρχεται μόριον ἡ τροφή, ἄνω καλοῦμεν, πρὸς αὐτὸ βλέποντες [c] ἀλλ' οὐ πρὸς τὸ περιέχον ὅλον, κάτω δὲ καθ' ὃ τὸ περίττωμα ἀφίησι τὸ πρῶτον. [d] Ἔχει δ' ἐναν- 6
τίως τοῖς φυτοῖς τοῦτο καὶ τοῖς ζῴοις· τῷ μὲν γὰρ ἀνθρώπῳ διὰ τὴν ὀρθότητα μάλιστα ὑπάρχει τοῦτο τῶν [d] ζῴων, τὸ ἔχειν τὸ ἄνω μόριον πρὸς τὸ τοῦ παντὸς ἄνω, τοῖς δ' ἄλλοις μεταξύ· τοῖς δὲ φυτοῖς ἀκινήτοις οὖσι καὶ λαμβάνουσιν ἐκ [e] τῆς γῆς [f] τὴν τροφὴν ἀναγκαῖον [g] ἀεὶ κάτω τοῦτ' ἔχειν τὸ μόριον. [d] Ἀνάλογον γάρ εἰσιν αἱ ῥίζαι τοῖς φυτοῖς καὶ τὸ 7
καλούμενον στόμα τοῖς ζῴοις, δι' οὗ τὴν τροφὴν τὰ μὲν ἐκ τῆς γῆς [h] λαμβάνει, τὰ δὲ δι' αὐτῶν.

Τριῶν [i] δὲ μερῶν ὄντων εἰς ἃ διαιρεῖται πάντα τὰ τέλεια 2
τῶν ζῴων, ἑνὸς μὲν ᾗ δέχεται [k] τὴν τροφήν, ἑνὸς δ' ᾗ τὸ περίττωμα προΐεται, τρίτου δὲ [l] τοῦ μέσου τούτων, τοῦτο ἐν μὲν τοῖς μεγίστοις τῶν ζῴων καλεῖται [m] στῆθος, ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις τὸ ἀνάλογον, διήρθρωται δὲ μᾶλλον [n] ἑτέροις ἑτέρων. [o] Ὅσα δ' αὐτῶν ἐστὶ πορευτικά, [o] πρόσκειται καὶ μόρια [p] τὰ 2
πρὸς ταύτην τὴν ὑπηρεσίαν, οἷς τὸ πᾶν οἴσουσι κύτος, σκέλη τε καὶ πόδες καὶ τὰ τούτοις ἔχοντα τὴν αὐτὴν δύναμιν. [d] Ἀλλ' 3
ἥ [q] γε τῆς θρεπτικῆς [r] ἀρχὴ [s] ψυχῆς ἐν [t] τῷ μέσῳ τῶν τριῶν μορίων [v] καὶ κατὰ τὴν αἴσθησιν οὖσα φαίνεται καὶ κατὰ τὸν λόγον· πολλὰ γὰρ [w] τῶν [x] ζῴων [y] ἀφαιρουμένου [z] ἑκατέρου τῶν μορίων, τῆς τε καλουμένης κεφαλῆς καὶ τοῦ δεκτικοῦ τῆς τροφῆς, [a] ζῇ μεθ' οὗπερ ἂν ᾖ τὸ μέσον. Δῆλον δ' [b] ἐπὶ τῶν 4
ἐντόμων, οἷον σφηκῶν τε καὶ [c] μελιττῶν, τοῦτο συμβαῖνον· καὶ τῶν μὴ ἐντόμων δὲ πολλὰ διαιρούμενα δύναται ζῆν διὰ τὸ θρεπτικόν. Τὸ δὲ τοιοῦτον μόριον ἐνεργείᾳ μὲν ἔχει ἕν,

[b] εἰσέρχεται—βλέποντες] ἄνω M, om. Z. [c] ἀλλ' οὐ om. M.S. [d] ζῴων τὸ ἄνω ἔχειν μόριον M. [e] τῆς om. M. [f] τὴν—δι' οὗ om. M.Z. [g] ἀεὶ] εἴη P. [h] λαμβάνειν τὰ δὲ διὰ τῶν αὐτῶν M.Z. [i] δὲ om. M.S.Z. [k] τὴν om. M. [l] τούτων τοῦ μέσου L. [m] τυτθὸς M. [n] ἑτέροις] ἕτερα M.Z. [o] πρόκειται M. [p] τὰ om. P. [q] τε M.Z. [r] ἀρχῆς M.Z. [s] ψυχὴ M.S.Z. [t] τῷ om. S. [v] καὶ post μορίων om. P. [w] τῶν om. L.S. [x] ζῶα L. [y] ἀφαιρουμένων M.P.S.Z. [z] ἑκατέρων P. [a] ζῇ—φυτὰ διαιρούμενα om. M.Z. [b] ἐπεὶ L. [c] μελισσῶν P.

δυνάμει δὲ πλείω· τὸν αὐτὸν γὰρ συνέστηκε τοῖς φυτοῖς τρόπον· καὶ γὰρ τὰ φυτὰ διαιρούμενα [d]ζῇ χωρίς, καὶ γίνεται
5 πολλὰ ἀπὸ μιᾶς ἀρχῆς δένδρα. Δι' ἣν δ' αἰτίαν [e]τὰ μὲν οὐ δύναται διαιρούμενα ζῆν, τὰ δ' [f]ἀποφυτεύεται τῶν φυτῶν, ἕτερος [g]ἔσται λόγος. [1]Αλλ' [h]ὁμοίως ἔχει κατά γε τοῦτο τά [i]τε φυτὰ καὶ τὸ τῶν ἐντόμων γένος. [1]Ανάγκη δὲ καὶ τὴν θρεπτικὴν ψυχὴν ἐνεργείᾳ μὲν ἐν τοῖς ἔχουσιν εἶναι μίαν,
6 δυνάμει δὲ πλείους. [k]Ομοίως δὲ καὶ τὴν αἰσθητικὴν [k]ἀρχήν· φαίνεται γὰρ [l]ἔχοντα αἴσθησιν τὰ διαιρούμενα αὐτῶν. [1]Αλλὰ πρὸς τὸ σώζεσθαι τὴν φύσιν, τὰ μὲν φυτὰ δύναται, ταῦτα δ' οὐ δύναται διὰ τὸ μὴ ἔχειν ὄργανα πρὸς σωτηρίαν, [m]ἐνδεᾶ [n]τ' εἶναι τὰ μὲν τοῦ ληψομένου τὰ δὲ τοῦ δεξομένου τὴν
7 τροφήν, [o]τὰ δ' ἄλλων τε καὶ τούτων ἀμφοτέρων. [1]Εοίκασι γὰρ τὰ τοιαῦτα τῶν ζῴων πολλοῖς ζῴοις συμπεφυκόσιν· τὰ δ' [p]ἄριστα συνεστηκότα [q]τοῦτ' οὐ πάσχει τῶν ζῴων διὰ τὸ εἶναι τὴν φύσιν αὐτῶν ὡς ἐνδέχεται μάλιστα μίαν. Διὸ καὶ μικρὰν αἴσθησιν ἔνια ποιεῖ [r]διαιρούμενα τῶν μορίων, ὅτι ἔχει τι ψυχικὸν πάθος· [s]χωριζομένων γὰρ τῶν σπλάγχνων ποιεῖται κίνησιν, [t]οἷον καὶ αἱ χελῶναι τῆς καρδίας [v]ἀφῃρημένης.

3 [1]Ετι [w]δὲ [x]ἐπί τε τῶν φυτῶν δῆλον καὶ ἐπὶ τῶν ζῴων, τῶν μὲν φυτῶν τήν [y]τ' ἐκ τῶν σπερμάτων γένεσιν ἐπισκοποῦσι
2 καὶ τὰς [z]ἐμφυτείας [a]τε καὶ [b]τὰς ἀποφυτείας. [v]Η [c]τε [d]γὰρ τῶν σπερμάτων γένεσις συμβαίνει [e]πᾶσιν [f]ἐκ τοῦ μέσου· διθύρων γὰρ ὄντων πάντων, ᾗ συμπέφυκεν [g]ἔχεται, καὶ τὸ μέσον ἐστὶν ἑκατέρου τῶν μορίων· ἐντεῦθεν [h]γὰρ ὅ τε καυλὸς [i]ἐκφύεται καὶ ἡ ῥίζα τῶν φυομένων, ἡ δ' ἀρχὴ τὸ μέσον

[d] ζῆν M. [e] οὐ δύναται τὰ μὲν P. [f] ἀποφυτεύεσθαι L. et pr. Z. [g] ἔστω P.Z, ἴσος M. [h] ὅμως M.Z. [i] τε] γε M.Z, om. P. [k] ἀρχήν om. M.Z. [l] αἴσθησιν ἔχοντα καὶ τὰ δ' M.Z. [m] ἐνδεᾶ] ἐνδέχεται M. et pr. Z. [n] τ'] δ' M.S. [o] τὰ δ'] τῶν δ' M. [p] ἀριστερὰ P. [q] τούτων Z. [r] διαιρουμένων L. [s] χωριζόμενον M. [t] οἷον καὶ χελώνη M, οἷον χελώνη Z. [v] ἀφηρημένη M. [w] δὲ om. M.Z. [x] ἐπὶ om. L. [y] τ'] γε P. [z] ἐκφυτείας M, ἐκφύσεις Z. [a] τε] αὐτῶν P. [b] τὰς om. L. [c] τε] μὲν M.S.Z. [d] γὰρ ἐκ τῶν L.M.Z. [e] πᾶσα P. [f] ἐκ τοῦ μέσου om. M.Z. [g] ἔχεται om. L. [h] γὰρ om. M.P.S.Z. [i] ἐκφυτεύεται M.Z.

αὐτῶν ἐστίν. Ἐν τε ταῖς [k] ἐμφυτείαις [l] καὶ ταῖς ἀποφυ- 3
τείαις [m] μάλιστα [n] τοῦτο συμβαίνει περὶ τοὺς ὄζους· ἔστι
γὰρ ἀρχή τις ὁ ὄζος τοῦ κλάδου, ἅμα δὲ καὶ μέσον, ὥστε [o] ἢ
[p] τοῦτο ἀφαιροῦσιν ἢ [q] εἰς τοῦτο ἐμβάλλουσιν, ἵνα ἢ [r] ὁ κλά-
δος ἢ αἱ ῥίζαι ἐκ τούτων [s] γίνωνται, ὡς οὔσης τῆς ἀρχῆς ἐκ
τοῦ μέσου [t] καυλοῦ καὶ ῥίζης. Καὶ τῶν ζῴων τῶν ἐναίμων ἡ 4
καρδία γίνεται πρῶτον. Τοῦτο δὲ δῆλον ἐξ ὧν ἐν τοῖς ἐνδε-
χομένοις [v] ἔτι γιγνομένοις ἰδεῖν τεθεωρήκαμεν. [w] Ὥστε καὶ
ἐν τοῖς [w] ἀναίμοις ἀναγκαῖον [x] τὸ ἀνάλογον τῇ καρδίᾳ γίνε-
σθαι πρῶτον. [y] Ἡ δὲ καρδία ὅτι ἐστὶν ἀρχὴ τῶν φλεβῶν, 5
ἐν τοῖς περὶ τὰ μέρη τῶν ζῴων εἴρηται πρότερον· καὶ ὅτι τὸ
αἷμα τοῖς ἐναίμοις ἐστὶ τελευταία τροφή, ἐξ οὗ γίνεται [y] τὰ
μόρια. Φανερὸν τοίνυν ὅτι μίαν μέν τινα ἐργασίαν ἡ τοῦ 6
στόματος λειτουργεῖ δύναμις, ἑτέραν δ' ἡ τῆς κοιλίας περὶ
τὴν τροφήν. [y] Ἡ δὲ καρδία κυριωτάτη, καὶ τὸ τέλος ἐπιτί-
θησιν. [w] Ὥστ' ἀνάγκη [z] καὶ τῆς αἰσθητικῆς καὶ τῆς θρεπτικῆς 7
ψυχῆς ἐν τῇ καρδίᾳ τὴν ἀρχὴν εἶναι τοῖς ἐναίμοις· τὰ γὰρ
τῶν ἄλλων μορίων ἔργα περὶ τὴν τροφὴν τοῦ ταύτης ἕργου
χάριν ἐστί· δεῖ [a] γὰρ τὸ κύριον πρὸς [b] τὸ οὗ ἕνεκα διατελεῖν,
ἀλλ' [c] οὐκ ἐν τοῖς τούτου ἕνεκα, οἷον ἰατρὸς πρὸς τὴν [d] ὑγί-
ειαν. [y] Ἀλλὰ [e] μὴν τό γε κύριον τῶν αἰσθήσεων ἐν ταύτῃ 8
τοῖς ἐναίμοις πᾶσιν· [f] ἐν τούτῳ [g] γὰρ ἀναγκαῖον [h] εἶναι τὸ
πάντων [i] τῶν αἰσθητηρίων κοινὸν αἰσθητήριον. Δύο δὲ φα-
νερῶς ἐνταῦθα συντεινούσας ὁρῶμεν, τήν τε γεῦσιν καὶ τὴν
ἁφήν, ὥστε καὶ τὰς ἄλλας ἀναγκαῖον· [k] ἐν τούτῳ [l] μὲν γὰρ

[k] ἐμφ. μάλιστα καὶ P. [l] καὶ ταῖς ἀποφυτείαις om. M.Z, ταῖς om. S. [m] μάλιστα] ἀμφότερα M.Z. [n] συμβαίνει τοῦτο S, συμβαίνει ταῦτα M.P.Z. [o] ἢ] εἰ P. [p] τοῦτον M.Z. [q] εἰς om. M. [r] ὁ κλάδος] κλάδου μέρος M, κλαδούμενος Z. [s] γένωνται P. [t] κλάδου M.Z. [v] ἔτι γιγνομένοις] ἐπιγιγνομένοις M.Z. [w] ἐναίμοις P. [x] τὸ om. L.S. [y] τὰ] τἆλλα M.Z. [z] καὶ τῆς αἰσθητικῆς post θρεπτικῆς P, om. M. [a] γὰρ] μὲν γὰρ L, μέντοι M.Z. [b] τὸ οὗ] τῷ οὗ L. [c] οὐκ ἐν τοῖς] ἐνίοις M.Z. [d] ὑγίειαν, οἱ δ' ὑπηρέται πρὸς τοῖς πρὸς τὴν ὑγίειαν. ἀλλὰ M.Z.i.l. [e] μὴν om. M.Z. [f] ἐν τούτῳ] τοῦτο P.S. [g] γάρ ἐστιν ἀναγκαῖον M.S.Z. [h] εἶναι om. S. [i] τῶν om. L. [k] ἐν τούτῳ] εἶναι τούτων M.Z. [l] μὲν om. P.

τοῖς ἄλλοις αἰσθητηρίοις ἐνδέχεται ποιεῖσθαι τὴν κίνησιν,
9 ταῦτα δ' οὐδὲν συντείνει πρὸς τὸν ἄνω τόπον. Χωρὶς δὲ
τούτων, εἰ τὸ ζῆν ἐν τούτῳ τῷ μορίῳ πᾶσίν ἐστι, δῆλον ὅτι
καὶ τὴν αἰσθητικὴν ἀρχὴν ἀναγκαῖον· ἢ μὲν γὰρ ζῷον, ταύτῃ
καὶ ζῆν φαμέν, ἢ δ' αἰσθητικόν, ταύτῃ τὸ σῶμα ζῷον εἶναι
10 λέγομεν. [m] Διὰ τί δ' αἱ μὲν τῶν αἰσθήσεων φανερῶς συν-
τείνουσι πρὸς τὴν καρδίαν, αἱ δ' εἰσὶν ἐν τῇ κεφαλῇ (διὸ καὶ
δοκεῖ τισὶν αἰσθάνεσθαι τὰ ζῷα διὰ τὸν ἐγκέφαλον), τὸ
11 αἴτιον [n] τούτων ἐν ἑτέροις εἴρηται χωρίς. Κατὰ μὲν οὖν τὰ
φαινόμενα δῆλον ἐκ τῶν εἰρημένων ὅτι ἐν τούτῳ τε καὶ ἐν
τῷ μέσῳ τοῦ σώματος [o] τῶν τριῶν μορίων ἥ τε τῆς αἰσθητι-
κῆς [p] ἀρχὴ ψυχῆς ἐστὶ καὶ [q] ἡ τῆς αὐξητικῆς καὶ [r] τῆς θρε-
πτικῆς.

4 Κατὰ δὲ τὸν λόγον, ὅτι τὴν φύσιν ὁρῶμεν ἐν πᾶσιν [s] ἐκ
τῶν δυνατῶν ποιοῦσαν [t] τὸ κάλλιστον. [u] Ἐν τῷ μέσῳ δὲ τῆς
οὐσίας [v] τῆς ἀρχῆς οὔσης ἑκατέρας μάλιστα [w] μὲν [x] ἀποτελεῖ
τῶν μορίων ἑκάτερον τὸ αὐτοῦ ἔργον, τό τε κατεργαζόμενον
τὴν ἐσχάτην τροφὴν καὶ τὸ δεκτικόν· πρὸς [y] ἑκατέρῳ γὰρ
αὐτῶν οὕτως ἔσται, καὶ ἔστιν ἡ τοῦ τοιούτου [z] μέση χώρα
2 ἄρχοντος χώρα. [v] Ἔτι τὸ χρώμενον καὶ ᾧ [a] χρῆται, δεῖ
διαφέρειν. [v] Ὥσπερ [b] δὲ τὴν δύναμιν, οὕτως [c] ἂν [d] ἐνδέχοιτο
καὶ τὸν [e] τρόπον, [f] ὥσπερ οἵ τ' αὐλοὶ καὶ τὸ κινοῦν [g] τοὺς
αὐλούς, ἡ χείρ. Εἴπερ οὖν τὸ ζῷον ὥρισται [h] τῷ τὴν αἰ-
σθητικὴν ἔχειν ψυχήν, τοῖς μὲν ἐναίμοις ἀναγκαῖον ἐν τῇ
καρδίᾳ ταύτην ἔχειν τὴν ἀρχήν, τοῖς δ' ἀναίμοις ἐν τῷ ἀνά-
3 λογον [i] μορίῳ. Πάντα δὲ τὰ μόρια καὶ πᾶν τὸ σῶμα τῶν
ζῴων ἔχει τινὰ σύμφυτον θερμότητα φυσικήν· διὸ ζῶντα
μὲν φαίνεται θερμά, τελευτῶντα δὲ καὶ στερισκόμενα τοῦ

[m] διότι P. [n] τούτων om. L. [o] τῶν om. M.Z. [p] ἀρχὴ ψυχῆς] ἀρχῆς M.Z, ψυχῆς ἀρχὴ L. [q] ἡ om. L. [r] τῆς post καὶ om. M.P.S.Z. [s] ἐν τῷ δυνατῷ M. [t] τὸ om. L. [u] τῆς ἀρχῆς om. S. [w] μὲν] ἂν M.Z. [x] ἀποτελοῖ Z, ἀποτελῇ M. [y] ἑκατέρων M. [z] μέσου L.P.S μέρους M.Z. [a] χρῆται τὸ χρώμενον διαφέρει M.Z. [b] δὲ καὶ τὴν M.Z. [c] αν om. S. [d] ἐνδέχεται S.Z, ἐνδέχηται M.P. [e] τόπον L.Z. [f] ὥσπερ om. M. [g] τοὺς—ὥρισται om. M.Z. [h] τῶν τὴν αἰσθητικὴν ἐχόντων M.Z. [i] μορίῳ om. M.Z.

ζῆν τοὐναντίον. [1]Ἀναγκαῖον [k]δὴ [l]ταύτης τὴν ἀρχὴν τῆς 4
θερμότητος ἐν τῇ καρδίᾳ τοῖς ἐναίμοις [m]εἶναι, τοῖς δ' ἀναί-
μοις ἐν τῷ ἀνάλογον· ἐργάζεται γὰρ καὶ πέττει τῷ φυσικῷ
θερμῷ [n]τὴν τροφὴν πάντα, μάλιστα δὲ τὸ κυριώτατον. Διὸ 5
τῶν μὲν ἄλλων μορίων ψυχομένων ὑπομένει τὸ ζῆν, τοῦ δ' ἐν
ταύτῃ φθείρεται πάμπαν, διὰ τὸ τὴν ἀρχὴν ἐντεῦθεν τῆς
θερμότητος ἠρτῆσθαι πᾶσι, [o]καὶ τῆς ψυχῆς ὥσπερ [p]ἐμπε-
πυρευμένης [q]ἐν τοῖς μορίοις [r]τούτοις, τῶν μὲν ἀναίμων ἐν
τῷ ἀνάλογον, ἐν δὲ τῇ καρδίᾳ τῶν ἐναίμων. [1]Ἀνάγκη τοί- 6
νυν ἅμα τό τε ζῆν ὑπάρχειν καὶ τὴν τοῦ θερμοῦ τούτου
σωτηρίαν, καὶ τὸν καλούμενον θάνατον [s]εἶναι [t]τὴν τούτου
φθοράν.

[1]Ἀλλὰ μὴν πυρός γε δύο ὁρῶμεν φθοράς, μάρανσίν τε καὶ 5
σβέσιν. Καλοῦμεν δὲ τὴν μὲν [v]ὑφ' αὑτοῦ [w]μάρανσιν, τὴν
δ' [x]ὑπὸ τῶν ἐναντίων σβέσιν, τὴν [y]μὲν γήρᾳ, τὴν δὲ βίαιον.
Συμβαίνει δ' ἀμφοτέρας διὰ ταὐτὸ γίνεσθαι [z]τὰς φθοράς·
[a]ὑπολειπούσης γὰρ τῆς τροφῆς, οὐ δυναμένου λαμβάνειν τοῦ
θερμοῦ τὴν τροφήν, φθορὰ γίνεται τοῦ πυρός. Τὸ μὲν γὰρ 2
ἐναντίον παῦον τὴν πέψιν κωλύει τρέφεσθαι· ὁτὲ [b]δὲ μαραί-
νεσθαι [c]συμβαίνει, [d]πλείονος ἀθροιζομένου θερμοῦ διὰ τὸ μὴ
ἀναπνεῖν μηδὲ καταψύχεσθαι· ταχὺ γὰρ [e]καὶ οὕτω καταναλί-
σκει τὴν τροφὴν πολὺ συναθροιζόμενον τὸ θερμόν, καὶ φθάνει
[f]καταναλίσκον πρὶν ἐπιστῆναι τὴν ἀναθυμίασιν. Διόπερ οὐ 3
μόνον [g]μαραίνεται τὸ ἔλαττον παρὰ [h]τὸ πλεῖον πῦρ, ἀλλὰ
καὶ αὐτὴ καθ' [i]αὑτὴν [k]ἡ τοῦ λύχνου φλὸξ [l]ἐντιθεμένη πλεί-
ονι φλογὶ [m]κατακάεται, καθάπερ ὁτιοῦν ἄλλο τῶν καυστῶν.
Αἴτιον δ' ὅτι τὴν μὲν οὖσαν ἐν τῇ φλογὶ τροφὴν φθάνει

[k] δὴ] δ' εἶναι L. [l] ταύτην M.Z. [m] εἶναι om. S. [n] πάντα τὴν τρο-
φήν L. [o] καὶ τῆς] καὶ τοῖς P. [p] ἐμπεπυρευμένοις S. [q] ἐν om. M.S.U.
[r] τούτοις—καρδίᾳ om. M.Z. [s] εἶναι om. M.Z. [t] τὴν om. S. [v] ἐφ'
ἑαυτοῦ L, om. M.Z. [w] μάρανσιν τὴν δ' om. M.Z. [x] ὑπὸ τῶν ἐναν-
τίων] ὑπ' ἄλλου M, incerto Z. [y] μὲν ἐν γήρᾳ M.Z. [z] τὰς om. M.Z.
[a] ὑπολιπούσης L. [b] δὲ] τε M. [c] ξυμβαίνει M.Z. [d] πλείονα S.
[e] καὶ om. P. [f] καταναλίσκειν Z. [g] μαραίνεται ἀεὶ τὸ M. [h] τὸ πλέον
πῦρ L.S, τοῦ πλείονος πυρὸς M.Z. [i] ἑαυτὴν M.S.Z. [k] ἡ] οἷον ἡ M.Z.
[l] ἐντιθεμένη ἐν πλείονι P. [m] κατακαίεται M.P.S.Z.

λαμβάνουσα ἡ μείζων φλὸξ πρὶν ἐπελθεῖν ἑτέραν, τὸ δὲ πῦρ ἀεὶ διατελεῖ γινόμενον καὶ ῥέον ὥσπερ ποταμός, ἀλλὰ λαν-
4 θάνει διὰ τὸ τάχος. Δῆλον τοίνυν ὡς εἴπερ δεῖ σώζεσθαι τὸ θερμόν (τοῦτο δ' ἀναγκαῖον, εἴπερ μέλλει ζῆν), δεῖ γίνε-
5 σθαί τινα τοῦ θερμοῦ τοῦ ἐν τῇ ἀρχῇ κατάψυξιν. Παράδειγμα [n] δὲ τούτου [o] λαβεῖν ἔστι τὸ συμβαῖνον ἐπὶ τῶν καταπνιγομένων ἀνθράκων· ἂν μὲν [p] γὰρ ὦσι [q] περιπεπωμασμένοι τῷ καλουμένῳ πνιγεῖ συνεχῶς, ἀποσβέννυνται ταχέως· [r] ἂν δὲ παρ' ἄλληλά τις ποιῇ πυκνὰ τὴν ἀφαίρεσιν καὶ τὴν
6 ἐπίθεσιν, μένουσι [s] πεπυρωμένοι πολὺν χρόνον. [t] Ἡ δ' ἔγκρυψις σώζει τὸ πῦρ· [v] οὔτε γὰρ ἀποπνεῖν κωλύεται διὰ μανότητα τῆς τέφρας, [w] ἀντιφράττει τε τῷ πέριξ ἀέρι [x] πρὸς τὸ μὴ σβεννύναι τῷ πλήθει τῆς ἐνυπαρχούσης [y] αὐτῷ
7 θερμότητος. [1] Ἀλλὰ περὶ μὲν τῆς αἰτίας ταύτης, ὅτι τὸ ἐναντίον συμβαίνει τῷ [z] ἐγκρυπτομένῳ καὶ [a] καταπνιγομένῳ πυρί (τὸ μὲν γὰρ μαραίνεται, τὸ δὲ διαμένει πλείω χρόνον), [b] εἴρηται ἐν τοῖς προβλήμασιν.

6 [1] Ἐπεὶ δὲ πᾶν ζῷον ἔχει ψυχήν, [c] αὐτὸ δ' οὐκ ἄνευ [d] φυσικῆς ὑπάρχει θερμότητος, ὥσπερ εἴπομεν, τοῖς μὲν φυτοῖς ἡ διὰ [e] τῆς τροφῆς καὶ τοῦ περιέχοντος ἱκανὴ γίνεται βοήθεια
2 πρὸς τὴν τοῦ φυσικοῦ θερμοῦ σωτηρίαν. Καὶ γὰρ ἡ τροφὴ ποιεῖ κατάψυξιν [f] εἰσιοῦσα, καθάπερ καὶ τοῖς ἀνθρώποις τὸ πρῶτον [g] προσενεγκαμένοις· αἱ δὲ νηστεῖαι θερμαίνουσι καὶ [h] δίψας ποιοῦσιν· ἀκίνητος γὰρ ὢν ὁ ἀὴρ ἀεὶ θερμαίνεται, τῆς δὲ τροφῆς εἰσιούσης [i] καταψύχει κινούμενος, [k] ἕως ἂν
3 λάβῃ τὴν πέψιν. [l] Ἐὰν δὲ [m] ἡ τὸ περιέχον [n] ὑπερβάλλῃ ψυχρότητι διὰ τὴν ὥραν, ἰσχυρῶν [o] γινομένων πάγων, ἐξαυ-

[n] δὲ] τε M.Z. [o] λαμβάνειν S. [p] γὰρ om. Z. [q] παραπεπωμασμένοι L. [r] ἐὰν P. [s] πεπυρωμένα L. [t] δὲ κρύψις L.S. [v] ὅτε γὰρ ἀποπνεῖ M.Z. [w] ἀντιφράττειν τῷ πέριξ M. [x] πρὸς τὸ μὴ] διὰ τὸ M.Z. [y] αὐτοῦ S. [z] ἐκκρυπτομένῳ S. [a] ἀποπνιγομένῳ L. [b] εἴρηται καὶ ἐν M.P.S. [c] τοῦτο M.Z, αὐτὴ S. [d] φύσεως P.S. [e] τῆς τροφῆς] γῆς M.Z, τροφῆς P. [f] εἰσιοῦσα—ἀνθρώποις om. M.P.S.Z. [g] εἰσενεγκαμένοις L. [h] δίψαν M. [i] καταψύχεται L. [k] ἕως om. Z. [l] ἂν L. [m] ἡ om. M.Z. [n] ὑπερβάλῃ S.Z. [o] γενομένων P.

αίνεται, [p] ἢ τοῦ θέρους ἰσχυρὰ συμβαίνῃ καύματα καὶ μὴ δύνηται τὸ σπώμενον ἐκ τῆς γῆς ὑγρὸν καταψύχειν, φθείρεται μαραινόμενον τὸ θερμόν, καὶ λέγεται σφακελίζειν καὶ [q] ἀστρόβλητα γίνεσθαι τὰ δένδρα περὶ τοὺς καιροὺς τούτους. Διὸ καὶ γένη τινὰ λίθων ταῖς ῥίζαις [r] ὑποβάλλουσι καὶ ὕδωρ 4
ἐν ἀγγείοις, ὅπως αἱ ῥίζαι ψύχωνται τῶν φυτῶν. Τῶν δὲ ζῴων ἐπεὶ τὰ μέν ἐστιν ἔνυδρα τὰ δ' ἐν τῷ ἀέρι ποιεῖται τὴν δίαιταν, [s] ἐκ τούτων καὶ διὰ τούτων πορίζεται τὴν κατάψυξιν, τὰ μὲν τῷ ὕδατι τὰ δὲ τῷ ἀέρι. Τίνα δὲ τρόπον καὶ πῶς, λεκτέον [t] ἐπιστήσασι τὸν [v] λόγον [w] μᾶλλον.

Περὶ [x] γὰρ ἀναπνοῆς ὀλίγοι μέν τινες τῶν [y] πρότερον I
φυσικῶν εἰρήκασιν· [z] τίνος μέντοι χάριν ὑπάρχει τοῖς ζῴοις, οἱ μὲν οὐδὲν ἀπεφήναντο, οἱ δὲ εἰρήκασι μέν, οὐ καλῶς δ' εἰρήκασιν ἀλλ' ἀπειροτέρως τῶν συμβαινόντων. [v] Ἔτι δὲ πάντα τὰ ζῷά φασιν ἀναπνεῖν· τοῦτο δ' οὐκ ἔστιν ἀληθές. [v] Ὥστ' ἀναγκαῖον περὶ τούτων [a] πρῶτον ἐπελθεῖν, [b] ὅπως μὴ 2
δοκῶμεν ἀπόντων [c] κενὴν κατηγορεῖν. [v] Ὅτι μὲν οὖν ὅσα [d] πλεύμονα ἔχει τῶν ζῴων, ἀναπνεῖ πάντα, φανερόν. [v] Ἀλλὰ καὶ [e] τούτων αὐτῶν ὅσα μὲν ἄναιμον ἔχει [f] τὸν πλεύμονα καὶ σομφόν, ἧττον δέονται τῆς ἀναπνοῆς· διὸ πολὺν χρόνον [g] ἐν τοῖς ὕδασι [h] δύνανται [i] διαμένειν παρὰ τὴν τοῦ σώματος ἰσχύν. Τὸν δὲ πλεύμονα σομφὸν ἔχει πάντα τὰ ᾠοτοκοῦν- 3
τα, οἷον τὸ τῶν βατράχων γένος. [v] Ἔτι δὲ [k] αἱ [l] ἐμύδες τε [m] καὶ [n] χελῶναι πολὺν χρόνον μένουσιν ἐν τοῖς ὑγροῖς· ὁ γὰρ πλεύμων ὀλίγην ἔχει θερμότητα· ὀλίγαιμον [o] γὰρ [p] ἔχουσιν [o] αὐτόν· ἐμφυσώμενος οὖν αὐτὸς τῇ κινήσει καταψύχει καὶ

[p] ἡ τοῦ θερμοῦ ἰσχύς. ἂν δὲ συμβαίνει M.Z. [q] ἀπρόβλητα γίνεται M.Z. [r] ὑπερβάλλουσι S. [s] ἐκ τούτων διὰ τοῦτο π. M.Z. [t] ἐπίστασιν S. [v] τρόπον M. [w] μᾶλλον om. P. [x] γὰρ] οὖν S. [y] προτέρων L. [z] τίνος μέντοι χάριν] καὶ τοῦ χάριν οὐδὲν M.Z, τίνος δὲ χάριν L. [a] πρῶτον om. S. [b] ὅπως] ὡς L. [c] κενῶς L, μόνον M.Z. [d] πλεύμ—hic et posthac Z: nam L.M.P.S. πνεύμ—. [e] τούτῳ καὐτῶν P. [f] καὶ σομφὸν τὸν πνεύμονα S. [g] ἐν τοῖς ὕδασι om. L.P.S. [h] δύναται L. [i] μένειν περὶ S. [k] αἱ om. M.Z. [l] μύδες L.M.P, μύες S. [m] καὶ αἱ χ. S. [n] χελῶναι καὶ ὕδροι π. M.Z. [o] γὰρ et αὐτόν om. S. [p] ἔχει L.

ποιεῖ διαμένειν πολὺν χρόνον. Ἐὰν [q] μέντοι βιάζηταί τις λίαν [r] κατέχων πολὺν χρόνον, ἀποπνίγονται πάντα· οὐδὲν γὰρ τῶν τοιούτων δέχεται [s] τὸ ὕδωρ ὥσπερ οἱ [t] ἰχθῦς. Τὰ δ' ἔναιμον ἔχοντα [v] τὸν πλεύμονα [w] πάντα μᾶλλον δεῖται τῆς ἀναπνοῆς διὰ τὸ πλῆθος τῆς θερμότητος· τῶν δ' ἄλλων ὅσα μὴ ἔχει πλεύμονα, οὐδὲν ἀναπνεῖ.

2 Δημόκριτος [x] μὲν οὖν ὁ Ἀβδηρίτης καὶ τινες ἄλλοι τῶν [y] περὶ ἀναπνοῆς εἰρηκότων οὐδὲν περὶ τῶν ἄλλων διωρίκασι ζῴων, ἐοίκασι μέντοι λέγειν ὡς πάντων ἀναπνεόντων· Ἀναξαγόρας δὲ καὶ Διογένης, πάντα φάσκοντες ἀναπνεῖν, περὶ τῶν ἰχθύων καὶ τῶν [z] ὀστρείων λέγουσι τίνα τρόπον ἀναπνέ-
2 ουσιν. Καί φησιν Ἀναξαγόρας [a] μέν, ὅταν ἀφῶσι τὸ ὕδωρ διὰ τῶν βραγχίων, [b] τὸν ἐν τῷ στόματι γινόμενον ἀέρα ἕλκοντας ἀναπνεῖν τοὺς ἰχθῦς· οὐ γὰρ [c] εἶναι κενὸν οὐδέν· Διογένης δ' ὅταν ἀφῶσι τὸ ὕδωρ διὰ τῶν βραγχίων, ἐκ τοῦ περὶ τὸ στόμα περιεστῶτος [d] ὕδατος ἕλκειν τῷ κενῷ τῷ [e] ἐν τῷ στόματι τὸν ἀέρα, ὡς ἐνόντος ἐν τῷ ὕδατι ἀέρος. Ταῦτα
3 δ' ἐστὶν ἀδύνατα. Πρῶτον μὲν γὰρ τὸ ἥμισυ τοῦ πράγματος ἀφαιροῦσι, διὰ τὸ τὸ κοινὸν ἐπὶ θατέρου λέγεσθαι [f] μόνον. Ἀναπνοὴ γὰρ καλεῖται, ταύτης δὲ τὸ μὲν [g] ἐκπνοή ἐστι τὸ δ' εἰσπνοή· περὶ ἧς οὐθὲν λέγουσι, τίνα τρόπον
4 ἐκπνέουσι τὰ τοιαῦτα [h] τῶν ζῴων. Οὐδ' ἐνδέχεται αὐτοῖς εἰπεῖν· ὅταν γὰρ [i] ἀναπνεύσωσι, ταύτῃ ᾗ ἀνέπνευσαν πάλιν δεῖ ἐκπνεῖν, καὶ τοῦτο [k] ποιεῖν ἀεὶ [l] παραλλάξ, ὥστε [m] συμβαίνει ἅμα δέχεσθαι τὸ [n] ὕδωρ κατὰ [o] τὸ στόμα καὶ ἐκπνεῖν.

[q] μέντοι] οὖν M.Z, οὖν μέντοι S. [r] πολὺν χρόνον κατέχων P. [s] τὸ om. S. [t] ἰχθύες M.P.Z. [v] τὸν om. M.P.Z. [w] πάντα om. L. [x] μὲν οὖν] δὲ L. [y] περὶ τῆς ἀναπνοῆς M.P.Z. [z] ὀστρέων M.Z. [a] μέν om. M.Z. [b] τῶν P. τὸν—βραγχίων om. M.Z. [c] κενὸν οὐδὲν εἶναι P. [d] ὕδατος om. M.Z. [e] ἐν] ἐπὶ P. [f] μόνου S. [g] ἐστιν εἰσπνοὴ τὸ δ' ἐκπνοή Z. ἐστι om. L. [h] τῶν ζῴων om. P. [i] ἀναπν.—καὶ] ἀναπνεύσωσιν πάλιν ταύτῃ ἀναπνεύσαντα διεκπνεῖ καὶ M.Z. [k] ποιεῖ ἀεὶ Z, ἀεὶ ποιεῖν M. [l] παραλλὰξ καὶ ποιοῦσιν ὥστε L.S, παραλλὰξ ἅμα δὲ ἀφέντας ἀνάγκη τὸ ὕδωρ διὰ τῶν βραγχίων δέχεσθαι τὸ θύραθεν καὶ ταύτησ (ταύτῃ Z, ταύτη εἰ i.) παραλλὰξ ποιοῦσιν ὥστε M.Z.i. [m] συμβαίνειν M.Z. [n] ὕδωρ καὶ κατὰ M. [o] τὸ om. S.Z.

[a]Ἀνάγκη δ' [p]ἀπαντῶντα ἐμποδίζειν θάτερον θατέρῳ. Εἶτα 5
ὅταν [q]ἀφῶσι τὸ ὕδωρ, τότε ἐκπνέουσι κατὰ [r]τὸ στόμα ἢ
κατὰ τὰ βράγχια, ὥστε συμβαίνει ἅμα ἐκπνεῖν καὶ ἀναπνεῖν·
τότε γάρ φασιν αὐτὸ ἀναπνεῖν. [v]Ἅμα δ' [s]ἀναπνεῖν καὶ
ἐκπνεῖν ἀδύνατον. [v]Ὥστ' εἰ ἀνάγκη τὰ ἀναπνέοντα ἐκπνεῖν
καὶ εἰσπνεῖν, ἐκπνεῖν δὲ μὴ ἐνδέχεται μηδὲν αὐτῶν, φανερὸν
ὡς οὐδ' [t]ἀναπνεῖ [v]αὐτῶν οὐδέν.

[w]Ἔτι δὲ τὸ φάναι τὸν ἀέρα ἕλκειν ἐκ τοῦ στόματος [w]ἢ 3
ἐκ τοῦ ὕδατος διὰ τοῦ στόματος ἀδύνατον· οὐ γὰρ [x]ἔχουσιν
ἀρτηρίαν διὰ τὸ πλεύμονα μὴ ἔχειν, ἀλλ' εὐθὺς [y]ἡ κοιλία
πρὸς τῷ στόματί ἐστιν, ὥστ' ἀναγκαῖον τῇ κοιλίᾳ ἕλκειν.
Τοῦτο δὲ κἂν [z]τἆλλα ἐποίει ζῷα· νῦν δὲ οὐ ποιοῦσιν. Κἂν
ἐκεῖνα δ' ἔξω τοῦ ὑγροῦ ὄντα ἐπιδήλως ἂν [a]αὐτὸ ἐποίει· φαί-
νεται δ' οὐ ποιοῦντ' αὐτό. [v]Ἔτι πάντων τῶν ἀναπνεόντων 2
καὶ ἑλκόντων [b]τὸ πνεῦμα ὁρῶμεν γινομένην [c]κίνησίν τινα
τοῦ μορίου τοῦ ἕλκοντος, ἐπὶ δὲ τῶν ἰχθύων οὐ [d]συμβαῖνον·
οὐδὲν γὰρ φαίνονται κινοῦντες τῶν περὶ τὴν κοιλίαν, ἀλλ' [e]ἢ
τὰ βράγχια μόνον, καὶ ἐν τῷ ὑγρῷ καὶ εἰς τὸ ξηρὸν [f]ἐκπε-
σόντες, ὅταν [g]σπαίρωσιν. [v]Ἔτι ὅταν ἀποθνήσκῃ πνιγόμενα 3
[h]ἐν τοῖς ὑγροῖς πάντα τὰ ἀναπνέοντα, γίνονται πομφόλυγες
τοῦ πνεύματος ἐξιόντος βιαίως, οἷον ἐάν τις βιάζηται χελώ-
νας ἢ βατράχους ἤ [i]τι ἄλλο τῶν τοιούτων γενῶν· ἐπὶ δὲ τῶν
ἰχθύων οὐ συμβαίνει πειρωμένοις πάντα τρόπον, ὡς οὐκ ἐχόν-
των [k]πνεῦμα θύραθεν οὐθέν. [v]Ὃν τε τρόπον [l]λέγουσι γίνε- 4
σθαι τὴν ἀναπνοὴν αὐτοῖς, ἐνδέχεται καὶ τοῖς ἀνθρώποις οὖ-
σιν ἐν τῷ ὑγρῷ [m]συμβαίνειν· εἰ γὰρ καὶ οἱ ἰχθύες ἕλκουσιν
ἐκ τοῦ πέριξ ὕδατος [n]τῷ στόματι, [o]διὰ τί τοῦτο οὐκ ἂν

[p] ἀπάντων τὸ M. [q] ἀφίωσι M.Z. [r] τὰ στόματα L.P, στόματος S. [s] ἀναπνέειν καὶ ἐκπνέειν Z. [t] ἀναπνεῖν M.P.S.Z. [v] οὐθὲν αὐτῶν P. [w] ἢ—στόματος om. M.Z. [x] ἔχει L. [y] ἡ om. L. [z] τἆλλα] πόλλ' Z. [a] αὐτὰ M.P. [b] τὸν πνεύμονα P. [c] τινὰ κίνησιν M.P.Z. [d] συμβαίνει P. [e] ἢ om. M.Z. [f] ἐμπεσόντες L.M.P.Z. [g] ἀσπαρίζωσιν L.P.S. [h] ἐν om. M.Z. [i] ἄλλο τι L.P. [k] πνεῦμα—λέγουσι] πνεῦσιν M.Z. [l] λέγουσι διὰ τοῦτο οὐ γίνεσθαι S. [m] συμβαίνειν M.Z, omisso εἰ. [n] τῷ στόματι om. M.Z. [o] διὰ τί τοῦτο οὐκ ἂν] τοῦτο κἂν Z, κἂν M.S.

[p] ποιοῖμεν καὶ οἱ ἄνθρωποι καὶ τἆλλα ζῷα; Καὶ τὸν ἐκ τοῦ
5 στόματος δ' ἂν [q] ἕλκοιμεν ὁμοίως τοῖς ἰχθύσιν. [v]Ωστ' εἴπερ
κἀκεῖνα ἦν δυνατά, καὶ ταῦτ' [r] ἂν ἦν· ἐπεὶ δ' οὐκ ἔστι, δῆλον
ὡς οὐδ' ἐπ' ἐκείνων ἐστίν. Πρὸς δὲ τούτοις διὰ τίν' αἰτίαν
ἐν τῷ ἀέρι ἀποθνήσκουσι [s] καὶ [t] φαίνονται ἀσπαρίζοντα ὥσπερ
τὰ πνιγόμενα, [v] εἴπερ ἀναπνέουσιν; Οὐ γὰρ [w] δὴ τροφῆς γε
6 ἐνδείᾳ τοῦτο πάσχουσιν. [x]Ην γὰρ λέγει Διογένης αἰτίαν,
εὐήθης· φησὶ γὰρ ὅτι τὸν ἀέρα πολὺν ἕλκουσι λίαν ἐν τῷ
ἀέρι, ἐν δὲ τῷ ὕδατι μέτριον, [y] καὶ διὰ τοῦτ' ἀποθνήσκειν.
Καὶ γὰρ ἐπὶ τῶν πεζῶν ἔδει δυνατὸν εἶναι τοῦτο συμβαίνειν·
νῦν δ' [z] οὐδὲν τῷ σφόδρα ἀναπνεῦσαι ἀποπνίγεται [a] πεζὸν
7 ζῷον. [4]Ετι δ' εἰ πάντα ἀναπνεῖ, [b] δῆλον ὅτι καὶ τὰ ἔντομα
τῶν ζώων ἀναπνεῖ· φαίνεται δ' αὐτῶν [c] πολλὰ διατεμνόμενα
ζῆν, οὐ μόνον εἰς δύο μέρη ἀλλὰ καὶ εἰς πλείω, οἷον αἱ κα-
λούμεναι σκολόπενδραι· [d] ἃ πῶς ἢ [e] τίνι ἐνδέχεται ἀναπνεῖν;
8 Αἴτιον δὲ μάλιστα τοῦ μὴ λέγεσθαι περὶ αὐτῶν καλῶς τό
[f] τε τῶν μορίων ἀπείρους εἶναι τῶν ἐντός, [g] καὶ μὴ λαμβάνειν
ἕνεκά τινος τὴν φύσιν [h] πάντα ποιεῖν· ζητοῦντες γὰρ τίνος
ἕνεκα ἡ ἀναπνοὴ τοῖς ζῴοις ὑπάρχει, καὶ ἐπὶ τῶν μορίων
τοῦτ' ἐπισκοποῦντες, οἷον ἐπὶ [i] βραγχίων καὶ πλεύμονος, εὗρον
ἂν θᾶττον τὴν αἰτίαν.

4 Δημόκριτος δ' ὅτι μὲν ἐκ τῆς ἀναπνοῆς συμβαίνει τι τοῖς
ἀναπνέουσι [k] λέγει, φάσκων κωλύειν ἐκθλίβεσθαι τὴν ψυχήν·
οὐ μέντοι ὡς τούτου γ' ἕνεκα [l] ποιήσασαν τοῦτο τὴν φύσιν
οὐθὲν εἴρηκεν· ὅλως γὰρ ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι φυσικοί, καὶ
2 οὗτος οὐθὲν ἅπτεται τῆς τοιαύτης αἰτίας. Λέγει δ' ὡς ἡ
ψυχὴ καὶ τὸ θερμὸν ταὐτὸν τὰ πρῶτα σχήματα τῶν σφαι-
ροειδῶν. [m] συγκρινομένων οὖν αὐτῶν ὑπὸ τοῦ περιέχοντος

[p] ποιοῦμεν M.Z. [q] ἕλκομεν M, ἕλκοιεν L.P. et corr. Z. [r] ἂν om. L. [s] καὶ] καὶ οὐ M. [t] φαίνεται L.S. [v] ἅπερ S. εἴπερ—πάσχουσιν om. L. [w] δὴ om. P. [x] λέγει γὰρ P, γὰρ τέγουν S. [y] καὶ ante διὰ om. M.Z. [z] οὐδὲν ἐν τῷ M.Z. [a] ζῶον πεζόν P. [b] δῆλον ὅτι post ζῴων P. [c] διατεμνόμενα πολλὰ P. [d] ἃ πῶς] ὅπως M.Z. [e] τίσιν L. [f] τε om. L.P.S. [g] καὶ τὸ μὴ M.Z. [h] πάντα ποιεῖν om. M.Z. [i] βραγχίου L. [k] φάσκει λέγων P. [l] τοῦτο ποιήσασαν S. [m] ἐκκρινομένων L.

ἐκθλίβοντος, βοήθειαν γίνεσθαι τὴν ἀναπνοήν φησιν. [d]Ἐν 3
γὰρ τῷ ἀέρι πολὺν ἀριθμὸν εἶναι τῶν τοιούτων ἃ καλεῖ ἐκεῖ-
νος νοῦν καὶ ψυχήν· [n]ἀναπνέοντος οὖν καὶ εἰσιόντος τοῦ
ἀέρος [o]συνεισιόντα [p]ταῦτα, καὶ [q]ἀνείργοντα [r]τὴν θλῖψιν,
[s]κωλύειν τὴν ἐνοῦσαν ἐν τοῖς ζῴοις διέναι ψυχήν. Καὶ διὰ 4
τοῦτο [t]ἐν τῷ ἀναπνεῖν καὶ ἐκπνεῖν εἶναι τὸ ζῆν καὶ [v]τὸ ἀπο-
θνήσκειν· ὅταν γὰρ κρατῇ τὸ περιέχον συνθλῖβον, καὶ μη-
κέτι θύραθεν εἰσιὸν [w]δύνηται [x]ἀνείργειν, μὴ [y]δυναμένου
ἀναπνεῖν, [z]τότε συμβαίνειν τὸν θάνατον τοῖς ζῴοις· εἶναι
γὰρ τὸν θάνατον τὴν τῶν τοιούτων [a]σχημάτων ἐκ τοῦ σώ-
ματος ἔξοδον ἐκ [b]τῆς τοῦ περιέχοντος ἐκθλίψεως. Τὴν δ' 5
αἰτίαν διὰ τί ποτε πᾶσι μὲν ἀναγκαῖον [c]ἀποθανεῖν, οὐ μέν-
τοι ὅτε ἔτυχεν ἀλλὰ κατὰ φύσιν μὲν γήρᾳ, βίᾳ [d]δὲ παρὰ
φύσιν, οὐθὲν δεδήλωκεν. [e]Καίτοι ἐχρῆν, ἐπεὶ ὁτὲ μὲν φαί-
νεται τοῦτο γινόμενον, ὁτὲ δ' οὐ φαίνεται, [f]πότερον τὸ
αἴτιον ἔξωθέν ἐστιν ἢ ἐντός. Οὐ λέγει [g]δὲ οὐδὲ περὶ τῆς 6
ἀρχῆς τοῦ ἀναπνεῖν τί τὸ αἴτιον, πότερον [h]ἔσωθεν ἢ ἔξωθεν·
[i]οὐ γὰρ δὴ ὁ [k]θύραθεν νοῦς τηρεῖ τὴν βοήθειαν, ἀλλ' ἔσωθεν
ἡ ἀρχὴ τῆς ἀναπνοῆς γίνεται καὶ τῆς κινήσεως, οὐχ ὡς βια-
ζομένου τοῦ περιέχοντος. [l][m]Ἄτοπον δὲ καὶ τὸ ἅμα τὸ
περιέχον συνθλίβειν καὶ [m]εἰσιὸν διαστέλλειν. [n]Ἃ μὲν οὖν
εἴρηκε [n]καὶ ὡς, σχεδὸν ταῦτ' ἐστίν. Εἰ δὲ δεῖ νομίζειν 7
ἀληθῆ εἶναι τὰ πρότερον λεχθέντα καὶ μὴ πάντα τὰ ζῷα
ἀναπνεῖν, οὐ περὶ παντὸς θανάτου τὴν αἰτίαν ὑπολεπτέον
εἰρῆσθαι ταύτην, ἀλλὰ μόνον ἐπὶ τῶν ἀναπνεόντων. Οὐ μὴν
οὐδ' ἐπὶ τούτων καλῶς. Δῆλον δ' ἐκ τῶν συμβαινόντων καὶ
τῶν τοιούτων ὧν ἔχομεν πάντες πεῖραν. [o][d]Ἐν γὰρ ταῖς 8

[n] *ἀναπνέοντες* P. [o] *συνιόντα* P. [p] *ταῦτα* om. Z. [q] *συνθλίβοντα* M, *συνει ροντα* Z. [r] *τῇ θλίψει* M.Z. [s] *κωλύει* L M.P.S.Z. [t] *ἐν τῷ*] *ἐκ τοῦ* L. [v] *τὸ* post *καὶ* om. M.Z. [w] *δύναται* M.S.Z. [x] *ἐνεργεῖν* M.Z. [y] *δυναμένου δ' ἀναπνεῖν* M.S.Z. [z] *τότε συμβαίνει* L, *τότε ξυμβαίνειν* S, *ξυμβαίνειν τότε* M.Z. [a] *σωμάτων* M.Z. [b] *τῆς* om. M.Z. [c] *ἀποθνήσκειν* Z. [d] *δὲ παρὰ*] *δ' οὐ κατὰ* P. [e] *καίτοι γ' ἐχρῆν* L. [f] *πότερον δὲ τὸ* P. [g] *δὲ* om. P. [h] *ἔξωθεν ἢ ἔνδοθεν* M.Z. [i] *οὐδὲ γὰρ δὴ* M.Z, *οὐδὲ γὰρ* L.P. [k] *θύραζε* L. [l] *ἄτοπον—περιέχον* om. M.Z. [m] *ἴσον* M, *εἰσω* Z. [n] *καὶ ὡς* om. L. [o] *ἔν τε γὰρ* M.S.Z.

ἀλέαις θερμαινόμενοι μᾶλλον [p] καὶ τῆς ἀναπνοῆς μᾶλλον δεόμεθα καὶ [q] πυκνότερον ἀναπνέομεν πάντες· ὅταν δὲ [r] τὸ πέριξ ᾖ ψυχρὸν καὶ συνάγῃ καὶ συμπηγνύῃ τὸ σῶμα, κατέ-
9 χειν συμβαίνει τὸ πνεῦμα. Καίτοι τότ' ἐχρῆν [s] τὸν θύραθεν εἰσιόντα κωλύειν τὴν σύνθλιψιν. Νῦν δὲ γίνεται τοὐναντίον· ὅταν γὰρ πολὺ λίαν ἀθροισθῇ τὸ θερμὸν μὴ ἐκπνεόντων, τότε [t] δέονται τῆς ἀναπνοῆς· ἀναγκαῖον [v] δ' εἰσπνεύσαντας ἀναπνεῖν. [1] Αλεάζοντες δὲ πολλάκις ἀναπνέουσιν, ὡς ἀναψύξεως χάριν ἀναπνέοντες, [w] ὅτε τὸ λεγόμενον ποιεῖ πῦρ ἐπὶ πῦρ.

5 [1] Η δ' ἐν τῷ Τιμαίῳ γεγραμμένη περίωσις περί τε τῶν ἄλλων ζῴων οὐδὲν διώρικε τίνα τρόπον αὐτοῖς ἡ τοῦ θερμοῦ γίνεται σωτηρία, πότερον τὸν αὐτὸν ἢ δι' ἄλλην τινὰ αἰτίαν· εἰ μὲν γὰρ μόνοις τὸ τῆς ἀναπνοῆς ὑπάρχει τοῖς πεζοῖς, [x] λεκτέον τὴν αἰτίαν τοῦ μόνοις· εἰ δὲ [y] καὶ τοῖς ἄλλοις, ὁ δὲ τρόπος ἄλλος, [z] καὶ περὶ τούτου διοριστέον, εἴπερ δυνατὸν
2 [a] ἀναπνεῖν πᾶσιν. [1] Ετι δὲ καὶ πλασματώδης ὁ τρόπος τῆς αἰτίας. [1] Εξιόντος γὰρ [b] ἔξω τοῦ θερμοῦ διὰ τοῦ στόματος, τὸν περιέχοντα ὠθούμενον [c] ἀέρα φερόμενον [d] ἐμπίπτειν [e] εἰς τὸν αὐτὸν τόπον φησὶ διὰ μανῶν οὐσῶν τῶν σαρκῶν, ὅθεν τὸ ἐντὸς ἐξήει θερμόν, διὰ τὸ μηδὲν εἶναι κενὸν ἀντιπεριισταμένων ἀλλήλοις· θερμανθέντα δὲ πάλιν ἐξιέναι κατὰ τὸν αὐτὸν τόπον, καὶ περιωθεῖν εἴσω διὰ τοῦ στόματος τὸν ἀέρα τὸν ἐκπίπτοντα θερμόν· καὶ τοῦτο [f] δὴ διατελεῖν ἀεὶ ποιοῦντας,
3 ἀναπνέοντάς τε καὶ ἐκπνέοντας. Συμβαίνει δὲ τοῖς οὕτως οἰομένοις πρότερον τὴν [g] ἐκπνοὴν γίνεσθαι τῆς εἰσπνοῆς. [h] [1] Εστι δὲ τοὐναντίον. Σημεῖον δέ· γίνεται μὲν γὰρ ἀλλήλοις ταῦτα παρ' ἄλληλα, τελευτῶντες δὲ [i] ἐκπνέουσιν, ὥστ'
4 ἀναγκαῖον εἶναι τὴν ἀρχὴν [k] εἰσπνοήν. [1] Ετι δὲ τὸ τίνος

[p] καὶ ante θερμ. M.Z. [q] πυκνότερα S. [r] τὸ om. S. [s] τὸ θύραθεν εἰσνὸν M.Z. [t] δέον P. [v] δ' ἔστι νεύσαντας M.Z. [w] ὅτε καὶ τὸ L. [x] τεκτέον S. [y] καὶ om. M.Z. [z] καὶ τὸ περὶ M.Z. [a] ἀναπνεῖν om. L. [b] ἔξω om. L. [c] ἀέρα φερ.] ἀναφερ. S. [d] ἐπιπίπτειν Z. [e] φησὶν εἰς τὸν αὐτὸν τόπον L. [f] δὴ om. L. [g] εἰσπνοὴν γίν. τῆς ἐκπνοῆς L.S. [h] ἔστι δὲ τοὐναντίον om. L.P.S. [i] ἐνπνέουσιν S, ἀναπνέουσιν M.Z. [k] ἐκπνοήν M.Z.

ἕνεκα ταῦθ' ὑπάρχει τοῖς ζῴοις (λέγω δὲ [l]τὸ ἀναπνεῖν καὶ τὸ ἐκπνεῖν) οὐθὲν εἰρήκασιν οἱ τοῦτον τὸν τρόπον λέγοντες, ἀλλ' ὡς περὶ συμπτώματός τινος ἀποφαίνονται μόνον. Καίτοι γε κύρια ταῦθ' ὁρῶμεν τοῦ ζῆν καὶ τελευτᾶν· ὅταν γὰρ ἀναπνεῖν μὴ δύνωνται, τότε συμβαίνει γίνεσθαι τὴν φθορὰν τοῖς ἀναπνέουσιν. [4]Ἔτι δὲ ἄτοπον τὸ τὴν μὲν τοῦ 5
θερμοῦ διὰ τοῦ στόματος ἔξοδον καὶ πάλιν εἴσοδον [m]μὴ λανθάνειν ἡμᾶς, τὴν δ' εἰς τὸν θώρακα τοῦ πνεύματος εἴσοδον καὶ πάλιν θερμανθέντος ἔξοδον λανθάνειν. [4]Ατοπον δὲ καὶ τοῦ θερμοῦ τὴν ἀναπνοὴν εἴσοδον εἶναι. Φαίνεται γὰρ τοὐ- 6
ναντίον· τὸ [n]μὲν γὰρ ἐκπνεόμενον [o]εἶναι θερμόν, τὸ δ' εἰσπνεόμενον ψυχρόν. [4]Οταν δὲ θερμὸν ᾖ, ἀσθμαίνοντες ἀναπνέουσιν· διὰ γὰρ τὸ μὴ καταψύχειν ἱκανῶς τὸ εἰσιὸν [p]πολλάκις τὸ πνεῦμα συμβαίνει σπᾶν.

[4]Αλλὰ μὴν οὐδὲ τροφῆς [q]γε χάριν ὑποληπτέον γίνεσθαι 6
τὴν ἀναπνοήν, ὡς τρεφομένου τῷ πνεύματι τοῦ ἐντὸς πυρός, καὶ ἀναπνέοντος μὲν ὥσ[r]περ ἐπὶ πῦρ ὑπέκκαυμα ὑποβάλλεσθαι, τραφέντος δὲ [s]τοῦ πυρὸς γίνεσθαι τὴν ἐκπνοήν. Ταὐτὰ 2
γὰρ ἐροῦμεν πάλιν καὶ πρὸς τοῦτον τὸν λόγον [t]ἅπερ πρὸς τοὺς ἔμπροσθεν· καὶ γὰρ ἐπὶ τῶν ἄλλων ζῴων ἐχρῆν τοῦτο συμβαίνειν ἢ τὸ ἀνάλογον τούτῳ· πάντα γὰρ ἔχει θερμότητα ζωτικήν. [4]Επειτα καὶ τὸ γίνεσθαι [v]τὸ θερμὸν ἐκ τοῦ 3
πνεύματος τίνα [w]χρὴ τρόπον λέγειν, πλασματῶδες [x]ὄν· μᾶλλον [y]γὰρ ἐκ τῆς τροφῆς τοῦτο γινόμενον ὁρῶμεν. [z]Συμβαίνει [a]τε κατὰ [b]ταὐτὸ δέχεσθαι τὴν τροφὴν καὶ τὸ περίττωμα [c]ἀφιέναι· τοῦτο δ' ἐπὶ τῶν ἄλλων οὐχ ὁρῶμεν γινόμενον.

Λέγει δὲ περὶ ἀναπνοῆς καὶ [4]Εμπεδοκλῆς, οὐ μέντοι τίνος 7
γ' ἕνεκα, οὐδὲ περὶ πάντων τῶν ζῴων οὐδὲν ποιεῖ δῆλον, εἴτε

[l] τό τε ἀν. L. [m] μὴ—εἴσοδον om. M.Z. [n] μὲν om. M.S.Z. [o] εἶναι om. M. [p] πολλ. πνεῦμα συμβαίνει πᾶν P. [q] τε M.Z. [r] περ om. M. [s] τοῦ πυρὸς om. M.Z. [t] ἅπερ καὶ πρὸς M.Z. [v] τὸ ante θ. om. L.M Z. [w] τρόπον χρὴ M.Z. [x] ὄν om. L.P.S. [y] γὰρ om. P. [z] συμβαίνειν P.S. [a] τε] τὸ L, δὲ M.P.Z. [b] τοῦτο L.P.S. [c] ἀφιέναι· τοῦτο γὰρ γιγνόμενον ὁρῶμεν· τοῦτο M.Z.

ἀναπνέουσιν εἴτε μή. Καὶ περὶ τῆς διὰ τῶν μυκτήρων ἀναπνοῆς [d]λέγων οἴεται καὶ περὶ τῆς κυρίας λέγειν ἀναπνοῆς.
2 Ἔστι γὰρ [e]καὶ διὰ τῆς ἀρτηρίας [f]ἐκ τῶν στηθῶν [g]ἡ ἀναπνοή, καὶ ἡ διὰ τῶν μυκτήρων· αὐτοῖς δὲ χωρὶς ἐκείνης οὐκ ἔστιν ἀναπνεῦσαι τοῖς μυκτῆρσιν. Καὶ τῆς μὲν διὰ τῶν μυκτήρων [h]γινομένης [i]ἀναπνοῆς στερισκόμενα τὰ ζῷα [k]οὐδὲν πάσχουσι, τῆς δὲ κατὰ τὴν ἀρτηρίαν ἀποθνήσκουσιν.
3 Καταχρῆται γὰρ ἡ φύσις ἐν παρέργῳ τῇ διὰ τῶν μυκτήρων ἀναπνοῇ πρὸς τὴν ὄσφρησιν [l]ἐν ἐνίοις τῶν ζῴων· διόπερ ὀσφρήσεως μὲν σχεδὸν μετέχει πάντα [m]τὰ ζῷα, [n]ἔστι δ' οὐ πᾶσι τὸ αὐτὸ αἰσθητήριον. Εἴρηται δὲ περὶ αὐτῶν ἐν ἑτέ-
4 ροις σαφέστερον. Γίνεσθαι δέ φησι τὴν ἀναπνοὴν καὶ ἐκπνοὴν διὰ τὸ φλέβας εἶναί τινας, ἐν αἷς [o]ἔνεστι μὲν αἷμα, οὐ μέντοι πλήρεις εἰσὶν αἵματος, ἔχουσι δὲ πόρους εἰς τὸν ἔξω ἀέρα, τῶν μὲν τοῦ σώματος μορίων ἐλάττους, τῶν δὲ τοῦ ἀέρος μείζους· [p]διὸ τοῦ αἵματος πεφυκότος [q]κινεῖσθαι ἄνω καὶ κάτω, [r]κάτω μὲν φερομένου εἰσρεῖν τὸν ἀέρα καὶ γίνεσθαι ἀναπνοήν, [s]ἄνω δ' ἰόντος [t]ἐκπίπτειν θύραζε καὶ γίνεσθαι τὴν ἐκπνοήν, παρεικάζων τὸ συμβαῖνον ταῖς κλεψύδραις.

5 [u]Ὧδε δ' ἀναπνεῖ [v]πάντα καὶ ἐκπνεῖ. Πᾶσι [w]λίφαιμοι
σαρκῶν σύριγγες πύματον κατὰ σῶμα τέτανται,
καί σφιν [x]ἐπὶ στομίοις [y]πυκναῖς τέτρηνται [z]ἄλοξιν
ῥινῶν ἔσχατα [a]τέρθρα διαμπερές, ὥστε [b]φόνον [c]μέν
κεύθειν, αἰθέρι δ' [d]εὐπορίην [e]διόδοισι τετμῆσθαι.
Ἔνθεν ἔπειθ' [f]ὁπόταν μὲν [g]ἀπαΐξῃ [h]τέρεν αἷμα,

[d] λέγων—μυκτήρων om. M.Z. [e] καὶ om. P.S. [f] ἐκ] διὰ S. [g] ἡ om. S. [h] γενομένης M. [i] ἀναπνοῆς] ἧς M. et fortasse Z. [k] οὐ M.S.Z. [l] ἐν om. L.P.S. [m] τὰ om. S. [n] ἔστι] ἐπεὶ M.Z. [o] ἔστι L. [p] διὸ] καὶ διὰ M.Z. [q] κινεῖσθαι ἅμα καὶ κάτω καὶ ἄνω M.Z. [r] ἄνω M.S.Z. [s] κάτω M.S.Z. [t] ἐκπνεῖν M.Z. [v] πάντως V. [w] λείφαιμοι N.V.n, δίαιμοι M.i.l. [x] ἐπιστομίοις L.N.P.Q.G[a].H[a], ἐπιστομίαις M.Z.i.l. [y] πυκναῖς M.Z.i.l, πυκινοῖς L.Q.G[a].H[a].f.m.o: ceteri πυκνοῖς. [z] ἄλεξι V, δόναξι M.i.l. [a] τέρθρα L.G[a].H[a]. et corr. m.o, lacunam M: ceteri τέθρα, ambiguo V. [b] φόνον M.i.l: ceteri φανὸν. [c] μὲν κεύθειν, αἰθέρι] μέν γ' ἐνθεῖναι θέρει M, μέν γ' αἰθέρι i.l. [d] εὐπορίην L.Q.H[a].f, εὔπνοιαν pr. Z: ceteri εὐπορίαν. [e] διόδρισι S, διόδεσι n. [f] ὅταν L.X.G[a].f. [g] ἀπαΐξῃ L.X.G[a].H[a].m.o, ἐπαΐξοι corr. i, ἐπάξοι pr. i, ἐπάξειε l, ἐπάξῃ M. et pr. Z: ceteri ἐπαΐξῃ. [h] τέραν S.

αἰθὴρ παφλάζων [i] καταβήσεται [k] οἴδματι [l] μάργῳ,
εὖτε δ' ἀναθρώσκει, [m] πάλιν ἐκπνεῖ, ὥσ[n]περ ὅταν [o] παῖς
[p] κλεψύδρην [q] παίζησι [r] δι' εὐπετέος χαλκοῖο.
Εὖτε μὲν αὐλοῦ πορθμὸν ἐπ' [s] εὐειδεῖ [t] χερὶ [v] θεῖσα
[w] εἰς ὕδατος βάπτῃσι [x] τέρεν δέμας [y] ἀργυφέοιο,
[z] οὐδ' ὅγ' [a] ἐς [b] ἄγγος[c] δ' ὄμβρος [d] ἐσέρχεται, ἀλλά [e] μιν [f] εἴργει
ἀέρος ὄγκος [g] ἔσωθε πεσὼν [h] ἐπὶ τρήματα πυκνά,
[i] εἰσόκ' ἀποστεγάσῃ [k] πυνικὸν ῥόον· [l] αὐτὰρ [m] ἔπειτα
πνεύματος [n] ἐλλείποντος [o] ἐσέρχεται [p] αὔξιμον ὕδωρ.
Ὡς δ' αὖτως ὅθ' ὕδωρ μὲν ἔχει κατὰ [q] βένθεα χαλκοῦ
πορθμοῦ [r] χωσθέντος [s] βροτέῳ [t] χροΐ ἠδὲ [v] πόροιο,
αἰθὴρ δ' [w] ἐκτὸς [x] ἔσω [y] λελιημένος ὄμβρον ἐρύκει
ἀμφὶ πύλας [z] ἰσθμοῖο δυσηχέος, [a] ἄκρα [b] κρατύνων,
εἰσόκε χειρὶ [c] μεθῇ· [d] τότε δ' αὖ πάλιν, ἔμπαλιν ἢ πρίν,
πνεύματος [e] ἐμπίπτοντος [f] ὑπεκθέει [g] αὔξιμον ὕδωρ.
Ὡς δ' αὖτως τέρεν αἷμα [h] κλαδασσόμενον [i] διὰ γυίων
ὁππότε [k] μὲν παλίνορσον [l] ἐπαΐξειε μυχόνδε,

[i] καταΐσσεται L.Q.G[a].H[a].f. [k] ὕδατι S. et pr. o. [l] μαργῷ P.S.i l, μαρθρῷ n. [m] πᾶσιν H[a]. [n] περ om. n. [o] ταῖς N, incerto V. [p] κλεψύδρην L.M.P.Q.S.X.Z.G[a].H[a].f.i.l.m.o: ceteri κλεψύδραις. [q] παίζησι i.l, παίζουσι M.Z: ceteri παίζουσα. [r] διιπετέος M.Z.i.l, δι' εὐπετέοις S, δι' εὐπαγέος P. [s] εὐϊδεῖ i.l, ἀειδεῖ M. [t] χειρὶ M.N.P. V.Z.m.o. [v] θεὶς M. et pr. Z. et postposito χερὶ i.l. [w] ἐς f, ἅλις M.i.l. [x] τέραν N.n. [y] ἀργυφαιοῖο M.Z, ἀργυφαοῖο i.l. [z] οὐδ' ὅτ' i.l. et corr. Z, οὐδ' ὅτι M. et pr. Z, οὐδετ' L.N.P.Q.S.V.X.G[a].H[a].f. m.n.o. [a] εἰς M. et pr. Z. [b] ἄγκος f, ἄργος M. et pr. Z. [c] δ' M.N. Q.S.V.G[a].H[a].f.i.l.m.n.o, om. P: vulgo ἔτ'. [d] εἰσέρχεται M.N.P.Q. X.Z.G[a].H[a].f.l.m.n.o. [e] μὴν M. et pr. Z. [f] ἔργει V. [g] ἔσωθε M.i.l, ἔσωθεν L.N.Q.S.V.X.Z.G[a].H[a].f.n.o, ἔσωθι P. [h] ἐπεὶ M. [i] εἰσόκ' ἀποστεγάσει P.f.m.o, εἰς ὅκ' ἀναστεγάσῃ i.l, εἰς ὁσακαναστεγάσῃ M. et pr. Z. [k] πυκνὸν Q.Z.H[a].f. [l] ἀτὰρ n. [m] ἐπεὶ Z, ἐπὶ M. [n] ἐκλείποντος M.Z.i.l. [o] εἰσέρχεται L.M.N.P.Q.X.Z.G[a].f.i.l.o. [p] αὔξιμον L.M.Q.Z.G[a].H[a].f.i.l: ceteri αἴσιμον. [q] βένθεος V. [r] χρωσθέντος M.N.P.S.V.Z.i.l.m.n.o. [s] βροτέο o, βροτέα P. [t] χρωὶ ἠδὲ f, χροιῆδε N.P.V.n.o, χροιήνδε M.Z, χροίηνε δὲ i.l, χερὶ ἠδὲ X. [v] πόρους M.i.l. [w] ἔκτ ante lacunam n, ἐκ τῶν N.V. [x] ἔσσω M, ἔσωθι i.l. [y] λελιμμένος M.Z, λελειμμένος i.l. [z] ἠθμοῖο P.S.X.Z. [a] ἄηρος V. [b] κραταίνων S, κρατ. ante lacunam n, τιταίνων M.Z.i.l. [c] μεθίῃ N.V. [d] τότε] τῇ n. [e] ἐκπίπτοντος M.Z.G[a].i.l.n. [f] ὑπεκθέει M.Z.i.l: ceteri ὑπεκθεῖ. [g] αἰγῖμον V: ceteri αἴσιμον. [h] κλαδασσώμενον G[a], κλα σόμενον V, κλαδασσομένων Z.i.l. [i] διὰ γυίων i.l, διὰ γύων M, διὰ γυῶν n: ceteri δι' ἀγυιῶν. [k] μιν V.Z.m.n, om. P. [l] ἐπάξειεν M.Z.

m αἰθέρος εὐθὺς ῥεῦμα n κατέρχεται o οἴδματι θῦον,
εὖτε δ' p ἀναθρώσκῃ, q πάλιν ἐκπνεῖ ἶσον r ὀπίσσω.

6 Λέγει μὲν οὖν ταῦτα περὶ τοῦ ἀναπνεῖν, ἀναπνεῖ δ', ὥσπερ εἴπομεν, τὰ φανερῶς ἀναπνέοντα διὰ τῆς ἀρτηρίας, διά s τε τοῦ στόματος ἅμα καὶ t διὰ τῶν μυκτήρων. u Ὥστ' εἰ μὲν περὶ ταύτης λέγει τῆς ἀναπνοῆς, ἀναγκαῖον v ζητεῖν πῶς ἐφαρμόσει ὁ εἰρημένος w λόγος τῆς αἰτίας· φαίνεται γὰρ 7 τοὐναντίον συμβαῖνον. x Ἅπαντες μὲν γὰρ τὸν τόπον, καθάπερ τὰς φύσας ἐν τοῖς χαλκείοις, ἀναπνέουσιν· αἴρειν δὲ τὸ θερμὸν y εὔλογον, ἔχειν δὲ τὸ αἷμα τὴν τοῦ θερμοῦ χώραν· y συνιζάνοντες δὲ καὶ z καταπνίγοντες, ὥσπερ ἐκεῖ τὰς φύσας, ἐκπνέουσιν. Πλὴν ἐκεῖ μὲν a οὐ b κατὰ ταὐτὸν εἰσδέχονται c τε τὸν ἀέρα καὶ πάλιν ἐξιᾶσιν, οἱ δ' ἀναπνέοντες d κατὰ 8 ταὐτόν. Εἰ δὲ περὶ τῆς κατὰ e τοὺς μυκτῆρας f λέγει μόνης, πολὺ διημάρτηκεν· οὐ γάρ ἐστιν ἀναπνοὴ μυκτήρων g ἴδιος, ἀλλὰ h παρὰ τὸν αὐλῶνα τὸν i περὶ τὸν γαργαρεῶνα, ᾗ τὸ ἔσχατον τοῦ ἐν τῷ στόματι οὐρανοῦ, συντετρημένων τῶν μυκτήρων k χωρεῖ τὸ μὲν ταύτῃ τοῦ πνεύματος, τὸ δὲ διὰ τοῦ στόματος, ὁμοίως l εἰσιόν τε καὶ ἐξιόν. Τὰ μὲν οὖν παρὰ τῶν ἄλλων εἰρημένα περὶ τοῦ ἀναπνεῖν τοιαύτας καὶ τοσαύτας m ἔχει δυσχερείας.

8 n Ἐπεὶ δὲ εἴρηται πρότερον ὅτι τὸ ζῆν καὶ ἡ τῆς ψυχῆς ἕξις μετὰ θερμότητός τινός ἐστιν· οὐδὲ γὰρ ἡ πέψις, δι' ἧς ἡ τροφὴ γίνεται τοῖς ζῴοις, οὔτ' ἄνευ ψυχῆς οὔτ' ἄνευ θερ- 2 μότητός ἐστιν· o πυρὶ γὰρ ἐργάζεται πάντα. Διόπερ ἐν ᾧ

m αἰθέρος M.Z.i.l: ceteri ἕτερον. n κατέρπεται o. o οἴδματι θετὸν V, οἶδμα τιταῖνον M.Z.i.l. p ἀναθρώσκῃ M.S.Z, ἀναθρώσκοι i.l: ceteri ἀναθρώσκει. q πάλιν πνεῖ ἶσον Z, πάλιν ἶσον M, παλίνορσον ἵκετ' i.l. r ὀπίσω P.f. s τε] δὲ M.Z. t διὰ om. L. u ζητεῖν] ἐστι M. et nescio an Z. v τῆς αἰτίας λόγος M.Z. w ἔλεγον M.Z. x συνίζοντες P.S. y καταπλήττοντες M.Z, καταπνέοντες L. z οὐ om. M.Z. a καταυτὸν Z, κατὰ ταυτὸ M. b τε om. S. c κατὰ ταυτόν] οὐ κατὰ ταυτὸν M.S, οὐ καταυτὸν Z, κατὰ ταῦτα L. d τὸν μακτῆρα M.Z. e λέγοι M. f ἴδιος—τῶν μυκτήρων om. M.Z. g περὶ L. h παρὰ L.P.S. i χωρείτω μὲν ταύτῃ τὸ τοῦ M.S. k ἐξιόν τε καὶ εἰσιόν L, ἐξιόν τε S, ἐξιόν M.Z. l ἔχει τὰς δυσχερείας Z. m πῦρ M.Z.

πρώτῳ τόπῳ τοῦ σώματος καὶ ἐν ᾧ πρώτῳ [o] τοῦ τόπου τούτου μορίῳ τὴν ἀρχὴν ἀναγκαῖον εἶναι [p] τὴν τοιαύτην, ἐνταῦθα καὶ [q] τὴν πρώτην [r] τὴν θρεπτικὴν ψυχὴν ἀναγκαῖον ὑπάρχειν. Οὗτος δ' ἐστὶν ὁ μέσος τόπος τοῦ [s] τε δεχομένου τὴν τροφὴν [t] καὶ καθ' ὃν ἀφίησι τὸ περίττωμα. Τοῖς μὲν [v] οὖν ἀναίμοις ἀνώνυμον, τοῖς δ' ἐναίμοις ἡ καρδία τοῦτο [w] τὸ μόριόν ἐστιν. [t] Ἡ τροφὴ μὲν γὰρ ἐξ ἧς ἤδη γίνεται τὰ μόρια 3
τοῖς ζῴοις, ἡ τοῦ αἵματος φύσις ἐστίν. Τοῦ δ' αἵματος καὶ τῶν φλεβῶν τὴν [x] αὐτὴν ἀρχὴν ἀναγκαῖον εἶναι· θατέρου γὰρ ἕνεκα θάτερόν ἐστιν, ὡς ἀγγεῖον καὶ δεκτικόν. [t] Ἀρχὴ δὲ τῶν φλεβῶν ἡ καρδία τοῖς ἐναίμοις· οὐ γὰρ διὰ ταύτης, ἀλλ' ἐκ ταύτης ἠρτημέναι πᾶσαι τυγχάνουσιν. Δῆλον δ' 4
ἡμῖν τοῦτο ἐκ τῶν ἀνατομῶν. Τὰς μὲν οὖν ἄλλας δυνάμεις τῆς ψυχῆς ἀδύνατον ὑπάρχειν ἄνευ τῆς θρεπτικῆς (δι' ἣν δ' αἰτίαν, εἴρηται πρότερον ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς), ταύτην δ' ἄνευ τοῦ φυσικοῦ πυρός· ἐν τούτῳ γὰρ ἡ φύσις [y] ἐμπεπύρευκεν αὐτήν. Φθορὰ δὲ πυρός, ὥσ[z]περ εἴρηται πρότερον, [a] σβέσις καὶ μάρανσις. [b] Σβέσις μὲν ἡ ὑπὸ τῶν ἐναντίων· διό[c]περ 5
ἀθρόον [d] τε ὑπὸ [e] τῆς τοῦ περιέχοντος ψυχρότητος, καὶ θᾶττον [f] ὅτι [g] σβέννυται διασπώμενον. Αὕτη μὲν οὖν ἡ φθορὰ βίαιος ὁμοίως ἐπὶ τῶν ἐμψύχων [h] καὶ τῶν ἀψύχων ἐστίν· καὶ γὰρ ὀργάνοις διαιρουμένου τοῦ ζῴου, καὶ πηγνυμένου διὰ ψύχους ὑπερβολήν, ἀποθνήσκουσιν. [t] Ἡ δὲ μά- 6
ρανσις διὰ [i] πλῆθος θερμότητος· καὶ γὰρ ἂν ὑπερβάλλῃ τὸ πέριξ θερμόν, καὶ τροφὴν [k] ἐὰν μὴ λαμβάνῃ, φθείρεται τὸ [l] πυρούμενον, [m] οὐ ψυχόμενον [n] ἀλλὰ μαραινόμενον. [v] Ὥστ' ἀνάγκη γίνεσθαι κατάψυξιν, εἰ [o] μέλλει τεύξεσθαι σωτηρίας· τοῦτο γὰρ βοηθεῖ πρὸς ταύτην τὴν φθοράν.

[o] τοῦ μορίου τὴν, omissis τόπου τούτου, M.Z. [p] τὴν ante τ. om. M.Z. [q] τὴν om. S. [r] τὴν om. M.P.S.Z. [s] τε om. M.P.S.Z. [t] καὶ om. S. [v] οὖν—δ' om. M.Z. [w] τὸ om. P. [x] αὐτὴν om. M.Z. [y] ἐκπεπύρωκεν, super ω posita ευ, L. [z] περ om. M. [a] σβέσις καὶ μάρανσις om. M.Z. [b] ἡ μὲν σβέσις S. [c] περ om. M.Z. [d] τε om. L. [e] τοῦ περιέχοντος τῆς P. [f] ὅτι om. M.Z. [g] ἀποσβέννυται Z. [h] καὶ τῶν ἀψύχων om. M.Z. [i] πλῆθους S. [k] ἂν L. [l] πῦρ οὐ μόνον M.Z. [m] οὐ om. M.S.Z. [n] ἀλλὰ καὶ μαρ. M.Z. [o] μέλλοι S.

9 [1]Ἐπεὶ δὲ τῶν ζῴων τὰ μὲν ἔνυδρα, τὰ δ' ἐν [p]τῇ γῇ ποιεῖται τὴν διατριβήν, τούτων τοῖς μὲν [q]μικροῖς πάμπαν καὶ τοῖς ἀναίμοις ἡ γινομένη ἐκ τοῦ περιέχοντος ἢ ὕδατος ἢ ἀέρος ψύξις ἱκανὴ πρὸς [r]τὴν βοήθειαν τῆς φθορᾶς ταύτης· μικρὸν γὰρ ἔχοντα τὸ θερμὸν μικρᾶς δέονται [s]τῆς βοηθείας. Διὸ καὶ βραχύβια σχεδὸν πάντα τὰ τοιαῦτ' ἐστίν· ἐπ' ἀμ-
2 φότερα γὰρ [t]μικρᾶς ὄντα τυγχάνει ῥοπῆς. [v]Ὅσα δὲ μακροβιώτερα τῶν ἐντόμων (ἄναιμα γάρ ἐστι πάντα τὰ ἔντομα), τούτοις [v]ὑπὸ τὸ διάζωμα διέσχισται, [w]ὅπως διὰ [x]λεπτοτέρου ὄντος τοῦ ὑμένος ψύχηται· μᾶλλον γὰρ ὄντα θερμὰ πλείονος δεῖται τῆς καταψύξεως, οἷον αἱ μέλιτται (τῶν γὰρ μελιττῶν ἔνιαι ζῶσι καὶ ἑπτὰ ἔτη) καὶ τἆλλα δὲ ὅσα [y]βομ-
3 βεῖ, [z]οἷον σφῆκες καὶ μηλολόνθαι καὶ τέττιγες. Καὶ γὰρ τὸν ψόφον ποιοῦσι πνεύματι, [a]οἷον ἀσθμαίνοντα· ἐν αὐτῷ γὰρ τῷ ὑποζώματι, [b]τῷ ἐμφύτῳ πνεύματι αἴροντι καὶ [c]συνίζοντι, συμβαίνει [d]πρὸς τὸν ὑμένα γίνεσθαι τρίψιν· κινοῦσι γὰρ τὸν τόπον τοῦτον, ὥσπερ τὰ ἀναπνέοντα ἔξωθεν τῷ
4 πλεύμονι καὶ οἱ ἰχθύες τοῖς βραγχίοις. Παραπλήσιον γὰρ συμβαίνει [e]κἂν εἴ τίς [f]τινα τῶν ἀναπνεόντων πνίγοι, τὸ στόμα κατασχών· καὶ γὰρ ταῦτα ποιήσει τῷ πλεύμονι τὴν ἄρσιν ταύτην. [1]Ἀλλὰ τούτοις μὲν [g]οὐχ ἱκανὴν ἡ τοιαύτη
5 [h]ποιεῖ κίνησις κατάψυξιν, ἐκείνοις δ' ἱκανήν. Καὶ τῇ τρίψει τῇ [i]πρὸς τὸν ὑμένα ποιοῦσι τὸν βόμβον, ὥσπερ [k]λέγομεν, οἷον διὰ τῶν καλάμων τῶν τετρυπημένων [l]τὰ παιδία, ὅταν ἐπιθῶσιν ὑμένα λεπτόν. Διὰ γὰρ τοῦτο καὶ τῶν τεττίγων οἱ ᾄδοντες ᾄδουσιν· θερμότεροι γάρ εἰσι, καὶ ἔσχισται αὐτοῖς ὑπὸ τὸ ὑπόζωμα· τοῖς δὲ μὴ ᾄδουσι τοῦτ' [m]ἐστὶν ἄσχιστον.

[p] τῇ om. M.P.S.Z. [q] μικρὰ M. [r] τὴν om. L. [s] τῆς om. L. [t] μικρὰ ὄντα μικρᾶς τυγχ. M.Z. [v] ὑπὸ τὸ διάζωμα] ὑποδιασχιζόμενα M.Z. [w] ὅπως] ἵν' ὥσπερ M.Z. [x] λεπτοτέρως S, λεπτομεροῦς M, λεπτοῦ μέρους Z. [y] βομβοῖ M. [z] οἷον αἱ σφῆκες M.Z. [a] οἷον τὰ ἀσθμαίνοντα M.Z. [b] τῷ ἐμφ. πν. αἴροντι om. M.Z. [c] συνίζοντι πρὸς τὸν αὐχένα συμβαίνει M. [d] πρὸς] κατὰ S. et pr. L. πρὸς τὸν ὑμένα om. M. [e] κἂν om. M.Z. [f] τινι M.Z. [g] οὐδ' M.Z. [h] ποιεῖ ante ἡ S, post κίνησις L. [i] πρὸς] κατὰ L. [k] λέγομεν οἷον] οἱ λεγόμενοι M.Z. [l] τὰ] καὶ τὰ M.Z. [m] ἐστὶν αὐτοῖς ἄσχιστον M.

Καὶ τῶν ἐναίμων δὲ [n] καὶ πλεύμονα ἐχόντων, [o] ὀλίγαιμον δ' 6
ἐχόντων καὶ σομφόν, ἔνια [p] διὰ τοῦτο πολὺν χρόνον [q] δύνα-
ται [r] ἀπνευστὶ ζῆν, ὅτι ὁ πλεύμων ἄρσιν ἔχει πολλήν, ὀλίγον
ἔχων τὸ [s] αἷμα καὶ τὸ ὑγρόν· ἡ γὰρ οἰκεία κίνησις ἐπὶ πο-
λὺν χρόνον διαρκεῖ καταψύχουσα. [t] Τέλος δ' οὐ δύναται, 7
ἀλλ' ἀποπνίγεται μὴ ἀναπνεύσαντα, καθάπερ εἴρηται καὶ
πρότερον· τῆς γὰρ μαράνσεως ἡ διὰ τὸ μὴ ψύχεσθαι φθορὰ
καλεῖται [v] πνίξις, καὶ [w] τὰ οὕτω φθειρόμενα ἀποπνίγεσθαί
φαμεν. [x] [v]Οτι δ' οὐκ ἀναπνεῖ τὰ ἔντομα τῶν ζῴων, εἴρη- 8
ται μὲν καὶ πρότερον, φανερὸν δὲ καὶ ἐπὶ τῶν μικρῶν [y] ἐστὶ
ζῴων, οἷον [z] μυιῶν καὶ μελιττῶν· ἐν γὰρ τοῖς ὑγροῖς πολὺν
χρόνον [a] ἀνανήχεται, ἂν μὴ λίαν ᾖ θερμὸν ἢ ψυχρόν. Καί-
τοι τὰ μικρὰν ἔχοντα [b] δύναμιν πυκνότερον ζητεῖ ἀναπνεῖν.
[1]Αλλὰ φθείρεται [c] ταῦτα καὶ λέγεται ἀποπνίγεσθαι [d] πλη- 9
ρουμένης τῆς κοιλίας καὶ φθειρομένου τοῦ ἐν τῷ ὑποζώματι
[e] ὑγροῦ. Διὸ καὶ [f] ἐν τῇ τέφρᾳ χρονισθέντα ἀνίσταται.
Καὶ τῶν ἐν τῷ ὑγρῷ δὲ [g] ζώντων ὅσα ἄναιμα, πλείω χρόνον 10
ζῇ ἐν τῷ ἀέρι [h] τῶν ἐναίμων καὶ δεχομένων τὴν [i] θάλατταν,
οἷον τῶν ἰχθύων· διὰ γὰρ τὸ ὀλίγον ἔχειν τὸ θερμὸν [k] ὁ ἀὴρ
ἱκανός ἐστιν ἐπὶ πολὺν χρόνον [l] καταψύχειν, οἷον τοῖς τε
μαλακοστράκοις καὶ τοῖς [m] πολύποσιν. Οὐ μὴν εἰς τέλος 11
γε διαρκεῖ πρὸς τὸ [n] ζῆν, διὰ τὸ ὀλιγόθερμα εἶναι, ἐπεὶ
καὶ τῶν ἰχθύων οἱ πολλοὶ ζῶσιν ἐν τῇ γῇ, ἀκινητίζοντες
μέντοι, καὶ εὑρίσκονται ὀρυττόμενοι. [v]Οσα γὰρ [o] ἢ μηδ'
ὅλως [p] ἔχει πλεύμονα ἢ ἄναιμον, [q] ἐλαττονάκις δεῖται κατα-
ψύξεως.

[n] καὶ τῶν πν. L, καὶ τὸν πν. S. [o] ὀλίγον M.Z. [p] διὰ τοῦτο] δὲ τούτων S, δὴ τούτων P, om. L. [q] δύναται L.S. [r] ἀπνευτὶ S, om. M.Z. [s] αἷμα] πνεῦμα M.Z. [t] τελέως Z. [v] μίξις S, ψύξις M.Z. [w] τὰ] ταῦτα M.Z. [x] ὅτι—ἔντομα om. M.Z. [y] ἐστὶ ζῴων] ζώων ἐστὶ M.Z, τούτων ζώων P. [z] μυῶν M.P. [a] ἀνέχεται M.Z, ἀνανήχεται καὶ ἀνέχεται S. [b] δύναμιν τοῦ συνίστασθαι καὶ ζῆν χωρὶς τοῦ ἀναπνεῖν πυκνότερον P. [c] ταῦτα om. P. [d] πνιγομένης M.S.Z. [e] θερμοῦ M.Z. [f] ἐν ante τῇ om. P. [g] ζώων M. [h] τῶν ἐναίμων om. M. [i] θήλαιαν M. [k] ὁ om. M. [l] καταψύχων M.Z. [m] πολύπουσιν M. [n] ζῆν διὰ τὸ om. M.Z. [o] ἢ μηδ' ὅλως] ἢ μὴ ὅλως M, μὴ ὅλως P.S, μὴ L. [p] ἔχοντα M. [q] ἐλαττονάκις δὲ δεῖται L.S.

10 Περὶ μὲν οὖν τῶν ἀναίμων, ὅτι τοῖς μὲν ὁ περιέχων ἀὴρ τοῖς δὲ [r]τὸ ὑγρὸν βοηθεῖ [s]πρὸς τὴν ζωήν, [t]εἴρηται· τοῖς δ' ἐναίμοις καὶ τοῖς ἔχουσι καρδίαν, ὅσα [v]μὲν ἔχει πλεύμονα, πάντα δέχεται τὸν ἀέρα καὶ τὴν κατάψυξιν ποιεῖται 2 [w]διὰ τοῦ ἀναπνεῖν [x]καὶ ἐκπνεῖν. [y]Ἔχει δὲ πλεύμονα τά τε ζῳοτοκοῦντα ἐν αὑτοῖς καὶ μὴ θύραζε μόνον (τὰ [z]γὰρ σελάχη ζῳοτοκεῖ μέν, ἀλλ' οὐκ ἐν αὑτοῖς) καὶ τῶν ᾠοτοκούντων τά τε [a]πτερυγωτά, οἷον ὄρνιθες, καὶ τὰ φολιδωτά, οἷον 3 [b]χελῶναι καὶ σαῦραι καὶ ὄφεις. [1]Ἐκεῖνα μὲν οὖν [c]ἔναιμον, τούτων δὲ τὰ πλεῖστα τὸν πλεύμονα ἔχει σομφόν. Διὸ καὶ τῇ ἀναπνοῇ χρῆται μανότερον, [d]ὥσπερ εἴρηται καὶ πρότε- 4 ρον. Χρῆται δὲ πάντα καὶ ὅσα διατρίβει καὶ [e]ποιεῖται τὸν βίον ἐν τοῖς ὕδασιν, οἷον τὸ τῶν ὕδρων γένος καὶ βατράχων καὶ κροκοδείλων καὶ [f]ἐμύδων [g]καὶ χελῶναι αἵ τε θαλάττιαι καὶ [h]αἱ χερσαῖαι [i]καὶ φῶκαι· [k]ταῦτα γὰρ πάντα καὶ τὰ τοιαῦτα καὶ τίκτει ἐν τῷ ξηρῷ, [l]καὶ καθεύδει [m]ἢ ἐν τῷ ξηρῷ, ἢ ἐν τῷ ὑγρῷ ὑπερέχοντα [n]τὸ στόμα διὰ τὴν ἀνα- 5 πνοήν. [1]Ὅσα δὲ βράγχια ἔχει, πάντα [o]καταψύχεται δεχόμενα τὸ ὕδωρ· ἔχει δὲ βράγχια τὸ τῶν [p]καλουμένων σελαχῶν γένος καὶ τῶν ἄλλων ἀπόδων. [1]Ἄποδες δ' οἱ ἰχθύες πάντες· καὶ γὰρ ἃ [q]ἔχει, καθ' ὁμοιότητα τῶν [r]πτερυγίων [s]ἔχουσιν. Τῶν δὲ πόδας ἐχόντων [t]ἓν ἔχει βράγχιον [v]μόνον 6 τῶν τεθεωρημένων [w]ὁ καλούμενος [x]κορδύλος. [y]Ἅμα δὲ πλεύμονα καὶ βράγχια οὐδὲν ὤπταί πω ἔχον. Αἴτιον δ' ὅτι ὁ μὲν πλεύμων τῆς ὑπὸ τοῦ πνεύματος καταψύξεως ἕνεκέν ἐστιν (ἔοικε δὲ [y]καὶ τοὔνομα εἰληφέναι ὁ πνεύμων διὰ τὴν τοῦ

[r] τὸ om. M.Z. [s] πρὸς om. Z. [t] εἴρηται πρότερον τοῖς M.Z. [v] μὲν αὐτῶν ἔχει P. [w] διά τε τοῦ S. [x] καὶ ἐκπνεῖν om. M.Z. [y] πλείονα M.Z. [z] γὰρ] δὲ S. [a] πτερωτὰ L. [b] σαῦραι χελῶναι L, χελῶναι καὶ σαῦροι M.Z. [c] ἔναιμα M.Z, ἔνεμα S. [d] ὥσπερ—πρότερον om. M.Z. [e] ποιεῖ L. [f] ἐμύδων M.Z, αἱμύδων L.P, αἰμύδων S. [g] καὶ αἱ χελῶναι αἱ θ. L.P.S. [h] αἱ om. M.Z. [i] καὶ αἱ φῶκαι L.P.S. [k] πάντα γὰρ ταῦτα καὶ L.P, πάντα γὰρ S. [l] καὶ καθεύδει om. L, καὶ καθ.—ξηρῷ om. S, καθ. —ξηρῷ ἢ om. P. [m] ἢ om. M.S.Z. [n] τὸ στόμα om. M.Z. [o] καταψύξεως M. [p] καλουμένων] πλατέων L. [q] ἔχειν M.Z. [r] πτερύγων L.M.P.S. [s] λέγουσι M.P.S.Z, λέγεται L. [t] ἓν om. L. [v] μόνον om. S. [w] ὁ] νῦν ὁ M.Z. [x] σκορδύλος P. [y] καὶ om. S.

πνεύματος ὑποδοχήν), τὰ δὲ βράγχια πρὸς τὴν ἀπὸ τοῦ ὕδατος κατάψυξιν· ἓν δ' ἐφ' ἓν [z] ὄργανον χρήσιμον, καὶ μία κατάψυξις ἱκανὴ πᾶσιν. [v] Ὥστ' ἐπεὶ μάτην οὐδὲν ὁρῶμεν [7] ποιοῦσαν τὴν φύσιν, [a] δυοῖν δ' ὄντοιν θάτερον ἂν ἦν μάτην, διὰ τοῦτο [b] τὰ μὲν ἔχει βράγχια τὰ δὲ πνεύμονα, ἄμφω δ' οὐδέν.

[1] Ἐπεὶ δὲ πρὸς [c] μὲν τὸ εἶναι τροφῆς δεῖται τῶν ζῴων 11
ἕκαστον, πρὸς δὲ τὴν σωτηρίαν τῆς καταψύξεως, τῷ αὐτῷ ὀργάνῳ χρῆται [d] πρὸς ἄμφω ταῦτα ἡ φύσις, καθάπερ ἐνίοις τῇ γλώττῃ πρός τε τοὺς χυμοὺς καὶ πρὸς τὴν ἑρμηνείαν, οὕτω τοῖς ἔχουσι τὸν πλεύμονα [e] τῷ καλουμένῳ στόματι πρός τε τὴν τῆς τροφῆς ἐργασίαν καὶ τὴν ἐκπνοὴν καὶ τὴν ἀναπνοήν. Τοῖς [f] δὲ μὴ ἔχουσι πνεύμονα μηδ' ἀναπνέουσι τὸ [2] μὲν στόμα πρὸς [g] τὴν ἐργασίαν τῆς τροφῆς, [h] πρὸς δὲ τὴν κατάψυξιν τοῖς δεομένοις καταψύξεως ἡ τῶν βραγχίων [i] ὑπάρχει φύσις. Πῶς μὲν οὖν ἡ τῶν εἰρημένων ὀργάνων δύναμις ποιεῖ τὴν κατάψυξιν, ὕστερον ἐροῦμεν. Πρὸς δὲ [3] [k] τὸ τὴν τροφὴν μὴ διακωλύειν παραπλησίως τοῖς τ' ἀναπνέουσι συμβαίνει καὶ τοῖς δεχομένοις τὸ ὑγρόν· οὔτε [l] γὰρ ἀναπνέοντες ἅμα καταδέχονται τὴν [m] τροφήν· εἰ δὲ μή, συμβαίνει πνίγεσθαι [n] παρεισιούσης τῆς τροφῆς ἢ τῆς [o] ὑγρᾶς ἢ τῆς ξηρᾶς ἐπὶ τὸν πνεύμονα διὰ τῆς ἀρτηρίας· [p] πρότερον γὰρ κεῖται ἡ ἀρτηρία τοῦ οἰσοφάγου, δι' οὗ ἡ τροφὴ πορεύεται εἰς τὴν καλουμένην κοιλίαν. Τοῖς μὲν οὖν τετράποσι [4] καὶ ἐναίμοις ἔχει ἡ ἀρτηρία οἷον πῶμα τὴν ἐπιγλωττίδα· τοῖς δ' ὄρνισι καὶ τῶν τετραπόδων τοῖς ᾠοτόκοις οὐκ [q] ἔστιν, ἀλλὰ τῇ συναγωγῇ τὸ αὐτὸ ποιοῦσιν· δεχόμενα γὰρ τὴν τροφὴν τὰ μὲν συνάγει, τὰ δ' ἐπιτίθησι τὴν ἐπιγλωττίδα. Προελθούσης δὲ τὰ μὲν ἐπαίρει, τὰ δὲ [r] διοίγει καὶ [5]

[z] χρήσιμον ὄργανον L.M.S.Z. [a] δυεῖν Z. [b] τὸ μὲν—τὸ δὲ M.Z. [c] μὲν—δὲ τὴν om. M.Z. [d] πρὸς om. M. [e] τῷ] ἐν τῷ M.Z. [f] δ' ἢ μὴ S. [g] τὴν om. L. [h] πρὸς δὲ τὴν κατάψυξιν τοῖς δεομένοις] τοῖς δεομένοις δὲ M.Z. [i] ὑπερέχει M. [k] τὸ om. Z. [l] γὰρ τὰ ἀναπνέοντα L. [m] τροφῆν, οὔτε ἐκπνέοντες. εἰ δὲ μή, συμβαίνει καὶ τοῖς δεχομένοις τὸ ὑγρὸν πνίγεσθαι P. [n] εἰσιούσης M.Z. [o] ξηρᾶς ἢ τῆς ὑγρᾶς L.P.S. [p] προτέρα L.Z. [q] ἔνεστιν L.P.S. [r] διάγει L.M.S.Z.

καταδέχεται τὸ πνεῦμα πρὸς τὴν κατάψυξιν. Τὰ [s] δ' ἔχοντα βράγχια, ἀφέντα διὰ τούτων τὸ ὑγρόν, διὰ τοῦ στόματος καταδέχεται τὴν τροφήν· [t] ἀρτηρίαν μὲν γὰρ οὐκ ἔχουσιν, ὥστε ταύτῃ μὲν οὐθὲν ἂν [v] βλάπτοιντο ὑπὸ τῆς τοῦ ὑγροῦ 6 παρεμπτώσεως, ἀλλ' εἰς τὴν κοιλίαν εἰσιόντος. Διὸ ταχεῖαν ποιεῖται τὴν ἄφεσιν καὶ τὴν λῆψιν τῆς τροφῆς, καὶ τοὺς ὀδόντας ὀξεῖς ἔχουσι, [w] καὶ [x] καρχαρόδοντες σχεδὸν [y] πάντες [z] εἰσίν· οὐ γὰρ ἐνδέχεται λεαίνειν τὴν τροφήν.

1 2 Περὶ δὲ τὰ κητώδη τῶν ἐνύδρων ἀπορήσειεν ἄν τις, ἔχει [a] δὲ [b] κἀκεῖνα κατὰ λόγον, οἷον περί τε τοὺς δελφῖνας καὶ τὰς φαλαίνας, καὶ τῶν ἄλλων ὅσα ἔχει τὸν καλούμενον αὐλόν. Ταῦτα γὰρ ἄποδα μέν ἐστιν, ἔχοντα δὲ πνεύμονα δέχεται τὴν θάλατταν. Αἴτιον δὲ τούτου τὸ νῦν [c] εἰρημέ- 2 νον· οὐ γὰρ καταψύξεως [d] ἕνεκεν δέχεται τὸ ὑγρόν. Τοῦτο [e] μὲν γὰρ γίνεται αὐτοῖς ἀναπνέουσιν· [f] ἔχουσι γὰρ πλεύμονα. Διὸ [g] καὶ καθεύδουσιν ὑπερέχοντα τὸ στόμα, καὶ ῥέγχουσιν οἵ [h] γε δελφῖνες. [1] Ἔτι δὲ [i] κἂν ληφθῶσι τοῖς δικτύοις, ταχὺ ἀποπνίγονται διὰ τὸ μὴ ἀναπνεῖν· [k] καὶ ἐπι- πολάζοντα φαίνεται τὰ τοιαῦτα ἐπὶ τῆς θαλάττης διὰ τὴν 3 ἀναπνοήν. [1] Ἀλλ' ἐπειδὴ ἀναγκαῖον ποιεῖσθαι τὴν τροφὴν [1] ἐν ὑγρῷ, ἀναγκαῖον δεχόμενα τὸ ὑγρὸν ἀφιέναι, καὶ διὰ τοῦτ' ἔχουσι πάντα τὸν αὐλόν· δεξάμενα γὰρ τὸ ὕδωρ, ὥσπερ [m] οἱ ἰχθύες κατὰ [n] τὰ βράγχια, ταῦτα κατὰ τὸν 4 αὐλόν, ἀνασπᾷ τὸ ὕδωρ. Σημεῖον δὲ καὶ ἡ θέσις τοῦ αὐλοῦ· πρὸς οὐθὲν γὰρ περαίνει τῶν ἐναίμων, ἀλλὰ πρὸ τοῦ ἐγκε- φάλου τὴν θέσιν ἔχει, καὶ ἀφίησι τὸ ὕδωρ. Διὰ [o] ταὐτὸ δὲ τοῦτο δέχεται καὶ τὰ μαλάκια [p] τὸ ὕδωρ [q] καὶ τὰ [r] μαλακό- στρακα, λέγω [s] δ' οἷον τοὺς καλουμένους καράβους καὶ τοὺς 5 καρκίνους. Καταψύξεως μὲν γὰρ αὐτῶν οὐδὲν τυγχάνει δεό-

[s] τ' L. [t] ἀρτηρίας L. [v] βλάπτοιτο Z. [w] καὶ om. M. [x] καρχαρόδοντας Z, καρχαρόδοντα P.S. [y] πάντ' P.S. [z] ἐστίν P.S, om. M.Z. [a] δὲ] γὰρ S. [b] κἀκεῖ L.P. [c] ῥηθησόμενον P. [d] ἕνεκα M.S. [e] μὲν om. P. [f] ἔχουσι γὰρ] ἔχουσι μὲν γὰρ M.Z. [g] καὶ ante καθεύδουσιν om. M. [h] γε om. M.Z. [i] ἂν ληφθῶσιν ἐν τοῖς M.Z. [k] καὶ] διὸ καὶ M.Z. [l] ἐν τῷ ὑγρῷ P. [m] οἱ om. M.Z. [n] τὰ om. L. [o] ταὐτὰ P. [p] τὸ] καὶ P. [q] καὶ τὰ] τὰ δὲ M.Z. [r] μαλάκια Z. [s] δ' om. M.Z.

μενον· ὀλιγόθερμον γάρ ἐστι καὶ ἄναιμον ἕκαστον αὐτῶν, ὥσθ' ἱκανῶς καταψύχεται ὑπὸ τοῦ περιέχοντος ὑγροῦ· ἀλλὰ διὰ τὴν τροφήν, ὅπως μὴ ἅμα δεχομένοις [t] εἰσρέῃ τὸ ὑγρόν. Τὰ μὲν οὖν μαλακόστρακα, [v] οἷον οἵ τε καρκίνοι καὶ οἱ κάραβοι, παρὰ τὰ δασέα ἀφιᾶσι τὸ ὕδωρ διὰ τῶν [w] ἐπιπτυγμάτων, σηπίαι δὲ καὶ πολύποδες διὰ τοῦ κοίλου τοῦ ὑπὲρ τῆς καλουμένης κεφαλῆς. Γέγραπται δὲ περὶ [x] αὐτῶν δι' ἀκριβείας μᾶλλον ἐν [y] ταῖς περὶ [z] τῶν ζῴων [a] ἱστορίαις. Περὶ μὲν οὖν τοῦ [b] δέχεσθαι τὸ ὑγρόν, εἴρηται ὅτι συμβαίνει διὰ κατάψυξιν καὶ διὰ τὸ δεῖν δέχεσθαι τὴν τροφὴν ἐκ τοῦ ὑγροῦ [c] τὰ τὴν φύσιν ὄντα τῶν ζῴων [d] ἔνυδρα. 6

Περὶ δὲ τῆς καταψύξεως, τίνα γίνεται τρόπον τοῖς τ' ἀναπνέουσι καὶ τοῖς ἔχουσι βράγχια, μετὰ ταῦτα λεκτέον. Ὅτι μὲν οὖν ἀναπνέουσιν ὅσα [e] πνεύμονα τῶν ζῴων ἔχουσι, [f] πρότερον εἴρηται. Διὰ τί δὲ τοῦτο τὸ μόριον ἔχουσιν ἔνια, καὶ διὰ τί [g] τὰ ἔχοντα δεῖται τῆς ἀναπνοῆς, αἴτιον τοῦ μὲν ἔχειν ὅτι τὰ τιμιώτερα τῶν ζῴων πλείονος [h] τετύχηκε θερμότητος· ἅμα γὰρ ἀνάγκη καὶ ψυχῆς τετυχηκέναι τιμιωτέρας· τιμιώτερα γὰρ [i] τὰ τοιαῦτα τῆς φύσεως τῆς τῶν φυτῶν. Διὸ καὶ τὰ μάλιστα ἔναιμον ἔχοντα τὸν πνεύμονα καὶ θερμὸν μείζονά [k] τε τοῖς μεγέθεσι, καὶ [l] τό γε [m] καθαρωτάτῳ καὶ πλείστῳ [n] κεχρημένον αἵματι τῶν ζῴων [o] ὀρθότατόν ἐστιν [p] ὁ ἄνθρωπος, καὶ τὸ ἄνω πρὸς τὸ τοῦ ὅλου ἄνω ἔχει μόνον διὰ τὸ τοιοῦτον ἔχειν [q] τοῦτο τὸ μόριον. Ὥστε τῆς οὐσίας καὶ τούτῳ καὶ τοῖς ἄλλοις θετέον αἴτιον [r] αὐτό, καθάπερ ὁτιοῦν ἄλλο τῶν μορίων. Ἔχει μὲν οὖν [s] ἕνεκα τούτου. Τὴν δ' ἐξ ἀνάγκης καὶ τῆς κινήσεως αἰτίαν [t] καὶ τὰ [v] τοιαῦτα 13 2 3 4

[t] εἰσρῇ M.Z. [v] οἷον οἵ τε] καὶ οἷον οἱ M.Z. [w] ἐπιπυγμάτων S. [x] τούτων M.Z. [y] τοῖς L.P.S. [z] τῶν om. L. [a] ἱστορίας L.P.S. [b] δέχεσθαι—δεῖν om. M.Z. [c] τὰ om. M. [d] ἔνυδρα] ἔνυδρα τοσαῦτα εἰρήσθω M.Z. [e] ἔχουσι τῶν ζώων πνεύμονα S, τῶν ζώων πνεύμονα ἔχουσι Z. [f] εἴρηται πρότερον L.P. [g] τὰ om. M.S.Z. [h] τετύχηκε τῆς θερμότητος L. [i] τὰ τοιαῦτα] ταῦτα M.S.Z. [k] τε om. Z. [l] τότε L, τῶν γε M.Z. [m] καθαρώτατον S. [n] κεχρημένων M.Z. [o] ὀρθότητός S. [p] ὁ om. M.P.Z. [q] τὸ μόριον τοῦτο M. [r] αὐτοῦ M.Z. [s] ἕνεκά του M.Z. [t] καὶ om. P. [v] τοιαῦτα δεῖ νομίζειν L.

νομίζειν [w] συνεστάναι ζῷα, [x] καθάπερ καὶ μὴ τοιαῦτα πολλὰ συνέστηκεν· τὰ μὲν γὰρ ἐκ [y] γῆς πλείονος [z] γέγονεν, οἷον τὸ τῶν φυτῶν γένος, τὰ δ' ἐξ ὕδατος, οἷον [a] τὸ τῶν ἐνύδρων· τῶν [b] δὲ πτηνῶν καὶ πεζῶν τὰ μὲν ἐξ ἀέρος τὰ δ' ἐκ πυρός. [v]Εκαστα [c] δ' ἐν τοῖς οἰκείοις τόποις ἔχει τὴν [d] τάξιν αὐτῶν.

14 [1]Εμπεδοκλῆς δ' οὐ καλῶς τοῦτ' εἴρηκε, φάσκων τὰ [e] θερμότατα καὶ πῦρ ἔχοντα πλεῖστον τῶν ζῴων ἔνυδρα εἶναι, [f] φεύγοντα τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἐν τῇ φύσει θερμότητος, ὅπως ἐπειδὴ τοῦ ψυχροῦ καὶ τοῦ ὑγροῦ [g] ἐλλείπει, κατὰ τὸν τόπον [h] ἀνασώζηται ἐναντία [i] ὄντα· θερμὸν γὰρ εἶναι τὸ ὑγρὸν
2 ἧττον τοῦ ἀέρος. [v]Ολως μὲν οὖν ἄτοπον πῶς ἐνδέχεται [k] γενόμενον ἕκαστον αὐτῶν ἐν τῷ ξηρῷ μεταβάλλειν τὸν τόπον εἰς τὸ ὑγρόν· σχεδὸν γὰρ [l] καὶ ἄποδα τὰ πλεῖστα αὐτῶν ἐστίν. [1]Ο δὲ τὴν ἐξ ἀρχῆς αὐτῶν σύστασιν λέγων γενέσθαι μὲν ἐν τῷ ξηρῷ φησί, φεύγοντα δ' ἐλθεῖν εἰς τὸ
3 [m] ὑγρόν. [1]Ετι δ' οὔτε φαίνεται [n] θερμότερα ὄντα τῶν πεζῶν· τὰ μὲν γὰρ ἄναιμα [o] πάμπαν, τὰ δ' ὀλίγαιμα αὐτῶν ἐστίν. [1]Αλλὰ ποῖα μὲν δεῖ λέγειν θερμὰ καὶ ψυχρά, καθ' αὑτὰ τὴν ἐπίσκεψιν εἴληφεν· περὶ δ' ἧς αἰτίας εἴρηκεν [1]Εμπεδοκλῆς, [p] τῇ μὲν ἔχει τὸ ζητούμενον λόγον, οὐ μὴν [q] ὅ γε
4 φησὶν ἐκεῖνος ἀληθές. Τῶν μὲν γὰρ ἔξεων [r] τὰς ὑπερβολὰς [s] ἔχοντας οἱ ἐναντίοι [t] τόποι καὶ ὧραι σώζουσιν, ἡ δὲ φύσις ἐν τοῖς οἰκείοις σώζεται [v] μάλιστα τόποις. Οὐ γὰρ ταὐτὸν ἡ θ' ὕλη τῶν ζῴων ἐξ ἧς ἐστὶν ἕκαστον, καὶ [w] αἱ ἕξεις [x] καὶ
5 διαθέσεις αὐτῆς. Λέγω δ' [y] οἷον εἴ τι ἐκ κηροῦ συστήσειεν

[w] συνιστάναι M.P.Z, συνεστάναι τὰ L. [x] καθάπερ καὶ τὰ τοιαῦτα μὴ πολλὰ S, καὶ μὴ καθάπερ πολλὰ τοιαῦτα M.Z. [y] πλ. γῆς P, τοῦ πλείονος M. [z] γέγονεν] συνέστηκεν M.Z. [a] τὰ L.M. [b] πτηνῶν δὲ P. [c] δὲ τοῖς οἰκείοις ἔχει τόποις M.Z. [d] αὔξησιν S. [e] θερμότατα μάλιστα καὶ L.P.Z. [f] φυγόντα τὴν ὑπεροχὴν M.Z. [g] ἐκλείπει M. [h] ἀνασώζῃ τὰ M.Z, ἀνισάζῃ τὰ L. [i] ὄντα] εἶναι M.Z. [k] γινόμενον S. [l] καὶ ante γὰρ P, om. Z. [m] ὕδωρ M.Z. [n] θερμότερον L. [o] πάντη M, πάντα Z. [p] πῇ rc. L. [q] τό γέ φησιν ἐκεῖνο M.Z. [r] τὰς] τοὺς τὰς M.P.Z. [s] ἔχοντες S. [t] τόποι καὶ αἱ ὧραι σώζουσιν P, σώζουσι τόποι καὶ ὧραι L. [v] μάλιστα om. M.Z. [w] αἱ om. P. [x] καὶ αἱ διαθέσεις M.Z. [y] οἷον om. M.Z.

ἡ φύσις, οὐκ [z] ἂν ἐν θερμῷ θεῖσα διέσωσεν, οὐδ' εἴ τι ἐκ κρυστάλλου· ἐφθάρη γὰρ ἂν ταχὺ διὰ τοὐναντίον· τήκει γὰρ τὸ θερμὸν τὸ ὑπὸ τοῦ ἐναντίου συστάν. Οὐδ' εἴ τι ἐξ ἁλὸς ἢ νίτρου [a] συνέστησεν, οὐκ ἂν εἰς ὑγρὸν φέρουσα κατέθηκεν· φθείρει γὰρ τὰ ὑπὸ [b] θερμοῦ καὶ ξηροῦ συστάντα τὸ ὑγρόν. Εἰ [c] οὖν ὕλη πᾶσι τοῖς σώμασι [d] τὸ ὑγρὸν καὶ τὸ ξηρόν, 6
εὐλόγως τὰ μὲν ἐξ ὑγροῦ καὶ ψυχροῦ συστάντα ἐν ὑγροῖς ἐστί, καὶ εἰ ψυχρά, [e] ἔσται ἐν ψυχρῷ, τὰ [f] δ' ἐκ ξηροῦ ἐν ξηρῷ. Διὰ τοῦτο τὰ δένδρα οὐκ ἐν ὕδατι φύεται, ἀλλ' ἐν [g] τῇ γῇ. Καί [h] τοι τοῦ αὐτοῦ λόγου [i] ἐστὶν εἰς τὸ ὕδωρ, διὰ 7
τὸ εἶναι [k] αὐτὰ ὑπέρξηρα, ὥσπερ τὰ ὑπέρπυρά φησιν ἐκεῖνος· οὐ γὰρ διὰ τὸ ψυχρὸν ἦλθεν εἰς [l] αὐτό, ἀλλ' ὅτι ὑγρόν. Αἱ μὲν [m] οὖν φύσεις τῆς ὕλης, ἐν [n] οἱῳπερ τόπῳ εἰσί, τοιαῦται οὖσαι τυγχάνουσιν, αἱ μὲν ἐν ὕδατι ὑγραί, αἱ δ' ἐν τῇ γῇ ξηραί, αἱ δ' ἐν τῷ ἀέρι [o] θερμαί. Αἱ μέντοι ἕξεις αἱ μὲν 8
ὑπερβάλλουσαι θερμότητι ἐν ψυχρῷ, αἱ δὲ τῇ ψυχρότητι ἐν θερμῷ τιθέμεναι σώζονται μᾶλλον· ἐπανισοῖ γὰρ [p] εἰς τὸ μέτριον [q] ὁ τόπος τὴν τῆς ἕξεως ὑπερβολήν. Τοῦτο μὲν [r] οὖν δεῖ ζητεῖν ἐν τοῖς οἰκείοις τόποις [s] ἑκάστης ὕλης, [t] καὶ κατὰ τὰς μεταβολὰς τῆς κοινῆς ὥρας· τὰς μὲν γὰρ ἕξεις ἐνδέχεται τοῖς [v] τόποις ἐναντίας εἶναι, τὴν δ' ὕλην ἀδύνατον. [v] Ὅτι μὲν οὖν οὐ διὰ θερμότητα τῆς φύσεως τὰ μὲν ἔννυδρα τὰ 9
δὲ πεζὰ τῶν ζῴων ἐστί, καθάπερ [w] Ἐμπεδοκλῆς φησίν, τοσαῦτ' εἰρήσθω, καὶ διότι τὰ μὲν οὐκ ἔχει πνεύμονα τὰ δὲ ἔχει.

Διὰ τί δὲ τὰ ἔχοντα [x] δέχεται τὸν ἀέρα καὶ [y] ἀναπνέουσι, 15
καὶ μάλιστ' αὐτῶν ὅσα [z] ἔχουσιν ἔναιμον, αἴτιον τοῦ μὲν ἀνα-

[z] ἂν ἐκθερμανθεῖσα δ. M.Z. [a] συνέστηκεν Z, συνεστηκὸς M. [b] ξηροῦ καὶ θερμοῦ L.P, τοῦ ξηροῦ Z, ξηροῦ M. [c] γοῦν P. [d] τὸ ὑγρὸν om. M. [e] ἔσται] δ' S. [f] δ' ἐκ] δὲ καὶ M. [g] τῇ om. P.S. [h] τοι om. M.Z. [i] ἐστὶν] εἶναι L. [k] ταῦτα Z. [l] αὐτὸ ἀλλ' ὅτι] ὕδωρ ἄλλο τι Z, ὑπ' ἄλλο τι M. [m] οὖν om. M.Z. [n] ᾧπερ L.M.S.Z. [o] θερμαί] ψυχραί M.Z. [p] εἰς τὸ μέτρον pr. P, πρὸς τὸ μέτρον Z, καὶ τὸ μέτρον M. [q] ὁ] καὶ M. [r] οὖν δεῖ] δὴ S. [s] ἑκάστης ὕλης om. M.Z. [t] καὶ om. L.S. [v] τόποις καὶ ἐναντίας M. [w] φησὶν ἐμπεδοκλῆς L. [x] δέχεταί τε τὸν P. [y] ἀναγγέλουσι S. [z] ἔχει ἔναιμον L, ἔναιμον ἔχουσιν M.Z.

πνεῖν ὁ πνεύμων σομφὸς ὢν καὶ συρίγγων πλήρης. Καὶ ἐναιμότατον [a] δὴ μάλιστα τοῦτο τὸ μόριον τῶν καλουμένων
2 σπλάγχνων. [v]Οσα [b] δὴ ἔχει ἔναιμον αὐτό, ταχείας [c] μὲν [d] δεῖται τῆς καταψύξεως διὰ τὸ μικρὰν εἶναι τὴν ῥοπὴν τοῦ ψυχικοῦ πυρός, [e] εἴσω δ' εἰσιέναι διὰ παντὸς διὰ τὸ πλῆθος τοῦ αἵματος καὶ τῆς θερμότητος. Ταῦτα δ' ἀμφότερα ὁ μὲν ἀὴρ δύναται ῥᾳδίως ποιεῖν· διὰ γὰρ τὸ λεπτὴν ἔχειν [f] τὴν φύσιν διὰ παντός τε καὶ ταχέως διαδυόμενος διαψύχει·
3 τὸ δ' ὕδωρ τοὐναντίον. Καὶ διότι δὴ μάλιστ' ἀναπνέουσι τὰ ἔχοντα [g] τὸν πνεύμονα ἔναιμον, ἐκ [h] τούτων δῆλον· τό τε γὰρ θερμότερον πλείονος δεῖται [i] τῆς καταψύξεως, ἅμα δὲ καὶ πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς θερμότητος τῆς ἐν τῇ καρδίᾳ πορεύεται τὸ πνεῦμα ῥᾳδίως.

16 [n]Ον δὲ τρόπον ἡ καρδία τὴν [k] σύντρησιν ἔχει πρὸς τὸν πλεύμονα, δεῖ θεωρεῖν ἔκ τε τῶν ἀνατεμνομένων καὶ τῶν ἱστοριῶν τῶν περὶ τὰ ζῷα [l] γεγραμμένων. Καταψύξεως μὲν οὖν ὅλως ἡ τῶν ζῴων δεῖται φύσις διὰ τὴν ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς ψυχῆς [m] ἐμπύρωσιν. Ταύτην δὲ ποιεῖται διὰ τῆς ἀναπνοῆς, ὅσα μὴ μόνον ἔχουσι καρδίαν ἀλλὰ καὶ πνεύμονα τῶν
2 ζῴων. Τὰ δὲ καρδίαν μὲν ἔχοντα, πνεύμονα δὲ μή, καθάπερ οἱ ἰχθύες διὰ τὸ ἔνυδρον [n] αὐτῶν τὴν φύσιν εἶναι, τῷ ὕδατι ποιοῦνται τὴν κατάψυξιν διὰ τῶν βραγχίων. [o]Ως δ' ἡ θέσις ἔχει τῆς καρδίας πρὸς τὰ βράγχια, [p] πρὸς μὲν τὴν ὄψιν ἐκ τῶν ἀνατομῶν δεῖ θεωρεῖν, [p] πρὸς δ' ἀκρίβειαν ἐκ τῶν ἱστοριῶν· ὡς δ' ἐν κεφαλαίοις εἰπεῖν καὶ [q] νῦν, ἔχει τόνδε τὸν
3 τρόπον. Δόξειε μὲν γὰρ [r] ἂν [s] οὐχ ὡσαύτως ἔχειν τὴν θέσιν ἡ καρδία τοῖς [t] τε πεζοῖς τῶν ζῴων καὶ τοῖς ἰχθύσιν, [v] ἔχει δ' ὡσαύτως. [x]Ηι γὰρ νεύουσι τὰς [w] κεφαλάς, ἐνταῦθ' ἡ καρ-

[a] δὴ om. M.Z. [b] δὲ ἔχουσιν L. [c] μὲν om. Z. [d] δέονται L. [e] ἔσω δ' εἶναι M.Z. [f] διὰ παντὸς τὴν φύσιν P. [g] τὸν om. Z. [h] τούτου L. [i] τῆς om. M. [k] συντήρησιν M.Z. [l] γενομένων L. [m] ἐμπύρευσιν M.Z. [n] εἶναι αὐτῶν τὴν φύσιν M.Z. [o] πρὸς μὲν] κατὰ μὲν L. [p] πρὸς] κατὰ L. [q] νῦν δ' ἔχει τοῦτον τὸν S. [r] ἂν libris deest. [s] οὐχ —καρδία om. M.Z. [t] τε] δὲ P. [v] ἔχει—ἰχθύσι om. M.Z. [w] κεφαλὰς πᾶσιν ἐνταῦθ' P.

δία τὸ ὀξὺ ἔχει. [4]Ἐπεὶ δὲ οὐχ ὡσαύτως αἱ κεφαλαὶ νεύουσι τοῖς τε πεζοῖς τῶν ζῴων καὶ τοῖς ἰχθύσι, πρὸς τὸ στόμα ἡ καρδία τὸ ὀξὺ [x]ἔχει. Τείνει δ' ἐξ ἄκρου τῆς καρδίας αὐλὸς 4
φλεβονευρώδης εἰς τὸ μέσον, ᾗ συνάπτουσιν ἀλλήλοις πάντα τὰ βράγχια. Μέγιστος μὲν [y]οὖν οὗτός ἐστιν, [z]ἔνθεν δὲ καὶ ἔνθεν τῆς καρδίας [a]καὶ ἕτεροι τείνουσιν εἰς ἄκρον ἑκάστου τῶν βραγχίων, δι' ὧν ἡ κατάψυξις γίνεται πρὸς τὴν καρδίαν, διαυλωνίζοντος ἀεὶ τοῦ ὕδατος διὰ τῶν βραγχίων. [5]Ὡσαύτως [b]δὲ τοῖς ἀναπνέουσιν ὁ θώραξ ἄνω καὶ κάτω κινεῖ- 5
ται πολλάκις δεχομένων τὸ πνεῦμα καὶ [c]ἐξιέντων, ὡς τὰ βράγχια τοῖς ἰχθύσιν. Καὶ τὰ μὲν ἀναπνέοντα ἐν [d]ὀλίγῳ ἀέρι καὶ τῷ αὐτῷ ἀποπνίγονται· ταχέως γὰρ [e]ἑκάτερον αὐτῶν γίνεται θερμόν· θερμαίνει γὰρ ἡ τοῦ αἵματος θίξις ἑκάτερον. Θερμὸν δ' ὂν τὸ αἷμα κωλύει τὴν κατάψυξιν· καὶ 6
μὴ δυναμένων κινεῖν τῶν μὲν ἀναπνεόντων τὸν πνεύμονα τῶν δ' ἐνύδρων τὰ βράγχια [f]διὰ πάθος ἢ διὰ γῆρας, τότε [g]συμβαίνειν τὴν τελευτήν.

[1]Ἔστι μὲν οὖν πᾶσι τοῖς ζῴοις κοινὸν γένεσις [h]καὶ θάνα- 17
τος, οἱ δὲ τρόποι διαφέρουσι τῷ εἴδει· οὐ γὰρ [i]ἀδιάφορος ἡ φθορά, ἀλλ' ἔχει τι κοινόν. Θάνατος δ' ἐστὶν ὁ μὲν βίαιος ὁ δὲ κατὰ φύσιν, βίαιος μὲν ὅταν ἡ ἀρχὴ [k]ἔξωθεν ᾖ, κατὰ φύσιν δ' ὅταν ἐν αὐτῷ. Καὶ ἡ τοῦ μορίου σύστασις [l]ἐξ ἀρχῆς τοιαύτη, ἀλλὰ μὴ ἐπίκτητόν τι πάθος. Τοῖς μὲν οὖν 2
φυτοῖς ἄϋανσις, ἐν δὲ τοῖς [m]ζῴοις καλεῖται τοῦτο γῆρας. [n]Ἔστι δὲ θάνατος [o]καὶ ἡ φθορὰ πᾶσιν ὁμοίως τοῖς μὴ ἀτελέσιν· τούτοις δὲ [p]παρομοίως μέν, ἄλλον δὲ τρόπον. [1]Ἀτελῆ δὲ λέγω οἷον τά τε ᾠὰ καὶ τὰ σπέρματα τῶν φυτῶν, ὅσα ἄρριζα. Πᾶσι μὲν οὖν ἡ φθορὰ γίνεται διὰ θερμοῦ

x ἔχειν M.Z. y οὖν om. M. z ἐνθένδε καὶ ἐνθένδε M.Z. a τείνουσι καὶ ἕτεροι S. b δὲ ἀναπνέουσιν ὧν ὁ Z. c ἐξιόντων L.M.Z. d ὀλίγῳ τῷ ἀέρι L. e ἑκάτερον om. L. f διά τι πάθος ἢ γῆρας M.Z. g συμβαίνει S. h καὶ θάνατος om. M.Z. i ἀδιάφθορος S. k ἔξω M.P.S. l ἐξ ἀρχῆς τοιαύτης L.S, τοιαύτη ἐξ ἀρχῆς M.Z. m ζώοις] φυτοῖς M. n ἔστι δ' ὁ θ. P, οἷς δ' ἐστὶ θ. Z. o καὶ] τούτοις καὶ Z, τοῦτο καὶ M. p παρόμοιος S.

τινὸς ἔκλειψιν, τοῖς δὲ τελείοις, ἐν ᾧ τῆς οὐσίας ἡ ἀρχή.
3 Αὕτη δ' ἐστίν, ὥσπερ εἴρηται πρότερον, ἐν ᾧ τό τε ἄνω καὶ
τὸ κάτω συνάπτει, τοῖς [q] μὲν φυτοῖς μέσον βλαστοῦ καὶ
ῥίζης, τῶν δὲ ζῴων τοῖς μὲν ἐναίμοις ἡ καρδία, [r] τοῖς δ' ἀναί-
μοις τὸ ἀνάλογον. Τούτων [s] δ' ἔνια δυνάμει πολλὰς ἀρχὰς
4 [t] ἔχουσιν, οὐ μέντοι γε ἐνεργείᾳ. Διὸ καὶ τῶν ἐντόμων ἔνια
διαιρούμενα [v] ζῶσι, καὶ τῶν ἐναίμων ὅσα [w] μὴ ζωτικὰ λίαν
εἰσί, πολὺν [x] χρόνον ζῶσιν ἐξῃρημένης τῆς καρδίας, οἷον αἱ
χελῶναι καὶ [y] κινοῦνται τοῖς ποσίν, [z] ἐπόντων τῶν [a] χελωνίων,
διὰ τὸ μὴ συγκεῖσθαι τὴν φύσιν αὐτῶν εὖ, παραπλησίως [b] δὲ
5 τοῖς ἐντόμοις. [t] Ἡ [c] δ' ἀρχὴ τῆς [d] ζωῆς ἐκλείπει τοῖς ἔχου-
σιν, ὅταν μὴ [e] καταψύχηται [f] τὸ θερμὸν τὸ [g] κοινωνοῦν αὐ-
τῆς. Καθάπερ [h] γὰρ εἴρηται πολλάκις, συντήκεται [i] αὐτὸ
6 ὑφ' αὑτοῦ. [k] Ὅταν οὖν τοῖς μὲν ὁ πλεύμων τοῖς δὲ τὰ
βράγχια σκληρύνηται, διὰ χρόνου μῆκος [l] ξηραινομένων τοῖς
μὲν τῶν βραγχίων τοῖς δὲ τοῦ πλεύμονος, καὶ γινομένων
γεηρῶν, οὐ [m] δύναται ταῦτα τὰ μόρια κινεῖν οὐδ' αἴρειν καὶ
συνάγειν. Τέλος δὲ [n] γινομένης ἐπιτάσεως καταμαραίνεται
7 τὸ πῦρ. Διὸ καὶ μικρῶν παθημάτων ἐπιγινομένων [o] ἐν τῷ
γήρᾳ ταχέως τελευτῶσιν· διὰ γὰρ τὸ ὀλίγον εἶναι τὸ θερ-
μόν, ἅτε τοῦ πλείστου διαπεπνευκότος ἐν τῷ πλήθει τῆς
ζωῆς, [p] ἥτις ἂν [q] ἐπίτασις [r] γένηται τοῦ μορίου, ταχέως ἀπο-
σβέννυται· [s] ὥσπερ γὰρ ἀκαριαίας καὶ μικρᾶς ἐν αὐτῷ φλο-
8 γὸς ἐνούσης διὰ μικρὰν κίνησιν ἀποσβέννυται. Διὸ καὶ ἄλυ-
πός [t] ἐστιν ὁ ἐν τῷ γήρᾳ θάνατος· οὐδενὸς γὰρ [v] βιαίου
πάθους αὐτοῖς συμβαίνοντος τελευτῶσιν, ἀλλ' ἀναίσθητος ἡ

[q] μὲν οὖν φ. L. [r] τῶν δ' ἀναίμων P.S. [s] δέ τινα L.P.S. [t] ἔχει L. [v] ζῶσι καὶ τῶν] ζῶσι τῶν δ' M. [w] μὴ ζωτικὰ λίαν εἰσὶ rc. Z. [x] ζῶσι χρόνον S. [y] κινεῖται P. [z] ἔτι ὄντων L.P.S. [a] χελωνιδίων διὰ τὸ μὴ κινεῖσθαι M.Z. [b] δὲ om. L.P.S. [c] δ'] τε M.Z. [d] ζωῆς] ἀρχῆς M. [e] καταψυχῇ καὶ M.Z. [f] τὸ θερμὸν om. M.S.Z. [g] κοινωνὸν P. [h] γὰρ om. P. [i] αὐτὸ om. M.Z. [k] ὅταν μὲν οὖν M.Z. [l] ξηραινομένων] σκληραινομένων M.Z. [m] δύνανται M.S, δυναμένων Z. [n] γινομένης τῆς ἐπιτάσεως M.Z. [o] ἐν τῷ γήρᾳ om. L. [p] ἥτις ἂν] ἄν τις P. [q] ἐπίστασις S. [r] γίνηται L. [s] ὥσπερ—ἀποσβέννυται om. M.Z. [t] ἐστιν post θάνατος P. [v] βιαίου] ἐναντίου L.

τῆς ψυχῆς ἀπόλυσις γίνεται παντελῶς. Καὶ τῶν νοσημά- 9
των ὅσα [w] ποιοῦσι τὸν πνεύμονα σκληρὸν ἢ φύμασιν ἢ περιττώμασιν [x] ἢ θερμότητος [y] νοσηματικῆς ὑπερβολῇ, καθάπερ ἐν τοῖς πυρετοῖς, πυκνὸν τὸ πνεῦμα ποιοῦσι διὰ τὸ μὴ δύνασθαι τὸν πνεύμονα μακρὰν αἴρειν ἄνω καὶ συνίζειν. Τέλος δ', ὅταν [z] μηκέτι δύνωνται κινεῖν, τελευτῶσιν ἀποπνεύσαντες.

Γένεσις μὲν οὖν ἐστὶν ἡ πρώτη μέθεξις ἐν τῷ θερμῷ τῆς 18
θρεπτικῆς ψυχῆς, ζωὴ δ' ἡ μονὴ ταύτης. Νεότης δ' ἐστὶν ἡ τοῦ πρώτου καταψυκτικοῦ μορίου αὔξησις, γῆρας δ' ἡ τούτου φθίσις, ἀκμὴ δὲ [a] τὸ τούτων μέσον. Τελευτὴ δὲ καὶ φθορὰ 2
βίαιος μὲν ἡ τοῦ θερμοῦ σβέσις καὶ μάρανσις· φθαρείη [b] γὰρ ἂν δι' ἀμφοτέρας ταύτας τὰς αἰτίας, ἡ δὲ κατὰ φύσιν τοῦ αὐτοῦ τούτου μάρανσις διὰ χρόνου μῆκος [c] γινομένη καὶ [d] τελειότητα. Τοῖς μὲν οὖν φυτοῖς αὔανσις, ἐν δὲ τοῖς ζῴοις 3
καλεῖται θάνατος. [e] Τούτου δ' ὁ μὲν ἐν γήρᾳ θάνατος μάρανσις τοῦ μορίου δι' ἀδυναμίαν τοῦ καταψύχειν ὑπὸ γήρως. Τί μὲν οὖν ἐστὶ γένεσις καὶ ζωὴ καὶ θάνατος, καὶ διὰ τίνας αἰτίας ὑπάρχουσι τοῖς ζῴοις, εἴρηται.

Δῆλον δ' ἐκ τούτων καὶ διὰ τίν' αἰτίαν τοῖς μὲν ἀνα- 19
πνέουσι τῶν ζῴων [f] ἀποπνίγεσθαι συμβαίνει ἐν τῷ ὑγρῷ, τοῖς δ' ἰχθύσιν ἐν τῷ ἀέρι· τοῖς μὲν γὰρ διὰ τοῦ ὕδατος [g] ἡ κατάψυξις γίνεται, τοῖς δὲ διὰ τοῦ ἀέρος, ὧν [h] ἑκάτερα [i] στερίσκεται μεταβάλλοντα τοὺς [k] τόπους. [l] Ἡ δ' αἰτία τῆς κινή- 2
σεως τοῖς μὲν τῶν βραγχίων τοῖς δὲ τοῦ πνεύμονος, ὧν αἰρομένων καὶ συνιζόντων τὰ μὲν ἐκπνέουσι [l] καὶ εἰσπνέουσι τὰ δὲ δέχονται τὸ ὑγρὸν καὶ [m] ἐξιᾶσιν, ἔτι δ' ἡ σύστασις τοῦ ὀργάνου, τόνδ' ἔχει τὸν τρόπον.

[n] Τρία ἐστὶ τὰ συμβαίνοντα περὶ τὴν καρδίαν, ἃ δοκεῖ 20

[w] τὸν πνεύμονα ποιοῦσι P. [x] ἢ ante θερμότητος om. M.Z. [y] νοσηματικοῦ L. [z] μηκέτι] μηδὲν L. [a] τὸ] ἡ MZ. [b] γὰρ] δ' S. [c] γενομένη L. [d] τελειοτάτη M.Z. [e] τούτου—θάνατος om. M.Z. [f] καταπνίγεσθαι L. [g] ἡ om. P. [h] ἑκατέρας L. [i] στερίσκονται L.S. [k] τόπους] exit S. [l] καὶ εἰσπνέουσι om. M.Z. [m] ἀφιᾶσιν Z. [n] τρία δ' ἐστὶ L.P.S.

τὴν αὐτὴν φύσιν ἔχειν, ἔχει δ' οὐ τὴν αὐτήν, πήδησις [o] καὶ
2 [p] σφυγμὸς καὶ [q] ἀναπνοή. Πήδησις μὲν οὖν ἐστὶ σύνωσις
τοῦ θερμοῦ τοῦ ἐν αὐτῇ διὰ κατάψυξιν περιττωματικὴν ἢ
συντηκτικήν, οἷον ἐν τῇ νόσῳ τῇ καλουμένῃ [r] παλμῷ, καὶ ἐν
ἄλλαις δὲ νόσοις, καὶ [s] ἐν τοῖς φόβοις δέ· καὶ γὰρ οἱ [t] φο-
βούμενοι καταψύχονται τὰ ἄνω, τὸ δὲ θερμὸν ὑποφεῦγον
καὶ συστελλόμενον ποιεῖ τὴν πήδησιν, εἰς μικρὸν συνωθούμε-
νον οὕτως ὥστ' ἐνίοτ' ἀποσβέννυσθαι τὰ ζῷα καὶ ἀποθνήσκειν
3 διὰ φόβον καὶ διὰ πάθος [v] νοσηματικόν. [w] Ἡ δὲ συμβαίνουσα
σφύξις [x] τῆς καρδίας, ἣν ἀεὶ φαίνεται ποιουμένη συνεχῶς,
[y] ὁμοία φύμασίν ἐστιν, ἣν [z] ποιοῦνται κίνησιν μετ' ἀλγηδόνος
διὰ τὸ παρὰ φύσιν εἶναι τῷ αἵματι τὴν μεταβολήν. Γί-
4 νεται δὲ [a] μέχρι οὗ ἂν [b] πυωθῇ πεφθέν. [c] Ἔστι δ' ὅμοιον
ζέσει [d] τοῦτο τὸ πάθος· ἡ γὰρ ζέσις γίνεται πνευματου-
μένου τοῦ ὑγροῦ ὑπὸ τοῦ θερμοῦ· αἴρεται γὰρ διὰ τὸ πλείω
γίνεσθαι τὸν ὄγκον. [e] Παῦλα δ' ἐν μὲν τοῖς [f] φύμασιν, ἐὰν
μὴ διαπνεύσῃ, [g] παχυτέρου γινομένου τοῦ ὑγροῦ, σῆψις, τῇ
5 [h] δὲ ζέσει ἡ ἔκπτωσις διὰ τῶν [i] ὁριζόντων. [k] Ἐν δὲ τῇ καρ-
δίᾳ ἡ τοῦ ἀεὶ προσιόντος [l] ἐκ [m] τῆς τροφῆς ὑγροῦ διὰ τῆς
θερμότητος ὄγκωσις ποιεῖ σφυγμόν, [n] αἰρομένη πρὸς τὸν
ἔσχατον [o] χιτῶνα τῆς καρδίας. Καὶ τοῦτ' ἀεὶ γίνεται συνε-
χῶς· [p] ἐπιρρεῖ γὰρ ἀεὶ τὸ ὑγρὸν συνεχῶς, ἐξ οὗ γίνεται
ἡ τοῦ αἵματος [q] φύσις· [r] πρῶτον γὰρ ἐν τῇ καρδίᾳ δημιουρ-
6 γεῖται. Δῆλον δ' ἐν τῇ γενέσει ἐξ ἀρχῆς· οὔπω γὰρ διωρι-
σμένων τῶν φλεβῶν φαίνεται ἔχουσα αἷμα. Καὶ διὰ τοῦτο
σφύζει μᾶλλον τοῖς νεωτέροις τῶν πρεσβυτέρων· γίνεται

[o] καὶ utrumque om. MZ. [p] σφαγμὸς L, σφύξις M.Z. [q] τὸ τῆς ἀναπνοῆς L. [r] πάλλῃ M, πάλλειν Z. [s] ἐν om. P. [t] φοβούμενοι] φόβοι M.Z. [v] νοσημάτων P. [w] τῇ καρδίᾳ Z. [x] ὁμοία τοῖς ἐμφύμασιν Z, ὁμοία τοῖς ἐμφυσήμασιν M. [y] ποιεῖται M. [z] μέχρις M.Z. et omisso οὗ L. [a] ποιωθῇ M.Z. [b] τὸ πάθος τοῦτο P. [c] πολλὰ M.Z. [d] φυσήμασιν L. [e] παχύτερον γινόμενον, omissis τοῦ ὑγροῦ, M.Z. [f] δὲ om. M. [g] ἀφριζόντων M.Z. [h] ἐκ] καὶ ἐκ M.Z. [i] τῆς τροφῆς] τοῦ L. [k] αἰρομένη] διαιρον Z, διερὸν M. [l] τῇ καρδίᾳ χιτῶνα L. [m] ἐπιρρεῖ—συνεχῶς om. M.Z. [n] σφύξις M.Z. [o] πρῶτον—δημιουργεῖται om. M.Z.

γὰρ ἡ ἀναθυμίασις πλείων τοῖς νεωτέροις. Καὶ σφύζουσιν 7
αἱ φλέβες πᾶσαι, καὶ ἅμα ἀλλήλαις, διὰ τὸ ἠρτῆσθαι [p] ἐκ
τῆς καρδίας. [q] Κινεῖ δ' ἀεί· ὥστε κἀκεῖναι αἰεί, [r] καὶ ἅμα ἀλ-
λήλαις, [s] ὅτε κινεῖ. [t] Ἀναπήδησις μὲν οὖν [t] ἐστὶν ἡ γινομένη
ἄντωσις πρὸς τὴν τοῦ ψυχροῦ [v] σύνωσιν, σφύξις δ' ἡ τοῦ
ὑγροῦ θερμαινομένου πνευμάτωσις.

[w] Ἡ δ' ἀναπνοὴ γίνεται αὐξανομένου τοῦ θερμοῦ, ἐν ᾧ ἡ 21
ἀρχὴ ἡ θρεπτική. Καθάπερ γὰρ καὶ τἆλλα δεῖται τροφῆς,
[w] κἀκεῖνο, καὶ τῶν ἄλλων [x] μᾶλλον· καὶ γὰρ τοῖς ἄλλοις
[y] ἐκεῖνο τῆς τροφῆς αἴτιόν ἐστιν. [z] Ἀνάγκη [z] δὴ [a] πλέον γινό-
μενον αἴρειν τὸ ὄργανον. Δεῖ δ' ὑπολαβεῖν τὴν σύστασιν 2
τοῦ ὀργάνου παραπλησίαν μὲν εἶναι ταῖς φύσαις ταῖς [b] ἐν
τοῖς χαλκείοις· οὐ πόρρω γὰρ οὔθ' ὁ πνεύμων οὔθ' ἡ [c] καρ-
δία πρὸς τὸ δέξασθαι σχῆμα τοιοῦτον· διπλοῦν δ' εἶναι τὸ
τοιοῦτον· δεῖ γὰρ ἐν τῷ μέσῳ τὸ θρεπτικὸν εἶναι τῆς φυσι-
κῆς δυνάμεως. Αἴρεται μὲν οὖν [d] πλεῖον [e] γενόμενον, αἰρο-
μένου δ' ἀναγκαῖον αἴρεσθαι καὶ τὸ περιέχον [f] αὐτὸ μόριον.
[v] Ὅπερ φαίνονται ποιεῖν οἱ ἀναπνέοντες· αἴρουσι γὰρ τὸν 3
θώρακα διὰ τὸ τὴν ἀρχὴν τὴν [g] ἐνοῦσαν αὐτῷ τοῦ τοιούτου
μορίου ταὐτὸ τοῦτο ποιεῖν· αἰρομένου [h] γάρ, καθάπερ εἰς τὰς
[i] φύσας, ἀναγκαῖον [k] εἰσφέρειν τὸν ἀέρα τὸν θύραθεν, [l] καὶ
ψυχρὸν ὄντα καὶ [m] καταψύχοντα σβεννύναι τὴν [n] ὑπεροχὴν
[o] τὴν τοῦ πυρός. [v] Ὥσπερ [p] δ' [q] αὐξανομένου ἤρετο τοῦτο τὸ 4
μόριον, καὶ φθίνοντος ἀναγκαῖον συνίζειν, καὶ συνίζοντος
ἐξιέναι τὸν ἀέρα τὸν [r] εἰσελθόντα πάλιν, εἰσιόντα μὲν ψυ-
χρὸν ἐξιόντα δὲ θερμὸν διὰ τὴν ἁφὴν τοῦ θερμοῦ τοῦ ἐνόντος
ἐν τῷ μορίῳ τούτῳ, καὶ μάλιστα τοῖς [s] τὸν πνεύμονα [t] ἔναι-

[p] ἐκ] μὲν ἐκ M. [q] κινεῖται δ' ἀεί, ὥστε κἀκείνη M.Z. [r] καὶ πᾶσαι ἅμα L. [s] ὅτι M.P. [t] ἐστὶν om. L. [v] σύνωσιν] ὕπνωσιν M. et fortasse Z. [w] κἀκεῖνο—τῆς τροφῆς om. M.Z. [x] μᾶλλον] μόνον L. [y] κακεῖνο P. [z] δὲ M.Z. [a] πλέον P, om. M. [b] ἐν om. M. [c] καρδία προσδέξασθαι M.P.Z. [d] πλέον M.Z. [e] γινόμενον P. [f] μόριον αὐτό M.Z. [g] ἐνοῦσαν ἐν αὐτῷ P.Z, ἐνοῦσαν ἐν αὐτῇ M. [h] γὰρ] δὲ L. [i] φύσσας P. [k] an εἰσφρεῖν? [l] καὶ ante ψυχρὸν om. M.Z. [m] καταψύχεσθαι M.Z. [n] ὑπερβολὴν M.Z. [o] τὴν om. L. [p] δ'—τὸ om. M.Z. [q] αὐξομένου L. [r] εἰσιόντα P. [s] τὸν om. P. [t] ἔχουσιν ἔναιμον P, ἔχουσιν ἄναιμον M.

μον ἔχουσιν· εἰς πολλοὺς γὰρ οἷον αὐλῶνας τὰς σύριγγας [v] ἐμπίπτειν τὰς ἐν τῷ [w] πνεύμονι, ὧν παρ' ἑκάστην [x] παρατέτανται φλέβες, ὥστε δοκεῖν ὅλον εἶναι τὸν πνεύμονα πλήρη
5 αἵματος. Καλεῖται δ' ἡ μὲν εἴσοδος τοῦ ἀέρος ἀναπνοή, ἡ δ' ἔξοδος ἐκπνοή. Καὶ ἀεὶ δὴ τοῦτο γίνεται συνεχῶς, ἕως [y] περ ἂν ζῇ καὶ [z] κινῇ τοῦτο τὸ μόριον συνεχῶς. Καὶ διὰ τοῦτο ἐν τῷ ἀναπνεῖν καὶ ἐκπνεῖν ἐστὶ τὸ ζῆν. Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον [a] καὶ τοῖς ἰχθύσιν ἡ κίνησις γίνεται τῶν βραγ-
6 χίων. Αἰρομένου [b] μὲν γὰρ τοῦ θερμοῦ τοῦ ἐν τῷ αἵματι διὰ [c] τῶν μορίων αἴρονται καὶ τὰ βράγχια, καὶ διιᾶσι τὸ ὕδωρ· κατιόντος δὲ πρὸς τὴν καρδίαν διὰ τῶν πόρων καὶ καταψυχομένου συνίζουσι, καὶ [d] ἀφιᾶσι τὸ ὕδωρ. [1]Αεὶ δ' αἰρομένου τοῦ ἐν [e] τῇ καρδίᾳ, ἀεὶ δέχεται πάλιν καταψυχομένου. Διὸ κἀκείνοις τοῦ ζῆν καὶ μὴ ζῆν [f] τὸ τέλος [g] ἐστὶν ἐν τῷ ἀναπνεῖν, καὶ τούτοις ἐν τῷ δέχεσθαι τὸ ὑγρόν.

7 Περὶ μὲν [h] οὖν ζωῆς καὶ θανάτου καὶ τῶν συγγενῶν ταύτης τῆς σκέψεως, σχεδὸν εἴρηται περὶ [i] πάντων. Περὶ δὲ ὑγιείας καὶ νόσου οὐ μόνον ἐστὶν ἰατροῦ ἀλλὰ καὶ τοῦ φυσικοῦ μέχρι [k] του τὰς αἰτίας εἰπεῖν. [2]Ηι δὲ διαφέρουσι καὶ ᾗ διαφέροντα [l] θεωροῦσιν, οὐ δεῖ λανθάνειν, [m] ἐπεὶ ὅτι γε σύνορος ἡ πραγματεία μέχρι τινός ἐστι, μαρτυρεῖ τὸ γινόμενον· τῶν τε γὰρ ἰατρῶν ὅσοι κομψοὶ [n] ἢ περίεργοι, λέγουσί [o] τι [p] περὶ φύσεως καὶ τὰς ἀρχὰς ἐκεῖθεν ἀξιοῦσι λαμβάνειν, καὶ τῶν περὶ φύσεως πραγματευθέντων οἱ χαριέστατοι σχεδὸν τελευτῶσιν [q] εἰς τὰς ἀρχὰς τὰς ἰατρικάς.

[v] ἐμπίπτειν τὰς om. M.Z. [w] πνευμονίῳ παρ' M, πνεύμονι παρ' Z. [x] παρατέτανται] σύριγγα τέτανται Z, σύριγγά τε πάντη M. [y] περ om. M.Z. [z] κινεῖ Z. [a] καὶ ἐν τοῖς L. [b] μὲν om. L.M.Z. [c] τοῦ μορίου L. [d] ἀφανίζουσι M.Z. [e] τῇ om. M.P.Z. [f] τὸ om. M. [g] ἐστὶ ζῆν ἐν P, ἐστὶ τοῦ ζῆν ἐν L. [h] οὖν om. L. [i] ἁπάντων L. [k] τοῦ] που L.M.P. [l] θεωροῦσιν] κοινωνοῦσιν P. [m] ἐπεὶ δὲ ὅτι Z. [n] ἢ] καὶ M.Z. [o] τε L.P. [p] παρὰ φύσιν M. [q] εἰς τὰς ἰατρικὰς ἀρχάς L.

ΠΕΡΙ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ.

ΤΙΣ ἡ τοῦ ἐμφύτου πνεύματος [a]διαμονή, καὶ τίς ἡ αὔξησις; [t]Ὁρῶμεν γὰρ ὅτι πλέον καὶ ἰσχυρότερον γίνεται καὶ καθ' ἡλικίας μεταβολὴν καὶ [b]κατὰ διάθεσιν σώματος. [u]Ἢ ὡς τἆλλα [c]μέρη, προσγινομένου τινός. Προσγίνεται δὲ τροφὴ τοῖς ἐμψύχοις, ὥστε ταύτην σκεπτέον ποία τε καὶ πόθεν. Δύο δὴ τρόποι δι' ὧν γίνεται, ἢ διὰ τῆς ἀναπνοῆς, 2
ἢ διὰ τῆς κατὰ τὴν τῆς τροφῆς προσφορὰν πέψεως, καθάπερ τοῖς ἄλλοις. Τούτων ἴσως οὐχ ἧττον ἂν οὐχ οὕτω [d]δόξειεν διὰ τῆς τροφῆς· σῶμα γὰρ ὑπὸ σώματος τρέφεται, τὸ δὲ πνεῦμα σῶμα. Τίς οὖν ὁ τρόπος; [u]Ἢ δῆλον ὡς ἐκ τῆς φλεβὸς ὁλκῇ τινὶ καὶ πέψει. Τὸ γὰρ αἷμα ἡ ἐσχάτη 3
τροφὴ καὶ ἡ [e]αὐτὴ πᾶσιν. [v]Ὥσπερ οὖν καὶ εἰς τὸ ἀγγεῖον αὐτοῦ καὶ εἰς τὸ περιεχόμενον λαμβάνει τροφὴν εἰς τὸ θερμόν. [v]Ἄγει δ' ὁ ἀὴρ τὴν ἐνέργειαν ποιῶν, τήν τε πεπτικὴν αὐτὸς αὐτῷ προστιθεὶς αὔξει καὶ τρέφει. Οὐδὲν δ' ἴσως ἄτοπον αὐτό γε τοῦτο, ἀλλὰ γενέσθαι τὸ πρῶτον ἐκ τῆς τροφῆς. Καθαρώτερον γὰρ ὃ τῇ ψυχῇ συμφυές, εἰ μὴ 4
καὶ τὴν ψυχὴν ὕστερον [f]λέγοι γίνεσθαι, διακρινομένων τῶν σπερμάτων καὶ εἰς φύσιν ἰόντων. Εἴτε περίττωμα πάσης τροφῆς ἐστί, ποίᾳ διαπέμπεται [g]τοῦτο; Κατὰ μὲν γὰρ τὴν ἐκπνοὴν οὐκ εὔλογον· ἀντιλαμβάνει γὰρ εὐθύς. Λοιπὸν δὲ δῆλον ὅτι διὰ τῶν τῆς ἀρτηρίας πόρων. Τὸ δ' ἐκκρινόμενον 5
ἤτοι λεπτότερον ἢ παχύτερον. [t]Ἀμφοτέρως δ' ἄτοπον, εἰ τοῦτο πάντων ἔσται καθαρώτατον. Εἰ δὲ παχύτερον, ἔσον-

Codices L.P.Q.Z.B[a]. [a] διαμονὴν Q. [b] κατὰ om. L.P.Q.B[a]. [c] μείνῃ Q. [d] δόξει Z, δόξῃ P.Q.B[a]. et pr. L. [e] αὐτή ἐστι πᾶσιν L.P.Q.B[a]. [f] λέγει L.P.Q.B[a]. [g] τούτων L.P.Q.

ται τινες πόροι μείζους. Εἰ δ' ἄρα κατὰ τοὺς αὐτοὺς λαμβάνει καὶ ἐκπέμπει, τοῦτ' [h] αὐτὸ παράλογον καὶ ἄτοπον. [i] Ἡ μὲν οὖν ἐκ τῆς τροφῆς αὔξησις καὶ διαμονὴ σχεδὸν ταῦτα.

2 [j] Ἡ δ' ἐκ τῆς ἀναπνοῆς, ὥσπερ [k] Ἀριστογένης οἴεται ([i] τροφὴν γὰρ οἴεται καὶ τὸ πνεῦμα πεττόμενον, οὐ τοῦ ἀέρος ἐν τῷ πνεύματι· τοῦτο δ' εἰς τὰ ἀγγεῖα διαδίδοσθαι, τὸ περίττωμα πάλιν ἐκπέμπεσθαι) πλείους ἔχει τὰς ἀπορίας. [l] Ἡ τε γὰρ πέψις ὑπὸ τίνος; Εἰκὸς μὲν γὰρ ὑπ' αὐτοῦ, κα-
2 θάπερ καὶ τῶν ἄλλων. Αὐτὸ δὲ τοῦτ' ἄτοπον, εἰ μὴ διαφέρει τοῦ ἔξω ἀέρος· οὕτω δ' ἡ θερμότης ἂν πέττοι. Καὶ μὴν καὶ παχύτερον αὐτὸν εὔλογον εἶναι μεθ' [k] ὑγρότητος τῆς ἀπὸ τῶν ἀγγείων [l] ὄντα καὶ τῶν ὅλων ὄγκων, ὥσθ' ἡ πέψις ἂν εἰς τὸ σωματῶδες εἴη. Τὸ δὲ περίττωμα, εἴπερ γίνεται
3 λεπτότερον, οὐ πιθανόν. [m] Ἄλογος δὲ καὶ ἡ [m] ταχυτὴς τῆς πέψεως. Εὐθὺς γὰρ μετὰ τὴν εἰσπνοὴν ἡ ἐκπνοή. Τί οὖν τὸ οὕτω ταχὺ μεταβάλλον καὶ ἀλλοιοῦν; [n] Ὑπολάβοι γὰρ ἄν τις μάλιστα τὸ θερμόν, [n] καὶ μαρτυρεῖ οὕτως ἡ αἴσθησις·
4 ὁ γὰρ ἐκπνεόμενος θερμός. [o] Ἔτι δ' εἰ μὲν ἐν τῷ πνεύμονι καὶ τῇ ἀρτηρίᾳ τὸ πεττόμενον, ἡ τοῦ θερμοῦ δύναμις ἐν τούτοις· ὅπερ οὔ φασιν, ἀλλ' ἐν τῇ κινήσει τῇ τοῦ πνεύματος ἐκθερμαίνεσθαι τὴν τροφήν. Εἰ δ' ἐξ ἑτέρου τινὸς οἷον ἐπισπᾶται ἢ [p] καὶ κινοῦντος δέχεται, τοῦτ' ἐστὶ θαυμασιώτερον.
5 [q] Ἅμα δὲ καὶ οὐκ αὐτὸ [r] τὸ πρῶτον κινοῦν. [s] Ἔτι δ' ἡ μὲν ἀναπνοὴ μέχρι τοῦ πνεύμονος, ὥσπερ λέγουσιν αὐτοί, τὸ δὲ πνεῦμα δι' ὅλου τὸ σύμφυτον. Εἰ δ' ἀπὸ τούτου [t] διαδίδοται καὶ πρὸς τὰ κάτω καὶ πρὸς τὰ ἄλλα, πῶς ἡ πέψις οὕτω ταχεῖα; Θαυμασιώτερον γὰρ τοῦτο καὶ μεῖζον· οὐ γὰρ διαπέμπει τοῦτό γ' εὐθὺς πεττόμενον τὸν ἀέρα [u] τοῖς κάτω.
6 Καίτοι τὸ μὲν [v] δόξειεν ἂν ἀναγκαῖον εἶναι [w] τοῦτο τῆς πέ-

[h] αὐτὸ—ἡ] αὐτῇ P.Q.B[a], αὐτὴ L. [i] τροφὴν γὰρ οἴεται om. L.P.Q.B[a]. [k] ὑγρότητα B[a]. [l] ὂν Q.B[a]. [m] παχύτης L.P.Q.Z.B[a]. [n] καὶ ὡς μαρτ. Z. [o] καὶ om. P.B[a]. [p] πρῶτον τὸ Z. [q] διαδίδωται Z, διαδίδωσι L.Q. [r] τοῖς κάτω] τοῖς ἄλλοις L, om. Q. [s] δόξειεν ἂν] δόξειεν Z, δόξει L.P.Q.B[a]. [t] τῆς πέψεως τοῦτο L.P.Q.B[a].

ψεως γινομένης ἐν τῷ πνεύμονι, τῆς τ' ἀναπνοῆς κοινωνούντων καὶ τῶν κάτω. Μεῖζον δ' οὕτως [v] ἔτι καὶ παραδοξότερον τὸ συμβαῖνον· οἷον γὰρ διόδῳ καὶ θίξει γίνεται μόνον ἡ πέψις. [1] Ἄλογον δὲ καὶ τουτὶ καὶ [w] λογοδέστερον, εἰ ὁ αὐτὸς [x] λόγος τῆς τροφῆς καὶ τοῦ περιττώματος. Εἰ δὲ 7
δι' ἄλλου τινὸς τῶν ἐντός, οἱ αὐτοὶ λόγοι [y] οἳ καὶ πρότερον, εἰ μὴ τοῦτο [z] λέγοι τις, ὡς οὐ πάσης τῆς τροφῆς οὐδὲ πᾶσι γίνεται περίττωμα, καθάπερ οὐδὲ τοῖς φυτοῖς, ἐπεὶ οὐδὲ τῶν τοῦ σώματος μερῶν ἑκάστου λαβεῖν ἔστιν. Εἰ [a] δὲ μή, [b] οὔτι γε παντός. [1] Ἀλλ' ἄρα γε [c] ἡ μὲν ἀγγείων αὔξησις ἡ αὐτὴ 8
καὶ τῶν ἄλλων μορίων, εὐρυνομένων δὲ καὶ διισταμένων τούτων [d] πλείων ὁ ἀὴρ ὁ εἰσρέων καὶ ἐκρέων. Εἰ δέ τι ἀναγκαῖον [e] ἐνυπάρχει, τοῦτο αὐτὸ ζητεῖται, τίς ὁ φυσικὸς καὶ πῶς οὗτος πλείων ὑγιῶς, [f] ἐκ τούτου φανερὸν ἂν εἶεν. Τοῖς δὲ 9
δὴ μὴ ἀναπνευστικοῖς τίς ἡ τροφὴ τοῦ [g] συμφύτου καὶ τίς ἡ αὔξησις; Οὐ γὰρ ἔτι τούτοις ἀπὸ τοῦ ἔξωθεν. Εἰ δ' ἀπὸ τῶν ἐντὸς καὶ τῆς κοινῆς τροφῆς, εὔλογον κἀκείνοις· ἀπὸ γὰρ τῶν αὐτῶν τὰ ὅμοια, καὶ ὡσαύτως. Εἰ μὴ ἄρα καὶ 10
τούτοις ἀπὸ τοῦ ἐκτός, ὥσπερ καὶ τῶν ὀσμῶν αἰσθάνονται. [1] Ἀλλ' [h] οὕτω γ' οἷον ἀναπνοὴ γίνεται. Περὶ οὗ κἂν ἀπορήσειέ τις, εἰ κατὰ ἀλήθειάν ἐστιν, αὐτό τε τοῦτο [i] προφέρων καὶ τὴν ἐπίσπασιν τῆς τροφῆς (ὁλκὴ γὰρ ἅμα πνεύματος), ἔτι δ' ὑπὲρ τῆς καταψύξεως [k] ἀντιλέγων, ὡς κἀκείνων δεομένων. Εἰ δὲ διὰ τοῦ ὑποζώματος αὐτοῖς γίνεται, [l] ταύτῃ 11
δῆλον ὅτι καὶ ἡ τοῦ ἀέρος εἴσοδος· ὥσθ' ὁμοιόν τι τῇ ἀναπνοῇ. Πλὴν οὐκ ἀφορίζεται τίς ὁλκὴ καὶ ὑπὸ τίνος. [1] Ἡ εἰ μὴ ὁλκή, πῶς ἡ εἴσοδος; εἰ μὴ ἄρα αὐτομάτως. Τοῦτο μὲν οὖν ἔχει καὶ αὐτὸ καθ' αὐτὸ σκέψιν. Τοῖς δὲ [m] δὴ ἐνύ- 12
γροις τίς ἡ τροφὴ καὶ αὔξησις τοῦ συμφύτου; Χωρὶς γὰρ

[v] ἔτι om. L.P.Q.B[a]. [w] λογοδέστερον Z, ἀλογωδέστερον L.P.Q.B[a]. [x] λόγος] λέγει L.Q. [y] καὶ οἱ L.Q. [z] λέγει B[a]. [a] δὲ om. P.B[a]. [b] ὅτι γε πάντως L.P.Q.B[a]. [c] ἡ μὲν] εἰ μὲν Z. [d] ὁ ἀὴρ πλείων L.Q. [e] ὑπάρχει B[a]. [f] ἐν τούτοις L.P.Q.B[a]. [g] ἐμφύτου P.Q. [h] οὕτω] οὕτοι L.P.B[a], οὔτι Q. [i] προσφέρων P.Q. [k] ἀντιλέγειν L.Q. [l] τοιαύτη L.Q. [m] δὴ] μὴ Q.

τοῦ μὴ ἀναπνεῖν οὐδ' ἐνυπάρχειν ὅλως ἐν τῷ ὑγρῷ φαμὲν [n] ἀέρα. Λοιπὸν ἄρα διὰ τῆς τροφῆς, ὡς οὐχ ὁμοίως πᾶσιν, ἢ κἀκεῖνα διὰ τῆς τροφῆς τὰ ἔνυγρα· τριῶν γὰρ τούτων ἀναγκαῖον ἕν. Καὶ ταῦτα μὲν ὡς περὶ τὴν αὔξησιν καὶ τροφὴν [o] τοῦ πνεύματος.

3 Περὶ δὲ ἀναπνοῆς οἱ μὲν οὐ λέγουσι τίνος χάριν, ἀλλὰ μόνον ὃν τρόπον γίνεται, καθάπερ [1] Ἐμπεδοκλῆς καὶ Δημόκριτος· οἱ δ' οὐδὲ τὸν τρόπον [p] ὅλως λέγουσιν, ἀλλ' ὡς φανερῷ χρῶνται. Δεῖ δὲ καὶ εἰ καταψύξεως [q] χάριν, αὐτὸ τοῦτο διασαφῆσαι. Εἰ γὰρ ἐν τοῖς [r] ἄνω τὸ θερμόν, οὐκ
2 ἂν ἔτι [s] δέοιτο κάτω. Τὸ δὲ σύμφυτον πνεῦμα δι' ὅλου, καὶ [t] ἀρχὴ ἀπὸ τοῦ πνεύμονος. Δοκεῖ δὲ καὶ [u] τὸ τῆς ἀναπνοῆς εἰς πάντα [v] διαδίδοσθαι κατὰ συνέχειαν, ὥστε τοῦτο δεικτέον ὡς οὐκ ἔστιν. [1] Ἄτοπον δὲ εἰ μὴ δεῖταί τινος κινήσεως καὶ
3 οἷον τροφῆς. Εἰ δὲ διαπνεῖ πρὸς πᾶν, οὐκέτι καταψύξεως εἵη χάριν. [1] Ἀλλὰ [w] μὴν καὶ ἡ διάδοσις ἄλλως τ' ἀναίσθητος, καὶ τὸ τάχος αὐτῆς. Καὶ πάλιν τὸ τῆς παλιρροίας, εἴπερ ἀπὸ πάντων, θαυμαστόν, πλὴν [x] εἰ ἄλλον τρόπον ἀπὸ
4 τῶν ἐσχάτων. Τὸ δὲ πρώτως καὶ κυρίως ἀπὸ τῶν περὶ τὴν καρδίαν. [1] Ἐν πολλοῖς δ' οὕτω [y] τὸ τῶν ἐνεργειῶν καὶ τῶν δυνάμεων. [1] Ἄτοπον οὖν [z] ὅμως εἰ καὶ εἰς τὸ ὀστοῦν διαδίδο-
5 ται· καὶ γὰρ δὴ τοῦτό φασιν ἐξ ἀρτηριῶν. Διό, καθάπερ εἴρηται, σκεπτέον περὶ ἀναπνοῆς, καὶ τίνος ἕνεκα καὶ ποίοις μέρεσι καὶ πῶς. [a] [1] Ἔτι οὐδ' ἐπιφορὰ τῆς τροφῆς [b] φαίνεται πᾶσι δι' ἀρτηριῶν, οἷον αὐτοῖς [c] τε τοῖς ἀγγείοις καὶ ἄλλοις τισὶ τῶν μερῶν· ζῇ δὲ τὰ φυτὰ καὶ τρέφεται. Ταῦτα μὲν [d] οἰκειότερά πως [e] τοῖς περὶ τὰς τροφάς.

4 [1] Ἐπεὶ δὲ τρεῖς αἱ κινήσεις τοῦ ἐν τῇ ἀρτηρίᾳ πνεύματος, ἀναπνοή, σφυγμός, τρίτη δ' ἡ τὴν τροφὴν ἐπάγουσα καὶ

[n] ἀέρα ὅτι διὰ τῆς τροφῆς ἡ τοῦ πνεύματος γένεσις. λοιπὸν L.P.Q.B[a]. [o] τοῦ] καὶ τοῦ P.Z.B[a]. [p] ὅλως] αὐτῆς L.P.Q.B[a]. [q] χάριν om. Q. [r] ἄνω τὸ] ἄνωθεν L.P.Q.B[a]. [s] δέοιτο] οἱ L.P.Q.B[a]. [t] ἀρχὴν P.B[a]. [u] τὸ] τὰ L.P.Q.B[a]. [v] διάδοσθαι Q. [w] μὴ Q. [x] εἰ om. P.Q. [y] τὸ om. L.Q. [z] ὁμοίως L.Q. [a] ἔτι δὲ οὐδ' L.P.Q.B[a]. [b] φέρεται L.P.Q.B[a]. [c] τε] τῶν Q. [d] οἰκειότερον Q. [e] τῶν L.Q.

κατεργαζομένη, λεκτέον ὑπὲρ ἑκάστης καὶ ποῦ καὶ πῶς καὶ τίνος χάριν. Τούτων δ' ἡ μὲν τοῦ σφυγμοῦ [f] καὶ τῇ αἰσθή- 2
σει [g] φανερὰ καθ' ὁτιοῦν μέρος ἁπτομένοις, ἡ δὲ τῆς ἀνα-
πνοῆς μέχρι μέν του [h] φανερά, τὸ δὲ πλέον κατὰ λόγον, ἡ
δὲ τῆς τροφῆς ἅπασα κατὰ λόγον ὡς εἰπεῖν, ὡς ἐκ τῶν
συμβαινόντων δὲ κατὰ τὴν αἴσθησιν. [i] Ἡ μὲν οὖν ἀναπνοὴ 3
δῆλον ὡς ἀπὸ τοῦ ἐντὸς ἔχει τὴν ἀρχήν, εἴτε ψυχῆς δύνα-
μιν εἴτε ψυχὴν δεῖ λέγειν ταύτην, εἴτε καὶ ἄλλην τινὰ σω-
μάτων μίξιν, ἢ δι' αὐτῶν ποιεῖ τὴν τοιαύτην ὁλκήν. [k] Ἡ 4
δὲ θρεπτικὴ [l] δόξειεν ἂν ἀπὸ τῆς ἀναπνοῆς· αὕτη γὰρ ἀντα-
ποδίδοται, καὶ ὁμοία τῷ ἀληθεῖ. Εἰ δὲ μή, πᾶν ὁμαλίζει
τοῖς χρόνοις τὸ σῶμα κατὰ τὴν τοιαύτην κίνησιν. [m] Ἢ
εἰ μηδὲν διαφέρει τὸ ἅμα, πάντα τὰ μέρη σκεπτέον. [n] Ὁ 5
δὲ σφυγμὸς ἴδιός τις [o] παρ' αὐτάς, τῇ μὲν ἂν δοκῶν [p] εἶναι
κατὰ συμβεβηκός, εἴπερ, ὅταν ἐν ὑγρῷ πλῆθος ᾖ θερμό-
τητος, ἀνάγκη τὸ ἐκπνευματούμενον διὰ τὴν [q] ἐναπόληψιν
ποιεῖν σφυγμόν, ἐν τῇ ἀρχῇ δὲ καὶ πρῶτον, εἴπερ τοῖς
πρώτοις σύμφυτον· [r] ἐν γὰρ τῇ καρδίᾳ μάλιστα καὶ πρῶτον,
ἀφ' ἧς καὶ τοῖς ἄλλοις. Τάχα δὲ πρὸς τὴν ὑποκειμένην 6
οὐσίαν τοῦ ζῴου [s] τὴν ἐκ τῆς ἐνεργείας ἀνάγκη τοῦτο [t] πα-
ρακολουθεῖν. [u] Ὅτι δ' οὐδὲν πρὸς τὴν ἀναπνοὴν ὁ σφυγμός,
σημεῖον· ἐάν τε γὰρ πυκνὸν ἐάν τε ὁμαλὸν ἐάν τε σφοδρὸν
ἢ [v] πρᾶον ἀναπνέῃ τις, ὅ [w] γε σφυγμὸς ὅμοιος καὶ [x] ὁ αὐτός,
ἀλλ' ἡ ἀνωμαλία γίνεται καὶ ἐπίτασις ἔν τε σωματικοῖς τισὶ
πάθεσι καὶ ἐν τοῖς τῆς ψυχῆς φόβοις ἐλπίσιν [y] ἀγωνίαις.
Εἰ δὲ καὶ ἐν ταῖς ἀρτηρίαις ὁ σφυγμός, καὶ ὁ αὐτὸς ὢν 7
[z] ῥυθμῷ καὶ ὁμαλὸς ᾖ, σκεπτέον· οὐκ ἔοικε δέ γε τοῖς μακρὰν
ἀπηρτημένοις. [aa] Ἥκιστα δ' ἕνεκά του φαίνεται γίνεσθαι,
καθάπερ εἴρηται. Τὸ γὰρ αὖ τῆς ἀναπνοῆς καὶ τῆς ἐπα-

[f] καὶ τῇ αἰσθήσει om. L. [g] φανερὸν L. [h] φανεροῦ L.Q. [i] δόξειεν —γὰρ] lacunam litterarum sex P.Q, undecim L, quindecim Ba. [k] παρὰ ταύτας πῇ L.P.Q.Ba. [l] εἶναι] τις Q, τῆς L. [m] ἐναπόλυσιν P.Ba, ἀναπόλησιν L.Q. [n] ἐν γὰρ—ἄλλοις om. L.P.Q.Ba. [o] τὴν] τῆς L.P.Q.Ba. [p] παρακολουθεῖ L. [q] πραέον Z.Ba. et corr. P. [r] γε] τε L.P.Q.Z.Ba. [s] ὁ om. L.Q. [t] ἀγω εἰ Q. [u] ῥυθμῷ] ἐν θυμῷ L.Q.

γωγῆς, εἶθ' ὡς [w]ἕτερα πάμπαν ἀλλήλων εἶθ' ὡς θάτερον πρὸς θάτερον, ἕνεκά του φαίνεται καὶ ἔχει τινὰ λόγον.
8 Τριῶν δ' οὐσῶν πότερον εὔλογον εἶναι τήν [x]γε σφυγμώδη καὶ τὴν ἀναπνευστικήν; [y]Ἡ γὰρ τροφὴ προϋπάρχοντος. [z]Ἢ οὔ; Τὸ μὲν γὰρ ἀναπνεῖν, ὅταν ἀπολυθῇ τῆς κυούσης, ἡ δ' ἐπιφορὰ καὶ [y]ἡ τροφὴ καὶ ξυνισταμένου καὶ ξυνεστηκότος, ὁ δὲ σφυγμὸς εὐθὺς ἐν τῇ ἀρχῇ ξυνισταμένης τῆς καρ-
9 δίας, καθάπερ ἐν τοῖς [z]ᾠοῖς γίνεται φανερόν. [a]Ὥστε αὕτη [a]πρώτη, καὶ ἔοικεν ἐνεργείᾳ τινὶ καὶ οὐκ [b]ἐναπολήψει πνεύ-
5 ματος, εἰ μὴ ἄρα τοῦτο πρὸς τὴν ἐνέργειαν. Τὸ [c]δὲ πνεῦμα τὸ ἐκ τῆς ἀναπνοῆς φέρεσθαι μὲν εἰς τὴν κοιλίαν, [d]οὐ διὰ τοῦ στομάχου (τοῦτο μὲν γὰρ ἀδύνατον), [e]ἀλλὰ πόρον εἶναι παρὰ τὴν ὀσφύν, δι' οὗ [f]τὸ πνεῦμα τῇ ἀναπνοῇ [g]φέρεσθαι ἐκ τοῦ [h]βραγχίου εἰς τὴν κοιλίαν καὶ πάλιν ἔξω· τοῦτο δὲ
2 τῇ αἰσθήσει φανερόν. [i]Ἔχει δ' ἀπορίαν καὶ τὰ περὶ τὴν αἴσθησιν. Εἰ γὰρ ἡ ἀρτηρία μόνον αἰσθάνεται, [i]πότερα τῷ πνεύματι τῷ δι' αὐτῆς, ἢ τῷ ὄγκῳ, ἢ τῷ σώματι; [k]Ἢ εἴπερ ὁ ἀὴρ πρῶτον ὑπὸ [k]τὴν ψυχήν, τῷ κυριωτέρῳ τε καὶ [l]προτέρῳ; Τί οὖν ἡ ψυχή; Δύναμίν [m]φασι τὴν αἰτίαν τῆς κι-
3 νήσεως τῆς τοιαύτης. [k]Ἢ δῆλον ὡς οὐκ ὀρθῶς ἐπιτιμήσεις τοῖς τὸ [n]λογιστικὸν καὶ θυμικόν· καὶ γὰρ οὗτοι ὡς [o]δυνάμεις λέγουσιν. [l]Ἀλλ' εἰ δὴ ἡ ψυχὴ ἐν τῷ ἀέρι τούτῳ, οὗτός γε κοινὸς ἢ πάσχων γέ [p]τι καὶ ἀλλοιούμενος, εὐλόγως ἂν εὔψυχον [q]ἡ ψυχή, πρὸς τὸ συγγενὲς φέρεται, καὶ τῷ ὁμοίῳ
4 τὸ ὅμοιον αὔξεται. [k]Ἢ οὔ; Τὸ γὰρ ὅλον οὐκ ἀήρ, ἀλλὰ συμβαλλόμενόν [r]τι πρὸς ταύτην τὴν δύναμιν ὁ ἀήρ, ἢ οὐ τὸ ταύτην ποιοῦν, καὶ τὸ ποιῆσαν τοῦτ' ἀρχὴ καὶ ὑπόθεσις. Τοῖς [s]δὲ μὴ ἀναπνέουσιν, ἵνα ἀνεπίμικτος τῷ ἔξω. [k]Ἢ οὔ,

[w] ἕτερον σύμπαν L.Q. [x] γε om. L.Q. [y] ἡ addidit Z. [z] ᾠοῖς om. Q. [a] πρώτερον Q. [b] ἐν ἀπολύσει P.B[a]. [c] δ' ἐκ τῆς ἀναπνοῆς πνεῦμα L.Q. [d] οὐ—ἀδύνατον add. Z. [e] ἀλλ' ἄπορον L.P.Q.B[a]. [f] τὸ πνεῦμα post φέρεσθαι P.B[a]. [g] φέρεται Z. [h] βρογχίου Z. [i] πότερον L.Q. [k] τὴν om. Z. [l] πρότερον L.Q. [m] φασι] φανερὸν L. [n] λογικὸν L.P.Q.B[a]. [o] δυνάμει L.P.Q.B[a]. [p] τι] τε L.Q. [q] ἡ] ἦ P.B[a]. [r] τε L.Q. [s] δὴ L.

ἀλλὰ κατ' ἄλλον τρόπον μιγνύμενος; Τίς οὖν ἡ διαφορὰ
τοῦ ἐν τῇ ἀρτηρίᾳ πρὸς τὸν ἔξω; Διαφέρειν γὰρ εὔλογον,
τάχα δὲ καὶ ἀναγκαῖον, λεπτότητι. [d]Αλλ' ἔτι δὲ καθ' [t]αὐ- 5
τὸν θερμὸς ἢ ὑφ' ἑτέρου; Φαίνεται γὰρ ὁ ἔσω καθά[v]περ ὁ
ἔξω· βοηθεῖται δὲ τῇ καταψύξει. [w]Πότερα δέ; [d]Ἔξω μὲν
γὰρ πραΰς, ἐμπεριληφθεὶς δὲ πνεῦμα, καθάπερ [x]πυκνωθεὶς
καὶ διαδοθείς πως. [d]Ἢ μίξιν τινὰ [y]ἀνάγκη λαμβάνειν, ἐν 6
ὑγρότητί τε καὶ σωματικοῖς ὄγκοις ἀναστρεφόμενον; Οὐκ
ἄρα [z]λεπτότατος, εἴπερ μέμικται. Καὶ μὴν εὔλογόν [a]γε
[b]τὸ πρῶτον δεκτικὸν ψυχῆς, εἰ μὴ ἄρα καὶ [c]ἡ ψυχὴ τοιοῦ-
τον, καὶ οὐ καθαρόν τι καὶ ἀμιγές, τὴν ἀρτηρίαν μόνον εἶναι
[d]δεκτικὴν πνεύματος, τὸ δὲ νεῦρον οὔ. Διαφέρει δὲ καὶ ὅτι 7
τὸ μὲν νεῦρον ἔχει τάσιν, ἡ δ' ἀρτηρία ταχὺ διαρρήγνυται,
καθάπερ καὶ ἡ φλέψ. Τὸ δὲ δέρμα ἐκ φλεβὸς [e]καὶ νεύρου
καὶ ἀρτηρίας, ἐκ φλεβὸς μὲν ὅτι κεντηθὲν αἷμα ἀναδίδωσιν,
ἐκ νεύρου δὲ ὅτι [f]τάσιν ἔχει, ἐξ ἀρτηρίας δὲ ὅτι διαπνοὴν
ἔχει. Μόνον γὰρ δεκτικὸν πνεύματος ἡ ἀρτηρία. Τὰς δὲ 8
φλέβας ἔχειν πόρους, ἐν αἷς τὸ θερμὸν ὂν ὥσπερ ἐν [g]χαλ-
κείῳ θερμαίνειν τὸ αἷμα· φύσει γὰρ οὐκ εἶναι θερμόν, ἀλλ'
ὥσπερ [h]τὰ τηκτὰ καταδιαχεῖσθαι· [i]διὸ καὶ πήγνυσθαι τὴν
ἀρτηρίαν, καὶ ἔχειν ὑγρότητα [k]καὶ ἐν αὐτῇ καὶ [l]ἐν τοῖς
χιτῶσι τοῖς περιέχουσι τὸ κοίλωμα. Φανερὸν [m]δ' ἔκ τε 9
τῶν [n]ἀνατομῶν εἶναι, καὶ ὅτι εἰς τὸ ἔντερον καὶ [o]εἰς τὴν
κοιλίαν αἵ τε φλέβες καὶ [p]αἱ ἀρτηρίαι συνάπτουσιν, ἃς εἰκὸς
εἶναι τὴν τροφὴν ἕλκειν. [d]Ἐκ δὲ τῶν φλεβῶν εἰς τὰς σάρκας
διαδίδοσθαι τὴν τροφήν, οὐ κατὰ τὰ πλάγια ἀλλὰ κατὰ τὸ
στόμα, καθάπερ σωλῆνας. [d]Ἀποτείνει γὰρ ἐκ τῶν πλαγίων 10
φλεβῶν φλέβια λεπτὰ ἐκ τῆς μεγάλης φλεβὸς καὶ τῆς ἀρ-

[t] ἑαυτὸν L.Q. [v] περ add. Z. [w] ποτέρα B^a, πότερον L.Q. [x] πυκνωθὲν Q. [y] ἀναγκαῖον L.Q. [z] λεπτότητος B^a. [a] τε P.B^a. [b] τὸ πρῶτον om. L. [c] ἡ om. Q. [d] δεκτικὸν L.Q. [e] καὶ νεύρου om. L.Q.B^a. [f] τάσιν ἔχει] τείνεται L.Q. [g] χαλκείοις L.P.Q.B^a. [h] τὰ τηκτὰ] ταύτῃ L.P.Q.B^a. [i] καὶ διὸ L.P.Q.B^a. [k] καὶ ante ἐν om. L.Q. [l] ἐν add. Z. [m] δ' add. Z. [n] ἀτόμων Q. [o] εἰς om. Q. [p] ἡ ἀρτηρία P.B^a.

τηρίας παρ' ἑκάστην πλευράν, καὶ [q] ἀρτηρίαν καὶ φλέβα παρακεῖσθαι· καὶ τὰ ὀστέα δὲ καθάπτειν τὰ νεῦρα καὶ τὰς φλέβας [r] καὶ εἰς [s] μέσα καὶ εἰς τὰς συμβολὰς τῶν κεφαλῶν, δι' ὧν τὴν τροφὴν δέχεσθαι τοὺς ἰχθύας καὶ ἀναπνεῖν· εἰ δὲ μὴ
11 ἀνέπνεον, ἐξαιρεθέντας ἂν ἐκ τοῦ ὑγροῦ εὐθὺς θνήσκειν. Τὰς δὲ φλέβας καὶ τὰς ἀρτηρίας συνάπτειν εἰς ἀλλήλας καὶ τῇ αἰσθήσει φανερὸν εἶναι. Τοῦτο δ' οὐκ ἂν συμβαίνειν, εἰ μὴ ἐδεῖτο καὶ τὸ ὑγρὸν πνεύματος καὶ τὸ πνεῦμα ὑγροῦ, [t] τῷ θερμὸν εἶναι ἐν νεύρῳ καὶ ἀρτηρίᾳ καὶ φλεβί, θερμότατον δὲ
12 καὶ οἷον φλεβωδέστατον τὸ ἐν τῷ νεύρῳ. [u] Ἄτοπον οὖν τῇ τοῦ πνεύματος χώρᾳ τὸ θερμόν, ἄλλως τε καὶ καταψύξεως χάριν. Εἰ δὲ ποιεῖ καὶ οἷον ἀναζωπυρεῖ θερμῷ τὸ θερμόν, γίγνοιτ' ἄν. [u] Ἔτι πάντων τῶν ἐχόντων θερμότητα σύμφυτόν πως ἡ διαμονή, μηδενὸς ἀντικειμένου μηδὲ καταψύχοντος.
13 [v] Ὅτι γὰρ πάντα δεῖται καταψύξεως, σχεδὸν φανερὸν [v] τῷ αἷμα κατέχειν ἐν τῇ φλεβὶ τὸ θερμὸν οἷον ἀποστέγον· διὸ καὶ ὅταν ἐκρυῇ, μεθιέναι τε καὶ [w] ἀποθνήσκειν, τῷ τὸ ἦπαρ οὐκ ἔχειν οὐδεμίαν ἀρτηρίαν.

6 Πότερον δὲ τὸ σπέρμα διὰ τῆς ἀρτηρίας ὡς καὶ συνθλιβόμενον, καὶ ἐν τῇ προέσει μόνον; [1] Ἐν οἷς δὴ φαίνεται καὶ ἡ ἐξ αἵματος μεταβολὴ τῷ τὰ νεῦρα ἀπὸ τῶν ὀστῶν τρέφεσθαι· [x] καθάπτει γὰρ αὐτά. [1] Ἢ οὔτε τοῦτ' ἀληθές· καὶ γὰρ ἐν τῇ καρδίᾳ νεῦρον, καὶ νεῦρα δὲ ἐκ τῶν ὀστῶν ἠρτημένα. Οὐ συνάπτει δὲ ἐν ἑτέρῳ, ἀλλ' εἰς σάρκα ἀποτελευ-
2 τᾷ. [1] Ἢ τοῦτό γ' οὐθέν· εἴη γὰρ ἂν οὐθὲν ἧττον ἀπὸ τοῦ ὀστοῦ ἡ τροφή. Αὐτοῖς δ' ἀπὸ τοῦ νεύρου τοῖς ὀστοῖς μᾶλλον τὴν τροφήν. [u] Ἄτοπον γὰρ καὶ τοῦτο ξηρὸν φύσει καὶ οὐκ ἔχον πόρους ὑγρούς· ἡ τροφὴ δ' ὑγρόν. Σκεπτέον δὲ πότερον, εἴπερ ἀπὸ τῶν ὀστῶν, τίς ἡ τοῦ ὀστοῦ τροφή, ἢ [y] φέρουσι πόροι [z] καὶ ἐκ τῆς φλεβὸς καὶ ἐκ τῆς ἀρτηρίας εἰς

q φλέβα καὶ ἀρτηρίαν L.P.Q.B^{a}. r καὶ post φλέβας om. L.Q. s τὰς συμβολὰς καὶ εἰς μέσα P.B^{a}, τὰς συμβολὰς καὶ εἰς μέγα L.Q. t τῷ] τὸ B^{a}. v τὸ B^{a}. w θνήσκειν Z. x καθάπερ L.P.Q.B^{a}. y φέρουσα πόρον L. z καὶ om. P.B^{a}.

αὐτόν. Καὶ ἐν πολλοῖς μὲν [a]εὔδηλοι, μάλιστα δ' εἰς τὴν 3
ῥάχιν. Τὰς δ' ἀπὸ τῶν ὀστῶν [b]γίνεσθαι συνεχεῖς, ὥσπερ
ταῖς πλευραῖς· τούτους δ' ἀπὸ τῆς κοιλίας τίνα τρόπον, ἢ πῶς
τῆς ὁλκῆς γινομένης. [1]Η τὰ πολλὰ ἄχονδρα, καθάπερ ἡ 4
ῥάχις· ἀλλ' [c]οὔτι πρὸς τὴν κίνησιν, ἢ συνάψεως χάριν.
Δεῖ δέ, καὶ εἰ ἀπὸ τοῦ νεύρου τὸ ὀστοῦν τρέφεται, τὴν τοῦ
νεύρου τροφὴν εἰδέναι. [1]Ημεῖς δέ φαμεν ἐκ τῆς ὑγρότητος
[d]γλίσχρας οὔσης τῆς περὶ τὸ αὐτό. Πόθεν δ' αὐτὴ καὶ 5
πῶς, λεκτέον. Τὸ [e]ἐκ φλεβὸς καὶ ἀρτηρίας τὴν σάρκα,
ὅτι πανταχόθεν αἷμα τῇ κεντήσει, ψεῦδος ἐπί γε τῶν ἄλλων
ζῴων, οἷον ὀρνίθων [f]καὶ ὄφεων καὶ ἰχθύων ἢ ὅλως τῶν ᾠοτό-
κων· ἀλλὰ τῶν πολυαίμων τοῦτ' ἴδιον, [g]ἐπεὶ τῶν [h]ὀρνιθίων
γε καὶ τεμνομένων τὸ στῆθος ἰχώρ, οὐχ αἷμα. [1]Εμπεδοκλῆς 6
δὲ ἐκ νεύρου τὸν ὄνυχα τῇ πήξει. [1]Αρ' οὖν οὕτω καὶ δέρμα
πρὸς σάρκα; [1]Αλλὰ τοῖς ὀστρακοδέρμοις καὶ μαλακοστρά-
κοις πῶς ἀπὸ τῶν ἐκτὸς ἡ τροφή; Τοὐναντίον γὰρ δοκεῖ
μᾶλλον ἀπὸ τῶν ἐντὸς ἢ τῶν ἐκτός. [1]Ετι δὲ ποία καὶ διὰ 7
τίνων ἡ [i]ἐκ τῆς κοιλίας δίοδος; Καὶ πάλιν ἡ ἐκείνων ἀνα-
στροφὴ [k]πρὸς τὴν σάρκα, καίπερ ἄλογος οὖσα. Πολὺ γάρ
τι θαυμαστὸν φαίνεται καὶ ἀδύνατον ὅλως. [1]Αρα γε ἄλλοις
ἄλλη τροφή, καὶ οὐ πᾶσι τροφὴ τὸ αἷμα· πλὴν ἐκ τούτου
τἆλλα.

Τὴν τῶν ὀστῶν φύσιν ἄρα σκεπτέον ἢ πρὸς κίνησιν ἢ πρὸς 7
ἔρεισμα, καὶ πρὸς τὸ [l]στέγειν καὶ περιέχειν, ἔτι δ' εἰ ὥσπερ
ἀρχαί ἔνια, καθάπερ ὁ [m]πόλος. Λέγω δὲ πρὸς μὲν κίνησιν,
οἷον [n]ποδὸς ἢ χειρὸς ἢ σκέλους ἢ ἀγκῶνος, ὁμοίως τήν τε
καμπτικὴν καὶ τὴν κατὰ τόπον· οὐδὲ γὰρ τὴν τοπικὴν οἷόν
τε ἄνευ κάμψεως. Σχεδὸν δὲ καὶ τὰ ἐρείσματα ἐν τούτοις. 2
Τὴν δὲ τοῦ [o]στέγειν καὶ περιέχειν, οἷον τὰ ἐν τῇ κεφαλῇ

[a] ἄδηλον L.Q. [b] συνεχεῖς γίνεσθαι P.B[a]. [c] οὔτοι Q.Z. [d] γλιαρᾶς P.B[a], χλιαρᾶς L.Q. [e] ἐκ τῆς φλεβὸς L.Q. [f] καὶ utrumque om. Z. [g] ἐπεὶ καὶ τῶν L.P.Q.B[a]. [h] ὀρνίθων Q. [i] ἐκ τῆς] ἐκτὸς Z, τῆς L.Q. [k] πρὸς—ἄλλη τροφὴ om. Q. [l] στένειν P.B[a], στέ Q. [m] πῶλος pr. Z. [n] χειρὸς ἢ ποδὸς L.Q. [o] στένειν L.P.Q.B[a].

τὸν ἐγκέφαλον, καὶ [p] ὅσοι δὴ τὸν μυελὸν [q] ἄρχειν. Αἱ δὲ πλευραὶ τοῦ συγκλείειν. [r] Ἀρχὴ δὲ καὶ μένον ἡ ῥάχις, ἀφ' 3 ἧς καὶ αἱ πλευραὶ πρὸς τὴν σύγκλεισιν. [r] Ἀνάγκη γὰρ εἶναί τι τοιοῦτον· ἅπαν γὰρ τὸ κινούμενον ἐξ ἠρεμοῦντος. [v] Ἅμα δὲ καὶ [r] δεῖ γε εἶναι τὸ οὗ ἕνεκα. [r] Ἐν ᾧ δὴ καὶ τὴν ἀρχὴν ἔνιοι, τόν τε ῥαχίτην καὶ τὸν ἐγκέφαλον. [r] Ἔτι δὲ παρὰ ταῦτ' [s] ἐπὶ συναφῆς καὶ συγκλείσεως χάριν, οἷον ἡ κλείς· 4 ὅθεν ἴσως καὶ τοὔνομα. Πρὸς δὲ τὴν χρείαν ἕκαστον καλῶς. Οὔτε γὰρ ἡ κάμψις, οὔτε τοῦ ὅλου οὔτε τῶν μερῶν, εἰ μὴ τοιαῦτα, οἷον ῥάχις, πούς, ἀγκών. Εἴσω γὰρ δεῖ τὴν κάμψιν πρὸς τὴν χρείαν. [t] Ὁμοίως δὲ καὶ τὴν τοῦ ποδὸς καὶ 5 τῶν ἄλλων τοιαύτην. [t v] Ἅπαντα δὲ ἕνεκά του, καὶ τὰ ἐν τούτοις ὀστᾶ, οἷον ἡ ἐν τῷ ἀγκῶνι κερκὶς ἕνεκα τῆς [v] στροφῆς τοῦ ἀγκῶνος καὶ τῆς χειρός. Οὐ γὰρ [w] ἐδυνάμεθα πρηνῆ καὶ [x] ὑπτίαν κινεῖν ἄνευ ταύτης, οὐδὲ τοὺς πόδας ἐπαίρειν καὶ κάμπτειν, εἰ μὴ δύο [y] αἱ ἐν τῇ κινήσει κερκίδες. [t] Ὡσαύτως δὲ καὶ τὰ ἄλλα σκεπτέον, οἷον [z] ἡ τοῦ τραχήλου κίνησις, εἰ ἓν 6 τὸ ὀστοῦν. Δεῖ δὲ καὶ ὅσα πρὸς κατάληψιν ἢ σύνδεσμον, οἷον ἡ μύλη ἡ ἐπὶ τῷ γόνατι. [r] Ἀλλὰ καὶ διὰ [a] τί τοῖς ἄλλοις οὔ. [v] Ὅσα μὲν οὖν κινητικά, πάντα [b] μὲν μετὰ νεύρων, ἴσως δ' ὅσα πρακτικῶς μάλιστα, οἷον τὰ περὶ ἀγκῶνα καὶ 7 σκέλη καὶ [c] χεῖρας καὶ πόδας. Τὰ δ' ἄλλα συνδέσμου [d] χάριν, ὅσα δεῖται. [r] Ἐνίοις γὰρ [e] ἴσως οὐδὲν ἢ ἐπ' ὀλίγον, οἷον ἡ ῥάχις· ἀλλ' ἡ κάμψις. Καὶ γὰρ ἡ πρὸς ἄλληλα κόλλησις ἰχώρ ἐστι καὶ ὑγρότης μυξώδης. Τὰ δὲ καὶ συνδεῖται νεύροις, οἷον τὰ περὶ τὰ ἄρθρα.

8 Πάντων δ' ἐστὶ λόγος ὁ βελτίων ὡς καὶ νῦν ζητεῖν· ἀλλὰ τὰς ἀρχὰς ἐφ' ἱκανόν, ὧν χάριν, σκεπτέον. Οὐκ ἂν [f] δόξειε κινήσεως ἕνεκα τὰ ὀστᾶ, ἀλλὰ μᾶλλον τὰ νεῦρα ἢ τὰ [g] ἀνά-

p ὅση L.Q. q ἀρχὴν P.Q.Z. r δεῖ] δή P.B[a]. s ἐπεὶ L.P.Q.Z.B[a]. t πάντα L. v τροφῆς L.P.Q.Z.B[a]. w δυνάμεθα L, ἡ δύναμις Q. x ὑπτίαν ταύτην κινεῖν L.P.Q.B[a]. y αἱ om. Q. z ἡ] εἰ Z. a τί] τὸ L.P.Q.B[a]. b μὲν om. L.P.Q.B[a]. c χεῖρα Q. d χάριν καὶ ὅσα P.B[a]. e ἴσως ante οἷον L.P.Q.B[a]. f δόξει P.B[a]. g ἀνάλογα B[a].

λογον, ἐν ᾧ πρώτῳ τὸ πνεῦμα [h]τὸ κινητικόν, ἐπεὶ καὶ ἡ κοιλία κινεῖται καὶ ἡ καρδία νεῦρα ἔχει· τὰ δ' οὐ πᾶσιν, ἀλλ' ἐνίοις, ἀνάγκη καὶ πρὸς τὴν τοιαύτην κίνησιν νεῦρα [i]ἔχειν, ἢ εἰς τὸ [k]. . . . ὁ γὰρ πολύπους ἐπ' ὀλίγον καὶ κακῶς βαδίζει. 2 Δεῖ γὰρ τοῦτο λαβεῖν ὥσπερ ἀρχήν, ὅτι πᾶσιν, ἢ ἄλλου τινὸς χάριν· ἀλλὰ [l]πρὸς τὴν κίνησιν τὴν οἰκείαν, οἷον τοῖς μὲν πεζοῖς πόδας, καὶ τοῦτο τοῖς μὲν ὀρθοῖς δύο, τοῖς δὲ παντελῶς ἐπὶ τῆς γῆς πλείους, ὅσοις ἡ ὕλη γεωδεστέρα καὶ ψυχροτέρα. Τὰ δὲ καὶ ἄποδα ὅλως ἐγχωρεῖ. Βίᾳ γὰρ 3 οὕτω κινεῖσθαι τοῖς πτηνοῖς πτέρυγας, καὶ τούτων τὴν μορφὴν οἰκείαν [m]τῇ φύσει. Διάφορα δὲ τοῖς [n]πτητικωτέροις καὶ [o]βραχυτέροις. Πόδας δὲ τροφῆς χάριν καὶ ἀναστάσεως, 4 πλὴν τῆς νυκτερίδος· διὸ καὶ τὴν τροφὴν ἐκ τοῦ ἀέρος. Καὶ μὴ δεῖσθαι [p]διαναπαύσεως· οὐ δέονται [q]γὰρ δι' [r]ἄλλων. Τὰ δὲ ὀστρακόδερμα τῶν ἐνύδρων ὑπόποδα διὰ τὸ βάρος. Καὶ ταῦτα μὲν πρὸς τὴν κατὰ τόπον ἀλλαγήν· ὅσα δὲ πρὸς 5 τὴν ἄλλην χρείαν, ὥσπερ ὑφηγεῖται καὶ ἑκάστου τὰ ἴδια, καὶ εἴ τι μὴ προφανές, οἷον διὰ τί τὰ πολύποδα βραδύτατα, καίτοι τὰ τετράποδα θάττω τῶν διπόδων· πότερον ὅτι [s]ἐπὶ γῆς ὅλα τὰ σώματα; ἢ ὅτι φύσει ψυχρὰ [t]καὶ δυσκίνητα; ἢ δι' ἄλλην αἰτίαν;

Οἱ [v]ἀναιροῦντες ὡς οὐ τὸ θερμὸν τὸ ἐργαζόμενον ἐν τοῖς 9 σώμασιν, ἢ ὅτι μία τις φορὰ καὶ δύναμις ἡ τμητικὴ τοῦ πυρός, οὐ καλῶς λέγουσιν. Οὐδὲ γὰρ ὅλα τοῖς ἀψύχοις [w]ταὐτὸ ποιεῖ πᾶσιν, ἀλλὰ τὰ μὲν [x]πυκνοῖ, τὰ δὲ μανοῖ καὶ τήκει, τὰ δὲ πήγνυσιν. [y]Ἐν δὲ δὴ τοῖς ἐμψύχοις οὕτως 2 ὑπολεπτέον, ὥσπερ φύσεως πῦρ [z]ζητοῦντα, καθάπερ τέχνης· καὶ γὰρ ἐν ταῖς τέχναις ἕτερον τὸ χρυσοχοϊκὸν καὶ τὸ

[h] τὸ ante κιν. om. Ba. [i] ἔχει L.P.Q.Z.Ba. [k] post τὸ locum litteris quinque P, sex Z, septem L.Q.Ba. [l] πρὸς τὴν οἰκείαν κίνησιν L.Q. [m] τὴν φύσιν P.Ba. [n] πτηκωτέροις P.Ba. [o] βραχύτερον P. [p] δι' ἀναπαύσεως L. [q] γὰρ om. P.Z.Ba. [r] ἀλλήλων L. [s] ἐπὶ τὰ τῆς γῆς Ba, ἐπὶ τῆς γῆς P. [t] καὶ om. Z.Ba. [v] ἀναιρουντ Q. [w] ταυτὸν Ba, ταυτὰ L.P.Q. [x] ἐκπυκνοῖ L.P.Ba, ἐκπνοῖ Q. [y] δὴ add. Z. [z] ζητοῦντες L.

χαλκευτικὸν καὶ τὸ τεκτονικὸν πῦρ ἀποτελεῖ, καὶ τὸ μα-
3 γειρικόν. Ἴσως δ' ἀληθέστερον ὅτι αἱ τέχναι· χρῶνται γὰρ
ὥσπερ ὀργάνῳ μαλάττουσαι καὶ τήκουσαι καὶ ζηραίνουσαι,
ἔνια δὲ καὶ ῥυθμίζουσαι. Τὸ αὐτὸ [a] δὲ τοῦτο καὶ αἱ φύσεις·
4 ὅθεν δὴ καὶ πρὸς ἄλληλα [b] διαφοραί. Διὸ γελοῖον πρὸς τὸ
ἔξω κρίνειν· εἴτε γὰρ διακρῖνον εἴτε λεπτῦνον εἴθ' ὁτιδήποτ'
ἐστὶ τὸ θερμαίνεσθαι καὶ πυροῦσθαι, διαφορὰν ἔξει τὰ ἔργα
τοῖς χρωμένοις. Ἀλλ' αἱ μὲν τέχναι ὡς ὀργάνῳ χρῶνται,
5 ἡ δὲ φύσις ἅμα καὶ ὡς ὕλῃ. Οὐ δὴ τοῦτο χαλεπόν, ἀλλὰ
μᾶλλον τὸ τὴν φύσιν αὐτὴν νοῆσαι τὴν χρωμένην, ἥτις ἅμα
τοῖς αἰσθητοῖς πάθεσι καὶ τὸν ῥυθμὸν ἀποδώσει. Τοῦτο
γὰρ οὐκέτι πυρὸς οὐδὲ πνεύματος. Τούτοις δὴ καταμεμῖχθαι
τοιαύτην δύναμιν θαυμαστόν. Ἔτι δὲ τοῦτο θαυμαστὸν
6 ταὐτὸν καὶ περὶ ψυχῆς· ἐν τούτοις γὰρ ὑπάρχει. Διόπερ
οὐ κακῶς εἰς ταὐτόν, ἢ ἁπλῶς ἢ μόριόν τι τὸ δημιουργοῦν,
καὶ τὸ τὴν κίνησιν ἀεὶ τὴν ὁμοίαν ὑπάρχειν ἐνέργειαν· καὶ
γὰρ ἡ φύσις, ἀφ' ἧς καὶ ἡ γένεσις. Ἀλλὰ δὴ τίς ἡ δια-
φορὰ τοῦ καθ' ἕκαστον θερμοῦ; εἴθ' ὡς ὄργανον εἴθ' ὡς
ὕλην εἴθ' ὡς ἄμφω. Πυρὸς γὰρ διαφοραὶ κατὰ τὸ μᾶλλον
7 καὶ ἧττον. Τοῦτο δὲ σχεδὸν ὥσπερ ἐν μίξει καὶ ἀμιξίᾳ· τὸ
γὰρ [c] καθαρώτερον μᾶλλον. Ὁ αὐτὸς δὲ λόγος καὶ ἐπὶ τῶν
ἄλλων ἁπλῶν. Ἀνάγκη γάρ, ἐπεί [d] περ ἕτερον ὀστοῦν καὶ
σὰρξ ἡ ἵππου [e] καὶ ἡ βοός, ἢ [f] τῷ ἐξ ἑτέρων εἶναι ἢ τῇ χρή-
σει διαφέρειν. Εἰ μὲν οὖν [g] ἕτερα, τίνες αἱ διαφοραὶ ἑκά-
8 στου τῶν ἁπλῶν; καὶ τίς; Ταύτας γὰρ ζητοῦμεν. Εἰ δὲ
ταὐτά, τοῖς [h] λόγοις ἂν διαφέροι. Ἀνάγκη γὰρ δυοῖν θά-
τερον, καθάπερ ἐν τοῖς ἄλλοις· οἴνου μὲν γὰρ καὶ μέλιτος
[i] κρᾶσιν διὰ τὸ ὑποκείμενον, οἴνου δ' αὐτοῦ, εἴπερ ἕτερα, διὰ
τὸν λόγον. Διὸ καὶ Ἐμπεδοκλῆς αἰτίαν ἁπλῶς τὴν τοῦ
ὀστοῦ [k] φύσιν, εἴπερ ἅπαντα τὸν αὐτὸν λόγον ἔχει τῆς μί-

[a] δὲ τοῦτο] δὴ τοῦτο L.P.Q.B[a]. [b] διαφοράν L.Q. [c] καθαριώτερον P.B[a], καθαρώτατον L. [d] περ om. L.Q. [e] καὶ ἡ] ἢ L.Q. [f] τῷ] τὸ L.P.Q.Z.B[a]. [g] ἑτέρα B[a], ἕτεραι L, ἑτερῷ Q. [h] λόγοις ἂν διαφέροι] ἐν τοῖς ἄλλοις L.P.Q.B[a]. [i] κρᾶσις Z. [k] post φύσιν locum litteris septem Z.

ξεως, ἀδιάφορα ἐχρῆν ἵππου καὶ λέοντος καὶ ἀνθρώπου [l]εἶναι. Νῦν δὲ διαφέρει [m]σκληρότητι, μαλακότητι, [n]πυκνότητι, 9
τοῖς ἄλλοις. [o]Ὁμοίως καὶ σὰρξ καὶ τὰ ἄλλα μόρια. [p]Ἔτι δὲ τὰ ἐν τῷ αὐτῷ ζῴῳ διαφέρουσι [p]πυκνότητι καὶ μανότητι καὶ τοῖς ἄλλοις, ὥστ' οὐχ ἡ αὐτὴ κρᾶσις. Ταχὺ μὲν γὰρ [q]καὶ λεπτὸν καὶ μέγα καὶ μικρὸν εἴη ἐν τῷ ποσῷ, σκληρὸν δὲ καὶ πυκνὸν καὶ τὰ ἐναντία τούτοις ἐν τῷ ποιῷ τῷ τῆς μίξεως. [q]Ἀναγκαῖον δὲ τοῖς οὕτω λέγουσιν [r]εἰδέναι πῶς τὸ 10
δημιουργοῦν ἕτερον [s]εἴη ἄν. Καίτοι τοῦτο πλέον ἢ ἔλαττον εἶναι, καὶ τῷ καθ' [t]αὐτὸ καὶ [v]τῷ μεμιγμένῳ, ἢ ἐν ἄλλῳ πυροῦσθαι καθάπερ τὰ ἑψόμενα καὶ ὀπτώμενα. [w]Ὅπερ 11
ἴσως ἀληθές· ἅμα γὰρ ἐγκαταμίγνυται καὶ ποιεῖ τὸ τῆς φύσεως. [q]Ἆρα ὁ αὐτὸς καὶ περὶ σαρκὸς [x]λόγος· καὶ γὰρ αἱ αὐταὶ διαφοραί. Σχεδὸν [y]δὲ καὶ περὶ φλεβὸς καὶ ἀρτηρίας καὶ τῶν λοιπῶν. [v]Ὥστε [z]δυεῖν θάτερον, ἢ οὐχ εἷς ὁ λόγος τούτων κατὰ τὴν μίξιν, ἢ οὐ σκληρότητι καὶ πυκνότητι καὶ τοῖς ἐναντίοις τοὺς λόγους [z]ληπτέον.

l εἶναι om. Z. m σκληρότητα καὶ μαλακότητα Q, σκληρότατα καὶ μαλακώτατα L. n πυκνότητι add. Z. o ὁμοίως δὲ καὶ L.Q. p πυκνότητα καὶ μανότητα Q, πυκνότατα καὶ μανότατα L. q καὶ post γὰρ om. L.P. Q.B^a. r εἰδέναι add. Z. s ἂν εἴη L.Q. t αὐτὸ] αὐτῷ L.Q.Z. v τῷ om. L.P.Q.Z.B^a. w ὅπερ] ὅπως Q. x λέγει L.Q. y δὲ add Z. z δυοῖν et mox ὑπολητέον L.P.Q.B^a.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

INDEX VERBORUM

QUÆ IN TOMO TERTIO EXPLICANTUR,

AUT ALIOQUI NOTATU DIGNA SUNT.

N. B. *Literæ*, M. *Meteorologica*—Mu. *De Mundo*—A. *De Anima*—S. *De Sensu et Sensili*—Me. *De Memoria et Reminiscentia*—So. *De Somno et Vigilia*—I. *De Insomniis*—D. *De Divinatione per Somnum*—L. *De Longitudine et Brevitate Vitæ*—J. *De Juventute et Senectute, Vita et Morte*—R. *De Respiratione*—Sp. *De Spiritu tractatus designant. Numerus Romanus librum; Arabicus prior caput, alter sectionem indicat.*

ἈΑΖΕΙΝ M. ii. 8, 22
ἄβρωτοι χυμοί M. iv. 3, 6
ἀγγελιαφόροι Mu. 6, 11
ἀγήρω φύσιν Mu. 5, 11
ἀγνοίας φθορά L. 2, 2
ἄγονος νεφέλη M. i. 9, 4. ἄγονος ὕδατος Mu. 4, 4
ἀδιάκριτος So. 3, 29
Ἀδράστεια Parca Mu. 7, 5
ἀεικινήτως Mu. 6, 37
ἀέναοι ποταμοί M. i. 13, 6
† ἀέννααοι ibid. v. l.n
ἀέρινον σῶμα A. iii. 13, 1
ἀήρ M. i. 3, 9, 17. ἀὴρ καὶ ἄνεμος M. i. 13, 2
ἀθέατος τῶν κρειττόνων Mu. 1, 5
ἀθεώρητος Mu. 6, 26
ἀθρόωτερα ὕδατα M. i. 12, 11
αἰθαλώδης Mu. 4, 20
αἰθήρ M. i. 3, 8. αἰθέρος φορά M. ii. 7, 2. αἰθέρος etymon dupl. Mu. 2, 6
αἰθέριος Ζεύς Mu. 7, 2. αἰθέριος φύσις Mu. 2, 10
αἰθρία Mu. 4, 4. αἰθρίας ποιητικά M. ii. 6, 18. αἴθριος Ζεύς Mu. 7, 2. αἴθριοι ἄνεμοι M. ii. 3, 25
αἱματικὴ φλεγμασία I. 2, 10. αἱματώδη χρώματα M. i. 5, 1
αἴξ M. i. 4, 6
αἶραι So. 3, 9
αἴρειν καὶ συνίζειν R. 9, 3. αἴρεσθαι, de sole M. iii. 2, 6
αἶσα Mu. 7, 5
αἰσθάνεσθαι et φρονεῖν non sunt eadem A. iii. 3, 1. αἴσθημα Me. 1, 10. αἴσθησις τίνων Me. 1, 4. αἴσθησις et αἰσθητὸν duplicitur intelligitur A. iii. 2, 10. 3, 10. αἰσθητήριον A. ii. 9, 12. αἰσθητικὸν τί So. 1, 12. τὰ αἰσθητὰ ἁπτά S. 4, 19
† αἴσιμον ὕδωρ R. 7, 5. v. l.p & g
αἰτία πρώτη M. i. 2, 2
ἀκάλυφες A. ii. 9, 13
ἄκαμπτα M. iv. 9, 5
ἀκαριαῖος M. i. 14, 14. S. 6, 8. D. 1, 9

ἀκατάλληλα Mu. 6, 6
ἄκαυστα M. iv. 9, 24
ἀκήρατος Mu. 2, 6
ἀκινητίζειν M. iv. 1, 12. So. 2, 6. R. 9, 11
ἀκμὴ τί R. 18, 1
ἀκοὴ συμφυὴς ἀέρι A. ii. 8, 7. ἀκοὴ καὶ ψόφος, διττά A. iii. 2, 7
ἀκοντιζόμεναι φλόγες Mu. 2, 11
ἀκοπίαστος Mu. 1, 2
ἄκουσις A. iii. 2, 5, 7, 8
ἀκρατής A. iii. 9, 11. ἀκράτητος M. iv. 7, 11
ἄκριτον ἄστρον M. ii. 5, 4
ἀκρόνυχος M. ii. 8, 28
ἀκτίνων ἀνακλάσεις M. i. 12, 4
ἀλέα M. ii. 5, 17. ἀλεάζειν R. 4, 9. ἀλεεινὸς ἄνεμος M. ii. 5, 22
ἀλλοφρονεῖν A. i. 2, 8
ἅλμα M. i. 6, 13
ἁλμυρὸς καὶ πικρὸς χυμός S. 4, 17, 19. ἁλμυρότητος αἴτιον M. ii. 3, 13
ἄλογον M. ii. 2, 11, 12. ἀλογωδέστερον Sp. 2, 6. v. l.[w]
ἀλουργὸν χρῶμα M. iii. 2, 5. S. 2, 12. 4, 18
ἄλυτα M. iv. 6, 8. 7, 12
ἅλως M. i. 7, 7. Mu. 4, 22. ἅλως τί διαφέρει ἴριδος M. iii. 4, 9
ἀμάλακτα M. iv. 7, 12
ἀμαύρωσις A. i. 4, 13
ἀμβλὺ in tactu A. ii. 8, 13. ἀμβλύνει τοὺς χυμούς S. 5, 11
ἄμβροτος νύμφη Mu. 7, 4
ἀμνήμονες Me. 1, 12. 2, 31
ἀμουργός S. 2, 9
† ἀμοργός ibid. v. l.[f]
ἄμπωτις M. ii, 8, 7. ἀμπώτεις Mu. 4, 35
ἀμύθητος M. iii. 4, 29
ἀμφινάειν S. 2, 9
ἀμφιφαής Mu. 4, 23
ἀναβλύσαι Mu. 6, 32. ἀναβλύσεις πηγῶν Mu. 4, 34
ἀναβράττεσθαι M. ii. 8, 42
ἀνάγκη, fatalis necessitas Mu. 7, 5
ἀνάδοσις Mu. 4, 16
ἀναθρώσκειν R. 7, 5
ἀναθυμιᾶσθαι M. i. 3, 27. ἀναθυμίασις M. i. 4, 2. ἀναθυμιάσεως εἴδη δύο M. ii. 4, 1, 3. iii. 6, 10. earumque effecta Mu. 4, 1. ἀναθυμίασις καπνώδης S. 5, 7
ἄναιμα A. ii. 9, 8
ἀνακαλύπτεσθαι S. 5, 24
ἀνακάμπτεσθαι M. iv. 9, 6
ἀνακαμψίπνοος Mu. 4, 15
† ἀνακεφαλαιοῦσθαι Mu. 4, 1
ἀνακλᾶσθαι M. iii. 5, 13. ἀνακλώμεναι ἀκτῖνες M. i. 3, 16. ἀνάκλασις S. 2, 6. ἀνάκλασις τῆς ὄψεως M. iii. 3, 6
ἀναλαμβάνειν, repetere So. 3, 4
ἀναμιμνήσκεσθαι διαφέρει τοῦ πάλιν μανθάνειν Me. 2, 11. ἀνάμνησις A. i. 4, 12. ἀναμνηστικώτεροι τίνες Me. 1, 1
ἀνάπαλσις Mu. 4, 31
ἀναπήδησις R. 20, 7
ἀνάπλεα A. ii. 11, 9
ἀνάπλυσις I. 2, 11
ἀναπνοὴ καὶ ἐκπνοή S. 1, 3. ἀναπνοὴ quid, et ejus partes R. 2, 3. 21, 5. ἀναπνοὴ quomodo fiat R. 21, 1. ἀναπνοὴ κυρία R. 7, 1
ἀναπόδραστος Mu. 7, 5
ἀναπόλησις Sp. 4, 5. v. l.[m]
ἄναπτον A. ii. 11, 19
ἀναρριπτεῖν Mu. 4, 26
ἀναρροφεῖν M. ii. 3, 2
ἀνάσχεσις Mu. 3, 10
ἀνατείνειν τὰς χεῖρας Mu. 6, 31
ἀνάτρεψις M. ii. 8, 35
ἀναύχενες κόρσαι A. iii. 6, 1
ἀναφύσημα M. ii. 8, 15, 17. ἀναφύσημα γῆς Mu. 4, 16
ἀναφωνεῖν Mu. 6, 31
ἀναχώρημα Mu. 4, 33
† ἀνέλατα M. iv. 9, 17. v. l.[q]
ἄνελκτα M. iv. 9, 16
ἄνεμος τί M. i. 13, 2, 3. ii. 4, 17, 20. Mu. 4, 9, 10. ἀνέμων θέσις M. ii. 6, 1
ἀνεξεύρετος Mu. 2, 8
† ἀνεξεύρητος ibid.
ἀνεπίμικτος Sp. 5, 4

ἀνερεύγεσθαι Mu. 3, 1
ἀνετεροίωτος Mu. 2, 10
ἀνέφελος Mu. 4, 4
ἀνήκουστος A. ii. 9, 7. 10, 3
ἀνήλατα M. iv. 9, 17
ἄνθη phrygionum M. iii. 4, 29
ἄνθραξ, lapis M. iv. 9, 30
ἀνθρακευτά M. iv. 9, 30, 31. ἀνθρακώδη S. 2, 7
ἀνοίδησις θαλάσσης Mu. 6, 21
ἀνόμιχλος Mu. 4, 4
ἀνομοιομερῆ M. iv. 10, 2. 12, 9
ἀνόσφραντον A. ii. 9, 7
ἀνταναπκοπή Mu. 4, 33
ἀνταποδιδόναι M. i. 11, 4
ἀνταπωθεῖσθαι So. 3, 23
ἀνταρκτικὸς πόλος Mu. 2, 5
ἀντεστραμμένως M. iii. 4, 32
ἀντικινεῖν Me. 2, 29
ἀντίκρουσις M. iii. 1, 8. I. 3, 3
ἀντιλύπησις A. i. 1, 16
ἀντιμεθίστασθαι M. ii. 8, 12, 27
ἀντιπαρήκειν Mu. 3, 10
ἀντιπεριιστάναι M. i. 10, 5. iv. 5, 5. ἀντιπερίστασθαι M. iv. 4, 5
ἀντίπορθμος Mu. 3, 3
ἀντίστασις Mu. 5, 7
ἀντιτυπεῖν M. ii. 8, 30. iii. 1, 4
ἀντιφάναι I. 3, 14
ἀντιφράττειν M. i. 8, 5. J. 5, 6
ἄντωσις R. 20, 7
ἄνω τί J. 1, 5. ἄνω ποταμῶν M. ii. 2, 23
ἀνωθεῖν M. i. 12, 5
ἀνώλεθρος Mu. 4, 35
ἀνώνυμα ἐνὶ ὀνόματι A. ii. 7, 8
ἄξων τοῦ κόσμου Mu. 2, 4
ἀοίκητοι τόποι M. ii. 5, 13, 17
ἀόρατον A. ii. 10, 3
ἀοριστία M. ii. 5, 4
ἀορτὴ, vena So. 3, 28
ἄοσμος S. 5, 4
ἀπαμύνεσθαι L. 5, 11
ἀπαρκτίας Mu. 4, 13. ἀπαρκτίας et βορέας unde spirent M. ii. 6, 6. ἀπαρκτίας ventus principalis M. ii. 6, 12. serenus M. ii. 6, 22. nivosus M. ii. 6, 20. grandinosus ibid. ἀπαρκτίας ζέφυρος M. ii. 6, 24. ἀπαρκτίων mutatio ibid.
ἀπαρτίζειν M. i. 3, 26
ἀπάτη καὶ ἐπιστήμη A. iii. 3, 4
ἀπατμίζειν M. ii. 3, 37. So. 3, 25
ἀπαύστως Mu. 2, 2
ἀπειροτέρως R. 1, 1
ἄπεπτα, ἁλμυρά M. ii. 3, 20. ἀπεψία M. iv. 2, 7. ἀπεψίας αἴτιον καὶ εἴδη M. iv. 2, 1. ἀπεψίαι ἔνιαι ὅμοιαι τῇ μωλύσει [†μολύνσει v.l.v] M. iv. 3, 21
ἄπηκτα M. iv. 8, 9
ἀπηλιώτης Mu. 4, 12. ἀπηλιώτης unde spiret M. ii. 6, 6. ἀπηλιῶται δύο M. ii. 6, 12. ἀπηλιωτικὸς ἄνεμος M. ii. 6, 21. ἀπηλιωτικὰ πνεύματα M. ii. 6, 13
ἀπίεστα M. iv. 9, 15
ἀπίλητα M. iv. 9, 23
ἀπλανῆ ἄστρα Mu. 2, 7
ἄπλετα ὕδατα M. ii. 2, 17
ἀπλοῦν inconsideratum M. i. 3, 9
ἀπνευστὶ ζῆν R. 9, 6
ἄπνοος M. ii. 4, 21
ἀπόγειον πνεῦμα M. ii. 5, 18. ἀπόγειοι ἄνεμοι Mu. 4, 10
ἀποδείξεως πάσης ἀρχή A. i. 1, 9. ἀποδείξεων τέλος A. i. 3, 20
ἀποδεκτήρ Mu. 6, 10
ἄποδες οἱ ἰχθῦς R. 10, 5
ἄποθεν A. ii. 11, 11
ἀποκάθαρσις M. iv. 6, 10
ἀποκλύζεσθαι Mu. 5, 12
ἀποκολποῦσθαι Mu. 3, 9
ἀποκρύπτειν Mu. 6, 22
ἀπολήγειν Mu. 6, 19
ἀπομαραίνεσθαι M. ii. 8, 24, 27
ἀποπνεῖν J. 5, 6. R. 17, 9
ἀποπνίγεσθαι R. 9, 7
ἀπορραπίζεσθαι D. 2, 9
ἀπορροή M. ii. 8, 23. A. ii. 7, 5. ἀπορροαὶ Democriti D. 2, 5. ἀπόρροια S. 2, 10. ἀπόρροιαι αἱ χρόαι S. 3, 15
ἀπόσβεσις S. 2, 7
ἀποσπινθηρίζειν M. i. 4, 6
ἀποστέγειν S. 2, 9. ἀποστεγάζειν R. 7, 5

ἄποτοι χυμοί M. iv. 3, 6
ἀπότασις A. ii. 8, 14. ἀποτείνεσθαι S. 2, 14
ἀποφυσᾶν M. ii. 6, 18
ἀποφυτεύεσθαι J. 2, 5. L. 6, 5. ἀποφυτεία J. 3, 3. L. 6, 5
ἀπραγμόνως M. ii. 9, 12
ἁπτὸν, τὸ αἰσθητὸν ἁφῇ A. iii. 12, 5
ἀπύρηνος A. ii. 10, 3
ἀραιότερος M. ii. 6, 21
† ἀραιοτέρως ibid. v. l.[v]
ἀργέστης Mu. 4, 12. ἀργέστης ventus serenus M. ii. 6, 22. ἀργέστης siccus M. ii. 6, 20. ἀργέστης grandinosus ibid. ἀργέστης Zephyri species M. ii. 6, 12
ἀργὴς κεραυνός M. iii. 1, 10. ἀργῆτες κεραυνοί Mu. 4, 20
ἀργία I. 3, 2
ἀργικέραυνος Mu. 7, 4
ἀργιλώδεις συστάσεις M. i. 14, 17
ἀργός M. i. 14, 11
ἄργυρος χυτός A. i. 3, 11
ἀργύφεος R. 7, 5
ἀρκτικὸς πόλος Mu. 2, 5
ἁρμονίας αἴσθησις σύμφυτος A. i. 3, 14
† ἁρμονία σύμφυτος ibid.
ἄρριγος S. 2, 13
ἄρριζα R. 17, 2
ἀρτᾶσθαι J. 4, 5
ἀρτηρία A. ii. 8, 17. ἀρτηρία respirationis meatus R. 5, 5
† ἄρτια ὀνόματα M. iv. 3, 12
ἀρχαιόγονος αἰτία Mu. 6, 21
ἀρχεῖα Mu. 6, 34
† ἀρχικέραυνος Mu. 7, 4. vv. ll.[w m]
ἀσθενικῶς I. 3, 17
† ἀσπάλαξ A. iii. 1, 5. v. l.[a]
ἀσπαρίζειν R. 3, 5
ἀστέρες διάττοντες M. i. 4, 7
ἄστρα Mu. 2, 2. ἄστρων διαδρομαί M. i. 3, 33. ἄστρων διαίρεσις Mu. 2, 7
ἀστραπή Mu. 4, 18. ἀστραπὴ τί M. ii. 9, 7, 19. ἀστραπαῖος Ζεύς Mu. 7, 2. ἀστραπαῖοι ἄνεμοι M. ii. 6, 22
ἀστρόβλητα γίνεσθαι J. 6, 3
ἀσυμμετρία M. iv. 3, 5
ἀσφαλτώδη S. 5, 25
ἄσχιστα M. iv. 9, 20
ἀταραχώδης D. 2, 6
ἄτεγκτα M. iv. 9, 2
ἀτειρής S. 2, 9
ἀτέλεια M. iv. 2, 7. ἀτελῆ R. 17, 2
ἀτέρμων Mu. 7, 2
ἄτηκτα M. iii. 6, 11
† ἀτιμιώτερος A. i. 2, 9. v. l.[z]
ἀτιμότερος ibid.
ἀτμίζειν M. iv. 6, 7
ἀτμίς M. iv. 9, 25. S. 5, 7. ἀτμὶς τί M. i. 3, 18, 24. ἀτμιδώδης ἀναθυμίασις M. i. 4, 2. ii. 4, 3. ἀτμιδοῦσθαι M. i. 9, 3. ἀτμιστός M. iv. 9, 28. ἀτμώδης Mu. 4, 2, 5
ἄτομον εἶδος A. ii. 4, 6
Ἄτροπος, Parca Mu. 7, 6
ἀτροφεῖν Mu. 4, 28
ἄτρυτος Mu. 6, 4
αὔανσις M. iv. 1, 5. R. 17, 2. 18, 3
αὐθημερόν Mu. 6, 12
αὐλὸς τῶν κητωδῶν R. 12, 1. αὐλοὶ λίθινοι M. iv. 12, 3
αὐλών R. 7, 8
αὔξιμον ὕδωρ R. 7, 5
αὖρα Mu. 4, 10
αὐστηρόν A. ii. 10, 6. αὐστηρὸς χυμός S. 4, 17. αὐστηροὶ χυμοί S. 4, 4
αὐτουργός Mu. 6, 4. αὐτουργεῖν Mu. 6, 7. αὐτουργεῖν ἅπαντα Mu. 6, 13
αὐχμᾶν M. ii. 4, 9. αὐχμός ibid.
ἐν ἀφαιρέσει λεγόμενα A. iii. 8, 4
ἀφάλλεσθαι A. ii. 8, 11
ἀφανὴς πόλος Mu. 4, 14
ἀφή A. ii. 3, 3. ἀφή unde dicta A. iii. 13, 2
ἀφλόγιστα M. iv. 9, 30
ἀφυεῖς τὴν διάνοιαν A. ii. 9, 4
ἄφωνα γράμματα Mu. 5, 4
ἀχανές M. i. 3, 16
ἀχλυώδης M. ii. 8, 19
ἄχονδρα Sp. 6, 4
ἄχρουν A. ii. 7, 7
ἀχρωμάτιστος M. iii. 1, 6

ἄχυμος S. 5, 4
ἀψεύδεια Mu. 5, 9
ἄψοφον A. ii. 7, 7. 8, 8
ἄψυχα ἄφωνα A. ii. 8, 14

B.

Βαθύς Mu. 3, 13. βαθέα M. i. 13, 17, 27
βαθύξυλοι δρυμοί Mu. 3, 1
βαρὺ in sensu A. ii. 8, 12. βαρύνειν So. 3, 9
βηλός S. 2, 9
βήξ A. ii. 8, 18. βήττειν ibid.
βιώσκεσθαι M. i. 14, 3
βόθυνοι M. i. 5, 1. Mu. 4, 24
βόμβον ποιοῦντα R. 9, 5. βομβοῦντα ζῷα So. 2, 17
βορέαι M. ii. 4, 18. Mu. 4, 11. βορέας, ἰδίως Mu. 4, 13. βορέας et ἀπαρκτίας unde spirent M. ii. 6, 6. βορέας qualis ventus M. ii. 3, 25. βόρεια πνεύματα M. ii. 6, 12
βούλησις A. iii. 9, 5
βράγχια R. 10, 5. βραγχίων κίνησις R. 3, 2
βράσται, σεισμοί Mu. 4, 30
βραχύπνοα So. 1, 13
βρίθος Mu. 4, 8
βρόμος Mu. 4, 17, 32
βροντή Mu. 4, 17. βροντὴ τί M. ii. 9, 19. βρονταῖος Ζεύς Mu. 7, 2
βρύειν Mu. 3, 1
βρωτικός So. 3, 17

Γ.

Γάλα τί ἐστι, καὶ διὰ τίν' αἰτίαν γίνεται M. i. 8, 1. γάλακτος χώρα M. i. 7, 13
γαργαρέων R. 7, 8
γεγωνεῖν A. ii. 8, 7
γειτνιᾶν M. i. 1, 2
γεμίζειν M. ii. 3, 34
† γεμίζεσθαι ibid. v. l.°
Γενέθλιος Ζεύς Mu. 7, 3
γένεσις τί R. 18, 1. γένεσις ἡ ἁπλῆ καὶ φυσική M. iv. 1, 4. γενετήρ Mu. 5, 7. γενέτωρ Mu. 6, 4, 22
γεῦσις A. iii. 2, 8. γευστικὸν αἰσθητήριον A. ii. 10, 5. γευστόν A. ii. 10, 1, 4
γῆρας τί R. 17, 2. 18, 1
† γιγγλισμός A. iii. 10, 9. v. l.ᶠ
γιγγλυμός ibid.
γινώσκειν ψυχῆς ἐστι A. i. 5, 25
γλαφυρωτέρως A. i. 2, 15
γλίσχρον M. iv. 9, 22
γνόφοι Mu. 2, 13
γνωρίζειν Me. 1, 2
γονή M. iv. 10, 15. γονὴ πάντων ὑγρά A. i. 2, 21. γοναὶ ζῴων Mu. 6, 21
γόνιμος ὕδατος Mu. 4, 5
Γραικοὶ οἱ Ἕλληνες M. i. 14, 15
γραμμοειδῶς Mu. 4, 20

Δ.

Δαιμόνιος et θεῖος diversa D. 2, 1
δάκρυα M. iv. 10, 14
δακτύλων πυρῆνες M. i. 4, 10
δαλός M. i. 4, 6
Δελφῖνος ἀνατολή M. i. 8, 10
δημιουργία Mu. 6, 29
δημοθοινίαι Mu. 6, 35
διάγραμμα M. iii. 5, 1
διᾴδειν καὶ συνᾴδειν Mu. 5, 5
διαδίδοσθαι A. iii. 12, 10
διαδύνειν A. i. 2, 4
διάζωμα τίσι διέσχισται R. 9, 2
διαθρώσκειν S. 2, 9
διαισθάνεσθαι D. 2, 13
δίαιται ζῴων Mu. 6, 16. δίαιταν ποιεῖσθαι ἐν ἀέρι J. 6, 4
διάκοσμος τοῦ βίου Mu. 6, 25. διάκοσμος οὐρανοῦ Mu. 6, 37
διανάπαυσις Sp. 8, 4
διάνοια πρακτική A. iii. 10, 3
διανοίγω Mu. 3, 8
διαντά M. iv. 9, 1. διαντικός M. iv. 9, 25
διαπιδᾶν M. i. 13, 12
διαπνεῖν R. 17, 7. διαπνοή M. ii. 8, 38
διάπυρος Mu. 4, 26
διαρραίνεσθαι M. i. 3, 32
διασείειν M. ii. 3, 36
διασκιδνάναι S. 2, 9
διασπείρεσθαι M. ii. 9, 4
διατείνειν M. ii. 8, 24
διατήκεσθαι M. iv. 8, 9
διατμίζειν M. i. 7, 10

διατριβὴν ἐν τῇ γῇ ποιεῖν R. 9, 1
διάττειν M. i. 4, 7. διάττοντες Mu. 4, 21
διαυλωνίζειν M. ii. 8, 8. R. 16, 4
διαφανές A. ii. 7, 2. S. 3, 4
διαψύχειν R. 15, 2
δίδυμοι, sidus M. i. 6, 15
διείργειν A. ii. 11, 12
διεκθεῖν Mu. 4, 19
διεκπνεῖν Mu. 4, 15
διεξάττειν Mu. 4, 10
διεξέρπειν Mu. 6, 20. διεξερπύζειν Mu. 6, 16
διέπων τὸ σύμπαν Mu. 6, 20
διευρύνειν A. ii. 9, 13
διηθεῖν S. 4, 11. διηθεῖσθαι M. ii. 2, 4. διηθεῖσθαι de ventis M. iii. 1, 11
δίθυρα J. 3, 2
διιδεῖν M. iv. 12, 7
διιστάναι A. ii. 12, 6
δίκη, comes Dei Mu. 7, 7
δῖνοι M. iii. 1, 5
διορθοῦν Mu. 4, 31
Διὸς ἀστήρ M. i. 6, 15. Mu. 6, 18
διπλασίων Mu. 6, 18
δίπλωμα M. i. 8, 18
δισσαχῇ A. i. 3, 14
διστάζειν Me. 1, 17
δίψα A. ii. 3, 4
διωκτὸν καὶ φευκτόν A. iii. 7, 7. 9, 10
διώρυγες M. i. 13, 11
δοκίδες Mu. 4, 24
δόξα duplex A. iii. 3, 12. δόξα ἀληθής A. iii. 3, 5, 7, 9. δοξάζειν A. iii. 3, 6
δριμύ A. ii. 10, 6. δριμὺς χυμός S. 4, 17. δριμεῖα ὀσμή A. ii. 9, 5, 6
δρόσος M. i. 10, 1. Mu. 4, 5. δρόσος quid differat a nive, pluvia, pruina M. i. 11, 1, 2. δροσοπάχνη Mu. 4, 5
δύνειν καὶ ἐπιτέλλειν M. ii. 5, 4
δυσανάπνευστος S. 5, 10
δυσηχὴς ἰσθμός R. 7, 5
δυσθησαύριστος καρπός Mu. 6, 37
δυσκατάποτος S. 5, 10
δύσκωφοι I. 2, 6
† δύσοδμοι I. 2, 6. v. l.t
δύσοσμοι ibid.

E.

Ἔβενος μέλαινα M. iv. 7, 16
ἐγερτός So. 1, 12
ἐγκαθιδρυμένος Mu. 6, 5
ἐγκαλύπτεσθαι I. 3, 15
ἐγκάρσιος Mu. 2, 7
ἐγκατακλείεσθαι M. iii. 6, 10
ἐγκαταμίγνυσθαι Sp. 9, 11
ἐγκατειλέω Mu. 4, 29
ἐγκατοικοδομεῖν A. ii. 8, 9
ἐγκολπίαι ἄνεμοι Mu. 4, 10
ἐγκρατεῖς A. iii. 9, 12
ἐγκυκλίως φέρεσθαι M. i. 2, 1
ἐγρήγορσις A. ii. 1, 5, 11. ἐγρήγορσις τί So. 1, 14. ἐγρηγορικαὶ κινήσεις D. 1, 8. ἐγρηγορικαὶ πράξεις So. 2, 19
ἔγχυμος S. 5, 4. ἔγχυμον ὑγρόν S. 5, 1
ἔγχωσις M. i. 14, 22
ἐδωδή M. iv. 3, 14
εἰδέναι A. i. 1, 9
εἰδῆσαι ibid. v. l.p
εἴδωλον obversans oculis M. iii. 4, 2. εἴδωλα S. 2, 11. I. 3, 15, 16. εἰδωλοποιεῖν A. iii. 3, 6
εἰλικρινεῖσθαι Mu. 5, 12. εἰλικρινῆ καὶ ἀμιγῆ A. iii. 2, 13
εἱμαρμένη Mu. 7, 5
εἶναι πλεοναχῶς λέγεται A. ii. 1, 7
εἴργειν R. 7, 5. εἴργεσθαι Mu. 6, 9
εἴρειν Mu. 7, 5
εἱρεσία M. ii. 9, 8
εἰσαγγέλλειν S. 1, 8
εἰσπνοή R. 2, 3. εἰσπνοή prior quam ἐκπνοή R. 5, 3
ἔκλευκος Mu. 4, 7
ἐκκλησιασταί Mu. 6, 34
ἐκμάξαι I. 2, 8. ἔκμαξις I. 2, 11
ἐκνεφίας ἄνεμος M. ii. 8, 14. iii. 1, 8. ἐκνεφίου causæ et generatio; quidque differat a typhone et prestere M. iii. 1. ἐκνεφίαι ἄνεμοι Mu. 4, 11. ἐκνεφίαι quando fieri soleant M. ii. 6, 23. ἐκνεφίαι deorsum feruntur M. ii. 9, 3

ἔκνοια So. 2, 8. 3, 23
ἐκπίμπρασθαι M. i. 8, 22
ἐκπλήσσεσθαι *cum accusativo* Mu. 1, 4
ἐκπνευματοῦσθαι Sp. 4, 5
ἐκπνοὴ καὶ ἀναπνοή S. 1, 3. R. 2, 3. ἐκπνοὴ τί R. 21, 5
† ἐκπυκνοῦν Sp. 9, 1. v. l.x
ἐκρήγνυσθαι M. ii. 8, 37. ἔκρηξις νέφους Mu. 4, 18. ἐκρήσσειν M. ii. 8, 14
ἐκροή M. i. 13, 26. ii. 2, 21. ἐκροαὶ ποταμῶν Mu. 6, 21. ἔκρους M. i. 13, 27. ἔκρυσις M. i. 13, 26
ἐκσχίζειν Mu. 6, 33
ἐκτέμνειν M. ii. 5, 12. ἐκτμήματα γῆς ibid.
ἐκτροφαὶ πάντων Mu. 6, 21
ἔκχυσις M. ii. 1, 12. 8, 35
ἐλατά M. iii. 6, 12. iv. 9, 17
ἐλαττονάκις M. ii. 8, 41. iii. 2, 2. R. 9, 11
Ἐλευθέριος Ζεύς Mu. 7, 3
ἑλικίαι, κεραυνοί Mu. 4, 20
ἕλιξ M. iii. 1, 8. ἕλικες τοῦ ὠτός A. ii. 8, 9
ἑλίττεσθαι Mu. 3, 1
ἕλκεσθαι M. iv. 9, 16. ἑλκτά ibid. ἑλκτὰ καὶ πιεστά M. iv. 9, 17
Ἕλλας ἀρχαία M. i. 14, 15
Ἕλληνες πάλαι Γραικοί ibid.
Ἑλλησποντίας ἄνεμος M. ii. 6, 20
ἐλπὶς τίνων Me. 1, 4. ἐλπιστικὴ ἐπιστήμη Me. 1, 2
ἔλυτρον A. ii. 9, 12
ἔμβρυα S. 2, 12. So. 3, 15
ἐμμανεῖς D. 2, 11
ἐμπαθέστεροι I. 2, 15, 16
ἐμπελάζειν Mu. 4, 18, 28
ἐμπεριέχεσθαι Mu. 2, 7
ἐμπεριλαμβάνεσθαι M. ii. 3, 23. ἐμπερίληψις M. ii. 9, 10
† ἐμπίμπρασθαι M. i. 8, 22. v. l.g
ἔμπροσθεν τί J. 1, 5
ἐμπυρεύεσθαι J. 4, 5. ἐμπύρωσις R. 16, 1
ἐμύδες R. 1, 3. 10, 4
ἐμφαίνεσθαι M. iii. 2, 10
ἐμφάσεις ὀνείρων D. 2, 13
ἐμφυτεία J. 3, 3
ἔμψυχον τοῦ ἀψύχου τίσι διαφέρει A. i. 2, 2
ἓν πλεοναχῶς λέγεται A. ii. 1, 7
ἔναιμα A. ii. 9, 8
ἐναντιότης localis M. ii. 6, 5
ἐναπολαμβάνεσθαι M. ii. 8, 11. ἐναπόληψις M. ii. 9, 15. Sp. 3, 5
ἐναποπλύνειν S. 4, 11
ἐναποσβέννυσθαι M. ii. 9, 10
ἐναργὴς χρόα S. 3, 13
ἐναρμόζειν A. ii. 2, 16
ἐνδελεχές M. i. 9, 5
ἔνδημοι πράξεις Mu. 6, 25
ἐνδιατρίβειν M. ii. 3, 7
ἐνδύεσθαι A. i. 3, 26
ἐνειλεῖσθαι Mu. 4, 32
ἐνεοί S. 1, 12
ἐνεργεῖσθαι Mu. 6, 35
ἔνθεν καὶ ἔνθεν R. 16, 4
ἐνθουσιᾶν Mu. 4, 28
ἐνισχύειν M. ii. 5, 10
† ἐννεοί S. 1, 12
ἐνοποιεῖν A. i. 5, 15
ἔνοπτρα M. i. 8, 11. ἐνόπτρων σχήματα M. iii. 2, 10
ἐνσημαίνειν A. ii. 11, 5
ἐντυποῦν Mu. 6, 29
ἔνυδρα A. ii. 7, 14. ἔνυδρα εἰ θερμότερα τῶν πεζῶν R. 14, 1
ἔνυλοι λόγοι A. i. 1, 15
ἐνύπνιον τί I. 1, 11. 3, 16, 19. ἐνύπνια ὁρᾶν I. 1, 5. ἐνυπνιάζειν So. 1, 1
ἐξαιματοῦσθαι So. 3, 3
ἐξαίρεσθαι Mu. 6, 16
ἐξαίρετον ποιεῖν Mu. 3, 16
ἐξαίσιοι ὄμβροι Mu. 6, 32
ἐξακοντισμός Mu. 4, 23
ἐξανοιδεῖν M. ii. 8, 15
ἐξαπλασίων Mu. 6, 18
ἐξατμίζειν M. ii. 2, 10. ἐξατμίζεσθαι M. iv. 10, 5
ἐξαυαίνεσθαι J. 6, 3
ἔξεδρος Mu. 4, 29
ἐξέψεσθαι M. iv. 7, 4
ἐξιᾶσιν ἀέρα R. 7, 7
ἐξικμάζειν M. iv. 7, 14. 9, 1. ἐξικμάζεσθαι S. 4, 4

ἐξίτηλον M. iv. 12, 7
ἐξυδρίαι ἄνεμοι Mu. 4, 11
ἐξ ὑπαρχῆς A. ii. 1, 1
ἐπακτὸν ὕδωρ M. iv. 5, 5
ἐπάλλαξις τῶν δακτύλων I. 2, 18
ἐπαναβαίνειν M. i. 6, 2
ἐπαναμιμνήσκειν Me. 1, 19
ἐπαναστέλλειν Mu. 5, 13
ἐπανατέλλειν M. iii. 5, 17
ἐπανισοῦν R. 14, 8
ἐπεισιέναι A. i. 2, 5
ἐπέρχεσθαι So. 3, 1
ἐπέτεια L. 4, 1
ἐπέχειν τόπον M. ii. 8, 43. ἐπέχειν οἶκον Mu. 6, 9. ἐπέχειν τὴν διάνοιαν Me. 2, 27
ἐπιγλωττίς R. 11, 4
ἐπιδιατρίβειν M. iii. 1, 10
ἐπιζεύγνυσθαι M. iii. 5, 7
ἐπίηρος A. i. 5, 7
ἐπιθυμητικόν A. iii. 9, 3. ἐπιθυμητικὴ ψυχή A. i. 3, 15
ἐπιθυμία A. ii. 3, 2. ἐπιθυμία ὄρεξίς τις A. iii. 10, 4. ἐπιθυμία in quæ cadat So. 1, 15
ἐπικαλύπτεσθαι A. iii. 3, 21. ἐπικάλυμμα A. ii. 9, 13
Ἐπικάρπιος Ζεύς Mu. 7, 3
ἐπίκηρος Mu. 2, 10
ἐπικλίνται, σεισμοί Mu. 4, 30
ἐπικρίνειν I. 3, 8
ἐπίληψις, morbus So. 3, 12
ἐπιμελητής Mu. 6, 10
ἐπινέφελος M. ii. 9, 11
ἐπίνοιαι τέχνης Mu. 6, 25
ἐπιπίλνασθαι Mu. 6, 30
ἐπιπλατύνεσθαι Mu. 3, 8
ἐπιπλεῖν, innatare M. ii. 3, 36
ἐπιπολαιότερον I. 2, 12
ἐπιπόλασις S. 3, 21
ἐπίπονος Mu. 6, 4
† ἐπιπροσθέσεις M. i. 5, 2. v. l.z
ἐπιπροσθήσεις ibid.
ἐπίπτυγμα R. 12, 6
ἐπίρρυσις M. ii. 2, 20
ἐπισημαίνειν M. ii. 8, 29
ἐπίσπασις τῆς τροφῆς Sp. 2, 10
ἐπίστασθαι A. ii. 2, 13. ἐπίστασις A. i. 3, 21. ἐπιστήμη A. iii. 3, 5, 7, 9. ἐπιστήμη θεωρητική A. iii. 4, 13
ἐπιτέλλειν M. ii. 5, 4
ἐπιτέχνησις Mu. 6, 14
ἐπιτυχής D. 2, 2. idem εὔστοχος D. 2, 11
ἐπιφάνεια, χροιά S. 3, 5
ἐπιφέρεσθαι ἐπί τι S. 5, 6, 7. ἐπιφορὰ καὶ τροφή Sp. 5, 8. ἐπιφορὰ τῆς τροφῆς Sp. 3, 5
ἐπιχειρηματικοὶ λόγοι Me. 2, 1
ἐπίχυσις M. ii. 2, 20
ἔπομβρα M. ii. 4, 8. ἐπομβρία M. ii. 4, 9
ἐποπτῆρες Mu. 6, 11
ἐπώνυμος τῆς φύσεως Mu. 7, 3
Ἕρκειος Ζεύς ibid.
ἑρμηνεία A. ii. 9, 16
Ἑρμῆς, ἀστήρ Mu. 6, 18. Ἑρμοῦ ἀστήρ M. i. 6, 2
ἑρπετὸν ζῷον Mu. 6, 37
Ἑστίας γέλως M. ii. 9, 5
ἑστία τῶν ζῴων Mu. 2, 1
ἐσχάτη τροφή J. 4, 1
Ἑταιρεῖος Ζεύς Mu. 7, 3
ἑτεροῖος Mu. 6, 16
ἑτερόμηκες A. ii. 2, 2
ἐτησίαι Mu. 4, 15. ἐτησίαι ut mutent M. ii. 6, 24
ἐτύμως Mu. 6, 3
† εὐαγής Mu. 5, 9. v. l.r
εὐαπάτητοι I. 2, 16. 3, 9
εὐαυγής Mu. 5, 9
εὐδαίμων Mu. 7, 7
εὐδίας σημεῖον M. i. 9, 4. εὐδιεινοὶ τόποι M. i. 10, 1
εὐεξέταστος A. i. 4, 4
εὐεργῶς M. iii. 6, 5
εὐήθης αἰτία R. 3, 6
εὐθηνεῖν M. i. 14, 10
εὔθρυπτον A. ii. 8, 8
εὐθυντά M. iv. 9, 5
εὐθυόνειροι D. 2, 2, 10
εὐθύπνοος Mu. 4, 15
εὐθυπορεῖν A. i. 3, 20. εὐθυπορεῖ ἡ κίνησις Me. 2, 29
εὐκινητότατον σχῆμα A. i. 2, 15
εὐκρατής M. i. 14, 10
εὐλαβεῖσθαι A. i. 2, 2

εὐμάρεια Mu. 6, 16
εὐμνημόνευτα Me. 2, 11
εὐξήραντος L. 5, 2, 3
εὔογκα M. iv. 2, 6
εὔπηκτον L. 5, 9. 6, 1
εὐπίλητος S. 2, 12
εὐπορία R. 7, 5
εὔριποι Mu. 4, 34
εὔροια So. 3, 17
εὖρος, ἄνεμος Mu. 4, 12. εὖροι Mu. 4, 11. εὖρος, ἀπηλιώτου εἶδος M. ii. 6, 12. εὖρος ὁ ἀπηλιώτης primum siccus, deinde humidus M. ii. 6, 20. εὖρος ventus æstuosus M. ii. 6, 21. εὐρόνοτος Mu. 4, 14. εὐρόνοτοι M. ii. 6, 8
εὐρυθμία Mu. 6, 15
εὐσήμως ἔχειν M. ii. 6, 2
εὔστερνοι χόανοι A. i. 5, 7
εὔστοχος D. 2, 11
εὐσύνοπτος S. 4, 4
† εὐυπόληπτος S. 2, 12. v. l.s
εὔφθαρτος L. 5, 5
εὐφύλακτος S. 2, 12
εὔψυκτος S. 5, 16. L. 5, 4
ἐφήμερος σύστασις M. i. 11, 2
ἑφθόν M. iv. 3, 8, 19. ἑφθὰ ξηρότερα ὀπτῶν M. iv. 3, 10
ἐφιστάναι τινί Mu. 1, 5
ἑῷος Mu. 4, 25. ἑῷαι Mu. 4, 1

Z.

Ζεὺς unde dictus Mu. 7, 1. Διὸς ἀστήρ Mu. 6, 18
ζέφυρος, κυρίως Mu. 4, 12. ζέφυροι Mu. 4, 11. ζέφυρος, ventus æstuosus M. ii. 6, 21. ζέφυροι δύο M. ii. 6, 12. ζεφυρικὰ πνεύματα M. ii. 6, 13
Ζὴν seu Ζεὺς unde dictus Mu. 7, 1
ζῆν, et ζῷον J. 3, 9. ζῆν τί A. i. 2, 5. unde dictum A. i. 2, 26. πλεοναχῶς λέγεται A. ii. 2, 3
ζωγράφημα Me. 1, 10
ζωὴ τί A. ii. 1, 3
ζῷα τίνα λέγομεν A. ii. 2, 6. ζῷον εἶναι et ζῆν non sunt idem J. 1, 4
ζφοτοκοῦντα R. 10, 2
ζῳοφόρος κύκλος Mu. 2, 7
ζωτικὴ θερμότης R. 6, 2

H.

τὸ Ἤδη ἡδύ A. iii. 10, 7
ἡδύνειν, de salibus M. ii. 3, 38. ἡδύσματα M. iv. 4, 2
ἠθεῖσθαι M. ii. 3, 11, 13. iv. 11, 2
ἤθη consuetæ sedes Mu. 6, 16
ἤλεκτρον M. iv. 10, 14
ἡλιοῦσθαι M. i. 13, 17
ἡμεροδρόμοι Mu. 6, 11
ἡμιπαγής Mu. 4, 5
ἡμίπυρος Mu. 4, 19
ἤπειροι Mu. 3, 6. ἠπειρῶσαι Mu. 6, 32
† ἠρεμέστερον pro ἠρεμαιότερον M. ii. 8, 32
Ἡφαίστου γέλως M. ii. 9, 5
ἠχὼ quando fiat A. ii. 8, 5

Θ.

Θαλάμη So. 3, 28
θάλαττα, λίμνη M. i. 13, 26. θαλαττῶσαι Mu. 6, 32
θάνατος τί J. 4, 6. R. 4, 4. 18, 3
θεῖον M. iii. 6, 11. θεολογία M. ii. 1, 2. θεολογεῖν Mu. 1, 6. θεόπεμπτος D. 2, 1
θεσμοθέται Mu. 6, 34
θεωρητικὸς νοῦς A. ii. 3, 9. iii. 9, 10. θεωρητικαὶ νοήσεις A. i. 3, 19
θῆκαι mortuorum M. iv. 12, 7
θημών M. i. 7, 5
θλαστὰ πάντα τὰ ἐλατά M. iv. 9, 18
θολὸς σηπίας S. 2, 5. θολερὸν αἷμα So. 3, 27
θρασκίας Mu. 4, 13. θρασκίας ἄνεμος M. ii. 6, 9. ventus intermedius M. ii. 6, 12. serenus M. ii. 6, 22. grandinosus M. ii. 6, 20
θρεπτικὸς τόπος So. 3, 18. θρεπτικὴ ψυχή A. ii. 4, 2. iii. 12, 1
θύελλα Mu. 4, 16
θυμίασις τί M. iv. 9, 26. θυμιατά M. iv. 9, 25
θυμικόν A. iii. 9, 3

I.

Ἰάπυξ ἄνεμος Mu. 4, 12
ἴδιον τί A. ii. 6, 2
† ἰδρίειν, pro ἰδίειν M. ii. 3, 15
Ἰέρνη, Hibernia Mu. 3, 12

ἰθαγενεῖς ἄνεμοι M. ii. 6, 12
Ἱκέσιος Ζεύς Mu. 7, 3
ἰνδάλλεσθαι Mu. 6, 3
ἶνες M. iv. 7, 10. ἶνες in sanguine M. iv. 10, 15
ἰξός M. iv. 8, 9
ἶρις Mu. 4, 22. ἶρις τί M. iii. 4, 9. ἰριώδης M. iii. 4, 15
ἰσόδρομος Mu. 6, 18
ἰσοκλινής Mu. 6, 36
ἰχωροειδῆ M. iv. 7, 11

K.

Καθάπτειν τὰ ὀστέα Sp. 5, 10
Καθάρσιος Ζεύς Mu. 7, 3
καθ' αὐτό A. ii. 7, 1
κάθεξις πνεύματος So. 2, 17
κάθεσις M. ii. 2, 22
καθυπνώττειν I. 3, 21
καικίας Mu. 4, 12, 13. καικίας ἀνακαμψίπνους Mu. 4, 15. καικίας unde spiret M. ii. 6, 7. ventus intermedius M. ii. 6, 12. nubes attrahit M. ii. 6, 21
κάλαμοι τετρυπημένοι R. 9, 5
καματηρός Mu. 6, 34
κάμπτεσθαι M. iv. 9, 6. καμπτά ibid.
καπνός M. iv. 9, 26, 34. καπνώδης ἀναθυμίασις M. ii. 4, 3
κάραβοι R. 12, 4, 5
καρδία τῶν ἐναίμων R. 8, 2
καρηβαρεῖν S. 5, 25. καρηβαρίαν ποιοῦντα So. 3, 9
καρχαρόδοντα R. 11, 6
καταβολὴ περιόδου M. i. 14, 18
καταβαρθεῖν So. 3, 6
καταδέχεσθαι τὴν τροφήν R. 11, 3
καταδιαχεῖσθαι Sp. 5, 8
καταίγις Mu. 4, 16
κατακάμπτεσθαι M. iv. 9, 6
καταμαραίνεσθαι M. ii. 5, 3. iii. 3, 3. R. 17, 6
καταμήνια γυναικῶν I. 2, 8
καταντικρύ Mu. 2, 3
κατάξηρος A. ii. 10, 5. καταξηραίνεσθαι M. i. 3, 18
καταπινόμενοι ποταμοί M. i. 13, 25
καταπλύνειν M. ii. 3, 13
καταπνίγεσθαι J. 5, 7
καταπυκνοῦσθαι M. i. 8, 18
καταρράσσειν Mu. 2, 13. καταρραγέντες ὄμβροι Mu. 6, 32
κατάρροι So. 3, 25
κατασκήπτειν εἴς τι Mu. 4, 20
κατάσπασις M. ii. 9, 10
κατατεφροῦν M. ii. 8, 15
καταφαίνεσθαι Mu. 1, 5
κατάφασις duplex A. iii. 6, 7
καταφέρεσθαι, de sole M. iii. 2, 6
κατάψυξις A. i. 2, 26. καταψυκτικὸν μόριον R. 18, 1. καταψύχεσθαι J. 5, 2
κατέχειν χώραν A. i. 4, 22. κατέχειν τὸ πνεῦμα A. ii. 9, 9
κατονομάζεσθαι Mu. 7, 1
καττίτερος M. iv. 10, 13
κάτω J. 1, 5
καυλός J. 3, 2
καυματώδεις ἄνεμοι M. ii. 6, 21
καυστά M. iv. 9, 24, 29, 30
κεκλασμένη σφαῖρα A. iii. 4, 9
κέραμος M. iv. 6, 12
κεραννύντες ἁρμονίαν Mu. 6, 20
κεραυνός Mu. 4, 19. κεραυνὸς quid, ejusque duo genera M. iii. 1, 10. κεραυνῶν πτῶσις M. i. 2, 2. Κεραύνιος Ζεύς Mu. 7, 2
κερματίζειν M. ii. 8, 16
κεφαλή J. 2, 3. κεφαλαιοῦσθαι Mu. 4, 1. κεφαλοβαρῆ L. 6, 6
κηλιδοῦσθαι I. 2, 11
κητώδη R. 12, 1
κίνησίς ἐστιν ἔκστασις A. i. 3, 10. κινήσεις τέσσαρες A. i. 3, 4
κιννάβαρι M. iii. 6, 11
κινοῦντες ἄνεμοι M. ii. 8, 14. κινούντων εἴδη τρία A. iii. 10, 8
κλαδασσόμενος R. 7, 5
κλεὶς unde dicta Sp. 7, 3
Κλωθώ, Parca Mu. 7, 6
κνίπες S. 5, 22
κνίσσα M. iv. 10, 28, 34
κοιλία R. 11, 3. κοιλία ξηρά M. ii. 4, 12. κοιλίαι γῆς M. i. 13, 23, 26
κόλλα M. iv. 4, 2
κολωνοί M. ii. 7, 6
κομήτης Mu. 4, 23. κομήτης ἀστήρ M. i. 7, 12. 8, 12

κόμψευμα M. i. 13, 4. κομψὸς ἢ περίεργος R. 21, 7. idem χαρίεις ibid.
κονία, calx M. iii. 6, 11
κοπή Mu. 4, 7
κορδύλος R. 10, 5
κόρη S. 2, 17
κόρσαι ἀναύχενες A. iii. 6, 1
κορυφαῖος Mu. 6, 20, 34
κόσμος, πολύσημον Mu. 2, 1. κόσμος τί ibid. κόσμου etymon Mu. 6, 19. κοσμεῖσθαι, παρὰ τὸν κόσμον Mu. 5, 8
τὸ κριτικόν A. iii. 9, 1. κριτὴς ἐνυπνίων D. 2, 12
Κρόνος καὶ χρόνος Mu. 7, 2. Κρόνου ἀστήρ Mu. 6, 18
κρύσταλλος Mu. 4, 5
κυανοῦν χρῶμα S. 4, 18
κύκλος πνεύματος M. iii. 1, 4
κύκλῳ κούρη S. 2, 9
κύρβεις Mu. 6, 36
κυρτὸν καὶ κοῖλον A. iii. 10, 9
κύτος J. 2, 2
κωλυτικός A. i. 1, 17
κωμῳδοδιδασκάλῳ A. i. 3, 11
† κωμωδιδασκάλῳ ibid. v. l.[e]

Λ.

Λαβρότερα ὕδατα M. i. 12, 11
λαίλαψ Mu. 4, 16
λαμπάδες Mu. 4, 24
λαμπτήρ S. 2, 6
Λάχεσις, Parca Mu. 7, 6
† λειποψυχία So. 2, 8
λειτουργεῖν J. 3, 6
λεπτόν M. ii. 8, 4
λευκόνοτοι M. ii. 5, 8
λήθαργοι So. 3, 11
λήμη M. iv. 2, 4
λίβανος M. iv. 10, 14
λιβανωτός M. iv. 9, 31, 32
λιβόνοτος Mu. 4, 14
λιβοφοίνιξ ibid.
λιγνύς M. iii. 4, 15. iv. 9, 28, 34
λίκνα M. ii. 8, 42
λιπαρὸς χυμός S. 5, 17
λιποψυχία So. 2, 8
λίφαιμος R. 7, 5
λίψ, ἄνεμος Mu. 4, 12. λίψ, νότου εἶδος M. ii. 6, 12. ventus nubilus M. ii. 6, 21. unde spiret M. ii. 6, 7. λίβες quando spirent M. ii. 6, 16
λόγος, αἴτιος τῆς μαθήσεως S. 1, 11. λόγου duæ species A. i. 3, 20
λογισμὸς καὶ διάνοια A. ii. 3, 9
λογιστικόν A. iii. 9, 3
λογωδέστερον Sp. 2, 6
λοξὴ φορά M. i. 4, 13
λύσεις So. 3, 24
λωφᾷν, de ventis M. ii. 5, 7

M.

Μακάριος Mu. 7, 7
μαλάκια R. 12, 4
μαλακὸν τί M. iv. 4, 5. μαλακόσαρκοι A. ii. 9, 4. μαλακόστρακα R. 12, 4, 6. μαλακτά M. iv. 7, 12. μαλακτὰ πυρί M. iv. 9, 1
μαντικὴ ἐπιστήμη Me. 1, 2. μαντικὴ ἢ ἐν τοῖς ὕπνοις γινομένη D. 1, 1
μαραίνειν M. ii. 5, 1. μαραίνεσθαι J. 5, 2. μάρανσις R. 8, 6. 18, 2. μάρανσις πυρός J. 5, 1
μεγαλοκέφαλοι So. 3, 16
μεγαλόφλεβοι ibid.
μεγέθη τρία A. ii. 11, 9
Μειλίχιος Ζεύς Mu. 7, 3
μελαγχολικοί So. 3, 17
μέλαν χρῶμα S. 4, 19. μέλαν τοῦ ὀφθαλμοῦ S. 2, 4
μελέται τὴν μνήμην σώζουσι Me. 1, 19
μέσης ἄνεμος M. ii. 6, 9. ventus fulgurosus M. ii. 6, 22. nivalis M. ii. 6, 20
μεσονύκτιος M. ii. 8, 28
μεταβλητικός D. 2, 11
μεταδιώκειν M. iv. 11, 1
μεταλλεύεσθαι M. iii. 6, 12. μεταλλευόμενα M. iv. 10, 2. μεταλλευτά M. iii. 6, 10
μετάρροια M. ii. 8, 20
μετάρσιος Mu. 6, 16
μετασχηματίσεις S. 6, 15
μεταφορά M. iv. 3, 2. So. 2, 10. μεταφορὰ, ποιητικόν M. ii. 3, 11
μετεωρολογία M. i. 1, 2
μηλέαι arb. Mu. 6, 37

μῆνιγξ A. ii. 8, 9
† μήνιγξ ibid.
μήρινθος Mu. 6, 15
μῆτραι So. 3, 15
μιγνύμενα S. 3, 22
μικρομέρεια M. i. 12, 3
μίλθος M. iii. 6, 10
† μίλτος ibid.
μνήμη τί Me. 1, 4. τίνων Me. 1, 3, 4
μνημονεύειν et ἀναμιμνήσκεσθαι differunt Me. 2, 25. μνημονευτά Me. 1, 2, 9
μνημονικοί Me. 1, 1. μνημονικά A. iii. 3, 6
μοῖρα Mu. 7, 5
μόλυνσις M. iv. 3, 22
μοναχῶς A. i. 2, 12
μόνιμα ζῷα A. iii. 9, 8
† μύδαι seu μύδες R. 1, 3. v. l.l. 10, 4
μύδροι διάπυροι Mu. 4, 26
μύειν A. iii. 3, 12. I. 1, 2
μυκηθμὸς γῆς M. ii. 8, 34. μύκημα γῆς Mu. 4, 32
μύκης A. ii. 7, 8
μυκητίαι σεισμοί Mu. 4, 3
μυκτήρ A. ii. 9, 9
μύλη ἡ ἐπὶ τῷ γόνατι Sp. 7, 6
μύλαι M. iv. 6, 11
μυλίαι M. iv. 6, 12
μυξώδης ὑγρότης Sp. 7, 7
μυρεψία I. 2, 13
μυριοστημόριον S. 6, 6
μυχαίτατος Mu. 3, 10
μυχόνδε R. 7, 5
μώλυσις M. iv. 3, 16. μωλύσεως αἴτιον M. iv. 1, 5

N.

Νάματα Mu. 3, 6
νανώδεις Me. 2, 31, 32. So. 3, 16. νανωδέστερον τοῦ θήλεος τὸ ἄρρεν L. 6, 6
ναυσιπέρατος M. i. 13, 28
νεκρὸς ἄνθρωπος ὁμωνύμως M. iv. 12, 2. νεκρῶν σώματα τεφροῦται M. iv. 12, 7
νέμεσις Mu. 7, 5
νεότης τί R. 18, 1
νεοχμοῦν seu νεοχμεῖν Mu. 7, 1. νεοχμώσεις Mu. 5, 10
νεφέλη τί M. ii. 8, 26. νεφέλη καὶ ὁμίχλη τί διαφέρουσι M. i. 9, 4. νεφέλη ἄγονος ibid.
νεφέλιον M. ii. 8, 24
νέφος M. i. 9, 4. 13, 2. νέφος τί Mu. 4, 5
νῆμα Mu. 7, 6
νήνεμος M. ii. 4, 21. νηνεμία M. ii. 5, 3
νηστεῖαι θερμαίνουσι J. 6, 2
νῆστις A. i. 5, 7
νιφετός Mu. 4, 7. νιφετώδης ἄνεμος M. ii. 6, 20
νοεῖν καὶ κρίνειν [† φρονεῖν] A. iii. 3, 1. νοεῖν καὶ γινώσκειν A. i. 5, 11
νοημάτων συμπλοκή A. iii. 8, 6
νόησις A. i. 3, 18. νόησις non est sine phantasmate A. iii. 7, 4. νόησις et ὑπόληψις differunt A. iii. 3, 6. νοήσεως ὅροι A. iii. 6, 1. νοήσεις πρακτικαὶ [† ποιητικαὶ], θεωρητικαί A. i. 3, 19
νοητόν A. iii. 4, 11
νοσηματικὴ θερμότης R. 17, 9
νότος, ἰδίως Mu. 4, 14. νότοι M. ii. 4, 18. Mu. 4, 12. νότος unde spiret M. ii. 6, 7. qualis ventus M. ii. 3, 24, 25. ventus æstuosus M. ii. 6, 21. εὐδίαν ποιεῖ M. i. 10, 4
νότια πνεύματα M. ii. 6, 12. νότια ὕδατα πλατύτερα M. ii. 3, 24
νοῦς et ψυχὴ an idem A. i. 2, 8, 15. νοῦς an συνεχής A. i. 3, 16. νοῦς an prior quam τὸ νοεῖν A. i. 1, 8. νοῦς principium omnium, secundum Anaxagoram A. i. 2, 16. νοῦς οὐ φθείρεται A. i. 4, 12. interdum obtegitur A. iii. 3, 21. νοῦς ὁ κατὰ φρόνησιν οὐχ ὑπάρχει πᾶσιν ὁμοίως τοῖς ζῴοις A. i. 2, 9. νοῦς ψυχῆς A. iii. 4, 4. νοῦς καὶ ψυχὴ Democriti R. 4, 3
νύξ M. i. 8, 7
νυστάζειν So. 3, 9

Ξ.

Ξανθὸν χρῶμα M. iii. 2, 5. S. 4, 18

Ξένιος Ζεύς Mu. 7, 3
ξηραινόμενα M. iv. 5, 7. ξηραντά M. iv. 5, 5. ξηρὸν κόσμου μέρος Mu. 3, 6
ξυνέπεσθαι Mu. 7, 7
† ξυνιζάνειν So. 2, 16. v. l.r
ξύσματα, quisquiliæ A. i. 2, 3, 6

O.

Ὀγκοῖ τὰς φλέβας So. 3, 13
ὁδός M. i. 6, 13
ὄζος, ἀρχὴ τοῦ κλάδου J. 3, 3
οἰκία τί A. i. 1, 17. οἰκουμένη Mu. 3, 7
οἰκτίζειν cum genit. Mu. 1, 4
οἶνου πάθη M. iv. 9, 28. οἰνώδης χυμός M. iv. 9, 29. οἰνωμένοι I. 3, 5
οἰσόφαγος R. 11, 3
ὀλίγαιμος R. 1, 3. ὀλίγαιμα L. 5, 9. R. 14, 3
ὀλιγόθερμα R. 9, 11
ὀλόπτερα So. 2, 16, 17
Ὀλύμπου etymon Mu. 6, 30
Ὀλυμπίας ἄνεμος M. ii. 6, 8. Mu. 4, 12
ὁμαλῦναι M. iv. 3, 17
ὄμβρος τί, καὶ ὄμβρου εἴδη Mu. 4, 6
ὁμίχλη Mu. 4, 4. ὁμίχλη et νεφέλη quid differant M. i. 9, 4
ὁμογενῆ M. iv. 1, 1
Ὁμόγνιος Ζεύς Mu. 7, 3
ὁμοιομερῆ τίνα M. iv. 12, 8. ὁμοιομερῶν φύσις καὶ γένη M. iv. 12, 1. ὁμοιομερῶν πέρι M. iv. 10, 1
ὁμοιοτρόπως A. i. 2, 11
ὁμοιόχροια seu ὁμόχροια M. i. 5, 5
ὁμόνοια Mu. 5, 7
ὃν πολλαχῶς λέγεται A. i. 5, 9
ὀνόματα, σύμβολα S. 1, 11. ὀνόματα ἄρτια M. iv. 3, 2, 12
ὀξάλμη M. iv. 3, 4
ὀξύ A. ii. 10, 6. in sensu A. ii. 8, 12. in tactu A. ii. 8, 13. ὀξὺς χυμός S. 4, 17
ὄπισθεν τί J. 1, 5
ὀπίζειν M. iv. 7, 9
ὀπός M. iv. 11, 4
ὀπτᾶσθαι ἐπὶ τηγάνων M. iv. 3, 9. ὄπτησις τί M. iv. 3, 18. ὀπτὸν, assum M. iv. 3, 19
ὁπωσδήποτε Mu. 6, 4
ὅρασις A. iii. 2, 8. ὅρασις τί I. 1, 2. ὁρατόν A. ii. 7, 1
ὄργανον ὀργάνων A. iii. 8, 3
ὀργὴ τί A. i. 1, 16. ὀργίζεσθαι A. i. 1, 15
ὄρεξις ἕνεκά του A. iii. 10, 2. τὸ ὀρεκτὸν [† ὀρεκτικὸν v. l.d.] κινεῖ A. iii. 10, 3. τὸ ὀρεκτικὸν καὶ φευκτικόν A. iii. 7, 3
ὄρθροι M. ii. 8, 19
ὁρίζων κύκλος M. iii. 5, 2
ὁρμαθὸς ψάμμου A. ii. 8, 5
ὀρνιθίαι M. ii. 5, 10. Mu. 4, 15
ὀρρός, serum M. iv. 7, 8
ὀρυκτά M. iii. 6, 10
Ὀρφικὰ ἔπη A. i. 5, 18
ὀσμὴ, ἀναθυμίασις S. 2, 19. ὀσμαὶ ἰσχυραί A. iii. 4, 6. ὀσμώδης S. 5, 4
ὀστρακηρά L. 4, 1
ὀστρακόδερμα ὑπόποδα Sp. 8, 4. ὀστρακόδερμα in mari rubro majora L. 5, 8
ὄστρεια seu ὄστρεα R. 2, 1
ὀσφραντόν A. ii. 9, 1. ὀσφραντικὸν αἰσθητήριον S. 2, 19, 20. ὄσφρησις A. ii. 9, 11
οὗ ἕνεκα, δισσόν A. ii. 4, 4, 7
οὐρανός Mu. 2, 2. οὐρανοῦ etymon Mu. 6, 30. Οὐράνιος Ζεύς Mu. 7, 3
οὔρησις M. ii. 8, 12
ὀφθαλμός A. ii. 1, 11
ὀχευτικὰ ταχὺ γηράσκει L. 5, 5
ὄχναι seu ὄγχναι Mu. 6, 37
ὀψιαίτερος † M. ii. 8, 29. ὀψιαίτεροι ἄνεμοι M. ii. 5, 10
ὄψις, unde acceperit nomen A. iii. 3, 21. ὄψις καὶ ὅρασις A. iii. 3, 10

Π.

Παγετώδης Mu. 5, 13
πάγος ἰσχυρός M. ii. 5, 3
πάθησις A. iii. 2, 7
παιδικὴ δόξα M. i. 3, 9
Παλαμναῖος Ζεύς Mu. 7, 3
παλίρροια I. 3, 2
παλματίαι σεισμοί Mu. 4, 31
παλμὸς τῆς καρδίας R. 20, 2

παμφαὴς ἥλιος Mu. 6, 20
παννηγύρεις ἐνιαύσιοι Mu. 6, 35
πανσπερμία A. i. 2, 3. πανσπερμία χυμῶν S. 4, 3
παννυπέρτατος Mu. 5, 9
παρακούειν I. 1, 7
παραλλάξ R. 2, 4. παραλλάττειν M. i. 4, 14
† παραπωμάζειν J. 5, 5
παραφύεσθαι L. 6, 3
παρεγγυᾶν σύνθημα Mu. 6, 23
παρεγχεῖσθαι M. ii. 3, 33
παρεικάζειν M. ii. 9, 17. I. 3, 11. R. 7, 4
παρεισιέναι R. 11, 3
παρεκπυροῦσθαι M. i. 4, 6
παρέμπτωσις R. 11, 5. παρεμπτώσεις Mu. 5, 12
παρεμφαίνεσθαι A. iii. 4, 3
παρενοχλεῖν Me. 2, 27
παρήλιος M. iii. 6, 1, 3. παρήλιοι ut fiant M. iii. 2, 6
παρομοίως R. 17, 2
παροραν I. 1, 7
πατάσσειν †A. ii. 8, 3. v. l.s. πατάσσειν, de fulmine M. iii. 1, 14
Πάτριος Ζεύς Mu. 7, 3
παῦλα R. 20, 4
παφλάζειν R. 7, 5
πάχνη M. i. 10, 1. Mu. 4, 5. quid differat a nive, pluvia, rore M. i. 11, 1, 3
πάχος χυμῶν S. 4, 7. πάχυνσις M. iv. 6, 4. πάχυνσιν οὐ δεχόμενα ibid. παχυντὰ πυρί M. iv. 7, 1
πεῖνα A. ii. 3, 4
πέλαγος Mu. 3, 8
πέπανσις M. iv. 2, 1
πεπεράσθαι S. 6, 4
πέπονα M. iv. 3, 2
πεπρωμένη Mu. 7, 5
πέρας σώματος S. 3, 6
περατοῦσθαι Mu. 2, 2. A. i. 3, 20
περιαγωγὴ οὐρανοῦ Mu. 6, 17
περίαυγος Mu. 4, 22
περιβλύζειν Mu. 5, 11
περιθραύεσθαι M. i. 12, 9
περικάρπιον A. ii. 1, 6. περικάρπια M. iv. 3, 1
περικαταλαμβάνειν Mu. 6, 33
περιοχεῖσθαι Mu. 5, 11
περιπεφυκέναι A. ii. 11, 6
περιπνεῖσθαι Mu. 5, 12
περιπωμάζειν J. 5, 5
περιτείνειν M. ii. 2, 6, 18
περιφορά A. i. 3, 20
περιωθεῖν R. 5, 2. περίωσις R. 5, 1
περσέαι, arb. Mu. 6, 37
πέτεσθαι Mu. 6, 16
πέψις τί M. iv. 2, 3. πέψεως αἴτιον, καὶ εἴδη M. iv. 2, 1
πήγνυσθαί ἐστί πως ξηραίνεσθαι M. iv. 5, 3. πηγνύμενα M. iv. 6, 1, 3. πηγνυμένων natura M. iv. 6, 10
πηκτά M. iv. 9, 6
πῆξις, ξηρασία τις M. iv. 7, 6. πῆξις πόθεν M. i. 12, 9. πήξεως καὶ λύσεως τρόποι διάφοροι M. iv. 6, 1
πήδησις τῆς καρδίας R. 20, 1, 2
πηρώματα A. ii. 4, 3. iii. 9, 9
πιδᾶν pro πηδᾶν seu πιδύειν M. i. 13, 10
πίεσις M. iv. 9, 23. πιεστά M. iv. 9, 15. πιεστῶν duo genera M. iv. 9, 19
πίθοι Mu. 4, 24
πικρὸν ὕδωρ M. ii. 3, 13. πικρὸς χυμός S. 4, 9, 17, 19. πικροὶ χυμοί S. 4, 4
πίλημα Mu. 4, 8, 17. πιλητά M. iv. 9, 23
πῖον M. iv. 9, 34
† πίσσα M. iv. 8. fin. post ἰξός.
† πιτύα seu πητύα M. iv. 3, 15
πλανᾶν M. i. 12, 1
πλανητὰ ἄστρα Mu. 2, 7
πλασματώδης τρόπος R. 5, 2
πλατέα ὕδατα M. ii. 3, 26. πλατύτερα ὕδατα M. ii. 3, 24, 28
πλευστικῶς ἔχειν M. ii. 3, 34
πλεύμων A. ii. 8, 17. πλεύμονος ἄρσις R. 9, 4
πληθύνειν M. i. 14, 4
πλημμυρίς M. ii. 8, 7. †Mu. 5, 11. v. l.x

πλημυρίς Mu. 5, 11
πλωτῆρες A. i. 3, 3
πλωτὸς τόπος M. i. 14, 20. πλωτὰ ζῷα So. 1, 13
πνεῦμα Mu. 4, 9. πνεῦμα τί M. iii. 1, 7. iv. 10, 26
πνευμάτωσις R. 20, 6
† πνεύμων A. ii. 8, 17. v. l.m. πνεύμονος etymologia R. 10, 6. † πνεύμονος ἄρσις R. 9, 4
πνίγειν R. 9, 4. πνίγη M. ii. 5, 9. πνιγμός So. 3, 5. πνίξις R. 9, 7
ποδιαῖος A. iii. 3, 15. S. 6, 7
ποικίλματα M. iii. 4, 29. ποικιλταί ibid.
Πολιεὺς Ζεύς Mu. 7, 3
πόλοι Mu. 2, 4
πολύγωνα S. 4, 23
πολυκίνητος Mu. 6, 34
πολυμέριμνος ibid.
πολύσπερμα ταχὺ γηράσκει L. 5, 5
πολυώνυμος Mu. 7, 1
πόμα γλυκύ M. ii. 3, 11
πονητικὰ ζῷα L. 5, 6
πόντιαι νῆσοι terræ motibus minus obnoxiæ M. ii. 8, 43
πορευτικός S. 1, 8. πορευτικὴ κίνησις A. iii. 9, 7. πορευτικὰ ζῷα J. 2, 2
πορθμὸς καὶ πόρος R. 7, 5. πορθμοί Mu. 4, 34
πορφυροῦν propius ad nigrum accedit quam φοινικοῦν I. 2, 5
ποταμὸς κύκλῳ ῥέων περὶ τὴν γῆν M. i. 9, 5. ποτάμιον ὕδωρ M. ii. 3, 10
πρακτικὸς νοῦς A. iii. 10, 2
πρακτὸν ἀγαθὸν τί A. iii. 10, 5, 8
πράσινον χρῶμα M. iii. 2, 5. S. 5, 18
πρηστήρ Mu. 4, 19. πρηστὴρ τί M. iii. 1, 9
προγενέστεροι A. i. 2, 2
προγευματίζειν A. ii. 10, 5
προδιέρχεσθαι M. i. 8, 1
προελθεῖν, pro † προδιελθεῖν v. l.v., A. i. 2, 1
πρόθυρα Mu. 6, 9
προμήκης Mu. 4, 23
† προοδοπεποιῆσθαι D. 1, 11. v. l.t
προορατικός D. 2, 2
προσαγωγή M. ii. 8, 31
προσαισθάνεσθαι Me. 1, 8
προσαναβάλλειν Mu. 4, 31
προσάπτειν So. 2, 10
πρόσγειος Mu. 2, 7. πρόσγειοι νῆσοι M. ii. 8, 43
προσδιορίζειν A. i. 3, 24, 26
προσεννοεῖν A. iii. 6, 2
πρόσθεν τί J. 1, 5
προσκαίεσθαι M. iv. 3, 19
προσνέμειν Mu. 3, 16
προσόδων ταμίαι Mu. 6, 10
† προσπεριπορίζεσθαι M. iii. 5, 15
προσπορίζεσθαι M. iii. 5, 6
πρόσφατος M. i. 14, 9
προσφιλονεικεῖν M. i. 6, 14
ποσσφορὰ τροφῆς So. 3, 29
πρόσχημα Mu. 6, 8
πρόσχωσις M. i. 14, 8, 10
προτερεῖ τῆς ἀκοῆς ἡ ὄψις M. ii. 9, 8
προφητεύειν Mu. 1, 2
προωδοποιῆσθαι D. 1, 11
πρόωσις Mu. 4, 31
πρωϊαίτερος M. ii. 8, 29, 33
πτερυγωτά R. 10, 2
πτηνὰ ζῷα So. 1, 13
πτόρθοι, frondes L. 6, 2
πυκνοῦν Sp. 9, 1
πύξοι arb. Mu. 6, 37
πύον M. iv. 2, 4. πυοῦσθαι R. 20, 3
πῦρ M. i. 3, 23. 4, 3. πῦρ ἐπὶ πῦρ ποιεῖν R. 4, 9
πυρῆνες δακτύλων M. ii. 9, 3
πυριμάχος λίθος M. iv. 6, 10
πύρινον σῶμα A. iii. 13, 1
πυρκαϊά M. iii. 1, 13. πυρκαϊαί Mu. 6, 32
Πυρόεις ἀστήρ Mu. 6, 18. Πυρόεις, planeta Mu. 3, 9
πυροῦσθαι M. iii. 6, 14
πυρσεύειν Mu. 6, 12
πυρώδη A. ii. 7, 8
πυτία M. iv. 3, 15
πωγωνίας M. i. 7, 4
πῶρος M. iv. 10, 14

P.

Ῥᾶβδος Mu. 4, 22. ῥᾶβδοι M. iii.

4, 13. 6, 1, 3. quomodo fiant M. iii. 2, 6
ῥαγδαῖα ὕδατα M. i. 12, 17
ῥανίδες M. i. 13, 10
ῥαπίζεσθαι M. ii. 8, 33. 9, 17
ῥαχίτης μυελός Sp. 7, 3
ῥέγχειν R. 12, 2
ῥέπειν M. ii. 2, 23
ῥεύματα νοσηματικά S. 5, 16
†ῥευματικὰ νοσήματα ibid. v. l.s
ῥηγμὶν ἀέρος M. ii. 8, 26
ῥῆκται, σεισμοί Mu. 4, 30
Ῥῖπαι, montes Riphæi M. i. 13, 19
ῥόθιος βία Mu. 4, 32
ῥόφησις M. iv. 3, 14
ῥοώδης θάλασσα M. ii. 8, 8
ῥύπτειν M. ii. 3, 36. ῥυπτικός S. 5, 1
ῥύσις M. ii. 2, 16
ῥῦσις Mu. 4, 23
ῥυσμοί A. i. 2, 4

Σ.

Σανδαράκη M. iii. 6, 11
†σανδαράχη ibid. v. l.b
σαπροῖς ζῷα ἐγγίνεται M. iv. 11, 3
σάττεσθαι M. ii. 7, 8
σβέσις R. 8, 4, 5. σβέσις καὶ μάρανσις R. 18, 2. σβέσις πυρός J. 5, 1
σεισμὸς τί M. ii. 8, 31. σεισμὸς, καὶ τὰ αὐτοῦ γένη Mu. 4, 30
σέλας τί Mu. 4, 23. σέλα Mu. 2, 11. 4, 21. σελάων Mu. 4, 23, 24
σελάχη R. 10, 2, 5
σημάντωρ Mu. 6, 23
σημειῶδές τι ἔχει τὰ ἐνύπνια D. 1, 2. †σημεῖον ibid. v. l.w
σῆψις M. iv. 1, 5, 6, 8. R. 20, 4
σίδηρος M. iii. 6, 12
σίξις M. ii. 9, 16
σκηπτός Mu. 4, 19, 20
Σκίρων ἄνεμος M. ii. 6, 8
σκληρὸν τί M. iv. 4, 5. σκληρόδερμος S. 2, 13. σκληρόφθαλμα A. ii. 9, 2. So. 1, 13
†σκνίπες S. 5, 22. v. l.e
σκολόπενδραι R. 3, 7
σκότος A. ii. 7, 5. σκοτεινόν A. ii. 7, 7. σκοτεινὸς Heracliti cognomen Mu. 5, 5
σκωρία M. iv. 6, 9. σκωρίαι S. 5, 5
σμύρνα M. iv. 10, 14
σολοικίζειν Me. 2, 18
σομφὸς πνεύμων R. 15, 1. σομφὴ χώρα M. ii. 8. 8, 10. σομφαὶ συστάσεις M. i. 14, 17.
σπαίρειν R. 3, 2
σπάλαξ A. iii. 1, 5
σπασμοί M. ii. 8, 13
σπέρμα A. ii. 1, 11
σπίλοι γῆς Mu. 3, 4
σπλάγχνα R. 15, 1
σποράδες ἀστέρες M. i. 8. 17, 19
†στάθευσις M. iv. 2, 1
σταθμός M. iv. 6, 10
στάτευσις M. iv. 2, 1
στέλεχος καὶ οἱ κλάδοι L. 6, 3
στενόπορος Mu. 3. 8
στενώτατος Mu. 3, 14
στέφανος, ἄστρον M. ii. 5, 14
στῆθος J. 2, 1. στήθη R. 7, 2
στηρίζεσθαι Mu. 4, 23. στηριγμός ibid.
στιγμή A. iii. 2, 20
στίλβει ὕδωρ τυπτόμενον M. ii. 9, 18
Στίλβων Mu. 2, 9
†στιλπνότης S. 2, 12. v. l.e
στοιχείων κριτὴ φύσις A. i. 2, 22
στόματος usus duplex R. 11, 1. στόμια πνευμάτων Mu. 4, 28. στόμωμα M. iv. 6, 9
Στράτιος Ζεύς Mu. 7, 3
στρόβιλος Mu. 4, 16
στρυφνόν A. ii. 10, 6. στρυφνὸς χυμός S. 4, 17
στρωματόδεσμος Mu. 6, 8
συγκαίειν M. iv. 6, 12
συγκαταφέρεσθαι M. ii. 3, 13
συγκαταμίγνυσθαι ibid.
συγκεφαλαιοῦν A. ii. 8, 1
συγκραδαίνω Mu. 4, 29
συκαῖ Mu. 6, 37
†συκέαι ib. v. l.c
συλλείβειν M. i. 13, 10, 12
συλλογισμός A. i. 3, 21
συμβολαὶ, commissuræ Sp. 5, 10
συμπαραλαμβάνειν A. i. 2, 1

συμπάσχειν A. iii. 3, 7
συμπεριάγεσθαι M. i. 7, 3
συμπεριλαμβάνειν M. ii. 3, 25
συμπεριοδεύειν Mu. 4, 35
συμπεριστρέφεσθαι Mu. 2, 7
συμπέσσεσθαι M. iv. 2, 3
συμπέψαι M. iv. 3, 17
συμπίπτειν, contingere M. i. 7, 12. 13, 3
συμπληγάδες γνόφων Mu. 2, 13
συμφανής A. i. 2, 25. σύμφασις ἀστέρων M. i, 6, 1
συμφύειν M. iv. 1, 1
σύμφυτον ὕδωρ M. iv. 5, 6
σύμφυλος Mu. 4, 3
σύμφωνοι φοραί A. i. 3, 14. συμφωνία A. iii. 2, 11
συναναστομοῦσθαι Mu. 3, 10
συναναφέρεσθαι M. i. 3, 27
συναναχορεύειν Mu. 2, 2.
συνανείργειν A. i. 2, 5
συναπέρχεσθαι M. iv. 6, 5
συνάπτειν Mu. 5, 3. συνάψειας οὖλα Mu. 5, 5.
συνδοκεῖ A. i. 3, 22
συνείρειν M. ii. 5, 17. D. 2, 11
συνεισιέναι R. 4, 3
συνεκκρίνεσθαι M. ii. 3, 13
συνεκτικὴ αἰτία Mu. 6, 1
συνεκπιμπράναι M. iii. 1, 9
†συνεμπιμπράναι ibid. v. l.r
συνεξατμίζειν M. iv. 1, 9. 6, 5, 8
συνεξορμᾶν M. ii. 5, 1.
συνεπηχεῖν Mu. 6, 20
συνεπιμαρτυρεῖν Mu. 6, 31
συνεπιτείνειν I. 2, 17
συνεπιτελεῖσθαι M. iv. 2, 3.
συνεφέλκειν A. i. 3, 12. συνεφέλκεσθαι M. i. 3, 26
συνθέσεις τῶν μερῶν A. i. 4, 4
συνθέτη οὐσία A. ii. 1, 3
σύνθημα παρεγγυᾶν Mu. 6, 23
συνθλίβειν M. iv. 7, 14
συνιζάνειν So. 2, 16
συνιστάναι constituere, componere A. i. 2, 23, 25
σύνορος R. 21, 7
συντετρημένος R. 7, 8
σύντηγμα, συντηκτικός So. 3, 10
συντηκτικόν A. ii. 10, 2
συντινάσσω Mu. 4, 29
σύνωσις R. 20, 2, 7
σύρτεις δύο Mu. 3, 9
συσσωματοποιεῖν Mu. 4, 32
σύστημα Mu. 2, 1
σύστοιχα S. 7, 14
†συστομοῦσθαι Mu. 3, 10. v. l.e
σφαίρια Δημοκρίτου A. i. 4, 19
σφακελίζειν in plantis R. 6, 3
σφοδρόν M. ii. 8, 3
σφραγὶς, lapis M. iv. 9, 30. σφραγίζεσθαι Me. 1, 10
σφυγμός M. ii. 8, 12. σφυγμὸς, ποία κίνησις Sp. 3, 5. σφυγμὸς οὐδὲν πρὸς τὴν ἀναπνοήν Sp. 3, 6. σφυγμώδης κίνησις Sp. 4, 8. σφύξις R. 20, 7
σχαστηρία Mu. 6, 14
σχίζεσθαι M. iv. 9, 19. σχιστά ibid.
σχοῖνος καὶ κάλαμος M. ii. 3, 38
σωλῆνες Sp. 5, 9
σῶμα A. ii. 1, 3, 4
σωστικός Mu. 5, 7

T.

Ταναός S. 2, 9
ταξίαρχος Mu. 6, 23
ταριχεῖαι M. ii. 3, 36
ταχεῖς καὶ εὐμαθεῖς Me. 1, 1
τεγκτά M. iv. 9, 2, 3
τέλειον M. iv. 3, 1
τελευτᾶν εἰς— S. 1, 4
τελευτὴ τί R. 18, 2
τέλος τῆς φύσεως A. ii. 4, 6. τέλος τῶν ὄντων M. iv. 2, 4
τερατολογεῖν M. ii. 8, 34
τέρθρα ῥινῶν R. 7, 5
τέτανοι M. ii. 8, 11
τετραγωνισμός A. ii. 2, 2
τέττιγες ᾄδοντες R. 9, 5
†τεχνῆται D. 1, 7
τεχνίτης A. i. 1, 18. D. 1, 7
τήγανα M. iv. 3, 9
τηκτά M. iv. 10, 11. τηκτὰ ὕδατι M. iv. 9, 4
τῆξις M. iv. 4, 1
τίτανος M. iv. 6, 11. 11, 1
τμητά M. iv. 9, 21. τμητὰ καὶ σχιστά M. iv. 9, 22

τόνος A. ii. 12, 3
τόπος pro χώρα M. i. 13, 21. 14, 15
τοπικὴ κίνησις Sp. 7, 1
τραγικώτερον καὶ σεμνότερον λέγεσθαι M. ii. 1, 2
τρέφον, τρεφόμενον, ᾧ τρέφεται A. ii. 4, 23
τρισσαχῆ M. i. 13, 28
τρίχρως ἡ ἶρις M. iii. 2, 4. 4, 24, 25
τροπαὶ ἡλίου M. ii. 2, 7. τροπαὶ θεριναί M. ii. 5, 11
Τροπαιοῦχος Ζεύς Mu. 7, 3
τροπικὸς [†τόπος v. l.v] M. i. 6, 5
τρύχος M. iii. 1, 11
τυφών Mu. 4, 19. τυφὼν τί M. iii. 1, 6. quando fiat M. iii. 1, 8. τυφῶνος causæ et generatio; quidque differat ab ecnephia et prestere M. iii. 1

Υ

Ὑγραίνεσθαι M. iv. 6, 1
ὑγρὸν κόσμου μέρος Mu. 3, 6
ὑγρότης γλίσχρα Sp. 6, 4.
ὑδατοθρέμμων Mu. 6, 27
ὑδατώδεις ἄνεμοι M. ii. 6, 20
ὕδωρ εἶναι, et ὕδατι εἶναι A. iii. 4, 8 ὕδωρ ἐπακτόν M. iv. 5. 5, 6. ὕδατος εἴδη M. iv. 5, 6
ὑδραγωγίαι M. i. 13, 11
ὑετός Mu. 4, 6. ὑετὸς τί M. i. 9, 6 quid differat a nive, pruina, rore M. i. 11, 1, 2. Ὑέτιος Ζεύς Mu. 7, 2.
ὑόμενον ὕδωρ M. ii. 4, 4
ὕπαντρος χώρα M. ii. 8, 8
ὕπατος Mu. 6, 5
ὑπέκκαυμα R. 6, 1
ὑπεναντιώσεις A. i. 5, 5
ὑπερβατός D. 1, 12
ὑπερέχειν τὸ στόμα R. 10, 4
ὑπέρζεστος Mu. 4, 27
ὑπέρξηρα R. 14, 7
ὑπερξηραίνεσθαι M. i. 14, 10
ὑπερομβρίαι M. ii. 8, 39
ὑπέρπυρα R. 14, 7
ὑπερυγραίνεσθαι M. ii. 7, 6
ὑπερχεῖσθαι M. ii. 8, 18
ὕπνος τί So. 1, 2, 12, 14. 3, 18, 30
ὑπνωτικοί So. 3, 17
ὑπόζωμα So. 2, 17
†ὑπόκαυμα R. 6, 1
ὑποκίρνασθαι I. 2, 14
ὑπόλειμμα Mu. 4, 4. I. 3, 12. L. 3, 4
ὑπολήψεως διαφοραί A. iii. 3, 7. 11, 4
ὑπόνομοι M. i. 13, 11
ὕποσμα A. ii. 9, 8
ὑποχωρήσεις M. iv. 2, 5

Φ.

Φαέθων, planeta Mu. 2, 9
φαίνειν πηγάς Mu. 4, 31. φαίνεσθαι A. iii. 3, 15
φαίνων, planeta Mu. 2, 9
φαιὸν χρῶμα S. 4, 18
φαντασία A. ii. 3, 4. iii. 3, 20. 8, 6 φαντασία τί I. 1, 11. †φαντασία et ὑπόληψις differunt A. iii. 3, 6. v. l.y. duplex A. iii. 10, 10
φαντάσματα A. iii. 8, 6. φαντάσματα καὶ νοήματα A. iii. 7, 8 φαντάσματα τὰ ἐν ἀέρι Mu. 4. 21. φαντασμάτων ἀερίων ἰδέαι πολλαί Mu. 4, 24. φαντάσματα νυκτερινά D. 1, 11
φανταστικαὶ κινήσεις I. 3, 15
φάραγγες M. i. 13, 25
φάρυγξ A. ii. 8, 17
φάσεις M. i. 6, 2
φερέσβιος Mu. 2, 1
φερωνύμως Mu. 6, 20
φευκτὸν καὶ διωκτόν A. i. 3, 22. iii. 9, 10
φέψαλος M. ii. 8, 15
φθορὰ βίαιος R. 18, 2
Φίλιος Ζεύς Mu. 7, 3
φιλοσοφωτέρως S. 1, 4
φλεβώδεις So. 3, 17. I. 2, 9
φλεβονευρώδης αὐλός R. 16, 4
φλογιστά M. iv. 9, 30, 31, 33
φλοιός M. iv. 8, 3
φλόξ M. i. 4, 4. iv. 9, 33
φοῖνιξ μακροβιώτατος L. 4, 2. φοίνικες, arb. Mu. 6, 37
φοινικίας ἄνεμος M. ii. 6, 10. ventus intermedius M. ii. 6, 12
φοινίκιος M. iii. 2, 4
φοινικοῦς M. iii. 2, 5. S. 3, 13. φοινικοῦν M. iii. 4, 19, 26, 28. φοι-

νικοῦν χρῶμα S. 3, 12. 4, 18. φοινικοῦν purpureo illustrius I. 2, 5
φολιδωτά R. 10, 2. L. 5, 8
φορτικοὶ φιλόσοφοι A. i. 2, 21
φρόνησις A. iii. 3, 7
φρυκτωρίαι Mu. 6, 12. φρυκτωριῶν ἐποπτῆρες 6, 11.
φυλακαὶ καὶ σωτηρίαι S. 1, 5
φύματα M. iv. 2, 4. 3, 3. R. 20, 3, 4
φύσας ἐκπνέοντα R. 7, 7
φύσις M. iv. 2, 4. φυσιολόγοι A. iii. 2, 9. φυσιολογεῖν A. i. 3, 13
φῶκαι R. 10, 4
φωνεῖν A. ii. 8, 15
φωνή A. ii. 8, 17. τί A. ii. 8, 14 φωνήεντα γράμματα Mu. 5, 4
φῶς A. ii. 7, 4
φωσφόρος, stella Mu. 6, 18. φωσφόρος, planeta Mu. 3, 9

X.

Χάλαζα Mu. 4, 8. χαλάζης γένεσις M. i. 11, 4. 12, 1. χαλαζώδης ἄνεμος M. ii. 6, 20, 22
χαλκός M. iii. 6, 12, 13
χάσματα M. i. 5, 1. χάσματα θαλάσσης Mu. 4, 33
χασματίαι, σεισμοί Mu. 4, 30
χαῦνοι ἅλες M. ii. 3, 37
χέδροπα M. iv. 10, 14
χελώνια R. 17, 4
χερσεύεσθαι M. i. 14, 27
Χθόνιος Ζεύς Mu. 7, 3
χιών Mu. 4, 7. χιὼν, πάχνη, ὑετὸς καὶ δρόσος τί διαφέρουσι M. i. 11
χλιαρὰ νάματα Mu. 4, 27. †χλιαρὰ ὑγρότης Sp. 6, 4. v. l.[d]
χλόαι Mu. 3, 1
χονδροὶ ἅλες M. ii. 3, 37
χρησμῳδεῖν Mu. 4, 28
χροιὰ, ἐπιφάνεια S. 3, 5
χρονίζεσθαι Me. 2, 3
χρόνος καὶ Κρόνος Mu. 7, 2
χροῦς βρότεος R. 7, 5
χρυσός M. iii. 6, 12, 13.—οὐ πυροῦται M. iii. 6, 14. χρυσοχοϊκὸν πῦρ Sp. 9, 2
χρῶμα, τὸ ἐν φωτὶ ὁρώμενον A. ii. 7, 9. χρωματίζεσθαι S. 3, 6
χυμός A. ii. 3, 4. S. 1, 7. χυμὸς sapor M. ii. 2, 22. 3, 21. χυμὸς, succus M. ii. 3, 29. χυμοὶ succi M. iii. 6, 13. χυμοὶ λεπτοί M. iv. 3, 6
χυτά M. iii. 6, 12. χυτὸς ἄργυρος A. i. 3, 11

Ψ.

Ψαθυρός A. ii. 8, 7. S. 4, 6. ψαθυρόν M. iv. 9, 23
ψακάδες M. i. 9, 6. 12, 3. Mu. 4, 6
ψαλίδες Mu. 6, 28
†ψεκάδες vide ψακάδες
ψολόεις κεραυνός M. iii. 1, 10. ψολόεντες κεραυνοί Mu. 4. 20
ψόφος M. ii. 9, 16. ψόφος τί A. ii. 8, 11. S. 6, 20. διττός ἐστι A. ii. 8, 1. ψόφος τῆς καπηλασίας M. ii. 9, 8. ψόφησις A. iii. 2, 5, 7, 8. ψοφητικός A. ii. 8, 7. ψοφητικόν M. iv. 8, 3.
ψυχὴ τί ἐστι A. ii. 1, 6. ψυχῆς etymon. A. i. 2, 26. πάθη A. i. 1, 13. ψυχικὸν μόριον A. ii. 12. 4
ψυχρότης M. iv. 2, 7.

Ω.

Ὠκεανοῦ αἴνιξις M. i. 9, 5
ὠμότης M. iv. 3, 4, 6
†ὠμῖδες, seu μύδες v.l.[1] R. 1, 3
ᾠοτοκοῦντα R. i, 3. 10, 2
ὧραι Mu. 5, 9
ὡραῖοι ὄμβροι M. ii. 4, 9
Ὡρίωνος ζώνη M. i. 6, 14
ὦσται, σεισμοί Mu. 4, 31
ὠτακουσταί Mu. 6, 9
ὦχρα M. iii. 6, 11

INDEX

RERUM MEMORABILIORUM.

Achaia terræ motibus obnoxia M. ii. 8, 8. Achaiæ diluvium M. ii. 8, 38

Achelous fl. M. i. 13, 21. 14, 15. Acheloi pisces vocales A. ii. 8, 15

Adrianum mare Mu. 3, 9

Ædepsus M. ii. 8, 9

Ægeum mare M. ii. 1, 11. Mu. 3, 9

Ægon mons M. i. 13, 20

Ægospotamis recidit lapis ex aere M. i. 7, 11

Ægyptus M. i. 14, 8. Mu. 3, 16. Ægyptii omnium hominum antiquissimi M. i. 14, 19. Ægyptium mare Mu. 3, 9

Æoli insulæ ignivomæ M. ii. 8, 14. Mu. 4, 26

Aer et ignis ut collocati sint ad primi corporis posituram M. i. 3. aer in aqua non est S. 5, 2. aer plenus frigido vapore M. ii. 8, 22. aeris sphæra M. ii. 2, 6. aeris causa efficiens M.—

Aeria visa Mu. 4, 21

Æs cur resonet A. ii. 8, 3. æs qualemcunque tactum facile sentit I. 2, 11. æs et ferrum odorata S. 5, 5

Æsopi fabula de Charybdi M. ii. 3, 2

Æstatis causa M. ii. 4, 16

Æther non capit nubes, nec concretionem in aquam M. i. 3, 15. ætheris complexus Mu. 2, 10

Æthiopiæ et Scythicorum finium distantia M. ii. 5, 16. Æthiopici montes M. i. 13, 20

Ætna ignivoma Mu. 4, 26

Africæ fines Mu. 3, 16

Albion insula Mu. 3, 12

Alcmæonis opinio de anima A. i. 2, 20

Alimentum quid sit A. ii. 4, 15. an sit ultimum accedens A. ii. 4, 19. alimentum contrario contrarium A. ii. 4, 15. alimentum per carnes distribuitur e venis Sp. 5, 9. alimenti inopia perimit L. 5, 10

Ammonia regio M. i. 14, 22

Anaxagoræ νοῦς ἀπαθής A. i. 2, 24. opinio de anima A. i. 2, 8. opinio de via lactea M. i. 8, 4

Anima quid A. ii. 1. 1, 2, 14. Sp. 5, 2. et ubi J. 1, 2. de anima disquisitiones A. i. 1. de anima quæ tradiderint alii, et quas ob causas A. i. 2. Anima est quodammodo omnia entia A. iii. 8, 1. non est ex elementis A. 1. 5. anima et corpus an sint idem A. ii. 1, 7. an sit dividua A. i. 5, 26. an sit id quod seipsum movet seu movere potest A. i. 3, 1. est continuata quædam et perennis motio A. ii. 2. an moveatur circulariter A. i. 4, 8. quibus limitetur A. ii. 2, 8. tribus rebus limitatur A. i. 2, 23. duabus potissimum differentiis limitatur A. iii. 3, 1. anima animalium duobus limitata A. iii. 9, 1. anima an numerus A. i. 4, 16. nec harmonia est, nec numerus A. i. 4, 1. an irascatur A. i. 4, 11. anima nil melius nec potius A. i. 5, 15. anima prima A. ii. 4, 23. anima universi A. i. 3, 15. anima cujusque A. ii. 3, 7. animæ facultates A. ii. 3, 1. motus A. i. 4, 8. passiones seu affectus A. i. 1, 13, 19. actiones seu opera A. i. 5, 4. actiones et passiones fere nullæ fiunt sine corpore A. i. 1, 10, 11. animæ et corpori quæ sint communia, et quomodo S. 1, 2. animæ partes A. iii. 10, 6. animæ pars qua cognoscit et intelligit A. iii. 4, 1. anima nutritiva præditum omne animans A. iii. 12, 1. animæ sensivæ et vegetativæ principium J. 2, 5, 6. 3, 7

Animal natura humidum est et calidum L. 5, 1. animalibus omnibus quæ communia S. 1, 2, 3. animalia calida et frigida quæ R. 14, 3. animalium differentias quid faciat A. ii. 2, 12. animalia etiam imperfecta sensivam quandam imaginationem habent, sed indefinitam motus caussam A. iii. 11, 1. animali sensum inesse necesse est, sed non omnem nisi tactum; et cur A. iii. 12, 1. animal nullum simplex neque ex uno elemento A. iii. 13, 1. qua se moveat A. iii. 9, 10. animalia multa voce

carent A. ii. 8, 14. animalia multa non habent cogitationes A. i. 5, 17. animalium alimenta A. ii. 3, 3
Animantium principium A. i. 1, 1
Animatum inanimo quibus rebus differat A. i. 2, 2
Ante, quid J. 1, 5
Apes quot annos vivant R. 9, 2. cur majoribus animalibus vivaciores L. 5, 11
Apollinis sidus Mu. 2, 9
Aqua ex aere M. i. 3, 17. aqua omnium humorum tenuissima S. 4, 6. saporis expers S. 4, 3. terræ quam permeat colorem induit S. 4, 8. aquæ signum M. iii. 3, 3. aquæ species M. iv. 5, 6. 7, 7. aquæ cur sapore et colore differant M. ii. 2, 22. 3, 39, 40. aquis cur modo scateant, modo careant loca M. i. 14, 1
Aquatilia an plus caloris habeant quam terrestria R. 14, 1. cur terrestribus minus vivacia L. 5, 11. aquatilium et terrestrium refrigeratio R. 9, 1. aquatilibus alimentum et augmentum spiritus quale Sp. 2, 12
Arabicus sinus Mu. 3, 15
Araxes fl. M. i. 13, 15
Arborum natura cur vivax L. 6, 2
Arcadiæ flumina M. i. 13, 25
Arcynii seu Hercynii montes M. i. 13, 18
Argenti causa efficiens M. iv. 12, 9
Argiva regio M. i. 14, 11
Argyreus mons M. i. 13, 20
†Aristæus [v. l.t.], (seu Astæus) archon Atheniensis M. i. 6, 13
Aristogenis opinio de spiritu Sp. 2, 1
Ars naturam imitatur M. iv. 3, 21. Mu. 5, 4
Arteria an sola sentiat Sp. 5, 2. sola spiritus capax Sp. 5, 6, 8. cito dirumpitur Sp. 5, 7. arteria quæ careant R. 3, 1
Asiæ fines Mu. 3, 15. Asiæ montes maximi M. i. 13, 14
Assatio quid M. iv. 3, 18
Astrorum et terræ distantia M. i. 8, 7
Atlanticum mare Mu. 3, 2, 8
de Auditu, strepitu, voce A. ii. 8, 1. auditus officium A. iii. 13, 7. auditus a visu præveniri solet Mu. 4, 18
Aurium sonitus A. ii. 8, 10

B.

Bactrus fl. M. i. 13, 15
Balænarum respiratio R. 12, 1
Bilis atra So. 3, 18
Bituminosa et sulfurea exanimant multa animalia S. 5, 25
Bonum et malum, intelligentiæ sunt id quod sensus gratum et molestum A. iii. 7, 2
Boreas ventus cardinalis M. ii. 6, 12. Boreæ tres Mu. 4, 13
Bosporus M. i. 14, 24. duos parelios per totum diem ostentat M. iii. 2, 6
Branchias habentia pulmone carent R. 10, 6
Britannicæ insulæ Mu. 3, 12

C.

Cæci mutis prudentiores S. 1, 12
Cæli partes et sidera Mu. 2, 2. cæli visa nocturna M. i. 5, 1
Calidum et frigidum activa M. iv. 1, 1. calidæ aquæ citius congelascunt M. i. 12, 15
Calor internus et externus M. iv. 5, 7. calor naturæ non est in causa cur alia in aquis, alia in terris degant R. 13, 4. de calore in animalium corporibus Sp. 9, 1
Canis ortus M. ii. 5, 5
Canobicum Nili ostium M. i. 14, 9
Caput quæ respirationis gratia exerant ex aquis R. 10, 4
Carbonum vapor caput gravat S. 5, 25
Caspium mare Mu. 3, 11
Caucasus mons, ejusque fluvii M. i. 13, 16
Caucasi palus M. i. 13, 26
Causa prima M. i. 2, 2
Cerebri temperies S. 2, 20. cerebrum frigidissima corporis pars So. 3, 24
Chaoniæ fons mirus M. ii. 3, 37
Charybdis Æsopica M. ii. 3, 2
Chremetes mons M. i. 13, 20
Cicadæ canoræ R. 9, 5
Cinis aquæ percolatæ amarorem conciliat M. ii. 1, 4. cineris sapor amarus S. 4, 8, 19
Civitas e contrariis gentibus Mu. 5, 1
Clidemi opinio M. ii. 9, 17
Coctionis consideratio M. iv. 2, 1. coctionis tres species, et totidem contraria M. iv. 2
de Colore S. 3. et quomodo fiant colores intermedii S. 3, 11, 12. color suus est omnibus corporibus S. 1, 10. coloris sedes S. 3, 5, 6. colores non esse defluxus S. 3, 15. colorum et saporum species septem S. 4, 18. colores suavissimi S. 3, 12
Cometæ generatio M. i. 7, 4. cometæ pauci et rari M. i. 7, 13. de cometis opiniones variæ confutatæ M. i. 6
Concrescentia, aquea sunt aut terrea et aquea M. iv. 6, 1. concretionis et resolutionis modi diversi ibid.
Contrarium contrario alitur A. ii. 4, 17. contraria contrariorum causæ M. iv. 7, 11. contrariis gaudet natura Mu. 5, 3
Cor So. 2, 14. oppositum cerebro S. 2, 21. in sanguine præditis primum et

principium venarum J. 3, 4, 5. cor nervos suos habet Sp. 8, 1. cordis situs R. 16, 2. motus tres R. 20, 1. munia R. 8, 3. extima tunica R. 20, 5. cor habentia pulmone carentia R. 16, 2
Coraxi montes M. i. 13, 27
Corinthiacus flatus M. i. 7, 12
Corpus finitum, durum est, aut molle, ac concretum M. iv. 5, 1. corporis instrumenta quædam multiplicem usum habent R. 11, 1
Corruptio unde oriatur R. 17, 3. corruptibile nullum, usquam erit incorruptibile L. 3, 1
Corycium antrum Mu. 1, 4
Costarum munus Sp. 7, 2
Creticum mare Mu. 3, 9
Cruditas M. iv. 3, 4, 6
Cutis, e vena, nervo, et arteria constat Sp. 5, 7

D.

Dædali Venus lignea A. i. 3, 11
Definitiones dialecticorum et physicorum diversæ A. i. 1, 16
Defunctorum cadavera vetustate vertuntur in cinerem M. iv. 12, 7
Delphicum antrum Mu. 4, 28
Delphini stertunt R. 12, 2. delphinorum respiratio R. 12, 1
Democritus de visu S. 2, 10. Democriti opinio de anima A. i. 2, 3, 8, 15. de respiratione Sp. 3, 1. opinio de respiratione refutata R. 2, 1. opinio de maris imminutione M. ii. 3, 2. Democrito ψυχὴ et νοῦς idem A. i. 2, 15. Democriti sphæræ A. i. 3, 12. sphærulæ A. i. 4, 19. Democritus refutatus, qui asserit respirationem obstare quo minus anima elidatur R. 4, 1
Deucalioneum diluvium M. i. 14, 15
Deus conditor et conservator omnium Mu. 6, 2. Dei imagines vivæ in terris Mu. 6, 34. Dei nomina varia Mu. 7, 1. †Dei domicilium Mu. 2, 1. v. l.ε. deorum domicilium ibid. et 3, 5
Diares A. ii. 6, 4
Diis plena omnia A. i. 5, 20
Diluvia M. i. 14, 15
Diogenis opinio de anima A. i. 2, 18
Divinorum numinum motus continuus A. i. 2, 20
Divinationem per somnum esse D. 1, 2
Dodona M. i. 14, 15
Domus definitio A. i. 1, 17
Ductilia M. iii. 6, 12
Dulcis odor A. ii. 9, 6. dulcium in somnis gustus D. 1, 9
Durum et molle, passiones humidi et sicci, in mixtis M. iv. 4, 4. de iisdem passionibus etiam seq. cap. 5
Elementa totius naturæ A. i. 2, 3. elementa odoris expertia S. 5, 3. elementorum regiones Mu. 3, 5. elementum quintum Mu. 2, 6
Empedoclis hemistichium M. iv. 4, 2. opinio de ungue Sp. 6, 6. opinio de ossibus Sp. 9, 8. opinio de plantarum incremento A. ii. 4, 9. opinio de luce A. ii. 7, 6. opinio de respiratione Sp. 3, 1. Empedoclis opinio de respiratione refutata; ejusdemque eadem de re versus R. 7. de luce versus S. 2, 9. Empedoclis λόγοι A. i. 4, 6. versus A. i. 5, 7. iii. 6, 1. versus de rerum primordia A. i. 2, 10
Ephesini templi exustio M. iii. 1, 12
Erythea insula M. ii. 3, 37
Etesiæ quando flent M. ii. 5, 5, 8, 9
Euri tres Mu. 4, 12
Europæ fines Mu. 3, 14
Euxinus pontus M. ii. 1, 11
Exhalatio decem signa edit M. ii. 8, 14. exhalationum duæ species, earumque effecta Mu. 4, 1

F.

Fames A. ii. 3, 4
Fanatici cur præ cæteris somnia de futuris videant D. 2, 9
Feræ non habent πίστιν A. ii. 3, 13
Flamma M. i. 4, 5. ii. 2, 9. flamma lucernæ a majori flamma absumitur J. 5, 3. flamma magna consumit parvam L. 5, 10. flammæ in cælo ardentes M. i. 4, 1
Flatus fontes in terra Mu. 4, 26
de Fluviis et mari M. i. 13, 1. fluviorum generatio M. i. 13, 5. fluvii e mari oriuntur, et in mare redeunt M. ii. 2, 4. e montibus oriuntur M. i. 13, 11, 23. majores qui fiant M. i. 2, 25. maximi e maximis montibus oriuntur M. i. 13, 13. Fluvius terrarum orbem ambiens M. i. 9, 5. fluvius amarus M. ii. 3, 41
Fœminæ maribus vivaciores L. 5, 6
Folia fructus tegumentum A. ii. 1. 6
Fons acidus M. ii. 3, 41. amarus ibid. fontium aperturæ Mu. 4, 31. fontium sapores varii S. 4, 9.
Fossilia M. iii. 6, 10, 11
Frigus unde M. ii. 8, 21
Fulgur prius tonitru M. ii. 9, 10. de fulgure et tonitru quæ fuerit priscorum sententia M. ii. 9.
Fulmen, ejusque duo genera M. iii. 1, 10. fulminis vis subtilis ibid. fulminum et tonitruum in somnis auditus D. 1, 9
Fusilia M. iii. 6, 12

G.

Galaticum pelagus Mu. 3, 9, 11
Generatio simplex et naturalis unde proveniat M. iv. 1. 3. generationi simplici et naturali quid maxime adversetur M. iv. 1, 5
Gentium interitus M. i. 14, 5
Græci, Hellenes M. i. 14, 15.
Græcia vetus ibid.
Grammatica miscet literas Mu. 5, 4
Grando ubi gignatur, et quando magis generetur M. i. 12, 1, 2. grandinis forma M. i. 12, 7
de Gustabili et gustatorio A. ii. 10, 1, 4
Gustus S. 1, 7. gustus amari et dulcis A. ii. 11, 2. gustus officium A. iii. 13, 7. gustus, tactus quidam est A. iii. 12, 6. S. 4, 3

H.

Halo circulus est: et quid significet M. iii. 3, 1. halonis causæ, generatio, accidentia M iii. 2, 2. halonis figura M. iii. 3, 1. halonis et iridis differentia M. iii. 4, 9
Hebri fl. fontes M. i. 13, 21
Helices et Buræ casus Mu. 4, 33
Hellespontiaca regio terræ motibus obnoxia M. ii. 8, 8. Hellespontias ventus M. ii. 6, 20
Heraclea Pontica M. ii. 8, 14
Heraclitus tenebrosus Mu. 5, 5. Heraclíti opinio de anima A. i. 2, 19
Hercules ex Erythea revertens M. ii. 3, 37
Herculis sidus Mu. 2, 9
Herculeæ columnæ M. ii. 5, 16, 17. Mu. 3, 8, 9, 11
Hercynii seu Arcynii montes M. i. 13, 18
Hibernia, Ἰέρνη Mu. 3, 12
Hiemis causa M. ii. 4, 15
Hiera insula M. ii. 8, 14
Hippocrates Chius M. i. 6, 3
Hipponis sententia de anima A. i. 2, 21
Homeri Ægyptus M. i. 14, 9. Homericus Hector ἀλλοφρονέων A. i. 2, 8
Hominum antiquissimi Ægyptii M. i. 14, 19
Humor interimit quæ constant e calido et sicco R. 14, 5. humorum omnium aqua tenuissima S. 4, 6
Humidum expers aeris Sp. 2, 12
Hyrcanum mare Mu. 3, 11

I.

Jecur arteriam nullam habet Sp. 5, 13
Ignis ut fiat M. iv. 9, 33. ignis sphæra M. ii. 2, 6. ignis fontes Mu. 4, 26. ignis tegendo servatur J. 5, 6. ignis interitus J. 5, 1
Imaginatio, vide φαντασία
Imagines oculis obversantes I. 3, 15, 16
Imber quid, ejusque species Mu. 4, 6 imbris generatio M. iii. 1, 3
Inachus fluvius M. i. 13, 21
Indiæ et Herculearum columnarum distantia M. ii. 5, 16
Indicus sinus Mu. 3, 10
Indus fl. M. i. 13, 15
Infra, quid J. i. 5
Ingeniositatis indicia A. ii. 9, 4
Insecta quædam vivunt etiam divisa J. 2, 4. R. 17, 4. L. 6, 4. insectorum spiritus So. 2, 16
Insomnium quid I. 1, 11. 3, 16. *Quære* Somnium
Insulæ Mu. 3, 1, 2, 3. insulæ ab aliis mari, ab aliis continenti tribuuntur Mu. 3, 16. insulæ memorabiles Mu. 3, 7. insulæ maximæ Mu. 3, 12. insula est terra universa M. 5, 13
Intelligentia et sensus quando et quomodo sectentur aut fugiant A. iii. 7, 2. intelligentia primum fit in simplicibus terminis e quorum compositione veritas nascitur aut falsitas A. iii. 6, 1
Inundationes M. i. 14, 15
Jovis cognomina varia Mu. 7, 2. Jovis stella Mu. 2, 9. 6, 18. Jovis hymnus ex Orpheo Mu. 7, 4
Iris cujusmodi sit repercussio; ejusque accidentia et differentia ab halone M. iii. 4, 1, 9. iridis et halonis differentia Mu. 4, 22. iris quando et ubi fiat M. iii. 5, 20. cur non fiat circularis M. iii. 5, 15. iridis proprietates M. iii. 5. colores M. iii. 2, 5. iris marina M. iii. 4, 16. iris nocturna lunæ M. iii. 5, 16
Ister fl. M. i. 13, 18.
Italici philosophi M. i. 6, 2
Junonis sidus Mu. 2, 9
Jus Dei comes Mu. 7, 7
Juventus quid R. 18, 1

L.

Lac, seu Via lactea M. i. 8
Lacus amarus et salsus M. ii. 3, 36
Lapidum genera M. iv. 10, 15. lapis aere decidit M. i. 7, 11
Lebadiæ antrum Mu. 4, 28
Leucippi opinio de anima A. i. 2, 3, 4
Libs, ventus humidus M. ii. 6, 20
Libya, Ammonia regio M. i. 14, 22. Libyæ fines Mu. 3, 16
Ligna odorata S. 5, 4
Liguria M. i. 13, 28. Ligustica regio M. ii. 8, 42
Linguæ munus A. iii. 13, 7. linguæ usus duplex R. 11, 1

Lipara ignivoma Mu. 4, 26. Liparæorum oppidum M. ii. 8, 15
Localis motus causæ duæ mens et appetitus A. iii. 10, 1
Locomotiva anima quid A. iii. 9, 1
Longævitas: *quære* Vitæ long.
Loquacia ingenia felicia in somniis D. 2, 2.
Lunæ orbis Mu. 2, 9. lunæ cursus Mu. 6, 18
Lux seu Lumen A. ii. 7, 4. lux non est motus S. 6, 20. lucis natura S. 3, 5. exstinctio S. 2, 7
Lyncus, oppidum M. ii. 3, 41
Mæotis palus M. i. 14, 23. ii. 1, 11 Mu. 3, 10, 11
Magnitudines quædam et passiones latent, ut non actu sed potestate sint sensiles S. 6, 6
Manus instrumentum instrumentorum A. iii. 8, 3
Mare quid M. ii. 3, 10. an principium omnis aquæ M. ii. 2, 1. finis potius quam principium aquæ M. ii. 2, 4—27. cur non augeatur tot fluminum influxu M. ii. 2, 17. an earundem semper partium maneat M. ii. 3, 18 mare et terra sæpe loca commutant M. i. 14, 1. altius terra M. i. 14, 20 profundissimum M. iii. 1, 11. maris generatio M. ii. 1, 1. fontes nulli M ii. 1, 7. locus M. ii. 2, 16. fluxus M. ii. 1, 9. salsedo M. ii. 3, 7. salsedo unde proficiscatur, et unde saporum et colorum in aquis differentia M. ii. 3, 1
Mare, cum suis partibus Mu. 3, 8—11. mare rubrum M. i. 14, 20. Mu. 3, 10
Marini motus respondent terrestribus Mu. 4, 33
Mares qui fœminis vivant brevius L. 5, 6
Martis stella Mu. 2, 9
Materia principium excellentius A. iii. 5, 2. Materiæ cognitio facit ut sciamus quid quidque sit, et quam ob causam M. iv. 12, 10
Mathematici consideratio A. i. 1, 18
Medicinæ et Physices confinitas R. 21, 7
Medium in plantis; et principium J. 3, 2
Melancholici cur præ cæteris somnia de futuris videant D. 2, 2, 11
Memoria et meminisse quid sint, unde fiant, et in quam animæ partem cadant Me. 1, 1. memoria conservatur meditationibus Me. 1, 19. memoria qui careant Me. 1, 12
Memphis Ægyptia M. i. 14, 9
Mens et anima an idem A. i. 2, 9. an intelligibilis A. iii. 4, 11. quomodo intelligat si est simplex nec cum quoquam quidquam commune habet A. iii. 4, 10. mens animæ, an permista corpori A. iii. 4, 4. mens actualis, qua perficitur potentialis et passiva A. iii. 5, 1. mente nil melius nec potius A. i. 5, 15
Menstruis laborans mulier inficit speculum aspectu I. 2, 8
Mercurii sidus Mu. 2, 9. 6, 18
Meridiani venti M. ii. 4, 18
Minervæ scutum Mu. 6, 29
Mixtio quorum fiat S. 7, 5. Mixtorum temperaturæ M. iv. 11. Mixtorum perfectorum passiones novendecim M. iv. 8. Mors quid, et quod duplex J. 4, 6. 5, 1. R. 4, 4. mors duplex R. 17, 1
Motiones quatuor A. i. 3, 4
Motus localis Sp. 7, 1
Motus a sensis proficiscentes, non modo vigilantium esse, sed in somno etiam apparere I. 3, 1
Movens non necesse est et ipsum moveri A. i. 3, 1. moventium genera tria A. iii. 10, 8
Mugitus terræ M. ii. 8, 34. Mu. 4, 32
Multipeda cur tardiora Sp. 8, 5
Mulus asino et equo vivacior L. 5, 6
Mundus quid, et quotuplici significatione dicatur Mu. 2, 1. mundi terram ambientis vis a supernis lationibus gubernatur M. i. 2, 2. mundus e contrariis principiis conflatus cur non pereat Mu. 5, 1. mundi etymon Mu. 6, 19. mundi motus Mu. 2, 4. mundi diameter ibid. mundi medium Mu. 2, 1. mundi pars inferior Mu. 3, 4
Musica temperat sonos Mu. 5, 4
Mustum M. iv. 9, 28
Mutatio cunctis quæ sit A. ii. 4, 17
Muti cæcis insipientiores S. 1, 12
Mycenæa regio M. i. 14, 11
Myrtoum mare Mu. 3, 9
Natura gaudet contrariis Mu. 5. 3. nil facit frustra R. 10, 7. nec necessarium quidquam omittit A. iii. 9, 9.
Nervi nil sentiunt A. i. 5, 12. ab os sibus alimentum capiunt Sp. 6, 1. motui inserviunt magis quam ossa Sp. 8, 1
Nesti fl. fontes M. i. 13, 21
Nicomachus, archon Athen. M. i. 7, 12
Nilus fl. maximus M. ii. 2, 25. Nili fontes M. i. 13, 20

Nitrum S. 5, 4. unde nascatur M. iv. 7, 8. terreæ naturæ M. iv. 7, 1. aqua diluitur M. iv. 6, 12
Nivis causæ et accidentia M. i. 11, 1
Noctes diebus quietiores a turbis et ventis M. ii. 8, 7. D. 2, 6
Nomina propria rebus sæpe desunt M. iv. 3, 2
Notus unde spiret M. ii. 5, 20, 21. Noti spiraturi præsagia M. ii. 8, 17. Notus serenat M. i. 10, 4. Noti tres Mu. 4, 14
Nysis mons M. i. 13, 20
Nysa vel Nyssa mons Mu. 1, 4

O.

Obitus seu mors R. 18, 2
Oculus non est frigori obnoxius S. 2, 13
de Odore et odorabili A. ii. 9. S. 5. de odore et sapore S. 4, 1. odor, vapor est S. 2, 19. odor sicci est A. ii. 9, 14. odor et strepitus prius in intermedium agunt quam in sensum S. 6, 11. odoris vis calida S. 5, 18
Odorabilis species duæ S. 5, 11
Odoratus sedes S. 5, 31
Oleum et aqua S. 4, 6. oleum e salibus S. 5, 4. olei natura M. iv. 7, 1, 2
Olfactus A. ii. 9, 11
Opinatio duplex A. iii. 3, 12. 11, 4
Orionis ortus M. ii. 5, 2, 4
Orphei versus de Jove Mu. 7, 4
Ortus quid R. 18, 1
de Ore R. 11, 1. os animalium, et radices plantarum, similitudinem inter se habent J. 1, 7. oris usus duplex R. 11, 1
Ossa an motus gratia Sp. 8, 1. nil sentiunt A. i. 5, 12. iii. 13, 3. ossium natura Sp. 7, 1. ossium alimentum quod Sp. 6, 4
Ovipara R. 10, 2

P.

Palæstinæ palus mira M. ii. 3, 36
Palma vivacissima L. 4, 2
Paludes subterraneæ M. i. 13, 10. palus amara et salsa M. ii. 3, 36
Pamphylium mare Mu. 3, 9
Parcarum numerus, nomina, mythologia Mu. 7, 6
Parnassus seu † Parnasus, mons Asiæ M. i. 13, 14
Partes terreæ non sentiunt A. iii. 13, 3. partium differentiæ Sp. 9, 1. partium similium quæ sint M. iv. 10, 1. partibus inter se similibus constantia, unde sint composita, et qualia sint inde membra vel instrumenta M. iv. 12
Passiones mixtorum perfectorum M. iv. 8, 1
Pectus J. 2, 1
Pedum usus Sp. 8, 2
Pedestrium pedes ibid.
Pellucidum A. ii. 7, 2
Peloponnesi flumina M. i. 13, 25
Persarum regis majestas Mu. 6, 8, 9
Persicus sinus Mu. 3, 10
Phænon planeta Mu. 2, 9
Phaethontis interitus M. i. 8, 2
Phasis fl. M. i. 13, 16
Phebol insula Mu. 3, 12
Phidiæ in Minervæ scuto sollertia Mu. 6, 29
Philægidis poemata D. 2, 11
Philippus comœdodidascalus A. i. 3, 11
Philosophiæ laus Mu. 1, 1
Philosophi primi (seu metaphysici) consideratio A. i. 1, 18
Phlegræi campi M. ii. 8, 4
Physices et Medicinæ confinitas R. 21, 7
Physicorum et dialecticorum definitiones A. i. 1, 16
Physicorum librorum ordo et argumentum M. i. 1, 1
Pietas a Deo honoratur Mu. 6, 33
Pictura miscet colores Mu. 5, 4
Pili nil sentiunt A. i. 5, 12. iii. 13, 3
Pindus mons M. i. 13, 21
Pingue dulce L. 5, 11. putredinis expers L. 5, 2
Pisces an respirent R. 2, 2. non respirant R. 3, 1. pisces fossiles R. 9, 11. pisces vocales A. ii. 8, 15
Planetarum sphæræ et nomina Mu. 2, 8
Plantæ vivunt A. i. 5, 17. somni et vigiliæ expertes So. 1, 15. cur non sentiant A. ii. 12, 4. cur animalibus vivaciores L. 6, 1. vivaces sunt quia rejuvenescunt L. 6, 2. qua re insectis similes L. 6, 4. Plantarum partes instrumenta sunt A. ii. 1, 6. Plantis principium et medium sunt radices J. 3, 2
Pluviarum causæ M. i. 9. pluviarum principium M. ii. 4, 4
Poli duo M. ii. 5, 12
Polypodum foramen R. 12, 6. incessus Sp. 8, 1
Ponti partes plures Mu. 3, 10. Ponti ros M. i. 10, 4. Ponticæ gentes super glacie tendunt M. i. 12, 16
Principum et ducum munia Mu. 6, 8
Propontis Mu. 3, 10
Pruinæ principia M. i. 10, 1
Pueri et senes cur careant memoria Me. 1, 12. 2, 32
Pulmonem quæ habeant R. 10, 2. pulmonem cur habeant quædam, alia

non habeant R. 14, 9. pulmonem cur habeant quædam: et quod pulmone prædita respiratione indigeant ob calorem R. 13, 2. pulmone prædita spirant omnia R. 1, 2. pulmonem simul et branchias cur habeat nullum animal R. 10, 6
Pulsus qualis motus Sp. 4, 5. nihil ad respirationem facit Sp. 4, 6
Purpuræ marinæ S. 5, 22
Puteorum vapores M. i. 10, 5
Putrefactionis consideratio M. iv. 1, 8. putrefactio finis omnium M. iv. 1, 6
Putridis innascuntur animalia M. iv. 1, 7
Pyrene, mons M. i. 13, 18
Pythagorei de colore S. 3, 5. Pythagoreorum de anima sententia A. i. 2, 6. opinio de Via lactea M. i. 8, 2

R.

Radices, arborum os A. ii. 1, 6. radices plantarum, et os animalium, similitudinem inter se habent J. 1, 7
Radiorum reflexiones M. i. 3, 16
Recordatio a locis Me. 2, 13
Refrigerium animalibus unde J. 6, 2
Regis magni majestas Mu. 6, 8
Reminiscentia Me. 2, 1
Respiratio an sit omnium animalium R. 5, 1. quorum animalium sit, et quorum magis R. 1, 2. quorum animalium sit; et cur nullum animal pulmonem simul et branchias habeat R. 10, 1—4, 6. respirationem necesse est fieri ad animalis conservationem R. 8. respiratio initium unde sumat Sp. 3, 3. respirationis causæ Sp. 3, 1. instrumentum A. ii. 8, 17. respiratio quomodo fiat R. 21, 1. fit per arteriam R. 7, 6. in quem usum S. 5, 19. an alimoniæ causa fiat R. 6, 1. respirationis gratia quæ caput ex aquis exerant R. 10, 4. respirantia animalia cur ab humore suffocentur, et pisces ab aere R. 19, 1. respiratione cur careant animalia nonnulla R. 9, 1. respirationis expertes sunt pisces et cætera pulmone carentia R. 2, 1
Responsio in somnis I. 3, 18
Resurrectio mortuorum A. i. 3, 8
Retro quid J. 1, 5
Rhipæ, seu Rhipæi montes M. i. 13, 19
Rhodanus fl. M. i. 13, 28
Rhodope mons M. i. 13, 21
Ros ubi gignatur M. i. 10, 4. roris principia M. i. 10, 1

S.

Sales ex humidis M. iv. 7, 8
Salsedinis causa M. ii. 3, 13, 19, 20
Sanguis qua parte corporis purior et impurior So. 3, 27. sanguinis principium So. 3, 28. locus So. 3, 2
Sanguineus color in cœlo M. i. 5, 1
de Sapore S. 4, 1. sapores mutat calor S. 4, 4. saporum et colorum species septem S. 4, 18
Sardoum mare seu pelagus M. ii. 1, 11. Mu. 3, 9
Saturni orbis Mu. 2, 9. Saturni stella Mu. 6, 18
Scientiæ corruptio L. 2, 2
Scombrus mons M. i. 13, 21
Scoriæ odorem amittunt S. 5, 5
Scythia extrema M. i. 13, 19. Scythiæ fons amarus M. ii. 3, 41
Selli pop. M. i. 14, 15
Semen A. ii. 1, 11. semen, superfluitas est L. 5, 5. an per arteriam profluat Sp. 6, 1. semine abundantia cito senescunt L. 5, 5
Senectus quid R. 18, 1. frigida et sicca est L. 5, 1
de Sensilibus A. ii. 6, 1. sensile omne magnitudo est, eaque dividua S. 7, 26. sensibile omne dividuum S. 7, 19. sensibiles passiones an dividantur in infinitum S. 6, 1
Sensorium sensilis excessu interimitur A. iii. 13, 6. sensoria etiam parvam differentiam sentiunt I. 2, 7. sensoriorum situs S. 2, 20
de Sensu omni in genere A. ii. 5, 1. 12, 1. sensuum communia et propria I. 1, 2. sensus quomodo fiat S. 1, 6. 3, 15. sensus et motus proprii principium e corde So. 2, 14. sensus cur habeamus plures A. iii. 1, 10. sensus quinque quomodo ad quatuor elementorum naturam aptentur S. 1, 2. sensum non esse alium præter quinque: nec communium sensuum esse posse proprium sensorium A. iii. 1, 1. sensuum ratio A. ii. 7, 13. officium et finis A. iii. 13, 7. sensus in homine quis sit exactissimus A. ii. 9, 3. sensu quo vel superet vel non exæquet homo cætera animalia S. 4, 2. sensus facile decipiuntur in animi et corporis affectibus I. 2, 15. sensuum sensus cur non fiat A. ii. 5, 2. sensus aeris et aquæ quæ sint A. iii. 1, 4
Sentiri duo an simul ab eodem possint S. 7, 1
Separata separatis judicari non queant A. iii 2, 1
Sepiæ R. 12, 6. sepiæ atramentum S. 2, 5
Septentrio non fert animalia quibus nullus aut paucus sanguis L. 5, 9

Septentrionales venti M. ii. 4, 18. cur plures meridianis M. ii. 6, 11
Serenitas Mu. 4, 4. serenitatis signum M. iii. 3, 2
Serpentes et lacertæ ubi majores L. 5, 8
Serra lignea M. iv. 12, 5
Serum lactis M. iv. 7, 9
Sesostris M. i. 14, 20
Sicanica Siciliæ regio M. ii. 3, 40
Siccum et humidum passiva M. iv. 1, 1 sicci et humidi passiones in mixtis durum et molle M. iv. 4, 1
Sicilia terræ motibus obnoxia M. ii. 8, 8. Siculum mare M. ii. 1, 11
Siderum divisio Mu. 2, 7
Similaribus partibus constantia, unde sint composita, et qualia sint inde membra vel instrumenta M. iv. 12, 1
Simile an patiatur a simili A. i. 5, 11. ii. 5, 1. simili alitur et augetur A. ii. 4, 17
Sipylus mons M. ii. 8, 42
Sitis A. ii. 3, 4
Sol puniceus M. iii. 4, 10. solis latio M. ii. 2, 6. conversiones M. ii. 2, 7 solaris corporis magnitudo A. iii. 3, 15
Somnus A. i. 1, 5. somnus quid So. 1, 2, 12, 14. 3, 18, 30. epilepsiæ similis So. 3, 12. somni causa So. 2, 9. *Quære* Vigilia
Somnia sensoriæ partis affectus sunt quatenus imaginativa est I. 1, 1. an divinitus immittantur D. 1, 3. non immittuntur divinitus D. 2, 1. somniorum causa secundum Democritum et ipsum Aristotelem D. 2, 5, 7, 8. somnia e qualicunque sensilium genere oriuntur I. 2, 1. somnia quid impediat, vel turbulenta efficiat, aut evidentia I. 3, 5, 6. somnia vel causæ sunt, vel signa, vel casus eorum quæ fiunt, et qualia horum singula So. 1, 5. somnia, cur alii per totam vitam nulla, alii provecta tantum ætate videant I. 3, 19. somnia de futuris vident etiam vulgares homines D. 2, 7. somniorum significatio D. 1, 2. divinatio D. 1, 1. interpretes artificiosissimi qui D. 2, 12. somniis ut decipiantur dormientes I. 3, 9. *Vide* Insomnium
Sonitus seu strepitus duplex A. ii. 8, 1
Specierum sedes A. iii. 4, 5. species specierum mens A. iii. 8, 3. species sensilium sensus ibid.
Speculi puritas inficitur aspectu mulieris menstr. I. 2, 8
Sphæra ignis et aeris M. ii. 2, 6
Spiritus quid M. iv. 9, 26. spiritus circulus et vortigo M. iii. 1, 4
Spiritus corpus est Sp. 1, 2. spiritus e respiratione attractus, an in ventrem delatus animalia alat Sp. 5, 1. spiritus innatus an respiratione augeatur Sp. 2, 1. spiritus innati accretio et duratio quæ Sp. 1, 1. spiritus in arteria motiones tres Sp. 4, 1
Stellæ in cœlo discurrentes M. ii. 4, 1
Strattidis comici versus S. 5, 13
Strepitus quid S. 6, 20. strepitus seu sonitus duplex A. ii. 8, 1. strepitus post ictum ad aures pervenit S. 6, 11
Strymonis fl. fontes M. i. 13, 21
Sulfur et bituminosa exanimant multa animalia S. 5, 25
Supra, quid J. i. 5
Symphoniaci S. 7, 15
Syrium mare Mu. 3, 9

T.

Talpa A. iii. 1, 5
Tanais fl. M. i. 13, 15. 14, 25. Mu. 3, 14
de Tangibili et tactu A. ii. 11, 1. Tangere se mutuo quæ uequeant A. ii. 11, 9. Tactus differentiæ A. ii. 6, 2. tactum animali cuique inesse necesse est A. iii. 12, 5, 6. 13, 6
Taprobane insula Mu. 3, 12
Tartarus M. i. 2, 23
Tartessus fl. M. i. 13, 18
Temperaturæ mixtorum M. iv. 11, 1
Temporum percussio S. 2, 17
Tempus nullum sensu caret S. 7, 16
Tenebræ A. ii. 7, 5
Termini simplices A. iii. 6
Terra est velut insula: ejusque longitudo et latitudo Mu. 3, 2, 13. terra, ut aquæ, sic flatus et ignis fontes habet multos Mu. 4, 26. terra et mare locum quandoque mutant M. i. 14, 26, 27. terra navigantibus moveri videtur I. 2, 19. Terræ ambigua natura A. i. 2, 22. terræ ambitus ridicule a quibusdam describitur M. ii. 5, 14. terræ situs Mu. 2, 1 terræ memorabilia Mu. 4, 1. terræ partes Mu. 3, 13, 14. terræ innascentium duo genera M. iii. 6, 11, 12 terræ habitabilis duæ sectiones, et forma M. ii. 5, 12
Terræ motus, ventus, tonitru, eadem natura M. ii. 9, 20. de terræ motu sententiæ tres M. ii. 7, 1. terræ motus causæ et generatio M. ii. 8, 1 terræ motuum species Mu. 4, 30. terræ motus ut fiant M. ii. 8, 40. terræ motus ubi vehementiores M. ii. 8, 8. terræ motus plurimi et maximi

quando fiant M. ii. 8, 5. terræ motus species tremori similis M. ii. 8, 12
Testudines etiam corde adempto vivunt J. 2, 7. testudines marinæ et terrestres R. 10, 4. in rubro mari majores L. 5, 8
Thaletis opinio de anima A. i. 2, 17. Thaletis dii innumeri A. i. 5, 20
Thebæ Ægyptiæ M. i. 14, 9
Timæus de luce S. 2, 7. Timæi Platonici sententia de animæ ortu A. i. 2, 11. sententia de anima movente corpus A. i. 3, 13. sententia de respiratione refutata R. 5, 1
Tonitrus generatio M. ii. 9, 20. de tonitru et fulgure quæ fuerit priscorum sententia M. ii. 9
Tyrrhenum mare M. ii. 1, 11

V.

Vena magna So. 3, 28. venæ meatus habent Sp. 5, 8. venas et arterias committi inter se Sp. 5, 11. venulæ parvæ e magna vena et arteria manantes Sp. 5, 10
Ventrem cum ore conjunctum quæ habeant R. 3, 1. ventriculi humiditas et siccitas M. ii. 4, 12
de Ventis et flatibus M. i. 13, 1. ventus quid M. ii. 4, 17, 20. Mu. 4, 9. venti omnes an unus sint ventus M. i. 13, 3. ventus, terræ motus, tonitru eadem natura M. ii. 9, 20. ventorum generatio M. i. 3, 26. 13, 4. Mu. 4, 3, 9. causæ et generatio M. ii. 4, 1. principium M. ii. 4, 19. principium et ortus M. ii. 4, 4. genera et nomina Mu. 4, 10. divisio Mu. 4, 15. situs: et qui quibus oppositi; qui simul spirent aut non spirent; quot sint: deque cæteris eorum affectionibus, et cujusque natura M. ii. 6, 1. venti cur modo spirent, modo ponant: unde item et quando quique spirent M. ii. 5. ventorum nomina pro ratione situs M. ii. 6, 6. venti septentrionales cur plures meridianis M. ii. 6, 11. venti contrarii M. ii. 6, 5, 6. calidi M. ii. 8, 22. hiberni Mu. 4, 15. humidi M. ii. 6, 20. calidiores M. ii. 6, 14. frigidissimi M. ii. 6, 20. sereni M. ii. 6, 22. nubili M. ii. 6, 21. fulgurosi M. ii. 6, 22. plures interdum una spirant M. ii. 8, 6
Venus lignea Dædali A. i. 3, 11. Veneris stella Mu. 2, 9
Vespertilionum pedes Sp. 8, 4
Vestæ risus M. ii. 9, 5
Vestes puræ citius maculantur I. 2, 11
Vigilia quid So. 1, 10, 14. vigilia et somnus cur accidant animalibus, et quem ob sensum, seu quos ob sensus So. 2, 1. vigilia et somnus in eandem animæ partem cadunt, et neque animæ, neque corporis sunt propria, sed utriusque communia; nec nisi solis animalibus accidunt, et quidem per vices So. 1. vigiliæ et somni principium unde oriatur So. 3, 1. vigiliæ excessus So. 1, 11
Vigor seu vegeta ætas R. 18, 1
Vinum evaporans M. ii. 3, 29. vinum spiritosum est, præcipue nigrum So. 3, 14. pueris et nutricibus non confert So. 3, 14. vini passiones M. iv. 9, 28, 29
Virgarum et pareliorum causæ et generatio M. iii. 6, 1
Visus officium A. iii. 13, 7. visus auditu celerior M. ii. 9, 8. Mu. 4, 18. visus aquæ est S. 2, 11. tactu dignior I. 2, 18. non tantum patitur, sed etiam agit aliquid et emittit I. 2, 7, 8
Visibile quid A. ii. 7, 1. visibile priusne in intermedium an in sensum agat, an utrumque simul afficiat S. 6, 12
Vita quid R. 18, 1. vitæ principium quando deficiat R. 17, 5. vitæ longitudo in quibus animantium generibus vel major sit vel minor L. 4, 1. longævitatis causæ L. 5, 1. longævitatis in plantarum genere differentiæ L. 6, 1
Viviparæ R. 10, 2
Umbri pop. M. ii. 3, 38
Universi opifex et conservator Deus Mu. 6, 2
Unguis coagmentatio Sp. 6, 6
Vox quid A. ii. 8, 14, 15
Vulcani minæ et risus M. ii. 9, 5

Z

Zephyri tres Mu. 4, 12

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
007000125424

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ